BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA
NEC NON
ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA, &c.

De principalioribns, & fere omnibus, quæ in dies occurrunt,
nec penes omnes facile, & prompte reperiri poſſunt,

Ex Utroque Jure, Summorum Pontificum Constitutionibus, Conciliis,
S. Congregationum Decretis, Sacr. Rot. Rom. Decisionibus
Ac Probatissimis et Selectissimis Auctoribus

Accurate Collecta, Adaucta, Ordine Alphabetico congeſta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA

AB ADM.

R. P. LUCIO FERRARIS

*Soler-Alexandrini, Ordinis Regular. Obſerv. Lectore Jubilato
Exprov. Examinat. Synod. ac S. Officii Conſultore.*

POST PLURES ITALICAS
EDITIO POSTREMA AUCTIOR ET EMENDATIOR

Cui præter ea, quæ Clariſſ. ANONYMUS Juriſconſultus Romanus ſuis locis adjecerat, ſublatis de medio quæ conſpirantibus Catholicorum fere omnium Imperantium legibus proſcripta ſunt, acceſſerunt ex aliena manu permulta tum Theologiam, tum maxime Jus Canonicum & Civile concernentia, eaque ſcitu digniſſima, & omnibus præſertim Ecclesiasticis Viris apprime utilia & neceſſaria.

TOMUS SECUNDUS.
C

VENETIIS, MDCCLXX.

Excudente Vincentio Radici
SUPERIORUM PERMISSU.

INDEX

Titulorum, ſeu Materiarum, quæ in hoc Secundo Tomo continentur.

C

CADAVER. Pag. 1.
Caducitas. 5
Cæcus. ibid.
Cælibatus. ibid.
Cæremoniæ. ibid.
Calix. ibid.
Calvarius. 7
Cambium. ibid.
Campana. 10
Cancellaria. Cancellarius. 12
Candela. 15
Candelabrum. 16
Canis. ibid.
Canon, Canones. ibid.
Canones Apoſtolorum. ibid.
Canones Pœnitentiales. ibid.
Canonicatus. Canonicus. 17
Canonici Regulares. 56
Canonizatio Sanctorum. 57
Cantiones. ibid.
Cantus. ibid.
Cantus Gregorianus. ibid.
Cappa. ibid.
Cappella. ibid.
Cappellania. 61
Cappellanus in communi. 65
Cappellanus Monialium. 68
Cappellanus Militum. 69
Capillitium fictitium. 72
Capitulum. 73
Cappucini. 83
Cardinales. 84
Caro, Carnium eſus. 106
Caſtitas. ibid.
Caſus fortuitus. ibid.
Caſus reſervati. ibid.
Catechumeni. ibid.
Cathedraticum. ibid.
Caupo, Caupona. 108
Cauſſæ. ibid.
Cenſura. 109
Cenſus. 112
Ceſſio, Ceſſiones bonorum. 115
Character Sacramentalis. ibid.
Charitas. ibid.
Charitativum ſubſidium. ibid.
Chiromantia. ibid.
Choreæ. ibid.
Chorepiſcopi. ibid.
Chriſma. ibid.
Chriſtus ibid.
Circumciſio ibid.
Circumſtantiæ peccatorum. 117
Civitas, Civilitas, Cives, 118
Clauſura. 125
Clericus. ibid.
Clerus. 158
Coadjutoria. Coadjutor. 159
Codicillus. 163
Cœmeterium. ibid.
Cognatio Legalis. ibid.
Cognatio ſpiritualis. 164
Cognatio Naturalis. ibid.
Collatiuncula die Jejunii. ibid.
Collegium, Collegiata. ibid.
Color paramentorum. 169
Coma fictitia, ſeu adſcititia ibid.
Commemoratio. 170
Comeſſationes. 171
Commodatum, Commodatarius. ibid.
Communio ſpiritualis. 175
Commutatio Legatorum piorum. ibid.
Comœdiæ. ibid.
Comœdi. ibid.
Compenſatio. 177
Competentia Paſtoralis. 179
Complex peccati. 180
Compoſitio ſuper Legatis. 182
Compoſitio debitorum cum creditoribus. ibid.
Compromiſſum quoad Arbitros. ibid.
Compromiſſum quoad electionem. ibid.
Concilium Generale. ibid.
Concilium Provinciale. 188
Concilium Epiſcopale, ſeu Synodale. 191
Concionator. ibid.
Concordata quoad Beneficia. ibid.
Concubinatus. Concubinarius. ibid.
Concurſus. ibid.
Concuſſio. 201
Conditio prout eſt impedimentum Matrimonii. ibid.
Conductio, Conductor, ibid.
Confeſſarius. ibid.
Confeſſarius Monialium. 211
Confeſſarius Regularium. ibid.
Confeſſarius quoad ſollicitationem. ibid.
Confeſſio. ibid.
Confirmatio. ibid.
Confirmatio Electionis. 218
Confraternitas. 219
Confuſio pro acquirendo rerum dominio. 235
Congrua. ibid.
Conjugium-Conjuges. 238
Conſanguinitas. 245

Con-

Conſcientia. 247
Conſecrare, Conſecratio. 255
Conſervatores. 256
Conſtitutio Unigenitus. 263
Conſuetudo. 294
Contractus in genere. 267
Contributio. 271
Contritio. 273
Contumelia. *ibid.*
Conventus. *ibid.*
Crapula. 289
Crimen prout eſt impedimentum Matrimonii. *ibid.*
Crux. *ibid.*

ADM. REVER. P.
F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
Canonica, Juridico-Moralis, Theologica &c.

CADAVER.

SUMMARIUM.

1 Cadavera nequeunt ſepeliri, aut reponi ſub Altaribus, neque ſub gradibus eorum, aut bradellis.

2 Et ſi contra hujuſmodi prohibitionem ſepulturæ ibi reperiantur conſtructæ, non debet in illo celebrari donec cadavera alio transferantur.

3 Cadaverum capſæ, depoſita, ſeu conditoria in Eccleſiis ſuper terram exiſtentia debent omnino amoveri, & cadavera defunctorum in tumbis profundis infra terram collocari.

4 Non comprehenduntur tamen ſub hac prohibitione monumenta marmorea muris, ſeu columnis adhærentia, præſertim amotis cadaveribus a locis altis.

5 Cadavera pauperum Fidelium gratis omnino tumulari, & ſepulturæ tradi debent.

6 Nec ad extorquendam, aut emendicandam a vicinis, vel affinibus eleemoſynam publice poſſunt exponi.

7 Nec prohiberi poteſt, ne Cadaver ſepeliatur, occaſione Juris ſepulturæ.

8 Cadavera decedentium in Parochia, ad cujus Eccleſiam Capitulum Cathedralis Eccleſiæ translatum eſt, non poſſunt levari per ipſum Capitulum, ſeu Canonicos, niſi requiſito Parocho dictæ Eccleſiæ.

9 Cadavera Defunctorum levare de Domo propria nullo modo licet Regularibus, & Presbyteris ſæcularibus, niſi de licentia, & conſenſu proprii Parochi.

10 Vocato tamen Parocho, & ipſo renuente intervenire, vel alterum mittere, tunc poſſunt Regulares abſque Parocho deferre Cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda.

11 Cadaver illius, qui elegit ſepulturam apud Regulares, eſt reſtituendum eis ſimul cum oblationibus, ſi fuerit ſepultum in Cathedrali.

12 Cadavera Defunctorum deferri poſſunt ad Eccleſiam pro beneplacito ſuorum, non tamen ſepeliri, niſi poſt competens temporis ſpatium.

13 Cadavera nequeunt deferri ad ſepulturam curru clauſa.

14 Cadavera alicubi depoſita ad tempus, transferri poſſunt ad proprium ſepulcrum abſque ulla licentia; ſecus ſi tradita fuerint perpetuæ ſepulturæ.

15 Pro transportatione Cadaveris de uno ad alium locum, non ſolvitur gabella, ſive vectigal.

16 Cadavera exhumari non debent pro capienda informatione abſque licentia.

17 Unde Epiſcopus non poteſt concedere licentiam Curiæ Laicali, ut exhumentur cadavera ad faciendam recognitionem in ipſa Eccleſia, ſed extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi.

18 Quinimmo nequidem poteſt Epiſcopus concedere Curiæ Laicali licentiam, ut exhumentur cadavera ad faciendam recognitionem in loco immuni, licet extra Eccleſiam.

19 Si cadaver occiſi a ſæculari fuerit Perſona Eccleſiaſtica; vel tale cadaver nondum eſt translatum ad Eccleſiam, ſeu locum immunem, & tunc poterit a Judice laico, qui prævenit, fieri recognitio corporis delicti; vel cadaver Clerici occiſi eſt jam ad locum immunem, ſeu ad Eccleſiam translatum, ac ſepulturæ traditum, & tunc hujuſmodi recognitio fieri ab eo non poterit abſque legitima facultate a Sacra Congregatione Immunitatis concedenda.

20 Solet tamen dari facultas Epiſcopo concedendi licentiam abſque violatione Immunitatis Eccleſiæ transportandi cadavera, & vulneratos a loco immunitatis pro recognitione corporis delicti pro octo caſibus, præmiſſa ab Ordinario ſolita proteſtatione juxta cap. Prælatis 2. de homicid. in 6. Et traditur hic conſueta formula.

21 Solus Epiſcopus, ſive ejus Vicarius Generalis concedit licentiam exhumandi cadavera Laicorum pro recognitione facienda extra Eccleſiam, & locum immunem, etiamſi ipſa cadavera fuerint ſepulta in Eccleſiis Regularium.

20 Immo etiamſi vulneratus, aut offenſus eſſet Regularis, qui exiſteret in Monaſterio, tunc recognitio fieri poterit a Curia Epiſcopali.

23 Cadavera Defunctorum cum ululatibus ad Eccleſiam aſſociare non eſt permittendum.

24 Quare merito hujuſmodi ululatus, neniæ, & cantilenæ in variarum Diœceſum Synodalibus Conſtitutionibus expreſſe prohibentur.

25 Juxta diſpoſitionem cap. A nobis 2. de ſentent. Excommunicat. & cap. final. de ſepult. procedendum eſt ad exhumationem Cadaveris Excommunicati.

26 Cadaver tamen Excommunicati, qui non tantum dedit ſigna pœnitentiæ, ſed etiam deceſſit munitus Sacramentis, Epiſcopus tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad formam cap. A nobis 2. de ſentent. Excommunicat.

27 Comminanda eſt exhumatio Cadaverum Excommunicatorum, niſi eorum hæredes ſatisfaciant Eccleſiæ violatæ.

28 Sæpe injungitur Epiſcopo, ut faciat exhumari cadaver Excommunicati, & præſtito per hæredes juramento de ſtando mandatis Eccleſiæ, cum dederit ſigna pœnitentiæ ante obitum, abſolvat ad tenorem cap. A nobis 2. de ſentent. Excommunic.

29 Injungitur Vicario, ut prævia abſolutione ad formam cap. A nobis 2. de ſentent. Excommunicat. & cap. final. de ſepultur. tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ cadaver occiſoris Clerici, qui duobus diebus ante ejus obitum petiit confiteri, & abſolvi a ſimplici Confeſſario exiſtimans ſe eſſe in periculo vitæ, ut eventus demonſtravit, nam poſt duos dies a ſuis inimicis occiſus fuit in loco immuni.

30 Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad num. 56.

1 **C**ADAVERA nequeunt ſepeliri, aut repo-
ni ſub Altaribus, neque ſub gradibus eo-
rum, aut bradellis; *Sac. Cong. Epiſcop. & Re-
gul. in Interamnenſi* 14. *Septemb.* 1593. *in una
2 Tremularen.* 8. *Febr.* 1595. *& in Meſſanenſ.*
2. *Maji* 1601. Et ſi contra hujuſmodi pro-
hibitionem ſepulturæ ibi reperiantur con-
ſtructæ, non debet in illo Altari celebrari, donec cada-
vera alio transferantur, ut declaravit *ead. Sac. Cong. in
una Trauen.* 10. *Novemb.* 1599.

3 Cadaverum capſæ, depoſita, ſeu conditoria in Eccleſiis
ſuper terram exiſtentia debent omnino amoveri, & cada-
vera Defunctorum in tumbis profundis infra terram col-
4 locari. S. Pius V. in Conſtit. 5. incip. *Cum primum*. Non
comprehenduntur tamen ſub hac prohibitione monumen-
ta marmorea muris, ſeu columnis adhærentia, præſer-
tim amotis cadaveribus a locis altis, quia hæc nullam
indecentiam, immo magnum ornamentum afferunt; *Sac.
Congreg. Epiſcop. & Regular. in una Mantuana* 13. *Octobr.*
1579.

5 Cadavera pauperum Fidelium gratis omnino tumulari,
& ſepulturæ tradi debent; *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in
una Coſſanen.* 4. *Maji* 1617. Clemens IX. in Conſtitut. 38.
6 incipient. *In excelſa*. Nec ad extorquendam, aut emendi-
candam a vicinis, vel affinibus eleemoſynam publice poſ-
7 ſunt exponi Clem. IX. *ibidem*. Nec prohiberi poteſt, ne
cadaver ſepeliatur occaſione Juris ſepulturæ, cum nulla
ratio patiatur, Chriſtianæque pietati repugnans videatur,
maxime vero ob pecuniarum intereſſe cadaver inſepultum
remanere; *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in una Crotonien.* 17.
Septemb. 1617.

8 Cadavera decedentium in Parochia, ad cujus Eccleſiam
Capitulum Cathedralis Eccleſiæ tranſlatum eſt, non poſ-
ſunt levari per ipſum Capitulum, ſeu Canonicos, niſi
9 requiſito Parocho dictæ Eccleſiæ *Sacr. Congr. Rit. in Thele-
ſina* 18. *Auguſti* 1629. Cadavera Defunctorum levare de
domo propria nullo modo licet Regularibus, Presbyteris
ſæcularibus, niſi de licentia, & conſenſu proprii Paro-
chi: *Sac. Congreg. Rit. in Adrien.* 22. *Novembris* 1631. *in
10 reſponſ. ad* 1. Vocato tamen Parocho, & ipſo renuente
intervenire, vel alterum mittere, tunc poſſunt Regula-
res abſque Parocho deferre Cadavera in eorum Eccleſiis
ſepelienda; *Sac. Congr. Rit. in Senogalien.* 22. *Junii* 1675. *in
reſponſione ad ſextum* his verbis. *Ad ſextum Sac. Congr. re-
ſpondit: Vocato Parocho, & ipſo renuente intervenire, vel al-
terum mittere, tunc Regularibus licere abſque Parocho deferre
cadavera in eorum Eccleſiis ſepelienda*. Et ſic in terminis
fuit iterum decifum *ab eadem Sacr. Congr. ad inſtantiam
Ordinis Minor. de obſervantia S. P. Franciſci die* 13. *Julii* 1675.
Et ſic jam fuerat deciſum *a Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.*
14. *Jan.* 1639. quod decretum fuit confirmatum ab Ale-
xand. VII. 30. *Aprilis* 1660. in Conſtitut. incipient. *Alias
pro parte*.

11 Cadaver illius, qui elegit ſepulturam apud Regulares,
eſt reſtituendum eis ſimul cum oblationibus, ſi fuerit ſe-
pultum in Cathedrali; *Sac. Cong. Rit. in Bituntina* 21. *Ju-
lii* 1607. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 12. *Martii* 1660. *in
una Calaritana*. Contra Capitulum illius Metropolitanæ,
cui mandavit reſtitui Minoribus de Obſervantia Cadaver
in ſua Metropolitana ſepultum, ibi: *Sacra Congregatio Emi-
nentiſſimorum S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationi-
bus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, attentis narratis,
reque, partibus tam verbo, quam ſcripto informantibus audi-
tis, Eminentiſſimo Santacrucio referente, diligenter, ac matu-
re examinata, & diſcuſſa, cenſuit cadaver, de quo agitur,
reſtituendum eſſe prout una cum funerali pompa reſtitui man-
dat, & præcipit Sanctæ Mariæ Jeſu Fratrum Minorum Obſer-
vantiæ Sancti Franciſci*. Quod decretum fuit ad litteram
confirmatum ab Alexandro VII. *die* 30. *Aprilis* 1660. in
Conſtitut. incipient. *Alias pro parte*, & ſic *Sac. Cong. Conc.*
27. *Jan* 1680. *in una Alexandrina reſtitutionis cadaveris* de-
crevit eſſe reſtituendum cadaver ſepultum in Eccleſia Ca-
thedrali a Capitulo Fratribus Diſcalceatis Carmelitis, una
cum oblationibus, ſtante electione facta ſepulturæ. Apud
Petram *tom.* 2. *Comment. ad Conſtit.* 3. *Cæleſtini* III. *ſect.* 1.
num. 19. & idem ſtatuit *Sac. Congr. Concil. in Sorana* 24.
April. 1723. apud Urſayam *tom.* 7. *part.* 2. *diſcept.* 24. *ſub
n.* 69. 70. 71.

12 Cadavera defunctorum deferri poſſunt ad Eccleſiam pro
beneplacito ſuorum, non tamen ſepeliri, niſi poſt compe-
tens temporis ſpatium. *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regular. in
una Aliſan.* 20. *Febr.* 1601. Cadavera nequeunt deferri ad
13 ſepulturam curru clauſa. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in
una Mutinenſ.* 13. *Julii* 1646. *&* 26. *Febr.* 1649. *&* 17. *Mar-
14 tii* 1650. *&* 15. *Febr.* 1658. & alibi. Cadavera alicubi de-
poſita ad tempus, transferri poſſunt ad proprium ſepul-
crum abſque alia licentia, ſecus ſi tradita fuerint perpe-
tuæ ſepulturæ. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in una Lan-
gonen.* 16. *Oct.* 1602. *& in Rit. Roman.*

15 Pro tranſportatione Cadaveris de uno ad alium locum,
non ſolvitur gabella, ſive vectigal. *Sac. Cong. Immunit. in
una Firmana* 10. *Junii* 1653.

16 Cadavera exhumari non debent pro capienda informa-
tione abſque licentia, *Sac. Congreg. in Æſina* 17. *Decembr.*
17 1602. *& in Sutrina* 1. *Junii* 1604. Unde Epiſcopus non
poteſt concedere licentiam Curiæ Laicali, ut exhumen-
tur Cadavera ad faciendam recognitionem in ipſa Eccle-
ſia, ſed extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi, *Sac. Congr. Im-
munit. in Nullius* 2. *Maji* 1639. quam deciſionem refert,
& ad ſuam petitionem ſic reſponſum fuiſſe dicit Sperell.
in deciſionibus Fori Eccleſiaſtici dec. 51. *num.* 18.

Quinimmo nequidem poteſt Epiſcopus concedere Curiæ
Laicali licentiam, ut exhumentur Cadavera ad faciendam
recognitionem in loco immuni, licet extra Eccleſiam. *Sac.
Cong. Immunit. in Macerat.* 8. *Aug.* 1645. ubi propoſito, juſ-
ſu Sanctiſſimi, iterum dubio, videlicet: *An Epiſcopi poſſint,
& debeant concedere Judicibus Laicis ad effectum recognitionis,
& probationis corporis delicti facultatem exhumandi cadavera,
examinandi vulneratos, teſtes, & ſimiles in Eccleſiis, & aliis
locis immunibus Ordinum Regularium. Die* 8. *Auguſti* 1645.
*&c. prævia matura diſcuſſione, & de communi PP. conſenſu
cenſuit, ſtandum eſſe in deciſis ſub die* 22. *Maji* 1629. *Scili-
cet Epiſcop. poſſe corpora exhumanda, vulneratos, & teſtes ex-
trahere facere extra Eccleſias, & loca immunia ad effectum
recognitionis, & probationis corporis delicti per Judices, & Mi-
niſtros Laicos facienda pro eorumdem Epiſcoporum arbitrio recte
tamen regulato: non autem poſſe facultatem concedere eiſdem
Judicibus, & Miniſtris Laicis in Eccleſiis, & aliis locis Im-
munibus ad actum aliquem recognitionis Cadaverum, ſeu exa-
minis vulneratorum, & teſtium, niſi in caſu urgentis neceſſi-
tatis, & quando Summus Pontifex commode adiri non poteſt:
idque pro eorumdem Epiſcoporum arbitrio recte tamen regulato.
Superioribus vero Regularibus minime licere etiam in Eccleſiis,
& locis Immunibus ipſorum Regularium, ſed id ad ſolos Epi-
ſcopos ſpectare*; *l.* 1. *Decr. Paulut. fol.* 259. *Et ſic declara-
vit ead. Sac. Congreg. Immunit. in una Anagnina* 21. *Janua-
rii* 1659. in qua dicitur: *Moneatur Epiſcopus, ipſum non
potuiſſe dare licentiam faciendi recognitionem, & examinandi
teſtes in loco Immuni*; *lib. Decr. Rocci fol.* 146. *Et ſic etiam
eadem Sac. Cong. in una Spoletana* 11. *Maii* 1683. *ubi Vica-
rius Capitularis monetur, quia dederit Curia Laica licentiam
exhumandi cadavera in loco Immuni pro facienda recognitione*:
lib. 3. *Decr. Altovit. fol.* 176. *& ſic etiam declaravit ead.
Sac. Cong. in una Oritana* 30. *Septemb.* 1704. *lib.* 3. *Decr.
Vallem. fol.* 618. Et Cancellarius S. Officii cenſuratus ob
recognitionem cadaveris factam in loco Immuni, caſſata
dicta recognitione, abſolvitur, *Sac. Cong. Immun.* 7. *Maji*
1678. *lib.* 2. *Altovit. p.* 1577.

Si Cadaver occiſi a ſæculari fuerit perſonæ Eccleſiaſti- 19
cæ, Sac. Congreg. utitur hac diſtinctione; Vel tale cada-
ver nondum eſt tranſlatum ad Eccleſiam, ſeu locum im-
munem, & tunc poterit a Judice Laico, qui prævenit,
fieri recognitio corporis delicti: Vel Cadaver Clerici oc-
ciſi eſt jam ad locum immunem, ſeu ad Eccleſiam trans-
latum, ac ſepulturæ traditum, & tunc hujuſmodi reco-
gnitio fieri ab eo non poterit abſque legitima facultate a
Sac. Cong. Immunitatis concedenda. *Sic in una Civitatis Ca-
ſtelli, ac in aliis ſæpe* 19. *Julii* 1667. uti refert Pignatell.
tom. 4. *conſult.* 120 *num.* 4. Ubi etiam dicit, quod ſolet 20
dari facultas Epiſcopo concedendi licentiam abſque viola-
tione Immunitatis Eccleſiæ tranſportandi cadavera, &
vulneratos a loco immuni pro recognitione corporis deli-
cti pro octo caſibus, præmiſſa ab Ordinario ſolita prote-
ſtatione juxta *c. Prælatis* 2. *de homic. in* 6. Qua in re ex-
tat formula in Secretaria Sacræ Congregationis Immuni-
tatis tenoris ſequentis: *La Santità di Noſtro Signore concede
a V. S. col mezzo di queſta la facoltà di dar la licenza per
certe caſi, conforme alla ſua prudenza, che i feriti, o i Cada-
veri eſiſtenti in luoghi immuni con l' aſſiſtenza di Perſona Ec-
cleſiaſtica da deputarſi da lei, ſi traſportino in luogo vicino,
ed opportuno con la dovuta ſicurezza, ad effetto che la Corte
ſecolare poſſa provare il corpo del delitto col far le recognizioni
de' morti, o de' feriti, e ſenza violazione dell' Immunità Eccle-
ſiaſtica, acciocchè i delitti non rimanghino impuniti, mentre fa-
cendoſi da lei la ſolita proteſta ſecondo la diſpoſizione del cap.
Prælatis, de homic. in* 6. *la Santità Sua la preſerva dalle ir-
regolarità, che perciò Ella, e i ſuoi Delegati Eccleſiaſtici po-
teſſero incorrere*.

Solus Epiſcopus, ſive ejus Vicarius Generalis concedit 21
licentiam exhumandi cadavera Laicorum pro recognitio-
ne facienda extra Eccleſiam, & locum immunem, e-
tiamſi ipſa cadavera fuerint ſepulta in Eccleſiis Regula-
rium. *Sac. Cong. Immun. in cit. Macerat.* 8. *Aug.* 1645.,
ibi: *Superioribus vero Regularibus minime licet etiam in Ec-
cleſiis, & locis immunibus ipſorum Regularium, ſed id ad Epi-
ſcopos ſolos ſpectat*, *lib.* 3. *decr. Paulut. pag.* 259. Vide *ſupra
n.* 18. Sic etiam decrevit *ead. Sac. Congr. in Fanen.* 20. *Ap.*
1649. *l.* 4. *decr. Paul. pag.* 76. *& in una Marſorum* 13. *Ju-
lii* 1693. *lib.* 1. *decr. Vallem. pag.* 54. *& in una Ariminen.*
7. *Julii* 1701. *lib.* 1. *decr. Altov. pag* 570. Et ſic etiam jam
decreverat *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 11. *Sept.* 1643.
ordinando Epiſcopo Piacentino, ut quoſdam reprehende-
ret Regulares, qui permiſerant exhumari cadaver defun-
cti cujuſdam, ut a Curia Sæculari recognoſceretur abſque
Domini Epiſcopi conſenſu. Immo etiamſi vulneratus, aut 22
offenſus eſſet Regularis, qui exiſteret in Monaſterio, tunc
recognitio fieri poterit a Curia Epiſcopali, prout fieri juſ-
ſit *Sac. Cong. Immun. in una Burgi S. Sepulcri* 13. *Novembris*
1629. *lib.* 2. *decret. Paulut. fol.* 12.

Cadavera defunctorum cum ululatibus ad Eccleſiam aſ- 23
ſocia-

ſociare non eſt permittendum; Nos enim Chriſtifideles, qui per Evangelium Chriſti poſt mortem vivimus expectantes reſurrectionem, potius in obiut debemus lætari, quam mœrore affici cum ab hac lacrymarum valle ad beatam Patriam cum Chriſto regnaturi tranſeamus; Unde eliminandi ſunt certi conſtrepentes ululatus, & certæ neniæ, & cantilenæ pluribus in locis maxime a mulieribus practicari ſolitæ, cum ſic non debeant Chriſtiani contriſtari, ut Judæi, & Gentiles, aliique extra Fidem Catholicam exiſtentes, qui infelices poſt hanc laborioſam vitam ſine ulla ſpe melioris vitæ ad æternas miſerias perducuntur, juxta illud Apoſtoli 1. *ad Theſſalonicenſes cap. 4. num. 12.* ibi: *Nolumus autem vos ignorare fratres de dormientibus, ut non contriſtemini, ſicuti & ceteri, qui ſpem non habent*. Quare merito hujuſmodi ululatus, neniæ, & canti-
24 lenæ in variarum Diœceſum Synodalibus Conſtitutionibus expreſſe prohibentur, ut inter alias, in Diœceſi hac Alexandrina Synod. II. *celebrat.* 1605. *decr.* 33. *Sinod. IV. celebrat.* 1613. *& Synod. XII. celebrat.* 1732. *tit.* 27. & in Diœceſi Boſtenſi, ubi cum Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodalibus decretum edidiſſet, quod Conſanguinei Defunctorum non comitarentur funus cum ululatu, reclamante univerſitate dictæ Civitatis, ut moderaretur pœna arbitraria ibi impoſita ad Cenſuram tantum, non autem ut poſſit ſtatui pecuniaria, Laicis non infligenda ab Eccleſia, propoſita fuere dubia *in Sac. Cong. Concil. Secundo: An pœna non tantum Excommunicationis, ſed etiam pecuniaria potuerit per Epiſcopum apponi Laicis tranſgreſſoribus? Tertio: An pœna arbitraria impoſita comitantibus funera cum ululatu, poſſit extendi ad pecuniariam? Sac. Cong. die* 28. *Januar.* 1690. reſpondit. *Ad ſecundum affirmative, dummodo Excommunicatio ſit in ſubſidium. Ad Tertium negative. ſed Epiſcopus ſuaviter curet tolli abuſus*. Ubi vides Sacram Congregationem decreviſſe eſſe tollendum ſimilem abuſum, licet non pœna pœcuniaria redolente potius avaritiam.

25 Juxta diſpoſitionem *cap. A nobis 2. de ſentent. Excommunicat. & cap. final. de ſepult.* procedendum eſt ad exhumationem cadaveris Excommunicati. *Sac. Cong. Immunit. in*
28 *Tripien. 4. Julii* 1645. *lib.* 3. *decr. Paulut. pag.* 216. Cadaver tamen Excommunicati, qui non tantum dedit ſigna pœnitentiæ, ſed etiam deceſſit munitus Sacramentis, Epiſcopus tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ ad formam *cap. A nobis 2. de ſentent. Excommun.* Comminanda eſt exhumatio cadaverum Excommunicatorum, niſi eorum hæredes ſatisfaciant Eccleſiæ violatæ. *Sac. Cong. Immunit. in Calvenſ.* 26. *Martii* 1658. *lib. decret. Rocci pag.* 76. Sæpe injungitur Epiſcopo, ut faciat exhumari cadaver Excommunicati, & præſtito per hæredes juramento de ſtando mandatis Eccleſiæ, cum dederit ſigna pœnitentiæ ante obitum, abſolvat ad tenorem *cap. A nobis, de ſent. Excommunic.* Et deinde tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ; *Sac. Cong. Immunit. in Januen.* 14. *Septembris* 1626. *lib.* 1. *decr. Paulut. pag.* 15. *Acernen.* 23 *Septemb.* 1653. *lib.* 5. *decr. Paulut. pag.* 21. *Ceſenat.* 26. *Martii* 1658. *lib. decr. Rocci pag.* 77. *Sanctæ Se-*
verina 29. *Decembr.* 1666. *lib.* 1. *decr. Altov. pag.* 76. *Bitun-*
29 *nina* 2. *Jannuar.* 1672. *d. lib. pag.* 638. Injungitur Vicario, ut prævia abſolutione ad formam *cap. A nobis 2. de ſent. Excommunicat. & cap. fin. de ſepultur.* tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ cadaver occiſoris Clerici, qui duobus diebus ante ejus obitum petiit confiteri, & abſolvi a ſimplici Confeſſario, exiſtimans ſe eſſe in periculo vitæ, ut eventus demonſtravit, nam poſt duos dies a ſuis inimicis occiſus fuit in loco immuni. *Sacr. Congr. Immun. in Aquilana* 25. *Julii* 1706. *lib. Mareſuſci*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

30 CAdavera in quacumque hora diei deferri poſſunt ad Eccleſiam, de nocte vero nonniſi de licentia Ordinarii; *Sacr. Congr. Concil.* 15. *Mart.* 1704. *& Clemens XI.* 9. *Decembr.* 1704.

31 Quoad tempus humationis Cadaverum ſervandam eſſe Synodum cenſuit *Sacr. Rit. Congr.* 22. *Junii* 1675. & iterum 13. *Julii ejuſdem anni*.

32 Parochi juriſdictio ſuper Cadaver durat, quouſque tranſeat in aliorum juriſdictionem; non tranſit autem Cadaver in juriſdictionem Regularium; niſi quando pervenit ad fores eorum Eccleſiæ *Sacr. Congr. Conc.* 28. *Febr. &* 26. *Martii* 1711. *& Sac. Rituum Congr.* 2. *Septembris* 1741.

33 Cadavera recto tramite ad Eccleſiam deferri debent; *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular.* 11. *Decemb.* 1615. *&* 14. *Jan.* 1639.

34 An Cadavera defunctorum ſepelienda in Eccleſia Regularium, antequam ad eorum Eccleſiam deferantur, debeant prius aſportari ad Parochialem, & eorum ibidem debeat fieri expoſitio uſque ad horam ſepulturæ? Reſp. *negative Sac. Congregat. Concil.* 14. *Martii* 1722. 16. *Martii* 1726. *&* 6. *Februar.* 1734.

35 An illatis Cadaveribus private ab hæredibus ad aliquam tertiam Eccleſiam per modum depoſiti, Regulares convenire, & congregari debeant in dicta tertia Eccleſia, aut in Parochiali ad effectum illa aſſociandi ad Eccleſiam, ubi ſunt tumulanda? *Sac. Rituum Congr.* inhærendo alias decretis reſpondit, Regulares debere congregari in illa Eccleſia tertia, ubi cadaver fuit depoſitum, ut ſupra; *Die* 22. *Jun.* 1675. *in una Ord. S. Auguſtini, & iterum* 13. *Julii* 1675. *in una Ord. Miner. Obſerv.*

Defunctorum corpora ſi deponantur in Parochiali, ut 36
inde transferantur ad Eccleſiam Regularium, in qua elegerunt ſepulturam, nihil debetur Eccleſiæ Parochiali, exceptis juribus Parochialibus; *Sac. Rituum Congregat.* 23. *Martii* 1619. *in Placentina*.

An Archipresbyter aſſociando Cadavera ſepelienda in 37
Eccleſia Regularium, teneatur incedere ſub illorum cruce, ſeu potius valeat propriam crucem elevare? *Affirmative quoad primam, & negative quoad ſecundam partem*, reſpondit *Sac. Congreg. Concilii* 16. *Martii* 1726. *&* 29. *Januarii* 1735.

An Regulares poſſint cogi ad aſſocianda Cadavera in 38
eorum Eccleſiis tumulanda; an vero poſſint expectare in propriis eorum Eccleſiis: *Sac. Rit. Congreg.* reſpondit, Regulares, non poſſe cogi ad exeundum a propriis Eccleſiis, ad effectum aſſociandi Cadavera in eiſdem ſepelienda, ſed ſufficere, quod illa *expectent ad Januas*; *die* 22. *Junii &* 13. *Julii* 1675.

An Parochus teneatur aſſociare Cadavera in Eccleſiis 39
Regularium ſepelienda uſque ad januas ejuſdem Eccleſiæ: etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus: *Sacr. Rituum Congreg.* reſpondit, Parochum teneri aſſociare Cadavera in Eccleſiis Regularium ſepelienda; *die* 21. *Jun. &* 13. *Jul.* 1675.

Epiſcopus prohibere non poteſt, ne hebdomadarius cot- 40
ta, ſtolaque utatur cum funeribus cadaverum, quæ deferuntur ſepelienda ad Eccleſias Regularium; *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul* 13. *Junii* 1594.

Hebdomadarius Regularium, ad quorum Eccleſiam Ca- 41
daver ſepeliendum defertur, etſi in cotta, & ſtola functi interſit, nec domi, nec in via officium facere poteſt ut Parochus; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 28 *Octobr.* 1534.

Dum Defunctorum Cadavera in Eccleſiis Regularium 42
ſepeliuntur, tenetur Parochus funerale ducere, & comitari uſque ad eaſdem Eccleſias Regularium; *Sacr. Congr. Concil.* 18. *Junii* 1581.

Sicut non licet Parocho, depoſito feretro ante limina 43
Eccleſiæ Regularium, conſuetas recitare preces ſupra Cadaver, ita non poterunt Regulares (etiam rogati a parentibus defuncti, vel a quolibet alio ante quam vere, & realiter ſit Cadaver intra limites propriæ juriſdictionis, ſuper illud abſolvere, depoſito feretro in vico; qui actus ad ſummum unice ſpectaret ad Parochum; *Sacr. Rituum Congr.* 2. *Septemb.* 1741.

Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis Ca- 44
daverum non licet ingredi Eccleſias Regularium, ſed tenentur dimittere eadem Cadavera ad januam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſunt benedicere, & dare ultimum vale. Officia vero, & alia munia, quæ in ejuſmodi miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Regularibus peragi debent, non autem a Parochis. Atque ita in præmiſſis omnino deinceps fieri, & exequi præſentium vigore mandat, & præcipit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus, *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 27. *Novembr.* 1671. accedente ampliſſima approbatione, & confirmatione Clementis X. Conſtitut. *Nuper* 18. *Januarii* 1672.

Parochi tenentur Cadavera ſuorum Parochianorum le- 45
vare a loco, ubi aſſervantur, & aſſociare uſque ad portam Eccleſiæ Regularium, etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus, nec Parochi ſe ingerere poſſunt in faciendo ſuper iiſdem Cadaveribus Officium in Eccleſiis præfatorum Regularium, ſed ad ipſos Regulares in propria Eccleſia ſpectat, & pertinet; Urbanus VIII. 24. *Julii* 1641. & *Sac. Rituum Congr.* 4. *Martii* 1673. *&* 27. *Januarii* 1680. approbante Innocentio XI. 11. *Martii* 1680. 46

An ad Parochum ſpectet facere Officium funebre ſuper Cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Reſp. *affirmative*, quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium, *Sacr. Rit. Congr.* 10. *Decembr.* 1703. approbante Clemente XI. *die* 12. *Januar.* 1704.

An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in propria Ec- 47
cleſia Cadavera Confratrum, & Conſororum, qui ibidem elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Cappellanus abſente Parocho valeat Officium, aliaſque functiones ſuper iiſdem Cadaveribus explere? *Sacr. Congr. Concil.* reſpondit affirmative quoad primam partem, quoad ſecundam negative, niſi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non ſubſtituat, *die* 28. *Julii* 1724.

Conſuetudo benedicendi Cadavera ad Eccleſiæ portam, 48
& in funeribus ſervanda eſt; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 8. *Novembris* 1547. *&* 21. *Januarii* 1650.

Domi, antequam Cadavera afferatur, poſſunt hæredes 49
ſuper eo officia recitare facere cuicumque libuerit; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 19. *Maji* 1579.

An hæredes Defunctorum ſint cogendi ad retinendum 50
domi Cadavera uſque ad tempus illa ſepeliendi; An vero iiſdem hæredibus liceat pro libito aſportare dicta Cadavera e propriis domibus ad quamcumque aliam Eccleſiam per modum depoſiti uſque ad horam illa tumulandi, etiamſi eſſent ſepelienda in Eccleſiis Regularium, non obſtante diſſenſu Parochi, ſeu prohibitione ab eodem facta uti Vicario Foraneo; *Sac. Rit. Congreg. reſpondit: petita, & etiam*

non obtenta licentia, poſſe Cadavera detini arbitrio hæredum in quolibet Eccleſia uſque ad tempus illa proceſſionaliter deferendi ad Eccleſiam ſepulturæ; die 22. Junii, & Julii 1625.

51 Cadavera non ſunt ſepelienda privatim ſine lumine, Cruce, & Parocho; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 28. *Januarii* 1610. Etiamſi id ordinaſſet defunctus, cum talis diſpoſitio tamquam irrationabilis una cum conſuetudine, quæ alicubi innixa eſſe poſſet, ſit rejcienda, ut cenſuit Rota Romana 15. Junii 1699. & confirmavit Clemens XI. 9. *Decembr.* 1704. *Edict.* incip. *La Santità di Noſtro Signore*, ut refert Benedictus XIV. tom. 2. Notificat. 16. & Cavalieri *loc. cit. cap.* 4. *Decret.* 42. *num.* 4.

52 Reſtituendum eſſe Cadaver Eccleſiæ, in qua defunctus ſepulturam elegerat, una cum emolumentis, quarta deducta, cenſuit *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 1. *Februar. &* 31. *Maji* 1747. 5. *Febr.* 1649. 14. *Januarii, &* 1. *Aprilis* 1650. *ac* 22. *Septembris* 1657.

53 Cadaver, quod alicubi poſitum non eſt per modum depoſiti, ſed traditum eſt perpetuæ ſepulturæ, exhumari non licet, nec alio aſportari, niſi de licentia Ordinarii; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.* 28. *Januar.* 1603.

54 Exhumari nequeunt Cadavera ſine licentia Sacræ Congregationis pro recognitione facienda a Curia Sæculari; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 17. *Decembr.* 1602.

55 Defunctorum Cadavera non poſſunt vulgo arreſtari, ſeu ſequeſtrari ob debita civilia, quibus gravantur, etiam erga menſam, nec eadem de cauſa poteſt differri eorumdem ſepultura, ſed prius Cadavera ſepelienda ſunt, & poſtea debitum medio jure petendum, cum Chriſtiana pietas non patiatur propter intereſſe pecuniarium remanere inſepulta Cadavera; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 14. *Auguſti* 1590. 20. *Octobris* 1591. *&* 23. *Auguſti* 1652.

56 Parochi pauperum Cadavera gratis ſepelire tenentur; *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul.* 5. *Maji* 1617. *&* 31. *Martii* 1646. Sic dicta Decreta traduntur, & erudite declarantur a ſapientiſſimo Pat. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*.

57 * In ſectione cadaverum anatomiæ addiſcendæ cauſa, ſi quis adhibeat cadavera non condemnatorum, nulla obtenta ab Epiſcopo facultate, peccat quidem graviter, ſed non incurrit excommunicationem Bonifacii VIII. de qua *in cap.* 1. *de Sepult.*, cum illa feratur tantum in eos, qui exhumantes cadavera, ea lacerant, & alio ſepelienda transferunt. Ita ex ſenſu DD. Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 64. §. 10.

58 Si inſtituta Proceſſione, & præcedente Cruce aſſociandum ſit cadaver ad ſepulturam, & tranſitus fiat per agrum, vel poſſeſſionem privatam, non ideo via illa publica efficitur; leges enim civiles, ex quibus id poſſet evinci, nihil aliud volunt, niſi quod monumentum poſitum in loco privato efficiat locum illum ſacrum; quin & leges illæ a Jure Canonico abolitæ ſunt, ut ex DD. demonſtratur *Inſtit. Eccleſ.* 89. §. 9.

59 Si cadaver tumulandum ſit in Eccleſia Regularium, non poteſt Parochus exigere, ut apportetur prius ad Parochialem, & ibi exponatur, dein in Sepulturam in Eccleſia Regularium inferatur, ut ex *Lucana* funerum cenſuit Sacra Congregatio Concilii *Inſtit. Eccleſ.* 105. §. 25.

60 Ex Decretis Sac. Congregationis Concilii firmatum eſt, non eſſe levandum cadaver a domo abſque præſentia ac facultate Parochi loci, ubi domus ſita eſt, *Ibid.*

61 Cum diſtinguitur Eccleſia tumulans a Parochiali, proceſſio funebris debet incedere ſub Cruce Eccleſiæ tumulantis, nec poteſt præciſa conſuetudine Parochus propriam Crucem levare, niſi in caſu, quo interveniat Capitulum Cathedralis, & tunc Cathedralis Crux ſola præcedit. Ita ex Decretis Sacr. Congr. *Ibid.* §. 26.

62 Societates funus comitantes, ſi procedant cum ſacco, tenent locum ante feretrum, & ante clerum tam Sæcularem, quam Regularem; ſi ſine ſacco, eant poſt feretrum, uti ex ſtatutis Cleri Romani. *Ibid.* §. 30. *&* 31.

63 Laici Regulares non debent comparere cum Cappellanis conductis in proceſſione funebri, ut multis firmatur, *Ibid.* §. 32. At ſi invitatus ſit conventus Regularis, qui certe conſtat ex laicis converſis, & Sacerdotibus, excludendi non ſunt. *Ibid.*

64 Regulares cogi non poſſunt ut aſſocient pompam funebrem, cum cadaver in eorum Eccleſia ſepeliendum eſt, ſed poſſunt ad januas Eccleſiæ ſuæ expectare. Ita ex Deciſ. Sac. Congr. *Ibid.* §. 38.

65 Si quis habitator urbis decedat ruri non electa ſepultura, cadaver ejus ſepulturæ mandandum eſt non in Eccleſia rurali, ſed in ſua parœcia, vel in Eccleſia, ubi ſita eſt ſepultura majorum ſuorum, ut deciſum eſt *cap. Is qui, de ſepulturis* 126.; dummodo id poſſit fieri ſine gravi incommodo. Grave autem incommodum declarat Pontifex intercedere, ſi obitus accidat in loco ultra tria milliaria diſtante a parœcia. Id vero ex paritate rationis ſtatuendum eſt de illo, qui ruri habitans, in civitatem decedat. *Ibidem*.

66 Cum e rure transferendum eſt cadaver in civitatem, deferendum eſt in cataletto præcedente Cruce a clero delata, & aſſociantibus geminis Sacerdotibus, altero Eccleſiæ tumulantis, altero ſe tenente ex parte Parochi illius loci, ubi mors accidit; *Ibid.* §. 46.

In extractione, vel intratione cadaveris in portas urbis 67
gabella minime ſolvenda eſt, ut ex DD. *Ibid.* §. 46.
Pro tranſitu proceſſionis funebris ex una parœcia in 68
aliam, nulla petenda eſt licentia a Parocho illius loci per
quem tranſitus fieri debet, ut ex Bulla Leonis X. 22. &
Decretis S. Congreg. firmatur, *Ibid.* §. 49.
Pro ſepultura, & exequiis cadaveris exigi nihil poteſt, 69
ut ex ſacris Canonibus firmum eſt. *Ibid.* §. 52. Verum ſi 70
conſuetudo obtinuit, ut aliquid detur, quamquam circa
hoc nulla ſit actio judiciaria, attamen recurri poteſt ad
officium Ordinarii, ut ex textu *cap. Ad audientiam* 24. *de
Simonia*, cit. *Inſtit.* §. 58.

Novæ additiones ex aliena manu.

FRequens in Foro eſt controverſia de exhumatione Ca-
daverum, quæ alibi ſepulta ſunt, quam ubi ſepeliri
debebant. At videndum de cujus præjudicio agatur, num 1
propriæ Parochiæ, & Eccleſiæ, an Eccleſiæ, in qua eſt
ſepultura majorum, vel quæ fuit electa pro ſepultura, an
demum ejus ad quem ſepultura ſpectat?
Regula pro exhumatione Cadaverum eſt in priori caſu 2
c. 5. *de Sepult.* tum in ſecundo caſu *cap.* 6. *eod. tit.* licet 3
Regula hæc nonnullas patiatur limitationes, de quibus 4
vide *Remaguer. ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 9. *cap.* 3.
num. 3. *& ſeq Calvin. de æquitat. lib.* 1. *cap.* 93. *per tot.*
Rot. *in recent. deciſ.* 429. *num.* 4. *& ſeq. part.* 18. *cor. Bichi
deciſ.* 439. *fer. per tot.* In tertio vero caſu Regula non eſt 5
pro exhumatione Cadaverum, ſed pro compoſitione cum
eo, ad quem ſepultura ſpectat, ut ex mox allegatis opti-
me præ cæteris firmat *Remaguer. ubi ſupra num.* 32. *& ſeq.*
& adamuſſim convenit *Fraſſ. de Reg. Patron. tom.* 2. *cap.* 89.
num. 35. *& ſequent.*
De Cadavere Clerici, qui mortem ſibi conſcivit, quis 6
cognoſcere debeat num Judex Eccleſiaſticus, an Judex Sæ-
cularis, an uterque ſimul? vide contrarias inter ſe opi-
niones apud *Rouſſeaud de La Combe in ſua Juriſprudentia Ca-
nonica verb. Cadav.*

Additiones Noviſſimæ.

† INſpecta moderna Eccleſiæ diſciplina locum, quo Cada- 1
vera ſepeliantur, eligere in Eccleſia ſolis Patronis
aut Fundatoribus competit; quibus etiam in Choro locus
dari conſuevit; quod inter jura honorifica computabatur.
Alias locum ſepulturæ in Eccleſia nemo ſibi propria au-
ctoritate eligere poteſt; ſed is deſignandus ab iis qui Ec-
cleſiis præſident. Quia Parochus vita durante, curam ſpi- 2
ritualem ſuorum Parochianorum ſuſtinet, æquum eſt ut
& defunctos ſive Cadavera non deſerat; hinc indubitatum
eſt, Eccleſiam Parochialem, ejuſve cœmeterium eſſe pro-
prium locum ſepulturæ Parochianorum. Ita in *Cap.* 3. *tit.
De Sepulturis*. Proinde uno conſenſu jus ſepeliendi Cadavera 3
omnes Interpretes juribus Parochialibus annumerant. Quan-
tum ad ſepulturam, Parochiani dicuntur, qui intra limi- 4
tes Parochiæ ita morantur, ut ipſa Sacramenta vivi in
ipſa percipere, & Parochi ipſis adminiſtrare tenentur.
Quod ſi defunctus habeat ſepulcrum *Majorum*, in eo po- 5
tius, quam in Parochia ejus Cadaver ſepeliendum eſſe de-
claratur *Cap.* 1. *&* 3. *tit De Sepult.* In Cadaverum inhuma- 6
tione Sepulturæ Majorum uti & Parochiali de jure &
conſuetudine præfertur ſepultura a defuncto electa; *Cap.*
1. *De Sepult.* Quod intelligendum eſt, ſi talis electio facta 7
fuerit in loco Religioſo juxta Rituale Romanum. Obla- 8
tiones, quæ fieri conſueſcunt in Cadaverum funeratione,
ex pluribus Synodorum Decretis, licitum eſſe recipere
Parochis, aliiſque quibus de jure vel conſuetudine aliove
legitimo titulo competunt, indubitatum eſt. Ob non ſolu- 9
tionem Jurium funeralium ſepultura Cadaverum non eſt
deferenda; Quam dilationem non tantum a ſacris Cano-
nibus, ſed Principum legibus improbatam oſtendit Chri-
ſtianus Lupus, *Diſſ. II. ad Tom. III. Scholiorum in Canones
cap.* 12. Cum jus Cadavera inhumandi ſit plane diſtinctum 10
a jure celebrandi exequias, & utrumque illud jus ſpectet
de jure communi ad Eccleſiam Parochialem, certum eſt,
quod uno eorum alteri loco, vigore privilegii, commu-
nicato, nequaquam alterum cenſeri debeat indultum in
præjudicium Eccleſiæ Parochialis; hinc jure inhumationis
communicato alicui Eccleſiæ, ſeu religioſo loco, ſalva ni-
hilominus remanent Eccleſiæ Parochiali reliqua jura.
Competit igitur Parocho de jure, ut Cadaver præſente- 11
tur ſuæ Eccleſiæ, atque eo præſente Miſſa celebretur;
uti notavit Gloſſographus ad *Clementinam* Dudum, *de Se-
pult.* Quæſtio incidit, quod genus exequiarum in Eccleſia 12
Parochiali ſit perſolvendum Cadaveribus quando in alia
Eccleſia fuit electa ſepultura; & an hæres ſive executor
qualicumque officio in Eccleſia Parochiali defungatur; &
judicatum refert D. Van-Eſpen, hæredem teneri ad exe-
quias ſive officium iſtius generis, quod reſpondet officio
ſive funeralibus factis in ipſa Cadaveris inhumatione in
loco ſepulturæ electæ. Ratio ſubjicitur, quia per factam
eo modo inhumationem cenſetur determinaſſe genus fu-
neris. Nec excluditur Eccleſia Parochialis ab illis obla- 13
tionibus, quæ ſepeliendis Cadaveribus in altera Eccleſia
impenduntur. Factum enim eſt, ut ſi aliquem Parochia- 14
norum

norum alibi contigerit eligere ſepulturam, Eccleſiæ Parochiali *quarta funerum* impendantur; quæ portio eſt major vel minor juxta locorum ſive Provinciarum conſuetudinem. Conc. Trid. *Seſſ.* 15. *cap.* 13. *De Reform.*

CADUCITAS. Vide verb. *Emphyteuſis art.* 3. *a num.* 8. *ad* 12. †

CÆCUS, * quoad recitationem divini Officii, vide verb. *Officium divinum art.* 5. *a num.* 1. *ad* 8. quoad obtinendam diſpenſationem ad effectum tum obtinendi Beneficium Eccleſiaſticum, tum Miſſam celebrandi, vide verb. *Diſpenſatio num.* 69. 70. quoad percipiendas diſtributiones quotidianas, vide verb. *Diſtributiones art.* 1. *num.* 15. *&* 16.

C Æ L I B A T U S.

Additio ex Auctore.

1 CÆlibatus Sacris Miniſtris initio præſcriptus fuit tam in Orientali, quam in Occidentali Eccleſia; Bene-
2 dictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 129. incip. *Eo quamvis tempore* §. 34. Sed deinde ex Indulgentia permiſſa fuit uxorum retentio Græcis, Maronitis, aliiſque Orientalibus; *ibid.* §. 35.

3 Cælibatus Græcis Subdiaconis, Diaconis, & Presbyteris enixe ſuadetur, quamvis eorum Matrimonium cum unica, & Virgine non reprobetur; Idem Conſtitut. 67. incip. *Etſi* §. 7. *num.* 26. ibi: ibi: „ Etſi expetendum quam „ maxime eſſet, ut Græci, qui ſunt in Sacris Ordinibus „ conſtituti, cælibatem, non ſecus ac Latini, ſervarent; „ Nihilominus ut eorum Clerici, Subdiaconi, Diaconi, „ & Presbyteri uxores in eorum miniſterio retineant, „ dummodo ante Sacros Ordines, Virgines, non Viduas, „ neque corruptas, duxerint, Romana non prohibet Ec„ cleſia. Eos autem, qui Viduam, vel corruptam duxe„ rint, vel ad ſecunda vota, prima uxore mortua, con„ volarint, ad Subdiaconatum, Diaconatum, & Presby„ teratum promoveri omnino prohibemus.

Additiones Noviſſimæ.

† OMnes paſſim Catholici fatentur, legem Cælibatus Presbyterorum duntaxat eſſe punctum diſciplinæ, errorem que fore reſpuere ſeu condamnare Presbyteros conjugatos, dum eos Eccleſia tolerat & permittit. Ideo Eccleſia Orientalis olim merito anathemate percuſſit Euſtachium, qui in hoc diſciplinæ puncto ſe opponebat. Quam ſententiam ſuo facto non obſcure probat Eccleſia Romana, Presbyteros Græcos *conjugatos* ad ſacrificandum admittens, filiiſque ſuis, ut eorum interſint ſacrificiis, non obſiſtens. †

CÆREMONIÆ. Vide verb. *Baptiſmus art.* 6. *a num.* 12. verb. *Confirmatio art.* 3. *a num.* 21. & verb. *Magiſter Ceremoniar. num.* 10.

C A L I X.

S U M M A R I U M.

Varia de Calicibus.

1 *Calices in primis Eccleſiæ temporibus poterant eſſe etiam lignei, & vitrei.*

2 *Tamen a multis ſæculis obſolevit uſus ille, & nunc non debent eſſe lignei, nec vitrei, nec de ære aut aurichalco, aut cupro; ſed tam ipſi Calices, quam Patenæ debent eſſe de auro, vel argento, vel ſaltem ſtanno ob magnam paupertatem.*

3 *Calices, & Patenæ debent conſecrari, ac Chriſmate perungi.*

4 *Calices, ac Patenas conſecrare de jure ordinario ſpectat ad Epiſcopos.*

5 *Ex privilegio tamen poſſunt Calices, ac Patenas benedicere, ſeu conſecrare Abbates, aliique Prælati uſum Pontificalium habentes, dummodo id faciant pro ſolo uſu ſuarum Eccleſiarum.*

6 *Abbates, aliique Prælati uſum Pontificalium habentes, ſi Calices, & Patenas conſecrent pro uſu aliarum Eccleſiarum, poſſunt ab Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis puniri, & coerceri Interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſione ab exercitio Pontificalium.*

7 *Privilegium conſecrandi Calices, & Patenas, cum ex Jure Eccleſiaſtico proveniat, poteſt a Summo Pontifice concedi etiam ſimplicibus Sacerdotibus.*

8 *Et de facto Paulus III. conceſſit Presbyteris Societatis Jeſu, ut in locis remotiſſimis Infidelium, ubi Catholici Epiſcopi nulli ſunt, Altaria, & Calices conſecrare poſſent.*

9 *Simile privilegium conceſſum fuit Minoribus de Obſervantia in partibus Indiarum.*

11 *Calix, & Patena duobus potiſſimum modis conſecrationem amittunt, ſcilicet per fractionem, & per novam inaurationem.*

11 *Per fractionem amittunt conſecrationem, quando Patena eſt ita notabiliter fracta, ut Hoſtiam commode capere non poſſit, & Calix etiam ita notabiliter fractus, ut in eo commode Sanguis Chriſti conſecrari non poſſit.*

12 *Sic etiam per fractionem amittit Calix conſecrationem, quando pes fixus in cuppa, & non amovibilis, cum fractione ſeparatur ab ipſa cuppa.*

13 *Si autem pes Calicis ſit amovibilis, & ſeparetur a cuppa ſine fractione, ut accidit in Calice tornatili, tunc per talem ſeparationem non amittit conſecrationem.*

14 *Per novam inaurationem amittunt conſecrationem quando ratione auri amiſſi ex longo uſu, denuo inaurantur, quo ad illam ſuperficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti; tunc enim opus eſt nova conſecratione.*

15 *Affertur, & ſolvitur inſtantia*, ad num. 16.

17 *Affertur & ſolvitur alia inſtantia*, ad num. 18.

19 *Probabile eſt Calicem non conſecratum remanere conſecratum, ſi in eo bona fide celebretur.*

20 *Probabilius tamen dicendum eſt non ſufficere conſecrationem per contactum Corporis, & Sanguinis Domini, & ulterius requiri conſecrationem cæremonialem, quæ fit per Chriſmatis inunctionem, & benedictionem Epiſcopi, vel Abbatis, vel alterius ad id privilegium Pontificium habentis.*

21 *Calix, Patena, & alia ornamenta, quæ immediate attingunt Corpus, & Sanguinem Chriſti, non poſſunt tangi a Laicis, & multo minus a Fœminis.*

22 *Tangere enim vaſa ſacra, quando non continent actu Corpus, & Sanguinem Chriſti, eſt reſtrictum Subdiaconis privative quo ad alios Miniſtros non conſecratos.*

23 *Quando autem continent actu Corpus, & Sanguinem Chriſti, tangi nequeunt niſi a Sacerdotibus, & Diaconis privative etiam quo ad ipſos Subdiacones.*

24 *Facultas tangendi vaſa ſacra vacua, conceſſa videtur etiam Acolythis in ipſo Miſſæ Miniſterio.*

25 *Hæc facultas tangendi vaſa ſacra vacua fuit poſtea ex privilegio conceſſa Laicis, & Clericis Regularium nondum in Sacris conſtitutis.*

26 *Quicumque autem non habet hanc facultatem, nec ex vi ſuæ Ordinationis, nec ex ſpeciali privilegio, & permiſſione, ſi abſque rationabili cauſa, & ſine morali neceſſitate tangant vaſa Sacra, peccant ſaltem venialiter.*

27 *Calices, aliaque vaſa Sacra urgente neceſſitate poſſunt vendi; cum hoc tamen, quod ſi vendantur Laicis, debent prius conflari, vel ſaltem frangi; & ſolum Eccleſiaſticis Perſonis poſſunt integra ſine fractione vendi.*

28 *Nec ratione conſecrationis eorum, poteſt aliquid plus exigi ab emptoribus ſive Laicis, ſive Eccleſiaſticis; aliter erit graviſſimum Simoniæ peccatum.*

29 *Calix non eſt ponendus in manibus Sacerdotum defunctorum.*

CAlices licet in primis Eccleſiæ temporibus potuerint 1
eſſe etiam lignei, & vitrei, ut teſtantur S. Hieronymus *Epiſt.* 4. *Strabo de rebus Eccleſiæ cap.* 25. & Gratia-
nus *in cap. Vaſa* 44. *de conſecrat. diſt.* 1. Tamen a multis 2
ſæculis obſolevit uſus ille, & non debent eſſe lignei, quia cum lignum ſit poroſum, aliquid ſanguinis ſubintraret; nec vitrei, aut ex Cryſtallo propter fragilitatem, nec de lapide propter ineptitudinem, nec de ære, aut aurichalco, aut cupro, quia hæc propter æruginem vomitum provocant, ſed tam ipſi Calices, quam Patenæ debent eſſe de auro, vel argento, vel ſtanno, ita ut ſi non ex auro, ſaltem ex argento fiant, vel ad minus ob magnam paupertatem ex ſtanno. Innoc. IV. in Conſtit. 26. incip. *Sub Catholicæ.* ibi: *Unuſquiſque Sacerdos in aureo, vel argenteo ſolum, aut ſaltem ſtanneo Calice ſacrificet; cap. Calix* 45. *de Conſecr. diſt.* 1. ibi: *Ut Calix Domini cum Patena ſi non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tam pauper eſt, ſaltem, ut ſtanneum Calicem habeat; de ære, aut aurichalco non fiat Calix, quia ob vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus autem in li-*
gno, aut vitreo Calice præſumat Miſſam cantare. Calices, & 3
Patenæ debent conſecrari, ac Chriſmate perungi, *c. Cum veniſſet* 1. *de Sacra Unctione* §. *Ungitur.* Immo contra eum, qui utitur Calice ligneo, aut non conſecrato, conſtituta eſt pœna depoſitionis ab Officio, & Beneficio; *cap. Litteras* 14. *de celebrat. Miſſar.* Bonacina *de Sacrament. diſp.* 4. *quaſt. ultim. punct.* 9. *num.* 16. Lezana *in Summa Verb. Calix num.* 2.

Calices, ac Patenas conſecrare de jure ordinario ſpe- 4
ctat ad Epiſcopos, quia eſt actus Ordinis Epiſcopalis. Silveſter *in Summa verb. Benedictio num.* 2. *&* 3. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 27. *num.* 35. & alii ibi citati; *arg. cap. Abbates* 3. *de privileg. in* 6. cum enim in tali conſecratione adhibeatur Sacra Unctio, vel Oleum Sanctum, ab ipſo tantum Epiſcopo ordinato, & conſecrato benedicenda, inungenda, & conſecranda ſunt de Jure ordinario, uti omnia alia, in quibus adhibetur Sacra Unctio; *arg. cap. Cum veniſſet* 1. *de Sacr. Unction. Sacr. Rit. Congreg. in Iudenſ.* 24. *Novembris* 1615. *in Savonenſ.* 3. *Decemb.* 1616. *in Taurinen. Piſcer. & Tarviſina* 2. *Maji* 1619. *in Novarien.* 21. *Martii* 1620. *in Tridentina* 7. *Auguſt.* 1521. *& in Caputaquen.* 29 *Julii* 1630. Ex privilegio tamen poſ- 5
ſunt Calices, & Patenas benedicere Abbates, aliique
Præ-

Prælati uſum Pontificalium habentes, ut expreſſe decla-
ravit *Sacr. Congr. in Patavina 5. Aprilis 1620.* Dummodo
id faciant pro ſolo uſu ſuarum Eccleſiarum, ut pluries
cenſuit *Sacr. Congr.* & ſignanter 27. *Septemb.* 1659. §. 19.
in Decreto circa uſum Pontificalium Prælatis Epiſcopo
inferioribus conceſſorum coram Sanctiſſimo D. noſtro Ale-
xandro VII. emanato ibi: *Reliqua Pontificalia extra loca*
ipſis Abbatibus ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccle-
ſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, *etiam de licentia Or-*
dinariorum exercere non valeant, puta Campanarum benedi-
ctiones, Calicum, & ſimilium, in quibus Sacra adhibetur Un-
ctio, nec non Minorum Ordinum Collationes.

6 Immo poſſent ab Epiſcopis tamquam Sedis Apoſtolicæ
Delegatis, Abbates, aliique Prælati uſum Pontificalium
habentes Cenſura Interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, vel
Suſpenſionis ab exercitio Pontificalium puniri, & coerce-
ri, ſi Calices, Patenas, & Paramenta Sacra pro uſu alio-
rum Eccleſiarum, quam ſuarum benedicerent, cum eis
expreſſe ſit vetitum a Decretis generalibus *Sacræ Congre-*
gationis Rit. emanatis 27. Septembris 1659. & 20. Julii 1660.
quoad hoc, confirmatis, & approbatis ab Alexandro VII.
ut videri poſſunt, verb. *Abbas ſub num.* 31. in quibus da-
tur Ordinariis facultas inobedientes, & tranſgreſſores per
7 Cenſuras compellendi. Privilegium benedicendi Calices,
& Patenas, cum ex Jure Eccleſiaſtico proveniat, poteſt
a Summo Pontifice concedi etiam ſimplicibus Sacerdoti-
bus, ut ex communi notat Barboſa *part. 2. de Offic. &*
8 *poteſt. Epiſcop. alleg.* 27. *num.* 26. Et de facto Paulus III.
anno 1549. conceſſit Presbyteris Societatis Jeſu, ut in lo-
cis remotiſſimis infidelium, ubi Catholici Epiſcopi nulli
ſunt, Altaria, & Calices conſecrare poſſint, ut referunt
plures & ſignanter Suarez *tom.* 3. *diſp.* 31. *ſect.* 7. *verſ.*
9 *Alia autem.* Simile privilegium conceſſum Fratribus Mi-
noribus de Obſervantia in partibus Indiarum referunt
plures, & ſignanter Rodriq. *tom.* 1. *Regul. quæſtion. qu.* 1.
art. 4.

10 Calix, & Patena duobus potiſſimum modis conſecratio-
nem amittunt, ſcilicet per fractionem, & per novam
11 inaurationem. Per fractionem amittunt conſecrationem,
quando Patena eſt ita notabiliter fracta, ut Hoſtiam com-
mode capere non poſſit, & Calix etiam ita notabiliter
fractus, ut in eo commode Sanguis Chriſti conſecrari non
poſſit. Barboſa *loc. cit. num.* 37. cum Vaſquez, S. Thoma,
12 & aliis ibi citatis. Sic etiam per fractionem amittit Ca-
lix conſecrationem, quando pes fixus in cuppa, & non
amovibilis, cum fractione ſeparatur ab ipſa cuppa, quia
Calix in tali eventu amittit ſuam figuram, & non eſt
amplius aptus ad uſum, ad quem fuerat factus; Suarez
diſp. 81. *ſect.* 7. *verſ. Rurſus inquiri poteſt*, Paludan. *in* 4.
diſt. 13. *qu.* 2. *art.* 4. *concluſ.* 2. & multi alii cum Barboſa
13 *loc. cit. num.* 40. Si autem pes Calicis ſit amovibilis, &
ſeparetur a cuppa ſine fractione, ut accidit in Calice
tornatili, cujus partes ſeparantur abſque fractione; tunc
per talem ſeparationem non amittit conſecrationem, cum
adhuc remaneat aptus ad uſum, ad quem fuit factus, &
adhuc retineat ſuam figuram; ideo enim Calix fit torna-
tilis, ut poſſit facile ſeparari. Sic abſolute Silvius *in* 3.
part. S. Thomæ q. 83. *art.* 3. *qu.* 7. præciſis his verbis: *Si*
tamen eſſet Calix tornatilis ita per artem factus, ut pes a
Cyatho poſſet ſeparari, dicendum eſt, quod per ſeparationem
non perderet conſecrationem . . . quia per ejuſmodi ſeparatio-
nem non diceretur Calix frangi, vel ſcindi: Suarez *loc. cit.*
Naldus *in Summa verb. Calix num.* 2. Lezana *in Summa*
verb. Calix num. 6., & alii cum Barboſa *loc. cit. num.* 40.
Per novam inaurationem amittunt conſecrationem, quan-
do (ratione auri amiſſi ex longo uſu, vel ex abuſu quo-
rumdum Sacerdotum, qui, ut ait Gobat. *tom.* 1. *tract.* 3.
14 *caſ.* 10. *num.* 310. & Sporer *tom.* 3. *part.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 2.
num. 395. toto niſu manuum ſcrupuloſe ſimul, & ridicule
Calices Purificatorio detergunt, vel potius, ut ita di-
cam, auro expoliant) denuo inaurantur, quoad illam ſu-
perficiem, quæ tangit Corpus, & Sanguinem Chriſti;
tunc enim opus eſt nova conſecratione, ex eo quod con-
ſecratio Calicis, & Patenæ fit præcipue propter conta-
ctum Corporis, & Sanguinis; poſita autem nova inaura-
tione contactus ille nequit amplius fieri in parte, ſeu ſu-
perficie conſecrata, cum aurum de novo additum non ſit
conſecratum. Suarez *tom.* 1. *diſp.* 81. *ſect.* 3. *verſ. ſolet ve-*
ro. Roſignol. *de Euchariſt. qu.* 9. *de ritibus art.* 2. *num.* 16.
& 17. Angelus *verb. Calix num.* Barboſ. *leg. cap.* 38. cum
plurimis ibi citatis, qui dicunt talem eſſe praxim Eccle-
ſiæ, & receptam conſuetudinem Calices denuo conſecran-
di cum denuo inaurantur.

15 Nec valet objicere, quod ſicut Calix, & Patena non
indigent nova conſecratione, cum per diurnum uſum
amittunt inaurationem, ut tenent communius Doctores,
ita non indigent nova conſecratione, cum de novo inau-
16 rantur. Non valet, inquam, quia in tantum Doctores
communius tenent Calicem argenteum, non obſtante amiſ-
ſione inaurationis adhuc remanere conſecratum, nec in-
digere nova conſecratione; quia non fuit conſecratum
ipſum ſolum aurum Calicis ſecundum ſe, ſed fuit conſe-
cratus totus Calix per modum unius, adeoque nihil tunc
intervenit, quod nondum fuerit conſecratum; In caſu au-
tem novæ inaurationis intervenit aurum de novo addi-
tum, quod non eſt conſecratum, & conſequenter neceſ-
ſaria eſt nova conſecratio, cum ipſum aurum additum im-
mediate tangat Corpus, & Sanguinem Chriſti.

Nec valet inſtare, quod major pars trahat ad ſe mino- 17
rem, adeoque conſecrationem Calicis conſecrari redunda-
re in aurum de novo additum, tamquam in acceſſorium,
& minus principale, & ſic ipſum reddere ſacrum abſque
nova conſecratione, *arg. Quod in dubiis 3. de conſecr. Eccl.*
vel Altar. Non valet, inquam, quia major pars trahens 18
ad ſe minorem, non cenſetur ea, quæ eſt major quanti-
tate molis, ſed quæ eſt principalior, & dignior, & pro-
xime inſtituta ad continendum, & tangendum Corpus &
Sanguinem Chriſti, quod præcipue fit in parte inaurata,
quæ licet ſit minor reſpectu materialis quantitatis, eſt ta-
men major ratione excellentiæ, & muneris quod debet
præſtare per continentiam, & immediatum contactum e-
juſdem Sanguinis, & Corporis Chriſti; Unde inſtantia mi-
litat in oppoſitum, & contra adverſarios: Sic Suarez,
Vaſquez, aliique plurimi cum Barboſa *loc. cit. num.* 38.
Roſignol. *loc. cit. num.* 17. Reifenſtuel *lib.* 1. *decret. tit.* 16.
num. 35. Non amittitur autem conſecratio Calicis, & Pa-
tenæ per aliquos ictus a Fabro inflictos, cum per eos nec
notabiliter frangatur, nec mutetur interne ſuperficies il-
la, qua continentur, & immediate tangitur Sanguis, &
Corpus Chriſti. Armilla *in Summa verb. Calix num.* 4. Bar-
tholomæus ab Angelo *Dialog.* 4. *de Miſſa* §. 323. Azor. *p.* 1.
lib. 50. *cap.* 28. *qu.* 5. Bonacina *de Sacrament. diſput.* 4. *qu.*
ultim. punct. 9. *num.* 18. Barboſ. *loc. cit. num.* 39.

Calicem non conſecratum remanere conſecratum, ſi in 19
eo bona fide celebretur, probabiliter defenditur; quæ enim
major conſecratio eſſe poteſt, quam contactus Corporis &
Sanguinis Chriſti, in quo reſidet ipſa ſubſtantialis ſancti-
tas? ſic Diana *part.* 5. *tract.* 14. *reſolut.* 60. aliique multi; 20
ſed probabilius dicendum eſt, non ſufficere conſecrationem
per contactum Corporis, & Sanguinis Domini, & ulte-
rius requiri conſecrationem cæremonialem, quæ fit per
Chriſmatis inunctionem, & benedictionem Epiſcopi, vel
Abbatis, vel alterius ad id privilegium Pontificium ha-
bentis; quia Eccleſia pro forma conſecrationis Calicis ver-
balem benedictionem cum Chriſmatis inunctione ſolum aſ-
ſignavit; ſi enim profanus Calix fit Sacer per contactum
Sanguinis Chriſti, ut vult Diana, cur non etiam barba,
& pannus, in quo defluxit Sacer Sanguis? ut dicit Go-
bat. *lib.* 1. *tract.* 3. *caſu* 10. *ſect.* 2. *num.* 309. Tum quia ſi
celebratio Miſſæ bona fide facta in Calice non conſecrato
ſufficeret pro Calicis conſecratione, idem dicendum eſſet
etiam de celebratione Miſſæ mala fide facta in ſimili Cali-
ce, quod plane falſum eſt, aliter multa abſurda, & in-
convenientia poſſent oriri. Et hanc opinionem tenent
Suarez *in tertia parte tom.* 3. *diſp.* 81. *ſect.* 7. *verſ. Alia*
vero forma, Lugo *diſp.* 20. *de Euchariſtia num.* 92. Dicaſtil-
lo *diſp.* 4. *de Euchariſt. num.* 199. Lezana *in Summa verb.*
Calix num. 8. & expreſſius Fagundez *de quinque Eccleſ.*
præcept. part. 1. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 15. ubi refert, ita fuiſ-
ſe deciſum a graviſſimis Patribus Societatis Jeſu.

Calix, Patena, & alia ornamenta, quæ immediate at- 21
tingunt Corpus, & Sanguinem Chriſti, ut ſunt Corpora-
le, & Palla, non poſſunt tangi a Laicis, & multo mi-
nus a Fœminis, prout habetur *in cap. Sacratas* 25. *diſt.* 13.
Tangere enim vaſa ſacra quando non continent actu Cor- 22
pus, & Sanguinem Chriſti, eſt reſtrictum Subdiaconis pri-
vative quoad alios Miniſtros non conſecratos; *cap. Non*
oportet 20. *& cap. Non liceat* 31. *diſt.* 23. Quando autem con- 23
tinent actu Corpus, & Sanguinem Chriſti, tangi nequeunt,
niſi a Sacerdotibus, & Diaconis privative etiam quoad
ipſos Subdiaconos; *cap. Non oportet*, 26. *diſt.* 26. Facultas 24
tangendi vaſa Sacra vacua conceſſa videtur etiam Acoly-
this in ipſo Miſſæ Miniſterio; *cap. Non licet* 32. *diſt.* 23.
& cap. Nullus 1. *diſt.* 24. quæ tamen non eſt ex vi Or-
dinationis, cum Acolythis in ipſorum Ordinatione hu-
juſmodi vaſa tangenda non tradantur, ſed ſolum ex
quadam permiſſione. Hæc facultas tangendi vaſa Sacra
vacua fuit poſtea ex privilegio conceſſa a variis Sum-
mis Pontificibus Laicis, & Clericis nondum in Sacris con-
ſtitutis Regularium, ut referunt Caſarubius *verb. Orna-*
menta, Confectius *Bulla* 9. *Sixti IV.* & Rodericus *tom.* 1.
Bullarii in Oraculis ejuſdem Sixti, ubi habetur, quod Eu-
genius IV. & Paulus V. conceſſit Caſſinenſibus, & Calli-
ſtus III. & Sixtus IV. Minoribus, & Auguſtinianis, ut
Fratres eorum Laici, & Clerici nondum in Sacris initia-
ti deputati Officio Sacriſtiæ, ſeu Miniſterio Altaris, poſ-
ſint cum licentia Superiorum contrectare Calices, & res
alias Sacras, eaſque lavare cum opus fuerit. Quicumque 25
autem non habent hanc facultatem, nec ex vi ſuæ Or-
dinationis, nec ex ſpeciali privilegio, & permiſſione, ſi
abſque rationabili cauſa; & ſine morali neceſſitate tan-
gant vaſa Sacra, peccant ſaltem venialiter; Suarez *tom.* 3.
diſp. 81. *ſect.* 8. *verſ. Tertium exemplum ſit.* Marchinus *tract.* 3.
de ſacrific. Miſſæ part. 3. *de requiſit. ad Miſſæ celebr. cap.* 13.
num. 8. *& ſequent.* Roſignol. *de Euchariſtia qu.* 9. *de ritibus*
art. 5. *num.* 26. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia præſefert
quandam irreverentiam, & præſumptionem, & inanis eſſet
conceſſio privilegiorum facta Regularibus tangendi hujuſmo-
di vaſa, ſi ſine labe poſſent ab aliis omnibus indefinite tangi.

Calices, aliaque vaſa Sacra urgente neceſſitate poſſunt 27
ven-

vendi; cum hoc tamen quod ſi vendantur Laicis, debent prius conflari, vel ſaltem frangi, & ſolum Eccleſiaſticis
28 Perſonis poſſunt integra ſine fractione vendi. Nec ratione conſecrationis eorum poteſt aliquid plus exigi ab emptoribus, ſive Laicis, ſive Eccleſiaſticis, aliter erit graviſſimum Simoniæ peccatum; *arg. cap. Non ſatis 8. de Simonia*. Cum enim conſecratio Calicis, aliorumque vaſorum, ſit quidpiam mere ſpirituale non æſtimanda eſt pretio pecuniæ, nec in quocumque caſu poteſt ingredi commercium. Ita *communis Doctorum*. Et pro omnibus ſufficiet adducere verba S. Thomæ *in 4. diſt. 25. qu. 3. art. 1. qu. 3. ad 1. Vaſa Sacra*, inquit S. Doctor, *nullo modo & ratione conſecrationis vendenda ſunt, ut ſcilicet pro conſecratione eorum aliquid plus exigatur: Tamen in neceſſitate Eccleſiæ poſſunt vendi ex parte ejus, quod in eis non eſt ſpirituale, ſcilicet materia auri, & argenti. Et tunc ſi venduntur Eccleſiaſticæ Perſonæ, poſſunt integra vendi; Si autem venduntur aliis non ad uſum Eccleſiæ, debent prius frangi præmiſſa ratione, ne ſancta ab aliis tractentur, quam a Miniſtris Eccleſiæ.*

29 Calix non debet poni in manibus Sacerdotum defunctorum, ut abuſive introductum eſt. Baſſi *de ſodalitiis qu. 1. num. 14.* Clericat. & alii relati ſub verb. *Sacerdos num. 69.* Vide ibi.

30 Ad dubium utrum Calix in fine Miſſæ debeat totus velari in parte anteriori, prout ab initio Miſſæ? Sacr. Rit. Congregat. *in Pragen. die 1. Martii 1698.* reſpondit: *ante verſiculum, qui dicitur Communio, cooperiendum velo Calicem in anteriori parte, prout ante Confeſſionem.*

Nova additiones ex aliena manu.

1 DE Calicis uſu Laicis, Clericis, & Sacerdotibus non ſacrificantibus aliquando permiſſo, vide *Benedictum XIV. de Sacrificio Miſſæ editionis latinæ §. 356. & plur. ſequent.*

2 Calices, Patenas, atque Altaria portatilia cum oleis tamen ab Epiſcopo benedictis poſſunt Sede vacante conſecrare Vicarii Generales ab Epiſcopo Vicario Apoſtolico in Indiis conſtituto ex facultate ipſis tributa a mox laudato Summo Pontifice *in litteris expeditis die 26. Jannarii 1753.*

3 Quis teneatur præſtare Calices, tum alia ornamenta Eccleſiæ Parochiali, deficientibus, vel non ſufficientibus redditibus Fabricæ, vide apud *Rouſſeaud de La Combe in ſua Juriſprudentia Canonica verbo Calix.*

C A L V A R I U S.

Additamenta noviſſima Auctoris.

1 CAlvarius unde nomen traxerit, & an ibi Adam ſepultus fuerit? Calvarium, ſeu Golgota cranium ſignificare, fert communis opinio, indeque exiguo illi monti nomen fuiſſe inditum, ex quo eo in loco Adamum fuiſſe ſepultum, percrebuerit opinio, ut tradit S. Hieronymus in *cap. 5. ad Epheſios*, quamvis de veritate circa id ſatis dubitet, ibi: „ Hæc, *inquit*, vera ſint, nec ne, „ lectoris arbitrio derelinquo. Certe tunc in populo dicta „ placuerunt, & quodam plauſu ac tripudio ſunt excepta „. Idemque S. Doctor de hoc etiam dubitat loquens de hac re *in cap. 27. Matth.* At vero ipſemet *epiſtola 46.* alias 17. *Paula & Euſtochii ad Marcellam*, ab eo ſcripta vel dictata, eam ſententiam ſequitur, quam aliis in locis non probaverat; ibi „: In hac urbe (*Jeruſalem*), immo „ in hoc tunc loco & habitaſſe dicitur, & mortuus eſſe „ Adam. Unde & locus, in quo crucifixus eſt Dominus „ noſter, Calvaria appellatur, ſcilicet, quod ibi ſit antiqui hominis calvaria condita, ut ſecundus Adam, „ ideſt Sanguis Chriſti de Cruce ſtillans, primi Adam & „ jacentis protoplaſti peccata dilueret „. Et huic opinioni favent Tertullianus, Origines, Epiphanius, Chryſoſtomus, Auguſtinus; & Baronius *ad ann. Chriſti 34. n. 112.* expreſſe tenet, locum illum ideo Calvarium appellatum, quod Adam ibi ſepultus fuerit. Cui opinioni ac traditioni pia etiam innititur illa pictorum praxis, ut ad pedem, ideſt inferiorem Crucis partem hominis calvariam depingant. Videatur Lambertinus Benedictus XIV. *de Feſtis D. N. J. C. num. 271.* & Ajala *Pictor Chriſtianus Eruditus lib. 4. cap. 18. num. 16.* ubi ad rem ſubjungit: Ita enim (ſi tamen ejus ſunt) diſerte docent illa Tertulliani carmina, quæ ſic habent.

Hic hominum primum ſuſcepimus eſſe ſepultum;
Hic patitur Chriſtus, pio Sanguine terra madeſcit.
Pulvis Adæ ut poſſit veteris cum Sanguine Chriſti
Commixtus ſtillantis aqua virtute lavari.

2 Non deſunt tamen qui aliter ſentiant, ut referunt idem Ajala, & Card. Lambertin. Benedictus XIV. *loc. cit.* & Calmet in *Dictionario* verb. *Adam* & verb. *Calvariæ*; in quo verb. Adam, tradit ipſe Calmet, quod in Calvario Sacellum viſitur Adamo ſacrum. Vide verb. *Mundus a n. 13. & num. 55.*

C A M B I U M.

Quid, & quotuplex ſit Cambium? & an ſit licitum?

S U M M A R I U M.

1 *Cambium unde veniat, & quid ſignificet?*
2 *Cambium quid ſit?*
3 *Cambium quomodo differat a ſimplici permutatione, & ab emptione, & venditione?*
4 *Cambium quomodo differat a Mutuo?*
5 *Cambium quomodo differat a Depoſito?*
6 *Quis dicatur* Campſor, *& quis* Campſarius?
7 *Cambium eſt duplex, Reale, & Siccum.*
8 *Cambium Reale quale ſit?*
9 *Cambium Reale eſt adhuc duplex, ſcilicet Cambium reale minutum, ſeu manuale, & Cambium reale locale, ſeu per litteras.*
10 *Cambium minutum, ſeu manuale quale ſit?*
11 *Quare dicatur Cambium minutum?*
12 *Cambium minutum eſt licitum cum moderato lucro ſecundum conſuetudinem regionis, pluribus de cauſis, quæ aſſignantur.*
13 *Cambium locale, ſeu per litteras quale ſit?*
14 *Quare dicatur Cambium locale, ſeu per litteras?*
15 *Cambium locale, ſeu per litteras eſt licitum cum moderato lucro, ſecundum conſuetudinem, majorem, vel minorem diſtantiam locorum, pluribus etiam de cauſis, quæ aſſignantur.*
16 *Cambium ſiccum quale ſit?*
17 *Quare dicatur Cambium ſiccum?*
18 *Cambium ſiccum non eſt licitum, ſed damnatum:*
19 *Cambiorum uſus, ſeu negotiatio ex duplici fine lucrandi videtur inducta, ſcilicet vel ex tali fine ob publicum Reipublicæ bonum, vel ex ipſo ob privatam Campſorum utilitatem.*
20 *Et ex utroque fine eſt licita Cambiorum negotiatio*, ad num. 21.
22 *Dummodo ſerventur conditiones præſcriptæ a S. Pio V. Conſtitut. incip.* In eam pro noſtro, *quæ hic aſſignantur.*
23 *Cambiorum negotiatio poteſt etiam licite exerceri a qualibet perſona privata non deſtinata a Republica ad cambiendum, & aliquod lucrum, ſeu utilitatem recipere ex Cambiis, quæ ex proprio arbitrio, & libertate exercet.*
24 *Immo etiamſi Perſonæ privatæ, per Decretum Principis, ſeu Reipublicæ prohibeantur negotiationem Cambiorum exercere, nihilominus non obſtante hujuſmodi prohibitione, contractus ſuorum Cambiorum ſubſiſtunt, & alias ſervata Juſtitia pretii, nulla reſtituendi obligatio ſequitur.*
25 *Nec tales privatæ perſonæ cambientes contra prohibitionem Principis peccant mortaliter, niſi ſua Cambia cedant in grave detrimentum Reipublicæ.*
26 *Quando cambium ſimul & ſemel æque prodeſt, tam Campſario, quam Campſori, ſeu uterque Cambientium reperiat ex Cambio æquale commodum, is, qui prævenitur ab altero, poteſt ab illo lucrum Cambii recipere.*
27 *Famulus, qui pecunias aureas accipit a Domino, ut ipſas deferat pro ſolutione ad creditorem ejuſdem Domini, illaſque commutat cum argenteis, acquiſito in illa commutatione, ſeu Cambio aliquo lucro; ſi cum pecuniis illis argenteis ſatisfecit in integrum creditori intra debitum tempus, nec graviter peccat, nec ad ullam reſtitutionem, vel Domino, vel ejus creditori faciendam obligatur, ſuppoſitis tribus, quæ aſſignantur*, ad num. 29.
30 *Si autem Dominus expreſſe mandet famulo, ut pecunias in eadem illa ſpecie auri deferat, & ſolvat creditoribus, tunc famulus contra expreſſam voluntatem Domini, & præſumptam voluntatem creditorum, commutando in argenteam, vel æream, graviter peccat, & tenetur ad reſtitutionem omnis damni creditoribus inde ſecuti.*
31 *Si vero nullum inde damnum ſequatur, adhuc quidem erit injuria, cum eſſet & contra Domini, & contra creditorum voluntatem, ſed nulla erit obligatio reſtituendi.*
32 *Cambium cum recambio, ſeu cum recurſu, ab aliis vocatum Veſuntinum, & ab aliis Placentinum, licet a variis velut licitum ſpeculative defendatur, tamen pro praxi eſt abſolute reficiendum velut purum Mutuum, & palliata Uſura; adeoque Cambium ſiccum duplicatum.*
33 *Cambium Francofurtenſe, ſeu Cambium ad nundinas, fieri poteſt licite ratione majoris lucri ceſſantis, quo diutius nundinæ diſtant, & pecuniæ ſolutio differtur, præſertim apud Mercatores.*
34 *Et dato quod in hoc Cambio interdum non adſit ratio majoris lucri ceſſantis, adhuc ex ratione, & natura contractus defenditur, & excuſatur a plurimis, etiam per hoc, quod tempore propinquo nundinis ſit copia pecuniarum, adeoque multitudo Campſorum faciat Cambium vilius; & econtra tempore remotiore.*

CAmbium venit a verbo *Cambire*, quod apud omnes idem ſignificat ac permutare; unde Cambium idem eſt, ac 1
Permutatio, & quantum ad præſens ſpectat, ſumitur pro ſola

2 ſola permutatione pecuniæ. Et ſic communiter definitur,
quod *Cambium ſit pecuniæ pro pecunia permutatio*. Dicitur
permutatio, quæ particula ſtat loco generis, & per ipſum
Cambium convenit cum quacumque alia permutationis
acceptione, quæ proprie, & ſpecifice non eſt Cambium.
3 Dicitur *pecunia pro pecunia*, quæ particulæ ſtant loco dif-
ferentiæ. Per ipſas enim Cambium differt primo a ſim-
plici permutatione, in qua res pro re traditur, & ab
emptione, & venditione, in qua pretium pro merce, &
merx pro pretio transfertur, non pecunia pro pecunia.
4 Differt ſecundo a Mutuo; Tum quia Cambium non per-
ficitur niſi facta utriuſque traditione pecuniæ, quæ etiam
eodem tempore fieri poteſt; in Mutuo vero traditur pe-
cunia, vel res alio tempore reddenda; Tum quia Cam-
bium fit tantum in pecuniis, Mutuum vero etiam in aliis
rebus; Tum etiam quia in Cambio intervenit aliqua di-
verſitas, vel quoad pecuniam, vel quoad locum; in Mu-
5 tuo vero poteſt eadem res & eodem loco reddi. Differt
tertio a Depoſito, quia per Depoſitum non transfertur
rei Dominium in Depoſitarium; per Cambium vero tranſ-
fertur a Campſario in Campſorem, & e converſo a Cam-
6 pſore in Campſarium. Et hic adverte, quod *Campſor* di-
citur ille, qui in gratiam alterius pecuniam permutat;
Campſarius vero dicitur ille, in cujus gratiam fit pecu-
niæ permutatio; ſeu qui dat ad Cambium, ut lucretur,
dicitur *Campſor*; Qui vero recipit ad Cambium, & dat
lucrum, dicitur *Campſarius*.
7 Cambium eſt duplex; reale & ſiccum. Cambium reale
8 eſt, quo pecunia realiter cum alia pecunia commutatur.
9 Et hoc Cambium reale eſt adhuc duplex, ſcilicet Cambium
reale minutum, ſeu manuale, & Cambium reale locale, ſeu
10 per litteras. Cambium minutum, ſeu manuale *eſt*, *quo pe-
cunia minor præſens cum alia majori pariter præſenti commu-
tatur, vel e converſo*, ut cum permutatur moneta argentea
cum aurea, ærea cum argentea, patria & currens cum
extera & non currente, nova cum vetere, aut denique
moneta levis, & deficiens in juſto pondere, cum mone-
11 ta juſta, legitimi ponderis, aut e contra. Et dicitur Cam-
bium minutum, quia in eo frequentius pecuniæ grandio-
res cum minutioribus commutantur pro uſu commodo ad
res vulgares, ac neceſſarias emendas; & minutiores pe-
cuniæ cum magnis commutantur pro majori facilitate ad
12 eas alio tranſportandas, aut recondendas. Et hoc Cam-
bium minutum eſt licitum cum moderato lucro ſecundum
conſuetudinem regionis pluribus de cauſis; 1. ratione la-
boris, 2. incommodi 3. officii cambiandi, 4. expenſarum,
5. commoditatis, 6. antiquitatis honorificæ, 7. raritatis,
8. præſtantioris metalli, 9. peculiaris affectus; quo quis
ſe privat, 10. uſus, & expendibilitatis.
13 Cambium locale, ſeu per litteras *eſt*, *quo pecunia præ-
ſens, a Campſario commutatur cum pecunia abſente ſibi in alio
loco ſolvenda, mediante Campſoris ſyngrapha*. Et dicitur
14 Cambium locale ſeu per litteras, quia in eo dantur lit-
teræ de loco ad locum, quibus mandatur correſpondenti,
ut in illo altero loco pecunias ſolvat; Et hoc Cambium
15 locale, ſeu per litteras eſt licitum cum moderato lucro
ſecundum conſuetudinem, majorem, vel minorem diſtan-
tiam Locorum, pluribus etiam de cauſis; 1. ratione la-
boris, 2. ratione incommodi, 3. ratione expenſarum in
detinendo telonium, & famulos ad cambiendum paratos,
& in conſervandis correſpondentibus in locis, aut nun-
dinis, 4. ratione aſſecurationis pecuniæ Campſarii, quæ
ſi tranſportari deberet, Campſarius expenſas pateretur,
& pericula, 5. ratione virtualis tranſlationis pecuniæ,
quæ fit per litteras, & correſpondentes de uno in alium
locum in commodum Campſarii petentis. 6. ratione ma-
joris, vel minoris æſtimationis pecuniæ. Cambium ſiccum
16 eſt, *quando fingitur ſolutio facienda alibi*, *ſed revera fit in
17 eodem loco cum uſura*. Et dicitur Cambium ſiccum, quia
caret humido juſtitiæ, ſeu juſto titulo ad pariendum lu-
crum. Hoc contingit, quando Campſor dat pecunias Cam-
pſario cum pacto, ut ſibi ſolvantur in alio loco diſtanti
eo pretio ſolito dari pro ſimilibus locis diſtantibus, licet
Campſor certo ſciat Campſarium non habere pecuniam,
nec correſpondentem in tali loco diſtanti, adeoque certo
credat, pecuniam in eodem priori loco poſtea reſtituen-
18 dam eſſe. Et hoc non eſt verum, ſed apparenter tantum,
& fictitie Cambium; reipſa autem eſt verum, & merum
Mutuum, indeque ſumptum lucrum vera, & mera Uſu-
ra, & per hoc damnatum fuit ab Urbano III. *cap. Conſu-
luit* 10. *de Uſuris*; Et noviſſime a S. Pio V. in Bulla de
Cambiis incip. *In eam pro noſtro*, ubi hujuſmodi Cambia
ſicca, tamquam uſuraria expreſſe damnat.
19 Cambiorum uſus, ſeu negotiatio ex duplici fine lucran-
di videtur inducta, ut recte notat Azorius *Inſtitut. Moral.
lib.* 10. *cap.* 3. *verſ.* 1. *quæritur*; Scilicet, vel ex tali fine ob
publicum Reipublicæ commodum, vel ex ipſo ob priva-
tam Campſorum utilitatem. Et ex utroque fine eſt licita
Cambſorum negotiatio; Ex primo enim fine, nemo eſt, 20
qui id neget, & juſtitiam ipſius ſatis indicat neceſſitas
Reipublicæ, quæ ſumme indiget Cambiorum realium uſu,
ſeu negotiatione; tum pro ſuſtinendis nundinis, mercatu-
ris, & commerciis exteris, cambiando pecuniam patriam,
& currentem cum extera, & non currente, tum pro ob-
eundis in longinqua itineribus, aut pro ibi peragendis con-
tractibus, cambiando per litteras pecuniam præſentem
cum abſente, ſeu æream, & argenteam cum aurea tranſ-
latu faciliore, & commodiore; tum denique pro quotidia-
nis minutis contractibus, & emptionibus cambiando inte-
gras monetas cum minutioribus ad tales minutas emptio-
nes magis idoneis, & hujuſmodi: adeoque ſtat clarum,
eſſe licitiſſimum uſum Cambiorum ex primo fine, ſcili-
cet ob publicum Reipublicæ bonum, propter quod S. Pius
V. in cit. Bulla de Cambiis incip. *In eam pro noſtro*, ap-
pellat *Cambiorum uſum legitimum, & quem neceſſitas, publi-
caque utilitas induxit*. Ex ſecundo etiam fine, ſcilicet ob 21
privatam Campſorum utilitatem eſſe licita Cambia, cla-
re patet, quia finis particularis acquirendi lucrum per
contractus licitos, non poteſt dici illicitus, aliter illicita
eſſet omnis negotiatio, & mercatura ad finem lucrandi,
quod a nemine ſanæ mentis eſt dicendum; Contractus au-
tem, & uſus Cambiorum eſt licitiſſimus, tum per Jus ci-
vile in *C. de Uſuris*, ubi Doctores communiter, tum per
Jus Canonicum *in cap. Naviganti* 19. *de Uſuris*, & præci-
pue per citatam Conſtitutionem S. Pii V. de Cambiis edi-
tam *quinto Kalend. Februarii* 1571. dummodo ſerventur con-
ditiones in eadem Conſtitutione præſcriptæ, quæ præci- 22
pue ſunt quatuor. 1. Quod campſor non paciſcatur de ali-
quo lucro ratione ſolutionis dilatæ ultra terminum. 2.
Quod non paciſcatur de certo intereſſe, ſive a principio
celebrationis Cambii, ſive ex poſt. 3. Quod Cambia rea-
lia aliter non fiant, niſi ad proximas nundinas. 4. Quod
in terminis ſolutionum conſtituendis habeatur ratio lon-
ginquitatis, & vicinitatis locorum, ad quæ ſolutio deſti-
natur.
Cambiorum negotiatio poteſt etiam licite exerceri a qua- 23
libet Perſona privata non deſtinata a Republica ad Cam-
biandum, & aliquod lucrum, ſeu utilitatem recipere ex
Cambiis, quæ ex proprio arbitrio, & libertate exercet.
Navarrus *cap.* 17. *num.* 288. Leſſius *lib.* 2. *de Juſtitia cap.*
23. *Dubitat.* 2. *n.* 9. & alii communiter. Permiſſio enim,
ſeu deputatio Principis ad aliquod munus non poteſt red-
dere illud munus licitum, ſi ex ſe illicitum eſt, adeoque
ſi licita ſunt Cambia exercita a deputatis a Principe, vel
Republica, erunt etiam licita Cambia exercita a qualibet 24
Perſona privata non deſtinata a Republica. Immo etiam-
ſi Perſonæ privatæ per decretum Principis, ſeu Reipu-
blicæ prohibeantur negotiationem Cambiorum exercere,
nihilominus non obſtante hujuſmodi prohibitione contra-
ctus ſuorum Cambiorum ſubſiſtunt, & alias ſervata juſti-
tia pretii, nulla reſtituendi obligatio ſequitur, cum nul-
lum damnum inferri ſupponatur. Sic contra Sotum, Mo-
lina *diſp.* 399. *&* 405. Leſſius *cap.* 23. *dubit.* 2. *n.* 17. Lay-
man *lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 4. Lugo *diſp.* 28. *ſect.* 4. Roſignol.
de Cambiis contract. 5. *punct.* 3. *num.* 7. Sporer *tom.* 2. *tract.* 25
6. *ſect.* 2. *de Cambiis num.* 44. Nec tales privatæ Perſonæ
cambiantes contra prohibitionem Principis peccant morta-
liter, niſi ſua Cambia cedant in grave detrimentum Rei-
publicæ, ut puta ſi fiant cum exteris, vel hoſtibus, ut
ſic bonæ monetæ extra Provinciam extrahantur, & ma-
læ introducantur, & alia hujuſmodi gravia detrimenta
Reipublicæ inferantur, alioquin a peccato mortali recte
excuſant *Molina*, *Leſſius*, *Layman*, *Sporer locis citatis*, *Tam-
burin. cap.* 3. §. 2. & alii. Cum enim nulli damnum infe-
rant, non poteſt dici quod ullum peccatum mortale in-
currant præter venialem forte inobedientiam, & pœnam
in Foro externo ſolvendam a deprehenſis. (*)
Quando Cambium ſimul, & ſemel æque prodeſt, tam 26
Campſario, quam Campſori, ſeu uterque Cambientium
reportat ex Cambio æquale commodum, is qui præveni-
tur ab altero poteſt ab illo lucrum Cambii recipere V. G.
Petrus eget pecunia Alexandriæ, ſed habet Mediolani;
Paulus habet Mediolani, ſed eget Alexandriæ; ſi Petrus
præveniat Paulum petendo ab ipſo Cambium Mediolanum,
lucrum Cambii erit Pauli; & e contra, ſi Paulus præ-
veniat Petrum petendo ab ipſo Cambium Alexandriam,
lucrum Cambii erit Petri. Et ratio eſt, quia qui præve-
nitur, revera præſtat alteri obſequium, & ſervitium pre-
tio æſtimabile, & per accidens eſt, atque ad ejus fortu-
nam ſpectat, quod id aliunde vertatur in ſuum commo-
dum: Ita Cajetan. Sylveſter, Bonacina, & alii cum Mo-
lina *diſp.* 405. Tamburin. *lib.* 9. *cap.* 4. §. 3. Sporer *loc. cit.
num.* 40. & alii paſſim.
Famulus, qui pecunias aureas accipit a domino, ut
ipſas

(*) Haud ita facile pronunciandum, veniali duntaxat noxa eſſe damnandos, qui, adverſa Principis voluntate, cambia ineunt, licet juſtam mercedem cambii reſpondentem non excedant; Principis enim legi, & quidem non parvi momenti, contradicunt, cum de ea re agatur, quæ commune Reipublicæ bonum reſpicit. Leges autem Principis de re gravi latæ, niſi aliter conſtet, ſub gravi obligare, omnes docent Theologi. Adde, damnum, quod ceteris Campſoribus a Principe deputatis, aut approbatis, immineret. Ea propter mortaliter per ſe peccare cambientes contra Principis prohibitionem, pronuntiandum videtur. Conſul. Pontas. *Verſ. Campſor caſ.* 11.

ipſas deferat pro ſolutione ad creditorem ejuſdem domi-
ni, illaſque commutat cum argenteis, acquiſito in illa
commutatione, ſeu Cambio aliquo lucro; ſi cum pecuniis
illis argenteis ſatisfecit in integrum creditori intra debi-
tum tempus, nec graviter peccat, nec ad ullam reſtitu-
tionem, vel domino, vel ejus creditori faciendam, ob
gatur, ſuppoſitis tribus. 1. Quod Dominus creditori non
teneatur ex pacto pecuniam auream in ſpecie ſolvere,
ſed ſatisfaciat, etiam pecuniam argenteam ejus valo-
ris ſolvendo. 2. Quod famulus non plus a creditoribus
in utilitatem Domini ſui conſequi poſſit, ſeu aureas,
ſeu argenteas tradat. 3. Quod famulus neque expreſ-
ſum, neque præſumptum Domini mandatum habeat,
ut eaſdem pecunias in ſpecie tradat, aut forte eaſdem
cambiendo, ipſi Domino lucretur; ſed proprio nomine,
ac periculo tale Cambium inſtituat. Ita pluribus citatis
28 Molina *diſp.* 402. Leſſius *cap.* 24. *dubit.* 2. Layman *loc. cit.*
num. 5. Sporer *loc. cit. num.* 46. & alii paſſim. Et ratio eſt,
quia per lucrum illud acquiſitum a famulo, nec læditur
jus creditoris, nec violatur intentio debitoris, ergo non
conſurgit aliqua obligatio uni, vel alteri illud reſarcien-
di. Conſequentia eſt clara, quia debitum reſtitutionis non
conſurgit, niſi ex læſione alterius, vel ratione rei injuſte
acceptæ, vel ratione injuſtæ acceptionis; non eſt autem
res in juſte accepta, per quam nullus læditur, nec inju-
ſta acceptio, quæ non eſt contra voluntatem ejus, qui pe-
cuniam illam ſolvendam tradit; Antecedens probatur,
quia jus creditoris eſt ſolum, ut ad æqualitatem ſolvatur
tantum, quantum erat illi debitum, potius in pecunia in
uno genere, quam in altero; finis vero Domini debitoris,
ut extinguatur præciſe jus, quod adverſus ipſum habebat
credito; ræque autem extinguitur per pecuniam in argento,
ac in auro, dummodo ſit ad æqualitatem ſecundum va-
29 lorem legalem, & quidem in tali loco, & tempore in quo
ſolvitur, niſi aliter conventum ſit adeoque &c. Tum quia
id, quod ex pecunia, natura ſua ſterili, acquiritur, non
eſt fructus rei, ſed induſtriæ, adeoque illud lucrum in
propoſito non acquiritur Domino, nec creditori, ſed ipſi
famulo induſtriam applicanti, ſicut etiam Depoſitarius,
Commodatarius, immo Fur, vel Uſurarius, vel quilibet
injuſtus Poſſeſſor ex alienis pecuniis negotiando, lucrum
non Domino, ſed ſibi acquirit, dummodo alias Dominum
indemnem ſervet, ut cum Divo Thoma 2. 2. *quæſt.* 78. *art.*
3. tenent Doctores communiter.

30 Si autem Dominus expreſſe mandet famulo, ut pecunias
in eadem illa ſpecie auri deferat, & ſolvat creditoribus,
tunc famulus contra expreſſam voluntatem Domini, &
præſumptam voluntatem creditorum, commutando in ar-
genteam, vel æream, graviter peccat, & tenetur ad re-
ſtitutionem omnis damni creditioribus exinde ſecuti; Et
ratio eſt, quia in hoc caſu creditores jus habent ſecun-
dum Domini voluntatem, ac mandatum exigendi a famu-
lo pecunias aureas in tali ſpecie ſibi deſtinatas, quas ſi il-
le non reddat, injuriam eis affert, & conſequenter dam-
num emergens, vel lucrum inde ceſſans compenſare te-
31 netur. Si vero nullum inde damnum ſequatur, utpute ſi
pecunias aureas, non aliter, ac argenteas, & æreas ex-
penderet; adhuc quidem erit injuria, cum eſſet, & con-
tra Domini, & contra creditorum voluntatem; ſed nul-
la erit obligatio reſtituendi, quia obligatio reſtitutionis non
eſt pro injuria ſola, ſed pro damno illato, quod hic
ceſſat. Molin. *loc. cit. concl.* 3. Laym. *loc. cit. n.* 5. & alii paſ-
ſim.

32 Cambium cum recambio, ſeu cum recurſu, quod fit
cum Petrus Campſor v. g. bona fide numerat mille aureos
Paulo Campſario hic Alexandriæ ſolvendos poſtea Romæ;
ſed quia Paulus Campſarius Romæ nullas pecunias, ſeu
correſpondentes habet, utitur correſpondente ipſius Petri
Campſoris, unde correſpondens Campſoris fit pro tunc
etiam correſpondens Pauli Campſarii, & loco ipſius Cam-
pſarii ſolvit imaginarie Romæ pro pretio conſueto; &
mox novo Cambio cum iterato pretio committit ſolven-
dos Alexandriæ cum duplicato lucro. Hoc Cambium cum
recurſu, ab unis vocatum *Veſuntinum* a Veſuntio Urbe in
Burgundia, & ab aliis *Placentinum* a Placentia Italiæ Ur-
be, eo quod credatur in illis locis primo celebratum, li-
cet a variis velut licitum ſpeculative defendatur; tamen
pro praxi eſt abſolute rejiciendum, velut purum Mutuum,
& palliata Uſura, adeoque Cambium ſiccum duplicatum,
cum revera in ipſo Campſarius patiatur onus duplicis Cam-
bii, & Campſor referat duplex lucrum. Sic recte Leſſius,
Navarr. Lug. *num.* 98. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *reſolut.* 1. *part.*
9. *tract.* 8. *reſolut.* 67. Burg. *centur.* 3. *caſ.* 36. La Croix *lib.* 3.
part. 2 *num.* 1033. Sporer *loc. cit. num.* 44. ubi hoc Cambium
vocat rem diabolicam, cum revera practice non videatur
eſſe aliud, quam Cambium ſiccum, ſeu fictum duplica-
tum.

33 Cambium *Francofurtenſe*, ſic dictum, ex quo credatur
ibi adinventum, & quod generalius vocatur Cambium ad
nundinas, ex quo ordinarie detur pro nundinis, ſic, cum
euntibus ad nundinas v. g. Francofurtenſes dantur pe-
cuniæ ad Cambium tanto majori cum incremento ibi re-
cipiendæ, quanto longiori temporis intervallo nundinæ
diſtant; itaut ſi uno tantum menſe diſtent, unum Groſ-
ſum v. g. in ſingulos Florenos lucrentur; ſi duobus, duos,
ſi tribus, tres & ſic conſequenter uſque ad ipſas nundi-
nas, quæ tamen non diſtabunt ultra ſex menſes; Cam-
bium hoc ex communi Doctorum fieri poteſt licite ratio-
ne majoris lucri ceſſantis, quo diutius nundinæ diſtant,
& pecuniæ ſolutio differtur, præſertim apud Mercatores,
quorum lucrandi unicum inſtrumentum pecunia eſt; Et 34
dato quod in hoc Cambio interdum non adſit ratio majoris
lucri ceſſantis, adhuc ex ratione, & natura contractus
defenditur, & excuſatur a plurimis, etiam per hoc quod
tempore propinquo nundinis ſit copia pecuniarum, adeo-
que multitudo Campſorum faciat Cambium vilius, e con-
tra tempore remotiore, eſt minor copia, unde cum talis
pecunia habeat ſe per modum mercis, pretium ejus au-
gebitur ex penuria venditorum, & minuetur ex copia.
Molina *cit. diſp.* 404. Leſſius *loc. cit. num.* 35. Layman *loc. cit.*
num. 9. Tamburin. *lib.* 9. *cap.* 5. Caſtropal. *D.* 7. *num.* 3. Cajet.
Tolet. Sa, *Salas*, & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

De Cambio obliquo ne verbum quidem facit Auctor.
At frequentes adeo in Foro ſunt controverſiæ de hoc
obliquo cambio, ut neceſſarium omnino ſit de eo paucis
diſſerere.

Cambium obliquum *ſub ſe* (ita opportune illud deſcri- 1
bit *Cardinal. de Luca in ſumma de Cambiis num.* 16.) *tres*
occultat contractus, mutui ſcilicet, mandati, & cambii. Ille
ſiquidem, qui pro aliis uſibus, vel indigentiis pecunia indi-
geat, eam mutuam ſuſcipit, adeoque primus eſt contractus mu-
tui. Quia vero mutuator illam eteiſam retenturus non eſt, ſed
in iſtam cambiorum negotiationem reteuturus; Hinc mutuata-
rius, ut mutuatorem etiam ex juſtitia legibus indemnem ſervet
ab eo lucro, quod ex licita cambiorum negotiatione mutuata
pecunia obtenturus eſſet, eidem mutuatori facultatem tribuit,
ut ab aliis, vel etiam a ſe ipſo tantundem, ſive æquivalen-
tem ſummam ſub cambiis ſuſcipere, & ratificare valeat; Sive
idem mutuatarius iſtud onus in ſe ſuſcipit: Ideoque non in ip-
ſa mutuata pecunia, ſed in alia æquivalenti cambium ineun-
dum eſt, ac propterea ultra primum mutui contractum alii duo
occultantur, ille ſcilicet mandati, quod mutuatarius mutua-
tori præſtat, vel e converſo, & alter ipſius cambii, quod in
mandante executionem incantur, vel pro inito in ejus manda-
tarii ſuſceptum mandatum non adimplentis haberi debeat, ut ad
damna & intereſſe ut ſupra obligatus remaneat.

Quid ſentiendum ſit de hoc contractu in foro interno, 2
vide apud Benedictum XIV. Pontificem Optimum Maxi-
mum *de Synodo Diœceſana lib.* 10. *cap.* 5. *num.* 10. In foro ta-
men externo, non diſſitente *eodem* Summo Pontifice, pro-
batus ille eſt.

In creatione hujus, de quo diſſeritur, cambii obliqui, 3
neceſſe haud eſt, ut interveniat pecunia numerata, ſed
creari ipſum poteſt ex præexiſtentibus creditis, iis tamen
certis; *Rota in Eugubina cambiorum ſuper reſervatis* 7. *Junii*
1754. §. 2. & 12. *Aprilis* 1755. §. 2. *cor. R. P. D. Elephant.* & 25.
Aprilis 1757. §. 3. *cor. R. P. D. Canilliac*; modo adſit ſuffoca- 4
tio debitoris: Quando vero hæc dicatur adeſſe, tradit *Rot.* 5
cor. Lancett. deciſ. 107 *num.* 10. & *plur. ſequent.* & *inter impreſſ.*
poſt Albit. de inconſtant. in Judic. deciſ. 14. *num.* 1.

Quinimmo creari poteſt cambium obliquum ex fructibus
decurſis & nondum ſolutis aliorum cambiorum. Tunc ſa- 6
ne quum creatur aliquod cambium conveniri nequit, ut 7
fructus in dies decurrentes, niſi ſuo tempore ſolvantur,
augeant ſortem eſtque conventio hæc anatociſmus ille tan-
topere a legibus improbatus. *L. Si non ſortem ff. de condict.*
indebit. L. Ut nullo C. de uſur. At nihil impedit, quominus 8
fructus jam decurſi una coacervati conferantur in ſortem
aptam alios fructus progignere, dummodo titulus juſti con-
tractus, prout eſt cambium obliquum, adhibeatur; Idem
ſacrum Tribunal Rotæ non modo in mox citatis deciſioni-
bus, verum etiam *cor. Caprar. deciſ.* 346. *num.* 3. & *ſequent.*
& *deciſ.* 368. *num.* 2. *cor. Anſald. deciſ.* 104. *num.* 9. & *clar. mem.*
Tanar. deciſ. 174. *n.* 2.

Quid vero ſi nondum venerit dies omnium illorum fru- 9
ctuum? Modo cauſa fructuum ſit duratura, ii ſicuti an-
ticipate poſſunt vere ſolvi, ita & anticipate ſolvi ficte
poſſunt per converſionem ipſorum in alia cambia; *Rot. cor.*
Anſald. deciſ. 104. *num.* 2. & 9. & *in confirmatoria cor. Mut. im-*
preſſa apud de Comit. inter deciſion. Florent. deciſ. 113. *num.* 7.

Quod ſi creditum, ex quo creatum eſt cambium obli- 10
quum, in totum haud ſubſiſtat, vitiatur ipſum cambium
obliquum, quo ad exceſſum, & ſuſtinetur pro parte vere
debita; idque quia ubi agitur de dividuis utile per inuti-
le non vitiatur, ut ex text. *in L.* 1. §. *Sed ſi mihi ff. de v. or.* 11
firmavit *Rot. cor. Caprar. deciſ.* 652. *num.* 2. & *duob. ſequent. cor.*
Anſald. deciſ. 179. *num.* 6. & *ſequent.*

De eo etiam diſputari ſolet, an validum ſit cambium 12
obliquum ex credito creatum, ſi creditor ſciverit nullas
apud debitorem eſſe pecunias numeratas, quæ ad nundi-
nas tranſmitti poſſent, ut promiſſa cambia effectum habere
poſſent. Negant *Negueral. alleg.* 10. *num.* 134. & *ſequens. Palm.*
Nep. alleg. 267. *num.* 18. *Samminiat. controv.* 183. *num.* 7. *Paulut.*
diſſert. 66. *num.* 77. & *ſequent. Lottard. de uſur. quæſ.* 26. *n.* 51.
Rot. cor. Penting. deciſ. 163. *num.* 1. 5. & *ſequent.* & *deciſ.* 196.
num. 1. & 2. At prævaluit opinio affirmativa; Vide *Balduc.* 13
ad Roman. obſerv. 40. *num.* 6. & *ſequent. Cardinal. de Luc. de Camb.*

diſc. 3. num. 6. & ſeq. & diſc. 4. num. 3. & ſeq. & diſc. 5 num. 8. Anſald. de commer. diſcurſ. 45. num. 48. Caſareg. red. tract. diſcurſ. 21. num. 10. & ſequent. Rot. Bonon. apud Urceol. de tranſact. quæſt. 4. num. 23. ad fin. Rot. Roman. cor. Dunozet. jun. deciſ. 829. num. 15. & ſequent. cor. Emer. jun. deciſ. 834. num. 9. cor. Caprar. deciſ. 621. & inter impreſſas poſt Balducc. ad conſil. Roman. deciſ. 49. n. 17.

14 Num autem id ipſum obtineat, ſi Debitor in creatione
15 cambii faſſus fuerit, ſe non eſſe ſolvendo? Ratio dubitandi inde naſcitur, quod in creatione cambii obliqui ex aliquo credito duo actus interveniſſe finguntur, alter ſcilicet ſolutionis pecuniarum in cauſam crediti, & alter retrodationis earumdem pecuniarum titulo cambii. Ubi autem debitor ſe non eſſe ſolvendo fateatur, fingi nec
16 poſſunt hi duo actus. At videndum, utrum impotentia a debitore confeſſa erat phyſica, an moralis. Priori caſu ſuſtineri nequit cambium ex mox dicta ratione; ſuſtinetur vero poſteriori caſu; Conſule Rot. in *Romana Cambiorum 16. Januarii 1690. §. Abſque, cor. Mut. impreſſa apud Caſareg. de Commerc. diſcurſ. 49.*

17 Major quæſtio, an ſuſtineatur cambium obliquum ex credito creatum, ſi præſervata fuit anterioritas & potioritas ipſius crediti. Diſtinguendum ita eſt: Si cum an-
18 terioritate & potioritate præſervata fuit duratio ipſius crediti, non ſuſtnetur, quia locus nec eſſe poteſt fictioni dictorum duorum caſuum. At ſi præſervata duntaxat fuit anterioritas crediti, ſuſtinetur; Confer *Rot. in Mantiſ. ad Card. de Luc. de credit. deciſ. 8. num. 16. tom. 13.*

19 Ex hoc collige, quod ſi quoquo alio modo præſervata appareat duratio crediti, ut ſi debitor petierit dilationem, non ſuſtineatur cambium obliquum ex ipſo credito creatum; *Rot. in Eugubina Cambiorum 8. Martii 1754. §. & ſequent. cor. R. P. D. Elephant* Sed jam ſatis de cambio obliquo ex credito aliquo creato.

20 De fructibus cambii hujus obliqui tametſi valide creati, an & quando ii debeantur, non inutilis inſpectio hic eſt. Hac autem diſtinctione proceditur: Si onus cambiandi ſuſceptum fuit a creditore, non aliter debentur, quam ſi ipſe creditor probet, ſe revera impleviſſe onus hoc cambiandi. At ſi debitor in ſe aſſumpſerit onus cambiandi, debentur fructus etiam non docto de implemento oneris cambiandi; idque, quia actus in odium gerere debentis pro geſto habetur, ne ſua culpoſo proſit culpa, & Adverſario noceat; *Card. de Luc. de camb. diſcurſ. 4. num. 6. & ſequent. Rocc. ſelect. jur. diſp. cap. 95. num. 18. Rot. cor. Bich. deciſ. 74. num. 4. cor. Molin. deciſ. 1201. num. 4. & ſeq. & in Romana, ſeu Ferrarien. datis 15. Junii 1736. §. 9. ſeq. cor. Calcagnin.*

21 Gravis hinc oritur quæſtio, utrius ſit onus cambiandi in dubio, creditoris ne, an debitoris? Placuit, quod ſit creditoris, & non aliter pertinere poſſit ad debitorem, quam ſi pacto expreſſo fuerit in ipſum translatum; *Cardinal. de Luc. de camb. diſcurſ. 9. num. 9. Rot. Florentin. apud Caſareg. de commerc. diſcurſ. 149. num. 47 Rot. Romana cor. Cerr. deciſ. 583. num. 4. egregie in Romana cambii impreſſa apud Cardinal. de Luc. tom. 1. lib. 5. deciſ. 17. num. 1. & duab. ſequent. in Romana ſeu Ferrarien. datis 15. Junii 1735. §. 12. coram Calcagnino, & in Romana, ſeu Ferrarien. datis ſuper fructibus cambii 17 Maji 1737. §. Abſque, cor. R. P. D. Cavillac.* Quod ſi debitor assumat onus cam-
22 biandi, nihil vetat, quominus illud aſſumere queat proprio periculo, propriiſque expenſis; *Rot. in recent. deciſ. 304. num. 3. part. 3. & in Eugubina cambiorum ſuper reſervatis 21. April. 1755. §. 2. cor. R. P. D. Elephantut.*

An ceſſent fructus cambii obliqui per decoctionem de-
23 bitoris, qui onus cambiandi aſſumpſit? Et quid ſi alter
24 cum debitore in ſolidum ſe obligaverit? Vide *Rot. in Romana concurſus ſuper reſervatis 6. Decembris 1741. coram de Vais, tum in Romana cambiorum 17. Februarii 1745. cor. Millin.*

25 An itidem ceſſent fructus cambii obliqui elapſo tempore præfinito? Diſtingue: Ubi debitor aſſumpſit onus cambiandi abſque ulla temporis limitatione, fructus debentur ad ſortis uſque reſtitutionem, non obſtante termino adjecto reſtitutioni ſortis, utpote qui adjectus cenſetur in gratiam ipſius debitoris, ne interim ſcilicet poſſit ad ipſam ſortis reſtitutionem compelli. Cæterum ſi non conſtet, debitorem onus cambiandi aſſumpſiſſe abſque limitatione temporis, non debentur fructus ultra tempus reſtitutioni ſortis adjectum; *Rot. in Bononien. cambii 28. Junii 1754. §. Atque hinc, coram Harrac in Romana cambii 25 Novembris 1735. & in Confirmatoria 8. Junii 1736. utrobique ſer-*
26 *per tot coram Calcagnino.* De cambio vero obliquo ad biennium contracto; & deinde ad beneplacitum partium, an & quando prorogatum cenſeri debeat? adi *Rot. in Florentina Pecuniaria ſuper fructibus 21. Junii 1745. cor. R. P. D. Elephantut.*

27 De fructibus quoque cambii obliqui non incongrue quæritur, an conveniri a principio poſſint in certa quantitate? Affirmant *Rocc. diſp. jur. ſelect. cap. 96. num. 1. Caſareg. de commerc. diſcurſ. 26. num. 16. Rot. in Eugubina cambiorum ſuper reſervatis 25. Aprilis 1757. §. 10. cor. R. P. C. Camilliac.*

28 An in cambio obliquo dari poſſit Fidejuſſor, vel recipi pignus, non conveniunt inter ſe Doctores. At magis recepta eſt opinio affirmativa; Conſule *Gar. de credit. cap. 2. tit. 7. quæſt. 6. num. 2336. & plur. ſequent. Tarr. de camb. diſp. 3. quæſt. 1. num. 5. 6. & 13.* & qui *Bacc. Oſach. Noguerol. Capyc. Latr. Roderic*, alioſque contrarios confutat *Conſtantin. vot. deciſiv. 219. per tot.* Vide de cambio obliquo alia verb. *Clericus*, *artic.* 3. & de cambio directo verb. *Littera*.

C A M P A N A.

Varia quoad Campanas.

S U M M A R I U M.

1 *Campanarum uſus expreſſe indicatur a Gloſſa in duobus vulgaribus verſiculis.*

2 *Unde non licet regulariter pulſare Campanas benedictas, ſeu conſecratas, ut convocetur populus ad arma, vel ad deſignanda ſupplicia, & mortes quæ dantur reis.*

3 *Campanæ enim benedicuntur, ut vocetur populus ad conveniendum in templo, & Clerus ad annuntiandas Dei laudes, ut Fideles omnes invitentur ad preces, & devotionem.*

4 *Inſuper benedicuntur Campanæ, ut eorum ſonitu territi Dæmones ſtatim diſcedant, & ut repellantur procul hoſtiles exercitus, & ut fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatum, & fulgurum, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ tempeſtates poſternantur.*

5 *Campanæ antequam in Campanili collocentur, debent eſſe benedictæ, & conſecratæ ab Epiſcopo, vel ab alio habente facultatem, & hoc de neceſſitate præcepti.*

6 *Adeout etiam Regulares poſſint cogi ab Epiſcopo ad deponendum de Campanili Campanas, ſi ibi non benedictas appenderunt.*

7 *Immo Epiſcopus poteſt prohibere, ne Campanæ nondum benedictæ pulſentur.*

8 *Benedictio Campanarum ab Epiſcopo delegari non poteſt ſibi inferioribus; Inferioribus enim Epiſcopo committi non poteſt, niſi ex ſpeciali Indulto Papæ.*

9 *Et qui habet indultum non poteſt aliis benedictionem delegare, niſi hoc illi concedatur expreſſe.*

10 *Privilegio benedicendi Campanas gaudent Abbates aliique Prælati uſum Pontificalium habentes, dummodo id faciant pro ſolo uſu ſuarum Eccleſiarum.*

11 *Campanæ in Sabbato Sancto non poſſunt in aliqua Eccleſia pulſari ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice.*

12 *Tam in Eccleſiis Regularibus, quam ſæcularibus.*

13 *Etiam in Eccleſiis S. Joannis Hieroſolymitani, etiam prope, & extra muros exiſtentibus, & etiam in Eccleſiis Confratrum.*

14 *Etiamſi adſit Eccleſia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam ſupra Matricem.*

15 *Regulares ratione hujuſmodi pulſationis in Sabbato Sancto poſſunt conveniri coram Loci Ordinario, niſi conſuetudo in contrarium eſſet legitima, vel Eccleſiæ multum diſtarent.*

16 *Regulares prohiberi non poſſunt ab Ordinariis, & quibuſcumque Perſonis, ne in aliis diebus præter Sabbatum Sanctum; pulſent Campanas in ſuis Eccleſiis; & celebrent ante celebrationem Miſſæ, & pulſationem Campanæ in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice.*

17 *Immo poſſunt Regulares prius pulſare Campanas, & Miſſas celebrare priuſquam Parochi celebrent.*

18 *Et poſt indultum S. Pii V. adeſt ad id Decretum Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regul.*

19 *Et aliud Sacræ Congregationis Rituum.*

20 *Et aliud Sacræ Congregationis Concilii.*

21 *Et aliud noviſſimum ejuſdem Sacræ Congregationis Concilii in Aquenſi.*

22 *Campanæ non ſunt pulſandæ tempore Interdicti.*

23 *Permiſſum tamen eſt, ut tempore Interdicti in Feſtis Natalis Domini, Paſchatis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. M. V. celebrentur Divina Officia ſolemniter cum pulſatione Campanarum.*

24 *Hæc conceſſio fuit per Martinum V. & Eugenium IV. ampliata ad Corpus Chriſti, & Virginis Conceptionem cum tota Octava.*

25 *Regulares, quibus poſt Concilium Tridentinum, & Gregorium XIII cum ſufficientibus derogatoriis ſpecifice, & expreſſe eſt a Sede Apoſtolica conceſſum, ut quædam proprii Ordinis Feſta ſolemni ritu tempore Interdicti generalis quacumque auctoritate poſiti, celebrent, poſſunt omnibus illis Feſtivitatibus Miſſas, & Divina Officia celebrare alta voce, & apertis januis, & pulſatis Campanis, & omnia alia peragere, ac ſi Interdictum minime appoſitum eſſet.*

26 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris*, ad n. 32.

CAmpanarum uſus expreſſe indicatur a Gloſſ. *cap. Quia* 1
cunctos unic. de Offic. Cuſtodis, Extravag. commun. ubi verb.

verbo Campana. adducit Campanam ſic de ſe ipſa loquen-
tem duobus his verſibus.

Laudo Deum verum, Plebem voco, congrego Clerum,
Defunctos ploro, Peſtem fugo, Feſta decoro.

Unde non licet regulariter pulſare Campanas benedi-
2 ctas, ſeu conſecratas, ut convocetur populus ad arma.
vel ad deſignanda ſupplicia, & mortes quæ dantur reis;
Concil. Mediol. I. part. 2. titul. de Eccleſiis, & eorum cultu
in fine his verbis: *Sacra Campana uſum, qui ad Fideles*
præmonendos, ut ad Divina conveniant officia, eſt introductus,
indignum eſt, ad conveniendos homines ad ſpectacula ſupplicio-
rum adhiberi. Quamobrem Principes, ac Magiſtratus etiam,
atque etiam hortamur, ut Campanis, quæ Eccleſiarum uſui
ſunt addictæ, ſi conſecratæ ſint, ad pœnarum ſignificationem
unquam uti ne patiantur. Et Sacr. Congreg. Epiſcop. & Re-
gular. in Papienſ. de anno 1581. apud Barboſ. *in Collectan.*
decif. Apoſt. verb. Campana num. 1. expreſſe decrevit, quod
Campanæ conſecratæ etiam in turri profana exiſtentes,
nullatenus uſui profano inſervire debeant, etiamſi in hunc
uſum a ſæcularibus fabricatæ prætenderentur. Campanæ
enim ex Concil. *Colonienſ. II. part. 9 capit.* 14. benedicun-
tur, ut vocetur populus ad conveniendum in templo, &
Clerus ad annuntiandas Dei laudes, & Fideles omnes
invitentur ad preces, & devotionem, cujus inſtitutionis
meminit liber Romani Ordinis relatus *in cap.* 1. *de Offic.*
Cuſtodis, ubi Campanæ appellantur ſigna, quia in eum
finem pulſantur, ut ſint ſigna temporis, quo Clerici ad
Divinas Horas recitandas, & Fideles ad intereſſendum
Sacris debent convenire; conſonat textus *in cap. Solent de*
4 *Conſecrat. diſt.* 1. *& in cap.* 2. *de Offic. Cuſtodis.* Inſuper,
ait, *ipſum citat. Concil. Colonienſ.*, benedicuntur Campanæ,
ut earum ſonitu territi Dæmones ſtatim diſcendant, &
ut repellantur procul hoſtiles exercitus, & ut fragor gran-
dinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatum, tam,
& fulgurum, infeſta tornitrua, & ventorum flamina ſuſ-
pendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ tempeſtates pro-
ſternantur; *Concilium ibid. Fuſe. de viſitat. lib.* 1. *cap.* 14.
n. 7. latiſſime poſt alios recentiores Marinus Delrius *di-*
ſquiſit. magic. lib. 6. *cap.* 3. *q.* 33. *ad fin. litt. F.* & cum
pluribus aliis Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *al-*
legat. 27. *num.* 47. *&* 48.
5 Campanæ, antequam in Campanili collocentur, debent
eſſe benedictæ, & conſecratæ ab Epiſcopo, vel ab alio
habente facultatem, & hoc de neceſſitate præcepti, prout
habetur ex Pontificali *t. de Benedictione Campanæ*, ubi præ-
ſcribitur, quod Campana debet benedici, antequam po-
natur in Campanili; Verbum enim illud *debet*. neceſſita-
tem importat, *l.* 1. *§.* 1. *Quod quiſque Juris*; *Gloſſ. in Cle-*
mentina Attendentes, verb. debeant, de ſtatu Monachorum;
Rota apud Farinac. *part.* 1. *tit.* 1. *deciſ.* 79. Adeout etiam
6 Regulares poſſint cogi ab Epiſcopo ad deponendum de
Campanili Campanas, ſi ibi non benedictas appenderunt,
Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. in Aprutina 17. *Janua-*
7 *rii* 1614. Immo Epiſcopus poteſt prohibere, ne Campanæ
nondum benedictæ pulſentur; *Sacra Congreg. Rit. in Apru-*
8 *tina* 5. *Julii* 1614. Et hoc eſt advertendum, quod bene-
dictio Campanarum ab Epiſcopo delegari non poteſt, quia
unctio, quæ debet fieri cum Sacris Oleis, eſt Ordinis E-
piſcopalis, & de neceſſitate præcepti, ut habetur *in citat*
Pontificali, & ideo inferioribus Epiſcopo committi non
poteſt, niſi ex ſpeciali Indulto Papæ; *Sacra Congregat. Rit.*
in Majoricen. 19. *April.* 1687. Et qui habet Indultum non
9 poteſt aliis benedictionem delegare, niſi hoc illi conceda-
tur expreſſe; *Ead. Congregat. in Nullius Fulden.* 1. *Septem-*
10 *bris* 1703. Privilegio benedicendi Campanas gaudent Ab-
bates, aliique Prælati uſum Pontificalium habentes, ut
expreſſe declaravit *Sacra Congreg. in Patavina* 5. *April.* 1620.
dummodo id faciant pro ſolo uſu ſuarum Eccleſiarum, ut
pluries cenſuit *Sac. Congreg. & ſignanter* 27. *Septembris*
1619. *§.* 16. *in Decret. circa uſum Pontificalium Prælatis E-*
piſcopo inferioribus conceſſorum coram Sanctiſſimo Domino noſtro
Alexandro VII. emanato. Vid. verb. Calix num. 5. *& verb.*
Abbas num. 31.
11 Campanæ in Sabbato Sancto non poſſunt in aliqua Ec-
cleſia pulſari ante pulſationem in Eccleſia Cathedrali,
vel Matrice; Leo X. in Conſtitut. incip. *Dum intra §.*
12. ibi: *Et ut debitus honor Matrici Eccleſiæ reddatur, tam*
ipſi Fratres, quam alii Clerici ſæculares, etiam ſuper hoc A-
poſtolicæ Sedis privilegio muniti, die Sabbathi majoris Hebdo-
madæ, antequam Campana Cathedralis, vel Matricis Eccle-
ſiæ pulſaverint, Campanam in Eccleſiis ſuis pulſare minime
poſſint. Contrafacientes pœnam centum Ducatorum incurrant;
Sac. Cong. Rit. in Oriolen. 11. *April.* 1601. *in Marſicen.* 1609.
in Venuſina 30. *Decembris* 1614. *&* 14. *Novembris* 1615. *In*
Siracuſana 3. *Junii* 1617. *& in alia Siracuſana Medica* 13.
12 *Februarii* 1619. Tam in Eccleſiis Regularibus, quam Sæ-
cularibus; *ex cit. Conſtitut. Leonis X.* & adductis decretis.
13 Etiam in Eccleſiis S. Joannis Hieroſolymitani, etiam pro-
pe & extra muros exiſtentibus, & etiam in Eccleſiis Con-
fratrum; *Sac. Rit. Congr. in Placentina* 21. *Auguſti* 1604.
14 *& in Melit. n.* 6 *Decemb.* 1621. Etiamſi adſit Eccleſia Col-
legiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam ſupra Ma-
tricem. *Ead. Sac. Congr. Rit. in Siracuſana Medica* 23. *Fe-*

bruarii 1619. Regulares ratione hujuſmodi in Sabbatho 15
Sancto, poſſe conveniri coram loci Ordinario, decrevit
Sac. Cong. Concil. in Capuana 23. *Aprilis* 1591. niſi con-
ſuetudo in contrarium eſſet legitima; vel Eccleſiæ mul-
tum diſtarent, *ex Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. in Surren-*
tina 16. *Julii* 1601. *& poſtea in Theleſina* 15. *Febr.* 1622.
Regulares prohiberi non poſſunt ab Ordinariis, & aliis 16
quibuſcumque Perſonis, ne in aliis diebus, præter Sab-
bathum Sanctum, pulſent Campanas in ſuis Eccleſiis, &
Miſſas celebrent ante celebrationem Miſſæ, & pulſatio-
nem Campanæ in Eccleſia Cathedrali, vel Matrice; S.
Pius V. in Conſt. incip. *Etſi Mendicantium §.* 22. ibi: *Pro-*
hibemus inſuper eiſdem Ordinariis, ac aliis quibuſcumque
Perſonis, ne impediant ipſos Fratres, quando eis placuerit,
tam in diebus Dominicis, ſeu Feſtivis, aut aliis totius anni
temporibus Campanas pulſare; & etiam tempore, quo ipſi ce-
lebraverint, Miſſas celebrare. Immo priuſquam Parochi cele- 17
brent ex eodem S. Pio V. *§.* 8. *ejuſdem Conſtitutionis* in-
cip. *Etſi Mendicantium*, ibi *Nec non Miſſa* (ait) *& Divina*
hujuſmodi etiam in diebus Dominicis, vel Feſtivis, etiam an-
tequam Rector Parochialis Eccleſiæ celebraverit, celebrare, &
facere, quando eis videtur. Et poſt indultum S. Pii V. adeſt 18
decretum *Sac. Congr. Epiſc. & Regul.* 10. *Octob.* 1586 ſic
ſtatuentis: *Ordinarii non impediant Fratres pulſare Campa-*
nas ad Matutinum, ad Horas, & Miſſam, antequam pulſe-
tur Campana majoris Eccleſiæ, præterquam in die Sabbathi
Sancti. Et aliud *Sacræ Congregationis Rituum in Oriolen.* 11. 19
Aprilis 1601. ſtatuentis: *Quod Campanæ in aliis diebus præ-*
ter Sabbathum Sanctum pulſari poſſunt ad ſalutationem An-
gelicam etc. indifferenter ante, vel poſt pulſationem in Eccleſia
Cathedrali, vel Matrice. Et aliud *Sacræ Congregationis Con-* 20
cilii in cauſa Nullius Provinciæ Ravennat. 15. *Septembris*
ſtatuentis: *Nequaquam prohibitum eſſe Regulari ut Miſſas ce-*
lebrare, & Campanas pulſare in ſuis Eccleſiis ante celebratio-
nem Miſſæ, & pulſationem Campanæ in Eccleſia Cathedrali.
Et aliud ejuſdem *Sac. Congr. Concilii in Aquenſi* pro loco 21
Inciſæ, ubi *ad* 14. *dubium*: *An poſſint PP. Carmelitæ dare*
ſignum, & celebrare Miſſam in diebus Feſtivis eodem tempore,
vel antequam detur ſignum, & celebretur Miſſa Parochialis?
ſub diebus 29. *Maji, &* 9. *Junii* 1708. reſpondit, *Affirma-*
tive.
Campanæ non ſunt pulſandæ tempore Interdicti; *cap.* 22
Quod nonnullus 25. *de privilegiis. cap. Permittimus* 57. *de*
Sentent. Excommunicat. & cap. Alma Mater 24. *de Sent. Ex-*
communicat. in 6. Ex hoc autem *cap. Alma Mater, verb.*
In Feſtivitatibus permittitur, ut in Feſtis Natalis Domi- 23
ni, Paſchatis, Pentecoſtes, & Aſſumptionis B. M. V.
celebrentur Divina Officia ſolemniter cum pulſatione Cam-
panarum, ibi *In Feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ,*
ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis Glorioſæ Campanæ pul-
ſentur, januis apertis alta voce Divina Officia ſolemniter ce-
lebrentur, Excommunicatis prorſus excluſis, ſeu Interdictis
admiſſis, quibus ob reverentiam dictarum ſolemnitatum & ipſi
ob humilitatis gratiam, & reconciliationis affectum facilius in-
clinentur, præfatis diebus participationem permittimus Divino-
rum; ſic tamen, quod illi propter quorum exceſſum interdictum
hujuſmodi eſt prolatum, Altari nullatenus appropinquentur.
Et hanc conceſſionem fuiſſe per Martinum V. Eugenium 24
IV. & Leon. X. ampliatam ad Corpus Chriſti, & Vir-
ginis Conceptionem cum tota Octava, refert Volpi *reſolut.*
95. *num.* 6.
Regulares, quibus poſt Concilium Tridentinum, & 25
Gregorium XIII. cum ſufficientibus derogatoriis ſpecifice,
& expreſſe eſt a Sede Apoſtolica conceſſum, ut quædam
proprii Ordinis Feſta ſolemni ritu tempore Interdicti ge-
neralis quacumque auctoritate poſiti, celebrent, poſſunt
in omnibus illis Feſtivitatibus voce alte, apertis januis,
& pulſatis Campanis Divina facere, ac omnibus Fideli-
bus Sacramenta miniſtrare exceptis nominatim Interdictis,
& Interdicto cauſam præbentibus, & omnia alia libere,
& ſolemni ritu peragere, acſi Interdictum minime appo-
ſitum eſſet, ut expreſſe (poſt Concilium Tridentinum &
Gregorium XIII. qui in ſua Conſtitut. incip. *In tanta re-*
rum, & negotiorum mole, revocaverat omnia privilegia Tri-
dentino adverſantia) conceſſit Ordini Minorum S. P. Fran-
ciſci Clemens VIII. *die* 17. *Octobris* 1695. Conſtitut. in-
cip. *Sacra Seraphici*, per quam omnem dubietatem e me-
dio tollit præciſis verbis: *Sacra Seraphici B. Franciſci Re-*
ligionis S. Romanam Eccleſiam merita poſcunt, ut Privilegia,
& Indulta illi per Sedem Apoſtolicam conceſſa, non modo con-
ſerventur, ſed etiam amplientur. Cum itaque ſicut accepimus
diverſorum Romanorum Pontificum conceſſionibus, Religioni præ-
fatæ indultum ſit, ut temporibus Interdicti, quacumque etiam
Apoſtolica auctoritate appoſiti, Feſta Sanctorum ejuſdem Ordi-
nis, Franciſci nimirum, Bonaventuræ, Antonii de Padua,
Ludovici, Bernardini, Claræ, Eliſabeth, ac Martyrum ſolemni
ritu celebrare, proinde, acſi Interdictum hujuſmodi minime ap-
poſitum eſſet, libere poſſint; Feſta vero S. Didaci, & Portiun-
culæ in prædicto Indulto minime comprehendantur: Nos Religio-
nem prædictam amplioribus favoribus, & gratiis proſequi vo-
lentes, ac Indultorum hujuſmodi, & Litterarum Apoſtolicarum
deſuper expeditarum tenores, præſentibus pro expreſſis habentes;
ſupplicationibus dictæ Religionis, per dilectum Filium noſtrum
Hieronymum Presbyterum Card. Matthæjum, Nobis ſuper hoc
humiliter porrectis, inclinati, Religioni prædictæ univerſæ, ac

cuicumque ipſius Ordinis, ſive Familiæ Conventui, ut in eorum Eccleſiis, Feſta etiam prædicti S. Didaci, & Portiunculæ, temporibus Interdicti, ſolemniter, prout alia Feſta prædicta, ac juxta Indultorum illi conceſſorum ſeriem, & tenorem, celebrare libere, & licite poſſint, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium concedimus, & indulgemus, ac Indulta prædicta; S. Didaci, & Portiunculæ Feſtivitates extendimus, & ampliamus. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, Univerſalibus, Provincialibus, & Synodalibus, Conciliis editis generalibus, vel ſpecialibus, necnon omnibus illis, quæ in præfatis indultis, & Litteris Apoſtolicis conceſſum eſt, non obſtare; ceteriſque contrariis quibuſcumque. Dat. Tuſculi ſub annulo Piſcatoris 17. Octobris 1595. Pontificatus noſtri anno quarto. Sic extat ad litteram apud Rodric. *Collect. Privil. Bulla* 4. & ſic tenent plurimi cum Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 1.

Additio ex Auctore in II. editione.

26 CAmpanæ benedictæ non pulſentur, niſi ad uſus, quos recenſet Gloſſa *Extr. Quia cunctos de Offic. cuſtod. S. Cong. Epiſcop. & Regul.* 31. *Januar. &* 18. *Martii* 1581. & 29. *Julii* 1616.

27 De conſenſu Epiſcopi Campanæ benedictæ pulſari poſſunt ad uſus profanos, ad quos non ſequuntur cauſæ ſanguinis, & præſertim, ſi Communitatis expenſis conſtructæ fuerint, quantumvis tale jus non ſibi reſervaſſet; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 31. *Januarii* 1559.

28 Pro pulſatione Campanarum ad præfatos uſus neceſſe non eſt ab Ordinario licentiam petere toties quoties pulſandæ ſunt, ſed ſufficit eamdem ſemel petere pro ſemper; *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul.* 8. *Januarii* 1592.

29 Epiſcopus prohibere non poteſt, ne Campanas pro funeribus pulſent ſine licentia ipſius Epiſcopi; *S. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 2. *Febr.* 1601.

30 Servanda eſt pia conſuetudo pulſandi Campanam aliquot ictibus tam de ſero, quam de mane, quando dicendum eſt Officium Defunctorum; *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul.* 21. *Auguſti* 1607.

31 Quoad mercedem Campanæ, quæ pulſatur occaſione funerum, ſervanda eſt conſuetudo; *Sac. Congreg. Epiſc. & Regul.* 1. *Maji* 1017. & 28. *Maji* 1638.

33 Eſt abuſus non tolerandus, quod Campana aliqua pro ſolis nobilibus pulſari reſervetur, ſed pulſari debet pro quibuſcumque petierint; *Sacr. Congreg Epiſcop. & Regul.* 19. *Junii* 1583.

Novæ additiones ex aliena manu.

CUinam primus uſus Campanarum tribuendus ſit, non conveniunt inter ſe Scriptores; Vide contrariis inter ſe opiniones (*apud Benedictum XIV. Inſtit. Eccleſ.* 20.
1 *num.* 2. *& dub.* 6. *ſequent.*, *Illud* (ait Pontifex Optimus Maximus num. 1.) *ſolum dici poteſt, tintinnabula ante ſæculum ſextum ab Eccleſia Occidentali uſu recepta fuiſſe, quoniam ex vita S. Columbani Abbatis, quæ ſæculo ſexto exarata fuit, ac poſtea a P. Mabillonio in lucem edita, deprehendatur, ipſum ſub mediam noctem pulſante Campana ad templum ſe contuliſſe, cæteroſque Monachos ſomno excitatos ad templum pariter conveniſſe.*

2 De Diſciplina pariter, ob quam majori hebdomada campanarum pulſatio interdicitur, non una Scriptorum opinio; Vide eumdem *Benedictum XIV. d. Inſtit. Eccleſ. num.* 6. *& ſequent.* ubi & qua norma ſonitus campanarum repetatur.

3 Quod ſi in aliquo loco nec Cathedralis habeatur, nec Matrix Eccleſia, Eccleſia magis digna campanas prior pulſare debet Sabbatho Majoris Hebdomadæ, *idem Pontifex num.* 9.

4 Tametſi duæ Eccleſiæ pari inter ſe dignitate veteri pactione ſtatuerint, ut Sabbatho Majoris Hebdomadæ alternis vicibus primas campanas pulſaret, alterutra earum in Collegiata erecta, ipſa, pactione abrogata, prior campanas pulſare debet Sabbatho Majoris Hebdomadæ; *mox laudatus Pontifex ibidem num.* 11.

5 Vide & alia de campanis *apud eumdem Pontificem Inſtitut. Eccleſ.* 61. *num.* 4.

Additiones Noviſſimæ.

1 JAm a ſexto Sæculo conſtat ex Ordine Romano, Cam-
2 panas in Eccleſia in uſu eſſe cœpiſſe. Motivo promovendi Officium ſive Miſſam Parochialem conſtitutum, ut Eccleſia Parochialis plures, eaſque majores Campanas ha-
3 beat, quarum pulſu populus ad officium convocetur, Sanctus Carolus optavit, ut in omnibus Eccleſiis Parochialibus ad minus duæ Campanæ haberentur, eæque diſtincto ſoni concentu inter ſe recte conſentientes, pro varia divinorum Officiorum quæ fiunt, ratione & ſignifica-
4 tione. Campanas certis horis diei ac noctis pulſandas conſuetudine introductum eſt. Primo, tempore Sacrificii Miſſæ & Horarum Canonicarum; ſecundo, cum elevatur Hoſtia in Miſſa Solemni; item cum Viaticum, ſeu Corpus Domini ad infirmos defertur; hora meridiana, item veſpere hora ſalutationis Angelicæ; in receptione
Epiſcoporum & etiam Abbatum jura Epiſcopalia habentium, necnon Principum Sæcularium, item ad fugandas tempeſtates; & in obitu defunctorum. In die etiam an- 5
niverſaria nequaquam recens eſt quod Campanæ ſero & mane ante Officium diu pulſentur. Refert Ordericus Vi- 6
talis *lib.* 3. *Hiſtoriæ*, Osbernum Abbatem Uticenſem hujus ritus Auctorem fuiſſe. Conſuetudine paſſim receptum 7
eſt quod Decimatores ſive alii, quibus onus reparationis incumbit quive ſuppeditare tenentur neceſſaria ornamenta pro celebratione Divini Officii, teneantur quoque ad unius ſaltem Campanæ reſtaurationem & intertentionem, quam *Bannalem* vulgo appellant. De quo vide PecKium & Brodæum in Notis ad Lovetium *Litt. R. num.* 50.

CANCELLARIA, CANCELLARIUS.

Varia de ipſis.

S U M M A R I U M.

1 *Cancellaria Apoſtolica Collegium ex* 72. *Officialibus conſtans ſtabilivit Sixtus IV. Conſtit. incip.* Divina.
2 *Dicuntur Abbreviatores; Aliqui ſunt Præſidentes de Parco Majori, & ſunt* 22. *Alii* 22. *de Parco minori, Alii examinant Litteras & iis Officialibus competit Litteras ſignare; Qualitates eorum, ut aſſumantur; Quando dividendæ inter eos ſupplicationes? Quid pro labore accipere poſſint? A quo conficienda minuta? Poſſunt Officia reſignare, vel libere, vel in favorem alterius; Litteræ Apoſtolicæ pro eis gratis expediendæ; Non poſſunt expedire Litteras non ſignatas a Vicecancellario; Signatas poſſunt acceptare, & diſponere.*
3 *Vicecancellario ſubduntur, & in hos ampla eſt poteſtas Vicecancellarii.*
4 *Cancellariæ Apoſtolicæ Regulæ obſervandæ pro expeditionibus Litterarum reformatæ, & præſcriptæ ſunt a variis Summis Pontificibus, & noviſſime a Clemente XI. Conſtitutione incipiente,* Sanctiſſimus *per ſeptuaginta duo capita.*
5 *Cancellariæ Regulæ ſunt certæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, quas ſinguli Pontifices a principio ſui regiminis circa cauſas Beneficiales, & Judiciales facere; vel a Prædeceſſoribus ſuis jam factas renovare, augere, vel minuere conſueverunt.*
6 *Et ſolent eſſe ſeptuaginta duæ.*
7 *Cancellariæ Epiſcopalis exercitium non debet vendi, neque locari.*
8 *Sed debet exerceri per proprios Epiſcopi Miniſtros, ſtatuta proviſione abſque ulla participatione emolumentorum.*
9 *Emolumenta Cancellariæ debent ſufficere pro ſolo Notario.*
10 *Sacra Congregatio aliquando conceſſit Ordinario uti emolumentis Cancellariæ pro ſolvenda Penſione.*
11 *Vel pro ſuis neceſſitatibus.*
12 *In Cancellariis Epiſcopalibus ſervanda eſt taxa Innocentiana.*
13 *In ipſa taxa Innocentiana inter alia habetur, quod nihil, neque ſub ſpecie doni gratuiti, recipi poſſit pro licentiis, ſeu Patentalibus concionandi, ſive in Quadrageſima, ſive in Adventu, ſive in omnibus aliis temporibus, & pro quibuslibet locis.*
14 *Cancellarius Epiſcopi nihil accipere poteſt, nec ratione Scripturæ, neque ſigilli, neque laboris, aut alio titulo, ſed gratis quorum intereſt, debet præſtare hæc omnia, videlicet; Approbationes ad audiendas Confeſſiones, licentiam adminiſtrandi Sacramenta, licentiam deſerviendi Beneficiis, licentiam ſepeliendi Defunctorum corpora in Eccleſia, licentiam celebrandi Miſſam, licentiam colligendi eleemoſynas, mandata publicandi in Eccleſiis eos qui primam Tonſuram, vel Minores, vel Sacros Ordines ſuſcipere voluerint.*
15 *Quoad alia vero, quæ ſequuntur poterit aliquid percipere, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium conſtitutum fuerit, tuneque congruam tantum ſui laboris mercedem, quæ quoad Litteras collationis, vel inſtitutionis Curatarum Eccleſiarum, vel deputationis Vicariorum in illis unum aureum; & quoad Litteras dimiſſoriales, & Teſtimoniales, decimam unius aurei nunquam excedat.*
16 *Cancellarius Epiſcopi pro mercede copiæ proceſſuum, ſive Actorum ſervare debet Taxam pluries a Sacra Congregatione Epiſcoporum approbatam,* ad n. 17.
18 *Cancellarius in exigendis emolumentis debet ſervare Taxam Innocentianam in illis, in quibus ipſa Taxa diſponit; In reliquis vero vel Metropolitanam, vel propriam Diœceſim, dummodo non ſit rigidior, & contra Decreta Sac. Congregationis.*
19 *Cancellarius enim, ſive Notarius non poteſt exire niſi mercedem taxatam a Lege, & aliquid ultra recipiat, peccat, & tenetur ad reſtitutionem.*
20 *Scriptura, & Inſtrumenta, quæ conficiuntur, & rogantur a*

tur a Cancellario Epiſcopi, tamquam Cancellario ſervari debent in Epiſcopi Cancellaria, non autem transferri debent ad Archivium Communitatis.

21 *Quinimmo poteſt Epiſcopus per Edictum præceptum facere aliis Notariis, quod exhibere debeant in Cancellaria Epiſcopali Acta, ſeu Rogitus, illorumque exemplaria ſpectantia ad Monaſteria Monialium.*

22 *Cancellarius Epiſcopi etiamſi ſit Laicus gaudet privilegio Fori, & exemptione ab oneribus perſonalibus, præſertim ſordidis.*

23 *Quamvis extra Diœceſim delinquat, adhuc gaudet privilegio Fori.*

24 *Intellige tamen dummodo tempore carcerationis actualiter inſerviat.*

25 *Hinc Cancellarius Epiſcopi, & alii de ejus Familia ſine Epiſcopi licentia non ſunt moleſtandi pro Cuſtodia portæ Civitatis.*

26 *Cancellarius Curiæ, & Menſæ Epiſcopalis, qui non vivit expenſis Epiſcopi, ſeu non eſt ejus commenſalis, gaudet quidem privilegio Fori, & exemptione a perſonalibus, ſed non ab oneribus realibus & mixtis, niſi concurrat legitima conſuetudo ad ejus favorem.*

27 *Cancellarius Foraneus Archiepiſcopi gaudet privilegio Fori.*

28 *Idem decretum fuit de Cancellario Abbatis:*

29 *Cancellarius Foraneus Curiæ Epiſcopalis admittendus eſt ad Magiſtratum ſæcularem, ne libertas Eccleſiaſtica præjudicetur, ita tamen, ut quoad pertinentia ad Officium Magiſtratus, non gaudeat privilegio Fori.*

30 *Cancellarius Vicarii Foranei gaudet tantum privilegio Fori.*

31 *Cancellarius S. Officii cenſuratus ob recognitionem, cadaveris factam in loco immuni, caſſata dicta recognitione, abſolvitur.*

32 *Cancellarius, & alii Officiales Curiæ Laicalis facientes recognitionem corporis cadaveris præcipitati in puteo Cortilis contigui habitationi Vicarii Generalis, non incidunt in Excommunicationem attento, quod Vicarius dixerit talem recognitionem non ſpectare ad ipſum ſed ad Curiam Laicalem.*

1 CAncellariæ Apoſtolicæ Collegium ex 72. Officialibus
conſtans, ſtabilivit Sixtus IV. *Conſtitut.* 16. incipient.
2 *Divina.* Dicuntur Abbreviatores, *ibidem.* Aliqui ſunt Præ-
ſidentes de Parco majori. & ſunt 22. Alii 22. de Parco
minori. Alii examinant Litteras, & iis Officialibus com-
petit Litteras ſignare; Qualitates eorum, ut aſſumantur,
ibidem; Quomodo dividendæ inter eos? Poſſunt Officia re-
ſignare, vel libere, vel in favorem alterius; Litteræ A-
poſtolicæ pro eis gratis expediendæ; Non poſſunt expe-
dire Litteras non ſignatas a Vicecancellario; ſignatas
3 poſſunt acceptare, & diſponere, *ibidem.* Vicecancellario
4 ſubduntur, & in hoc ampla eſt poteſtas Vicecancellarii,
ibidem. Cancellariæ Apoſtolicæ Regulæ obſervandæ pro
expeditionibus Litterarum reformatæ. & præſcriptæ ſunt
a variis Summis Pontificibus, & noviſſime a Bened. XIV.
in Conſtitutione incip. *Sanctiſſimus*, per ſeptuaginta duo
5 capita. Cancelariæ Regulæ ſunt certæ Conſtitutiones
Apoſtolicæ, quas ſinguli Pontifices a principio ſui regi-
minis circa cauſas Beneficiales, & Judiciales facere, vel
a Prædeceſſoribus ſuis jam factas renovare, augere, vel
6 minuere conſueverunt. Et ſolent eſſe ſeptuaginta duæ,
ut ad earum numerum reduxit Bened. XIV. in dict. Con-
ſtitut. incip. *Sanctiſſimus*, facta, & publicata 1740. 31.
Auguſti anno primo ſui Pontificatus.

7 Cancellariæ Epiſcopalis exercitum non debet vendi, ne-
que locari; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Hoſtunen.* 3. *Se-
ptembris* 1577. *in Adverſan.* 3. *Februarii* 1593. *in Recinaten.* 10.
Januarii 1594. *Hydruntina* 23. *Januarii* 1601. *in Guardien.* 23.
8 *Decembris* 1603. Sed debet exerceri per proprios Epiſcopi
Miniſtros, ſtatuta proviſione abſque ulla participatione emo-
lumentorum; quia ſic ſubditi certiores erunt, ſe non
gravari exactionibus indebitis, & pauperes conſequendi
majores, ac uberiores gratias, quam Affictuarii facere vel-
lent, vel poſſent, Sic de mente Clementis VIII. *Sacr.
Congregat. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana* 26. *Auguſti* 1592.
ut patet ex Litteris hac de reſcriptis ad Archiepiſcopum
Neapolitanum præciſis his verbis: „ La Santità di No-
„ ſtro Signore col parere di queſti miei Illuſtriſſimi Signo-
„ ri della Sagra Congregazione ſopra i Veſcovi ha riſoluto,
„ che i Prelati non abbiano ad affittar le Cancellarie de'
„ loro Tribunali, ma quelle devono far eſercitare da'
„ Miniſtri proprj da eſſi provviſionati, ſenza dar loro par-
„ ticipazione alcuna delli emolumenti, e proventi di eſſa;
„ confidandoſi, che con queſto i Popoli abbiano a rima-
„ ner più ſicuri da eſazioni indebite, e i Poveri da con-
„ ſeguir più grazie di quelle, che ponno far loro gli
„ ſteſſi Affittuarj. E acciocchè ſia lecito ad ognuno ve-
„ der, che non ſia loro fatto aggravio, vuole anche
„ ſua Beatitudine, che ciaſcun Tribunale abbia la ſua Pan-
„ derta, e caſſa delle mercedi delli Officiali ſteſſa, ed at-
„ taccata in pubblico nella ſtanza della reſidenza de' No-
„ tari, di maniera che colui, che tratta nel Tribunale,
„ poſſa a ſua poſta chiarirſi di quanto dee pagare; di che
„ ora dò avviſo a V. S. d'ordine della Santità ſua; affin-
„ chè ella per quel che a lei tocca, così eſeguiſca, e
„ per ſue Lettere comandi a tutti i ſuoi Suffraganei di
„ commiſſione di ſua Beatitudine; contro a' negligenti
„ ſi manderà Commiſſario con ſpeſa, e poca loro riput-
„ tazione; E ſe pareſſe ad alcuno eſſergli ciò dannoſo,
„ abbia pazienza, perche il guadagno conſiſte ſolo nel
„ ſervizio di Dio, e nella ſalute, e buona ſoddisfazione
„ de Popoli. Di Roma 26. Agoſto 1592. Sic ad litteram
refert Fagnan. *in cap. Quoniam* 2. *Ne Prælat. vices ſuas
num.* 24. Pignatell. *tom.* 8. *conſult.* 11. *num.* 14.

Emolumenta Cancellariæ debent ſufficere pro ſolo No- 9
tario; *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Senogallien.* 16.
Octobris 1603. Sac. Congregatio aliquando conceſſit Ordina-
rio uti emolumentis Cancellariæ pro ſolvenda Penſione;
Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Beneventana 25. *Januarii*
1647. Vel pro ſuis neceſſitatibus; *Sac. Cong. Epiſcop. & Re-* 10
gul. in Tranen. 31. *Maji* 1647. 8. *Maji* 1649., *Februarii* 1650.
In Cancellariis Epiſcopalibus ſervanda eſt taxa Innocen- 11
tiana, ex decretis, ut infra: *Die* 1. *Octobris* 1678. *facta per
me infraſcriptum iſtarum reſolutionum, ſeu declarationum re-
latione Sanctiſſimo Domino noſtro XI. mediante illarum lectura* 12
*de verbo ad verbum, Sanctitas ſua laudavit, approbavit, ac
ſervari mandavit, earumque obſervantiam, & publicationem
injunxit Sacræ Congregationi Concilii, Joannes Baptiſta de Lu-
ca præfati Sanctiſſimi Domini Noſtri Innocentii Papæ XI. Au-
ditor, & Secretarius Memorialium. Die* 8. *Octobris* 1678. *Sacra
Congreg. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tri-
dentini Interpretum, inhærendo mandatis Sanctitatis ſuæ cen-
ſuit, præmiſſam taxam, ſeu declarationes Typis dandas eſſe,
& per Litteras Circulares ad quoſcumque locorum Ordinarios
tranſmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patenti
retineri faciant, eaſque adamuſſim obſervent, ac faciant obſer-
vari.* Ipſa antem Taxa Innocentiana referunt per exten-
ſum a Pignatello *tom.* 8. *conſultat.* 11. *in fine*, & a Nobis 13
verb. *Taxa Innocentiana.* in qua inter alia habetur, quod
nihil, ſub ſpecie doni gratuiti recipi poſſit pro licentiis,
ſeu Patentalibus concionandi. ſive in Quadrageſima, ſive
in Adventu, ſive in omnibus aliis temporibus, & pro qui-
buslibet locis.

Cancellarius Epiſcopi nihil accipere poteſt, nec ratio- 14
ne ſcripturæ, neque. ſigilli, neque laboris, aut alio ti-
tulo, ſed gratis his, quorum intereſt, debet præſtare hæc
omnia, videlicet: *Approbationes ad audiendas Confeſſio-
nes, licentiam adminiſtrandi Sacramenta. licentiam deſervien-
di Beneficiis, licentiam ſepeliendi Defunctorum corpora in Ec-
cleſia, licentiam celebrandi Miſſas, licentiam colligendi ele-
moſynas, mandata publicandi in Eccleſiis eos, qui primam
Tonſuram, vel Minores, ac Sacros Ordines ſuſcipere voluerint.* 15
Quoad alia vero, quæ ſequuntur, poterit aliquid percipe-
re, ſi nullum ſibi ſalarium, vel ſtipendium conſtitutum
fuerit; tuncque congruam tantum ſui laboris mercedem,
quæ quoad Literas collationis, vel inſtitutionis Curata-
rum Eccleſiarum, vel deputationis Vicariorum in illis
unum aureum; & quoad Literas Dimiſſoriales. & Te-
ſtimoniales decimam unius auri nunquam excedat. *Pro
Litteris Collationum, Inſtitutionum, ſeu Proviſionum Beneficio-
rum vacantium per obitum, vel per reſignationem, etiam ex
cauſa permutationis, vel alia; Pro litteris dimiſſorialibus, ſeu
Teſtimonialibus, quæ conceduntur Presbyteris ſeu Clericis ad
alias Diœceſes; tranſituris; Pro litteris recipiendi Ordines ab
aliis Epiſcopis; Pro licentia ordinandi ſe ad titulum Patri-
monii, ſeu pro approbationibus hujuſmodi titulorum; Pro licen-
tia abſentandi ſe ab Eccleſia, ſeu Beneficiis; Pro licentia eri-
gendi Cappellas; Pro litteris approbationis concurrentium ad Pa-
rochialium vacationes in menſibus reſervatis, quæ ad Sedem
Apoſtolicam tranſmittuntur; Pro approbatione juriſpatronatus
ex fundatione, vel dotatione; Pro creationibus Vicariorum in
Parochialibus; Pro deputationibus Œconomorum, dum Bene-
ficia vacant; Pro executionibus Litterarum Apoſtolicarum Gra-
tiam, ſeu Juſtitiam concernentium. Sacra Congreg. Concilii
in Vicent.* 8. *Martii* 1602. Sic præciſe refert, & tenet Barboſa
& *Collectan. Apoſtolic. deciſ. verb. Cancellarius numer.* 7. &
de offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. *allegat.* 107. 28. & 29. Vi-
de tamen *verb. Taxa Innocentiana.*

Cancellarius Epiſcopi pro mercede copiæ Proceſſuum, 16
ſive Actorum ſervare debet Taxam pluries a Sacra Con-
gregatione Epiſcopor. approbatam & præſertim *in Larinen.* 7.
Julii 1690. in qua recurrente Dominico Sorella fuit Epi-
ſcopo injunctum: „ pagandoſi dal medeſimo la mercede al
„ Cancelliere alla ragione di bajocchi due, e mezzo per
„ qualſivoglia facciata di carta di venti verſi, contenenti
„ venti lettere per ciaſcun verſo, traſmetta all' EE. loro
„ la copia autentica de' predetti Atti. Et in *in Savonen* 4. 17
Septembris 1693. recurrentibus Cappellanis, & Sacerdotibus
Burgi Finalis proponente clar. mem.: Cardinal. Petrucci,
fuit reſcriptum: *Ad mentem Eminentiſſim. Ponentis* Et mens
fuit, quod nomine Congregationis injungeret Ordina-
rio tranſmiſſionem Actorum ſoluta mercede juxta ſupra-
dictam Taxam, prout mandavit tranſmitti. Decreto
ſeq. *Cancellarius & alii Actuarii, ſeu Officiales, & Mini-
ſtri Curiæ Epiſcopal. Savonen. ſoluta ipſis per Oratores mer-
cede ad rationem medii Julii Romani pro qualibet integra char-
ta, cujus unaquaque pagina conſtet ſaltem* 20. *lineis, qua-
rum unaquaque contineat ſaltem* 20. *litteras, ita ut integra*

charta

charta habeat 40. lineas juxta mentem Sacræ Congregationis, integram copiam Proceſſus, & omnium Actorum prædictis Oratoribus tradant, & conſignent &c. Dat. Romæ 9. Septembris 1692. F. M. Cardinalis Petruccius Ponens. Cancellarius in exigendis emolumentis debet ſervare Taxam In-
18 nocentianam in illis, in quibus ipſa Taxa diſponit; In reliquis vero, vel Metropolitanam, vel propriam Diœceſim, dummodo non ſit rigidior, & contra Decreta Sacræ Congregationis, ut reſponſum fuit *a Sacra Congreg. Epi-*
19 *ſcop. in Theleſina 19. April. 1697.* Cancellarius enim, ſive Notarius non poteſt exigere, niſi mercedem taxatam Lege, & ſi aliquid ultra recipiat, peccat, & tenetur ad reſtitutionem, ut pluribus allegatis firmat Paſſerinus *in cap. Statutum §. Notarium n. 321. & 322. de Reſcriptis in 6.* ubi hunc Notarii exceſſum appellat crimen concuſſionis, ſeu extorſionis, & ſequitur Monacell. *tom. 1. tit. 1. form. 5. numer. 9.* & alii paſſim.

20 Scripturæ, & Inſtrumenta, quæ conficiuntur, & rogantur a Cancellario Epiſcopi, tamquam Cancellario, ſervari debent in Epiſcopi Cancellaria, non autem transferri debent ad Archivium Communitatis. *tom. 4. conſult. 210. num. 3. Nos Scipio S. R. Eccleſ. Presbyter Cardinalis S. Suſannæ fidem facimus, & atteſtamur, in regeſto Litterarum Sacræ Congregationis Concilii extare Litteras ad Vicarium Peruſinum una cum Libello infraſcripti tenoris, videlicet: Admodum R. D. Cum actum eſſet in Sacra Congregatione Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum de aſſervatione Scripturarum Fori Epiſcopalis Civitatis Caſtelli inter Epiſcopum, & Communitatem ejus Civitatis, Sacra Congregatio auditis partibus cenſuit, ſcripturas omnes rogatas a Cancellario Epiſcopali, tamquam illius Curiæ Cancellario eſſe aſſervandas, & cuſtodiendas in Cancellaria ipſius Epiſcopi, & ne in ejuſmodi ſcripturarum ſeparatione oriantur controverſiæ, & ſcandala, tibi quod facimus, committendum duxit, ut illuc te transferas, & ſcripturas in folio his Litteris adjuncto exaratas, ac ſi quæ aliæ rogatæ fuerint a Cancellario Epiſcopali tamquam illius Curiæ Cancellario, ſepares a ſcripturis Archivii Communitatis, & ad Cancellariam ipſius Epiſcopi deferendas cures; Quod pro tua diligentia ſedulo efficies, & bene valebis in Domino. Romæ 19. Septembris 1625.* Et exinde enumeratis omnibus ſcripturis pertinentibus ad Curiam Epiſcopalem, ſic præciſe reſpondit: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, ſcripturas expreſſas ac ſi quæ aliæ rogatæ fuerint a Cancellario Epiſcopali tamquam Cancellario illius Curiæ, eſſe aſſervandas in Cancellaria ipſius Epiſcopi. Romæ 15. Novemb. 1625.* Vid. apud Pignatell. *loco citat. numer.* 4. Qui-
21 nimmo poteſt Epiſcopus per Edictum præceptum facere aliis Notariis, quod exhibere debeant in Cancellaria Epiſcopali Acta, ſeu Rogitus, illorumque exemplaria ſpectantia ad Monaſteria Monialium. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in una Eugubina 31. Januarii 1596.*

22 Cancellarius Epiſcopi, etiamſi ſit Laicus, gaudet privilegio Fori, & exemptione ab oneribus perſonalibus, præſertim ſordidis. *Sacr. Congreg. Immunit in Cervien. 17. Decembris 1630. in Beneventana 21. Januarii 1631. in Aquina-*
23 *tenſ. 27. Junii 1649.* Quamvis extra Diœceſim delinquat,
24 adhuc gaudet privilegio Fori; Intellige tamen dummodo tempore carcerationis actualiter interveniat. *Ead. Sac. Cong.*
25 *in Sarzanen. 3. Aprilis 1626. ex regeſt. ſcript. adt. pag. 100.* Hinc Cancellarius Epiſcopi, & alii de ejus familia ſine
26 Epiſcopi licentia non ſunt moleſtandi pro cuſtodia portæ Civitatis. *Ead. Sac. Congreg. in Piſaur. 22. Junii 1630. lib. 2. decret. Paul. pag. 51.* Cancellarius Curiæ, & Menſæ Epiſcopi, ſeu non eſt ejus commenſalis, gaudet quidem privilegio Fori, & exemptione a perſonalibus; ſed non ab oneribus realibus, & mixtis niſi concurrat legitima conſuetudo ad ejus favorem. *Ead. ſacr Congr in Montis Regalis 7. Septemb. 1638. lib. 3. decr. Paulut. pag. 75. in Aquinat. 23. Junii 1648. lib 4. decr. Paulut. pag. 59. in Foroſempron. 28. Aprilis 1671 lib. primo Decret. Altoviti pag. 546.*

27 Cancellarius Foraneus Archiepiſcopi gaudet privilegio
28 Fori. *Sac. Cong. Immunit. in Firmana 13. Januarii 1632. lib. 1. Decret. Paul. p. 67.* Idem decretum fuit de Cancel-
29 lario Abbatis. *Ead. Sac. Congreg. in una Nullius S. Mariæ de Baloco 15. Junii 1638. lib. 3. Decret. Paulut. pag. 64.* Cancellarius Foraneus Curiæ Epiſcopalis admittendus eſt ad Magiſtratum ſæcularem, ne libertas Eccleſiaſtica præjudicetur, ita tamen, ut quoad pertinentia ad Officium Magiſtratus non gaudeat privilegio Fori. *Ead. Congreg. in*
30 *Lauretana 14. Maji 1657. lib. 1. Decret. Altovit. pag. 1098. in Tudertina 14. Maji 1676. ſibi pag. 1252.* Cancellarius Vicarii Foranei gaudet tantum privilegio Fori. *Ead. Sacr. Congreg. In Senegallien., 19. Auguſti 1630. lib. 1. Decr. Paul. pag. 55. in Æſina 7. Auguſti 1657. lib. Decret. Recci pag. 21. in Urbevetana 8. Aprilis 1687. lib. Decret. Mart. pag. 663. in Imolen. 19. Aprilis 1695. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 183.*

31 Cancellarius S. Officii cenſuratus ob recognitionem Cadaveris factam in loco immuni, caſſata dicta recognitione, abſolvitur. *Sac. Cong. Immun. in Narn. 7. Maji 1678.*
32 *lib. 1. Decret. Altovit. pag. 1577.* Cancellarius, & alii Officiales Curiæ Laicalis facientes recognitionem corporis cadaveris præcipitati in puteo Cortilis contigui habitationi Vicarii Generalis, non incidunt in Excomunicationem, attento quod Vicarius dixerit talem recognitionem non ſpectare ad ipſum, ſed ad Curiam Laicalem. *Sac. Congreg. Immunit. in Albanen. 24. Aug. 1694. lib. 1. Decr. Vallem. pag. 140.*

Nova additionis ex aliena manu.

CAncellaria Apoſtolica, an & quomodo poſſit ſupplere 1
in Litteris Apoſtolicis id quod eſt omiſſum in ſupplicatione, tradit *Rigant. in Regul. 27. Cancellar. numer. 76. & plur. ſequent.*

Idem *Auctor in Regul. 72. ſer. per tot.* docet quoque, in 2
quibus Cancellaria Apoſtolica poſſit Litteras Apoſtolicas corrigere.

Additiones Noviſſimæ.

CAncellaria, vox barbara, uſurpata olim eſt pro loco 1
ubi publicæ litteræ a Scribis Principum & Magiſtratuum conficiuntur. Hinc Cancellarius juxta Budæum di- 2
cebatur, cujus eæ primæ erant partes; videre ut nulla Principis Conſtitutio, nulla Sanctio, nullum Reſcriptum, nulli Codicilli Regii, e Repubblica atque etiam a dignitate Reipublicæ principalique non exeant. Legitur quo- 3
que in Eccleſiis Cathedralibus jam pridem munus Cancellarii fuiſſe, ſigilla ad cauſas & negotia conferre, litteras Capituli facere & conſignare. In Jure vero Canonico, 4
Cancellaria accipitur pro loco, ubi acta judiciaria ſcribuntur; & qui præeſt Cancellarius dicitur, cujus officium valde antiquum in Eccleſia eſſe probat Cohellus *in Notizia Card. cap. 16. & 20.* Licet autem Cancellarius 5
apud Veteres Scriptores acciperetur pro Notario, qui inter Cancellos conſiſtens Judicum litteras, reſponſa, & edicta ſcribebat, tamen in Jure novo frequenter accipitur pro dignitate Eccleſiaſtica. Quando Cancellarii mu- 6
nus ad eam pervenerit eminentiam & prærogativam, in qua hodie in Romana Curia conſpicitur, non omnino conſtet. Ejus tamen originem diſcutientes tradunt poſt 7
tempora Innocentii III. inventam & erectam fuiſſe. Cancellarii munus tunc exercuiſſe conſtat privatæ ſortis homines, ſed probitate & eruditione ſpectatiſſimos. Progreſ- 8
ſu temporis ſub Bonifacio VIII. dignitatem Cancellarii uni ex Cardinalibus tributam indebitatum eſt. Cardinalis 9
eo munere fungens non dicitur Cancellarius, ſed Vice-Cancellarius. Credit veriſimilius Cardinalis de Luca, ſic 10
dici cœpiſſe, cum dignitas Cardinalitia ad tantum faſtigium elevata eſt, ut non videretur dignitati Cardinalitiæ congruere aſſumere officium inferius ſive Prælativum, quod tamen proviſionaliter, ſeu jure cujuſdam commendationis per Cardinalem adminiſtrari non ſit incongruum, quemadmodum & in munere Datarii praxis docet. Vi- 11
ce-Cancellarius habet fixum titulum Cardinalitium, ſcilicet Eccleſiæ Collegiatæ S. Laurentii in Damaſo. Pri- 12
maria & graviora Sedis Apoſtolicæ negotia, publica & ſolemnia, qualia ſunt Conciſtorialia, per Vice-Cancellarii manus tranſeunt, adeo ut is dicendus ſit cum quadam proportione Cancellarius Papæ. Plures habet Vice-Can- 13
cellarius Officiales, quos inter primarius eſt ille qui Cancellariæ Regens dicitur, qui revidet Bullas expeditas & promulgatas, & ſi quis error irrepſerit, eum corrigit. Cæteri Vice-Cancellarii Officiales Prælaturam annexam 14
habentes ſunt Præſidentes de majori, vel minori Parco, ita dicti a loco Cancellariæ, in quem conveniunt, qui vulgo Parcus dicitur. Prælati de majori Parco Cancella- 15
riæ quoddam quaſi tribunal conſtituunt, in quod collegialiter convenientes decidunt dubia, quæ oriri contingit ſuper litterarum formula, vel clauſulis & Decretis in eis adjiciendis, ac etiam ſuper emolumentorum ſive jurium ſolutionibus. Prælati de minori Parco Cancellariæ 16
exiguam habent juriſdictionem, in id unum intendentes, ut Bullæ ferantur & tradantur Prælatis de majori Parco 17
Scriptores, & Abbreviatores, aliique expediendis in Cancellaria Romana litteris præpoſiti omnes participant in juribus illis & emolumentis, quæ Taxæ Cancellariæ Apoſtolicæ communiter dicuntur. Horum jurium aucto- 18
rem fuiſſe Joannem XXII. patet ex ejus Extravagante quæ incipit *Cum ad Sacroſancta*. Habet Vice-Cancella- 19
rius ſive Cancellaria quaſdam a Pontificibus Regulas, juxta quas ipſe Vice-Cancellarius, ejuſque Officiales negotia ad Cancellariam ſpectantia nec non litteras neceſſarias gerere & expedire debent; quæ propterea Regulæ Cancellariæ vocantur. Hæ Regulæ perpetuæ non ſunt, 20
ſed morte Pontificis extinguuntur. Ideo ſinguli Ponti- 21
fices altero ſuæ Aſſumptionis die eas de novo evulgant, idque nonnunquam novis Regulis additis, vel antiquis immutatis, vel etiam ſubinde aliquibus expunctis & omiſſis. Regulæ Cancellariæ Juri Noviſſimo merito ac- 22
cenſentur; nulla enim in Decretalibus Gregorii IX, aliiſque Collectionibus Corpori Canonico incluſis, earum mentio occurit. Compertum eſt primitus, & uſque ad 23
tempora Nicolai V. Regulas Cancellariæ unice pene reſpexiſſe formam expediendi litteras & judicia in Cancellaria reddenda: Sed quemodmodum progreſſu temporis hæ 24
Regulæ a Romanis Pontificibus ſenſim, & diverſimode auctæ fuerunt, ita ad eum ſtatum perductæ, ut etiam reſervationes Beneficiorum ſimileſque materias extra Cancellariam ſe tandem extendant. Hæ Regulæ Cancellariæ 25

juxta

juxta indubitatam & notoriam praxim nihilominus non
habentur ut leges generales, mox ut in Cancellaria Ro-
16 mana ſtylo Curiæ conſueto fuerint publicatæ; ſed omnis
earum obligandi efficacia deſumenda eſt ab earum in
17 aliis Provinciis & Regnis receptione & Regio placito.
Hinc notorium eſt in una Provincia plurium, in alia pau-
18 ciarum iſtarum Regularum Cancellariæ uſum eſſe. Et
utinam nullius roboris vel momenti ubique forent quæ
judiciorum aut diſciplinæ normam in Regnis ſtabilitam
invertere, aut juri Principum & Ordinariorum derogare,
vel ſolum commodum Curiæ Romanæ ſpectare ſatis a-
perte noſcuntur.

C A N D E L A.

S U M M A R I U M.

1 *Candelarum benedictio in die Purificationis B. M. V. & earum diſpenſatio inter Parochiales functiones connumerantur, ac proinde ad proprios Parochos ſpectant.*

2 *Ipſarum tamen Candelarum benedictio, & diſtributio poteſt regulariter fieri in omnibus etiam Eccleſiis Collegiatis, tam ſæcularibus, quam Regularibus.*

3 *Candelas benedictas in die Purificationis B. M. V. ad ædes ſæcularium Parochi tranſmittere non debent, ſed juxta laudabilem, & obſervatam ab Eccleſia univerſali conſuetudinem, in Eccleſia populus eas recipere tenetur.*

4 *Benedictio, & diſtributio Candelarum, Cinerum, & Palmarum abſente, vel impedito Epiſcopo, pertinet non ad Hebdomadarium, ſed ad primam Dignitatem.*

5 *Epiſcopus non debet prætermittere dare Candelas in die Purificationis B. M. V. & non debent recipi de manu ſyndicorum, vel aliorum Laicorum, ſed Epiſcopi.*

6 *Ideoque provideat Epiſcopus expenſis propriis de quantitate Ceræ pro congrua diſtributione juxta ſolitum.*

7 *Nec gravet Parochos pro aliqua inſolita contributione.*

8 *Ubi tamen facultates Eccleſiæ non ſuppetunt, datur facultas Epiſcopo diminuendi ſolitum pondus.*

9 *Candela benedicta debet Epiſcopo miniſtrari a prima Dignitate.*

10 *Et Candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, etiam ante Vicarium, qui Candelam Epiſcopo miniſtravit.*

11 *Epiſcopo diſtribuente Candelas, Cineres, & Palmas, præferendus eſt ille, a quo Epiſcopus prædicta recepit, poſtea Dignitates, & Canonici ſacris veſtibus induti, & ante omnes Vicarius Generalis.*

12 *In diſtributione Candelarum, Cinerum, Palmarum, & ſimilium ſupra omnes alios, etiam ſupra Vicarium Generalem præferenda eſt illa Dignitas, vel Canonicus, a quo Celebrans recepit Candelam, Cinerem, Palmam, & ſimilia, poſt quam immediate Vicarius Generalis in præmiſſis omnibus anteponendus eſt.*

13 *Candelæ, & Palmæ dantur Vicario Generali ante Canonicos, & Dignitates, exceptis iis, qui cum Paramentis aſſiſtunt Epiſcopo in Sede Pontificali exiſtenti.*

14 *Nam hujuſmodi Parati præcedunt Vicario Generali non obſtante conſuetudine in contrarium.*

15 *Et tunc ſunt thurificandi ante Vicarium.*

16 *Candelæ quatuor accendi, nec duo Cappellani aſſiſtere debent ad Miſſam Vicarii Generalis.*

17 *Candelas, qui diſtribuit, detecto capite diſtribuere debet.*

18 *Candelæ in Miſſa ſunt accendendæ, nec ante finem Miſſæ ſunt extinguendæ.*

19 *Parochis ad funus intervenientibus, ſive aſſociatis, ſive non ab aliis Canonicis ejuſdem Parochiæ, diſtribui non debet Candela major illa, quæ datur Superiori Regularium aſſociato ab aliis Fratribus.*

20 *Candelæ eædem accenſæ in aſſociatione Cadaveris, deſervire poſſunt, ſtante conſuetudine, etiam in ejus tumulatione.*

21 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 25.

1 CAndelarum benedictio in die Purificationis B. M. Vir-
ginis, & earum diſpenſatio inter Parochiales functio-
nes connumerantur, ac proinde ad proprios Parochos ſpe-
2 ctant. *Sac. Congreg. Rit. in Alatrina 5. Martii* 1633. Ipſa-
rum tamen Candelarum benedictio, & diſtributio poteſt
regulariter fieri in omnibus etiam Eccleſiis Collegiatis,
tam Sæcularibus, quam Regularibus. *Sac. Congreg. Rit. in
Oſtien. Curia 28. Aprilis* 1607. Candelas benedictas in die
3 Purificationis B. Virginis ad ædes ſæcularium Parochi
tranſmittere non debent; ſed juxta, laudabilem, & ob-
ſervatam ab Eccleſia univerſali conſuetudinem, in Eccle-
ſia populus eas recipere tenetur. *Sac. Congregat. Epiſcop.
& Regul. in Fulginaten. 31 Januarii 1581. in Triventin.*
26 *Martii* 1585. *in Caſtriduran.* 9. *Januar.* 1587., *& in
Spoletana 14. Januarii* 1633.

Benedictio, & diſtributio Candelarum, Cinerum, & 4
Palmarum abſente, vel impedito Epiſcopo, pertinet non
ad Hebdomadarium, ſed ad primam Dignitatem. *Sac. Rit.
Congreg. in Piſaurien. 12 Martii* 1609. Epiſcopus non de- 5
bet prætermittere dare Candelas in die Purificationis B.
M. V., & non debent recipi de manu Syndicorum, vel
aliorum Laicorum, ſed Epiſcopi *Sac. Congr. Epiſcopor. &
Regul. in Hoſtunen. 22. Januarii 1577. & in Hieracen. 22.
Januarii 1577. & 10. Januarii* 1653. Ideoque provideat 6
Epiſcopus expenſis propriis de quantitate Ceræ pro con-
grua diſtributione, juxta ſolitum, *Eadem Sacr. Congreg. in
Nicoterana 1. April.* 1597. Nec gravet Parochos pro ali- 7
qua inſolita contributione. *Ead. Sacr. Congreg. in Hieracen.
15. Januarii* 1558. Ubi tamen facultates Eccleſiæ 8
non ſuppetunt, datur facultas Epiſcopo diminuendi pon-
dus. *Ead. Sac. Congreg. in Adrien. 12. Martii* 1623.

Candela benedicta debet Epiſcopo miniſtrari a prima 9
Dignitate. *Sac. Congr. Rit. in Brixienſ. 28. Martii* 1616.
Et Candelam ab Epiſcopo accipere debet ante omnes, 10
etiam ante Vicarium ille, qui Candelam Epiſcopo mini-
ſtravit. *Eadem Sacra Congreg. in Lucerina 25 Junii* 1608.
Et iterum *ead. Sac. Congreg. in cauſa S. Marci 5 Martii*
1633. cenſuit, quod Epiſcopo diſtribuente Candelas, Ci- 11
neres, & Palmas, præferendus eſt ille, a quo Epiſcopus
prædicta recepit, poſtea Dignitates, & Canonici ſacris
veſtibus induti, & ante omnes Vicarius Generalis. Et
ead. Sacr. Congreg. in Vulterrana Terræ Gualdi 5. Martii
1633. declaravit, quod in diſtributione Candelarum, Ci- 12
nerum, Palmarum, & ſimilium ſupra omnes alios, etiam
ſupra Vicarium Generalem, præferenda eſt illa Dignitas,
vel Canonicus, a quo Celebrans recepit Candelam, Ci-
nerem, Palmam, & ſimilia, poſt quam immediate Vica-
rius Generalis in præmiſſis omnibus anteponendus eſt.

Candelæ, & Palmæ dantur Vicario Generali ante Ca- 13
nonicos, & Dignitates, exceptis iis, qui cum Paramen-
tis aſſiſtunt Epiſcopo in Sede Pontificali exiſtenti. *Sacr.
Congreg. Epiſcop. & Regul. in Biſinianen. 16 Maji* 1600. Nam 14
hujuſmodi Parati præcedunt Vicario Generali, non ob-
ſtante conſuetudine in contrarium, ut reſolvit *Sac. Rit.
Congreg. in una Lauretana 6. Septembris 1603. in Alexan-
drina 15. Martii 1607. in Caſalenſi 5. Julii 1614. & in alia
Caſalenſi 25. Septembris* 1621. ubi reſolutum fuit: *præce-
dentiam competere Dignitatibus, & Canonicis Paratis ſupra Vi-
carium Generalem, neque allegatam conſuetudinem, immo ve-
rius abuſum illi ſuffragari.* Et tunc ſunt thurificandi ante 15
Vicarium. *Ead. Sac. Congreg. in Egitanenſi 3. Auguſti 1602.
& in Tiburtina 6. Martii* 1610. Nec Candelæ quatuor ac- 16
cendi, nec duo Cappellani aſſiſtere debent ad Miſſam Vi-
carii Generalis. *Sac. Rit. Congreg. 7. Auguſti* 1627. Can-
delas qui diſtribuit, detecto capite diſtribuere debet. *Sac.* 17
Rit. Congreg. 18. Julii 1626. Qui autem habet privilegium
geſtandi Mitram, eas diſtribuit ſtando cum Mitra in ca-
pite. *Ead. Sac. Congreg. 18. Febr.* 1650.

Candelæ in Miſſa ſunt accendendæ, nec ante finem 18
Miſſæ ſunt extinguendæ; *cap. Litteras 14. de celebrat. Miſ-
ſar.* Candelæ, quæ inſerviunt pro Miſſa, & aliis Divi-
nis, non ſint tam parvæ magnitudinis, quæ non deceat
Majeſtatem Divinam. *Concil. Mediolanen. I. part. 2. tit.
Communia ratione Divinorum Officiorum* ibi: Candelæ, &
„ Cerei in Miſſa & aliis Divinis Officiis ea exiguitate
„ ne adhibeantur, quæ in tanto Myſterio dedeceat, &
„ adſtantibus offenſionem afferre poſſit „ Parochis ad fu- 19
nus intervenientibus, ſive aſſociatis, ſive non ab aliis
Canonicis ejuſdem Parochiæ, diſtribui non debet cande-
la major illa, quæ datur Superiori Regularium aſſociato
ab aliis Fratribus *Sac. Congreg. Concil. in Novarien. Fune-
rum 15. Martii* 1704. ubi pro oppido Varalli propoſitis
variis dubiis, tertium erat: *An Parochis intervenientibus,
ſive aſſociatis, ſive non ab aliis Canonicis ejuſdem Parochiæ,
diſtribui debeat Candela major illa, quæ datur Superiori Re-
gularium, aſſociato ab aliis Fratribus.* Et fuit reſponſum:
*Ad 3. Negative apud Monacell. par. 2. tit. 13. formul. 1. ſub
n.* 92. Et differentiam quantitatis Candelarum pendere ab
arbitrio hæredum, aut aliorum diſtribui mandantium de-
crevit Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular. *in Caſſanen.
3. Maji 1617. & in Placentina 16. Decembr.* 1661. referen-
tibus D. Urlaya, *tom. 1. part. 2. diſcept. 15. num* 23. Pa-
niniol. *dec. 1. annot. 10. numer* 20. Matthæucc. *Offic. Cur.
c. 20. num.* 4.

Candelæ eædem accenſæ in aſſociatione Cadaveris de- 20
ſervire poſſunt, ſtante conſuetudine etiam in ejus tumu-
latione. *Sic Sac. Congreg. Concil. in Tiburtina 12. Maji* 1685.
in reſponſione ad 5. dubium conceptum his verbis: *Quarto,
An ſervanda ſit conſuetudo quod in funeralibus eadem facu-
la, ſeu intorticia, quæ fuerunt accenſa in aſſociatione Cada-
veris, deſerviant, & reaccendantur circa feretrum in Eccle-
ſia, qua ſepeliendum eſt Cadaver?*

Ad quartum: Affirmative, Ita refert Pinimoll. deciſ.
164. in fine.

Ad

Additio ex Auctore in II. Edit.

21 RESidua illius ceræ, quam aliqua Confraternitas, vel locus Pius impendit de ſuo in ſepeliendis pauperibus gratis nec a Parocho, nec a quocumque alio prætendi poſſunt, niſi ſubſit fraus aliqua. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 22. *Novemb.* 2588. 11. *Martii* 1758. 11. *Auguſti* 1606. & 15. *Mart.* 1616.

22 Licet hæredibus cadavera defunctorum ad tumulum aſſociari fecere intortitiis, & candelis extinctis, offerendis confraternitatibus pro aſſociatione SS. Sacramenti, aut pauperum ad ſepulturam, dummodo eorumdem cereorum ſaltem duplum accenſum deferatur; unde ſi ex extinctis deferuntur duo, ex accenſis ſaltem debent eſſe quatuor. *S. Congreg. Epiſcop. & Regul.* 14. *Octob* 1598.

23 Servanda eſt conſuetudo circa candelas, quas prætendit Abbas, dum impeditus ad funera mittit crucem Eccleſiæ, donec aliter declaretur. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular.* 19. *April.* 1641.

24 Hæres defuncti pro funere ad ſuum libitum accipere poteſt quantitatem ceræ. *Sac. Congregat. Epiſcoper. & Regular.* 1. *Maji* 1617.

25 Partes reſiduæ cereorum, ſeu intortitiorum, quæ a Parochianis in die commemorationis omnium fidelium Defunctorum deferuntur in Eccleſiam Parochialem, ibique ſuper ſepulcra, aut Altaria, durantibus Divinis officiis, accenſa permanent, ſpectat ad Parochum, niſi obſtet conſuetudo, aut de contraria mente deferentium conſtet. *Sac. Congr. Epiſcoper. & Regul.* 26. *Jan.* 1635. Supradicta referuntur a Doctiſſimo P. Cavalieri in *Agenda Defunctorum*.

Additiones Noviſſimæ.

NEophytis olim Candelas ſive cereos in manibus tra-
1 ditos fuiſſe refert Cyrillus Hieroſolymitanus *Catech.*
1. *nupt.* Geſtationem Candelæ inter Baptiſmi cæremonias
2 quoque reponit S. Gregorius Nazianzenus. *Orat.* 4. *De*
Baptiſmo, ex quo etiam Baptiſmum luminum nomine appel-
lare non dubitat. Candelæ in Baptiſmo acceduntur vel in
3 ſignum lætitiæ, vel ut ipſæ demonſtrentur ſignare Spiri-
tum Sanctum. Candela ſeptem diebus, quemadmodum ve-
4 ſte Candida Neophytos olim uſos fuiſſe, clare expreſſit
Alcuinus, De *Divinis officiis*, *cap. de Sabbato in albis*.
Quod indicare Videtur, Baptizatos, extinctis peccatis
præteritis, columna Candelæ illuminata, ideſt innocen-
tia præcedente, ad Eccleſiam ſemper eſſe ducendos. Ex
5 quo ritu profluit, ut hodie quoque Sacerdos det Neophy-
to vel Patrino Candelam accenſam, dicens: *Accipe lampa-
dem ardentem, & irreprehenſibilis cuſtodi Baptiſmum tuum;
ſerva Dei mandata, ut cum Dominus venerit ad Nuptias poſ-
ſis occurrere ei una cum omnibus Sanctis in aula Cæleſti.
habeaſque vitam æternam, & vivas in ſæcula ſæculorum.*

C A N D E L A B R U M.

S U M M A R I U M.

1 *Candelabrum ſeptimum non adhibetur in Veſperis, neque in Miſſis Defunctorum, licet ab Epiſcopo celebrentur, ſed ſolum in Miſſis ſolemnibus ab Epiſcopo celebrandis.*

2 *Candelabrum ſeptimum non debet poni ſuper Altare, quando ſolemniter celebrat Epiſcopus Suffraganeus; ſicuti ponitur, quando, celebrat Epiſcopus Ordinarius.*

3 *Abbates, & Prælati Epiſcopo inferiores, qui Pontificalium uſu fruuntur ſuper Altare, in quo Sacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam apponant Candelabrum.*

CAndelabrum ſeptimum non adhibetur in Veſperis,
1 neque in Miſſis Defunctorum, licet ab Epiſcopo ce-
lebrentur, ſed ſolum in Miſſis ſolemnibus ab Epiſcopo ce-
lebrandis. *Sac. Cong. Rit. in Placentina* 19. *Maji* 1697. *dub.*
2 8. Candelabrum ſeptimum non debet poni ſuper Altare,
quando ſolemniter celebrat Epiſcopus Suffraganeus ſicut
ponitur, quando celebrat Epiſcopus Ordinarius. *Eadem*
3 *Sac. Cong. Rit. in Bracharen.* 1. *Sept.* 1607. Abbates, &
Prælati Epiſcopo inferiores, qui Pontificalium uſu fruun-
tur, ſuper Altare, in quo Sacra erunt facturi, ſeptimum
nequaquam apponant candelabrum. *Sac. Rit. Congreg. in
Decreto Generali* §. 1. *circa uſum Pontificalium Prælatis E-
piſcopo Inferioribus conceſſorum, edito coram Sanctiſſimo D.
noſtro Alexandro VII. die* 27. *Septemb.* 1659.

C A N I S.

S U M M A R I U M.

1 *Canes venatici teneri, & ali non poſſunt ab Epiſcopis ſub pœna excommunicationis per tres menſes, neque a Presbyteris ſub pœna Excommunicationis per duos menſes; neque a Diaconis ſub pœna privationis ab omni Officio.*

2 *Qua Suſpenſionis pœna etiam ad Subdiaconum extenditur.*

3 *Minoriſtæ vero Clerici arbitrio Judicis plectendi traduntur.*

4 *Canes in Eccleſia inferri non poſſunt.*

5 *Canes neque maſculi, neque fœminæ poſſunt retineri a Monaſteriis.*

CAnes venatici teneri, & ali non poſſunt ab Epiſco- 1
pis ſub pœna excommunicationis per tres menſes;
neque a Presbyteris ſub pœna excommunicationis per
duos menſes; neque Diaconi ſub pœna privationis ab
omni Officio: *c. Epiſcopum* 1. *de Clerico venatore*, ibi: *E-
piſcopum, Presbyterum, aut Diaconum, Canes, aut accipitres,
aut hujuſmodi ad venandum habere non licet; Quod ſi quis
talium Perſonarum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit, ſi
Epiſcopus eſt, tribus Menſibus a communione: ſi Presbyter,
duobus; ſi Diaconus ab omni Officio ſuſpendatur*, quam ſu- 2
ſpenſionis pœnam etiam ad Subdiaconum extendit *Gloſſ.
in cit. cap. Epiſcopum verb. Voluptas*. Minoriſtas vero Cle- 3
ricos arbitrio Judicis plectendos tradit ibi Ancharanus,
& Hoſtienſis *in ſumma n.* 4. quia tenere, & alere Canes
pro venatione omnibus Clericis eſt prohibitum. *cap. Om-
nibus Servis Dei* 2. *de Clerico Venatore*, *Concil. Lateranenſ.
IV. cap.* 15. *Conc. Agathenſ. cap.* 55. & *Concil. Vermatienſ.
cap.* 17. Canes in Eccleſia inferri non poſſunt. *Concil.* 4
Mediolanenſ. 1. *part.* 2. *tit. de Eccleſiis, & earum cultu*,
Concil. Mexican. lib. 5. §. 28.
Propter inconvenientia ſecuta ex parvis caniculis, quæ 5
voluptatis gratia tenebantur in Monaſteriis Monialium,
facta fuit circa id prohibitio generalis, ne amplius intus
habeantur, neque fœminæ. *Sacra Congregat. Epiſcoper. &
Regular. in Mutinenſ.* 3. *Februarii* 1597., & *in Juſtinopoli-
tana* 22. *Septembr.* 1651.

CANON, CANONES

Additiones Noviſſimæ.

CAnon Miſſæ myſticis precibus, quibus actio Divina 1
celebratur, accipitur. Canon eſt regula, ordo, for- 2
mula, ac ritus ſolemnis, quo ſanctiſſima hæc oblatio fie-
ri debet. Idcirco enim ſic concepta hæc regula fuit, ut 3
ex nullius penderet primo arbitrio. Circa Auctorem Ca- 4
nonis non conſentiunt cum Catholicis hæretici. Sed quid- 5
quid ſit, id omnino indubitatum eſt, quod Canon tum
ex ipſis Domini verbis, tum ex Apoſtolorum traditioni-
bus, ſanctorum quoque Pontificum piis inſtitutionibus con-
ſtet. Primum a S. Petro Canonem inſtitutum, & in ſua 6
Liturgia appoſitum fuiſſe probat cum aliis quam plurimis
S. Iſidorus, *Lib.* 1. *de Eccleſiaſ. Off.* Plura a Novatoribus 7
adducuntur, ut demonſtrent cum Polydoro Virgilio, *Lib.*
5. *de inventione rer. cap.* 10. Canonem Miſſæ non a S. Pe-
tro & ab Apoſtolis inſtitutum, ſed a pluribus Pontifici-
bus variis temporibus compoſitum & auctum fuiſſe. Sed 8
his facile reſpondetur, Pontifices quidem aliqua verba
non de novo adjeciſſe, ſed jam a ſcriptoribus omiſſa in-
ſtauraſſe & reſtituiſſe, ut docet Herrera, *Lib.* 1. *de Ca-
renon. Miſſæ cap.* 3. Contra eos, qui putant Apoſtolos ad 9
Orationem tantum Dominicam celebraſſe, aſſeri poſſet
cum Lautdmeter. *L.* 2. *de Vet. Mon. cap* 81. ad ſolam
Orationem Dominicam Apoſtolos conſecraſſe, ſed id vi-
delicet antequam Canonem inſtituiſſent; nam poſtea non
ſolum Canonem, verum & preces, quibus hodie Eccleſia
utitur, in Miſſæ ſacrificio fundebant. „ Poſtquam, ſcri-
„ bit a Sanctus Proclus, *in libel. de tradit. divina liturgia*.
„ Servator noſter in Cœlum aſſumptus eſt, Apoſtoli
„ priuſquam per orbem terrarum diſpergerentur, conſpi-
„ rantibus animis ad toto die orandum convertebantur,
„ & cum multam conſolationem in Myſtico illo Domi-
„ nici corporis ſacrificio poſitum inveniſſent; fuſiſſime
„ & longa oratione liturgiam decantabant...... Quare
„ multas decantabant preces, divinum Numen impenſe
„ orantes .... Qui quidem religioſus ritus obſervatur
„ ad hoc uſque tempus, & ad finem uſque ſæculi ma-
„ nebit. "

CANONES APOSTOLORUM. Vide verb. *Apoſtolus num.* 16. 1

Supplementa Auctoris e II. Editione.

CANONES POENITENTIALES utiliter in multis Synodis ſunt impreſſi, ut Confeſſarii eos addiſcant & pœnitentes moneant, quanta olim pœnitentia pro quibuſdam criminibus imponeretur; Bened. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 65. *num.* 5. 6. 7. verb. *Pœnitentia Sacramentum. Art.* 3. *num.* 49. ubi aſſeruntur. 2

Canonum ſtatuta ab omnibus cuſtodienda dicitur *in cap.* 1. *de Conſtitut.* potiſſimum autem ab Epiſcopis, qui ſunt cu- 3
ſtodes

ſlodes Sacrarum regularum, uti habetur in *c. Cum ſimus 9. qu. 3.* quique in ſui conſecratione ſe ad id arctiſſimo obſtringunt juramento, ut in *cap. Ego N. de jurejur.* Bened. XIV. *de Synod. Diœceſ. lib. 7. c. 65. num. 1.*

Additiones Noviſſimæ.

1 ECcleſiaſtica Conſtitutio Canonis nomine deſignatur.
2 Canon idem eſt ac Regula, quæ dicta eſt ex eo, quod
recte ducit, neque aliquando alíorſum trahit. Canones
3 diſciplinam exteriorem præſcribentes ex temporum, locorum, & perſonarum circumſtantiis potiſſimum expendendi ſunt. Certum enim eſt Canones pro temporum, lo-
4 corum, perſonarum, aliorumque cauſarum confidentione & neceſſitate editos fuiſſe, & nonnunquam temperatos, aut eadem poſtulante conſideratione aut neceſſitate
5 mutatos. Ob neglectam hanc conſiderationem ſæpe a vero Canonum ſenſu aberratur. In condendis Canonibus ni-
6 hil aliud ſibi Patres propoſuerunt, quam ut fidelibus, ac præcipue Miniſtris Eccleſiæ in ſuis Decretis ſeu Canonibus vivendi rationem, atque Eccleſiæ rite adminiſtrandæ optimum, maximeque convenientem diſciplinam præformarent. Nulli proinde Sacerdotum licet Canones ignorare;
7 quandoquidem eorum neglectui corruptionis Moralis Chriſtianæ primam cauſam adſcribere non vereatur Chriſtia-
8 nus Lupus, *Præfat. in Scholia.* Canones editi ad formandos
9 mores, vitia eluenda, atque rite regimen Eccleſiæ inſtituendum, tametſi aliquid juris poſitivi contineant, præciptuum nihilominus quod in iis occurrit, atque decernitur, potius juris naturalis ac divini interpretatio, declaratio, atque ad particulares caſus & cauſas applicatio, quam juris poſitivi nova conſtitutio dicenda eſt.
10 Proinde nulla, quantumvis inveterata conſuetudo, nec contraria multorum praxis Canones in totum abrogare
11 poterit. Quod ſi Canonum rigor etiam Patrum ætate nonnumquam relaxatus fuerit, hæc relaxatio nonniſi neceſſitate urgente, aut publica Eccleſiæ utilitate flagitante indulta eſt; idque ea ſemper cautione, ut ceſſante neceſſi-
12 tate, priſtinus Canonum rigor ſervaretur. Sed nequaquam propterea Canonum mitigatio ab eorum ſtudio ac
13 diligenti perſcrutatione deterrere debet. In Canonibus perſcrutandis ratio & ſpiritus magis quam verba attendenda ſunt ut hinc & ſanctiſſimæ ac utiliſſimæ non raro ibi contentæ morum regulæ facilius detegantur, & intimus quoque Eccleſiæ Patrumque ſenſus quam clariſſime innoteſcat & percipiatur. Canonibus ex mente Eccleſiæ
14 perpenſis, cuinam dubium, quin præcipue Clericorum quiſque deprehendat, continuam & jugem in Miniſteriis Eccleſiaſticis occupationem ab Eccleſia maximopere inculcari; & dum leges ab oneribus tum civilibus non perſonalibus Clero exemptionem indulgent, id principaliter intendi, non ut Clerici otio vacantes vitam oneribus exemptam agant vel commodis temporalibus augeantur, ſed ut jugiter, ac ſine diſtractione Altaribus deſervire queant, ideſt vivere ut evangelizent.

CANONICATUS, CANONICUS.

ARTICULUS I.

Quid ſint Canonia, ſeu Canonicatus, & Canonicus? & unde dicatur?

SUMMARIUM.

1 *Canonia vulgo Canonicatus eſt Jus ſpirituale; quod provenit ex electione, ſeu receptione alicujus in Fratrem,* ſeu *Canonicum.*

2 *Hoc Jus ſpirituale, quod præbet Canonia, conſiſtit primo in Jure habendi in Choro Sedem, & vocem in Capitulo.*

3 *Secundo conſiſtit in hoc, ut quam primum facultas ſe ſe obtulerit, Canonico eamdem Canoniam legitime obtinenti, etiam conferatur Præbenda, ſeu competens portio fructuum Canonicalium.*

4 *Si quis enim ſimpliciter in Canonicum receptus fuerit, antequam reditus Canonicales eidem aſſignentur, ſive conferantur; dicitur habere Canoniam, hoc eſt Canonicatum, nondum vero Præbendam.*

5 *Siquidem Præbenda ulterius importat Jus ad percipiendos fructus annuos Canoniæ, ſive debitos ex titulo Juris Canonicalis; Unde qui habet utrumque, is Canonicus Præbendarius appellatur.*

6 *Canonici nomen idem eſt ac Regularis; Venit enim a voce Græca* Canon, *quæ regulam ſignificat.*

7 *Canonicorum prima origo fuit in Monaſtica Diſciplina.*

8 *Hinc Sanctus Auguſtinus ad communem vitam in Domo Epiſcopali Sacerdotes, & Diacones congregavit, cujus exemplum ſecuti ſunt plurimi Africæ Epiſcopi, & illi Sacerdotes, & Diaconi pro miniſterio ſuo Diſtributiones bonorum Eccleſiæ accipiebant.*

9 *Tuncque primum* Canonici *dicti ſunt illi, qui eas recipiebant, eo quod Eccleſiæ adſcripti vitam* Canonibus *conformem ducerent.*

10 *Et ipſis etiam fundos per vitam ſuam poſſidendos aſſignabat Epiſcopus, & ſic Canonicorum, & Præbendarum origo, nomen, & uſus invaluit.*

CAnonia vulgo Canonicatus eſt jus ſpirituale, quod 1
provenit ex electione, ſeu receptione alicujus in Fratrem, ſeu Canonicum. Sic Innocentius *in c. Cum M. 9. § Canonicos, de Conſtit.* Nebriſſenſis in *Vocabular. Jur. verb. Canonia, & alii.* Hoc autem Jus ſpirituale, quod præbet 2
Canonia, conſiſtit primo in Jure habendi in Choro Sedem (vulgo ſtallum,) & vocem in Capitulo. Secundo 3
conſiſtit in hoc, ut quam primum facultas ſe ſe obtulerit, Canonico eandem Canoniam legitime obtinenti, etiam conferatur Præbenda, ſeu competens portio fructuum Canonicalium; *c. Relatum 9. de Præbend. ibi: Quia non eſt congruum, ut Præbenda* (ſcilicet vacante, vel proxime vocatura) *careat, qui in Canonicum noſcitur eſſe receptus*; concordat *cap. Dilectus 19. de Præbend. & c. Cum M. 9. de Conſtit.* Si quis ſimpliciter in Canonicum receptus fuerit, 4
antequam reditus Canonicales eidem aſſignentur, ſive conferantur, dicitur habere *Canoniam*, hoc eſt Canonicatum, nondum vero Præbendam; Siquidem Præbenda ulterius importat Jus ad percipiendos fructus annuos Canoniæ, ſive debitos ex titulo Juris Canonicalis: Unde qui ha- 5
bet utrumque, is Canonicus Præbendarius appellatur; *c. Sanctorum 2. diſt. 70.*

Canonici nomen idem eſt ac Regularis: venit enim a 6
voce Græca *Canon*, quæ regulam ſignificat; *c. Canon. 1. diſt. 3. ibi: Canon græce, latine regula nuncupatur.* Et in Concil. Colon. II. par. 3. cap. 4. ſic expreſſe dicitur: *ut de Canonicis dicamus pauca, reſpondeat eorum vitæ titulo, reſpondeat nomini: ſint reipſa, ut ſunt nomine Canonici, ideſt* 7
Regulares. Canonicorum prima origo fuit in Monaſtica Diſciplina: *Conc. Colon. loc. cit.* his verbis: *Neque enim dubium eſt, primam eorum originem Monaſticæ Diſciplinæ fuiſſe. Imitentur Apoſtolos, & naſcentis Eccleſiæ miniſtros, quorum erat cor unum, & anima una, qui quotidie* (ut in Actis Apoſtolicis legimus) *perdurantes unanimiter in Templo, & frangentes circa Domos panem, ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis perſeverantes in orationibus.... porro. Eccleſiæ iſtæ Collegiatæ quandam vetuſtatem ſpirant, & Eccleſiæ primitivæ inſtitutum præſeferunt; quod vel forma ædificiorum oſtendit, quæ Canonicos prope templum in unum pene habitaculum collocavit, ut procul a promiſcua multitudine ſeparati, Divinis pariter laudibus jugiter inſiſterent.* Hinc 8
Sanctus Auguſtinus ad communem vitam in Domo Epiſcopali Sacerdotes, & Diaconos congregavit, cujus exemplum ſecuti ſunt plurimi Africæ Epiſcopi; & illi Sacerdotes, & Diaconi pro miniſterio ſuo Diſtributiones, bonorum Eccleſiæ recipiebant. Tuncque primum *Canonici* 9
dicti ſunt illi, qui eas recipiebant, eo quod Eccleſiæ adſcripti viam *Canonibus* conformem ducerent. Et ipſis e- 10
tiam fundos per vitam ſuam poſſidendos aſſignabat Epiſcopus, ut docet Concilium *Aurelianenſe tertium* c. 17. & ſic Canonicorum, & præbendarum origo, nomen, & uſus invaluit.

Novæ Additiones ex aliena manu.

PRimis Eccleſiæ Sæculis quicumque Clerici certæ Ec- 1
cleſiæ addicti, quique ex ejus penu alebantur, vocabantur Canonici. Ratio denominationis inde petita fuit, 2
quod Albo, ſeu Matriculæ Eccleſiæ fuiſſent inſcripti: 3
tum quod ſtipendiis Eccleſiæ militarent. Canon enim an- 4
tiquis Scriptoribus non raro ſignificat Eccleſiæ Matricu- 5
lam, ſeu Album. Præterea etiam Canon penſionem, ſtipendiumque denotat, quod vel jus Romanum docet in *L. 1. cap. de Indict. L. unic. C. de Collat. bon. L. 3. C. Quæ res vend. non poſſ.* Confer etiam *Anton. Matthæi de Nobil. lib. 2. cap. 33. Gerard. du Bois in Hiſtor. Pariſ. lib. 6. cap. 1. §. 5.* At ab his minime ortum trahunt, qui hodie 6
in oppoſitione ad cæteros Clericos dicuntur privative Ca- 7
nonici. Poſtea enim dicti ſunt Canonici, qui vitam quamdam communem agebant, communi refectorio, & dormitorio utebantur, & ita ſpeciale aliquod Collegium conſtituebant. Nova hæc Canonicorum ratio apparuit tem- 8
pore Pipini, auctore *Chrodegango* Metenſium Epiſcopo, qui Clericos ſuos in unam congregavit ſocietatem, & in uno Clauſtro ad vitam communem ad inſtar Monachorum colendam eoſdem traxit, perduxitque, certas illis regulas vivendi præſcribens; *Paul. Diacon. in Fragment. de Epiſcop. Metenſ. apud Ducheſnium tom. 2. Hiſtor. Franc.*

Non omnis tamen Clerus, ſed tantum Cathedralis Ec- 9
cleſiæ a *Chrodegango* ita collectus eſt. Propagata fuit Re- 10
gula Chrodogangi tempore Caroli Magni. Adeoque ſub 11
hoc novo inſtituto quotidie crevit Clericorum numerus,
ut Congregationibus Eccleſiæ Cathedralis non omnes poſ- 12
ſent coadunari. Hinc plura Collegia Canonicorum extra Eccleſias Cathedrales ſunt exorta, quod vel hodie Eccleſiarum Collegiatarum Canonici docent. Omnium tamen una
erat ratio, & conditio. Sæculo autem decimo paſſim Cano- 13
nici priſtinam deſeruerunt diſciplinam; *Trithemius in Chron.* 14
Hirſaugienſ. de anno 977. Ad evitandam autem expulſionem 15

Canonicorum male viventium, vita regularis inventa eſt.
16 Sunt, qui Petro Damiani reformationis opus adſcribunt,
Regulam in calce ejus operum editam, hunc in finem
ab eo conſcriptam eſſe contendunt. At *Natalis Alexand.*
17 Petrum de Honeſtis Auctorem hujus novi inſtituiti facit,
eumque a Petro Damiani diſtinguendum eſſe demonſtrat.
18 Duplex poſthac emerſit Canonicorum ſtatus. Qui pro-
prietati renuntiabant Regulares; qui extra communem
vitam vivebant, Sæculares dicti ſunt, quod in ſæculo
adhuc manerent, ad quod proprietatem bonorum retu-
lerunt.

Additiones Noviſſimæ.

1 CAnonici dicebantur, qui juxta regulam propriæ ſuæ
Eccleſiæ vivebant. Concil. Tom. II. *Can.* 20. Licet
2 Urbanus II. in Concil. Claromont. *cap.* 9. & Arnulphus
Epiſcopus Lexov. *epiſt. ad Alex. Pap.* præbendam Canoni-
cam pro Canonia ponant, valde tamen differunt jure com-
3 muni inſpecto; nam Canonia eſt jus habendi ſedem in
Choro ad canendum, & vocem in Capitulo, proveniens
ex electione, ſeu receptione in fratrem; præbenda vero
4 ex ſe non habet ſedem in Choro, nec vocem in Capitu-
5 lo, & titulus Canoniæ eſt receptio in fratrem, titulus
6 vero præbendæ collatio. Canoniam per ſe abſque præ-
benda Beneficium Eccleſiaſticum eſſe pluribus textibus
evincitur; Nam Canonicus habet jus percipiendi diſtribu-
tiones quotidianas, quæ licet fructus beneficii non ſint,
ſunt tamen emolumenta, quæ propter officium impenſum
7 in Eccleſia præſtantur. Barboſa *de Canonicis* cap. 21. So-
lorzanus *de jurib. honorar.* n. 481. & Moneta *de diſtrib.* q.
6. *per totum* Canonicorum inſtitutum antonomyſtice *Militia*
8 *Clericalis* dicitur; & ab exactiore quam profitentur Ca-
9 nonum cuſtodia Canonici nomen ſortiuntur. Canonicæ
Regulæ primaria fuit inſtitutio, ut ſub Epiſcopo Cano-
nici eſſent ſancte viventes, & prompti ad omne Eccle-
10 ſiaſticum miniſterium ad quod a Præpoſito ſuo ordinaren-
tur. Unde nemini dubium eſſe potuit, quin Canonici
ſubſidio & adjutorio Epiſcopis eſſe teneantur. Primis
11 temporibus qui dicebantur Canonici, prope Domum Epi-
ſcopalem ſub uno Directore habitare ſolebant; at poſt-
quam Epiſcopi plures Eccleſias ſub uno regimine habere
12 cœperunt, Canonicorum Collegia aliis in locis, ab Epi-
ſcopis, aut fidelibus conſtructa fuere, tum ut ipſi, ut-
pote Canonum ſingularem cuſtodiam profitentes, reliquo
Clero ſuperintenderent, tum etiam ut in ipſis Capitulis
perſonas haberent Epiſcopi, quæ ſibi in regimine populi
forent adjutores. Canonicorum Collegia, dum olim Ca-
13 nonici vitam communem agerent, unoque clauſtro ſub
certa regula, & ſuperiorum directione viverent, Mona-
ſteria dicta fuiſſe ex monumentis, & ſcriptoribus anti-
quis notiſſimum eſt. At poſtquam Canonici, abjecta vita
14 communi, ad vitam ſingularem tranſierunt, externaque
vivendi diſciplina ſe plane a Monachis, & Regularibus
in communi viventibus diſcreverunt, eorum Eccleſiæ ſive
Collegia dici cœperunt Capitula. Singularitate ſemel in-
15 terducta, ſuas etiam Congregationes, quæ prius Conven-
tus, ſive Collatio dicebantur, Capitula dixerunt, eaque
quæ in illis Congregationibus acta ſunt, Acta Capitula-
ria & Capitulariter Acta dicuntur. Ob ſingularem vitam
16 quam inter ſæculares vivere cœperunt Canonici, ſæcula-
res dicti ſunt; quæ nomenclatura profluit ex eo quod,
cum antea in clauſtris ab omni mundi ſtrepitu, & ho-
minum ſæcularium converſatione ſegregari plane e ſæcu-
lo exiiſſe viderentur, nunc inter ſæculares homines con-
verſentur & habitent. Sed quidquid mutationis interve-
17 nerit, unice ipſam exteriorem vivendi diſciplinam con-
cernit, qua etiam non obſervata, Canonici quæ ſuæ
ſunt vocationis & profeſſionis exacte adimplere poſſunt.

Articulus II.

Canonicatus quoad Collationem, & poſſeſſionem.

S U M M A R I U M.

1 *De Jure collatio Canonicatuum in Eccleſiis Cathedralibus ſimultanee ſpectare præſumitur ad Epiſcopum & Capitulum.*

2 *Conſuetudo tamen in contrarium attendi debet, videlicet; quod ad ſolum Epiſcopum privative quoad Capitulum, vel e converſo ad ſolum Capitulum privative quoad ipſum Epiſcopum collatio, ſeu proviſio pertineat.*

3 *Conſuetudo Canonicatus, & Dignitates conferendi a Capitulo irrequiſito Epiſcopo probatur ex collationibus factis tantum ab eodem Capitulo.*

4 *Quæ conſuetudo ad excluſionem ſimultaneæ collationis præſcribitur ſpatio 40. annorum.*

5 *Nedum in Eccleſiis Cathedralibus, ſed etiam in Eccleſiis Collegiatis ſæcularibus collatio, ſeu proviſio Canonicatuum ſpectat ſimultanee ad Epiſcopum, & Capitulum.*

6 *Nec pertinet ad ſolum Epiſcopum.*

7 *Niſi conſuetudine, aut pacto dictos Canonicatus conferendi facultatem acquiſiverit.*

8 *Quo caſu Epiſcopus habens vigore pacti, aut conſuetudinis facultatem conferendi Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ excludit reſervationem in vim alternativæ.*

9 *Quando Canonicatus ſunt ſimultaneæ collationis, Indultum conceſſum Ordinario ſuffragatur etiam Capitulo.*

10 *Immo quando eſt ſimultanea electio, ſeu collatio inter Ordinarium, & Capitulum, ſi Ordinarius reperiatur exemptus a regula octava Cancellariæ, hæc exemptio prodeſt etiam Capitulo.*

11 *In his collationibus ſimultaneis Epiſcopi, & Capituli tantam poteſtatem habet Epiſcopus ſolus per ſe, quantam habet totum Capitulum, & e contra.*

12 *Epiſcopus conferat uni, & Capitulum alteri, neutra collatio valebit. Unde cum neutra collatio valeat, ſi Papa provideat Tertio, etiam ſequenti die ille dicitur habere potius Jus, & ejus poſſeſſio erit bona.*

13 *Immo ſtante diſcordia inter Epiſcopum, & Capitulum, Papa non tenetur conferre tale Beneficium uni vel alteri nulliter per Epiſcopum, & Capitulum proviſis, nec gratificari digniori.*

14 *Sede Epiſcopali vacante, vel Epiſcopo a Beneficiorum collatione ſuſpenſo, ſtante ſimultanea, collatio ſpectat ad Capitulum jure proprio; Sicuti e contra effecto inhabili Capitulo, collatio jure proprio ſpectat ad Epiſcopum.*

15 *Poſſeſſio Canonicatus, ſive dignitatis, quæ ſit de Capitulo, capitulariter capi debet.*

16 *Aliter ſi non ſit capitulariter capta, eſt nulla, nec eſt manutenibilis.*

17 *Immo poſſeſſio non capitulariter capta de Canonicatu, non ſuffragatur, quamvis fuiſſet capta de mandato Executoris Litterarum Apoſtolicarum.*

18 *Ut poſſeſſio dicatur capitulariter capta, debet convocari Capitulum ad ſonum Campanæ.*

19 *Quæ ſi ſit capta ſine prævio ſonu Campanæ, non dicitur capitulariter capta, & eſt nulla, de cujus ſoni atteſtatione non ſtatur depoſitioni Notarii ſine teſtibus.*

20 *Poſſeſſio, ut dicatur capta, debet Canonicus ſedere in ſede propria Canonicatus, de quo agitur, & non in alia.*

21 *Capta hora Miſſarum cum aſſignatione ſtalli in Choro, & loci in Capitulo, eſt ſufficiens.*

22 *Habetur poſſeſſio pro capitulariter capta, ſi Capitulum ſine juſta cauſa eam tradere recuſavit.*

23 *Itaut Capitulo alleganti juſtam cauſam incumbat onus eam probandi.*

24 *Habetur etiam pro capitulariter capta, ſi prima Dignitas demandavit convocari Capitulum, & vocati noluerint intervenire niſi duo, vel tres Canonici, in quibus dicitur reſidere totum jus Capituli.*

25 *Immo Capitulum poteſt repræſentari in unico Canonico in caſu traditionis poſſeſſionis Canonicatus, & omnibus Canonicis injuſte reluctantibus, poteſt poſſeſſio tradi ab unico Canonico, & ſic tradita, & capta eſt manutenibilis.*

26 *Aliquo impedimento exiſtente, propter quod poſſeſſio capitulariter capi non poſſit, ſi ſufficit, aliter capiatur.*

27 *Poſſeſſio Canonicatus, quod ſit legitime capta, juſtificatur ex actibus Canonicalibus per Canonicum geſtis cum præſentia, & patientia Capituli.*

28 *Hinc Canonicus, ſi ſucceſſive poſt adeptam poſſeſſionem non capitulariter captam ex patientia Canonicorum ad actus Canonicales Canonicis tantum competentes admiſſus fuerit, tunc cenſetur legitimus poſſeſſor.*

29 *Talis autem patientia Capituli, ſeu Canonicorum non ſufficit ad validandam poſſeſſionem in præjudicium tertii, qui inter alios prædictos Canonicales apprehendit poſſeſſionem capitulariter.*

30 *Canonicatum injuſte poſſidens ſuperveniente ſibi novo titulo valido poteſt continuare poſſeſſionem ipſam de facto, mutato ſolum primo jure, & titulo poſſeſſionis; quæ mutatio ipſo jure ſtatim facta intelligitur data notitia ſecundi tituli etiam abſque alia declaratione.*

31 *Immo ſi Canonicus falſus diu ſteterit in poſſeſſione, & deinde a Papa obtinuerit proviſionem, non eſt neceſſaria nova apprehenſio, & inſtallatio.*

32 *Pro admiſſione ad poſſeſſionem Canonicatuum, aut Præbendarum, & Diſtributionum quotidianarum ſunt prohibitæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationesve illicitæ, aut etiam, quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur Turnorum lucra.*

33 *Dulciaria multa ſunt de genere prohibitorum a Concilio Tridentino, ab aliquo Capitulo exigendorum pro admiſſione in poſſeſſionem alicujus novi Canonici.*

34 *Neque dulciaria quædam vulgo nuncupata* Confetture *poſſunt exigi pro admiſſione ad poſſeſſionem Canonicatus, etiam concurrente conſuetudine antiquiſſima.*

35 *Unde conſuetudo demandi aliquid in ingreſſu, & admiſſione alicujus ad Canonicatum eſt ſublata per Concilium; prout & illa, ſecundum quam proviſi ſolvunt cæteris prandium, & talis conſuetudo eſt abolenda.*

36 Sic

36 *Sic conſuetudo, quæ imponit onus recepto in Canonicum, quoq; tendat in utilitatem Canonicorum, etiamſi convertatur in reparationem, & reſtaurationem prædictorum, molendinorum, & quorumcumque bonorum menſæ Capitularis, eſt reprobata per Concilium.*

37 *Unde nec Epiſcopus cum ſenſu Capituli ſtatuere poteſt, ut aliquid minimum ſolvatur in ingreſſu Canonicorum.*

38 *Nec Epiſcopis licet quidquam ſibi accipere pro collatione Canonicatus, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili.*

39 *Non reprobantur autem ſtatuta, & conſuetudines de ſerviendo per annum, vel aliquod Tempus, & nihil percipiendo interim de Maſſa groſſa niſi peracto integro dicto ſervitio.*

40 *Sic in Eccleſiis illis, in quibus adeſt conſuetudo, ut Clerici, & Presbyteri Canonici antequam admittantur ad participationem Maſſæ debeant inſervire per plures annos, & Miſſas celebrare gratis, eſt ſervanda.*

41 *Valet etiam, & ſervanda eſt conſuetudo Eccleſiæ Aſtenſis, quod fructus ſpectent ad Capitulum, donec Beneficiatus ſit Sacerdos.*

42 *Tenet pariter, & obſervanda eſt Conſtitutio facta per Epiſcopum, & Capitulum poſt Concilium Tridentinum ad ſolvendam certam quantitatem ratione novæ poſſeſſionis Canonicatuum, quæ integra cedat in fabricam Eccleſiæ.*

43 *Si in aliqua Eccleſia ſit conſuetudo, ut duobus primis annis, quibus quis fuerit Canonicus, fructus Canonicatus ſint hæredum anteceſſoris, iſte caſus non comprehenditur in prohibitione.*

44 *Clericus quamvis ignobilis, & parum ſcientificus eligi, ſeu præſentari poteſt in Canonicum Cathedralis, & in poſſeſſionem debet admitti, etiamſi dicta Cathedralis ab immemorabili non conſueverit tales admittere.*

1 QUamvis de Jure collatio, ſeu proviſio Canonicatuum
in Eccleſiis Cathedralibus ſimultanee ſpectare præ-
ſumatur ad Epiſcopum, & Capitulum, ut per Gloſſam
communiter receptam *in cap. Cum Eccleſia Vulterana* 31. *de
election.* Rota *part.* 3. *recentior. deciſ.* 124. *num.* 1. *deciſ.*
686. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 1. *dec.* 429. *num.* 1. *par.* 5. *tom.*
2. *deciſ.* 440. *num.* 9. *dec.* 444. *num.* 1. *part.* 16. *dec.* 244.
num. 1. *cum ſequent. part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 121. *num.* 1.
2 Conſuetudo tamen in contrarium attendi debet, videlicet
quod ad ſolum Epiſcopum, privative quoad Capitulum;
vel e converſo ad ſolum Capitulum, privative quoad ip-
ſum Epiſcopum, collatio, ſeu proviſio pertineat; *cap.
Cum Eccleſia Vulterana* 31. *de election. cap. Ex parte Aſten-
ſis Eccleſiæ de conceſſione Præbend.* Abbas in citat. cap. *Cum
Eccleſia Vulterana num.* 1. & 10. Caſſador. *dec.* 22. *num.* 2.
de Præbend. plene Barboſa *de Canonicis, & Dignitat. cap.*
14. *num.* 20. Rota *part.* 3. *dec.* 124 *num.* 1. *part.* 5. *tom.*
2. *dec.* 444. *numer.* 1. *part.* 16. *deciſ.* 244. *num.* 2. *part.* 19.
tom. 1. *dec.* 121. *num.* 2. Conſuetudo Canonicatus, & Di-
3 gnitates conferendi a Capitulo irrequiſito Epiſcopo pro-
batur ex collationibus factis tantum ab eodem Capitulo;
Rota *part.* 3. *dec.* 124. *in Caſalenſ. Juris conferendi part.* 16.
deciſ. 244. *in Beneventana Juris conferendi part.* 19. *tom.* 1.
4 *dec.* 121. *in Novarien. Canonicatus.* Quæ conſuetudo ad
excluſionem ſimultaneæ collationis præſcribitur ſpatio 40.
annorum, ut tenent communiter Doctores *in cap. Cum
de Beneficiatis in* 6. *Gloſſ. fin. in principio in cap. fin. ibique*
Abbas *num.* 7. *de conſuet.* Barboſa *de Canonicis. cap.* 14.
num. 20. Peregrin *conſ.* 28. *num.* 4. & 5. Gonzalez *ſu-
per Regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 7. *num.* 8. Lotter. *de re benef.
lib.* 1. *quæſt.* 21. *num.* 47. Rota *part.* 11. *recent. dec.* 74.
num. 12 *par.* 16. *dec.* 244. *num.* 3.
5 Nedum in Eccleſiis Cathedralibus, ſed etiam in Eccle-
ſiis Collegiatis ſæcularibus collatio, ſeu proviſio Canoni-
catuum ſpectat ſimultanee ad Epiſcopum, & Capitulum;
Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 232. *numer.* 2. Barboſa *de Ca-
6 nonicis cap.* 14. *numer.* 15. cum pluribus ibi cit. Nec per-
7 tinet ad ſolum Epiſcopum; Rota *part.* 3. *dec.* 289. *num.*
2. Dec. *reſponſ.* 6. *num.* 11. & 12. Caſſador. *dec.* 22. *de
8 Præbend. num.* 3. Niſi conſuetudine, aut pacto Epiſcopus
dictos Canonicatus conferendi facultatem acquiſiverit; Ro-
ta *cit. par.* 3. *dec.* 289. *num.* 3. Quo caſu Epiſcopus ha-
bens vigore pacti, aut conſuetudinis facultatem conferen-
9 di Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ, excludit reſervatio-
nem in viso alternativæ; Rota *cit. deciſ.* 389. *num.* 4.
Quando Canonicatus ſunt ſimultaneæ collationis, Indul-
10 tum conceſſum Ordinario ſuffragatur etiam Capitulo; Ro-
ta *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 440. *num.* 8. Immo quando eſt ſi-
multanea electio, ſeu collatio inter Ordinarium, & Ca-
pitulum, ſi Ordinarius reperiatur exemptus a Regula o-
ctava Cancellariæ, hæc exemptio prodeſt etiam Capitu-
lo; Rota *part.* 5. *tom.* 2. *dec.* 444. *num.* 12. In his colla-
11 tionibus ſimultaneis Epiſcopi, & Capituli tantam pote-
ſtatem habet Epiſcopus ſolus per ſe, quantam habet to-
tum Capitulum, & e contra; *l. Titio, & hæredibus, ff.
de uſufruct. l. Mulierum liberis, ff. de hæred. inſtit.* Solv. *de
benef. part.* 2. *q.* 17. *num.* 9. Gonzalez *ad regul.* 8. *Can-
cellar. gloſſ.* 45. *num.* 51. Nicol. Garzias *de benef. par.* 5.
cap. 4. *num.* 28. Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *par.* 21. *n.* 39. Rota

dec. 783. *lib.* 3. *par.* 3. *diverſ.* Si Epiſcopus conferat uni, & 12
Capitulum alteri, neutra collatio valebit, quia adinvi-
cem ſe impediunt: Gonzalez *ad cap.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 45.
num. 58. Nicolaus Garzias *cit. cap.* 4. *n.* 29. ubi a *num.*
33. *cum ſequen.* ex multis Sacræ Rotæ Deciſionibus oſten-
dit, quod cum neutra collatio valeat, ſi Papa provideat ter-
tio, etiam ſequenti die, ille dicitur habere potius Jus, &
ejus poſſeſſio erit bona. Immo, ſtante dicta diſcordia inter 13
Epiſcopum, & Capitulum, Papa non tenetur conferre tale
Beneficium uni, vel alteri nulliter per Epiſcopum; Ca-
pitulum proviſis, nec gratificari digniori; Rota *in Hiſpalenſ.* 14
pertionis 19. *Januarii* 1590. *coram Pamphilio.* Sede Epiſco-
pali vacante, vel Epiſcopo a Beneficiorum collatione ſu-
ſpenſo, ſtante ſimultanea, collatio ſpectat ad Capitulum
Jure proprio: Sicuti contra, effecto inabili Capitulo, col-
latio Jure proprio ſpectat ad Epiſcopum, textu expreſſo
in cap. unico. Ne ſede vacante in 6. ibi: „ Si ad Epiſco-
„ pum, & Capitulum communiter pertineat collatio Præ-
„ bendarum, mortuo Epiſcopo, vel a Beneficiorum colla-
„ tione ſuſpenſo, poterit Capitulum vacantes conferre
„ Præbendas; etiamſi Epiſcopus intereſſe habeat in col-
„ latione hujuſmodi ut Prælatus. Idem poterit Epiſco-
„ pus, ſi Capitulum ab ipſa collatione ſuſpendi contingat,
„ vel ſingulariter omnes de Capitulo majoris excommuni-
„ cationis vinculo innodari.
Poſſeſſio Canonicatus, ſive Dignitatis, quæ ſit de Capi- 15
tulo, capitulariter capi debet; *cap. Si Capitulo* 5. *de con-
ceſſion. Præbend. n.* 6. Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 97. *num.*
21. *part.* 10. *dec.* 140. *n.* 12. Aliter ſi non ſit capitulari- 16
ter capta, eſt nulla, nec eſt manutenibilis Rota *part.* 2.
dec. 701. *num.* 5. *par.* 7. *deciſ.* 216. *num.* 13. *part.* 9. *tom.*
1. *dec.* 138. *num.* 4. & 6. *part.* 13. *dec.* 433. *num.* 12. & 17
14. Immo poſſeſſio non capitulariter capta de Canonicatu,
non ſuffragatur, quamvis fuiſſet capta de mandato Execu-
toris Litterarum Apoſtolicarum; Abbas *in cap.* 1. *num.* 16.
de conſuetudine, & in cap. Transmiſſam n. 3. *de election.* Caſſador.
deciſ. 8. *de cauſa poſſeſſ.* Rota *in Metenſ. Canonicatus, & in una
Senenſ. & alia Traviſana Canonicatus*, quarum meminit Bel-
tram. *in annot. ad Gregor. XV. deciſ.* 631. *num.* 7. *poſt. prin-* 18
cip. verſ. Et concluſio procedit. Ut poſſeſſio dicatur capitu-
lariter capta, debet convocari Capitulum ad ſonum Cam-
panæ; Rota *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 158. *numer.* 7. Quæ ſi 19
ſit capta ſine prævio ſonitu Campanæ, non dicitur ca-
pitulariter capta, & eſt nulla, de cujus ſonitus atteſta-
tione non ſtatur depoſitioni Notarii ſine teſtibus; Rota 20
cit. part. 9. *tom.* 1. *deciſ.* 158. *num.* 10. Poſſeſſio, ut di-
catur capta, debet Canonicus ſedere in Sede propria Ca-
nonicatus, de quo agitur, & non in alia; Rota *in Ver-
cellenſ. Unitatis Capituli* 22. *Junii* 1598. *coram Penia, in
Tarraconenſ. Canonicatus* 26. *Junii* 1609. *coram Ottemberg. in
Bracharenſ. Archidiaconatus* 2. *Decembris* 1630. *coram Cocci-* 21
no, & part. 3. *recent. deciſ.* 594. *numer.* 4. Capta hora
Miſſarum cum aſſignatione Stalli in Choro, & loci in 22
Capitulo, eſt ſufficiens; Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 496.
num. 2. Habetur poſſeſſio pro capitulariter capta, ſi Ca-
pitulum ſine juſta cauſa eam tradere recuſavit; *cap. Si
Capitulo* 5. *de conceſſion. Præbend. in* 594. *in* 6. Rota *part.* 5. 23
tom. 1. *deciſ.* 97. *numer.* 23. *in Alexandrina Archipresbyteratus coram Merlino, & part.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 389. *num.* 1. 24
Ita ut Capitulo alleganti juſtam cauſam incumbat onus
eam probandi; Rota *dict. par.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 389. *num.*
2. Habetur etiam pro capitulariter capta, ſi prima Di-
gnitas demandavit convocari Capitulum, & vocati no- 25
luerint intervenire, niſi duo, vel tres Canonici, quibus
dicitur reſidere totum Jus Capituli; *arg. cit. cap. Si Ca-
pitulo;* Rota *part.* 5. *tom.* 1. *dec.* 34. *num.* 8. Immo Capi-
tulum poteſt repræſentari in unico Canonico in caſu tra-
ditionis poſſeſſionis Canonicatus, & omnibus Canonicis 26
injuſte reluctantibus, poteſt poſſeſſio tradi ab unico, &
ſic tradita, & capta eſt manutenibilis; Rota *part.* 9. *tom.*
1. *dec.* 78. *num.* 4. & 5. Aliquo impedimento exiſtente,
propter quod poſſeſſio capitulariter capi non poſſit, ſuf-
ficit, ſi aliter capiatur: Sic Rota aliis deciſionibus rela-
tis in *Nullius Præpoſituræ Caſtri Curantis* 4. *Julii* 1623.
coram Rambaldo. Et quod in Eccleſiaſticis poſſeſſio habea-
tur pro tradita, ubi fuit præſtitum impedimentum ex
recurſu ad Judices Laicos, Lodovic. Poſtic. *in tract. man-
dati de manutenendo. obſervat.* 21. *num.* 17. Rota apud
eumdem *dec.* 175. *num.* 15. Barboſa *de Canonicis cap.* 15.
num. 12.
Poſſeſſio Canonicatus, quod ſit legitime capta, juſtifica- 27
tur ex actibus Canonicalibus per Canonicum geſtis cum
præſentia, & patientia Capituli; Caſſador. *dec.* 8. *de
cauſ. poſſeſſion. & deciſion.* 5. *n.* 3. *de ſureparatron.* Barat.
dec. 522. *num.* 12. Barboſa *de Canon. cap.* 5. *num.* 16. Ro-
ta *par.* 5. *tom.* 1. *dec.* 97. *in Alexandrina Archipresbyteratus.*
Hinc Canonicus, ſi ſucceſſive poſt adeptam poſſeſſionem 28
non capitulariter captam, ex patientia Canonicorum ad
actus Canonicales Canonicis tantum competens admiſſus
fuerit, tunc cenſetur legitimus poſſeſſor; Rota *part.* 1. *re-
cent. dec.* 91. *num.* 6. & ſic etiam fuit deciſum *in Spoletana
Canonicatus* 8. *Junii* 1605. *coram Ubaldo, & in Carthaginens.
Canonicatus* 5. *April. & 25. Maji* 1609. *coram Cardin. Lan-
cellot. junior.* Talis autem patientia Capituli, ſeu Cano-
nicorum non ſufficit ad validandam poſſeſſionem in præ- 29

judicium tertii, qui inter actus prædictos Canonicales ap-
prehendit poſſeſſionem capitulariter; Rota *dec.* 1156.
verſ. Nec patientia par. 3. *lib.* 3. *dicens*, & fuit pariter
ſic deciſum in *Calienſi Canonicatus* 29. *Januarii* 1619. *co-*
30 *ram Cardin. Pamphil junior.* Canonicatum injuſte poſſi-
dens, ſuperveniente ſibi novo titulo valido, poteſt con-
tinuare poſſeſſionem ipſam de facto, mutato ſolum pri-
mo jure, & titulo poſſeſſionis, quæ mutatio ipſo jure
ſtatim facta intelligitur data notitia ſecundi tituli, e-
tiam abſque alia declaratione; Rota *par.* 5. *tom.* 1. *recent.*
deciſ. 97. *in Alexandrina Archipresbyteratus coram Merlino*
28. *Junii* 1627. ubi Dominus Maſſobrius de Solerio fuit
præſentatus a Domino Arnutio, & ab Illuſtriſſimo Epi-
ſcopo obtenta inſtitutione, apprehendit capitulariter poſ-
ſeſſionem Archipresbyteratus, pluresque actus concer-
nentes Officium hujuſmodi Dignitatis; necnon etiam
curam animarum illi annexam exercuit. Verum mo-
nitus aſſercum Juſpatronatus non ſubſiſtere, immo cum
vacatio contigerit de Menſe Auguſti, illius collationem
ſpectare ad Sanctiſſimum, ab eo impetravit proviſionem
cum ſolito tamen decreto, quod renunciaret dictæ præ-
ſentationi, prout his verbis decreti declaravit: *Renunciavit*
Præſentationi, & Inſtitutioni, ac Poſſeſſioni exinde ſecuta, &
d. Archipresbyteratum uti reſervatum, & non aliter, in fu-
turum poſſidere velle declaravit. Et continuando in reali
poſſeſſione, poſt hujuſmodi renunciationem, interfuit Cho-
ro, Proceſſionibus, & aliis functionibus Capitularibus.
Unde cum fuiſſet dubitatum: An eidem Maſſobrio dan-
dum eſſet mandatum de manutenendo; ter ac mature di-
ſcuſſo articulo, fuit affirmative deciſum. Et iterum re-
propoſita in Sacra Rota eadem cauſa 24. Novemb. 1627.
permanſerunt Domini in deciſis, Rota *cit. par.* 5. *tom.* 1.
dec. 108. *in eadem Alexand. Archipresbyteratus coram Merli-*
31 *no.* Immo ſi Canonicus falſus diu ſtetit in poſſeſſione; &
deinde a Papa obtinuit proviſionem, non eſt neceſſaria
nova apprehenſio, & inſtallatio, quia ipſo jure ſit quæ-
dam converſio ex novo titulo ſuperveniente; Bald. *in l.*
2. *num.* 63. *verſ. Sed pone C. de ſerv. & aqua*, Cravetta
conſ. 171. *num.* 1. *verſ. Secundo pro hac.* Rota *cit. part.* 5.
tom. 1. *deciſ.* 97. *num.* 7. *in dicta Alexandrina Archipresby-*
teratus coram Merlino.

32 Pro admiſſione ad poſſeſſionem Canonicatuum, aut Præ-
bendarum, & Diſtributionum quotidianarum ſunt prohi-
bitæ certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus,
ſolutiones, promiſſiones, compenſationesque illicitæ, aut
etiam, quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur Turnorum lu-
cra; Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat. c.* 14. & S.
Pius V. in Conſtitut. incip. *Durum nimis*, ſuo dat. *pridie*
Kalend. Julii 1570. ubi revocavit privilegia, & conſuetu-
dines Eccleſiarum aliquid recipiendi in collatione, ſeu
admiſſione ad poſſeſſionem Beneficiorum. Dulciaria mul-
33 ta ſunt de genere prohibitorum a Conc. Trident. *dicto*
cap. 14. ab aliquo Capitulo exigendorum pro admiſſione
in poſſeſſionem alicujus novi Canonici; Sic a *Sacr. Con-*
greg. Concil. fuiſſe deciſum refert Zerol. *in prax. Epiſcop.*
34 *par.* 2. *verb. Poſſeſſio Beneficii* §. 5. *in fine.* Neque Dulcia-
ria quædam vulgo nuncupata *Conferture* poſſunt exigi pro
admiſſione Canonicatus, ex dicto *cap.* 14. *ſeſſ.* 24. *de re-*
form. etiam concurrente conſuetudine antiquiſſima; ſic
cenſuit *Sacr. Congregat. Concil. Trident.* 19. *Febr.* 1633. Un-
35 de conſuetudo donandi aliquid in ingreſſu, & admiſſione
alicujus ad Canonicatum eſt ſublata per Concil. Triden-
tinum *dict. cap.* 14. ut deciſum fuiſſe a *Sac. Congr. Conc.*
refert Armendar. *in addit. ad recep. legum, Navar. lib.* 2.
titul. 18. *l.* 7. *de Epiſcop. num.* 10. *reſp.* 8. prout & illa,
ſecundum quam proviſi ſolvunt ceteris prandium, ut e-
tiam deciſum fuiſſe ab *eadem Sacra Congreg. Concil.* refert
Barboſa *de Canonicis cap.* 15. *num.* 28. & talem conſuetu-
dinem abolendam eſſe reſpondit etiam *Sac. Congr. Epiſcop.*
in Caputaquen. 7. *Martii* 1692. & *Sac. Congr. Concil. in Burg.*
36 3. *Septembr.* 1729. Sic conſuetudo, quæ imponit onus re-
cepto in Canonicum, quod tendat in utilitatem Canoni-
corum; etiamſi convertatur in reparationem, & reſtau-
rationem prædiorum, molendinorum, ac quorumcumque
bonorum menſæ capitularis, eſt per dictum *cap.* 14. *Con-*
cilii reprobata; Ita deciſſum fuiſſe a *Sacr. Conc. Cong.* re-
37 fert Garzias *tract. de Benefic. par.* 8. *c.* 1. *n.* 90. Unde nec
Epiſcopus cum conſenſu Capituli ſtatuere poteſt, ut ali-
quid minimum ſalvatur in ingreſſu Canonicorum; Sic de-
38 ciſum fuiſſe *ab ead. Sac. Cong.* refert Barboſa *de Canonicis*
c. 15. *n.* 25. Nec Epiſcopis licet quidquam ſibi accipere
pro collatione Canonicatus, non obſtante quacumque con-
ſuetudine etiam immemorabili, ut pariter fuiſſe deciſum
ab ead. Sacr. Congr. refert idem Barboſa *loc. cit. num.* 26.

39 In dicto autem Decreto Concilii *cap.* 14. *ſeſſ.* 24 *de re-*
form. & in dicta Bulla S. Pii V. incip. *Durum nimis*, non
comprehenduntur ſtatuta, & conſuetudines de ſerviendo
per annum, vel aliquod tempus, & nihil percipiendo in-
terim de Maſſa groſſa, niſi peracto integro dicto ſervitio;
Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Concil. Congr.* refert Garzias *de*
Beneficiis part. 11. *cap.* 5. *num.* 130. Barboſ. *de Canonicis c.*
13. *n.* 7. *& ſupra Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *n.* 4. Pignatell.
tom. 3. *conſult.* 30. *n.* 10., & recent. iterum declaravit *Sac.*
Concil. Congr. in Adrien. 1. *Maji* 1699. *&* 20. *Dec. &* 8.
40 *Auguſti* 1699. Sic in Eccleſiis, in quibus adeſt conſuetu-
do, ut Clerici, & Presbyteri Canonici antequam admit-
tantur ad participationem Maſſæ, debeant inſervire per
plures annos, & Miſſas celebrare *gratis*, eſt ſervanda, ut
declaravit *Sac. Cong. Concil. in Salernitana* 11. *Maji* 1609.
in Policaſt. 13. *Januari* 1623. *in Hydruntina* 28. *Novembris*
1705. Valet etiam, & ſervanda eſt conſuetudo Eccleſiæ 41
Aſienſis, quod fructus ſpectent ad Capitulum, donec Bene-
ficiatus ſit Sacerdos; *Sac. Congr. Concil.* 6. *Maji* 1617. quæ,
ad propoſitum dubium de valore talis conſuetudinis, cen-
ſuit *valere hujuſmodi conſuetudinem, quia intentio Concilii*
dicto cap. 14. *fuit, ne ratione collationis aliquod reciperetur.*
Tenet pariter, & obſervanda eſt Conſtitutio facta per E- 42
piſcopum, & Capitulum poſt Concil. Tridentinum ad ſol-
vendam certam quantitatem ratione novæ poſſeſſionis Ca-
nonicatuum, quæ integre cedat in fabricam Eccleſiæ;
Nihil autem ex pecunia Notariis, Curſoribus, Campana-
riis, aliiſque Eccleſiæ Miniſtris, quibus alia conſtituta ſunt
ſalaria, attribuendum; *Sac. Cong. Concil. in Segobien.* 11.
Julii 1590. Si in aliqua Eccleſia ſit conſuetudo, ut duo- 43
bus primis annis, quibus quis fuerit Canonicus, fructus
Canonicatus ſint hæredum anteceſſoria, iſtum caſum non
comprehendi in Decreto Concil. Tridentini *ſeſſ.* 24. *de*
reformat. nec dict. Bulla S. Pii V. incip. *Durum nimis*, de-
crevit *Sacr. Conc. Congr.* ut refert Garzias *de Benefic. p.* 11.
cap. 5. *n.* 138. & cenſuit Rota *dec.* 660. *p.* 4. *diverſ.* Cle-
ricus, quamvis ignobilis, & parum ſcientificus, eligi, 44
ſeu præſentari poteſt in Canonicum Cathedralis, & in
poſſeſſionem debet admitti, etiamſi dicta Cathedralis ab
immemorabili non conſueverit tales admittere; Textu ex-
preſſo in *cap. Venerabilis* 37. *de Præbendis.*

Novæ additiones ex alieua manu.

De collatione Canonicatuum de jure ſpectante ad E-
piſcopum ſimul & Capitulum, de qua hic primo lo-
co agit *Auctor*, vide, quæ diximus *in additione* ad *verb.*
Beneficium artic. IV.

Diſſerit ſecundo loco *Auctor* de poſſeſſione Canonica- 1
tus. Hic vero non incongrue diſcuti poteſt, an Canoni-
cus, qui facto alterius impeditus fuit, quominus poſſeſ-
ſionem Canonicatus aprehenderet, pro poſſeſſore a prin-
cipio habendus ſit, tum contra ipſum impedientem, tum
contra tertium, cui jus interim fuit quæſitum? Hæc au- 2
tem obtinuit diſtinctio: Si impedimentum non eſt, niſi
indirectum, habetur Canonicus ille pro poſſeſſore contra
impedientem duntaxat; contra vero, ſi impedimentum
eſt directum, ut ſi quis ab apprehenſione poſſeſſionis recte 3
repellatur, pro poſſeſſore habetur dictus Canonicus tum
contra impedientem, contra tertium quemcumque; Vide
Rot. in Verthuſen. Canonicatus 25. *Aprilis* 1749. §. 16. *&*
in confirmatoria 1. *Decembr. ejuſdem anni* 1749. §. 7 *cor. R.*
P. D. Cavalliar.

Reſtat, ut verba de eo faciamus, an Capitulum pro
poſſeſſione Canonicatus aliquid exigere a Canonico queat,
de quo ultimo loco tractat Auctor. Convivium exigi ve- 4
tat *textus in cap. Jacobus, de Simonia.* Concilium vero La- 5
teranenſe *in cap. Quum in Eccleſia eodem* generaliter pro- 6
hibet quidquam exigi. Verum Urbanus IV. alias V. *Ex-*
travagant. Sane, de Simon. int. commun. non ſolum quid-
quam in privatam utilitatem exigi vetuit, ſed & in uſum
pium; idque locum habere voluit, tametſi pecunia vel
alia res ex pura liberalitate, vel alia pactione daretur. 7
Quumque conſtitutio illa Religioſas domos, ac Monaſte-
ria potiſſimum concerneret, Concilium Baſileenſe *ſeſſ.* 21. 8
§. 1. id etiam in electione, poſtulatione, proviſione, col-
latione, inſtitutione, & inſtallatione quorumcumque be-
neficiorum ſervari præcepit, & ſolummodo ſalaria Scri- 9
ptoribus, Abbreviatoribus, & Regiſtratoribus Literarum,
ſeu Minutarum juxta modum laboris ſolvi permiſit. Li- 10
cetque Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 15 *de Reform.*
innovaverit, immo corroboraverit prohibitiones haſce, ab- 11
rogando quaſcumque conſuetudines; nihilotamenminus 12
limitationem addidit quoad ea, quæ in pios uſus conver-
tuntur. Idque ipſum ſanxit *S. Pius V.* in Conſtitutione,
cui initium eſt: *Durum nimis.* quam innovavit *Innocentius*
XII. in Conſtitutione incip. *Eccleſia Catholica.*

Sunt qui tenent, Concilium Tridentinum non permit- 13
tere nova condi ſtatuta, quorum vigore exigi poſſit pro
poſſeſſione Canonicatus aliquid in pios uſus erogandum, 14
ſed ſi qua ſunt ſtatuta, eaque confirmata vel vere, vel
præſumpte, tum conſuetudines jam inductas tantummo-
do approbat, ut refutato *Oliva de For. Eccleſ. part.* 3. *quæſt.*
6. *num.* 36. firmat *Louvrex differt. canon.* 2. *ſub num.* 66. 15
Quod ſi Canonici talia nova ſtatuta condere velint, ea
nonniſi auctoritate S. Sedis condere poſſunt, uti præter
Louvrex ubi ſupra, tradunt *Garz. de Benefic. part.* 8. *cap.*
1. *num.* 87., *& dub. ſequent. Zypæus Jur. Pontific. nov. lib.*
9. *tit. de Simon. num.* 5. Plures vero in Folio Sac. Cong.
Concilii interpretis *in Leodien. Capitulationum* 30. *Septem-*
bris 1730. afferuntur Reſolutiones tum ipſius S. C., tum
alterius Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſitæ,
quibus probata videntur talia ſtatuta ſine auctoritate S. Se-
dis condita. In dicta tamen *Leodien. Capitulationum ad* 1.
dub. S. C. Concilii interpres improbavit hujuſmodi ſtatu-
tum. At eo in caſu agebatur de ſtatuto condito ſequuta
jam

jam vocatione eorum Beneficiorum, quæ gravata fuere
favore Fabricæ Eccleſiæ.
16 Omittendum non eſt, quod *Fagnanus in cap. In ordinan-
do num. 4. de Simon. & in cap. Præterea num. 65. & 81.
Ne Prælat. vices ſuas, tenet, valere ſtatutum, aut conſue-
tudinem, cujus vigore aliquid in pios uſus erogandum
exigitur pro poſſeſſione Canonicatus, ſi ipſemet Canoni-
catus onere illo gravetur, ita ut ipſum tanquam Cano-
nicatui inhærens poſt apprehenſam etiam poſſeſſionem exi-
gi poſſit, nequaquam vero ſi onus ipſum Canonicum affi-
ciat, adeo ut apprehendere nequeat poſſeſſionem antequam
17 ſolvat integram ſummam præfinitam. At *Louvrex d. diſ-
ſert. canon. 2. num 65. diſtinctionem hanc ſubtilitati po-
tius, quam veritati inniti contendit, cenſetque in gene-
re ſuſtineri ſtatutum, aut conſuetudinem exigendi aliquid
erogandum in pios uſus attenta diſpoſitione Concilii Tri-
dentini id permittentis correctis antiquis Canonibus. Idem-
que videtur ſentire *Tondut. quaſt. benefic. part. 1. cap. 4.
num. 6.*
18 Quoniam in nonnullis Eccleſiis dum recipiuntur Cano-
nici, examinari debent eorum qualitates, teſtes audiri,
vel inſpici inſtrumenta, quæſtionis eſt, an hoc ſaltem no-
mine exigi aliquid valeat? Vide contrarias inter ſe opi-
niones apud *Louvrex d. diſſert. Canon. 2. num. 63. & ſe-
quent.*

Additiones Noviſſimæ.

1 CUm Canonici & Epiſcopus unum quaſi corpus ſint,
æquum apparet, ut ad electionem membrorum totum
2 corpus concurrat. Hinc indubie factum, ut in nonnullis
Eccleſiis Cathedralibus etiamnum hodie Canonicorum
electio ſpectet ad Epiſcopum & Canonicos. At illud no-
tandum, quod in illis Eccleſiis in quibus hæc collatio ad
Epiſcopum & Capitulum ſpectat, non ubique eodem mo-
do ad electionem Capitulum & Epiſcopus concurrant.
3 In aliquibus enim Eccleſiis, Epiſcopi ſuffragium æquiva-
let ſuffragio Capituli; ita ut non ſimul Capitulariter e-
ligant Canonici & Epiſcopus; ſed Epiſcopus ſeparatim
eligat, & Capitulum ſuum ſuffragium Epiſcopi ſuffragio
æqualens depromat; ideoque hoc caſu & Epiſcopus &
Capitulum ſuum jus ſive ſuffragium diverſo loco, diver-
ſoque tempore vel modo dare poſſint; uti notat De Lu-
ca *De Summa Beneficiorum num.* 10. Epiſcopus nempe ſin-
4 gulariter, Capitulum vero Collegialiter. Quia vero ob
concurrentiam in diverſas perſonas non raro difficultates
oriebantur, laudabilis inolevit uſus, ait citatus De Lu-
ca, hujuſmodi juris exercitium dividendi per alternati-
vam, ſeu per menſes & tempora ut quilibet nomine con-
5 ſortis totum jus abſque hac diſcrepatia exerceat. Plerum-
que autem hæc electio ſimultanea fit per Epiſcopum &
Canonicos Capitulariter congregatos; ſoletque Epiſcopus
tanquam Caput Capituli proponere & concludere, eo-
que titulo ſuffragium deciſionem in paritate habere; præ-
6 ter quod ſubinde habet ſuffragium abſolutum. Quod au-
tem nonnunquam Epiſcopus interveniat ut Canonicus,
patet ex *cap. 15. tit. De Conceſſ. Præbendæ* in verbis: „Ni-
„ ſi forte Archiepiſcopus non ut Prælatus, ſed ut Cano-
7 „ nicus vobiſcum jus habeat conferendi.“ Ulterius quemad-
modum labentibus ſeculis cœperunt Capitula Cathedralia
ſe ab Epiſcoporum Juriſdictione eximere, atque bona Ca-
pituli ſeparare a proventibus Epiſcopi, & corpus ſuum
ita diſtinguere, ut etiam a negotiis ſuis omnino Epiſco-
pum excludere cœperint, ut nec ipſum Capitulo inte-
reſſe ſinerent; non minum proinde, quod ipſum Epiſco-
pum ab electione Canonicorum etiam excluſerint atque
jus electionis tandem, conniventibus Epiſcopis, ad ſolos
8 Canonicos, devolutum ſit; quod conſuetudine introduci
9 poſſe probat Innocentius III. in *Cap. 31. tit. de Elect.* Si-
cuti naturale eſt ut Canonici Cathedrales una cum Epi-
ſcopo tanquam cum ſuo Capite eligant corporis ſui mem-
bra; ita quoque jure communi electio Canonicorum Ec-
cleſiarum Collegiatarum ſpectare videtur ad Canonicos
una cum ſuo Decano, aut illo qui cum Canonicis unum
Corpus ſive Capitulum conſtituunt; de quo jure vide
10 Garziam, & ab eo citatos, *de Beneficiis part. 5. cap. 4.*
Verum quia multæ Eccleſiæ Collegiatæ aliquando fuere
Regulares, electio Canonicorum etiam in pluribus illa-
rum manſit apud ſolum Præpoſitum tanquam qui tempo-
re Regularitatis erat caput Congregationis: idque ad
normam Regulæ Monachalis S. Benedicti, & Canonicalis
S. Grodegangi; quæ Abbati ſive Præpoſito dant faculta-
tem recipiendi Monachos & Canonicos; uti obſervat Tho-
maſſinus *de Diſcipl. Eccleſ. part. 4. lib. 2. cap. 9.*

Articulus III.

Quo ad Ætatem in Canonicis, & Dignitatibus requiſitam, & quo ad tempus, intra quod tenentur ſuſcipere Ordines ſuis Canonicatibus, & Dignitatibus annexos.

S U M M A R I U M.

1 *Ætas requiſita, & ſufficiens ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Collegiata, eſt ætas 14. annorum.*
2 *Et hoc eſt intelligendum, ſi talis Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ ex ſua fundatione, vel ſtatuto, aut conſuetudine nullum requirat Sacrum Ordinem.*
3 *Et hæc ætas 14. annorum ſufficit etiam in Collegiata, in qua ſpectat Curam animarum Canonicis non uti ſingulis, ſed uti unitis.*
4 *Si vero Cura animarum totaliter ſpectet ad aliquem Canonicum, vel Dignitatem particularem, requiritur ætas 25. annorum, ſaltem inceptorum.*
5 *Hæc tamen ætas 25. annorum inceptorum requiſita ad obtinendos Canonicatus, ſeu Dignitates, quibus ſubeſt Cura animarum, non exigitur, nec eſt neceſſaria, quando Canonicatui, vel Dignitati Cura animarum non ſubeſt principaliter, ſed ſolum acceſſorie eſt ipſi unita.*
6 *Circa ætatem requiſitam ad dignitates ſine Cura in Collegiatis remiſſive.*
7 *Ætas requiſita, & ſufficiens ad Canonicatus Cathedralis, ubi eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum, eſt illa, quam exigit Ordo Canonicatus.*
8 *Ad Canonicatus autem Cathedralis, ubi non eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum, requiritur ætas annorum 22. inceptorum.*
9 *Ætas requiſita ad Dignitates, vel Perſonatus, quibus nulla ſubeſt Cura animarum in Cathedralibus eſt ætas 22. annorum.*
10 *Ætas vero requiſita ad Dignitates, ſeu Canonicatus, quibus ſubeſt Cura animarum, ſeu regimen Parochiale, eſt ætas. 25. annorum ſaltem inceptorum.*
11 *Et hæc ætas 25. ann. inceptorum requiritur etiam ad Dignitatem Eccleſiæ Cathedralis, cui ſit diſtributio Miſſæ cantatæ per turnum infra hebdomadam.*
12 *Canonici ſupranumerarii poſſunt recipi in anno 14. ſed adveniente tempore Præbendæ debent eſſe in ætate integra.*
13 *Canonici, qui in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis obtinent Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus, quibus aliqui Ordines ſunt annexi, tenentur eumdem Ordinem requiſitum intra annum ſuſcipere.*
14 *Adeoque promoti ad Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus debent in ea ætate conſtituti eſſe, ut infra annum poſſint ad Ordinem requiſitum promoveri.*
15 *Aliter promotio, ſeu proviſio erit nulla.*
16 *Et annus hujuſmodi ſtatutus ad ſe promoveri faciendum ad ſacros Ordines computari debet non a tempore collationis factæ, ſed a die habitæ pacificæ poſſeſſionis, dummodo per proviſum non ſteterit, quamvis antea poſſeſſionem perceperit.*
17 *Canonici qui ad Sacros Ordines ſuis Canonicatibus, Dignitatibus, vel Perſonatibus annexos ſe intra annum, juſto impedimento ceſſante, promoveri non faciunt, ex tunc donec promoti fuerint privantur voce in Capitulo, & dimidia parte Diſtributionum.*
18 *Immo Canonici ad requiſitos Ordines infra annum non promoti, poſſunt aliis pœnis, etiam privationis puniri.*
19 *Pœna privationis dimidiæ partis Diſtributionum, quam incurrunt Canonici requiſitos Ordines intra annum non ſuſcipientes, locum habet, quamvis interſint Divinis & Officium recitent.*
20 *Nec valet conſuetudo, quod Canonici reſidentes non priventur tali dimidia parte Diſtributionum, licet intra annum ad requiſitos Ordines non ſint promoti.*
21 *Pœna privationis dimidiæ partis Diſtributionum, quam incurrunt Canonici requiſitos Ordines intra annum non ſuſcipientes, locum habet, quamvis reliqua dimidia pars, quæ ſupereſt, non ſufficiat ad ſuſtentationem Canonici.*
22 *Talis autem privatio dimidiæ partis Diſtributionum, intelligenda eſt de eis ſolummodo Diſtributionibus, quæ proprie, & ſtricte Diſtributiones quotidianæ dicuntur, non autem de extraordinariis, quæ dantur pro funeralibus ſeu anniverſariis Defunctorum.*
23 *Niſi Diſtributiones funeralium, ſeu anniverſariorum ſint unitæ cum Horis.*
24 *Nullam tamen pœnam incurrunt Canonici, ſi ad Ordines requiſitos non promoveantur intra annum propter juſtum impedimentum.*
25 *Nec etiam ullam talem pœnam incurrit Canonicus diſpenſatus a Papa, ut in ætate v. g. ſexdecim annorum, vel in alia ſufficienti Canonicatum in Cathedrali obtinere poſſit.*
26 *Canonicus autem diſpenſatus ſuper ætate ad obtinendum*
Cano-

Canonicatum, ſi promoveri non curavit ad Ordines poſtquam ad legitimam ætatem pervenit juxta formam in diſpenſatione præſcriptam, Diſtributiones non acquirit quamvis Choro inſerviat.

27 *Canonicus tamen a Sede Apoſtolica ſuper ætate diſpenſatus non prius cogendus eſt ad Sacros Ordines promoveri, quam ad 22. annos pervenerit.*

28 *Canonicus in Sacris non conſtitutus vocem in Capitulo aliquo pacto acquirere, ſeu præſcribere non poteſt.*

29 *Canonicus non Subdiaconus nec vocem conſultivam in electionibus, & Synodo habet.*

30 *Præſidens vero in Capitulo etiamſi non ſit in Sacris, in eo proponere ac reſolutiones accipere poteſt.*

31 *Prælato Eccleſiæ Collegiatæ etiamſi Sacris Ordinibus careat, præſidentia, ac vox in Capitulo competit.*

32 *Canonicus in Eccleſia Collegiata habens Canonicatum, cui neque jure communi, neque ex conſuetudine, inſtitutione, aut ſtatuto annexus eſt aliquis Ordo, præſertim Sacer, obtinere poteſt, & percipere Diſtributiones licet numquam hujuſmodi Sacrum Ordinem ſuſcipiat, ſed ſimplex Clericus remaneat.*

33 *Ipſe tamen Canonicus in Collegiata, niſi ſit in Sacris, vocem in Capitulo habere non poteſt.*

1 ÆTas requiſita, & ſufficiens ad obtinendum Canonica-
tum in Eccleſia Collegiata eſt ætas 14. annorum.
Super his enim Canonicatibus nihil innovavit Concilium
Tridentinum, ut cenſuit *Sacra Congregatio Concilii*, teſte
Calet. *in Margarita Caſuum Conſcientiæ verb. Canonicus* 3.
pag. 29. *cum Gonzal. ad regul.* 8. *Cancellaria gloſſ.* 5. *num.*
29., *Piaſec. in praxi nova Epiſcop. cap.* 5. *nu.* 21. *pag.* 350.
Armendar. *lib.* 1. *de ætate num.* 8. Aloyſius Ricc. & alii
paſſim; adeoque ſtandum eſt pro his Canonicatibus Juris
Communis diſpoſitioni, ſecundum quam ſufficit ætas 14.
annorum pro his obtinendis; *cap. Super inordinata* 35. *jun-*
2 *cta gloſſ. verb. Pueri, de Præbend.* Et hoc eſt intelligen-
dum, ſi talis Canonicatus Eccleſiæ Collegiatæ ex ſua
fundatione, vel ſtatuto, aut conſuetudine, nullum re-
quirat Sacrum Ordinem, alias deberet, de illo providen-
dus, eſſe conſtitutus in illis Sacris Ordinibus, quos re-
quireret talis Canonicatus. Vel in ea ætate, qua intra
annum a Jure ſtatutum poſſet ad illos Ordines promove-
ri, ut cum Communi ſentit Aloyſius Riccius *in praxi*
3 *aurea reſolut.* 239. *num.* 3. Et hæc ætas 14 annorum ſuf-
ficit etiam in Collegiata, in qua ſpectat Cura Animarum
Canonicis, non uti ſingulis, ſed uti unitis; Sic de-
ciſum fuiſſe a *Sacra Congreg. Concil.* refert Gonzal. *ad*
regul. 8. *Cancel. in princip. num.* 92. Riccius, Piaſec.,
Barboſ., & tenet Rot. *part.* 10. *deciſ.* 31. *num.* 33. Si
4 vero Cura Animarum totaliter ſpectet ad aliquem
Canonicum, vel Dignitatem particularem, requiri-
tur ætas 25. annorum ſaltem inceptorum, *cap. Cum*
in cunctis 7. *§. inferiora de election. cap. Licet Canon.* 14.
de election. in 6. ubi ſic præciſe ſtatuitur; *Decernentes,*
collationes de Parochialibus Eccleſiis, his, qui non attige-
rint vigeſimum quintum annum, de cetero faciendas, vi-
ribus omnino carere: Et Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de re-*
format. cap. 12. ubi dicit; *Nemo igitur deinceps ad Dignita-*
tes quaſcumque, quibus animarum Cura ſubeſt, promoveatur, ni-
5 *ſi qui ſaltem* 25. *ſuæ ætatis annum attigerit.* Hæc tamen ætas
25. annorum inceptorum requiſita ad obtinendos Canoni-
catus, ſeu Dignitates, quibus ſubeſt Cura Animarum,
non exigitur, nec eſt neceſſaria, quando Canonicatui,
vel Dignitati Cura Animarum non ſubeſt principaliter,
ſed ſolum acceſſorie eſt ipſi unita; Sic decrevit *Sac. Con-*
gregat. Concil. his verbis „ Si aliqua Parochialis eſſet uni-
„ ta alicui Canonicatui Eccleſiæ Cathedralis acceſſorie,
„ ſufficiunt vigintiduo anni; Ita refert Gonzal. ad regul.
„ 8. Cancellar. *gloſſ.* 9. *num.* 4., Galer. in Margarita ca-
„ ſuum Conſcientiæ verb. Canonicatus 5. *& verb. Paro-*
chus, Riccius, Garzias, & alii, & ita fuiſſe in Rota
6 deciſum refert Seraphin. *deciſion.* 1138. Circa ætatem re-
quiſitam ad Dignitates ſine Cura in Collegiatis, variant
Doctores, *vid. verb. Ætas num.* 24. *&* 25.
7 Ætas requiſita, & ſufficiens ad Canonicatus Cathedra-
lis, ubi eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum, eſt il-
la, quam exigit Ordo Canonicatus, ideſt ad Canonica-
tum Subdiaconalem ætas 24. annorum, Diaconalem ætas
22. annorum, & Sacerdotalem ætas 21. annorum, cum
omnes reſpective ſint ſic in tali ætate, ut infra annum
poſſint aſcendere ad ordinem a ſuo Canonicatu requiſi-
tum; ſic expreſſe Tridentinum *cit. ſeſſ.* 24. *de reformat.*
cap. 12., ibi „ Neminem etiam deinceps ad Dignitatem,
„ & Canonicatum, aut portionem recipiant, niſi qui eo
„ Ordine Sacro, aut ſit initiatus, quem illa Dignitas,
„ Præbenda, aut Portio requirit, aut in tali ætate, ut
„ infra tempus a Jure, & ab hac Sancta Synodo ſtatu-
8 „ tum, initiari valeat. Ad Canonicatus autem Cathe-
dralis, ubi non eſt facta diſtributio Sacrorum Ordinum,
requiritur ætas annorum 22. inceptorum; *Sic Sac. Con-*
greg. Concil. in una Algarb., ubi, ſicuti refert Nicolaus
Garzias *de Benefic. part.* 7. *cap.* 4. *num.* 29. cenſuit, *quod*
etiam in Eccleſia, ubi non fuit facta diſtributio Sacrorum Or-
dinum, requiritur, quod proviſus de Canonicatu, ad minus
attingat 22. *annorum ætatem, & quod collatio facta habenti*
20. *tantum, non valeat*. Sed ad minus debet eſſe conſti-
tutus in vigeſimo primo anno, ita quod poſſit intra an-
num ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut
declaravit *Sac. Congregat. Concil. die* 4. *Auguſti* 1654. Æ- 9
tas requiſita ad Dignitates, vel Perſonatus, quibus nulla
ſubeſt cura animarum in Cathedralibus, eſt ætas 22. an-
norum; *Sic Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 12.,
ibi „ Ad ceteras autem Dignitates, vel Perſonatus, qui-
„ bus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioqui ido-
„ nei, & viginti duobus annis non minores adſciſcantur.
„ Qui anni viginti duo debent eſſe completi, taliter,
„ quod neque Epiſcopus poſſit in hoc diſpenſare; ut cen-
ſuit *Sac. Congregat. Concil.* 20. *Septembris* 1631. dicens,
Dignitatem in Eccleſia Cathedrali non habentem animarum
curam non poſſe conferri, niſi ei, qui habuerit 22. *annos com-*
pletos, & Epiſcopum non poſſe diſpenſare. Ætas vero requi- 10
ſita ad Dignitates, ſeu Canonicatus, quibus ſubeſt cura
animarum, ſeu Regimen Parochiale, eſt ætas 25. anno-
rum ſaltem inceptorum, *cap. Cum in cunctis* 7. *§. Inferio-*
ra, de election. cap. Licet Canon. 14. *de election. in* 6. *&*
Tridentinum citat ſeſſ. 24. *reformat. cap.* 12., ibi „ Nemo
„ igitur deinceps ad Dignitates quaſcumque, quibus ani-
marum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem 25. ſuæ
ætatis annum attigerit. Et hæc ætas 25. annorum in-
ceptorum requiritur etiam ad Dignitatem Eccleſiæ Ca- 11
thedralis, cui ſit diſtributio Miſſæ cantatæ per turnum
infra hebdomadam, cum habeat onus annuum, ac proin-
de tenetur per ſe adimplere; *Sac. Congreg. Concil. in Cro-*
tonen. 4. *Decembris* 1627. Canonici ſupranumerarii poſſunt 12
recipi in anno 14. ſed adveniente tempore Præbendæ,
debent eſſe in ætate integra; ſic præciſe decrevit *Sacr.*
Congreg. Concil. in Venafren. 13. *Martii* 1623.
Canonici, qui in Cathedralibus, & Collegiatis Eccle- 13
ſiis obtinent Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus,
quibus aliqui Ordines ſunt annexi, tenentur eundem Or-
dinem requiſitum intra annum ſuſcipere; *Clement. Ut ii*
2. *de ætate, & qualitat. & Ordine præficiendorum.* Et *Concil.*
Trident. ſeſſ. 22. *de reformat. cap* 9. Adeoque promoti ad 14
Canonicatus, Dignitates, vel Perſonatus debent in ea æ-
tate conſtituti eſſe, ut infra annum poſſint ad Ordinem
requiſitum promoveri; *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de refor-*
mat. cap. 12. ibi „ Neminem etiam deinceps ad Dignita-
tem, Canonicatum, aut portionem recipiant, niſi qui eo
„ Ordine Sacro, aut ſit initiatus, quem illa Dignitas, Præ-
„ benda, aut portio requirit, aut in tali ætate, ut in-
„ fra tempus a jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum,
„ initiari valeat. Aliter promotio, ſeu proviſio erit nul- 15
la, ut expreſſe ſtatuitur a Tridentino *ſeſſ.* 22. *de reformat.*
c. 4. ibi „ Nec aliis in poſterum fiat proviſio, niſi iis,
„ qui jam ætatem, & ceteras habilitates integre habere
„ dignoſcantur. Aliter irrita ſit proviſio. Et annus hu- 16
juſmodi ſtatutus ad ſe promoveri faciendum ad Sacros
Ordines computari debet, non a tempore collationis fa-
ctæ, ſed a die habitæ pacificæ poſſeſſionis, dummodo per
proviſum non ſteterit, quominus antea poſſeſſionem per-
ceperit, ut expreſſe reſpondit *Sac. Congreg. Concil.* his
verbis „ Die 24. Septembris 1631. Sac. Congreg. Cardi-
„ nalium Concil. Trident. interpretum reſpondit, annum
„ de ſe promovere faciendo ad Sacros Ordines computa-
„ ri debere a die habitæ poſſeſſionis, dummodo per pro-
„ viſum non ſteterit, quominus antea poſſeſſionem per-
„ ceperit. R. Cardinalis Ubaldus, Franciſcus Paulutius
„ Sac. Congreg. Concil. Secretarius.
Canonici, qui ad Sacros Ordines ſuis Canonicatibus, 17
Dignitatibus, vel Perſonatibus annexos, ſe intra annum,
juſto impedimento ceſſante, promoveri non faciunt, ex
tunc donec promoti fuerint, privantur voce in Capitu-
lo, & dimidia parte Diſtributionum; *Clementin. Ut ii* 2.
de ætate, & qualitate, ibi „ Illi vero, qui Dignitates,
„ Officia, vel Præbendas, quibus certi Ordines ſunt an-
„ nexi, pacifice nunc obtinent in eiſdem Eccleſiis, vel
„ obtinuerint in futurum: niſi (juſto impedimento ceſ-
„ ſante) ad hujuſmodi Ordines ſe promoveri fecerint infra
„ annum, ex tunc donec ad eos promoti fuerint, nullo
„ modo vocem in Capitulo habeant eorumdem. Ipſiſque
„ diſtributionum, quæ dantur his, qui certis horis in-
„ tereſſunt, pars dimidia ſubtrahatur, non obſtantibus qui-
„ buslibet conſuetudinibus, vel ſtatutis; pœnis aliis, quæ
„ contra tales promoveri ad Ordines recuſantes ſtatuun-
„ tur in jure, nihilominus in ſuo robore permanſuris“
Et ſic etiam fuit ſtatutum, & innovatum a Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 22. *de reform. cap.* 4. his verbis „ Ii vero, qui
„ Dignitates, Perſonatus, Officia, Præbendas, Portiones,
„ ac quælibet alia Beneficia in dictis Eccleſiis, obtinent,
„ aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt
„ annexa, videlicet ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii 18
„ Epiſtolas dicant, ſeu cantent, quocumque ii privilegio,
„ exemptione, prærogativa, generis nobilitate ſint inſigni-
„ ti, tenentur juſto impedimento ceſſante, infra annum
„ Ordines ſuſcipere requiſitos, alioquin pœnas incur-
„ runt juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, quæ
„ incipit: Ut ii, qui; quam præſenti Decreto inno-
„ vat; cogantque Epiſcopi diebus ſtatutis dictos Ordi-
„ nes per ſe ipſos exercere, ac cætera omnia Officia,
„ quæ debent in cultu Divino præſtare, ſub iiſdem, & aliis

„ gra-

„ gravioribus pœnis arbitrio eorum imponendis. Immo Ca-
nonici ad requiſitos Ordines infra annum non promoti poſ-
ſunt aliis pœnis etiam privationis puniri : Colligitur ex-
preſſe ex cit. *Clementin. Ut ii 2. de ætate & qualitate in*
fin, ibi „ Pœnis aliis , quæ contra tales promoveri ad
„ Ordines recuſantes ſtatuuntur in jure , nihilominus in
„ ſuo robore permanſuris. Et ſic declaravit *Sac. Congreg.*
Concil. in Patavina, his verbis „ Canonici , qui Ordines
„ Sacros debitos poſt monitionem ſumere recuſant , ab
Ordinario privari debent.

19 Pœna privationis dimidiæ partis diſtributionum , quam
incurrunt Canonici requiſitos Ordines intra annum non
ſuſcipientes, locum habet, quamvis interſint Divinis , &
Officium recitent . Monet. *de Diſtribut. quotid. part.* 2.
quæſt. 19. *n.* 30. Barboſ. *de Canonicis cap.* 16. *num.* 15. &
20 *alii paſſim in cit. Clement.* 2. §. 1. *Illi vero* . Nec valet
conſuetudo, quod Canonici reſidentes non priventur tali
dimidia parte diſtributionum, licet intra annum ad requi-
ſitos Ordines non ſint promoti. Roch. de Curt. *in reper.*
cap. fin. de conſuetudine ſect. 6. *n.* 39. Monet. *cit. part.* 2.
21 *quæſt.* 19. *n.* 5. Barbol. *loc. cit. num.* 16. Pœna privatio-
nis dimidiæ partis Diſtributionum, quam incurrunt Cano-
nici requiſitos Ordines intra annum non ſuſcipientes, lo-
cum habet, quamvis reliqua dimidia pars , quæ ſupereſt,
non ſufficiat ad ſuſtentationem Canonici , Gloſſ. *in cit.*
Clementina Ut ii 2. de ætate , & qualitate , verb. Pars
dimidia , ibi : Etiamſi reliqua dimidia ad ſuſtentationem
ipſorum non ſufficiat , & imputent ſibi , cum per Ordinis re-
ceptionem hanc pœnam vitare poſſint ; & Gloſſam ſequun-
22 tur paſſim Doctores. Talis autem privatio dimidiæ partis
Diſtributionum intelligenda eſt de iis ſolummodo Diſtri-
butionibus, quæ proprie , & ſtricte Diſtributiones quoti-
dianæ dicuntur, nempe quæ dantur iis , qui Horis, ſeu
Officijs ordinariis interſunt , de quibus loquitur *cit. Cle-*
ment. ordinariis diſtributionibus, quæ dantur pro Funerali-
bus, ſeu anniverſariis defunctorum , & aliis hujuſmodi,
quæ large, & generaliter Diſtributiones vocantur. Monet.
de Diſtribution. quotidianis part. 1. *q.* 3. *n.* 12. Barboſ.
23 *loc. cit. n.* 13. Niſi Diſtributiones funeralium , ſeu anni-
verſariorum ſint unitæ cum Horis, ut recte advertit Gar-
zias *in addit. ad dict. par.* 3. *cap.* 4. *ſub num.* 15. & Bar-
boſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 4. *de Reformat. n.* 22.
24 Nullam tamen pœnam incurrunt Canonici , ſi ad Ordines
requiſitos non promoveantur intra annum propter juſtum
impedimentum, ut eſſet infirmitas totius illius anni, vel
ſi abſens erat Epiſcopus , & commendatitiæ Litteræ ha-
beri non potuerint, vel eos Epiſcopus ordinare noluerit,
vel his ſimilia; prout exemplificat Gloſs. *in cap. Commiſſa*
35. *de election. in* 6, *verb. Juſto impedimento*. Et ſequitur
Gloſs. *in cit. Clement. Ut ii 2. de ætat. , & qualitate ,*
verb. Impedimento. Illi enim ſic impediti adhuc poſt an-
num percipient integras quotidianas diſtributiones : quia
per ſe ipſos non ſtat, quin promoveantur propter juſtum
impedimentum, quod approbavit citat. *Clement. Ut ii* 2.
de ætate, & qualitate , & Concil. Trident. cit. ſeſſ. 22.
25 *cap.* 4. *de Reformat. ibi : Juſto impedimento ceſſante*. Nec
etiam ullam talem pœnam incurrit Canonicus diſpenſatus
a Papa , ut in ætate v. g. ſexdecim annorum, vel in alia
ſufficienti Canonicatum in Cathedrali obtinere poſſit ; nam
eo ipſo, quod eſt diſpenſatus circa ætatem , & proviſus
de Canonicatu, Præbenda, Fructibus, & Stallo, debet ad
Vocem, & ad Diſtributiones admitti, prout alii Canoni-
ci ; Sic reſpondit *Sac. Cong. in Reatina* 13. *Septembris* 1631.
& in Mediolan. 6. *Martii* 1632. *ſic præciſe cenſuit, Cano-*
nicum , qui propter defectum ætatis non potuit ordinari ad
Sacros Ordines , & proviſus fuit a Papa cum expreſſione
ætatis , debere lucrari Diſtributiones quotidianas , ſi Choro
interſint . Et in una S. Miniati habetur ſic : *Carolus de*
Anſaldis Clericus S. Miniati in ætatis ſuæ anno 15. *pro-*
viſus . & diſpenſatus a Sanctiſſimo Domino noſtro Papa Ur-
bano VIII. ad Canonicatum obtinendum in Cathedrali ejuſ-
dem Civitatis petit declarari , ſe vocem in Capitulo babe-
re, ac Diſtributiones quotidianas , dum Divinis Officiis in-
tereſt , lucrari . Die 18. *Septembris* 1629. *Sac. Congr. Concil.*
Trident. Interpretum ſecundum ea, quæ ponuntur, cenſuit,
prædictum Oratorem vocem in Capitulo habere , & Diſtri-
butiones quotidianas , dum Divinis Officiis intereſt lucrari.
26 Canonicus autem diſpenſatus ſuper ætate ad obtinendum
Canonicatum, ſi promoveri non curavit ad Ordines poſt-
quam ad legitimam ætatem pervenit , juxta formam in
diſpenſatione præſcriptam , Diſtributiones non acquirit,
quamvis Choro inſerviat, ut declaravit *Sac. Congr. Concil.*
in Florentina 2. *Januarii* 1697.

27 Canonicus tamen a Sede Apoſt. ſuper ætate diſpenſa-
tus non prius cogendus eſt ad Sac. Ord. promoveri quam
ad 22. annos pervenerit . Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong.*
28 *Concil.* refert Garzias *de Beneſic. p.* 3. *c.* 5. *n.* 25. Cano-
nicus in Sacris non conſtitutus, Vocem in Capitulo ali-
quo pacto acquirere , ſeu præſcribere non poteſt , *Sacr.*
29 *Congr. Concil.* 20. *April.* 1602. Canonicus non Subdiaco-
nus, nec vocem conſultivam in electionibus , & Synodo
habet. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Cong. Concil.* refert Gar-
30 zias *de Beneſic. part.* 3. *cap.* 4. *n.* 25. Præſidens vero in
Capitulo, etiamſi non ſit in Sacris, in eo proponere , ac
reſolutiones accipere poteſt : Prima enim Dignitas v. g.
Archidiaconus , ad quem ſpectat convocare Capitulum,
& in eo proponere , ac reſolutiones accipere poteſt,
etiamſi non ſit in Sacris, cum iſte ſit actus Juriſdictionis,
qui competit Archidiacono etiam in Sacris non conſtitu-
to. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr. Concil.* refert Gar-
zias *de Benef. p.* 3. *q.* 4. *num.* 16. Prælato Eccleſiæ Col- 31
legiatæ etiamſi Sacris Ordinibus careat Præſidentia , ac
Vox in Capitulo competit . Barboſ. *in Trident. ſeſſ.* 22. *de*
Reformat. cap. 4. *num.* 6. cum variis aliis , & Nicolaus
Garzias *in addit. ad d. cap.* 4. *ſub n.* 26. ubi ſubdit , in
illis non procedere *dict. Clement. ut ii , de ætate , & qua-*
litate ; & Concil. Trident. dict. ſeſſ. 21. *de Reformat. cap.*
4. Canonicus in Eccleſia Collegiata habens Canonicatum, 32
cui neque Jure communi, neque ex conſuetudine , inſti-
tutione, aut ſtatuto annexus eſt aliquis Ordo , præſertim
Sacer , obtinere poteſt, & percipere Diſtributiones , licet
numquam hujuſmodi Sacrum Ordinem ſuſcipiat , ſed ſim-
plex Clericus remaneat, Moneta *de diſtribut. quotid. part.* 33
2. *q.* 19. *n.* 27. Ipſe tamen Canonicus in Collegiata , niſi
ſit in Sacris, Vocem in Capitulo habere non poteſt, Ste-
phan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *cap.* 482. *n.* 20. *cum*
ſequent. Barboſ. *in Trident. ſeſſ.* 22. *de Reformat. cap.* 4.
num. 5. *& de Canonicis c.* 37. *num.* 10. Sell. in Selectis
Canon. cap. 2. *num.* 4. & ſic cenſuit *Sacr. Cong. Concil. ſub*
die 8. *Auguſti* 1621.

Et noviſſime *in Romana Vocis in Capitulo* die 22. Julii
1742. in qua a Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in
Coſmedin propoſito dubio : *An Canonici Clerici Eccleſiæ*
Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin intervenire poſſint in Ca-
pitulo , inibique habere vocem activam in caſu &c. Eadem
Sacr. Congreg. Concil. die, & anno , quo ſupra reſpon-
dit : *Poſſe intervenire , ſed non habere vocem* ; juxta Cle-
mentinam *Ut ii 2. de ætat. & qualitat.* & Concil. Tri-
dent. *ſeſſ.* 22. *de Reformat. cap.* 4. jam a nobis allegat. *ibi*
ſub num. 31. & *alios*.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE varia Eccleſiæ diſciplina circa ætatem Canonico- 1
rum Eccleſiarum Cathedralium , tum Collegiatarum,
agit *Laur. de ætat. ad Beneficia requiſita cap.* 9. *tum cap.*
11. In præſens autem, ut ait *Auctor*, in Eccleſiis Cathe- 2
dralibus, in quibus non eſt facta diſtributio ordinum, æ-
tas in Canonicis requiſita eſt annorum 22. ut firmavit
Roca *in Cracovien. Canonicatus* 28. *Junii* 1743. *cor. bon.*
mem. de Vais. ; in Collegiatis vero Eccleſiis , in quibus 3
conſuetudo, vel ſtatutum Ordinem ſacrum Canonicatibus
haud adnexuit, ſufficit in Canonicis ætas 14. annorum,
ut reſpondit idem Sacrum Tribunal in *Nepeſina Canonica-*
tus 3. *Jul.* 1750. *cor. bon. mem. Vicecom.* Quando vero 4
conſuetudo, vel ſtatutum dicatur adnexuiſſe necne Ordi-
nem Sacrum Canonicatibus, vide apud Rotam *in d. Ne-*
peſina Canonicatus 3. *Julii* 1750. *cor. dicto Vicecom.*
Interdum onus ſuſceptionis ſacri Ordinis afficit Canoni- 5
cos, non item eſt adnexum Canonicatibus: de hoc, tum
de effectibus diverſis inde promanantibus conſule Rotam
in Leodien. ſeu Acquiſgranen. Canonicatus 15. *Januarii* 6
1734. *cor. Eminentiſſimo Creſcentio*.

ARTICULUS IV.

Canonici, & Dignitates, quoad Fidei profeſſionem, & pœnas eam omittentium.

SUMMARIUM.

1 *Canonici , & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenen-
tur a die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos
Menſes Fidei profeſſionem facere , non ſolum coram
Epiſcopo , vel ejus Vicario Generali , ſed etiam co-
ram Capitulo .*

2 *Hanc Fidei profeſſionem ſufficit facere coram Vicario,
etiam Epiſcopo non impedito .*

3 *Nec eſt neceſſarium, ut hæc Fidei profeſſio prius fiat
coram Epiſcopo vel ejus Vicario , & poſtea coram
Capitulo ſeparatim repetatur ; ſed ſi Epiſcopus adſit
in Capitulo, ſatis eſt, ut Epiſcopo præſente ſemel fiat
in Capitulo.*

4 *Sede Epiſcopali vacante non ſufficit hanc Fidei profeſſio-
nem facere coram ſolo Capitulo , ſed debet etiam
fieri coram Vicario Capitulari.*

5 *Hanc Fidei profeſſionem Canonici , & Dignitates Ca-
thedralis tenentur facere per ſe ipſos perſonaliter , &
non ſufficit per Procuratorem.*

6 *Et dato , quod proviſus Canonicus præſens in Curia
non poſſit ſtatim ad reſidendum accedere , ſolet tunc
Sacra Congregatio Concil. illum admittere ad pro-
feſſionem Fidei coram , & in manibus Datarii , vel
Cardinalis Præfecti Sacræ Congregationis , & etiam
coram Urbis Vicario ; non obſtante , quod in Literis
proviſionis adſit Decretum emittendi in manibus
Epiſcopi.*

7 *Hanc Fidei profeſſionem tenentur denuo facere etiam illi Canonici, qui jam antea emiſerunt in adeptione alterius ſimilis Beneficii.*

8 *Immo tenentur iterum prædictam Fidei profeſſionem emittere etiam illi, qui denuo adipiſcuntur in Cathedralibus Eccleſiis Canonicatum, vel Dignitatem, quam antea habuerant, & dimiſerant, non obſtante priore Fidei profeſſione.*

9 *Hæc Fidei profeſſio fieri debet ſaltem intra duos menſes a die adeptæ poſſeſſionis Dignitatis, vel Canonicatus in Eccleſia Cathedrali.*

10 *Et hic terminus duorum menſium datus ad emittendam profeſſionem non currit proviſo, qui non accepit poſſeſſionem; quamvis per eum ſtet, quominus eam accipiat.*

11 *Immo ad effectum, ut incipiant currere prædicti duo menſes, non ſufficit fuiſſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur poſſeſſio pacifica.*

12 *Si vero intra prædictos duos menſes a die adeptæ realiter pacificæ poſſeſſionis talis Canonicus non emiſerit dictam Fidei profeſſionem, non per hoc ſolutus eſt ab obligatione illam in poſterum emittendi.*

13 *Canonici, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenentur ultro ſe ſe offerre ad faciendam Fidei profeſſionem, adeo ut non requiratur ad hoc prævia monitio.*

14 *Canonici, & Dignitates Cathedralis omittentes facere debitam Fidei profeſſionem peccant mortaliter.*

15 *Non peccant tamen mortaliter, ſi per ignorantiam, inadvertentiam, aut oblivionem, ipſam facere omittant.*

16 *Canonici, & Dignitates Cathedralis non facientes Fidei profeſſionem intra duos Menſes a die adeptæ poſſeſſionis, ultra peccatum mortale, incurrunt etiam fructuum amiſſionem.*

17 *In hac tamen pœna amiſſionis fructuum, non includuntur Diſtributiones quotidianæ.*

18 *Niſi tamen omnes reditus Canonicatus conſiſtant in Diſtributionibus quotidianis.*

19 *Prædicta pœna amiſſionis fructuum intelligenda eſt ſolum de fructibus decurrendis poſt lapſum duorum menſium; non vero de decurſis in ipſis duobus menſibus.*

20 *Profeſſio Fidei ex poſt facta, non proficit ad recuperandos fructus amiſſos poſt dictos duos menſes, ſed ſolum ad acquirendos futuros.*

21 *Fructus Canonicatus, & Dignitatis ob omiſſionem profeſſionis Fidei non acquiſiti, debent applicari in uſus Pauperum, vel in fabricam Eccleſiæ Beneficii, ſi indigeat.*

22 *Intellige tamen hoc ſolum verificari in Canonicis, & Dignitatibus habentibus fructus diſtinctos, & ſeparatos a menſa Capitulari.*

23 *Nec Epiſcopus poteſt condonare hujuſmodi fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.*

24 *Sed talium fructuum condonatio, & remiſſio poteſt fieri, ſolummodo a Sancta Sede, vel Sacra Congregatione.*

25 *Licet Canonicis Cathedralis omittentibus Fidei profeſſionem, poſſeſſio Canonicatus nihil ſuffragetur, quo ad fructuum perceptionem.*

26 *Ipſa tamen poſſeſſio Canonicatus ſuffragatur eis, quo ad titulum, & proprietatem talis Canonicatus, & quo ad vocem habendam in Capitulo, & Jus præcedentiæ, & cætera alia Jura a die adeptæ poſſeſſionis.*

27 *Unde poſſeſſores Dignitatum, vel Canonicatuum in Cathedralibus, qui non fecerunt Fidei profeſſionem intra duos Menſes, juvantur regula de triennali ad effectum, ne poſſint moleſtari ſuper titulo.*

28 *Quo ad fructus tamen retinendos non ſuffragatur, nec eis prodeſt etiam longiſſima poſſeſſio, quamdiu profeſſionem Fidei non emiſerint.*

29 *Unde Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ tenentur in conſcientia, etiam ante Sententiam Judicis reſtituere ipſos fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem.*

30 *Coadjutores Dignitatum, & Canonicatuum Cathedralium de vigore Juris communis ſeu Concilii Tridentini non tenentur emittere profeſſionem Fidei.*

31 *Nec talem Fidei profeſſionem tenentur facere Portionarii, Vicarii temporales, & alii proviſi de Cappellaniis in Eccleſia Cathedrali.*

32 *Nec ad ipſam Fidei profeſſionem emittendam tenentur Jure Tridentini Canonici, & Dignitates Eccleſiarum Collegiatarum, & poſſidentes Beneficia inferiora non Curata.*

33 *Supradicti tamen, & cæteri Beneficiati tenentur ipſam emittere, vigore Diœceſanarum Legum.*

1 CAnonici, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenentur a
die adeptæ poſſeſſionis ad minus intra duos menſes
Fidei profeſſionem facere, non ſolum coram Epiſcopo,
vel ejus Vicario Generali, ſed etiam coram Capitulo;
Sic expreſſe ſtatuit *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de Reform.
cap. 12. verſ. Proviſi*; & Pius IV. Conſtit. incipient. *Junctum nobis*. Hanc Fidei profeſſionem ſufficit facere co- 2
ram Vicario, etiam Epiſcopo non impedito; Verba enim
illa Concil. *vel eo impedito*, ponuntur ſolum ad quamdam admonitionem, & ſimul ad denotandum convenientius eſſe ipſam facere coram Epiſcopo, ſi non fuerit impeditus; Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 61. num. 16. & de Canonicis cap. 17. num. 3.* Filucc. *tom. 3. tractat. 41. cap. 16. num. 8.* Squilant. *de Obligation. Clericorum part. 1. num. 9.* Truſſench. *in expoſit. Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1.* Garzias *de Beneſ. part. 3. cap. 3. num. 33.* ubi inquit, ita accipienda eſſe alia ſimilia verba *Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 18. §. Tranſacto*, ibi „ Examinentur ab Epiſcopo, ſive, eo
„ impedito, ab ejus Vicario Generali. Nec eſt neceſſa- 3
rium, ut hæc Fidei profeſſio prius fiat coram Epiſcopo,
vel ejus Vicario, & poſtmodum coram Capitulo ſeparatim repetatur, ſed ſi Epiſcopus adſit in Capitulo, ſatis eſt, ut Epiſcopo præſente, ſemel fiat in Capitulo; Sic cenſuit *Sac. Cong. Concil. in Seguntina 18. April.* 1590. & tenet Garzias *de Benefic. part. 3. cap. 31. n. 51.* Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 61. num. 17. & de Canonic. cap. 17. num. 4.* & alii paſſim. Sede Epiſcopali va- 4
cante, non ſufficit hanc Fidei profeſſionem facere coram
ſolo Capitulo, ſed debet etiam fieri coram Vicario Capitulari; Garzias *de Benefic. part. 3. cap. 3. num. 27. & 28.* Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 61. num. 18. & de ſuffic. Parochi cap. 4. numer. 6.* Caſtropalao *tractat. 4. de Fide diſputat. 1. punct. 19. numer. 9.* Bonacin. *in 1. Eccleſiæ præcepto diſputat 3. quæſt. 2. punct. 4. num. 2.* & & alii paſſim. Et ratio eſt, quia licet Capitulum ſuccedat in Juriſdictionem Epiſcopi, & fungatur vice illius, tamen cum Concilium Trid. *ſeſſ. 24. de Refor. cap. 16.* ſtatuat, Juriſdictionem Epiſcopalem adminiſtrari per Vicarium Capitularem, & non per ipſum Capitulum, magis per Vicarium, quam per Capitulum repræſentatur Epiſcopus; *arg. cap. Non putamus 2. de conſuetudine in 6.*
Hanc Fidei profeſſionem Canonici, & Dignitates Cathe- 5
dralis tenentur facere per ſe ipſas perſonaliter, & non
ſufficit per procuratorem; *Sac. Congreg. Concil. in Seguntina 18. April.* 1590. & iterum in alia cauſa *die 12. Septembris* 1620. Et iterum ſic declaravit *eadem Sac. Congr. Concil. ſuper cap. 12. ſeſſ. 24. de Reformat. in Calagurritana 22. Septemb.* 1696. in qua Epiſcopo de hoc ſciſcitanti reſponſum fuit: *Non admittat proviſos ad profeſſionem Fidei, niſi per ſe ipſos emittant*; & tenet Garzias *de Benefic. part. 3. cap. 3. nu. 51.* Scortia *in ſelectas Summor. Pontificum Conſtitut. Epiſt. 84. theorem. 207. verſ. Quid ſi Beneficiarius*, Corrad. *praxis Benefic. lib. 1. cap. 16. num. 50.* Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. c. 166. num. 22.* Diana *part. 5. reſolut. mor. tract. 14. reſolut. 23.* Ugolin. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. cap. 5. §. 16. num. 1.* Barboſa *in Summa deciſ. Apoſt. verb. Profeſſio Fidei num. 5.* Monacell.
tom. 1. tit. 2. form. 13. num. 4. & alii. Et dato, quod 6
Canonicus proviſus præſens in Curia non poſſit ſtatim ad
reſidendum accedere, ſolet tunc *Sac.* Congreg. Concilii Tridentini illum admittere ad profeſſionem Fidei, coram & in manibus Datarii, vel Cardinalis Præfecti Sacræ Congregationis, & etiam coram Urbis Vicario, non obſtante, quod in Litteris proviſionis adſit Decretum emittendi in manibus Epiſcopi; *Sacr. Congreg. Concil. in Syracuſana 11. Januarii* 1698. & non poſſe fieri per Procuratorem decrevit iterum *eadem Sac. Congreg. in Cathacen. 6. Februarii* 1726. adeoque propter talia Decreta non ſunt attendendi Doctores ſuſtinentes, poſſe Fidei profeſſionem emitti per Procuratorem ſpecialiter deputatum. Hanc
Fidei profeſſionem tenentur de novo facere etiam illi Ca- 7
nonici, qui jam antea eam emiſerint in adeptione alterius ſimilis Beneficii; Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congreg. Concilii* refert Garzias *part. 3. de Benef. cap. 6. num. 17., & 18.* & Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 61. num. 8. & in Summ. Apoſt. deciſ. verb. Profeſſio Fidei num. 4.* Concilium enim Tridentinum *citat. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12.* ſimpliciter præcipit, ut proviſi de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus Fidei profeſſionem emittant; & non diſtinguit, an antea fecerint; adeoque neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa 22. de Privileg. & leg. De pretio ff. de public.
in rem actione*. Immo ex Barboſa *part. 3. de Offic. & po-* 8
teſt. Epiſcop. allegat. 61. numer. 9. Caſtropalao *tract. 4. de Fide diſp. 1. punct. 19. num. 7.* Reiffenſtuel *lib. 1. Decretal. titul. 1. §. 8. numer. 159.*, & aliis, tenentur iterum prædictam Fidei profeſſionem emittere etiam illi, qui denuo adipiſcuntur in Cathedralibus Eccleſiis Canonicatum, vel Dignitatem, quam antea habuerant, & dimiſerant, non obſtante priore Fidei profeſſione. Et ratio eſt, quia qui fuit Canonicus, & poſtea Canonicatum dimiſit, non remanet amplius adſtrictus præſtito juramento, adeoque ſi ad Canonicatum dimiſſum denuo redeat, iterum jurare tenetur; *cap. Venerabilem 34. de election. cap. Ex inſinuatione 26. de Simonia*, Federic. de Senis *conſ. 264. num. 6.* Marcheſ. *de commiſſionibus part. 3. §. 2. de comm. relaxationis Juramenti ad effectum agendi num. 79. pag. 219.* Barboſa *de Canon. cap. 17. num. 8.*
Hæc Fidei profeſſio fieri debet ſaltem intra duos men- 9
ſes a die adeptæ poſſeſſionis Dignitatis, vel Canonicatus

in Ec-

in Eccleſia Cathedrali; *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 2.*
10 Et hic terminus duorum menſium datus ad emittendam
profeſſionem, non currit proviſo, qui non accepit poſ-
ſeſſionem, quamvis per eum ſtet, quominus eam accipiat,
quia licet idem videatur, proviſum accipere poſſeſſionem,
& per eum ſtare, quominus eam accipiat; *arg. cap. Com-
miſſa 35. de election. in 6. & cap. Licet Epiſcopus 28. de Prabend.
in 6.* Nihilominus Concilium *loc. citat.* obligat ad emitten-
dam profeſſionem Fidei ſolum illos, qui realiter adepti
ſunt talem poſſeſſionem Canonicatus, vel Dignitatis;
Garzias *de Beneſic. part. 3. cap. 3. num. 32.* Barboſa *de
Offic. & poteſt. Epiſcop allegat. 61. nu. 25.* Ricciulus *lib. 1. de
Jure perſonarum extra gremium Eccleſia exiſtentium.* Immo
11 ad effectum, ut incipiant currere prædicti duo menſes,
non ſufficit fuiſſe adeptam poſſeſſionem, ſed requiritur
poſſeſſio pacifica, itaut in ejus exercitio non fuerit talis
Canonicus ſtatim turbatus de jure, vel de facto, ſed in eo
pacifice perſeveraverit ſaltem per unum, vel duos menſes
ſine turbatione, aut moleſtia; Barboſa, & Ricciulus *loc.
cit.* Trullench. *in expoſition. Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 8.*
12 *ſub. numer. 5.* Reiffenſtuel. *lib. decret. tit. 1. §. 8. numer.
127.* & alii. Si vero intra prædictos duos menſes a die
adeptæ realiter pacificæ poſſeſſionis Canonicatus, talis
Canonicus non emiſerit dictam Fidei profeſſionem, non
per hoc ſolutus eſt ab obligatione illam in poſterum emit-
tendi, ſed nihilominus ſemper ad eam faciendam tenebi-
tur, quia tempus duorum menſium a Concilio aſſignatum,
non eſt præfixum ad remittendam, & terminandam obli-
gationem, ſed ad differendam executionem, atque pœnam
arg. cap. Cum dilecti §. Praterea 6. de Dolo, & contumac. in cu-
jus ſummario ſic præciſe habetur „ Citatus ad totam cau-
„ ſam certo termino ad comparendum aſſignato, tenetur
„ comparere in termino, & dato impedimento in termino,
„ debet comparere quanto citius poteſt poſt terminum,
„ alias condemnabitur in expenſis a tempore citationis
„ admiſſæ. In tali enim Conciliari decreto duo inter ſe
diviſibilia imponuntur Canonicis Cathedralis; unum, ut
Fidei profeſſionem faciant, & alterum, ut eam intra ta-
le tempus, ideſt intra duos menſes faciant; Et ſic tenent
Navarrus *lib. 1. conſil. 11. nu. 1. de Jurejurand.* Garzias *de Be-
neſic. part. 3. cap. 3. num. 29* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 175.* &
cum pluribus a ſe citatis Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc.
part. 3. allegat. 61. numer. 22. & de Canonicis cap. 17. num. 16.*
Canonici, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis tenentur ultro
13 ſeſe offerre ad faciendam Fidei profeſſionem, adeut non
requiratur ad hoc prævia monitio; Nicol. Garzias *de Be-
neſic. dict. cap. 3. num. 19 & 20.* Ricciulus *de Jure perſonarum
extra gremium Eccleſia exiſtentium lib. 2. cap. 13. numer. 18.*
Trullench. *d. lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1. in fine.* Barboſa *de
Canon. cap. 17 numer. 12. & lib. 2. Juris Eccleſiaſtici univerſ.
cap. 21. num. 62.* Et ratio eſt, quia tempus ipſum a Jure
ſtatutum ſufficienter monet ac pro facienda Fidei profeſ-
ſione interpellat; *arg. cap. Potuit 4. de locat. & conducto
§. ultim.*, ibi „ Non obſtante quod ei, ut Canonem ſol-
„ veret, non exterit nunciatum; cum in hoc caſu dies
„ ſtatuta pro Domino interpellet
14 Canonici, & Dignitates Cathedralis omittentes facere
debitam Fidei profeſſionem, peccant mortaliter; Conci-
lium enim Tridentinum *loc. cit.* imponit hanc obligatio-
nem ſub verbis graviter obligatoriis, & ſimul ſub graviſ-
ſimis pœnis; Ita Sanchez *lib. 3. in Decalogum cap. 5. num. 1.*
Petrus de Ledeſm. *in Summ. part. 2. tract. 1. cap. 4. concluſ.
10.* Bonacina *diſp. 3. de fide part. 2. punct. 3. nu. 14. & 15.*
Caſtropal. *tract. 4. diſp. 1. de Fide punct. 19. num. 2.* Reiffenſtuel
lib. 1. Decret. tit. 1. §. 9. num. 288. & cum pluribus a ſe citatis
Barboſa *de Canon. cap. 17. num. 20* Non peccant tamen
15 mortaliter, ſi per ignorantiam, inadvertentiam, aut obli-
vionem ipſam facere omittant; Navarrus *conſil. 12. de Ju-
rejurand.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 189.* & cum pluribus
a ſe citatis Barboſa *de Canon. cap. 17. num. 21.* Et ratio
eſt, quia ſicut in aliis materiis, ita & in propoſita po-
teſt ignorantia, inadvertentia, atque oblivio inculpata ex-
cuſare a culpa mortali, ad ipſum enim requiritur, ex
communi Doctorum, plena advertentia, & perfectus con-
ſenſus; Et ignorantis, ſeu inadvertentis nullus eſt con-
ſenſus; *leg. Si per errorem 15. ff. de Juriſdict. omn. Judic.*
Canonici, & Dignitates Cathedralis non facientes Fidei
profeſſionem intra duos menſes a die adeptæ poſſeſſionis,
ultra peccatum mortale incurrunt etiam fructuum amiſ-
ſionem; *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12.* ibi
„ Fructus non faciant ſuos, nec in illis poſſeſſio ſuffra-
17 „ getur. „ In hac tamen pœna amiſſionis fructuum non
includuntur diſtributiones quotidianæ, nam iſtæ cum den-
tur ratione miniſterii Sacri, ac ſervitii perſonalis, non
amittuntur propter omiſſam Fidei profeſſionem; Sic *a Sacr.
Congreg. Conc.* deciſum fuiſſe refert Ugolinus *de Offic. &
poteſt. Epiſcop. cap. 50. §. 16. num. 5.*, Gonzalez *ad Regul.
8. Cancellar. §. 6 Proam. num. 107.* Garzias *dict. cap. 4.
num. 60.* Trullench. *dict. dub. 8. num. 9.* Et ſic tenet Ro-
ta *in Varmienſi Canonicatus 28. Apr. & 13. Junii 1608. co-*
18 *ram Sacrato.* Niſi tamen omnes reditus Canonicatus con-
ſiſtant in diſtributionibus quotidianis, quia in tali caſu,
ut pœna adjecta per Concilium poſſit aliquid operari, &
in aliquo verificari, debebit intelligi de diſtributionibus,
ut recte advertit Ricciulus *dict. lib. 1. cap. 13. n. 55.* Trul-
lench. *dict. dub. 8. nu. 10.* Barboſa *in Concil. Trident. ſeſſ. 24.*

*de Reformat. capit. 12. num. 31. de Offic. & poteſt. Epiſc. part.
3. alleg. 61. num. 30. de Canon. cap. 17. num. 26. & lib. 1.
Juris univerſ. Eccleſiaſt. cap. 21. num. 74.*
Prædicta pœna amiſſionis fructuum intelligenda eſt ſo- 19
lum de fructibus decurrendis poſt lapſum duorum men-
ſium, non vero de decurſis ipſis duobus menſibus; Cum
enim a Concil. concedantur duo menſes ad Fidei profeſ-
ſionem faciendam, poſſunt Canonici talem profeſſionem
differre uſque ad ultimum diem primi bimeſtris abſque
culpa; adeoque etiam abſque pœna. Garzias *dict. cap. 3.
num. 31.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 193.* Sanchez *lib. 2. in
Decalogum. cap. 5. num. 10.* Barboſa *in Tridentin. ſeſſ. 24.
de Reformat. cap. 12. num. 32. de Offic. & poteſt. Epiſcop.
alleg. 61. num. 23. & de Canonicis cap. 17. num. 22.* Pro-
feſſio Fidei ex poſt facta non proficit ad recuperandos 20
fructus admiſſos poſt dictos duos menſes, ſed ſolum ad
acquirendos futuros. Rota *in Ovetenſi Mercedis 12. Decemb.
1601. coram Coccino Decano*, Navarrus *conſil. 11. num. 3. de
Jurejurand.* Azorius *tom. 2. inſtitut. moral. lib. 7. cap. 2. quaſt.
4. & 5.* Sanchez *loc. cit. num. 5.* Barboſa *de Canon. cap.
17. num. 23. & Tridentinum cit. ſeſſ. 24. cap. 12.* Et ratio
eſt, quia fructus præteriti jure Concilii, jam ſemel ſunt
deperditi, & regulariter, quæ ſemel ipſo Jure perdita
ſunt, non amplius acquiruntur; *arg cap. Quam periculoſum
8. cauſ. 7. qu. 1. & l. Qui res ſuas 98. ff. de ſolutionibus*,
ibi: *In perpetuum enim ſublata obligatio reſtitui non poteſt.*
Fructus Canonicatus, & dignitatis ob omiſſionem profeſ- 21
ſionis Fidei non acquiſiti debent applicari in uſus paupe-
rum, vel in fabricam Eccleſiæ Beneficii, ſi indigeat; De-
ducitur clare ex Concil. Trid. *ſeſſ. 23. de Reformat. cap. 1.
§. Si quis autem*, ubi hoc ipſum ſtatuit de fructibus Be-
neficiorum non reſidentium, ibi: *Si quis autem, quod uti-
nam nunquam eveniat, contra hujus Decreti diſpoſitionem ab-
fuerit, ſtatuit Sacroſancta Synodus prater alias pœnas adver-
ſus non reſidentes ſub Paulo III. impoſitas, & innovatas, ac
mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis
abſentia fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia e-
tiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe, ſed tene-
ri, aut ipſo ceſſante per Superiorem Eccleſiaſticum illos fabri-
ca Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare.* Et colligitur *ex
eod. Concil. ſeſſ. 22. de Reformat. cap. 3.* ubi ſimiles fructus
fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco,
arbitrio Ordinarii applicari jubentur; ibi: *Nec ejus quoquo-
modo Dominium acquirant, ſed fabrica Eccleſia, quatenus indi-
geat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii applicetur.* Et ſic
cum communi tenet Barboſa *in Trident. ſeſſ. 24. cap. 12.
de Reformat. lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univ. cap. 21. num. 75.
de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 61. num. 31. & de Canon.
cap. 7. n. 27.* Intellige tamen hoc ſolum verificari in Ca- 22
nonicis, & Dignitatibus habentibus fructus diſtinctos, &
ſeparatos a menſa Capitulari; At in Canonicatibus, &
Dignitatibus non habentibus fructus diſtinctos, & ſepara-
tos a menſa Capitulari, fructus amiſſi ob non factam Fi-
dei profeſſionem ſpectant ad Capitulum, ſicuti Fructus
non reſidentium, aut Excommunicatorum Barboſa *de Offic.
& poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 61. num. 31.* Garzias *part. 3.
de Beneſic. cap. 3. num. 36.* Caſtropalao *tract. 4. diſp. 1. de
Fide punct. 19. num. 19.* Reiffenſt. *lib. 2. Decret. tit. 1. §. 9.
numer. 206.* Nec Epiſcopus poteſt condonare hujuſmodi 23
fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem. Sic de-
ciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Concil.* refert Garzias *dict. cap.
3. num. 53.* Barboſa *d. allegat. 61. num. 31.* Epiſcopus enim
nequit remittere pœnam a Concilio Generali inflictam,
niſi in caſibus ſibi expreſſe permiſſis, qui Lex Superioris
per inferiorem diſpenſari non poteſt. *Clementin. Ne Roma-
ni 2. de ElectRon. §. 1. cap. Inferior. 4. diſt. 21. cap. Cum In-
ferior 16. de Maiorit. & Obed.* Sed talium fructuum condo- 24
natio & remiſſio poteſt fieri ſolummodo a Sancta Sede,
vel Sacra Congreg. prout ipſamet *Sacra Congr. Concil.* cen-
ſuit, & benigne condonavit *in Tuſcanen. 4. Mart. 1614.* cui-
dam Angelo Conſtantino Cathedralis Eccleſiæ Tuſcanenſis
Primicerio fructus omnes ſui Primiceriatus quos ob non emiſ-
ſam Fidei profeſſionem ſuos non fecit, ut refert Barboſa *de Ca-
non. c. 17. num. 22. & in Summa Apoſtolic. d. verb. Profeſſio Fidei
num. 7.*
Licet Canonicis Cathedralis omittentibus Fidei profeſ- 25
ſionem poſſeſſio Canonicatus nihil ſuffragetur quoad fru-
ctuum perceptionem *ex Trident. cit. ſeſſ. 24. de Reform. cap.
12.* ibi: *Fructus non faciant ſuos, nec illis poſſeſſio ſuffra-
getur*; Ipſa tamen poſſeſſio Canonicatus ſuffragatur eis quoad 26
titulum, & proprietatem talis Canonicatus, & vocem
habendam in Capitulo, & jus præcedentiæ, & cetera alia
Jura a die adeptæ poſſeſſionis; Concilium enim Triden-
tinum per citata verba non excludit tales Canonicos a
poſſeſſione Canonicatus quoad titulum, & proprietatem,
& quoad alia Jura exinde eis competentia, ſed impedit
ſolummodo poſſeſſionis effectum, quoad fructuum perce-
ptionem; Et ſic deciſum fuiſſe *a Sacra Concil. Congreg.*
referunt Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quaranta verb.
Beneficiorum poſſeſſio*, Garzias *d. cap. 5. num. 34.* Ricciu-
lus *dict. lib. 1. cap. 16. num. 30.* Barboſa *de Offic. & po-
teſt. Epiſcopor. part. 3. dec. 61. num. 27.* & tenuit Rota
*in Varmienſ. Canonicatus 28. Aprilis & 13. Junii 1608. &
4. Febr. 1611. coram Cardinali Sacrato.* Et ſic ſentiunt paſſim 27
Doctores. Unde poſſeſſores Dignitatum, vel Canonicatuum in
Cathedralibus, qui non fecerunt Fidei profeſſionem intra duos

menſes, juvatur regula de triennali ad affectum, ne poſſint moleſtari ſuper titulo. Ita Flamin. *Paril. de Reſignat. Benefic. lib. 1. qu. ult. n. 4. & ſeq.* Sanchez *d. cap. 5. n. 9.* Ricciulus *d. cap. 16. num. 22.* Caſtropalao *d. punct. 19. n. 15.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. c. 21. n. 79. & de Offic. & poteſt. Epiſcop. dict. alleg. 61. n. 27. & de Canon. d. c. 17. n. 52. & in Trident. dict. ſeſſ. 24. de Reform. c. 12. num. 37.* Reiffenſtuel. *lib. 1. Decret. tit. 1. §. 9. numer. 204. & alii.* Quoad fructus tamen retinendos non ſuffraga-
28 tur, nec eis prodeſt etiam longiſſima poſſeſſio, quamdiu profeſſionem Fidei non emiſerint. *Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Conc.* referunt Flamin. Pariſ. *de reſignat. Benefic. lib. 8. q. 9. num. 122.* Garzias *d. cap. 5. num. 34.* Ricciulus *d. cap. 16. n. 13.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. d. cap. 17. num. 19. & in Trident. d. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12. num. 38.* Unde
29 Dignitates, & Canonici Cathedralis Eccleſiæ tenentur in conſcientia etiam ante ſententiam Judicis reſtituere ipſos fructus amiſſos ob non factam Fidei profeſſionem. Ita Garzias *part. 3. de Benefic. cap. 3. num. 37.* Azorius *part. 2. lib. 7. cap. 2. qu. 1.* Petrus de Ledeſma *tom. 2. Summæ tract. c. 4. concluſ. 10. Deſ. 1.* Ugolin. *d. c. 16. n. 4.* Ricciulus *d. cap. 13. num. 43.* Monacell. *tom. 1. form. 2. num. 30.* ubi dicit contrariam ſententiam tenentem non obligari tales Canonicos, & Dignitates ad reſtitutionem fructuum in conſcientia ante ſententiam condemnatoriam, videri ex paritate rationis damnatam ab Alexandro VII. die 24. Septembris 1665. propoſitione 20. in ordine; ibi *Reſtitutio a S. Pio V. impoſita Beneficiatis non recitantibus non debetur in conſcientia ante ſententiam declaratoriam Judicis, eo quod ſit pœna*; adeoque idem dicendum eſt in propoſito; Et ratio eſt iſta, quia potiſſimum fundamentum eorum, qui ſuſtinent non obligare Concilium ad reſtitutionem talium fructuum in conſcientia ante ſententiam Judicis, eſt, quia Decretum Concil. eſt pœnale; ideo quantum fieri poteſt, debet benignius interpretari juxta *Regulam 15. Juris in 6.* ibi: *Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*, & *regul. 49. Juris in 6.* ibi: *In pœnis benignior eſt interpretatio facienda*, ſed reſtitutio a S. Pio impoſita Beneficiatis non recitantibus Officium debet fieri in conſcientia ante ſententiam Judicis, non obſtante, quod ſit pœna, ut patet ex d. damnata propoſitione, ergo videtur ex paritate rationis idem dicendum in propoſito. Tum quia Concilium Tridentinum injungens Canonicis, & Dignitatibus Eccleſiæ Cathedralis privationem fructuum ob omiſſam profeſſionem Fidei, utitur iiſdem verbis, quibus utitur S. Pius V. in Conſtit. incipien. *Ex proximo*, injungens Beneficiatis reſtitutionem fructuum ob omiſſam recitationem Officii. Dicit enim S. Pius V. *Beneficiorum ſuorum fructus pro rata omiſſionis Officii, & temporis ſuos non faciant*. Et Concilium *loc. citat.* dicit etiam expreſſe: *Fructus non faciant ſuos*, adeoque ſi ex Tridentino tales Canonici, & Dignitates ob omiſſam Fidei profeſſionem fructus non faciunt ſuos, itaut ex declaratione *Sacræ Congregationis Concilii in Saguntina 18. Aprilis 1590.* relata a Garzia *dict. part. 3. cap. 3. num. 51.* Barboſ. *in ſumm. Apoſtolicar. Deciſion. verb. Profeſſio Fidei numer. 7.* eos reſtituere teneantur; ſequitur eos teneri, veluti rem alienam reſtituere etiam ante omnem ſententiam condemnatoriam, eo vel maxime, quod Concilium *loc. citat.* poſt *dict. verb. Fructus non faciant ſuos*, ſtatim ſubjungit; *Nec illis poſſeſſio ſuffragetur*; & conſequenter nullo titulo poſſunt in conſcientia illos fructus ſibi retinere etiam ante ſententiam condemnatoriam Judicis, cum jam ſint ab ipſo Concilio ſufficienter condemnati ad talem reſtitutionem faciendam; aliter contra Decretum Concilii multum ipſis ſuffragaretur poſſeſſio, ex quo ratione poſſeſſionis cenſerent poſſe tuta conſcientia ipſos fructus tamquam ſuos percipere, & ibi retinere, donec condemnarentur a Judice non obſtante, quod Concilium expreſſe declaret, *quod fructus non faciant ſuos*.

30 Coadjutores Canonicorum, ſeu Dignitatum Cathedralium de rigore Juris Communis, ſeu Concilii Tridentini non tenentur emittere profeſſionem Fidei; quia Coadjutor durante Coadjutoria nondum eſt verus Canonicus, cum nondum ſit in poſſeſſione Canonicatus, ſed ſolum Coadjutoriæ, & ſolum poſt mortem Coadjuti fit verus Canonicus, adeo ut ſolum tunc ſit ei aſſignanda Sedes, & ultima inter omnes, taliter quod eum præcedant Canonici ingreſſi etiam durante Coadjutoria, & poſt ejus receptionem. Nicol. Garzias *de Benefic. part. 4. c. 5. n. 74. & 76.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancell. Gloſſ. 5. §. 9. num. 110.* Trullenc. *in expoſitione Decalogi lib. 1. cap. 1. dub. 8. num. 1.* Barboſa *d. allegat. 61. n. 13. & 14. & de Canon. cap. 17. n. 12.* Nec tamen Fidei profeſſionem tenentur facere Portionarii, Vicarii tem-
31 porales, & alii proviſi de Cappellaniis in Eccleſia Cathedrali. Garzias *d. part. 3. cap. 3. num. 13.* Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 5. num. 1.* Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 2. n. 64. & de Canon. cap. 17. num. 13.* Reiffenſtuel. *lib. 1. Decretal. tit. 1. §. 8. n. 166.* & ratio eſt, quia ſupradicti omnes non comprehenduntur ſub illis perſonis, quas Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 12.* & Pius IV. in Conſtitut. incip. *Injunctum nobis* obligavit ad Fidei profeſſionem, ut legenti patet. Unde cum ibi ſancita a Tridentino, & Pio IV. ſint pœnalia, & novi Juris inductiva, non debent extendi ultra perſonas expreſſas, juxta
32 cit. *Regul. 15. & 49. Juris in 6. Vide ſupra n. 29.* Nec ad ipſam Fidei profeſſionem emittendam tenentur Jure 32
Tridentini Canonici, & Dignitates Eccleſiarum Collegiatarum, & poſſidentes Beneficia inferiora non curata. *Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Concil. die 19. Februar. 1588.* refert Garzias *de Benefic. part. 3. c. 3. n. 11.* & ratio eſt, quia Concil. Trid. *loc. cit.* & Pius IV. in dicta Conſtitutione, incip. *Injunctum nobis*, loquitur ſolummodo de Canonicatibus, & Dignitatibus in Eccleſiis Cathedralibus, & de aliis Beneficiis Curam animarum habentibus, adeoque Trident. & Piana diſpoſitio non eſt extendenda ad Canonicatus, & Dignitates Eccleſiarum non Cathedralium, & ſolummodo Collegiatarum. Aliter illa adjecta limitatio in Eccleſiis Cathedralibus careret effectu, & fruſtra membranas occuparet. Garzias *d. part. 3. de Benefic. cap. 3. n. 11.* Sanch. *cit. cap. 5. n. 1.* Squillant. *d. q. 2. punct. 4. §. 1. n. 9.* Barb. *d. alleg. 61. n. 15. & d. c. 17. de Canon. n. 14.* & alii paſſim. Fuit autem dictum ſupradictos omnes non teneri ad talem Fidei profeſſionem, *de rigore Juris communis, ſeu Concil. Trid. & d. Conſtitutionis Pii IV.* quia licet ſupradicti, & ceteri alii Beneficiati non teneantur ad emittendam Fidei profeſſionem vigore Concilii Tridentini, & cit. Conſtitutionis Pii IV. cum ibi ſit ſermo ſolum de obtinentibus Dignitates, & Canonicatus in Eccleſiis Cathedralibus, & de habentibus Beneficia Curata, tenentur tamen ipſam emittere vigore Legum Diœceſanarum, in quibus fere omnibus reperitur ſtatutum, ut omnes Beneficiati etiam in Collegiatis, & quicumque etiam Beneficia ſimplicia, ubicumque obtineantur intra duos menſes Fidei profeſſionem facere coram Epiſcopo, vel ejus Generali Vicario, ut expreſſe ſancitum fuit in Synodo Alexandrina 1753. *tit. 1. de Fidei profeſſione* poſt Antuerpienſem *de anno 1609. tit. 1. can. 14.* & Mechlinienſem *de eodem an. 1609. tit. 1. can. 4.* & alias paſſim.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Fidei profeſſione emittenda a Canonicis diximus 1
in addit. ad verb. Beneficiatus artic. 1. Illud autem 2
hic non omittendum, quod licet ex reſolutionibus Sac. Congreg. Concilii Interpretis allegatis ab *Auctore* conſtans d. Sac. Congregationis ſententia fuerit, quod Fidei profeſſio fieri nequeat per Procuratorem; tamen dubitari poteſt, num eadem Sac. Congregatio in hac ipſa ſententia ſteterit in *Toletana 17. Aprilis 1728. tum in Mindonien. fructuum 26. Junii 1756.* Conſule Folia harum cauſarum, reſolutioneſque quoad ipſas editas.

Lex autem hæc de facienda Fidei profeſſione non ſol- 3
vitur per conſuetudinem etiam conſtantem, ſed ſolum per expreſſam exemptionem; *Benedict. XIV. Inſtit. Eccleſ. 60. num. 7.* Confer de hac ipſa materia profeſſionis Fidei eumdem Sanctiſſimum dict. *Inſtit. Eccleſ. 60. per tot.*

Articulus V.

Canonici quoad Reſidentiam, Chorum, & Miſſam.

S U M M A R I U M.

1 *Canonici, ſive Cathedralium, ſive Collegiatarum tenentur ſaltem per novem menſes reſidere in Eccleſiis ſui Canonicatus, ita ut non liceat ipſis ultra tres menſes ab eiſdem quolibet anno abeſſe.*

2 *Menſes tres, quibus Canonici quolibet anno abeſſe poſſunt, continere debent nonaginta dies, ita ut quilibet menſis ſuos triginta dies contineat; & dies iſti poſſunt eſſe, vel continui, vel interpolati.*

3 *Ita tamen, ut non omnes Canonici poſſint ſimul abeſſe eodem tempore, ne Eccleſia deſtituatur omni ſervitio, ſed ſolum ea quota Canonicorum ſimul abeſſe poſſit, quæ videbitur arbitrio Epiſcopi, vel Capituli.*

4 *Hujuſmodi tres menſes non debent incurrere in Natale, Paſcha, vel ſimiles maximas ſolemnitates, aut in tempus Adventus, & Quadrageſimæ, aut in dies Dominicos, & Feſtos totius anni.*

5 *Ad conficiendum ſpatium trium menſium, non ſunt computandæ horæ cujuslibet diei, ſed dies integri abſentiæ tantum; Neque ad conſtituendum ſervitium novem menſium colligenda ſunt punctatura, quaſi ii, qui novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſervitio totius anni conſtantur, deſerviendo luerint, ſervitio punctaturarum debito ſatisfecerint, ſed ipſi dies reſidentiæ, & ſervitii ſive continui fuerint, ſive interpolati numerandi ſunt, ut compleant numerum dierum novem menſium.*

6 *Unde ſtatutum Eccleſiæ permittens, ut Canonici propter loci frigiditatem, & aeris intemperiem in uno ex novem menſibus reſidentiæ, uni Horæ tantum quotidie interſint pro lucrandis fructibus illius menſis, eſt quidem contra Tridentinum, adeout non intereſſentes omnibus Horis in prædicto menſe amittant illam ratam fructuum quam amitterent in aliis octo menſibus, ſin-*

gulis

gulis Horis non intereſſendo: non tamen incidunt in pœnam latam ab ipſo Concilio, quaſi abfuiſſent ultra tres menſes.

7 Fundationum privilegiis, quibus ultra tres menſes Canonicis abeſſe licet, non eſt derogatum a Tridentino.

8 Nec ab ipſo Tridentino ſunt ſublata ſtatuta a Summo Pontifice confirmata, ut Canonici abeſſe poſſint ultra tres menſes.

9 Immo cum poſtea dubitatum fuiſſet, an per Concilium eſſet ſublatum quoddam ſtatutum Eccleſiæ Eboren. ante ipſum Concilium a Sede Apoſtolica confirmatum, ut Canonici ſemel in vita, anno abeſſe poſſent Jeruſalem proficiſcendi cauſſa, & ſex menſibus cum Baſilicam S. Petri quolibet quinquennio viſitare vellent? Sacra Congregatio reſpondit non eſſe ſublatum.

10 Ut Canonici abeſſe poſſint tribus menſibus a Concilio permiſſis, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſæ requiritur, & poſſunt Canonici tunc abeſſe etiam ex cauſa recreationis.

11 Licet autem Canonici poſſint libere, & licite abeſſe illis tribus menſibus, non tamen pro eo tempore lucrantur Diſtributiones quotidianas, ſed ſolum fructus groſſos, ſeu Præbendam.

12 Poteſt Epiſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem ut poſſint abeſſe per quatuor menſes.

13 Si per ſpecialem aliquarum Eccleſiarum Conſtitutionem, aut conſuetudinem, longius ſervitii tempus requiratur, non eſt licitum Canonicis per tres menſes abeſſe.

14 Data tamen, quod alicujus Eccleſiæ Conſtitutio, aut conſuetudo requirat ſervitium totius anni, tunc licitum eſt Canonicis per tres menſes abeſſe.

15 Canonici non reſidentes per novem menſes, ſeu per majus tempus ſibi a ſua Eccleſia conſtitutum, incidunt in pœnas Concilii Tridentini.

16 Aſſignantur dictæ pœnæ.

17 Canonici, qui ob abſentiam, in pœnam privationis fructuum incidunt, non tenentur iſtos in conſcientia reſtituere ante ſententiam condemnatoriam Judicis.

18 Ad incurrendam a Canonicis non reſidentibus pœnam privationis fructuum, non eſt opus prævia monitione, ut reſideant.

19 Fructus illi, quibus privandi ſunt Canonici non reſidentes pro conſtituto tempore, debent applicari in uſum, & fabricam Eccleſiæ, ſi indiget, alias alteri pio loco arbitrio Ordinarii.

20 Pœnarum gradus contra Canonicos non reſidentes a Concilio præſcripti ſunt neceſſario ſervandi, antequam deveniatur ad privationem: alias ipſa privatio, ſeu ſententia privationis erit nulla.

21 Secundum antiquos Canones; Canonicus abſens privari poterat Beneficio, ſi infra congruum terminum ſibi præfixum ad reſidendum, non rediiſſet.

22 Ex nova tamen diſpoſitione Concilii Tridentini Canonicus ob abſentiam privari non poteſt titulo, niſi poſt lapſum trium annorum.

23 Canonicus abſens, poſtquam juxta Concilium fuit privatus pro primo anno medietate fructuum, & pro ſecundo anno omnibus fructibus, ſi ſine legitimo impedimento ſit adhuc contumaciter abſens, debet Canonice citari, ut redeat ad reſidendum; & poſt ultimam citationem per ſex menſes expectari.

24 Quibus elapſis, ſi ſine legitimo probato impedimento Canonicus reſidere contempſerit, non amplius privandus eſt fructibus, ſed Beneficio eſt omnino ſpoliandus.

25 Dantur ad id Decreta Sacræ Congregationis Concilii.

26 Ut poſſit procedi ad privationem Canonicatus contra Canonicum non reſidentem, expectandum eſt triennium completum.

27 Pendente tamen ipſo triennio, poteſt Epiſcopus præviis citationibus contra Canonicos abſentes procedere per Cenſuras, illoſque ſuſpendere, & excommunicare, non obſtante, quod inchoata ſit via Judicii præſcripta a Tridentino.

28 Pœnæ Canonicorum non reſidentium poſſunt infligi etiam contra Canonicos Coadjutores cum futura ſucceſſione.

29 Pœnas contra Canonicos non reſidentes, non poteſt Epiſcopus remittere in totum, bene tamen ante ſententiam minuere, vel augere.

30 Canonici, ſi novem menſibus anni abque legitima cauſſa a reſidentia notabiliter abſint, ultra ſupradictas pœnas, incurrunt etiam, ſecundum multos, culpam mortalem.

31 Immo ſecundum aliquos non excuſantur a culpa mortali, quamvis velint quotidianas Diſtributiones amittere.

32 A culpa mortali tamen eos excuſant varii alii; dummodo habeant animum cedendi diſtributiones tempore abſentiæ, & non deficiant in contemptum; aut contra præceptum Superioris; vel ex eorum defectu non omittatur Officium in Eccleſia, aut non dicatur cum debita ſolemnitate.

33 Dantur tamen aliquæ legitimæ cauſſæ omnino excuſantes a continua reſidentia; & iſtæ generatim loquendo ſunt quatuor; ſcilicet Chriſtiana charitas, urgens neceſſitas, debita Obedientia, & evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ utilitas.

34 Ad primam cauſſam Chriſtianæ Charitatis, ſeu pietatis, pertinet, ſi Canonicus a loco Beneficii, ſeu Canonicatus diſcedat cauſſa juvandi proximum auxilio indigentem, V. G. ad dirimendas lites, ad ſedanda odia, quæ inter quoſdam ſint ſuborta, & hujuſmodi.

35 Ad ſecundam cauſſam urgentis neceſſitatis pertinet, ſi Canonicus abſit propter aeris intemperiem, vel corporis infirmitatem, vel ad effugiendam Tyranni perſecutionem, ſeu devitando capitales inimicitias contra ejus perſonam ſubortas; vel ad proſequendam litem ſuper Juribus Canonicatus; aut ob piam peregrinationem, ſeu ſimilem honeſtam cauſſam, impetrata tamen licentia Prælati.

36 Ad tertiam cauſſam debitæ Obedientiæ pertinet, ſi Canonicus abſit a reſidentia de mandato Papæ, ut in Apoſtolicæ Sedis ſervitio occupetur.

37 Ad quartam cauſſam evidentis Eccleſiæ, ſeu Reipublicæ utilitatis pertinet, ſi Canonicus abſit ob negotium, & ſervitium Eccleſiæ; vel cauſſa adeundi Synodum Generalem, ſeu Provincialem, aut Diœceſanum, vel cauſſa ſtudiorum.

38 Specialiter etiam conceditur, ut duo Canonici in ſervitio Epiſcopi occupati pro reſidentibus habeantur.

39 Et iſti duo Canonici poſſunt ab Epiſcopo aſſumi, ſive ex Cathedrali, ſive ex Collegiata.

40 Canonici ex juſta cauſſa abſentes non tenentur relinquere ſubſtitutum, ut per hunc interim deſervire, non obſtante immemorabili conſuetudine.

41 Canonici tenentur recitare Officium in Choro; Nec ipſis poteſt Epiſcopus concedere, ut officient in Sacriſtia.

42 Poteſt tamen aliquando ex cauſſa, veluti ob frigus, extra Chorum arbitrio Epiſcopi recitari Divinum Officium diebus Ferialibus; in diebus vero Feſtivis omnino recitandum eſt in Choro.

43 Tolerandum eſt, quod Canonici tribus menſibus anni frigidioribus recitent diebus Ferialibus Matutinum in Sacriſtia.

44 In Choro non eſt a Canonicis inchoandum Officium ſtatim ſigno dato, ſed elapſa tertia parte horæ.

45 Et dato ipſo ſigno debent Canonici in Choro Officium inchoare, non expectato Vicario.

46 Canonici ſub onere, & obligatione reſtitutionis fructuum tenentur pſallere, ſeu canere in Choro cum aliis, & non ſatisfaciunt, ſi ſolum aſſiſtant, & interſint Horis, & per Cappellanos, & alios Beneficiarios pſallant: ipſi vero, vel ibi, vel Domi privatim recitent Horas.

47 Canonici ex decentia debent alta voce cantare in Choro; & Epiſcopus poteſt illos ad hoc hortari, ſed non cogere.

48 Canonici non tenentur ad harmonicam modulationem cantus figurati, ſed ſatisfaciunt in magnis Feſtivitatibus, in quibus Eccleſia eo cantu utitur, aſſiſtendo cum debita attentione Cantoribus.

49 Canonici, qui ſolebant cantare Matutinum una hora poſt ortum ſolis, non ſunt cogendi, ut Matutinum ante ortum ſolis cantent.

50 Canonici, quamvis pauci ſint, puta duo, vel tres tenentur canere, ſeu recitare Officium in Choro, alias poſſunt ab Ordinariis Diſtributionibus punctatura privari.

51 Canonici tenentur recitare in Choro Officium Defunctorum, Pſalmos Graduales, & Pœnitentiales ſolum juxta Conſtitutionem S. Pii V. & non alias.

52 Et qui prædicta non recitant, minime peccant.

53 Canonici recitantes in Choro Officium B. Virginis Mariæ in Semiduplicibus, & Dominicis ex conſuetudine, illa deinceps uti poſſunt, non obſtante Rubrica Breviarii.

54 Canonici recitantes Officium parvum B. V. M. tempore Paſchali, debent recitare ſine Alleluja.

55 Canonici tamen non tenentur recitare in Choro Officium Beatæ Virginis Mariæ, ubi non eſt conſuetudo.

56 Immo a S. Pio V. ſublata eſt peccati obligatio, quæ erat recitandi in Choro Officium parvum B. Virg. Mariæ, Pſalmos Pœnitentales, & Graduales juxta Rubricas Breviarii.

57 Canonicos cogere poteſt Epiſcopus ad præſtandum juramentum de fideliter punctando in Choro.

58 Canonici non poſſunt exire a Choro, niſi petita venia Archidiacono, ſeu Præſidenti per ſalutationem, ſub pœna punctationis.

59 Canonici confabulantes in Choro ſunt punctandi, & privandi diſtributionibus tamquam abſentes.

60 Canonici, & Dignitates non debent in Choro habere ſtratum, ſive tapetum.

61 Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis Officiis intereſſentes ſine Habitu Canonicali, & Superpelliceo, debent punctari.

62 Canonici non debent permittere, ut Laici, dum Divina celebrantur, ſtent, vel ſedeant in Choro.

63 Canonicum, vel Cappellanum poteſt Ordinarius excuſare a Choro ex cauſſa juſta comprehenſa in cap. Unic. de Cla-

Clericis non reſidentibus in 6. ſine conſenſu aliquorum Canonicorum, & Cappellanorum.

64 *Canonicus Junior in Choro juxta conſuetudinem Eccleſiæ debet ſupplere vices Hebdomadarii abſentis, vel impediti; & non Coadjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canonicum.*

65 *Canonici tenentur quotidie ad canendam Miſſam Conventualem: idque ſub mortali.*

66 *Et Miſſam Conventualem canendam eſſe quotidie in Cathedralibus, & Collegiatis pluries decrevit Sacra Congregatio Rituum.*

67 *Et etiam in illis diebus, quibus cantent aliquam Miſſam votivam; Non enim pro Miſſa votiva omitti poteſt Miſſa Conventualis.*

68 *Et abrogatur omnis conſuetudo non cantandi Miſſam de Die, ultra votivam, ſeu pro Defunctis.*

69 *Unde licet in illis Eccleſiis, in quibus adeſt inveterata conſuetudo cantandi Miſſam Votivam de B. M. V. ſingulis diebus Sabbati poſſit hic pius uſus, ſeu populorum Devotio continuari etiam in Sabbatis Feſto duplici impeditis, non eſt tamen omittenda Miſſa Conventualis.*

70 *Præterea Miſſa Conventualis in Quadrageſima, Adventu, Quatuor Temporibus, & ſimilibus, etiam quod in dictis diebus occurrat Feſtum Duplex, non eſt omittenda, ſed utraque Miſſa, nempe de Sancto, & de Feria eſt celebranda.*

71 *Sic pariter reſpondit Sacra Congreg. Rit. in una Faventina.*

72 *Sic etiam cenſuit Sacr. Congregat. Concilii in una Sarnenſi.*

73 *In Cathedralibus, & Collegiatis non poteſt omitti altera ex duabus Miſſis cantandis ob celebrationem Capituli Canonicorum.*

74 *Miſſa Defunctorum cantari debet a Canonicis juxta legem fundationis etiam in illis diebus, in quibus ex præſcripto Miſſalis cantatur alia Miſſa pro Defunctis.*

75 *Nec propter anniverſarium ſeu aliam Miſſam Defunctorum; poteſt omitti Miſſa Conventualis cantanda de Die, ſeu Officio currente.*

76 *Canonici pro Miſſa Conventuali, quam quotidie celebrare, & Sacrificium pro Benefactoribus, & Fundatoribus applicare tenentur, nullatenus poſſunt aliam eleemoſynam recipere, non obſtante conſuetudine, nec tenuitate redituum.*

77 *Pro hujuſmodi Miſſa Conventuali debetur Canonicis Diſtributio ex Miſſa communi.*

78 *Canonicus, qui Miſſam ſolemnem celebrat die Dominico, tenetur Officium Veſperarum facere eodem die poſt prandium, non obſtante quacumque contraria conſuetudine.*

79 *Canonicus, vel alius Sacerdos, qui celebrat Miſſam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt illam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum prædictum.*

80 *Nec eſt facienda Altaris Thurificatio in Miſſa Conventuali dierum ſolemnium, ſi abſque cantu, & Miniſtris celebretur.*

81 *Canonicus Miſſam celebrans in Eccleſia, vel ex devotione, vel ex obligatione tempore quo cantatur una Hora in Choro, non dicitur interfuiſſe illi Horæ; nec illius Diſtributiones accipere poteſt, niſi in illa hora ad celebrandam Miſſam ab eo, ad quem pertinet, compulſus, & juſſus fuerit.*

82 *Canonici Miſſam celebrantes coram Epiſcopo, non debent ſedere in Sede cum poſtergali, ſed in ſcamno, oblongo tapeto, vel panno cooperto, in latere Epiſtolæ.*

83 *Canonici, & Dignitates, tenentur per ſe ipſos Divina Officia obire, nec non Miſſas Majores canere illis diebus, quibus ad eas decantandas obligati ſunt.*

84 *Canonici, & Dignitates in decantatione Miſſæ, Evangelii, Epiſtolæ, & in functione ſimilium, debent per ſe ipſos ſubire; & exercere munera incumbentia, & annexa. Quod ſi aliqui legitime impedimento detenti, ea per ſe ipſos adimplere non potuerint, tunc alios ejuſdem tamen Ordinis, & gradus deputare debebunt; At hoc non videtur obſervari.*

85 *Miſſas Pontificales celebrare, abſente Epiſcopo, pertinet ad primam Dignitatem, vel ad ſecundam, vel ad antiquiorem Canonicum, non autem ad Canonicum Hebdomadarium.*

86 *Si vero ſit conſuetudo immemorabilis, quod ad Canonicum Hebdomadarium vel ad Archipresbyterum, licet non ſit prima Dignitas, vel ad aliam Dignitatem, hujuſmodi functiones ſpectent, ſervanda eſt conſuetudo, quæ non tollitur per cæremoniale.*

87 *Canonico ſolemniter celebranti pro Diacono, & Subdiacono inſervire debent pariter Canonici, non obſtante immemorabili contraria conſuetudine, quæ potius eſt abuſus, & corruptela.*

88 *Dignitas prima, ſi velit functiones Epiſcopales facere, debet etiam Miſſam cantare, alias pertinent ad ſubſequentes cum eadem conditione.*

89 *Dignitas prima, quæ vult portare Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione, abſente Epiſcopo, debet Miſſam cantare. Quod ſi noluerit, debet Sanctiſſimum Sacramentum portare ea Dignitas, vel Canonicus, qui Miſſam celebraverit.*

90 *Non convenit, quod prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor geſtet illud in Proceſſione.*

91 *Canonici non ſupplent vices Protbonotariorum, & aliorum inferiorum, ſed bene vices Dignitatum.*

92 *Canonici, & Dignitates, quæ habent annexam Præbendam, cum onere cantandi Epiſtolam, ſive Evangelium non tenentur miniſtrare inferioribus.*

93 *Canonici non ſunt cogendi ad cantandam Epiſtolam, vel Evangelium, quando alius Canonicus, ſeu Dignitas celebrat, niſi quando Præbendæ ſunt diſtinctæ.*

94 *Canonici, qui habent Præbendas Diaconales, vel Subdiaconales tenentur miniſtrare, & inſervire Dignitatibus, & aliis Canonicis, quando Miſſas celebrant ſolemnes, vel Veſperas.*

95 *Canonici Diaconi, & Subdiaconi in quibuſdam ſolemnitatibus, etiam non celebrante Epiſcopo, cogi poſſunt ad cantandam Epiſtolam, & Evangelium, non obſtante quocumque prætextu vel conſuetudine in contrarium.*

96 *Canonici tamen non tenentur, nec debent cogi miniſtrari in Officio Diaconi, vel Subdiaconi Manſionariis, & aliis inferioribus Presbyteris celebrantibus, non ſtante conſuetudine.*

97 *Aſſiſtentia, quæ fit ad Miſſam, & Veſperas, debet fieri cum Pluviali.*

98 *Canonici tenentur inſervire pro Diacono, & Subdiacono Dignitatibus, ac eorum Coadjutoribus ſolemniter celebrantibus, non obſtante contraria conſuetudine.*

99 *Et non tantum Canonici juniores ſed etiam Antiani, & Antiquiores.*

100 *Dignitates vero nunquam debent Canonicis celebrantibus inſervire.*

101 *Canonici, & Dignitates, an poſſint Miſſas privatas, celebrare tempore, quo Epiſcopus ſolemniter celebrat, vel concionatur?*

CAnonici, ſive Cathedralium, ſive Collegiatarum te- 1
nentur ſaltem per novem menſes reſidere in Eccle-
ſiis ſui Canonicatus, ita ut non liceat ipſis ultra tres men-
ſes ab eiſdem quolibet anno abeſſe: Salvis nihilominus ea-
rum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii
tempus requirunt, ſicque abſentiam trium menſium non
concedunt; *Con. Trident. ſeſſ. 24. cap. 12. de Reformat.* ibi:
„ Præterea obtinentibus in eiſdem Cathedralibus, aut Col-
„ legiatis Dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut Portio-
„ nes, non liceat vigore cujuſlibet Statuti, aut Conſue-
„ tudinis ultra tres menſes ab eiſdem Eccleſiis quolibet
„ anno abeſſe: Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Con-
„ ſtitutionibus, quæ longius nihilominus earum Eccleſia-
„ rum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus re-
„ quirunt"; Concordat *cap. Ex geſtis 2. cap. Relatum 4. cap. Conquerente 6. cap. Cum ad hoc 16. & cap. Clericus 17. de Clericis non reſidentibus, cap. Ad hæc 13. c. Extirpandæ 30. §. Qui vero, & cap. Super inordinata 35. de Præbendis.* Menſes tres, 2
quibus Canonici quolibet anno abeſſe poſſunt, continere
debent nonaginta dies, ita ut quilibet Menſis ſuos trigin-
ta dies contineat; Et dies iſti poſſunt eſſe, vel continui,
vel interpolati. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr. Concilii*
refert Fagnan. *in cap. Licet. 35. De Præbend num.* 54. & 55.
Ita tamen, ut non omnes Canonici poſſint ſimul abeſſe eo- 3
dem tempore, ne Eccleſia deſtituatur omni ſervitio, ſed
ſolum ea quota Canonicorum ſimul abeſſe poſſit, quæ vide-
bitur arbitrio Epiſcopi, & Capituli, & Sanctiſſimus ap-
probavit Sententiam Congregationis ad ſe relatam, ſub-
dens Concilium non dediſſe tres menſes Capitulo, ſed Ca-
nonicis, ſcilicet ſingulis per vices. Sic apud Fagnan. *loc.* 4
cit. Hujuſmodi tres menſes non debent incurrere in Nata-
le, aut Paſcha Domini, vel ſimiles maximas Solemnitates,
aut in tempus Adventus, & Quadrageſimæ, aut in dies Do-
minicos, & Feſtos totius anni. Ita decrevit *Sacr. Cong. Conc.*
in Interamnen. 21. Julii 1640. & alibi pluries, ut referunt Ze-
rola *part. 1. praxis Epiſcop. verb. privatio §. 4. num. 2. dub.* 3.
Garzias *p. 3. de Beneſic. cap. 2. numer.* 316. Armendar. *tit. de re-*
ſidentia num. 38. Ad conficiendum ſpatium trium menſium 5
non ſunt computandæ horæ cujuslibet diei, ſed dies in-
tegri abſentiæ tantum; Neque ad conſtituendum ſervitium
novem menſium colligendæ ſunt punctaturæ, quas ii, qui
novem partes punctaturarum ex duodecim, quæ ex ſer-
vitio totius anni conflantur, deſerviendo tulerint, ſervitio
punctaturarum debito ſatisfecerint, ſed ipſis dies reſidentiæ,
& ſervitii, ſive continui fuerint, ſive interpolati numeran-
di ſunt, ut compleant numerum dictorum novem menſium.
Sic reſponſum fuiſſe *a Sac. Congr. Concil.* refert Fagnan. *loc.* 6
cit. num. 56. Unde ſtatutum Eccleſiæ permittens, ut Cano-
nici propter loci frigiditatem, & aeris intemperiem in uno
ex novem menſibus reſidentiæ, uni Horæ tantum quotidie
interſint pro lucrandis fructibus illius menſis, eſt quidem
contra Tridentinum: adeout non intereſſentes omnibus Ho-
ris in prædicto menſe amittant illam ratam fructuum,
quam amitterent in aliis octo menſibus, ſingulis Horis non
intereſſendo; non tamen indicunt in pœnam latam ab

ipſo

ipſo Concilio quaſi abſuiſſent ultra tres menſes. Sic reſpondit *Sac. Congreg. Concil. Epiſcopo Palentino*, ut refert Fagnan. *loc. cit. n.* 57.

7 Fundationum privilegiis, quibus ultra tres menſes Canonicis abeſſe licet non eſt derogatum a Tridentino. Sic declaravit *Sac. Cong.* 21. *Februarii* 1578. teſte Fagn. *loc. cit. n.* 58. Nec ab ipſo Tridentino ſunt ſublata Statuta a Sum- 8 mo Pontifice confirmata, ut Canonici abeſſe poſſint ultra tres menſes; Cardinalibus enim Sacræ Congregationis, *Die 7. Julii* 1575. in diverſa abeuntibus Gregorius XIII. 9 his auditis juſſit ſervari ſtatutum confirmatum, ut refert Fagnan. *loc. cit. num.* 59. Immo cum poſtea dubitatum fuiſſet, an per Concilium eſſet ſublatum quoddam ſtatutum Eccleſiæ Eboren. ante ipſum Concilium a Sede Apoſtolica confirmatum, ut Canonici ſemel in vita anno abeſſe poſſent Jeruſalem proficiſcendi cauſa, & ſex menſibus, cum Baſilicam S. Petri quolibet quinquennio viſitare vellent? *Sac. Cong.* cenſuit Statutum hujuſmodi a Sede Apoſtolica confirmatum, non eſſe ſublatum per Concilium; & ita etiam Sanctiſſimus probavit, ut refert Fagnan. *ibid. n.* 10 60. Ut Canonici abeſſe poſſint tribus menſibus a Concilio permiſſi, nec Epiſcopi, nec Capituli licentia, nec cauſa requiritur, & poſſunt Canonici tunc abeſſe etiam ex cauſa recreationis. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Concil. Congr.* referunt Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. privatio* § 2. *dub.* 4. Garzias *d. cap.* 2. *num.* 314. & 315. Barboſ. *dict. allegat.* 53. *num.* 128. Fagnan. *loc. cit. num.* 52. Et ſic noviſſime reſpondit *Sac. Congr. Concil. in Caſtrimanii* 4. *Maii* 1737. pro abſentia intra Diœceſim; ſi tamen velint abeſſe extra Diœceſim, requiritur licentia Epiſcopi, ut expreſſe ſtatuit *ibidem in reſponſione ad* 2. *dub.* Licet autem Canonici poſ- 11 ſint libere, & licite abeſſe illis tribus menſibus, non tamen pro eo tempore lucrantur Diſtributiones quotidianas, ſed ſolum fructus groſſos, ſeu Præbendam. Sic declaravit *Sac. Congr. Concil.* ut referunt Flaminius *de reſignat. lib.* 1. *q.* 10. *num.* 65. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell.* §. 9. *præmial. n.* 182. Monet. *de diſtributionibus quotidianis part.* 1. *qu.* 6. Fagnan. *loc. citat. numer* 32. & 93. Barboſ. *dict. allegat.* 53. *n.* 124. Po- 12 teſt Epiſcopus ob legitimam cauſam dare Canonicis ſuis facultatem, ut poſſint abeſſe per quatuor menſes. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Conc. Congr.* referunt Armendar. *loc. citat. num.* 124. Comitol. *reſponſ. moral. lib.* 1. *qu.* 59 *n.* 2. Garzias *loc. cit. n.* 411., & 413. Alzed. *de præſtantia Epiſcop. Dign. p.* 2. *cap.* 9. *num.* 39. Barboſ. *loc. cit. num.* 123. & Fagnan. *loc. cit. n.* 47. ubi dicit, quod Sanctiſſimus die 7. Octob. 1580. audita relatione Congregationis impertitus eſt facultatem Epiſcopo, ut poſſit ſingulis annis, ſi ſibi juſtæ cauſæ videbuntur, licentiam concedere Canonicis non reſidendi per alium menſem ultra tres a Concilio eis con- 13 ceſſos. Si per ſpecialem aliquarum Eccleſiarum Conſtitutionem, aut conſuetudinem, longius ſervitii tempus requiratur, non eſt *licitum Canonicis per tres menſes abeſſe*; ſic expreſſe ſtatuit Concil. *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 12. „ ibi. „ Salvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, „ quæ longius ſervitii tempus requirunt „. Unde Fagnanus *loc. cit. num.* 51. refert, quod Canonicis per Conſtitutiones ſuarum Eccleſiarum ad longius reſidentiæ tempus adſtrictis, atque poſtulantibus ex gratia vacationem trium menſium *Sacra* Congregatio ſuo tempore ſemper abnuerit. 14 Dato tamen, quod alicujus Eccleſiæ Conſtitutio, aut Conſuetudo requirat ſervitium totius anni, tunc licitum eſt Canonicis per tres menſes abeſſe. Sic refert Garzias *p.* 3. *de Benef. c.* 2. *n.* 311. & 312. declaraſſe *Sacr. Congregationem in una Aſtoricen.* his verbis „: Decretum Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* „ 24. concedit Canonicis abſentiam trium menſium, ſi „ Conſtitutiones Eccleſiæ ſervitium totius anni requirunt „. Reſidentia enim totius anni nimis dura videtur, maxime ſpectata fragilitate humana. Sic tenet idem Garzias *loc. cit.* Barboſ. *dict. alleg.* 53. *num* 121. Armend. *loc. cit. n.* 35. & alii. Advertendum tamen eſt, quod *in Atrien.* cum Canonici Eccleſiæ Cathedralis aſſiduum ſingulis diebus ſervitium præſtare ſolerent, & indultum vacationis per tres menſes poſtularent, *die* 19. *Decemb.* 1722. reſcriptum fuit; Pro gratia ad duos menſes, ut ad normam Decreti editi *in Farfen.* 13. *Novemb.* 1655. Nempe quod omnes intereſſe divinis Officiis deberent diebus Dominicis per omne tempus Adventus, Quadrageſimæ, Octavæ Nativitatis Domini, ejuſque Reſurrectionis, nec non Pentecoſtes, & Corporis Chriſti; & nunquam plures Canonici, quam in tertia parte eodem tempore frui vacatione poſſent. Et *in Sypontina ſervitii Eccleſiæ die* 6. *Februarii* 1734. ad dub. An decretum Capituli concedens Dignitatibus, & Canonicis vacationem per tres menſes, cum conditionibus in eo præſcriptis ſubſtineatur in caſu &c. Reſpondit: *Negative, & amplius*. diviſi enim erant Canonici, quorum aliqui volebant continuare ſervitium ſine vacatione, & alii volebant vacationem.

15 Canonici non reſidentes per novem menſes incidunt in pœnas Concilii Tridentini mox adducendas. Immo in ipſas Tridentini pœnas incidunt etiam Canonici, qui majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſium ſunt adſtricti, ſi non reſiderint per tempus ipſum majus ſibi conſtitutum. *Sic deciſum fuiſſe a Sacr. Congr. Concil.* referunt Grazias *d. cap.* 2. *num.* 144. Barboſa *d. alleg.* 53. *num.* 146. & Fagnan. *in cit. cap. Licet, numer.* 50. ubi dicit, quod propoſito dubio: *An Canonici, qui majori ſervitio Eccleſiæ, quam novem menſium ſunt adſtricti, ſubjaceant, ſi non reſederint, eiſdem pœnis, de quibus in dicto cap.* 12. *Sacr. Congreg. cenſuit ſubjacere.* Pœnæ autem a Tridentino impoſitæ Cano- 16 nicis, ut ſupra, non reſidentibus, ſunt, quod abſens ultra tempus permiſſum primo anno privetur dimidia parte fructuum, & quidem ad ratam menſium, quibus abfuit, ſi non eſt integer annus, ut cenſuit *Sac. Congr.* teſte Fagnan. *in c. Ex tua* 11. *de Clericis non reſidentibus n.* 15. Secundo anno omnibus fructibus; Et tertio anno privetur etiam Titulo Canonicatus: ſic ipſum Concilium *ſeſſ.* 24. *c.* 12. §. *præterea ibi*: „ Alioquin primo anno privetur unuſquiſ„ que dimidia parte fructuum, quos ratione etiam Præ„ bendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos. Quod ſi iterum ea„ dem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructi„ bus, quos eodem anno lucratus fuerit; creſcente vero „ contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Con„ ſtitutiones procedatur „; ideſt ad privationem Tituli. Canonici tamen, qui ob abſentiam in pœnam privation- 17 nis fructuum incidunt, non tenentur iſtos in conſcientia reſtituere ante ſententiam condemnatoriam Judicis; ſic colligitur ex ipſo verbo Concilii; *Privetur*, quod non operatur ipſo Jure, ſed per ſententiam. Garzias *part.* 3. *de Benefic. cap.* 2. *n.* 151. & 152. Barboſa *de Canonicis cap.* 20. *n.* 22. Fagnan. *in cit. cap. Licet, de Præbend. n.* 26. & Rota *in cauſa* 18 *Caurien. fructuum coram Oratio* 10. *Aprilis* 1592. Ad incurrendam a Canonicis non reſidentibus pœnam privationis fructuum, non eſt opus prævia monitione, ut reſideant; *Arg.* „ *cap. Potuit* 4. *de locato* ibi „: Non obſtante, quod ei ut „ Canonem ſolveret non extitit nunciatum, cum in hoc „ caſu dies ſtatuta pro Domino interpellet „ & ſic expreſſe deciſum fuiſſe a *Sacra Congregatione Concilii* refert Garzias *d. c.* 2. *numer.* 145. Fructus illi, quibus privandi ſunt Canonici non reſidentes pro conſtituto tempore, de- 19 bent applicari in uſum, & fabricam Eccleſiæ, ſi indiget, alias alteri pio loco, arbitrio Ordinarii. Sic decrevit *Sacr. Congr.*, ut referunt Garzias *cit. cap.* 2. *num.* 146. & 147. Armend. *in addit. ad recop. legum Navarræ lib.* 2. *tit.* 23. *de reſidentia n.* 10. Caſtropalao *in opere morali tract.* 7. *de Orat. diſp.* 3. *punct.* 8. *num.* 6. Barboſa *d. allegat.* 53. *num.* 150.

Pœnarum gradus contra Canonicos non reſidentes a Con- 20 cilio *d. c.* 12. præſcripti ſunt neceſſario ſervandi, antequam deveniatur ad privationem: alias ipſa privatio, ſeu ſententia privationis erit nulla. Sic Sac. Rota *in una Salmantina de Petroſo die* 15. *Decemb.* 1576. *coram Seraphino*, & *in una Orielen. Canonicatus* 14 *Martii* 1622. *coram Navarro.* Licet enim ſecundum aliquos Canones Canonicus abſens privari poſſet Beneficio, ſi infra congruum terminum ſibi præfixum ad reſidentiam non rediiſſet, ut habetur *c. Pervenit* 28. *de appellat.* & *c. Inter quatuor* 10. & *c. Clericis non reſidentibus*: Tamen ex nova diſpoſitione 22 Concil. Trident. *loc. ſupra cit. ſub num.* 16. Canonicus ob abſentiam privari non poteſt Titulo, niſi poſt lapſum trium annorum, ut declaravit *Sac. Congr. ipſius Concil. Interpres*; Cum enim Epiſcopus Tarentinus olim petiiſſet declarari a Sacra Congregat. Concil. An recte proceſſiſſet contra Subcantorem Canonicum Eccleſiæ ſuæ jam decem, & octo menſes abſentem, cum ei comminatus fuiſſet pœnam privationis, ſi intra menſem non reſideret; Sacra Congregatio declaravit, Concilium clare diſpoſuiſſe expectandum, eſſe lapſum trium annorum, antequam ad privationem in totum procedatur, ut *in dict. c.* 12. *ſeſſ.* 24. *verſ. Præterea obtinentibus.* Nam in primo amittit non reſidens dimidiam, in ſecundo omnes fructus, in tertio privatur Titulo, & ita reſcriptum fuit plurimis Epiſcopis. Sic præciſe refert Fagnan. *in d. c. Licet, de Præb. n.* 26. & Garzias *p.* 3. *de Benefic. c.* 2. *num.* 140. adducit aliam declarationem Sacræ Congr. Concil. quæ ſic habet: *Redarguitur Epiſcopus, qui primo anno in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia non reſidentem privat.* Diſponit enim expreſſe Concilium, ut poſt primum, & ſecundum annum abſentiæ Canonicorum: *Creſcente contumacia, contra eos juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones procedatur.* Unde 23 poſtquam juxta Concilium Canonicus abſens fuit privatus pro primo anno medietate fructuum; & pro ſecundo anno omnibus fructibus: ſi ſine legitimo impedimento ſit adhuc contumaciter abſens, debet, juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones, ſi ſciatur ubi exiſtit, perſonaliter moneri, ſeu citari, ut redeat ad reſidendum in termino congruo arbitrio Epiſcopi ſibi præfigendo ſub pœna privationis, niſi reſipiſcat: *c. Ex parte veſtra* 8. & *c. Clericos* 17. *de Clericis non reſidentibus*; Si vero ignoratur, ubi exiſtat, tunc trinæ citationis Edicto in valvis Eccleſiæ Beneficii affigendo, debet vocari, ſeu citari, atque poſt ultimam citationem per ſex menſes expectari; Quibus elapſis, ſi ſine legi- 24 timo probato impedimento Canonicus reſidere contempſerit, non amplius privandus eſt fructibus, ſed Beneficio eſt omnino ſpoliandus, juxta formam præſcriptam *in c. Ex tua devotionis* 11. *de Clericis non reſidentibus*, quam Concilium non immutavit, immo expreſſe præſervavit *in d. ſeſſ.* 24. *c.* 12. ibi: *Contra eos juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones, procedatur*; ideſt Beneficio priventur ad eum modum, quo Sacri Canones præſcribunt. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* referunt Armend. *loc. cit. num.* 98. & Barboſ. *d. Alleg.* 53. *n.* 146.

Ad

25 Ad propoſitum juvat adducere, quæ una Cathacen. fuerunt quæſita, & a Sacr. Cong. Conc. fuerunt reſoluta, prout ſequitur.

1. *An in cauſſa privationis Beneficii ob non reſidentiam debeant ſervari dilationes trium annorum a Sacro Concilio præſcripta?*

2. *An ſervatio dictarum dilationum ſit arbitraria Ordinario in Canonicatibus?*

3. *An ex eo, quod Canonicatus Cathacen. quatenus etiam conſiſteret in ſolis Diſtributionibus ſine Præbenda, aut maſſa groſſa, in illius privationem ob non reſidentiam, dicta temporum dilationes a Sacr. Concilio præſcripta potuerint ab Ordinario remitti eo quod illius cap. Diſpoſitio non applicetur: cum non exiſtentibus fructibus non potuerit fieri ſequeſtrum?*

4. *An ex eo quod idem Canonicus abſens fuerit ſpatio duorum, & plus annorum, poſt quorum lapſum tantum fuerit monitus, currat eidem terminus trium annorum a Sacr. Concilio indultorum, vel ſex menſium a die abſentia, vel a die primæ monitionis?*

5. *An a privatione etiam ſer. ſer. facta ab Ordinario de Canonicatu ob non reſidentiam, detur appellatio ſuſpenſiva, vel tantum devolutiva?*

Die 14. Novemb. 1671. Eadem Congr. re mature diſcuſſa, cenſuit:

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Negative.

Ad 3 In Caſu propoſito poſſe omitti ſequeſtrationes fructuum, non vero dilationes temporum.

Ad 4. Incipere triennium a die abſentia.

Ad 5. Non dari ſuſpenſivam.

26 Et cum poſtea in eadem cauſſa pro dilucidatione 4. Dubii quæſitum eſſet, an contra d. Canonicum non reſidentem poſſet procedi ad privationem juxta Sacrorum Canonum Conſtitutiones poſt lapſum trium menſium, & ultra ſecundi anni, vel expectandum eſſet, quod laberetur tertius annus integre?

Die 21. Maji 1672. cenſuit, expectandum eſſe triennium completum.

27 Verum eſt tamen, quod pendente ipſo triennio poterit Epiſcopus prævìis citationibus contra Canonicos abſentes procedere per Cenſuras, illoſque ſuſpendere, & excommunicare, non obſtante, quod inchoata ſit via Judicii præſcripta a Concilio, juxta diſpoſitionem *Text. in c. Ex tua devotionis 11. §. contra eos, de Clericis non reſidentibus*, prout eadem *Sac. Congreg. declaravit in Palentina 18. Novembris* 1673. Pœnæ Canonicorum non reſidentium poſſunt infligi etiam contra Canonicos Coadjutores cum futura ſucceſſione, & ideo monendi ſunt ad reſidendum ſub pœna privationis, ut reſpondit *eadem Sacr. Congr. Concil. 12. Martii 1672. & in Oxomen. 8. Maji 1682.* Pœnas autem contra Canonicos non reſidentes, non poteſt Epiſcopus remittere in totum; bene tamen ante ſententiam minuere, vel augere; ſic deciſum fuiſſe a *Sacr. Congr. Concil.* refert Garzias *d. c. 2. num. 150.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 128.* & Fagnan. *in lib. 1. Decretal. c. Irrefragabili § Exceſſus, de offic. Ordin. num. 28.* ubi refert, quod cum Epiſcopus Vercellenſis ſupplicaſſet declarari, an hujuſmodi pœnam poſſet ipſis Canonicis remittere? *Sacr. Congreg. cenſuit, poſſe Epiſcopum ante ſententiam, vel in actu ſententia ex cauſa juſta augere, vel diminuere, & non in totum remittere.*

30 Canonici ſi in novem menſibus anni abſque legitima cauſſa a reſidentia notabiliter abſint, ultra ſupradictas pœnas, incurrunt etiam ſecundum multos culpam mortalem. Sic tenent Emanuel Sà *in Aphoriſm. verb. Reſidentia num. 1.* Nicolaus Garzias *cit. cap. 2. num. 321.* Squillant. *de obligat. Cleric. part. 1. num. 120.* Sanctarell. *var. reſolut. quæſt. 4. num. 24.* Filliuc. qu. moral. *tom. 2. tract. 23. cap. 7. num. 207.* Suarez de Religion. *tom. 2. lib. 4. c. 10. n. 17. & cap. 13. n. 5.* Diana Moral. *reſolut. part. 2. tract. 12. reſolut. 31.* Machado *lib. 4. tract. 3. document. 4. n. 1.* Leander *part. 6. tract. 8. diſput. 6. q. 33. & ſequent.* Barboſa *de Canonicis c. 20. n. 8. & alii.* Et ratio eſt, quia Canonici ſub graviſſimis pœ-

31 nis, & ſub diſtricto Obedientiæ præcepto adſtringuntur ad aſſiſtentiam Chori, *cap. Dolentes 9. de celebrat. Miſſarum.* Immo ex Garzia, *d. cap. 2. numer. 322. Declarat. 29.* Armendar. *in addit. ad recopil. legum Navarræ lib. 2. tit. 23. de reſident. n. 41.* & Barboſa *loc. cit. n. 9.* nec excuſantur a culpa mortali, quamvis velint quotidianas diſtributiones amittere. A culpa mortali tamen eos minus probabiliter excuſant Tamburin. *lib. 2. in Decal. c. 5. §. 4. n. 7.* & alii apud Leandrum *cit. q. 23.* dummodo habeant animum cedendi diſtributiones tempore abſentiæ, & non deficiant in contemptum, aut contra præceptum Superioris, vel ex eorum defectu non omittatur Officium in Eccleſia, aut non dicatur cum debita ſolemnitate; Et ratio iſtorum eſt, quia nullus adeſt textus, ex quo mortalis obligatio colligatur pro reſidentia Canonicorum, ſicuti prudentum, qui nullum ſibi conſcientiæ ſcrupulum clare habetur pro reſidentia Parochorum in Tridentino *ſeſſ. 23. cap.*

33 *1. de Reform.* Tum quia concurrit praxis multorum faciunt, non exiſtimantes in eo peccare nec communiter id notatur. (*).

Dantur tamen aliquæ legitimæ cauſſæ omnino excuſantes a continua reſidentia; & iſtæ generatim loquendo ſunt quatuor, ſcilicet Chriſtiana Charitas, urgens Neceſſitas, debita Obedientia, & evidens Eccleſiæ, vel Reipublicæ Utilitas, uti colligitur *ex Tridentino ſeſſ. 23. cap. 1. de Reformat.* ibi „ Cum Chriſtiana Charitas, urgens „ Neceſſitas, debita Obedientia, ac evidens Eccleſiæ, 34 „ vel Reipublicæ Utilitas, aliquos nonnumquam abeſſe „ poſtulent, & exigant. Ad primam cauſſam Chriſtianæ Charitatis, ſeu pietatis pertinet, ſi Canonicus a loco Beneficii, ſeu Canonicatus diſcedit cauſſa juvandi proximum auxilio indigentem, V. G. ad dirimendas lites, aut ſedanda odia, quæ inter quoſdam ſint ſuborta, & hu- 35 juſmodi. Ad ſecundam cauſſam *urgentis Neceſſitatis* pertinet, ſi Canonicus abſit propter aeris intemperiem, vel corporis infirmitatem, juxta *cap. Præſentium 3. cauſ. 7. quæſt. 1. & cap. Ad audientiam 15.* de Clericis non reſidentibus; vel ad effugiendam Tyranni perſecutionem, ſeu ad evitandas capitales inimicitias contra ejus perſonam ſubortas, ut notat *Gloſſ. in cap. Clericos 17. de Clericis non reſident. verb. excuſationem rationabilem*; & in Clementina 1. *de ſtatu Monachorum §. Cæterum, verb. cauſſa rationabili*, vel ad proſequendam litem ſuper Juribus Canonicatus; aut ob piam peregrinationem, ſeu ſimilem honeſtam cauſſam, impetrata tamen licentia Prælati, ſicuti habetur *in cap. Relatum 4. juxta Gloſſ. ibid. verb. Prælatorum, de Clericis non reſidentibus.* Ad tertiam cauſſam debitæ Obe- 36 dientiæ pertinet, ſi Canonicus abſit a reſidentia de mandato Papæ, ut in Apoſtolicæ Sedis ſervitio occupetur; Occupatus enim ſervitio Papæ habetur pro reſidente in propria Eccleſia, cum ſerviat Eccleſiæ univerſali; *cap. Cum dilectus 14. & cap. Ad audientiam 15. de Clericis non reſidentibus.* Ad quartam cauſſam evidentis Eccleſiæ, vel 37 Reipublicæ Utilitatis pertinet, ſi Canonicus abſit ob negotium, & ſervitium Eccleſiæ; *cap. Ex parte 13. & cap. Ad audientiam 15. de Clericis non reſidentibus*, vel cauſſa adeundi Synodum Generalem, ſeu Provincialem, aut Diœceſanam; vel cauſſa ſtudiorum; *cap. Relatum 4. de Clericis non reſidentibus.* Toties enim Eccleſiæ univerſalis permaxime intereſt ad ſui regimen, & ſervitium viros habere Litteratos; *cap. Cum ex eo 34. de elect. num. 6. Et in cap. ſuper ſpecula 5. de Magiſtris*, permittitur Beneficiatis, ut quinquennio Theologiæ ſtudere, eandem vero quandiu voluerint docere abſentes poſſint ſine redituum privatione. Speciatim etiam conceditur, ut duo Canonici 38 in ſervitio Epiſcopi occupati pro reſidentibus habeantur; *cap. de cetero 7. & cap. Ad audientiam 15. de Clericis non reſidentibus.* Et illi duo Canonici poſſunt ab Epiſcopo aſ- 39 ſumi, ſive ex Cathedrali, ſive ex Collegiata, ut *a Sac. Congreg. Concil.* fuit expreſſe deciſum propoſito dubio in hæc verba „ in Cauſſa Colonien. petente Archiep. Electore, an liceret pro ſervitio ſuæ Diœceſis aſſumere „ duos Canonicos ex qualibet Collegiata, ſicut licet aſſumere ex Cathedrali? Sacra Congreg. die 9. Septemb. „ 1628. cenſuit Epiſcopum poſſe uti opera duorum Canonicorum, ſive de Cathedrali, ſive de Collegiata Eccleſia, ſed non plus duobus, ſic refert Barboſa *de Canonicis cap. 25. num. 3.* Canonici ex juſta cauſſa abſentes non tenentur relinquere Subſtitutum, ac per hunc 40 interim deſervire, non obſtante immemorabili conſuetudine; ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concilii* refert Garzias *d. part. 3. cap. 2. num. 197.* & Fagnan. *in cap. Nulla 2. de Conceſſion. Præbend. num. 73.* Alia de reſidentia *vid. verb. Diſtributiones.*

Canonici tenentur recitare Officium in Choro; Nec 41 ipſis poteſt Epiſcopus concedere, ut officient in Sacriſtia, *Sac. Congreg. Epiſcop. in Signina 12. Januarii 1604.* Poteſt tamen aliquando ex cauſſa, veluti ob frigus, extra Cho- 42 rum arbitrio Epiſcopi recitari Divinum Officium in diebus Ferialibus, in diebus vero Feſtivis omnino recitandum eſt in Choro. *Sacr. Rit. Congreg. in Lunen. Sarzanen. 5. Martii 1633. Et Sac. Congreg. Epiſcop. in una S. Severini* 43 *13. Septembris* 1641. decrevit eſſe tolerandum, quod Canonici tribus menſibus anni frigidioribus recitent diebus Ferialibus Matutinum in Sacriſtia. In Choro non eſt a Canonicis inchoandum Officium ſtatim ſigno dato, ſed 44 elapſa tertia parte horæ. *Sac. Rit. Congreg. in Tarentina Chryſpoliarum 3. Septembris 1601. ad 5. Dub.* Et dato ipſo ſigno debent Canonici in Choro Officium inchoare non 45 expectato Vicario. *Eadem Sac. Rit. Cong. in Neritonen. 2. Februarii* 1606. Canonici ſub onere, & obligatione re- 46 ſtitutionis fructuum tenentur pſallere, ſeu canere in Choro cum aliis, & non ſatisfaciunt, ſi ſolum aſſiſtant, & interſint Horis, & per Cappellanos, & alios Beneficiarios pſallant, ipſi vero, vel ibi, vel Domi privatim recitent Horas, quia inſtitutio Canonicatuum eſt, non ut adſint tantum in Choro, ſed ut canendo aſſiſtant, & ob id eis dantur Diſtributiones; ut colligitur ex Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.*, ibi; Omnes vero divi„ na per ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire „ Officia .... atque in Choro ad pſallendum inſtituto „ Hymnis, & Canticis Dei nomen reverenter diſtincte, devo-

(*) *Verum, hanc Tamburini Sententiam laxitatem redolere, quis non videt?*

„ devoteque laudare; & ſic cenſuit *Sac. Congreg. Concilii*,
nam propoſito dubio; An Canonici; & alii, qui inter-
„ ſunt Divinis Officiis, ſatisfaciant eorum muneri exhi-
„ bendo ſuam præſentiam in Choro, etiam quod non
„ cantent, neque pſallant, maxime ſi allegarent, ſe toto
„ tempore meditari, vel ſubmiſſa voce dicere, quæ ab
„ aliis cantantur, vel alias pias preces tunc recitare? An
„ vero teneantur præciſe alta, & conſona voce divina
„ Officia, & Horas Canonicas recitare, cantare, & pſal-
„ lere, & aliter non ſatisfaciant muneri, & obligationi?
Eadem Sacr. Congregat. ſub die 20. *April.* 1602. cenſuit
teneri omnino pſallere, alioquin obligationi ſuæ non ſa-
tisfacere. Vide verb. Miſſa *art.* 3. *num.* 11. ubi ad id
affertur noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV. Canonici ex
47 decentia debent alta voce cantare in Choro, & Epiſco-
pus poteſt illos ad hoc hortari, ſed non cogere. *Sacra
Congregat. Rituum in Egitanenſi* 24. *Novemb.* 1602. Cano-
48 nici non tenentur ad harmonicam modulationem cantus
figurati, ſed ſatisfaciunt in magnis Feſtivitatibus, in qui-
bus Eccleſia eo cantu utitur aſſiſtendo cum debita atten-
tione Cantoribus; Ita cum pluribus a ſe citatis Barboſ. *de
49 Canonicis cap.* 34. *num.* 14. Canonici, qui ſolebant canta-
re Matutinum una hora poſt ortum Solis, non ſunt co-
gendi, ut Matutinum ante ortum Solis cantent. *Sac. Con-
greg. Rit. in Aſculana* 16. *Sept.* 1606. Canonici quamvis
50 pauci ſint, puta duo, vel tres, tenentur canere, ſeu re-
citare Officium in Choro, alias poſſunt ab Ordinario Di-
ſtributionibus punctatura privari. *Sacr. Cong. Concil. in
Nullius Orbetelli* 31. *Martii* 1696.

51 Canonici tenentur recitare in Choro Officium Defuncto-
rum, Pſalmos Graduales, & Pœnitentiales ſolum juxta
Conſtitutionem S. Pii V. & non alias. *Sacr. Congreg. Rit.
52 in Sueſſan.* 28. *Januarii* 1606. Et qui prædicta non reci-
tant, minime peccant. *Ead. Sac. Cong. in Barchinonen.*
53 10. *Januarii* 1609. Canonici recitantes in Choro Officium
B. Virginis Mariæ in Semiduplicibus, & Dominicis ex
conſuetudine, illa deinceps uti poſſunt, non obſtante Ru-
54 brica Breviarii; *Sac. Cong. Rit.* 1. *Septemb.* 1607. Cano-
nici recitantes in Choro Officium parvum B. Virginis Ma-
riæ tempore Paſchali, debent facere ſine addito Alleluja.
Sac. Rit. Cong. 28. *Martii* 1626. Canonici tamen non te-
55 nentur recitare in Choro Officium Beatæ M. V. ubi non
eſt conſuetudo; ex Bulla enim S. Pii V. incipient. *Quod
a nobis*, Romano Breviario præfixa, pro his, qui Roma-
num ritum ſervant, ſublatum eſt hoc onus, ubi contra-
ria conſuetudo illud recitandi non vigeat, quam S. Pon-
tifex non abſtulit, ſed juſſit ſervari, ut obſervat Fagnan.
56 *in cap.* 1. *num.* 35. *de celebr. Miſſar.* Immo S. Pontifex
in ipſa Conſtitutione, ut videri poteſt in principio Bre-
viarii, tollit peccati obligationem, quæ erat recitandi in
Choro Officium parvum B. Mariæ V. Defunctorum, Pſal-
57 mos Pœnitentiales, & Graduales juxta Rubricas Brevia-
rii. Canonicos cogere poteſt Epiſcopus ad præſtandum
juramentum de fideliter punctando in Choro. *Sac. Cong.
58 Conc.* 17. *Martii* 1629. Canonici non poſſunt exire a Cho-
ro, niſi petita venia Archidiacono, ſive Præſidenti per
ſalutationem ſub pœna punctationis, ut præſcripſit *Sac.
Cong. Epiſcop. in Aprutina* 18. *Aprilis* 1617. & declara-
vit *Sac. Cong. Concil. in Lucn. Sarzanen.* 4. *Junii* 1701.
59 Canonici confabulantes in Choro ſunt punctandi, & pri-
vandi Diſtributionibus tamquam abſentes, ut reſcripſit *Sac.
Cong. Epiſc. Epiſcopo Nucerino* 7. *Sept.* 1594. Canonici, &
60 Dignitates non debent in Choro habere ſtratum, ſive ta-
petum. *Sac. Cong. Rit. in Herbipolen. Præeminentiarum*
22. *Novembr.* 1698. *&* *in Urbinaten.* 23. *Januarii* 1700.
61 Canonici in Choro, vel in Eccleſia Divinis Officiis inte-
reſſentes ſine Habitu Canonicali, & Superpelliceo, de-
bent punctari. *Sac. Cong. Rit. in Lunen. Sarzanen.* 3.
62 *Martii* 1633. Canonici non debent permittere, ut Laici,
dum Divina celebrantur, ſtent, vel ſedeant in Choro.
Sac. Cong. Rit. in Compoſtellan. 4. *Februarii* 1600. Cano-
63 nicum, vel Cappellanum poteſt Ordinarius ex cauſſa juſta
comprehenſa *in capite unic. de Clericis non reſidentibus in*
6. ſine conſenſu aliorum Canonicorum, & Cappellano-
rum. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Concilii*, ut refert
64 Garzias *de Benefic. part.* 3. *cap.* 2. *num.* 407. Canonicus
Junior in Choro juxta conſuetudinem Eccleſiæ debet ſup-
plere vices Hebdomadarii abſentis, vel impediti, & non
Coadjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canonicum. *Sacr.
Congregat. Rit. in Elboren.* 15. *Aprilis* 1606.

65 Canonici tenentur quotidie ad canendam Miſſam Conven-
tualem; adeſſe enim in Eccleſiis Cathedralibus, & Colle-
giatis obligationem cantandi quotidie Miſſam Conventua-
lem tradunt communiter Doctores, præſertim *Gloſſ. in
cap. Cum Creatura* 51. *de celebrat. Miſſar.* ubi Abbas,
Joan. Andr. Fagnan., & ceteri Canoniſtæ, idque ſub
mortali, quia eſt de materia gravi, & quæ omnium plu-
rimum confert ad Divinum cultum, cui maxime detra-
heretur, immo pluſquam ſi non celebrarentur Horæ Ca-
nonicæ, cum major ſit cultus Sacrificii, quam Horarum
Canonicarum; ſtante autem gravitate materiæ conſurgit
gravis obligatio. Sic expreſſe Pignatell. *tom.* 1. *conſult.*
321. *num.* 2. *&* *conſultat.* 391.

66 Et Miſſam Conventualem canendam eſſe quotidie in
Cathedralibus, & Collegiatis pluries decrevit *Sac. Cong.
Rit. & ſignanter* 14. *Januarii* 1603. *&* *in Faventina ſub
die* 25. *Junii* 1611. *&* *ſub die* 28. *Januarii* 1612. decre-
vit Canonicos teneri omnino ad cantandam Miſſam de
Die. Et etiam in illis diebus cantant aliquam Miſſam 67
votivam; *Eadem Sac. Congr. in una Urbinatenſi* 21. *Junii*
1611. Non enim pro Miſſa votiva omitti poteſt Miſſa
Conventualis. *Eadem Sac. Congreg. in dicta Favent.
ſub die* 16. *Feb.* 1627. Et abrogatur omnis conſuetudo 68
non cantandi Miſſam de Die, ultra votivam, ſeu
pro Defunctis, *Eadem Sac. Congreg. in d. Faventi-
na ſub die* 18. *Junii*, *&* 28. *Auguſt.* 1628. Unde li- 69
cet in illis Eccleſiis, in quibus adeſt inveterata
conſuetudo cantandi Miſſam votivam de B. M. Virgine
ſingulis diebus Sabbathi, poſſit hic pius uſus, ſeu populo-
rum devotio continuari etiam in Sabbathis Feſto duplici
impeditis, non eſt tamen omittenda Miſſa Conventualis.
Eadem Sac. Cong. 2. *Decembr.* 1684. Præterea Miſſa Con- 70
ventualis in Quadrageſima, Adventu, Quatuor tempori-
bus, & ſimilibus, etiam quod in dictis diebus occurrat
Feſtum duplex, non eſt omittenda, ſed utraque Miſſa,
nempe de Sancto, & de Feria, eſt celebranda. *Eadem
Sac. Cong. in Lunen. Sarzanen.* 5. *Martii* 1633. Hinc cum 71
Canonici Eccleſiæ Cathedralis Faventinæ petiiſſent exi-
mi ab Obligatione canendi Miſſam Conventualem de Die,
quotieſcumque eadem die aliam Miſſam cantaſſent voti-
vam, vel Defunctorum, *Sac. Cong. Rit. de menſe Martii*
1631. reſpondit, *non poſſe prætermitti Conventualem*. Et
ſic jam fuerat deciſum in una Sarnen. cum enim Cano- 72
nici Cathedralis Sarnenſis ex conventione cum Epiſcop. a
nonaginta annis inita conſuevíſſent ſingulis Hebdomadis
tres Miſſas canere, videlicet Feria ſecunda pro Defunctis,
Feria quarta de Angelis, & Feria ſexta de S. Cruce; Epi-
ſcopus ſucceſſor eos compellebat ad canendam quotidie
Miſſam Conventualem præter ſupradictas; ſed cum Eccle-
ſia extra habitationes, & in loco inſalubris Cœli ſita eſ-
ſet, & in ea vix decem extarent Canonici, quorum ſæpe
aliquis ægrotabat, præterquam quod Curam habebant ani-
marum; idcirco petiiſſent benigne ſecum agi, ut ad di-
ctam Miſſam Conventualem non tenerentur, niſi in die-
bus Feſtis, *Die* 9. *Novemb.* 1613. *Sac. Cong. Concilii cen-
ſuit, quod petitur non concedendum.*

In Cathedralibus, & Collegiatis non poteſt omitti alte- 73
ra ex duabus Miſſis cantandis ob celebrationem Capituli
Canonicorum. *Sac. Cong. Rit.* 16. *Maji* 1626. Miſſa De- 74
functorum cantari debet a Canonicis juxta legem funda-
tionis, etiam in illis diebus, in quibus ex præſcripto Miſ-
ſalis cantatur alia Miſſa pro Defunctis, ut decrevit *Sac.
Cong. Conc. in una Iprem.* Cum enim in inſigni. Colle-
giata S. Petri Caſſalenſis Iprem. Diœceſis eſſent fundata
tria Beneficia, quorum poſſeſſores ſoliti erant per totum
annum viciſſim cantare Miſſam pro Fundatore dictæ Ec-
cleſiæ, & aliis Defunctis, dictaque Miſſa, & Vigilia De-
functorum decantari conſuevíſſent in Choro, quando Of-
ficium fiebat de Feria, vel Feſto ſimplici; quidam Cano-
nici dictæ Eccleſiæ ſub prætextu, quod in Miſſali Roma-
no cavetur, ut prima die cujuslibet Menſis, & ſecunda
Feria cujuslibet Hebdomadæ non impedita in Collegiatis
Eccleſiis dicantur duæ Miſſæ, una pro Defunctis, & alia
de Feria, ſeu Feſto ſimplici, prætendebant ſatisfieri di-
ctæ fundationi, ſi Miſſæ ut præfertur cantari ſolitæ, de-
miſſa voce legerentur. Unde cum quæſitum eſſet, an ſatis-
fieret, vel potius obſtaret *cap.* 5. *ſeſſ.* 25. *Sac. Congreg.
Conc.* cenſuit Miſſas cantandas eſſe juxta earum fundatio-
nem. Nec propter anniverſarium, ſeu aliam Miſſam De- 75
functorum poteſt omitti Miſſa Conventualis cantanda de
die, ſeu de Officio currente. *Sac. Rit. Cong.* 28. *Auguſti* 76
1628. Canonici pro Miſſa Conventuali, quam quotidie ce-
lebrare, & Sacrificium pro Benefactoribus, & Fundatori-
bus applicare, tenentur, nullatenus poſſunt aliam eleemo-
ſynam recipere, non obſtante contraria conſuetudine,
nec tenuitate redituum, *Sacr. Congr. Concil. in una El-
ven. die* 4. *Maii* 1646. *ad cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de Reformat.
in una Civitat. Caſtellan.* 4. *Martii* 1690. *in una Hidrunt.*
3. *Martii* 1692. *in una Cathacen.* 29. *Novembr.* 1698. &
tenet ſolide Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 321. Monacell. *part.*
1. *tit.* 2. *formul.* 4. *num.* 27. Vide Verb. *Miſſa art.* 3. *num.*
11. ubi ad id affertur noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV.
Pro hujuſmodi Miſſa Conventuali debetur Canonicis Di- 77
ſtributio ex Maſſa communi, *Sacr. Congr. Concil. in dict.
Elven. die* 23. *Febr.* 1647. & tenet Pignatell. *tom.* 1. *con-
ſul.* 322.

Canonicus, qui Miſſam ſolemnem celebrat die Domi- 78
nico, tenetur Officium Veſperarum facere eodem die poſt
prandium, non obſtante quacumque contraria conſuetudi-
ne. *Sac. Congr. Rituum in Æſina* 25. *Januarii* 1605. Ca- 79
nonicus, vel alius Sacerdos, qui celebrat Miſſam Con-
ventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum non
poteſt illam proſequi eo tempore, quo a Choro cantatur
Symbolum prædictum. *Sacr. Congr. Rituum* 17. *Decemb.* 80
1695. Non eſt facienda Altaris thurificatio in Miſſa Con-
ventuali dierum ſolemnium, ſi abſque cantu, & Miniſtris
celebretur. *Sac. Cong. Rituum* 22. *Januarii* 1701. Canoni- 81
cus Miſſam celebrans in Eccleſia, vel ex devotione, vel 82
ex obligatione, tempore, quo cantatur una hora in Cho-
ro, non dicitur interfuiſſe illi horæ, nec illius diſtribu-

tio-

tiones accipere poteſt, niſi in illa hora ad celebrandam
Miſſam ab eo, ad quem pertinet, compulſus, & juſſus
fuerit. *Sacr. Congr. Concil. in Callien. 29. Julii 1628. in re-
ſponſ. ad 4. & in Oriolen. 27. Martii 1632. in reſponſion. ad 12.*
83 Canonici Miſſam celebrantes coram Epiſcopo, non debent
ſedere in Sede cum poſtergali, ſed in ſcamno oblongo,
tapeto, vel panno cooperto, in latere Epiſtolæ, *Sac. Rit.
Cong. in Turitana 19. Maji 1614.* Canonici, & Dignitates
tenentur per ſeipſos Divina Officia obire, nec non Miſſas
majores canere illis diebus, quibus ad eas decantandas obli-
gati ſunt. *Sac. Cong. Concilii in Segobien. 21. Julii 1590.* Cano-
84 nici, & Dignitates in decantatione Miſſæ, Evangelii, Epiſto-
læ, & in functione ſimilium debent per ſe ipſos ſubire,
& exercere munera incumbentia, & annexa; Quod ſi ali-
qui legitimo impedimento detenti, ea per ſe ipſos adim-
plere non potuerint, tunc alios, ejuſdem tamen Ordinis,
& gradus, non autem inferioris, Dignitates, nempe alias
Dignitates, Canonici alios Canonicos, & Portionarii re-
ſpective Portionarios in ſua quaque Hebdomada, ne gra-
duum, & Ordinum prærogativæ confundantur, deputare
debebunt. *Sac. Rituum Congr. in Abulen. 18. Maji 1602.* At
hoc non videtur obſervari, quia paſſim Dignitate aliqua
impedita, celebrant pro ea Canonici, & alii miniſtrant,
ſicuti miniſtrarent Dignitati, & admittunt ipſa decreta
*S. C. R. in Mediolanen. 16. Maji 1643. Bellocaſtrenſ. 11. Junii
ejuſdem anni, & in Tarviſina 26. Auguſti 1645.* Miſſas Pon-
85 tificales celebrare, abſente Epiſcopo, pertinet ad primam
Dignitatem, vel ad antiquiorem Canonicum, non autem
ad Canonicum hebdomadarium. *Sacr. Congr. Rit. in Taren-
tina 10. Januarii 1597. & in Valliſoletana 11. Junii 1606.*
86 *& in Piſaurien. 21. Martii 1609.* Si vero ſit conſuetudo
immemorabilis, quod ad Canonicum hebdomadarium, vel
ad Archipresbyterum, licet non ſit prima Dignitas, vel
ad aliam Dignitatem hujuſmodi functiones ſpectant, ſer-
vanda eſt conſuetudo, quæ non tollitur per Cæremonia-
le. *Sac. Rit. Congr. in Aſten. 25. Januarii 1602. & in
Hidruntina 30. Januarii 1616. & in Monopolitana 3. Se-*
87 *ptemb. 1616.* Canonico ſolemniter celebranti pro Diacono,
& Subdiacono inſervire debent pariter Canonici, non ob-
ſtante immemorabili contraria conſuetudine, quæ potius
eſt abuſus, & corruptela. *Congr. Rit. in Calaguritana 7. Sept.
1593. in Ceneten. 14. Febr. 1617. in Colonien. 31. Martii*
1638. „ ubi declaravit, Canonico ſolemniter celebranti
„ pro Diacono, & Subdiacono, inſervire debere pariter
„ Canonicos, non autem Cappellanos, non obſtante im-
„ memoriali contraria conſuetudine allegata, quæ venit
„ prius formiter probanda, & ſubjunxit, Canonico ſo-
„ lemniter celebranti pro Diacono & Subdiacono inſervi-
„ re debere Canonicos habentes Præbendam Diaconalem,
„ & Subdiaconalem. *Et in Alexandrina 17. Maji 1719.*
ubi per Eminentiſs. Cardinalem Gabriellum propoſito du-
bio „ An Cappellani Cappellaniarum erectarum in Eccle-
„ ſia Cathedrali Alexandrina vigore diſpoſitionis quondam
„ Canonici Pomeſani teneantur inſervire in Officio Dia-
„ coni, & Subdiaconi Dignitatibus, vel Canonicis ejuſ-
„ dem Cathedralis celebrantibus in caſu &c. ab eadem Sac.
Rit. Congreg. reſponſum fuit *Negative* cum addito, ut
cauſſa amplius non proponeretur. Sic refert Urſaya *tom.*
8. *part. 2. diſcept. 29.* ubi per totum egregie id probat ad-
ductis ſolidis rationibus, & pluribus aliis ejuſdem Sacr.
Cong. Decretis: & ſignanter in *Sypontina 8. Martii 1631.
in Cluſina 20. Aprilis 1641. in Bruduſina 7. Decemb. 1658.
in Tolentina 7. Aprilis 1698. & in Nucerina Paganorum*
25. *Januarii* 1698. ubi declaratum fuit, quod Diaconus,
& Subdiaconus inſervientes Canonico celebranti debeant
eſſe etiam Canonici, ſive Juniores, ſive Antiquiores ſint
ipſo Canonico celebrantes, & non alii inferioris ordinis,
non obſtante, quod in aliqua Cathedrali non ſint diſtinctæ
Præbendæ in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales,
ut in Cathedrali Alexandrina, in cit. Nucerina Paganorum
ac variis aliis; & etiam non obſtante contraria conſuetu-
dine, quæ potius abuſus eſt, & corruptela. Vide *ibi n. 75.*
88 Dignitas prima, ſi velit functiones Epiſcopales facere,
debet etiam Miſſam canere, alias pertinent ad ſubſequen-
tes cum eadem conditione *Sacr. Congreg. Rit. in Arentina*
30. *Januarii 1612. in Tiraſonen. 1. Martii 1614. & in Neri-*
89 *tonen. eodem die & anno.* Dignitas prima, quæ vult por-
tare Sanctiſſimum Sacramentum in Proceſſione, abſente
Epiſcopo, debet Miſſam cantare; quod ſi noluerit, debet
Sanctiſſimum Sacramentum portare ea Dignitas, vel Ca-
nonicus, qui Miſſam celebraverit, *Sacr. Congr. Rit. in Baren.*
19. *Januarii* 1608. & 23. *Martii 1709. in reſponſ. ad* 4. teſte
90 Uſaya *tom. 2. part. 1. diſcept. 20. num. 19.* Nec convenit,
quod prima Dignitas celebret Miſſam ante Proceſſionem
SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor geſſet il-
lud in Proceſſione. *Eadem Sacr. Congr. Rit. 30. Junii 1632.*
91 Canonici non ſupplent vices Protonotariorum, & alio-
rum inferiorum, ſed bene vices Dignitatum. *Sac. Rit.*
92 *Congr. in Melevitana 3. Junii 1617.* Canonici, & Dignita-
tes, quæ habent annexam Præbendam cum onere can-
tandi Epiſtolam, ſive Evangelium, non tenentur mini-
ſtrare inferioribus. *Sacr. Congreg. Rit. in Salmantina 10. Ja-*
93 *nuarii* 1604. Canonici non ſunt cogendi ad cantandam Epi-
ſtolam, vel Evangelium, quando alius Canonicus, ſeu
Dignitas celebrat, niſi quando Præbendæ ſunt diſtinctæ.

Sacr. Congr. Rit. in Tarentina Cryptaliarum 7. Sept. 1605. Ca-
nonici, qui habent præbendas Diaconales, vel Subdiaconales,
tenentur miniſtrare, & inſervire Dignitatibus, & aliis
Canonicis, quando Miſſas celebrant ſolemnes, vel Veſpe- 94
ras. *Sac. Congreg. Rit. in Bituntin. 9. Februarii 1608.* Cano-
nici, Diaconi, & Subdiaconi in quibuſdam ſolemnitatibus,
etiam non celebrante Epiſcopo, cogi poſſunt ad cantandam 95
Epiſtolam, & Evangelium, non obſtante quocumque præ-
textu, vel conſuetudine in contrarium. *Sac. Rit. Cong. in
Januenſi 29. Dec.* 1602. Canonici tamen non tenentur, nec
debent cogi miniſtrare in Officio Diaconi, vel Subdiaconi
Manſionariis, & in aliis inferioribus Presbyteris celebran- 96
tibus non obſtante conſuetudine. *Sac. Congr. Rit. in Hiſpalen.*
10. *Januarii 1601. in Cadicen. 23. Novemb. 1602. & in Mater.*
5. *Junii* 1614. Aſſiſtentia, quæ fit ad Miſſam & Veſperas
debet fieri cum Pluviali. *Sac. Rit. Cong. 3. Auguſti 1602.* Ca-
nonici tenentur inſervire pro Diacono, & Subdiacono Di- 97
gnitatibus, ac eorum Coadjutoribus ſolemniter celebranti-
bus, non obſtante contraria conſuetudine. *Sac. Congr. Rit.* 98
*in Cluſina 20. April. 1641. in Brunduſina 7. Dec. 1655. in Ca-
ſalen. 28. Jan. 1690. in Tolentinaten. 7. April. 1696. & in Ne-
apolitana 25. Jan.* 1698. Et non tantum Canonici Juniores,
ſed etiam Antiani, & Antiquiores; *Sac. Cong. Rit. in Nu-
cerina Paganorum 25. Jan.* 1698. Dignitates vero nunquam
debent Canonicis celebrantibus inſervire. *Eadem Sac. Congr.* 99
Rit. in Gerunden. 3. Octob. 1699. Circa Miſſas privatas, an
poſſint Canonici eas celebrare tempore, quo Epiſcopus ſo- 100
lemniter celebrat, vel concionatur, extat deciſio Sacræ
Congregationis particularis deputatæ a Clemente XI. in
una Caſalen. pro reſolutione variorum dubiorum, inter quæ 101
„ erat dubium 18. ut ſequitur „: Decimo octavo; an Ca-
„ nonici valeant celebrare Miſſas privatas in Cathedrali tem-
„ pore, quo Epiſcopus celebrat ſolemniter, vel conciona-
„ tur, *die 11. Martii* 1708. cenſuit *ad 18. tempore celebratio-
nis ſervandum eſſe ſtatutum Eccleſiæ; tempore vero concionis
negative.* Et hæc deciſio, & reſolutio fuit a Sanctiſſimo
per Breve confirmata, ut refert Eminentiſſimus Petra *tom.
2. comment. ad Conſtitut. 1. Nicolai III. n. 17. & comment. ad
Conſtit. 1. Urbani IV. n.* 16. dicit ſe (dum erat Secretarius Con-
cilii) fuiſſe deputatum Secretarium dictæ particularis Con-
gregationis habitæ una cum Illuſtriſſimis, & Reverendiſ-
ſimis DD. Nuptio Archiepiſcopo Nicæno, & Secretario
S. C. Epiſcopor. & Regul. Inghirami Secretario S. C. Rituum,
& Marefuſco Secretario S. C. Immunitatis, coram Emi-
nentiſſimo, & Reverendiſſimo D. Cardinali Joſepho Val-
lemano.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Contra Canonicos non reſidentes ultra amiſſionem di-
ſtributionum quotidianarum poteſt Epiſcopus proce-
dere per mulctas pecuniarias, atque alio juris remedio ad 102
reſidendum ipſos compellere. Sic expreſſe *Sac. Congr. Con-
cilii in Jadren. vulgo Zara 17. Septemb.* 1610. ibi „: Sacra
„ &c. cenſuit, non intervientes Eccleſiæ, nec Divinis in-
„ tereſſentes ultra amiſſionem diſtributionum quotidiana-
„ rum, poſſe ab Archiepiſcopo per mulctas pecuniarias,
„ atque alio juris remedio compelli “. Et idem reſpondit
in *Caſtellanaten. 7. Junii 1659. & ſæpe alibi.*
Quoad reſidentiam Canonicorum advertendum eſt, quod
aliquibus peculiaribus Canonicorum Capitulis, vel ratione
paupertatis redituum, vel conſuetudinis, attento etiam
numero Canonicorum, aliorumque intervientium, ſolet 103
quandoque concedi Indultum aſſiſtendi Choro, aliiſque fun-
ctionibus per mediarias, ideſt per mediam partem ipſorum
viciſſim, ut *in Sanctæ Severinæ*, in qua ad propoſitum
„ dub. „ An omnes Canonici, & Clerus Cathedralis Ec-
„ cleſiæ S. Severinæ vigore donationis expletæ per bon.
„ mem. Archiepiſcopum Berlingerium teneantur quotidie
„ intervenire ſervitio Eccleſiæ, ſeu potius ſit indulgen-
„ dum, ut poſſint alternative, & facta diviſione per tur-
„ num, & hebdomadam intereſſe eidem ſervitio, exceptis
„ temporibus Adventus, Quadrageſimæ, Rogationum,
„ aliiſque Vigiliis, & omnibus diebus Feſtis in caſu “.
S. C. Concil. *die 13. Julii* 1725. Reſpondit: *Eſſe indulgen-
dam alternativam cum ſolitis clauſulis*; apud Theſaurum
Reſolut. *tom. 3. in d. S. Severinæ.*
Et quamvis in Cathacen. Servitii Chori eadem S. Con-
gregatio improbaſſet conſuetudinem Capituli Cathedralis 104
inſerviendi Choro per tertiarias, id eſt quod ſinguli inſer-
virent una ex ternis hebdomadibus in turno per totum
annum reſpondendo *Negative* ad dubium die 25. Novem-
bris 1698. ei propoſitum: *An liceat Capitularibus inſervire
per tertiarias in caſu* &c. Tamen repropoſita cauſa die 5.
Septemb. 1699. ad inſtantiam ejuſdem Capituli ſub conſue-
„ to dubio: „ An eſſet ſtandum, vel recedendum a De-
„ ciſis, Sacra Congregatio ſtetit in Deciſis, ſed attenta te-
„ nuitate redituum, cenſuit, ex gratia indulgendum eſſe,
„ prout benigne indulſit præfatis Capitularibus, ut toto
„ anni tempore per mediarias, ideſt per dimidiam eorum
„ partem alternis hebdomadis Miſſæ, Matutino, & omni-
„ bus horis intereſſe valeant, ita tamen ut diebus Domi-
„ nicis, & feſtis de præcepto, tempore adventus, &
„ Quadrageſimæ, ac Octavarum Nativitatis Domini, Paſ-
„ chatis Reſurrectionis D. N. Jeſu Chriſti, ac Sanctiſſimi
„ Corporis Chriſti ultra medietatem Capitularium, qui

„ non erunt de ſervitio, Miſſæ, & Veſperis inſervire teneantur *ut in lib. 49. Decr. pag. 311. & 312.* Quæ reſolutio in terminis refertur, & confirmatur in alia *Caſtri Maris Servitii Chori*. in qua ad dubium, *An ſit ſtandum, vel recedendum a Deciſis in caſu &c. Ead. S. Congr. die 30. Julii* 1735. reſpondit: „ In deciſis, ſed ex gratia indulgendum eſſe, ut inſervire poſſit per mediariam, ad formam Reſcripti in Cathacen. ſervitii Chori 5. Setemb. „ 1699. „ Sic apud Theſaur. Reſolution. *tom. 7. in d. Caſtri Maris Servitii Chori*. Conſimile Indultum conceſſum fuit Dignitatibus, & Canonicis Collegiatæ S. Mariæ Majoris *in Tranen.* in qua ad dubium „ An Dignitatibus „ & Canonicis Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ Majoris Baruli ſit concedenda gratia inſerviendi d. Eccleſiæ alternatim, & per hebdomadas in caſu &c. „ *Ead. S. C. Conc. 22. Novemb.* 1736. Reſpondit: *Affirmative cum ſolitis clauſulis*, apud Theſaur. Reſolt. *tom.* 8. & ſæpe *idem alibi*.

105 Et quia Canonici, & Beneficiati quandoque ultro progreſſi ſunt petentes ſibi impertiri Indultum inſerviendi per mediariam, etiam diebus feſtivis, *Annuendum non eſſe* reſpondit *S. Cong. Concil. in una Civitatis Caſtelli Servitii Chori*, in qua ad dubium, *An & quomodo Dignitatum, & Canonicorum precibus ſit annuendum in caſu &c.* die 14 Junii 1738. prodiit Reſcriptum: *Negative & ſerventur reſolutiones dierum 30. Januarii, & 17. April.* 1728. *& amplius*. Sic apud Theſaurum Reſolutionum *tom. 8. in d. Civitatis Caſtelli Servitii Chori*, in qua prius propoſita *die 10. Maji ejuſdem anni* 1728. afferuntur citatæ reſolutiones dierum 30. Januarii, & 17. April. 1728. Vide ibi, ubi etiam alia ad rem. Et inſuper in *Roſſanen. Servitii Chori, & diſtributionum quotidianarum*, in qua ad dubia. I. *An in omnibus diebus Dominicis, & Feſtis Dignitates, Canonici, & alii de Capitulo Miſſæ Conventuali, aliiſque Divinis Officiis intereſſe debeant, vel potius eis liceat etiam prædictis diebus per quartariam inſervire, per aſſiſtentiam nempe unius Dignitatis, quinque Canonicorum & ſex presbyterorum?* II. *An ſit locus augmento diſtributionum, quomodo; & in qua ſumma:* & quatenus affirmative. III *An donec idem augmentum non fuerit factum teneantur omnes dictis diebus Dominicis, & Feſtis Choro, & Eccleſiæ intereſſe in caſu &c. Ead. Sacr. Congr. Concil. die 1. Martii* 1738. Reſpondit: Ad I. *Affirmative quoad ſecundam. Ad* II. *habebitur in caſu recurſus cum opportunis documentis. Ad* III. *Affirmative*. Sic apud Theſaur. Reſolut. tom. 8. *in d. Roſſanen.*

106 Canonici, & Dignitates ubique ad pſallendum tenentur, non obſtante qualibet contraria conſuetudine, aut præſumptis privilegiis. Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 103. incip. *Cum ſemper* §. 25.

Supplementa Auctoris, e III. Editione.

107 EX Decreto *Sacr. Congr. Rituum 2. Septemb.* 1741. in Aquen. Canonici non tenentur extra Chorum ad Pſalmos Graduales, Pœnitentiales, Officium B. M. V. & defunctorum, cum recitanda ſint tantum in Choro, ubi eſt conſuetudo, & nequeunt Canonici ad illorum recitationem cogi, ubi recitari non conſueverunt, ut decrevit *Sac. Congr. Concil.* in Montis-alti 28. *Septem.* 1754. in qua ad dubium: „ An Canonici Eccleſiæ Cathedralis Montis-alti „ ultra Horas Canonicas teneantur quoque in Choro recitare Officium defunctorum, B. M. V. Pſalmos Pœnitentiales, & Graduales diebus in Breviario deſignatis, „ ſive potius ſit ſervanda conſuetudo in caſu &c. „ die & anno, quo ſupra reſpondit: *Servandam eſſe conſuetudinem*. Unde non eſt attendendum Decretum *Cong. Epiſc. & Regul. in Alexandrina 18. Martii* 1587. prout mendoſe refertur a Criſpino in *Viſitat. Paſtoral. par.* 2. §. 20. contrarium ſentiens quoad Officium B. M. V. cum in eo legatur tantum: *Canonicos debere hortari ad recitandum in Choro Officium B. V. diebus in Breviario præſcriptis, non autem cogi, ubi non eſt ſolitum*. Vide in noſtro tomo 8. Decreta *S. R. C.* ſub *num.* 1112. tum Appendicem Reſolutionum *S. C. C.* ſub *num.* 307.

107 Cum ab antiquo, & immemorabili tempore Canonici Eccleſiæ Cathedralis Caſalenſis diebus Dominicis, aliiſque feſtis infra annum occurrentibus, quando a Muſicis Veſperæ decantantur, conſueverint eo tempore in Choro bini, & bini Veſperas & Completorium recitare, excitatum eſt dubium, an per eum modum recitandi Completorium ſatisfaciant Canonici muneri ſuo; pro cujus declaratione Epiſcopus Caſalen. & Canonici prædicti ad Sac. Rit. Congregationem recurſum habuerunt; & Sacra eadem Congregatio, iis omnibus mature expenſis, quæ in hanc rem deducta ſunt reſcripſit: *Canonicos non ſatisfacere obligationi Chori recitando modo prædicto Completorium tempore, quo a Muſicis Veſperæ decantantur*. Vide in noſtro tomo 8. decreta *S. R. C.* ſub *num.* 1589.

109 * Ad rem placet adhuc e penu *Inſtitutionum Eccleſiaſt.* Benedicti XIV. proferre ſequentia. Canonici, & beneficiati tenentur ex jure Eccleſiaſtico recitare Officium divinum cum eo diſcrimine, ut beneficiati ubique locorum poſſint huic muneri ſatisfacere, Canonici vero Cathedralium, vel Collegiatarum præſtare id in choro tenentur. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 7.

110 Nec ſolum tenentur aſſiſtere, ſed etiam alta voce recitare, & aſſociare cantum Horarum Canonicarum, nulli in contrarium obſtante conſuetudine, ut ex diſpoſitione S. Concil. Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* evincitur. Idcirco tenentur Canonici, & alii addicti Choro
cantum Gregorianum addiſcere, ut in folio exhibito S. 111
Congregationi in cauſa Murina Manſionariæ *die 13. Novemb.* 1735. a Secretario ejuſdem Congregat. demonſtratur *Inſtit. Eccleſ.* 107. §. 16.

In Tridentino quidem injunctum eſt, ut omnes *divina per* 112
ſe, & non per ſubſtitutos compellantur obire officia, ſed ut cenſuit Sac. Congregatio, non eſt ſublata Capitularibus facultas *ſeſe invicem ſubſtituendi, dummodo ſubſtituens & ſubſtitutus eidem ſervitio adſcripti non ſint*. Cavendum eſt tamen, ne nimis frequentes ſint illæ ſubſtitutiones. Non
poſſunt uti hac facultate illi Canonici, qui extra civita- 113
tem, vel ſuburbia conſiſtunt. Nec ea uti poteſt niſi Canonicus, vel Manſionarius, non vero coadjutores eorum, ut ex pluribus Decretis Sac Congreg. *ibid.* §. 17. 18.

Si Chorus Eccleſiæ afficiatur incommodis, puta hiema- 114
li tempore, poteſt adaptari eidem muneri præſtando aliqua Cappella ejuſdem Eccleſiæ, ut ex decreto Sacr. Congregat. *ibid* §. 19.

In ordine ad recitationem Horarum præfertur illa ſen- 115
tentia, quæ docet, eos, qui horis admiſcent jocos, riſus, & cachinnos &c. & confabulationes in choro, reos eſſe peccati gravis, & ad reſtitutionem teneri, *ibidem* §. 25.

In Decretali *Dolentes, de celebrat. Miſſar.* pœna in eos, 116
qui hæc ſimilia agunt, ſuſpenſio indicitur, hæc tamen ſuſpenſio eſt ferendæ, non latæ ſententiæ; ut explicavit Honorius III. in *cap. 3. de vita & honeſt. Clericor.* inſerto in quinta compilatione Decretalium edita a Cironio; *ibid.* §. 29.

Mos non mulctandi Canonicos, niſi cum ſupervenerint 117
in Choro poſt abſolutum primum nocturnum cum lectionibus, vel poſt ſex priores pſalmos in matutinis de feria, etiamſi conſuetudo adſit, reprobatur a S. Congregatione Concilii in *Interamnen. Viſitationis die 25. Mari 1674. ibid.* §. 23.

Miſſa Conventualis quamquam non veniat nomine Ho- 118
rarum Canonicarum, venit tamen nomine Officii, quare ſi Cathedralis, & Collegiatarum Canonici tenentur ad quotidianum Officium divinum, tenentur etiam ad quotidianam celebrationem ejuſdem Miſſæ. §. 11.

Immemorabilis conſuetudo non excuſat Canonicos Ca- 11
thedralium, & Collegiatarum inſignium a reſidentia; bene tamen in Collegiatis non inſignibus & ruralibus, in quibus adeo tenues ſunt reditus, ut Canonici aliunde non habentes, unde vivant, non habent. *Ibid.* §. 31. ex Decret. S. Congreg.

Abſentia a Choro per tres menſes non intelligitur per- 120
miſſa a Tridentino, ſi Eccleſiæ Conſtitutiones ſervitium totius anni abſque ulla intermiſſione requirant; qua in re nulla contraria conſuetudo, etiam immemorabilis admittitur, ut cenſuit Sac. Congreg. in ſuo Decreto *Ibid.* §. 36. *Ibid.* §. 34.

Ad vacationem trium menſium conceſſam a Tridentino 121
non requiritur licentia Epiſcopi, ſi tamen intra diœceſim conſiſtant; requiritur autem viciſſim, ſi ſe ab illa abſentent; petita tamen non debet ab Epiſcopo negari; ita ex Decretis Sac. Congreg. *Ibid.* §. 36.

Canonici vigore trimeſtris a Concilio Trident. ſibi con- 122
ceſſi non poſſunt ſimul abeſſe a Choro ultra tertiam partem uno & eodem tempore, nec vacationem hanc obtinere poſſunt tempore Quadrageſimæ, & Adventus, & in Feſtis ſolemnioribus. Ita ex Decreto Sacr. Congr. *Ibid* §. 34.

Pro abſentibus habentur, qui abſunt ab Eccleſiæ ſer- 123
vitio tot vicibus, ut præſcripta quantitas trium menſium annuo ſpatio ſuperetur. Hinc Sacra Congregatio decidit pluſquam trimeſtrem valere, ut cenſeantur abſentes; nec approbavit illos, qui calculum conficiebant ab hora, & non a die in diem, ita ex Decreto Sacræ Congregat. *Ibid.* §. 33. 33.

Abſentes a ſervitio tempore vacationis non lucrantur 124
diſtributiones quotidianas, niſi conceſſæ ſint illis a Conſtitutionibus confirmatis a SS. Pontificibus ante Concilium Trident. Ita ex Decreto S. Congr. *Ibib.*

Canonici, qui abfuerint ultra trimeſtre non ſunt citan- 125
di, ut veniant ad ſervitium Eccleſiæ, qua in re differunt a Curatis non reſidentibus, qui ex Concilii præſcripto citandi, vel admonendi ſunt, ut contra illos procedatur. Vocandi ſunt igitur Canonici, ut deducant cauſam, cur non debeant privari medietate, ſive omnibus fructibus, juxta præſcriptum Sacr. Cong. Conc. Ita ex Decreto S. Congreg. *Ibid.* §. 37.

Porro ut tunc procedatur ad privationem Canonicatus, 126
præcedere debet trium annorum abſentia, tum expediendæ ſunt tres citationes contra abſentem, qui dein expectandus eſt per ſex menſes, iiſque elapſis, ſi non compareat, ad ſententiam privationis procedatur. Ita ex Decretis Sacr. Congreg. *Ibid.*

Attamen intra hoc triennium expectationis procedi po- 127
teſt ad ſuſpenſionem delinquentis, juxta diſpoſitionem *cap. Ex tua, de Cler. non reſid.* Quod etiam fieri poteſt inchoata jam via procedendi a Concilio præſcripta; attamen tunc pergendum non eſt ad ſententiam privationis. Ita ex Decret. Sacr. Cong. *Ibid.* §. 38.

Alia ad rem vide verb. *Diſtributiones*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 RESidentia Canonicorum Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum, non debet amplius regulari a ſtatutis, & conſuetudinibus earumdem Eccleſiarum, ſed a Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 2. de Reform.*, quod injungendo Canonicis onus reſidentiæ, contrariis omnibus conſuetudinibus, & ſtatutis derogavit, ut aliis cumulatis firmavit Rota *in Monaſterien. Parochialis 16. Februarii 1748. §. 6. coram Illuſtriſſimo Migazzi, & 28. Junii ejuſdem anni 1748. §. 3. coram bon. memor. Lan.*

2 At non omittendum eſt, Summum Pontificem Benedictum XIV., uti ipſe refert *Inſtit. Eccleſ. 107. in principio* conſilio Sac. Congregationis Concilii Interpretis Decretum edidiſſe tenoris ſequentis: *Sanctiſſimus Dominus etiam ex ſententia Sac. Congregationis Concilii declaravit, immemorabilem conſuetudinem non excuſare a reſidentia in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus. In Collegiatis autem non inſignibus poſſe excuſare, dum tamen ſint rurales, prorſus deſtituta, & in quibus nunquam antea ſupra hominum memoriam ſolitum eſſet reſidere, aut quæ adeo tenuis reditus eſſent, ut Canonicus aliunde non habentes unde vivant, alere non poſſent.*

3 Quæſtionis eſt, an Canonici, qui ſpatio plurium annorum, decem ſcilicet, viginti, triginta &c. non reſederunt, puniri queant privatione Canonicatuum, non ſervato ordine præſcripto a Concilio Tridentino cap. 12. ſeſſ. 24. de Reform. *de quo Auctor n. 23?* Negavit Rota *in Tuder. ſervitiorum ſuper privatione 17. Aprilis 1752. §. 3. coram bon. mem. Amadeo.*

De ſervitio, quod Canonici præſtare debent Choro,
tum de aliis, quæ agit hic Auctor, conſule pro re nata
4 mox dictum Summum Pontificem Benedict. XIV. *d. Inſtitut. Eccleſ. 107. a §. 1. ad finem.*

ARTICULUS VI.

Canonici, quoad aſſociationem, & aſſiſtentiam debitam Epiſcopo.

SUMMARIUM.

1 *Canonici tenentur in eorum habitu Canonicali accedere ad Domum Epiſcopi, & illum aſſociare ad Eccleſiam celebraturum, vel Divina Officia auditurum cum Cappa accedentem, & finito Officio in reditu aſſociare.*

2 *Et ad hoc tenentur non ſolum ex urbanitate, ſed ex debito.*

3 *Etiamſi Domus non ſit contigua Eccleſiæ, dummodo non multum diſtet.*

4 *Etiamſi diſtet per ſpatium 60. paſſuum.*

5 *Etiamſi diſtet per ſpatium 100. paſſuum.*

6 *Etiamſi diſtet per ſpatium 160. paſſuum.*

7 *Immo Canonici tenentur accedere ad palatium Epiſcopi ad effectum eundem aſſociandi ad Eccleſiam, non obſtante diſtantia Cathedralis 200. & ultra paſſuum.*

8 *Si vero palatium Epiſcopi ſit longe diſtans, debet aſſociari ex aliquo loco ad hoc deputato prope Eccleſiam, vel Eccleſiæ ipſius atrio, aut ſcalis vicino.*

9 *Ut Canonici in debita aſſociatione Epiſcopi deeſſe non poſſint, & Officia Divina non turbentur, debet Epiſcopus certam horam ſui adventus tempore congruo ſtatuere, & ſignificare.*

10 *Et determinata, ac ſtabilita cum Epiſcopo certa hora Officii, ſi dato ultimo ſigno Campanæ non veniat Epiſcopus, poſſunt Canonici incboare Officium, etiam non expectato Epiſcopo.*

11 *Si Epiſcopus poſt inchoatum Officium, ad Eccleſiam deſcendat, tunc ſatis erit, ſi quatuor, vel quinque Canonici ei obviam eant; & major pars Canonicorum in Choro remaneat.*

12 *Vel ſaltem duo ex Canonicis tenentur ex Choro diſcedere, & obviam ire Epiſcopo porrigentes Aſperſorium.*

13 *Et eidem ſi Epiſcopus venit eo tempore, quo poſt decantatum Evangelium Concio inchoatur.*

14 *Quod ſi finita concione velit domum redire, nec pariter Canonici omnes debent deſerere Miſſam; ſed tantum tres, vel quatuor Epiſcopum uſque ad portam comitentur, & ſtatim redeant.*

15 *Sed ſi poſt finitam Miſſam velit diſcedere, nec expectare, quod hora ſexta recitetur, quæ de conſuetudine Eccleſiæ immediate finita Miſſa cantari ſolet, Canonici omnes ſaltem uſque ad portam Eccleſiæ comitentur.*

16 *Si vero diſcedat perſolutis Divinis Officiis, tenentur illum aſſociare uſque extra portam Eccleſiæ, vel uſque ad primum atrium Domus Epiſcopi, quando domus eſt contigua Eccleſiæ.*

17 *Epiſcopum aſſociare uti ſupra tenentur etiam Dignitates, licet Cæremoniale tantum Canonicos exprimat.*

18 *Canonici, & Dignitates non tenentur aſſociare, & reaſſociare Epiſcopum toties quoties accedit ad Eccleſiam, & ab illa recedit, ſed ſolum in ſolemnioribus diebus, quibus cum Cappa ad celebrandum, aut ad aſſiſtendum Divinis Officiis, vel ad Pontificalia exercenda accedit.*

19 *In cæteris vero diebus, quibus Epiſcopus private ſine Cappa, vel ex alia cauſſa ad Eccleſiam accedere voluerit, non tenentur niſi ex voluntate, & urbanitate hæc obſequia ei præſtare, & ſatis eſt ſi aliqui ex Canonicis, & Dignitatibus ad oſtium Eccleſiæ accurrant, cui Dignior Aſperſorium cum aqua benedicta miniſtrare debet, & abeuntem ſimiliter uſque ad oſtium comitentur.*

20 *Si autem extet conſuetudo, quod Canonici ſoleant aſſociare Epiſcopum a Cubiculo, ſeu a Camera deputata quoties cum Cappa accedit ad Eccleſiam, ut celebret, & Divinis Officiis aſſiſtat etiam in Dominicis diebus, & aliis Feſtivitatibus per annum, talis conſuetudo ſervanda eſt.*

21 *Immo Canonici tenentur Epiſcopum aſſociare; & reducere etiamſi Cappa non utatur, quando pro loci, aut Provinciæ conſuetudine, aut alias Cappa uti non ſolet, aut ejus loco alium habitum ferre ſolet.*

22 *Canonici omnes non tenentur aſſociare Epiſcopum ab eo Altari, in quo Miſſam planam celebravit, ad Sedem Epiſcopalem, ſi voluerit Miſſæ Conventuali aſſiſtere.*

23 *Canonici non tenentur, niſi ex urbanitate, aſſociare Epiſcopum venientem ad Cameram Capitularem.*

24 *Canonici, & Dignitates aſſociantes per Civitatem eorum Epiſcopum Cardinalem non collegialiter, nec cum habitu Canonicali, debent illum anteire, non autem ſequi.*

25 *Canonici omnes non tenentur ire obviam Epiſcopo Suffraganeo venienti ad Eccleſiam ad celebrandum nomine Epiſcopi proprii, uſque ad Cubiculum, ſicut tenentur ire obviam Epiſcopo proprio, ſed ſatis eſt ut Suffraganeo aliqui Canonici obviam procedant uſque ad portam Eccleſiæ.*

26 *Si Suffraganeus de licentia Epiſcopi deferat Cappam, tenentur duo Canonici ire uſque ad oſtium Eccleſiæ; Et Dignior porrigat ei Aſperſorium, quo Suffraganeus ſeipſum tantum aſpergat, & pariter eum aſſocient in reditu uſque ad eumdem locum.*

27 *Aſſiſtentia a Canonicis, & Dignitatibus debita Epiſcopo, facienda eſt ſecundum Cæremoniale Romanum.*

28 *Et hujus Cæremonialis diſpoſitionem tenetur Epiſcopus omnino obſervari facere in Cathedrali, & in aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis.*

29 *Niſi tamen adſit laudabilis, & immemorabilis conſuetudo in contrarium.*

30 *Cæremoniale enim non tollit immemorabiles, & laudabiles conſuetudines, ſed abuſus.*

31 *Canonici, Dignitates, & Portionarii tenentur aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, aut alia Pontificalia exercenti.*

32 *Epiſcopo celebranti aſſiſtere tenentur prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum Miniſtros, qui cantant Evangelium, & Epiſtolam.*

33 *Aſſiſtere enim Epiſcopo debent Digniores, & honoratiores.*

34 *Et per hoc a prima Dignitate, ſeu Digniore in Ordine Sacerdotali conſtituto, aſſiſtentia cum Pluviali Epiſcopo celebranti facienda eſt.*

35 *Talis prima Dignitas ſeu Dignior in caſu, quo recuſet ſic Epiſcopo aſſiſtere, cogendus eſt pœnis, & Cenſuris Eccleſiaſticis.*

36 *Prima Dignitas debet aſſiſtere Epiſcopo celebranti, licet ſit unica, & ad aſſiſtendum poteſt cogi ſub eiſdem pœnis, & Cenſuris.*

37 *Archidiaconus non poteſt aſſiſtere Epiſcopo in habitu Prælatitio non Chorali, licet ſit Protbonotarius.*

38 *Conſuetudo, ut Dignitates, & Canonici Mitram, Gremiale, & Thuribulum, ac ſimile miniſtrent Epiſcopo, ſervanda eſt.*

39 *Aſſiſtentia duorum Canonicorum ſemper convenit Epiſcopo loci Ordinario tantum, ſive celebret, ſive Divinis aſſiſtat, maxime quando eſt paratus.*

40 *Et hi duo Canonici aſſiſtentes debent eligi ex numero Diaconorum, quando Præbendæ ſunt diſtinctæ.*

41 *Canonici duo Diaconi aſſiſtentes, & non Presbyter aſſiſtens debent elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat Altare.*

42 *Canonici iidem aſſiſtere debent Epiſcopo, quando facit Ordinationes, tam ſi faciat cum Miſſa ſolemni, quam ſi faciat cum Miſſa privata.*

43 *Canonici Diaconi non debent hinc inde aſſiſtere Epiſcopo, dum is accedit ad Eccleſiam, niſi quando eſt paratus cum Pluviali, & Mitra.*

44 *Canonici, qui aſſiſtunt Epiſcopo cum Cappa, non tenentur ei ponere, & deponere biretum, ſicut tenentur ei ponere, & deponere Mitram, ſed debet Epiſcopus, ſibi de per ſe extrahere.*

45 *Cano-*

45 *Canonici tenentur, & cogi poſſunt ab Epiſcopo, ut ſibi miniſtrent, & inſerviant non modo in Cathedrali, verum etiam in quibuſcumque Civitatis Eccleſiis, ad quas ad publicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas Epiſcopum ire contigerit; non tamen extra Civitatem.*

46 *Dummodo in Cathedrali numerus ſufficiens Canonicorum, & Magiſtrorum remaneat, & Officium, & Servitium Chori non deſeratur.*

47 *Non tamen poſſunt Canonici cogi ad aſſiſtendum Epiſcopo, ſi acceſſerit ad alias Eccleſias ad celebrandum private.*

48 *Immo neque tenentur Canonici aſſiſtere Epiſcopo Miſſam private celebranti in ipſa Cathedrali.*

49 *Et quatenus Epiſcopo in his Miſſis privatis inſerviant, non gaudent diſtributionibus.*

50 *Si tamen ex conſuetudine Eccleſiæ aſſiſtere tenerentur, talis conſuetudo eſſet obſervanda, & Canonici aſſiſtentes non amitterent Diſtributiones quotidianas.*

51 *Canonici Cathedralis, ſi adſint, debent inſervire Epiſcopo Pontificalia exercenti; & non alii inferiores.*

52 *Immo ad Canonicos, & Dignitates Cathedralis, ſi adſint, pertinet aſſiſtere Epiſcopo Pontificaliter celebranti, etiam in Eccleſia Collegiata, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium, etiamſi numerus alioquin ſufficiens ſit Presbyterorum.*

53 *Et hoc procedit etiam quando Epiſcopus celebrat aut Miſſa, ſeu Veſperis ſolemnibus quacumque ex cauſſa intereſt in Eccleſiis exemptis, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectis intra fines tamen ſuæ Diœceſis exiſtentibus. Vide tamen verb.* Aſſiſtentia num. 25.

54 *Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo, quando nomine proprii Epiſcopi functiones Pontificales exercet.*

55 *Eadem enim obſequia præſtanda ſunt Epiſcopo Delegato, quæ præſtari debent Deleganti.*

56 *Canonicorum duorum aſſiſtentiam habere non debet Epiſcopus Suffraganeus ultra Diaconum, & Subdiaconum, qui ſunt cantaturi Evangelium, & Epiſtolam, ſicut haberet proprius Epiſcopus.*

57 *Si tamen conſuetudo antiqua id permitteret, ut Suffraganeus haberet aſſiſtentiam aliorum duorum Canonicorum, præter Diaconum, & Subdiaconum, eſſet obſervanda.*

58 *Canonici, & Dignitates omnes non debent aſſiſtere parati, quando Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrat, ſed in habitu ordinario, ſicut & quando facit Ordinationes, Conſecrationes, vel alias ſimiles functiones pro Ordinario; quo caſu illi tantum debent accipere paramenta, qui ſunt neceſſarii in miniſterio.*

59 *Canonici Diaconi aſſiſtentes non tenentur, immo non debent inſervire Archiepiſcopo de Bugia, ſeu Candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Cappellanum; & non poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Archiepiſcopo in Miſſis privatis præter conſuetudinem.*

60 *Canonici autem, ſeu Dignitates, qui aſſiſtunt juxta conſuetudinem Eccleſiæ Archiepiſcopo privatim celebranti in Eccleſia Cathedrali, non amittunt Diſtributiones quotidianas.*

61 *Canonici enim, & Dignitates, dum ſunt in debita aſſiſtentia apud Epiſcopum, intelliguntur præſentes in Choro tam in Eccleſia Cathedrali, quam in alia Eccleſia.*

62 *Quanam aſſiſtentia facienda ſit a Canonicis Epiſcopo conciones habenti?*

1 CAnonici tenentur in eorum Habitu Canonicali accedere ad Domum Epiſcopi & illum aſſociare ad Eccleſiam celebraturum, vel Divina Officia auditurum cum Cappa accedentem, & finito Officio in reditu aſſociare.
Cæremonial. Epiſcopor. cap. 15. ibi: *Cum Epiſcopus rei Divinæ peragendæ cauſſa ad Eccleſiam venturus erit, ſive ipſemet celebraturus ſit, ſive alter, debent Canonici omnes in eorum Eccleſiaſtico, & Canonicali habitu appropinquante hora ad illum accedere, eumdemque Cappa indutum ex aula, ſive camera, quam ad hoc deſtinavit ad Eccleſiam progredientem comitari, & deducere;* & paulo inferius; *In redeundo idem ordo ſervetur.* Et ſic etiam cenſuit *Sac. Congr. Rit. in Raguſina 8. Martii 1617. & in Tarviſina 10. Januarii 1719.*
2 *& in Piſaurien. 22. Martii* 1653. Et ad hoc tenentur, non
ſolum ex urbanitate, ſed ex debito. *Sac. Rit. Congreg. in*
3 *Salamatina 16. Julii* 1605. Etiamſi Domus non ſit conti-
gua Eccleſiæ, dummodo non multum diſtet. *Eadem Sac. Congregat. Rit. in Oſcen. 16. Maji 1601. & in Conimbrien. 6.*
4 *Julii* 1621. Etiamſi diſtet per ſpatium 60. paſſuum, qui
habetur pro modico ſpatio. *Ead. Sacr. Congreg. in Theati-*
5 *na 14. Decembr. 1602. & in Tifernaten. 5. Julii 1603.*
Etiamſi diſtet per ſpatium 110. paſſuum. *Ead. Sac. Congr.*
6 *in Elven. 10. Januar.* 1604. Etiamſi diſtet per ſpatium 160.
paſſuum. *Ead. Sac. Congreg. in Tarracinen. 20. Aug.* 1622.
7 Immo Canonici tenentur accedere ad Palatium Epiſcopi
ad effectum eumdem aſſociandi ad Eccleſiam, non obſtante diſtantia Cathedralis 200. & ultra paſſuum. *Sac. Rit. Congreg. in Tarritana 26. Apr. 1704. ad 6.* ut refert Monacell. *tom. 4. in ſupplement. ad tertium tom. n.* 153. Si ve-
8 ro Palatium Epiſcopi ſit longe diſtans, debet aſſociari ex
aliquo loco ad hoc deputato prope Eccleſiam, vel Eccleſiæ ipſius atrio, aut ſcalis vicino. *Eadem Sac. Congreg. in*
d. Oſcenſ. 16. Maji 1601. Ut Canonici in debita aſſocia- 9
tione Epiſcopi deeſſe non poſſint, & Officia Divina non turbentur, debet Epiſcopus certam horam ſui adventus tempore congruo ſtatuere, & ſignificare. *Sacr. Congr. Rit. in Alberen. & Oſcenſ. 16. Maji 1601., & in Placentina Compoſtella. 4. Julii 1615. in reſp. ad primum Dubium.* Et deter- 10
minata, ac ſtabilita cum Epiſcopo certa hora Officii, ſi dato ultimo ſigno Campanæ, non veniat Epiſcopus, poſſunt Canonici inchoare Officium, etiam non expectato Epiſcopo. *Eadem Sac. Congr. in d. Placentina in reſp. ad quintum dubium, & in Salamantina 16. Julii 1605.* Si Epiſcopus poſt
inchoatum Officium ad Eccleſiam deſcendat, tunc ſatis 11
erit, ſi quatuor, vel quinque Canonici obviam eant, & major pars Canonicorum in Choro remaneat. *Ead. Sacra*
Congr. in d. Placentina in reſp. ad primum dubium. Vel ſal- 12
tem duo ex Canonicis tenentur ex Choro diſcedere, & obviam ire Epiſcopo porrigentes Aſperſorium, ut *ead. Sacr. Congr. cenſuit in Lunen. Sarzanen. 3. Martii* 1633. his verbis; *Sac. Cong. Rit. cenſuit: quod Epiſcopo venienti ad Eccleſiam, dum in Choro a Canonicis recitantur Horæ Canonicæ, ſaltem duo ex Canonicis teneantur a Choro diſcedere, & obviam*
ire porrigentes Aſperſorium. Et idem ſi Epiſcopus venit eo 13
tempore, quo poſt decantatum Evangelium concio inchoatur. *Eadem Sacr. Congr. in d. Placentin. in reſp. ad ſe-*
cundum dubium. Quod ſi finita concione, velit Domum 14
redire, nec pariter Canonici omnes debent deferere Miſſam, ſed tantum tres, vel quatuor Epiſcopum uſque ad portam comitentur, & ſtatim redeant. *Ead. Sac. Congr. in d.*
Placentina in reſp. ad tertium dubium. Sed ſi poſt finitam 15
Miſſam velit diſcedere, nec expectare, quod Hora ſexta recitetur, quæ de conſuetudine Eccleſiæ immediate finita cantari ſolet, Canonici omnes ſaltem uſque ad portam Eccleſiæ comitentur. *Ead. Congr. in Placentina in reſp. ad*
quartum dubium. Si vero diſcedat perſolutis Divinis Offi- 16
ciis, tenentur illum aſſociare uſque extra portam Eccleſiæ, vel uſque ad primum atrium Domus Epiſcopi, quando Domus eſt contigua Eccleſiæ. *Ead. Sacr. Congr. in d. Placent. in reſp. ad ſextum dubium; & in Piſaurien. 13. Sept.*
1646. Epiſcopum aſſociare, uti ſupra, tenentur etiam Di- 17
gnitates, licet Cæremoniale tantum Canonicos exprimat. *Sacr. Congreg. Rit. in Peruſina 21. Aug.* 1601.

Canonici, & Dignitates non tenentur aſſociare, & reaſ- 18
ſociare Epiſcopum toties, quoties accedit ad Eccleſiam, & ab illa recedit, ſed ſolum in ſolemnioribus diebus, quibus cum Cappa ad celebrandum, aut ad aſſiſtendum Divinis Officiis, vel ad Pontificalia exercenda accedit; *Sac. Rit. Congr. in Peruſina 20. Nov. 1601. & in d. Placen-*
tina in reſp. ad primum dubium In ceteris vero diebus, qui- 19
bus Epiſcopus private ſine Cappa, vel ex alia cauſſa ad Eccleſiam accedere voluerit, non tenentur, niſi ex voluntate, & urbanitate hæc obſequia ei præſtare, & ſatis eſt, ſi aliqui ex Canonicis, & Dignitatibus ad oſtium Eccleſiæ accurrant, cui dignior Aſperſorium cum aqua benedicta miniſtrare debet, & abeuntem ſimiliter uſque ad oſtium comitentur. *Ead. Sac. Rit. Cong. in d. Peruſina 20. Decemb. 1601. Brunduſina 2. Martii 1603. Aſculana 16. Decemb. 1606. Ripana 24. Octob. 1909. Sarzanen. 12. Mart. 1618. Tarviſina 19. Januar. 1619. Sarnenſ. 30. Mart. 1619. Lima-*
na in Indiis 29. Maji 1621. Si autem extet conſuetudo, 20
quod Canonici ſoleant aſſociare Epiſcopum a Cubiculo, ſeu a camera deputata quoties cum Cappa accedit ad Eccleſiam ut celebret, & Divinis Officiis aſſiſtat etiam in Dominicis diebus, & aliis Feſtivitatibus per annum, talis conſuetudo ſervanda eſt. *Sacr. Congr. Rit in Ripana 30. Jan.*
1610. Immo Canonici tenentur Epiſcopum aſſociare, & 21
reducere, etiamſi Cappa non utatur, quando pro loci, aut Provinciæ conſuetudine, aut alias, Cappa uti non ſolet, aut ejus loco alium habitum ferre ſolet. *Sacr. Congr. Rit. in Elboren. 8. Mart.* 1600. Canonici omnes non tenen-
tur aſſociare Epiſcopum ab eo Altari, in quo Miſſam pla- 22
nam celebravit, ad Sedem Epiſcopalem, ſi voluerit Miſſæ Conventuali aſſiſtere. *Sacr. Congr. in Typhernaten. 5. Jul.* 1603.

Canonici non tenentur, niſi ex urbanitate aſſociare Epi- 23
ſcopum venientem ad cameram Capitularem. *Sacr. Congr. Rit. in Salamant. 16. Jul.* 1605. Canonici & Dignitates aſ-
ſociantes per Civitatem eorum Epiſcopum Cardinalem 24
non collegialiter, nec cum abitu Canonicali, debent illum anteire, non autem ſequi. *Sac. Congr. Rit. in Pata-*
vien. 4. Jul. 1626. Canonici omnes non tenentur ire obviam 25
Epiſcopo Suffraganeo venienti ad Eccleſiam, ad celebrandum nomine Epiſcopi proprii uſque ad cubiculum, ſicuti tenentur ire obviam Epiſcopo proprio, ſed ſatis eſt, ut Suffraganeo aliqui Canonici obviam procedant uſque ad portam Eccleſiæ. *S. Congr. Rit. in Bracharen. 1. Sept.* 1607.
Si Suffraganeus de licentia Epiſcopi deferat Cappam, te- 26
nentur duo Canonici ire uſque ad oſtium Eccleſiæ; Et Dignior porrigat ei Aſperſorium, quo Suffraganeus ſeipſum tantum aſpergat, & pariter eum aſſocient in reditu uſque ad eumdem locum. *Sac. Congreg. Rit. in Veliterna 6. Septemb. 1698. in reſponſione ad primum dubium.*

Aſſiſtentia a Canonicis & Dignitate debita Epiſcopo fa- 27
cienda eſt ſecundum Cæremoniale Rom. *Sac. Cong. Rit. in una*

Viſen. 31. *Jun.* 1605. *in una Alexandrina* 15. *Mart.* 1607. *&*
28 *in Mexicana* 4. *April.* 1620. Et hujus Cæremonialis di-
ſpoſitionem tenetur Epiſcopus omnino obſervari facere in
Cathedralibus, & in aliis Eccleſiis ſuæ Diœceſis. *Ead.*
29 *Sacr. Congr. in Angrenſ.* 15. *Decemb.* 1632. Niſi tamen adſit
laudabilis, & immemorabilis conſuetudo in contrarium,
30 ut in *Salernitana* 16. *Julii* 1605. Quia Cæremoniale non
tollit immemorabiles, & laudabiles conſuetudines; ſed
abuſus. *Eadem Sacr. Congr. in Salamantina* 20. *Jan.* 1604.
Cæſaraugustana 10. *Aprilis* 1604. *Mantuana* 19. *Jun.* 1604. *Ter-
nacenſi* 26. *Januar.* 1612. *Brunduſina* 17. *Septemb.* 1623. *Fo-
roliv.* 4. *April.* 1615. *Hydruntina* 30. *Januar.* 1616. Unde
31 Canonici, Dignitates, & Portionarii tenentur aſſiſtere
Epiſcopo ſolemniter celebranti, aut alia Pontificalia exer-
centi. Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 12. *verſ.*
32 *& Epiſcopo Celebranti*. Et ſic Epiſcopo celebranti aſſiſtere
tenentur prima Dignitas, & duæ aliæ Dignitates, vel
Canonici præter Diaconum, & Subdiaconum Miniſtros,
qui cantant Evangelium, & Epiſtolam. *Sacr. Congr. Rit.*
33 *in una Lucenſi de anno* 1609. Aſſiſtere enim Epiſcopo de-
bent digniores, & honoratiores. *Ead. Sacr. Congr. in Ca-
lagurritana* 1. *Jul.* 1601. Et per hoc a prima Dignitate;
ſeu Dignitate in Ordine Sacerdotali conſtituta, aſſiſten-
34 tia cum Pluviali Epiſcopo celebranti facienda eſt. *Ead.
Sacr. Congr. in Reatina* 10. *Jan.* 1609., *& in Vercellenſ.* 7.
35 *Aug.* 1610. Et talis prima Dignitas, ſeu dignior in caſu,
quo recuſet ſic Epiſcopo aſſiſtere, cogendus eſt pœnis,
& Cenſuris Eccleſiaſticis. *Eadem Sacr. Congr. in dicta
Reatina* 10. *Junii* 1609., *&* 28. *Maji* 1616. Prima Di-
36 gnitas debet aſſiſtere Epiſcopo celebranti, licet ſit unica,
& ad aſſiſtendum poteſt cogi ſub eiſdem pœnis, & cen-
ſuris. *Eadem Sacr. Congr. in Calagurritana* 12. *Decemb.* 1620.
37 Archidiaconus non poteſt aſſiſtere Epiſcopo in habitu Præ-
latitio non Chorali, licet ſit Protonotarius. *Ead. Congr.* 6.
Martii 1610. Conſuetudo, ut Dignitates, & Canonici
38 Mitram, Gremiale, & Thuribulum, ac ſimile miniſtrent
Epiſcopo, ſervanda eſt. *Eadem Sacra Congr. in Lamac.* 5.
Julii 1603. Aſſiſtentia duorum Canonicorum ſemper con-
39 venit Epiſcopo loci Ordinario, tantum ſive celebret, ſi-
ve Divinis aſſiſtat: maxime quando eſt paratus *Eadem
Congr. in Æſina* 20. *Aug.* 1602. *in Sarnen.* 21. *Aug.* 1604.
40 *in Granat.* 10. *Maji* 1608. *& in Cæſaraugustana* 9. *Maji*
1696. Et hi duo Canonici aſſiſtentes debent eligi ex nu-
mero Diaconorum, quando præbendæ ſunt diſtinctæ.
Ead. Sacra Congr. in Nolana 13. *Maji* 1603., *& in Placen-
tina Provincia Compoſtellana* 15. *Maji* 1607. *in reſponſ. ad Se-
ptimum dubium*. Canonici duo Diaconi aſſiſtentes, & non
41 Presbyter aſſiſtens, debet elevare fimbrias Pluvialis hinc
inde: dum Epiſcopus progreditur, & thurificat Altare.
*Eadem Congr. in dict. Placentin. in reſponſ. ad ſeptimum du-
42 bium*. Canonici iidem aſſiſtere debent Epiſcopo, quando
facit Ordinationes, tam ſi faciat cum Miſſa ſolemni,
quam ſi faciat cum Miſſa privata. *Eadem Sacra Congr. in
dict. Placentina in reſp. ad ſecund. dubium*. Canonici Dia-
43 coni non debent hinc inde aſſiſtere Epiſcopo, dum is ac-
cedit ad Eccleſiam, niſi quando eſt paratus cum Pluvia-
li, & Mitra. *Eadem Congr. in Æſina* 2. *Aug.* 1602. Ca-
44 nonici, qui aſſiſtunt Epiſcopo cum Cappa, non tenentur
ei ponere, & deponere birretum, ſicut tenentur ei po-
nere, & deponere Mitram, ſed debet Epiſcopus ſibi de
per ſe extrahere. *Eadem Sacr. Congr. in Sarnen.* 21. *Aug.*
1604. *in Lauden.* 4. *April.* 1602. *in Theleſina* 22. *Decemb.*
1629. *& in Iſerinen.* 21. *Auguſti* 1632.

45 Canonici tenentur, & cogi poſſunt ab Epiſcopo, ut ſibi
miniſtrent, & inſerviant non modo in Cathedrali, verum
etiam in quibuſcumque Civitatis Eccleſiis, ad quas ad pu-
blicas, vel ſolemnes Epiſcopales functiones exercendas Epi-
ſcopum ire contigerit; non tamen extra Civitatem. *Ea-
dem Sacr. Congr. in Typhernaten.* 5. *Julii* 1603. *in Salamanti-
na* 10. *Januar.* 1640. *in Granaten.* 9. *Maji* 1606. *in Elbo-
46 ren.* 7. *Julii* 1612. Dummodo in Cathedrali numerus ſuf-
ficiens Canonicorum, & Magiſtrorum remaneat, & Of-
ficium, & Servitium Chori non deſeratur. *Eadem Sacr.
Congr. in Lamacen.* 17. *Martii* 1607. *& in dicta Elboren.* 7.
47 *Julii* 1612. Non tamen poſſunt Canonici cogi ad aſſiſten-
dum Epiſcopo, ſi acceſſerit ad alia Eccleſias ad celebran-
dum private. *Eadem Sac. Cong. in Typhernat.* 5. *Julii* 1603.
48 Immo neque tenentur Canonici Epiſcopo aſſiſtere Miſſam
private celebranti in ipſa Cathedrali, ut deciſum fuiſſe
a Sacra Congreg. refert Scipio de Rubeis *in aphoriſm. Epi-
ſcop. verb. Aſſiſtentia num.* 2. Barboſa *de Canon. cap.* 33. *n.* 12.
49 Et quatenus Epiſcopo in Miſſis privatis inſerviant, non
gaudent Diſtributionibus, ut cenſuit *Sacr. Congr. Concil.
ſub die* 17. *Maji* 1618. Si tamen ex conſuetudine Eccleſiæ
50 aſſiſtere tenerentur, talis conſuetudo eſſet obſervanda, &
Canonici aſſiſtentes non amitterent Diſtributiones quoti-
dianas, ut cenſuit *Sac. Rit. Congr. in Lamacenſ.* 25. *April.*
51 1608. Canonici Cathedralis, ſi adſint, debent inſervire
Epiſcopo Pontificalia exercenti extra Cathedralem, & non
alii inferiores, cum enim pro parte Capituli Cathedralis
Iſernien. narratum fuiſſet, Epiſcopum exercentem Ponti-
ficalia extra Cathedralem adhibere inſervientes Presbyte-
ros ſimplices, neglectis Canonicis Cathedralis, & petitum
declarari, an conveniat; *Eadem Sacr. Congr. ſub die* 2. *Au-
guſti* 1631. reſpondit, *non convenire, ſed Canonicos Cathedra-
lis in caſu propoſito inſervire debere etiam extra Cathedra-
lem, & non alios inferiores*. Immo ad Dignitates, & Ca- 52
nonicos Cathedralis, ſi adſint, pertinet aſſiſtere Epiſcopo
Pontificaliter celebranti, etiam in Eccleſia Collegiata, vel
Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Pres-
byteros Parochialium, etiamſi numerus alioquin ſufficiens
ſit Presbyterorum. *Eadem Sacr. Congr. Rit. in Calagurrita-
na* 1. *Julii* 1601. *in Bonon.* 20. *April.* 1602. *& in Brunduſin.*
15. *Julii* 1617. Et hoc procedit etiam quando Epiſcopus 53
celebrat, aut Miſſæ, ſub Veſperis ſolemnibus quacumque
ex cauſſa intereſt in Eccleſiis exemptis; & Sedi Apoſto-
licæ immediate ſubjectis intra fines tamen ſuæ Diœceſis
exiſtentibus, quia poteſt ibi ſibi aſſumere ſuos Canonicos,
& ibi habere cum eis circulum ad Gloriam, & ad ipſum
pertinet Confeſſionem facere cum Sacerdote, incenſum po-
nere, & benedicere, ac Benedictionem poſt Veſperas, &
poſt Miſſam dare. *Sacr. Rit. Congr. in Alexandrina S. Pe-
tri in Borgoglio* 7. *Febr.* 1604. Vide tamen verb. *Aſſiſtentia
num.* 25.

Canonici tenentur aſſiſtere Suffraganeo, quando nomine 54
proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exercet. *Eadem
Sac. Congr. Rituum in Bracaren.* 21. *Februarii* 1604. Eadem 55
enim obſequia præſtanda ſunt Epiſcopo Delegato, quæ
præſtari debent Deleganti. *Eadem Sacra Congregat. in dict.
Bracarenſ.* 20. *Martii* 1604. Canonicorum duorum aſſiſten- 56
tiam habere non debet Epiſcopus Suffraganeus ultra Dia-
conum, & Subdiaconum, qui ſunt cantaturi Evangelium,
& Epiſtolam, ſicut haberet proprius Epiſcopus. *Sacra
Congregat. Rit. in Bracaren.* 2. *Septembris* 1607. Si tamen 57
conſuetudo antiqua id permitteret, eſſet obſervanda, ut
Suffraganeus haberet aſſiſtentiam aliorum duorum Canoni-
corum præter Diaconum, & Subdiaconum. *Eadem Sacr.
Congr. in Tarraconen.* 7. *Julii* 1612. Canonici, & Digni- 58
tates omnes non debent aſſiſtere parati, quando Epiſcopus
Suffraganeus ſolemniter celebrat, ſed in habitu ordina-
rio, ſicut & quando facit Ordinationes, Conſecrationes,
& alias ſimiles functiones pro Ordinario, quo caſu, illi
tantum debent accipere paramenta, qui ſunt neceſſarii
in miniſterio. *Eadem Sacr. Congreg. in Bracaren.* 1. *Se-
ptembr.* 1607. Canonici Diaconi aſſiſtentes non tenentur, 59
immo non debent inſervire Archiepiſcopo de Bugia, ſeu
Candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Cappellanum, &
non poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Archiepiſco-
po in Miſſis privatis præter conſuetudinem. *Eadem Sacr.
Congregat. in Raguſina* 16. *Martii* 1659. Canonici autem, 60
ſeu Dignitates, qui aſſiſtunt juxta conſuetudinem Eccle-
ſiæ Archiepiſcopo, vel Epiſcopo privatim celebranti in
Eccleſia Cathedrali, non amittunt Diſtributiones quoti-
dianas. *Eadem Sacr. Congregat. in Lamacen.* 8. *April.* 1607.
Canonici enim, & Dignitates, dum ſunt in debita aſſi- 61
ſtentia apud Epiſcopum, intelliguntur præſentes in Cho-
ro, tam in Eccleſia. *Eadem Sac. Congregatio in Cameracen.*
15. *Martii* 1608.

Circa aſſiſtentiam faciendam a Canonicis Epiſcopo con- 62
ciones habenti, fuerunt reſoluta varia dubia a particulari
Congregatione deputata a Clemente XI. *de anno* 1708. *in
Caſalenſi*, ut *tom.* 3. *comment. ad Conſtitut.* I. Nicolai III. *n.* 18.
refert Eminentiſſimus Petra, qui fuit *Secretarius* talis ſpe-
cialis Congregationis, ut fatetur ipſe ad Conſtitut. I. Ur-
bani IV. *n.* 16. Dubia igitur, & reſolutiones, ſunt ſequen-
tes. *Vigeſimo ſeptimo*. „ An & qualis aſſiſtentia debeatur
„ per Canonicos Epiſcopo concionanti, tam in Miſſis ſo-
„ lemnibus, quam extra, & tam in Sede Epiſcopali,
„ quam in Ambone; tam cum Pluviali, quam cum Moz-
„ zetta, & Cappa magna? *Vigeſimo octavo*. An, & quibus
„ caſibus prædictis, liceat Epiſcopo dare ſolemnem be-
„ nedictionem prævia ſolemni Confeſſione? Die 1. *Aprilis*
„ 1708. Cenſuit ad Vigeſimum ſeptimum, Epiſcopo con-
„ cionanti Pontificaliter intra Miſſarum ſolemnia ſervan-
„ dum Concilium Provinciale; concionante verum cum
„ Mozzetta, ſeu Cappa ſervandum Decretum Sacr. Congr.
„ Rituum die 19. . . . 1643. tenoris videlicet. *Dubium*;
„ Quæſitum fuit, an Epiſcopo prædicanti in Eccleſia Ca-
„ thedrali in Ambone, ubi Prædicatores Ordinarii præ-
„ dicare conſueverunt ſine Baldachino, & in habitu Moz-
„ zettæ, & ſtolæ debeatur aſſiſtentia a Canonicis, & Di-
„ gnitatibus? Sacra Congregatio reſpondit: In caſu pro-
„ poſito aſſiſtentiam non deberi ei, niſi quando cum Plu-
„ viali, & Mitra ad præſcriptum Cæremonialis Epiſco-
„ porum voluerit prædicare. Ad Vigeſimum octavum cen-
„ ſuit. In caſu, quo Epiſcopus concionatur Pontificaliter
„ inter Miſſarum ſolemnia, ſervandum eſſe Cæremoniale,
„ & in reliquis ex deductis Negative; & propoſito die 16.
„ Maji dicti anni eodem dubio Vigeſimo ſeptimo; An ſit
„ ſtandum: vel recedendum a deciſis? cenſuit quoad pri-
„ mam, & ſecundam partem in deciſis: quoad tertiam
„ concionante Epiſcopo cum Cappa, & Stola ſervandum
„ rurſus eſſe Concilium Provinciale; concionante vero
„ cum Mozzetta, ſervandam eſſe reſolutionem Sacræ Con-
„ gregationis Rituum.

Additio ex Auctore e II. Editione.

PRo intelligentia aſſiſtentiæ debitæ Epiſcopo attenden- 63
da eſt reſolutio data ad ſequentia dubia *a Sacra Con-
greg. Concilii in Licien. die* 17. *Auguſti* 1641. ibi: Primo: An
Decretum Sacri Concilii *cap.* 12. *ſeſſ.* 24. *de Reformatione*

locum

locum habeat, dum Epiſcopus in ſua Eccleſia Cathedrali aſſiſtit cum Cappa Miſſæ, & Divinis Officiis diebus Dominicis, & feſtivis, etiam non ſolemnibus, & in diebus ferialibus Quadrageſimæ?

Secundo, an locum habeat, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis ſibi ſubjectis, in Civitate exiſtentibus, Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali, & Mitra, aut cum Cappa Divinis Officiis, & Miſſæ ſolemni, vel alia Pontificalia exercet, tam occaſione alicujus Sancti, qui in ipſis Eccleſiis ſolemnizatur, quam alia occaſione, ſi numerus ſufficiens Canonicorum, & Miniſtrorum, in Eccleſia Cathedrali remaneat?

Tertio, an habeat locum, cum Epiſcopus cum Cappa in Eccleſia Cathedrali aſſiſtit Concioni, quæ ſolita eſt haberi poſt Miſſam Conventualem diebus Quadrageſimæ, & etiam aliis intra annum?

Quarto, an ſimiliter habeat locum, quando Epiſcopus intervenit cum Cappa Concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis etiam exemptis diebus feſtivis, vel ferialibus Quadrageſimæ, & intra annum, aut ſi ſaltem duos ex iis compellere poſſit ad ſibi aſſiſtendum hinc inde a ſua Sede, & ſi iſti duo debeant eſſe digniores, dummodo non ſint legitime impediti, ſeu illi, qui ſolent aſſiſtere in Eccleſia Cathedrali, vel omnes per turnum alternis vicibus?

Sacra &c. ad primum reſpondit, Decretum Sacri Concilii *cap. 22. verſ. omnes vero, ſeſſ. 24.* habere locum.

Ad ſecundum, & tertium, itidem habere locum.

Ad quartum reſpondit, locum non habere.

64 * Fas eſt Epiſcopo ſervitiis ſuis adjungere ſaltem geminos Canonicos Cathedralis, ſeu etiam Collegiatarum, attamen non poteſt ſeligere Canonicum, ſeu Dignitatem, neque etiam Coadjutorem. Ita ex pluribus Decretis Sac. Congr. *Inſtruit. Eccleſ.* 107. §. 57.

65 Ex lege Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. poſſunt cogi Canonici *Epiſcopo celebranti, vel alia Pontificalia exercenti aſſiſtere, & inſervire.* Porro ex Decretis Sac. Congregationis diſcimus, Epiſcopo in Cathedrali celebranti in Pontificalibus inſervire teneri omnes, iis exceptis, qui legitimis vacationibus abſunt. Tenentur vero etiam præſtare illi munus Subdiaconi, quod verum eſt, etiamſi Epiſcopus celebret, ſeu Ordines miniſtret extra Cathedralem, intra Diœceſim, & Suburbia; tenentur enim etiam tunc præſtare munus Diaconi, Subdiaconi, Preſbyteri aſſiſtentis, & illorum Canonicorum, qui Epiſcopo Ordines miniſtranti cum Archidiacono adſunt. Ita ex pluribus Decretis Sac. Cong. *ibid.* §. 68.

66 Porro hæc aſſiſtentia locum habet etiam cum Epiſcopus in ſua Cathedrali præſens eſt Miſſæ, & divini Officis diebus Dominicis, & Feſtis etiam non ſolemnibus, & in diebus ferialibus Quadrageſimæ. Quod verum eſt etiam, quando Epiſcopus in aliis Eccleſiis Civitatis Pontificaliter celebrat, vel paratus aſſiſtit cum Pluviali, & mitra, aut cum cappa divinis Officiis, & Miſſæ ſolemni, aut alia Pontificalia exercet, ſi tamen numerus ſufficiens Canonicorum, & miniſtrorum in Eccleſia Cathedrali remaneat. Hæc valent etiam, dum Epiſcopus in Cathedrali adeſt concioni diebus Quadrageſimæ, & aliis intra annum; non vero ſi cum cappa aſſiſtit concioni, quæ habetur in aliis Eccleſiis Civitatis etiam exemptis, *ibid.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 AD plenam cognitionem materiæ, de qua agit hoc in articulo Auctor, valde conducit referre dubia in Sac. Congregatione Rituum propoſita ad inſtantiam Archiepiſcopi, cum Capituli Hiſpalenſis, reſolutioneſque ab ea datas, quas non Urbanus VIII., ut per errorem aſſeruit *Scarfantonius ad Ceccoper. in animadverſ. ad lib. 3. tit. 7. num.* 26., ſed Clemens VIII. confirmavit die 17. Junii 1592.

Primum dubium eſt: An quando Archiepiſcopus ſolemniter celebrat, vel alia pontificalia munia exercet, compellere poſſit Dignitates, Canonicos, & univerſum Capitulum Eccleſiæ Metropolitanæ, ut ſibi aſſiſtant?

Secundum: Quod ſic, quonam ritu, & a quibus interveniendum erit?

Tertium: An quando contigerit, ut Miſſa per eumdem Archiepiſcopum ſolemniter celebranda, vel aliæ functiones Pontificales ſint exercendæ extra Metropolitanam in alia Eccleſia ejuſdem Civitatis, vel Suburbiorum, poſſit ſimiliter compellere complures, ut ſibi inſerviant, & aſſiſtant, etiamſi ipſa Eccleſia eſſet Collegiata, & in ea Dignitates, & Canonici exiſterent?

Quartum: An Dignitas, Canonici, Capitulum teneantur Archiepiſcopum accedentem ad Eccleſiam diebus feſtis cappa indutum comitari, & ex quo loco?

Quintum: An etiam in reditu debeant eum reducere, & ad quem locum?

Sextum: An ſi privatim ad Eccleſiam venerit, ſit ei obviam eundum, rediens ſit reducendus, & quomodo?

Septimum: An decens ſit, Archiepiſcopum cum cappa incedentem, unam, aut duas Dignitates ad latus ſuum admittere?

Octavum: An Archiepiſcopo in Eccleſiam intranti prima ex ceteris præſtantior Dignitas debeat offerre aſperſorium?

Nonum: An primam, & præſtantiorem Dignitatem in ordine Sacerdotali obtinens teneatur pluviali indutus aſſiſtere, & ſervire libro Archiepiſcopo ſolemniter celebranti, ſive alias Pontificales functiones exercenti?

Decimum: Quinam diaconali habitu induti debeant aſſiſtere, elevare fimbrias, imponere, & deponere Mitram, & qui Evangelium, & Epiſtolam cantare teneantur, & debeant?

Ad primum, & ſecundum reſpondit Sac. Congreg., poſſe Archiepiſcopum ex decreto Sacri Concilii Tridentini cap. 12. ſeſſ. 24. de Reformat. ſupradictos compellere, ut ſibi aſſiſtant, & inſerviant. Modus autem aſſiſtendi, & inſerviendi eſſe debet, quem regulæ Pontificalis Romani præſcribunt.

Ad tertium, licere Archiepiſcopo eoſdem compellere quoties ad alias ejuſdem Civitatis, & Suburbiorum Eccleſias accedit ad aliquod ſpeciale munus exercendum. Verum quum honoris, & ſervitii ſui cauſa voluerit ab Eccleſia Metropolitana Dignitates, Canonicos, alioſque Capitulares extrahere, qui ſibi ſolemniter celebranti vel pontificalia celebranti aſſiſtant, & inſerviant, curet, ut par eſt, ne ipſa Eccleſia Metropolitana miniſtris omnibus deſtituatur, debitoque cultu, & Officio defraudetur. Accedens vero ad Eccleſias, in quibus aliæ ſint Dignitates, & Canonici, curet quoque D. Archiepiſcopus pro ſua prudentia, ut omnes confuſionis, & perturbationum occaſiones removeantur, & ſuas Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Metropolitanæ debere omnino præcedere Dignitates, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ.

Ad quartum, quintum, & ſextum, Dignitates, Canonicos, & Capitulum debere ad cubiculum accedere, ubi Archiepiſcopus induitur cappa, & eum ad Eccleſiam venientem debito cum honore comitentur. In reditu debere etiam ſaltem uſque ad oſtium domus ipſum Archiepiſcopum aſſociare. Ei vero venienti ſine cappa nonnullos ex Dignitatibus, & Canonicos ad oſtium Eccleſiæ, & in reditu ſimiliter uſque ad oſtium Eccleſiæ, ipſum comitari debere.

Ad ſeptimum, Archiepiſcopum cum pontificali cappa incedentem, neminem arrogare ſibi debere, ut ſe non vocatum ad ejus latus adjungat. Ipſum vero Archiepiſcopum pro ſua dignitate magis decere, ut ſolus incedat, quam ut ullas Dignitates, & Canonicos, qui ſua membra, & ſubditi ſunt, ad latus ſuum habeat.

Ad octavum, debere primam Dignitatem aſperſorium Archiepiſcopo offerre, eaque legitime impedita, illud ipſum munus ſubire debere aliam Dignitatem, aut Perſonam, quæ dignior ex Capitulo aderit. At in alia Collegiata Eccleſia aſperſorium eſſe porrigendum a Præpoſito ejuſdem Eccleſiæ, vel, quocumque nomine nuncupetur, ab illo, qui in illa digniorem perſonam gerit, ut tam Eccleſiæ, quam perſonæ porrigenti ea ratione honor tribuatur.

Ad nonum, obtinentem primam Dignitatem in ordine Presbyterali pluviali indutum fungi debere Aſſiſtentis munere, qui de libro ſerviat, naviculam Archiepiſcopo in throno aſſiſtenti porrigat, eamdemque ibi thurificet. Eo vero legitime impedito, digniorem de Capitulo in ordine etiam presbyterali præſentem, & legitime non impeditum debere in ejus locum ſuccedere.

Ad decimum, Aſſiſtendi munus ad Archiepiſcopi latera, fimbrias elevandi, imponendi, & deponendi mitram, aliaque in Pontificali deſcripta agendi, pertinere ad Archidiaconum, & antiquiorem Diaconum, Canonicos ambos Dalmaticis indutos. Quod ſi Canonicus Diaconus nullus aderit, ultimum Presbyterum Canonicum in Diaconali tamen habitu ſuccedere debere, qui ſtabit a ſiniſtris Archiepiſcopi, & Archidiaconus a dexteris, ſi ipſe Archidiaconus ordine tantum Diaconali fuerit initiatus. Epiſtolam vero, & Evangelium cantare debere duos Canonicos ex ordine Diaconali, & Subdiaconali, modo tamen in eadem Eccleſia ſint diſtincti inter Canonicos hujuſmodi ordines, alioquin duos ex ordine Presbyterali illud munus per turnum ſingulos cujuſcumque Ordinis, peragere debere. Diaconum autem in cornu Evangelii Archiepiſcopo ad Altare exiſtenti naviculam miniſtrare, & eum ibi thurificare debere. Et ita obſervandum contraria conſuetudine non obſtante.

Inſuper ead. Sacr. Congr. nonnullas circa prædictas reſolutiones fecit declarationes, videlicet:

Primo: Archiepiſcopum ad Eccleſiam cum cappa Pontificali acceſſurum, ut ſolemniter celebret, vel ut aſſiſtat divinis Officiis, concioni, aut proceſſioni, vel ut aliud quiddam ex Pontificalibus exerceat, curare debere, ut Capitulo congruo tempore intimetur hora ejus acceſſus ad Eccleſiam, ad hoc ut ipſum Capitulum commode ejus occurſui ſe accingere poſſit. Archiepiſcopus vero convenientem, & congruam horam eligat, v. gr. ſi Miſſam ſolemnem in aliquo die feſto ſit celebraturus, tunc poſt Primam in choro finitam, antequam Tertia inchoetur, ad Eccleſiam accedere poterit. Quo caſu Dignitates, Canonici, ceterique Capitulares, ſtatim poſt Primam completam, facto modico intervallo, prodire obviam debent Archiepiſcopo ad ejus cubiculum, eumdemque ad Eccleſiam venientem deducere, quemadmodum ipſa Sacr. Congr. faciendum eſſe reſpondit. Quumque Archiepiſcopus in Eccleſiam venerit, Tertia ſuo tempore inchoanda erit juxta præſcriptum Cæremonialis Romani. Idque omnino faciendum eſt, non obſtante quacumque conſuetudine. Quum enim Paſtor teneatur

tur

tur ad ſuam Eccleſiam accedere, ut ex ejus præſentia divinus cultus augmentum, Eccleſiaque ipſa ſplendorem, & decorem non modicum recipiat, non eſt ei præbenda occaſio, vel non accedendi, ex quo debita cum decentia id facere nequeat, vel indecenter accedendi.

Secundo: Quod quando Archiepiſcopus finita Miſſa, vel aliqua alia hora Canonica, eſt ab Eccleſia diſceſſurus, tantiſper ceſſandum eſt a reliquis horis decantandis, quouſque Capitulares abeuntem Archiepiſcopum reducere poſſint, ut in omnibus congrua obedientia Prælato, & Deo debitum obſequium reddatur.

Tertio: Quod ſi interdum contingat, quod Archiepiſcopus, vel proceſſione, vel aliqua hora Canonica nondum finita, abire compellatur ob aliquam ſui neceſſitatem, tunc opus non erit, ut omnes Capitulares cum eo diſcedant, ſed ſat erit, ſi quatuor de Capitulo eum domum reducant, itaut proceſſioni, vel divinis Officiis impedimentum, aut perturbationi occaſio non præbeatur, quamvis hæc, quæ perraro eveniunt, minime conſideranda ſint.

Quarto: Ad evitandas perturbationes, & confuſiones in diebus, quibus Archiepiſcopus divinis Officiis eſt interfuturus, campana aliquanto citius pulſetur, ut tempore rebus agendi conſideratis, cuncta rectius fiant, & horis congruis expleantur.

Quinto: Quod Archiepiſcopo accedente ad Chorum cum cappa pontificali, Capitulares eum aſſociantes, eumdem habitum geſtare debeant, quem in ipſo Choro deferre ſolent.

Sexto: Omnes Dignitates, omneſque Capitulares, qui ad Chorum vadunt, teneri omnino Archiepiſcopum aſſociare. Qui autem legitimo impedimento detenti dicantur, diſpoſitioni juris communis relinquitur.

Septimo: Tunc dici Archiepiſcopum privatim ad Eccleſiam accedere, quum ſine cappa pontificali accedit.

Octavo: Nullam Dignitatem, Canonicum, aliamve Perſonam propria auctoritate, vel vigore cujuſvis conſuetudinis ad latus Archiepiſcopi cappa, vel ſacris veſtibus induti, accedere debere, niſi ipſe ex ſua humanitate aliquem vocare velit.

Nono: Quum prima Dignitas Archiepiſcopo Eccleſiam introeunti aſperſorium porrigere teneatur, ut ſupra dictum fuit, ipſa prima Dignitas, ſi legitime aliquo impedimento detenta ſit, huic muneri ſupplere debet prima Dignitas ex iis omnibus, quæ in Eccleſia ſunt præſentes. Legitimi autem impedimenti cauſa non cenſetur, quod aliquis in Choro ſit occupatus, niſi ſacris veſtibus ad Miſſam majorem celebrandam ſit indutus.

Decimo: Debere quemlibet Cappellanum, vel Portionarium Eccleſiæ ad id deputatum Archiepiſcopo librum manibus ſuſtinere; primam vero Dignitatem debere ad dexteram Archiepiſcopi celebrantis parumper caput ſupponere ad librum, quem Cappellanus, vel Portionarius manibus ſuſtinet; dum in ſede eminenti intonat ipſe Archiepiſcopus hymnum *Gloria in excelſis*, cantat orationem, *Credo*, & *Dominus vobiſcum* ad Offertorium. Sed quando Archiepiſcopus legit Epiſtolam, Graduale, & Evangelium, prima Dignitas nihil aliud agens ſtabit in loco ſuo erecta, digito autem indicare debebit legenda in libro, quando Archiepiſcopus eſt ad Altare, neque dedignari debet prima Dignitas, quod his muneribus fungatur, quum maxime honorifica ſint, & eadem omnino faciat prior Epiſcopus Cardinalium, dum aſſiſtit Summo Pontifici celebranti.

Undecimo: Primæ Dignitatis aſſiſtentis propriam ſedem eſſe ſcabellum ligneum, quod tamen non permittitur depictum, vel aliqua pulchra forma fabricatum, dummodo ſit nudum, nullo ſcilicet panno, vel alia re coopertum, in plano Solii ad partem dexteram Archiepiſcopi præparatum, atque eo loco, & ordine ſitum, ut primæ Dignitati aſſiſtens ad Altare, & ad faciem Archiepiſcopi reſpicere poſſit, qui locus dignior reputatur locis Diaconorum miniſtrantium.

Duodecimo: Quum Archiepiſcopus ſolam concionem auditurus ad Eccleſiam accedit, etiamſi cappa pontificali indutus eam concionem auditurus ſit, non omnes Capitulares, ſed aliqui duntaxat, videlicet ſaltem duæ ex Dignitatibus, & ſex ad minus ex Canonicis Archiepiſcopum venientem ad oſtium Eccleſiæ recipere, atque ad eumdem locum abeuntem reducere debent.

De obſequiis vero debitis Epiſcopo Suffraganeo, vel Coadjutori ad Eccleſiam accedenti, Vide *Scarfanton. ad Ceccoper. lib. 2. tit. 2. fere per tot.*

Articulus VII.

Canonici quoad præcedentiam, & præeminentiam.

S U M M A R I U M.

1 *Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ Urbis Romæ Dignior eſt Canonico Cathedralis alterius Civitatis, etiamſi Cathedralis ſit Capitulum exemptum.*

2 *Canonici Cathedralis in omnibus, & per omnia ſunt præferendi Magiſtratui ſæculari, quando non eſt de perpetuis, & Majoribus, & Concionator debet ipſos prius ſalutare, quam Magiſtratum.*

3 *Canonici Cathedralis thurificandi ſunt ante Magiſtratum, tam in Eccleſia Cathedrali, quam in aliis in quibus ſimul convenerint, ubi talis eſt conſuetudo.*

4 *Canonici Cathedralis extra Eccleſiam nullam habent Juriſdictionem incedentes uti ſinguli, ideo cedere debent habentibus Juriſdictionem, & Civitatem repræſentantibus.*

5 *Canonici Cathedralis in omnibus aliis præcedunt.*

6 *Adeoque Canonici Cathedralis in omnibus functionibus præferendi ſunt Canonicis Collegiatæ non obſtante conſuetudine in contrarium.*

7 *Etiam in omnibus actibus in propria Collegiata exercendis.*

8 *Immo Canonici Cathedralis præcedunt Canonicis Collegiatæ, etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propria ipſius Collegiatæ Parochiæ.*

9 *Sed quoad funera, & præcedentiam Canonicis debitam in iis ipſis, melius in articulo ſequenti.*

10 *Canonici Cathedralis, & Collegiatæ, & alii Clerici ſæculares ſemper præcedere debent Regularibus, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis.*

11 *Canonici, & Presbyteri Eccleſiæ Cathedralis debent præcedere omnibus Curatis Parochialium Eccleſiarum in omnibus Proceſſionibus, & functionibus, etiam in propriis ipſorum Curatorum Eccleſiis.*

12 *Etiamſi Curati ſint Cotta, & Stola induti.*

13 *Canonici Cathedralis, ſi ob intemperiem aeris, reſideant in alia Eccleſia, Rector illius debet ſedere poſt Canonicos ſupra Manſionarios, & reliquos Presbyteros, & ſi fuerit Protonotarius præcedit Canonicis, uti ſingulis, non autem capitulariter.*

14 *Canonicis Cathedralis in Eccleſia Parochiali dignior locus debetur immediate poſt Epiſcopum, & poſt Canonicos ſedere debet Rector.*

15 *Canonici Collegiatarum Eccleſiarum præcedere debent omnibus Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium in publicis Proceſſionibus, & functionibus etiam Synodalibus.*

16 *Etiamſi ante erectionem in Collegiatam mixtim incederent cum dictis Rectoribus.*

17 *Vel iſſerio ei Eccleſiæ eſſent antiquiores, & fuiſſent in quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem.*

18 *Canonici tamen, qui ſine Cruce ſuæ Eccleſiæ, & ſine interventu Capituli tamquam ſinguli incedunt, non habent præcedentiam ſupra Curatos.*

19 *Canonici capitulariter, & proceſſionaliter procedentes præferuntur Abbatibus benedictis.*

20 *Canonicis, & Dignitatibus extra Eccleſiam præcedere debet Prælatus utriuſque Signaturæ Referendarius.*

21 *Canonicus prius factus debet præcedere aliis poſt ipſum admiſſis, etiamſi ſint Doctores.*

22 *Et etiam in Congregationibus, & ubique Canonici Eccleſiæ Cathedralis, licet non ſint Doctores, præferendi ſunt Presbyteris non Canonicis, licet ſint Doctores.*

23 *Canonicus Presbyter præcedit Canonico antiquiori non Presbytero.*

24 *Canonici vero, quando omnes ſunt Presbyteri, præcedunt inter ſe ſecundum ſuam receptionem.*

25 *Ubi autem præbendæ ſunt diſtinctæ, Canonici proviſi de Canonicatibus Presbyteralibus, debent præcedere Canonicis proviſis de Canonicatibus Diaconalibus, & Subdiaconalibus, licet prius in Eccleſia receptis.*

26 *Et hoc procedit etiam non obſtante conſuetudine in contrarium.*

27 *Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, vel Diaconali Ordine conſtituti, ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, præcedere debent Canonicis Ordinis Subdiaconalis, quamvis Presbyteris.*

28 *Præcedentia debetur Coadjutori Canonico Ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, ſed in Minoribus tantum Ordinibus conſtituto.*

29 *Præſente Coadjuto Diacono, & per ſe ſeipſum inſerviente, illius Coadjutor Diaconus habet in Choro, & functionibus, Eccleſiaſticis ſtare poſt omnes Canonicos ejuſdem Ordinis Diaconalis tantum, & non poſt Canonicos Subdiaconos.*

30 *Coadjutori Canonici Presbyteri in Eccleſia, in qua Præbendæ ſunt diſtinctæ, debetur præcedentia ſupra Diaconos, dum pro ſuo Coadjuto Divinis intereſt.*

31 *Canonicus Diaconus, qui habet anteriorem poſſeſſionem, ſi poſtea promoveatur ad Sacerdotium, non recuperat locum præcedentiæ, quam prius ceſſerat Canonico Presbytero poſſeſſione poſteriore.*

32 *In Proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ejuſdem ſupra Parochos.*

33 *Præcedentia autem, quæ debetur Parochis, & Curatis perpetuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amovibilibus ad nutum.*

34 *Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis convenit diſtinctio, tam quoad qualitatem paramentorum, quam quoad locum ſe parandi in Miſſis.*

35 *Canonici Collegiatæ non debent in Proceſſionibus incedere parati, ſicut Canonici Eccleſiæ Cathedralis.*

36 *Canonici non poſſunt in celebratione Miſſæ uti Palmatoria, vulgo Bugia.*

37 *Canonici digniores debent ſedere in ſedibus, quæ ſunt viciniores Sedi Epiſcopali.*

38 Ca-

38 *Canonicus celebrans ratione paramentorum, & Officii, debet habere primum locum, & primam Sedem Chori ſupra Dignitates, & Canonicos.*

39 *Canonicus Hebdomadarius Officium faciens, debet habere locum ſupra omnes Dignitates, & Canonicos.*

40 *Canonicus primus, vel prima Dignitas, qui digniorem locum habet in Capitulo, præferendus eſt cæteris in Proceſſionibus.*

41 *Canonici, & Dignitates parati præcedunt Vicario Generali, non obſtante conſuetudine in contrarium.*

42 *Et tunc thurificandi ſunt ante Vicarium.*

43 *Canonici, & non Dignitates præcedunt Vicario Generali, niſi quando ſunt ſacris veſtibus parati, & dummodo Vicarius non ſit de eorum numero.*

44 *Canonicus, qui eſt Vicarius Generalis, ſi uti Vicarius ſedeat præcedit omnibus Canonicis, & Dignitatibus, ſed non lucratur Diſtributiones quotidianas.*

45 *Etiam quæ dantur intereſſentibus Proceſſionibus.*

46 *Canonici, & Dignitates præcedunt Vicario Capitulari Canonico, ſi ut lucretur Diſtributiones, voluerit Choro intereſſe.*

47 *Si autem Vicarius Capitularis noluerit lucrari Diſtributiones, tunc debet præcedere omnes Canonicos, & Dignitates, excepta prima poſt Pontificalem.*

48 *Unde Vicarius Capitularis non poteſt occupare Sedem Archid. in Eccleſia, ſed debet ſedere in alta Sede portatili.*

49 *Vicarius Foraneus ratione ſui Vicariatus nullam in quavis functione, & loco habet præcedentiam ſuper alias Dignitates, & Canonicos antiquiores.*

50 *Etiam quacumque conſuetudine non obſtante.*

51 *Canonicus, vel Dignitas factus Epiſcopus cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis, debet præcedere omnibus aliis Canonicis, & Dignitatibus, etiam ipſo antiquioribus.*

52 *Canonicus, qui eſt Epiſcopus Titularis, ratione Epiſcopatus, quem habet in Terris infidelium, debet præcedere omnibus Canonicis, & Dignitatibus in Choro, Capitulo, & Proceſſionibus, aliiſque actibus.*

53 *Canonicus, qui permutavit Canonicatum, ſi permutatio effectum habere non potuit, & redierit ad ſuum Canonicatum, debet habere locum & ſtallum antiquum, nec tamquam novus Canonicus cenſendus eſt, nec tenetur iterum ſolvere jocalia pro admiſſione.*

54 *Canonicus vero, qui Canonicatum dimiſit, & alium in eadem Eccleſia impetravit, locum ultimi Canonicatus obtenti obtinere debet, nec poteſt obtinere locum Canonicatus dimiſſi.*

55 *Licet Canonicatus ſit de Jurepatronatus, eum obtinens debet præcedere tamquam verus Canonicus omnibus aliis, qui poſt illum obtinuerunt Canonicatum.*

1 CAnonicus Eccleſiæ Collegiatæ Urbis Romæ dignior eſt
Canonico Cathedralis alterius Civitatis, etiamſi Cathedralis Capitulum ſit exemptum; Sic declaravit *Sacr.
Congreg. Concil. ſuper cap. 12. ſeſſ. 24. de Reformat.* ut refert Monnacell. *tom. 1. tit. 2. formul. 15. num. 1.* & Zerola *in praxi Epiſcop. part. 2. verb. Canonici* §. 4. ubi etiam,
refert ita in facto fuiſſe reſponſum *ab eadem Sacr. Congr.*
2 *de mente Summi Pontificis Epiſcopo Roſſanenſi*. Canonici
Cathedralis in omnibus, & per omnia ſunt præferendi
Magiſtratui Sæculari, quando non eſt de perpetuis, &
majoribus, & Concionator debet ipſos prius ſalutare quam
Magiſtratum, *Sacr. Congr. Rituum in Tiraſonen. 3. Octobris
1605. & in Capuana*, ubi ſequentia dubia fuerunt propoſita, & reſoluta. Primo: *An Capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ debeatur præcedentia ſuper Magiſtrum ſæcularem
ejuſdem Civitatis in omnibus functionibus Eccleſiaſticis?* Secundo: *An Concionator debeat ſalutare prius Capitulum,
vel Magiſtratum?* Tertio: *An abſente Archiepiſcopo, Magiſtratus debeat ſalutari cum titulo Illuſtriſſimi, & Capitulum cum titulo Reverendiſſimi? Sac. Congr. Rituum 23. Januarii* 1700. reſpondit. *Ad primum debere. Ad ſecundum
affirmative. Ad tertium negative in caſu propoſito.* Et in
alia *Vercellenſi* 11. *Aug.* 1691. Declaravit, quod Conciona-
3 tores debent prius ſalutare Canonicos, quam Gubernatorem
Civitatis; Canonici Cathedralis thurificandi ſunt ante Magiſtratum, tam in Eccleſia Cathedrali, quam in aliis, in
quibus ſimul convenerint, ubi talis eſt conſuetudo. *Sacra Congr. Rituum in Narnien. 16. Junii* 1605. Canonici
Cathedralis extra Eccleſiam nullam habent Juriſdictionem
4 incedentes uti ſinguli, ideo cedere debent habentibus Juriſdictionem, & Civitatem repræſentantibus, præſertim
ſi de Conſuetudine in contrarium non conſtaret. *Sacra
Congr. Rit. in Veronen. 15. Martii* 1594. Canonici Cathedra-
5 lis omnibus aliis Canonicis præcedunt; *cap. Statuimus, de
majoritate, & Obedientia*. Cathedralis enim Eccleſia Collegiatam vincit honore, & ſuperat dignitate; *cap. Venerabili, in fine, ubi Gloſſ. de verb. ſignificatione, cap. Cum
Canonicis, de Cenſ.* Rota *in Cæſaraugustana Synodi 13. Fe-*
6 *bruarii* 1626. *cor. Coccino*. Adeoque Canonici Cathedralis
in omnibus functionibus præferendi ſunt Canonicis Collegiatæ, non obſtante conſuetudine in contrarium; *Sacra
Congr. Rit. in Tuſculanen. 19. Auguſti* 1619. Etiamſi in
7 omnibus actibus in propria Collegiata exercendis. *Eadem*
Sacr. Congreg. in una Fundan. 2. Octobris 1597. Immo Ca- 8
nonici Cathedralis præcedunt Canonicis Collegiatæ etiam
in aſſociandis Funeribus Defunctorum propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ. *Eadem Sacr. Congreg. Rituum in Præneſtina Cavarum 18. Auguſti* 1618. Sed quoad Funera, & 9
præcedentiam Canonicis debitam in ipſis, melius in Articulo ſequenti.

Canonici Cathedralis, & Collegiatæ & alii Clerici ſæ- 10
culares ſemper præcedere debent Regularibus, etiam in
ipſorum Regularium Eccleſiis. *Eadem Sac. Congr. Rit. in
Tullen. 12. Martii 1616. & in Firmana Terræ Victoriæ 31.
Martii* 1618., & ſic ſtatuerat Clem. VIII. in ſua Conſtit. incip. *Decet Romanum Pontificem, ſub die 20. Februar.* 1601. &
in alia incip. *Quæ ad removendum, ſub die 5. Novemb.* 1603.
quas Clementis VIII. Conſtitutiones obſervari mandat Gregorius XV. in ſua Conſtitutione incip. *Alias a felicis,
ſub die 13. Auguſti* 1622. Et de Jure etiam communi Clerici ſæculares præcedere debent Regularibus, ut colligitur
ex *cap. Alia cauſa 6. & cap. Legi Epiſtolam 36. q. 1. conſ.* 16.
Canonici, & Presbyteri Eccleſiæ Cathedralis debent præ- 11
cedere omnibus Curatis Parochialium Eccleſiarum in omnibus Proceſſionibus, & functionibus etiam in propriis ipſorum Curatorum Eccleſiis. *Sac. Congr. Rit. in Piſaur. 23. Maji*
1603. *& in Sutrina 2. Auguſti* 1603. Etiamſi Curati ſint
Cotta, & Stola induti, *Ead. Sacr. Cong. Rituum in Ripana 30. Julii 1616., & in Viterbien. 31. Julii* 1621. Canoni- 12
ci Cathedralis ſi ob intemperiem aeris reſideant in alia 13
Eccleſia, Rector illius debet ſedere poſt Canonicos ſupra
Manſionarios, & ſi fuerit Protonotarius præcedit Canonicis uti ſingulis, non autem capitulariter. *Sac. Rit. Congr.
in Concordien. 16. Maji* 1601. Canonicis Cathedralis in Ec- 14
cleſia Parochiali dignior locus debetur immediate poſt Epiſcopum, & poſt Canonicos ſedere debet Rector. *Sac.
Congr. Rit. in Turritana 14. Februarii* 1632. Canonici Col- 15
legiatarum Eccleſiarum præcedere debent omnibus, Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris Eccleſiarum Parochialium in publicis Proceſſionibus, & functionibus, etiam
Synodalibus. *Sac. Rit. Congreg. in Verulan. 11. Decemb.* 1613. 16
& in Senogallien. 23. Martii 1620. Etiamſi ante erectionem in Collegiatam mixtim incederent cum dictis Rectoribus, *Eadem Sac. Congr. in Syracuſana 20. Decembr.* 1601. 17
Vel inferiores Eccleſiæ eſſent antiquiores, & fuiſſet in
quaſi poſſeſſione præcedendi ante erectionem. *Eadem Sacr.
Cong. in Ilerdenſi præeminentiarum 26. Junii* 1602. ubi
ſubditur *hoc procedere etiamſi in erectione adſit Clauſula* 18
ſine præjudicio alicujus. Canonici tamen, qui ſine Cruce
ſuæ Eccleſiæ, & ſine interventu Capituli tamquam ſinguli
incedunt, non habent præcedentiam ſupra Curatos. *Ead.
Sac. Cong. in Sutrina 3. Decemb.* 1603. Canonici capitulari- 19
ter, & proceſſionaliter procedentes præcedunt Abbatibus
benedictis, *Eadem Sacr. Cong. in Valven. 8. Julii* 1602. Ca- 20
nonicis, & Dignitatibus extra Eccleſiam præcedere debet
Prælatus utriuſque Signaturæ Referendarius. *Ead. Sac.
Congr. Rit. in Veronen. 6. Junii & 4. Julii* 1626.

Canonicus prius factus debet præcedere aliis poſt ipſum 21
admiſſis etiamſi ſint Doctores. *Sac. Congr. Rit. in Mediolan.
29. Novemb. 1603., & in Panorm. 15. Maji* 1610. Et eti- 22
am in Congregationibus, & ubique Canonici Eccleſiæ Cathedralis, licet non ſint Doctores, præferendi ſunt Presbyteris non Canonicis, licet ſint Doctores. *Ead. Sac. Cong.
Rit. in una Bituntina 9. Januarii* 1608. in hæc verba; „
„ Cum in Congregationibus quæ fiunt coram Epiſcopo Bi-
„ tuntino, vel Vicario Generali pro examine Ordinan-
„ dorum, admittantur nonnulli Presbyteri Doctoratus
„ gradu inſigniti una cum aliquibus Canonicis, quæſitum
„ fuit in Sacra Rituum Congregatione, quis locum digni-
„ orem obtinere debeat in ſedendo, an Presbyter gradua-
„ tus non Canonicus, vel potius Canonicus non gradua-
„ tus? Et Sac. Rit. Congr. reſpondit, Canonicos Cathedra-
„ lis etiam non graduatos præferendos eſſe omnibus Preſ-
„ byteris non Canonicis etiam graduatis.

Canonicus Presbyter præcedit Canonico antiquiori non 23
Presbytero. *Eadem S. C. in Cabalicen. 3. Auguſ.* 1617. Ca- 24
nonici vero, quando omnes ſunt Presbyteri, præcedunt
inter ſe ſecundum ſuam receptionem. *Eadem Sacr. Congr.
in Albanenſi 2. Martii 1602. in Orten. 19. Junii 1604. & in
Tropien 10. Decem.* 1619. Ubi autem Præbendæ ſunt diſtin- 25
ctæ, Canonici proviſi de Canonicatibus Presbyteralibus
debent præcedere Canonicis proviſis de Canonicatibus Diaconalibus, & Subdiaconalibus, licet prius in Eccleſia receptis. *Eadem Sac. Congr. Rit. in Caonen. 11. April., & 11.
Octob. 1601. in Neapolitana 23. Martii 1602. in Albingan. 6.
Septemb. 1603. & in Tropien. 17. Junii* 1607. & deducitur
ex *cap. Præcipimus 26. diſt. 93.* ibi: „ Præcipimus, ut Dia-
„ conus, quamvis etiam in Dignitate, hoc eſt in Officio
„ quolibet Eccleſiaſtico ſit, ante Presbyterum ſedeat, &
„ c. Statuimus 15. de Majoritate, & Obedientia, *ibi*: Et
„ qui major eſt Ordine etiamſi poſtea ſit receptus, potio-
„ rem eſſe volumus “. Et hoc procedit etiam non ob- 26
ſtante conſuetudine immemorabili in contrarium, ut *in
Sutrina pro Collegiata Eccleſia Bracciani, inhærendo Decreto Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ ad Martyres de Urbe
alias emanato 29. Martii, & 27. Septemb. 1659. in qua fel.
rec. Alexander Papa VII. in Congr. ordinaria coram eodem
habita* decrevit, Canonicos Sacerdotes, quamvis poſſeſſio-

ne

ne Canonicatus poſteriores, ubi *Præbendæ* non ſunt diſtinctæ, ſemper, & ubique præferendos eſſe Canonicis inferioris Ordinis etiam poſſeſſione Canonicatus anterioribus, non obſtante immemorabili conſuetudine, quam abuſum imperceptibilem declaravit *die 30. Julii 1689.*, & idem prius declaraverat *in Farfen. pro Collegiata S. Mariæ Terræ Teſſiæ 15. Septemb. 1668.*

27 Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, vel Diaconali Ordine conſtituti, ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, præcedere debent Canonicis Ordinis Subdiaconalis, quamvis Presbyteris. Cum enim *in Æſina 31. Maji 1670.* quæſitum fuiſſet, an Canonici Ordinis Diaconalis in Minoribus, vel in Sacro Diaconatus Ordine tantum conſtituti, debeant præcedere Canonicis Ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus Ordine conſtitutis? *Sacr. Congr. Rit. eadem die* reſpondit, *Affirmative*; ea ratione, quia ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, attenditur cujus Ordinis ſint Canonici, ſeu Coadjutores, non autem attenditur qualitas, ſeu di-
28 gnitas perſonarum. Et an præcedentia deberetur Coadjutori Canonici Ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, ſed in Minoribus tantum Ordinibus conſtituto; *Ea-*
29 *dem die* reſpondit, *Affirmative*; Et cum in eadem Æſina fuiſſet quæſitum, An præſente Coadjuto Diacono, & per ſeipſum interveniente, illius Coadjutor Diaconus debeat in Choro, & functionibus Eccleſiaſticis ſtare poſt omnes Canonicos ejuſdem Ordinis Diaconalis tantum, vel potius poſt etiam Canonicos Subdiaconos in caſu? *Sacr. Congr. Rit.* reſpondit, *die 4. April. 1705. Affirmative, quoad pri-*
20 *mam partem, negative quoad ſecundam.* Et in eadem Æſina ad quæſitum, An Coadjutori Canonici Presbyteri in Eccleſia, in qua Præbendæ ſunt diſtinctæ, debeatur præcedentia ſupra Diaconos, dum pro ſuo Coadjutor Divinis intereſt? *Jam ab eadem Sacr. Rit. Congr. fuerat reſponſum in caſu propoſito, præcedentiam deberi, die 4. Martii*
31 1645. Canonicus Diaconus, qui habet anteriorem poſſeſſionem, ſi poſtea promoveatur ad Sacerdotium, non recuperat locum præcedentiæ, quam prius ceſſerat Canonico Presbytero poſſeſſione poſteriore. Sic in terminis decrevit *Sacra Congr. Rit. in Sutrina 27. Auguſti 1707. & ſic etiam decreverat in una Urbis 3. Auguſti 1602.* quia attenditur prioritas Ordinis, & non Canonicatus *Pignatel. tom. 3. conſult. 55. formul. 7. num. 5., & tom. 4. ſupplem.*
32 *ad 3. tom. n. 108. cum pluribus aliis.* In proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis præcedentia debetur Beneficiatis ſupra Parochos *Sac. Rit. Cong. in Taurinen. 2. Octob. 1683.*, & licet contrarium deciſum reperiatur *in alia Bituntina 21. Auguſti 1688.* in qua præcedentia data fuit Parochis ſupra Beneficiatos Cathedralis; hoc evenit, quia Parochi Bituntini habent ſtallum
33 in Choro, & ſunt de gremio illius Capituli. Præcedentia autem, quæ debetur Parochis, & Curatis perpetuis, eadem debetur Parochis, & Curatis amovibilibus ad nutum, quia etiam hi gaudent prærogativis Parochorum perpetuorum. *Sac. Congr. Concil. in una Comenſi 27. Martii*
34 1706. Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis convenit diſtinctio tam quoad qualitatem paramentorum, quam quoad ad locum ſe par adi in Miſſis. *Sac. Cong. Rit. in*
35 *Recineten. 20. Martii 1706. in reſponſione ad primum.* Canonici Collegiatæ non debent in Proceſſionibus incedere parati, ſicut Canonici Eccleſiæ Cathedralis. *Sacr. Congr. Rit. in una Placentina 16. Maji 1607. in reſponſ. ad 20.*
36 *Dubium.* Canonici non poſſunt in celebratione Miſſæ uti Palmatoria, vulgo Bugia. *Sac. Congr. Rit. in Vicentina 11.* *Julii 1699.* in qua tale Indultum denegatum fuit.
38 Canonici digniores debent ſedere in Sedibus, quæ ſunt viciniores Sedi Epiſcopali. *Sac. Cong. Rit. in Alexandr. 15. Martii 1608. in reſponſ. ad dubium 14.* Canonicus ce-
38 lebrans ratione paramentorum, & Officii debet habere primum locum, & primam ſedem Chori, ſupra Dignitates, & Canonicos. *Sac. Cong. Rit. in Aceren. 26. Junii*
39 1610. Canonicus Hebdomadarius Officium faciens debet habere locum ſupra omnes Dignitates, & Canonicos. *Ead.*
40 *Sacr. Congr. in Brunduſina 27. Junii 1616.* Canonicus primus, vel prima Dignitas, qui digniorem locum habet in Capitulo, præferendus eſt ceteris in Proceſſionibus. *Ead.*
41 *Sac. Cong. in Aſſienſ. 18. Novemb. 1606.* Canonici, & Dignitates parati præcedunt Vicario Generali, non obſtante conſuetudine in contrarium, *Sac. Congr. Rit. in Laureta-na 6. Septemb. 1603. in Alexandrina 15. Martii 1607. in Caſal. 5. Julii 1614. & in Caſtellan. 25. Septembr. 1621.* ubi fuit deciſum, *præcedentiam competere Dignitatibus, & Canonicis paratis ſupra Vicarium Generalem: neque alle-*
42 *gatam conſuetudinem, immo verius abuſum, illi ſuffragari.* Et tunc ſunt thurificandi ante Vicarium. *Ead. Sac.*
43 *Congr. in Egitanenſ. 3. Aug. 1602. & in Tiburtina 6. Martii* 1610. Canonici, & Dignitates non præcedunt Vicario Generali, niſi quando ſunt ſacris veſtibus parati, & dummodo Vicarius non ſit de eorum numero, quia Vicarius Generalis Canonicus, cum ſedeat uti Canonicus, debet ſedere in
44 loco ſuæ receptionis, & in habitu Canonicali. Alias ſi uti Vicarius ſedeat, præcedit omnibus Canonicis, & Dignitatibus, ſed non lucratur Diſtributiones quotidianas *Sac. Congr. Rit. in Calaguritana 2. Auguſti 1603. in Caſal. 5. Julii 1613. in Ampurten. 7. Decemb. 1630. & in Acernenſ. 21.*
45 *Junii 1632.* Etiam quæ dantur intereſſentibus Proceſſionibus *Ead. Sac. Cong. in Compoſtellana 21. Februarii 1624. Brunduſina 16. Julii 1607. Gallipolen. 21. Decem. 1613. Sutrina 1. Octobr. 1616. & Oritana 4. April. 1620.* Canonici, & 46
Dignitates præcedunt Vicario Capitulari Canonico, ſi, ut lucretur Diſtributiones, voluerit Choro intereſſe, quia Choro intereſſendo debet habere ſolitam veſtem Canonicalem, & ſedere in loco proprio ſui Canonicatus, neminem antiquiorem præcedendo. *Rota in una Lucana Beneſic. 18. Decembr. 1679. coram Seraphino, & dec. 288. n. 2. apud Farin. p. 2. recent.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 54. n. 167.*
Si autem Vicarius Capitularis noluerit lucrari Diſtributiones, tunc debet præcedere omnes Canonicos, & Dignitates, excepta prima poſt Pontificalem, ut declaravit *Sac.* 47
Rit. Cong. de menſe Auguſti 1603. in una Aſſiſienſ.; Et ratio, quare prima Dignitas præcedat Vicario Capitulari, poteſt eſſe, quia ſicut ſe habet Vicarius Epiſcopi ad Epiſcopum, ita regulariter ſe habet Vicarius Capituli ad Capitulum, ut obſervat Sbroz. *de Vicar. Epiſcopi lib. 2. q. 15. n. 20.* & Barbol. *de Canonicis c. 36. n. 8.* Unde cum Epiſcopus præcedat Vicario ſuo, æquum eſt, ut ſaltem prima Dignitas Capituli præcedat Vicario ejuſdem Capituli, quæ tamquam Caput repræſentat, & continet eminenter totum corpus Capituli; *cap. Legimus 24. Diſt. 93. & Gloſſ. ibi verb. Continentur.* Unde Vicarius Capitularis non poteſt 48
occupare Sedem Archidiaconi in Eccleſia, ſed debet ſedere in alia ſede portatili. *Sac. Cong. Rituum in Lucerina 11. April. 1601.* Vicarius Foraneus ratione ſui Vicariatus nul- 49
lam in quavis functione, & loco habet præcedentiam ſuper alias Dignitates, & Canonicos antiquiores. *Sac. Rit. Congr. in una Neritonenſ. 22. Decemb. 1620.* Etiam quacumque conſuetudine non obſtante. *Ead. Sacr. Congr. in Syra-* 50
cuſana 1. Julii 1630.

Canonicus, vel Dignitas factus Epiſcopus cum retentio- 51
ne Canonicatus, vel Dignitatis debet præcedere omnibus aliis Canonicis, & Dignitatibus, etiam ipſo antiquioribus. *Sac. Rit. Cong. in una Ruthenenſ. 24. Sept. 1605.* Canoni- 52
cus, qui eſt Epiſcopus Titularis, ratione Epiſcopatus, quem habet in Terris infidelium, debet præcedere omnibus Canonicis, & Dignitatibus in Choro, Capitulo, & Proceſſionibus, aliiſque actibus; ſic pluries decrevit *Sac. Rit. Congr. Cum enim Epiſcopus Bruſcia in partibus infidelium obtinuiſſet Canonicatum in Eccleſia Compoſtellana, & dubitatum fuiſſet in quo loco ſedere deberet, & quo habitu uti deberet in Eccleſia; propoſito hujuſmodi dubio in Sacra Rituum Congregatione, reſpondit, Ratione Epiſcopatus poſſe, & debere uti habitu ordinario; quo utuntur Epiſcopi in Romana Curia, idest Rochetto ſuper Subtana, & Mantelletto violacei coloris, & debere præcedere omnibus aliis Canonicis ejuſdem Eccleſiæ, & ſedere in primo ſtallo ſupra omnes, ut fit, & ſervatur Romæ ſimili caſu veniente in tribus Eccleſiis Patriarchalibus Sancti Joannis, Sancti Petri, & Sanctæ Mariæ Majoris, & ita cenſuit, & declaravit, & in Eccleſia Compoſtellana ſervari mandavit ſub die 11. Julii 1617. Et deinde eadem Sac. Cong. ſub die 12. Novemb. 1621. in una Calaritana in Sardinia cenſuit, Epiſcopo Titulari, qui in Calaritana Eccleſia Canonicatum obtinet, in Choro, Capitulo, & Proceſſionibus, aliiſque actibus ſupra omnes ejuſdem Eccleſiæ Dignitates, & Canonicos præcedentiam competere.* Canonicus, qui permutavit Canonicatum, ſi 53
permutatio effectum habere non potuit, & redierit ad ſuum Canonicatum, debet habere locum, & Stallum antiquum, nec tamquam novus Canonicus cenſendus eſt, nec tenetur iterum ſolvere jocalia pro admiſſione. *Sacr. Congr. Rit. in Mutinen. 29. Novemb. 1605.* Canonicus vero, qui Cano- 54
nicatum dimiſit, & alium in eadem Eccleſia impetravit, locum ultimi Canonicatus obtenti obtinere debet, nec poteſt obtinere locum Canonicatus dimiſſi. *Ead. Sacr. Congr. in Callien. 21. Martii 1609. & in Sutrina præcedentiæ 11. Junii 1701.* Canonicatus licet ſit de Jurepatronatus, debet 55
enim obtinens præcedere tamquam verus Canonicus omnibus aliis, qui poſt illum obtinuerunt Canonicatum. *Ead. Sacr. Cong. in Hortana 30. Julii 1616.*

Novæ additiones ex aliena manu.

Licet Canonici Collegiatarum Urbis præcedant Canoni- 1
cis Cathedralium aliarum Civitatum, ut monet *Auctor numer. 1.* in ceteris vero rebus exæquati non ſunt dictis Canonicis Cathedralium aliarum Civitatum. Inde fit, quod 2
ſi ex Pontificio indulto in tranſlatione Penſionis intervenire debent *Quicumque Loci Ordinarii, vel Canonici Metropolitanarum, ſeu aliarum Cathedralium Eccleſiarum, aut Perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ*, ſatisfactum haud dici poteſt per interventum Canonici Collegiatæ Urbis; *Rot. in Romana Penſionum 13. Januarii 1747. §. 2. & plur. ſequent. cor. clar. mem. Millin.* ubi & de aliis differen- 4
tiis agit Canonicos Collegiatarum Urbis inter & Canonicos Cathedralium aliarum Civitatum.

Pacifica haud eſt opinio *Auctoris n. 11.*, *& ſequent.* 5
quod Canonici Cathedralium in omnibus functionibus præcedentiam, & præeminentiam obtinere debeant ſupra Parochos etiam in propriis ipſorum Parochorum Eccleſiis. Contrarium enim decidit noviſſime S. Congregatio Rituum 6
in S. Severini Præeminentiarum 13. Martii 1756. in reſponſione ad dubium 13. ſi agatur de actibus illis, in quibus

bus Parochi munus proprium exercent ex ratione illa, quod quilibet in domo ſua aliis præfertur, & quidem non
7 obſtante quod allegatus fuerit *Louvrex*, qui *differt. canon.* 10. *n.* 4. rationem hanc *non ſemper eſſe veram* ait, *ſed intelligendam eſſe reſpectu illorum, qui etſi majorem poſſideant dignitatem, nullam habent ſuperioritatem in eum, in cujus fundo verſantur; adeo ut aliud ſtatuendum ſit de iis, quibus aliqua in eum, in cujus territorio exiſtunt, ſuperioritas competit, etſi non omnimoda. Unde fit, ut Epiſcopus Eccleſiarum, quamtumvis exemptarum Prælatis in ipſis Eccleſiis exemptis præcedat ob reverentiam, quam exempti Epiſcopo debent &c. Idque ad Capitulum Eccleſiæ Cathedralis Collegialiter incedens, ſeu in actibus, in quibus Eccleſiam Cathedralem repræſentat, plurimi extendunt, quaſi tunc de juribus Epiſcopo Capiti ſuo competentibus participet.*

8 Valde implicata eſt quæſtio illa, utrum præcedentiam obtinere debeat Canonicus de tempore prior, an Canonicus major ordine. In ea enim non ſolum contrarii ſunt inter ſe DD. ſed & ſibi contradicunt ipſæ reſolutiones S. C. Rituum. Plures innixi textui *in Cap. Statuimus, de major. & obed.* in ea ſunt ſententia, unum ſupra alterum Canonicum præcedentiam obtinere debere non ex prioritate temporis, ſed ex majoritate ordinis, cenſentque, tunc attendendam eſſe prioritatem temporis, quum cetera ſunt paria; Ita
9 *Pignatell. conſult. canon. tom. 3. conſult. 55. nu. 12. Monacell. Formul. Legal. pract. part. 3 tit. 2. Formul. 7. ſer. per tot.* aliique. Et in hoc ipſo ſenſu videtur fuiſſe *S. C. Rituum*, referente poſt alios *Riccio tit. de Præcedent. Reſol.* 529.

10 Contra plures quoque conſtanter tenent, de præcedentiis Canonicorum ſtatuendum eſſe non ſecundum majoritatem Ordinis, ſed ſecundum prioritatem temporis, ita ut Canonicus minor ordine, tempore autem prior præcedere debeat, ut inter alios *Gratian. diſcep. Forenſ. cap.* 106. *num* 3. *Vagnareck in cap. Statuimus, de Major. & obed.* Nec ſua caret ratione hæc opinio, ut patet ex his, quæ habet *Vagnareck loco mox citato: ibi:* „ Ex hoc textu colligit „ Tiraquell. Dignitatem antiquitati præferendam, & majorem dignitatem præcedere debere, quando Dignitas eſt „ ordinata ad illum actum, pro quo tractatur de præcedentia, ſecus eſt de actu diverſo. Ideoque quia dignitas „ ſacerdotalis per ſe non ordinatur ad eligendum; vel ad „ alios actus capitulares, ſed ad actus Ordinis, in Capitulis non præcedunt Sacerdotes, neque Epiſcopi, ſi forte ſint ſimul Canonici, ſed eo ordine ſedent, aut incedunt, quo venerunt in Capitulum, aut acceperunt „ poſſeſſionem Canonicatus „. Allegatur etiam pro hac opinione Reſolutio S. C. Rituum *a Gratiano ubi ſupra.*

11 Diſſidentes haſce ſententias ita (dubitanter tamen) conciliat *Ferr. de Præced. & Prælat. Eccl. q. 10 ſub n. 9. ibi: Declaratio relata per Ricc. loquitur in Canonicatibus Eccleſiæ Cathedralis, in quibus requiritur ordo ſacer, ut ſupra dixi, ideo ad illum principaliter attenditur. Declaratio vero a Gratiano relata ex eius verbis loqui videtur in Canonicatibus Eccleſiæ Collegiatæ &c. Ideo Canonicus Collegialis major gradu, quamvis minor ordine, præfertur majori in ordine, & minori in gradu.*

12 Hæc alia conciliatio placuit *Gothofredo diatrib. de jure præcedens. lib. 1. cap. 3. ſub lit. A. ibi: Prima Declaratio procedit in Eccleſiis, ubi Præbendæ non ſunt diſtinctæ.* Hanc ipſam conciliationem probavit etiam *Novar. ad l. 1. numer. 7. C. de Conſul.*

ARTICULUS VIII.

Canonici quo ad perceptionem Sacramentorum, & quo ad funera & Sepulturam.

SUMMARIUM.

1 *Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica ſive ædibus Canonicalibus habens Domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, tenetur in infirmitate recipere Sacramenta non a Parocho dictæ Cathedralis, ſed a Parocho Domicilii.*

2 *Affertur & ſolvitur inſtantia.*

3 *Canonici ad funera intervenientes, ſi ſint Canonici Eccleſiæ Cathedralis, præcedunt, nedum proprio Parocho defuncti, etiamſi ſit Stola indutus, ſed etiam præcedunt Canonicis Collegiatæ etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ.*

4 *Si autem ſint Canonici Eccleſiarum Collegiatarum in funeribus præcedunt propriis Parochis Defunctorum.*

5 *Canonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ non poſſunt ſociare cadavera ex alienis Parochiis ſine proprio Parocho,* ad n. 6.

7 *Imme ad proprium Parochum, non autem ad alios ſpectat peragere Officium ſuper Cadavera in ejus propria domo, illaque aſpergere aqua benedicta, intonare Antiphonam, quando affertur, ac peragere omnes alias Cæremonias funeris.*

8 *Non extante legitima in contrarium conſuetudine, nemini neque Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, licet levare de Domo, & deferre Cadavera ad Sepulturam irrequiſito proprio Parocho: Et ad id Auctor Decreta Sacræ Congregationis Rituum.*

9 *Quæ tamen Decreta citat in contrarium Samuel. Sacra autem Congregatio Concilii reſolvit juxta primam ſententiam.*

10 *Capitulum non vocatum non poteſt, invitis hæredibus, lucrandi ſtipendii cauſa funeribus intereſſe.*

11 *Canonici Cathedralis Eccleſiæ decedentes non electa ſibi ſepultura, ubi debeant ſepeliri?* ad n. 13.

14 *Pro ſepultura Canonicorum Cathedralium debetur quarta funeralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedralis neque Parocho Parochiæ, ubi adeſt ſepulcrum ſuorum Majorum.*

15 *Si intervenerit funeribus Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, in hoc caſu Curatus, & Sacriſta illius Cathedralis, licet ſint amovibiles, debent præcedere Parocho defuncti.*

CAnonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica, ſive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & actu habitans intra fines alterius Parochiæ, tenetur in infirmitate recipere Sacramenta, non a Parocho dictæ Eccleſiæ Cathedralis, ſed a Parocho Domicilii; Sic expreſſe decrevit *Sacr. Congr. Concilii 12. Maji 1685. in Tiburtina in reſponſione ad 1.* ubi cum inter alia fuerit quæſitum. 1
Primo: An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canonica, ſive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, „ & actu habitans intra fines, alterius Parochiæ, dicatur „ Parochianus Eccleſiæ Cathedralis, itaut in infirmitate teneatur recipere Sacramenta a Parocho Eccleſiæ Cathedralis, vel potius a Parocho Domicilii: Sacr. Congreg. in Tiburtina 12. Maji 1685. reſpondit; Ad primum teneri recipere a Parocho Domicilii. „ Vide verb. *Parochus art. 3. num. 14.* Et ratio eſt, quia quilibet tenetur recipere Sacramenta, præſertim Viatici, & Extremæ Unctionis, a proprio Parocho, *ut in Clem. 1. de privil.* atque proprius Parochus eſt ille, in cujus Parochia quis actu habitat, vel habet Domicilium; juxta *cap. Is qui, de ſepulturis in 6.* & juxta Fagnanum *in cap. Significavit 5. de Parochiis, & alienis Parochianis num. 27. & 32.* ubi etiam *num. 36. refert, hanc eſſe* ſententiam *Sacræ Congregationis Concilii* in caſibus contingentibus per *Gloſ. in dict. Clement. 1. de privil. verb Parochialis*. & Abb. *in cap. Omnis utriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.* ubi teſtatur de communi. Et ſic videtur decerni etiam in *Sacr. Concil. Trid. ſeſs. 24. cap. 13 de Reformat.* ubi præcipitur Epiſcopis „ ut diſtincto populo in certas, propriaſque „ Parochias, unicuique ſuum perpetuum, peculiaremque „ Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & a quo „ ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant . . . non obſtantibus „ quibuſcumque privilegiis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Nec obſtat, quod Eccleſia Cathedralis dicatur Parochia ipſius Canonici, immo & Parochia communis totius Diœceſis. Nam eſt Parochia communis, quando in ea Epiſcopus adminiſtrat Sacramentum, cum ipſe ſit Parochus totius Diœceſis, non quando Parochus Cathedralis illa adminiſtraret, quia cum ſit tantum Parochus Cathedralis, extra illam, & illius Parochiam nullam habet Juriſdictionem, adeoque non poteſt adminiſtrare Sacramenta in alienis Parochiis, ut expreſſe decrevit *Sacr. Congreg. Conc. 20. Sep. 1628. apud. Gavant. in Manual. Epiſcop. verb. Parochos. num. in addit. num. 2.* Præterea eſt Parochia communis iis, qui ad ipſam voluerint accedere pro recipiendis Sacramentis, ut notat Abb. *in d. c. Omnis utriuſque ſexus num. 2. de pœnit. & remiſſ.* Gutier. *Can. qq. lib. 1. cap. 30. num. 12.* non autem ad illa miniſtrandam in alienis Parochiis, quibus ſua Jura debent illæſa conſervari, ita exigente earum inſtitutione, cum non ſint confundenda, juxta *Cap. Scriptum eſt 1. cauſ. 6. q. 3. & cap. Nullus 3. cauſ. 9. q. 2.* Sic expreſſe Pignatell. *tom. 8. conſ. 5. num. 1. 2. & 3.* 2

Canonici ad funera intervenientes, ſi ſint Canonici Eccleſiæ Cathedralis, præcedunt nedum proprio Parocho Defuncti, etiamſi ſit Stola indutus, ut pluries declaravit *Sac. Rit. Congregat.* & ſignanter *in Viterbienſi 25. Jun. 1611. & in Averſana 15. Sept. 1640.* ſed etiam præcedunt Canonicis Collegiatæ etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Collegiatæ Parochiæ, ut pluries declaravit *Sacr. Rit. Congreg.* & ſignanter *in Praeneſtina Cavarum 18. Auguſti 1618. & in Laudien. Præcedentiæ 10. Mart. & 21. April. 1668.* Si autem ſint Canonici Eccleſiarum Collegiatarum, in funeribus præcedunt propriis Parochis Defunctorum, *Sacr. Congreg. Rit. in Sutrina 30. Auguſti 1602. & 2. Auguſt. 1603. in Meliten. 18. Novemb. 1606. in Oſtienſ. 18. April. 1607. in Praeneſtina Cavarum 14. Aug. 1618.* ubi in Cauſa Præcedentiæ inter Archipreſbyterum, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Mariæ, & Parochum Sancti Stephani declaratum fuit, *præcedentiam ſemper, & ubique competere Archipreſbytero, & Canonicis ſupra Parochum prædictum, etiam in aſſociandis funeribus Defunctorum propriæ ipſius Parochiæ; Jus tamen faciendi Officium circa corpus Defuncti ad Parochum in ſua Parochiali Eccleſia ſpectare.* Et idipſum diſerte firmatum fuit a *dicta Sacr. Congreg. 14. Maji 1643.* neque in aſſociatione funerum 3 4

nerum

nerum, ſalva legitima loci conſuetudine, deberi præce-
dentiam Capitulo Collegiatæ ſupra Parochum, etiam pro-
prium Defuncti, ſine tamen præjudicio in reliquis Ju-
5 rium, & præeminentiarum eidem Parocho de Jure, vel
de conſuetudine competentium. Et ſic tenent Pignat.
tom. 3. conſul. 52. & Barboſ. *de Canonicis cap.* 18. *nu.* 67.
& 68. non obſtante quod pro præcedentia Parochorum ſu-
pra Collegiatam extent etiam varia Decreta *Sac. Cong. Rit.*
in Nucerina 24. *Oct.* 1609. *in una Sancti Angeli terræ Sa-*
xiferati ead. die, & Anno, in Præneſtina 13. *Jul.* 1619. *in*
Spoletana 21. *April.* 1635. *in Laudenſi* 23. *Maji* 1639. Ca-
nonici Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ non poſſunt
ſociare Cadavera ex alienis Parochiis ſine proprio Paro-
cho. *Sac. Rituum Cong. in Novarien.* 15. *Januarii* 1633. *in*
Averſana 15. *Septemb.* 1690., ibi., Eminentiſſimo Palent-
„ to referente dubia pro parte Parochorum Civitatis A-
„ verſanæ prædictis dubiis ſic reſpondendum cenſuit:
„ *Ad primum*: Vocato ad funus Capitulo Cathedralis non
„ aliam Crucem, quam ipſius Capituli deferendam eſſe. *Ad*
„ *ſecundum*: Capitulo interveniente, ut ſupra proprium
„ Parochum Defuncti, etiam quod ſit Stola indutus, ince-
„ dere debere ante Canonicos Cathedralis. *Ad tertium*:
„ Ad ſolum Parochum ſpectare aſpergere aqua benedicta
„ Cadaver, antequam levetur de domo, & ad eumdem
„ pertinere intonare Antiphonam: Si iniquitates; & Of-
6 „ ficium ſuper Cadaver in ſua Eccleſia peragere; die
„ 15. Septem. 1640. Et iterum in Novarienſi *Vicariæ*, ibi:
„ Rev. Pater. A Parochis Civitatis Novariæ ſupplicatum
„ fuit Sacræ Congregat. juxta Decreta alias lata decla-
„ rari Capitulum, & Canonicos Sancti Gaudentii non
„ poſſe, Parocho inconſulto, cadavera Defunctorum ex
„ ulla Parochia levare, & unumquemque Parochum ſpe-
„ ctare munus faciendi benedictionem ſuper eadem Ca-
„ davera, & illa aqua benedicta aſpergendi. Antipho-
„ nam, Exultabunt Domino, intonandi, quando effer-
„ tur Cadaver, Officium Defunctorum peragendi, om-
„ niaque ad funus pertinentia. Eminentiſſimi vero Pa-
„ tres eorum Decretorum exemplar adjunctum tibi re-
„ mitti voluerunt, cujus partes erunt illorum obſervan-
„ tiam curare. In quo ſi aliqua difficultas orietur, man-
„ dabis, ut in Sacra Congregatione jura deducantur, non
„ ſuſpenſa tamen dictorum Decretorum executione. Da-
„ tum Romæ 21. Sept. 1651. Alexand. Card. Cappon.
7 Sic refert, & tenet *Pignat. tom. 6. conſult.* 59. *n.* 5. *&*
6. Immo *n.* 8. dicitur, quod ex ipſis probe colligitur,
quod ad proprium Parochum, non autem ad alios ſpe-
ctat peragere Officium ſuper Cadavera in ejus propria
Domo, illudque aſpergere aqua benedicta, intonare An-
tiphonam, quando effertur, ac peragere omnes alias Cæ-
remonias funeris, ut ſpeciatim ultra diſpoſitionem Ritua-
lis Romani tit. *Exequiarum Ordo*, habentur quoque de-
clarationes *Sacr. Cong. Rituum in d. Averſana* 15 *Septemb.*
1660. *in d. Novarien.* 21. *Septemb.* 1651. *in Pientina* 1. *Mart.*
1636. *& in ead.* 2. *Auguſti* 1637. in qua requiſita fuit pro-
batio immemorabilis temporis ad firmandam contrariam
conſuetudinem.

8 Unde quando non adſit legitima in contrarium con-
ſuetudo, nemini, neque Canonicis Eccleſiæ Cathedralis
licet levare de Domo, & deferre Cadavera ad ſepultu-
ram, irrequiſito proprio Parocho, ut tenet enim Baroſa
de Offic. & poteſt. Parochi p. 3. *cap.* 27. *num.* 66. dicens ſic
deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Rit. in Theſina* 18 *Auguſti*
1629. & expreſſius *in Adrianenſi* 29. *Novemb.* 1631. *in re-*
ſponſ. ad 1. ut refert, & tenet etiam Gavant. *in Manual.*
verb. Exequia in addit. num. 8. & Pitton. *conſtit. ad Paro-*
chos num. 493. & tenet Ugolin. *de poteſt. Epiſcop. cap.* 17.
num. 3. Stephanus Gratian. *tom.* 3. *cap.* 402. *a num.* 19.
9 Quæ tamen Decreta citat in contrarium Samuel *de Se-*
pulturis controverſ. 5. ubi ſic præciſe habet: „Canonici Ec-
„ cleſiæ Cathedralis, quando eſt Cadaver in ea Eccleſia
„ tumultuandum, irrequiſito proprio Parocho, licite, &
„ libere levare illud queunt de Domo, aut Eccleſia Pa-
„ rochiali, & ad Matricem Eccleſiam deferre. „ Sic de-
claravi *Sacr. Rit. Congreg. in Theleſina* 18. *Auguſti* 1629.
& in una Adrianenſi 29. Novembris 1631. Sac. autem
„ Congregat. Concil. in Narnien. Jurium Parochialium
„ 26. Septemb. 1669. apud Urſavam loc. tit. infra ſub
„ num. 14. reſolvit a fortiori juxta primam ſententiam
„ Canonicum deceſſum in domo propria a portandum eſſe
10 ad Cathedralem, requiſito tamen Parocho domicilii. Capi-
tulum non vocatum non poteſt, invitis Hæredibus lu-
crandi ſtipendii causa funeribus intereſſe. *Sac. Congreg.*
Concilii in Matheranen. loci Grottula, in qua propoſitis du-
biis, Primo: an attenta conſuetudine, cujus vigore Capi-
tulum expenſas funerum pro ratione perſonarum defun-
ctarum taxare ſolet, ſit locus certam, ac perpetuam ta-
xam pro ſu eribus quibuſcumque præſcribendi? Secun-
do: an Capitulum, quamvis non vocatum, poſſit invitis
Hæredibus lucrandi ſtipendii cauſa funeribus intereſſe?
Die 13. *Novembr.* 1660. *Sacr. Congregatio ſecundum ea, quæ*
narrantur, cenſuit: Ad primum licere Capitulo taxam ad
ſuum libitum facere, & Archiepiſcopo injungendum, ut ipſe
auditis partibus taxam conficiat, eamque Sacræ Congregationi
probandam tranſmittat. Ad ſecundum; *cenſuit non poſſe.*
Quam declarationem confirmavit *in Lavellen.* in qua cum
Communitas inſtetiſſet, ut prohiberetur Capitulo, & E-
piſcopo intervenire funeralibus, invitis Hæredibus, &
decerneretur, quod taxa non penderet ab ipſorum arbi-
trio. *Die* 16. *Junii* 1668. *Sacra Congreg. audita relatione E-*
piſcopi Lavellen. inhærendo declarationi ejuſdem Sacræ Congre-
gationis in Matheranen. ſub die 13. *Novembr.* 1660. *ema-*
natæ, cenſuit, non poſſe funeralibus, invitis Hæredibus,
intereſſe, nec licere taxam ad ſuum libitum facere, ſed ei-
dem Epiſcopo injungendum, prout injungit, ut auditis parti-
bus taxam conficiat, eamque Sacræ Congregationi proban-
dam tranſmittat.

Canonici Cathedralis Eccleſiæ decedentes, non electa ſi- 11
bi ſepultura, debent ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, ſi in
ea adſit ſepulcrum proprium Canonicorum. Si vero in
Cathedrali non adſit ſepulcrum proprium ipſorum, debent
ſepeliri in ſepulcro Majorum. *Sac. Congr. Concil.* 12. *Maji*
1685. *in Tiburtina in reſponſione ad ſecundum*, ubi ad ſe-
cundum Dubium, quod erat: *An idem Canonicus decedens,*
non electa ſibi ſepultura, debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali
tamquam ſua Parochia, vel potius in Sepulcro ſuorum Majo-
rum? Die 12. *Maji* 1685. *reſpondit; ad ſecundum in Cathe-*
drali, ſi in ea adſit Sepulcrum proprium Canonicorum: ſin
minus in ſepulcro Majorum; iis vero non exiſtentibus, an Ca-
daver Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Cathedrali, vel
Parochiali, in alia Congr. videndum. Et ſic etiam decre-
vit *eadem Sacr. Congreg. Epiſcop. in Foroſempr.* 1. *Septembr.*
1690. quod nempe Clerici debent ſepeliri in Cathedrali,
etiam ſepultura non electa, ſi adeſt Sepulcrum Clerico-
rum, ut Rituale diſpoſuit, non obſtante, quod in alia
Eccleſia adſit ſepulcrum Majorum, uti jam decreverit *in*
Senogallien. Die 13. *Maji* 1610. apud Nicol. *tom.* 1. *lucubr.*
civil. lib. 4. *tit.* 15. *num.* 23. *verſ. ultim.*, ibi: *Clericus*
non ſepelitur in Sepulcro Majorum, quando in Cathedrali,
vel Matrice adeſt proprium Clericorum ſepulcrum a Laicalibus
ſeparatum. Et quamvis recenter in alia Senogallien. *die*
9. *Maji* 1705. *Sacr. Congr. Rit. declaraverit.*, quod quidam 12
Clericus defunctus, qui ſibi non elegerat ſepulturam,
ſepeliri deberet in Sepulcro Majorum, & non Clerico-
rum; Tamen videtur, quod ſtandum ſit primis citatis
Decretis *Sac. Congreg. Epiſcop.* quia ut recte obſervat *Mo-*
nacell. tom. 4 *ſupplem. ad tom.* 1. *num.* 176. agitur non de
ritu ſepeliendi, ſed de jure funerandi, quod declarare ad
quem ſpectat, potius *ad Sacram Congreg. Epiſcop. & Regul.*
quam Rituum noſcitur pertinere ex Bulla erectionis Sixti
V. incip. *Immenſa* §. *Jam vero*: Tum quia ſicuti Laicis
decedentibus non electa ſepultura, proviſum fuit a Ju-
re in *cap. Licet* 4. *de Sepulturis in* 6. ut ſepeliri debeant
in ſepulcro Majorum; Ita Clericos ſic decedentes, ut in
ſepulcro Clericorum in Cathedrali, vel Matrice Eccleſia
conſtruendo, ſive ſin inticulati, ſive non, ſepeliri de-
beant, ſtatuitur in Rituali Romano auctoritate Apoſto-
lica Pauli V. conſtit. 85. confirmato, & evulgato, quod
pro lege ſervandum eſt. *Pax Jord. tom.* 3. *lib.* 14. *tit.* 30.
n. 45. & cum aliis *Monacell. cit. tom.* 4. *ſupplem. ad tom.* 1.
num. 176. Requiritur autem, quod in Cathedrali extet 13
ſepultura pro Canonicis, & aliis Clericis ſpecialiter con-
ſtructa, & deputata, alioquin Canonici, & Clerici ſe-
peliendi erunt in ſepulcro Majorum. Eccleſia vero Paro-
chialis ſuccedit tantum in defectum electionis ſepulturæ,
Sepulcri communis Canonicorum in Eccleſia Cathedrali,
& Sepulcri Majorum, ita ut Eccleſia Parochialis ſit ul-
tima, juxta Ordinem adductum per textum *in cap. Nos*
inſtituta 1. *de Sepulturis*, ut dicit *Pignat. tom.* 8. *conſult.* 5.
num. 4. Attamen Sacra Congregatio in d. *Tiburtina* nihil
decrevit circa dubium. An non exiſtentibus Sepulcro pro-
prio Canonicorum in Cathedrali, vel Sepulcro ſuorum
Majorum ſint Canonici ſepeliendi in Cathedrali, vel in
Parochiali; ibi in reſponſ. ad ſecundum, *iis vero non exi-*
ſtentibus, an Cadaver Canonici ſit ſepeliendum in Eccleſia Ca-
thedrali, vel Parochiali in alia Congregatione videndum. Pro 14
ſepultura Canonicorum Cathedralium debetur quarta fu-
neralis Parocho Domicilii, non vero Parocho Cathedra-
lis, neque Parocho Parochiæ, ubi adeſt Sepultura ſuorum
Majorum, *Sac. Congr. Concil. in d. Tiburtina in reſp. ad* 3.
Quæ deciſio, ut ab omnibus præ oculis haberi poſſit, po-
nitur hic cum ſuis propoſitis dubiis per extenſum.

Primo. *An Canonicus Eccleſiæ Cathedralis carentis Canoni-*
ca, ſive ædibus Canonicalibus, habens Domicilium, & ibi
habitans intra fines alterius Parochiæ, dicatur Parochianus Ec-
cleſiæ Cathedralis, ita ut in Infirmitate teneatur recipere Sa-
cramenta a Parocho Eccleſiæ Cathedralis, vel potius a Paro-
cho Domicilii?

Secundo. *An idem Canonicus decedens non electa ſibi ſe-*
pultura debeat ſepeliri in Eccleſia Cathedrali, tamquam ſua
Parochia, vel in Parochia Domicilii, vel potius in ſepulcro
ſuorum Majorum?

Tertio. *An pro ſepultura Canonici, ut ſupra defuncti, de-*
beatur quarta funeralis Parocho Domicilii, aut Parocho Ca-
thedralis, vel Parocho Parochiæ ſuorum majorum?

Sacr. Congregatio Concil. in Tiburtin. 12. *Maji* 1685.
cenſuit

Ad Primum. *Teneri recipere.*

Ad Secundum. *In Cathedrali, ſi in ea adſit ſepulcrum*
proprium Canonicorum: ſin minus in ſepulcro majorum:
iis vero non exiſtentibus, an Cadaver Canonici ſit ſepelien-
dum

dum in Eccleſia Cathedrali, vel in Parochiali; in alia Congregatione videndum.

Ad Tertium. *Deberi Parocho Domicilii.*

Et ſic etiam decrevit *Sacr. Congreg. Concil. in Narnien. Jurium Parochialium 26. Septemb. 1699. ad 2. 3. & 5. dubia lib. 49. Decret. fol. 253.* teſte d. Urſaya *Inſtit. crimin. lib. 3. tit. 8. num. 15. & 16.*

Si intervenerit funeribus Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, in hoc caſu Curatus, & Sacriſta illius Cathedralis, licet ſint amovibiles, debent præcedere Parocho Defuncti. *Sacr. Congr. Rit. 22. Martii 1631. apud* Barboſam *de poteſt. Parochi part. 3. cap. 27. n. 78.*

Nova additiones ex alina manu.

1 TAmetſi Sac. Congregatio Concilii interpres in allegata
ab Auctore *Tiburtina 12. Maji 1685.* in reſponſione
ad 1. dubium fuerit in ſenſu, quod Canonicus domicilium
habens in aliena Parochia non a Parocho Cathedralis, ſed
a Parocho domicilii ſacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur; contrarium videtur reſcripſiſſe *in Derthonen. Jurium Parochialium 3. Decembris* 1718. In hac enim
2 cauſa hoc inter alia dubia propoſito: *An Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ habitans in domo ſita intra fines alterius Parochiæ in ultima infirmitate teneatur recipere Sacramenta ab Eccleſia Collegiata, vel potius a Parocho domicilii?* reſcriptum fuit: *Affirmative quoad primam partem, negative quoad ſecundam.*
3 Verum eſt, quod denuo hac ipſa cauſa propoſita die 7.
Decembris 1720. reſponſum fuit: *Examinandos eſſe Teſtes formiter.* At ex reſponſo hoc quiſque facili negotio intelligere poteſt, Sacram Congregationem Concilii interpretem veram in puncto juris exiſtimaſſe reſolutionem captam die Decembris 1718. quod Canonicus ubicumque habitans Sacramenta in ultima infirmitate recipere teneatur a ſua Eccleſia, ſolumque autumaſſe, locum eſſe poſſe limitationi dictæ propoſitionis ex contraria conſuetudine; ideoque demandavit examinandos eſſe teſtes formiter; alias enim ſine ullo Teſtium examine receſſiſſet *a deciſis.*
4 Hic igitur fuit ultimus ſenſus Sac. Congregationis Concilii interpretis in hac controverſia. At Sacra Congregatio Rituum noviſſime cenſuit, Canonicum in aliena Parochia habitantem, non a Parocho Cathedralis, ſed a Parocho domicilii teneri in ultima infirmitate recipere Sacramenta, ut patet ex reſponſione data in *S. Severini Præeminentiarum 13. Martii 1756. ad 7. dubium: & in deciſis* perſtitit in nova propoſitione cauſæ habita de menſe Decembri ejuſdem anni 1756. licet allegata fuerit d. Reſolutio Sac. Congregationis Concilii interpretis *in d. Derthonen.*
5 Illud non eſt hic prætereundum, quod eadem Sac. Con-
gregatio Rituum in Reſponſione *ad dub. 11.* cenſuit, Ca-
nonicos etiam habentes domicilium in aliena Parochia ſe-
6 peliendos eſſe in Eccleſia Cathedrali, ſolutis tamen juribus parochialibus Parocho domicilii. Et, quod summopere notandum eſt, in caſu illo non conſtabat, quod in Eccleſia Cathedrali aderat ſepulcrum pro Canonicis. Vide quoque conformes *deciſiones Rotæ in Romana juris tumultuandi 20. Februarii 1702. §. Nonnulla, & §. Prædicta, & in confirmatoria 5. Maji 1703. § Præcedenti cor. clar. mem. Priolo in Gerunden. juris ſepeliendi 8. Martii 1735. §. Quantum cor. clar. mem. Cincio, & in Barchinon. Jurium Parochialium 2. Decembris 1735. §. Demum coram Eminentiſſ. Rezzonic.*
7 At ſi jus ſepeliendi Canonicos ubicumque domicilium
habentes inde favore Eccleſiæ Cathedralis oritur, quod Canonici perpetuo manent ejus Parochiani, & Sacramenta omnia ab ipſa recipiant, ut diſſerunt *Reiffenſtuel in Jus Canon. lib. 3. tit. 28. num. 24. Schmalzgrueb. jur. Eccleſ. univerſ. lib. 3. part. 3. tit. 28. §. 5. num. 47. Louvrex diſſert. canon. 23. num. 17. Amoſtaz. de cauſis piis lib. 6.*
8 *cap. 2. num. 50.* Non videtur congruere, quod Sacramenta recipere ii in ultima infirmitate debeant a Parocho domicilii.

ARTICULUS IX.

De variis concernentibus Canonicum Theologum, Pœnitentiarium, Protonotarium, & Jubilatum.

SUMMARIUM.

1 *Canonicus Theologus ubi deputandus, & quæ Præbenda ei aſſignanda?*
2 *Canonici Theologi deputatio non fit in Eccleſiis Cathedralibus Regularibus, ubi Præbendæ non ſunt diſtinctæ, nec Eccleſiæ numeratæ.*
3 *Canonico Theologo in vim unionis factæ ab Epiſcopo de Præbenda vacatura, non competit Jus adverſus Canonicatum vacatum per reſignationem.*
4 *Præbenda erecta, & deputata pro Theologo a ſequenti Canonico optari non poteſt.*
5 *Præbenda Theologalis, ſicut non poteſt ab aliquo Canonico optari, cum detur per electionem prævio examine, ita Theologus non eſt admittendus ad Jus optandi.*
6 *Non enim obtinens Præbendam Theologalem poteſt illam dimittere, & aliam optare ad inſtar aliorum Canonicorum*
7 *Canonicus tamen Theologus, qui reſignavit in manibus Ordinarii Præbendam Theologalem, poteſt obtinere mediante optione pinguiorem Præbendam cum retentione ſui ſtalli in Choro.*
8 *Canonicus Theologus ſtante conſuetudine in Eccleſia Cathedrali, ut per quemlibet Canonicum habentem Præbendam Canonicatui annexam, obtineatur una ex Dignitatibus in eadem Eccleſia, quæ nullum habet onus, ſeu emolumentum, ſed ſolum ſedet ſupra Canonicos, & illos in Proceſſionibus præcedit, poteſt illam Dignitatem obtinere.*
9 *Deputatio Præbendæ primo vacaturæ in Theologalem, non comprehendit eam, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur, ſed illa Præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui noviſſime optat, huic muneri unita, & affecta remanet.*
10 *Electio perſonæ ad hujuſmodi Præbendam Theologalem vacantem in menſe Ordinario, pertinet ad ſolum Epiſcopum, collatio vero ad illos, ad quos antea ſpectabat.*
11 *Si vero talis Præbenda Theologalis vacaverit in menſe Apoſtolico, vel alias eſſet reſervata, ſeu affecta, tunc electio perſonæ, & collatio ſpectabit ad Papam.*
12 *Electio perſonæ, cui conferendus eſt Canonicatus habens annexum onus lectionis ſacræ Theologiæ ex præſcripto Concilii pertinet ad Epiſcopum, collatio vero eidem perſonæ facienda eſt ab iis, ad quos ante Concil. pertinebat, quamvis regulariter in ea Eccleſia, electio ſola Canonicorum pertineat ad Capitulum, & confirmatio, ſeu inſtitutio ad Epiſcopum.*
13 *Præbendæ Theologalis collatio erectæ poſt Concilium ſpectat ad eum, ad quem ante Concilium ſpectabat, etiam in caſu, quo ante Concilium electio ſpectabat ad Capitulum, & inſtitutio ad Epiſcopum.*
14 *Hodie electio Theologi debet fieri per concurſum.*
15 *Canonicus Theologus quadraginta ſaltem quotannis Lectiones publice in Eccleſia habere tenetur per ſeipſum, vel per alios idoneos.*
16 *Theologalis Præbenda debetur Doctori in Jure Canonico, non attenta Clauſula aſſumendi infra annum gradum Magiſterii in S. Theologia.*
17 *Canonicus Theologus poteſt compelli, ut per ſe, & non per ſubſtitutum muneri ſuo ſatisfaciat, niſi adeſſet legitima abſentiæ cauſſa.*
18 *Immo tenetur per ſeipſum, vel per alium Subſtitutum, ſi diuturnum adſit impedimentum ad lectionem ſacræ Scripturæ, licet ſit ſenio confectus, aut Jubilatus a ſervitio Eccleſiæ, & quamvis nulla reperiatur facta aſſignatio aliorum redituum præter fructus, & Diſtributiones Theologalis Præbendæ.*
19 *Si tamen Canonicus Theologus ſit infirmus infirmitate ſanabili, non poteſt ab Epiſcopo compelli ad ſubſtituendum alium: Et eo caſu, quo alius ſubſtituendus ſit, puta in caſu abſentiæ, ſine legitima cauſſa, electio ſubſtituti pertinet ad Epiſcopum.*
20 *Sumptibus Theologi munus ſuum non adimplentis.*
21 *Et dato, quod Canonicus Theologus nolit ullo modo legere, poteſt Epiſcopus illum cogere comminationibus pœnarum, ſequeſtrationibus fructuum & perſeverante contumacia etiam ad privationem devenire.*
22 *Et ubi Epiſcopus procedat contra eum ad privationem, non tenetur ſervare temporum intervalla a Tridentino præſcripta.*
23 *Cum Præbenda Theologalis vacat, dari debet in Commendam Canonico idoneo ejuſdem Capituli, donec Titularis provideatur, alias poterit Epiſcopus applicare fructus alicui perſonæ extra Capitulum, quæ ſuppleat munus legendi.*
24 *Et hæc Perſona extra Capitulum debet, ſi reperiatur idonea, eligi ex Clericis ſæcularibus.*
25 *Si vero Clericus ſæcularis idoneus non reperiatur, eligi poteſt ex Regularibus; & quomodo?*
26 *Canonicus Theologus gaudet vacatione a lectione Sacræ Scripturæ in diebus, & temporibus, quibus gaudent Doctores Univerſitatum, & aſſignantur.*
27 *Tempus, locum & materiam Sacræ Scripturæ, ſuper qua legendum ſit, Sacra Congregatio remittit arbitrio Ordinarii.*
28 *Unde Epiſcopus poteſt ſtatuere, ut lectiones a Canonico Theologo, non in Cathedrali Eccleſia, ſed in Palatio Epiſcopi habeantur, maxime ſi in Cathedrali ſit infrequens Canonici Theologi ibi legentis auditorium.*
29 *Quod Epiſcopus poſſit præſcribere materiam explicandam a Theologo cenſuit expreſſe Sacra Congregatio Concilii.*
30 *Satisfacit tamen Concilio, ſi a Canonico Theologo Theologia ſcholaſtica legatur.*
31 *Non poteſt tamen Canonicus Theologus ſe eximere ab explanatione Scripturæ, prætextu quod non habeat auditores.*

32 Non tenetur tamen Theologus legere, ſi ejus Anteceſſores numquam legerint, ex quo non adeſſet neceſſitas.

33 Ad Lectionem Sacræ Scripturæ in Cathedrali tenentur accedere Canonici, & cæteri Presbyteri ipſius Eccleſiæ Cathedralis, & poſſunt compelli ab Epiſcopo.

34 Et de facto Canonici ſi in quadrageſima non interſint Concioni in Cathedrali, vel ſua reſpectiva Collegiata, privari poſſunt Diſtributionibus illius diei.

35 Ad intereſſendum autem lectioni, ſeu conferentiæ caſuum conſcientiæ poſſunt ſolum compelli Canonici, aliique Presbyteri, qui ſunt Confeſſarii; Cæteri vero Canonici, & Presbyteri, qui non ſunt Confeſſarii, poſſunt ſolum hortari.

36 Regulares vero, niſi ſint Parochi, nullatenus cogi poſſunt ad intereſſendum lectioni, ſeu conferentiæ caſuum conſcientiæ.

37 Immo neque poſſunt cogi ad intereſſendum lectioni Sacræ Scripturæ Regulares illi, in quorum Monaſteriis talis lectio minime habetur.

38 Regulares tamen, qui exercent curam Animarum, tenentur intervenire conferentiis caſuum conſcientiæ, & ad omnia alia, ad quæ tenentur Curati ſæculares.

39 Ad quæ cogi poſſunt ab Epiſcopo.

40 Non tamen iidem Parochi Regulares cogi poſſunt ad aſſiſtendum Divinis in Cathedrali, nequidem in Feſto ſancti Patroni.

41 Canonico Theologo die qua legit, licet Choro non interſit, debentur Diſtributiones non ſolum pro illis Horis, quibus legit, ut ſi mane legat pro Horis Matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die.

42 Immo non ſolum tribuendæ ſunt illi diſtributiones quotidianæ omnium Horarum illius diei, qua legerit, ſed etiam emolumenta quæcumque perſonaliter intereſſentibus dari ſolita, etiamſi Choro non interſit.

43 Quamvis tamen tota die, qua legit habeatur pro præſente in Choro, etiam quoad Diſtributiones, non cenſetur tamen præſens Matutino, quod dicitur pro die ſequenti in Veſpere præcedente ſecundum conſuetudinem, vel privilegium aliquarum Eccleſiarum.

44 Canonicus Theologus debet ſedere in loco ſui Canonicatus; non enim illi competit præcedentia ſuper alios Canonicos, non obſtante contraria conſuetudine.

45 Pœnitentiarius Canonicus in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, ubi id commode fieri poteſt, eſt inſtituendus.

46 Canonicus Pœnitentiarius deputari debet, qui ſit Magiſter, aut Doctor, ſeu licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico.

47 Immo non ſufficit, quod ſit Doctor nomine, ſed debet eſſe Doctor re: & ſi conſtet deputatum eſſe valde ignarum, licet ipſe ſit Doctor, eſt deputandus alius.

48 Quando autem Doctores, & Licentiati in Jure Canonico, vel Theologia apti non inveniuntur, non eſt neceſſe pro validitate collationis hujus Præbendæ, quod proviſus ſit Doctor, vel Theologus, ſed ſufficit, quod in loco ſit aptior.

49 Unde Præbenda Pœnitentiariæ reſignari poteſt ad favorem illius, qui non ſit Doctor, neque Licentiatus, ſed atteſtationibus Ordinarii, Capituli, & Academiæ aſſeritur Doctus, & habilis.

50 Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe in ætate quadraginta annorum.

51 Defectus tamen ætatis quadraginta annorum in Canonico Pœnitentiario non obſtat, ubi alius aptior pro loci qualitate reperiri non poteſt, & ſufficit quod non reperiatur in Civitate, & in Diœceſi perſona apta cum dictis qualitatibus; nec enim eſt quærenda extra Diœceſim.

52 Canonici Pœnitentiarii inſtitutio eſt facienda tantum in Cathedralibus.

53 Pœnitentiarii inſtitutio, & electio perſonæ ad ſolum Epiſcopum, abſque conſenſu Capituli, ſpectat.

54 Electio perſonæ pœnitentiarii ad ſolum Epiſcopum tunc pertinet, quando præbenda non vacat in menſe Apoſtolico, vel non adeſt alia reſervatio, ſeu affectio: nam tunc ad Papam pertinet ratione reſervationis.

55 Pœnitentiaria vacans, Sede Epiſcopali vacante, non poteſt provideri a Capitulo, quamvis collatio Præbendarum ſit communis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam ſolius Capituli.

56 Immo pœnitentiariæ vacantis, Sede Epiſcopali vacante, electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam ſecluſa reſervatione, & non eſt reſervanda futuro Epiſcopo.

57 Capitulum non poteſt ſe intromittere in electione pœnitentiarii, licet ad ipſum collatio ſpectet, quamvis Epiſcopus ſit abſens; ſed ipſe Epiſcopus abſens, poterit ubicumque fuerit eligere pœnitentiarium.

58 Pœnitentiarii enim electio pertinet ad ſolum Epiſcopum; vel eo abſente ad ſuum Vicarium, cui Epiſcopus in ſpecie delegaverit hanc facultatem.

59 Quamvis electio pœnitentiarii quandocumque facienda ſpectet ad ſolum Epiſcopum; vel eo abſente ad ſuum Vicarium ad hoc ſpecialiter delegatum, abſque conſenſu Capituli, collatio tamen præbendæ unitæ Officio pœnitentiarii ab illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat.

60 Præbenda Officio pœnitentiarii unienda, debet eſſe integra, & Canonicalis.

61 Portio enim, quæ ſit in Eccleſia, in præbendam pœnitentialem erigi non poteſt, ſed Præbenda Canonicalis; Et ſi non eſſent præbendæ, ſed fructus omnes in Diſtributionibus quotidianis conſiſterent, tunc Diſtributiones habebuntur pro præbenda.

62 Non poteſt Epiſcopus primam præbendam vacantem aſſignare pro pœnitentiario, quamvis in loco videretur magis neceſſarius, ſed prius debet erigi Theologalis.

63 Si tamen in aliqua Civitate fuerit judicatum magis expediens, ut prius de pœnitentiario, quam de Theologo provideatur, habenda eſt confirmatio a Sede Apoſtolica ad omnem difficultatem tollendam.

64 Canonicatus pœnitentialis non poteſt optari, nec Canonicus pœnitentiarius poteſt aliam præbendam optare.

65 Poteſt tamen pœnitentiaria reſignari, ſicut alia præbenda, etiam in favorem alterius, dummodo habeat qualitates requiſitas.

66 Pœnitentialis præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico optatur, ſed illa Præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui noviſſime optat, huic muneri affecta, & unica remanet.

67 Pœnitentiarius eo ipſo, quod eſt inſtitutus, habet a jure, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & Juriſdictionem ad abſolvendum a peccatis abſque alia Ordinarii licentia, & eſt veluti Parochus totius Diœceſis.

68 Pœnitentiario quilibet poteſt peccata ſua confiteri, & ſic ſatisfacere præcepto cap. Omnis utriuſque ſexus, de Pœnitent. & remiſſion.

69 Pœnitentiarius inſtitutus pro audiendis Confeſſionibus unius Diœceſis, non poteſt audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam ſui Parochi.

70 Pœnitentiarius non poteſt delegare ſuam auctoritatem.

71 Non poteſt Pœnitentiarius abſolvere a caſibus, quos Epiſcopus ſibi expreſſe reſervavit, niſi ipſemet Epiſcopus talem ſpecialem facultatem ei expreſſe conceſſerit.

72 Nec poteſt caſus reſervatos ſibi ab Epiſcopo commiſſos, alteri ſubdelegare, niſi habuerit expreſſam ad hoc Epiſcopi facultatem.

73 Pœnitentiarius tenetur integras Confeſſiones audire, non autem ſolos caſus reſervatos.

74 Confeſſiones Parochianorum Civitatis audire nullo modo recuſare poteſt Pœnitentiarius.

75 Confeſſiones audire ſi renuerit Pœnitentiarius, poterit ab Epiſcopo puniri.

76 Immo Pœnitentiarius debet aſſiſtere, & reſidere de mane, etiam non vocatus in Sede Confeſſionali ab Epiſcopo deſtinata, diebus Feſtis ſolemnioribus, qui aſſignantur.

77 Non debet tamen Pœnitentiarius tenere in manu Virgam, ſeu bachettam, ſicut in Urbe, præcipue in locis, ubi hoc non eſt in uſu; Nec poteſt cogi ab Epiſcopo ad intereſſendum in Sede Confeſſionali, eo tempore, quo non adſunt pœnitentes, qui ſua opera uti velint.

78 Pœnitentiarius non poteſt cogi ad majorem reſidentiam, quam alii Canonici, qui per tres menſes abeſſe poſſunt, dummodo tamen non abſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus Feſtis ſolemnibus, qui aſſignantur.

79 Pœnitentiarius pro præſente in Choro eſt habendus dum audit Confeſſiones in Eccleſia.

80 Non tamen pro tempore, quo reſidet in Confeſſionario, nec audit Confeſſiones, aliis in Choro Divina celebrantibus; nec item ſi dixerit Miſſam, aut ſi privatim Officium dixerit, etiam ut opportunius Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in Choro.

81 Pœnitentiarius dum actualiter audit Confeſſiones in Eccleſia, non ſolum cenſetur præſens in Choro ad lucrandas Diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliendis Cadaveribus Defunctorum, vel pro ſupplicationibus, & proceſſionibus quæ per Urbem aguntur.

82 Pœnitentiarius non cenſendus eſt pro præſente in Choro, ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam infirmorum.

83 Canonicus Pœnitentiarius non præcedit aliis Canonicis non obſtante contraria conſuetudine.

64 Pœnitentiarius approbatus, & in poſſeſſionem immiſſus a Delegato Apoſtolico, eo quod Vicarium, & Tribunal Ordinarii ſuſpectum haberet, poteſt audire Confeſſiones abſque alia licentia ipſius Ordinarii.

58 Pœnitentiarius non poteſt eſſe Vicarius Generalis Epiſcopi, ne ſuſpicionem ingerat, quod in adminiſtratione Juſtitiæ utatur ſcientia Confeſſionis; niſi tantæ apud omnes eſſet opinionis, ut excluderetur hujuſmodi ſuſpicio.

86 Canonicus Pœnitentiarius, quamvis regulariter non ſit admittendus in Confeſſarium Monialium propter difficultatem ſatisfaciendi utique muneri; Tamen cum poteſt utrique muneri ſatisfacere, Sac. Congregatio Concilii in Januen. 11. Septembris 1666. cenſuit in hoc caſu non prohibendum.

87 Hodie quo ad Canonicum Theologum, & Pœnitentiarium atten-

attendenda eſt D. noviſſima Conſtit. Benedicti XIII. incipiens Paſtoralis.

88 *Aſſertur ad litteram dicta Conſtitutio.*

89 *Ex hac Conſtitutione Canonicus Theologus, & Pœnitentiarius debent eligi per concurſum, pro quo aſſumi poſſunt Examinatores etiam non Synodales.*

90 *Protonotarius Apoſtolicus non poteſt in functionibus, & aliis actibus publicis ſibi tamquam Canonico competentibus, uti habitu Protonotarii, ſed ſuo habitu Canonicali.*

91 *Poteſt tamen uti habitu Protonotarii in omnibus actibus non competentibus ſibi tamquam Canonico.*

92 *Protonotarius Canonicus, ſeu Dignitas, ſi cum habitu Protonotarii interſit Choro, Proceſſionibus, & Divinis, non lucratur fructus, & Diſtributiones ſui Canonicatus.*

93 *Immo in habitu Protonotarii interveniens Choro, Diſtributiones amittit, non obſtante conſenſu, & concordia Capituli.*

94 *Dignitates enim, & Canonici, ut lucrentur Diſtributiones, debent intervenire cum proprio habitu Canonicali.*

95 *Alias ſi voluerint uti habitu Protonotarii in ſua Eccleſia, reputantur tamquam extranei, eiſque aſſignatur locus non inter Canonicos, ſed poſt ipſos Canonicos, & Abbates, & non lucrantur Diſtributiones.*

96 *Poſſunt tamen Dignitates, & Canonici Protonotarii in Eccleſia uti ſubtana violacea, licet reliqui Canonici deferant nigram, dummodo in reliquis gerant habitum ſimilem, & æqualem aliis Canonicis.*

97 *Non poſſunt tamen uti Rochetto ſub Cotta, dum in Choro aſſiſtunt Horis Canonicis.*

98 *Protonotarius ſi ſit prima Dignitas, poteſt in Choro deferre Rochettum cum Mantelletto; Si vero non ſit prima Dignitas, ſedere debet in ſuo ſtallo cum ſuo habitu Canonicali.*

99 *Protonotarius utens habitu Protonotarii, & Prælati, etiamſi non ſit prima Dignitas, debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati; Dummodo tunc non lucretur Diſtributiones quotidianas.*

100 *Sed non poteſt uti dicto habitu in Proceſſionibus, & in aliis actibus publicis, in quibus cum Capitulo intervenit.*

101 *Indultum Jubilationis, quod eſt Eccleſiæ odioſum, & ideo parce concedendum, non conſtito de laudabili ſervitio Eccleſiæ per 40. annos præſtito, ac de aliqua alia commiſerationis cauſſa, quæ una cum laudabili ſervitio concurrere debet, non ſolet, neque debet concedi.*

102 *Ex tempore laudabilis ſervitii Eccleſiæ quadraginta annorum, propter quod ſolet a Sacra Congregatione concedi Indultum Jubilationis, eſt deducendum ſervitium præſtitum tempore Clericatus, ante adeptam Præbendam, quod non computatur ad favorem petentis.*

103 *Neque valet Indultum Jubilationis poſt quadragenarium ſervitium, ſi ſit conceſſum a Capitulo, & non a Sac. Congreg.*

104 *Conceſſo legitime alicui Canonico a Sacra Congregatione Indulto Jubilationis, talis Canonicus Jubilatus debet participare de Diſtributionibus, de quibus participant alii Canonici Choro, & Divinis intereſſentes, etiam de illis quæ ob aliorum abſentiam Canonicis intereſſentibus accreſcunt.*

105 *Etiamſi Diſtributiones eſſent auctæ poſt obtentam Jubilationem.*

106 *Indultum Jubilationis conceſſum Canonico, ſuffragatur pro participatione fructuum, & Diſtributionum etiam extraordinariarum, & dictæ Diſtributiones ſunt per Canonicos reſtituendæ a die intimati Indulti.*

107 *Canonico Jubilato debentur etiam ea, quæ proveniunt ex emolumentis Proceſſionum, & Anniverſariorum, & aliorum, dummodo Teſtatorum voluntas non obſtet.*

108 *Indultum Jubilationis quantumcumque amplum non comprehendit Anniverſaria non fixa, & pro ſolis vere, corporaliter intereſſentibus a Teſtatore relicta, niſi in Indulto ſit expreſſa voluntas Papæ, Teſtatoris menti clare derogantis, & etiam talia Anniverſaria Indultario explicite indulgentis.*

109 *Anniverſaria autem fixa, & alia ſimilia, in quibus non adſit contraria diſpoſitio Teſtatoris, & Fundatoris, participantur ab Indultariis, ac ſi perſonaliter intereſſent; quamvis functionibus vere non interſint, & onera Miſſarum aliis injuncta pro rata non adimpleant.*

110 *Canonici Jubilati non tenentur, neque per ſeipſos, neque per alios Miſſam Conventualem per turnum celebrare.*

111 *Epiſcopus non poteſt decernere, quod Canonicis Jubilatis vigore Indulti non debeantur Diſtributiones extraordinariæ, quæ ob abſentiam, vel vacationem Canonicorum intereſſentibus accreſcunt.*

1 CAnonicus Theologus debet deputari in omnibus Ec-
cleſiis Metropolitanis, vel Cathedralibus, ſi Civitas
ſit inſignis, vel populoſa, ac etiam in Collegiatis exiſten-
tibus in aliquo inſigni Oppido, etiam nullius Diœceſis, ſi
ibi Clerus numeroſus fuerit; & ubi nulla Præbenda, aut præ-
ſtimonium, ſeu ſtipendium hujuſmodi deputatum reperi-
tur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſſa
reſignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompa-
tibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpe-
tuo conſtituta, & deputata intelligitur. Sic expreſſe *Conc.*
Trid. ſeſſ. 5. de Refor. cap. 1. Hujus Canonici Theologi de- 2
putatio non ſit in Eccleſiis Cathedralibus Regularibus,
ubi Præbendæ non ſunt diſtinctæ, nec Eccleſiæ numera-
tæ, ut eſt Cathedralis Pampilonenſis, ſed cogendi ſunt
Monachi, ut provideant de Lectore idoneo Theologiæ, qui
publice legat non ſolum ipſis Monachis, ſed aliis audire
volentibus. *Sac. Congr. Conc. in Pampilonen. 9. Sept.* 1573.
Canonico Theologo in vim unionis factæ ab Epiſcopo de 3
Præbenda vacatura non competit Jus adverſus Canonica-
tum vacatum per reſignationem. *Sac. Congr. Conc. in Mo-* 4
nopolitana 19. Auguſti 1627. Præbenda erecta, & deputata
pro Theologo a ſequenti Canonico optari non poteſt. *Sic*
deciſum fuiſſe a Sac. Congr. referunt Gonzal. *ad Regul.* 8.
Cancellar. Gloſſ. 34. *num.* 80. Monet. *de option. cap.* 3 *q.* 6.
num. 129. Garzias *in addit. ad part.* 5. *cap.* 4. *num.* 132.
Præbenda Theologalis, ſicut non poteſt ab aliquo Cano-
nico optari, cum debeatur per electionem prævio exami- 5
ne, ita Theologus non eſt admittendus ad Jus optandi.
Sac. Congr. Conc. 12. *Febr.* 1602. Non enim obtinens Præ- 6
bendam Theologalem poteſt illam dimittere, & aliam o-
ptare ad inſtar aliorum Canonicorum; *Sac. Congr. Conc.* 7.
Junii 1601. Canonicus tamen Theologus, qui reſignavit in 7
manibus Ordinarii Præbendam Theologalem, poteſt obti-
nere mediante optione pinguiorem Præbendam cum re-
tentione ſui ſtalli in Choro. *Sac. Congr. Rit. in Veronen.* 2.
Sept. 1597. Canonicus Theologus ſtante conſuetudine in 8
Eccleſia Cathedrali, ut per quemlibet Canonicum haben-
tem Præbendam Canonicatui annexam, obtineatur una ex
Dignitatibus in eadem Eccleſia, quæ nullum habet onus,
ſeu emolumentum, ſed ſolum ſedet ſupra Canonicos,
& illos in Proceſſionibus præcedit, poteſt dictam Digni-
tatem obtinere. *Sac. Congr. Conc.* 18. *Novemb.* 1620. Deputa- 9
tio Præbendæ primo vacaturæ in Theologalem, non com-
prehendit eam, quæ vigore ſtatuti a ſequenti Canonico o-
ptatur, ſed illa Præbenda, quam dimiſerit Canonicus, qui
noviſſime optat, huic muneri unita, & affecta remanet.
Sac. Congr. Concil. in Lunen. Sarzanen. 6. *Julii* 1591. Ele- 10
ctio perſonæ ad hujuſmodi Præbendam Theologalem va-
cantem in menſe Ordinario, pertinet ad ſolum Epiſco-
pum, collatio vero ad illos, ad quos antea ſpectabat. Sic
deciſum fuiſſe a *Sac. Congreg. Conc.* referunt Garzias *in*
addit. ad part. 5. *c.* 4. *n.* 162. & Gonzal. *ad Regul.* 8. *Can-*
cellar. gloſſ. 9. *n.* 87. Si vero talis Præbenda Theologalis 11
vacaverit in menſe Apoſtolico, vel alias eſſet reſervata,
ſeu affecta, tunc electio perſonæ, & collatio ſpectabit
ad Papam. Sic tenent Garzias *cit. cap.* 4. *num.* 164. Gon-
zal. *loc. cit.* Barboſ. *de Canon. cap.* 27. *num.* 13. *Sac. Congr.*
Conc. in Parmen. 7. *Octobr.* 1576. Electio perſonæ, cui 12
conferendus eſt Canonicatus habens annexum onus lectio-
nis Sacræ Theologiæ ex præſcripto Concilii, pertinet
ad Epiſcopum, collatio vero eidem perſonæ facienda eſt
ab eis, ad quos ante Concilium pertinebat, quamvis re-
gulariter in ea Eccleſia, electio ſola Canonicorum perti-
neat ad Capitulum, & confirmatio, ſeu inſtitutio ad E-
piſcopum. *Sac. Congr. Conc. in Aretina* 31. *Junii* 1627. Præ- 13
bendæ Theologalis collatio erectæ poſt Concilium ſpectat
ad eum, ad quem ante Concilium ſpectabat, etiam in ca-
ſu, quo ante Concilium electio ſpectabat ad Capitu-
lum, & inſtitutio ad Epiſcopum. *Sac. Congr. Concil. in* 14
Toletana 24. *Septemb.* 1592. Hodie electio Theologi (ſicuti
etiam Pœnitentiarii, de quo infra *num.* 45.) debet fieri
per concurſum ex noviſſ. Conſtitutione Benedicti XIII.
incip. *Paſtoralis Officii*, quæ per extenſum adducitur in-
fra *num.* 88.

Canonicus Theologus quadraginta ſaltem quotannis le- 15
ctiones publice in Eccleſia habere tenetur per ſeipſum,
vel per alios idoneos. *Benedictus XIII.* in Concilio Roma-
no *tit.* 1. *cap.* 71. * Et ſatisfacit muneri ſuo, ſive legat
Sacram Scripturam, ſive Theologiam ſcholaſticam, ut ſæ-
pius reſolvit Sac. Congregatio; non tamen ſi legat Theo-
logiam moralem. Benedict. XIV. *Inſtit. Eccl.* 57. §. 6. 7. * 16
Theologalis Præbenda debetur Doctori in Jure Canonico,
non attenta Clauſula aſſumendi infra annum gradum Ma-
giſterii in Sacra Theologia. *Sacra Congr. Concil. in dub.*
Præbenda Theologalis 5. *Junii* 1723. Canonicus Theologus 17
poteſt compelli ut per ſe, & non per ſubſtitutum mune-
ri ſuo ſatisfaciat, niſi adeſſet legitima abſentiæ cauſſa;
Sacra Congregat. Concil. apud Rotam part. 3. *recent. dec.* 147.
num. 1. Immo tenetur per ſeipſum, vel per alium ſubſti- 18
tutum, ſi diuturnum adſit impedimentum, ad lectio-
nem Sacræ Scripturæ, licet ſit ſenio confectus, aut Ju-
bilatus a ſervitio Eccleſiæ; & quamvis nulla reperiatur
facta aſſignatio aliorum redituum præter fructus, & Di-
ſtributiones Theologalis Præbendæ. *Sacra Congregat. Con-*
cil. in Anagnina Lecturæ 30 *Julii* 1701. Si tamen Canoni- 19
cus Theologus ſit infirmus infirmitate ſanabili, non po-
teſt ab Epiſcopo compelli ad ſubſtituendum alium, &
eo caſu, quo alius ſubſtituendus ſit, puta in caſu ab-
ſeum

ſentiæ, ſine legitima cauſa, electio ſubſtituti pertinet ad
20 Epiſcopum; Sac. Congr. Concil. in Aſten. 30. Maji 1620. & in
Cæſaraguſtana 1682. ſumptibus Canonici Theoloci munus
21 ſuum non adimplentis. Eadem Sacr. Congr. in Placentina
29. Martii 1687. Et dato, quod Canonicus Theologus nolit ullo modo legere, poteſt Epiſcopus illum cogere comminationibus pœnarum, ſequeſtrationibus fructuum, &
perſeverante contumacia, etiam ad privationem deve-
22 nire. Sacr. Congreg. Conc. in Majoricenſi, ut refert Aldan.
in Compendio Canon. reſol. lib. 1. tit. 3. num. 5. Et ubi Epiſcopus procedat contra eum ad privationem, non tenetur ſervare temporum intervalla, quæ præſcribuntur in
23 cap. 12. ſeſſ. 24. Eadem Sac. Congr. 15. Novembr. 1621.
lib. 13. Decret. fol. 85. Cum Præbenda Theologalis vacat,
dari debet in commendam Canonico idoneo ejuſdem Capituli, donec Titularis provideatur, alias poterit Epiſcopus applicare fructus alicui perſonæ extra Capitulum,
24 quæ ſuppleat manus legendi. Sac. Congr. Concil. in Ca-
25 merin. 8. Febr. 1594. Et hæc perſona extra Capitulum
debet, ſi reperiatur idonea, eligi ex Clericis ſæcularibus. Sac. Congr. Epiſc. in Urbinaten. 5. Octob. 1573. Si vero Clericus Sæcularis idoneus non reperiatur pro dicta Præbenda Theologali, & pro ejus Officio exequendo, collatio illius ſuſpendenda eſt, donec inveniatur Theologus Sæcularis, cui fieri poſſit, & interim nullus eſt deputandus Cuſtos, aut Curator fructuum ipſius Præbendæ, ſed illi omnes tradendi ſunt Superiori alicujus Ordinis, qui curet, ut aliquis Theologus ex ſuis Regularibus publice in Cathedrali Eccleſia doceat Sacram Scripturam, prout mandatur Decreto Conc. ſeſſ. 5. de Ref. cap. 1. atque ei in primis neceſſaria ſubminiſtret de dictis fructibus, & quod reliquum fuerit, in uſum Monaſterii convertat. Sic reſolutum fuiſſe a S. Pio V. & Greg. XIII. referunt Aldan. in Compendio Canonic. reſol. lib. 1. tit. 3. num. 2. Zerola in praxi Epiſc. lib. 1. verb. Præbenda Theologalis. Barb. in Trid. ſeſſ. 5. de Ref. cap. 1. num. 13. & Pignatell. tom. 3. conſul. 62. num. 14. ubi dicit, ſic etiam fuiſſe deciſum a Sac. Congr. Epiſcop. in Terton. 2. Aug. 1581. in Camarinen. 25. Jan. 1594. & in Beneventana 27. Octobr. 1593.
26 Canonicus Theologus gaudet vacatione a lectione Sacræ Scripturæ in diebus, & temporibus, quibus gaudent Doctores Univerſitatum, ſcilicet a Feſto S. Thomæ Apoſtoli uſque ad diem poſt Epiphaniam, a Dominica Septuageſimæ ad primam Dominicam Quadrageſimæ; a Dominica Palmarum ad totam Octavam Paſchatis; a Feſto S. Joannis Baptiſtæ ad diem 5. Novembris. Ita reſpondit Sacra Congregat. Concil. in Aſſiſien. 24. Januarii
27 1626. lib. 98. pag. 350. Tempus, Locum, & Materiam
Sacræ Scripturæ, ſuper qua legendum ſit, Sacra Congregatio Concilii remittit arbitrio Ordinarii in Brixienſi
28 4. April. 1596. & etiam Sacra Congreg. Epiſc. 11. Janua-
rii 1594. Unde Epiſcopus poteſt ſtatuere, ut lectiones a Canonico Theologo non in Cathedrali Eccleſia, ſed in Palatio Epiſcopi habeantur, maxime ſi in Cathedrali ſit infrequens Canonici Theologi ibi legentis auditorium,
29 ut in ſimili caſu cenſuit Sac. Congr. Concil. in Foſſanen.
lectionis 11 Mart. 1662. Et quod Epiſcopus poſſit præſcribere materiam explicandam a Theologo, cenſuit
30 expreſſe Sacr. Congreg. Concil. in Urbinitaten. 15. Martii
1663. & in Ripana 12. Januarii 1692. Satisfacit tamen Concilio, ſi a Canonico Theolozo Theologia Scholaſtica legatur. Ead. Sac. Congreg. Concil. 5. Aprilis 1576. Non
31 poteſt autem Canonicus Theologus ſe eximere ab explanatione Scripturæ, prætextu, quod non habeat auditores. Ead. Sac. Cong. Concil. in Fundana 15. Octobris 1618.
32 Non tenetur tamen Canonicus Theologus legere, ſi ejus
Anteceſſores nunquam legerint, ex quo non adeſſet neceſſitas. Sac. Cong. Epiſc. 8. Maji 1637. in Bononienſi, ubi
33 declaravit, Canonicum Sancti Petronii Bononienſis non
teneri legere. quod nulla ejus lectionis adeſſet neceſſitas, & quod ejus Anteceſſores numquam legerint, ut refert Pignatell. tom. 3. conſult. 62. num. 38. Ad lectionem Sacræ Scripturæ in Cathedrali teneri accedere Canonicos, & ceteros Presbyteros ipſius Eccleſiæ Cathedralis, & poſſe compelli ab Epiſcopo, decrevit Sac. Cong. Conc. 21. Auguſti 1618. ut refert Barb. de Canon. cap. 27. num. 28.
34 & in Urbinaten. 10. Maii 1663. & refert Pignatell. tom.
3. conſul. 62. num. 45. & jam ſic decreverat etiam Sac. Congr. Epiſc. in Fundana 16. Martii 1593. ut refert, & tenet mordicus Monacell. tom. 1. tit. 2. formul. 5. num. 8. 9. 10. & 11. & Pax Jordan. Lucub. Canon. tom. 2. lib. 7. tit. 3. num. 48. ubi teſtatur, ita in ſua Eccleſia Jadrenſi practicaſſe, & appellationem a ſuo Decreto, & ordinatione interpoſitam, fuiſſe rejectam. Et de facto Canonici, ſi in Quadrageſima non interſint Concioni in Cathedrali, vel ſua reſpectiva Collegiata, privari poſſunt Diſtributionibus illius diei. Sac. Cong. Epiſc. in Comenſi 10. Maji 1580. & in Caſtellanenſi 10. Aug. 1602. Unde Sac. Cong. Concil. die 2. Junii 1593. approbavit præceptum Archiepiſcopi Tarentini, quod Canonici non intereſſentes concioni punirentur ſolita punctatura.

Ad intereſſendum autem lectioni, ſeu conferentiæ Ca- 35
ſuum conſcientiæ poſſunt ſolum compelli Canonici, aliique Presbyteri, qui ſunt Confeſſarii; Ceteri vero Canonici, & Presbyteri, qui non ſunt Confeſſarii, poſſunt ſolum hortari, ut pluries declaravit Sac. Cong. Conc. & noviſſime in Civitatis Plebis, 15. Martii 1692. in qua collatis decretis, quæ adinvicem videbantur pugnare, ad Dubium propoſitum; An Epiſcopus poſſet compellere Canonicos Confeſſarios, ceteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accederent ad Congregationem Caſuum conſcientiæ; reſponſum fuit, poſſe compellere omnes Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi Canonici ſint, ceteros autem hortari; & ſic fuit etiam deciſum a Congregatione particula-
ri deputata, in Vigilien. Synodi 30. Maji 1696. in reſponſio- 36
ne ad 35. Decretum, & iterum in Congr. Generali 18. Julii ejuſdem anni 1696. & prius in alia S. Angeli Biſcaciarum 15. April. 1696. Regulares vero, niſi ſint Parochi, nullatenus cogi poſſunt ad intereſſendum lectioni, ſeu conferentiæ Caſuum conſcientiæ. Sac. Congr. Concil. in Foroſempronien. 3. Sept. 1630. Eadem Sac. Congreg. Concil. in Urbinatem 10. Martii 1663. & expreſſe Sac. Cong. ſuper ſtatu Regularium decrevit, ut ſequitur: Cum Conventus ſuppreſſi, & poſtea reſtituti, in quibus non degunt de familia duodecim Religioſi, ſint vigore Decreti, ut in parvis fel. recordationis Innocentii X. ſubjecti Viſitationi, Correctioni, & omnimodæ Juriſdictioni Ordinariorum locorum, contigit dubitari: An Religioſi Confeſſores, & non Parochi in hujuſmodi Conventibus degentes compelli poſſent ab eiſdem Ordinariis, ut accedant ad conferentiam Caſuum Conſcientiæ? Propoſito hoc dubio in Sac. Congreg. ſuper ſtatu Regularium habita in Palatio Vaticano die 15. Januarii 1682. Eminentiſſimi Patres cenſuerunt, Ordinarios locorum poſſe quidem hortari, non autem compellere prædictos Religioſos Confeſſores non Parochos ad accedendum ad conferentiam Caſuum conſcientiæ. Cæſar. Card.
Facchenetus.... B. Panciaticus Secretarius. Immo neque poſ- 37
ſunt cogi ad intereſſendum lectioni Sacræ Scripturæ Regulares illi, in quorum Monaſteriis talis lectio minime habetur, ut expreſſe cenſuit Sac. Cong. Concil. in Foſſanen. Lectionis 11. Martii 1662. ubi fuerunt propoſita dubia tenoris, ut ſequitur. Primo: An Epiſcopus ſtatuere poſſit, ut lectiones a Canonico Theologo non in Cathedrali Eccleſia, ſed in Palatio Epiſcopi habeantur? Secundo: An ipſe cogere poſſit Regulares, in quorum Monaſteriis lectio Sacræ Scripturæ minime habetur, ut lectionibus per Canonicum Theologum habendis interſint? Sac. Cong. Concil. &c. cenſuit: Ad Primum
in caſu, de quo agitur, affirmative. Ad ſecundum. Nega- 38
tive. Regulares tamen, qui exercent Curam Animarum, tenentur intervenire conferentiis Caſuum Conſcientiæ, & ad omnia alia, ad quæ tenentur Curati Sæculares. Sacr. Cong. Epiſc. in Vigevanenſ. 7. Januarii 1608. in Lucenſi 4. Februarii 1602. in Senogallienſ. 26. Auguſti 1616., & 13. Septemb. 1641., ac 22. ejuſdem 1645. & 8. Octob. 1649. & 8. Januarii
1650. Ad quæ cogi poſſunt ab Epiſcopo; Ead. Sac. Cong. in 39
Paduana 13 Februarii 1604. Etiamſi ſint ad nutum amovibiles, & ſic etiam Sac. Cong. Concil. in Caurienſ. 5. April. 1631.
Et ideo ſi renuerint, poteſt Epiſcopus procedere con- 40
tra ipſos Regulares Parochos, non autem contra eorum Superiores. Eadem Sac. Cong. Concil. in Segobienſi 1. April. 1656. Non tamen iidem Parochi Regulares cogi poſſunt ad aſſiſtendum Divinis in Cathedrali, nequidem in Feſto S. Patroni Eadem Sac. Cong. 1. Decemb. 1626.
Canonico Theologo die, qua legit, licet Choro non in- 41
terſit, debentur Diſtributiones non ſolum pro illis Horis, quibus legit, ut ſi mane legat pro horis matutinis, & Miſſa ſolemni, ſed etiam pro tota die. Sac. Cong. Concil. in Oriolen. 5. Auguſti 1616. & in Fanenſi 3. Auguſti 1624. Immo non ſolum tribuendæ ſunt illi Diſtributiones quotidianæ omnium horarum illius diei, qua legerit, ſed etiam emolumenta quæcumque perſonaliter intereſſentibus dari ſolita, etiam ſi Choro non interſit; Sac. Congr. Con-
cil. in Oriolenſi 12. Auguſti 1628. Quamvis tamen tota 42
die, qua legit, habeatur pro præſente in Choro, etiam quoad Diſtributiones juxta ſupradicta, non cenſetur tamen præſens Matutino, quod dicitur pro die ſequenti in Veſpere præcedente ſecundum conſuetudinem, vel privilegium aliquarum Eccleſiarum. Sic deciſum fuiſſe a
Sac. Cong. Concil. referunt Garzias de Benef. part. 3. cap. 43
2. numer. 118. Gallet. in Margarita Caſuum conſcientiæ, verb. Canonicus pag. 29. Nald. verb. Diſtributiones num. 9. Barboſ. de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 66. num. 9. & de Canon. cap. 27. num. 34. & in Conc. Trid. ſeſſ. 5. de Refor. cap. 1. numer. 35. & Apoſtolic. deciſ. verb. Canonicus Theologus nu. 12. Nota * Ex Præbenda Theologali ſegreganda eſt tertia pars, ex cujus redditibus data proportione, ſolvenda eſt ſua portio Sacriſtiæ Metropolitanæ, reſpondens diebus, quibus Canonicus deeſſet muneri ſuo. Ita cit. Inſtit. Eccleſ. 57. §. 7. * Cano-
nicus Theologus debet ſedere in loco ſui Canonicatus; non 44
enim illi competit præcedentia ſuper alios Canonicos, non obſtante contraria conſuetudine, quia non eſt Dignitas, ſed ſedere, & incedere debet ſecundum ſuam antianitatem. Sacr.
Cong.

Cong. Concil. in Senenſi 16. Aprilis 1695., & in Murana 11. Aprilis 1697.
45 Pœnitentiarius Canonicus in omnibus Eccleſiis Cathe-
dralibus, ubi id commode fieri poteſt, eſt inſtituendus.
Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 8., ibi: In omnibus etiam Cathe-
„ dralibus Eccleſiis, ubi id commode fieri poterit, Pœ-
„ nitentiarius aliquis cum unione Præbendæ proxime va-
46 „ caturæ ab Epiſcopo inſtituatur. Canonicus Pœnitentia-
„ rius deputari debet, qui ſit Magiſter, aut Doctor, ſeu
„ Licentiatus in Sacra Theologia, vel Jure Canonico. " *Trid.
loc. citat.*, ibi: *Qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentia-
47 tus in Theologia, vel Jure Canonico*. Immo non ſufficit,
quod ſit Doctor nomine, ſed debet eſſe Doctor re, & ſi con-
ſtet, Deputatum eſſe valde ignarum, licet ipſe ſit Doctor,
eſt deputandus alius; Vacante enim Officio Pœnitentiariæ
Cathedralis Eccleſiæ Capuanæ Eminentiſſimus Card. Bel-
larminus Archiepiſcopus petit a Sac. Congreg. Conc. an
eſſet conferendum N. qui licet Doctor fuiſſet, tamen at-
teſtabatur, eſſe valde ignarum? *Et Sac. Congreg. die 20.
Martii 1623.*, cenſuit, hujuſmodi N. haberi, ac ſi non
eſſet Doctor, & ideo de alio providendum; ſic ex Barb.
de Canon. & Dignitatib. cap. 26. numer. 9. refert Corrad.
in praxi Beneſic. lib. 2. cap. 4. numer. 120. *ubi numer.
præc. ait ex Felin. in cap. Si quando numer. 7. de reſcript.*
quod Eccleſia indiget viris litteratis, non Aſinis ferratis.
48 Quando autem Doctores, & Licentiati in Jure Canoni-
co, vel Theologia apti non inveniuntur, non eſt neceſſe
pro validitate Collationis hujus Præbendæ, quod provi-
ſus ſit Doctor, vel Theologus, ſed ſufficit, quod in loco
ſit aptior. *Colligitur ex Trid. loc. cit.*, ibi: *Seu alias, qui
aptior pro loci qualitate reperiatur*, & tenet Garzias *de Be-
nef. part. 7. cap. 4. num.* 32. Barboſ. *ſupra Concil. d. cap. 8. num.*
16. Monacell. *tom. 1. tit. 2. formul. 6. numer. 2.*, Et Corrad.
49 *loc. cit. num.* 121. refert, *Sac. Cong. Concil. in Elbor. Pœnitent.
12. Martii 1623.* decreviſſe, quod poteſt Præbenda Pœ-
nitentiariæ reſignari ad favorem illius, qui non ſit Do-
ctor, neque Licentiatus, ſed atteſtationibus Ordinarii,
Capituli, & Academiæ aſſertur Doctor, & habilis, quia
ſufficienter conſtat de idoneitate ad effectum, ut Papa
provideat, *& num.* 122. *proſequitur* dicens, quod licet
vulgo dicamus, non omnem Doctorem doctum eſſe, attamen
bene e converſo, omnem doctum eſſe Doctorem, multi
enim ſunt Doctores nomine, pauci vero opere; quare
Doctoratus Dignitas hodie in Italia quaſi contemptibilis
eſt, quandoquidem ad illam fere omnes promoveri cu-
rant, ex Lotter. *de re Beneſic. in appar. num.* 128. *cum plu-
50 ribus ſeqq.* Canonicus Pœnitentiarius debet eſſe in æta-
te quadraginta annorum. *Concil. Trident. loc. cit.*, ibi: *Et
annorum quadraginta*, & hujuſmodi quadraginta annos
debere eſſe completos, tenuit Garzias *part. 7. cap. 4. num.*
35. Novar. *concluſ. 17. num. 2.* Barboſa *in Concil. loc. cit. nu-
mer.* 19. *& de Canonic. cap. 26. num. 10. & d. allegat.* 55.
n. 9. contra Azorium exiſtimantem ſufficere eſſe ince-
51 ptos. Defectus tamen ætatis quadraginta annorum in
Canonico Pœnitentiario non obſtat, ubi alias aptior pro
loci qualitate reperiri non poteſt, & ſufficit, quod non
reperiatur in Civitate, aut in Diœceſi perſona apta cum
dictis qualitatibus; nec enim eſt quærenda extra Diœce-
ſim; *arg. cap. Nullus 13. Diſt. 61.*, *& cap. Sacrorum 34. Diſt.*
63. & ita tenent Salazar de Mendoza *in libello de inſtitu-
tione Canonicatus Pœnitentiariæ in Eccleſia Toletana* §. 3.
Squilant. *de privileg. Clericorum cap. 4. n. 70.* Navar. *in Sin-
gul. Canon. concluſ. 17. num. 4.* Garzias *d. cap. 4. num.* 33. Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat. 55. n. 2. & Concil.
loc. cit. n. 20. & de Canonicis loc. cit.*
52 Canonici Pœnitentiarii inſtitutio in Cathedralibus tan-
tum eſt facienda, ut colligitur *ex Trident. loc. cit.*, ibi:
In omnibus Cathedralibus Eccleſiis, & quo Decretum
Concilii intelligi debeat tantum de Cathedralibus, &
locum non habeat in aliis Collegiatis, deciſum fuiſſe *a Sac.
Congr. Concil.* referunt Sell. *in Selectis Canon. cap. 21. num.*
53 3., & Garzias *de Beneſic. part. 5. cap. 4. numer.* 113.
Pœnitentiarii inſtitutio, & electio perſonæ ad ſolum Epi-
ſcopum abſque conſenſu Capituli ſpectat, cum hoc ſo-
lius Epiſcopi arbitrio relinquatur; Et ſic deciſum fuiſſe a
Sacra Congreg. Concil., referunt Garzias, *d. c. 4. num.* 138.
Aloyſ. Ricc. *in praxi for. Eccleſiaſt.*, *reſolut. 477. numer. 1.
in 2. edit.* Ugolin. *cap. 33. num. 2.* Zerola *verb. Pœnitentia-
rius* §. 3. & tenuit Rota *in una Abluen. Canonicatus Pœniten-
54 tiariæ 17. April. 1569. coram Mantica, & in Majoricen.
Canonicatus 15. Novembris 1593. coram Cardinal. Milli-
no*. Electio Perſonæ Pœnitentiarii ad ſolum Epiſcopum
tunc pertinet, quando Præbenda non vacat in menſe Apo-
ſtolico, vel non adeſt alia reſervatio, ſeu affectio, nam tunc
ad Papam pertinet ratione reſervationis. Gonzal. *ad Re-
gul. 8. Cancellar. gloſſ. 9. §. 2. num.* 24. Salazar de Mendoza
in d. Libello §. 2. & 3. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop.
d. allegat. 55. num. 13. & in Trident. loc. cit. n. 12. & de Ca-
non. n. 4.*
55 Pœnitentiaria vacans, Sede Epiſcopali vacante, non
poteſt provideri a Capitulo, quamvis collatio Præben-
darum ſit communis Epiſcopi, & Capituli, vel etiam
ſolius Capituli: ſic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg. Conci-
lii referunt Garzias *d. part. 5. cap. 4. num.* 145. *Aloyſ. Ricc.
d. reſolut. 477. num. 4.*. Immo Pœnitentiariæ vacantis, Sede
Epiſcopali vacante, electio, & collatio pertinet ad Pa- 56
pam, etiam ſecluſa reſervatione, & non eſt reſervanda
futuro Epiſcopo; ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.
in una Januenſi* refert Garzias *in addit. ad d. cap. 4. num.*
150. Capitulum non poteſt ſe intromittere in electione Pœ- 57
nitentiarii, licet ad ipſum collatio ſpectet, quamvis Epi-
ſcopus ſit abſens, ſed ipſe Epiſcopus abſens poterit, ubi-
cumque fuerit, eligere Pœnitentiarium; non enim ad id
eſt neceſſaria præſentia, ſeu exiſtentia in Diœceſi, nam
etiam extra illam poteſt expediri, cum non ſit contentio-
ſæ, ſed voluntariæ Juriſdictionis, prout deciſum fuiſſe *in
una Burgen.* refert Nicol. Garzias *in addit. ad d. cap. 4. n.* 58
143. Pœnitentiarii enim electio pertinet ſolum ad Epiſco-
pum, vel eo abſente, ad ſuum Vicarium, cui Epiſcopus
in ſpecie delegaverit hanc facultatem. Sic etiam declara- 59
vit *eadem Sacra Congreg.* ut refert Garzias *loc. mox cit.*
Quamvis electio Pœnitentiarii quandocumque facienda ſpe-
ctet ad ſolum Epiſcopum, vel eo abſente, ad ſuum Vica-
rium ad hoc ſpecialiter delegatum, abſque conſenſu Capitu-
li, collatio tamen Præbendæ unitæ Officio Pœnitentiarii ab
illis fieri debet, ad quos antea ſpectabat. Sic deciſum fuiſ-
ſe a *Sacra Congregat. Concil.* referunt Garzias *d. part. 5. c. 4.
n.* 238. Gonz. *ad Reg. 8. Concil. gloſſ. 9. §. 2. num.* 84. Aloyſ.
Ricc. *d. reſolut. 476. num. 2.* 60
Præbenda Officio Pœnitentiarii unienda debet eſſe in-
tegra, & Canonicalis. *Sacra Congregat. Concil. 31. Maji* 61
1596. *& in Conimbricen. 31. Martii* 1601. Portio enim, quæ
ſit in Eccleſia, in Præbendam Pœnitentialem erigi non
poteſt, ſed Præbenda Canonicalis; & ſi non eſſent Præ-
bendæ, ſed fructus omnes in Diſtributionibus quotidianis
conſiſterent, tunc Diſtributiones habebuntur pro Præben- 62
da. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.* refert Gar-
zias *d. part. 5. cap. 4. num.* 127. Non poteſt Epiſcopus pri-
mam Præbendam vacantem aſſignare pro Pœnitentiario,
quamvis in loco videretur magis neceſſarius, ſed prius de- 63
bet erigi Theologalis propter verba *Concil. ſeſſ. 5. cap. 1. de
Reform.* Si tamen in aliqua Civitate fuerit judicatum ma-
gis expediens, ut prius de Pœnitentiario, quam de The-
ologo provideatur, habenda eſt confirmatio a Sede Apo-
ſtolica, ad omnem difficultatem tollendam. *Sac. Cong. Concil.* 64
in Civitatis Caſtellanæ 17. Novembris 1619. Canonica-
tus Pœnitentialis non poteſt optari, nec Pœnitentiarius
poteſt aliam Præbendam optare, quia ad eam videtur ele-
cta induſtria perſonæ. Et ubi Beneficium requirit certas
qualitates, aut examen, ſi cui indulgetur, ut poſſit con-
ſequi aliam Dignitatem, aut Beneficium, illud non venit,
quod examen, aut qualitates illas requirit, ut eſt textus
optimus *in cap. Licet in tantum 4. de translat. Epiſcopi*.
Unde *a Sacra Congr. Concil. fuit expreſſe deciſum Die 22.
Februarii 160. Pœnitentiarii Præbenda etiam poſtquam eſt
effectum ſortita non ſubjacere optioni. Et in una Vercellen.
7. Junii* 1601. etiam fuit deciſum, quod non ſolum non po-
teſt optari Præbenda Pœnitentiarii, ſed nec titulus, ac 65
Ordo illius. Poteſt tamen Pœnitentiaria reſignari, ſicut
alia Præbenda; etiam in favorem alterius, dummodo ha-
beat qualitates requiſitas; Sic tenet Salazar de Mendoza
in d. Libello §. 5. Ceval. *commun. contra commun. quæſt.* 894.
ubi *num.* 489. ſubdit poſſe etiam ſuper eam imponi penſio-
nem. Barboſ. *de Offic. & poteſtat. Epiſcoporum parte 2. alle-
gat. 55. num. 34. & de Canon. cap. 26. num.* 23. Pœnitentialis
Præbendæ erectio non habet locum in ea, quæ vigore ſta-
tuti a ſequenti Canonico optatur, ſed illa Præbenda, quam
dimiſerit Canonicus, qui noviſſime optat, huic muneri
affecta, & unita remanet. *Sac. Congreg. Concil. in Lunen.
Sarzanen. 6. Julii* 1592.
67
Pœnitentiarius eo ipſo, quod eſt inſtitutus, habet a Ju-
re, & Concilio facultatem audiendi Confeſſiones, & Ju-
riſdictionem ad abſolvendum a peccatis abſque alia Ordi-
narii licentia, & eſt veluti Parochus totius Diœceſis.
Navar. *conſ. 20. pœnitent. in novis*, Lel. Zech. *de republic.
Eccleſ. cap. 24. de Capitulo, & Canon. ſub num.* 17. Salazar
de Mendoza *in d. Libello* §. 5. Ugolin. *de Offic. Epiſcop. cap.
33. nu. 2. & 3.* Aloyſ. Ricc. *d. reſolut. 477. num.* 5. Barbo- 68
ſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. d. allegat. 55. num. 19. & de
Canonicis cap. 26. num. 12. & in Concilio Trident. ſeſſ. 24. cap.
8. num.* 21. Pœnitentiario quilibet poteſt peccata ſua con-
fiteri, & ſic ſatisfacere præcepto *cap. Omnis utriuſque ſexus.
De Pœnitent. & remiſſion.* Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congreg.,
referunt Aloyſ. *loc. mox cit.* Garzias *d. part. 5. cap. 4. num.* 69
113. Barboſa *d. allegat. 55. nu. 20., & in Trident. loc. cit. nu.
22. & de Canonicis loc. cit. nu.* 13. Pœnitentiarius inſtitutus
pro audiendis Confeſſionibus unius Diœceſis, non poteſt
audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam
ſui Parochi. Barboſ. *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. d. allegat.
55. num.* 21. Garzias *d. part. 5. cap. 8. dub.* 4. ubi dicit, ſic de-
ciſum fuiſſe a Sac. Congreg. in caſu ſimili de Parocho;
ſcilicet, quod in aliena Diœceſi ſine illius Ordinarii ap-
probatione eligi nequeat in Confeſſarium ab habentibus 70
privilegium vigore Jubilæi eligendi Confeſſarium approba-
tum. Pœnitentiarius non poteſt delegare ſuam auctorita- 71
tem. *Sacra Cong. Epiſcop. & Regular. in Regiuon. 2. Octobr.*
1584. Non poteſt Pœnitentiarius abſolvere a caſibus, quos
Epiſcopus ſibi expreſſe reſervavit, niſi ipſemet Epiſcopus
talem ſpecialem facultatem ei expreſſe conceſſerit. Sic de- 72
ciſum

ciſum fuiſſe a *Sacr. Congr.* referunt Aloyſ. Ricc. *in praxi fori*
Eccleſiaſt. deciſ. 751. *in* 1. *edit. & reſolut.* 692. *num.* 2. *in* 2.
72 *edit.* & Garzias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 115. Nec poteſt caſus
reſervatos ſibi ab Epiſcopo commiſſos alteri ſubdelegare,
niſi habuerit expreſſam ad hoc Epiſcopi facultatem, quia
cenſetur electa induſtria perſonæ, & Delegatus maxime
ad nudum miniſterium, ſubdelegare non poteſt, niſi hoc
illi expreſſe demandetur, *Cap. ult.* §. *Cæterum de Offic. deleg.*
Ita Joan. Valer. *de Different. inter utrumque forum, verb.*
juriſdictio different. 2. *numer.* 3. Barboſ. *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. dict. allegat.* 55. *num.* 24. *& de Canon. d. cap.* 28.
73 *nu.* 17. Pœnitentiarius tenetur integras Confeſſiones audire, non autem ſolos caſus reſervatos. *Sac. Cong. Concil.*
74 teſte Nicolao Garzia *d. part.* 5. *cap.* 4. *numer.* 117. Confeſſiones Parochianorum Civitatis audire nullo modo recuſare
poteſt Pœnitentiarius; *Sac. Congreg. Rit.* apud Nicol. Garziam *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 118. Confeſſiones audire ſi renuerit Pœnitentiarius, poterit ab Epiſcopo puniri. Sic
75 deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Concil.* refert Garzias *d. part.* 5.
cap. 4. *num.* 119. Immo Pœnitentiarius debet aſſiſtere, &
76 reſidere, de mane etiam non vocatus, in Sede Confeſſionali ab Epiſcopo deſtinata diebus Feſtis ſolemnioribus, videlicet tempore jejuniorum Quadrageſimæ, Adventus, Quatuor temporum, Reſurrectionis, Aſcenſionis Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Omnium Sanctorum, & Nativitatis Domini, ut habetur deciſum *in Segobien. a Sacr. Congr. Concil.* quam per extenſum refert Criſpin. *de viſit. part.* 2. §. 24. *num.* 2. & cit. Garzias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 122. Non debet tamen Pœnitentiarius tenere in manu Virgam, ſeu bachettam ſicut in
76 Urbe, præcipue in locis, ubi hoc non eſt in uſu. Ita deciſum *in una Abulen.* 21. *April.* 1537. referunt Garzias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 117. Ugolin. *d. cap.* 33. *num.* 6. Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *n.* 29. Nec poteſt cogi ab Epiſcopo ad intereſſendum in ſua Sede pro audiendis Confeſſionibus eo tempore, quo non adſunt pœnitentes, quia ſua opera uti velint. *Sac. Congreg. Epiſcop.* 18. *Septembr.* 1637.

78 Pœnitentiarius non poteſt cogi ad majorem reſidentiam, quam alii Canonici, qui per tres menſes abeſſe poſſunt, dummodo tamen non abſit tempore, quo frequentius pœnitentes accedunt, & diebus Feſtis ſolemnioribus, veluti tempore jejuniorum Quadrageſimæ, Adventus, Quatuor temporum, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, Aſſumptionis B. M. V. Nativitatis Domini, & omnium Sanctorum. *Sac. Congreg. Concil.* teſtibus Garzia *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 122. Ugolino *d. cap.* 33. *num.* 6. Salazar de Mendoza *in d. Libello* §. 7. quia in
79 ipſis tenetur de mane reſidere in Sede Confeſſionali, etiam non vocatus, ut patet ſupra *num.* 76. Pœnitentiarius pro præſente in Choro eſt habendus, dum audit Confeſſiones in Eccleſia. Concil. Trident. *loc. cit.*, ibi: Qui dum Con-
„ feſſiones in Eccleſia audiet, interim præſens in Choro cen-
80 „ ſeatur. Sive in Confeſſionario, ſive extra. Non tamen pro tempore, quo reſidet in Confeſſionario, nec audit Confeſſiones, aliis in Choro Divina celebrantibus; nec item ſi privatim Officium dixerit, etiam ut opportunius Confeſſiones audiat, cenſendus eſt præſens in Choro, ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congreg. Concil.* referunt Moneta *de Diſtributionibus quotidianis part.* 2. *quæſt.* 11. *num.* 64. *& ſequent.* Ugolin. *d. c.* 33. *num.* 5. Garzias *d. part.* 5. *cap.* 5. *nu.* 124. *& ſeqq.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. d. allegat.* 55. *num.* 30. *& de Canonicis d. cap.* 26. *num.* 20. *& in Trid. loc. cit. num.* 28. *& Apoſtolicar. Deciſ. collect.* verb. *Canonicus Pœ-*
81 *nitentiarius num.* 5. Pœnitentiarius, dum actualiter audit Confeſſiones in Eccleſia, non ſolum cenſetur præſens in Choro ad lucrandas diſtributiones quotidianas, ſed etiam eleemoſynas ipſas, quæ diſtribuuntur pro aſſociandis, & ſepeliendis Cadaveribus Defunctorum, vel pro ſupplicationibus, proceſſionibus, quæ per Urbem aguntur. *Sacra Congreg. Concil. in Januen.* 4. *Septembr.* 1591. ut refert Garzias *d. part.* 5. *cap.* 4. *num.* 125. & ſequitur Barboſa *d. allegat.* 55. *num.* 31. *& de Canon. d. cap.* 26. *numer.* 21. *& in Trident. loc. cit. num.* 29. *& Apoſtolicar. Deciſ. loc. cit. numer.* 6. & tenent Caſtropalao *in opere morali tract.* 7. *diſp.* 3. *punct.* 3. §. 5. *num.* 2. Trullenc. *in expoſit. Decal. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 12. §. 5. *num.* 1. *in fine*. Bonacina *de Horis Canonicis diſput.* 2. *part.*
82 5. *punct.* 3. §. 5. *num.* 4. & alii contra Monetam *d. part.* 11. *numer.* 65. Pœnitentiarius non cenſendus eſt pro præſente in Choro, ſi extra Eccleſiam Confeſſiones audiat, etiam infirmorum. Sic Garzias *in addit. ad d. part.* 5. *cap.* 4. *numer.* 125. *in fine*. Barboſ. *de Offic.*, *& poteſt. Epiſcop. dict. allegat.* 55. *numer.* 32., *& de Canoni-*
83 *cis dict. cap.* 26. *numer.* 22. *& in Trident. loc. cit. num.* 30. Canonicus Pœnitentiarius non præcedit aliis Canonicis, non obſtante contraria conſuetudine, quia non eſt Dignitas, ſed ſedere, & incedere debet ſecundum ſuam antianitatem. *Sac. Congreg. Concil. in Senen.* 16. *April.* 1695. *& in Murana* 11. *April.* 1966. Pœniten-
83 tiarius approbatus, & in poſſeſſionem immiſſus a Delegato Apoſtolico eo quod Vicarium, & Tribunal Ordinarii ſuſpectum haberet, poteſt audire Confeſſiones abſque alia licentia ipſius Ordinarii. *Sac. Congreg. Epiſcop.* 25. *Februar.* 1607. Pœnitentiarius non poteſt eſſe Vicarius
85 Generalis Epiſcopi, ne ſuſpicionem ingerat, quod in adminiſtratione juſtitiæ utatur ſcientia Confeſſionis, niſi tantæ apud omnes eſſet opinionis, ut excluderetur hujuſmodi ſuſpicio, *Sac. Congreg. Epiſcop.* 15. *Julii* 1611. Canonicus 86
Pœnitentiarius, quamvis regulariter non ſit admittendus in Confeſſarium Monialium propter difficultatem ſatisfaciendi utrique muneri; tamen cum poteſt utrique muneri ſatisfacere, *Sacr. Congreg. Concil. in Januen.* 11. *Septemb.* 1666. cenſuit in hoc caſu non eſſe prohibendum. Pignatell. *tom.* 7. *conſult.* 13.

Innuimus ſupra, *num.* 14. electionem Theologi, & Pœ- 87
nitentiarii hodie fieri debere per concurſum, ex novis Conſt. Benedicti XIII. ſed ut ab omnibus ea præ oculis habeatur, præſtat hic ad litteram adduci.

CONSTITUTIO

Sanctiſſimi Domini Noſtri

BENEDICTI PAPÆ XIII.

Qua Præbendæ Theologalis, & Canonici Pœnitentia- 88
rii in Eccleſiis Cathedralibus, Italiæ, Inſularumque adjacentium, ubi non ſunt, inſtitutioni conſulitur, cum aliis ordinationibus.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei.

Ad perpetuam rei memoriam.

PAſtoralis Officii noſtri eſſe ducimus, aſſiduo, enixoque ſtudio curare, ut univerſa Sacræ Tridentinæ Synodi Decreta inviolabiliter obſerventur; ſed eorum præ ceteris exequutionem ſtrenue promovendam, urgendamque Nobis eſſe arbitramur, ex quibus majorem in Eccleſia Dei utilitatem proventuram fore conſpicimus, ac eos potiſſimum, quorum opus in prædicatione, & doctrina conſiſtere debet, ut cunctos ædificent, tam fidei ſcientia, quam actionum diſciplina, excitari maxime poſſe confidimus ad impenſius frequentandam tantopere neceſſariam Sanctarum Scripturarum lectionem, quas qui neſcit, ut Beatus Hieronymus admonet, neſcit Dei virtutem, ejuſque ſapientiam, nam ignoratio Scripturarum, ignoratio Chriſti eſt.

Cum itaque ſaluberrimo prædicti Concilii Tridentini Decreto relato *in cap.* 1. *ſeſſ.* 5. *de reform.* cautum ſit, ut nedum in Eccleſiis Cathedralibus, ſed in Collegiatis etiam Oppidorum inſignium, in quibus Præbenda, ut præſtimonium, ſeu ſtipendium pro Sacræ Scripturæ Lectoribus conſtitutum non reperitur, Præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacatura, ipſo facto ad eum uſum perpetuo conſtituta, ac deputata intelligatur; Et quatenus nulla, vel non ſufficiens Præbenda foret, Locorum Ordinarii per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis Beneficii, debitis tamen ejus ſupportatis oneribus, vel per contributionem Beneficiatorum ſuarum Diœceſum, vel alias prout commodius fieri poterit, ita provideant, ut ipſa Sacræ Scripturæ lectio omnino habeatur: Verum ejuſmodi provida præfati Concilii diſpoſitio in aliquibus Cathedralibus, ſicut non abſque gravi animi noſtri dolore percepimus, huc uſque neglecta, debitæque exequutioni demandata non fuerit; Hinc igitur eſt, quod Nos illius exequutionem pro Pontificiæ vigilantiæ debito urgere intendentes, Motu proprio, ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, decernimus, & mandamus, ut in Cathedralibus quibuſcumque Italiæ, Inſularumque adjacentium, in quibus Præbenda Theologalis hactenus inſtituta non fuerit, Præbenda primo vacatura, poſt ejuſdem præſentis Conſtitutionis publicationem, ſive ad Nos, Sedemque Apoſtolicam, ſive ad Ordinarium illius collatio, atque proviſio pertineat, ipſo jure, & abſque ulla alia declaratione ſit, ac eſſe cenſeatur Præbenda Theologalis conſtituta. Volumus inſuper, ut tam illa, quam reliquæ omnes aliæ Præbendæ Theologales hactenus conſtitutæ, & deputatæ conferri ſemper debeant Doctori in Sacra Thelogia, vel qui infra annum Doctoralem Lauream in eodem facultate ſuſcipiat; & ceteroquin magis idoneo in formali concurſu ab Examinatoribus renunciato, eo plane modo, quo Parochiales Eccleſiæ conferuntur. Hunc porro in finem quotieſcumque ejuſmodi Præbenda Theologalis conferenda erit, per Edictum publicum vocentur quicumque concurrere, & examini ſeſe ſubjicere voluerint coram Epiſcopo, & quatuor Examinatoribus, etiamſi Synodales non ſint, ab eodem Epiſcopo actu eligendis, ac deputandis, in Theologali tamen facultate Licentiatis, & valde peritis, ſive Sæcularibus, ſive Regularibus, & illi, qui in concurſu ejuſmodi probatus, magiſque idoneus renunciatus fuerit, Præbenda conferatur. Quoties autem Præbendæ collatio ad Sanctam Sedem ſpectabit, Epiſcopus ad Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem acta concurſus tranſmittere teneatur, ut ipſe vacantem Præbendam illi aſſignare, atque conferre poſſit,

quem

quem ceteris digniorem, atque magis idoneum in Domino judicaverit.

Quod ſi Epiſcopus primo vacaturam Præbendam contra formam in præſenti Conſtitutione præſcriptam conferre præſumpſerit, vel etiam in aliis occurrentibus caſibus eandem formam obſervare neglexerit, illius collatio, atque proviſio ipſo jure nulla, & irrita, nulliuſque prorſus roboris, vel momenti ſit, ac eſſe debeat, ejuſdemque Præbendæ diſpoſitio ſtatim devolvatur, & pertineat ad Sanctam Sedem, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, a quo Doctori in Sacra Theologia conferetur.

Ceterum, ut fructus, quem Tridentina Synodus ex Præbendæ Theologalis inſtitutione perceptum iri ſperavit omnino re ipſa, & cum effectu percipiatur, volumus, ſtatuimus, & mandamus, tertiam partem proventuum dictæ Præbendæ Theologalis ab Epiſcopo diſtribui, & proportionaliter applicari ſingulis Lectoribus Sacræ Scripturæ, quæ a Præbendato, præſcriptis diebus, & horis totius anni habendæ erunt, ita ut ſi Præbendatus univerſas lectiones habuerit, aſſignatas Diſtributiones integras abſque ulla prorſus diminutione conſequatur; Si vero in aliqua, vel pluribus lectionibus defecerit, Diſtributiones neglectis lectionibus reſpondentes amittat, quæ in Sacriſtiæ Eccleſiæ Beneficium cedant, ac erogentur. In caſu autem gravioris contumaciæ Præbendati, liceat Epiſcopo deputare alium Theologum Sacerdotem Sæcularem, vel Regularem, qui jugiter ſupplendo ejuſdem Præbendati vices præfatis Diſtributionibus potiatur.

Quoniam vero nonnulli Epiſcopi, ſicut accepimus, ut propriæ incuriæ aliquod velamen obtendant, dilatæ erectionis ejuſmodi Præbendæ Theologalis cauſam in tenuitatem, ac inſufficientiam Præbendarum ſuarum Eccleſiarum rejicere ſolent; Nos omnem de cetero prætextum, ſive excuſationem e medio tollere, ac penitus eliminare volentes, motu, ſcientia, ac poteſtatis plenitudine ſimilibus decernimus, ſtatuimus, atque præcipimus, quod ubi Præbenda Theologalis, computatis etiam diſtributionibus quotidianis, ad annuum ſaltem reditum Scutorum ſexaginta monetæ Romanæ non aſcendant, pro ſumma ad hanc Taxam conficiendam deficiente, iidem Epiſcopi unire poſſint, & debeant eidem Præbendæ aliquod ſimplex Beneficium, cujus ſupplemento prædicta ſumma conficiatur, primo vacaturum, in quocumque menſe, & qualitercumque, & quomodocumque Sedi Apoſtolicæ affectum, & reſervatum: ita tamen ut a tali unione illa omnia Beneficia, quæ pro Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Papæ Familiaribus, Nunciis Apoſtolicis, atque Prælatis Congregationum, quibus iidem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales interſunt, Secretariis, in alia Conſtitutione ad promovendam Seminariorum erectionem noviſſime per Nos condita peculiariter reſervavimus, perpetuo reſervata, & excepta ſint, ac eſſe intelligantur; & quidquid ſecus fieri contigeret, ex nunc prorſus irritum, ac inane, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe, ac fore decernimus, & declaramus.

Poſtremo quæcunque hactenus de Præbenda Theologali, & Sacræ Scripturæ lectione ſancivimus, extendimus etiam, ac adamuſſim obſervari volumus, & mandamus (congruis tamen congruis referendo) quoad inſtitutionem Canonici Pœnitentiarii in illis Cathedralibus, in quibus nondum fuerit inſtitutus, ejuſque honeſtam ſubſtentationem, concurſum, deputationem, omniaque alia ad illius Officium pertinentia, & præter illa, quæ a Nobis ſuperius diſpoſita ſunt, ea inſuper, quæ Tridentina Synodus *cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de Reformat.* de hujus Miniſtri qualitate, ætate, ac exemptione a ſervitio Chori conſtituit, exacte obſervari decernimus, præcipimus, & mandamus.

Decernentes etiam, præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere ac fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, ac obtinere, necnon præmiſſa omnia & ſingula in illis contenta per eos, ad quos ſpectat, & in futurum quomodolibet ſpectabit, perpetuo inviolabiliter obſervari: ſicque, & non aliter, per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, & alios quoslibet quacumque poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & definiri debere, ac irritum, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus, quatenus opus ſit, Noſtris, & Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis quibuſcumque, aliiſque Apoſtolicis, etiam in Univerſalibus, Provincialibuſque, & Synodalibus Conciliis ad favorem quarumcumque perſonarum editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus; necnon quorumvis Ordinum, Congregationum, Societatum, ac Inſtitutorum, aliiſve quibuſvis etiam juramento, & Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis eiſdem Ordinibus, Congregationibus, Societatibus, & Inſtitutis, & quibuſvis aliis, ſub quibuſcumque verborum tenoribus, formis, ac cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis irritantibus, & aliis Decretis, vel alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, tenore hujuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & inſertis, habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

Ut autem præſentes Litteræ ad omnium notitiam facilius deveniant, & nemo illarum ignorantiam allegare valeat, volumus, illas, ſeu earum exempla ad valvas Eccleſiæ Lateranenſis, & Baſilicæ Principis Apoſtolorum, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæque Generalis in monte Citatorio, ac in acie Campi Floræ de Urbe, ut moris eſt, affigi, & publicari, ſicque publicatas, & affixas, omnes & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctare, & afficere, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent, utque earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis eadem ubique fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Noſtrarum ſanctionis, inſtitutionis, præcepti, voluntatis, mandati, Decreti, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quinto; decimo quarto Kal. Junii Pontificatus Noſtri Anno primo,

P. M. Card. Prodat.
F. Card. Oliverius.
Viſa de Curia S. C. Archiepiſcopus Amaſenus.
Loco ✠ Plumbi.

L. Martinettus

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

* Hic nota ad rem, quod Concurrentes ad Præbendam 89
Theologalem debent eſſe doctores in Sacra Theologia,
vel ſaltem intra annum tenentur doctoralem lauream in
aliqua Univerſitate approbata ſtudii generalis aſſequi. Nec
ſufficit laurea Canonica; ex reſponſo Sac. Cong. Nec e-
tiam ſufficit laurea Canonica recepta ab aliquo privilegium
obtinente, ſed omnino requiritur obtinuiſſe in Univerſi-
tate approbata, quod commune eſt omnibus beneficiis lau-
ream doctoralem exigentibus, ut e Bulla S. Pii V. Benedict.
XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 57. §. 4. *& ſeq.* *

Protonotarius Canonicus non poteſt in functionibus, & 90
aliis actibus publicis ſibi tamquam Canonico competenti-
bus uti habitu Protonotarii, ſed ſuo habitu Canonicali
Sac. Congr. Rit. in Aſculana 19. *Novemb.* 1612. Poteſt tamen 91
uti habitu Protonotarii in omnibus actibus non competen-
tibus ſibi, tamquam Canonico. *Sac. Congregat. Rit. in nul-
lius Terræ Piſciæ* 19. *Novemb.* 1611. *& in Aſculana* 28. 92
Januarii 1612. Protonotarius Canonicus, ſeu Dignitas, ſi
cum habitu Protonotarii interſit Choro, Proceſſionibus, &
Divinis, non lucratur fructus, & Diſtributiones ſui Canoni-
catus. *Sac. Congr. Rit. in Aſculana* 16. *Martii* 1610. *&* 19.
Novembris 1611. *& in Spoletana contra Priorem Collegiatæ
S. Michaelis Terræ Sevantæ* 9. *Julii* 1695. qui cum parere
Decreto recuſaret, & Indultum ſaltem prædictum habitum
deferendi in Choro poſtulare, *Cauſſa repropoſita* 17. *Decembr.
ejuſdem anni* 1695. *reſponſum fuit Diſtributiones reſtituen-
das eſſe a die Decreti, & Indultum non eſſe concedendum.*
Immo in habitu Protonotarii interveniens Choro, Diſtribu- 93
tiones amittit non obſtante conſenſu, & concordia Capitu-
li; Cum enim poſt dictam reſolutionem Sacræ Congregatio-
nis, Canonici cum ſupradicto Priore concordaſſent, quod
poſſet d. habitu uti in functionibus Eccleſiaſticis, ſolutis ta-
men annuatim Sacriſtiæ ſcutis quindecim loco amiſſionis Di-
ſtributionum, & concordiæ approbationem ab eadem
Congregatione poſtulaſſent *ſub die* 5. *Julii* 1696. *referen-
te claræ mem. Card. Petruccio* prodiit reſolutio: *Non eſſe
locum approbationi concordiæ*. Dignitates enim, & Cano- 94
nici, ut lucrentur Diſtributiones, debent intervenire
cum proprio habitu Canonicali. *Sac. Cong. Rit. in Meli-
tenſi* 7. *Auguſti* 1621. Alias ſi voluerint uti habitu Proto- 95
notarii in ſua Eccleſia, reputantur tamquam extranei, eiſ-
que aſſignatur locus non inter Canonicos, ſed poſt ipſos
Canonicos, & Abbates, & non lucrantur Diſtributiones.
Sac. Cong. Rit. in d. Aſculana 16. *Martii* 1610. *& in d. Meli-
tenſi* 7. *Auguſti* 1621. Poſſunt tamen Dignitates, & Cano- 96
nici Protonotarii in Eccleſia uti ſubcana violacea, licet reli-
qui Canonici deferant nigrum, dummodo in reliquis gerant
habitum ſimilem, & æqualem aliis Canonicis. *Eadem Sac.
Cong. Rit. in Panormitana* 14. *Jan.* 1616. *&* 11. *Decemb.* 1627.

97 Non poſſunt vero uti Rochetto ſub Cotta, dum in Choro
aſſiſtunt Horis Canonicis. *Ead. Sacr. Congr. Rit. in Tricar.*
98 *15. Martii* 1614. Protonotarius, ſi ſit prima Dignitas, po-
teſt in Choro deferre Rochettum cum Mantelletto; Si ve-
ro non ſit prima Dignitas, ſedere debet in ſuo Stallo cum
ſuo habitu Canonicali. *Sacr. Rit. Congreg. in Clonmacen. &*
99 *Neocaſtren. 21. Auguſti* 1601. Protonotarius utens habitu
Protonotarii, & Prælati etiamſi non ſit prima Dignitas,
debet præcedere Archidiacono primæ Dignitati, dummo-
do tunc non lucretur Diſtributiones quotidianas. *S. C. Rit.*
100 *in nullius Terræ Piſciæ 15. Januar.* 1611. Sed non poteſt
uti dicto habitu in Proceſſionibus, & in aliis actibus pu-
blicis, in quibus cum Capitulo intervenit. *Sacr. Congr. Rit.*
in Aſculana 19. Novemb. 1611.
101 Indultum Jubilationis, quod eſt Eccleſiæ odioſum, &
ideo parce concedendum non conſtito de laudabili ſervitio
Eccleſiæ per 40. annos præſtito, ac de aliqua alia commi-
ſerationis cauſa, puta infirmitatis habitualis, vel ſenectu-
tis, quæ una cum laudabili ſervitio concurrere debet, non
ſolet, neque debet concedi, ut fuit ponderatum *a Sac.*
Cong. Concil. in Maceraten. Indulti 8. Martii 1698. in qua In-
dultum per ſubreptionem jam conceſſum, fuit revocatum.
102 Unde advertendum eſt, quod ex tempore laudabilis ſervi-
tii Eccleſiæ quadraginta annorum, propter quod ſolet a Sacra
Congregatione concedi Indultum Jubilationis, eſt deducen-
dum ſervitium præſtitum tempore Clericatus ante adeptam
Præbendam, quod non computatur ad favorem Indultum
petentis, ut reſpondit *Sac. Cong. Concil. in Trident. 13. Ja-*
103 *nuarii* 1703. Neque valet Indultum Jubilationis poſt qua-
dragenarium ſervitium, ſi ſit conceſſum a Capitulo, &
non a Sacra Congregatione, quia Canonici non habent
hanc poteſtatem, ſicuti nec poſſunt concedere Canonicis
abſentibus, quod participent de aliqua parte Diſtributio-
num non obſtante conſuetudine, ut reſpondit *Sac. Congr.*
104 *Concil. in Segobien. 15. Decemb.* 1703. Conceſſo igitur legiti-
me alicui Canonico a Sacra Congregatione Indulto Jubila-
tionis, talis Canonicus Jubilatus debet participare de Di-
ſtributionibus, de quibus participant alii Canonici Choro,
& Divinis intereſſentes, etiam de illis, quæ ob aliorum
abſentiam Canonicis intereſſentibus accreſcunt; Dicitur
enim Eccleſiæ per gloriam adhuc inſervire, qui poſt diu-
turnum ſervitium, ſenio confectus ex licentia Summi Pon-
tificis quieſcit ad inſtar Militis veterani, juxta *text. in l. 1.*
Cod. de veteranis lib. 12. tit. 47. Et ſic cenſuit *Sac. Cong.*
Concil. in Viterbien. 26. Auguſti 1628. *in Romana 13. Maji* 1651.
in alia Romana 19. April. 1692. *& in Aquipendii 13.*
105 *Martii* 1697. Etiamſi Diſtributiones eſſent auctæ poſt ob-
tentam Jubilationem, quia participat de augmento, *Ead.*
Sac. Cong. Conc. in Lunen. Sarzanen. 16. Maji 1685. *in Bo-*
106 *nonien. 16. Junii* 1696. *& 20. April.* 1697. Indultum Ju-
bilationis conceſſum Canonico ſuffragatur pro participatio-
ne fructuum, & Diſtributionum, etiam extraordinaria-
rum, & d. Diſtributiones ſunt per Canonicos reſtituendæ
a die intimati Indulti. *Sac. Cong. Concil. in Burgis S. Donni-*
ni jubilationis die 19. April. 1704. *ubi propoſitis infraſcri-*
ptis Dubiis; Primo; *An Indultum Jubilationis conceſſum*
Razino ſub die 29. April. 1702. *ſuffragetur pro participatio-*
ne omnium fructuum, & Diſtributionum etiam extraordina-
riarum, & contentarum in Decreto bon. mem. Epiſcopi Pal-
lavicini? Et quatenus affirmative, Secundo: *An dictæ Diſtri-*
butiones veniant per Canonicos reſtituendæ a die intimati In-
dulti; *Ead. Sac. Congregatio* reſpondit *Affirmative ad utrum-*
que. Et ſic in ſimili jam reſponſum fuerat *ab ead. Sacr. Congr.*
Concil. in una Alexandrina, ubi cum dubitaretur: An Ca-
nonici legitimis ex cauſis abſentes, quando non amittunt pro-
prias Diſtributiones quotidianas debeant etiam lucrari, &
participes eſſe pro rata Diſtributionum aliorum Canonicorum
abſentium abſque legitima cauſa? Et an prædicti Canonici
legitima ex cauſa abſentes, ac proinde non amittentes pro-
prias Diſtributiones ut ſupra, debeant illas recuperare ab
aliis Canonicis inter quos diviſæ fuerant, an etiam poſſint
ab univerſo Capitulo repetere? Sac. Congr. &c. die 29. Se-
ptembr. 1657. *Ad primum reſpondit deberi hujuſmodi Ca-*
nonico etiam punctaturas abſentiæ. Ad ſecundum, poſſe re-
petere etiam a Capitulo.
107 Canonico Jubilato debentur etiam ea, quæ proveniunt
ex emolumentis Proceſſionum, & Anniverſariorum, &
aliorum, dummodo Teſtatorum voluntas non obſtet. *Sacr.*
Congr. Conc. in Romana 5. Martii 1678. *& in Peruſina 17.*
Julii 1688. Et ſic etiam fuerat deciſum *in Novarien. Jubi-*
lationis, ubi propoſito Dubio, an frui deberent emolumentis
Anniverſariorum, quæ fiunt intra annum, quamvis iis
non aſſiſterent duo Canonici Eccleſiæ Collegiatæ S. Gauden-
tii Civitatis Novariæ, qui a San. Mem. Clemente X. obtinu-
erant Indultum hiſce verbis conceptum: *Cum ſicut expoſi*
feciſti tu, qui in ſexageſimo quinto ætatis anno conſtitutus,
quadraginta & amplius annorum ſpatio reſidens, Nos &c. ti-
bi, ut quoad vixeris a prædicta Eccleſia abeſſe, ac interim
omnia, & ſingula, fructus, reditus, proventus, jura, ob-
ventiones, & emolumenta quæcumque, nec non Diſtributio-
nes etiam quotidianas ordinarias; & extraordinarias, quomo-
dolibet nuncupatas, & in quibuſvis rebus conſiſtentes, ac un-
decumque provenientes ad te ratione dicti Canonicatus, & Præ-
bendæ, ſi in eadem Eccleſia perſonaliter reſideas, ac Divinis
Officiis ſinguliſque diurnis, ac nocturnis Horis aſſidue interſis,
ſpectantes, & pertinentes, ac etiam ſolis præſentibus, & Di-
vinis Officiis, ac Horis prædictis aſſidue intereſſentibus manu-
aliter quotidie præſtari, ac per eas lucrifieri ſolita, cum ea in-
tegritate percipere cum qua perciperes, ſi perſonaliter reſide-
res, libere, & licite poſſis, & valeas concedimus, & indul-
gemus, Sac. Congr. die 2. Octobr. 1577. reſpondit: *Affirma-*
tive. Verum cum poſtmodum *ſub die 1. Julii* 1679. *in*
una Bituntina Anniverſariorum quæſitum fuiſſet: *An vi-*
gore Indulti ſimilis Jubilationis Canonicus Jubilatus perci-
pere valeret, perinde, ac ſi Choro perſonaliter intereſſet,
emolumenta Anniverſariorum? Ead. Sac. Cong. negative
reſolvit. Hinc ceteri Capitulares prædictæ Eccleſiæ S.
Gaudentii freti hac poſtrema reſolutione, iterum obti-
nuerunt proponi Dubium; *An Canonici Jubilati vigore*
præfati Brevis frui debeant emolumentis Anniverſariorum,
quæ fiunt intra annum, quamvis non aſſiſtant, ita ut
ſtandum, vel recedendum ſit a Deciſis? Et Sacr. Congr.
ſub die 29. Novemb. reſpondit: *In deciſis quoad Anni-*
verſaria fixa, & in quibus non eſt cautum. Et ſic etiam
in Romana Jurium Canonicalium 5. Martii 1703. in qua
ad dubium: *An indultum vocandi a Choro, aliiſque Di-*
vinis Officiis ex cauſa infirmitatis conceſſum, valeat eti-
am pro laudemiis, Quindeniis, Capitulis, Anniverſariis,
Feſtivitatibus, Proceſſionibus, ac quibuſcumque functionibus
in Eccleſia peragendis, ita ut lucrari debeat omnia emolu-
menta communia nuncupata, ac etiam Victualia, & Cande-
las? Reſpondit, *Affirmative etiam quoad laudemia, exce-*
ptis Anniverſariis, & aliis obventionibus non fixis, & in
quibus diverſimode fuerit a Teſtatore diſpoſitum: quæ eti-
am confirmata fuit die 20. Jun. 1705.
Ex quibus omnibus, & aliis adductis *in verb. Anni-* 108
verſarium num. 8. 9. & 10. ſatis conſtat, quod Indultum
quantumcumque amplum non comprehendat Anniverſa-
ria non fixa, & corporaliter intereſſentibus a Teſtatore
relicta, niſi in Indulto ſit expreſſa voluntas Papæ Teſta-
toris menti clare derogantis, & etiam talia Anniverſa-
ria Indultario explicite indulgentis. Anniverſaria autem 109
fixa, & alia ſimilia, in quibus non adſit contraria Diſpo-
ſitio Teſtatoris, & Fundatoris, participantur ab Indulta-
riis, ac ſi perſonaliter intereſſent, quamvis functionibus
vere non interſint, & onera Miſſarum aliis injuncta, pro
rata non adimpleant. *Sac. Congr. Conc. in Lunen. Sarzan.*
16. Maji 1635. *in Urban. 29. Novemb.* 1687. *& in Roma-*
na Jubilationis 24. Martii 1603. ubi propoſito Dubio: *An*
Jubilato debeantur emolumenta Proceſſionum, etſi illis non
interfuerit? Reſpondit *Affirmative*; Canonici Jubilati non 110
tenentur, neque per ſe ipſos, neque per alios Miſſam Con-
ventualem per turnum celebrare *Sac. Cong. Conc. in Aqui-*
pendii 27. Mart. 1697. Epiſcopus non poteſt decernere, 111
quod Canonicis Jubilatis vigore Indulti non debeantur Di-
ſtributiones extraordinariæ, quæ vel ob abſentiam, vel
vacationem Canonicorum intereſſentibus accreſcunt; nam
pro his Indudultum ſuffragatur. *Sacr. Congreg. Concil. in*
Romana 5. Maji 1703. *& in Burgis S. Donnini 19. April.*
1704.

Novæ additiones ex aliena manu.

CONſtitutio *Paſtoralis* S. Mem. Benedicti III. tametſi 1
juſſerit, ut *Præbenda primo vacatura poſt ejuſdem*
præſentis Conſtitutionis publicationem, ſive ad Nos, Se-
demque Apoſtolicam, ſive ad Ordinarium illius collatio,
atque proviſio pertineat, ipſo jure, & abſque ulla de-
claratione ſit, atque eſſe cenſeatur Præbenda Theologalis:
nihilotamen minus niſi Epiſcopus non devenerit ad ipſius
erectionem in Theologalem, minime ea habetur pro efe-
cta in Theologalem. Idque procedit ſive de Collegiata, 2
ſive de Cathedrali agatur, ut reſpondit Rota *in Sorana* 3
Canonicatus 8. Martii 1745. §. 10. *& ſequent. cor. R. P. D.*
Caniliac.
Pœna autem Epiſcopi, qui non erexit Canonicatum 4
primo vacatum in Theologalem, eſt ejus devolutio ad
Sanctam Sedem. Ceterum non prohibetur idem Epiſcopus
alium ſecundo, vel tertio &c. vacatum in Theologalem
erigere, ut proſequitur idem ſupremum Tribunal in *dict.*
Sorana Canonicatus 8. Martii 1645. §. 12. *cor. R. P. D. Canil-*
liac.
Quæſtionis autem eſt, num Epiſcopus attenta dict. Con- 5
ſtitutione Canonicatum reſervationi obnoxium erigere que-
at in Theologalem? Huc etiam pertinet quæſtio illa, an
Epiſcopus ſpectata pariter eadem Conſtitutione unire valeat 6
Canonicatui Theologali ſimplex Beneficium reſervatum?
Vide Rot. *in Bitcren. Beneficiorum 14. Januarii* 1731. §. 5. 7
coram Eminentiſs. Rezzonico, & in Monopolitana Beneficio-
rum 2. Decemb. 1737. §. *Inſuper, & ſequent. cor. bon. mem.*
Peralta.
Canonicatus Theologalis ex ſæpe dicta Conſtitutione con- 8
ferri debet per concurſum. In eo autem intervenire debent 9
quatuor Examinatores. Notandum autem *hic eſt*, quod ſi Exa-
minatores ſint Synodales non debent præterea eſſe in Theolo-
gica facultate licentiati. Sin autem Synodales minime ſint, 10
neceſſario licentiati in Theologica facultate eſſe debent; ut
ipſam Conſtitutionem interpretando magiſtraliter, reſpondit
Rota *in Imolen. Canonicatus Theologalis 2. Aprilis* 1753. §. 5.
& plur. ſequent. cor. Illuſtr. Molin., ubi quod ſi non ſervetur 11
ſo-

forma conferendi a dicta Conſtitutione præſcripta, locus ſit devolutioni ad Sanctam Sedem.

12 Et, quod majorem animadverſionem meretur, electio perſonæ poſt dictam Conſtitutionem non amplius pertinet ad Epiſcopum, ſed ad ipſos Examinatores, ut reſolvit Sacr. Congr. Concilii interpres *in Salernitana Canonicatus Pænitentiarii 1. Septemb.* 1753.

13 Num Canonicatum Theologalem obtinere poſſit, qui non in Theologia, ſed in Jure Canonico doctor ſit? *Quum hodie* (ita appoſite inquit Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIV. de Synod. Diœceſ. lib. 13. cap. 9. n. 17.) „ hæ facultates tamquam ad invicem diſtinctæ diverſa „ ratione tractentur, & magiſteria ſeorſum conferantur, „ ſtatueritque Concilium, ut is Canonicus Theologus eli- „ gatur qui in Sacra Theologia ſit Doctor, merito a Sa- „ cra Congregatione reſponſum fuit, ad conſequendam „ Præbendam Theologalem generaliter loquendo ſatis non „ eſſe, ut quis in jure Canonico Doctoris gradum ade- „ ptus fuerit; in caſibus tamen particularibus videri poſſe, „ an expediat eandem Præbendam alicui Sacrorum Cano- „ num Magiſtro conferre, qui ſcilicet cum Juris Canonici „ lectione, ea quoque conjungere valeat, quæ pertinent „ ad Theologiam moralem. „ Conſule eumdem *Inſtitut. Eccleſ.* 57. *num.* 4., *& plur. ſequent.*

14 Quod attinet ad munus Canonici Theologi, recte idem Summus Pontifex *de Synod. dict. lib.* 13. *dict. cap.* 9. *dict. num.* 17. inquit „ Decretum illud Tridentini Concilii, „ ſive ejus verba conſiderentur, ſive ratio habeatur pra- „ xi, & conſuetudini ſequentium temporum, æque com- „ prehendere Scripturarum Sacrarum expoſitionem, ac „ Theologiæ Scholaſticæ diſciplinam, & a Canonico „ Theologo non magis ſuo muneri ſatisfieri, ſi ſacros Scri- „ pturæ libros explicet, & declaret, quam ſi in Theolo- „ gia Scholaſtica Clerum erudiat, dummodo hæc talis „ ſit, qualem Melchior Canus tradendam, addiſcendam- „ que ſuadet, in ſuo lib. 8. de Locis Theologicis cap. 1. „ & quidem nos etiam indicavimus in noſtra Inſtitutione „ 42. quæ ſcilicet circa quæſtiones gravis momenti, & „ utilitatis verſetur, eaſque pertractet allatis Divinæ Scri- „ pturæ teſtimoniis, Conciliorum decretis, & Patrum au- „ ctoritatibus. Ulterius adnotavimus, nonnullorum Epi- „ ſcoporum mandato laudabiliter factum eſſe, ut per Ca- „ nonicum Theologum ea traderetur Theologia, quæ eſt „ de conſcientiis, & moribus dirigendis; id unum vero „ minime deciſum fuiſſe, num juxta Concilii mentem Ca- „ nonicus Theologus ſuum munus ſatis adimpleat, ſi ex- „ plicando Juri Canonico operam præſtet „.

15 Quæ de Canonico Theologo dicta ſunt uſque ad *n.* 12.
ea locum itidem ſibi vindicant, quoad Canonicum Pœ-
16 nitentiarium. Alia de Canonico Pœnitentiario, vide apud
Benedictum XIV. *Inſtitut. Eccleſ.* 107. §. 9. De Canonico
Jubilato conſule *Scarfanton. in animadverſ. ad Ceccoper.*
17 *lib.* 2. *titul.* 6. *a num.* 8. *ad num.* 21., ubi illud valde
notabile *num.* 20. quod ſi Canonicus poſt obtentum in-
dultum jubilationis ex cauſa ſervitii præſtiti Eccleſiæ
per quadraginta annos provideatur de novo Canonicatu,
ſeu Dignitate in eadem Eccleſia, licet reputetur novus
Canonicus, noviterque receptus, itaut in Choro, &
aliis actibus ei debeatur locus Canonicatus noviter ob-
19 tenti; nihilo tamen minus haud indiget novo jubilationis
indulto, ſed vigore jam obtenti lucratur fructus, & di-
ſtributiones ſecundi Canonicatus, quia adhuc durat cau-
ſa, pro qua fuit conceſſum.

Articulus X.

Quoad ea, quæ concernunt Coadjutorias, Canonicos Coadjutores, & Coadjutos.

SUMMARIUM.

1 *Coadjutoriæ fuerunt inventæ principaliter, ne Eccleſia ob impedimentum Coadjuti ſuo defraudetur ſervitio.*

2 *Et ideo permittuntur tantum ex cauſſa neceſſitatis, vel evidentis utilitatis Eccleſiæ.*

3 *Itaut Papa concedendo Coadjutoriam, cenſeatur principaliter motus propter dictam neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiæ.*

4 *Licet ſecundario videatur voluiſſe Coadjutori providere de Beneficio, præveniendo tempus vacationis, quæ per obitum Coadjuti eſt neceſſaria.*

5 *Dicta autem cauſſa debet a Sanctiſſimo diligenter cognoſci.*

6 *Unde quamvis Concilium Tridentinum ſtatuerit, ut nemini in quibuſcumque Beneficiis Eccleſiaſticis permitterentur perpetuæ, & irrevocabiles Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione; Tamen exinde propter ſupradictam cauſſam multæ fuerunt a Summis Pontificibus conceſſæ, & adhuc in dies conceduntur Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione.*

7 *Ut Excludatur votum captandæ mortis, ſuper quo eſt fundata reprobatio Expectativarum, pro obtinenda Coadjutoria exigitur conſenſus, & requiſitio Coadjuti.*

8 *Qui conſenſus adnotari debet in libris publicis Cameræ, vel Cancellariæ.*

9 *Et proviſa Coadjutoria obtinenda, requiritur etiam conſenſus Capituli, qui ſufficit, quod datus ſit a majori parte Capituli.*

10 *Et inſuper ad obtinendam Coadjutoriam requiruntur Litteræ commendatitiæ Epiſcopi, vel Capituli ſuper qualitatibus Coadjutoris, & indigentiæ Eccleſiæ; licet plerumque Litteræ emendicatis favoribus extorqueantur.*

11 *Coadjutor, vivente Coadjuto, non eſt vere Canonicus, ſed dicitur fictus Canonicus, & Beneficiatus.*

12 *Et repræſentat tantummodo Canonicum, & Beneficiatum.*

13 *Unde Coadjutor efficitur vere Canonicus ſolummodo poſt mortem Coadjuti.*

14 *Coadjutor enim, vivente Coadjuto, ſedere debet in ultimo loco poſt omnes Canonicos.*

15 *Et ſic non debet Coadjutor gradatim aſcendere, ſed poſt omnes ſedere, non obſtante ſtatuto in contrarium diſponente.*

16 *Excipiuntur tamen Coadjutores Dignitatum, qui idem prorſus ſtallum obtinere debent, quod obtinerent ſui Coadjuti, ſi præſentes eſſent; & præcedunt Canonicis, & Dignitatibus inferioribus.*

17 *Coadjutor, in abſentia Coadjuti, præcedere debet Curatis, Plebanis, & Prioribus Eccleſiarum Parochialium, ſicuti præcedunt veri Canonici.*

18 *Coadjutor, vivente Coadjuto, ſtante diviſione Canonicatuum in Eccleſia Cathedrali in Ordines Subdiaconales, Diaconales, & Presbyterales, & ſtante, quod Coadjutor ſit Coadjutor Canonici Presbyteri, inſtallandus eſt, ultimo loco in Ordine Presbyterali.*

19 *Immo, ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, præcedentia ſuper Canonicos Ordinis Diaconalis, & Subdiaconalis, debetur Coadjutori Canonici Coadjuti Ordinis Presbyteralis, quamvis Coadjutor nondum ſit Sacerdos, ſed in minoribus tantum Ordinibus conſtitutus.*

20 *Et præcedentia debetur ipſis Coadjutoribus Canonicorum aliorum Ordinum ſuper Canonicos inferiorum Ordinum, etiam præſentibus ſuis Coadjutis, & per ſeipſum inſervientibus.*

21 *In hoc eſt differentia inter Coadjutores Dignitatum, & Coadjutores Canonicorum, quia illi ſicuti ſedent in Stallo Dignitatis, ita debent facere functiones ſpectantes ad Dignitatem Coadjutam; Coadjutores vero Canonicorum, ſicuti ſedent poſt omnes Canonicos, ita non admittuntur ad honorarias functiones, ſi adſint alii Canonici, qui ſuppleant, & ob hanc regulam Coadjutores numquam faciunt aſſiſtentiam Epiſcopo, ſi adſint veri Canonici.*

22 *Coadjutores ex forma Coadjutoriæ extra ſuam Eccleſiam, & ſine Capitulo nullam habent prærogativam, ac ſi non eſſent Coadjutores; Unde in concurſu cum aliis Sacerdotibus, non præcedunt niſi ratione antiquitatis in Ordine*, ad num. 23.

24 *Coadjutor debet habere locum captæ poſſeſſionis poſt mortem Coadjuti, & non locum poſſeſſionis captæ vivente Coadjuto.*

25 *Poſſeſſio numeranda eſt ab obitu Coadjuti, quamvis prior poſſeſſio accederet ad annos* 20. *Nec enim vero capit poſſeſſionem, niſi poſt ceſſationem Coadjutoriæ.*

26 *Unde non ſufficit prima capta poſſeſſio vivente Coadjuto, ſed debet capi nova poſſeſſio poſt mortem ipſius Coadjuti.*

27 *At vero, ſi ſuſcepit poſſeſſionem Canonicatus vivente Coadjuto, ex tunc pro tempore, quando venerit caſus ceſſationis Coadjutoriæ, non indiget nova poſſeſſione poſt mortem Coadjuti.*

28 *Verum dicta poſſeſſio requiritur, quod ſit capta capitulariter, ut poſſeſſio Canonicatus, vel Beneficii acquiratur.*

29 *Coadjutor gaudet regula de annali, & triennali poſſeſſione, etiamſi non ſit ei data nova poſſeſſio poſt mortem Coadjuti, & per annum, triennium vel decennium continuaverit in poſſeſſione poſt obitum Coadjuti.*

30 *Coadjutor tenetur reſidere, & Divinis inſervire.*

31 *Coadjutor tenetur reſidere etiam in caſu, quo Coadjutus propter infirmitatem, vel legitime impeditus, non teneretur alioquin reſidere, alias amittuntur Diſtributiones quotidianæ, quæ punctantur Coadjuto, in damnum tamen ipſius Coadjutoris, itaut Coadjutor teneatur ſatisfacere de bonis ſuis pro intereſſentia non ſoluta.*

32 *Poteſt tamen gaudere menſibus datis cauſa recreationis, & illos conſummare ſicut Principalis, ita tamen, quod dies per unum ipſorum conſummati, non poſſit per alterum aſſumi, ſed quoad ambos remaneant conſumpti.*

33 *Coadjutor tenetur celebrare Miſſas, quas vigore teſtamenti, & inſtitutionis Cappellaniæ, ipſe Coadjutus celebrare tenetur, quando Coadjutus eſt legitime impeditus.*

34 *Unde tenetur Coadjutor habere qualitates requiſitas ad obtinendam Præbendam, adeoque debet eſſe conſtitutus*

in illa ætate, quæ ad obtinendum illud Beneficium requiritur.

35 *Et per hoc debet promoveri infra annum, ex quo reſidet, & inſervit, ad Ordinem ſuæ Præbendæ annexum.*

36 *Non tenetur tamen ſe promoveri facere intra annum ad Ordinem requiſitum, ſi numquam reſedit, nec inſervit, quia Coadjutus non vult.*

37 *Quamvis Coadjutor non ſit in Sacris conſtitutus, poteſt omnia, & ſingula facere, & exercere, quæ ſine paramentis Sacris cum Cappa, & Cotta facere poſſet Coadjutus, ſi præſens eſſet.*

38 *Coadjutor lucratur Diſtributiones quotidianas abſente Coadjuto, ad ipſius Coadjuti utilitatem.*

39 *Coadjutore infirmo, vel impedito, Coadjutus lucratur Diſtributiones quotidianas, etiamſi Horis Canonicis non interſit: ſi ex forma, ſeu Litteris Coadjutoriæ, ipſe Coadjutus numquam teneatur Horis Canonicis intereſſe.*

40 *Tres ſunt cauſſæ legitimæ, ſcilicet, infirmitas, juſta, & rationabilis neceſſitas & evidens Eccleſiæ utilitas, quarum aliqua interveniente, tam Coadjutor, quarum Coadjutus, lucrantur Diſtributiones, non obſtante abſentia.*

41 *Si vero ex forma, ſeu Litteris Coadjutoriæ appareat Coadjutor non eximi totaliter a reſidentia, quando habilis ſit, & quando Coadjutor eſt abſens, tunc Coadjutus tenetur inſervire per ſe, ut lucretur Diſtributiones.*

42 *Et ſi Coadjuto ipſo infirmo, vel impedito, Coadjutor non reſideat, non debentur ei Diſtributiones quotidianæ, & punctatur in ipſius Coadjutoris damnum.*

43 *Coadjutor non poteſt lucrari Diſtributiones quotidianas, quando Coadjutus eſt præſens.*

44 *Coadjutor non lucratur Diſtributiones, quæ dantur Canonicis, & Præbendatis propriæ Eccleſiæ, quando aliquas Miſſas celebrat, niſi quando celebrat pro ipſo Coadjuto.*

45 *Coadjutor datus Canonico non ordinato ad formam ſtatuti requirentis certum Ordinem in Canonicis ſub pœna amiſſionis ejuſdem partis fructuum, non lucratur hujuſmodi fructus pro Coadjuto, quamvis ipſe Coadjutor eſſet ordinatus ad formam dicti ſtatuti.*

46 *Coadjutor inſerviens non poteſt lucrari fructus Præbendæ pro Præbendato Coadjuto pro eo tempore, quo dictus Coadjutus culpabilis repertus, manſit carceratus.*

47 *Coadjutor poteſt inſervire, & reſidere in Eccleſia, excommunicato exiſtente Coadjuto.*

48 *Immo ſi forte Coadjutori aliquid de fructibus, ſeu Diſtributionibus aſſignatum ſit pro congrua, ſeu ſervitio, ut aliquando ſit, id ſibi poterit lucrari, non obſtante excommunicatione Coadjuti, quæ ſibi, non alteri debet nocere, & per hoc tunc Coadjutor non poteſt lucrari pro Coadjuto excommunicato, & ad ejus commodum, & utilitatem.*

49 *Nec officit, quod in Litteris Apoſtolicis Coadjutoriæ dicatur, quod Coadjutor inſervire debeat pro Coadjuto, & pro ipſo Coadjuto lucrari.*

50 *Coadjutor poteſt uti privilegiis conceſſis veris Canonicis optandi Beneficia, ad utilitatem tamen, & commoditatem Coadjuti.*

51 *Coadjutor Canonici, ſi ſimul ſit Rector Eccleſiæ parochialis, poteſt in proceſſionibus incedere cum Canonicis ſub eorum Cruce; nec ex eo quod non incedit ſub Cruce Rectorum, poteſt tamquam abſens puniri in certa portione frumenti, ſed duplicis perſonæ muneri ſatisfacit.*

52 *Coadjutor, & Coadjutus poſſunt ſimul in habitu Canonicali intereſſe in proceſſionibus, & Miſſarum Solemniis; Coadjutus in loco ſibi debito; & Coadjutor poſt omnes Canonicos.*

53 *Coadjutor non tenetur ad onera Canonicorum juniorum, licet teneatur ad onera ſui Coadjuti.*

54 *Coadjutor non tenetur tempore conceſſionis Coadjutoriæ habere Ordinem Presbyteralem, ubi ſtatuto Eccleſiæ cautum fuerit, quod Canonicus actu ſit Sacerdos tempore promotionis, ſed ſufficit habere Clericatum, & legitimam ætatem ad Ordinem requiſitam.*

55 *Coadjutor non poteſt eſſe Judex Apoſtolicus, ſeu Delegatus Papæ, nec deſignari Judex Synodalis.*

56 *Coadjutor non tenetur ad Fidei profeſſionem, niſi cum fuerit ſucceſſionis locus.*

57 *Coadjutor non tenetur ad Officium Canonicum recitandum, ſed Proprietarius.*

58 *Coadjutores enim cum futura ſucceſſione non ſunt Beneficiarii interim dum vivunt Coadjuti, nec habent jus in re, ſed ad rem.*

59 *Coadjutoriæ hujuſmodi non ſunt vere & proprie Beneficia.*

60 *Nec Coadjutores ſunt vere Canonici, & Beneficiarii, ſed ſolummodo ficti Beneficiarii, & ficti Canonici.*

61 *Coadjutor conſequi non poteſt fructus ex Beneficio Coadjuti. Immo lucratur etiam Diſtributiones quotidianas abſente Coadjuto, ad utilitatem ipſius Coadjuti.*

62 *Et ideo quando Coadjutor habet aliunde, unde ſe valeat decenter ſuſtentare, diſponitur ſæpe ſæpius, quod nihil prorſus percipere debeat de fructibus, nec Diſtributionibus; & adducitur clauſula in Litteris Coadjutoriæ poni ſolita.*

63 *Coadjutor non poteſt gaudere privilegiis, & indultis de percipiendis fructibus in abſentia, puta ratione ſtudii aut Lecturæ in aliqua Univerſitate, quibus Coadjutus gaudere poteſt.*

94 *Coadjutor in ingreſſu non tenetur Fabricæ ſolvere, quod eſt conventum ſolvi per Canonicos de novo ingreſſos.*

65 *Coadjutor non poteſt exercere Officia, ad quæ Coadjutus electus eſt.*

66 *Canonici tamen tenentur inſervire, & miniſtrare Coadjutori, prout tenerentur inſervire proprio Canonico Coadjuto in omnibus functionibus Canonicalibus.*

67 *Coadjutor non poteſt ordinari ad titulum Coadjutoriæ.*

68 *Coadjutor non intelligitur comprehenſus in ſtatuto, quod ex aliqua cauſſa jubilare facit Canonicos.*

69 *Canonicus Coadjutor, etiam Coadjuto abſente, non poteſt Capitulis intereſſe, nec in illis votum dare, nec Officium quantitatis exercere, niſi in Litteris Apoſtolicis Jura hæc expreſſe concedantur.*

COadjutoriæ fuerunt inventæ principaliter, ne Eccleſia 1
ob impedimentum Coadjuti ſuo defraudetur ſervitio.
Rota Rom. part. 3. rec. dec. 392. num. 1. part. 5. tom. 2. dec. 603.
num. 1. cum ſequent. part. 6. deciſ. 36. num. 2. Et ideo permit- 2
tuntur tantum ex cauſſa neceſſitatis, vel evidentis utili-
tatis Eccleſiæ, Rota *part. 1. deciſ. 276. n. 1. part. 6. dec. 20.*
n. 7. & 11. par. 16. dec. 20. n. 7. & 11. part. 16. dec. 112. n. 7.
25. & 28. Itaut Papa concedendo Coadjutoriam cenſeatur 3
principaliter motus propter dictam neceſſitatem, & uti-
litatem Eccleſiæ. Rota *par. 7. dec. 313. n. 20. & 24. &* 4
dec. 255. num. 16. cum ſeq. Licet ſecundario videatur vo-
luiſſe Coadjutori providere de Beneficio, præveniendo
tempus vacationis, quæ per obitum Coadjuti eſt ſucceſſu-
ra. Rota *par. 7. dec. 255. num. 19. cum ſequent. & dec. 313.* 5
nu. 31. Dicta autem cauſa debet a Sanctiſſimo diligenter 6
cognoſci. *Rota part. 16. dec. 112. n. 5.* Unde quamvis Conci-
lium Tridentinum *ſeſſ. 25. de Reform. cap. 7. verſ. in Coadjuto-*
riis ſtatuerit, ut nemini in quibuſcumque Beneficiis Ec-
cleſiaſticis permitterentur perpetuæ, & irrevocabiles Co-
adjutoriæ cum futura ſucceſſione cum præciſis his verbis:
„ In Coadjutoriis quoque cum futura ſucceſſione idem
„ poſthac obſervetur, ut nemini in quibuſcumque Bene-
„ ficiis Eccleſiaſticis permittantur „. Tamen exinde pro-
pter ſupradictam cauſam multæ fuerunt a Summis Ponti-
ficibus conceſſæ, & adhuc in dies conceduntur Coadju-
toriæ cum futura ſucceſſione in Dignitatibus, Canonica-
tibus, & Portionibus Cathedralium, & Collegiatarum a
ſolo ſcilicet Papa, & non ab alio, quamvis ſit Legatus,
ſeu Nuncius; *ut per Gonzal. ad Regul. 8. cancell. gloſſ. 5. §. 9.*
n. 91. Nicol. Garz. *de Beneſ. part. 4. c. 5. n. 19.* Monet. *de Di-*
ſtributionibus quotidianis p. 2. q. 1. n. 33. Pariſ. *de Reſignat. lib. 6.*
qu. 5. n. 15. & lib. 7. q. 20. n. 14. Ut tamen excludatur votum 7
captandæ mortis, ſuper quo eſt fundata reprobatio Expe-
ctativarum, *c. Deteſtanda 2. de conceſſion. Præbend. in 6.* pro
obtinenda Coadjutoria exigitur conſenſus, & requiſitio
Coadjuti; Rota *part. 7. dec. 313. n. 27. & part. 16. dec. 112.* 8
n. 33. Qui conſenſus adnotari debet in libris publicis Ca-
meræ, vel Cancellariæ, Rota *p. 18. tom. 1. dec. 12.* Et pro 9
ipſa Coadjutoria obtinenda requiritur etiam conſenſus Ca-
pituli, qui ſufficit, quod datus ſit a majori parte Capi-
tuli. Rota *part. 6. dec. 20. n. 9.* Et inſuper ad obtinendam 10
Coadjutoriam requiruntur Litteræ commendatitiæ Epi-
ſcopi, vel Capituli ſuper qualitatibus Coadjutoris, & in-
digentiæ Eccleſiæ, licet plerumque hujuſmodi Litteræ
emendicatis favoribus extorqueantur. Rota *p. 16. dec. 112.*
n. 17. Coadjutor, vivente Coadjuto, non eſt vere Cano- 11
nicus, ſed dicitur fictus Canonicus, & Beneficiatus. Ro-
ta *p. 19. tom. 2. dec. 667. n. 12. & Sac. Rit. Cong. in Colimbrien.*
16. Septemb. 1606. Et repræſentat tantummodo Canoni- 12
cum, & Beneficiatum. Rota *part. 19. tom. 2. deciſ. 667.* 13
num. 13. Unde Coadjutor efficitur vere Canonicus ſolum-
modo poſt mortem Coadjuti. *Sacr. Cong. Rit. in Trullen. 21.* 14
Martii 1609. Coadjutor enim vivente Coadjuto, ſedere
debet in ultimo loco poſt omnes Canonicos, & quando
facit aliquas functiones, quæ pertinent ad ſuum Coadju-
tum, ut cantare Lectiones præintonare Antiphonas &c.
debet illas facere in noviſſimo loco. *Sac. Congr. Rit. in Co-*
lombrien. 16. Septemb. 1606. in Patavina 3. Decemb. 1616. in
Brunduſ. 18. Martii 1617. in Caſalenſi 15. Julii 1617. in Vi-
centina 18. Auguſti 1618. in alia Caſalen. 10. Decemb. 1619.
& in Elven. 2. Maji 1620. & Sacr. Congr. Concil. in Ca-
ſalen. 13. April. 1690. Et ſic non debet Coadjutor grada- 15
tim aſcendere; ſed poſt omnes ſedere, non obſtante ſtatu-
to in contrarium diſponente. *Sac. Congr. Rit in Caſalen. 18.*
Decemb. 1619. & in Elven. 7. Auguſti 1622. Excipiuntur ta- 16
men Coadjutores Dignitatum, qui item prorſus ſtallum
obtinere debent, quod obtinerent ſui Coadjuti, ſi præſentes
eſſent, & præcedunt Canonicis, & Dignitatibus inferiori-
bus. *Sacr. Congr. Rit. in Neritonen. 22. Octobr. 1619. & in Brun-*
diſina 29. Maji. 1621. Coadjutor in abſentia Coadjuti præ- 17

cedere

cedere debet Curatis, Plebanis, & Prioribus Eccleſia-
rum Parochialium, ſicut & præcedunt veri Canonici.
Eadem Sac. Cong. in Piſtorien. 15. Martii 1618. Rota p. 19.
18 r. 1. dec. 99. n. 1. Coadjutor, vivente Coadjuto, ſtante
diviſione Canonicatuum in Eccleſia Cathedrali in Ordines
Subdiaconales, Diaconales, & Presbyterales, & ſtante
quod Coadjutor ſit Coadjutor Canonici Presbyteri, in-
ſtallandus eſt ultimo loco in Ordine Presbyterali. Sac.
Cong. Rit. in Metropolitana Primicerii 17. Julii 1632. in
Æſina 4. Martii 1644. in Januenſi Stalli 14. Auguſti 1665.
19 Immo, ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ, præcedentia
ſuper Canonicos Ordinis Diaconalis, & Subdiaconalis de-
betur Coadjutori Canonici Coadjuti ordinis Presbytera-
lis, quamvis Coadjutor nondum ſit Sacerdos, ſed in mi-
noribus tantum Ordinibus conſtitutus. Sac. Cong. Rit. in
20 Æſina 31. Maij 1670. Ita præcedentia debetur ipſis Co-
adjutoribus Canonicorum altiorum Ordinum ſuper Canoni-
cos inferiorum Ordinum, etiam præſentibus ſuis Coad-
jutis, & per ſe ipſos inſervientibus. Sac. Cong. Rit. in
Æſina, ubi cum quæſitum fuiſſet "; An præſente Coadju-
to Diacono, & per ſe ipſum inſerviente, illius Coadjutor Dia-
conus debeat in Choro, & functionibus Eccleſiaſticis ſtare poſt
omnes Canonicos ejuſdem Ordinis Diaconalis tantum, vel po-
tius poſt etiam Canonicos Subdiaconos in caſu? Sac. Congre-
gatio Rit. reſpondit die 4. April. 1705. Affirmative, quoad
primam partem. Negative quoad ſecundam. In hoc eſt dif-
ferentia inter Coadjutores Dignitatum, & Coadjutores
Canonicorum, quia illi ſicuti ſedent in ſtallo Dignitatis,
ita debent facere functiones ſpectantes ad Dignitatem Co-
adjutam; Coadjutores vero Canonicorum, ſicuti ſedent poſt
omnes Canonicos, ita non admittuntur ad honorarias fun-
ctiones, ſi adſint alii Canonici qui ſuppleant, juxta diſpo-
ſitionem Cæremonialis libr. 1. cap. 6. de ſupplend. vicib. Sac.
Rit. Cong. in Ferrarien. 2. Junii 1640. apud Pignatell. tom.
4. conſult. 185. n. 3. ubi addit, quod ob hanc regulam
Coadjutores numquam faciunt aſſiſtentiam Epiſcopo, ſi
adſint veri Canonici, ex eadem Sac. Congr. in una Civita-
22 tis Caſtelli 14. Maji 1636. Coadjutores ex forma Coadju-
toriæ, extra ſuam Eccleſiam, & ſine Capitulo, nullam
habent prærogativam, ac ſi non eſſent Coadjutores: Un-
de in concurſu cum aliis Sacerdotibus non præcedunt niſi
ratione antiquitatis in Ordine, ut ſunt Declarationes Sa-
cræ Congregationis Rit. in Anconitana 18. Martii 1623. tenoris
ſequentis; Sac. Cong. cenſuit. Coadjutores Dignitatum extra Ec-
cleſiam nullum habere privilegium, ſed præcedentiam inter eos
ſervandam eſſe, ac ſi non eſſent Coadjutores. Et in Laudenſi
7. Martii 1637. tenoris ſequentis: Sacra &c. ad inſtantiam
Dignitatum, & Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Laudenſis
reſpondit, Coadjutori Dignitatis extra Eccleſiam, & actus Ca-
pitulares nullam deberi præeminentiam, ſeu prærogativam ſu-
23 pra antiquiores in Ordine Sacerdotali. Ex quibus, ut dicit
Pignat. tom. 4. conſult. 185. numer. 12. apparet Sacram Con-
gregationem receſſiſſe ab antiqua ſententia, quod Coadju-
tores extra Eccleſiam habeant prærogativam, uti veri Ca-
nonici, ut in Caſalenſi anno 1608. & Piſtorienſi 25. Martii
1608. relat. a Barbol. in Concil. Tridentin. ſeſſ. 25. de re-
format. c. 7. n. 40. & Apoſtol. dec. verb. Coadjutor n. 2. &
de Canonicis cap. 29. n. 30.
24 Coadjutor debet habere locum captæ poſſeſſionis poſt
mortem Coadjuti, & non locum poſſeſſionis captæ, vi-
vente Coadjuto. Sac. Cong. Rit. in Truklen. 21. Martii 1609.
Cum poſſeſſio numeranda ſit ab obitu Coadjuti, quamvis
prior poſſeſſio accederet ad annos 20. Ead. Sac. Cong. Rit.
in Bergomenſi 7. Auguſti 1627. Nec enim vere capit poſſeſ-
26 ſionem, niſi poſt ceſſationem Coadjutoriæ. Rota p. 1. re-
cent. dec. 476. n. 6. Unde non ſufficit prima capta poſſeſ-
ſio vivente Coadjuto, ut declaravit Sac. Rit. Cong. in Co-
limbrien. 16. Sept. 1606. in reſp. ad primum dub. & in Patavina
30. Januarii 1616. Sed debet capi nova poſſeſſio poſt mortem
Coadjuti. Ead. Sac. Cong. in Patavina 30. Junii 1616. Rota p.
1. recent. dec. 456. num. 6. & dec. 637. n. 4. p. 3. dec. 648. n.
27 2. p. 4. t. 1. dec. 410. num. 5. p. 16. dec. 112. n. 3. At
vero, ſi ſuſcepit poſſeſſionem Canonicatus vivente Co-
adjuto, ex tunc pro tempore, quando venerit caſus ceſ-
ſationis Coadjutoriæ, non indiget nova poſſeſſione poſt
obitum Coadjuti. Sac. Rit. Cong. in Vercellenſi 12. Maji
28 1612. Verum dicta poſſeſſio requiritur, quod ſit capitu-
lariter capta, ut poſſeſſio Canonicatus, vel Beneficii acqui-
29 ratur. Rota p. 10. recent. dec. 132. n. 2. & 5. Coadjutor
gaudet regula de annali, & triennali poſſeſſione, etiamſi
non ſit ei data nova poſſeſſio poſt obitum Coadjuti, ſi
per annum, triennium, vel decennium continuaverit
in poſſeſſione poſt obitum Coadjuti. Sac. Rit. Cong. in
Colimbrienſi 16. Sept. 1606. in reſponſione ad dubium ter-
tium.
30 Coadjutor tenetur reſidere, & Divinis intervenire
31 Sac. Cong. Conc. die 7. April. 1618. Coadjutor tenetur re-
ſidere etiam in caſu, quo Coadjutus propter infirmita-
tem, vel legitime impeditus, non tenetur alioquin re-
ſidere, alias amittuntur Diſtributiones quotidianæ, quæ
punctantur Coadjuto, in damnum tamen ipſius Coadju-
toris, ita ut Coadjutor teneatur ſatisfacere de bonis ſuis
pro intereſſentia non ſoluta. Sac. Cong. Rit. in Elboren.
15. April. 1606. in Patavina 8. Maji 1617. & in Ceneten.
4. April. 1620. Poteſt tamen gaudere menſibus datis
cauſa recreationis, & illos conſummare ſicut Principalis, ta-
men quod dies per unum ipſorum conſumpti, non poſſint
per alterum aſſumi, ſed quoad ambos remaneant conſumpti.
Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 5. §. 9. n. 13. & ſeq. Garzias
de Benefic. p. 2. cap. 5. n. 79. Rota in Salamantina Coadju-
toriæ coram Penia, impreſſa per Marcheſan. de commiſſ. p. 1. §.
" 2. pag. 469. in fine his verbis: " Præterea cum Concilii
" Tridentini, & Eccleſiæ Salamantinæ conſtitutiones quolibet
" anno indulgeant Canonicis tres menſes recreationis, quibus
" ab onere reſidendi liberantur, & Coadjutor prætenderit ſe
" iſto Beneficio poſſe frui; Contra Capitulum ſentiret.
" Ideo fuit dubitatum: An Joannes Coadjutor poſſet dies
" gratiæ petere, & conſummare? Et Domini reſponde-
" runt affirmative, quia reſpectu temporis conceſſi a
" Concilio, & Eccleſiæ Salamantinæ conſtitutionibus
" cenſuerunt habere locum argumentum deſumptum a ſub-
" rogatione, ſeu æquiparatione, non obſtante inconve-
" niente per Capitulum commemorato, quod ſi Coadju-
" tor haberet tres menſes, poſſet etiam Antonius Coadju-
" tus alios tres menſes ſibi aſſumere, & ſic cultus Divi-
" nus, & ſervitium Eccleſiæ eluderetur, quia hoc ceſſa-
" bat ex eo quod, quando unus ipſorum, uſus eſt Bene-
" ficio dicti temporis, tunc alter non poterat eodem Bene-
" ficio perfrui, nec ſibi aliud trimeſtre applicare &c." Coad-
jutor tenetur celebrare Miſſas, quas vigore teſtamenti, &
inſtitutionis Cappellaniæ ipſe Coadjutus celebrare tenetur,
quando Coadjutus eſt legitime impeditus. Sac. Cong. Rit.
in Patavina 3. Decembr. 1616. Unde tenetur Coadjutor habere
qualitates requiſitas ad obtinendam Præbendam. Adeo-
que debet eſſe conſtitutus in illa ætate, quæ ad obti- 34
nendum illud Beneficium requiritur. Garzias de Benefic.
p. 7. c. 4. in fine. Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 5.
§. 9. n. 6. & 90. Squilant. de privil. Cleric. c. 4. n. 97.
Machado lib. 4. p. 4. tract. 7. Docum. 2. Barboſ. in Concil.
Trid. ſeſſ. 25. de Reform. c. 7. n. 38. & de Canon. c. 29. n.
48. Et per hoc debet promoveri infra annum, ex quo re- 35
ſidet, & inſervit ad Ordinem ſuæ Præbendæ annexum.
Garzias d. c. 5. in addit. ſub n. 130. dub. 23. verſ. modo, Bar-
boſa loc. cit. in Trid. n. 39. & de Canon. n. 49 Non tenetur ta- 36
men ſe promoveri facere intra annum ad Ordinem requi-
ſitum, ſi nunquam reſedit, ſeu inſervit, quia Coadjutus
non vult ex quo non habet exercitium Coadjutoriæ, ſi-
cuti habens Curam habitu, & non actu, non tenetur ad
Sacerdotium promoveri infra annum. Garzias in d. addit.
ſub n. 23. verſ. modo, loc. cit. in Trident. n. 29. & de Canon. 37
38. Quamvis autem Coadjutor non ſit in Sacris conſtitu-
tus, poteſt omnia, & ſingula facere, & exercere, quæ ſi-
ne paramentis Sacris cum Cappa, & Cotta facere poſſet
Coadjutus, ſi præſens eſſet. Sac. Rit. Congregat. in Bono-
nienſi 19. Decembr. 1615.
Coadjutor lucratur Diſtributiones quotidianas, abſente
Coadjuto, & ipſius Coadjuti utilitatem Sac. Cong. Rit. in 38
Elboren. 15. Apr. 1606. & in Colembr. 16. Septemb. ejuſdem an.
1606. in reſponſione ad ſextum Dub. Coadjutus lucratur Di- 39
ſtributiones quotidianas, etiamſi Horis Canonicis non in-
terſit; ſi ex forma, ſeu Litteris Coadjutoriæ, ipſe Coad-
jutus nunquam teneatur Horis Canonicis intereſſe. Sac.
Cong. Concil. in Barbaſtren. ubi ad propoſitum Dubium:
An Coadjutus, impedito, ſeu infirmo Coadjutore, teneatur
inſervire, ſi habilis ſit, ad effectum lucrandi Diſtributiones?
Die 7. Novemb. 1630. cenſuit: Si ex forma Litterarum
Apoſtolicarum Coadjuti, nunquam teneantur Horis Canoni-
cis intereſſe Coadjutores, quamdiu aliqua ex tribus cauſis
expreſſis in c. Unico de Clericis non reſidentibus in 6. vere fue-
rint impediti, Diſtributiones quotidianas lucrari perinde ac
ſi Divinis intereſſent. Et in hoc ſenſu accipienda eſt alia
ejuſdem Sac. Cong. Deciſio in Urbevetana 9. Novemb. 1628.
quæ ſic habet: Diſtributiones quotidianæ debentur Canonico
Coadjuto, infirmo, abſente, vel non ſerviente Coadjutore.
Tres autem illæ cauſæ legitimæ expreſſæ incit. c. Unico, 40
de Clericis non reſidentibus in 6. ſunt iſtæ, ſcilicet, Infir-
mitas, juſta & rationabilis Neceſſitas, & evidens Eccle-
ſiæ Utilitas; ibi: Exceptis illis, quos Infirmitas, ſeu ju-
ſta & rationabilis neceſſitas corporalis, aut evidens Eccleſiæ
utilitas excuſaret. Si vero ex forma, ſeu Litteris Coad- 41
jutoriæ appareat, Coadjutum non eximi totaliter a re-
ſidentia quando habilis ſit, & quando Coadjutor eſt ab-
ſens, tunc Coadjutus tenetur inſervire per ſe, ut lu-
cretur Diſtributiones. Sac. Cong. Rit. in Elboren. 15.
April. 1603. Et ſi Coadjuto ipſo infirmo, vel impedito 42
Coadjutor non reſideat, non debentur ei Diſtributiones
quotidianæ, & punctatur in ipſius Coadjutoris damnum.
Sac. Cong. Rit. in Patavina 8. Maji 1617. his verbis: Diſtribu-
tiones quotidianæ non debentur Canonico infirmo, vel alias legiti-
me impedito, quando habet Coadjutorem, ſed ſi Coadjutor non
reſideat, punctatur in ipſius Coadjutoris damnum. Coadju-
tor non poteſt lucrari Diſtributiones quotidianas, quando 43
Coadjutus eſt præſens. Sac. Rit. Cong. in Elboren. 15.
April. 1606. in reſp. ad tertium Dub. Coadjutor non lu-
cratur Diſtributiones, quæ dantur Canonicis, & Præ-
bendatis propriæ Eccleſiæ, quando aliquas Miſſas cele- 44
brat, niſi quando celebrat pro ipſo Coadjuto. Sac. Cong.
Rit. in Patavin. 3. Decemb. 1616. Coadjutor datus Cano-
nico non ordinato ad formam Statuti requirentis certum
Ordinem in Canonicis ſub pœna amiſſionis ejuſdem partis
tru-

fructuum, non lucratur hujuſmodi fructus pro Coadjuto,
quamvis ipſe Coadjutor eſſet ordinatus ad formam dicti
46 Statuti. Sac. Congr. Rit. in Barbaſtren. 1. Decemb. 1629.
Coadjutor inſerviens non poteſt lucrari fructus Præbendæ
pro Præbendato Coadjuto pro eo tempore, quo dictus
Coadjutus culpabilis repertus, manſit carceratus. Sacr.
Congregat. Conc. 15. Decembris 1618.
47 Coadjutor poteſt inſervire, & reſidere in Eccleſia, ex-
communicato exiſtente Coadjuto, quia non inſervit, nec
agit nomine excommunicati, ſed nomine proprio, aut
nomine Eccleſiæ. Garzias de Beneſic. p. 2. cap. 5. a n. 83.
Barboſa Juris Eccl. Univerſ. lib. 3. c. 10. n. 87. & in Conc. ſeſſ.
48 25. de Reform. c. 7. n. 37. & de Canonicis cap. 29. n. 49. Immo
ſi forte Coadjutori aliquid de fructibus, ſeu Diſtributio-
nibus aſſignatum ſit pro congrua, ſeu ſervitio, ut ali-
quando ſit, id ſibi poterit lucrari non obſtante excom-
municatione Coadjuti, quæ ſibi, non alteri, debet noce-
re, & per hoc tunc Coadjutor non poteſt lucrari pro Co-
adjuto Excommunicato, & ad ejus commodum, & utili-
tatem; cap. Paſtoralis 23. de appellat. §. verum Barboſa loc. cit.
& Garzias loc. cit. n. 85. & 86. Rota apud Marcheſan. de
commiſſion. part. 1. pag. 467. Nec officit, quod in Litteris
Apoſtolicis Coadjutoriæ, dicatur, quod Coadjutor inſervi-
re debeat pro Coadjuto, & pro ipſo Coadjuto lucrari.
Quia ut recte advertit citata Rota: Jure inſequitur, ut
hoc privilegium intelligatur competere Coadjuto, dummodo ſit
habilis, & capax. Excommunicatum autem non lucrari fru-
ctus, & emolumenta Beneficiorum clari Juris eſt; cap. Paſto-
ralis § Verum de appellat. Rota dec. 8. n. 10. de Sentent. excom-
munic. in antiqu. Put. dec. 280. n. 1. Et qui non poteſt pro-
pter excommunicationem per ſe aliquid agere, nec poterit per
alium ad ſuam utilitatem, ut notant omnes in c. final. Ubi;
Imol. n. 19. de procur. Ita Rota apud Marcheſan. loc. cit.
50 Coadjutor poteſt uti privilegiis conceſſis veris Canonicis
optandi Beneficia, ad utilitatem tamen, & commodita-
tem Coadjuti. Sacr. Cong. Rit. in Colombrien. 16. Decemb.
51 1606. in reſponſ. ad 5. dub. Coadjutor Canonici, ſi ſi-
mul ſit Rector Eccleſiæ Parochialis, poteſt in proceſſio-
nibus incedere cum Canonicis ſub eorum Cruce; nec ex eo
quod non incedit ſub Cruce Rectorum, poteſt tamquam
abſens puniri in certa portione frumenti, ſed publicæ
52 perſonæ muneri ſatisfacit. Sac. Cong. Rit. in Veron. 27. Ju-
lii 1602. Coadjutor, & Coadjutus poſſunt ſimul in habitu
Canonicali intereſſe in Proceſſionibus, & Miſſarum ſo-
lemniis; Coadjutus in loco ſibi debito, & Coadjutor poſt
omnes Canonicos. Sebaſ. Cæſar. in relect. de Eccleſ. Hierar. p. 3.
diſp. 14. §. 9. n. 12. Barboſa Jur. Eccleſ. univ. lib. 3. c. 10. n. 96.
& de Canonicis c. 29. n. 44. Et videtur hoc ſuppoſuiſſe etiam
Sac. Rit. Cong. dum in Elboren. 15. April. 1606. in reſponſ. ad 3.
dub. cenſuit, Coadjtorem non poſſe lucrari Diſtributiones
quotidianas, quando Coadjutus eſt præſens; Sic enim de-
cernendo ſupponit, Coadjutorem, & Coadjutum poſſe una
ſimul intervenire in functionibus Eccleſiaſticis in habitu
Cannonicali, dummodo Coadjutor non lucretur diſtribu-
tiones quotidianas.
53 Coadjutor non tenetur ad onera Canonicorum junio-
rum, licet teneatur ad onera ſui Coadjuti, quia licet ſe-
deat poſt omnes Canonicos, id non eſt ex eo, quod ſit
Canonicus junior, ſed quia non eſt vere Canonicus, &
fulget aliena Dignitate, non propria. Sac. Rit. Cong. in
Colimb. 16. Septemb. 1606. in reſponſ. ad ſeptimum dub. Un-
de cenſuit in alia Elboren. 15. April. 1606. quod Canoni-
cus junior juxta conſuetudinem Eccleſiæ debet ſupplere
vices Hebdomadarii abſentis, vel impediti, & non Co-
adjutor, licet ſedeat poſt ultimum Canonicum. Coadju-
54 tor non tenetur tempore conceſſionis Coadjutoriæ habere
Ordinem Presbyteralem, ubi Statuto Eccleſiæ cautum
fuerit, quod Canonicus actu ſit Sacerdos tempore promo-
tionis, ſed ſufficit habere Clericatum, & legitimam æta-
tem ad Ordinem requiſitam. Gonzal. ad Reg. l. 8. Cancell.
gloſſ. 5. § 9. Garzias in dict. addit. ſub dub. 23. Caputaquen.
decis. 127. num. 1. & 2. Barboſa Juris Eccl. univerſ. lib.
3. cap. 10. num. 78. & de Canon. cap. 29. num. 36. & in
55 Conc. Tridens. loc. cit. num. 28. Coadjutor non poteſt eſſe
Judex Apoſtolicus, ſeu Delegatus Papæ, nec deſignari
Judex Synodalis, quia Coadjutor non eſt vere Dignitas,
ſeu Canonicus, ut patet ſupra num. 11. & ſic non habet
qualitates requiſitas in cap. Statutum 11. de reſcriptis in 6. Sic
Garz. dict. part. 4. cap. 5. in addit. poſt num. 130. dub. 28.
ubi ſubdit, quod præterea commiſſio facta Dignitati, non
tranſit in ejus Coadjutorem, non ſolum quando fuit ex-
preſſum nomen proprium, ſed etiam quando non fuit ex-
preſſum. Barbol. in Trid. loc. cit. num. 24. & de Can. loc.
cit. num. 21. & Juris Eccl. un. l. cit. num. 73. Coadjutor non
tenetur ad Fidei profeſſionem, niſi cum fuerit ſucceſſioni
locus. Garzias de Beneſic. part. 4. cap. 3. num. 16. Squilant. de
Privilegiis Clericor. cap. 4. num. 79. Ludovic. a Saravia tract.
de Juriſd. Adjunctorum quæſt. 29. num. 37. Barboſ. de Offic.
& poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 61. num. 13. & de Canon. loc. cit.
57 num. 14. & in Trident. loc. cit. num. 13. & Juris Eccleſ.
univerſ. num. 60. Coadjutor non tenetur ad Officium Ca-
nonicum recitandum (extra chorum; in choro vero tene-
tur, cum ibi non ſufficiat ſola materialis præſentia ut a Be-
ned. XIV. declaratum eſt Conſtit. Cum ſemper 19. Aug. 1744.)
58 ſed Proprietarius. Barboſ. Juris Eccleſ. univ. l. c. n. 36. & de
Canonicis l. c. n. 13. & in Trident. loc. cit. num. 12. cum communi
aliorum ibi cit. Coadjutores enim cum futura ſucceſſione
non ſunt Beneficiarii interim dum vivunt Coadjuti, nec 59
habent Jus in re, ſed ad rem. Rota part. 1. recent. deciſ.
456. num. 9. Quia Coadjutoriæ hujuſmodi non ſunt vere,
& proprie Beneficia ſecundum Abbat. in cap. de Rectoribus 3.
de Cleric. ægrot. Gonzal. dict. gloſſ. 5. num. 40. & 64. cum
ſequent. & Barboſ. cum multis aliis a ſe cit. lib. 3. Juris 60
Eccleſ. univerſ. cap. 10. num. 49. & 50. & in Trident. loc.
cit. num. 7. & de Canonicis loc. cit. n. 4. Nec Coadjutores
ſunt vere Canonici, & Beneficiarii, ſed ſolummodo ficti
Beneficiarii, & ficti Canonici, ex Decreto Sac. Cong. Rit.
in Colimb. 16. Septemb. 1606. & Rota part. 1. recent. deciſ.
456. num. 8. & pluries alibi, ut patet ſupra n. 11.
Coadjutor conſequi non poteſt fructus ex Beneficio Co- 61
adjuti. Rota Deciſ. 295. lib. 3. part. 3. diverſ. Navarr.
conſil. 2. num. 3. de Cleric. ægrot. Barboſa Juris univerſ. Ec-
cleſ. loc. cit. num. 56. & in Trid. loc. cit. num. 10. Immo
lucratur etiam Diſtributiones quotidianas abſente Coad-
juto ad utilitatem ipſius Coadjuti, ut num. 38. fuit jam
dictum ex Declarat. Sac. Congreg. Rit. in Elboren. 15.
April. 1606. & in Colimbrien. 16. Septembr. ejuſdem anni 62
in reſponſ. ad ſextum Dub. Et ideo quando Coadjutor ha-
bet aliunde, unde ſe valeat decenter ſuſtentare, diſpo-
nitur ſæpe ſæpius, quod nihil prorſus percipere de-
beat de fructibus, nec Diſtributionibus; Et interdum man-
datur dari centum Ducatos, & aliquando plus, vel mi-
nus, pro ut partes inter ſe conveniunt ante porrectam ſup-
plicationem, habita ſemper conſiderationem, ne Coadjutor
egeat, ut refert Gonzal. d. Gloſſ. 5. §. 9. num. 66. quia alias
Coadjutor poſſet petere a Coadjuto congruam ſuſtentatio-
nem, ſi deſerviat uti Coadjutor. Navarr. Conſil. 2. num.
1. & 7. & de Orat. cap. 20. num. 18. Garzias d. part. 4.
cap. 5. in addit. ſub num. 130. Dub. 36. niſi aliud caveatur
in Coadjutoria hujuſmodi, in qua noſtris hiſce tempori-
bus ſolet poni clauſula; Quia partes ita conveniunt, quod
Coadjutor non poſſit petere congruam, nec quidquam exigere quo-
vis titulo ratione Coadjutoriæ, ut teſtatur ipſe Garzias lo-
co proxime citato. Quamvis tamen ſi Coadjutor ob pauper-
tatem magnam non valeat decenter ſervire Eccleſiæ,
poſſet excuſari a ſervitio, nec Coadjutus poſſet illum ar-
ctare, ſeu compellere, niſi dando ei aliquid, quo de-
center, & honeſte valeat deſervire. Barboſ. in Concil.
Trident. loc. cit. num. 11. & Jur. Eccleſ. univ. loc. cit. num. 63
58. & de Canon. loc. cit. num. 12. Coadjutor non poteſt
gaudere privilegiis, & Indultis de percipiendis fructibus
in abſentia, puta ratione ſtudii, ut Lecturæ in aliqua
Univerſitate, quibus Coadjutus gaudere poteſt. Garzias
in dict. addit. Dub. 30. Barboſa Juris Eccleſ. univerſ. loc. 64
cit. num. 74. & de Canon. loc. cit. num. 32. & in Trident.
loc. cit. num. 25. Coadjutor in ingreſſu non tenetur Fabri-
cæ ſolvere quod eſt conſuetum ſolvi per Canonicos de
novo ingreſſos. Garziaz dict. part. 4. cap. 5. num. 76. Bar- 65
boſ. de Canon. loc. cit. num. 30. & in Trident. loc. cit. num.
23. & Juris Eccleſ. univerſ. loc. citat. n. 72. Coadjutor non
poteſt exercere Officia, ad quæ Coadjutus electus eſt. Nam
in his, quæ ſpeciali nominatione competunt Coadjuto, non
venit Coadjutor, nec eum repræſentat. Garzias in ad-
dit. ad dict. cap. 5. ſub num. 88. Barboſa Juris Eccleſ. univerſ.
loc. cit. num. 81. & de Canon. loc. cit. num. 40. & in Trident. loc. 66
cit. num. 31. Canonici tamen tenentur inſervire, & mini-
ſtrare Coadjutori, prout tenerentur inſervire proprio Ca-
nonico Coadjuto in omnibus functionibus Canonicalibus. 67
Sac. Rit. Congreg. in Caſalen. 10. Januar. 1629. Coadjutor
non poteſt ordinari ad titulum Coadjutoriæ. Gonzal. dict.
gloſſ. 5. §. 9. num. 8. Moneta de opt. Can. cap. 5. quæſt. 8.
num. 169. Garzias de Beneſic. par. 2. cap. 5. a num. 132.
ubi ſubdit poſſe quem ordinari ad titulum Coadjutoriæ,
ſi forte ratione illius haberet congruam, non tamquam ad
titulum Beneficii, ſed tamquam ad titulum penſionis.
Barboſa Juris Eccleſ. univerſ. loc. cit. num. 80. & de Canon. 68
loc. cit. num. 39. & in Trident. loc. cit. num. 30. Coadjutor
non intelligitur comprehenſus in ſtatuto, quod ex aliqua
cauſa jubilare facit Canonicos. Sac. Congreg. Rit. in El-
boren. 15. April. 1606. in reſponſ. ad 3. Dub. Unde Rota
apud Marcheſan. de commiſſion. part. 2. pag. 467. cenſuit, Co-
adjutum non perficere ſuam jubilationem per ſervitium 69
Coadjutoris. Canonicus Coadjutor, etiam Coadjutor ab-
ſente, non poteſt Capitulis intereſſe, nec in illis vocum
dare, nec Officium antianitatis exercere, niſi in Lit-
teris Apoſtolicis Jura hæc expreſſe concedantur, ut parti-
bus auditis, cenſuit Sac. Congreg. Concil. in Narnien. 29. Maji
1649.
Pro Coadjutis, & Coadjutoribus adhuc attendendæ 70
ſunt reſolutiones ſequentium dubiorum. Propoſito enim
dubio in Sacra Congregatione Concil. An Canonicus ſenio
confectus, cui datus eſt Coadjutor cum Clauſula, quod Coad-
juto impotente, aut inſervire nolente, teneatur Coadjutor in-
ſervire, ſi hujuſmodi Coadjutor poſtea gravi infirmitate oppreſ-
ſus, adeo ut de illius ſalute nulla fere ſpes adſit, & ſic
inſervire non valeat, teneatur idem Coadjutus per ſe-
ipſum inſervire, ad effectum percipiendi diſtributiones quo-
tidianas? Ead. Sacra Congregatio die 2. Maji 1643. re-
ſpondit. Coadjutum non teneri inſervire. Quod poſtea ab
eadem Sac. Congreg. die 29. Maii 1677. extenſum fuit ad
ca-

caſum, in quo Coadjutor eſſet infirmus etiam extra Civitatem. *Hac Sacra Congregatio cenſuit, Canonicum Coadjutum non teneri inſervire in locum Coadjutoris infirmi, ſed quia Coadjutor eſt infirmus extra Civitatem, ſupplicatur declarari, an etiam in hoc caſu Reſolutio præfata locum habeat? Sacra &c. reſpondit affirmative*. Et in una *Romana Diſtributionum die* 19. *Auguſti* 1730. propoſito a Coadjutoribus dubio, *An lucra provenientia ex punctaturis, & abſentiis Canonicorum, quæ præſentibus accreſcunt, debeantur Canonicis Coadjutoribus, ſive potius Coadjutis, in caſu &c. Sacr. Cong. Conc. reſpondit deberi Canonicis Coadjutis*. Sic apud toties laudatum Lambertin. *volum.* 5. *in Regulis circa ſervitium Chori* §. 9.

Alia ad rem vide verb. *Diſtributiones quotidianæ* fere per tot.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 CONſenſus Capituli, de quo verba facit *Auctor num.* 9. exquiri ſolet a Summo Pontifice in gratia Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione non ex aliqua neceſſitate, ſed ex ſuperabundanti, ut certior fiat de idoneitate Coadjutoris; *Cardinal. de Luc. ad Concil. Tridentin. diſcurſ.* 45. *num.* 10. *Piton. diſcep. Eccleſ.* 39. *num.* 10. *Carol. Antonn. de Luc. ad Ventrigl. in prax. For. Eccleſiaſt. tom.* 2. *adnot.* 13. §. *unic. num.* 9. *Matt. de cauſ. Conſiſtor. ſect.* 22. *num.* 98. *Anſald. in ſecunda additione ad deciſ.* 20. *num.* 24.

2 Quinimmo neceſſarius neque eſt conſenſus Capituli tametſi
3 jus eligendi, & quidem in omnibus menſibus, ſpectet ad ipſum Capitulum. Atque hinc de ſubreptione gratia Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione redargui ex eo nequit, quod expreſſum non ſit jus eligendi in omnibus menſibus ſpectans ad Capitulum; *Matth. de cauſ. Conſiſtor. ſect.* 22. *num.* 99., *& duob. ſequent*, ubi hanc reddit rationem: *Capitulis nullum competit jus eligendi, Epiſcopali, ſeu Abbatiali Sede plena, ſed tale jus ſolum oritur vacante Sede, ac proinde dici non poteſt, quod per dationem hujuſmodi Coadjutoris, & futuri Succeſſoris Papa tollat jus, quod non eſt, ſed potius quod Papa impediat, ne oriatur jus eligendi adveniente vacatione, quod non eſt quid conſiderabile: Rot. inter impreſſ. poſt Remecamp. de Coadjutor. deciſ.* 22. *num.* 1.

4 An idem obtineat non narrato jure præſentandi competenti Patrono laico, vide apud Rot. *in nov. deciſ.* 71. *nu.*5. *de Prabend. & in recent. deciſ.* 161. *num.* 46. *& plur. ſequent. part.* 12., & inter impreſſas poſt *Remecamp. de Coadjutor. deciſ.* 1. *num.* 24.

5 Nec Literæ commendatitiæ Epiſcopi, de quibus diſſerit *Auctor num.* 10. ſunt de forma Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, niſi doceatur, Papam fuiſſe deceptum circa neceſſitatem, & utilitatem Eccleſiæ; Rot. *in Cracovien. Coadjutoria* 14. *Junii* 1743. *coram R. P. D. Canilliac.*

6 Coadjutori debetur præcedentia ſupra alios Canonicos non a die apprehenſæ poſſeſſionis Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, ſed a die apprehenſæ poſſeſſionis poſt obitum Coadjuti, & quidem non obſtante, quod gratia Coadjutoriæ contineat clauſulam: *Ex nunc prout ex tunc*, ut quidquid in contrarium innuere videtur *Auctor num.* 27. firmavit Rota *in Majoricen. Canonicatus* 27 *Novembris* 1744. §. 7. *& ſequent. & in Confirmatoria* §. 4. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

7 Clauſula; *Etiamſi actu nunc, vel modo præmiſſo, vel alio quovis modo actu vacet*, apponi ſolita in gratia Coadjutoriæ cum futura ſucceſſione, licet ſuſtinere nequeat gratiam, ſi Beneficium de eo tempore vacaverit de facto, gratiam tamen ſuſtinet, ſi vacaverit tunc Beneficium de jure tantummodo; *Garzias de Beneſic. part.* 4. *cap.* 5 *num.* 133. *Leuren. de Vicar. tract.* 2. *cap.* 10. *quæſt.* 428. *num.* 3. *Rot. cor. Manzaned. deciſ.* 490. *num.* 10. *& ſequent. & in Uladiſlavien. Archidiaconatus ſuper Coadjutoria* 14. *Januarii* 1757. §. 4. *cor. R. P. D. Farracian. nunc Eminentiſſ. Archiepiſcopo Firmano.*

ARTICULUS XI.

Varia alia in ſupplementum de Canonicis.

S U M M A R I U M.

1 *Non licet novum habitum, ſive Signum a Canonicis Cathedralis Eccleſiæ abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate aſſumi.*

2 *Canonici, & Præbendati non poſſunt deferre Almutias, cum uti ſinguli invitantur ad aſſociandum funera, ſed uti tantum poſſunt in Caſibus, quando incedunt Collegialiter una cum Capitulo.*

3 *Canonici Cathedralis non ſunt in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti, niſi late ſumpto vocabulo, ſed dicuntur Clerici primi Ordinis; Sunt tamen Canonici Cathedralis perſonæ in Dignitate conſtitutæ, ad hoc ut poſſit coram eis fieri translatio Penſionis.*

4 *Collegiata ſimplex præcedit omnibus Eccleſiis ſimplicibus, & quæ tantum Parochiales ſunt.*

5 *Etiamſi antequam erigeretur in Collegiatam, illis cederet.*

6 *Canonici Collegiatæ de Jure inſignis præferuntur Canonicis Collegiatæ quæ eſt inſignis per Indultum de recenti; Seu Collegiata antiquior, quæ habet inſignitatem a Jure, præfertur habenti inſignitatem ex privilegio poſteriorem.*

7 *Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ, quamvis peritiſſimus Doctor, eligi non poteſt in Judicem Synodalem, etiamſi non extent in Cathedrali Doctores, ſaltem ita idonei.*

8 *Canonicus celebrans in Eccleſia Collegiata, non tenetur facere reverentiam Vicario Generali præſenti in fine Miſſæ ante benedictionem.*

9 *Canonicorum ad privationem poteſt procedere Epiſcopus ſine Adjunctis ex cauſa, quod Ordines ſuis Præbendis annexos non ſuſceperint.*

10 *Si Canonicus Pœnitentiarius non faciat reſidentiam, & Epiſcopus velit procedere contra eum ad privationem Canonicatus, tenetur ſervare regulam præſcriptam a Concil. Trid.*

11 *Canonicos vocare ad Palatium Epiſcopale poteſt Epiſcopus, & tenentur accedere; Non tamen tenentur ire vocati a Vicario.*

12 *Canonici Cathedralis, & Collegiatæ debent retinere Tabellam horariam, & Officia Divina perſolvere ſtatutis horis; & ad id poſſunt cogi per Epiſcopum.*

13 *Canonicos ad diſcendum Cantum Gregorianum cogere poteſt Epiſcopus.*

14 *Canonici abeſſe volentes extra Diœceſim, tenentur ſemper petere licentiam ab Epiſcopo.*

15 *Concurrente tamen honeſta & rationabili cauſa abſentiæ, non poteſt ab Epiſcopo denegari Canonico licentia ſe abſentandi, alias datur recurſus ad Superiorem.*

16 *Canonicus abſens de licentia Sacræ Congregationis cum Clauſula:* Dimiſſa tertia parte fructuum, *dimittit tertiam, quæ ſupereſt detracta penſione.*

17 *Canonicatum erigere Epiſcopus non poteſt ſine conſenſu Capituli.*

18 *Si tamen Canonici irrationabiliter renuant præſtare conſenſum erectioni novi Canonicatus, ſuperior ſupplet.*

19 *Immo non poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria in ſua Eccleſia creare Canonicos ſupranumerarios abſque conſenſu Capituli, & Canonicorum.*

20 *Canonicus ſupranumerarius neque ad futuram Præbendam creari poteſt.*

21 *Canonicus ſupranumerarius receptus ſimiliter de mandato Papæ in aliqua Eccleſia, in qua eſt certus numerus Canonicorum, non illi derogando, aut non mandando recipi cum plenitudine Juris Canonicalis, non habet Jus Canonia.* Secus autem e contra.

22 *Canonici ſupranumerarii ordinarie dicuntur illi, qui in Canonicorum Collegium cooptantur, & Canonici creantur ultra numerum certum Præbendarum, & Canonicatuum, abſque ulla Præbenda illis ſtatim attributa.*

23 *Si Canonicus ſupranumerarius fuit admiſſus per Capitulum ſimpliciter ſine præſervatione ſuorum Jurium, quotidianas lucratur Diſtributiones.*

24 *Canonici ſupranumerarii, qui ex privilegio Apoſtolico in aliqua Eccleſia recipiuntur, cum eo, quod ſolum participent de Diſtributionibus quotidianis, & nullam obtineant Præbendam, ſed ad primam vacaturam, juxta eorum prioritatem, admittantur, non tenentur habere majorem ætatem, quam quatuordecim annorum, dummodo non optent niſi cum ætatem requiſitam habuerint.*

25 *Poteſt permitti, quod Canonici deputent in Parochum Canonicum ſupranumerarium.*

26 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris*, ad num. 37.

NOn licet novum habitum, ſive ſignum a Canonicis 1
Cathedralis Eccleſiæ abſque Sedis Apoſtolicæ aucto-
ritate aſſumi; *Sacr. Congreg. Concil. in Taurinenſ.* 21. *Junii*
1641. *& in Tarviſina* 8. *Februarii* 1659. Canonici, & Præ- 2
bendati non poſſunt deferre Almutias, cum uti ſinguli in
vitantur ad aſſociandum funera, ſed uti tantum poſſunt
in caſibus, quando incedunt collegialiter cum Capitulo;
Sacr. Cong. Epiſcop. in Placentina Funerum 2. *Maji* 1659. 3
Canonici Cathedralis non ſunt in Dignitate Eccleſiaſtica
conſtituti, niſi late ſumpto vocabulo, ſed dicuntur Cle-
rici primi Ordinis; Sperell. *deciſ.* 167. *num.* 8. *&* 10. Pa-
nimol. *Deciſ.* 1. *adnot.* 6. *num.* 28 *& duob. ſeqq.* Monacell.
tom. 1. *tit.* 1. *formul.* 4. *num.* 18. Sunt tamen Canonici
Cathedralis perſonæ in Dignitate conſtitutæ, ad hoc ut
poſſit coram eis fieri translatio Penſionis; Gratian. *diſce-
ptat.* 551. *num.* 18. Tondut. *de penſion. cap.* 80, *num.* 30.
Monacell. *tom.* 2. *tit.* 4. *formul.* 7. *num.* 1. Collegiata ſim- 4
plex præcepit omnibus Eccleſiis ſimplicibus, & quæ tan-
tum Parochiales ſunt; *Sacr. Cong. Rit. in Senegallien.* 23 5
Martii 1619. etiamſi antequam erigeretur in Collegiatam,
illis cederet; *Sac. Cong. Rit. in Terracin. Sonvissa* 25. *Fe-* 6
bruarii 1606. Canonici Collegiatæ de jure inſignis præfe-
runtur Canonicis Collegiatæ, quæ eſt inſignis per Indul-
tum de recenti; Seu Collegiata antiquior, quæ habet in-
ſignitatem a Jure, præfertur habenti inſignitatem ex pri-
vilegio poſteriorem; *Sacr. Conc. Rit. in Civitatis Caſtella-
na Præcedentiæ* 13. *Februarii, & in Novarien.* 8. *Maji* 1700. 7
Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ, quamvis peritiſſimus Do-
ctor,

ctor, eligi non poteſt in Judicem Synodalem, etiamſi
non extent in Cathedrali Doctores, ſaltem ita idonei;
Sacr. Cong. Concil. in Alexandrina, quam citat, & ſibi
fuiſſe reſponſum aſſerit Maſſobrius *de Synodo Diœceſana cap.*
4. num. 10. Canonicus celebrans in Eccleſia Collegiata,
non tenetur facere reverentiam Vicario Generali præſenti
in fine Miſſæ ante benedictionem; *Sac. Cong. Rit. 21. Fe-*
9 *bruarii* 1604. Canonicorum ad privationem poteſt proce-
dere Epiſcopus ſine Adjunctis ex cauſa, quod Ordines
ſuis Præbendis annexos non ſuſceperint; *Sic deciſum fuiſ-*
ſe a Sacr. Concil. refert Garzias *de Beneſic. part. 3. cap. 4.*
num. 22. Si Canonicus Pœnitentiarius non faciat reſiden-
10 tiam, & Epiſcopus velit procedere contra eum ad pri-
vationem Canonicatus, tenetur ſervare regulam præſcri-
ptam *a Sacr. Conc. Trident. ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* ut
reſpondit *Sacr. Cong. Concil. Epiſcopo Surien.* qui cum ſup-
plicaſſet declarari: *An abſente Canonico Pœnitentiario ultra*
tres Menſes, & per alium inſervire faciente, quoad munus
Pœnitentiarii, contra eum ſervanda ſit regula præſcripta a
Sacr. Concil. Tridentino ſeſſ. 24. de reformat. ſuper privatione
Canonicatuum Eccleſiæ Cathedralis, vel potius ſit diverſimode
procedendum? Die 7. Decemb. 1697. Sacra Congreg. Concil.
cenſuit, Canonicum Pœnitentiarium eſſe comprehenſum ſub diſ-
poſitione Concilii.
11 Canonicos vocare ad Palatium Epiſcopale poteſt Epi-
ſcopus, & ii tenentur accedere; non tamen tenentur ire
12 vocati a Vicario; *Sac. Cong. Rit. in Caſſanen. 5. Martii*
1633. Canonici Cathedralis, & Collegiatæ debent retine-
re Tabellam horariam, & Officia Divina perſolvere ſta-
tutis horis. Et propterea cura erit Epiſcopi Viſitatoris
recognoſcere Tabellam horariam, & quatenus non adeſ-
ſet, aut inordinatam inveniat, illam præſcribere, ſeu re-
formare non negligat ad formam Tabellæ, quam appro-
bavit *Sacr. Cong. Epiſcop. in Aretina 30. Maji 1599.* &
per extenſum refert Criſpin. *de Viſit. part. 2. §. 20.*
num. 11. Canonicos ad diſcendum Cantum Gregorianum
13 cogere poteſt Epiſcopus, & renitentes mulctare etiam
pœna non participationis Diſtributionum quotidianarum,
& ſubtractionis fructuum. *Sacr. Cong. in Trojan. 9.*
Martii 1610. Canonici abeſſe volentes extra Diœce-
ſim, tenentur ſemper petere licentiam ab Epiſcopo; Sic
14 deciſum fuiſſe *a Sacr. Congreg. Concil.* refert Pax Jord.
elucubr. lib. 10. tit. 40. num. 73. verſ. Attamen, & teſta-
tur, authenticam deciſionem penes ſe retinuiſſe tenoris
ſequentis: *Sacr. Cong. Concil. Trident. Interp. tametſi decla-*
raverit nullam requiri licentiam ad hoc ut Canonici abeſſe
poſſint in menſibus ab eodem Concilio permiſſis, cenſuit tamen,
hanc declarationem non vindicare ſibi locum, quoties Canonici
abeſſe volunt extra Diœceſim; proinde hoc caſu Epiſcopi licen-
tiam eſſe obtinendam. Ceterum Epiſcopum non debere illam abſ-
que rationabili cauſa denegare. Unde patet, quod concur-
15 rente honeſta, & rationabili cauſa abſentiæ non poteſt
ab Epiſcopo denegari Canonico licentia ſe abſentandi,
alias datur recurſus ad Superiorem, qui licentiam Ordi-
narii ſupplendo ipſe concedat, vel ut Ordinarium com-
pellet ad illam dandam, ut docet Abbas *in cap. Relatum*
de Clerico non reſident. num. 6. ubi ampliat, quod propter
neceſſitatem ſubito & inopinate occurrentem poſſit Cle-
ricus, qui reſidentiam habet, ſe abſentare abſque licen-
tia Ordinarii conſideratis tamen qualitate cauſæ, ac præ-
16 judicii, & facilitate petendi licentiam. Canonicus abſens
de licentia Sac. Congregat. cum Clauſula: *Dimiſſa tertia*
parte fructuum dimittit eam tertiam, quæ ſupereſt, detra-
cta penſione; *Sacr. Cong. Concil. 3. Julii 1630.* pro Cano-
nico S. Laurentii in Damaſo Urbis licet ut aſſerebatur
in Baſilicis Majoribus ejuſdem Urbis detractio fieret a toto
Præbendæ fructu, nullo habito reſpectu ad penſiones.
17 Canonicatum erigere Epiſcopus non poteſt ſine conſen-
ſu Capituli; *Sacr. Cong. Concil. in Clodien. 5. Julii* 1608.
in Aquinaten. 20. Februar. 1677. *in Nazarien. 20. Septemb.*
1692. *& in Sabinen. 14. Aprilis* 1696. Si tamen Canonici
18 irrationabiliter renuant præſtare conſenſum erectioni novi
Canonicatus, Superior ſupplet; *Sacr. Cong. Concil. in Sa-*
binen. 1. Julii 1696. Et etiam ſuppleri petebatur in alia
Almerina 25. Junii 1695. in qua Epiſcopus cupiens in exe-
cutionem Legati Teſtatoris duos Canonicatus erigere de
novo, Capitulum aſſenſum præbere renuit ob deficien-
tiam redituum, & ideo fuit reſcriptum, *Firmetur Status*
hæreditatis, ut dignoſci poſſit, an Capitulum rationabili-
19 ter ſe opponeret, nec ne. Immo non poteſt Epiſcopus au-
ctoritate ordinaria in ſua Eccleſia creare Canonicos ſupra-
numerarios abſque conſenſu Capituli, & Canonicorum;
20 *Sacr. Cong. Concil. in Fulginaten. 26. Februarii* 1639. Ca-
nonicus ſupranumerarius, neque ad futuram Præbendam
creari poteſt, quia hujuſmodi Expectativæ fuerunt abroga-
tæ *a Sacr. Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 19. de reformat.*
Ita *Sacr. Congr. Concil. in Taraſonen. 30. Maji* 1698. in qua
fuit denegata confirmatio talis electionis ſeu inſtitutio-
21 nis. Canonicus ſupranumerarius receptus ſimpliciter de
mandato Papæ in aliqua Eccleſia, in qua eſt certus nu-
merus Canonicorum, non alii derogando, aut non man-
dando recipi cum plenitudine Juris Canonicalis, non ha-
bet Jus Canoniæ, ſtallum ſcilicet in Choro, & vocem
in Capitulo, & alias omnes prærogativas, quibus ceteri
Canonici gaudent. Canonicus vero ſupranumerarius rece-
ptus cum expreſſa Papæ derogatione de certo Canonico-
rum numero, vel cum plenitudine Juris Canonicalis, ha-
bet tale Jus Canoniæ, ideſt ſtallum in Choro, vocem in
Capitulo, & alias omnes prærogativas, quibus gaudeat
ceteri Canonici; Lœl. Zech. *cap. 24. de Canonic. num. 4.*
verſ. Cauſa vero, ubi ſubdit, quod quando a Papa impe-
tratur Canonicatus, qui ſit ſupra numerum, debet id in
Literis exprimi, alias impetratio non valeret; Pavin *de*
poteſtat. Cap. Sed vac. præl. 5. num. 15. Hojed. *de incomp.*
Beneſic. part. 1. cap. 12. num. 6. Stephan. Gratian. *Diſcep.*
forenſ. tom. 5. cap. 867. num. 1. Barboſ. *de Canonic. cap. 3.*
num. 15.
Canonici autem ſupranumerarii ordinarie dicuntur il- 12
li, qui in Canonicorum Collegium cooptantur, & Ca-
nonici creantur ultra numerum certum Præbendarum,
& Canonicatuum, abſque ulla Præbenda illis ſtatim at-
tributa, ut ex Gloſ. & Abbat. *in cap. Cum M. Ferrarien-*
ſis 9. de Conſtitutionibus, reſolvit Azorius *Inſtitut. mo-*
ral. part. 2. lib. 3. cap. 21. q. 13. Barboſa *de Canon.*
cap. 3. num. 12. Si Canonicus ſupranumerarius fuit ad-
miſſus per Capitulum ſimpliciter ſine præſervatione ſuo- 13
rum Jurium, quotidianas lucratur Diſtributiones; Rota
part. 18. recent. tom. 1. deciſ. 364. num. 14. Canonici ſu-
pranumerarii, qui ex privilegio Apoſtolico in aliqua 14
Eccleſia recipiuntur, cum eo quod ſolum participent de
Diſtributionibus quotidianis, & nullam obtineant Præ-
bendam, ſed ad primam vacaturam juxta eorum priori-
tatem admittantur, non tenentur habere majorem æta-
tem, quam quatuordecim annorum, dummodo non o-
ptent, niſi cum ætatem requiſitam habuerint; *Sacr. Cong.*
Concil. in una Venafren. 13. Martii 1603. Poteſt permitti, 15
quod Canonici deputent in Parochum Canonicum ſupra-
numerarium; cum hoc non ſit incompatibile; *Sacr. Congreg.*
Concil. in Fulginat. 14. Martii 1648.
* Dignitatem novam in cathedrali Eccleſia erigere ne- 16
mo poteſt, niſi unus tantummodo Summus Pontifex, ut
pluries deciſum in Sacra Congregatione Concilii, notan-
tur *in Tract. de Synodo diœceſ. lib. 7. cap. 75. §. 8.*

§ Novæ additiones ex aliena manu.

ERectio novi Canonicatus eſt ſubreptitia, ſi Summo 1
Pontifici non fuerit expreſſum ſtatutum prohibens au-
geri numerum Canonicatuum. Neque alicujus efficaciæ eſt 2
generica ſtatutorum derogatio, quia non cenſetur Sum-
mus Pontifex derogare voluiſſe ſtatutariæ prohibitioni non
expreſſæ; Rot. *in Fanen. ſuppreſſionis 4. Junii* 1742. *cor. R.*
P. D. Canilliac.
De Canonicis novæ erectionis frequens eſt diſputatio, 3
an & quomodo participent proventus Capituli, tum an &
quomodo teneantur ad onera Capituli? Vide de pri-
ma diſputatione Rot. *in Senogallien. ſucceſſionis 30. Junii*
1738. *cor. bon. mem. Nunez*, tum & maxime *in Vercellen.*
Fructuum 14. *Junii* 1738. *&* 28. *Novembris* 1742. utrin-
bique fere *per tot. cor. bon. mem. Vais*, & de ſecunda diſ-
putatione conſule idem ſupremum Tribunal *in Viterbien.* 4
Contributionis onerum, & expenſarum 15. Junii 1745. cor.
R. P. D. Elephantut.
De præcedentia quoque ipſis debita quæri ſolet: Adi 5
ſacrum Auditorium *in Novarien. Præcedentiæ 11. Decembris*
1712. *cor. bon. mem. Barbadic.*

CANONICI REGULARES

Quoad Beneficia curata, &c.

Additio Auctoris, e II. editione.

CAnonici Regulares Lateranenſes, & Santiſſimi Salva- 1
toris incapaces declarantur obtinendi Beneficia ſæ-
cularia, & Penſiones Eccleſiaſticas, & accedendi ad Con-
curſus pro Eccleſiis Parochialibus, & Præbendis Theolo-
galibus, & Pœnitentiariis. Benedict. XIV. tom. 1. Con-
ſtit. 135. incip. *Quod inſcrutabili per tot.* & ſignanter
§. 14.
Dicti Canonici proviſi de Beneficiis Curatis, aut re- 2
ſidentialibus prohibentur e Clauſtris diſcedere abſque In-
dulto Apoſtolico. Idem *ibid.* §. 15. Proviſi de Beneficiis 3
ſimplicibus, aut Penſionibus Eccleſiaſticis jubentur intra
clauſtra manere ſub pœnis contra Apoſtatas. Idem *ibid.* 4
Quia tamen Regulæ inſerviunt laxiori, Indulta Apoſto-
lica facilius ipſis ſunt concedenda. Idem *ibid.* §. 16.
Quando a Patronis præſentari valeant ad Eccleſias Cu- 5
ratas, & Canonicatus, ſeu Præbendas ſæculares, aſſigna-
tur, *ibid.* §. 17. *&* 18. Item quomodo ab Ordinariis pro-
videri poſſint ſine concurſu, *ibid.* §. 29. Item quomodo
ad Concurſus admitti; *ibid.* §. 21. Item quomodo provi-
deri de Parochia, aut Præbenda Theologali, vel Pœni-
tentiaria extra concurſum; *ibid.* §. 23. Item qua ratione
eorum Superiores præſtare debeant conſenſum pro hujuſ-
modi proviſionibus; §. 17.
Præfati Canonici Reſignationes, Coadjutorias, Benefi- 6
cia ſimplicia, & Penſiones Eccleſiaſticas, a Summo Pon-
tifice duntaxat obtinere poſſunt. Idem *ibid.* §. 24. Obti- 7
nen-

nentes Parochias ſeculares, aut Beneficia reſidentialia, non
compelluntur habitum Religionis geſtare, nec Socium ſui
Ordinis retinere. Idem *ibid.* §. 27. Nec a Superioribus
Regularibus ad clauſtra revocari poſſunt. Idem *ibid.* §. 26.
Ad quæ nihilominus redire coguntur, ſi Parochiam, aut
Canonicatum reſignaverint, vel de ipſis per ſententiam pri-
vati, aut perpetuo ſuſpenſi, & inhabilitati fuerint. Idem
ibid. §. 28. Non vero ſi Coadjutorem acceperint, aut ju-
bilationem obtinuerint. Idem *ibid.*

8 Canonici Regulares Ordinis Hoſpitalarii S. Spiritus, ejuſ-
demque Ordinis Moniales in Hiſpaniis, & Polonia exiſtentes,
ſubjiciuntur Ordinariis locorum, & eximuntur a Juriſ-
dictione Præceptoris Generalis S. Spiritus in Saxia de Urbe.
Idem tom. 1. Conſtitut. 15. incip. *Sæpe Romanorum*.

9 Canonici Regulares S. Auguſtini Monaſterii Ulcienſis in
Alpibus Seculariz ntur, & habiles in poſterum poſſidendi,
hæreditandi, & teſtandi, ac abſoluti ab omnibus profeſ-
ſæ Regulæ obſervantiis, excepto voto caſtitatis, ut alii
Sæculares Presbyteri, declarantur. Idem tom. 2. Conſtit.
56. incip. *In Sacroſancta*.

10 Canonici Regulares Præmonſtratenſes Parochiales Eccle-
ſias etiam ſæculares, & Vicarias obtinere poſſunt, & retinere
ſine Apoſtolica diſpenſatione; ſic declaravit idem Pontifex
Benedict. XIV. die 5. *Septembr.* 1751. Conſtit. incip. *Onerosa*.

11 * Canonici Regulares, quamquam ſint capaces Beneficii
curati, ex textu *cap. Quod Dei timorem, de ſtatu Monach.*
non ſunt tamen Beneficii ſimplicis, ut ex pluribus decretis
S. Cong. Conc. firmatur. Idem *Inſtitut. Eccleſ.* 98. §. 2. Sicut
nec Beneficiorum reſidentialium non parochialium, ut ex
ſenſu multorum Canoniſtarum; *Ibid.* §. 3.

12 Nec poſſunt Parochias laicas recipere cum ſola licen-
tia Abbatis Generalis; ſed requiritur facultas Summi
Pontificis. *Ibid.* §. 5.

13 Canonicis Regularibus Reſcripta & Brevia pro exer-
cendo Advocati munere, nunquam conceduntur; quod
eſt conforme *Cap. Ex parte tua, de poſtulando.* Idem *de ſy-
nodo Diœc. lib.* 13. *cap.* 10. §. 12. *nov. edit.*

CANONIZAZIO SANCTORUM. Vid. verb. *Veneratio
Sanctorum*.

CANTIONES. Vide verb. *Eccleſia artic.* 5. *num.* 41.
verb. *Luxuria num.* 86. 87. verbo *Proceſſio num.* 53.

CANTUS

Additiones Noviſſimæ.

1 CAntum in divinis laudibus adhibere, ritum eſſe vetuſtiſ-
ſimum, ab ipſius quoque Chriſti & Apoſtolorum exem-
2 plo originem trahentem, docet Sanctus Auguſtinus *Epiſt.*
55. *ult. edit. cap.* 28. Nequaquam tamen ubique eodem tem-
pore, neque ab omnibus æque receptum, & probatum fuiſ-
3 ſe fatendum eſt. Teſtis enim eſt Sanctus Auguſtinus *lib.* 9.
Conf. cap. 7. ſuo tempore primum a S. Ambroſio in Eccleſia
Mediolanenſi inſtitutum fuiſſe, ut Hymni & Pſalmi cane-
rentur ſecundum morem Orientalium partium, ne populus
mœroris tædio contabeſceret. Mos Orientalium erat ut
4 Hymni & Pſalmi alternatim canerentur. Quæ diſciplina
ab omni plane ævo probata atque recepta hodie quoque
5 viget in Eccleſia; ita ut unuſquiſque pſallentium aut re-
citantium Horas Canonicas tam publice quam privatim,
ſuo muneri ſatisfaciat, ſi quiſque alternatim verſus Pſal-
morum aut Hymnorum recitet, licet nec Pſalmorum nec
Hymnorum verſus ab altero ſocio vel choro recitatos pri-
vatim repetat. Decantatio diſtincta Divini Officii excita-
6 mentum eſt ſingulare ad devotionem. Quod intendens
piiſſimus Mediolanenſium Antiſtes Sanctus Carolus decre-
vit, ut „ omnes in Choro divina Officia, ut temporis ra-
„ tio poſtulaverit, alternis vocibus canant, recitent, atten-
„ teque audiant; *idque non curſim, non perturbate, non
„ oſcitanter, ſed leniter, diſtincte ac ſtudioſe faciant.* " Di-
7 ſtincte canere eſt canere non ſyncopando, non mutilando,
non curſim, non feſtinanter, non commiſcendo verba vel
ſyllabas; faciendo pauſam in medio, vel inter utrumque
verſiculum. Hinc mellifluus Pater filiis ſuis hoc monitum
reliquit: „ Pſalmodiam, inquit, non nimium protrahamus,
„ ſed rotunda & viva voce cantemus. Medium & finem
„ verſus ſimul intonemus, & ſimul dimittamus. Punctum
„ nullus teneat, ſed ſtatim dimittat. Poſt medium bonam pau-
„ ſam faciamus. Nullus ante alios incipere, & nimis currere
„ præſumat, aut poſt alios pneuma trahere vel punctum te-
„ nere. Simul cantemus, ſimul pauſemus ſemper auſcultan-
„ do. Quicumque incipit Antiphonam, aut Pſalmum, Hy-
„ mnum, Reſponſorium, Alleluja, unum aut duas partes
„ ſolus dicat aliis tacentibus; & ab eo loco quo ille dimittit,
„ alii incipiant, non repetentes quod ille jam dixit. Mone-
„ mus vos, dilectiſſimi, ut ſicut reverenter, ita, & ala-
„ criter Domino aſſiſtatis non pigri, non ſomnolenti, non
„ oſcitantes, non parcentes vocibus, non præcidentes verba
„ dimidia, non integra tranſilientes, non fractis, & remiſſis
„ vocibus muliebre quiddam de nare ſonantes, ſed virili ſo-
„ nitu & affectu voces ſancti Spiritus depromentes. "

CANTUS GREGORIANUS.

CAntus Gregorianus in Choro, aliiſque functionibus, a
Fratribus, & Monialibus Ordinis Minorum Sancti
Franciſci de Paula peragendis, adhiberi præcipitur. Be-
nedict. XIV. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*.

CAPPA.

Additiones Noviſſimæ.

CAppa eſt antiquior habitus Choralis, ac proprius Canoni- 1
corum. In collegiatis inſignibus concedi ſolet Canonicis 2
per Sedem Apoſtolicam nobilior habitus Cappæ cum Rocche-
to, ut tradit Corradus *in Praxi Benef. lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 3. 4. &
14. Per conceſſionem Cappæ intelligitur quoque conceſſus u- 3
ſus Rocchetti; quod probatur a Carol. Duſreſne *in verb. Cap-
pa, verſ. Cappæ Chorales*. Non deſunt exempla, quod hujuſ- 4
modi inſignia nedum Canonicis conceſſa fuerunt per Sedem
Apoſtolicam, ſed immo etiam inferioribus Clericis, ut de
uſu Cappæ conceſſo Cappellanis Eccleſiæ Ferrarienſis ex De-
creto *S. Congreg.* 28. *Januarii* 1606. teſtatur Barboſa cum aliis. 5
Certum eſt, quod ſi Eccleſia Cathedralis non habeat uſum
Cappæ & Rocchetti, non ſolet, nec debet idem uſus concedi
Eccleſiæ Collegiatæ; nam cum majoritas habitus majorita-
tem perſonæ deſignet, juxta Textum *in Cap. Ut Apoſtolicæ, de
Privil. in VI.* incongruum eſt, quod Collegiata nobiliori habi-
tu ſuam Cathedralem antecellat, ut notat Corradus *in Praxi
Benef. cap.* 14. *num.* 15. *verſ. Sane*, & ſolvit Sacra Congregatio
in Trojana indulti Cappæ Canonicalis 10. *Septembris* 1701. ad re- 6
lationem Eminentiſs. D. Card. Coloredi. Sed excipi videtur
caſus, quod in limine erectionis Eccleſiæ Collegiatæ, aliquis
Laicus de ſuis bonis eam dotando deſideraſſet hunc habitum
nobiliorem; nam tunc ſummus Pontifex deferre ſolet deſi-
derio dotantis, qui ita & non aliter voluit Eccleſiam dotare,
eamque erigi facere in Collegiatam, ut apud Carill *deciſ.* 76.
num. 12. & *ſeq.*, & advertit Corradus *dicto cap. num.* 16. Quo- 7
ties autem Cathedralis habeat ex indulto uſum Cappæ &
Rocchetti, ſeu alium, non poteſt idem habitus concedi Col-
legiatæ; quia debet eſſe diſtinctio inter Canonicos Cathedra-
lis & Collegiatæ, tanquam inter majores & minores. Hæc 8
procedunt, ſi Cathedralis & Collegiata ſint in eodem loco;
ſed ſi diſtent inter ſe, ita ut uterque Clerus non conveniat in
functionibus, contrarium ſuſtineri poſſe videtur; nam tali
caſu ceſſat indecentia, & incongruentia ob diſtantiam u-
triuſque Cleri. Uſus Cappæ & Rocchetti eſt de regalibus 9
Summi Pontificis, & eorum conceſſio pendet ab ejus abſoluta
poteſtate, & ipſe ſolus habet intereſſe. Cappa & Rocchettum
non denotant juriſdictionem, ſed ſolum perfectionem, gravi- 10
tatem, & ornamentum perſonarum, ut tenet Ceccoper.
Lucub. Canonic. lib. 1. *num.* 93. Cappa & Rocchettum geſtari 11
poſſunt non ſolum in Eccleſia; ſed etiam in proceſſionibus &
aliis functionibus Eccleſiaſticis, cum ſit privilegium perſo-
nale, quod non circumſcribitur loco, ut reſolvit Sacra Ri-
tuum Congregatio 19. *Auguſti* 1634., & teſtatur Ceccoper.
ibidem. lib. 1. *num.* 92. & 93.

CAPPELLA.

SUMMARIUM.

1 *Cappella, & Cappellania ſæpe pro eodem accipiuntur.*
2 *Sed revera Cappella, & Cappellania inter ſe differunt; Et quid ſit Cappella?*
3 *Quid ſit Cappellania?*
4 *Cappella plerumque accipitur in Jure pro modica Eccleſia.*
5 *Aliquando ſumitur pro Eccleſia Parochiali.*
6 *Interdum intelligitur nomine Cappellæ Eccleſia Collegiata.*
7 *Quandoque ſumitur pro Eccleſia Juriſpatronatus.*
8 *Frequenter etiam pro Cappella veniunt Sacrorum ſolemnia, quæ coram Papa, & Cardinalibus, ſeu aliis magnis Principibus, & Prælatis peraguntur.*
9 *Frequentius tamen, & magis proprie pro Cappella intelligimus Sacellum, ſeu Oratorium, idest locum Deo conſecratum intus, vel extra Eccleſiam.*
10 *Et Cappella hoc ultimo modo ſumpta tribus modis ſic appellatur, qui aſſignantur.*
11 *Cappella unde ſit dicta?* ad num. 14.
15 *Hiſce noſtris temporibus ex communi uſu loquendi Cappella accipitur pro Altari in Eccleſia ab aliquo erecto, vel dotato, in quo Juſpatronatus obtineat: Et a Cappellis ſic ſumptis derivantur etymologice Cappellania.*
16 *Cappella conſtructa pro celebratione Miſſarum, debet ſufficienter dotari a Patrono, aliter non acquirit Juſpatronatus.*
17 *Cappella ſi non ſit ſufficienter dotata, poteſt fieri præceptum Patronis Beneficiorum, ut intra competentem terminum provideant Altaria de omnibus neceſſariis, vel ut Dotem augeant ſub pœna privationis eorum juris; eo autem elapſo, & non parito, ad privationem procedi poteſt; Hinc Altaria inornata, & indotata poſſe ab Epiſcopis, & Regularibus concedi aliis Patronis qui eis provideant, ſi proprii poſt tertiam monitionem cum aliquo intervallo, vel termino non adeo coarctato ab Ordinario faciendam, id præſtare negligant, vel recuſent.*
18 *Præceptum de augenda, vel conſtituenda dote ſub pœna privationis Juriſpatronatus, & Cappella poteſt quoque fieri Patrono, etiamſi in fundatione fuerit ſufficienter aſſignata, & deinde tractu temporis fuerit diminuta, vel deperdita.*

19 Et hoc intellige, quando dos a Patrono ſufficienter aſſignata periit, vel diminuta eſt ſine culpa Rectoris Cappellæ, ſeu Beneficii, quia ſi id eveniſſet cauſa dicti Rectoris, non eſſet tunc inquietandus Patronus, ſed teneretur ad manutentionem Rector Cappellæ, ſeu Beneficii, ad n. 20.

21 Tale onus extenditur etiam ad ornamenta, paramenta, luminaria, & omnia alia, ſine quibus Divina celebrari non poſſunt.

22 Ad quem ſpectet manutentio Altarium, ſeu Cappellarum, quæ ſunt de Jurepatronatus, ac ornamentorum neceſſariorum pro eiſdem Altaribus, ſeu Cappellis, ad n. 24.

25 Si nec Patronus, nec Eccleſia, nec Rector, ſeu Beneficiatus poſſunt neceſſaria miniſtrare, & aliter neceſſitati opportunum remedium præbere nequit; Tunc Epiſcopus ſecundum aliquos poterit partem pecuniæ deſtinatæ pro celebrandis Miſſis, vel Anniverſariis ad tempus in eandem neceſſitatem convertere, ad n. 26.

27 Nunc tamen perpendenda ſunt Decreta Sacræ Congregationis Concilii de celebratione Miſſarum cum ſuis declarationibus.

28 Cappellæ fundationem, & Juſpatronatus demonſtrant inſcriptiones, arma, & inſignia familiæ inſculpta in marmoreis lapidibus, vel pariete Cappellæ, quæ regulariter apponi non ſolent in re, vel ædificio alienis ſumptibus conſtructo.

29 Hinc eorum inſculptio demonſtrat rem eſſe de Dominio, & pertinentia illius, cujus ſunt arma, & inſignia.

30 Et ſic reperta in aliqua Cappella, vel Altari inducunt præſumptionem Juriſpatronatus, & bonæ fidei in antiquis.

31 Et arguunt illum, cujus ſunt arma, & inſignia, ſibi, & ſuis ædificare, & acquirere voluiſſe.

32 Et licet non appareant ita antiqua, ut dici poſſint appoſita fuiſſe in fundatione, nihilominus conducunt ad probandam fundationem.

33 Unde Patroni debent manuteneri in quaſi poſſeſſione tenendi in Cappella, ſeu Altari ſua inſignia.

34 Quæ arma, vel inſignia, ſive probentur fuiſſe appoſita in fundatione, vel ob reſtaurationem, aut meliorationem, nulli unquam ſive Rectori, ſive Conventus Prælato, ſive Hæredi licet ea abradere, & removere, ad numero 35.

36 Et per hoc tam Jure communi, quam particularibus multorum locorum legibus ſtatutum eſt, quod corrumpentes, ac delentes alicujus familiæ inſignia in Eccleſiis, Cappellis, aliove loco ad perpetuam memoriam collata, ſevere puniantur.

37 Cappellæ Regiæ, & eorum Cappellani ſubſunt locorum Ordinariis, non autem Cappellarum Magiſtris.

38 Unde dictæ Cappellæ, eorumque Cappellani, quantumcumque gaudeant prærogativa exemptionis, poterunt nihilominus viſitari ab Epiſcopo loci.

39 Nec obſtant privilegia exemptionis conceſſa Regiis Cappellanis.

40 Nec huic Ordinariorum Juriſdictioni fuit in aliquo derogatum per Concilium Tridentinum.

41 Protectio Regia ad effectum exemptionis contenta in textu Concilii, non acquiritur per ſimplicem receptionem in protectionem.

42 Adducuntur ad id Decreta Sacræ Congregat. Concil. ad n. 47.

48 Cappellæ, ſeu Altaria Confraternitatum Laicorum exiſtentium in Clauſtris, vel Eccleſiis, Regularium, ab Epiſcopis viſitari non poſſunt, niſi in his, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt.

49 Poteſt Epiſcopus viſitare Cappellam, quæ eſt titulus Beneficii ſæcularis exiſtentem in Eccleſia Regulari reſpectu tantummodo tituli Beneficii, ac ejuſdem Beneficiati, & non ultra.

50 Non poteſt Epiſcopus viſitare Cappellas campeſtres Regularium.

51 Oratoria tamen publica, quæ habent requiſita Eccleſiæ, viſitantur ab Epiſcopo, etiamſi ſint de pertinentia Regularium, dummodo ſint ſeparata a Clauſtris, & campeſtria.

52 Cappellas vero, ſeu Oratoria, quæ ſunt in Grangiis, ſeu Domibus ruralibus Regularium, nullatenus viſitare poteſt Epiſcopus, nec ab eis procurationem exigere.

53 Sic nec etiam poteſt Epiſcopus viſitare Cappellas, ſeu Oratoria, quæ in privatorum Domibus ſunt, nec ab eis procurationem exigere.

54 Ad hæc tamen Oratoria, ſeu Cappellas in Domibus privatorum, licet non poſſit Epiſcopus tamquam Viſitator accedere, permiſſum ei nihilominus eſt videre ſaltem per viam Denuntiationis, aut Inquiſitionis, an decenter, & cum debita reverentia Sacrificium Miſſæ ibi celebretur.

55 Epiſcopus diſpenſare non poteſt, ut Miſſæ relictæ a Teſtatore in una Cappella, dicantur, vel remittantur in alia, quando ſatisfieri poſſunt in propria.

56 Cappellæ privatorum Palatinorum non gaudent immunitate.

57 Capella carcerum, vel contigua carceribus, non gaudet immunitate.

58 Cappella contigua, ut dicitur al corpo di Guardia, erecta, ut milites ibi degentes audiant Miſſam, maxime diebus Feſtivis, permittitur declarari non eſſe locum immunem.

59 Cappella ruralis, vulgo dicta Una Maeſtà poſita in publica via, niſi probetur fuiſſe conſtructa auctoritate Ordinarii, non gaudet immunitate.

60 Cappella ſita in Palatio Abbatiali habens ingreſſum ab atrio ejuſdem Palatii inſerviens publicæ utilitati, gaudet immunitate Eccleſiaſtica, quamvis Palatium non ſit unitum Eccleſiæ Abbatiali.

61 Quando Cappella exiſtens in Palatio Gubernatoris, eſt perpetua, & invariabilis, confugentes ad eam gaudent immunitate, ſecus ſi ſit variabilis, & non perpetua.

62 Cappella, an vendi, & alienari poſſit? remiſſive.

63 Subnectuntur ſupplementa Auctoris, ad num. 75.

Cappella, & Cappellania ſæpe pro eodem accipiuntur, 1
ut probat Gloſſ. 1. in Clementin. 2. verſ. Quid de Cap-
pellaniis, vel Beneficiis Altarium, de Decimis, Felin. in cap.
de reſcrip n. 2. verſ. Naturam vero iſtorum altarium, ſive
Cappellaniarum, Fagnan. in cap. Expoſuiſti, de Præbend. n. 3. 2
Sed revera Cappella, & Cappellania inter ſe differunt,
quia Cappella proprie eſt locus privatus in Eccleſia, ex-
tra Eccleſiam poſitus, vel Sacratus: cap. Quiſquis, verſ.
Cappella 17. q. 4. Fuſch. de viſit. lib. 2. cap. 11. n 6. Al-
phonſ. de Leone de Offic. Cappellani part. 1. q. 3. ſect. 1.
n. 1. Barboſa Juris Eccleſ. univerſ. lib. 2. cap. 8. n. 17. 3
Cappellania vero definitur, quod ſit onus celebrandi an-
nuatim certas Miſſas in Cappella, vel Altari. Vaſq. tom.
3. in 3. part. S. Thomæ diſp. 234. n. 28. Perez de Lara de
anniverſ. & Cappell. lib. 2. cap. 1. n. 2. Alphonſ. de Leone
de Offic. Cappellani part. 1. q. 4. ſect. 2. n. 19. Barboſa Ju-
ris Eccleſ. Univerſ. l. 3. cap. 5. n. 1.

Cappella plerumque accipitur in Jure pro modica Ec- 4
cleſia. ut in cap. 1. & part. tot. de Cappellis Monach. Ali- 5
quando ſumitur pro Eccleſia Parochiali, ut cap. Expoſui- 6
ſti 33. de Præbend. Interdum intelligitur nomine Cappellæ
Eccleſia Collegiata, ut cap. Cum Cappella 16. de Privilegiis. 7
Quandoque ſumitur pro Eccleſia Juriſpatronatus, ut cap. 8
Nobis 25. de Jurepatronatus. Frequenter etiam pro Cappel-
la veniunt Sacrorum ſolemnia, quæ coram Papa, & Car-
dinalibus, ſeu aliis magnis Principibus, & Prælatis pera-
guntur, ut per Card. Paleot. de Sacr. Conſiſtor. conſult. p. 5.
quæſt. 11. pag. 313. litt. B. & de his Cappellis Pontificiis plu-
ra ſanxit Sixtus V. in Conſtit. incipit. Egregia. Frequentius 9
tamen, & magis proprie pro Cappella intelligimus Sacel-
lum, ſeu Oratorium, ideſt locum Deo conſecratum in-
tus, vel extra Eccleſiam; cap. Quiſquis 20. verſ. Cappellæ,
cauſ. 17. q. 4. Et Cappella hoc ultimo modo ſumpta tribus 10
modis ſic appellatur; Primo, quando eſt ædificatum Al-
tare in Eccleſia, etiamſi ſit Altare majus. Rota in Civita-
tis Caſtelli Beneficii 16. Junii 1628. coram Card. Virili, ſive ſit
in Eccleſia ſæculari, ſive regulari, ut in toto titulo de Cappel-
lis Monach. Secundo, quando eſt ædificatum Altare in ali-
quo loco ſeparato ab Eccleſia, ita ut habeat januam in pu-
blica via, ut fieri ſolet in Villis, & in aliis locis cam-
peſtribus. Tertio, quando eſt ædificatum Altare in aliqua
Domo alicujus privati in loco remoto ejuſdem Domus,
ita ut ſit pars Domus. Ita Aphonſus de Leone de Officio
Cappellani part. 1. q. 3. num. 11. cum ſeq. Barboſa Juris
Eccleſ. univerſ. lib. 2 cap. 8. num. 20.

Quare autem hæc loca ſic Deo dicata, & conſecrata 11
appellentur Cappellæ, Varii varia dicunt. Aliqui enim
volunt Cappellam dictam eſſe a Cappa B. Martini, quam
Reges Franciæ ad Bella portabant, & ſub quodam tento-
rio ſervabatur; quod inde Cappella, & inde Cappellani 12
cuſtodes illius dicebantur. Barboſa Juris Eccleſiaſtic. univerſ.
lib. 2. cap. 8. n. 19. Alii dicunt, quod potius Cappella
eſt Franciſcum nomen, quod ſignificat tegumen, quod
veluti tentorium ſibi Reges Francorum extruebant in ca- 13
ſtris militaribus, in quibus Sacrum audire ſoliti erant.
Azor. inſtitut. moral. part. 2. lib. 3. c. 8. q. 1. & 2. Non-
nulli tenent, quod Cappella idem ſit, ac Capanna, & de-
ſumatur a verbo capio, & annus, quaſi importet locum,
qui capit populum, & in quo annuatim Sacra fiunt.
Fringerus in etymologico latino, verb. Cappell. Alii autem
ſuſtinent, Cappellam dictam eſſe a Capris, quarum pelli- 14
bus olim tegebatur. Gloſſ. in cap. Concedimus 30. diſt. 1. de
conſecratione, ibi; Cum antiquitus dicerentur Cappellæ Tugu-
ria Caprarum pellibus tecta, & ibid. Turrecremata n. 4. & 15
cum aliis Barboſa loc. cit. Hiſce autem noſtris temporibus
ex communi uſu loquendi Cappella accipitur pro Altari
in Eccleſia ab aliquo erecto, vel dotato, in quo Juſpa-
tronatus obtineat. Rebuff. in concordata in forma mandati
Apoſtol. verb. Cappella. Barboſa loc. cit. num. 18. Et a Cappellis,
ſic ſumptis derivantur etymologice Cappellaniæ. 16

Cappella conſtructa pro celebratione Miſſarum debet ſuf-
ficienter dotari a Patrono, aliter non acquirit Juſpatro-
natus. Abbas in cap. Ad audientiam 3. de Jurepatron. num.
4. Garzias de Benefic. part. 5. cap. 9. num. 52. Gloſſ. in
can. Quicumque 30. cauſ. 16. q. 7. arg. cap. Nemo Eccle-
ſiam 9. diſt. 1. de conſecrat. & declaravit Sacra Congrega-
tio apud Garziam loc. cit. his verbis: Dotans inſufficienter, 17
quod arbitrabitur Ordinarius, non acquirit Juſpatronatus, ſed
dicitur Benefactor. Si Cappella non ſit ſufficienter dota-
ta, poteſt fieri præceptum Patronis Beneficiorum, ut in-
tra competentem terminum provideant Altaria de omni-
bus neceſſariis, vel ut dotem augeant ſub pœna priva-
tionis

tionis eorum Juris, eo autem elapſo, & non parito, ad
privationem procedi poteſt: Hinc Altaria inornata, &
indotata poſſe ab Epiſcopis, & Regularibus concedi aliis
Patronis, qui eis provideant, ſi proprii poſt tertiam mo-
nitionem cum aliquo intervallo, vel termino non adeo
coarctato ab Ordinario faciendam, id præſtare negligant,
vel recuſent, cenſuit *Sac. Congregatio Epiſcoporum in Mu-
tinenſi 2. Maji 1601. & 16. Februar.* 1604. ac alibi ſæ-
pe, ut teſtatur Pignatell. *tom. 6. conſultat. 15. n. 4.* Præ-
18 ceptum de augenda, vel conſtituenda dote ſub pœna pri-
vationis Juriſpatronatus, & Cappellæ, poteſt fieri quoque
Patrono, etiamſi in fundatione fuerit ſufficienter aſſigna-
ta, & deinde tractu temporis fuerit diminuta, vel deper-
dita. Sperell. *dec. 67. n. 10.* Lambertin. *de Jurepatronat. lib.
1. q. 6. art. 4. n. 5. & 6.* Lotter. *de re Beneficiaria q. 31. n. 19.*
Genuenſ. *in praxi cap. 109. ſub. n. 31.* Pignatell. *cit. tom. 6. conſ.*
19 15. *num.* 5. Et hoc intellige, quando Dos a Patrono ſuffi-
cienter aſſignata perit, vel diminuta eſt ſine ulla culpa
Rectoris Cappellæ, ſeu Beneficii, quia ſi Dos ſufficiens aſ-
ſignata a Patrono pro totali manutentione Altaris, ſeu
Cappellæ periiſſet, vel diminuta eſſet culpa Rectoris Cap-
pellæ, ſeu Beneficii, tunc nullatenus eſſet Patronus in-
quietandus, ſed teneretur ad manutentionem Rector Cap-
pellæ, ſeu Beneficii, quia juxta *regul. 22. Juris in 6. Non
debet aliquis alterius odio prægravari*, & juxta *regul. 23. etiam*
20 *Juris in 6. Sine culpa (niſi ſubſit cauſa) non eſt aliquis pu-
niendus.* Et ad hoc faciunt Canones *cap. Quicumque 1. &
cap. De his 4. de Eccleſiis ædificand.* ubi videtur injunctum
Rectoribus Eccleſiæ, vel Cappellæ onus ipſas reficiendi,
& reparandi. Quod onus extenditur etiam ad ornamen-
21 ta, paramenta, luminaria, & omnia alia, ſine quibus
Divina celebrari non poſſunt, quia fabricatio Eccleſiæ,
& præparatio ornamentorum a pari procedunt, & pari-
ficantur; *cap. De his 20. De Teſtamentis*, ibi: *de his quæ
in ornamentis, vel pro Cereis, ſeu fabrica, luminaribus, vel
aliis ad perpetuum cultum Divinum &c.*
22 Num autem manutentio Altarium, ſeu Cappellarum,
quæ ſunt de Jurepatronatus, ac ornamentorum neceſſa-
riorum pro eiſdem Altaribus, ſeu Cappellis, ſpectet ad
ipſos Patronos, an ad Eccleſiam, in qua dictæ Cappel-
læ, ſeu Altaria ſunt erecta, ſtante conſuetudine, quod
Patroni nunquam fuerint coacti ad dictam manutentio-
nem, ſed eamdem impenſam præſtiterit dicta Eccleſia,
prout hodie ſupplet impenſas Capparum, & omnium pa-
ramentorum Sacerdotalium: Nec Beneficiati, qui habent
Cappellanias erectas in dictis Cappellis, ſeu Altaribus,
poſſunt eidem manutentioni concurrere, ſtante reditus
tenuitate vix excedentis onera Miſſarum, quæ dictis Cap-
pellaniis annexa ſunt, *Sac. Congr. Conc. in Urbinatenſi*, in
qua fuit propoſitum tale dubium *ſub die 10. Maji* 1663.
ad cap. 7. ſeſſ. 21. & cap. 9. ſeſſ. 21. reſpondit *teneri Eccleſiam
ad limites conſuetudinis legitimæ. In reliquis prout de Jure.*
23 Hoc tamen eſt intelligendum, quando Eccleſia ſit ita do-
tata, ut poſſit congruenti modo manutenere Altaria, &
de facto longo tempore manutenuerit, quia tunc Dos Ec-
cleſiæ cenſetur etiam Dos Altarium. Et oportet, quod
talis Dos ſit inſtituta pro manutentione Eccleſiæ, non
autem ſit deſtituta pro manutentione Miniſtrorum, quia
proventus deſtinati pro Miniſtris non debent minui, ut
provideatur Altaribus, cum jam ad ipſos Jus acquiſive-
rint, quare in tali caſu aliunde eſſet providendum de Dote,
24 ut recte dicit Pignatell. *loc. cit. n.* 3. Quam Dotem pro
congrua manutentione Cappellæ teneretur aſſignare Patro-
nus, ut jam ſupra diximus, quia fundans Cappellam te-
netur illam competenter dotare, quemadmodum Pater Fi-
liam, juxta text. *in leg. Quid liberum, ff. de rit. nup.* Ab-
bas *conſ.* 89. *num.* 20. *lib.* 2. Bellet. *diſput. Cleric.* §. 15 *n.* 3.
Villagut. *dec. 9. num.* 2. Sperell. *dec. 68. n.* 15. Rota *dec.* 230.
n. 1. part. 1. diverſ. arg. c. Nemo 9. diſt. 1. de conſecrat.
25 Si vero nec Patronus, nec Eccleſia, nec Rector, ſeu
Beneficiatus poſſunt neceſſaria miniſtrare, & aliter ne-
ceſſitati opportunum remedium præberi nequit, tunc E-
piſcopus poterit ſecundum aliquos certam partem pecu-
niæ deſtinatæ pro celebrandis Miſſis, vel Anniverſariis ad
tempus in eamdem neceſſitatem convertere, per textum
in *leg. 1. Cod. de expenſ.* Imol. *lib.* 11. Joan. Andreas *in
cap. fin. extra. de teſtament.* & tradit Ricc. *deciſ. 123. part.*
2. Genuenſ. *in praxi cap. 54. numer.* 5. Pignatell. *loc. cit.
num.* 5. Et facit decretum *Sac. Cong. Concil. in una Roma-*
26 *na Legati Miſſarum pro Archiconfraternitate S. Mariæ de
Planctu*, quod Legatum conceptum erat his verbis: „ di
„ far celebrare tante Meſſe all'anno, quante ne comporte-
„ ranno li frutti della ſua Eredità. Ubi quoad diſtribu-
„ tionem pro utenſilibus Sacriſtiæ *die 26. Martii* 1679.
„ ita reſcripſit; Taxandam eſſe eleemoſynam ad rationem
„ eleemoſynæ manualis in Urbe currentis, detractis ta-
„ men ex iiſdem introitibus hæreditariis ſcutis quatuor
„ pro ſingula Miſſa quotidiana ratione utenſilium Sacra-
„ rum ſupellectilium pro hujus Miſſæ celebratione, *lib.* 39.
Decr. fol. 109. ut refert Monacell. *t. 4. ſupplement. ad 3. t. n.* 181.
Nunc tamen perpendenda ſunt Decret. *Sac. Congr. Conc. de
celebrat. Miſſarum cum ſuis declarationibus*, ut recte ob-
ſervavit Epiſcopus Lycienſis *in ſua II. Synodo Diœceſana*
§. 2. *in annot.* & Pignatell. *loc. cit. num.* 5. Vide verb. *Utenſilia
num.* 14.

Cappellæ fundationem, & Juſpatronatus demonſtrant 28
inſcriptiones, arma, & inſignia familiæ inſculpta in mar-
moreis lapidibus, vel pariete Cappellæ, quæ regulariter
apponi non ſolent in re, vel ædificio alienis ſumptibus 29
constructo. Hinc eorum inſculptio demonſtrat rem eſſe de
Dominio, & pertinentia illius, cujus ſunt arma, & inſi-
gnia. Rota *part. 17. deciſ. 139. num.* 5. Et ſic reperta in 30
aliqua Cappella, vel Altari inducunt præſumptionem Ju-
riſpatronatus, & bonæ fidei in antiquis. Rota *part.* 2. 31
deciſ. 548. *num.* 7. Et arguunt, illum, cujus ſunt arma,
& inſignia, ſibi, & ſuis ædificare, & acquirere voluiſſe. 32
Rota *part. 9. tom. 1. deciſ.* 124. *num.* 21. Et licet non ap-
pareant ita antiqua, ut dici poſſint appoſita fuiſſe in fun-
datione, nihilominus conducunt ad probandam fundatio-
nem, quia præſumuntur per Patronos, & Fundatores ap-
poſita, vel ad conſervationem ſui Juris, vel ad oſtenden-
dam devotionem erga Deum, & Sanctos. Rota *part.* 1.
deciſ. 13. *num.* 3. Unde Patroni debent manuteneri in
quaſi poſſeſſione tenendi in Cappella, ſeu Altari inſignia,
ut decrevit *Sac. Congr. Epiſcop. 17. Septemb.* 1601. *&* 4. 34
Septembr. 1602. Quæ arma, vel inſignia, ſive probentur
eſſe appoſita in fundatione, vel ob reſtaurationem, aut
meliorationem, nulli umquam, ſive Rectori, ſive Con-
ventus Prælato, ſive Hæredi licet ea abradere, & remo-
vere, vel ut memoria fundationis, aut Benefactoris deper-
datur, vel ut aliorum nomina, & inſignia ibi ponantur;
leg. Qui liberalitate §. *Nec ejus nomine, ff. de operibus pu-
blicis*, ibi: „ Nec ejus nomine, cujus liberalitate opus ex-
„ tructum eſt, eraſo, aliorum nomina inſcribantur. „ Pa-
nimoll. *deciſ. 10. adnot. pr. numer.* 68. Genuenſ. *in praxi
cap. 109. nu.* 1. Immo Genuenſ. *num.* 4. concludit Hære- 35
dem non poſſe ſua arma affigere in Cappella, in qua ſunt
illa Fundatoris, ne memoria Defuncti deperdatur contra
mentem ipſius Fundatoris, qui in ſignum Patronatus ibi-
dem arma, & inſignia, ſeu ſtemmata familiæ ſuæ ponen-
do, videtur id feciſſe ſub ea lege, ne unquam amoveren-
tur, & aliena ponerentur per *dict. l. Qui liberalitate, &
leg. ſi Judices. ff. de operibus publicis, & leg. Legatum, ff. de
adminiſtr. ſer. ad Civit. pertinent.* Et per hoc tam Jure
communi, quam particularibus multorum locorum legi-
bus ſtatutum eſt, quod corrumpentes, ac delentes alicu-
jus familiæ inſignia in Eccleſiis, Cappellis, aliove loco
ad perpetuam memoriam collocata, ſevere puniantur,
Leg. Opus, ff. de operibus publicis. Et quidem Romanus
ſing. 474. ſcriptum reliquit pœnam ejuſmodi eſſe Judici
arbitrariam, cui ſubſcripſerunt Gom. §. *Pœnales num.* 5.
inſtit. de actionibus, Rebuff. *in compend. ad Reg. Conſtitut.
Gall. tom. 3. tit. de mat. poſſeſ. art. 1. gloſ. 2. num. 35. ex
textu*, ubi Bartol. *in leg. Qui liberalitate, ff. de operibus pu-
blicis;* Menoch. *de arbitr. leg. 2. centur. 3. q.* 281.
Cappellæ Regiæ, & eorum Cappellani ſubſunt loco- 37
rum Ordinariis, non autem Cappellarum Magiſtris; nam
& ipſi Reges in ſpiritualibus ſubſunt Epiſcopis Diœceſa-
nis; *cap. Omnes Principes 4. cap. Solitæ 6. de majoritate &
obedient. cap. Duo ſunt quippe 10. diſt.* 96. adeoque mul-
to magis Clerici Cappellarum, & ipſa Cappella; Abbas
in Cap. Cum Cappella 16. de privilegiis numer. 3. Marian.
Soccin. *ibidem in tertio notabil.*. Fagnan. *ibid. num.* 7. 38
Unde dictæ Cappellæ, earumque Cappellani, quantum-
cumque gaudeant prærogativa exemptionis, poterunt ni-
hilominus viſitari ab Epiſcopo loci ex Decretis *cap. 4.
ſeſſ. 6. cap. 6. ſeſſ.* 25. ut declaraſſe *Sacram Congreg.
Concil.* refert Fagnan. *loc. cit. num.* 8. ubi dicit, quod
cum quidam Sacerdos Regius Cappellanus vocatus ad Ju-
dicium coram Ordinario loci poſtulaſſet ſe remitti ad
Cappellanum Majorem ſub prætextu exemptionis, de
qua habetur in Conc. Trid. *cap. 11. ſeſſ. 24. de reform.*
Sacr. Congreg. cenſuit *cap. 4. ſeſſ. 6. & cap. 6. ſeſſ.* 25.
comprehendere Cappellas Regias, etiamſi in privilegiis
eſſet dictum, ut non poſſent viſitari ab Ordinariis, quia
cum d. cap. 6. ſeſſ. 25. deroget etiam fundationi, & im-
memorabili, cenſetur derogare iſtis privilegiis. Nec ob- 39
ſtant privilegia exemptionis conceſſa Regiis Cappella-
nis *ſeſſ. 24. cap.* 11. quia reſervatio exemptionis, de
qua *in d. ſeſſ. 24. cap.* 11. procedit juxta terminos *cap.
Cum Cappella 19. de privilegiis*, ſolum quoad ſuſpenſionem,
vel Excommunicationem, aut Interdictum, non autem
quoad viſitationem, & aliam juriſdictionem, ut ibi aper-
te patet, & tenet Rota *deciſ. 744. part. 1. Diverſ.* Co-
varruv. *practic. cap. 11. num.* 5. Barboſa *in Concil. ſeſſ. 7.
cap. 8. num.* 26. Fagnan. *in d. cap. Cum Cappella n. 7., &* 10.
Et de facto Tridentinum *dict. ſeſſ. 24. cap. 11. de reform.*
expreſſe præſervavit dictam Decretalem, ibi: *Et quoad
Cappellanos Regios juxta Conſtitutionem Innocentii III. quæ in-
cipit, Cum Cappella, ſubjecti exiſtant.* Nec huic Ordinario- 40
rum juriſdictioni, (quod ſcilicet in locis, Cappellis, &
Eccleſiis, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt,
Epiſcopi poſſint viſitare, & recognoſcere decentiam Di-
vini Cultus, & alia facere, & inquirere, quæ pertinent
ad ſacra Myſteria) fuit in aliquo derogatum per Trident.
cap. 8. ſeſſ. 22. de reformat. ut cenſuit *Sac. Congr. Concil. in* 41
Neapolitana 12. Decemb. 1601. lib. 15. deciſ. pag. 423. In
qua reſponſione pro inſtructione additur, quod protectio
Regia ad effectum exemptionis contentæ in textu Con-
cilii non acquiratur per ſimplicem receptionem in prote-

ctionem. Barboſa *ſupra d. cap. 8. ſeſſ. 22. de reform. n. 30.*
Monacell. *tom. 3. tit. 13. form. 2. n. 53.* Pignatell. *tom. 1.*
conſ. 114. num. 32. ubi refert prout ſequitur. In una Meſ-
42 ſan. fuit dubitatum. Primo, an Hoſpitale, alias exem-
ptum, ſic accipiatur a Rege ſub immediata ſui prote-
ctione, eximatur a Juriſdictione Ordinarii, itaut ab eo
viſitari non poſſit, juxta Sacr. Concil. Trident. diſpoſi-
43 ſitionem *ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.* Secundo; An Hoſpi-
tale, in quo Rex habet Juſpatronatus, ſi alias exemptum
non fuerit, viſitari poſſit ab Ordinario? Tertio: An per
44 immemorabilem conſuetudinem non viſitandi aliquod Ho-
ſpitale excludatur Ordinarius a Jure illud in poſterum vi-
ſitandi. *Die 11. Decembr. 1621. Sacr. Congr. Concilii ad pri-*
mum dubium reſpondit ,, Hoſpitale alias non exemptum,
45 ,, non ideo eſſe immune ab Ordinarii juriſdictione etiamſi
,, acceptum fuerit a Rege ſub immediata in ejus prote-
,, ctione, ac propterea hoc non obſtare, quamvis ab Ar-
,, chiepiſcopo viſitari valeat. *Ad ſecundum* ,, Hoſpitale,
46 ,, in quo Rex habet Juſpatronatus, ſi alias exemptum non
47 ,, fuerit, utique poſſe ab Ordinario viſitari. *Ad Tertium*,
,, Ejuſmodi conſuetudinem etiam immemorabilem eſſe
,, ſublatam Decreto *cap. 8. ſeſſ.* 22. de reform. ac proin-
,, de per eam nequaquam excludi Ordinarium a jure Ho-
,, ſpitalia viſitandi.

48 Cappellæ, ſeu Altaria Confraternitatum Laicorum exi-
ſtentium in Clauſtris, vel Eccleſiis Regularium, ab Epi-
ſcopis viſitari non poſſunt, niſi in iis, quæ Confraterni-
tatum adminiſtrationem reſpiciunt. *Sacr. Congr. Concil. in*
una Nucerina Paganorum 23. Junii 1629.; quam confirma-
vit *in Urbanien. 23. Sept. 1660.*; Et tenuit ſimiliter *Sacr.*
Congreg. Epiſcop. in Fanen. 10. Apr. 1693. referente Eminentiſſ.
Card. Carpineo. Tenor autem Decreti emanati in Nuce-
rina, talis eſt: *Nucerina Paganorum 23. Junii 1692. Sacr.*
Congr. &c. ,, inhærendo declarationibus alias factis cen-
,, ſuit Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regula-
,, rium exemptorum inſtitutas ſubeſſe juriſdictioni, &
,, viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, nec
,, non illorum Cappellas in eiſdem Eccleſiis Regularium
,, exiſtentes, in his tamen, quæ Confraternitatum ad-
,, miniſtrationem reſpiciunt, & ſi Confraternitatibus in-
,, cumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, E-
,, piſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam
,, manutentionem, cultum, & ornamenta Altari, ſeu
,, Cappellæ, onera Miſſarum, atque Divinorum officio-
,, rum, ibid. celebrandorum, & circa omnia, quæ ad
,, obligationem eorumdem Confratrum relationem habent.
,, Decreta Epiſcopo Hieracen. pro ut ſequitur. Queſti E-
,, minentiſſimi miei Signori m'hanno comandato di ſigni-
,, ficarle, che da queſta S. C. de' Veſcovi, e Regolari è
,, ſtato più volte riſoluto, che li Ordinarj poſſono viſitare
,, le Confraternite de' Laici erette nelle Chieſe de' Re-
,, golari, e d' altre perſone eſenti, non ſolo in quanto
,, ai beni, ed entrate loro con rivedere i Conti, ma
,, anche le Cappelle ſteſſe in quanto a quello, che riſguarda
,, l'amminiſtrazione, ed altri obblighi perſonali, che ſpettano
,, alla Compagnia, e Confratelli aſcritti a quelle, cioè in
,, conoſcere, ſe l'entrate, ed elemoſine, che ſi danno per
,, adornare e mantenimento delle Cappelle, e per accreſcere
,, ivi il Culto Divino, e divozione del popolo, ſiano ſpeſe
,, fedelmente, e con effetto s'impieghino ad utilità, e in
,, benefizio della ſteſſa Cappella, e non in altri uſi; non
,, toccando però il reſtante, che ſpetta alla cura e total
,, amminiſtrazione de' Frati, e Regolari, che ſon Padro-
,, ni di tutto il corpo della Chieſa, dove ſono dette Cap-
,, pelle, e Confraternità, come gli Altari, Immagini, ed
,, altre coſe materiali aſſiſe, ed utentili ſacri applicati a
,, quelle, ſopra de' quali, nè i Veſcovi, nè altri Or-
,, dinarj hanno da ingeriſſi, nè uſar alcuna giuriſdizione,
,, o ſopraintendenza; a ſegno tale che non gli è permeſſo
,, uſar alcun atto giuriſdizionale nelle ſuddette Chieſe de'
,, Regolari, fuora di quanto ſi è detto ſovra. Onde V. S.
,, dovrà governarſi in queſta conformità, che tale è ſem-
,, pre ſtato il ſenſo della Sacra Congregazione.

49 Poteſt Epiſcopus viſitare Cappellam, quæ eſt titulus Be-
neficii ſæcularis exiſtentem in Eccleſia Regulari reſpectu
tantummodo tituli Beneficii, ac ejuſdem Beneficiati, &
non ultra. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. 12. Aprilis 1658.*
50 Non poteſt Epiſcopus viſitare Cappellas campeſtres Re-
gularium. *Sac. Congr. Concil. in una Tarviſina 17. April.*
1649. ad cap. 8. ſeſſ. 7. de reform. ubi ut refert Pignatell.
tom. 1. conſult. 347. propoſitis duobus ſequentibus Dubiis.
Primo: An Epiſcopus poſſit viſitare Cappellas Campeſtres
Regularium? Secundo: An idem poſſit præcipere Cappel-
lanis earumdem, ne Miſſas celebrent antequam celebretur
Miſſa Eccleſiarum Parochialium; *Sac. Congr.* reſpondit, *ad*
Primum negative, quatenus Eccleſiæ ſint Regulares. Ad Secun-
51 *dum etiam negative.* Oratoria tamen publica, quæ habent
requiſita Eccleſiæ, viſitantur ab Epiſcopo, etiamſi ſint de
pertinentiis Regularium, dummodo ſeparata ſint a Clau-
ſtris, & Campeſtria. *Sacr. Congreg. Concil. in Ceſenaten. 23.*
Septembr. 1690. & in Corton. 20. April. 1697. ut refert Mo-
52 nacell. *tom. 1. tit. 5. form. 2. num. 5.* Cappellas vero, ſeu O-
ratoria, quæ ſunt in Grangiis, ſeu Domibus ruralibus Re-
gularium, nullatenus viſitare poteſt Epiſcopus, nec ab eis
procurationem exigere; Cum enim non ſint loca ſacra,
aut Religioſa, immo nec pia, ut cenſuit Abbas *in cap.*
Auctoritate, de cenſibus num. 1. Fagnan. *ibid. in diſceptatio-*
ne de Grangiis, & eorum Oratoriis num. 2. & 9. jam non
videtur ex quo capite Epiſcoporum viſitationi ſubjaceant
cit. cap. Auctoritate, ubi Fagnan. *num. 1. & in d. diſcepta-*
tione de Grangiis a num. 6. Ventrigl. *in praxi tom. 2. annot.*
19. §. unic. num. 19. Petra *tom. 2. comment. in Conſtit. 8.*
Innoc. III. num. 58. Vide Fagnan. *loc. cit.* ubi ſuo more
hanc concluſionem ſolide probat. Sic nec etiam poteſt E- 53
piſcopus viſitare Cappellas, ſeu oratoria, quæ in priva-
torum domibus ſunt, nec ab eis procurationem exigere, Fa-
gnan. Ventrigl. & Petra locis ſupracitatis, Pignatell. *tom. 1.*
conſult. 64. ſub numer. 24. circa medium, ubi citat Jura.
Ad hæc tamen Oratoria, ſeu Cappellas in domibus pri- 54
vatorum, licet non poſſit Epiſcopus tamquam Viſitator
accedere; permiſſum ei nihilominus eſt videre ſaltem per
viam denunciationis, aut inquiſitionis, an decenter, &
cum debita reverentia Sacrificium Miſſæ ibi celebretur.
Fagan. *cit. cap. num. 25.* Ventrigl. *loc. cit.* Barboſa *lib. 2.*
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 8. num. 15. Pignatell. *tom. 6.*
conſ. 98. num. 39. Petra *loc. cit. num. 60.* Epiſcopus diſpen- 55
ſare non poteſt, ut Miſſæ relictæ a Teſtatore in una Cap-
pella, dicantur, vel remittantur in alia, quando ſatisfieri
poſſunt in propria. *Sacr. Congr. Congr. Concil. in Hiſpalen.* 56
30. Sept. 1580. Cappellæ privatorum Palatiorum non gau-
dent immunitate. *Sacr. Congr. Immunit. in Peruſina 9. De-*
cembr. 1631. in Tudertin. 7. Majii 1658. & antea Sac. Con-
greg. Epiſc. in Marſicana 17. Novemb. 1717. Cappella Carce- 57
rum, vel contigua carceribus, non gaudet immunitate.
Sac. Congreg. Immun. in Tudertina 12. Junii 1663. Cappel-
la contigua, ut dicitur *al corpo di guardia*, erecta ut mi- 58
lites ibi degentes audiant Miſſam, maxime diebus Feſti-
vis, permittitur, declarari non eſſe locum immunem; *Sac.*
Congr. Immunit. in una Nullius Orbetelli 16. Februar. 1683. 59
Cappella ruralis vulgo dicta *una Maeſtà* poſita in publica
via, niſi probetur fuiſſe conſtructa auctoritate Ordina-
rii, non gaudet Immunitate, *Sacr. Congreg. Immunit. in*
Spoletana 2. Martii 1642: Cappella ſita in Palatio Abba-
tiali, habens ingreſſum ab atrio ejuſdem Palatii, inſer-
viens publicæ utilitati, gaudet immunitate Eccleſiaſtica,
quamvis Palatium non ſit unitum Eccleſiæ Abbatiali.
Sacr. Congreg. Immun. in una Nullius S. Joannis in Lamis,
14. Novembr. 1662. Quando Cappella exiſtens in Palatio Gu- 61
bernatoris eſt perpetua, & invariabilis, confugientes ad
eam gaudent immunitate, ſecus ſi ſit variabilis, & non
perpetua. *Sac. Congreg. Immunit. in Tudert. 6. Majii 1658.*
Cappella, an vendi, & alienari poſſit? * Non poſſe omni- 62
no vendi, neque alienari a Conſtructionibus, & Inſtitu-
toribus alicujus Cappellæ in aliqua Eccleſia conſtructæ;
Immo neque ullo modo eſſe permittendas ſubrogationes
perſonarum in jus Cappellæ per aliquod venditionis ge-
nus, late probat Joſeph Maria Maraviglia *in leg. 275. &*
276. Prudentiæ Epiſcopalis. vid. verb. *Sepultura a num. 159.*
ad 162.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

CAppellam Pontificiam haberi ſtatuitur in exequis S.R.E. 63
Cardinalium; Bened. XIV. Tom. I. Conſtit. 37. in-
cip. *Præcipuum* §. 2. Item Cappellæ Pontificiæ celebratio
decernitur in Baſilica S. Mariæ Majoris in die Feſto Con- 64
ceptionis B.M.V. Idem Tom. II. *in Appendic. n. 9. pag. 47.*
Cappellæ per Octavam SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli 65
Romæ celebrandæ indicuntur, & aſſignantur; Nempe ſo-
lemnizato cum omni majori celebritate eorum Natali die,
ut moris eſt, in Baſilica Vaticana; Secunda die intra Octa- 66
vam in Eccleſia S. Pauli Apoſtoli Via Hoſtienſi Miſſarum
ſolemnia in Pontificalibus celebrentur, præſentibus Epi-
ſcopis Pontificio Throno aſſiſtentibus. Tertia die in Ec- 67
cleſia S. Pudentianæ, intervenientibus Protonotariis Apo-
ſtolicæ Sedis ex numero Participantium. Quarta die in Ec- 68
cleſia Sanctæ Mariæ in Via Lata, adſtantibus Cauſarum
Palatii Apoſtolici Auditoribus. Quinta die in Eccleſia S.
Petri ad Vincula, intereſſentibus Cameræ Apoſtolicæ Cle- 69
ricis. Sexta die in Eccleſia S. Petri in Carcere, aſſiſten- 70
tibus Referendariis Signaturæ Juſtitiæ. Septima die in Ec-
cleſia S. Petri in Monte Auro, intervenientibus Abbre- 71
viatoribus de Paroco majori. Octava die in Sancta Late-
ranenſi Baſilica ſolemnitas abſolvatur, præſente Miſſarum 72
ſolemniis S. R. E. Cardinalium Collegio. Veſpere autem
Sacras Apoſtolorum Reliquias veneraturi ſolemni cultu & 73
pari animi devotione ad eamdem Baſilicam pergent No-
biliſſimi Viri Senator Urbis, & Romanorum Civium,
& Cameræ Urbis Conſervatores. Pomeridiano autem tem- 74
pore aliorum dierum, omnes Confraternitates Urbis per
Eminentiſſimum Cardinalem Vicarium publico Edicto in-
timandæ, ſtatis ſuis quæque diebus, ad eam Eccleſiam, ubi
mane Miſſa in honorem Apoſtolorum celebrata fuerit, pie,
& devote procedant. Sic expreſſe Bened. XIV. tom. 1. 75
Conſtit. 73. incip. *Admirabilis*; concedens ſingulis Confra-
tribus proceſſionaliter accedentibus Indulgentiam ſeptem
annorum, & totidem quadragenarum, & aliis omnibus
utriuſque ſexus Chriſtifidelibus vere pœnitentibus, & con-
feſſis, qui eamdem Eccleſiam, ubi Statio erit, religioſe
viſitaverint, Indulgentiam centum dierum. Vide dictam
Conſtitutionem, ubi inſuper aſſignantur motiva, propter
quæ prædictæ Eccleſiæ præ aliis ſint ad id ſelectæ.

Nova

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 QUO tempore vocabulum hoc *Cappella* uſurpari cœpe-
rit, tum quæ ſit ejus etymologia, erudite pro more
explicat *Caraſ. de Cappella Regis cap.* 2. §. 1.
2 De privilegiis Cappellarum, & Cappellanorum Regum
Angliæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Luſitaniæ, Sardiniæ, & Nea-
polis agit idem Auctor dicto tractat. *cap.* 4. *per tot.*
3 Status Cappellæ obnoxiæ Juripatronatus an mutari poſſit
inſcio Patrono, vide apud Rotam in Calagurirana Præ-
minentiarum 20. *Januarii* 1745. *cor. clar. mem. Milin.*

Additiones Noviſſimæ.

1 DE varia Cappellarum ſignificatione & origine late tra-
2 ctat Du Cange in Gloſſario mediæ & infimæ Latinita-
tis, verbo *Cappella*. Cappellæ propria ſignificatione dicebantur
ædes ſacræ, quæ in Palatio, aut circa Palatium Regum & Im-
3 peratorum conſtructæ erant. Presbyteri & Clerici qui his Cap-
pellis præpoſiti erant Cappellani *Palatini* vel Regii dicti ſunt;
4 creditque Ludovicus Thomaſſinus, *De Diſcipl. Eccleſ. part.* 4.
lib. 1. *cap.* 43. præcipuum ſcopum Sacellorum ſive Cappellarum
Regiarum fuiſſe, ut ibi Presbyteri Divinum Officium perſol-
verent, cui Principes cum ſua familia poſſent aſſiſtere. Lapſu
5 temporis exemplo Regum & Principum alii etiam fideles laici
cœperunt ad honorem alicujus Sancti extruere ædiculas ſive
Oratoria; idque ſubinde ſeparatim ab Eccleſia Parochiali, aut
alia Collegiata vel Cathedrali; etiam conſtituta dote pro Sacer-
dote & fabrica, aliiſque ad Miſſarum celebrationem, aliaque
Divina Officia peragenda neceſſariis. Deinde Laici non ſuffi-
6 cientes extruere hujuſmodi ſeparatas Cappellas ſive Sacella
cum convenienti dote, cœperunt in ipſis Eccleſiis majoribus
tam Parochialibus quam Collegiatis, & Cathedralibus, late-
rales aliquas ædiculas, vel etiam Altaria in honorem hujus,
illiuſve Sancti, vel in memoriam alicujus Myſterii extruere, eiſ-
que annectere annuos aliquos proventus pro Presbyteris, qui
his ædiculis vel Altaribus præeſſent. Sed de his Cappellis jam
7 pridem ſtatutum, ne ipſæ ſine conſenſu & auctoritate Epiſco-
pi, in cujus diœceſi Parochia ſita eſt, conſtruerentur. Circa
8 hæc Oratoria ſive Cappellas aut Sacella admittenda, in primis
attendere debet Epiſcopus, ne per hæc populus a Parochiali Ec-
cleſia nimium abſtrahatur; atque hinc ulterius ex illo Eccleſiæ
Parochialis neglectu oriatur in populo craſſa ignorantia tam
circa credenda quam agenda: proſpicereque potiſſimum, ut
9 obſervetur clauſula de ſtylo ſolita inſeri Litteris, quibus uſus
Oratorii ſeu Cappellæ conceditur: *Sine Parochialis Eccleſiæ*
10 *præjudicio*. Hujuſmodi Cappellarum, ſive Oratoriorum ædifi-
cationem aut uſum non facile tamen, ſed magna de cauſa Epi-
11 ſcopus permittere debet. Dum vero neceſſitate vel magna cau-
ſa exigente hæ Cappellæ concedendæ videbuntur, vult S. Ca-
rolus *in Concil. Mediol.* 1. *p.* 2. *tit. Quæ pertinent ad celebrationem
Miſſæ*, ut Epiſcopi in his deſignandis vel probandis hæc ſer-
vent: „ Ne ſint in interiorum ædium partibus, in quibus do-
„ mini, vel familia frequentius verſentur, ſed commodo &
„ honeſto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula ſeparato, ad
„ templi formam & regulam propius accedant. Nec ita anguſta
„ ſint, ut qui Miſſam audierint, ad oſtium aut feneſtram ſtare
„ cogantur, aut denique ibi ſacris intereſſe, ubi promiſcue pro-
„ fanum aliquod exerceatur, quod fieri omnino prohibe-
12 „ mus. “ Ulterius ne populus per has Cappellas ſive Oratoria
a frequentatione Parochialis Eccleſiæ nimium diſtrahatur,
idem Sanctus Carolus inſinuat, ut „ cui id permiſſum fuerit,
„ is rarius utatur, ne diſtracti homines illa commoditate, Ec-
„ cleſiam Dei minus frequentent, quod exemplo etiam noceat
13 aliis. Hinc de ſtylo ordinario in conceſſione Cappellarum ex-
cipi ſolent præcipuæ per annum feſtivitates, ut nimirum non
liceat tunc ibidem celebrare; idque conformiter ad vetus De-
cretum Synodi Agathenſis apud Gratianum *Diſt.* 1. *de Conſecr.
Can.* 55. quo decernitur: „ Si quis extra Parochias, in quibus
„ legitimus eſt ordinariuſque conventus, Oratorium in agro
„ habere voluerit, reliquis feſtivitatibus, ut ibi Miſſas audiat,
„ propter fatigationem familiæ juſta ordinatione permitti-
„ mus. Paſcha vero, Natali Domini, Pentecoſte, & Natali
„ Sancti Joannis Baptiſtæ, & ſi qui maximi dies in feſtivitatibus
„ habentur, nonniſi in civitatibus, aut in Parochiis audiant,
„ Clerici vero, ſi qui in feſtivitatibus, quas ſupra diximus (niſi
„ jubente ſive permittente Epiſcopo (Miſſas celebrare volue-
14 „ rint, Communione priventur. „ Denique ſtylus hodiernus
addit in conceſſionibus hujuſmodi Cappellarum ſive Orato-
riorum, ut alii præterquam ſervitio perſonæ, cujus intuitu
Oratorium ſive Cappella conceditur, neceſſarii, ibidem au-
dientes Miſſam, ab obligatione eam in Eccleſia audiendi per
hoc non liberentur.

CAPPELLANIA.

SUMMARIUM.

1 *Cappellaniæ ſunt in triplici Differentia, ſcilicet Cappellaniæ Mercenariæ, Collativæ, & Gentilitiæ.*
2 *Cappellaniæ Mercenariæ, quæ ſint? & quare Mercenariæ dicantur?*
3 *Tales Cappellaniæ dicuntur etiam manuales, & ad nutum revocabiles.*
4 *Cappellaniæ Collativæ quæ ſint?*
5 *Quare dicantur Collativæ?*
6 *Cappellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus quæ ſint?*
7 *Epiſcopus nequit ullimode excludi a collatione, ſeu inſtitutione talis Cappellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus, etiamſi Fundator in ejus fundatione aſſeruerit, quod Epiſcopus nequeat ſe ingerere, & ſi ſe ingeſſerit, inſtitutio Cappellani nullius ſit roboris.*
8 *Licet enim Teſtator, ſeu Fundator poſſit in limine fundationis adjicere quaſcumque leges & conditiones ſibi beneviſas, etiam Juri communi contrarias; requiritur tamen, quod tales leges, & conditiones non ſint contra naturam Cappellaniæ, & Juriſpatronatus, & quod ſint ab Epiſcopo concordatæ, & admiſſæ.*
9 *Unde cum talis conditio a Teſtatore, ſeu Fundatore poſita, eſſet contra naturam veræ Cappellaniæ ex qua requiritur quod vera Cappellania conferatur a ſolis Eccleſiæ Prælatis, eorumque Officialibus; ideo habenda eſſet pro non adjecta.*
10 *Ad titulum Cappellaniæ Mercenariæ, & amovibilis, nemo poteſt ordinari.*
11 *Si tamen talis Cappellania Mercenaria, & amovibilis conſentiente Patrono, & Epiſcopo conferatur alicui in titulum vitalitium, poterit ipſe ad Sacros Ordines promoveri, ſeu ordinari.*
12 *Obtinens autem Cappellaniam in Cappella Papæ, licet ſit ad nutum amovibilis, poteſt ad illius titulum ordinari.*
13 *Cappellania erecta in una Eccleſia, non poteſt ſine neceſſitate transferri de Jure communi ad aliam Eccleſiam; etiamſi ſit Cappellania de Jurepatronatus.*
14 *Miſſarum enim onera relicta in determinata Eccleſia ſeu Cappella, non poſſunt alio transferri abſque Sedis Apoſtolicæ licentia.*
15 *Immo neque Nuncius Apoſtolicus poteſt concedere indultum, quod Miſſæ celebrandæ in loco a Teſtatore deſignato, alibi celebrentur.*
16 *Alias translatio eſſet nulla, quamvis fieret auctoritate Executorum Teſtamentariorum, qui talem facultatem expreſſam non haberent.*
17 *Videtur tamen eſſe a Sancta Sede indulgendum, ut Cappellania Juriſpatronatus poſſit transferri de loco ad locum, ut de facto fuit indultum, ut Cappellania transferretur de Caſtro ad aliud Caſtrum de Juriſdictione ejuſdem familiæ*, ad n. 18.
19 *Cappellaniam obtinens, non tenetur Sacros Ordines ſuſcipere, ſed Miſſarum oneri poteſt per alium ſatisfacere; niſi in fundatione cautum ſit, ut per ſeipſum celebret.*
20 *Cappellania, in cujus erectione Fundator ſic diſpoſuit:* Inſtituatur Cappellanus qui Miſſas celebret; *non eſt Sacerdotalis & conferri poteſt Clerico quatuordecim annorum.*
21 *Cappellania, in cujus erectione Fundator ſic diſpoſuit:* Eligatur Cappellanus, vel Sacerdos, *non eſt Sacerdotalis, & poteſt etiam conferri ſimplici Clerico annorum quatuordecim.*
22 *Cappellania hac conditione erecta:* Ut eligi debeat unus Præbendarius, qui ſingulo quoque die teneatur Miſſam celebrare, & Divinis Officiis intereſſe, *non eſt Sacerdotalis, & Cappellanus poteſt per alium Miſſas celebrari facere.*
23 *Cappellania hac lege fundata:* Ut Cappellanus per ſeipſum Miſſas celebrare teneatur, *conferri poteſt ſimplici Clerico, in ea tamen ætate, ut infra annum poſſit in Sacerdotem ordinari, niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ requirerent obtinentem tempore collationis eſſe actu Presbyterum.*
24 *Cappellania, in cujus erectione habentur ſimilia verba,* Legavit dictæ Eccleſiæ Collegiatæ duplas octoginta pro conſtituenda, & erigenda una Præbenda Sacerdotali in dicta Eccleſia; cum onere, ut Præbendarius nominandus, & eligendus ad dictam Præbendam teneatur ſingula Hebdomada celebrare Miſſas duas in dicta Eccleſia, *non requirit præſentandum, eſſe actu Sacerdotem, ſed ſufficit, quod ſit talis ætatis, ut infra annum promoveri poſſit ad Sacerdotium.*
25 *Cappellania, in cujus fundatione habentur conſimilia verba:* Quilibet Sacerdos, qui pro tempore fuerit, continuam reſidentiam perſonalem in dicta Eccleſia facere teneatur, & ſingulis diebus, quibus facultas, & commoditas ſibi aderit, in dicta Eccleſia teneatur Miſſam devotione debita celebrare, *non requirit, quod præſentandus ſit actu Sacerdos, ſed ſufficit, quod intra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri.*
26 *Sic etiam Cappellania erecta hac lege,* Uſufructuariæ teneantur manutenere Cappellanum unum, ſeu Presbyterum, qui omni die celebret, & celebrare debeat Miſſam unam in Eccleſia per ipſum Teſtatorem fundata &c. & poſt eorum obitum per N. & N. quos eligit in Patronos dictæ Eccleſiæ, manuteneri debeant duo Cappellani, qui omni die reſidentiam faciant in dicta Eccleſia, & qui celebrent, & celebrare debeant Miſſam in eadem, *eſt quidem Cappellania Sacerdotalis, ſed ſatis eſt, ut ad eam præſentetur Clericus in ea ætate conſtitutus, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri.*
27 *Cappellaniæ in Cathedrali, quorum Cappellani a Capitulo electi tenentur Miſſas Conventuales canere, & Divinis intereſſe, ſunt Sacerdotales aptitudine.*
28 *Cappellania in Cathedrali Eccleſia ſic fundata;* ut Cappellanus debeat celebrare diu, noctuque Divinum Offi-

cium,

cium, *non requirit, ut Cappellanus debeat eſſe Presbyter.*

29 *Cappellania in cujus erectione ſic ſtatuitur:* Eligatur Sacerdos, qui celebret, *non requirit, ut præſentandus ſit actu Sacerdos, ſed ſufficit, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri.*

30 *Cappellania, in cujus fundatione ſic diſponitur:* Eligatur Cappellanus qui actu ſit Sacerdos, vel non conferatur niſi Presbytero, *requirit neceſſario, quod præſentandus ſit actualiter Sacerdos.*

31 *Ad dignoſcendum autem, an ad Cappellaniam ſit præſentandus Cappellanus, qui ſit actu Sacerdos, vel ſolum aptitudine, ſequenda eſt Theorica Sacræ Rotæ Romanæ.*

32 *Et Theorica eſt ut ſequitur; Aut verba fundationis, ſeu inſtitutionis Beneficii reſpiciunt ex neceſſitate ipſum actum præſentationis, inſtitutionis, vel collationis; Aut non reſpiciunt actum, ſed potius illius proſecutionem.*

33 *In primo caſu requiritur Sacerdotium in ipſo actu; V. G. ſi Fundator dixerit:* Volo ut præſentetur, vel inſtituatur, aut eligatur Sacerdos; vel ut Cappellania conferatur Sacerdoti, ſeu conſtituto in Ordine Sacerdotali.

34 *Et idem eſt ſi Fundator Cappellaniæ dixerit:* Volo ut præſentetur Presbyter, vel Cappellanus, qui Miſſam celebret.

35 *Nec requiritur adjectio illius dictionis* actu; *ſeu* actualitate, *ideſt præſentetur, ſeu inſtituatur* actu Presbyter; *vel qui* actualiter ſit conſtitutus in Ordine Presbyterali; *ſed ſatis eſt, ut Teſtator in fundatione diſpoſuerit*, ut præſentetur, ſeu inſtituatur Sacerdos, qui Miſſam celebret.

36 *Immo Barboſa vult, quod ad Cappellaniam his verbis inſtitutam:* Ut præſentetur, aut nominetur Presbyter, ſive Sacerdos, *requiratur actu Sacerdotium, quamvis non alia adeſſent, quæ apponi plerumque ſolent, neque*, qui celebret Miſſas, *aut his ſimilia.*

37 *In ſecundo caſu non requiritur in præſentando Sacerdotium actu, ſed ſufficit, ut ſit in ea ætate, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri, ut V. G. ſi in fundatione conſimilis diſpoſitio habeatur; Cappellanus debeat eſſe Presbyter; Vel:* Præſentetur, Clericus, qui per ſeipſum teneatur Cappellaniæ in Divinis inſervire, & Miſſas celebrare; *Vel:* Præſentetur, qui celebrare teneatur, *& hujuſmodi*, ad num. 38.

39 *Licet enim in his caſibus, aliqui ſenſerint requiri Sacerdotium actu, veritas tamen eſt in oppoſitum.*

40 *Et ſic in his, & ſimilibus terminis, ſæpius reſpondit Sacr. Congr. Conc. & ſignanter*, in Tiburtina, *in qua teſtator mandabat*, quod in Cappella erecta per eum Miſſæ celebrari deberent ab uno Sacerdote de familia, eoque non exiſtente celebrari deberent a Sacerdote deputando. *Item* in Juſtinopolitana *in qua erecta erat Cappellania cum hac lege:* quod Miſſa quotidiana in puncto meridiei, conſtituto Sacerdote, aut Canonico bonæ vitæ celebrari committatur. *Item* in Tuſculana, *in qua Teſtator mandaverat erigi in Cathedrali* Beneficium cum onere inſerviendi Choro, & celebrandi unam Miſſam de Requiem pro qualibet Hebdomada.

41 *Et ſic pluries declaraverat pro variis Cappellaniis erectis in conſimilibus terminis, ut poteſt videri ſupra num.* 22. 23. 24. 25. 26. 27. *ſemper interpretando, & ſtatuendo, quod ſimiles Cappellaniæ ſint quidem Sacerdotales habitu; ſed tamen ſatis eſt, ut ad eas præſententur, ſeu inſtituantur Clerici in ea ætate, ut infra annum poſſint ad Sacerdotium promoveri.*

42 *Regulare enim eſt in Beneficiis Sacerdotalibus ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium.*

43 *Cappellania fundata cum onere intereſſendi Divinis Officiis in Cathedrali, vel Collegiata, requirit perſonale ſervitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum.*

44 *Si vero Cappellania fundata ſit in Eccleſia non Cathedrali, vel Collegiata, ſed in alia Eccleſia non habente ſervitium Chori; hoc caſu quamvis in fundatione Cappellæ cautum ſit, ut Cappellanus debeat Miſſas celebrare, & Divinis inſervire, ſeu intereſſe, tamen non tenebitur Ordinem Sacerdotalem ſuſcipere, nec Miſſas, aut Divina Officia celebrare per ſe ipſum, ſed ſatis erit, ut hæc munia per alium adimpleat.*

45 *Cappellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum reditus in Diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, perſonalem reſidentiam requirunt.*

46 *Cappellania ſic inſtituta:* Ut Cappellanus quotidie Miſſam celebret, & ſi negligens fuerit, certam pœnam incurrat, *non requirit perſonalem reſidentiam.*

47 *Item perſonalem reſidentiam non requirit Cappellania, in cujus erectione diſpoſitum eſt:* Ut Domus ædificetur Cappellano, in qua habitet, & Divinis inſerviat, & niſi habitet, & inſerviat, poſſit amoveri, & de alio provideri.

48 *Cappellaniæ quibus incumbit onus celebrandi Miſſas, & Choro inſerviendi, non ſunt compatibiles cum Canonicatibus, & Parochialibus, quamvis per earum Conſtitutiones liceat ſervire per ſubſtitutum.*

49 *Cappellania ſic fundata:* Ut eligatur idoneus Cappellanus Sacerdos, cum Miſſam celebret, *eſt Sacerdotalis; ſed Cappellanus non tenetur inſervire per ſeipſum, & poteſt celebrare per alium.*

50 *Cappellania non poteſt conferri Filiis illegitimis Presbyterorum in Eccleſiis, in quibus eorum Patres fuerunt Beneficiati.*

CAppellaniæ ſunt in triplici Differentia, ſcilicet Cappel- 1
laniæ Mercenariæ, Cappellaniæ Collativæ, & Cappel-
laniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus. Cappellaniæ Mer- 2
cenariæ ſunt illæ, quæ ita inſtituuntur, ut non conferan-
tur Sacerdoti in titulum, ſed eligatur ad implendum mu-
nus impoſitum a Teſtatore, ita tamen, ut poſſit ad nutum
Hæredis removeri; Ut cum v. g. Teſtator relinquit Laico
bona temporalia cum onere faciendi celebrari in tali Al-
tari certas Miſſas a Sacerdote ſibi beneviſo; & hac ratio-
ne Cappellania dicitur Mercenaria, cum Miſſæ celebrentur
recepta mercede ſine titulo, & tunc bona relicta pro hoc
onere remanent in ſua temporalitate; Nec Epiſcopus poteſt
in his ſe intromittere: Licet enim talia bona ſint affecta one-
re Miſſarum, poſſidentur tamen a Laico, & ſub ejus ſunt
regimine, & diſpoſitione, ut notavit Gamma *deciſ.* 288. *num.*
4. *in princip. arg. text. in l. fin. C. de bon. vacant. lib.* 10. Et ta-
les Cappellaniæ dicuntur etiam manuales, & ad nutum revo- 3
cabiles, quia in alterius manu, & diſpoſitione ſtat illa re-
linquere, vel auferre, & iſtæ rigoroſe loquendo non ſunt pro-
prie Beneficia Eccleſiaſtica, cum de natura Beneficii Eccle-
ſiaſtici proprie dicti ſit, ut inſtitutum perpetuo duret; *cap.*
Sanctorum 2. *diſt.* 70. Cappellaniæ collativæ ſunt illæ, quæ 4
ita ſunt inſtitutæ, ut conferantur in titulum, ut cum v.
gr. Teſtator reliquit bona temporalia, ut ex eorum redi-
tibus celebrari debeat in tali Altari Miſſa quotidiana, vel
certus Miſſarum numerus ſingulis annis, quam Cappella-
niam debet Hæres cum Epiſcopi auctoritate erigere, & fun-
dare; quia nullus privatus ſine Ordinarii auctoritate poteſt
locum Sacrum, vel rem ſpiritualem conſtituere; *arg. cap. Ad*
hæc 4. *de Religioſ. Domib.* Si enim Epiſcopi auctoritas, & aſ-
ſenſus in erectione deficeret, non dicerentur Beneficia Eccle-
ſiaſtica proprie dicta; *arg. cap. Nemo* 9. *diſt.* 1. *de conſecration.*
Rota *p.* 2. *recent. deciſ.* 371. *num.* 3. Dicuntur autem Collati- 5
væ, quia ad Epiſcopum pertinet eas conferre, & quamvis
nominatio ad eaſdem Cappellanias poſſit eſſe a Laico, non
poteſt Teſtator apponere conditionem, quod Epiſcopus ſe
non intromittat ad conferendum, ſuppoſito, quod ſint in-
ſtitutæ cum recenſitis conditionibus, per textum *cap. Si*
quidam 2. *cauſ.* 10. *quæſt.* 1.

Cappellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus ſunt ejuſ- 6
dem rationis cum Collativis, hoc ſolum adjecto, ut ad Hæ-
redes, ſeu electos, ſeu vocatos a Teſtatore pro tali Jurepa-
tronatus, pertineat Jus nominandi ad hujuſmodi Cappella-
nias, ſervatis, quæ in hoc genere, quoad nominationem,
ſervanda ſunt; Licet enim nominatio fiat a Patrono, inſti-
tutio tamen, ſeu collatio ad Epiſcopum pertinet. Rota *de-*
ciſ. 10. *de Teſtam. in antiquis n.* 1. *cap. Ex frequentibus* 3. *de In-*
ſtitutionibus, & cap. Nullus Laicorum. Nec Epiſcopus poteſt 7
ullimode excludi a collatione, ſeu inſtitutione talis Cap-
pellaniæ Gentilitiæ, ſeu Juriſpatronatus, etiamſi Fundator
in ejus fundatione aſſeruerit, quod Epiſcopus nequeat ſe inge-
rere, & ſi ſe ingeſſerit, inſtitutio Cappellani nullius ſit robo-
ris; talis enim Cappellania, hoc non obſtante, ſubſiſtit: nam
quod de jure non tenet, vinculo pœnæ nequit conſtringi, *per*
textum in l. Non dubium in fin. C. De legibus, & l. Quod de bo-
nis §. 1. *ff. ad leg. Falcid.* Licet enim Teſtator, ſeu Fundator 8
poſſit in limine fundationis adjicere qualcumque leges, &
conditiones ſibi beneviſas, etiam Juri communi contrarias;
requiritur tamen quod tales leges, & conditiones non ſint
contra naturam Cappellaniæ, & Juriſpatronatus, & quod
ſint ab Epiſcopo concordatæ, & admiſſæ: *cap. Significatum*
11. *de Præbend. cap. Præterea* 23. *de Jurepatron. & cap. Quan-*
to 16. *de cenſib. & eſt communis DD. cum Rota deciſ.* 5. *de Præ-*
bend. in novis, & deciſ. 2. *de Teſtament. in antiq.* Unde cum 9
talis conditio a Teſtatore, ſeu Fundatore poſita, eſſet con-
tra naturam veræ Cappellaniæ, ex quo requiritur, quod
vera Cappellania conferatur a ſolis Eccleſiæ Prælatis, eo-
rumque Officialibus, *cap. Ex frequentibus* 3. *de inſtitutio-*
nibus, cap. Si quis deinceps 12. *cap. Si quis Clericus* 16. *cap.*
Conſtitutiones 17. *cap. Nullus Laicorum* 18. *cap. per Laicos* 20.
cauſ. 16 *quæſt.* 7. Ideo habenda eſſet pro non adjecta. Abbas
in cap. Nobis, num. 5. *de Jurepatronatus*, Innocentius *in cap.*
In Lateranenſi, num. 5. *de Præbend.* Lambertinus *de Jure-*
patronat. lib. 1. *prim. part. quæſt.* 9. *principal. num.* 68.
Sarminenſis *lib.* 1. *ſelect. cap.* 11. *numer.* 10.

Ad Titulum Cappellaniæ Mercenariæ, & amovibilis, ne- 10
mo poteſt ordinari, quia Cappellanus mercenarius, & amo-
vibilis Titulum habere non cenſetur, *arg. cap. Conſtitutus* 8.
de Filiis Presbyterorum, & Abbas ibi *num.* 5. Nec habet
certos reditus, quibus ſuſtentari valeat, ne emendicare,
aut turpem artem exercere teneatur in magnum dedecus
Ordinis Eccleſiaſtici, poteſt enim ad nutum Hæredis, vel
Erogatarii removeri. Ita tenent Majol. *de irregularitate lib.*
4. *cap.* 14. *num.* 4. Campanil. *in diverſ. Juris Canonici rubric.*
8. *cap.* 4. *num.* 8. *in fin.* Garzias *part.* 1. *de Benefic. cap.* 2. *num.*
83. & plures alii cum Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſc. part.*
2. *allegat.* 19. *num.* 15. *& lib.* 3. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.*
5. *num.* 19. Si tamen talis Cappellania Mercenaria, & 11
amovibilis, conſentiente Patrono & Epiſcopo conferatur
alicui in Titulum vitalitium, poterit ipſe ad Sacros Or-
dines promoveri, ſeu ordinari. Et ratio eſt, quia ipſe in
tali caſu haberet ea, quæ ex Sacris Canonibus, & Pon-
tificum Conſtitutionibus in hac parte requiruntur, ſcili-
cet ſufficientes reditus ex Beneficio Eccleſiaſtico, quibus

ſufficienter ſuſtentari valeat, ne teneatur emendicare, aut
ſordidam artem exercere; cum quoad uſque vixerit, ha-
beat reditus illius Cappellaniæ, qui ſufficientes ſupponun-
tur ad congruam ſuſtentationem: Accedit praxis circa hoc
12 fere communis. Obtinens autem Cappellaniam in Cappella
Papæ, licet ſit ad nutum amovibilis poteſt ad illius Titu-
lum ordinari. Navarr. *conſ. 20. de temporib. ordinat,* Sayr.
in floribus deciſ. ſub eodem tit, deciſ. 59. Aloyſ. Ricc. *in pra-
xi fori Eccleſiaſt. reſolut.* 334. *in fine*, Molles *tract. 6. ſub
cap.* 1. *num.* 77. Alphonſ. de Leon. *part.* 1. *q.* 3. *num.* 57. Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegation.* 19. *num.* 30. *& lib.*
3. *Juris Eccleſiaſtic, univerſ. cap.* 5. *numer.* 19.

13 Cappellania erecta in una Eccleſia non poteſt ſine ne-
ceſſitate transferri de Jure communi ad aliam Eccleſiam;
Etiamſi ſit Cappellania de jurepatronatus. Et ratio eſt, quia
Cappellania collativa proculdubio eſt affixa Eccleſiæ; eſt
enim Beneficium Eccleſiaſticum, quod erigi non poteſt,
niſi ad Altare; *cap. Nemo 9. diſt. 1. de conſecrat.*, & notat
Lotter. *de re Benef. lib.* 1. *qu.* 4. *num.* 55. Duran. dec. 130.
num. 4. Eo ipſo tamen quod Altare erigitur remanet affi-
xum Eccleſiæ, in qua erigitur; Unde Tridentinum *ſeſſ.* 25.
de Reformat. cap. 5. jubet, quod his Cappellaniarum, ſeu Be-
neficiorum erectionibus non derogetur, ibi: *Ratio poſtulat,
ut illis, quæ bene conſtituta ſunt, contrariis Ordinationi-
bus non detrahatur, quando igitur ex Beneficiorum quorum-
cumque erectione, ſeu fundatione, aut aliis conſtitutionibus,
qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt in-
juncta: in Beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia
diſpoſitione eis non derogetur.* Miſſarum enim onera reli-
14 cta in determinata Eccleſia, ſeu Cappella, non poſſunt alio
transferri abſque Sedis Apoſtolicæ licentia *ex Sac. Cong.
Conc. in Hiſpalenſ,* 30. *Septembris* 1580. *& Brixien,* 1. *Decem-
15 bris* 1685. Immo neque Nuncius Apoſtolicus poteſt conce-
dere Indultum, quod Miſſæ celebrandæ in loco a Teſtato-
re deſignato alibi celebrentur. *Sacra Congregatio Concilii
in Giennen.* 18. *Auguſti* 1703. Alias translatio eſſet nulla,
16 quamvis fieret Auctoritate Executorum Teſtamentariorum,
qui talem facultatem expreſſam non haberent. *Sacr. Con-
gregat. Conc. in Dertbon.* 4. *Junii* 1701.

17 Videtur tamen eſſe a S. Sede indulgendum, ut Cappella-
nia Juriſpatronatus poſſit transferri de loco ad locum, ut
de facto fuit indultum, ut Cappellania transferretur de
Caſtro, in quo a Domino ipſius Caſtri fuerat erecta, ad
aliud Caſtrum de Juriſdictione ejuſdem familiæ, ex qua
primogenitus Fundatoris amiſerat Jus Caſtri, in quo funda-
ta erat, & petierat a Sacra Congregatione Concilii fa-
cultatem eam transferendi ad aliud Caſtrum, in quo Juriſ-
dictionem habebat. Et ratio indulgendi videtur rationa-
bilis, ſcilicet neceſſitas Sacrificii in nova Eccleſia, præ-
ſertim cum nullum detrimentum Cultus Divinus patiatur
in Eccleſia, in qua fundata eſt Cappellania, cum ſupponа-
tur in dicta Eccleſia adhuc remanere alios Cappellanos, uti
remanſerant in caſu expreſſo. Tum quia prima Eccleſia
cenſetur electa a Fundatore Cappellaniæ cum reſpectu ad
Patronos illius Caſtri, tamquam proprii, & poſſeſſi ab ip-
ſis. Unde tranſeuntibus Patronis ad aliud Caſtrum, vide-
tur transferenda etiam Cappellania, quia Eccleſia cenſetur
electa cum ſua qualitate, ſeu tamquam patronatus Caſtri,
ex eo quod ſit electa cum reſpectu ad Patronos, *juxta il-
lud 2. Machabeor. cap.* 5. *num.* 19. *Non propter locum gen-
tem, ſed propter gentem locum elegit Deus.* Ex hoc autem
fit, quod cum Patroni ſe transferunt ad alium locum trans-
feratur cum ipſis Cappellania Patronatus, quia prior deſinit
eſſe locus patronalis, atque adeo non amplius eſt ille, quem
contemplatus eſt Fundator, quia eum contemplatus eſt
tamquam patronalem, & reſpectu ad Patronos, & novus
locus incipit eſſe ille, quem eſt contemplatus, quia ſit Pa-
tronalis, & ſit talium Patronorum, quales in fundatione
Fundator fuit contemplatus; Et id a fortiori procedit, quia
cum Patroni ſoleant percipere emolumentum ab hac ce-
lebratione Miſſarum, oritur præſumptio, quod Fundator
voluerit hoc pacto ipſis providere ex parte non ſolum eo-
rum commodo, ſed etiam præſenti neceſſitati, qua nunc
tenentur ob inopiam Miſſarum in novo Caſtro. Quilibet
enim præſumitur operari eo modo, qui ſibi utilis eſt *l.* 1.
18 *& 2. ff. de ſolution.* Unde cenſendum eſt, Fundatorem ne-
dum reſpexiſſe ad fructum Sacrificii, ſed etiam ad ſuble-
vandum indulgentiam Hæredum Patronorum, cum in hoc
potuerit exercere actum pietatis, & ordinare ſuam diſpo-
ſitionem ad duplicem finem, & ex utroque percipere uti-
litatem; & propterea videtur ex gratia a S. Sede eſſe in-
dulgendum, ut revera cenſuit *Sacr. Cong. Concil. in Viter-
bien.* 25. *Januarii* 1663. Hactenus *Pignatell. tom.* 4. *conſ.* 12.
num. 2. *&* 3.

19 Cappellaniam obtinens non tenetur Sacros Ordines ſuſci-
pere, ſed Miſſarum oneri poteſt per alium ſatisfacere, niſi
in fundatione cautum ſit, ut per ſe ipſum celebret. *Sac.
20 Congreg. Concil. in Mediolanen.* 6. *Julii* 1581. Cappellania, in
cujus erectione Fundator ſic diſpoſuit: *Inſtituatur Cappel-
lanus, qui Miſſas celebret*, non eſt Sacerdotalis, & con-
ferri poteſt Clerico quatuordecim annorum: *Sacra Congr.
Concil.* 15. *Junii* 1589. & ſæpe alibi, & ſignanter *in Male-
vitana*, ut teſtatur Fagnan. *in cap. Ut Abbates* 1. *de ætat.
& qualitat. & ordine præficiendorum n.* 70. Et ratio eſt quia
per illum modum loquendi ſignificare voluit Teſtator po-
tius onus Cappellano impoſitum Miſſas celebrandi, quam
factum ipſum celebrationis Miſſarum. Non enim tale onus
imponitur ei perſonaliter adimplendum, ſed poteſt adim-
plere vel per ſe, vel per alium. Cappellania, in cujus ere- 21
ctione fundator ſic diſpoſuit: *Eligatur Cappellanus, vel Sa-
cerdos*, non eſt Sacerdotalis, & poteſt etiam conferri ſim-
plici Clerico annorum quatuordecim; Et ratio eſt, quia in
disjunctivis ſufficit, quod propoſitio in una parte verifi-
cetur. *Gloſſ. in cap. Ex parte verb. perpetuo, de reſcriptis,*
Rota Romana deciſ. 7. *de reſcriptis in noviſſimis*: Si enim
debuiſſet eſſe Sacerdos, ſuperflue fuiſſet appoſita illa par-
ticula *Cappellanus*, cum ſatis fuiſſet dicere, quod eligendus
deberet eſſet Sacerdos, nam eo ipſo, quod Sacerdos fuiſſet
electus, immediate eſſet Cappellanus, & juxta hunc ſen-
ſum proceſſit Rota *in Lucana Cappellaniæ* 17. *Decemb.*
1593. *coram Cardinal, Gyptio*, quam ad integrum refert *Gar-
zias part,* 7. *de Benefic. cap.* 1. *n.* 70. Cappellania hac condi-
tione erecta: *Ut eligi debeat unus Præbendarius, qui ſin- 22
gulo quoque die teneatur Miſſam celebrare, & Divinis Of-
ficiis intereſſe*, non eſt Sacerdotalis, & Cappellanus poteſt
per alium Miſſas celebrari facere; Sic deciſum fuiſſe *a
Sacr, Congreg. Concil. in Placentina* refert Fagnan. *loc. cit. n.* 23
67. Cappellania hac lege fundata, *ut Cappellanus per ſeipſum
Miſſas celebrare teneatur*, conferri poteſt ſimplici Clerico,
in ea tamen ætate, ut infra annum poſſit in Sacerdotem
ordinari, niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ
requirerent obtinentem tempore collationis eſſe actu Pres-
byterum, Sic expreſſe deciſum *a Sacr. Congregat. Concil.* re-
fert Fagnan. *in cap. Ut Abbates num.* 52. *& in cap. Conque-
rente 6. de Clericis non reſidentibus num.* 29. Et ratio eſt,
quia in Beneficiis Sacerdotalibus ſufficit habilitas proxima
ad Sacerdotium, per textum *in cap. Si 15. de inſtitutioni-
bus in 6. cum ibi notatis, & Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.*
12. *de Reform.* Abb. & Dec. poſt Innocent. *in cap. Cum
in cunctis §. Inferiora, de Electione*, Rolan. *conſ.* 42. *num.*
59. *lib.* 1. ubi teſtatur de communi, & in terminis Cappel-
laniæ Sacerdotalis de recepta opinione teſtatur Navarr.
conſil. 57. *in fine de Præbend,* Marchin. *tract.* 3. *de Sacrif.
Miſſæ part.* 2. *cap.* 29. *num.* 10.

Cappellania, in cujus erectione habentur ſimilia verba: 24
*Legavit dictæ Eccleſiæ Collegiatæ duplas octoginta pro con-
ſtituenda, & erigenda una Præbenda Sacerdotali in dicta
Eccleſia, cum onere, ut Præbendarius nominandus, & eli-
gendus ad dictam Præbendam, teneatur ſingula Hebdoma-
da celebrare Miſſas duas in dicta Eccleſia*, non requirit
præſentandum eſſe actu Sacerdotem, ſed ſufficit, quod ſit
talis ætatis, ut infra annum promoveri poſſit ad Sacerdo-
tium. *Sacr. Congregatio Concil.* 5. *Januarii* 1604. *apud* Fa-
gnan. *loc. cit. num.* 52. Cappellania, in cujus fundatione 25
habentur conſimilia verba: *Quilibet Sacerdos, qui pro tem-
pore fuerit, continuam reſidentiam perſonalem in dicta Ec-
cleſia facere teneatur, & ſingulis diebus quibus facultas,
& commoditas ſibi aderit, in dicta Eccleſia teneatur Miſ-
ſam devotione debita celebrare*, non requirit, quod præ-
ſentandus ſit actu Sacerdos, ſed ſufficit, quod infra an-
num poſſit ad Sacerdotium promoveri. *Sic Sacr. Congreg.
Concilii* 13. *Junii* 1608. apud Fagnanum *loc. cit. num.* 52. 26
Sic Cappellania erecta hac lege: *Uſufructuarii teneantur
manutenere unum Cappellanum, ſeu Presbyterum, qui omni
die celebret, & celebrare debeat Miſſam unam in Eccleſia
per ipſum Teſtatorem fundata &c. & poſt eorum obitum per
N. & N. quos elegit in Patronos dictæ Eccleſiæ, manute-
neri debeant duo Cappellani, qui omni die reſidentiam fa-
ciant in dicta Eccleſia, & qui celebrent & celebrare de-
beant Miſſam in eadem*, eſt quidem Cappellania Sacerdo-
talis, ſed ſatis eſt, ut ad eam præſentetur Clericus in ea
ætate conſtitutus, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium
promoveri. *Ead. Sacr. Congreg. Concil.* 22. *Februar.* 1614.
apud Fagnan. *loc. cit. num.* 53. Cappellaniæ in Cathedra- 27
li, quorum Cappellani a Capitulo electi *tenentur Miſſas
Conventuales canere, & Divinis intereſſe*, ſunt Sacerdota-
les aptitudine. *Sic a Sacra Congregatione Concil. deciſum* 28
fuiſſe refert Fagnan. *loc. cit. numer.* 53. Cappellania in Ca-
thedrali Eccleſia ſic fundata: *Ut Cappellanus debeat cele-
brare diu, noctuque Divinum Officium*, non requirit, ut
Cappellanus debeat eſſe Presbyter. *Sic decreviſſe Sacram
Congr. Concil. in Piſtorienſ, & Abulenſ* refert Fagnan. *loc.
cit. num.* 72. Et ratio eſt, quia verbum, *celebret Divinum
officium*, non refertur ad celebrationem Miſſæ, ut colli-
gitur *ex Clementin.* 1. §. *Ne igitur, de celebrat. Miſſa-
rum*, ubi Zabar. *num.* 2. Cappellania, in cujus erectione 29
ſic ſtatuitur: *Eligatur Sacerdos, qui celebret*, non requi-
rit, ut præſentandus ſit actu Sacerdos, ſed ſufficit, ut in-
fra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri. Sic Gratia-
nus *diſceptat. forenſ. cap.* 133. *num.* 1. ubi adducit plures
Rotæ Romanæ deciſiones; & videntur facere etiam de-
ciſiones Sacr. Cong. Concil. adductæ ſupra *num.* 21. 22. 23.
24. 25. 26. Annexio enim Sacerdotii ad Cappellaniam, ſeu Be-
neficium intelligitur ibi facta per modum aptitudinis. * Im-
mo juxta Illuſtriſſimi, ac Reverendiſſ. D. D. Joſephi Mariæ
Maraviglia *Legem* 218. *Prudentiæ Epiſcopalis*; neque ne-
ceſſe eſt, ut ſimplex Clericus ad hanc Cappellaniam ſic ere-
ctam, & fundatam præſentatus, & inſtitutus ad Sacer-
dotium unquam promoveatur. Non enim per illam Clau-
ſulam deſignatur qualitas pro idoneitate eligendi, ſed qua-

litas

litas muneris exercendi; quod cum per alium impleri poſ-
ſit, non eſt intelligenda tanquam qualitas propria perſo-
næ electæ, ſed tanquam qualitas requiſita ad ſatiſf cien-
dum oneri, cui ſatis eſt, quod per alium ſatisfiat. Sic il-
le. Vide etiam infra *numer.* 49. * Cappellania in cu-
30 jus fundatione ſic diſponitur: *eligatur Cappellanus, qui*
actu ſit Sacerdos, vel non conferatur, niſi Presbytero, re-
quirit neceſſario, quod præſentandus ſit actualiter Sacer-
dos. Sic communiter Doctores cum Gratiano *diſcept. forenſ.*
c. 133. *numer.* 2. Et ratio eſt clara, quia in hujuſmodi di-
ſpoſitionibus habetur expreſſa mens Teſtatoris exigentis qua-
litatem Sacerdotii actualis, a qua non poteſt recedi, ne-
que ab Ordinario etiam de conſenſu Patronorum, ut cen-
ſuit *Sacra Congregat. Concil.* teſte Fagnano *in cap. Conque-*
rente 6. de Clericis non reſidentibus numer. 24. & dixit
Rota *in Alexandrina Decanatus coram Orano 12. Junii*
1598.
31 Ad dignoſcendum autem, an ad Cappellaniam ſit præ-
ſentandus Cappellanus, qui actu ſit Sacerdos, vel ſolum
aptitudine, ſequenda eſt Theorica, quam tenuit Rota Ro-
mana in plurimis conſimilibus caſibus, & ſignanter *in*
Parmen. Prioratus 8. Junii 1578. *coram Blanchetto: in*
Firmana Beneficiorum 26. Novemb. 1582. *coram Orano &*
29. April. 1583. *coram Blanchetto; in Valentina Juriſpa-*
tronatus 20. Martii 1589. *coram Orano; in Alexandrina*
Decanatus 12. Junii & 14. Decembr. 1589. *coram Orano;*
in Romana Cappellaniæ 19. Martii, 1596. *coram Card.*
Pamphilio; in Gerunden. Beneficii 22. Martii, coram Ju-
ſto; in Tarviſina Juriſpatronatus 27. Junii 1607. coram
Mercomontio; & in Recanatenſi Beneficii 14. Junii 1608.
coram, Card. Lancellotto, quæ habetur impreſſa *part.* 2.
recent. deciſ. 216. *num.* 2. quam Thoricam ſæpius proba-
vit *Sac. Cong. Concil.* ut refert, & tenet Fagnan. *in cap.*
Ut Abbates 1. de ætate, & qualitate num. 54. Et Theori-
32 ca eſt, ut ſequitur. Aut verba Fundationis, ſeu inſtitu-
tionis Beneficii reſpiciunt ex neceſſitate ipſum actum præ-
ſentationis, inſtitutionis, vel collationis; Aut non re-
ſpiciunt actum, ſed potius illius proſecutionem. In primo
caſu requiritur Sacerdotium in ipſo actu, ut V. G. ſi Fun-
33 dator dixerit: *Volo, ut præſentetur, vel inſtituatur, aut*
eligatur Sacerdos, vel ut Cappellania conferatur Sacerdo-
ti, ſeu conſtituto in Ordine Sacerdotali, quia qualitas ad-
juncta verbo, intelligitur ſecundum tempus verbi l. In de-
lictis §. in extraneo, ff. de noxal. action. l. ſi Titius, ubi
Bart., ff. de teſtament. milit. ideſt in ipſo actus initio, ut
declarat Card. *in cap. Perpendimus, ſub num. 7. verſ. ſed*
redeundo ad contrarium, de Sentent. excomm. Gomez. *De-*
ciſ. 72. in princip. lib. 1. & in propoſito præter Rotam,
tenent Abbas *in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num.* 19.
verſ. Secundo caſu, de election. & dec. cum num. 21. ad
finem, & num. 22. in eodem cap. Cum in cunctis, de ele-
ction. Idem Abbas *in Clement. Ut hi ſub n. 18. verſ. Item*
pone exemplum, de ætat. & qualitat. & ibi etiam Card.
in §. Illa vero num. 4. & Vitalin. *num.* 16. & Imol. *col.*
1. *Pariſ. conſ. 50. num. 12. & ſequent. lib.* 4. Rebuff. *in*
praxi Benefic. tit. requiſita ad collationem num. 33. & in
repet. cap. Extirpandæ, §. qui vero in 2. notabili, de Præ-
bend. Lambertin. *de Jurepatronat. part. 1. lib. 2. quæſt. 7.*
art. 29. Ferret. *conſ. 211. num. 8. & 9.* Ripa *in l. Ex*
facto num. 31., ff. de vulgar. Fagnan. *in cit. cap. Ut Ab-*
bates num. 56. & ita *Sacra Congreg. Concil. 8. Maij* 1677.
apud Monacell. *tom. 2. tit. 15. form. 1. num.* 18.
34 Et idem eſt, ſi fundator Cappellaniæ dixerit: *Volo, ut*
præſentetur Presbyter Cappellanus, qui Miſſam celebraret,
in quo caſu proprie loquitur *cit. Deciſio Rotæ in Romana*
Cappellaniæ 19. Martii 1596. coram Card. Pamphilio, &
cenſuit *Sacra Congregat. Concil. in una Materanenſi 8. Ja-*
nuarii 1618. in qua fuit deciſum: *Sacerdotium actu requi-*
ri ſtante diſpoſitione Teſtatoris in fundatione duarum Cap-
pellaniarum, ut per Beneficiatos provideantur Clerici Sa-
cerdotes, qui teneantur, & debeant Miſſas celebrare, &
arbitrio Capituli deſervire, vel ipſis impeditis per alios ſub-
ſtituendos a Cappellanis eiſdem, & a Capitulo approban-
dos. Et hoc vult firmiter eſſe tenendum Fagnan. *in cit.*
cap. Ut Abbates num. 56. quidquid contra ſcripſerint non-
nulli, quos citat Nicol. Garzias *in tract. de Beneficiis p.*
35 *7. cap. 1. num. 62. verſ. & quamvis*, Zerola, & alii.
Nec requiritur adjectio illius dictionis, *actu* ſeu *actuali-*
ter, ideſt præſentetur, ſeu inſtituatur *actu* Presbyterali,
ut cenſet Gonz. *ad Regul. 8. Cancell. Gloſſ. 5. a num.* 104.
ſed ſatis eſt, ut teſtator in fundatione diſpoſuerit: *Ut præ-*
ſentetur, ſeu inſtituatur Sacerdos, qui Miſſam celebraret
juxta concluſionem Rotæ, & communem per rationem
jam adductam *num.* 33. quod qualitas adjuncta verbo in-
telligitur ſecundum tempus verbi; *l. In delictis §. in ex-*
36 *traneo, ff. de noxal. action.* Fagnan. *loc. cit.* Immo Bar-
boſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. part. 2. allegat. 24. nu.*
37. vult, quod ad Cappellaniam his verbis inſtitutam; *Ut*
præſentetur, aut nominetur Presbyter, ſive Sacerdos requi-
ratur actu Sacerdotium, quamvis non alia adeſſent, quæ
apponi plerumque ſolent, nempe, *qui celebret Miſſas*, aut
his ſimilia, quia his adjunctis certior appareat reſolutio; tunc
enim Cappellanus debet eſſe actu Sacerdos tempore proviſio-
nis, & impetrationis. Ita Mendoſ. *in tract. annalium caſuum*
nu. 8. deciſ. in cap. Cum in cunctis §. Inferiora num. 22. de
judic. & conſ. 129. incipient. Pro tenui num. 5. Rebuff. *in*
repet. cap. Extirpandæ §. Qui vero notabil. de Præbend.
Spin. *de teſtam. gloſſ. 4. n.* 67. Perez *lib. 1. verſ. notabi-*
le eſt etiam dubium, tit. 6. lib. 1. Ordin. Guttierez *conſil.*
1. num. 11. & conſil. 2. per totum, Nicol. Garzias *de Be-*
nefic. part. 7. cap. 5. a num. 58. Moneta *de commut. ultim.*
voluntat. cap. 10. quæſt. 4. numer. 138. & 145. Campa-
nil. *in diverſ. Juris Canon. rubric. 7. cap. 6. numer.* 10.
Caſtropalao *in opere moral. tom. 2. tract. 13. diſputat. 1.*
punct. 6. numer. 12. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 133. nu.*
5. & Rota Romana *in una Parmenſi Juriſpatronatus 26.*
Novembr. 1582. coram Card. Blanchetto.
In ſecundo autem caſu, ideſt cum verba fundationis 37
Cappellaniæ non reſpiciunt actum præſentationis, vel colla-
tionis, ſed potius illius proſecutionem, ut dictum eſt *n.* 33.
tunc non requiritur in præſentando Sacerdotium actu, ſed
ſufficit, ut ſit in ea ætate, ut infra annum poſſit ad Sacer-
dotium promoveri, juxta Theoricam Abbatis *in cap. Cum in*
cunctis §. Inferiora num. 10. de elect. & Rotæ ſupra alle-
gat. a Doctoribus communiter receptam. Et exemplum V. G. 38
eſt, ſi in fundatione conſimilis diſpoſitio habetur: *Cappel-*
lanus debeat eſſe Presbyter; Vel: Præſentetur Clericus, qui
per ſeipſum teneatur Cappellaniæ in Divinis inſervire, &
Miſſas celebrare; Vel: Præſentetur, qui celebrare te-
neatur & hujuſmodi; Nam licet in his caſibus An- 39
dreas Siculus *in conſ. 33. ſcripſit Pſalmiſta, lib.* 2. & poſt
eum Lambertin. *de Jurepatronat. lib. 2. p. 1. quæſt. 7. art.* 27.
& alii ſenſerint, requiri Sacerdotium actu; Veritas tamen eſt
in oppoſitum, ut abſolute dicit Fagnan. *in cit. cap. Ut Abb. n.*
58. quia hujuſmodi verba reſpiciunt proſecutionem ipſius
præſentationis, & tempus poſt inſtitutionem, & ideo ſuf-
ficit, ut præſentatus ſit Sacerdos habitu, ſeu aptitudine,
licet non actu; *arg. cap. Si quis 2. de inſtitutionibus in* 6.
& in hoc caſu loquitur Rota in Romana *Cappellaniæ de*
Capiccubis, die 10. Novemb. 1573. coram Cotta, quæ refer-
tur *in dict. Romana Cappellaniæ 19. Martii* 1596. *coram*
Card. Pamphil. Et ſic etiam, in his, & conſimilibus terminis 40
ſæpius reſpondit *Sac. Cong. Conc.* & ſignanter *in Tiburtina*,
in qua Teſtator mandabat, quod in Cappella erecta per
eum, *Miſſæ celebrari deberent ab uno Sacerdote de fami-*
lia; eoque non exiſtente, celebrari deberent a Sacerdote de-
putando; Sac. Congreg. Concil. ſub die 9. Decembr. 1690.
declaravit, *Cappellaniam eſſe Clericalem In Juſtinopolita-*
na, in qua erecta erat Cappellania cum hac lege; *Quod*
Miſſa quotidiana in puncto meridiei, conſtituto Sacerdote, aut
Canonico bonæ vitæ celebrari committatur, & quærebatur, an
eſſet Sacerdotalis? *Sub die 23. Novembr. 1697. Ead. Con-*
greg. reſpondit negative. In Tuſculana, in qua Teſtator
mandaverat erigi in Cathedrali Beneficium cum onere in-
ſerviendi Choro, & celebrandi unam Miſſam *de Requiem*
pro qualibet hebdomoda; & quia præſentatus Ordines Sa-
cros infra annum non ſuſceperat juxta conſuetudines il-
lius Cathedralis, quibus reddebatur obnoxius; *Eadem Sa-*
cra Congregatio Die 4. Septembris 1700. declaravit, *Bene-*
ficium eſſe Sacerdotale habitu, & non actu tempore præſen-
tationis, ita tamen, ut infra annum deberet promoveri; Et 41
ſic pluries declaraverat pro variis Cappellaniis erectis in
conſimilibus terminis, ut poteſt videri ſupra *num.* 22.
23. 24. 25. 26. 27. ſemper interpretando & ſtatuendo,
quod ſimiles Cappellaniæ ſint quidem Sacerdotales habitu,
ſed tamen ſatis ſit, ut ad eas præſententur, ſeu inſtituan-
tur Clerici in ea ætate, ut infra annum poſſint ad Sacer-
dotium promoveri. Regulare enim eſt in Beneficiis Sacer- 42
dotalibus ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium; *cap.*
Si is 2. de inſtitutionibus in 6. ibi: *Si is, ad quem Recto-*
ris præſentatio in aliqua Parochiali Eccleſia noſcitur perti-
nere, quempiam non conſtitutum in Sacris præſentet ad eam,
ipſum (dummodo alias ſit idoneus, & infra tempus a Ju-
re ſtatutum, ad Ordines, quos ipſius Eccleſiæ Cura requi-
rit, valeat promoveri) decernimus admittendum; & ibi
ſic clariſſime adnotatur: *Vacante aliqua Eccleſia Parochia-*
li, patronus illius Eccleſiæ præſentavit Titium Clericum in
Minoribus Ordinibus Diœceſano, qui Clericus erat alias
idoneus, utrum propter iſtum defectum, qui non eſt promo-
tus ad Sacerdotium, ſit repellendus a Beneficio? Reſpon-
det, *quod propter defectum Sacri Ordinis non eſt a Beneficio re-*
pellendus, dummodo alias fuerit idoneus, & poſſit promoveri
ad Sacros Ordines infra annum; & cap. Si pro Clericis 8. de
Præbend. in 6. ubi Gemin. & Franc. & Innocent. Abb. & Dec.
in cap. Cum in cunctis, de elect. in §. Infer. Roman. *conſ.* 325.
num. 1. Dec. *conſ. 122. ſub num.* 2. Rolan. *conſ. 47. num. 59. l.*
1. & Fagn. *in d. c. Ut Abbates num.* 59.
Cappellania fundata cum onere intereſſendi Divinis Of-
ficiis in Cathedrali, vel Collegiata, requirit perſonale 43
ſervitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum; *ad*
c. Unicum de Clericis non reſidentib. in 6. & c. 12. ſeſſ. 24.
Concil. Tridentin. ibi: *Omnes vero Divina per ſe, non per*
ſubſtitutum compellantur obire Officia, juncta deciſione
Sac. Congr. Concil. qua, ut refert Fagnan. *in d. c. Ut Ab-*
bates n. 92. declaratum fuit *d. c. 12. verſ. Præterea* com-
prehendere etiam Manſionarios, & alia Beneficia, quæ
ſunt perpetua, & habent annexum ſervitium in Choro.
Si vero Cappellania fundata in Eccleſia non Cathedrali, 44
vel Collegiata, ſed in alia Eccleſia non habente ſervitium
Chori; hoc caſu quamvis in fundatione Cappelæ cautum ſit,
ut

ut Cappellanus debeat Miſſas celebrare, & Divinis inſer-
vire, ſeu intereſſe, tamen non tenebitur Ordinem Sacer-
dotalem ſuſcipere, nec Miſſas, aut Divina Officia celebra-
re per ſeipſum, ſed ſatis erit, ut hæc munia per alium
adimpleat. Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc. in una Pla-
centina* refert Fagnan. *ind. cap. Ut Abbates n.* 67. *&* 88. &
tenuit Rota *in Romana Cappellania* 19. *Martii* 1596. *coram
Card. Pamphil.* Cappellaniæ Cathedralis Eccleſiæ, quarum
reditus in Diſtributionibus quotidinis conſiſtunt, perſo-
45 nalem reſidentiam requirunt. *Sac. Cong. Conc. die* 9. *No-
vemb.* 1619. Cappellania ſic inſtituta, *ut Cappellanus quoti-
46 die Miſſam celebret, & ſi negligens fuerit, certam pœnam in-
currat*, non requirit perſonalem reſidentiam. Sic fuiſſe
a Sac. Cong. deciſum refert Fagnanus *in d. c. Ut Abbates
n.* 68. Item perſonalem reſidentiam non requirit Cappella-
nia, in cujus erectione diſpoſitum eſt, *ut Domus ædificetur
47 Cappellano, in qua habitet, & Divinis inſerviat, & niſi ha-
bitet, & inſerviat, poſſit amoveri, & de alio provideri*. Sic
decrevit *Sacr. Congr. Conc. in una Caſalenſi* teſte Fagnano
loc. cit. num. 69. Cappellaniæ, quibus incumbit onus cele-
brandi Miſſas, & Choro inſerviendi, non ſunt compati-
48 biles cum Canonicatibus, & Parochialibus, quamvis per
earum conſtitutiones liceat ſervire per ſubſtitutum. *Sac.
Congr. Concil.* 9. *Novembr.* 1619. Cappellania ſic fundata,
ut eligatur idoneus Cappellanus Sacerdos, qui Miſſam celebret,
49 eſt Sacerdotalis, ſed Cappellanus non tenetur inſervire
per ſeipſum, & poteſt celebrare per alium. *Sac Cong. Conc.*
17. *Novemb.* 1605. *&* 3. *April.* 1610. Cappellania non po-
teſt conferri Filiis illegitimis Presbyterorum in Eccleſiis,
50 in quibus eorum Patres fuerunt Beneficiati. Sic expreſſe
Conc. Trid. ſeſſ. 25. *de Reform. c.* 15. ibi: „ Ut paternæ
„ incontinentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos
„ maxime puritas, ſanctitaſque decet, longiſſime arcea-
„ tur, non liceat Filiis Clericorum, qui non ex legitimo
„ nati ſunt Matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum Patres
„ Beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habue-
„ runt quodcumque etiam diſſimile Beneficium obtinere,
„ nec in dictis Eccleſiis quoquomodo miniſtrare; nec pen-
„ ſiones ſuper fructibus Beneficiorum, quæ Parentes eo-
„ rum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere.

Nova additiones ex aliena manu.

DE Cappellaniis duo potiſſimum quæri ſolent. *Primum*
1 eſt, utrum Cappellania ſit Eccleſiaſtica, an Laica-
lis. *Alterum eſt*, an Cappellania ſit Sacerdotalis, nec ne.
Ad primum quod attinet, niſi conſtet de erectione Cap-
pellaniæ auctoritate Ordinarii, vel *vere*, vel ſaltem *præ-
ſumptive*, Cappellania non Eccleſiaſtica, ſed Laicalis di-
cenda eſt, & quidem etiamſi concurrant cetera naturæ
Eccleſiaſticæ Cappellaniæ convenientia, ut ex *text. in c.
Ad hæc, de Religioſ. Dom.* firmavit Rot. *in Pampilonen. Cap-
pellania impreſſ. apud Piton. de controverſ. Patron. allegat.* 33.
in Nullins, ſeu Orbellaten. Cappellania 3. *Februarii* 1741. *fer.
cor. R. P. D. Canilliac, in Tarracenen. Cappellania* 11. *Martii*
1748. §. 8. *cor. Illuſtriſſimo Cerrada*.

Hæres, vel Executor teſtamentarius, ut dictum eſt *in
2 additione ad verb. Beneficium art.* 2. *n.* 4. *& ſequent.* in ere-
ctione Cappellaniæ auctoritatem Ordinarii haud poteſt ad-
hibere, eamque efficere Eccleſiaſticam, ſi ipſa a defuncto
ſit in actu inter vivos erecta; poteſt vero, ſi defunctus
ejus erectionem demandavit in ultima voluntate, dum-
modo ipſe defunctus, nec expreſſe, nec tacite alienus
fuerit ab Eccleſiaſtica qualitate Cappellaniæ.

Hinc non inutilis eſt inſpectio, quando defunctus alie-
3 nus dici nequeat, & quando dici queat alienus a qualita-
te Eccleſiaſtica Cappellaniæ. Si defunctus fuerit Perſona
Eccleſiaſtica, erectionem Cappellaniæ demandaverit in cer-
ta, ac determinata Eccleſia, dotem ei conſtituerit, ipſam
Cappellaniam nominaverit Beneficium, & futuros Cappella-
nos Rectores, dici nequit alienus ab Eccleſiaſtica Cappel-
laniæ qualitate; Plene Rot. *in Auconitana Beneficii* 22.
Martii 1746. *per tot. cor. bon. mem. Vait*, ubi ita fuit defi-
nitum non obſtante, quod a defuncto tributa fuerit pri-
mo Cappellano facultas capiendi propria auctoritate poſ-
ſeſſionem bonorum cum clauſulis Conſtituti & Præcarii,
eo quia fuit creditum, dictam facultatem referendam eſſe
ad tempus non adhuc ſequutæ erectionis.

Quod ſi defunctus excluſerit Ordinarium ab inſtitutione
4 Cappellanorum pro tempore, alienus omnino dici debet a
qualitate Eccleſiaſtica Cappellaniæ; *Piton. de controverſ. Pa-
tron. allegat.* 34. *n.* 20. *Amoſtaz. de Cauſis piis lib.* 3. *c.* 13.
n. 4. optime Rot. *cor. Seraphin. dec.* 611. *n.* 4. *cor. Lancett.
dec.* 1030 *n* 13. *& ſeq. in Tarracenen. Cappellania* 11. *Mar-
tii* 1748. §. 9. *cor. Illuſtriſſ. Cerrada*. Idem aſſerendum
eſt, ſi Bona non Cappellaniæ, ſed Cappellanis reliquerit;
Piton. de controverſ. Patron. allegat. 49. *n.* 9. *&* 11. & rur-
ſus *allegat.* 87. *n.* 3. *Lar. de Anniverſar. & Cappellan. lib.* 1.
c. 8. *n.* 26. Rot. *cor. Concein. de deciſ.* 2244. *n.* 4. *& cor. Pamphil.
dec.* 87. *n.* 5. tum ſi reliquit Cappellaniæ, ſed expreſſo ti-
tulo ſtipendii & ſalarii Cappellani; *Lotter. de re Benefic.
lib.* 1. *qu.* 31. *n.* 60. *& ſequent. Bordon. de legat. Miſſar c.* 6.
num. 32. *& ſequent.* Rot. *in Civitatis Caſtelli Cappellania*
29. *April.* 1744. §. 10. *cor. bon. mem. Viceeom. in Anagnina*

Cappellania 16. *Junii* 1749. §. 3. & in confirmatoria 30.
Junii 1750. §. 4. *cor. Eminentiſſ. Matthejo*.

In univerſum ſi defunctus diſponendo de Cappellania ali-
quid demandavit, quod convenit Eccleſiaſticæ Cappella- 5
niæ, alienus dici nequit a qualitate Eccleſiaſtica Cappel-
laniæ; contra vero ſi quid voluit Cappellaniæ Eccleſia-
ſticæ repugnans, ab Eccleſiaſtica qualitate Cappellaniæ di-
cendus eſt alienus. Intellige tamen, ſi agatur de Perſona,
quæ intelligat, quid ſit Cappellania Eccleſiaſtica, quidque
ſit Cappellania Laicalis; nam ſi res ſit de Ruſtico, de Mu-
liere, vel de aliis id genus, nec tute procedi poteſt cum
dicta diſtinctione; Rot. *in Praeneſtina Legati Pii* 21. *Apr.*
1749. §. 8. *cor. bon. mem. Lana*.

Cappellania (ut ad alterum tranſeamus) dicitur Sacer- 6
dotalis, ubi Rectori impoſitum eſt onus celebrandi per
ſeipſum, vel expreſſe, vel ſaltem virtualiter. Quando au-
tem virtualiter injunctum Rectori dici queat onus cele-
brandi per ſeipſum, adi Rot. *in Derthuſen. Beneficii* 3. *Ju-
nio* 1742. *cor. Illuſtriſſimo Molino*, ubi declarantur *Deciſiones,
quæ videntur contrariæ*. Quod ſi nomen Presbyteri, ſeu Sa-
cerdotis referatur ad exercitium, Beneficium eſt Sacerdo-
tale habitu: ſin autem referatur ad ipſum initium electio-
nis, ſeu præſentationis, Beneficium eſt Sacerdotale actu;
Rot. *in Majoricen. Beneficii* 27. *April.* 1742. *cor. clar. mem.
Calcagnin.*

Ceterum ſi nec expreſſe, nec virtualiter fuerit Cappel- 7
lano onus injunctum celebrandi per ſeipſum, Cappellania
dici nequit Sacerdotalis, tametſi dictum ſit, quod Cap-
pellanus ſit Presbyter, & quidem idoneus, & ſufficiens
ad celebrationem Miſſæ, & Divini Officii; Rot. *in Imo-
len. Beneficii ſuper inſtitutione* 13. *Januarii* 1744. *cor. Illuſtriſſ.
Molino*. Num idem obtineat, ſi dictum ſit, quod Cappel-
lanus ſit Sacerdos? Vide Rot. *in Majoricen. Collegiat.* 26.
April. 1743. *cor. Illuſtriſſimo Thunn.*

Quod ait *Auctor n.* 11. Cappellaniam ſcilicet Laicalem, 8
adeoque amovibilem de conſenſu Patroni, tenere poſſe vi-
cem tituli in promotionibus ad ordines ſacros, intellige,
ſi agatur de jurepatronatus hæreditario; ita ut ſucceſſor
uti obſtrictus ſervare factum defuncti nequeat amovere
Cappellanum; non item ſi res ſit de jure patronatus gen-
tilitio, aut mixto, ſic ut ſucceſſor tanquam vocatus ex
propria perſona poſſit Cappellanum amovere; *Amoſtaz. de
Cauſis piis lib.* 3. *c.* 1. *n.* 42.

Pariter quod inquit *Auctor n.* 43., Cappellaniam, vide- 9
licet fundatam cum onere celebrandi divina Officia in Ca-
thedrali, vel Collegiata Eccleſia, requirere perſonale ſer-
vitium, quod non poteſt adimpleri per ſubſtitutum, in-
tellige, ſi obtinens illam Cappellaniam recenſeatur inter
Manſionarios illius Eccleſiæ; quia ſi non ſit de Manſiona-
riis, non eſt obligatus ad perſonale ſervitium, poteſtque
per alium inſervire. Rota *in Vicent. Beneficii* 5. *Julii* 1751.
§. 12. *& plur. ſequent. coram Illuſtriſſimo Cerrada*.

CAPPELLANUS IN COMMUNI.

S U M M A R I U M.

1 *Cappellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare ſi id
verbis expreſſis, aut æquipollentibus cautum fuerit
in fundatione Cappellaniæ.*

2 *Immo Cappellani tenentur Miſſas celebrare per ſeipſos,
ſi adſit præceptum Teſtatoris, ſeu Fundatoris ita con-
ceptum*: E ſe alle volte non poteſſero celebrare,
facciano celebrare per altri.

3 *Sic etiam, ſi onus Miſſarum reperiatur injunctum Cap-
pellano hac lege*: Che debba celebrar la Meſſa, e ſe
alcuna volta non poteſſe, faccia celebrare altri quo-
tidianamente. *Vel* Che il Cappellano pro tempore,
in tempo della raccolta abbia vacanza di due Meſi
all'anno, e non più. Che potrà prender tutti, o po-
chi giorni alla ſettimana, e ciò etiam in tempo di
malattia poſſa farle dire ad altri; *Vel &c.* in caſu
infirmitatis, vel abſentiæ poſſit Cappellanus alium
ſubſtituere, *dicitur onus injunctum perſonale, itaut
per ſeipſum teneatur celebrare.*

4 *Secus ſi Teſtator dicat*, qual Meſſa vuole, che ſia ce-
lebrata dal Rettore, che ſarà nominato; *nam tunc
Miſſa poterit celebrari, & onus adimpleri per alium
ſicuti ſi ita mandaret*: Hæres teneatur eligere Cap-
pellanum; qui ſingulis hebdomadis celebret Miſſas
V. G. quatuor. *Nam etiam tunc non teneretur cele-
brare per ſeipſum, ſed poſſet per alium.*

5 *Cappellanus, qui de mente Teſtatoris quotidie per ſei-
pſum celebrare tenetur, ſemel in hebdomada per alium
poterit celebrare.*

6 *Obligatio enim quotidie per ſe celebrandi inhoneſta, &
illicita cenſeri debet.*

7 *Immo volunt Doctores, quod Cappellanus obligatus ad
quotidie celebrandum per ſe ipſum perſonaliter, ne-
dum ſemel in hebdomada poſſit celebrare per alium,
ſed etiam titulo honeſtatis, vel reverentia Sacramen-
ti, aut alia juſta cauſſa poſſit aliquoties, & etiam ſe-
mel in hebdomada abſtinere a celebratione abſque eo*

quod faciat tali die celebrare per alium, maxime ſi obligatio quotidie celebrandi ſit mere perſonalis ad ipſius Cappellani perſonam directa.

8 *Affertur ad id Decretum Sacræ Congregationis Viſitationis.*

9 *Cappellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non poteſt novam eleemoſynam accipere, & duabus obligationibus unica Miſſa ſatisfacere, niſi in fundatione expreſſe cautum ſit, quod non teneatur Sacrificium applicare.*

10 *Cappellanus, qui poteſt per alium celebrare, non tenetur dare ſtipendium Sacerdoti celebranti ad rationem redituum Cappellaniæ.*

11 *Sic Cappellani amovibiles, qui ſunt nominati vel electi ab Hæredibus Teſtatorum ad celebrandas Miſſas, cum aſſignatione certi reditus, juxta diſpoſitionem Teſtatorum, poſſunt aſſignare certam mercedem juxta morem Regionis ſacerdoti pro Miſſis celebrandis, & pro ſe aliam partem retinere.*

12 *Ita etiam Cappellanus ad nutum amovibilis cum obligatione unius Miſſæ qualibet hebdomada cum ſtipendio legato, & confirmato de octo annis in octo annos, poteſt demandare celebrationem dictarum Miſſarum alteri cum eleemoſyna conſueta juxta morem Regionis, retenta ſibi parte dicti ſtipendii debiti Cappellano.*

13 *Si vero reperiatur injunctum V. G. quod celebrentur ſingulis annis Miſſæ 30. S. Gregorii pro Defunctis in Eccleſia N. per Sacerdotem eligendum a N. cui ſolvantur pro eleemoſyna ſcuta octo, vel decem; Cappellanus Sacerdos ſic electus tenetur per ſeipſum celebrare, nec poterit dare eleemoſynam currentem alteri Sacerdoti, qui præfatas Miſſas celebret, retento ſibi, quod ſupereſt.*

14 *Cappellanus, cui impoſitum eſt onus, ut debeat continue ſingulis diebus Miſſam celebrare, & ſi ceſſaverit eam celebrare, teneatur V. G. ſolvere duos Paulos pro qualibet Miſſa non celebrata, non poteſt umquam vacare, niſi ſuppleat per alium.*

15 *Non tenetur tamen neque per alium celebrare tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies.*

16 *Immo ex Concilio Provinciali Mediolanenſi Cappellanus deobligatur a celebrando, & ſupplendo per alium ratione infirmitatis, etiamſi per menſem integrum ægrotet.*

17 *Si vero ex fundatione Cappellanus non teneatur celebrare per ſeipſum, cum talis Cappellanus numquam poſſit a celebratione vacare, ipſe non teneretur per alium celebrare ſolum tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies.*

18 *Sacerdos autem ſubſtitutus a Cappellano ad celebrandum pro Fundatore, ſi omittat celebrare cauſſa infirmitatis per aliquot dies, non acquirit ſtipem Miſſis omiſſis correſpondentem, ſed illa eſt eroganda alteri Sacerdoti, ut celebret, vel eſt retinenda ab ipſo Cappellano, ſi per ſeipſum pro illis diebus celebret.*

19 *Cappellanus Epiſcopi, qui cum eo recitat Officium, debet ſe illi conformare.*

20 *Cappellanus eligendus ab Epiſcopo pro tempore, non eſt amovibilis, neque manualis, ſed perpetuus.*

21 *Cappellani Eccleſiæ Cathedralis, qui ſunt membra Eccleſiæ, debent incedere in proceſſionibus, & ſedere in Choro immediate poſt Canonicos; nec inter eos debent interponi Rectores Eccleſiarum aliarum, etiam prætextu Doctoratus.*

22 *Cappellanus Presbyter prius ordinatus, debet præcedere Cappellano poſtea ordinato, licet ultimo ordinatus prius acceperit poſſeſſionem Cappellaniæ.*

23 *Non poteſt Epiſcopus præcipere Cappellanis Cappellarum Campeſtrium Regularium, ne Miſſas celebrent, antequam celebretur Miſſa Eccleſiarum Parochialium.*

24 *Cappellanus non poteſt cogi ab Epiſcopo, ut celebret certa hora, quando in fundatione hoc non reperitur injunctum.*

25 *Poteſt tamen Epiſcopus Cappellanum adſtringere (non cenſuris) ad providendum de proprio paramenta.*

26 *Cappellanus ſemel examinatus, & approbatus, quoad ſcientiam ab Ordinario, nulli examini de ſcientia ſubjici debet.*

27 *Nec Hæres, nec Executor teſtamentarius, neque Epiſcopus poteſt in erectione Cappellaniæ, ſeu Beneficii ſimplicis injungere Cappellano onus reſidentiæ, quod Teſtator non injunxit, neque addere, quod Cappellanus pro tempore per ſeipſum Miſſas celebret; neque alio modo Teſtatoris voluntatem immutare.*

28 *Cappellanus Confraternitatis non poteſt ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epiſcopi proceſſiones facere.*

29 *Et ſi non adſint de licentia Epiſcopi, non poteſt illas facere ſine licentia Parochorum, per quorum territorium tranſeundum eſt.*

30 *Nec poteſt Cappellanus Confraternitatis in proceſſionibus extra propriam Eccleſiam deferre ſtolam.*

31 *Cappellani Confraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine cauſſa amoveri reluctantibus Confratribus.*

32 *Alia de iſtis Cappellanis*, remiſſive.

33 *Cappellanus quo tempore, loco, ſeu Eccleſia, vel Altari debeat celebrare Miſſam, & pro quo debeat applicare; & quid poſſit quoad reductionem, ſatisfactionem, eleemoſynam & alia*, remiſſive.

34 *Cappellanus habens obligationem inhabitandi domum a fundatore ad id relictam inſtructam ſupellectilibus, & mobilibus neceſſariis, tenetur omnimode ibi habitare.*

CAppellanus tenetur per ſeipſum Miſſas celebrare, ſi id verbis expreſſis, aut æquipollentibus cautum fuerit in fundatione Cappellaniæ; quod enim in ipſa erectione Cappellaniæ conſtitutum, & diſpoſitum eſt, id omnino eſt obſervandum, ut expreſſe ſtatuitur *a Conc. Trid. ſeſſ. 25. de reform. c. 5.* Nec requiritur, ut in erectione ſtatutum ſit, ut Cappellanus celebret per ſeipſum, ſed ſatis eſt, ut id verbis æquipollentibus ſit ordinatum; *arg. c. In his 15. de verb. ſignif. l. final. ff. de donat. quæ ſub modo, l. quid tamen §. 1. ff. de arbitr.*, & ſic fuiſſe *a Sacr. Congreg. Conc.* deciſum, refert Fagnanus *loc. cit. num. 76., & 77.* Immo 2
Cappellani tenentur Miſſas celebrare per ſeipſos, ſi adſit præceptum Teſtatoris, ſeu Fundatoris ita conceptum: „E ſe alle volte non poteſſero, facciano celebrare per altri „ ut reſpondit *Sacr. Congr. Conc. 18. Decemb.* 1688. Sic etiam ſi onus Miſſarum reperiatur injunctum Cappel- 3
lano hac lege „ Che debba celebrar la Meſſa, e ſe alcuna volta non poteſſe, faccia celebrar altri quotidianamente. *Vel*: Che il Cappellano pro tempore, in tempo della raccolta abbia vacanza di due meſi all'anno, e non più. Che potrà prender tutti, o pochi giorni alla ſettimana, e ciò etiam in caſo di malattia, poſſa farle dire da altri. *Vel*: Et in caſu infirmitatis, vel abſentiæ poſſit Cappellanus alium ſubſtituere „ dicitur onus injunctum perſonale, ita ut per ſeipſum teneatur celebrare, quia onus dirigitur in perſonam Cappellani, cujus induſtria videtur electa, & importat ſatisfactionem perſonalem, prout in præfatis caſibus reſpondit *Sac. Cong. Conc. in Romana 14. April. 1685. lib. decret. 33. fol. 96 & 18. Decembr. 1688. in Florentina 13. Novemb. 1688. & in Civitatis plebis 15. Decembr. 1708.* Secus ſi Teſtator diceret: Qual Meſſa 4
„ vuole, che ſia celebrata dal Rettore, che ſarà nominato „; Nam tunc poterit Miſſa celebrari, & onus adimpleri per alium; *Eadem Sac. Cong. Conc. 15. Januarii 1669. lib. 27. decret. fol. 281.* Sicuti ſi ita mandaret: *Hæres teneatur eligere Cappellanum, qui ſingulis hebdomadis celebret Miſſas V. G. quatuor:* Nam etiam tunc non teneretur celebrare per ſe ipſum, ſed poſſet per alium; *ut eadem Sac. Cong. Concil. reſpondit in alia Sabinen. 18. Martii 1684.*

Cappellanus, qui de mente Teſtatoris quotidie per ſe 5
ipſum celebrare tenetur, ſemel in hebdomada per alium poterit celebrare; *Sac. Conc. in Cumenſ. 10. Martii 1623. arg. c. Significatum 11. de Præbend.* Obligatio enim quoti- 6
die per ſe celebrandi inhoneſta (a) & illicita cenſeri debet; Rota *Roman. part. 1. recent. dec. 496. n. 7.* Immo volunt Doctores, quod Cappellanus obligatus ad quotidie celebrandum per ſeipſum perſonaliter, nedum ſemel in hebdomada poſſit celebrare per alium, ſed etiam titulo honeſtatis, vel reverentia Sacramenti, aut alia juſta cauſa, poſſit aliquoties, & etiam ſemel in hebdomada abſtinere a celebratione, abſque eo quod faciat tali die celebrare per alium, maxime ſi obligatio quotidie celebrandi ſit mere perſonalis ad ipſius Cappellani perſonam directa, ut cum multis tenemus etiam nos *verb. Miſſa art. 3. n. 14. & ſequent.* afferendo ibi varia Decreta *Sac. Cong. Conc.* ad hoc facientia, & expreſſe tenet Monacell. *tom. 3. in appendice ad formular. inſtructione 5. pro adimplemento onerum Miſſarum*

(a) Non ſatis apte, ſed improprie *inhoneſta*, *& illicita* vocatur Sacerdotis obligatio; qua ad quotidie per ſeipſum celebrandum adſtringatur; neque enim celebratio etiam quotidiana onus eſt, quod aut cum honeſtate pugnet, aut exequi per ſe non liceat. Parcendum tamen Auctori eſt, quod illis vocabulis nil aliud innuere voluerit, niſi, quod tanta eſſe nequeat celebrandi obligatio, ut ab ipſo onere quotidiano diſpenſari duplici ſaltem de cauſa non poſſit, ſcilicet ob corporis infirmitatem, & ob ſpecialem aliquam cauſam honeſtatis, & devotionis ſacrificio debitæ, quibus in caſibus cenſeri nequit Sacerdos obligatus.

Neque ferri poſſe videtur, quod ſtatim ſubnectit; poſſe ſcilicet Sacerdotem ſemel in hebdomada a celebranda Miſſa abſtinere, quin teneatur per alium ſatisfacere. Decretum enim, quod affert, ad particularem caſum ſpectat, in quo particulares circumſtantiæ occurrere debuere. Quamobrem ex ipſo generalis regula ſtatui nequit, qua permittatur generatim Cappellanis quinquaginta & duas Miſſas quolibet anno contra propriam obligationem omittere. Quamobrem ſatius cum Caballutio aliiſque cenſerem, non ultra unam in menſe Miſſam extendi poſſe hanc Cappellanorum exemptionem; ne notabiliter mutetur, & lædatur Inſtitutoris diſpoſitio, atque voluntas.

8 *rum n.* 11. & hoc *ex c. Significatum* 11. *de Præbend.* & jux-
ta Decretum circa hoc editum ab Eminentiſſimo Petruc-
cio in viſitatione Domus Patrum Miniſtrorum Infirmorum
Magdalenæ Romæ approbatum a *Sac. Congreg.* Viſitatio-
nis Apoſtolicæ *ſub die* 18. *Junii* 1697. in quo ſic habetur:
„ Religioſi a Superioribus pro tempore deſtinati pro ce-
„ lebratione Miſſarum ſex quotidianarum pro Legato, &
„ Suffragio R. P. D. olim Vincentii Juſtiniani juxta redu-
„ ctionem obtentam ab anno 1646. a celebratione quotidia
„ na vacare non poſſint, niſi ſemel tantum in hebdoma-
„ da. At in diebus, quibus vacant, pro aliis celebrare,
„ & aliam eleemoſynam, ſeu ſtipem accipere nequaquam
„ poſſint, ſed ſi vacare, ut ſupra, volunt a celebratione
„ pro eodem Teſtatore, vel pro ſeipſis, & eorum devo-
„ tione duntaxat, poterunt ſemel in hebdomada celebra-
„ re, ſub pœna reiterandæ celebrationis, & reſtitutio-
„ nis reſpective, ſuper quibus eorumdem Religioſorum,
„ & Superiorum conſcientiam ſtricte oneramus „; Vide
Verb. *Miſſa art.* 3. *n.* 10. *& ſequent.*
9 Cappellanus, qui tenetur quotidie celebrare, non poteſt
novam eleemoſynam accipere, & duabus obligationibus
unica Miſſa ſatisfacere, niſi in fundatione expreſſe cautum
ſit, quod non teneatur Sacrificium applicare, *Sacr. Cong.
Conc. in Nullius celebrationis Miſſarum* 13. *Julii* 1630 & in
Decretis de celebratione Miſſarum; ubi ad quartum quæ-
ſitum reſpondit; *Sacerdotes diebus, quibus tenentur Miſſas
celebrare ratione Beneficii, ſeu Cappellaniæ, Legati, aut Sa-
larii, ſi eleemoſynas pro aliis etiam Miſſis celebrandis ſuſcepe-
rint, non poſſe eadem Miſſa utrique obligationi ſatisfacere.*
10 Cappellanus, qui poteſt per alium celebrare, non tene-
tur dare ſtipendium Sacerdoti celebranti ad rationem re-
dituum Cappellaniæ; Sic *Sac. Cong. Conc. in Decretis de
celebrat. Miſſarum in reſponſione ad octavam*, ubi expreſſe
dicit; *Satis eſſe, ut Rector Beneficii, qui poteſt Miſſam per
alium celebrare, tribuat Sacerdoti celebranti eleemoſynam con-
gruam ſecundum morem Civitatis, vel Provinciæ, niſi in fun-*
11 *datione ipſius Beneficii aliud cautum fuerit*. Sic Cappellani
amovibiles, qui ſunt nominati, vel electi ab Hæredibus
Teſtatorum, ad celebrandas Miſſas cum aſſignatione cer-
ti reditus juxta diſpoſitionem Teſtatorum, poſſunt aſſi-
gnare certam mercedem juxta morem Regionis Sacerdo-
ti pro Miſſis celebrandis, & pro ſe aliam partem re-
12 tinere. *Sac. Cong. Conc. in Neapolitana* 17. *Auguſti* 1630.
Ita etiam Cappellanus ad nutum amovibilis cum obliga-
tione unius Miſſæ qualibet hebdomada, cum ſtipendio
legato, & confirmato de octo annis in octo annos, poteſt
demandare celebrationem dictarum Miſſarum alteri, cum
eleemoſyna conſueta juxta morem Regionis, retenta ſibi
parte dicti ſtipendii debiti Cappellano. *Sac. Congr. Conc.*
13 *in Fanen.* 7. *Septemb.* 1630. Si vero reperiatur injunctum
V. G. quod celebrentur ſingulis annis Miſſæ 30. S. Gre-
gorii pro Defunctis in Eccleſia N. per Sacerdotem eligen-
dum a N. cui ſolvantur pro eleemoſyna Scuta octo, vel
decem; Cappellanus Sacerdos ſic electus tenetur per ſe
ipſum celebrare, nec poterit dare eleemoſynam currentem
alteri Sacerdoti, qui præfatas Miſſas celebret, retento ſi-
bi, quod ſupereſt, *ut Sac Cong Conc requiſita reſpondit*
21. *Feb.* 1638. & repropoſito Dubio 17. *Julii ejuſdem an-
ni* reſponſum confirmavit; *lib.* 38. *Decr. fol* 89. 339. 340.
& clare etiam colligitur ex Decretis de celebratione Miſ-
ſarum, ubi ad decimum quæſitum: *An Sacerdotes, quibus
aliquando offertur eleemoſyna major ſolita pro celebratione Miſ-
ſa, debeant dare eamdem integram eleemoſynam iis, quibus
Miſſas celebrandas committunt; An vero ſatis ſit, ut dent ce-
lebrantibus eleemoſynam conſuetam? Reſpondit, debere abſolu-
te tribuere integram eleemoſynam Sacerdoti celebranti, nec ul-
lam illius partem ſibi retinere poſſe.*
14 Cappellanus, cui impoſitum eſt onus, ut debeat conti-
nue ſingulis Miſſam celebrare, & ſi ceſſaverit eam cele-
brare, teneatur V. G. ſolvere duos Paulos pro qualibet
Miſſa non celebrata, non poteſt unquam vacare, niſi ſup-
15 pleat per alium; *Sac. Cong. Conc.* 27. *Septemb.* 1695. Non te-
netur tamen per alium celebrare tempore infirmitatis non
excedentis quindecim dies, ut declaravit *eadem Sac. Cong.*
16 *Concil.* 17. *Septembr.* 1695. Immo *ex Concilio Provinciali Me-
diolanen. ſeptimo tit. de Miſſis*, Cappellanus deobligatur a
celebrando, & ſupplendo per alium ratione infirmitatis
(a) etiamſi per menſem integrum ægrotet; Loquitur enim
ibi Concilium præciſis verbis: „ Si Cappellanus ſaltem
„ per annum functus ſit ſuo munere celebrandi in aliquo
„ loco, ſi etiam per menſem ægrotet, adhuc integram
„ eleemoſynam judicio Epiſcopi accipere poteſt; & in
„ hoc conſentiunt Covarruvias *lib.* 3. *var. reſolut. c.* 13. Pe-
trus de Navarra *lib.* 2. *de reſtit. c.* 2. *n.* 210. Molfeſius *in Sum-
ma tract.* 6. *c.* 1. *n.* 79. Hurtadus *de Sacram. diſput.* 4. *dif-
ficult.* 1. Fagundez *de quinque Eccleſ. præcep. lib.* 3. *c.* 16. *n.* 11.
Gavant. *in rub. Miſſal. par.* 3. *tit.* 12. *n.* 18. Rodriguez *in
Summa c.* 252. *concl.* 3. Roſignol. *de Eucharistia q.* 11. *art.* 1.
n. 13. & alii magis communiter. Maxime ſi in fundatio-
ne Cappellaniæ ſit cautum, ut Cappellanus teneatur ce-
lebrare per ſeipſum. Si vero ex fundatione Cappellanus 17
non teneatur celebrare per ſeipſum, cum talis Cappellanus
ex decreto *Sac. Cong. Conc. in Caſalen.* 18. *Septemb.* 1685.
in reſp. ad 6. nunquam poſſit a celebratione vacare, ut
videri poteſt *verb. Miſſa art.* 3. *n.* 20. *&* 21. ipſe non te-
neretur per alium celebrare ſolum tempore infirmitatis
non excedentis quindecim dies, ut declaravit *eadem Sac.
Cong. Conc.* 17. *Novemb.* 1695. Sacerdos autem ſubſtitutus 18
a Cappellano ad celebrandum pro Fundatore, ſi omittat
celebrare cauſa infirmitatis per aliquot dies, non acquirit
ſtipem Miſſis omiſſis correſpondentem, ſed illa eſt erogan-
da alteri Sacerdoti, ut celebret, vel eſt retinenda ab ip-
ſo Cappellano, ſi ipſe per ſeipſum pro illis diebus cele-
bret; & ratio eſt, quia ſic ſubſtitutus videtur taliter com-
putandus, ac ſi eſſet dietim conductus ad celebrandum
pro teſtatore, poteſt enim ad libitum removeri a tali one-
re, cum ſit mercenarius, conductus autem dietim ad ope-
ra de die in diem, acquirit ſtipem ratione operum, quæ
de die in diem præſtat; ſicque pro diebus, quibus, non
præſtat opera licet cauſa infirmitatis non præſtet, mer-
cedem non acquirit, ut patet in ſimilibus; nam quod eſt
datum ob cauſam, repetitur, ſi ex infirmitate recipientis
non potuit adimpleri, *l. Si pecuniam in princ. ff. de conduct.
cauſa data*; adeoque ſubſtitutus ſic conductus, ſi pro ali-
quibus diebus non celebret, licet cauſa infirmitatis non
celebret, mercedem non acquirit.
Cappellanus Epiſcopi, qui cum eo recitat Officium, de- 19
bet ſe illi conformare. *Sac. Congr. Rit.* 11. *Junii* 1605. Cap- 20
pellanus eligendus ab Epiſcopo pro tempore, non eſt amo-
vibilis, neque manualis, ſed perpetuus. *Sac. Cong. Concil.
in Gravinen.* 6. *Decembr.* 1645. Cappellani Eccleſiæ Cathe- 21
dralis, qui ſunt membra Eccleſiæ, debent incedere in
proceſſionibus, & ſedere in Choro immediate poſt Cano-
nicos; nec inter eos debent interponi Rectores Eccleſia-
rum aliarum, etiam prætextu Doctoratus. *Sac. Cong. Rit.
in Turritana* 1. *&* 27. *Julii* 1601. *& in Terullen.* 20. *De-* 22
cemb. ejuſdem 1601. & Cappellanus Presbyter prius ordina-
tus, debet præcedere Cappellano poſtea ordinato, licet ul-
timo ordinatus prius acceperit poſſeſſionem Cappellaniæ.
Sacr. Congr. Rit. in Novarien. 16. *Julii* 1605. Non poteſt 23
Epiſcopus præcipere Cappellanis Cappellarum Campeſtrium
Regularium, ne Miſſas celebrent antequam celebretur
Miſſa Eccleſiarum Parochialium *Sac. Cong. Conc. in Tarvi-
ſina ad c.* 8. *ſeſſ.* 7 *de ref.* 17. *Apr.* 1649 Cappellanus non po- 24
teſt cogi ab Epiſcopo, ut celebret certa hora, quando in
fundatione hoc non reperitur injunctum. *Sac. Cong. Conc.
in Piſaur.* 6. *Apr.* 1647. Poſſet tamen Epiſcopus Cappella-
num adſtringere (non Cenſuris) ad providendum de pro- 25
prio paramenta, ut reſpondit *Sac. Congr. Epiſc. in Surren-
tina* 11. *Apr.* 1589. Cappellanus ſemel examinatus, & ap- 26
probatus quoad ſcientiam ab Ordinario, nulli examini ex-
inde de ſcientia ſubjici debet. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.*
17. *Julii* 1615. Nec Hæres, nec Executor Teſtamentarius, 27
neque Epiſcopus, poteſt in erectione Cappellaniæ, ſeu Be-
neficii ſimplicis injungere Cappellano onus reſidentiæ,
quod Teſtator non injunxit, neque addere, quod Cappel-
lanus pro tempore per ſeipſum Miſſas celebret, neque alio
modo Teſtatoris voluntatem immutare. *Sac. Congr. Concil.
in Viterbien.* 21. *Jan.* 1698. *in Mexicana* 16. *Maii* 1699. *& in
Derthonen.* 4. *Junii* 1701. Cappellanus Confraternitatis non 28
non poteſt ſuo arbitrio ſine expreſſa licentia Epiſcopi pro-
ceſſiones facere; *Sac. Cong. Rit. in Meliten. Galatii* 4. *Mar-* 29
tii 1606. Et ſi non adſit licentia Epiſcopi, non poteſt illas
facere ſine licentia Parochorum, per quorum territorium
tranſeundum eſt. *Sac. Cong. Rit.* 10. *Decemb.* 1703 *in reſp. ad* 30
vigeſimum ſecundum. Nec poteſt Cappellanus Confraterni-
tatis in proceſſionibus extra propriam Eccleſiam deferre ſto- 31
lam. *Ead. Sac Cong.* 10. *Decemb.* 1703. *in reſponſ. ad* 23. Cap-
pellani Confraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine cauſ-
ſa amoveri reluctantibus Confratribus. *Sac. Cong. Epiſ. in Fo-
roſempr.* 3. *Oct.* 1692. Alia de iſtis Cappellanis vide verb. *Con-* 32
fraternitas. Cappellanus quo tempore, loco, ſeu Eccleſia, 33
vel Altari debeat celebrare Miſſam, & pro quo debeat ap-
plicare; & quid poſſit quoad reductionem, ſatisfactionem,
eleemoſynam, & alia; vide verb. *Miſſa, ubi late de omnibus*.
Cappellanus habens obligationem inhabitandi domum a 34
fundatore ad id relictam inſtructam ſupellectilibus, &
mobilibus neceſſariis, tenetur omnimode ibi inhabitare,

(a) Nimis laxa viſa Cenſoribus eſt Auctoris opinio, qua ægrotantes per menſem Cappellani ab onere eximuntur ſatisfaciendi per alios. Nam alii cum Barboſa ad decem tantum dies hanc exemptionem extendunt; nonnulli cum Azorio, & Silveſtro in infirmitate quoque paucorum dierum adſtringi ad ſatisfaciendum per alios opinati ſunt qui cum Auctore ad menſem extendunt; ſed media, & æquior ſententia eſt, non ultra quindecim dies protrahi hanc libertatem poſſe; atque hæc opinio duplici Sacræ Congregationis Concilii decreto comprobata eſt, quorum alterum fuit 17. Novembris 1686.; alterum vero 4. Julii 1989. Hujuſmodi decreta refert Cl. Ubaldus Giraldi a S. Cajetano Cler. Regul. Scholarum Piarum part. 2. Inſtitut. Canonicar. P. Remigii Maſchart a S. Eraſmo pag. 265. poſt num. 7., eaque nos proferemus in verbo *Miſſa*.

& reſidere ad formam Teſtamenti. *Sacr. Cong. Conc. in Aquilana Cappellania 19. Maji 1733. in reſponſ. ad prim. dub.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE amotione Cappellani non infrequens controverſia
eſt. Porro ſi Cappellania ſit Laicalis, ſecluſa contra-
ria voluntate Fundatoris, poteſt Cappellanus ab eo, qui
jus habet ipſum deſtinandi pro arbitrio, & ſine ulla cauſa
amoveri; *Card. de Luc. de Beneſic. diſcurſ. 80. n. 17. & ſequent.*
Leon. de offic. Cappellan. quæſt. 5. ſect. 16. num. 251. Rot. in Leo-
dien. Cappellaniarum ſuper bono jure 27. Februarii 1719. §. Ea
meti, & ſequent. cor. bon. mem. Foſcar. confirmata 28. Junii 1720.
§. Pro eo vero vero, cor. eod. & 12. Junii 1722. §. Validitate, cor.
clar. mem. Corio; in Civitatis Caſtelli Cappellania 15. Januarii
1734. §. 10. & ſequent. & 29. Aprilis ejuſdem anni 1744. §. 5.
cor. bon. mem. Vicecom. & 28. Junii 1745. §. 5. cor. bon. mem. Lan.
& in Firmana Cappellania 6. Junii 1746. §. 2. cor. bon. mem. Vice-
com.

2 Poteſt tamen is, qui pollet jure hoc deſtinandi Cappel-
lanum, renunciare facultati huic amovendi, vel expreſ-
3 ſe, vel tacite. Quando vero ſucceſſor teneatur, nec ne,
ſtare facto Anteceſſoris, vide in *ſuperiori additione ad verb.*
Cappellania num. 8.

4 Quod ſi Cappellania ſit Eccleſiaſtica, nequit Cappella-
nus amoveri. Num autem in ejus erectione poſſit ab Epi-
ſcopo approbari conditio, qua ſit poteſtas Patrono ipſum
5 amovendi, magna quæſtio eſt. Ejus vero ſolutio inde pen-
det, an perpetuitas ſit de eſſentia nec ne Cappellaniæ
Eccleſiaſticæ; nam Epiſcopus etſi limine fundationis ap-
probare valeat conditiones juri contrarias, minime tamen
approbare poteſt conditiones eſſentiæ Cappellaniæ Eccle-
ſiaſticæ repugnantes. *In additione* autem ad *verbum Bene-*
ficium artic. 1. num. 5. dictum eſt, quod Rota *in Caſer-*
tana Beneficii 28. Junii 1745. §. 8. cor. clar. mem. Millin. in
medio reliquit, utrum perpetuitas ſit de eſſentia Eccle-
6 ſiaſticæ Cappellaniæ. At id ſupremum Tribunal *in Fanen.*
juris nominandi 2. Julii 1745. cor. Revered. P. D. Buſſio De-
cano firmavit, poſſe conditionem hanc ab Epiſcopo in li-
mine fundationis approbari. Et quod ſummopere notan-
dum eſt, agebatur in caſu illius *deciſionis* de Cappellano,
cui incumbebat cura animarum.

7 De Cappellano, qui ad vitandam diſmembrationem Pa-
rochiæ, ſolet conſtitui ad coadjuvandum Parochum, quæ-
ritur etiam, utrum ſit perpetuus, an amovibilis? Eſſe amo-
vibilem *ex juſta tamen cauſa* definivit Rota *in Bononien. amovi-*
bilitatis Cappellani 31. Januarii 1727. cor. clar. mem. Corio, ubi
8 quod ſi Cappellanus hic initio ſuæ poſſeſſionis acceptaſſet
conditionem amovibilitatis ad nutum, poſſet ad nutum
amoveri. Monet vero idem ſacrum Auditorium in hac ipſa
deciſione, quod in Cappellania perpetua acceptatio con-
ditionis amovibilitatis ad nutum initio poſſeſſionis nihil
9 operatur. Num Cappellanus Curatus ad nutum amovibi-
lis a Patrono, inſcio, & non certiorato Epiſcopo amove-
ri queat? expendit Rota *in Comen. Loci Furcula 27. Ja-*
nuarii 1730. cor. bon. mem. Ratto inter impreſſas deciſ. 274. tom. 3.

10 Si in fundatione alicujus Cappellaniæ dictum ſit, quod
præſentetur Cappellanus, qui intra annum poſſit aſcen-
dere ad ordinem Sacerdotalem, initium anni deſumi de-
bet non ab inſtitutionis, & poſſeſſionis die, ſed a die
præſentationis, ut firmavit *Rota in Majoricen. Beneficii 13.*
Aprilis 1742. cor. clar. mem Millin. ubi quoad hoc contrariæ
auctoritates procedunt in promotionibus Sacerdotum ad
Dignitates, & Canonicatus ad præſcriptum juris.

CAPPELLANUS MONIALIUM.

SUMMARIUM.

1 *Cappellani Monialium debent eſſe maturæ ætatis, non autem juvenes.*

2 *Unde non obſtante, quod Moniales Jus habeant nominandi Cappellanum, poteſt illum Epiſcopus ex juſta cauſſa rejicere.*

3 *Immo ſi Epiſcopus ipſe dare velit Monialibus Cappellanum Juvenem, poteſt Abbatiſſa illum non recipere.*

4 *Ubi tamen ſenes, & provecti de facili non inveniuntur, ut in Civitatibus, & locis parvis, relinquitur prudentia Epiſcopi, ut etiam juvenes bene perpenſis loci, & facti circumſtantiis poſſit admittere, dummodo ornati ſint bonis moribus, & apud omnes ſint bonæ famæ.*

5 *Removentur etiam quicumque Cappellani Monialium vitæ diſſolutæ, maxime, ſi contrahant amicitias, & mittant munera Monialibus.*

6 *Regulares non poſſunt eſſe Cappellani Monialium; niſi propter penuriam Presbyterorum Sæcularium.*

7 *Cappellani Monialium debent eſſe amovibiles, non autem perpetui, & intitulati.*

8 *Quando tamen Moniales ſunt in quaſi poſſeſſione præſentandi eorum Cappellanum ad vitam; Epiſcopus non debet innovare, ſed ſuorum Jurium monumenta ad Sacram Congregationem mittere.*

9 *Cappellanus in Eccleſiis Monialium Regularibus ſubjectarum approbatur a Superiore Regulari.*

10 *Cæteri vero Presbyteri ſæculares, qui advocantur pro celebratione Miſſarum in Eccleſiis Monialium, poſſunt ab Epiſcopo prohiberi, ne accedant, quamvis Moniales exemptæ ſint, aut Regularibus ſubjiciantur.*

11 *Cappellanus Monialium poteſt Miſſam celebrare de Sancto, cujus Officium ab ipſis Monialibus celebratur in Choro, Miſſali tamen Romano, in quo ſi Miſſa particularis de eodem Sancto non adeſt, ſumitur de communi.*

12 *Et idem dicendum eſt quoad recitationem Officii.*

13 *Cappellanus Monialium non debet alium Presbyterum ſubſtituere ſine licentia Epiſcopi, ſive Vicarii Generalis, in caſu impedimenti.*

14 *Cappellanus Sæcularis de licentia Confeſſoris Monialium poteſt Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrare.*

15 *Cappellani Eccleſiarum exemptarum amoveri non debent ab Epiſcopo ſine cauſſa.*

16 *Immo generaliter nullus Cappellanus, licet amovibilis, amoveri debet ſine cauſſa.*

CAppellani Monialium debent eſſe maturæ ætatis, non 1
autem Juvenes, quia in Senioribus præſumitur major
probitas, *cap. Si Officia 2. diſt. 19.* & morum gravitas;
cap. Porro 6. diſt. 84. Unde non obſtante, quod Moniales jus
habeant nominandi Cappellanum, poteſt illum Epiſcopus 2
ex juſta cauſa rejicere, puta ſi ſit Junior; *Sacr. Congreg.*
Epiſcop. in Bononien. 31. Maji 1602. & 29. Novemb. 1605.
Immo ſi Epiſcopus ipſe dare velit Monialibus Cappellanum 3
juvenem, poteſt Abbatiſſa illum non recipere; *Sacr. Con-*
greg. Epiſcop. in Meſſan. 19. Decemb. 1602. Ubi tamen ſenes,
& provecti de facili non inveniuntur, ut in Civitatibus, 4
& locis parvis, relinquitur prudentiæ Epiſcopi, ut et-
iam juvenes, bene perpenſis loci, & facti circumſtantiis,
poſſit admittere, dummodo ornati ſint bonis moribus, &
præditi Religioſis qualitatibus, & apud omnes ſint bonæ
famæ. Removentur enim quicumque Cappellani Monia- 5
lium vitæ diſſolutæ, maxime ſi contrahant amicitias, &
mittant munera Monialibus; *Sac. Cong. Epiſcop. in Terra-*
cin. 10. Januarii 1652. & 10. Martii 1645. Vel ſe ingerant
ultra eorum Officium; *Eadem Sac. Congr. 25. Junii 1647.* 6
Regulares non poſſunt eſſe Cappellani Monialium, ut de-
claravit, & cenſuit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Sul-*
mon. 17. April. 1604. niſi propter penuriam Presbytero- 7
rum Sæcularium; Modo Regularis ſit ætate ſimul, ac
moribus gravis, & habeat conſenſum ſuorum Superiorum,
nec tractet cum Monialibus, prout reſolvit *eadem Sacr.*
Congreg. Epiſcop. & Regul. in Parmen. 11. Julii 1607. Cap-
pellani Monialium debent eſſe amovibiles, non autem per-
petui, ſeu intitulati; *Sacr. Congr. Epiſcop. in Brixien. 18.*
Julii 1692. Quando tamen Moniales ſunt in quaſi poſ- 8
ſeſſione præſentandi eorum Cappellanum ad vitam, Epi-
ſcopus non debet innovare, ſed ſuorum Jurium monumen-
ta ad Sacram Congregationem mittere; *Sac. Congr. Epi-*
ſcop. in Licienſi 21. Octobr. 1577.

Cappellanus in Eccleſiis Monialium Regularibus ſubje- 9
ctarum approbatur a Superiore Regulari; *Sac. Congr. Con-*
cil. in Hieracenſi Viſitationis 26. Januarii 1692. in reſponſ. ad
nonum; & tenet Monacell. *tom. 1. tit. 11. formul. 23. n. 4.*
Ceteri vero Presbyteri Sæculares, qui advocantur pro ce-
lebratione Miſſarum in Eccleſiis Monialium, poſſunt ab 10
Epiſcopo prohiberi, ne accedant, quamvis Moniales exem-
ptæ ſint, aut Regularibus ſubjiciantur, quia talis acceſ-
ſus pertinet ad cuſtodiam Clauſuræ, ſuper qua Epiſco-
pus invigilat, & juriſdictionem indiſcriminatim exercet,
ut reſpondit *Sac. Conc. in dict. Hieracenſi in reſpon. ad ſe-*
primum. Cappellanus Monialium poteſt Miſſam celebrare 11
de Sancto, cujus Officium ab ipſis Monialibus celebratur
in Choro, Miſſali tamen Romano, in quo ſi Miſſa parti-
cularis de eodem Sancto non adeſt, ſumitur de communi;
Sac. Rit. Congr. in Auſtria Oſcipenti 22. Decembr. 1612. &
Ead. Sac. Congr. Rit. 20. Novemb. 1628. apud Nicol. Iuen-
brat. Canon. lib. 3. tit. 1. de vit. & honeſtate Cleric. & Ga-
vant. *in Manual. Epiſcop. verb. Monialium cura ſpiritualis*
num. 33. Idem dicendum eſt quoad recitationem Officii; 12
Vid. verb. Officium art. 3. num. 76. Cappellanus Monialium
non debet alium Presbyterum ſubſtituere ſine licentia E- 13
piſcopi, ſive Vicarii Generalis, in caſu impedimenti;
Monacell. *tom. 1. tit. 11. formul. 23. num. 7.* Cappellanus 14
Sæcularis de licentia Confeſſoris Monialium poteſt Eucha-
riſtiæ Sacramentum miniſtrare; ſicut enim cum licentia
Sacriſtæ poteſt in Monaſteriis Mendicantium ſimplex Sa-
cerdos ſæcularis dictum Sacramentum adminiſtrare, id
ipſum poterit in Eccleſiis Monialium de licentia Confeſ-
ſoris earumdem, ſtante communicatione privilegiorum;
Tamburin. *de jure Abbatiſſar. diſput. 15. qu. 3. n. 2.* Cap- 15
pellani Eccleſiarum exemptarum amoveri non debent ab
Epiſcopo ſine cauſa; *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. 25.*
Octobr. 1602. Immo generaliter nullus Cappellanus, licet
amovibilis, amoveri debet ſine cauſa; *Ead. Sac. Congr. in*
Sulmonen. 14. Maji 1645. & 16. Maji 1653.

Novæ

Nova additiones ex aliena manu.

1 CAppellanus Monialium exemptarum, excluſo Paro-
cho, omnia Sacramenta etiam in articulo mortis
ipſis adminiſtrat, ita ut loco Parochi habeatur; *Tamburin.
de Jure Abbatiſſ. diſput. 34. quæſt. 4. per tot. Pellizzar. de
Monial. cap. 9. quæſt. 8. num. 15.*

2 Num idem obtineat quoad Moniales non exemptas?
Tenet *Tamburin. loco mox citato*, quod Epiſcopus Monia-
libus ſibi ſubjectis ſoleat etiam deſtinare Cappellanum, qui
3 vice Parochi fungatur. Verum non aliter admittenda eſt
hæc *Tamburini* opinio, quam ſi conſuetudo, eaque jam
4 præſcripta, Epiſcopo adſtipuletur. Secluſa namque con-
ſuetudine, non eſt cur Epiſcopus in præjudicium Parochi
5 poſſit deſtinare hunc Cappellanum, qui Parochi vice funga-
tur. Moniales enim non exemptæ de jure communi ſunt Pa-
rochis ſubjectæ, ut non diffitetur ipſe *Tamburinus*, & tra-
dunt *Abb. in Cap. Dilectum, 17. de ſtat Monach. Azor Inſtitut.
Moral. part. 1. lib. 13. cap. 9. quæſt. 4. Pellizar. ubi ſupra.*

CAPPELLANUS MILITUM, SEU MISSIONARIUS EXERCITUS, VEL CASTRENSIS.

S U M M A R I U M.

1 *Cappellani Militum, ſeu Miſſionarii Exercitus, vel Ca-
ſtrenſes in caſibus, in quibus non adſit Breve Apoſto-
licum aliter diſponens, debent approbari ab Ordinario
loci, non autem a Cappellano majori Regio. Immo da-
to, quod adſit Breve Apoſtolicum, eſt bene, & caute
perpendendum, an fuerit perſonale conceſſum alicui Re-
gi, vel limitatum pro aliquo Regno.*

2 *Sacra Congregat. Epiſcopor. pluries decrevit, quod Cappel-
lani Militum ſint approbandi ab Ordinario loci, &
non a majori Pœnitentiario Regio.*

3 *Aliquin Confeſſiones, & Matrimonia nulla erunt.*

4 *Qua Sacr. Congreg. etiam declaravit hujuſmodi Cappella-
nos non habere juriſdictionem in Clericos.*

5 *Regii Cappellani Majores non poſſunt prætendere, ut o-
mnes Cappellani vulgo nuncupati* delli Preſidi, e For-
tezze *ſint exempti a juriſdictione Epiſcoporum Diœce-
ſanorum, & ſubjecti ſua juriſdictioni.*

6 *Regii Cappellani Majores ex Brevi Clementis VIII. con-
ceſſo Regi Philippo habent ſolummodo exemptiones ſpe-
ctantes ad perſonas, non ad loca; Nec in dicto Brevi
legitur, quod ipſi poſſint eligere perſonas ad audiendas
Confeſſiones, & alia Sacramenta adminiſtranda, niſi
ex approbatis ab Ordinario.*

7 *Adducuntur varia reſponſiones Sacr. Congr. Concil. ad
dubia ei propoſita occaſione cujuſdam Brevis Apoſtoli-
ci conceſſi Archiepiſcopo Mechlinienſi pro exercitu in
Flandria.*

8 *Adducitur reſolutio ejuſdem Sacr. C. Conc. in reſponſione
ad dubium ei propoſitum in una Mediolanenſi pro Ma-
trimonio contracto a Milite in ſtatione degente coram
Cappellano ſui Tertii.*

9 *Adducitur alia reſolutio ejuſdem Sac. Congr. Concil. in
una Derthonenſi pro quodam Matrimonio celebrato co-
ram Cappellano Militia Equeſtris in Terra Voghera.*

10 *Afferuntur varia reſolutiones Sac. Congr. Concil. in du-
bio juriſdictionis Cappellanorum Exercitus occaſione Mi-
litum a variis Germania partibus in Italiam irrum-
pentibus.*

11 *Afferuntur variæ alia reſolutiones ejuſdem Sacra Con-
gregationis Concilii in una Caſalenſi, quoad poteſta-
tem Cappellani Militum circa aſſiſtentiam præſtandam
Matrimoniis contrahendis in eorum Regiminibus exi-
ſtentibus.*

12 *Matrimonia contracta coram Cappellanis Exercitus a Mi-
litibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis,
vel æſtivis; aut in expeditione, etiam cum militari-
bus Fœminis ſine licentia Ordinarii loci, vel ſine ſpe-
ciali facultate Sedis Apoſtolica, nulla ſunt.*

13 *Matrimonium contractum a viro Catholico cum muliere
pariter Catholica coram Miniſtro Acatholico, eſt nul-
lum.*

14 *Ad uberiorem notitiam conſimilium Cappellanorum juvat
adducere noviſſimam reſolutionem ejuſdem Sacra Con-
greg. Concil. circa Cappellanos Triremium Summi Pon-
tificis.*

15 *Subnectuntur ſupplementa Actoris*, ad num. 16.

1 CAppellani Militum, ſeu Miſſionarii Exercitus, vel Ca-
ſtrenſes in caſibus, in quibus non adſit Breve Apo-
ſtolicum aliter diſponens, debent approbari ab Ordinario
loci, non autem a Cappellano majori Regio. Immo da-
to quod adſit Breve Apoſtolicum, eſt bene, & caute per-
pendendum, an fuerit perſonale conceſſum alicui Regi,
vel limitatum pro aliquo Regno, quia nequit extendi,
prout ſi in Brevi fiat mentio de Militibus in Præſidio,
non extenditur ad Milites in Bello, & e contra; cum
in hujuſmodi materia ſit ſtricta facienda interpretatio, &
de facto propoſito dubio *in Sacra Congregatione in Maza-
rinen. facultatis approbandi Confeſſarios: An approbatio Confeſ-
ſariorum pro Sacramentalibus Militum Confeſſionibus audien-
dis pertineat ad Cappellanum Regium, vel ad Ordinarium
loci? Die* 22. *Mart.* 1687. reſpondit, *pertinere ad Ordina-
rium loci*, quia Breve, quod aderat reſpectu Regis Catho-
lici videbatur ex variis circumſtantiis non extendi ad Re-
gna extra Hiſpaniam. Unde *Sacr. Congregatio Epiſcopor.* jam 2
pluries declaraverat, quod Cappellani Militum eſſent ap-
probandi ab Ordinario loci, & non a majori Cappellano
Regio; *in Tarentina* 3. *Aprilis* 1618., *& in Neapolitana* 4.
Auguſti ejuſdem anni, reſcripſit, quod Cappellanus Regius
major Neapolis concedere non audeat licentiam miniſtran-
di Sacramenta ſine licentia Ordinarii. Alioquin Confeſſio-
nes, & Matrimonia nulla erunt, & ipſis non concede- 3
tur amplius ſemeſtris prorogatio ſuarum facultatum, ut
reſolvit *ead. Sac. Cong. in Brundusina* 5. *Sept.* 1607. *in Cra-
vinenſi* 2. *Maji* 1615. *in Salernitana* 16. *Febr.* 1619. *in Nea-
politana* 11. *Apr.* 1620. Quæ etiam declaravit hujuſmodi 4
Cappellanos non habere juriſdictionem in Clericos, ut *in
Nucerina* 15. *Febr.* 1622. Regii Cappellani Majores non
poſſunt prætendere, ut omnes Cappellani nuncupati, *delli* 5
Preſidi, e Fortezze, ſint exempti a Juriſdictione Epiſco-
porum Diœceſanorum, & ſubjecti ſuæ Juriſdictioni, adeo
ut hujuſmodi Cappellanis a quocumque Ordinario ad Con-
feſſiones approbatis, demandare valeant omnium Sacra-
mentorum adminiſtrationem abſque alia approbatione,
ſeu licentia Epiſcoporum Diœceſanorum. Quare Ordina-
rii uti debent Jure ſuo. *Sac. Cong. Conc.* 18. *Novemb* 1644.
in Brundusina ad cap. 11. *ſeſs.* 24. *de Reform.* Regii Cap- 6
pellani Majores ex Brevi Clementis VIII. conceſſo Phi-
lippo Regi habent ſolummodo exemptiones ſpectantes ad
perſonas, non ad loca, nec in dicto Brevi legitur, quod
ipſi poſſint eligere Perſonas ad audiendas Confeſſiones, &
alia Sacramenta adminiſtranda, niſi ex approbatis ab Or-
dinario. *Sac. Congr. Immunitatis in una Maſſa pro Eccleſia
Portus Longonis* 13. *Nov.* 1668.

Occaſione cujuſdam Brevis Apoſtolici conceſſi Archiepi- 7
ſcopo Mechlinienſi pro exercitu in Flandria, *Sac. Congr.
Concil. in una Belgii Matrimoniorum die* 29. *Maji* 1683. ad
infraſcripta dubia ſic reſpondit.

Primo: *An vigore præfatæ delegationis Apoſtolicæ, ipſe
Delegatus Apoſtolicus uti talis, ejuſque Vicarius, & Cappel-
lani exercitus facultatem habeant aſſiſtendi Matrimoniis Mili-
tum, dum hi reperiuntur in actuali expeditione*: reſpondit *affir-
mative*.

Secundo: *An dictam facultatem habeant privative quoad
contrahentium Parochos?* reſpondit *negative*.

Tertio: *An eandem facultatem habeant, dum Milites Ma-
trimonium contracturi in hybernis, vel æſtivis Caſtris commo-
rantur?* reſpondit *negative*.

Quarto: *An eamdem facultatem habeant, dum Milites ſunt
in Præſidiis?* reſpondit *negative*.

In Mediolanenſi Matrimonii propoſito Dubio *in Sacra
Cong. Concil.* An ſit validum Matrimonium contractum a
Milite in Statione degente coram Cappellano ſui Tertii?
Die 11. *Decemb.* 1677. *Sacra Cong. Concil. reſpondit Matrimo-
nia Militum contrahenda coram Cappellanis exercituum quo-
cumque loco exiſtentium fore nulla, niſi doceant de ſufficienti
facultate, vel privilegio; Et quoad Matrimonia contracta par-
ticulariter videatur; & hoc ſcribatur Eminentiſſimo Archie-
piſcopo Mediolanenſi, qui aliis Epiſcopis prudenter commu-
nicet.*

In Derthonen. die 22. *April.* 1693. Epiſcopus Dertho- 9
næ ſuis litteris datis 6. currentis ſcribit, quod Frater
Joannes Guzolo Ord. Min. Conventualium Cappellanus
Militiæ Equeſtris celebravit Matrimonium inter Franci-
ſcum Taſolier Germanum militem, & Felicem Terram
Mediolanenſi in Statione Terræ Vogheræ exiſtentes, abſ-
que denunciationibus, & probationibus eorum liberi ſta-
tus; conſulit quid facere debeat, tam in præſenti, quam
in futuris temporibus? *Decretum*. „ Dicto Epiſcopo re-
„ ſcribendum, ut prædictos Franciſcum, & Felicem de
„ nullitate eorum Matrimonii certiores, & ideo ſepa-
„ rari tenentur, alias in peccato exiſtunt, donec illud
„ coram Parocho loci ſer. ſer. denuo contrahant; necnon
„ dictum Cappellanum moneat, quod ipſe juxta reſolu-
„ tiones Sacræ Cong. Concil. & S. Officii, quando Mi-
„ lites ſunt in ſtatione, facultatem celebrandi Matri-
„ monia non habet, & ideo in futurum a ſimilibus ſe
„ abſtineat. Et ſuper hoc ſe intelligat cum D. Duce del
„ Seſto, ut mandet dicto Cappellano, ut Ordinibus Sacræ
„ Congregationis pareat. “

In Dubio Juriſdictionis Cappellanorum Exercitus, occa- 10
ſione Militum a variis Germaniæ partibus in Italiam ir-
rumpentium remiſſa cognitione a Sacra Congregatione San-
cti Officii ad Sacram Congregationem Concilii, ab iſta fue-
runt propoſita, & reſoluta infraſcripta Dubia.

Primo: *An Cappellani cujuſvis Exercitus, ſive Regulares,
ſive Sæculares Catholici poſſint adminiſtrare Militibus in Præ-
ſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentia, Eucharistiæ, &
Extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, vel
licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare
contigerit?*

Secundo: *An aſſiſtere Matrimoniis Militum cujuſcumque*

natio-

nationis degentium in Præſidiis cum Militaribus Fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedenti probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & licentia Parochi ſub cujus Parochia maneant?

Tertio: *An idem cum Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis?*

Quarto: *An idem cum Militibus in actuali expeditione poſitis?*

Quinto: *An idem cum Militibus nubere volentibus cum Fœminis non militaribus, ſed Italis originariis loci, ſive Diœceſis, in qua reperiuntur?*

Sexto: *An Milites Acatholici cum Acatholicis contrahentes teneantur ſervare formam præſcriptam in S. C. Trid?*

Septimo: *An eo magis Acatholici contrahentes cum Catholicis mulieribus militaribus in Præſidiis, Caſtris, & expeditione manentes?*

Octavo: *An Cappellani Acatholici aſſiſtere poſſint Matrimoniis Acatholicorum cum Acatholicis, & reſpective Catholicis etiam extra fines Italiæ, quatenus negative in omnibus præter 6. & 7.*

Nono: *An, & quid pro ſanatione geſtorum in præteritum, & faciendorum in futurum ſuper prædictis omnibus pro certa regula Sanctiſſimo conſulendum, & ſtatuendum ſit?*

Die 6. Mart. 1684. Sac. Congr. Conc. reſpondit ad 1. 2. 3. 4. 5. & 8. negative. Ad ſextum affirmative in locis, ubi publicatum fuit Concilium juxta Decretum Sacræ Congregationis 26. Septemb. 1602. ad tertium Dubium approbante ſa. me. Clemente VIII. Ad ſeptimum affirmative, ſed ulterius indigere diſpenſatione, ut prædicta Matrimonia licite contrahantur. Ad nonum in præteritum non eſſe inquietandas conſcientias, quoad Sacramentum Pœnitentiæ; Quo vero ad Matrimonia inita ſine ſpeciali facultate Apoſtolica, vel ſine licentia Ordinarii loci, vel Parochi, non ſervata forma Sac. Conc. Trident. in cap. 1. ſeſſ. 24. de reformat. Matrim. pro ſanatione, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit, revocato tamen conſenſu, etiam coram Confeſſario approbato, qui teneatur tradere teſtimonium renovationis dicti conſenſus Parocho illius loci in quo fieri contingat hujuſmodi renovatio. Proviſio in futurum differatur in prima proxima Congregatione, in qua conſulendum erit, ac deliberandum. Sub die 20. Martii ejuſdem anni ſuper proviſione Congregatio dixit, Secretario cum Sanctiſſimo pro tali proviſione, & ſanatione.

Caſalenſis Matrimonii.

11 Dubitans Epiſcopus Caſalenſis de poteſtate Cappellani Militum circa aſſiſtentiam præſtandam Matrimoniis contrahendis in eorum Regiminibus exiſtentibus in his calamitoſis temporibus in ejus Diœceſi, dum ad valorem Matrimonii aliqui exiſtimant ſufficere aſſiſtentiam Parochi putativi, ex adductis per Barboſam *in Sac. Conc. cap. 1. ſeſſ. 25. de reformat. Matrimon. num.* 79. Ad tollenda omnia inconvenientia, & pro ſuæ conſcientiæ ſerenitate Oraculum E. E. V. V. ſuper infraſcripto dubio ſummopere expoſcit.

An Cappellanus alicujus Regiminis, vulgo Monte del Reggimento, cenſeri valeat proprius Parochus Militum ejuſdem Regiminis, itaut valide aſſiſtere poſſit Matrimoniis eorumdem Militum?

Die 28. Junii 1704. Sacra Congregatio Concil. cenſuit dandum eſſe Decretum ſub die 6. Martii 1694.

Primo: *An Cappellani cujuſvis exercitus ſive Regulares, ſive Sæculares Catholici poſſint adminiſtrare Militibus in Præſidiis degentibus Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ; vel licentia, & approbatione Ordinarii, in cujus Diœceſi extare contigerit?*

Secundo: *An aſſiſtere poſſint Matrimoniis Militum cujuſcumque nationis degentium in Præſidiis cum Militaribus Fœminis ſine dicta facultate Apoſtolica, & præcedenti probatione ſtatus liberi, ejuſque recognitione coram Ordinario loci, & ſine licentia Parochi ſub cujus Parochia maneant?*

Tertio: *An idem cum Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis?*

Quarto: *An idem cum Militibus in actuali expoſitione poſitis?*

Quinto: *An itidem cum Militibus nubere volentibus cum Fœminis non militaribus, ſed Italis originariis loci, ſeu Diœceſis, in qua reperiuntur?*

Die 28. Jun. 1704. Sacra Congr. Conc. ad primum, ſecundum, tertium, quartum, & quintum, reſpondit, *negative*.

12 Matrimonia contracta coram Cappellanis Exercitus a Militibus degentibus in Caſtris, & Stationibus hybernis, vel æſtivis, aut in expeditione etiam cum militaribus Fœminis ſine licentia Ordinarii loci, vel ſine ſpeciali facultate Sedis Apoſtolicæ, nulla ſunt, ut Dubio propoſito reſpondit *Sacra Cong. Conc.* 6. *Martii* 1694. & refert Monacell. *tom.* 1. *tit.* 8. *form.* 10. *n.* 13. Matrimonium

13 contractum a viro catholico cum muliere pariter catholica coram Miniſtro catholico eſt nullum, quia licet fuerit initum in Terris Hæreticorum, adhuc ubi fuit publicatum Concilium Tridentinum, illius forma tradita *in cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *de reform.* ubique ſervanda eſt pro validitate, ut pluries declaravit *Sac. Congr. Conc.* apud Pignatell. *t.* 5. *conſult.* 79. *a n.* 36. & nuper *in Venetiarum* 1. *Decemb.* 1696.

Ad uberiorem notitiam conſimilium Cappellanorum juvat adducere Dubium propoſitum *in S. Cong. Conc.* 28. *April.* 1713.

An PP. Cappuccini Cappellani Triremium Summi Pontificis excipere poſſint ſine approbatione Epiſcopi Viterbienſis Confeſſiones Remigum, & aliorum in Triremibus, vel Triremes ſunt in Portu, vel in Receptaculo, *vulgo Darſena:* ſive quando Remiges, aliique in Triremibus degentes ſunt in Civitate Centum-Cellarum.

Cui dubio reſponſum fuit per Sacr. Congreg. *Poſſe PP.* 14
Cappuccinos ſine approbatione Epiſcopi Viterbienſis, & cum ſola approbatione Eminentiſſimi Urbis Vicarii excipere Confeſſiones Remigum, & aliorum tam in Triremibus, quam in Portu, & in Receptaculo, vulgo Darſena exiſtentium; Sed non poſſe eoſd. PP. Cappuccinos excipere eorumdem Confeſſiones in Civitate Centum Cellarum ſine approbatione Epiſcopi Viterbienſis. Sic refert Cardinalis Petra *Tom.* 1. *Comment. in Conſtitut.* 1. *Pauli II. n.* 89.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Attendenda ſunt Indulta Apoſtolica variis Regibus, ſuis 15
pro Cappellanis militaribus conceſſa, & ſignanter noviſſima conceſſa Regibus Catholico, & Sardiniæ, quæ pro regula ab omnibus obſervanda, hic ad litteram traduntur.

CLEMENS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

,, QUoniam in Exercitibus Chariſſimi in Chriſto Filii
,, Noſtri Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici multa
,, ſæpe contingere ſolent, in quibus, pro recta admini-
,, ſtratione Sacramentorum, ſalubrique directione, & cu-
,, ra Animarum illorum, qui in Caſtris degunt, & ver-
,, ſantur; necnon pro cognoſcendis, & decidendis inter
,, eos Cauſis, & Controverſiis ad forum Eccleſiaſticum per-
,, tinentibus, opera, & induſtria unius, ſeu plurium per-
,, ſonarum Eccleſiaſticarum opus ſit; Propterea quod non
,, facile ad proprios Parochos, & Locorum Ordinarios,
,, aut ad Nos, & Sedem Apoſtolicam recurſus haberi poteſt.
,, Idcirco Nos ſupplicationibus ipſius Philippi Regis nomi-
,, ne Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Cappel-
,, lano Majori Exercituum hujuſmodi ab eodem Philippo
,, Rege pro tempore deputato infraſcriptas facultates per
,, ſe, vel alium, ſeu alios Sacerdotes probos, & idoneos per
,, ſe ipſum Cappellanum Majorem, prævio diligenti, ac ri-
,, goroſo examine repertos, ac approbatos (quatenus jam
,, ab aliquo ſuo Ordinario approbati non eſſent) & ab eo-
,, dem Cappellano Majori ſubdelegandos erga Milites, aliaſ-
,, que utriuſque ſexus Perſonas ad dictos Exercitus (com-
,, prehenſis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet ſpe-
,, ctantes tantum exercendas.
I. ,, Videlicet adminiſtrandi omnia Eccleſiæ Sacramen-
,, ta, etiam ea, quæ nonniſi per Parrochialium Eccleſia-
,, rum Rectores miniſtrari conſueverint, præter Confirma-
,, tionem, & Ordinem, reliquaſque functiones, & mu-
,, nera Parochialia obeundi.
II. ,, Abſolvendi ab Hæreſi, Apoſtaſia a Fide, & Schiſ-
,, mate intra Italiam quidem, & Inſulas adjacentes, illos
,, tantum, qui in eis locis, ubi Hæreſis impune graſſa-
,, tur, nati ſint nec umquam errores judicialiter abjura-
,, verint, vel *Sacræ* Romanæ Eccleſiæ reconciliati fue-
,, rint. Extra Italiam vero, dictaſque Inſulas adjacen-
,, tes quoſcumque etiam Eccleſiaſticos, tam Sæculares,
,, quam Regulares eadem caſtra ſequentes, non tamen
,, eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget Officium
,, Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem, niſi ini-
,, bi deliquerint, ubi hæreſis impune graſſatur, neque
,, etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, niſi
,, iſti nati ſint, ubi ſimiliter graſſatur Hæreſis, & poſt
,, judicialem abjurationem illuc reverſi in Hæreſim fue-
,, rint relapſi, & hos in foro conſcientiæ duntaxat.
III. ,, Abſolvendi quoque a quibuſvis exceſſibus, & de-
,, lictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam
,, in Caſibus Nobis, & eidem Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter
,, reſervatis, ac etiam contentis in Litteris die Cœnæ
,, Domini quotannis legi ſolitis.
IV. ,, Retinendi extra Italiam ſolummodo, & Inſulas
,, adjacentes, & legendi (non tamen aliis ſimilem licen-
,, tiam concedendi) libros prohibitos Hæreticorum, vel
,, Infidelium de eorum Religione tractantes, & alios quo-
,, ſcumque ad effectum eos impugnandi, & Hæreticos,
,, ſeu Infideles in Caſtris forte degentes ad Orthodoxam
,, Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli
,, Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Aſtrologia
,, judiciaria tractantibus, ac ita ut dicti libri prohibiti ex
,, Provinciis, in quibus Hæreſes impune graſſantur, mi-
,, nime efferantur.
V. ,, Celebrandi Miſſam una hora ante Auroram, &
,, alia poſt meridiem, & ſi cogat neceſſitas, etiam extra Ec-
,, cleſiam in quocumque loco decenti, etiam ſub die, vel
,, ſub terra, & gravi omnino urgente neceſſitate, etiam
,, bis in die (ſi tamen in priori Miſſa ablutionem non
,, ſumpſerit, ac jejunus fuerit) necnon ſuper Altari por-
,, tatili, etiam non integro, ſeu diſfracto, aut læſo, & ſine
,, Sanctorum Reliquiis, ac demum ſi aliter celebrari non
,, poſſit, & abſit periculum ſacrilegii, ſcandali, & irreve-
,, rentiæ, etiam præſentibus hæreticis, aliiſque excommu-
nicatis,

nicatis, dummodo inſerviens Miſſæ non ſit hæreticus, vel excommunicatus.

VI. „ Concedendi primo Converſis ab hæreſi, vel Schiſmate plenariam, aliis itidem quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo mortis ſaltem contritis, ſi confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Paſchatis Reſurrectionis, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ feſtis diebus vere pœnitentibus, & confeſſis, ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem.

VII. „ Singulis autem Dominicis, & aliis feſtivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui ejus Concionibus intervenerint, decem annos de injunctis illis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta; Eaſdemque Indulgentias ſibi lucrandi.

VIII. „ Singulis ſecundis feriis cujuslibet hebdomadæ, Officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis die immediate ſequenti, celebranti Miſſam de Requiem in quocunque Altari, etiam portatili (ſi aliter celebrari non poſſit), & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie defunctis dictorum Exercituum ſecundum celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis per modum ſuffragii.

IX. „ Deferendi, ſi in locis verſentur, ubi ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum ſubſit Sacrilegii, vel irreverentiæ, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum occulte ad infirmos ſine lumine, illudque ſine eodem in prædictis caſibus retinendi pro iiſdem Infirmis, in loco tamen apto, atque decenti.

X. „ Induendi (ſi quandoque in iis partibus degant, per quas propter Hæreticorum, vel Infidelium inſultus aliter tranſire, vel in illis morari non poſſent) veſtibus Secularibus, licet Sacerdotes etiam Regulares fuerint.

XI. „ Benedicendi quæcumque Vaſa, Tabernacula Veſtimenta, Paramenta, & Ornamenta Eccleſiaſtica, aliaque ad Divinum Cultum, (pro ſervitio eorumdem Exercituum duntaxat), neceſſaria, & pertinentia. Exceptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio adhibenda erit.

XII. „ Reconciliandi Eccleſias, & Cappellas, ac Cœmeteria, & Oratoria quomodolibet polluta in illis partibus ipſi Exercitus conſederint, ſi ad Locorum Ordinarios commodus non patet acceſſus, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antiſtitem, ut moris eſt, benedicta; immo etiam, magna urgente neceſſitate, ut Miſſæ Dominicis, & aliis feſtivis diebus celebrari poſſint, illa etiam a memorato Antiſtite non benedicta.

XIII. „ Præterea eidem Cappellano Majori per ſe pariter, vel alium, ſeu alios ab eo delegandos probos, & idoneos Sacerdotes in foro Eccleſiaſtico verſatos: juxta atteſtationem, & informationem ab eorum Ordinario, aliiſve perſonis fide dignis per ipſum Cappellanum Majorem deſuper exquirendam, omnem, & quamcumque juriſdictionem Eccleſiaſticam exercendi in eos, qui in Exercitibus præfatis pro Sacramentorum adminiſtratione, necnon ſpirituali Animarum Cura, & directione pro tempore inſervient, ſive Clerici vel Presbyteri Sæculares, ſive quorumvis, etiam Mendicantium Ordinum Regulares fuerint, perinde ac ſi quoad Clericos Sæculares, eorum veri Præſules, & Paſtores: quoad Regulares vero, illorum Superiores Generales eſſent.

XIV. „ Omneſque Cauſas Eccleſiaſticas, profanas, Civiles Criminales, & mixtas, inter, ſeu contra prædictos, aliaſque perſonas in Exercitibus prædictis commorantes ad forum Eccleſiaſticum quovis modo pertinentes, etiam ſummarie, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & forma Judicii, ſola facti veritate inſpecta, audiendi, ac fine debito terminandi, contra inobedientes quoslibet ad Cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas procedendi, aliaſque aggravandi, ac etiam ſæpius reaggravandi, auxiliumque Brachii ſæcularis invocandi.

XV. „ Eiſdem inſuper Chriſtifidelibus in dictis Exercitibus degentibus concedendi licentiam Ovis, Caſeo, Butiro, & aliis lacticiniis, ac etiam Carnibus Quadrageſimæ, & aliis anni temporibus, & diebus, quibus eorum eſus eſt prohibitus (Feria Sexta, & Sabbatho cujuslibet hebdomadæ, ac tota Majori Hebdomada quoad Carnes exceptis) veſcendi.

XVI. „ Ac demum commutandi, relaxandi, diſpenſandi, & abſolvendi reſpective prout, & in quantum Epiſcopis, Locorum Ordinariis, juxta Sacros Canones, & Concilii Tridentini Decreta, id facere licet, ſeu permittitur, quoad vota, juramenta, irregularitates, & cenſuras Eccleſiaſticas, nempe Excommunicationes, Suſpenſiones, & Interdicta, necnon quoad omiſſionem omnium, ſeu aliquarum ex denunciationibus, quæ Matrimoniis perſonarum ad prædictos Exercitus pertinentium, & cum illis commorantium contrahendis præmitti deberent.

XVII. „ Ad ſeptennium a data præſentium computandum, ac interim ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum auctoritate Apoſtolica tenore præſentium tribuimus, & impertimur.

XVIII. „ Volumus autem, ut ii Sacerdotes, quos idem Cappellanus Major pro Sacramentis etiam Parochialibus, Militibus, aliiſque perſonis quibuſcumque dictorum Exercituum miniſtrandis, ut prædicitur, deputandos duxerit, nullatenus quidem hujuſmodi facultatibus uti valeant erga milites præſidiarios, qui continue arcium, ſeu aliorum locorum cuſtodiæ adſcripti ſunt, quos eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis in omnibus, & per omnia ſubeſſe debere declaramus, ſed duntaxat erga Milites, & perſonas Exercituum prædictorum ad vagas Belli operationes deſtinatos, tum ubi in actuali expeditione reperiuntur, tum etiam in quibuslibet accidentalibus, & temporaneis, ſive hybernis, ſive æſtivis, aut etiam præſidialibus ſtationibus pro tempore detinebuntur; ita tamen ut ſtatim atque iidem Sacerdotes, quos Cappellanus Major ſubdelegaverit, ad temporaneas illas ſtationes pervenerint, Litteras teſtimoniales, tam ſuper eorum Sacerdotio, quam ſua deputatione, ac facultatibus ſibi vigore præſentium conceſſis pro ejuſmodi munere exercendo, Parochis locorum exhibere debeant, quibus viſis hi non impediant, quominus Miſſam in ſuis Eccleſiis celebrare, ac in vim earumdem facultatum Sacramenta etiam Parochialia miniſtrare valeant.

XIX. „ Quod ſi ex tempore Matrimonium inter perſonas, quarum altera militaris ſit, ſeu ad dictos Exercitus pertineat ibique occaſione ſtationum præfatarum commoretur, altera vero Parochi loci ſubdita reperiatur, contrahi contingat, eo caſu nec Parochus ſine Sacerdote hujuſmodi, nec viciſſim Sacerdos ſine Parocho celebrationi hujuſmodi Matrimonii aſſiſtat, aut Benedictionem impertiatur; Sed ambo ſimul atque æqualiter ſtolæ Emolumenta, ſi quæ licite percipi ſolent, accipiant, & inter ſe dividant.

XX. „ Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in Univerſalibus, Provincialibuſque, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, necnon Ordinum, quorum perſonæ hujuſmodi profeſſæ fuerint, etiam juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis Ordinibus præfatis, vel eorum Superioribus, aut ſingularibus perſonis, quomodolibet conceſſis, ac approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentium pro plene, & ſufficienter expreſſis, & de verbo ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub annulo Piſcatoris die 4. Februarii anno milleſimo ſeptingenteſimo trigeſimo ſexto, Pontificatus Noſtri anno ſexto.

„ Pro Domino Cardinali Paſſioneo

„ Cajetanus Amatus.

Quod idem fuit iterum ad litteram confirmatum in ſimili forma Brevis a BENEDICTO XIV. die 2. Junii 1741.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Ad futuram rei memoriam.

„ QUoniam in Exercitibus Chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Caroli Emanuelis Sardiniæ Regis Illuſtris multa ſæpe contingere poſſunt, in quibus pro recta Sacramentorum adminiſtratione, ſalubrique directione, & cura Animarum illorum, qui in Caſtris degunt, & verſantur; necnon pro cognoſcendis, & decidendis inter eos Cauſis, & Controverſiis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus opera, & induſtria unius, ſeu plurium perſonarum Eccleſiaſticarum opus ſit; propterea quod non facile ad proprios Parochos, & Locorum Ordinarios, aut ad Nos, & Sedem Apoſtolicam recurſus haberi poteſt; Idcircos Nos ſupplicationibus ipſius Caroli Emanuelis Regis nomine Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Cappellano Majori Exercituum hujuſmodi ab eodem Carolo Emanuele Rege pro tempore deputato infraſcriptas facultates per ſe, vel alium, ſeu alios Sacerdotes probos, & idoneos per ipſum Cappellanum Majorem prævio diligenti ac rigoroſo examine repertos, ac approbatos (quatenus jam ab aliquos ſuo Ordinario approbati non eſſent) & ab eodem Cappellano Majori ſubdelegandos erga Milites, aliaſque utriuſque ſexus perſonas ad dictos Exercitus (comprehenſis etiam copiis auxiliaribus) quomodolibet ſpectantes tantum exercendas.

I. „ Videlicet adminiſtrandi omnia Eccleſiæ Sacramenta, etiam ea, quæ nonniſi per Parochialium Eccleſiarum Rectores miniſtrari conſueverunt, præter Confirmationem, & Ordinem, reliquaſque functiones, & munera Parochialia obeundi.

II. „ Abſolvendi ab hæreſi, Apoſtaſia a fide, & Schiſmate in ditionibus dicto Carolo Emanueli Regi ſubiectis, intra Italiam quidem illos tantum, qui in eis locis, ubi hæreſis impune graſſatur, nati ſunt, nec unquam errores judicialiter abjuraverint, vel Sacræ Romanæ Eccleſiæ reconciliati fuerint, extra Italiam ve-

ro, & ditiones prædictas quoſcumque etiam Eccleſiaſticos tam Sæculares, quam Regulares eadem Caſtra frequentantes, non tamen eos, qui ex illis locis fuerint, in quibus viget Officium Inquiſitionis adverſus hæreticam pravitatem, niſi inibi deliquerint, ubi hæreſis impune graſſatur, neque etiam illos, qui errores judicialiter abjuraverint, niſi iſti nati ſint, ubi ſimiliter graſſatur hæreſis, & poſt judicialem abjurationem illuc reverſi in in hæreſim fuerint relapſi, & hoc in foro conſcientiæ duntaxat.

III ,, Abſolvendi quoque a quibuſvis exceſſibus, & delictis quantumcumque gravibus, & enormibus, etiam in caſibus Nobis, & eidem Sedi Apoſtolicæ ſpecialiter reſervatis, ac etiam contentis in litteris die Cœnæ Domini quotannis legi ſolitis.

IV.,, Retinendi in ditionibus prædictis ſolummodo, & legendi (non tamen aliis ſimilem licentiam concedendi) libros prohibitos Hæreticorum, vel Infidelium de eorum Religione tractantes, & alios quoſcumque ad effectum eos impugnandi, & Hæreticos, ſeu Infideles in caſtris forte degentes ad Orthodoxam Fidem convertendi, exceptis tamen operibus Caroli Molinæi, Nicolai Macchiavelli, & libris de Aſtrologia judiciaria tractantibus, ac ita ut dicti libri prohibiti ex Provinciis, in quibus Hæreſes impune graſſantur, minime efferantur.

V.,, Celebrandi Miſſam una hora ante Auroram, & alia poſt meridiem, &, ſi cogat neceſſitas, etiam extra Eccleſiam in quocumque loco decenti, etiam ſub dio, vel ſub terra, & gravi omnino urgente neceſſitate, etiam bis in die (ſi tamen in priori Miſſa ablutionem non ſumpſerit, ac jejunus fuerit); necnon ſuper Altari portatili, etiam non integro, ſeu diſtractio, aut læſo, & ſine Sanctorum Reliquiis; ac demum ſi aliter celebrari non poſſit, & abſit periculum ſacrilegii, Scandali, & irreverentiæ, etiam præſentibus Hæreticis, aliiſque excommunicatis, dummodo inſerviens Miſſæ non ſit hæreticus, vel excommunicatus.

VI.,, Concedendi primo converſis ab hæreſi, vel Schiſmate plenariam, aliis itidem quibuſcumque utriuſque ſexus Chriſtifidelibus ad prædictos Exercitus pertinentibus in Articulo Mortis ſaltem contritis, ſi confiteri non poterunt, necnon in Nativitatis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, Paſchatis Reſurrectionis, ac Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis Immaculatæ feſtis diebus vere pœnitentibus, & confeſſis, ac Sacra Communione refectis, ſimiliter plenariam omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem.

VII.,, Singulis autem Dominicis, ſeu aliis feſtivis diebus de præcepto relaxandi iis, qui ejus Concionibus interfuerint, decem Annos de injunctis illis, ſeu alias quomodolibet debitis Pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta; eaſdemque Indulgentias ſibi lucrandi.

VIII.,, Singulis ſecundis feriis cujuslibet hebdomadæ Officio novem lectionum non impeditis, vel eis impeditis, die immediate ſequenti celebrandi Miſſam de Requiem in quocumque Altari, etiam portatili (ſi aliter celebrari non poſſit) & per ejus applicationem liberandi Animam alicujus ex pie defunctis dictorum Exercituum ſecundum celebrantis intentionem a Purgatorii pœnis per modum ſuffragii.

IX.,, Deferendi, ſi in locis verſentur, ubi ab Hæreticis, vel Infidelibus periculum ſubſit Sacrilegii, vel irreverentiæ Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum occulte ad Infirmos ſine lumine, illudque ſine eodem in prædictis caſibus retinendi pro iiſdem Infirmis, in loco tamen apto atque decenti.

X.,, Induendi (ſi quandoque in iis partibus degant, per quas propter hæreticorum, vel infidelium inſultus aliter tranſire, vel in illis morari non poſſent) veſtibus ſæcularibus, licet Sacerdotes etiam Regulares fuerint.

XI.,, Benedicendi quæcumque Vaſa, Tabernacula, Veſtimenta, Paramenta, & Ornamenta Eccleſiaſtica, aliaque ad Divinum Cultum pro Servitio eorumdem Exercituum duntaxat neceſſaria, & pertinentia, exceptis tamen iis, in quibus Sacra Unctio adhibenda erit.

XII., Reconciliandi Eccleſias, & Cappellas, ac Cœmeteria, Oratoria quomodolibet polluta in illis partibus, in quibus ipſi Exercitus conſederint, ſi ad Locorum Ordinarios commodus non pateat acceſſus, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antiſtitem, ut moris eſt, benedicta; immo etiam, magna urgente neceſſitate, ut Miſſæ Dominicis, & aliis feſtivis diebus celebrari poſſint, illa etiam a memorato Antiſtite non benedicta.

XIII.,, Præterea idem Cappellano Majori per ſe pariter, vel alium, ſeu alios ab eo ſubdelegandos probos, & idoneos Sacerdotes in foro Eccleſiaſtico verſatos juxta atteſtationem & informationem ab eorum Ordinario, aliiſve perſonis fide dignis per ipſum Cappellanum Majorem deſuper exquirendam omnem, & quamcumque juriſdictionem Eccleſiaſticam exercendi in eos, qui in Exercitibus præfatis pro Sacramentorum adminiſtratione, necnon ſpirituali Animarum Cura, & directione pro tempore inſervient, ſive Clerici, vel Presbyteri Sæculares, ſive quorumvis, etiam Mendicantium, Ordinum Regulares fuerint, perinde ac ſi quoad Clericos ſæculares, eorum veri Præſules, & Paſtores, quoad Regulares vero, illorum Superiores Generales eſſent.

XIV.,, Omneſque Cauſas Eccleſiaſticas, Profanas, Civiles, Criminales, & mixtas inter, ſeu contra præfatas, aliaſque perſonas, in Exercitibus prædictis commorantes ad forum Eccleſiaſticum quovis modo pertinentes, etiam ſummarie, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & forma Judicii, ſola facti veritate inſpecta, audiendi, ac fine debito terminandi, contra inobedientes quoslibet ad Cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas procedendi, illaſque aggravandi, ac etiam ſæpius reaggravandi, auxiliumque Brachii ſæcularis invocandi.

XV.,, Eiſdem inſuper Chriſtifidelibus in dictis Exercitibus degentibus concedendi licentiam Ovis, Caſeo, Butiro, & aliis lacticiniis, ac etiam Carnibus Quadrageſimæ, & aliis anni temporibus, & diebus, quibus eorum eſus eſt prohibitus (feria ſexta, & Sabbatho cujuſlibet hebdomadæ, ac tota majori hebdomada, quoad Carnes exceptis) veſcendi.

XVI.,, Ac demum commutandi, relaxandi, diſpenſandi, & abſolvendi reſpective prout, & in quantum Epiſcopis, Locorum Ordinariis juxta Sacros Canones, & Concilii Tridentini Decreta, id facere licet, ſeu permittitur, quoad vota, juramenta, irregularitates, & Cenſuras Eccleſiaſticas, nempe Excommunicationes, ſuſpenſiones, & interdicta, necnon quoad omiſſionem omnium, ſeu aliquarum ex denunciationibus, quæ Matrimoniis perſonarum ad prædictos Exercitus pertinentium, & cum illis commorantium contrahendis præmitti deberent.

XVII., Ad ſeptennium, ac interim ad noſtrum, & Sedis Apoſtolicæ Beneplacitum Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium tribuimus, & impertimur.

XVIII.,, Volumus autem, ut ii Sacerdotes, quos idem Cappellanus major pro Sacramentis etiam Parochialibus, Militibus, aliiſque perſonis quibuſcumque dictorum Exercituum miniſtrandis, ut præfertur, deputandos duxerit, nullatenus quidem hujuſmodi facultatibus uti valeant erga Milites præſidiarios, qui continuæ Arcium, ſeu aliorum locorum Cuſtodiæ adſcripti ſunt, quos eorumdem locorum Parochis, & Ordinariis in omnibus, & per omnia ſubeſſe debere declaramus, ſed duntaxat erga Milites, & perſonas Exercituum prædictorum ad vagas Belli operationes deſtinatos, tum ubi in actuali expeditione reperiuntur, tum etiam cum in quibuslibet accidentalibus, & temporaneis, ſive hybernis, ſive æſtivis, aut etiam præſidialibus ſtationibus pro tempore detinebuntur, ita tamen ut ſtatim atque iidem Sacerdotes, quos Cappellanus major ſubdelegaverit, ad temporaneas illas ſtationes pervenerint, Litteras Teſtimoniales tam ſuper eorum Sacerdotio, quam ſuper ſua deputatione. ac facultatibus ſibi vigore præſentium conceſſis pro ejuſmodi munere exercendo, Parochis locorum exhibere debeant, quibus viſis, hi non impediant, quominus Miſſam in ſuis Eccleſiis celebrare, ac in vim earumdem facultatum Sacramenta etiam Parochialia miniſtrare valeant.

XIX.,, Quod ſi ex tempore Matrimonium inter perſonas, quarum altera militaris ſit, ſeu ad dictos Exercitus pertineat, ibique occaſione ſtationum præfatarum commoretur, altera vero Parochi loci ſubdita reperiatur, contrahi contingat, eo caſu nec Parochus ſine Sacerdote hujuſmodi, nec viciſſim Sacerdos ſine Parocho celebrationi hujuſmodi Matrimonii aſſiſtat, aut Benedictionem impertiatur; ſed ambo ſimul atque æqualiter ſtolæ emolumenta, ſi quæ licite percipi ſolent, accipiant, & inter ſi dividant.

XX.,, Non obſtantibus Apoſtolicis, ac in Univerſalibus, Provincialibuſque, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus, necnon Ordinum, quorum perſonæ hujuſmodi profeſſæ fuerint, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, & Conſuetudinibus, Privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis, Ordinibus præfatis, vel eorum Superioribus, aut ſingularibus perſonis; quomodolibet conceſſis, ac approbatis, & innovatis; Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & de verbo ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſſe derogamus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

,, Dat. in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis ſub Annulo Piſcatoris die 28. Maji 1745. Pontificatus Noſtri Anno ſexto.

,, D. Card. Paſſioneus.

Regiſtrat. dal Senato per Ordinato delli 4.
,, *Luglio 1746.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE variis nominibus magni Cappellani Regum, tum ejus variis diverſis temporibus juribus conſule, ubi res poſtulat, erudiſſimum *Caraſ. de Cappella Regis cap. 3. & 4. utrobique per tot.*

CAPPILITIUM fictitium. Vide verb. *Coma fictitia per tot.*

CAPITULUM.

Articulus I.

Quoad ea, quæ concernunt Capituli convocationem, ſeu Congregationem.

S U M M A R I U M.

1 *Capituli convocatio eſt facienda juxta ſolitum.*

2 *Capituli convocatio ſpectat ad Majorem, & Digniorem.*

3 *Etiamſi Major, ſeu Dignior non ſit in Ordinibus Sacris conſtitutus, nec votum habeat, adhuc ad eum ſpectat convocare Capitulum, proponere negotia decidenda, & ſuffragia Collegialium votantium colligere.*

4 *Aliquando convocatio Capituli ex conſuetudine poteſt ſpectare alternatim ad duos.*

5 *Per hoc, quod convocatio ſpectet ad Majorem, ſeu Digniorem non eſt refrenatum arbitrium Capitulo illud congregandi.*

6 *Convocator Capituli non tenetur explicare materiam convocationis in ipſa convocatione.*

7 *Pro convocatione Capituli non requiritur licentia Epiſcopi, ſi ſolitum ſit ſine illa congregari.*

8 *Et ubi eſt ſolitum congregari abſque licentia Epiſcopi, is non poteſt, multoque minus ejus Vicarius prohibere abſque juxta cauſſa, ne convocetur Capitulum.*

9 *Secus autem, ſi adſit juſta cauſſa.*

10 *Immo ſi prohibuerit ex juſta cauſſa V. G. ne Capitulum convocetur tempore Divinorum Officiorum, poteſt Epiſcopus etiam ſine Adjunctis procedere ad ſubtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas contra Canonicos habentes Capitulum eo tempore, quo Divina Officia celebrari debent, niſi aliqua cauſſa urgens in aliud tempus differri non patiatur.*

11 *Non poteſt tamen Epiſcopus cogere Canonicos ad ſibi ſignificandum quid tractare velint in Capitulo.*

12 *Quamvis poſſit ipſe Epiſcopus cogere Capitulares ad ſibi exhibendum copiam actorum, ſeu reſolutionum Capitularium.*

13 *Epiſcopus poteſt congregare Capitulum pro caſibus, in quibus juxta Sacros Canones tenetur exquirere ejus votum, vel conſilium, & in aliis caſibus ſpectantibus ad ſui Dignitatem.*

14 *Non poteſt tamen Epiſcopus convocare Capitulum pro actibus Capitularibus, qui ſpectant ad Capitulum, uti Capitulum.*

15 *Vicarius Generalis Epiſcopi, ſive præſente, ſive abſente Epiſcopo, in nullo caſu poteſt convocare Capitulum exemptum.*

16 *Secus autem eſt dicendum de Capitulo non exempto.*

17 *Extante legitima conſuetudine, ut Epiſcopus, ſeu Vicarius interveniat in omnibus Capitulis, etiam quæ fiunt pro re ſpectante ad Capitulum, debet illa ſervari.*

18 *Quamvis tamen ex conſuetudine, ſeu alio Jure ſpeciali Epiſcopus, ſeu Vicarius poſſit intervenire in Capitulis omnibus, non poteſt tamen, nec Epiſcopus, nec Vicarius intervenire, ſi in Capitulo agendum ſit de intereſſe proprio, ſeu ſuorum.*

19 *Et dato, quod Epiſcopus congregaverit Capitulum, & rem propoſuerit; ubi agitur de ſuo, vel ſuorum commodo, debet exire, & relinquere Canonicos de Capitulo ſolos, ut ipſi libere rem diſcutiant.*

20 *Hujuſmodi tamen intereſſe debet eſſe ſpeciale proprium, vel ſuorum, non autem ratione Eccleſiæ, in quo caſu, ſicuti poſſet eſſe Judex Epiſcopus, vel Vicarius, ita pari ratione non ſunt repellendi.*

21 *Ubi autem Epiſcopus, ſeu Vicarius juxta ſolitum, ſeu conſuetudinem Capitulis intervenit, non poteſt ferre ſuffragium.*

22 *Dato autem, quod Epiſcopus, ſeu Vicarius eſſet Canonicus; tunc poſſet quidem ferre ſuffragium, ſed unicum tantum uti Canonicus.*

23 *Epiſcopus in caſibus, in quibus convocat Capitulum, debet in eo præſidere cum omnibus prærogativis.*

24 *Epiſcopus interveniens Capitulo non illud congregando, ſeu convocando pro rebus ad ſuam Dignitatem pertinentibus, ſed ſolum ratione conſuetudinis interveniens Capitulis, quæ congregantur a Capite Capituli, pro rebus & negotiis ipſius Capituli habet præeminentiam loci, & prærogativas Horologii, & Tintinnabuli.*

25 *In actibus vero concomitantibus ipſum Capitulum, tales prærogativæ ſpectant ad Caput Capituli, & non ad Epiſcopum, niſi etiam actus præfati ex conſuetudine ſpectent ad Epiſcopum.*

26 *Epiſcopus, qui eſt Canonicus, ſive in Eccleſia ſua propria Diœceſis, ſive in Eccleſia aliena Diœceſis, ſive in Eccleſia exempta, non poteſt uti Canonicus convocare Capitulum, vota recipere, & ſimilia, ſed hæc ſpectant ad caput Capituli.*

27 *Epiſcopus autem, & Titularis, licet interveniat Capitulo, & aliis functionibus Capitularibus, uti Canonicus, habet præcedentiam, & præeminentiam ſuper omnes Canonicos, & Dignitates.*

28 *Capitulum convocari, ſeu celebrari debet in Eccleſia, & loco ad hoc determinato.*

29 *Nec Epiſcopus poteſt domi ſuæ illud convocare, ſed ad aulam Capitularem, ubi antea ſolitum fuit convenire.*

30 *Poteſt tamen Capitulum ad alium locum transferri, & convocari, quando non poteſt convenire in Eccleſia, vel loco Capitulari.*

31 *Et inter alias juſtas cauſſas transferrendi Capitulum ad alium locum, juſta cauſſa eſt repulſio Epiſcopi ab ingreſſu in Civitatem, vel rebellio contra ipſum Epiſcopum.*

32 *Capitula, ſeu Tractatus, & Congregationes, ac actus Capitulares per Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum fieri non debent eo tempore, quo celebrantur Divina Officia.*

Capituli convocatio eſt facienda juxta ſolitum, Pi- 1
gnatelli. *tom.* 1. *conſult.* 43. Paſſerin. *cap.* 10. *de election.*
num. 49. Gonzalez *in lib. Decret. cap. unico de Syndico n.*
9. Rota *deciſ.* 1247. *num.* 1. *coram Seraphin. & deciſ.* 295.
coram Puteo lib. 3. Capituli convocatio ſpectat ad Majo- 2
rem, & Digniorem; Innocent. & Hoſtienſ. *in cap.* 1. *de*
Majorit. & Obedient. Fagn. *in cap. Ut Abbates, de ætate, &*
qualitate num. 24. Barboſ. *de Canonic. cap.* 35. *num.* 1. *&*
ſequent. Sac. Congr. Concil. in Bononien. 26. *Junii* 1683. *in*
Lunen. Sarzanen. 12. *Martii* 1695 *in reſpon. ad tertium, &* 3
Sac. Congreg. Rit. in Neapolitana 25. *Januarii* 1698. *in reſ-*
ponſione ad quintum. Etiamſi Major, ſeu Dignior non ſit
in Ordinibus Sacris, conſtitutus, nec votum habeat, ad-
huc ad eum ſpectat convocare Capitulum, proponere ne-
gotia decidenda, & ſuffragia Collegialium votantium col-
ligere, cum iſte ſit actus juriſdictionis, qui competit Præ-
ſidenti etiam in Sacris non conſtituto ratione ſuperiori-
tatis; Ita deciſum fuiſſe *a Sac. Cong.* refert Garzias, *de*
Benef. part. 3. *cap.* 4. *num.* 26. & tenent Barboſa *de Canonic.*
cap. 35. *num.* 2. Nicol. *Lucubr. Canon. lib.* 1. *tit.* 14. *de*
ætate, & qualit. num. 7. *limit.* 3. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4.
formul. 4. *num.* 24. Petra *tit.* 1. *in Conſtit.* 1. *comment.* 4
Divi Leonis ſect. 2. *num.* 46. Aliquando tamen convocatio
Capituli ex conſuetudine poteſt ſpectare alternatim ad
duos, ut declaravit *Sac. Cong. Epiſcop. die* 3. *Februarii* 1623.
fol. 11. ad Archidiaconum Syracuſanum ſpectare convo-
care Capitulum, & aperire Litteras Capitulares alternis 5
vicibus cum Decano. Per hoc tamen, quod convocatio
ſpectet ad Majorem, ſeu Digniorem, non eſt reſrenatum
arbitrium Capitulo illud congregandi; Abbas *in capit. Cum*
nobis, de election. num. 9. *ad textum in cap.* 1. *de his, quæ*
fiunt a majori parte Capituli; Petra *loc. citat. num.* 47. Nam;
renuente Majore, ſeu Digniore convocare Capitulum,
poſſunt alii Capitulares vel illum cogere ad convocatio-
nem faciendam mandato Superiori legitimi, ut advertit
Abb. *loc. cit. num.* 4. *verſ. Ut ex hoc,* & Rota *in Hiſpalen.*
juris præſidendi in Capitulo 2. *Julii* 1700. *coram D. dell' Olmo;*
vel ſi facta debita requiſitione ipſi majori, ſeu Capiti Ca-
pituli, adhuc renuat illud congregare, poteſt fieri convo-
catio a ſubſequenti in gradu, ut cenſuit Rota *in Gerund.*
ſup. dubiis juris præſidendi in Capitulo 14. *Junii* 1692. *coram*
D. Priolo. Convocator Capituli non tenetur explicare ma- 6
teriam convocationis in ipſa convocatione, ut declaravit
Sacr. Cong. Concil. in Lunen. Sarzanen. 12. *Martii* 1655. *ad*
quartum, quia poſſent petere dilationem in Capitulo ad
conſulto reſpondendum, in hac tamen materia debet at-
tendi ſolitum, quo alterato poterunt ſemper Vocales a-
ctum irritare, ut advertunt Paſſerin. *cap.* 10. *de election.*
num. 49. Petra *loc. cit. n.* 45. *& alii.*

Pro convocatione Capituli non requiritur licentia Epi- 7
ſcopi, ſi ſolitum ſit ſine illa congregari; *Sac. Congr. Epiſcopor.*
in Brunduſina 17. *Januarii* 1584. ibi: *La Sacra Congregatione*
ha riſoluto, che il Capitolo ſia libero di congregarſi quando vuo-
le, purchè non ſia in pregiudizio del Culto Divino; onde non ſi
puol obbligar a domandar licenza. Et *in Nerito* ca. 20. *Augu-* 8
ſti 1601. ibi: *Eſſendo il Capitolo in poſſeſſo d'adunarſi ſenza li-*
cenza del Veſcovo, e del Vicario, non ſi dee in ciò fare altra no-
vità. Barboſa *de Canon. cap.* 35. *n.* 3. Pignatell. *tom.* 4. *conſult.*
154. Et ubi eſt ſolitum congregari abſque licentia Epiſcopi,
is non poteſt, multoque minus ejus Vicarius, prohibere
abſque juſta cauſa, ne convocetur Capitulum; *Sac. Cong. E-*
piſcop. in Rheginenſ. 4. *Junii* 1602. Secus autem, ſi adſit juſta 9
cauſa: *Eadem Sac. Cong. Epiſcop. in Amerina* 13. *Septembris*
1641. Immo ſi prohibuerit ex juſta cauſa v. g. ne Capi-
tulum convocetur tempore Divinorum Officiorum, po- 10
teſt Epiſcopus etiam ſine Adjunctis procedere ad ſubtra-
ctionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas contra
Canonicos habentes Capitulum eo tempore, quo Divina
Officia celebrari debent, niſi cauſa aliqua urgens in aliud
tempus differri non patiatur. *Sacr. Cong. Concil. in Oriolen.* 27.
Martii 1632. *ad* 11. Non poteſt tamen Epiſcopus cogere 11

Canonicos ad ſibi ſignificandum, quid tractare velint in Capitulo; *Sac. Cong. Epiſcopor. in Andrien. 25. Februarii*
12 1603. Quamvis poſſit ipſe Epiſcopus cogere Capitulares ad ſibi exhibendam copiam actorum, ſeu reſolutionum Capitularium, ut cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. 6. Martii & 22. Aprilis* 1596. Et ratio eſt, quia cura eſt Epiſcopi ſuperintendere, ne fiant a Capitulo reſolutiones Juri contrariæ; Fermoſin. *de Cap. Sede Vacant. tract. 3. quæſt. 6. num.* 15. Barboſa *de Canonic. cap. 35. num.* 6. Petra *loc. cit. num.* 35.; & late Rota *in Gerunden. juriſdictionis ſuper exhibitione reſolutionum Capitularium 12. Junii 1702. coram Priolo*; ubi ampliatur etiam ad Vicarium Capitularem Sede Vacante, cum ad ipſum devolvatur Juriſdictio Epiſcopi.

13 Epiſcopus poteſt congregare Capitulum pro caſibus, in quibus juxta Sacros Canones tenetur exquirere ejus votum, vel conſilium, & in aliis caſibus ſpectantibus ad ſui Dignitatem; Barboſa *de Canonic. cap. 45. num.* 7. Fagnan. *cap. Cum ex injuncto. n. 26. & ſequent. de novi operis nunciatione*, & conſonat diſpoſitio *Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.* ibi: *Quod ſi aliquid Canonicis ad deliberandum proponant, nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant*. Non poteſt tamen Epiſcopus convocare Capitulum pro actibus Capitularibus, qui ſpectant ad Capitulum, uti Capitulum, quia pro
14 rebus ſpectantibus ad ipſum ſolum Capitulum remanet illæſa, & intacta ſua juriſdictio; ut poſt prædicta verba, quibus aperte demonſtratur ad quæ ſe extendat hæc poteſtas Epiſcoporum, ſic expreſſe addit Tridentinum Concilium: *Ceteris autem in rebus, Capituli juriſdictio, & poteſtas, ſi qua eis competit, & bonorum adminiſtratio ſalva, & intacta omnino relinquatur*. Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. allegat.*
15 73. *num. 17. verſ. Si Epiſcopus*, Petra *loc. cit. num.* 50. Vicarius Generalis Epiſcopi, ſive præſente, ſive abſente Epiſcopo, in nullo caſu poteſt convocare Capitulum exemptum, cum expreſſe hoc reperiatur exceptum *a Concilio Trident. ſeſſ. 25. cap. 6. de reformat.* ibi: *Nec ad id Vicarius*
16 *Epiſcopi admittatur*, eſt intelligendus, ſi Capitulum ſit exemptum, prout deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg.* refert Sbrozz. *in addit. ad ſumm. tract. de Offic. Vicarii lib. 3. quæſt.* 30. & poſt eum tenent Barboſa *in citat. cap. 6. ſeſſ. 25. Tridentini num.* 48. Fagnan. *in cit. cap. Cum injuncto, num.* 28. Petra *loc. cit. num.* 52. Et ratio diverſitatis eſt, quia in Capitulis exemptis, facultas convocandi tribuitur a Tridentino *loc. cit.* ſolum Epiſcopo cum expreſſa excluſione Vicarii, ut patet per *cit. verba*: *Nec ad id Vicarius Epiſcopi admittatur*. In reliquis vero Capitulis non exemptis non eſt neceſſaria talis facultas, quia eam habet ex Jure communi, quamque communicat Vicario, qui proinde habet juriſdictionem in Capitulo, & ſic poteſt Capitulum convocare juſta exiſtente cauſa in iis negotiis, in quibus juxta ſuas facultates Judex eſſe poteſt.

17 Extante legitima conſuetudine, ut Epiſcopus, ſeu Vicarius interveniat in omnibus Capitulis, etiam quæ fiunt pro re ſpectante ad Capitulum, debet illa ſervari; Sbrozz. *de Vicario quæſt. 30. num.* 25. Petra *loc. cit. num.* 56. Pignatell. *tom. 4. conſult. 154. n.* 6. ubi refert, talem conſuetudinem extare Mediolani, & ſic ibi deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Epiſcop. 2. Junii* 1591. Unde etiam *Sacr Cong. Concil.* cenſuit, *per cap. 6. ſeſſ. 25. §. abſente vero Epiſcopo*, non obſtare quominus Vicarius Archiepiſcopi Mediolanenſis poſſit intervenire in Capitulo, ac in eo ſedere, ſi talis facultas ei ante Concilium, vel conſtitutione, vel conſuetudine, vel alio quocumque modo legitime competebat juxta dictum Decretum in fine, præſertim ſi ipſum Capitulum nullo exemptionis, aut ſpeciali Jure tuentur adverſus omnimodam ſubjectionem Archiepiſcopi. Quæ quidem declaratio fuit diſcuſſa *a Sacra Cong. Epiſcop. 5. Maji* 1587. his verbis: *Sacra Congregatio ſuper Epiſcopos decrevit, Vicarium Archiepiſcopi Mediolanenſis Capitulis Eccleſiæ Metropolitanæ, & negotiorum Capitularium tractationi, & expeditioni intereſſe valere, & primum ſedem habere juxta Decretum Conc. Provincialis*
18 *tertii*. Quamvis tamen ex conſuetudine, ſeu alio Jure ſpeciali, Epiſcopus, ſeu Vicarius poſſit intervenire in Capitulis omnibus, non poteſt tamen nec Epiſcopus, nec Vicarius intervenire, ſi in Capitulo agendum ſit de intereſſe proprio, ſeu ſuorum, *ut ex Sac. Cong. Concilii.* concludit Pignatell. *loc. cit. num.* 6. Barboſ. *cit. cap. 35. num.* 8. Rota in Gerunden. *Juriſdictionis ſuper exhibitione reſolutionum Capitularium* 12 Junii
19 1703. *§. pro utroque, coram Domino Priolo*. Et dato, quod Epiſcopus, vel Vicarius congregaverit Capitulum, & rem propoſuerit; ubi agitur de ſuo, vel ſuorum commodo, debet exire, & relinquere Canonicos de Capitulo ſolos, ut ipſi libere rem diſcutiant, & determinent; Vener. *in Examine Epiſcop. lib. 4. cap. 17. num. 37. cum ſeq.* Gallet *in Margarita caſuum conſcientiæ verb. Epiſcopus*, Barboſ. *de Canon. cap. 35. num.* 9. Rota *in Hiſpalenſ. Juris præſi-*
20 *dendi in Capitulo 2. Julii 1700. §. Similiter, coram D. Olmo*. Hujuſmodi tamen intereſſe debet eſſe ſpeciale proprium, vel ſuorum; non autem ratione Eccleſiæ; in quo caſu, ſicuti poſſet eſſe Judex Epiſcopus, vel Vicarius, ita pari ratione non ſunt repellendi, ut pluries cenſuit *Sacra Congregatio Conc. In lib. enim Card. Alciati fol.* 1270. ita habetur: *Tertio, an ſub illis verbis Sacra Concil. dict. cap. 6.* nec agatur de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, *cum comprehendantur ea, quæ concernunt Eccleſiam, ut ſi agatur generaliter; An Epiſcopo ſit ſerviendum celebranti? Sacr. Cong* reſpondit, *non comprehendi*. Et *ead. Sacr. Cong. Conc. in Turritana 14. Junii* 1651. reſpondit: *Locum Aulæ Archiepiſcopalis non eſſe immutandum, ſed quando agendum de intereſſe privato ipſius Archiepiſcopi, ipſum, & ejus Vicarium abſtinendum ab intereſſentia in Capitulo*, & Rota *in cit. Gerund. §. finali*. Ubi autem Epiſcopus, ſeu Vi- 21
carius juxta ſolitum, ſeu conſuetudinem Capitulis intervenit, non poteſt ferre ſuffragium, quia hoc ferre ſpectat tantum ad illos de Capitulo, ut decrevit *Sac. Cong. Conc. apud Cardin. Alciatum, in cujus lib. fol.* 1269. ſic adnotatur: *Cum dubitaretur ab Epiſcopo Gadicen. An cum ipſe ex Decreto Sac. Concil. cap. 6. ſeſſ. 25. Capitulum convocat, habeat tamen in eo votum? Sac. Cong. cenſuit. non habere, neque ex Jure, neque ex Concilio*; & ſic cenſuit *ead. Sacra Congreg. etiam in Aprutina 31. Julii* 1694. denegando Vicario Jus dicti Suffragii, & ſic etiam ſenſit Rota *in dict. Hiſpalend. Juris præſidendi in Capitulo §. Prout*. Dato au- 22
tem, quod Epiſcopus, ſeu Vicarius eſſet Canonicus, tunc poſſet quidem ferre ſuffragium, ſed unicum tantum, uti Canonicus eſſet pars ipſius Capituli; Gratian. *Diſceptat.* 106. *n. 5. & ſeq.* Lotter. *de re Beneſic. lib. 1. q. 19. num.* 104. & 105. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. allegat. 73. num.* 17. & 12. Petra. *loc. cit. num.* 19. & plene Rota *part. 12. recent. deciſ. 278. n. 1. & 2. & prius deciſ. 156. num. 17. & ſeq. ead part.* 12.

Epiſcopus in caſibus, in quibus convocat Capitulum, 23
debet in eo præſidere cum omnibus prærogativis: Cum enim ſit in Capitulo uti caput, debet ipſe retinere primam Sedem, & præeminentiam horologii, vota recipere, negotia proponere, ac alia peragere, quæ neceſſaria ſunt; *Trident. ſeſſ. 25. cap. 6. de reform.* ibi: *Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum Dignitati par eſt, eiſque in Choro, & in Capitulo, in Proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima Sedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas*. Rota *in Gerunden. Juriſdictionis ſuper Jure præſidendi in Capitulo 14. Junii 1702. coram Priolo; & Hiſpalen. Juris præſidendi in Capitulo 2. Junii 1700. per tot.* ubi late examinatur Articulus etiam in Capitulo exempto *coram D. dell' Olmo*.
Epiſcopus interveniens Capitulo non illud congregando ſeu 24
convocando pro rebus ad ſuam Dignitatem pertinentibus, ſed ſolum ratione conſuetudinis interveniens Capitulis, quæ congregantur a Capite Capituli pro rebus, & negotiis ipſius Capituli, habet præeminentiam loci & prærogativas Horologii, & Tintinnabuli, quia etiam ibi intervenit uti Epiſcopus & incongruum videtur, ut ſubſit alteri, cum Caput Capituli ſit inferior Epiſcopo; Sarav. *de Adjunctis q. 1. num.* 7. Ceccoper. *Lucubrat. Canonic. lib. 4. num.* 133. Lotter. *de re Beneſic. lib. 1. q. 16. num.* 65.
Petra *loc. cit. n.* 66. In actibus vero concomitantibus ip- 25
ſum Capitulum, nempe convocatione, votorum receptione, ac ſimilibus, tales prærogativæ ſpectant ad Caput Capituli, & non ad Epiſcopum, niſi etiam actus præfati ex conſuetudine ſpectent ad Epiſcopum, quia Epiſcopus ibi non intervenit uti conſtituens unicum Corpus Myſticum cum ejus Capitulo pro explendis actibus, qui opus habeant unione dicti Corporis myſtici, ſed dicti actus pro rebus Capituli explentur per Corpus Capituli ſine Epiſcopo, quia uti Canonicus, qui potius intervenit ibi ut Judex, ne aliquid agatur contra Jus. Et ſic videtur recte ſentire Rota *in d. Hiſpalen. Juris præſidendi in Capitulo 2. Julii 1700. §. Minuſque urget*, Petra *loc. cit. n.* 66. Epiſco- 26
pus, qui eſt Canonicus ſive in Eccleſia ſuæ propriæ Diœceſis, ſive in Eccleſia alienæ Diœceſis, ſive in Eccleſia exempta, non poteſt uti Canonicus convocare Capitulum, vota recipere & ſimilia, ſed hæc ſpectant ad Caput Capituli, quia Epiſcopus, ut Canonicus, eſt pars Capituli, Epiſcopus autem, etiam Titularis, licet interveniat Ca- 27
pitulo, & aliis functionibus Capitularibus, uti Canonicus, habet præcedentiam, & præeminentiam ſuper omnes Canonicos, & Dignitates; Rota *in Aſturicen. præeminentiarum 2. Junii 1704. §. Sentiebant, & §. Tertius, coram D. Anſaldo, & Sac. Cong. Rit. in Neapolitana*, ut refert *Card. de Luca diſc. 41. de præeminentiis, in Ruthen. 24. Septemb.* 1605. *in Compoſtellana 11. Julii 1617. & in Calagurritana 13. Novemb.* 1621. *Vid. verb. Canonicus art. 7. num.* 45. Et ratio eſt, quia præcedentia, ſeu præeminentia loci, ac hujuſmodi, ſunt inſeparabiles a Dignitate Epiſcopali, quæ ſupereminet tali Capitulo; & per hoc, ut recte advertit Hieronymus Veneto *in Examine Epiſcopor. lib. 4. cap. 29. num.* 22. & cum ipſo Barboſ. *de Canonic. cap. 36. num.* 6. & Petra *loc. cit. num.* 78. debet Præfectus Capituli, quando proponit, petere cum debita urbanitate licentiam ab Epiſcopo, illum ſalutando.

Capitulum convocari, ſeu celebrari debet in Eccleſia, 28
& loco ad hoc determinato; *Cap. Quod ſicut 28. de election. & Gloſſ. ibi Conſtitutiones, Cap. Qua fronte 25. de appellat. & ibi Gloſſ. verb. Canonicum, cap. in nomine Domini 1. diſt. 23. cap. Præceptum 6. qu. 2. cauſ.* 2. Fagnan. *in cap. Cum ex injuncto 2. de novi operis nunciat. n. 17. cum multis ibi citat.* Nec Epiſcopus poteſt domi ſuæ illud convocare, ſed ad aulam Capitularem, ubi antea ſolitum fuit Capitu-

lum

lum convenire; *Sacr. Cong. Conc. in Placentina*, ubi refert
Fagnan. *loc. cit. n.* 18. propoſito dubio: An Epiſcopus vo-
lens aliquid in Capitulo proponere *juxta cap.* 6. *ſeſſ.* 25.
teneatur accedere ad Eccleſiam, & locum ſolitum de-
putari; an vero illud in ædibus propriis convocare poſſit? Sa-
cr. Congreg. prius reſpondit, quod quando Epiſcopus vult
aliquid proponere Canonicis ad deliberandum, nec de re
ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agitur, ſolus
Epiſcopus privative ad quoſcumque poteſt convocare, id-
que in domibus ſuis; Poſtea vero auditis utriuſque ratio-
nibus, partiumque Advocatis, & Procuratoribus, ab o-
mnibus in hanc ſententiam itum eſt, ut Epiſcopus non
poſſit domi ſuæ Capitulum convocare, ſed ad aulam Capitu-
larem, in qua antea ſemper ſolitum fuit Capitulum con-
30 venire. Poteſt tamen Capitulum ad alium locum transfer-
ri, & convocari, quando non poteſt tuto convenire in
Eccleſia, vel loco Capitulari, ut patet *in cap. In nomine
Domini* 2. *diſt.* 23. his verbis circa medium: *Quod ſupra-
vorum, atque iniquorum hominum, ita perverſitas inva-
luerit, ut pura, ſincera, atque gratuita fieri in Urbe non
poſſit electio, Cardinales Epiſcopi cum Religioſis Clericis Ca-
tholicisque Laicis licet paucis, Jus poteſtatis obtineant eli-
gere Apoſtolicæ Sedis Pontificem, ubi congruere viderint*;
Et ibi notat Gloſſ. *in verb. Fieri in Urbe*, Fagnan. *loc.
31 cit. num.* 21. Et inter alias juſtas cauſas transferendi Ca-
pitulum ad alium locum, juſta cauſa eſt repulſio Epiſcopi ab
ingreſſu in Civitatem, vel rebellio contra ipſum Epiſcopum;
ut ex cauſa rebellionis contra Epiſcopum Leodienſem fuit
conceſſa facultas transferendi ipſum Capitulum ad alium
locum idoneum, & tutum in dicta Diœceſi Leodienſi con-
ſtitutum, de quo Epiſcopo, & Capitulo expedire videbi-
tur; Sic conceſſit Clemens VI. in Conſtitut. incipient.
*Eccleſiis, Dat. Avenione Kalendis Maji anno ſexto ſui
Pontificatus*; Et confirmavit Innocentius XI. in Conſtitut.
incipient. *Cum alias, Dat. Romæ* 24. *Junii* 1649. *anno
quinto ſui Pontificatus*: ut videre eſt apud Fagnan. *in cap.
Cum ex injuncto* 2. *de nov. oper. nunt. n.* 55. & 56. Et ra-
tio eſt, quia ut expreſſe dicitur *in cap. Non decet* 1. *diſt.* 12.
*Non decet a Capite membra diſcedere, ſed juxta Scripturæ
teſtimonium Caput ſequantur*. Caput autem Epiſcopus &
membra ſunt Canonici; *Cap. Novit* 4. *de his, quæ fiunt
a Prælato*, ibi: *Novit tuæ diſcretionis prudentia, quali-
ter tu, & fratres tui unum Corpus ſitis; ita quod tu Ca-
put, & illi membra eſſe probentur, unde non decet, te
omiſſis membris aliorum conſilio in Eccleſiæ tuæ negotiis
uti*. Quare cum ob impedimentum ei illatum Epiſcopus
nequiverit ad ſuam Cathedralem Eccleſiam ſe conferre,
ibique Canonicorum conſilium exquirere pro negotiis Ec-
cleſiæ expediendis, neceſſe eſt, ut poſſit alio eos convo-
care, ut juxta cit. Canon. *Membra caput ſuum ſequantur*,
ne cogatur Epiſcopus, *omiſſis membris aliorum conſilio uti
in negotiis ſuæ Eccleſiæ*.
32 Capitula, ſeu Tractatus, & Congregationes, ac Actus
Capitulares per Canonicos Cathedralium, & Collegiata-
rum Eccleſiarum fieri non debent eo tempore, quo cele-
brantur Divina Officia, ut reſcripſit *Sacr. Rit. Congrega-
tio Archiepiſcopo Ulyſſiponen.* his verbis: *Sacra Congregatio
Rituum viſo, & perpenſo memoriali pro parte dimidio-
rum Canonicorum Quaternariorum Eccleſiæ Ulyſſiponenſ. ei-
dem Sacræ Congregationi porrecto, declaravit Capitula,
ſeu Tractatus, & Congregationes, ac actus Capitulares per
Canonicos Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum pe-
ractis divinis Officiis, & præſertim Miſſa majori, ne Di-
vinus Cultus propter Miniſtrorum ſubtractionem minua-
tur, habendos eſſe. Quod ſi dum Miſſa, & alia Divina
Officia celebrantur, aut Horæ Canonicæ recitantur, Capi-
tula habere voluerint, niſi forte evidens neceſſitas id po-
ſtulaverit, ejus Horæ, in qua id commiſerint, quotidia-
nas Diſtributiones minime lucrari debere cenſuit ſub die* 17.
Novembris 1600. Et ſic etiam cenſuit *Sacr. Congregat. in
Oriolen.* 27. *Martii* 1632. in reſponſione *ad* 11. *ubi reſ-
pondit. Capitulum non eſſe habendum eo tempore, quo Di-
vina Officia celebrari debent, niſi cauſa aliqua urgens in
aliud tempus differre non patiatur. Quod ſi ſecus fiat,
Canonicos nunquam lucrari diſtributiones quotidianas pro il-
lis horis, quibus Divinis non interfuerint, & eo caſu Epi-
ſcopum poſſe ſine Conjudicibus contra Canonicos procedere ad
ſubtractionem fructuum, & ad mulctas ab eo impoſitas*.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, definiente *Bohemer.
in Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. §. 7. eſt *Collegium ſub Epi-
ſcopo quidem, ſed ſeparatum corpus, tamen ſub directione
Præpoſiti, & Decani conſtituens, & peculiaribus ſuis ju-
ribus gaudens, Epiſcopo in adjutorium datum, & de regi-
mine Eccleſiaſtico participans, conſtans ex iis, qui vel ra-
2 tione præbendæ ſuæ, vel alias de conſuetudine votum,
3 ſeſſionemque in Capitulo acceperunt*. Quod olim Presbyte-
rium, id Capitulum ſibi hodie vindicat. De origine vero
Capitulorum, adiſis eumdem *Bohemerum in Decretal. dict.
lib.* 3. *dict. tit.* 9. *a* §. 2. *ad plur. ſequent.* tum *Roſcand
de la Combe verb. Capitulum ſect.* 1. *per tot.*
4 Ut autem Capitulum jure ſuo expleat negotia, quatuor
hæc concurrant, oportet. I. Ut ſit legitime congrega-
tum. II. Ut vocentur omnes, qui vocem in Capitulo ha-
bent, vel de præſenti habere poſſunt. III. Ut negotia ca-
pitulariter expediantur. IV. Ut major pars conſenſum
ſuum interponat.
Quod attinet ad primum requiſitum, Capitulum ut le- 5
gitime convocetur, haberi debet ratio *Perſonarum*, ideſt
Convocantium, *modi, loci, & temporis*. Convocat Capi- 6
tulum Epiſcopus, vel Decanus. Epiſcopus convocat in 7
negotiis, quæ peragi debent cum conſenſu, vel conſilio
Capituli, vel alias conjunctim ad Epiſcopum, & Capitu- 8
lum pertinent. In ceteris negotiis Decanus convocat Ca- 9
pitulum, vel tempore ſtato, vel extraordinario pro re
nata, eoque deficiente Senior, ut plurimum, niſi aliter 10
ea in Eccleſia obtinuerit; *Bohemer. in Decretal. lib.* 3. *tit.*
11. §. 3. ubi quod convocante Decano Capitulum haud
opus eſt licentia Epiſcopi; *Louvrex diſſert. Canon.* 17.
num. 1. *& plur. ſequent.*
De modo convocandi Capitulum nihil in jure ſtatutum 11
eſt. Quocirca retineri debet modus ille, qui in Eccleſia, 12
de qua agitur, invaluit. Alibi enim fit convocatio per 13
ſonum campanæ, alibi per literas, alibi viva voce. Quod 14
vero attinet ad abſentes, ii neceſſario convocandi ſunt
per litteras, vel per Nuncium: *Paſſerin. de elect. Canon.
cap.* 11. *fere per tot.*
Locus Capituli ſolet eſſe certus, ac determinatus. Epi- 15
ſcopus tamen poteſt Capitulum in aula ſua convocare, 16
niſi controverſiam cum ipſo Capitulo habeat; *Fermoſin.
de Poteſt. Capitul. Sede vacante tract.* 3. *quæſt.* 6. *nu.* 12. 17
Verum ſi alibi, modo in loco honeſto, convocatum ſit
Capitulum, nequit actus hoc nomine impugnari, quod
Capitulum non ſit convocatum in loco conſueto; *Cardi-
nal. de Luc. de Regular. diſcurſ.* 15. *nu.* 12. *Paſſerin. de
elect. Canon. cap.* 12. *n.* 12. *& ſequent.*
Demum tempore conſueto convocari debet Capitulum, 18
non eo tamen, quo divina celebrantur, alias Capitulares
impune non comparent; *Leuren. For. Beneficial. tom.* 1.
quæſt. 220. *num.* 5.
Quod concernit ſecundum requiſitum, vocem in Capi- 19
tulo habent, adeoque ſunt convocandi, qui nomine Ca-
pituli veniunt, & ſic regulariter ſoli Canonici; nam non- 20
niſi Canonici veniunt nomine Capituli, ipſumque conſti-
tuunt; *Bohemer. in Decretal. lib.* 3. *tit.* 11. §. 6. Hinc ſe- 21
quitur, Dignitates convocari non debere, nam eæ non
dicuntur de Capitulo, niſi vel fundatione, vel conſuetu-
dine aliud obtineant; *Cardinal. de Luc. de Beneficiis di-
ſcurſ.* 46. *num.* 1. *Barboſ. de Canon. cap.* 36. *num.* 14. Idem 22
dicendum eſt de Manſionariis, quippe qui nec de Capi-
tulo dicuntur; *Ayrer in diſſertat. de Beneficiar. aſſiſ.* Con-
fer etiam *Rot. cor. Criſp. deciſ.* 50. *num.* 20. *in Gerunden.
ſervitutum* 23. *Februarii* 1731. §. *Siquidem, coram clar.
mem. Cincio*.
Quinimmo nec omnes Canonici convocandi ſunt, ſed 23
tantum Præbendati, intra numerum, & in ordine ſaltem
Diaconatus conſtituti; *Bohemer. in Decretal. lib.* 3. *tit.* 11.
§. 7. & 8. Num autem Canonici abſentes vocandi ſint? 24
Negatur, exceptis tamen negotiis majoris ponderis, ut
ſunt electio Prælati, receptio Canonicorum, aut Præben-
darum collatio, & ceſſatio a divinis a Capitulo indicen-
da; *Idem Auctor loco citato* §. 9.
Tertium requiſitum eſt, ut negotia Capitulariter expe- 25
diantur. Dicuntur enim negotia expediri Capitulariter,
ſi congregatum ſit Capitulum, audita ſint vota ſingulo-
rum, & deliberatio a Congregatis facta ſit. Neque enim 26
ſinguli extra Congregationem Capitulum conſtituunt, &
ita nec ſingulorum conſenſus extra Capitulum interpoſi-
tus ſufficit in negotiis a Capitulo expediendis, id quod
ex natura Collegiorum fluit; *Cardinal. de Luc. de Bene-
fic. diſcurſ.* 30. *num.* 3. & 5. optime *Louvrex dict. diſſert.
Canon.* 17. *num* 14.
Reſtat, ut diſſeramus de ultimo requiſito, ut major 27
pars Capituli conſenſum ſuum interponat. Id quoque ex
natura omnium Collegiorum & univerſitatum fluit, quum
non eſſet ratio expediendorum negotiorum, niſi majora 28
concluderent. Major tamen pars æſtimari debet non reſ-
pectu partium minorum, ſed totius Capituli, ideſt omnium
Canonicorum intervenientium, & ſuffragium ferentium,
niſi alia ſit conſuetudo; *Louvrex dict. diſſert. Canon.* 17. 29
num. 9. *& ſequent.* Idemque obtinere debere tenet *dictus
Auctor*, ſi Capitulum conſenſerit, ut major pars reſpectu
partium minorum concludat.
Ceterum ſi agatur de negotio Canonicos uti ſingulos 30
concernente, non ſufficit conſenſus majoris partis ſed ſin-
gulorum Canonicorum conſenſus exigitur; *Fagnan. in Cap.
Quum in cunctis fere per tot. de his, quæ fiunt a major.
part. Capitul. Fermoſin. de Poteſtat. Capitul. Sede Vacant.
tract.* 3. *quæſt.* 1. *n.* 5. 15. *& ſequent.*
At quando negotium dici debeat hujus generis, ut con- 31
cernat Canonicos uti ſingulos, omnium optime explicat
Louvrex ſæpe dicta diſſert. Canon. 17. *a num.* 16. *ad plur.
ſequent.* omnino conſulendus, ubi res poſtulat.
Num ad convocationem Capituli extraordinarii debeant 32
Canonici ei, qui jus habet convocandi ipſum Capitulum,
eique præſidendi, negotia pandere, propter quæ convo-
catio illa deſideratur.
De quæſtione hac magna utrinque animorum conten- 33

33 tione diſputatum noviſſime eſt in Rota. At tribunal hoc definivit neceſſe haud habere Canonicos negotia proponenda in Capitulo extraordinario nota facere habenti jus convocandi Capitulum, ipſique præſidendi. Vide Deciſionem in Avenionen. Convocationis Capituli 17. *Martii* 1752. *cor. Emin. Buſſio*.

Articulus II.

Quoad ea, in quibus requiritur conſilium, vel conſenſus Capituli.

SUMMARIUM.

1 *Capituli conſenſus requiritur; Primo in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, quæ ad Cathedralem Eccleſiam pertinent.*

2 *Secundo requiritur Capituli conſenſus in adminiſtratione bonorum, & redituum Eccleſiæ.*

3 *Tertio requiritur Capituli conſenſus in ſuppreſſione Canonicatuum, & Beneficiorum.*

4 *Quarto requiritur Capituli conſenſus in unione unius Eccleſiæ alteri Eccleſiæ, ſeu Dignitati, vel Præbendæ per Epiſcopum facienda.*

5 *Quinto requiritur Capituli conſenſus in caſu, quo diminueretur Eccleſiæ auctoritas.*

6 *Sexto requiritur Capituli conſenſus in omni negotio, quod concernat præjudicium Eccleſiæ Cathedralis.*

7 *Septimo requiritur Capituli conſenſus, ut erigatur Seminarium in ædibus Canonicalibus.*

8 *Octavo requiritur Capituli conſenſus in creatione Canonicorum ſupranumerariorum.*

9 *Nono requiritur Capituli conſenſus, ut vigore Concilii* cap. 7. ſeſſ. 7. de reform. *Curam animarum toti Capitulo Cathedralis incumbentem, per viam unionis perpetuæ in certam perſonam, ſeu Dignitatem ejuſdem Eccleſiæ adnectere poſſit Epiſcopus.*

10 *Decimo conſenſus omnium Canonicorum requiritur in actibus Capituli voluntarii, & ubi agitur de Eccleſiæ præjudicio, nec ſufficit conſenſus majoris partis. Secus vero in actibus neceſſariis, & ubi agitur de ejuſdem Eccleſiæ utilitate.*

11 *Undecimo conſenſus, majoris partis Capituli requiritur in quolibet actu Capitulari.*

12 *Advertendum eſt, quod conſenſus majoris partis ſufficit in iis, quæ ſunt communia pluribus uti univerſis; non autem uti ſingulis.*

13 *Et pariter advertendum eſt, quod ubicumque requiritur conſenſus Capituli, debet præſtari collegialiter, & Capitulo ad id legitime congregato.*

14 *Et circa hoc eſt ultimo advertendum, quod in omnibus caſibus, ubi requiritur conſenſus Capituli, id quod ab Epiſcopo ſine tali conſenſu Capituli factum fuerit, nullius erit roboris, & momenti.*

15 *Capituli conſilium requiritur; Primo in inſtitutionibus, & deſtitutionibus Beneficiorum.*

16 *Secundo requiritur Capituli conſilium in Clericorum Ordinationibus.*

17 *Tertio requiritur Capituli conſilium in diſpenſationibus & confirmationibus.*

18 *Quarto requiritur Capituli conſilium in inquiſitionibus, & condemnationibus Clericorum, & Sacerdotum.*

19 *Quinto in Proceſſionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque ducendis conſilium Capituli eſt requirendum; non autem conſenſus exigendus.*

20 *Sexto conſilium Capituli requirere tenetur Epiſcopus, caſu quo Canonicatus, & Portiones omnes ſuæ Eccleſiæ Cathedralis ex fundatione, aut antiqua conſuetudine, aut ſtatuto, aliquem Ordinem Presbyteratus, vel Diaconatus annexum non habent, ut ſcilicet cum prædicti ſui Capituli conſilio deſignare, & diſtribuere valeat, quibus quiſque Ordo in poſterum debeat eſſe annexus.*

21 *Epiſcopus antequam indicat, & publicet Synodum Diœceſanam, requirere debet ſaltem conſilium Capituli.*

22 *Epiſcopus enim prudens, antequam Decreta Synodi promulget, debet prius in privatis congreſſibus a Viris doctrina, prudentia, & pietate præſtantibus; & deinde ex obligatione a Capitulo collegialiter coadunata conſilium exquirere, licet ſolus poteſtatem legiſlativam habeat, & conſilium ſequi non teneatur,* ad n. 23.

24 *Requiſitio tamen conſilii Capituli facta per edictum ſufficit ad ſuſtinendam validitatem Synodi.*

25 *Capituli conſilium de primo ad ultimum requiri debet in omnibus arduis Eccleſiæ negotiis.*

26 *Eccleſia enim habet Senatum cœtum Presbyterorum, (ideſt Capitulum) ſine quorum conſilio Prælato nihil agere licet.*

27 *At vero fere ubique habetur in plurimis conſuetudo contraria, qua legitima extante, non amplius requiritur ipſius Capituli conſilium:*

1 CApituli conſenſus requiritur. Primo, in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, quæ ad Cathedralem Eccleſiam pertinent; *cap. Sine exceptione* 53. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2.
cap. Ut ſuper §. *fin. de rebus Eccleſ. non alien. cap.* 1. *De his, quæ fiunt a Prælat. Rota in Triventina Beneficii* 12. *Novemb.* 1629. *cor. Criſpo.* Secundo, requiritur Capituli con- 2
ſenſus in adminiſtratione bonorum, & redituum Eccleſiæ; Si enim hæc omnia ſunt communia inter Prælatum, & Capitulum, ad eos ſimul ſpectare debet adminiſtratio; *cap. Novit* 4. *cap. Quanto* 5. *cap. Ea noſcitur* 6. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 183. *num.* 1., *& in Gerunden. adminiſtrationis* 16. *Febr.* 1629. *coram Veroſpio*, *& in eadem* 11. *Decembris* 1630. *coram Coccino Decano*. Tertio, requiritur Capituli 3
conſenſus in ſuppreſſione Canonicatuum, & Beneficiorum, quæ non permittitur Epiſcopo abſque tali conſenſu, & ſine legitima cauſa; *cap. Cum acceſſiſſent, de conſtitut.* ubi Abb. *num.* 4. *&* 9. Felin. *num.* 17. *deciſ.* 45. *n.* 45. & alii paſſim. Quarto, requiritur Capituli conſenſus 4
in unione unius Eccleſiæ alteri Eccleſiæ, ſeu Dignitati, vel Præbendæ per Epiſcopum facienda; *cap. Si Epiſcopus* 72. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *ubi gloſſ. fin. cap. Tua nuper de his, quæ fiunt a Prælat. Clementin. Si una, de rebus Eccleſ. non alien.* Rota *deciſ.* 133. *num.* 2. *par.* 2. *diverſ. & deciſ.* 294. *num.* 17. *part.* 5. *diverſ.* Quinto, requiritur Ca- 5
pituli conſenſus in caſu, quo diminueretur Eccleſiæ auctoritas; *cap. Dilecti* 13. *de Majoritat. & Obedient. Piaſc. in praxi Epiſcop. part.* 2. *quæſt.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. *verſ. Item in caſu.* Sexto, requiritur Capituli conſenſus in omni nego- 6
tio, quod concernat præjudicium Eccleſiæ Cathedralis; *cap. Humilis doctrinæ* 17. *de Majorit. & obedient.* Septimo, 7
requiritur Capituli conſenſus, ut erigatur Seminarium in ædibus Canonicalibus; Seminarium enim ibi erigi non poteſt, niſi de conſenſu Canonicorum, & ita ſeparatum ut Presbyteri, vel Clerici nullam communicationem habeant cum Seminariſtis; *Sac. Congr. Concil. in Mutinenſ.* 3. *Februarii* 1604. Octavo, requiritur Capituli conſenſus 8
in creatione Canonicorum ſupranumerariorum; Nec enim poteſt Epiſcopus auctoritate ordinaria in ſua Eccleſia creare Canonicos ſupranumerarios abſque conſenſu Capituli, & Canonicorum; *Sacr. Congreg. Conc.* 26. *Februarii* 1639. *in una Fulginat.* Nono, requiritur Capituli conſenſus, ut 9
vigore Concil. *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. *de reformat.* Curam animarum toti Capitulo Cathedralis incumbentem, per viam unionis perpetuæ in certam Perſonam, ſeu Dignitatem ejuſdem Eccleſiæ adnectere poſſit Epiſcopus; *Sacr. Congr. Concil. in Compſana* 1. *Julii* 1647. Decimo, conſenſus om- 10
nium Canonicorum requiritur in actibus Capituli voluntariis, & ubi agitur de Eccleſiæ præjudicio, nec ſufficit conſenſus majoris partis; Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 20. *n.* 9. *part.* 16. *deciſ.* 224. *num.* 25. Secus vero in actibus neceſſariis, & ubi agitur de ejuſdem Eccleſiæ utilitate; Rota *part.* 6. *deciſ.* 20. *num* 7. *& ſequent. part.* 16. *deciſ.* 244. *num.* 25. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 171. *num.* 7. Undecimo, 11
conſenſus majoris partis Capituli requiritur in quolibet actu Capitulari; *l.* 3. *& l.* 4. *ff. quod cujuſque univerſ. nom. l. Nominationum* 46. *C. de Decurion. lib.* 10. Rota *part.* 17. *deciſ.* 79. *num.* 10. Unde advertendum eſt, quod conſen- 12
ſus majoris partis ſufficit in iis, quæ ſunt communia pluribus, uti univerſis, non autem uti ſingulis; *cap.* 1. *De his, quæ fiunt a majori parte Capit.* Rota *part.* 17. *deciſ.* 263. *num.* 5. Et pariter advertendum eſt, quod ubicumque re- 13
quiritur conſenſus Capituli, debet præſtari collegialiter, & Capitulo ad id legitime congregato; Rota *part.* 2. *deciſ.* 382. *num.* 3. Et circa hoc eſt ultimo advertendum, quod 14
in omnibus caſibus, ubi requiritur conſenſus Capituli, id quod ab Epiſcopo ſine tali conſenſu Capituli factum fuerit, nullius erit roboris, & momenti; Barboſ. *de Canonicis cap.* 42. *num.* 15. & alii paſſim.

Capituli conſilium requiritur: Primo, in inſtitutionibus, 15
& deſtitutionibus Beneficiorum; *cap. Novit* 4. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli.* Secundo, requiritur 16
Capituli conſilium in Clericorum Ordinationibus *c. Epiſc. ſine conſ.* 6. *diſt.* 24. ibi: *Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet.* Tertio, requiritur Capituli 17
conſilium in diſpenſationibus, & confirmationibus; *cap. Præſentium* 3. *cauſ.* 1. *q.* 5. & ibi Gloſſ. *c. Quanto* 5. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli.* Quarto, 18
requiritur Capituli conſilium in inquiſitionibus, & condemnationibus Clericorum & Sacerdotum; *cap. Si quid vero* 23. *diſt.* 86. & ibi plene *Gloſſ. in verb. Eccleſia cap. Licet Heli* 31. *verſ. nam juxta Canonicas ſanctiones, de Simonia.* Quin- 19
to, in Proceſſionibus edicendis, decernendis, dirigendis, atque deducendis conſilium Capituli eſt requirendum, non autem conſenſus exigendus. *Sac. Cong. Rit. in Elbor.* 28. *Martii* 1628. *& in Comen.* 7. *Febr.* 1632. ubi declaravit ad Epiſcopum pertinere cum Capituli tamen conſilio indicere publicas proceſſiones, & præſcribere quomodo, & quo ſint dirigendæ. Quod per Vicarium Generalem abſente Epiſcopo requirendum quoque eſſe ab eodem Capitulo cenſuit *Ead. Sac. Cong. in Vigilien.* 28. *Sept.* 1630. Sexto, conſi- 20
lium Capituli requirere tenetur Epiſcopus caſu, quo Canonicatus, & Portiones omnes ſuæ Eccleſiæ Cathedralis ex fundatione, aut antiqua conſuetudine, aut ſtatuto aliquem Ordinem Presbyteratus, vel Diaconatus annexum non habent, ut ſcilicet cum prædicti ſui Capituli conſilio deſignare, & deſtribuere valeat, quibus quiſque Ordo in Poſterum debeat eſſe annexus, itaut ſaltem pro dimidia parte

ſint Presbyteri, ceteri vero Diaconi, vel Subdiaconi *Conc.
Trid. ſeſſ. 24. de Reform. c. 12. verſ. Epiſcopus autem*; ubi juſſit
obſervari conſuetudinem illam, quæ habuerit, ut plures,
vel omnes ſint Presbyteri, circa quam Conciliarem diſpo-
ſitionem emanarunt exinde *a Sac. Cong. Conc.* tres ſequen-
tes Deciſiones. Prima eſt: „ Epiſcopus cum conſilio Ca-
„ pituli deſignare debet, quibus Beneficiis, vel Canonica-
„ tibus quiſque Ordo debeat eſſe annexus, non quibus Per-
„ ſonis, vel Canonicis, quia mandavit Synodus Sacros
„ Ordines annecti Canonicatibus ipſis, ut in poſterum per-
„ petua, & continua foret Sacrorum Ordinum aſſignatio,
„ non ipſis perſonis poſſidentibus Canonicatus, ne opus
„ foret ſingulis vicibus nova aſſignatione accedentibus no-
„ vis Canonicis. *Secunda*: Epiſcopus auctoritate dicti De-
„ creti non poteſt imponere omnibus Canonicatibus Or-
„ dinem Presbyterii, ſed duntaxat ſub hoc numero dimi-
„ diæ partis comprehenſis Dignitatibus, vel iis, qui Di-
„ gnitatem obtinent, nam reliqua pars manere poteſt ſo-
„ lis Ordinibus Diaconatus, vel Subdiaconatus obnoxia.
„ *Tertia*: In facienda diſtributione, ſeu deſignatione Sa-
„ crorum Ordinum Epiſcopus tenetur duntaxat adhibere
„ conſilium ſui Capituli, non etiam aſſenſum ejuſdem ex-
„ pectare, quia poteſt etiam invito Capitulo efficere id,
„ quod jud caverit magis expedire. „ Sic ex Sthephan-
Vuemyſ. Barboſa *de Canon. cap. 24. n. 20.*
21 Epiſcopus antequam indicat, & publicet Synodum Diœ-
ceſanam, requirere debet ſaltem conſilium Capituli jux-
ta regulam; *c. Quanto 5. de iis, quæ ſiunt a Prælatis ſine
conſenſu Capituli*. Rota in *Barbaſtren. Juriſdictionis cor. Pam-*
22 *philio 7. Julii* 1585. Epiſcopus enim prudens, antequam De-
creta Synodi promulget, debet prius in privatis congreſ-
ſibus a Viris doctrina, prudentia, & pietate præſtanti-
bus, & deinde ex obligatione a Capitulo collegialiter coa-
dunato conſilium exquirere, licet ſolus poteſtatem legiſ-
lativam ſtatuendi habeat, & conſilium ſequi non tenea-
23 tur. *Sac. Cong. Conc. in Hiſpalen. Synodi 26. Novemb.* 1689. Et
ſic quod Epiſcopus in decernendo, & ſtatuendo ea, quæ
ſibi bene viſa fuerint in Synodo Diœceſana, teneatur re-
quirere conſilium Capituli, non autem illud ſequi in ca-
ſibus in Jure expreſſis, decrevit *ead. Sacr. Cong. in d. Hiſp.*
24 15. *Januarii* 1695. Requiſitio tamen conſilii Capituli facta
per edictum ſufficit ad ſuſtinendam validitatem Synodi,
prout cenſuit *Sac. Cong. Conc. in Oſunen. Synodi 15. Decembr.*
1696., * Concordant omnino, quæ habet Benedictus XIV.
25 de *Synodo Diœceſ. lib. 8. c. 1. per totum*: ibique ſubdit, quod
ſi Epiſcopus Conſtitutiones ſuas inconſulto Capitulo pro-
mulgaverit, illæ profecto, quod ad normam juris non ſint
exactæ, firmitate carent. * De primo ad ultimum Capi-
26 tuli conſilium requiri debet in omnibus arduis Eccleſiæ
negotiis; *cap. Novit 4. c. Quanto 5. c. Paſtoralis 9. de iis quæ*
27 *ſiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*. Eccleſia enim ha-
bet Senatum cœtum Presbyterorum (ideſt Capitulum,)
ſine quorum conſilio Prælato nihil agere licet, ut legitur
in c. Eccleſia habet Senatum 7. cauſ. 16. qu. 1. & facit ad
hoc *Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. de reform. circa finem*, ibi:
Ut merito Eccleſiæ Senatus dici poſſit. Adeoque pro arduis
Eccleſiæ negotiis expediendis eſſet ſemper requirendum
28 hujus Eccleſiaſtici Senatus Conſilium. At vero fere ubique
habetur in plurimis conſuetudo contraria, qua legitime
extante, non amplius requiritur ipſius Capituli conſi-
lium; *textu expreſſo in c. Non eſt 3. de conſuetudine in 6.* ſi-
cuti in aliis quoque, quæ ſupra diximus, contraria præ-
valet conſuetudo; *c. Ex noſcitur 6. de iis, quæ ſiunt a Præ-*
29 *latis ſine conſenſu Capituli*. Et de facto, quod Capitulum
Cathedralis ſubjiciatur Conſtitutionibus Synodalibus aliiſ-
que legibus, etiam per edicta panditis ſine conſilio Capi-
tuli, reſpondit noviſſime *Sac. Cong. Conc. in Gerunden. 19.
Decembr.* 1739. *ad* 3.
30 * Idque procedit, etiamſi Capitulum Cathedralis exem-
ptionem obtineat; Subditur enim legibus Synodalibus in
iis, quæ verſantur circa morum, & diſciplinæ reforma-
tionem, ita declarante S. Congregatione. *De Synodo diœceſ.
lib. 4. cap. 8. §. 7.*

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 ANtiquitus Presbyterium Senatus erat Eccleſiaſticus,
quo cum Epiſcopus peragebat potiora ſuæ Eccleſiæ
2 negotia. In locum Presbyterii ſucceſſit Capitulum, & E-
piſcopo loco Senatus intimi per plura ſæcula fuit in cau-
3 ſis gravioribus, & ſtatum Eccleſiæ concernentibus. Sed
a ſæculo duodecimo, quo Epiſcopi tot ſibi officiales aſſu-
mere cœperunt, decreſcere cœpit auctoritas Capitulorum.
4 Adhuc tamen pro varietate negotiorum debent Epiſcopi
aliquando conſilium, aliquando conſenſum Capitulorum
5 exquirere. Illud ſat eſt, quod Epiſcopi exquirant, quum
6 non obliget: hunc autem Epiſcopi & exquirere & ſequi
regulariter debent; *Bohemer. in decretal. libr. 3. tit. 10. §. 1.
& dub. ſeq.*
7 Conſenſus vero locum ſibi vindicat, ſi vel in jure Ca-
8 nonico, vel in Capitulationibus expreſſe exigatur. In
aliis negotiis gravioribus ſufficit conſilium, niſi conſue-
tudo ab hac etiam neceſſitate Epiſcopum abſolverit, nam
9 non eſſe improbandam hanc conſuetudinem dicitur *in c. 3.
de Conſtitut. in 6.* Conſule *Barboſ. de Canon. c. 42. num. 29.
& ſequent. Fermoſin. de Poteſtat. Cap. Sede Vacant. tract. 2.
q. 1. n. 4.*
Caſus, in quibus Epiſcopus adhibere debet conſenſum 10
Capituli, recenſet *Auctor*, at non omnes extra contro-
verſiam ſunt; Confer *Bohemer. in decretal. lib. 3. tit. 10. a
§. 4. ad fin.*

Articulus III.

Capitulum, quoad ea, quæ ipſum concernunt, & Sede plena, & Sede vacante.

S U M M A R I U M.

1 *Capitulum, Sede plena, ſeu vivente Epiſcopo poteſt etiam ſine conſenſu Epiſcopi condere ſtatuta de his quæ reſpiciunt particularia ipſius Capituli negotia, aut proprios actus Capitulares concernunt circa rectam Ordinationem Eccleſiæ.*

2 *Immo Capitulum poteſt adjicere pœnas hujuſmodi ſtatutis, ad hoc, ut firmius obſerventur; Et ſufficit conſenſus majoris partis Capituli; Talia tamen ſtatuta non obligant Canonicos ſucceſſores; ab Epiſcopo niſi fuerint confirmata.*

3 *Capitulum ex cauſſa publicæ utilitatis poteſt ſtatuta facere contra antiquam Eccleſiæ conſuetudinem, etiam de ea non facta mentione.*

4 *Etiamſi conſuetudo foveat utilitatem publicam, & ſtatutum ſit nutritivum utilitatis privatæ ipſorum ſtatuentium, dummodo tamen hoc faciant ex rationabili cauſſa.*

5 *Et dummodo principaliter, & directe concernat utilitatem Eccleſiæ, & ſolum ſecundario, & indirecte privatum commodum ſingulorum Canonicorum, & fiat de Epiſcopi conſenſu.*

6 *Ut autem valeant ſtatuta a Capitulo condita, quatuor potiſſimum requiruntur conditiones, quæ aſſignantur.*

7 *Capitulum, vivente Epiſcopo, non poteſt facere ſtatuta, quæ obligent extraneos, ſive totam Diœceſim.*

8 *Nec etiam condere poteſt ſtatuta circa ea, quæ tangunt communem ſtatum Eccleſiæ, ſive Epiſcopatus, ejuſque Jura, vel alia negotia ardua ſine conſenſu Epiſcopi.*

9 *Nec etiam poteſt Capitulum condere ſtatuta Juri communi contraria, etiam interveniente conſenſu Epiſcopi.*

10 *Nec etiam poteſt Capitulum ſtatuere cum conſenſu Epiſcopi, quod deſcendentes ex genere infecto, cæteroquin tamen digni, non admittantur ad Beneficia Eccleſiaſtica.*

11 *Nec etiam poteſt Capitulum ſtatuere, ut non admittantur Canonici, niſi probata nobilitate.*

12 *Nec etiam poteſt Capitulum ſtatuere, ut capiens poſſeſſionem Canonicatus, aut Beneficii, teneatur aliquid ſolvere convertendum in commodum aliorum Canonicorum, & Beneficiatorum.*

13 *Capitulo poteſt competere Jus conferendi Beneficia, etiam privative ad Epiſcopum.*

14 *Ad Capitulum, Epiſcopo exiſtente hæretico, ſpectat facultas concedendi Dimiſſorias. Immo ipſas Dimiſſorias ſufficit obtinere ab uno ex Canonicis, ſi reliqui propter hæreſim ſint diſperſi, ad n. 15.*

16 *Capitula Cathedralium, etiam vivente Epiſcopo, vocanda ſunt, & admittenda, aut eorum Nuncii, ad Concilia Provincialia, præſertim ad ea tractanda, quæ Capitula ipſa contingere dignoſcuntur.*

17 *Immo ad Concilia Provincialia vocanda ſunt etiam Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentia.*

18 *Capitulum non poteſt reſidentiam Canonicorum remittere, neque ſervitium condonare, non obſtante ſtatuto, ſive conſuetudine, quia potius dicitur corruptela.*

19 *Capitulum, Sede vacante, ſuccedit in Juriſdictionem Epiſcopi, & poteſt omnia facere, quæ ſunt Juriſdictionis ordinariæ, niſi expreſſe prohibita reperiantur.*

20 *Non ſuccedit tamen Capitulum in Juriſdictione Epiſcopo delegata, etiam ex generali Delegatione Sedis Apoſtolicæ.*

21 *Sic etiam in Capitulum, Sede vacante, non tranſeunt ea, quæ ex Concilio Tridentino competunt Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato.*

22 *Secus autem, ſi competant Epiſcopo utroque Jure, ſcilicet Ordinario, & Delegato.*

23 *Capitulum, Sede vacante, non ſuccedit in Juriſdictione competente Epiſcopo Jure ſpeciali.*

24 *Et ideo Capitulum Paduanum, ſicuti omne aliud Capitulum, reſpectu conſimilis privilegiati Epiſcopi, non ſuccedit in poteſtate conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterii, qui competit Epiſcopo Jure ſpeciali.*

25 *Sicut nec ſuccedit in Juriſdictione Epiſcopo competente ratione Feudi, niſi Feudum eſſet commune Epiſcopo, & Capitulo.*

26 *Capitulum, Sede vacante, poteſt quaſdam Conſtitutiones facere obligantes totam Diœceſim, etiam in tempus futuri Epiſcopi, donec hic, vel ejus ſucceſſor eaſdem revocaverit.*

27 *Licet Capitulum, Sede vacante, non arctetur de Jure communi ad conſtituendum Vicarium, ſed poſſit Juriſdictio-*

nem

nem ad ſe devolutam per ſe ipſum exercere ; Hodie tamen tenetur Vicarium Capitularem conſtituere infra octo dies poſt mortem Epiſcopi , alias Vicarii deputatio devolvitur ad Metropolitanum, ad n. 28.

29 *Capitulum non poteſt cogi ad creandum Vicarium intra pauciores dies , quam octo , ſed poteſt gaudere termino a Sacro Concilio ſibi dato .*

30 *Et infra illos dies , antequam Vicarium conſtituat , exercitium Juriſdictionis ſpectat ad totum Capitulum in ſolidum , non autem ad primam Dignitatem .*

31 *Capitulum , nedum poteſt eligere , ſeu conſtituere Vicarium Capitularem poſt mortem Epiſcopi ; ſed etiam quando Eccleſia vacat per tranſlationem Epiſcopi ad aliam Eccleſiam .*

32 *Sic etiam Capitulum poteſt conſtituere Vicarium in caſu , quo Epiſcopus efficiatur captivus ab hoſtibus Catholicæ Fidei .*

33 *Sic pariter Sedes vacat , ſi Epiſcopus ingrediatur aliquam Religionem ; & tunc Capitulum poteſt eligere Vicarium Capitularem .*

34 *Sic etiam vacat Sedes per renunciationem .*

35 *Similiter vacat Sedes per Depoſitionem , vel Relegationem .*

36 *Non poteſt tamen Capitulum Vicarium conſtituere in caſu , quo Epiſcopus ſit excommunicatus , vel ſuſpenſus ; Vel in caſu , quo , Epiſcopo in remotis degente , Vicarius Generalis ab ipſo relictus moriatur , vel a Principe ſæculari ejiciatur a Diœceſi , quia tunc recurrendum eſſet ad Sedem Apoſtolicam pro proviſione .*

37 *Capitulum non poteſt devenire ad electionem Vicarii Capitularis ante certam notitiam vacationis .*

38 *Capitulum neque poteſt devenire ad electionem Vicarii Capitularis poſt habitam notitiam mortis , vel tranſlationis Epiſcopi , quando Vicarius Epiſcopi , defuncti , vel tranſlati miſſus fuerat a S. Sede Apoſtolica , vel a Sacr. Congr. Epiſcoporum .*

39 *Electio Vicarii Capitularis debet fieri a Capitulo more ſolito capitulariter congregato , & per ſecreta ſuffragia ; alioquin nulla eſt .*

40 *Capitulum non poteſt eligere in Vicarium Capitularem , niſi unum tantum , & ſi eligat plures , electio devolvitur ad Metropolitanum ; Si tamen plures ſucceſſive eligit , primo electus debet continuare , dummodo habeat requiſita .*

41 *Poteſt tamen Capitulum duos Vicarios conſtituere , ut alternis menſibus Vicariatus munere fungantur , ſi legitimam habeat conſuetudinem ab immemorabili ſervatam ſine interruptione , & electi ſint prædíti omnibus qualitatibus , quas Tridentinum requirit .*

42 *Facta ſemel per Capitulum electione Vicarii Capitularis , non poteſt illum ad libitum revocare , & novum inſtituere .*

43 *Si tamen adeſſet juſta cauſſa illum revocandi , debet prius habere licentiam a Sac. Congr. Epiſcoporum .*

44 *Immo non poteſt per Capitulum revocari Vicarius Capitularis , etiamſi ſit electus cum clauſula , quod poſſit revocari ex cauſis ſibi beneviſis .*

45 *Plures ſunt cauſſæ , propter quas ſolet Sac. Cong. Epiſcopor. facultatem concedere removendi Vicarium Capitularem , ut indignum & tales cauſſæ aſſignantur .*

46 *A Capitulo pro electione Vicarii Capitularis , non debent vocari Canonici abſentes , niſi commode fieri poſſit ; Nec ita abſentes poſſunt mittere , aut conſtituere Procuratorem ad ferendum in electione ſuffragium .*

47 *Si tamen adſit conſuetudo legitime præſcripta admittendi in electione Canonicos abſentes per Procuratorem , talis conſuetudo eſſet intelligenda , & reſtringenda ad abſentes ſolummodo intra Provinciam , & ibidem detentos aliquo legitimo impedimento de tempore actualis electionis Vicarii .*

48 *Et ſi e contra adeſſet conſuetudo non vocandi quoquomodo abſentes a Civitate , ſervanda eſſet . Et tanta eſt vis conſuetudinis , quod a Capitulo pro electione Vicarii , præter Canonicos vocandi ſunt etiam illi , qui de Jure non ſunt de Capitulo , ut Portionarii , aliique Beneficiati Eccleſiæ , ſi adſit conſuetudo legitime præſcripta illos vocandi .*

49 *Si autem conſuetudo non ſit pacifica , & legitime præſcripta , ſed ſolum pauci actus afferantur , in quibus ii , qui non ſunt de corpore Capituli , fuerint admiſſi ad ſuffragium ferendum , tunc Capitulum poteſt illos excludere .*

50 *Capitulum debet pro Vicario Capitulari eligere unum , qui ſit de gremio Capituli , ſi adſit idoneus .*

51 *Et qui ſit Doctor , alias electio eſt nulla .*

52 *Nec ſufficit , quod ſit Magiſter in Sacra Theologia , ſed debet eſſe ſaltem Doctor in Jure Canonico .*

53 *Nec etiam ſufficit , quod ſit Doctoratus a perſona privata , ſed in aliqua Univerſitate .*

54 *Habilis tamen non Doctor tolerari poteſt , ſi Doctor haberi non poſſit .*

55 *Debet autem Vicarius non Doctor , eligere ſibi conſultorem beneviſum , qui ſit Doctor , & in rebus Legalibus , & arduis peritus , a quo poſſit dirigi .*

56 *Si Capitulum eligat aliquem in Vicarium Capitularem non Doctorem , quando adeſt Doctor , ex quo talis electio ſit nulla , tunc electio devolvitur ad Metropolitanum .*

57 *In caſu tamen , quo Vicarius deputatus per Metropolitanum ob malam electionem Capituli , vel ob ejus negligentiam decederet , tunc poſſet Capitulum novum eligere Vicarium infra octo dies , ut prius .*

58 *Capitulum non poteſt in electione , ſeu deputatione Vicarii apponere reſtrictivam , ut Vicarius Capitularis non poſſit procedere contra aliquem Capitularem abſque conſenſu Capituli .*

59 *Vel ſine adjunctis .*

60 *Nec poteſt apponere in electione conditionem , ut participet Capitulum de emolumentis ex Officio Vicariatus provenientibus .*

61 *Nec poteſt Capitulum reſervare ſibi facultatem ſignandi ſupplicationes diſtribuendi Conciones ; vel habendi ſuperintendentiam Seminarii .*

62 *Vel faciendi gratiam condemnatis ab ipſo Vicario , vel cognoſcendi de cauſis ſuſpicionis ipſius Vicarii , ac Judicem non ſuſpectum partibus deputandi , vel cum alia quacumque reſtrictiva inſolita ; Quod ſi Vicarius Capitularis electus fuerit cum hujuſmodi reſtrictionibus , poterit nihilominus libere uti ſua Juriſdictione abſque ullo reſpectu ſupradictarum Conditionum .*

63 *Capitulum enim poſt electionem Vicarii nullam exercere poteſt Juriſdictionem , quia poſt electionem tota Juriſdictio Epiſcopalis tranſit ad Vicarium Capitularem privative , quo ad Capitulum , non cumulative .*

64 *Unde ſubſtitutio facienda propter abſentiam Vicarii , ſpectat ad ipſum Vicarium , & non ad Capitulum .*

65 *Laudabile & approbandum eſt ſtatutum , per quod plures Fratres , aut plures , quam duo Conſanguinei primi , & ſecundi gradus excluduntur a voce activa in Capitulo .*

66 *Capitulum Cathedralis non eſt ſalutandum a Concionatore cum titulo Reverendiſſimi nec in abſentia Epiſcopi .*

67 *Subnectuntur Supplementa Auctoris* , ad n. 68.

CApitulum , Sede plena , ſeu vivente Epiſcopo poteſt 1
etiam ſine conſenſu Epiſcopi condere ſtatuta de iis ,
quæ reſpiciunt particularia ipſius Capituli negotia , aut proprios
Capitulares actus concernunt circa rectam ordinationem
Eccleſiæ , puta ut certis modis dividantur quotidianæ
Diſtributiones , vel ut certis temporibus ad Capitulum
vocati conveniant , ſeu ut tali ordine , aut ad pulſum hujus ,
vel illius Campanæ Canonici ad Chorum , vel Capitulum
vocentur , vel ſuper adminiſtratione bonorum communium
Capitularium , in quibus Capitulum habet adminiſtrationem
ſeorſum ab Epiſcopo , vel ſuper aliis hujuſmodi .
Sic Gloſſa receptiſſima *in c. Conſtit. verſ. Statutum 2. de verb. ſignificat. in 6.* & Doctores communiter cum Rota *in Illerden. ſtatus 19. Mart. 1597. coram Corduba , & in Caduana Sedilium 26. Jan. 1618. cor. Card. Sacrato* , & deſumitur *ex c. Cum acceſſiſſent 8. de Conſtitutionibus , & c. Significatum 11. de Præbend.* ubi reperitur Capitulum quædam talia ſtatuta feciſſe , quæ non ſolum rejecta non fuerunt ex defectu poteſtatis ea deferendi , ſed etiam fuerunt per Papam approbata ; Accidit textus *in cap. Ex litteris 11. de Conſtitutionibus* , ubi illud ipſum admittitur in inferioribus Univerſitatibus , juncta *l. 1. § . 2. ff. Quod cujuſque Univerſitat. nomin. & l. ultima Cod. de Juriſd. omn. Jud.* Im-
mo , Capitulum poteſt adjicere pœnas hujuſmodi ſtatutis , 2
ad hoc ut firmius obſerventur ; & ſufficit conſenſus majoris
partis Capituli . Talia tamen ſtatuta non obligant Canonicos
ſucceſſores , niſi ab Epiſcopo fuerint confirmata ;
Sac. Cong. Conc. 31. Maji 1607. in qua propoſito dubio , Pa-
„ tres unanimiter cenſuerunt Capitulum poſſe pœnas adji-
„ cere quaſi conventionaliter , ex his videlicet , quæ pacto
„ privatorum promitti , ac in conventionem deduci poſ-
„ ſunt , ſufficereque conſenſum majoris partis Capituli , ſed
„ Canonicos ſucceſſores non affici hujuſmodi ſtatutis , niſi
„ ab Epiſcopo fuerint confirmata „ ; Sic refert , & tenet Fa-
gnan. *in c. Cum omnes 6. de conſtitut. n. 37. uſque ad n.* 3
43. Capitulum ex cauſſa publicæ utilitatis poteſt ſtatuta
facere contra antiquam Eccleſiæ conſuetudinem , etiam de
ea non facta mentione Gloſſa *in c. Cum M. Ferrarienſis 9.
de Conſtitutionibus , verb. Conſuetudinem* . Hoſtienſ. *in eodem
verb. n. 2.* Butr. *n. 10. & 11.* Imol. *n. 8. verſ. Et nota
etiam* , Fagnan. *ibid. n. 13. per ration. c. 1. de conſuetud. in 6.* 4
Etiamſi conſuetudo foveat utilitatem publicam , & ſtatu-
tum ſit nutritivum utilitatis privativæ ipſorum ſtatuen-
tium , dummodo tamen hoc faciant ex rationabili cauſſa ,
ſecundum Abbat. *in cit. cap. M. Ferrarienſis num. 2.* Are- 5
tin. *n. 4.* & Fagnan. *num. 14.* Et dummodo principaliter ,
& directe concernat utilitatem Eccleſiæ , & ſolum ſecunda-
rio , & indirecte privatum commodum ſingulorum Canoni-
corum , & fiat de Epiſcopi conſenſu . Ripa *in cit. c. Cum M.
Ferrarien. n. 22.* Joan. Andreas *num. 2. in verb. ſtatuerunt* , &
Fagn. *ib. n. 15.* Ut autem valeant ſtatuta a Capitulo condi- 6
ta , quatuor potiſſimum requiruntur conditiones . Prima ,
ut Capitulares condant tale ſtatutum non in quovis loco ,
ſed in loco ad Capitula celebranda deputato Canonici non
quomodocumque , vel ſingulariter , ſed collegialiter , &
Capitulo ad id legitime congregato . Rota *p. 1. d. 382. n. 3.*
Secunda , quod duæ ſaltem partes Capitularium adſint ; *l. 3. &
4. ff. quod cujuſcumque Univer. nomine* ; Tertia , ut omnes
ſuc-

fuerint vocati, alioquin unus contemptus, ſeu non voca-
tus, cum vocari debuiſſet, poſſet reclamare, actumque ir-
ritare, niſi ob bonum pacis poſtea conſentire voluerit:
arg. c. Bonæ memoriæ 36. *de elect.* cum ſimilibus, ac no-
tat Abbas *in c.* 1. *num. ult. de his, quæ fiunt majori part.*
Capitul. Quarta, ut ſanior, & major pars eorum, qui ad-
ſunt, ſtatuto conſentiat. Barboſa *de Canonicis c.* 42. *n.*
18. & alibi paſſim.
Capitulum, vivente Epiſcopo, non poteſt facere ſtatu-
7 ta, quæ obligent extraneos, ſive totam Diœceſim, quia
non habet Juriſdictionem in Diœceſanos vivente Epiſcopo
8 *Eſt communis.* Nec etiam condere poteſt ſtatuta circa ea,
quæ tangunt communem ſtatum Eccleſiæ, ſive Epiſcopatus,
ejuſque Jura, vel alia negotia ardua ſine conſenſu Epiſco-
pi. Idque patet *ex cap. Cum conſuetudinis* 9. *de conſuetud.*
ubi ſub nullitate actus prohibetur, ne abſque conſenſu Epiſco-
pi Capituli immutet Eccleſiæ ſuæ conſtitutiones, vel con-
ſuetudines approbatas, atque novas inducat, & ita tenet
Gloſſa *in c. Conſtitutionem* 2. *de verb. ſignific. in* 6. *verb.*
ſtatutum. Barboſa *de Canonicis c.* 42. *nu.* 16. Fermoſinus
de poteſt. Capitul. tract. 3. *q.* 4. *n.* 1. Rota *deciſ.* 11. *apud*
9 *Farinacium p.* 2. *recent.* Nec etiam poteſt Capitulum con-
dere ſtatuta Juri communi contraria, etiam intervenien-
te conſenſu Epiſcopi. Et ratio eſt, quia inferior non po-
teſt tollere Legem Superioris; *c. Inferior.* 5. *Diſt.* 21. *&*
Clement. Ne Romani §. 1. *de elect.* Barboſa *c.* 42. *de Ca-*
non. n. Oltradus *conſil.* 259. *n.* 6. Federic. de Senis *conſil.*
17. Fermoſin. *loc. cit. q.* 4. *n.* 5. *&* 6. & Rota *in Hiſpa-*
len. portionis de Oſſuna 10. *Februar.* 1623. *cor. Manzane-*
10 *do.* Nec etiam poteſt Capitulum cum conſenſu Epiſcopi
ſtatuere, quod deſcendentes ex genere infecto, puta Ju-
dæorum, Maurorum, & Hæreticorum, ceteroquin tamen
digni, non admittantur ad Beneficia Eccleſiaſtica. Nam
hujuſmodi ſtatutum eſt contra Jus commune; *c. Eam te*
7. *de Reſcript.* ubi Pontifex cuidam ſcribit his verbis:
Pro eo vero, quod Judæus extiterit ipſum dedignari non
debet recipere in Canonicum. Barb. *loc. cit. n.* 18. *& lib.*
1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 32. *n.* 18. Fermoſin. *loc. cit. q.* 4.
n. 6. & Rota *in Cordubenſ. dimidiæ portionis* 28. *Junii*
11 1628. *cor. Molino.* Nec etiam poteſt Capitulum ſtatuere,
ut non admittantur Canonici, niſi probata nobilitate,
quia eſt contra *c. Venerabilis* 37. *de Præb.* allegata illa
ratione: *non generis, ſed virtutum nobilitas, vitæque ho-*
neſtas gratum Deo faciunt, dignumque ſervitorem ....
Nec eſt acceptatio perſonarum apud Deum; & vix ad cul-
mina Dignitatum (ne dum Præbendas) viri eminentis ſcien-
tiæ valent reperiri. Abbas *in cit. c. Venerabilis n.* 4. Barb.
ibid. n. 5. *de Præb.* Pirhing. *de Præb. n.* 111. ubi *n.* 113.
excipit illas Eccleſias, in quibus ex primæva fundatione
12 conditio nobilitatis exigitur. Nec etiam poteſt Capitulum
ſtatuere, ut capiens poſſeſſionem Canonicatus, aut Be-
neficii, teneatur aliquid ſolvere convertendum in com-
modum aliorum Canonicorum, & Beneficiorum; Hoc
enim tamquam Simoniacum reprobatur in *c. Si quis Præb.*
15. *cauſ.* 1. *q.* 3. *& cap. Jacobus* 44. *de Simonia.* Et ſic
teſte Garzia *p.* 8. *de Benefic. c.* 1. *n.* 83. *&* 84. habetur
ex deciſione *Sacr. Congr. in Leodienſi*, juncto Conc. Tri-
dent. *ſeſſ.* 24. *cap.* 14. *de reform.*
13 Capitulo poteſt competere Jus conferendi Beneficia,
etiam, privative ad Epiſcopum, ut colligitur clare *ex c.*
Nulla 2. *de conceſſione Præb.* alias enim non fieret devo-
lutio de Capitulo ad Epiſcopum, ut diſponitur *in cit. c.*
Nulla, *verb. Quod ſi ad Capitulum pertinuerit*, & notat
14 Bernard. *ibi in principio*, Abbas *num.* 5. Fagnan. *nu.* 40.
Ad Capitulum, Epiſcopo exiſtente hæretico, ſpectat fa-
cultas concedendi Dimiſſorias; Immo ipſas Dimiſſorias ſuf-
ficit obtinere ab uno ex Canonicis, ſi reliqui propter Hæ-
reſim ſint diſperſi; Sic. *Sac. Cong. Concil.* in qua propoſi-
to dubio, An Epiſcopo exiſtente hæretico facultas conce-
dendi Dimiſſorias, juxta Trident. *cap.* 10. *ſeſſ.* 7. pertineat
ad Capitulum Cathedralis Eccleſiæ; Anve eo caſu, quo
Capitulum concedere poteſt Dimiſſorias, ſi Canonici pro-
pter hæreſes diſperſi ſint, & nequeant convenire, aut con-
veniri ſine difficultate, ſufficiat habere Litteras Dimiſſo-
rias ab uno aliquo ex Canonicis Cathedralis Eccleſiæ, aut
omnino ſine Dimiſſoriis adire pro ſuſcipiendis Ordinibus
15 viciniorem Epiſcopum? *Die* 14. *Januar.* 1588. *Sac. Congr.*
Card. Conc. Trid. Interpretum; Ad primum cenſuit ad Ca-
pitulum pertinere, ſi Epiſcopus ſit notorie hæreticus. Ad
ſecundum, & primam ejus partem ſufficere habere Dimiſ-
ſorias a reſidentibus Capitularibus, etiamſi unus duntaxat
reſideret, quia Jus Capituli etiam in uno conſervatur.
Gloſſ. penult. in cap. Gratum, ubi Abbas n. 9. *de poſtulat.*
Prælat. Ad ſecundam partem, neque adeundum vicinio-
rem Epiſcopum, neque Metropolitanum, ſed adeundam Sedem
16 *Apoſtolicam*, Capitula Cathedralium, etiam vivente E-
piſcopo, vocanda ſunt, & admittenda, aut eorum Nun-
cii, ad Concilia Provincialia, præſertim ad ea tractanda,
quæ Capitula ipſa contingere dignoſcuntur; *c. Et ſi mem-*
bra 10. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capitu-*
li, ibi: *Viſum fuit nobis, & fratribus noſtris, ut Capitula*
ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum
Nunci ad tractatum admitti, maxime ſuper illis, quæ ipſa
Capitula contingere dignoſcuntur, & in ejus Summario ex-
preſſe dicitur: *Ad Concilia Provincialia vocari debent, &*
admitti Cathedralium Eccleſiarum Capitula, ubi Abbas *n.*
4. dicit procedere etiam in negotiis non tangentibus Ca-
pitula. Bottæus *in tractat. de Synodo p.* 2. *n.* 42. Quarant.
in Summa Bullarii verb. Conc. Provinciale, verſ. quarto
quæro, Barb. *de Canon. c.* 42. *n.* 21. Immo ad Concilia 17
Provincialia vocanda ſunt etiam Capitula Collegiatarum
quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentia, ut deciſum
fuiſſe *a Sac. Congr. Concil.* ex Proſpero de Auguſt. refert
Barb. *de Canon. c.* 42. *n.* 22. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. uni-* 18
verſ. c. 31. *n.* 21. Capitulum non poteſt reſidentiam Cano-
nicorum remittere, neque ſervitium condonare, non
obſtante ſtatuto, ſive conſuetudine, quæ potius dicitur
corruptela. *Sac. Congreg. Conc. in Tarraconen.* 26. *Janua-*
rii 1697. *& in Giennen. Vacationum* 16. *Januar.* 1700.
Capitulum, Sede vacante, ſuccedit in Juriſdictione E- 19
piſcopi, & poteſt omnia facere, quæ ſunt Juriſdictionis or-
dinariæ, niſi expreſſe prohibita reperiantur; *cap. His quæ*
11. *cap. cum olim* 14. *de maj. & obed. c. unic. eod. tit. in* 6.
cap. Ad abolendam, de hæret. cap. penult. & cap. final. de
ſupplend. negligentia Prælator. in 6. cum Concordantibus, *&*
Gloſſ. in cap. Ad abolendam, de hæretic. verb. Sede va- 20
cante, & ſic Doctores paſſim. Non ſuccedit tamen Capi-
tulum in Juriſdictione Epiſcopo delegata, etiam ex gene-
rali delegatione Sedis Apoſtolicæ; Innocent. *in cap. Ad*
abolendam; de Hæret. num. 1. *verſ. Item Epiſcopus, & ca-*
pitulum; Et apertius ibi Joann. Andreas *ſuper ultim. gloſſ.*
Federic. de Senis *conſ.* 30. Card. *in Clem.* 1. *quæſt.* 8. *de*
Hæretic. Abbas *in dict. cap. Cum olim num.* 2. *verſ.*
quinto dubitatur; & communem eſſe, & tenendam atte-
ſtatur Franc. *in cap. Epiſcopali Sede vacante unic. de Major.*
& obedien. in 6. & Fagnan. *in cap. His, quæ* 11. *de Major. &*
obedien. num. 55. Sic etiam in Capitulum, Sede vacan- 21
te, non tranſeunt ea, quæ ex Concilio Trident. compe-
tunt Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, Fa-
gnan. *loc. mox cit. num.* 56. Secus autem, ſi competant Epi- 22
ſcopis utroque Jure, ſcilicet ordinario, & Delegato, ve-
luti ſi Concilium det Epiſcopis facultatem procedendi
etiam auctoritate Apoſtolica; Ideoque Sac. Congregat. cen-
ſuit, facultatem transferendi Beneficia ſimplicia ab Eccle-
ſiis collapſis competentem Epiſcopo *ex cap.* 7. *ſeſſ.* 21.
tranſire in Vicarium Capituli Sede vacante, quippe De-
cretum illud non dicit ſimpliciter auctoritate Apoſtolica
ſed addita particula *etiam*, quæ eſt implicativa Juriſdi-
ctionis ordinariæ; Sic refert, & tenet Fagnan. *loc. cit. nu.*
56. Capitulum, Sede vacante, non ſuccedit in Juriſdictione 23
competente Epiſcopo Jure ſpeciali. Gloſſ. *in cap. Scriptum,*
de electiον. in verb. temporis, & ibi Abbas *num.* 5. In-
noc. in cap. Verum, de For. compet. & ibidem Felin. *in*
principio, Fagnan. *in cap. His quæ, de Major. & obedien.* Et 24
ideo Capitulum Paduanum, ſicuti omne aliud Capitulum re-
ſpectu conſimilis privilegiati Epiſcopi, non ſuccedit in poteſta-
te conferendi gradum Doctoratus, & Magiſterii, qui compe-
tit Epiſcopo de Jure ſpeciali. Card. *in dict. cap. Verum*,
Joann. de Anan. *in dict. cap. His quæ, num.* 3. Fagnan.
ibid. num. 44. Sicuti nec ſuccedit in Juriſdictione Epiſco- 25
po competente ratione Feudi, niſi Feudum eſſet commu-
ne Epiſcopo & Capitulo, quia quando ea, quæ compe-
tunt Epiſcopo de Jure ſpeciali, ſpectant communiter tam
ad Epiſcopum, quam ad Capitulum, tunc ſuccedit Capi-
tulum; Unde ſi Feudum non eſſet de menſa ſolius Epi-
ſcopi, ſed eſſet commune Epiſcopo, & Capitulo, tunc Ca-
pitulum cognoſceret Sede vacante; *cap. unic. Ne Sede va-*
cante in 6. Joann. Andreas *in d. cap. Verum* 7. *de For. com-*
pet. num. 6. *verſ. puto tamen quod ſi Feudum eſſet commu-*
ne, Abbas *ibid. num.* 8. *& in verſ. & nota ex dictis*, Fa-
gnan. *ibid. num.* 9. ubi expreſſe ſubjungit, quod caput uni-
cum *Ne Sede vacante in* 6. locum habet non ſolum in col-
latione Beneficiorum, ſed etiam in aliis, quæ ſpectant com-
muniter ad Epiſcopum, & Capitulum.
Capitulum, Sede vacante, poteſt quaſdam Conſtitutio-
nes facere obligantes totam Diœceſim, etiam in tempus
futuri Epiſcopi, donec hic, vel ejus Succeſſor eaſdem re- 26
vocaverit. Sic Federic. de Senis *conſil.* 16. Abbas *in cap.*
Cum olim 14. *de Major. & obedient. num.* 2. §. *ſeptimo*
dubitatur, Felinus *in cap. Cum, num.* 10. *de Conſtitutioni-*
bus, Fermoſin. *tract.* 1. *de poteſt. Capituli quæſt.* 17. *num.* 5.
Fagnan. *in cit. cap. Cum olim, num.* 57. Caſtrop. *part.* 1. *tract.*
3. *Diſp.* 1. *punct.* 23. *num.* 22. *& alii paſſim.* Et ratio eſt, quia
Capitulum, Sede vacante, ſuccedit Epiſcopo in his, quæ
ſunt juriſdictionis; *cap. Cum olim* 14. *de Major. & obedien. &*
cap. unic. eod. in 6. cum Concordantibus, ac tradit *Gloſſa ma-*
gna in Clem. unic. de rerum perm. atqui poteſtas faciendi
Conſtitutiones pertinet ad poteſtatem Juriſdictionis, adeo-
que &c. Tum quia Capitulum, Sede vacante, ſuccedit E-
piſcopo in adminiſtratione temporalium, ſimulque Spiri-
tualium rerum totius Diœceſis; *cap. Si Epiſc.* 3. *de ſupplend.*
negligen. Prælator. num. 6. cum ſimilibus, ergo ſuccedit
etiam in poteſtate faciendi Conſtitutiones ad correctionem
criminum, ac morum reformationem deſervientes, cum
hoc concernat adminiſtrationem Diœceſis in Spiritualibus.
Licet Capitulum, Sede vacante, non arctetur de Jure
communi ad conſtituendum Vicarium, ſed poſſit Juriſdi-
ctionem ad ſe devolutam per ſe ipſum exercere, ut notat 27
Abbas *in cap. Irrefragabili num.* 2. *de Offic. Ordin.* Felin.
in cap. Cum olim num. 9. *de Major. & obedien.* & Fa-
gnan.

28 gnan. *in cap. His , quæ eod. tit. num. 66.* Hodie tamen te-
netur Vicarium Capitularem conſtituere infra octo dies
poſt mortem Epiſcopi, alias Vicarii deputatio devolvitur
ad Metropolitanum, Sic expreſſe *Conc. Trid. ſeſſ. 24. de
reformat. cap.* 16. ibi : *item Officialem ſeu Vicarium infra octo
dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere , vel exiſtentem confir-
mare omnino teneantur , qui ſaltem in Jure Canonico ſit
Doctor , vel Licentiatus , vel alias quantum fieri poterit
idoneus ; ſi ſecus factum fuerit , ad Metropolitanum depu-
tatio hujuſmodi devolvatur . Et ſi Eccleſia ipſa Metropo-
litana fuerit , aut exempta , Capitulumque ut præfertur ,
negligens fuerit , tunc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis
in Metropolitana , & propinquior Epiſcopus in exempta
OEconomum , & Vicarium idoneos poſſit conſtituere .* Capi-
29 tulum non poteſt cogi ad creandum Vicarium intra pau-
ciores dies quam octo ; ſed poteſt gaudere termino a Sa-
cro Concilio ſibi dato ; colligitur ex verbis ipſius Conci-
lii , & tenent expreſſe Quarant. *in Summa Bullar. verb.
Capitulum Sede Vacante § duodecimo quæro , verſ. ter-
minum* , Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part. 3. alle-*
30 *gat. 54. numer. 163. in fin.* & alii paſſim . Et infra illos
dies antequam Vicarium conſtituat , exercitium Juriſdi-
ctionis ſpectat ad totum Capitulum in ſolidum ; non au-
tem ad primam Dignitatem . Sic expreſſe decrevit *Sacr.
Congreg. Concil.* 19. *Septembr.* 1620.

31 Capitulum , nedum poteſt eligere , ſeu conſtituere Vi-
carium Capitularem poſt mortem Epiſcopi , ſed etiam
quando Eccleſia vacat per translationem Epiſcopi ad aliam
Eccleſiam ; Tunc enim Capitulum tamquam Sede Vacan-
te , habita notitia etiam ex teſtimonio , ſeu documento
Secretarii Sacri Collegii quod Epiſcopus a ſuæ Eccleſiæ
vinculo abſolutus fuit in Conſiſtorio Sanctitatis ſuæ ,
etiam ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum , vel
ademptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ , poterit , & de-
bet Sedem vacantem publicare , & Vicarium , juxta Conc.
Trid. præſcriptum eligere . *Sac. Cong. Conc.* 14. *Decembr.*
1625. Urban. VIII. Conſtit. incipient . *Nobis nuper* , Rota
part. 1. recent. deciſ. 10. *num.* 474. *per tot.* & communiter
32 Doctores . Sic etiam Capitulum poteſt conſtituere Vica-
rium in caſu , quo Epiſcopus efficiatur captivus ab hoſti-
bus Catholicæ Fidei , puta a Turcis , Saracenis , Paganis ,
Hæreticis , Schiſmaticis , & hujuſmodi , quia tunc dicere-
tur mortuus civiliter , & in hoc caſu mors civilis æqui-
paratur morti naturali ; textu expreſſo *in cap. Si Epiſco-
pus 3. de ſupplend. negligent. Prælator. in 6.* ibi : *Si Epi-
ſcopus a Paganis , aut Schiſmaticis capiatur , non Archie-
piſcopus , ſed Capitulum , ac ſi Sedes per mortem vacaret ,
illam in ſpiritualibus , & temporalibus miniſtrare debebit ,
donec eum libertati reſtitui , vel per Sedem Apoſtoli-
cam (cujus intereſt Eccleſiarum providere neceſſitatibus)
ſuper hoc per ipſum Capitulum , quam cito commode poterit ,
conſulendam , aliud contigerit ordinari* , & ibi Gloſſ. *in
verb. mortem , & verb. Sed Capitulum , & verb. Paganis ,
verſ. nota primo* & Rota *in Burg.* 10. *Martii* 1597. *coram*
33 *Orano* . Sic pariter Sedes vacat , ſi Epiſcopus ingrediatur
aliquam Religionem , nam tunc poſt admiſſionem Summi
Pontificis ad reſignationem Eccleſiæ , Capitulum ſuccedit
in Juriſdictione Epiſcopali , & ſic eligere poteſt Vicarium
Capitularem , qui illam adminiſtret ; nam æquiparantur
mors naturalis , & ingreſſus Religionis ; *c. placuit 8. cauſ.
16. quæſt. 1. & ibi Gloſſ. verb. Mortuus . & c. Nullus 53.
cauſ. 2. quæſt. 7. l. Res uxoris , Cod. de donat. inter Vir &*
34 *Uxor* . Sic etiam vacat Sedes per renunciationem , quia
quantum ad hoc renunciatio Epiſcopatus eumdem parit ef-
fectum , ſicuti mors Epiſcopi ; *c. 1. de renunc. in 6.* Gloſſ. *in
cap. Si enim nulla . verb. moritur , de Præbend. in 6. &
in cap. Si Epiſcopus , verb. mortem , de ſupplend. negligent.
Prælat. in 6. & Doctores communiter in 5. cap. 2. de Præb.*
35 *in 6.* Sic ſimiliter vacat Sedes per depoſitionem , vel Re-
legationem , quæ ſunt pariter mors civilis , & quo ad hoc
æquiparantur morti naturali . Gloſſ. *in cap. Si propter tua
debita verb. vacabunt , de reſcriptis in 6. & in cap. Si E-
piſcopus , verb. mortem , de ſupplend. neglig. Prælator. in 6.*
& Canoniſtæ communiter *in cap. Qualiter , & quando 24.*
36 *de accuſationibus* . Non poteſt tamen Capitulum Vicarium
conſtituere in caſu , quo Epiſcopus ſit excommunicatus ,
vel ſuſpenſus ; Vel in caſu , quo Epiſcopo in remotis de-
gente , Vicarius Generalis ab ipſo relictus moriatur , vel
a Principe Sæculari ejiciatur a Diœceſi , quia tunc recur-
rendum eſſet ad Sedem Apoſtolicam pro proviſione . Sic
decreviſſe *Sac. Congregationem Epiſcoporum , & Regul.* 11.
31. *Januarii* 1616. *in Meſſana ex cap. penult. juncta Gloſſ.
verb. mortem , de ſupplend. neglig. Prælator. in 6.* refert
Nicolius *in Floſcul. verb. Vicarius Capitularis num.* 57. & te-
net Monacell *tom. 1. tit. 1. Formul. 2. num. 2.* & ſolide Fa-
gnan. *in cap. Quia diverſitatem 5. de conceſſion. Præbend.
a num. 11. uſque in finem* .

37 Capitulum non poteſt devenire ad electionem Vicarii
Capitularis ante certam notitiam vacationis , quia tempus
a Tridentino ſtatutum incipit a die ſcientiæ mortis cer-
tæ , & non præſumptæ , vel a die certæ translationis , re-
ſignationis , & hujuſmodi , alias electio eſt nulla , licet
Capitulum certum eſſet de imminenti morte , vel trans-
latione Epiſcopi . *Sacr. Congr. Epiſc. in una Neritonen.*
38 24. *Maji* 1651. *ex c. Bonæ memoriæ 36. de elect.* Capitu-
lum neque poteſt devenire ad electionem Vicarii Capitu-
laris poſt habitam notitiam mortis , vel translationis Epi-
ſcopi , quando Vicarius defuncti , vel translati miſſus fue-
rat a S. Sede Apoſtolica , vel a Sacra Congregat. Epi-
ſcop. Sic declaravit *Ead. Sacr. Congreg. in Aquitana* 4.
Auguſt. 1578. quia durat etiam Sede vacante . *Eadem
Sacra Congr. in una Licienſ.* 17. *Novembr.* 1590. *arg. Cap.
penult. junct. Gloſſ. in verb. mortem , de ſupplend. negligent.
Prælat. in 6.* Electio Vicarii Capitularis debet fieri , Capi- 39
tulo more ſolito capitulariter congregato , & per ſecreta
ſuffragia , alioquin nulla eſt ut declaravit *Sacr. Congreg.
Epiſcopor. in una Siculana* 18. *Novembr.* 1625. , & *Sacr.* 40
Congreg. Concil. ſuper Caput 6. de reformat. ſeſſ. 25. Ca-
pitulum non poteſt eligere in Vicarium Capitularem ,
niſi unum tantum , & ſi eligat plures , electio devolvitur
ad Metropolitanum . *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Caſſanenſ.*
6. *Auguſti* 1569. *in Bobienſ.* 12. *Martii* 1607. , & *in Po-
rentina* 30. *Auguſti* 1641. Si tamen plures ſucceſſive ele-
git , primo electus debet continuare , dummodo habeat re- 41
quiſita . *Sacr. Cong. Epiſcop. in Veliternen.* 1. *Septembr.* 1623.
Poteſt tamen Capitulum duos Vicarios conſtituere , ut al-
ternis menſibus Vicariatus munere fungantur , ſi legiti-
mam habeat conſuetudinem ab immemorabili ſervatam ſi-
ne interruptione , & electi ſint præditi omnibus qualitati-
bus , quas Tridentinum *cap. 16. de Reformat. ſeſſ.* 24. requi- 42
rit . Sic declaravit *Sac. Congregat. Conc. in Salernitana* 26.
Junii 1589. & *in Panormitana* 31. *Maji* 1593. Facta ſe-
mel per Capitulum electione Vicarii Capitularis , non po-
teſt illum ad libitum revocare , & novum conſtituere .
Sacr. Congr. Epiſcopor. in Meſſana 1. *Septembr.* 1603. , & 43
6. *Martii* 1618. Si tamen adeſſet juſta cauſa illum revo-
candi , debet prius habere licentiam a Sac. Cong. Epiſco-
por. ut declaravit *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Montis Re-
galis* 17. *Junii* , *in Monopolitana* 1. *Septemb. in Tarenti-
na* 22. *ejuſdem Sep.* 1603. & *in Aretina* 26. *Octobris* 1604.
Immo Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſ. collectan.* 44
716. *num.* 17. dicit , non poſſe per Capitulum revocari
Vicarium Capitularem , etiamſi ſit electus cum clauſula ,
quod poſſit revocari ex cauſſis ſibi beneviſis , ut declara-
vit *Sac. Congr. Concil. in Eccleſien.* 1. *April.* 1628. quæ
tandem remiſit ad Congregationem Epiſcopor. & Regular.
ut cognoſceret cauſſam , ut refert *Bonfadin. in Theſaur.
Eccleſiaſt. deciſ. reſol.* 51. *num.* 22. Plures autem ſunt
cauſſæ , propter quas ſolet Sacra Congregatio Epiſcopo-
rum facultatem concedere removendi Vicarium Capitu-
larem , ut indignum ; Prima , ſi Vicarius Capitularis non
reſideat , *ut in Tridentina 7. Julii* 1622. Secunda , ſi patia-
tur multas exceptiones , & propter malos mores ſit exo-
ſus Clero , & Populo , *ut in Neapolitana* 26. *Januarii* 1604.
Tertia , ſi patiatur aliquid fieri contra libertatem Eccleſiaſti-
cam , *ut in Matheranen.* 17. *Julii* 1601. Quarta , ſi Vica-
rius Capitularis ſit debitor Capituli , *ut in Nullius Alta-
maræ* 13. *Julii* 1646. Quinta , ſi accepit pecuniam pro
Dimiſſoriis , quam juſſus a Superioribus non reſtituit ſta-
tim , *ut in Tranen.* 17. *Maji* 1604. Sexta , ſi ſit Vicarius
Capitularis in Metropolitana , & hac cauſa inhibet Suf-
fraganeo , vel ejus Vicario exercitium ſui Officii , *ut in
Tarentina* 6. *Januarii* 1600. *in Matheran.* 8. *Maji* 1604.

A Capitulo , pro electione Vicarii Capitularis , non de- 46
bent vocari Canonici abſentes , niſi commode fieri poſſit :
Nec ita abſentes poſſunt mittere , aut conſtituere Procu-
ratorem ad ferendum in electione ſuffragium . *Gloſſ. & Ca-
noniſtæ communiter in cap. Quia propter 42. de election.* Eo
enim ipſo quod Canonicus tranſit ad locum , ex quo com-
mode vocari non poſſit , facit ſe extraneum , & perdit
jus ad eligendum . Paſſerin. *de election. cap.* 10. *num.* 37.
Si tamen adeſt conſuetudo legitime præſcripta admittendi
in Electione Canonicos abſentes per Procuratorem , talis 47
conſuetudo eſſet intelligenda , & reſtringenda ad abſen-
tes ſolummodo intra Provinciam , & ibidem detentos ali-
quo legitimo impedimento de tempore actualis electionis
Vicarii , ut declaravit *Sac. Congreg. Concil. in Hydruntina*
11. *Apr.* 1699. Et ſi e contra adeſſet conſuetudo non vo-
candi quoquomodo abſentes a Civitate , ſervanda eſſet . 48
Sic cenſuit Rota *deciſ.* 85. *num.* 11. *coram Celſo* . Et tan-
ta eſt vis conſuetudinis , quod a Capitulo pro electione
Vicarii , præter Canonicos , vocandi ſunt etiam illi , qui
de Jure non ſunt de Capitulo , ut Portionarii , aliique Be-
neficiati Eccleſiæ , ſi adſit conſuetudo legitime præſcripta
illos vocandi ; ſic reſpondit *Sacr. Congr. Concil. in Nul-
lius Altamaræ* 9. *Decembr.* 1690. , & 4. *April.* 1693. ,
& *in Caſtellanen.* 1. *Decembr.* 1696. Si autem conſue-
do non ſit pacifica , & legitime præſcripta , ſed ſolum pau-
ci actus afferantur , in quibus ii , qui non ſunt de corpo- 49
re Capituli fuerint admiſſi ad ſuffragium ferendum , tunc
Capitulum poteſt illos excludere , ut de facto accidit *in
Recinaten. propoſita in Sac. Congreg. Concil.* 4. *Junii* 1701.
in qua Altariſtæ Cathedralis , qui pluries in electione Vi-
carii Capitularis interfuerunt , & ſuffragium dederunt ,
fuerunt excluſi , ex quo conſuetudo non erat pacifica ne-
que legitime præſcripta . Capitulum debet pro Vicario Ca- 50
pitulari eligere unum , qui ſit , de gremio Capituli , &
ſit idoneus , *Sacr. Congr. Epiſcop. in una Tranenſ.* 22. *Febr.*
1597. , & *in una Nepoſina* 10. *Junii* 1602. Et qui ſit Do-
ctor , alias electio eſt nulla , ut declaravit *Sac. Congreg.*

Epi-

Epiſcop. in Tranen. 25. *Februarii* 1597. *& in Puteolana*
27. *Martii* 1653. Nec ſufficit quod ſit Magiſter in Sacra
52 Theologia, ſed debet eſſe ſaltem Doctor in Jure Canoni-
co. *Concil. Trident. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reform.*, ibi :
Qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor, & declaravit *Sac.*
Congr. Concil. 28. *Auguſti* 1621. *& Sac. Congr. Epiſcop. in*
Bononien. 9. *Januarii* 1601., ubi juſſit removeri Decanum
53 non Doctorem & eligi Archidiaconum Doctorem. Nec
etiam ſufficit, quod ſit Doctoratus a perſona privata, ſed
in aliqua Univerſitate, ut declaravit *Sacr. Congreg. Con-*
cil. die 19. *Sept.* 1620., ibi : „ Quod debet doctorari in
54 „ aliqua Univerſitate, non vero a perſona privata. Ha-
„ bilis tamen non Doctor tolerari poteſt, ſi Doctor habe-
55 „ ri non poſſit. *Sacr. Congr. Epiſcop. in Puteolana* 23. *Ju-*
lii 1603. Debet autem Vicarius non Doctor eligere ſibi
Conſultorem beneviſum, qui ſit Doctor, & in rebus Le-
galibus, & arduis peritus, a quo poſſit dirigi, prout ſit,
quando Vicarius Generalis Epiſcopi eſt Theologus, & non
Juriſta ex Decretis Sacræ Congregationis relatis a *Nicol.*
in floſcul. Verb. Vicarius Generalis Epiſcopi n. 3.
56 Si Capitulum eligat aliquem in Vicarium Capitularem,
non Doctorem, quando adeſt Doctor, ex quo talis electio
ſit nulla ex *d. Tranenſ.* 25. *Februarii* 1597. & *Puteolana*
27. *Martii* 1653., tunc electio devolvitur ad Metropoli-
tanum *ex Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *de reformat.* &
pluries declaravit *Sacr. Congreg. Conc.* ut refert Nicol. *in*
floſc. Verb. Vicarius Capitularis num. 61. *& Sacr. Congreg.*
Epiſcopor. in Mezarien. 25. *Decemb.* 1603., *& in Oſtunen.*
57 10. *Novembr.* 1619. In caſu tamen, quo Vicarius deputa-
tus per Metropolitanum ob malam electionem Capituli,
vel ob ejus negligentiam, decederet, tunc poſſet Capitu-
lum novum eligere Vicarium infra octo dies, ut prius,
quia pro prima vice tantum Jus amittit. Barboſa *lib.* 1.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 7. *n.* 102. Quarant. *verb. Ca-*
pitulum, Sede Vacante num. 4. Gemin. *in cap. fin. num.* 8.
de ſupplend. negligent. Prælator. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 4.
formul. 2. *num.* 6., & alii. Capitulum non poteſt in ele-
58 ctione, ſeu deputatione Vicarii apponere reſtrictivam, ut
Vicarius Capitularis non poſſit procedere contra aliquem
Capitularem, abſque conſenſu Capituli. *Sacr. Congregat.*
59 *Epiſcop. in Regien.* 26. *Julii* 1593. Vel ſine adjunctis. *Ead.*
Sacr. Congreg. in Salernitana 16. *Julii* 1628. Nec poteſt
60 apponere in electione conditionem, ut participet Capitu-
lum de emolumentis ex Officio Vicariatus provenientibus.
61 *Sac. Cong. Epiſcop. in Brunduſina* 8. *Maji* 1606. Nec po-
teſt Capitulum reſervare ſibi facultatem ſignandi ſuppli-
cationes, diſtribuendi Conciones, vel habendi ſuperinten-
dentiam Seminarii. *Sacr. Congreg. in Tudertina* 11. *De-*
62 *cemb*, 1654. Vel faciendi gratiam condemnatis ab ipſo Vi-
cario, vel cognoſcendi de cauſſis ſuſpicionis ipſius Vica-
rii, ac Judicem non ſuſpectum partibus deputandi, vel
cum alia quacunque reſtrictiva inſolita. Quod ſi Vicarius
Capitularis electus fuerit cum hujuſmodi reſtrictionibus,
poterit nihilominus libere uti ſua Juriſdictione abſque ullo
reſpectu ſupradictarum conditionum, ut declaravit *Sac. Con-*
greg. Epiſcop. in Salernitana 16. *Julii* 1628., *& in Venuſi-*
63 *na* 14. *Nov.* 1698. Capitulum enim poſt electionem Vica-
rii nullam exercere poteſt Juriſdictionem, quia poſt ele-
ctionem tota Juriſdictio Epiſcopalis tranſit in Vicarium
Capitularem privative, quoad Capitulum, non cumulati-
ve. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Hydruntina* 1. *Octobr.* 1655.,
& in alia Neriton. 17. *Sept. ejuſdem anni*. Unde ſubſti-
tutio facienda propter abſentiam Vicarii ſpectat ad ipſum
64 Vicarium, & non ad Capitulum. Sic deciſum fuiſſe *a*
Sacr. Congreg. Concil. refert Garzias de Benefic. *part.* 5.
cap. 7. *n.* 23. *deciſ.* 6. Fagnan. *in cap. Hic quæ* 11, *de Ma-*
jorit. & obedient. num. 74. Statuta, quæ excludunt plures
65 Fratres utrinque, aut ex uno tantum latere conjunctos a
voce activa in Capitulo, vel Conſilio, laudabilia ſunt,
& approbanda. Sic expreſſe. *Sac. Congreg. Concil. in Pa-*
derbonen. 9. *Auguſt.* 1704. Item ſtatutum a Capitulo con-
ditum, juxta quod non plures quam duo Conſanguinei pri-
mi, & ſecundi gradus in Capitulo eſſe poſſint; ita ut ter-
tius additus maneat excluſus a voce activa & paſſiva,
fuit approbatum quoad vocem activam tantum. *Sac. Con-*
greg. Concil. in Conſtantien. Statuti 21. *Maji* 1707., licet
aliqui Canonici diſſentirent, Epiſcopo tamen conſentien-
te, Cætera alia vide verb. *Vicarius Capitularis*.
66 Capitulum Cathedralis non eſt ſalutandum a Concionat-
tore cum titulo Reverendiſſimi, neque in abſentia Epi-
ſcopi. *Sac. Rit. Cong. in Capuana* 23. *Januar.* 1702. apud
Monac. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 1. *tom. num.* 20.

Additio ex Auctore e II. Editione.

* Capitulum Cathedralis Eccleſiæ præcedere debet Ca-
67 pitulo Collegiatæ, adeout nec ſuſtineantur conſtitutiones
privatarum Eccleſiarum aliter decernentes, ut definivit
Rota deciſion. IX. poſt Murgam ad Conſtitut. Apoſtol. *De*
Synod. Diœceſ. lib. 7. *cap.* 65. §. 2.
68 Exemptio Capituli Cathedralis in eo præcipue ſita eſt,
ut Epiſcopus extra viſitationem procedere nequeat con-
tra aliquem Canonicum, ſine duobus de Capitulo adjun-
ctis, ad normam Trident. *Seſſ.* 25. *c.* 6. *de Reform.* Quam-
vis Epiſcopus ſine adjunctis poteſt illud viſitare, ex Tri-
dent. *Seſſ.* 6. *cap.* 4. *de Reform. De Synod. Diœceſ. lib.* 8.
cap. 4. §. 8. *& lib.* 13. *cap.* 9. *nov. edition.*
Capitulum, Sede vacante, non poteſt in uſus proprios 69
convertere mulctas pecuniarias, & compoſitiones delin-
quentium, ut ſæpius a Sacr. Congregatione deciſum eſt.
ibidem *lib.* 10. §. 4. *nov. edit.* *
Capituli extinctio non inducit ſuppreſſionem Cathedræ 70
Epiſcopalis. Benedict. XIV. Tom. II. Conſtitut. 35. inci-
pient. *Notum tibi*.

Novæ additiones ex aliena manu.

AD poteſtatem Capituli *Sede plena* refertur jus con- 1
dendi ſtatuta. Ac hæc quoad ſtatuta a Capitulo con-
dita recepta eſt diſtinctio: Aut agitur de ſtatutis, quibus 2
quid cautum eſt in correctionem juris communis, & ad
eorum validitatem opus eſt auctoritate Summis Pontificis,
quippe qui derogare unice poteſt juri communi; *Rota in*
Biſaccien. Admiſſionis ad participationem ſuper manutentio-
ne 30. *Aprilis* 1745. §. 9. *cor. Illuſtriſ. Caprar. & in Hil-*
deſimen. Manutentionis 17. *Martii* 1749. §. 18., *&* 4. *Julii*
ejuſdem anni 1749. §. 12. *coram R. P. D. Elephantut.*
Aut differitur de ſtatutis, quibus licet nihil diſpoſitum 3
ſit contra jus commune, tamen vel aliquid juſſum eſt,
quod tendat in detrimentum Epiſcopi, vel immutatus eſt
ſtatus univerſalis Eccleſiæ, & vim ea habere nequeunt,
niſi omnia ſint auctoritate ſaltem Epiſcopi; *Rot. in O-*
naeburgen. optionis 13. *Januarii* 1730. §. *Nullam cor. clar.*
mem. Millino.
Aut demum diſputatur de ſtatutis, quibus nec jus com- 4
mune correctum eſt, nec Epiſcopi jura ſunt læſa, nec
ſtatus univerſalis Eccleſiæ immutatus eſt, ſed aliquid tan-
tummodo præſcriptum, quod Eccleſiæ ſervitium concer-
nat, & citra auctoritatem alicujus Eccleſiaſtici Superio-
ris obligant talia ſtatuta; *Rot. in Majoricen. juris amo-*
vendi Muſico 5. 4. *Februarii* 1729. §. *Pro eo*. *& in dict.*
Onaburgen. optionis 13. *Januarii* 1730. *d.* §. *Nullum. utra-*
que cor. clar. mem. Millin.
De poteſtate Capituli *Sede vacante* mire inter ſe va- 5
riant Doctores, Sunt qui tenent, Capitulum Sede vacan-
te omnia facere poſſe, quæ ſunt ordinariæ juriſdictionis,
niſi expreſſe prohibita reperiantur; *Auctor hic num.* 19.
Záloſzowſki de Poteſtat. Capit. Sede Epiſc. vacant. p. I.
Corvien. de Perſon. & Benefic. Eccleſ. p. I. *lib.* 1. *cap.* 26.
num. 14.
Alii poteſtatem Capituli Sede vacante ad ea tantum re- 6
ſtringunt, quæ ſunt juriſdictionis contentioſæ, & neceſſi-
tatis; *Fermoſinus de Poteſtat. Cap. Sede vacante tract.* 1.
cap. fere per totum.
Nec deſunt, qui velint Capitulum in ea tantum ſuc- 7
cedere, quæ in jure reperiantur expreſſa; Vide hos apud
Fermoſin. d. tract. cap. 1. *num.* 9.
Varietas hæc inde nata eſt, quod in jure Canonico non 8
ſatis determinatum ſit, quo jure gaudeat Capitulum Sede
vacante. Ita vero de poteſtate Capituli Sede vacante ego 9
cum *Bohemero in Decretal. lib.* 3. *tit.* 9. §. 29. ſentiendum
cenſeo: *Sede vacante in Capitulum exercitium juriſdictio-*
nis Epiſcopalis cum omnibus ſpeciebus, & acceſſoriis tran-
ſit, quatenus hæc in Capitulum tranſire poſſunt, nec ju-
rium Epiſcopalium diminutionem, & innovationem conti-
neant.
Prior limitatio, ut probe monet *Bohemerus loco mox* 10
citato, excludit jura Ordinis, quæ ex conſecratione flu-
unt, & functiones perſonales, quæ cohærent Archiepi-
ſcopali dignitati, immo & illa, quæ ex delegatione Summi
Pontificis ſunt ad ipſius perſonam reſtricta. Illuſtrat po- 11
ſteriorem limitationem *idem Auctor ibid.* pluribus allatis
exemplis. Ipſi vero minime aſſentiri poſſum, *dum* §. 28. 12
Sede ad plures annos impedita, ait, *ratio juris poſtulat*,
ut Capitulo jus conferendi Beneficia vacantia, & ad jus
Epiſcopi pertinentia integrum eſſe debeat. Neque enim Pon-
tificem ad hunc caſum irregularem reſpexiſſe probabile eſt,
quin potius ratio rei Eccleſiaſticæ poſtulat, ut potius offi-
cium Eccleſiaſticum interim conferatur Habili, quam fidu-
ciario ad tam longum tempus commendetur. Multoque ma-
gis hoc dicendum ſit, ſi per culpam ipſius Epiſcopi vacan-
tia nata eſt, forſan quod ſuſpenſus ſit, & ipſe moram in
petenda relaxatione ſuſpenſionis committat. Quomodo enim
Capitulo jus eſſe poterit conferendi Beneficia ſede ad plu-
res annos impedita, ſi *numquam* (inquit Pontifex in ca-
pit. 2. *Ne Sed. vacant. aliquid innovetur*) *in jure cau-*
tum, quod Capitulum vacante Sede fungatur vice Epiſcopi
in collationibus?
Dantur Capitula, in quibus deeſt Cathedra Epiſcopalis, 13
& ita Sedes vacans concipi nequit. Hujus generis ſunt 14
Capitula Collegiatarum Eccleſiarum. Quoniam vero regi
non raro ſolent hæc Capitula per Decanum, vel Præpo-
ſitum, cui juriſdictio quædam inferior competit, cum
pluribus aliis juribus eminentibus, hinc quæritur, utrum
mortuo tali Prælato exercitium juriſdictionis aliorumque
jurium Prælaturæ huic cohærentium ſpectet ad ipſa Capi-
tula, an ad Epiſcopos? Conſule *Bohemer. loc. cit.* §. 39. 15
& ſequet.

Additiones Noviſſimæ.

1 PRimis naſcentis Eccleſiæ ſeculis Presbyteri & Diaconi in civitate Epiſcopali curam animarum gerentes, unum cum Epiſcopo corpus quaſi conſtituebant.

2 Subſequentibus ſeculis paulatim Presbyterorum, Clericorumque numero creſcente, cœperunt Epiſcopi e Clero quoſdam eligere, ſibique propius aſſignare; quorum conſilio & opera Diœceſim ſuam regerent; quos poſterior ætas *Canonicos* Cathedrales tanquam Cathedræ Epiſcopali propius adhærentes; & eorum Cœtum *Capitulum* Cathedrale vocavit.

3 Quæ enim primitus per Epiſcopum cum conſilio & conſenſu Cleri erant ſecundum Canones tractanda & reſolvenda, tandem tractari & abſolvi cum conſilio vel conſenſu Capituli, neglecto reliquo Clero, cœperunt.

4 Veroſimile eſt hoc Jus ad Capitula Cathedralia devolvi cœpiſſe, quando & Beneficiorum & Dignitatum tituli erecti & ſeparatim ab ordine collati leguntur.

5 Quia Capitulum Cathedrale ipſum quodammodo totius Diœceſis Clerum repræſentat, etiam prærogativa præcipua gaudet, cæteraque omnia Corpora Eccleſiaſtica præcedit.

6 Capitulum Cathedrale tanquam Senatus Eccleſiæ præcedit quoque Magiſtratum Civilem.

7 A Patrum deſcendit traditione, quod in Capitulum Cathedrale, Clerum Eccleſiæ repræſentans, Diœceſeos regimen, ipſaque Epiſcopalis auctoritas, Sede Vacante, devolvatur. *Cap. 11. & 14. tit. De Majorit. & obedient. Cap. unic Ne Sede vacante in VI. Cap. penult. De ſupplenda negligentia Prælatorum in VI.*

8 Hinc Canoniſtæ formant hanc Regulam: Capitulum, Sede vacante, fungitur vice Epiſcopi, & ſuccedit in omnibus quæ ſunt juriſdictionis ordinariæ, exceptis caſibus in Jure expreſſis; licet etiam non competerent Epiſcopo Jure communi, ſed ſolum ex conſuetudine vel ſtatuto ſive indulto ſpeciali; modo tamen competant tamquam Epiſcopo & Ordinario.

9 Notat Cardinalis de Luca, *Diſc. 31. in Concil. Trident.* quod, quia Eccleſia Cathedralis efformatur conjunctim ab Epiſcopo & Capitulo; ab illo ſcilicet tanquam Capite, ab iſto tanquam reliquo Corpore, Eccleſiaſtica juriſdictione penes totum corpus habitualiter reſidente, exercitio autem in pleriſque competente Capiti; conſequenter, defecto Capite, jure conſolidationis, vel ex jure non *decreſcendi*, univerſa juriſdictio, ſeu jus Cathedraticum, tam in habitu quam in exercitio, maneat penes *Capitulum*, tanquam reliquum Corpus politicum, ſeu intellectuale.

10 Quapropter ea quæ competunt Epiſcopis vi ſuæ juriſdictionis Epiſcopalis, Sede Vacante, competunt Capitulo.

11 Illud procedit tam in juriſdictione contentioſa & neceſſaria, quam voluntaria & gratioſa. Vide Gloſſam Pragmat. *Tit. De Concubinariis*, verbo *ſuperiores*.

12 Quin licet *Cap. 20. ſeſſ. 24. de Reformat.* Cauſæ matrimoniales, & criminales ſolius Epiſcopi cognitioni reſerventur, excluſis omnibus inferioribus Judicibus; tamen non intelligi excluſum Capitulum, Sede Vancante, ex Quaranta monet Zypæus, quia *non eſt* inferior *Prælatus, ſed fungitur ipſa juriſdictione Epiſcopi.*

13 Quæ vero Epiſcopo, non ut Epiſcopo, ſeu Ordinario ſuæ Diœceſeos, ſed in alia qualitate ſpeciali, & quaſi extraneæ attribuuntur, in his Capitulum Epiſcopum non repræſentat, nec ejus vices ſupplet.

14 Unde infertur, quod poteſtas attributa a Concilio Tridentino Epiſcopis *tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis*, defuncto Epiſcopo in Capitulum non tranſeat, uti in terminis poſt alios tradit Fagnanus. *Ad Cap. His quæ. tit. de Majorit. & obedient. num. 55.* una monens hoc non procedere, ſi facultas illa Epiſcopis competat utroque jure, ſcilicet *Ordinario & Delegato*; veluti ſi Concilium det illis facultatem procedendi etiam auctoritate Apoſtolica.

15 Capitulum Cathedrale ad exemplum priſtini Presbyterii ſive Cleri, Sede Vacante, fungitur vice *Paſtoris*, eique incumbit, curam Diœceſis gerendo, ea omnia facere, quæ Epiſcopus vi ſui officii Epiſcopalis agere deberet; niſi quædam ſpeciali jure futuro Epiſcopo ſint reſervata.

16 Hinc inter caſus ſpecialiter exceptos, in quibus Capitulum, Sede vacante, non ſuccedit, præcipuum eſſe tradunt Canoniſtæ collationem Beneficiorum; idque ſive competat jure collationis ſtricte dictæ, ſive jure præſentationis; ſive jure proprio, ſive jure devoluto; modo tamen collatio ſive præſentatio ſit libera, neque conjunctim cum Capitulo, ſed ſoli Epiſcopo competat.

17 Si vero collatio vel confirmatio aut inſtitutio tantum competat Epiſcopo ad præſentationem Patroni Laici vel Eccleſiaſtici, vel collatio ſit quidem libera, ſed ſpectet conjunctim ad Epiſcopum & Capitulum, his caſibus Capitulum, Sede vacante, Epiſcopo ſuccedit; & collationem, confirmationem vel inſtitutionem dare poteſt; uti communiter docent Interpretes & communis praxis probat.

18 Immo ſi ex aliquo privilegio aut gratia, Beneficium ſpectans ad ſolius Epiſcopi collationem, debeatur certæ perſonæ v. g. Nominato Academico, eo caſu poſſe Capitulum aut Vicarium, Sede vacante, conferre tradit Garzias *De Benef. part. 5. cap. 7. num. 73.*

19 Obſervant communiter Canoniſtæ, quod ſi Epiſcopus in collatione Beneficii duntaxat conſilium Capituli petere debeat, eo caſu non cenſeatur proviſio *ſimultanea* penes Capitulum & Epiſcopum; ſed ad ſolum Epiſcopum ſpectare, ut proinde Capitulum, Sede vacante, de illo Beneficio diſponere nequeat, uti notat Cabaſſutius in ſua Juris Canonici theoria & praxi, *lib. 2. cap. 24. num. 17.*

20 Cum Eccleſia ſuo deſtituta Paſtore viduæ ac pupillo comparetur; ideo ſicuti alienatio bonorum pupilli interdicta eſt Tutoribus & Curatoribus, pariformiter alienatio bonorum Eccleſiæ ſeu Epiſcopatus, ſive ad menſam Epiſcopalem ſpectantium, Capitulo, Sede vacante, interdicta eſt; Fagnanus *ad Cap. His quæ, tit. de Majorit. & obedient. num. 58.* & alii ibidem citati.

21 Ulterius, quia ea quæ Ordinis ſunt Epiſcopalis dependent a charactere Epiſcopali, qui nec Capitulo, nec ſingulis de Capitulo communicatur, etiam in Capitulum non tranſeunt quæ ab Ordine Epiſcopali dependent.

22 Verum, quia non tam Ordinis, quam Juriſdictionis eſt, licentiam impertiri ſubditis, ut ab alio quam Diœceſano Ordines ſuſcipiant; aut ut Epiſcopus in aliena Diœceſi quæ Ordinis ſunt, exerceat, hinc eſt, quod Capitulum, Sede vacante, neque quidem ea quæ Ordinis ſunt, per ſe ſive Vicarium ſuum exercere, poſſit tamen vi juriſdictionis ordinariæ per vacationem Sedis ad ſe devolutæ concedere; ut ſubditi ſui ab alio Ordines ſuſcipiant. *Cap. 3. de temporib. Ordinat. in VI.* vel alteri Epiſcopo licentiam impertiri, etiam in Diœceſi viduata quæ Ordinis ſunt, exercendi.

23 Hanc tamen Capituli poteſtatem limitavit Synodus Tridentina *Seſſ. 7. Cap. 10. De Reformatione* „ ut non liceat „ Capitulis Eccleſiarum, Sede vacante, infra annum a „ die vacationis, ordinandi licentiam, aut Litteras Di- „ miſſorias, ſeu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex „ Juris Communis diſpoſitione, quam etiam cujuſvis pri- „ vilegii, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui Beneficii „ Eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſione arctatus „ non fuerit, concedere.

24 Hoc decreto etiam comprehendi Dimiſſorias pro prima Tonſura notat Garzias *De Beneficiis part. 5. cap. 7. num. 93.* non obſtante declaratione S. Congregationis Cardinalium ad calcem hujus decreti relata his verbis: *Congregatio cenſuit, textum hunc non comprehendere primam Tonſuram.*

25 Poſt annum vero libera eſt poteſtas Capitulo, tanquam vices Ordinarii ſupplenti, dare Dimiſſorias, etiam titulo patrimonii vel penſionis, ſi id Eccleſiæ neceſſitas aut utilitas requirat; conformiter *ad Cap. 2. ſeſſ. 21. de Reformat.*

26 Sedes vacare cenſetur, donec Litteras confirmationis a Pontifice obtentas Principi, ſive ejuſdem Conſilio Epiſcopus confirmatus oſtenderit, illæque placetatæ Capitulo exhibitæ ſunt; atque in vim illarum per ſe vel per alium poſſeſſionem acceperit.

27 De Jure Communi juriſdictione Epiſcopi ad Capitulum, Sede vacante, devoluta, eam per ſe in communi olim exercere poterat.

28 At cum compertum eſſet, etiam hic non raro locum habere illud tritum: *Segnius expediunt commiſſa negotia plures*, declaravit Synodus Tridentina, *ſeſſ. 24. cap. 16. De Reformat.* quod „ Capitulum, Sede vacante, Officialem ſeu „ Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi con- „ ſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, „ qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor, vel Licentia- „ tus, vel alias quantum fieri poterit, idoneus: ſi ſecus „ factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujuſmo- „ di devolvatur.“

29 Circa quod notandum eſt, Concilium pro uno eodemque accipere Officialem & Vicarium, juxta ſcilicet uſum plurium Eccleſiarum, & quidem totius Italiæ; ubi referente Thomaſſino *De Diſcipl. Eccleſ. part. 4. lib. 1. cap. 27. §. 5.* etiamnum hodie Officialis & Vicarius Epiſcopi ſolet eſſe eadem perſona; quod tamen non obtinet in aliis Regnis & Provinciis, ubi plerumque ſolent Epiſcopi habere Officialem, qui contentioſam juriſdictionem, & Vicarium qui voluntariam exerceat; qui quidem *Vicarius Generalis* dici conſuevit. Quam ob cauſſam obſervavit Cardinalis de Luca *Diſc. 31. in Concil. Trident.* quod in Hiſpania potiſſimum conſtans ſit Eccleſiarum conſuetudo eligendi in Vicarium, Sede vacante, etiam non Doctorem, indubie quia ibi Vicarius Generalis diſtinguitur ab Officiali.

30 Sicuti Vicarius Epiſcopi omnem ſuam auctoritatem & Juriſdictionem ab Epiſcopo recipit; eamque juxta limites & formas ſibi ab Epiſcopo præſcriptos exercere debet; ita quoque Vicarius a Capitulo, Sede vacante, nomi-

natus

natus omnem ſuam juriſdictionem & auctoritatem a Capitulo mutuat.

31 Licet enim Synodus Tridentina voluerit a Capitulo conſtitui Vicarium, nihil tamen circa juriſdictionis immediatam devolutionem mutavit, ſed eam in terminis Juris communis reliquit, ut quemadmodum de Jure communi tota ad Capitulum devolvebatur, ita & nunc devolvatur, maneatque ipſa juriſdictio radicaliter, etiam conſtituto Vicario, apud ipſum Capitulum; exercitium vero apud Vicarium.

32 Hinc conſequens eſt, Capitulo poſt nominationem Vicarii adhuc incumbere ſollicitudinem Epiſcopalem in quam ſucceſſit; neque ab ea conſtituto Vicario plene exonerari; uti notat Zypæus *Reſp.* 1. *De Sede Vacante*.

33 Proinde tradit Fagnanus ad *cit. Cap. Hie quæ, tit. de Majorit. & obedient. num.* 75. quod ſi Vicarius ſit in aliqua cauſa ſuſpectus, providet Capitulum, atque vi juriſdictionis ad ipſum remanentis de cauſis ſuſpectationis cognoſcit.

34 Quin, ſi Capitulum det Vicario limitatam juriſdictionem & auctoritatem reſervando ſibi aliqua, ea Vicarius exercere non poteſt. Garzias *De Benef. part.* 5. *cap.* 7. *num.* 30. cui & Eccleſiarum multarum praxis conſentit.

35 Quandoquidem de ratione Vicarii eſſe videatur dependere a voluntate & arbitrio Conſtituentis, ſive illius cujus vices ſuſtinet, conſequens apparet, Vicarium Capituli, non ſecus ac Vicarium Epiſcopi pro libitu & arbitrio Capituli revocari poſſe; & ita ante Concilium Tridentinum unanimi conſenſu ſentiebant Canoniſtæ.

36 At cum hodie ex præſcripto Tridentini Concilii Capitulum Vicarium nominare jubeatur; adeoque nominatio Vicarii, vel non deſignatio non ita ſit in arbitrio Capituli, quemadmodum eſt in arbitrio ipſius Epiſcopi, hinc etiam penes Epiſcopum hodie videtur eſſe liberior revocatio ipſius Vicarii quam penes Capitulum.

37 Et quidem Synodus Mechlinienſis decernit: „ Vicarium ſemel a Capitulo electum vel confirmatum, poſtea *ſine juſta & rationabili cauſa* removeri non poſſe. “

38 Quin & refertur declaraſſe Sacram Congregationem Vicarium a Capitulo nominatum removeri non poſſe, niſi ex cauſa a Sacra Congregatione Epiſcoporum probanda.

39 Ultra Vicarium, cui regimen Eccleſiæ committitur, vult Synodus Tridentina, ut Capitulum, Sede vacante, Œconomum unum vel plures fideles ac diligentes decernat, qui rerum Eccleſiaſticarum & proventuum curam gerat.

40 Hanc tamen diſpoſitionem Concilium limitat ad caſum, ubi fructuum percipiendorum cura Capitulo, Sede vacante, incumbit.

41 Unde ſi Epiſcopatus Juri Regaliæ ſint ſubjecti, Sede vacante, rerum temporalium adminiſtratio, non ad Œconomos a Capitulo deputandos, ſed ad Officiarios Regios ſpectare conſuevit.

42 Quod dicitur de Epiſcopatibus ſubjectis Regaliæ juxta mores Galliæ, ſimile obtinet in pleriſque Epiſcopatibus Italiæ.

43 Quemadmodum enim in Gallia proventus Epiſcopatuum huic juri ſubjectorum cedunt, Sede vacante, Ærario Regis, ita in Italia, Sede vacante, ſunt reſervati Cameræ Apoſtolicæ, iiſque colligendis deputantur collectores, qui Œconomos nominare conſueverunt, uti notat de Luca *Diſcurſu* 31. *in Concil. Trident. num.* 6. quæ reſervatio veriſimiliter profluxit ex quadam ſpecie Regaliæ, quam poſteriores Pontifices exercuerunt in Epiſcopatus Italiæ, præſertim in temporalibus ſibi ſubjectos; cum nulla ſimilis reſervatio in commodum Cameræ Apoſtolicæ priſtinis ſæculis nota fuit.

44 Œconomi a Capitulo deputati ſolam cuſtodiam & curam rerum ad Epiſcopatum ſpectantium habent; unde inſtar Curatorum nihil de fundis aut rebus Epiſcopatus alienare poſſunt: tenenturque hi Œconomi Epiſcopo ad vacantem Eccleſiam promoto rationem ſuæ adminiſtrationis, ſi exigat, reddere; tametſi ex ipſo Capitulo fuerint aſſumpti, poteſtque eos Epiſcopus punire, ſi in officio adminiſtrationis deliquerint, etiamſi prædicti Officiales, redditis rationibus, a Capitulo, vel Deputatis ab eodem, abſolutionem aut liberationem obtinuerint; uti præcitatum Tridentinum Concilium declaraſſe videtur.

45 Vicario Capituli, Sede vacante, attento ſtylo Curiæ & Cancellariæ, non diriguntur diſpenſationes Matrimoniales, quia de illo Papa non confidit; ſed Epiſcopo viciniori, ſive ejus Vicario in ſpiritualibus generali.

46 Et ſi Letteræ diſpenſationis directæ Vicario ſeu Officiali Epiſcopi, exequerentur per Vicarium Capitularem, Sede Epiſcopali vacante, deputatum, executio eſſet nulla, nullumque Matrimonium vigore talis diſpenſationis contractum. Ita Corradus *in Praxi Diſpenſ. lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 13.

CAPPUCCINI.

Additamenta noviſſima.

DEclaratur, quod Miniſtro Generali Ordinis S. P. Franciſci Cappuccinorum, & ſecundariis ſuperioribus ab eo dependentibus tamquam veris, & legitimis filiis ejuſdem S. P. Franciſci conveniat, & competat in quocumque loco, Civitate, Provincia, & Regno, etiam ubi alii Tertiarii ejuſdem Ordinis jam reperiuntur, erigere, inſtituere ac fundare Confraternitates. Sic expreſſe Clemens XII. Conſtit. incip. *Apoſtolica ſervitutis Officium*, quæ reperitur tum in communi Bullario Romano, edito a Hieronymo Mainardo, tum in ſpeciali Bullario ejuſdem Ordinis Cappuccinorum. Quæ Conſtitutio ſi ad manus mihi obveniſſet ante editionem Bibliothecæ hujus, certe pro conſueta mea ingenuitate fuiſſet adducta, & uti nunc, aliter etiam tunc, juxta ipſam fuiſſet concluſum. 1

Hinc Certiarii a Patribus Cappuccini recepti, gaudent omnibus gratiis, privilegis indulgentiis, indultis &c. quæ unquam per Apoſtolicam Sedem tertio Ordini fuerunt conceſſa & erunt deinde concedenda. Unde non amplius ſubſiſtunt tradita quoad hoc in verb. *Tertiarii, Tertiaria num.* 30. per ſatis de re claram Conſtitutionem Benedicti XIII. incip. *Dilecti Filii*, uti reperitur tum in indice, tum in corpore Bullarii Romæ editi typis Mainardi. Poſteriora enim derogant prioribus; *Leg. nam eſt novum* 26. & *Leg. Sed & poſteriores* 26., *ff. de legib. Cap. Licet* 1. *de Conſtitut. in* 6. 2

Idem Pontifex Clemens XII. omnibus, & ſingulis perſonis Tertii Ordinis S. Franciſci, tam intra, quam extra clauſtra, ſub Juriſdictione miniſtri Generalis Cappuccinorum degentibus conceſſit per viam communicationis omnes Indulgentias, quibus fruuntur, & gaudent Confratres, & Conſorores Confraternitatis B. M. V. de Monte Carmelo. Sic in ejus Conſtitut. incip. *Sollicitudo Paſtoralis Officii*. 3

Aſt dictas Indulgentias Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo Tertiariis ſæcularibus Cappuccinis a Clemente XII. per viam communicationis conceſſas, revocavit Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Romanus* Pontifex, quæ extat, tum in Bullario ejuſdem Pontificis *tom.* 1. tum in Bullario eorumdem Cappuccinorum *tom.* 7. *pag.* 356. 4

Cappuccinis vetitum erat ex Conſtitutione quadam ſui Capituli Generalis, ne peccata ſua exponerent alteri, quam ſui Ordinis Confeſſario, etiamſi longe abeſſent a Monaſteriis ſui Ordinis; verum Benedictus XIV *die* 30. *Martii* 1742. facultatem fecit ſingulis eorum Sacerdotibus, & Laicis longe a ſuis Monaſteriis verſantibus, ut poſſent cuicumque Sacerdoti ſæculari a ſuo Ordinario approbato, vel Regulari a ſuo pariter Superiore approbato peccata ſua in confeſſione aperire, & ab eo abſolutionem obtinere, etiam a caſibus, & cenſuris in ſuo Ordine reſervatis, addita tamen obligatione, ut ibi primum potuerint, coram Superiore ſe ſiſtant, & novam ab illis caſibus, & cenſuris abſolutionem obtineant. De hac re vide, quæ fuſius adducuntur in *Supplementis noviſſimis* ad verb. *Approbatio artic.* 2. *num.* 24. 5

A Cappuccino ad Religionem Hieroſolymitanam auctoritate Apoſtolica translato legatum annuum vi Profeſſionis Cappuccinæ mortuum, recuperari ſancivit *Sac. Rota* in Januen. *Legati* 22. *Junii* 1622. *Ex Bullar. Cappucciner. tom.* 2. *part.* 381. 6

Advertendum, quod Teſtatorum voluntates Fratres Cappuccini, ſicuti & alii Minoritæ, exequi poſſunt, nominando, vel eligendo ad ſubſidia dotalia & ad Beneficia, ac juvenes ad ſeminaria. *Sic Sac. Congr. Concilii* in Papien. *Subſidii dotalis* 1731. ex Bullario Cappuccinorum *tom.* 1. *pag.* 187. ubi refertur integra hæc cauſa cum ſua Reſolutione, & egregiis notis. Vide etiam in noſtro Tomo 8. Appendic. Reſolutionum *S. C. C.* ſub *num.* 143. Hinc cum his concilianda ſunt, quæ adducuntur verb. *Teſtamentum art.* 3. ſub *num.* 53. 57. 58. *&* 59. 7

Cappuccini, ſicuti & alii Minoritæ de Obſervantia, & Reformati, declarantur exempti a ſolutione alimentorum pro iis, qui carceribus S. Inquiſitionis ſunt mancipati; ex Decreto Supremæ, & Univerſalis Inquiſitionis Romanæ 15. *Julii* 1732. Vide verb. *Alimenta num.* 118. 8

CARDINALES.

ARTICULUS I.

Quo ad eorum originem, Creationem, & Numerum.

SUMMARIUM.

1 *Cardinalium origo unde deſumpta?*

2 *Cardinales ſicuti figuraliter originem videntur trahere a Sacerdotibus Levitici generis, ſic exemplariter ab Apoſtolis Chriſti inſtitutionem videntur habere.*

3 *Cardinalis autem nomen ante tempora S. Silveſtri Papæ extitiſſe non conſtat; Unde nomen Cardinalis ab ipſo Silveſtro creditur adinventum.*

4 *Prima enim in Eccleſiaſticis monumentis Cardinalium mentio invenitur in Concilio Romano celebrato poſt converſionem Conſtantini Imperatoris præſente ipſo S. Silveſtro; Et in Litteris donationis factæ Eccleſiæ ab ipſo Conſtantino Imperatore ante celebrationem hujus Concilii nulla fit mentio de nomine Cardinalium.*

5 *Poſt Sanctum Silveſtrum vero Romani Pontifices paſſim hoc nomine* Cardinalis *utuntur.*

6 *Immo ſic exinde hujus nominis* Cardinalis *uſus invaluit, ut fere in omnibus principalioribus Eccleſiis præcipui Sacerdotes Cardinales reperirentur conſtituti, donec ſucceſſivis temporibus ad Romanæ Eccleſiæ Senatum Summo Pontifici aſſiſtentem Cardinalitia nomenclatura fuerit revocata, cum prohibitione, ne deinceps alius quilibet Clericus hujuſmodi nomen uſurparet.*

7 *Et merito undequaque hoc Cardinalium nomen ſupremo Rom. Eccleſ. Senatui fuit reſervatum. Sacer enim Cardinalium Senatus a Cardine nomen accipit, ad* num. 8.

6 *Creatio Cardinalium diverſimode, diverſiſque ritibus pro diverſitate temporum, & Pontificum fuit hactenus acta, & noſtris temporibus penitus obſoleverit, quod in Cæremoniali Romano diſponitur de promovendis Cardinalibus feria quarta quatuor anni temporum, & de voto Sacri Collegii exquirendo, An novos creare Cardinales neceſſe ſit, vel expediat, & in quo numero?*

10 *Summus enim Pontifex pro ſuo libitu quos vult, & quando vult ad Cardinalatus faſtigium promovet, nulla adſtrictus neceſſitate exquirendi Cardinalium ſuffragia, ſed ſolum pro quadam ſui convenientia, eorum petendo conſilium.*

11 *Immo nulla præciſa forma neceſſario obſervanda in Cardinalium promotione utitur Summus Pontifex, ſed verbis ſibi beneviſis promotionem indicantibus complet.*

12 *Licet cæteroquin in Cæremoniali Romano propria forma tradatur, quæ hic adducitur.*

13 *Exinde, ſi noviter promoti reperiantur in Urbe, eodem, quo prius utebantur habitu, ad Aulam Apoſtolicam, nullo aſſumpto comitatu, ſe conferunt, ibique ab aliquo ex antiquis Cardinalibus excepti, Summo Pontifici offeruntur, qui Birreto Rubro eos inſignit.*

14 *Ex poſt publicum indicitur Conſiſtorium pro eis tradendo Galero Rubro die beneviſa Pontifici, qua adventa omnibus Cardinalibus in Aula Apoſtolica congregatis, Summus Pontifex Mitra pretioſa ornatus ad locum Conſiſtorii more ſolito accedit, & ſtatim poſt acceptum conſuetum obſequium a Cardinalibus, præcipit, ut noviter promoti ad ſe accedant; ad quos habito gravi ſermone de Cardinalitia præſtantia, & ſtricta pro tanti muneris Cardinalium obligatione, ex poſt ipſi noviter promoti pedes, & manus Pontificis oſculantur, qui ad oris oſculum eoſdem elevat, indeque ad pacis ſignum ab aliis Cardinalibus excipiendum deducuntur.*

15 *Iſtis, aliiſque præſcriptis Cæremoniis peractis, traduntur eis Cardinalitia inſignia: Et ſtantibus interim aliis Cardinalibus ante Summum Pontificem in circulo, primus ex noviter promotis, deinde alii gradatim genuflectunt, cui Pontifex Galerum Rubrum imponit ſuper caput, ſic dicens:* Ad Laudem Omnipotentis Dei &c.

16 *In altero Conſiſtorio Summus Pontifex claudit os novis Cardinalibus, eis inhibendo, ne quid loqui præſumant in Conſiſtoriis, aliiſque Congreſſibus, quouſque de conſilio Fratrum duxerit eis aperire os; In ſecundo vero, aut tertio Conſiſtorio, omnibus Cardinalibus congregatis Summus Pontifex præcipit, ut noviter promoti exeant, donec ipſe ſciſcitetur ab antiquis Cardinalibus, An expediat os noviter promotis aperire; atque omnibus plaudentibus, revocantur Candidati, & paterne a Pontifice admoniti, ad aperitionem oris accedunt, quæ his verbis expletur:* Aperimus vobis os &c.

17 *Promotio tandem perficitur cum Annulorum traditione, Titulorumque aſſignatione; ipſi enim genuflexis ante Summi Pontificis Cathedram Pontifex immittit cuique in digito annulari dexteræ manus Annulum pretioſum ad id præparatum, aſſignando Titulum his verbis:* Ad honorem Dei Omnipotentis &c.

18 *Reliqua autem, quæ obſervantur in his promotionibus, & maxime, cum promoti ſunt abſentes ab Urbe Roma, ſatis habentur ex Cæremoniali Romano, & probatis Auctoribus, qui aſſignantur.*

19. *Solum hic adducitur, quod promoti ad Cardinalatum, dum ſunt abſentes a Curia, jurare debent in receptione Birreti Rubri intra annum ſe acceſſuros ad Limina Apoſtolorum ſub pœna inhabilitatis, & privationis Cardinalatus.*

20 *Licet ab Eugenio IV. fuerit decretum, quod Cardinales in ſecreto Conſiſtorio pronuntiati, non dicantur Cardinales antequam Cardinalatus inſignia ſuſceperint, neque vocem in electione Summi Pontificis habeant, donec ſit eis licentia votandi conceſſa.*

21 *Tamen hodie Cardinales ex actu creationis perfecte creati cenſentur, & habent vocem in electione Pontificis abſque alia facultate; quamvis Cardinalatus inſignia non obtinuerint, os eis apertum nondum fuerit, nec eis fuerit traditus Annulus, & Titulus aſſignatus.*

22 *Adducitur ad id Decretum S. Pii V.*

23 *Et ſic fuit reſolutum, & obſervatum in practica caſu poſt obitum Clementis VIII. Et etiam in electione Clementis X.*

24 *Ad Cardinalatum promovendi debent habere ea omnia, & ſingula requiſita, & qualitates, quæ pro Epiſcopis præficiendis a Sacris Canonibus decernuntur.*

25 *Cardinales ex omnibus mundi partibus debent eligi.*

26 *Ex Regularibus Mendicantibus quatuor ſaltem fieri debent Cardinales Theologi.*

27 *Illegitimi, etiam per ſequens Matrimonium legitimati, ad Cardinalitiam Dignitatem non ſunt promovendi.*

28 *Unde tanto majus a Cardinalitia Dignitate arcendi ſunt ſpurii.*

29 *Cardinalis eligendus, debet eſſe prius Clericus.*

36 *Filios, vel Nepotes ex eis habens nequit fieri Cardinalis.*

31 *Cardinalis eſſe non poteſt frater ex uno parente germanus, vel patruelis, conſobrinus, aut amitinus alicujus Cardinalis viventis.*

32 *Patruo, aut Avunculo Cardinale vivente, ejus ex fratre vel ſorore nepos nequit fieri Cardinalis; Sicuti nepote ex fratre vel ſorore Cardinale vivente, nequit fieri Cardinalis illius patruus, & avunculus.*

33 *Immo neque ullus poteſt eſſe Cardinalis, qui primo aut ſecundo Conſanguinitatis gradu alicui Cardinali viventi ſit conjunctus.*

34 *Bigami ad Cardinalatum non ſolent aſſumi.*

35 *Ad Cardinalatum non ſunt aſſumendi niſi lectiſſimi, præcellentes, & undequaque digni viri.*

36 *Ætas pro Cardinalibus Presbyteris, & Epiſcopis requiſita eſt triginta annorum.*

37 *Pro Cardinalibus autem Diaconis ſufficit ætas 22. annorum.*

38 *Numer s Cardinalium varius olim fuit pro varietate temporum, & Summorum Pontificum, qui juxta exigentiam, & temporum, ſeu rerum var am emergentiam plures, vel pauciores Cardinales creabant.*

39 *Inter omnes, qui plures Cardinales creaverit, eſt Pius IV. qui pervenit uſque ad ſeptuageſimum ſextum, quo neque ante, neque poſt perventum eſt.*

40 *A tempore tamen Sixti V. numerus ſeptuagenarius invariatus remanſit, prout ipſe ad inſtar illorum ſeptuaginta ſeniorum, quos Dominus Auditores Conſiliarios Moyſi dedit, conſtituit.*

41 *Cardinales igitur ſeptuaginta eſſe debent, ſcilicet ſex Cardinales Epiſcopi, Quinquaginta Cardinales Presbyteri, & Quatuordecim Cardinales Diaconi.*

42 *Et cuilibet ex omnibus iſtis ſeptuaginta Cardinalibus juxta ſuum Ordinem eſt aſſignata ſua particularis Eccleſia, Titulus, & Diaconia.*

43 *Affertur ad id Conſtitutio Sixti V.*

44 *Eccleſiæ, Tituli, & Diaconiæ S. R. E. Cardinalium aſſignantur.*

CArdinales originem videntur habere figuraliter a Sacerdotibus Levitici generis, ut tradit Eugenius IV. 1
in Conſtitut. incipient. *Non mediocris*, ex verbis *Deuteronomii 17. Si difficile, & ambiguum apud te judicium eſſe perſpexeris, venies ad Sacerdotes Levitici generis, & facies quodcumque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus;* Verba hujuſmodi referendo ad Summum Pontificem, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, Principales in Eccleſiæ regimine, ejuſdem Cooperatores Aſſeſſores, & Conſiliarios, juxta expreſſam auctoritatem Innocentii *in cap. Per venerabilem, qui filii ſint legitimi*, cujus verba de Cardinalibus differenda ſunt iſta: *Sunt autem Sacerdotes Levitici generis, Fratres noſtri, qui nobis Jure Levitico in executione Sacerdotalis Officii Coadjutores exiſtunt.* Unde tali textu animati quam plures graviſſi i Doctores non dubitarunt aſſerere, Cardinalium Officium quoad ſuam primordialem originem, & adumbrationem Juris eſſe Divini, vel quidem Sacerdotum Levitici generis typum, & figuram tenere; Abbas, & alii Canoniſtæ *in d. cap. Per venerabilem*, S. Antonin. *part. 3. tit. 21. cap. 1. & 2.* Auguſtin. Triumph. *in tract. de poteſtat. Eccleſiaſt. qu. 102.* Cardinal. Bellarmin. *in Apolog. cap. 4. pag. 35.* Barbat. *in tract. de Cardin. praſt. qu. 1.* Laudenſ. *de Cardin. par. 1. quæſt. 34. & part. 2. qu. 7. & qu. 12.*

qu. 12. Alban. *de Cardin. part.* 5. Palcott. *de Sacr. Conciſtor.*
membr. 5. *cap.* 11. Turrecremat. *lib.* 2. *cap.* 70. & 81. Lancel-
lot. *in templo omnium Judic. lib.* 2. *cap.* 2. §. 3. *n.* 27. Cuch. *in*
Inſtit. Canon. lib. 3. *tit.* 4. *num.* 53. Germon. *lib.* 3. *Sac. cap.* 6.
Macedo *de clavibus Petri lib.* 4. *cap.* 8. Camill. Borrom. *in*
Summa omnium deciſ. titul. 5. *num.* 8. Azor. *par.* 2. *lib.* 4. *cap.*
1. *qu.* 2. & alii. Cardinales ſicuti figuraliter originem viden-
2 tur trahere a Sacerdotibus Levitici generis, ſic exempla-
riter ab Apoſtolis Chriſti inſtitutionem videntur habere:
Inſtituti enim fuerunt exemplo Apoſtolorum, qui Chriſto
Domino in terris tamquam Pontifici aſſiſtere videbantur;
Sixtus V. in Conſtitut. incipien. *Poſtquam verus*, ibi: *Sa-*
croſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales repræſentantes Perſo-
nas Apoſtolorum, dum Chriſto Salvatori regnum Dei prædi-
canti, atque humanæ ſalutis Myſterium operanti miniſtrarent
&c. ut notat Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *num.* 252. quem re-
fert Azorius *Inſtit. Moral. part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *qu.* 3. Barboſ.
lib. 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 3. *num.* 2. Petra *tom.* 4.
comment. in Conſtitut. 15. *Eugen. IV. num.* 9. Et poſt Chriſti
Domini Aſcenſionem Petro Pontificale munus gerenti aſ-
ſiſtebant, cooperantes in regimine univerſalis Eccleſiæ,
tamquam Cardinalatus Officium exercentes, adeo ut Apo-
ſtolos prius partes Cardinalium in Urbe Roma obiiſſe,
quam Epiſcoporum, expreſſe inquit Cardinal. Petrus de
Alliaco *de Auctor. Eccleſ. cap. de Cardin.* præciſis his
verbis: *Ex hoc poteſt inferri, quod Apoſtoli prius Cardi-*
nales, quam Epiſcopi fuerunt, &c. prius fuerunt Cardinales
Orbis, quam Urbis; & infra: *Senatui Apoſtolorum ſuc-*
cedit Collegium Sacrum Cardinalium quantum ad illum
ſtatum, quo Apoſtoli conſiſtebant Petro, antequam fierent
particularium Eccleſiarum Epiſcopi. Et ſimili ſenſu locuti
ſunt Anton. Pagan. *in Ordine juriſdict. & reſident. Epi-*
ſcop. ſerm. 2. *circa finem* Fridericus Imperator, & omnes
Doctores Pragenſis Academiæ, quando contra errores
Joannis Hus ſubſcripſerunt, ut apparet ex eorum verbis
relatis a Thomaſſin. *de Benefic. part. lib.* 2. *cap.* 114. *n.* 2.
§. *qui munus*, quibus aperte conſtat citat. Eugenii IV.
Conſtit. incip. *Non mediocri*, ubi dicit Cardinalium Offi-
cium B. Petri tempore primordia habuiſſe.

3 Cardinalis autem nomen ante tempora S. Silveſtri Papæ
extitiſſe non conſtat, unde quidquid exiſtiment alii, no-
men Cardinalis ab ipſo Silveſtro creditur adinventum;
cum prima in Eccleſiaſticis monumentis Cardinalium men-
4 tio inveniatur in Concilio Romano celebrato poſt con-
verſionem Conſtantini Imperatoris, præſente ipſo S. Silve-
ſtro, in cujus *art.* 1. *cap.* 6. & 7. ſeptem Diaconi Cardinales
Urbis Romæ, quæ dicto Concilio interfuerunt, deſcripti
reperiuntur, ut ex Card. Borrom. notat Choell. *in notit.*
Card. cap. 2. & in ipſo Concilio ſic ſtatutum fuiſſe legitur:
A Subdiacono uſque ad Lectores omnes ſubditi ſint Diacono
Cardinali, viro Reverendiſſimo in Eccleſia, repræſentantes
ei honorem &c. Et in eodem quoque Concilio de Cardi-
nalibus S. R. E. fit ſequens mentio: *Præſul non damne-*
tur, niſi cum 72. *teſtibus, Presbyter vero Cardinalis niſi*
cum 64. *teſtibus non deponatur, Diaconus autem Cardinalis*
Urbis Romanæ, niſi cum 27. *teſtibus non condemnabitur*,
ſic refertur *in cap. Præſul.* 2. *qu.* 5. *cauſ.* 2. Et in Litteris do-
nationis factæ Eccleſiæ a Conſtantino Imperatore ante ce-
lebrationem hujus Concilii, nulla fit mentio de nomine
Cardinalium, quod nomen tantæ Eminentiæ, & Dignita-
tis non fuiſſet certe tunc ab Imperatore reticitum, qui in-
de Clericis S. Romanæ Eccleſiæ ſic reverenter, & emphatice
fuit locutus, ut patet *in cap. Conſtantinus. Diſt.* 99. *Viris*
etiam diverſi Ordinis Reverendiſſimis Clericis S. Romanæ
Eccleſiæ ſervientibus, illud culmen ſingularis poteſtatis, &
5 *præcellentiæ habere ſancimus, cujus ampliſſimus noſter Se-*
natus videtur gloria adornari. Poſt Sanctum Silveſtrum ve-
ro paſſim Romani Pontifices hoc nomine Cardinalis utun-
tur, ut patet in variis Sacris Canonibus, & ſignanter in
Cap. Presbyteri 3. *diſtinct.* 24. ubi Gelaſius Papa ſcribens Cœ-
leſtino Epiſcopo ſic ait: *Sicuturus Viſitatoris te nomine, non*
Cardinalis creaſſe. Et Gregorius poſt ipſum Gelaſium eo-
dem nomine ſæpius utitur, *ut in cap. Paſtoralis* 42. *cauſ.* 7.
qu. 1. ibi: *In qua ordinatus es Cardinalis a nobis debeas*
Eccleſia permanere, & in cap. Relatio 5. *cauſ.* 21. *quæſt.*
1. ibi; *Sibi Cardinalem poſtulant te conſtitui, & cap. Illud*
quoque 6. *ejuſd. cauſ. & quæſt.* ibi: *Sic te prædictæ Tarraco-*
nen. Eccleſiæ Cardinalem eſſe conſtituimus. Et ex poſt Ste-
phanus IV. *in cap. Oportebat* 3. *diſtinct.* 79. ibi; *In Apoſtola-*
tus culmen unus de Cardinalibus Presbyteris, aut Diaconi-
bus conſecraretur, & cap. Nullus 4. *ejuſdem Diſtinctionis* 79.
ibi: *Niſi per diſtinctos gradus aſcenſus Diaconus, aut*
Presbyter factus fuerit Cardinalis. Et deinceps Nicolaus
II. *in cap. In nomine Domini* 1. *diſt.* 23. ibi: *In primis Car-*
dinales Epiſcopi diligentiſſime ſimul de electione tractantes
mox Chriſti Clericos Cardinales adhibeant; & ſic alii po-
ſteriores, ut videre eſt in Sacris Canonibus, & Apoſto-
licis Conſtitutionibus.

6 Immo ſic exinde hujus nominis *Cardinalis* uſus invaluit,
ut fere in omnibus principalioribus Eccleſiis præcipui Sa-
cerdotes Cardinales reperirentur conſtituti, donec ſucceſ-
ſivis temporibus ad Romanæ Eccleſiæ Senatum Summo Pon-
tifici aſſiſtentem Cardinalitia nomenclatura fuerit revoca-
ta, cum prohibitione, ne deinceps alius quilibet Clericus
hujuſmodi nomen uſurparet, ut refert Ludovicus Roman.
in Sermone habito in *Concil. Baſileenſ. ſive in conſil. ult.*
num. 14. & cum adhuc a Canonicis in variis præcipuis Metro-
politicis Cathedralibus, ut Ravennatenſi, Compoſtellana,
Mediolanenſi, Neapolitana, & aliis, Cardinalitium nomen,
ex prætenſis, ſeu ſuppoſitis privilegiis retineretur, S. Pius
V. anno 1567. 13. *Kal. Mart.* harum Eccleſiarum privile-
gia, (ſi quæ aderant) ſuo diplomate abrogavit, & in om-
nibus aliis Eccleſiis, præterquam in Romana, Cardinalis
nomen totaliter extinxit, & ſolos S. Romanæ Eccleſiæ a
Summo Pontifice creatos Cardinales hoc nomine decoran-
dos eſſe ſancivit, ut refert Choell, *in notit. Card. cap.*
2. §. *Et ideo*, Ex Moſcon. *de Majeſtat. milit. Eccleſ. lib.* 1.
par. 1. *cap.* 5. *verſ.* Et *propter.* Et merito undequaque hoc 7
Cardinalium nomen ſupremo Romanæ Eccleſiæ Senatui
fuit reſervatum, nam ex *C. Sacroſancta* 2. *diſt.* 22. *Apo-*
ſtolica Sedes caput, & cardo a Domino, & non ab aliis
conſtituta eſt; & ſicut Cardine oſtium regitur, ſic hujus
Apoſtolicæ Sanctæ Sedis auctoritate omnes Eccleſiæ (Domi-
no diſponente) reguntur. Unde Senatus Cardinalium (ut
ibi exponit Archidiaconus) a Cardine nomen accipit, quaſi ſe
regat, & alios; ſicuti enim oſtium regitur per Cardines; ita
Eccleſia per iſtos; & Cardinales dicuntur in Romana Eccle-
ſia duplici ſimilitudine, vel quia ſicut Domus habet Oſtium,
& Cardinem, ſic Eccleſia habet Papam, qui eſt Oſtium Dei
vel Eccleſiæ, & Cardinales, qui ſunt Cardines &c. Et his
conſentiunt Patres Baſileenſis concilius de S. R. E. *Cardi-*
nalibus ſeſſ. 23. ibi: *Sicut nomine ita & re ipſa, Cardi-*
nes ſunt, ſuper quos oſtia univerſalis Eccleſiæ verſentur,
& ſuſtententur. Et Eugenius IV. in Conſtit. incip. *Non*
mediocri. §. 14. de Cardinalibus ſic expreſſe dicit: *Quo-*
rum Officio nomen ipſum conſonat optime, nam ſicut ſuper Car-
dinem volvitur oſtium Domus, ita ſuper eos Sedis Apoſtolicæ,
& totius Eccleſiæ Oſtium quieſcit; Ad quod non dubitavit allu-
dere Choell, *in notit. Car. c.* 2. §. *& ideo verbis l.* 1. *Reg. c.* 2.
Domini enim ſunt Cardines terræ, & poſuit ſuper hos orbem.

Creatio Cardinalium, diverſimode, diverſiſque ritibus 9
pro diverſitate temporum, & Pontificum fuit hactenus acta,
& noſtris temporibus penitus obſolevit, quod in Cæremo-
niali Romano *lib.* 1. *ſect.* 8. *cap.* 1. *cum ſeq.* diſponitur de
promovendis Cardinalibus feria quarta quatuor anni tem-
porum, & de voto Sacri Collegii exquirendo, an novos
creare Cardinales neceſſe ſit, vel expediat, & in quo nu-
mero? Summus enim Pontifex pro ſuo libitu, quos vult,
& quando vult ad Cardinalatus faſtigium promovet, nulla
aſtrictus neceſſitate exquirendi Cardinalium ſuffragia, ſed
ſolum pro qualam ſui convenientia eorum petendo conſi-
lium, ut directe probat Card. de Luca *in relat. Roman.*
Cur. diſc. 5. *n.* 6. Card. Jacobat. *de Conc. lib.* 7. *art.* 5. *nu.*
117. & alii adducti a Choell. *in notit. Card. c.* 9. *litt.*
C. Immo nulla præciſa forma neceſſario obſervanda in
Cardinalium promotione utitur Summus Pontifex, ſed
verbis ſibi beneviſis promotionem indicantibus complet.
Licet ceteroquin in Cæremoniali Romano hæc forma tra-
datur: *Auctoritate Dei Patris Omnipotentis, Sanctorum*
Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Noſtra N. aſſumimus
in Presbyterum, vel Diaconum Sacræ Romanæ Eccleſiæ
Cardinalem, ut notat Moſcon. *de Majeſt. milit. Eccleſ. lib.*
1. *part.* 1. *cap.* 5. Choell. *loc. cit. litt.* E. Exinde, ſi no- 13
viter promoti reperiantur in Urbe, eodem, quo prius ute-
bantur habitu, ad Aulam Apoſtolicam, nullo aſſumpto
comitatu, ſe conferunt, ibique ab aliquo ex antiquis Car-
dinalibus excepti Summo Pontifici offeruntur, qui Birre-
to rubro eos inſignit. Ex poſt publicum indicitur Conſi-
ſtorium pro eis tradendo Galerum rubrum die beneviſa
Pontifici, qua adventa, omnibus Cardinalibus in Aula Apo-
ſtolica congregatis, Summus Pontifex Mitra pretioſa
ornatus ad locum Conſiſtorii more ſolito accedit, & ſtatim
poſt acceptum conſuetum obſequium a Cardinalibus, præ-
cipit, ut noviter promoti ad ſe accedant, qui illico obtem-
perantes, ac profunde ſe ei inclinantes, a Cæremonia-
rum Magiſtro poſt ultimum Cardinalem Presbyterum lo-
cantur ante conſpectum Pontificis detecto Capite, ad quos
habito gravi ſermone de Cardinalitia præſtantia, & emi-
nentia, & de Cardinalium ſtricta pro tanti muneris obli-
gatione, ex poſt accedunt noviter promoti ad Cathedram
Pontificiam obſequia ei præſtaturi, pedes videlicet, & ma-
nus Summi Pontificis oſculando, qui ad oris oſculum eoſ-
dem elevat; indeque ad pacis ſignum ab aliis Cardinali-
bus excipiendum deducuntur. Iſtis, aliiſque præſcriptis
Cæremoniis peractis, traduntur eis Cardinalitia inſignia; 15
Stantibus igitur interim aliis Cardinalibus ante Summum
Pontificem in circulo, prior ex noviter promotis, dein-
de alii graduatim genuflectunt, cui Pontifex Galerum ru-
brum imponit ſuper Caput ſic dicens: *Ad laudem Omni-*
potentis Dei, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ ornamentum, ac-
cipe Galerum rubrum, inſigne ſingularis Dignitatis Cardina-
latus, per quod deſignantur, quod uſque ad mortem, &
ſanguinis effuſionem incluſive pro exaltatione Sanctæ Fidei,
pace, & quiete populi Chriſtiani, augmento, & ſtatu Sa-
croſanctæ Romanæ Eccleſiæ te intrepidum exhibere debeas
in nomine Patris ✠, *& Filii* ✠, *& Spiritus ſancti* ✠.
Amen. In altero poſtea Conſiſtorio Summus Pontifex clau-
dit os novis Cardinalibus, eis inhibendo, ne quid loqui
præſumant in Conſiſtoriis, aliiſque Conſeſſibus, quouſque
de Conſilio Fratrum duxerit eis aperire os; In ſecundo

vero,

vero, aut tertio Conſiſtorio, omnibus Cardinalibus congregatis Summus Pontifex præcipit, ut noviter promoti exeant, donec ipſe ſciſcitetur ab antiquis Cardinalibus, an expediat os noviter promotis aperire; atque omnibus plaudentibus, revocantur Candidati, & paterne a Pontifice admoniti, ad aperitionem oris accedunt, quæ his verbis expletur: *Aperimus vobis os, tam in Collationibus, quam in Conſiliis, atque in electione Summi Pontificis, & in omnibus actibus, tam in Conſiſtorio, quam extra, qui ad Cardinales ſpectant, quos ſoliti ſunt exercere. In nomine Pa-*
17 *tris* ✠, *& Filii* ✠, *& Spiritus Sancti* ✠. *Amen*. Promotio tandem perficitur cum Annulorum traditione, Titulorumque aſſignatione; ipſis enim genuflexis ante Summi Pontificis Cathedram, Pontifex immittit cuique in digito annulari dexteræ manus Annulum pretioſum ad id præparatum, aſſignando Titulum his verbis: *Ad honorem Dei Omnipotentis, Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & S. N. committimus tibi Eccleſiam S. N. cum Clero, & Populo, & Cappellis ſuis ſecundum formam, qua committi conſuevit Cardinalibus, qui eandem Eccleſiam habuerunt*. Reliqua autem,
18 quæ obſervantur in his promotionibus, & maxime, cum promoti ſunt abſentes ab Urbe Romana, ſatis colliguntur ex Cæremoniali Romano *lib.* 1. *ſect.* 8. Card. de Luca *in relatione Roman. Cur. diſ.* 5. *num.* 9. Chocll. *in notit. Cardinal. cap.* 9. *&* 10. Corrad. *in praxi lib.* 10. *cap.* 14. *num.* 26., & aliis; & ideo relinquuntur penes ipſos vi-
19 denda. Solum hic additur, quod promoti ad Cardinalatum, dum ſunt abſentes a Curia, jurare debent in receptione Birretti rubri intra annum ſe acceſſuros ad Limina Apoſtolorum ſub pœna inhabilitatis, & privationis Cardinalatus, ut fuit ſtatutum a Sixto V. in Conſtitutione 50. incip. *Poſtquam*.
20 Licet ab Eugenio IV. in Conſtitutione incip. *In eminenti*, fuerit decretum, quod Cardinales in ſecreto Conſiſtorio pronuntiati non dicantur Cardinales, antequam Cardinalatus inſignia ſuſceperint, neque vocem in electione Summi Pontificis habeant, donec ſit eis licentia
21 votandi conceſſa. Tamen hodie Cardinales ex actu Creationis perfecte creati cenſentur, & habent vocem in electione Pontificis abſque alia facultate; quamvis Cardinalatus inſignia non obtinuerint, os eis apertum nondum fuerit, nec eis fuerit traditus Annulus, & Titulus aſſignatus: Et ratio eſt, quia oris aperitio, juramenti præſtatio, aliaque traditionis inſignium ſolemnia, ut optime dicit Card. de Luca *in relation. Romana Cur. diſc. num.* 11.
,, Sunt Cæremoniæ, vel Solemnitates, quæ non percutiunt
,, ſubſtantiam, vel perfectionem actus, quoniam ſequuta
,, promotione, ut ſupra, illi ſunt veri, ac perfecti Cardi-
,, nales; ideoque (quidquid alias dubitatum fuerit) votum
,, habent in Conclavi in electione Pontificis, omneſque alias
,, Cardinalitias Juriſdictiones, & præeminentias, ut mo-
,, derna praxis docuit &c. " Et ſic expreſſe fuit decretum
22 a S. Pio V. die 26. *Januarii* 1571. ut apparet ex verbis ipſius decreti, ut ſequitur: ,, quia aliquando dubitatum fuit,
,, utrum Cardinales, quibus os clauſum eſſet, ſi antequam
,, illud eis aperiretur, Sedis vacatio eveniret, utrum, in-
,, quam, in Summi Pontificis electione votum haberent,
,, Sanctitas ſua exquiſitis RR. DD. ſententiis, de eorum
,, aſſenſu, & conſenſu decrevit, quod cum potiſſima Car-
,, dinalium facultas in Romano Pontifice eligendo conſi-
,, ſtat, quæ ſane ipſis propter Inſignium, & Cæremonia-
,, rum defectum auferri non debet, ob eam cauſſam San-
,, ctitatem ſuam ſtatuere, ut poſtquam aliquis S.R.E. Car-
,, dinalis creatus fuerit, honoremque acceperit, & con-
,, ſenſum ſuum dederit, is ſtatim vocem, & Jus eligendi
,, Romanum Pontificem habeat, & conſequenter etiamſi
,, Cardinalatus Galerus nondum illi traditus ſit, neque
,, os clauſum, vel ſi clauſum fuerit, nondum tamen aper-
,, tum ſit, videtur enim hujuſmodi claudendi oris ritum,
,, ad præcipuam Cardinalium facultatem, quæ circa Sum-
,, mi Pontificis electionem verſatur, non pertinere, ſed
,, Cæremoniam quamdam eſſe, ea de cauſſa introductam,
,, ut Cardinales antequam in Conſiſtoriis, & Congrega-
,, tionibus ſuffragium ferant, de modeſtia, quæ ab ipſis
,, in his, & aliis actibus adhiberi debet, quodammodo
,, admoneantur &c. " *ſub die* 26. *Jan.* 1571. Sic referunt Cherubin. Fil. *ad Conſtitutionem primam Eugenii IV.* incip. *In eminenti*, *ſcol.* 2. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 3. *num.* 41. Petra *comment. in cit. Conſtit. prima Eugenii* 4. *num.* 9. & recenſetur in Conſtit. 19. Greg. XV. incipit.
23 *Decet*, de approbatione Cæremonialis in electione Summi Pontificis ſervandi. Et ſic fuit reſolutum, & obſervatum in practico caſu poſt obitum Clementis VIII. Cum enim iterum dubitatum fuiſſet, an Cardinalis de Comitibus, cui os clauſum, nondum vero apertum fuerat, in electione Romani Pontificis vocem haberet? Commiſſa diſcuſſione hujus quæſtionis quatuor e Rotæ Tribunali ad Sacrum Collegium aſſumptis, tandem omnibus fere Cardinalibus in Conſiſtoriis congregatis approbantibus, ut S. Pius V. decrevit, reſolutum fuit, ut diſtincte recenſetur *in annot.* 45. *&* 46. *Cerem.* Et fuit obſervatum tum etiam in electione Innocentii X. in qua ante aperitionem oris vocem habuerunt Cardinales Panzirolus, Roſetus, & Eſtenſis noviter pronuntiati, ut refert Fagnanus *in cap. Cum olim*, *de Majoritate & obedientia*, *num.* 48.

Ad Cardinalatum promovendi debent habere ea omnia, 24
& ſingula requiſita, & qualitates, quæ pro Epiſcopis præficiendis a Sacris Canonibus decernuntur. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *reform. cap.* 1., ibi: ,, Ea vero omnia, & ſingu-
,, la, quæ de Epiſcoporum, & præficiendorum vita, æta-
,, te, Doctrina, & ceteris qualitatibus alias in eadem
,, Synodo conſtituta ſunt, decrevit eadem etiam in Crea-
,, tione S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, etiamſi Diaconi
,, ſint, exigenda. " Sic etiam Leo X. Conſtit. 7. incip.
Superna, & Sixtus V. Conſtitut. 50. incip. *Poſtquam*. Car- 25
dinales ex omnibus mundi partibus debent eligi, ſi poſſibile ſit. *Concil. Trid. cit. ſeſſ.* 24. *de Ref. cap.* 1., ibi: ,, Quos
,, Sanctiſſimus Romanus Pontifex ex omnibus Chriſtianita-
,, tis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout
,, idoneos repererit, aſſumet. " Sic etiam Sixtus V. cit.
Conſtit. incip. *Poſtquam* §. 11. Ex Regularibus Mendican- 26
tibus quatuor ſaltem fieri debent Cardinales Theologi; Sixtus V. in d. Conſtit. incip. *Poſtquam* §. 4., ibi: ,, inter hos
,, ſeptuaginta Cardinales præter egregios utriuſque Juris,
,, aut Decretorum Doctores, non deſint aliquot inſignes
,, viri in Sacra Theologia Magiſtri, præſertim ex Regu-
,, laribus, & Mendicantium Ordinibus aſſumendi, ſaltem
,, quatuor, non tamen pauciores. " Illegitimi, etiam per 27
ſequens Matrimonium legitimati, ad Cardinalitiam Dignitatem non ſunt promovendi. Sixtus V. in d. Conſtit. incip. *Poſtquam* §. 12., ibi: ,, Præterea qui Cardinales
,, creandi erunt, legitimis, & honeſtis ſint exorti natali-
,, bus, neque ulla prorſus labe, aut illegitimorum nata-
,, lium ſuſpicione quovis modo laborent, ſed omni ma-
,, cula, & impuritate careant, alioquin ad tam emi-
,, nentis Dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius
,, incapaces ſint, & eſſe cenſeantur. Quocirca conſideran-
,, tes, quod licet tanta ſit vis, & efficacia Matrimonii,
,, quod Apoſtolo teſte, Magnum eſt in Criſto, & in Eccle-
,, ſia, ut qui ante geniti erant ex ſoluto, & ſoluta, poſt
,, illud contractum legitimi habeantur, in nonnullis tamen
,, Provinciis & Dominiis nobilitatis privilegiis non gau-
,, dent, nec ad ſæcularia Officia, honores, Dignitates, nec
,, ad Nobilium Feudorum, & ſtatuum ſucceſſiones admit-
,, tuntur; Quod multo magis indecorum videretur, & ab
,, Apoſtolicæ Sedis Dignitate alienum, ſi hujuſmodi ille-
,, gitimi per ſequens Matrimonium, ut præfertur, legiti-
,, mati, in Cardinales aſſumerentur, ac Cardinalatus celſi-
,, tudo, & ſplendor, qui Dignitati Regiæ comparatur, fa-
,, cile deprimi, commaculari, aut quodammodo inobſcurari
,, poſſet: Ideo ut puriori Dignitati puriores natales reſpon-
,, deant, quouſque illegitime natos, quorumcumque etiam
,, Magnorum Principum, etiam Ducali, aut majori etiam
,, Regia, & Imperiali auctoritate fulgentium Filios quocum-
,, que gradu, Dignitate, & præeminentia præditos, etiam
,, genitos ex ſoluto, & ſoluta, inter quos tunc Matrimo-
,, nium conſtare poterat, ac poſtea per ſequens Matrimo-
,, nium, etiam rite, & ſolemniter in facie Eccleſiæ con-
,, tractum, vel alias legitimatos, & quomodolibet habili-
,, tatos, & natalibus reſtitutos, ac quorumvis honorum ca-
,, paces effectos, & etiamſi cum eis, ut hanc ipſam Digni-
,, tatem obtinere valeant, ſuper defectu natalium fuerit
,, expreſſe, & in ſpecie auctoritate Apoſtolica quomodoli-
,, bet diſpenſatum, nihilominus prædictæ Cardinalatus Di-
,, gnitatis prorſus incapaces, & ad eam obtinendam perpe-
,, tuo inhabiles decernimus, & declaramus. " Unde tanto
majus a Cardinalatitia Dignitate arcendi ſunt ſpurii; Spu- 28
rius enim unus ab Eugenio IV. in Cardinalem electus, antequam Galerum acciperet, e vita deceſſit, ut refert Azorius *part.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7., & Barb. *lib.* 1. *Juris Eccleſ. c.* 3. *n.* 36.
Cardinalis eligendus, prius debet eſſe Clericus; Sixtus 29
V. in d. Conſtitut. incipit. *Poſtquam* §. 15., ibi: ,, Ac pro-
,, inde, ne homines Sacrarum rerum plane imperiti, aut
,, rudes, atque Eccleſiaſticarum functionum ignari, quaſi
,, in Eccleſia Dei hoſpites, & peregrini ſtatim hujuſmo-
,, di muneri præficiantur juxta Decretum jam pridem a
,, Nobis in prædicto Conſiſtorio noſtro ſancitum, quod pa-
,, riter harum ſerie innovamus, diſtricte interdicimus,
,, ne quis ullatenus ad Cardinalatus honorem aſſumi que-
,, at, niſi qui antea Clericali Charactere fuerit inſignitus,
,, & in quatuor Minoribus Ordinibus per annum ſaltem
,, Habitum, & Tonſuram geſtaverit Clericalem. " Fi- 30
lios, vel nepotes ex eis habens nequit fieri Cardinalis, Sixtus V. *ibidem* §. 16., ibi: ,, Cum autem ad honorem
,, adeo ſublimem promovendi omni Virtutum, & præſer-
,, tim caſtimoniæ laude ſupra ceteros plurimum eminere
,, debeant, qui vero Filios etiam legitimos ex uxore ſua
,, alias cognoſcitur ſuſcepiſſe, nequeat ſuæ teſtimonium
,, continentiæ exhibere, & Pater erga proprios filios na-
,, turali affectu nimia quadam propenſione feratur, ve-
,, rendumque ſit, ut propterea variis propriæ Domus ne-
,, gotiis, ac multiplici liberorum cura diſtractus, Eccleſiæ
,, negotia ſibi credita, aut negligenter tractet, aut minus
,, ſollicite, & fideliter, quam par eſt, ejuſdem Eccleſiæ
,, Jura tueatur, prohibemus, ne aliquis, qui utriuslibet
,, ſexus filium, ſeu filios etiam ex legitimo Matrimonio
,, ſuſceptos, vel nepotes ex eis habeat, nullatenus in
,, Cardinalem aſſumi, aut promoveri poſſit. " Cardinalis 31
eſſe non poteſt frater ex uno parente germanus, vel patruelis conſobrinus, aut amitinus alicujus Cardinalis vi-

ventis. Sixt.V. ib.§. 17., *ibi*: „ Inſuper, ut factionum fomi-
„ tem, & ſimultatum anſam ex Sacro hoc cœtu, quantum cum
„ Domino poſſumus, amputemus, Decretum piæ memoriæ
„ Julii Pap. III. Prædeceſſoris noſtri in Sacro olim Conſiſtorio
„ editum approbantes, & declarantes ſimiliter perpetuo in-
„ terdicimus, ne ullo unq; tempore aſſumatur aliquis poſthac
„ in ejuſdem S. R. E. Cardinalem qui Frater ex utroque,
„ vel alterutro Parente germanus Cardinalis viventis; ita
„ ut eodem tempore duo Fratres germani in eodem Col-
„ legio nullatenus eſſe poſſint. Quinimmo idem Decretum
„ extendentes, & ampliantes prohibemus quoque ne Pa-
„ truele, vel Amitino, aut Conſobrino Cardinale viven-
„ te, alter ejus Patruelis, vel Amitinus, aut Conſobri-
„ nus, ad Cardinalatum promoveantur.
32 Patruo, aut Avunculo Cardinale vivente, ejus ex
Fratre, vel Sorore nepos nequit fieri Cardinalis; Sicu-
ti Nepote ex Fratre, vel Sorore Cardinale vivente, nequit
fieri Cardinalis illius Patrus, & Avunculus. Immo neque
ullus poteſt eſſe Cardinalis, qui primo, aut ſecundo Con-
ſanguinitatis gradu alicui Cardinali viventi ſit conjunctus.
Sixtus V. ibidem §. 18. *ibi*: „ Sed, & pari ratione ſanci-
„ mus, ne Patruo, aut Avunculo Cardinale vivente, ejus
„ ex Fratre, vel Sorore Nepos, nec rurſus Nepote ex Fra-
„ tre, vel Sorore Cardinale exiſtente, illius Patruus, aut
„ Avunculus, neque ullus denique, qui primo, aut ſe-
„ cundo tantum conſanguinitatis gradu alicui Cardinali
„ viventi conjunctus ſit, quamdiu is vixerit, in Cardina-
„ lem aſſumi poſſit, itaut omnes, & ſinguli prædicti, tam
„ Pater Filios, aut Nepotes habens, quam Fratres germa-
33 „ ni, Patrueles, Amitini, Conſobrini Patruus, Avuncu-
„ lus, Nepos ex Fratre, vel Sorore; & quiſquis ut ſupra
„ primo, aut ſecundo gradu conjunctus alteri Cardinali
„ viventi, ad Cardinalatum inhabiles ſint, & cenſeantur,
„ neque eorum aliquis Cardinalis creari valeat, neque ad-
„ verſus hanc prohibitionem ex quacumque etiam urgen-
„ tiſſima cauſa cum eis liceat diſpenſari. Et nihilomi-
„ nus electio, creatio, & prenunciatio Cardinalium hu-
„ juſmodi contra præſentem prohibitionem, aut interdi-
„ ctum facta, & attentata, nulla, irrita, & inanis ſit eo
„ ipſo, ac cum omnibus inde ſecutis nullius ſit roboris,
„ vel momenti. “ Bigami ad Cardinalatum non ſolent aſ-
34 ſumi. Machado *tract.* 3. *document.* 6. *num.* 2. Barboſa *lib.* 1.
Juris Eccleſ. cap. 3. *n.* 39. ubi ex Azorio *lib.* 6. *cap.* 7. *pro-
pe finem* refert, quod ideo Antonius de Roſellis, & Joan-
nes de Lignano, quamvis Juriſperiti inſignes Cardinalitiam
Dignitatem nunquam obtinere potuerunt. Ad Cardinala-
tum non ſunt aſſumendi, niſi lectiſſimi, præcellentes, &
undequaque digni viri. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat.
cap.* 1. ubi dicit: „ Nihil magis Eccleſiæ Dei eſſe neceſſa-
„ rium, quam ut Beatiſſimus Romanus Pontifex, quam ſo-
„ licitudinem univerſæ Eccleſiæ, ex muneris ſui officio
„ debet, eam hic potiſſimum impendat, ut lectiſſimos tan-
„ tum ſibi Cardines adſciſcat. *Et ſic Sixtus V. dict. Conſtit.
incip.* Poſtquam, *ibi*: „ Ceterum ut non ſolum honore,
„ ſed etiam re ipſa Cardinales ſint, ſuper quibus Oſtia
„ univerſalis Eccleſiæ tuto nitantur, divinaque, & huma-
„ na miniſteria ſibi commiſſa utilius exequi poſſint, ſta-
„ tuimus, ut lectiſſimi, & præcellentes viri in ipſum Col-
„ legium adſcribantur, & quorum vitæ probitas, morum
„ candor, præſtans Doctrina & eruditio, eximia pietas,
„ & erga ſalutem animarum ardens ſtudium, & Zelus in
„ dandis conſiliis, ſincera fides, & integritas, in rebus ge-
„ rendis ſingularis prudentia, conſtantia & auctoritas, &
„ aliæ qualitates a Jure requiſitæ, tam ipſi Pontifici, quam
„ univerſo Collegio cognitæ, & probatæ ſint. “ *Unde
Paulus II. præclare dicit*; „ In rebus aliis hominem eſſe
„ poſſe; in Eccleſiarum Rectoribus creandis Angelum; in
„ Collegio augendo Deum, Pontificem eſſe oportere. Qui
„ in altero peccat, impium; qui in altero, Dæmonem
„ eſſe exiſtimandum. In illo unam Eccleſiarum proſtitui,
„ ac viro alieno conjungi, non ſuo; in hoc Eccleſias uni-
„ verſas periclitari, “ *ut refert* Rainald. *anno* 1471. *n.* 63.
& Pegna *Comment. in Conſtit.* 1. Eugen. IV. *n.* 13.
36 Ætas pro Cardinalibus Presbyteris, & Epiſcopis requiſi-
ta eſt triginta annorum; quamvis enim in d. Conſtitutio-
ne incipient. *Poſtquam*, non ſit a Pontifice ſtatuta certa
ætas pro ipſis, tamen, quia *a Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *de
reformat. cap.* 1. decretum eſt, ut ea omnia, & ſingula,
quæ de Epiſcoporum præficiendorum Doctrina, ætate, &
ceteris qualitatibus conſtituta ſunt, in creatione S. R. E.
Cardinalium obſervanda ſint, ideo illa erit, quæ requiri-
tur pro præficiendis Epiſcopis, ſcilicet triginta annorum,
ut cum plurimis reſolvit Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univ.*
37 *cap.* 3. *num.* 53. Pro Cardinalibus autem Diaconis ſufficit
ætas 22. annorum, ut expreſſe ſtatuit Sixtus V. in d. Con-
ſtit. incip. *Poſtquam*. §. 6. Cum hoc tamen, quod intra an-
num teneantur Ordinem Diaconatus accipere, alias carent
voce activa, & paſſiva, tam in Conſiſtoriis, & Congre-
gationibus, aliiſque, omnibus actibus, quam in electione
Summi Pontificis, ibi: „ Neque poſthac quiſpiam in Dia-
„ conum Cardinalem aſſumi poſſit, niſi ſaltem in vigeſimo
„ ſecundo ſuæ ætatis anno fuerit conſtitutus, itaut omni-
„ no intra annum ad Sacrum Diaconatus Ordinem valeat,
„ & debeat promoveri; alioquin ſi anno elapſo ad ipſum
„ Diaconatus Ordinem promotus non fuerit, eo ipſo tam
„ in Conſiſtorialibus, ac omnibus aliis actibus, & nego-
„ tiis Cardinalitiis, quam etiam juxta Conſtitutionem ſel.
„ record. Pii IV. Prædeceſſoris noſtri ſuper reſor. Conclavis
„ editam in electione Romani Pontificis, voce activa, &
„ paſſiva omnino careat, ac privatus exiſtat.
Numerus Cardinalium varius olim fuit pro varietate 38
temporum, & Summorum Pontificum, qui juxta exigen-
tiam, & temporum, ſeu rerum variam emergentiam plu-
res, vel pauciores Cardinales creabant. Inter omnes, qui 39
plures Cardinales creavit eſt Pius IV. qui pervenit uſque
ad ſeptuageſimum ſextum; quo neque ante, neque poſt
perventum eſt. A tempore tamen Sixti V. numerus ſeptua- 40
genarius invariatus remanſit, prout ipſe ad inſtar illorum
ſeptuaginta Seniorum, quos Dominus *num.* 11. Auditores,
& Conſiliarios Moyſi dedit, conſtituit in ſua Conſtit. incip.
Poſtquam verus ille. §. 4. *poſt med.*, ibi: „ Perpetuo ſta-
„ tuimus, & ordinamus, ut in poſterum connumeratis
„ omnibus cujuſcumque Ordinis, Epiſcopis, Presbyteris,
„ & Diaconis Cardinalibus, qui nunc ſunt, quique in
„ futurum creabuntur, cuncti ſimul numerum ſeptuagin-
„ ta, nullo unquam tempore excedant, ac talis numerus
„ quovis prætextu, occaſione, vel cauſa etiam urgentiſ-
„ ſima minime augeatur, quod ſi unum, vel plures, a
„ Nobis, vel pro tempore exiſtente Romano Pontifice in
„ futurum ultra dictum numerum eligi in Cardinalem, aut
„ creari, aut pronunciari contigerit, decernimus hujuſmodi
„ electionem, creationem, & pronunciationem nullam,
„ irritam, & inanem fore, & cenſendam eſſe, nullum-
„ que Jus, ſeu Titulum re, aut nomine ſic electo, ſeu
„ electis acquiri, nec eorum quemquam pro Cardinali ha-
„ beri, aut reputari poſſe, aut debere; nec dictam ele-
„ ctionem, creationem, & pronunciationem ab initio in-
„ validam, & ultra numerum factam, ſi poſtea ad præ-
„ ſens præſcriptum numerum moriente uno, vel pluribus
„ Cardinalibus ipſum Collegium redigatur, propterea ex
„ poſt facto convaleſcere; ſed uti a principio, ſic dein-
„ ceps in perpetuum nullius fore roboris, & momenti.
„ Cardinales igitur ſeptuaginta eſſe debent, ſcilicet ſex
Cardinales Epiſcopi, Quinquaginta Cardinales Presbyteri, 41
& Quatuordecim Cardinales Diaconi, citat. Conſtit. Sixti V.
incip. *Poſtquam* §. 4. & 5. & Cuilibet ex omnibus iſtis Se- 42
ptuaginta Cardinalibus, juxta ſuum Ordinem eſt aſſignata
ſua particularis Eccleſia, Titulus, vel Diaconia, ut ap-
paret in ſequenti Conſtitutione Sixti V. quæ utpote fa-
ciens omnino ad rem, ad omnium commodum hic ſubne-
ctitur.
„ Sixtus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpe- 43
„ tuam rei memoriam. Religioſa Sanctorum Pontificum
„ Prædeceſſorum noſtrorum providentia inſtitutum olim
„ fuit, jam inde a vetuſtiſſimis temporibus, & poſteris
„ traditum, ut S. R. E. Presbyteris certæ in Urbe Ro-
„ ma Eccleſiæ, Tituli appellatæ, quaſi quædam cujuſ-
„ que propriæ Diœceſes, Diaconis vero Urbis Regiones
„ ad Chriſtianæ Religionis propagationem, & conſervatio-
„ nem aſſignarentur. Quæ quidem Sancta inſtitutio plu-
„ rium ſæculorum continuata ſerie, ac pro temporum va-
„ rietate ſuſceptis incrementis ad noſtram uſque ætatem ſer-
„ vata, ita viget, ut præter ſex Epiſcopos Cardinales,
„ qui certis Eccleſiis Cathedralibus Urbi finitimis præſunt,
„ ſingulis Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus propriæ
„ in Urbe Eccleſiæ, Tituli videlicet, & Diaconiæ cum
„ ſuis Clero, & Populo, ac quaſi Epiſcopali Juriſdictione
„ in ſpiritualibus & temporalibus regendæ, & adminiſtran-
„ dæ committantur.
„ Proinde, Nos poſtquam per noſtram nuper editam
„ Conſtitutionem creandorum Cardinalium numerum, com-
„ putatis ſex Epiſcopis prædictis, quatuordecim Diaconis,
„ reliquis vero Presbyteris Cardinalibus ad ſeptuaginta
„ præſcripſimus, nunc quoque ad Dei honorem, atque
„ ad ipſius S. R. E. decus, & ornamentum, ac Romani
„ Cleri, & populi bonum Regimen, ſalubremque directio-
„ nem eiſdem Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus toti-
„ dem Titulos, & Diaconias ipſorum amplitudini, & Di-
„ gnitati maxime congruentes duximus aſſignandos. Ac li-
„ cet pleræque ex antiquis Eccleſiis in Titulos, & Dia-
„ conias concedi ſolitis, aut a Prædeceſſoribus noſtris ſuc-
„ ceſſu temporum additis, adhuc integræ, & illæſæ per-
„ maneant, tamen quia nonnullæ tum diuturnitate, &
„ injuria temporum, tum diverſis, quæ olim contigerunt,
„ ejuſdem Urbis direptionibus, incendiis, & ruinis collap-
„ ſæ ſunt; Nos antiquæ pietatis, & Religionis Chriſtia-
„ næ monumenta conſervare cupientes, ſicuti Sacroſan-
„ ctas Baſilicas, & auguſtiora templa, antiquitate ipſa
„ veneranda, nedum ſarta tecta cuſtodiri, ſed & ingenti
„ noſtro ſumptu refici, inſtaurari, & ornari in dies magis
„ curamus, ita etiam primo quidem loco, veteres, & no-
„ biles Eccleſias priſcis temporibus in Titulos Presbyte-
„ rorum Cardinalium, ut præfertur, inſtitutas delegimus,
„ eaſque omnes, quæ adhuc extant, volumus omnino in
„ Titulos pro modernis, & futuris Presbyteris Cardinali-
„ bus retinere. Deinde ex iis, quæ recenti memoria in
„ Titulos, erectæ fuerunt, prætermiſſis quibuſdam pro-
„ pter loci incommoditatem, aut alias minus idoneis, ce-
„ teras itidem retinere, ac demum, ne Titulorum nume-
„ rus Presbyteris Cardinalibus deſit, exemplo nonnullo-
„ rum noſtrorum Prædeceſſorum, alias partim antiquas,
„ nondum tamen hujuſmodi honore decoratas, partim
vero

,, vero recentiores, celebres tamen Eccleſias, Dignitate Præſulum majorem in modum illuſtrare, & in ſimiles Titulos erigere, & inſtituere, ac pro numero Presbyterorum Cardinalium tot Titulos addere, & ſupplere; Ex Diaconis quoque antiquitus inſtitutis quatuordecim magis inſignes pro totidem Diaconis Cardinalibus ſeligere, & congrua diſtinctione confuſionem perpetuo tollere decrevimus, eoſdem nimirum Titulos, & Diaconias proprios cujuſque Ordinis certos, & diſtinctos aſſignando, itaut numquam in poſterum, quod hactenus ſæpe factum eſt, Presbyteris Diaconis Tituli Presbyterales, perturbato ordine, aut promiſcue concedantur. Quod quidem rationi conſentaneum videtur, ut quemadmodum Summus Pontifex univerſali Eccleſiæ Præſidens, & omnium totius Orbis Eccleſiarum ſollicitudinem gerens, ſpecialiter tamen Urbis Romæ Epiſcopus exiſtit, & in ea Divina diſpoſitione ſupremam Sacerdotalis poteſtatis Cathedram tenet, pari quoque ratione Cardinalibus, quos uti ſpeciales S. R. E. Filios in Apoſtolici muneris functione, atque in univerſæ Reipublicæ Chriſtianæ adminiſtratione præcipuos ſibique maxime conjunctos habet Conſiliarios, & Cooperatores in eadem Urbe Roma, quæ olim B. Petri Sede in ea conſtituta ipſius, & Coapoſtoli ejus Pauli Doctrina, & Martyrio conſecrata, & Caput Chriſtiani Orbis, & Religionis effecta eſt certa Sedes, manſionem, & locorum unicuique proprium aſſignet, cujus quidem loci conceſſione iidem Cardinales, & ſui Officii admoneantur, & reſidentiæ, quam aſſiſtendo ipſi Romano Pontifici ſervare debent, & vel ex hoc magis tamquam in unum corpus compacta membra Sacro Capiti connexa eſſe, & ab illo dependere clarius dignoſcantur.

,, Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus noſtris ejuſdem S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura de eorum conſilio, & aſſenſu, ſtatuimus & ordinamus in poſterum perpetuis futuris temporibus. Presbyteris Cardinalibus has tantum, quæ infra deſcriptæ ſunt, Eccleſias, neque alias in Titulis aſſignari debere, videlicet ex antiquis Sanctæ Crucis in Jeruſalem, Sanctorum Marcellini, & Petri, Sanctorum quatuor Coronatorum, Sanctorum Joannis, & Pauli, Sanctæ Anaſtaſiæ, S. Sabinæ, S. Stephani in Cœlio Monte, S. Clementis, Sanctorum Nerei, & Achillei, S. Suſannæ, S. Pudentianæ; S. Sixti; S. Petri ad Vincula; S. Martini in Montibus; S. Euſebii; S. Priſcæ; S. Vitalis; S. Marci; S. Marcelli; S. Laurentii in Lucina; Baſilicæ duodecim Apoſtolorum; S. Laurentii in Damaſo, quæ S. R. E. Vicecancellario pro tempore exiſtenti perpetuo conceſſa, & aſſignata eſt; S. Balbinæ; S. Cæciliæ; S. Chryſogoni; S. Praxedis; S. Mariæ Transtyberim. Ex poſterioribus vero Sanctorum Quiricii, & Julittæ; S. Joannis ante portam Latinam. S. Agnetis in Agone; S. Laurentii in Paliſperna; S. Thomæ in Parione; S. Silveſtri in Campo Martio; S. Pancratii; S. Bartholomæi in Inſula; S. Matthæi in Merulana; S. Mariæ de Ara Cœli; S. Mariæ in Via; S. Mariæ ſupra Minervam; S. Mariæ Angelorum in Thermis; S. Hieronymi Illyricorum; Necnon quas ſupradictis antiquis & poſterius inſtitutis, addimus, & ex nunc in Titulos Presbyterorum Cardinalium, cum honoribus, inſignibus, privilegiis, auctoritatibus, & præminentiis debitis, & conſuetis inſtar aliarum Eccleſiarum, quæ in ſimiles Titulos per noſtros Prædeceſſores antiquitus erectæ, & inſtitutæ fuerunt, ſine alicujus præjudicio perpetuo erigimus, & inſtituimus, ac Titulorum nomine, & Dignitate inſignimus, & decoramus, S. Honuphrii in Janiculo, mutato illius ſtatu ex Diaconia, quæ hactenus fuit, in Titulum Presbyteralem; S. Auguſtini, S. Mariæ de Populo; S. Alexii in Aventino; S. Blaſii de Annulo; S. Mariæ de Pace; S. Salvatoris de Lauro; S. Petri in Monte Aureo; Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio; S. Mariæ Tranſpontinæ.

,, Ex Diaconis vero antiquis ſtatuimus retinendas eſſe tantummodo quatuordecim infraſcriptas, videlicet S. Mariæ in Aquiro; S. Mariæ in Coſmedin; Sanctorum Coſmæ, & Damiani; S. Mariæ Novæ; S. Hadriani; S. Mariæ in Via lata; S. Mariæ in Porticu; S. Angeli in Foro Piſcatorio; S. Nicolai in Carcere Tulliano; S. Mariæ in Dominica; S. Euſtachii; S. Viti in Macello; S. Agathæ; ac S. Georgii in Velabro; Eccleſias, quæ inſigniores exiſtunt, & præſcriptum a Nobis Diaconorum Cardinalium numerum exæquant.

,, Ita ut computatis Eccleſiis Cathedralibus, videlicet Oſtienſi, & Veliterna invicem unitis, Portuenſi, & Sanctæ Ruffinæ itidem unitis; Albanenſi, Sabinenſi, Tuſculana, & Præneſtina; quibus ſex Epiſcopi Cardinales præſunt, & Titulis Presbyterorum ſuperius deſignatis numerum ſeptuaginta Eccleſiarum conſtituant.

,, Et alter præterea Titulus ſupra numerum additus ſit, ut ſi quando contingat Diaconum, vel Epiſcopum, Cardinalem Vicecancellarium eſſe, & ideo eumdem dictæ Eccleſiæ S. Laurentii in Damaſo, quæ Vicecancellario pro tempore exiſtenti per Litteras fel. record. Clementis Papæ VII. Prædeceſſoris noſtri perpetuo, ut præfertur conceſſa, & aſſignata fuit, præeſſe alicui Præsbytero Cardinali proprius Titulus non deſit.

,, Omnes vero Eccleſias, quæ per præſentem noſtram Conſtitutionem Presbyteris Cardinalibus etiam forſan ex diſpenſatione Apoſtolica pro Diaconia obtinentur; itidem omnes, & quaſcumque ex quatuordecim ſuperius enumeratis Diaconiis, quæ Presbyteris Cardinalibus in Titulos forſan etiam ex ſimili diſpenſatione conceſſæ alias fuerunt, & ab iis obtinentur. Demum omnes, & quaſcumque Eccleſias ſuperius non expreſſas, ipſis Presbyteris, aut Diaconis Cardinalibus in Titulos, aut Diaconias commiſſas, & aſſignatas, ac per ipſos obtentas volumus, & decernimus per præſentes ex nunc eo vacare, & quaſcumque illarum aſſignationes, conceſſiones, nec non diſpenſationes deſuper etiam motu proprio, & Conſiſtorialiter, ac de ſimili Fratrum conſilio expeditas, quæ a Prædeceſſoribus noſtris, quæque a Nobiſmetipſis emanarunt, Litteraſque Apoſtolicas deſuper confectas proceſſuſque habitos per eaſdem, & inde ſequuta quæcumque caſſamus, irritamus, & annullamus, irritaque, & nulla, ac nullius roboris, vel momenti eſſe nunciamus, mox aſſignaturi eiſdem Cardinalibus, ex quorum Perſonis Eccleſiæ in Titulos, aut Diaconias per eos hactenus obtentæ vigore hujus noſtri Decreti vacant, & eorum cuilibet alios Titulos, aut Diaconias ex ſupradicto numero proprio cujuſque Ordinis congruentes.

,, In aliis vero, præterquam ſupranominatis Eccleſiis, etiamſi, earum aliquæ in Titulos Presbyterorum, aut Denominationes Diaconorum Cardinalium concedi ſolitæ ſunt, & Cardinales iis præfici conſueverunt (quarum ſingularum ſituationes, & invocationes præſentibus haberi volumus pro expreſſis) nomina, inſignia, denominationes, & ſtatum hujuſmodi Titulorum, aut Diaconiarum perpetuo ſupprimimus, & extinguimus, ac diſtricte etiam interdicimus, ne de cetero unquam perpetuis futuris temporibus alia, quam ex ſupra ſcripto numero Eccleſia in Titulum, aut Denominationem Cardinalatus cuipiam Presbytero, aut Diacono Cardinali concedatur, aut aſſignetur, neque aliis, quam ſupra nominatis Titulis, aut Diaconiis, Presbyteri, vel Diaconi Cardinales præficiantur, neve unquam aliqua ex ſupradictis Diaconiis Presbytero; neque contra ullus ex dictis Titulis Diaconiis Cardinali quomodolibet concedatur, vel aſſignetur; neque cum iis, aut eorum aliquo ex quavis cauſa deſuper diſpenſetur.

,, Sed & Decreta alias in Conſiſtorio ſuper hoc edita innovantes, & ampliantes pari ratione etiam perpetuo prohibemus, ne in poſterum alicui Presbytero, aut Diacono Cardinali, qui alterum Titulum, aut Diaconiam quomodolibet aſſequutus fuerit, quive ex Ordine Diaconorum ad Ordinem Presbyterorum, vel ad Epiſcopalem Dignitatem tranſierit, aut ex Ordine Presbyteratus, in Epiſcopum pariter promotus fuerit, licentia, & facultas retinendi priorem Eccleſiam ſui Tituli, vel Diaconiæ in adminiſtrationem, aut in Titulum, neve Canonicatuum, & Præbendarum, Dignitatum, Officiorum, aut Beneficiorum dimiſſi Tituli, vel Diaconiæ collatio, neque Palatii Domus, vineæ, hortorum, aut fructuum, redituum, & proventuum, aut Jurium quorumcumque ad hujuſmodi Titulos, ſeu Diaconias pertinentium ad tempus, ſeu ad vitam retentio, aut ulla alia reſervatio quovis prætextu, occaſione, vel cauſa, etiam melioramentorum, & ſumptuum in illarum reparationem, neceſſitatem, ſive utilitatem factorum concedantur, ſed volumus, ut ipſi Tituli, & Diaconiæ, cum illis annexis, Juribuſque, & pertinentiis ſuis univerſis libere dimittantur.

,, Inſuper præcipimus, & perpetuo ordinamus, ut de cetero in quibuſcumque Litteris Apoſtolicis, in quibus Cardinalium ſubſcriptio manu propria facienda erit, iidem Cardinales, etiam Tituli, vel Diaconiæ, ſeu Epiſcopatus ſui Cardinalatus nomine expreſſo ſe ſubſcribant.

,, Decernentes per hujuſmodi erectionem, & inſtitutionem Decem prædictas per Nos in Titulos erectas Eccleſias tantummodo novis privilegiis, & Dignitate auctas, decoratas, inſignitas; nihil autem omnino præjudicii cuiquam illatum, nihil alieni Juris detractum, aut immutatum cenſeri poſſe, aut debere, ſicque per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & Cardinales prædictos ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & in quavis cauſa, & inſtantia judicari, & definiri debere; nec non irritum, & inane, ſi ſecus ſuper præmiſſis, eorumve aliquo a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

,, Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac Eccleſiarum ſupradictarum, & aliarum quarumcumque, nec non Ordinum, juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis illis, e quibuſvis perſonis quomodolibet conceſſis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus illorum tenore præſentibus pro expreſſis habentes ſpecialiter, & expreſſe derogamus; ceteriſque contrariis quibuſcumque.

,, Sic

„ Sic igitur ipſi Cardinales, quibus hujuſmodi Eccleſiarum regimen, cura, & adminiſtratio pro tempore commiſſa erunt, eas in ſpiritualibus, & temporalibus ſollicite, fideliter, & prudenter regant, & gubernent, ac juxta Conſtitutionem piæ memoriæ Leonis Papæ X. Prædeceſſoris noſtri in Concilio Lateranenſi noviſſime celebrato editam frequenter viſitent, circa Cultum Divinum invigilent, mores ac vitam Cleri, & Populi eis ſubjecti diligenter explorent, eoſque ad recte, & honeſte vivendum paterno moneant affectu, bonorum, ac temporalium redituum curam gerant. Sicque ad Dei Gloriam, & fidei populi ædificationem pia, & magnifica ſtructura, & fabrica, ſuas quique Eccleſias inſtaurare ſtudeant, & exornare, & tam in vita, quam in mortis articulo pro Divini cultus augumento, & ſalute animarum ſuarum ad congrue ſuſtentandum aliquem Presbyterum, qui inibi in Divinis deſerviat, ſive alias erga ipſas Eccleſias, ſi reparatione indigeant, vel alia ſubventione de bonis ſibi a Deo collatis, prout cuique pro modo facultatum conſcientia dictaverit, munificos ſe exhibeant, & liberales, ut earumdem Eccleſiarum decora, & ornamenta tantorum Præſulum reſpondeant Dignitati, ac ipſæ Eccleſiæ tam ſublimibus Perſonis gaudeant ſe commiſſas, & eorum amplitudine illuſtratas: Iidemque Cardinales exinde ipſius S. R. E. cujus nobiliſſima membra ſunt, majeſtatem ſua pietate, ſollicitudine, & prudentia in dies magis extollant, & reverentiam omnium gentium erga illam exemplis bonorum operum inſigniter augeant, ac denique præter æternæ retributionis præmia, digna quoque laudum præconia a Nobis, & Apoſtolica Sede valeant promereri.

„ Mandamus, vero, ut præſentes Litteræ in quinterno Cancellariæ Apoſtolicæ de more deſcribantur.

„ Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1587. Idibus Aprilis, Pontificatus noſtri anno ſecundo,

Ego Sixtus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego A. Card. Farneſius, Vicecancellarius, Epiſcopus Oſtienſis.
Ego Jacobus Card. Sabellus, Epiſcopus Portuenſis.
Ego Joan. Antonius Card. S. Gregorii, Epiſcopus Tuſculan.
Ego Joan. Avalus Card. de Aragonia Epiſcopus Sabinen.
Ego M. S. Card. de Altaemps, Titul. S. Mariæ Trans Tyberim.
Ego Marc. Anton. Card. Columna, Titul. S. Laurentii in Lucina.
Ego Gabriel Card. Paleothus, Tituli S. Martini in Montibus.
Ego F. Mich. Bonellus Card. Alexandrin. Titul. S. Mariæ ſuper Minervam.
Ego Ludov. Card. Madrutius, Titul. S. Anaſtaſiæ.
Ego N. Card. S. Praxedis.
Ego Jul. Anton. Sanctor. Titul. S. Bartholomæi in Inſula, Card. S. Severinæ.
Ego Hieron. Card. Ruſticuccius, Titul. S. Suſannæ.
Ego Joan. Hieron. Card. Albanus, Titul. S. Joann. ante Portam Latinam.
Ego P. Card. Deza.
Ego Anton. Card. Titul. SS. Joannis, & Pauli.
Ego Joan. Anton. Card. SS. Quatuor Coronatorum.
Ego Joan. Baptiſta Card. S. Macelli.
Ego Julius Card. Cananus, Titul. S. Euſebii.
Ego Anton. Maria Card. Salviatus.
Ego Auguſtinus Card. Veronæ. Titul. S. Marci.
Ego Vincentius, Titul. S Mariæ in Via, Card. Montis Regalis.
Ego Philippus Titul. S. Sabinæ, Card. Spinula.
Ego Scipio Card. Lancellottus.
Ego Vincentius Card. Gonzaga.
Ego Federicus Card. Cornelius, Titul. S. Stephani.
Ego Hippol. Card Papien. Titul. S. Mariæ in Porticu.
Ego Decius Card. Azzolinus, Titul. S. Matthæi in Merulana.
Ego Hippol. Card. Aldobrandinus, Titul. S. Pancratii Major. Pœnit.
Ego Hieron. Card. de Ruvere, Titul. S. Petri ad Vincula.
Ego Fr. Conſtantinus Card. Sarnanus.
Ego Philip. Titul. S. Euſtachii Diaconus Card. Vaſtavillanus Camerar.
Ego Hieron. S. Hadriani Diaconus Card. Matthæus.
Ego Benedictus S. Gregorii Diaconus Card. Juſtinianus.
Ego Aſcanius SS. Viti, & Modeſti, & Creſcentiæ Diaconus Cardinalis Columna.

44 Eccleſiæ Tituli, & Diaconiæ S. R. E Cardinalium poſtea fuerunt deſignati a Clemente Papa VIII. & a Sacra Rituum Congregat. approbati ſub die 30. Auguſti 1602. ac a Paulo V. confirmati de anno 1618. ut in Libello impreſſo Romæ ex Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ ſub eodem anno in hunc modum.

Eccleſiæ Cardinalium Epiſcoporum, ſex, nempe,

Oſtienſis. Portuenſis.
Tuſculanenſis. Sabinenſis.
Prænenſtinenſis. Albanenſis.

Tituli Presbyterales LI. videlicet,

Sanctæ Mariæ Angelorum in Thermis.
Sanctæ Mariæ Trans Tyberim.
Sancti Laurentii in Lucina.
Sanctæ Praxedis.
Sancti Petri ad Vincula.
Sanctæ Anaſtaſiæ.
Sancti Petri in Monte Aureo.
Sancti Honuphrii.
Sancti Silveſtri in Campo Martio.
Sanctæ Mariæ in Via.
Sanct. Marcell.
Sanctorum Marcellini, & Petri.
Sanctorum Duodecim Apoſtolorum.
Sanctæ Balbinæ;
Sancti Cæſarei.
Sanctæ Agnetis in Agone.
Sancti Marci.
Sancti Stephani in Cælio Monte.
Sanctæ Mariæ Tranſpontinæ.
Sancti Euſebii.
Sancti Chryſogoni.
Sanctorum Quatuor Coronatorum.
Sanctorum Quiricii, & Julittæ.
Sancti Calixti.
Sancti Bartholomæi in Inſula.
Sancti Auguſtini.
Sanctæ Cæciliæ.
Sanctorum Joannis, & Pauli.
Sancti Martini in Montibus:
Sancti Alexii.
Sancti Clementis.
Sanctæ Mariæ de Populo.
Sanctorum Nerei, & Achilei.
Sanctæ Mariæ de Pace.
Sanctæ Mariæ de Ara Cœli.
Sancti Salvatoris in Lauro.
Sanctæ Crucis in Jeruſalem.
Sancti Laurentii in Paliſperna.
Sancti Joannis ante Portam Latinam.
Sanctæ Pudentianæ.
Sanctæ Priſcæ.
Sancti Pancratii.
Sanctæ Sabinæ.
Sanctæ Mariæ ſuper Minervam.
Sancti Caroli.
Sancti Thomæ in Parione.
Sancti Hieronymi Illyricorum.
Sanctæ Suſannæ.
Sancti Sixti.
Sancti Matthæi in Merulana.
Sanctiſſimæ Trinitatis in Monte Pincio.

Diaconiæ IV. videlicet,

Sancti Laurentii in Damaſo.
Sanctæ Mariæ in Via Lata.
Sancti Euſtachii.
Sanctæ Mariæ Novæ.
Sancti Hadriani.
Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.
Sanctæ Agathæ.
Sanctæ Mariæ in Dominica.
Sanctæ Mariæ in Coſmedin.
Sancti Angeli in Foro Piſcium.
Sancti Georgii ad velum aureum.
Sanctæ Mariæ in Porticu.
Sanctæ Mariæ in Aquiro.
Sanctorum Coſmæ, & Damiani.
Sancti Viti in Macello.

45 Notandum hic eſt, quod Eccleſia S. Laurentii in Damaſo non eſt proprie Diaconia, ſed per Litteras Clementis VII. Eccleſia hæc datur ſemper Vicecancellario, ſive ſit Diaconus, ſive Presbyter, ſive etiam Epiſcopus, ut refertur in mox adducta Conſtitutione Sixti V. ubi etiam *in* §. 6. diſponitur, ut alius præter ea Titulus ultra numerum præfinitum additus ſit, ut ſi quando contingat Diaconum, vel Epiſcopum, Vicecancellarium eſſe, & ideo eumdem prædictæ Eccleſiæ S. Laurentii præeſſe, alicui Presbytero Cardinali proprius Titulus non deſit.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

46 Cardinales ad Urbem accedentes, Summo Pontifici ſe ſiſtere debent, nec ab Urbe diſcedere ſine licentia ejuſdem; Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 119. incip. *In regimine* §. 3. 47 Cardinales in Urbe non reſidentes qualibet ex cauſa, excuſa, excluduntur a participatione tituli. 48 Idem *ibid.* Accedentibus ad Urbem ex cauſa legitima tribuitur portio pro tempore moræ. 49 Idem *ibid.* Cardinales in cauſis commiſſariis judicantes uti debent notario archivii. Idem tom. 2. Conſtit. 22. incip. *Juſtitiæ & pacis.*

50 Cardinalibus tribui poteſt Eccleſia Epiſcopalis in partibus infidelium. Idem Conſtitut. 36. incip. *Cum a nobis*, ubi affert exempla Cardinalium, qui ad Epiſcopatus Titulares promoti fuere.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE antiqua in Eccleſia denominatione *Cardinalium*,
tum de origine horum, quos dicimus S. Romanæ
Eccleſiæ *Cardinales*, miſſis iis, quæ ex vulgo affert *Au-*
2 *ctor*, lege, ſi lubet *Panvin. de Cardinal. Plat. de Car-*
dinal. Dignit. & Offic. Ducange in Gloſſario ad Scriptores
mediæ, & infimæ Latinitatis, verbo Cardinalis, & Rouſ-
ſeaud della Combe in ſua Juriſprudentia Canonica, verb.
Cardinalis ſect. 1.
3 Quod vero attinet ad varium variis temporibus nume-
rum Cardinalium, de quo hic etiam agit *Auctor*, ſcien-
dum eſt, quod anno 1331. nonniſi viginti erant Cardina-
4 les. Anno 1352. ſtatuere Cardinales, ne unquam eſſent
5 pluſquam viginti. Anno 1378. nondum erant, niſi tres
6 ſupra viginti. Multum vero deinde crevit numerus eo-
7 rum per conſequuta ſchiſmata. At Synodi Conſtantien-
ſis, & Baſilienſis juſſerunt, ne eſſent plures, quam vi-
ginti quatuor. Multæ a Synodo Baſilienſi, & poſt mor-
8 tem Sixti IV. ab ipſis Cardinalibus præſcriptæ referun-
tur Regulæ de creatione Cardinalium. Inter has, ne ni-
9 ſi 24. Cardinales unquam crearentur, ne niſi annos tri-
10 ginta jam nati, nec niſi ſecundum majorem numerum ſuf-
11 fragiorum a Cardinalibus ſcripto datorum, nec niſi tres
12 ex una Diœceſi, Pontificiſque ipſius, aut Cardinalis Ne-
13 pos nullus. Hoc ultimum vero caput mollivit conventio
illa Cardinalium poſt Sixti IV. mortem, qua permiſſum
fuit Pontifici, ut ex ſuis Cognatis, unum, ſed ſolum,
creare poſſet Cardinalem. Numero huic Cardinalium
14 pauci inde adjecti ſunt uſque ad tempora Leonis X. qui
15 habens ſuſpectos eos, qui tunc erant Cardinales, ob ini-
tam contra ſe conjurationem, 31. novos creavit. Nume-
16 rus poſtea tamen ad 40. revocatus eſt. Ac tandem perve-
17 venit ad 70. Confer de his omnibus *Thomaſſin. de veter.*
& nov. Eccleſ. diſcipl. tom. 1. lib. 2. cap. 114. ſeq. per tot.
Quæ vero a Sixto V. in Cardinalium electione fuerunt
conſtituta, non omnia in præſenti ſunt uſu recepta, ut
ex hiſtoria noſtrorum temporum patet.

ARTICULUS II.

Quoad Cardinalium Dignitatem, & præeminentiam.

SUMMARIUM.

1 *Cardinalatu nulla eſt major Dignitas poſt Papatum in Eccleſia Dei.*
2 *Nec obſtat, quod Cardinales Ordine ſint minores Epiſcopis.*
3 *Præeminentia non eſt commenſuranda ab Ordine, ſed ab Officio, & Juriſdictione, quæ dant Dignitatem.*
4 *Epiſcopi non præſunt, niſi uni certæ Diœceſi, & Cardinales repræſentantes Magiſtratum una cum Papa præſunt regimini totius univerſalis Eccleſiæ.*
5 *Tantæ Dignitatis, præſtantiæ, & præeminentiæ ſunt Cardinales, quod ipſis ſolis eſt demandata auctoritas eligendi Summum Pontificem.*
6 *Hanc auctoritatem conceſſit eis in primis Nicolaus II. cum hoc tamen, quod facta præcipue ab ipſis Cardinalibus Summi Pontificis electione, deinde reliquus Clerus, ac populus ad eam comprobandam accederet.*
7 *Et hic mos eligendi Pontificem perduravit uſque ad tempora Alexandri III. qui ſtatuit, quod ille cenſeretur Canonice electus, in quem duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes conſenſiſſent; & ſic excluſo Cleri, & populi conſenſu tota Pontificis electio ad ſolum Cardinalium Collegium redacta eſt.*
8 *Unde in electione Lucii III. immediati ſucceſſoris dicti Alexandri III. tunc primum redacta fuit ad ſolos Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis electione excluſis.*
9 *Et hæc facultas eligendi Summum Pontificem ſolis Cardinalibus demandata, fuit confirmata, & plenius ſtatuta a Gregorio X. & a Clemente V. & ex poſt fuit ſemper inviolabiliter in ipſis conſervata.*
10 *Cardinales ſoli poſſunt deferre Pileum, ſeu Galerum Rubrum eis conceſſum ab Innocentio IV.*
11 *Soli ipſi Cardinales poſſunt deferre Birrettum Purpureum, ſive Pileum Rubrum.*
12 *Privilegium ferendi Birretta, & Pileos Rubros more aliorum Cardinalium fuit poſtea etiam extenſum ad Cardinales Regulares a Gregorio XIV.*
13 *Soli ipſi Cardinales poſſunt vocari cum titulo Eminentiſſimi, & Veſtræ Eminentiæ.*
14 *Immo Cardinales ſunt tantæ Dignitatis, & præeminentiæ, ut eorum Dignitas non parum Regiam Majeſtatem æmulare contendat.*
15 *Nec deſunt Reges, qui Cardinalibus præeminentiam in ſedendo, & ſcribendo ceſſerint.*
16 *Iſta Præeminentia debetur præcipue Cardinalibus Collegium repræſentantibus.*
17 *Cardinalium Collegium eſt honorabilius membrum, quod habet Eccleſia Dei, & dicitur Gremium Romanæ Eccleſiæ.*
18 *Unde Cardinales æquiparantur Regibus.*
19 *Adducitur Decretum a particulari Congregatione editum & a Clemente XI. approbatum, & ſervari mandatum circa aſſecurationem Decanatus Sacri Collegii Cardinalium.*
20 *Affertur Conſtitutio Benedicti XIII. qua Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem licet a Romana Curia abſentem, dummodo tempore vacationis ejuſdem Decanatus apud priorem ſibi commiſſam Eccleſiam perſonaliter reſideat, devenire decernitur; pluraque alia, quo ad Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum optionem ſtatuuntur.*
21 *Affertur Conſtitutio Clementis XII. qua prævia Confirmatione, & innovatione alterius Conſtitutionis San. Mem. Pauli Papæ IV. anno 1555. editæ, decernitur Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ipſo Jure deferendum eſſe Cardinali antiquiori Epiſcopo, qui tempore vacationis ipſius Decanatus in Romana Curia præſens, vel ex cauſſa publica, ac Romani Pontificis deſtinatione duntaxat; non tamen ratione reſidentiæ apud aliam Eccleſiam ſibi commiſſam, a dicta Curia abſens fuerit; aliaque inſuper ſtatuuntur, & ordinantur, tam circa ejuſmodi Decanatum, quam circa ſex Epiſcopatus Suburbicarios eiſdem Cardinalibus aſſignari ſolitos pro Titulo ſui Cardinalatus.*

1 CArdinalatu nulla eſt major dignitas poſt Papatum
in Eccleſia Dei. In Cardinalibus enim reſidet
tota Majeſtas Chriſtianæ Reipublicæ, Eugenius IV. in Con-
ſtitut. incip. *Non mediocri*, ubi validiſſimis rationibus
definit, poſt Caput Eccleſiæ, quod eſt Papa, contigua ſui
corporis membra, qui ſunt Fratres ejus Cardinales, præ
ceteris Eccleſiæ membris, ac partibus honorari debere,
& Cardinalatus Dignitatem eſſe majorem, & ſublimiorem
Epiſcopali, Archiepiſcopali, & Patriarchali. Item habe-
tur in Conſtitutione Leonis X, incipient. *Supernæ*, ibi,
Et cum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ceteros omnes in
ipſa Eccleſia poſt Summum Pontificem honore, ac Dignitate
præcedant. Et colligitur etiam ex Concilio Trid. *cap. 11.*
ſeſſ. 24. & ex Conſtitutione Sixti V. *de S. R. E. Cardina-*
lium præſtantia, edita tertio nonas Decebr. 1586. & ex cap.
Quamquam cauſ. 2. q. 7. & c. Conſtantin. Diſt. 96. Nec obſtat, 2
quod Cardinales Ordine ſint minores Epiſcopis; *c. Ante o-*
mnia diſt. 40. c. de his diſt. 5. de conſec. Clem. Si quis ſua-
dente §. nec ſuper hæc, de pœnis, Gloſs. *ult. in cap. Quam-*
quam cauſ. 2. q. 7. Non obſtat, inquam, quia in ejuſmodi
prærogativis, & privilegiis, eſt potius habenda ratio Digni-
tatis, quam Ordinis, ut declaravit idem Eugenius IV. ind.
Coſtit. *Non mediocri*, his verbis: „ Nec caucetur quiſpiam, 3
„ quod Ordo Epiſcopalis Presbyterio major ſit, quoniam
„ in ejuſmodi prælationibus Officium, & Dignitas præ-
„ ponderat Ordini, quemadmodum Jure cautum eſt, Ar-
„ chidiaconus non Presbyter ſuæ Juriſdictionis obtentu Ar-
„ chipresbytero præferatur „. Et de facto hoc habetur e-
tiam in Vicario Generali, qui quamvis ſimplex Clericus,
præcedit omnes de Clero. Unde præeminentia non eſt
commenſuranda ab Ordine, ſed ab Officio, & Juriſdictio-
ne, quæ dant Dignitatem; & conſonant etiam verba tex-
tus in capit. *Quamquam*, *cauſ. 2. quæſt. 7.* ibi: *Quam-*
quam ſecundum honorem vocabula, quæ jam Eccleſiæ u-
ſus obtinuit, Epiſcopus major Presbytero ſit, tamen Augu-
ſtinus in multis Hieronymo minor eſt. Et quod Dignitas, 4
& Juriſdictio Cardinalium ſit major Ordine Epiſcopali,
patet *ex cap. Conſtantinus diſt. 96.* Epiſcopi enim non præ-
ſunt, niſi uni certæ Diœceſi, & Cardinales repræſentan-
tes Magiſtratum una cum Papa præſunt regimini totius
univerſalis Eccleſiæ, ut recte dixit Innoc. III. *in c. Bonæ*
memoriæ 3. de poſtulat. Prælat. ibi: *Quod Cardinalis per-*
ſona utilis ſit, non ſolum Romanæ, ſed etiam Eccleſiæ u-
niverſali. Et Divus Bernardus ad Eugen. III. inquit, *Ve-*
niamus autem ad Collaterales, & Adjutores tuos; hi ſedu-
li tui, hi intimi tui, eligendi de toto Orbe, Orbem judicaturi.
Tantæ Dignitatis, præſtantiæ, & præeminentiæ ſunt 5
Cardinales, quod ipſis ſolis eſt demandata auctoritas eli-
gendi Summum Pontificem. Hanc enim auctoritatem 6
conceſſit eis in primis Nicolaus II. *an. 1059. in Conc. Ro-*
mano cap. 2. cum hoc tamen quod facta præcipue ab ipſis
Cardinalibus Summi Pontificis electione, deinde reliquus
Clerus, ac populus ad eam comprobandam accederet,
prout refertur in cap. *In nomine Domini 1. diſt. 23.* ibi:
Decernimus, atque ſtatuimus, ut obeunte hujus Romanæ
univerſalis Eccleſiæ Pontifice, in primis Cardinales Epiſcopi
diligentiſſime ſimul de electione tractantes, mox Chriſti Cle-
ricos Cardinales adhibeant, ſicque reliquus Clerus, & popu-
lus ad conſenſum novæ electionis accedat. Et hic mos eli- 7
gendi Pontificem perduravit uſque ad tempora Alexan-
dri III.

dri III. optime meriti de hac mea Patria Alexandrina
Civitate, utpote qui eam Sede Epiſcopali condecoravit,
& ſuo nomine appellandam pro ſibi præſtita fidelitate,
obedientia, & ope conſtituit. Sed quia adhuc quandoque
pro ſimili electione, & approbatione ſchiſmata oriebantur,
Alexander III. in Generali Lateranenſi Concilio
ſtatuit, ut ille demum Canonice electus cenſeretur, in
quem duæ ex tribus Collegii Cardinalium partes conſenſiſſent,
& ſic excluſo Cleri, & Populi conſenſu, requiſito
ex ſupra laudato Decreto Nicolai II. in *d. c. In
Nomin. Domini*, tota Pontificis electio ad ſolum Cardinalium
Collegium redacta eſt per ipſum Alex. III. ut expreſſe
patet *c. in Licet 6. de electione*, ibi: *Licet de vitanda
diſcordia in electione Romani Pontificis manifeſta ſatis a
prædeceſſoribus noſtris Conſtituta manaverint, quia tamen ſæpe
poſt illa per improba ambitionis audaciam, gravem paſſa
eſt Eccleſia ſciſſuram, Nos etiam ad malum evitandum hoc
de Conſilio Fratrum noſtrorum & ſacri approbatione Concilii
aliquid decrevimus adjungendum. Statuimus ergo, ut, ſi forte
(inimico homine ſuperſeminante Zizaniam) inter Cardinales
de ſubſtituendo Summo Pontifice, non poterit eſſe plena concordia,
& duabus partibus concordantibus; pars tertia concordare
noluerit, aut ſibi alium præſumpſerit nominare ille
abſque ulla exceptione ab univerſali Eccleſia Romanus Pontifex
habeatur, qui a duabus partibus electus fuerit, & re-*
8 *ceptus*. Unde, ut dicit Onuphrius in annotatione ad vitam
dicti Alexandri III. in electione Lucii III. ſui immediati
Succeſſoris, ea tunc primum redacta fuit ad ſolos
Cardinales, Clero omnino, & populo a Summi Pontificis
electione excluſis, & Lex ſalutaris a dicto Alexandro
III. in Concilio Generali Lateranenſi *anno* 1179.
celebrato lata de duobus tertiis Suffragiorum Cardinalium
ad evitanda in poſterum ſchiſmata, executioni
mandata fuit, quod dicit ſibi conſtare ex ejuſdem Pon-
9 tificis Diplomate apud ſe aſſervato. Et hæc facultas eligendi
Summum Pontificem ſolis Cardinalibus demandata,
fuit confirmata, & plenius ſtatuta a Gregorio X. in
Concilio Generali Lugdunenſi 1274. celebrato, prout refertur
*in c. Ubi periculum 3. de election. in 6. & a Clemente
V. in Concilio Viennenſ.* 1311. *coacto*, prout refertur
in c. *Ne Romani 2. Clem. de elect.* & ex poſt fuit ſemper
inviolabiliter in ipſis conſervata. Vide *Barboſam lib. 1.
Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 1. n. 55. 56. & ſequent.* cum
multis ibi citatis.
10 Cardinales ſoli poſſunt deferre Pileum, ſeu Galerum
rubrum eis conceſſum an. 1244. ab Innoc. IV. in Concil.
Lugdunenſi I. ut refert Barb. cum multis aliis, *lib. 1.
Juris Eccleſ. c. 3. num. 8* Petra *tom. 4. Comment. in Conſtitut.
1. Eugenii IV. num. 21.* & habetur ex inſcriptione
ſua ſepulcrali Neapoli, ubi obiit; *Innoc. IV. Pontifex Maximus
de omni Chriſtiana Republica optime meritus, qui natali
S. Joannis Baptiſtæ anno 1243 Pontifex renunciatus,
Die Apoſtolorum Principi Sacra Coronatus, cum Purpureo primus
Pileo Cardinales exornaſſet, Neapolim a Corrado everſam
S. P. reſtituendam curaſſet, innumeriſque aliis præclare,
& prope divine geſtis, Pontificatum ſuum quam maxime
illuſtrem reddidiſſet, anno 1254. B. Luciæ Virginis luce hac
luce ceſſit. Annibal de Capua Archiepiſcopus Neapolitanus in
Sanctiſſimi viri memoriam obſoletum vetuſtate Epigramma re-*
11 *ſtituit*. Soli ipſi poſſunt deferre Birretum Purpureum,
ſive Pileolum Rubrum, ut eis publico Decreto conceſſit
Paulus II. poſita pœna, ne quis indumento illo Purpureo
caput tegeret, concedens inſuper eiſdem Cardinalibus,
ut ejuſdem Coloris panno equos, vel mulas ſternerent,
dum equitarent. Barboſ. *lib. 1. Juris Eccleſiaſt.
lib. 1. cap. 3. n. 9.* Azor. *inſt. mor. p. 2. lib. 4. cap. 3. q.
18.* Platina *in ejus vita.* Petra *tom. 4. comment. in Conſt.
Eugen. IV. n. 21.*
12 Quod privilegium ferendi Birreta, & Pileos Rubros more
aliorum Cardinalium fuit poſtea etiam extenſum ad
Cardinales ex Regularium Ordinibus aſſumptos a Grego-
13 rio XIII. Conſt. 9. incip. *Sanctiſſimus*. Soli ipſi Cardinales
habent privilegium, ut Titulus Eminentiſs. & Veſtræ
Eminentiæ una cum antiquo titulo Reverendiſs. debeat
eſſe ſuus proprius, & peculiaris Cardinalitiæ Dignitatis,
prout infraſcripto Decreto expreſſe continetur.

Die 10. Junii 1630. in Conſiſtorio ſecreto.

Fuit facta per Cardinalem Pium relatio Decreti Sacr.
Cong. Cæremoniarum S.R.E. Cardinalium, ut infra.

BEATISSIME PATER.

„ SAcra Congregatio Cæremoniarum S. R. E. Cardina-
„ lium cenſuit, ſi Sanctitati Veſtræ placuerit, loco Ti-
„ tulorum Illuſtriſſimi, & Dominationis Veſtræ Illuſtriſſi-
„ mæ, quibus hactenus uſi ſunt Cardinales, Titulos E-
„ minentiſſimi, & Veſtræ Eminentiæ una cum antiquo
„ Titulo Reverendiſſimi in poſterum eſſe debere proprios,
„ & peculiares Cardinalitiæ Dignitatis; ita ut præfati
„ Tituli Eminentiſſimi, & Eminentiæ a nemine, præ-
„ terquam ab Eccleſ. Rom. Imper. Electoribus, ac Ma-
„ giſtro Hoſpitalis Hieroſolym. uſurpari poſſint, aut aliis
„ attribui; eoſdemque Titulos ab omnibus, & ſingulis
„ Cardinalibus, & futuris omnino aſſumi illiſque inter ſe
„ tam voce, quam ſcripto perpetuo uti debere, Quod ſi
„ contigerit aliquem cujuſcumque Dignitatis, Gradus, &
„ Conditionis (Imperatore, ac Regibus exceptis) hujuſ-
„ modi Titulos alicui Cardinalium non tribuere, Cardi-
„ nalis ille nullatenus eo agat, nec ejus Litteras quo-
„ quomodo recipiat.

„ Inſuper cenſuit ſupplicandum eſſe Sanctitati Veſtræ,
„ ut per ſuum Conſiſtoriale Decretum præcipere digne-
„ tur ceteris omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis cujuſcum-
„ que Conditionis, Gradus, & Dignitatis, etiam Epi-
„ ſcopali, Archiepiſcopali, Primatiali ſeu Patriarchali Di-
„ gnitate præfulgentibus ne præfatos Eminentiſſimi, &
„ Eminentiæ Titulos quoquomodo, ſibi uſurpent, ſub
„ pœnis indignationis Sanctitatis Veſtræ, & Romanorum
„ pro tempore Pontificum, inhabilitatiſque ad alias Di-
„ gnitates, & incapacitatis quarumcumque Gratiarum,
„ ſeu Indultorum Sedis Apoſtolicæ, ac amiſſionis fru-
„ ctuum ſuarum Eccleſiarum, & Beneficiorum quorum-
„ cumque ipſo facto incurrendis.

„ Item cenſuit hæc omnia in præſenti Conſiſtorio eſſe
„ referenda, ut Sanctitate Veſtra annuente ab omnibus,
„ & ſingulis Cardinalibus recipiantur, & ſuper eorum
„ perpetua, & inviolabili obſervatione juretur, debitæ-
„ que executioni demandentur a præſentibus quidem in
„ Conſiſtorio ſtatim; ab exiſtentibus vero in Curia poſt
„ tres dies; & abſentibus poſt duos menſes in Italia,
„ & poſt quatuor extra Italiam. Inter alia ſuper his e-
„ tiam omnes, & ſinguli Cardinales, qui in futurum
„ creabuntur, jurare teneantur præſentes quidem rece-
„ ptione Pilei, abſentes vero in receptione Birreti.

„ Qua relatione habita S. D. N. per hæc verba, quid
„ vobis videtur? omnium D.D. Card. exquiſivit ſuffra-
„ gia, & ſingulorum auditis ſententiis non ſolum unani-
„ miter conſentientibus, verum etiam inſtantiſſime depre-
„ cantibus, atque Sanctitati ſuæ ſupplicantibus, ut hujuſ-
„ modi Decretum, & omnia in eo contenta approbaret;
„ ſicque probata per ſuum Conſiſtoriale Decretum, cum
„ auctoritate imprimendi &c. Et Litteras etiam in forma
„ Brevis expediendi cum ſolitis clauſulis &c. conſignaſ-
„ ſet. Sanctitas ſua, ut ſequitur, decrevit.

„ Petitionibus veſtris annuentes propoſita Nobis per vos
„ omnia admittimus, & approbamus, & deſuper Litteras
„ etiam in forma Brevis cum Clauſulis opportunis, &
„ neceſſariis concedimus, & expediri mandamus cum au-
„ ctoritate imprimendi. In nomine &c.

Abſoluto Conſiſtorio poſt diſceſſum Pontificis in Congregatione
Generali omnes, & ſinguli Cardinales, qui
Conſiſtorio interfuerunt, tactis Sacroſanctis Evangeliis jurarunt,
& ſubſcripſerunt, ut infra.

„ Nos miſeratione Divina Epiſcopi; Presbyteri, &
„ Diaconi S. R. E. Cardinales ſupradictum Decretum Sa-
„ cræ Cong. Cæremoniarum S. R. E. Cardinalium a San-
„ ctiſſimo Domino Noſtro approbatum, & a nobis rece-
„ ptum perpetuo, & inviolabiliter obſervare promitti-
„ mus, & juramus.

Dominicus Epiſcopus Portuenſ. Cardin. Ginneſius.
C. Card. Pius Epiſcopus Albanen.
S. Card. Bergheſius Epiſcopus Sabinen.
Ego M. Epiſcopus Tuſculanus Card. Lanteſ.
Ego G. Card. Borgia Presb.
Ego Rob. Card. Ubaldinus.
Ego L. Card. Sabellus.
Ego G. Card. Bentivolus.
Ego G. Card. de Torres.
Ego F. A. Card. S. Honuphrii.
Ego Aloyſius Card. Cajetanus.
Ego Ludoviſius Presbyter Card. S. Sixti nuncupatus.
Ego Berlingerius Presbyter Cardinal. Gypſius.
Ego F. Presbyter Card. Veroſpius.
Ego Gregorius Presbyter Card. Narus.
Ego Lucas Ant. Presbyter Card. Virilis.
Ego Franciſcus Diaconus Card. Barberinus.
Ego P. Maria Burgheſius Diaconus Card. S. Giorgei.
Ego Hieronymus Diaconus Card. Vidonus.
Ego L. Diaconus Card. Biſcia.
Ego M. Card. Ginettus.
Ego A. Diaconus Card. Cæſarinus.
Ego H. Diaconus Card. Columna.
Ego Theodorus Card. Trivultius.

Immo Cardinales ſunt tantæ Dignitatis, & præeminentiæ,
ut eorum Dignitas non parum Regiam Majeſtatem
æmulare contendat. Nec deſunt Reges, qui Cardinalibus
præeminentiam in ſedendo, & ſcribendo ceſſerint;
ſcribit enim Rainaldus *ad annum* 1235. *n.* 2. *&* 6. quod
cum conveniſſent Peruſiæ Rex Siciliæ Carolus, & Rex
Hungariæ Filius Carolus Martellus dictus, una cum Papa,
& Cardinalibus, ſedit in Conſiſtorio Rex Pater inter
Presbyteros Cardinales, Filius inter Diaconos, deinde
poſt miniſtratum cibum Pontifici, accubuerunt menſæ
cum Cardinalibus. Eodem anno 1235. fertur, Regem Angliæ
ad Cardinalem Presbyterum ſcribentem nomen ſuum
illi Cardinali poſtpoſuiſſe. Rex Daniæ cum anno 1474.
Romam perrexiſſet, inter duos priores Cardinales exceptus
fuit nec umquam operire caput voluit, niſi poſt eos,
& in die Paraſceves ultimus poſt Cardinales adoraturus,
Crucem adivit; Card. Papien. *Epiſtol.* 156. inquiens;

ut habeatur juſtus honor Summo Senatui. Et multa alia re-
36 ticentur conſimilia exempla apud Scriptores videnda. Solum addendo, quod præcipue iſta præeminentia debetur Cardinalibus Collegium repræſentantibus, nam ex Cæremoniali *rubr. de receptione Regis, & de ingreſſu Imperatoris*, in Cappella, & Conſiſtorio aſſignatur locus Regi poſt pri-
37 mum Cardinalem Epiſcopum, vel antiquiorem Cardinalem Presbyterum. Unde Cardinalium Collegium eſt honorabilius membrum, quod habet Eccleſia Dei, & dicitur Gremium Romanæ Eccleſiæ; *cap. In nomine Domini* 1. *circa medium diſt.* 23. & merito de eo dici poteſt illud, quod de Romanæ tunc ſupremæ Reipublicæ Senatu interrogante Pyrrho Epirotarum Rege Cyneam ſuum legatum reſpondiſſe aſſerunt: *Urbem Romanam Templum ſibi viſum, Senatum Regium, Senatores quot, tot Reges*. Hinc Pius II. *in comment. lib.* 3. *pag.* 66. ait; *Cardinales pares Regibus haberi*; & dum eos creabat dicebat; *Vos Senatores Urbis; & Regum ſimiles eſtis*; & ſic hoc dixiſſe Paulum II. refert
38 Card. *Papienſ. Epiſtol.* 180. & 181. Et Regibus æquiparari, & in eis reſidere totam Maieſtatem Chriſtianæ Reipublicæ tenet Card. Tuſch. *tom.* 1. *in litt. C. concluſ.* 100. *num.* 4. Decian. *conſil.* 8. *num.* 63. *volum.* 1. Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 1. *n.* 1. Duaren. *de Sac. Eccleſ. Miniſ. lib.* 1. *c.* 13. & Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 4. *n.* 9. cum multis aliis ibi citatis.
39 Hic juvat adducere noviſſimas Apoſtolicas Sanctiones circa aſſecutionem Decanatus Sacri Collegii Cardinalium.

SANCTISSIMI D.N.D. BENEDICTI PAPÆ XIII.

Conſtitutio.

40 Qua Decanatum Sacri S.R.E. Cardinalium Collegii ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem, licet a Rom. Curia abſentem, dummodo tempore vacationis ejuſdem Decanatus apud priorem ſibi commiſſam Eccleſiam perſonaliter reſideat, devenire decernitur, pluraque alia quoad Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum optionem ſtatuuntur, cum clauſula, & derogationibus opportunis.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus ſervorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

Romani Pontificis circumſpecta vigilantia ea, quæ certis etiam, & rationabilibus ex cauſſis a Prædeceſſoribus ſuis olim provide ſancita fuerunt, ubi diſſidiis, & contentionibus, præſertim inter eos, qui ſublimi Cardinalatus Dignitate in Sancta Dei Eccleſia præfulgent, aliiſque inſuper gravioribus malis occaſionem tribuere dinoſcuntur, ipſa rerum experientia ſuadente, nonnumquam moderatur, ac immutat, & ad æquitatis, ac juſtitiæ normam redigit, ut ſublatis e medio litium, malorumque ſeminibus, fraterna charitas, atque concordia, quam inter eoſdem Cardinales maxime vigere decet, inviolata ſervetur, & publico ſimul bono conſultum ſit; Eumque in finem Apoſtolicæ auctoritatis, & providentiæ partes libenter interponit, prout matura deliberatione præhabita in Domino conſpicit ſalubriter expedire.

§. 1. Dudum ſiquidem a fel. rec. Paulo Papa IV. Prædeceſſore noſtro emanavit Conſtitutio tenoris ſequentis, videlicet, „ Paulus Epiſcopus Servus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Cum Venerabiles Fratres Noſtri S. R. E. Cardinales in partem ſollicitudinis vocentur, ut pro tempore exiſtenti Romano Pontifici aſſiſtant, ipſeque Romanus Pontifex eorum conſilio agenda diſponat, & iidem Cardinales ſint pars corporis, & membra ipſius Romani Pontificis, ac diverſis aliis Urbis noſtræ Parochialibus Eccleſiis, pro eorum Cardinalatus titulo, ſeu denominatione perficiantur, & in eis Epiſcopalem Juriſdictionem habeant, & propterea in Romana Curia reſidere debeant, præſenteſque in dicta Curia magis digni, & privilegiati exiſtant, quam abſentes, & in optionibus Titulorum, ac ſex Eccleſiarum Cathedralium, quibus Cardinales pro eorum Cardinalatus titulo præfici ſolent, abſentibus etiam ante eos in Cardinales aſſumptis præferantur, & ſi uni ex dictis Eccleſiis Cathedralibus præfecti fuerint, ex poſt ſemper alios non Epiſcopos Cardinales in quibuſvis actibus, & ſeſſionibus præcedant: Nos ex præmiſſis, & diverſis aliis cauſſis animum noſtrum moventibus, & inter cetera, ut eoſdem Cardinales abſentes ad reſidendum in Curia aliquibus uberioribus favoribus, & prærogativis alliceremus, Decanatu Collegii Cardinalium hujuſmodi, quem Nos, dum in minoribus conſtituti eſſemus, obtinebamus, & ad quem propter noſtram continuam in eadem Curia reſidentiam ante alios Cardinales Nobis in Cardinalatu antiquiores, tunc ab ipſa Curia abſentes perveneramus, per noſtram ad Summi Apoſtolatus faſtigium aſſumptionem vacante, habita ſuper his cum Fratribus noſtris in Conſiſtorio noſtro ſecreto deliberatione matura, de eorum conſilio, & unanimi aſſenſu, venerabilem Fratrem noſtrum Joannem Epiſcopum Oſtien. S. R. E. Cardinalem de Bellajo nuncupatum de Nobis, & Sede Apoſtolica optime meritum, Decanum Collegii hujuſmodi declaravimus, eumque ipſius Collegii Decanum vocavimus, & Decanatum ipſum ſibi conceſſimus, prout etiam per præſentes declaramus, vocamus, & concedimus. Et inſuper, ne in poſterum Decanatus prædictus, illius occurrente vocatione in aliquem Cardinalem ex voluntate ſua, & non ex cauſſa publica abſentem, & propter abſentiam ſuam hujuſmodi quandoque de negotiis dictæ Sedis minus informatum, in injuriam aliorum Cardinalium tunc præſentium, & Romano Pontifici aſſiſtentium, ac propterea de negotiis prædictis melius informatorum, deveniat, aut ſuper eodem Decanatu aliquæ controverſiæ, ſeu diſſenſiones inter ipſos Cardinales oriantur, providere volentes; Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, quod Decanatus hujuſmodi de cetero perpetuis futuris temporibus nonniſi ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem, aut ex cauſſa publica abſentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatum devenire poſſit. Et quod Epiſcopus Cardinalis antiquior in Curia præſens, aut, ut præfertur, abſens, & extra Curiam deſtinatus, poſtquam Decanatus hujuſmodi ad eum devenerit, omnes alios Cardinales, etiam antiquiores, ſemper in quibuſvis ſeſſionibus, & aliis actibus publicis præcedat, nec per alios Epiſcopos Cardinales etiam antiquiores, tunc abſentes, etiamſi poſtmodum incontinenti ad eamdem Curiam ſe conferant; & in ea continuo reſideant, ſuper ipſo Decanatu, aut illius ſeſſionibus, vel aliis actibus, ſeu negotiis ad eum pertinentibus impediri, aut moleſtari valeat. Decernentes ſic, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices, & Commiſſarios quavis etiam Apoſtolica auctoritate fungentes, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac eorumdem Cardinalium Collegium in quavis cauſſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi auctoritate, & facultate, judicari, & definiri debere; ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, ac Ordinationibus Apoſtolicis, ac Stylo Conſiſtorii noſtri, nec non ipſius Collegii, etiam juramento confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, ceteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo &c. Si quis &c. Datum Romæ apud S. Marcum Anno Incarnationis Dominicæ 1555. Undecimo Kal. Septembris Pontific. noſtri anno primo.

§. 2. Poſtmodum, anno ſcilicet 1719. occaſione obitus bon. mem. Nicolai S. R. E. Cardinalis Acciajoli Epiſcopi, dum viveret, Oſtienſis, & Veliternenſis, Sacrique venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem S. R. E. Cardinalium Collegii Decani dubitatio emerſit, an prædicta Conſtitutione adverſus Cardinales a Curia Romana abſentes lata comprehenderentur, vel potius excluderentur Cardinales promotione antiquiores, qui eveniente Decanatus ejuſdem Sacri Collegii vacatione a præfata Curia quidem abeſſent, ſed apud illas Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias reſiderent, quibus eos una cum aliqua ex iis Cathedralibus Eccleſiis Suburbicariis, quæ ipſis Cardinalibus antiquioribus pro ſuis Titulis, ſeu denominationibus aſſignari ſolent, præeſſe contingeret. Cumque ejuſmodi dubitatio nullis antea Sanctæ Sedis definitionibus diſcuſſa ac dirempta eſſe videretur, rec. mem. Clem. P. P. XI. Prædeceſſor itidem noſter eam expendendam, liberandamque committere decreverat, ſive Dilectis Filiis Rotæ Romanæ Auditoribus, ſive aliis ejuſdem Curiæ Præſulibus integritate, doctrinaque præſtantibus, quorum audita ſententia id, quod rationi, & æquitati conſentaneum illi viſum fuiſſet, ſtatuere poſſet. Verum dum in ea deliberatione verſaretur, Nos, quos potiſſimum, tamquam eo tempore S. R. E. Cardinalem Epiſcopum Portuenſem, & Archiepiſcopum Beneventanum, ceteriſque Collegii promotione priores (memorata Pauli IV. Conſt. ſepoſita) tam ad Decanatus dignitatem, quam ad præfatas Oſtienſem, & Veliternenſem Eccleſias, antiquitatis Jura vocabant, animo reputantes rem hanc abſque alia contentione tranſigi minime poſſe, probeque memores verborum Apoſtoli Timotheum ſuum admonentis: *Servum Domini non oportet litigare*, firmiter conſtituimus ſuper iſtiuſmodi negotio a quavis concertatione, ſeu litis ſpecie prorſus abſtinere; adeoque datis primum ad eundem Prædeceſſorem Noſtrum litteris ex ſuburbano ſeceſſu S. Paſtoris, & mox etiam apertis verbis illi coram explicavimus, ac obteſtati fuimus, ut quacumque Noſtri ratione poſthabita, dignitatem Decanatus Cardinali Epiſcopo ex reſidentibus in Romana Curia antiquiori deferre vellet, eidemque Eccleſiarum Oſtienſis, & Veliternenſis opinionem permitteret: ea tamen adjecta declaratione, ut ſimili in poſterum occurrente Decanatus vacatione, ſalva, & illæſa remanerent Jura Cardinalium Epiſcoporum, qui Cardinalatu quidem eſſent antiquiores, ſed extra Romanam Curiam in prioribus ſuis Epiſcopatibus tunc reſiderent. Attenta itaque hujuſmodi no-

noſtra obteſtatione, atque ceſſione, vacans Sacri Collegii Decanatus una cum Oſtienſi, & Veliternenſi Eccleſiis a memorato Pontifice in Conſiſtorio ſecreto habito die 26. Aprilis 1719. bon. mem. Fulvio S. R. E. Cardinali Aſtallio tunc Epiſcopo Sabinenſi, qui ex Epiſcopis Cardinalibus in Curia degentibus antiquior erat, cum ſpeciali tamen Jurium quorumcumque tam Epiſcoporum Cardinalium extra Curiam apud priores ſuas Eccleſias reſidentium, quam aliorum Cardinalium in eadem Curia commorantium, præſervatione delatus fuit.

§. 3. Deinde vero cum præfatus Cardinalis Aſtallius Decanus, inſcrutabili Divinæ providentiæ diſpoſitione ab humanis omnium opinione celerius deceſſiſſet, & alia non abſimilis controverſia inter Venerabiles Fratres noſtros bonæ memoriæ Cardinalem Sebaſtianum Antonium Tanarium tunc Epiſcopum Tuſculanum, & Cardinalem Franciſcum Judicem, tunc pariter Epiſcopum Præneſtinum, in Romana Curia præſentes (Nobis omnino ſilentibus, & quacumque petitione prorſus abſentibus) excitata fuiſſet, memoratus Clemens Prædeceſſor ſeptem ejuſdem Curiæ Præſules doctrina, & integritate præſtantes deputavit, illiſque commiſit, ut probe, ac mature perpenſis rationum momentis, quæ hinc inde afferri poterant, & de quibus eos plene inſtrui curavit, ſuum circa verum ſenſum antedictæ Conſtitutionis Pauli IV. judicium proferrent, quod poſtea in hunc, qui ſequitur, modum protulerunt „ Die 28. Febr. 1721. Habita fuit Congregatio particularis in Manſionibus R. P. D. Auditoris Sanctiſſimi ſuper cauſſa Decanatus Sacri Collegii Cardinalium, cui interfuerunt RR. PP. DD. Petra, Mareſuſcus Auditor Sanctiſſimi Lancetta, Cerrus, Herrera, Anſidæus, & Lambertinus ejuſdem Particularis Congregationis Secretarius: Omneſque unanimiter reſponderunt: Conſulendum eſſe Sanctiſſimo, quod declarare dignetur, Decanatum Sac. Collegii Cardinalium deveniſſe vigore Bullæ quintæ ſan. mem. Pauli IV. ad Eminentiſſimum D. Cardinalem Tanarium, uti Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem tempore vacationis dicti Decanatus ſequutæ per obitum Cardinalis Fulvii Aſtalii, excluſis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus extra Curiam tempore dictæ vacationis commorantibus, non ex publica cauſa, & deſtinatione Romani Pontificis, etiamſi reſiderent in Eccleſiis, quarum adminiſtrationem ex diſpenſatione Apoſtolica retinent, & ita ſervandum eſſe perpetuis futuris vacationibus. Quoad aliam vero controverſiam inter EE. DD. Card. Tanarium antiquiorem in Epiſcopatu, & juniorem in Cardinalatu, & Cardin. Judicem Juniorem in Epiſcopatu, ſed antiquiorem in Cardinalatu, cauſa non fuit propoſita, attenta ceſſione ſuo Juri facta ab eodem Cardinali. Judices, Dominique unanimiter dixerunt, conſulendum eſſe Sanctiſſimo, quod declarare dignetur ex hujuſmodi ceſſione nullum in futuris Decanatus vacationibus cenſeri irrogatum fuiſſe præjudicium Cardinalibus ſimilia Jura foventibus. Factaque eadem die per me infraſcriptum Secretarium de præmiſſis Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas Sua Congregationis ſententiam quoad utramque partem benigne approbavit, & perpetuis futuris temporibus obſervari mandavit. „ Proſper de Lambertinis Secretarius. Idem vero Clemens Prædeceſſor non modo ante dictorum Præſulum Votum, ſeu Conſilium, ut præfertur, benigne probavit, perpetuiſque futuris temporibus obſervari mandavit, verum etiam illud in Conſiſtorio ſecreto ſubinde, nempe die 3. Martii 1721. habito palam recitari, & inter Acta ejuſdem Conſiſtorii ad perpetuam rei memoriam aſſervari, atque cuſtodiri præcepit.

§. 4. Dum autem, ſecluſa Paulina Conſtitutione, maxime æquum, & rationi conſonum videatur, ut Cardinales Epiſcopi antiquiores præfati, quamvis tempore vacationis Decanatus Sacri Collegii a Romana Curia abſint, & apud priores ſibi commiſſas Eccleſias perſonaliter reſideant, ad eumdem Decanatum aſſequendum admitti debeant: tum quia ipſi revera a Curia non abſunt ex voluntate ſua, ſed ex formali neceſſitate, cum ex Divinarum, Canonicarumque Sanctionum, & Concilii potiſſimum Tridentini præſcripto, apud priores Eccleſias jugiter reſidere cogantur: quin etiam ab eis diſcedere abſque Sedis Apoſtolicæ licentia non poſſint, nec ab hoc apud ipſas reſidendi onere exempti ſint, quamvis in Urbe, vel in Eccleſiis Suburbicariis, quæ illis in titulum ſunt aſſignatæ, commorari vellent, quemadmodum expreſſe ſub graviſſimis pœnis cavetur peculiari Conſtitutione piæ memoriæ Urbani Papæ VIII. Prædeceſſoris pariter noſtri, cujus tenor eſt, qui ſequitur, videlicet; „ URBANUS PAPA VIII. ad perpetuam rei memoriam. Sancta Synodus Tridentina ſub recolendæ mem. Paulo Papa III. Prædeceſſore noſtro, ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurandam, provide ſtatuit, ut omnes quacumque dignitate, gradu, & præeminentia fulgentes, Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque quovis nomine, & titulo præfecti, apud eas perſonaliter reſidere deberent: alias, ſi per ſex menſes continuos abeſſent, amiſſionis quartæ partis fructuum unius anni pœnam ipſo Jure incurrerent: quod ſi per alios ſex menſes in abſentia perſeverarent, tunc aliam quartam partem fructuum hujuſmodi eo ipſo amitterent: creſcente vero contumacia Romanus Pontifex ſuprema ejus auctoritate in ipſos abſentes animadvertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus utilioribus providere poſſet. Deinde ſub fel. record. Pio IV. etiam Prædeceſſore noſtro, eadem Synodus declaravit omnes eiſdem Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis præfectos, etiamſi S. R. E. Cardinales forent, obligari ad perſonalem reſidentiam in ſua Eccleſia, vel Diœceſi faciendam; nec abeſſe poſſe, niſi ob legitimas cauſas in ſcriptis approbandas. Et in eorumdem Concilii decretorum executionem idem Pius IV. Prædeceſſor per ſuas ſub Plumbo ſub Dat. 7. Kalend. Decembris 1564. expeditas Litteras monuit eoſdem præfatis Eccleſiis præfectos in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac ultra pœnas in eodem Concilio contentas, ſub privationis eorum a regimine, & adminiſtratione ipſarum Eccleſiarum, ac amiſſionis facultatum teſtandi, & diſponendi, aliiſque pœnis ſuo, & Romani Pontificis arbitrio imponendis, mandavit eiſdem, ut in Eccleſiis præfatis omnino perſonaliter reſidere deberent: Denique certior factus, quod multi eorumdem Præfectorum erant inobedientes, Motu ſuo proprio commiſit Cameræ Apoſtolicæ Auditori generali, ut contra illos uſque ad ſententiam procederet, & ſibi deinde referret, ad effectum in eos privationis, & depoſitionis ſententiam in ſuo Conſiſtorio ſecreto pronunciandi. Succeſſive alii etiam Romani Pontifices contra non reſidentes diverſa Edicta publicari fecerunt; ac piæ mem. Gregorius XIII. etiam Prædeceſſor noſter per ſuum Decretum Conſiſtoriale declaravit, decreta ejuſdem Concilii de perſonali reſidentia in Eccleſiis prædictis facienda in S. R. E. Cardinal. locum habere, quocumque titulo illis præeſſent, itaut a reatu, & pœnis in dicto Concilio ſtatutis non excuſarentur, niſi abſentiæ cauſa in ſcriptis approbata foret, ſcientiaque, vel tolerantia non excuſaret eoſdem Cardinales, nec alios Epiſcopos. Similis quoque mem. Clemens Papa VIII. etiam Prædeceſſor noſter per ſimile Conſiſtoriale Decretum pro obſervantia reſidentiæ perſonalis ab eodem Concilio ordinatæ, addidit pœnam inhabilitatis ad majores dignitates, & Eccleſias obtinendas, prout in præfatis Concilio, ac Litteris Apoſtolicis, Conſiſtorialibuſque decretis latius continetur. Cumque etiam Nos Edicta contra non reſidentes ſæpius publicari fecerimus, & tamen præteritis menſibus, aliqui, etiam S. R. E. Cardinales, Metropolitanis, ſeu Cathedralibus Eccleſiis ex conceſſione Apoſtolica præfecti, ſuæ obligationis ac perſonalem reſidentiam in eis faciendam immemores in grave animarum ſuarum detrimentum, ac ovium ſibi creditarum judicium, ab eiſdem Eccleſiis abeſſe continuarent, etiam ſub prætextu ſuorum Titulorum Cardinalatus, præſertim Epiſcopalium, prout Urbem, ſeu in Urbis diſtrictu reſpective conſiſtentium, & quod in eadem Urbe in conſpectu, & præſentia noſtra moram traherent; Nos pro noſtro Paſtorali debito, nedum animarum præfatarum, ſed etiam Eccleſiarum indemnitati providere volentes in Conſiſtorio noſtro ſecreto declaravimus, eoſdem S. R. E. Cardinales, qui aliis Eccleſiis Metropolitanis, & Cathedralibus præerant, & apud eas non reſederant, nec reſidebant, non feciſſe, nec facere illarum fructus ſuos, etiam ſub prætextu, quod alicui ex dictis Eccleſiis Epiſcopalibus, quibus Cardinales in ordine priores preeſſe ſolent, præſideant, & ibi vel in Urbe commorentur, aut cujuſvis tolerantiæ, vel facultatis, præterquam per Breve ſpeciale noſtrum, vel Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, ſibi conceſſæ: ideoque eoſdem Cardinales monuimus pro prima vice, ut ad reſidentiam hujuſmodi ſtatim ſe conferrent, ſub amiſſionis fructuum eo ipſo incurrenda, & aliis Canonicis pœnis, animo etiam procedendi ad ulteriora ſi non paruiſſent, & prout in decreto noſtro Conſiſtoriali plenius habetur. Quia vero ab inde citra non omnes, prout tenebantur, noſtra mandata executi ſunt: Nos ut omnino debitum ſuum agnoſcant, & animabus ſubjectis, quantum Nobis ex Alto conceditur, magis conſultum ſit, ulterius providere volentes, & Concilii Tridentini decretis, & Litteris Apoſtolicis, Motuque proprio, ac Conſiſtorialibus decretis præfatis inhærentes, illorumque tenores, ac ſi de verbo ad verbum inſererentur, pro plene inſertis, & expreſſis habentes, Motu ſimili, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, præfati Concilii decreta, Litteraſque Apoſtolicas, ac primo dictum Motum proprium, Decretaque Conſiſtorialia præfata, & in eis contenta quæcumque noſtra Conſtitutione perpetua confirmamus, & approbamus, & quatenus foret opus, adverſus quemcumque prætenſum non uſum, vel contrarium uſum, innovamus, & pleniſſime reſtituimus. Inſuperque omnes, & ſingulos, Eccleſiis Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, Archiepiſcopalibus, &

Epi-

„ Epiſcopalibus, quocumque nomine, ſeu titulo præfectos, etiam S. R. E. Cardinales, a præfatis ſuis Eccleſiis abſentes, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, amiſſioniſque tam fructuum earumdem Eccleſiarum pro tempore, quo abſentia duraverit, quam facultatum teſtandi, & diſponendi de bonis ſuis, a Sede Apoſtolica ſibi alias conceſſarum, eo ipſo abſque alia declaratione incurrendis, nec non privationis a regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum hujuſmodi, aliiſque pœnis noſtro, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis arbitrio infligendis, diſtricte præcipiendo monemus, ut omnibus poſtpoſitis quanto citius in Romana Curia videlicet moram trahentes intra unum, extra vero eam in Italia intra duos, extra vero Italiam exiſtentes intra quatuor menſes a die publicationis præſentium in locis infraſcriptis faciendæ computandos, quos pro tribus Canonicis monitionibus, paremptoriiſque dilationibus, & terminis reſpective ei aſſignamus, & aſſignatos eſſe volumus, ſe itineri committere, & legitimis itineribus ad Eccleſias, ſeu Diœceſes ſuas proficiſci, & ſe perſonaliter conferre, ac ibidem, ut tenentur, reſidere debeant. Eiſdem Præfectis poſtquam perſonaliter ad reſidendum ſe contulerint, nec non quibuſcumque aliis apud ſuas Eccleſias quandocumque perſonaliter reſidentibus, ſub eiſdem pœnis, etiam eo ipſo reſpective incurrendis, injungimus, ne ab eorum Eccleſiis diſcedant, niſi prius obtenta noſtra, & Romani Pontificis pro tempore exiſtentis, per Breve, ſeu Litteras miſſivas, licentia: illos etiam, qui in poſterum per nos, ſeu Romanos Pontifices Succeſſores noſtros, alicui præfatarum Eccleſiarum Patriarchalium, Primatialium, Metropolitanarum, Archiepiſcopalium, & Epiſcopalium quovis nomine, vel titulo præfecti fuerint, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales quandocumque fuerint, vel ſint, ſub eiſdem pœnis, etiam eo ipſo reſpective incurrendis, debeant, & quilibet ipſorum debeat intra præfatum tempus, a die eorum promotionis ad aliquam præfatarum Eccleſiarum inchoandum, quod eis pro tribus monitionibus, & dilationibus, ut præfertur, ex tunc aſſignamus, pariter ſe itineri committere, & ad Eccleſias, ſive Diœceſes ſibi commiſſas, ad perſonaliter in eis reſidendum, conferre, & reſpective poſtquam reſidere inceperit, ab illis non diſcedere, niſi prius obtenta a Nobis, & Romano Pontifice pro tempore exiſtente, licentia præfata. A quarum pœnarum incurſu nolumus poſſe aliquem ſe excuſare prætextu, & ratione cujuſcumque ſervitii quomodolibet præſtiti, & præſtandi, pro gerendis, & tractandis negotiis quorumcumque Principum, etiam Imperatoris, & Regum, aut Rerumpublicarum, Regnorum, ac Provinciarum, nec ratione cujuſlibet juſſionis, vel mandati eorum, vel earum, quandocumque facti, vel faciendi, nec etiam ratione proſecutionis, ſeu defenſionis quarumcumque litium, ſeu controverſiarum etiam Eccleſiaſticarum; vel ineundi fœderis, aut cujuſcumque alterius negotii etiam graviſſimi, & ſpeciali mentione digni tractandi; vel diſtantiæ locorum, aut brevitatis temporis, ob quam non videatur expectanda Sedis Apoſtolicæ licentia præfata, antequam a ſuis Eccleſiis, & Diœceſibus diſcedant; aut ratione alterius cujuſcumque cauſæ, vel occaſionis, etiam publicæ, vel alias favorabilis, & æque piæ, etiam cujuslibet utilitatis, ſive neceſſitatis Eccleſiarum, & perſonarum: præterquam perſonalis intereſſentiæ in Synodis Provincialibus, vel Congregationibus, ſeu Aſſembleis generalibus, in quibus Eccleſiaſtici intervenire ſolent, vel ratione muneris, aut Reipublicæ officii, Epiſcopatibus, vel Eccleſiis majoribus præfatis adjuncti cujus ratione ad certum tempus occupari ſolent; & tunc pro tempore, quo illæ Synodus, Congregationes, & Aſſembleæ, exercitiumque muneris, ſeu officii publici, ipſis Eccleſiis adjuncti, actu duraverint, quibus finitis recto tramite ad Eccleſias præfatas ſibi commiſſas ſe conferre debeant. Nec etiam a prædicta reſidentia, & pœnarum præfatarum incurſu volumus excuſari S. R. E. Cardinales nunc, & pro tempore exiſtentes alicui præfatarum Eccleſiarum Præfectos, ſeu præficiendos, etiamſi, tamquam in ordine priores aliquem ex dictis Titulis Epiſcopalibus prope Urbem, vel in ejus diſtrictu conſiſtentibus obtineant, & in poſterum obtinuerint, & in prædictis Epiſcopatibus Titularibus Urbi proximis reſederint, vel in Romana Curia in ſuis Titulis reſpective etiam Nobis, & Romani Pontificibus Succeſſoribus noſtris, ſcientibus, & videntibus, & quomodolibet tolerantibus, moram traxerint; ita ut nulla noſtra, ac Romanorum Pontificum ſucceſſorum noſtrorum conniventia, taciturnitate, & ad quorumcumque functionum, & actuum Pontificalium, etiam publicorum, & ſolemnium celebrationem, receptione, & admiſſione, unquam tueri ſe poſſit. Et pro præmiſſorum, & infraſcriptorum inviolabili obſervatione committimus, & mandamus dilecto Filio Cameræ Apoſtolicæ generali Auditori, nunc, & pro tempore exiſtenti, quatenus contra omnes, & ſingulos prædictos, tam in Urbe, quam alibi, & ubique locorum, nunc & pro tempore commorantes; & in ſuis Eccleſiis, ſeu Diœceſibus, non reſidentes, per affixionem ad valvas Baſilicæ Sancti Petri, ac in Acie Campi Floræ, & quoad præſentes in Romana Curia ad abundantiorem cautelam, etiam dimiſſa copia, procedat: Et conſtito ſibi, quantum ſufficere videbitur, ſummarie, ſimpliciter, & de plano, ſola veritate inſpecta, & manu Regia de contraventione, & inobedientia præfatis uſque ad ſententiam excluſive procedat; & deinde Nobis, & Romano Pontifici pro tempore exiſtenti, referat ut Nos, & Romanus Pontifex pro tempore exiſtens, in Conſiſtorio ad ſententiam declarationis incurſus pœnarum, ac reſpective privationis, ſeu depoſitionis, aliarumque punitionum præfatorum inobedientium, valeamus, & ipſe Pontifex Romanus pro tempore exiſtens valeat procedere. Volumus tamen, Epiſcopos, Archiepiſcopos, Metropolitanos, Primates, & Patriarchas, etiam S. R. E. Cardinales citra Montes, vel Mare exiſtentes per quatuor, alios vero ultra Montes, vel Mare degentes per ſeptem menſes continuos a reſidentia in præfatis Eccleſiis facienda, ad effectum viſitandi limina SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli juxta Sacros Canones, ac Apoſtolicas Conſtitutiones pro qualibet viſitatione excuſari: ita tamen, ut tunc illis durantibus viſitationis hujuſmodi munus explere teneantur, nec ad alios actus ſe divertant. Cardinalibus vero nunc, & pro tempore exiſtentibus, qui in caſu vacationis Sedis Apoſtolicæ ad electionem Romani Pontificis faciendam accedere ſolent ad locum Conclavis ad hoc deſignati, concedimus licentiam diſcedendi ab Eccleſiis præfatis ſibi commiſſis, habita tamen prius certa notitia vacationis ipſius Sedis Apoſtolicæ, & extra reſidentiam in loco, in quo electionem hujuſmodi celebrari continget, commorandi, & permanendi uſque ad peractam electionem, ac etiam poſtea per duos menſes, poſtquam Romanus Pontifex Coronationis ſuæ inſignia ſuſceperit: quo tempore elapſo præfati Cardinales, niſi illico, ut præfertur, ad Eccleſias præfatas, quibus præſidere eos contigerit, ſe contulerint, ſubjaceant pœnis ſupradictis. Præſentes quoque litteras &c. Sicque, & non aliter in præmiſſis &c. Non obſtantibus præmiſſis &c. Volumus etiam, quod ii, qui duabus, vel pluribus Eccleſiis præfatis, ex earum unione, vel alias ex conceſſione, ſeu diſpenſatione Apoſtolica, quocumque nomine, vel titulo præfecti ſunt, vel pro tempore erunt, a reſidentia, & pœnis hujuſmodi excuſentur, dummodo in earum altera, in qua de Jure reſidere debent, vere, & perſonaliter reſideant, exceptis tamen, ut præfertur, Eccleſiis Epiſcopalibus Urbi proximis, quibus Cardinales in ordine priores præeſſe ſolent: reſidentia enim, ſi quæ apud præfatas Eccleſias Titulorum Cardinalium fieret, aliquam excuſationem eiſdem Cardinalibus, ut præfertur, non præſtaret, quo minus ipſi in alia, vel aliis Eccleſiis præfatis, quibus eo etiam pro tempore præfici contigerit, reſidere omnino teneantur. Quodque, ut præſentes &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die 12. Decembris 1634. Pontificatus noſtri anno duodecimo. „ Tum etiam quia, ſi juxta Paulinam Conſtitutionem a Decanatu non repellitur Epiſcopus Cardinalis antiquior ex cauſa publica abſens, & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatus: ob eandem quoque rationem repelli non debere videtur Epiſcopus Cardinalis antiquior, qui apud priorem Eccleſiam reſidet; Is enim vere a Romana Curia abeſſe dicitur ex cauſa publica, publicam ſcilicet particularis Eccleſiæ, cui præeſt, utilitatem, in qua publicum quoque univerſalis Eccleſiæ commodum continetur, reſpiciente. Præterea negari non poteſt, quin ipſe extra Curiam per Romanum Pontificem fuerit deſtinatus, dum idem Romanus Pontifex non modo illi priori Eccleſiæ regimen deſtinavit, ſed etiam, ut commiſſam ſibi Paſtoralis ſollicitudinis partem cumulatius expleret, cum ad jugiter reſidendum apud Eccleſiam ſibi deſtinatam, ſub graviſſimis in præinſerta potiſſimum Urbani Prædeceſſoris Conſtitutione ſancitis pœnis compulit, & obſtrinxit. Accedit præmiſſis, quod ab ejuſmodi excluſione Epiſcoporum Cardinalium antiquiorum extra Romanam Curiam in prioribus Eccleſiis reſidentium maximum illud promanat abſurdum, quo alienæ mortis, deteſtabile votum ingeritur: nam, ſicut accepimus, & Nobis etiam ipſis eveniſſe non diffitemur ſtatim ac Cardinalis Sacri Collegii Decanus gravi, & periculoſo morbo laborat, illico Epiſcopus Cardinalis antiquior abſens, qui ipſi in Decanatu ſucceſſurus eſt, amicorum litteris ad urbem quantocius repetendam incitatur, ut tempore obitus ejuſdem Cardinalis Decani in Romana Curia præſens ſit, adeoque ad eum ex Paulinæ Conſtitutionis præſcripto Decanatus deferatur: Unde non ſine gravi bonorum offenſione, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ detrimento, in Urbe conſpicitur Epiſcopus Cardinalis antiquior, in Decanatu proxime ſucceſſurus, qui Cardinalis Decani ægrotantis mortem expectat, ut ad ipſum dignitas vacatu-

catura deveniat: contra ſaluberrimum Lateranenſis Concilii monitum, relatum in cap. 2. de conceſſione Præbendæ, cujus verba ſunt. „ Ne deſiderare quis
„ mortem proximi videatur, in cujus locum, &
„ Beneficium ſe crediderit ſucceſſurum. Cum enim in
„ ipſis etiam legibus Gentilium inveniatur inhibitum,
„ turpe eſt, & divini plenum animadverſione ju-
„ dicii, ſi locum in Eccleſia Dei futuræ ſucceſſionis ex-
„ pectatio habeat, quam ipſi etiam Gentiles condemnare
„ curarunt.

§. V. Nos itaque, qui deinde prædictum Sacri Collegii Cardinalium Decanatum abſque ulla contentione ob illius vacationem retroactis menſibus ſecutam per obitum memorati Cardinalis Tanarii Decani, dum in Romana Curia præſentes eſſemus, & in Conclavi, ubi. Divina ſic diſponente Clementia, ad ſummi Apoſtolatus faſtigium evecti fuimus, reperiremur; præmiſſis omnibus, quantum cum Domino poſſumus, occurrere, & obviare, ac alias deſuper opportune providere volentes: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, præfatis aliiſque juſtis, & rationabilibus cauſis animum noſtrum moventibus adducti, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus, atque decernimus, quod Epiſcopus Cardinalis antiquior, qui una cum aliqua ex Cathedralibus Suburbicariis præfatis Titulum Cardinalibus antiquioribus aſſignari ſolitis, aliam retinebit Cathedralem, ſeu Metropolitanam Eccleſiam in adminiſtratione, dummodo tamen apud ipſam ſecundo dictam Eccleſiam perſonaliter reſideat tempore vacationis Decanatus ejuſdem Sacri Collegii, de cetero ad ipſum Decanatum admitti debeat, & admittatur, perinde ac ſi occurrente illius vacatione in Romana Curia præſens fuiſſet, itaut abſentia ab Urbe ad præmiſſum effectum ei nullatenus obeſſe poſſit: Quin etiam volumus, & declaramus ipſum Decanatum ad prædictum Epiſcopum Cardinalem antiquiorem abſentem, & apud priorem Eccleſiam, ut præfertur, actu reſidentem ipſo Jure devenire debere, eo prorſus modo, quo in Paulina Conſtitutione ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem, aut ex cauſa publica abſentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatum devenire debere decernitur, ita quod inter eos nullum amplius diſcrimen, ſeu differentia conſtituatur; ac ita perpetuis futuris temporibus ſervari præcipimus, & mandamus.

§. VI. Præterea expedire cenſentes, ut e medio tollatur, ac penitus extinguatur alia pariter controverſia alias, ſicut præmittitur, excitata, & non definita, utrum ſcilicet in aſſecutione ſæpe memorati Decanatus Cardinalis antiquior in Epiſcopatu Suburbicario, & junior in Cardinalatu, præferendus ſit Cardinali juniori in Epiſcopatu, ſed antiquiori in Cardinalatu, vel e contra; Motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, prælationem deberi Cardinali antiquiori in Epiſcopatu, licet ſit junior in Cardinalatu, decernimus, & declaramus, ac ita deinceps in occurrentibus Decanatus vacationibus perpetuo ſervari volumus, & mandamus.

§. VII. Quoniam vero ab antiquo tempore, ac præſertim ab edita Paulina Conſtitutione uſque ad præſentem diem, Cardinalis Sacri Collegii Decanus Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum invicem perpetuo Canonice unitarum Epiſcopatum ſemper obtinuit, adeoque ſive ex præſumpta earum cum Decanatu unione, ſive alio titulo, ſpeciale Jus ad ipſum fovere videtur, in quo mentis, ac intentionis noſtræ non eſt ut eidem Cardinali Decano præjudicium aliquod deferatur: contingere autem facile poteſt, quod Epiſcopus Cardinalis antiquior a Romana Curia abſens, & apud ſuam priorem Eccleſiam reſidens, ad quem Decanatus ex præmiſſis in poſterum deveniet, ad Urbem celeriter accedere, & primo Conſiſtorio, in quo memoratum Oſtienſem, & Veliternenſem Epiſcopatum optare deberet, præſens intereſſe nequeat: Motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus, optionem prædictarum Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum Cardinali, qui pro tempore fuerit ejuſdem Sacri Collegii Decanus, ſpecialiter reſervamus, ac reſervatum eſſe volumus, & declaramus, ita ut earumdem Eccleſiarum Epiſcopatum nemo alius optare unquam poſſit, ſed ad Cardinalem Decanum prædictum privative quoad alios quoſcumque perpetuis futuris temporibus ejuſmodi optio pertineat, ac pertinere debeat. Volumus tamen atque decernimus, quod idem Epiſcopus Cardinalis antiquior a Curia abſens, & apud priorem Eccleſiam, ut præfertur, reſidens, poſtquam ad eum Sacri Collegii Decanatus devenerit, quantocius poterit, ad Urbem ſe conferre, Summoque Pontifici in Conſiſtorio, ut moris eſt, pro optione earumde Oſtienſis, & Veliternenſis Eccleſiarum ſupplicare teneatur. Quod ſi notoria ægritudine fuerit impeditus, vel ob aliam juſtam, & gravem cauſam a Romano Pontifice pro tempore exiſtente probandam ad Urbem venire nequiverit: Motu, ſcientia, ac poteſtatis plenitudine paribus, eidem Cardinali Decano, ut in prænarratis caſibus per ſuum legitimum Procuratorem antedictas Oſtienſem, & Veliternenſem Eccleſias optare, & vigore optionis hujuſmodi eas aſſequi libere, & licite poſſit, & valeat, non ſecus, ac ſi ipſe præſens perſonaliter illas optaſſet, licentiam, & facultatem in Domino concedimus, & impertimur.

§. VIII. Decernentes præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod ſupradicti, & alii quicumque in præmiſſis Jus, vel intereſſe habentes, aut habere prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, ac auditi, & cauſæ, propter quas præſentes emanarunt, verificatæ, ſeu alias ſufficienter, aut etiam in aliquo juſtificatæ non fuerint, ſeu aliis quibuſvis de cauſis, quantumvis urgentibus, ullo unquam tempore a quoquam de ſubreptionis, vel obreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quolibet quantumvis magno, formali, & ſubſtantiali defectu notari, & impugnari, retardari, invalidari, aut ex quovis quæſito pretextu, vel a colore in controverſiam vocari, ad terminos Juris reduci, ſeu adverſus illas apertionis oris, reſtitutionis in integrum, aliudve quodcumque juris, facti, vel gratiæ remedium impetrari, aut quempiam impetrato, ſeu etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus conceſſo, uti nullatenus poſſe; nec ſub quibuslibet ſimilium, vel diſſimilium Conſtitutionum, ſive diſpoſitionum, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam conſiſtorialiter, aut alias quomodolibet per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores, & ſucceſſores Noſtros, ac etiam per nos factarum, & faciendarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus comprehendi: ſed eaſdem præſentes Litteras ſemper, & perpetuo validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, ac obtinere, nec non prædictis S. R. E. Cardinalibus a Romana Curia abſentibus, apud ſuas priores Eccleſias, ut præfertur, actu reſidentibus pleniſſime ſuffragari: ab omnibus vero aliis, ad quos ſpectant, & pro tempore quandocumque ſpectabunt, inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari debere; ſicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos; etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & Cardinales, etiam de Latere Legatos, nec non quaſcumque eorumdem Cardinalium Congregationes, & quoſvis alios qualibet auctoritate, præeminentia, & poteſtate fungentes, & quandocumque functuros ſublata eis, & eorum cuilibet quavis judicandi, & interpretandi facultate, judicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. IX. Non obſtantibus præinſerta Conſtitutione Pauli IV. Prædeceſſoris noſtri, & præinſerto ſimiliter Conſilio, ſeu Voto Congregationis ſeptem Præſulum a fel. rec. Clemente XI. Prædeceſſore etiam Noſtro deputatorum, ab eo, ut præfertur, ſpecialiter approbato, nec non Decretis Conſiſtorialibus fel. mem. Pauli III. & S. Pii V. Romanorum Pontificum pariter Prædeceſſorum Noſtrorum, & Conſtitutione fel. mem. Innocentii Papæ X. Prædeceſſoris itidem Noſtri ſuper reſidentia ejuſdem S. R. E. Cardinalium apud Sedem Apoſtolicam, & quibuſvis Noſtris, & Cancellariæ Apoſtolicæ Regulis, & ſignanter illa de Jure quæſito non tollendo, & alia, quod Cardinales in Conſtitutionibus, & Regulis per Nos edendis non comprehendantur, niſi illæ eorumdem Cardinalium favorem concernant, vel de ipſorum, ſeu majoris partis eorum Conſilio editæ fuerint, & quibuſvis aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam Conciliaribus, & aliis Decretis Conſiſtorialibus quibuſcumque, nec non dicti Sacr. Collegii, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis alias firmitate roboratis, Decretis, Statutis, uſibus, ſtylis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, privilegiis quoque, & indultis, ac literis Apoſtolicis quibuſcumque ſub quibuſvis tenoribus, & formis, & cum quibuſcumque etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficaciſſimis, & inſolitis clauſulis, ac irritantibus, & aliis Decretis, etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, & conſiſtorialiter, ac alias quomodolibet in contrarium præmiſſorum conceſſis, editis, confirmatis, & approbatis, ac pluries, & quantiſcumque vicibus innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quælibet alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, illorum omnium, & ſingulorum tenores, formas, cauſas, & occaſiones præſentibus pro plene, & ſufficienter, & exactiſſime expreſſis, inſertis, ſervatis, & ſpecificatis reſpective habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum ſpecialiter, & expreſſe, ac pleniſſime, & ampliſſime derogamus, & derogatum eſſe volumus, & mandamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. X. Volumus autem, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in Judicio, & extra illud habeatur; quæ haberetur præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. XI. Nulli ergo omnino hominum liceat paginam hanc

no-

noſtrarum voluntatis, declarationis, extenſionis, reformationis, moderationis, conceſſionis, præcepti, ſanctionis, mandati, & derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis hoc autem attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1724. ſeptimo Idus Septembris Pontificatus noſtri anno primo.

P. M. Card, Prodatarius.

F. Card. Oliverius.

Viſa de Curia J. C. Archiepiſcopus Amaſenus.

Loco ✠ Plumbi. *P. Piccionius*.

Regiſtrata in Secretaria Brevium.

Anno a Nativitate D. N. J. C. milleſimo ſeptingenteſimo vigeſimo quarto, Indictione ſecunda, die vero 16. Septembris, Pontificatus SS. D. N. D. Benedicti Divina providentia Papæ XIII, anno primo, ſupradictæ Litteræ Apoſtolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad Valvas Baſilicarum Lateranenſis, Vaticanæ, & Liberianæ, Cancellariæ Apoſtolicæ, Curiæ Innocentianæ, & in acie Campi Floræ, ac aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis, dimiſſis copiis, ut moris eſt, per me Jacobum Vaſſelium SS. D. N. Papæ Curſorem, Joannes del Re Mag. Curſ.

SANCTISSIMI D. N. CLEMENTIS

Divina providentia Papæ XII,

CONSTITUTIO,

Qua prævia confirmatione, & innovatione alterius Conſtit. fa. me. Papæ Pauli IV, anno 1555. editæ, decernitur Decanatum Sacri S. R. E. Cardinalium Collegii ipſo jure deferendum eſſe Cardinali antiquiori Epiſcopo, qui tempore vacationis ipſius Decanatus, in Romana Curia præſens, vel ex cauſſa publica ac Romani Pontificis deſtinatione duntaxat, non tamen ratione reſidentiæ apud aliam Eccleſiam ſibi commiſſam, a dicta Curia abſens fuerit; aliaque inſuper ſtatuuntur, & ordinantur tam circa ejuſmodi Decanatum, quam circa ſex Epiſcopatus ſuburbicarios, eiſdem Cardinalibus aſſignari ſolitos pro Titulo ſui Cardinalatus cum clauſulis, & derogationibus opportunis.

CLEMENS PAPA XII.

Ad futuram rei memoriam.

PAſtorale Officium, quo Dominici gregis regimini per ineffabilem Divinæ bonitatis abundantiam, nullo licet meritorum noſtrorum ſuffragio, præſidemus exigit, ut inter graviſſimas, multipliceſque Apoſtolicæ ſervitutis curas, quibus aſſidue premimur, ad ea, quæ Sacrum Venerabilium Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium Collegium, ſedis Beati Petri, & Univerſæ Eccleſiæ Senatum ampliſſimum ſpectant, rite, ac recte conſtituenda, atque ordinanda peculiari ſtudio advigilemus. Dudum ſiquidem ſel. rec. Paulus Papa IV. Prædeceſſor Noſter provide conſiderans, eoſdem S. R. E. Cardinales in partem Apoſtolicæ ſolicitudinis vocari, ut pro tempore exiſtenti Romano Pontifici in ipſius Univerſalis Eccleſiæ adminiſtratione aſſiſtant, iſque eorum conſilio agenda diſponat, ac partem præcipuam Sacri Corporis, & membra ipſius Romani Pontificis exiſtere; ſimulque attendens dicti Collegii Cardinalium Decanum ſingulari negotiorum hujus Sanctæ Sedis notitia; ac peritia, quæ abſque diutina, continuaque in Romana Curia reſidentia vix haberi poteſt, præditum eſſe oportere, habita ſuper his cum tunc exiſtentibus ejuſdem S. R. E. Cardinalibus in Conſiſtorio ſuo Secreto matura deliberatione, de illorum conſilio, & unanimi aſſenſu ſancivit, quod Decanatus prædicti Sacri Collegii de cetero perpetuis futuris temporibus ad Epiſcopum Cardinalem antiquiorem in Curia præſentem, aut ex cauſſa pubca abſentem, & extra Curiam per Romanum Pontificem deſtinatum devenire poſſet, & alias prout in Conſtitutione ipſius Pauli Prædeceſſoris anno Incarnationis Dominicæ 1555. undecimo Kal. Septembris Pontificatus ſui anno primo deſuper edita uberius continetur.

§. 1. Cumque poſtmodum ſubortum fuiſſet dubium, an juxta ſenſum iſtius Conſtitutionis, Decanatus hujuſmodi deferri deberet Epiſcopis Cardinalibus promotione antiquioribus, qui, occurrente dicti Decanatus vacatione, ab ipſa quidem Curia abeſſent, ſeu apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias reſiderent, quarum regimen, & adminiſtrationem una cum aliqua ex ſex Cathedralibus Eccleſiis ſuburbicariis, quæ Cardinalibus antiquioribus pro titulo ſui Cardinalatus aſſignari conſueverunt, ex conceſſione Apoſtolica retinerent, rec. mem. Clemens Papa XI. Prædeceſſor etiam noſter hujus quæſtionis, quam dirimi volebat, diſcuſſionem commiſit ſeptem ejuſdem Curiæ Prælatis doctrina, prudentia, & integritate præſtantibus, qui re univerſa accuratiſſime, ut par erat, expenſa unanimiter cenſuerunt, minime ſuffragari ipſis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus ad hujuſmodi Decanatum obtinendum, eorum a Romana curia abſentiam ex cauſſa ſuæ reſidentiæ apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, quibus ex Apoſtolica diſpenſatione præerant; Quam quidem ſententiam idem Clemens Prædeceſſor non modo probavit, ac perpetuis itidem futuris temporibus inconcuſſe obſervari mandavit, ſed inſuper in ſuo quoque Conſilio Secreto die 3. Menſis Martii 1721. habito, palam recitari, & inter acta Conſiſtorialia deferri, & cuſtodiri juſſit.

§. 2. Quamquam vero piæ memoriæ Benedictus Papa XIII. Prædeceſſor pariter noſter per quaſdam ſub plumbo anno item Incarnationis Dominicæ 1724. Septimo Idus Septembris Pontificatus ſui anno primo, abſentiam a Curia præfata Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus, dummodo apud Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, quas in adminiſtrationem obtinent, perſonaliter reſideant, in aſſecutionem ejuſdem Decanatus nullatenus obeſſe, ſed Decanatum hujuſmodi ipſo Jure deferri prædictis Epiſcopis Cardinalibus antiquioribus abſentibus, & apud dictas Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias actu reſidentibus, ſtatuere tunc opportunum duxerit, prout in ejus Litteris præfatis, quarum perinde ac ſupradictæ Pauli Prædeceſſoris Conſtitutionis tenores præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis haberi volumus, plenius etiam continetur. Nos tamen ad graviſſima, quibus memorata Pauli Prædeceſſoris Sanctio niti dignoſcitur, rationum momenta, noſtræ dirigentes conſiderationis intuitum, aliiſque juſtis, & rationabilibus cauſis animum noſtrum moventibus adducti, poſt deliberationem, quam ſuper præmiſſis, cum pluribus Venerabilibus Fratribus noſtris S. R. E. prædictæ Cardinalibus habuimus diligentem, de eorum conſilio, ac etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutionem illam Pauli Prædeceſſoris confirmantes, ac innovantes, decernimus, ac mandamus, ut deinceps quotieſcunque Decanatus prædictus quomodolibet vacaverit, ipſo Jure in eumdem Decanatum ſuccedat Epiſcopus Cardinalis antiquior, qui tempore illius vacationis in dicta Curia præſens ſit, vel qui ex cauſa publica, & Romani Pontificis deſtinatione duntaxat, non tamen ratione, ſeu ex cauſa reſidentiæ in Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia, cujus regimen, & adminiſtrationem ex Indulto Apoſtolico retineat, ab eadem Curia tunc temporis abſens reperiatur.

§. 3. Quod vero attinet ad alteram controverſiam alias circa ipſum Decanatum excitatam, num ſcilicet in ejus aſſecutione Cardinalis anterior in Ordine Epiſcopali, ſed poſterior in Cardinalatu præferendus eſſet Cardinali poſteriori in Ordine Epiſcopali, ſed anteriori in Cardinalatu; declarationem a Benedicto Prædeceſſore in Litteris ſuis præfatis deſuper editam tenore præſentium approbantes, pro majore illius firmitate, ac potiore cautela, iterum ſtatuimus, antiquitatem inter Epiſcopos Cardinales in dicta Curia præſentes non eſſe metiendam, ſive ducendam a tempore ſuæ promotionis ad Cardinalatus honorem, ſed a tempore eorum ingreſſus in Ordinem Epiſcopalem, itaut Decanatus ejuſdem Sacri Collegii ad antiquiorem in Ordine Epiſcopali tametſi poſteriorem in Cardinalatu pervenire debeat, & qui prius alicui ex dictis ſex Eccleſiis Suburbicariis præfectus fuerit, præferatur, aſſecutione Decanatus hujuſmodi, alteri, qui ante ipſum ad Cardinalatus dignitatem promotus fuiſſet.

§. 4. Ad hæc ſancimus, atque declaramus nonniſi a Cardinalibus, qui fuerint in præfata Curia præſentes tempore ipſo vacationis alicujus ex dictis ſex Cathedralibus Eccleſiis Suburbicariis pro titulo Cardinalatus aſſignari ſolitis, vel ab eadem Curia abſentes ſimiliter ex cauſſa publica, & deſtinatione Romani Pontificis tantum, non tamen ex cauſſa reſidentiæ apud aliam ſibi commiſſam Eccleſiam, ut præfertur, optari poſſe Cathedralem Eccleſiam Suburbicariam ſic vacantem, nec Cardinales ab ipſa Curia abſentes, præter quam in ſolo caſu ſuperius expreſſo, ad optionem ejuſmodi etiam per Procuratorem ex eodem Collegio ſpecialiter deputatum admittendos fore: revocantes proinde, & caſſantes, irritaque prorſus, & inania decernentes quælibet Indulta optandi Eccleſias Suburbicarias præfatas in abſentia, ac Procuratorem, ex alia quacumque cauſſa, etiam reſidentiæ apud alteram Eccleſiam a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris hactenus forſan conceſſa, quæ tamen nondum ſint executioni demandata. Licetque nobis perſuaſum ſit, Succeſſores noſtros ejuſmodi Indulta, quæ non modicum eiſdem Suburbicariis Eccleſiis, earumque Diœceſibus inferre poſſent detrimentum, minime eſſe conceſſuros, ſicuti Nos ipſi ab eorum conceſſione omnino abſtinere intendimus, nihilominus, ſi quæ contra hanc noſtram diſpoſitionem, quandocumque, & qualitercumque contigerit, illa ſubreptitia obtenta cenſeri debere; nullique propterea, perinde, ac ſi non emanaſſent, ſuffragari poſſe, itidem ſtatuimus.

§. 5. Porro ſi quando evenerit, Cardinales, Patriarchali, Primatiali Archiepiſcopali, vel Cathedrali Eccleſiæ præfectos, in d. Curia, ex legitima cauſſa, aut Sedis Apoſtolicæ licentia præſentes tunc non reperiri, cum factus fuerit locus vacationi alicujus ex ſex Eccleſiis Suburbicariis hujuſmodi, noſtræ ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis partes erunt animum ſedulo adverte-

re,

re, & deliberare dum abſolventur a vinculo, quo priori Eccleſiæ tenentur, ad effectum optandi, & aſſequendi Eccleſiam vacantem ex dictis Suburbicariis, utrum expediat eis concedere adminiſtrationem, ſeu alio nomine retentionem alterius Eccleſiæ, cui antea præerant, ac in primis utrum ambæ ſint invicem adeo propinquæ, ut Paſtoralem curam utrique commode impendere ſuumque miniſterium recte implere valeant. Ceterum non poſſumus non ſummopere eos commendare, qui ut omnem curam, & ſtudium ſuum in utilitatem Eccleſiæ jam ſibi commiſſæ conferre pergant, nec de vigilantia ei debita quiquam detrahatur, ultro ab ejuſmodi optione abſtinent; quemadmodum ſuperioribus temporibus plures Cardinales, memores ſaluberrimi illius Tridentinorum Patrum moniti (valde nimirum felicem illum eſſe cenſendum, qui unam Eccleſiam bene, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere contigerit) ſumma cum laude fecerunt.

§. 6. Præterea conſiderantes Cardinalibus veteris more facultatem competere optandi aliam ex ſex Suburbicariis Eccleſiis quoties vocaverint, dimiſſa priore, quæ ſibi in Titulum aſſignata fuerat: ideo vero ſi frequenter fiat, ſpirituale incommodum afferre poſſe Gregibus, quorum Paſtores ita crebro mutentur, volumus, ut in poſterum Cardinales, qui ab Ordine Presbyterorum ad illum Epiſcoporum aſcendentes, unam ex prædictis Eccleſiis Suburbicariis obtinuerint, deinceps ad aliam priore dimiſſa, ac Romano Pontifice approbante, ſemel tantum, tranſire poſſint: ſalva tamen illis ſemper, atque illæſa facultate optandi, prævia dimiſſione prioris, Eccleſiam Oſtienſ. quæ peculiaribus gaudet prærogativis, ac præſertim illa, quod Cardinalis, qui præeſt, Pontificem Maximum ſolemni ritu Pallio etiam adhibito, conſecrare ſoleat.

§. 7. Demum etſi minime dubitemus, quin Venerabiles Fratres noſtri ipſius S. R. E. Cardinales, Epiſcopi ſex Cathedralium Eccleſiarum præfatarum, omnibus incumbentis ſibi muneris partibus cumulate hactenus ſatisfecerint, idemque poſthac de eis, nec non aliis, qui ejuſmodi Eccleſiis præficientur, Nobis merito polliceamur; pro noſtra tamen Paſtorali ſollicitudine, quæ numquam in hoc nimis eſſe poteſt, ad eorum memoriam revocandum duximus, teneri ipſos, etiamſi in dicta Curia, ut Romano aſſiſtant Pontifici, commorentur, Eccleſias, & Diœceſes ſuas ad præſcriptum Sacrorum Canonum, & Decretorum Concil. Trid. viſitare per ſe ipſos, aut ſi legitime impediti fuerint, per ſuum Vicarium in Spiritualibus generalem, aliumve probum, & ad id idoneum Virum Eccleſiaſticum, nec non relationem ſtatus earumdem Eccleſiarum, & Diœceſum, quibus præſunt, ipſi Pontifici, juxta Conſtitutionem ſimilis memoriæ Sixti Papæ V. Prædeceſſoris quoque noſtri, quæ incipit: *Romanus Pontifex &c.* exhibere, ac cetera, quæ ad Epiſcopale Officium pertinent, diligenter præſtare. Qua ſane in re maxime decet eos pro ſublimi, quem in Eccleſia Dei tenent, honoris, & Dignitatis gradu, aliis omnibus Antiſtitibus exemplo, quod ſequantur, prælucere.

§. 8. Decernentes pariter ipſas præſentes Litteras, & in eis diſpoſita quæcumque etiam ex eo, quod ejuſdem S. R. E. Cardinales in præmiſſis Jus, vel intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes, illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, ſeu auditi fuerint, ſive ex alia quacumque cauſa, colore, prætextu, & capite etiam in corpore Juris clauſo, nullo unquam tempore de ſubreptionis, vel obreptionis, aut nullitatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aliove quolibet etiam formali, ſubſtantiali defectu notari, impugnari, infringi, retractari, aut in controverſiam vocari, vel adverſus illa aperitionis oris, reſtitutionis in integrum, aliudve quodcumque Juris, facti, vel gratiæ remedium intentari, vel impetrari, ſeu impetrato, vel etiam motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus conceſſo, vel emanato quempiam in Judicio, vel extra illud uti, ſeu ſe juvare poſſe. Sed eaſdem præſentes Litteras ſemper, & perpetuo, firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit in omnibus, & per omnia inviolabiliter obſervari, & illis reſpective pleniſſime ſuffragari, ſicque, & non aliter in præmiſſis per quoſcumque Judices Ordinarios, & Delegatos, etiam Cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ipſoſque Cardinales, etiam de Latere Legatos, ac Sacrum Collegium, & quoſvis alios quacumque præeminentia, & poteſtate fungentes, & functuros, ſublata eis, & eorum cuilibet quamvis aliter judicandi, interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

9. „ Volumus quoque, ut earumdem præſentium Litterarum tranſumptis, ſeu exemplis etiam impreſſis, „ manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo „ perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, „ eadem prorſus fides in judicio, & extra illud adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud S. Mariam „ Majorem ſub annulo Piſcatoris die 10. Januarii 1731. „ Pontificatus noſtri anno primo.

F. Cardinalis Oliverius.

Die 12. Januarii 1731. ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit ad valvas Curiæ Innocentianæ, & in Acie Campi Floræ, ac aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Franciſcum Bartoli Apoſt. Curſ.

Petrus Righi Mag. Curſ.

Novæ additiones ex alienæ manu.

De Cardinalatus Dignitate, prima in Eccleſia poſt 1
Pontificatum, conſule *Platum de Cardinalis Dignitate, & officio cap. 3. ſer. per tot.*
Illud vero hic non omittendum, quod cœperunt primum 2
Epiſcopi Cardinales aliis omnibus Epiſcopis anteire, & eo
quoque poſtea Cardinales alii ſenſim pervenere. Licetque
jam poſt medium ſæculum undecimum, & ſæculo duode- 3
cimo legantur quandoque omnes Cardinales antepoſiti 4
etiam Archiepiſcopis in Conciliis Romano, ac Beneventano, & in Galliis, non hæc tamen fuit iis ſemper præ- 5
rogativa. In Concilio vero Lugdunenſi I. anno 1245. ſederunt omnes in eminentiori loco ante Archiepiſcopos. 6
Immo & in Concilio Lugd. II. anno 1247. ante latinos Conſtantinopolitanum, & Antiochenum Patriarchas. Conſule tum
de his, tum de aliis pertinentibus ad eminentiam Cardina- 7
lium præ Epiſcopis, *Thomaſſin. de veter. & nov. Eccleſ. diſciplin. lib. 2. cap. 113. & ſequent. ubique ſer. per tot.*

Articulus III.

Quo ad Cardinalium reſidentiam, & eorum Juriſdictionem in ſuis Titulis, aut Diaconiis.

SUMMARIUM.

1 *Cardinales tenentur reſidere in ſuis Titulis.*
2 *Alias ſi Canonice moniti non redeant, & reſideant, ſunt privandi, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anaſtaſius a Leone IV.*
3 *Cardinales tamen non reſidentes, privari non debent, niſi legitime moniti non redeant.*
4 *Alias quantumcumque vagabundi diſcurrant, ante legitimam, & Canonicam monitionem, ut redeant, non ſunt privandi.*
5 *Cardinales ſic contumaciter non reſidentes poſſunt deponi ſine Concilio.*
6 *Et de facto Bonifacius VIII. Cardinales Columnenſes ſine Concilio depoſuit.*
7 *Immo Cardinales ſic contumaciter non reſidentes, poſſunt deponi a Papa, etiam ſine conſilio, & conſenſu, aliorum Fratrum Cardinalium.*
8 *De honeſtate tamen non debet Papa Cardinalem deponere, vel alia ardua expedire ſine Fratrum conſilio.*
9 *Cardinales non poſſunt a Romana Curia abſcedere ſine licentia Papæ.*
10 *Et ideo Summi Pontifices varias conſtituerunt pœnas contra Cardinales recedentes a Romana Curia ſine Papæ licentia.*
11 *Adducuntur compendioſe variæ pœnæ ab Innocentio X. contra Cardinales recedentes a Romana Curia ſine Papæ licentia, & ad ipſam intra tempus ſtatutum non redeuntes.*
12 *Cardinales etiam non Epiſcopi, habent in ſuis Titulis, & in Eccleſiis ſuis titulis ſubjectis, Epiſcopalem Juriſdictionem.*
13 *Adducitur, & explicatur reſponſum ad id datum a Gregorio XIII.*
24 *Cardinales in ſuis Titulis habent Jus viſitandi, ſicut Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus.*
15 *Sic etiam habent Cardinales in ſuis Titulis Jus corrigendi, & excommunicandi, ſuſpenſionis, & Interdicti ſententias fulminandi.*
16 *Item in ſuis Titulis habent Cardinales Jus inſtituendi, & deſtituendi.*
17 *Et ſic poſſunt Cardinales conferre Beneficia ſuarum Eccleſiarum.*
18 *Intellige tamen, quando ſunt præſentes in Curia, ſeu in Urbe, nam in abſentia ſolus Papa confert.*
19 *Et pariformiter poſſunt Cardinales recipere reſignationes Beneficiorum exiſtentium in ſuis Titulis.*
20 *Cardinales poſſunt in ſuis Titulis intereſſe Matrimoniis, vel aliis intereſſendi facultatem concedere.*
21 *Cardinales in ſuis Titulis habent Jus utendi Inſigniis Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcoporum, licet non ſint Epiſcopi.*
22 *Item Cardinales Presbyteri etiamſi Epiſcopi non ſint, poſſunt in ſuis Titulis conferre primam Tonſuram, & omnes Ordines Minores ſuis ſubditis, & familiaribus.*
23 *Item poſſunt Cardinales in ſuis Titulis commutare ultimas voluntates in illis caſibus, quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum ſubditorum.*

24 *Et etiam in ſuis Titulis poſſunt diſpenſare in iis votis, in quibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus.*

25 *Tandem poſſunt Cardinales ſive per ſe, ſive per ſuos Vicarios in ſuis Titulis reliqua facere, quæ ſunt juriſdictionis Epiſcopalis.*

26 *Et ideo Cardinalis Vicarius Urbis non cognoſcit de cauſis ſub Titulis Cardinalium.*

27 *Et ſupradicta procedunt non ſolum in Cardinalibus Preſbyteris, ſed etiam in Cardinalibus Diaconis, ſcilicet, ut illi in ſuis Titulis, hi vero in ſuis Diaconiis, quaſi Epiſcopalem habeant juriſdictionem.*

1
2 CArdinales tenentur reſidere in ſuis Titulis; *Cap. ex geſtis 2. de Clericis non reſidentibus*. Alias ſi canonice moniti non redeant, & reſideant, ſunt privandi, ut de facto fuit privatus Cardinalis Anaſtaſius a Leone IV. in Concilio Romano; *cit. cap. Ex geſtis*, ibi: *in Synodo Anaſtaſius Preſbyter Cardinalis tituli B. Marcelli ab omnibus Canonice eſt depoſitus, eo quod Parochiam ſuam per annos quinque contra Canonum inſtituta deſeruit, & in aliena uſ-
3 que hodie demoratur*. Cardinales tamen non reſidentes, privari non debent, niſi legitime moniti non redeant. Debent enim prius canonice, & legitime moneri, ut redeant, ut conſtat ex *cit. cap. Ex geſtis* per illa verba: *Canonice eſt depoſitus*; & per verba Leonis IV. in dicto Concilio Romano, ibi; *quem etiam auctoritate ſuffulti Canonice Apoſtolicis Litteris per tertiam, & quartam vicem vocavimus*; & ex *c. Inter quatuor* 10. *& c. Clericos* 17. *de Clericis
4 non reſidentibus*. Alias quantumcumque vagabundi diſcurrant ante legitimam, & canonicam monitionem, ut redeant, non ſunt privandi; *cap. Ex tuæ* 11. *de Clericis non
5 reſidentibus*, & tenet Gloſ. ultim. *in d. cap. Ex geſtis*, & ibidem Hoſtienſ. *num.* 4. *in verb. Canonice*, & Fagnanus *nu.* 9. Cardinales ſic contumaciter non reſidentes poſſunt deponi ſine Concilio. Quamvis enim in *d. c. Ex geſtis* dicatur *ab omnibus eſt depoſitus*, tamen Gloſ. 1. exponit verbum, *ab omnibus*, id eſt *approbantibus*, quoniam ſolus Papa hunc Cardinalem depoſuit, ut patet ex verbis ipſius Concilii Romani ſub dicto Leone IV. ibi: *Tunc elevans ſe præclarus Pontifex ex Sede ſua*, ait, *Anaſtaſium jam nuper excommunicatum Preſbyterum Tituli Sancti Marcelli, qui propriam Parochiam relinquens, in aliena per multa tempora nititur immorari, a Sacerdotali miniſterio modis omnibus removemus, itaut locum reſtitutionis nequaquam inveniat*. Et revera in Summo Pontifice abſque Concilio reſidet plenitudo poteſtatis, ut eſt text. not. b. in *c. Cuncta per mundum* 16. *cauſ.* 9. *qu.* 3. ibi: *Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præcedente, & ſolvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, habuit facultatem, & hoc nimirum pro ſuo Principa-
6 tu, quem B. Petrus Apoſtolus Domini voce, tenuit ſemper & tenebit*. Ideoque Bonifacius VIII. Cardinales Columnenſes ſine Concilio depoſuit, ut patet *ex cap. unic. de Schiſ-
7 mat. in* 6. Immo Cardinales ſic contumaciter non reſidentes, poſſunt deponi a Papa etiam ſine conſilio, & conſenſu aliorum Fratrum Cardinalium: In ſolo enim Papa plenitudo reſidet poteſtatis; *c. Ad honorem, de uſu Pallii, & arg. cap. Propoſuit, de conceſſion. Præb.* & facit Conſtitutio Innocentii X. incip. *Cum juxta*, ubi diſponitur etiam de imponenda pœna privationis Cardinalatus, & legitur hæc ſequens clauſula: *Perinde ac ſi in conſiſtorio noſtro ſecreto de eorumdem venerabilium Fratrum noſtrorum conſilio, & unanimi aſſenſu emanaſſent*. Et eſt communis opinio, quod Papa poſſit ardua expedire, etiam ſine conſilio, & aſſenſu Fratrum, ut teſtatur Gemin. in cap. *Super eo. circa med. verſ. communis concluſio*, Decius *in Rubr. de Conſtitut. in* 2. *lect. n.* 10. & Felin. ibi: *num.* 2. *verſ. ſed quod immo Papa*, ubi hanc partem ſolidiſſime comprobat, & plurimos citat idem ſentientes, & contrariam opinionem dicit procedere de honeſtate, prout etiam loquitur textus *in cap. Per venerabilem* 13. *Qui Filii ſint legitimi* §. *Ra-
8 tionibus*. In quo tantam vim faciunt adverſarii, quod & nos ultro fatemur, nempe quod Papa de honeſtate non debet Cardinalem deponere, vel alia ardua expedire ſine Fratrum conſilio, *arg. cap. Unic. de ſchiſmat. in* 6. *cap. ad Apoſtolicæ, de re jud. in* 6. *& cap.* 1. *de renunciatione etiam in* 6.

9 Cardinales non poſſunt a Romana Curia abſcedere ſine licentia Papæ, Leo X. in Conſtitution. incip. *ſub pœna*, edit. in Conc. Lateranen. §. 28. Innocent. X. in Conſtitut. incip. *Cum Juxta*, edita 19. *Februar.* 1646. Et ratio eſt, quia Cardinales ſunt Collaterales Papæ; *c. Excommunicatis, de Offic. Legat.* & debent ei aſſiſtere tamquam Coadjutores in executione Paſtoralis Officii; *Cap. Per venerabile, qui Filii ſint legitimi* §. *Rationibus*, & Conſtitutio Sixti V. incip., *Poſtquam verus*. Sunt enim Cardinales membra, & pars Corporis Papæ, *l. Juriſperitos, ff. de excuſat. tut. l. quiſquis*, ibi: *Senatores etiam, nam & ipſi pars Corporis noſtri ſunt C. ad leg. Jul. Majeſtat. c. Si quis* 6. *q.* 1. *c. Felicis de pœnis in* 6. adeoque contra naturam rei eſt, ut ſe ab illius latere ſubducant; nam & a Capite non licet membra recedere; *c. Cum non liceat, de reſcript.* Et ideo Summi Pon-
10 tifices varias conſtituerunt pœnas contra Cardinales recedentes a Romana Curia ſine Papæ licentia, & extra ipſam commorantes, ut inter alios Leo X. d. Conſtit. incip. *Sub pœna*, ibi: *Et cum Cardinalis Officium in primis verſetur in frequenti Romani Pontificis aſſiſtentia, & Sedis Apoſtolicæ negotiis; Propterea ſtatuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia reſideant, & qui ſunt abſentes, ſi in Italia, intra ſex Menſes, ſi extra Italiam, infra annum a die publicationis præſentis Conſtitutionis revertantur alioquin fructus Beneficiorum, & omnium Officiorum ſuorum emolumenta amittant, omnibuſque privilegiis generaliter, & ſpecialiter Cardinalibus conceſſis quando abſuerint omnino careant; exceptis tamen illis, quos ratione Officii ab Apoſtolica Sede injuncti, vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia, vel juſto metu, aut quavis alia legitima cauſa impediente, vel ægrotationis abeſſe contingat, privilegiis, indultis, & immunitatibus eiſdem Cardinalibus conceſſis, & in Bulla noſtra ſub data Coronationis noſtræ contentis, & expreſſis in ſuo robore nihilominus permanentibus*. Et Innocentius X. in dict. Conſtitut. incipien. *Cum juxta*, cujus tenor per partes ſingulas, quæ octo ſunt compendio- 11
ſe hic adducitur prout refertur a Fagnano *in cap. Ex geſtis 2. de Clericis non reſidentibus num.* 23.

In prima igitur ponitur Conſtitutionis cauſa, nempe obligatio Cardinalium reſidendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra ſic recedentes edita, & illorum transgreſſores.

In ſecunda, ibi: *Quia vero*, Cardinales, qui poſt Bullam non obtenta Papæ licentia ſe transferunt extra Statum Eccleſiaſticum; Primo, privilegiis, & indultis omnibus etiam Beneficia conferendi, penſiones, & fructus Eccleſiaſticos transferendi & facultate teſtandi privatur, ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas, mandaturque devenire ad ſequeſtrum fructuum, Officiorum, & Beneficiorum, nec non penſionum, ac fructuum reſervatorum. Secundo, ſi infra ſex menſes a die receſſus ad Curiam non redierint, privantur iiſdem fructibus arbitrio Papæ diſtribuendis. Tertio, ſi non redierint infra alios ſex menſes immediate ſequentes ultra memoratas pœnas, privantur omnibus Officiis, Beneficiis, penſionibus, & fructibus reſervatis, ut ſupra diſtribuendis.

In tertia, ibi: *Cardinales autem*, Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, ſi infra ſex menſes a die publicationis non redierint ad Curiam; Primo, interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, privantur facultate teſtandi, ac privilegiis, & indultis prædictis, nec non fructibus Officiorum, Beneficiorum, ac Penſionum. Secundo ſi non redierint infra alios ſex menſes immediate ſequentes ipſis Officiis, Beneficiis Penſionibus, ac fructibus reſervatis privantur.

In quarta ibi: *Si autem Cardinales*, ſtatuitur ut contra Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, aut poſt Bullam ſe transferent, ſi per alios tres menſes immediate ſequentes, qui pro tribus Canonicis monitionibus, ac peremptoriis terminis aſſignantur, & ſic in totum infra quindecim menſes ad Romanam Curiam non redierint, deveniri poſſit ad alias pœnas per Papam declarandas etiamuſque ad privationem Dignitatis Cardinalatus incluſive.

In quinta, ibi: *Ac demum*, Cardinalibus, qui de cetero ſine dicta licentia extra ſtatum Eccleſiaſticum ſe transferent, adimitur facultas ſubſtituendi Cardinalem Prælatum, vel alium quemcumque in ſuis Officiis, Legationibus, Præfecturis, Guberniis, Protectionibus, nec non adminiſtrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Epiſcopatus, & Eccleſiarum etiam Patriarchalium, ac Beneficiorum quorumcumque, & caſſantur indulta ſuper his conceſſa.

In ſexta, ibi: *Ab omnium*, declaratur ab antedictis pœnis non excuſari Cardinales prætextu ſervitii, aut juſſus etiam Imperatoris, & Regum, aut diſtantiæ locorum, niſi ex cauſa in corpore Juris clauſa, coram Papa allegata, & expreſſe admiſſa. Præſervatur tamen Conſt. Urb. VIII. ſuper reſidentia Epiſcoporum etiam Cardinalium.

In ſeptima, ibi: *Ac ulterius*, reſervatur Papæ abſolutio, & relaxatio earumdem pœnarum privative etiam quoad Collegium Cardinalium Sede Vacante.

In octava, ibi; *Decernentes*, præmiſſorum obſervantia injungitur, Decretum irritans apponitur, contrariis derogatur cum clauſulis admodum urgentibus, Conſtitutio publicari, & illius tranſumptis fides adhiberi jubetur.

Cardinales, etiam non Epiſcopi, habent in ſuis Titulis, & 12
in Eccleſiis ſuis Titulis ſubjectis Epiſcopalem Juriſdictionem, *Cap. His quæ* 11. *de major. & obed.* Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 4. *num.* 33. Fagnan. *in dict. cap. His quæ num.* 15. Et ita Joann. Monachus *in cap. Unic. num.* 2. *de maj. & obed. in* 6. atteſtatur Papam ſibi reſpondiſſe, & tenent communiter Doctores, ut dicit Abbas *in dict. cap. His quæ in* 2. *notabili*. Et licet ex reſponſo Gregorii XIII. nequeant Cardinales in ſuis Eccleſiis Titularibus, & eorum ſubditis uti illis facultatibus, quæ a Concilio Tridentino conceſſæ ſunt Epiſcopis in ſuis Eccleſiis, & ſpecialiter illis, quæ comprehenduntur *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. eo quod, ut dixit Pontifex licet habeant quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem, ibi tamen vere, & proprie non ſunt Epiſcopi. Nihilominus hæc deciſio, & reſponſio Pontificis, ut in libris Congregationis Concilii eſt adnotata, intelligenda eſt quoad facultates conceſſas a Concilio, de quibus tantummodo fuit tunc Pontifex interrogatus, ut refert, & tenet Fagnan.

in cap.

in cap. ne pro dilatione 16. *depœnit.* & *remiſſionibus num.*
42. & *cap. His quæ* 11. *de majorit.* & *obed. num.* 17. Ex-
tra tamen facultates a Concilio conceſſas ſalva manet Ju-
riſdictio Cardinalium in ſuis Titulis ad præſcriptum *dict.*
cap. His quæ ex ſententia dictæ Sacræ Congregationis Con-
cilii a Fagnan. relata *cit. num.* 17. Unde Cardinales in
14 ſuis Titulis habent jus viſitandi, ſicut Epiſcopi in ſuis
Epiſcopatibus. Leo X. in Conſtitut. incipien. *Supernæ* edi-
ta *in Concil. Lateranenſ. V. ſeſſ.* 9. *cap.* 2. ubi expreſſe diſpo-
nitur, ut Cardinales loca ſui Tituli, Clericos, & Populos
Eccleſiarum Titulo ſuo ſubjectarum, ſi præſentes fuerint in
Curia, perſonaliter, ſi vero abſentes, per Vicarium ido-
15 neum ſemel ſtatim ſingulis annis viſitent. Sic etiam habent
Cardinales in ſuis Titulis Jus corrigendi, & excommuni-
candi, Suſpenſionis, & interdicti ſententias fulminandi;
textu expreſſo in *dict. cap. His quæ* 11. *de major.* & *obed.*
ibi: *Correctionem ipſius Cardinalis recipientes humiliter,*
& *Excommunicationis, Interdicti, vel Suſpenſionis ſenten-*
tias, quas tulerit in eos, & *Eccleſias eorumdem inviola-*
biliter obſervantes. Item in ſuis Titulis habent Cardinales
16 Jus inſtituendi, & deſtituendi *cap. Querelam, de electio-*
ne: ibi: *A Cardinali S. Suſannæ, cui eadem Eccleſia tam-*
quam Cappella ſuo Titulo in ſpiritualibus eſt ſubjecta canonice
fuerat inſtitutus; & notat Innocent. in cap. *Dilectus, de*
Cappellis Monachorum num. 4. dicens inſtitutionem, & deſti-
tutionem ſpectare ad Cardinales in ſuis Titulis. Fagnan. *in*
17 *dicto cap. His quæ num.* 21. Et ſic poſſunt conferre Bene-
ficia ſuarum Eccleſiarum Titularium. Felin. in *d. cap. his*
quæ num. 1. *verſ. Adde Innocentium*, ubi refert Joan. Franc.
Pavin. *in tract. de poteſt. C. Sede Vacante fol.* 38. enumeran-
tem aliqua privilegia Cardinalium, inter quæ dicitur fuiſſe
eis conceſſum a Sixto IV. ut libere poſſint conferre omnia
Beneficia in Eccleſiis, in quibus ſunt intitulati, vel Com-
mendatarii. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. Univerſ. cap.* 4.
num. 36. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 13. *num.* 20. In-
tellige tamen, quando ſunt præſentes in Curia, ſeu in
18 Urbe; nam in abſentia ſolus Papa confert, ut habetur *in*
regula 7. *Cancellariæ*, Gonzal. *loc. cit.* Joann. a Cochier. *in*
19 *regul.* 1. *Cancell. num.* 13. *verſ. ſecunda*. Fagnan. *n.* 22. *loc.*
cit. Et pariformiter poſſunt Cardinales recipere reſignatio-
nem Beneficiorum exiſtentium in ſuis Titulis. Flamin.
Pariſ. *reſignatione Beneficiorum lib.* 7. *qu.* 12. *n.* 8. Diana
part. 5. *tract.* 5. *reſol.* 14. Fagnan. *loc. cit.* Barb. *loc. cit. num.*
20 36. Cardinales poſſunt in ſuis Titulis intereſſe Matrimo-
niis, vel aliis intereſſendi facultatem concedere Azorius
inſtit. moral. part. 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *qu.* 2. Sanchez *de Ma-*
trim. lib. 3. *diſput.* 28. *num.* 7. Baſil. Pont. *de Matrim.*
lib. 5. *cap.* 20. *n.* 6. Barb. *loc. cit. num.* 34. & alii paſſim. *
21 Cardinales in ſuis Titulis habent Jus utendi inſigniis
Pontificalibus, & ſolemniter benedicendi more Epiſcopo-
rum, licet non ſint Epiſcopi; Hoſtienſ., & Joann. Andr.
in cap. 1. *de ſupplend. negligent. Prælator.* Felin. *in cap. Inter*
Monaſterium, de re judicat. num. 2. Barboſ. *loc. cit. num.* 34.
22 Fagnan. *loc. cit. n.* 24. Item Cardinales Presbyteri, etiamſi
Epiſcopi non ſint, poſſunt in ſuis Titulis conferre pri-
mam Tonſuram, & omnes Ordines minores ſuis ſubditis,
& familiaribus, Jacobat. *de Concil. lib.* 1. *art.* 12. *verſ.*
Item Cardinalibus, Martin. Laudenſ. *in tract. de Cardina-*
libus quæſt. 20. Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.*
4. *num.* 40., & *part.* 2. *de Offic.*, & *poteſt. Epiſcop. alle-*
gat. 3. *num.* 15. cum plurimis ibi citatis. Item poſſunt Car-
23 dinales in ſuis Titulis commutare ultimas voluntates in il-
lis caſibus, quibus poſſunt Epiſcopi reſpectu ſuorum Sub-
24 ditorum; Diana *part.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 57. Barboſ. *loc.*
cit. num. 39. Et etiam in ſuis Titulis poſſunt diſpenſare in
iis Votis, in quibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi in ſuis Diœ-
25 ceſibus; Diana *loc. cit. reſolut.* 58. Barboſ. *loc. cit. num.*
39. Tandem poſſunt Cardinales ſive per ſe, ſive per ſuos
Vicarios, in ſuis Titulis reliqua facere, quæ ſunt Juriſdi-
ctionis Epiſcopalis; *Roman. Concil.* 498. *num.* 11. *cum ſe-*
quent. Sbroz. *de Offic. Vicar. lib.* 1. *quæſt.* 3. *num.* 23. Imol.
in Clement. Ne Romani in 4. *quæſt. num.* 24. *de election.*
ubi dicit, Cardinales in ſuis Titulis haberi loco Epiſcopo-
rum, quoad Juriſdictionalia cujus dictum ſequitur Felin. *in*
Cap. His q. 11. *de Majorit.*, & *Obed. num.* 1., & Fagnan.
26 *ibid. num.* 26. Et ideo Cardinalis Vicarius Urbis non co-
gnoſcit de cauſis ſub Titulis Cardinalium; Flamin. Paris;
de reſignatione Benefic. lib. 7. *q.* 12. *num.* 121. Manfred.
de Card. dec. 106. Fagnan. *loc. cit. num.* 27. Barboſ. *loc.*
cit. num. 37. Et ſupradicta procedunt non ſolum in Cardi-
27 nalibus Presbyteris, ſed etiam in Cardinalibus Diaconis,
ſcilicet, ut illi in ſuis Titulis, hi vero in ſuis Diaconiis
quaſi Epiſcopalem habeant Juriſdictionem; quamvis enim
ſoli Cardinales Presbyteri proprie habeant Titulum, &
cum Titulo inſcribantur, ut *in cap. Querelam* 24. & *in cap.*
Coram 35. *de election in cap. Licet* 49. *de teſtibus*; & *in cap.*
Biblioth. Ferrar. Tom. II.
Ex geſtis 2. *de Clericis non reſidentibus*; & notat Hoſtien-
ſis *in d. c. His quæ* 11. *de majorit.*, & *obedient. num.* 1.
Cardinal. ibid. in primo notabil. Joann. Andreas *ibid. num.*
2. & *ibid.* etiam Fagnan. *num.* 28. Etſi Cardinales Diaconi
non habeant Titulos, ſed Diaconias; tamen ex quo ſint
Cardinales, ſive ſint Presbyteri, ſive Diaconi, ſive ha-
beant Titulum, ſive Diaconiam, habent indiſtincte in ſuis
Eccleſiis, & Cappellis ſubjectis Juriſdictionem quaſi Epi-
ſcopalem, ut expreſſe ſtatuit Sixtus V. in Conſtitution. in-
cipient. *Religioſa* edita *Idibus April.* 1589. ibi: *Præter*
ſex Epiſcopos Cardinales, qui certis Cathedralibus Urbi fi-
nitimis præſunt, ſingulis Presbyteris, & *Diaconis Cardina-*
libus propriæ in Urbe Eccleſiæ, Tituli videlicet, & *Dia-*
coniæ cum ſuis Clero, & *Populo, ac quaſi Epiſcopali Ju-*
riſdictione in Spiritualibus, & *temporalibus regendæ,* &
adminiſtrandæ committantur.

Supplementa e II. Editione

CArdinalis Epiſcopus Reſidentiæ lege tenetur. Bened. 28
XIV. tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*. Car-
dinales Epiſcopi ſub legibus de Reſidentia Epiſcoporum 29
expreſſe comprehenduntur. Idem Conſtitut. 18. incip. *Ad*
univerſæ.
Cardinales in ſuis Titulis poſſunt conferre Tonſuram, 30
& minores Ordines perſonis addictis ejuſdem Eccleſiæ ſer-
vitio. Idem Conſtit. 11. tom. 4. incip. *Ad audientiam* §. 16.
Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii Suffraganeum non ha- 31
bentes, ſuos ſubditos promovendos ad Vicarium Urbis able-
gare debent. Idem *ibid.* §. 11. & 12. Si vero Suffraganeum
habeant, Alexander. VII. Conſtit. incip. *Apoſtolica ſollicitu-*
do; decrevit canonicis quibuſdam indictis pœnis in eos,
qui contrafeciſſent, neminem ex iis Diœceſibus poſſe per
hujuſmodi Suffraganeos ad majorem quemcumque Ordi-
nem promoveri, niſi peractis antea in Urbe in religioſa
Domo ad id deſignata, Exercitiis ſpiritualibus per decem
dies ad unumquemque ex iiſdem Majoribus Ordinibus.
Idem *ibid.* §. 11. 12. & 13. Poſſunt tamen per ſe, vel per
alium Epiſcopum ordinare ſuos ſubditos, dum ipſi in Diœ-
ceſi commorantur. Idem *ibid.* §. 12. Vide ad id jam tra-
dita in *Tomo Sexto verb. Ord. n.* 77.
Cardinales Epiſcopi Suburbicarii poſſunt Tonſuram con- 32
ferre ſuis ſubditis in Cappella Palatii Urbis, irrequiſito Ur-
bis Vicario; Idem *ibid.* 21. Nequeunt tamen in Sacello
Palatii Urbani Tonſuram inſimul, & Minores Ordines
conferre ſuis ſubditis, irrequiſito Urbis Vicario; Idem *ibid.*
§. 1. 7. 14. & *ſequent.*
Cardinales Epiſcopi Suburbicarii, dum Romæ commo- 33
rantur, manent extra Diœceſis ſuæ fines Idem *ibid.* § 8.
Excuſantur autem a materiali reſidentia, vel quia Pon-
tifex id ſciens, & patiens, ipſoſque præterea videns non
obſtantibus muneribus, quibus pro Apoſtolicæ Sedis utili-
tate occupantur, Suburbicariæ Diœceſis regimen recte ge-
rere poſſe, tacite cum eis diſpenſat; vel quia ad eaſdem
rerum circumſtantias, declarat, præceptum Divinum de
reſidentia non comprehendere caſum illorum, qui certis
muneribus in Urbe addicti, ſi non materialem reſidentiam
in Diœceſi præſentes adimplent, formali certe ſatisfaciunt,
non ſolum adhibita in id Miniſtrorum opera, ſed propria
etiam adjecta præſentia, dum ad ipſam Diœceſim viſitan-
dam percommode ſe conferunt; *ibid.* §. 15.
Cardinalium Epiſcoporum Suburbicariorum Cappella ſita 34
in Palatio Urbis, non debet cenſeri *fictione juris*, ut ali-
qui prætendunt, adherens Epiſcopatui Suburbicario. Idem
ibid. §. 15.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE juriſdictione Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titu- 1
lorum ſecundum præſentem Eccleſiæ diſciplinam con-
ſulenda eſt Conſtitutio ſan. mem. Innocentii XII. incipiens.
Romanus Pontifex in Bullario ejus parvo, 108., ubi de-
claratum fuit Cardinalibus Titularibus competere duntaxat
Facultatem, ſeu juriſdictionem in iis, quæ ſervitium Ec-
cleſiæ ſeu Loci Pii, circa tamen diſciplinam Eccleſiaſticam,
& *morum correctionem duntaxat, concernunt.*
Hinc patet, Juriſdictionem Cardinalium in Eccleſiis ſuo- 3
rum Titulorum longe minorem ea eſſe, quæ ipſis tribuitur
ab Auctore, tum *ab Albitio* in ſua diſſertatione *De Juriſ-*
dictione Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum. De ea
diſſerens *Piton. de Controverſ. Patron. allegat.* 41. *n.* 31. &
plur. ſequent. ſecundum mox allegatam Conſtitutionem: *Quæ*
quidem Conſtitutio (ait) *ſilere facit hanc quæſtionem ſuper* 4
Juriſdictione Epiſcopali per Cardinales Titulares prætenſa,
eo ipſo quod eorum facultatem reſtringit ad ea, quæ reſpi-
cit ſervitium Eccleſiæ cum illa taxativa, duntaxat:

(*) Tituli Cardinalitium olim Territorium ſeparatum habebant cum Clero, atque Populo eiſdem ſubjecto, ut colli-
gere eſt ex quadam Joannis VIII. Conſt. quam refert Baronius ad ann. 882., & ipſe Cohelius *Not. Cardinal. cap.* 25.
pag. 168. Dum ita Titulorum Eccleſiæ Cardinalium curæ concreditæ erant, poterant ſane in iis matrimoniis intereſſe,
vel aliis intereſſendi facultatem concedere: Sed cum modo hujuſmodi territorium deſit, ac juriſdictio inde deducta,
opinio illorum Auctorum, quos Lucius ſequitur, locum habere non poteſt: Id vero notandum eſt circa ea quoque,
quæ de ultimarum voluntatum permutatione aſſerit *nu.* 23., & circa diſpenſationem votorum *nu.* 25. Nam nec ſubdi-
tos in iis habent, neque Vicarios, ut Auctor conſtituit, quorum miniſterio tunc ſolum utebantur, cum Tituli Terri-
torium ſeparatum, ut ſupra diximus, conſtituebant.

quæ omnem aliam Juriſdictionis ſpeciem excludit &c. Per quæ
verba Conſtitutionis Innocentianæ non ſolum excluditur Juriſ-
dictio in Populum & Parochianos, ſed etiam tribuitur ſola Ju-
riſdictio domeſtica in reſpicientibus ſervitium Eccleſiæ circa di-
ſciplinam & correctionem morum, quæ competit omnibus Ca-
pitulis Eccleſiarum, ſeu earum Vicariis, Præpoſitis, Priori-
bus, ſeu Archipreſbyteris in forma extrajudiciali pro recto
Eccleſiæ gubernio nempe faciendo ordinationes, & ſtatuta in
concernentibus diſciplinam Eccleſiaſticam, & contravenientes
abſque ſtrepitu & figura judicii mulctando per ſubtractio-
nem diſtributionum & fructuum, vocis in Capitulo, aliiſque
ſimiles mulctas domeſticas & extrajudiciales &c. Neque ex-
6 tenditur hæc facultas ad exceſſus graves, & ad Tribunal
contentioſum; ubi delicta caſtigantur ad vindictam publi-
cam &c.

7 Scripſit autem Pitonius de Juriſdictione Cardinalium in
Eccleſiis ſuorum Titulorum in examine illius quæſtio-
nis, utrum erectio Beneficiorum in Eccleſiis Titulorum,
reſervatio Juriſpatronatus, & inſtitutio pertineant ad
Cardinales Titulares, an ad Cardinalem Urbis Vicarium.
Ceterum haud aſſentior Pitonio, dum num. 8. & plur.
ſeq. aſſerit, hoſce actus non competere niſi iis, qui vel
Epiſcopali, vel quaſi Epiſcopali Juriſdictione pollent,
8 quum poſſint ii etiam Prælato inferiori ex conſuetudine vel
Privilegio competere; Vide Rot. cor. Falconer. dec. 19. num.
7. & dec. 2. num. 4. de Offic. Ordin. & Territor. ſeparat.
coram Molin. deciſ. 549. numer. 24. in Burgen. Juriſdictionis
S. Joannis ſuper Territorio ſeparato 20. Januarii 1756. §. 12.
cor. Reverendiſſimo P. D. Buſſio nunc Decano, & 16. Maji
1738. §. 15. cor. clar. mem. Calcagnin.
Ut autem ad propoſitum redeamus, de Juriſdictione
9 Cardinalium in Eccleſiis ſuorum Titulorum confer eru-
ditum virum Reverendiſſ. Tria in Synopſi S. R. E. Cardina-
lium præcipuorum Privilegiorum num. num. 17. ad num. 24.
impreſſa poſt Plat. de Cardinal. Dignit. & Officio, editionis
Romanæ anni 1746. ubi etiam de Juriſdictione Cardinalium
in Eccleſiis Regularibus ſuorum Titulorum verba facit.

ARTICULUS IV.

Quo ad Cardinalium Privilegia.

SUMMARIUM.

1 Cardinales primo gaudent privilegio Epiſcopis conceſſo, ut generali ſtatuto, vel ſententia Interdicti, aut Suſpenſionis non includantur, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa mentio fiat.

2 Secundo, Cardinales gaudent privilegio eligendi ſibi Confeſſarium etiam non approbatum ab Ordinario.

3 Immo Cardinales omnes poſſunt etiam ſuis Familiaribus commenſalibus Confeſſarium etiam alias non approbatum deſignare.

4 Hinc etiam ex praxi Curiæ dicti Familiares in die Paſchatis accipiunt Communionem in Oratoriis ſuorum Cardinalium.

5 Tertio, Cardinales de Jure communi gaudent privilegio Altaris portatilis.

6 Hodie tamen Cardinales, aliique Privilegiati omnes attendere debent quo ad hoc noviſſimum Decretum Clementis XI. de celebratione in Oratoriis privatis, & poſteriorem declarationem allatam ſub verb. Oratorium num. 70.

7 Quarto, Cardinales gaudent privilegio, quod lites, quas habent inter ſe, a Papa ſint judicandæ, & decidendæ.

8 Quinto, Cardinales in delicto debent ex Jure antiquo convinci, antequam condemnentur, per teſtes 72. ſi ſint Epiſcopi, per 64. ſi ſint Presbyteri; & per 27. ſi ſint Diaconi. At contrarium hodie.

9 Sexto, Cardinales exempti ſunt a Gabellis, Datiis, Tributis, & aliis oneribus Cameralibus.

10 Septimo, Cardinalium Clerici omnes Domeſtici Commenſales ſe poſſunt illis in recitatione Officii conformare.

11 Octavo, Cardinales eo ipſo, quod a Cardinalatus faſtigium ſunt aſſumpti, remanent ſoluti a patria poteſtate.

12 Nono, Cardinales orto ſchiſmate, & duobus de Papatu contendentibus, Concilium congregare poſſunt.

13 Decimo, a ſententia ex voto Cardinalium, ſeu conſenſu lata, minime appellatur.

14 Undecimo, Cardinales in Beneficialibus non includuntur in Regulis Cancellariæ faciendis poſt Conſtitutionem 6. Urbani VIII. niſi fiant de conſenſu illorum, vel majoris partis.

15 Duodecimo, Cardinales in commiſſis ſibi Eccleſiis a Sede Apoſtolica, poſſunt Beneficia conferre, & Juriſdictionem exercere ante captam poſſeſſionem, & oſtenſionem Litterarum.

16 Tertio Decimo, Beneficia Familiarium Cardinalium non poſſunt conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Patroni.

17 Quarto decimo, Cardinales judicant Familiares privative, quo ad alios etiam Cardinales, & ideo etiam Vicarius Papæ non judicat tales Familiares, ſed eos remittit ſuo Cardinali, qui ad pœnam habet privatum Carcerem.

18 Quinto-decimo, Cardinales gaudent privilegio habendi partem redituum Cameræ Apoſtolicæ.

19 Sexto decimo, Cardinali aſſerenti aliquid actum in præſentia Papæ, vel dicenti ſibi vivæ vocis oraculo a Papa mandatum fuiſſe, credi debet.

20 Decimo-ſeptimo, Cardinali aſſerenti ſe eſſe Legatum, creditur circa ordinariam poteſtatem, etiamſi Litteras ſuæ Legationis teſtes non exhibeant.

21 Decimo-octavo, Cardinalis dicto, de conſuetudine Curiæ, ſtatur in his, quæ dicta, vel facta ſunt coram eo.

22 Decimo-nono, Cardinales Epiſcopi habentes Indultum, poſſunt non obſtante Decreto Sanctæ Memoriæ Clementis VIII. ante vacationem unire Seminario Beneficium quod obtinet Familiaris Papæ defuncti.

23 Vigeſimo, Privilegia omnia Epiſcopis ob ſtatus Dignitatem conceſſas, ad Cardinales extenduntur propter majorem eorum Dignitatem, quam habent.

24 De plurimis aliis Privilegiis, quibus gaudent omnes Eminentiſſimi Cardinales remiſſive.

CArdinales primo gaudent privilegio Epiſcopis conceſſo 1
in cap. Quia periculoſum 4. de ſent. excommunic. in 6.
ut generali Statuto, vel Sententia Interdicti, aut Suſpen-
ſionis non includantur, niſi eorum ſpecialis, & expreſſa
mentio fiat Alban. de Cardin. qu. 42. priſ. 31. Azorius
part. 2. lib. 4. cap. 3. qu. 20. verſ. 12. Henriquez in Sum-
ma lib. 13. cap. 34. §. 2. litt. X. Beller. diſquiſit. Cler. part.
1. tit. de Diſciplin. Cleric. §. 2. num. 48. Barboſa lib. 1.
Juris Eccleſ. cap. 4. num. 69. Hurtado de Cenſuris tract.
de Suſpenſ. diffic. 9. num. 23. Diana part. 5. tract. 2. reſ. 46.
Secundo Cardinales gaudent privilegio eligendi ſibi Con-
feſſarium, etiam non approbatum ab Ordinario, ut colli- 2
gitur ex cap. Ne pro dilatione 16. de pœnitentiis, & remiſſioni-
bus. ibi: Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat ani-
marum, permittimus Epiſcopis, & aliis Superioribus, necnon
minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui Superioris li-
centiam providum, & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſarium.
Nam vides, quod hæc facultas conceditur Epiſcopis, &
aliis Superioribus; Cardinales autem, ut patet ex dictis
articulo ſecundo ſunt Superiores Epiſcopis Dignitate, &
Juriſdictione. Tum quia eſto id clare, & expreſſe non
colligatur ex dicto textu, conſuetudine tamen ita obten-
tum eſt; Reginaldus in praxi pœnit. tom. 1. lib. 1. cap. 5.
ſect. 1. num. 32. Toletus in Summa lib. 6. capit. 13. num. 5.
Lugo de Sacrament. Pœnit. diſp. 19. ſect. 5. Henriquez in
Summa lib. 6. cap. 13. §. 3. Paul. Conitol. reſ. conſ. moral.
lib. 1. qu. 101. num. 4. Lenzina verb. Cardinalis numer. 7.
Barboſa in dict. cap. Ne pro dilatione num. 4. Fagnan. ibidem
num. 40. & ſequent. Cardinal. citra tom. 1. in Comment.
Conſtit. unica Joann. XV. num. 49. Azorius inſtitut. moral.
part. 2. lib. 4. cap. 3. qu. 16. Qui tamen ibidem verſ. Quæ-
res, an Cardinales, ſubdit, Sacram Congregationem cen-
ſuiſſe non poſſe Epiſcopum jam eligere Sacerdotem non
ſubditum, qui a proprio Epiſcopo non ſit approbatus,
quaſi innuens nunc poſt Concilium Tridentinum non poſſe
Cardinales qui nec ſunt Epiſcopi, nec Legati, confiteri
alicui, qui non ſit ab Ordinario approbatus, quod etiam
ſentit Scipio de Rubeis in Aphoriſm. Epiſcop. verbo Cardi-
nalis num. 5. & Fagnan. in dict. cap. Ne pro dilatione num.
53. & 62. cum ſequent. Sed illos tepro ant Nald. in Sum-
ma verb. Cardinalis num. 8. Ludovic. a Cruce in Bulla
Cruciata diſp. 1. cap. 2. dub. 22. numer. 11. cum ſequent.
Turrian. de Pœnitent. diſput. 23. dub. 3. Boſſ. de Jubileo ſect.
4. caſu 2. §. 4. num. 11. citati a Diana moral. reſol. part.
5. tract. 2. reſol. 10., & quod Cardinales poſſint ſibi eli-
gere Confeſſarium non approbatum ab Ordinario, etiam
ſi non ſint Cardinales Epiſcopi, tenent expreſſe Toletus,
Lugo, Lezana, loco ſupra citat. & alii. Immo Cardina-
les omnes poſſunt etiam ſuis Familiaribus commenſalibus 3
Confeſſarium, etiam alias non approbatum, deſignare, ex
eodem fundamento, & quia ſunt veluti Paſtores proprii
ſuæ familiæ, ita ut ea non ſubjiciatur, quo ad Sacramen-
ta, Parochiali locorum, in qua reſident Cardinales, ſed
ſolum ipſis Cardinalibus. Naldus in Summa verb. Cardina-
lis n. 8. Lugo, & Lezana loc. cit. Hinc etiam ex praxi 4
Curiæ dicti Familiares in die Paſchatis accipiunt Com-
munionem in Oratoriis ſuorum Cardinalium. Lodovicus
a Cruce in Bulla Cruciatæ diſp. 1. cap. 22. num. 17. Dia-
na part. 5. tract. 2. reſolut. 10. Lezana loc. cit. num. 7. (a),
Tertio

(a) Dubium eſt, ut vel ex ipſo Auctore liquet, an Cardinales, qui Epiſcopi non ſint Confeſſarium eligere ab Ordinario non approbatum, & multo magis num hujuſmodi Confeſſarium ad excipiendas Familiarum confeſſiones deputare poſſint. Quam ob rem cum de valore Sacramenti agatur, quod ſine debita juriſdictione nullum eſſet, niſi aliunde ex expreſſa Pontificis conceſſione conſtet, hoc Privilegium habere Cardinales, ex allatis rationibus concludi non poteſt, ut Auctor contendit, poſſe revera ita ſibi eligere, vel Familiaribus deputare Confeſſarium.

5 Tertio, Cardinales de Jure communi gaudent privile-
gio Altaris portatilis, ſeu Viatici, *de quo in cap. final. de*
privileg. in 6. uti ibi ipſos comprehendi declaravit *Sacra*
Congreg. Concil. teſte Fagnano *in cap. Ne pro dilatione* 16.
de pœnit. & remiſſion. num. 46. Hodie tamen Cardinales,
aliique Privilegiati omnes attendere debent quoad hoc
6 noviſſimum Decretum Clementis XI. de Celebratione in
Oratoriis privatis, quod ad Litteram refertur ſub verb.
Oratorium n. 5. Vide ibi *num.* 5. *&* 70. ubi aſſertur poſte-
7 rior declaratio obſervanda. Quarto, Cardinales gaudent
privilegio, quod lites, quas habent inter ſe, a Papa ſint
judicandæ, & decidendæ; Paulus IV. Conſt. 8. incipit.
8 *Cum ſæpius.* Quinto, Cardinales in delicto debent ex Ju-
re antiquo convinci, antequam condemnentur, per teſtes
72. ſi ſint Epiſcopi; per 64. ſi ſint Presbyteri; & per
27. ſi ſint Diaconi; *cap. Præſul* 2. *quæſt.* 5. *cauſ.* 2. ibi;
Præſul non damnetur niſi cum 72. *teſtibus; Presbyter vero*
Cardinalis niſi cum 64. *teſtibus non deponatur; Diaconus au-*
tem Cardinalis Urbis Romanæ niſi cum 27. *teſtibus non con-*
9 *demnabitur.* At vide verb. Teſtis, *art.* 4. *n.* 4. Sexto, Car-
dinales exempti ſunt a Gabellis, Datiis, Tributis, &
aliis oneribus Cameralibus, & non comprehenduntur in
10 Bulla revocatoria Innocentii X. Sic idem Conſt. 7. incip.
Et ſi ea. Septimo, Cardinalium Clerici omnes, Domeſti-
ci, commenſales ſe poſſunt illis in recitatione Officii con-
formare; *cap. final. Clement. de Celebrat. Miſſar.* Octavo,
11 Cardinales eo ipſo, quod ad Cardinalatus faſtigium ſunt
aſſumpti, remanent ſoluti a Patria poteſtate. Manfred.
de Card. c. 8. *privileg.* 8. Azorius *part.* 2. *lib.* 4. *cap.* 3. *q.*
20. *verſ.* 11. Zechius *de Republ. Chriſt. tit.* 3. *de Card. n.* 9.
privil. 8. Germon. *de Indultis Card. §. Quod in Romanam*
num 3. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 32. Molina *de Ju-*
ſtitia tract. 2. *diſput.* 229. *n.* 8. Barboſa *loc. cit. num.* 70.
12 & alii paſſim. Nono, Cardinales orto ſchiſmate, & duo-
bus de Papatu contendentibus, Concilium congregare poſ-
ſunt; Manfred. *de Cardinal. cap.* 31. Sebeſt. Cæſar. *in re-*
lect. de Eccleſiaſt. Hierarch. Diſp. 1. *§.* 5. Barboſa *loc. cit.*
n. 76. & alii paſſim cum Fagnano *in cap. Cum olim* 14. *de*
13 *Majorit. & Obedient. n.* 50. Decimo, a ſententia ex voto
Cardinalium, ſeu conſenſu lata minime appellatur, Al-
ban. *de Cardinal. q.* 24. *verſ.* 3. Azorius *d. q.* 20. *verſ.* 3.
Manfred. *de Cardinal. deciſ.* 30. Barboſa *loc. cit. num.* 62.
& plures alii apud Dianam *d. part.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 36.
per cap. Eccleſia habet Senatum 7. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1.
14 Undecimo, Cardinales in Beneficialibus non includun-
tur in Regulis Cancellariæ faciendis poſt Conſtitutionem
6. Urbani VIII. niſi fiant de conſenſu illorum, vel ma-
joris partis. Urbani VIII. Conſtitut. 6. incip. *Sanctiſſimus*
cap. 70. Barb. *loc. cit. num.* 54. cum plurimis ibi citatis.
15 Duodecimo, Cardinales in commiſſis ſibi Eccleſiis a
Sede Apoſtolica poſſunt Beneficia conferre, & Juriſdictio-
nem exercere ante captam poſſeſſionem & oſtenſionem
Litterarum, non obſtante deciſione *Extravag. Injunctæ,*
de elect. inter communes. Ludov. Gom. *in proœm. Reg. Can-*
cell. qu. 4. *num.* 9. Gonzal. *in reg.* 8. *Cancell.* Gloſſ. 21.
num. 7. Selv. *de Benefic. part.* 2. *qu.* 3. *num* 45. *verſ. etia-*
num, Jul. Lavor. *variar. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *cap.* 15.
num. 10. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 13. & Rota *in Burg.*
Canonicatus 3. *Junii* 1583. *coram Cardinal. Lancellot. ſen.*
16 Tertiodecimo, Beneficia Familiarium Cardinalium non
poſſunt conferri per Papam ſine conſenſu Cardinalis Pa-
troni. Ægid. Bellam. *verſ.* 19. *num.* 2. *verſ.* 5. Barboſ.
17 *loc. cit. num.* 84. & alii. Quartodecimo, Cardinales judi-
cant Familiares privative quoad alios etiam Cardinales,
& ideo etiam Vicarius Papæ non judicat tales Famili-
res, ſed eos remittit ſuo Cardinali, qui ad pœnam habet
privatum Carcerem. Sic de ſtylo Curiæ ſervari teſtatur
Clar. *§. fin. qu.* 35. *num.* 17. Card. Tuſch. *tom.* 1. *concluſ.*
100. *num.* 52. Carol. de Graſſis *de effect. Clericor. effect.* 1.
n. 151. Carleval. *de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *qu.* 9. *ſect.* 9.
n. 509. Diana *p.* 5. *tract.* 2. *reſolut.* 25. & alii (a).
18 Quintodecimo, Cardinales gaudent privilegio habendi
partem redituum Cameræ Apoſtolicæ; *cap. Ubi periculum*
19 *§. proviſiones, de elect. in* 6. Sextodecimo, Cardinali aſſe-
renti aliquid actum in præſentia Papæ, vel dicenti ſibi
vivæ vocis oraculo a Papa mandatum fuiſſe, credi debet.
Imol. & Felin. *in cap. Quod ſuper his, de fid. inſtrument.*
Capitaquen. *par.* 1. *deciſ.* 95. Barbat. *de præſtant. Card. part.*
2. *qu.* 1. Cardinal. Tuſch. *tom* 1. *concluſ.* 103. *num.* 2. Dia-
20 na *d. tract.* 2. *reſol.* 31. & alii paſſim. Decimo ſeptimo,
Cardinali aſſerenti ſe eſſe Legatum, creditur circa Ordi-
nariam poteſtatem, etiamſi Litteras ſuæ Legationis Te-
ſtes non exhibeant; *c. Nobiliſſimus vir* 3. *diſt.* 97. Alban. *de*
Card. qu. 24. Selva *de Benefic. par.* 2. *qu.* 3. *num.* 46. Bar-
21 boſa *loc. cit. num.* 63. cum pluribus ibi citatis. Decimo-
octavo, Cardinalis dicto, de conſuetudine Curiæ, ſtatur
in iis, quæ dicta, vel facta ſunt coram eo; *cap. Conſti-*
tutis, & ibi de appellat. Abb. *conſ.* 8. *l.* 2. *col.* 3. *verſ. pri-*
mo enim, Card. Tuſch. *loc. cit. concl.* 103. *num.* 8. Diana
d. part. 5. *tract.* 2. *reſol.* 31. Barboſa *loco citat. numer.* 65.
Decimonono, Cardinales Epiſcopi habentes Indultum, 22
poſſunt, non obſtante Decreto ſan. mem. Clementis VIII.
ante vacationem unire Seminario Beneficium, quod obti-
net Familiaris Papæ defuncti. *Sac. Congreg. Concil. in Tu-*
dertina 15. *April.* 1628. *apud Sellium in ſelect. Canon. cap.* 2.
num. 26., & Barboſ. *Apoſtolicar. Deciſ. collect.* 131. *num.* 21.
Vigeſimo, Privilegia omnia Epiſcopis ob ſtatus Dignita- 23
tem conceſſa, ad Cardinales extenduntur propter majo-
rem eorum Dignitatem, quam habent ex Conſtitutione
Eugenii IV. incip. *Non mediocri*. Sic expreſſe tenent Pau-
lus Layman *in Theol. moral. lib.* 1. *tract.* 5. *p.* 3. *cap.* 2.
num. 1. Diana *d. p.* 5. *tract.* 2. *reſol.* 48 Barboſa *loc. cit.*
num. 77. & alii paſſim. Plurimis aliis privilegiis gaudent 24
omnes Eminent Cardinales, ſed quia nimis operoſum eſ-
ſet hæc ea omnia retexere, relinquuntur videnda apud Al-
ban. Manfred. Dian. Germon. Zech. Lorich. Azor., &
alios de ipſis diffuſe tractantes.

Novæ additiones ex aliena manu.

De ſingulis Cardinalium Privilegiis diſſerere longum eſ- 1
ſet, limiteſque excederet additionum. Eo vel ma-
xime, quod de numero eorum non convenitur. Albanus
triginta tria enumerat Privilegia, Cohellius quadraginta
unum, Manfredus octoginta novem; Quidam in opere
manuſcripto, cujus meminit Germonius, ter centum.
Vide, ſi lubet. *Reverendiſſimum Tria in Synopſi S. R. E.*
Cardinalium præcipuorum Privilegiorum impreſſa poſt *Plat.*
de Cardinal. Officio & Dignitate editionis Romanæ anni 1746.
Illud vero hic non omittendum, quod Cardinales inter 2
alia hoc donati ſunt Privilegio, ut teſtamentum facere
poſſint, non ſecus ac milites; *Rot. cor. Criſp. deciſ.* 306.
num. 3. *& deciſ.* 339. *num.* 1. Nota vero, Cardinales non 3
gaudere in teſtando militum Privilegio quoad ea, quæ
militibus ratione imperitiæ tributa ſunt; adeoque hære-
dem in re certa inſtituere nequire; *Rota coram Criſp. di-*
cta deciſ. 339. *num.* 13.
Poſſunt itaque ſolum Cardinales ad inſtar militum ſine 4
ſolemnitatibus teſtari, & ſic Schedula ab ipſis ſcripta,
vel ſubſcripta ulla ſolemnitate a jure civili præſcripta,
& ſine ulla præſentia Teſtium valet uti teſtamentum; 5
Lanfredin. Reſponſ. Eccleſ. 4. *numer.* 4. Quod ſi Cardinali-
bus placeat teſtamentum mutare, vel novum condere,
eodem ſemper ii gaudent Privilegio non adhibendi ſolem-
nitates; Idem ſupremum Tribunal *cor. Criſp. dicta deciſ.* 6
339. *num.* 18.
Nonnunquam vero dubitari ſolet, an Schedula a Car-
dinali relicta contineat certam, ac determinatam ejus
voluntatem; Vide ubi res poſtulat *Lanfred. Reſponſ. Ec-*
cleſ. 27., *num.* 28. utrobique *per tot.*: qui docte pro more
materiam diſcutit.

ARTICULUS V.

Quo ad Cardinales in Conclavi, & Sede vacante.

SUMMARIUM.

1 *Cardinales ingredi debent Conclave tranſactis decem die-*
bus a morte Papæ.
2 *Cardinales non poſſunt habere in Conclavi ultra duos ſer-*
vientes Clericos vel Laicos ſibi beneviſos.
3 *In Conclavi Sede Apoſtolica vacante debet eſſe unus Re-*
ligioſus pro Confeſſionibus audiendis a majori parte Car-
dinalium per ſecreta ſuffragia eligendus.
4 *Cardinales Epiſcopi audita morte Papæ tenentur accedere*
ad Conclave, & poſt duos menſes ab electione, & coro-
natione Papæ redire ad ſuum Epiſcopatum ſub pœna
contra Epiſcopos non reſidentes.
5 *Cardinales non intrantes Conclave, vel exeuntes ſine cauſ-*
ſa, non ſunt amplius requirendi, nec admittendi ad
electionem faciendam.
6 *Cardinalibus infirmis exeuntibus a Conclavi, alii debent*
proſequi electionem; & convaleſcentes poſſunt redire.
7 *Similiter abſentes, qui intra decem dies non ſe ſtiterunt,*
ſi ſupervenerint re integra, debent admitti ad Con-
clave.
8 *Dato caſu, quo Papa pereat extra Civitatem Romanam,*
vel extra eam, in qua erat Curia, tunc Cardinales
tenentur convenire in Civitate, in cujus territorio, ſeu
diſtrictu Pontifex obiit; & ibi in Palatio Epiſcopali,
vel alio commodiori loco conſtruere Conclave, & Papam
de more eligere.
9 *Ex Conſtitutione Gregorii X. in cit. c.* Ubi periculum *de-*
berent Cardinales habitare in habitatione communi; Sed
Cle-

(a) Hodie Cardinales non amplius judicant ſuos Familiares, præſertim ſi delicta, & crimina committant, nec pri-
vatos habent carceres, ut Auctor aſſerit, teſte Farinaccio *conſil.* 134. *num.* 6., ſed in eos œconomicum tantum do-
minium habent, ſcilicet correctionis tantum; Vide *Cohelium citat. pag.* 176. *Privileg.* 21.

Clemens VI. Conſtit. incipiente Licet decrevit, ut eorum cellæ per cortinas dividantur.

10 Cardinales in Conclavi nulli alteri negotio vacare poſſunt, quam negotio electionis Pontificis, niſi Eccleſiæ neceſſitas urgeat; & tunc negotia, quæ peraguntur, debent eſſe omnibus nota.

11 Cardinales in Conclavi nullos debent admittere ad ſe venientes; nec cuiquam debet dari aditus ad ipſos, & facultas cum eis ſecrete loquendi.

12 Nec cuiquam licet mittere ipſis Cardinalibus, vel alicui eorum nuncium, vel ſcripturam, aut cum aliquo ipſorum ſecrete de negotiis loqui ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ.

13 Gregorius X. in cit. cap. Ubi periculum ſtatuit, ut Cardinales intra tres dies deberent Pontificem eligere; alias iis tranſactis, per 5. dies ſequentes unum ſolum ferculum haberent; & ſi intra 5. non eligerent, pane tantum, vino, & aqua reficerentur.

14 Et merito hæc Lex conſtituta fuerat, ad præcavenda de cætero infinita propemodum detrimenta, quæ paſſa fuerat Eccleſia in tam longa Sedis Apoſtolicæ vacatione continuata poſt mortem Clementis IV. ſui immediati Prædeceſſoris per annos duos, menſes novem, & dies duos.

15 Hæc Gregorii X. Conſtitutio fuit de facto poſt ejus mortem ſtatim a Cardinalibus executioni demandata, utpote qui elegerunt Innocentium V. prima, vel altera die ab ingreſſu in Conclave.

16 Cardinales in Conclavi excludi non poſſunt ab electione activa, vel paſſiva ratione Excommunicationis, Suſpenſionis, vel Interdicti.

17 Plura alia obſervanda a Cardinalibus in Conclavi fuerunt ſtatuta ab ipſo Gregorio X. in cit. cap. Ubi periculum a Clemente VI. Conſtitut. incip. Licet, a Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 41. a Pio IV. Conſtit. Incipient. In eligendis.

18 Sed in variis fuerunt moderata, & reformata a Gregorio XV. Conſt. incip. Decet Romanum, & ab Urbano VIII. Conſtit. incip. Ad Romani; quæ adhuc hodie obſervantur.

19 Cardinales in Conclavi exiſtentes poſſunt in ſuis Titulis Juriſdictionem exercere non perſonaliter, ſed per ſuos Vicarios & Miniſtros.

20 Sic etiam Major Pœnitentiarius in Conclavi exiſtens, poteſt, non perſonaliter, ſed per Officiales Pœnitentiariæ exercere Officium ſuum extra Conclave.

21 Sic pariter Camerarius Cardinalis in Conclavi exiſtens poteſt, non per ſe, ſed per ſuos Miniſtros, & Officiales ſuum exercere Officium.

22 Cardinales non ſunt cogendi intrare Conclave, niſi in caſu, quo nullus vellet intrare, vel in caſu, quo non electo Pontifice, omnes ſimul, vel ſucceſſive exire contingeret.

23 Sede vacante Cardinalium Collegium non ſuccedit Pontifici in his, quæ ratione Excellentiæ, dignitatis, eminentiæ, ac prærogativæ tantum ſunt reſervata.

24 Unde Sede vacante nec poteſt Cardinalium Collegium creare Cardinales.

25 Immo Sede vacante nec poteſt Cardinalium Collegium reſtituere, & habilitare Cardinales per Papam privatos, ſeu depoſitos, ne quidem ad vocem.

26 Nec poteſt Sede vacante tradere inſignia Cardinalatus Cardinalibus nuper creatis, eiſque os claudere, & aperire.

27 Nec poteſt Sede vacante Epiſcopos creare, vel electos confirmare, nec jam creatos deponere.

28 Cardinalium Collegium, Sede vacante, Beneficia conferre non poteſt.

29 Nec mirum, quia nec inferiora Collegia hoc habent mortuo Prælato, Quamvis Juriſdictio Prælati Sede vacante, tranſeat in Collegia inferiora.

30 Et juriſdictio, & poteſtas Papæ, Sede vacante non tranſeat in Collegium Cardinalium.

31 Unde in hoc Collegium Cardinalium eſt deterioris conditionis, quam ſint inferiora Collegia, in quæ ſola tranſit Juriſdictio, Sede Epiſcopali vacante: & non in Collegium Cardinalium, vacante Sede Apoſtolica.

32 Aſſignatur ratio ſpecialitatis, & diverſitatis.

33 Cardinales, Sede vacante, nec in arduis, poſſunt ſe immiſcere, niſi pro Terra Eccleſiæ defendenda, & grandi evidenti periculo imminenti.

34 Cardinalium Collegium, Sede vacante, nullam poteſtatem, aut Juriſdictionem habet gratiam aliquam, aut juſtitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum, executioni demandandi.

35 Poteſt autem Collegium Cardinalium, Sede vacante mittere unum Cardinalem pro Terra Eccleſiæ defendenda, vel evidenti ingenti periculo.

36 Sic etiam Cardinalium Collegium mittere Cardinalem ad Papam electum in abſentia, & ad illum educendum ad Urbem; illique expenſas neceſſarias conſtituere de redditibus Romanæ Eccleſiæ.

Qui tamen miſſus Cardinalis in utroque caſu, non eſſet 37
proprie Legatus cum Juriſdictione, & poteſtate Legati; ſed Nuncius ad illam tantummodo neceſſariam defenſam; vel ad nudum illud miniſterium facti.

38 Item poteſt Collegium Cardinalium, Sede vacante, Legatum miſſum a Papa revocare, ex magna, & evidenti neceſſitate.

39 Non autem ſic poſſet revocare ſine magna, & evidenti neceſſitate.

40 Duobus de Papatu contendentibus, & Generale Concilium convocare renuentibus, poteſt fieri convocatio a Collegio Cardinalium.

41 Cardinalium Collegium poteſt, & debet intruſum in Papatu anathematizare, & extrudere.

42 Cardinalium Legatorum Apoſtolorum Officium, non expirat per obitum Papæ, ſeu Sede vacante.

43 Congregationum Cardinalium facultates ſunt perpetuæ, & non expirant per obitum Papæ, ſed etiam durant in tempus Pontificum ſucceſſorum.

44 Creato Pontifice facultates Congregationum numquam conſueverunt renovari, ſed fiunt Congregationes prout ſolebant vivente Papa Prædeceſſore.

45 Licet Congregationum Cardinalium facultates per obitum Papæ non expirent, tamen Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi manentibus debent conquieſcere, & dormitare, quo ad negotia illa, & cauſſas, quæ in Congregatione expediuntur per ſubſcriptionem Cardinalis Præfecti, ſeu habentis ſigillum.

46 Congregationum Cardinalium autem negotia quæ in communi forma a ſolo Secretario expediri ſolent, poſſunt etiam expediri Sede vacante.

47 Et ſic per Secretarium Congregationis Epiſcopor. & Regul. poſſunt, Sede vacante Cardinalibus in Conclavi manentibus, expediri licentiæ pro puellis educandis; Et eadem ratione dari poterunt Tranſumpta, & Duplicata, ſeu ut vocant: Ita reperitur, & alia huiuſmodi.

CArdinales ingredi debent Conclave tranſactis decem die- 1
bus a morte Papæ. Gregorius X. in cap. Ubi periculum,
de elect. in 6., ibi: Card. qui fuerint in Civitate ipſa præſen-
tes, abſentes expectare decem diebus tantummodo tene-
antur, quibus elapſis, ſive abſentes venerint, ſive non, ex
tunc omnes conveniant in Palatio &c. Cardinales non poſ-
ſunt habere in Conclavi ultra duos ſervientes Clericos, 2
vel Laicos, ſibi beneviſos. Concil. Conſtan. ſeſſ. 41., ibi:
Quilibet non habeat ultra duos ſervientes Clericos, vel
Laicos, quos duxerit eligendos, & ſimpliciter permittun-
tur duos habere per Conſtitutionem Clementis VI. licet in Con-
ſtitutione: Ubi majus, non liceret habere duos, niſi ex pa-
tenti neceſſitate. In Conclavi, Sede Apoſtolica vacante,
debet adeſſe unus Religioſus pro Confeſſionibus audien- 3
dus, a majori parte Cardinalium per ſecreta ſuffragia eligen-
diis. (a) Pius IV. in Conſt. 63. incip. In eligendis §. 18.
Cardinales Epiſcopi, audita morte Papæ tenentur accedere 4
ad Conclave, & poſt Papæ electionem, & coronationem
etiam per duos menſes manere, & deinde redire ad ſuum
Epiſcopatum ſub pœna contra Epiſcopos non reſidentes.
Urbanus VIII. Conſt. incip. Sancta Synodus. Cardinales,
non intrantes Conclave, vel exeuntes ſine cauſſa, non 5
ſunt amplius requirendi, vel admittendi ad electionem fa-
ciendam. Conc. Conſtantien. ſeſſ. 41. Cardinalibus infirmis
exeuntibus a Conclavi, alii debent proſequi electionem,
& convaleſcentes poſſunt redire; cap. Ubi periculum. de 6
de elect. in 6. & Concil. Conſtantien. ſeſſ. 41. Similiter
abſentes, qui intra decem dies non ſe ſtiterunt, ſi ſuper-
venerint re integra, debent admitti ad Conclave, cit. cap. 7
Ubi periculum; & cit. Conc. Conſtantien. ibidem. Dato ca-
ſu, quo Papa pereat extra Civitatem Romanam, vel ex-
tra eam, in qua erat Curia, tunc Cardinales tenentur con-
venire in Civitatem, in cujus Territorio, ſeu diſtrictu Pon-
tifex obiit, & ibi in Palatio Epiſcopali, vel alio com-
modiori loco conſtruere Conclave, & Papam de more
eligere; Niſi tamen talis Civitas ſit interdicta, vel con-
tra Eccleſiam Romanam in aperta rebellione perſiſtat, quo
caſu in aliam viciniorem, non interdictam, nec rebellem
debent convenire, d. c. Ubi periculum, de elect. in 6. Ex di-
cta Conſt. Greg. X. in cap. Ubi periculum, deberent Cardina- 9
les habitare in habitatione communi; ſed. Clemens VI.
Conſt. 5. incip. Licet, decrevit, ut eorum Cellæ per cor- 10
tinas dividantur. Concil. Conſtant. ſeſſ. 41. Cardinales in
Conclavi nulli alteri negotio vacare poſſunt, quam ne-
gotio electionis Pontificis, niſi Eccleſiæ neceſſitas urgeat;
& tunc negotia, quæ peraguntur, debent eſſe omnibus
nota; d. c. Ubi periculum.

Cardinales in Conclavi nullos debent admittere ad ſe 11
venientes; nec cuiquam debet dari aditus ad ipſos, &
facul-

(a) Quamquam olim ly Religioſus virum Regularem indigitare multi contenderent: nunc tamen omnis diſputatio ſublata eſſe videtur, cum in noviſſimo Conclavi Confeſſarius delectus fuerit ex Clero Sæculari Illuſtriſs. DD. Adeodatus Barcali, qui SS. D. N. Clem. PP. Clementis XIII. eſt a Confeſſionibus.

facultas cum eis ſecrete loquendi. Greg. X. *in d. c. Ubi*
periculum, ibi; *Nulli ad eoſdem Cardinales aditus pateat*,
vel facultas ſecrete loquendi cum eis, nec ipſi aliquos ad ſe
venientes admittant, niſi eos, qui de voluntate omnium Car-
dinalium inibi præſentium pro his tantum, quæ ad electionis
12 *inſtantis negotium pertinent, vocarentur*: Nec cuiquam licet
mittere ipſis Cardinalibus, vel alicui eorum nuncium,
vel ſcripturam, aut cum aliquo ipſorum ſecrete de ne-
gotiis loqui, ſub pœna excommunicationis ipſo facto in-
currendæ, *d. cap. Ubi periculum*, ibi: „ Nulli etiam fas
„ ſit ipſis Cardinalibus, vel alicui eorum nuncium mit-
„ tere, vel ſcripturam; qui vero contrafecerit, ſcriptu-
„ ram mittendo, vel nuncium, aut cum aliquo ipſorum
„ ſecrete loquendo, ipſo facto ſententiam excommunica-
13 „ tionis incurrat. “ Gregorius X. *in dicto cap. Ubi peri-*
culum, ſtatuit, ut Cardinales intra tres dies deberent
Pontificem eligere, alias iis tranſactis, per 5. dies ſe-
quentes unum tantum ferculum haberent: & ſi intra 5.
dies non eligerent, pane tantum, vino, & aqua reficie-
rentur, donec eligerent, ibi: „ Verum ſi (quod abſit)
„ infra tres dies poſtquam (ut prædicitur,) Conclave
„ præfatum iidem Cadinales intraverint, non fuerit ipſi
„ Eccleſiæ de Paſtore proviſum per ſpatium quinque die-
„ rum immediate ſequentium, ſingulis diebus tam in
„ prandio, quam in cœna uno ſolo ferculo ſint conten-
„ ti, quibus (proviſione non facta) decurſis ex tunc tan-
„ tummodo panis, vinum, & aqua miniſtrentur eiſdem,
14 „ donec eadem proviſio ſubſequatur. “ Et merito hæc
Lex conſtituta fuerat ad præcavenda de cetero infinita
propemodum detrimenta, quæ paſſa fuerat Eccleſia Ca-
tholica in ſatis longa vacatione Sedis Apoſtolicæ. Vaca-
verat enim Sedes Apoſtolica poſt mortem Clementis IV.
ſui immediati prædeceſſoris per annos duos, menſes no-
vem, & dies duos ſecundum Graveſon. *in Tabula Chrono-*
logica, & Panvinium *in Chronol. Eccleſiaſt. in annot. Clem.*
IV. & Greg. X. donec ſuaſionibus præcipue, & conſiliis
Sancti mei Seraphici Bonaventuræ, qui tunc totius meæ
Religionis Miniſtrum Generalem agebat, Cardinales diſcor-
des facti concordes die prima Sept. 1271. elegerunt Thealdum,
ſeu Theobaldum Vicecomitem, patria Placentinum, Archi-
diaconum Leodienſem, qui tunc temporis cum Chriſtia-
no exercitu in Syria degebat, & ſequenti anno ſcilicet
1272. ſexto Kalendas April. Romam, e Syria reverſum in
Baſilica S. Petri Romanum Pontificem dictum Gregorium
X. inaugurarunt, quo Pontifice electo, Joannes, Cardina-
lis Portuenſis in hæc duo Carmina prorupit:

Papatus munus tulit Archidiaconus unus,
Quem Patrem Patrum fecit diſcordia Fratrum.

15 Hæc Greg. X. Conſtitutio fuit de facto poſt ejus mor-
tem ſtatim a Cardinalibus executioni demandata, utpote
qui elegerunt Innocentium V. prima, vel altera die ab
ingreſſu in Conclave; cum poſt obitum Greg. X. non va-
caverit Sedes ſecundum Panvinium *in d. Chronologia Eccle-*
ſiaſtica, & alias Chronologias, niſi per decem dies, qui-
bus ſolummodo tranſactis debent Cardinales ingredi Con-
clave pro electione, ut fuit ſtatutum in eadem Greg. X.
Conſtit. ut patet ſupra *num.* 1.

16 Cardinales in Conclavi excludi non poſſunt ab electio-
ne activa, vel paſſiva ratione Excommunicationis, ſu-
ſpenſionis, vel interdicti. *Clem. de electione, c. Ne Romani*
§. ceterum, ibi: „ Ceterum, ut circa electionem prædi-
„ ctam eo magis vitentur diſſenſiones, & ſchiſmata, quo
„ minor eligentibus aderit diſſidendi facultas; decerni-
„ mus, ut nullus Cardinalium cujuslibet Excommunica-
„ tionis, ſuſpenſionis, aut Interdicti prætextu a dicta ele-
„ ctione valeat repelli. “ *Juribus aliis circa electionem eam-*
dem hactenus editis plane in ſuo robore duraturis, & Conſt.
Pii IV. incip. *In eligendis* §. 29. & alia Gregorii XV. in-
17 cip. *Decr. Romanum* §. 122. Plura alia obſervanda a Car-
dinalibus in Conclavi fuerunt ſtatuta ab ipſo Gregorio X.
in cit. cap. Ubi periculum; a Clement. VI. Conſtitut. incip.
Licet; a Concil. Conſtan. *ſeſſ.* 41. a Pio IV. Conſt. incip.
In eligendis. Sed in variis fuerunt moderata, & reformata
a Greg. XV. Conſt. 19. incip. *Decet Romanum*, ubi cla-
18 rius, & diffuſius omnia explicantur, & decernuntur: quæ
Gregoriana Conſtitutio hodie obſervatur, prout etiam eſt
conſi mata ab Urbano VIII. Conſtit. 45. incip. *Ad Romani*.
Cardinales in Conclavi exiſtentes poſſunt in ſuis Titulis
Juriſdictionem exercere, non perſonaliter, ſed per ſuos
19 Vicarios, & Miniſtros; Ordinaria enim Juriſdictio, quam
habent Cardinales in ſuis Titulis ad præſcriptum *cap. His*,
qua 11 *de Major. & obed.* non expirat Sede vacante, ut
per Card. in Clem. *Ne Romani §. Irritum q. 8. de elect.* &
Fagnan. *in cap. Cum olim 14. de major. & obed. n.* 68. Sic
20 etiam Major Pœnitentiarius in Conclavi exiſtens, poteſt,
non perſonaliter, ſed per Officiales Pœnitentiariæ exer-
cere Officium ſuum extra Conclave; Colligitur ex gloſſ.
in Clem. Ne Romani §. Eo tamen proviſo, de elect. verb. Ma-
jorem, ibi; *Tempore incluſionis Major Pœnitentiarius, ſi eſt*
Cardinalis, per ſe non poteſt uti Officio; ſi tamen nollet in
Clauſura manere etiam perſonaliter utetur Officio, & expreſſe
21 Fagnan. *loc. cit. nu.* 85. Sic pariter Camerarius Cardinalis
in Conclavi exiſtens poteſt, non per ſe, ſed per ſuos Mi-
niſtros, & Officiales ſuum exercere Officium. Camerarii
enim, & Pœnitentiariorum Papæ Officium, mortuo Pa-
pa, non expirat; eiſque deficientibus poteſt Collegium
Cardinalium alios ſubrogare pro tempore Vacationis. *Clem.*
de elect. cap. Ne Romani §. Eo tamen proviſo. Cardinales non 22
ſunt cogendi intrare Conclave, niſi in caſu, quo nullus
vellet intrare, vel in caſu, quo non electo Pontifice, om-
nes ſimul, vel ſucceſſive exire contingeret; tunc enim
intrare, vel reintrare eſſent compellendi. *Clem. de elect.*
cap. Ne Romani §. Porro, ibi: „ Porro ſi Romano non ele-
„ cto Pontifice, Cardinales omnes ſimul, vel ſucceſſive
„ (quod abſit) exire contingeret Conclave deputatum
„ eiſdem, hi ad quos pertinet executio Conſtitutionis
„ prædictæ illos ex ipſis, quibus infirmitas Corporis, aut
„ nota debilitas excuſationem non dabit, idem Conclave,
„ quam cito poterunt, reintrare compellant, pœnas in
„ dicta Conſtitutione contentas, niſi hoc fecerint, in-
„ curſuri.

Sede vacante Cardinalium Collegium non ſuccedit Pon- 23
tifici in his, quæ ratione excellentiæ, Dignitatis, & præ-
eminentiæ, ac prærogativæ Papæ tantum ſunt reſervata:
cap. Ubi periculum §. Iidem quoque, de elect. in 6. & Clemen.
de elect. cap. Romani, & Conſt. Pii IV. incip. *In eligendis*
§. 6. Unde Sede vacante, non poteſt Cardinalium Colle-
gium creare Cardinales. Gloſſ. *in d. Clemen. Ne Romani*,
de elect. in verb. Poteſtatis, quam ibi omnes ſequuntur.
Immo Sede vacante, nec poteſt Cardinalium Collegium 25
reſtituere, & habilitare Cardinales per Papam privatos,
ſeu depoſitos ne quidem ad vocem; *cap. Unic. de Schiſmat.*
in 6. Nec poteſt, Sede vacante, tradere Inſignia Cardi- 26
nalatus Cardinalibus nuper creatis, eiſque os claudere, &
aperire. Colligitur *ex cap. Ubi periculum §. Iidem quoque*,
de elect. cap. Ne Romani. Eo vel maxime quod nulla talis
urgeat neceſſitas, cum oris aperitio, & ſimilia ſint ſim-
plices Cæremoniæ, quæ ad ſubſtantiam electionis non
pertinent, & Cardinales noviter electi vocem habent in
electione ante aperitionem oris, ex adductis ſupra *in ar-*
ticulo primo num. 22. Nec poteſt, Sede vacante, Epiſcopos 27
creare, & electos confirmare. Fagnan. *in cap. Cum olim.*
de major., & obed. num. 32. cum aliis ibi citatis, nec jam
creatos deponere; *Gloſſ. unic. in cap. Nullus 7. diſt.* 79.
quam ibi ſequuntur Archidiaconus, & alii. Cardinalium 28
Collegium, Sede vacante, Beneficia conferre non poteſt.
Joann. de Selva *de Benefic. part. 2. q. 2. num. 16. & 18.*
Auguſt. Triumph *de poteſt. Eccleſ. quaſt. 63. art.* 3. Fagnan.
loc. citat. num. 30. Nec mirum, quia nec inferiora Colle-
gia hoc habent mortuo Prælato; *cap. Illa, ne Sede vacan-* 29
te; *cap. unic. eodem Titul. in 6. cap. 1. de Inſtit. in 6.*, &
tenent communiter Doctores; Quamvis Juriſdictio Præla-
ti, Sede vacante, tranſeat in Collegia inferiora, *ex cap.*
His, qua 11. & cap. Cum olim 3. de major. & obed. cap. Ad
abolendam, de Hæret. cap. Epiſcopali Sede vacante unic. de
Major., & obed. in 6. cap. Si Epiſcopus 3. & cap. Eccleſia
Cathedrali vacanti 4. de ſuppl. neglig. Prælator. in 6. Cap.
Cum nullus 3. de tempor. ordinat. in 6. Et Juriſdictio, & 30
poteſtas Papæ, Sede vacante, non tranſeat in Collegium
Cardinalium, *ex Clem. de elect. Cap. Romani*, ubi expreſſe
decernitur irritum, & inane quidquid poteſtatis, aut Ju-
riſdictionis ad Romanum, dum vivit, Pontificem perti-
nentis, Cœtus Cardinalium, Romana Eccleſia vacante,
duxerit exercendum, ibi: *Irritum nihilominus, & inane*
decernentes quidquid poteſtatis, aut juriſdictionis ad Roma-
num, dum vivit, Pontificem, pertinentis (niſi quatenus in
Conſtitutione prædicta permittitur) Cœtus ipſe duxerit, ea-
dem vacante Eccleſia, exercendum: & habetur etiam ex
Conſtitut. Pii IV. incip. *In eligendis §. 6.* Unde in hoc 31
Collegium Cardinalium eſt deterioris conditionis, quam
ſint inferiora Collegia, in quæ ſola tranſit Juriſdictio,
Sede Epiſcopali vacante: & non in Collegium Cardina-
lium, vacante Sede Apoſtolica. Ita Joann. de Imol. *in d.*
Clement. Ne Romani in 7. notabil. num. 14. Capyc. deciſ. 124.
num. 9. Fagnan. *in d. cap. Cum olim 14. de major. & obed.*
num. 55., & eſt ſpeciale in Collegio Cardinalium, ut in-
quit Federic. de Senis *conſ.* 16. incip. *Capitulum Eccleſiæ*
Cathedralis num. 2. verſ. Præterea ſpeciale eſt. Rationem 32
ſpecialitatis aſſignat Zanzelinus in eadem Clementina,
Ne Romani: & Gloſſ. magna *in fin. in cap. unic. de Schiſ-*
mat. in 6. videlicet, quia ob accelerandam proviſionem
Eccleſiæ, in cujus traductione imminet periculum, ſpe-
ciale quid ſtatui debuit, & ſimile *in Cap. Accuſatus 8. de*
Hæreticis in 6. §. Sane.

Cardinales, Sede vacante, nec in arduis poſſunt ſe 33
immiſcere, niſi pro Terra Eccleſiæ defendenda, & gran-
di evidenti periculo imminenti, *cap. Ubi periculum 3. de*
elect. in 6. §. Iidem ibi: *Iidem quoque Cardinales acceleran-*
dæ proviſioni ſic vacent attentius, quod ſe nequaquam de alio
negotio intromittant, niſi forſan neceſſitas adeo urgens incideret,
quod eos oporteret de Terra ipſius Eccleſiæ defendenda, vel ejus
parte aliqua providere, vel niſi aliquod tam grande, & tam
evidens periculum immineret, quod omnibus, & ſingulis Car-
dinalibus præſentibus concorditer videtur illi celeriter occurren-
dum. Ancharan. *ibidem numer. 4. verſ. Item notat in verb.*
iidem quoque, Fagnan. *loc. cit. numer.* 79. & expreſſe etiam
Pius IV. in Conſt. incip. *In eligendis §. 6.* Cardinalium 34
Collegium, Sede vacante, nullam poteſtatem, aut Juriſ-
dictionem habet gratiam aliquam, aut juſtitiam faciendi,
aut factam per Pontificem mortuum executioni deman-
dandi,

dandi, ſed ea omnia futuro Pontifici reſervare tenetur. Sic expreſſe Pius IV. in d. Conſtit. incip. *In eligendis* §. 6., ibi: *Sedis autem vacatione durante, Collegium Cardinalium in iis, quæ ad Pontificem maximum, dum viveret, pertinebant, nullam omnino poteſtatem, aut Juriſdictionem habeat, neque gratiam, neque juſtitiam faciendi, aut factam per Pontificem mortuum executioni demandandi, ſed ea omnia futuro Pontifici reſervare teneatur.* Poteſt autem Collegium Cardinalium, Sede vacante, mittere unum Cardinalem pro Terra Eccleſiæ defendenda, vel evidenti ingenti periculo, ut colligitur *ex d. cap. Ubi periculum; & Clement. Ne Romani* de elect. & tenent *in d. Clemen. ne Romani*, Paulus de Eleazaris, Imola *ibidem numer.* 26. Cardinal. *ibidem* §. *Irritum in 2. quaſt.* Sic etiam poteſt,
36 Cardinalium Collegium mittere unum Cardinalem ad Papam electum in abſentia, ad illum reducendum ad Urbem, illique expenſas neceſſarias conſtituere de redditibus Romanæ Eccleſiæ, Gambar. *de Offic. & auctorit. Legat. lib.* 9. *num.* 185. Fagnan. *loc. cit. num.* 43. Qui tamen
37 miſſus Cardinalis in utroque caſu non eſſet proprie Legatus cum Juriſdictione, & poteſtate Legati, ſed Nuncius ad illam tantummodo neceſſariam defenſam vel ad nudum illud Miniſterium facti. Cardinal. *in d. Clementin. Ne Romani* §. *Irritum in 2. quaſt. de electione*; & ibi etiam Imol. *num.* 26. & Fagnan. *loc. cit. num.* 43. Item poteſt
38 Collegium Cardinalium, Sede vacante, Legatum miſſum a Papa, revocare ex magna, & evidenti neceſſitate; *arg. cap. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiſſionib. cap. Ubi periculum de elect. in 6. Clement. Ne Romani, de elect.* Non autem ſic poſſet revocare ſine magna, & evidenti neceſſita-
39 te; *arg. cap. Cum inferior* 16. *de majorit. & obed. & leg. Minor Magiſtratus*, *ff. de minoribus*, Fagnan. *loc. cit. n.* 45. & 46.
40 Duobus de Papatu contendentibus, & Generale Concilium convocare renuentibus, poteſt fieri convocatio a Collegio Cardinalium; Cardinal. Zabarella *in conſil.* 150. incipien.: *In quaſtione n.* 6. *in* 3. *qu.* Fagnan. *loc. cit. n.* 50. Quoniam cum ſint in poſſeſſione eligendi Romanum Pontificem; *cap. In Nomine Domini* 1. *diſt.* 23. *c. Licet* 6. *de election. in* 6. & *c. Ne Romani* 2. *Clement. de elect.* per conſequens ad eos ſpectant omnia, quæ ſunt conſequentia ad electionem; *cap. Cupientes* 16. *de election.* §. *Ad hac*, & §. *Si vero, cap. Si forte* 9. & *quod ibi notatur in gloſſ.* 3.
41 *diſt.* 65. Cardinalium Collegium poteſt, & debet intruſum in Papatu anathematizare, & extrudere, textu expreſſo *in c. Si quis pecunia* 9. *diſt.* 79. ibi: „Si quis pecunia, vel gratia humana, aut populari, aut militari „tumultu, ſine concordi, & canonica electione, & Cardinalium & ſequentium Ordinum Religioſorum Clericorum fuerit Apoſtolicæ Sedis intronizatus, non Apoſtolicus, ſed Apoſtaticus habeatur; Liceatque Cardinalibus, & aliis Clericis Deum timentibus, & Laicis „invaſorem etiam cum anathemate, & humano auxilio, „& ſtudio, a Sede Apoſtolica repellere, & quem dignum „judicaverint, præponere.„ Et hujus Canonis diſpoſitio non eſt ſublata, quin potius eſt præſervata *in dict. cap. Ubi periculum* §. *Idem quoque, de election. in* 6. Nam extrudere invaſorem Pontificatus ſpectat manifeſte ad electionis negotium, cui jubentur Cardinales ſic attente vacare, ut de nullo alio negotio ſeſe intromittant, niſi data urgente, & imminente neceſſitate, & grandi periculo, quale eſſet in caſu talis intruſionis, cui celeriter eſſet occurrendum, ut dicitur in *ipſo* §. *Idem quoque*.
42 Cardinalium Legatorum Apoſtolicorum Officium non expirat per obitum Papæ, ſeu Sede vacante, textu expreſſo *in c. Legatos* 2. *de Officio Legati in* 6. ibi: *Præſenti declaramus edicto, commiſſum tibi a Prædeceſſore noſtro Legationis Officium nequaquam per ipſius obitum expiraſſe.* Congregatio-
43 num Cardinalium facultates ſunt perpetuæ, & non expirant per obitum Papæ, ſed etiam durant in tempus Pontificum Succeſſorum; habent enim Juriſdictionem Ordinariam, cum Juriſdictio, quæ defertur a Lege, vel Statuto ſit ordinaria; *l. Et quia, ff. de juriſd. omn. Judic. l.* 1. *in reſponſ. de Offic. ejus, cui mandat. eſt Juriſdict.* Tum quia de natura Conſtitutionis eſt, ut ſit perpetua; *c. Nemini* 10. *de Offic. Legati*, Federic. de Senis *conſil.* 16. incipient. *Capitulum*, Fagnan. *loc. cit. nu.* 72. & noſtro in propoſito ſatis clare cautum reperitur in declarationibus facultatum earum Congregationum editis a Sixto V. *Conſtit.* incipient. *Immenſa* §. 3. ibi: *Graviora vero quacumque ad Nos vel Succeſſores noſtros deferantur*; Ecce perpetuitas, non enim poſſent graviora ad Succeſſores Pontifices deferri, niſi Conſtitutio id ſtatuens eſſet perpetua, & clarius habetur in §. 18. *Ut autem hæ noſtræ Litteræ, quam primum ubique locorum, & gentium innoteſcant, quas inter alias Apoſtolicas, & perpetuas Conſtitutiones annumeramus.* Ultra quam quod
44 creato novo Pontifice facultates Congregationum numquam conſueverunt renovari, ſed fiunt Congregationes, prout ſolebant vivente Papa Prædeceſſore, quod aperte demonſtrat, eas facultates non expiraſſe, alioquin opus eſſet nova conceſſione, quia Juriſdictio ſemel extincta, etiam cauſa extinctionis ceſſante, non reviviſcit, *l. Qui res* §. *Aream verſ. in perpetuum*, cum concordant. de quibus *ibi per Gloſſ. ff. de ſolut. cap. Quaris, verſ. Non poteſt autem*, & ibi *gloſſ. in verb. Contrahatur diſtin.* 4. *de conſecrat.*

Licet autem Congregationum Cardinalium facultates 45
per obitum Papæ non expirent, tamen Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi manentibus, debent conquieſcere, & dormitare quoad negotia illa, & cauſas, quæ in Congregatione expediuntur per ſuſcriptionem Cardinalis Præfecti, ſeu habentis Sigillum. Et ratio eſt, quia *in c. Ubi periculum* 3. *de election. in* 6. §. *Iidem quoque*, præcipitur Cardinalibus exiſtentibus in Conclavi, ut accelerandæ electioni Summi Pontificis ſic vacent attentius, ut ſe nequaquam de alio negotio intromittant, exceptis duobus tantum caſibus, ideſt urgentis neceſſitatis pro Terra Eccleſiæ, vel aliqua ejus parte defendenda, & grandis periculi imminentis, ibi: *Iidem quoque Cardinales accelerandæ proviſioni ſic vacent attentius, quod ſe nequaquam de alio negotio intromittant, niſi &c.* Vid. ſupra *n.* 33. quæ exceptio in aliis firmat regulam in contrarium, itaut imminente electione Summi Pontificis, Cardinales Electores non debeat ſe ab illa divertere, nam pluribus intentus &c. *l. Nemo C. de Aſſeſſorib. cap. Diverſis* 5. *de Clericis conjugat.* & notant *in dict. cap. Ubi periculum* Joan. Andreas *in verb. Alio negotio*. Ancharan. *num.* 4. *verſ. Item notat in verb. Iidem* 46
quoque. Congregationum Cardinalium autem negotia, quæ in communi forma a ſolo Secretario expediri ſolent, poſſunt etiam expediri Sede vacante. Et ratio eſt, quia in his levibus, & ordinariis negotiis, quæ a Cardinalibus non per ſe ipſos, ſed per Secretarium expediri conſueverunt, ceſſat omnino finis prohibitionis; *d. cap. Ubi periculum*, ſcilicet ne electionis negotium protrahatur, in quo grave imminet periculum, *ut ibi in principio, & in* §. *Iidem quoque*, adeoque etiam prohibitio ceſſare debet, *cap. Et ſi Chriſtus* 26. *de Jurejurand.* cum ſimilibus, & conſequenter cum facultates Congregationum non expirent per obitum Papæ, ut dictum eſt *n.* 43. utique poterunt in his levibus negotiis per Secretarium, ut antea exerceri, ut ſentit gloſſ. in D. Clement. *Ne Romani* §. *Ea tamen proviſo*, in 47
verb. Expirare. Et ſic per Secretarium Congregationis Epiſcopor. & Regular. poſſunt, Sede vacante, Cardinalibus in Conclavi manentibus, expediri licentiæ pro puellis educandis, prout fuerunt expeditæ tempore Sedis vacantis per obitum Urbani VIII. ex ordine dato a Cardinalibus ante ingreſſum in Conclave, prout refert Fagnan. *loc. cit. n.* 83. eadem ratione dari poterunt Tranſumpta, & Duplicata: ſeu ut vocant, *Ita reperitur*, & alia hujuſmodi; uti ſunt etiam cauſſæ ante obitum Papæ jam reſolutæ in Congregatione, quæ expediri poterunt a Secretario in illis caſibus, ſufficit ejus ſubſcriptio. Ita expreſſe Fagnan. *loc. cit. num.* 83.

Novæ additiones ex aliena manu.

CArdinales initio Conclavis jurejurando ſervare promit- 1
tunt Conſtitutiones, quæ habentur in Cæremoniali Electionis Papæ. Editæ eæ diverſis temporibus fuere, 2
nempe a Conciliis Lateranenſibus ſub Nicolao II. anno 1059. ſub Alexandro III. anno 1180. Lugdunenſi ſub Gregorio IX anno 1272. Viennenſi ſub Clemente V. anno 1310. a Clemente VI. anno 1353. a Julio II. anno 1503. a Paulo IV. anno 1558. a Pio IV. anno 1572. a Gregorio XV. anno 1621. ab Urbano VIII. anno 1625. & a Clemente XII. anno 1732.

Ex hiſce autem Conſtitutionibus facile eſt colligere 3
quomodo gerere ſe debeant Cardinales in Conclavi. At ne nimius ſim, vide *Plat. de Cardinalis Dignitat. & Offic. c.* 31. *cum additionibus Reverendiſſimi Tria.*

ARTICULUS VI.

Quoad Cardinalium Sepulturam, & Quartam Parochialem.

SUMMARIUM.

1 *Cardinales Romæ decedentes non electa ſibi Sepultura, ubi ſepeliri debeant.*
2 *Si tales Cardinales nondum habuerint Titulum, ſepeliendi ſunt in Eccleſia S. Joannis Lateranenſis.*
3 *Si Cardinales decedentes, non electa Sepultura, habeant ſepulcrum Majorum, in eo ſunt ſepeliendi*
4 *Cardinales autem decedentes extra Urbem, ſive in Patria, ſive alibi, ſive in itinere, antequam ad Urbem pervenerint, non electa ſibi ſepultura, nec habentes ibi Sepulcrum Majorum, ſepeliendi ſunt in Eccleſia Majori loci obitus.*
5 *Niſi tamen alicui Parochiæ ſint obligati ex receptione Sacramentorum.*
6 *Cardinalis Regularis poteſt ſibi eligere ſepulturam ubilibet ſine licentia Superioris Regularis; alias decedens, non electa Sepultura, ſepelitur in propria Eccleſia ſui Tituli*, ad n. 7.
8 *Nullis autem Cardinalibus permittitur unquam ſepeliri in Baſilica Vaticana.*
9 *Quarta autem Parochialis, ſeu Portio Canonica debetur proprio Parocho ex funere Cardinalium, qui ſepeliuntur extra Parochiam.*
10 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 25.

Car-

1 CArdinales Romæ decendentes non electa ſibi Sepul-
tura, ſepeliendi ſunt in Eccleſia ſui Tituli, ſi ſe-
pulcrum Majorum non habeant; & non in Parochia. Sic
Rota *in Romana juris tumulandi* 20. *Februarii* 1702. *coram*
D. Priolo, in Sepultura Cadaveris Cardinalis Pallavicini
Epiſcopi Auximani *anno* 1700. in Urbe deceſſi ſine ele-
ctione Sepulturæ, & de mandato Eminentiſſimi Vicarii
ſepulti in Eccleſia S. Martini in forma depoſiti, & facta
obligatione de illo reſtituendo contra Eccleſiam S. Andreæ
de Fractis Parochialem, in qua obiit, favore dictæ Eccle-
ſiæ S. Martini Titularis. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 6. *de*
funer. c. 8. *n.* 62. Card. Alban. *de Card. q.* 50. *verſ. vel di-*
camus. Paſſer. *de ſtatu hominum art.* 4. *inſpect.* 4. *c.* 2. *n.* 320.
3 & alii paſſim. Si vero tales Cardinales nondum habuerint
Titulum, ſepeliendi ſunt in Eccleſia S. Joannis Latera-
nenſis, cum ipſa ſit Cathedralis Urbis Cohell. *de notitia*
Cardinal. cap. 16. *privil.* 38. §. *Verum*, Petra *tom.* 2. *comment.*
in Conſtitut. 2. *Honor. III. n.* 32. Alban. Paſſerin. Amoſtaz
loc. mox citato; & Rota *in dicta Romana coram D. Prio-*
lo num. 12. Si tamen Cardinales decedentes non electa Se-
pultura, habeant Sepulcrum Majorum, in eo ſunt ſepe-
liendi, in quo urgeat major affectio, ſicuti hac ratione ſe-
pelitur quis potius in Sepulcro Majorum, quam in Paro-
chia. Sic expreſſe Card. Petra *loc. cit. num.* 32. Ultra quam-
quod Cardinales habentes Sepulcrum Majorum, cenſe-
tur tacite elegiſſe ipſum pro ſua Sepultura, *arg. cap.*
Ebron. 2. *& cap. Unaquæque* 3. *cauſ.* 13. *qu.* 2. Cardinales au-
4 tem decedentes extra Urbem, ſive in Patria, ſive alibi,
ſive in itinere, antequam ad Urbem pervenerint, non
electa ſibi ſepultura, nec habentes ibi Sepulcrum Majo-
rum, ſepeliendi ſunt in Eccleſia Majori loci obitus, quia
ratione Dignitatis illa Eccleſia cenſetur Parochialis defun-
cti. Murga *de ſepultur. tr.* 8. *diſquiſit.* 2. *Section.* 2. *dub.* 7.
concluſ. 4. Petra *loc. cit. n.* 34. & Rota *in dicta Romana co-*
5 *ram D. Priolo n.* 16. Niſi tamen alicui Parochiæ ſint obli-
gati ex receptione Sacramentorum; Card. Petra *loc. cit. n.*
34. & videtur ſentire Rota *in d. Romana n.* 15. Cardina-
lis Regularis, ſicuti quilibet alius Cardinalis, poteſt ſibi
6 eligere ſepulturam ubilibet ſine licentia Superioris Regu-
laris: alias decedens non electa ſepultura, ſepelitur in
propria Eccleſia ſui Tituli. Non enim in dicto caſu ſup-
ponitur, Cardinalem Regularem libere voluiſſe ſepeli-
ri in Eccleſia Regularium, quia magis ſtringit vinculum
7 proprii Tituli Cardinalitii, quam vinculum generale Reli-
gionis. Tum quia dum Regularis aſſumitur ad Cardinala-
tum, eximitur ab obedientia Religionis, & ſic ſicuti re-
manet ſolutus a Lege vetante electionem Sepulturæ, ita
præſumptio oritur, ut electio debeat eſſe in eo loco, in
quo uti Cardinalis, & non uti Regularis, ſepeliri debue-
rat, etiamſi Sacramenta alibi recipiat, ut proſequitur *ci-*
tat. deciſ. apud Piton. *diſcept. Eccleſ. tom.* 2. *poſt diſceptat.* 51.
Petra *loc. cit. n.* 33. Nullis autem Cardinalibus permitti-
8 tur unquam ſepeliri in Baſilica Vaticana; Cohell. *in notit.*
Cardin. privil. tit. 90. Paſſerin. *loc. cit. n.* 329. Petra *loc. cit.*
9 *n.* 28. Quarta autem Parochialis, ſeu Portio Canonica de-
betur proprio Parocho ex funere Cardinalium, qui ſepe-
liuntur extra Parochiam; Antonell. *de regimin. Eccleſ. lib.*
1. *cap.* 12. *n.* 30. Piton. *in addit. ad dict. diſcept.* 51. in fine
Petra *loc. cit. n.* 55. Et ſic ſentire videtur Rota *in dict. Ro-*
mana coram D. Priolo pro Sepultura Cadaveris Cardinalis
Pallavicini num. 3. ibi: *Quarta, quæ in quocumque caſu Pa-*
rochiæ debetur, cum ipſa ſit in præmium laborum & pro-
pter adminiſtrationem Sacramentorum, ac contrahatur in ipſa
Nativitate, nempe ex ſuſceptione Baptiſmatis.
10 Forma & ſolemnitas in exequiis S. R. E. Cardinalium
ſervanda præſcribitur a Benedicto XIV. Tom. 1. Bullar.
Conſt. 37. incip. *Præceptum*, in qua §. 2. præſertim man-
dat haberi Cappellam Pontificiam ad Miſſam.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUod ait *Auctor*, Cardinales, qui nec ſepulturam ele-
gerunt, nec ſepulcrum habent Majorum, ſepeliri
debere in Eccleſiis ſuorum Titulorum, id procedit etiamſi
Cardinales inibi non reſideant, quia *reſidentia rigoroſa non*
requiritur (ut ait *Card. Petr. in Comment. ad Conſt. Apoſtolic.*
Conſt. 2. *Honorii III. ſect. unic. n.* 32.) *ſed ſufficit ut ſit in Ur-*
be, dum non omnes Eccleſiæ Cardinalium Titularium ha-
bent contiguas habitationes, & vere nititur hæc reſolutio
non ſolum conſuetudini, ſed etiam rationi, quia ſi Canonici
ſepeliri debent in Cathedrali, & Laicus in ſepulcro Majo-
rum, ob præſumptam eorum voluntatem etiam non facta
electione; eo magis hæc præſumpta voluntas eſt in Cardi-
nali ratione ſuæ Eccleſiæ titularis.

Supplementum Novæ Additionis ex aliena manu.

1 CArdinales in ſuis Titulis poſſunt conferre Tonſuram, &
minores Ordines perſonis addictis ejuſdem Eccleſiæ ſer-
vitio, Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Ad audientiam* §. 16.
4 Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii, Suffraganeum non haben-
tes, ſuos ſubditos promovendos ad Vicarium Urbis ablegare
debent. Idem *ibid.* §. 11. & 12. Si vero Suffraganeum habeant,
Alexander VII. Conſtitut. incip. *Apoſtolica ſollicitudo*, decre-
vit convenire, quibuſdam indictis pœnis in eos, qui con-
trafeciſſent, neminem ex iis Diœceſibus poſſe per hujuſ-
modi Suffraganeos ad majorem quemcumque Ordinem pro-
moveri, niſi peractis antea in Urbe in religioſa Domo ad
id deſignata, Exercitiis ſpiritualibus per decem dies ad
unumquemque ex iiſdem Majoribus Ordinibus. Idem *Ibid.*
§. 11. 12. & 13. Poſſunt tamen per ſe, vel per alium 4
Epiſcopum ordinare ſuos ſubditos, dum ipſi in Diœceſi
commorantur: Idem *ibid.* §. 12. Vide ad id jam tradita in
Tomo quinto verb. Ordo n. 77. 5
Cardinales Epiſcopi Suburbicarii poſſunt Tonſuram con-
ferre ſuis ſubditis in Cappella Palatii Urbis, irrequiſito Ur-
bani Tonſuram inſimul, & Minores Ordines conferre ſuis 6
ſubditis, irrequiſito Urbis Vicario. Idem *ib.* §. 1. 7. 14. & *ſeqq.*
Cardinales Epiſcopi Suburbicarii, dum Romæ com-
morantur, manent extra Diœceſis ſuæ fines. Idem 7 8
ibid. §. 8. Excuſantur autem a materiali reſidentia, vel
quia Pontifex id ſciens, & patiens, ipſoſque præterea vi-
dens, non obſtantibus muneribus, quibus pro Apoſtolicæ
Sedis utilitate occupantur, Suburbicariæ Diœceſis regimen
recte gerere poſſe, tacite cum eis diſpenſat; vel quia ad
eaſdem rerum circumſtantias, declarat, præceptum Divi-
num reſidentiæ non comprehendere caſum illorum, qui
certis muneribus in Urbe addicti, ſi non materialem reſi-
dentiam in Diœceſi præſentes adimplent, formali certe
ſatisfaciunt, non ſolum adhibita in id Miniſtrorum opera,
ſed propria etiam adjecta præſentia, dum ad ipſam Diœ-
ceſim viſitandam percommode ſe conferunt. *ibid.* §. 15.
Cardinalium Epiſcoporum Suburbicariorum Cappella ſita
in Palatio Urbis, non debet cenſeri *fictione juris*, ut ali-
qui prætendunt, adhærens Epiſcopatui Suburbicario. Idem 9
ibidem §. 15.
Cardinalis Vicarius eſt Ordinarius Urbis. *ibid.* §. 18. Quo-
ad Cardinalis Urbis Vicarii auctoritatem in exteros Romæ
degentes, & ad Ordines promovendos, Clemens VIII. De- 10
cretum edidit, quo ſtatuit, omnes exteros in Urbe degen-
tes, qui ad Sacros Ordines, ſive Minores, ſive Majores,
promoveri cupiunt, etiamſi Dimiſſorias Litteras a ſuis Or-
dinariis obtinuerint, quarum vigore a quocumque Epiſco-
po ordinari poſſent, nihilominus neque his uti, neque Sa-
cros Ordines extra Urbem ſuſcipere poſſe, niſi antea exa-
minati, & approbati fuerint ab Examinatoribus Cardina-
libus Urbis Vicarii, hujuſque licentiam obtinuerint; Idque
ſub pœna Suſpenſionis, quam porro ſequitur irregulari-
tas, ſi ordinatus contra formam Decreti in ſuſceptis Or-
dinibus miniſtrare præſumpſerit. Clementis Decretum edi-
tum fuit die 24. Novembr. anni 1603. deindeque inſtauratum
ab Alexandro VII. ſub die 15. Maji 1654. Quum vero poſt-
modum nonnullæ obortæ fuerint quæſtiones ſuper Decre-
ti interpretatione, ac præcipue quinam cenſeri deberent
Clerici exteri in Urbe commorantes ſub ipſius Decreti
cenſura comprehenſi; & utrum eidem Decreto obnoxii di-
cendi eſſent ii, qui poſtquam in Urbe per aliquod tempo-
ris ſpatium morati fuerint, non examinati a Cardinalis
Vicarii Examinatoribus, abſcedunt, ut Sacros Ordines ſu-
ſcipiant a proprio Ordinario, quem ſcilicet proprium agno-
ſcunt, ſive ratione originis, ſive domicilii, aut Benefi-
cii, aut denique triennalis ſervitii: Hæc omnia opportu-
nis Decretis definita fuerunt in Congregatione particulari
habita anno 1668. cujus reſolutiones videri poſſunt rela-
tæ per accuratiſſimum Rigaltium *Tom.* 2. *ad Regulas*
Cancellariæ. Regula 24. §. 3. *a num.* 177. *ad* 185. Idem
ibid. ad litteram §. 10. Allegatæ autem Reſolutiones apud
Rigaltium loc. citat. ſunt ſequentes.

I. *Qui dicantur Clerici in Urbe commorantes, ad hoc ut*
præfato Edicto comprehendantur?

Reſp. *Qui habitant in Urbe, & in ea ſaltem per qua-*
tuor menſes moram traxerint.

II. *An Clerici in Urbe commorantes accedentes ad pro-*
prium Ordinarium, & ab eo ſuſcipientes Ordines abſque eo
quod examinati fuerint in Urbe, afficiantur Edicto ſupradicto?

Reſp. *Non afficiuntur Edicto, ſi ab ipſomet Ordinario ſu-*
ſcipiant Ordines, ſed ſi ab alio ordinentur, etiam vigore
Dimiſſorialium proprii Ordinarii.

III. *Clerici in Urbe commorantes, & ab Examinatoribus*
Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii rejecti, recipientes Ordines
a proprio Ordinario, an incidant in pœnas Edicti?

Reſp. *Clerici ab Examinatoribus Eminentiſſimi Cardina-*
lis Vicarii reprobati incidunt in pœnas Edicti, etiamſi a
propriomet Ordinario approbati ab eodem ſuſceperint Ordines.

IV. *An Clerici in Urbe commorantes ordinari poſſint etiam*
ab Epiſcopis Domicilii, & ab eo, cui triennale ſervitium
perſonaliter præſtiterunt ad formam Sac. Concil. Tridenti-
ni ſeſſ. 23. *c.* 9. *de Reformat. abſque eo quod prius examina-*
ti, & approbati fuerint ab Examinatoribus, juxta ſupra-
dictum Edictum?

Reſp. *Clerici in Urbe commorantes bene recipiunt Ordi-*
nes ab Epiſcopo Domicilii, Beneficii, vel Triennalis ſer-
vitii præſtiti, dummodo ab ipſiſmet Epiſcopis ordinentur
ad formam S. Concil. Tridentini. Et huic Reſolutioni addi
modo poſſet — *necnon ad formam Conſtitutionis S. M. In-*
nocentii XII. incip. Speculatores. Vide ad jam tradita in
Tomo quinto verb. Ordo artic. 3. *numer.* 79.

C A R O.

CARNIUM ESUS. Vide verb. *Abſtinentia*, *num.* 1. & 8. verb. *Jejunium*, *artic.* 1. *n.* 8. 27. & *ſequent.* ac verb. *Lex artic.* 22. *a nu.* 31. *ad* 35.

Additio ex Auctore e II. Editione.

1 Carnibus veſci in Monaſteriis Cartuſienſibus eſt omni-
bus interdictum. Superioribus enim & Monachis ejuſdem
Ordinis ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Ro-
mano Pontifici reſervata interdicitur, ne cuicumque per-
ſonæ etiam Cardinali, in Monaſteriis dicti Ordinis car-
nibus veſci permittant; Clemens XI. Conſtitut. 50. incip.
Ex injuncto Nobis.
2 Carnium eſus, ſi cui concedatur tempore jejunii, is
ſervare debet leges præſcriptas de unica comeſtione, de
non permiſcendis epulis, de hora refectionis, & aliis de-
3 claratis a Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. incip. *Si Fra-
ternitas* §. 1. Carnes comedi nequeunt in veſpertina re-
fectiuncula tempore jejunii; Idem *ibid.* Vide *Jejunium artic.*
1. *num.* 35. ubi afferuntur omnia.
4 Carnium eſus die Sabbati prohibetur Latinis in Græ-
corum famulatu degentibus; Idem Conſtit. 57. incip. *Etſi*
5 §. 9. *num.* 9. Carnium eſus diebus Sabbati per annum
permittitur in Regnis Caſtellæ, Legionis, & Indiarum;
Idem Conſtitut. 118. incipient. *Jam pridem*.
6 Carnis privium, ita dictum tempus ante Quadrageſi-
mam, quo ſcilicet Eccleſiaſtici, & Religioſi a carnibus
abſtinere incipiebant; Idem tom. 2. Conſtitut. 45. incip.
Inter cetera.
7 Abuſum comedendi carnes Dominica prima Quadrage-
ſimæ, Spectacula ludoſque publicos diebus Feſtis fieri ſo-
litos, ab Eccleſia Mediolanenſi extirpavit S. Carolus Bor-
romæus ſaluberrimis ſuis Conſtitutionibus, quas impu-
gnantes, eorumque Auctorem Carolum veluti Novatorem
palam & publice traducentes, ad Gregorium XIII. tunc
Summum Pontificem Legati Romam perrexerunt a Me-
diolanenſi Magiſtratu, inſtigante Civitatis Gubernatore,
miſſi, ut in eadem Decreta apud Pontificem intercede-
rent, qui Pontifex commiſſa cauſa nonnullorum Cardina-
lium Congregationi auditiſque variis Theologis, & Ca-
noniſtis, ac ſpretis aliquorum Theologorum contrariis ſuf-
fragiis, Caroli Archiepiſcopi Edicta ſuis Apoſtolicis Lit-
teris confirmavit, & Mediolanenſes Legati, qui a Roma-
nis per jocum appellabantur *Oratores Bacchanalium*, eo
quod præcipue illuc acceſſiſſet, ut Bacchanalium jura tue-
rentur & ampliarent, inanes in patriam remearunt: Sic
expreſſe Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.*
54. *a nu.* 3. *ad* 9. ex pluribus ibi adductis.

CASTITAS. Vide verb. *Votum*, *art.* 2. *a num.* 175. *uſque in finem*.
CASUS FORTUITUS. Vide verb. *Commodatum num.* 16.
CASUS RESERVATI. Vide *Reſervatio caſuum*.
CATECHUMENI. Vide verb. *Sepultura n.* 172. & verb. *Veſtis num.* 18. ac verb. *Hæreticus n.* 11.

C A T H E D R A T I C U M,

S U M M A R I U M.

1 *Cathedraticum quando introductum, & quid ſit?*
2 *Quare dicatur Cathedraticum?*
3 *Quandoque appellatur etiam* Synodaticum, *& quare?*
4 *Quid nomine Solidi intelligatur?*
5 *Duo ſolidi pro Cathedratico ſolvendi ſunt juxta æſtimationem illius Monetæ, quæ antiquitus, & ab initio ſolvi conſuevit; niſi circa ſolutionem minoris, vel majoris Monetæ, quæ modo eſt in uſu, fuerit præſcriptum.*
6 *Quantitas uſualis duorum Solidorum pro Cathedratico ſolvendorum reducitur ad æſtimationem duorum Ducatorum in Regno Neapolitano, alibi autem duorum Scutorum Monetæ uſualis loci.*
7 *Verum hæc reductio, ſeu æſtimatio erit ſequenda, quando non conſtat in præteritum in minori Summa non fuiſſe ſolutum; Nam ſi conſtaret ab Anteceſſore fuiſſe exactum in minori Quantitate, tunc in hac minori Summa eſſet ſolvendum.*
8 *Quantitas enim Cathedratici debet ſemper taxari juxta morem Regionis rationabilem.*
9 *Et ſi mos non adſit a viciniori Cathedra, vel Provincia erit deſumenda, & juxta valorem, & æſtimationem ſolidi antiqui.*
10 *Cathedraticum eſt de Juribus Epiſcopalibus, & adeo privilegiatum, ut in totum præſcribi non poſſit.*
11 *Et licet videretur, quod per immemorabilem conſuetudinem poſſet præſcribi juxta declarationem olim emanatam a Sacra Congreg. Concil. 3. Decemb. 1640. in una Albinganenſi;*
12 *Nihilominus eadem Sacr. Congregatio die 6. Junii 1595. in una Lavellenſi, & die 26. Februarii 1707. in una Amalphitana reſpondit debere ſolvi Epiſcopo Cathedraticum non obſtante conſuetudine etiam immemorabili in contrarium*, ad n. 1.
15 *Cathedraticum non eſt ſublatum a Concilio Tridentino; Non tamen ſolvi debet in Viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione.*
16 *Ad Cathedraticum ſolvendum tenentur de Jure omnes Eccleſiæ ſæculares.*
17 *Hoc autem intelligendum eſt de Eccleſiis, & Clericis intitulatis, & Beneficiatis, a quibus ſolum modo poteſt exigi Cathedraticum.*
18 *Non autem poteſt exigi a Clericis, ſeu Presbyteris non Beneficiatis, etiamſi in præteritum ſolviſſent.*
59 *Solvi tamen debet a Seminario pro Beneficiis unitis.*
20 *Regulares vero non tenentur ſolvere Cathedraticum pro Monaſteriis, & eorum Eccleſiis Regularibus, ubi ipſi reſident, & Divina peragunt, & quæ Monaſteriis ipſorum contigua, ſeu immediate penes ipſa exiſtunt.*
21 *Pro Eccleſiis tamen, Beneficiis, Cappellis, & Parochiis ſæcularibus, quibus Regulares præſunt, Cathedraticum ſolvere Epiſcopo tenentur, etiamſi Monaſteriis, aut eorum Eccleſiis pleno Jure ſint incorporata*, ad num. 22.
23 *Ad Cathedratici, & Synodatici tamen ſolutionem non tenentur neque compelli poſſunt Fratres S. Joannis Hieroſolymitani, ſive eorum Vicarii in Parochialibus Religioni prædictæ unitis.*
24 *Ad complementum adducitur hic id quod de Cathedratico fuit noviſſime in Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto XIII. ſancitum.*
25 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 28.

CAthedraticum, quod fuit introductum *ex Concil. Bra-* 1
carenſi II. ut refertur *in cap. Placuit* 1. *cauſ.* 10. *quæſt.*
3. eſt annua exactio duorum Solidorum, quos a qualibet
Eccleſia ſuæ Diœceſis præterquam a Monaſteriis poteſt
Epiſcopus annuatim exigere; *cap. Illud te* 4. *cap. Inter ce-
tera & cap. Illud magnitudinem* 10. *quæſt.* 3. *& cap. Con-
querente* 16. *de Offic. Ordinarii*. Dicitur autem Cathedra- 2
ticum, quia datur propter honorem Cathedræ Epiſcopa-
lis, & in ſignum ſubjectionis ad ipſam Eccleſiam Cathe-
dralem, cui præeſt Epiſcopus; *cap. Placuit* 1. *cauſ.* 10.
q. 3. Quandoque etiam appellatur *Synodaticum*, quia ſol- 3
vitur in Synodo; *cap. Olim* 20. *de cenſib.* Gloſſ. *in dict. cap.
Conquerente verſ. Duos ſolidos*, *de Offic. Ordinar.* Nomine
Solidi intelligitur aureus, ut notat Gloſſ. 1. *in cap. Pla-* 4
cuit 1. *cauſ.* 10. *quæſt.* 3. nam & Lex civilis pro ſolido
aureum intelligit, &, antiquitus ſeptuaginta duo ſolidi
unam libram auri conſtituebant, ut *l. Quotieſcumque*, & ibi
Gloſſ. & Bart. *C. de Suſceptoribus*, & Ancharan. *lib.* 10. Unde
ad illam æſtimationem ſolvendi eſſent, niſi obſtaret con-
ſuetudo; Fagnan. *in cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordin. n.*
47. Hodie vero nonaginta ſex aurei conſtituunt unam li-
bram, ut per Abbat. *in dict. cap. Conquerente n.* 6. & Fa- 5
gnan. *ibidi. n.* 47. Duo autem ſolidi pro Cathedratico ſol-
vendi ſunt juxta æſtimationem illius Monetæ, quæ an-
tiquitus, & ab initio ſolvi conſuevit, niſi circa ſolutio-
nem minoris Monetæ, quæ modo eſt in uſu, ſit præſcri-
ptum; ut in *dict. c. Cum olim* 20. *de cenſibus*; & cum
Gloſſ. ſentiunt *in d. cap. Conquerente* 16. *de Offic. Ordin.*
Hoſtienſ. *num.* 12. *in fin.* Joan. Andreas *num.* 39. Butr. 6
num. 43. Abbas *num.* 6. Fagnan. *num.* 46. Quantitas vero
uſualis duorum ſolidorum pro Cathedratico ſolvendorum
juxta *c. Conquerente* 16. *de Offic. Ordin.* reducitur ad æſti-
mationem duorum Ducatorum in Regno Neapolitano, ut
declaravit Cardinalis Urſinus (qui fuit ex poſt Pontifex
ſub nomine *Benedicti XIII.*) *in ſua Synodo Beneventana anno*
1687. *cap.* 15. *de Cathedratico*; & in Edicto 6. *ibid.* regi- 7
ſtrato *pag.* 19. Alibi autem duorum Scutorum monetæ u-
ſualis loci, ut in eodem Edicto §. 10. auctoritate proba-
tur. Verum hæc reductio, ſeu æſtimatio erit ſequenda,
quando non conſtet in præteritum in minori Summa non
fuiſſe ſolutum; Nam ſi conſtaret fuiſſe ab Anteceſſore exa-
ctum in minori quantitate, tunc in hac minori ſumma
eſſet ſolvendum, ut *Sacra Congregat. Concil. declaravit in
Amalphitana* 5. *Septemb.* 1705. in qua ad rationem Carole-
norum ſeptem, Cathedraticum ſolvendum eſſe cenſuit jux-
ta ſolitum. Quantitas enim Cathedratici debet ſemper ta-
xari juxta morem Regionis rationabilem. Barboſa *Juris* 8
Eccleſiaſtic. lib. 3. *cap.* 20. *num.* 11. Tondut. *quæſt. Benefic.
tom.* 1. *part.* 2. *cap.* 2. §. 1. *num.* 6. Monacell. *part.* 2. *tit.*
14. *formul.* 1. *num.* 8. & expreſſe *S. Cong. Conc. in Sarria-
nen.* 13. *Febr.* 1695. Et ſi mos non adſit, a viciniori Ca- 9
thedra, vel Provincia erit deſumenda; & juxta valorem,
& æſtimationem ſolidi antiqui, ut ſupradictum eſt *num.*
5. & declaravit *S. Cong. Conc. in Ablinganenſi* 3. *Decemb.*
1644. *in reſponſ. ad ſecundum*. Monacell. *loc. cit.*
Cathedraticum eſt de Juribus Epiſcopalibus, & adeo 10
privilegiatum, ut in totum præſcribi non poſſit. Archi-
diacon. & Joann. Andreas *in cap.* 1. *de Præbend. in* 6. Ab-
bas *in c. Cum venerabilis n.* 3. *de cenſibus*, *& conſ.* 99.
verſ. Videtur primo, in fine lib. 1. *& conſ.* 7. *num.* 4. *verſ.
ſed quamquam lib.* 4. Piaſec *in praxi part.* 2. *art.* 2. *de ſtatut.
ab Epiſcopo faciend. n.* 13. Fagnan. *in d. cap. Conquerente n.* 49. 11

de

de Offic. Ordinar. Et licet videretur, quod per immemorabilem conſuetudinem poſſet præſcribi juxta Declarationem olim emanatam *Cong. Concil. 3. Decembr. 1644. in una Albiganenſi*, ubi Epiſcopus cum Clero ejuſdem civitatis ſupplicavit pro declaratione infraſcriptorum Dubiorum,

Primo. *An modernus Epiſcopus, qui nunquam adhuc exegit Cathedraticum, poſſit pro præterito tempore, & in futurum exigere?*

Secundo. *In qua quantitate, & qualitate Monetæ poſſit illud exigere?*

Tertio, *An a toto Clero, an vero a Beneficiatis tantum ſit facienda exactio?*

Sacra Cong. &c. Ad dubia ſupraſcripta reſpondit ut ſequitur, videlicet:

Ad Primum. *Si Cathedraticum Epiſcopis Anteceſſoribus aliquando fuerit ſolutum, poſſe per Modernum Epiſcopum exigi.*

Ad Secundum. *Exigi tantum poſſe duos ſolidos juxta Juris communis diſpoſitionem, & in Moneta antiqua juxta illius æſtimationem non concurrente contraria conſuetudine.*

Ad Tertium. *Exactionem non eſſe faciendam a toto Clero, ſed tantum ab Eccleſiis, Cappellis, & Beneficiatis, ſi ad eorum favorem non concurrat privilegium exemptionis, vel immemorabilis.*

12 Nihilominus cum Epiſcopus Lavellenſis in Synodo, Cathedraticum in præteritum non ſolutum ab Eccleſiis ſibi ſubjectis, necnon a Clero in futurum ſolvi debere ſtatuiſſet, & Capitulum, & Clerus reclamando, hanc reſolutionem opponerent, & numquam ab immemorabili ſolviſſe aſſererent; *Eadem Congregatio* ad quam cauſa erat devoluta *ſub die 18. Aprilis 1693.* reſcripſit: *Examinetur*
13 *formiter Albinganenſis 3. Decembris 1644. ad tertium dubium*. Unde repropoſita deinde Cauſa in plena Congreg. ſub Dubio: An Cathedraticum Epiſcopo debeatur? reſpondit: Deberi ad formam Juris ab Eccleſiis & Beneficiatis
14 tantum. Et quod Cathedraticum ſolvi debeat Epiſcopo, non obſtante contraria conſuetudine etiam immemorabili, iterum declaravit *Sac. Cong. Concil. in eadem Amalphitana 26. Februarii 1707.*

15 Cathedraticum non eſt ſublatum a Concilio Tridentino; non tamen ſolvi debet in Viſitatione, ſed extra; & in Synodi celebratione; ſic decreviſſe *Sacram Congregationem Concilii* refert Fagnan. *in capit. Venerabili 24. de Cenſibus nu. 16.* ubi dicit, quod Epiſcopo Tarentino quærenti, an Concilium *cap. 3. ſeſſ. 24. verſ. Interimque*, cenſeatur ſuſtuliſſe Cathedraticum, quod ſingulis annis tam in viſitatione, quam extra, exigi conſuevit ab Ordinario? *S. Cong.* reſpondit, *Concil. nequequam ſuſtuliſſe Cathedraticum; ſed illud non ſolvendum in viſitatione, ſed extra, & in Synodi celebratione*; & late probat ipſe Fagn. *in c. Cum olim*
16 *16. de Officio Ord. a n. 48. uſque ad 60.* Ad Cathedraticum ſolvendum tenentur de Jure omnes Eccleſiæ Seculares Barboſ. *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. allegat. 86. a num. 40.* Vallenſ. *lib. 4. tit. 39. de cenſibus num. 2.* Engel. *ibid. num. 6.* Pirhing. *ibidem num. 40.* cum communi, & certa aliorum, *arg. cap. Conquerente 16. de Offic. Ordinar.*, & ibi Gloſſ. *verſ. Duos ſolidos, cap. Paſtoralis 7. de donation. cap. Placuit cap. Illud te 4. cap. Inter cetera 8.*, & *cap. Illud magnitudinem 10. cauſ. 10. quæſt. 3.*, & ratio eſt, quia, ut diximus *ſup. num. 2.* Cathedraticum datur in ſignum ſubjectionis, a qua nulla Eccleſia immunis eſſe debet, ne Acephala ſit; *cap. Nulla ratione 7. diſt. 93.* quapropter, etſi aliqua Eccleſia plena libertate gaudeat, tamen ad Cathedraticum obligatur, ut notat Gloſſ. in *cap. Paſtoralis 7. de donationibus*, & ibi Innocentius, & Abbas, qui etiam docent, nec poſſe Epiſcopum aliquam Eccleſiam liberare a Cathedrati-
17 co. Hoc autem intelligendum eſt de Eccleſiis, & Clericis intitulatis & Beneficiatis, a quibus ſolummodo poteſt
18 exigi Cathedraticum. Non autem poteſt exigi a Clericis, ſeu Presbyteris non Beneficiatis, etiamſi in præteritum ſolviſſent, ut reſpondit *Sac. Cong. Epiſcopor. contra Archiepiſcopum Compſanum 15. Januar. 1694.* qui vigore ſolici exigere prætendebat a ſimplicibus Sacerdotibus an-
19 nuatim Jure Cathedratici Julios quatuor. Solvi tamen debet a Seminario pro Beneficiis unitis, ut declaravit *Sacra Congregatio Concil. 21. Maii 1544. in Cathacen. lib. 17. decret. pag. 409.*

20 Regulares vero non tenentur ſolvere Cathedraticum pro Monaſteriis, & eorum Eccleſiis Regularibus, ubi ipſi reſident, & Divina peragunt, & quæ Monaſteriis ipſorum contigue, ſeu immediate penes ipſa exiſtunt, textu expreſſo *in cap. Inter cetera 8. cauſ. 10. q. 3.* ibi *Monaſteriorum tam Baſilicis ab hac ſolutionis penſione exemptis*; Et ſic tenent Engel. *lib. 3. Decret. tit. 46. num. 6.* Barboſ. *lib. 3. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 20. n. 11.* cum communi aliorum; Et ratio eſt, quia a lege Diœceſana (vi cujus competit Epiſcopo poteſtas exigendi Jura Epiſcopalia ſunt exempta; Barboſ. *loc. cit.* Fagnan. *loc. cit. n. 44.* & communia aliorum; *arg. cap. Cum pro utilitate 34. cauſ. 16. q. 1.*, & *cap. Quam ſit 5. cauſ. 18. q. 2.* & *cap. 1. de ſtatu Monachor.* Pro Eccleſiis tamen, Beneficiis, Cappellis, & Parochiis Sæcularibus: quibus Regulares præſunt, Cathedraticum ſolvere Epiſcopo tenentur, etiamſi Monaſteriis, aut eorum Eccleſiis pleno Jure ſint incorporatæ; Fagnan. *in dict. cap. Conquerente 16. de Offic. Ordinar. num. 10.* & *nu. 43.* Abbas *ibidem num. 1.* Ancharanus *ibid. num. 5.*, & Gloſs. communiter recepta *in cap. Inter cetera 8. cauſ. 10. qu. 3.* ubi docet, quamvis a Cathedratico exempta ſint Monaſteria, & Baſilicæ Regularium, non tamen eorumdem Cappellas eximi, ideſt Eccleſias, Beneficia, & Parochia 22
Sæculares eis incorporatas. Et ratio differentiæ eſt, quia Eccleſiæ, & Monaſteria Regularium exempta ſunt a Lege Diœceſana, ut in *dict. cap. Inter cetera 8. cauſ. 10. qu. 3. in cap. Cum pro utilitate 34. cauſ. 16. q. 1. cap. Quam ſit 5. cauſ. 28. qu. 2.* Non ſic autem Eccleſiæ, Beneficia, & Parochiæ Sæculares, Monaſteriis, & Eccleſiis Regularium incorporatæ, & unitæ, quia iſtæ nullibi reperiuntur exemptæ a Lege Diœceſana, ſed potius eidem poſitive ſubjectæ, *cap. de Monachis 12. de Præbend. cap. Ex parte 3.*, & *cap. Ad audientiam 4. de Cappellis Monachor.* cum ſimilibus, & notat Gloſs. *in dict. cap. Inter cetera in verb. Solutiones.* Hoſtienſ. *in dict. cap. Conquerente n. 12.*, & Fagnan. *ibid. nu. 43.* Sacra tamen Congregatio 23
Concil. decrevit, ad Cathedratici, & Synodatici ſolutionem non teneri, neque compelli poſſe Fratres S. Joannis Hieroſolymitani, ſive eorum Vicarios in Provincialibus Religioni prædictæ unitis. Sic ipſa *Sac. Concil. Congregat. in Auguſtana 4. Decemb. 1630.*, & referunt *Sellius in ſelect. Canon. cap. 10. num. 20. Barboſ. Sum. Apoſtolicar. deciſ. collect. 137. num. 4.*

Ad complementum juvat hic adducere id, quod de Ca- 24
thedratico fuit noviſſime in Concilio Romano celebrato anno 1725. a Benedicto XIII. ſancitum. *In capite 4.* igitur *tituli 8. ejuſdem Concilii*, ſic expreſſe habetur.

Cathedraticum Epiſcopis ſolvendum declaratur.

Ipſo communi Jure (*cap. Placuit 1. capit. Illud 4. cap. Illud magnitudinem tuam 10. cauſ. 10. qu. 3.*, & *cap. Conquerente 16. de Offic. Ordinar.*) eſt cautum, ut Epiſcopis Cathedraticum a Clericis debeatur, quod eſt duorum ſolidorum, viginti ſcilicet Juliorum, Cenſus Cathedralis Eccleſiæ ſolvendus in ſignum honoris, & ſubjectionis Cathedræ Pontificali. Jus ſane inter cetera Epiſcopalia ita privilegiatum, neque ab Epiſcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat quocumque titulo, vel immemorabili conſuetudine præſcribi. Quod ſi forte aliquid ſub alio, vel fixorum munerum, vel xeniorum nomine offeratur, decernimus, ut ab Epiſcopis, tamquam qui non præmium, ſed honorem, poſtulant, munera, & xenia recuſentur hujuſmodi; Et Cathedraticum duntaxat, ſummam non excedens prædictam, ab Eccleſiis (non tamen Regularium,) & a Beneficiatis ſibi ſubjectis tali etiam volumus moderatione exigatur, videlicet:

I. Quibus ſunt infra ſcuta decem (idem de Ducatis monetæ Neapolitanæ intelligatur,) duo Julii.

II. Quibus ſcuta infra quinquaginta: Julii quinque.

III. Quibus infra centum: Julii decem.

IV. Quibus ultra centum, vel quacumque in alia majori ſumma: Julii quindecim.

V. Ab Eccleſiis vero, ubi plures de maſſa participant, ab omnibus in communi, Julii viginti; ſalvis tamen Conſuetudinibus, Eccleſiis, & Epiſcopis magis favorabilibus.

Additio ex Auctore.

Addenda ſunt ad rem ſequentia decreta relata in The- 25
ſauro Reſolution. *tom. 6. ut Firmata Cathedratici*, ibi: In Congregatione particulari ſuper Cathedraticis, pridem a Sanctiſſimo D. N. deputata quatuor ad inſtantiam Promothoris Fiſcalis Curiæ Archiepiſcopalis Firmanæ die 29. Aprilis 1731. contra Collegiatam Murri Vallis propoſitis Dubiis, nimirum, „ I. An Beneficia, quæ ſunt ad collationem Capituli Firmani præter ſolutionem cenſus, quam ei facere ſolent, teneantur etiam ſolvere Cathedraticum Reverendiſſimo Archiepiſcopo? II. An Cappellæ, & Confraternitates Laicales teneantur ſolvere Cathedraticum? III. An Cathedraticum jam in certa ſumma taxatum, & ſolvi conſuetum potuerit augeri? IV. An augumentum hactenus exactum veniat reſtituendum? *Reſponſum fuit*, Ad I. Affirmative. Ad II. Cappellanias, & Confraternitates Laicales non teneri. *Ad* III. Negative. *Ad* IV. affirmative. *Totidemque pariter propoſitis contra Collegiatam S. Elpidii, ſcilicet*; I. An Capitulares, & Beneficiati S. Elpidii, quatenus habeant Præbendas diſtinctas a Maſſa communi, teneantur ſolvere Cathedraticum pro qualibet eorum Præbenda ultra Cathedraticum in communi? II. An antiqua, ſeu potius nova taxa Cathedratici etiam quoad Beneficia extra gremium dictæ Collegiatæ, & Loca Pia dictæ Terræ ſit exequenda? III. An Beneficia, & Loca Pia de præterito non taxata pro Cathedratico teneantur impoſterum illud ſolvere, & ad cujus taxæ rationem? IV. An conſtet de attentatis? *prodiit Reſcriptum*, *Ad* I. Negative. *Ad* II. Antiquam Taxam eſſe ſervandam, *Ad* III. ad mentem, *quæ fuit*, *ut* ſervetur diſpoſitio

,, Concilii Romani *Ad* IV. Negative: *ac deinde repropoſita*
,, *Cauſa, die* 5. *Octobris ejuſdem anni*, *Reſponſum fuit*. In
,, deciſis in Omnibus, & amplius:
27 ,, *Et in dicta* Firmana Cathedratici *Ad tria ſequentia du-*
,, *bia*: I. An Beneficia, quorum reditus non excedunt
,, annua ſcuta 15. deductis oneribus, teneantur ſolvere
,, Cathedraticum, & in qua ſumma, in caſu &c.? II.
,, An Confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, &
,, habentes propriam Eccleſiam teneantur ſolvere Cathe-
,, draticum, in caſu &c.? III. An ad ſolutionem Cathe-
,, dratici teneantur etiam Confraternitates non haben-
,, tes propriam Eccleſiam, ſed ſimplicem tantum Cappel-
,, lam in honorem Sanctorum, ſub quorum titulo ſunt
,, erectæ in caſu &c.? *Reſponſum fuit: Ad primum & ſecun-*
,, *dum*. Affirmative. *Ad tertium* Negative, & amplius.
28 ,, *In* Viterbien. Cathedratici, *propoſitis duobus ſequenti-*
,, *bus dubiis*; I. An ſuſtinenda ſit proviſio Præbendæ Pœ-
,, nitentiariæ facta ab Ordinario? *& quatenus Negative*.
,, II. An dicta Præbenda Pœnitentiaria ſit conferenda Si-
,, giſmundo Malateſta in caſu &c.? Sacra Congreg. Concil.
,, 7. April. 1742. *Reſpondit* - *Ad* I. Negative ad primam partem
,, & Affirmative ad ſecundam. *Ad* II. Satis proviſum in
,, primo. *Sic apud Theſaurum* tom. 10. in dict. Viterbien.
,, Cathedratici. *Alia vide* tom. 8. in Appendice Decret.
,, in *Guardien.* & *Aſculana* Cathedratici. *Caſſanen.* Ca-
,, thedratici. *Peruſina* Cathedratici. *Alia Caſſanen.* Cathe-
,, dratici. *Biſſaciarum S. Severini* Cathedratici. *Amalphi-*
,, *tana* Cathedratici & Procurationis. *Tolentina* Cathedra-
,, tici.

Nova additiones ex aliena manu.

1 PRimis Eccleſiæ ſæculis Cathedratici præſtatio conſue-
2 tudini potius, quam legi innitebatur. Synodus Bra-
charenſis prima omnium juſſit, ut Cathedraticum Epiſco-
3 po præſtaretur; *Can. Placuit* 10. *quaſt.* 3. Hæc ipſa præ-
ſtatio præſcripta deinde fuit in tota Eccleſia ab Hono-
rio III. *in Cap. Conquerente, de Offic. Ordinarii*.
4 Ex decreto vero Synodi Bracharenſis Capitula duntaxat,
xat, Eccleſiæ Parochiales Cathedraticum ſolvere tene-
5 bantur: *Hæc autem reſtricta Cathedratici ſolutio* (inquit Rot.
cor. Tanario deciſ. 228. *num.* 6. & 7.) *non alia ratione pro-*
ceſſit, niſi quia eo tunc ab Epiſcopis conſtrui permittebantur
Eccleſiæ duntaxat Parochiales, in quibus Sacramenta Chri-
6 *ſtifidelibus miniſtrarentur. Quum autem poſt datam Eccleſiæ*
pacem plures in dies temporiſque progreſſu ab Hominum pietate
7 *ædificatæ, atque dotatæ fuerint Eccleſiæ, & reſpective funda-*
ta Beneficia; Hinc per viam Legis univerſalis ſtatutum fuit
ab Honorio III. in Cap. Conquerente, de Offic. Ordinar. ut Ca-
thedraticum eſſet omnino ſolvendum tam a Capitulis, & Pa-
rochialibus Eccleſiis, quam ab omnibus aliis quibuſcumque
Cappellis & Beneficiis Eccleſiaſticis.
8 Præſtatio autem Cathedratici ſtatuta a jure eſt in duo-
bus ſolidis, nulla habita ratione majoris vel minoris opu-
9 lentiæ Eccleſiæ. An autem conſuetudo vim habere poſ-
ſit quoad quantitatem Cathedratici ſive augendam, ſive
minuendam vide apud Rot. *cor. Tanar. dict. deciſ.* 228.
num. 43.
10 Tempus vero non eſt præſtitutum præſtationi Cathe-
dratici. Licet enim ut plurimum præſtari ſoleat in Sy-
11 nodo; tamen conſuetudine vel conventione partium po-
teſt alio tempore præſtari. Et quod ſummopere notan-
12 dum eſt, debet præſtari in illis etiam annis, in quibus
non celebratur Synodus; *S. Congregatio Concilii interpres in*
Caſſanen. Cathedratici 21. *Maji* 1735. *ad* 1. & 2. *dub.* &
rurſus in Peruſina Cathedratici 19. *Novembris ejuſdem anni*
1734. *ad ſecund. dub.*
13 Conſuetudinem etiam immemorabilem eximere haud
poſſe a præſtatione Cathedratici firmavit Rot. *cor. Tanar.*
d. deciſ. 228. *num.* 46.

CAUPO. CAUPONA. Vide verb. *Taberna*, *Tabernarii* *per tot.* & verb. *Clericus art.* 5. *a n.* 10. *ad* 14.

CAUSÆ.

Additio ex Auctore.

1 CAuſæ omnes in prima inſtantia ab Ordinariis ſunt co-
gnoſcendæ; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 48.
2 incip. *Ad Militantis* §. 42. Exceptis privilegiatis, quæ
3 ad Sedem Apoſtolicam pertinent; Idem *ibid.* §. 47. In cau-
ſis autem ultra montes, etiam privilegiatis, Monitoria
expediri prohibentur in Curia abſque ſpeciali Judicis Re-
ſcripto; Idem *ibid.* §. 47.
4 Cauſarum commiſſiones ad partes judicibus Synodalibus
duntaxat ſunt dirigendæ; Idem *ibid.* §. 6. Cauſæ de par-
5 tibus non attingentes, valorem centum ſcutorum, & non
privilegiatæ, retineri nequeunt in Curia; ſed ſubdele-
gandus eſt Judex cum ſolita clauſula: *Ad effectum cogno-*
ſcendi de gravamine pro admiſſione, vel denegatione recurſus,
ſec. Idem Conſtit. 115. incip. *Romana Curia* §. 12. Cau-
ſæ jam conteſtatæ, & introductæ in partibus, ſi ob pri- 6
vilegium variandi forum deferantur ad A. C. res ſumi
debent in ſtatu, & terminis, refectis ſumptibus, & tran-
ſportatis actis expenſis illius, qui variare voluerit; Idem
ibid. §. 6. Cauſæ infra valorem ſcut. 25. & mercedis, ju-
dicari poſſunt a Cardinal. Vicario Urbis, & a Guberna- 7
tore contra quoſcumque, etiamſi adſit obligatio Camera-
lis; Idem *ibid.* §. 24.
Cauſæ quæcumque per commiſſionem manu Pontificis 8
ſignatam, cuilibet Judici, Tribunali, aut Congregationi
committi poſſunt; Idem tom. 2. Conſtitut. 41. incip. *Ju-*
ſtitia, & pacis. Cauſæ Rotales a Prælatitiis diſtinguuntur; 9
Cauſæ enim graviores, & conſequenter Rotales ſunt il-
læ, in quibus agitur de juriſdictionibus, Juribus Patro-
natus &c. Et generaliter quoties earum valor circa mon-
tes aſcendit ad ſcuta auri quingenta, ultra montes autem
ad ſcuta mille hujuſmodi; Idem *ibid.* Item cauſæ Bene- 10
ſiciales, in quibus agitur de Titulo Beneficii, & Penſio-
num, quorum reditus excedat ſummam 24. ducatorum
de Camera; vel ſi agatur de prima Dignitate in Cathe-
dralibus, aut Collegiatis Eccleſiis; Idem *ibid.* Et cauſæ 11
Matrimoniales, tam ſuper fœdere Matrimonii, quam ſu-
per divortio. Necnon ſuper nullitate Profeſſionis Regu-
laris; Idem *ibid.*
Cauſæ minus graves, adeoque Prælatitiæ, cenſentur 12
illæ pecuniariæ citramontanæ, quæ ſummam quingento-
rum ſcutorum aureorum; ultramontanæ vero, quæ mil-
le ſcutorum aureorum ſimilium æſtimationem non attin-
gunt? Idem *ibid.* Item Cauſæ Beneficiales, & Penſionum 13
Eccleſiaſticarum, ubi valor annuus Beneficii, aut Penſio-
nis ſummam viginti quatuor ducatorum auri non exce- 14
dat; Idem *ibid.* In cauſis cenſuum, ſi agatur de cenſibus
redimibilibus attendenda eſt quantitas, ſeu valor ſortis, ut
dicantur Rotales, necne? Idem *ibid.* In cauſis ſervitutum,
tam realium, quam mixtarum, conſiderandus eſt prædii 15
valor; Idem *ibid.* In cauſis Canonum habenda erit ratio 16
fundi, ſuper quo Canon conſtitutus fuit; Idem *ibid.*
Cauſæ tam graves, quam minus graves, ad Forum 17
Capitolinum ſpectantes, numquam ab illius Curia avo-
cari poterunt, niſi de partium conſenſu: Idem *ibid.* Sed 18
(a) de conſenſu partium Cauſa Rotalis Prælato, & Præ-
latitia Auditorio Rotæ committi poteſt: Idem *ibid.* Sicut 19
etiam cauſa ad Capitolii Curiam pertinens, tam Rotæ,
quam alteri cuicumque judici committi valet (b): Idem 20
ibid. Exceptis cauſis Matrimonialibus, & cauſis ſuper nul-
litate Profeſſionum Regularium: Idem *ibidem*.
Cauſæ Matrimoniales ad Sacram Congregationem Con- 21
cilii omnino ſunt deferendæ (c): Idem *ibidem* Cauſæ 22
autem ſuper nullitate Profeſſionis Regularis intra quin-
quennium, ſive ex parte Religioſi Profeſſi, ſive ex parte
Religionis proponantur, in prima inſtantia cognoſcendæ
ſunt a Superiore Regulari ſimul cum Ordinario loci;
Idem tom. 2. Conſt. 47. incip. *Si datam*. Idem ſtatuitur, 23
ſi cauſa intra quinquennium intentata, non proſequuta
fuerit, & poſt quinquennium reaſſumpta; Idem *ibid.* Ea- 24
dem in caſu diſcrepantiæ inter Ordinarium, & Superio-
rem Localem devolvuntur ad S. Sedem; Idem *ibid.*
Cauſæ nullitatis Profeſſionis Monialium, ſi fuerint Or- 25
dinario tantum ſubjectæ, ab eo judicari debent; Idem 26
ibid. Secus ſi Regularibus ſubjectæ ſint, tunc enim judicandæ
ſunt ab Ordinario loci ſimul, & a Superiore Regulari,
cui concreditum eſt univerſum Monaſterii regimen; non
autem ab earum Confeſſario; Idem *ibid.*
Cauſæ nullitatis Profeſſionis ex capite non expleti No- 27
vitiatus in Cœnobio ad inſtitutionem Novitiorum deſi-
gnato etiam intra quinquenium privative ſpectant ad Con-
gregationem Concilii, etiam in prima inſtantia; Idem 28
ibid. Cauſæ ſuper nullitate Profeſſionis poſt primam in-
ſtantiam, deferuntur ad quos de jure appellatio interpo-
nitur; Qui tamen procedere debent una cum altero Su-
periore Regulari, Idem *ibid.*
Cauſæ nullitatis etiam intra quinquennium promotæ, 29
ſi devolvantur ad S. Sedem, judicari debent vel ab Au-
ditorio Rotæ, vel a Congregatione Concilii, vel a Con-
gregatione Epiſc. & Regular. ſine interventu Superioris
Regularis; Idem *ibid.*
Cauſæ nullitatis Profeſſionis in gradu reſtitutionis in 30
integrum adverſus lapſum quinquennii a S. Sede tantum
cognoſci poſſunt; Idem *ibid.* Sive ex parte Religionis, 31
ſive ex parte Profeſſi introducantur, & impedimentum
ad reclamandum duraverint quinquennio; Idem *ibid.* Cau- 32
ſæ in gradu reſtitutionis in integrum quandoque ex Apo-
ſtolicæ Sedis diſpenſatione Ordinariis, & aliis Superiori-
bus committuntur; Idem *ibid.*

CEN-

(a) Ex nuperrima Conſtitutione ſan. mem. CLEMENTIS XIII. contrarium ſervari debet: Nam Cauſæ Rotales Sacr. Auditorio Rotæ; Prælativæ vero Prælatis committuntur.

(b) Scilicet uti de voto.

(c) Quoad vero Sponſalia ad Judices Ordinarios.

CENSURA.

Articulus Unicus.

Quoad ea, quæ concernunt Cenſuras in genere.

S U M M A R I U M.

1 Cenſura unde ſit dicta?
2 Cenſura quid ſit?
3 Explicatur per ſingulas particulas Definitio Cenſuræ.
4 Cenſuræ Eccleſiaſticæ proprie dictæ ſunt tantum tres, videlicet Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum.
5 Irregularitas autem non eſt proprie Cenſura.
6 Sic depoſitio, & Degradatio non ſunt Cenſuræ.
7 Item Ceſſatio a Divinis non eſt Cenſura.
8 Poteſtas ferendi Cenſuras quibus competat?
9 Cenſura primo ferri non poteſt, niſi in deliquentes Chriſtianos.
10 Secundo ferri non poteſt, niſi in rationis capaces.
11 Tertio non poteſt ferri, niſi in ſubjectos Juriſdictioni ferentis ipſam Cenſuram.
12 Quarto Communitas, aut Collegium poteſt quidem ligari Suſpenſione, & Interdicto, minime tamen Excommunicatione.
13 Quinto ex ſpeciali Jure non ligantur Epiſcopi ſententia generali Suſpenſionis, aut Interdicti, niſi de ipſis ſpecialis mentio fiat.
14 Sexto ſic etiam Cardinales, niſi ſpecialis, & expreſſa de ipſis mentio fiat.
15 Septimo Imperatores, & Reges ob ſuæ Dignitatis excellentiam Cenſura aliqua ab Epiſcopis ligari non poſſunt.
16 Ad validitatem Cenſuræ requiritur culpa gravis, & in ſuo genere completa cum contumacia, ſeu inobedientia delinquentis.
17 Intellige tamen de Excommunicatione majori, vel alia Cenſura Eccleſiaſtica gravi.
18 Adducitur ratio, quare ad validitatem Cenſuræ requiratur quod culpa in ſuo genere ſit completa.
19 Adducitur ratio quare etiam debeat eſſe cum contumacia, ſeu inobedientia delinquentis.
20 Ad incurrendam tamen Cenſuram non requiritur ſemper contumacia, aut contemptus formalis, ſed ſufficit inobedientia generalis, & contemptus interpretativus.
21 Ad validitatem Cenſuræ ferendæ ab homine, requiritur etiam trina monitio, niſi urgens neceſſitas aliud ſuadeat, quod nempe in aliquo urgenti caſu, una ſolum admonitio peremptoria pro tribus ſufficiat.
22 Et talis monitio debet fieri in ſcripturis cum expreſſione cauſſæ, & nominis tam ejus, qui fert, quam ejus, contra quem fertur Cenſura; & coram teſtibus tradi, vel legi ipſi perſonæ excommunicandæ.
23 Niſi forſan malitioſe ſe abſconderet, & fugeret; tunc enim ſufficit, ſi monitio, ſeu comminatio prævia ſcripta ad ejus domum, vel ad Valvas Eccleſiæ, vel in alio publico loco affigatur.
24 Dicitur autem notanter, maxime Excommunicationis quia Cenſuræ Suſpenſionis, & Interdicti aliquando non ut mera Cenſura, ſed ut pœnæ Vindicativæ imponuntur, & imponi poſſunt, nulla communicatione præmiſſa.
25 Ad validitatem tamen Cenſuræ latæ ſententiæ a Jure ſtatutæ, non requiritur monitio.
26 Cenſura Interdicti poteſt infligi etiam ob peccatum alterius.
27 Non poteſt tamen propter peccatum alterius infligi Cenſura Excommunicationis Majoris.
28 Neque etiam propter peccatum alterius poteſt infligi Cenſura Suſpenſionis proprie & ſtricte accepta.
26 Ab incurrendis Cenſuris tres præcipuæ cauſſæ excuſant; Et aſſignatur prima.
30 Aſſignatur ſecunda.
31 Aſſignatur tertia.
32 Quando appellatio ſit poſt latam Excommunicationem, vel alterius Cenſuræ ſententiam, non habet vim ſuſpendendi, ſed ſolum devolvendi, ut Superior poſſit cognoſcere de juſtitia Cenſuræ.
33 Innocens cenſuratus, V. G. Excommunicatus ſecundum allegata, & probata in Foro externo pro tali habere ſe debet, quamvis coram Deo ab ea immunis ſit, & in ſecreto contra eam agere poſſit.
34 In ſecreto tamen poſſet talis ſe gerere, ut non Cenſuratus.
35 A Cenſuris a Jure, ſi non ſint reſervatæ, abſolvere poteſt quilibet Confeſſarius pro Foro interno conſcientiæ; pro foro tamen externo Superior Cenſurati.
36 A Cenſuris ab homine latis per ſententiam ſpecialem poteſt abſolvere ſolus ille, qui eas tulit; vel ejus Delegatus, vel Superior Cenſurantis plenam Juriſdictionem in illum habens.
37 Non ſic autem Archiepiſcopus reſpectu ſuorum Suffraganeorum, niſi ad eum appelletur.
38 Nemo tamen debet abſolvi a gravibus Cenſuris, ſive pro Foro interno, ſive pro Foro externo; niſi prius ſerio promittat de parendo mandatis Eccleſiæ, vel abſolventis, & de non committendo in poſterum hujuſmodi delicta.
39 In articulo mortis poteſt quiſquis Confeſſarius, & in defectu Confeſſarii quilibet Sacerdos a quibuſvis Cenſuris abſolvere; ſub onere tamen, ut elapſo periculo pœnitens coram Superiore compareat ad exequendum, quod ille præſcripſerit.
40 Poteſt quis pluribus Cenſuris ligari; & poteſt abſolvi ab una, & non ab aliis ad differentiam peccatorum.
41 Cenſura Excommunicationis ligatus, non poteſt a peccatis abſolvi, niſi prius ab ipſa abſolvatur.
42 Forma abſolutionis a Cenſuris non habet præfixa, & determinata verba, ſed poteſt dari verbis exprimentibus abſolutionem talis ſpecialis Cenſuræ, a qua ſit abſolutio. Sed de iſtis, & aliis, remiſſive.
43 Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante, non ceſſant Cenſuræ, niſi per abſolutionem tollantur, maxime loquendo de Cenſuris abſolute latis.
44 Subnectuntur ſupplementa Auctoris, ad n. 48.

Cenſura, quæ venit *a cenſendo*, apud veteres Roma- 1
nos ſignificabat tum officium Cenſoris, tum ſenten-
tiam ejuſdem Cenſoris mores corrigentis, aut pœnam in-
fligentis: unde occaſione hujus poſterioris acceptionis fa-
ctum eſt, quod Cenſura ſignificet correctionem quam-
dam, & punitionem, juxta illud Juvenalis *Satyra 1. de*
Junione canentis: *Dat veniam corvis, vexat cenſura colum-*
bas. Nos autem nomine Cenſuræ intelligimus hic ſolam 2
Eccleſiaſticam, *quæ eſt correctio, & pœna quædam ſpiritua-*
lis, ac medicinalis privans uſu aliquorum bonorum ſpiritua-
lium per Eccleſiaſticam poteſtatem inflicta Chriſtiano delinquen-
ti, ut a contumacia recedat. Ita in jure communi. Dici- 3
tur *correctio, & pœna quædam ſpiritualis* ad differentiam
pœnarum corporalium, ſeu temporalium, V. G. pœnæ
pecuniariæ, exilii, carceris, & hujuſmodi; Siquidem
Cenſura non verſatur principaliter circa ſimiles pœnas
corporales, vel temporales. Dicitur *medicinalis*, quia Cen-
ſura Eccleſiaſtica non eſt pœna vindicativa delicti jam
patrati, ſed potius eſt pœna medicinalis intendens fu-
turam correctionem Chriſtiani delinquentias, ideſt inobe-
dientis poteſtati Eccleſiaſticæ ſub Cenſura aliquid præci-
pienti, vel prohibenti; *arg. cap. Cum medicinalis 1. de ſen-*
tent. Excommunic. in 6. ibi: *Cum medicinalis ſit Excommu-*
nicatio, non mortalis, diſciplinans, non eradicans, dum ta-
men is, in quem facta fuerit, non contemnat. Dicitur *pri-*
vans uſu aliquorum bonorum ſpiritualium, non autem *om-*
nium, quia inter bona ſpiritualia quædam ſunt propria,
& permanentia, quibus nemo invitus ſpoliari poteſt, ut
gratia habitualis, virtutes infuſæ, earumque bonæ opera-
tiones; quædam vero ſunt communia, quibus Chriſtianus
in pœnam privari poteſt quoad uſum activum, & paſſi-
vum, ut eſt miniſtratio, & receptio Sacramentorum,
participatio publicorum ſuffragiorum Eccleſiæ, & hujuſ-
modi. Dicitur *per Eccleſiaſticam poteſtatem inflicta*, quia
poteſtas meræ ſæcularis ſpiritualia tractare nequit, *cap.*
Judicatum 5. diſtinct. 89 capit. Decernimus 2. de Judic.
cum concordant. Poteſtas ferendi Cenſuram ſoli poteſtati
Eccleſiaſticæ competit, & quidem Jure Divino *juxta illud*
Matthæi 16. Quæcumque alligaveritis ſuper terram &c. & 18.
Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publi-
canus: hoc eſt a Fidelium communione ſegregatus, ut ex-
plicant omnes. Dicitur *Chriſtiano delinquenti*; quia Judæi,
Pagani, Saraceni, & alii Infideles, ex quo Eccleſiæ po-
teſtati non ſubſint, nulli Cenſuræ ſubjiciuntur, juxta il-
lud *Apoſtoli 1. ad Corinth. 5. Quid mihi de iis, qui foris*
ſunt, judicare? Dicitur ultimo, *ut a contumacia recedat*,
quia finis Judicis Cenſuram ferentis debet eſſe, ut Fide-
les a contumaci, & rebelli inobedientia reducat ad
promptam, & ſequioſam Eccleſiæ obedientiam; *arg. cap.*
Cum medicinalis 1. de ſentent. excommunic. in 6. ibi: „ Cau-
„ te provideat Judex Eccleſiaſticus, ut in ea ferenda
„ oſtendat ſe proſequi, quod corrigentis fuerit, & me-
„ dentis „.

Cenſuræ Eccleſiaſticæ proprie dictæ ſunt tantum tres, 4
videlicet Excommunicatio, Suſpenſio, & Interdictum;
Ubicumque enim in Jure ſit mentio Cenſuræ Eccleſiaſti-
cæ, ſolummodo iſtæ tres ſpecies numerantur, ut patet
ex *cap. Cum medicinalis 1. c. Statutum 13. cap. Is cui 20.*
de ſentent. excommunic. in 6. & præcipue *ex c. Quærenti*
20. de verb. ſig. ibi: „ Quærenti quid per Cenſuram Eccle- 5
„ ſiæ debeat intelligi, cum hujuſmodi clauſulam in no-
„ ſtris Litteris apponimus. Reſpondemus, quod per eam
„ non ſolum Interdicti, ſed Suſpenſionis, & excommuni-
„ cationis ſententia valet intelligi, niſi Judex diſcretus
„ (rerum, & perſonarum circumſtantiis indagatis) ferat
„ quam magis viderit expedire „. Irregularitas autem
non eſt proprie Cenſura, ſeu pœna, ſed inhabilitas quæ-
dam ad miniſterium Altaris, ſeu impedimentum quoddam
accipiendi, vel exercendi Ordinem; Sic Depoſitio, &
De-

Degradatio non ſunt Cenſuræ , ſed pœnæ quædam con-
7 tra incorrigibiles a Jure Canonico ſtatutæ . Item ceſſatio
a Divinis, non eſt Cenſura Eccleſiaſtica , quia non eſt
prohibitio Divinorum Officiorum , ſed deſiſtentia , & omiſ-
ſio . Navar, *in Manuali , Prælator. cap. 27. num. 1. & ſeq.
& num. 188.* Pirhing. *in Jus Canonic. lib. 3. tit. 39. n. 3. &*
8 4. & communiſſima aliorum . Poteſtas ferendi Cenſuras
competit præcipue in primis Summo Pontifici , & Epi-
ſcopis ; *cap. Perniciosam 1. cap. Conquerente 16. de Offic. Or-
dinarii*, Conc. Tridentin. *ſeſſ. 6. c. 3. & ſeſſ. 14. cap. 4. de
reform.* Legatis Sedis Apoſtolicæ in territorio ſuæ Legatio-
nis , *c. Novit 7. de Officio Legati , & c. Legatos 2. de Officio
Legat. in 6.* Cardinalibus in Eccleſiis ſui Tituli , & aliis
ſuo Titulo annexis , textu expreſſo *in c. His quæ 11. de
Majorit. & obedient.* ibi : „ Correctionem ipſius Cardinalis
„ recipientes humiliter , & Excommunicationis , Interdi-
„ cti , vel Suſpenſionis ſententias , quas tulerit in eos , &
„ in Eccleſias eorumdem inviolabiliter obſervantes „ .
Capitulis Cathedralibus Sede vacante ; *arg. c. Unic. de Ma-
jorit. & obedient. in 6.* Vicario Generali Epiſcopi , & Vi-
cario Capituli Sede vacante ; *c. Venerabilibus 7. de ſent. Ex-
communicat. in 6.* Prælatis , & Præpoſitis Eccleſiarum Col-
legiatarum , & aliis habentibus Juriſdictionem in Foro Ec-
cleſiæ externo ; *arg. c. Quærenti 2. de V. S. & c. Cum me-
dicinalis 1. de ſent. Excommunicat. in 6.* Abbatibus , & re-
liquis Superioribus Regularibus non ſolum Generalibus ,
& Provincialibus , ſed etiam per ſe loquendo Localibus
ſcilicet Prioribus , Guardianis , Rectoribus , Correctoribus,
& hujuſmodi reſpectu ſuorum ſubditorum ; *cap. Cum in Ec-
cleſiis 10. de Majorit. & obedient. c. Ex qua 3. de ſtatu Mo-
nachor. cap. Sicut tuis 33. de Simonia* , & ibi Gloſſ. *verb.
Anathematis* ; & demum Conciliis Generalibus , & Provin-
cialibus in ſua Provincia , aut Natione , ſicut & Capitu-
lis , ſeu Congregationibus Generalibus in Religionibus , &
Provincialibus in ſuis reſpective Provinciis . Suarez *de Cen-
ſuris diſp. 2. ſect. 2.* Palao *tract. 29. diſp. 1. ſect. 4. a n. 2.* Na-
varr. *Manuali cap. 27. n. 5.* & alii . Vide tamen ad calcem
Tomi *Notas Rom. Theol.* hunc num. 8.

9 Cenſura primo ferri non poteſt , niſi in delinquentes
Chriſtianos ; quia Judæi , Pagani , Saraceni , & alii Infi-
deles cum Eccleſiæ poteſtati non ſubſint , nulli Cenſuræ
ſubjiciuntur , juxta illud Apoſtoli 1. *ad Corinth. 5. Quid
mihi de iis , qui foris ſunt , judicare?* Hæretici tamen , quia
per Baptiſmum facti ſunt ſubjecti poteſtati Eccleſiæ , poſ-
ſunt cenſurari , ſi legem , vel præceptum Superioris ſui Ec-
cleſiaſtici V. G. Papæ ſub Cenſura impoſitum tranſgre-
diantur ; *arg. c. De Judæis 5. diſt. 45. c. Majores , de Baptiſ-*
10 *mo* ; Et eſt communis . Secundo ferri non poteſt , niſi
in rationis capaces , quia infantes , furioſi , amentes , hoc
ipſo quod defectu rationis , veræ culpæ , & contumaciæ
capaces non ſint ; neque etiam exiſtunt capaces Cenſuræ ,
11 ut ſentiunt omnes communiter . Tertio , non poteſt ferri ,
niſi in ſubjectos Juriſdictioni ferentis ipſam Cenſuram ,
quia cum par in parem non habeat imperium ; *c. Innotuit
20. de elect. §. Quamvis* , nec inferior in Superiorem , *c.
Cum inferior 16. de major. & obedient.* clarum eſt , requiri
12 Subditum ferentis Cenſuram . *Eſt communis* . Quarto , Com-
munitas , aut Collegium poteſt quidem ligari Suſpenſione ,
& Interdicto ; *c. Quia ſæpe 49. de elect. in 6. & cap. Reſp.
43. de ſent. Excommun.* minime tamen ligari poteſt excom-
municatione ; *c. Romana 5. de ſent. Excommunic. in 6.* ubi
Pontifex provide ſtatuit Cenſuram excommunicationis fe-
rendam eſſe in ſingulos tantum de Communitate , vel Col-
legio , quos culpabiles eſſe conſtiterit , ibi : „ Volens ani-
„ marum periculum vitare , quod exinde ſequi poſſet ,
„ cum nonnumquam contingeret innoxios hujuſmodi ſen-
13 „ tentia irretiri „ . Quinto , ex ſpeciali Jure non ligan-
tur Epiſcopi ſententia generali Suſpenſionis , aut Interdi-
cti ; niſi de ipſis ſpecialis mentio fiat *cap. Quia periculoſum*
14 *4. de ſent. Excommun. in 6.* Sexto , ſic etiam Cardinales ,
niſi ſpecialis , & expreſſa de ipſis mentio fiat ; *arg. d. cap.
Periculoſum* , & Doctores paſſim. *Vid verb. Cardinales art. 4.*
15 *n. 1.* Septimo , Imperatores , & Reges ob ſuæ Dignitatis
Excellentiam Cenſura aliqua ab Epiſcopis ligari non poſſe ,
docent paſſim Doctores cum Silveſtro *verb. Cenſura n. 10.*
Palao *tract. 29 diſp. 1. punct. 6. n. 3.* Hodie enim fere omnes
Reges muniti ſunt ſpecialiter tali Apoſtolico privilegio .

16 Ad validitatem Cenſuræ requiritur culpa gravis , & in
ſuo genere completa , cum contumacia , ſeu inobedientia
delinquentis ; Excommunicatio enim major , vel alia Cen-
ſura Eccleſiaſtica gravis non poteſt infligi pro qualibet
culpa etiam levi , quia pœna , ut ſit juſta , debet com-
menſurari culpæ ; Excommunicatio autem major V. G. eſt
graviſſima pœna ; *c. Corripiantur 17. cauſ. 24. qu. 3.* ibi :
Qua pœna in Eccleſia nulla major eſt , adeoque gravem e-
17 tiam culpam requirit . Dicitur tamen notanter : *Excom-
municatio major , vel alia Cenſura Eccleſiaſtica gravis* ; quia
Excommunicatio minor poteſt imponi non ſolum ob pec-
catum mortale , ſed etiam ob veniale V. G. ob commu-
nicationem cum excommunicato in colloquio , menſa ,
aliiſque commerciis humanis , in quibus non reperitur no-
tabilis irreverentia Dei , vel læſio , aut Scandalum Proxi-
mi . Et ſic etiam nihil prohibet quin propter levem , ſive
venialem culpam , quandoque imponatur ſuſpenſio levis
V. G. Suſpenſio ab uno actu electionis , aut Miſſa celebran-
da per unum , aut alterum diem , ut notat Pirhing. *lib. 5.
tit. 39. num. 207.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 3. num. 2.* &
alii . Et notanter fuit poſitum , *quod culpa in ſuo genere ſit* 18
completa , quia Leges pœnales ſunt ſtricte interpretandæ ;
cap. Odia 15. de Regul. Juris in 6. ibi : *Odia reſtringi , &
favores convenit ampliari* ; Simulque eorum verba accipien-
da cum effectu ; *arg. cap. Hæc autem verb. 17. diſt. 1. de
Pœnitent.* ibi : *Hæc autem verba (quod ſtatuerit , qui Juriſ-
dictioni præeſt) cum effectu accipimus &c.* Unde qui tentavit 19
percutere Clericum , ſed erravit , aut impeditus fuit ,
non incurrit Excommunicationem latam in percuſſores
Clericorum ; & ſic dicendum de ſimilibus . Dicitur etiam
notanter cum contumacia , ſeu inobedientia delinquentis , quia
ad incurrendam Cenſuram requiritur ulterius , ut culpa
illa gravis habeat annexam inobedientiam , & contuma-
ciam delinquentis , per quam reus Eccleſiæ monentis , &
præcipientis auctoritatem ſpernere cenſeatur ; ut cum
communi docet Navarr. *cap. 27.* Manual. *n. 9.* Sannig.
diſt. 1. de Cenſuris qu. 3. num. 12. Abbas , & alii ; Et hoc
colligitur *ex Matthæi 18.* ubi dicitur : *Si Eccleſiam non au-
dierit (ideſt ſi ei obediens non fuerit) ſit tibi ſicut Ethnicus
& Publicanus* ; ideſt tamquam excommunicatus , & exclu- 20
ſus ex gremio Eccleſiæ . Advertendum tamen hic eſt ,
quod ad incurrendam Cenſuram non requiritur ſemper
contumacia , aut contemptus formalis , ſed ſufficit inobe-
dientia generalis , & contemptus interpretativus , in hoc
conſiſtens , quod quis ſciens quidpiam ab Eccleſia eſſe pro-
hibitum ſub Cenſura , nihilominus illud facere velit . Ad
validitatem Cenſuræ ferendæ ab homine requiritur etiam 21
trina monitio , niſi urgens neceſſitas aliud ſuadeat , quod
nempe in aliquo urgenti caſu , una ſolum admonitio pe-
remptoria pro tribus ſufficiat ; *cap. Reprehenſibilis 26 de
appellat. cap. Sacro 48. de ſent. Excommunic. cap. Romana 5.
cap. Conſtitutionem 9. & cap. Statutum 13. de ſent. Excom-
municat. in 6.* Et talis monitio debet fieri in ſcriptis cum
expreſſione cauſæ , & nominis tam ejus , qui fert , quam 22
ejus contra quem fertur Cenſura *maxime Excommunicatio-
nis* , ut vult Palao *tract. 29. diſp. 1. punct. 5. n. 9.* & alii
paſſim ; & coram teſtibus tradi , vel legi ipſi perſonæ ex-
communicandæ ; *c. Sacro 48. de ſent. Excommun.* ibi : „ Per-
„ ſonis præſentibus idoneis , per quas ſi neceſſe fuerit
„ poſſit probari monitio „ . Niſi forſan talis malitioſe ſe 23
abſconderet , & fugeret , tunc enim ſufficit , ſi monitio ,
ſeu comminatio prævia ſcripta ad ejus domum , vel ad
valvas Eccleſiæ , vel in alio publico loco affigatur ; *cap.
Quoniam §. Porro , ut lite non conteſtata. & Clement. cauſ. 3.
de election.* Suarez *de Cenſuris diſp. 3. ſect. 11.* & alii . Dici- 24
tur autem notanter *maxime Excommunicationis* , quia Cen-
ſuræ Suſpenſionis , & Interdicti aliquando non ut meræ
Cenſuræ , ſed ut pœnæ vindicativæ imponuntur , & im-
poni poſſunt , nulla comminatione præmiſſa ; *arg. c. Cum
in cunctis 7. §. final. de election. c. Sacro 48. de ſent. Excom-
munic. & c. Cum medicinalis 1. de ſent. Excommunicat. in 6.* 25
Ad validitatem Cenſuræ tamen latæ ſententiæ a Jure ſta-
tutæ non requiritur monitio , quia ipſum Jus præcedens ,
ſeu Lex , & commune præceptum eſt continuata monitio ,
adeoque alia monitione opus non eſt ; *arg. c. Reprehenſibilis
26. de appellation. & c. Conqueſti 22. verb. Nuntiatis , de
ſent. Excommunicat.* 26

Cenſura Interdicti poteſt infligi etiam ob peccatum al-
terius ; propter peccatum enim Regis poteſt interdici to-
tum regnum ; *arg. Cap. Non eſt vobis 11. de Sponſalibus* : Et
pro peccato Epiſcopi Terra ipſi ſubjecta ; *cap. Sane 11. de
Officio Delegati* . Et propter delictum Domini , vel Recto-
ris Civitas ; *Cap. Si ſententia 16. de ſentent. Excommunicat.
in 6.* Et Monaſterium ob peccatum Prælati contumacis ;
Cap. Cum dilectus 8. de Religioſis domibus , ac notat Fagnan. 27
cap. Reſponſo 43. de ſentent. excommun. num. 42. Non poteſt
tamen propter peccatum alterius infligi Cenſura Excom-
municationis majoris , quia Excommunicatio major non
eſt infligenda , niſi propter peccatum mortale ; pecca-
tum vero cum conſiſtat in actu , non eſt Communitatis ,
ſed proprium ſingularum perſonarum ; adeoque non eſt
excommunicanda tota Communitas propter peccatum u-
nius perſonæ ſingularis , ut expreſſe ſtatuitur *in cap. Ro-
mana 5. de ſentent. excommunicat.* ibi : „ In Univerſita-
„ tem , vel Collegium proferri Excommunicationis ſen-
„ tentiam penitus prohibemus , volentes animarum pe-
„ riculum evitare , quod exinde ſequi poſſet ; cum non-
„ numquam contingeret , innoxios hujuſmodi ſententia ir-
„ retiri ; ſed in illos duntaxat de Collegio , vel Univer-
„ ſitate , quos culpabiles eſſe conſtiterit , promulgetur .
„ Et quod unus non ſit excommunicandus propter pecca-
„ tum alterius , V. G. Filius pro delicto Patris , dicit ex-
preſſe Auguſtinus relatus *in cap. Si habes 2. cauſ. 24. q. 3.* 28
Neque enim propter peccatum alterius poteſt infligi Cen-
ſura Suſpenſionis proprie , & ſtricte acceptæ ; Sic Navarr.
in Manual. cap. 27. n. 165. Layman. *lib. 1. tract. 5. part.
3. cap. 3. num. 1.* Suarez , & alii paſſim : Et ratio eſt ,
quia Suſpenſio eſt proprie dicta pœna , quippe directe
cuipiam adimens uſum Eccleſiaſticæ poteſtatis ; atqui
pœna talis non incurritur ſine culpa propria ; *arg. ca-
pitul. Quæſivit 2. de his , quæ fiunt a majori part. cap.*

ubi expreſſe dicitur: *Peccata ſuos auctores tenere debent;*
adeoque &c.

29 Ab incurrendis Cenſuris tres præcipue cauſſæ excu-
ſant. Prima eſt ignorantia invincibilis Juris, aut Facti
cui ſit annexa Cenſura: quod ignorantia invincibilis Ju-
ris, ſeu ipſius Cenſuræ, dummodo non ſit craſſa, aut ſu-
pina, excuſet ab incurrenda Cenſura, habetur expreſſe *in
cap. Ut animarum 2. de Conſtitutionibus num. 6.*, ibi: Ut
animarum periculis obvietur, „ ſententiis per ſtatuta quo-
„ rumcumque Ordinariorum prolatis, ligari nolumus igno-
„ rantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa non fue-
„ rit, aut ſupina: Et quod excuſet ab incurrenda Cenſura
ignorantia Facti, qua quis ignorat factum ſuum eſſe ta-
le, quod ſit prohibitum ſub Cenſura, habetur *in cap. Si
vero 3. de Sentent. Excommunicat.* ubi ſtatuitur: quod
non incurratur Excommunicatio ab eo, qui occidit Cle-
ricum, quem invincibiliter ignorabat eſſe talem, & pu-
tabat eſſe Laicum, „ ibi: Si vero aliquis in Clericum
„ nutrientem comam, manus injecerit violentas, propter
„ hoc non debet Apoſtolico præſentari conſpectui, nec
„ etiam Excommunicatione innodari, dummodo ipſum
„ eſſe Clericum ignoraverit „ Et quantum ad hoc excu-
ſat etiam inadvertentia, quia æquivalet ignorantiæ. Se-
30 cunda eſt impotentia ſive phyſica, ſive moralis; Unde
ratione impotentiæ phyſicæ, qui non habet quid reſti-
tuat, excuſatur a Cenſura lata contra detinentem rem
alienam. Et ratione impotentiæ moralis excuſatur, qui
ob metum gravem V. G. mortis, mutilationis, infamiæ,
gravis jacturæ bonorum, & ſimilium cogitur omittere,
aut facere aliquid, quod ſub Cenſura præſcribitur, vel
reſpective prohibetur. Et ratio eſt, quia Leges Eccleſia-
ſticæ regulariter loquendo non obligant cum periculo vi-
tæ, membrorum, vel alterius gravis damni juxta com-
munem ſententiam; *arg. cap. 4. de Regulis Juris*, ibi:
Quod non eſt licitum in lege, neceſſitas facit licitum. Ter-
31 tia eſt appellatio legitime interpoſita ad Superiorem poſt
comminationem Cenſuræ ab inferiori factam, antequam
incurratur. Et ratio eſt, quia appellatio facta in tempo-
pore ſuſpendit uſum Juriſdictionis in Judice, ut habetur
expreſſe *in cap. Romana 2. & cap. Si a Judice 10. de ap-
pellat. in 6.* Et idem omnino facit recuſatio Judicis, an-
tequam ſententiam Excommunicationis, vel alterius Cen-
ſuræ ferat; textu claro *in cap. Quoties Epiſcopi 36. cauſ. 2.
quæſt. 6.*, ibi: „ Quoties Epiſcopi ſe a ſuis Comprovin-
„ cialibus, vel a Metropolitano putaverint prægravari,
„ aut eos ſuſpectos habuerunt, mox Romanam appellent
„ Sedem, atque eis libere ire liceat, & dum prædictam
„ Romanam Eccleſiam appellaverint, aut ab ea ſe audi-
„ ri popoſcerint, nullos eos excommunicare, aut eorum
„ Sedes ſurripere, aut res eorum auferre, aut aliquam
32 „ eis vim inferre præſumat „. Hoc tamen non verifica-
tur, quando appellatio fit poſt jam latam Excommunica-
tionis, vel alterius Cenſuræ ſententiam, quia tunc ap-
pellatio facta ſolum poſt latam ſententiam, non habet
vim ſuſpendendi, ſed ſolum devolvendi, ut Superior poſ-
ſit cognoſcere de juſtitia Cenſuræ; *cap. Ad reprimen-
dum 8. de Offic. Judicis Ordinarii*.

Innocens cenſuratus verb. grat. Excommunicatus ſecun-
33 dum allegata, & approbata in Foro externo pro tali ha-
bere ſe debet; quamvis coram Deo ab ea immunis ſit,
& in ſecreto contra eam agere poſſit. *Eſt communis ſen-
tentia Doctorum*, & colligitur *ex cap. Sententia 1. cauſ. 11.
quæſt. 3.*, ibi: *Sententia Paſtoris, ſive juſta, ſive injuſta
fuerit, timenda eſt*; & concordat *cap. Inquiſitioni tuæ 44.
de ſent. excommunicat.* ubi Excommunicatus innocenter,
ob ſanctam obſervantiam Legis Divinæ, ex juſta tamen
præſumpta cauſſa in Foro externo, cogitur in eodem Fo-
ro ſervare Cenſuram; In publico enim ſe gerere debet,
ut cenſuratus, & a miniſterio ſuo abſtinere, ne debitam
auctoritati Eccleſiæ reverentiam, & obedientiam infrin-
gat, ſi lata in eum ſententia publice fuerit promulgata;
Ne, ut dicit Sanctus Gregorius *Homil. 26. in Evangel.
Ne etſi injuſte ligatus eſt, culpa, quæ non erat, fiat*. Et
revera ſi talis ſecundum allegata, & approbata in judicio
cenſetur reus, & cauſſa ad Cenſuram cenſetur ſufficiens,
debet Cenſura in Foro externo, tam a Cenſurato, quam
ab aliis ſervari, donec, vel ab ea præſumptus reus fue-
rit abſolutus, vel innocentia ipſius, atque error Cenſuræ
publice innotuerit; Hoc enim neceſſe eſt ad publicam u-
tilitatem, & diſciplinam, ipſamque Judicis ex Officio ſe-
cundum allegata, & approbata judicantis auctoritatem
tuendam, cui bono communi merito bonum privatum
poſtponi debet; Aliter aperiretur via malevolis quaslibet
Cenſuras contemnendi, cum ſemper dicere poſſent, ſe
coram Deo eſſe innocentes, quamvis in Foro externo
juxta allegata, & probata eſſent damnati ut rei. In ſe-
creto tamen poſſet talis ſe gerere, ut non Cenſuratus;
Cap. Cui eſt illata 46. cauſ. 11. quæſt. 3., ibi: Cui eſt il-
34 lata Sententia .... „ ſi injuſta eſt, tanto eam curare non
„ debet, quanto apud Deum, & Eccleſiam ejus nemi-
„ nem poteſt iniqua gravare ſententia; Ita ergo ex ſe,
„ non abſolvi deſideret, qua ſe nullatenus perſpicit obli-
„ gatum. „ Immo ut habetur in *c. Illud 87. cauſ. 11. q. 3.*
ex verbis Sancti Auguſtini, Cenſura injuſte lata potius
nocet Latori, quam ei, in quem eſt injuſte lata, ibi:
*Quod illud plane non temere dixerim, ſi quiſquam fidelium
fuerit anathematizatus injuſte, ei potius oberit, qui faciet,
quam ei, qui hanc patietur injuriam. Spiritus enim San-
ctus habitans in Sanctis, per quem quiſque ligatur, aut
ſolvitur, immeritam nulli pœnam ingerit*.

A Cenſuris a Jure, ſi non ſint reſervatæ, abſolvere po-
teſt quilibet Confeſſarius pro foro interno Conſcientiæ;
pro Foro tamen externo Superior Cenſurati; *cap. Nuper* 35
29. verſ. in ſecundo caſu, de Sentent. Excommunicat. Si
ſint reſervatæ, poſſunt abſolvi ab eo, cui ſunt reſervatæ,
aut ejus Delegato, vel a Superiore ejus, cui ſunt reſer-
vatæ, vel a Confeſſariis ad id privilegiatis, uti ſunt Con-
feſſarii Regulares, qui ab omnibus Cenſuris a Jure la-
tis, & Papæ reſervatis (exceptis tantummodo quibuſdam
caſibus intra Italiam, & extra Urbem de mandato Cle-
mentis VIII. reſervatis) abſolvere poſſunt, ut conſtat ex
privilegio Pauli III. Conſtitut. incipient. *Cum inter cun-
ctas, edit. 3. Junii 1545.* in quo communicant alii Re-
gulares, & ex aliis privilegiis. Vid. verb. *Abſolutio*. Vi-
de etiam ad calcem Tomi *Notas Rom. Theologi* ad hunc
num. 35. A Cenſuris ab homine latis per ſententiam ſpe-
cialem poteſt abſolvere ſolus ille, qui eas tulit, vel ejus
Delegatus; *cap. Paſtoralis §. 11. Præterea, de Offic. Ordin.
cap. Quærentis 26. de Offic. Delegati*. Vel ejus Succeſſor: 36
cap. Si Epiſcopus 11. quæſt. 3. pro quo venit etiam Capi-
tulum Sede vacante: *cap. Unic. de Majoritat. & obedient.
in 6.* Vel (ſi agnoſcantur injuſtæ) Superior Cenſurantis
plenam Juriſdictionem in illum habens, ut Papa reſpectu
omnium; Generalis reſpectu Superiorum totius Ordinis;
Provincialis reſpectu Superiorum ſuæ Provinciæ; * Adeo
ut neque ſummus Pœnitentiarius Romæ cenſuras illas in
aliquem nominatim latas tollere conſueverit, ne juriſdi-
ctio Ordinariorum turbetur. Benedictus XIV. *Inſtitut. Ec-
cleſ. 15. §. 11.* * Non ſic autem Archiepiſcopus reſpectu
ſuorum Suffraganeorum, niſi ad eum appelletur, quia Ar-
chiepiſcopus non habet Juriſdictionem abſolvendi a Cen- 37
ſura, quam in proprium Subditum tulit Epiſcopus ejus
Suffraganeus, niſi ad eum a ſententia Cenſuræ appelletur,
ut colligitur *ex cap. Nullus Primas 7. cauſ. 9. quæſt. 3.* &
ex *c. Paſtoralis 11. de Offic. Ordinarii*. Nec etiam Legatus
Sedis Apoſtolicæ, qui licet aliquo modo ſuperior ſit Epi-
ſcopi, non tamen in ordine ad cauſſas ſubditorum, niſi
ad ipſum ſit appellatum, ut deducitur ex Concil. Trid.
ſeſſ. 24. cap. 20. de Reformat. Barboſa ibi, & alii. Nemo 38
tamen debet abſolvi a gravibus Cenſuris, ſive pro Foro
interno, ſive pro externo, niſi prius ſerio promittat de
parendo mandatis Eccleſiæ, vel abſolventis, & de non
committendo in poſterum hujuſmodi delicta, *capit. Super
eo 1. cap. Ex tenore 10. cap. Ad hæc 12. & cap. Venera-
bili 52. de ſentent. Excommunicat.* In articulo mortis po-
teſt quivis Confeſſarius, & in defectu Confeſſarii quilibet
Sacerdos a quibuſvis Cenſuris abſolvere, ſub onere tamen, 39
ut elapſo periculo pœnitens coram Superiore compareat
ad exequendum, quod ille præſcripſerit; *cap. Eos 22. de
ſentent. Excommunicat. in 6.* Poteſt quis pluribus Cenſu-
ris ligari, & poteſt abſolvi ab una & non ab aliis ad dif- 40
ferentiam peccatorum. *Ita communis*. Cenſura Excommu-
nicationis ligatus non poteſt a peccatis abſolvi, niſi prius
ab ipſa abſolvatur, quia excommunicatus eſt incapax ſu- 41
ſceptionis Sacramenti. Ita etiam *Communis Doctorum*.
Forma abſolutionis a Cenſuris non habet præfixa verba, 42
ſed poteſt dari verbis exprimentibus abſolutionem talis
ſpecialis Cenſuræ, a qua fit abſolutio, *ſed de iſtis*, & a-
liis vide verb. *Excommunicatio*, verb. *Suſpenſio*, verb. *In-
terdictum*, ubi diffuſe de ſingulis. Hoc unum advertas, 43
quod etiam Reo correcto, ejuſque contumacia ceſſante,
non ceſſant Cenſuræ, niſi per abſolutionem tollantur,
maxime loquendo de Cenſuris abſolute latis, ut clare pa-
tet ex Decreto 2. Alexandri VII. die 18. Martii 1666. in-
ter alias propoſitiones ſequentem ordine 44. condemnan-
tis. *Quoad forum conſcientiæ Reo correcto, ejuſque contu-
macia ceſſante, ceſſant Cenſuræ*.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

PRivilegium, ne quis inconſulta Sancta Sede cenſuris 44
irretiri poſſit, non afficit Ordinariorum ſententias.
Ideoque nec probat ab eorum juriſdictione exemptionem.
Benedict. XIV. tom. 2. Conſtit. 40. incipit. *Cauſarum Pa-
latii Apoſtolici*.

Cenſura poteſt irrogari nolentibus accedere ad Syno- 45
dum, ſi accedere teneantur; aut ea abſoluta, pervenien-
tibus, vel nondum completa, recedentibus. Idem *de Sy-
nodo Diœceſana lib. 3. cap. 12. num. 1.* Non ſunt ferendæ 46
Cenſuræ, niſi ad coercenda graviora crimina; Nec quid-
quam ſub Cenſura prohibendum, aut præcipiendum, niſi
materiæ gravitas, ratione ſui, aut circumſtantiarum eas 47
expoſcat. Idem *ibidem num. 2. 3. & 4.* Et gravius debet
eſſe delictum, ob quod infligatur cenſura latæ ſententiæ.
Ac ad hanc incurrendam in foro externo, requiritur ſenten-
tia declaratoria commiſſi, cui eſt Cenſura jure ipſo alligata. 48
In foro autem interno nulla eſt neceſſaria Judicis decla-
ratio, ſed ſufficit quod quis committat crimen, cui ſciat
adnexam eſſe Cenſuram, cum ſic ſuam contumaciam,

in Eccleſiæ contemptus ſatis aperte manifeſtet. Ibidem *ibid. num.* 5.

49 * Parciſſimi eſſe debent Epiſcopi in cenſuris latæ ſen-
tentiæ ferendis; cum enim extrema ea ſit pœna, extre-
mo remedio gravibus criminibus puniendis, coercendiſque
reſervanda eſt ex conſtanti Sac. Congregat. ſenſu; *ibidem
lib. 7. cap.* 45.

50 Veruntamen prudenter ab Epiſcopis interdum ſub pœ-
na excommunicationis latæ ſententiæ vetantur quædam
ex natura ſua leviora, ſed ob grave ſcandalum, quod in-
de conſequeretur, ſi res vetita neglecta fuiſſet, res ipſa
poſtulat, ut ita provideatur. Ita Pontifex defendit Con-
ſtitutionem ſuam, qua vetuit, ne diſpenſati in Quadra-
geſima a comeſtione carnium, piſces deguſtent. *ibidem tot.
cap.* 46. At generatim loquendo, contra immoderatum
Cenſurarum uſum docte, & ſapienter more ſuo inſurgit
laud. Pontifex in cit. *Tract. lib. 10. cap.* 2. adducta pri-
mum auctoritate Navarri, qui *Manual. cap. 27. num.* 49.
declamat contra exorbitantem Cenſurarum uſum, addit-
que, *utilem, immo & neceſſariam fore aliquam earum limita-
tionem, ſaltem quoad forum conſcientiæ*: allatis deinde multis
exemplis indicat, & ſuadet Epiſcopis cautelam, & cir-
cumſpectionem, quam adhibere debent in decernendis
prædictis Cenſuris.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 PRobari nequit Veteribus fuiſſe tres tantum ſpecies cen-
ſurarum, idque quia non tam ſtricte & præciſe de
2 Cenſuris loquuti ii ſunt, ſicut recentiores. Juxta igitur
modernam diſciplinam enumerantur tres ſpecies cenſura-
rum, excommunicatio ſcilicet, ſuſpenſio, & interdictum;
3 degradatio vero, depoſitio, ſimileſque pœnæ Canonicæ
non dicuntur cenſuræ; *Morin. de Sacrament. Pœnitent. lib. 6.
cap. 25. num. 12., & ſeq. Van-Eſp. Jur. Eccleſ. univerſ. part. 3. tit.
31. cap. 2. §. 1. & plur. ſeq.*
4 Cenſuræ vel a jure, vel ab homine feruntur. Cenſuræ
5 a jure, ſunt generales, durant poſt mortem etiam Legiſ-
latoris, poteſtque quilibet Confeſſarius ab iis abſolvere,
niſi ſint reſervatæ. At cenſuræ ab homine non ſunt ſem-
6 per generales, nec durant poſt mortem Superioris, nec
ab iis regulariter abſolvere poteſt niſi idem Superior, vel
Succeſſor; *Rouſſeaud. de la Combe in ſua juriſprud. Canon. verb.
7 Cenſura ſect. 1. num.* 1. Poſſe etiam abſolvere ab ipſis Vi-
carium Capitularem, Sede vacante, tenet idem *Auctor
loco citato ſect. 7. num.* 1.
8 Cenſuræ tam a jure, quam ab homine ſolent eſſe, vel
9 latæ, vel ferendæ ſententiæ. Aſt quando dici debeant
Cenſuræ latæ ſententiæ, & quando ferendæ ſententiæ,
tradunt *Caſſabut. lib. 5. cap. 10. num. 5., & ſeq., & ibi Gi-
bert. Zoeſ. in decretal. lib. 5. tit. 39. num.* 24.
10 Num Epiſcopus exiſtens extra ſuam Diœceſim ferre
Cenſuras poſſit in ſubditos ſuos, vide, *apud Gibert. in Ca-
baſſut. lib. 5. cap. 10. num.* 9.
11 Mulieri an competere poſſit poteſtas ferendi cenſuras,
adi *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univerſ. part. 3. tit. 11. cap. 2. num. 12.,
& plur. ſequent.* ubi expendit text. *in cap. 12. de major.,
& obed.*
12 Quod attinet ad formam ferendi cenſuras, notat *Hur-
tad. de Cenſur. in commun. difficult. 18. per tot.*, quod quan-
do agitur de cenſura ipſo facto incurrenda annexa alicui
præcepto, ſufficit, quod ipſum præceptum fuerit notifi-
catum, ut ipſa per ejus violationem ſine ulla monitione
incurratur, quum ipſum præceptum ſtet loco ipſius mo-
nitionis, & quidem continuæ.
13 Ceterum de ipſa forma, & conditionibus in prolatione
cenſurarum obſervandis, tum quæ cauſæ requirantur,
qui item ſint earum effectus, & quomodo ſolvi queant,
dicemus, & quidem opportunius, dum de ſingulis Cen-
ſuris.

CENSUS.

ARTICULUS UNICUS.

Quoad ea, quæ concernunt eſſe, & conditiones Cenſus.

SUMMARIUM.

1 *Hoc nomen* Cenſus *varie accipitur.*
2 *Cenſus proprie acceptus, prout ad noſtrum propoſitum ſpe-
ctat, quid ſit?*
3 *Explicatur Definitio Cenſus per ſingulas particulas,* ad
num. 4.
5 *Quis dicatur* Cenſuarius, *& quis* Cenſuiſta?
6 *Cenſus dividitur in Reſervativum, & Conſignativum, &
quis ſit uterque?* ad num. 7.
8 *Cenſus Conſignativus dividitur in Realem, Perſonalem,
& Mixtum; & quis ſit quilibet ex iſtis?*
9 *Cenſus Conſignativus dividitur ulterius in Perpetuum, &
Temporalem; & quis ſit uterque?*
10 *Cenſus Perpetuus ſubdividitur in Redimibilem, & Irredi-
mibilem; & quis ſit uterque?*
11 *Temporalis etiam ſubdividitur in Temporalem, qui exten-
ditur ad certum, & determinatum tempus, & in Tem-
poralem, qui extenditur ad tempus incertum; & quis
ſit uterque?*
12 *Ut Cenſus ſit licitus, ac juſtus jure naturæ, ſaltem qua-
tuor conditiones requiruntur; & aſſignatur prima.*
13 *Aſſignatur ſecunda.*
14 *Aſſignatur tertia.*
15 *Aſſignatur quarta.*
16 *Ut autem Cenſus ſit licitus, & Juſtus jure Canonico plu-
res aliæ conditiones requiruntur.*
17 *Affertur ad id Conſtitutio Sancti Pii V. in qua per diſtin-
ctos §§. exprimuntur conditiones ad Cenſus requiſitæ.*
18 *Afferuntur Declarationes dubitationum deſuper exorta-
rum.*
19 *Quamvis hanc S. Pii V. Conſtitutionem ob ſolam præ-
ſumptionem uſuræ eſſe latam, & conſequenter in con-
ſcientia non obligare, ubi* Contractus Cenſualitius *ab
uſura alias immunis eſt, teneant Navarrus, & alii;
Nihilominus omnino tenendum eſt dictam Conſtitutio-
nem Pianam, ubi uſu recepta eſt, & per legitimam
contrariam conſuetudinem non eſt abrogata, abſolute
obligare.*
20 *Ubi autem dicta Piana Conſtitutio, vel non eſt uſu rece-
pta; vel ſi primitus recepta, deinde fuit per legitimam
contrariam conſuetudinem abrogata; utique in nullo Fo-
ro obligat.*
21 *Hinc quia dicta Sancti Pii V. Conſtitutio non eſt uſu recepta
in Gallia, Belgio, Germania, Hiſpania, & Sicilia, ibi
non obligat.*
22 *Cenſus Conſignativus realis, ſive perpetuus, & irredi-
mibilis; ſive temporalis, & redimibilis ex utraque par-
te, tam Cenſuarii quam Cenſuiſtæ, ſeu Cenſualiſtæ,
ubi non eſt in uſu Piana Conſtitutio, eſt licitus de Ju-
re naturali.*
23 *Sic etiam de Jure naturæ eſt licitus Cenſus Perſona-
lis dummodo Perſona, in qua Cenſus conſtituitur, ſit
fructifera.*
24 *De Jure autem Canonico, tam Cenſus perpetuus, & irre-
dimibilis ex utraque parte, ſicuti, & redimibilis pari-
ter ex utraque parte, quam Cenſus perſonalis, eſt illi-
citus, & prohibitus.*
25 *Cenſus perpetui creati ad formam Bullæ Pianæ, connu-
merantur inter bona immobilia.*
26 *Cenſus creati ad formam Bullæ Pianæ, ſpectantes ad Ec-
cleſias, & loca pia reduci non poſſunt ad minorem fru-
ctum ſine Beneplacito Apoſtolico.*
27 *Regulares nequeunt cenſuario nomine recipere pecuniam ſine
Beneplacito Apoſtolico.*
28 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 31.

HOc nomen *Cenſus* varie accipitur. Primo accipitur 1
Cenſus prout dicit deſcriptionem, & æſtimationem
bonorum ſingularium civium, ut juxta ſingulorum quan-
titatem proportionaliter dividantur tributa. In hoc ſenſu
accipitur Cenſus *Matthæi 22.*, ibi: *Licet Cenſum dare Cæ-
ſari, an non?* Et ſic etiam ſumitur ab Ulpiano *in leg. Vi-
tia; & in leg. Forum. ff. de Cenſibus.* Secundo, interdum
ſumitur Cenſus pro ipſis bonis, ſeu fortunis, quæ cen-
ſentur, juxta illud Poetæ: *Dat Cenſus honores, Cenſus ami-
citias.* Tertio, accipitur Cenſus pro deſcriptione Civium,
vel ad diſtinguendos diverſos ſtatus in ordine ad diſtribu-
tionem munerum, ſeu pacis, ſeu belli juxta ſingulorum
habilitatem, ut notat Budæus *in leg. ultima, ff. de Senat.*
Vel ad imponenda onera, in quo ſenſu accipitur *Lucæ 2.*,
ibi: *Exiit Edictum a Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur uni-
verſus orbis.* Quarto, ſumitur pro omni eo, quod alteri
ſolvitur in ſignum ſubjectionis, & imperii, & in hoc
ſenſu accipitur *in cap. Quæſitum 4. cauſ. 1. quæſt. 3.*, ibi:
*Salvo utique Epiſcoporum cenſu annuo, quem ab eiſdem Alta-
ribus habere ſoliti ſunt.* Quinto, prout ad noſtrum propoſi-
tum ſpectat proprie accipiendo Cenſum, *Cenſus eſt Jus 2
percipiendi penſionem annuam ex re alterius utili, & fructife-
ra, ſuper qua fundatur.* Dicitur *Jus percipiendi penſionem 3
annuam*, per quæ verba indicatur, Cenſum non eſſe rem
ipſam, quæ cenſui ſubjicitur, nec ipſam penſionem, quæ
ſolvitur, ſed poteſtatem, ſeu Jus exigendi talem penſio-
nem ex re ipſa, ſuper qua fundatus eſt Cenſus. Et ideo
cum quis per Contractum vendit *Cenſum*, non dicitur
vendere pecuniam, aut fructus annuos, ſed Jus quod-
dam, ratione cujus emptor *Cenſus* poteſt annuatim exi-
gere certam pecuniam, aut fructus ex re alterius. Dici- 4
tur *ex re alterius utili &c.* per quæ verba indicatur, *Cen-
ſum* differre ab *Emphyteuſi*, & *Feudo*, quia in Emphyteu-
ſi, & Feudo Dominium directum manet penes Domi-
num; Utile vero tranſit in *Emphyteutam*, vel *Vaſallum*;
Secus autem fit in *Cenſu*, nam Cenſuiſta, vel Cenſualiſta
nullum habet dominium in re *Cenſuali* (quæ proinde ſim-
pliciter eſt alterius) ſed habet Jus duntaxat percipiendi
ex ea quamdam certam penſionem in contractu conven-
tam. Hinc adverte, quod Venditor *Cenſus* ſe obligando 5
ad ſolvendam annuatim certam penſionem ex ea, dicitur
Cenſuarius; Qui vero pretium dedit, ſicque *Cenſum*, ſeu

Jus

Jus percipiendi penſionem annuam ex re alterius emit,
vocatur *Cenſuiſta*, ſeu *Cenſualiſta*. Salas *tract. de Cenſibus*
dub. 1. num. 7., qui dicit hanc eſſe magis communem
appellationem. Licet alii appellent creditorem ipſum
Cenſuarium, & *Cenſualiſtam*, & alii utroque nomine u-
trumque appellari poſſe dicant.
6 Cenſus dividitur in Reſervativum, & Conſignativum.
Reſervativus eſt, *quo quis transfert rem ſuam in alterum*,
quoad dominium directum, & *utile*, *ſervata ſibi penſione an-*
nua ſuper eadem re, ut cum quis dat alteri ſuam Domum, vel
prædium reſervando ſibi certam penſionem annuatim ex
Domo illa, vel prædio ſibi præſtandam, & de hoc Cenſu
ſit ſermo *leg. ult. Cod. de rerum permut.*, ibi: *Ea lege rebus*
donatis Cardino, *ut quod placuerat*, *annuum ſibi præſtaret*.
Uti Joſeph Ægyptiis dedit terras prius titulo permuta-
tionis cum tritico ſubjectas Dominio Pharaonis ſub an-
nuo *Cenſu* præſtando; *Gen. cap. 47. verſ. 24.* & de hoc
7 Cenſu non loquuntur Pontifices in ſuis Conſtitutionibus,
neque in eo procedunt conditiones ibi requiſitæ. Cenſus
Conſignativus, de quo in præſenti eſt ſermo, & Ponti
fices loquuntur: *Eſt quo quis alteri conſignat*, *ſeu vendit*
Jus percipiendi annuam penſionem ſuper rebus ſuis fructiferis,
vel ſuper perſona ſua, *manente integro Dominio tam directo*,
quam utili ad venditorem. Et hic Cenſus Conſignativus eſt
veluti ſpecies quædam emptionis, ac venditionis, unde
& in Jure Canonico *in Extrav.* Martini V. & Caliſti III.
quarum quælibet incipit: *Regimini*, de eo agitur ſub ti-
tulo *de Emptione*, & *Venditione*. Cenſus Conſignativus di-
8 viditur in Realem, Perſonalem, & Mixtum. *Realis eſt*, *qui*
conſtituitur, *ſeu fundatur ſuper re aliqua fructifera*, *cui ad-*
hæret, & *qua pereunte*, *Cenſus perit*. Perſonalis eſt, *qui*
fundatur ſuper certa perſona obligante ſe ad annuam penſio-
nem ex induſtria, *arte*, *opificio*, *vel labore ſuo ſolvendam*.
Mixtus *eſt*, *qui immediate ſuper re*, & *perſona fundatur*,
ita ſi res pereat, maneat adſtricta, & obligata perſona
ad Cenſum ſolvendum, ad differentiam Cenſus realis, in
quo pereunte re ex parte, vel in totum, ex parte e-
tiam, vel in totum, perit Cenſus ſuper ipſa re funda-
9 tus. Cenſus Conſignativus dividitur ulterius in Perpe-
tuum, & Temporalem. *Perpetuus eſt*, *quo penſio*, *ſtante*
contractu, *cæteriſque ſalvis*, *ſemper ſolvenda eſt*; ideoque
etiam ad hæredes & Cenſuarii, & Cenſualiſtæ tranſit.
Temporalis *eſt quo penſio ſolvenda eſt ſolummodo ad tempus*
aliquod in contractu conventum. Cenſus Perpetuus ſubdivi-
10 ditur in Redimibilem, & Irredimibilem. Redimibilis *eſt*
qui amplius redimi nequit. Temporalis etiam ſubdividitur in
11 Temporalem, qui extenditur ad certum, & determina-
tum tempus V. G. ad 42. vel 60. annos; & in Tempo-
ralem, qui extenditur ad tempus incertum, V. G. ad
vitam unius hominis, vel duorum, & hic Cenſus pro-
prio nomine vocatur *Vitalitius*.
12 Ut Cenſus ſit licitus, ac juſtus Jure naturæ, ſaltem
quatuor requiruntur conditiones. Prima eſt; ut Cenſus
fundetur in re fructifera, ut prædium, Domus &c. cum
enim Cenſuarius vendat Cenſuiſtæ, ſeu Cenſualiſtæ Jus
percipiendi annuatim penſionem ex fructibus alicujus rei,
debet neceſſario ipſa res eſſe fructifera ad hoc, ut ex ea
poſſit ſolvi penſio. Secunda eſt, ut juſto pretio Cenſus
13 vendatur, & ematur, cum juſtum pretium ex natura rei
requiratur ad quamlibet venditionem, & emptionem.
Rota *part. 4. tom. 2. deciſ. 17. num. 34.* Juſtum autem
pretium eſt, quod lege, vel conſuetudine taxatum eſt,
uti eſt in Imperio Romano quinque pro centum annuatim
ſolvendis ex Conſtitutione Caroli V. edita in Comitiis
14 Auguſtanis anno 1548. Tertia eſt, ut pereunte re in to-
tum, vel in partem, æqualiter pereat Cenſus. Quarta
15 eſt, ut res Cenſui ſubjecta non alienetur ſine conſenſu
Cenſualiſtæ, ne, vel minus ſecure, vel majori difficulta-
16 te cogatur exigere penſionem annuam. Ut autem Cen-
ſus ſit licitus, & juſtus Jure Canonico plures aliæ Con-
ditiones requiruntur, ut videre eſt in Conſtitutione Mar-
tini V. incip. *Regimini* edita 1423., & relata *in Extrava-*
gan. commun. cap. 1. de emptione, & *venditione*; & in Con-
ſtitutione Caliſti III. *in cap.* etiam *Regimini* edita 1455.
& relata pariter in *d. Extravag. commun. cap. 2. de em-*
ptione, & *venditione*; & in Conſtitutione Sancti Pii V. in-
cip. *Cum onus Apoſtolicæ ſervitutis*, edita 1569. quæ cum
præ aliis conditiones ad Cenſus requiſitas diffuſe expri-
mat, per diſtinctos §§. ad literam datur.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

17 CUM onus Apoſtolicæ Servitutis obeuntes cognoveri-
mus innumeros celebratos fuiſſe, & in dies celebra-
ri Cenſuum Contractus, qui nedum continentur intra li-
mites a noſtris Anteceſſoribus eiſdem Contractibus ſtatu-
tos, verum etiam quod deterius eſt, contrariis omnino
pactionibus, propterea ardentem avaritiæ ſtimulum, Le-
gum etiam Divinarum manifeſtum contemptum præſefe-
runt, non potuimus, animarum, prout tenemur, ſaluti
conſulentes, ac piarum mentium petitionibus etiam ſatis-
faciententes, tam gravi morbo lethiferoque veneno ſalutari antidoto non mederi.

§. 1. Hac igitur noſtra Conſtitutione ſtatuimus, Cenſum, ſeu annuum reditum creari, conſtituive nullo modo poſſe, niſi in re immobili, aut quæ pro immobili habeatur de ſui natura frugifera, quæ nominatim certis finibus deſignata ſit.

§. 2. Rurſum niſi vero in pecunia numerata, præſentibus teſtibus, ac Notario & in actu celebrationis Inſtrumenti, non autem prius recepto integro juſto pretio.

§. 3. Solutiones, quas vulgo anticipatas appellant, fieri, aut in pactum deduci prohibemus.

§. 4. Conventiones directe, vel indirecte obligantes ad caſus fortuitos eum, qui alias ex natura contractus non tenetur, nullo modo valere volumus.

§. 5. Quemadmodum nec pactum auferens, aut reſtringens facultatem alienandi rem Cenſui ſuppoſitam, quia volumus ipſam ſemper, & libere, ac ſine ſolutione laudemii, ſeu, quinquageſimæ, aut alterius quantitatis vel rei, tam inter vivos, quam in ultima voluntate alienari.

§. 6. Ubi autem vendenda ſit, volumus Dominum Cenſus aliis omnibus præferri, eique denuntiari conditiones, quibus vendenda ſit, & per menſem expectari.

§. 7. Pacta continentia moroſum Cenſus debitorem teneri ad intereſſe lucri ceſſantis, vel ad Cambium, ſeu certas expenſas, aut certa ſalaria, ſeu expenſas medio juramento Creditoris liquidandas, aut rem Cenſui ſubjectam, ſive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus ex eodem contractu, ſive aliunde acquiſitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto irrita ſint, & nulla.

§. 8. Immo, & Cenſum augeri, & novum creari ſuper eadem, vel alia re in favorem ejuſdem, aut perſonæ per eum ſuppoſitæ pro Cenſibus temporis, vel præteriti, vel futuri, omnino prohibemus.

§. 9. Sicuti etiam annullamus pacta continentia ſolutiones onerum ad eum ſpectare, ad quem alias de Jure, & ex natura contractus non ſpectarent.

§. 10. Poſtremo Cenſus omnes in futurum creandos non ſolum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuoſa in totum, vel pro parte perempta, aut infructuoſa in totum, vel pro parte effecta, volumus ad ratam perire, ſed etiam poſſe pro eodem pretio extingui. Non obſtante longiſſimi etiam temporis, ac immemorabili, immo centum, & plurium annorum præſcriptione, non obſtantibus aliquibus pactis directe talem facultatem auferentibus, quibuſcumque verbis aut Clauſulis concepta ſint.

§. 11. Cum vero traditione pretii reditus extinguendus erit, volumus per bimeſtre ante id denunciari, cui pretium dandum erit, & poſt denunciam intra annum tamen etiam ab invito pretium repeti poſſe, & ubi pretium, nec volens intra bimeſtre ſolvat, nec ab invito intra annum exigatur, volumus nihilominus quandocumque reditum extingui poſſe, prævia tamen ſemper denuncia, de qua ſupra, & non obſtantibus his, de quibus ſupra; idque obſervari mandamus etiam quoad pluries, ac pluries denunciatum fuiſſet, nec unquam effectus ſecutus fuiſſet.

§. 12. Pacta etiam continentia pretium Cenſus extra caſum prædictum, ab invito, aut ob pœnam, aut ob aliam cauſſam repeti poſſe, omnino prohibemus.

§. 13. Contractuſque ſub alia forma poſthac celebrandos fœneratitios judicamus, & ita illis propterea nonobſtantibus, quidquid vel expreſſe, vel tacite contra hæc noſtra mandata dari, remitti, aut dimitti contingat a Fiſco volumus poſſe vindicari.

§. 14. Hanc autem ſalutiferam ſanctionem nedum in Cenſu noviter creando, verum etiam in creato quocumque tempore alienando, modo poſt publicationem Conſtitutionis creatus ſit, perpetuo, & in omnibus ſervari volumus.

§. 15. Declarantes pretium ſemel Cenſui conſtitutum numquam poſſe ob temporum, aut contrahentium qualitatem, ſeu aliud accidens, nec quoad ultimo contrahentes minui, vel augeri.

§. 16. Et licet Legem ipſam ad contractus jam celebratos non extendamus, illos tamen omnes, in quo ſub alia forma pervenerunt Cenſus, hortamur in Domino, ut ſingulos contractus Cenſuræ bonorum Religioſorum ſubjiciant, & animarum ſaluti conſulant.

§. 17. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ prohibitionis, annullationis, ſtatuti, mandati, hortationis, derogationis, declarationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo, ſexageſimo nono, quartodecimo Kalendas Februarii, Pontificatus noſtri anno quarto.

Sequuntur Declarationes dubitationum deſuper exortarum. 18

PIUS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

ETſi Apoſtolica Sedes magna adhibita induſtria operam det, omnia perſpicue promulgare, vix tamen eſt, ut unquam ſatis queat uſquequaque cavere, quin ſcrupuloſæ quorumdam mentes novos illi ſenſus inducant, quorum perplexitate multi in dubium evocantur.

§. 1. Pridem enim per Conſtitutionem noſtram de Cenſuum creatione inter alias volumus, Cenſus omnes in futurum creandos non ſolum re in totum, vel pro parte perempta, aut infructuoſa in totum effecta ad ratam perire, ſed etiam pro eodem pretio extingui poſſe. Ac pacta continentia, moroſum Cenſus debitorem ad intereſſe lucri ceſſantis, vel ad cambium, ſeu ſalaria, & expenſas medio creditoris juramento liquidandas teneri, aut rem Cenſui ſubjectam, ſive aliquam ejus partem amittere, aut aliud Jus, ſive ex eodem contractu, ſive aliunde acquiſitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere, ex toto nulla, atque irrita eſſe. Cenſum autem, ſeu annuum reditum nonniſi in re immobili, aut quæ proimmobili habetur, ex ſui natura fructifera, atque nominatim certis finibus deſignata ſit. Sed nec Cenſum ipſum, niſi vere in pecunia numerata præſentibus Notario, & teſtibus in actu celebrationis Inſtrumenti, non autem prius recepto integro, juſtoque pretio creari, conſtituive nullo modo poſſe.

§. 2. Deinde per dilectum Filium Octavium Spinolam regni Siciliæ Magiſtrum Portulanum hac de cauſa ad nos deſtinatum, accepimus in dicto Regno Siciliæ ſcrupulum exoriri, an rerum prædictarum infructuoſitas etiam annalis, aut alias temporalis intelligatur?

§. 3. Et an per nullitatem pactorum aliorum prædictorum etiam Jus recuperandi, ſive repetendi impenſas, quas litigando contra moroſos prædictos, aut executores ad eorum loca tranſmittendo, aut alias ex Judicum mandato ſubire oportet, auferatur?

§. 4. Præterea an tam pro ipſis expenſis, quam etiam pro Cenſu recuperando contra tertium poſſeſſorem procedi? Et etiam Fidejuſſores dari, aliave bona prædii Cenſus gravati evictione, & ipſius Cenſus ſolutione hypothecari? Denique, an Cenſus hujuſmodi ſuper pluribus rebus inter ſe diviſis conſtitui poſſit?

§. 5. Poſtremo an id, quod de pecunia numerata dicitur, prohibeat, quominus in dotium aſſignatione Cenſus creari poſſit?

§. 6. Nos hæc diſcrimina, quantum in nobis eſt, tollere cupientes, tenore præſentium declaramus, rem infructuoſam, quæ tota, vel ex parte infructuoſa perpetuo redditur, non autem ex qua fructus uno, duobus, pluribuſque annis, ſive tempeſtate, ſive alio caſu non perveniunt, ſalva alias Juris communis diſpoſitione, intelligi debere.

§. 7. Præterea exactionem illarum expenſarum prohiberi, quæ ex pacto, vel conventione tantum inter contrahentes inita, & inſtrumento Cenſus ſpecialiter appoſitæ reſici permittuntur; non autem ex, quæ ex dicti juris diſpoſitione repetendæ veniunt, & mandato Judicis adjudicantur.

§. 8. Ceterum Fidejuſſores dari, aliave bona hypothecari pro prædiiC enſus gravati evictione, aut ſi prædium in alium devenerit, aut ſi aliquis tertius Fidejuſſor interceſſerit, tertium poſſeſſorem, vel ejus bona obligari minime prohibemus. Hæc autem omnia pro evictione duntaxat, non autem ſolutione pœnæ adjudicari poſſe intelligimus.

§. 9. Poſtremo in Dotium aſſignandorum caſu Cenſuum erectionem, & conſtitutionem prædictam reſpectu actualis numerationis coram Notario, & Teſtibus faciendæ locum non habere. Sed in hoc caſu Cenſus ipſos etiam pecunia ad manum non habita creari poſſe declaramus.

§. 10. Denique, ut periculis, quæ ex tranſportatione pecuniarum frequenter in dicto Regno eveniunt, occurratur, permittitur, ut ſi creatione Cenſus pecunia ad manum commode haberi nequiverit, illius loco Emptor apocam, ſeu ſchedulam bancariam idoneam integri pretii in ipſo emptionis actu debeat exhibere.

§. 11. Conſtitutione noſtra prædicta tam in caſu Dotium, quam ceteris omnibus in ea contentis, in ſuo robore permanentibus.

§. 12. Volumus autem, ut præſentium exempla etiam impreſſa Notarii publici manu, & Prælati Eccleſiaſtici, ejuſve Curiæ ſigillo obſignata, eamdem illam prorſus, tam in judicio, quam extra illud fidem faciant, quam ipſamet præſentia facerent, ſi eſſent exhibita, vel oſtenſa.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris.

Die 10. Junii 1570. Pontificatus noſtri anno quinto.

19 Hanc vero Sancti Pii V. Conſtitutionem ob ſolam præſumptionem uſuræ eſſe latam, & conſequenter in conſcientia non obligare, ubi *Contractus Cenſualitius* ab uſura alias immunis eſt, tenent Navarr. *de uſuris n. 69. & 70. Sa verb. Cenſus, & alii*; ſed nihilominus omnino tenendum eſt, dictam Conſtitutionem Pianam, ubi uſu recepta eſt, & per legitimam contrariam conſuetudinem non eſt abrogata, abſolute obligare; Caſtropalao *p. 7. tract. 2. diſp. 6. punct. 15. n. 4.* ubi teſtatu, hanc eſſe communem ſententiam Doctorum. Cenſus enim creatus contra formam Conſtitutionis S. Pii V. remanet nullus; Rota *p. 19. tom. 1. dec. 338. n. 2.* Ubi autem dicta Piana Conſtitutio, vel non eſt uſu recepta, vel ſi primitus recepta deinde fuit per legitimam contrariam conſuetudinem abrogata, utique in nullo Foro obligat, cum Lex humana uſu non recepta, vel per legitimam contrariam conſuetudinem abrogata, vim obligandi non habeat, *ex c. Cum tanto 11. de conſuetudine*, ibi: „ Licet etiam longævæ conſuetudinis non ſit vilis auctoritas, non tamen eſt uſque adeo valitura ut vel Juri poſitivo debeat præjudicium generare, niſi fuerit rationabilis, & legitime ſit præſcripta „. Unde cum in hoc Canone, Lex jam recepta, & uſu confirmata per contrariam conſuetudinem abrogari poſſit; multo magis ab initio per non uſum ei derogari poterit, ut recte dicit Layman. *lib. 1. tract. 4. c. 3. verb. quartum.* Et ad hoc optime facit, quod dicit Henric. *part. 2. Summa Theologia diſp. 3. de legibus n. 117.* ibi „: Ex his patet quomodo multæ Leges, ſeu Bullæ Pontificiæ in variis regionibus non obligent; videlicet, quia vel in iis, neque divulgatæ, ſeu publicatæ, neque acceptatæ fuerunt, conſentiente, ſeu tacite conniv ente Pontifice; vel quia defectu publicationis, & acceptationis, eſto in principio culpabili, tandem in perfectam deſuetudinem deſierunt. Illud autem plerumque oritur ex eo, quod Ordinarii frequenter advertant, aut exiſtiment, ac ſæpe non infundate, Leges varias non congruere publicæ utilitati ſuarum Diœceſum ob inveteratas, & rationabiles earumdem conſuetudines, genium plebis, defectum finis Legis, V. G. quia lata fuit ob pericula, & defectus, qui ibidem generatim non graſſantur, immo vix noſcantur &c. Interdum etiam Ordinarii ob Poteſtatem Laicam non poſſunt exequi pro libitu ſuo mandata Apoſtolica. Interea vero tempore fluente, in deſuetudinem Leges abeunt antequam uſu recipiantur „. Hæc ille, quia teſtibus Tamburino 21 *tom. 2. lib. 9. tract. 7. de Cenſibus*, Leſſio *lib. 2. cap. 25. dub. 13.* Henric. *in Summa lib. 7. c. 20. litt. L. & aliis*, dicta S. Pii V. Conſtitutio non eſt uſu recepta in Gallia, Belgio, Germania, Hiſpania, & Sicilia, ibi non obligat, & conſequenter valide; & licite ibidem fiunt contractus Cenſuales, non attentis conditionibus in ipſa Piana Conſtitutione præſcriptis.

Cenſus Conſignativus realis, ſive perpetuus, & irre- 22 dimibilis ex utraque parte, tam Cenſuarii, quam Cenſualiſtæ, ſive Temporalis, & redimibilis ex utraque parte, ubi non eſt in uſu Piana Conſtitutio, eſt licitus de Jure naturali, quia univerſaliter *ex Regula 75. Juris in 6. Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur*, & te- 23 nent paſſim Doctores. *Sic* etiam de Jure naturæ eſt licitus Cenſus perſonalis, dummodo Perſona, in qua Cenſus conſtituitur, ſit fructifera, ideſt talis, quæ ſua arte, opera, vel induſtria fructum aliquem pariat, unde Cenſum ſolvere poſſit: poteſt enim ſuper induſtria hominis conſtitui obligatio ſolvendi annuatim aliquid ex ſuis lucris per modum Decimarum, vel tributorum, quæ dicuntur perſonales, *arg. cap. Apoſtolica, & cap. Paſtoralis, de Decimis*: & nihil obſtat, ſimilem obligationem vendi poſſe, adeoque &c. De Jure autem Canonico, tum Cenſus perpetuus, & irredimibilis ex utraque parte, ſicuti 24 & redemibilis pariter ex utraque parte; quam Cenſus perſonalis, eſt illicitus, & prohibitus per citat. Conſtitutionem Martini V. & Caliſti III. incip *Regimini*, & S. Pii V. incip. *Cum onus*, adeoque non niſi in locis, ubi illæ, vel non receptæ, vel abrogatæ ſunt, poteſt valide, & licite ſuſtineri.

Cenſus perpetui creati ad formam Bullæ Pianæ con- 25 numerantur inter bona immobilia. Clementin. *Exivi §. Cumque annui reditus, de verb. ſignificat.* Merlin. *de Pignorib. lib. 2. tit. 1. quaſt. 44. num. 37.* Binsfeld. Molinæus, & alii, quos affert, & ſequitur Salas *dub. 45.* & Cardinal. Lugo *diſp. 27. ſection. 1 n. 8.* ubi dicit quod communis, & verior ſententia docet, Cenſum, ſeu reditus ad longum tempus cenſeri inter bona immobilia; ſecus vero ſi ſint ad modicum tempus, & habetur etiam ex Rota *part. 12. recent. dec. 413. num. 72.* Cenſus creati ad 26 formam Bullæ Pianæ ſpectantes ad Eccleſias, & Loca pia, quia reduci non poſſunt ad minorem fructum ſine Beneplacito Apoſtolico. Riccius *dec. Cur. Archiepiſc. Neapol. 134. part. 1. per. tot. & in praxi part. 1. reſol. 87. n. 2.* & alii, quos refert, & ſequitur Donat. *prax. rerum Regul. tom. 2. part. 2. tract. 14. q. 58. num. 1.*

Regulares nequeunt cenſuario nomine recipere pecu- 27 niam ſine Beneplacito Apoſtolico. *Sacr. Congr. Concil. in Romana Ciſterdienſium 1. Septembr. 1617.* teſt Card. Petra *tom. 5. Conſtit. 5. Pauli IV. ſect. 3. num. 33.*

Sup-

Supplementa Auctoris e II. Editione.

28 Cenſuum, & Cambiorum fructus a Communitatibus Ditionis Eccleſiaſticæ conventi, ad æquitatis rationem reducuntur a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 139. incip. *Ci è ſtato*, ubi acriter improbata aviditate vilis lucri illorum, qui non erubuere opprimere, & aggravare magis Communitates dicti Status exorbitantibus uſuris quinque, ſex, ſeptem, & etiam octo, & novem pro centenario, ipſos cenſus reducit, & moderatur ad quatuor tantum pro quolibet centenario. Vide ipſam, ubi multa ad rem ſcitu digna traduntur.

29 Cenſus realis, de quo ſupra *num.* 8. licitus eſt, & immunis ab uſura, nam venditur, & emitur jus percipiendi partem fructuum ex alieno fundo, quæ fructuum portio eſt penſio ſingulis annis ſolvenda. Idem *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *c.* 48. §. 4.

30 Cenſus vero perſonalis non tranſit in realem, quamvis detur hypotheca, qua pereunte Cenſus non perit: de eo dubium eſt num de ſua natura ſit uſurarius, nec ne? Conſtat tamen vetitum eſſe ex Conſtitutione S. Pii V. in qua conſtituuntur cenſus conditiones. *Ibid.* §. 4.

31 Num conditiones illæ, quod ea, quæ non ſunt de jure naturali, ac divino, ex contraria conſuetudine legitime præſcripta, ceſſarint obligare apud quaſdam nationes, dubium eſt. Ac pro Hiſpania idem Pius V. conceſſit non obligare, ut ex Guttierez, *ibid.* §. 5. Et revera accidere
32 poſſe, ut ea contraria conſuetudo alicubi invaluerit, ſcribitur *ibid.* Monet tamen Pontifex, etiam in iis Diœceſibus, in quibus Piana Conſtitutio non viget, ut a cenſibus perſonalibus, præſertim utrinque redimibilibus abſtineatur, *ibid.* §. 6.

Nova additiones ex aliena manu.

1 DE Cenſu tum reſervativo, tum conſignativo ea ſupplere, quæ ab Auctore omiſſa ſunt, longum eſſet, limitesque præfixos excederet. Vide, ſi lubet, qui de utroque hoc Cenſu paucis, ſed dilucide agit, Auliſium in libro ſingulari *de Cenſibus*.

C E S S I O N E S.

1 CEſſiones commodi exigendi fructus Beneficiorum prohibentur ſub excommunicationis pœna, & annullan-
2 tur a Bened. XIV. t. 1. Conſt. 29. incip. *Univerſ.* §. 2. Ceſſiones commodi exigendi penſiones, factæ intra ſex menſes a die captæ poſſeſſionis Beneficii, annullantur; Idem Conſtit. 30. incip. *In ſublimi* §. 4.

3 Quoad Ceſſionem bonorum, Vide verb. *Reſtitutio art.* 1. *a n.* 49. *ad* 59. & verb. *Solutio a n.* 3. *ad* 6.

CHARACTER SACRAMENTALIS:

Vide verb. *Sacramentum a n.* 33. *ad* 41.

C H A R I T A S.

Vide verb. *Virtus a n.* 34. *ad* 87.

CHARITATIVUM SUBSIDIUM.

Vide verb. *Subſidium Charitativum*.

C H I R O M A N T I A.

Vide verb. *Superſtitio num.* 20.

C H O R E Æ.

Additamenta noviſſima.

1 CHoreæ publicæ Feſtis diebus prohibentur a Bened. XIV. Tom. 1. Conſtitut. 60. incip. *Nihil profecto* §. 4. in qua Conſtit. multa ad rem merito obſervanda traduntur.

Choreas extrema die Bacchanalium ultra mediam noctem produci vetatur in tota Eccleſiaſtica Dictione ab eodem Pontifice, Tom. 2. Conſtit. 45. incip. *Inter cetera*; & utinam ubique hoc obſervaretur.

2 * Choreæ quamvis ex ſui natura ſint licitæ, vix tamen in actu, quomodo nunc fiunt, permitti poſſunt, cum plerumque ſint peccandi occaſio. Idem *Inſt. Eccleſ.* 76. §. 5.

3 Choreas vero a Clericis non ſine peccato gravi agi poſſe, Theologi plerique aſſerunt, *ibid.* §. 7. Quin & prohiberi poſſunt ab Epiſcopis Clerici omnes, ne choreas du-
4 cant, ne in illis ludant inſtrumentis, quin nec permittant eas fieri in ſuis ædibus Eccleſiaſticis, Canonicalibus, ſeu etiam Beneficialibus deputatis pro domicilio Beneficiati, etiamſi illæ fierent nomine conſanguineorum ibidem cohabitantium; quæ verba ſunt decreti Sacræ Congregationis, relati in citat. *Inſtitution.* 76. §. 8. *

5 Alia ad rem, vide verb. *Clericus art.* 4. *a num.* 13. & verb. *Luxuria num.* 88. Videſis S. Caroli Borromæi Opuſculum *de choreis &c.* Romæ apud Palearinum.

C H O R E P I S C O P I.

Vide verb. *Epiſcopus art.* 1. *a num.* 36. *ad* 41.

C H R I S M A.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

CHriſma benedici nequit, niſi ab Epiſcopo; Bened. 1
XIV. Tom. I. Conſtitut. 17. incip. *Etſi* §. 4. Chriſ- 2
ma pro Eccleſiis Græcis recipi debet ab Epiſcopo Catholico, & quidem ab Ordinario; idem *ibid.* Quamvis autem
Chriſmatis conſecratio ſit unum ex præcipuis muneribus 5
Ordinis Epiſcopalis, fertur tamen aliquos ſimplices Sacerdotes accepiſſe a Pontifice facultatem illud conſecrandi, ut teſtatur VVadingus *Annal. Minor. tom.* 9. *ad ann.* 1400. de Eugenio IV. qui Fabiano de Bachia Ordin. Minor. ad Indos proficiſcenti facultatem dedit non ſolum Chriſmate conſignandi Fideles, ſed etiam ipſum Chriſma conſecrandi; Et de aliis Mabillonius *tom.* 1. *part.* 2. *Muſei Italici*, ex Epiſtola Joannis Diaconi ad Senarium, *numer.* 8. *pag.* 73. At vero inſuetum eſſe, hac prærogati-
va, Epiſcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum 4
inſignire, erudite ſuo more tradit Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 9. *cap.* 8. *num.* 2.

* Ex Can. *Si quis de alio, de Conſecr. diſt.* 4. colligitur 5
vetitum eſſe Parochis aliud criſma, quam ab Epiſcopo ſuo conſecratum adhibere; *Inſtitut. Eccleſ.* 81. §. 2. idque omni quacumque exemptione excluſa, ut ex Paſſerino, *ibid.*

Cum novum benedicitur, vetus comburendum eſt, nec, 6
licet abſque neceſſitate veteri Chriſmate uti ad extremam Unctionem, cum novum haberi poteſt, ut ex Can. 122. *diſt.* 4. *de Conſecrat.* colligunt Doctores, *ib.* §. 4.

Licitum eſt oleo conſecrato admiſcere aliquid olei non 7
conſecrati, quod attamen ſit in minori quantitate quam conſecratum; ſed nec fas, nec ratio permittit, vetus oleum, cum poteſt novum haberi, ea admixtione perpetuetur; *ibid.* §. 4.

Cum Fontes die Sabbati Sancti a Parochis benedicun- 8
tur, præſtaret novo Chriſmate ab Epiſcopo Feria V. in Cœna Domini ejus anni benedicto ritum peragere; *ibid.* §. 5.

Ex jure communi Can. *Omni tempore, diſtinct.* 4. *de Con-* 9
ſecrat. non licet deferre ſacra Olea niſi Subdiaconis, vel Diaconis, vel Sacerdotibus; *ibid.* §. 5. *

Alia ad rem vide infra verb. *Confirmatio*, & verb. *Ex-* 10
trema Unctio.

C H R I S T U S.

MIracula quædam a Chriſto patrata, vide verb. *Magi*, verbo *Hemorrhoiſſa*, verb. *Malcus*, verb. *Samaritana*, verba *Filius Viduæ Naim*.

De clavis, quibus Chriſtus Cruci affixus eſt, vide verb. *Clavi*; tum de loco crucifixionis vide verb. *Calvarius*.

De verbis a Chriſto in Cruce ad Latronem prolatis, vid verb. *Latrones*.

C I R C U M C I S I O.

S U M M A R I U M.

1 *Circumciſio fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato*, ad num. 2.

3 *Circumciſio non ſolum fuit Sacramentum Legis ſcriptæ, ſed etiam Legis naturæ.*

4 *Immo Circumciſio in Lege ſcripta non fuit aliud Sacramentum ab eo, quod erat in Lege naturæ, ſed idem magis determinatum.*

5 *In Lege naturæ ante Circumciſionem fuit a Deo inſtitutum Sacramentum aliquod pro juſtificatione parvulorum.*

6 *Circumciſio quamvis fuerit data 400. circiter annis ante Legem ſcriptam, & jam ab illo tempore debuerit applicari omnibus maſculis ex Abrahæ familia deſcendentibus; Illi tamen, qui non erant ex genere Abrahæ poterant ante Legem ſcriptam circumcidi, ſed non tenebantur.*

7 *Pro fœminis etiam poſt inſtitutam Circumciſionem remanſit, & perſeveravit Sacramentum Legis naturæ.*

8 *Quare Circumciſio inſtituta fuerit pro ſolis maſculis, & non pro fœminis?*

9 *Cur Circumciſio fiat in membro genitali?*

10 *Circumciſio, & Baptiſmus in multis differunt, & in multis conveniunt inter ſe.*

11 *Aſſertur prima, ſecunda, tertia, & quarta differentia. Adducitur prima, ſecunda, & tertia convenientia*, ad num. 17.

18 *Aſſertur, & ſolvitur objectio ex auctoritatibus Apoſtoli, quod Circumciſio non deleverit culpam originalem, nec contulerit gratiam ex opere operato.*

19 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia ex aliis auctoritatibus ipſius Apoſtoli.*
20 *Affertur, & ſolvitur objectio adducta ex Concilio Florentino, & Tridentino.*
21 *Circumciſio, & Sacramentum Legis naturæ imprimebant characterem.*

1 Circumciſio præcepta Deo Abrahæ *Geneſ.* 57. dein-
de poſt 400. circiter annos in Lege ſcripta firmata,
fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum
culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato.
Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 6. quem ſequuntur paſſim Sco-
tiſtæ, & plurimi alii, & hanc ſententiam prius docue-
rant Plures SS. Patres, & præſertim S. Auguſtinus *lib.* 1.
contra Petilianum cap. 72. ibi; *Certe antiquus populus Dei
Circumciſionem pro Baptiſmo habebat*, & idem tradit *lib.* 3.
contra Julianum cap. 18. *lib.* 2. *de gratia, peccato originali
cap.* 30. *lib.* 16. *de Civitate Dei cap.* 27. *lib.* 4. *de Baptiſmo
c.* 24. *lib.* 2. *de nuptiis, & concupiſc. c.* 11., & alii frequen-
ter; S. Gregor. *lib.* 4. *moral. c.* 2. ibi: *Quod apud nos va-
let aqua Baptiſmi, hoc egit apud Veteres . . . Myſterium Cir-
cumciſionis*, & ſic etiam S. Bonaventura, Alenſis, Ber-
nardus, Proſper Fulgentius Hugo, Beda, ac alii, & col-
ligitur ex *Geneſ.* 17. ibi: *Maſculus, cujus præputii caro cir-
cumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo, &*
ex *cap. Majores* 3. §. *Caute, de Baptiſmo*: ibi: *Originalis
culpa remittebatur per Circumciſionis Myſterium, & damna-
tionis periculum vitabatur.* (1)
2 Quod Circumciſio nedum fuerit deletiva culpæ origi-
nalis ſed etiam collativa gratiæ ex opere operato, ne-
ceſſario ſequitur, nam juxta Concilium Trident. *ſeſſ.* 6.
cap. 7. non remittitur peccatum ſine infuſione gratiæ,
cum de facto non detur ſtatus medius inter filium Re-
gni, & filium Gehennæ; adeoque conceſſo quod Circum-
ciſio deleverit culpam originalem, neceſſario ſequitur,
quod gratiam contulerit cum de potentia ordinaria non
aliter culpa originalis deleri poſſit, quam per gratiæ col-
lationem, ut omnes concedunt, teſte Maſtrio *in* 4. *diſp.* 1.
q. 2. *art.* 3. *nu.* 74. Et quidem ex opere operato, quia il-
lam non contulit ex opere operantis ipſius ſuſcipientes
ideſt parvuli circumciſi, utpote merita perſonalis incapa-
cis, nec ex opere operantis ipſius Miniſtri, ideſt Circum-
cidentis, quia poterat conferri a perverſo, & malo Mi-
niſtro, ac etiam ab Infideli, & adhuc valida fuiſſet, ſi
facere intendiſſet quod facere intendebat vera Fidelium
Eccleſia, ut recte tradit S. Auguſtinus *lib.* 1. *contra Cre-
ſconium cap.* 31., & *Epiſtola* 103. dicens Circumciſionem a
Samaritano collatam fuiſſe validam non minus, quam nunc
ſit Baptiſmus collatus ab Hæretico, adeoque, ſi gratiam
non contulit ex opere operantis, neceſſario ſequitur eam
contuliſſe ex opere operato, cum non detur alius modus
in productione gratiæ, niſi ut conferatur intuitu meriti
ſuſcipientis, vel miniſtrantis, quod dicitur conferri ex
opere operantis; aut virtute ipſius Sacramenti, quod di-
citur conferri ex opere operato, nam juxta verum, &
proprium loquendi modum, per opus operatum non intel-
ligitur Paſſio Chriſti peracta, ſed Sacramentum ipſum qua-
tenus conſtitutum ex pacto, & promiſſione Dei, ut notat
Maſtrius *loc. cit. n.* 78. *circa medium.*
3 Circumciſio non ſolum fuit, ut ſupra, Sacramentum
Legis ſcriptæ, ſed etiam Legis naturæ, cum fuerit data
Patribus 400. circiter annis ante Legem Moyſis; Unde Chri-
ſtus *Joann.* 7. dicit: *Moyſes dedit vobis Circumciſionem, non
quia ex Moyſe eſt, ſed ex Patribus.* Immo Circumciſio in
4 Lege ſcripta non fuit aliud Sacramentum ab eo, quod
erat in Lege naturæ, ſed idem magis determinatum in
Lege ſcripta, quam fuerit antea in lege naturæ, cum non
fuerit niſi determinatio quædam illius communis remedii
pro populo Hebræo, & proteſtatio ejuſdem Fidei pecu-
liari ritu facta, ſicque proprie non fuerit Sacramentum
Legis Moyſis, nec vim habuerit juſtificandi ex vi ipſius
Legis Moyſis, ſeu ſcriptæ, ſed quatenus remedium Le-
gis naturæ, ut recte docet Maſtrius *loc. cit. nu.* 72. 83. &
86. ex Scoto *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 6. §. *Hic ſupponendum*. Jam e-
5 nim in Lege naturæ ante Circumciſionem fuit a Deo in-
ſtitutum pro juſtificatione parvulorum Sacramentorum a-
liquod conſiſtens in ſigno exteriori proteſtativo Fidei in
Chriſtum venturum, ſive interim illud eſſet oratio, ſive
benedictio, ſive oblatio, ſive ſacrificium, dummodo ſive
explicite, ſive implicite proteſtationem dictæ Fidei ſigni-
ficaret, ut expreſſe docet S. Auguſtinus *Lib.* 5. *contra Ju-
lianum cap.* 21. dicens: *Non ideo tamen credendum eſt, &
ante datam Circumciſionem famulos Dei (quandoquidem illis
inerat Mediatoris Fides in carne venturi) nullo Sacramento
ejus opitulatos fuiſſe parvulis ſuis, quamvis quid illud eſſet
aliqua neceſſaria cauſſa Scriptura nos latere voluerit*, ubi,
ut vides, non utitur S. Doctor nomine *Remedii*, ſed Sa-
cramenti & ſic etiam tenent S. Gregorius *lib.* 4. *Mo-
ral. cap.* 3. S. Bernardus *Epiſt.* 77. Beda *in Lucam cap.* 2.,
Scotus *in* 4. *diſt.* 1. *qu.* 7., Scotiſtæ paſſim, ac alii, & te-
ſte Maſtrio *loc. cit. art.* 1. *num.* 45. hæc eſt communis,
& conſtans omnium Theol. ſententia. Et ratio eſt, quia
Deus, qui neminem vult perire, in omni ſtatu providit
hominum ſaluti inſtituendo remedium, ac Sacramentum
culpæ originalis deletivum. Unde *in cap. Majores* 3. *de Ba-
ptiſmo* dicitur: *Abſit, ut univerſi parvuli pereant quorum
quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipſis miſericors
Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procura-
verit ad ſalutem*. Et quamvis non conſtet quale fuerit illud
remedium, nec a Deo fuerit determinatum in ſpecie,
fuit tamen determinatum in genere, & quantum ſufficit
ad rationem Sacramenti, in quantum voluit, ut eſſet
actus externus Fidei de Chriſto Mediatore venturo, quo-
cumque modo fieret, ſive oratione, ſive benedictione, ſi-
ve oblatione, ſive ſacrificio &c. hujuſmodi, uti patet
de Sacramento Ordinis, quod non fuit a Chriſto inſtitu-
tum in certa determinata materia & forma, ſed tantum
in genere ſub ratione ſigni expreſſivi poteſtatis, quæ per
ordinem traditur, relinquendo Eccleſiæ facultatem ipſas
in ſpecie determinandi.
Circumciſio, quamvis fuerit data 400. circiter annis 6
ante Legem ſcriptam, & jam ab illo tempore debuerit
applicari omnibus maſculis ex Abrahæ familia deſcenden-
tibus, ut patet *Geneſ.* 17. Illi tamen, qui non erant ex
genere Abrahæ, poterant ante Legem ſcriptam circum-
cidi, ſed non tenebantur, cum Circumciſio proprie lo-
quendo fuerit Cæremonia Legis Moſaicæ, & ſolum in
ipſa cœperit obligare etiam illos maſculos, qui non erant
de genere Abrahæ; *Levitic.* 12. *Joan.* 7. Pro fœminis au-
tem etiam poſt inſtitutam Circumciſionem remanſit, & 7
perſeveravit remedium, ſeu Sacramentum Legis naturæ;
Geneſ. 17. & 34., & offerebantur in Templum die 14.
poſt earum nativitatem, ibique nomen imponebatur; *Lev.*
12. Gloſſ. *in c. Majores* 3. *de Baptiſmo verb. Fœmina*, Hoſtienſ.
n. 9. *verb. Quam Fœmina*, Fagnan. *ib. n.* 44. & alii paſſim.
Quare autem Circumciſio inſtituta fuerit pro ſolis ma-
ſculis, & non pro fœminis? Toſtatus *in Geneſ. cap.* 17.
verſ. Quare, dicit irriſoriam eſſe iſtam quæſtionem; po- 8
ſito enim, quod Circumciſio fieri debeat, impoſſibile eſt
eam fieri in fœmina, cum non habeat, in quo fiat; ſu-
perfluum ergo eſt quærere quare in viro, & non in fœ-
mina fit Circumciſio. Unde omiſſis variorum placitis,
placet hic ſolum referre quod ex S. Thoma *in* 3. *part. q.*
70. *art.* 2. *ad* 4. tenet Fagnan. *loc. cit. n.* 45. videlicet, quia
Circumciſio inſtituta fuit, ut ſignum Fidei Abrahæ, qui
credidit ſe Patrem futurum Chriſti ſibi repromiſſi, & ideo
convenienter ſolis maribus competebat. Peccatum etiam
originale, dicit ipſe, contra quod ſpecialiter Circumci-
ſio ordinabatur, a Patre trahitur, non a Matre. Hinc
Circumciſio fit in membro genitali, quo generamur, & 9
transfunditur peccatum originale, quod ipſa Circumciſione
curatur, ut inter alias hanc adducit rationem Cornelius
a Lapide *in Geneſ. cap.* 17. *verſ.* 11.
Circumciſio, & Baptiſmus in multis differunt, & in
multis conveniunt inter ſe. Differunt primo, quia Ba- 10
ptiſmus eſt generalior Circumciſione, *cap. Majores* 3. *de* 11
Baptiſmo, nam hodie ex neceſſitate medii, tam maſculi,
quam fœminæ baptizari debent, cum Chriſtus expreſſe,
& generaliter omnes cujuſcumque ætatis, & ſexus in-
cludens dixerit *Joan.* 3. *num.* 5. *Niſi quis renatus fuerit ex
aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei.*
At vero Circumciſio in veteri Teſtamento ad fœminas non
pertinebat; *Geneſ.* 17. & 34. & patet ex dictis *ſup. n.* 27.
Secundo differunt, quia multo plus confert nunc Ba- 12
ptiſmus Chriſtianis, quam Circumciſio olim Judæis, tex-
tu expreſſo *in c. Majores* 3. §. *Caute, de Baptiſmo*, ibi: *Caute
tamen notandum eſt quantum plus Baptiſmus hodie conferat
Chriſtianis, quam quondam Judæis Circumciſio contuliſſet . . .
quoniam etſi originalis culpa remittebatur per Circumciſionis
Myſterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen
perveniebatur ad Regnum Cœlorum, quod uſque ad mor-
tem Chriſti fuit omnibus obſeratum, ſed per Sacramen-*
tum

(1) Si Auctor binas tantum legiſſet D. Auguſtini Calmet Diſſertationes, quarum altera *de Orig., & Antiquit.*, altera *de Effectibus Circumciſionis eſt*: non ea ſcripſiſſet, quæ Circumciſionem reſpiciunt. Brevitatis ergo ſolam Diſſertationis ſecundo loco memoratæ concluſionem exſcribo. „ Quamvis autem vulgo Scholaſtici, & Commentatores in Au-
„ guſtini, & Gregorii Magni ſententiam concedentes autumaverint, originale crimen piaculo Circumciſionis deleri:
„ alia tamen ſedit pluribus aliis Theologorum opinio, ratis cum Græcis & Latinis vetuſtiſſimis Patribus nihil in Cir-
„ cumciſione agnoſcendum, quam merum aliquod ſignum, nullam habens remittendi criminis efficacitatem. Id ſibi
„ diſertiſſime aſſerendum ſuſcepit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Sacram. in gener. cap. 16. 17. Sasbout in cap. 4. Epiſt.
„ Rom. Stapletonus *Antidot. Apoſt. contra Hæret. in Ep. ad Rom.* Sylvius in *D. Thom.* 3. *part. qu.* 70. *art.* 4. S. Thom. 3. *part.* & in
„ Rom. 4. & *in* 2. *part. qu.* 62. *art.* 6. aliique plures ejus interpretes, docentes originale crimen Circumciſione nonniſi ex
„ obliquo, & ex conſequenti remitti: quod enim deleretur, in cauſa fuiſſe fidem, atque meritum illius, qui ſe
„ Circumciſione initiandum traderet; quorum ſane ſententia æquior nobis probatur.

tum Baptiſmi Chriſti ſanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum & ad Regnum Cœlorum etiam pervenitur, cujus januam Chriſti Sanguis Fidelibus ſuis miſericorditer reſeravit.

33 Tertio differunt, quia Baptiſmus confert augmentum gratiæ, ſeu gratiam ſecundam, ubi baptizatus habet jam primam. Non ſic autem Circumciſio, ut recte docet Scotus *in 4. diſt. 1. qu. 6.* exemplo Abrahæ, qui jam ab originali mundatus, & juſtificatus per remedium Legis naturæ, ſeu per ſuam veram Fidem, non fuit amplius juſtificatus ex Circumciſione, ne quidem juſtificatione ſecunda, ſeu augumento gratiæ, ut colligitur ex *Epiſtola ad Romanos cap. 4.* ibi: *Reputata eſt Abrahæ Fides ad juſtitiam; quomodo ergo reputata eſt? in Circumciſione, an in præputio? Non in Circumciſione, ſed in præputio.*

34 Quarto differunt, quia Baptiſmus, non modo eſt generalior, & efficacior, quam Circumciſio, ut ſupra in prima, & ſecunda differentia, ſed etiam ſignificantior, ut *in cap. Delictum 5. de Bigamis*, & decentior, ut per ſe patet, ac facilior, quia in Baptiſmo non effunditur ſanguis, ſicut in Circumciſione, ubi *tertia die graviſſimus vulnerum dolor eſt*, ut expreſſe dicitur *Gen. c. 34. n. 25.* & ſic notat Hoſtienſ. *in cit. cap. Majores 3. de Baptiſmo n. 9. in verb. Cum generaliter*, Joann. Andreas *ibid. n. 5.* Fagnanus *ibid. num. 50.* & alii.

35 Conveniunt autem primo inter ſe Baptiſmus, & Circumciſio, quia ſicut olim Circumciſio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferebatur, textu expreſſo *in cit. c. Majores* ibi: *Cum ergo Circumciſio tam adultis, quam parvulis ex præcepto Domini conferretur*, ita etiam nunc Baptiſmus tam adultis, quam parvulis, eſt conferendus, textu expreſſo *in cit. c. Majores*, ibi: *Ne Baptiſmus, qui ſucceſſit loco ipſius...... minoris videatur effectus, tam adultis, quam parvulis eſt conferendus*, & concordat Concil. Trid. *ſeſſ. 5. In decreto de peccato originali c. 4. & ſeſſ. 7. de Baptiſmo Can. 12. 13. & 14.*

36 Conveniunt ſecundo, quia ſicuti ſine Circumciſione tunc nullus ſalvari poterat, ita nunc nemo ſalvari poteſt ſine Baptiſmo, textu expreſſo *in cit. cap. Majores*, ibi; *ſicut enim ſine diſtinctione qualibet Moſaica Lex clamabat, Anima, cujus præputio caro circumciſa non fuerit, peribit, de populo ſuo, ita tunc indiſtincte vox intonat Evangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in Regnum Dei.*

37 Conveniunt tertio, quia ſicuti in veteri Teſtamento per Circumciſionem, quæ vicem Baptiſmi ſupplebat, remittebatur originale peccatum; *cap. Quod autem 4. & c. Ex quo 5. de conſecrat. diſt. 4. & cap. Majores 3. §. Caute, de Baptiſmo*, ita in novo Teſtamento originalis culpa remittitur per Baptiſmum; *cit. cap. Majores §. Caute*, & Concl. Trid. *ſeſſ. 5. in decreto de peccato originali can. ultimo* ibi: *Si quis per Jeſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in Baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema ſit.*

38 Nec valet objicere contra iſtam ultimam convenientiam, & principalem concluſionem *ſub num. 1.* poſitam, quod Apoſtolus 1. *ad Corinth. cap. 7. num. 19.* dicit abſolute; *Circumciſio nihil eſt*, *ad Galatas cap. 5. num. 6. cap. 9. num. 15. Neque circumciſio aliquid valet*, & conſimiliter frequenter alibi, adeoque circumciſio non delebat culpam originalem nec conferebat gratiam ex opere operato, uti facit Baptiſmus. Non valeat, inquam, quia Apoſtolus vult ibi Circumciſionem nihil eſſe, nihil valere homini Chriſtiano, quia licet valeret in Lege Moſaica, non ſic tamen amplius in Lege Evangelica, in qua eſt penitus abrogata, uti patet ex ipſiſmet verbis Apoſtoli *loc. cit.* ibi: *Nam in Chriſto Jeſu neque Circumciſio aliquid valet*. Quod ſi prætendatur Apoſtolum alibi inſinuare Circumciſionem etiam in Lege Moſaica nihil valuiſſe; Reſpondetur, Apoſtolum velle tantum inſinuare, quod Circumciſio nihil valuerit, ſeu non habuerit vim juſtificandi in Lege Moſayca, quia ex Lege illa habuit tantum vim conſignandi Dei populum, ipſumque ab aliis populis diſcernendi. Vim autem juſtificandi habuit, quatenus determinatum Legis naturæ remedium, juxta dicta *ſupra num. 14.*

39 Et ſi inſtetur, quod Apoſtolus pluribus in locis negare videtur univerſaliter antiquæ Legis Sacramentis vim juſtificandi, ut *ad Romanos 3. Ex operibus Legis non juſtificatur omnis caro coram illo, & ad Galatas 5. In Lege nemo juſtificatur apud Deum*, ubi ſub nomine Legis intelligit omnia antiquæ Legis Sacramenta, quæ *in ead. Epiſt. ad Galatas cap. 4.* vocat *infirma, & egena elementa, & ad Corinth. 2.* dicuntur *umbra futurorum*: Reſpondetur ſtatim, Apoſtolus in dictis locis loquitur ſolum de Lege Moſaica, & de Sacramentis improprie dictis, quæ in ipſa præter Circumciſionem vigebant, & oblationes hoſtiarum, aſperſiones ſanguinis hircorum, & vitulorum purgationes ab immunditiis Legalibus per aquam expiationis, conſecrationes Pontificum, Sacerdotum, & Levitarum, eſus Agni Paſchalis, & hujuſmodi, prout notat Scotus *num. 4. diſt. 1. quæſt. 6. litt. 3.* quæ utique vim juſtificandi non habebant ex ſe, nec conferebant gratiam ex opere operato, ſed ſolum ex opere operantis, quatenus pro tempore dictæ Legis fiebant in Charitate, & ex obedientia Dei ſic præcipientis. Non autem loquitur ibi Apoſtolus de communi remedio, ſeu Sacramento Legis naturæ: Nec de ipſa Circumciſione, in quantum erat determinatio quædam illius communis remedii pro populo Hebræo, ut patet ex dictis *ſupra num. 3. 4. 5.* Et ſic explicandi ſunt Patres apparenter noſtræ concluſioni contrarii, cum fundamenta ſuarum aſſertionum potiſſimum deſumant ex adductis, aliiſque ſimilibus Apoſtoli Auctoritatibus.

Nec etiam valet objicere Concilium Florent. *ſeſſ. ult. in Decreto Fidei ad Armenos*, ubi ſic habet: *Novæ Legis Sacramenta multum differunt a Sacramentis antiquæ Legis. Hæc enim cauſabant gratiam, ſed ſolum per Paſſionem Chriſti dandam figurabant; Noſtra vero Sacramenta, & continent gratiam, & digne ſuſcipientibus eam conferunt*, & Concilium Tridentinum *ſeſſ. 7. Canon. 2.* ubi ſic definitur: *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta a Sacramentis antiquæ non differre; niſi quia ſunt ceremoniæ aliæ, & alii ritus externi, anathema ſit*; adeoque Sacramenta veteris Legis non conferebant gratiam ex opere operato, uti Sacramenta novæ Legis. Non valet, inquam, quia Concilium Florentinum loquitur ſolum de ſupradictis Sacramentis veteris Legis improprie dictis, non autem de remedio, ſeu Sacramento Legis naturæ, nec de ipſa Circumciſione, quæ 400. circiter annis ante Legem ſcriptam fuit inſtituta, & ſic proprie non fuit Sacramentum Legis ſcriptæ, ſed potius Legis naturæ in ſenſu explicato *ſupra n. 4.* Non enim præſumendum eſt condemnatos eſſe in dicto Concilio Auguſtinum, Gregorium, Innocentium III. aliosque Sanctos Patres *ſub. n. 1.* allegatos expreſſiſſime docentes id præſtitiſſe Hebræis Circumciſionem, quod præſtat Chriſtianis Baptiſmus. Et ſic fere eodem modo reſponderi poſſet ad Canonem Concilii Tridentini. At etiam ſtante noſtra concluſione, quod Circumciſio, & remedium, ſeu Sacramentum Legis naturæ deleverit originale peccatum, & contulerit gratiam ex opere operato, ut facit nunc Baptiſmus, hæc in multis differunt a Sacramentis novæ Legis, ut patet ex differentiis adductis *ſup. a num. 11. ad 14.* ſic nihil ponitur contra definitionem Concilii Tridentini. 40

Circumciſio, & remedium, ſeu Sacramentum Legis naturæ imprimebant characterem. Sic Scotus *in 4. diſt. 6. quæſt. 9. in ſolutione primi*, & Scotiſtæ paſſim, ac alii contra plurimos alios. Et ratio, quia Circumciſio fuit verum, & proprie dictum Sacramentum deletivum culpæ originalis, & collativum gratiæ ex opere operato ut patet ex dictis *ſupra n. 1. & 2.* eratque janua ſalutis, ac diſtinguebat familiam Dei, & Meſſiæ a circumciſis, ſive implicite crediti venturi, ſicut nunc Baptiſmus: Circumciſio enim non tantum inſtituta fuit ad remittendum originale peccatum, ſed etiam ad conſignandum Dei populum, illumque diſtinguendum a ceteris nationibus; Adeoque ſicuti Baptiſmus his de cauſis characterem imprimit, ita a pari dicendum eſt, quod Characterem impreſſerit etiam Circumciſio, cum utrobique quantum ad hoc par ſit ratio. Quod idem per eamdem rationem dicendum eſt de Sacramento Legis naturæ deletivo culpæ originalis, ac collativo gratiæ ex opere operato; quod Sacramentum perſeveraverit etiam in Lege ſcripta pro fœminis, ut patet ex dictis *ſupra num. 7.* quia alias fœminæ non fuiſſent æquiparatæ maſculis in donis ſupernaturalibus, ſi character fuiſſet impreſſus in maſculis per Circumciſionem, & non in fœminis per dictum Legis naturæ Sacramentum pro ipſis adhuc perſeverans in Lege ſcripta. *

CIRCUMSTANTIÆ PECCATORUM.

Vide verb. *Pœnitentiæ Sacramentum art. 4. nu. 100. ad 124.*

CIVI-

(*) Quæ hic tradit Auctor de effectu, & efficacia Circumciſionis, eam nempe peccato originis extinguendo, fuiſſe inſtitutam, gratiamque ex opere operato contuliſſe, non omnibus certe placet Theologis, ſacrarumque Scripturarum Interpretibus. Solis novæ Legis Sacramentis privilegium competere conferendi gratiam ex opere operato, omnes fere Theologi merito ſentiunt; cum ab Apoſtolo ad Galat. 4. verſ. 3. veteris Legis Sacramenta, *infirma & egena elementa* vocentur. Neque irrefragabile putamus, circumciſionem peccatum originale deleviſſe. Eam ſuiſſe veluti inſigne, quo a cæteris gentibus Judaicus populus diſtingueretur, tradunt omnes Patres tam Græci quam Latini ante S. Auguſtinum, nulla de remiſſione originalis criminis facta mentione. *Gregem Iſraeliticum*, inquit S. Hieronym. lib. 1. in Ep. ad Galat., *quodam circumciſionis cauterio denotavit, ut viventes inter Ægyptios, inter Aſſyrios, Babylonios, atque Chaldæos hoc ſignaculo diſtinguerentur*. Tom. 7. Operum noviſſ. edit. Colum. 424.

CIVITAS, CIVILITAS, CIVIS.

S U M M A R I U M.

1 *Civitas multis modis ſumitur.*

2 *Civitas quomodo ſumatur proprie?*

3 *Civitas dicitur Civium unitas, & definitur.*

4 *Urbs ſumitur pro ædificiis, & ipſo loco mœnibus cincto.*

5 *Urbs unde dicta?*

6 *In Jure qualibet Civitas poteſt appellari Urbs.*

7 *An in rigore latino Civitas, & Urbs differant? & aſſignatur differentia.*

8 *Civitas Romana appellatur Urbs per excellentiam.*

9 *Oppidum quid?*

10 *Oppida unde dicta?*

11 *Caſtrum quid?*

12 *Villa quid?*

13 *Villicus quis?*

14 *Solum late ſumpto vocabulo Villæ* Civitates *vocantur.*

15 *In Francia tamen Civitates appellantur* Villæ, *& Rus* Villagium.

16 *Solam illam dici Civitatem, quæ habet Epiſcopum, ſuſtinent multi.*

17 *Plurimi autem alii, verius, & melius cenſent ad eſſentiam Civitatis non requiri neque Epiſcopum, neque Cathedralem.*

18 *Licet nequeat dari Epiſcopus, & Eccleſia Cathedralis ſine Civitate; poteſt tamen dari Civitas ſine Epiſcopo, & Eccleſia Cathedrali.*

19 *Et de facto paſſim videmus plures Civitates non habentes Epiſcopum.*

20 *Civitas occidens ſuum Epiſcopum privatur in pœnam dignitate Epiſcopali.*

21 *Occiſio tamen debet eſſe de Epiſcopo conſecrato, non vero de electo, & confirmato.*

22 *Dicta pœna an procedat ſolum, quando occiſio proceſſit ex facto Civitatis, vel etiam quando proceſſit ex odio privato aliquorum Civium?* ad n. 25.

26 *Cathedralitas ratione occiſionis Epiſcopi non amittitur ipſo jure, ſed ſententiam requirit.*

27 *Si Civitas, vel populus occidat Epiſcopum in ſui defenſionem, non incurrit pœnam privationis.*

28 *Nec incurrit dictam pœnam, ſi occidat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

29 *Nec ſi occidat Epiſcopum, eum non agnoſcens.*

30 *Si Civitas tentaverit occidere Epiſcopum, eum vero non occidit, ſed ſolum vulneravit, non amittit Cathedralitatem.*

31 *Civitas propter perſecutionem, & ejectionem Epiſcopi a ſua Diœceſi non amittit Cathedralitatem.*

32 *Civitas, quæ auxilium, conſilium, aut favorem dederit ad occidendum, ſeu offendendum Cardinalem, privatur Cathedralitate.*

33 *Civitas conſpirans contra Summum Pontificem, vel contra Sedem Apoſtolicam, privari poteſt Cathedralitate.*

34 *Item ſi tota Civitas labatur in Hæreſim demoliri poteſt, ſicque privari Cathedralitate.*

35 *Civitas condemnata ad aratrum, ſeu ad demolitionem, non poteſt amplius ædificari abſque ſpeciali licentia Principis.*

36 *Unde Civitas damnata ad aratrum deſinit eſſe Civitas.*

37 *Civitas tamen privata Cathedralitate propter occaſionem proprii Epiſcopi, vel offenſionem Cardinalis, appellatur, & remanet adhuc Civitas quoad privilegia ſæcularia.*

38 *Civitas privata Cathedrali propter delictum, non privatur Diœceſi.*

39 *An privatio Civitatis dignitate Epiſcopali ob occiſionem Epiſcopi ſit perpetua, vel temporalis?* ad n. 40.

41 *Civitas Atinenſis privata fuit in perpetuum ob occiſionem ſui Præpoſiti.*

42 *Civilitas triplici modo acquiritur. Primo per Nativitatem. Secundo de Jure. Tertio per Privilegium. Prima dicitur naturalis, ſeu originaria; Secunda Domiciliaria; & tertia Privilegiativa.*

43 *Civilitas naturalis, ſeu originaria plures ſubalternas habet ſpecies, quæ aſſignantur.*

44 *Duplex originaria qualitas in eadem perſona concurrere poteſt, una propria, & altera parentis.*

45 *Civilitas domiciliaria quæ ſit, & quos operetur effectus?*

46 *Civilitas privilegiativa quæ ſit, & a quibus concedi poſſit?*

47 *Licet ad effectum veræ, & naturalis Civilitatis requiratur nativitas in Loco;*

48 *Tamen ſi ſequatur nativitas extra patriam originariam occaſionaliter, habetur ac ſi vere, & naturaliter quis natus eſſet in propria patria.*

49 *Originarius, ſeu oriundus dicitur a nativitate propria, ſeu paterna.*

50 *Secundum Jus Civile locus originis alicujus eſt ille, in quo ejus pater natus eſt.*

51 *Civilitas acquiritur etiam per ſpiritualem nativitatem.*

52 *Civilitas originis non amittitur ob alterius loci incolatum neceſſarium, vel occaſionalem.*

53 *Poteſt quis acquirere, & retinere duplicem Civilitatem, unam originis, & alteram Domicilii.*

54 *Civilitas Domiciliaria acquiritur decennali habitatione cum animo tamen perpetuo permanendi in tali loco.*

55 *Domicilium quid ſit?*

56 *In quo differat Domicilium ab habitatione?*

57 *Non contrahitur Civilitas domiciliaria per permanentiam in Civitate per decem annos; immo nec per triginta in ſervitio alicujus Domini.*

58 *Unde cum quis habet animum recedendi ab aliquo loco, licet per mille annos ibi habitaverit, non contrahit Domicilium, ſeu Domiciliariam Civilitatem.*

59 *Aſſignatur præcipua conjectura, & præſumptio propoſiti animi ad acquirendum Domicilium, ſeu Domiciliariam Civilitatem.*

60 *Civilitatem Domiciliariam poteſt quis habere in pluribus locis.*

61 *Unde poteſt quis plures Civilitates retinere, & ex eis privilegia aſſequi tamquam Civis diverſorum locorum.*

62 *Civilitas legitime acquiſita cum habitatione, & ſolutione onerum, conſtituit aliquem verum Civem, ita ut poſſit conſequi Officia Civibus debita.*

63 *Nec amittitur talis acquiſita Civilitas per quamdam neceſſariam, ſeu occaſionalem abſentiam.*

64 *Nec Civilitati loci jam quæſitæ fit præjudicium ex poſſeſſione bonorum extra territorium.*

65 *Civilitas privilegiativa generaliter quo ad omnes effectus non conceditur niſi a Supremo Principe.*

66 *Civitates autem ſubditæ, & Domini inferiores ſolum in ſuum præjudicium, ſuorumque ſubditorum eam concedere poſſunt; ſecus autem in præjudicium tertii ſuum jus ab ipſis independenter metientis.*

67 *Unde Civilitas conceſſa per Civitatem ſubditam, aut Dominum inferiorem, non præjudicat Epiſcopo, qui ſolum exigit quædam vectigalia a forenſibus, non autem a Civibus.*

68 *Civilitas privilegiativa conceſſa per totam Civilitatem, ſeu Conſilium generale tolli non poteſt per Magiſtratum particularem.*

69 *Civis naturalis, & originarius alicuius loci ſecundum aliquos dicitur, qui natus eſt etiam caſu, & per tranſitum in tali loco.*

70 *Secundum autem alios verius requiritur ultra ſuam nativitatem, quod ejus pater ibi habeat domicilium conſtitutum.*

71 *Hinc Legatum v. g. relictum pro puellis originariis alicujus loci non debetur illis, quæ ibi natæ ſunt caſu, aut per tranſitum.*

72 *Civis originarius, ac naturalis paterna patria dicitur quis etiamſi natus ſit extra patriam originariam occaſionaliter.*

73 *Civis originarius eſſe non deſinit, qui alibi neceſſarium, vel occaſionale domicilium habet.*

74 *Civis Domiciliarius alicujus loci dicitur, qui ibi, licet aliunde oriundus, jam per decennium habitat cum animo perpetuo ibidem permanendi.*

75 *Poteſt quis eodem tempore eſſe Civis Domiciliarius plurium locorum.*

76 *Et eſſe Civis alicujus loci, & habere incolatum, & domicilium in alio.*

77 *Ac ſic privilegia aſſequi tamquam Civis diverſorum locorum.*

78 *Civis ex privilegio dicitur Civis verus, & proprius non minus ac Civis Originarius.*

79 *Eadem Civilitas ex privilegio tranſit in filios alibi quoque natos, licet de illis non fuerit facta mentio in conceſſione.*

80 *Quamvis Princeps per ſuum privilegium poſſit creare Civem exterum, non poteſt tamen facere, ut ſit originarius.*

81 *Si ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirat, quod aliquis ſit verus Civis, iſta verba ſint naturalia, & non poſſunt verificari in qualitate Civili acquiſita per Reſcriptum Principis.*

82 *Hinc cum ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirit, ut quis ſit verus Civis origine propria, & paterna, excludit legitimatum.*

83 *Civis ex privilegio, quamvis non habitet in Civitate, adhuc tamen gaudet beneficio Civium quoad immunitatem a ſolutione vectigalium.*

84 *Civis ex privilegio etiam creatus cum onere habitandi, Civilitatem non amittit, niſi fuerit interpellatus adimplere.*

85 *Immo requiritur Judicis declaratio, & quod interpellatus contumax fuerit, & per annum ſteterit adimplere.*

86 *Modus impleri debet per compulſionem ad differentiam conditionis, quæ impleri debet per expulſionem.*

87 *Civium appellatione veniunt etiam nati in Suburbiis præcipue in favorabilibus, & materia utriſque convenientes.*

88 *Hinc filius originem habens a patre nato in Suburbiis, ſeu Villa, in Collegium Civitatis, vel Oppidi, eſt recipiendus.*

89 *Civibus ex privilegio nihil ſuffragatur privilegium ad effectum ſucceſſionis, ubi excluduntur exteri forenſes.*

90 Ci-

90 *Civis autem ex privilegio admittitur ad Beneficium, ad quod vocantur ſoli Cives Civitatis.*

91 *Civitas tamen Comenia habet privilegium Apoſtolicum, ut ad illa Beneficia non poſſint admitti Cives ex privilegio.*

92 *Generaliter loquendo Beneficia Civibus potius, quam exteris conferri debent.*

93 *Immo ſi Fundator legem impoſuit, ut Beneficium conferatur ſolis originariis, & non alienigenis, non poteſt conferri exteris*, ad n. 94.

95 *Beneficium erectum, ſeu Legatum fundatum pro ſolis Civibus debetur tantum natis in Civitate, ſuburbiis, vicis, & diſtrictu, non autem natis in toto Comitatu, Provincia, ſeu Diœceſi.*

96 *Et ſi tali Beneficio, ſeu Legato excludantur expreſſe Cives ex privilegio, iſti ad illud non poſſunt admitti.*

97 *Non cenſentur tamen excluſi Cives nati extra Civitatem originariam occaſionaliter.*

98 *Nec nati in Civitate, & alibi neceſſarium vel occaſionale domicilium habentes.*

99 *Beneficium, ſeu Legatum, ad quod vocantur Cives naturales, & originarii, debetur ſolum natis in tali loco, non caſu, aut per tranſitum, ſed quando pater ibi domicilium habuit, aut eſt locum ubi pater natus eſt.*

100 *Et ſolum in iſtorum defectum deberetur natis ibi caſu, aut per tranſitum.*

101 *Beneficium, ſeu Legatum, ad quod vocantur naturales alicujus loci, poteſt conferri non ſolum illius loci originariis, ſeu oriundis, ſed etiam illis, qui per decennium ibidem domicilium habent, licet aliunde originem traxerint, dummodo tamen animum habeant ibi perpetuo commorandi.*

102 *Beneficium ſeu Legatum, ad quod vocantur patricii alicujus loci, poteſt conferri non ſolum patriciis originariis, ſed etiam patriciis domiciliariis.*

103 *Patria eſt duplex, una Originis, altera Domicilii.*

104 *In dictis & ſimilibus diſpoſitionibus eſt omnimode inveſtiganda voluntas diſponentis, ſeu erigentis, vel relinquentis, idque perpendendum ex verbis ipſius Vocantis, & qualitatibus Vocatorum.*

105 *Si Teſtator ſub nomine naturalium voluerit ſolos originarios intelligere, non debent admitti domiciliaris, & ſi voluerit comprehendere etiam domiciliarios, etiam iſti, quamvis originem non habeant, debent admitti.*

106 *Si vocando originarios voluerit Teſtator intelligere ſolum de illis, qui nati ſunt in loco, ubi eorum parentes habent domicilium, non debent admitti nati per tranſitum, ſeu caſu in tali loco. Et ſi voluerit comprehendere etiam ibi natos caſu, aut per tranſitum, etiam iſti veniunt admittendi.*

107 *Cum hoc tamen ordine quod habentes omnes qualitates volitas a Teſtatore præferendi ſunt habentibus ſolum aliquas ex ipſis.*

1 Civitas aliquando ſumitur pro populo, aliquando pro
ſitu Civitatis, ſeu pro loco mœnibus cincto, vel denique
pro coadunatione hominum, ut tradunt Bald. *conſil.*
327. *Pridie enim num.* 10. *in fine leg.* 1. Bartol. *conſil.* 196.
Civitati Camerina num. 6. *leg.* 1. Frances *de Eccleſiis Cathedralibus
cap.* 4. *num.* 33. Magnum Lexicon Juridicum Calvin.
verb. *Civitas*, Beyerlinch. in *Theatr. vitæ humanæ verb.
Civitas* & alii.
2 Proprie tamen Civitas ſumitur pro habitatoribus, & incolis,
vel pro ipſa ſocietate Civium, aut jure Civitatis,
ac Civium, vel pro conſtitutione; & ordine populi, ac
Civium; cit. Magnum Lexicon Calv. *verb. Civitas*; Civi-
3 tas enim dicitur Civium unitas. Gloſſa *in cap. Si Civitas* 17.
de ſent. Excomm. in 6. Fagn. *in cap.* 1. *nu.* 20. *de privileg.*
Unde Cicero *de ſomnio Scipionis* ait: *Nihil eſt quod in terris
Deo ſit acceptius, quam Conſilia, cœtuſque hominum jure
ſociati, quæ Civitates appellantur.* Quare civitatem multitudinem
hominum ſocietatis vinculis adunatam, muris
cinctam, Epiſcopum habentem, a Veteribus ſic appellatam
definivit cum pluribus Ripol. *in tract. de regal. c.* 44.
de Regalia creandi Civitates, & Villas ac Frances *loc. cit. n.*
34. Seu Civitas eſt multitudo hominum ſocietatis vinculo
adunata ad ſimul una vivendum, uti ex Iſidoro *lib.* 5.
Etymolog. eam definit Jo. Andr. *in d. cap. Si Civitas n.* 1.
ubi etiam alias recenſet definitiones.
4 Urbs autem pro ædificiis, & ipſo loco mœnibus cincto
5 accipitur. Magnum Lexicon Calv. verb. *Urbs*, & cit. verb.
Civitas. Urbs enim dicta eſt ab *Urba*, quod eſt aratrum,
cum Urbum, ſive Urvum ſit curvetura aratri, & Urbare,
ſive urvare, ſit arare, aratroque definire; textu expreſſo
in lib. Pupillus 239. §. *Urbis ff. de verb. ſignific.* In condendis
enim Urbibus olim Veteres aratro utebantur, quo
futuræ Urbis magnitudinem, proportionem, ſitumque muro
cingendum definiebant. Cœl. Rhodig. *lib.* 24. *cap.* 15.
Grat. *diſcept.* 179. *n.* 34. Beverlinch. *loc. cit. verb. Urbs in
princ. & verb. Civitas in princ.* Frances *loc. cit. n.* 27. &
28. Magnum Lexicon Calvin. verb. *Urbs*. Et ideo ſicuti
pro ædificandis, ſeu definiendis Urbibus aratrum adhibebant,
ita etiam in deſtructione ad aratrum condemnabant,
ut eodem, quo definitæ eſſent Urbes, modo rurſus delerent,
everterent, diſtruerent, juxta *l. Nihil tam.* 35. *ff.
de Regul. jur & cap. Omnis res* 1. *de Regul. juris*, ſic citati
Doctores, & alii.
Licet in jure quælibet Civitas poſſit appellari Urbs, ut 6
ex text. *in l.* 2. *de verborum ſignific. in lib.* 2. *C. de ædif.
privat. l. Præſcriptio, Cod. de oper. public.* & ex Bart. obſervant
Loſa *de jure univerſ.* 1. *part. cap.* 2. *n.* 24. Jo: Andr.
in cap. Si Civitas 17. *de ſentent. Excomm. in* 6. Abbas *in
cap.* 1. *de privileg. num.* 1. Frances *loc. cit. num.* 34. In ri- 7
gore tamen latino Civitas & urbs in hoc differunt, quod
Civitas *Incolæ* dicuntur, Urbs vero complectitur ædificia
ex Calep. *Civitas*, Ariſtotel. *l.* 4. *polit & lib. etiam Œconomicor.*
Beverlinch. *de verb. Urbs, verſ. Cicero tamen*, Frances
loc. cit. n. 34.
Civitas Romana Urbs appellatur per excellentiam; ut 8
dicit Abbas *in c.* 1. *de Offic. Ordinar. n.* 5. Frances *loc. cit.
n.* 103. eo modo quo D. Paulus antonomaſtice vocatur *Apoſtolus*,
quia omnium maxime profuit in Evangelicæ prædicationis
ſemine propagando, ex Barb. *in Collect. ad tract.
in c. Beatus Paulus* 22. *q.* 2. *n.* 4.
Oppidum proprie eſt omnis Urbs præter Romam, quæ 9
peculiari nomine Urbs vocari cœpta eſt, & ceteræ Urbes
vocantur Oppida, ut ex aliis notat Calv. *in ſuo magno
Lexico juridico verb. oppidum*, Oppida ſic dicta fuere, 10
ut refert Iſidorus *lib.* 15. *orig. c.* 1. vel ab oppoſitione murorum,
vel ab opidus recondendis, vel ab ope, quod
contra hoſtem opem dent, ſeu apud Juriſconſultos Oppidum
nomen accepiſſe traditur ab ope ferenda, & ſuſtinenda;
l. Pupillus 239. §. *Oppidum ff. de verbor. ſignific.* ibi 11
Oppidum ab ope dicitur, quod ejus rei cauſſa mœnia ſint conſtituta.
Unde Civitates muris cinguntur, ut ipſarum ope
hoſti ſecurius reſiſtamus, & ab incurſionibus hoſtium, aliiſque
malis tuti ſimus; *cit. Magn. Lexicon jurid. verb.
Oppidum*. Caſtrum autem dicitur quaſi caſa arcta, quia non
debet eſſe diffuſum, ut tempore guerræ egeat magna cuſtodia
hominum, & victualibus. Sic expreſſe Gloſſa *in
cit. cap. Si Civitas* 17. *de ſentent. Excommun. in verb. Nota
primo.*
Villa pro ædificio propoſito in Rure ſumitur *l. Fundi* 12
appellatione 211. *ff. de verb. ſignific.* ibi: *In uſu urbana ædificia,
ædes ruſtica, Villæ dicuntur*, & concordat *l. ſi fundum*
81. §. 3. *ff. de Legatis* 1. Frances *loc. cit. n.* 57. Ex quo
Villicus appellatur ille qui propter fructus percipiendos
in rure præponitur, *l. Si cum Villico* 16. *de Inſtitoria actione*,
Frances *loc. cit. n.* 58. cum aliis ibi allegatis. Unde 13
ſolum late ſumpto vocabulo Villæ *Civitates* vocantur, cum
proprie Villa ædificium in rure ſitum ſine muro, & Vallo
dicatur, Coſmas *in pragm. ſanct. in Gloſſ. verb. Villis §.
Inſuper vero*; *in Eccleſ. autem tit. de Collat.* Guillelm. Benedict.
in cap. Raynutius 16. *verb. Et uxorem n.* 464. *de Teſtamentis*,
Frances *loc. cit. n.* 54. Hinc ad ſummum cum 14
Villæ appellantur Civitates, hoc procedit in puſillis Civitatibus,
quæ uti Terræ in Italia nudam tantum ſui
ipſius habent defenſionem, & ideo habitatores vocantur
ruſtici, quaſi a rure, ſicuti habitatores Civitatum appellantur
Cives a Guillelm. Benedict. *loc. cit. n.* 56. Quamvis
tamen Civitates in Francia *Villæ* appellentur, Rus vero 15
Villagium, ut teſtantur Caſſan. *in Catalog. gloriæ mundi*
12. *p. conſ.* 60. *paulo poſt principium* Frances *loc. cit. n.* 59.
Solam illam dici Civitatem, quæ habet Epiſcopum, 16
quaſi dignitas Epiſcopalis Civitatem conſtituat, & Urbem
Cathedrali carentem Civitatem appellari non poſſe ſuſtinent
multi, inter quos Barts *in l. Si hæres §.* 1. *ff. de Legat.* 1. &
final. col. 2. *ff. de Colleg. illicitis*, & *in Extravag. qui ſint
Rebelles §. Lombardia n.* 5. Baldus *in l. Ex hoc jure*, 12. *ff. de
juſtitia. & jur.* Chaſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi part.* 12.
Conſil. 60. *ſtatim poſt initium*, & alii plures per text. *c. In
illis* 2. *diſt.* 80. ubi in ſingulis Civitatibus in quibus antiqui
Flamines erant poſiti, conſtitutos fuiſſe Epiſcopos a
B. Petro docetur, & per text. *in c. Epiſc.* 3. *ead. diſt.* 80.
ubi prohibetur, ne in Caſtellis, & modicis Civitatibus
conſtituantur Epiſcopi, & *in c. Non debere* 5. *ead. diſt.* 80.
ubi interdicitur, ne in Vicis, & Caſtellis Epiſcopi ordinentur,
& *in c.* 1. *de Offic. Ordinar.* ubi ſingularum Urbium
Epiſcopos cauſas decidere debere ſtatuitur.
Alii autem plurimi cenſent, & quidem verius, & me- 17
lius ad eſſentiam Civitatis neque Epiſcorum, neque Eccleſiarum
Cathedralem requiri. Ita Abbas *in c.* 1. *de priv.*
ubi late Decius *ibid. n.* 8. Ripal. *tract. de Regul. c.* 44. *n.*
14. & *ſeq.* Frances *loc. cit. n.* 75. & *ſeq.* teſtans de communi
DD. *in l. Ex hoc jure* 12. *ff. de juſtit. & jur.* ubi docent,
jus creandi Civitates dari independenter a Summo
Pontifice, vel Epiſcopi deſignatione, & reſidere apud ſupremum
Principem. Et id deſumitur ex eiſdem fundamentis
adverſariorum. Nam ex eo quod *in cit. c. In illis*
2. *diſt.* 80. & *cit. c.* 1. *de Offic. Ordinar.* ſtatuitur, in Civitatibus
ponendos eſſe Epiſcopos, ſupponitur jam antea fuiſſe Civitates,
ſine ipſis & ſi *in cit. c. Epiſc.* 3. *ead. diſt.* 80. prohibetur,
ne in Caſtellis, & modicis Civitatibus conſtituantur Epiſcopi,
ergo dantur modicæ Civitates, quæ veræ Civitates
ſunt, & non habent Epiſcopum. Et per hoc quod *in cit. c.
Non debere* 5. *ead. diſt.* 80. interdicitur, ne in Vicis, & Caſtellis
Epiſcopi ordinentur, non ſequitur, quod debeant Epiſcopi
ordinati, ſeu conſtitui in omnibus Civitatibus. Quia

licet

licet nequeat dari Epiſcopus, & Eccleſia Cathedralis ſine Civitate, ex quo cum novus erigitur Epiſcopatus, creaturque in Villa, vel Oppido, prius Civitatis honore decoretur, *Extravag. Salvator 4. verſ. Volentes de Præbend. inter communes*, poteſt tamen dari Civitas ſine Epiſcopo, & Eccleſia Cathedrali, adeoque dantur Civitates ſine Epiſcopis.

18 Et de facto paſſim videmus plures Civitates non habentes Epiſcopum per text. *in cap. Audivimus 4. cauſ. 3. qu. 2.* & ultra experientiam teſtantur de pluribus Bartolus, Gratianus, Barboſa, Solorzan. Ripall. Cenedo apud Frances *loc. cit. num. 78.* & alii paſſim Scriptores: Unde Doctores aſſerentes illas ſolum dici Civitates, quæ habent Epiſcopum, intelligendi ſunt ſecundum communem uſum loquendi, ex quo ordinarium ſit, quod unaquæque Civitas ſuum habeat Epiſcopum.

19 Civitas occidens ſuum Epiſcopum privatur in pœnam dignitate Epiſcopali, & regimen committitur viciniori Epiſcopo; *cap. Ita nos 25. cauſ. 25. q. 2. cap. Felicis in fine, de pœnis in 6. & Clement., ſi quis ſuadente, de pœnis* Pitonius *part. 4. diſcept. 108. num. 8.* Frances *loc. cit. capit. 9. num. 6.* Gonzal. *ad Regul. 8. Cancellar. gloſs. 5. §. 7. num. 149.* & alii communiter.

20 Occiſio tamen debet eſſe de Epiſcopo conſecrato, non vero de electo, & confirmato, per text. in *l. ſi nondum, Cod. de furtis*, ubi res deſtinata animo ex voto ut ſit ſacra, non habetur pro ſacra ante conſecrationem. Gloſſ. *in Clem. Si quis ſuadente, verb. quavis Pontificem de pœnis*, ibique Panormitan. *nu. 2.* Bald. in *l. ſi nondum n. 9. C. de furtis*, Card. de Luca in 2. *Miſcellan. Eccleſ. diſcep. 46. num. 3.* Pax Jordan. *Lucubrat. tom. 1. prælud. 2. n. 6.* Fagnan. *in cap. Eam te n. 16. & 17. de Reſcriptis*, Felin. *ibid. num. 1. verſ. Unde*, Vitalin. *in cit. Clement. ſi quid ſuadente num. 7. de pœnis*, Frances *cit. c. 9. n. 9.* cum pluribus ibi citatis, Piton. *loc. cit. a num. 9.* cum multis ibi allegatis. Et ratio eſt, quia pœna privationis
21 Civitatis dignitate Epiſcopali ob necem Epiſcopi ſtatuta fuit per Sacros Canones favore Ordinis Epiſcopalis, nec non conſecrationis, non autem ratione Dignitatis, & juriſdictionis, adeoque locum habere non poteſt in Epiſcopo ſolum electo, & confirmato, ſeu nondum conſecrato, ut notat Ancharan. *in cit. Clem. Si quis ſuadente num. 2. in fine, de pœnis*, ibi: *Iſte textus requirit, quod quis iſta delicta committat in Pontificem &c. non autem in Electo, confirmato, non conſecrato ſecundum Gloſſam; Iſta enim Conſtitutio eſt inducta in favorem Ordinis Epiſcopalis &c. Electi autem, confirmati non conſecrati non ſunt Epiſcopi.*

22 Dicta pœna non procedit, ſi occiſio Epiſcopi proceſſerit ex odio privato aliquorum Civium, ſed ſolum quando proceſſit ex facto Civitatis ſaltem cooperantis per auxilium, vel conſilium, tacite ratificantis necem. Sic colligitur ex ſupracitatis Canonibus: in allegato enim *c. Ita nos 25. cauſ. 25. qu. 2.* ſupponitur delictum Civitatis, ibi: *Hæc ſit reperta Civitas, quæ Præſules miniſtrantes ſibi Fidei Chriſtianæ Sacramenta ſine perſecutione proſternat*, & inferius hoc ipſum replicatur, ibi: *Vel illa Civitas, dum in quos deſæviat, non habebit ob hujuſmodi temeritate deſiſtat &c. egeat ergo Epiſcopalibus ſubſidiis ſibimet aliunde penſandis, quæ Sacram in ſuo gremio collocatam fuſo crudeliter maculat ſanguine dignitatem.* Et explicat hoc delictum Civitatis alter Textus *in cit. cap. Felicis §. Civitas; de pœnis in 6.* ibi: *Civitas vero &c. quæ talia facienti, vel facientibus, ſeu præſumentibus in his conſilium, vel auxilium dederit, aut favorem vel infra menſem ſaltem taliter delinquentes, prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei adfuerit non duxerit puniendos, Pontificali, ut ſupra, ſit eo ipſo dignitate privata.*

23 Ex quo textu clariſſime infertur, quod pœna privandi Civitatem dignitate Epiſcopali procedit, quando ipſa Civitas delinquit ſaltem cooperando in necem Epiſcopi mediante auxilio vel conſilio, vel ratum habendo delictum, non puniendo, aut puniri non curando delinquentes, ut in individuo, quod requiratur, necem Epiſcopi fuiſſe commiſſam ad ſuggeſtionem Civium, ſeu populi tradit Turrecremata *in cit. cap. Ita nos num. 2. verſ. ſuggeſt. domeſt. Civium*. Quodque requiratur delictum Univerſitatis pulſata Campana, & convocato conſilio poſt Glos. *in l. ſicut, verb. Non debetur, ff. Quod cujuſque Univerſit. nomine* in ſubjecta quæſtione firmarunt omnes Canoniſtæ *in dict. Clem. Si quis ſuadente, de pœnis*, & ſignanter Vitalin. *nu. 71.* ibi: *Quod eſt intelligendum, quando Campana pulſata, & convocato Conſilio conveniunt, ut delinquant*, Joann. de Lignano *ibid.* ait, *quod tunc dicitur Civitas facere, cum homines communicato Conſilio, & tractatu habito in hoc faciunt, & ſicut corpus, ſecus ſi ut ſinguli &c. Et per hoc dicit ſe conſuluiſſe Civitatem Bononiæ non interdictam propter rebellionem factam a quibuſdam ut ſingulis.* Ancharan. *ibid. num. 81.* Immola *num. 4.* Joann. Andr. *in cap. Felicis §. Civitas n. 20. de pœnis in 6.* ubi alias firmavit, *Teneri ſingulos, & non Univerſitatem*, & late conſuluerunt Soccin., & Doctores Collegii Florentini *inter Conſilia Curtii ſenior. conſ. 20. & 21. per tot.* Hactenus Pitonius *cit. diſcet. 118. num. 13. & 14.* ubi *n. 15.* & 16. plurimos alios ad id citat Doctores.

24 Et hoc ex legali, & naturali ratione, quod pœna ſuos tenere debet Auctores; *L. Sancimus 22. Cod. de pœnis c. Quæſivit 2. de his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, & rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non convenit; *cap. Cognoſcentes 2. de Conſtitut. l.* Gracchus *4. Cod. Ad Leg. Jul. de Adulteriis* ut in propoſito advertit Archidiaconus *in citat. cap. Felicis num. 20. de pœnis in 6.* neque juſtum eſt, ut privatum odium, & privatum delictum ad perniciem publicam Civitatis, quæ non deliquit, convertatur. Quod etiam agnoverunt Majores noſtri, quibus abſonum viſum eſt paucorum privatorum culpam univerſorum juri derogare poſſe Senatum Romanum, & Cæſarem *lib. 13. ann.* ibi: *Paucorum culpam ipſis exitioſam eſſe debere, nihil univerſorum juri derogandum &c. Hæc ſententia voluit, ſcripſitque Cæſar. Senatui, privatim expenderent cauſam &c. in commune nihil derogent.*

Non improbabilis tamen eſt contraria opinio, quod 25
nempe id procedat, etiamſi occiſio Epiſcopi proceſſerit ex ſolo odio privato aliquorum Civium, & non ex facto Civitatis, uti tenet Belletus *diſquiſit. Cler. p. 1. tit. de favor. Cler. Can. §. 1. n. 26.* Covarruv. *lib. 2. variar. cap. 8. num. 10.* Frances, *de Eccleſiis Cathedralibus cap. 9. n. 21.* Corrad. *prax. Beneficiar. lib 8. cap. 8. num. 71.* Hojed. *de incompatib. Benefic. part. 1. cap. 23. num. 113.* & alii dicentes, quod licet non omnes Cives peccaverint, & tanti criminis rei non ſint, adhuc privantur honore, & dignitate Epiſcopali, quia cum hæc ſit pœna temporalis, ideo ex juſta cauſa poſſunt etiam innocentes eam pati, ſicut Interdicti pœnam potiuntur, quæ cum animam non afficiat, ideo etiam innocentes ligat; *cap. Sane 11. de Off. Delegati; cap. Non eſt vobis 11. de ſponſalibus; c. ſi ſententia 10. de ſentent. Excomm.*

Cathedralitas ratione occiſionis Epiſcopi non amittitur 26
ipſo jure, ſed ſententiam requirit ex Text. *cap. In quibuſdam 12. §. Sacri, de pœnis*, nam cum textus *in cit. cap. Ita nos 25. cauſ. 25. q. 2.* factum hominis poſtulet, declaratione indiget, & certum eſt ipſo jure non eſſe Civitatem privatam, ut in terminis Patroni probat Moneta *de commut. ultim. volunt. cap. 11. n. 268.* Frances *cit. c. 9. n. 11.*

Si civitas, vel populus occidat Epiſcopum in ſui defen- 27
ſionem non incurrit pœnam privationis *arg. cap. Si vero 3. de ſent. Excomm.* Frances *loc. cit. num. 14.* Leſs. *de
inhibition. cap. 8. §. 4. num. 21.* Nec incurrit dictam pœ- 28
nam ſi occidat vim vi repellendo cum moderamine inculpatæ tutelæ, & alio modo mortem evitare non poſſit, *arg. Clem. Si furioſum, de homicid.* Gloſs. *in cit. cap. In quibuſdam, verb. Præſumpſerint.* Moneta *loc. cit. numer. 268.* Marius Itala *de Immunit. Eccleſ. libr. 1. cap. 5.
§. 12.* Frances *loc. cit. nu. 15.* Nec ſi occidat Epiſcopum, 29
cum non agnoſcens, ut pote quia non indutum Habitu Epiſcopali, ſed armatum, & enormibus incumbentem. Decian. *in tractat. crimin. lib. 7. cap. 5. n. 8. in fine*, Farinac. *in Prax. crimin. part. 4. qu. 112. num. 127.* Frances *loc. cit. num. 16. & 27.*

Si Civitas tentaverit occidere Epiſcopum, cum vero 30
non occidit, ſed ſolum vulneravit, a quo vulnere ſanatus fuit, non amittit Cathedralitatem, cum conatus tantum non puniatur pœna ordinaria, ſed extraordinaria. Menoch. *de arbitr. l. 2. centur. 3. caſu 360.* ubi late de hoc, Franc. *loc. cit. num. 25.* & alii.

Si Civitas perſequatur Epiſcopum, ita ut eum a ſua 31
Diœceſi ejiciat, aut ejicere mandet, aut auxilium ad hoc facinus perpetrandum dederit, non privatur ob id Cathedralitate, ſed tantum id facientes excommunicantur. Farinac. *in praxi crimin. par. 4. q. 112. inſpect. 2. n. 84. & 132.* Suarez *de Cenſur. tom. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 8.* Navar. *in manual. cap. 21. n. 67.* Frances *loc. cit. n. 23.* & alii.

Civitas quæ auxilium, conſilium, aut favorem dederit 32
ad occidendum, ſeu offendendum Cardinalem, privatur Cathedralitate; *cap. Felicis 5. §. Civitas, de pœnis in 6.* ubi Gloſs. & plures, quos ſequitur Farinac. *in praxi crimin. par. 4. qu. 112, inſpect. 2. n. 101.* Frances *loc. cit. c. 4. num. 141. & cap. 9. num. 29.* & alii.

Civitas conſpirans contra Summum Pontificem, vel 33
contra Sedem Apoſtolicam, privari poteſt Cathedralitate; *arg. l. Si uſusfructus 21. ff. Quibus modis uſusfructus amittatur*, ubi ſit mentio de Civitate rebelli, in qua aratrum immittitur, *& arg. cit. c. Felicis 5. de pœnis in 6.* Frances *cit. cap. 9. num. 32.* & in ſimili Cardin. Petra *tom. 3. Comment. in Conſtitut. 9. Innocentii IV. num. 7.* & 33. cum pluribus ibi citatis.

Item ſi tota Civitas labatur in Hæreſim, demoliri po- 34
teſt, ſicque privari Cathedralitate, ut colligitur *ex cap. Si audieris 23. q. 5.* & notant Gondiſalv. *de Hæretic. c. 24. per tot.* Decian. *tract. crimin. l. 5. cap. 51. n. 1.* Card. Petra *loc. cit. n. 8. & 33.* Frances *cit. cap. 9. n. 31.*

Civitas condemnata ad aratrum, ſeu ad demolitionem 35
non poteſt amplius ædificari abſque ſpeciali licentia Principis. Frances *in c. Felicis 5. de pœnis in 6. n. 4. & cit. c. 4. n. 145.* Grat. *diſcept. 179. a nu. 12.* & alii. Unde Civitas
damnata ad aratrum deſinit eſſe Civitas, quia tunc mori di- 36
citur, quando Superiorum auctoritate ad aratrum damnatur Felin. *in c. Dilectus 30. column. penult. poſt med. n. 4. verſ. ſecundo in quantum, de Simon.* Grat. *diſc. 217. n. 4.* Frances *cit. cap. 4. num. 142.* & alii, & patet de Carthagine *ex l. Si uſusfructus 21. ff. Quibus modis uſusfructus amittatur*, ibi:

uſuſ-

Si uſusfructus Civitatis legetur, & aratrum in eam inducatur, Civitas eſſe deſinit, ut paſſa eſt Cathago, ideoque quaſi morte deſinit habere uſusfructum, & de Civitate Caſtri a fundamentis demolita juſſu Innocentii X. apud Card. Petram *loc. cit. num.* 33.

37 Civitas tamen ſolum privata Cathedralitate propter occiſionem proprii Epiſcopi, vel offenſionem Cardinalis appellatur, & remanet adhuc Civitas quoad privilegia ſæcularia Civitatum, nam cum hæc non dependeat a Cathedralitate, per accidens ſe habet privatio, vel exiſtentia illius ad privilegia. Bartol. In *Extravag. Qui ſint rebelles v. Lombardiæ num.* 5. Gratian. *diſc.* 291. *n.* 37. Frances *cit. cap.* 4. *num.* 134. cum aliis ibi citatis per text. *in cap. Ita nos* 25. *cauſ.* 28. *quæſt.* 2. ubi Civitas privata Cathedrali propter necem Epiſcopi, Civitas adhuc manſit, & pro tali adhuc appellatur, & per text. *in cap. Felicis* 5. §. *Civitas, de pœnis in* 6. ubi Civitas, quæ auxilium, favorem, ſeu conſilium ad occidendum, vel offendendum Cardinalem dederit, privatur Cathedralitate, & nihil dicitur de Civitate.

38 Civitas privata Cathedrali propter delictum, non privatur Diœceſi, unde in ea poteſt Epiſcopus quidquid antea in Civitate, & Diœceſi exercebat. Et ratio eſt, quia Civitatis appellatione non venit Diœceſis in actibus potiſſimum odioſis. Coccinus *deciſ.* 129. *num.* 2. Frances *cit. c.* 4. *num.* 139. *& ſeq. & cit. cap.* 9. *num.* 142. & plures alii apud Barboſam *de appellat. verb. Utriuſque jur. appellat. verb. Civitatis num.* 7.

39 An privatio Civitatis dignitate Epiſcopali ob occiſionem Epiſcopi ſit perpetua, vel temporalis? Variant DD. Quod ſit tantum ad tempus, ſeu temporalis, tenent Archidiacan. *in cit. cap. Ita nos* 25. *cauſ.* 23. *quæſt.* 2. *n.* 3. ibi. *Hinc non fuit traſlatus Epiſcopatus, ſed ad tempus iſti caruerunt Epiſcopo in pœnam*; Turrecremata *ibid. n.* 2. ibi: *Ad tempus ſuſpendit dignitatem Epiſcopalem hujus Eccleſiæ, non abſtulit*; Bellarm. *ibid. nu.* 2. ibi: *Secundum eum non fuit tranſlatus Epiſcopatus, ſed ad tempus iſti caruerunt Epiſcopo*: Pitonius *cit. diſcept.* 108. *num.* 34. *&* 35. ubi ex Ughell. *in Ital. Sacr. tom.* 8. *fol.* 316. *num.* 34. *&* 35. refert ſic ſervatum fuiſſe per ſan. mem. Urbanum VIII. occaſione homicidii Epiſcopi Arianen. ſecuti *die* 10. *Jun.* 1645. propter quod homicidium privata extitit illa Eccleſia proprio Paſtore per ſolum decurſum quinque annorum, dum de anno 1650. fuit iterum proprio Epiſcopo proviſa.

40 Melius tamen, & verius quod talis privatio ſit perpetua, tenent Corradus *in praxi Beneſic. liv.* 2. *cap.* 8. *n.* 71. Rebuff. *tit. de differ. inter privileg. Reſcript. & Mandat.*, Zerola *in praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Epiſcop. verſ. vigeſimo primo Epiſcopum*; Card. Lauræa *Epitom. Canon. in verb. occidens Epiſcopum*, Frances *cit. c.* 9. *n.* 138. Ancharan. *in cit. cap. Felicis* 5. *de pœnis in* 6. *col.* 3. *notabil.* 7. & alii; quos ſequitur Gratian. *diſcept.* 179. *nu.* 12. & concordat Summarium *in dict. cap. Ita nos*, ibi: *Veluti dum Civitati Epiſcop. dignitas perpetuo ſubtrahitur*.

41 Et de facto Civitas Atinenſis privata fuit in perpetuum Præpoſito, ob hujus necem ejus culpa ſecutam, ut apparet ex Decreto *Sacræ Congr. Epiſcop. & Regul. ſub die* 13. *Julii* 1698. quæ cenſuit Civitatem privandam eſſe Dignitate Præpoſiti, illam perpetuo afficiendo vicino Epiſcopo Aquinaten. mediante ſequenti Reſcripto: *Cum Sanctiſſimo ad mentem, & mens eſt. Præpoſituram Atinen. eſſe perpetuo afficiendam, ſeu deſtinandam, cum ſpecifica proviſione Epiſcopi Aquinaten. pro tempore firmis remanentibus omnibus, & ſingulis juribus, prærogativis, & præminentiis, quibus hactenus eadem Præpoſitura uſa fuit*. Unde ſan. mem. Innoc. XII. mediante Brevi in forma Motus proprii in ſequelam allati Reſcripti Sac. Congregat. perpetuo affecit, ſeu deſtinavit Præpoſituram Epiſcopo Aquinaten. Reclamante autem Civitate apud eumdem Summum Pontificem Innocentium XII. obtinuit remitti cauſam ad Sacram Cong. Epiſcop. & Regul. Sed deinde Summus Pontifex mandavit ſuper hac cauſa imponi perpetuum ſilentium. Noviter autem reclamante Civitate & Clero ſub die 15. Septembris 1714. emanavit novum Reſcriptum pro remiſſione cauſæ ad eamdem Sacram Congregat. Ex audientia Sanctiſſimi die 10. menſis Septembris 1714. Sanctitas ſua mandavit, quod Patres deducant omnia jura ſua in Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. Superveniente autem Reſcripto Summi Pontificis, quod in Sacra Congregat. diſputaretur, an ſit concedenda aperitio oris, non obſtante alio deinde ſubſecuto, quod cauſam ſimpliciter remittebat ad eamdem Congregationem, oportuit diſputari dubium ſuper apertione oris. Et eadem Sacra Congregat. ſub die 24. Julii 1716. ad relationem claræ mem. Card. Caſini ad dictum dubium: *an ſit concedenda aperitio oris*; reſpondit *Negative & amplius*. Sic refert Pitonius *cit. diſcept.* 108. *per tot.* in qua ſcripſit pro d. Civitate, & ejuſdem Capitulo.

42 Civilitas triplici modo acquiritur. Primo, per Nativitatem. Secundo, de Jure. Tertio per Privilegium, ut notant Zaul. *ad ſtatut. Faventiæ lib* 1. *Rubr.* 11. *n.* 1. *fol.* 226. Card. de Luca *de Præemin. in Summar. n.* 94. Urlaya *tom.* 6. *part.* 2. *diſcept.* 50. *n.* 37. ubi prima dicitur Civilitas originaria, Secunda domiciliaria, & Tertia privilegiativa, ſeu ut dicit Card. de Luca *cit. n.* 94. Prima dicitur naturalis, quæ ſub originariæ vocabulo explicatur. ſecunda accidentalis, vel acquiſita, quæ domiciliaria dicitur. Tertia pariter accidentalis, vel acquiſita, quæ privilegiativa, ſive occaſionalis ſit.

Civilitas naturalis, ſeu originaria plures ſubalternas ha- 43
bet ſpecies. Prima omnino vera, & propria tam legalis,
quam naturalis eſt, quæ propriam, ac parentis originem
in loco habet, adeo ut nulla Legis fictio vel ſuppletio accedat. Secunda naturalis quidem, ſed quamdam legis fictionem habens ea eſt, quæ provenit ex propria nativitate in loco ab extero patre, qui domiciliariam jam contraxit Civilitatem in tali loco. Tertia naturalis quidem, ſed quamdam adhuc majorem Legis fictionem habens ea eſt, quæ provenit ex propria nativitate in loco ex extero tamen patre; caſualiter, vel occaſionaliter ſecuta, utpote quia ejus pater non ut domicilium, neglecta originaria patria, contraheret, ibi morari contigit, ſed officii, feudi, mercaturæ, aulæ, vel profeſſionis, ſeu artis occaſione. Quarta, quæ majorem adhuc Legis fictionem habet, ea eſt, cui in propria perſona, & propria nativitate naturalis deeſt veritas, originaria vero civica paterna qualitas filio eamdem tribuit originariam Civilitatem, ut patet de filio nato extra patriam patris alibi occaſione ſolius temporalis officii, ut Judicis, Medici, Mercatoris, & hujuſmodi commorantis.

Hinc ex dictis patet, quod duplex originaria qualitas in 44
eamdem perſonam concurrere poteſt, una ſcilicet propria, & altera parentis; Quamvis enim occaſionaliter, vel cauſative extra patriam in diverſo loco natus, habeatur ac ſi vere, & proprie in ipſa patria natales habuerit; Adhuc tamen naturæ beneficium ſibi non eſt denegandum, ut originarius Civis illius loci dici mereatur, ubi vere natus eſt.

Civilitas domiciliaria ea eſt, quæ per exterum in alie- 45
na patria eligentem domicilium acquiritur. Et iſta ubi quæſita ſit, eoſdem favorabiles, ac odioſos operatur effectus, quos ipſa originaria, ſeu naturalis Civilitas producit, cum ei aſſimilata ſit, niſi munerum qualitas veram, ac naturalem pro loci moribus, vel legibus exigat, iſtamque fictam non admittat.

Civilitas privilegiativa, quæ magis ficta dicitur, ea eſt, 46
quam pro generali regula nobilitatis ad inſtar ſolus ſupremus Princeps concedit, eaque de Regalibus reputatur. Solus enim ſupremæ poteſtatis eſt fictum reddere verum, atque Veri operationem ficto tribuere. Subditæ enim Civitates, & inferiores domini ſine expreſſo ſupremi Principis Indulto eam ſolam concedere poſſunt Civilitatem, quæ concedenti, atque ab eo dependentibus præjudicet, non autem ut perſonæ ſtatum in omnibus firmet. Hactenus Card. de Luca *de præeminent. in Summa a num.* 94. *ad* 103.

Ad effectum veræ, & naturalis Civilitatis licet requira- 47
tur nativitas in loco, ad text. *in l. Cives* 7. *Cod. de incolis*
lib. 10. *l. Aſſumptio* 6. §. *Filius*, *ff. ad municipalem con con-*
cord. Card. de Luca *de præeminent. diſcept.* 27. *num.* 7. Giurba *obſerv.* 76. *num.* 1. Merlin. *deciſ.* 882. *n.* 1. *&* 2. *Rota in Sypontina Archiepiſcopatus* 14. *Martii* 1646. *coram Veroſpio*, Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcopor. part.* 2. *allegat.* 4.
num. 2. *&* 3. cum aliis ibi allegatis; Attamen ſi ſequa- 48
tur nativitas extra patriam originariam occaſionaliter, quia nempe parentes ibi morentur occaſione officii, feudi, militiæ, mercaturæ, & hujuſmodi, habetur ac ſi vere, & naturaliter natus eſſet in propria patria. Felin. *in cap. Rodulphus num.* 14. *de Reſcript.* Menoc. *conſil.* 80. *num.* 9. *cum ſeqq. & lib.* 6. *præſumpt.* 30. *num.* 10. *&* 17. Giurba *d. Obſervat.* 76. Othobon. *deciſ.* 148. *nu.* 8. Card. de Luca *l. c. n.*
9. allegans ad id Rotam *in Anconitana*, *& in Avenionen.* 49
Originarius enim, ſeu oriundus dicitur a nativitate propria, ſeu paterna, per text. *in cit. l. ſupra num.* 46. Jaſon. *in l. Hujuſmodi C. Legatum nu.* 18. *ff. de Legatis* 1. Mandoſ. *ad Regul. Cancell. reg.* 16. *quæſt.* 40. Lexicon juris verb. *Oriun-*
dus, Barboſa *loc. cit. num.* 3. *&* 6. cum aliis ibi allega- 50
tis. Cum jus Civile indicet locum originis alicujus eum eſſe, in quo ejus pater natus eſt, *l. Aſſumptio* 6. §. 1. *l. Ad Municip. & l. Si ut propoſuis* 2. *Cod. de Mancipibus lib.* 10. Alciat. *in l.* 147. *num.* 4. *ff. de verbor. ſignific.* Petr. Gregor. *in tract. de uſuris lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. Campanil. *in diverſar. jur. Canonico rubr.* 9. *cap.* 8. *num.* 8. Barboſ. *loc. cit. num.* 5.

Civilitas etiam per ſpiritualem nativitatem acquiritur, 51
ita ut in illo loco quis dicatur ortus, ubi ſalutari lavacro Sacri Baptiſmatis fuit ablutus, quia Baptiſmus eſt nativitas ſpiritualis, & de ea ad naturalem validum eſt argumentum; *cap. Debitum, de Baptiſm. juncto cap. Inter corporalia, de translat. Epiſcop.* & in ſpecie firmant Luc. de Penna *in l. Cives num.* 3. *&* 47. *Cod. de Incolis lib.* 10. ibique Amaſa *n.* 47. Gratian. *c.* 75. *num.* 16. ubi quod procedat nedum quoad ſpiritualia, ſed etiam quoad temporalia, Paſchal. Gonzal. *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 9. §. 1. *num.* 106. *& ſeqq.* Ciarlin. *cap.* 149. *n.* 12. Merlin. *controv. juris c.* 32. *n.* 22. *lib.* 2. Barboſa *de Offic. Paroch. cap.* 7. *n.* 5. Carleval. *de judic. tit.* 1. *diſput.* 2. *num.* 111. Navar. pluries judicatum referens in Senatu Neapolitano *in Pragmatic.* 1. *de immunit. Neapol. collect.* 2. *num.* 14. Antunez *de donat. Reg. l.* 1. *p.* 2. *cap.* 15. *n.* 5. Rocca *diſp. ſelect. cap.* 83. *num.* 4. cum

aliis ibi citatis; Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 2. & 3. cum aliis ibi allegatis.

52 Civilitas originis non amittitur ob alterius loci incolatum neceſſarium, vel occaſionalem ſeu cauſativum negotiationis. Bartol. *in l. final.* §. *Item reſcripſerunt*, *ff. Ad municipal, ſub num.* 5. Altograd. *conſil.* 97. *num.* 16. & *ſeq. volum.* 1. Card. de Luca *de Regalib. diſcept.* 97. *num.* 11. *diſ.* 128. *num.* 9. Rota *part.* 9. *recent. deciſ.* 66. *nu.* 23. & *ſeqq.* & communis aliorum.

53 Poteſt quis acquirere, & retinere duplicem Civilitatem, unam ſcilicet originis, & alteram domicilii; *leg. Adſumptio* 6. §. *Juris*, *ff. Ad municipal.* Card. de Luca *de præeminent. diſ.* 37. *num.* 3. Urſaya *tom.* 7. *part.* 2. *diſc.* 31. *ſub n.* 33. *Ratio eſt.* Rota *par.* 5. *tom.* 1. *rec. deciſ.* 137. *n.* 13.

54 Civilitas domiciliaria acquiritur decennali habitatione; Rota *p.* 9. *recent. t.* 1. *d.* 127. *n.* 6. Card. de Luca *de præeminent. diſc.* 27. *n.* 3. Barboſa *cit. alleg.* 4. *n.* 28. cum pluribus ibi citatis, maxime ſi ſit cum acquiſitione domus, ac aliorum bonorum, & ſupportatione onerum Civicorum; *l. Nec ipſi* 1. & *l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*. Talis enim decennalis habitatio perpetuæ permanentiæ regulariter ſuffragatur. Rota *part.* 13. *recent. deciſ.* 261. *num.* 3. Et do-
55 micilium eſt habitatio animi deſtinatione perpetua, in qua quis rerum ſuarum magnam ſummam conſtituit; *l.* 1. ubi Bartol. *num.* 11. *l. Aſſumptio* 6. §. *Juris prudentibus*, ibique idem Bartolus *n.* 2. *ff. Ad municip. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis lib.* 10. *cap. Cum nullus*, ubi Gloſſa verb. *Domicilium*, *de temporib. ordinat. in* 6. Menoch. *de arbitr. caſu* 86. *a n.* 6. & *lib.* 6. *de præſumpt. q.* 42. *n.* 2. Maſcardus *de probat. concluſ.* 535. *n.* 13. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 181. *n.* 10. *cum ſeqq.* Torreblanc. *l.* 2. *cap.* 3. *num.* 10. Barboſa *cit. allegat.* 4. *nu.* 23. Urſaya *tom.* 6. *diſcept.* 30. *a n.* 62. cum pluribus ibi citatis. Rota *in Granaten. Cappellaniæ* 1. *Deciſ.* 1606. *coram Cardin. Marquemont.* impreſſa per Farinac. *deciſ.* 188. *num.* 1. & 2. *part.* 2. *recent.* ubi aſſerit tantum domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando ſcilicet quis cum tota familia mobilia bona tranſportavit, & habuit domum apertam.

56 In hoc enim differunt domicilium, & habitatio, quia domicilium eſt locus originis, vel perpetuæ habitationis; Habitatio vero eſt commoratio in loco per accidens, & animo alio ſe transferendi. Unde ad habitationem ſufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua cauſſa, ſcilicet, mercaturæ, ſtudiorum, & hujuſmodi. Ad domicilium autem in aliquo loco conſtituendum requiritur animus ibi perpetuo permanendi, ſine quo non contrahitur domicilium; *l. Cives*, *Cod. de Incolis l.* 10. Menoch. *de præſumpt. qu.* 42. *n.* 2. & *de arb. caſ.* 86. *a n.* 6. Sanchez *de Matrim. l.* 3. *diſp.* 13. *a princ.* Barboſa *l. c. n.* 24. & alii.

57 Non contrahitur Civilitas domiciliaria per permanentiam in Civitate per decem annos; Immo nec per triginta in ſervitio alicujus Principis, ſeu alterius domini. Pariſius *conſ.* 53. *num.* 91. *lib.* 3. Rota *in Romana Beneficiatus S. Petri* 30. *Martii* 1626. *coram Pirovano*, & *in Ferrarien. Bonorum de Taſſonis* 18. *Martii* 1630. *coram eod. Pirovano in verſ. Quia de hoc præſuppoſito*, quæ eſt deciſio 109. apud Fenzon. *ad ſtatuta Urb.* & *par.* 9. *recent. t.* 1. *dec.* 312. *num.* 17. & 18. ubi habetur hæc ratio, quod cauſſa habitandi diverſa eſt ab animo domicilium contrahendi, ideſt domicilium non contrahitur ſine animo.

58 Unde cum quis habet animum recedendi ab aliquo loco, licet per mille annos ibi habitaverit, non contrahit domicilium, ſeu domiciliariam Civitatem. Joſeph. Ludovic. Peruſin. *deciſ.* 76. *n.* 1. *cum ſeq.* Menoch. *de arb. caſu* 86. *nu.* 7. Marchin. *de Sacrament. Ordin. tractat.* 1. §. 5. *cap.* 7. *num.* 1. Barboſa *cit. alleg.* 4. *n.* 5.

59 Præcipua autem conjectura, & præſumptio propenſionis animi ad acquirendum domicilium, ſeu domiciliariam Civilitatem ea eſt, ſi quis non ſolum habitationem tranſtulerit, ſed & ſimul ſecum familiam, & omnia bona ſua, vel eorum majorem partem tulerit; nam ex illa habitationis ſuæ, & rerum ſuarum translatione conjecturatur, & præſumitur animus alicubi perpetuo permanendi, & ibidem domicilium, & Civilitatem acquirendi; *l. Cives* 7. *Cod. de incolis*, *l. Senatores* 3. *Cod. ubi Senatores* cum ſimilibus Urſaya *Inſtitut. criminal. lib.* 1. *tom.* 3. *num.* 33. Ugolin. *de Offic. Epiſcop. part.* 2. *cap.* 26. §. 2. *nu.* 2. Marchin. *cit. tract.* 1. §. 5. *num.* 7. Barboſa *citat. alleg.* 4. *numer.* 27. & alii paſſim.

60 Civilitatem domiciliariam poteſt quis habere in pluribus locis, ſi in eiſdem habeat domicilium, & bona cum ſupportatione onerum Civicorum, *l. Labeo* 5. *l. Adſumptio* 6. §. 2. & *l. Ejus* 17. §. 2. *ff. municipal.* Rota *p.* 5. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 177. *n.* 50. Marchin. *loc. cit. c.* 7. *n.* 10. Ugolin. *loc. cit. cap.* 26. §. 2. *nu.* 3. Barboſa *loc. cit. nu.* 37.
61 cum pluribus aliis ibi allegatis. Unde poteſt quis plures Civilitates retinere, & ex eis privilegia aſſequi tamquam diverſorum locorum. Rota *part.* 19. *recent. t.* 2. *dec.* 459. *num.* 17. cum aliis ibi citatis.

62 Civilitas legitime acquiſita cum habitatione & ſolutione onerum conſtituit, & deſignat aliquem eſſe verum Civem, itaut poſſit conſequi Officia Civibus debita. Rota *cit. deciſ.* 459. *num.* 15. Nec amittitur talis acquiſita Civilitas per quamdam neceſſariam, ſeu occaſionalem abſentiam: Habitatio enim dicitur continuata etiam ad effectum aſſequendi honores, & privilegia, quoties relinquitur famulus ad cuſtodiam domus, & bonorum tempo-
re abſentiæ cum ſupportatione onerum. Rota *citat. de-* 63
ciſ. 459. *n.* 12. Card. de Luca *de præemint. diſ.* 37. *nu.* 4. *cum ſeqq.* & alii apud ipſum. Nec Civilitati loci jam quæ- 64
ſitæ ſit præjudicium ex poſſeſſione bonorum, quæ ſint ſita extra illius territorium. Rota *cit. deciſ.* 459. *n.* 21.

Civilitas privilegiativa generaliter quoad omnes effectus 65 eſt de Regalibus, & pertinet ad ſupremam Principis poteſtatem, ſicque non conceditur niſi a Supremo Principe. Card. de Luca *de juriſdict. diſc.* 46. *n.* 10. Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 30. *n.* 22. Seſſa *deciſ.* 90. *num.* 3. & 4. Roland. *conſil.* 79. *n* 16. *l.* 2. & alii apud ipſos.

Civitates non ſubditæ, & Domini inferiores ſolum in 66 ſuum præjudicium, eorumque ſubditorum eam concedere poſſunt; Secus autem in præjudicium tertii ſuum jus ab ipſis independenter metientis; Bartol. in *l. Si Maritus* 15. §. *Legis Juliæ in fin. ff. Ad leg. Jul. de adulter.* Salicet. *in l. Cives n.* 4. *Cod. de appellat.* Roman. *conſ.* 62. *n.* 9. Roland. *conſil.* 79. *n.* 16. *lib.* 3. Berojus *conſil.* 130. *n.* 6. & 8. *l.* 1. Seſſa *deciſ.* 90. *n.* 3. & 4. Salernus *conſil.* 2. *per tot.* Cardin. de Luca *de juriſdictione diſc.* 46. *num.* 10. & *de præeminentiis diſc.* 13. *num.* 25. *cum ſequent.* Et ratio eſt quia Civilitas, & formalis adoptio tertio præjudicialis fieri non poteſt, niſi cum auctoritate Principis, qui ſolus tollere poteſt jus tertii, ac facere verum id, quod eſt fictum.

Unde Civilitas conceſſa per Civitatem ſubditam, vel 67 per Baronem, aut Dominum inferiorem, non præjudicat Epiſcopo, qui ſolum exigit quædam vectigalia a forenſibus, non autem a Civibus, cum Epiſcopus ipſi Civitati, aut Baroni, ſeu domino inferiori non ſit ſubjectus. Berojus *conſil.* 104. *num.* 6. & 8. *lib.* 1. Card. de Luca *de juriſdictione cit. diſc.* 46. *n.* 10.

Civilitas privilegiativa conceſſa per totam Civitatem, 68 ſeu Conſilium generale, per eamdem totam Civitatem, ſeu generale Conſilium tolli debet, non autem per Magiſtratum particularem: Card. de Luca *de præeminentiis diſc.* 38. *n.* 13. Cum aliis ibi citatis: Unumquodque enim diſſolvendum eſt eodem vinculo, quo eſt ligatum, cum eadem res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvatur, textu expreſſo *in cap. Omnis res* 1. *de Regul. Juris.*

Civis naturalis, & originarius alicujus loci ſecundum 69 aliquos dicitur, qui natus eſt etiam per tranſitum in tali loco, quamvis parentes ibi nati non ſint, nec habeant domicilium, nec bona, nec animum ibi habitandi, ſed caſu ibi, aut tamquam peregrini reperti ſint; Unde volunt ex ſola nativitate pendere originem. Sic Felinus *in cap. Rodulphus* 35. *de ſcript. n.* 14. Craveta *vol.* 3. *conſil.* 441. *n.* 3. Barboſa *in l. Hæres abſens* §. *Proinde*, *ff. de Judiciis art. de orig. for. n.* 3. Riccius *in praxi for. dec.* 298. *n.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 75. *a n.* 1. Amaya *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis nu.* 43. Narbona *in l.* 2. *titul.* 1. *l.* 4. *Recopilat. gloſſ.* 2. *a n.* 138. & alii per text. *in l. Municipem* 1. *ff. ad Municipalem*, & *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*.

Secundum autem alios, ut quis dicatur Civis naturalis, & originarius alicujus loci, verius requiritur ultra 70 ſuam nativitatem in tali loco, quod etiam pater in illo loco habeat domicilium conſtitutum, nec ſufficit eſſe peregrinum, aut caſu ibidem inveniri. Ita Carleval. *de Judiciis l.* 1. *tit.* 1. *diſ.* 2. *qu.* 2. *nu.* 93. Andr. *controv.* 293. *a nu.* 49. Dunoz. junior *deciſ.* 743. *num.* 8. Cevallos *commun. qu.* 458. *n.* 17. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *num.* 3. Trullench. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 18. *dub.* 7. *nu.* 3. Marchin. *de Ordin. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 6. *nu.* 8. Barboſa *de offi.* & *poteſt. Epiſc. p.* 2. *alleg.* 4. *nu.* 7. ubi citat Rotam Romanam *deciſ.* 327. *n.* 3. *p.* 1. *diverſ.* & Doctores *in c. Rodulphus* 35. *de Reſcriptis*, per text. *in l. Filios* 3. *C. de munic.* & *originariis*, qui textus ad originem ſupponit domicilium eſſe neceſſarium, quapropter ſi caſu alibi filius naſcatur ſeu in aliquo alio loco per tranſitum natus ſit, ibidem non contrahit, ſed ſequitur domicilium patris, ubi ipſum habet: Quamvis enim aliqua jura dicant originem contrahi, ubi quis natus eſt, non expreſſe loquuntur ex ſola nativitate; Unde intelligenda ſunt, quando quis natus fuerit in domicilio patris, non vero alibi caſu, aut quando peregrinus fuerit, ut ex citatis recte tradit Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 7. & 11. & alii.

Hinc ſi legatum v. g. relictum ſit pro puellis origina- 71 riis alicujus loci, debetur illis, quæ ibidem natæ ſunt, non caſu, aut per tranſitum, ſed quando pater domicilium ibi habuit, aut eſt locus, ubi pater natus eſt, aut de jure communi, ubi Avus natus fuit, & neptæ natæ in ejus poteſtate. Sic expreſſo Amoſtaz *loc. cit. nu.* 11. & concordant omnes ſupracitati & alii.

Civis originarius, ac naturalis paternæ patriæ dicitur 72 quis etiamſi natus ſit extra patriam originariam occaſionaliter, quia nempe parentes ibi morabantur occaſione officii, feudi, militiæ, mercaturæ, & hujuſmodi; *l. Adſumptio* 6. §. 1. *ff. Ad municip. l. Si ut proponis* 2. *Cod. de municipibus*; *l. Hujuſmodi* 84. §. *Legatum*, *ff. de Legat.* 1. Vide *ſupra num.* 48. 49. & 50.

Civis originarius eſſe non deſinit, qui alibi neceſſarium, 73 vel occaſionale domicilium habet Rota *coram Durano deciſ.* 31. *nu.* 4. *cum ſeq.* & *p.* 5. *recent. deciſ.* 237. *n.* 13. & *part.*

part. 13. *deciſ.* 364. *num.* 7. Bertazzol, *conſil. Civil.* 56. *num.* 14. Peregrin. *conſil.* 126. *n.* 7. *uſque ad fin. lib.* 5. Pitonius *part.* 4. *diſcept.* 122. *num.* 8. & alii paſſim per text. *in l. Adſumptio* 6. §. 1. & 2. & *l. ejus* 27. §. 2. *ff. Ad municip.* Vide *ſupra num.* 52.

75 Civis domiciliarius alicujus loci dicitur, qui ibi, licet aliunde oriundus, jam per decennium habitat cum animo perpetuo ibidem permanendi. Sic Doctores communiter per text. *in l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, *l. Municipem* 1. & *l. Aſſumptio* 6. §. *Juriſprudentibus*, *ff. Ad municipalem*. Vide ſupra *num.* 54. 55. & 59. ubi aſſignantur, ex quibus conjecturetur animus alicubi perpetuo permanendi.

76 Poteſt quis eodem tempore eſſe Civis domiciliarius plurium locorum, ſi in eiſdem habeat domicilium, & bona cum ſupportatione onerum Civicorum; *l. Labeo* 5. *l. Adſumptio* 6. §. 2. & *l. Ejus* 27. §. 2. *ff. ad municipalem*, Rota *par.* 5. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 177. *num.* 50. Vide *ſupra num.* 60.

77 Et ſic eſſe Civis alicujus loci, & habere incolatum, & domicilium in alio. Rota *p.* 8. *recent. cit. dec.* 177. *n.* 12. Ac ſic privilegia aſſequi tamquam Civis diverſorum locorum. Rota *p.* 19. *recent. tom.* 2. *dec.* 459. *n.* 17. cum aliis ibi allegatis. Vide *ſupra n.* 61.

78 Civis ex privilegio dicitur *Civis* verus, & proprius, non minus ac Civis originarius; *leg. Municipem* 1. ubi Gloſſa, & Bartol. *n.* 16. *ff. ad municipal. l. Cives* 7. *Cod. de Incolis*, Aretin. *in l.* 2. *in princ. verſ. Nam ſi Civis creatus*, *ff. de verb. obligat.* Caſtrenſ. *conſil.* 37. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 227. *n.* 2. *lib.* 1. Bald. *in l.* 3. §. *Hæc verba n.* 2. *ff. de negot. geſt.* Rocca *diſp. ſelect. c.* 83. *n.* 1. cum aliis innumeris ibi citatis.

79 Et eadem Civilitas ex privilegio tranſit in filios alibi quoque natos, licet de illis non fuerit facta mentio in conceſſione; *l. Adſumptio* 6. §. *Filius*, *ff. Ad municipal.* & Clarius *in l. Libertus* 17. §. *Patris*, *ff. eod. l. Filios* 3. *Cod. de Municipibus* Bartol. *in d. l. Libertus* §. *Patris*, Bald. *in l. Non plures*, *Cod. de ſacroſanct. Eccleſiis*, Menoch. *conſ.* 165. *num.* 6. *lib.* 2. Perhr. *conſ.* 126. *n.* 2. *lib.* 5. Rocca *loc. cit. n.* 2. cum pluribus aliis ibi allegatis.

80 Quamvis autem Princeps per ſuum privilegium poſſit creare Civem exterum, qui gaudeat omnibus immunitatibus, & prærogativis, quibus gaudent alii originarii, non tamen poteſt facere, ut ſit originarius. Rota *cor. Seraphin. dec.* 1251. *nu.* 9. & *par.* 9. *recent. tom.* 1. *dec.* 180. *n.* 9. & 10. Bartol. *in l. Si is*, *qui pro emptor. n.* 23. ubi Jaſon. *n.* 120. & Bolorn. *n.* 224. *ff. de uſu cap.* & alii.

81 Si enim ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirat, quod aliquis ſit verus Civis, iſta verba ſunt naturalia, & non poſſunt verificari in qualitate Civili adquiſita per Reſcriptum Principis, ut ex communiori ſententia tradit Lara *de anniverſ. lib.* 2. *c.* 4. *n* 95. *cum ſeqq.* & *n.* 169. Rota *p.* 9. *recent. tom.* 1. *dec.* 180. *a n.* 6. cum aliis ibi citatis per text. *in l. fin. Cod. de his*, *qui ven. ætat. impetr.* ubi ætas 26. annorum completur tantum annorum curriculis, non vero imperiali beneficio.

82 Hinc cum ſtatutum, ſeu diſpoſitio aliqua requirit, ut quis ſit verus Civis origine propria, & paterna, excludit legitimatum, cum filius legitimatus non dicatur verus Civis in ſui origine, ſed efficiatur per fictionem ex poſt facto, & ubi qualitas requiritur in origine, non ſufficit, ſi ſuperveniat. Rota *coram Seraphin. dec.* 1300. *ad fin. verſ. Sed vis eſt de improbando*, & *p.* 9. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 180. *a n.* 11. B[illegible]lus *conſil.* 367. *num.* 1. *verſ. Item quando*, Soccin. *jun. conſil.* 12. *n.* 8. *poſt medium* & *ſeq. lib.* 4. Ruin. *conſil.* 92. *n.* 13. *lib.* 3. Roland. *conſil.* 100. *num.* 26. & *ſeq. lib.* 2. Cephal *conſil.* 111. *n.* 13. Natta *conſil.* 602. *n.* 2. & 3. Decian. *conſ.* 88. *n.* 12. *lib.* 2. Mantic. *de conjectur. lib.* 11. *tit.* 12. *n.* 19. *verſ. Quarto ego conſidero*, Peregrin. *de Fideicommiſ. art.* 24. *n.* 29. & 32. Fachin. *lib.* 4. *controv. c.* 54. *verſ. Ego eorum ſententiam*.

83 Civis ex privilegio quamvis non habitet in Civitate, adhuc tamen gaudet beneficio Civium quoad immunitatem a ſolutione vectigalium, cum habitatio non ſit de ſubſtantia Civilitatis Bartol. *in l. Municipem* 1. *ff. Ad municipal.* Soccin. Senior *conſil.* 35. *ante num.* 8. *verſ. Quarto probatu lib.* 1. Alexander, *conſ.* 117. *n.* 13. *lib.* 2. Decian. *conſil.* 44. *n.* 37. & *ſeqq.* præcipue *n.* 62. *uſque ad* 71. *lib.* 4. Cephal. *conſil.* 451. *n.* 104. & *ſeq. l.* 4. Peregr. *conſil.* 126. *per tot. lib.* 5. Surd. *conſil.* 346. *num.* 11. Menoch. *conſil.* 1129. *n.* 11. Cyriac. *controverſ.* 291. *n.* 40. & 543. *n.* 54. Rocca *loc. cit. n.* 6. aliique apud ipſum dicentes, regulare eſſe, ut habitatio ad retinendam Civilitatem non ſit neceſſaria.

84 Civis ex privilegio etiam creatus cum onere habitandi, Civilitatem non amittit, niſi fuerit interpellatus adimplere. Menoch. *conſil.* 131. *n.* 5. & *ſeq.* Rocca *loc. cit. n.* 18. Bero *conſil.* 153. *lib.* 3. Cyriac. *controv.* 153. *n.* 56. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Caſtald. *conſult.* 15. *n.* 21. & *conſult.* 53. *n.* 9. & alii.

85 Immo requiritur Judicis declaratio, & quod interpellatus contumax fuerit, & per annum omiſerit adimplere. Gloſſa in §. *Si quis autem non implens*, *verb. Admonitus*, *Authent. de hæredibus*, & *Falcidia*, Alciat. *reſp.* 12. *n.* 3. & *ſeq. reſp.* 13. *n.* 6. *lib.* 4. Cypriac. *controv.* 153. *nu.* 17. Andreol. *controv.* 239. *n.* 6. Gobius *conſul.* 116. *n.* 97. Rocca *loc. cit. n.* 19. & alii. Et hoc ex ratione communiter recepta; quia modus impleri debet per compulſionem ad differentiam conditionis, quæ impleri debet per expulſionem, ſeu excluſionem, quæ eſt regularis differentia inter modum, & conditionem, prout refertur *Authent. Hoc amplius*, *Cod. de Fideicom.*

Civium appellatione veniunt etiam Comitatenſes, ſeu forenſes nati in Suburbiis, præcipue in favorabilibus, & in materia, quæ utrique conveniat: Nomine autem Territorii venit quidquid infra fines loci ſimul cum ipſo loco continetur *l. Pupillus* §. *Territorium*, *ff. de verborum ſignificat.* & natus in Suburbiis & continentibus Vicis idem eſt, ac ſi in Oppido natus fuiſſet; *l. Qui in continentibus* 147. *ff. de verbor. ſignific. l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal.* Rota *p.* 18. *recent. tom.* 2. *dec.* 431. *n.* 13. & *deciſ.* 557. *n.* 8. Gratian. *diſcept.* 217. *nu.* 10. *cum duobus ſeq.* Martin. de Monte *de finibus regund. c.* 6. *nu.* 9. *inter tract. diverſ. tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 334. Rebuff. *in l.* 2. *columu.* 1. §. *In quantum*, *ff. de verb. ſignific.* Soccin. *in l.* 2. *ff. de reb. dub.* & alii. 87

Hinc Filius originem habens a patre nato in Suburbiis, ſeu Villa, in Collegium Civitatis, vel Oppidi recipiendus eſt, cum per cit. Leges *Qui in continentibus*, & *Qui ex Vico*, natus in Suburbiis, & continentibus Vicis, idem ſit, ac ſi in Civitate, vel Oppido natus fuiſſet, Rota *p.* 18. *recent. dec.* 117. *n.* 11. & 12. Baldus *conſil.* 183. *n.* 1. *lib.* 3. & alii. 88

Civibus ex privilegio nihil ſuffragatur privilegium Civilitatis ad effectum ſucceſſionis, ubi excludantur exteri forenſes. Rota articulo diſcuſſo *in Ceſenat. Hæreditatis* 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano*, & *p.* 6. *recent. dec.* 160. *n.* 28. Afflict. *dec.* 384. *n.* 6. & alii. Prout etiam non ſuffragatur, ſi quis eodem privilegio Civilitatis non eſt uſus, nec unquam habitavit, nec onera ſuſtinuit, ut multis cumulatis firmavit Rota *in Romana*, *ſeu Cæſenaten. Hæreditatis* 6. *Nov.* 1619. & 18. *Jan.* 1620. *coram Pirovano*. & *p.* 5. *tom.* 1. *dec.* 177. *n.* 57. 89

Civis autem ex privilegio admittitur ad Beneficium, ad quod vocantur ſoli Cives Civitatis. *Sacr. Congr. Conc. in Romana* 19. *Sept.* 1649. *lib.* 18. *Decr. fol.* 647. referente Urſaja *Juſtit. Crimin. l.* 1. *tit.* 3. *n.* 31. 90

Civitas tamen Bononiæ ex conceſſione Julii II. habet privilegium, ut illa Beneficia non niſi Civibus conferri poſſint, idemque privilegium confirmatum fuit per duos Pontifices Bononienſes Gregorium XIII. & Gregorium XV. quorum ultimus addidit, ut Civilitas ex privilegio non ſuffragaretur. Sic Card. de Luca *de Beneficiis diſc.* 113. *n.* 1. 91

Generaliter vero loquendo Beneficia Civibus potius quam exteris conferri debent; & originarii, ſeu naturales loci præferendi ſunt exteris, ſeu alienigenis. Rota *p.* 3. *recent. dec.* 61. *n.* 1. Card. de Luca *de Benefic. diſc.* 96. *n.* 12. Decius *conſil.* 542. *n.* 13. Roch. de Curt. *tract. de Jurepatron. verbo Honorificum*, *n.* 45. *cum pluribus ſeqq.* & alii: Licet enim in Beneficialibus ex regula quod apud Deum non eſt acceptio perſonarum, iſta qualitas Civilitatis non reputetur neceſſaria, & ſola qualitas loci non ſufficiat de jure ad excluſionem a Beneficio, per Rotam *p.* 13. *recent. dec.* 55. *n.* 12. Attamen data æqualitate idoneitatis, atque in concurſu dicitur conſiderabilis, ac ſpecies etiam benemerentiæ, ob quam ceteris paribus prælatio ſaltem de congruo, ſeu de honeſtate debeatur, ex collectis apud Cavill. *dec.* 66 *alias dec.* 232. *p.* 7. *recentior.* & pluries ex præcedentibus, nec diſcordat in hac parte hæc juſta, & recta opinio a juris communis diſpoſitione, ſecundum quam Beneficia, Officia, & Gubernia propriis Civibus non autem exteris demandanda, & conferenda ſunt, ut poſt multos firmavit Rota *in Peruſina Abbatiæ* 14. *Jan.* 1701. §. *Accedunt*, *coram Scoto* apud Urſayam *tom.* 8. *p.* 2. *diſcept.* 8. *n.* 9. & cad. Rota *p.* 7. *rec. dec.* 232. *n.* 11. dicens, quod cum Beneficia ſint fundata ex bonis illius Civitatis, ſeu loci, fraudarentur Fundatores ſua ultima voluntate, ſi eorum reditus ad extraneos transferrentur, Vide ibi, ubi multa ad rem. 92

Immo ſi fundator legem impoſuit, ut Beneficium conferatur ſolis originariis, ſeu oriundis ex tali loco, & non alienigenis, nullimode conferri poterit exteris, tum de jure divino, tum de Jure Canonico, tum de jure Civili. De Jure Divino *Deuter. c.* 17. *n.* 15. ibi; *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem* & *c.* 18. *n.* 15. ibi: *Prophetam de gente tua.* De jure Canonico *c. Bonæ memoriæ* 4. §. *Quia vero*, *de Poſtulat. Prælat.* ibi; *Non poteramus ſalva conſcientia eidem Eccleſiæ de perſona alterius Regni providere*, ut allegat Rota *p.* 7. *recent. deciſ.* 232. *n.* 9. ſtando in vero ſenſu Canonis, non præciſe in littera, *c. Ne pro defectu* 41. *de elect. c. Nec emeritis*, & *cap. Nullus*, *diſt.* 61. *c. Afros diſt.* 98. cum ſimilibus. De Jure Civili *l. in Eccleſiis* 11. *Cod. de Epiſcopis*, & *Clericis*: ibi: *Clerici non ex alia poſſeſſione*, *vel Vico*, *ſed ex eo*, *ubi Eccleſiam eſſe conſtiterit*, *ordinetur*, *leg. Unica Cod. Non licere Habitatoribus*, ibi: *Ut nullo extraneo illic quoquo modo poſſidendi licentia tribuatur*, & concordat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *c.* 5. *de Reform.* ubi expreſſe jubet, ut in conferendis Beneficiis ſerventur omnino conditiones, & qualitates in eorum erectione, ſeu fundatione impoſitæ, ibi; *Ratio poſtulat*, *ut illis*, *quæ bene conſtituta ſunt*, *contrariis ordinationibus non detrahatur*, *quando igitur ex Beneficiorum quorumcumque erectione*, *ſeu fundatione*, *aut aliis inſtitutionibus qualitates aliquæ requiruntur*, *ſeu certa illis onera ſunt injuncta in Beneficiorum colla-*

latione , ſeu in quacumque alia diſpoſitione , eis non derogetur .

94 Et ratio eſt , quia voluntas Teſtatoris , ſeu Fundatoris tamquam Lex eſt omnino ſervanda , *c. ultima voluntas* 4. ,, *cauſ.* 13. *q.* 2. ibi : Ultima voluntas defuncti modis omnibus ſervari debet ; *l.* In conditionibus 19. ff. de conditionibus & demonſtrationibus , *ibi* : In conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet ; eaque regit conditiones ,, *lib. Cum quæſt.* 23. *in fin. Cod. de Legatis* , ibi : *in omnibus etenim Teſtatoris voluntatem , quæ legitima eſt , dominari cenſemus* . Nec ab alio , quam a Summo Pontifice , & quidem de poteſtatis plenitudine in his circumſtantiis d. ultima voluntas commutari poteſt , juxta text. *In Clementin. Quia contigit , de Religioſ. domibus , & In l. Legatum , ff. de adminiſtration. rer. ad hæreditatem pertinent.* & animadverſa per Monet. *de commut. ultim. volunt. c.* 5. *q.* 2. *concluſ.* 1. *n.* 86. Urſayam *tom.* 8. *p.* 2. *diſcept.* 8. *n.* 12. & Rota *dec.* 560. *n.* 2. ibique addendo *n.* 12. *cor. Burat. & dec.* 9. 9. *an.* 1. *dec.* 1042. *n.* 1. *cor. Emerix jun. p.* 7. *cit. dec.* 232. *per tot.* cum plurimis ibi adductis.

95 Beneficium erectum , ſeu Legatum fundatum pro ſolis Civibus v. gr. Alexandrinis , debetur tantum natis in Civitate , Suburbiis , Vicis , & diſtrictu , non autem natis in toto Comitatu , Provincia , ſeu Diœceſi , per text. in *l. Qui ex Vico* 30. *ff. Ad municipal* , *l. Qui in continentibus* 148. *ff. de verb. ſignif.* & dixit Rota *dec.* 188. *num.* 3. *dec.* 327. *n.* 12. *p.* 17. *dec.* 9. *num.* 1. *dec.* 429. *num.* 21. *p.* 18. *rec. & in Romana , ſeu Cenen. dotium* 22. *Junii* 1703. *cor. Caprara* , & 7. *januar.* 1704. *cor. eod.* impreſſ. apud Monacel. *p.* 2. *in append. dec.* 49. & 50. Et ſic in terminis ſimilis diſpoſitionis Lara *de Anniv. cap.* 21. *num.* 34. ubi de Legato facto puellis Toletanis , Gratian. *dec. Marc.* 96. *num.* 1. & *ſeq.* ubi de Legato pro maritandis puellis Fanenſibus . Ventrigl. *prax. for. Eccl. tom.* 1. *annot.* 29. *n.* 12. *in fine* , ubi de Legato facto pro maritandis puellis pauperibus Capuæ . Capon. *diſcept.* 115. *tom.* 2. Moron. *reſp.* 4. *n.* 1. & 60. Amoſtaz *lib.* 4. *de cauſis piis cap.* 6. *n.* 17. cum pluribus ibi citatis.

96 Et ſi a tali Beneficio , ſeu Legato excludantur expreſſe Cives ex privilegio , iſti ad illud non poſſunt admitti , per dicta *ſupra a num.* 91. *ad* 94. Et Decretum allatum *n.* 90. intelligendum eſt de Civibus ex privilegio , qui non ſunt expreſſe excluſi , ſeu de habentibus tale privilegium a Summo Pontifice de plenitudine poteſtatis derogante ex-
97 preſſe ſimili diſpoſitioni . Non cenſentur tamen excluſi Cives nati extra Civitatem originariam occaſionaliter , per
98 dicta *ſupra num.* 48. & *ſeq. n.* 52. & 72. Nec nati in Civitate & alibi neceſſarium , vel occaſionale domicilium habentes , per dicta *ſupra n.* 73. Beneficium , ſeu Legatum
99 ad quod vocantur Cives naturales , & originarii alicujus loci , debetur ſolum natis in tali loco non caſu , aut per tranſitum , ſed quando pater domicilum ibi habuit , aut eſt lo-
100 cus , ubi pater natus eſt , per dicta *ſupra num.* 70. & 71. Et ſolum in iſtorum defectum deberetur natis ibi caſu , aut per tranſitum , ut a fortiori id debent tenere DD. citati *ſupra n.* 69. & patet a pari ex dictis ſub verb. *Legatum num.* 74. 75. & 76.

101 Beneficium , ſeu Legatum , ad quod vocantur naturales alicujus loci , poteſt conferri non ſolum illius loci originariis , ſeu oriundis , ſed etiam illis , qui per decennium ibidem Domicilium habent , licet aliunde originem traxerint , dummodo tamen habeant animum ibi commorandi cum retentione domus , & ſupportatione onerum Civicorum , nam talis decennalis habitatio facit quemquam naturalem illius loci . *l. Nec ipſi* 2. & *l. Cives* 7. *Cod. de incolis* , Rota *part.* 2. *diverſ. deciſ.* 159. *num.* 2. Gregorius *in l.* 32. *tit.* 2. *part.* 3. *gloſſa diez annos* . Diana *par.* 4. *tract.* 4. *reſ.* 140. *verſ. Nota quinto* , Sanchez *de Matr. libr.* 3. *diſ.* 23. *numer.* 2. & *lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 12. Amoſtaz *de cauſis piis lib.* 4. *c.* 6. *num.* 58. Urſaya *tom.* 9. *p.* 2. *diſcept.* 50. *per tot.* & ſignanter *a numer.* 60. ubi innumeros ad id affert Doctores .

102 Beneficium , ſeu Legatum , ad quod vocantur patricii alicujus loci , poteſt conferri non ſolum patriciis originariis , ſed etiam Domiciliariis . Patria enim eſt duplex , una originis , altera Domicilii , ut notant communiter DD. alle-
103 gati & ſecuti ab Urſaya *cit. diſcept.* 50. *a num.* 75. Unde cum quis per decennalem habitationem cum retentione domus , & ſupportatione onerum Civicorum , & animo morandi in perpetuum in aliquo loco reddatur verus patricius illius loci , per text. *in cit. leg. Nec ipſi* 2. & *leg. Cives* 7. *de Incolis* , debet admitti ad tale Beneficium , ſeu Legatum , ad quod vocantur patricii . Vide dicta *ſupra n.* 53. , & *ſeq.*

104 In dictis tamen , & ſimilibus diſpoſitionibus eſt ſerio , attente , & caute inveſtiganda voluntas diſponentis , ſeu erigentis , vel relinquentis , idque perpendendum ex verbis ipſius Vocantis , & qualitatibus Vocatorum : Poteſt enim Teſtator vocare naturales intelligendo , non ſolum domiciliarios , ſed etiam oriundos alicujus Civitatis , vel Oppidi , prout quando eſt ſermo de naturalibus alicujus Regni , in quo non domiciliarii tantum intelliguntur , ſed etiam qui ibidem originem habent . Gregorius *in leg.* 2. *tit.* 24. *part.* 4. *gloſſ.* 14. , Salced. *ad Bern. cap.* 54. *num.* 23. Bolanus *in Curia tom.* 2. *leg.* 1. *cap.* 1. *num.* 37. Sanchez *Conſil.* 1. *leg.* 2. *cap.* 1. *dub.* 9. Amoſtaz *loc. cit. num.* 61. Et aliter poteſt naturales vocare intelligendo de iis , qui ſolum ſunt domiciliarii , quamvis originem non habeant , ut ſunt , qui decennalem habitationem habent in aliquo loco cum retentione domus , ſupportatione onerum civicorum , & animo ibidem perpetuo permanendi . Item vocando originarios poteſt Teſtator intelligere non ſolum de iis , qui nati ſunt in loco , ubi parentes domicilium conſtituunt , ſed etiam de iis , qui nati ſunt per tranſitum , ſeu caſu in loco ubi eorum parentes non habent domicilium , ſed tamquam peregrini per tranſitum , aut caſu ibi reperiebantur .

In his caſibus , ſi Teſtator ſub nomine naturalium vo- 105
luerit ſolos originarios intelligere , non debent admitti domiciliarii , quia excluſi cenſentur , Caſtrenſis 1. *part. conſ.* 21. *num.* 5. Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 30. *num.* 22. , Gail. *lib.* 2. *Obſ.* 35. *num.* 6. Barb. *in leg. Hæres abſens* §. *Proinde* , *ff. de judiciis art. de for. orig. num.* 58. Amoſtaz *loc. cit. num.* 61. , & alii paſſim . Et ſi voluerit comprehendere etiam domiciliarios , etiam iſti , quamvis originem non habeant , ſunt admittendi per text. *in cit. leg. Nec ipſi* 2. & *leg. Cives* 7. *Cod. de Incolis* , & dicta *ſupra n.* 53. & *ſeq.*

Si vocando originarios voluerit Teſtator intelligere ſo- 106
lum de illis , qui nati ſunt in loco , ubi eorum parentes habent domicilium conſtitutum ; non debent admitti , qui nati ſunt per tranſitum , ſeu caſu in loco , ubi eorum parentes non habent domicilium , ſed tamquam peregrini per tranſitum , aut caſu ibi reperiebantur , per text. *in leg. Filios* 3. *Cod. de municip.* , & *originariis* , & dicta *ſupra num.* 70. , & 71. Si autem voluerit comprehendere etiam eos , qui nati ſunt per tranſitum , aut caſu in loco , ubi parentes non habebant domicilium ; etiam iſti veniunt admittendi per text. *in lib. Municipem* 2. *ff. Ad municipalem , & in leg. Cives* 7. *Cod. de Incolis* , & dicta *ſuper n.* 69. & *ſeqq.*

Cum hoc tamen ordine , quod habentes omnes qualita- 107
tes volitas a Teſtatore , præferendi ſunt habentibus ſolum aliquas ex ipſis : unde qui ſunt naturales , & domiciliariis , & pure naturalibus : & qui ſunt originarii nati in loco , ubi eorum parentes habent domicilium , præferendi ſunt originariis natis in loco , ubi eorum parentes non habent dictum domicilium . Et ſic de ſimilibus : Hoc enim eſt magis conforme Teſtatoris voluntati , quæ tamquam Lex eſt omnino ſervanda per text. *in cap. Ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *quæſt.* 2. *leg. In conditionibus* , & *demonſtrationibus* , *leg. Cum quæſt.* 23. *in fine Cod. de Legatis* , & dicta *ſupra num.* 93. & *ſeqq.* & *num.* 100.

Novæ Additiones ex aliena manu.

JUS Civitatis differt a jure Civilitatis . Illud regulariter eſt 1
poteſtas dandi , ſeu condendi e pago vel alio loco Ci- 2
vitatem , id quod ad Regalia Majeſtatis , vel majora Principi reſervata referunt *leg.* 1. *Cod. de Metrop. Berſt. Ste-* 3
phan. de Juriſdict. lib. 1. *part.* 1. *cap.* 1. *membr.* 2. *num.* 114. *Limnæus de Jur. public.* 2. *cap.* 9. *nu.* 128. Hoc autem eſt jus recipiendi Cives , quibus dari ſolet facultas , ſeu poteſtas utendi , fruendi commodis , libertatibus , & 4
privilegiis Civitatis ; *Beſold. Theſaur. Practic. Voce Stadt. Knipſch. de Jur. Civit. Imper. lib.* 1. *cap.* 29. *nu.* 1. , &
2. Minimeque eſt de Regalibus ; *Mævius ad Jus Lube-* 5
cenſe part. 1. *tit.* 2. *artic.* 2. *num.* 59. & 60.

Civilitas , ut tradidit *Auctor* , acquiritur vel origine , vel domicilio , vel electione . De civilitate , quæ origine acquiritur , vulgo dicitur , non Matris , ſed Patris ſpectandam eſſe originem ; *Leg.* 1. §. 2. *ff. Ad Municipal. Leg.* 7
Filios Cod. de Municip. & originar. At intellige id procedere , ſi de civilitate quæſtio ſit , ut quis particeps eſſe 8
poſſit commodorum , & onerum omnium a jure ipſi civilitati annexorum . Ceterum ſi de civilitate diſſeratur , ut admitti quis poſſit ad commoda ab homine relicta Civibus alicujus Loci , Filius non ſolum Patris , ſed & Matris ſequitur originem , *Eſcobar de Pontific.* , & *Reg. Juris dict.* 9
in Stud. cap. 1. *num.* 53. *ad plur. ſequent.* & rurſus *c.* 2. *a num.* 16. *Mendo de jure Academic. lib.* 2. *q.* 18. *num.* 186. & 10
plur. ſequent. Quinimmo id ipſum obtinere , ſi quis non per Matrem , ſed vel per Aviam , vel Proaviam originem ducat a Loco de quo agitur , tenent iidem Auctores , prior *d. cap.* 2. *num.* 17. & *plur. ſequent.* poſterior *d. quæſt.* 18. *n.* 181. & *plur. ſequent.*

De eo quæri ſolet , num natus ante cooptionem Patris 11
in Civium numerum pro Cive originario haberi debeat ? Tractant de hac quæſtione *Beſold. Politic. lib.* 1. *cap.* 16. 12
n. 8. *VVurmſer. in Faſcicul. jur. public. exercit.* 2. *theſ.* 15. *Carpcżov. Juriſprud. Forenſ. part.* 2. *cap.* 10. *defin.* 32. *Lyſer. de Jure Civilitatis* §. 10. qui ultimus allegato loco pro affirmativa eſt , & hæc ita ſe habere concludit *per Leg.* 2. *ff. de Decurion.* niſi tamen ſpeciali alicujus Civitatis Statuto aliud ſit introductum .

Quid requiratur ad Domicilii Conſtitutionem , explicat , & quidem recte *Strykius diſſertat. juridic. tom.* 9. *diſput.* 10. *cap.* 3. §. 6. & *plur. ſequent.* Confer etiam de domicilio *Voet. in Commentar. ad Pandect. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 91. & *plur. ſeq.*

Novi domicilii ratio an habeatur , ſi in fraudem eam mu- 14

gatio facta ſit? Conſule *Argentr. ad Conſuetud. Britann. artic. 9. num. 5. Anton. Fabr. in Cod. lib. 9. tit. 30. defin. 10. num. 2. Larrea deciſ. 94. number. 7., Ganavet. deciſ. 6. num. 7. 9., 28., 35. & 48.*

15 Quod demum attinet ad affectionem, multum intereſt,
utrum quis recipiatur in numerum Civium decreto De-
curionum, an Reſcripto Principis? Priori caſu non ali-
ter gaudet commodis ceterorum civium, quam ſi & onera
eorumdem ſubeat. Poſteriori vero caſu gaudere valet com-
16 modis ceterorum Civium, quin dicta onera ſubeat, mo-
do Princeps ſciverit eum non eſſe ſubiturum ipſorum o-
nera; idque quia videtur Princeps in hoc caſu jus civi-
litatis conceſſiſſe ſine oneribus illis; *Beſſ. de Princip. num.*
17 *361. Campell. ad Conſtitut. Ducat. Urbin. decret. 23. n. 308.*
18 De commodis, & oneribus Civilitati a jure annexis adi
Styphium juridic. diſſertat. tom. 9. diſſertat. 10. cap. 4. per tot.
19 Tum de modis, quibus amittitur civilitas, vide eum-
dem *Styphium Juridicar. diſſertat. tom. 7. diſput. 24. fer. per tot.* egregie æque ac late diſſerentem.

C L A U S U R A.

CLAUSURA, Vide verb. *Conventus art. 3.*, & verb. *Moniales art. 3.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

1 Clauſura Monaſteriorum quorumcumque virorum Re-
gularium aſſeritur, ſublata quibuslibet diſpenſandi
facultate; BENEDICT. XIV. tom. 1. Conſtitut. 30. in-
2 cip. *Regularis diſciplinæ*. Revocat quæcumque Indulta, &
Privilegia admittendi fœminas intra clauſuram Conven-
tuum quacumque de cauſa, etiam devotionis, aſſociandi
3 Proceſſiones, & Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum;
Idem *ibidem* §. 4. Prohibet quibuſcumque, etiam Cardina-
libus, ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardinalium Congre-
tionibus ſub pœna nullitatis, & ſub Eccleſiaſticis Cenſu-
ris, Papæ (excepto mortis articulo) reſervatis, ne facul-
tates & licentias ingrediendi clauſuram Conventuum Re-
ligioſorum fœminis ullo modo concedant; Idem *ibidem* §. 4.
& 5. Vide verb. *Conventus artic. 3. num.* 36. ubi alia ne-
ceſſaria ad rem.
4 Clauſura Monialium conſtabilitur ab eodem Pontifice
Conſtitut. 21. incip. *Cum Sacrarum*, in qua Monialibus
Portugalliæ, & Algarbiorum Monaſteriis rigoroſam clau-
ſuram profeſſis, & extra illam degentibus, injungitur;
reditus ad Clauſtra, & egreſſus in poſterum prohibetur,
ſublata quibuſcumque facultate in poſterum indulgendi
egreſſum e Monaſteriis; Ex Conſtitut. 40. incip. *Salutare*, in qua univerſaliter de clauſura Monialium confirman-
5 tur ſanctiones Eccleſiaſticæ antea editæ, ac revocantur
facultates extraordinariæ permittendi ingreſſum, & egreſ-
ſum e Monaſteriis; Et prohibetur quibuſcumque, etiam
Cardinalibus, *ſive ſingulis, ſive* eorumdem Cardinalium
Congregationibus, ne facultates, & licentiæ ingredien-
di clauſuram Monialium ullo modo concedant ſub pœna
nullitatis, & ſub Eccleſiaſticis Cenſuris Papæ (excepto
articulo mortis) reſervatis; Vid. verb. *Moniales artic.*
3. num. 99. ubi alia neceſſaria ad rem. Inſuper ſuper
Monialium Clauſura Conſtitutiones Apoſtolicæ, & Con-
6 ciliares innovantur, & Ordo præſcribitur pro introdu-
ctione mulierum in Monaſteria, ab eodem Pontifice tom.
2. Conſtitut. 26. incip. *Per binas*, de quibus ſub verb. *Educanda, & famula, infra.*
7 Clauſuram Monialium violantes ad malum finem qui-
cumque ſint, comprehenſis etiam ipſis Monialibus in ca-
ſibus publicis, non poteſt Card. Major Pœnitentiarius ab-
ſolvere, nec mandare abſolvi, niſi pro ipſis Epiſcopi,
ſeu Ordinarii ſupplicaverint, & caſus in Sacr. Congreg.
Epiſcop. & Regular. deducti non fuerint; Idem Conſtitut.
95. incip. *Paſtor bonus* §. 38.
8 Epiſcopo licitum eſt ad impartiendam benedictionem
Moniali in mortis articulo conſtitutæ Monaſterium in-
trare; Idem tom. 2. Conſtitut. 34. incip. *Pia Mater*. Sed
9 ad hunc effectum intra Monaſterii ſepta ſeſe conferens,
comites habere debet ordinarium Confeſſarium dicti Mo-
naſterii, aliumque Sacerdotem ipſius arbitrio eligendum;
Idem *ibid.*

Additiones Noviſſimæ.

1 Clauſura Monialium vigore Concilii Tridentini Epi-
ſcopi curæ ſubjicitur, ita ut in cujuſque Ordinis
Moniales, etiam eas quæ a Regularibus reguntur, & a-
lias ſunt exemptæ, is ſolus auctoritatem habeat in his
quæ clauſuram concernunt; uti etiam expreſſit Pius V. in
Bulla, *Cura Paſtoralis*.
2 Hujus Clauſuræ modus & effectus eſt, ut Monialibus
poſt profeſſionem egredi non liceat Monaſterii ſui Clau-
ſtra, ſive interiora ſepta, etiam ad breve tempus, quo-
cumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epi-
ſcopo approbanda, indultis quibuſcumque & privilegiis
non obſtantibus, uti loquitur Concilium Tridentinum.
3 Licet Synodus Tridentina non expreſſerit quæ ſit ad id
cenſenda juſta Cauſa, eamque Epiſcopi judicio permiſiſſe vi-
deatur; tamen Pius V. nullo alio prætextu egreſſum per-
mitti voluit, niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmita-
tis lepræ, aut epidemiæ.
Credit nihilominus Barboſa poſt alios ab ipſo citatos, 4
quod non obſtante reſtrictione Pii V. Moniales poſſint exi-
re e Monaſterio etiam ex aliis cauſis in ipſa Pii V. Bul-
la nominatim non expreſſis; verb. gr. tempore belli,
cum periculum imminet invaſionis a militibus, multa-
que incommoda ſuſtinendi, niſi ſe in locum tutum re-
cipiant.
Alter effectus Clauſuræ Monialium eſt, prohibitus 5
quarumcumque perſonarum extranearum ad Moniales ac-
ceſſus.
Ita ut nullus Monaſteria Monialium intrare poſſit ſine 6
licentia in ſcriptis obtenta; quemadmodum decretum fuit
a Synodo Tridentina.
Dare autem Epiſcopum debere in caſibus neceſſariis hu- 7
juſmodi licentiam patet ex eodem Decreto.
Hæc autem neceſſitas ingrediendi a Tridentino requi- 8
ſita ſic recepta eſt, ut etiam ipſi Prælati tam Seculares
quam Regulares, quibus cura & regimen Monaſteriorum
incumbit, auctoritate ſibi ex officio attributa uti non poſ-
ſint, niſi in caſibus neceſſariis; qua facultate ſi forte uti
aliquando contigerit, a paucis, iiſque ſenioribus ac reli-
gioſis perſonis comitati ipſi Monaſteria ingredi ſtudeant;
quemadmodum præſcripſiſſe videtur Gregorius XIII. in
Bulla quæ incipit: *Dubiis*.
Caſus neceſſarii quibus Epiſcopis licet ingreſſum perſo- 9
narum ſecularium permittere, intelliguntur reſpectu Mo-
naſterii, non autem reſpectu ingredentis; uti ſæpius de-
claraſſe Sacr. Congregationem teſtatur Fagnanus ad *Cap.*
Cum Virum, tit. de Regularibus num. 20.
Clauſuram Monialium ita ſervari juſſerunt pleræque 10
Synodi, ut nec Præfectum Monialium ſive Cappellanum,
aut alium Sacerdotem ingredi patiantur eam Eccleſiæ partem
ubi ipſæ pſallunt, ne quidem prætextu ibidem celebran-
di vel concionandi.
Neque in veſtitionum aut profeſſionum ſolemnitatibus 11
licitus eſſe poteſt ingreſſus ad Moniales; & id tam viris
quam mulieribus etiam illuſtribus; ſed omnes per cancel-
los ipſis colloqui debent.
Excipiuntur tamen, cum id neceſſitas exigat, perſonæ 12
neceſſariæ, utpote Confeſſarius, cum ad ægrotantium Mo-
nialium, quæ ad Confeſſionale accedere non poſſunt, con-
feſſiones audendas, aut Sanctiſſimum Euchariſtiæ vel Ex-
tremæ Unctionis Sacramentum ipſis deferendum, & ſimilia
charitatis officia iiſdem ægrotis impertienda, erit admit-
tendus; item Medicus, Chirurgus, Bajulus vini aut cere-
viſii, faber, & ſimiles perſonæ, quas omnes duæ anti-
quiores Sanctimoniales ſemper comitari tenentur.
Epiſcopum poſſe prohibere, ne quis ſine ſua aut Commiſ- 13
ſarii ſui licentia ad Monaſteria Monialium etiam collo-
quendi cauſa accedat, docet Fagnanus ad *Cap. Quantum tit. de Privilegiis num.* 21.

C L E R I C U S.

Articulus I.

Quo ad ea, quæ concernunt Clerici nomen, habitum, & Tonſuram.

S U M M A R I U M.

1 *Clerici nomen unde veniat?*
2 *Ideo dicuntur Clerici, quia ſunt de ſorte Domini, & Domini partem habent.*
3 *Clerici deſcribuntur.*
4 *Clericorum nomen bifariam poteſt ſumi; ſcilicet large, ſeu generaliter; & ſtricte ſeu ſpecialiter, magiſque proprie.*
5 *Clericorum nomine large, ſeu generaliter capto, in materia favorabili, veniunt omnes omnino Clerici, ſive ſint prima Tonſura.*
6 *Sive in Minoribus, & Majoribus Ordinibus ſint conſtituti.*
7 *Sive etiam ſint Canonici Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum.*
8 *Sive ſint in quacumque Dignitate conſtituti, etiamſi ſint Epiſcopi.*
9 *Sive etiam ſint Cardinales.*
10 *Immo in materia favorabili veniunt etiam Monachi, quinimmo & Moniales.*
11 *Et quantum ad hoc etiam Converſi, & Converſæ.*
12 *Etiam Novitii, & Novitiæ.*
13 *Item Tertiarii, & Tertiariæ Mendicantium, in Congregatione, & Communitate viventes.*
14 *Item Moniales Tertiariæ in propriis Domibus, viventes, virginalem, & cælibem vitam ducentes ex voto Caſtitatis de Ordinarii licentia emiſſo.*
15 *Item Eremitæ habitum Eremiticum ex legitima facultate deferentes, & ſub ſpeciali obedientia Epiſcopi, vel*

alio-

alterius Prælati alicui Eccleſiæ, vel Eremitoriis in Communitate, vel ſeparatim deſervientes.

16 *Item omnes illi, qui aſſumpto habitu Religioſo Monialium ſervituti ſunt addicti, & pro illis eleemoſinas quærunt, & prope Monaſterium, earum more degunt.*

17 *Sic etiam Laici, qui habitu Clericali incedunt, & inſerviunt Congregationi Presbyterorum, qui collegialiter ſub certo Superiore modo Religioſo vivunt.*

18 *Item Equites Sancti Joannis Hieroſolymitani, vulgo dicti* Cavalieri de Malta.

19 *Clericorum nomine ſtricte, ſeu ſpecialiter in materia odioſa, veniunt duntaxat ſoli inferiores Clerici ſæculares: Non autem Canonici, Abbates, aliique in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituti; niſi ſecus exprimatur; vel aliunde de oppoſito conſtet.*

20 *Sic nomine Clericorum in odioſis non veniunt Epiſcopi, eorumque Superiores; & multo minus C. R. E. Cardinales.*

21 *Nec veniunt Canonici, aliique in Dignitate Eccleſiaſtica conſtituti.*

22 *Nec etiam nomine Clericorum in odioſis veniunt Monachi, ſeu Regulares utriuſque ſexus: niſi iſtud exprimatur, vel ex ſubjecta materia, aliiſque circumſtantiis ſecus appareat.*

23 *Habitum, & Tonſuram Clericalem gerere tenentur Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti; & etiam Clerici inferiores, ſi Beneficium Eccleſiaſticum habeant.*

24 *Immo Clerici in Sacris, ſeu Beneficiati Habitum Ordini, & Dignitati convenientem non deferentes, ſubjiciuntur graviſſimis pœnis, quæ aſſignantur,* ad n. 25.

26 *Clerici vero in prima Tonſura, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, & Beneficia Eccleſiaſtica, ſeu Jus ad illa nondum habentes, non tenentur deferre Habitum, & Tonſuram Clericalem, niſi cauſative, quatenus velint gaudere privilegiis Clericalibus.*

27 *Clerici in prima Tonſura, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, non gaudent privilegio Fori, niſi habeant aliquam ex tribus illis conditionibus, quas requirit Concilium Tridentinum, & quæ hic aſſignantur.*

28 *Sufficit autem qualibet trium conditionum a Concilio Tridentino præſcriptarum, ut Clerici Tonſura Clericali inſigniti, vel etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, privilegio Fori gaudeant.*

29 *Qualitas, & forma Habitus Clericalis, licet in Jure Communi non reperiatur in omnibus, & per omnia determinata; & ſtabilita; habentur tamen tum in Jure communi, tum in Conciliis, tum in Conſtitutionibus Pontificiis varia præſcripta circa Habitum Clericorum.*

30 *In primis enim præſcribitur, ut Clerici utantur veſtibus ſæcularibus ſub pœna Excommunicationis.*

31 *Secundum præſcribitur, ut Clerici pannis rubris, aut viridis; nec non manicis, aut ſotularibus conſutitis, frenis, ſellis pectoralibus, calcaribus deauratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentibus non utantur.*

32 *Tertio præſcribitur, ut Clerici Fibulas omnino non ferant, neque corrigias auri, vel argenti ornatum habentes, ſed nec annulos, niſi quibus competat ex Officio Dignitatis.*

33 *Quarto præſcribitur, quod Clerici non utantur publice veſte virgata, vel partita, niſi rationabilis cauſſa ſubſit; Et quid per talem veſtem intelligatur?*

34 *Quinto præſcribitur, ut veſtimenta etiam, vel calceamenta Clericis, niſi, quæ Religionem deceant, uti, aut habere non liceat.*

35 *Sexto præſcribitur, ut clauſa deferant deſuper indumenta, nimia brevitate, vel longitudine non notanda.*

36 *Septimo jubentur Clerici ſecundum Aaron talarem veſtem induere.*

37 *Per talarem veſtem, quid intelligatur?* ad n. 38.

39 *De primo ad ultimum veſtes Clericorum debent ſic ſuoſtatui eſſe decentes, ut non ſint pomposæ, aut vanam jactantiam, vel ſuperfluitatem redolentes.*

40 *Unde Concilium Tridentinum expreſſe ſtatuit, quod oportet Clericos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre.*

41 *Caveant igitur Clerici, ne nimio cultu in veſtitu utantur; ſcientes quæ deteſtando eorum culpam ſcribunt Sancti Patres,* ad n. 43.

44 *Laudabilis tamen eſt Decor, & competens veſtium Ornamentum juxta qualitatem, & Dignitatem perſonarum; dummodo in his redoleat Clericalis modeſtia, & caveatur exceſſus.*

45 *Tonſura Eccleſiaſtica ſecundum Divum Iſidorum originem ſumpſit a Nazaræis.*

46 *Secundum alios originem ſumpſit ex quodam facto in Sancto Petro Apoſtolo ſucceſſo; quod hic refertur,* ad num. 47.

48 *Tonſura Eccleſiaſtica fuit in uſu uſque de tempore Apoſtolorum.*

49 *Reprobatur Calvinus aliter ſentiens.*

50 *Tonſura Clericalis antiquitus fiebat raſo deſuper capite in modum ſphæræ & inferius quoque, itaut patentibus auribus, ſola capillorum corona circa caput remaneret.*

51 *Progreſſu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab Eccleſia generaliter receptum, ut dicta corona capillorum a Monachis aliiſque Regularibus, nec non a Romano Pontifice retenta, reliqui Clerici ſæculares loco ejuſdem coronæ ſolummodo circulum aliquem modicum in ſuperiori parte capitis abraſum gerant.*

52 *Corona, & Tonſura debet eſſe congruens cujuslibet ſtatui, & Ordini,* ad n. 53.

54 *Hujus Tonſuræ, ſeu Coronæ myſtica ſignificatio declaratur.*

55 *Clerici in Sacris, vel Beneficiati, licet in prima Tonſura, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti; ſi per longum tempus Tonſuram, & Habitum Clericalem non deferant, & comam ſine cauſſa nutriant, peccant mortaliter: & ſubjacent graviſſimis pœnis; nec non Excommunicationi,* ad n. 58.

59 *Dantur tamen plures, caſus, in quibus habetur juſta cauſſa non deferendi Habitum, & Tonſuram. Primo igitur nullam incurrit culpam, & pœnam Clericus incedens abſque Habitu, & Tonſura Clericali, quando id facit ex cauſſa juſti timoris.*

60 *Secundo nullam incurrit culpam, & pœnam, qui non defert Tonſuram propter infirmitatem, vel non defert Habitum proprio Ordini congruentem ratione magnæ paupertatis.*

61 *Tertio nullam incurrit culpam, & pœnam, qui Domi ſuæ, atque in occulto Habitum Clericalem dimittit.*

62 *Quarto nullam incurrit culpam, & pœnam Clericus itinerans, vel peregrinans, qui in itinere brevioribus utitur veſtibus.*

63 *Quinto excuſatur Clericus, qui ſemel Habitum dimittit.*

Clerici nomen venit a verbo Græco *Cleros*, quod Latine *ſors, ſeu hæreditas* dicitur; *c. Cleros* 1. *Diſt.* 21. ibi: *Cleros, & Clericos hinc appellatos credimus, quia Mathias ſorte electus eſt, quem primum per Apoſtolos legimus ordinatum;* * *Cleros enim Græce, Latine, vel hæreditas dicitur.* Et ideo dicuntur Clerici, quia ſunt de ſorte Domini, & Domini partem habent: *citat. cap. Cleros*, ibi: *Propterea ergo dicti ſunt Clerici, quia de ſorte Domini ſunt, vel quia Domini partem habent.* Hinc Clerici deſcribuntur, quod ſint *homines Chriſtiani, qui de negotiis, curiſque ſæcularibus remoti, ſervitio, & cultui Divino ſpecialiter ſunt deputati. Citat. capit. Cleros*, ubi: *Generaliter autem Clerici nuncupantur omnes, qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt*, & *cap. Duo ſunt genera* 7. *cauſ.* 12. *qu.* 1. ibi: *Duo ſunt genera Chriſtia-*

* Clericorum nomine ſequioribus ſæculis donatos fuiſſe, nedum illos, qui Eccleſiæ miniſterio erant adſcripti, verum etiam eos omnes, qui ſtudiis diſciplinisque liberalibus perdiſcendis vacabant, illorum temporum ſcriptores paſſim oſtendunt. Odericus Vitalis, Anglus, qui ſæculo XII. floruit, Hiſt. Eccl. lib. 3. *Rodulphus autem*, inquit, *quintus Frater, Clericus cognominatus eſt, quia peritia litterarum, aliarumque artium apprime imbutus eſt.* VVillelmus Gemeticenſis l. 3. cap. 10. *Cognomento Clericus, quia copioſe litteratus erat.* Speculum, Saxonicum l. 1. art. 5. §. 4. *Impoſſibile eſt aliquem Clericum nominare, niſi ſit doctus.* Hiſt. Epiſcoporum Eyſtetenſium in Bavaria: *iſte Joannes Epiſcopus . . . . Magnus Clericus in Jure Canonico fuit.* Hinc apud Gallos idem ſonabat vox *Clerc, Clericus*, ac vir doctus, & *Clergie, Clericatus*, ac doctrina, & ſcientia. Loca congeſſit Du Cange *Gloſſar. med. & inf. Latinit. ver. Clericus*. Inde Regis Conſiliarii Clerici dicebatur. *Clerici quoque nomine Regis Conſiliarii*, inquit Matthæus Pariſius ad an. 1250. Ea de cauſa in Epitaphio Guillelmi Ambianenſium Epiſcopi apud Morlerium legitur.

Clericus Angelici fuit hic Regis Ludovici.

Idem mos, eademque conſuetudo apud Italos invaluerat. Sic Chronicon Andreæ: *aliquibus Romanis annitentibus, Hiſpanum quemdam, Burdinum nomine ſatis Clericus ei fecit ſubordinari.* De Stephano de Vicomercato in Chronico Mediolan. Ord. Prædic. apud Muratorium (*Rerum Italic. ſcript. T. 3. pag. 60.*) dicitur: *Hic fuit in Sæculo valde honorabilis Clericus.* Joannes Villanius l. 4. Hiſt. cap. 3. ſcriptum reliquit, *poſt Hugonem Ciapettam regnaſſe Robertum filium, fuiſſeque magnum Clericum in ſcriptura.* Ex quibus, aliiſque, quæ adduci poſſent, monumentis evidenter deducitur 13. Sæculo, & ſequentibus, ad reſtaurationem uſque litterarum in more fuiſſe poſitum, ut viri litterati *Clerici* compellarentur. Hæc jam a pluribus Eruditis viris fuerunt obſervata, & illuſtrata, præſertim a Clariſſ. Vir. Liberato Faſonio Schol. Piar. in quæſtione, cui titulus: *De viro Laico cum Hæreticis diſputante*, habita in Regia Galaritana Academia an. 1765. impreſſa Liburnii apud Marcum Coltellini, a qua hæc excerpſimus.

ſtianorum , eſt autem unum genus , quod mancipatum Divino
Officio ; & deditum contemplationi , & Orationi , ab omni ſtre-
pitu temporalium ceſſare convenit , ut ſunt Clerici . . . . . Cleros
enim Græce , Latine ſors ; inde hujuſmodi homines vocantur
Clerici , ideſt ſorte electi . . . Aliud vero genus eſt Chriſtiano-
rum , ut ſunt Laici ; Laos enim Græce , eſt populus Latine &c.
4 Clericorum nomen biſamiam poteſt ; ſcilicet large , ſeu
generaliter ; & ſtricte , ſeu ſpecialiter , magiſque proprie .
5 Clericorum nomine large , ſeu generaliter capto in mate-
ria favorabili veniunt omnes omnino Clerici , ſive ſint
primæ Tonſuræ , *c. Cleros 1. d. 21. cap. Cum contingat 11.*
6 *de ætate , & qualit. præficiendor.* Sive in Minoribus , &
Majoribus Ordinibus ſint conſtituti , *d. c. Cleros , & cap.*
7 *Clericum 2. diſt. 72.* Sive etiam ſint Canonici Eccleſiarum
Cathedralium , & Collegiatarum , *cap. Cum tibi 18. de verb.*
ſignificat. ibi : *Appellatio Clericorum non ſolum alios , ſed e-*
tiam Canonicos comprehendit , & cap. Per exceptionem 9. de
privileg. in 6. ibi : *Si autem Clerici cujuſcumque Eccleſiæ*
eximuntur ; tunc tam Canonici , quam alii Clerici eximuntur .
8 Sive ſint in quacumque dignitate conſtituti , etiam ſint
Epiſcopi ; *cap. ſi quis ſuadente Diabolo 29. cauſ. 17. quæſt. 4.*
Et Abbas *in cap. Cum tibi 18. de verb. ſignificat. num. 4. &*
in rubrica de vita , & honeſtat. Clericorum nu. 8. & 9. Bar-
boſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 39. num. 4.* & alii
9 paſſim . Sive etiam ſint Cardinales ; *cap. Ex geſtis 1. de*
Clericis non reſidentibus , Barboſa *loc. cit.* & alii paſſim .
10 Immo in materia favorabili veniunt etiam Monachi ,
quinimmo , & Moniales ; *dict. cap. Si quis ſuadente 29. cauſ.*
17. q. 4. ubi Clerici , & Monachi in materia favorabili , to-
tumque ſtatum Eccleſiaſticum reſpiciente æquiparantur ;
Et licet ibi facta non ſit mentio expreſſa de Monialibus ,
nihilominus Canonem illum comprehendere etiam Monia-
les fuit poſtea declaratum *in cap. de Monialib. 33. de ſen-*
11 *tent. Excommun.* Et quantum ad hoc etiam Converſi , &
Converſæ , *d. cap. Monialibus 33. de Sentent. Excommunic.*
& cap. Non dubium , eod. tit. Etiam Novitii , & Novitiæ ;
12 *cap. Religioſos , de Sentent. excommun. in 6.* Item Tertiarii ,
13 & Tertiariæ Mendicantium in Congregatione , & Com-
munitate viventes , ex Conſtit. Leonis X. incip. *Dum in-*
tra. edita 1. *Martii 1518. in Concil. Lateranenſ. ſeſſ. 11.*
14 Item Moniales Tertiariæ in propriis Domibus viventes ,
virginalem , & cælibem vitam ducentes ex voto Caſtita-
tis de Ordinarii licentia emiſſo , ex eadem Conſtit. Leo-
15 nis X. incip. *Dum intra .* Item Eremitæ habitum Eremi-
ticum ex legitima facultate deferentes , & ſub ſpeciali
obedientia Epiſcopi , vel alterius Prælati alicui Eccle-
ſiæ , vel Eremitorio in Communitate , vel ſeparatim de-
ſervientes , iſti cenſentur Perſonæ Eccleſiaſticæ . Sic Gloſſ.
in cap. Qui vere 12. cauſ. 6. quæſt. 1. Verb. vere , aſſerens
quod tales Eremitæ gaudent privilegio Clericorum , li-
cet non renuncient propriis . Fagn. *in cap. Nullus n. 61.*
de foro compet. poſt Card. *in Clem. Per litteras nu. 9. de*
Præbend. Innocentius *in cap. Cum Monaſterium 13. de elect.*
dicens quod licet *Eremitæ poſſint habere proprium , quia non*
abrenuntiant , tamen Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt . Anaclet. *l.*
3. Decret. tit. 1. ſeſſ. 1. de vita , & honeſt. Cleric. & mul-
16 ti alii . Item omnes illi , qui aſſumpto Habitu Religio-
ſo , Monialium ſervituti ſunt addicti , & pro illis eleemo-
ſynas quærunt , & prope Monaſterium , earum more de-
17 gunt . Sic etiam Laici , qui habitu clericali incedunt , &
inſerviunt Congregationi Presbyterorum , qui collegiali-
ter ſub certo Superiore modo religioſo vivunt . Sic An-
tonell. *num. 21.* Matthæucci *Officialis Curiæ , quoad ex-*
communicationem Canonis num. 10. Felix Poteſtas *de Miniſtr.*
Sacrament. Pœnitent. cap. 5. num. 3560. & alii . Et colli-
gitur *ex cap. Duo ſunt genera 7. cauſ. 12. q. 1.* ubi illud
Chriſtianorum genus reputatur inter Clericos , *quod man-*
cipatum Divino Officio , & deditum contemplationi , & orationi
ab omni ſtrepitu temporalium ceſſare convenit , ut ſunt Cleri-
18 *ci , & Deo Devoti , videlicet converſi .* Item Equites S. Joan-
nis Hieroſolymitani , vulgo dicti *Cavalieri di Malta* , ipſi
enim emittunt tria vota ſubſtantialia a Sede Apoſtolica
approbata , & ſunt vere Religioſi , & ſi ſe invicem per-
cutiant , Pontifex eis concedit , ut ab excommunicatio-
ne , hac de cauſa incurſa , abſolvi poſſint ab eorum
Priore Sacerdote ; *cap. Canonica 50. de Sententia Excom-*
municat.

19 Clericorum nomine ſtricte , ſeu ſpecialiter in materia
odioſa , cum ſcilicet agitur de damno , vel incommodo
Clericis inferendo , veniunt duntaxat ſoli inferiores Cle-
rici Sæculares ; non autem Canonici , Abbates , aliique
in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti , niſi ſecus exprima-
tur , vel aliunde de oppoſito conſtet ; *arg. Regul. 15. Ju-*
ris in 6. Odia reſtringi , & favores convenit ampliari ; & Re-
gula 49. *etiam in 6. In pœnis benignior interpretatio eſt fa-*
cienda ; & tenet Fagnan. *in cap. Bonæ Memoriæ de poſtulat.*
Prælator. num. 12. Belletus *Diſquiſ. Clerical. p. 1. §. 2. n.*
4. 5. & ſequent. Card. Tuſch. *litt. C. concluſ. 337. num. 4.*
& ſeq. Barboſa *l. 1. Juris Eccleſiaſt. cap. 39. n. 6. & ſeq.*
20 & alii paſſim . Sic nomine Clericorum in odioſis non ve-
niunt Epiſcopi , eorumque Superiores , & multo minus
S. R. E. Cardinales ; *arg. cap. Sedes Apoſtolica 15. de reſcri-*
ptis , cap. Periculoſum 4. de Sent. excommun. in 6.

21 Nec veniunt Canonici , aliique in Dignitate Eccleſiaſti-
ca conſtituti ; *arg. cit. cap. Sedes Apoſtolica 15. de reſcriptis ;*
ubi dicitur , quod *majores , & digniores perſonæ ſub generali*
clauſula non intelliguntur includi ; & cap. *Statutum 22. de*
election. in 6. Fagnan. *in cit. cap. Bonæ memoriæ , num. 12.*
Abbas *ad rubr. titul. 1. de vita , & honeſtat. Clericorum n.*
12. Barboſa *loc. cit. num. 6.* & alii paſſim . Nec etiam no-
mine Clericorum in odioſis veniunt Monachi , ſeu Regu- 22
lares utriuſque ſexus , niſi iſtud exprimatur , vel ex ſub-
jecta materia , aliiſque circumſtantiis ſecus appareat ; *arg.*
cap. A Subdiacono 5. diſt. 93. Abbas *in cap. Non amplius*
num. 3. Fagnan. *ib. num. 7. de inſtit.* Barboſa *loc. cit. n. 9.*
Roman. *Conſil. 219. & 418.* Bellet. *loc. cit. ad §. 2. n. 26.*
& colligitur etiam *ex cap. Si quis ſuadente 29. cauſ. 17.*
q. 4. & cap. Super Specula 10. Ne Clerici , vel Monachi , a-
liiſque conſimilibus Canonibus , ubi Clerici , & Monachi
ponuntur tamquam quid diverſum .

Habitum , & Tonſuram Clericalem deferre tenentur 23
Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti ; & etiam Clerici
inferiores , ſi Beneficium Eccleſiaſticum habeant ; *c. Cleri-*
cus 8. diſt. 41. cap. *Clerici Officia 15. de vita , & honeſtate*
Cleric. Clem. Quoniam 2. de vita , & honeſtat. Cleric. Et
Concilium Trid. *ſeſſ. 14. cap. 6. de Reform.* ibi : „ Etſi
„ Habitus non faciat Monachum , oportet tamen Cleri-
„ cos veſtes proprio congruentes Ordini ſemper deferre ,
„ ut per decentiam Habitus extrinſeci morum honeſta-
„ tem intrinſecam oſtendant . “ Immo Clerici in Sacris ,
ſeu Beneficiati Habitum Ordini , & dignitati convenientem 24
non deferentes ſubjiciuntur graviſſimis pœnis . Si enim
poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per edictum publicum
moniti fuerint , honeſtum habitum Clericalem illorum Or-
dini , & Dignitati congruentem non detulerint , ſunt in
primis puniendi per ſuſpenſionem ab Ordinibus , Officio ,
& Beneficio , & ſi ſemel moniti denuo in hoc deliquer-
rint , etiam per privationem Officiorum , & Beneficiorum
puniri poſſunt , ac debent *Concil. Trident. loc. cit.* ibi :
„ Propterea omnes Eccleſiaſticæ perſonæ , quæ aut in
„ Sacris fuerint , aut Dignitatis , Perſonatus , Officia ,
„ aut Beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint ,
„ ſi poſtquam ab Epiſcopo ſuo etiam per Edictum publi-
„ cum moniti fuerint , honeſtum Habitum Clericalem ,
„ illorum Ordini , & dignitati congruentem & juxta
„ ipſius Epiſcopi Ordinationem , mandatum non detule-
„ rint per ſuſpenſionem ab Ordinibus , ac Officio , &
„ Beneficio , ac fructibus , reditibus , & proventibus
„ ipſorum Beneficiorum , nec non ſi ſemel correpti de-
„ nuo in hoc deliquerint , etiam per privationem officio-
„ rum , & Beneficiorum hujuſmodi coerceri poſſint , &
„ debeant , Conſtitutionem Clementis V. in Concilio
„ Viennenſi editam , quæ incipit , *Quoniam* , innovan-
„ do , & ampliando . “ Quinimmo poſt Concilium Tri- 25
dentinum fuit edita a Sixto V. Conſtitutio incipiens *Cum*
Sacroſanctum , ſub dat. 5. Idus Januar. 1588. in qua ſtatuit
quod Clerici Beneficiati non deferentes Habitum , &
Tonſuram Clericalem ipſo facto abſque ulla monitione ,
citatione , aut Judicis decreto ipſis Beneficiis privati di-
cantur , adeo ut ipſa Beneficia vacent , & uti vacantia ,
aliis libere conferri valeant , quoties Clericalem Habitum
non deferant . Lotter. *de re Benefic. l. 3. qu. 16. num. 92.*
Monacell. *tom. 2. tit. 15. formul. 4. num. 2.* * & Benedi-
ctus XIV. *Inſtitut. Eccleſ. 71. num. 12.* Rota *coram Cacia*
dec. 1290. num. 1. & coram Molinos *in Barchinon. Benefi-*
ciorum 15. Aprilis 1704. §. Aretius , in quibus deciſionibus
firmatur , quod non juvet allegare non uſum dictæ Con-
ſtitutionis Sixtinæ , quoniam Garzias *de Benefic. p. 7. c. 1.*
num. 23. Barboſa *ſupra Concil. cap. 6. ſeſſ. 14. de reform.*
num. 4. Cordiat. *dec. 119. num. 13.* id tenentes fuerunt
reprobati .

Clerici vero in prima Tonſura , aut etiam in minoribus 26
Ordinibus conſtituti , & Beneficia Eccleſiaſtica , ſeu Jus
ad illa nondum habentes , non tenentur deferre Habitum ,
& Tonſuram Clericalem , niſi cauſative , quatenus velint
gaudere privilegiis Clericalibus , ut notant Abbas , & alii
in *cap. Fin. de Cleric. conjugat.* Riccius *Deciſ. Cur. Archi-*
epiſcop. Neapolit. 162. num. 2. part. 2. Genuenſ. *prax. Cur.*
Archiepiſcop. Neapolit. cap. 45. num. 1. ſecund. Impreſ. Nea-
polit. 1602. pag. 280. & alii communiter ; & clare dedu-
citur *ex d. Clementina Quoniam 2. de vita , & honeſtat. Cle-*
ricor. ex Concil. Trident. *loc. cit.* & ex d. Conſtitut. Six-
ti V. incipiente *Cum Sacroſanctum* , quia dum ubi impo-
nunt , Clericis obligationem deferendi Habitum , & Ton-
ſuram Clericalem , expreſſe loquuntur de Clericis in Sa-
cris , vel Beneficia Eccleſiaſtica , aut ſaltem Jus ad illa
habentibus . Notanter tamen dicitur Clericos Minoriſtas
non Beneficiatos non teneri deferre Habitum , & Tonſu-
ram Clericalem , *niſi cauſative , quatenus velint gaudere*
privilegiis Clericalibus ; Quia Clerici in prima Tonſura , 27
aut etiam in primis Minoribus Ordinibus conſtituti , non
gaudent privilegio Fori , niſi habeant aliquam ex tribus
illis conditionibus , quas requirit Concilium Tridentinum
ſeſſ. 23. cap. 6. de Reform. ibi : *Is etiam* (ſcilicet prima
Tonſura initiatus , aut etiam in Minoribus Ordinibus con-
ſtitutus) *Fori privilegio non gaudeat , niſi Beneficium Eccle-*
ſiaſticum habeat , aut Clericalem Habitum , & Tonſuram de-
ferens , alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat , vel in
Seminario Clericorum , aut in aliqua Schola , vel univerſitate
de licentia Epiſcopi , quaſi in via ad Majores Ordines ſuſci-

piendos

28 *piendos verſetur*. Sufficit autem quælibet trium conditio-
num a Concilio Tridentino præſcriptarum, ut Clerici
Tonſura Clericali inſigniti, vel etiam in Minoribus Or-
dinibus conſtituti, privilegio Fori gaudeant, quia *ex Re-
gula 70. Juris in 6. In alternativis ſufficit alterum impleri*;
& tenent paſſim Doctores; ſed de his melius in articu-
lo ſequenti.
29 Qualitas, & forma præciſa Habitus Clericalis, licet
in Jure communi non reperiatur in omnibus, & per om-
nia determinata, & ſtabilita; habentur tamen tum in
Jure communi, tum in Conciliis, tum in Conſtitutioni-
bus Pontificiis varia præſcripta circa Habitum, ſeu ve-
30 ſtitum Clericorum. In primis enim præſcribitur, ne Cle-
rici utantur veſtibus ſæcularibus ſub pœna Excommuni-
cationis. *Conc. Roman. 1. ſub Zacharia cap. 3. & cap. E-
piſcopi 3. cauſ. 21. quæſt. 4.* ibi: „ Epiſcopi, Presbyteri,
„ Diaconi, ſæcularibus indumentis non utuntur, niſi ut
„ condecet, tunica Sacerdotali .... quod ſi temere præ-
„ ſumpſerint contra ſtatuta agere, communione priven-
31 „ tur " &c. Secundo præſcribitur, ut Clerici „ pannis
„ rubris, aut viribus, nec non manicis, aut ſotularibus
„ conſititiis, frenis, ſellis, pectoralibus, calcaribus de-
„ auratis, aut aliam ſuperfluitatem gerentibus non utan-
„ tur; cap. Clerici Officia 15. de vita, & honeſtate Cle-
„ ricor. & Clement. cap. Quoniam 2. de vita, & hone-
32 „ ſtate Clericor." Tertio præſcribitur, ut „ Clerici Fi-
„ bulas omnino non ferant, neque corrigias auri, vel ar-
„ genti ornatum habentes, ſed nec annulos, niſi quibus
„ competat ex Officio Dignitatis d. cap. Clerici Officia
„ 15. de vita. & honeſt. Cleric." Quarto præſcribitur,
33 quod Clerici non utantur publice veſte virgata, vel par-
tita, niſi rationabilis cauſſa ſubſit. *Clement. cap. Quoniam
2. de vita, & honeſt. Cleric.* Per veſtem autem *virgatam,
vel partitam* intelligitur veſtis diverſi coloris, aut diver-
ſarum partium ſuperinductione notabilis *arg. cap. Vidua
16. cauſ. 20. quæſt. 1.* ibi: *Nec diverſi coloris, aut diverſæ
partis eadem ſit notabilis veſtis, ſed Religioſa, & non ſuſpe-
cta*. Et notat Gloſſa *in cit. Clement. Quoniam verb. Parti-
ta*, & Barboſa *ibid. num. 2.* & Bonacina *tom. 3. de Cenſu-
ris diſput. 3. quæſt. 6. punct. 6. num. 1.* & aſſerens no-
mine *veſtis virgatæ, vel partitæ* intelligi veſtem habentem
diverſos colores intextos cum ipſo panno, vel artificioſe
34 ſuperinductos, ſeu ſuperimpoſitos. Quinto præſcribitur,
ut veſtimenta etiam, vel calceamenta eis (videlicet Cleri-
cis) *niſi quæ Religionem deceant uti, vel habere non liceat;
cap. Clerici 22. diſtinct. 23.* Sexto præſcribitur, *ut clauſa
35 deferant deſuper indumenta, nimia brevitate, vel longitudine
non notanda; cap. Clerici Officia 15. de vita, & honeſtat.
Clericor.* Septimo jubentur Clerici *ſecundum Aaron talarem
36 veſtem induere cap. Non liceat 32. diſt. 23.* quod idipſum
ſtatuit Sixtus V. Conſtitut. incip. *Cum ſacroſanctum*, ibi:
*Tonſuram, & Habitum Clericalem veſtes ſcilicet talares de-
ferant*. Unde poteſt Epiſcopus de Jure veſtem talarem
Clericis præſcribere, ipſique eam deferre tenetur, ne-
dum ex *dict. cap. Non liceat 32. Diſt. 23. & ex Conſt. Six-
ti V.* incip. *Cum Sacroſanctum*; ſed etiam *ex cap. Epiſcopi
3. & cap. Sine ornatu 4. cauſ. 21. q. 4. Clement. 1. de vi-
ta, & honeſtat. Clericor. Conc. Mediol. 1. part. tit. de Cleric.
Trident. ſeſſ. 14. cap. 6. & ſeſſ 22. cap. 1. de reformat.* &
præſertim Sacerdotibus commorantibus in Civitate, qui
continuo illam geſtare debent, ut probavit *Sacr. Congr.
Conc. in Hortana 8. Julii* 1690. Aliis autem quibuſcumque
Clericis hoc idem injungere in functionibus Eccleſiaſticis,
non obſtante exiguitate, ſeu paupertate locorum; ſic re-
ſpondit *eadem Sacr. Congr. in Comen. Edicti 4. Aprilis* 1693.
in *Vigilien. Synodo in Congregatione deputata 20. Maji* 1699.
in reſponſione ad quintum, & ſecuta eſt *Sacr. Congregat.
Epiſcop. in Faventina 2. Maji* 1699. Per talarem autem ve-
37 ſtem in rigore intelligitur illa, quæ pertingit uſque ad
talos ſicque hominem uſque ad imam partem pedum te-
git. Garzias tamen *part. 1 de Benefic. cap. 1. num. 21. &*
22. cum aliis notat ex epicheja, & æquitate etiam illas
judicari veſtes talares, quæ juxta conſuetudinem loco-
rum Clericis ſunt decentes, quamvis non ſint nimis lon-
gæ, neque uſque ad pedes deſcendant; Unde pro diſcer-
38 nenda decentia veſtium Clericalium, erit attendendum,
an ipſæ ſint conformes communi uſui proborum Clerico-
rum, ſeu conſuetudini Provinciarum, Civitatum, aut
locorum in quibus Clerici commorantur, quoniam ut re-
cte obſervat Cardinalis de Luca in annotatione ad Conc.
Trident. *diſc. 24. num 22. & ſeq.* in Civitatibus, aliiſque
locis civilibus, in quibus cum decore vivitur, Veſtes
Clericales ſunt longæ ultra talos; in parvis autem, vel
obſcuris locis, ob Clericorum paupertatem vix ad genua
deſcendunt, ita tamen, ut ob diverſum uſum a ſæcula-
rium veſtibus adhuc diſtinguantur, attendendo ſimul ad
diverſitatem Regionum, vel perſonarum varios uſus ſe-
cundum conſuetudinem locorum, nam conſuetudo eſt
optima Legum interpres; *cap. Cum dilectus 8. de conſue-
tudine, & l. Si de interpretatione. ff. de legibus*, Gloſſa *in
cap. Clerici Officia 15. de vita, & hon. Cleric. verſ. de au-
ratis*, Bellet. *part. 1. §. 16. de Diſciplina Cleric. num. 12.*
39 De primo ad ultimum veſtes Clericorum debent ſic ſuo
ſtatui eſſe decentes, ut nec ſint pompoſæ, aut vanam
jactantiam, vel ſuperfluitatem redolentes; *cap. Parſimo-
niam 5. diſt. 41. cap. Omnis jactantia 1. cap. Præcipimus 5.
cauſ. 21. q. 4., & cap. Multa ſunt 1. Ne Clerici, vel Mo-
nachi*; nec ſordidæ, vel laceratæ, ne vileſcat dignitas
Clericalis, ſed inter utrumque præſeferant medium ali-
quod cujuſcumque ſtatui, & ordini conveniens; Ita Ab-
bas *in cap. Clerici Officia 15. de vita & honeſtat. Cleric. n.*
17. Bellet. *loc. cit. §. 15. num. 18., & ſeq.* Barboſa *lib. 1.
Juris Eccleſiaſt. cap. 40. num. 27.* & communis aliorum cum
Sancto Hieronymo, qui *in Epiſtola 1. ad Nepotianum, cap.*
11. ſic ad propoſitum ſcribit: *Veſtes cultas æque devita ut
candidas; ornatus ut ſordes pari modo fugienda ſunt, quia
alterum delicias, alterum gloriam redolet*. Unde Concilium 40
Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* expreſſe ſtatuit
quod oportet, *Clericos veſtes proprio congruentes ordini ſem-
per deferre*. Et *ſeſſ. 24. cap. 12. circa finem de reformat.*
inter alia præcipit, ut Clerici. *Veſtitu inſuper decenti tam* 41
in Eccleſia, quam extra aſſidue utantur. Caveant igitur
Clerici, ne nimio cultu in Veſtitu utantur, ſcientes,
quæ deteſtando eorum culpam ſcribit Sanctus Gregorius
his verbis: „ Sunt nonnulli, qui cultum ſubtilium pre-
„ tioſarumque veſtium non putent eſſe peccatum, quod
„ ſi videlicet culpa non eſſet, nequaquam Sermo Dei
„ tam vigilanter exprimeret, quod Dives, qui torque-
„ tur apud inferos, byſſo, & purpura indutus fuiſ-
„ ſet. *Ut enim inquit Sanctus Bernardus* de conſideratione 42
„ l. 8. c. 11. Forma veſtium deformitatis mentium, & mo-
„ rum indicium eſt. quid ſibi vult, quod Clerici, aliud
„ videri volunt? Nempe habitu Milites, quæſtu Cleri-
„ cos, actu neutrum exhibent; nam neque pugnant, ut 43
milites, ut Clericis evangelizant. Contra enim tales Cle-
ricos nimium cultum, aut affectatam compoſitionem o-
ſtentantes ſic declamat Sanctus Hieronymus de cuſtodia
Virginitatis ad Euſtochium ſcribens: „ Sunt, *inquit*, qui-
„ dam mei Ordinis, quibus omnis cura eſt in veſtibus ſi
„ bene oleant, ſi per laxa pelle non polleat, crines ca-
„ lamiſtri veſtigio rotantur, digiti annulis radiant, &
„ ne plantas humidior via ſpargat, vix imprimunt ſum-
„ ma veſtigia: tales cum videris, ſponſos magis exiſti-
„ mato, quam Clericos. Non inficior tamen, quod non 44
ſit laudandus juxta qualitatem, & Dignitatem perſona-
narum decor, & competens veſtium ornamentum, quæ
morum manifeſtiſſima ſigna eſſe ſolent, dummodo in his
redoleat Clericalis modeſtia, & caveatur exceſſus; inquit
enim S. Ambroſius „ lib. 1. Offic. Decor corporis non
„ ſit affectatus, ſed naturaliter ſimplex, neglectus ma-
„ gis, quam exquiſitus: non pretioſis, aut albentibus
„ indutus ſit Clericus veſtimentis ſed communibus, ut
„ honeſtati, & neceſſitati nihil deſit, nihil accedat ni-
„ toris. 45
Tonſura Eccleſiaſtica ſecundum Divum Iſidorum Hi-
ſpalenſem Epiſcopum *lib. 2. de Offic. Eccleſ. cap. 4. & Con-
cilium Aquiſgranen. ſub Ludovico Pio cap. 1.* originem ſum-
pſit a Nazaræis, qui hoc præſtabant in ſignum cujuſdam
devotionis, a quibus deſumpſerunt poſtea Apoſtoli, & in
Eccleſiaſticum uſum traduxerunt, ut quicumque Ordini-
bus Eccleſiaſticis eſſent initiandi, præciſo crine præſen-
tarentur. Ita refertur in *dicto Concilio Aquiſgranen. ſub
Ludovico Pio cap.* 1. his verbis: „ Tonſuræ Eccleſiaſticæ
„ uſus a Nazaræis (*ni fallor*), exortus eſt, qui prius
„ crine ſervato divina poſt magnam vitæ continentiam
„ devotione completa caput radebant, & capillos in
„ igne ſacrificii ponere jubebantur, ſcilicet ut perfe-
„ ctionem devotionis ſuæ Domino conſecrarent. Hu-
„ jus exempli uſus ab Apoſtolis introductus eſt, ut hi
„ qui Divinis cultibus mancipati Domino conſecrantur,
„ quaſi Nazaræi ideſt, Sancti Dei crine præciſo inno-
„ ventur. Beda *lib. 5. Hiſtoria Anglorum cap.* 22. refert 46
Divum Petrum primum omnium hanc Tonſuram detu-
liſſe, & fuiſſe ejuſdem inſtitutorem ſecundum morem
ſubſtantialem, qui ſervatur in Eccleſia. Occaſionem hu-
jus inſtitutionis refert Sanctus Germanus *in Theorica re-
rum Eccleſ.* pro ut habetur *in tom. 4. Bibliothecæ antiquor.
PP.* quod cum D. Petrus Antiochiæ Chriſtum Crucifixum
maximo cum ardore prædicaret, nonnulli hoſtes nominis
Chriſtiani in ignominiam ejuſdem caput illi abraſerunt;
Unde poſtea factum eſt quod illud, quod fuit factum in
opprobrium, verteretur in gloriam, juxta illud Sancti Leo-
nis Papæ, *Sermon. in Natali S. Laurent. In honorem tranſie-
runt triumphi etiam inſtrumenta ſupplicii*. Hinc huic my- 47
ſterioſæ Tonſuræ talem cœpit habere venerationem Ec-
cleſia, ut licet non deſint aliæ piæ conſiderationes, eam
receperit etiam propter hanc reflexionem, tamquam in-
ſigne proprium Clericatus, ut ſcribit Petrus Patriarcha
Antiochenus *in Epiſt. ad Cerularium*, quam refert Baron.
ann. 1054. num. 41., & Berninus *in Hiſtoria omnium Hære-
ſum tom. 1. fol.* 24. his verbis: „ Nos Coronam in capite
„ geſtamus pro veneratione Principis Apoſtolorum Petri,
„ ſuper quem Dei Eccleſia eſt ſuperædificata. Quod enim
„ impii illi ad contumeliam illius Sancti excogitaverunt,
„ hoc nos pie ad gloriam, & honorem ipſius facimus."
Et quod de facto Tonſura Eccleſiaſtica fuerit in uſu uſ-
que de tempore Apoſtolorum habetur etiam ex Sacra Scri-
ptura. In capite enim 8. *Act. Apoſtolor.* legimus Priſcil- 48
lam, & Aquilam hanc tonſionem capillorum adhibuiſſe,
& hoc idem ſervaſſe Paulum Apoſtolum, & quatuor
alios

alios Chriſti diſcipulos, legimus *capit. 21. dict. Actuum
Apoſtolorum*. Unde patet quam erronee, & temere aſſe-
49 rat Calvinus hujus Clericalis Tonſuræ acerrimus hoſtis,
& oppugnator, hunc morem tondendi originem dunta-
xat habuiſſe temporibus Divi Auguſtini, ut ſic oſtendat
hanc Tonſuram eſſe novum figmentum Eccleſiæ, *lib. 4.
Inſtit. cap. 19. num. 27.*
50 Tonſura Clericalis antiquitus fiebat raſo deſuper capite
in modum ſpheræ, & inferius quoque, ita ut patentibus
auribus ſola capillorum corona circa caput remaneret;
cap. Pſalmiſta 20. diſt. 23., ibi; Clerici comam nutrire
prohibentur, „ quorum caput deſuper in modum ſphera-
„ ratum eſſe debet; cap. Prohibita 27. ejuſdem diſt. 23.,
„ ibi: Clerici juxta Apoſtolum comam non nutriant, ſed
„ deſuper capit in modum ſpheræ radant; *& cap.* Non
„ licet 72. ejuſd. diſt. 23., ibi: Nec oportet Clericos co-
„ mam nutrire, & ſic miniſtrare, ſed attonſo capite au-
„ ribus patentibus; ad eum videlicet modum, quo hodie
„ Monachi, & Regulares capita ſua radere conſueverunt;
Barboſa *lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 40. num. 7.* Pro-
51 greſſu tamen temporis introductum fuit, atque hodie ab
Eccleſia generaliter receptum, ut dicta corona capillo-
rum a Monachis, aliiſque Regularibus, nec non a Ro-
mano Pontifice retenta reliqui Clerici ſæculares loco e-
juſdem Coronæ ſolummodo circulum aliquem modicum
in ſuperiori parte capitis abraſum gerant. Barboſa *loc.
cit.*, & teſtatur praxis communis. Et de tali corona pro-
cedit text. in *cap. Clericis 15. de vita, & honeſtat. Cle-
ricor.* ubi loquendo de Clericis Secularibus dicitur, *Co-
52 ronam, & Tonſuram habeant congruentem*, ideſt congruen-
tem cujuslibet ſtatui, & Ordini, nam minor corona, ſeu
circulus ſolet deferri a Clericis; major a Sacerdotibus,
atque adhuc amplior ab Epiſcopis uſque ad Summum
Pontificem, qui etiam impræſentiarum retinet coronam
a primordiis Eccleſiæ uſitatam. Et in ſpecie pro mino-
53 ribus Ordinibus pro quantitate, & longitudine Tonſuræ,
ſeu Coronæ aſſignatur menſura unius Regalis, ſeu mino-
ris hoſtiæ; pro Subdiaconatu paulo major; major etiam
pro Diaconatu; pro Sacerdotio menſura Hoſtiæ Majo-
ris; pro Epiſcopatu longe major totum fere caput cir-
cumcinens, ut definitum eſt in Concilio Toletano IV.
54 & in Concil. Placentino ſub Urbano VI. Hujus autem
Tonſuræ, ſeu Coronæ myſtica ſignificatio potiſſimum de-
claratur, *in cap. Duo ſunt genera 7. cauſ. 12. quæſt. 1.* his
verbis: Hi namque „ (ſcilicet Clerici) ſunt Reges, ideſt
„ ſe, & alios regentes, & ita in Deo Regnum habent;
„ Et hoc deſignat Corona in capite „. Hinc coronam
habent ab inſtitutione Romanæ Eccleſiæ in ſignum Re-
gni, quod in Chriſto expectatur. Raſio vero Capitis eſt
temporalium omnium depoſitio. Et hoc ipſum diffuſius
declarat Gloſſa *in Clementina Quoniam 2. de vita, & ho-
neſt. Cleric.* ſub verb. *Et tonſura*, ibi; Circa hoc „ ſcien-
„ dum, eſt, quod Clericis deputatis ad Divina miniſteria
„ competit raſura, & Tonſura in modum Coronæ ratio-
„ ne figuræ, quia Corona eſt ſignum Regni & perfectio-
„ nis cum ſit circularis carens angulo, in ſignum caren-
„ tiæ ſordium quia ubi angulus, ibi ſordes, ſe ergo, &
„ alios virtutibus regere, & ſordibus mundare debent,
„ & ſic in Deo regnabunt.
55 Clerici in Sacris, vel Beneficiati, licet in prima Ton-
ſura, aut etiam in Minoribus Ordinibus conſtituti, ſi per
longum tempus Tonſuram, & habitum Clericalem non
deferant, & comam ſine juſta cauſa nutriant, peccant
mortaliter, ut colligitur *ex cap. Pſalmiſta 20. cap. Prohi-
bita 21. &c. Non licet 31. diſt. 23.* ubi *Clerici prohibentur
comam nutrire*, & jubentur non niſi *attonſo capite auribus
patentibus miniſtrare, & ex cap. Si quis ex Cleric. 25. di-
ſtinct. 23. & cap. 4. de vit. & honeſt. Cleric.* ubi ſic præ-
ciſe dicitur: *Si quis ex Clericis comam relaxaverit, ana-
thema ſit*; Et ex Conc. Trid. *ſeſſ. 14. cap. 6. de reform.* ubi
cum maxima energia improperat hunc neglectum; vocat
enim temeritatem, & Religionis contemptum, & imponit
tranſgreſſoribus maximas pœnas, ſicuti imponit etiam gra-
viores, Sixtus V. in Conſtit. incipient. *Cum Sacroſanctum*,
quod non poſſet fieri, niſi tranſgreſſio eſſet gravis culpa.
Eo vel maxime quod ex *Concilio Romano 1. Zacharias
cap. 3. & cap. Epiſcopi 3. cauſ. 21. quæſt. 4.* Clericus non
deferens Habitum Clericalem ſupponitur Excommunica-
tioni, ibi: *Communione privetur*; Sicuti etiam Excommu-
nicationi ſupponitur Clericus non deferens Tonſuram, &
comam relaxans, *ex cit. c. Si quis ex Clericis 23. diſt. 23.*
56 *& cap. 4. De vita, & honeſtat. Clericor.*, ibi: *Anathema
ſit*. Non poteſt autem infligi Excommunicatio niſi pro-
pter gravem culpam; cum Excommunicatio ſit pœna gra-
viſſima, quam habet Eccleſia; *Cap. Corripiantur 17. cau-
ſa 24. quæſt. 3.*, ibi: *Qua pœna in Eccleſia nulla major eſt*.
Sic tenet Navarr. *in Manual. cap. 25. num. 110.*, *& ſe-
quent*, Vaſquez *tom. 3. in tertia parte diſput. 250. cap. 9.*
Sperell. *deciſ. 66. num. 12.* Bonacina *de Sacrament. diſp. 8.
Quæſt. unic. punct. ultim. num. 3.* Monacell. *tom. 2. tit. 15.*
57 *formul. 4. num. 2.* & alii. Immo Panormit. *in cap. Si quis
4. De vita, & honeſt. Clericor.* Sotus *in 4. diſput. 24. q. 2.
art. 1. concluſ. 3.* Silveſter *verb. Clericus 2. §. 2. verſ. 4.*

Peccat; Bannez *Secunda ſecundæ quæſt. 2. articul. 1.* ſta-
tuunt indefinite, omnes Clericos, qui per longum tempus
negligunt Tonſuram, ſeu Coronam geſtare, peccare le- 58
thaliter. Videantur tamen Clementina *Quoniam 2. de vi-
ta, & honeſtat. Clericor.* Concil. Trident. *ſeſſ. 14. cap. 6.
De reform.*, & Conſtitutio Sixti V. incipient. *Cum Sacro-
ſanctum*, ubi expreſſe ſit ſermo de Clericis in Sacris, vel
Beneficium Eccleſiaſticum, aut ſaltem Jus ad illud haben-
tibus, & ſolum contra ipſos non deferentes, Habitum,
& Tonſuram Clericalem variæ pœnæ ſtatuuntur. (*)
Notanter vero fuit dictum *ſine juſta cauſa*, quia dantur 59
plures caſus, in quibus habetur juſta cauſa non deferendi
Habitum, & Tonſuram pro aliqua differentia temporum,
locorum, & circumſtantiarum; Ita Barboſa *l. 1. Jur. Eccle-
ſiaſt. univerſ. cap. 40. num. 32.*, *& ſequent.* & communis
aliorum. Primo nullam incurrit culpam, & pœnam Cle-
ricus incedens abſque Habitu, & Tonſura Clericali, quan-
do id faciat ex cauſa juſti timoris; *cap. Clerici Officia 15.
De vita, & honeſtat. Clericor.*, ibi: *Niſi juſta cauſa ti-
moris exegerit Habitum transformari*, ut eſſet in Clerico,
qui tranſiturus eſſet per loca infidelium, vel hæreticorum
cum periculo vitæ aut metu ſervitutis, verborum, aut
alterius gravis incommodi; ut refert Gloſſa *in cap. Cleri-
cus, de vita, & honeſtat. Clericor.* verb. *Relaxaverit* de
quodam Clerico, qui a Papa reprehenſus, quod ſine Ton-
ſura, & Habitu Clericali Romam acceſſiſſet, ſequentibus
verſibus ſe ſe excuſavit:

Tutius ut peterem Laici ſub imagine Romam,
Fas fuit, ut ſinerem luxuriare Comam.

Secundo nullam incurrit culpam, & pœnam, qui non 60
defert Tonſuram propter infirmitatem, vel non defert Ha-
bitum proprio Ordini congruentem ratione magnæ pau-
pertatis: *Clementina, Quoniam 2. De vita, & honeſt. Cle-
ricor.*, ubi *excipiuntur* illi, qui id faciunt ex aliqua cau-
ſa rationabili; ibi; *Præterquam ex cauſa rationabili*; Bar-
boſa *lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 40. n. 33.*, *& 74.*
cum plurimis aliis. Tertio nullam incurrit culpam, &
pœnam, qui domi ſuæ, atque in occulto Habitum Cle-
ricalem dimittit; Gloſſ. *in dict. Clementin. Quoniam* verb.
Publice, Ancharanus *ibid. num. 2.* Barboſa *loc. cit. n. 36.
& in collectan. nu. 2. De vita, & honeſtat. Clericorum
& in Tridentin. ſeſſion. 14. capit. 6. De reformat. num. 12.*
cum multis aliis; quia *dict. Clement. Quoniam* loquitur de
deferente publice veſtes alienas, adeoque ſecus eſt diſcur-
rendum quando deferuntur, ſolummodo domi, occulte ſi-
ne ſpretu: Tum quia iſte talis non dimittit Habitum, ne
deferat, ſed ut paulo poſt aſſumat, quo caſu non dicitur
dimiſiſſe, ſicuti etiam abeſſe non dicitur, qui ſtatim eſt
reverſurus; *l. Poſtliminii jus §. Captivus, & leg. Nihil
ff. De captivit. & poſtlimin. reverſ.* Quarto nullam in- 62
currit culpam, & pœnam Clericus itinerans, vel peregri-
nans, qui in itinere brevioribus utitur veſtibus; *arg. cap.
Epiſcopi 3. cauſ. 21. quæſt. 4.* ibi: *Præterquam ſi in itine-
re longo tempore ambulaverint*. Et ita reſcripſit *Sac. Con-
gregat. Epiſcop., & Regul. Archiepiſcopo Ulyſſiponenſi 18.
Octobr. 1589.* Quinto excuſatur Clericus, qui ſemel Ha- 63
bitum dimiſit; Is enim propter unicam Habitus dimiſſio-
nem non debet Beneficio vel Fori privari, ſed requiri-
tur, ut tantum perſeveret, quod publice pro Laico ha-
beatur; Ita Farinac. *in praxi Crim. quæſt 8. nu. 68.* Pia-
ſec. *in praxi Epiſcopor. part. 2. cap. 3. num. 14. verſ. Ex-
cuſaretur*; Ugolin. *De Offic., & poteſtat. Epiſcop. cap. 12.
§. 6. num. 3.* Barboſa *loc. cit. num. 32.* Cardin. de Luca *in
annotat. ad Concilium Tridentinum diſc. 24. n. 32.* aſſerens,
delationem Habitus moraliter, non autem phyſice intel-
ligendam eſſe; & favet textus *in Leg. Quidquid iracun-
diæ ff. De regul. Jur.* ubi in brevi reverſa uxor diver-
tiſſe non videtur.

Novæ additiones ex aliena manu.

CHriſtiani vel Clerici ſunt, vel Laici. Dicuntur Cle- 1
rici, qui ſervitio Eccleſiæ tanquam Miniſtri ejus pu-
blici dicati ſunt: Reliquus cœtus Fidelium nomen habet 2
Laicorum. Clerici vero pro duplici functionum genere,
ſcilicet Sacerdotio & Miniſterio, ſunt duplicis generis.
Sacerdotium Epiſcoporum, & Præsbyterorum proprium 3
eſt; Miniſterium Diaconorum, & reliquorum Clerico- 4
rum. Gradus Clericorum diverſi vocantur Ordines, quos 5
omnes eminenter continet Epiſcopatus; Conſule *Fleury
Inſtitut. Eccleſiaſt. par. 1. cap. 3. per tot.*
Primis ſæculis Clerici a Laicis nec Capillis, nec Veſti- 6
bus, nec certo Habitu fuerunt diſtincti. Quum enim Cle- 7
rici crudelius quam Laici a Paganis vexarentur, nolue-
runt ſine neceſſitate mala hoc pacto ſibi arceſſere. Inte- 8
gra fuit libertas *hæc* ad ſæculum quintum uſque, Anno
enim 428. *Cœleſtinus* Papa *Epiſtola 1.* ſcribit, tunc tem-
poris ne Epiſcopos quidem externo Habitu diſtincto a Chri-
ſtianis fuiſſe.
Tonſuram primis quinque Eccleſiæ ſæculis datam haud 9
fuiſſe ſeparatim ab omni Ordine, ſed ſimul cum primo
Ordine veluti ritum ejus collationi annexum, ſentit *Mo-
rin. de ordinat. part. 3. exercit. 15. cap. 3. At Mabillon.
ad part. 1. ſæcul. 3. Benedictin. nu. 19. Chriſtianus Lupus
in ſcholiis ad Canon. 13. Concilii Oecumenici VII.* tenent,
 ton-

(*) Videatur etiam Conſtitut. Benedicti XIII. incipiens *Catholicæ Eccleſiæ*, in qua aliæ pœnæ decernuntur. Edita hæc fuit 2. Maji 1725.

conſuram ante tempus à *Morino* præfixum datam, fuiſſe ſeparatim, & ante ſuſceptionem alicujus Ordinis.

11 Quomodo autem Tonſura ab omni Ordine ſeparari cœperit, ita narrat *Morinus*: „ Parentes filios ſuos impuberes immo fere infantes Eccleſiaſticis officiis conſecrabant, „ & Epiſcopis inſtituendos offerebant. Eos Epiſcopi in „ eadem domo advocandos, & inſtruendos curabant, ut „ eſſent Cleri reparandi velut ſeminarium. Eorum inſti- „ tutioni Senex aliquis e Clero præficiebatur, atque ut „ plurimum Archidiaconus. Quum autem propter ætatis „ infirmitatem, Oſtiariorum, aut Lectorum Officiis in Ec- „ cleſia fungi non poſſent, ordines illos illis non confe- „ rebant, ſed ſolum Tonſuram cum Veſte Clericali; „ Tonſuram ideo ab ordine ſeparantes, ne Pueri illi Ec- „ cleſiæ Miniſteriis Parentum pietate devoti, ut prorſus ſæculares, & profani hominum oculis compa- „ rerent; longo poſt tempore quod in Pueris fiebat pro- „ pter ætatis infirmitatem, in ætate valentibus uſur- „ patum eſt, Tonſuraque Clericalis, ut Ordo quidam ab „ aliis ſeparatus, quibuſcumque ſeparatim collata eſt.

12 Probatio Tonſuræ fieri poteſt per literas, vel ipſius Tonſuræ, vel ſuperiorum ordinum; *Van-Eſpen. Jur. Eccleſ. univerſ. part. 1. tit. 1. num. 8.*, ubi quod qui eſt in poſſeſſione Beneficii is Tonſuram probare haud teneatur.

13 Occaſio, qua factum eſt, ut Clerici peculiares Veſtes elegerint, ex Monaſticis moribus tracta eſt, Confer *Bøhmer. in Decretal. lib. 2. titul. 1. §. 22. & plur. ſequent.*

14 De varia vero Eccleſiæ diſciplina circa Veſtem Clericalem conſule *Thomaſſin. De veter. & nov. Eccleſiæ diſciplin. tom. 1. lib. 2. cap. 43. tum 44.* utrobique *per tot.*

15 De amictu ſive Veſte Clericis in præſens convenienti *difficile* (inquit *Van-Eſpen. Jur. Eccleſiaſt. univerſ. part. 1. titul. 2. cap. 2. num. 5.*) *eſt generaliter determinare, quum pro temporum, & locorum varietate eum varium eſſe, ac mutari poſſe indubitatum ſit. Aſſumenda ergo eſt Veſtis, quæ pro loci & temporis conditione honeſtati & modeſtiæ Clericorum ſit conveniens, ita ut exterius modeſtiam, vitamque Clericalem omnibus oſtentet, nihilque mundani faſtus aut vanitatis ſæcularis præferat.* Confer etiam *Cardinal. de Luca in adnot. ad Concil. Trident. diſc. 24. num. 21. & ſequent.*

Articulus II.

Clericus quoad privilegium Fori, & Canonis.

SUMMARIUM.

1 *Per privilegium Fori quid intelligatur?*

2 *Per privilegium Canonis, quid intelligatur?*

3 *Clerici, & Monachi, ſeu Regulares gaudent privilegio Fori.*

4 *Nomine Clericorum, quantum ad privilegium Fori veniunt omnes omnino Clerici, ſive ſint primæ duntaxat Tonſuræ, aut in Ordinibus Minoribus conſtituti, ſive ſint conſtituti in Majoribus Ordinibus, aut etiam in Dignitate Eccleſiaſtica.*

5 *Sic etiam nomine Clericorum, quantum ad privilegium Fori, veniunt Monachi, & Regulares omnes, tam Profeſſi, etiam Converſi, quam Novitii; immo & Moniales earumque Converſæ, & Novitiæ.*

6 *Clerici tamen Minoriſtæ non gaudent privilegio Fori, niſi habeant aliquam ex tribus illis conditionibus, quas requirit in ipſis Concilium Tridentinum, & quæ hic aſſignantur.*

7 *Sufficit vero qualibet trium conditionum a Concilio Tridentino requiſitarum ut Clericus Tonſura Clericali inſignitus, vel etiam in Minoribus Ordinibus conſtitutus gaudeat privilegio Fori.*

8 *Unde Clericus habens Beneficium, gaudet privilegio Fori, licet Clericalem Habitum, & Tonſuram non deferat.*

9 *Immo gaudet privilegio Fori Clericus primæ Tonſuræ qui Beneficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum reſignavit, reſervata ſibi penſione, licet Habitu, & Tonſura non incedat.*

10 *Quinimmo Clericus primæ Tonſuræ, ſeu Minoriſta non incedens in Habitu, & Tonſura Clericali, gaudet privilegio Fori, nedum quando poſſidet Beneficium, ſeu Beneficium poſſeſſum reſignavit cum penſione, ſed etiam ante adeptam Beneficii poſſeſſionem, dummodo conſtet de valida collatione.*

11 *Clericus Tonſuratus, vel Minoriſta non habens Beneficii poſſeſſionem, nec titulum, nec penſionem, ut Fori privilegio gaudeat, requiritur, & ſufficit unum ex tribus infraſcriptis, videlicet, quod Clericalem Habitum, & Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi inſerviat, vel quod Clericalem Habitum, & Tonſuram deferens in aliquo Seminario de licentia Epiſcopi degat; vel quod in Habitu & Tonſura incedens in aliqua Schola de licentia Epiſcopi verſetur.*

12 *Ita tamen, ut Habitum Clericalem, & Tonſuram ſimul deferat.*

13 *Clericus Minoriſta in Habitu, & Tonſura deſerviens Eccleſiæ gaudet privilegio Fori, licet non deſerviat ex mandato Epiſcopi.*

14 *Sic etiam Clericus inſerviens alteri Eccleſiæ, quam cui fuit adſcriptus, gaudet privilegio Fori.*

15 *Immo, licet nulli Eccleſiæ eſſet adſcriptus, talis Clericus alicui Eccleſiæ inſerviens, adhuc gauderet privilegio Fori*, ad num. 16.

17 *Clericus, ſi Habitum a ſe geſtari ſolitum, aliqua occaſione ad breve tempus depoſuerit, non ideo Fori privilegium amittit.*

18 *Sic Clericus Beneficiatus ſolitus incedere in Habitu, & Tonſura, licet aliquando talem geſtationem intermiſerit, non incidit in pœnam privationis Beneficii impoſitam a Sixto V, nec amittit Fori privilegium.*

Immo Clericus Beneficio privatus ex Bulla Sixti V. eo quod Habitum, & Tonſuram non detulerit, Fori privilegium non amittit ante latam a Judice Eccleſiaſtico declaratoriam ſuper facto, vel delicto, ideſt quod Habitum, & Tonſuram Clericalem minime geſtaverit.

19 *Clericus non Beneficiatus, ſolitus tamen Eccleſiæ inſervire, & in Habitu, & Tonſura incedere, ſi noctu, vel interdiu in Habitu Laicali deprehendatur cum armis, gaudet privilegio Fori.*

20 *Clericus gaudet privilegio Fori non obſtante Irregularitate contracta ob homicidium.*

22 *Clerici enim non poſſunt citari ad Forum Laicale.*

23 *Clericus, qui poſt commiſſum delictum, ſine ulla fraude Clericatum aſſumpſit, gaudet privilegio Fori, tam quo ad Perſonam, quam quo ad Bona.*

24 *Si vero poſt commiſſum delictum, in fraudem Clericatum aſſumpſit, gaudet adhuc privilegio Fori quo ad perſonam.*

25 *At non gaudet privilegio Fori, quo ad bona, ſi Judex Laicus poſt commiſſum delictum, ante illius promotionem prævenit in cauſſa.*

26 *Judex tamen ſæcularis præveniens non poteſt in bonis talis Clerici procedere, niſi poſtquam Judex Eccleſiaſticus pronuntiaverit eum in fraudem Curiæ ſæcularis promotum fuiſſe.*

27 *Clericus, qui dimiſſo Habitu, & Tonſura deliquit; & poſtea Habitum, & Tonſuram ſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio Fori, niſi reaſſumpſerit Habitum in fraudem.*

28 *Ad Judicem Eccleſiaſticum ſpectat declarare an ipſe Clericus reaſſumpſerit Habitum in fraudem nec ne?*

29 *Et ad hoc adducitur notabilis cujuſdam caſus deciſio.*

30 *Quinimmo Clericus, etiam propria auctoritate Habitum Clericalem reaſſumat poſt delictum, & proceſſum; & fidejuſſionem det de ſe præſentando coram Judice Laico, gaudere debet Fori privilegio, & eſt liberatus a Juriſdictione Judicis Laici quo ad perſonam; Quod ſi ſubſit fraus, quam Judex Eccleſiaſticus cognoſcere, & declarare debet, poteſt Judex Laicus proceſſui finem imponere, & contra illum realiter quo ad bona procedere.*

31 *Clericus, qui ante carcerationem, reaſſumpſerat Habitum, Fori privilegio gaudet.*

32 *Clericus reaſſumens Habitum, & Tonſuram poſt prætenſum delictum a ſe commiſſum, gaudere debet privilegio Fori Eccleſiaſtici, tam quoad perſonam, quam quo ad bona; etiam ex Conſtitutionibus Regni.*

33 *Et Clerico licet reaſſumere Habitum, abſque alia licentia Epiſcopi.*

34 *Si tamen Clericus voluntarie, & expreſſe deponendo Habitum, ipſum renunciet in actis Curiæ Epiſcopalis cum acceptatione, & approbatione, & cum declaratione, quod abſque illius licentia Habitum non reaſſumet, non poteſt propria auctoritate ipſum reaſſumere.*

35 *At vero, ſi Clericus in carceribus detentus, aut in alio loco quem tenet loco carceris, renuntiet privilegiis Clericalibus, aut Beneficiis, poterit Habitum reaſſumere Clericalem ſine licentia Epiſcopi, & Jura ad Beneficium renuntiatum, non obſtante Decreto acceptationis.*

36 *Licet Clericus per dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, ante trinam monitionem, non perderet privilegium Fori* ex cap. Contigit 45. de ſentent. excommunicat. *Tamen Clericus Minorum Ordinum non Beneficiatus, niſi Habitum, & Tonſuram deferat, & Eccleſiæ inſerviat; vel in Seminario, aut aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi verſetur, perdit privilegium Fori ſine alia monitione ex Concilio Tridentino, & declaratione Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii.*

37 *Nec ubi adſit, obſervanda eſt conſuetudo, ſecundum quam Clerici habitum, Tonſuram deferentes, Fori privilegio gaudeant, licet Beneficium Eccleſiaſticum non habeant, nec alicui Eccleſiæ inſerviant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi verſentur.*

38 *Clericis tamen non habentibus ſupradicta requiſita Concilii non adimitur perpetuo privilegium Fori, ſed ſuſpenditur ad tempus.*

39 *Clericus non habens requiſita Concilii, quamvis non gaudeat privilegio Fori Eccleſiaſtici, & Forum Judicis ſæcularis declinare non poſſit; tamen ſi adhuc ſe gerat*

ſic

pro Clerico, poteſt puniri etiam ab Epiſcopo, ꝙ eſt locus preventioni.

40 Immo poteſt Epiſcopus procedere etiam in cauſſis ſimilium clericorum, in quibus non prævenit.

41 Clericus repertus a Curia ſæculari ſine Habitu Clericali, donec doceat de ſuo Clericatu, in Carceribus Laicis poteſt detineri; dummodo non ſit notorie Clericus; & ſi per octo menſes ante carcerationem Habitum dimiſerit, privilegio Clericali nullo modo gaudet, ſi a Curia, ut ſupra, captus fuerat in tali habitu.

42 Clericus, qui in Habitu, & Tonſura ſe immiſcet enormitatibus, & pluribus vicibus, cenſetur abſque monitione renunciaſſe privilegio Clericali; ſecus ſi in Habitu Laicali hæc perpetraſſet, quia tunc requiritur monitio.

43 Clericus in Minoribus conſtitutus recuſans frequentare Scholas, & Eccleſiam, non poteſt privilegio Fori privari, ſi adſit probabilis ſpes profectus.

44 Clerici filius legitimus ante Clericatum ſuſceptus, gaudet privilegio Fori, durante vita ejus Patris.

45 Clericus non poteſt verbis renunciare privilegio Fori; nec Judicem Laicum ſibi conſtituere; etiamſi proprium juramentum, & adverſarii conſenſus accedit.

46 Clericus ſi a Prælato ſuo tertio monitus, non reaſſumat Habitum, & Tonſuram, perdit privilegium Clericale.

47 Licet Clerici in prima Tonſura conſtituti, vel Minoriſtæ non habentes Beneficium Eccleſiaſticum, aut alias qualitates a Tridentino requiſitas, privilegio fori non gaudeant, tamen privilegio Canonis non ſunt privati.

48 Unde percutiens hujuſmodi Clericum incidit in Excommunicationem Canonis.

49 Quænam autem perſonæ gaudeant tali privilegio Canonis, & quænam cenſeantur illud violare? remiſſive.

50 Privilegio Fori, & Canonis gaudent, nedum Clerici cælibes, ſed etiam Clerici conjugati in Minoribus exiſtentes.

51 Ad hoc tamen, ut gaudeant his privilegiis, debet habere tres conditiones, quæ aſſignantur.

52 Clerici conjugati ad hoc, ut gaudeant his privilegiis, debent habere copulative omnes tres ſupradictas conditiones, quarum una deficiente, nullo prorſus gaudent privilegio Clericali.

53 Clerici conjugati habentes ſupradictas tres conditiones, gaudent privilegio Fori, nedum in cauſſis criminalibus, ſed etiam in cauſſis mere civilibus. ad num. 54.

55 Immo gaudent privilegio Fori in cauſſis mere civilibus, etiam independentibus a criminalibus.

56 Clerici conjungati non poſſunt conveniri coram Judice Laico.

57 Unde Clerici conjungati ad ſolutiones, ad quas de Jure tenetur, non poſſunt cogi, niſi coram Judice Eccleſiaſtico.

58 Clericum conjugatum carcerantes excommunicantur.

59 Clericum conjugatum Epiſcopus tueri debet, ne vexetur a Curia Laica.

60 Invocato etiam, quatenus opus ſit, brachii ſæcularis auxilio.

61 Clericus conjugatus Indulto Apoſtolico diſpenſatus ab obligatione incedendi in Habitu, & Tonſura, gaudet privilegio Fori. Clericus conjugatus habens omnia requiſita excepto, quod non conſtat de deputatione ad ſervitium Eccleſiæ certæ, & particularis, inſerviens tamen Eccleſiæ in genere, gaudet privilegio Fori.

62 Clericus conjugatus exercens artem Merciariam cum menſuris fraudulentis, puniendus eſt ab Ordinario.

63 Clericus conjugatus, qui poſt fugam a Triremibus, ad quas a ſuo Epiſcopo damnatus fuerat ad ſeptennium, ob nova delicta carceratus fuit a Curia Laicali, remittendus eſt Epiſcopo, qui poſtea remitti faciat ad Triremes.

64 Subdiaconus, qui in vim diſpenſationis Apoſtolicæ cum vidua Matrimonium contraxit, & penſiones Eccleſiaſticas obtinet, de Jure gaudet privilegio Fori.

65 Clericus conjugatus gaudet exemptione ab oneribus perſonalibus, & aliis de conſuetudine competentibus.

66 Clericus conjugatus eſt exemptus ab onere Capitationis tamquam mere perſonali, etiamſi exerceat aliquam artem; dummodo non ſordidam, ſed honeſtam.

67 Non gaudent tamen Clerici conjugati exemptione ab oneribus realibus, niſi ſuccedant loco perſonalium, vel adſit conſuetudo ad eorum favorem.

68 Sic Clerici conjungati non gaudent exemptione a ſolutione Collectarum, niſi adſit conſuetudo contraria.

69 Nec Clerici conjugati ſunt exempti, circumſcripta conſuetudine ad eorum favorem, ab impoſitione taxæ, quæ non ſit onus perſonale. Sic Clerici conjugati non ſunt exempti ab oneribus etiam mixtis, non concurrente conſuetudine legitima ad eorum favorem.

70 Unde Clerici conjugati, circumſcripta conſuetudine ad eorum favorem, de Jure communi non gaudent exemptione ab hoſpitatione Militum, cum ſit onus mixtum.

71 De Jure enim communi Clerici conjungati nullo gaudent privilegio Clericali in rebus, ſeu bonis ſuis; ac proinde ſicut alii uxorati tenentur præſtare conſuetas exactiones, ſeu collectas, & tributa.

72 Sic Clericus conjugatus non habens requiſita cap. Unic. de Clericis conjugatis in 6. non gaudet privilegio Fori.

73 Unde Clericus conjugatus non incedens in Habitu, & Tonſura, immo exercens Officium Gubernatoris armorum, conventus in Curia Capitolina, ubi acquievit ad plures actus, ſed poſtea petens gaudere privilegio Fori, remittitur a Sacra Congregat. ad eamdem Curiam Capitolinam.

74 Clericus conjugatus habens ſervitium Militare, cum functionibus mere Militaribus, & Laicalibus non retinet privilegia Cap. Unic. de Clericis conjug. in 6.

75 Clericus Conjugatus non gaudet privilegio Fori, quando non inceſſit in Habitu, & Tonſura, aut fuit Capitaneus Militiæ, & incubuit Mercaturæ.

76 Clericus conjugatus numquam incedens in Habitu, & Tonſura, nec inſerviens Eccleſiæ, & exercens artem ruralem, non gaudet privilegio Fori.

77 Clerici gaudent privilegio Fori de Jure Divino.

78 Et probatur primo ex Sacra Scriptura, tum veteri, tum nova.

79 Probatur inſuper variis textibus Juris Canonici, ad numer. 83.

84 Adducitur ad id Concilium Tridentinum.

85 Clerici gaudent privilegio Canonis ſolum Jure Eccleſiaſtico, & poſitivo indulto, ad n. 87.

88 Clerici omnes, ſive in Sacris, ſive in Minoribus, dimittentes Habitum Clericalem, & Tonſuram ex ſola vanitate, & negligentia, non perdunt privilegium Canonis ante trinam monitionem.

89 Perdunt autem ſtatim ante monitionem privilegium Canonis, ſi ex iniquitate, & malitia Habitum Clericalem, & Tonſuram dimittant; ſeu depoſito Habitu, & Tonſura Clericali enormitatibus ſe immiſceant.

90 Privilegium tamen Fori de Jure communi non amittunt Clerici omnes, qui depoſito Habitu, & Tonſura Clericali, enormitatibus ſe immiſcent, niſi ter moniti non deſiſtant.

91 Unde Jure communi facilius perditur privilegium Canonis, quam privilegium Fori.

92 De Jure autem Concilii Tridentini Clerici Minoriſtæ perdunt hodie difficilius privilegium Canonis, quam privilegium Fori, ad num. 93.

94 Loquendo vero de Clericis in Sacris, ſtandum eſt diſpoſitioni Juris Communis, quod ipſi non amittant privilegium Fori, niſi ter moniti non deſiſtant ab enormitatibus, quibus ſe immiſcent, Habitu, & Tonſura Clericali depoſitis.

95 Et conſequenter quod facilius ipſi amittant privilegium Canonis, quam privilegium Fori.

PER privilegium *Fori* intelligitur illud, vi cujus quis 1
exemptus eſt ab omni poteſtate, & juriſdictione Fori
ſæcularis, adeout non poſſit amplius a Judice ſæculari in
Judicium trahi, carcerari, vel puniri, ſed duntaxat a Judice Eccleſiaſtico; colligitur *ex c. Si Imperator* 11. *diſt.* 96. & eſt *communis*, & dicitur *Fori* a Foronto Rege, qui prius
Græcis Legem dedit; *c. Forus* 10. *De verbor. Significat.* Per 2
privilegium *Canonis* intelligitur illud, vi cujus omnes offendentes, ſeu manus violentas injicientes in Clericos, vel Monachos ipſo facto excommunicationem incurrunt; & dicitur *Canonis*, quia continetur in Canone 15. Conc. II. Lateranenſis ſub Innocent. II. *c. Si quis ſuadente Diabolo* 29. *cauſ.* 17. *q.* 4., ibi: „ Si quis ſuadente Diabolo hujus „ Sacrilegii reatum incurrit, quod in Clericum vel Mo„ nachum violentas manus injecerit, anathematis vinculo „ ſubjaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat ab„ ſolvere (niſi mortis periculo urgente) donec Apoſtolico „ conſpectui præſentetur, & ejus mandatum ſuſcipiat."
Clerici, & Monachi, ſeu Regulares gaudent privilegio 3
Fori, adeo ut ipſi ad Judicium Fori ſæcularis trahi non poſſint; *Communis, & indubitata apud omnes*; Et quidem neque in caſibus civilibus; *c. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *c. In Canonibus* 57. *cauſ.* 16. *q.* 1. *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus*, *c. Qualiter, & quando* 17. *de Judiciis*, *cap. Si diligenti* 12. *de Foro competent. & Authent. Statuimus, de Epiſcop. & Cler.* cum ſimilibus. Et neque in cauſis criminalibus; *cap. Nemo umquam* 1. *c. Nullus Judicum* 2. *c. Relatum* 13. *cauſ.* 11. *qu.* 1. *cap. At ſi Clerici* 4. *de Judi-*
ciis, cum concordantibus. Nomine Clericorum quantum 4
ad privilegium Fori, veniunt omnes omnino Clerici, ſive ſint primæ duntaxat Tonſuræ, aut in Ordinibus Minoribus conſtituti; *cap. Cleros diſt.* 21. *& cap. Cum contingat, de ætat. qualit. præficiend.* dummodo habeant conditiones de Jure requiſitas, *cap. ultim. de Clericis Conjugat. in* 6. *& Concil. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 6. *De Reformat.* Sive ſint conſtituti in Ordinibus Majoribus *cit. cap. Cleros diſt.* 21. Aut etiam in Dignitate Eccleſiaſtica; *c. Cum tibi*
18. *De verbor. ſignificat.* & gloſſ. final. *ibi* Sic nomine Cle- 5
ricorum, quantum ad privilegium Fori, veniunt Monachi, & Regulares omnes Religionum ab Eccleſia approbatarum, tam Profeſſi, etiam Converſi, quam Novitii, immo & Moniales, earumque Converſæ, & Novitiæ. *Eſt communis*; omnes enim tales ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, ac

Dei ſervitio, Diviniſque Miniſteriis ſpecialiter depu-
tatæ, atque ideo in materia favorabili, ut eſt iſta, ve-
niunt nomine Clericorum, ut *cap. Quiſquis inventus* 21.
& c. Si quis ſuadente 29. *cauſ.* 17. *qu.* 4.
6 Clerici tamen Minoriſtæ non gaudent privilegio *Fori*,
niſi habeant aliquam ex tribus illis Conditionibus, quas
requirit in ipſis Concilium Trident. *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *De Re-
format.* his verbis: *Is etiam* (ideſt prima Tonſura ini-
tiatus, aut in Minoribus Ordinibus conſtitutus) *Fori pri-
vilegio non gaudeat, niſi Beneficium Eccleſiaſticum habeat,
aut Clericalem Habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccle-
ſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat, vel in Seminario Cleri-
corum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate, de licentia E-
piſcopi, quaſi in via ad Majores Ordines ſuſcipiendos, verſe-
7 tur.* Sufficit vero quælibet trium conditionum a Conci-
lio Tridentino requiſitarum, ut Clericus Tonſura Cleri-
cali inſignitus, vel etiam in Minoribus Ordinibus conſti-
tutus gaudeat privilegio Fori, nam Concilium ibidem lo-
quitur ſub disjunctione, *Aut, vel*, uti patet ex ipſis ver-
bis mox citatis; *& ex Regul.* 70. *Juris in* 6. *In alternativis
ſufficit alterum impleri*, & in alternativa diſpoſitione unum
in effectu continetur; *l. Cum illud* 25. *ff. Quando dies leg.*
8 Unde Clericus habens Beneficium gaudet privilegio Fori,
licet Clericalem Habitum, & Tonſuram non deferat, &
Eccleſiæ non inſerviat, ut expreſſe declaravit *Sacra Con-
gregatio Concil.* teſte Fagnan, *in cap. Inter cætera* 4. *De re-
9 ſcriptis n.* 3. Immo gaudet privilegio Fori Clericus primæ
Tonſuræ, qui Beneficium Eccleſiaſticum a ſe poſſeſſum
reſignavit, reſervata ſibi penſione, licet in Habitu, &
Tonſura non incedat; Ita Fagnan. in *c. Ad audientiam* 31.
De reſcriptis num. 127. *&* n. 131. ubi refert, Gregorium
XIII. *Die* 8. *Decembr.* 1576. declaraſſe, Penſonarium cen-
ſeri Beneficiatum ad effectum gaudendi privilegio Fori
Eccleſiaſtici, de quo Concilium loquitur; idque duobus
rationibus, Primo, quia Cancellaria habet Penſionarium
pro Beneficiato, ideo vult exprimi in Bullis Penſiones,
ſicut Beneficia; Secundo, quia Sanctus Pius Bulla ſua
10 coegit Penſionarium ad dicendum Officium ſaltem Beatæ
Virginis Mariæ. Quinimmo Clericus primæ Tonſuræ,
ſeu Minoriſta non incedens in Habitu, & Tonſura Cle-
ricali gaudet privilegio Fori, nedum quando poſſidet Be-
neficium, ſeu Beneficium poſſeſſum reſignavit cum pen-
ſione, ſed etiam ante adeptam Beneficii poſſeſſionem,
dummodo conſtet de valida collatione; Ita Flaminius Paris
lib. 7. *De reſignat. benefic. q.* 1. *num.* 46. *&* 47. aſſerens, quod
fuerit reſolutum *in Sacr. Cong. Concil.* 16. *Julii* 1587. Benefi-
ciatum gaudere privilegio Fori ante adeptam poſſeſſio-
nem; & ſic decreviſſe refert etiam Fagnan. *in c. Si quis,
de Foro competent, n.* 44. Et tenent Gigas *de penſionibus qu.*
94. *nu.* 12. Lezana *in Summa tom.* 3. *verb. Clericus n.* 20. &
plurimi apud Barboſam *lib.* 1. *Juris Eccleſ. c.* 39 §. 2. *n.* 14.
Et ratio eſt, quia in Beneficialibus non attenditur prin-
cipaliter poſſeſſio, ſed titulus; *arg. cap. Ex frequentibus* 3.
De Inſtitutionibus. Tum quia in poſſeſſione non eſt aliquid
ſpiritualitatis, ut dicit Abbas *in cap. Quod in dubiis n.* 8.
De renunciat.
11 Clericus Tonſuratus, vel Minoriſta non habens Bene-
ficii poſſeſſionem, nec titulum, nec penſionem, ut Fori
privilegio gaudeat, requiritur, & ſufficit unum ex tri-
bus infraſcriptis videlicet quod Clericalem Habitum, &
Tonſuram deferens alicui Eccleſiæ de mandato Epiſcopi
inſerviat; vel quod Clericalem Habitum, & Tonſuram
deferens in aliquo Seminario de licentia Epiſcopi degat;
Vel quod in Habitu, & Tonſura incedens in aliqua Scho-
la de licentia Epiſcopi verſetur: Sic deciſum fuiſſe *a Sac.
Cong. Conc.* refert Armendar. in *addit. Ad recopilat. legum Na-
varra lib.* 2. *tit.* 19. *lib.* 1. *De foro competen. n.* 2. Barbol. *in Conc.
12 ſeſſ.* 23. *c.* 7. *De Reform. n.* 20. Ita tamen, ut habitum Cle-
ricalem, & Tonſuram ſimul deferant; non enim ſufficit
geſtatio Habitus, vel Coronæ pro gaudendo privilegio
Fori; Armendar. *loc. cit. num.* 23. Aloyſius Ricc. *in dec. Cu-
ria Archiepiſ. Neapol. p.* 4. *dec.* 154. Barboſ. *in Conc. loc. cit. nu.*
21. *& lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 39. §. 2. *n.* 23 & ſic decrevit
Sacr. Cong. Conc. ſuper controverſiis Juriſdictionum in Arimen.
13 21. *Januarii*, *&* 28. *April.* 1626. Clericus Minoriſta in
habitu, & Tonſura deſerviens Eccleſiæ, gaudet privile-
gio Fori, licet non deſerviat ex mandato Epiſcopi; *Sac.
14 Cong. Conc in Valent.* 29. *Junii* 1928. Sic etiam Clericus in-
ſerviens alteri Eccleſiæ, quam cui fuit adſcriptus, gau-
det privilegio Fori; Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Conc.* re-
ferunt Proſper de Auguſtino *ad Quarant. in Summa Bulla-
rii verb. Habitus*, Genuenſ. *in prax. Cur. Archiep. Neapol. c.* 7.
n. 1. ubi dicit quod cum de *anno* 1586. *menſe Decembri* ad
inſtantiam Vicarii Archiepiſcopi Neapolitani propoſitum
fuiſſet dubium: *An Clericus alteri Eccleſiæ inſerviens, quam
cui fuit adſcriptus, Fori privilegio gaudeat? Congregatio cenſuit
15 gaudere.* Immo licet nulli Eccleſiæ eſſet adſcriptus, talis
Clericus alicui Eccleſiæ inſerviens, adhuc gauderet pri-
vilegio Fori, prout deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* refert
Sperell. *dec.* 26 *n.* 31. ubi dicit, ipſam deciſionem emana-
tam fuiſſe ad inſtantiam Epiſcopi Ferrarienſis, & extare
apud ſe in forma probante, & a bonæ memoriæ Cardi-
nali Lancelloto ſubſcriptam tenoris ſequentis: *An & Cle-
ricus in Minoribus Ordinibus conſtitutus Clericalem Habitum,
& Tonſuram deferens, atque Eccleſiæ inſerviens gaudeat pri-
vilegio Fori, ſi alicui Eccleſiæ adſcriptus non ſit? Sac. Congr.
Conc. Trident. interpretum cenſuit gaudere.* Plures enim, *dicit
ibid. Sperell.* reſcripſit ipſa Sacr. Congr. mandatum Epiſco- 16
pi non eſſe neceſſarium; quia ut dicit Barboſ. *lib.* 1. *Juris
Eccleſiaſtici univerſ. c.* 39. §. 2. *n.* 36. qualitas mandati, vel
licentiæ Epiſcopi eſt levis, ſatiſque eſt concurrere, quæ
priora ſunt, nempe Tonſuræ, & Habitus Clericalis dela-
tionem, & ſervitium Eccleſiæ, vel commemorationem in
aliqua Schola, ut Univerſitate, & facit ad hoc alia de-
ciſio Sacræ Congregationis ab ipſo Barboſa mox adducta
tenoris, ut ſequitur: „ Joannes Jacobus Cuperchinus Cle-
„ ricus Romanus, qui prima Tonſura in Urbe initiatus,
„ quatuor Minores Ordines Panormi cum dimiſſoriis Illu-
„ ſtriſſimi Urbis Vicarii ſuſcepit, Romam reverſus, &
„ Habitu Clericali incedens, ſtudiis incumbens, Colle-
„ gium S. Thomæ frequentavit, & licet nulli eſſet ad-
„ ſcriptus Eccleſiæ, tamen non deſtitit, diebus præcipue
„ Feſtivis, & aliis Sacrificio Miſſæ inſervire in Eccleſia
„ S. Jacobi Incurabilium, & alibi; Mox cauſa honoris ſo-
„ rorem occidit, dubitatur an gaudeat Fori Privilegio?
„ Fiſcus reſpondet, eum non gaudere, quia neque Bene-
„ ficium habet, neque eſt adſcriptus Eccleſiæ, neque
„ verſatur in Scholis de licentia Epiſcopi, ut requirit
„ Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 6. de Reformat.
„ Die 30. Junii 1609. Congregatio Concilii perpendit ſe-
„ cundum ea, quæ proponuntur, in hoc caſu concurrere
„ omnia requiſita, ut hic Clericus gaudeat privilegio Fo-
„ ri, eſt enim initiatus prima Tonſura, incedebat in Ha-
„ bitu, & Tonſura, & Eccleſiæ inſerviebat, immo in
„ Schola verſabatur, quia publicam Dialecticæ lectio-
„ nem in edibus S. Mariæ ſuper Minervam audiebat. "
Clericus, ſi Habitum a ſe geſtari ſolitum, aliqua occa- 17
ſione ad breve tempus depoſuerit, non ideo Fori privile-
gium amittit; Sic decreviſſe Sacram Congregationem Con-
cilii refert Fagnan. *in cap. Si quis* 1. *de Foro competent. n.* 20. Sic 18
Clericus Beneficiatus ſolitus incedere in Habitu, & Ton-
ſura, licet aliquando talem geſtationem intermiſerit, non
incidit in pœnam privationis Beneficii impoſitam a Sixto
V. in Conſtitutione incip. *Cum Sacroſanctum*, & ex conſe-
quenti non amitti Fori privilegium, ſed eo tamquam Be-
neficiatus debet gaudere ad præſcriptum Concilii Triden-
tini *ſeſſ.* 23. *c.* 6. *De Reformat.* Sic cenſuit *Sac. Congr. ejuſd.* 19
Conc. 6. *Octob.* 1612. Immo Clericus Beneficio privatus ex d.
Bulla Sixti V. eo quod Habitum, & Tonſuram non detu-
lerit, Fori privilegium non amittit ante latam a Judice
Eccleſiaſtico declaratoriam ſuper facto, vel delicto, ideſt
quod Habitum, & Tonſuram Clericalem minime geſtave-
rit; Sic declaravit *eadem Sac Cong. d. die* 6. *Octob.* 1612. Cle- 20
ricus non Beneficiatus, ſolitus tamen Eccleſiæ inſervire,
& in Habitu, & Tonſura incedere, ſi noctu, vel inter-
diu in Habitu Laicali deprehendatur cum armis, gaudet
privilegio Fori, quia ex ipſa conſuetudine Habitum ju-
giter deferendi colligitur eſſe in ipſo Clerico voluntatem
illum reaſſumendi, ex notat. per Monach. *l.* 6. *præſumpt.* 37.
n. 28. & facit textus *in §. Pavonum, Inſtit. de rer. divis.* Mu-
tatio autem Voluntatis non præſumitur, niſi probetur; *l.
Qui voluntatem ff. de Probat.* Tum quia, cum verſemur in
materia pœnali, & odioſa amiſſionis privilegii Fori, fa-
ctum non dicitur, quod factum non durat; *cap. Nam & ego,
de verb. ſignificat. cum concordant.* de quibus ibi per Gloſſam
in verb. Quaſi nunquam eſſet, Abbas *conſil.* 69. *nu.* 1. *col.* 1.
verſ. Sed his non obſtantibus. Brevi enim reverſa uxor, nec
divertiſſe videtur; *l. Divortium ff. De Divortio*; *l. Quidquid
calore, ff. De regul. jur.* nec dicitur verſum, quod verſum
non durat *l. Si pro Patre §. Verſum, de in rem verſo*, & ſic
qui Habitum Clericalem dimiſit, illum ſtatim reaſſumptu-
rus, cenſebitur non dimiſiſſe; *arg. cap. Ad noſtram de Regu-
la.*, ibi *Statim pœnituit, quod Habitum induiſſet.* Et gloſſ. 21
ibid. Clericus gaudet privilegio Fori non obſtante Irregu-
laritate contracta ob homicidium; *Sacr. Cong. Immunit. in* 22
Alatrina 13. *Auguſti* 1658. Clerici enim non poſſunt cita-
ri ad Forum Laicale, *Sac. Cong. Immunit. in Nullius Montis
Caſſini* 16. *Auguſti* 1695.
Clericus, qui poſt commiſſum delictum, ſine ulla frau- 23
de Clericatum aſſumpſit, gaudet privilegio Fori, tam quo-
ad perſonam, quam quoad bona, quia privilegium ſuper-
veniens univerſaliter eximit; *cap. Frater noſter*, & ibi
Gloſſ. *in verb. Aliquid, cauſ.* 16. *q.* 1. *cap. Cum Cappella, de
privilegiis*, & liberat ab obligatione, qua quis antea tene-
batur; *cap. Ex antiquis, cap. Fraternitatem*; *& cap. Si Ser-
vus diſt.* 54. *l. penult. §. Si poſt. & l. Spadonem §. Scire ff. de
excuſat. tutor l. Is cui. ff. De alim. & cibar. legat.* & ſic ex-
preſſe deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* refert Fagnan. *in c.
Cum magnus* 1. *de obligat. ad ratiocin. num.* 64. Si vero
poſt commiſſum delictum, in fraudem Clericatum aſ- 24
ſumpſit, gaudet adhuc privilegio Fori quoad perſonam;
ſic *eadem Sac. Cong. Concil.* teſte Fagnano *loc. cit. num.* 64.
& 76. *& Sacra Congr. Immunit. in Regienſ.* 28. *Maji* 1626.
& in Januenſ. 16. *Decembr.* 1642. At non gaudet privilegio
Fori, quoad bona, ſi Judex Laicus poſt commiſſum deli-
ctum, ante illius promotionem, prævenit in cauſa; Qui
enim poſt delictum aſſumit Clericatum in fraudem, quoad
bona ſubeſt ſæculari Juriſdictioni, & poteſt a Judice Laico
puniri pœna pecuniaria, & confiſcatione bonorum, ſi Ju-
dex Laicus in cauſa prævenit, ut probat textus *in l. Si quis*

ſeſſea ff. De Judic. ex qua Lege deſumptus eſt ſimilis textus *in cap. Propoſuiſti, de Foro competent.* & ſic decrevit *Sacr. Congr. Concil.* apud Fagnan. *loc. cit. n. 71. & 76.* Judex tamen Sæcularis præveniens non poteſt in bonis ta-
26 lis Clerici procedere, niſi poſtquam Judex Eccleſiaſticus pronunciaverit, eum in fraudem Curiæ Sæcularis promotum fuiſſe; neceſſe enim eſt, ut præcedat Judicis Eccleſiaſtici declaratio ſuper fraude, & interim debet Judex Laicus ſuperſedere; *cap. Si Judex Laicus in fin. de Sentent. excommunic. in 6.* ibi: *contra eum interim quivis proceſſus Judicis conquieſcat;* & ratio eſt, quia cum ejus Juriſdictio ſit fundata ſuper hac qualitate fraudis, & ea circumſcripta Clericus ſit exemptus ab ejus Juriſdictione, etiam quoad bona, ut diximus *n. 23.* priuſquam de hujuſmodi fraude conſtiterit, Laicus non eſt ejus Judex, ideoque de qualitate fraudis Juriſdictionem tribuentis ante omnia conſtare debet; *l. 2. §. ſed ſi dubitetur, & l. ſi quis ex aliena, ff. de Judice;* & ſic declaravit *ead. Sacr. Cong.* ut refert Fagnan. *loc. cit. n. 74. & 76.*

27 Clericus, qui dimiſſo Habitu, & Tonſura deliquit, & poſtea Habitum, & Tonſuram ſumpſit, & Eccleſiæ inſervivit, gaudet privilegio Fori, niſi reaſſumpſerit Habitum in Fraudem; Fagnan. *in cap. Cum magnus 1. de oblig. ad ratiocin. numer. 29.* ubi refert ſic decreviſſe *Sac. Cong.*
28 *Conc.* Quæ Congregatio *die 1. Februar. & die 26. April.* 1607. cenſuit ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum declarare, an ipſe Clericus reſſumpſerit Habitum in Fraudem nec ne? Et ad hoc facit ſequens caſus. „ Clericus pri-
„ mæ Tonſuræ a die, quo fuit ordinatus, per ſeptem
„ annos continuos non inceſſit in Habitu, & Tonſura,
„ immo intra dictum tempus exercuit Officium judicis;
„ commiſſo delicto, fuit a Judice Laico inquiſitus, cita-
„ tus, & domi ſiſtere juſſus, ſed arrepta fuga, reaſſum-
„ ptoque Habitu cœpit Eccleſiæ inſervire. Pro ſua dire-
„ ctione ſupplicat Epiſcopus Nicen. declarari. “

1 *An iſte Clericus gaudeat privilegio Fori?*

2 *An Epiſcopus poſſit Judici Laico fundanti ſuper notorietate, & reaſſumptione Habitus in fraudem, inhibere ne procedat, nec quoad perſonam, nec quoad bona, donec ipſe cognoſcat, an gaudere debeat?*

3 *An ſaltem id poſſit viſis litteris primæ Tonſuræ?*

4 *An contra Judicem Laicum nihilominus non deſiſtentem, poſſit procedere ad Cenſuras?*

5. *An poſſit Epiſcopus hanc cauſſam ſibi vindicare?*

6 *An de' eat?*

Die 30. Maji 1676. Sacr. Cong. Conc. reſpondit ad omnia affirmative.

29 * Utrum vero de fraude iſta prius conſtare debeat ad hoc, ut judex laicus poſſit procedere realiter contra bona Clerici quæſtio eſt inter Doctores, in qua affirmativa ſententia facilius admittitur. Porro in fraudem reſumere habitum conſeretur ille, qui poſt relictam veſtem crimenque commiſſum, actus in carcerem a Judice Sæculari fuga ſe vel aliqua ratione ſubtraxit, tuncque Clericalem veſtem reſumpſit. Ita in Tract. *de Synodo Diœc. lib. 7, c. 7. §. 2.* *

30 Quinimmo Clericus, etiamſi propria auctoritate, Habitum Clericalem reaſſumat poſt delictum, & proceſſum, & fidejuſſionem det de ſe præſentando coram Judice Laico, gaudere debet Fori privilegio, & eſt liberatus a Juriſdictione Judicis Laici, quoad perſonam; quod ſi ſubſit fraus, quam Judex Eccleſiaſticus cognoſcere, & declarare debet, poteſt Judex Laicus proceſſui finem imponere; & contra illum realiter, quoad bona procedere *Sacr. Congr. Concilii in Papien. 23. Maji 1620. Sacr. Congr. Immunit. in Coſentina 16. Septemb. 1630. & eadem Sacr. Congregat. Super controverſiis juriſdictionabilibus, in Civitatis Ca-*
31 *ſtellana 18. Februarii 1631.* Clericus, qui ante carcerationem reaſſumpſerat Habitum, Fori privilegio gaudet; *Sacr. Congr. Immunit. in Roſſanen. 18. Martii 1634.* Clericus reaſſumens Habitum, & Tonſuram poſt prætenſum delictum a ſe commiſſum, gaudere debet privilegio Fori Eccleſiaſtici, tam quoad perſonam, quam quoad bona, etiam ex conſtitutionibus Regni; *Sacr. Congreg. Immunit. in Marſicana 12. Decemb. 1646.* Et licet Clerico reaſſumere Habi-
33 tum, abſque alia licentia Epiſcopi; *Sacr. Congreg. Immunit. in Oritana 18. Auguſti 1654.* Si tamen Clericus volunta-
34 rie, & expreſſe deponendo Habitum, ipſum renunciet in actis Curiæ Epiſcopalis cum approbatione, & acceptatione Epiſcopi, & cum declaratione, quod abſque illius licentia Habitum non reaſſumet; non poteſt propria au-
35 ctoritate ipſum reaſſumere; *Sac. Congr. Immunit. in Mazarien. 16. Decem. 1642.* At vero ſi Clericus in carceribus detentus, aut in alio loco, quem tenet loco Carceris, renunciet privilegiis Clericalibus, aut Beneficiis, poterit Habitum reaſſumere Clericalem ſine licentia Epiſcopi, & jura ad Beneficium renunciatum, non obſtante decreto acceptationis, quia hujuſmodi renunciatio tamquam metu carceris ficta, pro nulla habetur; *l. Aut in carcerem, ff. Quod met. cauſ.* & his declaravit *Sacra Congreg. Epiſcopor.* nempe *in Aquipendii 18. April. 1692.* referente Card. Merlino, *& in Averſana 13. Junii ejuſdem anni* referente Eminentiſſimo de Abdua. Quod eſt verum etiamſi carceratio eſſet juſta: ut obſervat Antonell. *de locis legal. lib. 2. cap. 37. n. 19.* Monacell. *tom. 1. tit. 5. formul. 9. num. 35.*

36 Licet Clericus per dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, ante trinam monitionem non perderet privilegium Fori, *ex cap. Contingit 45. de ſent. excommunic.* tamen Clericus Minorum Ordinum non Beneficiatus, niſi Habitum, & Tonſuram deferat, & Eccleſiæ inſerviat, vel in Seminario, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi verſetur, perdit privilegium Fori ſine alia monitione, ex Concilio Tridentino *ſeſſ. 23. cap. 6. De reformat.* & ex declaratione *Sacra Congreg. ejuſdem Concilii* relata a Fagnano *in cap. Si quis 1. de Foro competen. n. 21.* his verbis: *Quibus autem caſibus Clericus ex Decreto Concilii Fori privilegio non gaudet, nullam requiri monitionem, ut illud amittat.* Nec ubi adſit, obſervanda eſt conſuetudo, ſecundum quam Clerici Habitum, vel Tonſuram deferentes, 37
Fori privilegio gaudent, licet Beneficium Eccleſiaſticum non habeant, nec alicui Eccleſiæ inſerviant, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate de licentia Epiſcopi verſentur; juxta *cap. 6. ſeſſ. 23.* Concil. Trident. de reformat; Sic decrevit *Sacr. Congr. Concil.* teſte Fagnano *in cap. Si quis 1. de Foro competent. num. 71.*

Clericis tamen non habentibus ſupradicta requiſita Con- 38
cilii non adimitur perpetuo privilegium Fori, ſed ſuſpenditur ad tempus, prout ex iis, quæ de Clerico conjugato tradunt Archidiacon. Joannes Andreas, Ancharan. & Felin. *in cap. unic. De Cleric. conjugat. in 6.* colligit Fagnan. *in cap. Si quis 1. de Foro competent. num. 49.* ubi dicit, quod ſic cenſuit *Sacr. Congr. Concilii* reſpondens, Clericum conjugatum qui poſt dimiſſum Habitum Clericalem deliquit, quamvis pro eodem delicto in Curia Laicali citatus, & condemnatus fuerit ſi deinde (modo in fraudem) reaſſumpto Habitu, & Tonſura Eccleſiæ deſerviat, non poſſe a Judice Laico pro eodem delicto perſonaliter diſtringi. Clericus non habens requiſita Concilii, 39
quamvis non gaudet privilegio Fori Eccleſiaſtici, & Forum Judicis ſæcularis declinare non poſſit, ex Decreto Concil. Trident. *ſeſſ. 23. cap. 6. De reformat.* tamen ſi adhuc ſe gerat ut Clericus poteſt puniri etiam ab Epiſcopo, & eſt locus præventioni, ut declaravit *Sacr. Congr. Concilii* teſte Nicolao Garzia *de Benefic. part. 2. c. 2. n. 16.* & Fagnan. *in cap. Odoardus 3. De ſolutionibus num. 25. & in cap. Si quis, de Foro competent. num. 75.* Et iterum ſic declaravit his verbis: *Clerici non incedentes in Habitu, & Tonſura,* non gaudent privilegio Fori, ſed non propterea impeditur Epiſcopus, quo minus ſi prævenerit, eoſdem Clericos punire poſſit; *Sacra Congregat. Concil. in Baren 16. Martii 1606. & in Valentina 20. Martii 1627. & in Leodienſ. 17. Novemb. 1530. Sacra Congregat. ſuper. Controverſ. juriſdictionalib. in Neapolitana 22. Junii 1628. & in Aſſiſien. 25. Junii, & in Parmen. 26. ejuſdem menſis 1529.* Immo poteſt 40
Epiſcopus procedere etiam in cauſis ſimilium Clericorum, in quibus non prævenit, ut cenſuit *Sacr. Congreg. Concilii die 8. Novembris 1630. in una Leodienſ.* ſemel, iterum ac tertio diſcuſſa, & a Sanctiſſimo approbata tenoris ſequentis. „ Die 12. Novembris 1630. Sacra Congreg.
„ Concilii facta relatione Sanctiſſimo D. N. in cauſa Leo-
„ dienſ. 7. ejuſdem in Sacra Congregatione Concilii pro-
„ poſita, & reſoluta, Sanctitas ſua approbavit declaratio-
„ nem factam, ut Clerici etiam non habentes requiſita
„ cap. 6. ſeſſ. 23. De reformat. licet ipſi tamquam contra-
„ venientes Ordinationi Sacri Concilii non poſſint per ſe
„ ipſos allegare privilegium Fori, nihilominus ſubſint Ju-
„ riſdictioni Epiſcoporum, & Ordinariorum cognitioni, ne
„ dum in cauſis, in quibus iidem Epiſcopi, ſeu Ordinarii
„ prævenerunt, ſed etiam in quibus non prævenerunt,
„ & illos e manibus Judicis Laici repetant, quando iidem
„ Clerici adhuc Clerici permanent, videlicet ſi a Jure, vel
„ ab homine per declarationem ſervatis ſervandis factam,
„ privilegiis Clericalibus denudati, ſeu privati non ſint. “

Die 1. Auguſti 1634. facta denuo relatione Sanctiſſimo D. N. Sanctitas ſua ad removendam omnem difficultatem denuo juſſit omnino obſervari ſupradictam declarationem, ut ſupra firmatam in dicta cauſa Leodienſi. Clericus repertus a Cu- 41
ria Sæculari ſine Habitu Clericali, donec doceat de ſuo Clericatu, in Carceribus Laicis poteſt detineri, dummodo non ſit notorie Clericus, & ſi per octo menſes ante carcerationem Habitum dimiſerit, privilegio Clericali nullo modo gaudeit, ſi a Curia, ut ſupra, captus fuerit in tali Habitu; *Sacr. Congreg. Concil. 11. Januarii 1619.* 42
Clericus, qui in Habitu, & Tonſura ſe immiſcet enormitantibus, & pluribus vicibus, cenſetur abſque monitione renunciaſſe privilegio Clericali, ſecus ſi in Habitu Laicali hæc perpetraſſet, quia tunc requiritur monitio; *S. Congreg. Concil. in Motulen. 1. Februar. 1620.* Clericus 43
in Minoribus conſtitutus recuſans frequentare Scholas, & Eccleſiam, non poteſt privilegio Fori privari, ſi adſit probabilis ſpes profectus; *Sacr. Congr. Concil. in Materanen. 2. Auguſti 1631.* Clerici Filius legitimus, ante Clericatum 44
ſuſceptus, gaudet privilegio Fori durante vita ejus Patris; *Sacr. Cong. Immun. in Callien. 18. Martii 1632.* Clericus non poteſt verbis renunciare privilegio Fori, nec 45
Judicem Laicum ſibi conſtituere, etiamſi proprium juramentum, & adverſarii conſenſus accedat, ut eſt caſus in cap. *Si diligenti 12. de Foro competent.* & tamen poteſt hujuſmodi privilegio renunciare ipſo facto, ſi poſt dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, tertio commonitus ſe

ipſum

ipſum contempſerit emendare, ut eſt textus expreſſus *in
cap. Contingit 45. de Sentent. excommun. & in cap. In audi-
46 entia 25. de Sentent. excommun.* Clericus enim ſi a Præla-
to ſuo tertio monitus non reaſſumit Habitum, & Tonſu-
ram, perdit privilegium Clericale, ut habetur expreſſe
*in dict. c. In audientia 25. & cap. Contingit 45. de Sentent.
excommunicat.*

47 Licet Clerici in prima Tonſura conſtituti, vel Minori-
ſtæ non habentes Beneficium Eccleſiaſticum, aut alias
qualitates a Concilio Tridentino *cit. ſeſſ. 23. c. 6. de refor-
mat.* requiſitas, privilegio Fori non gaudeant, ex ipſo
Concilio ibidem ſic expreſſe ſtatuente, tamen privilegio
Canonis non ſunt privati, ut expreſſe declaravit *Sac. Con-
gregatio ipſius Concilii*; nam propoſito dubio: *An Clerici,
qui Decreto Concilii cap. 6. ſeſſ. 23. privilegio Fori privantur,
intelligantur etiam privati privilegio Canonis? Die 16. Octo-
bris 1581. Sacra Congregatio cenſuit non intelligi eſſe privatos.*
48 Unde percutiens hujuſmodi Clericum incidit in Excom-
municationem Canonis; Fagnan. *in cap. Si quis 1. de Fo-
ro competent. a num. 72. uſque in finem*, Garzias *de Benefic.
part. 2. cap. 2. n. 10.* Belletus *Diſquiſit. Cleric. part. 1.
tit. de favore Clericor. §. 8. num. 22.* Gonzal. *ad regul. 8.
Cancell.* Gloſſ. 5. *num.* 7. cum ſequent. Aloyſius Riccius
*in praxi rerum Fori Eccleſiaſtici deciſ. 607. in 1. edition. &
part. 1. reſolut. 541. num. 3.* Portell. *in dub. Regular. verb.
Manus violenta*, Barboſa *part. 2. de Offic. & poteſtat. Epi-
ſcopor. allegat. 12. num. 32., & lib. 1. Juris Eccleſiaſtici
cap. 39. §. 2. num. 3.* citans plures alios. Et ratio eſt,
quia Tridentinum circa hoc nihil innovavit, nec Juri
communi derogavit, uti obſervat Clar. *§. n. quaſt. 36. num.
19.* & Barboſa; de Jure autem communi omnes Clerici
gaudent privilegio Canonis; *cap. Si quis ſuadente Diabolo
26. cauſ. 17. quaſt. 4.* Si enim Concilium *in dict. ſeſſ. 23.
cap. 6.* voluiſſet comprehendere, ultra privilegium Fori
etiam privilegium Canonis, etiam illud expreſſiſſet, pro-
ut in ſimili argumentatur Pontifex *in cap. Inter corpora-
lia. §. Sed neque, de tranſlatione Epiſcopi, & c. Ad audien-
tiam 12. de Decimis*. Tum quia non cenſetur plus de
priori lege mutatum, quam eſt expreſſum in poſteriori;
*l. Præcipimus, cap. de appellat., & l. Si vero §. de viro ſſ.
ſoluto matrimonio*, ubi Summarium ex Bartolo ſic habet:
*Proviſio legis contra jus commune non extenditur ultra id,
quod lex exprimit, licet eadem ſit ratio*. Cum legum corre-
ctio veluti odioſa, quantum fieri poteſt, evitanda ſit;
*cap. Cum expediat 29. de electíon. in 6. & ex Regula 15.
Juris in 6. Odia reſtringi, & favores convenit ampliari*. Quæ-
49 nam autem perſonæ gaudeant tali privilegio Canonis,
& quænam cenſeantur illud violare, & Excommunicatio-
nem incurrere, vide verb. *Excommunicatio art. 18. 19. &
20.* ubi late de omnibus ad hoc facientibus.

50 Privilegio Fori & Canonis gaudent, nedum Clerici
cœlibes, ſed etiam Clerici conjugati in Minoribus exiſten-
tes; *cap. Clerici unic. de Clericis conjugatis in 6.* ibi: „Cle-
„ rici, qui cum unicis, & virginibus contraxerunt, ſi
„ Tonſuram, & veſtes deferant Clericales, privilegium
„ retinent Canonis ab Innocentio Papa II. prædeceſſore
„ noſtro editi in favorem totius Ordinis Clericalis. Et cum
„ juxta Pariſienſe Concilium nullus Clericus diſtringi,
„ aut condemnari debeat a Judice Sæculari, præſenti de-
„ claramus edicto, hujuſmodi Clericos conjugatos pro com-
„ miſſis ab eis exceſſibus, vel delictis, trahi non poſſe
„ criminaliter, aut civiliter ad Judicem ſæcularem,
„ nec ab ipſis ſæcularibus Judicibus eos debere perſona-
„ liter, vel etiam pecunialiter (ne per unam viam con-
„ cedatur eiſdem Judicibus, quod per aliam denegatur)
„ ullatenus condemnari. *Et Concil. Trident.* ſeſſ. 23. cap.
„ 6. de reform. *ibi*: In Clericis vero conjugatis ſervetur
„ Conſtitutio Bonifacii VIII. quæ incipit, Clerici, qui
„ cum unicis, modo ibi Clerici alicujus Eccleſiæ ſervi-
„ tio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Ec-
„ cleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clerici habitu, &
„ Tonſura utantur, nemini quoad hoc privilegio, vel
51 „ conſuetudine, etiam immemorabili, ſuffragante. „ Ad
hoc tamen, ut gaudeant his privilegiis, debent habere tres
conditiones: Prima ut hujuſmodi Clerici cum unica, &
virgine contraxerint, ut expreſſe habetur *ex cit. cap. Clerici
unic. de Clericis Conjugat. in 6.* alioquin forent bigami, qui ſunt
nudati omni privilegio Clericali, *cap. Altercationis unic. de
bigamis in 6.* ibi: *Bigamos omni privilegio Clericali declaramus
eſſe nudatos*. Secunda, ut deferant Tonſuram, & veſtes
Clericales; *cit. cap. Clerici*, & Concilium Tridentinum
loc. mox adducto. Tertia, ut tales Clerici alicujus Eccle-
ſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati eidem
Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, ut expreſſe fuit de
novo ſtatutum a Concilio Tridentino *dict. ſeſſ. 23. cap. 7.
52 de reform.* ut patet ex ejuſdem verbis ſupra relatis. Cle-
rici Conjugati ad hoc ut gaudeant his privilegiis, debent
habere copulative omnes tres ſupradictas conditiones,
quarum una deficiente, nullo prorſus gaudent privile-
gio Clericali, ut patet *ex cit. cap. Clerici §. fin. de Clericis
conjugat. in 6.* ibi: *In ceteris autem vel niſi, ut præmitti-
tur, Tonſuram vel Veſtes deferant Clericales, etiam in præ-
miſſis eos gaudere nolumus privilegio Clericali*, juncto Con-
cilio Tridentino *cit. ſeſſ. 23. cap. 6. de Reform.* per ejus
verba adducta ſupra ſub *n.* 10. Clerici conjugati habentes 53
tres ſupradictas conditiones gaudent privilegio Fori, ne-
dum in cauſis criminalibus, ſed etiam in cauſis mere ci-
vilibus; quidquid dicant aliqui Canoniſtæ. *Sic* enim una-
nimi conſenſu *Sacra Congregatio Immunitatis* approbavit
opinionem, quod Clericus Conjungatus gaudet privile-
gio Fori, etiam in mere civilibus; *In Capuraquen. 12.
Novembris 1649. lib. 3. decret. Paulut. pag.* 214. Et inſu-
per *eadem Sacra Congr. Immunit.* approbavit formulam ſen- 54
tentiæ promulgandæ per A. C. pro exemptione privilegii
Fori Clericorum conjugatorum, additis tamen verbis tam
in civilibus, quam in criminalibus, quam etiam in mix-
tis; *Capuraquen. 21. Junii 1644. lib. 3. Decret. Paulut. pag.*
229. Immo gaudent privilegio Fori in cauſis mere civili- 55
bus etiam non dependentibus a criminalibus; *Sac. Cong.
Immun. in Bovin. 2. Julii 1630. lib. 2. Dec. Paul. c. 47. In
Oppid. 27. Sept. 1631. ibid. pag. 140. in eadem Oppiden. 11. Se-
ptemb. 1634. ibid. pag. 201. & 9. Maji 1635. ib. pag. 219.
in Squillacen. 19. Januar. 1638. lib. 3. Decr. Paul. p. 13. in
Roſſanen. 13. Martii 1638. ibid. p. 57.*

Clerici conjugati non poſſunt conveniri coram Judice 56
Laico; *Sac. Cong. Immunit. in Montis Caſſini 22. Decembr.
1694. lib. 1. Valleman. pag.* 163. Unde Clerici conjugati ad 57
ſolutiones, ad quas de Jure tenentur, non poſſunt cogi
niſi coram Judice Eccleſiaſtico; *Ead. Cong. Immun. in Roſ-
ſanen. 23. Martii 1638. lib. 3. Decret. Paulut. pag. 57. in
Nazaret. 15. Junii 1638. ibidem pag.* 64. Clericum conju- 58
gatum carcerantes excommunicantur; *Ead. Congregatio Im-
munit. in Hydruntina 18. Decemb. 1694. lib. 1. Decret. Valle-
man. pag.* 162. Clericum conjugatum Epiſcopus tueri de- 59
bet, ne vexetur a Curia Laica; *Ead. Sac. Congreg. in ea-
dem Hydruntina 27. Novemb. 1694. lib. 1. Decr. Valleman.
pag. 199. in Ciſtinianen. 15. Novemb. 1694. lib. 3. Decret.* 60
Valleman. pag. 628. Invocato etiam, quatenus opus ſit,
brachii ſæcularis auxilio; *Ead. Sac. Cong. Immunit. in Nu-
cerina 9. Febr. 1694. lib. 1. Decret. Valleman. pag.* 105.
Clericus conjugatus, Indulto Apoſtolico diſpenſatus ab 61
obligatione incedendi in Habitu, & Tonſura, gaudet
privilegio Fori; *Ead. Sacr. Congr. Immunit. in Fulginaten.
18. Octobr. 1679. lib. 2. Decret. Altevit. pag.* 1861. Cleri-
cus conjugatus habens omnia requiſita, excepto, quod
non conſtat de deputatione ad ſervitium Eccleſiæ cer-
tæ, & particularis, inſerviens tamen Eccleſiæ in gene-
re, gaudet privilegio Fori; *Ead. S. Congreg. in Anconitana
24. Maji 1701. lib. 3. Decret. Valleman. pag.* 353. Clericus 62
conjugatus exercens artem merciariam cum menſuris
fraudulentis puniendus eſt ab Ordinario *Ead. Congr. in
Firmana 17. Decembr. 1695. lib. 1. Decret. Valleman. pag.* 63
135. Clericus conjugatus, qui poſt fugam a Triremibus,
ad quos a ſuo Epiſcopo damnatus fuerat ad ſeptennium,
ob nova delicta carceratus fuit a Curia Laica, remit-
tendus eſt Epiſcopo, qui poſtea remitti faciat ad Trire-
mes: Et cum Sanctiſſimo pro novis delictis, ſi de il- 64
lis ſufficienter conſtiterit, ut puniatur pœna Triremium
ad vitam. *Ead. Congregatio in Melevitana 15. Decemb. 1643.
lib. 3. Decret. Paulut. pag.* 216. Subdiaconum, qui in vim di-
ſpenſationis Apoſtolicæ cum Vidua Matrimonium contra-
xit, & penſiones Eccleſiaſticas obtinet, de Jure gaudere
privilegio Fori, tenet Sellius *in Selectis Canon. c. 18. n.
29.* atteſtans ita fuiſſe deciſum *ſub die 7. Septemb.* 1618.
Clericus conjugatus gaudet exemptione ab oneribus per- 65
ſonalibus, & aliis de conſuetudine competentibus, *Ead.
Sac. Congregatio Immunit, in Litien. 28. Maji 1626. lib. 1.
Decret. Paulut. pag. 1. in Neritonen. 17. Januarii ejuſdem an-
ni 1626. ibid. pag. 80. in Anglonen. 18. Junii ejuſdem anni
1626. ibid. pag. 4. in S. Severina 19. April. 1626. ibid. pag.
46. in Squillacen. 27. Auguſti 1627. ibid. pag. 64. In Lague-
donen. 22. Julii 1630. lib. 2. Decret. Paulut. pag. 51. in Op-
piden. 11. Septemb. 1634. ibid. pag.* 201. Clericus conjuga- 66
tus eſt exemptus ab onere capitationis tamquam mere
perſonali, etiamſi exerceat aliquam artem, dummodo non
ſordidam, ſed honeſtam; *Ead. S. Cong. in Oppiden. 21. No-
vemb. 1635. lib. 2. Decret. Paulut. pag. 238. in Squillacen.
19. Januarii 1638. lib. 3. Decret. Paulut. pag. 53. In Triden-
tina 18. Nob. 1685. lib. 1. Decret.*

Non gaudent tamen Clerici conjugati exemptione ab 67
oneribus realibus, niſi ſuccedant loco perſonalium, vel
adſit conſuetudo ad eorum favorem; *Ead. Sacra Congr.
Immunit. in Aprutina 6. Martii 1631. lib. 2. Decret. Pau-
lut. pag.* 218. Sic Clerici conjugati non gaudent exem- 68
ptione a ſolutione Collectarum, niſi adſit conſuetudo con-
traria; *Ead. Sacr. Congregat. in Aquilana 25. Semptemb.
1627. lib. 1. Decret. Paulut. pag. 65. in Camerin. 28. Se-
ptemb. 1694. lib. 1. Decret. Valleman. p.* 84. Nec Clerici con- 69
jugati ſunt exempti, circumſcripta conſuetudine ad eo-
rum favorem, ab impoſitione taxæ, quæ non ſit onus
perſonale; *Ead. Sac. Congr. in Catacen. 19. Novemb. 1641.
l. 3. Decret. Paulut. pag.* 160. Sic Clerici conjugati non ſunt
exempti ab oneribus etiam mixtis, non concurrente con-
ſuetudine legitima ad eorum favorem; *Ead. Sac. Cong. in
Catacen. 19. Novemb. 1641. lib. 3. Decret. Paulut. pag.* 160.
Sic Clerici conjugati non ſunt exempti ab oneribus etiam
mixtis, non concurrente conſuetudine legitima ad eorum
favorem; *Ead. Sac. Cong. in Caſſanen. 28. Junii 1644. l. 3.
Decret.*

Decret. Paulut. pag. 232. Unde Clerici conjugati, circum-
70 ſcripta conſuetudine ad eorum favorem, de Jure commu-
ni non gaudent exemptione ab hoſpitationem Militum,
cum ſit onus mixtum; Ead. Cong. in Opiden. 23. Auguſti
71 1633. lib. 2. Decret. Paulut. pag. 169. De jure enim com-
muni Clerici conjugati nullo gaudent privilegio Clerica-
li in rebus, ſeu bonis ſuis, ac proinde ſicut alii uxorati te-
nentur præſtare conſuetas exactiones, ſeu collectas, &
tributa; Ita textus in cap. Clericis unic. de conjugatis §. fin.
in 6. ibi. In ceteris autem.... (ideſt præter caſus enume-
ratos) eos gaudere nolumus privilegio Clericali. Idipſum ha-
betur in cap. Ex parte 9. de Clericis conjugatis, ibi: Cum
igitur reddenda ſint, quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt
Dei Deo, æquanimiter duximus tolerandum, ut a talibus, ju-
ſtitias debitas, velut ab aliis uxoratis exigas, & ſervitia
conſueta. Et ejus Summario ſic præciſe dicitur: Clerici
conjungati in rebus ſuis non gaudent privilegio Clericali; Ubi
Abbas, Joann. Andreas, Barboſa, & alii communiter.
72 Sic Clericus conjugatus non habens requiſita cap. unic. de
Clericis conjugat. in 9. non gaudet privilegio Fori; Sacr.
Congreg. Imminit. in Civitatis Caſtelli 20. Decembris 1661.
lib. Decret. Recei pag. 37. & in Reatina 13. Auguſti 1604.
73 lib. 3. Decret. Valleman. pag. 602. Unde Clericus conjuga-
tus non incedens in Habitu, & Tonſura, immo exercens
Officium Gubernatoris armorum, conventus in Curia
Capitolina, ubi acquievit ad plures actus, ſed poſtea
petens gaudere privilegio Fori, remittitur a Sacra Con-
gregatione ad eamdem Curiam Capitolinam; Ead. Sacr.
Congr. in Romana 11. Januarii 1693. lib. 1. Decret. Valle-
74 man. pag. 167. Clericus conjugatus habens ſervitium mili-
tare cum functionibus mere Militaribus, & Laicalibus
non retinet privilegia cap. Un. de Cleric. conjungat. in 6.;
Ead. Congregatio 10. Februarii, & 26. Maji 1699. lib. 2.
75 Decret. Valleman. pag. 222. Clericus conjugatus non gau-
det privilegio Fori, quando non inceſſit in Habitu, &
Tonſura, aut fuit Capitaneus Militiæ, & incubuit mer-
caturæ; Ead. Congr. in Aſſiſien. 28. Januarii 1681. lib. 2.
76 Decret. Altovit. pag. 242. Clericus conjungatus numquam
incedens in Habitu, & Tonſura, nec inſerviens Eccle-
ſiæ, & exercens artem ruralem, non gaudet privilegio
Fori; Ead. Sac. Cong. in Sabinen. 13. Septembris 1701. lib.
3. Decr. Valleman. pag. 379

77 Clerici gaudent privilegio Fori de Jure Divino; Ita
Gloſſ. in cap. Si Imperator 11. diſt. 96. verb. Et diſcuti,
Gloſſ. in cap. Quamvis 4. de cenſibus in 6. verbo Divino,
ubi id probat allegando Leges Divinas. Hoſtienſ. in cap. 2.
& Baldus ibid de Majorit. & obedient. Abbas in cap. Eccle-
ſia S. Mariæ 10. de Conſtitutionibus num. 6. Bellarminus lib.
1. de Clericis cap. 29. & 30. Fagnan. in cit. cap. Eccleſia S.
Mariæ 10. de Conſtitu. num. 10. & in cap. Cum non ab homine
10. de Judic. num. 66. Sperellus deciſ. 37 Fori Eccleſiaſt. num. 1.
& ſequent. ubi allegat plures alios Canoniſtas, & Theo-
logos, & dicit, hanc ſententiam fuiſſe canonizatam a Ro-
ta Romana in deciſ. 10. n. 2. de conſuetud. in antiquioribus,
Engel. lib. 2. tit. 2. de Foro competent. num. 38. Pirhing. lib. 2.
tit. 2. de foro competent. n. 107. Reiffenſtuel ibid. num. 201. &
ſequent Marcha de Juriſdiction. part. 2. cap. 6. num. 1. & ſe-
quent. Julius Clarus in practic. criminal. § in fin. q. 36. num. 1.
aſſerens poſt Alciatum in cap Cum non ab homine num. 2 de
Judic. & alios, hanc eſſe communem opinionem Azorius
part. 1. inſtit. l. 5. c. 12. quæſt. 1. Tannerus tom. 4 Theolog. Scho-
laſt. diſp. 1. q. 4. dub. 6 num. 138. Layman lib. 4 Theolog. Mo-
ral. tract. 9. cap. 8. & plures Theologi apud ipſum. Barbo-
ſa lib. 1. Juris Eccleſiaſtic. cap. 39. §. 2. num. 5. & ibid. §. 5. n. 3.
& Tridentini ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat. citans plures alios
contra Covarruviam, Leſſium, Mediam, Molinam, &
alios plurimos ab ipſo Barboſa relatos loc. citat. Et pro-
batur primo ex S. Scriptura, tum veteris, tum novi Te-
78 ſtam. Geneſis enim 47. verſ. 22. ſub Pharaone Ægypti
Rege habetur, Sacerdotes, & Levitas exemptos fuiſſe a
Juriſdictione ſæculari, & a lege ſolvendi tributa, & re-
fertur in cap. Non minus 4. de Immunit. Eccleſ. ubi idcirco
graviter arguuntur plurimi Chriſtiani Pincipes, quod de-
terioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videatur,
quam ſub Pharaone, qui Legis Divinæ notitiam non habebat,
ubi nota illa verba Legis Divinæ. Et ſimiliter colligitur
ex cap. ultimo verſ. 28. Levit. & ex cap. 3. num. verſ. 10.
& cap. 45. verſ. 14. & 15. & ex primo Eſdræ cap. 7. verſ.
24. Idem habetur ex Matthæi cap. 17. verſ. 25. & 26.
ubi Chriſtus ſeipſum, & Petrum a tributo ſolvendo exi-
mit, nam cum ab ipſo exigeretur tributum dixit Petro:
Reges terræ a quibus accipiunt tributum, vel cenſum, a filiis
ſuis, an ab alienis? Et reſpondente Petro: Ab alienis,
ſubintulit Chriſtus: Ergo liberi ſunt filii. Nomine autem
filiorum intelliguntur omnes Sacerdotes, & Clerici, qui
cum Chriſto, ac Dei ſervitio peculiariter dedicati ſint,
e familia ejus eſſe cenſentur. Non enim illa verba in-
telligenda ſunt de exemptione ſolius Chriſti, ut veri
Filii Dei; nam ſtatim juſſit Chriſtus, ut ad vitandum
ſcandalum Petrus inventum in ore piſcis ſtaterem daret
pro utroque. Ut autem non ſcandalizemus eos, da eis pro
me, & te; adeoque uterque de Jure exemptus dignoſce-
batur, Chriſtus, quidem, ut verus filius Regis Regum,
Petrus vero veluti repræſentans Eccleſiam Sponſam Chri-
ſti, & Eccleſiaſticas perſonas, tamquam domeſticos ejus
cum etiam in humana politia, non ſolum filii Regum,
ſed etiam eorum Domeſtici liberi ſint a tributis. Et ſic
inferunt S. Hieronymus in dict. cap. 17. Matthæi S. Au-
guſtinus lib. 1. quæſt. Evangel. q. 23. Maldonatus in cap.
17. Matthæi verſ. 25. Piring. loc. cit. ubi poſt ipſum Mal-
donatum recte ſubjungit, id non eſſe extendendum ad o-
mnes Chriſtianos, qui etſi ſint adoptione Filii Dei, &
Chriſti nomen gerant, non tamen ſunt Domeſtici ejus,
ut ipſi Apoſtoli, & conſequenter omnes Clerici in ipſis
Apoſtolis repræſentati. Ultraquam quod Chriſtianos tribu-
tum ſolvere jubet Apoſtolus expreſſe ad Romanos c. 13 verſ.
7. Probatur inſuper variis textibus Juris Canonici, privi- 79
legium Fori Clericorum eſſe de Jure Divino. Et in pri-
mis ex cap. Continua 5. cauſ. 11. q. 1. ubi refertur, quod
in prima generali Synodo Nicæna ante emanatum quod-
cumque aliud privilegium ſuper exemptione Clericorum,
ad quorumdam querelas coram ſe contra Clericos depo-
ſitas ſic pronunciaverit Conſtantinus Magnus: Vos a nemi-
ne dijudicari poteſtis, qui ad Dei ſolius judicium reſervamini.
Idipſum fuſius habetur in cap. Futuram 15. cauſ. 12. q.
1. ibi: Vos a nemine dijudicari poteſtis, quia ſolius Dei ju-
dicio reſervamini: Dii etiam vocati eſtis, & idcirco non po- 80
teſtis ab hominibus judicari. Concordat cap. Si Imperator 11.
diſt. 96., ibi: Non a legibus publicis, non a Poteſtatibus
ſæculi, ſed a Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus
Chriſtianæ Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari,
& diſcuti; hoc eſt judicari, ubi nota illa verba, Omnipo-
tens Deus voluit, & illa ordinari, & diſcuti, per quæ de-
monſtratur, ordinationem, & diſcuſſionem, ſeu Judi-
cium Clericorum de Jure Divino pertinere ad ſolos E-
piſcopos, & reſpective Judices Eccleſiaſticos: Unde Gloſ-
ſa ibid. verſ. Et diſcuti, ſic notanter concludit: Ergo ante-
quam eſſet aliqua Conſtitutio, etiam Clerici non erant de Ju-
riſdictione ſæculari; Unde omnes Conſtitutiones, quæ emana- 81
runt, quod Clerici non ſint judicandi niſi ab Epiſcopis, non
ſunt niſi juris declaratio. Et clariſſime facit cap. Sylveſter
13. cauſ. 21. q. 1. ubi S. Gelaſius Papa reprehendit gra-
viter attentatum cujuſdam Clericos ad ſæculare judi-
cium pertrahentis, ibi: Et contra Leges Divinas, & pu-
blicas, pulſatis Clericis Forum ſuum putatis auferri, ubi
nota illa verba contra Leges Divinas: Quid enim clarius? 82
Similiter habetur in cap. Nimis 30. de Jure jurando ibi:
„ Nimis de Jure Divino quidem Laici uſurpare nituntur,
„ cum viros Eccleſiaſticos, nihil temporale obtinentes
„ ab eis, ad præſtandum ſibi fidelitatis Juramenta com- 83
„ pellunt. “ Et expreſſe demonſtratur in cap. Quamquam
4. de cenſibus in 6. ibi: „ Cum igitur Eccleſiæ, Eccleſia-
„ ſticæque perſonæ, ac res ipſarum non ſolum Jure humano,
„ quin & Divino a ſæcularium perſonarum exactionibus ſint
„ immunes. “ Et multis aliis relatis Canonicis textibus id 84
non obſcure aſſerentibus, adducitur pro omnibus Concilium
Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 20. de reformat. ubi expreſſe con-
teſtatur. „ Eccleſiæ, & perſonarum Eccleſiaſticarum im-
„ munitatem Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus
„ conſtitutam. “

Clerici gaudent privilegio Canonis ſolum Jure Eccleſiaſti- 85
co, & poſitivo inducto; Fagnan. in cap. Perpendimus 23. de
ſentent. Excommunic. Licet enim Concilium Triburienſe cap.
2. tom. 7. Concil pag. 151. col. 2. in impreſſ. Pariſiens, aliud in-
nuere videatur per verba ſequentia: „ Si quis, ut dixi-
„ mus, ullum eorum quocumque Ordine conſecratum,
„ cædis, vulneribus, vel quibuſcumque injuriis anguſtia-
„ verit &c. conſtringat protervum Epiſcopus auctoritate
„ Canonica, ut idem Clerico, cui contra Divinas, &
„ humanas Leges contumelias ingeſſit, juſtam, & debitam
„ perſolvat compenſationem. “ Tamen indubitatum eſt apud 86
omnes, privilegium Canonis inductum eſſe ex conſuetudine
Eccleſiæ, nempe ex Decreto Innocentii II. edito in Con-
cilio Lateranenſi II. cap. 15. relato in cap. Si quis ſuadente Dia-
bolo 29. cauſ. 17. q. 4. ut patet ſupra num. 1. ubi diximus,
hoc privilegium ideo dici Canonis, quia continetur in Ca-
none 15. Concilii Lateranenſis ſecundi celebrati ſub Inno- 87
centio II. Clerici omnes ſive in Sacris, ſive in Minoribus de-
mittentes habitum Clericalem, & Tonſuram ex ſola vani-
tate, vel negligentia, non perdunt privilegium Canonis
ante trinam monitionem; cap. In audientia 25. & cap. Contin-
git 45. de ſent. excommunic. & Gloſſ. in cap. Cum non ab homine
14. eod. tit. verb. Minime coercentur. Hoſtienſ. in cap. Perpendi-
mus 23. eod. tit. in verb. Non pulſando, & Fagnan. ibid. num.
14. Perdunt autem ſtatim ante monitionem privilegium Ca- 88
nonis, ſi ex iniquitate, & malitia habitum Clericalem, &
Tonſuram dimittant; ſeu depoſito habitu, & Tonſura Cle-
ricali enormitatibus ſe immiſceant; cap. Cum non ab homine
14. de ſentent. excommun. §. In articulo, ibi: „ Occiſores Cle-
„ ricorum, aut Presbyterorum, qui contempto Clericali
„ habitu tyrannidi, & enormitati ſe inverecunde immi-
„ ſceant, in odium Clericalis exceſſus, & terrorem, atque
„ correctionem ſimilium, Canone latæ ſententiæ minime
„ coercentur; „ cap. Perpendimus 23. de ſentent. Excommunicat.
& ibi Joannes Andreas, Butrius, Card. Ancharan. Felin. &
Fagnan. ipſos citans num. 2. Privilegium tamen Fori de Jure
communi non amittunt Clerici omnes, qui depoſito Ha- 89
bitu, & Tonſura Clericali, enormitatibus ſe immiſcent,
niſi ter moniti non deſiſtant; cap. Contingit 45. de ſen-
ten. Excommunicat., ibi: Volumus & mandamus, ut tales,

ſi ter-

ſi tertio a te commoniti ſe ipſos contempſerint emendare, illius efficiuntur immunitatis exortes, quæ pro Clericorum tutela, & Laicorum violentia coercenda, dignoſcitur inſtituta: & tenent Joannes Andreas *in dict. cap. Perpendimus n. 5.* Petrus de Ancharan. *in cap. 1. num. 2. verſ. Si vero reliquis, de Apoſtat.* ubi concludit, Clericum, qui dimiſſo
90 Habitu, & Tonſura ſævis enormitatibus ſe immiſcet, & perſeverat, ac deprehenditur in illis per Judicem ſæcularem, non poſſe ab eo puniri, ſed eſſe remittendum ad Judicem Eccleſiaſticum; niſi monitio præceſſerit: quem ſequitur Alexander *in conſil. 8. Videtur ſuper primo num. 3. lib. 1.* dicens, veriorem, & magis communem intellectum eſſe, quod *dict. cap. Perpendimus* locum habeat in privilegio Canonis, nonautem in privilegio Fori, quod ſecundum eum non amittitur, niſi poſt trinam monitionem; Et ſecundum hoc conſilium Alexand. millies, immo ſemper fuiſſe judicatum per Curiam, & Conſilia Neapolitana, atteſtatur Grammaticus *ſuper Conſtitutionibus Regni Fol. 29. col. 1. verſ. Decimo utique*; & ſequitur Farin. *in dict. cap. Perpendimus num. 4. 5. & 18. & in cap. Contingit 45. de ſentent. Excommun. num. 13. & 14. & in cap. Cum non ab homine 10. de judiciis num. 26. & num. 100.* ubi refert hoc ſervari in Curia; Et hoc videtur de mente *Sac. Cong. Conc.*, quæ in Motulen. 1. *Februarii* 1620. decrevit ut infra; *Clericus, qui in Habitu, & Tonſura ſe immiſcet enormitatibus, & pluribus, vicibus, cenſetur abſque moni tione renunciaſſe privilegio Clericali; ſecus ſi in Habitu Laicali hæc perpetraſſet, quia tunc requiritur monitio*; Sic refert Cellio Barboſa *Apoſtol. deciſ. collect. 167. num. 8. & in Tridentin. ſeſſ. 23. cap. 6. de Reform. num. 25.*

91 Unde de Jure communi facilius perditur privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*; cum privilegium *Canonis* amittatur ſtatim ante monitionem a Clericis, qui depoſito Habitu, & Tonſura ſe immiſcent enormitatibus *ex cit. cap. Cum non ab homine 14. de ſent. excommun. & dict. cap. Perpendimus 23. eod. tit.* ut patet *num.* 85. & privilegium *Fori* non amittatur a talibus Clericis niſi poſt trinam monitionem, *ex cit. cap. Contingit 45. de ſent. excommun. ut pat. num.* 86. Eo vel maxime ut dicit Pagn. *in dicto cap. Perpendimus n. 9.* quia privilegium *Canonis* eſt
92 ſolum de Jure Canonico, ut patet *n.* 82. & privilegium *Fori* eſt de Jure Divino, ut patet *num.* 74. De Jure autem Concilii Tridentini *ſeſſ. 23. cap. de reformat.* Clerici Minoriſtæ perdunt hodie difficilius privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, nam non perdunt privilegium *Canonis* per ſolam dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, niſi vel præceſſerit trina monitio, ut ex *cap. dict. Contingit 45. de ſent. excommun.* vel ſævis enormitatibus ſe immiſcuerit, *ut ex dict. cap. Cum non ab homine 14. de ſent. ex-*
93 *commun & dict. cap. Perpendimus 23. eod. tit.* At privilegium *Fori* perdunt per ſolam dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ, vel ſervitii Eccleſiæ, licet non fuerint tertio moniti, ut *ex dict. ſeſſ. 23. cap. 6. de Reformat.* & ex declarat. *Sac. Cong. ejuſdem Concilii* relat. a Fagnan. *in cap. Si quis, de Foro competent. num. 21.* ut patet *ſupra nu.* 34.
94 Loquendo vero de Clericis in Sacris, cum per Tridentinum nihil de novo de ipſis diſponatur quoad amiſſionem privilegii *Fori* per ſolam dimiſſionem Habitus, & Tonſuræ &c. ut diſponitur de Minoriſtis *in dict. ſeſſ. 23. c. 6. de Reform.* ſtandum eſt diſpoſitioni Juris communis, quod ipſi non amittant privilegium *Fori*, niſi ter moniti non deſiſtant ab enormitatibus, quibus ſe immiſcent, Habitu, & Tonſura Clericali depoſitis, *ex dict. Cap. Contingit*
95 *45. de ſent. excommun.* ut patet *ſupra n.* 86. Et conſequenter quod facilius ipſi amittant privilegium *Canonis*, quam privilegium *Fori*, ut dictum eſt ſupra *n.* 87.

Nova additiones ex aliena manu.

1 De eo gravis inter Doctores quæſtio eſt, an ſimplex Clericus, qui privilegium Fori amiſit, eo quia non implevit, quod præſcribit *Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 6. de Reformat.* amiſerit ſimul alia Privilegia Clericis conceſſa?

2 Negant *Comitol. Reſponſ. Moral. lib. 6. qu. 20.* ubi affert pro ſua negativa ſententia Epiſtolam Sacræ Congregationis Concilii interpretis, *de Marin. lib. 2. quotidian. Reſolut. cap. 47. n. 5.* ubi quod eadem S. Congregatio die 18. Septembris anni 1595. reſcripſit: *Clericum prima Tonſura inſignitum gaudere beneficio Cap. Odoardus, quamvis ille habitum Clericalem & tonſuram non deferat, nec in divinis inſerviat.*

3 Affirmat vero & quidem de opinione Rotæ *Cardinal. de Luca in adnot. ad Concil. Trid. diſc. 24. n. 33. & ſeq.*: *Prorſus etenim improbabile eſt* (ait) „ ut denegari debeat „ illud privilegium Fori, quod concernit præjudicium „ totius Ordinis Clericalis, adeo ut neque volens poſſit „ Clericus illi renunciare, ac ſe laicali foro ſubjicere retenta Clerici figura, vel ſtatu, adeout poſſit ita per „ Magiſtratum ſæcularem furcis ſuſpendi, atque in fruſtra ſcindi, ſeu ignominioſe fuſtigari, aliiſque ſubjici „ pœnis Clericali ſtatui omnino incongruis, & ut ea retinere debeat privilegia, quæ intereſſe privatum concernunt, & quibus ſine aliquo Ordinis præjudicio renuntiare poteſt, ut eſt illud factionis teſtamenti, exemptionis ab uſufructu legali cum ſimilibus. Ac etiam eſt „ illud Cap. Odoardus, quod etiam Clericis in Sacris vel „ ratione doli, vel ratione arctioris obligationis, & in „ pleriſque aliis caſibus denegari ſolet „: Aſſentiri videtur *Cardinali de Luca* alter *de Luca in meliorat. ad de Marin. d. lib. 2. dict. c. 47. n. 14.* tum adduci pro *Cardinali de Luca* poteſt *Rota coram Rojas dec. 475. n. 5.*

4 In hoc opinionum conflictu *Auctor Notarum in Concordat. S. Sedem inter & Regem utriuſque Siciliæ c. 3. art. 1. n. 35.* tenet, tunc amplecti poſſe affirmativam opinionem *Cardinalis de Luca*, quum trina præceſſit monitio, & eam Clericus monitus minime curavit,

---

ARTICULUS III.

Clericus quoad negotia ſæcularia.

SUMMARIUM.

1 *Negotium ſæculare accipitur tripliciter, ſcilicet large, ſtricte, & ſtrictiſſime.*
2 *Negotium ſæculare large acceptum quid, & quale ſit?*
3 *Negotium ſæculare ſtricte acceptum quid, & quale ſit? Hoc, quamvis permiſſum ſit Laicis, Clericis tamen eſt interdictum.*
4 *Clerici vacare debent Reipublicæ ſpirituali, Laici vero Reipublicæ temporali.*
5 *Negotium ſæculare ſtrictiſſime acceptum quid, & quale ſit?*
6 *Clericis omnibus in Sacris conſtitutis, aut in Minoribus congruam ſuſtentationem habentibus, ſive ex Beneficio Eccleſiaſtico, ſive ex bonis patrimonialibus, eſt prohibitum negotiis ſæcularibus ſe ſe immiſcere, cupiditatis, & turpis lucri gratia.*
7 *Aſſignatur prima cauſſa, cur Clericis ſit interdicta negotiatio,*
8 *Aſſignatur ſecunda,*
9 *Aſſignatur tertia.*
10 *Aſſignatur quarta.*
11 *Clerici exercendo negotiationes prohibitas peccant mortaliter, & poſſunt ſuſpendi Divinis; immo & excommunicari, ſi tertio admoniti non reſipiſcant.*
12 *Ultra culpam mortalem, & pœnas ſupra recenſitas, Clerici negotiatores, ſi tertio admoniti, a negotiationibus non deſiſtant, perdunt interim privilegium Clericale, quoad bona.*
13 *Dantur tamen plures caſus, in quibus Clerici negotiationem exercentes, nullam culpam, & pœnam incurrunt; Et aſſignatur primus Caſus;*
14 *Aſſignatur Secundus,*
15 *Aſſignatur Tertius,*
16 *Aſſignatur Quartus.*
17 *Afferuntur ad rem variæ petitiones factæ Sacræ Congregationi Concilii, & reſponſiones ab eadem emanatæ, uſque* ad num. 32.
33 *Afferuntur aliæ petitiones factæ eidem Sacræ Congregationi; & declarationes ejuſdem Sacræ Congregationis;* ad num. 45.
46 *Affertur alia Sacræ Congregationis Concilii reſponſio data dubio eidem Sacræ Congregationi propoſito a Patre Paſſerino.*
47 *Poteſt Epiſcopus prohibere Clericis Minorum Ordinum, & primæ Tonſuræ, ne exerceant mercaturam, nec ſuſcipiant Appaltus Aquæ vitæ, Ceræ, Tabacci, Saponis, vel Macinatus.*
48 *Ex prædictis Sacræ Congregationis Declarationibus ſatis aperte colligitur poſſe Clericos dare operam negotiationibus illius ſpeciei, quæ dicitur artificium; non autem negotiationi proprie ſumptæ.*
49 *Aſſignatur differentia intercedens inter negotiationem proprie ſumptam, & artificium.*
50 *Etiam tunc intervenit negotiatio Clericis interdicta, cum quis aliquam rem, V. G. Lanam emit, ut ſuis expenſis per mercenariorum, & opificum induſtriam, & laborem (non autem per ſemetipſum) aliquid efficiat, ſcilicet ex lana empta pannum conficiat poſtea venditurus ut inde aliquid lucrari poſſit,*
51 *Licet negotiatio proprie ſumpta ſit Clericis interdicta; tamen artificium, & manualis operatio abſque fine turpis lucri non interdicitur Clericis; immo ipſis re commendatur.*
52 *Nec enim tale artificium, & manualis operatio implicat ad peccatum, ſicuti talis negotiatio.*
53 *Quinimmo tale artificium, & manualis labor, ſeu operatio ad multa bona inſervit; Primo enim principaliter inſervit ad victum quærendum,* ad n. 55.
56 *Secundo artificium ſeu operatio manualis inſervit ad tollendum otium. Negotium enim eſt quaſi negans otium.*
57 *Tertio artificium, ſeu labor manualis inſervit ad concupiſcentiæ refrænationem.*

58 *Quarto artificium , ſeu operatio manualis inſervit ad evitanda furta , & ad eleemoſynas faciendas .*

59 *Inter negotia , artes , & Officia Clericis prohibita , multa alia reperiuntur ; Primo prohibentur Clerici præſertim Beneficiati , aut in Sacris conſtituti agere Officium Procuratoris , & Advocati in Foro ſæculari ,* ad num. 60.

61 *Quod eſt intelligendum , etiamſi Laici eſſent Principes , aut alii magni Domini .*

62 *Secundo , prohibentur Clerici eſſe Principum Vices gerentes , Vicedomini , Cancellarii , locorum Præfecti , aut Præpoſiti , Judices , Adminiſtratores , vel quomodocumque alia ratione Officiales .*

63 *Tertio prohibentur Clerici , præſertim Sacerdotes , ne inſerviant Laicis in Officiis vilibus domus , fœminiſque Nobilibus ancillentur .*

64 *Quarto ſpecialiter prohibetur Clericis Officium Tabellionis , ſeu Notarii publici agere .*

65 *Poſſunt tamen Clerici tam Regulares , quam ſæculares eſſe Notarii , ac Tabelliones in cauſſis Fidei pro favore ejuſdem .*

66 *Poſſunt etiam Clerici eſſe Notarii Papæ , aut in Curia Romana .*

67 *Poſſunt inſuper Clerici eſſe Notarii in locis , ubi eſt conſuetudo , præcipue in cauſſis Eccleſiaſticis , ſeu ſpiritualibus coram Judice Eccleſiaſtico .*

68 *Fagnanus tamen variis ſolide adductis ſententiam contrariam ſequitur , & propugnat .*

69 *Quinto eſt Clerici abſolute prohibitum , ne Judicium ſanguinis exerceant , aut ſententiam ſanguinis dictent , proferant , vel executioni Sententiæ interſint , & ne quidquam faciant , per quod ad vindictam Sanguinis tendatur .*

70 *Hinc Clerici , ſeu Prælati Eccleſiaſtici habentes Juriſdictionem temporalem poſſunt , & debent cauſſas Sanguinis Laico delegare ; idque generaliter , & non ſpecialiter .*

71 *Sexto Clerici non poſſunt præponi Ruptuariis , vel Baliſtariis , aut hujuſmodi viris Sanguinum .*

72 *Septimo eſt prohibitum Clericis , & Religioſis publice , ſeu in Scholis vel Univerſitatibus publicis Jus Civile , & Phyſicam , ideſt Medicinam audire .*

74 *Privatim tamen , ac Domi in camera non prohibentur Religioſi , aut Clerici ſtudere Juri Civili ; præſertim ſi id faciant pro pleniori intellectu Juris Canonici , ac Theologiæ .*

75 *Licet ſit prohibitum Religioſis , & Clericis Jus publice Civile , & Medicinam audire , ſeu eis ſtudere ; non eſt tamen his prohibitum tale Jus Civile , & Medicinam publice docere , & legere ,* ad num. 76.

77 *Octavo eſt prohibitum Clericis artem Chirurgiæ exercere .*

78 *Sic etiam eſt ipſis prohibitum artem Medicinæ exercere .*

79 *Hoc tamen limitatur in caſu , quo urgente neceſſitate , & periculo mortis aliquis Clericus artem Medicinæ , & Chirurgiæ exerceat ex pietate , & Charitate erga pauperes in defectu aliorum Medicorum , & Chirurgorum .*

80 *Et de facto indulgetur a Sacra Congregatione Concilii etiam Presbyteris , ut poſſint aliquas compoſitiones medicinales facere , & diſtribuere in uſum pauperum .*

81 *Et ſolet etiam frequenter expediri a Secretaria Brevium Indultum pro Sacerdotibus phyſicis , ut poſſint artem Medicinæ exercere ſine incurſu Irregularitatis , cum clauſula tamen* Gratis & amore Dei erga omnes , attenta penuria Medicorum .

82 *Et ſi adeſſet in Brevi alia Clauſula , quæ ut plurimum apponi ſolet ,* Dummodo nihil petas , ſed a ſponte dantibus ; a pauperibus vero nihil omnino recipias ; *tunc non poſſet Medicus Sacerdos a Publico conduci mercede conventa .*

83 *Clericis eſt prohibitum exercere tutelam teſtamentariam , & dativam extraneorum .*

84 *Poſſunt tamen Clerici , ſi velint , Tutelam legitimam conſanguineorum uſque ad quartum gradum ſubire .*

85 *Non debent tamen adminiſtrationem ſuſcipere , niſi accedente Superioris licentia .*

86 *Quæ licentia , ut ſolet expediri a Sacra Congregation. Epiſcopor. & Regular. expediri conſuevit ſub hac formula ,* Sacra Congregat. *&c.*

87 *Ordinarie tamen talis facultas , & licentia ſolet concedi Clericis a propriis Epiſcopis .*

88 *Adducitur formula dari ſolita .*

89 *Quo vero ad Tutelam teſtamentariam , & dativam extraneorum , ſine Papæ , vel Sacræ Congregationis Indulto , Clerici ab Epiſcopo non diſpenſantur , niſi pro pupillis , pauperibus , orphanis , & viduis , aliiſque miſerabilibus perſonis .*

90 *Quo ad negotia Clericis vetita , attendenda eſt Conſtitutio Benedicti XIV. incip.* Apoſtolicæ ſervitutis , *in qua multa ſtatuuntur , quæ aſſignantur .*

91 *Itidem attendenda eſt ad rem noviſſima Conſtitutio ſel. record. Clem. XIII. quæ per extenſum affertur .*

Negotium ſæculare accipitur tripliciter ſcilicet large , 1
ſtricte , & ſtrictiſſime ; Fagnan. *in cap. Cum multa* 1.
Ne Clerici , vel Monachi , num. 18. *& ſequent.* Negotium 2
ſæculare large acceptum eſt quidquid provenit ex carnali
concupiſcentia non ſubjecta fræno rationis ; Colligitur *ex*
c. Multa ſunt negotia 1. *Ne Clerici , vel Monachi* ; & dici-
tur Negotium ſæculare , quia per illud vivitur omnino
ſæculariter , ideſt ſecundum ſæculum , & mundum , ſeu
carnem , non autem ſecundum Deum & Spiritum ; hæc
etiam prohibentur Laicis , ut patet ex multis enumeratis
in cit. *cap. Cum multa* ; ſed ſpecialiter prohibentur Cleri-
cis . Negotium ſæculare ſtricte acceptum comprehendit 3
quidquid ad rempublicam mundanam , & ſæculares homi-
nes pertinet ; & hoc quamvis permiſſum ſit Laicis , ta-
men Clericis eſt interdictum , ut *c. Fornicari* 10. *diſt.* 88. ,
ibi : *Fornicari hominibus ſemper non licet ; negotiari vero*
aliquando licet , antequam enim Eccleſiaſticus quis ſit , li-
cet ei negotiari , facto jam non licet ; & l. Placet , Cod.
de Epiſcop. & Cler. ubi Clerici nihil commune habere di-
cuntur cum pluribus actionibus , vel ad Curiam pertinen-
tibus , cujus corpori non ſunt annexi . Unde Clerici va-
care debent Reipublicæ ſpirituali ; Laici vero Reipubli- 4
cæ temporali ; *arg. cap. Duo ſunt genera* 1. *quæſt.* 1. *cap.*
Conventior , & cap. Reprehenſibile 23. *quæſt.* 8. *cap. Duo*
ſunt diſt. 96. *& cap. Solitæ , de majorit. & obedient.* Ne- 4
gotium ſæculare ſtrictiſſime acceptum ſumitur pro exer-
citio mercatoris , ſeu negotiatoris , ut colligitur *ex cap.*
Quid eſt aliud 13. *diſt.* 88. , ibi : *Quid eſt aliud negotium ,*
niſi , quæ poſſint vilibus comparari , carius velle diſtrahe-
re ? & cap. Forus , de verbor. ſignificat. , ibi : *Negotiatio*
in Commerciis dicitur , ubi aliquid datur , ut majora lu-
crentur . Et talis negotiatio eſt Clericis prohibita ; ut
mox ſubjiciam .

Clericis omnibus in Sacris conſtitutis , aut in Minori- 6
bus , congruam ſuſtentationem habentibus , ſive ex Bene-
ficio Eccleſiaſtico , ſive ex bonis patrimonialibus , eſt pro-
hibitum negotiis ſæcularibus ſe ſe immiſcere cupiditatis ,
& turpis lucri gratia ; *cap. Conſequens* 2. *cap. Epiſcopus*
3. *cap. Prælatum* 4. *cap. Negotiatorem* 9. *cap. Fornicari* 10.
cap. Ejiciens 11. *diſtin.* 88. *cap. Clerici officia* 15. *de vita ,*
& honeſtat. Cleric. cap. Cum multa negotia 1. *Ne Clerici ,*
vel Monachi & cap. Secundum 6. *tit. eod.* ubi ſic expreſſe
dicitur : *Secundum inſtituta Prædeceſſorum noſtrorum ſub*
interminatione anathematis prohibemus , ne Monachi vel
Clerici cauſa lucri negotientur , & ſæpe alibi conſimili-
ter reperitur interdicta Clericis negotiatio propter varias
congruentes rationes . Prima , quia , ut ſcribit Apoſto- 7
lus 2. *ad Timoth. cap.* 2. *Nemo militans Deo implicet ſe*
negotiis ſæcularibus : cum negotia ſæcularia homines retra-
hant a ſpiritualibus , & Divinis Officiis , quibus incumbe-
re peculiare munus eſt Clericorum ; *cap. Numquam diſt.* 5.
de conſecration. cap. Clericus 3. *diſt.* 91. ibi , *Abſque Officii*
ſui detrimento , cap. Ex litteris 16. *de vita , & honeſtat.*
Clericor. , ibi ; *Potius ſæcularibus negotiationibus , quam Of-*
ficiis Divinis intendunt . Secunda , quia Clerici ſunt ex il- 8
lo genere Chriſtianorum , quod mancipatur Divino Offi-
cio , & deditum contemplationi , & Orationi , ab omni
ſtrepitu temporalium ceſſare convenit , ut expreſſe habe-
tur *in cap. Duo ſunt genera* 12. *q.* 1. Tertia , quia Clerici 9
non ſunt de corpore Reipublicæ ſæcularis , ſed Eccleſia-
ſticæ ; *l. Placet Cod. de Epiſcop. & Cleric. & cap. Fornicari* 10
10. *diſtin.* 88. Quarta , quia negotiatio , ut plurimum ſine
mendacio , & perjurio exerceri non poteſt ; *cap. Ejiciens*
11. *diſt.* 88. *& cap. Qualitas* 2. *diſt.* 5. *de pœnit.* , ibi : *Dif-*
ficile eſt inter ementis , vendentiſque commercium non in-
tervenire peccatum , ut enim Gloſſ. fin. ibid. obſervat ,
contrahentibus naturale eſt ſe invicem decipere ; *l. In*
cauſæ 17. §. *Idem ff. de Minorib. & l. Item ſi pretio* , §.
Quemadmodum ff. locati .

Unde tales Clerici exercendo negotiationes prohibitas 11
peccant mortaliter , & poſſunt ſuſpendi a Divinis , immo
& excommunicari , ſi tertio admoniti non reſipiſcant ; *c.*
Negotiatorem 9. *diſt.* 88. ibi : *Negotiatorem Clericum , &*
ex inope divitem , & ex ignobili glorioſum , quaſi quam-
dam peſtem fuge ; cap. Sed nec procurationes 4. *Ne Cle-*
rici , vel Monachi , ubi præcipitur , ut ſuſpendatur ab Of-
ficio Eccleſiaſtico , ibi : *Ab Eccleſiaſtico ſiat miniſterio alie-*
nus , cap. Secundum 6. *eod. tit.* ubi decernitur , ut excom-
municentur , ibi : *Secundum inſtituta Prædeceſſorum no-*
ſtrorum ſub interminatione anathematis , prohibemus , ne
Monachi , vel Clerici cauſa lucri negotientur , *c. Clericus*
4. *diſt.* 91. ubi imponitur eis degradationis pœna , ibi : *Ab*
Officio ſuo degradentur . Cum autem pœnæ tam graves
non imponi ſoleant , niſi propter graviſſimas culpas , *arg.*
cap. Nemo Epiſcop. & cap. Nullus Sacerdotum 11. *qu.* 3.
ſtat evidenter , quod Clerici exercendo tales negotiationes
ſæculares peccent mortaliter ; Et ſic tenent expreſſe Bel-
letus *Diſquiſ. Clerical. p.* 2. §. 51. *de pœnis Cleric. num.* 2.
Fagnan. *in cap. Multa , Ne Clerici , vel Monachi nu.* 11.
Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 40. *num.* 114.
& 128. cum plurimis ibi citatis , & alii paſſim . Ultra cul-
pam mortalem , & pœnas ſupra recenſitas Clerici negotiato-
res , ſi tertio admoniti a negotiationibus non deſiſtant , per-
dunt interim privilegium Clericale , quoad bona ſua ; *cap.*

Ex litteris 16. *de vita*, *& honeſtat. Clericorum*, ibi: *Man-*
damus, *quatenus*, *ſi tales tertio a te moniti ab hujuſmodi*
non reſidemus, *quatenus*, *ſi tales tertio a te moniti ab hu-*
juſmodi non reſipuerint, *ſed prætermiſſis Divinis Officiis*,
negotiationibus inſtituerint ſupradictis, *cum facto privile-*
gium abjiciant Clericale; *tu quominus*, *dum his ſe impli-*
33 *cant*, *de ſuis facultatibus*, *ſtatutis*, *& conſuetudinibus pa-*
triæ ſubjaceant, *non defendas eoſdem*. Dantur tamen plures
caſus, in quibus Clerici negotiationem exercentes nullam
culpam, & pœnam incurrunt. Primo ſi Clerici negotiatio-
nem exercent non turpis lucri gratia ſed meræ neceſſitatis
cauſa, ut ſe ſuoſque alant, cum aliunde non habeant, unde
vivant, & bona ad eorum victum non ſufficiant, *cap. Multa*
ſunt negotia 1. *Ne Clerici*, *vel Monachi*, ibi: *Nec tamen ju-*
ſtum negotium eſt contradicendum propter neceſſitates diver-
ſas, *quia legimus Sanctos Apoſtolos negotiatos fuiſſe*, *& in Re-*
gula Beati Benedicti præcipitur provideri, *per quorum manus*
34 *negotia Monaſterii procurantur*. Secundo, Clerici quando bo-
na ſua patrimonialia, ac Beneficiorum, quæ obtinent, ex-
coli faciunt, animaliaque ad hunc effectum neceſſaria emunt,
& vendunt; Ita *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Barenſi*
35 14. *Novembr.* 1616. Tertio, ſi Clerici vinum ſuum etiam mi-
nutim vendiderint *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Aver-*
ſana 5. *Maji* 1593. tabernam enim non dicuntur exerce-
re, nec ad gabellæ ſolutionem tenentur, qui vinum ſuum
ad minutum vendunt, ut pluries decrevit *Sac. Cong. Im-*
munit. & ſignanter *in Ravennaten.* & *Spoletana* 25. *Se-*
ptembr. 1627. *in Nolana* 12. *Jul.* 1649. *in Lauretana* 17.
Jun. 1654. *in Theatina* 15. *Mart.* 1661. *in Faventina* 25.
Jan. 1677. Et ſic poſſunt Clerici vendere panem coctum,
& ad minutum ex frumento collecto in prædiis Canoni-
calibus ſine ſuſpicione illicitæ negotiationis. Abbas *con-*
ſil. 6. *in fine lib.* 1. Craverta *conſil.* 5. *n.* 116. Sylveſter *in ſuum*
verb. Excomm. 21. *verſ. Secundo nota*, *n.* 46. Carol. de Graſ-
ſis *de effectibus Clerical. effect.* 6. *n.* 33. etiam non ob-
ſtante prohibitione; Rolandus *conſil.* 72. *num.* 9. *lib.* 4.
36 Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univer. cap.* 40. *num.* 30.
Quarto, quando a principio defuit animus negotiandi, vel
lucrandi; ideſt quia Clericus emit pertinentia ad ſe, ſuam-
que familiam ſuſtentandam per totum annum, & præter
propoſitum empta ſuperſunt, vel diminutione familiæ, vel
alia ratione; tunc enim pretio currenti, etiamſi cariori,
quam erat, abſque illicitæ negotiationis periculo vendere po-
teſt; Proſper de Auguſtino *in addit. ad Quarant. verb.*
vectigal., *verſ. tertio* Aloyſius Riccius *p.* 3. *praxis*, *reſol.*
202. *n.* 1. Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. univ. c.* 40. *n.* 122. cum
aliis ibi citatis.
37 Circa hanc autem materiam variis aliis relictis, ſpecia-
lis deciſio Sacræ Congreg. Conc. varios caſus ad rem fa-
cientes complectens adducitur a Barboſa *loc. cit. nu.* 127.
prout ſequitur. *Eminentiſſimi*, *& Reverendiſſimi Domini*,
Capitulum, *Presbyteri*, *& Clerus Civitatis*, *& Diœceſis*
Caputaquenſis pro ut plurimum ob loci, *perſonarum*, *& tem-*
porum qualitatem aliquas ex infraſcriptis actionibus facere,
nec non ad ſuam, *& familiæ ſuſtentationem coguntur quæ-*
rere, *ad obviandas vexationes Commiſſariorum petunt*, *ut*
declaretur, *an liceat infraſcripta facere abſque reatu illici-*
tæ negotiationis.

18 Primo. An liceat eis terras Patrimoniales, & Benefi-
ciales per laicos colere?
19 Secundo. An pro neceſſario culturæ uſu poſſint emere
boves, & animalia, & fœtus illorum vendere?
20 Tertio. An ii, qui in propriis terris habentes quercus,
& caſtaneas, quarum fructibus ſues veſcuntur, poſſint
ſues emere, eoſque alere, & pro familiæ ſuſtentatio-
ne vendere?
21 Quarto. An iidem Clerici cum foliis ſuarum Arborum
poſſint in propriis ædibus arti ſericæ operam dare,
idem opus dare ad medietatem, ſeu ad quartum, &
fructus inde percipiendos vendere abſque reatu illici-
tæ negotiationis?
22 Quinto. An Clerici pauperes ad ſuam, ſuæque familiæ
ſuſtentationem poſſint terras Eccleſiæ conducere?
23 Sexto. An poſſint locare boves, oves, & animalia, quæ
habent ex ſucceſſione, vel aliis debitis, vel decimis,
eorumque fructus vendere?
24 Septimo. An liceat ex olivis, vineis, quercubus, & aliis
arboribus exiſtentibus in terris Patrimonialibus, & Be-
neficialibus, & aliis obtentis vendere oleum, vinum,
glandes, & alios fructus ad ſuſtentationem ſuæ fami-
liæ; item, & granum, & frumentum hujuſmodi ex
bonis Patrimonialibus, aut Beneficialibus?
Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium
Concilii Tridentini interpretum prævia, matura con-
ſideratione, & inhærendo declarationibus alias factis.
25 Ad Primum reſpondit, licere Clericis agros Beneficiorum
& bonorum Patrimonialium Laicorum opera colere
abſque metu illicitæ negotiationis.
26 Ad ſecundum, poſſe ſimiliter Clericos pro culturæ uſu
Boves, & alia animalia neceſſaria emere, illorumque
fœtus juſto pretio, & honeſta ratione vendere, nec
ob id prohibitæ negotiationis prætextu vexari poſſe,
aut debere.
27 Ad tertium item, & poſſe Clericos habentes in propriis
bonis quercus, & caſtaneas, ſues emere, eoſque alere
pro ſua, & familiæ ſuſtentatione, dummodo tamen in
emendis, alendis diſtrahendiſve nihil ſordidum, aut
indecens Ordini Clericali exequantur.
Ad quartum, licere Clericis folia arborum in propriis bo- 28
nis exiſtentium alicui Laico concedere eo pacto adje-
cto, ut lucrum ex bombicibus inter utrumque dividа-
tur; & pariter eiſdem licere earumdem arborum foliis
per ſe ipſos abſque Officii eorum detrimento arti ſericæ
operam dare pro ſua, & familiæ ſuſtentatione; dum-
modo tamen artificio hujuſmodi perſonas non ſuſpectas
adhibeant, & quoad hoc Epiſcopi licentia, quæ gratis
ſit concedenda, obtineatur.
Ad quintum, Clericos pauperes ad ſuam, ſuæque familiæ 29
ſuſtentationem poſſe terras Eccleſiæ conducere abſque
reatu illicitæ negotiationis; bona vero Laicorum non
poſſe niſi ex mera, & præciſa neceſſitate.
Ad ſextum, poſſe retinere, & locare boves, & oves, & 30
alia animalia, quæ habent ex ſucceſſione, vel deci-
mis, nec non fructus illorum vendere abſque reatu il-
licitæ negotiationis.
Ad ſeptimum, eoſdem poſſe vendere granum, hordeum;
& alios fructus recollectos ex bonis Patrimonialibus, 31
vel Eccleſiaſticis pro ſua, & ſuorum ſuſtentatione. R.
Card. Ubaldinus. Franc. Paulucius Sacræ Congr. Conc.
Trid. Secretarius.
Et ſic reſponſum fuiſſe Presbyteris, & Clericis Terræ Maſ- 32
dæ Nicoſtraten, Diœceſis *de anno* 1627. refert Fagnan. *in cap.*
Multa ſunt negotia 1. *Ne Clerici*, *vel Monachi num.* 34. *&*
ſeqq. adducens ipſam declarationem; Et conſimiliter re-
ſponſum etiam fuiſſe Presbyteris, & Clericis Alti Montis
Caſſinenſis Diœceſis *de anno* 1629. refert Carol. Marant.
tom. 2. *reſp.* 41. in fine adducens declarationem Sacræ
Congr. Conc. quæ cum præcedenti coincidit.
Sacerdotes, & Beneficiati Diœceſis Alexand., & Ugen. 33
cum a Commiſſariis Spolii moleſtarentur ex capite illici-
tæ negotiationis infraſcriptis caſibus ſupplicant Sac. Cong.
dignetur declarare, quando in eiſdem, ſit licita, vel il-
licita Oratoribus negotiatio.
Primo. An Sacerdotes, & Clerici Beneficiati poſſint 34
operas ſuorum boum, quos pro laborandis prædiis
ſuis Patrimonialibus, ſeu Beneficialibus retinent,
dum ſibi vacant, aliis locare pro certa mercede abſ-
que periculo ſpolii, & pœnarum Clericis negotiato-
ribus impoſitarum?
Secundo. An poſſint, ſi boves emerint, vel in ſuis 35
prædiis natos educaverint, & inſtruxerint conduce-
re, ut vulgo dicitur *a giovatico* pro certa tritici quan-
titate quolibet anno perſolvenda?
Tertio. An poſſint oves centum, vel ſaltem quadra- 36
ginta ſimili actione concedere pro certa caſeorum
quantitate pro eorum, & ſuæ familiæ uſu?
Quarto. An in ſuis Molendinis pro tritico, & piſtrinis 37
pro oleo poſtquam ſuum triticum, & olivas moluе-
rint, alienum triticum, & alienas olivas certa mer-
cede conſtituta molere poſſint: ſuppoſitis infraſcriptis;
quod id ab immemorabili tempore ſemper fuerit fa-
ctum, & obſervatum: quod ſingulis annis non expe-
dit pro ſolo ſervitio proprio triginta, vel quadragin-
ta ducatos impendere in conficiendis piſtrinis, nam
fiunt ex juncis, & aliis materiis, quæ menſibus quin-
que, aut ſex corrumpuntur; & in uno equo, &
quatuor perſonis intervenientibus ipſis piſtrinis? Et quod
molitura Olivarum durat per quatuor, quinque, vel
ſex menſes, juxta annorum fertilitatem.
Quinto. An poſſint aſſumere onus colligendi, & fa- 38
ciendi a ſua familia colligere Olivas pro certa olei
portione Domino oliveti reddenda, ſuppoſita in hoc
immemorabili conſuetudine?
Sexto, & ultimo. An poſſint in bonis amicorum, & 39
propinquorum operas diurnas præſtare, ut illis eaſ-
dem in prædiis reſtituant?

Ad dubia propoſita reſponſum fuit, ut ſequitur.

Ad primum affirmative, ſi tot juga bovum retinean- 40
tur, quot ſunt pro prædiis neceſſaria, vel ſi ultra
neceſſitatem culturæ prædiorum, vel alio licito mo-
do tenentur, per Doctrinam Molinæ loco infra ci-
tando.
Ad ſecundum, quoad boves emptos negative, quo ve- 41
ro ad boves proprios, affirmative; P. Molina de
contractib. *diſp.* 342. *ſub num.* 4. quam refert, &
ſequitur Quaranta in verb. Vectigal. §. Similiter ad
illicita.
Ad tertium affirmative, ſi oves propriæ fuerint, & 42
non emptæ ad illum effectum, ex præcedenti
Molinæ Doctrina; & ſi emptæ, dummodo ad com-
parandum neceſſaria ad victum, & non ad lu-
crum.
Ad quartum, affirmative, duobus concurrentibus, vide- 43
licet, dummodo ob hanc cauſam non ſe ſubtrahant ab
iis, in quibus ex Officio Clericali incumbere debent, &
dummodo non ad lucrum, ſed ad neceſſaria vitæ com-
paranda pro ſe, & ſua familia; Non enim hujuſmo-
di artificium ſordidum videtur, aut inhoneſtum in
illis

illis partibus, cum per unum equum, & quatuor fa-
mulos, ſeu operarios fiat, & non per ipſos Clericos.
Quarant. ubi ſupra, poſt alios, §. Difficultas verſatur
circa med., & fin.
44 Ad quintum, negative, niſi proprii reditus ſibi, ſuæque
familiæ non ſufficiant; nam hoc caſu ad comparandum
victum etiam aliena prædia conducere licet, Gloſſ. in
cap. Pervenit, verb. Conductiones 86. diſtinct., quod
eſt de mente omnium Doctorum, ut teſtatur Quaranta
ubi ſupra §. Quæritur in fine.
45 Ad ſextum; ſi opera non ſint ſordida & inhoneſta, poſ-
ſunt fieri hujuſmodi commutationes per ea, quæ ſcri-
bit Quaranta ubi ſupra §. Difficultas in fine, ex Do-
ctrina Silveſtri.
46 Hinc juvat afferre aliam Sac. Congreg. reſponſionem
datam dubio eidem Sac. Cong. propoſito a Patre Paſſerino
ſuæ Religionis Generali Procuratore his verbis .... An
prædictis „ Presbyteris, & Clericis liceat abſque nego-
„ tiationis Clericis interdictæ nota, oves, boves, alia-
„ que hujuſmodi animalia emere, eaque locationis aut
„ ſocietatis titulo conductori, aut ſocio tradere, ac lu-
„ crum ex hujuſmodi locatione ſive ſocietate percipere?“
*Die 7. Octobris 1662. Sacr. Cong. S. R. C. Card. Concil. Tri-
dentin. Interpret. cenſuit, non licere.* Quam reſolutionem
authenticam apud ſe retinuiſſe teſtatur *in Tractat. De ſta-
tu homin. tom. 2. quæſt. 187. art. 2. num. 187. pag.* 339.
47 Poteſt Epiſcopus prohibere Clericis Minorum Ordinum,
& primæ Tonſuræ, ne exerceant mercaturam, nec ſu-
ſcipiant appaltus Aquæ vitæ, Ceræ, Tabaci, Saponis, vel
Macinatus, ut reſpondit *Sacr. Congreg. Concilii in Civitatis
Plebis 2. Auguſti 1687. lib. 37. Decretor. fol.* 464.
48 Ex prædictis Sacræ Congregationis declarationibus ſa-
tis aperte colligitur, poſſe Clericos dare operam nego-
tiationibus illius ſpeciei, quæ dicitur artificium, non au-
49 tem negotiationi proprie ſumptæ. Ut autem hoc facilius
percipiatur, advertenda eſt differentia intercedens inter
negotiationem proprie ſumptam, & artificium. Negotia-
tio enim proprie ſumpta eſt, quando emitur res, ut o-
mnino integra, & immutata carius vendatur, ita ut ex
ſola tranſmutatione de perſona in perſonam ſequatur lu-
crum; Artificium vero eſt, quando emitur res, ut inde
habeatur materia ad operandum propriis manibus, eamque
reducendam in aliam formam; deducitur *ex cap. Ejiciens
11. diſt.* 88. ubi ſic expreſſe dicitur: „ Quicumque rem
„ comparat non ut ipſam rem integram, & immutatam
„ vendat, ſed ut materia ſibi ſit inde aliquid operandi,
„ ille non eſt negotiator; Qui autem comparat rem, ut
„ illam ipſam integram, & immutatam dando lucretur,
„ ille eſt mercator, qui de templo Dei ejicitur.“ Et ſic
notant *ibid.* Gloſſ. Butr. Abbas. & alii paſſim cum Fa-
gnan. *in dict. cap. Multa num.* 23. Addit autem Belletus
in diſquiſit. Clerical. part. 2. §. 51. de pœnis Clericorum n. 2.
etiam tunc intervenire negotiationem Clericis interdictam,
cum quis eorum aliquam rem V. G. lanam emit; ut ſuis
expenſis per mercenariorum, & opificum induſtriam, &
laborem (non autem per ſemetipſum) aliquod efficiat,
ſcilicet ex lana empta pannum conficiat, poſtea revenen-
diturus, ut inde aliquid lucrari poſſit.
51 Unde licet negotiatio proprie ſumpta ſit Clericis inter-
dicta *ex cit. cap. Conſequens 2. cap. Negotiator 9. cap. Forni-
cari 10. cap. Ejiciens 11. diſt. 88. cap. Clerici officia 15. de vita,
& honeſtat. Clericor. cap. Cum multa negotia 1. Ne Clerici,
vel Monachi, & cap. Secundum 6. eodem tit.* cum ſimilibus;
Tamen artificium, & manualis operatio abſque fine tur-
pis lucri non interdicitur Clericis. Immo ipſis recommen-
datur, ſicut agricultura, dummodo fiat abſque neglectu
Officii Eccleſiaſtici; *cap. Clericus 3. diſt.* 91. „ ibi: Cleri-
„ cus victum, & veſtitum ſibi artificiolo, vel agricultu-
„ ra abſque Officii ſui detrimento paret; & cap. Cleri-
„ cus 4. ead. 91., ibi: Clericus quantumlibet verbo Dei
„ eruditus artificiolo victum quærat. Non enim tale ar-
52 „ tificium, & manualis operatio implicat ad peccatum,
ſicuti talis negotiatio, quæ vix poteſt exerceri ſine men-
daciis, perjuriis, fraudibus, & ſimilibus; *ex cap. Ejiciens
11. diſtin. 88. & cap. Qualitas 2. diſt. 5. De pœnit.* & aliis
adductis *ſupra num.* 10. Hinc Apoſtoli poſt Chriſti paſſio-
nem redierunt ad piſcandum; *Joann. cap.* 11. Sanctus Mat-
thæus vero ad telonium non amplius reſedit, quia illud
poſterius eſt de illis, quæ implicant ad peccatum, non
autem prius, prout obſervat Sanctus Gregorius Papa
Homil. 24. in Evangel. & refertur in cap. *Negotium 7. diſt.
5. De pœnit.* Quinimmo tale artificium, & manualis la-
53 bor ſeu operatio ad multa bona inſervit, ut obſervat S.
Thomas 2. 2. *quæſt. 87. artic.* 3. Primo enim, & princi-
paliter inſervit ad victum quærendum; Unde Protoparenti
Adamo dictum eſt: *In ſudore vultus tui veſceris pane; Geneſ.
3. & Pſalm. 127. Labores manuum tuarum, quia man-
ducabis*; & ſecundum hoc dubitandum non eſt, quin Cle-
ricis, & Monachis liceat operari manibus propriis; ait
enim Apoſtolus *Actor. 20. Ad ea, quæ mihi opus erant, &
his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Et addu-
citur *in cap. Clericus 1. cauſ. 21. quæſt. 1. & in cap. Cum
54 Apoſtolus 6. De Cenſibus.* Et de facto hoc laudabile inſtitu-
tum vivendi ex labore manuum ſuarum adhuc in dies ob-
ſervatur a pluribus Monachis, & maxime Baſilianis Ere-

mi del Tordon, de quibus Clemens VIII. in ſuis Litte-
ris ſub datum Tuſculi ſub annulo Piſcatoris *die 23. Septem-
bris* 1603. „ Pontificatus ſui anno duodecimo cap. 4. ſic ait:
„ Quærendi victus ſolertia (ut verba Sancti Baſilii de In-
„ ſtitutionibus Monachorum ſerm. 1. referamus) his qui
„ in hujuſmodi vitæ genere degunt, ea maxime conve-
„ niens judicanda eſt, quæ præſcripta eſt ab Apoſtolo, ni-
„ mirum ut manibus, laborantes panem ſuum honeſte
„ manducent; ex quo, & aliis dicti Patris locis declara-
„ mus, Monachos S. Baſilii ex peculiari ſuæ Regulæ in-
„ ſtituto ad victum propriis manibus parandum in com-
„ muni teneri. Atque ita juxta præſentis reformationis
„ ſtatuta jubemus obſervari in illis artibus, quas etiam
„ *S.* Baſilius concedit, præcipue quæ intra Domum exer-
„ ceri poſſunt, velut texendi, pectendi, ſuendi, ſarcien-
„ di, & aliis ſecundum locorum, & temporum exigen-
„ tiam. Cum autem Sanctus Baſilius agriculturam, quia
„ ea faciliime res ad uſum neceſſariæ haberi poſſunt, con-
„ cedat, modo ea neque a vicinis, neque ab Accolis tu-
„ multus afferat, aut turbas, nos eamdem ad frumen-
„ tum, vinum, mel, oleum, & ceteros agri fructus com-
„ parandos permittimus. *Et refertur* in cap. c. Numquam
„ 33. diſtinct. 5. De conſecrat. *Sic Hieronymus* ad Ruſti-
„ cum Monachum *de vivendi forma ſcribit*: Si Apoſtoli
„ habentes poteſtatem de Evangelio vivere, laborabant
„ manibus ſuis, ne quemquam gravarent ...... Cur tu
„ in uſus tuos ceſtura non præparas? Vel fiſcellam texe
„ junco, vel caniſtrum lentis plecte viminibus, ſarciatur
„ humus, areolæ æquo limite dividantur, in quibus cum
„ olerorum jacta fuerint ſemina, vel plantæ per ordi-
„ nem poſitæ, aquæ ducantur irriguæ ...... Inſerantur
„ infructuoſæ arbores gemmis, vel ſurculis, ut parvo poſt
„ tempore laboris tui dulcia poma decerpas; Apum fa-
„ bricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis prover-
„ bia, & Monaſteriorum ordinem, ac Regiam diſcipli-
„ nam in parvis diſce corporibus; texantur & lineæ ca-
„ piendis piſcibus; ſcribantur libri, ut & manus opere-
„ tur cibum, & animus lectione ſaturetur. *Hæc ibi Hie-
„ ronymus, ubi ſubjungit*, quod Ægyptiorum Monaſteria
„ hunc morem tenent, ut nullum abſque opere, & labo-
„ re ſuſcipiant.
Secundo, artificium, ſeu operatio manualis inſervit ad 56
tollendum otium, ex quo multa mala oriuntur; Unde di-
citur *Eccleſiaſt. 33. Mitte ſervum tuum in operationem, ne
vacet: multam enim malitiam docuit otioſitas*; Negotium
enim auctore Iſidoro *lib. 18. Etymolog. cap.* 15. ſic dictum
eſt, quaſi negans otium, ut refertur *in cap. Forus 10. de
verborum ſignific.*, ibi: *Dictum eſt negotium ideſt ſineotio*, &
Gloſſa *ibidem in verb. Negotium*; Unde ex ipſa vi nominis
importat privationem otii, & ſignificat actum omnem,
cui otium repugnat; & ad hunc finem, nedum eſt lici-
tum, ſed & laudabiliſſimum Clericis, & Monachis ope-
rari manibus propriis, & ideo S. Hieronymus ad Ruſti-
cum Monachum: *Facias*, inquit, *aliquid operis, ut ſem-
per te Diabolus inveniat occupatum*, ut refertur *in d. c.
Numquam 33. diſt. 5. de conſecrat.* Tertio, artificium, ſeu 57
labor manualis inſervit ad concupiſcentiæ refrænationem,
in quantum per hoc maceratur Corpus; Unde 1. ad Co-
rinth. 6. *In laboribus, in jejuniis, in vigiliis, in caſtitate;*
Et ad hunc finem eſt licitiſſimum Clericis, & Monachis
tale artificium, ſeu labor manualis: unde in Monaſteriis
Ægypti nullus ſuſcipiebatur incapax operandi, & labo-
randi, non tam propter victus neceſſitatem, quam pro-
pter animæ ſalutem, ne vagarentur ſimiles Monachi per-
nicioſis cogitationibus; *d. c. Numquam 33. diſt. 5. de con-
ſecr.* „ ibi: Ægyptiorum Monaſteria hunc morem tenent,
ut nullum abſque opere, & labore ſuſcipiant, non tam
„ propter victus neceſſitatem, quam propter animæ ſalu-
„ tem, ne vagetur pernicioſis cogitationibus mens, & ad
„ inſtar fornicantis Jeruſalem omni tranſeunti divaricet
„ pedes ſuos „. Quarto, artificium, ſeu operatio manualis
inſervit ad evitanda furta, & ad eleemoſynas faciendas,
juxta illud Apoſtoli *ad Epheſios* 4., ibi: Qui furabatur,
„ jam non furetur, magis autem laboret operando mani-
„ bus ſuis, quod bonum eſt, ut habeat unde tribuat ne-
„ ceſſitatem patienti „. Et ad hunc finem eſt ſine omni
prorſus dubio licitum Clericis, & Monachis operari ma-
nibus propriis; *arg. cap. Pervenit 26. d. 86. & c. Decrevit
1. diſt.* 88.
Inter negotia, artes, & officia Clericis prohibita, multa 59
alia reperiuntur. Primo, prohibentur Clerici præſertim Bene-
ficiati, aut in Sacris conſtituti agere Officium Procuratoris, &
Advocati, in ſæculari judicio, ſeu foro, apud quem poſtula-
re non poſſunt, niſi pro ſeipſis, pro Eccleſia, aut ſi neceſſitas
immineat, pro miſerabilibus perſonis; Textus ſunt clari, &
aperti in corpore Juris Civilis; *Authent. de Sac. Epiſcop. §.
Deo autem, verſ. alium*; & in corpore Juris Canonici *in cap.
Quia Epiſcopus 5. q. 3. cap. Nullus 11. quæſt. 1. cap. Cre-
do, & ſeq. 21. quæſt. 3. c. Clerici 1. de Poſtulando*, ubi
ſic expreſſe dicitur: „ Clerici in Subdiaconatu, & ſupra
„ in Ordinibus quoque Minoribus, ſi ſtipendiis Eccleſia-
„ ſticis ſuſtententur, coram ſæculari Judice Advocati,
„ in negotiis ſæcularbuis fieri non præſumant, niſi pro-
„ priam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſecuti, aut
„ pro miſerabilibus forte perſonis, quæ proprias cauſas

60 „ adminiſtrate non poſſunt. “ Concordat *cap. Cum Sacerdotis ſit Officium* 3. *eodem tit.* ubi additur poſſe etiam poſtulare neceſſitate imminente pro perſonis conjunctis, ibi: „ Non niſi pro ſeipſo, vel Eccleſia ſua, vel (ſi „ neceſſitas immineat) pro perſonis conjunctis, aut mi„ ſerabilibus ſibi licitum eſt poſtulare; cap. Cum multa „ ſunt negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi; cap. Sa„ cerdotibus 2. eod. tit., ibi: Sacerdotibus, & Clericis „ tuis denuncies publice, ne miniſtri Laicorum fiant;
61 „ nec in rebus eorum procuratores exiſtant. “ Quod eſt intelligendum etiamſi Laici eſſent Principes, aut alii Magni Domini; *cap. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: „ Sed nec Procuratores villarum, aut Juriſdictiones „ etiam ſæculares ſub aliquibus Principibus, & ſæcula„ ribus viris, ut Juſtitiarius eorum fiat, Clericorum „ quiſpiam exercere præſumat (*).

62 Secundo, prohibentur Clerici eſſe Principum Vicesgerentes, Vicedomini, Cancellarii, locorum Præfecti, aut Præpoſiti, Judices, Adminiſtratores, vel quomodocumque alia ratione Officiales; *cap. Clerici, vel Monachi*, ibi: „ Jubemus etiam ſub interminatione anathematis, ne „ quis Sacerdos Officium habeat Vicecomitis aut Præpo„ ſiti ſæcularis. “ Concordat *cap. Clerici* 15. *de vita, & honeſt. Cler.*, ibi: *Clerici officia ſæcularia non exerceant*; *cap. Pervenit* 26. *diſt.* 88., *& cit. cap. Clerici* 2. *& cap. Sacerdotis* 3. *de Poſtulando cit. cap. Multa ſunt negotia* 1. *cap. Sacerdotibus* 2. *& cap. Sed nec* 4. *Ne Clerici, vel Monachi*.

63 Tertio, prohibentur Clerici præſertim Sacerdotes, ne inſerviant Laicis in Officiis vilibus Domus, Fœminiſque Nobilibus ancillentur, ac obſequia præſtent, ac ſi eſſent homines infimæ conditionis; *cap. Sacerdotibus* 2. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Ne miniſtri Laicorum fiant*; Et expreſſe de mandato Sanctiſſimi Sacra Congreg. Epiſcop. per Litteras Encyclicas ſub datum Romæ præciſis his verbis; „ Fra le più aſſidue ſollecitudini, che occupino la „ mente zelantiſſima di N. Signore per il bene ſpiritua„ le della Chieſa; una ſi è di conſervare, e ravvivare „ nel ſuo decoro la Santità, e dignità del Sacerdozio; „ Poichè dipendendo dagli Offici di queſt' Ordine l' iſtru„ zione e correzione, e la ſantificazione de' Fedeli, con„ viene ancora, che l' eſemplarità della vita, e gravità „ de' coſtumi ſia in eſſo così diſtinta, e ſuperiore ad o„ gni altro, che corriſponda alla ſublimità del grado, „ ed al fine della ſua Iſtituzione; Quindi è, che con l' „ Oracolo della ſua viva voce ha ſua Beatitudine ordi„ nato, che ſi ſcriva a tutti i Paſtori delle Dioceſi la „ preſente Lettera circolare, a fine d'eccitare una più e„ ſata vigilanza in proccurare l' adempimento, ed oſſer„ vanza dell' ordinazione de' Sacri Concilj Ecumenici, e „ ſpecialmente di quello di Trento in ordine all' oneſtà „ della vita del Clero, e ſingolarmente in non permet„ tere, ed onninamente impedire, che li Sacerdoti non „ s' impieghino in Officj ſervili del Secolo, e de' Laici, „ e ſpecialmente di Donne, impropri a' Miniſtri dell' Al„ tare, ed al Carattere Sacroſanto, il quale quando ven„ ga conferito ſecondo le diſpoſizioni del Sacro Concilio „ di Trento, con l' attual ſervigio d' una Chieſa, ceſſe„ rà l' occaſione di ſimili ſcandali, e ſi toglierà all' ozio„ ſità, e povertà in un numero ſtraordinario, e diſap„ plicato, ogni ſcuſa, e compatimento per tollerarli con„ tro i Sacri divieti, in impieghi abietti, ed indecenti. „ Saprà V. E. col fervente ſuo zelo conformarſi con l' „ eſecuzione a quello di ſua Beatitudine, e le bacio per „ fine umilmente le mani.

Roma 16. Marzo 1697.

G. Card. Carpegna Prefetto.

Loco ✠ Sigilli.

M. Arciveſcovo d' Atene Segr.

Quarto ſpecialiter prohibetur Clericis officium Tabel-
64 lionis, ſeu Notarii publici agere; *cap. Sicut te* 8. *ne Clerici, vel Monachi*, ibi: „ Fraternitati tuæ mandamus, „ quatenus Clericis in Sac. Ordin. conſtitutis Tabellio„ natus Officium per Beneficiorum ſubtractionem appel„ latione poſtpoſita, interdicas. “ Concordat *c. Ut officium* 11. §. *verum de Hæretic. in* 6. Poſſunt tamen Clerici tam Regulares, quam Sæculares eſſe Notarii, aut Tabelliones in cauſis Fidei pro favore ejuſdem; text. expreſſo *in c. Ut Officium* 11. §. *ad conſcribendas de Hæret. in* 6. Poſſunt etiam Clerici eſſe Notarii Papæ, aut in Curia Rom. Fagn. *in c. ſicuti te* 8. *Ne Clerici, vel Monachi* 66
num. 60., *&* 68., & Barboſa *ibid. num.* 7. Nam Papa admittendo, vel officium hoc tribuendo Clericis, videtur eos habilitare ad illud exercendum; *arg. leg. Idem Ulpianus, ff. de excuſ. Tutor.*, & de facto Conc. Trid. fuerunt duo Notarii Laicus unus, & alter Clericus, ut patet ex eorum ſubſcriptionibus, quæ habentur in calce Concilii, ut obſervat etiam ipſe Fagn. *loc. cit. num.* 68. Poſſunt in- 67
ſuper Clerici eſſe Notarii in locis ubi eſt conſuetudo, præcipue in cauſis Eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus coram Judice Eccleſiaſtico. Ita Joan. de Anan., & Philippus relati per Joann. Andream *in cit. cap. Sicut te num.* 8. & Goffred. *per tot. Quinam* 5. *quæſt.* 1. ubi Clericus poteſt eſſe Notarius Papæ; Item Epiſcoporum, & Archiepiſcoporum, *ut in cap. Multorum* 27. *quæſt.* 2. *& in cap. Monachus diſt.* 77., & Butrius *in d. cap. Sicut te num.* 8. ubi dicit hanc ſententiam eſſe veram, *& ibidem* Ancharan. *num.* 2. ubi dicit eſſe veriorem, Hoſtienſ. *num.* 3. *verſ. Quod ergo*; Barboſa *num.* 9., & alii, & ratio eſt, quia ſola lege humana prohibitum eſt Clericis Officium Tabellionis, adeoque vi conſuetudinis id peragere poſſunt; *arg. cap. fin. de conſuetudine*, maxime in cauſis Eccleſiaſticis coram Judice Eccleſiaſtico, ut pleriſque in locis Epiſcopi pro ſuis Cancellariis, Actuariis, & Tabellionibus adhibent Clericos. Fagnan. tamen *loc. cit. num.* 61. variis ſolide addu- 68
ctis ſententiam contrariam ſequitur, & propugnat (*a*).
Quinto, eſt Clericis abſolute prohibitum, ne judicium ſan- 69
guinis exerceant, aut ſententiam ſanguinis dictent, proferant, vel executioni ſententiæ interſint, & ne quidquam faciant per quod ad vindictam ſanguinis tendatur; *cap. Clericus* 5. *Ne Clerici, vel Monachi*; ibi: „ Clericis in Sa„ cris Ordinibus conſtitutis ex Concilio Toletano judicium „ ſanguinis agitare non licet; Unde prohibemus ne, aut „ per ſe, truncationes membrorum faciant, aut judicent „ inferendas. “ *Capit. Sententiam* 9. *eod. tit.*, ibi: „ Sen„ tentiam ſanguinis nullus Clericus dictet, aut proferat, „ ſed nec ſanguinis vindictam exerceat, aut ubi exer„ ceatur, interſit ...... Nec quiſquam Clericus litteras „ dictet, aut ſcribat pro vindicta ſanguinis deſtinandas. “ Concordat *cap. Sæpe* 29., *& cap. His a quibus* 30. *cauſ.* 23.
quæſt. 8. *& cap. Ex litteris* 10. *De exceſſibus Prælator.* Hinc 70
Clerici, ſeu Prælati Eccleſiaſtici habentes juriſdictionem temporalem poſſunt, & debent cauſas ſanguinis Laico delegare, idque generaliter, non ſpecialiter, textu expreſſo *in cap. Epiſcopus* 3. *Ne Clerici, vel Monachi in* 6., ibi: „ Epiſcopus, ſeu quicumque alius Prælatus, vel Cleri„ cus juriſdictionem obtinens temporalem, ſi homicidio, „ aut alio maleficio ab aliquibus in juriſdictione ſua com„ miſſo Ballivo ſuo, aut alii cujuſcumque injungat, ut „ ſuper hoc veritatem inquirens juſtitiæ debitum exequa„ tur, irregularis cenſeri non debet, quamvis ipſe Bal„ livus, vel alius contra malefactores ad pœnam ſangui„ nis proceſſerint juſtitia mediante. Nam licet Clericis „ cauſas ſanguinis agitare non liceat, eos tamen (cum „ juriſdictionem obtinent temporalem) debent, & poſ„ ſunt metu irregularitatis ceſſante aliis delegare.

Sexto, Clerici non poſſunt præponi Ruptuariis, vel Bal- 71
liſtariis, aut hujuſmodi viris ſanguinum; *cap. Sententiam* 9. *Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nullus quoque Clericus Ruptuariis, vel Balliſtariis, aut hujuſmodi viris ſanguinum præponatur*: Ruptuarii autem ſunt illi, qui præſunt machinis bellicis, quibus rumpuntur muri, ut notat Joan. Andreas *in d. cap. Sententiam n.* 7. & Balliſtarii ſunt iidem, ac Sagittarii. Unde deducitur non poſſe Clericos conſtitui Du- 72
ces, vel Capitaneos militum in Bello, ut recte advertit Abbas *in d. cap. Sententiam*; Licet enim Clerici poſſint intereſſe Bello juſto, ac milites ad pugnandum hortari; *c. Hortatu* 10. *& cap. Ut pridem* 17. *cauſ.* 23. *q.* 8. *& c. Petitio tua* 24. *de homicid.* tamen non poſſunt eſſe belli Duces ordinantes aciem, & dirigentes tormenta bellica, & hujuſmodi, *ex cit. c. Sententiam*, Abbas *ibid.* & alii communiter. Septimo, eſt prohibitum Clericis, & Religioſis 73
publice, ſeu in Scholis, vel Univerſitatibus publicis Jus civile, & Phyſicam, ideſt Medicinam audire; *c. Nam magnopere* 3. *Ne Clerici, vel Monachi*, ubi adducitur juſta ratio: *Ne occaſione talis ſcientiæ ſpirituales viri mundanis rurſus actionibus involvantur*; *& cap. Super Specula* 10. *eod.*

(*) Reſcripta, & Brevia pro exercendo Advocati munere ſæcularibus Clericis, etiam beneficiatis, tum & Sacris Ordinibus initiatis concedi, ut advocaturam exerceant in tribunalibus Eccleſiaſticis, in laicalibus, & coram Judice Sæculari, cum agitatur cauſa propria ipſorum, vel Eccleſiæ ſuæ, vel miſerabilium perſonarum. Quamquam in Brevibus libere conceditur Sacerdoti ſæculari pauperi, ut libere cauſas civiles, & criminales agat, dummodo in criminalibus tantummodo reis patrocinetur; quin & tandiu munus illud exercere permittitur, donec certos Eccleſiaſticos reditus ad congruam ſuſtentationem ſufficientes, vel Beneficium reſidentiale obtineat. Benedict. XIV. *de Synod. Diœc. lib.* 13. *c.* 19. §. 12. *nov. edit.*

(*a*) Notarii, qui inſerviunt Papæ, Regibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Magiſtratibus Majoribus vere ſunt nobiles, cum dicantur in dignitate conſtituti. Hi tamen ceteris Notariis in probitate, in ſcientia, & in prudentia debent præcellere. Adeoque ſolliciti ſint, ne eorum vitio Fiſcus detrimentum patiatur arg. *Text. in Leg. fin. ff. de bon. vacant.* Sed ut quiſque ſuum teneat, & ſuis pacifice gaudeat; & ne de Privatorum bonis diminutio fiat in Familiarum direptionem, ac everſionem: Ne alias in ſe ipſos, Ipſorumque Familias iram Dei, ac indignationem Illorum, quibus inſerviunt, convertant, ut advertit Imperator in ſevera *Leg. univerſ. cod. ubi cauſ. Fiſc.* ſed ad hæc evitanda, *eligantur viri probi*, ut monet D. Th. 2. 2. *q.* 3. *Felix Tembilini de offic. Notar. lib.* 1. *a quo hæc excerpta ſunt.*

eod. titulo, ubi aſſignatur pro fine, ut Studium Theologiæ, & Sacror. Canonum magis frequentetur pro dilatatione, & defenſione Catholicæ Fidei contra ſuos impugnatores, ibi: *Quia vero Theologiæ ſtudium cupimus ampliari, ut dilatatio ſui tentorii loco funiculos ſuos faciat longiores, ut ſit Fides Catholica circumcincta muro inexpugnabili bellatorum, quibus reſiſtere valeat aſcendentibus ex adverſo*
74 *&c.* Hic tamen duo ſunt advertenda; Primum, quod notanter dicitur, *publice, ſeu in ſcholis, vel Univerſitatibus publicis*, quia privatim, ac Domi in Camera non prohibentur Religioſi, aut Clerici ſtudere Juri Civili, ut tenet communior Doctorum, teſte Fagnan. *in cit. cap. Super Specula num. 8. & ſeq. num. 30.* & obſervat etiam Barboſa *ibid. num. 3.* & alii præſertim ſi id faciant pro
75 pleniori intellectu Juris Canonici, ac Theologiæ. Secundum, quod licet ſit prohibitum Religioſis, & Clericis publice Jus Civile, & Medicinam audire, ſeu ei ſtudere, non eſt tamen eis prohibitum tale Jus Civile, & Medicinam publice docere, & legere. Ita Abbas *in dict. cap. Super Specula num. 16.* Barboſa *ibid. num. 7.* Pirhing. *l. 3. decr. tit. 50. num. 37.* Reiffenſtuel *ibid. num. 10.* Navarrus *in Manual. cap. 27. nu. 176.* Fagnan. *loc. cit. a nu. 37. uſque ad num. 44.* & alii; Licet enim varii Canoniſtæ contrarium ſentiant, ex quo *in d. cap. Non magnopere*, videatur expreſſe loqui de Religioſis legentibus, & docentibus, ibi: *Ad legendas leges, & confectiones Phyſicales ponderandas . . . Ad Phyſicam, legeſve mundanas legendas*; tamen quia Honorius III. *in d. cap. Super Specula* dicit, Alexandrum III. in Concilio Turonenſi olim ſtatuiſſe, ut tamquam excommunicati vitentur Religioſi de clauſtris exeuntes, ad audiendas Leges, vel Phyſicam, neceſſe eſt, ut Conſtitutio dicti Alexandri III. in Concilio Turonenſi condita, & relata *in dict. cap. Non Magnopere*, loquatur de Religioſis audientibus, non autem docentibus; alioquin Papa Honorius *in d. cap. Super Specula* falſum dixiſſet, & non fideliter retuliſſet illam Conſtitutionem, aut certe illius tenorem ignoraſſet; quod non eſt dicendum, cum habeat omnia Jura in ſcrinio pecto-
76 ris; *cap. Licet 1. de Conſtitutionibus in 6.* ibi: *Romanus Pontifex, qui Jura omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere*: Unde quamvis illa, *ad leges &c.* quæ habentur *in d. cap. Non magnopere*, inſpecto cortice, legentes, & docentes importare videantur, tamen intelligi debent de audientibus, & ſic de legentibus audiendo, ſeu addiſcendo, ex quo illa ſic intellexit Romanus Pontifex, qui ſolus auctoritatem habet verba Conciliorum per modum Legis interpretandi; *cap. Nec licuit 4. diſt. 17.* ibi *Sed quoties aliqua de univerſali Synodo in aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendum de eo, quod non intelligunt rationem . . . . Ad Apoſtolicam Sedem conveniant.* Et de facto etiam Summarium ipſum *d. cap. Non magnopere*, loquitur tantummodo de audientibus, ibi: *Religioſi profeſſi exeuntes ad audiendas Leges, vel Phyſicam (niſi infra duos menſes ad Clauſtrum redeant) excommunicati ſunt*: adeoque verba illa ad docentes, aut legentes non ſunt extendenda, utpote odioſa; *cap. Pœnæ 18. 18. diſt. 1. de pœnitent. cap. Odia 15. & cap. In pœnis 49. de regul. Juris in 6.*

78 Octavo, eſt prohibitum Clericis artem Chirurgiæ exercere; *cap. Sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi*, ibi: *Nec ullam Chirurgiæ artem Subdiaconus, Diaconus, vel Sacerdos exerceat, quæ aduſtionem, vel inciſionem inducit*: Quod etiam ſpecialiter prohibetur Religioſis; *cap. Tua nos 19. de Homicidio*. Sic etiam eſt ipſis prohibitum artem Medicinæ exercere; *cap. Ad aures 7. de ætate, & qualitate*; Ars enim Medicinæ, & Chirurgiæ ultraquamquod ſubjacet variis erroribus, & periculis, eſt officium ſæculare, ob quod Abbas *in cap. Sententiam 9. Ne Clerici, vel Monachi n. 21. & 22.* notat eſſe abſolute prohibitum Clericis, etſi citra aduſtionem, & inciſionem illam exerceant; *arg. cap. Multa ſunt negotia 1. Ne Clerici, vel Monachi*: Et de arte Medicinæ ratio ulterior eſt, quia prohibetur Clericis illius ſtudium, adeoque multo magis ejus exerci-
79 tium. Abbas *loc. cit. arg. cap. Cum quid 39. de Regulis Juris in 6.* ibi: *Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ ſequuntur ex illo.* Hoc tamen limitant Doctores in caſu, quo urgente neceſſitate, & ceſſante periculo mortis, aliquis Clericus artem Medicinæ, & Chirurgiæ exerceat ex pietate, & charitate erga pauperes in defectu aliorum Medicorum, & Chirurgorum; Barboſa *in d. c. Tua nos 19. de*
80 *homicidio*, Pirhing. *l. 3. Decretal. tit. 50. nu. 17.* Sanchez *l. 6. Moral. c. 14. n. 15. & ſeq.* Molina, Bonacina, & alii paſſim. Et de facto indulgetur a Sacra Congregatione Concilii etiam Presbyteris, ut poſſint compoſitiones Hyacin-
81 ti, Juleporum, & Alchermos facere, & diſtribuere in uſum pauperum, prout indulſit Canonico Viſino Terræ Apiri Camerinen. Diœceſis *ſub die 26. Septemb.* 1693. Et ſolet etiam frequenter expediri a Secretaria Brevium Indultum pro Sacerdotibus Phyſicis, ut poſſint artem medicinæ exercere abſque incurſu Irregularitatis, cum clauſula tamen: *Gratis & Amore Dei erga omnes, attenta penuria Medicorum*; & tunc neque a ſponte dantibus poterunt mercedem recipere, quia prohibitum ne aliquid exigatur, cenſetur vetitum etiam a ſponte dantibus, juxta theoricam traditam a Sperell. *deciſ. 37. nu. 80.* & Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cler. bon. §. 2. n. 5.* & ita intelligi debere declaravit *Sac. Cong. Conc. in Cadurcen. 14. April. 1690. ad quartum*; in qua cauſa declaratum quoque 82
fuit, quod illa verba Brevis, *attenta penuria Medicorum*, accipienda ſunt moraliter. Et ſi adeſſet in Brevi alia Clauſula, quæ ut plurimum apponi ſolet, *dummodo nihil petas, ſed a ſponte dantibus, a pauperibus nihil omnino recipias*; tunc non poſſet Medicus Sacerdos a Publico conduci mercede conventa, prout reſpondit *Sac. Cong. Epiſcop. in Terracin. 9. Sept. 1697. referent. clar. me. Card. Petrucio.*

Clericis eſt prohibitum exercere Tutelam teſtamentariam, & dativam extraneorum. Rota *par. 4. tom. 2. recent. dec. 116. n. 18. Sac. Cong. Epiſc. in Salernitana 24. Jun. 1619. & in Theleſina 30. Maji 1626. & 13. Jul. 1648.* Poſſunt tamen Clerici ſi velint, Tutelam legitimam conſanguineorum uſque ad quartum gradum ſubire, ut colligitur *ex c. Pervenit 26. diſt. 86.* & tenet Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 16. num. 10. & 22.* Turrecremat. *in c. fin. diſt. 86.* Paſſer *de ſtatu hom. tom. 2. q. 187. art. 2. num. 131.* Monacel. *tom. 1. tit. 6. form. 4. n. 1.* & alii paſſim. Non de- 85
bent tamen adminiſtrationem ſuſcipere, niſi accedente Superioris licentia: Doctores *mox citati*. Quæ licentia ut ſolet concedi a Sacra Congregatione Epiſcopor. & Regul. expediri conſuevit ſub hac formula. *Sacra &c.* „ Benigne indulſit Oratori, ut verificatis expoſitis, & quod ipſe uti proximior „ antedictorum pupillorum Tutor legitimus, & a Jure datus exiſtat, Tutelam, & curam eorumdem ſuſcipere, & „ gerere, atque omnia, & ſingula, quæ ad Tutores, & „ Curatores de Jure, uſu, vel conſuetudine pertinent, facere, & exercere poſſit; Dummodo tamen Curator negotiis perſonis Eccleſiaſticis interdictis, nullatenus ſe immiſceat, nec quidquam aliud a ſua profeſſione alienum „ exercere permittatur „. *Ita in Capuana 11. Octobr. 1645. in Albiganenſi 8. Decembr. 1646. in Verulana 15. Febr. 1647. ac ſæpe alibi, ut tradit* Pignatell. *tom. 5. reſolut. n. 12.* qui *n. 13.* ſubjungit; eamdem licentiam pro Tutela legitima ſolere concedere Regularibus, addita clauſula: *Dummodo extra clauſtra non pernoctet*, Ordinarie tamen talis facultas, & licentia ſolet Clericis concedi a propriis Epiſcopis, ut conſtat ex Formula, quam dat Monacell. *tom. 1. tit. 6. formul. 4.* ut ſequitur.

N. Epiſcopus N.

Dilecto &c.

Cum tu N. & N. pupillorum uti proximior *Tutor legitimus*, & a Jure datus exiſtas, ut Tutelam, & curam eorumdem uſque dum ad legitimam ætatem pervenerint, ſuſcipere, & gerere, atque omnia, & ſingula, quæ ad Tutores, & Curatores, de Jure, uſu, & conſuetudine pertinent, facere, & exercere poſſis licentiam, & facultatem concedimus; Dummodo tamen negotiis perſonis Eccleſiaſticis a Jure interdictis nullatenus te immiſceas, ſed omnino abſtineas. In quorum &c. Datum &c.

N. Epiſcopus N.

Loco ✠ Sigilli.

N. Cancellarius Epiſcopalis.

Quo vero ad Tutelam Teſtamentariam, & dativam extraneorum ſine Papæ, vel Sacr. Congregationis Indulto Clerici ab Epiſcopo non diſpenſantur, niſi pro pupillis, pauperibus, orphanis, & Viduis, aliiſque miſerabilibus perſonis, pro quibus quando alius Tutor aptus non poſſet inveniri, poſſent etiam diſpenſari pro aſſumenda Tutela legitima conſanguineorum; *cap. Pervenit 26. diſt. 86. cap. Licet 1. & cap. Defenſionis 2. diſt. 87.* & Gloſſa ibi; *cap. Decrevit 1. diſt. 88.* & Gloſſa ibi: Surd. *deciſ. 207. num. 23.* Bellet. *diſquiſit. Cleric. tit. de Diſcipl. Cleric. §. 23. num. 2.* Turrecremat. *in c. fin. diſt. 86.* Paſſerin. *de ſtat. hom. tom. 2. quæſt. 187. art. 2. num. 131.*

Quoad negotia Clericis vetita attendenda eſt diſpoſitio Benedicti XIV. in Conſt. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis*; 90
ubi ſub pœnis a Sacris Canonibus & Conſtitutionibus Apoſtolicis jam fulminatis, rigoroſe vetat omnibus Clericis omne ſæculare negotium nomine proprio, aut alieno, & ſub quocumque colore, aut prætextu exercitum: & ſub eiſdem pœnis expreſſe ipſis præcipit, ut ſtatim dimittant quodcumque negotium ipſis ſpectans via hæreditatis, aut quocumque alio titulo, aut ſeparatim, aut unitim aliis, quamvis ab iſtis eſſet exercitum; Et ſi nequeant ſtatim illud dimittere ſine gravi detrimento, mandat, quod teneantur obtinere a Sacra Congregatione Concilii, aut ab Ordinario loci expreſſam facultatem ſolum concedendum, attentis circumſtantiis pro aliquo brevi congruo tempore, intra quod tamen debebit negotium exerceri indiſpenſabiliter a Perſona Laica: Et ſi intra id temporis exerceatur a Clericis, aut eodem tempore elapſo, ſtatim non dimittatur negotium, vult dictos Clericos ſubjacere præfatis pœnis, & Spolio, non obſtante quocumque Privilegio, & Indulto.

Hic ad rem ducimus afferre noviſſimam Epiſtolam fel. record. Clementis XIII. ſuper obſervantia Canonicarum ſanctionum adverſus Clericos negotiatores & ſæcularibus negotiis ſe ſe immiſcentes editarum.

Vene-

tiis ſe ſe immiſcentes, præſertim a Pio Quinto, Urbano Octavo, & Clemente Nono latas, atque editas, uſque ad noviſſimam, quam ſan. mem. Deceſſor Noſter Benedictus Papa quartuſdecimus ſub Dat. Kal. Martii 1741. Pontificatus ſui anno primo evulgavit, cum omnibus item, & ſingulis pœnis, atque cenſuris eas reſpective in dictis, perinde ac ſi Decreta omnia in præmiſſis contenta, eorumque pœnales ſanctiones, præſentibus Noſtris Litteris de verbo ad verbum inſerta forent, per eaſdem præſentes approbamus, confirmamus, & innovamus; decernentes, ac declarantes, prædictis omnibus legibus, ac pœnis ſubjici, ac ſubjectas cenſeri debere omnes, & ſingulas perſonas Eccleſiaſticas, non ſolum e Sæculari Clero, ſed etiam e Regulari, cujuſcumque ſint Ordinis, Congregationis Societatis, & Inſtituti, ampliſſimis licet, & ſingularibus Indultis, Privilegiis, & Exemptionibus muniti, & cujus etiam expreſſam & individuam mentionem fieri oporteret; itaut quicumque adverſus hujuſmodi leges deliquerint, ſtatutas in ipſis pœnas incurrant, ac reſpective ad quos pertinet, juxta caſuum diſtinctionem & procedendi methodum alias a Tridentina Synodo, ſeu ab Apoſtolica Sede præſcriptam, cum effectu multari, & puniri debeant; non obſtante contrario quolibet uſu, ſeu ſtilo, aut conſuetudine, etiam immemorabili, quæ aliquo in loco, Diœceſi, aut Religione inoleviſſe dici poſſet: quam quidem Nos, veluti damnamus, & viribus omnibus vacuamus.

Deinde Vos omnes, Venerabiles Fratres hortamur, & in Domino obſecramus, ut pro Eccleſiaſticæ Diſciplinæ integritate, & animarum ſalute advigilantes, in Clericorum omnium, Vobis tam Ordinario, quam Delegato jure ſubjectorum, agendi rationem ſedulo inquiratis; ac, ſi quos forte hujuſmodi avaritiæ labe infectos, adverſus Canones, & Apoſtolicas conſtitutiones peccaſſe compereritis, in eos, ad formam eorumdem Canonum, & Conſtitutionum, cum ſeveritate, etiam ex officio, procedere non omittatis.

In quo ſane duo Vobis magnopere cavenda erunt: Primum videlicet, ne ſubdolis delinquentium artibus diligentiam veſtram eludi patiamini. Sæpe enim contingit, ut qui legum ſcita non ignorant, res ſuas ita fraudolenter componant, ut quatenus eorum crimen in judicium adducatur, tueri poſſint, ſe nihil contra leges ipſas admiſiſſe. Modo enim, interpoſita alterius, ſibi, ſuæque cupiditati inſervientis, perſona, aut alieno nomine tabulis, & rationum libris inſcripto, negotiationem, aut conductionem, de qua quæritur, ad ſe nequaquam pertinere contendere: Modo, ſcientes intra quos fines diſtrictior legum cenſura coerceatur, ita ſe gerere ſtudebunt, ut ſi de lucroſis quæſtibus a Superiore arguantur, defendere poſſint, non ſe turpi cupiditate adductos, ad lucrum captandum primario animum intendiſſe, ſed provido conſilio de damno vitando unice laborantes, inſperatum emolumentum fortuito temporis beneficio adeptos fuiſſe. Aliquando etiam non ſua, ſed ſuorum, aut ſanguinis, aut alio neceſſitudini vinculos ſibi conjunctorum, bona, negotiationibus implicita; ad eorum ſuſtentationem, ex charitatis officio, & directionis titulo, procurare ſe prædicabunt.

Quamvis autem, propria etiam experientia in Epiſcopalis officii muneribus obeundis, ſatis edocti ſimus, quam difficile ſit judicium ferre de peculiaribus quibuſdam caſibus in quibus potiorem ſibi partem vindicat bona, vel mala fides illius, qui de illicita negotiatione accuſatur; non ideo tamen cenſere debetis, diligentiam veſtram omni effectu vacuam fore, ibi ſaltem Eccleſiaſtici intelligant, vos minime conniventes eſſe ſuper hujus graviſſimi Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capitis violatione. Magnum enim fructum capietis ex eo ipſo, quod Veſtram, Eccleſiæque mentem ab obſcurioribus etiam eorum prævaricationibus abhorrentem ſæpius teſtatam facietis, iiſdemque oblata opportunitate, graviter denunciabitis, haud irrideri Deum, qui hominum renes, & corda ſcrutatur, nihilque apud Supremum illius Tribunal profuturas aliquando cavillationes, quibus nunc Eccleſiæ Præſulem decipere, indictaſque legibus pœnas declinare ſatagunt. Cæterum non omnino impoſſibile erit latentem rei veritatem plerumque agnoſcere, occultumque crimen revincere, ſi debita cura, atque ſolertia expendantur hominum mores, qui ex univerſo eorum vitæ tenore ſe produnt, rerumque, & caſuum adjuncta, quæ allatas excuſationes probabilius admittendas, rejiciendaſve ſuadent. Id quod exemplis illuſtrare facile poſſemus, niſi de Fraternitatum veſtrarum ſapientia, & rerum uſu, quantum par eſt, in Domino confideremus.

Alterum vero, quod æque revera ac illud cavere debetis, eſt, ne pravas Canonicarum legum interpretationes, quibus earum vigor enervatur, aut indulgentia præter fas extenditur præter mentem, & ſpiritum Eccleſiæ, ex privatis opinionibus adinventas, & ſine legitimi Superioris aſſenſu ad proprii cujuſque caſus opportunitatem accommodatas, apud Vos ullo modo valere ſinatis, ubi Clericorum Sæcularium, aut Regularium negotiationem, Vobis Judicibus, ad trutinam revocari contingat. Si enim quæſtio ſit de ipſa natura contractus, qui aliqua in Diœceſi ab Eccleſiaſticis iniri ſoleat, an ſcilicet ipſis licitus, vel potius interdictus cenſeri debeat; haud æquum erit pro judicandi norma accipere, vel frequentiam ipſorum actuum, de quorum natura quæritur, vel ipſam contrahentium opinionem; ſed ad tollenda dubia, reprimendamque opinantium licentiam, & audaciam, expeditiſſima erit via recurrendi ad hanc Apoſtolicam Sedem, quæ ſicuti alias complures hujus generis quæſtiones, per organum præſertim Congregat. S. R. E. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum definivit, ita etiam in poſterum quid de propoſitis caſibus ſentiendum ſit, decernere non omittet: idoneis editis reſponſis, ex quibus agendi judicandique regula deſumi valeat.

Quo in genere, quum acceperimus perſpicuam Noſtram, & Apoſtolicæ Sedis declarationem deſiderari ſuper eo, an Clericis liceat Cambium activum contrahere, quamvis non aliam fere rem dubitationi minus ſubjectam putemus, nihilominus, ad omnem cauſandi occaſionem amputandam, præſentium Litterarum tenore declaramus, ac definimus, Cambium activum, natura ſua, eſſe actum veræ & propriæ negotiationis; ideoque Eccleſiaſticis omnibus vetitum cenſeri debere tam proprio nomine, quam per interpoſitam perſonam illud contrahere; quemcumque vero e Sæculari, vel Regulari Clero Cambium activum contraxerit, omnibus obnoxium fieri pœnis, atque cenſuris, quæ in Clericos negotiatores conſtitutæ noſcuntur.

Si autem Eccleſiaſticorum quiſpiam, ad ſe excuſandum, quod Sæcularibus negotiis ſe immiſceat, neceſſitatem præferat indigentiæ, non quidem ſuæ (quandoquidem unicuique Clerico Canonicus Ordinationis Titulus, vel ſaltem congruum ſufficiens patrimonium eſſe debet, quo ſe ſuſtentet iiſque forſan deficientibus, debet ipſe honeſtioribus artibus, ſuæque profeſſionis conformibus, propriis neceſſitatibus conſulere) ſed aut Parentum, aut Sororum, aliorumque Perſonam, quibus ex naturalis officii debito opem ferre teneatur; primum volumus atque decernimus, hujuſmodi excuſationem a Superiore Eccleſiaſtico nequaquam admitti, eidemque Clerico minime ſuffragari poſſe, quominus ad Canonicæ legis præſcriptum pro modo culpæ puniatur, niſi doceat ſe antea præfatas neceſſitates Apoſtolicæ Sedi, ſi intra Italiam, & Inſulas adjacentes exiſtat, ſi vero in remotioribus Regionibus verſetur, ſaltem Ordinario loci expoſuiſſe, earumque intuitu, opportunam diſpenſationem, & facultatem prædictas Perſonas induſtria ſua juvandi, vel ab eadem Apoſtolica Sede, vel reſpective ab Ordinario, impetraſſe.

Deinde, pro eo quod pertinet ad hujus Curiæ noſtræ Officia, notum facimus, noſtram mentem, & voluntatem eſſe ut hujuſmodi diſpenſationes, & facultates numquam concedantur, niſi cum ea conditione quatenus adductæ cauſæ veritati nitantur, & niſi ſimul conſtet prædictas indigentias nulla alia ratione levari poſſe; eoque etiam caſu nunquam Eccleſiaſticis permittatur, ejuſmodi negotiationis genus aſſumere, cujus adminiſtratio Clericalem ſtatum, & Characterem dedeceat; quinimmo in ipſis Indultorum Præſcriptis, & Litteris indicentur, ac præſcribantur honeſtiores modi, quibus Clericus, juſta moderatione ſervata, & intra veram indigentiæ menſuram pauperibus Conſanguineis operam præſtare valeat. Quæ omnia ſimiliter Ordinarii, ad quos pertinet, in hujuſmodi diſpenſationibus, & facultatibus concedendis obſervare debebunt: Hoc inſuper advertentes, ne ea, quæ, vel ab ipſis, vel Apoſtolica Sede, peculiaribus quibuſdam Clericis hoc in genere aliquando permiſſa, & juſtis concurrentibus cauſis, frequentibus forſan indulta dignoſcuntur, (exempli gratia, ut Eccleſiarum Fundos, certa annua penſione conventa, colendos, exercendoſque conducerent); eadem a reliquis Eccleſiaſticis, tanquam generaliter omnibus conceſſa, abſque juſta cauſa, & ſine ſpeciali Indulto uſurpentur.

Ceterum facultates ipſas, etiam ut ſupra dictum eſt, obtentas, ſemper quoad tempus revocationi obnoxias cenſeri decernimus, ita ut pro invitis, & revocatis ipſo jure habeantur, quoties allegatæ conjunctorum indigentiæ ceſſaverint, vel alia legitima ſe offerat ratio iiſdem opportune proſpiciendi. Super quorum omnium tum executione, tum obſervantia, Ordinariorum localium vigilantiam, atque conſcientiam onerari volumus, & reipſa oneratam fore denunciamus.

Verum non uni duntaxat negotiationi tribuenda eſt, quæ nunc temporis cernitur Eccleſiaſticæ Dignitatis depreſſio. Sunt alii quidam abuſus, quibus Eccleſiaſtici Viri proprium decorem, totiuſque cœtus, & ordinis exiſtimationem frequentius, atque ſecurius abjicere dignoſcuntur, quod eos nolunt non tam aperte adverſari Litteræ Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum ab Apoſtolica Sede editarum, proindeque ſe cenſuris, & pœnis ibidem ſtatutis nequaquam ſubjiciendos fore confidunt. Plurimi enim, ut ex prædictorum relatione cognovimus, in ipſa bonorum ſuorum adminiſtratione, eorumque cultura, in diſtractione fructuum, animalium, & ceterorum, quæ in propriis, Eccleſiæve Fundis enaſcuntur, ſeu aluntur, nec non in comparandis rebus, quæ, vel ad proprios uſus

vel

vel ad Fundos prædictos inſtruendos ſunt neceſſaria, adeo indecoris actibus ſe ipſos exercere conſpiciuntur, adeo ſe totis curis, & ſollicitudinibus hujus Sæculi deditos, ac temporalibus lucris inhiantes oſtendunt, ut qui ſacræ dignitatis præſtantia ſupra humanæ conditionis ſortem erecti merito reputantur infra ipſos abjectiſſimi ſtatus homines ſeſe demittant; & qui Filii lucis eſſe, & apparere deberent, ſæculi filios terrenæ aviditatis anxietate, ſuperare videantur. Hos ajebant omnibus Nundinis, atque Mercatibus, laicali propemodum apparatu, ac ſpecie ſe ſiſtere, nec quicquam minus, quam Clericalis moderationis, atque modeſtiæ, vel Eccleſiaſtici decoris, & gravitatis, ſpecimen præſeferre.

Quibus Nos quidem palam edicimus, nihil per Nos interdictum iri, quod ipſis, pro recta, & provida Eccleſiaſtici Patrimonii adminiſtratione, quoad ipſam actus naturam, permiſſum dignoſcitur, vel etiam a Sanctis Patribus, & Eccleſiaſticarum Legum Conditoribus eorum diligentiæ commendatum. Verum ſicut alia complura ſunt, quæ Clericis, quoad rei ſubſtantiam, non prohibentur, & tamen eorum uſus, ſub certis duntaxat modo, & forma, iiſdem permittitur; iis autem, qui præſcriptum modo exceſſerint, ſtaturamque Eccleſiaſticæ Diſciplinæ formam violaverint, tum temporales pœnæ, tum etiam ſpirituales cenſuræ a Sacris Canonibus infliguntur, cujus rei innumera extant exempla in generalibus Canonici Juris legibus, ac etiam in peculiaribus Diœceſum ſtatutis, quæ plura de vita, & honeſtate, de habitu, & tonſura Clericorum, ſive obſervanda, ſive vitanda, præſcribunt: Ita Vos Venerabiles Fratres, oportet, Eccleſiaſticorum omnium, qui in Diœceſibus veſtris verſantur, agendi rationem circa præmiſſa circumſpectantes, ſi quid Vobis conſtiterint frequentius ab iis admitti, quod Clericorum Statum dedeceat, non ſolum eos idoneis inſtructionibus docere, ut collatæ ſibi licere putent indecoris actibus eam deturpare, debitamque Eccleſiaſtico Ordini exiſtimationem, & reverentiam, quæ etiam ſpiritualibus Populorum utilitatibus plurimum prodeſt, ex Laicorum animis abolere; utque memores ſe in ſortem Domini vocatos eſſe, non tam quæ ſua ſunt, quam quæ Jeſu Chriſti, quærant, & curent: Sed prætèrea, quatenus opus eſſe noveritis, opportunis Decretis conditis, ac ſeverioribus Edictis propoſitis ejuſmodi Clericorum turpitudini, & cupiditati obviam ire; ac delinquentium culpas, habita minoris, majoriſque ſcandali ratione, nunc quidem increpando arguere, nunc autem ſalutaribus pœnitentiis emendare, nunc demum diſtricto pœnarum, ac etiam cenſurarum gladio, ad ceterorum exemplum, coercere, & punire.

Et parem quidem, vel etiam majorem Paſtoralis Zeli veſtri ſollicitudinem, atque conſtantiam requirit aliud corruptelæ genus, quod plures Eccleſiaſticos Viros inficere, & ab Eccleſiæ ſervitiis abductos, ad ſæculi curas convertere accepimus. Sunt enim, qui induſtriam, operamque ſuam, quam totam Divino cultui, & Proximorum utilitatibus, ex charitatis lege, impendere deberent, Laicorum obſequiis, abjectiſque ſervitiis addicere, aliquando etiam eorum negotiis adminiſtrandis, curandiſque pro temporali, eaque ſatis vili mercede, locare non re uſant. In quo difficile eſt judicare, an magis deflenda ſit eorum cæcitas, qui proprii gradus dignitatem ipſi proculcant, an potius reprehendenda ſit Laicorum præſumptio, qui Sanctuarii Miniſtros, a quibus Chriſtianæ vitæ documenta, æternæque ſalutis ſubſidia petere deberent, tam parvipendunt, ut eos in domeſticis officiis ſibi dicto audientes, ſervilibus miniſteriis adhibere non vereantur.

Verum quod altius animum noſtrum ſollicitat, illud eſt, ne forte hujuſmodi malum ex alio non minus deteſtabili abuſu profluat; quod nempe aliquibus ad Clericalem ſtatum temere adſpirantibus quandoque contingat fallacibus, corruptiſque documentis Ordinarium ſuum decipere, confictoque ſibi Patrimonio, cujus fructus, aut nulli ſint, aut ad ipſos non vere pertingant, ad Sacros Ordines abſque reditibus ad honeſtam vitæ ſuſtentationem ſufficientibus, promoveri. Quare ne quis veſtrum miretur, Venerabiles Fratres, ſi hac occaſione arrepta, Vos omnes, & ſingulos enixe hortamur, atque monemus ut cautiores hac in re, oculatioreſque vos præbeatis, ne cui Subditorum veſtrorum detur ad Sacram Ordinationem obrepere, qui ex Beneficio Eccleſiaſtico, vel Eccleſiaſtica penſione, aut ex Patrimonio ſibi conſtituto, in caſibus a jure permiſſis, omni ſubmota colluſione, ac fraude, eam reipſa non percipiat annui reditus ſummam, quæ Synodalibus cujuſque Diœceſis ſtatutis, aut legitima conſuetudine definita dignoſcitur.

Clericos autem, & Sacerdotes in Laicorum Domibus ejuſmodi Miniſteriis addictos, quæ eorum gradum, & profeſſionem dedeceant, quæque eos a Divinis obſequiis, & propriæ perfectionis cultura, ad illiberalium occupationum, & ſæcularium negotiorum agitationem traducant, quantumvis honeſtioribus in ſpeciem titulis ſuſceptum ſervitii genus aliquando obtegere adnitantur, ne patiamini quietos in ſuo dedecore inſordeſcere, aut forte obfirmatos, de ſua ab Eccleſiæ caſtris defectione impune gloriari; ſed omni Paſtoralis ſollicitudinis ſtudio, & quatènus opus ſit, tota Ordinariæ, ac Delegatæ Juriſdictionis auctoritate, ſervatis ſervandis, eoſdem ad Eccleſiaſticæ vitæ inſtituta, & ad Clericalis Militiæ munera revocate.

Hæc ſunt, Venerabiles Fratres, quæ pro Apoſtolici Miniſterii Noſtri officio, ad Eccleſiaſtici Ordinis honeſtatem, dignitatemque tuendam, & vindicandam, ſollicitudini veſtræ ſuggerenda, enixeque commendanda judicavimus. Hac enim in re, quæ ex peculiaribus actionum circumſtantiis maxime pendent, veſtras omnino partes primas eſſe oportet, utpote qui Subditorum Veſtrorum facta, eorumque adjuncta, regionum neceſſitates, & perſonarum mores, quidque apud prudentes, & probos viros, honeſti, aut indecori ſpeciem habeat, in ſingulis locis præſentes conſtituti, & melius agnoſcere, & ſecurius æſtimare poteſtis. Ut autem liberum Vobis ſit in hoc rerum genere inordinata quæque corrigere, & reformare, quodcumque diſpenſationis, aut facultatis Indultum circa præmiſſa a quolibet Romanæ Curiæ Officio hactenus conceſſum, prudenti arbitrio veſtro moderandum permittimus; nullum vero impoſterum concedi volumus, niſi auditis prius Fraternitatum Veſtrarum relationibus, & votis, adjectiſque eidem Indulto ejuſmodi formulis, & conditionibus, per quas integrum Vobis relinquatur arbitrium de illius executione, & effectu ita cognoſcendi, ut nemini Eccleſiaſticorum liceat, illius prætextu, Negotium ullum, aut Miniſterium minus honeſtum, contra interdictum veſtrum aſſumere, aut ſuſceptum retinere, & protrahere. Interim in Paſtorali zelo veſtro acquieſcentes, Fraternitatibus Veſtris Apoſtolicam Benedictionem ex animo impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septembris 1759. Pontificatus Noſtri Anno Secundo.

Nova additiones ex aliena manu.

NE *Clerici, vel Monachi* (ita conceptus eſt ipſe titulus 1
quinquageſimus & ultimus libri tertii Decretalium)
ſæcularibus negotiis ſe immiſceant. Inter alios vero hunc titulum commentatus eſt *Boerius Epon*. Conſulendi etiam 2
ubi poſtulat, ſunt *Granulett. in Apologia pro Lege divina prohibente Clericis Mercaturam*, *Renatus a* Valle, ſeu *Theophilus Raynaudus in Hipparcho, ſeu diſceptatione de Religioſa negotiatione*; *Linck. de Cleric. Artific. & negotiator.* & *Michael Graſſes de negotiat. Cler. prohibit.* Series vero negotio- 3
rum ſæcularium Clericis interdictorum refertur *in cap.* 1.
hoc titulo. In primis vero Clericis eſt interdicta negotia- 4
tio quæſtuaria; *cap.* 9. & 10. *diſt.* 88. Hæc vero negotia-
tio quæſtuaria duplex eſt, vel *perſonalis*, vel *realis*. Illa 5
citra reſpectum prædiorum perſonis ſimpliciter competit hæc autem prædiis cohæret, & jus quoddam reale & eximium, & quod cum re ad omnem poſſeſſorem tranſit, denotat. Non prohiberi autem Clericos talia prædia 6
poſſidentes jus tale reale exercere, modo decorum non lædatur, tenet *Michael Graſſus de Negotiatione Clericorum prohibita cap.* 5. *p.* 40.

Quod attinet ad negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, 7
eam Clerici minime exercere dicuntur, ſi res emanant non conſilio illas vendendi, & lucrum inde faciendi, ſed animo comparandi neceſſaria, & ſuperflua vendendi; *Pignatell. conſult. canon. tom.* 2. *conſult.* 34. *num.* 19. *Panimoll. dec.* 6. *adnotat. num.* 3. & *plur. ſequent.*

Recollectionem vero nivis in propriis puteis, ejuſque 8
venditionem lucri & compendii cauſa pertinere ad negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, & ſic vetitam eſſe Clericis, nervoſe per more firmat *Lanfredin. Reſponſ. Eccleſiaſt.* 36. *per tot.*

Nota vero, quod contractus a Clericis initi, qui conti- 9
nent negotiationem quæſtuariam *perſonalem*, non declarantur invalidi favore debitorum, ſed quæſita ex iis ſpectant ad Cameram Apoſtolicam; Rot. *in Lucana Pecuniaria* 21. *Januarii*, 1744. *cor. bon. mem. Peralt.* & *in Romana Salviani* 17. *Junii* 1748. *cor. bon. mem. Vicecomit.*

Illud non eſt omittendum, quod ſub prohibito Phyſicæ 10
ſtudio Clericis *in cap.* 3. & 10. *tit. Ne Cleric. vel Monach. &c.* intellecta eo tempore fuit Medicinæ ars. Confer *Bohmer. in Decretal. lib.* 3. *diſſ. titul.* §. 16.

Articulus IV.

Clericus quoad cohabitationem cum mulieribus, & quoad Choreas, Larvas, Comœdias, & alia ſpectacula publica.

S U M M A R I U M.

1 *Clerici non poſſunt frequentare domicilia fœminarum.*

2 *Immo non ſolum Clericis eſt prohibitum frequentare domicilia fœminarum, ſed inſuper eſt eis vetitum fœminas ad ſua domicilia admittere.*

3 *Quotieſcumque mulieres, quæ cum Clericis cohabitare permittuntur, ſunt aliquo modo ſuſpectæ, non tantum extraneæ, & famulæ, ſed etſi conſanguineæ ſint, ſeparandæ*

randa

randæ ſunt, & arcendæ ab illorum domibus, licet
ſint ſenilis ætatis.
4 Siniſtra autem ſuſpicione ceſſante, licitum eſt Clericis,
& a Jure conceſſum in domo ſua retinere rei dome-
ſticæ gratia, ſeu ob aliud honeſtum motivum Ma-
tres, Avias, Materteras, Amitas, Sorores, Fi-
lias Fratrum, aut Sororum, aliaſque ſtricto natura-
li fœdere ſanguinis conjunctas.
5 Quinimmo ceſſante ſuſpicione, nedum licitum eſt Clericis
domi retinere ſupradictas fœminas ſibi conjunctas na-
turali fœdere ſanguinis; ſed etiam alias extraneas
pro re domeſtica ſibi valde utiles, & neceſſarias.
6 Ætas autem provecta, in qua ceſſat omnis aliena ſini-
ſtra ſuſpicio, & mulier, ſeu famula alias bonæ fa-
mæ, & honeſta præſumitur cohabitare poſſe cum Cle-
rico ſine periculo incontinentiæ, eſt ordinariæ ætas
quinquaginta annorum.
7 Poſſunt tamen interdum dari famulæ, ſeu mulieres
tantæ bonæ famæ, & virtutis, ut etiam in minori
ætate nullum relinquant ſiniſtre, & male ſuſpican-
di locum; Sicut e contra poſſunt interdum dari aliæ,
quæ licet in dicta ætate, aut ſimili, vel etiam in
majori conſtitutæ, adhuc relinquant, ſeu præbeant
ſiniſtre ſuſpicandi locum.
8 Afferuntur ad id exempla, & Deciſiones Sacr. Con-
greg. Epiſcoporum, & Regularium.
9 Unde remittitur prudentiæ, & vigilantiæ Epiſcopo-
rum, ut attenta ætate, qualitate, & morum hone-
ſtate, tam Clericorum, quam mulierum, ſeu famula-
rum, eis concedant, vel interdicant cohabitationem,
prout eis melius in Domino expedire videbitur.
10 Poſſunt enim Epiſcopi de Jure prohibere Presbyteris,
& Clericis ne Domi retineant famulas, niſi fuerint
ab ipſis approbatæ, & abſque ſua licentia, quam
gratis debent concedere.
11 Dato autem quod mulier eſſet Presbytero, vel Clerico
conjuncta in gradu conſanguinitatis de Jure permiſ-
ſo, & tunc non videtur imponenda neceſſitas licen-
tiam ab Epiſcopo impetrandi, etiamſi retineatur cum
qualitate famulatus.
12 Dummodo tamen non ſit ſuſpecta, quia in tali caſu ob
periculum incontinentiæ non poſſet retineri, etiamſi
eſſet ſibi fœdere ſanguini ſtricte conjuncta.
13 Clerici non poſſunt Choreas, aut ſaltationes ducere; nec
ubi ducuntur publice intereſſe.
14 Clerici non poſſunt perſonati incedere, ſeu larva, aut,
ut vulgo dicitur Maſchera ſe tegere.
15 Talis prohibitio poteſt ab Epiſcopo extendi etiam ad
Regulares.
16 Clerici vitare tenentur Comœdias, Haſtiludia, & alia
hujuſmodi vana ſpectacula, & hoc ſecundum pluri-
mos Claſſicos Doctores ſub peccato mortali.
17 Nec ullo modo poſſunt Clerici recitare in Comœdiis pro-
fanis, & Epiſcopi poſſunt ſtatuere pœnam excommu-
nicationis contra Clericos recitantes in ipſis.
18 Nec mimis, Joculatoribus, & Hiſtrionibus intendere
debent.
19 Et quo ad hæc attendenda eſt noviſſima Epiſtola de man-
dato Sanctiſſimi directa Vicario Capitulari Aquilano.

1 Clerici non poſſunt frequentare domicilia fœminarum,
cap. Clericus 20. diſt. 81., ibi: „ Clericus ſolus ad fœ-
„ minæ tabernaculum non accedat, neque frequenter pro-
„ peret ſine majoris notæ Sacerdotis juſſione. Nec ſolus
„ Presbyter cum ſola fœmina fabulas miſceat; Nec Ar-
„ chidiaconus ſub prætextu humilitatis, aut Officii fre-
„ quenter intret domicilia Matronarum, aut forte per
„ Clericos, aut Domeſticos Matronæ mandet aliquid ſe-
„ crete. Si quid agnitum fuerit, & ille deponatur, &
„ illa a liminibus Eccleſiæ arceatur. Concordat cap. Sed
„ ſi forte 21. & cap. Cum omnibus 27. ead. diſt. 81. & cap.
„ Clerici 32. ead. diſt. 81., ibi, Clerici vel continentes ad
„ viduas, vel virgines niſi ex juſſu, vel permiſſu Epi-
„ ſcoporum, aut Presbyterorum non accedant; Et hoc
„ non ſoli faciant, ſed cum conclericis, vel cum quibus
„ Epiſcopus, aut Presbyter juſſerit; nec ipſi Epiſcopi,
„ & Presbyteri ſoli habeant acceſſum ad hujuſmodi fœmi-
„ nas, ſed ubi aut Clerici præſentes ſint, aut graves ali-
2 „ qui Chriſtiani. „ Immo non ſolum Clericis eſt prohibi-
tum frequentare domicilia fœminarum, ſed inſuper eſt eis
vetitum fœminas ad ſua domicilia admittere; cap. Hoſpi-
tiolum 17. diſt. 32. ibi. „ Hoſpitiolum tuum, aut raro,
„ aut numquam mulierum pedes terant, quia non poteſt
„ toto corde cum Deo habitare, qui fœminarum acceſſi-
„ bus copulatur, fœmina conſcientiam ſecum pariter ha-
„ bitantis exugit. „ Concordat cap. Oportet 23. diſt. 81. &
c. Volumus 24. eod. diſt. 81. ubi ſic expreſſe habetur: Volu-
mus, ut Sacerdotes prohiberi debeant, ne cum mulieribus con-
verſentur, & cap. Legitur 25. ead. diſt. 81. ubi refertur,
3 S. Auguſtinum nec cum ſorore ſua habitare conſenſiſſe:
ibi: „ Legitur quod Beatus Auguſtinus nec cum ſorore
„ habitare conſenſerit dicens; Quæ cum Sorore mea ſunt,
„ Sorores meæ non ſunt; & cap. Inhibendum 1. de coha-
„ bitat. Clericor. & Mulier. ibi: Inhibendum eſt, ut nul-
„ lus Sacerdos fœminas, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt,
„ retineat, ſed neque illas quas Canones concedunt, Ma-
„ trem, Amitam, & Sororem, quia inſtigante Diabolo,
„ & in illis ſcelus perpetratum reperitur, aut in pediſſe-
„ quis earumdem; ſed ſi quam de his neceſſitatem habue-
„ rint, Presbyteri habeant in vico, aut in villa domum
„ longe a ſua converſatione, & ibi eis, quæ ſunt neceſſa-
„ ria, ſubminiſtrent „. Quotieſcumque enim Mulieres,
quæ cum Clericis cohabitare permittuntur, ſunt aliquo
modo ſuſpectæ, & non tantum extraneæ, & famulæ,
ſed etſi conſanguineæ ſint, ſeparandæ ſunt, & arcendæ ab
illorum domibus, licet ſint ſenilis ætatis; Nicol. lucubrat.
Canon. lib. 3. titul. 2. de cohabitat. Clericor. num. 1. Sacr.
Congreg. Epiſcopor. in Senogallien. 15. Februar. 1619. & in
Ferrarien. 7. Junii ejuſdem anni, in qua famula erat æta-
tis annorum 66.
Siniſtra autem ſuſpicione ceſſante, licitum eſt Cleri- 4
cis, & a Jure conceſſum, in Domo ſua retinere rei do-
meſticæ gratia, ſeu ob aliud honeſtum motivum, Ma-
tres, Avias, Materteras, Amitas, Sorores, Filias Fra-
trum, aut Sororum, aliaſve ſtricto naturali fœdere ſan-
guinis conjunctas, textu expreſſo in cap. Cum omnibus 27.
diſt. 81., ibi; „ Cum omnibus omnino Clericis extraneæ
„ fœminæ non cohabitent, ſed ſolæ Matres, Aviæ, Ma-
„ terteræ, Amitæ, Sorores, & Filiæ Fratrum, aut So-
„ rorum, & quæcumque ex familia domeſtica neceſſitate,
„ etiam antequam ordinarentur, jam cum eis habitabant;
„ vel ſi filii eorum, jam ordinatis parentibus, uxores ac-
„ ceperint, aut ſervis non habentibus in Domo, quas du-
„ cant aliunde ducere neceſſitas fuerit „. Concordat cap.
„ Interdixit 16. diſt. 31. ubi Sancta Synodus Nicæna qui-
„ buslibet Clericis interdixit „ ſubintroductam habere mu-
„ lierem, niſi forte aut Matrem, aut Sororem, aut A-
„ mitam, aut etiam idoneas perſonas, quæ fugiant ſuſ-
„ piciones. Et cap. A nobis 9. de cohabitat. Clericor. &
„ Mulierum, ibi: Cum Clericis quoque non permittas
„ mulierculas habitare, niſi forte de illis perſonis exi-
„ ſtant, in quibus naturale fœdus nihil permittet ſævi
„ criminis ſuſpicari „. Quinimmo ceſſante ſuſpicione, 5
nedum licitum eſt Clericis domi retinere ſupradictas fœ-
minas ſibi conjunctas naturali fœdere ſanguinis, ſed etiam
alias extraneas pro re domeſtica ſibi valde utiles & ne-
ceſſarias; cit. cap. Interdixit, ubi Sancta Synodus Nicæ-
na præter Matrem, Sororem &c. permittit Clericis habe-
re etiam idoneas perſonas, quæ fugiant ſuſpiciones; Et Gloſ-
ſa ibi verb. Idoneas iſtud exemplificans in uxoribus ſer-
vorum ſuorum, cit. cap. Cum omnibus 27. diſt. 81. Quibus
addi poſſunt mulieres, quæ ſunt provectæ ætatis; arg. c.
Cum in juventute 15. de præſumtionibus. Ætas autem pro-
vecta, in qua ceſſat omnis aliena ſiniſtra ſuſpicio, & mu- 6
lier, ſeu famula alias bonæ famæ, & honeſta præſumitur
cohabitare poſſe cum Clerico ſine periculo incontinentiæ,
eſt ordinarie ætas quinquaginta annorum, ut notat Mo-
nacell. tom. 1. tit. 6. formul. 2. n. 1. Dicitur autem notan- 7
ter ordinarie eſſe ætatem quinquaginta annorum, ad deno-
tandum poſſe interdum dari famulas, ſeu Mulieres tantæ
bonæ famæ, & virtutis, ut etiam in minori ætate nullum
relinquant ſiniſtre, & male ſuſpicandi locum; Sicuti e con-
tra poſſunt dari interdum aliæ, quæ licet in dicta ætate,
aut ſimili, vel etiam in majori conſtitutæ adhuc relin-
quant, ſeu præbeant ſiniſtre ſuſpicandi locum. Et ideo, 8
ut refert Barboſa lib. 1. Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap. 40.
num. 39. „ Conquerente apud Sacram Congregationem Car-
„ dinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpo-
„ ſitorum Presbytero Jacobo Sanctiſſimo in ſexageſimo æ-
„ tatis ſuæ anno conſtituto, Epiſcopum Senogallienſem,
„ ut famulam ætatis quadraginta annorum removeat, ſi-
„ bi injunxiſſe, eamdem Sacram Congregationem ſuppli-
„ cavit, ut oratorem hac de cauſa moleſtari minime per-
„ mittat. Sacra Congregatio die 15. Februar. 1619. eum-
„ dem Jacobum parere debere reſpondit. Idem cenſuit in
„ una Ferrar. die 7. Junii ejuſdem anni contra Presby-
„ terum Joannem Baptiſtam Rebellum annor. 64. & ejus
„ Famulam ann. 66.
Unde remittitur prudentiæ, & vigilantiæ Epiſcoporum 9
ut & attenta ætate, qualitate, & morum honeſtate tam
Clericorum, quam Mulierum, ſeu famularum, eis conce-
dant, vel interdicant cohabitationem prout eis melius in 10
Domino expedire videbitur. Poſſunt enim Epiſcopi de Ju-
re prohibere Presbyteris, & Clericis, ne Domi retineant
famulas, niſi fuerint ab ipſo approbatæ & abſque ſua li-
centia. Sed hanc concedendo debent illam gratis expedi-
re, ne unquam puſillis occaſio detur dubitandi Sacros Ca-
nones cohabitationem cum Clericis prohibuiſſe, ut exin-
de Epiſcopi quæſtum faciant, ut monuit Sacr. Congreg. 11
Epiſcop. & Regul. Epiſcop. Bergomenſem 22. Novemb. 1593.
Dato autem quod mulier eſſet Presbytero, ſeu Clerico,
conjuncta in gradu conſanguinitatis de Jure permiſſo, tunc
non videtur imponenda neceſſitas licentiam ab Epiſcopo
impetrandi, etiamſi retineatur cum qualitate famulatus,
ut cenſuiſſe videtur Sacr. Congreg. Concil. in Cæſenat. Sy- 12
nod. 26. Februar. & 26. Martii 1695. Dummodo tamen
non ſit ſuſpecta, quia in tali caſu ob periculum inconti-
nentiæ non poſſet retineri, etiamſi eſſet ſibi ſtricto fœde-
re ſanguinis conjuncta, ex d. c. Inhibendum 1. de Cohabitatio-
ne Cler. & Mulier. ibi; Inhibendum eſt, ut nullus Sacerdos
fœmi-

fœminas, de quibus ſuſpicio eſſe poteſt, retineat, ſed neque
illas, quas Canones concedunt, Matrem, Amitam, &
Sororem, quia inſtigante Diabolo, & in illis ſcelus perpe-
tratum reperitur; Et declaravit *Sacr. Congr. deputata in*
Vigilien. Synodi 20. Martii 1699. ad 16.
13 Clerici non poſſunt Choreas, aut Saltationes ducere, nec
ubi ducuntur publice intereſſe. Concil. Senonenſe *cap. 25.*
ibi: *Non ſe admiſceant Choreis publicis, tripudiationibus,*
aut ſaltationibus, non turpes, amatorias, aut laſcivas de-
proment cantilenas, ſeu cantationibus faveant, aut adſint.
Concil. Moguntin. IX. *cap. 74.* ibi: *Choreas, ſpectaculaque,*
& Convivia publica vitent; ne ob luxum, petulantiamque
eorum nomen Eccleſiaſticum male audiat. Concil. Medio-
lanenſ. I. *part. 2. cap. His igitur diſt. 23. cap. Non oportet*
diſt. 5. de conſecration. Concil. Tridentin. *ſeſſ. 22. cap. 1.*
de reform. & Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Ferrar. 5.
14 *Febr.* 1585. Clerici non poſſunt perſonati incedere, ſeu
larva, aut, ut vulgo dicitur *Maſchera*, ſe tegere; *cap.*
Cum demum 12. de vit. & honeſt. Cleric. cap. Nullus diſt. 44.
c. Nullus Presbyterorum diſt. 5. de conſecrat. Concil. Medio-
15 *lanenſ. 1. p. 2. tit. de armis, ludis &c.* Et hinc eſt, quod
talis prohibitio poteſt ab Epiſcopo extendi etiam ad Regu-
lares, prout laudando Epiſcopum Ferrarienſem reſpondit
Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. 5. Februar. 1585. & Sacr.
Congreg. Concil. in Mantuana 10. April. 1645. declaravit
poſſe etiam in Clericos incedentes perſonatos tempore bac-
chanalium imponi ab Epiſcopo pœnam Excommunicatio-
16 nis. Clerici vitare tenentur Comœdias, Haſtiludia, & a-
lia hujuſmodi vana ſpectacula. *Authen. de Sanctiſſ. Epi-*
ſcop. §. Interdicimus c. 1. diſt. 37. c. Non oportet diſt. 5. de
Conſecr. cap. Cum duorum 12. & c. Clerici Officia 15. de vi-
ta, & honeſt. Cleric. c. 2. Ne Clerici, vel Monach. c. In-
ter dilectos, de exceſſibus Prælat. Non igitur licet Cleri-
cis intereſſe Comœdiis, cum ut plurimum ſint de rebus
laſcivis, turpibus, & amoribus mundanis, provocantes
auditores ad malum, & libidinem: ac Spectatores ſuo ac-
ceſſu, & præſentia cauſſam afferant ſcenicis turpia agen-
di: Et ob id plurimi ex claſſicioribus Doctoribus do-
cent, mortali peccato obnoxios eſſe, & qui Comœdias
exibent, & qui ad eas accedunt, ut plurimis ad hoc cu-
mulatis refert Pignatell. *tom. 8. conſult. 153. per tot.* acri-
ter invehens in Comœdiarum auctores, & Spectatores.
17 Nec ullo modo poſſunt Clerici recitare in Comœdiis pro-
fanis, & contra recitantes in ipſis poſſe Epiſcopum ſta-
tuere pœnam Excommunicationis ferendæ ſententiæ, de-
claravit *Sac. Congr. Conc. in Sulmon. 22. Aug.* 1655. Nec ni-
18 mis, Joculatoribus, & Hiſtrionibus intendere debent, *textu*
expreſſo in c. Clerici Officia 15. de vit. & honeſt. Cler. ibi: *Mi-*
mis, Joculatoribus, & Hiſtrionibus non intendant.
19 Et quoad hæc attendenda eſt ſequens noviſſima Epiſto-
la, qua Vicario Capitulari Aquilano juſſu Summi Ponti-
ficis mandatur, ut Sacerdotibus, & Clericis ejuſdem Ci-
vitatis inhibeat, ne in Comœdiis cujuſvis generis interlo-
cutorum partes agant.

E' pervenuto a notizia della Santità di Noſtro Signore,
che in coteſta Città ſia per recitarſi una Commedia in
Muſica, nella quale intendano d'intervenire per Interlo-
cutori alcuni Sacerdoti. E ſebbene la Santità Sua difficil-
mente ſi perſuade, che voi, quando ſeriamente rifletta-
te alle Calamità univerſali, ed anco particolari di coteſta
Città, non vi poſſiate indurre a permettere a' Sacerdoti,
e Chierici, che compariſcano ne' Teatri, e Rappreſentan-
ze, le quali appena ſi tollerano nelle perſone Laicali,
eſſendo ciò vietato da' Sagri Canoni, e dalle riſoluzioni
di queſta Sacra Congregazione, tuttavia ha ſtimato di
ſtrettamente ingiungere, che proibiate in nome di ſua Bea-
titudine ſotto gravi pene a' Sacerdoti, e Chierici d'inter-
venire, come ſopra in alcuna ſorta di Commedie, o Rap-
preſentanze, benchè Sagre, o Spirituali. Non mancherete
pertanto d'obbedire al Supremo comando di Noſtro Si-
gnore &c. E Dio vi proſperi. Roma 31. Ottobre 1706.

„ P. Card. di Carpegna Prefetto.
„ F. Nuzzi Segretario.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 TRia *Titul. Decret. de cohabit. Clericor. &c.* prohiben-
tur Clericis. I. Conſortium cum fœminis, quas olim
vocabant Sorores, Agapetas, aut extraneas mulieres.
II. Converſatio ſuſpecta cum mulieribus, & quod caput
rei eſt III. Concubinatus.
2 Prohibitio conſortii Clericorum cum Agapetis continetur
c. 1. dict. tit. Eas *Juſtell. ad c. 3. ad Concil. Nicæn.* deſcribit:
Erant neque Uxores, neque Concubinæ, ſed tertii cujuſdam
generis Mulieres, quas ſecum Clerici non ſobolis, nec libidi-
nis gratia, ſed pietatis ſtudio aut certe prætextu fovebant.
3 Interdicta præterea eſt Clericis omnis ſuſpecta converſa-
tio cum mulieribus extra domum, quod variis Concilio-
rum Canonibus exornant *Claudius Expencæus lib. 6. de Con-*
tinent. c. 12. Nemo (ait Symmachus Papa in cap. 2. diſt. 81.)
enim recte Perſonam majoris ſuſcipit, niſi qui actibus ſuis
4 *errata condemnat, & amorem innocentiæ converſatione de-*
monſtrat. Cæterum hoc intelligendum de converſatione
frequentiori, & ex aliis cauſis ſuſpecta, quod ex moribus
Clerici, tum vita anteacta mulieris, æſtimandum.

De variis prohibitionibus Concubinatus Clericis factis 5
conſule *Bohemer. in Decret. lib. 3. tit. 2. ſer. per tot.* Hic 6
vero omittendum non eſt, Epiſcopos adverſus Clericos
concubinarios procedere debere ſervato ordine præſcripto
a Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. 6. & ſeſſ. 25. cap. 14. de
Reformat. quo, ut monet clariſs. *P. Girald. in Elench.* 7
Decretal. ampliat. a Sacro Concilio Tridentino Elench. 3.
lib. 3. tit. 2. ampliata, & reſpective moderata fuit Decre-
talis in *cap. 2. de cohabit. Clericor.* infligens Clerico in fa-
cris ſuſpecto de fornicatione cum quacumque fœmina pœ-
nam excommunicationis latæ ſententiæ poſt trinam mo-
nitionem. Ordo autem hic ſequens eſt.
Monendi in primis, & quidem monitione ſpeciali in per- 8
ſonam ſunt, etiamſi notorii ſint. Quare non ſufficit, ge-
neralis per dictum; aut in Synodo facta. I. Licet alias 9
hæc trinæ monitionis vim habeat. II. Si ita moniti non 10
abſtinuerint ipſo facto, privati ſunt tertia parte fructuum
quorumcumque, & penſionum, quæ Fabricæ Eccleſiæ,
aut alicui Loco Pio arbitrio Epiſcopi applicantur. III. Si 11
perſeveraverint in eodem delicto cum eadem, vel alia fœ-
mina, nec paruerint ſecundæ monitioni, eo ipſo amit-
tunt fructus omnes locis piis applicandos, & inſuper ab
adminiſtratione ſuorum Beneficiorum quamdiu Ordinario
videbitur debent ſuſpendi. IV. Si ita ſuſpenſi nihilomi- 12
nus non abſtineant, privandi ſunt perpetuo Beneficiis,
penſionibus, & officiis Eccleſiaſticis quibuſcumque, ac in-
habiles ad ea in poſterum aſſequenda debent declarari V. 13
Si etiam ita puniti non reſipiſcant, excommunicationis
gladio ſunt plectendi; *Rota in Placen. Parochiæ 9. Decem-*
cembr. 1743. §. 9. cor. bon. mem. Lan. & in confirmatoria
15. Junii 1744. §. 8. cor. clar. mem. Millin.
Simplex vero Clericus concubinarius, vel fornicarius 14
punitur pœna carceris, vel ſuſpenſionis ab Ordine, ac
inhabilitatis ad beneficia obtinenda, ut pariter monet *P.*
Girald. ubi ſupra.
Nomine vero Clericorum concubinariorum, contra quos 15
ita procedere poteſt, & debet Epiſcopus, intellige eos,
qui concubinam, vel domi ſuæ, vel etiam extra illam
alibi inſtar Uxoris continue retinent. Cæterum Clerici, 16
qui ſimplicem incontinentiam commiſerint, non poſſunt
ita plecti; ut tradunt *DD. ad titul. Decret. de cohabit. Cle-*
ricor. Zypæus n. 6. Pirhing. n. 13. Schamlzgrueb. n. 9.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

CLerici a profanis bacchanalium licentiis ſpecialiter ab- 17
ſtinere jubentur. Benedictus XIV. tom. 2. Conſtit. 45.
incip. *Inter cætera in fin.*
Clerici, ut jam tradidi in hoc *artic. n.* 16. vitare omni- 18
no tenentur comœdias, haſtiludia, & alia hujuſmodi va-
na ſpectacula, qua in opinione eo magis firmor, quia
fulfulta eſt irrefragabili mente Benedicti XIV. qui in ſuo ad-
mirabili, ſemperque commendabili, omni rationum pon-
dere, omni Scripturarum, Canonum, & Patrum aucto-
ritate, omnique eruditionis cultura ſuo more referto, O-
pere *de Synodo Diœceſana, lib. 11. cap. 10. n. 11.* abſolute
aſſerit temere nimii rigoris cenſuram appingi Synodali Sta-
tuto, quod Eccleſiaſtici a choreis, comœdiis, aliiſque ſpe-
ctaculis longe abeſſe jubentur. Et *num.* 12. nimis laxam
pronunciat doctrinam a me *loc. cit.* (in prima editione)
ſubjunctam ſub *num.* 17. *Verum ſi Comœdiæ audiantur ob*
ſolam vanam curioſitatem, abſque probabili periculo lapſus
etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi
ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſ-
ſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe,
quia frequentiſſimum eſt Clericos Comœdiis intereſſe. Cui
propterea ex animo, omni filiali veneratione, ſummas,
quas poſſum gratias, rependo, & ob tantum mihi aliiſque
præſtitum documentum, & ob gratam cenſuram, per
quam me inſuper abſolvit ab alia cenſura, qua notabar
nimiæ rigiditatis tum in conſiliis, tum in exercitio Sacra-
mentalium Confeſſionum.
Verum, ut de me fatear quod eſt, fateri cogor, non 19
ut alios incuſem, (quod a me Deus ſemper avertat, ſed
duntaxat, ut me excuſem, dicta doctrina non eſt mea,
quamquam alioqui mea, ut phraſi utar S. Joannis Dama-
ſceni *Oration. 1. de Virgin. Mariæ Nativit.* recitari ſolita
quotannis lect. 6. in Feſto S. Joachim; Hanc enim accepi
ab Auguſtino Barboſa Protonotario Apoſtolico, Sacræ
Congregationis Indicis Conſultore, Epiſcopo Ugentino,
& a conſiliis D. Philippi IV. Hiſpaniar. Regis Catholici,
qui *lib. 1. Juris Eccleſiaſtici univerſi cap. 40. num. 60.* ſic
præciſe habet: *Verum ſi comœdiæ audiantur ob ſolam va-*
nam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus, etiamſi
res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit tur-
pis, ego puto non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcanda-
lo, quod exiſtimo modo non eſſe, quia frequentiſſimum eſt
Clericis comœdiis intereſſe. Non obſtat probatio ex *d. cap.*
pen. de vita, & honeſtat. Cleric. quia ſecundum Innocent.
ibi eſt ſermo tantum de honeſtate; vel quod verius cre-
do cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata*, il-
le Textus non obligat ſub mortali, ceſſante ſcandalo, &
contemptu; Quare ita reſolvunt Fr. Emmanuel *in Summ.*
tom. 3. cap. 71. num. 1. Joannes Salas *in 1. 2. tract. 3. di-*
ſput. 6. ſect. 24. nu. 165. Paulus Squillant. *de Oblig. Cleric.*

part. 2. *num.* 45. Galler. *in Margarita c* … *conſcient. verb. Comœdia*, Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 41. Bonacina *eod. tract. quæſt.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. Diana *reſolut. moral. part.* 2. *tract.* 3. *Miſcell. reſolut.* 35. & *part.* 5. *tract.* 13. *Miſcell.* 1. *reſolut.* 18. Lezana *in Summ.* 99. *Regulac. c.* 10. *num.* 7. Illuſt. D. Roder. a Cunha *in comm. ad cap.* 7. *num.* 3. *diſſ.* 86. Ego ipſe *in collect. ad c. penult. num.* 3. Hæc ille.

20 Item a Sanchez *tom.* 3. *de Matrimon. lib.* 9. *diſp.* 4. *n.* 41. ibi : Ex his infertur primo , quamvis comœdiis intereſſe non ſit mortale, ubi nec res turpes repræſentantur, nec modus repræſentandi eſt turpis, vel ſi hæc concurrant , audiuntur ob ſolam vanam curioſitatem , abſque periculo probabili lapſus in aliquod peccatum mortale. At quando turpia repræſentantur, vel modus eſt turpis, audiunturque ob delectationem ex ipſis turpibus rebus conſurgentem, modo expoſito num. 39. aut cum probabili ruinæ periculo, eſt lethale, quod ex ibi dictis conſtat. Quod ſi roges , an ſaltem Clerici in Sacris conſtituti peccent mortaliter , ſi illis interſint ob illam ſolam curioſitatem ; Reſpondeo non peccare lethaliter, ceſſante ſcandalo, quod hodie ceſſare credo , cum frequentiſſimum ſit , Clericos illis intereſſe . Nec obſtat prohibitio *cap. Clerici , il ſecondo , de vita, & honeſtat. Cleric. & cap. non oportet* 2. *de conſecr. diſt.* 5. & *c. Præterea diſt.* 51. Quia ſi credimus Innocentio *dict. c. Clerici n. unico*, eſt tantum de honeſtate ; vel (quod verius credo) dicendum eſt cum Cajetano *Summ. verb. Clericorum peccata , ad finem*, non obligare ſub mortali , ceſſantibus ſcandalo, & contemptu ; Sic ille ad litteram.

21 Item a Diana *locis inibi citatis & tom.* 7. *coordinat. tract.* 5. *reſol.* 26. *num.* 2. ibi , *Tamen ſi audiantur ob ſolam vanam curioſitatem , abſque periculo probabili lapſus , etiamſi res turpes repræſententur , & modus repræſentandi ſit turpis ego puto non eſſe peccatum mortale*. Et ad id citat Bonac. Squillant. Sanchez , Alphonſum de Mendoza , Joann. Salas , Lorcam , & Azorium. Deinde *num.* 3. ſubjungit, *Quæ quidem opinio non ſolum tenenda eſt quoad ſæculares . ſed etiam quoad Clericos , non enim peccant mortaliter , ceſſante ſcandalo, quod puto non eſſe , quia frequentiſſimum eſt Clericos comœdiis intereſſe* . Neque ob id ſæculares ad peccatum moventur , nam eodem modo audirent comœdias , licet Clerici abeſſent, & cum eodem detrimento, ſi quod patiuntur . Nec obſtat prohibitio *c. Clerici* 2. *de vita , & honeſtat. Clericor.* quia ſecundum Innocentium *in dict. cap. Eſt tantum de honeſtate* ; Vel quod verius credo cum Cajetano *in Summ. verb. Clericorum peccata* , ille Textus non obligat ſub mortali , ceſſante ſcandalo , & contemptu : Deinde contraria conſuetudine videtur abrogatum ; Et ſi hanc opinionem ſequuntur Sanchez , Rodriquez , & Salas *ubi ſupra* , & noviſſime Paulus Squillante *de obligatione Clericorum part.* 2. *numer.* 45. Martinus Bonacina *de Matrimon. qu.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. & alii . Sic ipſe expreſſe.

22 Item a Bonacina *tom.* 1. *de iis , quæ pertinent ad uſum Matrimonii , quæſt.* 4. *punct.* 9. *Tertia propoſitio num* 21. ibi : Tertio, utrum intereſſe comœdiis ſit peccatum mortale? Nam ſi comœdiæ turpia repræſentent, eſt peccatum mortale illis intereſſe cum delectatione rerum narratarum , vel cum periculo delectationis, vel alterius peccati gravis . Non eſt vero peccatum mortale intereſſe comœdiis ob ſolam delectationem in verbis , quæ ob ſolam vanam curioſitatem audiuntur ; Ita Sanchez *num.* 42. Filliucius *num.* 210. & 212. & alii communiter. Et *ſub numer.* 22. ſubjungit , ſi quæras, utrum Clerici , qui aſſiſtunt comœdiis, peccent mortaliter? Reſpondetur , ſecluſo ſcandalo, vel alio periculo peccati , non peccare mortaliter ; Ita Sanchez *lib.* 6. *diſput.* 49. *num.* 42. Filliucius *num.* 212. Verum tamen eſt, Eccleſiaſticos debere ab hujuſmodi nugis abſtinere; nam prohibitum eſt illis intereſſe , *de conſecrat. diſt.* 5. *cap. Non oportet* 2. *cap. Clerici* 2. *de vita , & honeſtat. Clericor.* Nihilominus iſtæ prohibitiones non obligant ſub mortali, ut notat Sanchez cum Cajetano. Hæc ille præciſis verbis.

23 Item a Buſembaum *lib.* 3. *part.* 1. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 8. ubi ſic præciſe tradit : Verba turpia , lectio obſcœnorum : ſpectatio comœdiarum turpium , cantiones inhoneſtæ , geſtus, litteræ , & dona amatoria , ſi tamen fiant ex curioſitate , vel vano ſolatio, non ſunt mortalia ; ſecus tamen ſi fiant , vel animo inhoneſto, ſive venereo , vel cum periculo ruinæ ſpiritualis ſui, vel aliorum.

24 Item a Gobat *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 23. *num.* 198. & 199. ibi : Si vero illæ turpes cantilenæ ideo ſolum canantur, quia delectant , vel ut delectent , & ſic hilariter tranſeunt, vel tranſeant , non ſunt ut ſic peccata mortalia, ſed tantum venialia valde periculoſa , inquit Cajetanus *loc. cit.* (nempe 2. 2. q. 148. artic. 6. recte id probans, tum ex Scriptura , tum ex Patribus, tum ratione, ut ipſum legenti patet .) Et generaliter locutio de rebus turpibus facta ſolum ob voluptatem , quæ præciſe oritur ex ipſa narratione , abſque ulteriore intentione ipſam rerum (addo, aut voluptatis venereæ) non excedit veniale; Filliucius *tract.* 30. *num.* 209. Unde non peccant mortaliter , qui turpes cantilenas audiunt præciſe ob delectationem , quam adfert prolatio illorum verborum, aut ex levitate , aut ex curioſitate, Filliucius *loc. cit. num.* 219. Ita ipſe expreſſe.

25 Conſimiliter tradit Auguſtinus de Gabrielis Lector Cappuccinus in Theologia Morali noviſſime impreſſa Piſauri 1747. *tom.* 3. *tract.* 11. *q.* 3. *num.* 492. ubi ſic præciſe concludit : Dico ergo primo ; Audiens cum delectatione carmina turpia , mortaliter peccat ; Si vero ea audit abſque prava intentione , ac ſine ullo lapſus periculo , venialiter . . . Probatur ſecunda pars : Qui audit turpia ſine prava intentione , & periculo lapſus, ſolum indecenter ſe gerit, ſed hæc indecentia non eſt tanti momenti , quod per eam Deus velit damnare audientem, ergo ſolum venialiter peccabit. Dico ſecundo, intereſſe comœdiis obſcenis , & ſpectaculis turpibus, plerumque ob periculum labendi in aliquam delectationem turpem ; eſt peccatum mortale. Si abſit hoc periculum , veniale . . . . Probatur ſecunda pars. Ubi abeſt prorſus hoc periculum , intereſſe ſpectaculis , eſt mera curioſitas contra verecundiam , ſed hæc curioſitas nequit dici mortalis , ergo &c.

26 Idem docet Clericatus , *deciſ. Sacram. tom.* 3. *cap.* 73. *n.* 23. ubi ſic expreſſe habet , Quær. An verba turpia , lectio obſcenorum , ſpectatio comœdiarum turpium , cantiones inhoneſtæ, litteræ , aut dona amatoria ſint peccata mortalia? Reſpond. cum diſtinctione, ſi fiant ex ſola curioſitate ſine periculo pollutionis, aut conſenſus in Venerem ; ſunt venialia ; Secus vero cenſentur mortalia.

27 Nec deſunt alii, ultra inibi allegatos , brevitatis gratia miſſi , qui in eamdem , ut eruditis compertum , conſentiunt , præſertim in hypotheſi , ubi concurrant quatuor illæ conditiones , reſtrictiones , ſeu modificationes, quibus limitata adeſt dicta propoſitio , nempe : *comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque probabili periculo lapſus , ceſſet ſcandalum , & frequentiſſimum ſit Clericos comœdiis intereſſe*, quibus conditionibus non concurrentibus , habetur pro non poſita propoſitio, cum conditionalia nihil ponant in eſſe , niſi purificatis conditionibus, *arg. §. Sub conditione* 4. *Inſtitut. de verborum obligationib. L. Hoc jure utimur* 8. *& ibi addit. margin. ff. de verbor. obligationib. L. Quia autem* 6. *§. final. ff. Si quis omiſſa cauſa teſtament. L. unica §. Sin autem , Cod. de caducitatib. tollendis cap.* 1. *final. de ſponſalib. in* 6. *Clement.* 1. *de conceſſion. præbend.* Suſpenditur enim eorum valor uſque ad eventum conditionum , L. *Legata ſub conditione* 41. *ff. de condit. & demonſtrationib. cap. Si pro te , & ibi Gloſſa ſi ad id , de Reſcript. in* 6. *cap.* 1. *§. final. de ſponſalib. in* 6. *Clement.* 1. *de conceſſion. præbend.* cum ſimilibus.

28 Ad quorum ſequelam movebar potiſſimum ex iis , quæ tradit S. Thomas *quodlib.* 9. *q.* 7. *artic.* 13. *in corp.* , ibi : *Reſpondeo dicendum , quod omnis quæſtio , in qua de peccato mortali quæritur , niſi expreſſe veritas habeatur , periculoſe determinatur* . Quod & confirmat 1. 2. *q.* 107. *artic.* 4. *in corp.* provida hac ſua , & S. Auguſtini *epiſtol.* 119. *cap.* 19. *circa fin. tom.* 1. monitione ; In iis , quæ ex inſtitutione Sanctorum ſuperaddita ſunt præceptis Chriſti , & Apoſtolorum , *eſſe moderationem attendendam , ne converſatio fidelium onerosa reddatur* . Et ex dicto Aragonii *in* 2. 2. *quæſt.* 83. *artic.* 12. *in titulo* 30. *concluſ.* 3. , ibi : *Certe vide durum , & a Chriſtiana Charitate alienum , mittere aliquem in infernum , & dicere quod peccat mortaliter ſine evidenti , & certa ratione* . Unde & Gobat *tom.* 1. *tract.* 3. *caſu* 21. *n.* 702. & 703. habet ; *Mihi diſplicet afferi aliquid eſſe peccatum etiam veniale , & conſequenter extare aliquod præceptum , quando non habetur ſufficiens fundamentum. Et longe magis horreo, noxam lethalem aſſerere , niſi vel clara ratio, vel auctoritas irrefragabili cogat* . Quod ſimiliter aſſerit *tract.* 5. *caſu* 23. *num.* 723. *in fine*.

29 Sed quidquid de illis , prævio receſſu a ſequela ipſorum, quod ſcripſi *loco citato num.* 17. & 18. (prioris edition.) expunctum penitus volo , & ſiſtendum edico tantummodo in ſcriptis inibi *num.* 16. 19. 20. & 21. captivans omnimode intellectum in obſequium tantæ Lambertinianæ Pontificiæ opinionis, malens ipſum præ ceteris aliis , in omnibus, & per omnia ſequi , uti & in iſtis ſequutus fuiſſem , & nedum ſcripto , ſed nec animo contraire ei auſus fuiſſem , ſi dum ea ſcriberem præ manibus habuiſſem ſuas mirabiles Notificationes, erudititiſſimum dictum Opus de Synodo Diœceſana , & prope Divinum ſuum Bullarium; firmiter mecum reputans , inoffenſo poſſe pede procedere , ſi tantum Doctorem , tantumque Pontificem , ac peculiariſſimum meum Benefactorem (utpote ab ipſo Summis Apoſtolicis Gratiis cumulatus) pro Duce , pro Magiſtro , pro Canone habendum cenſuerim. Et ob faxit Deus, ut nedum ego , ſed & homines pari animo , ſubmiſſione , & veneratione tantum cœlicus datum ſanioris Doctrinæ Inſtructorem , firmioris Juris Conditorem , ac ſumme vigilem Eccleſiæ Catholicæ Moderatorem plane ſequantur , imitentur.

Articulus V.

Clericus quo ad ludos, cauponas, vel tabernas, crapulam, & ebrietatem.

S U M M A R I U M.

1 *Clericis eſt ſeveriſſime prohibitus alearum, ſeu taxillorum ludus, & maxime ille ludus, qui magis fortuna, quam arte, vel induſtria ludentium regitur.*

2 *Immo non ſolum Legibus Eccleſiaſticis, & Canonicis eſt ludus prohibitus Clericis; ſed etiam Legibus Cæſareis, & Civilibus.*

3 *Unde Doctores dicunt, quod Clericus lucri gratia, & pro notabili quantitate taliter ludens, peccet mortaliter; præſertim ſi frequenter, aut publice cum ſcandalo aliorum id fiat.*

4 *Secus vero eſſet dicendum, ſi privatim, ac ſine ſcandalo ex bonis patrimonialibus, aut etiam ex reditibus Beneficiorum ſuorum, ſed ſolum in quantitate modica ſpectato ſtatu ſuo, & redituum copia, recreationis cauſſa luſerit*, ad num. 5.

6 *Ludus Scacchorum, ſeu latrunculorum non eſt prohibitus Clericis, licet litteratis ſtudio deditis ſit minus conveniens.*

7 *Sic etiam eſt Clericis permiſſus omnis ille Ludus qui conſiſtit in ingenio, aut virtute corporis.*

8 *Aſſignantur inconvenientia, quæ oriuntur ex ludis prohibitis.*

9 *Ludo tria pretioſa amittuntur, ſcilicet tempus, pecunia, & devotio, & ſæpe conſcientia.*

10 *Clerici cauponas, vel tabernas, niſi longioris itineris cauſſa, ingredi prohibentur.*

11 *Et tanto minus eis tabernas habere licet.*

12 *Tales Clerici, ſi ter perſonaliter moniti, non deſiſtant; vel deinde reaſſumant; tunc ſi ſint Clerici conjugati, omni carent privilegio Clericali; Si vero ſint Clerici cælibes, carent privilegio Clericali ſolum in rebus, dum incedunt ut Clerici; Et ſi incedant ut Laici, carent etiam privilegio Clericali in perſonis eo ipſo, & quamdiu in præmiſſis perſtiterint.*

13 *Quod tamen procedit, ſi hujuſmodi artes exerceant per ſe, & perſonaliter; Secus ſi per alium.*

14 *Per tabernas autem, & cauponas intelliguntur Domus, in quibus panis, vinum, & carnes cocta, & alia hujuſmodi venduntur.*

15 *Crapula & ebrietas ſub graviſſimis pœnis uſque ad ſuſpenſionem ab Officio & Beneficio eſt Clericis interdicta.*

16 *Merito ſunt ſtatutæ tam rigidæ pœnæ contra Clericos Crapulæ, & ebrietati deſervientes*, ad n. 17.

18 *Crapula quid ſit?*

19 *Crapula unde dicta?*

20 *Ebrietas quid ſit?*

21 *Ebrietas unde dicta?*

22 *Crapula, & Ebrietas licet omnibus prohibeantur, præcipue tamen damnantur in Eccleſiaſticis*, ad num. 23.

1 Clericis eſt ſeveriſſime prohibitus alearum, ſeu taxillorum ludus, & maxime ille ludus, qui magis fortuna, quam arte, vel induſtria ludentium regitur; ut habetur expreſſe *ex Can. 41. & 42. Apoſtolorum*, ubi in tranſgreſſores, niſi deſiſtant, ſtatuitur pœna depoſitionis, aut Excommunicationis, ibi: *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui vel aleæ, vel ebrietatibus indulget, vel deſinitor, vel deponitor, Subdiaconus, aut Cantor, aut Lector, qui conſimilia facit, vel deſinitor, vel a Communione ſejungitor*: Concordat: *c. Epiſcopus 1. diſt. 35.* ibi; *Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus aleæ, aut ebrietati deſerviens, aut deſinat, aut certe damnetur, Subdiaconus, aut Lector, aut ſimilia faciens, aut deſinat, aut communione privetur*: *c. Clerici Officia 15. de vita, & honeſt. Cler.* deſumptum ex Conc. Generali Later. celeb. ſub Innoc. III. ibi: *Clerici . . . . ad aleas, vel taxillos non ludunt, nec hujuſmodi ludis interſint*. Conc. Trident. *ſeſſ. 22. cap. 1. de ref.* ubi renovat antiquas prohibitiones, quas Eccleſia circa hoc Clericis ſtatuit, & præcipit, ut adhuc ſeverius puniantur, ſi neceſſe fuerit, illi, qui reperiuntur his prohibitionibus non paruiſſe, ibi; *Statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus: & a Sacris Conciliis de Cler. vita, & honeſtate . . . . aleis, luſibus . . . . copioſe, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum, iiſdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, obſerventur*. Concilium Burdigal. celebratum 1583. ludum ſic Clericis interdicit; *Ab alea, teſſeris, Chartis, & quovis alio vetito, & indecoro ludo tum privatim, tum publice penitus abſtineat*. Conc. Senonenſe celeb. 1528. *Can. 15.* ſic præcipit: *A ludo Alearum, aliiſque, qui a ſorte pendent, abſtineant, neque ludentium fautores, ſpectatores, aut teſtes exiſtant*. Concil. Mediolan. *1. part. 2. tit. de armis, ludis &c.* ubi S. Carolus ſic ſtatuit: *Nec ſolum ludere vetamus, ſed eos ludorum ſpectatores eſſe nolumus, aut quem-*
2 *quam ludentem in ædibus ſuis permittere*. Immo non ſolum Legibus Eccleſiaſticis, & Canonicis eſt ludus prohibitus Clericis, ſed etiam Legibus Cæſareis, & Civilibus, ut expreſſe habetur *in Authent. Interdicimus, Cod. de Epiſcopis, & Clericis*; ibi: „ Interdicimus Sanctiſſimis Epiſcopis, & Presbyteris, Diaconis, & Lectoribus, & omnibus aliis cujuslibet ordinis venerabilis Collegii . . . . ad tabulas ludere, aut aliis ludentibus participes eſſe, aut inſpectores fieri . . . . Si quis autem ex his in hoc deliquerit, jubemus hunc tribus annis a venerabili Miniſterio prohiberi, & in Monaſterium redigi. "

Quare ex tam multiplici rigida prohibitione, ſimulque 3
adjunctis pœnis, nonniſi pro peccato mortali imponi ſolitis, communiter colligunt Doctores, quod Clericus lucri gratia, & pro notabili quantitate taliter ludens, peccet mortaliter, præſertim ſi frequenter, aut publice cum ſcandalo aliorum id fiat; Navarrus *c. 20. Manual. n. 9.* Silveſter *verb. Ludus qu. 4.* Layman *lib. 3. Theolog. moral.*
tract. 4. c. 21. num. 1. Pirhing. *libr. 3. dec. tit. 1. 25.* 4
Reiffenſtuel *ibid. n. 58.* & alii. Secus vero eſſet dicendum, ſi privatim, ac ſine ſcandalo ex bonis patrimonialibus, aut etiam ex reditibus Beneficiorum ſuorum, ſed ſolum in quantitate modica ſpectato ſtatu ſuo, & redituum copia, recreationis cauſſa luſerit præſertim cum noſtris hiſce temporibus rigori antiquorum Canonum per conſuetudinem derogatum videatur; Tum quia Canones relati loquuntur de illis, *qui aleæ, & ebrietati deſerviunt*, ideſt, crebro, & per longum tempus ludunt, ſeu luſui hujuſmodi *valde ſerviunt*, ut explicat Gloſſa in cit. *c. Epiſcopus d. 35. verb. deſerviens*, Leſſius *lib. 2. de Juſtitia, & Jure c. 26. dub. 1. n. 5. & 6.* Reiffenſtuel, Pirhing.
& Layman. *loc. cit.* Qui Layman. ibid. num. 2. inſuper 5
addit, Clericos ludentes raro, & moderate ob recreationem, omnino excuſari a peccato, ſi Lex Diœceſana ipſis non prohibeat tales fortunæ ludos, & conſuetudo loci permittat, ac quodammodo cohoneſtet, Pirhing. *loc. cit.* Monacell. *tom. 3. tit. 2. formul. 6.* Ludum autem Scacchorum, ſeu
latrunculorum non eſſe prohibitum Clericis tenent Abbas 6
in c. Clericis 15. de vita, & honeſt. Cleric. n. 4. Jo. Andr. *ibid. n. 13.* Barb. *ibid. n. 8.* & alii ab ipſo citati, ubi idem Barb. de Scacchorum, ſeu latrunculorum ludo ſic ſubjungit: „ Qui quidem latrunculorum ludus licet ingenio conſtet, „ non multum tamen litteratis hominibus convenire arbitramur, quod mentem jam litterarum ſtudiis, fatigatam recreare magis ceſſatione, & quiete, quam novo „ meditationis labore gravare oporteat " ut etiam advertit Joann. Baptiſta *ſin. de regul. Jur. hum. 22. in fine*. Sic
etiamſi eſt Clericis permiſſus omnis ille ludus, qui conſi- 7
ſtit in ingenio, aut virtute corporis; Farin. *in praxi Criminal. p. q. 109. n. 103. & 106.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. p. 1. titul. de Diſciplina Clerical. §. 21. n. 8. & 9.* Barb. *loc. cit. numer. 7.* & alii. Quantum autem ad ludos, ut ſupra prohibitos
nempe alearum, & taxillorum, aliorumve, qui non re- 8
creationis gratia frequentantur, advertendum eſt, quod merito Clericis prohibentur, eo quod ex illis plura naſcuntur inconvenientia, quæ recenſet Archidiaconus *in c. Epiſcopus diſt. 35.* Primum eſt deſiderium lucrandi, & ſic eſt cupiditas, quæ eſt radix omnium malorum. Secundum eſt voluntas ſpoliandi proximum; & ſic eſt rapina. Tertium uſura quoque conſideratur. Quartum multiplicata mendacia, & verba obſcœna, otioſa, & vana. Quintum Blaſphemiæ, & ita hæreſis. Sextum corruptio maxima plurimorum, qui ad ludum videndum, & concupiſcendum conveniunt. Septimum Scandalum bonorum. Octavum contemptus prohibitionis Sanctæ Matris Eccleſiæ. Novum amiſſio temporis, & interdum (adde tu) deſpe-
ratio. Unde P. Ribadeneria *in vita S. Franciſci de Borgia* 9
c. 5. dicit ludo tria pretioſa amitti, tempus ſcilicet, pecuniam, & devotionem, ac ſæpe conſcientiam.

Clerici cauponas; vel tabernas, niſi longioris itineris 10
cauſſa ingredi prohibentur; *cap. Non oportet 2. c. Nulli Cler. 3. & cap. Clerici 4. Diſt. 44.* in quorum ultimo ſic præciſe ſtatuitur: *Clerici edendi, & bibendi cauſſa tabernas non ingrediantur, niſi peregrinationis neceſſitate compulſi*; Concordat *Can. 13. Apoſt.* ubi ſic decernitur: *Si quis Clericus in caupona cibum capere deprehenſus fuerit, a communione excludatur; excepto tamen, qui neceſſario in itinere in communi diverterit hoſpitium*. *Et c. Clerici Officia 15. de vita, & honeſtate Cleric.* ubi ſic expreſſe habetur: *Et tabernas prorſus evitent, niſi forte cauſſa neceſſitatis in itinere conſtituti*. Et tanto minus eis tabernas habere licet; ſi enim eas ingredi prohibentur, multo magis in ipſis miniſtrare aliis vetantur, textu expreſſo *in cap. Nulli Clerico 3. Diſt. 44.* ibi: „ Nulli Clerico tabernam, aut ergaſterium habere, ſi enim eas ingredi prohibentur, multo magis aliis miniſtrare in ea. Si quis vero tale quid „ fecerit, aut ceſſet, aut deponitur. " Concordat *Clement. 1. de vita, & honeſt. Cleric.* ibi: " *Diœceſanis locorum diſtricte præcipimus, ut Clericos carnificum, ſeu Macellariorum, aut tabernariorum Officium publice, & perſonaliter exercentes nominatim, & tertio moneant, ut ſic ab hujuſmodi Officiis intra convenientem terminum monentium ipſorum arbitrio moderandum deſiſtant, & quod nullo unquam tempore*
reaſſumant. Tales Clerici, ſi ter perſonaliter moniti 12
non

non deſiſtant, vel deinde reaſſumant, tunc ſi ſint Clerici
conjugati, omni careant privilegio Clericali; ſi vero ſint
Clerici cœlibes, carent privilegio Clericali ſolum in re-
bus, dum incedunt ut Clerici; Et ſi incedant, ut Laici,
carent etiam privilegio Clericali in perſonis eo ipſo, &
quandiu in præmiſſis perſtiterint; textu claro *in d. Cle-*
„ *ment.* 1. ibi: „ Qui ſi taliter moniti ab ipſis non deſtite-
„ rint, aut ipſa (ut præmiſſum eſt) exercendo reaſſum-
„ pſerint quandocumque, conjugati omnino; non conju-
„ gati vero in rebus; & ſi omnino incedant ut Laici in
„ perſonis, privilegium Clericale quamdiu præmiſſis in-
13 „ ſtiterint, eo ipſo amittant „. Quod tamen procedit ſi hu-
juſmodi artes exerceant per ſe, & perſonaliter, ſecus ſi
per alium. Ita Gloſſa verb. *publice & perſonaliter in d.*
Clemen. 1. Duen. *reg.* 69. *verſ. tertio*. Menoch. *de arbitr.*
cauſ. 412. Perez *lib.* 3. Gloſſa 1. *pag.* 96. *t.* 4. *l.* 8. *ord.* Aze-
ved. *lib.* 15. *n.* 2. *tit.* 7. *novæ. recop.* Barboſa *lib.* 1. *Juris Ec-*
14 *cleſ. univerſ. c.* 40. *n.* 74. Per tabernas autem, & cauponas
intelliguntur Domus, in quibus panis, & vinum, & car-
nes coctæ, & alia hujuſmodi venduntur. Ita Gloſſa *verb.*
Tabernariorum in d. Clem. 1. *de vit. & honeſt. Cleric.*
Rebuff. *in leg. Tabernæ appellatione* 183. *ff. de verb. ſignific.*
pag. 96. Card. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 8. *litt. V. Concluſ.* 1.
Barb. *de appellatione verborum utriuſque Juris ſignific. ap-*
pell. 257. *n.* 1.

15 Crapula, & ebrietas ſub graviſſimis pœnis uſque ad ſu-
ſpenſionem ab Officio, & Beneficio eſt Clericis interdicta.
Can. 41. & 42. *Apoſt. c. Epiſc. diſt.* 35. quorum verba relata
ſunt ſupra *n.* 1. *c. A Crapula* 14. *de vita, & honeſt. Cleric.*
„ ibi: „ A Crapula, & ebrietate omnes Clerici diligenter
„ abſtineant, unde vinum ſibi temperent, & ſe vino;
„ nec ad bibendum quiſpiam incitetur, cum ebrietas, &
„ mentis inducat exilium, & libidinis provocet incenti-
„ vum. Unde illum abuſum penitus decernimus abolen-
„ dum, quo in quibuſdam partibus ad potus æquales ſuo
„ modo ſe obligant potatores; Et ille judicio talium plus
„ laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores
„ exhaurit. Si quis autem ſuper his ſe culpabilem exhi-
„ buerit, niſi a Superiore commonitus ſatisfecerit, ab Of-
„ ficio, & Beneficio ſuſpendatur „. Concordat Concil.
Trid. *ſeſſ.* 22. *c.* 1. *de reform.* ſub eiſdem pœnis per anti-
quos Canones ſtatutis, & etiam majoribus arbitrio Ordi-
narii infligendis abſtinentiam a comeſſationibus, & ebrie-
tatibus injungens, ibi; „ Statuit Sancta Synodus, ut quæ
„ alias a Summis Pontificibus, & a Sacris Conciliis de
„ Clericorum vita, & honeſtate... luxu, comeſſationibus
„ ... copioſe, ac ſalubriter ſancita fuerunt eadem in po-
16 „ ſterum iiſdem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii
„ imponendis obſerventur „. Et merito ſunt ſtatutæ tam
rigidæ pœnæ contra Clericos crapulæ, & ebrietati de-
ſervientes, cum ex Concilio Agathenſi relato *in c. Ante*
omnia 9. *diſt.* 35. ebrietas ſit omnium vitiorum fomes, &
nutrix, ibi: *Ante omnia Clericis vitetur ebrietas, quæ*
omnium vitiorum fomes, & nutrix eſt, & juxta cit. cap.
A Crapula: Ebrietas, & mentis inducat exilium, & libi-
dinis provocet incentivum; adeoque ſuadet Apoſtolus *ad*
Epheſ. 5. *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria*; Et Sal-
vator ipſe *Luc.* 21. præcipiat: *attendite vobis, ne forte*
graventur corda veſtra a crapula, & ebrietate, cum ſit
maxima Dei offenſa, propter quam ebrioſi Regnum Dei
non poſſidebunt, 1. *ad Cor.* 6. utpote *quorum Deus ven-*
ter eſt, ut ſcribit Apoſtolus *ad Philippen.* 4. Unde con-
17 tra hanc cibi, & potus immoderantiam vehementer de-
clamat S. Hieronymus relatus in c. *Ne tales* 28. & *cap.*
Legimus 29. *diſt.* 5. *de conſecr.* ex quo talis immoderantia
valetudinem lædat, morbos accreſcat, & vitam ipſam ab-
rumpat, juxta illud Eccleſiaſtici 37. *in multis eſcis erit*
infirmitas, & aviditas appropinquabit uſque ad choleram;
18 *Propter crapulam multi obierunt, qui autem abſtinens eſt*
adjiciet vitam. Obſervandum tamen eſt, quod hic in ſen-
ſu Sacrorum Canonum aliud eſt crapula, & aliud eſt
ebrietas. Crapula enim eſt exceſſus cibi, ſeu immoderata
voracitas, & ingulvies, qua ſtomachus prægravatur;
cap. Ne tales 28. *diſt.* 5. *de conſec.* dicit enim lex: Ex
nimia ingurgitatione olet os; *l. Quod clarum* §. *Is cui, ff.*
de edil. edict. Gloſſa *in c. Cum Apoſtolus, de cenſibus in*
verb. ſumptuoſas. Dicitur autem *Crapula* quaſi *cruda epu-*
19 *la*, Gloſſa *in d. c. A Crapula, verb. Crapulæ*, quia homines
ita voraciter epulantes nimiamque ciborum ſuperfluitatem
ingurgitantes, perfecte non digerunt, ſed materiam indi-
20 geſtam emittunt, *c. Sint tibi* 18. & *c. Ne tales* 28. *diſt.* 5.
de Conſec. Ebrietas vero eſt exceſſus vini, & immodera-
ta potatio, & ſic diſtinguunt Gloſſa 1. *in cap. A Crapula*
14. *de vita & honeſt. Cleric.* & ibidem Hoſtienſ. *nu.* 1.
Joann. Andreas *n.* 4. Butrius *n.* 8. Ancharan. & Abb.
n. 1. Fagn. *n.* 9. & alii; Sed Ariſtoteles *in Problem.* in eo
diſtinguit crapulam ab ebrietate, quod ebrietas una cum
mente adimit & ſenſum doloris, crapula vero conſtante
21 animo caput affligit. Dicitur autem Ebrietas ab *E* quod eſt
ſine, & *bria* quod eſt menſura; Unde ebrius dicitur, qui ſine
menſura bibit, hoc eſt uſque ad privationem uſus rationis.
22 Ita Gloſſa *in d. c. A Crapula verb. Crap.* Unde licet hæc omni-
bus prohibeantur, præcipue tamen damnantur in Eccleſiaſti-
cis, & Dei ſervitio mancipatis; *c. Vinol.* 6. *diſt.* 35. ibi: „
„ Vinolentum Sacerdotem & Apoſtolus damnat, & vetus lex
„ prohibet. Sacerdotes, qui miniſtrant in templo Dei prohi-
„ bentur vinum & ſiceram bibere, ut crapula, & ebrietate
„ non aggraventur corda eorum. Nec Clerici debent bi- 23
bere ultra tertiam vicem, ut dicit textus *in c. Quando*
Presbyteri 9. *diſt.* 44. ibi. *Et maxime ultra tertiam vicem*
poculum non contingant. Unde Lucius Apulejus *Florid.* 1.
Prima, inquit, cratera ad ſitim pertinet, ſecunda ad hi-
laritatem, tertia ad voluptatem, quarta ad inſaniam; ſed
in hoc ſpectanda eſt qualitas complexionis, & temporis,
& omnia ad ſobrietatem, & neceſſitatem ſunt reducenda,
ut recte advertit Marian. Soccin. *in c. Si confiteri n.* 19.
verſ. Tertio quoties ſit bibendum, de accuſationibus. Licet
enim Navarrus *in Manual. c.* 25. *n.* 111. dicat quod Clerici
ultra tertiam vicem bibentes peccent, tamen ſecundum
rectum ſenſum Abbat. *in cit. c. A Crapula n.* 2. *verb. Nam*
debet Clericus, eſt ſic tenendum, dummodo appetitus na-
turalis ultra non exigat.

Novæ additiones ex aliena manu.

AN luſus ſchacchorum referendus ſit ad ludum aleæ, Cle- 1
ricisque ſit prohibitus, non conveniunt Doctores.
Dubium naſcitur ex eo quod ingenii magis quam fortunæ
ludus eſſe videatur. Qui licitum eum faciunt quatuor ob-
ſervari volunt requiſita. I. Ut ad oblectamentum, non ad 2
lucrum ludus inſtituatur. II. Ut non magnum temporis 3
ſpatium inſumatur, ne a rebus ſacris abſtrahantur. III. 4
Ut aliorum, & præſertim ſæcularium aſpectus evitetur. 5
Et IV. Ut profanos viros in eo ſocios non admittant. A:
Angelus de Maleſic. pag. mihi 333. & *Navarr. in Manual.* 6
Confeſſ. cap. 20. *ſub n.* 3., eum Clericis interdictum volunt;
quum ad Latrunculos iſtos artificioſe verſandos exigatur
ea ingenii contentio, ac prolixitas temporis, ut ad ani-
mos potius defatigandos, quam relaxandos aptus videatur,
& qui vincitur nunquam non male ſe habet.

ARTICULUS VI.

Clericus quoad arma, & venationem.

S U M M A R I U M.

1 *Clerici ſine juſta, & neceſſaria cauſſa arma deferre non poſſunt.*

2 *Quinimmo eſt Clericis prohibitum arma deferre ſub pœna Excommunicationis.*

3 *Unde inferunt Doctores, quod Clerici arma prohibita deferendo peccant mortaliter*, ad n. 4.

5 *Sed quo ad hoc, & omnia, quæ faciunt ad delationem armorum*, remiſſive.

6 *Venatio frequens, & voluptuoſa, præcipue cum armis, & clamoroſa, eſt Clericis interdicta.*

7 *Venatio, quæ fit cum canibus, & falconibus propriis ex voluptate, dicitur clamoroſa, & illicita.*

8 *Unde juremerito obſervat S. Hieronymus, quod Venatores fuiſſe Sanctos non legitur.*

9 *Non minus urgent, quæ contra vitium venationis declamat S. Ambroſius.*

10 *Unde neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis pro ſola voluptuoſa venatione.*

11 *Clericos arma deferre pro voluptuoſa venatione eſt contra, & non juxta Sacros Canones. Unde Epiſcopi concedendo Clericis licentiam deferendi ſclopum venatorium, non ſunt immunes a culpa.*

12 *Nec excuſari poſſunt Epiſcopi prætextu, quod Canonum rigor abierit in deſuetudinem, & quod contrarius fere ubique invaluerit uſus.*

13 *Talis excuſatio improbatur hodie etiam a Sacro Concilio Tridentino.*

14 *Affertur ad id Concilium Mediolanenſe.*

15 *Affertur Decr. Sacr. Congreg. Immunitatis.*

16 *Affertur, & ſolvitur contraria.*

17 *Quamvis non ſit licita Clericis venatio voluptuoſa tumultuoſa, & clamoroſa; & moderata nimis frequenter facta; eſt tamen eis licita venatio quieta, & moderata, raro facta, & non pro ſola voluptate venationis, ſed vel cauſſa neceſſitatis, vel cauſſa utilitatis, vel cauſſa honeſtæ recreationis*, ad n. 18.

19 *Et hoc venandi genus ſaltem approbaſſe videtur Sacra Congreg. Immunitatis*, ad n. 21.

22 *Venatio, quæ fit retibus, vel laqueis moderatæ, & honeſtæ recreationis gratia, & piſcatio, & hujuſmodi eſt licita Clericis*, ad n. 23.

24 *Dummodo tamen non fiat in ſolemnitatibus majoribus.*

25 *Et neque animo negotiandi.*

26 *Et dummodo ab Epiſcopo eorum Ordinario per Edictum, vel in Synodo, vel alias non prohibeatur.*

27 *Licet venatio, & piſcatio pro uno, eodemque Jure ponantur, tamen inter venationem, & piſcationem adeſt aliqualis differentia, quæ aſſignatur.*

28 *Inſuper piſcatio differt a venatione, non ſolum tanquam Jus magis licitum, & ſpectaculum minus cruentum, ſed quia eſt magis humilis, & civilis.*

29 *Et ideo piſcatio Eccleſiaſticis perſonis indiſtincte permiſſa eſt, non autem venatio.*

30 Un-

30 *Unde reperimus in Jure impoſitas eſſe pœnas contra tales venatores, non autem contra piſcatores; & aſſignantur tales pœnæ.*
31 *Pœna ſuſpenſionis extenditur etiam ad Subdiaconos.*
32 *Et etiam ad Clericos Minoriſtas, ad n. 33.*
34 *Et ideo laudantur illi Ordinarii, qui ſub determinatis, & arbitrariis pœnis interdicunt omnibus ſuis Clericis hujuſmodi venationem, & delationem armorum.*
35 *Quæ tamen pœnæ non debent eſſe nimis rigoroſæ, præcipue in prima vice.*
36 *Poteſt vero ab Epiſcopo prohiberi Clericis delatio Sclopi ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrenda, dummodo ſint in Sacris.*
37 *Clerici deferentes arma contra prohibitionem Epiſcopi, poſſunt puniri, etiamſi non capiantur in fragranti, ſed ſolum per teſtes fuerint viſi.*
38 *Clerici tamen, qui non abuſive, & frequenter, ſed raro, moderatione, & modeſtia ſervata, ac nunquam dimiſſo Habitu Clericali in ſaltu, vel in agro ad venandas aves recreationis gratia ſclopo venatorio uterentur, non eſſent proceſſandi, nec puniendi, ſed cumeis eſſet connivendum, & diſſimulandum.*

1 CLerici ſine juſta, & neceſſaria cauſa arma deferre non
poſſunt; *cap. Nimirum 1. c. Cum a Judæis 2. cap. Non
pila 3. cap. Clerici quæ 15. c. Quicumque ex Clero 6. cauſ.
23. q. 8. cap. Clerici arma 2. de vita, & honeſt. Cleric.
c. In audientia 25. de Sentent. Excommunic. & Clement.
1. de vita, & honeſtat. Cleric. in fin.* ibi; *arma portan-*
2 *tes.* Quinimmo eſt Clericis prohibitum arma deferre ſub
pœna Excommunicationis; textu claro *in d. cap. Clerici
arma portantes ..... excommunicentur.* Unde inquiunt Do-
3 ctores quod Clerici arma prohibita deferendo peccent
mortaliter, quia Excommunicatio non fertur, niſi pro
gravi crimine: *c. Nemo Epiſcop. c. 42. cauſ. 11. qu. 3.*
ibi: *quia Anathema æternæ eſt mortis damnatio, & non
niſi pro mortali debet imponi crimine.* Concordat *cap. Nul-*
4 *lus Sacerdotum 42. eadem cauſ. & quæſtione.* Et ratio,
quam communiter reddere ſolent Doctores, eſt, quia
Clericorum arma, & munimenta debent eſſe Orationes,
& lacrymæ, ut inquit S. Ambroſius *ad Marcellianam ſo-
rorem Epiſt. 33.* & refertur *in cap. Convenior 21. cauſ. 23.
qu. 8.* ibi: *Lacrymæ meæ mea arma ſunt, talia enim ſunt
munimenta Sacerdotis.* Idemque Sanctus Ambroſius rela-
tus in *cap. Non pila 3. cauſ. 23. qu. 8.* ibi: *Orationes, &
Lacrymæ fuerunt mihi arma adverſus Milites, talia enim
ſunt munimenta Sacerdotis*, & colligitur ex Divo Hiero-
nymo in *Levitico*, & relato *in cap. Si quis 3. diſt. 36. &
ex Joanne Summo Pontifice in c. Porro 14. cauſ. 16. quæſt.*
5 3. Sed quoad hoc, & omnia quæ faciunt ad delationem
armorum, vide verb. *Arma* ubi late per totum.
6 Venatio frequens, & voluptuoſa præcipue cum armis,
& clamoroſa eſt Clericis interdicta; *cap. Epiſcopum 1. de
Clerico venatore*, ibi: „ Epiſcopum, Presbyterum, aut
„ Diaconum canes, aut accipitres, aut hujuſmodi ad ve-
„ nandum habere non licet. Quod ſi quis talium perſo-
„ narum in hac voluptate ſæpius detentus fuerit; Epi-
„ ſcopus eſt, tribus menſibus a communione; ſi Presby-
„ ter, duobus; ſi Diaconus ab omni officio ſuſpenda-
„ tur; „ *c. Omnibus 2. eodem tit.* ibi: Omnibus Servis Dei
„ venationes & ſilvaticas fatigationes cum canibus, &
„ accipitres, aut falcones habere interdicimus „. Concil.
Lateranenſ. IV. *Can. 15.* ſub Innocentio III. his verbis: *Ve-
nationem, aut Aucupationem univerſis Clericis interdicimus*;
& Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* ubi præcipitur,
7 ut Clerici *ab illicitis venationibus, & aucupiis abſtineant.*
Venatio enim, quæ fit cum canibus, & falconibus pro-
priis ex voluptate, dicitur clamoroſa, & illicita; ex cit.
cap. Epiſcopum 1. & c. Omnibus 2. de Cler. venat. Difficile
enim eſt quod hæc venatio non ſit illicita Clericis, ſi ca-
8 nes, qui ad venandum retinentur, ex bonis Eccleſiæ nu-
triantur? Nam cum bona Clericorum ſint pauperum, aut
Eccleſiæ, & conſumi non poſſint, niſi in uſus pios, non
erit leve delictum, ſi comedant beſtiæ, quod Chriſti pau-
peres alere deberet. Paſſer. *de ſtat. hom. t. 2. q. 187. ar.
2. n. 293.* ubi expendit textum Evangelii *Matth. 15. Non
eſt bonum ſumere panem filiorum, & dare canibus*, Unde
juremerito obſervat S. Hieronymus, quod & notare, &
trepidare deberent omnes Clerici venatores, quod venato-
res fuiſſe ſanctos non legitur. Sic refertur *in c. Quorum-
dam 1. diſt. 34.* ibi: *Nam, & B. dicit. Hieronym. venato-
rem nunquam legimus ſanctum; & c. Eſau 11. diſt. 86.* ibi:
Eſau venator erat, quoniam peccator erat, & penitus non
9 *invenimus in Scripturis Sanctis Sanctum aliquem venato-
rem.* Nec minus urgent quæ contra vitium venationis de-
clamat Sanctus Ambroſius relatus *in c. Quid prodeſt 12.
diſt. 86.* ibi, *Quid prodeſt jejunare viſceribus, & luxuria-
re venatibus, abſtinere cibis, & errare peccatis? Et in c.
An putatis 13. ead. diſt. 86.* ibi: „ An putatis illum je-
„ junare, fratres, qui primo diluculo non ad Eccleſiam vi-
„ gilat, non Beatorum Martyrum loca Sancta perqui-
„ rit, ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, ca-
„ nes producit, ſaltus, ſilvaſque perluſtrat? Servulos, in-
„ quam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad Eccleſiam fe-
„ ſtinantes, & voluptatibus ſuis peccata accumulat alie-
„ na, neſciens reum ſe futurum tam de ſuo delicto, quam
„ de perditione ſervorum „.
Unde neque Epiſcopis licet arma concedere Clericis pro 10
ſola voluptuoſa venatione, quia *ex Sacr. Congr. Immunit.*
fuit declaratum licere Epiſcopis concedere Clericis licen-
tiam gerendi arma ſolum cum legitima cauſa juxta Sacros
Canones, *ut in Carinolen. 2. Julii 1647. Decret. Paul. p.
14.* his verbis *Epiſcopo licere licentiam concedere Clericis ge-
rendi arma ad præſcriptum Sacrorum Canonum, illaque
non poſſe comprehendi ſub bannimentis laicalibus, & in Bel-
locaſt. 18. Junii 1558. lib. Decret. Rocci pag. 92.* his ver-
bis: *Epiſcopus cum legitima cauſa juxta Sacros Canones* 11
*poteſt concedere Clericis licentiam gerendi arma, nec illi
comprehenduntur ſub bannimentis Laicalibus*: Adeoque cum
ex ſupradictis aperte conſtet extra caſus itineris, & ne-
ceſſariæ defenſionis ab hoſtibus, & latronibus Clericos ar-
ma deferre, & præſertim pro voluptuoſa venatione eſſe
contra, & non juxta Sacros Canones, ſtat evidenter,
quod Epiſcopi nequeant licite pro iſta ſola cauſa eis li-
centiam concedere arma geſtandi; & conſequenter Epi-
ſcopi, concedendo Clericis licentiam deferendi ſclopum
venatorium, non ſunt immunes a culpa, quia poteſtate,
quam dedit illis Deus in ædificationem, ipſi abutuntur in
deſtructionem contra præceptum Apoſtoli *2. ad Corinth.
c. 10. & c. 13.* Nec excuſari poſſunt Epiſcopi prætextu, 12
quod Canonum rigor abierit in deſuetudinem, & quod con-
trarius fere ubique hodie invaluerit uſus; quia talia oppo-
nentibus aptatur reſponſio Innocentii III. data Archiepiſcopo
Turonenſi contra aleatores, qui ſe excuſabant prætextu
conſuetudinis, *in c. Cum inter dilectos 11. de exceſſibus Præ-
„ lator.* his „ Nos tamen, qui ex Officii noſtri debito par-
„ tes hujuſmodi extirpare proponimus, atque ludos volu-
„ ptuoſos, occaſione quorum ſub quadam curialitatis ima-
„ gine ad diſſolutionis materiam devenitur, penitus im-
„ probamus excuſationem prædictam, quæ per pravam
„ conſuetudinem (quæ corruptela eſt) palliatur, frivola
„ reputamus, cum in illis magis plectibiis ſit offenenſa,
„ per quos ad excuſandas excuſationes in culpis, delin-
„ quendi auctoritas uſurpatur „. Et concordat *c. Ad au-
„ dientiam noſtram 3. de conſuetudine*, ubi ſic expreſſe
„ habetur: *Conſuetudo, quæ Canonicis obviat inſtitutis*, 13
nullius debet eſſe momenti. Et etiam quia talis excuſatio
improbatur hodie a Sacro Concil. Trid. *ſeſſ. 22. cap. 1. de
reform.* præciſis, & formidandis his verbis: „ Statuit San-
„ cta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, & a
„ Sacris Conciliis de Clericorum vita, & honeſtate, cul-
„ tu, doctrinaque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſa-
„ tionibus, Choreis, aleis, luſibus, ac quibuſcumque cri-
„ minibus, nec non ſæcularibus negotiis fugiendis copio-
„ ſe, & ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum
„ iiſdem pœnis, vel majoribus arbitrio Ordinarii imponen-
„ dis obſerventur; Nec appellatio excuſationem hanc quæ
„ ad morum corruptionem pertinet, ſuſpendat. Si qua
„ vero ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint, ea
„ quam primum in uſum revocari, & ab omnibus accu-
„ rate cuſtodiri ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus
„ quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis
„ ipſi condignas Deo vindice pœnas perſolvant.
Et per hoc Patres *in Concilio Mediolanenſi 1. p. 1. tit.* 14
de armis, ludis, & ſpect. pag. 18. unacum S. Carolo con-
gregati ſic abſolute decreverunt: *Idcirco edicimus, ne Cle-
rici arma cujuſvis generis ferant; quod ſi Epiſcopus proba-
bili juſtaque de cauſa id eis permittendum judicaverit,
tunc ſcripto impetrata venia, ipſis uti liceat, non tamen
publice, niſi rei, aut facti neceſſitas poſtulet: Omnino ba-
liſtra, Aſtis, & Sclopeto, aliiſque hujus generis inſtrumen-
tis uti ipſis interdicimus.* Et ſic etiam cenſuit *Sacra Congr.* 15
Immunit. in Oſtunen. 6. Julii 1697. in qua cum Clerus Ter-
ræ S. Viti illius Diœceſis recurſum habuiſſet ad dictam Sa-
cram Congregationem pro moderatione Synodi, in qua in-
ter cetera *in tit. de vita, & honeſtat. Clericor.* ſtatutum repe-
riebatur ſic: *Ne quis geſtare audeat ſeu afferre arma non pro-
hibita offenſiva, videlicet Piſtole, Terzette, Archibugi,
ſeu Schiopette, Spade &c. ed altre armi offenſive ſub pœ-
na exilii ab hac Civitate, & Diœceſi per quinquennium
&c.* Et cum Eminentiſs. Cardinal. Caſanata, cui dict. Syno-
di reviſio commiſſa fuerat, votum dediſſet ita conceptum:
Epiſcopus, gratis, & diſcrete licentiam concedat; Facta re-
latione in plena Congregatione ſub dicta die prodiit re-
ſolutio: *Servetur Decretum Synodi prout jacet.* Nec valet
objicere, quod non deſunt Doctores tum Canoniſtæ,
tum Theologi, qui ſuſtinent eſſe licitum Clericis dela-
tionem Sclopi venatorii pro ſola voluptuoſa venatio-
ne. Non valet, inquam, quia præcipui Doctores, qui
admittunt Clericis, aliquando recreationis gratia licitam
eſſe venationem, intelligunt de venatione, quæ exerce-
tur, & fit cum retibus, laqueis, & hujuſmodi ſine ſtrepi-
tu, & clamore, ut patet ex propriis ipſorum verbis quorum
varia hic ad uberiorem notitiam ſubnectimus. Abbas *in
c. 1. de Clerico Venatore n. 1. litt. C.* ſic expreſſe habet: *Quæ-
dam vero eſt Venatio, quæ fit cum retibus, ſeu laqueis, &
licita eſt Clericis, dummodo frequenter non inſiſtat.* Silveſter
in Summ. verb. Venatio ſic habet: *Ponere autem laqueum,
vel retia ſine ſtrepitu, & clamore, & canibus, licet etiam*

Clericis. Hoſtienſ. *in Summ. tit. de Clerico venatore nu.*
2. ſic ait: *Licet enim Clericis cauſa neceſſitatis, utilita-*
tis, vel recreationis cum retibus, laqueis, & canibus ve-
nari, dummodo cum ſilentio, & modeſtia. Bertachin. *re-*
pert. in verb. Venatio verſ. 3. *circa fin.* dicit: *Quædam*
eſt venatio, quæ fit cum rete, ſeu laqueo, & licita eſt
Clericis, dummodo frequenter non inſiſtant. Turrecremata
in c. Quorumdam Diſt. 34. *n.* 9. ſic habet: *Alia venatio,*
quæ fit cum retibus, & laqueis forte eſt licita Clerico, quia
non fit cum clamore, nec emittuntur voces; & in cap. Qui
venatoribus diſt. 86. *n.* 3. *in fin.* ſic inquit: *Venatio cum*
laqueis, & pedicis atque retibus, Clericis etiam eſt licita,
& dummodo cum ſilentio, & modeſtia fiat. Graſſ. *deciſ.*
aur. p. 2. *lib.* 3. *n.* 9. ſic concludit: *Venatio cum laqueis,*
& pedicis, atque retibus, & canibus Clericis etiam eſt li-
cita, dummodo cum ſilentio, & modeſtia fiat. Barboſa *Ju-*
ris Eccleſiaſt. univ. lib. 1. *cap.* 40. *n.* 79. ſic aſſerit, *Poſtremo*
Clericis non licet canes habere, vel accipitres ad venan-
dum, nec venationes facere periculoſas, ſeu clamoroſas,
veluti aprorum, & cum armis. Gonzal. *commentar. in c.*
1. *de Clerico Venatore* ſic adducit: *Venatio Silvatica, au-*
cupatica, ſalutoſa, de qua in præſenti agitur, eſt dum ar-
mis, canibus, ſeu avibus animalia terreſtria, ſeu aves au-
cupatur: & ratio prohibitionis ea eſt, quia plerumque fit
armis; & n. 8. refellendo objectiones, concludit quod
venatio hæc in Clericis ſit uſus improbus. Sebaſtian. Me-
dic. *tract. de venat. pars.* 1. *qu.* 6. *n.* 18. ſic firmat: *Ve-*
natio vero, quæ fit cum rete, aut laqueo, licita eſt Cle-
ricis, dummodo frequenter non inſiſtant. Diana *p.* 3. *tract.*
6. *miſcellan. reſolut.* 19. ſic dicit: *Sed ego puto cum Panor-*
mitano venationem Clericis recreationis cauſa non eſſe pro-
hibitam, dummodo non ſit clamoroſa, ſed modeſta, nempe
cum retibus, vel laqueis.
17 Et ſic fere omnes Canoniſtæ conſimili ſenſu, quamvis
non iiſdem verbis, cum quibus & nos concludimus, quod
quamvis non ſit licita Clericis venatio voluptuoſa, tu-
multuoſa, & clamoroſa, & moderata nimis frequenter ta-
cta, ut uſque modo diximus; eſt tamen ejus licita vena-
tio quieta, & moderata raro facta, & non pro ſola vo-
luptate venationis, ſed vel cauſa neceſſitatis ad tollendas
feras noxias, ſegetibus &c. vel cauſa utilitatis, ut dum
ex tali venatione partem redituum, vel alias fructum no-
tabilem percipiunt, vel cauſa honeſtæ recreationis, ſeu
diſtractionis pro tuenda, & recuperenda ſanitate. Sic
18 Gloſſ. *in cap. Epiſcopum* 1. *de Clerico Venatore, verb. vo-*
luptate, ibi: *Ergo videtur, quod cauſa neceſſitatis, vel re-*
creationis licitum ſit quod poſſit concedi aliis Clericis ex-
cepto Epiſcopo, cui omnino non licet. diſt. 34. *cap.* 1. *dum-*
modo clamoroſam venationem evitent. Diſt. 86. *cap. Ar-*
bitratus, & non ſæpius, ut hic, (ſcilicet *in d. cap. Epi-*
ſcopum) dicit, *ne in conſuetudinem perducant*, & ſic etiam
tenent communiter Doctores, & in ſpecie Abbas *in d. c.*
Epiſcopum 1. *de Clerico Venatore num.* 1., & ibi Ho-
ſtienſ., & Barb. *num.* 2. Silveſter *verb. Venatio*. Menoch.
conſil. 121. *num.* 30. Sebaſt. Medic. *de venat. piſcat. & au-*
cup. p. 2. *quæſt.* 7. *num.* 17. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.*
1. *tit. de Diſciplina Cleric.* §. 29. Bernard. *in pract. cap.* 79.
per totum, ſecundum noviſſimam impreſſionem, Sayr. *in*
Clavi Regia lib. 11. *cap.* 9. *num.* 7. Rebell. *de obligat. juſtit.*
part. 1. *lib.* 2. *quæſt.* 14. *num.* 9. Piringh *lib.* 5. *Decretal. tit.*
24. *num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. num.* 5. Th. Valaſc. *allegat.*
Juris tom. 1. *allegat.* 21. *num.* 13. ubi refert ad hoc Conſtitu-
tiones Synodales Diœceſum Brachar. Ulyſſipon. Elbor.
Colimb. Viſen. & Lamacen. Martha *de Juriſdict. part.* 4.
caſ. 57. *a numer.* 17. ubi advertit, Clericos *per d. cap.*
Epiſcopum non eſſe regulariter prohibitos venari, ſed tan-
tum ſi ad voluptatem venati fuerint, & ſæpius in ipſa
voluptate detenti; & alii paſſim in colligentes *ex d. cap.*
Epiſcopum, ubi videtur interdici Clericis ſola venatio fre-
quens, voluptuoſa, & clamoroſa, ibi: *In hac voluptate*
ſæpius detentus, ... , Canes, aut accipitres, aut hu-
juſmodi ad venandum habere non licet, & ex d. capitul.
13. *Concil. Trident.* ubi præcipitur Clericis abſtinere *ab*
illicitis venationibus. Cum enim ibi non dicatur abſolute
a venationibus, aut ab omnibus venationibus, ſed ab il-
licitis, ſupponitur aperte aliquas eſſe ipſis licitas, quales
revera videntur eſſe venationes, & modeſtæ, & raro fa-
19 ctæ propter aliquam ex tribus cauſis adductis *ſub numer.*
17. Et hoc venandi genus ſaltem approbaſſe videtur Sacra
Congregat. Immunitatis *in una Civitatis Caſtellanæ, pro*
Hortana libertatis venandi pro Clero Suriani, in qua *ſub*
die 23. *Auguſt*, 1667. cenſuit reſcribendum ad A. C. non
impedita interim venatione Eccleſiaſticis; & *ſub die* 20.
Decembr. ejuſd. anni re iterum propoſita. *cenſuit ſtan-*
dum eſſe in deciſis: quod quidem non decreviſſet, ſi omnis
venatio eſſet Clericis interdicta. Et per hoc fuit notanter
20 dictum in concluſione *ſub num.* 6. quod *Venatio frequens,*
& voluptuoſa præcipue cum armis, & clamoroſa, eſt Cle-
ricis interdicta. Et de facto hanc tantum venationem
prohibuit *Sacr. Congregat. Epiſc. & Regul. in una Caſerta-*
21 *na ſub die* 6. *Julii* 1601. Et notanter etiam diximus *ſub*
num. 10. quod neque Epiſcopis licet arma concedere Cle-
ricis pro ſola voluptuoſa venatione quia ex Decretis *Sac.*
Congreg. Immunit. ſub d. num. 10. adductis, poſſunt Epi-
ſcopi concedere Clericis facultatem arma geſtandi ad præ-
ſcriptum Sacrorum Canonum, & cum legitima cauſa,
uti eſſet aliqua ex tribus aſſignatis *ſub d. numer.* 17. Et a
fortiori eſſet juſta ratio concedendi talem facultatem cauſ-
ſa itineris, & defenſionis ab hoſtibus, & latronibus *ex cap.*
Maximianus cauſ. 23. *quæſt.* 3. utque fuit dictum *verb.*
Arma num. 9., 10. & 11.
Venatio, quæ fit retibus, vel laqueis moderate, & ho- 22
neſtæ recreationis gratia, ut piſcatio, & hujuſmodi, eſt
licita Clericis; Tum quia ceſſant omnes rationes, quibus
eſt prohibita venatio tumultuoſa, & clamoroſa cum ar-
mis offenſivis; ut periculum homicidii, mutilationis mem-
brorum, & conſequenter irregularitatis &c. Tum etiam
quia invenimus in Scriptura Sacra plures Piſcatores San- 23
ctos, Venatores autem, ut ſupra prohibitos, non item,
obſervat S. Hieronymus relatus in *cap. Quorumdam* 1.
diſt. 34. & *in cap. Eſau* 11. *diſt.* 86. ubi ſic habet: *Et*
penitus non invenimus in Scripturis Sanctis Sanctum ali-
quem Venatorem, Piſcatores invenimus Sanctos. Dum-
modo tamen non fiat in ſolemnitatibus majoribus; *cap.* 24
Licet, de feriis. Et neque animo negotiandi; dicerentur 25
enim Clerici negotiatores, ſi piſcationem exercerent, ut
piſces venderent. Alberic. *in leg. Legatis ſervis, ff. de le-*
gat. 3. Sebaſtian. Medic. *in tract. de piſcat. & venat.*
quæſt. 60. Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de diſcipli-*
na Cleric. §. 19. *in fin.* Sperell. *deciſ.* 124. *num.* 35. Bar-
boſa *in cap. Epiſcopum* 1. *de Clerico venatore num.* 6, &
alii paſſim. Et dummodo ab Epiſcopo eorum Ordinario 26
per edictum, vel in Synodo, vel aliis non prohibeatur;
tunc enim abſque ejus licentia piſcari non poſſunt; quia
tunc ſolum cauſſa rationabilis excuſat, quando eſt de li-
centia Superioris, ad quem pertinet diſtinguere inter ca-
ſum, & caſum, & tempus licitum, & illicitum; *cap. Con-*
ſilium verſ. poteris, & debes, de obſerv. jejun. Sperell. *dec.*
124. *ſub num.* 37. Graſſ. *deciſ. aur. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13.
numer. 14. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 5. *num.* 15. Hinc 27
advertendum venit, quod licet venatio, & piſcatio pro
uno eodemque Jure ponantur *in leg.* 2. & 5. *ff. de acquir.*
rer. dom. & §. *feræ, in inſtit. eodem* tamen non nihil in-
ter venationem, & piſcationem revera intereſt; nam ge-
neraliter loquendo venari in alieno licet, piſcari non item;
Leg. Injuriarum 13. §. *fin. de injur.* Donell. *lib.* 4. *com.*
8. Pignatell. *tom.* 3. *conſul.* 7. *num.* 59. Inſuper piſcatio
differt a venatione, non ſolum tamquam Jus magis lici-
tum, & ſpectaculum minus cruentum; ſed quia eſt ma-
gis humilis, & civilis, quæ non eget hujuſmodi clamore,
& tumultu canum, accipitrum, aut falconum, quos ale-
re prohibentur Clerici; *cap. Epiſcopum* 2. *diſt.* 34. *cap. E-*
piſcopum 1. & *cap. Omnibus* 2. *de Clerico venatore*. Et
ideo piſcatio Eccleſiaſticis perſonis indiſtincte permiſſa eſt,
non autem venatio; nam quo cruentius eſt Jus venatio-
nis, eo videtur magis ab humilitate eſſe alienum; *leg.*
Cruenta Spectacula, Cod. de glad. lib. 11. minuſque Ec-
cleſiaſticis convenire perſonis; Pignatell. *loc. cit. num.* 7.
in fin.
Unde reperimus in Jure impoſitas eſſe pœnas con-
tra tales Venatores, non autem contra Piſcatores. Si
enim Venator ſit Epiſcopus, ſuſpenditur tribus menſibus,
ſi Presbyter duobus, ſi Diaconus ab omni officio; tex-
tu expreſſo *in cap. Epiſcopum* 1. *de Clerico Venatore*,
ibi: *Quod ſi quis talium perſonarum in hac volupta-*
te ſæpius detentus fuerit, ſi Epiſcopus eſt, tribus men-
ſibus a communione; Si Presbyter, duobus; Si Diaconus ab
omni officio ſuſpendatur. Quam ſuſpenſionis pœnam etiam 31
ad Subdiaconum extendit Gloſſ. *ibid.* Et etiam ad Cleri- 32
cos Minoriſtas Innoc. Hoſtienſ. Joann. Andreas, Henrich.
Boich. *ibid.* quos refert & ſequitur Sperell. *deciſ.* 124.
num. 29. Qui Minoriſtæ, licet in dicto *cap. Epiſcopum*, 33
non comprehenderentur, ut volunt varii Canoniſtæ, eſ-
ſent tamen per communem Doctrinam arbitrio Judicis ple-
ctendi. Et ideo laudantur illi Ordinarii, qui ſub determi- 34
natis, & arbitrariis pœnis interdicunt omnibus ſuis Cle-
ricis hujuſmodi venationem, & delationem armorum. Quæ 35
tamen pœnæ non debent eſſe nimis rigoroſæ præcipue in
prima vice, ut cenſuit *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in A-*
ſſiſien. 16. *Mart.* 1622. præſertim excommunicationis ipſo
facto, ut *in una Eugubina* 16. *Jan.* 1596. ac ſæpe alibi
cenſuit, quod in prohibitione venationis, vel delationis
armorum etiam prohibitorum facta quibuſcumque etiam
Clericis non debet apponi pœna excommuni. ipſo fa-
cto incurrendæ, nec privatio privilegii Clericalis, ſed aliæ
pœnæ Sacrorum Canonum, *ut die* 2. *Apr.* 1691. & *in*
Licien. 17. *Jun.* 1602., & 15. *Apr.* 1604., & *in Squilacen.*
15. *Jul.* 1605. Poteſt vero ab Epiſcopo prohiberi Clericis de- 36
latio ſclopi ſub pœna Suſpenſionis a divinis ipſo facto in-
currenda, dummodo ſint in Sacris. *Sic Sac. Congreg. Con-*
cil. damnando delationem armorum *in Sarſinaten.* 12. *Aug.*
1645. reſponſum dedit Epiſcopo, ipſum potuiſſe edicto
publico imponere Clericis in Sacris conſtitutis pœnam ſu-
ſpenſionis a Divinis ipſo facto incurrendam deferentibus
Archibugium, ita ut illud deferentes abſque licentia
dictam pœnam ipſo facto incurrant, & ſi incurſi cele-
braſſent, irregulares evaſiſſent, *lib.* 17. *deciſ. pagin.*
499. Clerici deferentes arma contra prohibitionem Epi-
ſcopi poſſunt puniri, etiamſi non capiantur in fraganti,
ſed ſolum per teſtes fuerunt viſi; Cum enim de Jure
Ca-

Canonico in quolibet delicto procedatur per inquiſitio-
nem, & ex Officio. Rayn. *obſerv. Crim. tom. 3. cap. 34. §. 10.
num. 6.* prohibente Epiſcopali edicto delationem armorum,
ſeu ſclopum venatorium, poteſt Epiſcopus contra tranſ-
greſſores procedere per inquiſitionem, etiamſi non ſint
capti in fragranti, ne clypeo deficientiæ probationis Cor-
poris delicti per capturam in fragranti Clerici audaciores
evadant, & ſine pœnæ timore, delatione armorum abu-
tantur, & occaſio delinquendi illis præbeatur. Conciol.
reſol. crim. verb. arma, reſol. 11. num. 1. & 5., & alii ab ip-
ſo allegati: Tum quia Epiſcopus ex cauſſa, & pro mo-
rum reformatione, ſicuti poteſt augere pœnam Cano-
num, *cap. Ex parte 11. de tranſactionibus, cap. Sicut dignum
6. de homicid.* Abbas *in cap. Licet num. 2. de Offic. Judic. Or-
din.* Riccius *in praxi for. Eccleſiaſt. part. 2. reſol. 206. n. 1. verſ.
ſecundo*: Ita ad tollendos abuſus poteſt ex Officio, & per
inquiſitionem proceſſum inſtituere contra Clericos arma,
ſeu ſclopum venatorium abuſive, & frequenter deferen-
tes, & eos moderata pœna pecuniaria mulctare. Farinac.
part. 12. quæſt. 108. num. 13. Amen. *de delict. & pœn. tit. 7. §.*
38 *1. n. 16.* Clerici tamen, qui non abuſive, & frequenter,
ſed raro, bis V. G. ter, aut quater in anno modeſtia
ſervata, ac numquam dimiſſo habitu Clericali in ſaltu,
vel in agro ad venandas aves recreationis gratia, ſclopo
venatorio uterentur, non eſſent proceſſandi, nec punien-
di, ſed cum eis eſſet connivendum, & diſſimulandum.
Gloſſa *in cap. 1. de Cleric. venator.* Concil. *reſol. crimin. verb.
arma, reſol. 24. num. 2. & 5.* Monacell. *tom. 2. tit. 15. form. 4.
num. 23.* Pignatell. *tom. 3. conſult. 59. num. 13.* ubi dicit ve-
nationis abuſum, & non uſum eſſe Clericis prohibitum.
Eo vel maxime, quod Clerici venatores non niſi trina
monitione præcedente, puniendi ſunt. Hoſtienſ. *in ſumm.
tit. de venat. §. fin.* Antnias *in cap. 1. de Cleric. venator.*
Henric. *ibid.* Menochius *in conſ. 221. num. 52. vol. 3.*
Bellet. *diſquiſit. Clerical. tit. de diſciplin. Cler. §. 19. ſub
n. 6. verb. veruntamen*, quos refert, & ſequitur Sperell.
deciſ. 124. num. 33.
39 * Sententia aſſerens omnem quamcumque venationem a
ſacris Canonibus interdictam eſſe Clericis, magis juri
conformis eſt. Bened. XIV. *de Synodo Diœc. lib. 7. cap. 61. §.
7.* quare nimii rigoris damnandæ non ſunt Conſtitutiones
40 illæ Synodales Epiſcoporum, quæ indicta pœna Clericos
ab omni venatione removent; *ibidem §. 8.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE prohibita Clericis delatione Armorum diximus in
addit. ad verb. *Arma*. Hic vero non incongrue quæ-
ri poteſt, an Clericus deferens arma, quæ ſtatuto ſæcu-
lari ſimpliciter, vel certo tempore, aut loco prohibita
2 ſunt, ſpoliari iiſdem a miniſtris Curiæ ſæcularis poſſit?
Affirmant inter alios *Julius Clarus §. final. quæſt. 36. n. 26.
Covarruv. variar. reſolut. lib. 2. cap. 20. num. 18.*, idque quia
3 tale ſtatutum concernit publicam utilitatem, & ſacris
Canonibus conforme eſt, adeoque Clericos etiam obligat.
Sed eſto quod ſtatutum hujuſmodi poſſit obligare Clericos,
4 tamen non ſæcularis, ſed Eccleſiaſticæ poteſtatis eſſe de-
bet, ut Clerici illud obſervent. Rectius igitur *Ugolin. de
poteſt. Epiſcop. cap. 13. § 12. num. 3.*, *Guazzin. part. 1. defenſ.
20. cap. 9. num. 11.*, *Mart. de Juriſd. part. 4. centur. 1. caſ. 7.
per tot.* aliique ſentiunt, quod dictus Clericus niſi in fra-
granti crimine, aut ejus machinatione deprehendatur,
aliaque via non ſuperſit, qua injuria, vel damnum ab eo
inferendum prohiberi poſſit, armis etiam ſpecialiter pro-
hibitis juſſu ſæcularis Magiſtratus ſpoliari nequeat.
5 Prohibitionem venationis Canonibus tot Conciliorum
Clericis factam accipiunt communiter *Canoniſtæ* de vena-
tione *clamoroſa, & periculoſa* uti vocant, eaque quæ cum
armis fieri ſolet; ea propter tenent, ſanitatis, vel re-
creationis cauſa, Clericos venatione uti non prohiberi,
dummodo id faciant cum ſilentio, & modeſtia.
6 „ *At* Ziegler. de Epiſcop. *lib. 4. cap. 19. num. 5., & ſeq.*
„ Verum enim vero (*inquit*) interpretatio iſta Canoniſta-
„ rum non videtur ſatis conveniens, vel Canonum tex-
„ tui, & litteræ, vel priſcis Eccleſiæ inſtitutis. Cano-
„ nes quod attinet generaliter illi omnem venationem in-
„ terdicunt. Et ne de hac generalitate quis dubitet, le-
„ gi poterit interpretatio Nicolai Papæ, quæ habetur a-
„ pud Gratianum dicto loco. Verba digna ſunt, quæ hic
„ adſcribantur: Quorumdam relatione Fidelium noſtris
„ auribus intimatum eſt, quod Lanfredus Epiſcopus, qui
„ & juvenis dicitur, venationi ſit deditus, quod vitium
„ plurimos etiam de Clericali catalogo, genere duntaxat
„ Germanos, & Gallos irreverentes implicat. Verum
„ iſte, ſi ita eſt, ut audimus, merito juvenis dicitur,
„ quia juvenilibus deſideriis occupatus nulla gravitate
„ conſtringitur; nam ut Beatus dicit Hieronymus, Ve-
„ natorem nunquam legimus ſanctum .... Oportet ergo
„ fraternitatem tuam, Synodale cum Epiſcopis, & ſuffra-
„ ganeis tuis convocare Concilium, & hunc ſalutaribus
„ eloquiis Epiſcopum convenire; atque illi paſtorali au-
„ ctoritate præcipere, quatenus ab omni beſtiarum, vel
„ volucrum venatione penitus alienus exiſtat &c. Gene-
„ ralia ſunt verba, & talia, quæ nullam admittunt ex-
„ ceptionem, aut limitationem; ab omnium beſtiarum,
„ vel volucrum venatione penitus alienus. In verbis ſe-
„ quentibus comminatur Pontifex excommunicari eum
„ debere pro venationis delectatione, ſi parere contempſe-
„ rit. Nec diſtinctionem fecit inter Epiſcopos, & alios
„ Clericos, dum ait vitium iſtud plurimos etiam Cle-
„ ricos, catalogo implicaſſe. In utriſque ſcilicet vitium
„ eſſe cenſetur. Inſtituta Eccleſiæ primitivæ hæc erant,
„ ut Clerici morum gravitate, & vitæ genere omnibus
„ aliis in Republica Civibus antecellerent, ut, quantum
„ fieri poſſet, inania hominum ſtudia, & nimiam fami-
„ liaritatem vitarent, & ab omni negotio abſtinerent,
„ per quod corrumpi ſanctitas Chriſtiana poſſet. Honora-
„ tur Miniſterium, inquit Bernardus epiſt. 28. morum
„ gravitate, Conſiliorum auctoritate, & actuum honeſta-
„ te. Nec enim doctrina tantum, ſed & vita Miniſtro-
„ rum Eccleſiæ in conſpectu omnium inſtar Civitatis ſu-
„ pra montem ſitæ poſita eſt, adeoque cavendum ipſis
„ aſſidue, ne vitæ humanæ tenebris involvantur, & ab
„ enormi actionum ſuarum norma ſcandalum Eccleſiæ
„ præbeant. Atque hinc dubitare licet, utrum per ve-
„ nationis exercitium ſervari poſſit ea morum gravitas,
„ quæ in Miniſtro Eccleſiæ exigitur. *Hanc ipſam diſtin-* 7
„ *ctionem pluribus rejicit* Joannes Buſæus ad Epiſt. 56. Pe-
„ tri Bleſenſis.

ARTICULUS VII.

Clericus, quoad immunitatem, & exemptionem.

S U M M A R I U M.

1 *Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudent immunitate Eccleſiaſtica.*
2 *Clericus percuſſor alterius Clerici confugiens ad Eccleſiam gaudere debet immunitate.*
3 *Etiam Regularis captus in loco immuni pro delicto non excepto in Bulla Gregorii XIV. gaudere debet immunitate Eccleſiaſtica.*
4 *Immo Regularis Sacerdos de ordine Prioris Conventus, & Commiſſarii cauſſæ criminalis extractus ab Eccleſia, ad quam confugerat e carceribus ipſius Conventus, reſtituendus eſt, & injungitur Archiepiſcopo, ut mandet reſtitui.*
5 *Clerici non tenentur ad ſolutionem onerum impoſitorum pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro.*
6 *Clerici non tenentur ad onera, niſi ea ſint certa, realia, & invariabilia.*
7 *Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in totum, & etiam pro acquiſitis, & donatis.*
8 *Clerici ex ſolo Charactere Clericali gaudent exemptione ab impoſitionibus, collectis, & aliis oneribus.*
9 *Etiamſi ſint in Minoribus, nec habeant requiſita Concilii.*
10 *Etiamſi in ſuſceptione Ordinis proteſtati fuerint nolle eximi ab oneribus Laicalibus.*
11 *Etiamſi ſint Clerici ſolum primæ Tonſuræ, ſunt exempti ab impoſitionibus Laicalibus.*
12 *Etiamſi ipſi Clerici habentes ſolum primam Tonſuram, Habitum, vel Tonſuram non deferant, niſi tertio moniti, contumaces extiterint.*
13 *Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus in portione ſibi tangente.*
14 *Clerici non tenentur ad Gabellas, quando per alios, vel per ſe ipſos abſque Officii ſui detrimento, arti ſericæ operam dant cum foliis arborum in propriis bonis exiſtentium.*
15 *Clerici in Minoribus conſtituti viventes ſimul cum eorum Patribus non tenentur ad Collectas, & alia onera pro bonis ſibi donatis, niſi donationes ſint fraudulentæ, & uti tales per Judicem Eccleſiaſticum declaratæ.*
16 *Clerici in Minoribus etiamſi non ſe promovere faciant ad Ordines ſacros, gaudent exemptione ab impoſitionibus.*
17 *Clerici ſunt exempti a Gabellis Laicalibus etiam pro portione colonica.*
18 *Clerici non tenentur ad Gabellam pro extractione olei recollecti in ſuis bonis Patrimonialibus, & Beneficialibus.*
19 *Clerici Cives Romani poſſidentes bona in Territorio Civitatis Malleani non tenentur ad ſolutionem Gabellæ extractionis vigore Statuti Laicalis debitæ pro fructibus ex eiſdem bonis recollectis Romam convehendis pro eorum uſu.*
20 *Clericus non tenetur ad impoſitionem Capitationis ex bonis, & reditibus Patris, cujus impenſis vivit.*
21 *Clerici non gaudent privilegiis Patrimonii Eccleſiaſtici pro bonis ad ſuſcipiendos Ordines Sacros eis aſſignatis, donec non fuerint in Sacris Ordinibus conſtituti; ſi vero dicta bona fuerint tranſlata in poſſeſſionem eorumdem Clericorum ſine fraude, gaudent, ut cætera bona, Clericis acquiſita ante ſuſceptionem Sacrorum Ordinum.*

22 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a tributis impoſitis cauſſa belli, peſtis, & hujuſmodi, niſi concurrant requiſita cap. Non minus 4. & cap. Adverſus 7. de immunit.

23 Item ſunt exempti a tributis impoſitis pro novis muris Civitatis ædificandis, & pro refectione Aggerum.

24 Item pro excavatione alveorum, & fovearum.

25 Item pro refectione pontium.

26 Item pro reparatione fluminum.

27 Item pro introducenda acqua in Civitatem.

28 Item pro defenſione Arcium.

29 Ut Clerici licite ſolvant collectas, & impoſitiones Laicorum, ſex requiruntur.

30 Primo requiritur, ut Epiſcopus ſimul cum Clero ſuper hoc deliberent, & conſentiant; Unde hoc non poteſt Epiſcopus ſine Clero; nec Clerus ſine Epiſcopo.

31 Quo fit, ut neque cum Capitulo Epiſcopus id poſſit.

32 Secundo requiritur, ut evidens utilitas, vel neceſſitas ſubſit.

33 Et hæc neceſſitas, vel utilitas quanta eſſe debeat, ut Clerici licite ſolvant collectam pro ſubſidio Laicorum, ſpectat ad Epiſcopum, & Clerum judicare.

34 Tertio requiritur, ut hujuſmodi neceſſitas, vel utilitas ſit communis.

35 Quarto requiritur, ut ad ſolvendas communes utilitates, vel neceſſitates non ſufficiant ſolæ facultates Laicorum.

36 Quinto requiritur, ut contributio ab Epiſcopis fiat ſponte, & ſine aliqua exactione, & compulſione.

37 Semper enim exactio pecuniarum ab Eccleſiaſticis in ſimilibus caſibus eſt facienda a Miniſtro deputando ab Epiſcopo, ut pluries cenſuit Sacra Congregatio Immunitatis; Immo ſæpius injungitur Epiſcopo, ut non permittat Laicos exigere per ſe ipſos contributiones ab Eccleſiaſticis cauſſa belli; & exacta reſtituere faciat.

38 Sexto requiritur, ut Romanus Pontifex prius conſulatur.

39 Etiam quando contribuunt pro rata commodi particularis, & privati.

40 Clerici non tenentur cuſtodias facere occaſione ſuſpicionis Turcarum, niſi concurrente præciſa neceſſitate.

41 Nec tenentur ad onus unius ligni pro qualibet ſarcina ob ſervitium Arcis.

42 Nec ligantur bannimentis Magiſtratus Sæcularis de petenda licentia accedendi ad proprias vineas tempore vindemiarum; ſed quando iſta bannimenta ſunt neceſſaria pro publica utilitate, & neceſſitate, Epiſcopus poteſt providere mediante ſuo Edicto.

43 Clerici, & Eccleſiaſtici non ſunt ſubjecti oneribus, atque talliis; ordinariis impoſitis ad favorem Principis; Nec tenentur ad conſignationem frumenti, & aliorum fructuum faciendam Principi Laico.

44 Unde tempore penuriæ, ut dicitur, Le raſſegne frumentorum, & bladarum Eccleſiaſticorum facienda ſunt per Eccleſiaſticos Curiæ Epiſcopalis, & ab Epiſcopo arbitranda eſt quantitas, qua indiget unuſquiſque Eccleſiaſticus; Frumentum vero & blada aſſerventur in loco ipſi Epiſcopo beneviſo, & ſub cuſtodia deputati ab ipſo Epiſcopo; quod intelligendum de iis tantum provinciis, ubi hic mos viget.

45 Unde prodiit reſcriptum, quod contra Edictum Senatus ſuper notificatione frumentorum, & viſitatione horreorum comprehenſivum Eccleſiaſticorum, uti læſivum immunitatis, Libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, Epiſcopi tueantur Eccleſiaſticos; & deſuper dantur Litteræ Circulares.

46 Sic perquiſitio frumentorum in locis immunibus eſt prorſus prohibita Laicis.

47 Non eſt permittendum Eccleſiaſticos comprehendi in prohibitione Laicorum vendendi, & emendi frumenta, ſed urgente neceſſitate poteſt Ordinarius peculiari ſuo Edicto Eccleſiaſticis prohibere; dummodo id libitum ſit Principibus.

48 In venditione frumenti, bladarum, & ſimilium, Clerici, & Eccleſiaſtici non tenentur ſervare taxam, & alias ordinationes editas a Poteſtate Laica; Sed Epiſcopus ſua Ordinatione conſtituat eamdem taxam pretii juſti, & contra tranſgreſſores procedat.

49 Epiſcopus poteſt in caſu neceſſitatis proprio Edicto ſtatuere pretium frumenti Eccleſiaſticorum, eoſque cogere ad venditionem; reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione ipſorum, æqua, & proportionata quantitate; licet id magis ad Laicam quam ad Eccleſiaſticam poteſtatem ſpectare videatur.

50 Immo injungitur Epiſcopo, ut pro currenti anno attenta graviſſima penuria præfigat proprio Edicto juſtum pretium frumento Eccleſiaſticorum, & obliget auctoritate Sacræ Congregationis Eccleſiaſticos tam Sæculares, quam Regulares ad venditionem frumenti, reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione eorum, ea quantitate, quæ æqua, & proportionata, omnibus conſideratis, ab eodem Epiſcopo reputata fuerit.

51 Quatenus Epiſcopus judicet talem eſſe penuriam frumenti, ut ſit expediens prohibere Eccleſiaſticis extractionem, eam prohibeat proprio Edicto, nulla facta mentione, vel habita relatione ad Edictum Laicale.

52 Mandatur Epiſcopis, & Archiepiſcopis Regni, ut attenta penuria vendant eorum frumenta, & reſpective vendere faciant a propriis Eccleſiaſticis, pretio tamen per eoſdem cum emptoribus concordato; & quatenus non concordent, vendant pro pretio juſto indicato arbitrio illius cujus intereſt.

53 Nuntio Neapolis ſcribitur non eſſe extendendam facultatem extrahendi frumenta, ita, ut etiam cum deputatione perſonæ Eccleſiaſticæ minime liceat Commiſſario Regio extrahere frumenta recondita in locis immunibus, etiamſi fortaſſis empta contra formam Pragmaticæ.

54 Gubernator non poteſt cogere Eccleſiaſticos ad aſportandum in horrea publica partem ſuorum frumentorum.

55 Clerici, & Eccleſiaſtici non poſſunt cogi ire ad Molendinum Domini temporalis, ſeu Communitatis; ſed poſſunt ire ad alia ſibi beneviſa.

56 Prohibitio Communitatis eundi ad alia molendina, quam ad molendina ipſius Communitatis, non comprehendit molendina Epiſcopi, Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, tam intra, quam extra Communitatis Territorium exiſtentia; & Communitas eſt cogenda ad declarationem non comprehenſionis.

57 Eccleſiaſticorum molendina non comprehenduntur ſub bannis Gubernatoris, qui debet facere declarationem de non comprehenſione eorum.

58 Eccleſiaſticorum molendina, ac molentes in ipſis molendinis non comprehenduntur ſub prohibitione Laicali ſolvendi Gabellam, ut dicitur della Peſa.

59 Repugnat Immunitati, & libertati Eccleſiaſticæ exactio oneris molituræ in molendinis Eccleſiaſticorum, & Equitum S. Mauritii, nec non publicatio Ordinis prohibitivi eundi ad dicta molendina.

60 Edicta prohibentia ire ad certa molendina, afficere nequeunt Eccleſiaſticos.

61 Edicta Curiæ Laicalis prohibentia Laicis molere olivas in molendinis Eccleſiaſticorum ſunt læſiva, & revocari deberent.

62 Edictum pœnale Baronis prohibens ſuis Subditis, ne utantur molendino Monachorum Ciſtercienſium, eadem ratione revocari meretur.

63 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti ab impoſitione Moliture; quod intellige de iis locis ubi viget hoc privilegium.

64 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt omnino exempti ab onere hoſpitandi milites.

65 Etiam in bonis patrimonialibus pro ſua portione, & virili.

66 Epiſcopus non poteſt permittere hoſpitationem equorum Militarium in atriis, & cortilibus Monaſteriorum Monialium.

67 Miniſtri publici Civitatis, qui violenter fecerunt reponi fœnum in Clauſtro Regularium, ſunt reprehenſione digni.

68 Officiales, & milites prævia reintegratione Eccleſiæ & conſenſu partis abſolvuntur ob violatam hoſpitationem in Domo Canonicali.

69 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt immunes a Gabella chartæ ſigillatæ, ſeu bullatæ, & ab expenſis novæ menſurationis bonorum ad inſtantiam Communitatis factæ.

70 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a collectis pro portione bonorum ad eos ſpectantium, non pro portione Matris, Fratrum, & Sororum, ac Conjunctorum, niſi iſti vivant cum ipſis Eccleſiaſticis, & expenſis eorumdem Eccleſiaſticorum.

71 Eccleſiaſtici ementes bona cum pacto ſolvendi onera, non tenentur ad onera perſonalia, ſed tantum ad onera realia, quæ ſint certa, & invariabilia, & ante venditionem impoſita.

72 Clerici, & Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolutionem oneris nuncupati il Taſſo della Cittadella.

73 Edictum Gubernatoris Mediolani circa omnes Conſualiſtas, nequit afficere loca pia.

74 Edictum Regium quo ad taxas impoſitas cauſſa monetæ novæ, non afficit Eccleſiaſticos.

75 Ad inſtantiam tamen Regis Catholici Sacra Congregatio ex placito Sanctiſſimi concedit approbationem Donativi extraordinarii Eccleſiaſticorum in Regno Siciliæ; dummodo erogetur in cauſſa monetæ novæ.

Clerici confugientes ad Eccleſiam gaudent immunitate 1
Eccleſiaſtica. Sacr. Congregat. Immunitat. in Romana
17. Januar. 1682. lib. 1. decr. Pauluc. pag. 79. Clericus per- 2
cuſſor alterius Clerici confugiens ad Eccleſiam gaudere
debet immunitate. Ead. Sacr. Congregat. in Sulmonen. 9.
Octobr. 1685. lib. 2. decr. Pauluc. pag. 236. Etiam Regula- 3
ris captus in loco immuni pro delicto non excepto in Bul-
la Gregor. XIV. gaudere debet immunitate Eccleſiaſtica.
Eadem Sac. Congr. in Fulginaten. 9. Mart. 1639. lib. 1. De- 4
cret. Paul. pag. 116. Immo Regularis Sacerdos de Ordine
Prioris Conventus, & Commiſſarii cauſæ Criminalis ex-
tractus ab Eccleſia Conventus, ad quam confugerat e
carceribus ipſius Conventus, reſtituendus eſt, & injungi-
tur Archiepiſcopo, ut mandet reſtitui. Eadem Sacr. Con-
greg. in Neapolitana 11. Oct. 1692. lib. Decret. Grimald. pa-
gin. 209.

5 gin. 209. non tenentur ad ſolutionem onerum impoſitorum
pro Phyſico, Chirurgo, & Ludimagiſtro. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Lauretana Pennen. Diœceſis* 2. *Auguſti*
1619. *& Sac. Congreg. Immunit. in una Nullius S. Laurentii*
6 *in campo* 14. *Februarii* 1628. *lib.* 1. *Decr. Pauluc. pag.* 84.
Clerici non tenentur ad onera, niſi ea ſint certa, realia,
& invariabilia. *Sacr. Congr. Immunit. in Camerin.* 17. *Ja-*
7 *nuar.* 1626. *lib.* 1. *Decret. Pauluc. pag.* 80. Clerici gaudent
exemptione pro bonis patrimonialibus in totum, & etiam
pro acquiſitis, & donatis. *Ead. Sacr. Congregatio in Cam-*
8 *panien.* 4. *Septembr.* 1674. *lib.* 1. *Decr. Altovit. pag.* 992.
Clerici ex ſolo Charactere Clericali gaudent exemptione
ab impoſitionibus, collectis, & aliis oneribus. *Ead. Sacr.*
Congreg. in Fanen. 23. *Junii* 1647. *lib.* 4. *Decr. Paul. p.* 19.
9 Etiamſi ſint in Minoribus, nec habeant requiſita Conci-
lii; cum Concilium Tridentinum non habentibus dictas
qualitates non adimat niſi privilegium Fori. *Ead. Sacr.*
Congr. in Firmana 10. *Septemb.* 1629. *lib.* 2. *Decr. Pauluc.*
pag. 5. *in Aſſiſien.* 29. *Jun.* 1629. *lib.* 2. *Decr. Pauluc. pa-*
gin. 141. *&* 10. *Maji* 1633. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 155.
& 3. *Octob.* 1634. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 203. *in A-*
pruti̇na 6. *Martii* 1635. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 218. *in*
10 *Fanen.* 13. *Auguſti* 1647. *lib.* 4. *Decret. Pauluc. pag.* 23. E-
tiamſi in ſuſceptione Ordinis proteſtati fuerint nolle exi-
11 mi ab oneribus Laicalibus. *Eadem Sac. Congreg. in Apru-*
tina 10. *Septemb.* 1652. *lib.* 4. *Decr. Pauluc. pag.* 196. E-
tiamſi ſint Clerici ſolum primæ Tonſuræ, ſunt exempti
ab impoſitionibus Laicalibus. *Eadem Sac. Congreg. in una*
Montis Regalis 10. *Auguſti* 1638. *lib.* 3. *Decret. Pauluc.*
pag. 69. *in una Montis Alti* 10. *Novemb.* 1638. *lib.* 3. *De-*
12 *cret. Pauluc. pag.* 77 *in Mattnen.* 23. *Auguſti* 1650. *lib.* 4.
Decret. Pauluc. pag. 116. Etiamſi ipſi Clerici habentes ſo-
lum primam Tonſuram, Habitum, vel Tonſuram non de-
ferant, niſi tertio moniti, contumaces extiterint. *Eadem*
Congregatio in Aquilana 5. *Martii* 1641. *lib.* 3. *Decret. Pau-*
luc. pag. 138. Fagnan. *in cap. Pervenit* 2. *de immunitat.*
Eccleſ. num. 14. *&* 15.

13 Clerici gaudent exemptione pro bonis patrimonialibus
in portione ſibi tangente. *Sacr. Congreg. Immunit. in A-*
ſtenſ. 10. *Maii* 1633. *leg.* 2. *Decr. Pauluc. pag.* 156. *in No-*
14 *varien.* 25. *Auguſti* 1633. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 169.
Clerici non tenentur ad Gabellas, quando per alios, vel
per ſe ipſos abſque ſui Officii detrimento arti ſericæ ope-
15 ram dant cum foliis arborum in propriis bonis exiſten-
tium. *Eadem Congreg. in Neocaſtr.* 9. *Junii* 1637. *lib.* 3. *De-*
cret. Paul. pag. 34. Clerici in Minoribus conſtituti viven-
tes ſimul cum eorum Patribus, non tenentur ad collectas,
& alia onera pro bonis ſibi donatis, niſi donationes ſint
fraudulentæ, & uti tales per Judicem Eccleſiaſticum de-
claratæ. *Eadem Congreg. in Hieracen.* 4. *Julii* 1645. *lib.* 3.
16 *Decr. Paul. pag.* 244. Clerici in Minoribus etiamſi non ſe
promovere faciant ad Ordines Sacros, gaudent exemptio-
ne ab impoſitionibus, *Eadem Congregat. in una Civitatis*
Pennæ 21. *Martii* 1656. *lib.* 3. *Dec. Paul. pag.* 273. Clerici
17 ſunt exempti a Gabellis Laicalibus etiam pro portione co-
lonica. *Eadem Congreg. in Ortunen.* 24. *Julii* 1634. *lib.* 2.
18 *Decr. Pauluc. pag.* 195. Clerici non tenentur ad Gabellam
impoſitam pro extractione olei recollecti in ſuis bonis Pa-
trimonialibus, & Beneficialibus. *Ead. Congreg. in Lycien.*
24. *Julii* 1634. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 196. Clerici Ci-
19 ves Romani poſſidentes bona in Territorio Civitatis Mal-
leani, non tenentur ad ſolutionem Gabellæ extractionis
vigore ſtatuti Laicalis debitæ pro fructibus ex iiſdem bo-
nis recollectis Romam convehendis pro eorum uſu. *Ead.*
Congreg. in Sabinen. 8. *April.* 1687. *lib. Decr. Martel. p.* 80.
20 Clericus non tenetur ad impoſitionem Capitationis ex bo-
nis, & redditibus Patris, cujus impenſis vivit. *Eadem*
Congreg. in Aquilana 4. *Sept.* 1640. *Decr. Pauluc. pag.* 127.
Clerici non gaudent privilegiis Patrimonii Eccleſiaſtici pro
21 bonis ad ſuſcipiendos Ordines Sacros eis aſſignatis, donec
non fuerint in Sacris Ordinibus Conſtituti; Si vero dicta
bona fuerint tranſlata in poſſeſſionem eorumdem Clerico-
rum ſine fraude, de qua Epiſcopus diligenter cognoſcere
debet, gaudent, ut cetera bona a Clericis acquiſita etiam
ante ſuſceptionem Ordinum Sacrorum *Eadem Sacr. Congret.*
in Caſtellaneten. 20. *Martii* 1662. *lib. Decr. Rocci p.* 391. *in*
Companien. 4. *Septemb.* 1674. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 992.
in Pedemontana 22. *Nov.* 1692. *Dec. Vallem. pag.* 4.

22 Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a tributis impoſi-
tis cauſa belli, peſtis, & hujuſmodi, niſi concurrant re-
quiſita, *cap. Non minus* 4. *& cap. Adverſ.* 7. *de Immunit.*
Eccleſiarum: Sac. Congreg. Immunit. in una Polontæ 3. *Ja-*
nuar. lib. 1. *Decret. Paul. pag.* 78. & ſæpe alibi pro con-
23 ſimilibus contributionibus, ut pro novis muris Civitatis
ædificandis, in *Jan.* 16. *April.* 1630. *Dec. Paul. pag.* 36.
Pro refectione Aggerum; *in Mut.* 19. *Dec.* 1634. *lib.* 2. *Dec.*
Paul. pag. 212. *in Nullius Guaſtallæ* 8. *April.* 1636. *lib.* 3.
24 *Decr. Pauluc. pag.* 2. *in Peruſina* 3. *Junii* 1690. *l. Decret.*
Marcell. pag. 616. Pro excavatione alveorum, & fovearum;
in Aſſiſien. 18. *Februar.* 1631. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 95. *&*
23., *Auguſt.* 1630. *lib.* 4. *Decret. Pauluc. pag.* 115. *in Mu-*
tinen. 23. *Julii* 1637. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 37. Pro refe-
25 ctione pontium; *in Mutinenſ.* 19. *Decr.* 1634. *lib.* 2. *De-*
26 *cret. Paul. pag.* 212. Pro reparatione fluminum, *in Luca-*
na 28. *Januar.* 1681. *lib.* 2. *Decret. Altovit. pag.* 2145. *&*

in eadem 22. *Januar.* 1692. *lib. Decret. Grimald. pag.* 78.
Pro introducenda aqua in Civitatem; *in Iſolana* 17. *Julii* 27
1685. Pro excavatione facienda Canalis, *in Ferrarienſ.* 4.
Januar. 1632. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 112. Pro defenſione 28
Arcium Africæ ad formam indulti ſan. mem. Clement. X. ſub
die 17. *Julii* 1671. *In una Regni Siciliæ* 21. *Novemb.* 690.
lib. Decret. Marcell. pag. 638. Ex dict. autem *cap. Non*
minus 4. *cap. Adverſus* 7 *de immunitat. Eccleſiaſt.* ut
Clerici licite ſolvant collectas, & impoſitiones Laicorum 29
ſex requiruntur. Primo requiritur ut Epiſcopus ſimul,
& Clerus ſuper hoc deliberent, & conſentiant, ut patet
ex littera *in dict. cap. Non minus*, ibi: *Epiſcopus, & Cle-*
rus. Unde hoc non poteſt Epiſcopus ſine Clero, nec Cle-
rus ſine Epiſcopo; cum copula Et in textu poſita requi- 30
rat concurſum utriuſque copulati; *l. Si quis ita ſtipula-*
tus, & ibi Bart. *ff. de verb. oblig.*, & clariſſime habe-
tur ex verbis *dict. cap. Adverſus*, ibi: *Epiſcopus ſimul*
cum Clericis. Quo fit, ut nec cum Capitulo Epiſcopus id
poſſit, quia, in tangentibus totum Clerum, non ſufficit, 31
quod Epiſcopus habeat conſenſum ſui Capituli, ſed requi-
ritur, quod interveniat conſenſus Cleri; ut colligitur *ex*
Clem. 1. *&* 2. *de cenſibus*, & tenet Abbas *in dict. cap.*
Non minus num. 5. & ibid. Fagn. *nu.* 24. Secundo requi-
ritur, ut evidens utilitas, vel neceſſitas ſubſit, ut decla- 32
rant verba textus, & in *d. cap. Non minus*, ibi: *tantam*
neceſſitatem, & utilitatem perſpexerint. Et hæc neceſſi-
tas, vel utilitas quanta eſſe debeat ad hoc, ut Clerici li- 33
cite ſolvant Collectam pro ſubſidio Laicorum ſpectat ad
Epiſcopum, & Clerum judicare, ut colligitur ex ipſis
verbis utriuſque textus; *Aſpexerint, Proſpexerint*, & te-
net Gloſſ. *in d. cap. Non minus, verb. tantam neceſſita-*
tem, & ibid. Fagnan. *num.* 25.

Tertio requiritur, ut hujuſmodi neceſſitas, vel utilitas 34
ſit communis, ſcilicet tam Laicorum, quam Clericorum;
ut patet ex verbis iiſdem in utroque capite, ibi: *Ad re-*
levandas communes utilitates, vel neceſſitates. Et ſic ſo-
lide tenent Abbas in *d. cap. Non minus nu.* 18. Fagnan. 35
ibid. *num.* 18., & alii paſſim. Quarto requiritur, ut ad
relevandas communes utilitates, vel neceſſitates non ſuf-
ficiant ſolæ facultates Laicorum, textu expreſſo in utro-
que dicto capite, ibi: *Ubi Laicorum non ſuppetunt facul-* 36
tates. Quinto requiritur, ut contributio ab Epiſcopis fiat
ſponte, & ſine aliqua exactione, vel compulſione, ut
clare ex his verbis *d. cap. Non minus*, ibi: *Abſque ulla*
exactione, & clarius ex verbis, *d. cap. Adverſus*, ibi:
Abſque ulla coactione. Semper enim exactio pecuniarum 37
ab Eccleſiaſticis in ſimilibus caſibus eſt facienda a Mini-
ſtro deputando ab Epiſcopo, ut pluries cenſuit *Sacra Con-*
greg. Immunitatis, & ſignanter 22. *Apr.* 1697., *& in Flo-*
rentina 19. *Aug.* 1698. *lib.* 2. *decret. Vallem pag.* 169., *&*
in una Montis Politiani 17. *Novemb.* 1696. *lib.* 2. *Dec. Val-*
leman. pag. 258. Immo ſæpius injungitur Epiſcopo, ut non
permittat Laicos exigere per ſe ipſos contributiones ab Ec-
cleſiaſticis cauſa belli, & exactas reſtituere faciat. *Eadem*
Sacr. Congreg. in Aquen. 6. *Decemb.* 1692. *lib.* 1. *Decr. Tal-*
lem. pag. 8. *in Caſalenſi* 13. *Decembris* 1692. *lib.* 1. *Decret.*
Valleman. pag. 10. *ibidem* 16. *Martii* 1694. *lib.* 1. *Decret.*
Valleman. pag. 110. Sexto requiritur, ut Romanus Ponti-
fex prius conſulatur; textu expreſſo in *dict. cap. Adver-*
ſus, ibi: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Roma-* 38
nus Pontifex prius conſulatur, cujus intereſt communibus
utilitatibus providere; Et hæc eſt opinio vera, & obſer-
vata in Conſtitutionibus Eccleſiaſticorum, cum ſemper re-
quiratur Beneplacitum Apoſtolicum. *Sac. Congregatio Im-*
munitat. in Mutinenſ. 10. *Martii* 1643. *lib.* 3. *Decret. Paul.* 39
pag. 197. Etiam quando contribuunt pro rata commodi par-
ticularis, & privati. *Sacra Congreg. in Firmana* 13. *Julii*
1633. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 37. *in Mutinenſ.* 19. *No-*
vemb. 1647. *lib.* 4. *Decret. Pauluc. pag.* 3.

Clerici non tenentur cuſtodias facere occaſione ſuſpi- 40
cionis Turcarum, niſi concurrente præciſa neceſſitate,
Sacr. Congregat. Immunit. in Tranen. Januar. 1633. *lib.* 2.
Decret. Pauluc. pag. 140. Nec tenentur ad onus unius li-
gni pro qualibet ſarcina ob ſervitium arcis. *Eadem Sacr.*
Congr. in Peruſin. 9. *Octobr.* 1640. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 132.
Nec ligantur bannimentis Magiſtratus ſæcularis de peten- 42
da licentia accedendi ad proprias vineas tempore vinde-
miarum, & ideo non tenentur petere præfatam licen-
tiam, & quando bannimenta iſta ſint neceſſaria pro pu-
blica utilitate, & neceſſitate, Epiſcopus poteſt providere
mediante ſuo Edicto. *Eadem Congreg. in Forolivien.* 31.
Maji 1659. *lib.* 4. *Dec. Paul. pag.* 92. Clerici, & Eccleſia-
ſtici non ſunt ſubjecti oneribus & talliis ordinariis, impoſitis
ad favorem Principis, niſi juxta deciſionem in *Brunduſina,*
& Albanen. Gabellæ; Nec tenentur ad conſignationem
frumenti, & aliorum fructuum faciendam Principi Laico.
Eadem Congr. in Caſalen. 18. *Auguſt.* 1637. *lib.* 3. *Decret.*
Paul. pag. 79. Etiam hoc decreverat *Sac. Congr. Epiſcopor.*
& Regular. in Ferrarien. 19. *Jun.* 1592. quod ſemper Cleri-
ci non tenentur denunciare ſua frumenta, vel bladas Judici
Laico, ſed Epiſcopo, qui notam dabit ſæcularibus abſque eo
tamen quod graventur Clerici. Unde tempore penuriæ ut
dicitur, *le raſſegne* frumentorum, & bladarum Eccleſiaſtico- 44
rum faciendæ ſunt per Eccleſiaſticos Curiæ Epiſcopalis,
& ab Epiſcopo arbitranda eſt quantitas qua indiget unuſ-

quiſque Eccleſiaſticus; frumentum vero, & bladæ aſſer-
ventur in loco ipſi Epiſcopo beneviſo, & ſub cuſtodia
deputati ab ipſo Epiſcopo; Et ut dicitur *ſi ſpiani* in ſter-
no Eccleſiaſticorum, ſi quem habent. *Sac. Congr. Immun.*
in una Civitatis Caſtelli 4. *Jan.* 1630. *l.* 2. *decr. Paul. p.* 25.
Quod tamen intelligendum de iis tantum provinciis ubi hic
mos viget, Unde prodiit reſcriptum, quod contra Edictum
45 ſenatum ſuper notificatione frumentorum, & viſitatione
horreorum comprehenſivum Eccleſiaſticorum uti læſivum
Immunitatis, Libertatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ,
Epiſcopi tueantur Eccleſiaſticos, & deſuper dantur litteræ
circulares. *Eadem Congreg. in Papien.* 19. *Oct.* 1675. *lib.*
46 1. *decret. Altovit. pag.* 1159. Sic perquiſitio frumentorum
in locis immunibus eſt prorſus prohibita Laicis. *Eadem*
Congregat. in Florentin. 13. *Dec.* 1648. *lib.* 4. *Decret. Plauuc.*
pag. 66. Et ideo dantur litteræ circulares Epiſcopatus Ec-
cleſiaſtici pro perquiſitione frumenti in locis immunibus
ad effectum faciendi ejus aſſignationem Miniſtris Abun-
dantiæ, ſoluto competenti pretio. *Eadem Congreg.* 20.
Aug. 1678. *lib.* 2. *Decret. Altovit. pag.* 1630.
47 Non eſt permittendum, Eccleſiaſticos comprehendi in
prohibitione Laicorum vendendi, & emendi frumenta,
ſed urgente neceſſitate poteſt Ordinarius peculiari ſuo edi-
cto Eccleſiaſticis prohibere. *Eadem Congreg. in Raguſina*
10. *Jun.* 1636. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 7. dummodo ta-
48 men id libitum ſit Principibus. In venditione frumenti,
bladarum, & ſimilium Clerici, & Eccleſiaſtici non tenen-
tur ſervare taxam, & alias ordinationes editas a Po-
teſtate Laica, ſed Epiſcopus ſua ordinatione conſtituat
eamdem taxam pretii juſti, & contra tranſgreſſores pro-
cedat. *Ead. Congregat. in Melevitana* 21. *Mart.* 1646. *lib.*
3. *decr. Paul. pag.* 276. *in Bovinen.* 17. *Maji* 1695. *lib.* 1.
decr. Vallem. pag. 189. Epiſcopus poteſt in caſu neceſſitatis
proprio edicto ſtatuere pretium frumenti Eccleſiaſticorum;
eoſque cogere ad venditionem; reſervata tamen pro uſu,
& ſuſtentatione ipſorum æqua, & proportionata quanti-
te. *Ead. Cong. in Caſal.* 12. *Febr.* 1695. *l.* 1. *decr. Vallem.*
pag. 17. licet id magis ad Laicam quam id Eccleſiaſticam po-
49 teſtatem ſpectare videatur. Immo injungitur Epiſcopo,
ut currenti anno attenta graviſſima penuria præfigat
proprio Edicto juſtum pretium frumento Eccleſiaſticorum,
& obliget auctoritate Sacræ Congregationes Eccleſiaſticos
tam ſæculares, quam Regulares ad venditionem frumen-
ti, reſervata tamen pro uſu, & ſuſtentatione eorum ea
quantitate, quæ æqua, & proportionata omnibus conſi-
deratis ab eodem Epiſcopo reputata fuerit. *Ead. Sac. Cong.*
in Neocaſtren. 1. *Dec.* 1696. *lib.* 2. *Decret. Valleman. pag.*
50 61. Quatenus Epiſcopus judicet talem eſſe penuriam fru-
menti, ut ſit expediens prohibere Eccleſiaſticis extractio-
nem, eam prohibeat proprio Edicto, nulla facta mentio-
ne vel habita relatione ad Edictum Laicale: *Ead. S.*
51 *Congr. in Neocaſtren.* 9. *Aug.* 1693. *l.* 1. *Decr. Vallem. p.*
66. Mandatur Epiſcopis, & Archiepiſcopis Regni, ut atten-
ta penuria vendant eorum frumenta, & reſpective ven-
dere faciant a propriis Eccleſiaſticis pro pretio tamen per
eoſdem cum emptoribus concordato, & quatenus non con-
cordent, vendant pro pretio judicato arbitrio illius cujus
intereſt. *Ead. Sac. Cong. in Neapolit.* 10. *Novell.* 1646.
52 *lib.* 4. *Decr. Pauluc. pag.* 63. Nuncio Neapolis ſcribitur
non eſſe extendendam facultatem extrahendi frumenta,
ita ut etiam cum deputatione perſonæ Eccleſiaſticæ mini-
me liceat Commiſſario Regni extrahere frumenta recondita
in locis immunibus, etiamſi fortaſſis empta contra formam
Pragmaticæ. *Ead. Sac. Congreg. in Neapolitana* 28. *Septemb.*
53 1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 149. Gubernator non
poteſt cogere Eccleſiaſticos ad aſportandum in horrea pu-
blica partem ſuorum frumentorum. *Ead. S. Congr. in Au-*
54 *ximiana* 10. *Dec.* 1647. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 35.
55 Clerici, & Eccleſiaſtici non poſſunt cogi ire ad molen-
dinum Domini temporalis, ſeu Communitatis, ſed poſſunt
ire ad alia ſibi beneviſa. *Sacr. Congr. Immunit. in Nevi-*
56 *tonen.* 1. *Septembr.* 1643. *l.* 3. *Decr. Paul. pag.* 208. Prohibitio
Communitatis eundi ad alia molendina, quam ad molen-
dina ipſius Communitatis non comprehendit molendina
Epiſcopi, Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum, tam intra,
quam extra Communitatis territorium exiſtentia, & Com-
munitas eſt cogenda ad declarationem non comprehenſio-
57 nis, *ead. Sac. Con. in Firmana* 19. *Nov.* 1630. *l.* 2. *Decr.*
Paul. pag. 65. Eccleſiaſticorum molendina non compre-
henduntur ſub bannis Gubernatoris, qui debet facere de-
clarationem de non comprehenſione eorum, *ead. Sacr.*
Congr. in Æſina 8. *Apr.* 1631. *l.* 2. *Decret. Paul. p.* 47. Eccle-
58 ſiaſticorum molendina, ac molentes in ipſis molendinis non
comprehenduntur ſub prohibitione Laicorum ſolvendi Gabel-
lam, ut dicitur *della Peſa*. *Ead. Sac. Cong. in Maceraten.* 19.
59 *Jan.* 1638. *l.* 3. *decr Paul. p.* 52. Repugnat Immunitati, &
Libertati Eccleſiaſticæ exactio oneris moliturae in molen-
dinis Eccleſiaſticorum, & Equitum Sancti Mauritii; nec
non pubblicatio ordinis prohibitivi eundi ad dicta molendina,
ead. Sac. Cong. in Taurinen. 11. *Sept.* 1634. *lib.* 2. *Decr. Paul.*
60 *pag.* 202. Edicta Laicalia prohibentia ire ad certa molendi-
na, afficere nequeunt Eccleſiaſticos, *ead. Sac. Congr. in*
Maceraten. 4. *Junii* 1672. *lib.* 1. *Decret. Altoviti p.* 694.
61 Edicta Curiæ Laicalis prohibentia Laicis molere olivas in
molendinis Eccleſiaſticorum revocari deberent *ead. Sac.*
Cong. in una Nullius Marubii 16. *Septemb.* 1687. *l. Decr.*
Martell. pag. 157.
Edictum pœnale Baronis prohibens ſuis ſubditis, ne utan-
tur molendino Monachorum Ciſtercienſium eadem ratione
revocari meretur, *ead. Sacr. Cong. in Anglonen.* 2. *Nov.*
1693. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 87. Clerici, & Eccleſiaſti-
ci ſunt exempti ab impoſitione moliturae, quod intellige
de iis ubi viget hoc privilegium *ead Sac. Congr. in Ver-*
nien. 18. *Mart.* 1631. *lib.* 2. *decret. Pauluc. pag.* 99.
Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt omnino exempti ab onere
hoſpitandi Milites, *ead. Sac. Congr. in Papienſ.* 10. *Sept.*
1629. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 6. Etiam in bonis Patrimo-
nialibus pro ſua portione, & virili, *ead. Sacr. Congr. in*
Derthon. 4. *Decemb.* 1629. *lib.* 3. *Decret. Paul.* 18. *in A-*
quilana 16. *April.* 1630. *lib.* 2. *Decr. Pauluc. pagin.* 35.
Epiſcopus non permittat hoſpitationem equorum Milita-
rium in atriis, & cortilibus Monaſteriorum Monialium,
ead. Sac. Congr. in Aſten. 5. *Decemb.* 1696. *leg.* 2. *Decr.*
Vallem. pagin. 61. Miniſtri publici Civitatis, qui vio-
lenter fecerunt reponi fœnum in Clauſtro Regularium, ſunt
reprehenſione digni, & incidunt in gravem culpam. Of-
ficiales, ac Milites prævia reintegratione Eccleſiæ, & con-
ſenſu partis, abſolvuntur ob violentam hoſpitationem in
Domo Canonicali; *Ead Sac. Congregation. in Auguſtana*
Pedemont. 9. *April.* 1693. *lib.* 1. *Decr. Valleman. pag.*
181. Clerici & Eccleſiaſtici ſunt immunes a Gabella char-
tæ ſigillatæ, ſeu Bullatæ, *ead Sac. Congreg. in Florentin.*
19. *Martii* 1947. *lib.* 3. *Decr. Pauluc. pag.* 7. Clerici, &
Eccleſiaſtici non tenentur ad expenſas novæ menſuratio-
nis bonorum, quæ fit ad inſtantiam Communitatis, *ead.*
Sacr. Congreg. in Bertinonen. 10. *Maii* 1699. *l.* 3. *Decr.*
Paul. pag. 89. Clerici, & Eccleſiaſtici ſunt exempti a Col-
lectis pro portione bonorum ad eos ſpectantium, non pro
portione Matris, Fratrum, & Sororum, ac Cohabitanti-
rum, niſi iſti vivant cum ipſis Eccleſiaſticis, & expen-
ſis eorumdem Ecclesiaſticorum, *ead. Sac. Congr. in A-*
bimen. 14. *Auguſt.* 1634. *lib. decr. Paul. pag.* 197. *in A-*
prutina 6. *Mart.* 1635. *l.* 2. *decr. Paul. pag.* 218. *in Au-*
ximiana 25. *Jan.* 1650. *lib.* 4. *decr. Paul. pag.* 94. Eccle-
ſiaſtici ementes bona cum pacto ſolvendi onera, non te-
nentur ad onera perſonalia, ſed tantum ad onera realia,
quæ ſint certa, & invariabilia, & ante venditionem im-
poſita; *ead. Sac. Congr. in Taurin.* 26. *Mart.* 1629. *l.* 1. *decr.*
Paul. 132. Clerici, & Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolu- 71
tionem oneris nuncupati *il Taſſo della Cittadella*, *Ead. Sacr.*
Congreg. in Caſalen. 23. *Apr.* 1634. *lib.* 2. *decr. Paul. pag.* 118.
Edictum Gubernatoris Mediolani circa omnes Cenſuali- 72
ſtas nequit afficere loca pia. *Ead Sacr. Congr. in Cremon.*
31. *Jul.* 1691. *lib. decr. Martell. pag.* 748. Edictum Regium, 73
quoad taxas impoſitas cauſa monetæ novæ, non afficit
Eccleſiaſticos. *Ead. Sac. Congr.* 1. *April.* 1695. *lib.* 1. *de-*
cret. Vallem. pag. 180. Ad inſtantiam tamen Regis Catho- 74
lici Sacra Congregatio ex placito Sanctiſſimi concedit ap-
probationem Donativi extraordinarii Eccleſiaſticorum in Re-
gno Siciliæ, dummodo erogetur in cauſa monetæ novæ.
Ead. Sac. Cong. in una Regni Siciliæ, ſeu Panormitana
15. *Sept.* 1698. *lib.* 2. *decret. Valleman. p.* 176. *Vid. alia*
verb. Bona Eccleſiaſtica, quoad eorum immunitatem art. 2.
per tot.

Novæ additiones ex aliena manu.

NOn incongrua hic eſt quæſtio illa, an Clerici obli-
gentur ſtatutis laicorum, quorum materia Clericis
æque ac ſæcularibus communis eſt, neque privilegiis ipſo-
rum Clericorum repugnat. Affirmant communiter Docto- 2
res. Vide inter alios *Suarez de Legib. cap.* 33. *n.* 13.
Sell. de Immunit. part. 2. *n.* 278. idque quia uniformis ta-
lium ſtatutorum obſervatio neceſſaria omnino eſt ad Rei-
publicæ pacem, tranquillitatem, & incolumitatem conſer-
vandam.
Tria vero ad plenam hujus quæſtionis diſcuſſionem exa- 3
minanda ſunt. Primum eſt, unde oriatur obligatio Cleri-
corum quoad obſervationem dictorum ſtatutorum? Alte-
rum eſt, an Clerici a poteſtate Civili adigi poſſint ad ſer-
vanda dicta ſtatuta? Tertium illudque magni momenti,
quænam ſtatuta ſint illa, quorum materia eſt communis tum
Clericis, tum laicis, neque Clericorum Privilegiis repugnat.
Quod attinet ad primum, *Sell. ubi ſupra: Eos obli-*
gari (inquit) *ex æquitate, ſeu ratione naturali, ſeu potius ex*
juris Canonici Clericis hanc obligationem imperantis. Quoad 5
vero ſecundum, non a poteſtate Civili, ſed a Poteſtate
Eccleſiaſtica adigendi ſunt Clerici ad dicta ſtatuta ſervanda.
Quinimmo non tenetur Judex Eccleſiaſticus Clerico tranſ-
greſſori imponere pœnam a dictis ſtatutis inflictam; *Covar-*
ruv. practic. quæſt. cap. 33. *in fin. Sperell. deciſ.* 123. *a n.* 6. *ad* 7
plur. ſequent. Quod demum concernit tertium, difficile
eſt regulam generalem tradere, qua tuto affirmari poſſit
ſtatuta, de quibus controverſia eſt, eſſe de iis, quorum
materia non minus Clericis, quam ſæcularibus ſit com-
munis, & privilegiis haud repugnet Clericorum. In par-
ticulari de ipſis agendum. Plura id genus ſtatuta ad 8
examen revocat *Zypæus de juriſdict. lib.* 2. *ſer. per tot.* omni-
no ubi res poſtulat conſulendus. Illud non ſilentio prætereun- 9
dum, quod id, quod tradit de dictis ſtatutis, locum
iti-

itidem ſibi vindicat quoad conſuetudinem, quæ pariter verſetur circa materiam communem Clericis, & Laicis, & non repugnet privilegiis Laicorum; *Zypaus de juriſdict. d. lib. 2. cap. 3. per tot.*

Clericus quoad Ordines, vid. verb. *Ordo*.

Articulus VIII.

Clericus, quoad obedientiam, & ſubjectionem Epiſcopo.

SUMMARIUM.

1 *Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad præſtandum aliquod ſervitium non expreſſum in Jure.*

2 *Et per hoc fuit alias reſponſum Epiſcopum Burgi S. Donnini potuiſſe quidem invitare, ſed non compellere Clericos ſuæ Civitatis, ut intereſſent Litaniis Beatiſſimæ Virginis, quas in Sabbato decantari juſſerat in ſua Cathedrali Eccleſia.*

3 *Et alias reſponſum eſt Clericos non habentes Officium, neque Beneficium Eccleſiaſticum cogi non poſſe ab Epiſcopo ad publicas proceſſiones accedere.*

4 *Sic etiam ſimplices Sacerdotes non habentes Officium, neque Beneficium in Eccleſia Cathedrali non poſſunt per Epiſcopum cogi ad eidem, & Canonicis inſerviendum in functionibus Eccleſiaſticis, ſeu munere Diaconi, & Subdiaconi in Miſſis cantatis, non obſtante exiguo numero Canonicorum.*

5 *Sola enim poteſtate ordinaria Epiſcopus hoc præcipere, & ſtatuere nequit; nec minus mulctis Presbyteros ſimplices non de gremio Capituli, ſi non inſerviant, gravare.*

6 *Niſi adeſſet contraria conſuetudo.*

7 *Vel niſi ageretur de Clericis pro neceſſitate, & utilitate Cathedralis ad titulum Patrimonii ordinatis.*

8 *Et dato, quod ob parvum numerum Canonicorum, & deficientiam Manſionariorum, ſervitium Eccleſiæ Cathedralis detrimentum pateretur, tunc erit recurrendum ad Sacram Congregationem Concilii; quæ ſolet indulgere, ut poſſint cogi Presbyteri, qui habent Beneficia, vel Cappellanias in Cathedrali ad inſerviendum Miſſis ſolemnibus pro Diacono, & Subdiacono, aſſignata illis aliqua emolumentorum portione.*

9 *De ſe enim, & ſola ſua facultate ordinaria nequit Epiſcopus compellere Clericos, & Sacerdotes habentes Beneficia, perſonalem reſidentiam non requirentia; & tanto minus Clericos non Beneficiatos, ut Eccleſiæ Cathedrali inſerviant, neque pro ſolis diebus Feſtis.*

10 *Simplices Sacerdotes non poſſunt compelli ad intereſſendum, & aſſiſtendum functionibus Eccleſiaſticis in Cathedrali.*

11 *Clerici, aliive Presbyteri non Confeſſarii cogi non poſſunt, ſed hortari ad intereſſandum conferentiis caſuum Conſcientiæ*, ad n. 12.

13 *Epiſcopus non poteſt Clericis Beneficiatis addere nova onera in fundatione Beneficiorum a Fundatoribus non appoſita, aut a Sacris Canonibus non impoſita.*

14 *Neque alio modo Teſtatoris voluntatem immutare.*

15 *Neque de conſenſu Patronorum poteſt Epiſcopus nova onera addere Clericis Beneficiatis.*

16 *Etiamſi aliquo tempore ex ſua voluntate præſtiterint.*

17 *Et etiamſi conſenſus Canonicorum, ſeu Beneficiatorum anteceſſorum interceſſiſſet.*

18 *Epiſcopus non poteſt a Clericis exigere Charitativum ſubſidium, niſi ſit pauper; Unde qui habet Congruam excedentem taxam Concilii non poteſt illud exigere.*

19 *Epiſcopus non poteſt exigere Charitativum ſubſidium a Clericis non Beneficiatis.*

20 *Epiſcopus non poteſt cogere Clericos in Minoribus conſtitutos ad ſuſcipiendos Ordines Majores ſub pœna privationis privilegiorum Clericalium.*

21 *Clerici ſæculares tranſire poſſunt ad Religionem non petita Epiſcopi licentia; Immo & ipſo contradicente.*

22 *Clerici omnes, immo & Laici quantumcumque potentes, tenentur Epiſcopo præſtare Canonicam obedientiam.*

23 *Clerici peregrinari non debent, niſi de licentia Epiſcopi.*

24 *Clerici non poſſunt teſtimonium judiciale perhibere in Foro ſæculari ſine licentia ſui Epiſcopi.*

25 *Et Epiſcopus permittere debet, ut Presbyteri pro cauſſis civilibus in Foro ſæculari examinentur, dummodo ex eo aliquo modo criminalitas exoriri non poſſit; & Juramentum in Tribunali Epiſcopi præſtetur.*

26 *Licentia autem, quæ per Epiſcopum Clericis Teſtimonium ferendi in Foro Laico conceditur, gratis expedienda eſt.*

27 *Clericus ſponte deponens ſine licentia coram Judice Laico, poteſt ab Epiſcopo puniri pœna arbitraria.*

28 *Epiſcopus in delictis difficilis probationis ſibi notis poteſt extrajudicialiter, & ſine proceſſu Clericos, & Presbyteros a divinis ſuſpendere.*

29 *Epiſcopus poteſt de facto abſque judiciali monitione excommunicare Clericos, ſive Laicos, qui ſe opponunt Viſitationi.*

30 *Et cæteros, qui ſolita obſequia ei injurioſe denegant.*

31 *Subnectuntur Supplementa Auctoris uſque in finem Articuli.*

Clerici non poſſunt cogi ab Epiſcopo ad præſtandum 1
aliquod ſervitium non expreſſum in Jure; *cap. Quia
cognovimus 6. cauſ. 10. q. 3.* Et per hoc facit alias reſpon- 2
ſum, Epiſcopum Burgi S. Donnini potuiſſe quidem invi-
tare, ſed non compellere Clericos ſuæ Civitatis, ut in-
tereſſent Litaniis Beatiſſimæ Virginis, quas in Sabbatho
decantari juſſerat in ſua Cathedrali Eccleſia. Et alias 3
reſponſum eſt; Clericos non habentes Officium, vel Be-
neficium Eccleſiaſticum cogi non poſſe ab Epiſcopo ad pu-
blicas Proceſſiones accedere; Sic referunt, & tenent Fagn.
in cap. Conquerente 16. de Offic. Ordin. num. 8. & Barboſa
verb. *Proceſſio num. 5. in collectan. Apoſtol. deciſion.* ubi re-
fert, *Sacram Congregationem Concilii 9. Maji 1597.* expreſſe
decreviſſe, quod Proceſſionibus publicis intereſſe non ſunt
compellendi ab Epiſcopo Sacerdotes nullum Officium,
aut Beneficium Eccleſiaſticum in Civitate, vel Diœceſi
obtinentes. Sic etiam ſimpliciter Sacerdotes non haben- 4
tes Officium, neque Beneficium in Eccleſia Cathedrali,
non poſſunt per Epiſcopum cogi ad eidem, & Canonicis
inſerviendum in functionibus Eccleſiaſticis, ſeu munere
Diaconi, vel Subdiaconi in Miſſis cantatis, non obſtan-
te exiguo numero Canonicorum, ut pluries declaravit *Sac.
Cong. Concil.* apud Nicol. *lucubrat. Canon. lib. 1. tit. 22. nu.
3. & 4. & in Sarnen. Servitii Eccleſiæ 17. Junii 1690. in Nul-
lius Sancti Laurentii in Campo 27. Januarii 1691.* Sola enim 5
poteſtate ordinaria Epiſcopus hoc præcipere, & ſtatuere
nequit, nec minus mulctis Presbyteros ſimplices non de
gremio Capituli, ſi non inſerviant, gravare, ut decla-
vit *ead. Sacr. Congreg. Concilii in terminis paucitatis numeri
Manſionariorum in Auximana 19. Auguſti 1702. & in Signi-
na 15. Decemb. 1703.* Niſi adeſſet contraria conſuetudo, 6
ut decrevit *ead. Sacr. Congreg. Concil. in Trojana 20. Septemb.
1704. & in Belloc aſtren. ſervitii 15. Novemb. 1670. & 21.
Auguſti 1706.* Vel niſi ageretur de Clericis pro neceſſita- 7
te, & utilitate Cathedralis ad titulum Patrimonii ordi-
natis, quæ cum eis indigeret, poſſunt cogi ad inſervitium,
ut reſpondit *Sac. Cong. Epiſcopor. & regular. Archiepiſcopi Con-
ſentino 5. April. 1593.*, & *Sac. Cong. Concilii in Naxien. 22.
Auguſti 1631.* ut ſequitur: „ Ad 2. reſpondit, ſi hujuſ-
„ modi Sacerdotes ad ſervitium Eccleſiæ Cathedralis in
„ ipſa Ordinum ſuſceptione vigore decreti prædefuncti
„ Archiepiſcopi hactenus executioni demandati eidem Ec-
„ cleſiæ ſervitium præſtare conſueverit; Necnon Patri-
„ monia, ad quorum titulum ſunt ordinati, una cum
„ reditibus extraordinariis, qui ex ipſa Eccleſia perci-
„ piuntur, ad honeſtam ipſorum ſuſtentationem ſint ſuf-
„ ficientia, poſſe utique a ſuo Archiepiſcopo compelli ad
„ præſtandum ſervitium, quod ejuſdem Eccleſiæ neceſſi-
„ tas, & utilitas requirit, *lib. 14. Decret. pag. 491.*

Et dato quod ob parvum numerum Canonicorum, & 8
deficientiam Manſionariorum ſervitium Eccleſiæ Cathe-
dralis detrimentum pateretur, tunc erit recurrendum
ad Sacram Congregationem Concilii, quæ ſolet indulgere,
ut poſſint cogi Presbyteri, qui habent Beneficia, vel
Cappellanias in Cathedrali, ad inſerviendum Miſſis ſo-
lemnibus pro Diacono, & Subdiacono, aſſignata illis ali-
qua emolumentorum portione, prout indulſit Epiſcopo
Civitatis Plebis *ſub die 21. Junii 1631.* tribuens eidem
ſequentem facultatem: „ Eminentiſſimi Patres impertiti
„ ſunt Epiſcopo facultatem; ut pro neceſſario ſervitio
„ ſuæ Eccleſiæ cogere poſſit quolibet die Feſto duos ex
„ obtinentibus Beneficia, ſeu Cappellanias in eadem Ec-
„ cleſia, ut dum Miſſa decantatur, duo ex eis per unum
„ inſerviant, alter in Officio Diaconi, alter in Officio
„ Subdiaconi, & pro eorum ſtipendio applicanda eſſe
„ quolibet anno ſcuta decem monetæ ex mulctis, & pœ-
„ nis Curiæ Epiſcopalis, quæ inter dictos Beneficiatos,
„ habita ratione ſervitii præſtiti, in fine anni dividi de-
„ beant, *lib. 4. Decret. pag. 459.*

De ſe enim, & ſola ſua facultate ordinaria nequit E- 9
piſcopus compellere Clericos Sacerdotes habentes Benefi-
cia perſonalem reſidentiam non requirentia, & tanto
minus Clericos non Beneficiatos, ut Eccleſiæ Cathedrali
inſerviant, neque pro totis diebus Feſtis, ut declaravit
*Sacra Congreg. Concilii in Americana 15. Junii 1619. lib. 16.
Decret. pag. 137.* ſic reſcribendo: „ Ab Epiſcopo non po-
„ tuiſſe Sacerdotes, & alios Clericos, nulla vel tantum
„ ſimplicia Beneficia obtinentes, etiam Diœceſanæ Syno-
„ di auctoritate compelli, ut Dominicis, & aliis diebus
„ Feſtis ad Eccleſiam Cathedralem accederent, & Miſſis
„ majoribus, & aliis Divinis Officiis interſint, ſed ſi
„ aliquis adeſſet in Ordinatione ſervitio dictæ Eccleſiæ
„ Cathedralis adſcriptus, qui locum inconſulto Epiſcopo
„ deſereret, interdicendum erit tantummodo ſacrorum
„ exercitium juxta *cap. 16. ſeſſ. 23. de Reformat.*" Et de 10
ſimplicibus Sacerdotibus, quod non poſſint compelli ad

intereſſendum, & aſſiſtendum functionibus Eccleſiaſticis in Cathedrali, adeſt reſolutio *Sac. Cong. Epiſcopor. in una Caſtri Maris 20. Martii 1692. emanata partibus informantibus ad relationem Claræ mem. Cardinal. Petrucci*. & concor-
12 dant Decreta citata ſupra *num.* 5. Clerici, aliive Presbyteri non Confeſſarii, cogi non poſſunt, ſed hortari ad intereſſendum conferentiis caſuum Conſcientiæ, ut pluries declaravit *Sac. Congr. Concil.*, & noviſſime *in Civitatis Plebis 15. Martii* 1692. in qua collatis decretis, quæ ad invicem videbantur pugnare, ad dubium propoſitum: *An Epiſcopus poſſet compellere Canonicos Confeſſarios, ceteroſque Presbyteros Cathedralis ſub pœna pecuniaria, ut accederent ad Congregationem caſuum Conſcientiæ?* reſponſum fuit, *Poſſe compellere omnes Sacerdotes ſæculares Confeſſarios, etiamſi Canonici ſint, ceteros autem hortari*. Hæc reſolutio, quæ cum antiquis Decretis relatis a Pignatell. *conſult.* 18. *num.* 8. a Panimoll. *deciſ.* 1. *annotat.* 18. *num.* 20. concordat; fuit deinde confirmata *a Congregatione particulari deputata in Vigilien. Synodi* 20. *Maji* 1699. *in reſponſione ad* 35. *Decretum*; & iterum *in Congregatione Generali in Ariminenſi* 18. *Julii ejuſdem ann.* 1699. & prius *in alia Sancti Angeli Biſacciorum*.

13 Epiſcopus non poteſt Clericis Beneficiatis addere nova onera in fundatione Beneficiorum a Fundatoribus non oppoſita, aut a Sacris Canonibus non impoſita, V. G. non poteſt injungere Clerico Beneficiato onus reſidentiæ, quod Teſtator, ſeu Fundator non injunxit: nec addere, quod Beneficiatus, ſeu Cappellanus pro tempore per ſe ipſum Miſſas celebret, prout reſpondit *Sac. Cong. Concilii in Viterbien.* 11. *Januarii* 1698. *& in Aſten.* 14. *Februa-*
14 *rii* 1699. *& Mexicana* 16. *Maji ejuſdem anni* 1699. Neque alio modo Teſtatoris voluntatem immutare; *Eadem Sacr. Congreg. Concilii in Derthonen.* 4. *Junii* 1701. Barboſa ſupra *Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 5. *n.* 7. ubi *n.* 11.
15 addit, neque de conſenſu Patronorum poſſe Epiſcopum nova onera addere Clericis Beneficiatis, & ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Concilii* refert Grazias *de Benefic. parte* 7. *cap.* 1. *num.* 122. Et ibi Grazias hoc ampliat, e-
16 tiamſi aliquo tempore ex ſua voluntate præſtiterint; & tenent Riccius *in praxi part.* 4. *reſolut.* 468. *num.* 3. Fagnan. *in cap. Conquerente, de Cleric. non reſident. num.* 24.
17 *&* 25. Et etiamſi conſenſus Canonicorum, ſeu Beneficiatorum anteceſſorum interceſſiſſet; Riccius *loc. cit. reſolut.* 463. *per tot.* Monacell. *tomo* 3. *tit.* 2. *form.* 7. *num.* 21.
18 Epiſcopus non poteſt a Clericis exigere charitativum ſubſidium, niſi ſit pauper; Unde qui habet Congruam excedentem taxam Concilii, non poteſt illud exigere; *Sac. Cong. Concil. in Gerunden.* 17. *Februar.* 1663. *& Sac. Cong. Epiſcopor. in Policaſtren.* 19. *April.* 1697. *referente Clar. mem. Cardinal. Petrucci*. Epiſcopus non poteſt exigere charita-
19 tivum ſubſidium a Clericis non Beneficiatis; *Leoncil. de privileg. pauper. part.* 2. *privileg.* 50. *num.* 29. Barboſ. *de Offic., & poteſtat. Epiſcopor. allegat.* 87. *num.* 48. cum plu-
20 ribus aliis ab ipſo citatis. Epiſcopus non poteſt cogere Clericos in Minoribus conſtitutos ad ſuſcipiendos Ordines Majores ſub pœna privationis privilegiorum Clericalium. *Sac. Cong. Immunit. in Caſertana* 22. *Auguſti* 1628. *lib. Decret. Paul. pag.* 102. *in Neocaſtren.* 9. *Junii* 1637. *lib.*
21 3. *Decret. Pauluc. pag.* 34. Clerici ſæculares tranſire poſſunt ad Religionem non petita Epiſcopi licentia; immo & ipſo contradicente, text. expreſſo *in cap. Duæ ſunt* 2. *cauſ.* 19. *q.* 2. ibi: *Quiſquis igitur hoc ſpiritu ducitur, etiam ſuo Epiſcopo contradicente, eat liber noſtra auctoritate*: in ejus Summario ſic præciſe dicitur: *Qui Monachorum propoſitum appetit, etiam invito Epiſcopo ſuſcipiendus eſt*, Fagnan. *cap. Licet.* 18. *de Regular. num.* 28.

22 Clerici omnes, immo & Laici quantumque potentes tenentur Epiſcopo præſtare Canonicam Obedientiam; *cap. Si autem nobis* 11. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. *cap. Omnes Principes* 4. *& cap. Dilecta* 12. *de majorit. & Obedient.* Clerici peregrinari non debent niſi de licentia Epiſcopi; *cap. Non oportet* 35 *de conſecrat. diſt.* 5 *cap. Magna* 7. *de voto*. Cle-
24 rici non poſſunt Teſtimonium judiciale perhibere in Foro ſæculari ſine licentia Epiſcopi; *cap. Teſtimonium* 11. *quæſt.* 1. *cap. Super prudentiam, & cap. Quamquam* 14. *quæſt.* 2. *Bellet. diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de Cleric. teſte* §. 2.
25 *num.* 1. Epiſcopus permittere debet, ut Presbyteri pro cauſis civilibus in Foro ſæculari examinentur, dummodo ex eo aliquo modo criminalitas oriri non poſſit, & Juramentum in Tribunali Epiſcopi præſtetur; *Sac. Cong. Epiſc. in Tifernaten.* 14. *April.* 1616. *& in Placentina* 19.
26 *Julii* 1619. Licentia autem, quæ per Epiſcopum Clericis teſtimonium ferendi in Foro Laico conceditur, gratis expedienda eſt, ut reſpondit *Sacr. Congr. Immunit. in Aquilana* 5. *Maji* 1637. *ad num.* 2. *lib.* 3. *Decret. Paulut.*
27 *pag.* 30. Clericus ſponte deponens ſine licentia coram judice Laico, poteſt ab Epiſcopo puniri pœna arbitraria *Bellet. diſquiſit. Cleric. tit. de pæn. Clericor.* §. 51. *num.* 14. Monacell *tom.* 1. *tit.* 6. *form.* 3. *n.* 6. Ejus tamen depoſitio valida eſſet; Bellet. *diſquiſit. Cleric. part.* 1. *tit. de Clericor. teſte* §. 6. *num.* 2. Monacell. *loc. cit.* & alii. E-
28 piſcopus in delictis difficilis probationis ſibi notis poteſt extrajudicialiter, & ſine proceſſu Clericos, & Presbyteros a Divinis ſuſpendere, prout declaravit *Sacr. Congr. Concil. in Bononien.* 14. *Novemb.* 1654. in qua cum ſupplicatum fuiſſet declarari „ An Ordinariis Locorum fa- „ cultate ſibi conceſſa a Sacro Concil. Trident. ſeſſ. 14. „ cap. 1. de Reformat liceat ob legitimas cauſas ſuſpen- „ dere etiam extrajudicialiter Clericos, & Presbyteros „ ſæculares etiam Parochos ſibi ſubditos, ſublata eis po- „ teſtate appellandi? Sacra Congregatio Concilii cenſuit, „ Ordinariis, ut ſupra, licere. “ Quam declarationem refert Criſpin. *de viſit. Paſtor part.* 3. §. 5. *num.* 5. Epiſco- 29
pus poteſt de facto abſque judiciali monitione excommunicare Clericos, ſive Laicos, qui ſe opponunt Viſitationi, ut pro validitate Cenſurarum reſpondit *Sac. Cong. in Concil. In una Vicentina Juris Viſitandi* 26 *Septemb.* 1669. 16. *Januarii* 1700. Et ceteros, qui ſolita obſequia ei injurioſe denegant; *Ead. Sac. Cong. in Venafrana Interdicti* 26. *Ja-* 30
nuar. 1697. Alia vid. verb. *Epiſcopus*.

* Clericis ne ad Sacros ulteriores Ordines aſcendant, 31
prohibere poteſt Epiſcopus de occulto eorum crimine ex informata tantum conſcientia conſcius, ſicut eo modo ſuſpendere Clericos a Divinis, ut a S. Congregatione deciſum traditur in Tract. *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 71. §. 3. Quod adeo verum eſt, ut nullo jure obſtringi poſſit ad cauſam ejus ſuſpenſionis manifeſtandam. Fas eſt tamen reo querelas tantummodo ſuas, non appellationem Sedi Apoſtolicæ exponere, ut ex reſponſo S. Congregationis traditur *ibid.* §. 4. Ex quo fit ut, reus etſi appellationem interpoſuerit, ſi interim ordinem ſuum ſolemniter exercuerit, continuo irregularitatem incurrat *ibid.* §. 5. *

Epiſcopus vetare non debet Clericis ſæcularibus tran- 32
ſitum ad clauſtra Regularia; ipſis enim licet ſanctioris vitæ ſtatum etiam contradicente Epiſcopo amplecti, & ingredi Religionem non ſolum deditam vitæ contemplativæ, ſed etiam activæ. Benedictus XIV. tom. 2. Conſtit. 25. incip. *Ex quo*.

Clericus, quo ad Ordines, vide verb. *Ordo*, in & verb. *Clericus Art. VIII.*

Nova additiones ex alina manu.

De jure, ut monet Auctor, ſimplices Presbyteri qui 1
de reditibus Eccleſiæ non participant, cogi ab Epiſcopo nequeunt ad ullum ipſi ſervitium præſtandum. Dubitari vero poteſt, num aliquid novi hac in re ſtatue- 2
rit *Concilium Romanum tit.* 6. *cap.* 2. Verum recte perpenſo hoc Concilii Romani loco, perſpicuum eſt ipſum non 3
de Presbyteris, ſed de Clericis, aliiſque in ſacris conſtitutis, ſed nondum Presbyteris, loqui, ut ſenſit *S. Congregatio Concilii interpres in Segnen. Decretorum* 22. *Novembris* 1749. *ad dub.* 11. Conceptum enim ita erat dubium: *An aliud decretum in viſitatione editum, quo præcipitur, ut omnes Presbyteri præter legitime impeditos intereſſe teneantur Miſſæ ſacrificio per unum Canonicum cum expoſitione SS. Sacramenti in qualibet die Jovis celebrari ſolito ſub eadem pœna ſuſtineatur?* Reſpondit vero d. S. Congregatio: *Negative, & eſſe hortandos, ſed non eſſe cogendos*.

Additio ad ſuperiores Articulos ex Auctore.

Clericorum delectus, & Regimen Epiſcopis ſumme 1
commendatur; Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 2. incip. 2
Ubi primum §. 1. Clerici operam dare debent inſtruendis Fidelibus in Doctrina Chriſtiana; idem Conſtit. 42. incip. *Et ſi minime* §. 9. Clericis interdicitur quælibet negotia- 3
tio; Idem Conſtitut. 13. incip. *Apoſtolica*; Vide *ſupra art.* 3. *n.* 90. ubi adducitur ſummarie dicta Conſtitutio, & prohibitio ſub ſuis pœnis.

Clerici in minoribus non ſervantes præſcripta Concil. 4
Trid. non gaudent privilegio Fori in cauſis homicidii; 5
Idem Conſtitut. 38. incip. *Alias* §. 2. Atque etiam expleta pœna eodem privilegio privati remaneant, & habitum Clericalem reaſſumere nequeunt; Idem *ibid.* Utrum præſcripta a Concil. Trid. ſervaverint, ab Ordinariis eſt declarandum, non retardata aſſecuratione perſonæ; Idem 6
ibid. Simplices vero Tonſurati non beneficiati, etiam ſervantes præſcripta Concilii, privantur privilegio Fori poſt duo homicidia; Idem *ibid.*

Clerici a profanis bacchanalium licentiis ſpecialiter ab- 7
ſtinere jubentur; Idem tom. 2. Conſtitut. 45. incip. *Inter cetera in fin.* Clericis ſæcularibus vetari non debet tranſitus ad Clauſtra Regularia; Idem tom. 2. Conſtitut. 8
25. incip. *Ex quo*. Clerici ſæculares Eccleſiæ ſervitium deſerere non debent; Idem *ibid.* Nihilominus poſſunt 9
ſanctioris vitæ ſtatum etiam contradicente Epiſcopo am- 10
plecti; Idem *ibid.* Et ingredi Religionem non ſolum deditam vitæ contemplativæ, ſed etiam vitæ activæ. Idem *ibid.*

Clerici, ut jam ſupra dictum eſt *articul.* 4. *num.* 16. vi- 11
tare omnino tenentur comœdias, haſtiludia, & alia hujuſmodi vana ſpectacula, qua in opinione eo magis firmor, quia ſuffulta irrefragabili mente Benedicti XIV. felic. record. qui in ſuo admirabili, ſemperque commendabili, omni rationum pondere, omni Scripturarum, Canonum, & Patrum auctoritate, omnique eruditionis cultura, ſuo more referto, nuper edito Opere *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 61. *num.* 11. abſolute aſſerit, temere nimii rigoris cenſuram appingi Synodali Statuto,

quo

quo Eccleſiaſtici a choreis, comœdiis, aliiſque ſpectaculis longe abeſſe jubentur; Et *num.* 12. nimis laxam pronunciat doctrinam a me *loco citato ſub num.* 17. ſic ſubjunctam: *Verum ſi comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque probabili periculo lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericos comœdiis intereſſe*; Cui propterea ex animo, omni filiali veneratione, ſummas, quas poſſum, gratias rependo, & ob tantum mihi, aliiſque præſtitum documentum, & ob gratam cenſuram, per quam me inſuper abſolvit ab alia cenſura, qua notabar nimiæ rigiditatis, tum in conſiliis, tum in exercitio Sacramentalium Confeſſionum,

12 Verum ut de me fatear quod eſt, fateri cogor, non ut alios incuſem (quod a me Deus ſemper avertat), ſed dumtaxat ut me excuſem, dicta doctrina non eſt mea, quamquam alioqui mea, ut phraſi utar S. Joannis Damaſceni *Oration.* 1. *de Virgin. Mariæ Nativit.* recitari ſolita quotannis lect. 6. in Feſto S. Joachim; Hanc enim accepi ub Auguſtino Barboſa Protonotario Apoſtolico, Sacræ Congregationis Indicis Conſultore, Epiſcopo Ugentino, & a conſiliis D. Philippi IV. Hiſpaniarum Regis Catholici, qui *libr.* 1. *Juris Eccleſiaſtici univerſi c.* 40. *n.* 60. ſic præciſe habet: *Verum ſi comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, ego puto non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod exiſtimo modo non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis comœdiis intereſſe.* Nec obſtat prohibitio ex *d. cap. pen. de vita, honeſtat. Cleric.* quia ſecundum Innocent. ibi eſt ſermo tantum de honeſtate: vel quod verius credo cum Cajetano *in Sum. verb. Clericorum peccata*, ille Textus non obligat ſub mortali, ceſſante ſcandalo, & contemptu; Quare ita reſolvunt Fr. Emanuel *in Sum. tom.* 3 *c.* 71. *num.* 1. Joannes Salas *in* 1. 2. *tract.* 3. *diſp.* 6. *ſect.* 24. *num.* 156. Paulus Squillant. *de oblig. Cleric. p.* 2. *num.* 45. Gallet. *in Margarita caſ. conſcien. verb. Comœdia*, Sanchez *de Matrimon. lib.* 6. *diſp.* 46. *num.* 41. Bonacina *eodem tract. q.* 4. *punct.* 9. *num.* 22. Diana *reſolut. moral. p.* 2. *tract.* 2. *miſcell. reſolut.* 35. & *p.* 5. *tract.* 13. *miſcell.* 1. *reſol.* 18. Lezana *in Summ. qq. Regular. c.* 10. *n.* 7. Illuſt. D. Roder. a Cunha *in comm. ad c.* 7. *num.* 3. *diſt.* 86. Ego ipſe *in collect. ad cap. penult. num.* 3. Hæc ille.

13 Item a Sanchez *tom.* 3. *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 46. *num.* 41. ibi: Ex his infertur primo, quamvis comœdiis intereſſe non ſit mortale, ubi nec res turpes repræſentantur, nec modus repræſentandi eſt turpis, vel ſi hæc concurrant, audiuntur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus in aliquod peccatum mortale. At quando turpia repræſentantur, vel modus eſt turpis, audiunturque ob delectationem ex ipſis turpibus rebus conſurgentem, modo expoſito n. 39. aut cum probabili ruinæ periculo, eſt lethale, quod ex ibi dictis conſtat. Quod ſi roges, an ſaltem Clerici in Sacris conſtituti peccent mortaliter, ſi illis interſint ob illam ſolam curioſitatem? Reſpondeo, non peccare lethaliter, ceſſante ſcandalo, quod hodie ceſſare credo, cum frequentiſſimum ſit, Clericos illis intereſſe. Nec obſtat prohibitio *c. Cleric.* 1. *ſecundo, de vita, & honeſt. Cleric. & cap. Non oportet* 2. *de conſecr. diſt.* 5. & *cap. Præterea diſt.* 51. Quia ſi credamus Innocentio *dict. c. Clerici num. unico*, eſt tantum de honeſtate; vel (quod verius credo) dicendum eſt cum Cajetano *Summ. verb. Clericor. peccata ad finem*, non obligare ſub mortali, ceſſantibus ſcandalo, & contemptu; Sic ille ad litteram.

14 Item a Diana *locis mihi citatis*, & *tom.* 7. *coordinat. tract.* 5. *reſol.* 26. *n.* 2. ibi: „ Tamen ſi audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, ego puto non eſſe peccatum mortale “. Et ad id citat Bonacinam, Squillant. Sanchez, Alphonſum de Mendoza, Joan. Salas, Lorcam, & Azorium. Deinde *n.* 3. ſubjungit „ Quæ quidem opinio non ſolum tenenda eſt quoad ſæculares, ſed etiam quoad Clericos, „ non enim peccant mortaliter, ceſſante ſcandalo, quod „ puto non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericos comœdiis intereſſe. „ Neque ob id ſæculares ad peccatum moventur, nam eodem modo audirent comœdias, licet Clerici abeſſent, & cum eodem detrimento, ſi quod patiantur. Nec obſtat prohibitio *c. Clerici* 2. *de vita, & honeſt. Cleric.* quia ſecundum Innocentium *in dict. cap. Eſt tantum, de honeſt.*; Vel quod verius credo cum Cajetano, *in Summ. verb. Clericor. peccata*, ille Textus non obligat ſub mortali, ceſſante ſcandalo, & contemptu; Deinde contraria conſuetudine videtur abrogatum; Et ſic hanc opinionem ſequuntur Sanchez, Rodriquez, & Salas *ubi ſupra*, & noviſſime Paulus Squillant *de obligatione Clericor. p.* 2. *n.* 45. Martinus Bonacina *de Matrim. q.* 4. *punct.* 9. *n.* 22. & alii. Sic ipſe expreſſe.

15 Item a Bonacina *tom.* 1. *de iis, quæ pertinent ad uſum Matrimon. q.* 4. *punct.* 9. *Tertia propoſitio n.* 21., ibi. Tertio, utrum intereſſe comœdiis ſit peccatum mortale? Nam ſi comœdiæ turpia repræſentent, eſt peccatum illis intereſſe cum delectatione rerum narratarum, vel cum periculo delectationis, vel alterius peccati gravis. Non eſt vero peccatum mortale intereſſe comœdiis ob ſolam delectationem in verbis, quæ ob ſolam vanam curioſitatem audiuntur; Ita Sanchez *num.* 42. Filiuccius *n.* 210. & 212. & alii communiter. Et *ſub num.* 22. ſubjungit, quæris, utrum Clerici, qui aſſiſtunt comœdiis, peccent mortaliter? Reſpondetur, ſecluſo ſcandalo, vel alio periculo peccati, non peccare mortaliter; Ita Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 46. *n.* 42. Filiuccius *num.* 212. Verum tamen eſt, Eccleſiaſticos debere ab hujuſmodi nugis abſtinere; nam prohibitum eſt illis intereſſe, *de conſecr. diſt.* 5. *c. Non oportet* 2. *c. Clerici* 2. *de vita, & honeſt. Cleric.* Nihilominus iſtæ prohibitiones non obligant ſub mortali, ut notat Sanchez cum Cajetano. Hæc ille præciſis verbis.

Item a Buſembaum *lib.* 3. *part.* 1. 1. *cap.* 2. *dub.* 1. *n.* 8. 16
ubi ſic præciſe tradit: Verba turpia, lectio obſcœnorum, ſpectatio comœdiarum turpium, cantiones inhoneſtæ, geſtus, litteræ, & dona amatoria, ſi tamen fiant ex curioſitate, vel vano ſolatio, non ſunt mortalia; ſecus tamen ſi fiant, vel animo inhoneſto, ſive venereo, vel cum periculo ruinæ ſpiritualis ſui, vel aliorum.

Item a Gobat. *tom.* 2. *tract.* 5. *cap.* 23. *num.* 198. & 17
199., ibi: Si vero illæ turpes cantilenæ ideo ſolum canantur, quia delectant, vel ut delectent, & ſic hilariter tranſeunt, vel tranſeant, non ſunt ut ſic peccata mortalia, ſed tantum venialia valde periculoſa, inquit Cajetanus *loc. cit.* (nempe 2. 2. q. 148. art. 6. recte id probans, tum ex Scriptura, tum ex Patribus, tum ratione, ut ipſum legenti patet). Et generaliter locutio de rebus turpibus facta ſolum ob voluptatem, quæ præciſe oritur ex ipſa narratione, abſque ulteriore intentione ipſarum rerum (addo, aut voluptatis venereæ) non excedit veniale; Filiuccius *tract.* 30. *n.* 209. Unde non peccant mortaliter, qui turpes cantilenas audiunt præciſe ob delectationem, quam affert prolatio illorum verborum, aut ex levitate, aut ex curioſitate; Filiuccius *loc. cit. n.* 219. Ita ipſe expreſſe.

Conſimiliter tradit Auguſtinus de Gabrielis Lector Cap- 18
puccinus in Theologia Morali noviſſime impreſſa Piſauri 1717. *tom.* 3. *tract.* 11. *q.* 4. *n.* 492. ubi ſic præciſe concludit: Dico ergo primo; Audiens cum delectatione carmina turpia, mortaliter peccat: Si vero ea audit abſque prava intentione, ac ſine ullo lapſus periculo, venialiter . . . Probatur ſecunda pars; Qui audit turpia ſine prava intentione, & periculo lapſus, ſolum inde cœrte ſe gerit, ſed hæc indecentia non eſt tanti momenti, quod per eam Deus velit damnare audientem; ergo ſolum venialiter peccabit. Dico ſecundo, intereſſe comœdiis obſcenis, & ſpectaculis turpibus, plerumque ob periculum labendi in aliquam delectationem turpem, eſt peccatum mortale. Si abſit hoc periculum, veniale . . . . Probatur ſecunda pars; Ubi abeſt prorſus hoc periculum, intereſſe ſpectaculis, eſt mera curioſitas contra verecundiam, ſed hæc curioſitas nequit dici mortalis, ergo &c.

Item docet Clericatus, *dec. Sacram. tom.* 3. *c.* 73. *n.* 23. 19
ubi ſic expreſſe habet: Quær. An verba turpia lectio obſcenorum, ſpectatio comœdiarum turpium, cantiones inhoneſtæ, litteræ, aut dona amatoria ſint peccata mortalia? Reſpond. cum diſtinctione, ſi fiant ex ſola curioſitate, ſine periculo pollutionis, aut conſenſus in Venerem, ſunt venialia; Secus vero cenſentur mortalia.

Nec deſunt alii, ultra inibi allegatos, brevitatis gratia 20
miſſi, in eamdem; ut eruditis compertum, conſentiunt, præſertim in hypotheſi, ubi concurrant quatuor illæ conditiones, reſtrictiones, ſeu modificationes, quibus limitata adeſt dicta propoſitio, nempe *comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem, abſque probabili periculo lapſus, ceſſet ſcandalum, & frequentiſſimum ſit Clericos comœdiis intereſſe*, quibus conditionibus non concurrentibus, habetur pro non poſita propoſitio, cum conditionalia nihil ponant in eſſe, niſi purificatis conditionibus *arg. §. Sub conditione* 4. *inſt. de verborum obligationib. L. Hoc jure utimur* 8. & *ibi addit. margin. ff. de verbor. obligat. L. Quia autem* 6. *§. final. ff. Si quis omiſſa cauſa teſt. L. unica §. Sin autem, Cod. de caducitat. tollendis c.* 1. *§. final. de ſponſalib. in* 6. *Clement.* 1. *de conceſſion. prabend.* Suſpenditur enim eorum valor uſque ad eventum conditionum, *L. Is cui* 42. *ff. de actionib. & obligationib. L. Legata ſub conditione* 41. *ff. de condit. & demonſtrat. Cap. Si pro te, & ibi Gloſſa ſi ad id, de Reſcript. in* 6. *c.* 1. *§. fin. de ſponſal. in* 6. *Clement.* 1. *de conceſſion. prabend.* cum ſimilibus.

Ad quorum ſequelam movebar potiſſimum ex iis, quæ 21
tradit S. Thomas *quodl.* 9. *q.* 7. *art.* 15. *in cap.*, ibi: „ Reſpondeo dicendum, quod omnis quæſtio, in qua de „ peccato mortali quæritur, niſi expreſſe veritas habeatur, periculoſe determinitur „. Quod & confirmat 1. 2. *q.* 107. *artic.* 4. *in corp.* provida hac ſua, & S. Auguſtini *epiſt.* 119. *cap.* 19. *circa fin. tom.* 2. monitione; In iis, quæ ex inſtitutione Sanctorum ſuperaddita ſunt præceptis Chriſti, & Apoſtolorum, *eſſe moderationem attendendam, ne converſatio fidelium oneroſa reddatur.* Et ex dicto Aragonii in 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. *in tit.* 30. *concluſ.* 3., ibi: *Certe videtur durum, & a Chriſtiana Charitate alienum, mittere aliquem in Infernum, & dicere quod peccet mortaliter ſine evidenti, & certa ratione.* Unde & Gobat. *tom.* 1. *tract.* 3. *caſu* 21. *n.* 702. & 703. habet; *Mihi diſplicet aſſerere aliquid eſſe peccatum etiam veniale, & conſequenter*

extare

extare aliquod præceptum, quando non habetur ſufficiens fundamentum. Et longe magis horreo, noxam lethalem aſſerere, niſi vel clara ratio, vel auctoritas irrefragabilis cogat. Quod ſimiliter aſſerit *tract.* 5. *caſu* 23. *n.* 723. *in fine*.

22 Sed quidquid de illis, prævio receſſu a ſequela ipſorum, quod ſcripſi *loc. cit. n.* 17. *&* 18. expunctum penitus volo, & ſiſtendum edico tantummodo in ſcriptis inibi *n.* 16. 19. 24. *&* 21. captivans omnino intellectum in obſequium tantæ Lambertinianæ Pontificiæ opinionis, malens ipſum præ ceteris aliis, in omnibus, & per omnia ſequi, uti & in iſtis ſequutus fuiſſem, & nedum ſcripto, ſed nec animo contraire ei auſus fuiſſem, ſi dum ea ſcriberem, præ manibus habuiſſem ſuas mirabiles Notificationes, eruditiſſimum dictum Opus de Synodo Diœceſana, & prope Divinum ſuum Bullarium; firmiter mecum reputans, inoffenſo poſſe pede procedere, ſi tantum Doctorem, tantumque Pontificem, ac peculiariſſimum meum Benefactorem (utpote ab ipſo Summis Apoſtolicis Gratiis cumulatus) pro Duce, pro Magiſtro, pro Canone habendum cenſuerim. Et oh faxit Deus, ut nedum ego, ſed & omnes pari animo, ſubmiſſione, & veneratione tantum cœlitus datum ſanioris Doctrinæ Inſtructorem, firmioris Juris conditorem, ac ſummæ vigilem Eccleſiæ Catholicæ Moderatorem plane ſequantur, & imitentur, ac Superos deprecentur, ut ſuis pro meritis, meis pro votis, omniumque pro indigentiis, omnibus omnia factum, diu ſoſpitem ſervent.

Additiones Noviſſimæ ad præcedentes Articulos.

1 EX mente ac ſententia Eccleſiæ Clericis Tonſuram conferri ut per eam Militiæ Chriſti adſcribantur, & ita a ſeculi ſervitute liberati, Deo fidelem cultum præſtent, nemini dubium eſſe poteſt.

2 Hinc a Tonſura Clericali Clerici nuncupantur, & de foro Eccleſiæ conſtituuntur, atque ita privilegia Clericalia adipiſcuntur; uti ipſemet Epiſcopus ordinans ex Pontificali Tonſurandis denunciat, dicens: *Filii chariſſimi, animadvertere debetis, quod hodie de Foro Eccleſiæ facti eſtis, & privilegia Clericalia ſortiti eſtis.* Pontif. Rom.

3 Nihil adeo Vocationi Clericali oppoſitum, nihilque Eccleſiæ magis probroſum & Laicis ſcandaloſum, quam otioſam eſſe ac inertem Clericorum vitam.

4 Hinc jam pridem ſollicita fuit Eccleſia, ne quis in Clerum aſſumeretur, niſi certo loco adſcriberetur ubi functionibus Ordini ſuo convenientibus occuparetur, & vitam Clerico dignam inſtitueret.

5 Quam diſciplinam Canone ſexto Concilii Chalcedonenſis probatam, ſed temporum injuria pene collapſam, reſtauratam volens Synodus Tridentina, inhærendo veſtigiis dicti Concilii, ſtatuit; „ Ut nullus in poſterum ordinetur, „ qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate „ aut utilitate aſſumitur non adſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus. " *Seſſ.* 23. *cap.* 16. *de Reformat.*

6 Ab hac regula non immerito excipiuntur in Univerſitate aut Seminario degentes; hi enim præter quam quod in Oratoriis Collegiorum aut Seminariorum functiones Ordinum obire ſoleant, etiam ſtudiis aliiſque exercitiis ſe ad altiores Ordines, & majores functiones obeundas ex voto Eccleſiæ præparant.

7 Clerici poſſunt certæ Eccleſiæ adſcribi tum ipſa ordinatione, tum per Beneficiorum acceptionem, & Canonicam in iis inſtitutionem.

8 Semel ac quis alicui Eccleſiæ adſcriptus eſt, ita eidem alligatur, ut eam inconſulto Epiſcopo nunquam deſerere poſſit. Et ſi quis inconſulto Epiſcopo eam deſeruerit, Synodus Tridentina vult, ut eidem ſacrorum exercitium interdicatur.

9 Quæ diſciplina priſtinis Eccleſiæ Canonibus conformis, & pluribus Romanorum Pontificum reſcriptis confirmata, tali auctoritate donata eſt, ut juris communis partem hodiedum conſtituat.

10 Ita ut nec Epiſcopis alienos Clericos ſine licentia proprii Epiſcopi ſuſcipere ex Canonibus unquam licitum eſſe poſſit.

11 Quam odioſæ ſemper fuerint Clericorum de una ad aliam Eccleſiam migrationes, quæ vel ex ambitione vel ex avaritia procedere ſolent, probat vel ipſa pœna a Concilio Chalcedonenſi inflicta tam in Epiſcopum ſuſcipientem quam in Clericum ſuſceptum, quæ eſt, ut ille ab exercitio Pontificalium, iſte vero a functionibus Ordinis ſuſpendatur. Quam pœnam optandum maxime, ut hodie Clerici illi ſaltem expenderent, qui non alio quam lucri aut proprii commodi vel promotionis intuitu videntur Eccleſiæ eſſe adſcripti; ita ut dubium eſſe non poſſit quin deſerturi eam ſint, ubi majus lucrum, vel aliud quidpiam temporale offeretur.

12 Ex præallegata diſciplina infertur, quod Clerici ad Ordines promoveri non poſſint niſi a proprio Epiſcopo.

13 Item quod hujuſmodi promotio ſive ordinatio peragi non valeat niſi ad titulum illius Eccleſiæ, cui Clerici ſunt adſcripti.

14 Et titulum Ordinationis acceptum fuiſſe pro Eccleſia, cui Clerici adſcriberentur eum in finem, ut ibidem ſtabiliter functiones Ordini proprias obirent, indubitatum eſt; ita ut ante ſeculum XII. cum de titulo Ordinationis agebatur, nunquam mentio Patrimonii aut proventuum, unde Clerici ſuſtentationem accipere poſſent, uſlibi facta fuerit.

15 Cum itaque Patrimonii titulus invaluerit, non amplius titulus Eccleſiaſticus acceptus fuit pro Eccleſia, ſed pro proventibus, e quibus ipſe Clericus honeſte vivere poſſit.

16 Hinc Synodus Tridentina duos Ordinationis titulos agnovit, *Beneficialem* ſcilicet & *Patrimonialem*, cum hac tamen differentia ut primus *Ordinarius*, alter vero *Extraordinarius* habeatur.

17 Ex quo concludendum eſſe videtur, Synodum non voluiſſe in titulo Ordinationis ſolum attendi, utrum Ordinandus habeat ſufficiens vitæ ſubſidium; id enim æque ex Patrimonio, quam ex Beneficio haberi poteſt; ſed inſuper ut Clericus alicui Eccleſiæ vi ſui tituli adſcriptus eſſet, ubi ſtabiliter functionibus ſui Ordinis incumberet; quemadmodum Patrum diſciplina religioſe ſervavit, quæ Clericos otioſos & vagantes, nulli ſpeciali Eccleſiæ adſcriptos, excluſos ab ordinatione volebat.

18 Cum autem per ordinationem Clerici Miniſtri Eccleſiæ efficiantur, æquum eſt ut ipſi Laicorum ſint Magiſtri & Doctores, ea vitæ integritate viventes, ut quæ verbo alios docent, operibus non negent.

19 Hinc plurima a Clericis ſunt plane cavenda, ut ſunt inhoneſtas in habitu, incontinentia, & familiarior cum mulieribus converſatio, ebrietas, comeſſatio, propinarum frequentatio, ludus alearum ſeu a fortuna dependens, venatio, mercatura, & hujuſmodi alia, de quibus Auctor noſter fuſe diſſerit.

20 Cum de exemptione Clericorum ſermo eſt, non ſic eam competere Eccleſiæ intelligendum eſt, quin ſupremus Princeps, qui eam benigne indulſit, poſſit eamdem reſtringere, mutare, ac ejuſdem legitimum uſum præſcribere, ubi commune bonum id exegerit; uti etiam eos non raro feciſſe conſtat. Manet enim ſemper apud illos ſumma poteſtas ordinandi, ſtatuendi, & agendi, quæ ad ſubditorum & Reipublicæ commodum, ſecundum Deum judicaverint expedire.

21 Quo vero ad immunitatem, de qua Auctor noſter, ſi Decretales attendamus, evidens eſt, Clericos ſive perſonas Eccleſiaſticas immunes eſſe ab exactionibus ac talliis & oneribus patrimonialibus quæ perſonalia dicuntur.

22 Sed quemadmodum hæc Eccleſiæ & Clericorum immunitas præſertim ab oneribus temporalibus non ita eſt accipienda, quaſi eſſet jure divino præcepta & ſtabilita; ideo ut pro temporum & locorum diverſitate variam circa ipſam fuiſſe & adhuc eſſe diſciplinam conſtat, ita in hac materia non niſi conſuetudo & uſus receptus attendenda videntur.

23 Inter onera mere perſonalia, ſed tamen patrimonialia, eſt illud quod *Capitatio* dici conſuevit, eſtque vectigal ſive tributum, quod pro capite ſolvitur, puta quod patres familias pro ſingulis capitibus ærario publico dependere coguntur.

24 Ab hoc titulo ſive onere Clericos eſſe immunes ex Jure ſcripto evidens eſt; cum nimis evidens ſit hujuſmodi oneris impoſitione Eccleſiaſticas perſonas a laicis gravari contra *Cap.* 7. *tit. de Immunit. Eccleſ. & Cap.* 1. *de Cenſibus in VI.*

25 Quoad hanc materiam nihil aliud ſubjiciendum ducimus, niſi quod optimum & efficaciſſimum medium conſervandæ immunitatis bonorum Eccleſiaſticorum erit, ſi bona Eccleſiaſtica in uſus Eccleſiaſticorum operantium in vinea Domini, & ex iis moderate viventium, & alimenta pauperum alioſve pios uſus impenderentur. Si enim hunc in uſum bona Eccleſiæ impendi viderent Principes, haud dubie non ſecus ac majores ipſorum ad bona illa Eccleſiis integra ſervanda incitarentur; ubi econtra, dum ea in uſus profanos contra Fundatorum & Offerentium intentionem inſumi conſpiciunt, parum exiſtimant piaculi, dum ea in Reipublicæ commoda convertunt; tuncque ſæpe locum habet illud vulgatum. *Quod non capit Chriſtus, rapit Fiſcus.*

CLERUS

Additiones Noviſſimæ.

1 CLerum omnem tamquam membrum & partem Reipublicæ, Principibus ſubjici, expeditum eſt. Omnis enim anima (teſte Apoſtolo ad Rom. 13. v. 1.) poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.

2 Certum eſt quod jam pridem in more fuerit, ut non tantum ſeculares, ſed & Eccleſiaſtici Proceres annua dona ſive munera Principi offerrent.

3 Quod per hæc dona Clerus ſatisfacere intenderet debito ſuo erga Principes per Apoſtolum denuntiato, ſcribit Hincmarus Remenſis in Opuſculo *De Ordine Palatii*. Verba ejus ſunt: „ Cauſa ſuæ defenſionis Regi ac Reipublicæ vectigalia, quæ nobiſcum annua dona vocantur præſtat Eccleſia, ſervans quod jubet Apoſtolus: *Cui*

,, *Cui honorem, honorem; cui vectigal, vectigal* præſtare Re-
,, gi ac Defenſoribus veſtris. *Rom. cap.* 13.

4 Etiam Patres congregati in Synodo ſecus Theudonis Villam ſtatuerunt, ut Clerus, & omnes Eccleſiaſtici, quantum poſſunt, non tantum ſpirituali, ſed & temporali ſubſidio Regi auxilio eſſent. Verba Synodi ſunt: ,, Unuſquiſque vir Eccleſiaſticus & interceſſionis adjutorium, & ſolatii quo Reſpublica indiget ſubſidium, juxta quantitatem rerum Eccleſiæ ſibi commiſſæ, ſalvo jure quod exinde divinis diſpenſationibus debet impendi, prompte & ex animo parare & impigre, ſicut tempore anteceſſorum veſtrorum conſueverat, ſtudebit afferre.

5 Et ſane nunquam Eccleſia non probavit, ut etiam ex Eccleſiæ facultatibus Reipublicæ & Principibus ad defenſionem Regni, aliaſque neceſſitates liberali & grato animo ſubſidium feratur.

6 Occaſione expeditionis Hieroſolymitanæ pro recuperatione *Terræ Sanctæ* pro expenſis illius expeditionis ſuſtinendis, cœpiſſe a Clero poſtulari contributionem apud omnes in confeſſo eſt.

7 Hæc contributio etiam exigi cœpit ad bellum conficiendum contra alios hæreticos. In Concilio enim Bituricenſi decretum fuiſſe legitur: ,, Clerus cum animi gaudio, de pura liberalitate, ne tanto negotio deeſſe videretur, dimidiam partem decimæ, non quidem nomine decimæ, ſed obtentu ſubſidii perſolverunt, aliam partem & etiam majorem, ſi expediret, ſi Deus eumdem Regem reſervaſſet incolumem, & in eodem negotio perſiſtentem, libenter & liberaliter ſoluturi.

8 Proceſſu temporis adeo frequentes fuere hæ decimarum impoſitiones, ut fere annuæ & ordinariæ fierent; & Reges eas in ſuum ærarium referre poſtea non dubitârunt.

9 Interim Clerus jam quodammodo aſſuefactus huic decimarum penſitationi, eam in defenſionem & conſervationem proprii Regni & Eccleſiæ annuere non deſtitit.

10 Et hac contributione titulo defenſionis vel tuitionis ſemel introducta, eam in caſu neceſſitatis a Prælatis & Clero Principes paſſim petiere.

11 Ut autem progreſſu temporis Pontifices Romani voluerunt, ut abſque expreſſa Sedis Apoſtolicæ licentia non liceret in aliquam contributionem conſentire; ita interdum impetrata licentia Pontificum, interdum ipſo Clero in ſubſidium ad poſtulationem Regum conſentiente, hujuſmodi impoſitionem exactam fuiſſe multis oſtendit Ludovicus Thomaſſinus *De Diſcipl. Eccleſ.* part. 4. lib. 3. cap. 24.

12 In annuendis ſubſidiis ea ratio potiſſimum tenenda videtur, ut dum neceſſitatibus Patriæ ſuccurri prætenditur, ipſe Clerus, ac ſignanter Paſtores & animarum Directores ſuis neceſſariis non priventur.

13 Unde omnino juſtum eſt, dum ſubſidio aut aliqua voluntaria contributione Clerus gravatur, ut ipſa Paſtoralis competentia omnino ſervetur exempta.

14 Et nullatenus veriſimile eſt, Principes deſiderare, ut per ſubſidia competentia Paſtoralis minuatur, qui tantopere ſolliciti fuerunt, ut ſine mora Parochis de competentia provideretur.

COADJUTORIA, COADJUTOR.

SUMMARIUM.

1 *Coadjutoria quid ſit;*

2 *Coadjutoria eſt duplex; Una temporalis, & revocabilis ſeu data ſine Jure ſuccedendi in Eccleſia; & alia perpetua, & irrevocabilis, ſeu data cum Jure ſuccedendi, & qualis ſit utraque?*

3 *Coadjutoria perpetua cum Jure ſuccedendi eſt Sacris Canonibus inimica, & odioſa, & expreſſe prohibita a Concilio Tridentino.*

4 *Unde Coadjutoria perpetua cum futura ſucceſſione, concedi non poteſt niſi per Papam.*

5 *Talis perpetua Coadjutoria cum futura ſucceſſione nequit concedi a Cardinali Legato, ſeu Nuncio.*

6 *Coadjutoria autem temporalis ſine futura ſucceſſione in Eccleſiis, & Beneficiis Epiſcopatu inferioribus poteſt concedi a proprio Prælato.*

7 *Coadjutoria vero temporalis ſine futura ſucceſſione in Eccleſiis Epiſcopalibus, aliiſque Superioribus pertinet ad ſolum Papam, non obſtante conſuetudine contraria,* ad num. 8.

9 *Coadjutor quis & quid ſit?*

10 *Coadjutor unde dicatur?*

11 *Coadjutor ob varias cauſſas dari poteſt, & ſolet. Primo datur Coadjutor ſimpliciter, & ſine futura ſucceſſione Clericis ob morbum incurabilem, & perpetuum.*

12 *Secus eſt dicendum, ſi morbus ſit curabilis, & temporalis.*

13 *Secundo propter lepram.*

14 *Tertio datur Coadjutor Beneficiato propter amiſſum uſum linguæ.*

15 *Quarto dandus eſt Coadjutor Clerico Beneficiato propter ejus amentiam.*

16 *Quinto datur Coadjutor propter Senectutem, atque ingraveſcentem ætatem Beneficiati.*

17 *Sexto propter imperitiam, & illitteraturam Rectorum Eccleſiarum Parochialium.*

18 *Coadjutor debet habere omnes qualitates de Jure requiſitas ad illud Officium, pro quo datur. Unde debet eſſe conſtitutus in illa ætate, quæ ad obtinendum illud Beneficium, ſeu Eccleſiam requiritur.*

19 *Et ſi Coadjutor datur in ſpiritualibus Parocho, aut Epiſcopo, debet habere ſcientiam, & prudentiam, qua ſciat populum regere, Parochiam vel Diœceſim gubernare &c.*

20 *Coadjutor datus Epiſcopo univerſaliter quo ad ſpiritualia, debet eſſe Epiſcopus conſecratus; aliter non poſſet exercere Pontificalia; ſed ſolummodo Juriſdictionem Epiſcopalem.*

21 *Si vero datur Coadjutor Epiſcopo, vel alteri Beneficiato ſolum in temporalibus, debet eſſe fidelis & probus, & circumſpectus adminiſtrator.*

22 *Coadjutor fere coincidit cum Adminiſtratore.*

23 *Et etiam Coadjutor fere coincidit cum Suffraganeo.*

24 *Et ideo Coadjutoria, & ſuffraganeatus ſine ſucceſſione, & ſolum temporales expirant per obitum Epiſcopi.*

25 *Sicuti etiam ceſſat redeunte Epiſcopo abſente; aut Epiſcopo ex diſpenſatione Apoſtolica ætatem debitam attingente illico ceſſat Officium Adminiſtratoris interim conſtituti.*

26 *Quamvis autem Coadjutoria temporalis, ſicuti & ſuffraganeatus, & Adminiſtratio ceſſet ſtatim mortuo Coadjutore: Coadjutoria tamen perpetua conceſſa per Sedem Apoſtolicam cum futura ſucceſſione non expirat per obitum Coadjuti.*

27 *An perpetuus Coadjutor datus Epiſcopo cum futura ſucceſſione, & cum libera poteſtate adminiſtrandi, poſſit ipſo Epiſcopo Coadjuto vivente, & contradicente, ſolus adminiſtrare quæ ſunt Juriſdictionis ſpiritualis, ſeu Temporalis?* ad n. 30.

31 *Coadjutor vivere debet, & recipere congruam portionem de proventibus Eccleſiæ, ſeu Beneficii, cujus Prælato, vel Beneficiato datus eſt.*

32 *Et in hoc conveniunt omnes Doctores, quando reditus Eccleſiæ, ſeu abundantes, ſeu ſaltem ſufficiunt pro congrua ſuſtentatione tam Coadjutoris, quam Coadjuti.*

33 *Quando reditus Eccleſiæ non ſufficiunt pro utroque, quis ſit præferendus?* ad n. 41.

42 *Afferuntur variæ reſponſiones, & declarationes datæ a Sacra Congregatione Rituum, quo ad ea, quæ concernunt Coadjutorem perpetuum datum Archiepiſcopo, vel Epiſcopo,* ad n. 52.

53 *Coadjutor Epiſcopi non ſedet celebrans, niſi in Faldiſtorio, neque habet Diaconos aſſiſtentes, neque Canonicos paratos, neque ſeptimum Candelabrum.*

54 *Nec utitur Baculo, niſi in Ordinationibus.*

55 *Ipſe tamen Coadjutor Epiſcopi celebrans præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere aſſiſtentem Canonicum pro libro.*

56 *Coadjutor Epiſcopi non tenetur viſitare Limina Apoſtolorum; ſed Coadjutus.*

57 *Coadjutor Epiſcopi etiam non adhibitus ad ullam functionem, tenetur reſidere; nec diſcedere poteſt abſque conſenſu Coadjuti, vel licentia Sacræ Congregationis, & tenetur quoties fuerit requiſitus, Pontificalia, & alias functiones obire, quamvis Coadjutus propria impedimenta non probet.*

58 *Non poteſt dictus Coadjutor præſente Coadjuto Benedictionem Pontificalem impertiri; non eſt tamen cogendus in hoc caſu Miſſas, aut Veſperas celebrare; ſed hoc peragi debet a ſimplici Canonico, vel Dignitate; tenetur tamen intereſſe Concioni in Cathedrali etiam abſente Coadjuto, in loco decenti, & ſeparato, ſed non ſub Baldachino.*

59 *Coadjutor debet quoties fuerit requiſitus Coadjutum in Viſitatione comitari, expenſis tamen ipſius Coadjuti pro ſe, & familia, & abſque ulla exactione Procurationis ratione ejuſdem Coadjutoris; Viſitans autem ex commiſſione Coadjuti non poteſt recuſare aſſiſtentiam Vicarii Generalis cum facultatibus, quas ei dare Coadjuto placuerit.*

60 *Cum Epiſcopus habens Coadjutorem eſt impeditus, non poteſt functiones alteri, quam Coadjutori delegare.*

61 *Epiſcopus Coadjutus debet dare ſuo Coadjutori commoditatem habitationis in Palatio Epiſcopali, & omnia neceſſaria pro exercitio Pontificalium, & pro aliis Epiſcopalibus functionibus.*

62 *Coadjutor ſeparatum Tribunal ſtatuere, aut habere non poteſt, ſed in conſueto Tribunali Epiſcopi Jus reddendum eſt.*

63 *Epiſcopus reſidere tenetur, licet habeat Coadjutorem.*

64 *Coadjutor Archiepiſcopi Metropolitani Beneventan. debet præcedere Vexillifero ejuſdem Civitatis.*

65 *Coadjutor Epiſcopi in Synodo Provinciali debet ſedere inter Epiſcopos Provinciales loco ſuæ promotionis.*

66 *Coadjutor Parochi in abſentia Coadjuti in functionibus*

Paro-

Parochialibus præcedit Beneficiatos , & recipit eadem emolumenta , quæ Coadjuto debentur .

67 *De Coadjutoribus perpetuis Canonicorum ;* remiſſive .

68 *Epiſcopo Titulari ſuffraganeo , qualis honor , & præeminentia debeatur in Eccleſia , in qua vice Epiſcopi Ordinarii functiones Pontificales exercet* , ad n.93.

94 *Epiſcopus ſuffraganeus quando nomine proprii Epiſcopi exercet functiones Epiſcopales debet habere aſſiſtentiam Dignitatum , & Canonicorum .*

95 *Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrans non debet habere aſſiſtentiam duorum Canonicorum ultra Diaconum , & Subdiaconum , qui ſunt cantaturi Evangelium , & Epiſtolam ; ſed ſufficit Diaconus , & Subdiaconus , & unus Canonicus paratus cum pluviali ad librum .*

96 *Epiſcopo Suffraganeo ſolemniter celebranti non debent Canonici aſſiſtere , ſicuti aſſiſterent Epiſcopo proprio , ſed in Habitu ordinario , & Canonicali .*

97 *Epiſcopo Suffraganeo facienti Ordinationes , vel alias functiones nomine proprii Epiſcopi , Canonici debent aſſiſtere in Habitu ordinario Canonicali præter aliquos qui juxta neceſſitatem Officii debent accipere paramenta .*

98 *Epiſcopo Suffraganeo non tenentur Canonici obviam ire uſque ad Cubiculum , ſicuti tenentur proprio Epiſcopo venienti ad Eccleſiam ; ſed ſatis eſt ſi aliqui Canonici ei obviam procedant uſque ad portam Eccleſiæ .*

99 *Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrans non debet ſedere in Sede Epiſcopali , ſed in Faldiſtorio .*

100 *Epiſcopus Suffraganeus ſolemniter celebrans non debet uti Baculo Paſtorali , niſi Ordinationibus , & aliis actibus neceſſariis .*

101 *Epiſcopo Suffraganeo ſolemniter celebranti non debet poni ſuper Altare ſeptimum Candelabrum , ſicut ponitur celebrante Epiſcopo Ordinario .*

102 *Epiſcopus Suffraganeus non diſpenſat ſuper Interſtitiis , niſi habeat ſpeciale mandatum ; neque votum habet in approbatione Ordinandorum , niſi ſit ex numero Examinatorum .*

103 *Epiſcopus Suffraganeus , ubi per Diœceſim pro Pontificalibus exercendis , proficiſci contigerit , expenſas ab Epiſcopo habere debet .*

104 *Epiſcopus Suffraganeus non poteſt viſitare Clauſuram Monaſteriorum Monialium , niſi ſit ſimul Vicarius Generalis , & ab Epiſcopo , cujus eſt Suffraganeus , facultatem Vicarii Generalis , vel aliud ſpeciale mandatum habeat .*

105 *Subnectitur ſupplementum Auctoris e II. Editione .*

1 Coadjutoria eſt facultas ex cauſa auctoritate Juris , vel Judicis cuipiam conceſſa adjuvandi Prælatum , vel alium Beneficiatum in Eccleſiæ , vel Beneficii regimine ; *Eſt in*
2 *re communis* . Et Coadjutoria eſt duplex ; Una temporalis , & revocabilis , ſeu data ſine Jure ſuccedendi in Eccleſia , ſeu Beneficio , per quam Prælato , ſeu Rectori Eccleſiæ , aut alii Beneficiato propter infirmitatem , aliamve cauſam impedito ab exercitio ſui muneris datur Coadjutor , quamdiu is vivit ; *cap. Ex parte ſua* , & *c. in Conſultationibus 6. de Clerico ægrotante* . Alia eſt perpetua , & irrevocabilis , ſeu data cum Jure ſuccedendi in Eccleſia , ſeu Beneficio , per quam Coadjutori Jus tribuitur mortuo Coadjuto in ejus Eccleſiam , ſeu Beneficium ſuccedendi ; Et hæc ex ſtylo eſt adinventa , ut apud Caſtad. *dec. 2. n. 2, de reſtit. ſpoliat.* Fagnan. *in dict. cap. Ex parte ſua num.*
3 5. Cum talis Coadjutoria ſit Sacris Canonibus inimica , & odioſa , *cap. Accepimus 5. de pactis* , *c. Nulla 2. de Conceſſione Præbend. cap. Deteſtanda 2. c. Ne captandæ 3. de conceſſ. Præbendæ in 6.* & expreſſe prohibita a Concilio Trident. *ſeſſ. 25. de reform. c. 7. verſ. in Coadjutoriis* ibi : „ In coadjutoriis quoque cum futura ſucceſſione idem „ poſthac obſervetur , ut nemini in quibuſcumque Bene„ ficiis Eccleſiaſticis permittantur , „ Unde Coadjutoria
4 perpetua cum futura ſucceſſione , utpote Sacris Canonibus odioſa , & Patrum Decretis contraria , concedi non poteſt , niſi per Papam , cum ipſe ſolus ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſit ſupra Jus diſpenſare , *c. Propoſuit 4. de conceſſione Præb.* ibi : *Qui ſecundum plenitudinem poteſtatis de Jure poſſumus ſupra Jus diſpenſare* ,
5 Hinc fit quod talis perpetua Coadjutoria cum futura ſucceſſione , nequeat concedi neque a Cardinali Legato , ſeu Nuncio . Gonzal. *ad Regul. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. nu. 91.* Garzias *de Benefic. part. 4. c. 5. n. 19.* Monet. *de Diſtributionibus quotidianis p. 2. q. 3. n. 33.* Paril. *de reſi-*
6 *gnat. lib. 6. q. 5. num. 15. & lib. 7. q. 20. num. 14.* Coadjutoria autem temporalis ſine futura ſucceſſione in Eccleſiis , & Beneficiis Epiſcopatu inferioribus , poteſt concedi a proprio Prælato . Parochis enim , & aliis Beneficiatis Epiſcopis inferioribus , qui propter infirmitatem incurabilem , aut aliud perpetuum impedimentum munus ſuum adimplere nequeunt , Coadjutorem temporalem dare pertinet ad proprium Epiſcopum , quia ſicuti Epiſcopus poteſt eos inſtituere , & deſtituere in Beneficiis , ita poteſt etiam , & quidem a fortiori , Coadjutorem dare . Ita Jo. Andr. *in c. Conſultation. 6. de Clerico ægrotante n. 7.* Abbas *ib num. 5.* Gonzal. *ad regul. 8. Canc. gloſſ. §. 9. n.* 38. cum aliis ab ipſo citatis . Notanter vero dictum fuit in Eccleſiis , & Beneficiis Epiſcopatu inferioribus , quia Coadjutorum datio etiam temporalis Epiſcopis , & Supe- 7
rioribus Prælatis , eſt de cauſſis majoribus , & pertinet ad ſolum Papam , non obſtante conſuetudine contraria ; textu expreſſo *in c. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrot. in 6.* „ ibi : „ Paſtoralis Officii debitum exequentes declara„ mus , atque ſtatuimus Coadjutoriam Epiſcoporum , & Su„ periorum Prælatorum intelligendam eſſe de cauſſis ma„ joribus , & referendam ad Sedem Apoſtolicam , ac abea „ (conſuetudine non obſtante contraria) tantummodo po„ ſtulandam „ . Nec obſtat textus *in c. Ex p. 4. de Cler. ægro„ tante* : quia potius facit pro hac parte , quia Epiſcopus Arelatenſis ibi ſignatus non dedit Coadjutorem Epiſcopo Comprovinciali auctoritate ordinaria , ſed tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus ; ut patet *ex littera* , ibi ; *Mandamus* , & obſervant ibi Card. *in 4. not.* Abbas *n. 3.* Guid. Papa *num. 2.* Fagnan. *n. 2.* & Gloſſ. *in d. c. Paſtoris* , *verb. Tantummodo* .

Coadjutor eſt ille , qui datur ex cauſſa Juris , vel Judicis au- 8
ctoritate ad coadjuvandum Officium Prædentis , ſeu Miniſtri Eccleſiæ , Ita Joan. Andreas *in c. Conſultation. 6. de Cleric. ægrotante num. 3. verſo de primo dic.* & ibi Butr. Card. Ancharan. Abbas , & alii communiter cum Fagn. *num.* 10
22. Dicitur enim Coadjutor a coadjuvando , ſicuti Tutor a tuendo , quaſi Tuitor , & Defenſor ; *l. 1. ff. de tutel.* Fagnan. *loc. cit. n. 13.* Coadjutor ob varias cauſas dari poteſt , & ſolet . Primo datur Coadjutor ſimpliciter , & 11
ſine futura ſucceſſione Clericis ob morbum incurabilem , perpetuum , *c. ex p. 5. de Cleric. ægrot.* ibi : *Gravi , & incurabili morbo* ; *c. Paſtoralis unic. de Cler. ægrot. in 6.* ibi : *Incurabili morbo gravatus , & perpetuo impedimento detentus* . Secus eſt dicendum ſi morbus ſit curabilis , & temporalis , tunc enim ipſemet Clericus ægrotus poterit ſibi Vicarium temporalem conſtituere pro tempore morbi durantis ; *arg. cap. Adjicimus 16. cauſ. 16. q. 1.* juncto Concilio Trid. *ſeſſ. 21. cap. 1. de reformat.* ubi Rectores Eccleſiarum jubentur *ſibi tot ſacerdotes ad munus Paſtorale adjungere , quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda , & cultum Divinum celebrandum* . Ita Joann. Andreas *in d. c. Conſultationibus n. 6.* Fagnan. *ib. n. 11. 12. & 13.* citans Hoſtienſem *in c. Clericos de Offic. Vicar.* & alios . Secundo propter lepram , cum ratione lepræ non poſſit leproſus Clericus ſua Officia obire ſine ſcandalo , & horrore populi , *c. de Rectoribus 3. de Cleric. ægrotante* , ibi : *De Rectoribus Eccleſiarum lepræ macula uſque adeo infectis quod Altari ſervire non poſſunt nec ſine magno ſcandalo eorum , qui ſani ſunt , Eccleſias ingredi , hoc volumus te quod eis dandus eſt Coadjutor tenere* . Concordat *c. Tua nos 4. eod. tit.* Tertio datur Co- 14
adjutor Beneficiato propter amiſſum linguæ uſum ; *cap. Conſultationibus 6. de Cleric. de ægrot.* ibi : *Archidiaconum autem , quem morbo paralitico laborantem officium linguæ aſſeris amiſiſſe , Coadjutor eſt merito adhibendus* . Quarto 15
dandus eſt Coadjutor Clerico Beneficiato propter ejus amentiam ; *c. Quamvis 14. cauſ. 7. q. 1. c. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrot. in 6.* Quinto datur Coadjutor propter ſenectutem , atque ingraveſcentem ætatem Beneficiati , ſi 16
qua ipſe reddatur perpetuo inutilis ad executionem Officiorum ſuorum , *c. Petiiſti 17. q. 1. & d. c. Paſtoralis* , ibi : *Epiſcopus ſenio aut valetudine corporali gravatus , vel etiam alias adeo impeditus perpetuo , ut ſuum officium nequeat exercere* . Sexto propter imperitiam , & illi- 17
teraturam Rectorum Eccleſiarum Parochialium , texto expreſſo in Concilio Trid. *ſeſſ. 21. cap. 6. de reform.* ibi : *Quia illiterati , & imperiti Parochialium Eccleſiarum Rectores Sacris minus apti ſunt Officiis . . . Epiſcopi etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis Delegati eiſdem illiteratis , & imperitis ſi alias honeſtæ vitæ ſint . Coadjutores , aut Vicarios pro tempore deputare , partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare , vel aliter providere poſſint* .

Coadjutor debet habere omnes qualitates de Jure requi- 18
ſitas ad illud Officium , pro quo datur . Sic expreſſe ſtatuit Concilium Tridentin. *ſeſſ. 25. cap. 7. de reform.* Unde debet eſſe conſtitutus in illa ætate , quæ ad obtinendum illud Beneficium , ſeu Eccleſiam requiritur . Rota *dec. 357. num. 3. par. 3. diverſ.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloſ. 5. §. 9. num. 6.* Garzias *de Benefic. part. 7. c. 4. in fine* Barb. *in Conc. Trid. ſeſſ. 25. de ref. c. 7. num. 38. & de Canonicis c. 29. n. 48.* Squillant. *de priv. c. 4. n. 97.* & alii paſſim . Et ſi Coadjutor datur in Spiritualibus Parocho V. G. aut Epi- 19
ſcopo , debet habere ſcientiam & prudentiam , qua ſciat populum regere , Parochiam , vel Diœceſim gubernare , animarumque ſibi commiſſarum ſaluti proſpicere , & inquietos ſub diſciplinæ vinculo conſtringere ; *c. Quamvis ſit triſte 14. c. Petiiſti 17. & c. Quia Frater , 18. cauſ. 1. c. Ex parte 5. de Clerico ægrotant.* Et Coadjutor datus Epiſcopo univerſaliter quoad Spiritualia , debet eſſe Epiſcopus conſecratus , aliter non poſſet exercere Pontificalia , ſed ſolummodo Juriſdictionem Epiſcopalem ; *arg. cap. Aquæ , de conſec.* 21
Eccleſ. Si vero datur Coadjutor Epiſcopo , vel alteri Beneficiato , ſeu Rectori Eccleſiæ ſolum in temporalibus , quia V. G. Epiſcopus , ſeu Rector Eccleſiæ , ſeu Beneficii eſt dilapidator , debet eſſe fidelis , & probus , & circumſpectus Adminiſtrator , *c. Grandi 2. de ſupplend. neglig. Prælat. in 6.* & ſufficit quod ſit conſtitutus in ætate viginti quinque

anno-

annorum, cum ætas hæc cenſeatur eſſe perfecta, quoad
adminiſtrationem temporalem. Unde, & in tali ætate po-
teſt quis eſſe Tutor; *l. ultim. Cod. de legitim. tutela*, atque
Procurator etiam ad judicia; *c. Qui generaliter*, §. *fin. de
Procuratoribus in* 6. Hinc nota quod Coadjutor fere coin-
cidit cum Adminiſtratore, qui tum in Spiritualibus, tum
temporalibus a Sede Apoſtolica dari ſolet Epiſcopis a ſuo
Epiſcopatu legitime abſentibus, vel Perſonis Principibus
auctoritate Apoſtolica diſpenſatione promotis ad Epiſco-
patum ante legitimam ætatem, aut ipſis Eccleſiis Cathe-
dralibus, ut fit mentio *in cap. Is cui* 42. *de elect. in* 6.
23 juncta Gloſſa & *DD. ibid.* Et etiam Coadjutor fere co-
incidit cum Suffraganeo, qui ſolet deputari pro Eccleſiis
Cardinalium, & pro aliis, quæ conſueverunt Suffraganeum
habere, ſicut enim dicitur Coadjutor a coadjuvando, ita
24 Suffraganeus a ſuffragando. Et ideo Coadjutoria, & Suf-
fraganeatus ſine ſucceſſione, & ſolum temporales expirant
per obitum Epiſcopi, quia non eſt quem coadjuvent, aut
cui ſuffragentur, pro ut hæc notantur per Joan. An-
dream *in c. Conſultationibus* 6. *de Cler. ægrot. in* 6. *q. n.*
10. & Fagn. *in c. Epiſcopalia* 6. *de privil. n.* 58. *& in c.
Ex parte* 5. *de Cleric. ægrot. n.* 6. *&* 10. cum Rota *p.* 1.
25 *recent. dec.* 456. *num.* 5. Sicuti etiam ceſſat redeunte E-
piſcopo abſente, aut Epiſcopo promoto ex diſpenſatione
Apoſtolica, ætatem debitam attingente, illico ceſſat Offi-
cium Adminiſtratoris interim conſtituti; *c. de cauſis* 4.
de Officio delegati.

26 Quamvis autem Coadjutoria temporalis, ſicuti, & Suf-
fraganeatus, & Adminiſtratio ceſſet ſtatim mortuo Coad-
juto; Coadjutoria tamen perpetua conceſſa per Sedem A-
poſtolicam cum futura ſucceſſione non expirat per obi-
tum Coadjuti; quia potius tranſit in Jus plenum, & de
Jure ad rem tranſit in Jus in re reſpectu Eccleſiæ, ſeu
Beneficii. Puteus *dec.* 98. *l.* 2. Fagn. *in c. ex par.* 5. *de Cleric.
ægrotant. n.* 15. 16. & alii paſſim; Per Apoſtolicam enim
conceſſionem Coadjutoriæ perpetuæ acquiritur Coadjutori
in Beneficio Jus ad rem, quod eveniente morte Coadjuti
efficitur Jus plenum, ſeu in re: adeo ut non requiratur
pro tali perpetuo Coadjutore nova collatio, ſed abſque
alio miniſterio illa gratia Coadjutoria ex primo Jure ſibi
conceſſo, effectum ſortiatur; Cum Papa in iſtis Coadju-
toriis perpetuis cum futura ſucceſſione ſub clauſula *Ex
nunc pro tunc* faciat collationem, ut reſolvit Rota *in Ti-
raſon. Coadjutoriæ* 8. *Nov.* 1599. *cor. Penia*, quæ habetur
impreſſa apud Garziam *de Benefic. p.* 4. *c.* 5. *n.* 128. Præ-
dicta enim Clauſula operatur, ut unum tempus videatur
alteri ineſſe, futurus ſcilicet in præſenti; ſicque actus
poſtea factus, cenſeatur jam a principio factus. Barboſa
in tract. de Clauſulis uſu frequent. Clauſul. 61. *n.* 1. *&* 6.
& ſeq. Nec Beneficium poteſt alteri conferri. Seraphin.
27 *dec.* 1447. *n.* 4. Fagnan. *loc. cit. n.* 16. Sed hic oritur du-
bitatio: An perpetuus Coadjutor datus Epiſcopo cum fu-
tura ſucceſſione, & cum libera poteſtate adminiſtrandi &c.
poſſit ipſo Epiſcopo Coadjuto vivente, & contradicente,
ſolus adminiſtrare quæ ſunt Juriſdictionis Spiritualis ſeu
28 Temporalis? Et ad hoc reſpondetur cum diſtinctione: Aut
enim Coadjutor datus eſt Epiſcopo dementi, vel aliis omni-
no inhabili, ut in caſu *c. Paſtoralis unic. de Cleric. ægrot.
in* 6. §. *ſi vero Epiſcopus*; Et tunc Coadjutor poteſt ſolus
adminiſtrare; quia cum non poſſit Epiſcopus Coadjutus
præſtare rationalem conſenſum, vel diſſenſum, §. *Furio-
ſus, inſtit. de inutil. ſtipulat.* Coadjutor hoc exequitur,
29 *citat.* §. *ſi vero Epiſcopus*. Aut Coadjutor datus eſt Epi-
ſcopo impedito, vel alias non prorſus inhabili, ſed pro-
pter gravem infirmitatem, aut decrepitatem Paſtoralia
munia per ſe ipſum exercere non valenti, & tunc Coad-
jutor non poteſt ſolus exequi, & expedire ea, quibus E-
piſcopus Coadjutus rationabiliter contradicit: ut colligitur
ex c. Pontifices 4. *cauſ.* 7. *q.* 1. addita ibi hac ratione; *Ne
per neceſſitatis occaſionem præſumptionis pullulet ambitio*;
Et Rota *in una Eborenſ. diſtributionum* 23. *Octob.* 1598.
cor. D. Corduba expreſſe tenuit, Coadjutorem non poſſe
inſervire invito Coadjuto; ſed ipſo potente; ſic refert
Garzias *p.* 4. *de Benefic. cap.* 5. *num.* 60. citans Campe-
gium *de Coadjutore Epiſcop. n.* 9. atque id probat ulterius
ex c. Nihil contra 16. §. *Ecce cauſ.* 7. *qu. & ex c. Pa-*
30 *ſtoralis unic. de Cler. ægrotant. n.* 6. Et de mente Sacræ Con-
gregationis Fagnan. *in c. Ex par.* 5. *de Cler. ægrotant. n.*
24. infert præciſis his verbis: *Ut Coadjutor datus Epiſcopo
ob ſenium, aut ægritudinem de ejus conſenſu cum futura
ſucceſſione, & cum plena, & libera, & omnimoda facul-
tate in temporalibus, & Spiritualibus adminiſtrandi ea
omnia, quæ ad Officium Coadjutoris pertinent; minime poſſit
ſe immiſcere in exercitio Pontificalium, neque Juriſdictio-
nalium, quibus defungi poteſt, & vult ipſe Epiſcopus; nec
ea ſolus expedire, quibus ex rationabili cauſa Epiſcopus
contradiceret*.

31 Coadjutor videre debet, & recipere congruam portionem
de proventibus Eccleſiæ, ſeu Beneficii, cujus Prælato,
vel Beneficiario datus eſt; *c. de Rectoribus* 3. *de Cleric.
ægrot.* ibi: *De facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtentationem ſuam,
congruam recipiat portionem*; *c. Paſtoralis unic. de Cleric.
ægrot. in* 6. §. *Præſenti*, ibi; *Præſenti quoque adjicimus
Sanctioni, ut Coadjutores hujuſmodi de proventibus Præ-
latorum, in quorum aſſumuntur auxilium, ſumptus reci-
piant moderatos*; Concordat *Conc. Trid. ſeſſ.* 21. *c.* 6. *de re-
form.* ibi: *Epiſcopi etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis De-
legati eiſdem illiteratis, & impeditis, ſi alias honeſtæ vi-
tæ ſunt, Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare,
partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare ....
poſſint*. Et in hoc conveniunt omnes Doctores, quando 32
reditus Eccleſiæ, ſeu Beneficii ſunt abundantes, ſeu ſal-
tem ſufficiunt pro congrua ſuſtentatione, tam Coadjuto-
ris, quam Coadjuti, V. G. ægrotantis. Sed quis ſit præfe-
rendus, an Coadjutor, vel Coadjutus, quando reditus Ec- 33
cleſiæ non ſufficiunt pro utroque, non parum controver-
tunt Doctores; Gloſſ. enim *fin. in d. c. de Rectoribus* 3. *de
Cler. ægrot.* tenet, quod ex proventibus Eccleſiæ prius ſit
providendus Coadjutor, utpote operarius, qui Eccleſiæ in-
ſervit, ac proinde dignus eſt cibo ſuo, juxta illud *Matth.*
16. *Dignus eſt operarius cibo ſuo*. Coadjuto autem infirmo 34
provideat poſtea Epiſcopus; Et ad hoc *alleg. c.* 1. *&* 2.
diſt. 82. & cum Gloſſa concordat Tancred. & Goffred. *in
dict. c. De Rectoribus*. Henrich. Boich. *in d. c. Conſulta-
tionibus, ac Cler. ægrot.* Sed tenenda eſt ſententia con- 35
traria, quod ſcilicet in caſu dictæ inſufficientiæ redituum
Eccleſiæ pro utroque, ſit præferendus Coadjutus, & ipſe
potius ſit ſubveniendus, quam Coadjutor; & ſic tenent
Vincentius Cardinalis, & Abbas *in d. c. De Rectoribus n.*
5. Barboſa *ibid. n.* 4. Fagnan. *ibid. n.* 12. Pirhing. *lib.* 3.
decr. tit. 6. *n.* 8. Reiffenſtuel *ibid. num.* 57. Engel *ibid.
numer.* 3. & alii magis communiter.

Et ratio eſt, quia Coadjutus infirmus adhuc remanet
Prælatus, & Rector Eccleſiæ, ſaltem quoad Jus, licet non
quoad exercitium, adeoque illi prius ſubveniendum eſt de
reditibus Eccleſiæ tamquam proprio Rectori, & Prælato;
maxime quia is adhuc ut infirmus reſidere debet; ut pro
Parocho declaravit *Sacra Congregatio Concilii* his verbis:
*Propter Deputationem Coadiutoris, Parochus, cui datur,
non poterit abeſſe a reſidentia*, ſic refert Gonzal. *ad Regul.*
8. *Cancell. gloſs.* 5. §. 9. *n.* 30. Et pro Epiſcopo declaravit 37
Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. his verbis: „ Cum Epi-
„ ſcopus Nicoteren. eo quia Coadjutorem in ejus Epiſco-
„ patu haberet, a reſidentia abeſſet, Sanctiſſimus ſub die
„ 7. Septemb. 1619. mandavit dari Litteras Epiſcopo cum
„ monendo, quod conceſſio Coadjutoris non liberat a re-
„ ſidentia, & quod propterea omnino ad ſuam accedat re-
„ ſidentiam „; ſic refert Barboſa *lib.* 1. *Juris Eccleſ. uni-
verſ. cap.* 17. *num.* 13. Unde cum ſic, ratione hujus ſuæ
reſidentiæ, cenſeatur Eccleſiæ ſuæ deſervire, *cap.* 1. *de
Cleric. ægrotant.* merito ex ejus facultatibus eſt ſuſtentan-
dus; *cap. Cum ſecundum* 16. *de Præbend.* Et cum Coad- 38
jutus habeat titulum, & poſſeſſionem cum ſervitio reſi-
dentiæ, præferendus eſt Coadjutori, qui ex Rota *deciſ.*
410. *numer.* 5. *part.* 4. *recentior.* nec titulum habet, nec
poſſeſſionem, ſed nudum exercitium; Alioquin ſi Ægro-
to ſubtraherentur ſtipendia, hoc exemplo deterriti non
invenirentur, qui vellent Eccleſiæ militare, ut dicit Pon-
tifex. *in cit. cap.* 1. *de Clerico ægrotante*, ibi: *Quia ſi alii
ejus eſſent exemplo deterriti, forte non poſſet, qui milita-
ret Eccleſiæ, inveniri*. Tum quia pro hac noſtra ſenten-
tia multum, etiam facit textus *in d. cap. De Rectoribus*,
quod ſcilicet Coadjutor *de facultatibus Eccleſiæ ad ſuſten-
tationem ſuam congruam recipiat portionem*; & textus *in d.
c. Paſtoralis unic. de Cler. ægrotant. in* 6. quod ſcilicet
*Coadjutores hujuſmodi de proventibus Prælatorum, in quo-
rum aſſumuntur auxilium, ſumptus recipiant moderatos*; &
textus Concil. Trident. *dict. ſeſſ.* 21. *c.* 6. *de reform.* quod
ſcilicet Epiſcopi *partem fructuum eiſdem* (Coadjutoribus)
pro ſufficienti victum aſſignare, vel aliter providere poſſint,
ex quibus textibus ſatis innuitur, quod proventus Eccleſiæ
primo, & principaliter ſunt in diſpoſitione Coadjuti, ve-
luti Prælati, & Rectoris Eccleſiæ, & conſequenter, quod
illius neceſſitati prius ſit providendum, & poſtea ſi re-
ditus ſufficiant, ſit providendum Coadjutori cum congrua
portione, ſeu cum *moderatis ſumptibus*, ſeu *cum parte
fructuum* ipſius Eccleſiæ. Si vero reditus Eccleſiæ pro 40
utroque non ſufficiant, tunc Coadjutori, pro quanto ad-
huc ipſi ad congruam ſuſtentationem deficiet, providebit
Epiſcopus in quantum ſibi poſſibile fuerit; juxta *cap.* 1.
diſt. 82. allegat. a Gloſſa *ſupra num.* 34. pro ſententia
contraria; Et ſi nullo modo id Epiſcopus præſtare ſuffi- 41
ciat, tunc auctoritate ejuſdem Epiſcopi erit cogendus po-
pulus ad Coadjutori neceſſaria præbenda; *arg. cap. Omnis
Chriſtianus* 67. *de Conſecratione diſt.* 1. & Gloſſa *ibid.
verb. Vacuus*, & *cap. Ad audientiam* 3. *& cap. De his*
4. *de Eccleſ. ædificand.* Et Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 4. *de refor-
mat.* ubi ſtatuitur, quod ſi reditus Eccleſiæ non ſuffi-
ciant pro Sacerdotibus Parochialium noviter erectarum,
cogi poſſit populus ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vi-
tam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam; Et in Coadjuto-
re ſic alias reſpondit *Sacr. Congregatio ejuſdem Concilii in-
terpres in Theatina*, ut refert, & tenet Fagnan. *in cap.
de Rectoribus* 3. *de Cleric. ægrotant. nu.* 13. & ſic etiam
tenet Abbas *ibidem num.* 5. *&* 6. Barboſa *num.* 4. Azo-
rius *par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. n. 9. Pirhing. *lib.* 3. *Decret. tit.* 6. *n.*
8. Reiffenſtuel *ibid. n.* 58. & alii paſſim.

De iis, quæ concernunt Coadjutorem perpetuum da-
tum Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, habetur ſpecialis de-
claratio *Sac. Congr. Rituum data* 31. *Januar.* 1561. ad dubia

propoſita nomine Cardinalium Paoletti, & Veronen. qui-
bus reſpondendum cenſuit, ut ſequitur.
43 Ad primum Dubium cenſuit, Coadjutori cum futura ſuc-
ceſſione non licere ingredi Civitatem Pontificaliter, quia li-
cet ſit Coadjutor cum futura ſucceſſione, ex quo tamen non
habet Jus in re, ſed ad rem, non debet recognoſci tam-
quam Superior, & Caput, ſed ut Coadjutor, & eo magis,
quia contingere poteſt, ut non ſuccedat in Epiſcopatu, ſed
prior moriatur.
44 Ad ſecundum reſpondit, ipſum non debere uti Cruce in
Divinis, nec in functionibus Pontificiis, nec dum incedit
per Urbem, cum Crux ſit ſignum, & ornamentum dignita-
tis, Juriſdictionis, & Coadjutor utraque caret.
45 Ad tertium cenſuit Coadjutorem Pontificalia in Eccleſia
exercentem abſent. Archiepiſcopo uti poſſe Cappa, cum ea
ſit tantum ornamentum Dignitatis Epiſcopalis, præſente au-
tem Archiepiſcopo, uti debet Mantelletta, & Rocchetto;
neque licere unquam Coadjutori uti Mozzetta, & Rocchet-
to etiam abſente Archiepiſcopo, cum hoc proprium ſit ejus,
penes quem eſt Dignitas, & Juriſdictio.
46 Ad quartum reſpondit negative, cum una ſedes non ca-
piat duos.
47 Ad quintum cenſuit Canonicos eſſe compellendos, ut Coad-
jutori Epiſcopo ſolemniter celebranti, & Pontificalia exer-
centi ſemper aſſiſtant, alioquin indecorum videretur, ſi E-
piſcopus ſine Canonicorum aſſiſtentia celebraret, nec non vi-
deretur eſſe contra Decretum Concilii Tridentini, quod ex-
tenſive huic etiam caſui accommodari poteſt.
48 Quo ad circulos reſpondit, Canonicos non debere accede-
re ad circulos, cum ipſi circuli denotent membrorum unio-
nem ad ipſum Caput, ut ex ſuperius deductis conſtat, Co-
adjutorem non debere eſſe Caput.
49 Quo vero ad Confeſſionem faciendam cum celebrante ſole-
mniter, reſpondit decere, ut Coadjutor Epiſcopi Confeſſio-
nem faciat cum Sacerdote Canonico celebrante, ut idem
quoque benedicat in fine Miſſæ, ne populus præſens Divi-
nis Benedictione Epiſcopali defraudetur, & jam eſt uſu
receptum, ut Epiſcopus benedicturus in fine Miſſæ faciat
etiam Confeſſionem cum celebrante.
50 Ad ſextum cenſuit, licere Coadjutori, de licentia tamen Ar-
chiepiſcopi, benedicere populo, dum per Civitatem incedit.
51 Ad ſeptimum reſpondit, maxime decere ut Canonici pro-
deant obviam Coadjutori Epiſcopo ad Eccleſ. Pontificaliter
accedenti ad oſtium Eccleſiæ, eumque diſcedentem ad idem
oſtium deducant, immo eſſet valde commendandum, ſi non-
nulli Canonici officii, & urbanitatis gratia ad ipſius Coad-
jutoris ædes accederent.
52 Ad octavum reſpondit Coadjutorem non habere facul-
tem largiendi Indulgentias, & ſic eas Archiepiſcopi no-
mine, ſi quas Archiepiſcopus concedere voluerit, eſſe pu-
blicandas.
53 Coadjutor Epiſcopi non ſedet celebrans niſi in Faldi-
ſtorio, neque habet Diaconos aſſiſtentes, neque Canoni-
cos paratos, neque ſeptimum Candelabrum, Sacra Con-
54 gregatio Rituum 1. Septemb. 1607. Nec utitur Baculo, niſi
55 in Ordinationibus. Ead. Sacra Congregatio eodem die, &
anno ipſe tamen Coadjutor Epiſcopi celebrans præter Dia-
conum, & Subdiaconum, debet habere aſſiſtentem Cano-
56 nicum pro libro. Ead. Sacra Congregatio 7. Auguſti 1627.
Coadjutor Epiſcopi non tenetur viſitare Limina Apoſto-
57 lorum, ſed Coadjutus. Ead. Sacra Congregatio Concil. die
4. Auguſti 1609. Coadjutor Epiſcopi etiam non adhibitus
ad ullam functionem, tenetur reſidere, neque diſcedere
poteſt abſque conſenſu Coadjuti, vel licentia Sacræ Con-
gregationis; & tenetur quoties fuerit requiſitus, Ponti-
ficalia, & alias functiones obire, quamvis Coadjutus pro-
pria impedimenta non probet. Sacra Congregatio Epiſcop.
in Fulginatenſ. 28. Maji 1628. Non poteſt dictus Coad-
58 jutor præſente Coadjuto Benedictionem Pontificalem im-
pertiri; non eſt tamen cogendus in hoc caſu Miſſas, aut
Veſperas celebrare, ſed hoc peragi debet a ſimplici Ca-
nonico, vel Dignitate; tenetur tamen intereſſe Concio-
ni in Cathedrali etiam abſente Coadjuto in loco decen-
ti, & ſeparato, ſed non ſub Baldachino; Eadem Sacra
Congregatio in dict. Fulginatenſ. eodem die, & anno,
59 Coadjutor debet quoties fuerit requiſitus Coadjutum in
Viſitatione comitari, expenſis tamen ipſius Coadjuti pro
eo, & familia, & abſque ulla exactione Procurationis ra-
tione ejuſdem Coadjutoris, ; Viſitans autem ex commiſ-
ſione Coadjuti non poteſt recuſare aſſiſtentiam Vicarii
Generalis cum facultatibus, quas ei dare Coadjuto pla-
cuerit. Eadem Sacra Congregatio Epiſcop. in dict. Fulgi-
naten, eodem die, & anno, ut refert Nicol. in lucubrat.
tom. 2. tit. 6. lib. 3. num. 3. 6. 7. 9. 10. & 11. Cum Epiſco-
60 pus habens Coadjutorem eſt impeditus, non poteſt fun-
ctiones alteri, quam Coadjutori delegare. Sacra Congre-
gatio Epiſcop. in Firmana 25. Septemb. 1623. apud Nicol.
loco citat. num. 5. ubi numer. 12. ait quod Epiſcopus non
poteſt Coadjutorem punire, licet ſit etiam Canonicus,
vel Archidiaconus in ſua Eccleſia, & ſi nec ratione Be-
neficii. Sacr. Congregatio Concilii in Poſnanienſ. 18. Fe-
61 bruarii ejuſdem anni Epiſcopus Coadjutus debet dare ſuo
Coadjutori commoditatem habitationis in Palatio Epiſco-
pali, & omnia neceſſaria pro exercitio Pontificalium, &
pro aliis Epiſcopalibus functionibus. Sacra Congregatio E-
piſcopor. in Nicoterenſ. 27. Junii 1619. Coadjutor ſepara-
tum Tribunal ſtatuere, aut habere non poteſt, ſed in con- 62
ſueto Tribunali Epiſcopi jus reddendum eſt. Sic ex Sa-
cra Congregatione infert Fagnan. in capit. Ex parte quin-
ta, de Clericorum ægrotant. numer. 27. Epiſcopus reſidere
tenetur, licet habeat Coadjutorem. Sacr. Congreg. Epiſcop.
in Neapolitana 24. Martii 1597. & in Nicoteren. 7. Se- 63
ptembris 1619.
Coadjutor Archiepiſcopi Metropolitan. Bononien. de-
bet præcedere Vexillifero ejuſdem Civitatis. Sac. Congre- 64
gat. Rit. in Bononien. 4. Maii 1592. Coadjutor Epiſcopus
in Synodo Provinciali debet ſedere inter Epiſcopos Pro-
vinciales loco ſuæ promotionis, cum propriis radiis ful- 65
geat; ſic decrevit Sacr. Congreg. Rit. 20. Septembr. 1596.
pro Coadjutoribus Epiſcoporum Veronen. & Trident. oc-
caſione Synodi Provincialis Aquilejenſis, Coadjutor Pa-
rochi in abſentia Coadjuti in functionibus Parochialibus 66
præcedit Beneficiatos, & recipit eadem emolumenta, quæ
Coadjuto debentur. Sacr. Congr. Concil. in Lucana 15. A-
pril. 1690. De Coadjutoribus perpetuis Canonicorum, vi-
de verb. Canonicus art. 10. per tot.
Epiſcopo Titulari ſuffraganeo, qualis honor, & præe- 68
minentia debeatur in Eccleſia, in qua vice Epiſcopi Or-
dinarii functiones Pontificales exercet, innuitur in provi-
ſionibus captis a Sacr. Congregatione Rituum in Veliter-
na, in qua pro parte illius Suffraganei propoſitis ſequen-
tibus dubiis.

1 An ſaltem aliqui Canonici teneantur eidem ſuffraga- 69
neo obviam ire uſque ad oſtium Eccleſiæ, ibique ex
iiſdem dignior Aſperſorium porrigere, & in reditu,
uſque ad eamdem Januam comitari, dum Cappa in-
dutus ad Pontificales functiones obeundas accedit,
Anteceſſoris conniventia minime obſtante?
2 An eidem ſuffraganeo debeatur genuflexorium cum ſtra- 70
tu, & pulvinaribus ad orandum SS. Sacramentum,
dum occaſione earumdem functionum Eccleſiam ingre-
ditur?
3 An ſuffraganeo facienti Ordinationes generales in ali- 71
quo ejuſdem Eccleſiæ Sacello (propter impedimen-
tum Altaris Majoris ex cauſa recitationis horarum
in Choro) debeant in eodem Sacello aſſiſtere aliqui
ex Canonicis?
4 An dum aſſiſtit Concioni Prædicatoris, ſalutatio ei 72
prius dirigi debeat diſtincte ab illa Canonicorum,
& Magiſtratus ſæcularis?
Sacra Congregatio die 6. Septembris 1696. reſpondit.
Ad primum poſſe de licentia Eminentiſſimi Decani E- 73
piſcopi Oſtienſis, & Veliterni deferre Cappam, & in
hoc caſu teneantur duo Canonici ire uſque ad Oſtium
Eccleſiæ, & dignior porrigat Aſperſorium, quo ſuf-
fraganeus ſe ipſum tantum aſpergat, & pariter eum
aſſocient in reditu uſque ad eumdem locum.
Ad ſecundum, in Voto Magiſtri Cæremoniarum. 74
Ad tertium, ſervetur Pontificale cum Miſſa ſolemni 75
in Altari Majori præſente Clero.
Ad quartum, Affirmative quatenus ſedeat in Preſ- 76
byterio.
Quia vero in aliis præeminentiis, & juribus præfatum 77
ſuffraganeum exceſſiſſe modum Capitulum conquerebatur,
eodem tempore per viam reconventionis proponi curavit
ſequentia dubia.
1 An ſuffraganeus Veliternen. occaſione functionum Epi- 78
ſcopalium ſolemnium teneatur ſe parare in Sacriſtia,
vel potius paramenta ſumere ab Altari, vel in Fal-
diſtorio?
2 An valeat deferre Cappam Pontificalem in acceſſu, 79
& receſſu ad Eccleſiam Cathedralem, & quatenus
Affirmative;
3 An poſſit ſibi deferri facere caudam ejuſdem Cappæ per 80
alium, ſeu potius illam deferre teneatur involutam
ſub brachio ſiniſtro?
4 An ſimiliter poſſit ſibi deferri facere caudam veſtis 81
violaceæ una cum elevatione ſimbriæ anterioris in
plano pavimenti Eccleſiæ.
5 An eidem accedenti ad Eccleſiam porrigi debeant A- 82
ſperſorium ad Januam Eccleſiæ per aliquem ex Ca-
nonicis; & an poſſit Alumnos Seminarii, alioſque
circumſtantes aſpergere, vel potius aquam tantum
recipere extremitate digitorum?
6 An poſſit per Civitatem uti Mantello oblongo coloris 83
violacei cum ſignis rubeis ſuper veſtem nigram inte-
riorem, vulgo Zimarra?
7 An per Civitatem poſſit ſibi deferri, & elevari face- 84
re Umbellam Sericam viridis coloris?
8 An dum aſſiſtit Concioni poſſit ſedere in Sede ſeparata 85
a Canonicis, vel potius debeat ſedere in eodem ſca-
mno Canonicorum, abſque tapeto, & in quo habitu?
Quibus Sacra Congregatio eadem ſupradicta die reſpondit,
Ad 1. Si accedat cum Cappa, in Faldiſtorio; alias in 86
Sacrario.
Ad 2. Jam proviſum. 87
Ad 3 Negative quo ad primam partem, & affirmati- 88
ve quod ad ſecundam.

Ad

89 *Ad 4. Negative.*
90 *Ad 5. Jam proviſum.*
91 *Ad 6. Negative.*
92 *Ad 7. Negative.*
93 *Ad 8. Dilata.*
94 Epiſcopus ſuffraganeus quando nomine proprii Epiſco-
pi exercet functiones Epiſcopales, debet habere aſſiſten-
tiam Dignitatum, & Canonicorum. *Sacra Congregatio Ri-
tuum in Bracharen. 21. Februarii* 1604. Epiſcopus ſuffra-
ganeus ſolemniter celebrans non debet habere aſſiſtentiam
duorum Canonicorum ultra Diaconum, & Subdiaconum,
95 qui ſunt cantaturi Evangelium, & Epiſtolam, ſicut ha-
beret proprius Epiſcopus ſed ſufficit Diaconus. & Sub-
diaconus, & unus Canonicus paratus cum Pluviali ad
librum. *Sacra Congr. Rituum in Cæſaraugust. 9. Maji* 1606.
96 *& in Bracharen. 1. Septembris* 1607. Epiſcopo ſuffraganeo
ſolemniter celebranti non debent Canonici aſſiſtere, ſicu-
ti aſſiſterent Epiſcopo proprio, ſed in habitu ordinario,
& Canonicali *Eadem Sacra Congregat. Rituum in dict. Bra-*
97 *charenſi*. Epiſcopo ſuffraganeo facienti Ordinationes, vel
alias functiones nomine proprii Epiſcopi, Canonici de-
bent accipere paramenta *Eadem Sacr. Congregat. Rituum*
98 *in dict. Bracharenſi*. Epiſcopo ſuffrageneo non tenentur
Canonici obviam ire uſque ad cubiculum, ſicut tenen-
tur proprio Epiſcopo venienti ad Eccleſiam, ſed ſatis
eſt ſi aliqui Canonici ei obviam procedant uſque ad por-
tam Eccleſiæ *Sacr. Congr. Rituum in dict. Bracharen. 1. Se-
ptembris* 1607. Epiſcopus ſuffraganeus ſolemniter celebrans
99 non debet ſedere in Sede Epiſcopali, ſed in Faldiſtorio.
Eadem Sacr. Congreg. Rituum in dict. Bracharenſi. Epiſco-
110 pus ſuffraganeus ſolemniter celebrans non debet uti Ba-
culo Paſtorali, niſi in Ordinationibus, & aliis actibus
neceſſariis *Ead. Sac. Cong. Rituum in dict. Bracharen.* Epiſcopo
111 ſuffraganeo ſolemniter celebranti non debet poni ſuper
Altare ſeptimum Candelabrum, ſicut ponitur celebran-
te Epiſcopo Ordinario. *Ead. Sacr. Congregat. Rituum in dict.
Bracharen.* Epiſcopus ſuffraganeus non diſpenſat ſupra In-
terſtitiis, niſi habeat ſpeciale mandatum; neque votum
112 habet in approbatione Ordinandorum, niſi ſit ex nume-
ro Examinatorum *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Brixianen.*
113 14. *Febr.* 1585. Epiſcopus ſuffraganeus, ubi Diœceſim
pro Pontificalibus exercendis profiſiſci contigerit, expen-
ſas ab Epiſcopo habere debet *Ead. Sacr. Congreg. Epiſc. in
dict. Brixianenſi*. Epiſcopus ſuffraganeus non poteſt viſita-
114 re Clauſuram Monialium Monaſteriorum, niſi ſit ſimul
Vicarius Generalis, & ab Epiſcopo, cujus eſt ſuffraga-
neus facultatem Vicarii Generalis, vel aliud ſpeciale
mandatum habeat, prout pro Suffraganeis Germaniæ de-
claravit *Sacr. Congreg. Concil. 17. Junii* 1630. *lib. 4. Decr.
fol.* 3000.
115 Coadjutorium habens in animarum Cura, aut in Cano-
nicatu tenetur reſidere in loco Parochiæ, Canonicatus,
ut Coadjutoris impediti vices ſupplere poſſit Benedict. XIV.
tom. 1. Conſtit. 135. incip. *Quod inſcrutabili* §. 28.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE Coadjutoria vide, quæ diximus in addit. ad verb.
Canonicus art. 10. Hic vero tria, eaque magni mo-
2 menti ſunt notanda. Primum eſt, quod gratia Coadjuto-
riæ cum futura ſucceſſione minime valida ſit, ſi conſen-
ſus detur a Procuratore poſt obitum Coadjuti. Nec ob-
3 ſtat, quod aliud ſit gratia Coadjutoriæ, aliud futura ſuc-
ceſſio, quia utrumque provenit a legitimo conſenſu Coad-
juti, qui non dicitur adeſſe, dum datur a Coadjutore
poſt obitum Coadjuti; *Rota in Seguntina Archidiaconatus 6.
Maji 1726. cor. bon. mem. Cornelio*.
4 Alterum eſt, quod in Coadjutore ad tempus qualitates
neceſſariæ concurrere debent de tempore gratiæ, at in
Coadjutore perpetuo cum futura ſucceſſione poſſunt intra
annum concurrere; *Rota in Monaſterien. Decanatus 9. Junii*
1738. §. 9. *coram clar. mem. Millino*.
5 Tertium eſt, quod Coadjutore effecto impotenti ad ſer-
vitium Eccleſiæ, ceſſat gratia Coadjutoriæ, & ita qui-
dem, ut nec ſucceſſionem in Beneficium prætendere va-
leat ipſe Coadjutor; Pleniſſime *Rota in Mindenien. Coadju-
6 toria 2. Decembris* 1732., *& in confirmatoria 25. Februarii*
1733. *cor. clar. memor. Aldrovando*.

CODICILLUS.

Vide verb. *Teſtamentum art. 4. per tot.*

CŒMETERIUM.

Additiones Noviſſimæ.

1 LOca humandis corporibus deſtinata uſitatius & olim
& hodie dicuntur Cœmeteria a græco verbo κοιμάω,
quod *dormire* ſignificat; ex eo ſcilicet, ait Baronius ad
ann. 226., quod Fides doceret Chriſtianos non mori ſed
rurſus excitandos, interea in Domino obdormire.
2 Cœmeterium ut corporibus Chriſtianorum humandis
deſerviat, prius in locum religioſum per Epiſcopum ſo-
lemni ritu erigendum & conſecrandum eſt.

Huius ritus conſecrandi ſeu benedicendi Cœmeteria 3
videtur etiam Sanctus Gregorius Turonenſis *de Gloria Con-
feſſorum* cap. 106. meminiſſe; adeo ut conſecrationem Cœ-
meterii cum ipſa quodammodo Eccleſiæ conſecratione
cœpiſſe affermari poſſet.
Immo Cœmeterium tamquam partem & appendicem, 4
aut verius aream vel porticum ipſius una quaſi conſecra-
tione cum ipſa Eccleſia conſecratum fuiſſe, innuere vi-
detur Innocentius III. *tit. de Conſecrat. Eccleſ.* ſcribens:
„ Cœmeteria vero in quibus excommunicatorum corpora
„ ſepeliuntur per ſuorum violentiam propinquorum, re-
„ concilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedi-
„ ctæ, ſicut in Eccleſiarum dedicationibus conſuevit.
Cœmeterium per ſolemnem benedictionem e loco pro- 5
fano effici locum religioſum, immo tamquam Eccleſiæ ap-
pendici etiam de jure immunitatem localem eſſe indul-
tam, compertum eſt.
Eccleſias & Cœmeteria tamquam loca religioſa junxit 6
Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. decernens, ut
„ ceſſent in Eccleſiis earumque Cœmeteriis negociationes
„ & præcipue nundinarum ac fori cujuſcumque tumul-
„ tus, omnis in eis ſecularium judiciorum ſtrepitus con-
„ quieſcat, nulla inibi cauſa per laicos criminalis agi-
„ tetur, ſint loca eadem a laicorum cognitionibus a-
„ liena.
Cœmeteriis tamquam locis religioſis ſpecialem vene- 7
rationem deberi, ex pluribus patet, quæ ad eorum de-
corem & venerationem conducunt. Synodus enim P. II.
Cameracenſis *tit. 13. cap. 6.* ſtatuit: „ Cœmeteria dili-
„ genter ſepiantur & claudantur, nec animalia in eiſ-
„ dem ad paſcendum admittantur. “ Quod intendiſſe
quoque videtur Synodus D. Mechlinienſis *tit. 11. cap. 15.*
ubi ſtatuit ut „ Cœmeteria muris foſſis aut ſepibus ita
„ concludantur, ut equis, vacis, porcis, aliiſque ſimili-
„ bus animalibus nullus pateat acceſſus. “
Ita ut profanas omnes actiones Synodi volunt a Cœ- 8
meteriis abeſſe, & generaliter nihil in eis permitti,
quod loci religioni ac ſanctitati repugnet; ut ſpeciatim
colligitur ex Concilio Lugdunenſi ſub Gregorio X. in
cap. 2. de Immunit. Eccleſ. in VI, quod nominatim de Cœ-
meteriis loquens, ſtatuit, *ut ceſſent in Eccleſiis earumque
Cœmeteriis negotiationes, & præcipue Nundinarum ac fori cu-
juſcumque tumultus*.
Ex ipſius Cœmeterii benedictionis formula quæ hodie 9
in Pontificali legitur, ſat conſtat Cœmeterium unice be-
neficii ad inhumationem corporum Chriſtianorum; adeo
ut ſummus abuſus dicendus ſit mos hodiernus promiſcue
ſepeliendi in Eccleſiis.
Admiſſio in Cœmeterio ad Eccleſiaſticam ſepulturam 10
videtur eſſe ſpecies quædam Communionis.
Hinc eſt quod excommunicatis, aliiſque, quibus in 11
vivis non communicamus non tantum ſepultura ſit ne-
ganda; ſed inſuper per eorum in loco religioſo ſive Cœ-
meterio ſepulturam, locus ipſe pollui ſeu profanari cen-
ſeatur, eatenus ſaltem, ut divina Officia ibidem agi ne-
queant, ne Eccleſia illum ibidem ſepultum in ſuam
communionem recipere videatur, neque ullus fidelis eo
loco ſepeliri poſſit: ne per eam inhumationem cum ex-
communicato ibidem ſepulto, cum quo in vivis com-
municare non poterat, poſt mortem communicare vi-
deatur.
Unde conformiter ad plurima Synodorum Canones In- 12
nocentius III. *in cap. 12. tit. de Sepulturis*, reſpondit,
„ Si contingat interdum, quod vel excommunicatorum
„ corpora per violentiam aliquorum, vel alio caſu in
„ Cœmeterio Eccleſiaſtico tumulentur, ſi ab aliorum
„ corporibus diſcerni potuerint, exhumari debent &
„ procul ab Eccleſiaſtica ſepultura jactari.
Cœmeteria non ſecus ac ipſæ Eccleſiæ hodie ubique 13
aſylo gaudent, quia ſcilicet tamquam loca ſacra ſolemni
ritu ab Epiſcopo benedicuntur, & humandis fidelium
cadaveribus ſpecialiter deputantur; uti latius oſtendit
Gambacurta, in ſuo ſpeciali de hac immunitate Tra-
ctatu *lib. 4. cap. 3.*

COGNATIO LEGALIS.

Additiones Noviſſimæ.

COgnatio Legalis oritur ex adoptione, qua quis li- 1
beros naturales non habens, alienum ſibi in filium
adoptat.
Cognatio quam adoptio parit, *Civilis, & legitima*, ſeu 2
legalis, ad differentiam cognationis *naturalis* appellatur
Leg. 4. §. 2. ff. De gradibus; quia ſola lege adoptio niti-
tur & actus eſt mere civilis.
Cum autem per legem ideo inducta ſit adoptio, ut 3
is, qui natura filius non erat, filius per legem effici-
tur adoptanti, conſequens viſum eſt, ut nec inter hos
per Matrimonii vinculum alia connexio ſeu neceſſitudo
intercedere debeat.
Itaque civilis hæc cognatio impedimentum Matrimonii 4
contrahendi inter adoptantem & adoptatam, & generali-
ter inter omnes perſonas quæ per adoptionem liberorum &

parentum loco ſunt, induxit, idque etiam ſoluta adoptione per emancipationem. *Leg. 17. & 55. ff. de Ritu Nuptiarum.*

5 Quod impedimentum ulterius leges extendunt ad adoptatum, & filios naturales adoptantis; quaſi jure fraternitatis, quod inter adoptatum tamquam filium legalem adoptantis, & hujus proles naturales intercedit; hac tamen differentia, quod hoc fraternitatis impedimentum ſolvatur, ſoluta per emancipationem adoptione, dicta *Leg. 55. §. 1.* quia poſt emancipationem (ait) extraneus intelligitur.

6 Hoc impedimentum a legum auctoritate primum inductum, Eccleſia quoque recepit; ejuſque mentio fit apud Gratianum in *Can. 6. cauſ. 30. quaſt. 3. & in cap. unico tit. De Cognatione legali*, ubi ex reſponſis Nicolai I. ad Conſulta Bulgarorum refertur: „ Si qua per adoptionem mi„ hi ſoror eſſe cœperit quamdiu durat adoptio inter me „ & ipſam nuptiæ conſiſtere non poſſunt.

7 Nec legitur, Eccleſiam circa hoc impedimentum aliquid mutaſſe; nec quidquam innovavit ipſa Synodus Tridentina, uti monet Cujacius ad titulum Decretalium *De Cognatione Legali*; qui credit etiam hodie fraternitatem legalem conſtituere impedimentum dirimens; nimirum durante adoptione, quemadmodum Legibus conſtitutum erat, & ipſe Nicolaus I. reſpondit.

Quæ adducit auctor noſter quoad hanc cognationem, vide verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. a numer. 61. ad 63.*

COGNATIO SPIRITUALIS.

DE Cognatione ſpirituali. Vide verb. *Baptiſmus art. 7. per tot.* verb. *Confirmatio art. 3.* verb. *Impedimenta Matrimonii art. 1. a num. 48. ad 59.* quibus adde ſequentem hunc Caſum, qui hic affertur.

Cognatio Spiritualis an fuerit contracta in hoc caſu dubitatur. Petrus, & Anna Conjuges elegerunt in ſuſceptores in Baptiſmo filii Andream, & Lauram, ſed adveniente tempore Baptiſmi, audiens Andreas a Petro fuiſſe electam Lauram in Commatrem, rogavit Petrum, ut illa poſthabita eligeret Roſam; replicavit Petrus ſe id facere non poſſe citra injuriam; cui reſponſioni Andrea non acquieſcente, idem Petrus omnia retulit Parocho, & facta expreſſa declaratione animi ſui, quod nullo pacto intendebat Roſam in Commatrem habere; Parochus conſilium dedit, ut ambæ admitterentur, ſed pollicebatur expreſſe ſe nullatenus admiſſurum Roſam ad tangendum infantem; Cui conſilio Petrus acquieſcens deſignavit etiam Roſam in Commatrem: iſta autem præter intentionem Petri & promiſſionem eidem Petro factam a Parocho infantem in actu Baptiſmi ſimul cum Laura tetigit; Quæritur an fuerit contracta Compaternitas etiam inter dictam Roſam, & Petrum, an potius ſolum inter Petrum, & Lauram; *Sac. Cong. in Aquenſ.* 10 *Martii* 1631. cenſuit contraxiſſe etiam cum Roſa. quia fuit deſignata; Sic ex Sellio refert Barboſa *Collectan. deciſ. Apoſtol. verb. Cognatio ſpiritualis, num.* 10. Vide ut ſupra cit. verb. *Confirmatio art. 3. verb. Impedimenta Matrimon. a numer. 48. ad 59.*

Additiones Noviſſimæ.

1 Ad Cognationis legalis imitationem & exemplum comparata eſt cognatio ſpiritualis; atque impedimentum Matrimonii ex ipſa profluens. Sicuti enim Adoptans adoptatum ſibi in locum filii aſſumit & habet; ita quoque Suſceptor, ſive Patrinus recipit Baptizatum in filium ſuum ſpiritualem; ideſt, ut illi Patris ſpiritualis loco ſit, ſive ejus curam ſpiritualem tamquam alter Pater gerat.

2 Hanc cognationem ſpiritualem, & ex ea reſultans impedimentum Matrimonii notam fuiſſe in Eccleſia Græca ſeculo VII. manifeſtum eſt ex *Canone* 53. Synodi VI. in Trullo, ubi Patres dicunt: „ In nonnullis autem locis „ cognovimus quoſdam, qui ex ſancto & ſalutari Baptiſ„ mate infantes ſuſcipiunt, poſtea quoque cum matri„ bus eorum viduis Matrimonium contrahere: ſtatui„ mus, ut impoſterum nihil fiat hujuſmodi. Si qui au„ tem poſt præſentem Canonem hoc facere deprehenſi „ fuerint, ii quidem ab illicito Matrimonio deſiſtant: „ deinde & fornicatorum pœnis ſubjiciantur.

3 Hanc omnem cognationem, atque exinde reſultans impedimentum eſſe ex jure mere poſitivo, ſat oſtendit varia quæ diverſo tempore, & in diverſis Eccleſiis circa hæc fuit, diſciplina.

4 Synodus quoque Tridentina nullam hic Divinam Legem, quæ impedimentum hoc induxiſſet, aut ad certas perſonas extendiſſet, agnoſcens, illud contra jam pridem ſtabilitam diſciplinam in multis reſtrinxit; eo quod „ do„ ceret experientia propter multitudinem prohibitionum „ multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi Ma„ trimonium: in quibus vel non ſine magno peccato per„ ſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimun„ tur; “ uti loquitur *cap. 2. ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimonii.*

His incommodis occurrere volens Synodus ſtatuit, „ ut 5
„ unus tantum ſive vir ſive mulier, juxta Sacrorum Ca„ nonum inſtituta, vel ad ſummum unus & una bapti„ zatum de Baptiſmo ſuſcipiant; & inter ipſos ac Ba„ ptizatum ac illius patrem & matrem, nec non inter „ baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac „ matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur.

Ex hoc Decreto modernam Eccleſiæ diſciplinam cir- 6
ca cognationem ſpiritualem metiendam eſſe compertum eſt.

Hinc contra diſpoſitionem veterum Canonum, & *cap.* 7
1. tit. De Cognat. Spirituali hodie valet Matrimonium contractum inter filiam ſuſcipientis, & baptizatum, uti cenſuit Sacra Congregatio apud Fagnanum ad dictum *cap. 1. num. 4.*, neque ultra perſonas in Decreto antedicto expreſſas impedimentum extenditur.

Cognatio ſpiritualis contrahitur inter conjuges, ſi al- 8
ter eorum prolem communem ſuſcipiat, vel baptizet extra caſum neceſſitatis; quæ cognatio impedit uſum conjugii, ſaltem donec Ordinarius diſpenſet.

Ob quam cognationem tamen Gratianus affirmat, 9
quod mulier a viro ſuo non ſit ſeparanda; quod & de viro ſimiliter oportet intelligi. Et hanc concluſionem ſequuti Pontifices, ac ſignanter Alexander III. *in cap. 2. tit. de Cognatione Spirituali*, reſpondit, quod „ ſive ex ignorantia, ſive ex malitia, proprium filium de fonte ſuſceperint, non eſſe ab invicem ſeparandos, nec alter alteri debitum debere ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci. “

Quæ de cognatione contrahenda in Baptiſmo decrevit 10
Synodus Tridentina, eadem ſervari voluit in ea cognatione, quæ ex Confirmatione contrahitur; ut ſcilicet hæc extra confirmantem & confirmatum, illiuſque patrem & matrem ac tenentem non egrediatur.

Cum non tantum per Baptiſmum quis dicatur regene- 11
rari, ſed etiam per Sacramentum Pœnitentiæ, tamquam per ſecundas naufragii tabulas, hinc & creditum jam pridem fuit, inter pœnitentem & Sacerdotem, ſpiritualem quamdam cognationem oriri, atque Gratianus ad calcem Canonis 7. „ dicitur etiam ſpiritualis filia Sacer„ dotis, quæ ei peccata ſua confitetur. “ Unde peccatum carnis inter illos gravius eſt, graviuſque puniendum.

COGNATIO NATURALIS.

Vide verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. num. 28. ad 47.*

COLLATIUNCULA.

Die jejunii. Vide verb. *Jejunium art. 1. a num. 14. & 41. ad 46.*

COLLEGIUM, COLLEGIATA.

SUMMARIUM.

1 *Collegium, Univerſitas, Communitas ſunt Synonyma.*
2 *Collegium unde dictum, & quid ſit?*
3 *Univerſitas unde dicta, & quid ſit?*
4 *Communitas unde dicta, & quid ſit?*
5 *Ad conſtituendum Collegium requiruntur tres: Jus autem Collegii conſervari poteſt in duobus, immo, & in uno.*
6 *At tunc non eſt Collegium actu, ſed habitu, ſeu virtute.*
7 *Iſtud autem Jus, quod in uno remanet, non retinet pro ſe ipſo, ſed pro Collegio.*
8 *Adeo ut nomine Collegii ſi non poteſt eligere ſe ipſum, poterit tamen alium eligere in totius Collegii Prælatum.*
9 *Ad conſtituendam Univerſitatem ſufficiunt quinque Perſonæ.*
10 *Univerſitatis nomine cenſetur Synodus, Concilium, Cœtus, Conventus.*
11 *Univerſitatis Jus propter caſus ſupervenientiam conſervari poteſt etiam in una perſona.*
12 *Ad conſtituendam Congregationem ſufficiunt duæ Perſonæ.*
13 *Ad conſtituendam Familiam requiruntur plures duobus.*
14 *Ad faciendam Parochiam ſufficiunt decem homines.*
15 *Ad conſtituendum Populum ſufficiunt decem homines.*
16 *Item Plures, quam decem, vel quindecim faciunt Turbam.*
17 *Item Gregem ovium decem oves, Porcorum vero quatuor, vel quinque faciunt.*
18 *Collegiata non poteſt erigi niſi per Papam*, ad n. 19.
20 *Adeout erectio facta etiam cum reſervatione Beneplaciti Apoſtolici nulla ſit, antequam obtineatur.*
21 *Sola auctoritate Epiſcopi Collegiata numquam poteſt erigi, ſed ſemper debet recurri ad Papam, qui erectionem*

nem concedit, dummodo votum Sacræ Congregationis Concilii (ad quam remittuntur preces) ſit favorabile: quæ regulariter pro conceſſione ſolet inclinare, quoties concurrant aliquæ conditiones, quæ aſſignantur.

22 Licet Collegiatæ erectio nequeat fieri de novo ab Epiſcopo, poſita tamen erectione Collegiatæ rite facta auctoritate Summi Pontificis, ſi contingat Collegium deficere ob mortem V. G. Canonicorum, vel aliam conſimilem cauſſam, in tali caſu reductio Collegialitatis ad actum poterit fieri ab Epiſcopo, cum hæc non ſit erectio.

23 Quamvis enim deſierit eſſe Collegiata actu, remanet tamen adhuc talis habitu.

24 Si agatur de Collegiata jam erecta tempore, quo vigebat opinio, ut poſſet ab Ordinario erigi, tunc ſimiliter judicari debet juxta illud, & non ſecundum opinionem poſteriorem contrariam.

25 Ex antecedenti enim ſtatu Collegialitatis præſumitur ejus continuatio.

26 Quod procedit etiam quando agatur de re multum remota.

27 Status Collegialitatis non diſſolvitur niſi tribus modis, qui aſſignantur.

28 Nec Collegiatæ ſuppreſſio unquam juſtificata dicitur, niſi de auctoritate Superioris ſupremi facta appareat.

29 Quæ tamen ſuppreſſio non inducitur ex Decreto facto ab Epiſcopo declarante Eccleſiam non eſſe Collegiatam, ſed ſimplicem Parochialem.

30 Epiſcopus ſicuti non habet facultatem de non Collegiata faciendi Collegiatam; tanto minus habet facultatem de Collegiata faciendi non Collegiatam.

31 Uti nec poteſt Curam ſupprimere, ut erigat Dignitatem.

32 Collegiata Eccleſia, quando non conſtat de primæva legitima erectione, vel ſubſequenti privilegio Apoſtolico, probatur ex conjecturis, indiciis, & enunciativis.

33 Conjecturæ, & indicia potiſſima Collegialitatis ſunt: primo ex immemorabili reputatione, & nominatione Collegialitatis, junctis enunciativis antiquis.

34 Secundo ex Litteris Apoſtolicis dirigi ſolitis Canonicis Cathedralis, vel Collegiatæ.

35 Tertio ex communi Sigillo, ideſt proprio ipſius Collegii.

36 Dummodo tamen ſigillum contineat inſignia ipſius Eccleſiæ: non autem ejus Miniſtri, & Exactoris.

37 Quarto ex communi Arca, & Maſſa.

38 Quinto ex convocatione Canonicorum de mandato principalis Dignitatis illorum capitis, & Congregationibus capitulariter factis.

19 Sexto ex electione, vel collatione Canonicatus facta per Capitulum, & Canonicos ad hunc effectum congregatos.

40 Septimo ex poſſeſſione tradita Canonicatuum cum aſſignatione Stalli in Choro, & loci in Capitulo, facta per Canonicos capitulariter congregatos.

41 Octavo ex receptione Proviſorum in Fratres, juncto nomine Fraternitatis, quæ circumſtantia plurimum ad id confert.

42 Nono ex juramento poſito a Proviſis, de ſervandis Conſtitutionibus, ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius Eccleſiæ.

43 Decimo ex venditionibus, & locationibus, & aliis contractibus capitulariter factis.

44 Undecimo ex eo, quod in Eccleſia adſit aliquis uti Caput; & Clerici, vel Canonici uti membra.

45 Duodecimo ex Jure eligendi Prælatum.

46 Tertiodecimo ex eo, quod Cura animarum ſit penes Capitulum, etiamſi habitu tantum.

47 Quartodecimo ex eo, quod in actu Viſitationis ab Epiſcopo dicatur Collegiata, vel ſi in ea facta fuerit proviſio tamquam de prima Dignitate.

48 Quintodecimo ex declarationibus Parochorum.

49 Ex prædictis conjecturis, ſeu ſignis, aliiſque ſufficientibus, Eccleſia eſt exiſtimanda Collegiata; licet de fundatione, & privilegio non conſtet.

50 Non eſt autem neceſſarium, quod omnes ſupradictæ conjecturæ, ſeu ſigna ſimul concurrant, ut Eccleſia dicatur Collegiata, ſed ſufficit aliqua adeſſe, ex quibus id argui poſſit, & veriſimile credi.

51 Collegiata inſignis præcedit aliis non Inſignibus etiamſi fuerint prius erectæ.

52 Quænam autem Collegiata dicatur Inſignis? In Jure Canonico definitum non eſt. Unde res ex facto dependet, attento nomine Inſignis, quod Eccleſiæ nobilitatem, & excellentiam præſefert.

53 Et DD. volunt, quod Collegiata communiter reputetur, & dicatur Inſignis ſi ſit Matrix in loco, præcedatque aliis in publicis functionibus, ſit antiqua, conſpicua quo ad ſtructuram materialem, & numeroſitatem Dignitatum, Canonicorum, aliorumve Miniſtrorum; ſitque in loco, ſeu Oppido nobili, & numeroſo, & peritorum copioſo.

54 Et quod in dijudicatione hujuſmodi Inſignitatis fieri poſſit conſideratio ex qualitate loci, fuit deciſum a Sacra Rit. Congregatione.

55 Canonici Collegiatarum Inſignium præferendi ſunt in Synodo, ac Proceſſionibus Canonicis Collegiatarum non Inſignium.

56 Etiamſi Collegiata non Inſignis ſit antiquior in erectione.

57 Immo etiamſi erectio Collegiatæ inſignis facta fuerit cum clauſula, ſine alicujus præjudicio.

58 Pro expenſis factis a Canonicis pro obtinendo Indulto deferendi Cappas, & Rocchettum, non poſſunt ab ipſis alienari bona Eccleſiæ.

59 Affertur ad id reſponſio Sacræ Congregationis Concilii in una Montis Regalis pro Canonicis Civitatis Cunei ejuſdem Diœceſis.

60 Collegiata Eccleſia circa ritus, & cæremonias debet ſervare laudabiles, & antiquas conſuetudines aliarum ſimilium Eccleſiarum Provinciæ.

61 Collegiatæ Eccleſiæ ſtatuta quærenda ſunt a proprio Epiſcopo.

62 Collegiata debet præcedere omnibus aliis Eccleſiis ſimplicibus, vel quæ tantum Parochiales ſunt.

63 Etiamſi antequam erigeretur in Collegiatam, illis cederet.

64 Archipreſbyter, & Canonici Collegiatæ, quæ non eſt Parochia, poſſunt benedicere Cineres, & Palmas, populoque diſtribuere, ſimiliter Aquam, Ignem, Ova, Fructus, & cætera omnia ſecundum Ritum S. Eccleſiæ; ſed non poſſunt Sabbato Sancto vel alio tempore aſpergere publice domos Aqua benedicta, vel aliquem actum Juriſdictionis Parochialis exercere; ſimiliter non poſſunt Sabbato Sancto pulſare Campanas ante Parochialem, neque aliquos communicare in Paſchate, niſi Preſbyteros, & Clericos ſuæ Collegiatæ.

65 Canonici Collegiatæ non tenentur inſervire Epiſcopo extra eorum Eccleſiam, niſi in caſu neceſſitatis, vel contrariæ conſuetudinis.

66 Canonici Collegiatæ non tenentur intervenire proceſſioni Sanctiſſimi Sacramenti, quæ fit in Cathedrali qualibet tertia Dominica.

68 Collegiata nuper erecta, ſubjecta eſt Ordinario; nec habet præcedentiam ſuper alias.

68 Capitulum Cathedralis prabere non poteſt ullam moleſtiam Capitulo Collegiatæ, quod teneat Clericos ad cantandum in Choro, & extra, & ſerviendum Miſſis, & aliis Divinis Officiis cum Cotta, & veſtibus Talaribus, eundum ad proceſſiones, ſepeliendum mortuos, & celebranda Divina Officia in aliis Eccleſiis, ubi invitantur.

69 Collegiatæ Canonici poſſunt juxta eorum conſuetudinem deferre Crucem propriam in proceſſionibus, dummodo digniorem, & ultimum locum relinquant Clero Eccleſiæ Cathedralis.

70 Collegiata non debet accedere ad Eccleſiam Parochialem, ad faciendam benedictionem, & diſtributionem Candelarum, & Palmarum non obſtante conſuetudine.

71 In Eccleſia Collegiata poſſunt Divina perſolvi citius, quam in Cathedrali.

72 Numerus trium Canonicorum congruus eſt ad Collegiatam conſtituendam.

73 Qui ſi receſſerint, vel ſaltem de præſenti non exiſtat Collegiata, adhuc tamen ſufficit illam habitu eſſe, ad hoc ut cenſeri debeat Collegiata.

74 Collegiata adhuc dicitur, & gaudet privilegiis deficientibus omnibus illius Canonicis, & tantum uno remanente.

75 Eccleſia Parochialis erigi poteſt in Collegiatam, & nihilominus Cura animarum remanere penes Parochum prout antea erat; non autem in Collegium, vel Dignitatem transferri.

76 Collegiata antiquior, quæ habet inſignitatem a Jure, præfertur habenti inſignitatem ex privilegio poſteriorem.

Collegium, Univerſitas, Communitas ſunt ſynonyma, 1
ſeu idem importantia, ut dicunt Joannes Monach.,
& Joann. Andreas *in cap. Romanas* 5. *de ſent. excommunic. in* 6., & Fagnan. *in cap. Reſponſio* 43. *de ſentent. excommunicat. n.* 35. Collegium dicitur quaſi unum collectum,
& eſt ſocietas Collegarum in uno corpore poſitorum ſe- 2
cundum Joannem Monach., & Joannem Andream *loc. cit.* vel ut dicit *Probl. in eodem capit. Romana num.* 6.
Collegium eſt collectio plurium corporum rationabilium, conſtituens unum Corpus repreſentatum. Univerſitas ſe-
cundum Joann. Monach., & Joann. Andream *loc. cit.* di- 3
cta eſt ab *Univerſo*, & Univerſum dicitur quaſi in *Univerſum*, cum ſcilicet plures habent Jus, vel cauſam vertendi ſe in unum, ut faciant Univerſitatem, eo quod requiratur hoc eis conceſſum ab his, qui ſuper hoc Jus habent ut *l.* 3. *ff. De Colleg. illicit.* Unde, ut ipſi definiunt, Univerſitas eſt plurium Corporum inter ſe diſtantium uno nomine ſpecialiter eis deputato collectio. Vel ſecundum Oldrad. *conſil.* 315. *circa iſtud*, Univerſitas eſt multorum in unum Congregatio eidem Capiti ſubjecto-
rum. Communitas dicta eſt a communi, & eſt commu- 4
ne compoſitum *cum*, & *munium*, ideſt Officium, quaſi com-

communio plurium in unum Officium ; *cap. Conſulti, de*
procurat. , ut qui habent arcam communem , ſigillum
commune , unum Rectorem , & ſimilia ; *arg. cap. Dile-*
cti , de exceſſibus Prælator. & notant Bald. *in cap. Cum om-*
nes de Conſtitut. num. 35. Fagnan. *loc. cit. num.* 36. Hinc
5 juvat obſervare , quod ad conſtituendum Collegium re-
quiruntur tres ; *l. Neratius ff. De verb. ſignificat.* Jus au-
tem Collegii conſervari poteſt in duobus , immo & in
uno ; *cap.* 1. ubi Gloſſa *de election.* Gloſſa *in cap. Statu-*
tum verb. Collegiat. de election. in 6. Fagnan. *in cap. Cum*
ſit ars , de ætate , & qualitate num. 33. *&* 34. At tunc non
6 erit Collegium actu , ſed habitu , ſeu virtute . Fagnan. *in*
dict. cap. 1. *de election. numer.* 30. Piringh. *in Jus Ca-*
nonic. lib. 1. *tit.* 6. *num.* 12. Iſtud autem Jus , quod in uno
7 remanet , non retinet pro ſe ipſo , ſed pro Collegio . Gloſ-
ſa *in l. Neratius ff. de verbor. ſignificat.* Gloſſa *in cap.* 2. *de*
poſtulat. Prælator. verb. Pauciores in fin. Adeo ut nomine
Collegii , ſi non poteſt eligere ſe ipſum (prout plures vo-
lunt) poterit tamen alium eligere in totius Collegii Præ-
latum, Gloſſa *in dict. cap.* 2. *de Poſtulat. Prælator.* cum aliis
pluribus , quos allegat , & ſequitur Paſſerin. *de election c.*
9 10. *qu.* 1. *n.* 8. Ad conſtituendam Univerſitatem ſufficiunt
quinque Perſonæ , ut notat Bald. *in dict. cap.* 1. *de election.*
num. 8. *per text. in leg. Fient. Codice De teſtament.* Et per
Gloſ. *in leg. Sicut ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.*
Univerſitas poteſt conſtitui per tres , & Gloſſam ſequitur
Bartol. *in l. Prætor. la ſecunda n.* 1. *ff. de vi bonorum ra-*
10 *ptorum* ; Et Univerſitatis nomine cenſetur Synodus , Con-
cilium , Cœtus , Conventus , de quibus Iſidor. *in cap.* 5.
diſt. 15. Fagnan. *loc. cit. num.* 35. Et Univerſitatis Jus
11 propter caſus ſupervenientiam conſervari poteſt etiam in
una perſona ; *l. ſicut , ad fin. ff. Quod cujuſque univerſ. nom.*
& notat Gloſſa *in cap.* 1. *de Election.* , *& in c. Gratum* ,
12 *de poſtulat. Prælator.* Ad conſtituendam Congregationem
ſufficiunt duæ perſonæ ; *cap.* 1. *de election.* Fagnan. *in cap.*
13 *veſtra* 7. *cohabitat. Cleric. & Mulier. n.* 91. Ad conſtituen-
dam familiam requiruntur plures duobus , *l. Deteſtatio* 40.
14 *ff. de verbor. ſignificat.* Ad faciendam Parochiam ſufficiunt
decem homines Fagnan. *loc. cit. in d. c. Veſtra n.* 89. Ad
15 conſtituendum populum ſufficiunt decem homines *cap.*
Unic. 3. *cauſ.* 10. *qu.* 3. *Gloſ.* 1. *& DD. in cap.* 1. *de*
16 *election.* Fagnan. *in cap. Reſponſo* 43. *de ſentent. excommun.*
Item plures , quam decem , vel quindecim faciunt Turbam ;
l. Prætor ait. §. 1. *ff. de vi bonorum raptor.* Item gregem
17 ovium decem oves ; Porcorum vero quatuor ; vel quin-
que faciunt ; *l. Oves , ff. de abig.* Nicol. *in floſcul. verb.*
Grex.

18 Collegiata non poteſt erigi niſi per Papam , quia Col-
legia nonniſi poteſtate Principis ſupremi erigenda ſunt ;
leg. 3. §. *In Summa ff. De Colleg. illicit.* & ſic probat in-
concuſſa obſervantia , quo ſcilicet Collegiatarum erectio-
nes fiant ſemper a Papa , ut teſtatur Card. de Luca *de*
Benefic. diſc. 14. *num.* 12. Lotter *de Benefic. lib.* 1. *quæſt.*
14. *num.* 43. *&* 44. Barboſa *de Jur. Eccleſiaſt. univerſ. lib.*
2. *cap.* 6. *num.* 1. Rota *deciſ.* 1084. *n.* 5. *coram Emerix ju-*
nior. deciſ. 331. *num.* 5. *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 99. *num.* 9.
part. 7. *deciſ.* 32. *num.* 9. cum ſequent. *& deciſ.* 297. *n.* 2.
part. 17. *recentior.* ; *& in Montis Regalis Prioratus* 2. *Maji*
1701. §. *Atque , coram D. Anſaldo* , atque ita pluries re-
ſpondit *Sacra Congregatio Epiſcop.* & ſignanter *in Tropien.*
22. *Julii* 1583. *in Meſſana* 4. *Junii* 1602. *in Aurien.* 23.
Maji 1614. *& Sacra Congreg. Concil. in Converſana* 27. *Junii*
1629. & *eadem Sacr. Congr. in Catanien. erectionis Collegia-*
tæ 1. *Septembris* 1691. in qua propoſito dubio: *An erectio*
Collegiatæ , facta per Epiſcopum in actu Viſitationis Eccleſiæ S.
Antonii Oppidi S. Philippi de Agira ſuſtineretur? reſponſum
19 fuit , *Negative* . Et de quodam motu proprio Clemen.
VIII. prohibentis de cetero Epiſcopis erigere Parochiales
in Collegiatas teſtatur Rebuff. *in prax. tit. de erect. in*
Colleg. in fine , verſ. Quidquid autem ; & ex Tondut. *reſol.*
Benefic. part. 2. *cap.* 2. §. 2. *n.* 10. Et Card. Petra *tom.*
3. *commentar. Conſtitut.* 7. *Innocent. IV. num.* 11. Adeo ut
20 erectio facta etiam cum reſervatione Beneplaciti Apoſto-
lici nulla ſit , antequam obtineatur ; *Sacra Congregatio E-*
piſcop. in Nicoteren. 16. *Martii* 1612. *in una Montis Regalis*
27. *Novembris* 1654. *in Syracuſana* 30. *Aprilis* 1655. Sola
21 enim auctoritate Epiſcopi Collegiata numquam poteſt
erigi , ſed ſemper debet recurri ad Papam , qui erectio-
nem concedit , dummodo votum Sacr. Congreg. Concilii
(ad quam remittuntur preces) ſit favorabile ; quæ re-
gulariter pro conceſſione ſolet inclinare , quoties con-
currant ſequentia . Primo , qualitas loci nota digni . Se-
cundo , docilitas , civilitas , & numeroſitas populi , &
Clericorum . Tertio , ſtructura decora , & capacitas Ec-
cleſiæ in Collegiatam erigendæ . Quarto , abundantia ,
decentia , & pretioſitas Sacrorum ſupellectilium . Quin-
to , dos congrua pro Præbenda Canonicorum , & di-
ſtributionibus ; quæ regulariter metitur a qualitate loci ,
& conſuetudine aliarum Collegiatarum illius Provinciæ ,
adeo ut aliquando admiſerit ſummam ſcutorum ſexdecim
pro unoquoque Canonico , præter diſtributiones , *ut in*
una Sarzanen. 26. *Januarii* 1704. licet non habuerit effe-
ctum propter Litem ortam ſuper pertinentia Eccle-
ſiæ inter Poſtulatores , & Cathedralem . Sexto , ſi condi-
tiones fundationis , & erectionis non ſint exhorbitantes
a Jure . Septimo , ſi augeatur Divinus cultus , & con-
ceſſio nemini inferat præjudicium . Octavo , ſi Epiſcopus
approbat , & laudet erectionem ; ſic refert Monacell. *tom.*
1. *tit.* 13. *form.* 6. *num.* 8.

Licet autem Collegiatæ erectio nequeat fieri de novo 22
ab Epiſcopo ex uſque adductis ; poſita tamen erectione
Collegiatæ rite facta auctoritate Summi Pontificis , ſi con-
tingat Collegium deficere ob mortem v. g. Canonicorum ,
vel aliam conſimilem cauſam , ex qua licet deſinat eſſe
Collegiata actu , remanet tamen adhuc talis habitu , ut
per Felin. *in cap. Accedentes , de præſcriptionibus num.* 2. 23
verſ. Poſſit etiam , Innocent. *in cap. Poſtulaſti de Jure pa-*
tronatus num. 1. Archidiacon. *in capitul. Licet Canon.* , *de*
elect. in 6. *num.* 2. Maſcard. *de probat. Concluſ.* 584. *num.*
5. Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 6. *num.* 9. cum
aliis ; quos refert , & ſequitur Rota *in Cremonenſi Præpo-*
ſitura 25. *Februarii* 1622. coram bonæ memoriæ Rom-
baldo , *& deciſ.* 221. *part.* 6. *recentior. num.* 25. *&* 26. In
tali caſu reductio Collegialitatis ad actum poterit fieri ab
Epiſcopo , cum hæc non ſit erectio ; ſic dict. Piton. *tom.*
1. *diſcep.* 8. *num.* 24. Fuſcus *in Viſitat. lib.* 2. *cap.* 1. *num.*
3. *in fin.* Card. Petra *loc. ſupr. cit. num.* 12. ubi *num.* 13.
ſubjungit , quod ſi agatur de Collegiata jam erecta tem-
pore , quo vigebat opinio , ut poſſet ab Ordinario erigi , 24
tunc ſimiliter judicari debet juxta illud tempus , & non
ſecundum opinionem poſteriorem contrariam , ut notat
Rota *deciſ.* 141. *num.* 12. *coram San. mem. Alexandro VIII.*
& cit. deciſ. 104. *num.* 5. *& ſeq. coram Emerix junior.*
itaut præſcriptio validitatem erectionis inducat per ſpa-
tium temporis centum annorum , & conſenſus Papæ præ-
ſumitur , ſi fuerit in ſtatu Collegialitatis , ſaltem impli-
cito , donec contrarium declaretur . Ex antecedenti enim 25
ſtatu Collegialitatis præſumitur ejus continuatio ; *DD. in*
leg. Sive poſſidetis Cod. De probat. Rota *deciſ.* 4. *de probat.*
& deciſ. 4. *num.* 12 *part.* 2. *diverſ. & deciſ.* 221. *n.* 8.
part. 6. *recentior.* & late Monach. *lib.* 6. *præſump.* 64. Quod
procedit etiam quando agatur de re multum remota ; Ro- 26
ta *in Comen. decimarum* 11. *Martii* 1611. *coram bona memo-*
ria Cardinalis Sacrato circa fin. & dict. deciſ. 221. *num.* 9.
part. 6. *recentior.* Status enim Collegialitatis non diſſolvitur 27
niſi tribus modis , nempe vel volentibus omnibus Colle-
gialibus , vel etiam ipſis invitis ex facto Superioris ſupre-
mi ; vel caſu per mortem omnium , ut tradunt *DD. in*
cap. Dilecta , de exceſſibus Prælator. & Rota *part.* 6. *recent.* 28
dict. deciſ. 221. *num.* 21. Nec Collegiatæ ſuppreſſio un-
quam juſtificata dicitur , niſi de auctoritate Superioris
ſupremi facta appareat ; Gloſſa *in cap. Statutum num.* 23.
verb. Collegiata , de election in 6. Gemin. *in cap. Licet*
num 6. *ante fin. verſ.* 3. *caſu eod. tit.* Felin. *in cap. Ac-*
cedentes , de præſumptionib. num. 2. *verſ. Poteſt etiam de iſtis*
ſignis ; Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 163. *num.* 4. Quæ ta- 29
men ſuppreſſio non inducitur ex Decreto facto ab Epi-
ſcopo declarante Eccleſiam non eſſe Collegiatam , ſed ſim-
plicem Parochialem . Cum Epiſcopus , ſicuti non habet 30
facultatem de non Collegiata faciendi Collegiatam , ex
dictis *ſupra n.* 18. & etiam ex Rota *part.* 6. *recentior.*
deciſ. 221. *n.* 29. *& part.* 7. *deciſ.* 99. *n.* 9. *& part.* 17. *dec.*
195. *num.* 5. *&* 14. tanto minus habet hanc facultatem de
Collegiata faciendi non Collegiatam ; Rota *part.* 6. *recentior.*
dict. deciſ. 321. *num.* 30. Ubi nec poteſt Curam ſuppri- 31
mere , ut erigat Dignitatem ; *Sac. Congr. Concil. in Pien-*
tina 14. *Februarii* 1693.

Collegialitas Eccleſiæ quando non conſtat de primæva 32
legitima erectione , vel ſubſequenti privilegio Apoſtolico ,
probatur ex conjecturis , indiciis , & enunciativis ; Bar-
boſa *lib.* 2. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 6. *num.* 5. cum
pluribus ibi citatis , Card. Petra *tom.* 3. *comment. ad Con-*
ſtitut. 7. *Innocent. IV. ſect.* 2. *num.* 16. cum pluribus pa-
riter ibi citatis ; Rota *part.* 6. *recent. deciſ.* 221. *num.* 1.
part. 16. *deciſ.* 234. *part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 469. *num.* 16.
Conjecturæ autem , & indicia potiſſima Collegialitatis 33
ſunt . Primo ex immemorabili reputatione & nomina-
tione Collegialitatis junctis enunciativis antiquis , Ro-
ta *part.* 16. *recent. deciſ.* 234. *num.* 5. Felin. *in cap. Cum*
cauſam num. 4. *De probat.* Nonius *conſ.* 73. *num.* 8. cum
aliis relatis per Rotam *deciſ.* 587. *num.* 1. *part.* 4. *di-*
verſ. & deciſ. 90. *numer.* 6 *part.* 10. *recent.* Secundo , ex 34
litteris Apoſtolicis dirigi ſolitis Canonicis Cathedralis ,
vel Collegiatæ ; *cap. Statutum , de reſcriptis in* 6. Amyden.
de Stylo Datariæ *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 36. *quæſt.* 1. Rota
part. 16. *recent. dict. deciſ.* 134. *num.* 6. Tertio , ex com- 35
muni ſigillo , ideſt proprio ipſius Collegii ; *cap. Dilecta* ,
de exceſſib. Prælator. cap. Significavit , de appellat. Barboſa
de Canonic. cap. 2. *num.* 10. *& lib.* 2. *Juris Eccleſ. cap.* 6.
num. 6. Petra *loc. cit. num.* 24. Dummodo tamen ſi- 36
gillum contineat inſignia ipſius Eccleſiæ , non autem
ejus Miniſtri , & Exactoris ; Rota *part.* 6. *recentior.*
deciſ. 136. *num.* 17. Sigillum enim publicum , ſeu au-
thenticum nonniſi Capitulis , & Collegiis approba-
tis habere licet ad faciendam fidem pro tota Commu-
nitate , ubi obſervat Gonzal. *ad cit. cap. Dilecta num.* 3.
Quarto , ex communi Arca , & Maſſa ; *lib.* 1. §. *Qui-* 37
bus autem , ff. Quod cujuſvis univ. nom. Barboſa *cit. lib.* 2.
num. 6. cum aliis pluribus ibi adductis ; Rota *deciſ.*
175. *num.* 1. *& dec.* 215. *num.* 2. *coram Mantica* , *dec.* 960.
num. 3.

n. 3. coram Penia, dec. 1256. num. 1. coram Seraphin. dec.
482. num. 4. coram Ludoviſio, & deciſ. 584. num. 2. p.
4. diverſ. & deciſ. 56. num. 5. part. 5. recentior. tom. 1.
deciſ. 216. num. 2. part. 7. & deciſ. 234. num. 7. part.
16. recentior.
38 Quinto, ex convocatione Canonicorum de mandato
principalis Dignitatis illorum Capitis, & Congregationi-
bus capitulariter factis; Barboſ. loc. cit. num. 6. Vivian. de
Jure Patronatus part. 2. lib. 8. cap. 3. num. 3. & 5. Rota
deciſ. 584. num. 2. & deciſ. 595. num. 1. & 2. part. 4.
diverſ. & coram Burat. dec. 473. num. 11. & coram Mer-
lin. deciſ. 87. num. 10. & coram Ludoviſ. deciſ. 482. nu.
4. & coram Eminentiſs. Ottobon. deciſ. 240. num. 17. &
19. part. 16. recentior. dict. deciſ. 234. n. 9. & 10. Sex-
39 to, ex electione, vel collatione Canonicatus facta per
Capitulum, & Canonicos ad hunc effectum congregatos;
Rota part. 4. recent. tom. 2. deciſ. 465. num. 2. part. 6.
deciſ. 221 num. 2. & 3. part. 16. deciſ. 234. num. 11. Ro-
ta in antiq. dec. 8. num. 1. & 2. de Præbend. Put. deciſ.
135. lib. 1. Seraphin. dec. 1021. num. 4. Septimo, ex poſ-
40 ſeſſione tradita Canonicatuum, cum aſſignatione Stalli in
Choro, & loci in Capitulo, facta per Canonicos capitula-
riter congregatos; Barboſa lib. 2. Juris Eccleſ. univerſ.
cap. 6. n. 7. Vivian. De Jure Patronatus dec. 44. num. 2.
Rota coram Penia deciſ. 960. num. 6. & deciſ. 1163. §.
Tertium ſignum; & part. 4. tom. 2. recentior. deciſ. 465.
41 n. 2. part. 6. deciſ. 213. num. 5. part. 16. deciſ. 234. nu.
12. Octavo ex receptione Proviſorum in Fratres juncto
nomine Fraternitatis, quæ circumſtantia plurimum ad id
confert; Rota part. 6. recentior. deciſ. 221. num. 5. part.
16. deciſ. 234. num. 13. & coram Burato deciſ. 809. nu.
2. & 28. Pariſ. De reſignat. lib. 6. quæſt. 5. num. 32. Vi-
vian. De Jure Patronat. deciſ. 44. num. 2. Nono, ex ju-
ramento poſito a Proviſis de ſervandis conſtitutionibus,
ſtatutis, & conſuetudinibus ipſius Eccleſiæ; Rota co-
ram Mantica deciſ. 175. num. 1. verſ. Item quia, &
dec. 215. num. 1. & part. 4. diverſ. deciſ. 284. & 585.
utrobique num. 1. & part. 17. recentior. deciſ. 234. n. 14.
43 Fagnan. in cap. Poſtulaſti, de Jure Patronat. num. 6. in fi-
ne; Barboſa, & alii paſſim. Decimo, ex venditionibus,
& locationibus, aliiſque contractibus capitulariter factis. A-
lexand. conſ. 74. nu. 4. l. 4. Penia dict. deciſ. 960. num.
5. Rota part. 16. recent. deciſ. 234. num. 8. Undecimo,
44 ex eo quod in Eccleſia adſit aliquis uti Caput, & Cleri-
ci, vel Canonici, uti membra; Alexander conſ. 74. num.
5. lib. 4. Barboſa dict. lib. 2. num. 10. Mantica deciſ. 215.
ſub num. 1. verſ. Unde; Rota in Cremonen. Præpoſituræ
13. Januarii 1622. coram Rambaldo, & in Aſculana Ple-
baniæ 13. Januarii 1624. coram Merlino.
45 Duodecimo ex Jure eligendi Prælatum; cap. 1. De ele-
ction. electio ſiquidem Prælati in quolibet Collegio de ju-
re partinet ad perſonas ejuſdem Collegii, niſi adſint re-
ſervationes Apoſtolicæ, ut in ſecunda, & tertia Regula
Cancellariæ, ubi reſervantur omnes Dignitates majo-
res poſt Pontificalem in Cathedralibus, & principales
Dignitates in Collegiatis; cum enim Prælatus cenſea-
tur ille, qui eſt Caput, habetque Juriſdictionem in ſin-
gulos de Collegio, ſequitur, ut ex ejus electione eruatur
maximum ſignum in probanda Collegialitate; Cardinal. de
Luca de Benefic. diſc. 14. num. 13. Lambertin. de Jure
Patronat. part. 1. lib. 2. quæſt. 5. principal. num. 4. pag.
39. Lotter. De re Benefic. quæſt. 14. num. 74. Maſchard.
De probat. concluſ. 584. num. 10. Cardin. Petra d. tom. 3.
in Conſtitut. 7. Innocent. IV. 2. num. 33. Tertio decimo,
46 ex eo quod Cura animarum ſit penes Capitulum, etiamſi
habitu tantum; Lotter. d. q. 14. n. 93. Card. Petra loc. cit. n.
34. Rota d. 60. n. 3. coram Carillo. Quartodecimo, ex eo
47 quod in actibus Viſitationibus ab Epiſcopo dicatur Colle-
giata, cum his præſumatur ſcire ſtatum ſuarum Eccleſia-
rum: vel ſi in ea fuerit facta proviſio tamquam de pri-
ma Dignitate: Petra loco cit. num. 34. Rota deciſ. 482.
coram Ludoviſio, & in Matheranen. Archipresbyteratus
27. Junii 1707. §. Collegialitas coram Kaunitz, & in Co-
men. Canonicatus 11. Februarii 1704. §. Via fuit coram
48 D. Scotto. Quintodecimo, ex declarationibus Parocho-
rum ejuſdem Eccleſiæ, quam conjecturam alias Rota ma-
ximi fecit: Rota coram Penia deciſ. 1163. num. 12. &
deciſ. 960. num. 8. & apud Poſth. de manut. deciſ. 32. n.
3. & coram Burat. deciſ. 445. num. 1. verſ. Eccleſiam ve-
ro, & part. 19. tom. 2. recent. deciſ. 469. num. 17. Ex
49 prædictis igitur conjecturis, ſeu ſigniis, aliiſque ſuffi-
cientibus, Eccleſia eſt exiſtimanda Collegiata, licet de
fundatione, ex privilegio non conſtet: ſic cenſuit Sacr.
Rit. Congregat. in una Caputaquenſ. 16. Januarii 1610. ut
refert, & tenet Barboſ. dict. lib. 2. cap. 6. Juris Eccle-
ſiaſt. num. 4. & de Canon. & Dignit. cap. 2. n. 16. Non
50 eſt autem neceſſarium, quod omnes ſupradictæ conjectu-
ræ, ſeu ſigna ſimul concurrant, ut Eccleſia dicatur Col-
legiata, ſed ſufficit aliquas adeſſe, ex quibus id argui poſ-
ſit, & veriſimiliter credi, ut per Rotam deciſ. 584. num.
2. part. 4. diverſ. Mantic. dec. 215. num. 6. verſ. Nec
etiam; Rota part. 4. recentior. tom. 2. dec. 292. num. 12.
part. 16. deciſ. 234. num. 4. part. 19. tom. 2. deciſ. 469.
num. 22. Barboſa locis mox citatis, Lotter. dict. quæſt. 14.
num. 79. cum ſequent. advertens, ex multis fieri poſſe,
ut ſigillum deficiat, vel non ſit in uſu, vel etiam quod
Collegium non habeat Prælatum, cum ad ejus eſſentiam
id minime neceſſarium ſit.
Collegiata inſignis præcedit aliis non Inſignibus, etiamſi 51
fuerint prius erectæ; sacr. Rit. Congregatio in Firmana
24. Maji 1612. Quamvis erectio ſine præjudicio alterius
facta fuerit; Eadem Sacra Rituum Congregatio in Nolana
21. Aprilis 1602. & in Nullius, ſeu Firmana 23. Martii
1602. Sic Barboſa Collect. Apoſtolic. deciſ. verb. Collegia-
ta num. 5. Quænam autem Collegiata dicatur inſignis in 52
Jure Canonico definitum non eſt; Unde res ex facto de-
pendet, attento nomine Inſignis, quod Eccleſiæ nobilita-
tem, & excellentiam præfefert. Et DD. volunt, quod 53
Collegiata communiter reputetur, & dicatur inſignis, ſi
ſit Matrix in loco, præcedatque aliis in publicis functio-
nibus, ſit antiqua, & conſpicua quoad ſtructuram mate-
rialem, & numeroſitatem Dignitatum, & Canonicorum,
aliorumve Miniſtrorum; ſitque in loco, ſeu Oppido no-
bili, & numeroſo, & peritorum copioſo; Card. de Luca
De præeminent. diſc. 8. num. 14. Barboſa in cap. Tranſ-
miſſæ 33. De verb. ſignificat. & de Jure Eccleſ. lib. 2. c.
6. num. 15. & de Canon. cap. 2. num. 19. Lotter. De re
Benefic. lib. 1. quæſt. 15. a num. 1. ad 9. Corrad. in pra-
xi Benefic. lib. 1. cap. 1. nu. 17. Aloyſ. Ricc. in collect.
deciſ. part. 6. collectan. 2350. verſ. Inſignis; Petra loc.
cit. num. 36. & plene Rota deciſ. 29. per tot. part. 2. di-
verſ. Et quod in dijudicatione hujuſmodi Inſignitatis fie- 54
ri poſſit conſideratio ex qualitate loci, fuit deciſum a Sa-
cra Rituum Congregat. in una Collegiatæ Eccleſiæ Sancti
Pauli Civitatis Novæ Firmanæ Diœceſis ad inſtantiam D.
Ludovici Centofloriní, qui obtinuit dictam Collegiatam di-
ci Inſignem, eo quod oppidum, in quo ſita eſt, inſigne
reddat numerus quatuormille habitatorum, hoc eſt ſecula-
rium 820. quatuor regularium Conventus, & unum Mo-
naſterium Monialium, copia peritorum, & nobilium ibi
exiſtentium; Sic refert Maſſobrius in ſua praxi habendi
concurſum præſud. 2. dub. 1. & tractat. De Synodo Epi-
ſcopi cap. 4. dub. 14. num. 9. & ex ipſo Barboſa locis ci-
tatis. Et inſuper refert Maſſobrius ibidem, quod idem D.
Ludovicus ſupplicavit Sacram Rituum Congregationem,
ut dignaretur declarare. Primo: An Canonici Eccleſia-
rum Collegiatarum Inſignium debeant præcedere in Sy-
nodo Canonicis Eccleſiarum non Inſignium? Secundo: An
debeant adhuc præcedere, ſi Eccleſia Collegiata non Inſi-
gnis ſit antiquior in erectione? Tertio: quid ſi erectio Col-
legiatæ Inſignis facta fuerit ſine præjudicio alicujus? Sa-
cra Rituum Congregatio. Ad primum, reſpondit; Cano-
nicos Eccleſiarum Collegiatarum Inſignium præferendos 55
eſſe in Synodo, ac proceſſionibus Canonicis Eccleſiarum
Collegiatarum non Inſignium. Ad ſecundum, itidem præ- 56
ferendos eſſe, etiamſi Eccleſia Collegiata non Inſignis ſit
antiquior in erectione. Ad tertium, idem procedere, 57
etiamſi erectio Collegiatæ Inſignis facta fuerit cum clau-
ſula, ſine alicujus præjudicio, cum eo ipſo, quod Eccleſia
eſt effecta Inſignis, gaudeat privilegiis Eccleſiarum Inſi-
gnium; Sic ipſe Maſſobrius loc. cit. & ex ipſo Barboſa in
cap. Tranſmiſſæ 33. De verborum ſignificat. num. 3.
Pro expenſis factis a Canonicis pro obtinendo Indulto 58
deferendi Cappas, & Rocchettum, non poſſunt ab ipſi alie-
nari bona Eccleſiæ, Sac. Congregatio Concilii in una Præ-
tenſ. Beneplaciti die 7. Julii 1696. quæ denegavit Capi-
tulo facultatem, alienandi Capitale Scutorum 25. aureo-
rum relictorum eidem cum libera facultate erogandi pro
Eccleſia, ad effectum convertendi dictum Capitale pro ex-
penſis Bullæ Indulti deferendi Cappas, & Rocchettum,
quia non conſiderabatur utilitas evidens Eccleſiæ; licet
majus decus Canonicorum Et eadem Sacra Congregatio
Concilii in una Montis Regalis 19. Maji 1708. occaſione,
qua in Civitate Canei ejuſdem Diœceſis erecta fuerat
Collegiata; adhibita tantum auctoritate Ordinarii; cum-
que Epiſcopus Succeſſor Canonicos coegiſſet ad obtinen-
dam, pro ut ab initio obtinuere debuerant, diſpenſatio-
nem Apoſtolicam: pro qua quemadmodum etiam pro In-
dulto deferendi Rocchettum, & Cappas, nonnullas fece-
runt expenſas; Unde pro eorum ſatisfactione ſupplica-
runt pro facultate alienandi, ſeu obligandi quædam ſta-
bilia Eccleſiæ, quam eadem Sacra Congreg. die, qua ſu-
pra, conceſſit tantum pro expenſis factis pro erectione
Collegiatæ, non autem pro Indulto deferendi Cappam, &
Rocchettum. Collegiata Eccleſia circa ritus, & cæremo-
nias debet ſervare laudabiles, & antiquas conſuetudines
aliarum ſimilium Eccleſiarum Provinciæ: Sacra Rituum
Congregatio in Terracin. 25. Februarii 1606. Collegiatæ Ec- 61
cleſiæ ſtatuta quærenda ſunt a proprio Epiſcopo: Eadem
Sacra Rituum Congregatio in Mediolanenſi 28. Septembris
1602. Collegiata debet præcedere omnibus aliis Eccleſiis,
ſimplicibus, vel quæ tantum Parochiales ſunt; Sac. Ri-
tuum Congregatio in Nolana 10. Junii 1602. & in Seno-
gallien. 23. Martii 1619. & 4. Aprilis 1620. Etiamſi an-
tequam erigeretur in Collegiatam illis cederet; Eadem 63
Sacra Congregatio in Terracinenſi Somnini 24. Februarii
1600. Archipresbyter, & Canonici Collegiatæ, quæ non
eſt Parochia, poſſunt benedicere, Cineres, & Palmas, po-
puloque diſtribuere ſimiliter Aquam; Ignem, Ova, Fru-
ctus, & cetera omnia ſecundum Ritum Sanctæ Matris Ec-
cle-

cleſiæ, ſed non poſſunt Sabbatho Sancto, vel alio tempo-
re aſpergere publice Domos Aqua benedicta, vel aliquem
alium actum Juriſdictionis Parochialis exercere. Similiter
non poſſunt Sabbatho Sancto pulſare Campanas ante Pa-
rochialem, neque aliquos communicare in Paſchate, niſi
Presbyteros, & Clericos ſuæ Collegiatæ; *Sacra Congreg.*
65 *Epiſcop. in Senogalin.* 21. *Julii* 1578. Canonici Collegiatæ
non tenentur inſervire Epiſcopo extra eorum Eccleſiam,
niſi in caſu neceſſitatis, aut contrariæ conſuetudinis;
Sac. Congr. Epiſcop. in Verulana 20. *Julii* 1592. *in Adrien.*
66 10. *Martii* 1597. *&* 20. *Martii* 1637. Canonici Collegiatæ
non tenentur intervenire proceſſioni *SS.* Sacramenti, quæ
fit in Cathedrali qualibet tertia Dominica Menſis, quia
illa eſt privata Proceſſio, cui non tenentur intervenire,
niſi Clerici illius Eccleſiæ, in qua fit; *Sacra Congreg. E-
piſcop. in Verulana* 20. *Julii* 1592.
67 Collegiata nuper erecta, ſubjecta eſt Ordinario, nec
habet præcedentiam ſuper alias; *Sacr. Congr. Epiſcopor. in*
68 *Nolana* 29. *Maji* 1601. Capitulum Cathedralis præbere
non poteſt ullam moleſtiam Capitulo Collegiatæ; quod
teneat Clericos ad cantandum in Choro, & extra, &
ſerviendum Miſſis, & aliis Divinis Officiis cum Cotta,
& veſtibus talaribus, eundum ad proceſſiones: ſepelien-
dum mortuos, & celebranda Divina Officia in aliis Ec-
cleſiis, ubi invitantur; *Sacra Congr. Epiſcop. in Barchino-*
69 *nen.* 21. *Aprilis* 1592. Collegiatæ Canonici poſſunt juxta
eorum conſuetudinem deferre Crucem propriam in pro-
ceſſionibus, dummodo digniorem, & ultimum locum re-
linquant Clero Eccleſiæ Cathedralis; *Sacra Rituum Con-*
70 *gregat. in Anconitana* 24. *Auguſti* 1609. Collegiata non de-
bet accedere ad Eccleſiam Parochialem ad faciendam be-
nedictionem, & diſtributionem Candelarum, & Palma-
rum, non obſtante conſuetudine; *Sac. Rit. Congreg. in Ho-
ſtienſ. Core* 29. *Aprilis* 1607. In Eccleſia Collegiata poſſunt
71 Divina perſolvi citius, quam in Cathedrali: *Sacra Con-
greg. Epiſcop. in Benonienſi* 3. *Decembris* 1602. Numerus trium
72 Canonicorum congruus eſt ad Collegiatam conſtituendam:
Rota *in Aſculana Plebania* 3. *Januarii* 1624. *coram Merli-
no*; & cum multis aliis Barboſa *lib.* 2. *Juris Eccleſ. cap.* 8.
73 *num.* 8. *&* 9. Qui ſi receſſerit, vel ſaltem de præſenti non
exiſtat Collegiata, adhuc tamen ſufficit illam habitu eſ-
ſe, ad hoc ut cenſeri debeat Collegiata; Rota *in Cremo-
nenſi Præpoſitura* 25. *Februarii* 1622. *coram Rambaldo, &
part.* 6. *recent. deciſ.* 221. *num.* 25. *&* 26. Barboſa *loc. cit.*
cum aliis. Collegiata adhuc dicitur, & gaudet privilegiis,
74 deficientibus omnibus illius Canonicis, & tantum uno
remanente: *Sac. Cong. Concil. ſub die* 6. *Aprilis* 1621. Ec-
75 cleſia Parochialis erigi poteſt in Collegiatam: & nihilo-
minus Cura remanere penes Parochum, prout antea erat,
non autem in Collegium, vel dignitatem transferri: Ro-
ta *in Mediolanenſi Jurium Parochialium coram Matth.* 10.
76 *part.* 19. *tom.* 1. *recent. deciſ.* 225. *num.* 24. Collegiata an-
tiquior, quæ habet inſignitatem a Jure, præfertur ha-
benti inſignitatem ex privilegio poſteriorem; *Sacra Rit.
Congregatio in Civitatis Caſtellana præcedentiæ* 13. *Februarii*
1700. *& in Novarienſi* 8. *Maji ejuſdem anni* 1700.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 FRequenter de eo diſputari ſolet, an aliqua Eccleſia
2 ſit Collegiata? Jam vero ſi erectio Eccleſiæ in Col-
legiatam reſervata eſt *S. Sedi*, non aliter probari poteſt
Eccleſiam aliquam eſſe Collegiatam, quam Apoſtolico Pri-
vilegio; vel vero, vel ſaltem præſumpto, inde ſcilicet
eruto, quod fuerit Eccleſia, de qua quæſtio eſt, per ſpa-
tium immemorabile, aut centenarium habita pro Colle-
giata: Rota *in Gerunden. Canonicatus*, 3. *Martii* 1727. *cor.*
3 *clar. mem. Calcagnin.* ubi quod Privilegium Apoſtolicum
præſumi haud poteſt, quoties de tempore proximo præ-
tenſæ illius expeditioni, de ipſo doctum haud eſt, occa-
ſione alterius litis, nec ejus notitia haberi poteſt, ex re-
volutione actorum Datariæ, in quibus adnotari debuiſſet,
quantumvis conceſſa per Secretariam Status, aut Bre-
vium.
4 Difficile vero eſt ſtatuere, ex quibus Eccleſia habita
5 dicenda ſit pro Collegiata. Datur enim Eccleſia commu-
nitativa, quæ in multis convenit cum Eccleſia Collegia-
6 ta. Quocirca niſi ſciantur differentiæ intercedentes Ec-
cleſiam communitativam inter, & Eccleſiam Collegiatam,
facile haud eſt djudicare, ex quibus habenda ſit aliqua
Eccleſia pro Collegiata.
7 Quoad ea quæ natura ſua requirit unaquæque commu-
nitas, non differt Eccleſia communitativa ab Eccleſia Col-
8 legiata. Sigillum, ſtallum, communis maſſa, communis
arca, Archivum commune, locus certus, tum ſignum ſe-
ſe congregandi, ſtatuta, juramentum de iis ſervandis,
liber reſolutionum, & alia id genus, utpote propria uni-
uſcujuſque Communitatis, non ſolum conveniunt Eccle-
ſiæ Collegiatæ, ſed & Eccleſiæ communitativæ; *Rota in
Celſonen. Admiſſionis* 5. *Julii* 1751. §. 4. *cor. Illuſtriſſimo Mi-*
9 *gazzi*, *& in Barchinonen. Collegiat.* 9. *Maji* 1755. §. 4. *coram*
10 *Reverendiſſimo P. D. Buſſio*. Quocirca; ex his ſuſtineri ne-
quit Eccleſiam aliquam habitam eſſe pro Collegiata, &
quidem etiamſi præterea tributa ſit Eccleſiæ denominatio
Collegiatæ, & Beneficiatis illa Canonicorum; *Rot. in Tho-
leſina Collegiata* 5. *Julii* 1754. *cor. Eminentiſſimo Creſcentio*.

Differt vero Eccleſia communitativa ab Eccleſia Colle- 11
giata, quod in Eccleſia communitativa nequeunt eſſe Di-
gnitates, ut tradunt Fagnan. *in cap. Ut Abbates*, *num.* 23.
*de ætat. & qualit. Thomaſſin. de veter. & nov. Eccleſ. diſci-
plin. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. *num.* 8. & reſcripſit Sacr. Congr.
Concil. interpres *in Caſſanen. Matricitatis* 3. *Aprilis* 1716.
ad dub. 5. & ſic locus eſſe nequit Regulæ quartæ Cancellariæ
reſervanti perpetuo S. Sedi primam Dignitatem Eccleſiarum
Cathedralium, & Collegiatarum. In Eccleſia autem 13
Collegiata non ſolum eſſe poſſunt Dignitates, ſed eſſe
debet una ſaltem Dignitas, eaque juxta mox dictam Re-
gulam quartam perpetuo S. Sedi reſervata. Inſignia non 14
conveniunt Beneficiatis Eccleſiæ Communitativæ, at con-
veniunt Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ; *Rigant. in com-
ment. ad Regul. IV. Cancellar.* §. 2. *num.* 92. Executio Lit-
terarum Apoſtolicarum nunquam committitur a Summo 15
Pontifice Eccleſiæ Communitativæ, at committi ſolet
Canonicis Collegiatæ; *Rot. in Recent. deciſ.* 234. *num.* 6.
part. 16. *coram Molin. deciſ.* 156. *numer.* 11. Sunt etiam 16
qui tenent, ad reſidentiam præciſam de jure non teneri
Beneficiatos Eccleſiæ Communitativæ, teneri vero Cano-
nicos Eccleſiæ Collegiatæ. Sed diximus de hoc in addit.
ad verb. *Reſidentia*. Quod ſi concurrant, & quidem per 17
tempus legitimum ea, quæ æque conveniunt Eccleſiæ
Communitativæ, ac Eccleſiæ Collegiatæ, tum hæc pro-
prie duntaxat ſunt Eccleſiæ Collegiatæ privilegio Apo-
ſtolico præſumpto. Confer *Rigant. loco mox citato num.* 43. 18
ad fin. ubi quod Rota variavit in hac materia.
Recteque monet *idem Auctor num.* 39. rigide inquiren- 19
dum de Collegialitate, ſi de ea quæſtio ſit ad omnes ef-
fectus; ſecus vero ſi de ipſa diſputari contingat inciden-
ter ad unum, vel alterum effectum.

Additiones Noviſſimæ.

COllegium vel Univerſitas tamquam repræſentans unam 1
perſonam non dicitur aliquid feciſſe, niſi omnes vel
maior ejus pars conſenſerint.
Et ſi vota ſcindantur in duas partes æquales, nonideo 2
conſtituunt duo Collegia, vel duas Univerſitates.
Collegium vel Univerſitas habens iuſpatronatus ſi divi- 3
datur in duas partes habentes æqualia vota, quarum una
unum, alia alium præſentet, utraque valet, & eſt locus
gratificationi penſatis meritis utriuſque præſentati. Ita
Lambertinus *de Jurepatronat. lib.* 2. *part.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 8.
num. 10.
Sciſſa Univerſitate vel Collegio in duas partes haben- 4
tes æqualia vota circa præſentationem, adhuc illa pars
dicitur major & ſanior quæ præſentavit digniorem; ra-
tio eſt quia majoritas & ſanioritas non coaleſcit tantum
ex numero, ſed etiam ex meritis electi, & dignitate
eligentium, cum quibus in paritate numeri efficitur ma-
jor & ſanior pars, ut relatis antiquioribus firmavit Rot.
coram Cerro deciſ. 26. *num.* 33. *&* 34.
Si autem cum paritate votorum concurrit paritas me- 5
ritorum in præſentatis, electio non eſt concluſa, nec eſt
locus gratificationi Ordinarii, aut alterius inferioris a
Papa; juxta Gloſſ. *in cap. Eccleſia veſtra* 57. *de elect.* quam
ibi explicant Jo. Andrea, & Abb. *num.* 13. *circa finem
verſ. dicit*.
Præſentati ab Univerſitate vel Collegio, ſi paria vota 6
bis in ſcrutinio uterque ſortitus ſit, Papa ſolus poteſt
gratificare, etiam pendente termino ad eligendum; infe-
rior vero non poteſt gratificare, ſed tantum providere
jure devoluto, elapſo dicto termino. Ita Loth. & Panorm.
in dicto *Cap. Eccleſia veſtra num.* 13. *in fin. verſ. Sed ſi
poteſtas eligendi*.
Pendente termino ad eligendum, poteſt Collegium vel 7
Univerſitas toties quoties ſibi videbitur iterare ſcru-
tinium, donec ſequatur electio per majorem partem.
Poteſt etiam durante termino adiri Superior ut com- 8
pellat ad concordandum intra certum terminum, quo
elapſo, ad ipſum devolvatur electio, ut docuit Gloſſ. *in
Cap. penult. in VI. in verb. tenentur*.
Patroni plures ſingulares ſi diſcordent in præſentatio- 9
ne, ſit locus gratificationi; ſecus quando illi plures con-
ſtituunt unicam vocem individuam, ut in Univerſitate
& Collegio, quia tunc attenditur tantum factum a ma-
jori parte,, & ſi partes ſunt æquales, nulla dici poteſt
facta præſentatio. Rot. *Deciſ.* 148. *num.* 10. *penes Viran.
de Jurepatronat.*
Ideo hoc caſu nulla eſſet proviſio Apoſtolica facta pen- 10
dente termino ad præſentandum favore unius ex præſen-
tatis.
Jura Collegii remanent etiam in uno, & apud ipſum 11
ſtat nomen totius Univerſitatis.
Ad extinguendum Collegium actu attenditur factum de 12
facto, ſed in habitu attenditur factum de jure.
Deſtructio Collegii per deſuetudinem ſeu rerum natu- 13
ram æquiparatur deſtructioni factæ de jure.
Præpoſitus ubi adeſt, regulariter indicat, ſe fuiſſe ca- 14
put Collegii; quod procedit, concurrente circumſtantia,
quod ſub eo antiquitus adeant Canonici tanquam membra
ipſius Corporis.
Nomen Præpoſiti per ſe non adaptatur Parocho vel 15
Ple-

Plebano; poteſt tamen eſſe Parochus, retento nomine Præpoſiti, ex quo cura animarum eſt penes Collegium, & exercetur per Propoſitum tamquam Caput ejuſdem.

16 Acclamatio, ſeu congratulatio Vocalium poſt electionem factam cum majori parte reſpectu minoris, vim habet Collegialis approbationis; ſic ſæpe deciſum fuit per Rotam *in Leodien. Præpoſituræ 3. Martii 1648. §. finali coram Albergato, & 2. Junii 1687. §. finali, & 26. Januarii 1681. §. finali coram Benincaſa.*

17 Ex diſpoſitione Juris communis electio Prælati in Collegiata pertinet ad Collegium, ſeu Capitulum, *ex Capit. In Geneſi, & Capit. In veteri, de election.* quod affirmant quoque Cardinal. de Luca *de Beneſic. diſc. 12. num. 13.* Garzias *de Beneſic. part. 5. cap. 5. num. 58. & ſeqq.* & Rota *deciſ. 31. num. 8.*

COLOR PARAMENTORUM. Vide verb. *Paramenta ſacra a num. 25. ad 28.*

COMA FICTITIA, SEU ADSCITITIA.

S U M M A R I U M.

1 *Coma fictitia, ſeu adſcititia,* vulgo Parrucca, *eſt Perſonis Eccleſiaſticis prohibita.*
2 *Nec valet conſuetudo contraria.*
3 *Referuntur varii Summi Pontifices, qui per ſpecialia Edicta ſub gravibus pœnis interdixerunt.*
4 *Afferuntur verba Edicti Clementis IX.*
5 *Afferuntur verba Edicti Innocentii XI.*
6 *Afferuntur verba Edicti Innocentii XII.*
7 *Afferuntur verba alterius Edicti Innocentii XII.*
8 *Quæ omnia Edicta confirmata fuerunt a Clemente XI.* ad num. 11.
12 *Afferuntur verba Edicti Benedicti XIII. confirmativi omnium ſupradictorum.*
13 *Tales Comas fictitias, ſeu Capillitia adſcititia pluries prohibuit expreſſe Sac. Cong. Concil.*
14 *Hinc plurimi, ac graviſſimi Doctores tenent Clericos præſertim in Sacris conſtitutos, vel Beneficiatos deferentes Comam adſcititiam peccare mortaliter.*
15 *Alia ad rem* remiſſive.
16 *Subnectuntur ſupplementa Auctoris* ad n. 21.

1 COma fictitia, ſeu adſcititia, vulgo *Parrucca*, eſt Perſonis Eccleſiaſticis interdicta. Sic ſæpe ſæpius ſtatuerunt Summi Pontifices. Concilia, tum Generalia, tum Provincialia, tum Synodalia, adeo ut a Caſton. *in Tractatu de Corona, Tonſura, & Habitu Clericorum*, a Clericato *in Miſcelan. deciſ. 109. num. 5.*, & ab Urſaya *tom. 4. part. 1. diſcept. 30. num. 54.* numerentur ad id Decreta 16. Bullarum Apoſtolicarum, 10. Conciliorum Generalium, Provincialium 136. Synodalium 252.

2 Nec valet conſuetudo contraria, ut optime Clericatus *loc. cit.* præciſis his verbis: *Nec ſuffragari poteſt contraria conſuetudo particularium Perſonarum, vel locorum, quia hæc tamquam abuſus, & corruptela, ubique terrarum declarata eſt, ac damnata infinitis propemodum Conſtitutionibus, quas collegit Caſton. Chamillard. in Tract. de Corona, Tonſura, & Habitu Cleric. in quo leguntur Decreta 16. Bullarum Apoſtolicarum, 10. Conciliorum Generalium, Provincialium 136. Synodalium 252. & ulterius referuntur plurima SS. Patrum ſententiæ, Principum, ac Senatuum Edicta, Theologorum, ac Canoniſtarum allegationes in condemnationem Clericorum relaxantium Comam. Neminem vero latet invalidam, nulliuſque roboris eſſe conſuetudinem (quamvis centenariam, & immemorabilem) quæ declarata eſt abuſus, & corruptela.*

3 Hinc Clemens IX. Innocentius XI. & Innocentius XII. Clemens XI. Benedictus XIII. per ſpecialia Edicta ſub gravibus pœnis interdixere Perſonis Eccleſiaſticis tales fictitias Comas, ſeu adſcititia Capillitia. Verba Edicti ſan. mem. Clem. IX. ſub die 29. Jun. 1667. ſunt ſequentia:

4 *Comanda, che non ſia permeſſo &c. con avere la Chierica, Corona Eccleſiaſtica &c. e ſenza Zazzara, o Capigliatura, e queſto ſotto pena di Scudi dieci d' applicarſi ad opere pie, e Luoghi pii conforme al ſolito.*

5 Verba Edicti ſan. mem. Innocentii XI. ſub die 10. Octobris 1681. ſunt iſta: *Che la Chierica ſi veda, e li Capelli ſiano corti, acciò non reſti coperta, e ſi diſtingua il Sacerdote per la Tonſura, ed Abito.*

6 Verba Edicti ſan. memor. Innocentii XII. ſub die 20. Novembris 1691. ſunt ſequentia; *Si ordina parimente e comanda, che neſſun Sacerdote o Chierico ancora di prima Tonſura come ſopra, porti Zazzara, o capigliatura, e nemmeno Zazzara, o capelli finti chiamata volgarmente Parrucca, che cuopra la fronte, e l' orecchie ſotto pena &c. per qualſivoglia volta ſi traſgredirà, della carcere, e di Scudi dieci d' applicarſi ad opere, e Luoghi pii.*

7 Verba Edicti ejuſdem ſan. mem. Innocentii XII. ſub die 31. Martii 1696. ſunt hæc. „ Che verum Sacerdote, „ o ordinato in Sacris, o ancora Chierico di prima Tonſura, come ſopra, porti Z zzara, o capigliatura, che „ cuopra la fronte, e orecchie ſotto pena in ciaſcheduno „ di detti caſi, e per qualſivoglia volta, che ſi traſgredirà di dieci Scudi d' applicarſi ſubito ad opere e Luoghi Pii, che altrettanti giorni di carcere. Che non „ permettano &c. che il Sacerdote celebri con capigliatura finta detta communemente Parrucca ſotto pena „ tanto a' medeſimi deputati, o Sagreſtani come ſopra, „ quanto a' Sacerdoti, che celebrano in qualſivoglia di „ detti caſi della Soſpenſione da' Divini Offizj da incorrerſi ipſo facto ſenza altra dichiarazione.

8 Quæ Edicta confirmata fuerunt a ſan. memor. Clemente XI. die 7. Decembris 1706. ſequentibus verbis: „ Primieramente col preſente Editto ſi rinovano gli altri „ ſopra tal materia pubblicati, ed in ſpecie li 29. Giugno 1667., & li 10. Ottoɔre 1681., & li 20. Novemb. „ 1691., & li 22. Novemb. 1696. & li 31. Marzo 1693. „ dai Sommi Ponteſici Clem. IX. Innocen. XI. ed Innocen. XII. &c.

9 Si ordina parimente, e comanda, che verun Sacer„ dote, ed ordinato in Sacris, o ancora Chierico di pri„ ma Tonſura, come ſopra, porti Zazzera, o capiglia„ tura, che cuopra la fronte, e l' orecchie ſotto pena in „ ciaſcheduno di detti caſi, e per qualſivoglia volta, che „ ſi traſgredirà, di dieci Scudi d'applic rſi ſubito all'O„ pere e Luoghi Pii, e d'altrettanti giorni di carcere. „ Potendo in oltre eſſer certi quelli, che contravverran„ no, che la loro diſobbedienza ſarà ad eſſi di totale im„ pedimento per conſeguire qualſivoglia Beneſizio, o Of„ fizio Eccleſiaſtico. *Nec non die 18. Jun. 1714. ſequentibus verbis*. Che non ſi permetta, che alcun Sacerdote „ celebri con capigliatura finta detta comunemente Par„ rucca. Altrimente incor e anno nella Soſpenſione *ipſo facto* ſecondo l'ultimo Editto.

10 Immo idem ſan. mem. Clemen. XI. quoad obligatos ad Chorum in Urbis Baſilicis, & Collegiatis Eccleſiis die 4. Maji 1701. per organum Congregationis Viſitat. Apoſtolicæ ſequens publicavit præceptum punctualiſſimæ exequutioni uſque ad hodie demandatum, & regiſtratum *in Lib. Decret. ejuſdem Sac. Congregat. ab anno 1683. uſque ad annum 1705. fol. 154.*

11 „ Conſiderando la Santità di N. S. Papa Clemente XI. „ quello, che da' Sacri Canoni, dal Sacro Concilio di „ Trento, e da altre Ordinazioni Apoſtoliche ſi preſcri„ ve ſopra la moderazione, e congrua Tonſura di Capel„ li delle Perſone Eccleſiaſtice, e riconoſcendoſi dalla S. „ S. quanto repugni alla diſpoſizione de' medeſimi Sacri „ Canoni, e ſia diſconveniente ed indecente a chiunque „ profeſſa ſtato Clericale, uſare capelliere finte dette vol„ garmente Parrucche, e ſpecialmente a quelli, che eſ„ ſendo obbligati al ſervizio delle Chieſe devono aſſiſte„ re alli Divini Offizj, nel Coro: D'ordine eſpreſſo da„ toci a bocca comanda, che in avvenire principiando „ dal primo giorno d'Agoſto dell'anno corrente, niuno „ che in qualſivoglia Baſilica e Chieſa di Roma godi Vi„ cariati, Dignità, Canonicati, Beneſizj, e Chiericati, „ Manſionariati, Cappellanie perpetue, o annuali, Pre„ bende, ed ogni altro Offizio, che con qualunque tito„ lo abbia anneſſo il ſervizio della Chieſa, e l'aſſiſtenza „ del Coro, non intervenga con capelli finti, girelli poſticcj, o Parrucche, benchè queſte foſſero liſcie, corte, „ e moderate, o con Berrettini di artiſizio ſtraordinario, „ & inſolito a praticarſi, e la S. S. eſpreſſamente comanda, che ciaſcheduno de' ſoprannominati, che ardiſſe d' „ intervenire, ed aſſiſtere alle Meſſe, Divini Offizj, Proceſ„ ſioni, ed ogni altra fonzione Eccleſiaſtica con capelli „ finti, girelli, Parrucche, ovvero Berrettini di artiſizio „ ſtraordinario, ed inſolito a praticarſi come ſopra, ter„ minato il meſe di Luglio proſſimo venturo ſia tenuto, „ e reputato come aſſente, e dalli Puntatori ſi punti, „ come ſe non foſſe in modo alcuno intervenuto, e pre„ ſente, laſciando in ſuo vigore tutte le ordinazioni, „ proibizioni, e pene riſpettivamente altre volte decre„ tate contro li Eccleſiaſtici, che &c. uſaſſero Capelli „ finti, e Parrucche.

12 Verba Edicti ſan. mem. Benedicti XIII. ſub die 20. Decemb. 1724. ſunt iſta: „ Primieramente col preſente Edit„ to ſi rinnovano gli altri ſopra tal materia pubblicati, „ ed in ſpecie a 29. Giugno 1667. a 10. Ottob. 1681. a 20. „ Nov. 1691. a 22. Novemb. 1666. ed a 17. Decemb. 1706. „ per ordine de' Sommi Ponteſici Clem. IX. Innoc. IX. „ Innoc. XII. e di Clem. XI. di felic. mem. ed a quelli „ riferendoſi, e riſpettivamente ampliandoli ordina, e co„ manda: Che niun Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o „ Chierico Beneſiciato, come ſopra, ancorchè il Beneſi„ zio ſia tenue ſecondo la riſoluzione della Sacra Cong. „ del Concilio a 18. Sett. 1677. poſſa andare per la Città „ dalla levata del Sole ſino a mezz'ora di notte con Abi„ to, e veſte corta, e ſia tenuto andare con Abito lungo ſi„ no al collo del piede detto volgarmente Abito talare, che „ ciaſcuno de' ſuddetti devono avere; e ſe vi foſſe qual„ cheduno, che non l'aveſſe, ſe li da un meſe di tem-

„ po a provvederſene, ed in oltre debba ſempre portare la Chierica, o ſia Corona, o Tonſura Clericale della grandezza conveniente all'Ordine, e grado di ciaſcheduno, la quale però non ſia minore d'un Teſtone, e ſia totalmente apparente, e così ſpeſſo rinovata, che ſi poſſa ben vedere.

„ Ordina parimente, e comanda, che niun Sacerdote, ed ordinato in Sacris, o ancora Chierico di prima Tonſura come ſopra, porti zazzera, o capigliatura, che cuopra la fronte, e le orecchie, e molto meno uſi Parrucca ſotto pena in ciaſcheduno di detti caſi, e per qualſivoglia volta, che ſi transgredirà, di dieci ſcudi da applicarſi ſubito ad opere, e Luoghi Pii, e di altrettanti giorni di carcere, potendo in oltre eſſer certi quei, che contravverranno, che la diſobbedienza sarà loro di totale impedimento per conſeguire qualſivoglia Benefizio, o Officio Eccleſiaſtico. Comanda parimente a tutti i Rettori, Sagreſtani, Cappellani, Cuſtodi, o altri ſotto qualſivoglia nome deputati all'amminiſtrazione, cura, o ſovraintendenza di qualſivoglia Sagreſtia, tanto nelle Patriarcali, Baſiliche, Collegiate, Congregazioni, Oratorj, Cappelle, Oſpedali, ed altre Chieſe ſecolari; quanto di qualſivoglia Chieſa Regolare, o in qualſiſia modo privilegiata, tanto dentro di Roma, come de' Sobborghi, che non permettano ad alcun Sacerdote di celebrare nelle loro Chieſe, o Cappelle ſenza la Chierica, o Tonſura Chiericale, o ſenza l'Abito decente, e talare; qual'Abito il Sacerdote l'abbia indoſſo avanti l'ingreſſo della Chieſa, nè poſſa eſſerli preſtato, o veſtirſene dentro la Sagreſtia o che il Sacerdote celebri con capigliatura finta detta comunemente Parrucca, ovvero con l'anello, anzi che nè tampoco permettano di celebrare a qualſiſia Sacerdote, in cui ſi riconoſce chiaramente, che porta Parrucca, ancorchè la laſci in Sagreſtia, o prima d'entrare in eſſa, ſotto pena tanto a medeſimi deputati, e Sagreſtani, come ſopra, quanto a' Sacerdoti, che celebrano in qualſivoglia de' detti caſi, della ſoſpenſione a Divinis da incorrerſi *ipſo facto* ſenz'altra dichiarazione per quindici giorni riſervata a Noi, oltre alle altre di carcere, e pecuniarie come ſopra eſpreſſe.

13 Et tales comas fictitias, ſeu Capillitia aſcititia pluries prohibuit expreſſe Sacra Congreg. Concil., & ſignanter *in Bergomen. ſub die* 9. *Decembris* 1690. *lib.* 4. *Decret. fol.* 765. rejiciendo inſtantiam Abbatis Petri Nigroni Canonici Cathedralis deferendi comam fictitiam in Choro ſub prætextu frigiditatis, & ſubtilitatis aeris; Et *in Vigilien. Synodi* 28. *Maji* 1699. *ad dub.* 28. ubi approbavit pœnam Excommunicationis impoſitam Clericis ferentibus dictas Comas fictitias, aut Capillitia adſcititia, *in Melphiten.* 8. *Aug.* 1722. approbando edictum Epiſcopi interdicentis Clericis ſub pœnis arbitrariis etiam Excommunicationis, delationem Capillitii adſcititii, ſeu comæ fictitiæ vulgo *Parrucca*.

14 Hinc plurimi ac graviſſimi Doctores tenent Clericos præſertim in Sacris conſtitutos, vel Beneficiatos deferentes comam aſcititiam calamiſtrata contra Pontificias, Conciliares, ac Synodales prohibitiones peccare mortaliter, cum obligent ſub culpa gravi, per text. *in cap. Si quis venerit.* 2. *de Majorit. & obedient.* ibique Barboſa *num.* 6. & 7. de communi ſententia teſtatur Fagnan. *in cap. Quoniam* 31. *de Conſtitutionibus num.* 22., & Clericatus *de Sacrificio Miſſæ decis.* 48. *a num.* 21. *ad num.* 27, reprobando inclinantes in oppoſitum reſpondet omnibus contrariis, optimum dans conſilium Confeſſariis, ne abſolvant Clericos adulterinos Capillos geſtantes, eo quod id involvat lethalem culpam, ibi: „ Utinam criniti Clerici, & eorum Confeſſarii ſerio conſiderarent delationem Comæ in Miniſtris Sacris eſſe peccatum mortale, ut probant &c. Hi enim non impenderent ipſis Sacramentalem abſolutionem, & illi melius conſulerent Animabus ſuis."

Et in terminis exclamando contra ſimilem abuſum, & junctis manibus Deum exorando, ut noſtrorum temporum Confeſſarii imitarentur Confeſſarios illos, qui abſolutionem negabant Clericis ad ipſos accedentes cum fictitia coma, inter quos piæ memoriæ vir P. Joannes Maria Mons-rubeus Sacerdos Congr. Oratorii Patavii, atque P. Joannes Marianus in Hiſtoria Congr. Oratorij Neapolis *tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 9., ibi: „ Foſſe in piacere di Dio, che in queſti noſtri tempi, ne' quali gli Eccleſiaſtici anche Sacerdoti non contenti de' proprj Capelli, li prendono in preſtito da altri comprandoli a caro prezzo per vanamente ornare il loro venerando Capo, vi foſſero molti imitatori del Monteroſſo, che con petto coſtante latraſſero come cani fedeli contro queſto intollerabile abuſo, come giuſti, e ſeveri Giudici negaſſero a' Traſgreſſori l'aſſoluzione, che ben toſto ſi vedrebbe tolta la vanità de' Capelli, e delle veſti corte, e quaſi ſecolareſche, che con sì poca edificazione ſi uſano oggi da molti Eccleſiaſtici. Et Clericat. de Sacrament. Ordin. *dec.* 10. *num.* 28. ubi quod idem P. Mons-rubeus (*ſunt ejus præciſa verba*) adeo zelabat obſervantiam Sacrorum Canonum, circa Clericalem Tonſuram, ut cuicumque Clerico comam, Cappilloſve prolixos deferenti conſtanter abſolutionem Sacramentalem negaret, Et quadam die Cappellano cujuſdam exteri Epiſcopi, Principis prohibuit celebrare in Eccleſia ſui Oratorii, quia comatus erat, & eidem Cappellano dicenti ſibi uſum ferendi comam ab Eccleſiaſticis eſſe univerſalem, pius Pater reſpondit abuſum fore, & corruptelam inceſſanter ab Eccleſia, & a Summis Pontificibus damnatam &c. Quapropter Cappellanus ille confuſus, & ejus Herus convictus abſque Miſſæ celebratione diſceſſerunt." Sic ad litteram refert doctiſſimus D. Urſaya *tom.* 4. *part.* 1. *diſcept.* 20. *a num.* 59. *ad* 62. Vide ipſum per totam dictam diſceptationem, ubi plurima ad rem ſcitu digniſſima.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Geſtationem Comæ fictitiæ vulgo *Parrucca* eſſe Perſonis Eccleſiaſticis interdictam jam ſupra late tradidi, 15 & *tom.* 7. *verb. Pileolus*. Hinc ſolent zelantes Epiſcopi 16 ſuis in Synodis, aut Edictis ſub gravibus pœnis eam Clericis omnibus prohibere, reſervata ſibi facultate, qua pollent. Eruditiſſime ſuo more tradit Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 60. *num.* 5. eam permittendi illis, qui Medicorum judicio valetudinis cauſa, ipſa indigent, uti prudenter factum animadvertit in Synodo Bononienſi anni 1698. *lib.* 3. *cap.* 1. ubi ſimilis prohibitio hac mitigatur limitatione: *Niſi ex cauſa Nobis, vel Vicario noſtro cognita Indulgendum ad tempus arbitrabitur*, atque in Synodo Aſculana anni 1719. *cap.* 20. *niſi ex juſta, & rationabili cauſa diſpenſationem impetraverint*. Et in hac Synodo Alexandrina *anni* 1732. cui, & ego tamquam Conſultor, atque Examinator interfui, ubi ſub *cap.* 10. *de vita, & honeſtate Clericorum* inter alia, hæc ſtatuuntur; „ Multo magis præcipimus, ne quis ex Clericis comam 17 nutriat, vel concinnet, vel coma fictitia utatur, neque pulvere Cyprio aſpergat; quod ſi neceſſitas poſtulaverit, commam fictitiam, nonniſi prævia conceſſionis formam adhibebunt, ita ut in hac materia peccantes, habendi ſint tamquam in Tonſura non incedentes, iiſdem pœnis puniendi." Monet tamen Pontifex *loc. cit.* quod caveant Epiſcopi, ne hanc veniam elargiantur, niſi præter cauſam, etiam comam ipſam, quam Clerici geſtare cupiunt, diligenter examinaverint; Non alia ſiquidem eſt iiſdem, præcipue ſi ſint in Sacris conſtituti, permittenda, niſi quæ nullam præſeferat vanitatem; ſed tanta ſit moderatione, ac modeſtia concinnata, ut omnibus manifeſte appareat, eam ob meram neceſſitatem, non ad luxum, & pompam, ad capitis non ornamentum, ſed tegumentum adhiberi;

Nullimode tamen poſſint Epiſcopi ulli Sacerdoti licen- 18 tiam concedere, ut cum coma fictitia, ſeu adſcititia Miſſam celebret: ut pluries decreverunt Sacræ Congregationes, & ſtatuerunt Summi Pontifices; Cum enim in Congregatione particulari ab Alexandro VIII. anno 1690. deputata, fuerit ſpeciatim diſcuſſum, an *Pileoli* nomine comprehendatur etiam coma ſuppoſititia, itaut neque cum hac fas ſit Sacerdoti, ſine diſpenſatione Papæ, Miſſam facere, etiamſi illa ſit decens & modeſta, reſponſum fuit *comprehendi*, in cujus quidem Decreti ſequelam Inno- 19 centius XII. per ſuos Apoſtolicos Nuncios locorum Ordinarios moneri juſſit, ne quemquam permitterent, ſine diſpenſatione Apoſtolica, cum capillitio fictitio Miſſam celebrare, ut ex aliis refert dictus eruditiſſimus, & zelantiſſimus Pontifex *loc. cit. num.* 5. Quam diſpenſationem Presbyteris actu celebrantibus concedi non poſſe neque ab Epiſcopis, neque a Legatis Sedis Apoſtolicæ, idem Pontifex Benedict. XIV. probat in *Inſtit. Eccleſiaſt. Inſtit.* 20 34. §. 4. Vide ſupra, & *tom.* 5. *verb. Miſſa art.* 9. *nu.* 2. *ad* 4. & *tom.* 6. *verb. Pileolus num.* 7. ubi referuntur dictæ Apoſtolicæ prohibitiones.

Novæ additiones ex aliena manu.

Dubitant aliqui Epiſcopi, an juſta de cauſa poteſta- 1 tem facere queant Clericis, Beneficio præditis, vel ſacris Ordinibus initiatis gerendi Comam fictitiam? At omne dubium ſuſtuliſſe videtur Summus Pontifex BENEDICTUS XIV., poſſe affirmando, tum de *Synod. Diœce-* 2 *ſan. lib.* 11. *cap.* 9. *num.* 5. tum *Inſtitut. Eccleſ.* 96. *num.* 7. extra tamen celebrationem Miſſæ.

De differentia Comam fictitiam inter, ac circulum ca- 3 pillorum, tum an hic eamdem, ac illa, prohibitionem incurrat, vide eumdem BENEDICT. XIV. *dictis Inſtitut. Eccleſ. Inſtit.* 69. *num.* 5. & *plur. ſequent.*

COMMEMORATIO.

Additio ex Auctore, e II. Editione.

Commemoratio Romani Pontificis, & Epiſcopi Latini 1 Diœceſani, ab Italo-Græcis in Miſſis fieri præcipitur a Summo Pontifice Benedicto XIV. *Conſtit.* 57. *incip. Etſi Paſtoralis* §. 9. Non vero Patriarcharum, vel Epiſcoporum Orientalium; Idem *ibid.*

Permittitur tamen commemoratio Epiſcopi Græci exer- 2 centis Pontificalia in ea Diœceſi de licentia S. Sedis, vel Ordinarii: Idem *ibid.*

Addi-

Additio ex aliena manu.

1 DE commemoratione in ſacris Liturgiis facienda addendum cenſuimus, Schiſmatici, vel Hæretici Patriarchæ, ſive Epiſcopi commemorationem fieri nullo modo poſſe a Græcis, Armenis, aliiſque Orientalibus. Nam id eſſet cum iiſdem in divinis communicare, ac probare
2 quodammodo Schiſma, vel Hæreſim. Immo in iis locis Romani Pontificis commemoratio fieri omnino debet: tum quia hæc commemoratio teſſera eſt communionis cum eodem Pontifice; tum etiam quia ibi neceſſaria eſt ad tollendam Schiſmatis ſuſpicionem, & ad Fidem illam profitendam, quam Schiſmatici negando primatum Summi
3 Pontificis, contemnunt. Huc ſpectat monitum primum, quod Benedictus XIV. in prima de novi Euchologii Græci editione Epiſtola proponit: *Sciendum eſt*, inquit „ quod „ Sacerdotes, qui Euchologio ſunt uſuri, noſſe debent „ Eccleſiaſticos Sanctorum Patrum Canones, & Catholi„ cæ Eccleſiæ Conſtitutiones, ne divina adminiſtrantes „ Sacramenta, aliaque peragentes officia, errare compe„ riantur. Cum igitur in Sacra Liturgia commemoratio„ nes fieri ſoleant, oportet primum quidem Romani Pon„ tificis commemorationem agi, deinde proprii Epiſco„ pi, & Patriarchæ, dummodo Catholici ſint. Quod ſi „ alter eorum, vel ambo ſint Schiſmatici, ſive Hæreti-
4 „ ci, eorum commemoratio nequaquam fiat ". Id autem decreto conſonum eſt Cong. habitæ 1. Maji anno 1846., ac a Pontifice Maximo probato, quo inſtructionem hanc Euchologio præmittendam præcipiebatur. Omnes Latini
5 ſive Ambroſianum, ſive Mozarabicum, ſive alium quemcumque ritum habentes, in Miſſa Romani Pontificis commemorationem faciunt, quod argumentum eſt, antiquam eſſe, & a primis deductam temporibus hanc in Latina Eccleſia conſuetudinem. In Græca quoque Eccleſia a
6 multis ſæculis hanc fieri conſueviſſe commemorationem, & nonniſi orto Schiſmate ſublatam, facile conjicimus.
7 Nam Romanus Pontifex Acacium Conſtantinopolitanum Antiſtitem communione privavit, quod anno 484. inaudito ad eam diem temeritatis exceſſu Felicis III. Romani Pontificis nomen e diptychis abraſerit, cujus damnationi Græca quoque Eccleſia ſubſcripſit ſub Hormiſda Pontifice, ac Juſtino Imperatore. Erat ita in Sacris diptychis Romani Pontificis nomen; pro eo ergo nominatim orabant Græci inter Miſſarum ſolemnia. Quod qui-
8 dem magis magiſque comprobatur ex eo, quod Michael Cerularius Photiani Schiſmatis inſtaurator ad alios Patriarchas Orientis ſcripſerit, ut videre eſt apud Coteleium *tom. 2. monument. Eccleſ. Græcæ num. 9. pag. 140.*, ac miratus ſit, quod nomen Romani Pontificis in ſacris diptychis recenſerent; Cui Petrus Patriarcha Antiochenus ita reſpondit Epiſtola ab eodem Coteleio in citato Opere relata: *Ad hæc ego quoque teſtis ſum omni exceptione major, aliique mecum plures eorum, qui in Eccleſia præcellunt, ſub beatæ memoriæ Patriarcha Antiochiæ Domno Joanne, Papa Romæ ipſe etiam Joannes nominatus in Sacris Diptychis refertur. Conſtantinopolim præterea ante hos annos quadraginta quinque ingreſſus, reperire, ſub ſanctæ memoriæ Patriarcha Domno Sergio, prædictum Papam in Sacra Miſſa cum aliis Pa-*
9 *triarchis referri*. Accedit etiam, poſt natum in Græcis Schiſma nunquam agi cœptum de unione cum Romana Eccleſia inſtauranda, niſi ea in antecesſum admiſſa conditio fuerit, ut Sacræ Liturgiæ Romani Pontificis com-
10 memoratio insereretur. Hanc ſane conditionem Michaeli Palæologo anno 1163. unionem optanti, Urbanus IV. propoſuit, teſte Niceta *lib. 5. c. 2.*, eamdemque conditionem propoſuit in Concilio Lugdunenſi anno 1275. Beatus Gregorius X. eamque Græcis fuiſſe admiſſam, ac e equutioni demandatam aſſerit Pachymeres *lib. 5. cap. 32.* ubi ait; *Ex hoc Legatorum adventu pacem factam referentium, duo conſecuta ſunt, ut prius conventerunt, exauſteratio Pa-*
11 *triarchæ, & Papæ in Sacro commemoratio publica*. Id etiam in Florentina Synodo actum fuiſſe teſtatur quoque Sylveſter Sguropulus Schiſmaticus Scriptor *in Concil. Florentini ſeſſ. 10. cap. 12.* Eademque præmiſſa conditione tentata iterum fuit concordia a Conſtantino dum ad Ni-
12 colaum V. Legatos pro ea interim obtinenda miſit. Hujus autem commemorationis neceſſitas ex eo patet, quia hæc membrorum cum Eccleſiæ capite communionis eſt
13 teſſera. Hinc Apoſtolica Sedes Græco Italis imperavit Conſt. *Etſi Paſtoralis*, ut hanc commemorationem facerent: & a variis Orientalis Ritus Chriſtianis in Synodis id conſtitutum legimus. In Synodo præſertim Zamoſciæ a Ruthenis habita 1720., & in ea, quæ in Monte Libano a Maronitis celebrata fuit anno 1736. in qua tit. de Symb. Fidei n. 12. habetur: *Sanctiſſimi Romani Pontificis commemorationem, tam in Miſſis, quam in divinis Officiis, ante Reverendiſſimi Domini Patriarchæ nomen, ut hactenus conſuevimus, celebrare non omittamus.*

COMESSATIONES.

Additio ex Auctore.

COmeſſationes in Eccleſiis fieri prohibentur; Benedictus XIV. Conſtitut. 137. incip. *Singularem* §. 4. & 7. 1

COMMODATUM, COMMODATARIUS.

SUMMARIUM.

1 *Commodatum unde ſit dictum?*
2 *Qui rem alteri commodat, dicitur* commodans, *ſeu* Commodator. *Qui autem rem ſibi commodatam recipit, appellatur* Commodatarius.
3 *Commodatum quid ſit?*
4 *Commodari poteſt quælibet res, ſive immobilis, ſive mobilis.*
5 *Commodatum differt a Pignore, & Depoſito, & quare?*
6 *Non eſt licitum uti re commodata ad alium uſum præter eum ad quem eſt conceſſa.*
7 *Commodatum differt a Precario, & quare?*
8 *Commodatum differt a Locatione, Emphyteuſi, & aliis ſimilibus contractibus, & quare?*
9 *Commodatum differt a Mutuo, & quare?*
10 *Culpa aliter ſumitur apud Theologos, & aliter apud Juriſtas, & aſſignatur differentia.*
11 *Culpa Juridica, ſeu Civilis, quæ ad præſens ſpectat, dividitur in Culpam latam, levem, & leviſſimam.*
12 *Culpa lata quid ſit?*
13 *Culpa lata, licet dolus proprie non ſit, tamen in Jure æquiparatur dolo.*
14 *Culpa levis quid ſit?*
15 *Culpa leviſſima quid ſit?*
16 *Caſus fortuitus quid ſit?*
17 *Dolus quid ſit?*
18 *Cum aliquid commodatur in gratiam Commodatarii tantum, tunc commodatarius obligatur etiam ex leviſſima culpa*, ad num. 19.
20 *Affertur ratio probans ad id teneri Commodatarium etiam in foro conſcientiæ ante omnem ſententiam Judicis.*
21 *Oppoſita, ſeu negativa ſententia eſt etiam probabilis.*
22 *In praxi tamen tenenda eſt ſententia affirmativa.*
23 *Cum aliquid commodatur in gratiam, vel utilitatem ſolius Commodantis, & non Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur ſolum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & leviſſima.*
24 *Cum aliquid commodatur in gratiam utriuſque, ſcilicet Commodantis, & Commodatarii; tunc Commodatarius tenetur de culpa lata, & levi, non autem de leviſſima.*
25 *Affertur ad id exemplum.*
26 *Qui utitur re commodata ad diverſum uſum ab eo, pro quo fuit ſibi commodata, tenetur de omni damno cauſſato in tali re propter diverſum, & longiorem, ſeu graviorem uſum de ipſa factum.*
27 *Commodatarius, qui equum V. G. ſibi commodatum adhibet ad ſolum moderatum uſum, ſeu iter, pro quo fuit ſibi commodatus, abunde interim ei ad vitam neceſſaria ſuppeditans, licet ex tali uſu, & itinere, deterior, & pretio vilior factus ſit, ſine ulla ſua culpa, nullum damnum Commodatorii pro tali deterioratione præſtare tenetur.*
28 *Si vero culpa Commodatarii equus ſit factus deterior, tunc de ea deterioratione tenetur.*
29 *Ex Commodato duæ oriuntur actiones, una, quæ dicitur* Actio directa Commodati; *& altera, quæ dicitur* Actio contraria Commodati. *Actio directa Commodati, quæ ſit?*
30 *Actio contraria Commodati, quæ ſit?*
31 *Primo Actio contraria Commodati competit Commodatario, ſi Commodans non patiatur Commodatarium uti re pro eo tempore, & uſu pro quo eſt commodata.*
32 *Cum dicitur rem commodatam non poſſe repeti ante tempus finitum, vel uſum rei expletum, pro quo fuerat res conceſſa; id limitari debet, niſi inopinate eveniat, ut ipſe Commodans æquale damnum ſit paſſurus, niſi rem commodatam mox repetat.*
33 *Secundo actio, contraria Commodati competit Commodatario, quando Commodans ſcienter ipſi commodavit rem vitioſam propter quam Commodatarius damnum paſſus eſt.*
34 *Secus autem, ſi Commodans ignoranter rem vitioſam ipſi commodavit.*
35 *Tertio, Actio contraria Commodati competit Commodatario, ad recuperandas a Commodante impenſas majores, & extraordinarias, quas fecit circa rem commodatam.*
36 *Commodatarius non tenetur de caſu fortuito, quo res ſibi commodata periit.*

37 *Aﬀertur ratio.*

38 *Excipiuntur tamen communiter tres caſus, in quibus Commodatarius etiam de caſu fortuito tenetur; & habentur expreſſi in cap.* Cum gratia unic. de Commodato.

39 *Primus caſus eſt, ſi culpa commodatarii ſecutus eſt caſus infelix, ſeu eventus fortuitus.*

40 *Secundus caſus eſt, ſi ab initio ita conventum fuit, ut Commodatarius omne periculum eventus fortuiti in ſe ſuſciperet.*

41 *Tertius caſus eſt, ſi Commodatarius fuit in culpabili mora reſtituendi rem commodatam.*

42 *Dummodo tamen mora fuerit culpabilis.*

43 *Et dummodo res commodata peritura non fuiſſet apud Dominum, ſi ſuo tempore & loco reſtituta fuiſſet.*

44 *Si enim res commodata eodem modo peritura fuiſſet apud Dominum, etiamſi ſuo tempore, & loco reſtituta fuiſſet; tunc moroſus Commodatarius non teneretur ad compenſandum damnum.*

45 *Hoc tamen eſt intelligendum, ſi Dominus non erat rem commodatam venditurus; quia ſi fortaſſe interea Dominus rem ſibi reſtitutam vendidiſſet, tunc Commodatarius teneretur de damno cauſſato Commodanti ratione ſua culpabilis mora.*

46 *Datur etiam quartus caſus in quo Commodatarius præſtare debet caſum fortuitum, nempe ſi res commodata tradatur æſtimata Commodatario.*

47 *Commodatarius ad nullum damnum tenetur, licet res commodata, culpa nuncii, vel caſu fortuito pereat, quando rem commodatam conſignavit ipſi nuncio de expreſſo mandato Commodantis.*

48 *Secus autem eſſet, ſi rem commodatam conſignaſſet nuncio, vel famulo ſine mandato Commodantis; tunc enim Commodatarius teneretur de damno.*

49 *Hoc tamen eſt intelligendum, ſi nuncius ille communiter pro fideli, ac idoneo non habeatur.*

50 *Commodatarius eligens ipſe nuncium, ſeu famulum, per quem remittat Commodanti rem commodatam, ſi res commodata culpa nuncii, pereat, vel deterioretur, tenetur de omni damno.*

51 *Et hoc eſt etiam intelligendum, ſi nuncius, ſeu famulus a Commodatario electus communiter pro fideli, ac idoneo non habeatur.*

52 *Commodatarius in caſibus fortuitis V. G. in incendio, naufragio, incurſione hoſtium, & hujuſmodi, poteſt res ſuas pretioſiores præferre, & ſalvare præ alienis minus pretioſis, quando utraſque ſalvare non poteſt.*

53 *Si vero commodata pretioſiores ſint rebus propriis ipſius Commodatarii, & in caſu fortuito utraſque ſalvare nequeat, tenetur Commodatarius res alienas pretioſiores ſibi commodatas ſalvare poſtpoſitis propriis minus pretioſis.*

54 *Immo Commodatarius tenetur præferre, & ſalvare res commodatas relictis propriis, quando amba ſunt æqualis pretioſitatis, nec utraſque ſalvare poteſt.*

55 *Commodatarius, ſi in caſu fortuito omnes res ſalvare non poteſt, præferre poteſt res ſuas, ſi utiles ſint, & ipſas ſalvare, relictis rebus Commodantis, quando Commodatum factum eſt in gratiam ſolius ipſius Commodantis.*

56 *Sic etiam poteſt Commodatarius res ſuas præferre, & ſalvare præ rebus commodatis, quando utraſque ſalvare non poteſt, etiamſi Commodatum factum ſit in gratiam utrinſque.*

1 COmmodatum ex etymologia nominis ſic dicitur, ex
quo in ejus, cui ſit, commodum cedat; Gloſſ. *in cap.*
Cum gratia unic. de Commodato, verb. Commodatum, quaſi
2 *utentis Commodo datum*. Hinc ille, qui rem alteri commodat,
dicitur *Commodans*, ſeu *Commodator*, qui autem
rem ſibi commodatam recipit, *Commodatarius* appellatur.
3 Commodatum eſt contractus, quo res ad aliquem ſpecialem
uſum, & determinatum tempus gratis alicui conceditur
ſine translatione dominii; Colligitur ex §. *Item is*
cui 2. Inſt. quibus modis re contrahitur obligatio lib. 3. tit. 15.
& concordat cum definitione tradita a Gloſſ. *loc. cit.* ibi:
*Et autem Commodatum alicujus rei ad aliquem ſpecialem uſum
gratuito facta conceſſio, & non translatio*; & eſt in re
4 communis. Dicitur autem res *ad aliquem ſpecialem uſum,*
& determinatum tempus, quia per ly *res* intelligitur poſſe
commodari quamlibet rem, ſive immobilem, ut eſt Domus,
Stabulum, & ſimilia; ſive mobilem præſertim uſu
non conſumptibilem, ut eſt Equus, Veſtis, & hujuſmodi;
omnia enim iſta commodari poſſunt; *l. 1. § hujus. ff.*
5 *Commodati*. Per ly *ad uſum*, Commodatum differt a pignore,
& depoſito, quorum uſus non conceditur, quia
ſi Creditor Domino invito utatur pignore, & depoſitarius
re depoſita, furtum committit; §. *Furtum autem, Inſtitut.*
6 *de obligat. quæ ex delicto &c.* Per ly *aliquem ſpecialem*, datur
intelligi, quod non eſt licitum uti re commodata ad
alium uſum præter eum, ad quem eſt conceſſa: *l. in Commodato,
§. ſicut de Commodato*, ibi: *Modum commodati, finemque
præſcribere ejus eſt, qui beneficium tribuit*: *l. 4. Inſtit.
tit. 1. §. Placuit 7.* ibi; „ Placuit tamen eos qui rebus com-
„ modatis aliter uterentur, quam utendas acceperint,
„ ita furtum committere, ſi ſe intelligant id invito Do-
„ mino facere, eumque, ſi intellexiſſet non permiſſurum.
Per ly *determinatum tempus*, differt commodatum a Preca- 7
rio, quia Precarium pendet ex mera liberalitate concedentis,
qui poteſt illud revocare quandocumque voluerit,
l. Precarium 1. ff. de Precario ibi: „ Precarium eſt, quod pre-
„ cibus petenti utendum conceditur tamdiu quamdiu is,
„ qui conceſſit, patitur; “ & concordat *cap. Precarium 3.
de Precario*, ibi: *Precarium utendum conceditur, quamdiu patitur,
qui conceſſit*. Secus autem dicendum eſt de Commodato,
utpote quod non poteſt revocari ante completum
uſum, ſive tempus determinatum; *l. In Commodato 17. §. 3.
ff. Commodati, vel contra lib. 13. tit. 17. & cap. Cum gratia unic.
de Commodato*, ibi: *Niſi poſt uſum expletum, cujus gratia res
fuerat commodata*. Per ly *gratis alicui conceditur*, differt 8
Commodatum a Locatione, Emphyteuſi, & aliis ſimilibus
contractibus, ubi pro conceſſione, ſeu pro uſu cujuſpiam
rei certum pretium ſolvendum conſtituitur; Commodata
autem tunc res proprie dicitur, cum nulla mercede
accepta cuipiam utenda traditur; §. *Item lib. 3. tit.
15. Inſtit. quibus modis re contrahitur obligatio*, ibi: „ Com-
„ modata autem res tunc proprie intelligitur ſi nulla
„ mercede accepta, vel conſtituta, res utenda data eſt. “
Per ly *ſine translatione dominii*, differt Commodatum a Mu- 9
tuo, quia in Mutuo dominium rei datæ, ſeu mutuatæ
transfertur in Mutuatarium, nam mutui datio ſic appellatur,
quia de meo tuum ſit, juxta textum expreſſum in
l. Mutuum, §. Appellata, ff. ſi certum petatur; Et contra in
Commodato ſolus uſus transfertur in Commodatarium,
ſine translatione dominii, cum dominium remaneat penes
Commodantem; *l. Rei commodatæ & ſeq. ff. de Commodato*.

Ad clarius, & facilius intelligendum an, & ex qua cul- 10
pa teneatur Commodatarius ſi res commodata apud ipſum
pereat, vel deterior fiat, & an teneatur præſtare caſus
fortuitos, juvat prius advertere quid, & quotuplex ſit
culpa Juridica, ſeu Civilis, Dolus, & Caſus fortuitus;
Culpa enim aliter ſumitur apud Theologos; & aliter apud
Juriſtas; ſi quidem *Culpa* apud Theologos, idem eſt
ac peccatum contra legem, & mores; Apud Juriſtas autem
Culpa idem eſt, ac omiſſio alicujus diligentiæ præſtari
debitæ, unde ſequitur aliquod damnum, vel incommodum
proximo; & poteſt de facili contingere, quod talis
culpa Juridica, ſeu Civilis ſit homini involuntaria, &
omni peccato coram Deo vacet, ut V. G. ſi ex naturali
oblivione veſtem ſibi commodatam in publico loco aliquis
relinquat, unde ſequitur amiſſio, is culpam Juridicam committit,
quamvis coram Deo nihil peccet. Unde culpa Ju- 11
ridica, ſeu Civilis, quæ ad præſens ſpectat, dividitur in
culpam latam, levem, & leviſſimam. Ita Bartolus *in l.
Quoad Nerva 32. in repetit. n. 7. ff. Depoſiti*, Abbas *in cap. cum
gratia unic. de Commodato n. 13.* & eſt Communis. Culpa 12
lata, ſive craſſa eſt omiſſio ejus diligentiæ, & circumſpectionis,
quam paſſim omnes homines ejuſdem conditionis,
profeſſionis, & ætatis adhibere ſolent; ut ſi quis veſtem
commodatam relinquat foris, ante oſtium Domus, quæ
proinde auferatur, cenſebitur eam amiſiſſe per culpam
latam. Et talis culpa lata, licet Dolus proprie non ſit, 13
tamen in Jure æquiparatur Dolo, *l. 1. ff. Si menſor falſum*,
ibi: Lata *Culpa plane dolo comparabitur*. Culpa levis 14
eſt omiſſio ejus diligentiæ, & circumſpectionis, quam ſolent
homines diligentiores illius conditionis, profeſſionis,
& ætatis adhibere, ut ſi quis veſtem ſibi commodatam
relinquat intra cubiculum, non clauſo oſtio, cenſebitur
eam amiſiſſe per culpam levem; Culpa leviſſima eſt omiſ- 15
ſio ejus diligentiæ quam nonnulli diligentiſſimi, & apertiſſimi
illius artis, profeſſionis, & ætatis adhibere ſolent,
ut ſi quis veſtem ſibi commodatam intra cubiculum relinquens
claudat quidem oſtium, ſed non tentet manu,
an illud ſit bene obſeratum, cenſebitur eam amiſiſſe per
culpam leviſſimam. Caſus autem fortuitus eſt rei inopi- 16
natæ eventus, qui nullo conſilio humano prævideri poteſt:
*lib. 1. §. Si eo tempore, ff. de adminiſtrat. rer. ad civ. pertin.
cap. Joannes 23. De homicid.* & vis, cui reſiſti non poteſt;
l. In rebus 8. in principio ff. de commodat. Dolus vero dici- 17
tur omnis calliditas, fallacia, & machinatio ad circumveniendum,
fallendum, & decipiendum alterum adhibita;
l. 1. §. Dolum, de Dolo malo.

Hinc colligitur primo, quod cum aliquid commodatur 18
in gratiam Commodatarii tantum, V. G. in gratiam ſolius
Commodatarii commodatur ei equus a Commodante,
tunc Commodatarius obligatur etiam ex leviſſima
culpa, & ſic ſi equus fuit amiſſus ex ſua culpa licet leviſſima,
tenetur jacturam reſarcire, textu expreſſo *in c.
Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Cum gratia ſui tantum
quis commodatum accepit, de leviſſima etiam culpa tenetur*.
Concordat Jus Civile, iſtud pariter ſtatuens, *l. in rebus §.* 19
1. ff. Commodati, vel contra, ibi: *In rebus commodatis talis
diligentia præſtanda eſt, qualem quiſque diligentiſſimus Paterfamilias
ſuis rebus adhibet*; *l. Obligationes 1. §. Is quoque,
ff. de obligationibus, lib. 4. tit. 7.* ibi; *Is vero, qui utendum
accepit exactiſſimam diligentiam cuſtodiendæ rei præſtare compellitur*;
Nec ſufficit eam diligentiam adhibere, quam
ſuis rebus adhibet, ſi alius diligentior cuſtodire potuerit;
Et cum antiquo Jure concordat etiam Jus novum,
l. 3. Inſtit. tit. 15. quibus modis re contrahitur obligatio §. 2.
Et ratio eſt, quia quo majus eſt beneficium, eo magis eſt 20
caven-

cavendum ne pro beneficio injuria, vel damnum rependatur. Et hoc procedit non ſolum in foro externo, ſed etiam in foro interno Conſcientiæ, taliter quod Commodatarius teneatur ſub peccato ante omnem ſententiam Judicis ad reparationem damni etiam ex leviſſima ſua culpa dati, quamvis in damno dato nullum peccatum, nec culpa Theologica intervenerit. Molina *tract. 2. diſp. 295. num. ult.* Covarr. *in Epitom. 4. Dec. nu. 40. Pirhing. l. 3.*
21 *decr. tit. 15. nu.* & alii paſſim. Fateor tamen etiam oppoſitam ſententiam probabilem, ſcilicet probabile eſſe non teneri Commodatarium in conſcientia ad reparationem damni dati ex ſola leviſſima culpa, ſaltem antequam a parte damnificata exigatur, & ante ſententiam Judicis, cum prædictæ leges humanæ non videantur cum tanto rigore in foro conſcientiæ uſu receptæ, & reparatio damni illati plerumque non niſi ob culpam latam, non autem levem, & leviſſimam a contrahentibus peti ſoleat, ut tradit Card. Lugo *tract. 1. de Juſtit. diſp. 8. ſect. 8. n. 110.*
22 cum aliis. *Sed* revera in praxi ſervanda eſt ſententia dicens, citatas Leges obligare in conſcientia etiam ante ſententiam Judicis ad reparationem damni dati etiam leviſſima culpa, quia citatæ leges ſanciunt id, quod naturali æquitati eſt conſentaneum præſtare circa res commodatas, qua ſanctione poſita, qui facit talem Contractum accipiendo Commodatum in ſolum ſui commodum, implicite ſe obligat ad præſtandam eam diligentiam, quam Leges requirunt; ſed Leges requirunt in hujuſmodi Commodatario exactiſſimam diligentiam, ut patet ex textibus ſub *num.* 18. adductis; Ergo ſi hanc diligentiam non præſtet (quamvis id naturali oblivione ſine omni culpa Theologica factum ſit) tenebitur in conſcientia, etiam ante ſententiam Judicis ad reſtitutionem. Navarrus *c. 17. n. 184.* Covarr. *in Epitome 4. Decret. p. 2. cap. 6. §. 6. n. 15.* Leſſius *lib. 2. cap. 7. num. 45.* Pirhing, & alii citati *ſub num.* 20.

23 Colligitur ſecundo, quod cum aliquid commodatur in gratiam, vel utilitatem ſolius Commodantis, & non Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur ſolum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & leviſſima; *l. Si ut certo §. 5. interdum, ff. Commodati*, ubi affertur exemplum de eo, qui ſua duntaxat cauſſa V. G. ſponſæ, aut uxori ſuæ commodavit ornamenta, ut honeſtius culta coram ſe compareret, & de eo, qui ob ſui voluptatem ſcenicis pretio non conductis veſtes neceſſarias ad ludos theatrales exhibendos commodavit; tunc enim quia tale Commodatum fit gratia ſolius Commodantis, re commodata pereunte, tenetur Commodatarius ſolum de dolo, & culpa lata, non autem de culpa levi, & leviſſima, quia cum Commodatarius potius præſtet, quam accipiat beneficium, non eſt conveniens, ut ad arctam diligentiam obligetur. Gloſſ. *in cap. Cum gratia unicum de Commodato, verbum de leviſſima*, Abbas ibid. *nu.* 12. Angelus *in Summa, verb. Commodatum n.* 11. Pirhing. *lib. 3. Decret. tit. 15. n.* 5.
24 Reiffenſtuel *ibid. n.* 25. Sannig, *ibid. n.* 1. & alii paſſim. Colligitur tertio quod cum aliquid commodatur in gratiam utriuſque, ſcilicet Commodantis, & Commodatarii, tunc Commodatarius tenetur de culpa lata, & levi, non autem de leviſſima: *l. In rebus 18. §. 1. ff. Commodati; l. Sicut certo 6. §. 2. ff. eod. titul.* juncta Gloſſ. *ibid. verb. Æſtimatio*; & colligitur *ex l. Contractus 23. ff. de Reg. Jur.* Gloſſ. *in cap. Cum gratia unic. de Commodato verb. de leviſſima*. Unde ſi Petrus V. G. contractu ſocie-
25 tatis conjunctus cum Paulo, commodet ſuum equum ipſi Paulo de communi conſenſu ituro ad aliam Civitatem pro exigenda ſolutione pecuniæ in communi ſibi debitæ, Paulus Commodatarius tenetur pro equo amiſſo, non ſolum de damno, quod ſua culpa lata, ſed etiam damno, quod ſua culpa levi contigit, cum etiam propriæ utilitatis cauſſa Commodatum accipiat. Non tenetur autem de damno, quod ſua tantum culpa leviſſima contigit, nam cum minus beneficium accipiat a Commodante, non tenetur ad exactiſſimam diligentiam in equo ſibi commodato cuſtodiendo. Abbas *in cit. c. unic. de Commodato n.* 12. Angelus *verb. Commodatum n.* 11. Pirhing. *l. 3. Dec. tit. 15. n.* 6. Sannig. *ibid. cap. 2. num.* 2. Reiffenſtuel *ibid. num.* 24. & alii paſſim.

26 Colligitur quarto, quod qui utitur re commodata ad diverſum uſum ab eo, pro quo fuit ſibi commodata, tenetur de omni damno cauſſato in tali re propter diverſum, & longiorem, ſeu graviorem uſum de ipſa factum: *l. Si ut certo §. 8. ff. Commodati, vel contra*, ibi: „Quinimmo, „& qui alias re commodata utitur, non ſolum com„modati, verum furti quoque tenetur . . . Quemadmo„dum qui equo . . . . vel veſtimento, aliter quam com„modatum eſt, utitur: furti tenetur. Concordat S. Raymundus *in ſumma lib. 2. tit. 5. de furtis*, §. 5. his verbis: *Qui accipit equum . . . . uſque ad certum locum, & ipſo ultra locum procedit . . . . committit furtum*. Quod cum hac juſta, & optima definitione confirmat Juſtinianus *lib. 4. Inſtitut.* 1. §. 6. & 7. ibi: *Si quis rem utendam accipit, & in alium uſum eam transferat, quam cujus gratia ei data eſt, furtum committit veluti . . . . Si quis equum geſtandi cauſſa commodatum ſibi, longius aliquo duxerit . . . . Placuit tamen eos, qui rebus commodatis aliter uterentur, quam utendas acceperint, ita furtum committere, ſi ſe intelligant id invito Domino facere, eumque, ſi intellexiſſet, non permiſſurum; At ſi permiſſurum credant, extra crimen videri*, optima ſane diſtinctione, quia furtum ſine affectu furandi non committitur.

Colligitur quinto, quod Commodatarius, qui equum V. 27
G. ſibi commodatum adhibet ad ſolum moderatum uſum, ſeu iter, pro quo fuit ſibi commodatus, abunde interim ei ad vitam neceſſaria ſuppeditans, licet ex tali uſu, & itinere deterior, & pretio vilior factus ſit ſine ulla ſua culpa, nullum damnum Commodatori pro tali deterioratione præſtare tenetur; *l. Eum qui 10. ff. Commodati; vel contra*, ibi: *Eum, qui rem commodatam accepit, in eam rem uſus eſt, in quam accipit, nihil præſtare, ſi eam in nulla parte, culpa ſua deteriorem fecit, verum eſt*; Nam ſi culpa ejus fecit deteriorem, tenebitur; *l. Si Commodavero fin. eod. tit.* ibi: *Si Commodavero tibi equum, quo utereris uſque ad certum locum, ſi nulla culpa tua interveniente, in ipſo itinere deterior equus factus ſit, non teneberis Commodati. Nam ego in culpa ero, qui in tam longum*
iter commodavi, qui laborem ſuſtinere non potuit. Si vero 28
culpa Commodatarii equus ſit factus deterior, V. G. ex quo ad præcipitem curſum, indebitumque iter ipſum coegit, vel neceſſaria alimenta ei non præſtitit, & hujuſmodi, tunc ea deterioritate tenetur; *Sed mihi 3. §. 1. ff. Commodati*, ibi: *Non videbitur reddita* (res commodata) *quæ deterior facta redditur, niſi quod intereſt, præſtetur; proprie enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur*.

Colligitur ſexto, ex Commodato duas oriri actiones; 29
Una, quæ dicitur *Actio directa Commodati*; & altera, quæ dicitur *Actio contraria Commodati*. Actio directa Commodati eſt illa, quæ competit Commodanti, ejuſque hæredibus adverſus Commodatarium, ejuſque hæredes, ut ſibi res commodata poſt expletum uſum, ſeu determinatum tempus reſtituatur, & ſi culpa Commodatarii deterior facta eſt, damnum reſarciatur, ſicuti ſi dolo, vel culpa Commodatarii res periit, debet ab ipſo, vel a ſuis hæredibus damnum integrum reſarciri; *l. Si is, qui Commodatum, l. In Commodato, ff. Commodati, vel contra, & & cit. l. Sed mihi 3. §. 1. ff. Commodati, vel contra. Eſt-*
que Communis; & patet etiam ex hucuſque dictis. Actio 30
contraria Commodati eſt illa, quæ competit Commodatario, adverſus Commodantem; idque variis ex cauſſis. 31
Primo, ſi Commodans non patiatur Commodatarium uti re pro eo tempore, & uſu, pro quo eſt commodata, V. G. quia rem commodatam ante tempus, & uſum determinatum intempeſtive revocat; Si enim ex hoc Commodatario damnum inferat, tunc is actione contraria Commodati ad reſarciendum damnum illatum tenetur; *l. In Commodato, §. Sicut, ff. Commodati, vel contra*. Licet enim a principio meræ voluntatis ſit commodare, & ita modum, tempus, & finem Commodati præſcribere liceat Commodanti, poſtquam tamen commodavit ad determinatum tempus, & uſum, remanet obligatus pro toto tempore, & uſu conceſſo, nec ante ipſum poteſt commodatam rem revocare, *l. In commodato 17. §. 3. ff. Commodati, vel contra lib. 3. tit. 7.* ibi: *Sicut autem voluntatis, & Officii magis quam neceſſitatis eſt, ita modum Commodati finemque præſcribere, ejus eſt, qui beneficium tribuit. Cum autem id fecerit, ideſt poſtquam commodavit, tunc finem præſcribere; & retro agere, atque intempeſtive uſum commodatæ rei auferre, non officium tantum impedit, ſed & ſuſcepta eſt obligatio inter dandum accipiendumque. Geritur enim negotium invicem; & ideo invicem propoſitæ ſunt actiones, ut appareat, quod principio, ac nudæ voluntatis fuerat committi in mutuas præſtantiones, actioneſque civiles . . . adjuvari quippe nos, non decipi Beneficio oportet*; & concordat textus *in cap. Cum gratia unic. de Commodato*, ibi: *Contra eum quoque recte Commodati non agitur, niſi poſt uſum completum, cujus gratia res fuerat commodata, cum non decipi Beneficio nos oporteat, ſed adjuvari*.

Hinc tamen advertendum eſt, quod cum dicitur rem 32
commodatam non poſſe repeti ante tempus finitum, vel uſum rei expletum, pro quo fuerat res conceſsa; id limitari debet, niſi inopinate eveniat, ut ipſe Commodans æquale damnum ſit paſsurus, niſi rem commodatam mox repetat; non enim cenſetur ad talem eventum ſe obligare voluiſse, qui gratis commodavit, cum quiſque ex re ſua magis ſibi conſulere voluiſse præſumendus ſit, quam alteri, Azorius *part. 3. lib. 7. de Commodato, c. 8. q. 2. n.* 18. Molina *tract. 2. diſp. 294. num.* 121. Pirhing. *lib. 3. Decret. tit. 15. n.* 11. Angelus *verb. Commodatum §.* 4. Silveſter *verb. eod. q.* 4. Leſſius *l. 2. c. 27. nu.* 17. Lay- 33
man *lib. 3. c. 14. tract. 4. n.* 3. Secundo contraria Commodati actione atque ad reſarciendum damnum ſecutum tenetur Commodans, quando ſcienter alteri commodavit rem vitioſam, propter quam Commodatarius damnum paſſus eſt; *l. In rebus, §. Item qui ſciens, ff. Commodati, vel contra*, ibi: *Qui ſciens, vaſa vitioſa commodavit, ſi infuſum ibi vinum, vel oleum corruptum, effuſumque eſt, condemnandus eo nomine eſt*; Notanter autem dicitur, *qui ſciens*, ſeu ſcienter, quia ſecus dicendum eſt de ignorante, ut notat Gloſs. *in cit. §. Item qui ſciens*; An autem quis ſcienter commodaverit rem vitioſam, colligendum eſt ex circumſtantiis, & ubi ex circumſtantiis non poteſt certo colligi,

& res

& res adhuc manet in dubio, præſumendum eſt ignoran-
ter feciſſe, ſeu rem vitioſam commodaſse ignorans, &
neſciens eſse vitioſum; *arg. Regul.* 47. *Juris in* 6. ibi:
35 *Præſumitur ignorantia, ubi ſcientia non probatur.* Tertio,
poteſt interdum Commodatarius contrariam Commodati
actionem adverſus Commodantem inſtituere ad recupe-
randas V. G. impenſas majores, *&* extraordinarias, quas
fecit circa rem commodatam, V. G. in curationem equi,
vel alterius animalis, ſeu etiam Servi commodati, & in-
firmati, pro cujus valetudine recuperanda majores, &
extraordinarias fecit impenſas; Modica vero impendia,
ſicuti expenſæ cibariorum ad Commodatarium pertinent;
habetur hoc totum expreſsum *in leg. Si in rebus* §. *poſ-
ſunt*, *ff. Commodati*, *vel contra*; Eſt communis.

36 Colligitur ſeptimo, Commodatarium non teneri de ca-
ſu fortuito, quo res ſibi commodata periit, ideſt non te-
netur præſtare Commodanti damnum in re commodata
cauſatum, V. G. ex incendio, ex aquarum multitudine,
ſeu naufragio, & hoſtium incurſu, ex prædonum impe-
tu, & hujuſmodi; *leg. Contractus* 23. *de diverſis Juris
antiqui reg. in fin. lib.* 5. *tit.* 17. ibi: *Rapinæ, tumultus,
incendia, aquarum magnitudines, impetus prædonum a nul-
lo præſtantur*; *leg. Sicut vero* 5. §. 4. *ff. Commodati*, *vel
contra*, ibi: *Quod vera ſenectute contingit, vel morbo,
vel vi latronum ereptum eſt, aut quid ſimile accidit, di-
cendum eſt nihil eorum imputandum eſſe ei, qui commoda-
tum accipit, niſi aliqua culpa interveniat.* Concordat tex-
tus clarus *in leg. Si uni certo*, §. *Nunc videndum*, *ff.
Commodati*, *vel contra*, *&* *l.* 1. §. *Is vero*, *ff. de obliga-
tionibus*, *&* *actionibus*, *&* *cap. Cum gratia unic. de Com-
modatio*, ibi: *Licet caſus fortuitus . . . . ſibi non debita*
37 *imputari*, *Gloſſ.* ibid. *verb. de leviſſima*, *&* *eſt Communis.*
Et ratio eſt, quia ſi res caſu fortuito pereat, Domino ſuo
perit, *l. pignus* 9. *Cod. de pignorat. act.* Dominus autem
rei Commodatæ eſt Commodator; *l. Rei commodatæ*, *ff.
Commodati*, *vel contra*. Cum in Commodato ſolus uſus
transferatur in Commodatarium ſine tranſlatione dominii,
quod remanet penes Commodatorem, ut fuit dictum *ſupra
num.* 9. adeoque &c. Exiguntur tamen communiter tres
38 caſus, in quibus Commodatarius etiam de caſu fortuito te-
netur, & habentur expreſſi in *cit. cap. Cum gratia unic.
de Commodato*, ibi: *Licet caſus fortuitus* (*niſi acciderit cul-
pa ſua*, *vel intervenerit pactum*, *ſeu in mora fuiſſet*) *ſibi
non debeat imputari.*

39 Primus igitur caſus, ut patet ex textu, eſt ſi culpa Com-
modatarii ſecutus eſt caſus infelix, ſeu eventus fortuitus, ibi
Niſi acciderit culpa ſua. V. G. Si quis tibi vas argenteum
commodavit pro parando convivio in Civitate, & tu illud
tranſtuliſti in longiqua, ubi prædonum, vel hoſtium incur-
ſu fuit deperditum, tunc debes damnum integrum reſar-
cire Commodanti, textu expreſſo *in l. in rebus* §. 1. *ff. Commo-
dati*, *vel contra*; *&* *l.* 1. §. *Sed & in majoribus*, *ff. de actio-
nibus*, *&* *obligationibus*: Vel ſi quis equum tibi commoda-
vit, ut equitares ad villam, & tu duxiſti illum ad bellum,
ubi occiſus fuit, tunc teneris de integro damno; *leg. Si-
cut certo* 5. §. *Sed interdum ff. Commodati*, *vel con-
tra*.

40 Secundus caſus eſt, ſi ab initio ita conventum fuit, ut
Commodatarius omne periculum eventus fortuiti in ſe
ſuſciperet, ut patet ex verbis citati textus, ibi: *Vel in-
tervenerit pactum*; quia *juxta l. Contractus ff. de reg. jur.*,
& *leg.* 1. §. *Convenit ff. de Depoſito*, *&* *Regul.* 85. *Juris
in* 6. Contractus ex conventione legem accipiunt. Sic V.
G. qui ſibi bovem, vel Equum commodari petiit, ſed in-
tuitu hoſtilis incurſionis timendæ periculum ejus in ſe ſu-
ſcepit, compellitur a Judice conventionem implere, &
bovem, ſeu equum ab hoſtibus direptum reſarcire, textu
expreſſo *in l.* 1. *Cod. loc. cit.*

41 Tertius caſus eſt, ſi Commodatarius fuit in culpabili mo-
ra reſtituendi rem commodatam, ut patet ex verbis cita-
ti textus, ibi: *Seu in mora fuiſſet*, quia ſi quis V. G. tar-
daſſet reddere Domino Equum commodatum poſt expletum
ipſius uſum, & tempus determinatum, & interim caſu
fortuito periiſſet, teneretur is integrum damnum reſarcire
Commodanti, *cit. cap. Cum gratia unic. de Commodato. Quia
mora ſua cuilibet eſt nociva*; *Regul.* 25. *Juris in* 6. Dum-
42 modo tamen mora fuerit culpabilis, quia ſi Commodata-
rius juſtam cauſam habuerit differendi reſtitutionem Equi
commodati, V. G. quia legitime impeditus fuit, quomi-
nus determinato tempore, & expleto uſu ipſum equum
reſtitueret, caſum fortuitum præſtare non teneretur; De-
ducitur *ex leg. Illud* 40. *ff. de hæred. petit. leg. Utique*
16. *ff. de rei vindic. l. De eo* 12. §. *Si poſt ff. ad exhi-
43 bend.* Pirhing. *lib.* 3. *Decret. tit.* 15. *num.* 8. dummodo equus
commodatus ſimiliter periturus non fuiſſet apud Dominum,
44 ſi ſuo tempore, & loco reſtitutus fuiſſet; Nam ſi Equus
Commodatus eodem modo periturus fuiſſet apud Do-
minum, etiamſi ſuo tempore, & loco reſtitutus fuiſ-
ſet; tunc Commodatarius non teneretur ad compen-
ſandum damnum, quia ratione illius moræ, licet culpa-
bilis, non fuit cauſa interitus equi commodati, ſive damni
illati, ſiquidem equus eodem modo periturus fuiſſet etiam
apud proprium Dominum, *leg. Si plures* 14. *in fine ff. De-
poſiti*, Navarr. *cap.* 17. Manual. *num.* 80. Silveſter *verb.
Commodatum* q. 4. Azor *part.* 3. *lib.* 7. *de Commodato c.*
7. q. 3. §. *Quæ res*, Molina *tract.* 2. *diſput.* 295. *nu.* 4. Leſſius
lib. 2. *de juſtitia & jur. cap.* 7. *num.* 38. Engel. *tit. de pactis* §.
7. *num.* 26. Pirhing. *lib.* 3. *decret. tit.* 15. *num.* 8. Reiffenſtuel
ibid. num. 32. & alii. Hoc tamen eſt intelligendum ſi Do- 45
minus non erat equum venditurus; tunc enim nihil ei pe-
rit, quia ſi fortaſſis interea Dominus equum ſibi reſtitu-
tum vendidiſſet, non apud ſe, ſed apud alium periiſſet &
ſic cum Commodatarius ratione ſuæ culpabilis moræ ta-
lem jacturam equi cauſaſſet Commodanti, teneretur de
damno; Gloſſ. *ad regul.* 20. *Juris in* 6. *verb. Mora ſua*,
Pirhing. *l.* 3. *Decret. tit.* 15. *de Commodato ſub num.* 8.
Zoeſius *ff. de Commodato num.* 11. & alii.

Datur etiam quartus caſus, in quo Commodatarius præ- 46
ſtare debet caſum fortuitum, nempe ſi res commodata
tradatur æſtimata Commodatario; Gloſſ. *in l. Sicut certo*
5. *verb. Periculum ff. Commodati*, *vel contra*, Bartolus
ibid., & alii. Et ratio eſt, quia Commodati non fuit fa-
cta æſtimatio, niſi ut de illius pretio teneatur Commoda-
tarius, ſi forte non reſtituat, nempe talem æſtimationem
non exhibet Commodans, niſi ut de ea fiat ſecurus in quoſ-
libet futuros caſus, aut de illius valore, ſi forte pereat;
Adeoque Commodatarius accepta æſtimatione eoſdem etiam
caſus fortuitos a ſe præſtandos ſuſcipit, ut Jure defini-
tum eſt; *leg. Si ut certo* §. 3. *ff. Commodati vel contra*,
ibi: *Si forte res æſtimata data ſit, omne periculum præ-
ſtandum eſt ab eo, qui æſtimationem ſe præſtaturum reci-
pit*, *l. Actio* 1. §. 1. *ff. De æſtimatoria actione*, *lib.* 19.
tit. 3., ibi: *Æſtimatio periculum facit ejus, qui ſuſcepit:
aut igitur ipſam debebit incorruptam reddere, aut æſtima-
tionem, de qua convenit*; *leg. Plerumque* 10. §. 5. *ff. De ju-
re dotium lib.* 23. *tit.* 3., quia ut ibi dicitur: *Æſtimatio
venditio eſt.*

Colligitur octavo, Commodatarium ad nullum damnum 47
teneri, licet res commodata culpa nuncii, vel caſu for-
tuito pereat, quando ipſam rem commodatam conſigna-
vit ipſi nuncio a Commodante miſſo cum mandato, ut
ipſam repeteret, & ferret; Tunc enim ipſa res commo-
data Domino perit ratione mandati per Commodantem dati
de conſignanda re commodata ipſi unico ad hoc miſſo;
textu expreſso *in leg. Eum, qui rem* §. *Sed & ſi dum ff.
hoc titul.* Secus autem eſſet, ſi Nuncius, vel famulus mi- 48
ſus fuiſset tantum commonendi cauſa, ut res commoda-
ta reſtitueretur a Commodatario ſine mandato, ut per
eum mitteret; tunc enim Commodatarius tali Nuncio, ſeu
famulo rem commodatam conſignans non excuſaretur, ſi
caſu fortuito, vel dolo, ſeu culpa illius Nuncii res per-
ret; Bartolus *in cit. leg. Eum qui* §. *Sed & ſi dum*, *verb.
Tertio*. Pirhing. *cit. lib.* 3. *tit.* 15. *de Commodato num.* 10.
Reiffenſtuel *ibid. num.* 35., & alii. Hoc tamen eſt intelli-
gendum, ſi Nuncius ille communiter pro fideli, ac idoneo
non habeatur; *arg. cit. leg. Eum qui* 10. §. *Sed & ſi dum ff.* 49
loc. cit., *&* *leg. ſequent.* *&* *leg. Argentum* 20. *ff. hoc titul.*
Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 35. Commodatarius eligens ipſe
Nuncium, ſeu famulum, per quem remittat Commo- 50
danti rem commodatam, ſi res commodata culpa Nun-
cii pereat vel deterioretur, tenetur de omni damno;
Sibi enim imputare debet, quod talem malum Nuncium,
ſeu famulum elegerit; textu expreſso *in cit. leg. Eum qui*
10. *&* *leg. ſequent. de hoc rationem reddente* his verbis
præciſis: *Qui non idoneum hominem elegit, ut recte id*
(ſcilicet Commodatum) *perferri poſſet.* Et hoc eſt etiam
intelligendum, ſi Nuncius, ſeu famulus a Commodatario 51
electus communiter pro fideli, ac idoneo non habeatur,
nam ſi Commodatarius remiſit rem commodatam per ſer-
vum, communi opinione pro fideli, & idoneo habi-
tum, non cogitur reſtituere, licet res ſervi dolum, ſeu
culpam pereat, aut deterioretur, textu expreſso *in leg.
Argentum* 20. *loco cit.*, ibi *Argentum commodatum ſi tam
idoneo ſervo meo tradidiſſem ad te perferendum, ut non
debuerit quis exiſtimare futurum, ut quibuſdam malis ho-
minibus deciperetur; tuum, non meum detrimentum erit,
ſi id mali homines intercepiſſent.* Et id ipſum brevius,
& clarius tradit Bartolus *in Summario ibid.* his verbis:
*Si res culpa Nuncii perdatur, perit periculo Domini, ſi
remittens non fuit in culpa malæ electionis*, & tenet Zoe-
ſius *in Commentar. ff. hoc tit. num.* 13. Azorius *part.* 3.
lib. 7. *de commodato cap.* 8. *quæſt.* 1. Navarr. *cap.* 17.
Manual. num. 185. Pirhing. *loc. cit. num.* 10. Reiffenſtuel
ibid. nu. 37., & alii paſſim.

Colligitur nono, Commodatarium in caſibus fortuitis V. 52
G. in incendio, naufragio, incurſione hoſtium, & hujuſ-
modi poſse res ſuas pretioſiores præferre, & ſalvare præ
alienis minus pretioſis, quando utraſque ſalvare non poſ-
ſet; In tali enim caſu Commodatarius eripiendo propria,
quæ magis pretioſa ſunt & deferendo aliena ſibi com-
modata, quæ minus pretioſa ſunt, nihil reſtituere de-
bet; Et ratio eſt, quia quilibet vir prudens, ac dili-
gens, quæ pretioſiora ſunt anteponit minus pretioſis, Com-
modatarius autem non tenetur facere circa alienas res ſibi
commodatas, niſi quod diligentiſſimus faceret circa pro-
prias; adeoque &c. Ita Gloſs. *in leg. Si ut certo*, *verb. Solere
facere ff. Commodati*, Abbas *in cap* 2. *de Depoſit. numer.* 2.
Angelus *verb. Commodatum nu.* 16. Azorius *part.* 3. *lib.* 7. *de
Commodato cap.* 7. *quæſt.* 6. Leſſius *lib.* 2. *de juſtit. & jure cap.*
27. *num.* 23. *&* 27. Layman. *Theol. Moral. lib.* 3. *tract.* 4.

cap.

cap. 7. num. 7. Pirhing *lib.* 3. *Decret. tit.* 16. Reiffenſtuel
53 *ibid.* 40. Engel. *ibid. num.* 9. *& communis*. Si vero res
commodatæ pretioſiores ſint rebus propriis ipſius Com-
modatarii, & in caſu fortuito utraſque ſalvare nequeat,
tenetur Commodatarius res alienas pretioſiores ſibi com-
modatas ſalvare poſtpoſitis propriis minus pretioſis. Et
ratio eſt, quia Commodatarius ex natura contractus com-
modati ſe tacite obligat ad exactiſſimam rei commodatæ
cuſtodiam; *leg.* 1. *§. Is quoque ff. de actionib. & obligat.*,
ibi: *Exactiſſimam diligentiam cuſtodiendæ rei præſtare compel-
litur; & ad eam cuſtodiam, qualem quiſque prudentiſſimus
pater familias rebus ſuis adhibet*, *leg. In rebus* 18. *ff. Com-
modati*: ſed quilibet Paterfamilias, & prudens, ſeu di-
ligens, quæ pretioſiora ſunt anteponit minus pretioſis,
& vilioribus relictis, quæ pretioſiora ſunt, ſalvat, ergo
&c. Ita Abbas *in citat. cap.* 2. *num.* 2. *de depoſito*, Ange-
lus *verb. Commodatum num.* 16. Layman. *loc. cit. num.* 7.
54 Silveſter *verb. Commodatum quæſt.* 12. Reiffenſtuel *loc. cit.
num.* 43., & alii. Immo Commodatarius tenetur præfer-
re, & ſalvare res commodatas, relictis propriis, quando
ambæ ſunt æqualis pretioſitatis, nec utraſque ſalvare po-
teſt; *leg. Si ut certo §. Quod vero ff. Commodati*, ibi: *Pro-
inde & ſi incendio vel ruina aliquid contigit, vel aliquod fa-
tale damnum, non tenebitur, niſi forte cum res commodatas
ſalvas facere poſſet, ſuas prætulit*; Et ratio eſt, quia in
pari cauſa magis convenit Commodatarium, in cujus ſo-
lius gratiam contractus inſtitutus fuit, ex fortuito caſu
damnum ſuſtinere, quia ut Jure cautum eſt *in leg.* 1. *§.
Is quoque ff. de actionibus, & obligationib. Nec ei (Commodatario)
ſufficit eam diligentiam adhibere, quam ſuis rebus adhibet*,
& tenet *verb. Commodatum q.* 12. Silveſter ſic dicens: *Sed
erant pretioſiores, ſi Commodatum factum eſt cauſa ſui (Com-
modatarii), non poteſt præferre ſuas*; Leſſius *lib.* 2. *de juſtit.,
& jure cap.* 27. *num.* 29. Layman. *loc. cit. num.* 7. Pir-
55 hing. *lib.* 3. *Decret. tit.* 16. *num.* 18. Reiffenſtuel *ibid. nu.*
42. & alii. Commodatarius, ſi in caſu fortuito omnes
res ſalvare non poteſt, poteſt præferre res ſuas ſi utiles
ſint, & ipſas ſalvare, relictis rebus Commodantis, quan-
do Commodatum factum eſt in gratiam ſolius ipſius Com-
modantis; facit *leg. Si ut certo §. Interdum ff. Commodati*,
leg. Quod Nerva in fin. ff. de depoſito; & tenet expreſſe Sil-
56 veſter *verb. Commodatum q.* 12., & alii. Sic etiam poteſt
Commodatarius res ſuas præferre, & ſalvare præ rebus
commodatis, quando utraſque ſalvare non poteſt, etiamſi
Commodatum factum ſit in gratiam utriuſque, ut te-
net ſimiliter Silveſter *loco cit.* his præciſis verbis; *Si ve-
ro gratia utriuſque, ſimiliter poteſt præponere ſuas, quia cete-
ris paribus, debet plus ſe, & ſua diligere, quam alium, &
aliena*; Gloſſ. *in leg. Si ut certo §. Quod vero, ff. Commoda-
ti, verb. Salvas facere*, Bartol. *ibid.* & favet multum Ab-
bas *in cap.* 2. *numer.* 2. *num.* 2. *de depoſito*, Reiffenſtuel
tit. 16. *num.* 42. & alii.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 SI pluribus ſimul res commodata ſit, contra ſingulos in
2 ſolidum actio commodati datur, niſi aliud placuerit
3 ab initio ut placuit, dum convenit ut res commodata
eſſet pluribus periculo communi, ideſt ut unuſquiſque
præſtaret partem; *leg.* 21. *§.* 1. *ff. Commodat.*
4 Deficiente vero conventione hac, ſinguli tenentur in
ſolidum, ita ut duo quodammodo Rei habeantur, & ſi al-
ter conventus præſtiterit, liberetur alter, electione Com-
modanti tributa, quem convenire velit; *leg.* 5. *§. ultim.*
5 *ff. eodem*, junctis *leg.* 3. *ff. de duobus Rei conſtituend.*; niſi
unus ſolus pro re commodata ſibi furto ſubducta, egerit
furti, permittente ſecundum jus noviſſimum Commodante,
& furti actioni renunciante; tunc enim ſi alter convenia-
tur, qui furti non egit, & paratus ſit periculo ſuo con-
veniri alterum qui agendo furti lucrum ex re commoda-
ta ſenſit, audiendus, & abſolvendus eſt; *leg.* 7. *princip.
ff. eodem pariter titulo.*
6 Quin & ſi ex duobus ejuſdem rei commodatariis unus
rei in ſolidum reſtituendæ facultatem habeat, æquum
haud eſt alterum de rei reſtitutione conveniri; nam &
quum plures hæredes ſunt ejuſdem Commodatarii, unus
7 vero ipſorum totam rem poſſidet, atque ita ſolidæ rei
reſtituendæ facultatem habet, ſolus is damnari debet,
quaſi hoc conveniat arbitrio boni judicis: uti & tunc
quum unus eorum non ex defuncti, ſed proprio facto hac
8 actione interpellantur, licet alioquim ita jus ſit, ut hæ-
redes Commodatarii ſinguli pro ea tantum parte, qua hæ-
9 redes ſunt, conveniri debeant; *leg.* 3. *§.* 3. *leg.* 17. *§.* 2.
ff. dict. titul.

COMMUNIO.

COMMUNIO, Vide verb. *Eucharistia n.* 40. 41. *&* 42.
verb. *Miſſa. art.* 11. *num.* 7. *ad* 46. *& art.* 14. *n.* 22.
23. & verb. *Reſolutiones Sacrar. Cong.*

Additio Auctoris e II. Editione.

COmmunio populi infra Miſſam non eſt de præcepto; 1
Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 64. incip. *Certiores*.
Et juſtis ex cauſis prohiberi poteſt; Idem *ibid.*
Communio ſub utraque ſpecie tolleratur pro Græcis, 2
ubi viget conſuetudo; Idem Conſtitut. 57. incip. *Etſi
Paſtoralis* §. 6. Quæ tamen conſuetudo alibi introduci pro- 4
hibetur; Idem *ibid.* Communionis Paſchalis tempus, pro- 5
rogatur pro incolis Serviæ; Idem Conſtit. 39. incip. *Inter
omnigenas* §. 21. Ad primam Communionem admitti non 6
debent pueri in Doctrina Chriſtiana non ſatis edocti; Idem
Conſtit. 42. incip. *Etſi minime* §. 9.
Alia ad rem, vide verb. *Eucharistia num.* 40. 41. 42. 7
verb. *Miſſa art.* 11. *a num.* 7. *ad* 46. & *art.* 12. *num.* 22.
23. nec non *decreta S. R. C.* in tom. x. hujus *Biblioth.*

COMMUTATIO LEGATORUM PIORUM.

Vide verb. *Legatum a num.* 143. *ad* 165.

C O M Œ D I Æ.

ARTICULUS UNICUS ADDITUS A CENSOR. THEOL.

De Comœdiarum apud Chriſtianos uſu; & quænam licitæ, quænam vero illicitæ Patrum, Theologorumque auctoritate comprobentur.

COmœdiæ a ſuperſtitioſis gentibus originem trahunt, 1
& primum apud Græcos, deinde apud Romanos uſur-
patæ fuerunt; Veluti moribus, ac publico bono noxias
improbavit Plato lib. de Republica, ac damnarunt etiam
nonnulli Romanorum ſapientes. De earum origine, varie-
tate, viciſſitudine, & mutationibus egregie ſcripſit Vir.
cl. Jo. Antonius Bianchi Ordinis Minorum de Obſervan-
tia in Opere nomine Lauriſii Paſt. Arc. Romæ vulgato
anno 1753. Vide præfationem ejuſdem Operis.
Sancti Eccleſiæ Patres unanimi conſenſu Comœdias im- 2
probarunt, atque uno omnes ore clamarunt vetitum Chri-
ſtianis eſſe, non ſolum Actores, ſed etiam Spectatores in
Comœdiis eſſe. Patrum hac de re ſententias collegit, &
accurate recenſuit omnes P. Daniel Concina in Opere de 3
Spectaculis Theatralibus, eaſque indicaverat antea Nata-
lis Alexander in *Hiſt. Eccleſ.* 4. *Sæculi cap.* 6. *art.* 3., at-
que inter alios inculcaverat Hieronymus Florentinus Cong.
Matris Dei Theologus in Opere inſcripto *Comœdo Criſis
&c.*, ubi obſervat, nuncupatas a Patribus fuiſſe *ſacrarium
Veneris, impudicitiæ conſiſterium, Dæmonum inventum, pudo-
ris publici lupanarium, effrænitatis magiſterium, ſcholam fœ-
ditatis, & laſcivia, & fornicationis gymnaſium, intemperan-
tiæ, & inhoneſtatis exemplar.*
Interdicta quoque hujuſmodi Spectacula a Conciliis fue-
re ſub graviſſimis pœnis, Vide Concilium Illiberitanum Ca-
none 62., & 67. Arelatenſe 1. Canone 5. Carthaginenſe 3.
Canone 2. Carthaginenſe 4. Canone 80. Concilium Afri-
canum Canone 28. vel 61. ſecundum Codicem Canonum
Eccleſiæ Africanæ, Arelatenſe 2. Canone 20. Trullanum
Canone 51. Cabilonenſe 2. Canone 20.
Cum apud Gentes ſuperſtitioſa eſſent hujuſmodi ſpe- 4
ctacula, quod in falſorum Numinum obſequium plerum-
que fierent, ac etiam obſcœnitatis plena eſſent, facile
intelligere eſt, qua de cauſa ab antiquis Patribus, & Con-
ciliis tam ſevere Chriſtianis prohiberentur. Num vero
iis etiam ſecluſis, Theatralia ſpectacula, atque Comœ-
dias Patres interdixerint, quæſtio inter Theologos eſt.
Natalis Alexander loco ſupracit., & Docti quamplures
Galli Theologi, atque P. Concina, tum in laudato Ope-
re, tum in alio Italice deinceps ſcripto, opinantur, o-
mnem omnino Comœdiam Patres damnaſſe veluti Chri-
ſtianæ profeſſionis inimicam. Atque hinc inferunt, Chri-
ſtianis omnibus illicitum eſſe ſpectaculis hujuſmodi inte-
reſſe, iiſque delectari, & contra ſolemne illud fœdus
agere, quod cum Deo in Baptiſmi ſuſceptione inierunt,
abrenunciando *Satanæ, & omnibus operibus ejus, & omnibus
pompis ejus.* Satanæ enim abrenuntiatione, inquit,
Chriſtianos profiteri idololatriæ deteſtationem; abrenun-
tiatione operum Satanæ, deteſtationem eorum omnium,
quæ naturæ ac Dei lege prohibita ſunt; hæc enim cum
peccata ſint, opera Diaboli dicuntur; abrenuntiatione de-
nique pomparum Satanæ, deteſtationem illarum rerum,
atque functionum, quæ vanitatem, concupiſcentiam ocu-
lorum, concupiſcentiam carnis, & ſuperbiam vitæ fo-
veant, & excitent. Ita enim profeſſionem in Baptiſmo
factam explicari a pluribus antiquis Patribus oſtendit Con-
cina in Operibus ſupra citatis, ubi laudat Tertullianum
lib. De Spectaculis cap. 24. Cyrillum Hieroſolymitanum Ca-
techeſi 1. Jo. Chryſoſtomum *hom.* 24. ad Populum An-
tiochenum, Ephræmum Syrum, Cæſarium Arelatenſem,
alioſque.
Contra vero Florentininus ſupracitatus, Manzius, Lu-
dovicus Antonius Muratori, Scipio Maffejus, ac noſter
Joannes Antonius Bianchi, aliique quamplurimi conten-
dunt,

dunt, non omnes omnino Comœdias, improbatas a Patribus fuiſſe; ſed eas tantum, quæ ſuperſtitione, & obſcœnitate, aliiſque defectibus ſcaterent, qui morum inno-
5 centiæ adverſarentur. Id enim unice ex modo, quo Sancti Patres loquuntur, argumentari poteſt, ut, vel ex ipſis nominibus colligere eſt, quibus nuncupatas ab ipſis Comœdias, diximus. Si enim Comœdiæ argumentum morale ſit, & honeſtum, quod nil morum innocentiæ adverſum habeat, nil in eis occurrit, per quod dici poſſit *ſacrarium Veneris, & impudicitiæ conſiſtorium*, atque alias hujuſmodi appellationes habere, quibus deteſtatæ a Patribus Comœdiæ nuncupantur. Audiatur Florentinus ſupracitatus, qui concluſionem primam ita proponit: *Licet ſine peccato componere Comœdias, in quibus argumentum eſt vel indifferens, vel honeſtum, & ad ejus repræſentationem nulla adhibentur vel verba illicita, & immodeſta, ſeu etiam alicui nociva. Licet etiam eodem modo Actoribus illas recitare, & auditoribus intereſſe: habito tamen reſpectu, & adhibita debita moderatione quoad circumſtantiam loci, temporis, & perſonarum. Hæc Concluſio eſt S. Thom. 2. 2. quæſt. 168. art. 2. & 3., & omnes illam defendunt tanquam communem.* Nec rem demonſtratu difficilem arbitror. Fac enim, in Comœdia rem Sacram exhiberi, vel Moralem argumentum eſſe, nil vero in Actoribus occurrere, quod vitia foveat, ſed omnia ad vitii deteſtationem, virtutiſque commendationem ordinata eſſe, juxta artis Poeticæ regulas, quid in ea deprehendas Chriſtianis illicitum; *Officium Hiſtrionum*, inquit S. Thom. loc. cit., *quod ordinatur ad ſolatium hominibus exhibendum, non eſt ſecundum ſe illicitum; nec ſunt in ſtatu peccati, dummodo moderate ludo utantur, ideſt non utendo aliquibus illicitis verbis, vel factis ad ludum, & non adhibendo ludum negotiis, & temporibus indebitis.* Atque ludum hujuſmodi pertinere ad virtutem Eutrapeliæ poſt S. Thomam tradidere S. Antonin. *part. 2. tit. 1. cap. 23. §. 2. Sum. Theol.*, Card. Cajetanus, Silveſter; *aliique*. Si ergo Comœdia ratione argumenti honeſta, vel indifferens ſit, ac loco, tempore, congruis perſonis, & geſtis, ac verbis honeſtis exhibeatur, quid in ea erit ab illo Hiſtrionum ludo diverſum, per quod illicita fiat? Numquid Theatrales pompæ? At hæ natura ſua malæ non ſunt, ſed indifferentes, & ad ſolatium hominibus exhibendum aptæ quam maxime ſunt. Res autem indifferentes licite ad humanæ converſationis ſolatium adhibentur, ex eodem S. Doct. loco citato. Dicent fortaſſe, delectare has homines, atque vanitatem fovere. At delectatio ex licito ludo, quæ recto fine percipiatur, vetita homini Chriſtiano non eſt. Neque pompæ, quæ honeſtam Comœdiam exornent, vanitatem homini Chriſtiano indignam fovent. Si enim hæ licitam, atque honeſtam animæ recreationem pariant, ac delectationem, quæ ad Comœdiam illam attentionem concilier, quæ optimis morum præceptis inſtructa ſit, cujuſque finis ſit, homines ad vitii deteſtationem, atque ad virtutem ſectandam movere, & allicere, non video, quid in illis pompis reprehendi valeat; ſi peccatum non ſit penes ſumptus aliis Chriſtianis virtutibus contrarios, de quibus in præſentia non diſputamus. Hoc in ſenſu Auctores, qui licitum Theatrum propugnant, Diaboli pompas eſſe Comœdias negant.

6 Si Comœdiæ inhoneſtæ, turpes, obſcœnæque ſint, nefas Chriſtianis eſt eaſdem repræſentare, vel audire. Inhoneſtæ dicuntur: quæ vel quidpiam contineant morum præceptis contrarium; vel turpes, obſcœnaſque res exhibent, vel obſcœnis verbis, aut actibus exprimuntur. Hæc malæ ſunt, atque illa etiam naturæ lege prohibitæ, qua ſcandalum prohibetur. Non ſolum enim præceptis illis contrariæ ſunt, quæ inhoneſtos, ac turpes actus prohibent, ſed etiam occaſiones ſunt ruinæ ſpiritualis proximi, cum inhoneſti, turpes, obſcœniquæ actus, fabulis, aut verbis inhoneſta, atque turpia eo fortius homines alliciant, & trahant, quo vividius, ac majori cum apparatu exhibeantur. Hinc nemo negat, graviter peccare Actores, qui hujuſmodi ſpectacula exhibeant. Non ſolum enim publice ac palam rei operam dant illicitæ, atque turpi, ſed etiam actionem exercent, quæ in Spectatoribus pravos affectus, & gravia peccata natura ſua excitat, atque parit. Et ſane ſi prava colloquia, & ſtudioſa pravorum librorum lectio, præſertim dum coram multitudine fiant, excuſari a gravi culpa non poſſunt, quis excuſabit a gravi culpa publicam fabulæ repræſentationem, inter Theatri pompas, & apparatus, a gravi peccato? Hæc enim fortiora ſunt ad vitia incitamenta.

7 Si Actores graviter peccant, etiam auctores, cooperatores, ſpectatoreſque gravis culpæ ſunt rei. Nam & ii in actionem illam moraliter influunt, quæ natura ſua nata eſt depravare hominum mores; ut manifeſtum eſt. Auctores voco, qui compoſuere Comœdiam, cooperatores, qui mimos, ac mimas, ſaltatoreſque dirigant, mercede illos conducant, vel alia præſtent ad operam conducentia. Ad ſpectatores quod attinet, præterquamquod approbant rem illicitam, & ſolvendo pro audiendis, inſpiciendiſque Comœdiis pretio, morales illius cauſæ dicuntur, quia pretii ſolutione ad operam illicitam exercendam venales mimos movent, periculo etiam peccandi ſeſe exponunt, atque alios exemplo ſuo in hujuſmodi periculum trahunt. Qui vero ſe libere exponit occaſioni peccandi, etſi non peccet, gravis culpæ reus eſt, ex Theologorum omnium ſententia.

Atque hinc facile patet, quam æqua cenſura ſit ſapien- 8
tiſſimi Pontificis Benedicti XIV. quia in Opere *de Synod. Diœceſ. lib. 11. cap. 10.*, ita Auctorem noſtrum reprehendit: „ De Mimis porro laxa, ne dicam aperte erronea „ & ſcandaloſa eſt doctrina, quam tradit Lucius Ferraris „ in ſua Bibliotheca Canonica tom. 2. verb. Clericus „ art. 4. n. 17. ubi etſi fateatur, non eſſe Clericis permittendum comicos agere, ſeu Comœdiarum actores „ eſſe, attamen a gravi culpa eoſdem abſolvit Comœdias „ ſpectantes quantumvis turpes, atque obſcœnas, dummodo ex illarum auditione nullum ſibi imminere prævideant probabile periculum lapſus, eorumque præſentia nullum in Populum ingerat ſcandalum „: Verum, *ait*, ſi Comœdiæ audiantur ob ſolam vanam curioſitatem abſque periculo probabili lapſus, etiamſi res turpes repræſententur, & modus repræſentandi ſit turpis, probabilius eſt, non eſſe peccatum mortale, ceſſante ſcandalo, quod modo videtur ceſſare, & non eſſe, quia frequentiſſimum eſt Clericis Comœdiis intereſſe. „ Quis enim eſt, qui non „ intelligat, rerum obſcœnarum vel ſolam narrationem „ pravos animi motus in audientibus excitare, eoſque „ ſenſim ad interitum diſponere, juxta illud Apoſtoli effatum „ 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt mores bonos colloquia mala? „ Qua igitur ratione, quo pacto evenire poterit, ut ſuæ ſpiritualis ruinæ periculum declinet, qui earumdem turpium rerum theatrali intereſt „ repræſentationi, quæ plus certe efficacitatis habent ad „ ſpectatorum mentes perturbandas, animos commovendum, & tandem ad peccatum inducendum? Quocirca „ etiam mollioris ethices ſectatores, ejuſmodi Comœdias „ damnant, & nedum Clericos, ſed laicos quoque eas „ inſpicientes vix umquam gravem culpam evadere, communi calculo docent cum D. Thom. " in 4. diſt. 16. quæſt. 4. art. 2. quæſtiunc. 2. Ad ſecundam quæſtionem dicendum, quod hujuſmodi ſpectacula, ſi ſunt rerum turpium, & ad peccatum provocantium, ſtudioſa eorum inſpectio peccatum eſt, & quandoque in eis tanta poteſt libido adhiberi, ut ſit etiam mortale: unde a tali inſpectione omnes ſe arcere debent.

Palinodiam Lucius cecinit, ut legere eſt verb. *Clericus* Sed 9
tot ibi congerit Probabiliſtarum auctoritates ad ſe excuſandum, ut ſuſpicari poſſit, voluiſſe hac via oſtendere, recitatam ab ipſo opinionem, Pontificia probabiliorem, ac plauſibiliorem eſſe præſertim iis, qui ex numero auctorum opinione metiuntur. Ne vero hujuſmodi apparatu lectores decipiantur, obſervandum hic duximus: 1. Summo Pontifici, dum pronunciavit laxam hanc opinionem, exploratas jam fuiſſe Probabiliſtarum ſententias, atque etiam has cenſura perſtrinxiſſe. 2. Turpes & obſcœnas Comœdias eas eſſe, quas Patres ſupracitati damnarunt ac opera, pompaſque Diaboli dixerunt, quibus Chriſtiani abrenunciarunt in receptione Baptiſmi. 3. Plura Concilia non ſolum antiqua, ſed etiam recentia ſub excommunicatione, aliiſque Eccleſiaſticis pœnis turpes obſcœnaſque Comœdias populo interdixiſſe. 4. Denique, rationes num. 6, a nobis allatas ſatis oſtendere turpes Comœdias naturæ eſſe lege prohibitas, ac graviter peccare tum actores, tum ſpectatores illarum. Hæc omnia perſpecta, atque rite examinata fuere a Sapientiſſimo Pontifice Benedicto XIV., dum cenſuram in hanc Probabiliſtarum opinionem tulit.

Ajunt recenſiti a Lucio Probabiliſtæ, abolitos contraria 10
conſuetudine eſſe Canones, quibus Clerici Comœdiis intereſſe prohibentur, atque hos ab omni culpa excuſari, *Quia frequentiſſimum eſt Clericos Comœdiis intereſſe*. Numquid vero licita uſu & conſuetudine fieri poteſt actio naturæ lege prohibita, atque ad ruinam animæ ſpiritualem contendens? Hujuſmodi vero eſt repræſentatio, atque auditio turpis, obſcœnæque Comœdiæ, ut ſupra diximus. Rurſus ſi Clerici ſpectatores ſint, homines ſcilicet in Dei ſortem vocati, ſacro Altari addicti, ac illius ſtatus, in quo ad altioris virtutis gradum adſtringuntur, quis eos a gravi culpa excuſabit, dum libere peccandi occaſioni ſeſe exponant; dum turpem, obſcœnamque operam præſentia ſua probent; & dum alios exemplo ſuo ad id alliciant, & provocent? Numquid contraria conſuetudine debitum tolli poteſt, quod ex proprii ſtatus obligatione enaſcuntur; ac licita fieri actio, quæ maxime indecens proprio ſtatui ſit? Hujuſmodi vero ſunt turpes, obſcœnæque Comœdiæ ad Clericos comparatæ.

Audiant hic benigniores Caſiſtæ Sancti Caroli Borromæi 12
ſententiam a tot deinceps Paſtoribus in ſuis Eccleſiis inculcatam. In Concil. 3. provinciali Mediolanenſis Eccleſiæ hæc ſtatuit, quæ legi poſſunt in actis ejuſdem Eccl. part. 4. pag. 400. „ Publicorum peccatorum illecebras, „ quas homines depravatæ conſuetudinis errore decepti pro „ nihilo putant, concionator perpetuo reprehendat.... „ ſpectacula, ludos, lubricaſque res id generis, quæ ab „ Ethnicorum moribus originem ducunt, diſciplinæque „ Chriſtianæ adverſantur, perpetuo deteſtabitur, execrabitur. Demonſtrabit incommoda, publicaſque ærumnas inde in Chriſtianum Populum emanere. In quam „ ſententiam valde Populum confirmabit argumentis, quæ „ viri graviſſimi *Tertullianus*, *Cyprianus Martyr*, *Sal-*

„ vian's,

,, vianus, & Chryſoſtomus afferunt. In eoque argumenti
,, genere nullum aliud omittet, quo tanta corruptela ex-
,, tirpetur. Choreas, ſaltationes, ac tripudia, e quibus
,, mortiferæ cupiditates excitantur, de ſuggeſtu ſæpe
,, graviter reprehendet, atque inſectabitur. Scenicæ, per-
,, ſonatæque actiones, unde tamquam e quodam ſemina-
,, rio ſemina malefactorum, ac flagitiorum pene omnium
,, exiſtunt, quam a Chriſtianæ diſciplinæ officiis abhor-
,, rentes, quam valde cum paganorum inſtitutis conve-
,, nientes atque Diaboli aſtu inventæ, omni officio a Po-
,, pulo Chriſtiano exterminandæ ſint, qua maxima pote-
,, rit religioſa contentione aget. Omnem in muliebri ve-
,, ſtitu luxum, caudatas veſtes, ſuperbum ornatum, de-
,, formem illam ornandi ſpeciem, muliebres fucos, ac pi-
,, gmenta, ceteraque ad mollitiem, atque adeo ad libidi-
,, nis incitamentum fœde excogitata, omni perſuaſionum
,, vi, & argumentorum quaſi telis oppugnabit. Quæ mul-
,, ta ſubminiſtrabunt magni illi Eccleſiæ viri Cyprianus
,, Martyr, Auguſtinus, & Ambroſius *in primis*.

COMŒDIÆ ſunt Clericis prohibitæ. Vide verb. *Clericus. art. 4. a n. 16.* & verb. *Luxuria. n. 27.*

COMŒDI ſunt infames, & irregulares. Vide verb. *Infamis ſub num. 11.* & verb. *Irregularitas art. 1. ſub num. 11. verſ. Octava.*

COMPENSATIO.

SUMMARIUM.

1 *Compenſatio quid ſit?*

2 *Compenſatio, ſi debitæ adſint conditiones, eſt licita.*

3 *Ad hoc, ut Compenſatio ſit licita, requiruntur plures conditiones. Et prima eſt, ut debitum ſit certum.*

4 *Secunda, ut debitum ſit ſtrictum, & proprie dictum debitum.*

5 *Tertia, ut res non poſſit alia via recuperari, vel ſaltem non abſque notabili moleſtia,*

6 *Quarta, ut non fiat Compenſatio in re alterius, ſed in re ipſius Debitoris.*

7 *Quinta, ut fiat ſine periculo ſcandali, ſeu ſine periculo damnificandi tertium.*

8 *Sexta ut fiat ſine periculo damnificandi ipſum debitorem, vel ejus hæredes.*

9 *Septima, ut in compenſatione non plus accipiatur, quam revera debetur.*

10 *Octava, ut fiat ſine præjudicio tertii.*

11 *Affertur ad id exemplum.*

12 *Affertur ad id aliud exemplum.*

13 *Pro foro externo varia ſunt dubia a Jure excepta, in quibus compenſatio non poteſt fieri etiamſi adſint conditiones requiſitæ ad occultam compenſationem, & alia via talia debita obtineri nequeant.*

14 *Primo, Creditor, quoad rem apud ſe depoſitam a debitore, non poteſt in foro externo compenſationem facere.*

15 *Secundo, Creditor quo ad rem ſibi commodatam a debitore non poteſt in foro externo compenſationem facere.*

16 *Licet enim varii hoc negent de Commodato, & concedant ſolum de Depoſito, tamen eſt utrobique par ratio.*

17 *Tertio, Creditor non poteſt in foro externo compenſationem facere in rebus ſui debitoris, quas inique ex furto, rapina, fraude, & ſpolio occupat.*

18 *Quarto, Creditor non poteſt in foro externo compenſationem facere in rebus, quas ex cauſſa vectigalis, vel tributi debet Principi, vel Reipublicæ ſibi debitrici.*

19 *Pro foro tamen interno, ſeu Conſcientiæ ſupradictorum debitorum exceptio locum non habet, ſed licite poteſt fieri compenſatio occulta etiam in omnibus dictis caſibus.*

20 *Famuli, & famulæ domeſticæ non poſſunt occulte heris ſuis ſurripere ad compenſandum operam ſuam, quam abſque certa, & evidenti cognitione majore judicant ſalario, quod recipiunt.*

21 *Affertur ratio.*

22 *In propoſitione ad id damnata includuntur non ſolum famuli, & famulæ domeſticæ, ſed etiam omnes illi, qui pro mercede, & ſalario operas, & ſervitium præſtant.*

23 *Si vero non ſolum probabiliter, ſed certo, & evidenter conſtat mercedem, ſeu ſtipendium famulis, vel aliis ſtipendio conductis, ac ſervientibus perſonis ex juſtitia debitum eſſe minus juſto, tunc eis licitum eſt uti occulta compenſatione.*

24 *Sic etiam licita eſt occulta compenſatio, quando certum eſt, quod famulus invitus occupatur in aliis, ad quæ non eſt conductus: nec datur ei ſtipendium, quod juxta ſervitii proportionem ab aliis communiter dari ſolet.*

25 *Item licita eſt occulta compenſatio, quando herus, vel ſtipendium promiſſum integre non ſolvit, vel ſi ſolvit, ſolvit in materia inferiori, ex qua famulus damnum patitur.*

26 *Item licita eſt occulta compenſatio, ſi famulus fuerit invitus a Domino coactus dolo, minis &c. ad ſerviendum pretio minori infimo juſto, vel pretio minori*

eo, quod communiter dari ſolet aliis talia ſervitia præſtantibus.

27 *Confeſſariis ſatis caute procedere debent cum ſe occulte compenſantibus, & firmiter in praxi tenere, quod niſi evidenter, certo, & indubitanter conſtet ſtipendium, ſeu ſalarium eſſe injuſtum, numquam liceat famulis, aliiſque mercede conductis, occulta compenſatio.*

28 *Nec in judicando, an ſtipendium, ſeu ſalarium ſit evidenter, certo, & indubitanter injuſtum, ſtandum eſt judicio famulorum.*

29 *Immo, nec quantum ad hoc ſtandum eſt judicio cujuſvis obvii mediocriter docti Confeſſarii; ſed debet inquiri vir valde doctus, multumque prudens; ac peritus in rebus ſimilibus.*

30 *Advertendum enim eſt, an adſint alii, qui pro tali vili ſtipendio parati ſint tale ſervitium præſtare?*

31 *Item advertendum eſt, an tale ſervitium ſit aliunde compenſatum, V. G. per favores, per protectionem, per ſpem promotionis, & hujuſmodi?*

32 *Item advertendum eſt, an famulus ſe potius ad inſerviendum obtulerit; & Dominus ſui ſervitii parum, aut nihil indiguerit, & potius in gratiam ejuſdem ad ſervitium receperit?*

33 *Item advertendum eſt, an famulus conductus, ab initio contractus ceſſerit Juri ſuo ad majus ſtipendium, & ſe contentum declaraverit ſtipendio convento.*

COmpenſatio eſt debiti, & crediti inter ſe contributio; 1
l. Compenſatio 1. ff. de Compenſationibus lib. 16. tit. 2. &
ſecundum Polman. *Breviar. Theol. part. 2. num. 143. Com-
penſatio eſt rei unius per alteram adæquatio, & tantidem re-
fuſio*, & fit V. G. cum quis tibi debet centum ſcuta, &
illa nequis via ordinaria recuperare ab eodem debitore,
in occulto ei ſurripis totidem ſcuta; vel ſi debitor ejuſ-
dem occultus exiſtas, ſolutionem in æquivalenti non
præſtes. Et hæc Compenſatio, ſi debitæ adſint conditio- 2
nes, eſt licita; *l. Poſtquam 21. ff. de compenſationib.* ibi:
*Placuit inter omnes, id quod invicem debetur, pro jure com-
penſari*; *l. ideo 3. ff. de compenſationib.* ibi: *Compenſatio
neceſſaria eſt, quia intereſt noſtra potius non ſolvere quam ſo-
lutum repetere*: Compenſatio enim ad inſtar ſolutionis ac-
cipietur, ut conſtat *ex l. Si debitor. ff. Qui potior in pi-
gnore*, ubi dicitur: *Nihil intereſſe ſolveritne aliquis, an
compenſaverint*, & *ex l. 76. de verbor. ſignificat.* ubi dici-
tur, *dediſſe etiam eum intelligendum eſſe, qui compenſavit*:
Et ſic tenet Gloſſa *in cap. Jus gentium 9. diſt. 2. verb.
Sedium* Divus Thomas *2. 2. quæſt. 16. articul. 5. ad 3.
Abbas in cap. Sicut 29. numer. 14. & 15. de Jure jurand.*
Silveſter *verb. Furtum quæſt. 13.* Navarrus *in Manual. cap.
17. num. 112.* Engel *l. 3. decr. tit. 23. & 16.* Reiffenſtuel
ibid. num. 57. Layman *l. 3. tr. 3. p. 1. cap. 1. n. 9.* & com-
munis aliorum; Et ratio eſt quia Jure naturali, & gen-
tium licitum eſt ex rebus debitoris ſibi ſatisfacere, ſe-
que indemnem reddere, quando aliter ſolutionem obtine-
re quis nequit. Ad hoc autem ut ſit licita Compenſatio 3
occulta, requiruntur ſequentes conditiones. Prima, ut
debitum ſit certum, ideſt, ut moraliter certo conſtet
rem eſſe tuam, aut tibi ex juſtitia deberi, *l. 4. de com-
penſant.* In dubio enim melior eſt conditio poſſidentis:
Regul. 65. Juris in 6. Secunda, ut debitum ſit ſtrictum, 4
& proprie dictum debitum, ideſt quod ſit res debita ex
juſtitia, & non ſolum ex convenientia, & gratitudine,
nam hæc non inducit ſtricte, & proprie dictum debi-
tum. Tertia, ut res non poſſit alia via recuperari, vel
ſaltem non abſque notabili moleſtia, aut expenſis, vel
amiſſione favoris, aut benevolentiæ, ſive jactura honoris,
ut V. G. ſi debitum ſit quidem certum, & ſtrictum, ſed
deſint probationes; vel ſi habeantur, gravi tamen metu
nequeant produci, *l. 13. ff. Quod metus cauſa.*
Quarta, ut non fiat compenſatio in re alterius, ſed in 6
re ipſius debitoris, nam ſi fieret Compenſatio in re al-
terius, tertius ille gravaretur. Quinta, ut fiat ſine peri- 7
culo ſcandali, ſeu ſine periculo damnificandi tertium,
ne videlicet compenſatio alicui imputetur tamquam fur- 8
tum, & cogatur indebite reſtituere. Sexta, ut fiat ſine
periculo damnificandi ipſum debitorem vel ejus hæredes;
ne videlicet ab ipſo debitore, vel ejus hæredibus tibi,
vel tuis hæredibus idem debitum iterum ſolvatur; vel ne
ipſe debitor, aut ſui hæredes putantes nec dum eſſe ſo-
lutum, maneant in conſcientia peccati, nolendo ſolvere.
Septima, ut in compenſatione non plus accipiatur, quam 9
revera debetur, alioquin exceſſus ille eſſet contra juſti-
tiam, & conſequenter in conſcientia reſtituendus. Octava, 10
ut fiat ſine præjudicio tertii, uti eſſet ſi compenſatio fie-
ret in re alteri V. G. locata, aut commodata; huic enim
in tali caſu fieret injuria, & præjudicium cauſaretur, ſi
ante tempus expletum res locata, vel commodata eripere-
tur. Et ſic etiam in caſu, quo eſſent alii creditores, qui-
bus de Jure deberetur anterior, vel partialis ſolutio: Tunc
enim ſi Petrus V. G. creditor ſciat Paulum debitorem ſuum
non poſſe ſolvere omnibus etiam aliis creditoribus habenti-
bus æquale Jus, non poteſt Petrus integrum debitum ſuum
clam ſubducere Paulo, ſed tantum pro rata. Sic etiam in 12
caſu, quo tu non poſſis debitum a Rege obtinere, non
potes illud tibi compenſare, defraudando verb. gr. ga-

bellas venditas, ſeu locatas V. G. Petro, quia hoc face-
re in præjudicium ipſius Petri, cum compenſares tibi
non ex bonis Regis, ſed ex bonis, quæ licet fuiſſent Re-
gis, jam nunc ratione venditionis, ſeu locationis, eſſent
Petri, qui ſolus, & non Rex, damnum ex illa compen-
ſatione ſentirent; Tum quia licet Petrus conducat, vel
emat jus gabellarum; non ideo obligatio Regis transfer-
tur in Petrum; ſicuti ex eo quod conducas, vel emas
agrum Pauli, & jus percipiendi fructus ex illo, non ideo
obligatione Pauli transferuntur in te, ergo non ideo ha-
bebis jus compenſandi ex gabellis, niſi quando iſtæ ma-
nebunt Regis. Sic Corduba *in Summa q. 95. dub. 3.* Regi-
nald. *in praxi tom. 1. lib. 10. cap. 24. num. 383.* Jacob. Graſſius
in deciſ. aur. p. 1. lib. 2. cap. 125. num. 39. Sporer. *tract. 5. in
Septim. & decim. Præcept. decal. cap. 5. ſect. 3 de occulta compen-
ſat. num. 81.* Claudius la Croix *tom. 1. lib. 2. tract. 5 n. 970.*
& alii contra varios alios.

13 Pro foro externo varia ſunt dubia a Jure excepta, in
quibus compenſatio non poteſt fieri, etiamſi adſint con-
ditiones requiſitæ ad occultam compenſationem, & alia
14 via talia debita obtineri nequeant; Primo V. G. Creditor
quo ad rem apud ſe depoſitam a debitore, non poteſt in
foro externo compenſationem facere *cap. Bona fides 2. de
depoſito*, ibi *Sane depoſitori licuit, pro voluntate ſua depoſitum
revocare, contra quod compenſationi, vel deductioni locus non
fuit*, ubi per ly *deductioni* intelligitur compenſatio ex par-
te Gloſſa *verb. contra quod ubi dicit: quod nec in toto, nec
in parte admittitur compenſatio contra depoſitum*. Secundo
15 Creditor, quoad rem ſibi commodatam a debitore non
poteſt in foro externo compenſationem facere; *l. fin. C.
de Commod.* ibi *Prætextu debiti, reſtitutio commodati non pro-
babiliter recuſatur*. Licet enim varii hoc negent de Com-
16 modato, & concedant ſolum de Depoſito; tamen eſt u-
trobique par ratio, quia ſicuti Depoſitum committitur
ſoli fidei Depoſitarii, ita Commodatum ſoli fidei Com-
modatarii; Immo fortius videtur obligare ipſum Com-
modatarium res commodata, quam Depoſitarium res de-
poſita, quandoquidem magis obligatur quis pro eo quod
datum eſt in ipſius gratiam, & commoditatem, quam id
quod datum, & acceptum eſt in alterius gratiam, &
commodum. Tertio Creditor non poteſt in foro externo
17 compenſationem facere in rebus ſui Debitoris, quas ini-
que ex furto, rapina, fraude, & ſpolio occupat *l. fin.
Cod. de compenſationib.* ibi: *Poſſeſſionem autem alienam per-
18 peram, occupantibus compenſatio non datur*. Quarto Cre-
ditor non poteſt in foro externo compenſationem face-
re in rebus, quas ex cauſſa Vectigalis, vel tributi
debet Principi, vel Reipublicæ ſibi debitrici; *l. 3. Cod.
de compenſationib.* Pro foro tamen interno, ſeu conſcien-
tiæ ſupradictorum debitorum exceptio locum non habet,
ſed licite poteſt fieri compenſatio occulta etiam in om-
19 nibus dictis caſibus Et ratio eſt, quia de Jure naturæ,
& gentium poteſt quilibet Creditor ſibi de qualibet re
debitoris ſatisfacere, quando aliter vel non niſi cum ma-
xima difficultate, & ſummo incommodo poteſt ſatisfieri,
adeoque in ipſis caſibus non obſtantibus Juribus poſitivis
poterit Creditor etiam in Depoſito, in Commodato, in
Vectigalibus, & tributis, & in rebus alienis inique per
rapinam, fraudem, & hujuſmodi occupatis facere com-
penſationem (a) Non enim eſt credendum, quod in ſi-
milibus caſibus Jura poſitiva voluerint Creditores ſuo
Jure privare in ordine ad conſequenda ſua credita, quia
hoc eſſet eiſdem noxium, & commodum inferret debito-
ribus, ne tenerentur ſatisfacere.

20 Circa compenſationem, quam ſolent facere famuli, &
famulæ ſurripiendo occulte de bonis Dominorum, ex
quo judicent mercedem, ſeu ſalarium eorum non correſ-
pondere ſuo famulatui, & eſſe minus juſto, obſolute te-
nendum eſt, eſſe omnino illicitam, ſi famuli, vel famu-
læ abſque certa, & evidenti cognitione ſimile judicium
ferunt ex fundamento, ſive apparenter, ſive vere proba-
bili tantum; ut habetur clare, & expreſſe ex contraria
doctrina damnata ab Innocentio XI. *ſub die 2. Martii* 1676.
in ſequenti propoſitione ordine 37. ex ibi damnatis: *Fa-
muli, & famulæ domeſticæ poſſunt occulte heris ſuis ſurripere
ad compenſandam operam ſuam, quam majorem judicant ſa-
21 lario, quod recipiunt*. Et ratio eſt quia ex dictis *ſub n. 3.*
prima conditio requiſita ad licitam occultam compenſa-
tionem eſt, ut debitum ſit certum; ergo non ſufficit de-
bitum ſolum probabile. In dubio enim, vel pari cauſſa
melior eſt conditio poſſidentis; *Regula 65. Juris in 6.* Un-
de cum Dominus ſit in poſſeſſione ſuorum bonorum, iis a
famulo, ſeu famula ob probabilem ſolum rationem priva-
ri nequit, quia Poſſeſſio legitima tribuit Jus certum re-
tinendi, quo ſpoliari ob rationes ſolummodo probabiles
22 nemo poteſt; *arg. c. Dilecto 28. §. fin. de Verb. ſig. Peregre 44.
ff. de acquirend. poſſeſ.* In damnatione ſupradictæ propoſitio-
nis includuntur non ſolum famuli, & famulæ, ſed e-
tiam omnes illi, qui pro mercede, ſalario operas, & ſer-
vitium præſtant, ut ſunt opifices, ſeu artifices, Admi-
niſtratores, Conſiliarii, Judices, Miniſtri, Secretarii,
Belliduces; & hujuſmodi; his enim omnibus eſt etiam il-
licita occulta compenſatio, niſi adſint omnes conditiones
requiſitæ ad juſtam, & licitam compenſationem, & ad-
ductæ ſupra *a n. 3. uſque ad 12.* Ita Cardenas in propo-
ſitiones damnatas *differt. 23. cap. 1. art. 3.* ubi dicit, quod
cum eadem ſit ratio de iſtis ac de illis, conſequenter idem
debet eſſe judicium, & eadem juris diſpoſitio; *arg. l. Il-
lud, ff. Ad leg. Aquil.* Si vero non ſolum probabiliter, ſed 23
certo, & evidenter conſtet, mercedem, ſeu ſtipendium fa-
mulis, vel aliis ſtipendio conductis, ac ſervientibus per-
ſonis ex juſtitia debitum eſſe minus juſto, tunc licitum eſt
famulis, aliiſque ſtipendio conductis uti occulta compen-
ſatione, quia in ſimili caſu famuli, aliique ſtipendio con-
ducti accipiunt ſolum, quod ſuum eſt, vel ſaltem, quod
eis certo debetur, nec alia via eis ſuppetit ad ſuum re-
petendum, niſi cum maximis incommodis, & periculis,
ut videtur ordinarie evenire, quando famuli pro ſua ju-
ſta mercede obtinenda cum Dominis in Judicio conten-
dunt. (b) Sic tenet Cardenas *in propoſitiones damnatas dif-
fert. 23. cap. 1. art. 1. num. 38.* Navarrus *Manual cap. 17. num.
172.* Molina *diſp. 506. num. 5.* La Croix *loc. cit. num. 971.* &
communis aliorum; *arg. l. 6. ff. de Compenſationibus*. Vide ta-
men in calce Tomi *Notas Rom. Theologi* ad hunc *n. 23. Vid.
Antoine tract. de Juſt. & Jure cap. 5. q. 9.*

Sic etiam quando certum eſt, quod famulus invitus oc- 24
cupatur in aliis, ad quæ non eſt conductus, nec datur ei
ſtipendium, quod juxta ſervitii proportionem ab aliis com-
muniter dari ſolet, tunc licita eſt occulta compenſatio.
Item licita eſt occulta compenſatio, quando herus, vel 25
ſtipendium promiſſum integre non ſolvit, vel ſi ſolvit,
ſolvit in materia inferiori, & qua famulus non indiget,
& cogitur eam vendere minori pretio, quam ſit ſtipen-
dium conventum. Item licita eſt occulta compenſatio ſi 26
famulus fuerit invitus a Domino coactus, dolo, minis
&c. ad ſerviendum minori pretio, infimo juſto, vel mino-
ri pretio, eo quod communiter dari ſolet aliis talia ſer-
vitia præſtantibus: in his igitur ſolum caſibus, & tota-
liter conſimilibus licita eſt occulta compenſatio. Carde-
nas *loc. cit.* Leſſius *lib. 2. c. 2. n. 83.* Molina *diſp. 506.* Navarr.
in Manual. d. c. 16. & communis aliorum. Unde Confeſſa- 27
rius ſatis caute procedere debet cum ſe occulte compen-
ſantibus, & firmiter in praxi tenere, quod niſi eviden-
ter, certo, & indubitanter conſtet ſtipendium, ſeu ſala-
rium eſſe injuſtum, numquam liceat famulis aliiſque mer-
cede conductis, occulta compenſatio. Nec in judicando, 28
an ſtipendium, ſeu ſalarium ſit evidenter, certo, & in-
dubitanter injuſtum ſtandum eſt judicio ipſorum famulo-
rum, cum iſti in cauſſa propria facile decipiantur; amor
enim proprius facit ſæpe credi evidens, quod dubium, aut
vix probabile eſt: Immo, nec quantum ad hoc ſtandum 29
eſt judicio cujuſvis obvii mediocriter docti Confeſſarii,
ſed debet inquiri vir valde doctus, multumque prudens,
ac peritus in rebus ſimilibus, ut omnibus penſatis judi-
cet, an certum, & evidens ſit, quod tale ſtipendium ſit
injuſtum, & ſic licita ſit occulta compenſatio: Difficilli-
mum enim eſt judicare, quodnam ſit ſtipendium, ſeu ſa-
larium certo, & evidenter injuſtum, ob varias circum-
ſtantias temporum, & perſonarum, & conſuetudines lo-
corum, quæ poſſunt compenſationem illam occultam red-
dere illicitam. Advertendum enim eſt, an adſint alii, qui 30
pro tali vili pretio, ſeu ſtipendio parati ſint tale ſervitium
præſtare? Item advertendum eſt, an tale ſervitium ſit 31
aliunde compenſatum V. G. per favores, per protectio-
nem, per ſpem promotionis, & hujuſmodi. Item adver- 32
tendum eſt, an famulus ſe potius ad inſerviendum obtu-
lerit, & Dominus ſui ſervitii parum, aut nihil indigue-
rit, & potius in gratiam ejuſdem ad ſervitium recepe-
rit. Item advertendum eſt, an famulus conductus ab ini- 33
tio contractus ceſſerit Juri ſuo ad majus ſtipendium, &
ſe contentum declaravit ſtipendio convento, quia in his
omnibus, & conſimilibus caſibus ſtipendium adhuc eſſet
juſtum, quamvis ſolito minus, ut communiter fatentur
Doctores.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Compenſatione *occulta*, de qua hic potiſſimum a- 1
git *Auctor*, meum non eſt diſſerere. Conſule ta-
men pro re nata *Zameran. de Compenſat. ad utrumq. forum
pertinent*.

Compenſatio profluxit ex naturali æquitate primum, 2
deinde ex civili ratione. In hoc naturalis æquitatis con-
ſiſtit, quod noſtra intereſt potius non ſolvere, quam ſo-
lutum repetere, & dolo agit, qui quod eſt reſtiturus pe-
tit. Civilis ratio in eo verſatur, quod lites imminui Rei-
publicæ intereſt, *Maſtert. de Compenſat. quæſt. 1. n. 1. & 2.*
Eſſe-

(a) Falſum eſt, in rebus alienis inique per rapinam, & furtum occupatis fieri compenſationem poſſe in foro Con-
ſcientiæ. Nam hæ debitoris non ſunt; eaſque proprio domino reſtituere tenetur; ideoque ex aliena compenſaretur,
quæ clamat ad Dominum ſuum; ut dicetur; ubi de furto diſputabitur. Iniqua ergo hæc compenſatio erit, & o-
bligationem ſecum ferre debet reſtituendi illam proprio domino.

(b) Niſi pactum interceſſerit de minori mercede; nam poſito hoc pacto, majus ſtipendium non debetur, ut nu-
mer. 33. exprimitur.

Effectum Compenſatio habet ſolutionis ; *L. 4. C. De*
3 *Compenſat.* Quocirca non tantum prior obligatio , ſed &
4 omnia ejus acceſſoria cenſentur ſublata ; *Stryck. in uſu*
modern. Pandect. lib. 16. tit. 2. §. 2. Locumque ex hac ipſa
5 ratione ſibi vindicat Compenſatio in proceſſu executivo ,
tum etiam poſt rem judicatam in termino executionis ;
Stryck. in uſu modern. Pandect. lib. 16. tit. 2. §. 11. Qui-
6 nimmo pinguior Compenſatio in eo eſt ſolutione , quod
pupillo ſolvi nequit ſine decreto magiſtratus ; *§. ult. In-*
7 *ſtit. quib. alien. licet vel non licet ;* poteſt tamen opponi
Compenſatio *L. 1. §. 4. ff. De Compenſat. L. 3. C. eod. L. 23.*
C. De contrar. tutel. action.

8 In primis autem , & ante omnia præſupponitur debi-
9 tum utrinque liquidum . Nota vero , quod ad ſiſtendum
curſum uſurarum datur etiam Compenſatio cum credito
certo , ſed non liquidato in principio , ſed ex intervallo ;
Rot. in Romana Cambii 1. Martii 1728. cor. clar. memor.
Calcagnin.

10 Alius pro alio non recte compenſat *L. 18. §. 1. ff.*
11 *De Compenſat.* Limita tamen , ſi Tertii interſit Compen-
12 ſationem talem ex debito ejus fieri . Quo fit, ut fidejuſ-
ſor opponere valeat Compenſationem ejus quod debitori
debet creditor , etiamſi vel maxime debitor non amplius
ſolvendo ſit , & concurſus jam excitatus fuerit . Vide &
alia exempla apud *Stryck. in uſu modern. Pandect. lib. 16.*
tit. 2. §. 5.

13 An ceſſionario obſtet Compenſatio , quæ obſtabat ce-
denti , non eſt una omnium ſententia . Diſtinguitur com-
muniter , utrum ceſſio facta ſit ex cauſa oneroſa , an ex
cauſa lucrativa , & an ceſſionarius agat tanquam Procu-
rator in rem ſuam ex jure cedentis , an vero jure pro-
prio, ita ut ceſſionario qui ex cauſa oneroſa ius credito-
ris ſibi acquiſivit , & actione utili agit , Compenſatio ob-
14 jici non poſſit . At Compenſationem indiſtincte objici
ceſſionario poſſe , tenent *Franzk. lib. 1. reſolut. 13. fer. per*
tot. Gind. Pap. deciſ. 567. Theſaur. deciſ. 221. Afflict. de-
15 *ciſ. 84. num. 4. & ſequent.* Hoc vero certum , ſi poſt fa-
ctam ceſſionem cedens debere incipiat debitori ceſſo ,
Compenſationi locum non eſſe , modo debitori ceſſo fa-
cta fuerit ceſſionis notificatio *Franzk. lib. 1. dict. reſol. 14.*
num. 41. & ſeq.

16 De Compenſatione vide qui breviter , ſed dilucide de
ea agit *Maſtert. de Compenſat.*

COMPETENTIA PASTORALIS.

Additiones Noviſſimæ.

1 CUM circa Seculum X. contingerit , ut quibuſdam in locis Eccleſiæ Parochialis Canonicorum & Monachorum Collegiis incorporarentur , & Canonici ipſi ac Monachi plerique abdicata a ſe cura illarum Parochialium Eccleſiarum , eam in Presbyteros , quos Vicarios dixere , tranſtulerint ; ordinatum fuit , ne defectu ſuſtentationis , Miniſtri hujuſmodi curam negligerent , ut ex Decimis , aliiſque proventibus per tales incorporationes ad Monaſteria , vel ſimilia Corpora devolutis , tantum ut minus detraheretur , & eorum poſſeſſores dare cogerentur , quantum curæ animarum debitæ exercendæ requireretur.

2 Hæc portio ex Decimis , aut aliis proventibus Eccleſiaſticis Miniſtris Eccleſiarum Parochialium curam ſuſtinentibus ſubminiſtranda , vocatur communiter *Portio congrua* , quaſi , ſcilicet , congruens illi cui aſſignatur , idest proportionata illius neceſſitatibus ; & venire nomine *Competentiæ Paſtoralis* , apud omnes compertum eſt.

3 Portionem congruam ſive competentiam Paſtoralem debere eſſe talem, quæ Presbyterorum Parochialium Eccleſiarum curam gerentium , ipſiuſque Parochiæ neceſſitati decenter ſufficiat , evincunt univerſa Eccleſiæ Decreta .

4 Porro cum hæc ſufficientia a temporum , perſonarum & locorum diverſitate plurimum dependeat , neque generaliter , quid ſufficiat , decerni queat , ſed ex plurimus factis frequenti mutationi obnoxiis judicandum ſit ; neceſſe eſt , ut determinatio Portionis congruæ ſive competentiæ Paſtoralis arbitrio judicis fiat , qui omnibus rite expenſis ſtatuat quid hic & nunc ſuſtentationi Presbyterorum & Parochiæ neceſſitati ſuccurrendæ decenter ſufficiat .

5 In determinatione hujus competentiæ , obſervat poſt Canoniſtas Joannes Tournet , quod judex attendere debeat qualitatem partium , ſitum locorum , quantitatem proventuum , amplitudinem Parochiæ , numerum Parochianorum , onera ordinaria & extraordinaria , aliaſque ſimiles circumſtantias ; quæ omnia variis Judicum ſententiis confirmata videntur .

6 In quantum portio congrua ſive Competentia Paſtoralis deſumitur ex Decimis intra limites Parochiæ excreſcentibus , negari nequit , quin de jure favorabilis dicenda ſit hujuſmodi aſſignatio . Ita Wameſius *Conſ. 452. num. 9.* , cui unanimiter conſentiunt Canoniſtæ .

7 Itaque notat Rebuffus Tractatu *de Congrua Portione n. 82.* quod judex debeat potius inclinare ad partem congruam Vicariorum , quam ad poſſeſſorem Decimarum .

Aſſignationem portionis congruæ ſive competentiæ Pa- 8
ſtoralis eſſe cauſam alimentorum , extra dubium eſt .

Porro ſi in cauſa alimentationis ex notorio jure & 9
praxi ſummarie & per proviſionem ſit procedendum , vel magis in hac cauſa hic procedendi modus ſervandus erit . Ita Rebuffus *eodem Tractatu n. 54. & Tractatu de ſententia proviſionali in Præfatione n. 30.*

Competentia Paſtoralis adjudicatur per modum provi- 10
ſionis , ſi contingat in ejus aſſignatione oriri aliquam difficultatem .

Competentia Paſtoralis tranſactione vel conventione tol- 11
li minime poteſt , nullo quippe facto effici poteſt , ut non dentur neceſſaria alimenta Parocho , aliiſque in vinea Domini laborantibus .

Conventio ſive tranſactio ſuper Competentia , ſi fiat 12
quandoque Decimatores inter & Vicarios privata auctoritate , ſucceſſoribus præjudicare nequit , quin ea non obſtante majorem competentiam petere queant .

Si vero tranſactio auctoritate Superiorum interveniente 13
legitime inita & firmata fuerit , ea quidem ad ſucceſſores tranſibit ; ſed nequaquam ita ipſos ligabit , quin circumſtantiis probabiliter mutatis portionis congruæ , augmentum petere queant . Ita Rebuffus , qui ulterius monet , quod ille idem Vicarius , qui ſuper portione congrua convenit , poſſit augmentum ejuſdem petere , ſi notorie appareat illum Vicarium nunc ex illis vivere non poſſe .

Sicut per tranſactionem , ſive quamcumque conventio- 14
nem tolli nequit Competentia , eo quod neceſſariæ alimentationis loco ſit ; ita eamdem ob cauſam nec compenſatione elidi poteſt .

Onus aſſignandi Portionem congruam ſive Competen- 15
tiam Decimis inhæret & reale eſt .

Proinde in unionibus ſeu incorporationibus Eccleſiarum 16
Parochialium cum Decimis ac proventibus ad eas ſpectantibus ſolet adjici hæc ſimiliſque clauſula : *Reſervata tamen de fructibus , reditibus , proventibus , juribus , obventionibus pro Vicario perpetuo in eis inſtituendo congrua portione , ex qua idem Vicarius commode ſuſtentari valeat , jura Epiſcopalia ſolvere , & alia ſibi incumbentia onera ſupportare .* Rebuffus *ad Reg. Cancell. De Unionibus gloſſ. 11. n. 16.*

Portio Congrua ſive Competentia debet eſſe ſufficiens 17
pro tot Presbyteris , quot ad curam animarum Parochiæ requiruntur .

Proinde ex mente Synodi Tridentinæ nequaquam Com- 18
petentia ſufficiens erit , ſi non ſufficiat tot intertinendis Sacerdotibus , quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda , & cultum divinum celebrandum .

Hinc patet Parochum ſive Vicarium perpetuum pete- 19
re poſſe augmentum portionis congruæ , tametſi hæc quam habet , ſibi quidem ſufficiat , ſed nequaquam ſufficiens ſit Presbyteris , quos ſibi in adminiſtrandis Sacramentis , & cultu divino celebrando ob multitudinem Parochianorum , aut latitudinem Parochiæ adjungere debet .

Parochus poſtulans competentiæ augmentum , ut plures 20
ſibi Presbyteros adjungere queat , hoc unum oſtendere debet , quod in Eccleſia ſibi concredita populus ita numeroſus ſit , ut nec ipſe nec hi , qui modo adjuncti ſunt , ſufficere poſſint Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis , & cultui divino peragendo ; tametſi forſam ejus Prædeceſſores vel ſoli , vel cum uno altrove adjuncto Presbytero , curam animarum ſuſtinuerint .

Si per Beneficiorum ſimplicium unionem Eccleſiis Paro- 21
chialibus ſufficienter provideri nequeat , vult Synodus Tridentina , *Seſſ. 24. cap. 13. De Reformatione* „ ut Primi-
„ tiarum aut Decimarum aſſignatione , aut per Parochia-
„ norum ſymbola ac collectas , aut qua commodiori Epi-
„ ſcopo videbitur ratione , tantum redigatur , quod pro
„ Rectoris , ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat .

Et quidem quod ad Primitias attinet , cum hodie non 22
alio quam voluntariarum oblationum loco habeantur , atque inter voluntarias oblationes recenſeantur , merito in aſſignanda Competentia Paſtorali , earum ante Decimas ratio habetur . Neque enim dubium , quin oblationes , & quæ oblationum nomine veniunt , magis proprie ad Parochum , quam Decimæ pertineant ; uti monet Zypæus *l. 3. De Conſult. Can. Conſult.* 3. De Parochiis *n. 14.*

Ac propterea ſi oblationes alteri quam Parocho compe- 23
tant , prius ratione harum oblationum ad congruam portionem ſive Competentiam is tenetur quam Decimarum poſſeſſor ; ac prius oblationes Parocho vindicandæ : quæ ſi non ſufficiant , tum demum ad Decimas recurrendum .

Hoc vero intelligendum eſt de oblationibus quæ ex 24
ſolo privilegio , aut præſcriptione ad Paſtores , verb. gr. primitivos tranſierunt , & quæ ſecluſo privilegio aut præſcriptione ex voluntate offerentium & Jure communi ad Parochum ſpectarent ; qualia eſſe ſolent ea quæ in Defunctorum inhumationibus offerri ſive donari ſolent ; ſecus vero de oblationibus , quæ ex voluntate offerentium in alium pium uſum offeruntur . Hæ enim nullatenus in Parochorum competentiam convertendæ videntur .

Licet omnibus Decimis indifferenter onus Competentiæ 25
Paſtoralis videatur inhærere , atque cum hoc onere ad ſuos tranſiiſſe poſſeſſores ; tamen indubitatum eſt , quod & inter Decimas nonnullæ ſint , quæ ſpecialiori titulo

præ reliquis huic oneri ſunt ſubjectæ, eo quod propius & ſpecialius ad Parochos pertineant.

26 Hac ratione Decimæ novales, cæteris paribus, prius Parocho addicendæ ſunt, & ad competentiam poſſeſſoribus excutiendæ; quia proprie Parochorum ſunt, ac difficilius quam veteres Decimæ a Parocho ad alios transferuntur. Ita Zypæus *loc. cit. Conſult.* 3. *de Parochiis num.* 5.

27 Quoad Decimas non novales ſeu veteres, ante alias Competentiæ, ſeu congruæ portioni obnoxiæ ſunt, quæ ultimo loco ab Eccleſia Parochiali deciſæ.

28 Hinc inter decimarum poſſeſſores ante reliquos ad Competentiam ordinarie tenentur hi, qui dicuntur primitivi Paſtores, qui ſolent poſſidere ipſas Eccleſias Parochiales incorparatas cum Decimis & parentibus ſub expreſſa conditione aſſignandi Vicario congruam portionem, ſi ipſi per ſe curam earum Eccleſiarum non habeant.

29 Præterea de Jure communi in *Clem.* 1. *de Jure Patronatus*, ,, Diœceſanis ſub obteſtatione Divini judicii ,, diſtricte inhibetur, ne præſentatum aliquem per quamcumque perſonam Eccleſiaſticam jus præſentandi ad ,, Eccleſiam aliquam habentem admittant; niſi intra certum terminum competentem per Diœceſanos ipſos ,, præſentantibus præfigendum, ipſi præſentato fuerit coram eis congrua de præſentibus Eccleſiæ portio aſſignata: quam ſi iidem præſentantes intra terminum ,, ipſum aſſignare neglexerint, ne factum eorum noceat præſentato, ſtatuitur ut ex tunc Diœceſiani ,, debeant præſentatum (niſi aliud Canonicum obſtet) ,, admittere, & in pœnam præſentantium, ad Diœceſanos ipſos poteſtas aſſignationis hujuſmodi devolvatur.

30 Cum Epiſcopo incumbant providere, ut Eccleſiis Parochialibus de ſufficientibus & idoneis miniſtris provideatur; immo & ipſi injungat Synodus Tridentina, ut per Beneficiorum unionem, aut Primitiarum, vel Decimarum aſſignationem, aut qua commodiori ei videretur ratione curet, ut tantum redigatur, quod pro Rectoris ac Parochiæ neceſſitate decenter ſufficeat, dubitari nequit, quin Epiſcopi ſit, omni modo allaborare, ut Competentia aſſignetur non tantum ipſi Parocho, ſed etiam tot Presbyteris, quot neceſſarii ſunt, ut Parochiæ neceſſitati decenter ſatisfiat, & cura animarum laudabiliter exerceatur.

31 Immo ad Compententiam agere poſſunt & ipſi Parochiani: Quia ſua intereſt, inquit Zypæus *dicto* ,, *loc. Conſult.* 6. *num.* 2. bonum habere Paſtorem, ,, cumque commodius ſint ſemper inventuri, ſi dos detur liberalis.

32 Omnia quæ jure ſuo Eccleſia habet, computanda eſſe pro Competentia Paſtorali, affirmat Rebuffus in Tractatu *de Congrua Portione qu.* 11. Non vero ea alia, quæ non habet ratione ſui Beneficii ſeu Vicariæ.

33 Hinc tamquam conſequens infertur, non computari pro congrua portione, ſive competentia, anniverſaria, & quod habet Vicarius pro miſſis laicorum legato in Eccleſiis fundatis per alios, quam per fundatores; ea enim ſancitum eſt *leg. Scimus* §. Repletionem, *Cod. de inoff. Teſtam.*, ut Vicarius quaſi jure adventitio lucretur.

34 Cum oblationes dependeant a mera & voluntaria Fidelium devotione, neque ulla quoad eas coactio Fidelibus imponi ſoleat, eas ab imputatione in Compententiam eximendas eſſe ratio ipſa ſuadet; ita *Rebuffus* in prædicto Tractatu *num.* 68.; & ratio eſt, quia ſi portio congrua ſive Competentia non e certis aliquibus fructibus ac proventibus, ſed inconſtantiſſimis, & continue reciprocantibus oblationibus coaptanda eſſet, vita Parochorum eventualis futura videretur, vel dicta Portio ſeu competentia pro temporum viciſſitidinibus, & majori vel minori Parochianorum liberalitate indeſinentur pingenda eſſet ac repigenda, formanda ac reformanda; quod Paſtores ad anguſtias miſeræ conditionis detruderet.

35 Sive Jus Commune, ſive Concilium Tridentinum ſpectemus, cognitio & determinatio portionis congruæ ſive Competentiæ ad Ordinarium loci ſpectare idque etiam contra exemptos, patet ex *Cap.* 1. *de Præbendis in VI. Clem.* 1. *de jure Patronatus*; *Concil. Trid. ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *& Seſſ.* 24. *cap.* 13. *de Reformatione*.

36 Verum cum moribus quarumdam Provinciarum obtineat, quod Epiſcopi de poſſeſſorio rerum etiam ſpiritualium, ac ſingulariter de poſſeſſorio Decimarum non cognoſcant, ideoque nec per proviſionem poſſeſſionem adjudicare queant; hinc fit, ut quæſtio ſuper congrua portione, ſeu Competenia hodie paſſim ad judices Regios devolvatur; ut hi ſaltem per proviſionem congruam portionem aſſignent. Et hanc conſuetudinem paſſim invaluiſſe apud omnes Nationes, quotidiana & notiſſima praxis manifeſte oſtendit.

COMPLEX PECCATI.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſarii, ac Sacerdotes quicumque, ſive Sæculares, ſive Regulares, nequeant abſolvere ſuos complices in peccato contra ſextum Decalogi præceptum, niſi in articulo mortis, & tunc ſolum in defectu alterius Confeſſarii.*

2 *Confeſſarii extra diſtummortis articulum illos abſolventes incurrent Excommunicationem Papæ reſervatam.*

3 *Et tales Confeſſiones ſunt invalidæ, irritæ, ac nullius valoris.*

4 *An Confeſſarii nequeant etiam abſolvere ſuos complices in quocumque alio peccato mortali, non carnali?*

5 *Complex ordinarie Confeſſario manifeſtari non poteſt, poteſt tamen Confeſſarius interrogare neceſſaria ad Confuſſionem, quamvis per accidens veniret in notitiam complicis.*

6 *Poteſt autem Pœnitens nominare Complicem, ſi nec apud alium Confeſſarium; nec aliter poſſit integre confiteri.*

7 *Confeſſarius cogere poteſt pœnitentem ad peccatum complicis, vel cujuſcumque alterius manifeſtandum illi ad quem ſpectat ſcire, & emendare, vel cavere periculum relapſus, aut alienæ ſeductionis, ſeu propriæ gravis damnificationis.*

8 *Non expedit tamen ordinarie complicem moneri per Confeſſarium; Quod ſi aliter fieri non poſſit, expedit illum a Pœnitente manifeſtari extra Confeſſionem.*

9 *Si Complex abſque neceſſitate manifeſtet peccatum Complicis Confeſſario, illud probabilius eſt materia ſigilli.*

10 *Complex an, & quando teneatur, & poſſit fateri, ſeu revelare Complicem?* ad n. 12.

13 *Ad id attendenda eſt noviſſima Conſtitutio Benedicti* XIV. *ad n.* 18.

19 *Alia ad rem*, remiſſive.

20 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 27.

CONfeſſarii, ac Sacerdotes quicumque, ſive Seculares, 1
ſive Regulares nequeant abſolvere ſuos Complices in
peccato contra ſextum Decalogi præceptum, niſi articu-
lo mortis, & tunc ſolum in defectu alterius Confeſſari;
Sic noviſſime ſtatuit Benedictus XIV. feliciter regnans Con-
ſtit. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, Confeſſarii extra di-
ctum mortis articulum audentes illos abſolvere incurrunt 2
Excommunicationem Papæ reſervatam; Idem *ibidem* Et
tales Confeſſiones ſunt invalidæ, irritæ, ac nullius va- 3
loris; Idem *ibidem* (a).

An Confeſſarii nequeant etiam abſolvere ſuos Complices 4
quocumque alio peccato mortali, non carnali; Attendendæ ſunt peculiares Conſtitutiones cujuſcumque Diœceſis, & Provinciæ, In Provincia Mediolanenſi *Conc. Provinciali VII. tit. de Sacramento Pœnitentiæ, verſ. Qui criminis alicujus*, expreſſe prohibetur, ne Confeſſarius ſocius, aut particeps alicujus criminis, ſeu culpæ mortalis Complicem audiat in Confeſſione, ibi: *Interdictum ſciat ſibi munus audiendi Confeſſiones illorum, quos ſocios &c.* cui concordat Mediolanenſis Diœceſana Synodus undecimo *titulo Monita executionis Decretorum* [illegible] *ad Sacramentalia, verſ. Confeſſario*, ubi non ſolum adimitur Confeſſario facultas, & juriſdictio abſolvendi ſuos Complices in peccato mortali, ſed inſuper, ſi eos audiat, vel abſolvat, ſubditur Excommunicationi Epiſcopo reſervatæ; Sic etiam in hac Alexandrina Diœceſana Synodo celebrata anno 1732. *titul. de Sacramento pœnitentiæ, in fine* expreſſe habetur: *Tandem monemus Parochos omnes, & confeſſarium quemlibet, ademptam eis eſſe facultatem abſolvendi Complices in quocumque peccato mortali* Quod valde expedit ubique decerni, ac obſervari, cum in ſimilibus Confeſſionibus factis Confeſſario complici ſoleat deficere Pœnitentium verecundia, pudor, dolor, ac propoſitum, immo ex ipſis ſumant occaſionem liberius peccandi; ſic recte Bonacina *de Sacramento Pœnitentiæ diſ.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* §. 5. *num.* 11. expreſſe concludens, non poſſe Confeſſarios abſolvere ſuos complices in quocumque peccato mortali, etiam non carnali, quia *in cit. Concil. Provinciali VII.*, & *Synodo Diœceſana XI. Mediolanenſi*, ut etiam *in cit. Alexandrina Diœceſana Synodo de anno* 1732. habentur verba generalia comprehendentia omnia peccata mortalia, nec diſtinguentia inter mortalia carnalia, & non carnalia: Verba autem generalia generaliter ſunt intelligenda, & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Quia circa* 22. *de privileg.*, *Leg. De pretio* 8. *ff. De Publicana in rem action.*, *Leg. Non diſtinguemus* 32. *ff. De receptis Arbitr.*, *Leg. Præſes* 3. *ff. de Officio Præſidis*.

Quam-

(a) Vide aliam Conſt, ejuſdem Pontificis citatæ declaratoriam, quæ edita fuit 8, Februar. 1745.

5 Quamvis complex ordinarie Confeſſario manifeſtari non poſſit, ut tradunt Doctores communiter, ex quo ſit naturale præceptum ſervandi famam proximi; poteſt tamen Confeſſarius interrogare neceſſaria ad Confeſſionem, v. g. an Pœnitens ſit in occaſione proxima, licet ita venturus ſit in cognitionem complicis: Per accidens enim, eſt quod hujus peccatum etiam manifeſtetur; Stephanus *tract.* 5. *d.* 5. *n.* 5. 162. La Croix *lib.* 6. *p.* 2. *num.* 1144., & alii paſſim.

6 Poteſt autem Pœnitens manifeſtare complicem Confeſſario, ſi nec apud alium Confeſſarium, nec aliter poſſit integre confiteri, ut docent Sanctus Thomas, S. Bonaventura, S. Antoninus, Suarez, Vaſquez, Lugo, aliique 20. graviſſimi Auctores apud Joann. Sanchez, *d. numer.* 9., & tradimus nos ſub verb. *Pœnitentia Sacramentum art.* 2. *n.* 89. & 90. docendo cum Scoto, S. Bernardo ac plurimis aliis ibi citatis non excuſare ab integritate materiali Confeſſionis infamiam propriam, aut complicis apud ſolum Confeſſarium, Vide *ibi*.

7 Confeſſarius cogere poteſt Pœnitentem ad peccatum complicis, vel cujuſcunque alterius manifeſtandum illi, ad quem ſpectat ſcire, & emendare, vel cavere periculum relapſus, aut alienæ ſeductionis, vel propriæ gravis damnificationis. Sic Doctores communiter cum Lugo *de Sacramento Pœnitentia diſp.* 16. *a n.* 431. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 1144. Cum enim quiſque teneatur, quantum poteſt, gravia mala Reipublicæ, aut proximi impedire, nec poſſit Pœnitens in tali caſu, ut ſupponitur, aliter impedire talia gravia mala, niſi manifeſtando complicem, ad id tenetur.

8 Quod ſi talia gravia mala, & damna timeantur a Complice, & Pœnitens non poſſit ea impedire, ſed ſolus Confeſſarius, tenetur manifeſtare Confeſſario complicem, quod expedit fieri extra Confeſſionem, ne reddatur apud complicem, aut alios odioſa Confeſſio. Unde recte Mendo *diſ.* 10. *q.* 95. *n.* 116. Lugo *loc. cit. n.* 435. La Croix *loc. cit. n.* 1144. 1752. & 1918. & alii paſſim, merito docent non debere Confeſſarium per ſe corripere, ſeu manifeſtare complicem ex licentia Pœnitentis; Et ſi non poſſit id fieri per alium, expedire ut potius petat a Pœnitente, ut extra Confeſſionem de hoc ſibi loquatur.

9 Si complex abſque neceſſitate manifeſtet peccatum Complicis Confeſſario in Confeſſione, illud probabilius eſt materia Sigilli. Mend. *diſ.* 10. *q.* 120. & 140. La Croix *loc. cit. n.* 1949. cum Suarez, & Averſa ibi allegatis, & aliis. Et ratio eſt, quia illud peccatum Complicis manifeſtatum eſt Confeſſario ex intrinſeca occaſione Confeſſionis & tamquam aliquid ad eam aliqualiter pertinens; Tum quia fieri poteſt, ut occaſione revelati peccati Complicis poſſit veniri in notitiam peccati Pœnitentis, adeoque Confeſſarius tenetur ad illius Sigillum.

10 Complex delicti non tenetur nec jure poteſt revelare Complicem, ſi omnino occultus ſit, nec aliis indiciis, aut teſtimoniis convinci poſſit. P. Navarr *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 173. Layman *lib.* 3. *de juſtitia tract.* 6. *c.* 5. *n.* 8. Leſſius *lib.* 2. *c. ult. dub.* 15. Buſemb. citatus, & ſecutus la Croix *lib.*
11 4. *n.* 1521. *in fine*. Si tamen vi tormentorum coactus Complicem revelet, ordinarie non peccabit. La Croix cum
12 Buſemb. *loc. cit.* cum aliis allegatis. Si autem crimen ſit exceptum, videlicet in publicam perniciem tendens, ut hæreſis, proditio, falſatio monetæ, veneficium, latrocinium, tenetur Complicem etiam non rogatus revelare. Layman *loc. cit. verſ. Niſi crimen*, Reiffenſtuel *de Confeſſ. malef. mem.* 2. *in princ.* La Croix cum Buſemb. *loc. cit. n.* 1521. *in fine*, ubi addunt, quod ſi nolit revelare ſecundum Navarr. non ſit abſolvendus.

13 Complices, ſeu ſocii criminis a pœnitentibus revelari non debent. Benedictus XIV. tom. 1. Conſtit. 134. incip. *Suprema*; neque ad revelanda complicum nomina pœnitentes obligari poſſunt a Confeſſariis denegata abſolutione, ſub graviſſimis pœnis; ut patet ex altera Conſtitut. ejuſd. Pontificis incip. *Ubi primum*, in qua confirmat priorem illam incip. *Suprema* adverſus Confeſſarios exquirentes a Pœnitentibus in Sacramentali Confeſſione complicum nomina, & merito reprobat, ac damnat tanquam ſcandaloſam, & pernicioſam, ac tam famæ proximorum, quam ipſi etiam Sacramento injurioſam, tendentemque ad Sacroſancti Sigilli Sacramentalis violationem, atque ab ejuſdem Pœnitentiæ Sacramenti tantopere proficuo, & neceſſario uſu Fideles abalienantem, nuper in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum introduci cœptam praxim exquirendi in Sacramentali Confeſſione a pœnitentibus ſocios criminum habentibus, ipſorum ſociorum nomina, & habitationis locum, ipſiſque denegandi, niſi revelent, Sacramentalem abſolutionem.

14 Ad quam tam deteſtabilem praxim eliminandam, ſollicitam mandat Ordinariis omnibus vigilantiam, tam contra Confeſſarios omnes, ſive Sæculares, ſive regulares, quam contra quoſcumque alios cujuſvis ſtatus, gradus, conditionis, dignitatis, & ordinis etiam ſpeciali, & individua mentione, & expreſſione dignos, qui auſi fuerint in poſterum docere licitam eſſe hujuſmodi praxim, vel ſcribere, aut loqui in ejuſdem damnatæ praxis defenſionem, vel ea, quæ in dicto Brevi incip. *Suprema*, contra eamdem praxim decreta ſunt, impugnare, aut in alios ſenſus temere detorquere, ſeu interpretari; ipſoſque omnes ſic temere audentes declarat incidere ipſo facto in excommunicationem, a qua præterquam in articulo mortis, a nemine quam a Romano Pontifice pro tempore exiſtente, poſſint abſolvi; Dictoſque Confeſſarios ut ſupra, delinquentes, ſtatuit Suſpenſioni ab Officio audiendarum Confeſſionum, aliiſque etiam gravioribus pœnis fore inſuper ſubjiciendos.

Præterea decernit, quod contra docentes, & defenden- 15
tes licitam eſſe talem exitialem, & damnatam praxim, vel ejuſdem reprobationem impugnantes, aut perverſe interpretantes, procedatur in Officio S. Inquiſitionis, non minus ac contra illos procedi ſolet, qui aſſerunt, tradunt, ac tuentur opiniones ſcandaloſas, pernicioſas, & uti tales a Sede Apoſtolica rejectas, & condemnatas, ſicque ipſi omnes ſeveriſſime puniantur. Similiter in eodem S. Officio procedi mandat contra Confeſſarios quoſcumque ut ſupra, delinquentes, ac de nomine complicis Pœnitentem interrogantes, eidemque Pœnitenti, niſi illud ſibi manifeſtaverit, abſolutionem denegantes; Dummodo tamen ex circumſtantiis de adhæſione ad prædictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, vel alio quovis modo de prava credulitate tales Confeſſarii ſuſpecti reddantur; & ſi ut ſupra culpabiles reperti fuerint, pro criminum qualitate, & circumſtantiis, ſuſpenſionis ab Officio Confeſſiones audiendi, vel etiam ab executione Ordinum, privationis Beneficiorum, Dignitatum, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, nec vocis activæ, & paſſivæ, ſi Regulares fuerint, aliiſque pœnis mulctentur.

Inſuper mandat, quod quicumque aliquem uno ex ſu- 16
pradictis modis deliquiſſe cognoverint, eum intra terminum dierum in Edictis S. Officii præfigi ſolitum, eidem S. Officio denunciare teneantur, alioquin pœnas non denunciantibus per eadem Edicta infligi conſuetas incurrant. Ab hoc autem onere denunciandi juſtis de cauſis eximit Pœnitentem in cauſa propria, ideſt in caſu, quo a Confeſſario adigatur ad ſibi manifeſtandum nomen complicis in eodem peccato; Relicto tamen ei onere dictum Confeſſarium denunciandi, ſi aliunde, quam ex propria, ut dictum eſt, Confeſſione, noverit ipſum aliquo ex ſuperius numeratis, & S. Officio denunciandi modis deliquiſſe.

Quod ſi Confeſſarius Pœnitentem de complicis nomi- 17
ne perperam interrogans, abſolutionemque ei, ni ſibi detegatur, denegans, de prava credulitate, vel de mala adhæſione ad ſupradictam damnatam praxim, tamquam ad licitam, ex circumſtantiis ſuſpectus non reddatur, tunc illiuſmodi delictum, neque denunciationis oneri, neque S. Officii cognitioni ſubjectum eſſe declarat; ſed de illo cognoſcere, atque in delinquentem Confeſſarium per ſuſpenſionem ab audiendis Confeſſionibus, vel alias Canonicas, & legitimas pœnas pro delicti modo animadvertere, ad locorum Ordinarios in ſua cujuſque Diœceſi mandat omnino ſpectare.

Cum autem prædictas ſuas Apoſtolicas Litteras, utpo- 18
te ad Luſitaniæ Regnorum, atque Ditionum opportunitatem accommodatas, & pro eiſdem ſolummodo emanatas, generalis definitionis, & Legis vim, auctoritatemque habere, ab aliquibus temere negaretur, ipſe Summus Pontifex Bened. XIV. non ignorans etiam alibi irrepſiſſe dictam pernicioſiſſimam praxim; alia ſua provida Conſtitut. incip. *Ad eradicandam*, edit. 28. *Septembr.* 1746. ſic expreſſe declarat: „ Ideo Nos motu proprio, atque
„ ex certa ſcientia hujus noſtræ generalis ſanctionis teno-
„ re, ac de Apoſtolicæ poteſtatis Noſtræ plenitudine, eaſ-
„ dem præinſertas Litteras iterum confirmantes, & ro-
„ borantes, decernimus, & declaramus memoratam pra-
„ xim in ſe ipſa, & ubique locorum, ac temporum A-
„ poſtolica auctoritate reprobatam, atque damnatam eſſe,
„ & cenſeri debere; Nec ulli licitum eſſe contra doctri-
„ nam in præfato noſtro Brevi contentam docere, ſcribe-
„ re, aut loqui, eamque impugnare, aut perverſe inter-
„ pretari, vel ipſi actu contraire, ſub pœnis adverſus
„ tuentes, aſſerentes, aut tradentes opiniones ſcandalo-
„ ſas, pernicioſas, & uti tales a Sede Apoſtolica rejectas,
„ & condemnatas, & reſpective adverſus contrafacientes
„ mandatis Apoſtolicis, & Eccleſiaſticis Sanctionibus, ſta-
„ tutis, atque præſcriptis.

Alia ad rem Vide verbo *Moniales artic.* 1. *num.* 18. *Pœnitentia Sacramentum n.* 89. & 90.

Additio ex Auctore.

Complices, ſeu Socii criminis a pœnitentibus revelari 20
non debent; Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit. 134. incip. *Suprema*. Complicum nomina a pœnitentibus exquiri, denegando abſolutionem, prohibetur; Idem tom. 2. Conſtit. 8. incip. *Ubi primum*; Vide ſupra *num.* 13. ubi omnia ad rem.

Quid de Confeſſariis abſolventibus ſuos complices in de- 21
licto carnis, & de talibus confeſſionibus? Vide ſupra *n. n.* 1. *ad* 3. & infra verb. *Confeſſarius*.

Hic juvat adducere, utpote ſcitu ſumme neceſſariam 22
declarationem ſuper Conſtitutione, quæ incipit: *Sacramentum Pœnitentiæ*, ab eodem Benedicto XIV. editam tom. 1. Conſt. 120. Incip. *Apoſtolici muneris*, ibi:

„ Apoſtolici muneris partes in procuranda præcipue re- 23
„ rum ſacrarum pura, illibataque penitus adminiſtratione

verſari debere probe intelligentes, non modo & aſſiduis hortationibus, & juſta, ubi res poſtulat, legum ſeveritate, ut ab Eccleſiaſticis quibuſque Miniſtris Sancta ſancte tractentur, quantum cum Domino poſſumus providere ſtudemus; verum etiam leges ipſas, ne forte ſiniſtris interpretationibus in alterutram extremam partem, aut immoderati rigoris, aut deteſtabilis laxitatis perperam detorqueantur, opportune communire, ac roborare, pro earumdem tuendo vigore, cum occaſio popoſcerit, non prætermittimus.

24 §. 1. ,, *Sane* cum Nos alios per quamdam noſtram Conſtitutionem, cujus initium eſt: *Sacramentum Pœnitentiæ* Anno Incarnationis Dominicæ milleſimo ſeptingenteſimo quadrageſimo primo Kalendis Junii Pontificatus noſtri Anno Primo editam, omnibus, & ſingulis Sacerdotibus tam Secularibus, quam Regularibus, interdixerimus, & prohibuerimus, ne aliquis eorum, extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem Sacramentalem perſonæ complicis in peccato turpi atque inoneſto, contra ſextum Decalogi præceptum commiſſo excipere auderet; Itaut abſolutio, ſi quam impertiviſſet, nulla, atque irrita omnino eſſet, tamquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione, & facultate ad valide abſolvendum neceſſaria, ipſi per Nos vigore ejuſdem Conſtitutionis adempta, privatus exiſteret, & alias prout in memorata Conſtitutione, cujus tenorem præſentibus pro plene, & ſufficienter expreſſo, & inſerto haberi volumus, uberius dicitur contineri. Cum Nos ſubinde ſuper ea dictæ Conſtitutionis parte, quæ mortis articulum reſpicit, dubitationes quaſdam exortas fuiſſe acceperimus, quarum reſolutionem privato cujuſque judicio relinquendam minime exiſtimamus, ne Lex incertis conjecturis, & opinionibus jactata, in ſenſus a mente Noſtra alienos forſitan diſtrahatur, ejuſque vigor paulatim langeat, atque enervetur.

§. 2. ,, Hinc eſt quod Nos omnem dubitandi rationem, quantum cum Domino poſſumus, de medio auferre cupientes, Motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, memoratam Conſtitutionem noſtram, cum omnibus, & ſingulis in ea contentis, tenore præſentium, quatenus opus ſit, confirmamus, illamque integre, penitus, & omnino, atque ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumque ſpectabit inviolabiliter, & inconcuſſe obſervari præcipimus, & mandamus. Præterea habita ſuper his cum Venerabili Fratre Noſtro Vincentio Epiſcopo Prænestino Sanctæ R. E. Cardinali Petra nuncupato Pœnitentiario Noſtro Majori, ac dilectis Filiis Officii Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Miniſtris, qui rem juſſu Noſtro mature perpenderunt, deliberatione, motu, ſcientia, & poteſtatis plenitudine paribus edicimus, ac declaramus eadem Conſtitutione ſingulis, ut ſupra, Sacerdotibus quemadmodum interdictum non eſt in mortis articulo perſonam in prædicto turpi peccato complicem confitentem audire, atque ab hujuſmodi quoque culpa rite contritum abſolvere, deficiente tunc quocumque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit; ita interdici re ipſa, & prohiberi prædicto modo tunc audire, & abſolvere, ut ſi alius aliquis Sacerdos non defuerit, etiamſi forte iſte alius ſimplex tantummodo Sacerdos fuerit, ſive alias ad Confeſſiones audiendas non approbatus, poſſit nihilominus ipſe Sacerdos ſimplex Confeſſionem excipere, ac abſolutionem impertiri.

25 §. 3. ,, Porro, ſi caſus urgentis qualitas, & concurrentes circumſtantiæ, quæ vitari non poſſint, ejuſmodi fuerint, ut alius Sacerdos ad audiendam conſtitutæ in dicto articulo perſonæ confeſſionem vocari, aut accedere, ſine gravi aliqua exoritura infamia, vel ſcandalo nequeat; tunc alium Sacerdotem perinde haberi, cenſerique poſſe, ac ſi revera abeſſet, atque deficeret; ac proinde in eorum ſtatu, non prohiberi ſocio criminis Sacerdoti abſolutionem pœnitenti ab eo quoque crimine impertiri, Sciat autem complex ejuſmodi Sacerdos, & ſerio animadvertat, fore ſe reipſa coram Deo, qui irrideri non poteſt, reum gravis adverſus prædictam noſtram Conſtitutionem inobedientiæ, latiſque in ea pœnis obnoxium, ſi prædictæ infamiæ, aut ſcandali pericula ſibi ultra ipſe confingat, ubi non ſunt: immo intelligat, teneri ſe graviter hujuſmodi pericula, quantum in ſe erit, antevertere, vel removere, opportunis adhibitis mediis, unde fiat, ut alteri cuivis Sacerdoti locus pateat illius Confeſſionis, abſque ullius infamiæ, vel ſcandalo audiendæ. Ita enim ipſum teneri vigore memoratæ noſtræ Conſtitutionis declaramus, & nunc quoque ita ipſi faciendum eſſe diſtricte mandamus, & præcipimus.

26 §. 4. ,, Quod ſi idem Sacerdos, aut quovis modo ſeſe nulla gravi neceſſitate compulſus ingeſſerit, aut, ubi infamiæ, vel ſcandali periculum timetur, ſi alterius Sacerdotis opera requirenda ſit, ipſe ad id periculum avertendum congrua media adhibere de induſtria neglexerit, atque ita perſonæ in dicto crimine complicis, eoque in articulo, ut præfertur, conſtitutæ ſacramentalem confeſſionem excipere, ab eoque crimine abſolutionem largiri, nulla, ſicut præmittitur, neceſſaria cauſa cogente, præſumpſerit, quamvis hujuſmodi abſolutio valida futura ſit, dummodo ex parte pœnitentis diſpoſitiones a Chriſto Domino ad Sacramenti Pœnitentiæ valorem requiſitæ non defuerint; Non intendimus enim pro formidando mortis articulo eidem Sacerdoti quantumvis indigno, neceſſariam juriſdictionem auferre, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat: Nihilominus Sacerdos ipſe violatæ auſu ejuſmodi temerario Legis pœnas nequaquam effugiet; ac propterea latam in dicta conſtitutione, majorem excommunicationem, eodemque plane modo, quo ibidem decernitur, Nobis, & huic Sanctæ Sedi reſervatam, incurret, prout illum eo ipſo incurrere declaramus, volumus, atque ſtatuimus. Non obſtantibus omnibus, & ſingulis illis, quæ in præfata noſtra Conſtitutione voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 5. ,, Volumus autem, ut earumdem præſentium Li- 27
terarum tranſumptis, ſeu exemplis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique locorum habeatur, quæ haberetur ipſis præſentibus, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

,, Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 8. Februarii MDCCXLV. Pontificatus Noſtri anno Quinto.

D. Cardinalis Paſſioneus.

Alia ad rem, vide verb. *Moniales art.* 1. *nu.* 18. verb. 28
Pœnitentiæ Sacramentum nu. 89. 90. & infra verb. *Confeſſarius art.* 4. *num.* 22. *ad* 28.

COMPOSITIO SUPER LEGATIS RELICTIS FRATRIBUS MINORIBUS. Vide verb. *Legatum a numer.* 97. *ad* 100.

COMPOSITIO DEBITORUM CUM CREDITORIBUS. Vide verb. *Reſtitutio art.* 3. *an.* 30. *ad* 35. *&* *a nu.* 41. *ad* 59.

COMPROMISSUM QUO AD ARBITROS. Vide verb. *Arbiter per tot.*

COMPROMISSUM QUO AD LECTIONEM. Vide verb. *Lectio art.* 1. *a num.* 24. *ad* 31.

CONCILIUM.

ARTICULUS I.

De his quæ concernunt Concilium ut ſic, & Concilium Generale.

SUMMARIUM.

1 *Concilium unde ſit dictum?* ad n. 2.
3 *Concilium quod Græci Synodum appellant, quantum ad noſtrum propoſitum ſumitur pro Cœtu, ſeu Conventu Sacerdotum, maxime Epiſcoporum pro reſolvendis rebus Fidei, ſeu aliis gravioribus Eccleſiæ negotiis a legitimo Superiore congregatorum.*
4 *Concilium ſic acceptum eſt triplex, ſcilicet Generale, Provinciale, & Epiſcopale. Et quale ſit Concilium Generale?*
5 *Quale ſit Concilium Provinciale?*
6 *Quale ſit Concilium Epiſcopale, ſeu Synodus Diœceſana?*
7 *Concilium Generale abſque auctoritate Romani Pontificis celebrari non poteſt.*
8 *Unde Concilium non dicitur, ſed Conciliabulum, ſeu Conventiculum, quod ſine auctoritate Romani Pontificis celebratur.*
9 *Et hoc adeo verum eſt, ut etiamſi ab initio Concilium fuerit auctoritate Apoſtolica congregatum, tamen, ſi poſtea per Romanum Pontificem diſſolutum, aut alio tranſlatum fuerit ex eo tempore remaneat Acephalum, & Schiſmaticum, nec ſit amplius Concilium, ſed Conciliabulum.*
10 *Hinc tanquam Conventicula, & Conciliabula fuerunt ſemper reprobata Concilia, quæ vel non a Summo Romano Pontifice; vel non ejus auctoritate ab Imperatoribus indicta ſunt.*
11 *Hoc titulo reprobatum eſt in Synodo Romana a Gregorio II. Conciliabulum Conſtantinopolitanum trecentorum Epiſcoporum congregatum anno* 730. *eadem Gregorio renitente a Leone Iſauro Imperatore.*
12 *Eadem ratione in Concilio Romano a Stephano IV. anno* 769. *reſciſſa ſunt acta Conciliabuli Conſtantinopolitani pſeudo ſeptimi univerſalis, a Conſtantino Copronymo Leonis filio congregati anno* 754.
13 *Eadem cauſſa in Concilio Lateranenſi V. reprobatum eſt Conciliabulum Piſanum contra Julium II. Papam indictum anno* 1315.
14 *Sic ab Eugenio IV. anno* 1433. *fuerant caſſata, irrita, & annullata omnia, & ſingula ſtatuta, & Decreta edi-*

edita in Concilio Baſileenſi, poſtquam ab ipſo fuerat ibi diſſolutum, & Bononiam, inde Ferrariam, & ultimo Florentiam translatum.

15 Affertur, & ſolvitur inſtantia, ad n. 16.

17 Aſſignatur differentia inter Pontificem, & Imperatorem in convocatione Conciliorum.

18 Ubi legitur Imperatores, ſive etiam Reges Concilia indixiſſe, debet intelligi, quod ipſi hoc fecerint, vel mandante, vel conſulente, vel exhortante ad id Romano Pontifice.

19 Quod ſi aliquod ex Conciliis Generalibus reperiatur convocatum ab Imperatoribus, & Regibus abſque auctoritate, & conſilio, & conſenſu Romani Pontificis, numquam poterit Oecumenicum appellari, donec ipſe Romanus Pontifex ratum eo ſuo beneplacito, & aſſenſu haberet illius convocationem.

20 Et dato, quod aliqua Concilia fuerint ab Imperatoribus, & Regibus coacta, Romano Pontifice contradicente, & numquam aſſentiente; tunc illa irrita, & nulla fuerunt; immo expreſſe a Romanis Pontificibus caſſata, & annullata.

21 Conciliorum enim convocatio ſpectat ad ſolum Romanum Pontificem, etiamſi de ejus cauſſa agatur.

22 In caſu Schiſmatis, exiſtentibus pluribus dubiis Pontificibus, poſſunt Cardinales Concilium convocare, & præcipere, ut Pontifices contendentes Pontificatu ſe abdicent; Quod ni fecerint, poſſunt eos ſententia lata a Pontificatu dejicere, & alium Pontificem legitimum eligere.

23 Et de facto ad tollendum Schiſma fuit in ſimili caſu convocatum a Cardinalibus anno 1409. Concilium Piſanum, & inibi depoſitis Gregorio XII. & Benedicto XIII. de Papatu contendentibus, electus fuit legitimus Pontifex Alexander V. ad n. 24.

25 Et quamvis non defuerint, qui dubitarent de legitimitate hujus Concilii, tamen concluſum fuit licite, & Canonice Concilium in tali caſu convocari, & fieri potuiſſe.

26 Et legitimitas hujus Concilii, & electionis Alexandri V. aperte comprobatur, ex quo Alexander V. in Catalogo legitimorum Pontificum communiter recenſetur.

27 Ad Concilia Generalia vocandi ſunt de Jure ſolum Epiſcopi, & Majores Prælati, ſcilicet Patriarchæ, Primates, & Archiepiſcopi.

28 Ad omnes iſtos ſpectare Jure, & Officio in Conciliis Generalibus Jus ſuffragii deciſivi, communis Catholicorum ſententia eſt.

29 Immo eodem ſuffragii deciſivi Jure gaudent etiam Epiſcopi Titulares; & ideo etiam ipſi ſunt de Jure vocandi ad Generalia Concilia.

30 Ex privilegio autem, & conſuetudine vocandi ſunt ad Concilia Generalia cum ſuffragio deciſivo Cardinales etiam non Epiſcopi, Abbates, & Ordinum Regularium Generales.

31 Ad Concilia Generalia ſolent vocari etiam aliqui inſignes Theologi, & Sacrorum Canonum Doctores non quidem pro Suffragio deciſivo, ſed ſolummodo pro voto conſultivo.

32 Principes etiam ad Concilia Generalia ſolent invitari, ut per ſe, vel per ſuos Oratores interſint, tum, ut Concilium defendant, & ſcandala, ſeu novitates Novatorum Concilii poſtea tranſgreſſores, & contumaces pœnis corporalibus puniant.

33 Ipſi autem Principes, ſive Imperiali, ſive aliqua quacumque Dignitate præfulgeant, & quacumque ſcientia, Doctrina, & Juris utriuſque peritia conſpicui in Conciliis Generalibus ſuffragium deciſivum non habent.

34 Et hoc fuit obſervatum in veteri Lege.

35 Sic etiam invenimus obſervatum ab exordio Eccleſiæ in Concilio Apoſtolorum.

36 Et de facto auctoritas decidendi dubia ad Religionem, & mores ſpectantia, & functio regendi Eccleſiam, non Laicis, ſed ſolis Epiſcopis eſt demandata.

37 Et hanc demandatam Epiſcopis auctoritatem, & ſibi non conceſſam cognoverunt, & faſſi ſunt ipſimet Imperatores; & Conſtantinus Imperator in Concilio Nicæno.

38 Item Theodoſius junior in Epiſtola ad Epheſinum Concilium.

39 Item Baſilius Imperator in octava Synodo.

40 Item alii Imperatores.

41 Hoc non ſpectare ad Laicos, ſed ad ſolos Epiſcopos clare deducitur ex Conciliis Generalibus huc uſque celebratis, in quibus Decreta facta eſſe a ſolis Epiſcopis patet ex ſolis eorum ſubſcriptionibus.

42 In omnibus enim Conciliis reperimus ſolos Epiſcopos ſubſcripſiſſe, exceptis paucis Generalibus, in quibus etiam Imperator ſubſcripſit, ſed alia forma, quam Epiſcopi; Epiſcopi enim definiendo, ut Judices, Imperatores, conſentiendo, ſubſcripſerunt.

43 Immo quibuſdam etiam, pauciſſimis exceptis, ut Florentino, Lateranenſi & Tridentino, quibus ſubſcripſerunt Abbates, & Generales Ordinum Regularium; nulli alii unquam quamvis optimi, & Doctiſſimi, ſunt admiſſi in Conciliis legitimis ad ſuffragium deciſivum, & conſequenter ad definitivam ſubſcriptionem.

44 Et per hoc ſupra n. 40. & ſequent. fuit dictum, quod ſolum ex privilegio, & conſuetudine vocandi ſunt Cardinales non Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum Regularium ad Generalia Concilia cum ſuffragio deciſivo &c.

45 Soli Romano Pontifici competit jus auctoritative præſidendi, vel per ſe, vel per ſuos Legatos in Conciliis Generalibus.

46 Et revera in omnibus huc uſque celebratis Conciliis Generalibus ſemper præſedit auctoritate Romanus Pontifex, ſive per ſe, ſive per ſuos Legatos.

47 Affertur, & ſolvitur inſtantia.

48 Ad faciliorem intelligentiam notandum eſt, quod alia eſt præſidentia auctoritativa, & alia eſt præſidentia honoraria. Præſidentia auctoritativa, quæ ſit?

49 Hæc præſidentia auctoritativa competit Romano Pontifici per proprietatem, quam ſuis Legatis communicat, ut eiſdem Conciliis, ipſo abſente, præſint, ſemper tamen cum ſubordinatione ad ipſum, ad quem ſpectat res ultimo decidere, & definire.

50 Præſidentia honoraria quæ ſit?

51 Hac præſidentia Imperatores nonnullis Conciliis Generalibus in Oriente celebratis præſederunt; cum ad ipſa nunquam interfuerint Summi Pontifices per ſe ipſos, ad n. 52.

53 Quibus tamen nunquam fuiſſet permiſſum ſedere in loco Eminentiori, & Digniori, quam Summus Pontifex, ſi ipſe perſonaliter interfuiſſet.

54 Uti patet in Concilio Florentino in initio, ubi nullatenus fuit permiſſum, ſicuti Græci prætendebant, ut in ſummo loco ſederet eorum Imperator, & Summum Pontificem præcederet.

55 Soli etiam Romano Pontifici competit jus auctoritative confirmandi Concilia Generalia, & abſque illius confirmatione decreta in illis robur non habent.

56 Et de facto eſt praxis Patrum Conciliorum petere ſemper a Romano Pontifice confirmationem eorum, quæ in Concilio ſtatuerunt, ad n. 58.

59 Affertur, & ſolvitur inſtantia, ad n. 60.

61 Ad hoc juvat notare, quod triplex eſt confirmatio. Prima eſt confirmatio receptiva, & quæ ſit?

62 Secunda eſt confirmativo receptiva, aut executiva, & quæ ſit?

63 Tertia eſt Confirmatio auctoritativa; & quæ ſit?

64 Hæc prima, & ſecunda confirmatio poteſt fieri etiam ab Imperatoribus, Regibus aliiſque ſupremis Principibus. Tertia autem a ſolo Romano Pontifice fieri poteſt privative quoad omnes.

65 Affertur ad rem egregium dictum Cardinalis Cuſani.

66 Definitiones Univerſalis Concilii etiam legitime congregati edita, abſente Romano Pontifice non ſunt infallibiles ſine ipſius Papæ Confirmatione.

67 Unde infallibilitatem in definiendo dedit Chriſtus ſolum Petro, & ſucceſſoribus ejus.

68 Non autem Concilio, quod poteſt errare, prout de facto alias erravit.

69 Affertur & ſolvitur inſtantia, ad n. 71.

72 Concilia Generalia a Romano Pontifice confirmata ſunt infallibilis veritatis, & errare non poſſunt, nec in Fide, nec in moribus.

73 Hinc Concilia Generalia a Summis Pontificibus approbata, ſeu confirmata habentur ab Eccleſia tamquam Eccleſiaſticæ veritatis.

74 Concilia Generalia ab Eccleſia totaliter approbata, ſunt decem, & octo; & enumerantur, ad num. 75

76 Concilium Generale non eſt ſupra Papam; ſed Papa eſt ſupra Generale Concilium.

77 Hoc etiam ipſa Generalia Concilia ſæpe ſæpius declararunt, ad n. 78.

79 Inſuper Concilia ipſa dupliciter agnoverunt ſe inferiora eſſe Romano Pontifice; ad n. 81.

82 A Sententia Concilii Generalis poteſt appellari ad Papam, tamquam ad Superiorem, ſed non e converſo.

83 Immo appellantes a Romano Pontifice ad futurum Concilium, eorumque Conſiliarii & fautores pœnis Excommunicationis, criminiſque læſæ Majeſtatis Divinæ, & humanæ ſubjiciuntur, & decernuntur veri, & indubitati ſchiſmatici, & de Catholica Fide male ſentientes.

84 Unde cum appellatio ſit de minore ad Superiorem Judicem provocatio, ſtat evidenter, quod Papa ſit ſupra Concilium, & non e contra.

85 Auctoritas Romani Pontificis ſupra Concilium eſt expreſſe definita a Summis Pontificibus, ad n. 86.

COncilium dicitur a *Con*, & *cilium*, quia ibi omnes 1
congregantur, ut conveniant, ſicut cilia oculorum, dum clauduntur, conveniunt, ſecundum Hug. & Archid. *in c. Canones num.* 1. *diſt.* 15. & Fagnan. *in cap. Ex part.* 2. *de Cappellis Monachor. num.* 10. Unde *in cit. cap. Canones* 1. *Diſtinct.* 15. ſic expreſſe dicitur: „ Cilia enim oculorum ſunt; Unde qui ſibimet diſſentiunt, non agunt Concilium,

„ cilium, quia non conſentiunt in unum, . . . Concilii ve-
„ ro nomen, “ dicit ipſemet Canon, „ tractum eſt ex
„ more Romano; tempore etiam, quo cauſſa agebatur,
2 „ conveniebant omnes in unum, communique intentione
„ tractabant; Unde Concilium a communi intentione di-
„ ctum quaſi Conſilium; Quaſi Conſilium dicitur in Leg.
„ Litteram tranſeunte. “ Sic, ut obſervat Silveſter *verb.*
Concilium num. 1. a ſocietate multorum in unum conce-
3 dentium appellatur. Concilium igitur, quod Græci *Syno-*
dum appellant quantum ad noſtrum propoſitum ſumitur
pro Cœtu, ſeu pro Conventu Sacerdotum, maxime Epi-
ſcororum, pro reſolvendis rebus Fidei, ſeu aliis gravio-
ribus Eccleſiæ negotiis, a legitimo Superiore congrega-
torum. Et Concilium ſic appellatum eſt triplex, ſcilicet
4 Generale, Provinciale, & Epiſcopale. Concilium *Genera-*
le, ſeu *Oecumenicum* eſt illud, ad quod a Summo Ponti-
fice convocantur omnes Epiſcopi totius Orbis, ut ſinguli
competenter conveniant, niſi Canonico impedimento fue-
rint præpediti; *cap. Placuit diſt.* 18. *& c. Ego* 4. *de Jure-*
5 *jurando*, Concilium Provinciale eſt illud, quod congrega-
tur ex Suffraganeis certæ Provinciæ auctoritate Metropo-
litani ad definiendas cauſas Spirituales illius Provinciæ,
quæ non ſunt ex majoribus, Summoque Pontifici reſer-
vatis; & nomine Concilii Provincialis venit etiam *Conci-*
lium Nationale, in quo videlicet omnes Archiepiſcopi, &
6 Epiſcopi certæ Nationis ſub uno Primate, vel Patriarcha
conveniunt. Concilium Epiſcopale (ſeu Synodus Diœce-
ſana) eſt illud, quod ob idem motivum, & finem, ac
Provinciale, congregatur auctoritate Epiſcopi Diœceſani.
7 Concilium Generale abſque auctoritate Romani Ponti-
ficis celebrari non poteſt; *cap. Synodum* 1. *cap. Regula* 2.
& capit. Multis 5. *diſt.* 17. cum ſimilibus; Et Conſtitution.
Pelagii II. incipien. *Manifeſto*, ibi; *Generalem Synodum con-*
vocandi auctoritas Apoſtolicæ Sedi Beati Petri ſingulari privilegio
eſt tradita. Conſtitutionis Leonis IX. incipient. *Cum ex eo*,
ibi: *Nolo vos lateat, non debet præter ſententiam Romani Pon-*
tificis univerſale Concilium celebrari. Conſtitution. Pii II. in-
cipient. *In minoribus*, ibi: *Inter Concilia nullum invenimus*
unquam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitato Præſu-
le, abſque ipſius auctoritate convenerit; quia non eſt corpus
Eccleſia ſine Capite; & omnis ex capite deſluit in membra po-
teſtas. Conſt. Leonis X. incipien. *Paſtor æternus* in Concil.
Lateranenſ. *ſeſſ.* 11. *tom.* 4. *Concil. part.* 2. *pag.* 120. ibi:
„ Solum Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem
„ tamquam auctoritatem ſuper omnia Concilia habentem,
„ Conciliorum indicendum, transferendorum, ac diſſol-
„ vendorum plenum jus & poteſtatem habere, ne dum
„ ex Sacræ Scripturæ teſtimonio, dictis SS. Patrum, ac
„ aliorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, Sacro-
„ rumque Canonum decretis, ſed propria etiam eorum-
„ dem Conciliorum confeſſione manifeſte conſtat; “ & ibi
8 Pontifex aliqua talia Concilia recenſet. Unde Concilium
non dicitur, ſed Conciliabulum, ſeu Conventiculum,
quod ſine auctoritate Romani Pontificis celebratur; *cap.*
Multis diſt. 17. ubi ex Pelagio II. ſcribente ad Epiſcopos,
qui convenerant ad Concilium Univerſale a Joanne Pa-
triarcha Conſtantinopolitano temere convocatum, ſic ha-
betur: „ Multis Apoſtolicis, & Canonicis, atque Eccle-
„ ſiaſticis inſtruimur Regulis, non debere abſque ſenten-
„ tia Romani Pontificis Concilium celebrari. Quapropter
„ recte non Concilium, ſed veſtrum Conventiculum, vel
„ Conciliabulum caſſatur, & quidquid in eo actum eſt,
9 „ irritum habetur & vacuum. “ Et hoc adeo verum eſt,
ut etiamſi ab initio Concilium fuerit auctoritate Apoſto-
lica congregatum, tamen ſi poſtea per Romanum Pontifi-
cem diſſolutum, aut alio tranſlatum fuerit, & ex tem-
pore remaneat Acephalum; & Schiſmaticum, nec ſit am-
plius Concilium, ſed Conciliabulum; *c. Clericus* 24. *quæſt.*
3. *& cap. Submittitur diſt.* 21. ibi: *Alioquin Acephalum*
liquet eſſe Concilium. Et fuit definitum in Concilio Late-
ranenſi ſub Leone X *ſeſſ.* 11. *tom.* 4. *Concilior. part.* 2.
pag. 120. *col.* 2.

10 Hinc tamquam Conventicula, & Conciliabula fuerunt
ſemper reprobata Concilia, quæ vel non a Summo Ro-
mano Pontefice, vel non ejus auctoritate ab Imperatori-
11 bus indicta ſunt. Hoc titulo reprobatum eſt in Synodo
Romana a Gregorio II. Conciliabulum Conſtantinopolita-
num tercentorum Epiſcoporum congregatum anno 730.
eodem Gregorio renitente a Leone Iſauro Imperatore.
12 Eadem ratione in Concilio Romano a Stephano IV. *an-*
no 769. reſciſa ſunt acta Conciliabuli Conſtantinopolitani
pſeudo-ſeptimi univerſalis, a Conſtantino Copronimo Leo-
13 nis filio congregati *anno* 574. Eadem cauſa in Concilio
Lateranenſi V. reprobatum eſt Conciliabulum Piſanum
14 contra Julium II. Papam indictum *anno* 1511. Sic ab
Eugenio IV. *anno* 1433. fuerunt caſſata, irritata, &
annullata omnia, & ſingula ſtatuta, decreta edita a Con-
cilio Baſileenſi, poſtquam ab ipſo fuerat ibi diſſolutum,
& Bononiam, inde Ferrariam, & ultimo Florentiam
translatum. Et ſic de ceteris dicendum ceſſata, & infir-
mata eſſe Concilia, quæ abſque auctoritate Romani Pon-
tificis convocata, ſeu continuata eſſe conſtat, & inter
Acephala, & Schiſmatica Conciliabula numeranda eſſe.
15 Nec juvat objicere, quod olim Imperatores convocabant
ipſi Concilia, quæ tamen ſunt habita ut vera, Canoni-
ca, legitima, & Œcumenica Concilia, & non Conven-
ticula, & Conciliabula, ut patet de Nicæno primo con-
vocato a Conſtantino Magno; de Conſtantinopolitano pri-
mo a Theodoſio Seniore; de Epheſino a Theodoſio Junio-
re; In Calcedonenſi a Martino, & ſic de aliis. Non ju-
vat, inquam, ſic objicere, quia reſpondetur, quod tales 16
Imperatores, & alii, qui convocarunt Concilia, non con-
vocarunt *coactive*, & *auctoritative*, ſed ſolum *exhortative*,
& *opitulative*. Hæc enim eſt differentia inte Pontificem,
& Imperatorem in convocatione Conciliorum; Papa in- 17
dicit Concilia auctoritative, & poteſtative mandat Epi-
copis congregari; Imperator vero exhortative, & opitu-
lative, in quantum ſuadet, & exhortatur, immo tamquam
executor mandati, & voluntatis Pontificiæ opitulatur,
ac brachium, & adjutrices manus porrigit, ut tuto Pa-
tres congregentur, defendantur, & definita juxta Roma-
ni Pontificis determinationem executioni mandentur; at-
que ita Romanus Pontifex efficacius, & facilius in con-
vocatione Concilii ſuum conſequatur intentum. Unde ubi
legitur, Imperatores, ſive Reges Concilia indixiſſe, debet 18
intelligi, quod ipſi hoc fecerint, vel mandante, vel con-
ſulente, vel exhortante ad id Romano Pontifice, *ut diſt.*
17. *per totum*, & prout D. Gregorius *lib.* 4. *Epiſtol.* 1. ex-
hortatur Theodoricum Galliæ Regem ad eliminandam Si-
moniam, & ad indicendam *Synodum* in ſuo Regno. Quod 19
ſi aliquod ex Conciliis Generalibus reperiatur convocatum
ab Imperatoribus, & Regibus abſque auctoritate, & con-
ſilio, & conſenſu Romani Pontificis, numquam potuit
Œcumenicum appellari; donec ipſe Romanus Pontifex
ratam ex ſuo beneplacito, & aſſenſu haberet illius con-
vocationem: per ſubſequentem enim confirmationem ro-
bur tunc obtineret, & de Conciliabulo, legitimum Con-
cilium evaderet. Et dato, quod aliqua Concilia fuerint 20
ab Imperatoribus, & Regibus coacta, Romano Pontifice
contradicente, & numquam aſſentiente, tunc illa irrita,
& nulla fuerunt: Immo expreſſe a Romanis Pontificibus
caſſata, & annullata, ut patet de adductis ſupra *num.* 11.
12. 13. *&* 14. Hac enim in re Jus, non factum, eſt at-
tendendum, & non tantum, quid, ſed quo Jure factum
fuerit, oportet expendere. Conciliorum enim convocatio
ad ſolum Romanum Pontificem ſpectare certum eſt, ex
adductis ſupra *ſub num.* 7. Etiamſi de ejus cauſa agatur, 21
ut ſtatuit Julius II. Conſtit. 27. incipient. *Sacroſancta*.

In caſu Schiſmatis exiſtentibus pluribus dubiis Ponti- 22
ficibus poſſunt Cardinales Concilium convocare, & præ-
cipere, ut Pontifices contendentes, Pontificatu ſe abdi-
cent, quod ni fecerint poſſunt eos ſententia lata a Pon-
tificatu dejicere, omneſque Chriſtifideles ab eorum obe-
dientia abſolvere, ipſiſque præcipere, ne eo ullo modo
pro Pontificibus agnoſcant, & venerentur, ſed eum ut le-
gitimum teneant, qui a Cardinalibus, canonice poſtea 23
eligetur. Et de facto ad tollendam Schiſma, quod diu,
& valde Eccleſiam exagitavit, contendentibus de Papatu
Gregorio XII. & Benedicto XIII. Piſis per Cardinales
utriuſque partis congregatum fuit Concilium *anno* 1409.
cui ex utraque factione interfuerunt viginti ſex Cardi-
nales (ſeu ut alii volunt viginti tres), tres Patriarchæ,
Alexandrinus, Antiochenus, & Hieroſolymitanus: Archie-
piſcopi, & Epiſcopi centum octoginta, Abbatum, &
Theologorum ingens numerus: Et adfuerunt pariter Ora-
tores Regum Franciæ, Bohemiæ, Angliæ, Jeruſalem, Cy-
pri, Siciliæ, Poloniæ, & aliorum Principum. In eo igi- 24
tur Piſano Concilio, duo ſcilicet Gregorius dictus XII. &
Benedictus dictus XIII. de Papatu contendentes accuſati
ſunt, quod concordiam contra Juſjurandum, & fidem datam
ad pacem Eccleſiæ dandam ſtrire recuſarent; Hinc juri-
dice & peremptorie ipſis citatis, & ſubinde non compa-
rentibus, probatque prius eorum notorio in Schiſmate
contumacia, fuit in eos tamquam Schiſmaticos, perju-
ros, & Schiſmaticorum fautores pronunciata e prætenſo
eorum Pontificatu ſententia depoſitionis, & declaratum
Eccleſiam Romanam vacare, & omnes ab eorum obe-
dientia fuerunt abſoluti. Exinde a Cardinalibus Concla-
ve ingreſſis electus Petrus Philargi ex meo Minorum
ordine, Archiepiſcopus tunc Mediolanenſis, & Cardina-
lis, magnæ vir Sanctitatis, & Doctrinæ conſpicuus,
qui appellari voluit Alexander V. Et quamvis non de- 25
fuerint, qui non dubitarent de legitimitate hujus Con-
cilii, tamen cum diu Florentiæ diſputatum eſſet a Lau-
rentio Rodulpho, tandem concluſum fuit licite, & ca-
nonice Concilium in tali caſu convocari, & fieri potuiſ-
ſe; Quæ fuit quoque ſententia Univerſitatum Pariſienſis,
& Bononienſis, a quibus hæc fuerunt Concilio directa:
„ Stante dubio inextricabilis Papatus propter dubium fa-
„ cti, & Juris, ne in ſubverſionem Fidei Eccleſia ſic
„ maneat perpetuo diviſa cum tanto ſcandalo, & ani-
„ marum perditione, proviſio ſpectat ad Concilium, ut
„ utrumque, eis non cedentibus, poſſit a Papatu ejice- 26
„ re. “ Et legitimitas hujus Concilii, & electionis A-
lexandri V. aperte comprobatur, ex quo Alexander V.
in Catalogo legitimorum Pontificum communiter repo-
natur.

Ad Concilia Generalia vocandi ſunt de Jure ſolum E- 27
piſcopi, & Majores Prælati, ſcilicet Patriarchæ, Pri-
mates, & Archiepiſcopi, ut notant Innocent. & Joann.
An-

Andreas, *in cap. Grave*, *de Præbend.* & alii communiter,
ad quod facit *cap. Epiſcopus* 9. *cap. Placuit* 10. *cap. Si quis*
12. *cap. Si Epiſcopus* 13. *c. Si quis Epiſcoporum* 14. *& cap.*
28 *Propter* 15. *diſt.* 18. *cum ſimilibus*. Ad omnes iſtos ſpecta-
re de Jure, & Officio in Conciliis Generalibus Jus Suf-
fragii deciſivi, communis Catholicorum ſententia eſt;
Quia cum iſti ſub Romano Pontifice ſint Paſtores Eccle-
ſiarum, ad eos pertinet ex officio ſub eodem cauſas fie-
ri, decernere, & negotia Eccleſiaſtica in Conciliis Oecu-
29 menicis legitime congregatis tractare. Immo eodem ſuffra-
gii deciſivi Jure gaudent etiam Epiſcopi titulares, & ideo
etiam ipſi ſunt de Jure vocandi ad Generalia Concilia;
Licet enim a Tyrannis infidelibus ſint occupatæ Eccleſiæ,
ad quorum titulum ſunt ordinati, & conſecrati Epiſcopi;
& conſequenter in actu ſecundo careant Juriſdictione, ex
quo non habent Territorium actuale, in quo ſubditi Jus
dicere poſſint &c..... retinent tamen juriſdictionem in
actu primo quoad ſitas Titulares Eccleſias, quæ poteſt da-
ri (& utinam pro dilatione Fidei detur) quod liberentur
a tyrannide infidelium, & ſic etiam in actu ſecundo ha-
beant Territorium, in quo ſubditis, ſicuti omnes alii
30 Epiſcopi, Jus dicere poſſint. Ex privilegio autem, & con-
ſuetudine vocandi ſunt ad Concilia Generalia cum ſuffra-
gio deciſivo Cardinales etiam non Epiſcopi, Abbates, &
Ordinum Regularium Generales; Bellarminus *lib.* 1. *de*
31 *Conciliis cap.* 15. *& communis Catholicorum*. Ad Concilia
Generalia ſolent vocari etiam aliqui inſignes Tehologi,
& Sacrorum Canonum Doctores, non quidem pro ſuffra-
gio deciſivo, ſed ſolummodo pro voto conſultivo. Prin-
32 cipes etiam ad Concilia Generalia ſolent invitari, ut per
ſe, vel per ſuos Oratores interſint, tum ut Concilium defen-
dant, & ſcandala, ſeu novitates Novatorum compeſcant,
ut *cap. Quia Sancta* 28. §. *Verum diſt.* 63. tum ut teſtes,
& conſcii decretorum Concilii, poſtea tranſgreſſores, &
contumaces pœnis corporalibus puniat; Bellarminus *loc.
cit.* ubi dicit, hanc eſſe ſententiam communem Catholi-
corum, & ſic patere, tum ex perſonis, quæ interfuerunt
Concilio Tridentino, tum ex Turrecremata *lib.* 3. *cap.* 12.
& 15. aliiſque Catholicis Auctoribus.

33 Ipſi autem Principes, ſive Imperiali, ſive Regali, ſive
alia quacumque dignitate præfulgeant, & quicumque alii
Laici quacumque ſcientia, Doctrina, & Juris utriuſque
peritia conſpicui, in Conciliis Generalibus ſuffragium de-
ciſivum non habent; *Sic communis Catholicorum* contra
Lutheranos, & Calviniſtas, alioſque Hæreticos: Laici e-
nim ſemper ſunt ab Eccleſiaſticis negotiis, ut Judices ex-
cludendi, *cap. Meſſana de election. cap. Debent de Offic.*
34 *Judic. Ordinar.* cum ſimilibus. Et hoc fuit obſervatum
etiam in veteri Lege, ubi dubia Religionis, & eorum,
quæ ad Deum pertinebant, decidere ſpectabant ad Sacer-
dotes, & non ad Laicos, ut *ex* 2. *Paralip. cap.* 19., ibi:
*In Jeruſalem quoque conſtituit Joſaphat Rex Levitas, &
Sacerdotes, & Principes familiaram ex Iſrael, ut judi-
cium, & cauſam Domini judicarent habitatoribus ejus.
Amaſias autem Sacerdos, & Pontifex veſter in his, quæ
ad Deum pertinent, præſidebit: Porro Zabadias filius Iſ-
mael, qui eſt dux in Domo Juda ſuper ea opera erit, quæ*
35 *ad Regis officium pertinent*. Sic etiam invenimus obſerva-
tum ab exordio Eccleſiæ in Concilio Apoſtolorum *Actor*
15. ubi Laici non habuerunt Jus ſuffragii deciſivi, ſed fa-
cta per Apoſtolos, & Senıores diſquiſitione ſuper quæ-
ſtione de Moſaicæ Legis viribus, utrum neceſſarius eſſet
illorum uſus, Petrus ſententiam definitivam pronuncia-
vit; *Convenerunt Apoſtoli, & ſeniores videre de verbo
hoc*, ideſt conſultare: *Cum autem magna conquiſitio fieret,
ſurgens Petrus dixit ad eos: Viri Fratres; vos ſcitis quo-
niam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum
audire gentes verbum Evangelii, & credere*; & contro-
verſiam decidit; *Quo facto*, dicit textus, *tacuit omnis
multitudo*, etiam aliter ſentientium, ſuo ſilentio defini-
36 tivam ſententiam Petri amplectens. Et de facto auctori-
tas decidendi Dubia ad Religionem, & mores ſpectantia,
& functio regendi Eccleſiam non Laicis, ſed ſolis Epiſco-
pis eſt demandata; *Actor.* 20., ibi: *Attendite vobis, &
univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit vos Epiſco-
pos regere Eccleſiam Dei*.

37 Et hanc demandatam Epiſcopis auctoritatem, & ſibi non
conceſſam cognoverunt, & faſſi ſunt ipſimet Imperato-
res. Conſtantinus enim Magnus apud Ruffinum 1. *hiſt.
cap.* 2. in Concilio Nicæno requiſitus, ut auditis quo-
rumdam Epiſcoporum querimoniis, Judex eſſet, illud di-
gnum tanto Principe protulit; *Vos a Deo nobis dati eſtis*
38 *Dii; & conveniens non eſt, ut homo judicet Deos*. Theo-
doſius Junior in Epiſtola ad Epheſinum Concilium, quæ
extat 1. *tom. ejuſdem Concilii cap.* 32. *Illicitum eſt*, inquit,
eum qui non ſit in Ordine Sanctiſſimorum Epiſcoporum, Ec-
39 *cleſiaſticis immiſceri tractatibus*. Baſilius Imperator in
octava Synodo ſcribens ad Epiſcopos affirmat eos Judices
Synodici poteſtatem divinitus accepiſſe; Ubi nota, quod
40 non ſibi, ſed Epiſcopis eam attribuit poteſtatem. *Et in
Action.* 4. *ex Gravina tom.* 4. *p.* 2. *Cathol. præſcript. diſput.*
2. *art.* 8. §. *Confutatio num.* 30. legitur, *Imperatoris noſtri
miſerunt ſervos ſuos, qui Senatus vocantur, ut ſimus di-
ſcretivi eorum, quæ geruntur, Auditores*; Quibus verbis,
ut clare patet, Senatores illi fatentur ſe eſſe teſtes ſolum-
modo diſcretivos, hoc eſt, diſtincte cognoſcentes ea, quæ
per Patres in Concilio gerebantur; Et plurimæ habentur
conſimiles Imperatorum, aliorumque Principum confeſſio-
nes, & quibus patet, quod Jus deciſivi Suffragii, & ſen-
tentiam ferendi in Conciliis competit ſolis Epiſcopis, &
nullimode Laicis quavis auctoritate, dignitate, & doctri-
na fulgentibus, ut perperam prætendunt Hæretici prote-
ſtantes, aliique hujus farinæ viri, Tum quia hoc non ſpe-
ctare ad Laicos, ſed ad ſolos Epiſcopos clare deducitur ex
Conciliis huc uſque celebratis; omnium enim Conciliorum
Decreta ab Epiſcopis ſolis facta eſſe patet ex ſubſcriptio-
nibus; In omnibus enim Conciliis reperimus ſolos Epi- 42
ſcopos ſubſcripſiſſe, exceptis paucis Generalibus, quibus
etiam Imperator ſubſcripſit, ſed alia forma, quam Epiſco-
pi: Epiſcopi enim definiendo, ut Judices, Imperatores
conſentiendo ſubſcripſerunt: Immo quibuſdam etiam, pau- 43
ciſſimis exceptis, ut Florentino, Lateranenſi, & Triden-
tino, quibus ſubſcripſerunt Abbates, & Generales Ordi-
num Regularium, nulli alii unquam, quamvis optimi,
& doctiſſimi, ſunt admiſſi in Conciliis legitimis ad ſuffra-
gium deciſivum, & conſequenter ad definitivam ſubſcri-
ptionem; ut obſervat Bellarminus *lib.* 1. *de Conciliis cap.*
15. Et per hoc ſupra *num.* 30. *& ſequent.* fuit dictum, 44
quod ſolum ex privilegio, & conſuetudine vocandi ſint
Cardinales non Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum
Regularium ad Generalia Concilia cum ſuffragio deciſivo.
Et ſolum proferendo voto conſultivo ſolere vocari ali-
quos inſignes Theologos, & Canoniſtas, & ut Defenſo-
res, & pro ampliativa obſervantia Conciliorum Decreto-
rum potiſſimi adjutores, & executores ſolere vocari etiam
Principes.

Soli Romano Pontifici competit Jus auctoritative præſi- 45
dendi, vel per ſe, vel per ſuos Legatos in Conciliis Gene-
ralibus; *Eſt communis inter Catholicos*, contra Lutherum,
Calvinum, Vigerium, & alios volentes, Imperatorem Con-
cilio Generali præeſſe, & ipſum ſua auctoritate confir-
mare; ſolus enim Pontifex Romanus eſt omnium Paſtor, &
a Chriſto primatum habet in tota Eccleſia, & is ſolus po-
teſt facere, ut reliqua Eccleſiæ capita conveniant in no-
mine Domini *Matth.* 18. *verſ.* 20. ideſt auctoritate a Chri-
ſto emanante; Et vere non Tiberio Imperatori, ſed Pe-
tro piſcatori tradidit Chriſtus claves, & Regimen totius
Eccleſiæ ſuæ *Matth.* 16. *verſ.* 19. *& Joann. ultim. verſ.*
15. Nec enim Imperatori: *Paſce oves meas*, ſed Petro:
per quæ verba auctoritati Pontificiæ Chriſtus ſubjecit di-
xit, nedum Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos,
ſed etiam Reges, & Imperatores; idem enim eſt, ac ſi
dixiſſet Chriſtus Petro ex Chryſoſtomo in hunc locum,
Eſto præpoſitus loci mei, & caput Fratrum tuorum; Unde
ſicut Chriſtus in medio ſedet eorum, qui congregantur
in nomine ſuo, quibus obſcura legis explicat *Joannes verſ.*
13. ſic etiam ſedere debet Summus Pontifex in medio E-
piſcoporum, tanquam Judex Supremus; Chriſtus enim
pleniſſimam poteſtatem Petro, & ſucceſſoribus ejus ple-
niſſima commiſit; S. Cyrillus Alexand. apud S. Thomam
contra errores Græcorum, *Opuſcul. lib.* 1. *cap.* 32. *titul.
de Romano Pontifice*. Cum ergo habeat pleniſſimam pote-
ſtatem, non tantum convocare poteſt Prælatos ad Con-
cilium, ſed inſuper in illo auctoritative præſidere tam-
quam ſupremus Princeps ſive per ſe, ſive per Legatos.
Et revera in omnibus huc uſque celebratis Generalibus 46
Conciliis ſemper præſedit auctoritative Romanus Pontifex
ſive per ſe, ſive per ſuos Legatos: Nec valet objicere, 47
quod in multis Generalibus Conciliis præſederint Impera-
tores, ut Conſtantinus in Nicæno, Marcianus in Chal-
cedonenſi, & ſic de multis aliis: Non valet, inquam,
quia licet in aliquibus Generalibus Conciliis maxime O-
rientalibus, præſederint Imperatores præſidentia *honora-
ria*, numquam tamen præſederunt præſidentia *auctori-
tativa*; & per hoc notanter dicitur in Concluſione,
quod ſoli Romano Pontifici competit Jus præſidendi
auctoritative. Unde ad faciliorem intelligentiam no- 48
tandum eſt, quod alia eſt præſidentia *auctoritativa*,
& alia eſt præſidentia *honoraria*: Præſidentia *auctori-
tativa* dicitur ab auctoritate proponendi in Concilio,
quæ pertractanda ſunt cum jure ferendi ſuffragium, &
determinandi, ac decidendi, quæ expedire videntur,
& inſuper cum auctoritate coactiva compeſcendi etiam
per Cenſuras Eccleſiaſticas, & alia Juris remedia con-
tradictores, & rebelles, & contumaces, prout ex
Conſtitutione 11. Martini V. incipient. *Dum onus*. Et 49
hæc præſidentia competit Romano Pontifici per pro-
prietatem, quam ſuis Legatis communicat, ut eiſdem
Conciliis, ipſo abſente, præſint, ſemper tamen cum ſu-
bordinatione ad ipſum, ad quem ſpectat res ultimo deci- 50
dere, & definire. Præſidentia *honoraria* dicitur a loco ho- 51
noratiori, eminentiori, & digniori in conſeſſu Concilii
habito. Et hac præſidentia fatemur, Imperatores nonnul-
lis Conciliis Generalibus in Oriente celebratis præſediſſe; 52
Cum ad ipſa nunquam interfuerint per ſe ipſos Summi
Pontifices, ut patet in Epiſtol. 17. Leonis Papæ ad Theo-
doſium, & 47. ad Concilium Chalcedonenſe, ubi dicit, ſe
non venire ad Synodum, quoniam id non patitur con-
ſuetudo, nec ulla prædeceſſorum habentur de hac re exem-
pla; Sed ſemper miſerunt ad præſidendum *auctoritative* ſuos

Legatos ante quos, utcumque tolerabile eſſet, in loco
53 eminentiori, & digniori ſedebant in Concilio Imperato-
res; Quibus tamen numquam fuiſſet permiſſum ſedere in
44 loco eminentiori, & digniori, quam Summus Pontifex, ſi
ipſe perſonaliter interfuiſſet; Uti patet in Concilio Flo-
rentino in initio ubi nullatenus fuit permiſſum, ut Græci
contendebant, ut in ſummo loco ſederet eorum Impera-
tor, & Summum Pontificem præcederet.

55 Soli etiam Romano Pontifici competit Jus auctoritati-
ve confirmandi Concilia Generalia, & abſque illius con-
firmatione Decreta in illis robur non habent, uti colligitur *ex
cap. Regul.* 2. *cap. Ne liceat* 4. *cap. Multi* 5. *capit. Con-
cilia* 6. *diſt.* 17. & habetur *in cap. Significaſti* 4. *de ele-
ction.* ibi: *Cum omnia Concilia per Romanæ Eccleſiæ au-
ctoritatem, & facta ſint, & robur acceperint*; Et in Con-
ſtitutione Gelaſii primi incipiente *Valde* §. 16. ibi: *Pri-
ma ſedes* (ſcilicet Romana) *unamquamque Synodum firma-
56 mus ſua auctoritate*. Et de facto eſt praxis Patrum Con-
ciliorum petere ſemper a Romano Pontifice confirmatio-
nem eorum, quæ in Concilio ſtatuerunt. Patres Concilii
Nicæni (quod fuit norma, & regula cæterorum) per Epi-
ſtolam Synodicam petierunt a S. Silveſtro, ut auctoritate
Apoſtolica decreta Concilii confirmaret; *Nunc itaque* (ſunt
propria eorum verba) *Nunc itaque ad veſtræ Sedis au-
gumentum accurrimus roborare*, & infra; *Quidquid autem
conſtituimus in Concilio Nicæno precamur veſtri oris conſor-
tio confirmetur*: Silveſter autem petitioni Patrum annuens
Concilium Nicænum confirmavit, ut ſequitur: *Quidquid
in Nicæna Bithyniæ conſtitutum eſt ad robur Sanctæ Ma-
tris Eccleſiæ Catholicæ, & Apoſtolicæ, a Sanctis Sacerdo-
bus trecentis decem, & octo, noſtro ore confirmetur. Omnes,
qui auſi fuerint diſſolvere definitionem Sancti, & Magni
Concilii, quod apud Nicænam congregatum eſt, ſub præſen-
tia piiſſimi, & venerandi Principis Conſtantini Auguſti,
anathematizatur* (*a*). *Sic ex* Concilio *Romano III. ſub eo-
dem Silveſtro* celebrato anno 325. apud Bail *Sum. tom.* 2.
57 *Concil. ſæcul. IV.* Et ſimiliter Patres, ſeu Legati, qui nomi-
ne Romani Pontificis in aliis Conciliis Generalibus præ-
ſederunt, confirmationem petierunt, & obtinuerunt ab
ipſo ſolo Romano Pontifice, ut omnibus aliis brevitatis
gratia relictis, conſtat ex Concilio Tridentino, in cujus
fine habentur verba ipſa, quibus Patres ipſum Concilium
a Pio IV. confirmari poſtulaverunt, ut ſequitur: *Illuſtriſſimi
Domini, Reverendiſſimique Patres, placet ne vobis, ut ad
laudem Dei omnipotentis huic Sacræ Oecumenicæ Synodo fi-
nis imponatur, & omnium, & ſingulorum, quæ tam ſub
felic. record. Paulo III. & Julio III. quam ſub Sanctiſſi-
mo Domino Noſtro Pio IV. Romanis Pontificibus, in ea
decreta, & definita ſunt, Confirmatio nomine hujus San-
ctæ Synodi per Apoſtolicæ ſedis Legatos, & Præſidentes
a Beatiſſimo Romano Pontifice petatur*; Patres reſponde-
58 runt: *Placet*. Et confirmationem ab ipſo Pontifice in exe-
cutionem Decreti petierunt Cardinalis Moronus, & Si-
moneta, qui tunc Legati & Præſidentes erant; quibus
Pontifex annuens: & Concilium confirmavit, omnibuſque
fidelibus obſervantiam præcepit, ut patet ex verbis pro-
priis ipſius Pontificis, incipient. *Petitioni nomine Concilii
Oecumenici Tridentini* ad finem ipſius Concilii, & Conſti-
tutionis incipient. *Benedictus Deus*.

59 Nec officit, quod reperiantur etiam plures Concilio-
rum confirmationes factæ ab Imperatoribus ad poſtulatio-
nem etiam Patrum ipſorum Conciliorum, ut patet de
Concilio Conſtantinopolitano primo, ubi Patres in Epi-
ſtola incipient. *Initio* rogaverunt Theodoſium Seniorem,
ut Decreta Concilii confirmaret, ibi: *Cupimus abs te hu-
maniſſime, & piiſſime Imperator diplomate tuo Synodi ſen-
tentiam confirmari* .... *placita Synodi ad finem prædicta ſub-
ſcriptione tua munias*; & conſimiliter reperitur de aliis.
60 Non officit, inquam, quia licet Imperatores etiam ad pe-
titionem ipſorum Patrum aliquando Concilia confirmarint,
& ſua ſubſcriptione munierint, numquam tamen *auctorita-
tive*, ut Summus Pontifex, ſed ſolummodo *teſtificative*,
61 vel *receptive*, aut *executive*. Unde ad hoc juvat nota-
re, quod triplex eſt confirmatio; Prima eſt confirmatio
teſtificativa, in quantum per ipſam teſtificatur unio, &
concordia in edendis Decretis Conciliaribus, & talia eſſe
62 vere, & realiter decreta edita in tali Concilio. Secunda
eſt confirmatio *exceptiva*, aut *executiva*, in quantum
per ipſam recipiuntur, ſeu acceptantur Decreta Concilii,
& præcipiuntur coercitive exequi, & obſervari etiam a
contradicentibus, & rebellibus. Tertia eſt confirmatio au-
63 ctoritativa, in quantum per ipſam Decreta Concilii au-
ctorizantur, ut Divinæ revelationi conformia, & præci-
piuntur haberi a tota Eccleſia tamquam Regulæ Fidei, &
64 morum, ſimulque exacte obſervari. Hinc prima, & ſe-
cunda confirmatio poteſt fieri ab Imperatoribus, Regibus,
65 aliiſque Supremis Principibus. Tertia autem a ſolo Ro-
mano Pontifice fieri poteſt privative, quoad omnes; Un-
de egregie ad rem Cardinalis Cuſanus *lib.* 3. *de Concor-
dant. Catholica cap.* 15. dixit: *Summus Pontifex confirmat
tamquam auctoritatem præbens Concilio, Imperator vero tam-
quam teſtis eorum, quæ geſta ſunt, & decreta; & tam-
quam ea approbans, & recipiens, eiſque ſe ſubjiciens, &
quia Regis ad exemplum totus componitur Orbis, cæteri
omnes Concilio obediunt; nullam vero vocem Synodicam,
vel deciſivam, vel concluſivam habet: Ideo cum deprehen-
dimus Imperatores Concilia confirmaſſe, id factum eſt, ut
manus auxiliares præberent Eccleſiæ*.

Definitiones Univerſalis Concilii etiam legitime congre- 66
gati editæ abſente Romano Pontifice non ſunt infallibiles
ſine ipſius Papæ confirmatione: Chriſtus enim non pro
Apoſtolorum Concilio, ſed pro Petro rogavit, ut non de-
ficeret Fides ejus; *Lucæ* 22., ibi: *Ego pro te rogavi, Pe-
tre, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando converſus
confirma fratres tuos*. Unde infallibilitatem in definiendo 67
dedit ſolum Petro, & ejus ſucceſſoribus: *cap. Erecta* 9.
c. Hæc eſt fides 14. *cauſ.* 24. *quæſt.* 1. & *cap. Majo-
res* 3. *de Baptiſmo*: Non autem Concilio, quod poteſt er- 68
rare, prout de facto alias erravit, *ut cap. De puellis* 4. & *cap.
Placuit* 11. *cauſ.* 26. *q.* 2. & notat Abbas *in cap. Significaſti n.* 3.
de election. Turrecremata *in cap. Anaſtaſius in fin. diſt.* 19.
Card. Alban. *de poteſtat. Papæ, & Concilii in* 2. *part. nu.* 107.
Card. Petra *tom.* 5. *comment. in Conſtitut.* 10. Pii II. *num.* 31.
Fagnan. *in cap. Majores* 3. *de Baptiſmo num.* 26. ubi *num.*
30. ſubjungit, quod licet Univerſale Concilium Epheſi-
num II. legitima auctoritate fuerit inchoatum, nihilomi-
nus Leo Papa minime probavit ipſius Concilii definitio-
nes, immo illas in ſequenti Concilio Chalcedonenſi tam-
quam hæreticas damnavit, ut refert Card. Turrecremata
in Summa de Eccleſia lib. 2. *cap.* 100. Nec obſtat, quod
cum omnia Concilia per Romani Pontificis auctorita- 69
tem celebrentur, ut expreſſe cavetur *in cap. Significaſti*
4. *de election.* illorum definitiones poſt impertitam eis au-
ctoritatem cenſeri debeant Papales, & conſequenter infal-
libiles; *cap. Si Apoſtolicæ, cap. Si cum, & cap. Hi qui in
fin. de Præbend. in* 6. *cap. Cum aliquibus, de reſcriptis in*
6., quia *ex l.* 1. §. *Sed neque C. de veter. jure enuclean.
Omnia noſtra facimus, quibus auctoritatatem impertimur*;
& regul. 72. *juris* 116. ibi: *Qui facit per alium, eſt idem
ac ſi faciat per ſeipſum*. Non obſtat, inquam, quia re- 70
ſpondetur, prædictas Regulas, & Jura procedere in iis tan-
tum, quæ ex ſui natura poſſunt alteri delegari, ut nota-
tur *in l.* 1. *ff. de Offic. ejus, & dict. Regul.* 72. *Qui facit per
alium*. Infallibilitas autem in determinationibus: & defi- 71
nitionibus, ſpectantibus ad Dogmata Fidei non eſt alteri
delegabilis & communicabilis, quia fuit divinitus collata
ſolum ipſi Petro, & ex Petri perſona illius ſucceſſoribus
ut *ex cit. cap.* 22. *Lucæ, cit. cap. A recta* 9. *c. Hæc eſt
Fides* 14. *cauſ.* 24. *q.* 1., & *cit. cap. Majores* 3. *de Baptiſ-
mo*, Fagnan. *loc. cit. num.* 33. Bellarmin. *lib.* 2. *de Concil.
cap.* 11. Malderus *diſput.* 3. *de Concil. dub.* 1. Cardinal. Pe-
tra *loc. citat. num.* 31. & 33. & ſic alii paſſim.

Concilia Generalia a Summo Pontifice confirmata ſunt 72
infallibilis veritatis, & errare non poſſunt, nec in Fide,
nec in moribus. Oritur autem hæc infallibilitas ex aſſiſten-
tia Spiritus Sancti non ipſi ſoli Pontifici, ſed etiam reli-
quo Concilio cum Pontifice in unum collecto; *Matth.* enim
18. expreſſe dicitur: *Ubi duo, vel tres congregati fuerint
in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*, ideſt, ait Conci-
lium Chalcedonenſe poſt act. 3. in Epiſtol. ad Leonem Pa-
pam, *ſi duo, vel tres congregati in nomine meo, meam aſ-
ſiſtentiam accipiant, quanto magis Congregatio tota Præla-
torum cum Capite ſuo?* Joan. 16. dicitur, *Spiritus verita-
tis docebit vos omnem veritatem*; Unde fidenter pronun-
ciat primum Concilium Hieroſolymitanum. *Actorum* 15.
Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis. Hinc eſt, quod Con- 73
cilia Generalia a Summis Pontificibus, approbata, ſeu
confirmata habentur ab Eccleſia tamquam norma Eccle-
ſiaſticæ veritatis; *cap. Canones* 1. *cap. Sicuti Sancti Evang.
lib.* 2. & *cap. Sancta Romana Eccleſia* 3. *diſt.* 15. Concilia 74
autem Generalia ab Eccleſia totaliter approbata ſunt De-
cem & octo: videlicet: *Nicænum* celebratum ſub Silve-
ſtro Papa anno 325. contra Arium negantem Chriſti di-
vinitatem, *Conſtantinopolitanum* primum celebratum ſub
Damaſo anno 381. contra Macedonium negantem Spiri-
tum Sanctum; *Epheſinum* ſub Cœleſtino I. anno 431. con-
tra Neſtorium conſtituentem duas in Chriſto perſonas;
Chalcedonenſe ſub Leone I. anno 451. contra Eutyche-
tem, & Dioſcorum ſtatuentes unicam in Chriſto volun-
tatem, & naturam. Et de his quatuor primis Conciliis 75
teſtatur expreſſe S. Gregorius *lib.* 1. *Epiſtol.* 24. ſe illa
venerari ſicut quatuor Libros Evangeliorum, *cit. cap. Si-
cut ſancti Evangelii* 2. *diſt.* 15. *Conſtantinopolitanum* ſecun-
dum ſub Vigilio Papa anno 553. contra Petrum Gnaphæum
Epiſco-

(*a*) Firmo remanente Romani Pontificis jure Conciliorum generalium confirmandorum, monitum Lectorem volumus, tum Epiſtolam Concilii Nicæni ad Silveſtrum, tum ejuſdem Silveſtri ad Concilium, necnon acta Romani Concilii hoc numero laudato, inter ſuppoſititia ſcripta eſſe recenſenda, ut omnes cordati viri hodie fatentur. Conſule Clariſs. Couſtant. Congregationis S. Mauri Cenſuram duarum illarum Epiſtolarum, & illius Synodi, in Appendice Epiſtolarum RR. PP. pag. 51. & ſeq.

Epiſcopum Antiochenum hæreſi partim Macedoniana
partim Neſtoriana infectum: *Conſtantinopolitanum* tertium
ſub Agathone Papa anno 681. contra Sergium, Pyrrhum,
& alios Monothelitas: *Nicænum* ſecundum ſub Hadriano I.
anno 781. contra Iconoclaſtas: *Conſtantinopolitanum* quar-
tum ſub Hadriano II. anno 870. contra Photium Pſeudo-
Patriarcham: *Lateranenſe* primum ſub Caliſto II. anno
1123. pro recuperanda Terra Sancta: *Lateranenſe* ſecun-
dum ſub Innocentio II. anno 1139. pro Juribus Cleri,
& Schiſmate ſopiendo; *Lateranenſe* tertium ſub Alexan-
dro III. anno 1180. contra Valdenſes; *Lateranenſe* quar-
tum ſub Innocentio III. anno 1215. pro reformatione Ec-
cleſiæ, & recuperatione Terræ Sanctæ; *Lugdunenſe* pri-
mum ſub Innocentio IV. anno 1245. contra Fridericum
II. Imperatorem, vulgo dictum, *Barbaroſſa*. & pro Ter-
ra Sancta; *Lugdunenſe* ſecundum ſub Gregorio X. anno
1274. contra Græcorum errores; *Viennenſe* in Gallia ſub
Clemente V. anno 1311. contra Saracenos invaſores Ter-
ræ Sanctæ; Item contra hæreticos Beguardos, & Begui-
nas; *Florentinum* ſub Eugenio IV. anno 1438. pro recon-
ciliatione, & reductione Græcorum: *Lateranenſe* quin-
tum ſub Leone X. anno 1517. contra Pſeudo-Conſilium
Piſanum: *Tridentinum* ſub Paulo III. indictum anno 1542.
& inchoatum anno 1545. contra Lutheranos, alioſque
Hæreticos Novatores, & ſub Pio IV. demum finitum an-
no 1563.

76 Concilium Generale non eſt ſupra Papam; ſed Papa eſt
ſupra Generale Concilium: ſoli enim Petro, & in Petri
perſona omni ejus ſucceſſori (non autem Concilio, aut
alicui Congregationi) dictum eſt a Chriſto *Matth.* 16. *Et
ego dico tibi, tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo
Eccleſiam meam .... Tibi dabo Claves* (quæ ſupremam po-
teſtatem denotant) *Regni Cœlorum*. Et Joann. ultimo *verſ.*
15. *Paſce agnos, Paſce oves meas*, etiam Epiſcopos in Con-
cilio congregatos; & ſic ſæpius fuit definitum, videlicet
ab Innocentio *in cap. Nemo judicabit*, a Symmacho *in cap.
Aliorum*, ab Antero *in cap. Facta ſubditorum*, a Gelaſio
in cap. Cuncta per Mundum 9. *quæſt.* 3. in quorum ultimo
habentur, (ut aliorum brevitatis gratia omittam) præ-
ciſa hæc verba: „ Apoſtolica Sedes ſine ulla Synodo præ-
„ cedente, & ſolvendi quos Synodus inique damnaverat,
„ & damnandi nulla exiſtente Synodo, quos oportuit, ha-
„ buit facultatem; & hoc nimirum pro ſuo principatu,
„ quem Beatus Petrus Apoſtolus Domini voce & tenuit tem-
„ per & retinebit. “ Et Innocentio III. *in cap. Per venerabi-
lem §. Rationibus, Qui filii legitimi*; Et clarius a Pio II. in
Conſtitut. incipien. *In minoribus agentes*, in qua reſpuens
contrariam opinionem, quam adhuc in minoribus in pri-
mis defenderat, errorem ſuum, & ſcripta humiliter &
ingenue reprobans, docet firmiter tenendum eſſe auctori-
tatem Pontificiam eſſe ſupra Concilium. Quinimmo hoc
77 idem etiam ipſa Generalia Concilia ſæpe ſæpius declara-
runt; Sic Concilium Florentinum celebratum anno 1436.
ſub Eugenio IV. ubi poſt *ſeſſ.* 25. *tom.* 4. *Conciliorum part.*
1. *pag.* 106. ſic habetur: “ Definimus. Sanctam Apoſtoli-
„ cam Sedem, & Romanum Pontificem in univerſum
„ Orbem tenere primatum, & ipſum Romanum Ponti-
„ ficem ſucceſſorem eſſe Beati Petri Principis Apoſtolo-
„ rum, & verum Chriſti Vicarium, totiuſque Eccleſiæ
„ Caput, & omnium Chriſtianorum Patrem, & Doctorem
„ exiſtere, & ipſi in Beato Petro paſcendi, regendi ac
„ gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino Noſtro
„ Jeſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quem-
„ admodum etiam in geſtis Œcumenicorum Conciliorum,
„ & in ſacris Canonibus continetur. „ Cui definitioni
78 ſubſcripſerunt etiam Imperator Græcorum, & Patres,
tam Græci, quam Latini. Et ſic etiam fuit definitum in
Concilio Lateranenſi quinto celebrato anno 1517. ſub Leo-
ne X. ubi *ſeſſ.* 11. *tom.* 4. *Concil. part.* 2. *pag.* 120. ſic ha-
betur: „ Solum Romanum Pontificem pro tempore exi-
„ ſtentem tamquam auctoritatem ſuper omnia Concilia
„ habentem, Conciliorum indicendorum, transferendo-
„ rum, ac diſſolvendorum plenum jus, & poteſtatem
„ habere, nedum ex Sacræ Scripturæ teſtimonio, dictis
„ Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontifi-
„ cum Sacrorumque Canonum Decretis, ſed propria e-
„ tiam eorumdem Conciliorum confeſſione conſtat, “ &
ibi varia talia Concilia recenſentur, quæ brevitatis gra-
tia ibi videnda, ſeu in Conſtitutione Leonis X. incipient.
Paſtor æternus legenda relinquuntur.

79 Inſuper Concilia ipſa dupliciter agnoverunt ſe inferiora
eſſe Romano Pontifice; Primo quia in Decretis Generalium
Conciliorum clare excipitur auctoritas ipſius Romani Pon-
tificis, ut patet *in c. Significaſti* 4. *de electio*n. *verſ. Cum
omnia Concilia*, & concordat *cap. Dudum*, & *c. Peregrina*
3. *q.* 6. & *expreſſe Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *c.* 21. *de reform.*
Auctoritas autem non excipitur niſi Superioris; *c. Venien-
tes, de Jurejurand.* & *d. c. Dudum* 3. *q.* 6. Secundo quia
Patres conſueverunt petere, & obtinere Conciliorum con-
80 firmationem a Summo Pontifice; *c. Multi* 5. *c. Concilia* 6.
diſt. 17. Sicut in ſpecie confirmationem petierunt Patres
Concilii Nicæni, & aliorum, & poſtremo Patres Conci-
81 lii Tridentini, ut patet ſupra *ſub n.* 56. 57. & 58. Con-
firmatio eſt evidens ſignum Superioritatis, ut per Bald.
in l. fin. n. 4. *verſ. Ulterius nota C. de legibus*, ubi ait: Nihil
„ eſt majus, ſive ſanctius, imperio intellige, niſi Apoſtola-
„ tus B. Petri, cum enim Apoſtolicus confirmet Princi-
„ pem, iſtud eſt manifeſtum ſignum Superioritatis, ut in
„ Auth. de defenſ. civ. §. Interim „; Hæc Bald. quem
ad propoſitum primatus Papæ in Conciliis adducit Feli-
nus *in cap.* 1. *in fin. verſ. Pro dicto Abbatis, de treug. &
par.* Card. Alban. *in tract. de poteſt. Papæ p.* 1. *n.* 86. Qui
propterea hinc deducit, ipſamet Concilia, dum confirma-
tionem petierunt, ſe Romano Pontifice inferiora decla-
raſſe; Quod ſatis etiam conſtat ex Bulla Pii IV. Confir-
mationis Concilii Tridentini, quæ incipit: *Benedictus Deus*,
„ ibi: „ Cum autem ipſa Synodus pro ſua ergo Sedem
„ Apoſtolicam reverentia, antiquorum Conciliorum ne-
„ gotiis inhærens, Decretorum ſuorum omnium confir-
„ mationem a nobis petierit „ & infra, ibi: „ Cujus au-
„ ctoritatem etiam ipſa S. Synodus tam reverenter agno-
„ vit „. Tum quia a Sententia Concilii Generalis poteſt 82
appellari ad Papam tamquam ad Superiorem, ſed non e
converſo: *cap. Cuncta per Mundum* 9. *q.* 3. & *cap. Qui ſe
ſcit* 2. *q.* 6. Immo appellantes a Romano Pontifice ad fu- 83
turum Concilium, eorumque conſiliari, & fautores, pœ-
nis Excommunicationis, criminiſque læſæ Majeſtatis Di-
vinæ, & humanæ ſubjiciuntur a Pio II. in Conſtit. incip.
Execrabilis. Et decernuntur veri, & indubitati Schiſma-
tici, & de Catholica fide male ſentientes a Julio II.
Conſtit. incip. *Suſcepti regiminis*. Unde cum appellatio ſit 84
de minore ad ſuperiorem Judicem provocatio; *l.* 1. *§. Si
quis a Judice ff. de appellat. cap.* 1. *de conſuetud.* in 6. ex
quo non poſſit appellari a Papa ad Concilium, quia eſſet
appellare a Superiore ad inferiorem contra naturam ap-
pellationis, ſtat evidenter, quod Papa ſit ſupra Concilium,
& non e contra. Quid plura? Auctoritas Romani Ponti- 85
ficis ſupra Concilium, ultra quamquod fuit expreſſe defi-
nita a Leone X. *in Concilio Lateranenſi V. ſeſſ.* 11. ut
patet ex ejus verbis relatis *ſub numer.* 77. habetur ad
præſens etiam expreſſa definitio ab Alexandro VIII. *qui*
7. *Decembris* 1690. hanc in ordine 29. propoſitionem da-
mnavit: *Futilis, & toties convulſa eſt aſſertio de Pontificis
Romani ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, & in Fidei
quæſtionibus decidendis infallibilitate*. Et prius 4. Auguſti 86
ejuſdem anni 1690. Conſtit. incip. *Inter multiplices*, pro-
ſcripſerat quatuor propoſitiones editas in Comitiis Gal-
licanis de anno 1682. quarum ſecunda auctoritatem Con-
cilii ſupra Romanum Pontificem elevabat, per ſequentia
verba: *Sic autem ineſſe Apoſtolicæ Sedi, ac Petri Succeſſoribus
Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem, ut ſi-
mul valeant, atque immota conſiſtant Sanctæ Oecumenicæ Sy-
nodi Conſtantienſis a Sede Apoſtolica comprobata, ipſoque Ro-
manorum Pontificum, ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, atque
ab Eccleſia Gallicana perpetua Religione cuſtodita, Decreta de
auctoritate Conciliorum Generalium, quæ ſeſſ. 4. & 5. conti-
nentur; nec probari, qui eorum Decretorum quaſi dubia ſint
auctoritatis, ac minus approbata, robur infringant, aut ad
ſolum ſchiſmatis tempus Concilii dicta detorqueant*.

Novæ additiones ex aliena manu.

De Romani Pontificis auctoritate ſupra Concilium ge- 1
nerale non eſt, quod diſſeratur, nam ea communi-
ter admittitur a Theologis, & Canoniſtis; Confer *Biner. in
Apparat. ad Juriſprud. Eccleſ. part.* 3. *c.* 1. *q.* 6. *per. tot.*
Ex hac autem Pontificis Romani auctoritate ſupra ge- 2
nerale Concilium, I. infertur, quod a Romano Pontifi-
ce, ut recte monuit Auctor, appellari nequeat ad Conci-
lium generale; Appellatio enim de ſui natura fieri debet 3
ab inferiore ad Superiorem. Non eſt itaque quod a Pon-
tifice Romano appellari queat ad Concilium generale:
Neque (ita opportune *Chriſtianus Lupus de Appellat. c.* 19.
Edit. Venet. an. 1743. fol. 90. col. 2.) *in damnatam hanc
appellandi temeritatem ullus unquam antiquis Eccleſiæ ſæculis
prorupit, niſi a turbulentia infamiſſimi Donatiſta. Dico anti-
quis Eccleſiæ ſæculis. Etenim in noviſſimis, quibus iniquitas
abundare cœpit, temporibus, eam reſumpſit turbidus ſpiritus
Fridericus II., qui primus a Gregorio IX. ad Romanam, ac
poſtea ab Innocentio IV. ad Lugdunenſem Synodum evocatus de
hæreſi, atque aliis criminibus reſpondere per Thaddæum
legatum, ſuas primum Lugduni exceptiones propoſuit, ac ob
illas a ſecunda depoſitionis ſententia non retrocedente Pontifi-
ce appellavit, uti ſcribit Matthæus Paris, ad Concilium futu-
rum generale, eo quod omnes Prælati & Principum Orato-
res non eſſent præſentes. Verum perrexit Pontifex, exuitque
Fridericum & Imperio & Eccleſiaſtica communione. Eamdem
in ſeveram ſe ſe a Bonifacio VIII. excommunicatus projecit Phi-
lippus Pulcher Galliæ Rex, eique non ſolummodo Gallicani
Proceres, ſed & quidam Epiſcopi adhæſere, quos terruerat, ne
Bonifacium ſpirituali gladio abuſum in ulteriores Excommu-
nicationes prorumpere ſinerent, pollicitus ſe congreganda Sy-
nodo pro viribus adniſurum. Sciebat Philippus, rem a ſe ten-
tari irregularem. Hinc ſalva a ſe omnia Romanæ Eccleſiæ
privilegia proteſtatus, eſt & agi contra ſolam Pontificis Perſo-
nam, eamque de hæreſi accuſavit. Sciebat enim nonniſi ex ma-
nifeſta hæreſi adverſus Principales Claves poſſe quippiam*

attentari. Sic a Joanne XXII. appellans Ludovicus Bavarus dixit ſibi quæſtionem non eſſe de Poteſtate Papali, aut juriſdictione Eccleſiaſtica, ſed de temporalibus Imperii Juribus, quæ Johannes violenter per arma potius quam per Apoſtolicas Claves invadebat. Notat a Papali ſententia appellationem rem eſſe minime Chriſtianam. Et quem finem ambo hi Principes habuerint, novit Mundus univerſus. Adi eundem *Chriſtianum Lupum loco citato.*

4 Infertur II. quod a Concilio generali appellari poſſit ad Romanum Pontificem. Nec deſunt exempla & quidem 5 in Sanctis Hominibus. Ea habemus in S. Athanaſio Patriarcha Alexandrino, & Paulo Patriarcha Conſtantinopolitano, qui a Concilio depoſiti appellarunt ad Julium I. Papam, a quo Sedibus ſuis fuerunt reſtituti; *Sozomen. lib. 1. c. 7.*; in S. Flaviano pariter Patriarcha Conſtantinopolitano, & Theodoreto Epiſcopo Cyri, qui a Generali Concilio Epheſino II. appellarunt ad Leonem I. Pontificem: *S. Leo epiſt. 25. Liberatus in Breviario c. 12.*; in S. Joanne Chryſoſtomo itidem Patriarcha Conſtantinopolitano appellante a Concilio, a quo fuit depoſitus, ad Innocentium I. *Gelaſ. in Epiſtol. ad Epiſcop. Dardan.*

Additiones Noviſſimæ.

1 Cum indubitatum ſit, Concilii Œcumenici univerſalem & Catholicam Eccleſiam repræſentantis majorem eſſe auctoritatem, quam cujuſvis alterius Concilii, aut Conventus particularis, nequaquam dubitari poteſt, quin hoc titulo Canones Concilii Œcumenici reliquorum Conciliorum Canonibus auctoritate prævaleant.

2 Inter Concilia Œcumenica indubie eo major eſt eorum auctoritas (cæteris intellige paribus) quo magis ad Œcumenicam *Synodum* accedunt, & majorem totius Eccleſiæ partem repreſentant.

3 Recens non eſt, Concilium aliquod recipi in iis quæ fidem tangunt, licet non ubique recipiantur omnia ejus decreta deſciplinam ſpectantia.

4 Quare priuſquam per Provincias promulgentur Conciliorum Decreta exteriorem diſciplinam ſpectantia, expendenda & examinanda ab iis qui juriſdictioni in illis Provinciis præſunt.

5 In Conciliis Epiſcopi ſunt Judices.

6 Proinde ſemper concludendum eſſe ex omnium Sacerdotum ſeu Epiſcoporum ſententiis ex libertate prolatis, S. Leo ipſe ſuppoſuit, ac per conſequens omnes Epiſcopos qui adſunt eſſe veros Judices, e quorum ſententiis, ſive ſuffragiis concluſio formanda ſit.

7 Concilia etiam generalia in particularibus factis non revelatis, errare poſſunt, nec id obeſt auctoritati Synodi in decidendis vel confirmandis articulis fidei.

8 Concilia præcipue ad ſtabiliendam fidem, & formandos mores congregantur.

9 Conſtitutio lata vel edita *ſolemniter* in Concilio generali, ſi tamen non fuerit publice Communitati promulgata, non obligat etiam præſentes & ſcientes.

10 Conciliorum præſertim generalium Sanctionibus acquieſcere nolentes, ſemper pro hæreticis declarati fuerunt.

11 Concilii Nationalis auctoritas proxime ad Concilii œcumenici auctoritatem accedit.

12 Hinc quædam Concilia Nationalia dicta ſunt Univerſalia, Plenaria, & Generalia.

13 A Patribus Africanis ſtatutum legitur, ut Synodus Nationalis annue haberetur.

14 Sed hoc ſtatutum de convocanda generali Synodo anniverſaria fuit poſtea mitigatum.

15 Concilium Provinciale auctoritate cedit Conciliis Nationalibus.

16 Sicuti pariter indubitatum eſt Provinciale Concilium auctoritate præſtare Synodis Diœceſanis.

17 Licet conſtet primis ut minus octo ſæculis Concilia præſertim generalia convocata fuiſſe per Imperatores, uti perſpicuum eſt ex litteris, quibus ipſi præfata Concilia indixerunt, & quemadmodum inter alios notavit Edmundus Richerius in Hiſtoria Conciliorum; nihilominus & hoc conſtat, ſæculo IX. & ſequentibus credi cœpiſſe hanc convocandorum Conciliorum auctoritatem penes Apoſtolicam Sedem eſſe.

18 Ita ut inter ſpeciales prærogativas Romano Pontifici competentes hæc recenſeatur; ſicuti colligitur ex Dictatu vulgo Gregorii VII., ubi dicitur: *Quod nulla ſynodus abſque præcepto ſummi Pontificis debet generalis vocari.*

19 Verum uti & notat D. Fleury in Sua Hiſtoria Eccleſ. *lib. 63. num. 11.* cum hæc doctrina prout ex falſis Decretalibus extracta, ſit priſtinæ diſciplinæ omnino contraria, infertur, quod hæc Romani Pontificis prærogativa circa convocanda Concilia admitti cœperit ſolummodo poſtquam in auctoritatem receptæ fuerunt falſæ Decretales.

Articulus II.

De his, quæ concernunt Concilium Provinciale.

Summarium.

1 *Concilium Provinciale unde dictum?*
2 *Concilium Provinciale quid ſit?*
3 *Indicere, convocare, & celebrare hoc Provinciale Concilium ſectat ad Metropolitanum.*
4 *Etiam ſine auctoritate Primatis, & Patriarchæ.*
5 *Hæc Concilii Provincialis convocatio debet fieri a Metropolitano, ſeu Archiepiſcopo per ſeipſum, non autem per Vicarium Generalem.*
6 *Metropolitano autem legitime impedito, convocatio Concilii ſpectat ad Coepiſcopum antiquiorem.*
7 *Et ſic etiam ad Coepiſcopum antiquiorem ſpectat convocatio Concilii Sede Metropolitana vacante, & non ad Capitulum Metropolitanæ, ſeu ad ipſum Metropolitanæ Vicarium Capitularem.*
8 *Licet enim antiquitus ante Concilium Tridentinum, Capitulum Metropolitanæ, Sede vacante, convocaret Concilium Provinciale;*
9 *Tamen poſt Tridentinum ceſſavit poteſtas Capituli Metropolitani, Sede vacante, celebrandi Concilium Provinciale, ac Suffraganeos convocandi, & demandata eſt Coepiſcopo antiquiore.*
10 *Abſente, vel impedito, ſeu mortuo Archiepiſcopo convocare Concilium Provinciale ſpectat ad Epiſcopum antiquiorem ex Suffraganeis: non autem ad Epiſcopum exemptum, quamvis antiquiorem.*
11 *Ad Concilium Provinciale vocandi ſunt, & admittendi omnes Epiſcopi Suffraganei cum voto deciſivo.*
12 *Quod locum habet etiam in Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis nondum conſecrato.*
13 *Et hoc eſt etiam intelligendum de Epiſcopis exemptis.*
14 *Epiſcopi tamen exempti, qui ſunt in Provincia Romana, non tenentur ad electionem Metropolitani.*
15 *Ad Concilium Provinciale vocanda ſunt de neceſſitate Capitula Cathedralia Sede Epiſcopali vacante, & poſſunt mittere ſuum Vicarium Capitularem cum ſpeciali mandato dandi vocem deciſivam.*
16 *Vocanda ſunt etiam, ſua Sede vacante, Capitula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentia.*
17 *Abbates, & alii Prælati habentes proprium Territorium, & Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercentes intra ambitum ipſius Provinciæ, ſunt vocandi ad Concilium Provinciale, & in eo habent votum deciſivum.*
18 *Procuratores Epiſcoporum, omniumque ſupradictorum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentium, ſi principalibus legitime impeditis, ſint cum ſpeciali mandato deputati ad Concilium, habent votum deciſivum, ſi Concilio placuerit.*
19 *Capitula Cathedralium, etiam vivente Epiſcopo vocanda ſunt, & admittenda, aut eorum Nuncii ad Concilia Provincialia, præſertim ad ea tractanda, quæ ſpectant ad ipſa Capitula.*
20 *Immo Capitula Cathedralium admitti debent ad Concilium Provinciale, etiam pro negotiis ipſa Capitula non contingentibus.*
21 *Sic etiam Capitula Collegiatarum Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentia, adhuc vivente ſuo Prælato, vocanda ſunt ad Concilia Provincialia.*
22 *Ipſa tamen Capitula, ſive Cathedralium, ſive Collegiatarum exemptarum, in Concilium Provincialibus, adhuc viventibus ſuis Epiſcopis, & reſpective Prælatis non ſunt Conjudices, nec habent votum deciſivum ſed ſolum conſultivum.*
23 *In Concilio Provinciali omnia gerenda ſunt de conſilio Capitulorum Provinciæ.*
24 *Sic etiam Abbates Commendatarii in Conciliis Provincialibus habent duntaxat votum conſultivum.*
25 *Ad Concilia Provincialia vocari, & intervenire debent generaliter loquendo omnes, qui de Jure, vel conſuetudine intervenire ſolent.*
26 *Sic etiam generaliter loquendo ad Concilia Provincialia accedere poſſunt pro Juſtitia aſſequenda omnes, qui ſe gravatos exiſtimant.*
27 *Laici autem non permittuntur intereſſe Conciliis Provincialibus, niſi ad juſtitiam petendam, vel defendendam.*
28 *Omnes, qui de Jure vel conſuetudine intereſſe tenentur Conciliis Provincialibus, ſi vocati non compareant, ceſſante legitimo impedimento, puniuntur.*
29 *Pœna contra ipſos non intereſſentes ſine legitimo impedimento vel contra illicentiatos diſcedentes, eſt excommunicatio.*
30 *Talis vero Excommunicatio privat ſolummodo communione aliorum Epiſcoporum uſque ad futurum Concilium, non autem Sacramentis.*
31 *Peterunt tamen tales non intereſſentes contumaces inſuper a communione fidelium ſegregari, & aliis pœnis Canonicis per Metropolitanum affici, ſed prævia trina monitione.*

32 Ca-

32 *Concilia Provincialia ſecundum antiquos Canones debebant celebrari bis in anno per ſingulas Provincias.*

33 *Poſtea tamen in ſexta Synodo Univerſali talis antiqua Conſtitutio fuit correcta, & definitum fuit ut hoc Concilium ſceret ſemel in anno.*

34 *Verum, quia neque hoc ſervabant Metropolitani, idcirco in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. ſeſſ. 10. Conſtitut. incipien.* Regimini *antiqua Jura fuerunt correcta, & ſtatutum fuit, ut de cætero Concilia Provincialia fierent ſingulis trienniis. Quod & fuit iterum expreſſe definitum in Concilio Tridentino* ſeſſ. 24. cap. 2. de reformat.

35 *Metropolitani poſſunt quidem intra triennium etiam plures Synodum convocare, ſi expediens judicetur, ſed ultra triennium protrahere non debent.*

36 *Immo Metropolitanus omittens, & negligens celebrare Concilium Provinciale intra triennium ſubjacet pœnis Canonicis, & incurrit pœnam ſuſpenſionis a ſui executione Officii.*

37 *Quæ tamen pœna ſuſpenſionis non eſt latæ ſententiæ, ſed ferendæ*, ad n. 39.

40 *Locus eligendus pro congregando Concilio debet eſſe commodus quantum fieri poteſt omnibus, qui intervenire debent.*

41 *Et electio talis loci pro Concilio Provinciali celebrando ſpectat ad Archiepiſcopum.*

41 *Concilium Provinciale poſtquam in loco indicto eſt congregatum, ſolet celebrari per ſpatium trium, vel quatuor dierum; nec poteſt ultra hebdomadam protrahi, niſi id exigentibus negotiis imminentibus.*

43 *Quando in Concilio Provinciali Metropolitanus eſt unius ſententiæ, Suffraganei autem omnes ſunt alterius debet prævalere ſententia Suffraganeorum*, ad n. 44.

45 *Sententia autem debet nihilominus pronunciari nomine Archiepiſcopi de conſilio, & conſenſu Suffraganeorum.*

46 *Si vero Archiepiſcopus diſſentiat pronunciare ſententiam ab ipſo non approbatam, tunc recurrendum eſt ad Summum Pontificem.*

47 *Concilium Provinciale nequit diſſolvi a ſolo Archiepiſcopo ſine conſilio, & aſſenſu, ſeu voto Suffraganeorum.*

48 *Completo, & diſſoluto Concilio Provinciali de communi conſenſu, tenentur Epiſcopi infra ſex menſes publicare in ſuis Diœceſibus Conciliaria ſtatuta.*

49 *Non debent tamen publicari inconſulto Romano Pontifice.*

50 *Debent enim Concilia Provincialia prius recognoſci, & approbari a Summo Pontifice, ſeu a Sacra Congregatione Concilii.*

51 *Et de facto ſic ſervat praxis, quod Concilia Provincialia a Sacra Congregatione Concilii approbentur.*

52 *Nec tamen per iſtam approbationem, ipſa Decreta Conciliaria obligant extra Provinciam.*

53 *Bene vero obligant omnes ſubditos Provinciæ.*

54 *Immo Decreta Conciliaria Provincialia ligant etiam Epiſcopum Succeſſorem, licet ſit elapſum decennium ab ultima Synodo Provinciali.*

55 *Non tamen hæc Decreta obligant ad culpam ſed ad pœnam, niſi ſpecialiter ad culpam obligare declaraverit ipſum Concilium.*

55 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 57.

1 CONcilium Provinciale (ſic dictum ex eo quod repræſen-
tet Eccleſiam unius Provinciæ per Abbat. *in cap. Gra-*
2 *ve in fin. de Præbend.*) eſt conſeſſus Epiſcoporum Provincia-
lium coactus ab habente poteſtatem congregandi, vocatis
vocandis de Jure vel de conſuetudine; Quarant. *in Summ.*
Bullar. verb. Concilium Provinciale num. 2. Navarr. *conſ.*
4. *num.* 3. *de verb. ſignificat.* ; & recoincidit cum dictas
ſupra art. 1. *num.* 5. Indicere autem, convocare, & ce-
3 lebrare hoc Provinciale Concilium ſpectat ad Metropo-
litanum; *cap. Si Epiſcopus* 13. *cap. Si quis Epiſcopor.* 14.,
& *cap. Propter* 15. *diſt.* 18. *cap. Quod ſicut* §. *Præterea*,
de electione. cap. Sicut olim 25. *de accuſationibus*, *Concil.*
Tridentin. ſeſſ. 24. *cap.* 2. *de reformat.* Etiam ſine aucto-
4 ritate Primatis, ſeu Patriarchæ; *cap. De Conciliis* 2.
diſt. 18., & ibi Præpoſitus *num.* 2. Fagnan. *in dict. cap.*
5 *Sicut olim* 25. *de accuſat. num.* 15. Et hæc Concilii Pro-
vincialis convocatio debet fieri a Metropolitano, ſeu
Archiepiſcopo per ſeipſum, non autem per Vicarium
Generalem; textu expreſſo in Concilio Tridentino *loc.*
6 *cit.*, ibi: *Quare Metropolitani per ſeipſos &c.* Metropolita-
no autem legitime impedito convocatio Concilii ſpectat
ad Coepiſcopum antiquiorem, ut littera expreſſa Conci-
7 lii Trident. *loc. cit.*, ibi: *Seu illis legitime impeditis Coepi-*
ſcopus antiquior. Et ſic etiam ad Coepiſcopum antiquiorem
ſpectat convocatio Concilii Sede Metropolitana vacante,
& non ad Capitulum Metropolitana vacante, ſeu ad e-
juſdem Metropolitanæ Vicarium Capitularem; & ſic ex-
preſſe declaravit Sac. Cong. ejuſdem Conc. *in Tarraconenſi*
13. *Maji* 1604. Idem quippe eſt Archiepiſcopum eſſe im-
peditum, & non inter vivos Bottæus de Synodo *part.*
1. *num.* 43. Archidiacon., & Gemin. *in cap. Placuit*, Bel-
larmin., & Turrecrementa *in cap. Propter Eccleſiaſticos nu-*
mer. 8. Præpoſitos *in cap. de Conciliis* 3. *notabili*, *diſt.* 18.
Quarant. *in Summa Bullarii verb. Conciliis* 3. *Provinciale n.*
2. Fagnan. *loc. cit. num.* 17., Barboſa ad Concilium Tri-
dentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *numer.* 4., & alii paſſim. Licet
enim antiquitus ante Tridentinum, Capitulum Metro-
politanæ Sede vacante convocaret Concilium Provin- 8
ciale, ut docent Pavin. *de Poteſt. Carritul. Sede vacante*
part. 1. *quæſt.* 7. *ſub num.* 3. Bott. *de Synodo Epiſcopor. part.*
1. *num.* 43. Quarant. *loc. cit.* Petra *tom.* 1. *commentar. ad*
Conſtitut. unic. Honorii ſecundi ſeſſ. 1. *ſub num.* 13. & alii;
Tamen poſt Tridentinum ceſſavit poteſtas Capituli Me- 9
tropolitani Sede vacante celebrandi Concilium Provincia-
le, ac Suffraganeos convocandi, & demandata eſt Coepi-
ſcopo antiquiori; ut patet ex ſupra citata declaratione
Sacræ Congregationis ejuſdem Concilii *in dict. Tarraco-*
nenſi. Quaranta *in Summa Bullarii verb. Concilium Provin-*
ciale n. 2. in fine. Barboſa *loc. cit. num.* 4. Petra *loc. cit.*
ſub num. 23. Fagnan. Turrecremata, Archiacon. Gemin. 10
Præpoſitus *locis citatis ſub num.* 7. & alii paſſim. An au-
tem convocare Concilium Provinciale abſente, vel impe-
dito, ſeu mortuo Archiepiſcopo, ſpectet ad Epiſcopum
antiquiorem ex Suffraganeis, aut ad Epiſcopum exem-
ptum, qui cum non ſit Suffraganeus, elegit intervenire
in Concilio Provinciali talis Metropolis, & eſt antiquior
omnibus Suffraganeis? Reſpondetur ſpectare ad antiquio-
rem ex Suffraganeis, non autem ad exemptum eligentem,
etiamſi antiquiorem; ſic teſte Eminentiſs. Petra *loc. cit.*
num. 31. reſolvit *Sac. Congr. Concil. in una Burgen. die* 17.
April. 1649.

Ad Concilium Provinciale vocandi ſunt, & admittendi 11
omnes Epiſcopi Suffraganei cum voto deciſivo; *cap. Non oporet*; *cap. Pervenit*; *cap. Quoniam*; *cap. Si Epiſcopus*; *cap.*
Placuit; & *cap. Si quis Epiſcoporum diſt.* 18. & expreſſe
cap. Sicut olim 25. *de accuſationibus*, ibi: *Metropolitani ....*
cum ſuis Suffraganeis Provincialia non omittant Concilia ce-
lebrare, & Tridentin. *loc. cit.* Quod locum habet e- 12
tiam in Epiſcopo electo, & confirmato, quamvis non-
dum conſecrato; Iſte enim Epiſcopus poteſt intereſſe Con-
cilio, ac proinde de neceſſitate eſt ad illud vocandus.
Proſper de Auguſtino *in addit ad Quarant. in Summa Bul-*
larii verb. Concil. poſt quæſt 6. Barboſa *ad Concilium Tri-*
dent. ſeſſ. 24. *cap.* 2. *de Reformat. numer.* 6. & alii. Et 13
hoc etiam eſt intelligendum de Epiſcopis exemptis, ut
eſt ſtatutum in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.* 10. ſub Leone
X. in Conſtitutione incip. *Regimini*, & expreſſe *in Conc.*
Tridentin. d. ſeſſ. 24 *cap.* 2. ibi: *Iidem Epiſcopi, qui nulli*
Archiepiſcopo ſubjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum
ſemel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe
debeant, & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, & obſerva-
ri faciant. Epiſcopi tamen exempti, qui ſunt in Provin- 14
cia Romana, veluti qui ſunt inter Provinciam Piſanam,
& Capuanam, non tenentur ad talem electionem Metro-
politani; *cap. Nec, de Offic. Vicar.* ex declaratione Sacræ
Congregationis Concil. apud Fagnan. *in cap. Et ſi membra*
10. *de his, quæ ſiunt a Prælatis num.* 36., & Petram *loc.*
cit. num. 30. Ad Concilium Provinciale vocanda ſunt de 15
neceſſitate Capitula Cathedralia Sede Epiſcopali vacan-
te, & poſſunt mittere ſuum Vicarium Capitularem cum
ſpeciali mandato dandi vocem deciſivam. Quarant. *loc.*
cit. numer. 3. *quæſt.* 4. Proſper de Auguſtino *in addit. ad*
Quarant. loc. cit. ſub num. 3. *quæſt.* 4. Barboſa *loc. cit. nu-*
mer. 11. Petra *loc. cit. num.* 35. Marchet. *in praxi Vicar.*
Cap. part. 2. *tit.* 11. *numer.* 17. ubi dicit, quod cum ad
Vicarium Capitularem tranſeat ſine mandato ſpeciali Ju-
riſdictio Capituli, Vicarii erit adire Concilium, & vo- 16
tum dare. Vocanda ſunt etiam, ſua Sede vacante, Capi-
tula Collegiatarum quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem ha-
bentia, ut deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr. Concil.* 19. *Dec.*
1597. refert Sellius *in Selectis Canon. cap.* 23. *num.* 6. Bar-
boſa *ad Conc. Trident. d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *num.* 11. Petra
loc. cit. n. 36. Fagnan. *in cap. Et ſi membra* 10. *de his*, 17
quæ ſiunt a Prælatis num. 3. Abbates, & alii Prælati ha-
bentes proprium Territorium & Juriſdictionem quaſi E-
piſcopalem exercentes intra ambitum ipſius Provinciæ
ſunt vocandi ad Concilium Provinciale, & in eo habent
votum deciſivum. Proſper de Auguſtino *d. verb. Concilium*
poſt quæſt. 3. Barboſa *loc. cit. n.* 8. Petra *loc. cit. n.* 39. Pro- 18
curatores Epiſcoporum, omniumque ſupradictorum quaſi
Epiſcopalem Juriſdictionem habentium, ſi principalibus
legitime impeditis, ſint cum ſpeciali mandato deputati
ad Concilium, habent votum deciſivum, ſi Concilio pla-
cuerit. Fagnan. in *cit. cap. Et ſi membra num.* 53., & ita
reſcripſiſſe Summum Pontificem occaſione celebrationis
Synodi Rothomagenſis anno 1581. cum voto Sacræ Con-
gregationis Concil. refert ex Van-Eſpen, Petra *loc. cit.*
num. 39.

Capitula Cathedralium, etiam vivente Epiſcopo, vo- 19
canda ſunt, & admittenda, aut eorum Nuncii ad Con-
cilia Provincialia, & præſertim ad ea tractanda, quæ
ſpectant ad ipſa Capitula, textu expreſſo *in cap. Et ſi*
membra 10. *de his, quæ ſiunt a Prælatis ſine conſenſu Ca-*
pituli, ibi: *Viſum fuit nobis, & Fratribus noſtris, ut Capi-*
tula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum
Nuncii ad tractatum admitti maxime ſuper illis, & quæ
ipſa Capitula contingere dignoſcuntur. Barboſa *de Canonicis*
cap. 42 *num.* 21. Quaranta *in Summa Bullar. verb. Conci-*
lium Provinciale verſ. quarto quæro, Fagnan. *in cit. cap.*

Et ſi

20 *Et ſi membra num.* 4. Abbas *ibid. num.* 4. Immo Capitula
Cathedralium admitti debent ad Concilium Provinciale
etiam pro negotiis ipſa Capitula non contingentibus, ut
colligitur ex verbo illo *Maxime* adducto in *cit. textu*;
talis enim dictio implicat idem eſſe in caſu contrario; *l.*
1. §. vel maxime, ff. de collat. honor. l. Scire etiam opor-
tet, §. Sed etſi maxime, ff. de excuſat. tutor. Et ſic te-
nent *in d. cap. Ut ſi membra*, Vincent. Hoſtienſ. *nu.* 2. *in fin.*
Joann. Andreas *n.* 3. *in verb. Maxime*, Butr. *n.* 6. Card.
num. 3. *verſ. oppono*. Ancharan. *numer.* 5. Imola *nu.* 4., &
5. dicens hanc partem eſſe veriorem; Abbas, & Joann.
de Anan. *num.* 4. ex quibus ut refert Fagnan. *ibid. nu.*
21 13. patet hanc eſſe communem opinionem; Sic etiam Ca-
pitula Collegiatarum Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem ha-
bentia adhuc vivente ſuo Prælato vocanda ſunt ad Con-
cilia Provincialia, ut deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Conc.* re-
fert, & tenet ex Proſper de Auguſt. Bard. *de Canonicis cap.*
22 42. *nu.* 22., *& lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. Univerſ. cap.* 31. *num.*
22. Fagnan. *loc. cit. num.* 3. Ipſa tamen Capitula ſive Cathe-
dralium, ſive Collegiatarum exemptarum, quaſi Epiſcopa-
lem Juriſdictionem habentia, in Conciliis Provincialibus,
adhuc viventibus ſuis Epiſcopis, & reſpective Prælatis,
non ſunt Conjudices, nec habent votum deciſivum, ſed
ſolum conſultivum, in quantum ſcilicet ſicut unuſquiſque
Epiſcopus, ſeu conſimilis Prælatus cum conſilio ſui Ca-
pituli expedire debet gravia, & non aliter, ut *in cap.* 1.
de exceſſib. Prælat. ita omnes Epiſcopi, & conſimiles Præ-
lati Provinciæ ibi exiſtentes cum conſilio ſuorum Capitu-
lorum expedire debent ea, quæ in Provinciali Concilio
23 aguntur, *arg. cap. Humiles, de majorit. & obedient.* In
Concilio enim Provincialia omnia gerenda eſſe de conſi-
lio Capitulorum Provinciæ; dicunt expreſſe Hoſtienſ. *in*
cap. Et ſi membra 10. *de his, quæ fiunt a Prælat. &c. num.* 2.
in verb. Nuncii, & Joann. Andreas *ibid. num.* 3. Præpo-
ſitus *in Cap. Propter Eccleſiaſticos, diſt.* 18. *num.* 9. *verſ.*
Aliter, Innocent. *in cap. Grave, de præbend. num.* 8.
Abbas *in d. cap. Et ſi membra num.* 2. Fagnan. *ibid. nu.*
40. & ſequentibus. Sic etiam Abbates Commendatarii in
Conciliis Provincialibus habent duntaxat votum conſulti-
vum, ut deciſum fuiſſe *a Sac. Congr. Conc. refert.* Fagn.
loc. cit. n. 53.

25 Ad Concilia Provincialia vocari, & intervenire debent
generaliter loquendo omnes, qui de jure, vel conſuetudi-
ne intervenire ſolent, texu expreſſo in Concil. Tridenti-
no *dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. ibi: *Epiſcopi omnes, & alii qui de*
Jure, vel conſuetudine intereſſe debent, convenire omnino
tenentur, & ſeſſ. 25. *cap.* 2., ibi: *Patriarchis, Primati-*
bus, Archiepiſcopos, Epiſcopis, & omnibus aliis, qui de
Jure, vel conſuetudine in Concilio Provinciali intereſſe de-
26 *bent*. Sic etiam generaliter loquendo ad Concilia Provin-
cialia accedere poſſunt pro Juſtitia aſſequenda omnes, qui
ſe gravatos exiſtimant, textu expreſſo *in cap. Propter Ec-*
cleſiaſticos 1. *diſt.* 18. ibi. *In ipſis autem Conciliis, &*
Presbyteros, & Diaconos præſentes eſſe oportet, & omnes
47 *quotquot ſe læſos exiſtimant*. Laici autem non permittun-
tur intereſſe Conciliis Provincialibus, niſi ad Juſtitiam
petendam, vel defendendam; *cap. Novit, de Judic. cap.*
1. *de Sponſalibus*; In Eccleſiaſticis enim negotiis, & ubi
tractatur de Clericorum correctionibus non ſunt vocandi
Laici, immo omnino ſunt excludendi; *arg. cap. Meſſana,*
de elect. Et Sac. Congreg. Concil. non approbat dictam
vacationem, *ut in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. Et nullum
Jus habere Laicos petendi aſſiſtentiam in Synodo dene-
gando remiſſoriam, reſolvit *in Lucien.* 10. *Januarii*, &
28 10. *Aprilis* 1628. Omnes, qui de Jure, vel conſuetudi-
ne intereſſe tenentur Conciliis Provincialibus, ſi vocati
non compareant, ceſſante legitimo impedimento, pu-
niuntur; *cap. Pervenit* 6. *& cap. Placuit* 1. *diſt.* 18. &
textu expreſſo in Conc. Trid. *d. ſeſſ.* 24. *cap.* 2. in fine, ibi:
Quod ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alii
ſuprascripti negligentes fuerint, pœnas Sacris Canonibus ſan-
29 *citas incurrant*. Pœna autem contra ipſos non intereſſen-
tes ſine legitimo impedimento, vel contra illicentiatos
diſcedentes, eſt Excommunicatio; & contumax vocatur
ille, qui illicentiatus recedit. Decius *in cap.* 1. *de Judi-*
ciis num. 43. Quaranta *quæſit.* 11. & 18., & faciunt *cap.*
Non oportet 5. *cap. Pervenit* 6. *cap. Epiſcopus* 9. *cap. Pla-*
cuit 10. *cap. Si quis* 12. *cap. Si quis Epiſcopus* 13. *& cap.*
30 *Si quis Epiſcop.* 14. *diſt.* 18. Talis vero Excommunicatio
privat ſolummodo communione aliorum Epiſcoporum uſque
ad futurum Concilium, textu expreſſo in citat. *cap. Si*
quis Epiſcoporum 14. *diſt.* 18., ibi: *Si quis Epiſcoporum*
commonitus a Metropolitano ad Synodum, nulla gravi ne-
ceſſitate intercedente corporali, venire contempſerit, ſicut
ſtatuta Patrum ſanxerunt, uſque ad futurum Concilium
31 *cunctorum Epiſcoporum charitatis communione privetur*. Po-
terunt tamen tales non intereſſentes contumaces inſuper a
communione fidelium ſegregari, & aliis pœnis Canonicis
per Metropolitanum affici, ſed prævia trina monitione;
cum ad incurrendam veram Excommunicationem, tribus
vicibus debeat quis citari; *c.* 1. *de ſent. Excommunicationis*
in 6. ubi ad infligendam dictam primam pœnam, cum
non ſit vera Excommunicatio, & ſit ſola pœna Ca-
nonica, ſufficit unica monitio. Card. Petra *loc. cit.*
num. 111.

Concilia Provincialia ſecundum antiquos Canones debe-
bant celebrari bis in anno per ſingulas Provincias; *cap.* 32
de Conciliis 2. *cap. habeatur* 3. *cap. Propter Eccleſiaſticos* 4.
& cap. Pervenit diſt. 18. Semel quidem ante dies Quadra-
geſimæ; Secundo vero circa tempora Autumni; ut expreſ-
ſe *in d. cap.* habetur; Vel ſemel poſt tertiam Hebdomadam
Paſchæ; & Secundo idibus Octobris, ut expreſſe *in d.*
cap. Propter Eccleſiaſticos. Poſtea tamen in ſexta Synodo
Univerſalis talis antiqua Conſtitutio fuit correcta, ac pro-
pter fatigationem, & ut opportune haberentur ad iter
agendum, qui congregandi erant, a Sanctis Patribus defi-
nitum fuit, ut omnibus modis hoc Concilium fieret ſemel
in anno; ut expreſſe *in cap. Quoniam quidem* 9. *diſt.* 18.
& hoc ſtatutum ſextæ Synodi innovatur, & præcipitur
obſervari *in cap. Sicut olim* 25. *de accuſationibus*, ibi: *Si-*
cut olim a Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropoli-
tani ſingulis annis cum ſuis ſuffraganeis Provincialia non
omittant Concilia celebrare; *& cap. Cum ſit* 16. *de Judæis*,
ibi: *Per provinciale Concilium, quod ſingulis annis præci-*
pimus celebrari &c. Verum quia neque hoc ſervabant Me- 34
tropolitani, idcirco in Concilio Lateranenſi V. ſub Leone
X. anno 1537. ſeſſ. 10. Conſtitut. incip. *Regimini*, circa fi-
nem §. *Matura quoque conſideratione*, *tom.* 4. *Conciliorum*
part. 2. *pag.* 99. *col.* 1. antiqua Jura fuerunt correcta, &
ſtatutum fuit, ut de cetero Concilia Provincialia fie-
rent ſingulis trienniis; Quod & fuit iterum expreſſe or-
dinatum in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *c.* 2. *de Reform.*,
ibi: *Ut Provincialia Concilia ſicubi omiſſa ſunt, pro mode-*
randis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis compo-
nendis, aliiſque ex Sacris Canonibus permiſſis renoventur.
Quare Metropolitani per ſe ipſos, ſeu illis legitime impe-
ditis, Coepiſcopus antiquior intra annum ad minus a fine
præſentis Concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio poſt
Octavam Paſchæ Reſurrectionis D. N. J. C. ſeu alio com-
modiori tempore pro more Provinciæ ſua cogere. Ex quibus
verbis habes, quod Metropolitani poſſint quidem intra 35
triennium etiam pluries Synodum convocare, ſi id expe-
diens judicetur, ut clare patet ex illa dictione *ſaltem*;
Sed ultra triennium protrahere non debent, ut patet cla-
re ex illis verbis *non prætermittant*.

Immo Metropolitanus omittens, & negligens celebrare 36
Concilium Provinciale intra triennium ſubjacet pœnis Ca-
nonicis; *ex cap. Quoniam quidem diſt.* 18. & incurrit pœnam
Suſpenſionis a ſui executione Officii, ut expreſſe ſtatuitur
in d. cap. Sicut olim 25. *de occupationibus*, ibi: *Quiſquis*
autem hoc ſalutare ſtatutum neglexerit adimplere, a ſui
executione Officii ſuſpendatur. Quæ tamen pœna Suſpen- 37
ſionis non eſt latæ Sententiæ, ſed ferendæ ſecundum Ho-
ſtienſ. *in d. cap. Olim* in fine, Joannes Andreas *ibid. nu.*
7. & Fagn. *ibid. nu.* 107. Et ſic intelligendum eſt decre-
tum *dict. Lateranen. Conc. ſub Leone* X. *ſeſſ.* 10. in Conſtit.
incip. *Regimini*, ibi; *Circa hoc autem negligentes, pœnas*
in iiſdem Canonibus contentas ſe noverint incurſores. Et
ita pariter intelligendum venit Decretum Conc. Trid. in
dict. ſeſſ. 24. *cap.* 2. *in fin.*, ibi: *Quod ſi in his tam Metro-*
politani, quam Epiſcopi negligentes fuerint, pœnas ſacris Ca-
nonibus ſancitas incurrant. Et ratio eſt, quia præcita-
ta Decreta relationem habent ad pœnas a Jure ſtatutas, 38
ut intellexit *Sac. Congr. Conc.* relat. a Fagn. *loc. cit. ſub*
n. 109. ubi cum inter alia quæſita, fuiſſet, ut infra, du-
bitatum, *Tertio, dato quod cenſeatur impoſita* (ſcilicet pœ-
na Suſpenſionis) *an ipſa pœna, quæ ſecundum d. c. ſicut*
olim, incurritur mediante ſententia hodie ipſo jure incur-
ratur propter illa verba d. cap. 2. *in fin.*, ibi: *Pœnas a*
ſacris Canonibus ſancitas incurrant? Sacra Congregatio *ad*
tertium cenſuit per Concilium Tridentinum non eſſe altera-
tum, nec immutatum modum incurrendi pœnam d. cap. Si-
cut olim; quia Concilium utitur illis verbis, Incurrant pœ-
nas ſancitas, quæ nihil innovant.

Locus autem eligendus pro congregando Concilio de- 40
bet eſſe commodus quantum fieri poteſt omnibus, qui in-
tervenire debent, ut non fatigentur propter diſcrimina
itinerum; *cap. Quoniam quidem* 7. *diſt.* 18., & ibi notat
Præpoſitus *n.* 1. Henrinc. Bottæus, *de Synodo Epiſcopor.*
part. 1. *quæſt.* 10. *num.* 56. & Fagn. *in cit. cap. Sicut olim num.*
26. Electio talis loci pro Concilio Provinciali celebrando 41
ſpectat ad Archiepiſcopum, qui tamen ceſſantibus juſtis im-
pedimentis, Metropolitanam Eccleſiam, modo in ea ad-
ſint commoditates ad id neceſſariæ, relinquere non de-
bet. Sic cenſuit *Sacr. Cong. Conc.* ut refert Fagn. *in d. c.*
ſicut olim num. 27. Concilium Provinciale poſtquam in lo- 42
co indicto eſt congregatum, ſolet celebrari per ſpatium
trium, vel quatuor dierum; Hoſtienſ. *in cap. Grave, de*
Præbend. Nec poteſt ultra Hebdomadam protrahi, niſi id
exigentibus negotiis imminentibus; Genuenſ. *in praxi c.*
69. *num.* 13. Card. Petra *loc. cit. num.* 113.

Quando in Concilio Provinciali Metropolitanus eſt unius 43
ſententiæ, Suffraganei autem omnes ſunt alterius; quæ-
nam prævaleat, & num conſulendus ſit Summus Ponti-
fex? variant Doctores, & varia etiam fuerunt vota Car-
dinalium Sacræ Congregationis Concilii in Ulyſſiponenſi cir-
ca tale propoſitum dubium. *Die enim* 10. *Jann.* 1577.
(poſtquam *die* 11. *Octobris* 1576. cenſuerat amplius deliberan-
dum ſuper hoc dubio) ex novem qui erant congregati Car-
dinales, ſcilicet, Mor. Column. Geſſ. Lancel. Alciat. Senon.
Mont.

Mont. alt. S. Sixtus, & Caraffa; Quatuor, nempe Mor.
Geſſ. Lancel., & Caraffa cenſuerunt ſententiam Suffraga-
neorum præferendam eſſe ſententiæ Metropolitani, quia
illi habent votum deciſivum, & ſunt Conjudices; Alii
autem quatuor ſcilicet, Columnn. Alciat. Senon. & Mont.
alt. (nam S. Sixtus quid ſentiret non aperuit) dixerunt
neutri ſententiæ adhærendum, nec Suffraganeorum, nec
Metropolitani, ſed abſolute in quacumque cauſa aden-
44 dum eſſe Papam. Quia autem Sanctiſſimus *die* 14. *Jan.*
audita relatione Congregationis, inclinavit potius in opi-
nionem illam, quod prævaleat Sententia Suffraganeorum,
& quia habent votum deciſivum, & ſunt Conjudices,
& quia Doctores dicunt, quod debet Metropolitanus ſta-
tuere de conſilio, & aſſenſu eorum, ſeu majoris partis,
ut refert Fagnan. *in d. cap. Sicut olim 25. de accuſationibus
n.* 24. *&* 104. tenendum eſt in tali caſu prævalere ſen-
tentiam Suffraganeorum, ut colligitur ex *cap. Ne Epiſcopi
7. de temporibus ordinat.* ubi dicitur quod Metropolitanus
debet conſentire majori parti ſuorum Suffraganeorum,
ibi: *Quod ſi inter partes aliqua dubitatio fuerit, majori nu-
mero Metropolitanus conſentiat*. Ita Hoſtienſ. *in cap.* 1.
de libell. oblat. ad fin. Jacobat. *de Concil. lib. 6. art. 2. verſ.
Nemo facit*. Navarr. *conſ. 1. de his, quæ ſunt a Prælatis
ſine conſenſ. Capit.* Bottæus de *Synodo part. 3. numer.* 137.
Genuenſ. *in cit. prax. c. 89. n. 4.* Quaranta *loc. cit. q.* 29.
Fagn. *loc. cit. n.* 104. Petra *loc. cit. n.* 71. & alii. Senten-
45 tia tamen debet nihilominus pronunciari nomine Archie-
piſcopi de conſilio, & conſenſu Suffraganeorum. Card. Ho-
ſtienſ. & Zabarell. *in cap. Grave, de præbend. num.* 5. Ja-
cobat. *de Concil. l. 5. art. 8. fol. 283. cap. Sicut, de accu-
46 ſat., & cap. Sane d.* 65. Si vero Archiepiſcopus diſſentiat
pronuntiare ſententiam ab ipſo non approbatam, tunc re-
currendum eſt ad Summum Pontificem. Quaranta *loc. cit.
quæſt.* 30. Petra *loc. cit. n.* 73. & alii.
47 Concilium Provinciale nequit diſſolvi ab Archiepiſco-
po ſolo ſine conſilio, & aſſenſu, ſeu voto Suffraganeo-
rum. Ita deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Concil.* refert Fa-
48 gnan. *in dict. cap. Sicut olim, de accuſat. num.* 98. Comple-
to, & diſſoluto Concilio Provinciali de communi conſen-
ſu, tenentur Epiſcopi infra ſex menſes publicare in ſuis
Diœceſibus Conciliaria ſtatuta; textu expreſſo *in cap. De-
49 cernimus 17. diſt.* 18. Non tamen debent publicari incon-
ſulto Romano Pontifice, ut declaravit *Sacra Congregatio
Concilii in Januenſi 14. Junii* 1573. his verbis, *Decreta,
quæ in Conciliis Provincialibus conduntur, non debent publica-
50 ri inconſulto Romano Pontifice*. Debent enim Concilia Pro-
vincialia prius recognoſci, & approbari a Summo Ponti-
fice, ſeu a Sacra Congregat. Concilii, ut eſt diſpoſitum
a Sixto V. in Conſtit. incip. *Immenſa, de Inſtitutione Sa-
cræ Congregationis Concilii*, ibi: *Provincialium vero* (Syno-
dorum) *ubivis terrarum illæ celebrentur, decreta ad ſe mitti
præcipiet, eaque ſingula expendet, & recognoſcet*, & ſic de-
claravit ipſa Sacra Congregat. Concil. *in Januenſ. de anno
51 1573. & in Hoſtienſ. de anno* 1586. Et de facto ſic ſervat
Praxis, quod Concilia Provincialia a Sacra Congregatione
52 Concilii approbentur. Nec tamen per iſtam approbatio-
nem, quæ fieri ſolet a Sacra Congregatione Concilii, ipſa
decreta Conciliaria obligant extra Provinciam, ut deci-
ſum fuiſſe ab ipſa Sacra Congregatione Concilii refert
Sellius *in Selectis Canonicis, cap.* 25. & Barboſa *ad Trident.
53 ſeſſ. 24. cap. 2. n.* 2. Bene vero obligant omnes Subditos Pro-
vinciæ, & contra inobedientes Juris remediis eſt proce-
dendum, cum afficiant omnes de Provincia; *cap. Cum o-
mnes, de Conſtitutionibus*, & expreſſe Tridentinum *dict. ſeſſ.*
14. *cap.* 2. præcipit Epiſcopis, ut obſervent, & faciant
obſervari talia Conciliaria Decreta, ibi: *Et quæ ibi ordi-
nata fuerint, obſervent, & obſervari faciant*. Et Sacra
Congregatio *ſub die 6. Aug.* 1695. *in una Montis Marani
executionis decretorum* mandavit exequenda eſſe Decreta
Conc. Provinc. Beneventani in dicta Diœceſi; & Rota
in Cracovien. exemptionis 16. Jan. 1689. §. *Illud, cor. Card.
54 Carcia*. Immo Decreta Conciliaria Provincialia ligant e-
tiam Epiſcopum Succeſſorem, licet ſit elapſum decen-
nium ab ultima Synodo Provinciali, ut fuit deciſum *in
55 una Marſicana*. Non tamen hæc decreta obligant ad cul-
pam, ſed ad pœnam, niſi ſpecialiter ad culpam obligare
declaraverit ipſum Concilium. *Conc. Toletan. XXI. cap.* 2.
Petra *loc. cit. n.* 120.
56 Conciliorum, & Synodorum celebratio Epiſcopis juxta
Conc. Trid. diſpoſitionem efficaciter ſuadetur; Benedict.
XIV. tom. 1. incip. 5., *Quamvis* & Conſtit. 31. incip.
Singularis §. 2.

CONCILIUM EPISCOPALE, DIŒCESANUM, SEU SYNODALE. Vide v. *Synodus*.

CONCIONATOR. Vide verb. *Prædicator per tot.*

CONCORDATA QUOAD BENEFICIA. Vide verb. *Beneficia art. 11. per tot.*

CONCUBINARIUS, CONCUBINATUS, Vide verb. *Abſolutio, art. 2. a num. 11. verb. Luxuria num. 7.*, & verb. *Pœna art. 2. a num. 74. ad* 81.

C O N C U R S U S.

S U M M A R I U M.

1 *Concurſus, ut legitime, & Canonice fiat, ſervanda eſt diſpoſitio Sacrorum Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum, & Decretorum, & ſignanter diſpoſitio Concilii Tridentini, Sancti Pii V. & Clementis XI.*
2 *Affertur diſpoſitio Concilii Tridentini.*
3 *Affertur diſpoſitio Sancti Pii V.*
4 *Datur diſpoſitio Clementis XI.*
5 *Affertur compendioſe noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV.*

QUIA concurſus ad Parochiales debet omnino fieri 1
juxta diſpoſitionem Sacri Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24.
cap. 18., & juxta diſpoſitionem Conſtitutionis Sancti Pii
V. incip. *In conferendis*; ut ab omnibus in promptu, &
præ oculis ſemper tamquam regula habeatur, utraque
ipſa diſpoſitio hic ad litteram in primis adducitur.

Expedit maxime (ſunt præciſa verba Concilii *loc. cit.*) 2
Expedit maxime animarum ſaluti a dignis, atque idoneis
Parochis gubernari: id ut diligentius, ac rectius perficia-
tur, ſtatuit Sancta Synodus, ut Parochialis Eccleſiæ va-
catio, etiamſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere di-
catur, & per unum, vel plures adminiſtretur, etiam in
Eccleſiis patrimonialibus, ſeu receptivis nuncupatis, in
quibus conſuevit Epiſcopus uni, vel pluribus curam ani-
marum dare, quos omnes ad infraſcriptum examen te-
neri mandat, per obitum, vel reſignationem, etiam in
Curia, ſeu aliter quomodocunque contingerit, etiamſi
ipſa Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit ge-
neraliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti, ſeu pri-
vilegii in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardina-
lium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Epiſcopus
ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit,
idoneum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio,
fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera
ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideа-
tur: Porro Epiſcopus, & qui Jus Patronatus habeat in-
tra decem dies, vel aliud tempus, ab Epiſcopo præſcri-
bendum, idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccle-
ſiam coram deputandis Examinatoribus nominet. Libe-
rum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos no-
verit, eorum nomina deferre, ut poſſit poſtea de cujus-
libet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inqui-
ſitio; Et ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali pro regio-
nis more videbitur magis expedire, per Edictum etiam
publicum vocentur, qui volens examinari: Tranſacto
conſtituto tempore omnes, qui deſcripti fuerint, exami-
nentur ab Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus Vicario
generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucio-
ribus, quam tribus, quorum votis, ſi pares, aut ſingulares
fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus
magis videbitur; Examinatores autem ſingulis annis
in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario
ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, &
ab ea probentur; Advenienteque vacatione &c. reliqua
brevitatis gratia vid. *in d. cap.* 18.

In conferendis (ſunt præciſa verba dictæ Conſtitutio- 3
nis S. Pii V.) in conferendis Beneficiis Eccleſiaſticis, &
præſertim Parochialibus Eccleſiis perſonis dignis, & ha-
bilibus, quæ in loco reſidere, & per ſe ipſos curam e-
xercere valent, quantum diligentiam adhiberi oporteat,
Alexand. III. in Lateranenſi, & Gregorii X. in Lugdu-
nenſi Generalibus Conciliis, Innocent. ſimiliter III. &
aliorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtro-
rum editæ Conſtitutiones teſtantur; quod ut diligentius,
ac rectius perficiatur, ſtatuit etiam Synodus Tridentina,
ut occurrente vacatione Parochialis Eccleſiæ, etiam ge-
neraliter, & ſpecialiter, etiam vigore indulti in favo-
rem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, aut aliis
quomodolibet reſervatæ, vel affectæ, debeat Epiſcopus
habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, ido-
neum in ea Vicarium cum congrua, ejus arbitrio, fru-
ctuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius
Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur: Et
deinde Epiſcopus, & qui Juſpatronatus habet, intra de-
cem dies, aut aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum,
aliquos Clericos ad regendam Eccleſiam idoneos, Exami-
natoribus juxta formam ejuſdem Synodi deputatis, no-
minet, & nonniſi ejuſdem Examinatoribus per concur-
ſum aliorum examinatorum, etiam tamquam magis ido-
neo ab Epiſcopo judicato, & electo de Eccleſia provi-
deatur, alias proviſiones, ſeu inſtitutiones, omnes præ-
ter formam prædictam factæ, ſubreptitiæ cenſeantur.
Sed quoniam res humanæ ſemper in deterius prolabun-
tur, niſi ſit, qui eas retineat, ac debitæ executioni de-
mandet, & verendum ſit, ne propter Conſtitutionum
hujuſmodi tranſgreſſionem maximi abuſus oriantur; Nos
ad quorum notitiam non ſine gravi moleſtia pervenit, non-
nullis ex venerabilibus Fratribus noſtris Archiepiſcopis,
& Epiſcopis occurrente vacatione Paroch. Eccleſiarum,
eas nullo, aut minus rite ſervato examine, præſertim
illo, quod per concurſum fieri debet ex Concil. Trident.

vel etiam examine rite ſervato, perſonis minus dignis, carnalitatis, aut aliæ humanæ paſſionis affectum, non rationis judicium ſequentes contuliſſe, & de eis providiſſe; volentes quantum cum Deo poſſumus, hujuſmodi, atque etiam futuris periculis occurrere, eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones præfatas etiam innovando, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium omnes, & ſingulas collationes, proviſiones, inſtitutiones Parochialium Eccleſiarum ab eiſdem Epiſcopis, & Archiepiſcopis, ac quibuſvis aliis collatoribus, tam Ordinariis, quam Delegatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ac Sedis Apoſtolicæ Legatis, vel nunciis, præter, & contra formam ab eodem Concilio Tridentino præſertim in examine per concurſum faciendo præſcriptam, factas, aut in futurum faciendas, nullas, irritas, ac nullius roboris, vel momenti, fore, & eſſe, nullumque proviſis Jus, aut titulum, etiam coloratum poſſidendi præbere; & Parochiales Eccleſias hujuſmodi, quæ vacabant, ex tunc vacare ſtatuimus, decernimus, & declaramus, easque omnes eorum, quibus Jus conferendi eas, præterquam Epiſcopis, & Archiepiſcopis, qui curam dicti examinis juxta decretum ejuſdem Concilii habere debent, competet, diſpoſitioni reſervamus; Inſuper ne Parochiales Eccleſiæ diu in ſuſpenſo maneant, in maximum animarum periculum, quarumque Parochialium Eccleſiarum, quarum, dum pro tempore vacant, ad Epiſcopos, & Archiepiſcopos, Primates, & Patriarchas, & quoſvis alios Ordinarios Collatores in menſibus Ordinariis collatoribus, etiam per noſtras aſſignatis, proviſio, & collatio ſpectat, & pertinet, de quibus eiſdem Epiſcopi, & Ordinarii intra ſex menſium ſpatium a die vacationis earumdem perfecto examine juxta formam Concilii Tridentini præfati non providerint, ad illarum etiam, quarum collationes Nobis, & dictæ Sedi generaliter, vel ſpecialiter ex quavis cauſa reſervatæ, ſeu affectæ exiſtunt, aut aliis ex indulto Sedis Apoſtolicæ competunt, ad quas occurrente illarum vacatione Epiſcopi, & Archiepiſcopi præfati perſonas pro examine concurſu mutuo habito juxta dicti Conc. Tridentini formam approbatas, & magis idoneas non elegerint, aut electas Nobis vel Succeſſoribus noſtris, aut iis, ad quos collatio ſpectabit pro collatione obtinenda intra quatuor menſium ſpatium a die illius vacationis non ſignificaverint, necnon Parochialium Eccleſiarum ſimilium, quæ Juris-Patronatus Eccleſiaſtici, vel Laicorum, vel Clericorum, & Laicorum ſimul fuerint, ſi præſentatus intra tempus eiſdem patronis a Jure præfixum, prævio examine juxta formam dicti Concilii approbatus petatur inſtitui, inſtitutioque ipſa per duos menſes a die præſentationis dilata fuerit, collationem, proviſionem, inſtitutionem, ac omnimodam diſpoſitionem Nobis, & ipſi Sedi, ac perſonis indulta hujuſmodi conferendi providendi, ac inſtituendi obtinentibus reſpective reſervamus, data tamen in Parochialibus Juris-Patronatus optione ipſis Patronis, ut ſi inſtitutio ad Ordinarios ſpectabit, ipſis Ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menſes differentibus, poſſint pro hujuſmodi inſtitutione obtinenda habere recurſum ad Metropolitanum, vel viciniorem Ordinarium, aut ad Sedem Apoſtolicam; Prohibentes etiam eiſdem Ordinariis, ne tempus decem dierum eiſdem Ordinariis, & Patronis, ab eodem Concilio Tridentino ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis Examinatoribus præfixum, ultra alios decem dies prorogare audeant, vel præſumant. Diſtrictius inhibentes, ne quis præter Roman. Pontific. aut alios Indulta hujuſmodi obtinentes, ut præfertur, quacumque ſit ſuper hoc auctoritate munitus, de hujuſmodi Beneficiis ſic reſervatis, ut præfertur, diſponere, vel circa illa, etiam per viam permutationis, vel alias innovare quoquo modo præſumat. Ut autem non ſolum dignis, ſed magis idoneis repertis juxta ejuſdem Concilii decretum Parochiales Eccleſiæ conferantur, volumus & eadem auctoritate declaramus, quod ſi Epiſcopus minus habilem, poſthabitis magis idoneis, elegerit, poſſint ii, qui rejecti fuerint, a mala electione hujuſmodi ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium uti noſtrum, & Sedis hujuſmodi Delegatum, aut alias ad ipſam Sedem Apoſtolicam appellare, ac præelectum ad novum examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, & conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis magis idoneo per eumdem Judicem appellationis auctoritate noſtra (quatenus collatio ad Epiſcopum, a quo appellatum fuit, ſpectaret) conferatur, alias eidem magis idoneo per Judicem appellationis approbato conferenda remittatur ad eum, ad quem collatio, proviſio, vel inſtituto ſpectabit; Hæc tamen appellatio interpoſita interim non impediat, aut ſuſpendat, quo minus electio per Ordinarium primo loco facta interim debitæ demandetur executioni, & proviſus ab eadem Eccleſia cauſa appellationis hujuſmodi pendente non amoveatur. Et ſi quis a ſententia per Judicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad Sedem ipſam Apoſtolicam appellabit; ſi ſecus in præmiſſis omnibus, & ſingulis actum, & attentatum fuerit, irritum decernimus, & inane. Volumus autem, quod præſentium tranſumptis manu alicujus Notarii &c. Datum Romæ anno ab Incarn. Dom. 1566. 15. Kal. Apr. 4

Epiſtola Encyclica methodum, ac normam præſcribens obſervandam ab omnibus Epiſcopis, aliiſque Prælatis facultatem habentibus indicendi concurſu ad Parochiales Eccleſias in examine, ſive concurſu ad eaſdem Eccleſias, quoties earum vacatio contigerit, inſtituendo.

Reverendiſſime Domine uti Frater; Quo Parochiales Eccleſiæ dignioribus perſonis gubernandæ traderentur, ſtatuit, ut notum eſt, Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ.* 24. *c.* 18. ut vacante Eccleſia Parochiali, indiceretur, & fieret Concurſus, ac poſtquam Concurrentes ab Epiſcopo, vel ejus Vicario Generali, atque ab Examinatoribus Synodalibus ſaltem tribus examinati, & approbati eſſent, Epiſcopus eum eligeret, quem ætate, moribus, doctrina, prudentia, aliiſque rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam neceſſariis, & opportunis, digniorem ceteris, magiſque idoneum judicaret; Adjecitque ad hanc Concilii ſanctionem validius confirmandam, re, & nomine Sanctiſſimus Pontifex Pius V. quod ſi unquam Epiſcopus minus habilem, poſtpoſitis magis idoneis, elegiſſet, poſſint ii, qui rejecti eſſent a mala ejuſmodi electione ad Metropolitanum, vel ſi ipſe eligens Metropolitanus, aut exemptus foret, ad viciniorem Ordinarium, ut Sedis Apoſtolicæ delegatum appellare, ac Præelectum ad novum examen coram ipſo appellationis Judice, & ejus Examinatoribus provocare, ea tamen cautione, ut appellatio non in ſuſpenſivo, ſed in devolutivo eſſe deberet; quemadmodum in ejus Conſtitutione, quæ trigeſima tertia eſt, latius cavetur; conſulendo, quod conſtito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato, Parochialis Eccleſia magis idoneo conferatur.

Cum autem neque Concilii Decreto, neque Pontificis Bulla examinis in concurſu peragendi forma, ſeu methodus ulla certa, ac peculiaris ſervanda proponatur; difficile dictu eſt, quanta examinum aliorum alibi diverſitas extiterit; Atque hinc occaſio querelarum; Nam alicubi cum non eædem omnibus quæſtiones, non iidem caſus propoſiti fuiſſent; erant identidem, qui vel in judicio, vel extra conquererentur, ſibi quidem poſtpoſitis difficiliores Præelecto autem faciliores ad ſolvendum quæſtiones obtigiſſe: Alibi vero eædem quidem omnibus quæſtiones propoſitæ fuerunt, ſed neque hæ, neque datæ a Concurrentibus reſponſiones ſcripto, ſeu litteris conſignabantur. Cumque poſtmodum nec raro contingeret, ut e poſtpoſitis quiſpiam Jure Bullæ ſupradictæ novum ad examen coram Judice appellationis, ejuſque Examinatoribus electum provocaret, Sacra Congregatio uſque ab anno 1603 conſiderans gravamen non alia ratione, quam novo examine probari poſſe; provocationem ad novum examen cenſuit admittendam gravamine nondum probato, & requiſitis tantummodo probationibus in ſubſequenti judicio, in quo probato per novum examen Appellationis gravamine quo ad doctrinam probanda ſupereſt ejuſdem præ jam electo in reliquis ad regendam Eccleſiam requiſitis præſtantia, ut de majori alterutrius ad Parochialis Eccleſiæ gubernium idoneitate ſententia ferri poſſit, cum non continuo, ſi quis eſt doctior, is etiam aptior, ſeu magis idoneus ad id regimen habeatur, vel etiam habendus ſit. Quam Sacræ Congregationis ſententiam ſcriptores, & Tribunalia laudarunt. Aliis demum in Diœceſibus laudabilis invaluit conſuetudo, ut eædem omnibus quæſtiones, iidemque caſus proponantur; ac (ne qua detur anſa Cancellario quidquam ſuo marte addendi, minuendi, mutandi) ut ipſimet Concurrentes quæ interrogati fuerint, quæque reſponderint, ſua manu perſcribant; Atque Ordinarii, qui morem hunc longe optimum in examinando tenuere, Sacræ deinde Congregationi etiam atque etiam conſiderandum reliquerunt, his, qui ſic examinati eſſent, atque poſtpoſiti, in poſterum ut ſolent, Appellantibus, indulgenda nec ne ſtatim electi novum ad examen provocatio, nulla gravaminis prærequiſita probatione videretur; Cum iſti ex actis primi examinis gravamen Doctrinæ facile alioquin probare poſſent; quod alii aliter nimirum examinati probare, niſi ſecundo, ſeu novo examine non poterant. Nec defuere alii probitatis, ac peritiæ in adminiſtrandis diu Eccleſiis laude præſtantes, qui monerent, frænum aliquod hujuſmodi appellantium licentiæ tandem injiciendum ad examen provocationes eſſe reprimendas; quippe quæ vix unquam ſine magno Eccleſiarum damno contingunt. Nam cum novum examen coram Judice appellationis longe procul a Parochia peragendum ſit, Electus ab Epiſcopo, qui provocatur, Parochiam, quam poſſidet, cogitur interea temporis deſerere, eamque Œconomo, vel Vicario cuipiam veluti ſponſam ignotis Cuſtodibus relinquere, Sponſo non parumper, ſed diu ſane abfuturo, dum neque implicita, ut fit, lite, terna etiam, vel quaterna, alia ex aliis examina ſuper præſtantia primum Doctrinæ, tum deinde aliorum, quæ ad integrandam idoneitatem opportuna ſunt, contentioſe multiplicentur, & commode, ne dicam otioſe, tranſigantur, antequam deliberari poſſit utri concurrentium Parochia ſit adjudicanda.

Ad tollendam ejuſmodi non minus querelarum, quam incom-

incommodorum occaſionem. Sacr. Congregat. Concilii Tridentini interpres, poſtquam rem omnem a capite repetitam in gemina ſeſſione prima Octobris, & 16. Novembris 1720. ſummo ſtudio recognovit, tandem, Sanctiſſimo etiam annuente, ſtatuit (quod per præſentes Litteras encylicas exquiritur) omnes, & ſingulos Epiſcopos, alioſque Prælatos, penes quos ſit Jus, & autoritas faciendi Concurſum, hortari, ut examen ejuſmodi inſtituere non graventur, quale jam, & multæ Diœceſes, & Urbs ipſa obſervat, atque Apoſtolica etiam Dataria poſtulat, ſive cum, Sede vacante, vacat Eccleſia aliqua Parochialis, cujus collatio ad Sedem Apoſtolicam pertineat, ſive cum vacat Parochialis, aliqua, ut dicitur juxta decretum, ſive demum cum vacante in Collegiatis, aut Cathedralibus Eccleſiis Dignitate aliqua majori, annexam habente curam animarum, faciendus eſt Concurſus, atque ad Apoſtolicam Datariam tranſmittendus, ut notum eſt, atque in litteris, quæ de ordine Sanctiſſimi tunc e Dataria prodeunt, clare præſcribitur.

Vacante itaque Eccleſia Parochiali, quæ conferenda ſit per Concurſum, atque hoc ſolitis formulis indicto, hæc, quæ ſequuntur ex Sacræ Congregationis ſententia, conſilio, ſuaſione ſervanda proponuntur.

Primum nempe, ut aſſignentur eædem omnibus Concurrentibus Quæſtiones, iidem caſus, idemque textus Evangelii ſuper quo Sermonis aliquod præſcribant ad probandam dicendi pro Concione facultatem.

Alterum, ut Caſus, & quæſtiones reſolvendæ dictentur omnibus pariter eodem tempore, atque omnibus pariter eodem tempore textus Evangelii tradatur.

Tertium, ut certum idemque omnibus ſpatium temporis conſtituatur, intra quod caſus reſolvant, Quæſtionibus reſpondeant, Conciunculam componant.

Quartum, ut eodem Concurrentes omnes in Conclavi claudantur, unde, quandiu ſcribent (dabitur enim omnibus ſcribendi copia) nemo eorum egredi, neque alius quiſpiam eo ingredi poſſit, niſi poſtquam ſcripta confecerint, & exibuerint.

Quintum, ut omnes ſua quiſque manu tum reſponſa, tum ſermonem ſcribant, ſubſcribantque.

Sextum, ut reſponſa quidem latine, ſermo autem ea, qua ad populum haberi ſolet, lingua ſcribatur.

Poſtremum, ut unumquodque reſponſum, & unuſquiſque ſermo, cum ab unoquoque Concurrentium exibebitur, non ſolum ab eo, qui ſcripſit, atque a Cancellario Concurſus, verum etiam ab Examinatoribus, & ab Ordinario, vel ejus Vicario, qui concurſui interfuerint, ſubſcribatur.

Peracto ſecundum hanc famulam Concurſu, collataque ei, qui magis idoneus, ac dignior judicatus fuerit, Eccleſia Parochiali, non admittatur Appellatio, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Epiſcopi, niſi intra decem dies a die Collationis interponatur.

Si quis autem hoc intra ſpatium appellaverit, Actaque Concurſus petat ad Judicem Appellationis transferenda; mittantur vel acta ipſa originalia Concurſus clauſa, & obobſignata, vel certe unum aliquod authenticum eorum Exemplum a Cancellario Concurſus, atque altero Notario collatum, & auſcultatum coram Vicario, vel alio in Eccleſiaſtica Dignitate conſtituto, quem eligat Ordinarius, ad quem etiam Notarii Cancellario adjungendi electio pertinebit, necnon ab Examinatoribus Synodalibus, qui Concurſui interfuerunt, ſubſcriptum. Ex quibus actis, vel authentico exemplo, niſi gravamen quoad doctrinam probet is, qui ſe, ut præmittitur, examinatus, aut a mala relatione Examinatorum, aut ab irrationabili judicio Epiſcopi appellaverit, novum ad examen provocandi facultatem a Sacra Congregatione fruſtra poſtulabit.

Quemadmodum, & in judicio appellationis perſequi Jus ſuum fruſtra tentabit is, qui forte ſe gravatum doleat quoad reliqua, niſi interpoſita mature, ut dictum eſt, appellatione ab irrationabili judicio Epiſcopo, gravamen quoad illa oſtenderit, vel ex actis primi Concurſus, vel ſaltem ex atteſtationibus, & documentis extrajudicialibus etiam, ſed non levibus.

Atque ita quidem ſenſit Sacr. Congregatio, & Sanctiſſimus aſſenſit. At ſi quis tamen Ordinariorum aliter, ac ſupra deſcriptum eſt, Concurrentium examina inſtituere perrexerit, purget & Sacra ipſa Congregatio more priſtino Appellantibus, qui ſe gravatos dixerint, provocationem ad novum examen, nulla gravaminis prævia probatione indulgere. Interim tamen ne harum Litterarum memoria dilabatur, vult eadem Sacra Congr. eas in uniuſcujuſque Ordinarii Cancellaria perpetuo conſervari. Cujus interea conſilium, tum voluntatem dum ego omnibus ſignifico, Amplitudini tuæ fauſta omnia e Cœlo precor. Romæ hac die 10. Januarii 1721.

Uti Frater
P. M. Card. Corradinus Præfectus,
P. Lambertinus Secretarius.

Quoad Concurſum Parochialium attendenda eſt noviſſima Conſt. Bened. XIV. incip. *Cum illud*, in qua inter alia præſcribit, quod Examinatores non ſolum attendant in Concurrentibus Doctrinæ peritiam, ſed etiam inquirant, qui præ aliis ætate, prudentia, probitate morum, præſtito antea Eccleſiæ ſervitio, ceteriſque dotibus ad Officium Parochi cumulate obeundum neceſſariis, eſſent idonei, & commendabiles. Et ne ab Examinatoribus ignorari poſſint ſupradictæ qualitates, præcipit quod Concurrentes ante Concurſum intra terminum ab Epiſcopo aſſignatum, coram Cancellario Epiſcopali, vel alteri ab Epiſcopo deputando, ſuarum qualitatum, meritorum, & munerum probationes, atteſtationes, tam judiciales, quam extrajudiciales, aliaque id genus documenta, quæ fraude vacent, exhibeant; Alioquin dicto termino elapſo, documenta hujuſmodi quæcumque, & qualiacumque ea ſint, nullatenus recipiantur; Et eveniente die Concurſus a Cancellario Epiſcopali ſingulorum merita, qualitates, Requiſita (ut vocant) incorrupta fide deprompta a juribus tempore habili exhibitis, in ſcriptis ſummatim redigantur, & copia Epitomes tradatur non ſolum Epiſcopo, vel Vicario Generali vices illius obeunti, ſed ſingillatim omnibus Examinatoribus ad Concurſum adſcitis, ut tum de ſcientia, tum de vita, moribus, aliiſque regendæ Eccleſiæ neceſſariis dotibus ferant judicium. Abſoluto Concurſu, Notula compendiaria Requiſitorum antea diſtributa, tradatur Cancellario, qui illam comburat, vel penes Acta cuſtodiat, & nemini oſtendat, niſi de mandato Epiſcopi. Et demum circa Beneficia Sanctæ Sedi reſervata, mandat quod ipſis vacantibus Concurſus ſemper ab Epiſcopo indicatur, & abſoluto Concurſu, ſi res ſit de Beneficiis Curatis, *qua tantum ratione Menſium reſervata ſint*. Epiſcopus inter approbatos eligat magis idoneum, & Datariæ ſignificet, nec acta Concurſus tranſmittat, niſi a Dataria, cum id oportunum duxerit, requirantur. Sin vera dicta Beneficia, quibus Cura imminet Animarum, *ex alio quovis capite quam Menſium Apoſtolicorum S. Sedi reſervata ſint*: Eo ſane caſu veteri non immutato more abſtineat Epiſcopus a ferendo dignioris judicio, & Acta Concurſus ultro Datariæ exibeat.

Licebit tamen Ordinariis pro ſuo arbitrio, familiaribus Litteris Datario ſcriptis, eidem denunciare Perſonam, quam cenſent regendæ Eccleſiæ magis idoneam, eumdemque commonere, an occulta aliqua, & in Actis juſte reticita ſubſit cauſa, quæ cuipiam obſtet ad Beneficium Curatum obtinendum.

ARTICULUS I.

Ad quem ſpectet edicere, ac facere Concurſum, & quinam debeant, & poſſint ad illum admitti?

SUMMARIUM.

1 *Concurſum edicere ſpectat ad Epiſcopum, ſed Ordinarium.*

2 *Epiſcopus tamen non poteſt ſolus facere Concurſum, quando habet Vicarium Generalem ſibi Roma miſſum, ſed aſſiſtere debet etiam Vicarius.*

3 *Et ſi Vicarius ſit Apoſtolicus, ad ipſum ſolum, non ad Epiſcopum pertinet facere Concurſum, ſicut, & Synodum, & declarare magis idoneum.*

4 *Immo, ſi Epiſcopus reperiretur ſuſpenſus a Juriſdictione, & haberet præſervatum Jus conferendi Beneficia, non poſſet ex approbatis in Concurſu Parochialis digniorem præeligere; ſed hoc Jus pertineret ad Vicarium Apoſtolicum.*

5 *Edicta pro Concurſu habendo ad Parochiales Vacantes, quarum collatio pertinet ad inferiores Prælatos qui non habent Territorium diſtinctum, nec Jus congregandi Synodum, debent publicari ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi Parochialis exiſtit: vel ab alio, qui eſt vicinior, ſi ſit Nullius, & coram eo Concurſus fieri, & ad ipſum Epiſcopum ex dignis digniorem eligere, & inferiori Prælato pro collatione, ſeu inſtitutione remittere ſpectat.*

6 *Et Prælatus inferior habita ſignificatione, non poterit conferre alteri quam prælecto ab Epiſcopo.*

7 *Abbas, ſeu Commendatarius, vel alius Prælatus Epiſcopo inferior, non poteſt Concurſum, & examen inſtituere ad Parochiales exiſtentes intra fines ſuæ Juriſdictionis, & collationis, quando non habet poteſtatem congregandi Synodum, & actu non congregat, ſed hujuſmodi Concurſus, & examen ſpectat ad Epiſcopum, intra cujus Diœceſis fines exiſtit Abbas; & ſi non conſtat intra cujus Diœceſis fines exiſtat, id ſpectat ad Epiſcopum viciniorem.*

8 *Abbates tamen, ſeu Commendatarii, aliique Prælati Epiſcopo inferiores, qui omnimodam habent Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & proprium habent Territorium, ſi habeant Jus congregandi Synodum, & legitime conſtet illam congregaſſe, & elegiſſe Examinatores, poſſunt Concurſum inſtituere, & omnia ad id neceſſaria facere.*

9 *Et hoc in ſpecie competit Abbati Montis Caſſini.*

10 *Epiſcopus manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione inſtituendi Concurſum, donec Prælatus inferior coram Judice competente legitime probaverit Jus cogendi Synodum habere, illamque alias coegiſſe, in eaque Examinatores ad præſcriptam Concilii formam deputaſſe.*

11 *Unde Epiſcopus Fereſentranienſis uti vicinior, manuten-*

nendum eſt in ſua quaſi poſſeſſione Concurſum iſtituendi in vacationibus Eccleſiarum Parochialium della Ravignana; donec Abbas Claſſen. legitime probavit habere tale Jus.

12 *Concurſus, qui in vacationibus Parochialium fieri ſolet coram Epiſcopo viciniori, ſi occaſione Peſtis Civitas illius ſit bannita, & aditus præcluſus ad eumdem Ordinarium viciniorem, poteſt prorogari.*

13 *Concurſus edicta Ordinarii proponere debent in Beneficiis Curatis reſervatis Sedi Ap. vacantibus per obitum.*

14 *Epiſcopus inſtituens Concurſum ad formam Concilii, non poteſt ut ſuſpectus recuſari: ſed qui ſe exiſtimaverint gravatos appellare poterunt a mala Ordinarii electione, ſeu Judicio, ad effectum devolutivum, non ſuſpenſivum.*

15 *Vicarius Generalis Epiſcopi poteſt, Epiſcopo impedito, proponere Edictum pro Concurſu, & coram ſe examen indicere.*

16 *Immo multi tenent examen Concurſus poſſe fieri coram Vicario Generali, etiam Epiſcopo non impedito.*

17 *Quinimmo poteſt Vicarius Generalis proponere Edictum pro Concurſu, etiamſi ipſemet velit examen ſubire, & Epiſcopus illi ſit Eccleſiam ipſam vacantem collaturus.*

18 *Sic etiam Vicarius Capitularis poteſt Concurſum ad Parochiales vacantes, tempore Sedis vacantis, facere.*

19 *Capitulum nullam habet auctoritatem in his examinibus; ſed debet conſtituere Officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi.*

20 *Is Vicarius ſic conſtitutus poteſt obire illa omnia, quæ obeunda eſſent ab Epiſcopo, & debet indicere Concurſum, uti faceret Epiſcopus.*

21 *Deinde examinare debet Concurrentes, adhibitis ſaltem tribus Examinatoribus, quorum votis, ſi paria, aut ſingularia fuerint, accedere poterit ipſe Vicarius, quibus magis ei videbitur.*

22 *Idem Vicarius debet curare, ut ſingulis annis a Diœceſana Synodo probentur Examinatores ſaltem ſex &c.*

23 *Novus ſemper Concurſus, & novum examen, novaque approbatio requiritur ſingulis vicibus pro quacumque Parochiali vacante; nec ſufficit unus ſolus Concurſus pro pluribus Parochialibus.*

24 *Examinatores ex pluribus examinatis, non unum ſolum, ſed plures, quos judicaverint idoneos, ſignificabunt Vicario, & ex iſtis ſolus Vicarius eliget, quem cæteris magis idoneum judicaverit.*

25 *Hæc enim facultas nullo modo Examinatoribus competit.*

26 *Ipſe ſolus Vicarius abſque Examinatoribus ſcribit Litteras ad Sanctiſſimum D. N.*

27 *Ad quem Collatio Parochialis ſpectabit.*

28 *Capitulum, aut Decanus Cathedralis non poteſt indicere Concurſum, nec alia ad id neceſſaria obire, ſed omnia ſpectant ad Vicarium Capitularem.*

29 *Multo magis idem Capitulum abſtinere debet a conferendo Parochialem vacantem in Commendam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit judicatus.*

30 *Maxime etiam cavere debet, ne concedat omnes fructus ipſius Parochialis eidem, dicta Commenda durante.*

31 *Concilium enim hæc omnia prohibuit, dum ſtatuit debere Epiſcopum ſtatim habita notitia vacationis Parochialis, idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portione conſtituere. Quod munus, Sede vacante, ſpectat ad Vicarium Capitularem.*

32 *Nec ipſe Vicarius Capitularis poteſt conſtituere Vicarium in Parochia eum, quem magis idoneum in Concurſu judicaverit; ſed debet omnino a principio vacationis, & antequam fiat Concurſus, conſtituere in ea alium Vicarium, qui Curam animarum interea gerat, donec Parochialis fuerit a Sede Apoſtolica magis idoneo collata.*

33 *Ad Concurſum Parochialium non tantum Diœceſani, ſed etiam exteri debent admitti; niſi adſit aliquod privilegium, quod Beneficia non conferantur exteris.*

34 *Ad Concurſum debent admitti tam exteri, quam Originarii, etiamſi habeant aliud Beneficium Curatum.*

35 *Nec Epiſcopus prohibere poteſt Curatis, ne accedant ad Concurſum aliarum Parochialium.*

36 *Originarius tamen, & de gremio Eccleſiæ eſt ſemper cæteris paribus præferendus extraneo.*

37 *Immo ſecundum multos, dignus de gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo.*

38 *Regulares omnes, quamvis ſint Canonici, ſive Præmonſtratenſes, ſive Lateranenſes, ſive quicumque alii Canonici Regulares, non ſunt admittendi ad Concurſus Parochialium ſine diſpenſatione Apoſtolica.*

39 *Afferuntur ad id plures declarationes Sacræ Congregat. Concilii,* ad num. 40.

41 *Afferuntur ad id etiam declarationes Gregorii XIII. & Clementis VIII.* ad n. 42.

43 *Affertur ad Litteram Decretum Clementis X. cum derogatione omnium privilegiorum, & conſuetudinum etiam immemorabilium; non obſtante etiam formula Profeſſionis.*

44 *Licet autem hoc Decretum Clementis X. reſpiciat ſolos Canonicos Lateranenſes; tamen vere, & realiter complectitur, omnes alios Canonicos Regulares,* ad n. 50. *Vid. verb.* Habitus num 69.

51 *Canonici Regulares omnes multo magis abſque diſpenſatione ſpeciali Apoſtolica ſunt incapaces ad obtinenda Beneficia ſæcularia non Curata.*

52 *Afferuntur ad id Decreta Sacræ Congregationis, & reſponſio Gregorii XIII.* ad n. 54.

55 *Unde hæc incapacitas Canonicorum Regularium ad quæcumque Beneficia ſæcularia efficit, ut ſi obtineatur aliquod Beneficium ab Ordinariis abſque diſpenſatione Apoſtolica, ipſa inſtitutio ſit ipſo Jure, nulla, & poſſit denuo uti vacans impetrari per alium,* ad n. 56.

57 *Poſſunt tamen Regulares, & a fortiori ipſi Canonici Regulares aſſumi in Parochos ſine diſpenſatione Apoſtolica in Parochiis eorumdem Monaſteriorum, vel membris omnimode illis ſubjectis.*

58 *Et poſſe ſic deputari Regulares in Parochos dictarum Parochialium pluries probavit Sacr. Cong. Conc.*

59 *Nec poſſunt cogi ipſi Regulares deputare Sacerdotem ſæcularem in ſimili Parochia ſubjective unita ipſorum Monaſterio; ſed libere ſine alia diſpenſatione poſſunt Regulares Superiores in ſimilibus ſuis Parochiis deputare pro Parochis ſuos Religioſos ad eorum nutum amovibiles.*

60 *Nec ipſi Religioſi ad exercitium talis Curæ, ſeu Parochiæ deputati, poſſunt reclamare, ſi ab ipſis removeantur.*

61 *Neque poſſunt Congruam pro Curato ſæculari taxatam a Monaſterio petere, niſi quantum indigent ad propriam, & onerum Eccleſiæ ſuſtentationem, & totum id, quod ſupereſt, debetur fideliter a Curato Religioſo ſuo Monaſterio.*

62 *Alia ad rem,* remiſſive.

COncurſum edicere ſpectat ad Epiſcopum, ſeu Ordina- 1
rium, Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Ref.* Sanctus
Pius V. d. Conſt. incip. *In conferendis*; & pluries decla-
ravit Sacra Congreg. Conc. ut infra patebit. Epiſcopus 2
tamen non poteſt ſolus facere Concurſum, quando habet
Vicarium Generalem ſibi Roma miſſum, ſed aſſiſtere de-
bet etiam Vicarius, qui procurabit, ut omnia Canonice
fiant. *Sacr. Congr. Conc. in Narnien.* 2. *Octob.* 1655. Et ſi 3
Vicarius ſit Apoſtolicus, ad ipſum ſolum, non ad Epiſco-
pum pertinet facere Concurſum, ſicut & Synodum, & de-
clarare magis idoneum, quia Epiſcopus non habet niſi ad-
miniſtrationem Ordinis. *Sacr. Congreg. Conc. in Lycien.* 9. *Junii* 4
1608. *& in Biſinianen.* 16. *Maji* 1653. Immo ſi Epiſcopus
reperiretur ſuſpenſus a Juriſdictione, & haberet præſer-
vatum Jus conferendi Beneficia, non poſſet ex approbatis
in Concurſu Parochialis digniorem præeligere; ſed hoc
Jus pertineret ad Vicarium Apoſtolicum, ut præter de-
creta, quæ referuntur a Pagn. *in cap. Illa* 2. *Ne Sede va-
cante num.* 30. & ſequent. declaravit *Sacr. Congregat.
Concil. in Sorane.* 12. *Decem.* 1699. Edicta pro Concurſu
habendo ad Parochiales vacantes, quarum collatio per-
tinet ad inferiores Prælatos, qui non habent Territorium
diſtinctum, nec Jus congregandi Synodum, debent pu-
blicari ab Epiſcopo, in cujus Diœceſi Parochialis exi-
ſtit, vel ab alio, qui eſt vicinior, ſi ſit Nullius, & co-
ram eo Concurſus fieri; & ad ipſum Epiſcopum ex dignis
Digniorem eligere, & inferiori Prælato pro collatione,
ſeu inſtitutione remittere ſpectat. *Sacr. Congreg. Conc. in
Palentin.* 24. *Octob.* 1573. *& in Foroſempronien.* 2. *Decembr.* 6
1628. Et Prælatus inferior, habita ſignificatione, non po-
terit conferre alteri, quam præelecto ab Epiſcopo, ut
reſpondit *Sacra Congregatio Conc. in Burgi Sancti Sepulci* 15. 7
Decembr. 1696. *ad tertium.* Abbas enim, ſeu Commenda-
tarius, vel alius Prælatus Epiſcopo inferior, non poteſt
Concurſum, & examen inſtituere ad Parochiales exi-
ſtentes intra fines ſuæ Juriſdictionis, & collationis,
quando non habet poteſtatem congregandi Synodum, &
actu non congregat, ſed hujuſmodi Concurſus, & exa-
men ſpectat ad Epiſcopum intra cujus Diœceſis fines exi-
ſtit Abbas, ſeu Commendatarius, vel alius Prælatus in-
ferior; & ſi non conſtat intra cujus Diœceſis fines exi- 8
ſtat, id ſpectat ab Epiſcopum viciniorem. *Sacr. Congr.
Concil. in Caſtri Durantis* 30. *April.* 1611. Abbates tamen,
ſeu Commendatarii, aliique Prælati inferiores Epiſcopo,
qui omnimodam habent Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem,
nec alicui ſubſunt, ſed ſunt immediate ſubjecti Sedi A-
poſtolicæ, quique nullius ſunt Diœceſis; ſed proprium
habent Territorium, ſi habeant Jus congregandi Synodum,
& legitime conſtet illam congregaſſe, & elegiſſe Exami-
natores, poſſunt Concurſum inſtituere, examinare, ap-
probare, omniaque alia facere, quæ continentur in Decreto
Tridentini *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de Reform. Sacr. Congr. Concil. in Foro-
ſempronienſ.* 18. *Martii* 1591. *in Caſtri Durantis* 30. *Apr.*
1611. *in Cauſa Abbatiæ Farfen.* ut refert ex Aldan. Bar- 9
boſa in Tridentin. *loc. cit. num.* 51. & ſæpe alibi. Et in
ſpecie pro Abbate Monaſterii in Monte Caſſino Ordinis
S. Benedicti, quod nullius ſit Diœceſis, & nemini ſubſit;
ſed omnimodam Juriſdictionem Epiſcopalem, ac pro-
prium Territorium, & Jus congregandi Synodum, ac
ideo poſſit Concurſum inſtituere, examinare, approba-
re, & Œconomum deputare, declaravit Sixtus V. 20.
Februarii 1589. ut refert Tamburr. *de Jur. Abbat. tom.* 1.
diſput. 3. *quæſt.* 4. *num.* 2. *ex venerabili Archivio Caſſinenſi.*
Et noviſſime Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Quod*

inſeru-

inſcrutabilis, in qua confirmat etiam Conſtitutiones Sixti
V. Urbani VIII. & Innocentii XI. ad id emanatas.
10 Epiſcopus manutenendus eſt in ſua quaſi poſſeſſione in-
ſtituendi Concurſum, donec Prælatus inferior coram Ju-
dice competente legitime probaverit Jus cogendi Syno-
dum habere, aliaſque coegiſſe, in eaque Examinatores
ad præſcriptam Concilii formam deputaſſe. *Sac. Congreg.*
11 *Conc. 17. Januarii* 1585. *&* 4. *Aug.* 1594. Unde Epiſcopus
Foroſempronienſ. ut vicinior manutenendus eſt in ſua
quaſi poſſeſſione Concurſum inſtituendi in vacationibus
Eccleſiarum Parochialium della Ravignana, & Juris præ-
eligendi magis idoneos ex approbatis in eiſdem Concur-
ſibus, donec Abbas Claſſen. legitime probaverit habere
Jus congregandi Synodum, aliaſque coegiſſe, & in ea
Examinatores ad præſcriptum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24.
c. 18. *de Reform.* deputaſſe. *Sac. Congr. Concil. in Foroſem-*
12 *pronienſ.* 2. *Decemb.* 1618. Concurſus, qui in vacationibus
Parochialium fieri ſolet coram Epiſcopo viciniori, ſi oc-
caſione peſtis Civitas illius ſit bannita, & aditus præclu-
ſus ad eumdem Ordinarium viciniorem, poteſt proroga-
ri, ut conceſſit Sacra Congregatio facultatem Prælato
inferiori prorogandi tempus concurrentium, &ut interim
provideretur de Œconomis, & Vicariis idoneis. *Sac.Cong.*
Conc. in Nullius Terra Guaſtalla, Parmenſ. Diœceſis 17. *Aug.*
13 1630. Concurſus edicto Ordinarii proponere debent in Be-
neficiis Curatis reſervatis Sedi Apoſtolicæ vacantibus per
obitum, puta in menſibus reſervatis, & a Sede Apoſto-
lica proviſio facienda eſt approbato ab Examinatoribus
in Synodo Diœceſana deputatis, ſi fidem approbationis
habet ab Ordinario. Ita deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr.* re-
fert Piaceſ. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 20. *nu.* 17. Bar-
14 boſa *in Tridentino loc. cit. numer.* 64. Epiſcopus inſtituens
Concurſum ad formam Concilii, non poteſt, ut ſuſpe-
ctus recuſari, ſed qui ſe exiſtimaverint gravatos, appel-
lare poterunt a mala Ordinarii electione, ſeu judicio ad
effectum devolutivum, non ſuſpenſivum. *Sacra Congregat.*
15 *Concil.* 28. *Septemb.* 1789. Vicarius Generalis Epiſcopi po-
teſt, Epiſcopo impedito, proponere edictum pro Concur-
ſu, & coram ſe examen indicere, textu expreſſo in Conc.
16 Trid. *loc. cit.* ibi: *Ab Epiſcopo, ſive eo impedito, ab ejus*
Vicario Generali. Immo examen Concurſus poſſe fieri co-
ram Vicario Generali, etiam Epiſcopo non impedito,
tenet Garzias *de Beneſic. par.* 9. *c.* 2. *num.* 119. Barboſa
de poteſtat. Epiſcop. part. 3. *alleg.* 60. *num.* 41. *& in Trid.*
ſeſſ. 24. *c.* 18. *de Reformat. n.* 77. & Maſſobrius *requiſit.* 3.
dub. 3. quia dicunt ipſi prædicta verba Concilii, *ſive eo*
impedito, ſunt ſolum poſita ad denotandum convenire,
quod ab ipſo Epiſcopo, ceſſante impedimento, fiat exa-
17 men. Quinimmo poteſt Vicarius Generalis proponere E-
dictum pro Concurſu, etiamſi ipſemet velit examen ſu-
bire, & Epiſcopus illi ſit Eccleſiam ipſam vacantem
collaturus. Sic deciſum fuiſſe a Sac. Congr. Concil. ſu-
per *d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. refert Sbroz. *de Off. Vicarii in addit.*
18 *q.* 188. *lib.* 2. Sic etiam Vicarius Capitularis poteſt Con-
curſum ad Parochiales vacantes tempore Sedis vacantis
facere, ut poterat Epiſcopus ſervata forma Sacr. Concil.
Tridentin. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reformat.* & magis ido-
neum eligere, & approbationem ad Sanctiſſimum Domi-
num, ejuſque Eminentiſſimum Cardinalem Datarium mit-
tere pro confirmatione electionis. Ita declaravit *Sac. Con-*
gregatio Epiſcoporum in Ravennaten. 3. *Februarii* 1624. & ſæ-
pe alibi. * Tota enim juriſdictio Capituli Sede vacante
ad Vicarium Capitularem devolvitur. Benedictus XIV. *De*
Synod. Diœceſana l. 4. *cap.* 8. §. 18. * & ad hoc juvat ad-
ducere id, quod in Sacra Congregatione Concil. actum
fuit de obſervandis in examinibus faciendis pro collatio-
ne Parochialium Sede Cathedrali vacante, & ita conce-
pta fuit declarationum formula per manus tranſmiſſa,
& a Sanctiſſimo approbata, ut refert Fagnan. *lib.* 2. *De-*
cret. in cap. Illa 2. *Ne Sede vacante num.* 18. *& ſequenti-*
bus, & eſt ut ſequitur.
19 In primis Capitulum nullam ſibi in hiſce examinibus
auctoritatem vindicabit, ſed conſtituet Officialem, ſeu
Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi, pro ut
20 mandat Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 20. *cap.* 16. Is Vica-
rius ſic conſtitutus obibit illa omnia munia, quæ Conci-
lium *ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ſtatuit obeunda ab Epiſcopo, ſeu
ejus Vicario cum Parochialis Eccleſiæ vacatio contige-
rit; & in ſpecie ſtatim ab habita notitia vacationis Eccle-
ſiæ, & antequam ullum fiat examen, conſtituet idoneum
in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis aſſigna-
tione, reſervatis reliquis fructibus iis, quibus Jure vide-
bitur. Hic autem Vicarius in Parochiali poſitus, ejus
onera ſuſtinebit, donec ei de Rectore provideatur. Po-
ſtea per Edictum publicum vocabit omnes, qui voluerint
21 examinari pro obtinenda Parochiali vacante. Deinde exa-
minabit eos, qui concurrerint, adhibitis etiam aliis Exa-
minatoribus, ſaltem tribus, quorum votis, ſi paria, aut
ſingularia fuerint, accedere poſſit ipſe Vicarius quibus
22 magis ei videbitur. Curabit idem Vicarius, ut ſingulis
annis a Diœceſana Synodo probentur Examinatores ſal-
tem ſex, ex quibus tres ipſe eliget, eoſque congregabit,
qui ſecum examen perficiant ad ſingulas Parochiales va-
cantes; Et ſi duo, vel unus tantum ex dictis Examina-
toribus etiam cum Vicario, vel omnes tres, aut etiam
ſex abſque Vicario ſe ipſos congregaverint, & examen
perfecerint, nullum erit: & ſi ex dictis ſex Examinato-
ribus aliqui intra annum ſuæ electionis mortui fuerint,
tota facultas examinandi ad ſuperſtites, etiamſi unus tan-
tum ſupereſſet, ſpectabit eo anno durante. Si contingat
ſequentibus annis nullos alios Examinatores eligi in Sy-
nodo Diœceſana, illi ſex, qui ſemel præcedente anno ex
Decreto Concilii fuerint electi, pro legitimis habeantur
etiam poſt lapſum annum ſuæ electionis, & ſic in Offi-
cio ſuo perſeverare poſſint, donec alii ſervata forma Con-
cilii electi fuerint. Et ſi ex dictis ſex Examinatoribus ali-
qui mortui fuerint, curabit Vicarius, ut lapſo anno a-
lii in locum demortuorum ſufficiantur, ſeu eligantur
in Synodo Diœceſana, alioquin qui ſupererunt pro legi-
timis non habeantur. Examen, & approbatio pro legiti- 23
mis non habeantur ad Parochialem vacantem, ſi ante ad
alias Parochiales, quæ prius vacaverint, fuerint facta,
ita ut non ſufficiat quem judicatum fuiſſe idoneum præ-
teritis menſibus, aut annis ad aliquas Parochiales; ſed
ſemper opus ſit novo examine, & nova approbatione ad
ipſam Parochialem, de cujus collatione ſingulis vicibus
agitur. Examinatores ex pluribus examinatis non unum 24
ſolum, ſed plures, quos judicaverit idoneos, ſignifica-
bunt Vicario, & ex iſtis pluribus idoneis per Examinato-
res judicatis, non ipſi Examinatores, ſed ſolus Vicarius
eliget quem ceteris magis idoneum judicaverit. Hæc e-
nim facultas nullo modo Examinatoribus competit, cum 25
ſoli Epiſcopo a Concilio ſit attributa, cujus loco erit
Vicarius Sede vacante. Ipſe enim ſolus Vicarius abſque 26
Examinatoribus ſcribet Litteras ad Sanctiſſimum D. N. ad
quem collatio Parochialis ſpectabit, quibus præcipue te- 27
ſtabitur propoſitum fuiſſe Edictum, & examen per Con-
curſum factum, totque examinatos fuiſſe, & ex exami-
natis tot idoneos a tribus ſaltem Examinatoribus judica-
tos; ſe vero ex iſtis idoneis talem ceteris magis ido-
neum judicaſſe elegiſſeque.
Capitulum, ut Decanus Cathedralis Eccleſiæ nullum 28
ſibi Jus vindicet proponendi Edictum, aut deputandi,
ſeu eligendi, vel convocandi coram ſe Examinatores,
nec jubendi, aut curandi, ut coram ſe, aut Examina-
toribus deputatis ab eo, Examen fiat; minus eligendi
magis idoneum, aut litteras teſtimoniales de eo ſcriben-
di. Sed hæc omnia, ut ſupra dictum eſt, exequetur par-
tim Synodus Diœceſana, partim Vicarius Sede vacante
conſtituendus, quem Capitulum omnino conſtituere de-
bet ex dictis *ſup. num.* 19. Multo magis idem Capitulum
abſtineat a conferendo Parochialem vacantem in Commen- 29
dam temporalem ei, qui magis idoneus fuerit judicatus.
Maxime etiam caveat, ne concedat omnes fructus ipſius 30
Parochialis eidem, dicta Commenda durante; Quoniam 31
Concilium hæc omnia prohibuit, dum ſtatuit debere Epi-
ſcopum ſtatim ab habita notitia vacationis Parochialis ido-
neum in ea Vicarium cum congrua fructuum portione
conſtituere, quod munus obibit, ut ſupra dictum eſt, Vi-
carius præciſe, Sede vacante, deputatus. Cavebitque &
ipſe a dicta Commenda, & a conceſſione omnium fru-
ctuum. Et illud quoque ſibi interdictum ſciet, ne eum 32
quem magis idoneum ipſe judicaverit, conſtituat Vica-
rium in Parochiali, aut ei quoquomodo præficiat, donec
collatio fiat, ſed debet omnino a principio vacationis, &
antequam ullum examen fiat, conſtituere in ea alium
Vicarium, qui Curam animarum interea gerat, donec
Parochialis fuerit a Sede Apoſtolica magis idoneo colla-
ta. Hactenus Fagnan. *loco ſupracitato*.
Ad concurſum Parochialium non tantum Diœceſani 33
ſed etiam exteri debent admitti, niſi adſit aliquod privi-
legium; quod Beneficia non conferantur exteris; *Eſt com-*
munis Doctorum, & ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Conc.* re-
fert ex Nicol. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 10. *n.* 1. Ad 34
Concurſum debent admitti tam exteri, quam originarii,
etiamſi habeant aliud Beneficium Curatum. Garzias *de Benef.*
p. 9. *c.* 2. *n.* 208. *&* 209. Corrad. *Praxi Beneſic. lib.* 3. *par.* 4. *nu.*
12. Monacell. *loc. cit.* & alii paſſim. Non enim poteſt Epi- 35
ſcopus prohibere Curatis, ne accedant ad Concurſum a-
liarum Parochialium. *Sacr. Congr. Epiſcopor.* 29. *Aug.* 1591.
apud Barboſa *de Poteſt. Paroch. par.* 1. *c.* 2. *n.* 48. Originarius 36
tamen, & de gremio Eccleſiæ, eſt ſemper, ceteris pari-
bus, præferendus extraneo: *arg. Regul.* 17. *Cancellariæ de*
concurrentibus in data, ibi: *Et ſimiliter ceteris paribus oriun-*
dus non oriundo, & Diœceſanus non Diœceſano præferatur, &
cap. Nullus diſt. 61. *c. Hortamur diſt.* 71. *c. Ne pro defectu* 41.
de election. c. Bonæ memoriæ §. intelleximus de poſtulat. Prælato-
rum. Et ratio eſt, quia indigena præſumitur oppidum,
& Eccleſiam magis diligere, & a populo plus amari,
quam alienigena. Juxta S. Th. 2. 2. *q.* 13. *art.* 2. ibi: *Ille,*
qui de gremio Eccleſiæ aſſumitur in pluribus conſuevit eſſe uti-
lior, quantum ad bonum commune, quia magis diligit Eccle-
ſiam, in qua eſt nutritus. Et eſt communis. Immo ſe- 37
cundum Barboſ. *p.* 3. *de offic. & poteſ. Epiſcop. allegat.* 60.
nu. 202. & plurimos alios ab ipſo ibi citatos, dignus de
gremio Eccleſiæ poteſt eligi poſthabito digniore extraneo;
arg. cap. Nullus 13. *diſt.* 61. ibi: *Tunc autem alter de altera*
eligatur Eccleſia, ſi de Civitatis ipſius Clero nullus (quod eve-
nire non credimus) dignus poterit reperiri, & c. Obitum 16.
diſt. eadem. ibi: *Commonemus etiam Fraternitatem tuam,*

*ut nullum de alia eligi permittas Eccleſia, niſi forte inter Cle-
ricos ipſius Civitatis . . . nullus . . . dignus; (quod evenire
non credimus,) poterit inveniri.*
38 Regulares omnes, quamvis ſint Canonici, ſive Præmon-
ſtratenſes, ſive Lateranenſes, ſive quicumque alii Canoni-
ci Regulares, non ſunt admittendi ad Concuſus Parochia-
lium ſine diſpenſatione Apoſtolica; Sic expreſſe declara-
vit pluries Sacra Congregatio Concilii cum approbatione
Sanctiſſimi. Cum enim, ut refert Fagn. *in c. Quod Dei
timorem 7. de ſtat. Monachor. num.* 1. fuerit quæſitum: „ An
„ Regularis poſſit præfici Curæ animarum ab Epiſcopo
„ ſine diſpenſatione Apoſtolica; Sacra Congr. Concilii cen-
„ ſuit non poſſe, niſi accedente diſpenſatione, quæ non vi-
„ detur concedenda, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſſitate,
39 „ vel utilitate Eccleſiæ. " Et alias conſulta; An Eccleſiæ
Parochiali ex neceſſitate, nempe ob penuriam Sacerdotum,
Regularis perpetuo poſſit præfici? Reſpondit permitti poſ-
ſe; itaut deducto victu, quod reliquum fuerit redituum
in utilitatem Eccleſiæ, & pauperum convertatur; „ Ob
„ id autem neceſſariam eſſe hodie diſpenſationem con-
„ tra opinionem antiquorum Doctorum, quod ita de ſty-
„ lo ſervari conſuevit. Quod ſi magis placuerit Sanctiſ-
„ ſimo, poſſe quod petitur ad tempus concedi, quod ſci-
„ licet Epiſcopus provideri de Clerico Sæculari, nihil
„ tamen concedendum, niſi inſtante Epiſcopo pro neceſ-
40 „ ſitate, vel utilitate Eccleſiæ. In idemque coincidunt
reſolutiones ejuſdem Sacræ Congregationis Concilii *in una
Cremonenſi 1. Septemb.* 1630. *& in Taurinenſi* relat. a Pigna-
tell. *tom. 1. conſult. 44. num.* 25. quod nullus hodie Regularis
abſque diſpenſatione Papæ poſſit obtinere ſæculare Benefi-
cium, licet Curatum; *& in una Portugallien. 15. Jun.* 1652.
ubi declaravit Fratres Sacerdotes profeſſos Ordinis Mili-
taris Chriſti, S. Jacobi, & de Avis ibi exiſtentium, eſſe
incapaces abſque diſpenſatione Apoſtolica Beneficiorum
ſæcularium cum Cura, & ſine Cura, Canonicatus Ec-
cleſiæ Cathedralis, ut refert *Pignatel. tom. 1. conſult.* 254.
41 Et etiam ſimiliter declaraverat de expreſſa mente San-
ctiſſimi de Canonicis Regularibus, ut refert Fagnan. *loc.
cit. num.* 16. Cum enim quæſitum fuerit: „ An Canonici
„ Regulares de licentia ſui Generalis poſſint aſſumere
„ Curam animarum tam ad tempus, quam perpetuo?
„ Die 8. Iulii 1581. Sanctiſſimus Dominus Noſter Gre-
„ gorius XIII. noluit licere iſtis Regularibus etiam de
„ licentia ſui Generalis abſque permiſſu Summi Pontificis
„ aſſumere Curam etiam ad tempus, multoque minus Be-
„ neficium Curatum in titulum. " Et ſubinde, „ cum
„ Canonici Regulares Lateranenſes peterent, ut ſibi lice-
„ ret cum licentia ſui Generalis obtinere Beneficia Cu-
„ rata in titulum, vel ad tempus, & res a Congrega-
„ tione delata eſſet ad Sanctiſſimum, Sanctitas ſua abnuit. "
42 Quod Clemens VIII. (ut refert Pignat. *d. conſult.* 44.
num. 25. & Nicolius *in Floſculis verb. Regulares num.* 25.)
mandavit inviolabiliter obſervari, non obſtante, quod id
fortaſſe per Sacros Canones permitteretur Canonicis Re-
gularibus, præterquam tranſlatis, ut cenſuit *eadem Sacr.
Congr. in Cremon. & Taurinen.* allegatis. Quare cum hic
caſus *die 15. Maji* 1655. fuiſſet iterum propoſitus, eadem
Sacra Congregatio perſtitit in Decretis, Canonicoſque
hujuſmodi ad Concurſum admitti vetuit; Ita quidem ut
ſuper hoc eorum Generalis nequeat diſpenſare, ut jam
declaravit 24. *Auguſti* 1628.
43 Et de expreſſa mente, & auctoritate Clementis X. hanc
Canonicorum Regularium incapacitatem ad Parochiales
cum univerſali derogatione omnium privilegiorum, Indul-
torum, conſuetudinum etiam immemorabilium &c. pro-
nunciavit Sacra Congregatio Epiſcoporum, & Regularium
in Decreto, ut ſequitur.
„ Cum fel. record. Gregor. XIII. aliique nonnulli Sum-
„ mi Pontifices Succeſſores, ad Regularem diſciplinam in
„ Congregatione Canonicorum Lateranenſium Ordinis San-
„ cti Auguſtini magis, magiſque firmandam Decretis ſuis
„ mandaverit, ne dicti Canonici Curæ animarum in Ec-
„ cleſiis ſæcularibus exercendæ, juxta Conſtitutionem
„ Innocentii III. recol. mem. incipient. *Quod Dei timorem
„ &c.* ceteroquin capaces ad hujuſmodi curam in prædi-
„ ctis Eccleſiis exercendam admittantur; Quorum De-
„ cretorum obſervantiam retinendam eſſe non ſemel decla-
„ ratum fuit: Aſſerentibus vero e contra quibuſdam di-
„ ctorum Pontificum mentem haud fuiſſe certa perpetua
„ Lege lata Innocentianam Conſtitutionem prorſus abroga-
„ re: Sed immo illorum decreta, ſeu mandata cum ipſis
„ expiraſſe; ac propterea pro diverſitate temporum di-
„ verſas forſam editas fuiſſe declarationes, & interpreta-
„ tiones, & nec uniformem ſervatam praxim. Ideo ex
„ prædictis non infrequentes dubitationes & controverſiæ
„ ſubortæ noſcantur, ob quas Religioſa quies perturbari
„ facile poſſet accuratius in hoc ſacro Ordine cuſtodien-
„ da; cum illius Apoſtolica inſtituta primævam diſci-
„ plinæ ac Sanctimoniæ antiquorum Clericorum imagi-
„ nem, & Symbolum referant, quibus ipſa naſcentis Ec-
„ cleſiæ primordia florebant. Quapropter ad hujuſmodi
„ dubitationes explicandas & controverſias definiendas,
„ atque ut magis accurata diſquiſitione eorum Canonico-
„ rum ſpiritus, & vocatio dignoſcatur, qui dum in tran-
„ quillitate Montis Sion Cœleſtium contemplatione ſua-
„ viſſime paſcuntur ad frangendum in valle lacrymarum
„ parvulis (videlicet e Clauſtro ad regimen deſcenſuri Paro-
„ chialium) invitantur; Sacra Congregatio Eminentiſſ. &
„ Reverendiſs. S.R.E. Cardinal. negotiis, & Conſultationi-
„ bus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, & re matu-
„ re examinata, atque audito P. Procuratore Generali dictæ
„ Congregationis Lateranenſis, ſpeciali ſibi auctoritate per
„ Sanctiſſimum Dominum Noſtrum Clementem Papam X.
„ vivæ vocis Oraculo attributa declarat, atque decernit, ut
„ in poſterum futuris perpetuis temporibus nemo ex Cano-
„ nicis Regularibus Sancti Auguſtini Congregationis Latera-
„ nenſis, quamvis non tranſlatus, ad Curam animarum in
„ Eccleſiis ſæcularibus etiam de Jure patronatus in perpe-
„ tuo, ſeu ad tempus quocumque titulo exercendam admit-
„ tatur; niſi præter Abbatis Generalis licentiam expreſſum
„ quoque Sedis Apoſtolicæ Indultum accedat; Quod juxta
„ Sacrorum Miniſtrorum penuriam, & prout Animarum
„ poſtulabit utilitas in contingentibus caſibus concedetur;
„ Itaut quælibet collatio, inſtitutio, & deputatio in favo-
„ rem hujuſmodi Canonicorum aliter facta, irrita prorſus,
„ atque inanis cenſeatur, & ſit; Ac nulla etiam triennali
„ longior poſſeſſio iiſdem ſuffragetur. Canonicus vero, cui
„ ejuſmodi conceſſum fuerit indultum ad mentem præfati
„ Innocentii III. (ſi commode fieri poſſit) ſocium unum
„ ex ſuo Ordine, & Congregatione ſecum habeat, cujus
„ in iis, quæ Dei ſunt & Regularis obſervantiæ tam
„ conſortio, quam ſolatio perfruatur.
„ Non obſtantibus quoad ſupradicta omnia, ſingula in
„ præſenti decreto contenta, ſupra dicta Conſtitutione In-
„ nocentii III. aliiſque Conſtitutionibus, & Ordinationibus
„ Apoſtolici neceſſario, & individue exprimentis: Nec non
„ &c. ſtatutis; formula profeſſionis in eo Ordine, & Congre-
„ gatione emitti ſolitæ, conſuetudinibus etiam immemora-
„ bilibus, exemptionibus quoque, Indultis, & privilegiis,
„ etiam in corpore Juris clauſis &c. nec non irritantibus
„ Decretis &c. quibus quoad ea, quæ præſentibus adverſan-
„ tur, eadem Sacra Congregatio Sanctitatis ſuæ auctoritate
„ ſpecialiter, & expreſſe derogat &c. *Datum Romæ hac die* 18.
„ *Martii* 1671. F. M. Cardinalis Brancatius.
Loco ✠ Sigilli
G. de V. Archiep. Athen.
Licet autem hoc Decretum de mente, & expreſſa au- 44
ctoritate Clementis X. editum, videatur reſpicere ſolos
Canonicos Lateranenſes, tamen vere & realiter hanc in-
capacitatem ad Parochiales habent omnes alii Canonici
Regulares, tum ratione ſupra laudati Decreti Gregorii
XIII. loquentis indefinite de omnibus Canonicis Regula-
ribus, ibi: *An Canonici Regulares . . . Noluit licere iſtis Re-
gularibus*; tum etiam ratione ipſius Decreti juſſu Cle-
mentis X. editi, omnium Canonicorum Regularium com-
prehenſivi communiter intellecti, & ſignanter Rota *in
Leodienſi Parochialis 2. Decembr.* 1693. *in §. finali*, ubi
firmat Decretum præfatum Clementis X. indefinite pro-
cedere quo ad omnes Canonicos Regulares facta mentio-
ne de Lateranenſibus demonſtrative tantum, cum Con-
gregatio iſtorum ſit omnium præſtantiſſima, & concur-
rat in omnibus eadem ratio conſulendi priſtinæ, & lau-
dabili diſciplinæ Regularium, quæ vere unica reperitur
in Clauſtrorum parietibus. Immo nedum hæc ratio a De- 45
creto adducta eſt omnibus Canonicis Regularibus com-
munis, ſed inſuper fortius amplectitur reliquas Congre-
gationes Canonicorum, quæ habent majorem regularita-
tem, quam illam Lateranenſium, quæ magis Clericorum
ſpeciem refert, ut Card. de Luca *de Præeminent. diſ.
24. per tot.* Card. Petra *tom. 2. Comment. ad Conſt. 1. Ana- 46
ſtaſii IV. ſect. 1. ſub n.* 40. Tum quia hanc omnium indiſtincte
Canonicorum Regularium incapacitatem ad Parochialium
Concurſus jam expreſſe pluries declaravit Sacra Congre-
gatio Concilii, & ſignanter *in Brixienſi 15. Maji* 1655. *lib.
19. decret. pag.* 468. ibi: *Quæſitum fuit, an Regulares Con-
gregationis Canonicorum Lateranenſium Sancti Salvatoris, San-
cti Georgii in Alga, & Cruciferorum ſint admittendi ad Con-
curſum Eccleſiarum Parochialium ſæcularium, præſertim
quando habent licentiam proprii Generalis*: Sacra Congrega-
tio Concilii reſpondit *negative, & dandas eſſe declaratio- 47
nes jam editas.* Et de facto fuit requiſita facultas *à Sac.
Cong. Conc. die 23. Auguſti 1692. in una Ferrarienſi* pro 48
uno Canonico Regulari Sancti Salvatoris, non obſtan-
te quod dictus Canonicus prætenderet ſe eſſe capacem
ſine alia diſpenſatione Sacræ Congregationis. Et non ob-
ſtante, quod anno ſequenti dicti Canonici Regulares San-
cti Salvatoris expoſuiſſent dictæ *Sacr. Congr. in una Pla-
centina Præſentationis*, ſe non eſſe comprehenſos nec in
Decreto Clementis X. nec in aliis huc uſque emanatis
prohibitionibus, & contenderent de licentia proprii Ge-
neralis abſque Sedis Apoſtolicæ Indulto ad Parochiales
Eccleſias vacantes concurrere, & de illis provideri poſſe
in eadem cauſa ſuſtinerent. Nihilominus Sacra Congre-
gatio Concilii, ad quam cauſa erat delata, *ſub die* 14.
Novemb. 1693. reſpondit: *Uniantur decreta, & cauſa propo-
natur formiter auditis omnibus Procuratoribus Generalibus o-
mnium Canonicorum Regularium, & interim cum Sanctiſſimo
pro conceſſione Indulti ad favorem Patris de Georgiis præſen-
tati cum clauſula, quatenus opus ſit.* Et exinde ſua fundi-
menta in Sacra Congregatione formiter producta apud
majo-

majorem partem Eminentiſſimorum Patrum tunc in Sacra
Congregatione ſedentium, fuerunt habita tamquam nul-
lius ponderis, uti ſibi retuliſſe Eminentiſſimum Petruc-
cium, tunc ibi ſedentem teſtatur Monacell. *tom. 1. in
Appendice ad Formularium Legale practicum in annot. ad d.
Decretum Clementis X. num. 4.*
Tum etiam quia, ſi qua militaret ratio pro aliqua Con-
49 gregatione Canonicorum Regularium pro capacitate ad
beneficia Curata, deberet potiſſimum eſſe pro præſtantiſ-
ſima Congregatione Lateranenſium, cujus Canonici in
eorum profeſſione promittunt Beneficia Curata extra Or-
dinem non ſuſcipere abſque licentia Capituli, & Gene-
ralis. Unde ſi iſtis eſt dempta talis capacitas ad beneficia
Curata, non obſtante ipſa formula profeſſionis, ut patet
ex ſupra laudato decreto juſſu Clementis X. edito, ibi:
*Non obſtantibus, &c. ſtatutis, formula profeſſionis in eo Ordi-
ne & Congregatione emitti ſolita &c.* a fortiori erit dem-
pta talis capacitas ad Beneficia Curata aliis Canonicis
Regularibus, qui non habent ſimilem formulam Profeſ-
ſionis. Et hanc incapacitatem ad Beneficia Sæcularia Cu-
50 rata comprehendere omnes Canonicos Regulares cujuſ-
cumque ſint Congregationis, tenent Fagnan. *in d. c. Quod
Dei timorem 7. de ſtatu Monachor. n. 16. & 17.* & ſequent.,
Pignatell. *t. 1. conſult. 41. a n. 14. uſque ad fin.* Barboſa
*in d. c. Quod Dei timorem n. 3. & lib. 3. Juris Eccleſiaſt. n.
80. ad Trid. ſeſſ. 14. c. 11. n. 5.* Nicolius *in Floſcul. verb.
Regulares n. 25.* Garzias *par. 7. de Beneſic. c. 10. num. 33.*
Tondut. *qq. Beneſic. tom. 1. cap 80. per tot.* Quarant. *verb.
Canonicus Regularis*, Maranta *reſp. Juris tom. 4. c. 89. nu.
35.* Pignatell. *in obſervatione ad Lauretum de Franchis q. 86.*
ubi teſtatur de obſervantia *in praxi*, Corrad. *in Praxi di-
ſpenſationum lib. 6. cap. 1. n. 13. verſ. At vero Ergo*, Capon.
diſceptat. for. 108. n. 77. Paſſerin. *in c. Cum de Beneficio n.
3. de Preb. & dignit. in 6.* Card. de Luca poſtquam con-
trarium innuerat, hanc veritatem fatetur *in diſc. 64. &
65. de Beneſic. & de donationibus diſc. 25. n. 6.* Monacell.
loc. cit. Card. Petra *loc. cit. n. 39.* & alii paſſim; & fir-
mavit Rota *in Novarienſ. Preb. 15. Junii 1693. §. Nec ad-
verſari, coram Reverendiſſimo Manuel.* confirmata *2. Decemb.
ejuſdem Anni, & in Leodienſ. Parochialis 11. Decemb. 1693.
in §. final.* Vide verb. *Habitus n. 69.*
Canonici Regulares omnes, multo magis abſque ſpecia-
51 li diſpenſatione Apoſtolica ſunt incapaces ad obtinenda
Beneficia ſæcularia non Curata, nempe Canonicatum in
Collegiata Eccleſia ſæculari, aut Beneficium ſimplex. Hoc
enim etiam Jure veteri prohibitum erat, textu expreſſo
in cap. 16. Placuit quaſt. 1. ibi: *Nec ad Eccleſias ſæculares
tranſire: & clariſſime in c. Super eo, de Regularis*, ibi. *Neque
amplius in Eccleſiis ſæcularibus debent aſſumi, ne contra vo-
52 tum, quod Domino fecerunt, venire probentur.* Et ſic expreſ-
ſe declaravit Sacra Congregat. Concil. *Regulares ſunt in-
capaces Beneficii ſimplicis, etiamſi eſſent Canonici Regulares*,
53 ut refert Garzias *cit. c. Part. 7. c. 10. n. 32.* Et ita etiam
in Canonico Regulari alias reſpondit Gregorius XIII. nam
cum dubitaretur, an Canonicus Regularis eſſet capax Be-
neficii ſimplicis. Sacra Congregatio dixit videri incapa-
cem, quia *cap. Quod Dei timorem* loquitur de Parochiali,
agendum tamen cum Sanctiſſimo; *die 23. Julii* 1578. San-
ctitas ſua dixit, licet Tridentinum Concilium non pro-
hibuiſſet Regularibus obtinere ſæculare Beneficium, & Con-
cilium Lateranenſe ſub Leone ad concordata tantum re-
ſtringeretur, tamen Jus commune obſtare, quod nonniſi
in Parochialibus diſpenſat *d. c. Quod Dei timorem*. Hic
54 autem agitur de ſimplici, ſic refert Fagn. *loc. c. n. 19.* Et
anno 1695. cum Carolus Radoſnenaſchi Polonus Canoni-
cus Regularis obtinuiſſet a Capitulo Generali facultatem
conſequendi omnia Beneficia, Canonicatus, & Prælatu-
ras in quacumque Diœceſi Regni Poloniæ, & a Sacr.
Congr. peteret confirmationem hujuſmodi facultatis, *Sac.
Cong. Epiſcoporum, & Regularium di 7. Julii* 1685. petitam
confirmationem conceſſit, quo ad Curata tantum ad for-
mam Sacrorum Canonum, & Conſtitutionum Apoſtolica-
rum, eo quod raro permittatur diſpenſatio ad ſimplicia
Beneficia, ut monet Card. de Luca *in adnot. ad Conc. Trid.
diſc. 13. n. 7.* & etiam dixit *Sac. Cong. Conc. in Taurinenſi
1. Septemb. 1603. & 24. Auguſt. 1627.* Et ſic tenent Ho-
ſtienſ. *in ſumma de ſtatu Monachor. §. Utrum populum*, Joan.
Calder. *in d. c. Quod Dei timorem*, Card. *ibid. in 5. q. nu.
14. verſ. Si autem aſſumitur ad Canonicam* Feder. de Senis
conſ. 136. Factum tale eſt ſub n. 4. verſ. ſed fortius obſtat.
Fagnan. *in d. c. Quod Dei timorem, n. 19.* Petra *loc. cit. n.*
55 34. & omnes ſupracitati *ſub n. 50.* Unde incapacitas Ca-
nonicorum Regularium ad quæcumque Beneficia ſæcula-
ria efficit, ut ſi obtineatur aliquod Beneficium ab Ordi-
nariis abſque diſpenſatione Apoſtolica; ipſa inſtitutio ſit
ipſo jure nulla ſecundum Regulam 43. Cancellariæ, &
poſſit denuo uti vacans impetrari per alium, ut innuit
Gonzal. *in loc. cit. c. Quod Dei timorem, de ſtatu Monachor.
in fin.* Petra *loc. cit. n. 42.* Riccius *dec. 49. per tot. par. 1.*
Garzias *de Beneſic. par. 7. c. 10. n. 2. & ſeq.* Lauret. de
Franchis *de controv. inter Epiſcopos, & Regul. part. 2. q. 86.*
Marc. Anton. Macerat. *var. reſolut. lib. 1. reſol. 20. n. 12.*
& alii paſſim; & ſupponitur a Rota *in Leodien. Parochia-
lis 4. Julii 1692. & 11. Decemb. 1693. cor. Pio.* Et ratio eſt
56 clara, quia actus remanet nullus in prima proviſione, ex
quo Beneficium ſemper remanet vacans, & expreſſe hoc
ſtatuitur in ſupra laudato Decreto Sacr. Congeg. de ex-
preſſa mente & auctoritate Clementis X. edito, §. *Qua-
propter*, ita ut poſſeſſor neque triennali poſſeſſione poſſet
ſe tueri, ut expreſſe ibi cavetur, his præciſis verbis,
ibi: *Ita ut qualibet Collatio, inſtitutio, & Deputatio in fa-
vorem hujuſmodi Canonicorum aliter facta, irrita prorſus, at-
que inanis cenſeatur. & ſit, ut nulla etiam triennalis lon-
gior poſſeſſio eiſdem ſuffragetur;* Et noviſſime Benedictus
XIV. re prius mature diſcuſſa *Conſt. incip. Quam inſcruta-
bili*. conſilio, atque motu proprio expreſſe declaravit,
ac definivit. Canonicos Regulares incapaces eſſe cujus-
libet Beneficii Sæcularis, aut Penſionis Eccleſiaſticæ abs-
que diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ. Videatur ipſa Con-
ſtitutio, in qua multa ad rem habentur, & ſtatuuntur
merito legenda, & omnino ſervanda.
Poſſunt tamen Regulares, & a fortiori ipſi Canonici 57
Regulares aſſumi in Parochos ſine diſpenſatione Apoſto-
lica in Parochiis eorumdem Monaſteriorum, vel mem-
bris omnimode illis ſubjectis, ita ut titulus ſit amovibi-
lis, & Regularis; *Eſt communis*, & teſtatur praxis ubi-
que recepta, quod in Parochialibus etiam extra Clauſtra
plenarie unitis unione ſubjectiva eorum Monaſteriis de-
putentur pro Cura Regulares amovibiles ad nutum ſuo-
rum Regularium Superiorum. Et poſſe ſic deputari Re- 58
gulares in Parochos dictarum Parochiarum pluries pro-
bavit Sac. Cong. Concil. & ſignanter *in Aurien. 1693. de
Menſe Maji: Et in Mechlinen. 28. Novemb. ejuſdem an. 1693.*
Nec poſſunt cogi ipſi Regulares deputare Sacerdotem ſæ- 59
cularem in ſimili Parochia ſubjective unita ipſorum Mo-
naſterio. *Sac. Cong. Conc. in Regienſi 7. Februarii 1705.* ſed
libere ſine alia diſpenſatione poſſunt Regulares Superio-
res in ſimilibus ſuis Parochiis deputare pro Parochis ſuos
Religioſos ad eorum nutum amovibiles. Nec ipſi Reli- 60
gioſi ad exercitium talis Curæ ſeu Parochiæ deputati poſ-
ſunt reclamare, ſi ab ipſis removeantur, ut cenſuit *Sac.
Cong. Concil. in Romana 17. Decemb.* 1689. Neque poſſunt 61
congruam pro Curato ſæculari taxatam Monaſterio pete-
re, niſi quantum indigent ad propriam, & onerum Ec-
cleſiæ ſuſtentationem. & totum id quod ſupereſt debetur
fideliter a Curato Religioſo ſuo Monaſterio, cum ipſi,
& non ſibi acquirat; *c. Nolo 10. cap. Non dicatis 11. cauſ.
12. q. 1. cum concordant. & Authent. Ingreſſ. C. de Sacroſ.
Eccleſ.* Et ſit auditis partibus, cauſſa bis propoſita reſpon-
dit *Sacr. Cong. Epiſcop. & Regularium in Mediolanenſi Con-
grua 4. Septemb. 1693. & 4. Martii* 1694. contra N. N.
Monachum Ciſtercienſem Curatum deputatum Parochiæ
Fellenechiæ Granciæ Monaſterii Murimundi, proponente
Eminentiſſimo Cardinali Petruccio.
Alia ad rem, vide verb. *Beneficium &c. art. 2. n. 15.* & 62
verb. *Canonici Regulares*.

Nova additiones ex aliena manu.

AN excluſio a Concurſu operetur nullitatem ipſius 1
Concurſus independenter a reclamatione excluſi, non
levis quæſtio eſt. Negavit Rota & quidem raro exemplo 2
reſpondendo contra informantem in *Tarracon. Parochialis
10. Novembris 1634. cor. Pauzirol.* impreſſa apud *Pignatell.
Conſult. Canonic. tom. 1. conſult. 1.*
Impetraverat enim quidem Jacobus Torcorella quod- 3
dam Beneficium Parochiale hoc ex capite, quod in ejus
collatione non fuerat ſervata forma Concurſus præſcripta
a Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. c. 18. de Reform.* & a no-
tiſſima *Conſtitutione Piana*: „ Ad oſtendendum autem (*ſunt*
„ *verba Deciſionis §. 2.*) quod non fuerit ſervata forma Con-
„ curſus adducit, quod Antonius Gual non fuerit admiſſus
„ ad examen, licet comparuerit, & proteſtatus fuerit pro
„ admiſſione.“ At Rota cenſuit: „ quod omiſſio alicujus 4
„ ad examen (*ſunt verba Deciſionis §. 7.*) non eſt contra
„ ſubſtantialem diſpoſitionem Concilii, ſed debet exami-
„ nari de juſtitia, & ſi non examinaretur, poteſt agi de
„ contemptu, non autem quod examen ſit nullum, ipſo
„ non reclamante, ut in ſimili dicitur de vocatione Ab-
„ ſentium ad electionem, quorum contemptus ipſis non
„ reclamantibus non vitiat electionem. Hæc igitur omiſ- 5
„ ſio non eſt de forma Concilii, ſed de juſtitia, quum
„ de forma illud ſolum cenſeatur, quod eſt adinventum
„ ab ipſo Concilio, non autem quæ ab aliis Canonibus
„ prius diſpoſita erant. Sed remanent in ſuo robore. 6
„ Secundum vero Canones antiquos licet Epiſcopus te- 7
„ nebatur eligere digniorem, ſi tamen illum omittebat,
„ & eligebat dignum, proviſio ſuſtinebatur. Concilium 8
„ autem ſolum innovavit, ut fiat Concurſus, & non vult
„ illum examinare. Unde ſi Epiſcopus rejecit unum, &
„ non vult illum examinare, male fecit, & ille poteſt
„ dare de contemptu, non autem proviſio eſt nulla, quia
„ ſecundum Canones antiquos non erat nulla.
At re noviſſime delata ad idem Sacrum Tribunal Ro- 9
tæ, in ea ipſum videtur fuiſſe ſententia, ut excluſio ali-
cujus a Concurſu nullitatem ipſius Concurſus operetur
etiam independenter a reclamatione excluſi, ita ut poſ-
ſit Beneficium impetrari ob non ſervatam formam Con-
curſus. Vide Deciſionem *in Monopolitana Præbenda Theolo-
galis 25. Julii 1756. cor. R. P. D. Stadion.*

ARTICULUS II.

Concurſus, quando, ubi, & quomodo faciendus?

SUMMARIUM.

1 Eveniente alicujus Parochialis Eccleſiæ vacatione debet Epiſcopus ſtatim illius vacationis habita notitia, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis aſſignatione conſtituere.

2 Verba illa, ſi opus fuerit, addita ſunt ad excludendum caſum, quo in eadem Parochiali Eccleſia adeſſent alii Miniſtri Sacramentorum, qui interea Curam illam, quæ ad defunctum ſpectabat, exercerent.

3 Illa dictio, ſtatim, videtur importare, quod Epiſcopus non poſſit in longum differre, ſed quantocius debere hujuſmodi Vicarium conſtituere, ſaltem intra triduum a die habitæ notitiæ vacationis.

4 Epiſcopus poteſt differre Concurſum uſque ad ſex menſes, ſi Parochialis in ſuo menſe vacaverit; & uſque ad quatuor, ſi vacaverit in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato.

5 Iſti ſex, vel quatuor reſpective menſes conceſſi ad conferendam Parochialem, incipiunt currere non a die vacationis Parochiæ, ſed a die ſcientiæ vacationis.

6 Sic etiam tempus quatuor menſium conceſſum Epiſcopis ad proviſionem faciendam de Parochialibus ad Papæ collationem ſpectantibus, non currit, niſi a die notitiæ habitæ vacationis.

7 Tempus ſex, vel quatuor reſpective menſium conceſſum Epiſcopis ad conferendas medio concurſu Parochiales vacantes, currit ipſis Epiſcopis etiam, quando accedunt ad Concilium Provinciale.

8 Pendente termino ſex, vel quatuor reſpective menſium debet Epiſcopus proponere Edictum Concurſus intra decem dies, vel aliud tempus a ſe præfigendum.

9 Dies in edicto pro Concurſu ab Epiſcopo præſcripti, poſſunt prorogari uſque ad 20. dies, ſed non ultra.

10 Non tenetur tamen Epiſcopus terminum Concurſus prorogare, ſed bene facit prorogando.

11 Si vero ex juſta cauſſa proroget Concurſum ad Beneficia, hujuſmodi prorogatio eſt publicanda, alioquin Concurſus erit nullus.

12 Concurſus habitus infra terminum decem dierum non eſt nullus; ſi nemo poſt examen comparuit, qui ſe læſum prætendat.

13 Idem dicendum eſt, ſi aliqui examinati fuerint infra decem dies, alii vero poſt, ita ut nullus ex Concurrentibus remanſerit non examinatus.

14 Tempus, quo debet eſſe affixum Edictum, eſt arbitrarium Epiſcopo; modo non excedat viginti dies.

15 Dies certa examinis Concurrentium, & propoſiti Edicti, debet apponi in Litteris Citatoriis Concurſus, alias ipſe Concurſus vitiaretur.

16 Non debet amplius audiri, ſeu examinari, qui nullo detentus legitimo impedimento non comparuit in tempore Concurſui præſcripto.

17 Qui tamen ratione legitimi impedimenti non comparuit in tempore Concurſui præfixo, debet poſt terminum Edicti, re adhuc integra, ad Concurſum admitti, etiam reclamantibus aliis oppoſitoribus.

18 Ante lapſum terminum Edicti, nullus eſt Concurſus, ſi poſt ipſum compareat aliquis, qui ſe læſum propterea prætendat.

19 Unde examen, ſtatim elapſo termino Edicti poteſt per Epiſcopum inchoari: ſed poteſt eadem die claudi, ubi plures fuerunt deſcripti; alioquin vitiabitur Concurſus, ſi ex pluribus deſcriptis unus, aut non omnes examinentur, & eis non expectatis claudatur Concurſus.

20 Uno tantum comparente ex pluribus deſcriptis, fieri poteſt Concurſus, nec eſt opus, ut proponatur ſecundum Edictum.

21 Quando unus tantum ſe deſcribi facit, nec alii comparent oppoſitores ad ſe deſcribi faciendum, fieri poteſt Concurſus; nec opus eſt alio Edicto, aut termini prorogatione.

22 Quando nullus ad Concurſum comparuit, aut certe nullus ex comparentibus vult ſubire examen, Epiſcopus aſſignare debet aliud tempus, ſive Edictum, & ſi adhuc nemo compareat, vel alias nemo idoneus reperiatur, tunc conferre poteſt ſine Concurſu.

23 Edictum Concurſus debet proponi ab Ordinario loci, ubi exiſtit Beneficium Curatum vacans, & ibidem eſt examen peragendum, etiamſi Beneficium ab Ordinario alterius Diœceſis ſit conferendum.

23 Epiſcopus Civitatum unitarum, poteſt concurſum facere in Civitate, in qua reperiatur, modo cum interventu Examinatorum Diœceſis, in qua ſita eſt Parochialis.

25 Concurſus Parochialium vacantium in Abbatiis, Commendis, aliiſque locis ſubjectis Prælatis non habentibus Jus congregandi Synodum, debet fieri in Civitate reſidentiali viciniori Epiſcopi, cum ad ipſum ſpectet talium Parochialium Concurſum edicere, & convocare.

26 Adeo ut, ſi Civitas viciniori Epiſcopi, occaſione Peſtis V. G. ſit bannit, & aditus ſit præcluſus ad eundem Epiſcopum viciniorem, detur potius facultas prorogandi tempus Concurrentium, quam Concurſum permittere in loco ſubjecto Abbati, ſeu alio inferiori Prælato non habenti Jus congregandi Synodum, & Examinatores Synodales eligendi.

27 Immo, ſi Epiſcopus ipſe ſit Abbas, ſeu Commendatarius Abbatiæ nullius Diœceſis, non poteſt ibi concurſum facere, ſed debet concurſum convocare in ſua Diœceſi.

28 Poteſt tamen Epiſcopus in quocumque loco exiſtat, etiamſi extra locum examinis ſit, & etiam abſentibus Examinatoribus, eligere magis idoneum.

29 Examen Concurrentium debet fieri ab Epiſcopo, vel ipſo impedito ab ejus Vicario, & aliis Examinatoribus Synodalibus, non paucioribus, quam tribus.

30 In Concurſu poſſunt adhiberi pluſquam tres Examinatores Synodales, ſed non pauciores.

31 Examinatores ad minus ſex debent eligi quotannis in Synodo Diœceſana.

32 Examinatores Synodales in Synodo ad ſummum viginti eligi poſſunt.

33 Examinatores electi in Synodo perdurant uſque ad novam Synodum, licet quolibet anno celebretur.

34 Si Examinatores ante celebrationem alterius Synodi moriantur, vel in longinqua recedant, ſive omnes, ſive tot, ut non remaneant ſex, Epiſcopus cum approbatione Capituli ſubrogabit alios æque idoneos, dummodo ſemper utatur exiſtentibus; & hoc infra annum a Synodo celebrata; elapſo enim anno talis facultas, & eorum auctoritas expirat.

35 Hodie tamen occurrente caſu, peti ſolet facultas a Sacra Congregatione.

36 Examinatores Synodales eligi debent, qui ſint Magiſtri, ſeu Doctores aut licentiati in Theologia, vel Jure Canonico, ſi extent, alioquin alii Clerici ſunt eligendi, qui ad id videbuntur magis idonei, ad n. 38.

39 Tales electi Examinatores debent ad Sancta Dei Evangelia jurare ſe fideliter munus ſuum executuros.

40 Hoc juramentum eſt de forma ſubſtantiali, eoque deficiente Examinatores non dicuntur legitimi, & Concurſus factus coram eis ante præſtitum juramentum, eſt nullus.

41 Sufficit tamen ad validitatem Concurſus, quod hoc juramentum ſit ſemel præſtitum, ſive in Synodo, ſive extra Synodum.

42 Concurſus eſt nullus, in quo cum Examinatoribus Synodalibus, alius intervenit, qui non erat de Synodalibus, iſque examinavit, ad n. 43.

44 Si vero Examinatoribus Synodalibus interſit aliquis, qui non ſit Examinator Synodalis, iſque poſt examen interroget tantum honoris cauſſa, nec det Votum, nec ſe ſubſcribat, Concurſus eſt validus.

45 Concurſus eſt nullus, ubi fuerunt adhibiti Examinatores deputati in Synodis præcedentibus, & non confirmati in Synodo poſteriori.

46 Examen factum ſine Synodalibus Examinatoribus in collatione Juriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeu Laicalis, vel mixti, quando plures præſentantur, eſt nullum.

47 Epiſcopus non habet votum deciſivum in Concurſu, ſed tantum accedit, ubi vota ſunt paria, aut ſingularia.

48 Approbatus autem nemo cenſetur, ſi ex tribus Examinatoribus quilibet eorum unum approbaverit, aut alii duo approbatum ab altero reprobaverint, licet Epiſcopus uni accedat.

49 Idem dicendum, quando ſunt quinque Examinatores & quilibet eorum approbat unum ex examinatis, & cæteri quatuor reprobant approbatum ab altero: tunc enim nemo approbatus cenſetur, licet Epiſcopus uni accedat.

50 Idem etiam dicendum, ſi unus tantum compareat ad ſe examinandum coram tribus Examinatoribus, uno illorum approbante, & aliis duobus reprobantibus, quia illi non poteſt accedere Epiſcopus.

51 Non ſpectat ad Examinatores, ſed ad Epiſcopum ſolum judicare, & eligere, quis ex Concurrentibus ad Parochiam vacantem ſit magis idoneus.

52 Rejectus in Concurſu Parochialis, poteſt provocare ad novum examen coram Judice appellationis, etiam antequam doceat de irrationabili judicio Epiſcopi.

53 Et ſic eſt intelligenda Conſtitutio Sancti Pii V.

54 Et ſic pariter fuit declaratum, quod novus Concurſus dandus ſit in Urbe, ubi fuit appellatum a mala Epiſcopi electione; & ad eamdem Urbem novo concurſu vocandus ſit prælectus ab Epiſcopo.

55 Immo, quia in caſu illius deciſionis Sacræ Congregationis prælectus noluit accedere, Eadem Sacra Congrega-

gregatio mandavit ſignificare D. Datario , ut expe-
diret Bullas ad favorem appellantis , amoto a Be-
neficio detentore .

56 *Dato , quod Examen omnium Concurrentium una die*
fieri non poſſit , non poterit in alia continuari ; ſi ve-
ro aliqua ſuſpicio ſit , quod examinandi ſecunda die
veniant in cognitionem examinis præcedentis , nova
tunc poterunt fieri interrogatoria . Nunc autem ſer-
vanda eſt noviſſima diſpoſitio **Clementis XI.** *&* **Be-**
nedicti XIV.

57 *Canonicatus Pœnitentiariæ , & Canonicatus Theologa-*
lis debet nunc conferri per concurſum .

58 *Quoad Parochiales & Beneficia , quæ debent conferri*
per Concurſum , vel non , remiſſive .

1 EVeniente alicujus Parochialis Eccleſiæ vacatione , de-
bet Epiſcopus ſtatim illius Vacationis habita notitia ,
ſi opus fuerit , idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus
arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere , qui
onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat , donec ei de Rectore pro-
videatur ; textu expreſſo Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 18.
de Reform. ibi : *Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia va-*
cationis Eccleſiæ , ſi opus fuerit , idoneum in ea Vicarium
cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione
conſtituere , qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat , donec de Re-
2 *ctore provideatur .* Verba autem illa *ſi opus fuerit* , addita
ſunt ad excludendum caſum quo in eadem Parochiali Ec-
cleſia adeſſent alii Miniſtri Sacramentorum , qui interea
Curam illam , quæ ad defunctum ſpectabat , exercerent ,
3 ut declaraſſe *Sac. Cong. Concilii* refert Garzias *de Benefic.*
p. 9. *cap.* 2. *num.* 13. Illa vero dictio *ſtatim* videtur im-
portare , quod Epiſcopus non poſſit in longum differre ,
ſed quantocius debere hujuſmodi in ea Vicarium conſti-
tuere ; poſſe tamen Epiſcopum talem deputationem Vica-
rii uſque ad tres dies a die habitæ notitiæ vacationis , non
autem ulterius differre tenet Barboſa *de Offic. & Poteſt.*
Epiſcop. p. 3. *allegat.* 60. *ſub num.* 2. Maſſobrius *requiſit.*
1. *dub.* 13. & facit Concil. Provincial. Mediolanen. 1.
tit. de proponendo Edicto , ubi ſtatuitur , ut intra triduum
4 proponatur Edictum pro concurſu . Epiſcopus poteſt dif-
ferre Concurſum uſque ad ſex menſes , ſi Parochialis in
ſuo menſe vacaverit , & uſque ad quatuor , ſi vacaverit
in menſe Sedi Apoſtolicæ reſervato ; ut expreſſe ſtatuit S.
Pius V. in Conſtitutione incipient. *In conferendis* ; &
Barboſa *ad Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reform. nu.*
58. *& de Offic. & poteſtate Parochi par.* 1. *c.* 2. *num.* 40.
refert *Sac. Congr. Concil. in una Tiburtina ſub die* 28.
Aprilis 1619. expreſſe cenſuiſſe , eveniente vacatione Ec-
cleſiæ Parochialis poſſe Epiſcopum intra quatuor , vel ſex
menſes reſpective a die vacationis apponere Edictum pro
5 concurſu dictæ Parochialis . Et iſti ſex , vel quatuor re-
ſpective menſes conceſſi ad conferendam Parochialem in-
cipiunt currere non a die vacationis Parochiæ , ſed a die
ſcientiæ vacationis , *argument. cap. Quia diverſitatem* 5. *de*
conceſſion. Præbend. & cap. Licet 3. *de ſupplenda negli-*
gentia Prælatorum , & Rota in una Placentina Parochia-
lis de Malpardida 28. *Junii* 1585. *cor. Seraphino dec.* 702.
inter impreſſas , tenuit tempus ſex menſium datum Ordi-
nariis ad conferendum Parochiales ad eorum collationes
ſpectantes per dictam Bullam Sancti Pii V. quæ dicit a
die vacationis , intelligi a die vacationis notæ , quamvis
Epiſcopus nondum accepiſſet poſſeſſionem Epiſcopatus ,
cum per ipſum ſtetiſſet , ut refert Garzias *de Benefic. p.*
6 10. *c.* 2. *n.* 22. *&* 23. Sic etiam tempus quatuor menſium
conceſſum Ordinariis ad proviſionem faciendam de Paro-
chialibus ab Papæ collationem ſpectantibus non currere ,
niſi a die notitiæ habitæ vacationis , tenuit Rota *in una*
Toletana 28. *Novemb.* 1578. *cor. Seraphino dec.* 380. *in-*
ter impreſſas .

7 Tempus ſex , vel quatuor reſpective menſium conceſ-
ſum Epiſcopis ad conferendas medio Concurſu Parochia-
les vacantes currit ipſis Epiſcopis etiam quando accedunt
ad Concilium Provinciale . Propoſitis enim circa hoc du-
biis ad inſtantiam Epiſcopi Gerundenſis *in Sacr. Congr. Con-*
cilii , in una Gerundenſi Juris conferendi . Primo , an tem-
pus , & tempora quibus Epiſcopus ex cauſſa præfata cogitur
a propria Diœceſi abeſſe , computanda ſint in termino ſex
menſium , vel potius ex illo detrahenda ? Et quatenus
computandum ; Secundo , an ei indulgenda prorogatio præ-
fati termini ? Sac. Congr. die 7. *Julii* 1685. *reſpondit ad*
primum , computandum ; Ad ſecundum , negative . Pen-
8 dente termino ſex , vel quatuor reſpective menſium debet
Epiſcopus proponere Edictum Concurſus intra decem dies ,
vel aliud tempus a ſe præfigendum : Conc. Trid. *loc. cit.*
ibi : *Intra decem dies , vel aliud tempus ab Epiſcopo præ-*
9 *ſcribendum .* Dies in Edicto pro Concurſu ab Epiſcopo
præſcripti poſſunt prorogari uſque ad viginti dies , ſed non
ultra . Sic expreſſe ſtatuit Sanctus Pius V. in dicta Con-
ſtitutione incip. *In conferendis* , ibi : *Nec tempus decem*
dierum eiſdem Ordinariis , & patronis ab eodem Concil.
10 *Trid. ad nominandum idoneos Clericos coram deputatis*
Examinatoribus præfixum , ultra alios decem dies proroga-
re audeant , vel præſumant . Non tamen Epiſcopus tene-
tur terminum Concurſus prorogare , ſed bene facit proro-
gando , ut cenſuit *Sac. Cong. Conc. ſub die* 17. *Mart.* 1619.

Si vero ex juſta cauſſa Epiſcopus proroget Concurſum ad 11
Beneficia , hujuſmodi prorogatio eſt publicanda , alioquin
Concurſus erit nullus , *ead. Sac. Congr. Conc.* 6. *Jul.* 1606. 12
Concurſus habitus intra terminum decem dierum non eſt
nullus , ſi nemo poſt examen comparuit , qui ſe læſum
prætendat ; Cum enim Epiſcopus Montis Regalis publi-
caſſet Concurſum , & ſtatuiſſet terminum decem dierum
Concurrentibus , intra quem terminum habitus fuit Con-
curſus , quæſitumque eſſet an propterea ſit nullus Con-
curſus intra dictum terminum habitus ; *Die* 2. *Auguſt.*
1607. *Sac. Cong. Conc. cenſuit , examen factum intra termi-*
num dictorum decem dierum non eſſe nullum , ſi nemo poſt
examen comparuit , qui ſe læſum propterea prætendat . Idem 13
dicendum eſt , ſi aliqui fuerint examinati infra decem dies ,
alii vero poſt , ita ut nullus ex Concurrentibus remanſerit
non examinatus ; Cum enim vacante Parochiali Eccleſia
S. Margaritæ Placentiæ Provinciæ Bononienſis poſitis Edi-
ctis Concurſus decem dierum , & in ultima die , nempe
decima , duo ex deſcriptis fuiſſent examinati , alii vero
poſt elapſum dicti termini , & cum fuiſſet quæſitum : An
propterea Concurſus eſſet nullus ? *Die* 3. *Jul.* 1608. *reſpon-*
ſum fuit , tametſi duo examinati ſint , durante termino , ſi ta-
men reliqui omnes fuerint poſtea examinati : ita ut tranſacto
conſtituto tempore ante renunciationem Examinatorum , &
electionem Epiſcopi nullus remanſerit non examinatus ex de-
ſcriptis , ſatisfactum eſſe formæ Concilii , & Concurſum ex
hoc capite non eſſe nullum .

Tempus , quo debet eſſe affixum Edictum , eſt arbitra- 14
rium Epiſcopo ; modo non excedat viginti dies . Con-
cilium enim Trident. nullum tempus ad hoc præciſe
deſignat , immo ſicut relinquit arbitrio Epiſcopi tem-
pus præſcribendum pro publicando Concurſu , *Intra de-*
cem dies , vel aliud tempus ab Epiſcopo præſcribendum ,
ita videtur relinquere arbitrio Epiſcopi tempus , quo de-
beat eſſe affixum Edictum , *per leg. ff. de Jure delibe-*
rand. Garzias *de Benefic. pag.* 9. *cap.* 2. *num.* 10. Maſ-
ſobrius *in praxi requiſit.* 2. *dub.* 9. Barboſ. *ad dictum Conc.*
ſeſſ. 25. *c.* 18. *num.* 67. Dies certa examinis Concurren-
tium & propoſiti Edicti , debet apponi in Litteris citato-
riis Concurſus , alias ipſe Concurſus vitiaretur . Sic expreſ-
ſe Rota *in Toletana Parochialis de Alcandete* 3. *Julii*
1593. *cor. Seraphino* ; ubi dictum fuit , *Concurſum eſſe de-*
fectuoſum , nec in eo ſervatam formam Concil. Trid. quia
non fuit appoſita dies propoſiti Edicti , adeo ut ſciri non poſ-
ſit , an intra terminum , vel poſt terminum fuerit Michael
examinatus , quod tamen videtur neceſſarium ad examinis
validitatem , cum terminus ille , qui præfigitur , juxta diſpo-
ſitionem Conc. ſeſſ. 24. *c.* 18. *ſit ad convocandum eos , qui*
concurrere voluerint , & eo tranſacto non plus debeat exa-
minari , & iſta non eſt forma ad effectum , ſed præciſa . Sic
Rota ibi : Et de facto , quod non debeat amplius audiri , 16
ſeu examinari , qui nullo detentus legitimo impedimento
non comparuit in tempore Concurſui præſcripto , fuit de-
ciſum a *Sacr. Cong. Conc.* in qua propoſito dubio : An ſi
quis non deſcriptus in tempore Concurſui præfixo compa-
ruerit , legitimo impedimento ceſſante , ita ut potuerit no-
men ſuum infra præſcriptum terminum deferre , & ela-
pſo termino , examine nondum facto , ſeu re integra , pe-
tat ſe ad Concurſum admitti , ſit ne audiendus ? *Ead Sac.*
Cong. ſub die 7. *Julii* 1625. *cenſuit non eſſe audiendum .*
Qui tamen ratione legitimi impedimenti non comparuit
in tempore Concurſui præfixo , debet poſt terminum Edi-
cti re adhuc integra , ad Concurſum admitti , etiam re-
clamantibus aliis oppoſitoribus ; ſic declaraſſe *Sac. Cong.*
Conc. refert Garzias *de Benefic. part.* 9. *c.* 2. *nu.* 106. &
ſic tenuit Rota *in Firmana Parochialis* 6. *Martii* 1692.
cor. Card. Pamphil. & ſenior. & *in Calaguritana dimidii*
Beneficii , ſive Portionis 22. *Aprilis* 1602. *cor. Ottember-*
go , ibi : *Poterit Proviſor admittere ad Concurſum venien-*
tem elapſo termino ab eo præfixo , licet contradicat Ad-
verſarius , qui comparuit in termino propter auctoritatem
Cong. Conc. qui in ſimili caſu reſpondit , ſi termino elapſo
alter ſuperveniat , cum re integra eſſe admittendum , id-
que æquitas , & favor Eccleſiæ ſuadere videtur , cujus in-
tereſt plures oppoſitores concurrere , & hanc opinionem Do-
mini receptiorem , & de Jure veriorem laudaverunt , arg.
l. Et ſi poſt tres , ff. ſi quis cautio ; c. conſul. de Offic. De-
legati .

Ante lapſum terminum Edicti nullum eſſe examen , 18
& Concurſum factum , maxime ſi poſt examen com-
paruit aliquis , qui ſe læſum propterea prætendat , reſol-
vit *Sac. Congr. Conc. in Potent.* 4. *Maji* 1619. *& in Cha-*
rien. 28. *Jul.* 1662. Unde examen ſtatim elapſo termino
Edicti poteſt per Epiſcopum inchoari , ſed non poteſt ea-
dem die claudi , ubi plures fuerunt deſcripti , quia ſunt
expectandi , vel vocandi , alioquin vitiabitur Concurſus , ſi
ex pluribus deſcriptis , unus aut non omnes examinentur ,
& eis non expectatis claudatur Concurſus . Sic Rota *in*
Toletana Parochialis de Alcandete , coram Aragonio 10.
Maji 1596. in qua dictum fuit ; *Ideo Concurſum fuiſſe nul-*
lum , & invalidum , quia cum infra terminum Edicti plu-
res alii ſe oppoſuerint , & ſe deſcribi fecerint , ideo exa-
minato dicto Michaele Concurſus non debebat ſtatim eadem
die claudi , pro ut fuit clauſum , ſed erat expectandum per
aliquot dies , videndi gratia , ſi alii oppoſitores volebant ſe

exa-

examini ſubjicere . Et in eadem coram Corduba 26. De-
cemb. 1597. habetur: *Nec Dominis placuit , quod eadem
die , qua fuit inceptum examen , fuerit clauſus Concurſus ,
examinatus , & approbatus Michael , & facta illi collatio ,
non vocatis , neque expectatis reliquis oppoſitoribus , qui intra
tempus Edicti fecerant oppoſitionem , & debebant ſaltem vo-
cari &c.* Sic refert, & tenet Garzias *de Beneſic. cap.* 2.
par. 9. *num.* 33. Seraphin. *dec.* 1148. *n.* 5. Barb. *ad Concilium
Tridentinum dic. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *n.* 75. *de Offic. & poteſtat. Pa-
roch. part.* 1. *c.* 2. *num.* 46. & ſic cenſuit *Sac. Congr. Concil.*
20 *in Tarraconenſi* 2. *Decembr.* 1634. & 12. *Maji.* 1635. Uno
tantum comparente ex pluribus deſcriptis , fieri poteſt
Concurſus, nec eſt opus , ut proponatur ſecundum Edi-
ctum ; Et ratio eſt, quia verba Tridentini ; *Ut omnes de-
ſcripti examinentur* , debent intelligi quatenus veniant ad
examen , alias eſſet in poteſtate unius nolle venire , impe-
direque proinde , ne ulterius procederetur : Sic deciſum
21 fuiſſe *a Sacra Congregatione Concilii* refert & tenet Garzias
dict. par. 9. *cap.* 2. *num.* 49. Quando unus tantum ſe deſcri-
bi facit, nec alii comparent Oppoſitores ad ſe ſcribi fa-
ciendum , fieri poteſt concurſus , nec opus eſt alio edicto ,
aut termini prorogatione ; ſic deciſum fuiſſe *a Sac. Congr.
Conc.* refert , & tenet *Garzias d. p.* 9. *c.* 2. *n.* 215. Ugolin. *de
Offic. & poteſt. Epiſcop. c.* 50. §. 10. *num.* 4. Barb. *ad Concilium
Tridentinum loc. cit. num.* 76. *& de officio , & poteſt. Epiſcop.
par.* 3. *Allegat.* 60. *nu.* 51. *& de Officio & poteſt. Parochi dic.*
22 *cap.* 2. *n.* 50. Quando nullus ad Concurſum comparuit , aut
certe nullus ex comparentibus vult ſubire examen , Epi-
ſcopus aſſignare debet aliud tempus , ſive Edictum , & ſi
adhuc nemo comparet , vel alias nemo idoneus reperi-
tur , tunc conferre poteſt ſine Concurſu . Sic pluries de-
ciſum fuiſſe *a Sacra Congregatione Concil.* teſtatur Garzias *loc.
cit. num.* 218. Barb. *de Offic. & poteſt. Parochi loc. cit. n.* 51.
23 Edictum Concurſus debet proponi ab Ordinario loci , ubi
exiſtit Beneficium Curatum vacans , & ibidem examen eſt
peragendum , etiamſi Beneficium ab Ordinario alterius Diœ-
ceſis ſit conferendum ; Sic deciſum fuiſſe *a Sac. Cong.
Conc.* refert, & tenet Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancel.* §. 2.
proœm. num. 17. Barboſa *ad Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *n.*
52. *& de Offic. & poteſt. Epiſcopi allegat.* 60. *nu.* 44. Fla-
min. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *cap.* 9. *num.* 102. Epiſcopus
24 Civitatum unitarum poteſt Concurſum facere in Civita-
te, in qua reperitur , modo cum interventu Examinatorum
Diœceſis , in qua ſita eſt Parochialis . *Sac. Cong. Conc.
in Civitatis Caſtellanæ , & Hortanæ* 24. *Sept.* 1639. Vide
25 tamen verb. *Synodus num.* 6. Concurſus Parochialium va-
cantium , in Abbatiis , Commendis , aliiſque locis ſubje-
ctis Prælatis non habentibus Jus congregandi Synodum
debet fieri in Civitate reſidentiali vicinioris Epiſcopi ,
cum ad ipſum ſpectet talium Parochialium Concurſum
edicere , & convocare , ut pluries cenſuit Sac. Congr.
Concil. & ſignanter in *Feroſempronienſ.* 18. *Martii* 1592. *in
Caſtri Durantis* 30. *Aprilis* 1611. & ſæpe alibi. Adeo ut ,
26 ſi Civitas vicinioris Epiſcopi , occaſione Peſtis V. G. ſit
bannita , & aditus ſit præcluſus ad eundem Epiſcopum
viciniorem , detur potius facultas prorogandi tempus Con-
currentium , quam Concurſum permittere in loco ſubje-
cto Abbati , ſive alio inferiori Prælato non habenti jus
congregandi Synodum , & Examinatores Synodales eli-
gendi , ut cenſuit *Sac. Cong. Conc. in Nullius Terræ Gua-
ſtallæ , Parmenſis Diœceſi* 17. *Aug.* 1630. Immo ſi Epiſco-
27 pus ipſe ſit Abbas , ſeu Commendatarius Abbatiæ nullius
Diœceſis , non poteſt ibi Concurſum facere , ſed debet
Concurſum convocari in ſua Diœceſi , *Eadem Sac. Cong.*
29 *in Celſonen.* 27. *Septembr.* 1602. Poteſt tamen Epiſcopus in
quocumque loco exiſtat , etiamſi ſit extra locum exami-
nis , & etiam abſentibus Examinatoribus eligere magis
idoneum , cum ad ipſum ſolum id ſpectet ſine Examina-
toribus ; Garzias *de Beneſic. p.* 9. *c.* 2. *num.* 59. Maſſo-
brius *in ſua requiſit.* 5. *nu.* 20. Barboſa *de Offic. & poteſt.
Parochi dict. c.* 2. *p.* 1. *n.* 93. & cum aliis Cardin. de Lu-
ca *de Paroch. diſ.* 1. *n.* 20. Monacell. *tom.* 1. *titul.* 4.
formul. 16. *n.* 2.
29 Examen Concurrentium debet fieri ab Epiſcopo , vel
eo impedito ab ejus Vicario , & aliis Examinatoribus Sy-
nodalibus non paucioribus quam tribus , textu expreſſo *in*
„ *Conc. Tridentin. dict. ſeſſion.* 24. *capitul.* 18. ibi : „ Exa-
„ minentur ab Epiſcopo , vel eo impedito , ab ejus Vi-
„ cario Generali & ab aliis Examinatoribus , non pau-
„ cioribus quam tribus „ . In Concurſu poſſunt adhiberi
pluſquam tres Examinatores Synodales , ſed non paucio-
res. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congregat. Concil.* refert
Garzias *de Beneſic. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 52. Barboſa *ad
Trident. d. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *numer.* 80. *& de Offic. & Po-*
31 *teſt. Parochi p.* 1. *cap.* 2. *n.* 52. Examinatores ad minus ſex
debent eligi quotannis in Synodo Diœceſana , textu ex-
preſſo *in Tridentino dict. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. ibi : *Examina-
tores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſco-
po, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur , qui Syno-
do ſatisfaciant , & ab ea probentur* . Examinatores Syno-
32 dales in Synodo ad ſummum viginti eligi poſſe tenet Al-
dan. *in compend. Canon. reſol.* 3. *tit.* 9. *num.* 29. & Barb.
ad Trid. loc. cit. nu. 85. atteſtantes ita fuiſſe deciſum *a Sac.
Congr. Concil. in Cæſaraugustana* 13. *Martii* 1623. Exami-
natores electi in Synodo perdurant uſque ad novam Sy- 33
nodum , quolibet licet anno non celebretur . *Sacr. Congr.
Concil. in una Imolen.* 10. *Decemb.* 1695. Si Examinato-
res ante celebrationem alterius Synodi moriantur , vel 34
in longinqua recedant , ſive omnes , ſive tot , ut non
remaneant tres , Epiſcopus cum approbatione Capituli
ſubrogabit alios æque idoneos , dummodo ſemper uta-
tur exiſtentibus ; Sic pluries cenſuit *Sac. Cong. & ſignanter in
una Cæſaraugustana* 13. *Martii* 1623. *& in alia Monopolit.* 13.
Julii 1630. & tenuit Rota *in Panormitana Archipresbyteratus*
3. *Decemb.* 1618. *cor. Burratto , & in ead.* 5. *Jul.* 1620. *cor.
eodem inter ejus impreſſas dec.* 479. *n.* 2. ubi habetur , Cle-
ment. VIII. ſpeciali Indulto conceſſiſſe Epiſcopis facultatem
deputandi Examinatores extra Synodum , deficientibus , vel
impeditis Synodalibus , dummodo intra annum a Synodo
celebrata , & decreviſſe , quod ſtatim lapſo anno talis fa-
cultas , & eorum auctoritas expiret , ut refert Barboſa *ad
Trid. dict. ſeſſ.* 24. *c.* 18. *n.* 93. *& de Offic. & Poteſt. Parochi
loc. cit. n.* 59. *& in Collect. Bullar. verb. Examinatores Syno-
dales num,* 11. Garzias *d. p.* 9. *de Beneſic. c.* 4. *num.* 73. Ho-
die tamen occurrente caſu , peti ſolet facultas *a Sac. Cong.
Epiſc. vel Concil.* quæ ſubrogationem indulgere ſolet ad
ſex menſes , & aliquando uſque ad proximam futuram Sy-
nodum , dummodo caſu vacationis occurrente , ſemper
utatur exiſtentibus , Ita teſtatur Nicolius *in Fyoſculis , verb.
Examen ſub num.* 1.
Examinatores neceſſario eligi debent , qui ſint Magi- 36
ſtri , ſeu Doctores , aut licentiati in Theologia , vel
Jure Canonico , ſi extent , alioquin alii Clerici ſunt eligen-
di , qui ad id videbuntur magis idonei , textu expreſſo *in
Trident. loc. cit.* ibi : *Sint vero hi Examinatores , Magi-
ſtri , ſeu Doctores , aut licentiati in Theologia , aut Jure Ca-
nonico , vel alii Clerici , ſeu Regulares etiam ex Ordine
Mendicantium , aut etiam Sæculares , qui ad id magis vi-
debuntur idonei* . Unde Sacra Congr. Concil. *in una Sen-
nenſ. ſub die* 19. *Februarii* 1628. cenſuit , *Epiſcopum non poſ-
ſe eligere Examinatores Synodales , qui non ſunt Doctores
ſeu Magiſtri , aut Licentiati in Theologia , aut Jure Canoni-
co , ſi extent ; alioquin alios Clericos eſſe eligendos , qui ad
id magis idonei videbuntur* . Et poſtea *in una Turritana
ſub die* 10. *Martii* 1629. cenſuit , *in prædictos Examinato-
res Synodales non poſſe eligi Clericos ſæculares , aut Re-
gulares , qui dictis gradibus non ſint inſigniti , niſi ulli vi-
ri qualitatis ſuperius expreſſæ non extent , quo caſu ſunt
eligendi , qui ad munus exercendum magis idonei videbun-
tur , eorumdem vota æqualis valoris , & efficaciæ erunt,
ſicut aliorum* . Et cum quæſitum fuiſſet : An Examinato-
res , tam ex Capitulo , quam ex Clero deputat in Synodo,
qui non ſunt Doctores , debeant denuo deputari ex diſpo-
ſitione Sacri Concilii Tridentini ? *Sacra Cong. Concil. in
una Fulginaten.* 18. *Novembr.* 1645. *ad cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de Re-* 40
*format. cenſuit electionem ſuſtineri tamquam de magis ido-
neis* . Tales electi Examinatores debent ad ſacra Dei Evan-
gelia jurare ſe fideliter munus ſuum executuros; textu ex-
preſſo in Tridentino *loc. cit.* ibi : *Jurentque omnes ad San-
cta Dei Evangelia ſe quacumque humana affectione poſtpo-
ſita , fideliter munus executuros* . Hoc juramentum eſt de
forma ſubſtantiali , eoque deficiente Examinatores non di-
cuntur legitimi , & Concurſus factus coram eis ante præ-
ſtitum juramentum , eſt nullus . *Sacr. Congr. Concil. in una
Biſignanen. ſub die* 2. *Decemb.* 1628. ubi cenſuit , *Concurſus
factos non præſtito juramento ab Examinatoribus Synodali-
bus , fuiſſe nullos , ſed ex gratia convalidandos , facto ver-
bo cum Sanctiſſimo , qui confirmavit , & convalidavit* , ut
refert Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi , loc. cit. n.* 78. *&
ad Concilium Trid. loc. cit. num.* 105. *& in Collectan. deciſ.
Apoſtol. verb. Concurſus n.* 18. , & tenent communiter Do-
ctores. Sufficit tamen ad validitatem Concurſus , quod hoc
juramentum ſit ſemel præſtitum , ſive in Synodo , ſive ex-
tra Synodum . Non enim requiritur , quod juramentum
præſtetur in Synodo, ut communiter tradunt Garzias *de
Beneſic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 359. Loter. *de re Beneſic. l.*
2. *q.* 32. *num.* 94. Pax Jord. *tom.* 3. *lib.* 10. *tit.* 8. *num.*
133. Cardin. de Luca *de Paroch. diſc.* 3. *num.* 6. Garant.
in praxi Synodi , c. 31. *num.* 8. Pignatell. *tom.* 1. *conſult.*
13. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 6. *form.* 7. *num.* 3. & alii paſ-
ſim; Et deſumitur ex ipſo Tridentino *loc. cit.* quia cum
ibi Conc. concordat , poſſe eligi in Examinatores etiam
Regulares , qui non interveniunt in Synodo , manifeſte
colligitur , & quod extra Synodum poſſint hujuſmodi ju-
ramentum præſtare ; & fuit expreſſe a Rota deciſum *in
una Fanen. Parochialis* 28. *Junii* 1596. *coram Corduba* . *
Examinatores in Concurſu tenentur judices eſſe non tan-
tum doctrinæ , ſed & cæterarum dotium , quæ neceſſariæ
ſunt ad Parochiale officium , Beneſ. XIV. in Conſt. 68.
tom. 1. incip. *Cum illud* *
Concurſus eſt nullus , in quo cum Examinatoribus Sy- 42
nodalibus alius intervenit , qui non erat de Synodalibus ,
iſque examinavit. *Sacra Congregatio Concil. in Meſſanen.*
9. *Sept.* 1628. *&* 15. *Decemb.* 1629. Rota *in Baſſanenſ Parochia-
lis* 18. *Febr.* 1628. *coram Card. Virili , & in Nicienſ. Paro-
chialis* 25. *Junii* 1629. *coram eodem* . Et ſic tenet Fagn.
in cap. Cum ſit ars , de ætate , & qualitate num. 55. ubi re-
fert , quod Sacra Congregatio conſulta ab Epiſcopo Carthagi-
nen-

nenſi, an Concurſus, & Examen pro Parochialibus pro-
videndis factum a tribus, vel quatuor Examinatoribus
Synodalibus una cum aliis tribus, vel quatuor, ab Or-
dinario tamen deputatis ſit contra formam Tridentini
Concilii, & proviſiones Parochialium, ſic ab eo Ordina-
rio factæ ſint nullæ, & Sedi Apoſtolicæ reſervatæ? *Re-*
43 *ſpondit eſſe contra formam a Tridentino Concilio præſcriptam*,
nulliuſque eſſe momenti, & collationem ad Sedem Apoſtolicam
vigore Conſtitutionis Sancti Pii V. eſſe devolutam. Si vero
44 cum Examinatoribus Synodalibus interſit aliquis, qui
non ſit Examinator Synodalis, iſque poſt examen inter-
roget tantum honoris cauſa, nec det votum; nec ſe ſub-
ſcribat, Concurſus eſt validus. Talis enim concurſus eſt
habitus juxta formam Concilii in ſubſtantialibus obſerva-
tam, cum ſit factus ex ſolo Examinatorum Synodalium
examine, & voto; & mutatio circa non ſubſtantialia non
inducat mutationem formæ. Rota recent. *part. 2. dec.*
26. n. 3. Non enim prohibet Concilium, quin alii mate-
rialiter interſint Concurſui, ac proinde cenſetur permit-
tere; *arg. text. in leg. Nec non. Quod eis ff. ex quibus cauſ.*
major. & ita expreſſe declaravit *Sacr. Congreg. Concil. die*
2. Septembr. 1634. nempe *Sacr. Congr. cenſuit Concurſum*
eſſe nullum, quando Examinator non Synodalis Suffragium ſu-
um dat cum aliis Synodalibus; Secus ſi tantum interroget,
& alii ſuffragia ferant in numero debito. Concurſus eſt
45 nullus ubi fuerunt adhibiti Examinatores deputati in Sy-
nodis præcedentibus, quatenus tamen prædicti Examinato-
res in Synodo poſteriori non fuerint confirmati. *Sacra Con-*
46 *greg. Concilii in Neapolitana 13. Julii* 1630. Examen factum
ſine Examinatoribus Synodalibus in collatione Parochia-
lium Juriſpatronatus Eccleſiaſtici, ſeu Laicalis, vel mix-
ti, quando plures præſentantur, eſt nullum. *Sacra Congr.*
Concilii in Vercellen. 21. Martii 1643.

47 Epiſcopus non habet votum deciſivum in Concurſu,
ſed tantum accedit ubi vota ſunt paria, aut ſingularia.
Concilium Tridentinum *loc. cit.* ibi: *Quorum votis, ſi pares*
aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, qui-
48 *bus magis videbitur*. Approbatus autem nemo cenſetur, ſi ex
49 tribus Examinatoribus quilibet eorum unum approbave-
rit, & alii duo approbatum ab altero reprobaverint, li-
cet Epiſcopus uni accedat. Idem dicendum quando ſunt
quinque Examinatores, & quilibet eorum approbat u-
50 num ex examinatis, & ceteri quatuor reprobant appro-
batum ab altero, tunc enim nemo approbatus cenſetur,
licet Epiſcopus uni accedat. Idem etiam dicendum, ſi
unus tantum compareat ad ſe examinandum coram tri-
bus Examinatoribus, uno illorum approbante, & aliis
duobus reprobantibus, quia illi non poteſt accedere Epi-
ſcopus, & talis examinatus dicitur reprobatus. Ita deci-
ſum fuiſſe a *Sacra Congregatione Concilii* refert Garzias *de*
Beneſic. part. 9. cap. 2. num. 60. Non ſpectat ad Examina-
51 tores, ſed ad Epiſcopum ſolum judicare, & eli-
gere quis ex Concurrentibus ad Parochiam vacantem
ſit magis idoneus. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congre-*
gatione Concilii referunt Zerola *in praxi Epiſcopor. part.*
1. verb. Parochia §. 2. Garzias *dict. cap. 2. num.* 105.
Barb. *de Offic. & poteſtat. Parochi l. c. n. 90. ad Trident.*
loc. cit. num. 121. & alii. Rejectus autem in Concurſu
52 Parochialis poteſt provocare ad novum examen coram Ju-
dice Appellationis, etiam antequam doceat de irrationa-
bili judicio Epiſcopi. *Sacra Cong. Concil. in Urbinaten. ſub*
53 *die 9. Septembris* 1623. Atque ita intelligendam eſſe Con-
ſtitutionem Sancti Pii V. alias dixit *Eadem Sacra Congre-*
54 *gatio in una Montis Regalis 2. Auguſti* 1607. Et ſi pariter
fuit declaratum, quod novus Concurſus dandus ſit in Ur-
be, ubi fuit appellatum a mala Epiſcopi electione, & ad
eamdem Urbem pro novo Concurſu vocandus ſit præe-
lectus ab Epiſcopo. *Eadem Sacra Congreg. Concil. in Reati-*
na 16. Martii 1630. & in Piſana 17. Junii ejuſdem anni
55 1630. Immo quia in caſu illius deciſionis Sacræ Congre-
gationis prælectus noluit accedere. *Eadem Sacra Congre-*
gatio ſub die 17. Auguſti ejuſdem anni 1630. mandavit *ſigni-*
ficare D. Datario, ut expediret Bullas ad favorem appellantis,
56 *amoto a Beneficio detentore*. Dato quod examen omnium Con-
currentium una die fieri non poſſit, poterit in alia conti-
nuari. Si vero ſuſpicio aliqua ſit, quod Examinandi ſe-
cunda die, veniant in cognitionem interrogationum Exa-
minis præcedentis, nova tunc poterunt fieri interroga-
toria, ut cenſuit *Sacra Congregatio Epiſcop. & Regularium*
ſub die 20. Julii 1591. Nunc tamen ſervanda eſt noviſſi-
ma diſpoſitio Clementis XI. & Benedicti XIV. adducta
ſupra ante art. 1. num. 4. & 5. Canonicatus Pœnitentia-
riæ, & Canonicatus Theologalis, debet conferri per Con-
curſum ex noviſſima diſpoſitione Benedicti XIII. in Con-
ſtitutione incip. *Paſtoralis*.

58 * In concurſu ad Parochialem, ſi collatio pertineat ad
Epiſcopum, judicium de digniori ex approbatis ab exa-
minatoribus, pertinet ad illum; ſi vero Beneficium ſit
Patronatus Eccleſiaſtici, tunc prælatio ad Patronum ſpe-
ctat. Si Patronatus ſit laicus, ab Examinatoribus depu-
tatis approbandum, ſed ſine concurſu, Patronus debet e-
ligere. Si tamen in patronatu laicali plures ſint patro-
ni, & a ſingulis ſuus præſentetur, ita ut ſinguli non
habeant jus præ alio, tunc Concurſus inſtituendus eſt,
& ad Epiſcopum pertinet prælectio inter approbatos,
ut ex Decreto S. Congreg. apud Barboſam, Benedictus
XIV. *de Synodo Diœceſ. lib. 4. cap. 8. §. 8. & 9.* *

Concurſus habendi pro collatione Parochialium leges 59
præſcribuntur a Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 68. incip.
Cum illud. Vide ſupra ante *art.* 1. ubi ſub *n.* 5. traditur
ſummarie diſpoſitio dictæ Conſtitutionis.

Quoad Parochiales, & Beneficia quæ conferri debent per 60
Concurſum, vel non; vide verb. *Beneficium &c. art.* 3.
a num. 31. ad num. 56.

Novæ additiones ex aliena manu.

TErminus ille decem dierum, & ad ſummum viginti 1
dierum, qui prorogari ad Epiſcopo regulariter ne-
quit, non eſt pro perfectione Concurſus, ſed pro convo-
catione eorum, qui concurrere volunt, ut monet *Barboſ.*
ad Concil. Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 18. num. 58. de Reform.
Ventrigl. in Prax. For. Eccleſ. part. 2. adnot. 5. §. 1. num.
15. Lotter. de Re Benef. lib. 2. quæſt. 31. num. 48. & ſequent.
Quo ſit, ut elapſo etiam termino illo liberum Epiſcopo
ſit differre Concurſum uſque ad ultimam diem ſemeſtris,
ſi vacatio contigerit in ſuo menſe, & pariter uſque ad
ultimam diem quatrimeſtris, ſi evenerit in menſe reſer-
vato, ut præter mox allegatos firmant *Maſſobr. in Prax.* 2
habend. Concurſ. requiſ. 5. dub. 10. num. 1. Fagn. de Jure-
patron. part. 5. con. 10. caſ. 1. num. 30.

Quod ſi Epiſcopus in edicto pro convocatione, nullam 3
habuit mentionem de die, quo Concurſus convocandus eſ-
ſet, debet omnibus, qui in Albo Concurrentium ſe de-
ſcripſerunt, notificare diem hunc, & quidem non *per no-*
vum edictum, ſed per citationem perſonalem, idque quia ubi
certus eſt oppoſitor, citandus eſt perſonaliter, & non per 4
edicta, ut tradunt *Ventriglia in Prax. For. Eccleſ. tom. 2.*
adnot. 5. §. 1. num. 17. Lauren. For. Beneſic. part. 1. cap.
3. §. 3. quæſt. 180. in fin.

CONCUSSIO. Vide verb. *Pœna art. 2. a num. 82.*
ad 85.

CONDITIO PROUT EST IMPEDIMENTUM MA-
TRIMONI. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. a*
num. 16. ad 22.

CONDUCTIO, CONDUCTOR, Vide verb. *Locati*
per tot.

CONFESSARIUS.

Articulus I.

Quæ requirantur in Confeſſario ad valide, & rite ejus officium exercendum?

S U M M A R I U M.

1 *In Confeſſario, ut valide ejus officium exerceat, requiri-*
tur intentio, poteſtas Ordinis, & Juriſdictionis.
2 *Intentio Confeſſarii eſt conditio ſine qua non.*
3 *Talis intentio, ut ſit ſufficiens, debet eſſe actualis, vel*
virtualis; nec ſufficit habitualis.
4 *Poteſtas Ordinis neceſſario requiritur in Confeſſario, quia*
ſolus Sacerdos eſt legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Mi-
niſter, uſque ad n. 5.
6 *Poteſtas Juriſdictionis etiam neceſſario requiritur in Con-*
feſſario; cum abſolutio data a Sacerdote ſine Juriſdi-
ctione ſit nulla, uſque ad n. 10.
11 *Defectu Juriſdictionis ſimplex Sacerdos non approbatus ne-*
que valide poteſt abſolvere a peccatis venialibus, aut
mortalibus alias confeſſis, uſque ad n. 12.
13 *Poſſunt tamen ſimplices Sacerdotes in articulo mortis ab-*
ſolvere nedum a venialibus, & mortalibus alias confeſ-
ſis, ſed inſuper a quibuſvis caſibus, & Cenſuris, e-
tiam reſervatis.
14 *Pro tali caſu Eccleſia dat Juriſdictionem omnibus Sacer-*
dotibus, etiam degradatis, Excommunicatis vitandis,
Irregularibus, Apoſtatis, ſeu hæreticis.
15 *Talis ampla poteſtas extenditur ad probabile periculum mortis.*
16 *Simplex Sacerdos non poteſt in tali articulo abſolvere præ-*
ſente Sacerdote approbato, uſque ad n. 17.
18 *Confeſſarius Sacramentum Pœnitentiæ ſine debita Inten-*
tione adminiſtrans peccat graviter, & ſacrilege.
19 *Immo graviter peccaret, & Sacrilegium committeret, etiamſi*
Sacramentum ſimularet ex gravi metu, vel alia cauſ-
ſa, uſque ad n. 21.
22 *Poteſt tamen Confeſſarius, qui reperit pœnitentem abſolu-*
tione indignum, obmurmurando recitare Pater noſter,
vel hujuſmodi, ne prodat apud adſtantes pœnitentis in-
dignitatem.
23 *Nemo ſine poteſtate Ordinis, etiamſi eſſet in Sacris conſti-*
tutus, poteſt in ullo caſu Confeſſiones excipere.
24 *Hinc Sacramentaliter audens abſolvere cum non ſit Sa-*
cerdos, ſit ſuſpectus de hæreſi, & ſi compleverit vige-
ſimum annum eſt degradandus, & brachio Sæculari
tradendus, & ultimo ſupplicio afficiendus.

25 *Nullus Sacerdos ſive Sæcularis, ſive Regularis poteſt confeſſiones excipere ſine poteſtate juriſdictionis, ſive ſine approbatione, aliter abſolutio eſſet nulla, graviſſime peccaret, & rigide poſſet, & deberet puniri* uſque ad n. 27.

28 *Poteſtas juriſdictionis eſt duplex, ordinaria ſcilicet, & delegata. Quid ſit utraque hæc poteſtas?* uſque ad num. 29.

30 *Quomodo differant inter ſe poteſtas Ordinis, & poteſtas Juriſdictionis quantum ad facultatem abſolvendi?* uſque ad num. 32.

33 *Error communis poteſt dare juriſdictionem, ſi in vero ſenſu capiatur. Hinc error communis poteſt capi dupliciter; Error communis cum titulo colorato, ſeu putativo, & error communis ſine titulo coloratio, & putativo; & quid ſit uterque hic error communis?* uſque ad n. 35.

36 *Error communis cum titulo colorato, & putativo dat juriſdictionem ad valide abſolvendum, licet occultum ſubſit impedimentum ex jure poſitivo proveniens.*

37 *Secus autem ſi defectus, ſeu impedimentum eſſet ex jure naturali, vel divino proveniens,*

38 *An autem etiam error communis ſine titulo colorato, ſeu putativo det juriſdictionem ad valide abſolvendum, ſtat duplex contraria ſententia, una negativa, altera affirmativa: & quamvis ſententia negativa ſit communior, affirmativa tamen eſt magis pia, communi utilitati, & animarum ſaluti magis conſentanea,* uſque ad n. 42.

43 *In Confeſſario ultra tria requiſita ad valide abſolvendum, ſcilicet intentio, poteſtas Ordinis, & poteſtas Juriſdictionis, requiruntur alia tria ad rite, licite, & digne abſolvendum, ſcilicet, Probitas, Scientia, & Prudentia.*

44 *In confeſſario ita requiritur probitas, ut ſi exiſtens in peccato mortali ſcienter adminiſtret Sacramentum Pœnitentiæ, peccat mortaliter,* ad n. 45.

46 *Immo Confeſſarius ſi abſolvat in mortali, quamvis continuato Confeſſiones audiat, toties peccat, quoties ſucceſſive aliquem abſolvit, ut ſentiunt multi Doctores.*

47 *Quamvis tamen id negent aliqui; Et varii alii merito dicunt eſſe probabile, quod talis Confeſſarius tantum ſemel peccet, ex quo videatur eſſe unicum tantum continuatum miniſterium.*

48 *Ut Confeſſarius licite, & digne audiat confeſſiones, debet habere ſaltem ſcientiam mediocrem, qua cognoſcat id, quod ad ſuum ſpectat officium, & quidquid debeat judicare, diſcernat.*

49 *Non tenetur tamen habere ſcientiam eminentem: Hic habes quod duplex eſt ſcientia, una mediocris, & altera eminens: & quid ſit utraque hæc ſcientia?* uſque ad n. 50.

51 *Scientia mediocrem tenentur omnes Confeſſarii habere ſecundum magis, & minus, attenta diverſitate perſonarum, & locorum.*

52 *Confeſſarius ignorans quæ ſcientia mediocri ſaltem principaliter ſcire tenetur, peccat mortaliter ſe exponendo miniſterio confeſſionis.*

53 *Immo Confeſſarius ignarus ex ignorantia abſolvens quem abſolvere non poterat ob reſervationem peccati, vel indiſpoſitionem pœnitentis, dupliciter peccat mortaliter.*

54 *Quinimmo talis ignarus Confeſſarius, niſi congruam diligentiam ſincere proponat, ipſemet confitens ab alio Confeſſario abſolvi non poterit.*

55 *Monitio ad tales Confeſſarios,* uſque ad n. 56.

57 *Monitio ad pœnitentes, qui ſcientes ad tales Confeſſarios accedunt,* uſque ad n. 58.

59 *Prudentia Confeſſarii principaliter conſiſtit ut pro diverſis, diverſus ſit medicus, diverſus Doctor, diverſus Judex,* uſque ad n. 63.

64 *Prudentia Confeſſarii maxima requiritur in exequendis Brevibus Sacræ Pœnitentiariæ, præſertim in certiorandis conjugibus de nullitate conſenſus ob impedimentum dirimens, quando alter eorum inſcius contraxit.*

65 *Circa hunc caſum plures a Doctoribus traduntur modi certiorandi partem inſciam,* uſque ad n. 79.

80 *Prudentia Confeſſarii potiſſimum requiritur, cum in Confeſſione a pœnitente ſponſo, vel ſponſa ei aperitur aliquod impedimentum dirimens, & jam parata ſunt omnia ad nuptias, nec poteſt ab illis abſtineri ad evitandam ſuſpicionem alicujus criminis, vel infamia inter ſponſos,* uſque ad n. 83.

84 *Prudentia Confeſſarii requiritur pro diſcernendo quando debeat, vel non monere pœnitentem ignorantia alicujus gravis mali laborantem,* uſque ad n. 86.

87 *Alia de Confeſſariis, ex Supplemento Auctoris,* ad num. 97.

1 IN Confeſſario, ut valide ejus Officium exerceat, re-
2 quiritur Intentio, Poteſtas Ordinis, & Juriſdictionis.
Intentio Confeſſarii eſt conditio ſine qua non, ita ut ſine ea Sacramentum Pœnitentiæ ſit invalidum, quia Sacramentum debet exerceri modo humano, adeoque debet eſſe volitum. Et talis intentio ut ſit ſufficiens debet eſ-
ſe actualis, aut virtualis, nec ſufficit habitualis; *eſt communis* Doctorum. Poteſtas Ordinis neceſſario requiritur
in Confeſſario, quia ſolus Sacerdos eſt legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter, ut de fide definitum eſt in pluribus Conciliis, & ſignanter in Trident. *ſeſſ.* 7. *canon.* 10. ibi: *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & in omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem, ana-*
thema ſit; & *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. ibi; *Circa miniſtrum autem,* 3
hujus Sacramenti declarat Sancta Synodus falſas eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines præter Epiſcopos, & Sacerdotes, Clavium miniſterium pernicioſo extendunt &c. & *Canon.* 10. *ejuſdem* 14. ibi *ſeſſ.*: *Si quis dixerit .... non ſolos Sacerdotes eſ-*
ſe Miniſtros abſolutionis, ſed omnibus, & ſingulis Chriſti fi- 4
delibus eſſe dictum, quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in Cœlo, & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo, & quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c. anathema ſit. Et clare conſtat ex *cap.* 20. *Joan.* ubi Chriſtus ſolis Apoſtolis jam antea in ultima
Cœna in Sacerdotes ordinatis, poſtquam a mortuis reſur- 5
rexerat, dixit; *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Poteſtas Juriſdictionis etiam neceſſario requiritur in Confeſſario, quia licet ſolus Sacerdos ſit legitimus Sacramenti Pœnitentiæ Miniſter, non tamen quicum-
que Sacerdos eſt talis, ſed ſolum ille, qui præpter pote- 6
ſtatem Ordinis, habet etiam poteſtatem Juriſdictionis, ideſt legitimam Juriſdictionem, vel ordinariam, vel ſaltem delegatam. Et talis Juriſdictio Confeſſarii eſt jus in ſubditos ad exercendam poteſtatem abſolvendi, quam ex
vi Ordinis Sacerdos habet. Unde abſolutio data a Sa- 7
cerdote ſine Juriſdictione eſt nulla ex Tridentino *ſeſſ.* 14.
capit. 7. ibi: *Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & ve-* 8
riſſimum eſſe Synodus hæc confirmat; nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet Juriſdictionem. Et ad hoc faciunt duæ ſequentes propoſitiones damnatæ ab Alexandro VII. 24. Septemb. 166. quarum prima tertia
decima in ordine ſic habet: *Satisfacit præcepto annuæ Con-* 9
feſſionis, qui confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato: Et ſecunda in ordine 16. ſic habet: *Qui beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in Confeſſarium ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* Et ratio etiam eſt clara, quia abſolutio eſt actus judi-
cialis, adeoque ex parte Sacerdotis requirit juriſdictio- 10
nem in ſubditos; nam ſententia a non ſuo Judice lata, eſt nulla ex defectu juriſdictionis; *cap. At ſi Clerici* 4. *De Jud. & Regul.* 26. *Juris in* 6. & Trident. *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. ibi: *Quoniam igitur natura, & ratio Judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur.*

Unde defectu Juriſdictionis ſimplex Sacerdos non ap- 11
probatus neque valide poteſt abſolvere a peccatis venialibus, aut mortalibus alias confeſſis, ut tenent Maſtrius *diſp.* 21. *quæſt.* 8. *numer.* 202. Faber, Brancatus, & Scotiſtæ magis communiter cum variis aliis; & ratio eſt, quia licet materia ſit libera, abſolutio tamen eſt ſententia, & actus Judicii qui actus Judicii in non ſubditos eſt nullus; *citat. cap. At ſi Clerici & Regul.* 26. *Juris in* 6. & Trident. *cit. ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Et ad hoc facit, quod oppoſitæ opinionis uſus fuit prohibitus ab Innocentio XI.
12. Februarii 1979. in Decreto de expreſſo ſuo Ordine 12
edito a Sacra Congregatione Concilii circa communionem quotidianam, & Confeſſionem venialium, ibi: *Non permittant, ut venialium Confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario.* Poſſunt tamen ſimplices Sacerdotes in articulo mortis abſolvere, nedum a venialibus, & mortalibus alias confeſſis, ſed inſuper a
quibuſvis caſibus, & Cenſuris etiam reſervatis, ex Tri- 13
dent. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7., ibi: „ verumtamen pie admodum,
„ ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccle-
„ ſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio
„ in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdotes quoſ-
„ libet pœnitentes a quibuſvis peccatis, & Cenſuris ab-
„ ſolvere poſſunt. “ Pro tali enim caſu Eccleſia dat Juriſdictionem omnibus Sacerdotibus, & tollit omne impedimentum Canonicum ex parte ipſorum, ut poſſint, licet
ſint degradati, Excommunicati vitandi, Irregulares, A- 14
poſtatæ, ſeu hæretici, abſolvere quoslibet fideles a quibuſcumque caſibus, & Cenſuris quantumvis reſervatis, maxime ſi non adſit promptus alius Sacerdos approbatus, aut proprius Parochus, ut eſt communis Doctorum ſententia (a). Vide tamen verb. *Sacerdos num.* 38. Quæ ampla poteſtas extenditur ad probabile periculum mortis, ut tenet communior Doctorum cum Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcopi allegat.* 25. *num.* 81. & cum Maſtrio *diſp.* 21. *quæſt.* 8. *num.* 203. In Jure enim quoadrem pro eodem ſumuntur periculum, & articulus mortis; *cap.* 29. *Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *cap. Eos qui, de ſentent. excommunic. in* 6. Notanter autem fuit dictum *maxime ſi non adſit promptus alius Sacerdos approbatus, aut proprius Parochus,*
quia probabilius eſt, quod ſimplex Sacerdos non poſſit ab- 16
ſolvere

(a) Vide notam ad titulum Abſolutio, *num.* 49. *Tom.* I.

ſolvere præſente Sacerdote approbato (a), cum tota ratio, propter quam conceditur ſimplici Sacerdoti facultas tunc abſolvendi, ſit, ut dicit Tridentinum loco citato, 17 *Ne hac ipſa occaſione aliquis pereat*, quod periculum non adeſt ſtante præſente Sacerdote approbato; Hinc aliqui Canones exprimebant hanc conceſſionem fieri in defectum Sacerdotis approbati; *cap. Aurelius 5. cap. Presbyter 14. cauſ. 26. quæſt. 6.* & facit *Regula ff. De regul. Juris*, quod *cum aliquid conceditur propter neceſſitatem, durat conceſſio, quatenus urget neceſſitas*, & *regul. 78. Juris in 6.* ibi: *in argumentum trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquando ſunt conceſſa*; Et ſic declaraſſe Sacram Congregationem Concilii refert Pignatell. *tom. 10. conſult. 163. numer. 15.*

18 Ex dictis colliges primo, quod Confeſſarius Sacramentum Pœnitentiæ ſine debita intentione adminiſtrans peccat graviſſime, & Sacrilegium committit; defectus enim voluntarius debitæ intentionis in Confeſſario eſt graviſſi- 19 ma irreverentia facta Deo, & Sacramento, & perniciosiſſima injuria facta pœnitenti: Immo graviter peccaret, & Sacrilegium committeret, etiamſi Sacramentum ſimularet ex gravi metu, vel alia gravi cauſa; *Sic V. G.* ſi pœnitens abſolutione indignus minaretur mortem Confeſſario, niſi diſtincte, & integre verba abſolutionis proferret, non poſſet diſtincte, & integre proferre ſine intentione abſolvendi. Et ratio eſt, quia talis ſimulatio eſt gravis irreverentia, facta Deo, & Sacramento, quoniam qui affirmat *Ego te abſolvo* ſine intentione abſolvendi, mentitur, affirmat enim ſe abſolvere, cum revera non abſolvat; mentiri autem circa formam Sacramenti eſt magna irreverentia illa Sacramento, & Chriſto ejus Inſtitutori; propterea ſimulatio in Sacramentis eſt ab intrinſeco mala, & hac ratione non excuſat metus gravis. Colligitur a ſimili *ex cap. de homine 7. de celebration. Miſſarum*, ubi Innocentius III. refert, & damnat caſum de Sacerdote, ut ſequitur: *Quæſiſtis quid de incauto Presbytero videtur, qui cum ſe ſciat in mortali crimine conſtitutum, Miſſarum ſolemnia, quæ non poteſt propter neceſſitatem quamlibet intermittere, propter ſui facineris conſcientiam dubitat celebrare, peractiſque ceteris circumſtantiis Miſſam celebrare ſe fingit, & ſuppreſſis verbis, quibus conficitur Corpus Chriſti, panem, & vinum tantummodo pure ſumit, ita credens per id, quod prætendit populo ſatisfacere, ut per hoc quod intendit, Deum non debeat provocare.* Ad quem caſum reſpondet immediate Pontifex præciſis his verbis: *Cum ergo falſa ſint abjicienda remedia, quæ veris ſint periculis graviora; licet is, qui pro ſui criminis conſcientia reputat ſe indignum peccet graviter, ſi ſe ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere qui ſic fraudulenter illud præſumpſerit ſimulare, cum ille incidens miſericordis Dei manum incidat, iſte vero non ſolum Deo (cui non veretur illudere) 20 ſed populo, quem decipit, ſe adſtringat*: Ex quibus Pontificis verbis ſic arguitur: Non eſt minor irreverentia Sacramenti, ſed fortaſſe major dicere verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi, quam ſupprimere verba conſecrationis in caſu quo teneatur ea proferre; ſed ſic ſupprimere verba conſecrationis declarat Pontifex eſſe illudere Deo; ergo proferre verba abſolutionis ſine intentione abſolvendi, eſt Deo illudere, quod cum ſit contra re- 21 verentiam Sacramenti, nullo metu juſtificari poteſt. Et facit ad hoc propoſitio 29. in ordine 65. ex damnatis ab Innocentio XI. 2. *Martii* 1679. ibi: *Urgens metus gravis* 22 *eſt cauſa juſta Sacramentorum adminiſtrationem ſimulandi*. Sic Cardenas *diſp. 20. in propoſit. 29. cap. 5. num. 49. &* 61. Qui tamen *num.* 52. concedit quod Confeſſarius, qui reperit pœnitentem abſolutione indignum, quatenus V. G. eſt in occaſione proxima peccati, quam non vult relinquere, ne prodat apud adſtantes pœnitentis indignitatem poſſit obmurmurando recitare *Pater noſter*, *vel hujuſmodi*, quia ea non eſt in rigore ſimulatio Sacramenti, nam omnino materialiter ſe habet ad Sacramentum; nec ſunt verba abſolutionis, unde proprie eſt medium ad vitandam fractionem Sigilli, ad quod Confeſſarius tenetur de jure divino, naturali, & Eccleſiaſtico, & deceptio adſtantium, quæ ſequitur, non intenditur, ſed permittitur.

23 Colliges ſecundo, quod nemo ſine poteſtate Ordinis etiamſi eſſet in Sacris conſtitutus, poteſt in ullo caſu Confeſſiones excipere, *lib. 3. Conſtit. Apoſtol. cap.* 10. Leo X. *Conſtit.* 42. incip. *Exurge*. Concil. Trident. *ſeſſ. 7. can. 10. & ſeſſ. 14. c. 6. & can. 10. ejuſdem ſeſſ. 14.* ut patet ex 24 ejuſdem verbis adductis *ſupra num.* 4. Unde Sacramentaliter audens abſolvere, cum non ſit Sacerdos, ſit ſuſpectus de hæreſi, & eſt cogendus ab Inquiſitoribus abjurare de vehementi, & licet eſſet minor. 25. annorum, dummodo compleverit vigeſimum annum, eſt degradandus, & brachio ſæculari tradendus, & ultimo ſupplicio afficiendus ex Clem. VIII. Conſtit. incip. *Et ſi alias*, & Urban. VIII. Conſtit. 79. incip. *Apoſtolatum officium*. Colliges tertio, quod nullus Sacerdos, ſive ſæcularis, ſive Regularis 25 poſſit præſumere Confeſſiones excipere ſine poteſtate juriſdictionis, & conſequenter etiam ſine approbatione, aliter nulla eſſet abſolutio, graviſſime peccaret, & poſſet, immo deberet ſevere puniri, ut colligitur ex Concil. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 15. de reform.* ibi: *Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant, decrevit tamen Sancta Synodus nullum etiam Regularem poſſe Confeſſiones ſæcularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, & conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtantibus*. Et de nullitate abſolutionis ob defectum juriſdictionis patet expreſſe ex verbis ejuſdem Concilii adductis *ſupra num.* 8. Et quod graviſſime peccaret Sacerdos non approbatus, & ſine juriſdictio- 26 ne excipiens Confeſſiones, patet aperte, ex quo contraveniret in re graviſſima expreſſe Conciliari inhibitioni, & temere, & ſacrilege, invalide, & nulliter Sacramen- 27 tum adminiſtraret. Quod autem poſſit ſevere puniri Sacerdos etiam audens ſine approbatione, & juriſdictione Confeſſiones ſæcularium excipere, habetur ex expreſſa declaratione Sacræ Congregationis Concilii in *Neapolitana* 14. *Aprilis* 1646. *ad cap. 15. ſeſſ. 23. de reform.* ubi cum quæſitum fuiſſet: *Qua* pœna, & a quo ſit puniendus Sacerdos Regularis, qui abſque prævia Ordinarii approbatione Confeſſiones perſonarum ſæcularium audit, eo quod in Sacro Concilio nulla legitur pœna adjecta, nec a quo ſit inferenda? *Reſpondit Sacra Congregatio, poſſe puniri ab Epiſcopo pœnis etiam Cenſurarum*, & ſic ſtatuerunt plures Summi Pontifices, & ſignanter Gregorius XV. Conſtit. incip. *inſcrutabili*, & Innocent. X. *die 15. Maji* 1648. Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus*, ubi poſtquam confirmavit decretum Sacræ Congregationis ſpecialiter deputatæ ſuper ortis controverſiis inter Epiſcopum Angelopolitanum, & Patres Societatis Provinciæ Mexicanæ, ſtatuit „ contravenientes ab Epiſcopo tamquam Sedis A„ poſtolicæ delegato coerceri, & puniri poſſe etiam Cen„ ſuris Eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis Sanctæ me„ moriæ Gregorii XV. incipient. Inſcrutabili Dei provi„ dentia, ac proinde memoratis Religioſis, qui hujuſmo„ di approbationem, & licentiam ſe obtinuiſſe non do„ cuerunt, potuiſſe Epiſcopum, ſive ejus Vicarium Ge„ neralem præcipere ſub pœna Excommunicationis latæ „ ſententiæ, ut a Confeſſionibus audiendis ... abſtinerent."

Hinc advertendum venit primo, quod juriſdictio, 28 ſeu poteſtas juriſdictionis eſt duplex, ordinaria ſcilicet, & delegata. *Juriſdictio Ordinaria* eſt illa, quæ annexa eſt alicui Officio, ſeu dignitati, quæ propterea ipſo jure competit habenti tale officium, ſeu dignitatem, ideſt qua quis ex vi proprii officii (utpote cui annexa eſt Cura animarum) habet ſubditos, quos in Foro Conſcientiæ judicare poteſt. Et talem habet Papa in omnes Chriſti fideles. Epiſcopus in omnes ad ſuam Diœceſim pertinentes, Parochus in ſuos Parochianos, Prælati Regulares in ſuos ſubditos, ut Generales, Provinciales, Abbates, Priores, Rectores, Præpoſiti, Guardiani, & hujuſmodi; ipſi enim omnes alia approbatione non indigent, ut ſuorum reſpective ſubditorum Confeſſiones excipiant, quia tam de jure communi, quam ex propriis cujuſque Religionis Conſtitutionibus ſunt proprii Sacerdotes reſpectu ſuorum reſpective Subditorum. *Juriſdictio delata* eſt illa, 29 quæ habetur ex commiſſione alterius habentis ordinariam, ideſt quam quis abſque collatione alicujus Beneficii Curam animarum habentis, accipit ab habente juriſdictionem ordinariam; & talem habent Sacerdotes ſive ſæculares, ſive Regulares nullum habentes Beneficium Curatum, ſed tamen legitime approbati, & admiſſi ab Ordinariis ad Confeſſiones excipiendas reſpectu ſæcularium; & ſic Religioſi a Generalibus, vel Provincialibus approbati, & admiſſi ad Confeſſiones excipiendas reſpectu Religioſorum ſuæ Religionis, vel reſpectu Provinciæ. Advertendum eſt hic ſecundo, quod poteſtas Ordinis quan- 30 tum ad facultatem abſolvendi, & poteſtas juriſdictionis, in hoc inter ſe differunt, quod poteſtas Ordinis Presbyteris omnibus data in ſua Ordinatione eſt poteſtas remota, & in habitu tantum, non autem in actu, ſeu quantum ad uſum, quatenus ſcilicet Sacerdos vi Ordinationis accepit a Chriſto poteſtatem ad abſolvendum, ſed non accepit pro tunc Subditos, in quos poſſit actu exercere poteſtatem; poteſtas autem juriſdictionis eſt poteſtas proxima, & in actu quantum ad uſum, quatenus ſcilicet Sacerdos per collationem Beneficii Curati, vel per conceſſionem excipiendi ſibi ab Ordinario factam, recipit poteſtatem actualiter exercendi talem poteſtatem in ſubditos ſibi actualiter aſſignatos; ut patet ex Tridentino *in d. cap. 15.*

(a) Falſum omnino eſt, ſimplicem Sacerdotem, præſente approbato, abſolvere poſſe; tunc enim neceſſitas illa deeſt, ex qua ſimplex Sacerdos juriſdictionem acquirit. Itaque probabile non eſt, ſimplicem Sacerdotem abſolvere quempiam poſſe approbato ad audiendas confeſſiones præſente.

cap. 15. ſeſſ. 23. de Reform. & tradit Fagnan. *in cap. Om-*
31 *nis 12. de pœnit. & remiſſionib. ſub n. 84.* Et hæc differentia
ſolet exemplificari in Doctore in jure, qui licet in ſui
creatione, qua Doctor juris declaratur, accipiat poteſta-
tem, ut ubique locorum poſſit jus dicere reſpectu ſibi
ſubditorum, non tamen ſtatim a ſui graduatione poteſt
judicium exercere, cum nondum ſint ſibi aſſignati ſubdi-
ti, in quos jus poſſit dicere, ſed ſolum tunc primum po-
teſt judicium exercere, cum alicubi, vel ex officio, vel
ex delegatione Superioris quoſdam acquirit ſubditos, in
quos poſſit jus dicere, & ſententiam valide proferre,
cum ſententia lata in non ſubditos, & a Judice non ſuo,
ſit nulla; *l. ult. C. Si non a competent. Judic. l. Factum a
Judice, ff. eodem tit. capit. At ſi Clerici, 4. de Judiciis*, ibi:
Sententia a non ſuo Judice lata non tenet. Regul. 25. juris in
6. ibi: *Ea quæ fiunt a Judice, ſi ad ejus non ſpectant offi-*
32 *cium, viribus non ſubſiſtunt.* Ita a pari ſervata proportio-
ne, diſcurrendum eſt de Sacerdote, qui quamvis in ſua
Ordinatione accipiat poteſtatem abſolvendi a peccatis,
non tamen ſtatim a ſui Ordinatione poteſt ipſam exerce-
re, cum nondum ſint ipſi aſſignati ſubditi, in quos ipſam
poteſtatem exerceat, ſed ſolum tunc primum poteſt ta-
lem poteſtatem exercere, cum alicubi, vel ex officio,
vel ex delegatione Ordinarii quoſdam acquirit ſubditos,
in quos poſſit actu judicium Sacramentale exercere, &
ſententiam abſolutionis valide proferre, cum etiam ſen-
tentia abſolutionis lata in non ſubditos, & a Judice non
ſuo, ſit nulla, ut expreſſe declarat Concil. Trid. *ſeſſ. c.*
7. ibi: *Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud expo-
ſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur, perſuaſum
ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc
confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere,
quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſub-
delegatam non habet juriſdictionem.* Et conſimiliter *ſeſſ. 23.
cap. 15. de Reform.* per verba adducta *ſupra ſub n. 25.*

33 Advertendum tertio, etiam errorem communem poſſe
34 conferre, ſeu dare juriſdictionem. Error autem commu-
nis poteſt capi dupliciter: Error communis cum titulo
colorato, ſeu putativo, & Error communis ſine titulo
colorato, & putativo. Error communis cum titulo co-
lorato, ſeu putativo eſt, cum Sacerdos realiter obtinuit
a legitimo Superiore titulum requiſitum ad actum abſolu-
tionis, V. G. titulum Parochi, vel approbati, & admiſſi
Confeſſarii; ſed vel nulliter obtinuit, in quantum erat
incapax ob aliquem occultum defectum, & impedimen-
tum Canonicum, nempe quia Simoniacus &c. vel talem
titulum amiſit; talis vero incapacitas, aut amiſſio tituli
communiter ignoratur, & communiter a fidelibus exiſti-
35 matur, eum habere verum, & legitimum titulum. Er-
ror communis ſine titulo colorato, & putativo eſt, cum
Sacerdos non obtinuit realiter a legitimo Superiore titu-
lum requiſitum ad actum abſolutionis, ſed ipſe Sacerdos
talem titulum fingit, aut ignoranter credit, & dicit
habere, & talis fictio, & carentia tituli communiter
ignoratur, ut cum Sacerdos, qui cum falſa licentia Con-
feſſiones excipit, aut cum falſis Bullis pro Parocho ſe ge-
rit, communi populi errore legitimus Confeſſarius, aut
36 Parochus reputatur. Error igitur communis cum titulo
colorato, & putativo dat, & confert juriſdictionem ad
valide abſolvendum, licet occultum ſubſit impedimentum
ex jure poſitivo proveniens. Hæc ſententia eſt moraliter
certa. & ſic docent communiter Doctores. *arg. l. Bar-
barius Philippus, ff. de offic. Prat. & com. Juriſt. axiom.* quod
Antonius Gabriellius *communium concl. lib. 1. concl. 8. de
prob. num. 1.* refert: *Communis error facit jus, & veritati
præfertur. & cap. Infamis 1. cauſ. 3. q. 7.* ibi: *Si ſervus
cum putaretur liber, ex delegatione ſententiam daret, quam-
vis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta
rei judicatæ firmitatem tenet.* Gloſſa *in l. 3. ff. de ſupelle-
ctil. legata, verb. Error jus facit.* Gloſſa *in c. Ad proban-
dum 24. de ſententia, & re judicata;* Abbas *in c. Sciſcita-
tur n. 11. de reſcript.* Maſcard. *de probat. concl.* 648. Pa-
ludan. *in 4. d. 17. qu. 6. art. 2.* Diana *p. 8. tract. 1. re-
ſolut.* 94. Cardenas *diſſert. 2. c. 6. art. 5.* Card. de Lugo
de juſtit. tom. 2. diſp. 37. ſect. 3. num. 20. & ſeq. & in-
numeri alii tum Juriſperiti, tum Theologi apud ipſos.
Et ratio cur Error communis cum titulo colorato, ſeu
putativo det juriſdictionem, eſt, quia Superior, ſeu Ec-
cleſia, ob bonum commune ad favorem fidelium, ad vi-
tanda gravia incommoda, quæ alias ſequerentur, eo maxi-
me quia alias innumeræ animæ perirent, dat auctorita-
tem, & valorem, ſupplet defectum veræ juriſdictionis,
& tollit omne impedimentum juris humani, ſeu a jure
poſitivo proveniens. Secus autem, ſi defectus, ſeu impe-
dimentum eſſet juris naturalis, vel divini, ut ſi Confeſſa- 37
rius eſſet mulier, vel non eſſet Sacerdos, quem defectum
nec tollere, neque ſupplere poteſt poteſtas humana, neque
in eo diſpenſare, ut recte docent Diana *Tract. 2. de poteſt.
Pontificis reſolut. 94. in fine*, Pignatell. *tom. 6. conſult. 1. n. 12.*
Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 22. ſub n. 9.* Cajetan. *verb. Con-
feſſio iteranda ex parte Confeſſarii*, Abbas *in cap. 2. de Pres-
bytero non baptizato*, & alii paſſi.

An autem error communis ſine titulo colorato, ſeu pu- 38
tativo det, ſeu conferat juriſdictionem ad valide abſol-
vendum, res controverſa eſt inter Doctores. Negativam 39
ſententiam tamquam communiorem, & probabiliorem te-
nent Card. de Lugo *de juſtit. tom. 2. diſp. 37. n. 23.* Nu-
gnus *q. 8. art. 5. dub. 1. difficul. 1. p.* 436. Thomas Sanchez
lib. 3. de Matr. diſp. 12. q. 6. & 7. Cardenas *diſſert. 2. c. 6.
art. 5. num.* 151. qui ex ipſo Sanchez *loc. cit.* adducit pro
hac ſententia 40. alios Auctores. Affirmativam ſenten- 40
tiam, nempe etiam errorem communem ſine titulo colo-
rato cum ſola poſſeſſione officii dare, ſeu conferre juriſ-
dictionem ad valide abſolvendum docent apud Sanchez,
& Carden. *loc. cit.* Innocentius, Hoſtienſis, Joannes An-
dreas, Decius, Salicetus, Felinus, Petrus, Cynus, Ful-
goſus, Cardinalis, Burgos de Paz. & alii, & præcipue
Baſilius Pontius, qui mordicus defendit hanc opinionem
l. 5. Matrim. c. 20. & eam tenent Joann Sanchez *in ſelect.
diſp. 44. num. 3.* Molfeſius, Bordonus, Bonacina, & alii
apud Dianam *p. 8. tract. 1. reſol. 93. & 94.* habentem una
cum Caſpenſis, Silvio, Machado, pro probabili opinio-
ne Pontii; ſicuti habet Tamburin. *de Pœnit. lib. 5. c. 4.
§. 7. num. 17.* Accedit Gobat. *tract. 7. cauſ. 3. num.* 108.
Sporer. *tom. 3. p. 3. c. 6. ſect. 1. q. 2. num.* 714. & pro
probabiliore tenet Diana *p. 11. tr. 2. reſol.* 69. citans ſe-
decim Auctores: & quod ſit vere, & certo probabilis ſen-
tentia docens, quod error communis ſine titulo colorato
juriſdictionem conferat, tenet noviſſime Felix Poteſtas *t. 1.
p. 4. c. 5. n.* 3262. citans pro ſe Dianam *p. 4. tract. 2. re-
ſol.* 222. Baſilium Pontium *de Matrim. lib. 5. c. 20.* Verricelli
tract. 2. q. 25. nu. 14. Sieri *de Pœnit. n.* 701. Leandrum *de
pœnit. Diſp. 11. q.* 102. ac quamplures alii apud ipſos; Et
ratio eſt, dicit ipſe, quia in hoc caſu ſequerentur eadem
incommoda, quæ ſequerentur, quando adeſt error Com-
munis cum titulo colorato. Ut autem quid de me ſen- 41
tiam, aperiam, neutram ex his duabus ſententiis repro-
bare auderem, cum utraque ſuis fulciatur fundamentis,
& utraque plurimos habeat Patronos; Sed quamvis ſen- 42
tentia negativa ſit communior, affirmativa tamen eſt ma-
gis pia, communi utilitati, & animarum ſaluti magis
conſentanea. Nec repugnat, immo pium eſt credere,
quod Eccleſia etiam hic ſuppleat veræ juriſdictionis de-
fectum, & det auctoritatem etiam Miniſtris ſine titulo
colorato introductis ad valide abſolvendum, maxime ne
innumeræ animæ hoc communi errore deceptæ ſine ulla
ſua culpa finaliter pereant (a).

In Confeſſario, ultra tria requiſita ad valide abſolven- 43
dum; ſcilicet, intentio, poteſtas ordinis, & poteſtas ju-
riſdictionis; de quibus abunde *a n. 1. & ſequentibus*, re-
quiruntur alia tria ad rite, licite, & digne abſolven-
dum, ſcilicet, Probitas, Scientia, & Prudentia. *Sic com-
muniter Doctores.* Quod in Confeſſario requiratur probitas 44
deſumitur ex ipſa ſui Ordinatione, qua datur Spiritus San-
ctus, ideſt gratia Spiritus Sancti in ordine ad hoc mini-
ſterium debite exercendum, dicente Epiſcopo verba Chri-
ſti, *Joan. 20. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis
peccata &c.* quam proinde gratiam ad illud miniſterium
ſervare, vel amiſſam ſuſcitare tenetur juxta monitum A-
poſtoli *2. ad Timoth. 6.* ibi: *Admoneo te, ut reſuſcites gra-
tiam, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Unde 45
Confeſſarius exiſtens in mortali ſcienter, & ſic admini- 46
ſtrans Sacramentum Pœnitentiæ, peccat mortaliter ex
communiſſima ſententia omnium Doctorum. Immo Con-
feſſarius ſi abſolvat in mortali, quamvis continuate Con-
feſſiones audiat, toties peccat, quoties ſucceſſive aliquem
abſolvit, quia adminiſtratio Sacramenti toties eſt com-
pleta, neque una ſpectat ad alteram; Tum quia ſingulis
Sacramentis ſit gravis injuria. Sic tenet Eſcobar. Oried.
Paſſerin. Dicaſtill. Borgia, Platel. cum Claudio la Croix
*l. 5. cap. 1. dub. 3. art. 2. num. 171. & lib. 6. p. 1. c. 2.
dub. 1. num.* 93. Roſignolus *de Sacramento Pœnitentiæ q. 4.
art. 11. num.* 29. & alii (b). Quamvis tamen id negent
aliqui cum Rodriq. apud Eſcobar *l. 8. num.* 230. & varii
aliqui

(a) Si Sententia negans, errorem communem titulo deſtitutum ſufficere ad abſolutionis validitatem, teſte Auctore, communior eſt: non video quomodo contraria affirmans ſit *magis pia, communi utilitati, & animarum ſaluti magis conſentanea.* Immo oppoſitum eſſe ſtatuendum, vir quiſquam prudens judicabit. Quæſtio eſt, utrum abſolutio data ſine titulo colorato, valida, an invalida ſit reputanda: negans ſententia communior & probabilior eſt; & per conſequens affirmans, quæ minus communis & minus probabilis eſt dicenda, fideles periculo exponit fruſtranee ſuſcipiendi abſolutionem. Quis porro dixerit talem ſententiam piam, communi utilitati, & animarum ſaluti magis conſentaneam? Hinc recedendum omnino non eſt a ſententia communi in jure fundata, videlicet tunc ſolum juriſdictionem tribui, cum communi errori titulus coloratus accedit. Vid. Fagnan. in *cap. Super eo, tit. de Crimine falſi, num. 8. t. 5.*

(b) Caveat hic lector, ne ſub probabilitatis larva, laxam amplectatur ſententiam, quæ vel ipſis Theologiæ moralis elementis repugnat.

aliqui dicant eſſe probabile , quod talis Confeſſarius tan-
tum ſemel peccet , ex quo videatur eſſe unicum tantum
continuatum Miniſterium , & ſic ſatis eſſe ſi talis Confeſ-
ſarius confitendo dicat , excepi aliquot Confeſſiones con-
tinuas in peccato mortali . Sic Card. de Lugo *de Pœnit.
diſp.* 16. *ſect.* 14. §. 2. *n.* 558. Gobat *tract.* 7. *n.* 260. Reiffenſt.
Theol. moral. tract. 14. *de Sacrament. d.* 1. *num.* 13. Machan-
tius *t.* 3. *Tribunalis tract.* 3. *t.* 4. *q.* 2. Diana *p.* 1. *tract.* 7. *re-
ſol.* 41. & 43. Sporer *t.* 3. *n.* 435. & 773. & alii.
48 Ut Confeſſarius licite & digne audiat Confeſſiones , &
abſolvat , debet habere ſaltem ſcientiam mediocrem , qua
cognoſcat id , quod ad ſuum ſpectat officium , & quid-
quid debet judicare , diſcernat ; *c. de Pœnitent. d.* 6. §. *Ca-
veat* , ibi : *Oportet ſciat cognoſcere quidquid debet judicare ,
judiciaria enim poteſtas hoc exigit , ut quod debeat judicare ,
diſcernat* . Dicitur autem notanter *debere habere ſaltem*
49 *ſcientiam mediocrem* , ad hoc ut advertatur non requiri
abſolute in Confeſſariis ſcientiam eminentem : Duæ enim
ſunt ſpecies ſcientiæ. Una dicitur *Scientia eminens* , & al-
tera *ſcientia mediocris* . Scientia eminens eſt illa , qua quis
eſt optime verſatus in Theologia morali , & Jure Cano-
nico , unde caſus omnes quantumvis difficiles ſcit prom-
pte reſolvere & ſuarum reſolutionum fundatam rationem
reddere. Hæc tamen ſcientia licet ſit utiliſſima, & toto
conatu , atque ſtudio proſequenda , nihilominus abſolute
neceſſaria non eſt , alioquin pauci reperirentur ſufficien-
tes Confeſſarii , cum , quod deplorandum eſt , major Con-
50 feſſariorum pars vix ſcientiam mediocrem attingat . Scien-
tia mediocris eſt illa , qua Confeſſarius ſciat ſaltem quæ-
nam ſint peccata ex genere ſuo mortalia , & venialia ,
quænam ſint circumſtantiæ ſpeciem peccatorum mutan-
tes , vel non ; quænam ſint regulæ communes , quibus
quis excuſari poſſit a præcepto , vel a peccato mortali ;
quinam ſint caſus reſervati , & Cenſuræ , ſaltem a quibus
ipſe abſolvere non poteſt , ne ſe extendat ultra ſuam fa-
cultatem , & ea potiſſimum , quæ ad legitimam Sacra-
menti Pœnitentiæ adminiſtrationem requirantur ; & alia
hujuſmodi , ut obligationes , & onera , quæ per ipſa pec-
cata communiter contrahi ſolent , ut ſunt reſtitutiones
bonorum , famæ , vel fortunæ , ſatisfactiones pro injuria .
51 Et hanc mediocrem ſcientiam tenentur omnes Confeſſarii
habere ſecundum magis , & minus , attenta diverſitate
perſonarum , & locorum ; nam in ordine ad aliquas per-
ſonas poteſt requiri major , & in ordine ad alias minor
ſcientia : major enim ſcientia requiritur in illo Confeſ-
ſario , qui audire debet perſonas aſſuetas negotiationibus ,
& quæ in rebus arduis implicantur , quam in eo , qui
audit ruſticos , ac ſimplices perſonas ; ſic major ſcientia ,
& peritia pro Confeſſionibus excipiendis in Civitatibus ,
ubi ſunt arduiora commercia , & implicatiores caſus ,
quam in Villis , & Pagis , ubi inter ſimplicem populum
pauca ardua ſolent occurrere.
52 Unde Confeſſarius , qui conſcius ſuæ inſufficientiæ , &
ignorans , quæ ſcientia mediocri ſaltem principaliter ſci-
re tenetur , peccat mortaliter ſe exponendo miniſterio
Confeſſionis , cum perverſe , & inique tam tremendo mi-
niſterio , & ſacramentali judicio ſe ingerat non idoneus ,
& inſufficiens Judex ſcienter exiſtens . Immo Confeſſa- 53
rius ignarus ex ignorantia abſolvens quem abſolvere non
poterat ob reſervationem peccati , vel indiſpoſitionem pœ-
nitentis , dupliciter peccat mortaliter , nempe , & actuali
Sacrilegio indebite abſolvendo , & ignorantia eorum , quæ
ad officium ſuum ſpectant , ratione cujus verſatur in con-
tinuo ſtatu peccati mortalis omiſſionis , quandiu neceſſa-
riam ſcientiam ſibi comparare culpabiliter negligit . Qui- 54
nimmo talis ignarus Confeſſarius , niſi congruam diligen-
tiam ſincere proponat , ipſemet confitens ab alio Confeſ-
ſario abſolvi non poterit , utpote indiſpoſitus defectu ne-
ceſſarii propoſiti emendandi negligentiam illam mortalem .
Sic Sporer *tom.* 2. *Theolog. Sacramental. num.* 786. Caveant 55
igitur Confeſſarii ignorantiæ ſuæ conſcii , & ſciendi in-
curii , ne dum alios ſolvere ſtudent a vinculis peccato-
rum , ſeipſos ſtrictioribus nexis illaqueant . Nec enim eis
prodeſſe poteſt excuſatio , quod fuerint ab Epiſcopo præ-
vio examine , vel aliter approbati , quandoquidem exa-
men illud non facit ſcientem , eo vel maxime , ex illis
ſint , qui ſemel ac taliter qualiter approbati ſunt , nun- 56
quam , aut fere nunquam oculos Theologorum Moralium
libris admovere dignantur , ni dicant ; quod tamquam
mercem proſcriptam præ manibus habere verentur . Sed 57
& inſuper caveant a ſimilibus Confeſſariis ipſimet pœni-
tentes , & ne ſe æternaliter prodant quærendo ex animo ,
& ſtudioſe (ut in dies , proh dolor ! frequenter accidit)
hujus furfuris Confeſſarios . Qui enim mala fide confitetur 58
Confeſſario , quem certo novit eſſe ignarum , nec ſcire
diſtinguere inter lethalia , & venialia inter lepram , &
lepram , graviter peccat , nec conſequitur effectum abſo-
lutionis , unde tenetur eam confeſſionem iterare . Suarez
t. 4. *diſp.* 28. *ſect.* 2. *num.* 9. Reginaldus *lib.* 1. *num.* 151. Ro-
ſignol. *de Sacrament. Pœnitent. part.* 1. *q.* 7. *art.* 13. *num.* 19. ubi
dicit in hoc alios communiter convenire , talis enim pœ-
nitens cooperatur actioni per ſe malæ quærendo ſtudio-
ſe Confeſſarium indignum in præjudicium animæ ſuæ ,
unde juſtum eſt , ut cum circa ſe ſit negligens , negliga-
tur a Deo , juxta *c.* 1. *de pœnitent. diſt.* 6. *in princip.* ibi :
*Qui vult confiteri peccata ſua , ut inveniat gratiam , quærat
Sacerdotem ſcientem ligare , & ſolvere , ne cum negligens cir-
ca ſe extiterit , negligatur ab illo , qui eum miſericorditer mo-
net , & petit , ne ambo in foveam cadant , quam ſtultus evi-
tare noluit* (a).
Prudentia Confeſſarii circa pœnitentes maxime in his 59
conſiſtit , ut diſcernat conditiones , & qualitates perſona-
rum . non enim omnes eodem modo , & tenore excipien-
dæ ſunt , ſed aliæ maxima cum benignitate , & humani-
tate monendæ , aliæ acriter compeſcendæ : aliis oppor-
tune eſt ſuadendum , aliis importune inſiſtendum , aliis be-
neficium abſolutionis differendum , aliis immediate impen-
dendum : aliis mitiores , & leviores etiam ob eadem , &
ſimilia peccata ſunt pœnitentiæ imponendæ , & aliis gra-
viores , dummodo non ſint , pluſquam par eſt , atroces , &
arduæ , nedum illis compeſcere ſtudent delinquentes , ip-
ſos in deſperationem conjiciant , ita ut graviori , ne di-
cam , graviſſima morte perterriti , onus univerſum proji-
ciant . Prudentia Confeſſarii eſt , ut omnibus omnia ſit 60
factus ,

(a) Hic ſubjicienda eſſe duximus verba Sapientiſſimi Pontificis Bened. XIV. pro ſcientia Confeſſariis neceſſaria , in Encyclica ad omnes Patriarchas , Archiepiſcopos , atque Epiſcopos data die 26. Jun. 1749. §. 21. T. 3. Bullar. p. 155. edit. Rom. „ Optandum ſane eſſet , inquit , ut quilibet Confeſſarius ea polleret ſcientia , quam eminentem ap- „ pellant : Verum , cum hæc dos paucorum ſit , neceſſe omnino eſt , ut competenti ſaltem ſcientia ſit inſtructus . „ Nec meliora ſperare licet ; cum Moralis Theologia tot , tantaſque quæſtiones , quæ a Sacrorum Canonum , & A- „ poſtolicarum Conſtitutionum notitia pendent , complectatur , ut ardua plane res ſit , poſſe aliquem omnium ſimul „ bene noſſe , atque illico nodos quoſcumque diſſolvere ; ut ii ſolent , qui eminenti ſcientia præfulgent . Sat igitur „ erit , ſi inferioris notæ Confeſſarii , ope librorum , quos conſulant , difficiliora quædam , quæ in Sacramenti admi- „ niſtratione occurrunt , rite expediant . Et adductis pro ſua ſententia verbis Innoc. IV. in Comment. ad C. Cum „ in cunctis , de Elect. poteſtate , ſubdit : Cum igitur aut difficilior , aut nova quædam facti ſpecies ad Confeſſa- „ rium defertur , ideoque libros evolvere illi neceſſe ſit , non ſine ſobrietate , ac librorum delectu id agendum . No- „ tum quippe eſt , in tanto ſcriptorum numero aliquos prodiiſſe , quorum opinio ac ſententia Evangelicæ ſimplicitati „ (N. B.) ac Sanctorum Patrum doctrinæ non bene conſonat . “ Profert ad rem verba Decreti Alex. VII. , addit- „ que : „ Nolumus hac in re preſſiorem Sermonem inſtituere : nolumus vexatiſſimas quæſtiones , quæ circa ſcri- „ ptorum fidem , eorumque integritatem agitantur , attingere . Sat erit Confeſſarios monuiſſe , ut in re dubia pro- „ priæ opinioni non innitantur ; ſed antequam cauſam dirimant , libros conſulant quamplurimos , EOS CUM PRI- „ MIS , QUORUM DOCTRINA SOLIDIOR , ac deinde in eam deſcendant ſententiam , quam ratio ſuadet , ac fir- „ mat auctoritas . “ (Italice , prout e calamo Piiſſimi Pontificis prodiit : PRENDA QUEL PARTITO , CHE VE- DERA' PIU' ASSISTITO DALLA RAGIONE , E DALL' AUTORITA' , „ quibus ſane verbis probabiliſmus pro- „ fligari videtur .) Nec aliud ſane docuimus in noſtra Encyclica ſuper Uſuris &c. “ Referenda hic eſſent alia , quæ in eadem leguntur Epiſtola ad Confeſſarii dotes & munera pertinentia , quæ ne ultraquam par eſt , longior evadat hæc nota , prætermittimus . Illud duntaxat animadvertimus , laudari ſatis non poſſe zelum Pii Auctoris adverſus confeſſariorum ignorantiam & ſocordiam exclamantis . Et ideo ab ejus ſententia num. 52. & ſeq. firmata , receden- dum penitus non eſt , ſcil. Confeſſarios ignaros , ſtudio Moralis Theologiæ operam haud navantes , peccato lethali eſ- ſe obnoxios . Scientia Confeſſario maxime eſt neceſſaria , illa cum primis , quæ non ex quibuſcumque Moralis Theo- logiæ libellis deducitur ; de his enim libris optime Celeberrimus Mabillon . *De Studiis Monaſticis par.* 2. *c.* 7. (*edition. Venet. pag.* 144.) *Tantum abeſt* , inquit , *ut iſtorum Summiſtarum ſtudium ad Chriſtianæ Philoſophiæ conſtitutionem quadante- nus dirigat , quod potius ex libera ipſos legendi facultate non modicum ſequatur detrimentum* .... *Fructus longe major ex Ci- ceronis de Officiis lectione hauritur , quam nonnullorum Summiſtarum* . Verum ſcientia , quæ Confeſſarium decet , ex iis præſertim haurienda eſt fontibus , unde ea quæ a viro Chriſtiano credenda & facienda ſunt , ut vitam aſſequatur æternam , profluunt , videl. a Scriptura , Traditione , Sacriſque Canonibus . Quapropter & pluribus Conciliis cau- tum eſt , ut Confeſſarii Scripturarum , & Canonum ſtudio incumbant . Et ne in re palmari oſtendenda immoremur , ſufficiant verba Concilii Toletani IV. c. 25. ubi dicitur : *Sacerdotes legere Sanctas Scripturas frequenter admoneantur : Pau- lo Apoſtolo dicente* ..... *ſciant igitur Sacerdotes Scripturas Sanctas , & Canones , ut omne opus eorum in prædicatione & doctri- na conſiſtat* . T. 5. Conciliorum Edit. Labb. pag. 1713.

faſtus , ſit pro diverſis diverſus medicus , diverſus Do-
61 ctor, diverſus Judex , diverſus medicus, ut juxta *c. Om-
nis utriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſionib. More periti me-
dici ſuperinfundat vinum , & oleum vulneribus ſauciati* ,
juxta diverſitatem vulnerum , & vulnerati , leviter ob-
jurgando pœnitentem, ubi humilem , & contritum inve-
nerit, & acriter arguendo , ubi contumacem , & recidive
62 delinquentem agnoverit. Diverſus Doctor , ut juxta di-
verſitatem delinquentium , & delictorum diverſas inſtru-
ctiones, & correctiones ad diverſum captum , & exigen-
tiam pœnitentium accommodas caute adhibeat. Diverſus
63 Judex , ut juxta diverſa cauſarum merita ſine ulla per-
ſonarum acceptione juſtè ſententiam abſolutionis aliis im-
pendant , aliis vero deneget , vel ſuſpendit . Hæc ete-
nim , & ſimilia exiguntur in prudentia Confeſſarii , ſive
qua Medici , ſive qua Doctoris , ſive qua Judicis juxta
diverſas perſonarum qualitates , & conditiones , ne quæ
uni inſerviunt ad medelam, alii conferant ad ruinam.

64 Prudentia Confeſſarii maxime requiritur in exequen-
dis Brevibus ſacræ Pœnitentiariæ præſertim in certio-
randis Conjugibus de nullitate conſenſus Matrimonii ob
impedimentum dirimens , quando aliter eorum inſcius
contraxit, & in Brevi adeſt infraſcripta , vel ſimilis clau-
ſula : *Ut dicta mulier de nullitate prioris conſenſus certiora-
ta , ſed ita caute , ut lateris delictum nuſquam detegatur ,
Matrimonium cum eadem , & uterque inter ſe de novo ſecrete
ad evitanda ſcandala contrahere &c. diſpenſes* . Circa hunc
65 caſum plures a Doctoribus traduntur modi certiorandi
partem inſciam , ut ſignanter videri poſſunt apud Sanchez
de Matrim. lib. 2. diſp. 36. Quia tamen in praxi valde pe-
riculoſa res eſt , poterit , & debebit Confeſſarius divino
implorato lumine modum illum ſuggerere , ſeu adhibere ,
quem omnibus penſatis , prudenter pro executione magis
66 viderit expedire . Licet enim plures Doctores apud Car-
denas *diſſ. 11. num.* 670. teneant non requiri talem cer-
tiorationem , ſed ſufficere, ut ſola pars conſcia impedi-
67 menti conſenſum renovet ; Tamen tenendum eſt , quod
ad revalidandum Matrimonium ſit neceſſaria certioratio
nullitatis ſaltem in genere etiam apud inſcium Conju-
gem, ut clare conſtat ex Clauſula Brevis : *Ut dicta mu-
lier de nullitate prioris conſenſus certiorata &c.* & docent
pluſquam triginta Doctores apud Sanchez *loc. cit. num.* 2.
& apud Carden. *loc. cit. num.* 671. & varii alii recentio-
res. Et ratio eſt , quia conſenſus fuit ex utraque parte
illegitimus , & cum ignorantia circa ſubſtantiam contra-
68 ctus, & dante cauſſam contractui. Sufficiens autem mo-
dus certiorationis nullitatis Matrimonii , & revalida-
tionis ipſius videtur inter alios ille , quem offert San-
chez *loc. cit. num.* 5. & eſt, ſi Conjux impedimenti con-
ſcius petat ab alio ſic : (Me ita diligis , ut ſi non eſſet
inter nos Matrimonium , denuo contraheres , *ac ex nunc*
vis me in Conjugem, ac ſi non fuiſſet validum Matrimo-
nium inter nos prius contractum?) & reſpondeat alter :
ita volo ; & qui interrogavit dicat, *Ita & ego* . Notanter
69 vero ponitur illud verbum de præſenti, *Volo ut ex nunc* ,
quia ut optime obſervat Cardenas *loc. cit. num.* 679. &
cum aliis La Croix *lib. 6. n.* 814. non ſufficeret dicere :
Si non conſiſteret inter nos Matrimonium , denuo contraherem ,
quia non eſt conſenſus de præſenti hic , & nunc contra-
hendi , qualis ad Matrimonium requiritur . Ratio autem
quare talis modus certiorationis eſſet ſufficiens ad reva-
70 lidandum Matrimonium , eſt, ut dicit ipſe Sanchez , &
Cardenas ipſum referens , quia novus ille conſenſus con-
ditionate adhibitus procedit ex cognitione æquivalenti
ſcientiæ nullitatis Matrimonii ; In iſto enim caſu vult
conjux inſcius contrahere denuo Matrimonium ſub ea
conditione , ſi prius Matrimonium irritum fuit.

71 Dato autem quod in quibuſdam caſibus attenta natu-
ra , & qualitate conjugis inſcii impedimenti graviſſima
neceſſitas evitandi extrema mala , & ſcandala obſtringat
ad nullimode revelandum impedimentum , tunc optimum
expediens erit , quod conjux conſcius impedimenti dicat ,
ſe non habuiſſe conſenſum quando contraxit Matrimo-
nium (a); Non enim ſic dicendo mentiretur , quia prior
ille conſenſus , ex quo ratione impedimenti fuerit nullus,
re ipſa non fuit conſenſus . Et hoc expediens non raro
prodeſſe poterit , ut recte advertit Cardenas *loc. cit. n.* 680.
& tenent Sanch. *loc. cit.* Claudius La Croix *loc. cit. n.* 814.
72 *in fine* , & alii . Et dato etiam inſuper quod neque hoc
expediens prævideretur profuturum , immo ratione va-
riarum ſuſpicionum , quæ poſſent oriri in parte inſcia ,
graviora imminerent mala parti conſciæ impedimenti , ut
eſſet divortium quo ad torum , & vinculum , ex quo pru-
denter timeret alteram partem eſſe diſſenſuram , vel exin-
de evenire graviſſima ſcandala , & mala ſibi , & proli ,
perpetuas inimicitias , mortes &c. Tunc in his & ſi-
milibus caſibus ratione extremæ neceſſitatis evitan-
di talia graviſſima mala , quæ non poſſent aliter evitari
quam omittendo hujuſmodi certiorationem , vel ſupradi-
ctam cautelam, ſeu expediens , & alia ſimilia , poterit ad
praxim deduci contraria ſententia defenſa a pluſquam
ſexdecim gravibus Doctoribus relatis a P. Thom. San-
chez *lib. 2. de Matrimonio diſp.* 36. *nu.* 2. & a Cardenas *loc.
cit. num.* 670. quod nempe non requiratur talis certioratio
de nullitate præcedenti reſpectu conjugis inſcii , quando 73
præcipue prudenter timentur talia gravia mala , & ſcan-
dala ; Et ſic tenent etiam ipſe Sanch. *loc. cit. num.* 8. Car-
denas *loc. cit. n.* 681. Diana *part. 4. tit. 4. reſolut.* 49. Mo-
nacelli *tom. 1. tit. 9. formul. 1. num.* 55. & alii dicentes ,
quod quando nullo modo extorqueri poſſet conſenſus abſ-
que periculo , quod pars ignorans impedimentum detre-
ctet , & ſuſpicetur de Matrimonii nullitate , & inde
prudenter timeantur graviſſima mala ſupradicta , vel alia
ſimilia , tunc etiam abſque verbis poterit denuo Matrimo-
nium illud conſiſtere , habita copula affectu maritali ex
parte partis conſciæ impedimenti , nam ex parte alterius
partis inſciæ impedimenti , cum putet Matrimonium va-
lidum, conſtat copulam eo maritali affectu haberi.

Et ratio eſt quia licet ea opinio extra caſum neceſſita- 74
tis parum probabilitatis habeat , accedente tamen gravif-
ſima neceſſitate , præcipue favore animæ accreſcit illi ma-
jor probabilitas; Unde cum in dubiis præferenda ſit ſen- 75
tentia animabus favens , videtur hanc opinionem in praxi
ſequi poſſe , præſertim cum ſupradicta Clauſula de certio-
ratione partis inſciæ non ponatur ut conditio neceſſaria
ſed ad inſtructionem Confeſſarii , ex Sanch. *de Matrim. l.*
25. *n.* 61. Alias hæ diſpenſationes ſuo valore fruſtrarentur, 76
quia ſæpe contingit non poſſe nullitatem detegi , abſque
periculo detegendi delictum , ut advertit Monacell. *loc. cit.
n.* 57. Unde Diana *loc. cit.* in hoc propoſito ſic præciſe ait:
„ Sed quando timetur ſcandalum , aut grave damnum ,
„ neque ex aliquibus verbis generalibus Conjux poteſt a
„ Marito conſenſum extorquere , tunc ſufficit copula pro-
„ cedens ex affectu maritali , & in hoc caſu puto ſine
„ ſcrupulo ſequi poſſe ſecundam opinionem . “ Nec va- 77
let objicere cum Baſilio Pontio *lib. 4. de Matrim. c.* 25.
num. 7. quod ſi oppoſita opinio revera probabilis eſt in
praxi , etiam extra caſum neceſſitatis poterit conjux il-
la uti . Non valet , inquam , quia , ut recte reſpon- 78
det Cardenas *loc. cit. num.* 682. id quod eſt indecens Sa-
cramento extra caſum neceſſitatis , ipſa extrema neceſſi-
tas facit quod non ſit indecens , maxime cum ſit pro bono
animæ ; Et patet in Sacramento Baptiſmi , in quo licet 79
indecens , & illicitum eſſet , & magna irreverentia irroga-
retur Sacramento , ſi quis adhiberet lixivium , quando ad-
eſſet copia aquæ naturalis , tamen hac aqua naturali de-
ficiente , & in extrema neceſſitate , nulla ſit irreverentia
Sacramento , nec quid patratur illicitum ; immo quia Sa-
cramenta inſtituta ſunt pro ſalute animarum , potius ce-
dit in obſequium Sacramenti , cum iſtud applicatur pro
ſalute animæ ex opinione probabili minus tuta , quan-
do ex hac pendet ſalus animarum , ut in extrema neceſ-
ſitate , & facit regula juris *titul.* 41. *lib. 5. Decretalium
cap.* 4. ibi : *Quod non eſt licitum in lege , neceſſitas facit
licitum* .

Prudentia Confeſſarii potiſſimum requiritur , cum in 80
Confeſſione a Pœnitente Sponſo , vel Sponſa ei aperitur
aliquod impedimentum dirimens, & jam parata ſunt om-
nia ad nuptias , nec poteſt ab illis abſtineri ad evitandam
ſuſpicionem alicujus criminis , vel infamiæ inter ſponſos . 81
Tunc enim ſi impedimentum revera afferret infamiam ,
aut ſcandalum , poſſet pœnitenti Sponſo vel Sponſæ con-
ſulere , ut ſtatim voveret caſtitatem ad menſem , & de-
inde diceret conſanguineis , aut etiam aliis , ſe voto Ca-
ſtitatis obſtrictum eſſe , ſibique a Confeſſario mandatum
eſſe , ut abſtineat a Matrimonio , donec obtineatur di-
ſpenſatio a Sede Apoſtolica . Et debet prudens Confeſſa- 82
rius Pœnitentem monere , ne dicat votum eſſe ad men-
ſem , ſeu ad tempus , ne audientes aſſerant ſufficere di-
ſpenſationem Epiſcopi , ſicque remedium claudatur . Sic
Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. part 2. allegat.* 35. *num.*
5. Felix Poteſtas *tom. 1. part. 4. c. 5. num.* 3625. & alii .
Si vero impedimentum eſſet ex illis , quæ non afferrent 83
infamiam , aut ſcandalum , ut ſi eſſet ex copula licita
&c. tunc deberet monere pœnitentem , ut ipſemet illud
manifeſtaret , & inde ſe retraheret uſquequo de remedio
provi-

(a) Numquam expediens eſt mentiri ; cum id Auctore ipſo fatente numquam liceat . Conjux vero , qui impedimenti inſcius Matrimonium bona fide contraxit , in matrimonio ineundo ſincera voluntate conſenſit ; verum ergo conſenſum præſtitit , qui non in alio , quam in ſincera voluntate contrahendi conſiſtit . Si ergo dicat , conſenſum non præſtiti , dum matrimonium contraxi , negat ſe voluntatem contrahendi habuiſſe , quam revera habuit . Ergo mentitur . Quis vero mendacium *expediens optimum* dicat? Ait : nullus erat ille conſenſus impedimento interpoſito . At id matrimonium nullum reddit , non vero conſenſum , qui verus eſt , præſertim in eo , qui impedimentum ignorat , etſi effectu privetur ob incognitum impedimentum . Ergo dicendo non conſenſi , revera mentitur , ut mentiretur ille , qui ſe ignem applicaſſe negaret alicui combuſtibili rei , cui revera applicavit ; quod ex applicatione illa optata combuſtio ſequuta non ſit . Vide ea , quæ in art. de Accuſato contra reſtrictiones mentales adnotavimus .

provideretur, vel penitus deſiſtendo, vel diſpenſationem
obtinendo. Felix Poteſt. *tom. 1. loc. cit. par. 4.* Prudentia
84 Confeſſarii requiritur pro diſcernendo, quando debeat, vel
non, monere pœnitentem de ignorantia alicujus gravis ma-
li laborantem; Si enim orta aliqua dubitatione pœnitens
Confeſſarium pro dilucidatione interroget, tenetur Confeſſa-
rius veritatem aperire, & de ſua obligatione, & malo ſta-
85 tu pœnitentem monere, quia aliter ſilentium eſſet erro-
ris, & mali approbatio. *Ita communis Doctorum*. Si au-
tem pœnitens Confeſſarium non interroget, & Confeſſa-
rius prudenter advertat ignorantiam eſſe vincibilem, &
culpabilem, adhuc tenetur pœnitentem monere, quia re-
peritur in ſtatu peccaminoſo, & eſt indiſpoſitus ad abſo-
lutionem, unde non poteſt eum abſolvere, niſi velit ſe
emendare, & malum reparare. *Eſt pariter communis*. Si
86 vero Confeſſarius prudenter advertat ignorantiam eſſe in-
vincibilem, quatenus V. G. bona fide Matrimonium con-
traxit cum impedimento dirimente, vel bona fide retinet
rem alterius, & ſimilia, tunc ſi omnibus perpenſis præ-
videat, aut prudenter timeat admonitionem ſuam non
eſſe profuturam, ex quo pœnitens ipſa monitione non
obſtante adhuc ſit cum Conjuge remanſurus, vel non ſit
rem alterius reſtiturus, & hujuſmodi, ipſum pœnitentem
monere non debet, quia monitio caret ſuo juſto, & debi-
to fine; immo monitio eſſet cauſa majoris mali, quia tranſ-
ferret pœnitentem de bona fide in malam fidem, & ubi
prius erat in ſtatu ſolius peccati materialis ſine offenſa
Dei, conſtitueretur per ipſam monitionem etiam in ſtatu
peccati formalis cum offenſa Dei; *cap. Si quis 4. de pœ-
nitent. diſt. 7.* ibi: *Si ſcirem tibi prodeſſe, non te mone-
rem, non te terrerem* (a).

Additio ex ſupplemento Auctoris ad verb.
Abſolutio.

Abſolutio imperitia a Sacerdote non approbato ab Or- 87
dinario Loci, nulla declaratur; BENEDICT. XIV. tom.
1. Conſtitut. 100. incip. *Apoſtolica*.
Abſolutio a Sacerdote impertita perſonæ complici in 88
peccato turpi, extra caſum neceſſitatis irritatur; BE-
NEDICTUS XIV. tom. 1. Conſtitut. 20. incip. *Sacramen-
tum Pœnitentiæ*. §. 4. Abſolutio tamen impertita hujuſ-
modi perſonæ complici in mortis articulo conſtitutæ, 89
etiam abſque neceſſitate, aut infamiæ, vel ſcandali peri-
culo, valida declaratur; BENEDICTUS XIV. tom. 1.
Conſtitut. 120. incip. *Apoſtolici*. Sed Sacerdos ita abſol-
vens incurrit pœnas & cenſuras Summo Pontifici reſerva- 90
tas; Idem *ibid.* Vide ſuperius dicta, & infra verb. *Sacerdos*.

91 Ab-

(a) Scio, plures Probabiliſtas in eadem cum Auctore noſtro opinione verſari, ac palam docere, non teneri Confeſſarios, nec monere Pœnitentes debere, qui hujuſmodi ignorantia invincibili laborent, vel circa matrimoni impedimentum, vel circa rem alienam, quam bona fide poſſideant, aut erga alia hujus generis, dum admonitionem profuturam non eſſe prudenter timeant. At laxas eſſe, atque Chriſtiano Theologo indignas hujuſmodi opiniones, facile quiſque intelliget, ſi animadvertat, quæ Confeſſarii, quæque Peccatoris confitentis ſint munia, dum hujuſmodi Sacramentum adminiſtratur. Sicut enim Confeſſarii in hujuſmodi Tribunali munus eſt Judicis, qui abſolvit, vel ligat: medici, qui vulnera curat, atque animi infirmitates; & Doctoris, qui inſtruit, docet, illuminat: ita Pœnitentis munus ad hujuſmodi Tribunal accedere, ut veluti ſubditus judicetur, ut tamquam infirmus curetur, & ut ignorans doceatur, & illuminetur. Neceſſe ergo eſt, ut Pœnitens ita ſeſe Confeſſario exhibeat, ut huic compertum ſit, Pœnitentem humili, demiſſoque animo Judicis ſententiam ſuſcepturum eſſe, ſalutarem medicinam expoſcere, atque neceſſariæ doctrinæ, inſtructioniſque avidum eſſe. Nam ſi animus in Pœnitente deſit vel ſuſcipiendi Judicis ſententiam, vel ſpiritualis medici curationem, vel doctoris inſtructionem, diſpoſitio illa deeſt, quæ neceſſaria eſt ad ſignificandum deteſtari revera peccata omnia, ac paratam voluntatem eſſe ad ea facienda, quæ Deus jubeat. Quis enim in homine eam animi præparationem concipiat, qua ſeſe a peccatis, & creaturis averſum, & converſum ad Deum oſtendat, ſi hunc non ita paratum agnoſcat, ut ſcire a doctore cupiat, quæ facere, quæque omittere debeat, ut Dei voluntatem adimpleat? Si enim ita ſeſe homo Confeſſario exhibeat, ut ſatis declaret paratum non eſſe ad omittendum matrimonii uſum, ſi hunc ſciat illicitum; vel ad rem alienam proprio domino reſtituendam, quam ex invincibili errore ſuam eſſe putat; jam ſatis aperte oſtendit paratum ei animum deeſſe ad peccata omnia deteſtanda, atque ad Dei voluntatem faciendam, quæ illicitum conjugii uſum, illicitamque alienæ rei detentionem declarat. Ubi ergo diſpoſitio, & neceſſaria animi præparatio eſt in Pœnitente illo, in quo inſtructio circa ea, quæ invincibiliter ignorat peccata eſſe, & divinæ voluntati contraria, nil profutura deprehenditur? In hoc enim non modo amor Dei ſuper omnia, ac peccati deteſtatio deeſſet; ſed certum quoque appareret affectus inditium, amor nempe ſceleris ignorantiæ nube obtecti, & animus in errore obſtinatus, ut vel ex ipſis Probabiliſtarum momentis liquet. Præterea ignorantia hæc invincibilis haudquaquam eſſet: neque enim invincibilis illa ignorantia eſt, quæ apertam viam habet veritatem ignorantiæ oppoſitam agnoſcendi. Pœnitenti autem, de quo loquimur, præſto hæc via eſſet, Confeſſarius ſcilicet paratus ad veritatem patefaciendam. Vinci ergo hæc ignoratia poſſet illius ope, qui doctor a Deo conſtitutus eſt, atque docere tenetur: neque enim ſufficiens ſilendi cauſa eſt præviſio illa, qua novit, Pœnitentem veritatem amplexurum non eſſe. Immo conari etiam debet Confeſſarius, & Pœnitentem, quem ita in errore obſtinatum noverit, hortari tenetur, & objurgare, ut eam in illo animi præparationem excitet, quæ ad digne Sacramentum ſuſcipiendum neceſſaria eſt. Omiſſa enim hac inſtructione, doctoris munus negligeret: omiſſa hortatione, atque apta objurgatione, nec medicum, nec judicem ſe oſtenderet. Quid vero, quod Auguſtinus ipſe hanc eamdem quæſtionem iiſdem ferme verbis verſat, ac definit; *Lib. De fide, & bon. oper. cap. 7.* „ Quid ſi, inquiunt, virgo „ neſciens viro nupſerit alieno? Hoc ſi ſemper neſciat, numquam ex hoc erit adultera; Si autem ſciat, jam ex hoc „ eſſe incipiet, ex quo cum alieno viro ſciens cubaverit. Sicut in jure prædiorum tamdium quiſque bonæ fidei poſ„ ſeſſor rectiſſime dicitur, quamdiu ſe poſſidere ignorat alienum; cum vero ſcierit, nec aliena poſſeſſione receſſerit, „ tunc malæ fidei perhibetur, tunc juſte injuſtus vocatur .... Abſit ergo, ut ſenſu non humano, ſed plane vano, ſic „ doleamus, cum flagitia corriguntur, tamquam connubia dirimantur maxime in Civitate Domini, in Monte Sancto „ ejus, hoc eſt in Eccleſia, ubi nuptiarum non ſolum vinculum, ſed etiam Sacramentum ita commendatur, ut non liceat „ viro uxorem ſuam alteri tradere; quod in Republica tunc Romana non ſolum minime culpabiliter, verum etiam „ laudabiliter Cato feciſſe perhibetur. Neque hinc diutius modo diſputare opus eſt, cum & illi, quibus reſpondeo, non „ audeant affirmare, nullum hoc eſſe peccatum; neque negent adulterium, ne ipſi Domino, ſanctoque Evangelio „ aperte convincantur obſiſtere. „ Vides ergo, Auguſtinum non modo admonendam mulierem illam tradere; ſed vanam etiam, & a Chriſtiana Theologia alienam declarare contrariam opinionem, quæ monendam mulierem vetat, ne hæc correcta ſciens deinceps peccet.

Si Auguſtino teſte non licet mulierem in errore illo invincibili relinquere, ſed inſtruenda, ac monenda eſt, etiamſi prævideatur correctionem haud profuturam eſſe; quis dicat, Confeſſarium, cujus munus eſt docere, ac illuminare eos, qui ad ipſum accedunt, non teneri ad monendum pœnitentem de errore, in quo verſatur? Jam enim dixi, omitti monitionem non poſſe, quod inutilis, ac pœnitenti potius pernicioſa prævideatur: quia ſi ita illum paratum agnoſcit, intelligat neceſſe eſt, deeſſe in eo diſpoſitionem ad recipiendam abſolutionem neceſſariam. Immo dum de eo agitur, qui rei alienæ poſſeſſor deprehendatur, potior eſt ratio, quæ Confeſſarium ad monendum adſtringit. Nam hujuſmodi pœnitens ex alienis bonis ditior factus agnoſcitur; ideoque cum damno tertii. Quis vero finget, Judicem Chriſti nomine ſedentem, atque doctorem, non teneri ad inſtruendum eum, quem ex ignorantia novit alteris bona occupare, & cum aliorum jactura factum ditiorem eſſe? Ubi enim in Confeſſario illo charitas illa eſſet, quæ damnum proximi impedire jubet; Ubi in Judice juſtitia appareret, quæ ſuum cuique tribuendum præcipit. Ubi denique in Doctore inſtructio, atque doctrina eſſet, quæ Dei legem, naturæ præcepta ignorantibus exponit; Ait, hæc non profutura. At ſi ex pœnitens diſpoſitione intelligat nolle hunc aliena bona reſtituere, ac damna illata compenſare, non poteſt non agnoſcere deſiderari in eo voluntatem ſervandi legem Dei; immo & hunc divinæ legis contemptorem eſſe: nam ſi Dei legem non contemnat, ſed paratus ſit totam legem ſervare, ut neceſſarium eſt ad recipiendam abſolutionem, ſperandum eſt, profuturam revera monitionem, quæ Dei legem ex ignorantia neglectam ſervandam jubet, ac illatum aliis damnum ſarciendum. Si animadvertas, Confeſſarium non ſolo fraternæ correctionis præcepto teneri, quod eſt Chriſtianis omnibus commune, ſed præterea præcepto docendi eos, qui ad ipſum accedunt, & explicandi Evangelicam legem, & præcepto ſervandi Sacramentorum ſanctitatem, atque hanc ſartam tectam cuſtodiendi ab omni ſacrilega profanatione; ſtatim intelliges non idem de Confeſſario, ac de Chriſtianis reliquis ferendum eſſe judicium circa obligationem corrigendi. Poteſt ſane tuto omitti fraterna correctio, ſi prudenter inutilis exiſtimetur. At in Sacramenti hujus adminiſtratione omitti non poteſt, quin Confeſſarius doctoris muneri deſit; quin curam neceſſariam negligat pœnitentis, cui illa neceſſaria eſt admonitio, ut rite ad Sacramentum diſponatur; & quin injuriam Sacramento irroget, exponendum ipſum periculo ſacrilegæ profanationis. Atque hinc liquet, dici non poſſe inutilem admonitionem illam; nam etſi otioſa quoad emendationem crederetur; tamen utilis eſſet ad tollendum gratiæ obicem in ſuſcipiente Sacramentum, & ad impediendum ſacrilegium, ut etiam Lacroixius adnotaverat.

91 Abſolutio Sacerdotis excipientis Confeſſionem complicis
in peccato turpi ſummo Pontifici reſervatur; BENEDI-
CTUS XIV. t. 1. Conſtitut. 20. incip. *Sacramentum Pœniten-*
92 *tiæ* §. 4. Item abſolutio calumniatorum, quoad ſollicita-
tionem in Confeſſione Summo Pontifici reſervatur; Idem
ibidem §. 3. Item abſolutio a cenſuris incurſis ob merci-
92 monia ſuper eleemoſynis Miſſarum reſervatur Summo
Pontifici; Idem tom. 1. Conſtitut. 22. incip. *Quanta* §. 5.
94 Abſolutio deneganda eſt ignorantibus Myſteria Fidei,
tenenda neceſſitate *medii*; Idem tom. 1. Conſtitut. 42. in-
cip. *Etſi* §. 12. Ignorantibus autem ſua culpa neceſſaria
95 neceſſitate *præcepti* eſt abſolutio rejicienda in aliquod tem-
pus; Quandoque tamen poteſt talis pœnitens abſolvi de
ſua culpabili vincibili ignorantia, ſerio promittat Confeſ-
ſario, operam ſe impenſe daturum, qua divinæ gratiæ
præſidio, diſcat etiam neceſſaria neceſſitate *præcepti*;
Idem *loco citato*.
96 Abſolvendi facultas a caſibus reſervatis, & cenſuris
conceditur Cancellario Militiæ S. Januarii; Idem tom. 1.
97 Conſtitut. 24. incip. *Romana Eccleſiæ* §. 3. Eadem facul-
tas tribuitur Confeſſariis in vim Bullæ Cruciatæ conceſ-
ſæ Militibus S. Joannis Hierofolymitani, ejuſque Mili-
tiæ ſubditis; idem tom. 1. Conſtitut. 76. incip. *Quo-*
niam §. 8.
98 Abſolvere non poteſt Abbas, ſeu Superior Regularis
Monachos ſibi ſubjectos a percuſſione Clerici Sæcularis,
ut expreſſe reſpondit *Sacra Congr. Concilii in Mediolanen.*
Cenſurarum 2. Decemb. 1719. ad 5. dub. Vide verb. *Ex-*
communicatio.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUO jure Sacerdos poteſtatem abſolvendi obtineant in
varias Theologi, tum Canoniſtæ diſcedunt ſententias.
2 Sunt qui tenent, poteſtatem hanc Sacerdoti ineſſe ex ju-
re divino in potentia, ſed in actu & exercitio ipſum ean-
dem conſequi a jure Eccleſiaſtico, quo renitente, &
impediente, Sacerdos carebit tantummodo actu, ſed re-
tinebit poteſtatem, ita ut Eccleſia vere, & de facto ali-
quam juriſdictionem Sacerdoti tribuat.
3 At alii ſentiunt, juriſdictionem in ſe actu & potentia
conſideratam totam pendere a jure divino, ita tamen ut
ab Eccleſia ſolummodo aſſignatio ſubditorum dependeat.
4 Quod inde probant, quia ut patet ex Matthæi 16. &
Joannis 20. Chriſtus juriſdictionem abſolvendi & ligandi
integram ſine ulla diminutione Sacerdotibus eſt imperti-
tus, nec uſquam legitur quidquam in contrarium tribu-
5 tum Eccleſiæ. Ergo juriſdictio in ſe, quanta eſt in Sa-
cerdotibus, tota eſt a Chriſto.
6 Patet hinc, qua ratione Summus Pontifex poſſit ſubji-
ci Sacerdoti, ab eodemque in Sacramento pœnitentiæ ab-
7 ſolvi: nam ita faciendo ſe ſubjicit juriſdictioni, quæ a ju-
re divino eſt, cui ipſe ſubjacet. Quod haud ita facile ex-
plicatur ab iis, qui ſuſtinent vere aliquam juriſdictionis
poteſtatem tribui ab Eccleſia Sacerdoti; quippe quia pro
ea ſaltem parte videretur Summus Pontifex Sacerdoti ſe
ſubjicere minime poſſe, quum ſit ipſe Caput Eccleſiæ,
nullique Eccleſiaſticæ juriſdictioni ſubjiciatur.
8 Neque poſita hac ſententia difficile eſt explicare quo-
modo poſſint Summus Pontifex aliique majores Prælati
graviora peccata reſervare. Si enim exiguntur ſubditi,
9 qui ab Eccleſia conceduntur, poteſt Superior quædam ſi-
bi reſervare, quorum judicium inferioribus non com-
mittat.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt Confeſſarium quoad ejus approbationem, Vide verb. *Approbatio*, ubi diffuſe per totum.

ARTICULUS III.

Quoad ea, quæ concernunt Confeſſarii facultatem quoad abſolutionem, Vide verb. *Abſolutio*, ubi late per totum, & verb. *Complex peccati a num. 1. ad 4.*

ARTICULUS IV.

Quoad varia alia, quæ concernunt Confeſſarium.

SUMMARIUM.

1 *Confeſſarius tenetur abſolvere pœnitentem alias diſpoſitum juxta ſententiam vere probabilem ipſius pœnitentis, etiam contra propriam opinionem.*

2 *Confeſſarius, nec debet, nec poteſt abſolvere peccatores recidivos, & conſuetudinarios, qui crebro peccant contra legem Dei, Naturæ, & Eccleſiæ, ſi nulla in ipſis appareat ſpes emendationis.*

3 *Nec poteſt Confeſſarius abſolvere pœnitentem, qui eſt in proxima occaſione peccandi, quam poteſt, & non vult dimittere; quinimmo directe, aut ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit, non excuſante, quod illa occaſio multam conferat utilitatem.*

4 *Nec poteſt Confeſſarius abſolvere pœnitentes, quos cognoſcit culpabiliter ignorare Myſteria fidei, & præcipue illud Sanctiſſ. Trinitat. & Incarnat. Chriſti Domin.*

5 *Nec poteſt Confeſſarius in magno pœnitentium concurſu ipſos ſolummodo dimidiate audire, & abſolvere, ſed debet ipſos ſingillatim integre audire, & non niſi integre confeſſos abſolvere, & dimittere.*

6 *Religioſi ſemel ſimpliciter approbati poſſunt in Diœceſi Epiſcopi approbantis quovis anni tempore, etiam Paſchali, & quorumcumque etiam infirmorum Confeſſiones audire, abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia; de qua tamen confeſſione tenentur dicti Religioſi eorumdem infirmorum Parochorum, ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam certiorem reddere.*

7 *Valde convenit, ut Confeſſarii extra caſum infirmitatis, aut alterius honeſtæ cauſæ nonniſi in Eccleſia audiant Confeſſiones.*

8 *Sacra Congregatio Epiſcoporum & Regularium approbavit Ordinarii Conſtitutionem, qua prohibebatur, quod Regulares non audirent Confeſſiones ſæcularium in propriis Cellis.*

9 *Confeſſarii ſine neceſſitate audire non debent mulierum Confeſſiones poſt crepuſculum veſpertinum, & ante auroram.*

10 *Sacra Congregatio Epiſcoporum & Regularium laudavit prohibitionem audiendi mulierum, & puerorum Confeſſiones extra Sedem Confeſſionalem, vel e conſpectu, & non interpoſita Crate ſub pœna ſuſpenſionis ab audiendis Confeſſionibus, & poſtea Litteris Encyclicis hoc idem injunxit Sacra Congregat. Inquiſitionis.*

11 *Confeſſarii poſſunt juberi ab Epiſcopo, ut denegent abſolutionem parentibus notabiliter contumacibus quoad filiorum educationem in rebus ad animarum ſalutem ſpectantibus.*

12 *Subnectuntur Supplementa Auctoris, a n. 64.*

Præmonitio Cenſoris Theologi.

Opinio, quam numero primo recenſet, atque inculcare videtur Auctor Romanis Cenſoribus non placuit. Quamobrem de eorum ſententia præmonendos hic Lectores duximus. Nec dubitamus, quin attendentes ad Confeſſarii munia ſtatim intelligant, falſam eſſe opinionem, quæ prædicat, teneri Confeſſarium ad conformandum ſe voluntati Pœnitentis, quem abſolvat, etſi hanc minus probabilem, atque hanc ſpeculative falſam exiſtimet. Nemo ignorat, Confeſſarium Dei vices in Tribunali ſuſtinere, atque doctoris, judiciſque perſonam gerere. Si ut doctorem ſe gerere velit, doceat, inſtruat, atque illuminet Pœnitentes neceſſe eſt; & ſi judicem a Deo conſtitutum ſe oſtendere velit, abſolvere, aut ligare Pœnitentem debet, prout ex ſcientia, quam habet in Domino, judicaverit. Hæc ſane ſunt munia, quæ ex Chriſti inſtitutione Confeſſarius exercet. Contra vero Pœnitens ad illius Tribunal accedere tenetur humili, demiſſo, atque contrito animo, ut a doctore erudiatur, a medico ſalutaribus monitis, & ſatisfactionibus curetur; & ut a Judice ſententiam expoſcat, atque obtineat juxta legem, cujus is cuſtos, atque interpres habetur. Dum ita rem concipimus, ut concipienda, atque exiſtimanda revera eſt, fieri ne poteſt, ut ſtatuamus, teneri Confeſſarium ad accommodandum ſe opinioni Pœnitentis, atque ad hunc abſolvendum, non ſolum dum cognoſcat probabilius eſſe verſari in periculo perditionis; ſed etiam dum id ſpeculative ipſe certum omnino habeat? Ubi enim tum munus doctoris in Confeſſario eſſet, ſi Pœnitentem non moneret, viam, quam ipſe tenet, probabilius in infernum ducere, immo juxta propriam opinionem etiam certo? Ubi munus medici, ſi non curaret, ut Pœnitens juxta eam, quam ipſe ſalutarem, ac peccato inimicam doctrinam agnoſceret, deinceps viveret? Ubi denique judicem ſe oſtenderet, ſi juxta rei opinionem, & contra propriam ſententiam reum Pœnitentem abſolveret, immo abſolvere teneretur? Audi S. Bonaventuram *Confeſſ. cap. 4.* ita exclamantem: *O inauditum philoſophandi genus! Judex ſententiam ferre debet ad arbitrium rei; & reus judicis judicio obtemperare non tenetur?* Itaque ſi Confeſſarius poſt diligens examen veram, aut veroſimiliorem judicat propriam opinionem, abſolutionem Pœnitenti impertiri non tenetur opinione contraria perſuaſo, ſed inſtruere, ac monere eum poteſt, ut juxta propriam opinionem vitam inſtituat; & ſi id renuat, poteſt etiam abſolutionem negare, ac etiam debet, dum eam in Pœnitente animi diſpoſitionem non agnoſcat, quæ neceſſaria in eo eſt, qui humili, atque contrito animo ad Sacerdotem accedat, e cujus labiis divinam legem exquirere debet. At ſi Pœnitens ſit valde doctus, & probus, & Confeſſarius minus doctus, dum Pœnitens habet opinionem, quam judicat probabiliorem, & veroſimiliorem; tum Confeſſarius minus doctus, etſi præventus opinione contraria, dum deprehendat Pœnitentem doctum non

duci-

duci pravo affectu poterit, inquit P. Gonzalez, proprium
judicium deponere, & doctrinam probabiliorem Pœniten-
tis aſſumere, ſuamque facere, & illum abſolvere; ſed
caute procedendum Confeſſariis, ac cavendum ſemper,
ne minus probabilibus, ac laxis Pœnitentium opinioni-
bus indulgeant; recte enim Dei nomine judicare ipſi de-
bent; at recte non judicant, dum probabilius exiſtimant
contra Dei legem judicium eſſe; & dum eum abſolvant,
quem juxta propriam ſententiam probabilius ſenſeant
Dei legem violaturum.

1 Confeſſarius tenetur conformare ſe quoad judicium Sa-
cramentale opinioni pœnitentis, ſi ejus opinio ſit ve-
re probabilis, etiam contra propriam opinionem. Unde
Confeſſarius tenetur abſolvere pœnitentem alias diſpoſitum
juxta ſententiam vere Probabilem ipſius pœnitentis; Si
enim pœnitens bona fide ſequatur ſententiam, quæ a pro-
batis Auctoribus tamquam tuta, & probabilis defenditur,
Confeſſarius vero eam ſpeculative improbabilem cenſeat,
tenetur Confeſſarius depoſita, ac relicta propria opinione
pœnitentem abſolvere; quia pœnitens habet jus eligendi
opinionem vere probabilem, & ut alias diſpoſitus abſol-
vatur; Sic Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 27., & ſeq.* Cardenas *diſput. 56. num. 1244., & diſput. 17.
nu. 85.* cum communiori Doctorum. Immo Layman *lib.
1. tract. 1. cap. 5. num.* 10. dicit reprehendendos eſſe Con-
feſſarios, qui aliter faciunt. *Reprehendenda*, dicit ipſe, *eſt
quorundam Confeſſariorum conſuetudo, qui veriti pœniten-
tem contra propriam ſententiam abſolvere, eumdem ad
alium Confeſſarium ablegant, qui oppoſitam opinionem pro-
babilem tenet; ſi enim ille alter abſolvere poteſt, cur non
& tu poſſis? aut cur tua ſpeculativa perſuaſio pœnitenti
obeſſe debeat?* In rebus ad animarum ſalutem ſpectantibus
2 Confeſſarius nec debet, nec poteſt abſolvere peccatores
recidivos, & conſuetudinarios, qui crebro peccant con-
tra legem Dei, naturæ, & Eccleſiæ, ſi nulla in ipſis
appareat ſpes emendationis; Ita communis poſt expreſ-
ſam damnationem ſequentis propoſitionis ordine 60. in-
ter damnatas ab Innocentio XI. 2. *Martii* 1679., ibi:
*Pœnitenti habenti conſuetudinem peccandi contra Legem
Dei, Naturæ, & Eccleſiæ, etſi emendationis ſpes nul-
3 la appareat, nec eſt neganda, nec differenda abſolutio,
dummodo ore proferat ſe dolere, & proponere emenda-
tionem*. Nec poteſt Confeſſarius abſolvere pœnitentem,
qui eſt in proxima occaſione peccandi, quam poteſt, &
non vult dimittere, quinimmo directe, aut ex propoſito
quærit, aut ei ſe ingerit, non excuſante, quod illi oc-
caſio multam conferat utilitatem; Sic expreſſe habetur
ex propoſitionibus damnatis ab eodem Innocentio XI. una
ordine 61., ibi: *Poteſt aliquando abſolvi, qui in proxima
occaſione peccandi verſatur, quam poteſt, & non vult
omittere, quinimmo directe, & ex propoſito quærit, aut
4 ei ſe ingerit*; altera ordine 62., ibi: *Proxima occaſio
peccandi non eſt fugienda, quando cauſa aliquautilis, aut
honeſta non fugiendi occurrit*. Nec poteſt Confeſſarius ab-
ſolvere pœnitentes, quos cognoſcit culpabiliter ignorare
Myſteria Fidei, & præcipue illud Sanctiſſimæ Trinitatis,
& Incarnationis Chriſti Domini; Ita expreſſe idem Pon-
tifex in propoſitione damnata ordine 64., ibi: *Abſolutio-
nis capax eſt homo, quantumvis laboret ignorantia Myſte-
5 riorum Fidei, & etiamſi per negligentiam etiam culpabi-
lem neſciat Myſterium Sanctiſſ. Trinitatis, & Incarnatio-
nis Domini Noſtri Jeſu Chriſti*. Nec poteſt Confeſſarius in
magno pœnitentium concurſu ipſos ſingillatim integre au-
dire, & nonniſi integre confeſſos abſolvere, & dimitte-
re. Ita etiam expreſse habetur ex definitione ipſius Pon-
tificis in propoſitione damnata ordine 59. ibi: *Licet Sa-
cramentaliter abſolvere dimidiate tantum confeſſos ratione
6 magni concurſus, qualis V. G. poteſt contingere in die ma-
gnæ alicujus feſtivitatis, ſeu Indulgentiæ*.
Religioſi ſemel ſimpliciter approbati poſsunt in Diœce-
ſi Epiſcopi approbantis quovis anni tempore etiam Pa-
ſchali, & quorumcumque etiam infirmorum confeſſiones
audire, abſque ulla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi li-
centia; De qua tamen Confeſſione tenentur dicti Religioſi
eorumdem infirmorum Parochum illico certiorem reddere.
& hoc poteſt illis ab Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis a fa-
cultate audiendi Confeſſiones præcipi: Sufficit tamen, ut
certioratio hujuſmodi fiat ſaltem per Scripturam apud
ipſum infirmum relinquendam; Sic expreſse ſtatuit Cle-
mens X. in Conſtitutione incipient. *Superna* & jam an-
7 tea declaraverat *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. ſub
die 1. Julii 1606., & in una Senogallien. 22. Januar.
1616. & in Anconitana 6. Octobr.* 1645. Valde convenit; ut
8 Confeſſarii extra caſum infirmitatis, aut alterius honeſtæ
cauſæ nonniſi in Eccleſia audiant Confeſſiones; *Sacra Con-
gregatio Epiſcop. & Regul. in Neapolitana 29. Martii*
1593. Et eadem Sacra Congregatio *in una Obſervant. 15. Sep-
temb.* 1617. approbavit Ordinarii Conſtitutionem, qua pro-
hibebatur, quod Regulares non audirent Confeſſiones Sæ-
cularium in propriis Cellis. Confeſſarii ſine neceſſitate au-
dire non debent Mulierum Confeſſiones poſt crepuſculum
veſpertinum, & ante auroram; *Sacra Congregat. Epiſco-
por. & Regul. in Paduana 21. Januarii* 1620. Prohibi-
tionem audiendi Mulierum, puerorumque Confeſſiones

extra Sedem Confeſſionalem, vel e conſpectu, & non in- 10
terpoſita crate ſub pœna ſuſpenſionis ab audiendis Con-
feſſionibus laudavit *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regul. in
Collent. 18. Decembris 1693. referente Eminentiſſ. Petruc-
cio*, & poſtea Litteris Encyclicis injunxit *Sacra Congregat.
Inquiſitionis 4. Decemb.* 1694. Confeſſarii poſſunt juberi ab 11
ab Epiſcopo, ut denegent abſolutionem Parentibus nota-
biliter contumacibus quoad Filiorum educationem in rebus
ad animarum ſalutem ſpectantibus: *Clemens XI. 16. Mar-
tii 1703. in Littera Circulari pluribus in locis Italiæ ex-
preſſa*, quam utroque idiomate conſcriptam refert Gene-
tus *in Theolog. Moral. t. 7. in fine, ad Quartum*.

Additio ex Auctore.

Confeſſarii ſollicitantes ad turpia gravibus Canonicis pœ- 12
nis ſubjiciuntur, & ab ipſis ſollicitati eos denunciare tenen-
tur, alias incapaces ſunt abſolutionis; BENEDICT. XIV.
tom. 1. Conſtit. 20. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, Vide
verb. *Solicitatio*, ubi abunde de iſtis. Conſtitutio contra
ſollicitantes a Græcis quoque obſervari debet; Idem Con- 13
ſtitut. 57. incip. *Etſi* §. 9. Calumniatores Confeſſariorum
quoad ſollicitationem privantur beneficio abſolutionis, quæ 14
Summo Pontifici reſervatur extra mortis articulum; Idem
in cit. Conſtitut. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*, §. 9.
Confeſſarii ſollicitantes, præter pœnas alias a jure ſtatu-
tas, perpetuam inhabilitatem incurrunt ad celebrationem
Miſſæ; Idem *tom. 2. in Appendic. num. pag.* 46. Decreto
quod mox ſubjicietur.

Altera Additio ex II. Editione.

Confeſſarii caveant, ne pœnitentes, quos noverint ab alio 1
ſollicitatos abſolvant, niſi prius, ſive denunciationem
fecerint, vel ſaltem promiſerint ſe denunciaturos quum
primum poterunt. Benedictus XIV. Conſtit. 20. tom. 1.
Bullar. incip. *Sacramentum Pœnitentiæ*.
Confeſſarii ad turpia ſollicitantes denunciandi ſunt ab 2
eodem pœnitente; quæ denunciatio fieri debet etiamſi
Confeſſarius ſit ſimplex ſacerdos & juriſdictione careat,
etiamſi pariter poſt ſollicitationem longum jam tempus ef-
fluxerit; etiamſi ſollicitatio fiat a Confeſſario non pro ſe,
ſed pro alio; alioquin pœnitens ſollicitatus denunciare de-
trectans incapax ſit abſolutionis. *ibid.*
Confeſſari ad turpia ſollicitantes præter pœnas alias a 3
Jure ſtatutas, perpetuam inhabilitatem incurrunt ad cele-
brationem Miſſæ, ut patet ex ſeq. Decreto S. Univerſa-
lis Inquiſitionis allato tom. 2. Bullar. BENEDICTI XIV.
in Append. numer. 8.

DECRETUM

Sanctæ Univerſalis Inquiſitionis ſuper perpetua inhabilita-
tione Sacerdotum ad turpia ſollicitantium, vel Sacrificio
Miſſæ abutentium ad ſortilegia.

Feria V. die V. Auguſti 1745.

*In Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Univer-
ſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Quirinali co-
ram Sanctiſſimo Domino Noſtro Domino BENEDICTO Di-
vina providentia Papa XIV., & Eminen. ac Reverendiſſ.
S. R. E. Cardinalibus adverſus hæreticam pravitatem In-
quiſitoribus Generalibus a Sancta Sede Apoſtolica ſpeciali-
ter deputatis.*

Sanctiſſimus Dominus Noſter ſollicite animadvertens
quam grave ſit delictum illorum perditorum hominum,
qui Sacroſancto Miſſæ ſacrificio, ac ſalutaris Pœnitentiæ
Sacramento, ad animarum reparationem a Chriſto Domi-
no inſtitutis, in illorum perniciem, & damnationem abu-
tuntur, decrevit, quod in poſterum Sacerdotes tam Sæcu-
lares, quam Regulares cujuſcumque Ordinis, Inſtituti,
Congregationis, & Societatis etiam de neceſſitate expri-
mendæ, vel in actu Sacramentalis Confeſſionis, ſive il-
lius occaſione, aut prætextu ad turpia ſollicitantes, vel
Sacrificio Miſſæ abutentes ad ſortilegia, præter pœ-
nas a jure, & Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac ſignanter
ſan. memor. Sixti V., & Gregorii XV. contra eoſdem indi-
ctas, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad præ-
fati Sacrificii celebrationem. Quodque ejuſmodi Decretum
ſignificetur ſingulis cujuſcumque Ordinis Superioribus, ac
Præpoſitis, ad hoc ut de illo, ſicuti & de prædictis, aliiſ-
que Summorum Pontificum Conſtitutionibus, juxta præ-
ſcriptum in generali Decreto Supremæ Inquiſitionis diei
15. Decembr. 1633. ſemel in anno, Feria ſexta poſt octa-
vam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis in publica men-
ſa, vel in Capitulo ad hoc ſpecialiter convocato, ac in-
ſuper in quocumque Generali, vel Provinciali Capitulo,
vel alio quovis nomine nuncupato Capitulari congreſſu
ſuos ſubditos, ac Religioſos commonendos curent, ejuſdem-
que commonitionis coram Suprema Congregatione jura-
tum Teſtimonium exhibeant. Sic expreſſe in *Appendice
Tomi ſecundi ſui Bullarii pag. 46. n. 8.*

Ubi advertendum eſt, quod publicatio hujus Decreti
ſufficit quod fiat per totum reſiduum menſis Auguſti juxta
ta enunciatum Decretum diei 15. Decembris 1633. exten-
ſum per aliud ejuſdem S. Congregationis Decretum diei
11. Februarii 1635. a dicta Feria Sexta ad totum reſiduum
illius menſis ad inſtantiam Procuratoris Generalis Cano-
nicorum Regularium Lateranenſium, quam gratiam om-
nibus Regularibus ſuffragari voluit.
15 Calumniatores vero Confeſſariorum quoad ſollicitatio-
nem, privantur beneficio abſolutionis, quæ ſummo Pon-
tifici reſervatur extra mortis articulum. Idem cit. Conſt.
incip. *Sacramentum Pœnitentiæ* §. 3.
16 Injungitur Ordinariis, ut in approbatione Confeſſario-
rum Conſtitutionem Gregorii XV., & præſentem Bene-
dicti XIV. ab omnibus Sacerdotibus approbandis attente
legi & obſervari curent; ex *cit. Conſtitut.*
17 Conſtitutio contra ſollicitantes a Græcis quoque obſer-
vari debet. Idem Conſtit. incip. *Etſi*, §. 9.
18 Confeſſarius caret omni auctoritate, & juriſdictione
abſolvendi ſocium criminis in ordine ad illud crimen cum
illo commiſſum; & ſi nihiſominus auſus fuerit abſolutio-
nem hanc impertiri, ipſo facto incurrit excommunicatio-
nem Summo Pontifici reſervatam; quæ abſolutio ſocii
criminis neve ipſo Jubilæo, vel privilegio, Bullæ Cru-
19 ciatæ impendi valet; *ex cit. Conſtit.*
20 In mortis vero articulo, ſi adſit quicumque alius Sa-
cerdos, qui præſenti neceſſitati provideat, & Confeſſa-
rius ſocius criminis pœnitenti aliis diſpoſito abſolutionem
impenderit, abſolutio quidem ipſa valet, at Confeſſarius
lethaliter peccat, & excommunicationem reſervatam in-
21 currit. Quare non poteſt id agere Confeſſarius, niſi cum
neceſſitas urgeat mortis, nec adſit alius Sacerdos ſaltem
ſimplex, qui eamdem abſolutionem impertiri poſſit; vel
ſaltem niſi ipſe non poſſet ab hoc munere vacare ſine
gravi aliqua infamia, vel ſcandalo. Tenetur proinde om-
nia media adhibere citra ſcandalum, vel infamiam ſuam
ad hoc, ut ipſe ſe ſubtrahat, & alium ſi fieri poſſit, ſub-
ſtituat. Sic ex altera Conſt. ejuſdem Pontificis incip. *A-
poſtolici muneris*, in qua declarat priorem Conſt. incip. *Sa-
cramentum Pœnitentiæ*. Vide verb. *Complex peccati num.* 22.
ubi præf. Conſtitutio *Apoſtolici* affertur ad litteram.
22 Confeſſariis interdicitur exquirere a pœnitentibus no-
mina complicum, ſive ſociorum in crimine. Idem tom.
23 1. Conſtit. 134. incip. *Suprema*. Et hæc perverſa praxis
exquirendi a pœnitentibus complicum nomina, & dene-
gandi abſolutionem, niſi illa manifeſtarent, damnatur,
& prohibetur ſub graviſſimis pœnis. Idem tom. 2. Con-
ſtitut. 8. incip. *Ubi primum*. Vide *ſupra* tradit jam *verb.*
24 *Complex peccati*. Et declaratur, quod hujuſmodi ſanctio
generalis ſit pro omnibus locis, & perſonis. Idem Con-
ſtit. 20. incip. *Ad eradicandum*.
25 Confeſſarii hac in re delinquentes cum ſuſpicione pra-
vi dogmatis denunciandi ſunt Officio S. Inquiſitionis ab
iis, qui quoquo modo eorum delictum cognoverunt (*).
26 Idem in cit. Conſt. incip. *Ubi primum*. Pœnitentes tamen in
caſibus, & cauſis propriis non tenentur denunciare. Idem *ib.*
27 Inquiſitionis Officium contra hujuſmodi delinquentes proce-
dere debet ad formam ſuarum conſuetudinum, & facul-
28 tatum. Idem *ibid.* Confeſſarii in præmiſſis delinquentes
ſine ſuſpicione pravi dogmatis judicandi ſunt a ſuis Or-
dinariis. Idem *ibid.*
29 Confeſſarius Ordinarius Monialium unicus pro tota
Communitate deputari debet. Idem tom. 2. Conſtitut. 16.
30 incip. *Paſtoralis Cura*. Præterea Extraordinarius iiſdem
concedi debet bis, aut ter in anno ex Decreto Concil.
31 Trident. Idem *ibid.* Quod intellige, non de ſingulis Mo-
nialibus peculiariter, ſed de tota Communitate. Idem
ibid. Hic autem Confeſſiones omnium Monialium, quæ
32 eidem confiteri velint, audire debet. Idem *ibid.* Moniales
33 tamen non tenentur ſingulæ eidem peccata ſua confiteri,
ſed ſufficit, ut omnes in Monaſterio degentes coram ipſo
ſe ſiſtant. Idem *ibid.*
34 Confeſſarii Extraordinarii electio pertinet ad Ordina-
rium loci pro Monaſteriis ſibi immediate ſubjectis, ſeu
ad Superiorem Regularem pro iis, quibus de cætero Con-
35 feſſarium Ordinarium deputare conſuevit. Idem *ibid.* Pro
utrique Confeſſariis tam Ordinariis, quam Extraordina-
riis requiritur expreſſa approbatio Epiſcopi, ſeu Ordina-
rii loci. Idem *ibid.*
36 Prælati Regularis negligentia in deputatione Confeſſa-
riorum Extraordinariorum ſuppleri debet ab Ordinario.
Ordinarii vero incuria a Generali Majori Pœnitentiario.
37 Idem *ibid.* Confeſſarius Extraordinarius Monialibus pecu-
liaribus denegari non debet in caſu gravis infirmitatis,
etiam poſt alteram, ut tertiam conceſſionem univerſo
38 Monaſterio indultam. Idem *ibid.* Et ſi a Prælato Regu-
39 lari denegatur, Ordinarius loci poterit eum deputare.
Idem *ibid.* Idem procedit in caſu, quo Monialis aliqua
firmiter recuſet ordinario Monaſterii Confeſſario confite-
40 ri. Idem *ibid.* Si vero Monialis Extraordinarium pecu-
liarem Confeſſarium optet pro ſpirituali duntaxat conſo-
latione, & profectu, ſuadetur Ordinariis, & Regularibus
Prælatis, ut faciles ſe exhibeant in hujuſmodi conceſſio-
nibus. Idem *ibid.* Pœnitentiarii Majoris jura in præmiſſis
firma ſemper intelliguntur. Idem *ibid.* 41
Pro Monialibus, quæ Regularibus ſubjectæ ſunt, Ex- 42
traordinarius Confeſſarius deputari poteſt tam e Clero ſæ-
culari, quam ex altero Ordine. Idem *ibid.* Verum ſal-
tem ſemel in anno deputari jubetur Sacerdos, vel Sæ- 43
cularis, vel alterius Ordinis ab eo, cujus eſt Monaſterii
Prælatus. Idem *ibid.* Hanc legem ab Innocentio XIII.,
& Benedicto XIII. maturo præmiſſo examine ſtatutam,
Pontifex declarat generaliter eſſe, & ubique obſervan-
dam, ipſeque expreſſe extendit ad omnia Monaſteria Re-
gularibus ſubjecta. Idem *ibid.* Et dat facultatem Epiſco-
pis, ſive Ordinariis ſupplendi hac in re Regularium 45
Superiorum negligentiam, & defectum; ſi nempe penſatis
rerum circumſtantiis, ita expediens eſſe judicaverint.
Idem *ibidem*.
Confeſſarius extra ordinem alicui Monaſterio, vel Mo- 46
niali deputatus, expleto officio ſuo abſtinere debet ab ac-
ceſſu ad clauſtra, nec commercium etiam ſpiritualis cau-
ſæ obtentu, cum Monialibus fovere; Idem *ibid.* Confeſ- 47
ſarius Ordinarius, Monialium Confeſſiones excipere ne-
quit, durante officio, & deputatione Extraordinarii: Nec
alia ratione huic impedimentum afferre, ne munus ſuum
implere valeat; Idem *ibid.*
Confeſſarius Regularis Monialium, qui non eſt Mona- 48
ſterii Prælatus, Judex eſſe non poteſt in cauſis ſuper nul-
litate earum Profeſſionum; Idem tom. 2. Conſtit. 47. in-
cip. *Si datam*.
Confeſſariorum facultates occaſione Jubilæi aſſignantur 49
a Benedicto XIV. tom. 1. Conſtit. 110. incip. *In ſuprema*
§. 4. & ſunt illæ jam aſſignatæ *in tom. 4. verb. Jubilæum
art. 2. Vide ibi*.
Confeſſariorum facultates in vim Bullæ Cruciatæ aſſi- 50
gnantur ab eodem Conſtit. 86. incip. *Quoniam* §. 8. *&* 10.
Vide *tom.* 1. *verb. Bulla Cruciata*, ubi abunde de omnibus.
Confeſſarius electus in vim Bullæ Cruciatæ pro abſolu- 51
tione a Cenſuris, & a peccatis reſervatis, approbatus eſ-
ſe debet ab Ordinario loci, in quo Confeſſiones excipit;
Idem Conſtit. 100. incip. *Apoſtolicæ Indulta* §. 2. Quod ex- 52
tenditur ad alia Indulta ſimilia; Idem *ibid.* §. 5. Et de- 53
claratur comprehendere omnes perſonas in Indulto com-
prehenſas, etiam Regulares, ſub pœna nullitatis abſolu-
tionis; Idem *ibid.* §. 6. Confeſſarius abſolvens abſque ap- 54
probatione Ordinarii loci incurrit pœnam ſuſpenſionis ipſo
facto, & abſolutio eſt nulla; Idem *ibid.* §. 12.
Confeſſarii quotannis, ſicut Parochi, vacare debent E- 55
xercitiis ſpiritualibus; Idem tom. 1. Conſtit. incipien. *Ubi
primum* §. 3.
Confeſſiones Sacramentales factæ Sacerdoti actu non ap- 56
probato ab Ordinario loci, & abſolutiones impertitæ,
nullæ declarantur; Idem in cit. Conſtit. incip. *Apoſtolica
Indulta* §. 2.
Confeſſionem Sacramentalem audientes, qui reperti 57
fuerint ad Presbyteratum non promoti, Curiæ ſæculari
traduntur etiam pro prima vice, prævia degradatione,
ſi alium Ordinem habuerint; Idem tom. 1. Conſt. 97. *incip.
Sacerdos* §. 8. Dummodo abſolutionis formam protulerint, 58
quam ſi non protulerint, mitiori pœna damnari poſſunt;
Idem *ibid.*
Confeſſiones Cappuccinorum Confeſſariis extraneis per- 59
mittuntur, deficiente Confeſſario ejuſdem Ordinis; Idem
tom. 1. Conſt. 49. incip. *Quod Communi*. Etiam quoad caſus
reſervatos, præſtita obligatione ſe præſentandi. Idem 60
ibid. ubi revocatur ſtatutum ejuſdem Ordinis Cappuccino-
rum, quo ipſis vetitum erat, ne Confeſſariis extra pro-
prium Ordinem unquam confiteri poſſent.
Confeſſiones ſimultaneæ virorum, & uxorum apud Græ- 61
cos improbantur; Idem tom. 1. Conſtitut. 57. incipien.
Etſi §. 5.
In Confeſſione Sacramentali aperiendæ ſunt circumſtan- 62
tiæ mutantes ſpeciem peccati; Concil. Trident. *ſeſſ.* 14.
canon. 7. ubi anathemate perſtringit aſſerentes contra-
rium. Et probabilius aperiendæ ſunt etiam circumſtan- 63
tiæ aggravantes; Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.*
6. *cap.* 6. *num.* 1. ex pluribus ibi adductis; Vide *tom.* 6.
verb. Pœnitentia Sacramentum art. 2. *a num.* 102. *ad* 127.
ubi multa ad rem.
Hic juvat ad rem adducere noviſſimum Decretum, ſeu 64
Reſponſum Sacræ Apoſtolicæ Pœnitentiæ ad ſeq. dub.
" Confeſſarius ſi audierit pœnitentem, & non abſolve- 65
rit, requiraturque de atteſtatione confeſſionis in ſcriptis,
debet illam concedere, non tamen unquam affirmare de-
bet ſe illum abſolviſſe, nec tunc pariter cum illum ab-
ſolverit, nam alias ſi de aliquo hoc atteſtatus fuiſſet, &
de aliquo non, revelationis Confeſſionis periculum ſubiret.
Inſtitut. Eccleſ. 45. §. 10.
Si Pœnitens tempore Paſchæ abſolutionem obtinuit, 66
ſed ex conſilio Confeſſarii admonetur, ut aliquo tempore
abſtineat a communione, poteſt parere abſque peccato.
Non

(*) Ne quis decipiatur brevitate, & quadam etiam obſcuritate, qua *Auctor* hic indicat mentem BENEDICTI XIV.
legat ſaltem *Notam*, quam Rev. P. Philippus de Carboneano apponit *quæſt.* VI. *art.* 2. *cap.* 1. Tractatus de Pœniten-
tia Rev. P. Pauli Gabrielis Antoine editionis Romanæ.

Non tamen poteſt Confeſſarius ad arbitrium prorogare eam communionem, ut ex cap. *Omnis utriuſque ſexus*, *de Pœnit. & remiſſ.* Ibidem §. 16. *

67 Hinc juvat ad rem adducere noviſſimum Decretum, ſeu Reſponſum Sacræ Apoſtolicæ Pœnitentiariæ ad ſeq. dub.

EMINENTISSIMI SIGNORI.

Alcune Monache profeſſe eſiſtenti in queſta Città di Torino, umilmente proſtrate a piè dell' Eminenze Voſtre, eſpongono qualmente avendo ricevuto dalla carità di coteſta Sagra Penitenziaria la facoltà in termini conſueti, di poterſi tre volte l' anno confeſſare Sagramentalmente da Confeſſore approvato dall' Ordinario; anzi dalla recente Coſtituzione del Regnante Sommo Pontefice per il Giubileo, di cui ha graziato li Moniſteri, eſſendo conceſſo alle Monache poterſi nel tempo ivi preſiſſo confeſſare da qualunque Confeſſore approvato per Monache; inſorto perciò qualche dubio.

Supplicano l'Eminenze Voſtre a degnarſi dichiarare in riſguardo al primo punto, ſe quelle parole: A Confeſſario approbato ab Ordinario, *quali ſi leggono nelle Lettere, o Indulti della S. Penitenziaria, poſſano nel caſo ſurriferito ſtenderſi aſſolutamente a Confeſſore già ſtato ordinario, o ſtraordinario del medeſimo Moniſtero ſupplicante ſenz' altra nuova approvazione? In rapporto al ſecondo punto, ſe la predetta Coſtituzione s' intenda pure come ſopra di Confeſſore ſtato già approvato per ordinario, o ſtraordinario, o di qualunque altro? Che della Grazia.*

DECRETUM.

SACRÆ POENITENTIARIÆ.

Sacra Pœnitentiaria ex deductis in hoc ſupplici libello reſpondet, Indulta, de quibus agitur, per ejuſdem Sacræ Pœnitentiariæ organum a Summo Pontifice concedi Monialibus conſueta ex eorumdem Summorum Pontificum mente, ac voluntate non cadere ſub regulas in Conſtitutione S. M. Clementis Papæ X. incip. *Superna*; ſive in aliis conſimilibus contentas. Quare declarat ſufficere, quod Confeſſarius vigore hujuſmodi Indulti ejuſdem Sacræ Pœnitentiariæ a Moniali eligendus, fuerit alias, etiam ſemel, ad Monialium Confeſſiones audiendas ab Ordinario approbatus, niſi conſtet, eumdem Confeſſarium fuiſſe poſtea ob demerita, quæ ipſas Confeſſiones concernant, ab eodem Ordinario poſitive reprobatum.

Datum Romæ in Sacra Pœnitentiaria die 10. *Martii* 1750.

J. Card. Beſutius P. M.

Loco ✠ Sigilli.

Franciſcus Petructiolus Sacr. Pœnitentiariæ Secretarius.
Extractum ab Originali, cum quo collationatum concordat.
In fidem &c.

J. Conti.

CONFESSARIUS MONIALIUM. Vide verb. *Moniales art.* 5. *& ſupra art.* 4. *a num.* 29. *& n.* 58.

CONFESSARIUS REGULARIUM. Vide verb. *Approbatio art.* 2.

CONFESSARIUS QUOAD EA, QUÆ CONCERNUNT SOLLICITATIONEM. Vide verb. *Sollicitatio*, & ſupra verb. *Complex &c.* & verb. *Confeſſarius art.* 4. *num.* 12. *ad plures ſeqq.*

CONFESSIO.

Additio ex Auctore.

1 Confeſſiones Sacramentales factæ Sacerdoti actu non ap-
probato ab Ordinario loci, & abſolutiones imperti-
tæ ab hujuſmodi, nullæ declarantur a Benedicto XIV.
2 Conſtit. incip. *Apoſtolica Indulta* §. 2. * Nemo enim un-
quam quodcumque privilegium obtinens audire poteſt con-
feſſiones ſecularium abſque approbatione Ordinarii; idque
valeat etiam pro confeſſionibus venialium & mortalium,
3 quæ alias clavibus ſubjecta ſunt. Id etiam comprehendit
eos, qui privilegium Bullæ Cruciatæ obtinuerunt, ut ex
Bulla Benedicti XIII. firmatur Inſtit. *Eccleſ.* 86. §. 8. *
4 Confeſſionem Sacramentalem audientes, qui reperti fue-
rint ad Presbyteratum non promoti, Curiæ ſæculari tra-
duntur, etiam pro prima vice; prævia degradatione, ſi
alium Ordinem habuerint; dummodo abſolutionis formam
protulerint, quam ſi non protulerint, mitiori pœna da-
mnari poſſunt. Idem Conſt. incip. *Sacerdos* §. 8.
5 Confeſſiones Cappucinorum Confeſſariis extraneis per-
mittuntur, deficiente Confeſſario ſui Ordinis; etiam quo-
ad caſus reſervatos, præſtita obligatione ſe præſentandi.
Idem Conſt. incip. *Quod communi*. Vide verb. *Cappuccini*, n. 5.
6 Confeſſiones ſimultaneæ virorum & uxorum apud Græ-
cos improbantur. Idem Conſt. incip. *Etſi* §. 5.
7 In Confeſſione Sacramentali aperiendæ ſunt circum-
ſtantiæ mutantes ſpeciem peccati. Concil. Trident. *ſeſſ.* 7.
Canon. 7. ubi anathemate perſtringit aſſerentes contra-

rium. Et probabilius aperiendæ ſunt etiam circumſtan- 8
tiæ aggravantes. Idem de *Synodo Diœceſ. lib.* 6. *c.* 5. *n.* 1.
ex pluribus ibi adductis.
* Per Confeſſionem factam cuilibet Sacerdoti ſæculari, 9
vel Regulari ab Epiſcopo approbato ſatisfieri Canoni *Om-
nis utriuſque ſexus* ex Conſtitutionibus Clementis VIII.
ann. 1592. & Innocentii X. an. 1645. incip. *Exponi Nobis*,
conſtat, *de Synodo Diœceſ. l.* 7. *c.* 44. §. 4.
Confeſſionis annuæ præceptum obligat, etiam non com- 10
miſſa gravi culpa, ut quis ſe peccatorem ſaltem ſemel
quotannis recognoſcat, ut ex S. Thoma *in* 4. *Sent. diſt.* 17.
q. 3. *A. C. quæſtiunc.* 3. *Inſtit. Eccleſ.* 18. §. 4.
Parochus quamvis plerumque credere debeat parochia- 11
no ſuo aſſerenti confeſſionem peregiſſe, ſi tamen pruden-
ter credere non poſſit aſſerenti, abſtinere debet ab ad-
miniſtranda eidem communione etiam Paſchali, ut ex
Roncaglia; *Inſtitut. Eccleſ.* 45. §. 15.
Poſſunt Epiſcopi limitatam facultatem audiendi Confeſ- 12
ſiones dare Regularibus etiamſi poſt examen idoneos illos
repererint. *Inſtit. Eccleſ.* 86. §. 9.
In locis, ubi rariſſimi ſunt Sacerdotes, qui audiant con- 13
feſſiones, ſufficit ad eos approbandos ſcientia minus quam
mediocris, ut ex Card. de Lugo; *Inſtit. Eccleſ.* 86. §. 12.
Quoad Confeſſionem factam laico in neceſſitate, dum 14
non adeſt copia Sacerdotis, de qua ſermo fuit olim apud
veteres Theologos. & etiam apud S. Thomam, recte do-
cet eximius Pontifex, neminem ex veteribus illis agno-
viſſe, laicum eſſe verum miniſtrum hujus Sacramenti;
ſed eam confeſſionem teſtimonium eſſe animi demiſſi &
humilitati, ex quo magis flectitur Deus ad elargiendam
uberiorem gratiam, qua quis ad contritionem & juſtifi-
cationem excitetur. Nihilo tamen ſecius hanc nunquam
fieri præſtat, cum multis incommodis ſit obnoxia. *De Sy-
nodo Diœceſ. lib.* 3. *c.* 15. *per tot.* ubi recte ex Decreto Cle- 15
mentis VIII. illicitam eſſe & invalidam Confeſſionem fa-
ctam Sacerdoti abſenti notatur.
Alia ad rem, vide verb. *Pœnitentia Sacramentum*.

CONFIRMATIO.

ARTICULUS I.

Confirmatio quoad ejus eſſe, inſtitutionem, materiam, & formam.

SUMMARIUM.

1 *Quid ſit Confirmatio?*
2 *Eſt de Fide, quod Confirmatio ſit unum ex ſeptem novæ Legis Sacramentis a Chriſto inſtitutum.*
3 *Confirmatio eſt Sacramentum a Baptiſmo diſtinctum.*
4 *Confirmationis Sacramentum fuit inſtitutum a Chriſto in nocte Cœnæ Domini.*
5 *Materia remota Sacramenti Confirmationis eſt Chriſma confectum ex oleo olivarum, & balſamo ſimul conſecratum ab Epiſcopo.*
6 *Mixtura balſami nunquam omittenda eſt.*
7 *Mixturam balſami in Sacramento Confirmationis eſſe de neceſſitate præcepti, omnes fatentur.*
8 *An ſit autem etiam de neceſſitate Sacramenti, ſeu eſſentialiter requiſita ad validitatem Sacramenti duplex eſt Auctorum ſententia: Una affirmativa, & altera negativa: At prima Affirmativa tamquam tutior eſt tenenda*, uſque ad num. 10.
11 *Materia proxima Confirmationis eſt unctio cum Chriſmate facta in modum Crucis in fronte confirmandi*, uſque ad num. 12.
13 *Adducitur inſtantia, & ſolvitur*, uſque ad n. 17.
18 *Forma conſueta Sacramenti Confirmationis in Eccleſia latina eſt iſta:* Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.
19 *Omnia verba hujus formæ ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti in Eccleſia Latina.*
20 *Immo omnia verba ſupra dicta, vel iis æquivalentia ſunt etiam neceſſaria neceſſitate Sacramenti*, uſque ad n. 25.

Confirmatio eſt Sacramentum, quo homo viator ba- 1
ptizatus inungitur in fronte ab Epiſcopo cum Chriſ-
mate, & præſcripta verborum forma ad Fidei robur
conſequendum; *Eſt in re communis*. Eſt de fide, quod 2
Confirmatio ſit unum ex ſeptem Sacramentis a Chriſto
Domino inſtitutum; ſic definitum eſt in Concilio Flo-
rentino *in Decreto de unione Armenorum* §. *Secundum*, ibi:
*Secundum Sacramentum eſt Confirmatio, cujus materia eſt
Chriſma confectum ex oleo (quod nitorem ſignificat conſcientiæ,
& balſamo quod odorem ſignificat bonæ famæ) per Epiſcopum
benedicto.* Et in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *de Sacramentis
in genere can.* 1., ibi: „ Si quis dixerit, Sacramenta no-
„ væ legis non fuiſſe omnia a Jeſu Chriſto Domino no-
„ ſtro inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora, quam ſe-
„ ptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Eucha-
„ riſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordi-

 nem,

„ nem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum ſe„ ptem non eſſe vere, & proprie Sacramentum. anathema „ ſit, Canon. 1. de Confirmatione, ibi: Si quis dixerit, „ Confirmationem Baptizatorum otioſam cæremoniam eſ„ ſe, & non potius verum, & proprium Sacramentum, „ aut olim nihil aliud fuiſſe, quam Catecheſim quamdam, „ qua adoleſcentiæ proximi Fidei ſuæ rationem coram „ Eccleſia exponebant; anathema ſit"; Et hæc veritas deducitur ex Sacra Scriptura *Actor.* 8. ibi: *Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum Sanctum*: ubi Eugenius IV. in cit. Concil. Florent. *Per manus impoſitionem, Chriſmatis unctionem & per accipere Spiritum Sanctum*
3 *intelligit donum gratiæ ſanctificantis*. Ex quo loco etiam evidenter colligitur, Confirmationem eſſe Sacramentum a Baptiſmo diſtinctum; dicit enim ibi Sacer textus de Apoſtolis loquens: *Qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum Sanctum: Nondum in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Jeſu*.
4 Confirmationis Sacramentum fuit inſtitutum a Chriſto in nocte Cœnæ Domini, unde promanavit conſuetudo Sacrum Chriſma conficiendi in die Cœnæ Domini, quæ quidem in Eccleſia ſemper obſervata fuit, & adhuc obſervatur; *Eſt communior, & probabilior Doctorum ſententia*, & hanc ſententiam expreſſe tradidit Fabianus Papa. *Epiſtola 2. cap. 1. ad Orientales*, ibi: „ In illa die Domi„ nus Jeſus poſtquam cœnavit cum Diſcipulis ſuis, & „ lavit eorum pedes, ſicut a Sanctis Apoſtolis præde„ ceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, „ Chriſma conficere docuit"; ubi per Chriſma Sacramentum Confirmationis intelligitur, quod totum poſtea confirmavit etiam Catechiſmus Roman. *de Sacrament. Confirmation.*

* At Benedictus XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 6. §. 5. ſupervacaneum ducit perſcrutari, quonam tempore Sacramentum hoc Salvator inſtituerit; non enim conſtat num illud inſtituerit cum impoſuit manus capiti puerorum; *Matth.* 19. num inſtituerit tantum, cum miniſtraverit; num in ultima Cœna cum dixit Apoſtolis; *Accipite Spiritum Sanctum*: num tandem ipſa Pentecoſtes die. *

5 Materia remota Sacramenti Confirmationis eſt Chriſma confectum ex oleo olivarum, & balſamo ſimul conſecratum ab Epiſcopo; *Eſt communis*. & habetur expreſſe ex Concilio Florentino *in Decreto de unione Armenorum*, §. *Secundum*, ut patet ex præciſis verbis adductis ſupra *ſub num.* 2. & ex Concilio Trid. *ſeſſ. 7. can. 2. de Confirmat.*, ibi „: Si quis dixerit, injurios eſſe Spiritui San„ cto eos, qui Sacro Confirmationis Chriſmati virtutem
6 „ aliquam tribuunt, anathema ſit". Mixtura balſami nunquam omittenda eſt, cum Chriſma non ſit ſimplex oleum, ſed oleum cum balſamo mixtum; *cap. unic. de Sacra Unctione, & cap. 1. de Sacram. non iterandis*. Mixturam balſami in Sacramento Confirmationis eſſe de neceſſitate præcepti omnes fatentur; Controverſia ſolum eſt inter Doctores, an ſit etiam talis mixtura neceſſaria neceſſitate Sacramenti, ſeu eſſentialiter requiſita ad validitatem Sacramenti. Plurimi tenent mixturam balſami neceſſario requiri ad validitatem Sacramenti, taliter quod Sacramentum miniſtratum cum ſolo oleo conſecrato abſque mixtura balſami ſit invalidum, & nullum: Et horum ſententia colligitur *ex cap. unico, §. Per frontis, de Sacra Unction.* ex Conc. Florent. *in cit. Decret. de unione Armenorum §. Secundum*, ubi ait „: Secundum Sacramentum „ eſt Confirmatio, cujus materia eſt Chriſma confectum „ ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & bal„ ſamo, quod odorem ſignificat bonæ famæ, per Epiſco„ pum benedicto", quibus verbis palam confitetur Concilium, quod ſicut tam oleum, quam balſamum propriam habet myſticam ſignificationem, ita etiam utrumque æqualiter ingreditur ad conſtitutionem Chriſmatis, quod eſt materia requiſita eſſentialiter ad valorem hujus Sacramenti, & ex verbis Fabiani Papæ *dict. Epiſtola 2.*, ibi: *Ex divina inſtitutione provenire, ut oleum cum balſamo conficiatur*: & ex verbis formæ, quæ talis eſt: *Signo te ſigno Crucis. & confirmo te Chriſmate ſalutis; In nomine Patris &c.* nam hæc verba eſſent falſa, ſi ſolum oleum ſufficeret ad validitatem, cum iſtud non ſit Chriſma. Et ita hanc ſententiam tuetur Fagnan. *in citat. cap. unico, de Sacra Unctione n.* 53. Bellarmin. *lib. 2. de Confirm. cap.* 8. & 9. Pirhing. *lib. 1. tit. 16. de Sacramentis non iterandis num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. numer.* 21. Filiuccius *de Sacrament. Confirmat. cap. 1. q.* 5. Baſilius Pontius *eod. tract. par. 2. c.* 2. Pax Jordan. *tom. 1. lib. 3. tit. 1. n.* 34. Villalobos *in Summa tom. 1. tract. 6. diff. 2. num.* 2. aliique paſſim, com-
9 munis, & tutius. Alii vero tenent, mixturam balſami requiri tantum de neceſſitate præcepti Eccleſiæ, non autem de neceſſitate Sacramenti ad validitatem ipſius; Et horum opinio colligitur *ex cap. Paſtoralis 1. de Sacram. non iterandis*; & tenent Gonzalez *in c. Presbyter* 3. *eod. tit.* Cajetanus *in 3. part. quæſt. 72. artic.* 1. Navarr. *manual. c. 22. n.* 8. Sotus *in 4. diſt. 3. qu. unic. art.* 2. Valent. *contr.*
10 *tom. 4. diſp. 5. qu. 1. part.* 2. Unde in hujus materiæ ambiguitate juvat adducere mentem Sacræ Congregationis Concilii; in qua cum fuiſſet propoſitum, Bertam ſuſcepiſſe filiam Caji in Sacramento Confirmationis ab Epiſcopo per errorem miniſtrato cum oleo infirmorum, & exinde dubitaretur, an ortum eſſet impedimentum cognationis ſpiritualis inter prædictos Matrimonium contrahere cupientes: Sacra Congregatio reſpondit *ad mentem*; quæ fuit, ut diſpenſaretur ad cautelam: *die 4. April.* 1693. *in dubio cognationis ſpiritualis*, ex quo ut refert, & tenet Eminentiſſimus Petra *tom. 3. comm. in Conſt. 14. Innocent. IV. n.* 4. videtur dictam Sacram Congregationem magis inclinaſſe priori ſententiæ, ut tutiori, & ſic ſentio & ego eſſe tenendum. Sic etiam Roſignolus *de Sacramentis in genere part. 3. q. 2. art. 1. n. 12. & 17.* citans S. Th., S. Bonaventuram, & Concil. Colonienſe, & recte reſpondens ad Canonem *Paſtoralis 1. de Sacramentis non iterandis*, ut reſpondet Reiffenſtuel, & Pirhig. locis citatis. Vide ipſos ubi multa adducunt ad rem.

Materia proxima Sacramenti Confirmationis eſt unctio 11
cum Chriſmate facta in modum Crucis in fronte confirmandi. *Eſt Communis*, & patet ex Concilio Florentino *loc. cit.* Ritualibus, & praxi Eccleſiæ. & colligitur ex Sacra Scriptura 2. *Corinth.* 1. ibi: „ Qui confirmat nos „ vobiſcum in Chriſto, & qui unxit nos Deus, qui & „ ſignavit nos & dedit pignus Spiritus Sancti in cordibus „ noſtris" *loc. cit.* Et quod hæc unctio cum Chriſmate 12
debeat fieri in fronte confirmandi, habetur ex uſu perpetuo univerſalis Eccleſiæ, & ex Concilio Florentino *loc. cit.* ubi habentur præciſa verba: *Ideo fronte ubi verecundiæ Sedes eſt, confirmatus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, & præcipue Crucem ejus, quæ Judæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia, ſecundum Apoſtolum, propter quod Crucis ſigno ſignatur*. Nec valet objicere, quod Apo- 13
ſtoli *Actorum* 8. & 19. Confirmantes imponebant manus ſuper baptizatos; adeoque impoſitio manus Epiſcopalis, & non unctio cum Chriſmate eſt materia proxima Confirmationis. Non valet, inquam, quia nulla manus im- 14
poſitio diſtincta ab ea, quæ reperitur in ipſa Chriſmatis unctione, eſt eſſentialis Sacramenti Confirmationis materia; Eugenius enim IV. in Concilio Florentino *loc. cit.* expreſſe ait: *De ſolis Apoſtolis legitur (quorum vices tenent Epiſcopi) quod per manus impoſitionem Spiritum Sanctum dabant*: locum autem illius manus impoſitionis,
datur in Eccleſia Confirmatio. Tum quia nec in Pontifi- 15
cali Romano, nec apud Græcos ſit mentio impoſitionis
manus. Quod autem Apoſtoli in principio naſcentis Ec- 16
cleſiæ per impoſitionem manus contulerint Spiritum Sanctum, hoc factum eſt ex ſingulari Dei diſpoſitione, & ſpeciali Chriſti privilegio pro eo ſolum tempore, quo ſuper Baptizatos deſcendebat Spiritus Sanctus in ſignis ſenſibilibus, tunc enim Apoſtoli non utebantur Chriſmatis unctione, quia non erat neceſſaria materia Sacramentalis, ubi ſenſibilia ſigna miraculoſe apparebant, quæ ſupplebant vicem ejuſdem materiæ, ſeu Chriſmatis unctionis;
Quia tamen etiam tempore Apoſtolorum ille viſibilis de- 17
ſcenſus, ſeu in ſignis ſenſibilibus miraculoſa apparitio Spiritus Sancti ceſſavit, ideo etiam poſtea Apoſtoli per unctionem Chriſmatis confirmabant. Sic Divus Thomas 3. *part. qu. 72. art. 4. in reſp. ad primum*, Scotus *in 4. d. 7. qu. 1.* Maſtrius, Faber, Amicus, Roſignolus, aliique paſſim.

Forma conſueta Sacramenti Confirmationis in Eccleſia 18
latina eſt iſta, *Signo te Signo Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: Sic traditur in præciſis terminis a Concilio Florentino
in Decreto de unione Armenorum. Omnia verba hujus for- 19
mæ ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti in Eccleſia Latina. *Eſt communis* cum Sancto Thoma 3. *p. qu. 72. art.* 2. Maſtrio *in diſp. 2. q.* 8. Suarez, Coninch. &c. Immo omnia
ſupradicta verba, vel iis æquivalentia ſunt etiam neceſ- 20
ſaria neceſſitate Sacramenti, ſeu ſunt de eſſentia; & valore formæ Sacramenti Confirmationis. *Eſt communior, & tutior ſententia* teſte Maſtrio *in 4. diſp. 2. qu. 8. num.* 236.
Et quod invocatio expreſſa Sanctiſſimæ Trinitatis (pro 21
qua eſt major difficultas) ſit eſſentialis in dicta forma, tenet Divus Thomas *d. 3. p. qu. 72. art.* 4. Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. allegat.* 20. *n.* 22. Suarez *diſp. 33. ſect. 5. verſ. Secundo dubitari poteſt*, Coninch. 3. *p. qu. 72. art. 4. numer.* 66. Petrus de Ledeſma *de Sacram. Confirm. c.* 3. Bartholomæus ab Angelo *dialog. 3. §.* 17. Fi-
liuccius *tract. 3. c. 1. q. 11. num.* 22. & alii magis com- 22
muniter: Et ratio deſumitur a pari de Baptiſmo, quia enim homo per Baptiſmum primo renaſcitur ad Fidem, neceſſaria eſt expreſſa invocatio Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ eſt fundamentum ejuſdem Fidei; ergo quia per Confirmationem homo roboratur, & quo ad eandem Fidem ſtabiliendam in corde, & quoad eam libere profitendam in ore, erit neceſſaria eadem expreſſa invocatio Sanctiſſi-
mæ Trinitatis. Nec valet dicere, quod fides, & expreſ- 23
ſa profeſſio Myſterii Sanctiſſimæ Trinitatis ſit jam fixa in Baptiſmo per ſuſceptionem Baptiſmi, & conſequenter non eſſe neceſſe, quod ipſa expreſſa invocatio, ſeu profeſſio repetatur in Confirmatione, ſicuti de facto non eſt
neceſſe, quod repetatur in aliis Sacramentis. Non valet, 24
inquam, quia cum Confirmatio ſit inſtituta ad roborandam fidem, quæ in Baptiſmo ſuſcepta eſt, & ad eam etiam extrinſece profitendam, neceſſe eſt, ut etiam expreſſe ejus principale Myſterium magis in ipſo Baptizato Confirmando firmetur, quod non requiritur in aliis Sacramentis, cum non ſint inſtituta, nec dentur ad ejuſdem

Fidei

25 Fidei firmitatem, & profeſſionem Tum quia Concilium Florentinum *in decreto de unione Armenorum* pro forma eſſentiali Sacramenti Confirmationis cum cæteris verbis ejuſdem formæ ponit expreſſam invocationem Sanctiſſimæ Trinitatis, ut patet ex præciſis ſuis terminis *ſub num.* 18. relatis.

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Miniſtrum, & ſubjectum Confirmationis.

SUMMARIUM.

1 *Miniſter ordinarius Sacramenti Confirmationis eſt ſolus Epiſcopus.*

2 *Omnis Epiſcopus, etiam excommunicatus, hæreticus, vel degradatus valide poteſt conferre Sacramentum Confirmationis.*

3 *Epiſcopus etiam valide confirmat, quamvis non ſit confirmatus.*

4 *Magiſter extraordinarius Confirmationis poteſt eſſe etiam ſimplex Sacerdos ex ſpeciali commiſſione, & delegatione Summi Pontificis.*

5 *Et de facto talem facultatem conceſſerunt varii Summi Pontifices variis Religioſis.*

6 *Talis autem facultas non ſolet concedi, niſi ex urgentiſſimis cauſſis.*

7 *Epiſcopus non poteſt in alterius Diœceſi confirmare ſuos ſubditos, vel Pontificales actus exercere abſque licentia Epiſcopi Diœceſani ſub pœna ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium.*

8 *Nec in Diœceſi vere Nullius.*

9 *Immo neque poteſt Archiepiſcopus in Diœceſi Suffraganei.*

10 *Quinimmo, nec in propria Diœceſi poteſt Epiſcopus licite miniſtrare Confirmationis Sacramentum perſonis alterius Diœceſis abſque conſenſu Epiſcopi Confirmandorum.*

11 *Nec deſunt Auctores, qui dicant, quod Epiſcopus aliter faciens ſuſpenſionem incurrat.*

12 *Barboſa tamen cum variis aliis verius exiſtimat talem Epiſcopum a ſuſpenſione, & culpa excuſari.*

13 *Epiſcopi vero attentiores talem uſum confirmandi non ſubditos ſine facultate ſuorum Ordinariorum non admittunt.*

14 *Et in tali caſu, ſi Epiſcopus expreſſe declaret, ut fecit Epiſcopus Feſulanus, nolle, neque intendere confirmare alienos Diœceſanos, qui ſuorum Ordinariorum licentiam non habeant, tunc ipſi eſſent invalide confirmati.*

15 *Ad viciniorem Epiſcopum ſpectat conferre Chriſma, conſecrare Aras, vel Altaria portatilia, Sede vacante, & Vicarius Capitularis procurare debet, ut illi ſubminiſtretur victus conveniens, & equorum expenſa.*

36 *Vicinior Epiſcopus dicitur ille, cujus Cathedralis eſt proximior Cathedrali vacanti, licet forte alius eſſet vicinior loco habitationis impetrantis.*

17 *Sic etiam in locis exemptis, & in Abbatiis, quæ vere Nullius ſunt, Chriſma miniſtrare pertinet ad Epiſcopum viciniorem, ſeu in cujus Diœceſi ſita eſt Abbatia.*

18 *Epiſcopus in Parochialibus Monachorum exemptorum poteſt adminiſtrare Sacramentum Confirmationis invitis ipſis Regularibus, & contra eos hujuſmodi adminiſtrationem impedientes Cenſuris procedere.*

19 *Abbas, ſi tentet conferre Sacramentum Confirmationis, nihil agit, non obſtantibus privilegiis obtentis ante Concil. Trident.*

20 *Abbas qui vere eſt Nullius, & habet Territorium ſeparatum faciens propriam, & diſtinctam Diœceſim, convocare poteſt quemcumque maluerit Catholicum Antiſtitem ad Sacramentum Confirmationis miniſtrandum.*

21 *Non poteſt Epiſcopus, nec Archiepiſcopus, nec Patriarcha in locis alienæ Diœceſis, ubi aliquas habet Eccleſias ſibi immediate ſubjectas, licentiam concedere extraneo Epiſcopo adminiſtrandi Sacramentum Confirmationis, & Ordinis, nec Pontificalia munia exercendi abſque licentia illius Epiſcopi, in cujus Diœceſi locus eſt conſtitutus.*

22 *Si Epiſcopus ſit Commendatarius Abbatiæ Nullius, non poteſt ibi illius ſubditis Ordines conferre, vel Synodum, aut Concurſum facere, ſed bene Confirmationis Sacramentum adminiſtrare, Altaria, & Cappellas conſecrare, aliaque Pontificalia exercere.*

23 *Epiſcopus alienus Sacramentum Confirmationis adminiſtrans debet ab Epiſcopo Diœceſano provideri.*

24 *Quando Ordinarius vadit per Diœceſim extra viſitationis occaſionem, licet ad conſecrandam, vel reconciliandam Eccleſiam, vel Sacramentum Confirmationis adminiſtrandum, neminem cogere poteſt ad ſubminiſtrandas expenſas, neque pro equis, neque pro victualibus.*

25 *Epiſcopus enim proprius non poteſt pro Sacramento Confirmationis adminiſtrando procurationem recipere.*

26 *Immo Epiſcopi quantum ad hoc neque juvantur conſuetudine, quæ corruptela eſt,* uſque ad n. 28.

29 *Unde Epiſcopus, nedum nihil poteſt exigere pro adminiſtratione Sacramenti Confirmationis, ſed & ſi aliquid exegerit, tenetur reſtituere.*

30 *Quod procedit, nedum quo ad Epiſcopos Confirmantes, ſed etiam quoad Vicarios, Cancellarios, alioſque familiares.*

21 *Subjectum capax Confirmationis valide recipiendæ eſt omnis homo Baptizatus, & nondum confirmatus.*

32 *Confirmandus debet eſſe baptizatus*

33 *Confirmandus nondum debet eſſe confirmatus.*

34 *Non tamen permittens ſe bis confirmari, nec bis confirmans eundem, fit irregularis.*

35 *Infantes, quamvis valide poſſint confirmari ante uſum rationis, non tamen licite.*

36 *Sacramentum Confirmationis poteſt licite conferri amentibus, & furioſis, etiamſi fuerint perpetuo tales.*

37 *Muti poſſunt licite confirmari, etiamſi fuerint a nativitate tales.*

38 *Poſſunt etiam confirmari licite infirmi morti proximi.*

39 *In adultis, ut valide confirmentur, requiritur intentio ſaltem habitualis Confirmationem recipiendi; In infantibus vero, & perpetuo amentibus nulla requiritur intentio.*

40 *In adultis ad licite recipiendam Confirmationem requiritur ſtatus gratiæ.*

41 *Non requiritur tamen, ut recipiant Confirmationem jejuni.*

Miniſter ordinarius Sacramenti Confirmationis eſt ſo- 1
lus Epiſcopus. Eſt de fide definitum in Concilio Tri-
dentino *ſeſſ.* 7. *Can.* 3 *de Confirmatione*, ibi: „ Si quis di-
„ xerit Sanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non
„ eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacer-
„ dotem, anathema ſit; „ & jam antea ſtatuerat Conci-
lium Florentinum *in Decreto Eugenii de unione Armenorum*.
Omnis Epiſcopus etiam Excommunicatus hæreticus vel 2
degradatus valide poteſt conferre Sacramentum Confirma-
tionis; quia per hæreſim, vel excommunicationem, vel
degradationem non amittit Characterem Epiſcopalem, in
quo datur poteſtas Confirmandi: *Eſt communis* cum Bar-
boſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 30. *n.* 2. &
colligitur ex Trident. *ſeſſ.* 7. *can.* 12. *de Sacramentis in ge-
nere*, ubi de quolibet Sacramentorum Miniſtro in peccato
exiſtente ſic definit: „ Si quis dixerit Miniſtrum in pec-
„ cato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad
„ Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent,
„ ſervaverit, non conficere, aut non conferre Sacramentum,
„ anathema ſit. “ Epiſcopus etiam valide confirmat, 3
quamvis non ſit confirmatus: Poteſtas enim confirmandi
non venit a Charactere Confirmationis, ſed a Characte-
re Ordinis Epiſcopalis; unde cum Epiſcopus licet non
confirmatus habeat Characterem Ordinis Epiſcopalis, in
quo fundatur poteſtas confirmandi, valide confert Confir-
mationem. Barboſa *loco citat. num.* 3. Bonacina *de Sacra-
ment. diſput.* 3. *quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 10 Suarez, Hen- 4
riq. & alii paſſim. Miniſter extraordinarius Confirmatio-
nis poteſt eſſe etiam ſimplex Sacerdos ex ſpeciali commiſ-
ſione & delegatione Summi Pontificis: *cap. Pervenit* 1. *diſt.*
95. ubi refertur, Sanctum Gregorium Papam hanc facul-
tatem conceſſiſſe Presbyteris Sardiniæ propter defectum
Epiſcoporum, ibi: *Ubi Epiſcopi deſunt, ut Presbyteri etiam
in frontibus baptizatos Chriſmate tangere debeant concedimus*.
Et hoc expreſſe indicat Eugenius IV. in Concilio Floren-
tino *loc. cit.* ibi: „ Legitur tamen aliquando per Apoſtoli-
„ cæ Sedis diſpenſationem ex rationabili, & urgente ad-
„ modum cauſſa, ſimplicem Sacerdotem, Chriſmate per
„ Epiſcopum confecto, hoc Sacramentum Confirmationis 5
„ adminiſtraſſe. “ Et talem facultatem conceſſerunt etiam
alii Summi Pontifices variis Religioſis, ut Innocentius IV.
Patribus Prædicatoribus. Joannes XXII. & Leo X. Fra-
tribus Minoribus pro Indis, teſte Rodriquez in ſuo Bul-
lario Regul. in Bulla Leonis X. Gregorius XIII. Patri-
bus Societatis, ut teſtatur Suarez. Innocentius XIII. Pa-
tri Guardiano Sancti Sepulcri Ordinis Minor. de obſer-
vantia, Conſtitut. incip. *Cum ad infraſcriptum*. Et ipſi
Guardiano eamdem facultatem conceſſit etiam Benedictus
XIV. Conſtitut. incip. *Cum ad infraſcriptam*, & Conſtitut.
incip. *Demandatam* §. 14. & aliis in terris infidelium re-
motiſſimis a Sede Apoſtolica, ubi Epiſcoporum Catholico-
rum copia non adeſt. Talis autem facultas non ſolet con- 6
cedi, niſi ex urgentiſſimis cauſſis, ut etiam indicavit Con-
cilium Florentinum *loc. cit.* ibi: *Ex rationabili, & urgen-
te admodum cauſſa*; & patet ex pluribus ſimilibus petitio-
nibus rejectis a Sacr. Congreg. Conc. & ſignanter *in Tar-
raconenſi* 23. *Januar.* 1659. *in una Inſularum Philippinarum*
28 *Januar.* 1668. Vide infra, *num.* 56. *&c.*

Epiſcopus non poteſt in alterius Diœceſi confirmare 7
ſuos Subditos, vel Pontificales actus exercere abſque li-
centia Epiſcopi, in cujus Diœceſi requiritur, ſub pœna
ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium. Ita Conc. Trident.
ſeſſ. 6. *de reform. cap.* 5. *& Sacr. Cong.* ejuſdem Concilii
in *Mediolanenſi* 15. *April.* 1575. Nec in Diœceſi vere Nul- 8
lius; *Sacr. Congregat. Conc. in Dirachien.* 21. *Auguſt.* 1627.

& in

& in Iſernien. 1. *Mart.* 1687. In miniſtrando enim Confir-
mationis Sacramento ultra poteſtatem Ordinis requiritur
etiam poteſtas juriſdictionis, quam non habet Epiſcopus
in Diœceſi alterius, ſeu vere Nullius. Immo neque po-
9 teſt Archiepiſcopus in Diœceſi Suffraganei. Gloſſ. *in Clem.
cap. Archiepiſcopo* 2. *de privileg. & exceſſibus privilegiat.* Bar-
boſa *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 7. *num.* 132. *& de Offic.
& poteſt. Epiſcop. part.* 1. *tit.* 4. *num.* 49. Card. Petra *loc.
citat. num.* 54. referens ex Pignatelli ſic fuiſſe in termi-
nis reſolutum. Archiepiſcopus enim nequit exercere Pon-
tificalia in Eccleſiis Suffraganeorum abſque licentia Epi-
ſcopi Ordinarii. *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regular.* 18.
10 *April.* 1599. Quinimmo nec in propria Diœceſi poteſt E-
piſcopus licite miniſtrare Confirmationis Sacramentum per-
ſonis alterius Diœceſis abſque conſenſu Epiſcopi Confir-
mandorum, ut expreſſe reſolvit *Sacr. Congregat. Concil.* 28.
Novembr. 1602. *lib.* 10. *decr. pag.* 49. ubi propoſito dubio:
„ An liceret Epiſcopo perſonis ſibi non ſubjectis Sacra-
„ mentum Confirmationis conferre abſque conſenſu proprii
„ Epiſcopi Confirmandorum? “ fuit reſolutum omnium
conſenſu: *Non licere*; Et ſic docent S. Antoninus *in ſum-
ma part.* 3. *tit.* 15. §. 5. Silveſter *verb. Confirmatio quæſt.*
5. Tabien. *eod. verb. Confirmatio* §. 6. Armilla *eodem verb.
Confirmatio num.* 5. Tolet. *inſtruct. Sacerd. lib.* 2. *cap.* 24.
num. 5. Bellarm. *de Sacram. lib.* 2. *cap.* 12. *in fine*; Sua-
rez *part.* 3. *quæſt.* 72. *art.* 12. Bartol. ab Angel. *Dialog.*
3. §. 62 quos Auctores nominatim ſequuta fuit Sacra
Congregatio in adducta reſolutione, ut refert Cardin. Pe-
11 tra *loc. cit. n.* 48. Nec deſunt Auctores, qui dicant,
quod Epiſcopus aliter faciens ſuſpenſionem incurrat, ut
Vivald. *tit. de Confirmat. cap.* 4. *num.* 3. Petrus de Ledeſ-
ma in *ſumma part.* 1. *de Sacrament. Confirmat. cap.* 9. *verſ.
ſeptima Concluſio.* Bartol. ab Angel. *d. Dialog.* 3. §. 62.
quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacramentis diſputat.*
12 3. *quæſt. unic. punct.* 2. *num.* 1. Barboſa tamen cum Dia-
na, Layman, & aliis ab ipſo citatis *dict. allegat.* 30. *n.*
14. *part.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſcop.* verius exiſtimat,
Epiſcopum confirmando in ſua Diœceſi ſubditos alte-
rius, a ſuſpenſione, & culpa excuſari, cum præſumen-
dum ſit hoc ratum, & gratum fore proprio Epiſcopo,
præcipue quando eſt abſens, vel non miniſtrat hoc Sacra-
mentum, vel confirmat aliquem afferentem dimiſſorias
ſui Epiſcopi, ut ordinetur, quia qui concedit finem,
13 concedit neceſſaria ad talem finem. Epiſcopi vero atten-
tiores talem uſum confirmandi non ſubditos ſine faculta-
te ſuorum Ordinariorum non admittunt. Pax Jordan.
tom. 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 49. Et Cardin. Archiepiſcop.
Neapol. in Edicto pro Confirmationis Sacramento id ſo-
let prohibere, ut obſervat Criſpin. *in Viſit. Paſtoral. part.*
14 2. §. 17. *pag.* 513. Et in tali caſu quod Epiſcopus ſe ex-
preſſe declaret, ut Epiſcopus Feſulanus Chriſma mini-
ſtraturus ſe prius expreſse declaravit, nolle, neque in-
tendere confirmare Diœceſanos Florentinos, alioſque,
qui legitimam ſuorum Ordinariorum licentiam non ha-
buiſſent, tunc ipſi eſſent invalide confirmati; Cum enim
nonnulli Florentini hujus declarationis inſcii ad Confir-
mationem acceſſiſſent, fuit dubitatum, *An præfati Diœ-
ceſani fuerint valide confirmati*; *ſub die* 8. *Auguſti* 1682.
fuit reſponſum a *Sacr.* Congregatione Concil. *Nega-
tive.*

15 Ad viciniorem Epiſcopum ſpectat conferre Chriſma,
conſecrare Aras, vel Altaria portatilia Sede vacante, &
Vicarius Capitularis procurare debet, ut illi ſubmini-
ſtretur victus conveniens, & equorum expenſæ. *Sacr.*
16 *Congregat. Epiſcop. in Carentina* 10. *Jan.* 1665. Vicinior E-
piſcopus dicitur ille, cujus Cathedralis eſt proximior
Cathedrali vacanti; licet forte alius eſſet vicinior loco
17 habitationis impetrantis. *Sacr. Congregat. Concil. in Funda-
na* 14 *Novembr.* 1637. Sic etiam in locis exemptis, &
in Abbatiis, quæ vere Nullius non ſunt, Chriſma mini-
ſtrare pertinet ad Epiſcopum viciniorem, ſeu in cujus
18 Diœceſi ſita eſt Abbatia. Ita reſolutum refert Pignatell.
tom. 10. *conſult* 154. *n.* 11. Unde poteſt Epiſcopus in Pa-
rochialibus Monachorum exemptorum Sacramentum Con-
firmationis adminiſtrare invitis ipſis Regularibus, & con-
tra eos hujuſmodi adminiſtrationem impedientes Cenſuris
procedere, *Sacr. Congregat. Concil. in Brixien.* 9. *Junii* 1655.
arg. cap. Reſponſo 43 *de ſentent. excommun. & arg. cap.*
19 *Quoniam* 19. *de ſentent. excomm. in* 6. Et ſi Abbas confer-
re tentet Sacramentum Confirmationis, nihil agit, non
obſtantibus privilegiis obtentis ante Concilium Tridenti-
num. *Sacr. Congregat. Concil.* 23. *Julii* 1635. Abbas, qui
20 vere eſt Nullius, & habet Territorium ſeparatum faciens
proprium, & diſtinctam Diœceſim, convocare poteſt
quemcumque maluerit Catholicum Antiſtitem ad Sacra-
mentum Confirmationis miniſtrandum: ut ſæpius reſo-
lutum fuiſſe a Sacra Congregat. Concil. refert Fagnan.
lib. 1. *Decr. in cap. Cum veniſſet* 1. *de Sacr. Unction.* §.
Per frontis num. 8. Rota *deciſ.* 723. *num.* 6. *coram Cerro*,
& reſolvit eadem Sacra Congregatio Concil. *in Dirachien.*
21. *Auguſt.* 1627. *lib.* 3. *Dec. pag.* 316. ibi: *Si Abbatia
hujuſmodi Nullius Diœceſis exiſtat, eſſe in facultate Commen-
datarii convocare, quem maluerit Catholicum Antiſtitem ad
Sacramentum Chriſmatis miniſtrandum*: Similiter *in Iſernien.*
1. *Martii* 1687. fuit reſcriptum manutenendum eſſe Abba-
tem Sancti Vincentii in Vulturno in poſſeſſione vocandi
Epiſcopum ſibi bene viſum ad effectum adminiſtrandi Sa-
cramentum Confirmationis in ejus Abbatia, ſalvo tamen
jure Epiſcopi vicinioris. Non poteſt Epiſcopus, nec Ar- 21
chiepiſcopus, nec Patriarcha in locis alienæ Diœceſis,
ubi aliquas habet Eccleſias ſibi immediate ſubditas, li-
centiam concedere extraneo Epiſcopo adminiſtrandi Sa-
cramentum Confirmationis, & Ordinis, nec Pontificalia
munia exercendi abſque licentia illius Epiſcopi, in cujus
Diœceſi locus eſt conſtitutus. *Sacr. Congregat. Concil. in*
Aquilejenſi 14. *Junii* 1569. Si Epiſcopus ſit Commendata- 22
rius Abbatiæ Nullius, non poteſt ibi illius ſubditis Or-
dines conferre, vel Synodum, aut Concurſum facere,
ſed bene confirmationis Sacramentum adminiſtrare, Al-
taria, & Cappellas conſecrare, aliaque Pontificalia exer-
cere; *Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in Celſonenſ.* 27. *Sept.*
1602.

Epiſcopus alienus Sacramentum Confirmationis admi- 23
niſtrans debet ab Epiſcopo Diœceſano provideri; *Sacr.
Congreg. Epiſcop.* 15. *Maii* 1582. Quando Ordinarius vadit 24
per Diœceſim extra Viſitationis occaſionem, videlicet ad
conſecrandam, vel reconciliandam Eccleſiam, vel Sacramen-
tum Confirmationis adminiſtrandum, neminem cogere po-
teſt ad ſubminiſtrandas expenſas, neque pro equis, ne-
que pro victualibus. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Florentina* 25
25. *Jan.* 1627. Epiſcopus enim proprius non poteſt pro
Sacramento Confirmationis adminiſtrando procurationem
recipere. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Ariana* 16. *Junii*
1636. *juxta cap. Ea quæ* 16. *& cap. Ad noſtram* 21. *de Si-
mon.* & ſic etiam decrevit *Sacr. Congregat. Conc. in Bi-
janen.* ubi cum inter varia dubia fuerit *ſub num.* 6. quæ-
ſitum; „ An Epiſcopo accedenti ad conferendum Sacra-
„ mentum Confirmationis, teneantur Univerſitates præ-
„ ſtare victualia, niſi concurrat conſuetudo legitime præ- 26
„ ſcripta? “ Immo Monticelli *tom.* 1. *tit.* 5. *form.* 2. *n.* 21.
mordicus tenet, quod Epiſcopi quantum ad hoc neque ju-
vantur conſuetudine, quæ corruptela eſt; Nec obſtat De-
cretum mox citatum in d. Boianenſi per illa verba; *Niſi
concurrat conſuetudo legitime præſcripta*, nec aliud Decre-
tum ejuſdem Sacr. Congregat. Concil. *in Minerbien.* 14.
April. 1655. *lib.* 19. *Decret. pag.* 452. ubi ſuppoſita conſue-
tudine; cenſuit *Epiſcopo eſſe ſolvendos ab Univerſitate Montis
Leonis Ducatos duodecim pro victualibus occaſione adminiſtra-
tionis Sacramenti Confirmationis*, quia hodie, ut recte dicit
Eminentiſſimus Petra *loc. cit. num.* 76. nec circa hoc ſuf-
fragatur conſuetudo, cum ſit expreſſe ſublata *per Taxam
Innocentianam in principio*, ibi: *In modo che deve dirſi repro-
ba, ed illecita ogni contraria conſuetudine.* Quæ taxa fuit 27
edita de mandato expreſſo Innocentii XI. qui die prima
Octobris 1678. eam approbavit, & ubique ſervari man-
davit, & ejus obſervantiam & publicationem injunxit
S. Congr. Conc. *& die* 8. *Octob. ejuſdem anni* 1678. *Sacr.
Congr. Eminentiſſ. S. R. E. Card. Conc. Trident. Interpretum
inhærendo mandatis Sanctitatis ſuæ præmiſſam Taxam, ſeu
declarationes Typis dandas eſſe, & per litteras ad quoſcum-
que locorum Ordinarios tranſmittendas, ut eas in Cancella-
ria in loco omnibus patenti retineri faciant eaſdem adamuſſim
obſervent, ac faciant obſervari. F. Cardinal. Columna Præ-
fectus &c.* Et hæc Taxa Innocentiana juſtiſſime reprobat, 28
& illicitat omnem contrariam conſuetudinem, ut clare
patet *ex cap. Non ſatis* 8. *cap. Cum in Eccleſiæ corpore* 9.
cap. Ea quæ 16. *& cap. In tantum* 36. *de Simonia*, in qui-
bus omnibus reprobatur tamquam Simoniaca conſuetu-
do aliquid exigendi pro Confirmationis, aliorumque Sa-
cramentorum adminiſtratione. Unde Epiſcopus, nedum 29
nihil poteſt exigere pro adminiſtratione Sacramenti Con-
firmationis, ſed & ſi aliquid exegit, tenetur reſtituere; ut
expreſſe declaravit Sacra Congregatio Concilii *in Amal-
phitana ad ſecundum dubium* propoſitum contra ejuſdem
Archiepiſcopum, ibi: „ An occaſione adminiſtrationis di-
„ cti Sacramenti Confirmationis in Viſitatione potue-
„ rit, & poſſit in futurum Procurationem ab univerſi-
„ tatibus Laicis exigere & an exacta reſtituere tenea-
„ tur? “ Sacr. Congregat. *ſub die* 18. *Julii* 1699. *lib.*
49. *Decret. fol.* 252. reſpondit: „ Negative quo ad pri-
„ mam partem, & affirmative quo ad ſecundam a dicha-
„ biti recurſus; “ quæ reſolutio confirmata fuit *ſub die* 30
6. *Februarii* 1700. Quod procedit nedum quoad Epiſcopos
Confirmantes, ſed etiam quoad Vicarios, Cancellarios,
alioſque familiares, ut præſcribitur *in dict. Taxa Innocen-* 31
tiana §. 6. Subjectum capax Confirmationis valide reci-
piendæ eſt omnis homo Baptizatus, & nondum confirma- 32
tus; *cap. Omnes fideles* 2. *diſt.* 5. *de Conſecration.* Quod
Confirmandus debeat eſſe Baptizatus clare patet, quia
Baptiſmus eſt janua ceterorum Sacramentorum, quorum
proinde incapax eſt, qui non eſt baptizatus; *cap. Si quis
Presbyter* 1. *& cap. Veniens* 3. *de Presbytero non baptizato.*
Quod confirmandus nondum debeat eſſe confirmatus, 33
eſt clarum, quia Sacramentum Confirmationis non tan-
tum illicite, ſed etiam invalide iteratur. *Concil. Trident.
ſeſſ.* 7. *de Sacramentis in genere can.* 9. ibi: *Si quis di-
xerit in tribus Sacramentis Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione,
& Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc eſt ſi-
gnum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde ea iterari
non poſſunt, anathema ſit.* Non tamen permittens ſe bis 34

con-

confirmari, nec bis confirmans eundem fit irregularis, quia talis irregularitas nuſquam invenitur expreſſa in toto jure; & irregularitas non contrahitur, niſi in caſibus a jure expreſſis: *cap. Is qui, de ſentent. excommunic. in* 6. Et ſic tenent Scotus *in* 4. *diſt.* 7. *quæſt.* 5. Suarez *de Cenſuris diſp.* 42. *ſect.* 4. *n.* 6. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. dic. part.* 2. *Allegat.* 30. *num.* 30. aliique multi ab ipſo ibi citati; Roſignol. *de Confirmat. quæſt.* 7. *art.* 6. *num* 3.
35 cum aliis ab ipſo ibi citatis. Infantes quamvis valide poſſint confirmari ante uſum rationis, non tamen licite, ut colligitur *ex cap. Ut jejuni* 5. *diſtinct.* 5. *de Conſecrat.* ubi dicitur, ut Jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis; ex Catechiſmo Romano edito juſſu Sancti Pii V. qui requirit in confirmando ſaltem ſeptennium, quod idem ſtatuere videtur *Concil. Colonienſ. p.* 7. *cap.* 9. ex Pontificali Romano, quod præcipit, ut confirmandus ſciat Doctrinam Chriſtianam, & impingatur ei alapa ad recordationem, quæ videtur in ſuſcipiente exigere uſum rationis; ex Concil. Mediolanen. I. quod prohibet confirmari pueros ante uſum rationis; & ex communi praxi ubique recepta, quod ante uſum rationis pueris non confeſatur Sacramentum Confirmationis, quæ omnia certe ſi-
36 mul collecta inferunt obligationem ſic obſervandi. Vide infra *num.* 59. Sacramentum Confirmationis poteſt licite conferri amentibus, & furioſis, etiamſi fuerint perpetuo tales. Suarez *tom.* 3. *in tertiam partem D. Thomæ diſp.* 35. *ſect.* 2. *verſ. dicendum nihilominus eſt*. Layman. *Theolog. Moral. l.* 5. *tract.* 3. *cap.* 5. *n.* 3. Coninch. *de Sacramentis quæſt.* 72. *art.* 8. *num.* 85. Villalabos *in Summa tom.* 1.
37 *tract.* 6. *difficultat.* 6. *num.* 2. Barboſ. *loc. citat. n.* 21. & alii paſſim. Muti poſſunt licite confirmari, etiamſi fuerint a nativitate tales; quamvis enim ipſi ore non poſſunt, vita tamen, & opere valent Eidem profiteri. *Eſt*
38 *communis*. Poſſunt licite confirmari etiam infirmi morti proximi. Sic Thomas *tertia parte qu.* 72. *in reſponſ. ad quartum*. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 7. *art.* 3. *quæſt.* 1. & alii communiter. In adultis, ut valide confirmentur, re-
39 quiritur intentio ſaltem habitualis Confirmationem recipiendi; In Infantibus vero, & perpetuo amentibus nulla requiritur intentio, quia hanc in eis ſupplet Chriſtus, & Eccleſia, ſicut in Baptiſmo; *Communis*. In adultis,
40 ad licite recipiendam Confirmationem requiritur ſtatus gratiæ, *cap. Ut jejuni* 5. *de conſecrat.* Eſt enim Confirmatio Sacramentum vivorum, quod non habet producere primam gratiam, quam ſupponit, ſed ſolummodo ſecundam, ideſt augmentum ejuſdem. Non requiritur tamen,
41 ut Confirmationem recipiant jejuni, ut docet praxis Eccleſiæ communiter recepta, teſte Jordano *tom.* 2. *l.* 3. *tit.* 3. *n.* 13. ut proinde Doctrina *dict. cap. Ut jejuni* 5. *diſt.* 5. *de conſecrat.* fuerit, vel ſolum conſilii, vel abrogata, ut ſentit S. Thomas *dict. tertia part. quæſt.* 72. *art.* 12. *ad* 2. cum aliis paſſim.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

42 Confirmationis adminiſtratio delegari poteſt ſimplici Sacerdoti per indultum Apoſtolicum, ubi concurrat neceſſitas fidelium, & difficultas habendi Epiſcopum. Bened.
43 XIV. tom. 1. Conſtitut. 129. incip. *Et quamvis tempore* §. 8. Semper tamen adhiberi debet Chriſma ab Epiſcopo rite benedictum, Idem *ib*.
44 Confirmationis Sacramentum a Preſbyteris Italo-Græcis conferri nequit. Idem Conſtitut. 57. incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 3. Proindeque ab Epiſcopis conferendum eſt ab-
45 ſolute iis, qui ab hujuſmodi Preſbyteris Chriſmate conſi-
46 gnati fuerint. Idem *ibid.* ſub conditione autem, ſi veroſimiliter dubitari poteſt, quod ab Epiſcopis Græcis fue-
47 rint baptizati. Idem *ibid.* Et idem dicendum ſi Epiſcopus Latinus ordinet aliquem Græcum ab Epiſcopo Græco, baptizatum, de quo non conſtet fuiſſe Chriſmate conſignatum. Idem *ibid.*
48 Confirmationis Sacramentum in Eccleſia Occidentali conferri nequit ante uſum rationis. Idem Conſtitut. 129. incipt. *Et quamvis tempore*. §. 6. Ne quidem a Græcis
49 commorantibus in Italia, & Inſulis adjacentibus. Idem Conſtit. 57 incip. *Et ſi Paſtoralis* §. 2. & cit. Conſtit.
50 *Et quamvis tempore*. §. 4. Aliud obtinet apud Græcos in Oriente degentes ex tolerantia Sedis Apoſtolicæ. Idem
51 *ibid.* Item apud Cophtos. Idem *ibid.* Ubi etiam idem ſim-
52 plex Sacerdos miniſtrare ſolet infantibus Baptiſmum, &
53 Confirmationem. Item *ibid.* Eccleſiæ Latinæ morem improbare non licet. Idem *ibid.* in cit. Conſtitut. *Et quamvis tempore* §. 6. & 7.
54 Confirmationis Sacramentum conferri non debet pueris parum inſtructis in Doctrina Chriſtiana. Idem Conſtitut. 42. incip. *Et ſi minime* §. 9. Confirmationis Sacramentum
55 miniſtrare poteſt Epiſcopus in Eccleſiis Regularium, in Sacra Viſitatione, & extra illam. Idem Conſtitut. 109. incip. *Firmandis* §. 6.
56 Confirmationis Sacramentum cum oleo, & Chriſmate etiam veteri, ſi novum haberi non poſſit, ſed tamen a Catholico Antiſtite benedictis conferri a P. Guardiano Sepulcri Ord. M. Obſ. ſi defuerit Epiſcopus latini ritus, in ſua Diœceſi reſidens, conceditur ab eodem Pontifice in ſuo Brevi incip. *Cum ad infraſcriptum*, quod extat *tom.* 1. Bullar. *n.* 10. ex quo conſtat, privilegium eſſe perſonale conceſſum Guardiano petenti. Ab eodem tamen P. Guardiano Terræ Sanctæ, pro tempore exiſtente, Confirmationis Sacramentum *ſub conditione* conferri poteſt Græcis-melchitis a ſimplici Sacerdote confirmatis, abſente Epiſcopo Græco Catholico. Idem *Conſtit.* 87. incip. *Demandatam* §. 14. * Item, ejuſdem Sacramenti conferendi facultas conceditur a Sac. Congregatione, confirmante eodem Pontifice Conſtit. incip. *Anno vertente*, Bull. *tom.* 3. *num.* 30. Præfecto Miſſionum Ægypti, donec aliquis Catholicus Epiſcopus in Ægypto habeatur.

Confirmationis Sacramentum a Græcis Sacerdotibus col- 57
latum in locis Græcorum, in quibus mos iſte non eſt expreſſe improbatus a Sede Apoſtolica, valere cenſendum eſt ex conſenſu tacito Rom. Pontificis: *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 9. & cit. Conſtit. incip. *Anno vertente*; in qua tamen monetur, Chriſma illud benedicendum eſſe ab Epiſcopo. *

Confirmationis Sacramentum conferri poteſt ab Abbati- 58
bus Cryptæ Ferratæ Epiſcopali charactere præditis, ſemel ſingulis annis, in illius Monaſterii Eccleſia per ſeipſos. Idem tom. 2. Conſtit. 23. incip. *Inter multa*.

Quamvis ex dictis *n.* 35. infantes valide poſſint confir- 59
mari ante uſum rationis, non tamen licite; & ex hic ſupra traditis Sacramentum Confirmationis in Eccleſia Occidentali conferri nequeat pueris ante uſum rationis, ut ſtatuit laud. Pontifex tom. 1. Conſtit. 129. incip. *Et quam-*
vis tempore §. 6. Tamen idem Pontifex de Synodo Diœce- 60
ſana *lib.* 7. *cap.* 10. *num.* 1. docet, quod licet Catechiſmus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante ſeptennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iiſdem conferri queat, quod ſcite perpendentes Suarez, Layman, Diana, Cotonius, Juenin, Silveſter, Maurus, Rocaglia, & Cardinalis Gottus, ab ipſo citati, aliique plurimi affirmant, ſancte, ac licite, etiam juxta præſentem Diſciplinam, Sacro Chriſmate inungi pueros ante ſeptennium, cum aut prævidetur futura diuturna abſentia Epiſcopi, aut iidem verſantur in diſcrimine vitæ, aut alia neceſſitas, ſeu ju-
ſta cauſa. Ad ſub *num.* 6. ſubjungit: Et profecto quod 61
Confirmatio non ſit deneganda pueris ante ſeptennium, ſi tali morbo laborent, ut deceſſuri prævideantur, aperte deducitur ex D. Thoma 3. *part. quæſt.* 83. *num.* 8. *ad*
4. ubi docet etiam pueris morituris hoc Sacramentum 62
dandum eſſe: *confirmati decedentes, majorem gloriam conſequuntur, ſicut & hic majorem obtinet gratiam.*

ARTICULUS III.

Quo ad ea quæ concernunt Confirmationis neceſſitatem, effectum, Patrinum, & Cæremonias.

SUMMARIUM.

1 *Licet Sacramentum Confirmationis non ſit neceſſarium ad ſalutem, neque neceſſitate medii, neque neceſſitate præcepti, eſt tamen neceſſarium, ut non contemnatur.*

2 *Unde in praxi ſerio admonendi ſunt fideles, ne Confirmationem ſuſcipere negligant, præſertim oblata commoditate.*

3 *Tenentur tamen hoc Sacramentum prius recipere omnes, qui volunt ad primam Tonſuram, & ad Ordines admitti.*

4 *Suſcipientes autem primam Tonſuram, & Ordines ante Confirmationem non peccant graviter, ſi citra contemptum id faciant.*

5 *Immo neque Epiſcopus ordinans nondum confirmatum peccat graviter, ſi citra contemptum id faciat. Obſerva tamen Decretum Sacræ Congreg. Concil.*

6 *Effectus Confirmationis eſt triplex. Primus eſt augmentum gratiæ habitualis, & jus ad gratias actuales roborativas ad fidem firmiter profitendam.*

7 *Secundus effectus eſt Character, quo confirmatus ſignatur ut miles intra militiam Chriſti ad Fidem cum robore propugnandam.*

8 *Tertius effectus eſt Cognatio Spiritualis.*

9 *Patrinus requiritur in Confirmatione, ut confirmandum teneat.*

10 *Et quidem ſub culpa gravi.*

11 *Patrinus in Confirmatione non habet eſſe, niſi unus ſolus, vel una ſola.*

12 *Affertur, & ſolvitur inſtantia*, uſque ad n. 13.

14 *Patrinus in Confirmatione debet eſſe diſtinctus a Patrino Baptiſmi extra caſum neceſſitatis.*

15 *Unus Patrinus non poteſt tenere ultra duos eadem die Confirmationis.*

16 *Ubi tamen facile non poſſent haberi plures, qui inſervirent pro diverſorum Patrinis, tunc poſſet unus etiam eadem die eſſe Patrinus plurium.*

17 *Patrinus confirmandi debet eſſe confirmatus.*

18 Hinc

18 *Hinc non confirmatus, ſi fieret in Confirmatione Patrinus extra neceſſitatem, graviter peccaret.*

19 *Immo non confirmatus invalide obiret munus Patrini, adeoque probabiliter non contraheret cognationem ſpiritualem.*

20 *Patrinus debet ſecundum uſum Eccleſiæ, & ritum Pontificalis Romani eſſe ejuſdem ſexus, cujus eſt confirmandus.*

21 *Cæremoniæ omnes, quæ antecedunt, comitantur, & ſequuntur Confirmationem, diſtincte referuntur a Bellarmino &c.*

22 *Confirmatio debet adminiſtrari ab Epiſcopo cum Pluviali, Mitra, ſtola & Baculo Paſtorali.*

23 *Quamvis Sacramentum Confirmationis debeat adminiſtrari in Eccleſia, quantum commode fieri poteſt, tamen ſimpliciter loquendo poteſt Epiſcopus illud conferre in quovis loco decenti.*

24 *Monialibus tamen miniſtratur ad feneſtrellam Communionis, unde propterea non datur licentia egreſſus, vel ingreſſus.*

25 *Epiſcopus poteſt Confirmationem conferre in die feriali etiam poſt meridiem, quamvis non jejunus, & ipſe, & ſuſcipiens.*

26 *Epiſcopus poteſt conferre Confirmationem etiam tempore Interdicti, & in loco interdicto.*

27 *Epiſcopus debet propria manu ungere Chriſmate conſecrato confirmandum in fronte.*

28 *Confirmationis Sacramentum immediate manu Epiſcopi eſt conferendum.*

29 *In ungitur confirmandus in fronte ad indicandum hujus Sacramenti effectum, qui eſt gratia collata ad audacter profitendam Chriſti Fidem.*

30 *Frons Confirmati aliquo panno albo circumcingitur, ne recens unctio defluat, aut deleatur; in hoc tamen eſt ſervanda cujuſque loci conſuetudo.*

31 *Percutitur alapa ab Epiſcopo maxilla Confirmati, ad hoc ut Confirmatus intelligat ſe roborari hoc Sacramento ad fortiter, & invicte tolerandas injurias, & imminentia ſubeunda pericula propter Fidem Chriſti, & recordetur hujus Sacramenti ſuſcepti.*

32 *Omiſſio alapæ non eſt peccatum mortale, ſi citra contemptum omittatur.*

33 *Pro complemento afferuntur inſtructiones editæ 22. Maji 1622.*

34 *Alia de Confirmatione ex Supplemento Auct.* ad n. 53.

1 LIcet nullum extet generale præceptum, ſive Divinum,
ſive Eccleſiaſticum de recipiendo Sacramento Confirmationis, ac proinde per ſe, ac ſimpliciter loquendo
non ſit neceſſarium ad ſalutem, neque neceſſitate medii, neque neceſſitate præcepti, adhuc tamen neceſſarium
eſt, ut non contemnatur. Ita Scotus *in 4. diſt. 7. q. 2.*
Divus Bonaventura *diſt. 7. art. 3. q. 2.* & communis Do-
2 ctorum. Unde in praxi ſerio admonendi ſunt Fideles, ne
Confirmationem ſuſcipere negligant, præſertim oblata opportuniori commoditate, illam recipiendi; tum ne ſe privent maximo fructu, virtute hujus Sacramenti conſequendo, tum ne illud contumnere videantur; Judicaretur enim contemptus, ſi omnimode opportunitate oblata, non ſuſciperetur, inquit Scotus *loc. cit.* ſolvens inſtantiam addu-
3 ctam *ex c. Omnes fideles 1. diſt. 5. de conſecrat.* Adeſt tamen ſpeciale præceptum Eccleſiaſticum, ut teneantur prius
hoc Sacramentum recipere omnes, qui volunt ad primam
Tonſuram, & ad Ordines admitti; Conc. Trident. *ſeſſ. 23.*
c. 4. de Reform. ibi: *Prima Tonſura non initientur, qui*
4 *Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint.* Suſcipientes autem primam Tonſuram, & Ordines ante Confirmationem,
non peccant graviter: ſi citra contemptum id faciant;
Concilium enim non præcipit Ordinandis, ſed Epiſcopo
Ordinanti, ne videlicet tales nondum confirmatos prima
5 Tonſura initiet. Sic Barb. ad Concil. Trident. *d. ſeſſ. 23.*
c. 4. num. 2. cum Suarez, Navar. Azorio, & plurimis
aliis ibi citatis (a). Immo Layman *l. 5. tract. 3. c. 5. n.*
4. cum quibuſdam aliis etiam reſpectu Epiſcopi Ordinantis agnoſcit grave præceptum, ſed admonitionem ejus, quod congrue fieri debeat; quamvis ſi ſecus fiat, peccatur venialiter. Adde tamen, quod promotus ad Ordines
Minores ante Confirmationem non poteſt ad altiores aſcendere, nec Beneficia accipere ante diſpenſationem Apoſtolicam; Quamvis primam Tonſuram ſic ſuſcepiſſet, & poſtea
Confirmatus ad ſuperiores aſcendiſſet: *Sac. Cong. Concil.*
27. Sept. 1621. apud Monacell. *tom. 4. ſupplement. ad 2. tom. n. 401.* * Neceſſitatem quam vocant abſolutam hujus Sacramenti recipiendi nemo utique eſſe affirmaverit; ſed vel in re, vel in voto plane neceſſarium eſt neceſſitate præcepti, & quidem divini tempore perſecutionis. Neque Parochi, neque parentes nec qui ſunt loco parentum ſunt eximendi a lethali culpa ſi non inſtent, ut ſubjecti ſibi parochiani, & quos habent ſubjectos Confirmationem ab Epiſcopo parato recipiant. *Inſtit. Eccl. 6. §. 9. & 10.* *

Effectus Confirmationis eſt triplex. Primus eſt augmen- 6
tum gratiæ habitualis, & jus ad gratias actuales roborativas ad fidem fortiter profitendam, ut habetur ex Conc. Flor. *in decreto unionis*: ibi: *Effectus autem hujus Sacramenti eſt, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, ſicut datus eſt Apoſtolis in die Pentecoſtes, ut Chriſtianus audacter Chriſti confiteatur nomen*: Et ex hac firmitate, & robore Fidei profitendæ nomen ipſum Confirmationis ſuam trahit originem, ut dicit Catechiſmus Romanus *c. de Confirmation. §. 16.* ibi: *Ab eo nomen re impoſitum eſt, quod hujus Sacramenti virtute Deus in nobis id confirmat, quod Baptiſmo operari cœpit, noſque ad Chriſtianæ ſoliditatis perfectionem adducit.* * Et quanquam gratia prodigiorum, quam olim infundebat, modo ceſſavit, id non amplius exigente Eccleſia, gratiæ tamen ſanctificantis donum modo pariter datur, S. Auguſtino teſte, *de Baptiſm. lib. 3. cap. 16.* Quæ tamen gratia Sacramentum recipientibus amoto peccati obice confertur, ut ſit potius gratiæ præcedentis augmentum. Producit etiam robur & firmitatem quamdam ſpiritualium virium, quibus diabolo reſiſtamus. *Inſtitut. Ec-*
cleſ. 6. §. 7. * Secundus effectus eſt Character, quo Confir- 7
matus ſignatur ut miles intra militiam Chriſti ad Fidem cum robore propugnandam, juxta illud S. Melchiadis ex Catechiſmo Romano: *In Baptiſmo regneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam.* Et quod Confirmatio imprimat Characterem, habetur definitum in Concilio Florentino *in d. Decreto unionis*, ibi: *Inter hæc Sacramenta, tria ſunt, Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, quæ Characterem, ideſt ſpirituale quoddam ſignum a ceteris diſtinctum imprimunt in anima indelebile*; unde in eadem perſona non reiterantur; & in Concil. Trident. *d. ſeſſ. 7. can.* ibi: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine non imprimi Characterem in anima, hoc eſt ſignum quoddam ſpirituale, & indelebi-*
le, unde ea iterari non poſſunt, Anathema ſit. Tertius 8
effectus eſt cognatio ſpiritualis; *c. Si quis filiaſtrum 12. cauſ. 30. q. 1. c. Quamvis 3. de cognation. ſpiritual. in 6. Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 2. de reformat. Matrim.*

Patrinus requiritur in Confirmatione, ut Confirmandum 9
teneat; *c. in Catechiſmo 100. c. Non plures 101. & c. in*
Baptiſmate, vel in Chriſmate 102. diſt. 4. de conſecrat. Et 10
quidem ſub culpa, ut ex communi docet Navar. in *Manual. cap. 22.* Buſembau, & La Croix *lib. 16. part. 1. num.*
394. & alii paſſim. Patrinus in confirmatione non debet 11
eſſe niſi unus ſolus, vel una ſola; *cap. Non plures 101. diſt. 4. de conſecr. c. Quamvis. de cognation. ſpiritual. in*
6. Nec valet dici quod ſicut in Baptiſmo ex Trident. *ſeſſ.* 12
24. *cap. 2. de reform. Matrim.* poſſunt eſſe duo Patrini,
ſcilicet unus, & una ſimul, ſic etiam duo poſſunt eſſe in
Confirmatione; Non valet, inquam, quia Trid. *loc. cit.* 13
ſtatuit tantum de Baptiſmo, quod poſſint eſſe duo Patrini, ſcilicet unus, & una, adeoque non videtur extendendum ad Confirmationem, cum enim ſit correctorium juris antiqui *in cit. cap. Non plures, & cit. c. Quamvis*, debet reſtringi, nec ampliari poteſt ultra terminos, in quibus loquitur, Gobat *tract. 2. num.* 785. Clericat. *c.* 116. *num.* 30. Felix Poteſtas *tom. 1. part. 4. num.* 3031. Pau-
lus, Henricx: & alii paſſim, quibus accedit praxis. Pa- 14
trinus in Confirmatione debet eſſe diſtinctus a Patrino Baptiſmi extra caſum neceſſitatis; *dic. c. in Catechiſmo 100. diſt. 4. de conſecrat.* Barb. *d. allegat. 30. n. 51.* cum plu-
ribus aliis ibi citatis. Unus patrinus non poteſt tenere ultra 15
duos eadem die Confirmationis, ut habetur ex Pontifica-
li; Ubi tamen facile non poſſent haberi plures, qui in- 16
ſervirent pro diverſorum Patrinis, tunc poſſet unus etiam eadem die eſſe Patrinus plurium. Gobat *loc. cit. nu.* 786. Marc. Anton. Genuenſ. *in Man. Paſtorum c. 4. n. 6.* Barb. *loc. citat. num.* 52. La Croix *lib. 6. part. 1. nu.* 396. Pa-
trinus confirmandi debet eſſe confirmatus; *cit. cap. in Ba-* 17
ptiſmate, vel in Chriſmate 3. diſt. 4. de conſecr. & in Pon-
tificali. Hinc non confirmatus ſi fieret in Confirmatione 18
Patrinus extra neceſſitatem, graviter peccaret: *Eſt fere*
com-

(a) Ex iis, quæ hic ex Inſt. Eccleſiaſticis Benedicti XIV. Auctor firmat relate ad Præceptum Confirmationis ſuſcipiendæ, retractantur ea quæ nu. 1. ſtatuerat, videlicet nullum extare generale præceptum, ſive divinum, ſive eccleſiaſticum de recipiendo Sacramento Confirmationis. Hinc patet, quod *neque Parochi, neque Parentes, nec qui ſunt loco parentum, ſunt eximendi a lethali culpa, ſi non inſtent, ut ſubjecti ſibi Parochiani, & quos habent ſubjectos Confirmationem ab Epiſcopo parato recipiant*: neque a ſimili culpa eximendi erunt illi, qui ſui conſcii, tale Sacramentum recipere negligunt, Epiſcopo ad conferendum parato. Quomodo igitur a gravi culpa eximi poterunt illi, qui, neglecta confirmatione, tonſura, aliiſque ordinibus initiantur, cum præter generale præceptum omnibus fidelibus commune de ſuſcipienda Confirmatione, alia lex & generalis conſuetudo eos adſtringat, ut nonniſi confirmati tonſuram, alioſque ordines ſuſcipiant? Conſule Nat. ab Alex. Theol. Dogm. & Moral. Lib. II. De Sacram. Confirm. Propoſit. 2. & regula prima. T. 1. pag. 217. & 218., & de Sacramento Ordinis C. IV. art. IV. pag. 529. & Pontas. Verbo *Ordines*. Caſ. XIX.

communis apud Buſemb. & La Croix *loc. cit. n.* 394. Immo
non confirmatus invalide obiret munus Patrini, adeoque
probabiliter non contraheret cognationem ſpiritualem, ut
colligitur *ex a c. in Baptiſmate, vel in Chriſmate*, ubi
abſolute dicitur non confirmatum non poſſe ſuſcipere a-
lium in Confirmatione, ibi: *In Baptiſmate, vel in Chriſ-
mate, non poteſt alium ſuſcipere filium ipſe, qui non eſt ba-
ptizatus, vel confirmatus*. Sic Barb. *loc. cit. num.* 34. cum
20 pluribus aliis citatis. Patrinus debet ſecundum uſum Ec-
cleſiæ, & ritum Pontificalis Romani eſſe ejuſdem ſe-
xus, cujus eſt confirmandus. *Eſt communis* ex diſpoſitione
Pontificalis Romani. Reliqua de Patrino Confirmationis
ſunt proportionaliter reſolvenda juxta dicta de Patrino
Baptiſmi. *Vide ibid.*
21 Cæremoniæ omnes, quæ antecedunt, comitantur, &
ſequuntur Confirmationem, diſtincte referuntur a Bellar-
mino *de Confirm. c.* 13. a Caſtropalao, & variis aliis, un-
de hic aliqua tantum de iſtis breviter explanantur. Con-
22 firmatio igitur debet adminiſtrari ab Epiſcopo cum Plu-
viali, Mitra, Stola, & Baculo Paſtorali. *Sac. Cong. Conc.
23 in Brixien.* 19. *Febr.* 1585. Quamvis Epiſcopus Sacramen-
tum Confirmationis deberet conferre in Eccleſia, quan-
tum commode fieri poteſt, ut obſervat Henrincx *diſp.* 5.
de Sacrament. Confirmat. q. 8. *num.* 64. & ita ſtricte teneri
aſſerit Nugnus *in* 3. *part. D. Thomæ qu.* 72. *art.* 12. *circa
finem, verſ. ſecundum ritus*. Tamen ſimpliciter loquendo
poteſt Epiſcopus illud conferre in quovis loco decenti.
24 Barboſa *loc. cit. num.* 13. cum pluribus aliis. Monialibus
tamen miniſtratur ad feneſtellam Communionis, unde
propterea non datur licentia egreſſus, vel ingreſſus. *Sac.
25 Congr. Epiſcop. in Caſenaten.* 6. *Julii* 1601. Epiſcopus po-
teſt Confirmationem conferre in die Feriali, etiam poſt
meridiem; quamvis non jejunus & ipſe, & ſuſcipiens,
cum hoc nulla lege præſcriptum reperiatur, nam ſolum
conſulitur *in c. Ut jejuni* 5. *diſt.* 5. *de conſecr.* ut obſervat
Barboſa *loc. cit. n.* 12. Silveſter verb. *Confirmatio q. unic.* Bo-
nac. *de Sacramentis diſp.* 3. *q. unic. punct.* 2. *n.* 14. & fuit di-
26 ctum ſupra *art.* 2. *n.* 40. Epiſcopus poteſt conferre Confir-
mationem etiam tempore Interdicti, & in loco interdi-
cto; *cap. Reſponſo* 43. *de ſent. Excommunic. & cap. Quo-
niam* 19. *de ſent. excommun. in* 6. Barboſa *de offic. & poteſtat.
Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 31. *nu.* 23. cum pluribus ibi cit.
27 Epiſcopus debet propria manu ungere Chriſmate conſecra-
to confirmandum in fronte: Sic præcipit Pontificale Ro-
28 manum. Unde Confirmationis Sacramentum immediate
manu Epiſcopi eſſe conferendum, ita ut ſit nullum, ſi
conferatur medio alio inſtrumento, reſolvunt Diana *part.*
3. *tract.* 4. *reſol.* 28. Layman. *in Theolog. Moral. lib.* 5. *Tract.*
3. *cap.* 2. *n.* 5. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 17. apud
29 Barboſa *loc. cit. num.* 28. Inungitur confirmandus in fron-
te, ad indicandum hujus Sacramenti effectum, qui eſt
gratia collata ad audacter profitendam Chriſti fidem, cum
enim frons ſit ſedes verecundiæ, par eſt, ut confirman-
dus in fronte inungatur, ut ſine rubore, & verecundia
30 Chriſti nomen confiteatur: *Ita communis*. Frons confirma-
ti aliquo panno albo circumcingitur, ne recens unctio de-
fluat, aut delabatur; In hoc tamen eſt ſervanda cujuſque
loci conſuetudo, ut monet Suarez, Henriquez, Coninch
apud Layman *loc. cit. n.* 7. nam alicubi mos eſt, ut mox
poſt collatum Confirmationis Sacramentum, frons confir-
mati abluatur ab aliquo ex aſſignatis Sacerdotibus ſpon-
gia, vel alio linteo; alibi expectatur donec ſit exſicca-
tum Chriſma, & alibi circumfertur vita, ſeu pannus li-
31 neus aliquibus diebus. Percutitur alapa ab Epiſcopo ma-
xilla confirmati dicendo *pax tecum*, ad hoc ut confirma-
tus intelligat ſe roborari hoc Sacramento ad fortiter, &
invicte tolerandas injurias, & imminentia pericula ſub-
eunda propter Fidem Chriſti, & recordetur hujus Sacra-
menti, militiæ, ad quam exercendam conſcribitur. *Ita
communis* cum Durand. *in Rational. divin. lib.* 6. *cap.* 48. *nu.*
9. Barboſa *loc. cit. num.* 26. Bonacina *loc. cit. quæſt. unic. punct.*
32 4. *num.* 9. Ubi autem reſolvit, omiſſionem alapæ non vi-
deri peccatum mortale, & idem tenet Barboſa *loc. cit.
num.* 27. & Zambran. *de caſibus occurrentibus cap.* 2. *dub.
ultim. numer.* 1.
33 * Animi diſpoſitiones ad digne recipiendum hoc Sacra-
mentum ſunt ſtatus gratiæ, quæ in indultis lethali crimi-
ne infectis comparatur plerumque per Sacramentum Pœ-
nitentiæ. Bened. XIV. *Inſtit. Eccl.* 6. §. 11.
Corporis diſpoſitiones, non tamen neceſſario præmit-
tendæ ſunt plerumque confirmandi, & confirmantis jeju-
nium, quod conſulit Pontificale Romanum. *Ibid.* §. 12.
34 Tempore peſtis, eo morbo affectis non tenetur Epiſco-
pus hoc Sacramentum miniſtrare, cum Sacramentum hoc
non ſit abſolutæ neceſſitatis. *De Synodo Diœceſ. lib.* 13.
cap. 19. §. 6.
35 In Confirmatione tempore peſtis non poteſt fieri inun-
ctio frontis mediante pennicillo, nec ſane valet ſic col-
lata, cum ex conſenſu fere omnium Theologorum ad va-
lorem requiratur aliqua manus impoſitio, quæ certe non
fieret, quum alio medio, quam pollice, vel manu, con-
firmandi frons oleo liniretur. *Ibid.* §. 7. *nov. edit.*
36 Pro complemento afferuntur inſtructiones ſequentes edi-
tæ Romæ 22. Maii 1722.

INSTRUZIONI, ED AVVERTIMENTI

Per quelli, che vogliono ricevere il Santo Sacramento della Creſima.

Fabricio per la miſericordia di Dio Veſcovo d'Albano della S. R. C. Card. Paulucci, e della Santità di Noſtro Signore Vicario Generale &c.

IL Santo Sacramento della Creſima, di cui è ſolo Miniſtro il Veſcovo, è ſtato inſtituito da Criſto Signor Noſtro, affinchè gli Uomini rigenerati alla grazia, ed arrolati alla Criſtiana Milizia per mezzo del Santo Sacramento del Batteſimo reſtino confermati nella Fede, e fortificati in eſſa per la virtù di queſto Santo Sacramento, il quale come a valoroſi Soldati, non ſolo gliela fa coſtantemente confeſſare, ma anche dà forza di poter combattere, e di reſiſtere alle battaglie de' comuni Nemici, perciò vien detto Sacramento della Confermazione, e benchè non ſia aſſolutamente neceſſario per la ſalute eterna, non ſi deve però da neſſun Fedele tralaſciare, atteſi li molti ſoprannaturali effetti, che produce, e li doni, che lo Spirito Santo conferiſce a quelle Anime, che lo ricevono, quando però non vi ſia l'oſtacolo del peccato; per lo che la Santa Madre Chieſa, che deſidera ardentemente, che tutti i ſuoi Figli con vera intenzione, e divozione venghino a riceverlo, particolarmente gl'invita, ſecondo l'antico Eccleſiaſtico coſtume, in queſto ſacro tempo della Pentecoſte, in cui ſi ſolennizza, la venuta del Divino Spirito. Affinchè poi ciaſcuno ſappia quello, che deve fare per diſporſi degnamente, e ſecondo li ſacri approvati Riti, abbiamo pubblicata d'ordine di Noſtro Signore la ſeguente Iſtruzione cavata dai Sacri Canoni, dai Santi Padri, e dal Pontificale Romano, quale vogliamo, che inviolabilmente ſi oſſervi.

II. Primo. Quelli, che ſono ſtati una volta Creſimati, ſi guardino molto bene di farſi Creſimare di nuovo, perchè queſto Santo Sacramento non ſi può reiterare: E chi dubitaſſe d'eſſere ſtato confermato, o no, non ardiſca d'accoſtarſi a riceverlo, ſe prima non l'avrà ſignificato a Noi, acciò conſiderata la qualità del dubbio, ſi faccia quella riſoluzione, che ſarà conveniente in coſa tanto importante.

III. Chi piglierà queſto Santo Sacramento deve aver un Compare, o Commare, acciò abbia di lui cura ſpirituale, per lo che conviene, che ſia maggiore di età del Creſimando, nè minore di quattordici anni, con queſto però, che i Maſchi non ſiano tenuti a Creſima dalle femmine, nè queſte dai Maſchi: Di più neſſuno tenghi a Creſima ſe non uno, o due ſenza eſpreſſa noſtra licenza.

IV. Chi non è ſtato Confirmato non può eſſer Padrino, o Compare in queſto Santo Sacramento, nè il Padre, o la Madre poſſono tenere i loro Figliuoli, nè il Marito la Moglie, nè la Moglie il Marito: Come anche li Padrini non poſſono eſſer Monaci, o Religioſi, nè quelli, che ſono ſtati Compari, o Commari dei medeſimi confermati nel Sacramento del Batteſimo, ſecondo l'antichiſſima conſuetudine di queſta Santa Romana Chieſa, e ſenza noſtra eſpreſſa licenza niſſun Ordinato in Sacris poſſa eſſer Padrino, o Compare nella Creſima.

V. Niſſuno ſcommunicato, interdetto, ſcandaloſo, o pubblico Peccatore, ovvero, che non ſi è Confeſſato, e Comunicato nella paſſata Paſqua di Riſurrezione, come anche chi non ſa li rudimenti nella Santa Fede, cioè il Pater noſter, Ave Maria, Credo, e li dieci Comandamenti, ſi preſenti a ricevere queſto Santo Sacramento, o fare l'Officio di Compare, o Commare ſotto pena ad arbitrio noſtro.

VI. Per ricevere degnamente queſto Santo Sacramento, devono li Creſimandi eſſer in grazia di Dio, e però li Fedeli Adulti prima proccureranno di riconciliarſi con S. D. M. ed è più che bene fare una buona Confeſſione Sacramentale; altrimente, ſe s'accoſtano in peccato mortale, non ſolo non riceveranno la grazia di queſto Santo Sacramento, ma commetteranno un graviſſimo Sacrilegio.

VII. Si avverte, che nel Sacramento della Creſima, li Compari, e Commari contraggono Parentela ſpirituale con quelli, che tengono, o preſentano, e con il Padre, e Madre dei medeſimi, ſiccome nel Santo Batteſimo, la quale impediſce di contrarre Matrimonio fra di loro, ed eſſendo fatto non vale. E tal Parentela ſpirituale ſi contrae anche tra il Confermato, e Confermante.

VIII. Benchè li Fanciulli poſſono eſſer Creſmati; contuttociò niſſuno minore ſett'anni, ſenza noſtra eſpreſſa licenza s'accoſti a Creſimarſi, e queſto acciò abbia qualche capacità d'intendere l'efficacia di queſto Santo Sacramento, e poſſa riceverlo con più divozione, della quale capacità, o diſpoſizione, e che ſia ben inſtruito come ſopra, nei rudimenti della Santa Fede, dovrà ciaſcuno Creſimando portar atteſtato del proprio Parroco (da darſegli gratis) ſenza di cui non ſarà ammeſſo.

IX. Se alcuno aveſſe qualche nome profano, ridicolo, o indecente ad un Criſtiano, proccuri nell'atto della Confermazione farſelo mutare dal Veſcovo Creſimante nel nome di qualche Santo, o Santa reſpettivamente; per imitarne le virtù, ed ottenerne il Patrocinio.

X. Neſſuno ſi accoſti colla fronte imbrattata, e colli capelli ſcompoſti, come anche li Creſimandi, e li Compari ſi preſentino ſenz' Armi, e tanto queſti, quanto le Creſimande, e le Commari venghino veſtite modeſtamente.

XI. Per togliere le confuſioni; gli Uomini ſi preſenteranno dalla parte dritta del circolo; e le Donne dalla ſiniſtra, nè ardiſca chicheſſia entrare nel detto circolo.

XII. Tutti quelli, che ſaranno preſentati all'amminiſtrazione di queſto Santo Sacramento particolarmente, quando ſi recitano le Preci, e s'invoca la grazia dello Spirito Santo, ſtiano inginocchioni, con divozione, e ſilenzio, attendendo con quella compoſizione di corpo, ed applicazione di mente, che potranno maggiore, alla conſiderazione di sì gran beneficio laſciatoci dal Signore.

XIII. I Creſimati non ſi partino dalla Chieſa, ſe non dopo ricevuta la benedizione da Monſig. Veſcovo, che li conferme rà, e procurino far ſcrivere il nome e cognome loro, del Padre e del Compare, come anche la propria Parrocchia.

XIV. La Creſima ſi principierà nella Sacroſanta Baſilica di S. Gio. Laterano Domenica proſſima di Pentecoſte dopo il Veſpero, ſi farà ogni Domenica, ed in tutte le Feſte comandate fino alla Domenica dopo la Feſta delli Glorioſi Apoſtoli SS. Pietro, e Paolo; ed ogni volta, che ſi amminiſtrerà, ordiniamo che prima d'incominciare la funzione ſi leggano ſul Pulpito ad alta voce li ſudetti avvertimenti.

XV. Per ultimo incarichiamo anche da parte di S. B. li RR. Curati di notificare al Popolo nelle Feſte della Pentecoſte, ed altre, tanto nella Meſſa Parrocchiale, che nella Dottrina Criſtiana la preſente Iſtruzione, e dichiarare le virtù, e li ſalutevoli effetti di queſto Sacramento ſecondo la Dottrina del Catechiſmo Romano, e la diſpoſizione, con che ſi deve ricevere; così anche incarichiamo li RR. PP. Predicatori annuali acciò gli Adulti ſappiano, che non ſi deve traſcurare, nè molto differire, ed affinchè poſſino li medeſimi degnamente diſporſi a riceverlo più preſto, che potranno, particolarmente quelli, che ſono chiamati da Dio alla Milizia Eccleſiaſtica o ad abbracciare lo ſtato Religioſo.

XVI. Per quelli poi, che ſaranno negligenti, la Sacra Congregazione della Viſita con Decreto emanato ſotto li 10. Decembre 1661. ordina alli RR. Parrochi, che nel fare lo ſtato dell'Anime, debbano informarſi, ſe quelli, che ſono ſotto la loro Cura, ſono ſtati confermati, notando li negligenti in un libro particolare, e con ammonirli paternamente, acciò quanto prima procurino ricevere detto Santo Sacramento, e con avvertirli anche, che ſe per diſprezzo ſdegnano di riceverlo, non ſono immuni da colpa mortale. Avvertino in oltre li Padri, e le Madri di Famiglia acciò non ſieno traſcurati in far confermare li loro Figli, altrimente dovranno rendere ſtretto conto della loro negligenza al Tribunale di Dio. Dato in Roma dalla noſtra ſolita Reſidenza queſto dì 22. Mag. 1722.

F. Card. Vicario.

N. A. Canonico Cuggiò *Secret.*

CONFIRMATIO ELECTIONIS

Additiones Noviſſimæ.

1 Confirmatio electionis vel nominationis approbatio quoad Epiſcopos primis Eccleſiæ ſeculis omnimoda erat penes Epiſcopos Ordinatores, ideſt Metropolitanum cum Suffraganeis, juxta Canonem IV. Nicænum, quo decernitur: „ Epiſcopum oportet maxime quidem ab „ omnibus, qui ſunt in Provincia, conſtitui; ſi tamen „ ſit hoc difficile, vel propter urgentem neceſſitatem, „ vel viæ longitudinem, tres omnino eumdem in locum „ congregatos, abſentibus quoque ſuffragium ferentibus, „ ſcriptiſque aſſentientibus, tunc electionem fieri, eorum „ autem quæ fiunt Confirmationem in unaquaque Pro„ vincia a Metropolitano fieri.

2 Quoniam tamen inter Epiſcopos Ordinatores, primus & præſes eſſet Metropolitanus; neque ſemper omnibus Comprovincialibus Epiſcopis commodum eſſet, ad ſingulas Epiſcoporum ordinationes convenire, ſenſim ex quodam ut omnibus tacito Eccleſiæ conſenſu ad Metropolitanum integrum pene devolutum eſt jus electiones diſcutiendi, eaſque vel ut Canonicas probandi, vel ut minus Canonicas reprobandi.

3 Hæc diſciplina Metropolitano Confirmationem ſuorum Suffraganeorum attribuens per tredecim facile ſecula inconcuſſa permanſit; eamque & jus commune Decretalium Gregorii IX. apertiſſime ſupponit & confirmat; unde uno conſenſu tradunt Canoniſtæ, Epiſcopum de jure communi confirmandum eſſe a ſuo Metropolitano.

4 Sicuti vero per Reſervationes Pontificias, ad Sedem Apoſtolicam Seculo XIV. proviſiones ſive nominationes fuere devolutæ, atque eo titulo electiones Canonicæ quodammodo abolitæ; ita jus confirmandi Epiſcopos Metropolitanis ademptum, & Sedi Apoſtolicæ reſervatum fuiſſe compertum eſt; indignum quippe credebatur; ut a Romano Pontifice ad Epiſcopatum deſignatus, a Metropolitano Confirmationem petere & accipere juberetur.

5 Et licet Pontificiæ Reſervationes quoad Epiſcopatus & Prælaturas, ſive per Concordata, ſive per indulta & privilegia Regibus conceſſa fuerint in multis reſtrictæ; tamen Confirmationes Romano Pontifici hactenus reſervatæ manſerunt; nec quidquam juris Metropolitanis reſtitutum eſt.

6 Cum is qui confirmat electum vel nominatum, eumdem inſtituat, ac proprio Eccleſiæ Paſtorem provideat & conſtituat; merito Sacris Canonibus cautum fuit, ne Metropolitani aliique Prælati, quibus jus confirmandi ſeu probandi electiones aut nominationes ad Miniſteria Eccleſiaſtica, præſertim Epiſcopatus competit, præcipitanter ſine prævio, maturo, ac diligenti examine & informatione ad Confirmationem proſiliant.

7 Si electus coelectum aut ſpecialem ſuæ electionis adverſarium habeat, is ante Confirmationem nominatim vocandus erit; alias ubi concors fuit electio, aut nullus nominatim ſe electioni opponit, generale ac peremptorium edictum proponendum eſt in Eccleſia, in qua electio facta eſt; ut ſi qui ſint, qui ſe volunt opponere, conſtituto termino veniant. *Cap. fin. de Elect. in VI.*

8 Confirmationes hiſce non obſervatis factæ ex eodem capite declarantur viribus omnino carere, irritæ & nullæ.

9 Examen, ſeu informationem eſſe faciendam non tantum circa electionis proceſſum, ſed etiam perſonam electi, declarat Lateranenſe Concilium ſub Innocentio III. celebratum.

10 Quod tria præcipue inquirenda ſint in perſona electi, videlicet, ætas legitima, morum honeſtas, & litteratura ſufficiens, ſcribit idem Innocentius Archiepiſcopo & Capitulo Capuano in *Cap. 19. tit. de Elect. In integra.*

11 Quia vero vita cujuſque exactius noſci poteſt in loco in quo quis diu converſatus fuit, ibidem inquirendum eſt de moribus electi, *Cap. 3. tit. de Elect.*

12 Priſtina diſciplina, quæ facile per decem ſecula inconcuſſa permanſit, Confirmationem Epiſcoporum ab eorum conſecratione vix ſejunxit; ſed Epiſcopus electus a Metropolitano & Comprovincialibus examinatus, uno eodemque quaſi actu & tempore conſecrabatur & confirmabatur; ſive potius ordinando confirmabant; neque ante ordinationem Prælatus aut Epiſcopus dicebatur, niſi ad ſummum cum addito, *Electus.*

13 Quin ex ſtylo Decretalium, uti obſervat cum aliis Fagnanus ad *Cap. Eam te, tit. de Reſcriptis*, ante conſecrationem non dicitur, Epiſcopus ſimpliciter, ſed Electus; & merito, ait, quia electio, & conſecratio unum faciunt Epiſcopum.

14 Ex quo omnium Epiſcoporum confirmatio ad Romanum Pontificem ſpectare cœpit, proceſſus inquiſitionis de perſona promovenda ex Decreto Concilii Tridentini ad illum ipſum tranſmitti debet, ut ipſe plena totius negotii, & perſonæ notitia habita, pro gregis Dominici commodo de illa ſi idonea per examen factum reperta fuerit, Eccleſiis poſſit utilius providere.

15 Quod hic dicitur de tranſmiſſione proceſſus ſive inquiſitionis ad Romanum Pontificem, intelligi debet juxta ſtylum hodiernum, ſi Eccleſiæ non ſint ad nominationem vel præſentationem Imperatoris, vel Regis alicujus, quia ſi ſit de hujuſmodi nominatione vel præſentatione, Prælatus qui proceſſum confecit, eum tranſmittet ad Cardinalem illius Regni vel Provinciæ Protectorem, in qua eſt Eccleſia providenda de Paſtore.

16 Totus inquiſitionis proceſſus a Cardinale Relatore cum tribus aliis accurate examinari debet; & inde in duobus ſucceſſivis Conſiſtoriis relatio facienda, quod promovendus præditus ſit qualitatibus a jure & a Synodo Tridentina requiſitis.

17 Cardinalis proponens, ex ſtylo hodierno, ſi de Eccleſia ſpectante ad nominationem Regis agatur, eſt Cardinalis Protector illius Regni, Tres alii Cardinales ſunt primus Cardinalis Epiſcopus, primus Cardinalis Presbyter, & primus Cardinalis Diaconus.

18 In primo Conſiſtorio fit nuda propoſitio, vocaturque *Præconizatio*; in ſecundo fit totalis relatio; atque ex ſuffragiis Cardinalium nominatum Pontifex ſub certa forma Epiſcopum pronunciat.

19 Quemadmodum olim Electus a Clero & populo, aut a Rege nominatus, nullatenus Paſtor aut Epiſcopus cenſebatur Eccleſiæ vacantis, priuſquam a Metropolitano & Epiſcopis Provincialibus confirmatus, & in Eccleſiæ Paſtorem, & Epiſcopum ordinatus eſſet; ita nec de jure communi & hodierno, electi a Capitulis Cathedralibus, aut Nominati a Regibus, ſe adminiſtrationi Eccleſiæ ſive in temporalibus ſive ſpiritualibus quocumque prætextu immiſcere poſſunt ante confirmationem expeditam; *Cap. 17. tit. de Elect.* quia ut ait ibidem Pontifex, *nemo debet ſibi honorem aſſumere; ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron*. Hebr. cap. 5. v. 4.

20 Cum vero nonnulli hanc Concilii ſanctionem illudere volentes, ſub titulo Œconomi aut Procuratoris ſe adminiſtrationi Eccleſiarum ante Confirmationem ingererent, Concilium Lugdunenſe ſub Gregorio X. his fraudibus obviare volens, generali Conſtitutione ſancivit: „ ut „ nullus de cætero adminiſtrationem dignitatis, ad quam

„ electus

„ electus eſt, priuſquam celebrata de ipſo electio confirmetur, ſub Œconomatus vel procurationis nomine aut alio de novo quæſito colore, in ſpiritualibus vel temporalibus per ſe vel per alium, pro parte, vel in totum, gerere vel recipere, aut illis ſe immiſcere præſumat, omnes illos qui ſecus fecerint, jure, ſi quod eis per electionem quæſitum fuerit, decernens eo ipſo privatos. *Cap. 5. de Elect. in VI.*

21 Nec tantum in electione obtinet hæc Juris deciſio, ſed & in præſentatione ſive nominatione, uti poſt alios Canoniſtas tradit Fermoſinus ad *Cap. 15. tit. de Elect. quæſt. 2. num. 11.* „ Nam ſi perſona præſentati, ait, ſe ingerat ante Confirmationem, revera dicitur *intruſus*, & ſubjectus pœnis dicti Capitis *Avaritia*.

22 Nullo ergo titulo, Electi aut Nominati ſe adminiſtrationi Eccleſiæ viduatæ ingerere poſſunt ante Confirmationem; eamque juxta ſtylum hodiernum in Curia Romana expediendam; niſi tamen „ valde remoti ſint, videlicet ultra Italiam conſtituti: hi ſi electi fuerunt in concordia (inquit Concilium Lateranenſe ſub Innocentio III.) diſpenſative propter neceſſitates Eccleſiarum, & utilitates in ſpiritualibus & temporalibus adminiſtrent; ſic tamen ut de rebus Eccleſiaſticis nihil penitus alienent.

23 Electum aut Nominatum, obtenta Confirmatione, tamquam verum Paſtorem, & Epiſcopum Eccleſiæ vacantis reputari, ex hactenus dictis compertum eſt.

24 Hinc Epiſcopum confirmatum poſſe plenarie juriſdictionem ſuam exercere, eaque omnia, quæ ad curam Paſtoralem & Epiſcopalem pertinent agere, exceptis his duntaxat, quæ Ordinis ſeu Characteris ſunt Epiſcopalis, concludunt Canoniſtæ, probat communis praxis, & decrevit Cœleſtinus III. *Cap. Tranſmiſſum, tit. de Elect. poteſtate.*

25 Epiſcopus a Sede Apoſtolica proviſus, ſive confirmatus, non poteſt poſſeſſionem adipiſci, uti bene notat Zypæus ad titulum *De Cauſa Poſſeſſ.*, niſi Litteris in forma expeditis.

26 Quin nec ſufficit Litteras in Curia Romana in forma eſſe expeditas, ſed inſuper deſideratur, ut Proviſus eas exhibeat & præſentet ipſi Capitulo; neque ſufficit per teſtes earum expeditionem probare.

27 Inſuper eſt una omnium doctrina, quod Epiſcopus etiam Confirmatus, vigore litterarum Curiæ Romanæ non poſſit hujuſmodi poſſeſſionem accipere, niſi prius ipſæ litteræ Regi vel Principi in ſuo Conſilio exhibitæ & placetatæ fuerint.

28 Proviſi de Eccleſiis Cathedralibus, quæ Juri Regaliæ ſubjectæ ſunt, ut poſt obtentam confirmationem Pontificiam, plenam temporalium ſui Epiſcopatus adminiſtrationem, & Beneficiorum collationem obtineant, debent manus Regiæ levationem obtinuiſſe, ſive ut loquuntur, *Regalia debet eſſe clauſa.*

29 Quod ut fiat, requiritur primo, ut Proviſi juramentum fidelitatis Regi præſtiterint, quod nimirum „ Regi erunt legales, & fideles in ſuo Epiſcopali ſtatu, & Populum earum Civitatum, & Epiſcopatuum, in quantum poterunt, in obedientia & recognitione ſupremæ poteſtatis erga Regem, & ſuam ſucceſſionis ſanguinis poſteritatem tenebunt. “ Ita refert Philippus Probus in Supplemento ad Tractatum *Juris Regaliæ*. Quod utinam hodie ubique locorum Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici Prælati, etiam ubi hujuſmodi juramentum ex debito non præſtatur, inviolabiliter obſervarent, ita ut de ipſis querendi nulla occaſio Principibus eſſet; nec unquam ex eorum malo exemplo ſcandalum paterentur illi ipſi, quibus præſunt, ut maximopere doceant quæ Cæſaris ſunt, Cæſari, & quæ Dei, Deo eſſe tribuenda.

CONFRATERNITAS.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Confraternitatum erectionem, & aggregationem.

SUMMARIUM.

1 *Ut valide, & legitime erigantur, & aggregentur Confraternitates debet omnimode obſervari Conſtitutio Clementis VIII. incipiens,* Quæcumque.
2 *Adducitur hic talis Conſtitutio.*
3 *Adducuntur ſummarie, quæ Clemens VIII. in ipſa Conſtitutione ſtatuit omnimode obſervanda. Primo enim ſtatuit, quod in uno loco unica tantum Confraternitas ejuſdem Inſtituti, & generis poſſit in Eccleſiis, tam Sæcularium, quam Regularium inſtitui, & aggregari.*
4 *Secundo. Quod id fiat de conſenſu Ordinarii, & cum Litteris teſtimonialibus ejuſdem.*
5 *Tertio. Quod inſtituentes &c.*
6 *Quarto. Quod Statuta &c.*
7 *Quinto. Quod in aggregandis &c.*
8 *Sexto. Quod gratia &c.*
9 *Septimo. Quod Confraternitas &c.*
10 *Octavo. Quod dicta eleemoſina &c.*
11 *Nono. Quod Confeſſarii &c.*
12 *Decimo. Quod ſi ſint &c.*
13 *Undecimo. Quod Confratres non poſſint abſolvi a caſibus infraſcriptis, ſcilicet, primo, contentis in quibuſdam Bullis ſecundo, Violationis &c.*
14 *Quod Litteræ erectionis, & aggregationis gratis dentur.*
15 *Quod prius erectæ novas erectionis Litteras petant.*
16 *Aſſignatur forma utenda in erigendis, ſeu inſtituendis, confirmandiſque Confraternitatibus, ac communicandis Indulgentiis, & gratiis,* uſque ad n. 17.
18 *Adducitur formula pro aggregationibus,* uſque ad n. 19.
20 *Adducitur Conſtitutio Pauli V. pro Indulgentiis, & gratiis ipſis conceſſis,* uſque ad n. 21.
22 *Confraternitates Cordigerorum poſſunt ubique in propriis Eccleſiis erigere Patres Conventuales privative, quo ad omnes, ubi exiſtunt.*
23 *In locis, in quibus non ſunt Patres Conventuales, tales Confrat. poſſunt erigere Minores de Obſervantia.*
24 *Solummodo Prælati Ordinis Minorum, inter quos connumerantur Guardiani, & Præſidentes, poſſunt recipere volentes aggregari hujuſmodi Confrater. Cordigerorum privative quo ad omnes alios.*
25 *Confraternitates Santiſſimi Roſarii erigere poſſunt, & inſtituere ſolum Ordinis Prædicatorum Magiſtri, vel Vicarii Generales, & per eos deputati Patres ejuſdem Ordinis etiam in ſæcularibus Eccleſiis,* uſque ad num. 26.
27 *Sic Confraternitates Corrigiatorum S. Auguſt. Scapularis S. Mariæ de Carmelo, & aliæ aliis Regularibus conceſſæ eriguntur, & inſtituuntur a ſuis reſpective Superioribus, ſeu deputatis Religioſis.*
28 *Cum hoc tamen, quod omnes ab omnibus erigantur, & inſtituantur juxta præſcriptum a Clemente VIII. In dicta Conſtitutione incipient.* Quæcumque.
29 *Talis Conſtitutio Clementis VIII. prohibens, ne in uno loco erigantur plures Confraternitates ejuſdem Inſtituti, & generis, non comprehendit Confraternitatem Sanctiſſimi Sacramenti.*
30 *Nec etiam comprehendit Confraternitatem Doctrinæ Chriſtianæ.*
31 *Nec etiam comprehendit Confraternitates jam erectas ante promulgationem talis Conſtitutionis.*
32 *Adducitur Decretum Sacræ Congregationis Indulgentiarum de mandato Pauli V. editum ad dirimendas varias controverſias,* uſque ad n. 33.
34 *Licet ſit ſupprimenda alia Confraternitas ultimo erecta in loco, ubi alia ejuſdem Inſtituti, & generis jam aderat, non tamen ſunt ſuppreſſi, & inhibiti etiam actus ex devotione exercendi reſpectu ejuſdem Sancti, ſub cujus nomine fuit ſuppreſſa ſocietas* uſque ad num. 36.
37 *Regulares, qui ex Indulto Apoſtolico facultatem habent inſtituendi Confraternitates, ſeu Societates in eorum Eccleſiis, non poſſunt illas erigere, ſeu inſtituere cum uſu Saccorum abſque Ordinarii loci Licentia.*
38 *Confraternitates Laicorum erigi, & inſtitui non poſſunt in Eccleſiis Monialium.*
39 *Confraternitates ab Eccleſiis, in quibus reperiuntur erectæ, & inſtitutæ poſſunt libere diſcedere, & expelli, etiamſi eſſent erectæ in Eccleſiis Regularium.*
40 *Confraternitatum aggregatio propriorum Ordinum poteſt fieri a Regularibus in quibuſcumque Eccleſiis, ſive propriis, ſive extraneis.*
41 *Confraternitates aggregatæ Archiconfraternitatibus Urbis non gaudent privilegiis Archiconfraternitatum aggregantium, ſed ſolummodo illarum Indulgentiis, & gratiis ſpiritualibus.*
42 *Unde non obſtante, quod Confraternitati aggregatæ fuerint per Archiconfraternitatem aggregantem communicata nominatim, & expreſſe ejus privilegia & ſtatuta, nihilominus debent ab ipſa Confraternitate aggregata omnimode obſervari conventiones, pacta, & ſtatuta in limine erectionis de auctoritate Ordinarii appoſita,* uſque ad num. 43.
44 *Per aggregationem autem nihil detrahitur juriſdictioni Ordinarii.*
45 *Confraternitates Sanctiſſimi Sacramenti ubique erectæ, vel erigendæ abſque nova conceſſione, communicatione, vel aggregatione participes ſunt quorumcumque privilegiorum, conceſſionum, Indulgentiarum, & gratiarum Archiconfraternitati de Minerva conceſſarum, & concedendarum.*
46 *Facta erectione, & aggregatione Archiconfraternitati Doctrinæ Chriſtianæ Urbis, cæteræ hujuſmodi Confraternitates ejuſdem Diœceſis non indigent ſeparata aggregatione, ut gaudeant indulgentiis.*
47 *Affertur Decretum pro taxa expenſarum requiſitarum pro aggregationibus obtinendis.*

1 UT Confraternitates legitime, & valide erigantur, & aggregentur, debet omnimode obſervari Conſtitutio 115. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, quæ ut ab omnibus commode ſciri poſſit, datur hic ad extenſum, ut jacet.

CLEMENS PAPA VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

1 QUæcumque a Sede Apoſtolica ad promovendam Chriſti fidelium ſalutem aliquando conceſſa ſunt, etſi maturo conſilio magnaque prudentia, & cautione ſancita, & decreta ſint, tamen cum Romanus Pontifex de animarum ſalute ſollicitus, progreſſu temporis animadvertit ſenſim aliquot abuſus in eiſdem ſtatutis, & decretis obſervandis provenire: debet pro ſui paſtoralis officii munere illis opportuna ratione occurrere, & quantum cum Domino poteſt, adhibito ſalutari remedio providere.

§. 1. Cum itaque a pluribus Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus Noſtris, & forſitan etiam a Nobis nonnullis Regularibus Ordinibus, Religionibus, & Inſtitutis, ac etiam Chriſti fidelium ſæcularium Archiconfraternitatibus, & Congregationibus diverſarum Nationum, Nominum, & Inſtitutorum, tam in Alma Urbe noſtra, quam in aliis Civitatibus, & locis Chriſtiani Orbis inſtitutis, facultas erigendi, & inſtituendi in eorum, & aliis Eccleſiis, & Collegiis, necnon etiam ſibi aggregandi Confraternitates, & Congregationes in eadem Urbe, & in aliis locis exiſtentes, quiſque privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ſibi conceſſa reſpective communicandi, attributa fuerit, ac nulla certa forma, & ratio præſcripta ſit, quæ in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, & communicationibus faciendis ſervari debeat; propterea, ſive negligentia Superiorum Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, vel Officialium Archiconfraternitatum, & Congreg. erigentium, inſtituentium, aggregantium, & communicantium, quæ Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicationes privilegiorum, & Indulgentiarum, aliarumque gratiarum prædictarum fiunt, non ſervant formam in hujuſmodi erectionibus, inſtitutionibus, aggregationibus, communicationibus ſervari debitam, neque præſcribunt modum, quo privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta conſequi debeant, ſeu ipſarum Confraternitatum, & Congregationum incuria, quæ non inquirunt ea, quæ præſtare oportet, ut illa conſequantur, nonnullæ pravæ conſuetudines irrepſerunt, multaque incommoda inde provenerunt.

§. 2. Quibus Nos pro commiſſo nobis Apoſtolicæ ſollicitudinis officio, paternaque erga omnes Chriſtifideles Charitate proſpicere volentes, hac noſtra conſtitutione perpetuo valitura, decernimus, atque ſtatuimus, ut in poſterum, tam hujus Almæ Urbis noſtræ, quam aliorum Civitatum, & locorum totius Chriſtiani Orbis Regularium Ordinum, & Religionum, & Inſtitutorum, quibus in eorum, & quibuſcumque aliis Eccleſiis, & Collegiis, Confraternitates Sæcularium erigendi, & inſtituendi facultas conceſſa eſt, nec non etiam Archiconfraternitatum, & Congregationum, cujuſvis Nationis, Nominis, & Inſtituti illæ ſint, & in quibuſcumque Eccleſiis, Domibus, & Oratoriis, tam Secularium, quam ut præfertur, quorumcumque, etiam Mendicantium Ordinum, Religionum, Inſtitutorum Regularium, quavis, tam ordinaria, quam Apoſtolica auctoritate erectæ, ac inſtitutæ exiſtant, ſeu alio quovis modo introductæ reperiantur; quibus alias Confraternitates, & Congregationes inſtituendi, erigendi, ac ſibi aggregandi, aliiſque privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta prædicta elargiendi, & communicandi poteſtas a Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris, vel a Nobis, & Apoſtolica Sede attributa fuit, Magiſtri, Priores, Præpoſiti, Rectores, Gubernatores, Præceptores, Primicerii, Prælati, Cuſtodes, Guardiani, Præfecti, Adminiſtratores, & alii Officiales, ſeu Superiores, quovis modo nuncupati, Regularium ſiquidem Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, unam tantum Confraternitatem, & Congregationem, de conſenſu tamen Ordinarii loci, & cum litteris ejus teſtimonialibus, quibus Confraternitatis, & Congregationis erigendæ, & inſtituendæ pietas, & Criſtianæ Charitatis officia, quæ exercere cupit, apud eos commendentur, in eorum, & quibuſcumque aliis Eccleſiis, & Collegiis erigere, & inſtituere.

§. 3. Ceterarum vero Archiconfraternitatum, & Congregationum, in ſingulis Civitatibus, Oppidis, vel locis, unam etiam Confraternitatem, & Congreg. duntaxat, quæ Apoſtolica, vel ordinaria auctoritate prius erecta, ac nulli alteri Ordini, Religioni, Inſtituto, Archiconfraternitati, & Congregationi ejuſdem, vel alterius Nationis, Nominis, & Inſtituti aggregata ſit prævio ſimiliter loci Ordinarii conſenſu, & cum ejus Litteris teſtimonialibus, quibus ejuſdem Confraternitatis, & Congregationis aggregandæ, inſtitutum, pietas, & Chriſtianæ charitatis officia, quæ exercere conſuevit, apud eos commendentur, ſibi adjungere, & aggregare poſſint.

§. 4. Huic vero Confraternitati, & Congregationi erigendæ, inſtituendæ, ſeu aggregandæ, ea tantum privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta, quæ ipſi Ordini, Religioni, Inſtituto erigenti, inſtituenti, ac communicanti, ſeu Archiconfraternitati, & Congregationi aggreganti, nominatim, & in ſpecie, non autem quæ per extenſionem, vel communicationem ſibi, quovis modo, conceſſa ſunt, & illa quidem non ſub generali forma verborum, vel ad inſtar, ſed expreſſe & in ſpecie communicare valeant.

§. 5. Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitutorum, erigentium, & inſtituentium, ac communicantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congreg. aggregantium edita, Confraternitatibus, & Congreg. erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus Communicationes privilegiorum, & aliorum prædictorum fiunt, impartiri non poſſint, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi Decretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper ſubjecta remaneant.

§. 6. Inſuper volumus, & ordinamus, ut prædicti Ordines, Religiones, Inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, nec non Archiconfraternitates, & Congregationes aggregantes certam erigendi, inſtituendi, & communicandi formulam a Nobis noviſſime approbatam diligenter obſervent, ſecundum quam privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & Communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus aggregantibus, nominatim, expreſſe, non autem per communicationem, neque ad inſtar, ut ſupra conceſſa, ipſis Confraternitatibus, & Congregationibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & quibus communicare poſſint.

§. 7. Quibus Confraternitates, & Congregationes ejuſdem duntaxat Nationis, & Nominis, Ordinis, Religionis, & Inſtituti, Archiconfraternitatis, & Congreg. cui aggregantur, tam hactenus aggregatæ, quam in poſterum aggregandæ utantur, potiantur, & gaudeant, ita ut dictarum Confraternitatum, & Congreg. erectarum, inſtitutarum, & aggregatarum, ac quibus communicationes factæ ſunt, Miniſtri, & Officiales, & alii ſupradicti privilegia, Indulgentias, facultates, aliaſque ſpirituales gratias, & indulta hujuſmodi, prævia tamen recognitione Ordinarii loci, qui adhibitis duobus de ejuſdem Eccleſiæ Capitulo, illa juxta Sacri Conc. Trid. Decretum promulganda decernat, debitis temporibus promulgare valeat.

§. 8. Quibus etiam Miniſtris, Officialibus, & aliis prædictis, eleemoſynas, & alia oblata Chriſtianæ Charitatis ſubſidia, juxta modum, & formam per Ordinarium loci præſcribendam, remotis tamen menſis, pelvibus, & capſis, quæ in Eccleſiis, & Congreg. publice ad hoc exponi conſueverunt, excipiendi poteſtas detur: Atque hoc ipſum Ordines, Religiones, Inſtituta erigentia, inſtituentia, ac communicantia, ſeu Archiconfraternitates & Congregat. aggregantes tam Almæ Urbis noſtræ, quam aliarum Civitatum, & locorum quorumcumque juxta modum a Vicario Urbis, & ab Ordinariis locorum reſpective præſcribendum, obſervare teneantur. Eleemoſynas ſic collectas in reparationem, & ornatum Eccleſiarum, tam Ordinum, Religionum, Inſtitutorum erigentium, inſtituentium, & communicantium, ac Archiconfraternitatum, & Congregat. aggregantium, quam Confraternitatum, & Congr. erigendarum, & inſtituendarum, & quibus communicationes fient, aut in alios earum pios uſus, arbitrio ejuſdem Vicarii noſtri in Urbe necnon Ordinariorum locorum reſpective fideliter exponere, atque erogare procurent, ut omnes intelligant cœleſtes Eccleſiæ theſauros, non quæſtu, aut alicujus lucri cauſa, ſed pietatis, & charitatis excitandæ gratia ex Apoſtolicæ Sedis benignitate Chriſtifidelibus aperiri.

§. 9. Præterea volumus, ut Confeſſariis, qui vigore privilegiorum ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis erigentibus, inſtituentibus, & communicantibus, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregat. aggregantibus conceſſorum, ac Confraternitatibus, & Congregationibus aggregandis communicandorum pro tempore eligi poſſunt, & poterunt ſæculares, ſcilicet in Alma Urbe a prædicto noſtro Vicario, extra Urbem vero a locorum Ordinariis; Regulares autem non ſolum a prædicto Vicario noſtro, & a locorum Ordinariis reſpective, ſed etiam a ſuis Superioribus approbati ſint, utque Confratres confitentes a criminibus, caſibus, & Cenſuris, juxta dictorum privilegiorum (quatenus tamen ſint in uſu, & Sacri Conc. Trid. Decretis, ac Romanorum Pontificum prædeceſſorum noſtrorum, & noſtris Conſtitutionibus non adverſentur, nec revocata, aut ſibi aliquibus revocationibus comprehenſa ſint) formam & tenorem duntaxat abſolvere valeant. Decernimus inſuper, ut iidem Confeſſarii prædictos Confratres cujuſcumque gradus, ſtatus, conditionis, præeminentiæ, etiam ſi ſpeciali nota dignæ fuerint, a caſibus contentis in Litteris, quæ die Cœnæ Domini legi conſueverunt, nec

non

non violationis immunitatis, & libertatis Eccleſiaſticæ, & clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi videlicet ſine neceſſaria, & urgenti cauſſa, ac ſine Superiorum licentia, vel etiam ſi cauſſa, & licentia conceſſa abutentes, prædicta Monaſteria ingreſſi fuerint, nec non violentæ manus injectionis in Clericum, & ſingularis certaminis, ſeu duelli, ac ab aliis etiam caſibus, tam a Nobis, quam a prædicto noſtro in Urbe Vicario, & locorum Ordinariis reſpective reſervatis, & pro tempore reſervandis, & etiam a quavis excommunicatione ab homine lata, abſolvere, & ſuper irregularitatibus, tam ex aliquo defectu provenientibus, quam occaſione delicti contractis cum aliquo diſpenſare, prætextu dictorum privilegiorum, nullo modo poſſint.

§. 10. Demum ſtatuimus, & pariter ordinamus, ut Confraternitates, & Congr. ubivis locorum, quavis auctoritate, ut præfertur, erectæ, & inſtitutæ, & quibus communicationes prædictæ factæ ſunt, ac cuicumque ex dictis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus ubilibet exiſtentibus hactenus aggregatæ, ab eiſdem reſpective Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, Archiconfraternitatibus, & Congregationibus, novas erectionum, inſtitutionum, communicationum, & aggregationum Litteras, juxta formam a Nobis noviſſime approbatam, infra annum, ſi in Europa ſint, & ſi extra Europam fuerint infra biennium a die publicationis præſentium in Romana Curia faciendæ computandum impetrare teneantur, alioquin dicto tempore elapſo, erectiones, inſtitutiones, & quæcumque communicationes privilegiorum, facultatum, Indulgentiarum, aliarumque ſpiritualium gratiarum, & indultorum, & aggregationes illarum vigore ipſis conceſſæ nullius ſint roboris, & momenti, ac revocatæ, & abolitæ cenſeantur eo ipſo.

§. 11. Erectionum autem, inſtitutionum, communicationum, & aggregationum, tam hactenus factarum, quam deinceps faciendarum Litteræ ab ipſis Ordinibus, Religionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, & Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorſus mercede, etiam a ſponte dantibus accepta, expediri, & concedi debeant.

§. 12. Quod ſi Miniſtri aliqui, Superiores, vel Officiales quocumque nomine nuncupati Ordinum, Religionum, Inſtitutorum, ſeu Archiconfraternitatum, Congregationum, & Confraternitatum hujuſmodi, quavis auctoritate, vel privilegio, & officio fungantur, & præfulgeant, contra præmiſſa in aliquo venire, vel facere præſumpſerit, erectiones, inſtitutiones, & communicationes privilegiorum, Indulgentiarum, facultatum, ſpiritualiumque gratiarum, & indultorum, aliorumque præmiſſorum conceſſiones, nec non aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu renovandæ, nullius ſint roboris, & momenti, & quilibet eorumdem Miniſtrorum, Superiorum, Officialium, & aliorum prædictorum privationis officiorum, quæ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnam, quæ ab alio, quam a Nobis, vel a Romano Pontifice pro tempore exiſtente remitti non poſſit, incurrat eo ipſo.

§. 13. Decernentes præſentes Litteras perpetuo validas, efficaces exiſtere, & fore, ac ab omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, inviolabiliter obſervari debere, ſicque noſtræ mentis, & intentionis exiſtere, & ita, & non aliter per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſſarum Palatii Apoſtolici Auditores, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, etiam de Latere Legatos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, quidquid ſuper his a quocumque, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 14. Ponuntur clauſulæ derogatoriæ.

§. 15. Ponitur forma publicandi hanc Conſtitutionem, & tempus, quo ligare incipit.

§. 16. Ponitur notificatio facienda per Ordinarios.

§. 17. Fides tranſumptis adhibenda: quæ cum non faciant ad rem noſtram, brevitatis cauſſa omitto.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 7. Decembris milleſimo ſexcenteſimo quarto, Pontificatus Noſtri anno tertiodecimo.

In qua Conſtitutione, ut vides, Pontifex plura ſtatuit
3 omnimode obſervanda. Primo, ſtatuit quod unica tan-
tum Confraternitas ejuſdem inſtituti, & generis poſſit in
Eccleſiis tam ſæcularium, quam Regularium inſtitui, &
4 aggregari. Secundo, quod id fiat de conſenſu Ordinarii,
& cum Litteris teſtimonialibus ejuſdem. Tertio, quod
5 inſtituentes, vel aggregantes Confraternitates, eidem ex-
preſſe, & in ſpecie communicent Privilegia, & Indul-
gentias &c. Ordini inſtituenti, vel aggreganti nominatim
conceſſa; non vero ea, quibus per Privilegium commu-
6 nitatis gaudet. Quarto, quod ſtatuta Confraternitatum
examinentur, & approbentur ab Ordinario loci, & cor-
7 rigi poſſint. Quinto, quod in aggregandis, & inſtituen-
dis Confraternitatibus ſervetur formula ab eodem Ponti-
8 fice approbata. Sexto, quod Gratiæ, & Indulgentiæ Con-
fraternitati communicatæ, prævia cognitione Ordinarii
9 duntaxat promulgentur. Septimo, quod Confraternitas
eleemoſynas, & alia charitatis ſubſidia excipiat juxta
formam per Ordinarium præſcribendum. Octavo, quod 9
dictæ eleemoſynæ pro arbitrio Ordinarii in utilitatem Ec-
cleſiæ, alioſque pios uſus erogentur. Nono, quod Confeſ- 10
ſarii Confraternitatum ſint ab Ordinario approbati. De-
cimo, quod, ſi ſint Regulares, à propriis etiam Prælatis 11
approbentur; & abſolvant Confratres juxta privilegia eiſ- 12
dem conceſſa, dummodo ſint in uſu, nec Concilio Tri-
dentino, ceteriſque Pontificum Conſtitutionibus adverſen-
tur. Undecimo, quod Confratres non poſſint abſolvi a 13
caſibus infraſcriptis: 1. contentis in quibuſdam Bullis.
2. Violationis Immunitatis Eccleſiaſticæ. 3. Viola-
tionis clauſuræ Monaſteriorum Monialium, ſi ingreſſus
fuerit ſine urgenti cauſſa; & abſque Superioris licentia,
vel cum iſtius abuſu. 4. Injectionis manus violentæ in
Clericum. 5. *Singularis certaminis*, ſeu Duelli. 6. Et ab
aliis *Sedi Apoſtolicæ*, & Ordinario loci reſpective reſer-
vatis, & pro tempore reſervandis. 7. Nec non a quavis
excommunicatione ab homine lata. 8. Neque ſuper Irre-
gularitatibus valeant diſpenſari. Duodecimo, quod Lit- 14
teræ erectionis, aggregationis gatis dentur. Vide verb.
indulgentia artic. 4. numer 30. Tertiodecimo, quod prius 15
erectæ novas erectionis Litteras petant juxta formam ab
eo approbatam; alioquin erectiones, & inſtitutiones abo-
lentur, & annullantur.
Formula, qua uti poſſunt, & debent Superiores Gene- 16
rales Regularium in erigendis, ſeu inſtituendis, confir-
mandiſque Confraternitatibus, ac communicandis Indul-
gentiis, & gratiis, quas fere omnes Religiones a Sancta
Sede, & ſignanter a Paulo V. pro hujuſmodi Confrater-
nitatibus obtinuerunt, eſt tenoris ut ſequitur.

N. N. Ordinis N. Generalis.

Religio noſtra cum inter alia privilegia, quibus a Sede 17
Apoſtolica decorata eſt, facultatem habet ſæcularium
Confraternitates ſub invocatione N. erigendi, eiſque ſpi-
rituales gratias, privilegia, & Indulgentias communican-
di, in hujuſmodi Confraternitatibus inſtituendis, ſi ad
Chriſtifidelium ſalutem promovendam expedire animadver-
tit, liberalem ſe præbere conſuevit. Nos igitur qui ge-
neralem totius Ordinis noſtri curam gerimus, ſperantes
fore, ut ex hac ſpiritualium gratiarum participatione
Chriſtifideles ad devotionem, & pietatem magis exciten-
tur, auctoritate Nobis a Summis Pontificibus conceſſa,
Confraternitatem N. in Eccleſia N. loci N Diœceſis N. de
conſenſu loci Ordinarii, qui ejuſdem Confraternitatis
inſtitutum, pietatem, ac Religionem, Litteris patenti-
bus Nobis nuper exhibitis commendavit, dummodo talis
alia ſimilis in ipſo, vel alio ad tria milliaria propinquo
loco hactenus erecta non fuerit, per præſentes noſtras
Litteras erigimus, & inſtituimus, illiſque, & pro tem-
pore exiſtentibus utriuſque ſexus Confratribus elargimur,
& communicamus indulgentias, privilegia, & ſpeciales
gratias ſigillatim inferius deſcriptas, nominatim expreſſe
conceſſas per Breve Sanctiſs. D. N. Pauli Papæ V. teno-
ris ſequentis, Paulus &c. (*& inſeratur tenor*) Quibus
omnibus Indulgentiis, & ſpiritualibus gratiis deſcriptis,
Confraternitatem ipſam nunc erectam, ejuſque Confra-
tres potiri & gaudere poſſe decernimus, juxta felicis re-
cordationis Clementis Papæ VIII. Conſtitutionem ſequen-
tem: Clemens &c. (*inſeratur tenor*. In quorum teſtimo-
nium hac litteras fieri, & per noſtrum Secretarium ſub-
ſcribi, & publicari mandavimus, Sigilloque Officii noſtri
muniri. Datum &c.
Formula autem pro aggregationibus debet eſſe tenoris 18
ut ſequitur.

Dilectis nobis in Chriſto Confratribus Societatis N. in Eccleſia N. Auctoritate N. canonice erectæ, Salutem in Domino ſempiternam.

Nos qui juxta Officii noſtri debitum, Fidelium ſalutem, pietatiſque, ac Religionis progreſſum procurare debemus, libenter noſtræ Archiconfraternitati alias ejuſdem inſtituti Confraternitates adjungimus, & aggregamus, illiſque ſic aggregatis Indulgentias, facultates, ac alias ſpirituales gratias, & indulta, juxta facultatem Nobis a Summis Pontificibus conceſſam impartimur. Qua de re cum D. N. ejuſdem Confraternitatis Procurator aggregationem hujuſmodi, & Indulgentiarum communicationem enixe poſtulaverit, Nos Protector, Prior, & Cuſtodes prædicti totam ipſam Archiconfraternitatem repræſentantes fel. rec. Clementis Papæ VIII. Conſtitutioni ſuper hujuſmodi aggregationum, & Cœleſtis Eccleſiæ Theſauri communicationum moderatione nuper editæ inhærentes, his noſtris Litteris ſolo Dei amore, ac pietatis, Religioniſque Chriſtianæ agendæ zelo ducti, Confraternitatem prædictam, canonice, ut ſuperius erectam, attentis Epiſcopi, ſeu Ordinarii loci conſenſu, ac Litteris teſtimonialibus, quibus ejus inſtitutum, pietas, ac religio commendatur noſtræ Archiconfraternitati (dummodo per Nos ſimilis gratia prius alteri in dicto loco N. conceſſa, & tempore hujuſmodi conceſſionis aliæ Archiconfraternitati aggregata non fuerit) juxta facultatem Apoſtolicam nobis conceſſam, adjungimus, & aggregamus,

mus, atque illi, ejuſque Confratribus Indulgentias, & ſpirituales gratias infra ſigillatim deſcriptas, noſtræ Archiconfraternitati Litteris Pontificiis nominatim, expreſſe, & præciſe conceſſas, largimur, & communicamus. (*Deinde inſeritur tenor Litterarum Apoſtolicarum Pauli V. in quibus nominatim Indulgentiæ Congregationi, & Societati aggreganti conceſſa ſunt; poſtmodum iidem Officiales ſic loquuntur.*) Quibus omnibus Indulgentiis, & gratiis Spiritualibus ſupra ſigillatim deſcriptis, prædicta Confraternitas, ejuſque Confratres uti, potiri, & gaudere poſſint, juxta Conſtitutionem fel. rec. Clem. Papæ VIII. tenoris ſequentis (*& inſeritur totus tenor Conſtitutionis, & poſtea Officiales dicunt*) Volentes, & decernentes præſentibus Litteris noſtris eamdem fidem adhiberi, quæ præinſertis Litteris originalibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. In quorum, & ſingulorum fidem, & teſtimonium has Litteras noſtras exinde fieri, & per noſtræ Archiconfraternitatis Secretarium ſubſcribi, & publicari mandavimus, & ſigillorum ipſius Protectoris, & Archiconfraternitatis juſſimus, & fecimus appenſione muniri. *Datum Romæ in loco ſolito noſtræ Congregationis anno &c. indictione .... Die ..... Menſe .... Pontificatus &c. Præſentibus &c.*

19 Hanc formam refert Cherubin. *in Compend. Bullar. Schol. ad dict. Conſtitut. 115. Clement. VIII. incip. Quæcumque*, ubi teſtatur eſſe communem omnibus Congregationibus, quæ, ſi non ſervetur, actus corruit, & non valet aggregatio; ut docet Leo *Theſaur. for. Eccleſ. part. 4. cap. 2. num. 103., & 104.* & tenent alii paſſim, quia d. Conſtitutio Clementis VIII. adducta *ſub num. 2.* non tantum ab aliquibus, ſed ab omnibus, qui facultatem habent aggregandi, obſervanda eſt, ut præcipit expreſſe Paulus V. in Conſtitutione 63. incip. *Quæ ſalubriter*, ibi: *Propterea Nos volentes, ut Conſtitutio prædicta (idest Clement. VIII.) tam ab eiſdem Lateranenſis Eccleſiæ Capitulo, & Canonicis, quam ab aliis quibuſcumque jus, & facultatem communicandi hujuſmodi Indulgentias habentibus, ut par eſt ſine diſcrimine in poſterum obſervetur, Conſtitutiones, & Litteras prædictas dicti Clementis Prædeceſſoris cum ſuis clauſulis, & Decretis ab Baſilica Lateranenſis, & aliarum Baſilicarum, & Eccleſiarum quarumcumque, Capitula, Canonicos, & quaſvis alias perſonas ſimiles facultates habentes, illiſque utentes, ad effectum videlicet, ut ipſa Capitula, & Canonici, ac perſonæ, nullas in poſterum indulgentias communicare poſſint, niſi prædictæ Conſtitutionis forma ſervata, & eas ſolummodo, quæ a Nobis illis præſcribitur, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium extendimus &c. ſub pœnis in eiſdem Litteris contentis, inviolabiliter obſervari præcipimus, & mandamus.*

20 Ut autem ab omnibus diſtincte percipiatur, quænam ſint Indulgentiæ, & gratiæ ſimilibus Archiconfraternitatibus, & Confraternitatibus conceſſæ, datur hic Conſtitutio Pauli V. incip. *Nuper Archiconfraternitati*, edita pro Confraternitatibus erectis, & erigendis a noſtra Religione Minorum de Obſervantia, quæ quantum ad Indulgentias, & gratias conceſſas fere coincidit cum aliis editis pro Confraternitatibus aliarum Religionum, & eſt tenoris ſequentis.

PAULUS PAPA V.

Ad futuram rei memoriam.

21 Nuper Archiconfraternitati Cordigerorum in Eccleſia Domus Fratrum Sancti Franciſci Aſſiſien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Confratribus certas Indulgentias, & gratias ſpirituales conceſſimus per noſtras in forma Brevis Litteras hujus tenoris, videlicet: Cum certas unicuique Confraternitati Indulgentias, & gratias ſpirituales, quibus in poſterum fruantur, duxerimus præſcribendas, idcirco omnes, & ſingulas Indulgentias, & peccatorum remiſſiones, ac pœnitentiarum relaxationes Archiconfraternitati Cordigerorum in Eccleſia Domus Fratrum S. Franciſci Aſſiſien. Ordinis Minorum Conventualium canonice erectæ, & illius Fratribus, hactenus per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros conceſſas revocantes, & annullantes, ac nullius roboris, & momenti poſt hac data præſentium fore declarantes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi.

1. Omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus, qui in memoriam ejuſdem Sancti Franciſci Cordam benedictam, ab ejuſdem Ordinis Superioribus ſuſcipientes prædictam Archiconfraternitatem de cetero ingredientur, die prima eorum ingreſſus, ſi vere pœnitentes, & confeſſi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, plenariam.

2. Ac tam ipſis pro tempore deſcribendis, quam jam deſcriptis in dicta Archiconfraternitate Confratribus, & Conſororibus, etiam vere pœnitentibus, & confeſſis, ac ſacra communione refectis, qui prædictæ Archiconfraternitatis Eccleſiam, ſeu Oratorium, in feſto principali ejuſdem Archiconfraternitatis, a primis Veſperis uſque ad occaſum ſolis ejuſdem Feſti, ſingulis annis devote viſitaverint, & ibi pro Principum Chriſtianorum concordia, hæreſum extirpatione, & Sanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

3. In Mortis quoque articulo eiſdem Confratribus, & Conſororibus, qui pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra communione refecti, vel quatenus facere nequiverint, ſaltem vere pœnitentes, nomen Jeſu ore ſi potuerint, ſin autem, corde devote invocaverint, plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum Indulgentiam, & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus.

4. Nec non ipſis Confratribus, & Conſororibus, qui prædictæ Archiconfraternitatis Proceſſioni, ſingulis menſibus fieri ſolitæ interfuerint, tres annos, & totidem quadragenas. & ſi fuerint confeſſi, ac ſacra communione refecti, ibique pias ad Deum preces effuderint, etiam plenariam.

5. Qui vero Officio Beatæ Mariæ Virginis ab ejuſdem Archiconfraternitatis Confratribus pro tempore celebrando, & recitando, aut cujuſvis alteri Officio pariter interfuerint, centum dies.

6. Inſuper eiſdem, qui Sanctiſſimum Sacramentum, quando ad Infirmos defertur, comitati fuerint, quinque annos, & totidem quadragenas.

7. Qui vero pœnitentes, & confeſſi, ac ſacra communione refecti aliquam ex Eccleſiis dicti Ordinis Minorum Conventualium, Sancti Franciſci, S. Antonii de Padua, S. Bonaventuræ, S. Ludovici Epiſcopi, & S. Bernardini, S. Claræ, ac S. Didaci Feſtivitatibus ſingulis annis viſitaverint, & oraverint, ut præfertur, quo die Feſtivitatem hujuſmodi illi egerint, ſeptem annos, & totidem quadragenas.

8. Quoties vero corpora Defunctorum, tam Confratrum, quam aliorum ad ſepulturam comitati fuerint; aut alicui pauperi perſonæ in ejus neceſſitatibus ſubvenerint; aut pacem inter inimicos compoſuerint, toties pro quolibet prædictorum operum, centum de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus.

9. Inſuper eiſdem Confratribus, & Conſororibus, ut ſupradictas Indulgentias, & gratias ſpirituales conſequi, & illas animabus Defunctorum, per modum Suffragii, applicare poſſint, per præſentes concedimus, & indulgemus.

Ac propterea dilecto Filio moderno, & pro tempore exiſtenti prædicti Ordinis Minorum Conventualium Miniſtro Generali, ut Confraternitates Laicorum utriuſque ſexus, ſub dicta invocatione Chordigerorum S. Franciſci, in qualibet Eccleſia Domorum Fratrum Ordinis ſui Minorum Conventualium S. Franciſci erigere, & inſtituere, ſervata tamen forma præſcripta in Conſtitut. fel. rec. Sixti Papæ V. ſub dat. XIII. Kalend. Decembris, Pontificatus ſui anno primo, & Clementis VIII. Prædeceſſorum noſtrorum ſuper hoc editis, poſſit, & valeat, facultatem impertimur.

Quæ quidem Confraternitates ſi, & poſt quam erectæ, & inſtitutæ fuerint, eidem Archiconfraternitati Sancti Franciſci Aſſiſien. juxta prædictam Sixti V. Conſtitutionem, ſint, & eſſe intelligentur aggregatæ; Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ceteriſque contrariis quibuſcumque, præſentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Dat. Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris die 11. Martii 1607. Pontificatus noſtri anno 2.

Cum autem ex conceſſione fel. rec. Sixti Papæ V. Prædeceſſoris noſtri, dilectis Filiis Miniſtro Gener., & Commiſſario Generali Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia in Eccleſiis eorum Ordinis, in locis videlicet, in quibus Eccleſiæ, vel Conventus Fratrum Conventualium non exiſterent, hujuſmodi Confraternitatem Chordigerorum erigendi, & inſtituendi facultas imperita fuerit; Nos eiſdem Miniſtro Generali, & Commiſſario Generali ſpecialem gratiam facere, & Chriſtifidelium ſpirituali conſolationi proſpicere volentes, de Omnipotentis Dei miſericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus auctoritate confiſi, eiſdem Miniſtro Generali, & Commiſſario Generali, & eorum cuilibet, ut in Eccleſiis eorum Ordinis tantum, ac in locis, in quibus non exiſterent Conventus, vel Eccleſiæ Ordinis Minorum Conventualium S. Franciſci, Confraternitates Chordigerorum S. Franciſci utriuſque ſexus erigere, & inſtituere, illiſque ſic erectis, & inſtitutis, Indulgentias, & gratias ſpirituales ſupradictas communicare libere, & licite poſſint, & valeant, ſervata tamen forma in prædictis Conſtitutionibus Sixti, & Clementis tradita, ut in præinſerto Brevi pro iiſdem Conventualibus expedito auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium facultatem, & auctoritatem perpetuo duraturam concedimus, & impartimur. Non obſtantibus Noſtra de non concedendis Indulgentiis, ad inſtar, ac aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac utriuſque Ordinis hujuſmodi, etiam juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis, & ſtatutis, & conſuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & Litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & approbatis, ceteriſque quibuſcumque. *Datum Romæ*

apud

*apud S. Marcum ſub annulo Piſcatoris die XXV. Septem-
bris 1607. Pontificatus noſtri Anno Tertio.*
Confraternitatem Cordigerorum poſſunt ubique in pro-
22 priis Eccleſiis erigere Patres Conventuales privative quo-
ad omnes, ubi ipſi exiſtunt, ex Conſtit. Sixti V. incip.
Ex ſupremæ Diſpoſitionis, in qua ipſe Pontifex eorumdem
Archiconfraternitatem in Eccleſia S. P. Franciſci Aſſi-
ſien. primus inſtituit, & ipſi ex tunc omnes alias Cordige-
rorum Confraternitates in poſterum erigendas aggregavit.
In locis vero, in quibus non ſunt Patres Conventuales,
23 tales Confraternitates poſſunt erigere Minores de Obſer-
vantia in ſuis Eccleſiis, ex conceſſione ipſius Sixti V.
Conſt. incip. *Divinæ Charitatis*, & Pauli V. d. Conſt.
incip. *Nuper Archiconfraternitati*, & Clementis X. Conſt.
24 incip. *Dudum felicis*. Ex ſupradictis Pontificiis Con-
ſtitutionibus clare deducitur, quod ſolummodo Prælati
Ordinis Minorum, inter quos connumerantur Guardiani,
& Præſidentes, poſſint recipere volentes aggregari hujuſ-
modi Confraternitati Cordigerorum privative quoad alios
omnes quia idem Sixtus V. in d. Conſtit. incip. *Ex Su-
premæ Diſpoſitionis*, vult Cordam, quam Confratres ge-
runt, debere prius eſſe a Superioribus Ordinis benedictam,
immo, & cinctam, & ſuſceptam, ut idem Sixtus ſtatuit
in d. alia Conſt. incip. *Divinæ Charitatis*, & Paulus V.
in d. Conſtit. incip. *Nuper Archiconfraternitati*. §. 1. con-
cedit Indulgentiam plenariam omnibus utriuſque ſexus
Chriſtifidelibus, qui in memoriam ejuſdem S. Franciſci
Cordam benedictam ab ejuſdem Ordinis Superioribus ſuſci-
pientes prædictam Archiconfraternitatem de cetero ingre-
dientur, ubi vides, quod Corda benedicta ab ejuſdem Or-
dinis Superioribus debet ſuſcipi; quod & confirmavit, &
innovavit Clemens X. in dicta Conſtitution, incip. *Du-
dum felicis*.
25 Confraternitates Sanctiſſimi Roſarii erigere poſſunt, &
inſtituere ſolum Sacri Ordinis Prædicatorum Magiſtri, vel
Vicarii Generales, & per eos deputati Patres ejuſdem Or-
dinis etiam in Sæcularibus Eccleſiis, ut conſtat ex va-
riorum Pontificum Conſtitutionibus, & ſignanter ex Con-
ſtitutione Sixti V. incip. *Dum ineffabilia*, ubi ipſe Ponti-
fex confirmat, & innovat Indulgentias, & privilegia a
Prædeceſſoribus ſuis, Confraternitatibus Sanctiſſimi Roſarii
26 conceſſa. Et Innocentius XI. in Conſt. incip. *Exponi No-
bis*, confirmavit, & validavit omnes, & ſingulas Con-
fraternitates ſub titulo Sanctiſſimi Roſarii in quibuſvis lo-
cis poſitas, & exiſtentes, licet de eorum canonica ab
initio erectione, & inſtitutione non appareat; & eas in
tam valido ſtatu eſſe, fore decrevit, ac ſi illæ canonice
erectæ, & inſtitutæ fuiſſent; ſervata tamen ceteroquin
Conſtitutionum, & Decretorum Sanctæ Sedis forma, &
diſpoſitione circa talium Confraternitatum erectionem, &
inſtitutionem. Hinc attendendum eſt ſequens noviſſimum
Decretum S. Congregationis Indulgent. &c. in Conſtan-
tien. Cum experientia compertum ſit, nonnullas SS. Ro-
ſarii Confraternitates auctoritate duntaxat ordinaria, ir-
requiſito Magiſtro Generali Fratrum Ordinis Prædicato-
rum erigi, ac pro illis Apoſtolicum Breve, cum Indul-
gentiis, cuicumque Confraternitati canonice erectæ, ſi-
ve erigendæ generaliter concedi conſuetis expediri; non-
nulli extra Urbem, ac præcipue quidam Eccleſiaſtici
viri, & Sanguinis nobilitate, & morum probitate inſi-
gnes ex Diœceſi Conſtantien. recte dubitarunt, num hu-
juſmodi Confraternitates canonicæ reputari valeant, ac
revera ſubſiſtant? Quare eorum nomine duo ſubinſerta du-
bia a Sacra Congregatione Indulgentiis, ſacriſque Reli-
quiis præpoſita decidenda fuerunt exhibita: Primo: An
ſi inſcio Patre Generali Ordinis Prædicatorum, per Ordi-
narium erigatur Confraternitas SS. Roſarii, Confratres
reipſa fruantur Indulgentiis in Brevi Apoſtolico per eoſ-
dem obtento expreſſis? Et quatenus affirmative: Secun-
do: An fruantur etiam aliis Indulgentiis in dicto Brevi
Apoſtolico obtento non expreſſis, quas tamen aliis Con-
fratribus Sanctiſs. Roſarii a diverſis Summis Pontificibus
conceſſas eſſe conſtat, ut Dominicis menſtruis, aut aliis
diebus? Hiſce autem dubiis Sacra eadem Congregatio die
29. Auguſti 1747. rationum momentis ſerio, matureque
perpenſis, reſpondendum eſſe cenſuit; ad utrumque Ne-
gative. De quibus omnibus facta per me infraſcriptum
ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium die 26. prædi-
cti Menſis SS. D. N. Benedicto PP. XIV. relatione, Sancti-
tas Sua ipſummet votum, benigne approbando, confirma-
vit. Ne tamen hujuſmodi Confraternitatum inconſulto
eodem Magiſtro Generali erectarum fervor teneſcat, ſed
magis, magiſque illarum Confratrum, & Conſororum
devotio potius augeatur, omnes, & ſingulas uniuſcujuſque
Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii erectiones in præfata
Conſtantienſi Diœceſi, inſcio Magiſtro Ordinis Prædica-
torum pro tempore exiſtente Generali hactenus factas,
Motu proprio, de plenitudine ſuæ Apoſtolicæ poteſtatis
confirmavit, ac validas eſſe declaravit. Immo prædictæ
Diœceſis Conſtantien. Populum ſpecialibus favoribus pro-
ſequi volens, etiam moderno ejuſdem Ordinis Prædi-
catorum Magiſtro Generali humillime ſupplicante iiſdem
Confraternitatibus ſic erectis, præter Indulgentias in re-
ſpectivo earum obtento Brevi expreſſas, etiam omnes, &
ſingulas alias Confraternitatibus Sanctiſſimi Roſarii ad for-
mam Conſtitutionis S. Pii V. die 25. Junii 1569. incipien-
tis: *Inter deſiderabilia*, canonice erectis ab Apoſtolica Se-
de quomodocumque conceſſas, clementer indulſit. In po-
ſterum tamen ut quodcumque dubium, quævis abuſus, aut
moleſtiæ, vel perturbationis occaſio prorſus removeatur,
idem Sanctiſſimus Dominus Noſter de Apoſtolicæ pariter
plenitudine poteſtatis voluit, & expreſſe mandavit, quod
non aliter Confraternitates, ſeu Societates Sanctiſſimi Ro-
ſarii erigantur, niſi requiſitis prius, & obtentis, juxta
formam a S. Pio V. in præallegato Brevi præſcriptam a
Magiſtro laudati Ordinis Prædicatorum pro tempore exi-
ſtente Generali litteris facultativis, ut alias a Sacra Ri-
tuum Congregatione die 9. Aprilis 1661. reſolutum fuit,
& ab Auditore Generali Sacræ Apoſtolicæ Cameræ in
conſimili cauſa anno 1663. per ſententiam definitum. Sæ-
pedictus vero Magiſter Generalis pro hujuſmodi Confra-
ternitatum erectione conſuetas litteras Sacerdotibus ſui Or-
dinis, vel ubi horum Conventus non exiſtat, aliis Eccle-
ſiaſticis perſonis, ſive Regularibus, ſive Sæcularibus etiam
Epiſcopo beneviſis expediet, ipſæque litteræ, non niſi de
conſenſu Ordinarii, ſervatiſque reliquis omnibus in hu-
juſmodi erectionibus ex Apoſtolicis Conſtitutionibus ſer-
vandis, ac ſervari ſolitis, executioni mandentur.

Datum Romæ die 1. Septemb. 1747.
Fr. J. Cardinalis Portocarrero

Sic Confraternitates Corrigiatorum S. Auguſtini, Scapu- 27
laris S. Mariæ de Carmelo, & aliæ aliis Regularibus con-
ceſſæ eriguntur, & inſtituuntur a ſuis reſpective Superio-
ribus, ſeu deputatis Religioſis, ut patet in ſuis reſpective pri-
vilegiis a Sede Apoſtolica obtentis. Cum hoc tamen quod
omnes ab omnibus erigantur, & inſtituantur juxta præ- 28
ſcriptum a Clemente VIII. in d. Conſt. incip. *Quæcum-
que*; & adducta ſupra *ſub num.* 2.
Eſt autem hic advertendum primo, quod licet in d. 29
Conſtitutione Clementis VIII. prohibeatur, ne in uno lo-
co erigantur plures Confraternitates ejuſdem inſtituti, &
generis, non intelligitur tamen hæc prohibitio de Confra-
ternitate SS. Sacramenti, quæ immo ex declaratione Sac.
Cong. Indulgentiarum ſub *die 7. Febr.* 1607. cum appro-
batione Pauli V. deſideratur, ut erigatur in qualibet Ec-
cleſia Parochiali, non obſtante quod ibi reperiatur jam
erecta quælibet alia Confraternitas, ut patebit infra ex
propriis verbis tranſmiſſis ad Archiepiſcopum Bononienſem
mandato certiorandi Epiſcopos ſuæ Provinciæ, & ſic
etiam declaravit *Sac. Congr. Epiſcopor. in Vercellenſ.* 3. *Fe-
bruarii* 1610. Nec etiam prohibitio Clementis VIII. intel- 30
ligenda eſt de Confraternitate Doctrinæ Chriſtianæ, quæ
etiam debet erigi in qualibet Parochia, ut decrevit *Sac.
Congregat. Epiſcopor. in d. Vercellenſ.* 3. *Februarii* 1610.,
& plurimum commendavit Innocentius XI. ſuis Litteris
Circularibus omnibus Epiſcopis datis 22. *Junii* 1686. Nec
intelligitur prohibitio de Confraternitatibus jam erectis an- 31
te publicationem d. Bullæ, quia ipſæ poſſunt confirmari
plures, etiamſi eſſent ejuſdem Nominis, & inſtituti. *Sacr.
Congreg. Indulgent.* 27. *Septembris* 1607. Eſt etiam adver-
tendum ſecundo, quod licet in formula pro erigendis, & 32
confirmandis Confraternitatibus, eiſque communicandis
Indulgentiis, & gratiis a Clemente VIII. præſcripta, &
ſupra ſub *num.* 17. adducta, & a variis Sanctæ Sedis Bre-
vibus, & Decretis requiratur diſtantia trium Milliarium
inter unam, & aliam; tamen Sacra Congregatio Indulgen-
tiarum de mandato Pauli V. ut tolleret varias contro-
verſias ortas inter Ordinarios locorum, & Confraternita-
tes, ac Regulares, reſolvit, & decrevit, prout Cardina-
lis Arigonius reſolutionem, & Decretum Archiepiſcopo
Bononienſi cum onere certiorandi Epiſcopos ſuæ Provin-
ciæ pro ſedandis controverſiis in illa exortis, tranſmi-
ſit; ut ſequitur.

Molto Illuſtre, e Reverend. Monſig.

Avendo riſoluto queſti miei Illuſtriſſimi Signori della 33
Congregazione dell' Indulgenza con autorità, ed ordine
particolare avuto vivæ vocis oraculo dalla Santità di N.
Signore di levar alcune difficoltà, che ſi trovano nell'
eſeguire la Conſtituzione di Clemente VIII. di fel. mem.
fatta già ſopra le aggregazioni delle Confraternite, e di-
chiarare ancora alcune coſe concernenti le iſtituzioni an-
tiche fatte da' Superiori delle Religioni, fanno ſapere a
V. S. che ſi contentano, che i Superiori Regolari, a'
quali è ſtata conceſſa nuova facoltà da ſua Beatitudine d'
iſtituire Confraternità ſecolari (ſecondo la forma della
ſuddetta Coſtituzione) poſſino confermare ſenza conſenſo
dell'Ordinario de' luoghi quelle Confraternità, quali ſi
trovano canonicamente erette da' medeſimi Superiori Re-
golari, avanti ſi publicare l'iſteſſa Coſtituzione nelle
Chieſe proprie loro Collegiate, dove ſtiano almeno dodi-
ci Religioſi di famiglia ordinaria, non oſtante che nella
patente della Confirmazione ſi dica eſpreſſamente farſi ciò
di conſenſo dell'Ordinario medeſimo. Dichiarando però,
che nel far nuova iſtituzione nelle Chieſe tanto Regola-
lari, quanto Secolari di qualunque ſorta, e nel confor-
mare eziandio l'antiche erette in Chieſe Secolari, e Re-
gola-

golari ancora, nelle quali non ſtiano, dodici Religioſi, ſi debba neceſſariamente avere il teſtimonio e conſenſo dell'Ordinario, ed oſſervare tutto il reſtante, che ſi preſcrive nell'iſteſſa Coſtituzione.

Permettano ſimilmente, che i medeſimi Regolari a quali è ſtata conceſſa la ſuddetta nuova facoltà d'iſtituire, poſſino confermare le Confraternità antiche, e iſtituirne di nuove, ancorchè non ſia tutta quella diſtanza di luoghi, ove ſono, o ſaranno tali Confraternite, che viene preſcritta da' Brevi Apoſtolici, mentre però oltre tutti gli altri requiſiti concorra anco a queſto il conſenſo particolare dell'Ordinario del luogo, il quale ſi dovrà eſibire in ſcritto, prima che ſi diſpenſi ſopra tal diſtanza, e non altrimenti.

Permettano ancora, che ritrovandoſi diverſe Confraternità di ſecolari antiche, erette canonicamente, come ſopra, in Chieſe Regolari Collegiate di dodici Religioſi almeno, ſi poſſino confermare, ſervata però in tutto il reſto la forma data dalla medeſima Coſtituzione; e parimente che eſſendo in una Città, o Terra più d'una Confraternità antica dell'iſteſſo nome, ed iſtituto, eretta canonicamente da Superiori Regolari, ſi poſſino confermare ſecondo la ſuddetta forma, ma nell'iſtituire nuove Confraternità vogliano le Signorie loro Illuſtriſſime, che una ſola ſe ne poſſi fare in qualunque Città, Terra, o Luogo, eccetuando però la compagnia del Santiſſimo Sacramento, quale concedono, anzi deſiderano ſia eretta in ogni Chieſa Parrocchiale, non oſtante che ſi ci trovi eretta prima qualſivoglia Confraternità.

E perchè molti dubitano ſe per la Coſtituzione di ſua Beatitudine ſopra l'Indulgenze conceſſe ultimamente alle perſone Religioſe con rivocazione dell'antiche, venghino rivocate anco l'Indulgenze conceſſe alle Chieſe Regolari, ed a quei che le viſitano, ancorchè la Coſtituzione comprenda chiaramente ſolo le perſone Regolari, ſenza eſtenderſi alle Chieſe loro. Tuttavia la Congregazione per levare ogni dubbio, dichiara che l'Indulgenze conceſſe a quelli, che viſitano le Chieſe de' Regolari ſtiano nella loro forza, e vigore, finchè la Santità ſua farà altra deliberazione, e però ſi poſſono laſciar pubblicare, quando non oſti altra coſa.

Tutto queſto è parſo alla Congregazione di ſcrivere a V. S. acciò nell'occorrenze di coteſta Chieſa ſappia ciò, che paſſa in queſto particolare, e lo faccia ſapere ancora a' Veſcovi della ſua Provincia, ed io prego a V. S. dal Signore ogni vero bene.

Di Roma 27. Settembre 1677.
D. V. S. Per ſervirla.
M. Card. Arigone.
Dominicus Maria Peregrin. Secret.
Illuſtriſs. ac Reverendiſs. Archiepiſc.
Bononien. de mandato.

34 Et inſuper advertendum tertio, quod licet ad tenorem dict. Conſtitutionis Clementis VIII. fuerit ſemper reſolutum, quod plures Confraternitates ejuſdem Nominis, & Inſtituti non poſſint erigi, & inſtitui in eodem loco, & ſolum ſuſtinendam primo erectam, aliaſque ultimo erectas poſt publicationem dictæ Conſtitutionis eſſe ſupprimendas, ut ſignanter in Forolivienſi his verbis, " Referente Eminentiſſimo Cæſarino controverſiam diu agitatam inter „ Regulares S. Franciſci de Obſervantia, & Regulares S. „ Franciſci Conventuales circa titulum Confraternitatis „ Sanctiſſimæ Conceptionis, Sacra Rituum Congegatio „ reſpondit, Confraternitatem erectam in Eccleſia Fra- „ trum Conventualium ſub eadem invocatione, quæ jam „ prius erat aſſumpta a Fratribus de Obſervantia, eſſe „ ſupprimendam; die ultima Martii 1640. *in Caſſanenſi bis verbis*: " Eminentiſſimo Cæſarino referente contro- „ verſiam Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii loci Mora- „ ni cum alia Confraternitate ſub eadem invocatione, S. „ Rituum Congregatio mandavit dari Decretum factum in „ his terminis pro Civitate Forolivienſi, & Novarienſi „ die 17. Julii 1640." Et ſæpe alibi conſimiliter, ut con-
35 ſtat per decreta relata a Pignatell. *tom. 6. Conſultat.* 18. Tamen ex ſuppreſſione Confraternitatis ultimo erectæ, non poteſt Confraternitas anterior in eodem loco erecta, prætendere, quod ſint ſuppreſſi, & inhibiti actus ex devotione exercendi in alia Eccleſia ejuſdem loci, & reſpectu ejuſdem Sancti, ſub cujus nomine fuit ſuppreſſa Societas, non obſtante quacumque ea de re inducta tranſactione, ſeu alia quavis adſtipulata amicabili compoſitione, ut in Alexandrina pro finali caſu inter Minores de Obſervantia, & Minores Conventuales fuit pronuntiatum in Prætorio A. C. præciſis ſequentibus verbis.

36 „ Chriſti Nomine invocato, Pro Tribunali ſedentes, & „ ſolum Deum præ oculis habentes per hanc noſtram de- „ finitivam ſententiam, quam de jure Peritorum Conſilio „ in his ſcriptis ferimus in cauſa, & cauſis, quæ primo, „ & in prima coram Nobis, ſeu alia veriori, verſæ fue- „ runt, & vertuntur, inſtantiis, inter RR. Fratres Mino- „ res de Obſervantia Conventus S. Bernardini Civitatis „ Alexandriæ Actores ex una, & RR. Fratres Minores „ Conventuales Conventus S. Franciſci ejuſdem Civita- „ tis, Reos conventos ex altera Partibus, de, & ſuper „ reſciſſione Inſtrumenti Tranſactionis inter eos celebratæ „ ſub anno 1668. in dicta Civitate inter dictos Conven- „ tus, & RR. Fratres, rebuſque aliis, de quibus in actis, „ quæ &c. ſuper interdictione, ſeu prohibitione quorum- „ cumque actuum prætextu Societatis, ac etiam devotio- „ nis faciendorum in Novena S. Antonii de Padua per „ dictos RR. Fratres Minores de Obſervantia in ipſorum „ Eccleſia Sancti Bernardini, & in Eccleſia SS. Annun- „ ciationis dd. RR. Fratrum Minorum de Obſervantia in „ Quartiero Burgolii exiſtent. dicimus, definimus, decer- „ nimus, & definitive ſententiamus, dictum Inſtrumentum „ Tranſactionis ſervandum eſſe in ea parte tantum, in qua „ continetur ſuppreſſio Societatis, & exercitium quorum- „ cumque actuum ejuſdem Societatis prætextu facienda- „ rum per dictos RR. Fratres Minores de Obſervantia; „ In reliquis vero reſcindendum eſſe, annullandum, & „ caſſandum prout Nos per hanc noſtram definitivam „ ſententiam annullamus, reſcindimus, & caſſamus, & „ pro annullato, reciſſo, & caſſato haberi volumus, & man- „ damus, victoſque victoribus in expenſis condemnamus, „ quarum taxationem Nobis, vel cui de jure in poſte- „ rum reſervamus. Et ita dicimus, pronunciamus, defini- „ mus, decernimus, & definitive ſententiamus, non ſo- „ lum iſto, ſed & alio omni meliori modo &c.

Aldrovandus Locumtenens.

Lata die 19. Februarii 1701. per acta D. Franciſci Franciſchini Notarii A. C. Defendente Roccho Matthæuccio totius Ciſmontanæ Familiæ Min. de Obſerv. cauſarum Patrono.

Regulares, qui ex Indulto Apoſtolico facultatem habent 37
inſtituendi Confraternitates, ſeu Societates in eorum Eccleſiis, non poſſunt illas erigere, ſeu inſtituere cum uſu Sacrorum abſque Ordinarii loci licentia. *Sac. Congregat.*
Epiſcop. & Regular. in Chil. 6. Decembr 1616. Contra- 38
ternitates Laicorum erigi, & inſtitui non poſſunt in Eccleſiis Monialium. *Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Baren. 6. Aprilis* 1595. *in Tirajonen. 6. Nov.* 1595. 15.
Mart. 1599. *&* 5. *Maii* 1645. Confraternitates ab Eccle- 39
ſiis, in quibus reperiuntur erectæ, & inſtitutæ poſſunt libere diſcedere, & expelli, etiamſi eſſent erectæ, & inſtitutæ in Eccleſiis Regularium, *Sacr. Congregat. Concil. in Piſana Auguſti* 1692. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in Venefrana, 28. Novembris ejuſdem anni* 1642. Rota *co-*
ram Coccino deciſ. 472. Confraternitatum aggregatio pro- 40
priorum Ordinum poteſt fieri a Regularibus in quibuſcumque Eccleſiis ſive propriis, ſive extraneis; ex dict. Conſtit. Clementis VIII. incip. *Quæcumque*, & Conſtit. Pauli V. incip. *Quæ ſalubriter*, ubi confirmat illam Clemen-
tis VIII. Confraternitates aggregatæ Archiconfraternita- 41
tibus Urbis non gaudent privilegiis Archiconfraternitatum aggregantium, ſed ſolummodo illarum Indulgentiis & gratiis ſpiritualibus. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regul. in una Brugnaten.* 23. *Novembr.* 1691. *referente Card. Millino.*

Unde non obſtante quod Confraternitati aggregatæ fue- 42
rint per Archiconfraternitatem aggregantem communicata nominatim, & expreſſe ejus privilegia, & ſtatuta, nihilominus debent ab ipſa Confraternitate aggregata omnimode obſervari conventiones, pacta, & ſtatuta in limine erectionis Confraternitatis de auctoritate Ordinarii appoſita: quia ſtatuta Archiconfraternitatum aggregantium non poſſunt impertiri Confraternitatibus aggregatis, niſi ea prius ab Epiſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci approbata fuerint, ut expreſſe ſtatuit Clemens VIII. in dict. Conſtit. incip. *Quæcumque* §. 5. ibi: " Statuta autem pro regimine Ordinum, Religionum, & Inſtitu- „ torum, erigentium, & inſtituentium, ac communi- „ cantium, ſeu Archiconfraternitatum, & Congregationum „ aggregantium edita Confraternitatibus, & Congrega- „ tionibus erigendis, inſtituendis, & aggregandis, & qui- „ bus communicationes privilegiorum, & aliorum prædi- „ ctorum fiunt, impartiri non poſſint, niſi ea prius ab E- „ piſcopo Diœceſano examinata, & pro ratione loci ap- „ probata fuerint, quæ nihilominus ejuſdem Epiſcopi de- „ cretis, ac moderationi, & correctioni in omnibus ſemper „ ſubjecta remaneant". Et ſic tenuit in puncto bis cauſa examinata, & doctis in Jure Advocatis ſcribentibus *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Cæſenaten.* 17. *Auguſt. &* 5. *Octobr.* 1691. Per aggregationem nihil detrahitur juriſdictioni Ordinarii, prout pluries declaravit Sacra Congregatio Concilii, *& ſignanter* in Potentina aggregationis, *in qua propoſitis dubiis.; Primo* „ An ad effectum, ut „ Confraternitates laicales aggregatæ uti poſſint Regulis, „ & ſtatutis, ac Conſtitutionibus, quas obſervandas reci- „ piunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, neceſ- „ ſaria ſit præcedens aggregatio Ordinarii loci? *Secundo*, „ An ad effectum, ut Confraternitates aggregatæ uti, & „ gaudere poſſint Indulgentiis Archiconfraternitatum ag- „ gregantium, neceſſaria ſit approbatio Epiſcopi cum in- „ terventu duorum de Capitulo? *Tertio*, An Confrater- „ nitatibus aggregatis Archiconfraternitati Mortis de Ur- „ be jus competat ſepeliendi Cadavera occiſorum tam in „ Civitate, quam extra, & tam Civium, quam extero-

„ rum,

„ rum, quando Parochi parati ſunt ſepelire dicta cadave-
„ ra? *Quarto*, An dictæ Confraternitates aggregatæ ſub-
„ ſint Ordinario, ita ut eorum Adminiſtratores rationem
„ Ordinario teneantur reddere? Die 29. Maji 1683. Sacr.
„ Congreg. Concil. reſpondit ad 1. 2. & 4. affirmative,
„ ad 3. negative, lib. 33. deciſ. fol. 148.

45 Confraternitates Sanctiſſimi Sacramenti ubique terrarum
erectæ, vel erigendæ abſque novi conceſſione, communi-
catione, vel aggregatione participes ſunt quorumcumque
privilegiorum, conceſſionum, indulgentiarum, & gratia-
rum Archiconfraternitati de Minerva conceſſarum, &
concedendarum ſtatim ac earumdem erectio, Apoſtolica,
46 vel auctoritate ordinaria facta fuerit. *Sacra Congreg. In-
dulgentiarum 15. Februarii 1608.* Facta erectione, & ag-
gregatione Archiconfraternitati Doctrinæ Chriſtianæ Ur-
bis, ceteræ hujuſmodi Confraternitates ejuſdem Diœce-
ſis, ſeparata non indigent aggregatione ad hoc, ut gau-
deant indulgentiis, ut decrevit Sacra Congregat. Indul-
gentiarum ſequenti Decreto.

„ Cum Venerabilis Archiconfraternitas Doctrinæ Chri-
„ ſtianæ poſita in Eccleſia S. Martini de Urbe Sacr. Con-
„ gregat. Indulgentiarum humiliter expoſuerit, ſæpius a
„ nonullis dubitatum fuiſſe, an attenta Bulla ſan. mem.
„ Pauli V. edita, quæ incipit: *Ex credito*, ſatis ſit, ut
„ una Confraternitas ejuſdem Inſtituti in aliqua Civitate
„ aggregetur, ad hoc, ut cunctæ aliæ ſimiles Confrater-
„ nitates ab Ordinario loci erectæ, ſeu erigendæ aggre-
„ gatæ pariter cenſeantur, vel potius inſuper requira-
„ tur, ut ſingulæ Confraternitates, quæ in tota Diœ-
„ ceſi eriguntur, ab Archiconfraternitate ſeorſim aggre-
„ gationem ſuſcipiant; Cumque pariter ſupplices preces
„ porrexerint, ut Eminentiſſ. PP. ea de re ſuum Oraculum
„ proferre dignarentur; Eadem Sacra Congregatio, etiam-
„ ſi verba prædictæ Bullæ ſatis clara viderentur; tamen
„ ne ullus in poſterum dubii locus ſupereſſet, die 23.
„ Martii 1711. declaravit ſufficere, ut aliqua Confrater-
„ nitas Doctrinæ Chriſtianæ in una Civitate Archicon-
„ fraternitati aggregata ſit, ad hoc, ut cunctæ aliæ ab
„ Ordinario loci in tota Diœceſi erectæ, ſeu erigendæ
„ aggregatæ cenſeantur, & omnium ſpiritualium gratia-
„ rum, & Indulgentiarum, quibus dicta Archiconfrater-
„ nitas fruitur, participes ſint. Dat. 26. Martii 1711.

J. M. Card. Gabriellus Præf.

Raphael Coſmus de Hieronymis Secret.

47 Ut de facili autem Confratres quarumcumque Confra-
ternitatum, quæ aggregari cupiunt Archiconfraternitati-
bus Urbis tam ſæcularium, quam Regularium, ſciant
expenſas requiſitas pro aggregatione obtinenda, & ne in-
debite graventur, datur ſubnexum decretum.

„ Congregatio Illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum
„ S. R. E. Cardinalium a Sanctiſſ. D. N. Paulo divina
„ providentia Papa V. Indulgentiarum moderationi præ-
„ fecta, cum acceperit nonnullos Archiconfraternitatum
„ Almæ Urbis Miniſtros in Litteris patentibus Aggrega-
„ tionum expediendis mercedem a Confraternitatibus ag-
„ gregandis, eorumve procuratoribus prætendere, &
„ extorquere, contra fel. record. Clementis VIII. hoc de
„ genere editæ Conſtitutionis diſpoſitionem, qua expreſſe
„ cautum fuit, ut Litteræ hujuſmodi ab Ordinibus, Re-
„ ligionibus, Inſtitutis, ſeu Archiconfraternitatibus, &
„ Congregationibus gratis omnino, ac nulla prorſus
„ mercede etiam a ſponte dantibus accepta expediri, &
„ concedi debeant, ſi vero illorum Miniſtri, Superiores,
„ vel Officiales quocumque nomine nuncupati, quavis
„ auctoritate, privilegio, & officio fungantur, & præ-
„ fulgeant, contravenire præſumpſerint, erectiones, in-
„ ſtitutiones, Indulgentiarum, &c. communicationes,
„ nec non aggregationes per ipſos faciendæ, ſeu revo-
„ candæ nullius ſint roboris, ac momenti, & quilibet
„ eorumdem Miniſtrorum, & Superiorum, & Officialium,
„ & aliorum prædictorum, privationis Officiorum, quæ
„ obtinet, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum
„ obtinenda pœnam, quæ ab alio, quam a Romano Pon-
„ tifice remitti non poſſit, incurrat eo ipſo: Ne abuſum
„ hujuſmodi ulterius ſerpere, ipſaſque Archiconfraterni-
„ tates ſumptibus propterea faciendis minimum gravari
„ patiatur, ſpeciali Sanctitatis ſuæ ordine vocis oraculo
„ habito, præcipit, ac mandat omnibus, & ſingulis ea-
„ rumdem Archiconfraternitatum, tam Sæcularium,
„ quam cujuſvis Ordinis, etiam Mendicantium, Regula-
„ rium Præfectis, Adminiſtratoribus, Miniſtris, Officia-
„ libus, & Superioribus cujuſvis conditionis, gradus, &
„ ſtatus, ne pro earumdem Litterarum expeditione, ſeu
„ potius expenſis deſuper faciendis (computatis perga-
„ mena, ſcriptura, vel impreſſionis ſtipendio, Sigillorum
„ capſulis, chordulis, Cera, Secretarii Notariique labo-
„ re, vel mercede, aliiſque omnibus) ultra ſcutum unum
„ aureum pro ſingula aggregatione, inſtitutione, vel
„ confirmatione exigere, vel quovis prætextu etiam
„ meræ eleemoſynæ, vel, (ut ajunt) recognitionis, e-
„ tiam ante Conſtitutionis prædictæ promulgationem, ut
„ alias qualibet ratione, vel colore debitæ, vel prætenſæ,
„ neque a ſponte dantibus ullo pacto recipere, au-
„ deant ſub iiſdem in dicta Conſtitutione contentis pœ-
„ nis, quas S. D. N. juſſu, præſenti decreto renovat,
„ atque adeo etiam privationis facultatis Confraternita-
„ tes aggregandi, ſeu inſtituendi reſpective eo ipſo in-
„ currendis, gravioribuſque Sanctitatis Suæ, & Sedis
„ Apoſtolicæ arbitrio imponendis pœnis.

Dat. Romæ 6. Martii 1608.

R. Cardinalis Bellarminus,

Ant. Epiſcopus Anagnin. Secretarius.

Supplementa Aucteris e II. Editione.

ADvertendum eſt, quod Conſtitutio Benedicti XIII. 48
incip. *Ex quo Sede Apoſtolica*, edita 1. Aprilis 1727.
quoad erectionem Archiconfraternitatis ſub titulo B. Ma-
riæ Virginis Immaculatæ, ſuum non eſt ſortita effectum,
ex quo una cum aliis moderata & redacta fuerit ad ter-
minos Juris communis; Concilii Tridentini, & conſtitu-
tionum Apoſtolicarum, a Clemente XII. Conſtit. incip.
Romanus Pontifex, quæ adducitur in hac Biblioth. ſub
verb. *Privilegium Art.* 4.

Confratres Societatis S. Mariæ Virginis de ſuccurſu 49
contra infideles Januæ erectæ, omnibus quadrageſimæ
diebus, etiam majoris hebdomadæ, ſervatis tamen jeju-
nii legibus, ovis, & lacticiniis veſci permittuntur: Be-
nedictus XIV. Conſtit. incip. *Pias Chriſtifidelium* §. 2.
Iidem gaudent privilegio eligendi Confeſſarium ab Ordi-
nario loci approbatum, qui eos abſolvat a peccatis etiam
eidem Sedi Apoſtolicæ reſervatis, bis in eorum vita, & 50
in eorumdem mortis articulo. *ibid.* §. 3. Hoc tamen pri-
vilegio uti poſſunt tantum bis in tota eorum vita, non
obſtantibus iteratis adſcriptionibus Confraternitati; nec
vi ejuſdem abſolvi poſſunt a peccatis Ordinario reſervatis.

Novæ additiones ex aliena manu.

COnfirmationes vel ſunt Eccleſiaſticæ, vel laicales. Ad 1
erectionem Confraternitatum Eccleſiaſticarum neceſ- 2
ſaria omnino eſt auctoritas Superioris Eccleſiaſtici vel ve-
ra, vel ſaltem præſumpta; *Rot. in Piſtorien. Beneficii* 13 3
Januarii 1738. cor. bon. mem. Vais. Superior vero Eccleſia-
ſticus in ſubjecta materia non eſt ſemper Epiſcopus, nam
& eſſe poteſt Superior Regularium, ſi agatur de Confra-
ternitatibus erigendis in Eccleſiis ipſorum Regularium. 4

Nota vero, non aliter Confraternitates in Eccleſiis Re-
gularium erigi poſſe a Superiore eorumdem, quam ſi de
illis ſint, quarum erectio ex Apoſtolico privilegio ad ip- 5
ſos ſpectat. Ceterum aliæ Confraternitates in Eccleſiis
Regularium erigendæ ſunt auctoritate Ordinarii *Rot. in
Caſſanen. Translationis Confraternitatis 8. Maji 1744.* §. 6.
cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſi Decano.

Sicuti Confraternitatibus licet ſeſe transferre de una 6
in alteram Eccleſiam, ita & Regularibus permiſſum eſt
ipſis Confraternitates dimittere; idque ad æqualitatem
ſervandam; idem ſupremum Tribunal *in dict. Caſſanen.
Translationis Confraternitatis 8. Maji 1744.* §. 7. *cor. Reve-
rendiſſ. P. D. Buſſio Decano.* Hæc vero translatio fieri ne- 7
quit ſine conſenſu majoris partis Confratrum collegialiter
ter præſtito; *Rota in Taurinen. Confraternitat. 4. Februarii
1744.* §. 9. *cor. Illuſtr. Molin.*

At non levis quæſtio eſt, an id ipſum obtineat, ſi aga- 8
tur de Confraternitatibus illis, quarum erectio ad Supe-
riores Regularium vigore Privilegii Apoſtolici ſpectat. 9
Ratio dubitandi inde oritur, quod Confraternitates hujus
generis ſunt membra Eccleſiarum, in quibus ſunt erectæ; 10
Buſſi de ſodalit. qu. 1. n. 5. Reque ipſa hac de ratione
ſacrum Auditorium negativam ſententiam videtur amplexum
xum eſſe *in dict. Caſſanen. Translationis Confraternitatis 8.
Maji 1744.* §. 8. *coram Reverendiſſ. P. D. Buſſio Decano.*

In caſu vero permiſſæ translationis Confraternitatis de 11
una ad aliam Eccleſiam, intelligitur quoque permiſſa
translatio Bonorum ad eaſdem Confraternitates ſpectan-
tium, idque etiamſi adminiſtratio dictorum bonorum con-
ceſſa in aliquo actu fuerit Regularibus Eccleſiæ, a qua
ſit diſceſſus, quia dicta adminiſtratio conceſſa cenſeri de-
bet uſque adeo donec dict. Confraternitates inibi perma- 12
nerent: Rot. *in d. Caſſanen. Translationis Confraternit. 8.
Maji 1744.* §. 9. *cor. Reverendiſſ. P. D. Buſſio Decano.*

Nova Confraternitas in eodem loco non prohibetur eri- 12
gi, ſi titulum habeat ab antiqua Confraternitate diver- 14
ſum. Maxime vero ſi inſtitutum itidem habeat diver-
ſum; *Rot. in Leopolien. Confraternit. 18. Junii 1745.* §. 7.
& plur. ſequent. coram bon. mem. de Vais, quod procedit 15
etiamſi concurrat mixtura tituli.

Ex duabus Confraternitatibus ejuſdem tituli & inſti- 16
tuti, ſi una prius obtinuerit licentiam, & altera etſi
poſtea habuerit licentiam, prius tamen ſit erecta, hæc,
& non illa remanere debet; Rota *in dict. Leopolien. Con-* 17
fraternitatis 19. Junii 1745. §. 12. *cor. bon. mem. de Vais.*

De Confraternitatibus aggregatis Archiconfraternitati- 18
bus Urbis an gaudeant ipſarum privilegiis, plene Rot.
*in Savonen. Aggregationis 16. April. 1724. cor. clar. mem.
Scott. & in Hiſpalen. Antianitatis 9. Januar. 1735. coram
Eminentiſſimo Creſcentio.*

Articulus II.

Quo ad varia, quæ concernunt Confraternitatis, eorum Cappellanos, & Parochos.

SUMMARIUM.

1 *Ad dirimendas controverſias, quæ ſæpe oriri ſolent inter Confraternitates, eorumque Cappellanos, & Parochos, non eſt deſumenda regula, & norma ab Archiconfraternitatibus Urbis.*

2 *Sed ſunt obſervanda Decreta a Sacris Congregationibus pluries edita, & ſignanter a Sacr. Congregatione Concilii.*

3 *Et a Sac. Congregat. Epiſcoporum, & Regularium.*

4 *Et a Sacra Congregatione Rituum.*

1 AD dirimendas controverſias, quæ ſæpe oriri ſolent inter Confraternitates, eorumque Cappellanos, & a-Parochos, non eſt deſumenda regula, & norma ab Archiconfraternitatibus Urbis, quia ex quo in Archiconfraternitatibus Urbis præſidentiam ſoleant habere Cardinales aliique magni Prælati propter eorum præeminentiam, & Archiconfraternitatum præſtantiam, potuerunt ipſis concedi aliqua privilegia particularia, quæ nequeunt trahi in exemplum a Confraternitatibus aggregatis, quibus ad evitanda varia inconvenientia, quæ inde oriebantur, Clemens VIII. in dict. Conſtitutione incipien. *Quæcumque*, expreſſe vetuit talia particularia privilegia communicari, & *pro ratione loci* ſtatuta concedi, & reformari mandavit, ut patet ex præciſis ſuis verbis adductis ſupra *art. 1. numer. 42.* & Sacra Congregatio Epiſcoporum expreſſe declaravit Confraternitates aggregatas Archiconfraternitatibus Urbis non gaudere earum privilegiis, ſed ſolummodo earum Indulgentiis, & gratiis ſpiritualibus, ut patet ex Decreto relato ſupra *art. 1. num. 41. & ſeq.* Un-
2 de pro dirimendis controverſiis ſunt obſervanda Decreta Sacrarum Congregationum, quæ pluries ſanxerunt Benedictiones ſolemnes Olivarum, Cinerum, & Candelarum; Benedictionem Fontis Baptiſmalis, Benedictionem ſuper populum cum Sacramento Euchariſtiæ, Miſſam Solemnem feriæ V. in Cœna Domini, & Miſſarum Solemnium celebrationem, & alia hujuſmodi pertinere ad Parochos, & fieri non poſſe in Oratoriis publicis Confraternitatum; & ſignanter *Sacr. Congr. Concil. in Mantuana Jurium Parochialium 3. Julii 1675. ad 6. & 7. dubium*, in *Nullius Nonantulana Jurium Parochialium 17. Februarii 1685. ad ſecundum, & in Bononien. Jurium Parochialium 17. Novembris 1691. ad tertium, & in Regien. 5. Auguſti* 1719. ubi pro Canonicis Collegiatæ Novellariæ cum Confratribus Sanctiſſimi Roſarii fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

1. An annuente, & permittente Archipresbytero, & Parocho poſſit Archiconfraternitas SS. Roſarii adimplere onera Miſſarum, & Anniverſariorum ſibi injuncta mediantibus Presbyteris exteris ſibi beneviſis; ſive potius teneatur uti Miniſterio Canonicorum Collegiatæ, & quatenus affirmative quoad ſecundam partem?
2. An prædicti Canonici tempore celebrationis Miſſarum Cantatarum celebrandarum in eodem Altari, non recedendo ab eodem Choro poſſint ibidem Miſſis Cantatis aſſiſtere?
3. An, & in qua ſumma præſtanda ſit eleemoſyna pro dictis Miſſis tam lectis, quam cantatis?
4. An Confraternitas poſſit de licentia, & conſenſu d. Parochi exponere infra annum in Cappella SS. Roſarii publicæ venerationi SS. Euchariſtiæ Sacramentum, ſive potius requiratur licentia Ordinarii?
5. An Confratres, annuente, & permittente d. Archipresbytero facere poſſint Proceſſiones intra, & extra Eccleſiam ſine interventu Canonicorum?
6 An, & a quo ſit determinanda via Proceſſionum, quæ fiunt extra Eccleſiam, & per Parochiam?
7. An permittente D. Archipresbytero poſſit d. Archiconfraternitas erigere in dd. Proceſſionibus propriam Crucem?
8. An de licentia ejuſdem Archipresbyteri poſſit d. Confraternitas pulſari facere Organa, & Campanas d. Eccleſiæ, ſive potius circa præmiſſa requiratur quoque conſenſus Canonicorum?
9. An permittente Archipresbytero, & Parocho, poſſint Confratres impedire Canonicis celebrationem Miſſarum in eodem Altari SS. Roſarii, & quatenus negative?
10. An Canonici teneantur concurrere ad manutentionem Altaris & Cappellæ?
11. An prædictus Archipresbyter, & Canonici teneantur applicare Miſſam Conventualem pro Benefactoribus in caſu &c.

Reſolutiones dubiorum hujus cauſæ ſub titulo *Regien.* propoſitæ in Congr. Conc. *die 5. Aug.* 1719. ſunt ſequentes?

Ad primum, Negative quo ad primam partem; affirmative quo ad ſecundam.

Ad 2. Affirmative, dummodo non aſſiſtant in Sacriſtia.

Ad 3. Præſtandam eſſe eleemoſynam tam pro Miſſis lectis, quam pro cantatis juxta morem loci.

Ad 4. Negative quo ad primam partem, affirmative quo ad ſecundam,

Ad 5. Ad primam dubii partem, & ad ſecundam negative, dummodo non agatur de Proceſſionibus, quæ fiunt ex Inſtituto Confraternitatis, & in quibus ſufficit, quod Canonici ſint vocati.

Ad 6. Eſſe determinandam a Præfecto Chori, interveniente Capitulo.

Ad 7. Negative.

Ad 8. Negative ad primam dubii partem, affirmative ad ſecundam.

Ad 9. Negative.

Ad 10. Negative.

Ad 11. Demum affirmative, *cum addito in omnibus dictis dubiis, quod cauſſa amplius non proponeretur.*

Et in *Cremonen.* pro Confraternitate Mortis, & Orationis Oppidi Caſalis Majoris Cremonenſis Diœceſis cum Archipresbytero S. Leonardi ejuſdem oppidi, ubi fuerunt propoſita, & reſoluta ſequentia dubia.

1. An Præpoſito S. Leonardi invitato, & renuente, aut impedito intervenire Proceſſioni occaſione Feſti Nativitatis B. Mariæ Virginis, adhuc Confratres Mortis oppidi Caſalis Majoris illam facere poſſint abſque licentia d. Parochi in caſu &c.
2. An dd. Confratres facere poſſint eandem Proceſſionem cum interventu Cappellani, aut alterius Sacerdotis per ipſos, non autem per Præpoſitum nominandi.
3. An Præpoſito S. Leonardi, & ſimul Confratri dictæ Confraternitatis competerent duo ſuffragia, vel unum duntaxat in Congregationibus ejuſdem Confraternitatis.

Super quibus dubiis propoſitis in Congregatione habita *die 5. Junii* 1723. quo ad primum emanavit reſolutio; *Affirmative* intra ambitum Oratorii, extra vero *negative*, niſi accedat licentia Epiſcopi; Ad ſecundum *Affirmative*; Ad tertium *Negative* quo ad primam, & *affirmative* quo ad ſecundam partem. Et die 13. April. 1726. propoſitis in Congreg. Concilii ſequentibus quatuor dubiis:

1. An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis ſub die 5. Junii 1723. quo ad ſecundum dubium?
2. An Confraternitas Orationis, & Mortis Oppidi Caſalis Majoris aggregata Confraternitati Urbis poſſit ſine Licentia Epiſcopi in ſuo Oratorio exponere Euchariſtiam infra annum, & præcipue 40. Horarum in Octava Defunctorum, aliaſque functiones peragere, juxta aſſertum inſtitutum in caſu &c. *& quatenus negative.*
3. An ſufficiat ſemel dictam licentiam petere tam pro expoſitione infra annum, quam 40. Horarum, aliiſque functionibus, juxta d. aſſ. Inſtitutum, ſeu potius illa requiratur, toties, quoties?
4. An petita, & non obtenta dicta licentia, habeatur pro conceſſa in caſu &c.

Ad primum: reſponſum fuit in deciſis.

Ad ſecundum: negative quoad primam partem. & quoad ſecundam explicentur functiones.

Ad tertium; ſervetur ſolitum.

Ad quartum; negative & amplius in omnibus.

Et in Alexandrina pro Confraternitate S. Mariæ Miſericordiæ, & S. Rochi cum Parocho S. Martini fuerunt propoſita, & reſoluta duo ſequentia dubia:

1. An Confraternitas S. Mariæ Miſericordiæ, S. Roch Civitatis Alexandrinæ poſſit ſine licentia, & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio Lignum S. Crucis?
2. An eadem Confraternitas poſſit pariter ſine licentia, & interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio SS. Euchariſtiam in caſu &c.

Sac. Congr. Conc. in Alexandrina 21. Febr. 1728. reſpondit: *Ad utrumque affirmative, accedente licentia Epiſcopi. Et amplius.*

Confraternitas poteſt facere ſuas Congregationes abſque licentia, & intereſſentia Parochi. *Sacr. Congr. Conc. in Novarien.* 24. *Septembr.* 1718. *ad nonum dubium.* Et Cappellanus Confraternitatis poteſt in ſuo Oratorio benedicere candelas pro Confratribus, & ſororibus in Feſto Purificationis B. M. V. *in reſp. ad* 13. *dubium.*

Parochus debet a Confraternitate invitari, ut præſideat in Congregationibus faciendis tam in imbuſſolationibus, & extractione Priorum, ac Officialium, quam in redditione rationum. *Sac. Cong. Conc. in Bononien.* 15. *Mart.* 1728. *ad* 2. *dub.* Non debet tamen invitari, ut præſideat Congregationibus faciendis pro diſtributione dotium, nec non pro his, quæ concernunt temporalia, & rerum Œconomiam. *ibid. ad* 5. *dub.*

Decretis Sacræ Congregationis Concilii conſonant re- 3
ſolutiones Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regular. *in una Rhegien.* inter Monaſterium, & Monachos S. Petri Congregationis Caſſinenſium, & Confraternitatem Sanctiſſimi Sacramenti dictæ Civitatis, in qua propoſitis dubiis:

1. An Confraternitas ſit exempta a Juriſdictione Ordinarii?
2. An eidem Confraternitati competat facultas retinendi Campanas obſtrepentes in culmine Oratorii?

3. Pro

3. Proceſſiones faciendi per Parochiam cum Stola, & Cruce occaſione aſſociationis Cadaverum, & ſimilium?
4. Continuo aſſervandi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, etiam cum illius publica expoſitione?
5. Adminiſtrandi publice Sacramentum Confeſſionis?
6. Benedicendi Candelas, Cineres, Olivas?
7. Functiones peragendi in Majori Hebdomada, ſignanter in die Cœnæ Domini?
8. Ibique ſepeliendi Cadavera abſque ullo interventu Parochi, iſtique omnino denegando Jura Parochialia?

Die 5. Junii 1699. *Sac. Cong.* referente Eminentiſſimo Cardinali Tanario, cenſuit, & decrevit non conſtare de exemptione, & in reliquis, *inhærendo* (ſunt verba Decreti) *Decretis alias deſuper editis, cenſuit, reſpondendum negative.*

4 Decretis Sacrarum Congregationum Concilii, & Epiſcoporum & Regularium conſonant nova Decreta Sacræ Congregationis Rituum, in qua propoſitis ſequentibus dubiis:

1. An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Eccleſiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Eccleſiaſticis non Parochialibus?
2. An dictæ Confraternitates erectæ in Cappellis, vel Oratoriis tum publicis, tum privatis adnexis Parochialibus Eccleſiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quo ad dictas functiones?
3. An Confraternitates erectæ in aliis Eccleſiis publicis habeant quoad eaſdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites ſitæ ſint Eccleſiæ?
4. An Confraternitates erectæ in Oratoriis tam publicis, quam privatis ſejunctis ab Eccleſiis Parochialibus quo ad dictas functiones Eccleſiaſticas, habeant dictam dependentiam a Parocho?
5. An Benedictiones, & Diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ſint de juribus mere Parochialibus?
6. An Benedictiones Mulierum poſt partum, Fontis baptiſmalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & ſimilium, ſint de juribus mere Parochialibus?
7. An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ ſint de juribus mere Parochialibus?
8. An celebratio Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini, ſit de dictis juribus Parochialibus?
9. An prima pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto ſit de juribus Parochialibus?
10. An celebratio Miſſarum Solemnium per annum, ſive pro vivis, ſive pro defunctis, ſit de dictis juribus Parochialibus?
11. An Expoſitio quadraginta horarum, & benedictio, quæ fit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus?
12. An expoſitio, quæ fit cum Reliquiis, vel ſacris imaginibus, & benedictio, quæ cum eis fit ſuper populum, ſit de dictis juribus Parochialibus?
13. An functiones in præcedentibus octo dubiis, videlicet a dubio quinto ad duodecimum expreſſe, peragi poſſint in Oratoriis privatis, contradicente Parocho?
14. An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres ſtatis horis recitari poſſint horæ Canonicæ cum cantu, vel ſine, abſque alia licentia Parochi?
15. An in dictis Oratoriis privatis ſit licita celebratio Miſſæ privatæ, aſſentiente Ordinario loci, & contradicente Parocho?
16. An Cappellani Confraternitatum poſſint populo denunciare Feſtivitates, & vigilias occurrentes in Hebdomada abſque licentia Parochi?
17. An Parochus invitis Confratribus docere poſſit Doctrinam Chriſtianam in prædictis Eccleſiis, Oratoriis publicis, vel privatis a Parochiali diviſis, & ſeparatis.
18. An in ſæpe dictis Eccleſiis publicis Confraternitatum poſſint haberi publicæ Conciones etiam per totum curſum Quadrageſimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & abſque licentia Parochi?
19. An in eiſdem Eccleſiis poſſit celebrari Miſſa ſive lecta, ſive cantata ante Miſſam Parochialem, ſive lectam, ſive cantatam?
20. An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpe dictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?
21. An intra ambitum earundem Eccleſiarum fieri poſſint Proceſſiones juxta cujuſque Confraternitatis inſtitutum, abſque interventu, vel licentia Parochi?
22. An eædem Proceſſiones fieri poſſint extra ambitum dictarum Eccleſiarum abſque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium tranſeundum eſt?
23. An in dictis Proceſſionibus Cappellani Confraternitatum poſſint deferre Stolam?
24. An Epiſcopo accedente ad Eccleſias publicas Confraternitatum, quæ non ſint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho, in cujus territorio ſunt ſitæ dictæ Eccleſiæ?
25. An earumdem Eccleſiarum, & Confraternitatum

Rectores, & Cappellanos poſſit Parochus ceſſante alio ſpeciali, ac legitimo titulo, & ſolo jure Parochialitatis compellere invitos ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis?
26. An in ſæpe dictis Eccleſiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus retineri poſſit Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali Indulto Sedis Apoſtolicæ?
27. Præſuppoſita facultate retinendi, an poſſit infra annum publice exponi, ſine licentia Ordinarii?
28. An poſſit Parochus ſe ingerere in adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in ſæpe dictis Eccleſiis recollectarum, vel capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ clavem retinere?
29. An in Eccleſia Parochiali Confratres, vel eorum Cappellani, immiſcere ſe valeant, invito Parocho, in ejuſdem Eccleſiæ functionibus, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus?
30. An Confraternitates ſive ſint erectæ in Eccleſia Parochiali, ſive extra illam, poſſint pro libito, & juxta uniuſcujuſque peculiaria ſtatuta, congregationes ſuas facere, abſque interventu, vel licentia Parochi?
31. An poſſint propria bona adminiſtrare, atque de illis diſponere abſque ulla dependentia a Parocho?
32. Quando Parochus eiſdem Congregationibus interſit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an poſſit ſuffragium deciſivum ferre: & quatenus affirmative?
33. An etiam ſuffragium duplex?

Die 10. Decembris 1703. prout infra reſpondit.

Ad 1. Affirmative.
Ad 2. Affirmative.
Ad 3. Negative.
Ad 4. Negative.
Ad 5. Negative.
Ad 6. Negative: ſed benedictiones Mulierum, & fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis.
Ad 7. Negative prout jacet.
Ad 8. Negative prout jacet, ſed ſpectare ad Parochum.
Ad 9. Negative prout jacet, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem ad formam *Conſt. Leon. X. n. 22. §. 14.*
Ad 10. Negative prout jacet, ſed licere Confratribus duntaxat in Feſtivitatibus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ, vel Oratorii, ut in *Brunduſina ſub die 1. Junii 1601.*
Ad 11. Negative.
Ad 12. Negative, & quo ad benedictiones cum Reliquiis, & Imaginibus ſerventur Decreta.
Ad 13. Satis proviſum in ſuperioribus.
Ad 14. Affirmative, niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſſa.
Ad 15. Affirmative.
Ad 16. Affirmative.
Ad 17. Negative.
Ad 18. Affirmative.
Ad 19. Negative, niſi aliter Epiſcopus diſponat.
Ad 20. Affirmative, quando tumulandus eſt ſubditus Parocho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium.
Ad 21. Affirmative.
Ad 22. Negative, niſi adſit licentia Epiſcopi.
Ad 23. Negative extra propriam Eccleſiam.
Ad 24. Negative.
Ad 25. Negative.
Ad 26. Negative.
Ad 27. Negative.
Ad 28. Negative.
Ad 29. Negative.
Ad 30. Affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina Officia.
Ad 31. Affirmative.
Ad 32. Negative.
Ad 33. Negative.

Novæ additiones ex aliena manu.

SI eſt Reſolutio alicujus S. Congregationis, quæ finem imponere valeat diſſidiis Parochos inter & Confraternitates, ea certe eſt anno 1704. edita, a S. Congreg. Rituum, & a Summo Pontifice, ut refert Bened. XIV. *Inſtit. Eccl.* 105. *n.* 92. approbata, quam refert *Auctor num.* 4. 1

Statuit dicta S. Congr. diſcrimen Confraternitates Sæcularium erectas in Eccleſiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis, quæ a Parochia dependent, ipſique adjiciuntur, inter, & Confraternitates conſtitutas in publicis Eccleſiis, aut Oratoriis publicis, quæ intra ipſius limites poſita ſunt; & fere omnia tribuit Parochis in Confraternitates primi generis, non item in Confraternitates ſecundi generis. 2 3

Poſt hanc reſolutionem S. Congregationis Rituum nonnulli Scriptores putant, plura in Confraternitatibus, & ab eorum Cappellanis fieri haud poſſe, licet Sacra Congregatio ſtatuerit, illa ad jus Parochiale minime pertinere, nam, inquiunt, multa inter jura Parochialia non recenſentur, 4

ſed inter munia ſolis Parochis in ſua ditione convenien-
5 tia. Ut autem hanc opinionem comprobent, allegant
Decreta Sac. Congregationum, quibus ſancitur hoc, vel
illud ſpectare ad Parochum, non autem Sodalitiis, eo-
6 rumque Cappellanis tribuenda. Inter alios vero *Baptiſtel-*
lius Fulginatenſis Epiſcopus *in appendice ad ſuam Synodum*
pag. 257. *Benedictiones* (*ait*) *Cinerum, Candelarum, Ramo-*
rum Olivæ, Ovorum, delationes Sanctiſſimi Sacramenti, Miſ-
ſæ, ac Veſperæ ſolemnes, aliaque Eccleſiaſticæ functiones, quæ
etſi ſtricte de Juribus Parochialibus non ſunt, aliqua tamen
cum eis connexionem & affinitatem habent, juxta communem
infraſcriptorum Doctorum ſententiam non ad Confraternitates,
earumque Cappellanos, ſed ad Parochos ſpectant, excepto ca-
ſu, quo Parochus ipſe requiſitus hujuſmodi functiones ſe gratis
exhibere nolle, alias non poſſe declaravit.
7 Confutat vero hos Benedict. XIV. *dict. Inſtit. Eccleſiaſt.*
105. *a num.* 100. *ad num.* 111. una monens præter jura
Parochialia functiones quoque alias dari (quæ cum iiſdem
juribus ita implicitæ, & connexæ ſunt, ut ſoli Parocho
liceat ipſis in ſua ditione exercere. Vide omnino eum-
dem, tum Rotam *cor. Coccin. deciſ.* 2089., *cor. Molin. deciſ.*
990., *& cor. Lancett. deciſ.* 988.

Nonnulla alia additiones ex aliena manu.

8 CONfratres Societatis S. Mariæ Virginis de Succurſu
contra infideles Januæ erectæ omnibus Quadrageſimæ
diebus, etiam majoris hebdomadæ, ſervatis tamen jejunii
legibus, ovis, & lacticiniis veſci permittuntur. Benedi-
ctus XIV. Conſtitut. incip. *Pias Chriſtifidelium* §. 2. Iidem
9 gaudent privilegio eligendi Confeſſarium ab Ordinario lo-
ci approbatum, qui eos abſolvat a peccatis etiam Sedi
Apoſtolicæ reſervatis bis in ipſorum vita, & in eorum-
10 dem mortis articulo. Idem *ibid.* §. 3. Hoc tamen privi-
legio uti poſſunt tantum bis in tota eorum vita, non
obſtantibus iteratis adſcriptionibus Confraternitati; Nec
11 vi ejuſdem abſolvi poſſunt a peccatis Ordinario reſerva-
tis. Idem *ibid.* §. 3.
De officio funebri ſuper Cadaveribus Confratrum in
Eccleſia Confraternitatis, libet aliqua hic addere.
12 Si differatur de Cadaveribus Confratrum, qui haud
ſunt de Parochia ubi ſita eſt Eccleſia Confraternitatis,
dubium eſſe haud poteſt, quin ipſi Confraternitati excluſo
Parocho jus ſit officium funebre faciendi; Officium e-
nim funebre inter jura parochialia tunc recenſeri poteſt,
quum defunctus in Parochia tumulandus eidem Parochiæ
ſit ſubjectus; *Marant. Reſponſ.* 22. *ſer. per tot. & ſignanter n.*
34. *part.* 4. *Murg. diſquiſit. Canon. tom.* 1. *tract.* 7. *diſquiſit.* 6.
dub. 1. *num.* 13. idque ex ratione illa, quod jus funeris
eſt acceſſorium quid ad Sacramentorum adminiſtrationem.
Parochus autem jus tantummodo habet Sacramenta Paro-
chianis ſuis adminiſtrandi, & conſequenter reſpectu ipſo-
rum, & non aliorum jus funeris habere debet. *Marantæ*
loco citato num. 18. *& ſeq.*
At ſi agatur de Cadaveribus Confratrum, qui ſubjecti
ſunt Parochiæ, in qua Eccleſia Confraternitatis poſita
eſt, quidquid olim ſenſerit *Rota coram Coccin. deciſ.* 289.
per tot. hodie poſt decreta generalia anni 1703. Sac. Con-
gregationis Rituum incontroverſa res eſt, quod ſpectat
ad Parochum facere ſuper iis officium funebre; Dubio
enim 23. *An ad Parochum ſpectet facere officium funebre ſu-*
per Cadaveribus in ſupradictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis
Confraternitatum? reſpondit mox dicta Sac. Congregatio;
Affirmative quando tumulandus eſt ſubjectus Parocho intra cu-
jus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium.
13 Poteſt tamen jus hoc faciendi funebre officium ſuper
hiſce Cadaveribus ſpectare ad ipſorum Confraternitatem
ex peculiaribus Conventionibus a S. Sede confirmatis, ut
in terminis Eccleſiæ Confraternitatis poſitæ in ipſa Ec-
cleſia Parochiali dixit *Rota in Neapolitana quarto dubio* 24.
Junii 1760. §. *coram R. P. D. Frangipane*.
14 Dubium vero haud leve hinc oritur, an in funebri hoc
officio Confraternitas propriam Crucem elevare queat, e-
juſque Cappellano permitti poſſit delatio Pluvialis & Sto-
læ. In Affirmativam autem ſententiam ivit idem Sacrum
Tribunal *in d. Neapolitana ſuper quarto Dubio* 23. *Junii*
1760. §. 7. *coram R. P. D. Frangipane*. Et merito. Etenim
Officium funebre ex Eccleſiæ ritu ſine hiſce fieri nequit.
Conceſſo igitur jure faciendi officium Funebre, conceſſa
& ipſa dici debent.

ARTICULUS III.

Confraternitates, quoad illa, quæ reſpectu ipſarum Epiſcopus poteſt facere, vel non.

SUMMARIUM.

1 *Confraternitates Laicorum cum uſu ſaccorum non ſolum in propriis Oratoriis, ſed etiam in Regularium Eccleſiis, in quibus reperiuntur erectæ, poſſunt viſitari ab Epiſcopo in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, & adimplementum onerum.*

2 *Quo ad hoc attendenda eſt Epiſtola Sac. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium.*

3 *Ubi vides non poſſe Epiſcopum viſitare Eccleſias, vel Altaria etiam pro ſervitio dictarum Confraternitatum a Regularibus aſſignata, niſi quo ad onera.*

4 *Immo neque viſitare poteſt Epiſcopus Altaria, & Cappellas in Regularium Eccleſiis per Sæcularium Confraternitates conſtructa.*

5 *Confraternitates Laicorum viſitari poſſunt ab Epiſcopo etiamſi eſſent erectæ in Eccleſiis, ſeu Oratoriis fundatis, & extructis in ſolo, & territorio Religionis Hieroſolymitanæ.*

6 *Quinimmo Epiſcopi viſitare poſſunt Confraternitates, quæ non a primæva ſua fundatione ſunt ſub immediata Regum protectione, ſed ſolum ex poſt ſub ſui immediata protectione ſunt a Rege acceptæ*, uſque ad num. 8.

9 *Adminiſtratores Confraternitatum, ſicut & aliorum piorum locorum, poſſunt compelli ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis, & ad aſportandum libros adminiſtrationis, etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in loco reſidentiæ, ſeu alterius ſtationis, & permanentiæ Epiſcopi.*

10 *Etiamſi tales adminiſtratores rationem adminiſtrationis aliis reddere ſolerent.*

11 *Immo redditio rationis adminiſtrationis danda eſt Ordinariis etiam a Confraternitatibus, aliiſque locis piis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione*, uſque ad num. 13.

14 *Epiſcopus manutenendus eſt in quaſi poſſeſſione cogendi Confraternitates Laicorum, quæ utuntur ſacco, per Edicta pœnalia, exactionem pœnarum, aliaque juris, & facti remedia ad conveniendum ſolitis Proceſſionibus non obſtante aggregatione.*

15 *Et in caſu, quod adſit conſuetudo.*

16 *Epiſcopus poteſt per ſe ipſum, vel per ſuum Delegatum, intervenire, & aſſiſtere Congregationibus Confraternitatum, & electionibus Officialium, modo non faciat novitates.*

17 *Immo poteſt Epiſcopus per ſe ipſum, vel per ſuum Delegatum intervenire, & aſſiſtere Congregationibus Confratrum, etiamſi fiant in Eccleſiis, & Oratoriis Regularium, in quo poſſit excludi.*

18 *Pro contributione Seminarii Epiſcopus poteſt taxare Confraternitatum bona, quatenus ſint Eccleſiaſtica.*

19 *Suppoſita taxa pro Seminario cum ſolutione continuata ultra triginta annos, tenetur Confraternitas ad illius ſolutionem in futurum.*

20 *Confraternitates tenentur contribuere pro victualibus Viſitatoris, ſeu Epiſcopi Viſitantis.*

21 *Et non obſtante conſuetudine contraria non contribuendi.*

22 *Servari debet Decretum Epiſcopi, ne in Oratoriis, Confraternitatum celebretur in Feſtis ante Parochialem, modo Parochus celebret hora competenti.*

23 *Non poteſt Epiſcopus ſe ingerere in adminiſtrationem bonorum Confraternitatum Laicorum, dum illa non dilapidant*, uſque ad n. 24.

25 *Epiſcopus non poteſt prohibere Confraternitatibus Laicorum, ne faciant expenſas extraordinarias excedentes ſummam Scutorum viginti ſine ſua licentia.*

26 *Epiſcopus non debet compellere ad unionem Confraternitates.*

27 *Hinc ſimilis unio facta, declaratur nulla.*

28 *Nulla Confraternitas impediri debet, ne accedat ad funera, modo ſine jurium Parochialium præjudicio.*

29 *Epiſcopus impedire non poteſt, ne Confratres ſocietatis Mortis incedant cum capite caputio cooperto.*

30 *Epiſcopus non poteſt prohibere, vel reſtringere Confraternitatibus præſertim aggregatis ſolita exercitia, puta Societati Mortis ſepelire defunctos poſt horam* 23.

31 *Vel facere conſuetam diſciplinam ſecreto, & ſine lumine.*

32 *Secus de exercitiis inſolitis, ſi poſſint eſſe occaſio ſcandali, vel diſturbandi antiqua.*

33 *Confraternitates poſſunt congregari ubi, & quoties magis eis placuerit, etiam abſque Epiſcopi licentia*, uſque ad num. 35.

36 *Cappellani Confraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine cauſſa amoveri reluctantibus Confratribus.*

CONfraternitates Laicorum cum uſu Saccorum non ſo- 1
lum in propriis Oratoriis, ſed etiam in Regularium
Eccleſiis, in quibus reperiuntur erectæ, poſſunt viſitari
ab Epiſcopo in his, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, &
adimplementum onerum, vel relationem habent ad Con-
fratres. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in una S. Angeli* 2. *Au-*
guſti 1581. *in Biſaccen.* 12. *Junii* 15^8^2. *in Caven.* 22. *Februa-*
rii 1595. *in Theleſina* 20. *Auguſti* 1596. *in Derthonen.* 23.
Martii 1604. *in Aquenſ.* 3. *Decembr.* 1610. *in Vercellen.* 17.
Julii 1625. *in Leopolien.* 31. *Januar.* 1642. *Sacra Congregat.*
Concil. in Nucerina Paganorum 23. *Junii* 1629. *& in Urbanien.*
23. *Septemb.* 1690. *& item Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in*
Fanen. 10. *Aprilis* 1693. *& in Hieracen.* 14. *Novembris*
1698. directa Epiſcopo illius Civitatis Epiſtola pro ut
ſequitur: *Queſti Eminentiſſimi miei Signori m' hanno ro-* 2
mandato.

comandato di ſignificarle, che da queſta S. C. de' Veſcovi,
e Regolari è ſtato più volte riſoluto, che gli Ordinarj poſ-
ſono viſitare le Confraternite de' Laici, erette nelle Chie-
ſe de' Regolari, ed altre perſone eſenti, non ſolo in quan-
to ai beni ed entrate loro, con rivedere i conti, ma an-
che le Cappelle ſteſſe in quanto a quello, che riſguarda l'
amminiſtrazione, ed altri obblighi perſonali, che ſpettano
alla Compagnia, e Confrati aſcritti a quella, cioè in ri-
conoſcere ſe l'entrate, ed elemoſine, che ſi danno per
adornare, e mantenimento della Cappella, e per accreſcere
ivi il culto divino, e divozione del Popolo, ſiano ſpeſe
fedelmente; e con effetto s'impieghino ad utilità, ed in
beneficio della ſteſſa Cappella, e non in altri uſi, non toc-
cando però il reſtante, che ſpetta alla cura, e total ammi-
niſtrazione de' Frati, e Regolari, che ſon Padroni di tutto
il Corpo della Chieſa, dove ſono dette Cappelle, e Confra-
ternite, come gli Altari, Immagini, ed altre coſe materiali
affiſſe, ed utenſili Sacri applicati a quelle, ſopra de' quali
nè Veſcovi, nè altri Ordinarj hanno da ingerirſi, nè uſar
alcuna giuriſdizione, e ſopraintendenza; a ſegno tale, che
non l'è permeſſo uſar alcun atto giuriſdizionale nelle ſud.dette
Chieſe de' Regolari, fuora di quanto s'è detto di ſopra. Onde
V. S. dovrà governarſi in queſta conformità, che tale è ſem-
3 *pre ſtato il ſenſo della Sacra Congregazione*. Ubi vides non
poſſe Epiſcopum viſitare Eccleſias vel Altaria etiam pro
ſervitio dictarum Confraternitatum a Regularibus aſſigna-
ta, niſi quoad onera, prout jam declaraverat *Sac. Congr.*
Epiſcop. & Regul. in Biſaccien. 12. Junii 1582. Immo neque
4 viſitare poteſt Epiſcopus Altaria, & Cappellas in Regula-
rium Eccleſiis per Sæcularium Confraternitates conſtructa,
ut declaravit *eadem S. Cong. Epiſcop. & Regul. in Papien.* 22.
Auguſti 1615. *& in Tarracon.* 22. *Januarii* 1616. apud Barboſ.
Apoſtolicar. deciſ. collect. 728. *num.* 15.

5 Confraternitates Laicorum viſitari poſſunt ab Epiſco-
pis, etiamſi eſſent erectæ in Eccleſiis, ſeu Oratoriis fun-
datis, & extructis in ſolo, & territorio Religionis Hie-
roſolymitanæ, prout partibus contradicentibus deciſum
fuit *a Sac. Cong. Concil. in Navarien. Orat.* 17. *Novembr.*
1686. in qua fuit declaratum, & firmatum, quod Ordi-
narius poteſt viſitare Oratorium, & Confraternitatem, &
cogere Officiales ad reddendam rationem abſque interven-
tu alicujus perſonæ e Religione Hieroſolymitana depu-
tandæ, & prohibere Confeſſariis, ne Confeſſiones Con-
fratrum, & aliorum audiant in Oratorio abſque Epiſcopi
6 facultate. Quinimmo Epiſcopi viſitare poſſunt etiam Con-
fraternitates, quæ non a primæva ſui fundatione ſunt
ſub immediata Regum protectione, ſed ſolum ex poſt
ſub ſui immediata protectione ſunt a Rege acceptæ: ad
hoc enim ut Confraternitates, aliaque pia loca exiſtentia
ſub immediata protectione Regum ſint immunia a Viſita-
tione Ordinariorum, debent eſſe talia a primæva ſua fun-
datione, cum hæc protectio non concedatur, niſi a Sede
Apoſtolica, & in ipſo actu fundationis duntaxat; Si enim
Confraternitates, & alia pia loca accipiantur ex poſt a
Rege ſub immediata ſui protectione, non eximuntur a
juriſdictione Ordinarii, ut patet in reſponſionibus datis ad
ſequentia dubia in ſimili de Hoſpitali: *In una Meſſan. fuit*
7 *dubitatum*, Primo: *An Hoſpitale alias non exemptum, ſi*
accipiatur a Rege ſub immediata ſui protectione eximatur a
juriſdictione Ordinarii, ita ut ab eo viſitari non poſſit,
juxta Sacri Concil. Trident. diſpoſitionem ſeſſ. 22. cap. 8. de
Reformat. Secundo: *An Hoſpitale, in quo Rex habet juſpa-*
tronatus, ſi alias exemptum non fuerit, viſitari poſſit ab
Ordinario? Tertio: *An per immemorabilem conſuetudinem*
non viſitandi aliquod Hoſpitale excludatur Ordinarius a
jure illud in poſterum viſitandi? Die 11. *Decembr.* 1621.
Sac. Cong. Concil. Ad primum reſpondit, *Hoſpitale alias*
non exemptum non ideo eſſe immune ab Ordinarii juriſdi-
ctione, etiamſi acceptum fuerit a Rege ſub immediata ejus
protectione, ac propterea hoc non obſtare quo minus ab Ar-
chiepiſcopo viſitari valeat. Ad ſecundum, *Hoſpitale, in quo*
Rex habet juſpatronatus, ſi alias exemptum non fuerit, uti-
que poſſe ab Ordinario viſitari. Ad tertium, *Ejuſmodi con-*
ſuetudinem etiam immemorabilem eſſe ſublatam decreto
cap. 8. ſeſſ. 22. de Reformat. ac proinde per eam numquam
8 *excludi Ordinarium a jure Hoſpitalia viſitandi*. Et ratio
eſt quia Concilium *cap. 8. ſeſſ. 22. de Reform.* in quo exci-
piuntur pia loca, quæ ſub protectione Regum exiſtunt,
nequaquam juriſdictioni Ordinarii in aliquo derogavit,
aut detraxit reſpectu talium locorum, ut reſpondit *Sac.*
Cong. Concil. in Neapolitana 12. *Decemb.* 1601. nec tribuit
aliquam novam exemptionem prædictis locis, ſed tantum
præſervat, ſi quam prius habebant, ut ſæpius declaravit
Sacra Congregat. ejuſdem Concil. & ſignanter re dili-
genter examinata *die* 12. *Decembr.* 1602. *in eadem Nea-*
politana.

9 Adminiſtratores Confraternitatum, ſicut & aliorum pio-
rum locorum poſſunt compelli ab Epiſcopis ad reddendam
rationem adminiſtrationis, & ad aſportandum libros ad-
miniſtrationis etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in
loco reſidentiæ, ſeu alterius ſtationis, & permanentiæ
Epiſcopi. Sac. Cong. Conc. *in Narnien.* 8. *Auguſti* 1693.
Montisfalici 27. *Auguſti* 1695. *in Hiſpalen. Viſitationis* 18.
Auguſti 1696. *in Novarien.* 17. *Novembr.* 1696. *in Calagurit-*
10 *tana Viſitationis* 18. *Junii* 1701. *& in Ortonen.* 2. *Maji* 1704.
Vide verb. *Adminiſtrator n.* 20. Etiamſi tales adminiſtra-
tores rationem adminiſtrationis aliis reddere ſolerent, ad-
huc vigore diſpoſitionis Concilii principaliter erit adhiben-
dus Epiſcopus. *Sac. Congr. Concil. in Converſan.* 2. *Martii* 11
1667. *& in Meleritana* 20. *Martii* 1700. Immo redditio ra-
tionum adminiſtrationis danda eſt Ordinariis etiam a Con-
fraternitatibus, aliiſque locis piis, quæ ſunt ſub immedia-
ta Regum protectione: Et ratio eſt, quia exceptio loco-
rum, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione non le-
gitur niſi *in c. 8. ſeſſ. 22. de Reform.* in quo capite, ut le-
genti patet, agitur tantum de jure viſitandi; non autem
in c. 9. ejuſdem ſeſſ. 22. ubi agitur de rationibus Ordinario
reddendis; Caput enim 8. reſtringit ſe ad diſpoſitionem
Juris communis dicens: *In caſibus a Jure communi conceſſis*;
ſed caput 9. loquitur indiſtincte, & generaliter etiam in
caſibus a Jure jam non conceſſis, ut pluries declaravit Sa-
cra Congregatio ejuſdem Concilii, & expreſſe *in Gravinenſ.* 12
9. *Auguſti* 1569. Et ideo ut refert Pignatell. *tom.* 1. *con-*
ſultat. 45. *num.* 46. *&* 47. Sacra Congregatio Concil. ſæpius
reſpondit in Neapolitana ut ſequitur: *Sacra Congregatio*
&c. cenſuit cap. 8. ſeſſ. 22. de Reform. Concil. Trident. in-
telligi, & habere locum in caſibus a Jure communi permiſſis.
Licere tamen Ordinario ab eis rationem adminiſtrationis
exigere ex Decreto cap. 9. ejuſdem ſeſſionis nulla habita ra-
tione Juris communis. Ex quo patet, dicit citatus Doctor, 13
Concilium ampliorem facultatem tribuiſſe Epiſcopis in ra-
tionibus exigendis, quam in Viſitatione piorum locorum;
ideo non mirum, ſi quoad Viſitationem excipit loca ſub
Regum protectione exiſtentia; ſecus vero quoad redden-
das rationes, ut etiam notat, & tenet Barboſa *Apoſtolica-*
rum Deciſionum collect. 13. *verb. Adminiſtrator n.* 2. ubi
citat Decretum ſupradictum *Sacræ Congregationis Concil.*
in Neapolitana 11. *Auguſti* 1618. & Sellius *in ſelect. Ca-*
non. cap. 23. *num.* 5.

Epiſcopus manutenendus eſt in quaſi poſſeſſione cogen- 14
di Confraternitates Laicorum, quæ utuntur ſacco, per
Edicta pœnalia, exactionem pœnarum, aliaque juris, &
facti remedia, ad conveniendum ſolitis Proceſſionibus, non
obſtante aggregatione, niſi haberent privilegium ſpeciale
exemptionis. *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Viterbien.*
9. *Decembris* 1586. *in Turritana* 16. *Octob.* 1600. *in No-*
lana 2. *Maji* 1601. *in Papien.* 15 *Februar.* 1622. *in Came-*
rinen. 16. *Julii* 1624. *in Florentina Violationis Interdicti*
ad relationem Eminentiſ. Card. de Abdua 2. *Februar.* 1692. 15
Et in caſu quod adſit conſuetudo, ſic decrevit etiam *Sac.*
Congr. Concil. in Nucerina Paganorum 15. *Aprilis* 1690. *&*
in Novarien. Proceſſionum 16. *Aprilis* 1692. Ordinarius, 16
ſeu Epiſcopus poteſt per ſeipſum, vel per ſuum Delega-
tum intervenire, & aſſiſtere Congregationibus Confrater-
nitatum, & electionibus Officialium, modo non faciat no-
vitates. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Raguſina* 1.
Aprilis 1596. *& in Coſentina* 14. *Julii* 1600. Immo poteſt
Epiſcopus per ſe ipſum, vel per ſuum Delegatum interve- 17
nire, & aſſiſtere Congregationibus Confratrum etiamſi
fiant in Eccleſiis, & Oratoriis Regularium, in quibus re-
periuntur Societates erectæ, abſque eo quod poſſit exclu-
di; ut reſpondit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Ceſenna-*
ten. 24. *Novemb.* 1690. votum tamen dare non debet, ut
reſpondit *Sac. Congr. Concil. in Senogallien.* 4. *Junii* 1707. 18
Epiſcopus pro contributione Seminarii poteſt taxare Con-
fraternitatum bona quatenus ſint Eccleſiaſtica. *Sac. Cong.* 19
Conc. in Signina 18. *Novembr.* 1628. Suppoſita taxa pro
Seminario cum ſolutione continuata ultra triginta annos
tenentur Confraternitates ad illius ſolutionem in futurum,
quia ex ſolutione tot annorum præſumitur, vel quod bo-
na ſint Eccleſiaſtica, vel quod aliquod Beneficium ſit eis
unitum, & ideo poteſt Epiſcopus illas compellere reme-
diis cenſurarum Eccleſiaſticarum, ſequeſtrationis fructuum,
& ſimilium. *Sacr. Congr. Conc. in Tridentina ad cap.* 18. 20
ſeſſ. 22. de Reformat. 5. *Novembr.* 1644. Confraternitates te-
nentur contribuere pro victualibus Viſitatoris, ſeu Epi-
ſcopi viſitantis. *Sac. Congr. Concil. in Dertonen. ad cap.* 3.
ſeſſ. 24. de Reformat. 4. *Maji* 1652. *in Bojanen.* 14. *Decemb.*
1654. Et non obſtante conſuetudine contraria non con- 21
tribuendi. *Sac. Cong. Concil. in Signina* 1670. 2. *Auguſti*
Servari debet Decretum Epiſcopi, ne in Oratoriis Con- 22
fraternitatum celebretur in Feſtis ante Parochialem, modo
Parochus celebret hora competenti. *Sac. Congr. Epiſcop.*
in Cortonen. 9. *Januarii* 1587. *in Senogallien.* 29. *Januarii*
1613. Vide Decreta relata *Artic.* 2. *num.* 4.

Non poteſt Epiſcopus ſe ingerere in adminiſtratione bo- 23
norum Confraternitatum Laicorum, dum illa non dilapi-
dent. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Caſtellaneten.* 14.
Novembris 1603. Licet enim Epiſcopus poſſit, immo de- 24
beat ad tollendos abuſus, & præjudicia locorum piorum
Edictis præcavere, ut bona fideliter adminiſtrentur; non
tamen in adminiſtratione ſe ingerere valet, ſed illam Con-
fratribus relinquere, reſervato ſibi jure competente ex
Concilii Tridentini diſpoſitione *cap. 8. & 9. ſeſſ.* 22. nempe
confirmandi Œconomos, & Adminiſtratores electos, & ab
eis exigendi computa adminiſtrationis; nec non etiam ju-
ramentum de fideliter adminiſtrando, prout auditis parti-
bus declaravit *Sacra Congregat. Concil. in Aliphana* 8. 25
Maii 1706. & antea *in Ferentina* 15. *Martii* 1704. Epi-
ſcopus non poteſt prohibere Confraternitatibus Laicorum
erectis

erectis auctoritate ordinaria, ne faciant expenſas extraor-
dinarias excedentes ſummam ſcutorum viginti ſine ſua
licentia, quemadmodum declaravit *Sacr. Congregat. Con-*
26 *cil. in Urbinaten.* 10. *Martii* 1663. *ad cap.* 9. *ſeſſ.* 21. *de*
Reform. Epiſcopus non debet compellere ad unionem Con-
fraternitate. *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. in Nar-*
27 *nien.* 13. *Novembris* 1612. Unde Confraternitatum San-
ctiſſimi Nominis Dei, & Sanctiſſimi Sacramenti terræ Ca-
pitonis Narnien. Diœceſis unio facta ſine aliqua cauſſa,
& abſque auctoritate in Viſitatione a Vicario Generali
Epiſcopi Narnien. declaratur nulla. *Sacr. Congregat. Rit.*
28 *in Narnien. Capitonis* 24. *Januarii* 1615. Nulla Confrater-
nitas impediri debet, ne accedat ad funera, modo ſine
Jurium Parochialium præjudicio; *Sacr. Congregat. Epiſcop.*
29 *& Regular. in Camerinen.* 26. *Auguſti* 1616. Epiſcopus
impedire non poteſt, ne Confratres Societatis Mortis in-
cedant cum capite caputio cooperto. *Sacr. Congregat. E-*
30 *piſcop. & Regular. in Cajetana* 24. *Julii* 1606. Epiſco-
pus non poteſt prohibere, vel reſtringere Confraterni-
tatibus præſertim aggregatis, ſolita exercitia, puta So-
cietati Mortis ſepelire Defunctos poſt horam 23. *Sacr.*
31 *Congregat. Epiſcop. & Regular. in Ferrarien.* 12. *Janua-*
rii 1592. Vel facere conſuetam diſciplinam ſecreto, &
ſine lumine. *Sacr. Congregat. Epiſcopor. & Regular.*
32 *in Camerinen, in* 1. *Septembr.* 1578. Secus de exerci-
tiis inſolitis, ſi poſſunt eſſe occaſio ſcandali, vel di-
ſturbandi antiqua. *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular.*
17. *April.* 1602.
33 Confraternitates poſſunt congregari ubi, & quoties ma-
gis ei placuerit, etiam abſque Epiſcopi licentia. *Sacr. Con-*
gregat. Epiſcopor. & Regular. in una Nullius Putiniani
21. *Auguſti* 1584. quæ reſcripſit Vicario dicti Loci, quod
non potuerat prohibere, ne Societas Sacramenti non ſe
congregaret, neque ullam reſolutionem caperet abſque
ſua licentia; Eo enim ipſo quod Confraternitas reperitur
legitime erecta, habet jus tamquam legitimum Colle-
gium ſe congregandi quoties ſibi placuerit abſque licen-
tia Superioris. Rota *coram Coccin. deciſ.* 2174. *num.* 11.
& 12. Frances *de Eccleſ. Cathedral. cap.* 25. *num.* 330.
Barboſa *deciſ. Apoſt. collect.* 27. *num.* 12. Ricciul. *Eccle-*
ſiaſt. lucubrat. lib. 4. *cap.* 3. *in princip. & cap.* 5. *num.* 5.
Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 11. *n.* 18. 19. *&* 20. ubi
mordicus ſuſtinet hanc opinionem contra Pignatell. *tom.*
34 9. *conſult.* 128. contrariam ſententiam tenentem. Unde
concludit, quod Epiſcopus non poteſt generaliter prohibe-
re, quod Confraternitates non poſſint congregari ſine li-
centia, & præſentia Delegati Epiſcopi ſub pœna nullita-
tis agendorum, quia eſt contra juris diſpoſitionem, cui
Epiſcopus non poteſt derogare; Sicque dicit ipſe, cum
talis prohibitio de jure ſuſtineri non valeat univerſim
pro omnibus Congregationibus, poterit Epiſcopus ea uti
aliqua re gravi, quæ involvat præjudicium irreparabi-
le, vel damnum notabile, per modum tamen hortatio-
nis, & numquam ſub pœna nullitatis, quam infligere
35 actibus Colegii legitime congregati non poteſt. Et hæc
fuit ſententia Eminentiſſimi Petruccii, qui votum ſuum
aperire juſſus *a Sac. Congregat. Concil. in una Piſaur. ſub*
diebus 28. *Decembr.* 1697. *&* 14. *Junii* 1698. ita Decre-
tum Epiſcopi ſuper gubernio Confraternitatum cum hac
prohibitione latum, moderandum eſſe cenſuit; & Sacra
Congregatio cenſuram voti approbavit. Vide Decreta re-
lata *Art.* 1. *num.* 4. *in reſponſione ad trigeſimum*. Cappel-
36 lani Confraternitatum non debent ab Epiſcopo ſine cauſa
amoveri reluctantibus Confratribus, ut cenſuit *Sac. Con-*
gregat. Epiſcopor. & Regular. in Foroſempronien. 3. *Octo-*
bris 1592.
37 * Confratres non poſſunt quæſtuare etiam per propriam
Eccleſiam, niſi de licentia Ordinarii, ut ex decreto Sac.
Congregationis; Miſſas vero ex quæſtubus illis collectas,
celebrandas eſſe in eadem Eccleſia, non vero in Paro-
chiali cenſuit Sac. Congregatio Concilii. *Inſtitut. Eccleſ.*
105. §. 132.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUoad poteſtatem Epiſcopo competentem viſitandi Con-
fraternitates erectas in Eccleſiis Regularium exem-
ptorum celebris eſt Reſolutio Sacræ Congregationis Con-
cilii Interpretis in Nucerina Paganorum 23. Junii 1719.
Sacra &c." Inhærendo declarationibus jam factis cenſuit,
„ Confraternitates Laicorum in Eccleſiis Regularium
„ exemptorum inſtitutas ſubeſſe juriſdictioni, & viſita-
„ tioni Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, necnon il-
„ larum Cappellas in iiſdem Eccleſiis Regularium exi-
„ ſtentes, in his tamen, quæ Confraternitatum admini-
„ ſtrationem reſpiciunt. Et ſi Confraternitatibus incum-
„ bit onus manutenendi altare & illius cultum, Epiſco-
„ pum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam ma-
„ nutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Cap-
„ pellæ, onera Miſſarum atque divinorum officiorum ibi-
„ dem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligatio-
„ nem eorumdem Confratrum relationem habent.
2 Hæc autem reſolutio licet in caſu particulari edita ſit,
tamen ut monet Benedict. XIV. *Inſtit. Eccleſ.* 105. *num.*
88. tanquam Lex generalis probata deinde fuit, eique ipſa
Sac. Congregatio ſe confirmavit, quum ejuſdem generis
cauſæ propoſitæ fuerunt, ut in *Conſentina Viſitationis, &*
cenſurarum 19. *Septembr.* 1722. *In Spoletana* 3. *Septem-*
bris 1730. *& in Ravennaten.* 7. *Aprilis* 1731.
Confraternitates vero in Lateranenſi ſolo excitatæ Epi-
ſcopis minime ſubſunt ob vetuſtiſſimum privilegium Bo- 3
nifacii IX., quod licet a *Pio V.* abrogatum fuerit, tamen
a *Sixto V.* in priſtinum fuit reſtitutum.
Notandum vero, quod tunc valet hoc Privilegium, 4
quum Eccleſiæ, Sacella, ſive Confraternitates in eo fun-
do eriguntur, qui prius ad Baſilicam Lateranenſem jure 5
dominii pertinebat. Aliter vero ſe res habet, ſi poſtquam
hæ ſacræ ædes fundatæ fuerint eidem Baſilicæ ſubjician-
tur, annuumque tributum ob hanc cauſam ſolvatur; *Rota*
cor. Emerix. Jun. deciſ. 228. *num.* 5. *& ſequent. & deciſ.*
260. *ſer. per tot. & cor. Tancett. deciſ.* 1385. *num.* 5. *&*
plur. ſequent.
Nec omittendum, quod *Sixtus V.* Epiſcopo in Eccleſias 6
aut Oratoria poſita in ſolo Lateranenſi tribuit idem jus,
quod in ipſum Epiſcopum *a Tridentina Synodo* confertur. 7
Ideoque delegata juriſdictio Epiſcopo competit. Poterit ita-
que Epiſcopus tanquam Delegatus viſitare ſacras ædes hu-
juſmodi & Confraternitates. Conſule Bened. XIV. *Inſtit.*
Eccleſ. 105. *n.* 90.

ARTICULUS IV.

Confraternitates, quoad immunitatem a poteſtate, & juriſdictione Laicali.

SUMMÆRIUM.

1 *Confraternitates auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria erectæ ſubjunt juriſdictioni Epiſcopi, ac etiam ipſi Confratres, ubi agitur de intereſſe ſpiritualitatis, & Confraternitatis.*
2 *Cognitio cauſſæ contra Confratres Confraternitatis N. ſpectat ad Archiepiſcopum.*
3 *Sicut & cauſſa contra Confraternitatem habentem requiſita ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum.*
4 *Cauſſæ jam cognitæ a Judice Eccleſiaſtico circa bona debita Confraternitatibus, ſpectant ad Judicem Eccleſiaſticum, nec poteſt Judex Laicus eas reaſſumere, ſeu inhibere.*
5 *Confraternitates Eccleſiaſticæ gaudent exemptione a gabella pro pane, qui ab eiſdem datur cuſtodibus animalium ipſarum Confraternitatum pro eorum victu.*
6 *Domus Confraternitatis contigua Eccleſiæ Confratrum gaudet immunitate, etiam quo ad confugientes.*
7 *Locata vero Laicis non gaudet.*
8 *Adminiſtratores, & Procuratores Confraternitatum, Eccleſiarum, & Cappellarum auctoritate Epiſcopali fundatarum, quorum proventus in opera pia inſumuntur, etiamſi Sæculares, quo ad ea, quæ pertinent ad dictam adminiſtrationem, convenire debent ante Forum Eccleſiaſticum.*
9 *Judices ſæculares, qui Confraternitates, ſeu Confratres per præcepta compellunt ad ſe ſubjiciendum ſuis judiciis pro rebus ipſarum Confraternitatum, & pro actibus, quos faciunt in locis Sacris, & alios, ut Proceſſionum, & ſimilium, tamquam uſurpatores juriſdictionis Eccleſiaſticæ declarandi ſunt & tractandi.*
10 *Hinc injungendum videtur Gubernatori, ut revocet præceptum factum Officialibus Confraternitatis, & omnia alia acta ob ipſofacta in præjudicium Juriſdictionis Epiſcopalis.*
11 *Ad hanc rem facit Epiſtola ſcripta Archiepiſcopo Mediolanenſi a Sac. Congregat. Immunitat.*

COnfraternitates auctoritate Apoſtolica, vel Ordinaria 1
erectæ ſubſunt juriſdictioni Epiſcopi, ac etiam ipſi
Confratres, ubi agitur de intereſſe ſpiritualitatis, & con-
fraternitatis, *Sac. Congregat. Immunitati in Papien.* 10.
Septembris 1629. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 6. Cognitio cau-
ſæ contra Confratres Confraternitatis N. ſpectat ad Ar-
chiepiſcopum. *Ead. Sac. Congregat. Immunit. in Mediola-* 3
nen. 17. *Novembr.* 1654. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 57. Si-
cut & cauſa contra Confraternitatem habentem requiſita
ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum. *Eadem Sacr. Con-*
gregat. in Gravinen. 21. *Septemb.* 1663. *lib.* 2. *Decret.*
Paul. pag. 131. Cauſæ jam cognitæ a Judice Eccleſiaſtico 4
circa bona debita Confraternitatibus ſpectant ad Judicem
Eccleſiaſticum, nec poteſt Judex Laicus eas reaſſumere,
ſeu inhibere. *Ead. Sacr. Congregat. in Ortana* 28. *Septembr.*
1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 149. Confraternitates 5
Eccleſiaſticæ gaudent exemptione a gabella pro pane,
qui ab eiſdem datur Cuſtodibus animalium ipſarum Con-
fraternitatum pro eorum victu. *Eadem Sac. Congregat.*
in Potentina 24. *Januar.* 1611. *lib.* 4. *Decret. Paul.*
pag. 135. Domus Confraternitatis contigua Eccleſiæ Con-
fratrum gaudet immunitate, etiam quoad confugientes.
Eadem Sacr. Congregat. in una Civitatis Caſtelli 23.
Julii 1652. *lib.* 4. *Decret. Paul. pag.* 189. *in Foroſempronien.*

19. De-

7 19. *Decembr.* 1690. *lib. Decret. Mart. pag.* 698. Locata ve-
8 ro Laicis non gaudent. *Eadem Sac. Congr. in Reatina* 14.
Decembr. 1628. Adminiſtratores & Procuratores Confra-
ternitatum, Eccleſiarum, & Cappellarum auctoritate E-
piſcopali fundatarum, quarum proventus in opera pia in-
ſumuntur, etiamſi ſæculares, quo ad ea, quæ pertinent
ad dictam adminiſtrationem, conveniri debent ante forum
9 Eccleſiaſticum. *Eadem Sac. Congreg. in Carinolen.* 15. *Aug.*
1665. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 225. Judices ſæculares,
qui Confraternitates, ſeu Confratres per præcepta com-
pellunt ad ſe ſubjiciendum ſuis judiciis pro rebus ipſa-
rum Confraternitatum, & pro actibus, quos faciunt in
locis ſacris, & alios, ut proceſſionum, & ſimilium, tam-
quam uſurpatores juriſdictionis Eccleſiaſticæ declarandi
10 ſunt, & tractandi ex Riccio *in prax. var. reſol. cap.* 413.
Pignatell. *tom.* 2. *conſult.* 47. *num.* 7. Hinc injungendum
videtur Gubernatori, ut revocet præceptum factum Of-
ficialibus Confraternitatis, & omnia alia acta ab ipſo fa-
cta in præjudicium Juriſdictionis Epiſcopalis. *Sac. Congr.
Immunit. in Alatrina* 13. *Decembr.* 1692. *lib.* 1. *Decret. Val-
leman. part.* 10.

11 Et ad hanc rem facit Epiſtola ſcripta Archiepiſcopo
Mediolani a Sac. Congregatione Immunitatis in hæc ver-
ba a Pignatelli *loc. cit. numer.* 8. relata: „ Queſta Sacra
„ Congregazione dell'Immunità Eccleſiaſtica per rimedia-
„ re agli abuſi, che ſi vanno introducendo in Milano da
„ quegli Aſſiſtenti Regii, che deputa il Senato a tutte
„ le Congregazioni, e Capitoli di Confraternità, Oſpi-
„ dali, e luoghi pii, dove congregandoſi perſone laiche,
„ queſti trapaſſano i limiti della propria autorità, ed in-
„ ſtituto, non ſolo ingerendoſi nell'amminiſtrazione dell'
„ entrate, diſtribuzione di elemoſine, adempimento di
„ Legati, elezioni d'Officiali, e governo ſpirituale de'me-
„ deſimi, ma col voler ancora aver voto negli ſteſſi Ca-
„ pitoli in grave pregiudizio dell' Immunità Eccleſiaſti-
„ ca, dopo matura riſleſſione ha riſolto, che Voſtra E-
„ minenza proibiſca a' detti Aſſiſtenti Regii l'uſo del
„ votare nelle Congregazioni, e Capitoli, che ſi fan-
„ no negli Oſpidali, Confraternità, e luoghi pii, e che
„ in oltre s' incarichi la paſtoral ſua vigilanza di così
„ far eſeguire, ed inſieme di non permettere, che tali
„ perſone Laiche s'ingeriſcano nell'amminiſtrazione, e go-
„ verno de'ſuddetti luoghi pii, al qual'effetto ſi vaglia
„ Voſtra Eminenza delle ſue facoltà Ordinarie, il cui
„ eſercizio ben ſi promette la medeſima Sacra Congrega-
„ zione di aver ſempre mai ad oſſervare con zelo unito
„ alla ſolita prudenza dell' Eminenza Voſtra, alla quale
„ bacio umilmente le mani, a' 20. di Settembre 1657. "
12 *Item alia Epiſcop. Nolano miſſa ad hunc tenorem*: „ Queſta
„ Sacra Congregazione avendo ſentito da quanto le ha
„ fatto rappreſentare V. S. col ſuo memoriale, il pregiu-
„ dizio, che vien inferito alla libertà, e giuriſdizione
„ Eccleſiaſtica dal Reggente della giuriſdizione Laica per
„ aver egli ordinato, che i Fratelli di alcune Confrater-
„ nità di coteſta Dioceſi per venire all' elezione de' loro
„ Officiali non ſi radunino più come prima per uſo in-
„ veterato, ma ſi radunino nelle piazze, ſenza che v'
„ intervengano gli Eccleſiaſtici, è venuta in parere, che
„ V. S. in ciò debba procedere, ſervatis ſervandis, co-
„ me è di ragione; e per quanto le occorrerà l'aſſiſtenza
„ di Monſignor Nunzio, baſterà che V. S. glie ne accen-
„ ni il biſogno, avendo già egli avuto l'ordine di pre-
„ ſtargliela ſecondo che da lei ne verrà richieſto; a'
„ 22. di Novembre 1667.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE materia hujus articuli confer *Baſſ. de ſodalit. qu.* 8.
2 *per.* ubi una docet quando Confraternitates dicendæ
ſint Eccleſiaſticæ, & quando laicales.

ARTICULUS V.

Confraternitates, & Confratres quoad ſepulturas.

SUMMARIUM.

1 *Confraternitatibus poteſt ab Epiſcopo concedi privilegium ſepulcri.*
2 *Confratres decedentes non electa ſibi explicite ſepultura in ſepulcro ſui Oratorii, debent ſepeliri in Eccleſia Parochiali, ſi alias non habeant proprium ſepulcrum majorum.*
3 *Electio ſepulturæ facta a Confratribus collective, & collegialiter ſuſtinetur, & valet ſolum pro illis, qui individualiter conſenſerunt*, ad n. 7.
8 *Hinc Confratres Confraternitatis etiam erecta in Cathedrali decedentes non electa ſepultura, ſepeliendi ſunt in Parochiali, & non in ſepulcro a Societate in Cathedrali conſtructo, etiamſi adeſſet ſtatutum approbatum ab Ordinario, quod in ſepulcro Confraternitatis eſſent tumulandi.*
9 *Officium ſuper Defunctis in Eccleſia, vel Oratorio Confraternitatis non exempta fit a Parocho, & non a Capellano Confraternitatis*, ad n. 11.
12 *Ex Decreto tamen Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regul. Parochus intervenire poteſt in funeribus, quæ fiunt in Eccleſiis Confraternitatum, licet defuncti non ſint de ſua Parochia.*
13 *Hinc conciliantur Decreta.*
14 *Conceditur ex gratia Confraternitati, ut ſepelire poſſit in ſua Eccleſia omnes ſuos Confratres, ante infirmitatem, de qua deceſſerunt, in ea Confraternitate deſcriptos, de conſenſu hæredum, & ſine præjudicio emolumentorum, quæ ſpectarent ad Capitulum, vel Parochiam.*
15 Alia ad rem, *remiſſive*.

COnfraternitatibus poteſt ab Epiſcopo concedi privile- 1
gium ſepulcri. *Sic communiter Doctores* teſte praxi.
Confratres tamen decentes non electa ſibi explicite ſepul- 2
tura in ſepulcro ſui Oratorii, ſeu Confraternitatis, de-
bent ſepeliri in Eccleſia Parochiali, ſi alias non habeant
proprium ſepulcrum majorum. *Sacr. Cong. Concil. in Nea-
politana* 13. *Febr.* 1660. *in reſponſ. ad ſeptimum*. Electio 4
ſepulturæ facta a Confratribus collective, & collegiali-
ter, ſuſtinetur, & valet ſolum pro illis, qui individua-
liter conſenſerunt, ut patet ex ſequentibus declarationi-
bus ſuper electione ſepulturæ facta, ut ſequitur: „ Con-
„ fratres, & Conſorores conſueverunt collective, & col- 4
„ legialiter per publicum inſtrumentum eligere ſepultu-
„ ræ ſuæ locum in aliis Eccleſiis, & ſignanter Regula-
„ rium, in quibus eædem ſodalitates erectæ reperiun-
„ tur, abſque tamen voto, juramento, aut promiſſione de
„ non revocando electionem, & nuper Confratres Arti-
„ fices Congr. Aſſumptæ erectæ in Eccleſia Presbytero-
„ rum Oratorii S. Philippi Nerii per libellum a Sanctiſ-
„ ſimo D. N. remiſſum ſupplicarunt hujuſmodi electionis
„ ſepulturæ modum validum declarari ".
„ Super his confecto proceſſu per Eminentiſſimum Ar- 5
chiepiſcopum, dataque relatione, quæ in folio per ma-
nus Eminentiſſ. PP. tranſmittitur, hodie informante tan-
tum Capitulo Eccleſiæ Archiepiſcopalis Neapolis, quæri-
tur; An hujuſmodi electio ſepulturæ collective, & colle-
gialiter facta ſuſtineatur in caſu, de quo agitur. "
„ Die 16. Maji 1682. Sacr. Congr. Conc. &c. reſpon- 6
dit ſuſtineri electionem ſepulturæ collective factam per
Confratres, individualiter conſentientes. Et die 9. De-
cemb. ejuſdem anni 1692. repropoſita hujuſmodi cauſſa,
utraque parte ore, & ſcriptis informante ſtetit in deci-
ſis, *addita clauſula* ... revocabiliter tamen. "

F. Cardin. Columna Præfectus.
A. Altovitus S. C. C. Secretarius.

Ubi vides per illa verba, *individualiter conſentientes*, 7
aperte denotari, quod Confratres quamvis collective, &
collegialiter ſepulturam eligant, adhuc non comprehen-
duntur illi, qui nominatim, & individualiter non con-
ſenſerunt, cum Confratres præſentes, & individualiter
pro ſe ipſis conſentientes non poſſint pro aliis abſentibus,
& ſucceſſoribus ſepulturam eligere, ut declaravit etiam
Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. Camerinen. 18. *Auguſti* 1690.
Hinc Confratres Confraternitatis etiam erectæ in Cathe- 8
drali decedentes non electa ſepultura, ſepeliendi ſunt in
Parochiali, & non in ſepulcro a Societate in Cathedrali
conſtructo, etiamſi adeſſet ſtatutum approbatum ab Ordi-
nario, quod in ſepulcro Confraternitatis eſſent tumulan-
di, & communiter tradunt Genuenſ. *in praxi c.* 74. *num.*
6. Samuel *de ſepultur. diſp.* 5. *controv.* 10. *concl.* 1. *& ſeq.*
Sperell. *dec.* 87. *num.* 10. alii, quos cumulat, & ſequitur
Panimoll. *dec.* 5. *annot.* 3. *num.* 53. & Monacell. *tom.* 4.
ſupplem. ad 2. *tom.* 4. *num.* 250.
Officium ſuper defunctis in Eccleſia, vel Oratorio Con- 9
fraternitatis non exemptæ fit a Parocho, non a Cappel-
lano Confraternitatis. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in
Laudenſ.* 20. *Auguſti* 1601. Et Sacra Congreg. Concilii *in* 10
Regienſi in reſponſ. ad octavum dubium, in quo quære-
batur: „ An Confraternitati competat facultas ibi ſepe-
„ liendi cadavera abſque ullo interventu Parochi, iſti-
„ que omnino deneganda Jura Parochialia? " Cui du-
bio *die* 5. *Junii* 1699. *Sac. Congreg. cenſuit reſpondendum ne-
gative*. Vide ſupra *art.* 2. *ſub numer.* 3. Et ſic etiam Sa- 11
cra Congreg. Rituum in decretis generalibus relatis ſu-
pra *art.* 2. *num.* 4. in reſponſione ad vigeſimum dubium,
in quo quærebatur: „ An ad Parochum ſpectet facere
„ officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpe
„ dictis Eccleſiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum?
Cui dubio die 10. Decembris 1703. Sac. Congr. reſpon-
dit „ affirmative, quando tumulandus eſt ſubditus Paro-
„ cho, intra cujus fines eſt Eccleſia, vel Oratorium. "
Sacra tamen Congr. Epiſcop. Regular. *in d. Laudenſ.* 20. 12
Auguſti 1601. decrevit, quod Parochus intervenire poteſt
in funeribus, quæ fiunt in Eccleſiis Confraternitatum, li-
cet defuncti non ſint de ſua Parochia. Unde videntur 13
concilianda hæc decreta hoc modo, ſcilicet quod decre-
tum Sacræ Congr. Rituum loquatur de Confraternitati-
bus

bus exemptis, ut ſunt Confraternitates ſoleant eſſe exem-
ptæ a Parochia; Et decretum *Sacr. Congr. Epiſcop.* lo-
quatur de Confraternitatibus non exemptis a Parochia.
14 Conceditur ex gratia Confraternitati, ut ſepelire poſſit
in ſua Eccleſia omnes ſuos Confratres, ante infirmita-
tem, de qua deceſſerunt, in ea Confraternitate deſcri-
ptos, de conſenſu heredum, & ſine præjudicio emolu-
mentorum, quæ ſpectarent ad Capitulum, vel Parochum.
Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Anconitana 19. *Decemb.*
1608. & docet praxis plurimis in locis recepta, quod
Confratres ſepeliuntur pacifice in ſuis reſpective Orato-
riis, ſalvis tamen Juribus Parochialibus.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 EX ſtatuto a *S. Sede* confirmato poſſunt Confratres ſe-
peliri in ſepultura Eccleſiæ ſuæ Confraternitatis
Merg. diſquiſit. Canon. 1. *tom.* 1. *tract.* 8. *diſquiſit.* 2. *ſect.*
2. *dub.* 25. *Samuel. de Sepultur. tract.* 1. *diſp.* 5. *controverſ.*
10. *concluſ.* 1. *Amoſt. de Cauſis piis lib.* 9. *c.* 8. *numer.* 90.
Baſſ. de ſodalit. q. 2. *n.* 5.
2 Quæſtionis vero eſt, utrum hoc in caſu officium fu-
nebre ſuper Cadaveribus facere ſpectet ad Cappellanum
3 Confraternitatis, an ad Parochum? Porro ubi Confra-
tres ex propria electione ſepeliendi ſunt in ſepultura Ec-
cleſiæ ſuæ Confraternitatis dubium nullum eſſe poteſt,
quin Parochi, & non Cappellani Confraternitatis ſit of-
ficium funebre facere ſuper Cadaveribus, quum actus e-
lectionis ſepulturæ hoc Parocho præjudicium inferre ne-
1 queat; *Marchett. de ſepult. tit.* 38. §. 2. *num.* 64. *Baſſ. de
ſodalit. q.* 2. *n.* 5.
4 At ubi Confratres ſepeliri debent in Eccleſia ſuæ Con-
fraternitatis ex mox dicto ſtatuto a *S. Sede* confirmato,
5 videndum quid diſpoſitum de hoc ſit in ipſo ſtatuto. No-
ta vero, quod ſi ſtatutum obſcurum, vel ambiguum, ſit,
ita interpretandum eſt, ut Parocho intactum maneat jus
faciendi officium funebre ſuper Cadaveribus in ipſa Ec-
cleſia Confraternitatis.

ARTICULUS VI.

Quoad varia alia Confraternitates concernentia.

SUMMARIUM.

1 *Confraternitates Eccleſiaſticæ nequeunt alienare bona ſua ſine beneplacito Apoſtolico.*

2 *Immo requiritur beneplacitum Apoſtolicum in ceſſione bonorum Confraternitatis, etiam in favorem alterius Eccleſiæ.*

3 *Sic etiam requiritur beneplacitum Apoſtolicum pro Confraternitatibus, & Oratoriis Laicorum erectis in Eccleſiis Regularium auctoritate Eccleſiaſtica.*

4 *Confraternitates mere Laicales, ſicuti & Collegia mere Laicalia, licet ibi opera pia exerceantur, & proinde dicantur loca pia, poſſunt alienare res ſuas abſque ſolemnitatibus.*

5 *Secus vero, ſi ſint loca auctoritate Eccleſiaſtica erecta, quamvis adminiſtrentur a Laicis.*

6 *Hinc Confraternitates Societates Conſervatoria, Seminaria Collegia, & hujuſmodi, ſi ſint erecta auctoritate Ordinarii, & ſic ſint Eccleſiaſtica, ſubjiciuntur Extravaganti incip.* Ambitioſæ.

7 *Secus ſi non ſint talia.*

8 *Seminaria erecta in vim Concilii Tridentini ſunt loca Eccleſiaſtica; & eorum bona nequeunt alienari ſine ſolemnitatibus, & beneplacito Apoſtolico.*

9 *Collegia vero Puerorum, & Alumnorum erecta abſque auctoritate Ordinarii, etſi dicantur loca pia, non tamen ſunt Eccleſiaſtica, nec indigent Apoſtolico beneplacito pro alienationibus.*

10 *Sic Collegia Artificum, & Univerſitates Profeſſionum, cum non ſint loca Eccleſiaſtica, non ſubjacent Extravaganti* Ambitioſæ.

11 *Mons vero Miſericordiæ Civitatis Neapolis petiit beneplacitum pro alienatione domus.*

12 *Confraternitates Laicorum approbatæ, & earum Cappellani poſſunt facere ſolitas Proceſſiones, quando non ſiunt in Parochiali, & in primaria Eccleſia.*

13 *Confraternitatum Proceſſiones non debent extendi per vias, ſed circa muros Regularium, qui eas regunt, extra vero Ambitum Eccleſiæ non licet neque Regularibus, neque Confraternitatibus facere Proceſſiones, niſi de licentia Parochi, exceptis tamen illis, qui gaudent in hoc ſpeciali privilegio.*

14 *In Proceſſionibus peragendis extra ambitum Eccleſiarum in expoſitione Euchariſtiæ, Benedictione ſolemni ſuper populum, aliiſque ſimilibus, quoties interveniat licentia Ordinarii, Parochus non poteſt ſe opponere, ne a Cappellanis, & Officialibus Confraternitatum ſiant.*

15 *Confraternitates Laicorum in Proceſſionibus procedere, & procedere debent inter ſe juxta Bullam Greg. XIII. incip.* Expoſcit.

16 *Unde Confraternitas, quæ prius ſaccum induit, præcedere debebit aliis, quæ poſtea induerunt.*

17 *Excipitur tamen Confraternitas, ſeu Societas Sanctiſſimi Sacramenti, cui debetur præcedentia ſupra omnes alias Confraternitates in illis Proceſſionibus, in quibus defertur Sanctiſſimum Sacramentum.*

18 *In aliis vero Proceſſionibus Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti debet procedere, & præcedere, juxta ſuam antianitatem, ſicut cæteræ aliæ.*

19 *Jus præcedentiæ non attenditur in regreſſu a Proceſſionibus.*

20 *Confratres ad conveniendum ſolitis Proceſſionibus compellere poteſt Epiſcopus ſub pœnis ejus arbitrio imponendis, ſtante poſſeſſione illos vocandi per Edicta.*

21 *Confraternitates Epiſcopo aſſentiente poſſunt ſtatuta condere.*

22 *Statuta autem confirmare nemo poteſt invito, vel inconſulto Epiſcopo, ſed ad ipſum privative quoad alios ſpectat.*

23 *Confraternitas legitime, ut moris eſt, intimata, & coadunata poterit determinare, & reſolutionem capere, etiamſi non interveniant duæ ex tribus partibus, aut major pars Confratrum.*

24 *Confraternitates erigere poſſunt, & ampliare ſuas Eccleſias, vel Oratoria ſine præjudicio Jurium Parochialium, non tamen mutare titulum.*

25 *Confraternitates poſſunt eleemoſynas quærere ſecundum ſuum inſtitutum.*

26 *Confraternitates non poſſunt accedere ad funeralia mortuorum, niſi ſpecialiter, & expreſſe vocentur.*

27 *Confraternitates ſæcularium funera aſſociantium, de intorticiis, ſeu Cereis, quartam funeralem Parochis non debent.*

28 *Habitus mutatio non debet de facili Confraternitatibus indulgeri.*

29 *Si duæ Confraternitates ejuſdem loci deferunt eundem ſaccum, diſtingui debent addito aliquo coloris ſigno.*

30 *Confraternitates quædam, quæ extra Urbem ſunt, & dependent a Capitulo Sancti Joannis Laterani, vel Sancti Petri, vel S. Sebaſtiani ſubduntur Ordinariis, ac Rectoribus Eccleſiarum.*

31 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad num. 45.

COnfraternitates Eccleſiaſticæ nequeunt alienare bona 1
ſine beneplacito Apoſtolico. Gratian. *diſcep.* 516. *n.*
7. & Marc. Anton. *var. reſol. l.* 1. *reſol.* 14. *num.* 7. Pa-
nimol. *dec.* 12. *annot.* 5. *num.* 40. Card. de Luca *lib.* 7.
de alien. diſc. 1. *nu.* 11. & *ſequent.* Rota *dec.* 592. *num.* 2.
& *ſequent. cor. Bichio*, & *in Urban. Archipresbyteratus* 17.
Maii 1697. *num.* 6. & *ſequen. cor. Anſald. dec.* 9. *impreſ.*
Romæ. Sac. Congr. *Rit. in una Civitatis Caſtellana* 2. *Au-
guſti* 1641. & *in Viterb.* 27 *Julii* 1647. Immo requiritur 2
beneplacitum Apoſtolicum in ceſſione bonorum Confrater-
nitatis, etiam in favorem alterius Eccleſiæ, ut expreſſe
declaravit *Sac. Congr. Conc. in Terracin. Cappellaniarum* 20.
Auguſti 1701. Et ſic etiam requiritur beneplacitum Apo- 3
ſtolicum pro Confraternitatibus, & Oratoriis laicorum
erectis in Eccleſiis Regularium auctoritate Eccleſiaſtica;
,, Sacra enim Congregatio Concilii in dubio alienationis
,, rerum Eccleſiæ die 7. Auguſti 1683. An Superioribus
,, Regularibus, qui hujuſmodi Oratoriis præſunt, liceat
,, abſque Solemnitatibus, & Apoſtolicæ Sedis beneplacito
,, dicta mobilia, & ſupellectilia diſtrahere ſine incurſu pœ-
,, narum, quæ per Sacros Canones ſunt præſcripta ad-
,, verſus alienantes res Eccleſiæ?" Reſpondit, *Negative.* 4
Confraternitates autem mere Laicales, ſicuti & Colle-
gia mere Laicalia, licet ibi opera pia exerceantur, &
proinde dicantur loca pia, poſſunt alienare res ſuas abſque 5
ſolemnitatibus; Secus vero ſi ſint loca auctoritate Eccle-
ſiaſtica erecta, quamvis adminiſtrentur a Laicis, tamen
bona ſubduntur prohibitioni Extravagantis *Ambitioſæ*, &
de rebus Eccleſiaſt. non aliena. d. Barboſa *de offic.* & *poteſt.*
pag. 3. *alleg.* 85. *n.* 31. & 22. Cardin. de Luca *de alienat.*
prohib. diſc. 1. *num.* 12. & *diſc.* 60. *num.* 3. *de Juriſdict.*
Rota *dec.* 48. *num.* 4. & *ſequent. apud Tondunt. de penſion.*
313. *num.* 9. *part.* 10. *dec.* 248. *num.* 18. & *ſeq. p.* 11. *re-
cet.* Coccin. *in Hortana Rectoriarum die* 26. *Junii* 1630. *quæ*
1900. & *in Romana cenſus* 1. *Aprilis* 1630. *coram Bichio*,
quæ eſt dec. 502, & bene *in Romana Laud.* 4. *Julii* 1692.
§. *emanavit coram Card. Caprara* inter quæ *dec.* 140. *tom.*
2. *inter ejus impreſſ. typis Lucen. anno* 1725. ibi: ,, Inanis
,, autem viſa fuit appoſitio, qua Collegium dicitur Lo-
,, cus pius, utpote deſtinatum ad alendos Juvenes ſtudiis
,, incumbentes; nihilominus hæc ſola qualitas ſatis non
,, eſt, ut dicatur ſubjectum diſpoſitioni " Extravagant.
Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand., *ſed ulterius
requiritur, quod ſit locus Eccleſiaſticus, videlicet erectus au-
ctoritate Ordinarii, vel aliis ſignis Eccleſiaſticis.* Hinc Con- 6
fraternitates & Societates, Conſervatoria, Seminaria,
Collegia, & hujuſmodi, ſi ſint erecta auctoritate Ordina-
rii, & ſic ſint Eccleſiaſtica, ſubjiciuntur d. Extravag.
incip. *Ambitioſæ*; Secus ſi non ſint talia. Unde Seminaria 7
erecta in vim Concilii Tridentini, ſunt loca Eccleſiaſti- 8
ca, &

ca, & eorum bona nequeunt alienari ſine ſolemnitati-
bus, & beneplacito Apoſtolico. *Sacra enim Congregatio*
Concilii in una Salutiarum 20. Septembr. 1642. ad ſecun-
dum; An bona ſtabilia, Seminario in hæreditate relicta,
poſtquam fuerint incorporata, poſſint alienari inconſulto
Romano Pontifice pro ſolutione æris alieni, ab ipſa hæ-
reditate debiti, abſque incurſu pœnarum; Cenſuit *Non*
poſſe alienari. Collegia vero Puerorum, & Alumnorum
9 erecta abſque auctoritate Ordinarii, etſi dicantur loca
pia, non tamen ſunt Eccleſiaſtica, & ſic non ſubjiciun-
tur dict. Conſtitutioni *Ambitioſa*, ut de Collegio Ghisle-
rio Urbis, non eſſe Eccleſiaſticum, & ſic non ſubjacere
diſpoſitioni dictæ Extravagantis cenſuit Rota *in dict. Ro-*
mana Laud. 4. Julii 1692. cor. Card. Caprara. Sic Colle-
10 gia Artificium, & Univerſitates Profeſſorum, cum non
ſint loca Eccleſiaſtica, non ſubjacent Extravaganti, *Am-*
bitioſa, Rota *dec. 832. & 882. coram Merlino*, licet habeant
Cappellam pro eorum uſu tantum; Et ſic in Urbe ſunt
ſubjecta Senatori: Card. de Luca *diſc. 8. de alienat. pro-*
11 *hib. num. 6.* Mons vero Miſericordiæ Civitatis Neapolis
petiit beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione Domus;
Sacr. Congr. Conc., in Neapolit. Beneplaciti 31. Julii, & 18.
Decembr. 1706.

12 Confraternitates Laicorum approbatæ, & eorum Cap-
pellani poſſunt facere ſolitas Proceſſiones, quando non
ſunt in Parochiali, & in primaria Eccleſia. *Sacr. Congr.*
Rit. in Medit. Galatri 9. Febr. 1628. Confraternitatum
13 proceſſiones non debent extendi per vias, ſed circa mu-
ros Regularium, qui eas regunt; extra vero ambitum
Eccleſiæ non licet neque Regularibus neque Confraterni-
tatibus facere proceſſiones, niſi de licentia, conſenſu, aut
cum Cruce Parochi, exceptis tamen illis Eccleſiis, quæ
habent in hoc ſpeciale privilegium. *Sacr. Congr. Rit. in*
Hiſpal. 26. Febr. 1628. & in Limana 15. Decem. 1632. In
14 Proceſſionibus peragendis extra ambitum Eccleſiarum, in
expoſitione Euchariſtiæ, benedictione ſolemni ſuper popu-
lum, aliiſque ſimilibus, quoties interveniat licentia Ordi-
narii, Parochus non poteſt ſe opponere, ne a Cappellanis,
& Officialibus Confraternitatum fiant, quia animarum
Cura, & populi directio principaliter incumbit Epiſco-
po, qui eſt Parochus Parochorum. *Sacr. Congr. in Savo-*
nen. 12. Febr. 1689. Confraternitates Laicorum in Proceſ-
15 ſionibus procedere, & præcedere debent inter ſe juxta
Bullam Gregorii XIII. incipt. Sic *S. Congr. Rit. in Ne-*
peſina 10. Maji 1601. & in Theleſina 19. Martii 1611. Un-
16 de Confraternitas, quæ prius ſaccum induit, præcedere
debet aliis, quæ poſtea induerunt. *Sac. Congr. Rit. in Se-*
rana 7. Aug. 1682. & in S. Severina Præcedentiæ 24. Sept.
17 *1712.* Excipitur tamen Confraternitas Sanctiſſimi Sacra-
menti, cui debetur præcedentia ſupra omnes alias Con-
fraternitates in illis Proceſſionibus, in quibus defertur
Sanctiſſimum Sacramentum, pro ut declaravit *Sacr. Congr.*
Rit. in Vercellen. 12. Junii 1595. in Cremon. 3. Auguſti
18 *1697.* In aliis vero Proceſſionibus Confraternitas San-
ctiſſimi Sacramenti debet procedere, & præcedere juxta
ſuam antianitatem ſicuti ceteræ aliæ. *Sacr. Cong. Rit. in*
Lauden. 18. Julii 1628. & Nullius 30. Septem. ejuſdem an-
ni 1628. Jus præcedentiæ non attenditur in regreſſu a
19 Proceſſionibus. *Eadem Sacr. Congr. Rit. in Vercellenſ. 18.*
20 *Junii 1695.* Confratres ad conveniendum ſolitis Proceſſio-
nibus compellere poteſt Epiſcopus ſub pœnis ejus arbi-
trio imponendis ſtante poſſeſſione illos vocandi per Edi-
cta *Sacr. Conc. 31. Januar. 1622. & 8. Maji 1627. vid.*
ſup. Art. 3. n. 14. & 15.

21 Confraternitates Epiſcopo aſſentiente poſſunt ſtatuta
condere. *Sac. Cong. Conc. in Ulyſſiponen. 2. Junii 1690.* &
hoc illis expreſſe conceditur in cit. Conſtit. Clemen. VIII.
22 incip. *Quæcumque*. Statuta autem confirmare nemo poteſt
invito, vel inconſulto Epiſcopo, ſed ad ipſum privative,
23 quo ad alios ſpectat. *Sacr. Congr. Rit. in Elboren. 7. Octob.*
1617. Confraternitas legitime, ut moris eſt, intimata,
& coadunata poterit determinare, & reſolutionem ca-
pere, etiamſi non interveniant duæ ex tribus partibus,
aut major pars Confratrum; nam major pars Univerſitatis,
Collegii, ſeu Capituli conſtituitur per præſentes, non ha-
bita ratione abſentium. Rota *coram Burat. dec. 573. num.*
22. & coram Celſ. dec. 85. num. 9. impreſſa apud Tondut.
q. Beneſic. tom. 2. part 3. cap. 157. num. 56. dummodo
24 tamen non adſit ſtatutum, quod aliud determinet. Con-
fraternitates erigere poſſunt, & ampliare ſuas Eccleſias,
vel Oratoria ſine præjudicio Jurium Parochialium, non
tamen mutare titulum. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in*
25 *Bonon. 13. Maji 1603. in Sorana 9. Septemb. 1635.* Confra-
ternitates poſſunt eleemoſynas quærere ſecundum ſuum
inſtitutum. *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul. in Viterbien.*
26 *25. Maji 1601.* Confraternitates non poſſunt accedere ad
funeralia mortuorum, niſi ſpecialiter & expreſſe vocen-
tur. *Sac. Congr. Rit. in Bonon. 9. Decemb. 1617.* Confra-
27 ternitates ſæcularium funera aſſociantium, de intorticiis,
ſeu cereis, quartam funeralem Parochis non debent. *Sa-*
28 *cra Congr. Epiſc. & Regul. in Firmana 5. Martii 1616.*
Habitus mutatio non debet Confraternitatibus de facili
29 indulgeri *S. Cong. Epiſc. & Regul. in Anconitana 20. Fe-*
bruar. 1601. Si Confraternitates ejuſdem loci deferunt
eumdem Saccum, diſtingui debent addito aliquo coloris
ſigno. *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in Novar. 13. Martii* 30
1586. Confraternitates quædam, quæ extra Urbem ſunt,
& dependent a Capitulo Sancti Joannis Laterani, vel S.
Petri, vel S. Sebaſtiani, ſubduntur Ordinariis, ac Recto-
ribus Eccleſiarum. Pius IV. Conſt. 37. incip. *Regimini*.

* Inter Confraternitates laicorum illa præcedit, quæ 31
eſt in poſſeſſione præcedendi: & cum nihil ea de re con-
ſtet, præcedere illa debet, quæ prius ſaccis induta eſt,
ut ex Conſtit. 84. Gregorii XIII. conſtat; *Inſtit. Eccleſ.*
105. num. 84.

Sed in Proceſſionibus, in quibus defertur SS. Euchari- 32
ſtia, Confraternitas SS. Sacramenti ſi ſacco induatur, præ-
cedit cæteras, ut deciſum in Rota Romana. *Ibid. n. 85.*

Additio ex Auctore.

Addenda ſunt ad rem Decreta ſequentia, & notabilia
advertenda.

Hæres Defuncti invitare poteſt numerum Sacerdotum, 33
ſeu Secularium, ſeu Regularium, immo & Confraterni-
tatum ſibi bene viſum; *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. 6. Maji*
1617.

Hæredes defuncti invitare poſſunt numerum Sacerdo- 34
tum Sæcularium, aut Regularium, immo & Confraterni-
tatum ſibi bene viſum, nec cogi poſſunt ad vocandum Ca-
pitulum, vel alios, ſed ſolum Parochum, cui debetur du-
plum Eleemoſynæ illa, quæ datur aliis Sacerdotibus ſim-
plicibus: *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. 17. Martii 1576. 11.*
Octob. 1580. 24. Januar. 1581. 11. Jan. 1647. & 11. Decemb.
1649.

An liceat in Eccleſiis Confraternitatum habere Sepul- 35
cra, & reſpective poſſit cadavera tumulari abſque licen-
tia Parochi, & in præjudicium jurium Parochialium? *Sac.*
Cong. Conc. reſpondit: *Licere habere ſepulcra accedente*
licentia Epiſcopi, & poſſe in eis cadavera tumulari, ſi
eligatur ſepultura, abſque licentia Parochi, ſed ſalvis ju-
ribus Parochialibus, *die 10. Maji 1627.*

An Sepulcro Confraternitatis in propria Eccleſia ſito, 36
ſepeliendi ſint Confratres, qui ſine ſepulturæ electione de-
cedunt? Reſp. *Negative Sac. Congr. Conc. 13. Febr. 1666.*

An ad Parochum ſpectet facere Officium funebre ſuper 37
cadaveribus ſepeliendis in Eccleſiis, & Oratoriis publi-
cis Confraternitatum? Reſp. *Affirmative*, quando tumu-
landus eſt ſubjectus Parocho, intra ejus fines eſt Eccleſia,
vel Oratorium; *S. C. C. 10. Decem. 1703. approbante Clem.*
XI. die 12. Januarii 1704.

An liceat Confraternitati Salutis ſepelire in propria Ec- 38
cleſia cadavera Confratrum, & Cons℞ororum, qui ibidem
elegerint ſepulturam; & an ejuſdem Cappellanus abſente
Parocho valeat Officium, aliaſque functiones ſuper iiſdem
cadaveribus explere? *Sac. Cong. Conc.* reſpondit *Affirmati-*
ve quoad primam partem, quoad ſecundam Negative, niſi Pa-
rochus vocatus renuat, alium Sacerdotem non ſubſti-
tuat, *die 28. Julii 1724.*

Quoad diſſenſiones inter Confraternitates, Epiſcopos, 39
& Parochos, ultra allata ſupra, attendendæ ſunt reſolutiones
Sacræ Congregationis Concil. *tom. 8.* & ſignanter in Lan-
cianen. *Confraternitatis 20. Septem. 1710.* in Novarien. *Aggre-*
gationis 23. Septemb. 1718. Navarien. *Aggregationis 13. Januar.*
1720. Cremon. *5. Jun. 1723.* Cremon. *13. April. 1726.* Ma-
cera *10. Maji 1727.* Alexandr. *21. Febr. 1728.* Bonnon. *15.*
Maji 1728. Firmana *Jurium Parochialium 2. Julii 1736.* Juve-
nacen. *Adminiſtrationis 7. Julii, & 17. Novemb. 1736.* Hortana
Jurium Parochialium 5. Julii 1738. Senogallien. *Juris ſepe-*
liendi 14. Jan. 1739. Viterb. *16. Decemb. 1741.* Et ad uberio-
rem notitiam videri poſſunt ſcite, & erudite ſuo more
tradita ab Eminentiſſimo Card. de Lambert. poſtea Summo
Pontifice Benedict. XIV. *tom. 5. notific. 17. §. 3. 4. 5. & 6.*
ubi plurima ad rem.

Ad complementum advertenda ſunt, quæ tradit eru- 40
ditiſſimus P. Gaudentius de Janua in ſuo eximio Opere
noviſſime Romæ impreſſo anno 1748. *de Viſitatione cap. 3.*
dubit. 9. ſect. 2. num. 22. pag. 321. ibi. Ceterum re-
gula generalis eſt pro Confraternitatibus, licict aggrega-
tis, ac etiam ſpeciali quolibet privilegio munitis: quod
aliqua quidem exercere queunt ſine licentia Parochi;
immo hoc contradicente, ſed numquam abſque Ordinarii
placito, aque conſenſu; ut quantum ad aggregatas claro
legitur in Lumen. Sarzanen. 19. *Auguſti 1690. decr. lib. 40.*
in Novarien. *pariter aggregationis 24. Septembr. 1718. decr.*
lib. 68. in reſponſis utrobique ad plura dubia, in quibus
Auctoritas Ordinarii, ejuſque juriſdictio ſemper præ-
ſervatur; Et quantum ad alias, ſpecialibus utcumque
privilegiis munitas, colligitur ex *Mileten. 18. Septemb.*
1690 ubi Confraternitas Sanctiſſimi Sacramenti exempta
in ſui erectione, medio privilegio Apoſtolico ante Con-
cilium conceſſo, a Juriſdictione Ordinarii, cum faculta-
te retinendi Tabernacula, & aſſervandi Sanctiſſimum Sa-
cramentum, declaratum fuit; quod potuerit continuare
in celebratione Solemnitatis Corporis Chriſti cum expo-
ſitione ejuſdem Venerabilis a Dominica Palmarum, uſ-
que ad Feriam Majoris hebdomadæ, nec non in quali-
bet ſexta feria menſis Martii; *Arbitrio tamen Epiſcopi*
tantum; *decret. lib. 40.* Prout ibidem neque ſuſtinetur
exemptio a juriſdictione, & Viſitatione Epiſcopi ejuſdem,
licet

licet in privilegio expreſſa. Quod confirmatum fuit *in Sutrina Juriſd. 7. Decemb.* 1715. videlicet; quod jure Ordinario poſſit Epiſcopus viſitare Eccleſiam, & Hoſpitale a Confraternitate laicali gubernatum: atque exigere quolibet anno rationem adminiſtrationis dictæ Eccleſiæ, & Hoſpitalis; *Non obſtante aſſerto Brevi, concedente Officialibus ejuſdem Hoſpitalis adminiſtrationem independentem, decr. lib.* 65.

41 Diſtincta, his non obſtantibus, in dies privilegia hujuſmodi aggregatæ Confraternitates non ceſſant prætendere, quæ per Ordinarios iiſdem denegantur; propterea non abs re erit quædam alia referre contra hujuſmodi prætenſiones S. C. C. Decreta. Et primo generaliter ſancitur: quod Cappellani Confraternitatum aggregatarum Archiconfraternitatibus Urbis, non poſſunt in Eccleſiis Confraternitatum miniſtrare Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Fidelibus ad eas confluentibus, ſine ſpeciali licentia Epiſcopi, *in Lunen. Sarzamen.* 19. *Auguſti* 1690. *ad tertium decr. lib.* 40. Neque poſſunt in die Purificationis B. V. Feria 2. Cinerum, & Dominica Palmarum peragere benedictiones ſolemnes Candelarum, Cinerum, & Palmarum in eadem Eccleſia; immo neque privatim in Sacrario; ut in eadem *Lunen. Sarzan. ad quartum*, Putarem tamen, quod hæ benedictiones prohibeantur ſpeciatim, quantum ad affluentem populum; ut in reſponſione præcedente; nec dubito, quin pro Confratribus ſolis ad Functiones, & Officia concurrentibus poſſint expleri, annuente præſertim, & approbante Epiſcopo, ex Bulla Clementis VIII. In ſolemnioribus item Feſtivitatibus non poſſunt Cappellani præfati canere Miſſas, & Veſperas, abſque licentia Parochi; ut *in Lunen. ead.* in reſponſ. *ad quintum*, neque in Proceſſionibus extra Oratorium deferre Stolam; poſſunt tamen in Proceſſionibus intra idem; ut *in Cremon.* 23. *Januar.* 1706. *ad nonum decret. lib.* 56. *Novarien.* 24. *Septemb.* 1718 *ad* 6. *decr. lib.* 68. Quod etiam intelligendum venit, niſi licentia Epiſcopi accedat, cujus juriſdictioni ipſi, & Parochi ſubduntur ex dictis. Idem concluditur, quantum ad expoſitionem Reliquiarum, ex declaratione *S. C. C. in Alexandrina* 21. *Febr.* 1728. in qua reſcriptum fuit; Quod Confraternitas aggregata Archiconfraternitati Urbis valeat ſine licentia, & interventu Parochi, accedente tamen licentia Epiſcopi, exponere in ſuo Oratorio Lignum Sanctæ Crucis; *lib. decr.* 78. & in *Teſaur. reſol. tom.* 4. Confraternitates deinde in ſpecie aggregatæ Baſilicæ Lateranenſ. vigore dictæ aggregationis non poſſint prætendere erectionem in propriis Oratoriis, vel Eccleſiis, Scalæ Sanctæ ſic nuncupatæ, cum indulgentiis Scalæ Sanctæ de Urbe; *In Neapol. Indulgent.* 9. *Jun.* 1717. *ad primum decr. lib.* 67 Idcirco poſſunt ab Ordinario compelli ad removendum lapidem, poſitum ſuper Scalam cum inſcriptione; pro Viſitantibus quotidie *Indulgentia, ſicut in Baſilica Lateranenſi*; Ibidem *in Neapolitana ad tertium*. Similiter Confraternitas Mortis aggregata Archiconfraternitati Mortis Urbis non poteſt ſine licentia Epiſcopi exponere in proprio Oratorio Sanctiſſimam Euchariſtiam infra annum, & præcipue in functione quadraginta horarum, per Octavam defunctorum; Ita *in Cremon.* 13. *Aprilis* 1726. *ad ſecundum decr. lib.* 76. An autem ſufficiat ſemel dictam licentiam petere, tum pro expoſitione intra annum, tum quadraginta horarum? Reſponſum fuit in dicta *Cremon. Ad tertium ſervetur*; Cum expreſſione tamen, quod licentia petita, & non obtenta, nequaquam habeatur pro conceſſa: *ibi*. Eadem hæc Confraternitas Mortis aggregata non poteſt ſepelire Cadavera occiſorum in Eccleſia Parochiali, quoties paratus eſt ea ſepelire ipſemet Parochus; *in Novar. Aggregat.* 24. *Septembris* 1718. *ad* 10. *decr. lib.* 68. *&* 13. *Junii* 1720. *libr. decret.* 70. Quamvis Parocho recuſante non ſolum privilegium habeat ea ſepeliendi, ſed Eccleſiæ fores aperiendi per vim; In dicta *Novarien.* 1718. *ad* 11. Hæc ille expreſſis verbis.

40 Quoad diſcordias inter Parochos, & Rectores, ſeu Cappellanos diſtinctarum Eccleſiarum, ſeu Oratoriorum exiſtentium intra limites Parochiæ, ſine ulla Confraternitate, ſeu Societate, attendenda ſunt Decreta *Sacr. Congr. Conc. in Forolivien. Jurium Parochialium* 18. *Novemb.* 1684. nempe ,, quod non liceat Parocho quæſtuare in ,, Eccleſia ſita intra limites Parochiæ, quæ ſit Patrona- ,, lis, vel quæ habeat proprium Rectorem, in Reſponſ. ,, ad primum. *Item* quod non liceat retinere claves ca- ,, pſulæ eleemoſynarum exiſtentis in eadem Eccleſia, in ,, Reſponſ. ad ſecundum. *Item* quod poſſit Rector ejuſdem ,, Eccleſiæ ibidem Miſſam celebrare ante Miſſam cele- ,, bratam a Parocho, niſi aliter Epiſcopus ſtatuat ,, *in reſponſ. ad* 5. *ibid. lib. Decr.* 34. Et *in Melevitana Jurium Parochialium* 22. *Jun.*, *&* 20. *Septemb.* 1715. videlicet ,, Non ,, ad Parochum, ſed ad Rectorem Eccleſiæ ſitæ intra ,, limites Parochiæ, ſpectare deputationem, ſeu electio- ,, nem Diaconi, & Subdiaconi aſſiſtentis celebrationi Miſ- ,, ſæ ſolemnis in dicta Eccleſia, &c. occaſione alicujus ,, Feſtivitatis, & ſi ejuſmodi Eccleſia careat Rectore de- ,, putatio pertineret ad Patronum, ſi non adſit Patronus, ,, ad Cuſtodes, ſeu Syndicos deputatos ab Epiſcopo " *lib.* ,, 73. *decr.* attentis item deciſ. Rotæ *in Civitatem Plebis* 3. *Julii* 1705. coram Molines, *&* 6. *Junii* 1708. coram Anſaldo.

Item attendenda ſunt decreta *in Theleſina Anniverſarii, & Miſſæ ſolemnis*, in qua ad dubia; 1. ,, Ad celebratio 41 ,, Miſſæ ſolemnis pro defunctis cum Anniverſario in Ec- ,, cleſia S. Nicolai ſita infra limites Parochialis, & Col- ,, legiatæ Eccleſiæ Sancti Martini Civitatis Cerreti, ſpe- ,, ctet ad Archipresbyterum, & Canonicos dictæ Colle- ,, giatæ privative quoad omnes, ſive potius ad Cappel- ,, lanum dictæ Eccleſiæ cum facultate aſſumendi in di- ,, cta Miſſa, & Anniverſario Presbyteros ſibi beneviſos? ,, 2. An celebratio Miſſæ ſolemnis cum primis, & ſe- ,, cundis Veſperis in die Feſto S. Nicolai ſpectet ad di- ,, ctum Archipresbyterum, vel potius ad Cappellanum ,, dictæ Eccleſiæ independenter, & ſine licentia Parochi, ,, & cum facultate aſſumendi Presbyteros, quos volue- ,, rit in caſu &c. " *Sacr. Congr. Concil. die* 9. *Febr.* 1732. reſpondit: *Ad utrumque Negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam & amplius*, apud Theſaurum Reſolut. *tom.* 5. *in dict. Theleſina*.

Item attendenda ſunt decreta *in Aſculana Jurium, & Functionum Parochialium ſub die* 29. *Auguſti* 1733. relata 42 *in tom.* 8. *in Appendic.* Unde ibi in dicta *Aſculana*, & adverte, quod ubi in ipſa ad quintum dubium, An *idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Chriſtianam, vel poſſit hoc impedire*? Reſpondit: *Arbitrio Ordinarii*. Quoad hoc Sacr. Rit. Congregat. in celeberrimis Decretis Urbis, & Orbis ſub *die* 10. *Decembr.* 1702. a Sanctiſſimo approbatis reſolvit contra Parochum. Vide ipſa Decreta ſupra *artic.* 2. *in reſponſ. ad decimum ſeptimum*. Item obſervanda ſunt Decreta *in Nullius, ſeu Nimatulana Jurium Parochiarium* ſub *die* 28. *Junii* 1744. adducta *in tom.* 8. *in Appendic.* ubi plura ad rem.

CONSTANTIEN.

DECRETUM.

,, CUM experientia compertum ſit, nonnullas SS. Ro- 43 ,, ſarii Confraternitates auctoritate duntaxat ordina- ,, ria, irrequiſito Magiſtro Generali Fratrum Ordinis Præ- ,, dicatorum erigi, ac pro illis Apoſtolicum Breve cum ,, Indulgentiis, cuicumque Confraternitati canonice ere- ,, ctæ, ſive erigendæ generaliter concedi conſuetus expe- ,, diri; nonnulli extra Urbem, ac præcipue quidam Ec- ,, cleſiaſtici viri, & ſanguinis nobilitate, & morum pro- ,, bitate inſignes ex Diœceſi Conſtantien. recte dubita- ,, runt, num hujuſmodi Confraternitates canonicæ repu- ,, tari valeant, & revera ſubſiſtant? Quare eorum no- ,, mine duo ſubinſerta dubia a Sacra Congregatione In- ,, dulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſita decidenda fue- ,, runt exhibita: Primo: An ſi inſcio Patre Generali Or- ,, dinis Prædicatorum, per Ordinarium erigatur Confra- ,, ternitas SS. Roſarii, Confratres reipſa fruantur Indul- ,, gentiis in Brevi Apoſtolico per eoſdem obtento expreſ- ,, ſis? Et quatenus Affirmative. Secundo: An fruantur ,, etiam aliis Indulgentiis in dicto Brevi Apoſtolico ob- ,, tento non expreſſis, quas tamen aliis Confratribus Sa- ,, ctiſs. Roſarii, a diverſis Summis Pontificibus conceſſas ,, eſſe conſtat, ut in Dominicis menſtruis, aut aliis diebus? ,, Hiſce autem dubiis Sacra eadem Congregatio die 19. ,, Auguſti 1747. rationum momentis ſerio, matureque ,, perpenſis, reſpondendum eſſe cenſuit; ad utrumque Ne- ,, gative. De quibus omnibus facta per me infraſcriptum ,, ejuſdem Sacræ Congregationis Secretarium die 26. præ- ,, dicti Menſis SS. D. N. Benedicto PP. XIV. relatione, ,, Sanctitas Sua ipſummet votum, benigne approbando, ,, confirmavit. Ne tamen hujuſmodi Confraternitatum ,, inconſulto eodem Magiſtro Generali erectarum fervor ,, tepeſcat, ſed magis, magiſque illarum Confratrum, & ,, Consororum devotio potius augeatur, omnes, & ſingu- ,, las uniuſcujuſque Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarii ,, erectiones in præfata Conſtantienſi Diœceſi, inſcio Ma- ,, giſtro Ordinis Prædicatorum pro tempore exiſtente Ge- ,, nerali hactenus factas Motu proprio; ac de plenitudi- ,, ne ſuæ Apoſtolicæ poteſtatis ſanavit, ac validas eſſe ,, declaravit; Immo prædictæ Diœceſis Conſtantien. Po- ,, pulum ſpecialibus favoribus proſequi volens etiam mo- ,, derno ejuſdem Ordinis Prædicatorum Magiſtro Gene- ,, rali humillime ſupplicante iiſdem Confraternitatibus ,, ſic erectis, præter Indulgentias in reſpectivo earum ,, obtento Brevi expreſſas, etiam omnes, & ſingulas a- ,, lias Confraternitatibus Sanctiſſimi Roſarii ad formam ,, Conſtitutionis S. Pii V. die 25. Junii 1569. incipientis: ,, *Inter deſiderabilia*, canonice erectis ab Apoſtolica Sede ,, quomodocumque conceſſas, clementer indulſit. In po- ,, ſterum tamen, quodcumque dubium, & quævis abu- ,, ſus, aut moleſtiæ, vel perturbationis occaſio prorſus ,, removeatur, idem Sanctiſſimus Dominus Noſter de A- ,, poſtolicæ pariter plenitudine poteſtatis voluit, & ex- ,, preſſe mandavit, quod non aliter Confraternitates, ſeu ,, Societates Sanctiſſimi Roſarii erigantur, niſi requiſitis

,, prius,

„ prius, & obtentis, juxta formam a Sancto Pio V. in „ præallegato Brevi præſcriptam, a Magiſtro laudati Ordinis „ Prædicatorum pro tempore exiſtente Generali „ litteris facultativis, ut alias a Sacra Rituum Congrega„ tione die 9. Apris reſolutum fuit, & ab Auditore Ge„ nerali Sacræ Apoſtolicæ Cameræ in conſimili cauſa „ anno 1663. per ſententiam definitum. Sepedictus ve„ ro Magiſter Generalis pro hujuſmodi Confraterni„ tatum erectione conſuetas litteras Sacerdotibuus ſui „ Ordinis, vel ubi horum Conventus non exiſtat, „ aliis Eccleſiaſticis perſonis, ſive Regularibus ſive Sæ„ cularibus, etiam Epiſcopo beneviſis expediet, ipſæque „ litteræ, nonniſi de conſenſu Ordinarii; ſervatiſque re„ liquis omnibus in hujuſmodi erectionibus ex Apoſtoli„ cis Conſtitutionibus ſervandis, ac ſervari ſolitis, exe„ cutioni mandentur.

Fr. F. Cardinalis Portocarrero.

Loco ✠ Sigilli.

A. M. Erba Protonotarius Apoſt. Secret.

„ Ita ex Regeſtis Decretorum ejuſdem Sacræ Congrega„ tionis &c. In quorum fidem &c. Datum Romæ die „ 1. Septémb. 1747.

A. M. Erba Protonotarius Apoſt. Secret.

A. M. Succi Subſtitutus.

11 Advertendum eſt, quod Conſtitutio Benedicti XIII. incip. *Ex quo Sede Apoſtolica* a me ſuperius adducta ſuum non eſt ſortita effectum, ex quo una cum aliis moderata, & reducta fuerit ad terminos juris communis, Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum a Clemente XII. Conſt. incip. *Romanus Pontifex* a me ad litteram data *tom. 6. ſub verb. Privilegium art. 4. in fine.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE mutatione ſtatutorum Confraternitatum frequentes
2 in Foro quæſtiones ſunt. Regula vero eſt, quod
poſſit Ordinarius ea mutare; *Monacell. in form. Jur. Eccl.
part. 2. tit. 12. in adnot. ad form. 1. num. 49. Baſſ. de ſodalit.
quæſt. 4. num. 1.*
3 Dubitatur autem, an hæc ipſa facultas Ordinario competat
quoad ſtatuta condita in vim contractus? Negat
Rot. cor. Duran. dec. 291. *num.* 37. ubi ſimul explicat,
quando ſtatuta condita dicantur in vim contractus.
4 Dubitatur etiam, an Ordinarius valeat mutare ſtatuta
a Santa Sede confirmata? Negat *Baſſ. de ſodalit. diſſ. 9.
4. numer. 1.* ubi quod ita quoque ſenſit S. Congregatio
Epiſcoporum & Regularium negotiis præpoſita *in Aſoritan.
17. Febr.* 1603. tum *Rot. cor. Duran. dict. dec.* 291.
num. 41.
5 De ſtatutis, ne quis admittatur, niſi aliquid ſolvat,
ne Confratrem in jus vocare, ne adſcribatur quis in altera
Confraternitate, & aliis id genus peculiaribus ſtatutis
quid ſentiendum ſit? vide *Baſſ. de ſodalit. diſſ. 9.
4. a num. 2. ad fin.*

CONFUSIO PRO ACQUIRENDO RERUM DOMINIO. Vide verb. *Dominium art. 3. a num. 71. ad 75.*

C O N G R U A.

ARTICULUS I.

Congrua quibus debeatur & in primis quo ad ea, quæ concernunt Congruam Epiſcoporum, eorumque Coadjutorum.

S U M M A R I U M.

1 *Congrua debetur omnibus Eccleſiarum Rectoribus Curam animarum exercentibus, eorumque Vicariis, & Coadjutoribus.*

2 *Congrua pro Epiſcopis taxata eſt in ſcutis mille, & pro Parochis in ſcutis centum.*

3 *Congrua taxata in mille ſcutis pro Epiſcopis, debet intelligi de moneta illarum partium, in quibus ſitus eſt Epiſcopatus.*

4 *In Regno tamen Neapolitano fuit taxata Epiſcopo in ſcutis 700.*

5 *Verum certa regula in hac materia præſcribi nequit, ſed totum remittitur prudenti Judicis arbitrio in Congrua taxanda.*

6 *In quo arbitrio habenda eſt ratio de dignitate, & qualitate perſonæ.*

7 *De Officialibus, & Familia.*

8 *De oneribus Seminarii, manutentionis Eccleſiæ, Palatii, itineris ad Sacra Limina, eleemoſynarum, ſuſtentationis litium circa immunitatem Eccleſiæ, & de ſimilibus.*

9 *Et demum de conſuetudine regionis.*

10 *Epiſcopo petenti ſibi condecentia alimenta denegari non poteſt Congrua.*

11 *Etiamſi habeat aliunde, adhuc debet conſequi Congruam ex fructibus Eccleſiæ.*

12 *Etiamſi Epiſcopus acceptaverit Epiſcopatum nimis tenuem, aut nimis gravatum penſione.*

13 *Etiamſi Epiſcopus conſenſerit, & ſe obligaverit ad penſionem.*

14 *Et talis Congrua debetur ipſi Epiſcopo ex fructibus ſuæ Eccleſiæ.*

15 *Et regulariter illam præſtare debet, qui Beneficii fructus recipit.*

16 *Et ſic Reſervatarius Beneficii tenetur Epiſcopo Congruam præſtare actione reali, & perſonali,* uſque ad num. 19.

20 *Reſervatarius dando ſchedulam ſolutionis Congruæ Epiſcopo, cenſetur cum Epiſcopo contraxiſſe, & ſe ad ſolvendam illam annuatim obligaſſe.*

21 *Sic etiam Epiſcopis gravatis penſionibus aſſignari ſolent pro Congrua mille Ducati annui, de quibus ſecuri jam redditi per ſchedulam menſariam, vel alio modo, coguntur relinquere penſionariis adminiſtrationem bonorum menſæ, ſeu alterius Beneficii.*

22 *Epiſcopus in Congrua non tenetur imputare reditus ſui patrimonii, ſi reſervationi penſionis non conſenſit, minuſque de ſuo ſolvere ſe obligavit.*

24 *Secus vero, ſi Epiſcopus obligavit, & hypothecavit ſua bona patrimonialia pro penſione.*

24 *Primo loco, & ante omnia alia onera Epiſcopatus eſt ſolvenda Congrua Epiſcopo.*

25 *Maxime, ſi in impoſitione onerum fuit addita clauſula,* demptis pro Epiſcopo ſcutis mille.

26 *Itaut conſentientes huic decreto reſervationis ad favorem Epiſcopi tenentur illud obſervare.*

27 *Et ſic Congrua eſt deducenda ante penſionem, ubi ea eſt ſolvenda,* uſque ad n. 28.

29 *Epiſcopi loco Congruæ, ſi indigeant, ſolent exigere Charitativum ſubſidium. Epiſcopi tamen, qui habent Congruam pinguem, non exigunt Charitativum ſubſidium.*

30 *Epiſcopus adjutus debet præſtare Congruam Epiſcopo Coadjutori, ſeu Suffraganeo.*

31 *Et ſic de facto Epiſcopo Amicienſi Coadjutori Archiepiſcopi Alborenſis in Sardinia fuerunt aſſignata mille ſcuta annua moneta Romæ,* uſque ad n. 32.

33 *Si Coadjutor, vel Suffraganeus Epiſcopi eſt pauper, non poteſt Congruam ſibi in Litteris Apoſtolicis aſſignatam remittere.*

34 *Præterea debet Epiſcopus adjutus dare ſuo Coadjutori commoditatem habitationis in Palatio Epiſcopali, & omnia neceſſaria pro exercitio Pontificalium, & aliis Epiſcopalibus functionibus.*

COngrua debetur omnibus Eccleſiarum Rectoribus Cu- 1
ram animarum exercentibus, eorum Vicariis, &
Coadjutoribus; *cap. De Monachis* 12. *Cap. Cum ſecundum
Apoſtolum* 16. *cap. Extirpanda* 30. *de Præbend. cap. eod. in* 6.
cap. de Rectoribus, 3. *de Clerico ægrotante*. Concil. Trid. *ſeſſ.*
7. *cap.* 5. *ſeſſ.* 21. *cap.* 4. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *de reformat.*
ubi pro Epiſcopis taxata eſt Congrua in ſcutis mille, & 2
pro Parochis in ſcutis centum, ibi: „ Ad hæc in poſte-
„ rum omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum redi-
„ tus ſummam Ducatorum mille, & Parochiales, quæ
„ ſummam Ducatorum centum ſecundum verum annum
„ valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſer-
„ vationibus fructuum graventur.
Pro Epiſcopis igitur generaliter loquendo fuit a Tri- 3
dent. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 13. Congrua taxata in ſcutis mille
de moneta illarum partium, in quibus ſitus eſt Epiſcopa-
tus. Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 352. *num.* 5. *deciſ.* 449. *n.*
6. *cum ſequent.*, & *deciſ.* 762. *num.* 1. *cum ſequent*, & *part.*
18. *tom.* 1. *deciſ.* 389. *num.* 18. *cum ſequent.* In regno ta- 4
men Neapolitano fuit taxata Epiſcopo in ſcutis 700. Ro-
ta *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 352. *num.* 2. Verum certa regu- 5
la in hac materia præſcribi nequit, ſed totum remittitur
prudenti Judicis arbitrio in Congrua taxanda. Rota *part.* 18. 6
tom. 1. *deciſ.* 351. *num.* 3 *cum ſequent.*, & *deciſ.* 389. *n.* 21.
In quo arbitrio habenda eſt ratio de dignitate, & qualitate
perſonæ. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *numer.* 3. *cum
ſequent.* De Officialibus, & Familia. Rota *part.* 18. *tom.* 7
1. *deciſ.* 23. *num.* 10. *cum. ſequent.* De oneribus Seminarii, 8
manutentionis Eccleſiæ, Palatii, Itineris ad Sacra Limi-
na, eleemoſynarum, ſuſtentationis litium circa immuni-
tatem Eccleſiæ, & de ſimilibus. Rota *part.* 18. *tom.* 1.
deciſ. 23. *num.* 11. *cum ſequent.* & *deciſ.* 389. *num.* 19.
cum ſequent. Et demum de conſuetudine regionis. Rota 9
part. 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *num.* 4.
Epiſcopo petenti ſibi condecentia alimenta denegari non 10
poteſt Congrua, quæ loco alimentorum ſuccedit, ex qua
ipſe ali, ejus Familia nutriri, & Epiſcopatus Majeſtas
præſervari debet; *cap. De Monachis* 12. *cap. Cum ſecun-
dum Apoſtolum* 16. *cap. Extirpanda* 30. *de Præbend.* & *cap.*
1. *eod. tit.* 6., Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 1.
& *deciſ.* 389. *num.* 1., & *ſequent.* Etiamſi habeat aliunde, 11
adhuc debet conſequi Congruam ex fructibus Eccleſiæ, quia

Congrua datur in remunerationem ponderis diei, & æſtus,
quod ſuffert Epiſcopus, aut Rector in regimine anima-
rum: unde non cogitur proprio ſtipendio militare, ex
prima ad Corinth. cap. 9. cum dignus ſit operarius merce-
de ſua *cap. Quicumque* 66., *& cap. Eccleſiaſticis* 67. *cauſ.*
12. *quæſt.* 2. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 5 *cum*
ſequent. & deciſ. 351. *num.* 7. *cum ſequent.* Etiamſi Epiſco-
12 pus acceptaverit Epiſcopatum nimis tenuem, aut nimis
gravatum penſione; quia non inde repelli debet a conſe-
cutione Congruæ, quæ eſt privilegium Ordinis elargitum
a jure, ne Epiſcopi, aut Rectores in opprobrium dignita-
tis mendicent, aut curam commiſſi ſibi gregis deſerant,
ut declarando dixit Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 4., *&*
part. 2. *recentior. dec.* 449. *n.* 5., *& part.* 18. *tom.* 1. *dec.*
23. *n.* 13. Etiamſi Epiſcopus conſenſerit, & ſe obligaverit
13 ad penſionem. Non enim talis præſtitus conſenſus, ſive ta-
cite, ſive expreſſe eſt ſufficiens ad impediendam hanc
Congruæ aſſignationem, ex quo non poteſt oriri ipſi
Epiſcopo aliquod præjudicium ab hujuſmodi acceptatio-
ne, & conſenſu, quia non habet privilegium ad ſui fa-
vorem tantum conceſſum, ſed illud toti Ordini, & digni-
tati Clericali fuit impertitum, & ideo ne propter mendi-
citatem, & egeſtatem a ſuis Diœceſanis contemnatur, quo-
rum veneratio ipſi puta, & incorrupta præſervari debet,
& ne impediatur animarum curæ vigilare, nec tacitus,
nec expreſſus conſenſus ad hunc effectum in aliqua conſi-
deratione haberi debet. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 420. *n.*
5. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 14. *deciſ.* 351. *nu.* 10.
cum ſequent. & deciſ. 389. *num.* 25. * Vide etiam Joſe-
phum Mariam Maraviglia *Leg.* 194. *Prudentiæ Epiſcop.*
ubi mordicus hanc opinionem defendit. *

14 Et talis Congrua debetur ipſi Epiſcopo ex fructibus ſuæ
Eccleſiæ. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *num.* 1. Et re-
15 gulariter illam præſtare debet, qui Beneficii fructus re-
cipit; *cap. De Monachis, cap. Avaritiæ, cap. Extirpan-*
dæ, & cap. In Lateranenſi, de Præbend. cap. Sicut, de ſup-
lend. neglig. Prælator. Rota *part.* 3. *recent. deciſ.* 745. *num.*
1. Et ſic Reſervatarius Beneficii tenetur Epiſcopo Con-
16 gruam præſtare actione reali, & perſonali. Rota *d. deciſ.*
745. *num.* 2. Reali, quia fructus pro Congrua ſemper hy-
17 pothecati remanent in quemcumque tranſeant. Rota *in*
una Pampilonen. Juriſpatronatus de Gonzaga 30. *Januar.*
1609. *coram Reverendiſſ. Bononien. & d. deciſ.* 745. *num.*
18 2. Perſonali vero, cum etiam conditione ex lege de fru-
ctibus perceptis Congrua debeatur; cujus conditionis vigo-
re perſonalis actio contra quemcumque poſſeſſorem compe-
tit; §. *Sic itaque, diſcretis autem, verſ. appellamus, de*
19 *inſtitut. actien.* Et præterim contra poſſidentem fructus,
qui alimentorum loco, qualis eſt Congrua, ſuccedunt; *leg.*
Lucius, ff. de alim. & cib. leg. Rota *d. deciſ.* 745. *num.*
20 2., & 5. Reſervatarius enim dando ſchedulam ſolutionis
Congruæ Epiſcopo, cenſetur cum Epiſcopo contraxiſſe, &
ſe ad ſolvendam illam annuatim obligaſſe: *d. leg. Lucius,*
ff. de alim., Rota *in una Toletana, penſionis* 5. *Decemb.*
1603. *coram Juſto, & part.* 3. *recent. deciſ.* 745. *num.* 4.
21 Sic etiam Epiſcopis gravatis penſionibus aſſignari ſolent
pro Congrua mille ducati annui, de quibus ſecuri jam
redditi per ſchedulam menſariam, vel alio modo, co-
guntur relinquere penſionariis adminiſtrationem bono-
rum menſæ, ſeu alterius Beneficii. *Sac. Congr. Epiſc. &*
Regul. in Alerien. 25. *Jan.* 1658. *&* 29. *Mart. &* 24.
Maji ejuſdem anni. apud Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 127.
numer. 5.

22 Epiſcopus in Congruam non tenetur imputare reditus ſui
patrimonii, ſi reſervationi penſionis non conſenſit, mi-
nuſque de ſuo ſolvere ſe obligavit. Licet enim Epiſcopus
pingue patrimonium poſſideat, non tamen per hoc Con-
gruæ Beneficio venit ſpoliandus, quæ nunquam denega-
tur, cum illa ſoleat aſſignari in recompenſationem labo-
rum, quibus ſubjacent illi, qui indefeſſis vigiliis curæ ani-
marum præſunt, qui enim ſervit Altari, de Altari vive-
re debet; *cap. Cum ſecundum Apoſtolum* 16. *de Præbend.*
& cap. Clerici omnes 20. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2., Rota *part.* 18.
tom. 1. *deciſ.* 23. *num.* 4. *deciſ.* 389. *num.* 3. *cum ſequent.* Secus
23 vero ſi Epiſcopus obligavit, & hypothecavit ſua bona pa-
trimonialia pro penſione. Rota *in una S. Severini Con-*
gruæ 22. *Jun.* 1665. §. *onera coram D. Ottalora Præſide*
Granaten. & d. part. 18. *tom.* 1. *deciſ.* 389. *numer.* 2. Primo
24 loco, & ante omnia alia onera Epiſcopatus eſt ſolvenda
Congrua Epiſcopo. Rota *par.* 1. *recent. deciſ.* 763. *n.* 1. *cum*
25 *ſequet.*, *& part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *num.* 6. Maxime ſi in
impoſitione onerum fuit addita clauſula, *demptis pro Epi-*
ſcopo ſcutis mille; *d. deciſ.* 763. *num.* 1. *in fine*. Ita ut
26 conſentientes hinc decreto reſervationis ad favorem Epiſco-
27 pi, tenentur illud obſervare; *d. deciſ.* 763. *num.* 2. Et
ſic Congrua eſt deducenda ante penſionem, ubi ea eſt
ſolvenda. Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 351. *num.* 5. Cum
Epiſcopi, deductis prius impenſis culturæ pro credito Con-
gruæ, uti potiores præferendi ſunt Penſionariis, qui uti
Creditores fructuum, ex illis ſolum ſatisfieri debent. Ro-
ta *in d. S. Severini Congruæ* 22. *Jun.* 1665. *coram Ottalo-*
ra, §. *Neque revelata in fine, & part.* 2. *recent. deciſ.*
29 763. *num.* 1., *& part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 389. Epiſcopi lo-
co Congruæ, ſi indigeant, ſolent exigere Charitativum
ſubſidium. Epiſcopi tamen, qui habent Congruam pin-
guem, quæ excedat taxam a Concilio præſcriptam, non
exigunt Charitativum ſubſidium. *Sac. Congreg. Conc. in*
Gerunden. 17. *Febr.* 1663. *& Sacr. Congreg. Epiſcop. in*
Policaſtren. 19. *April.* 1697.

Epiſcopus adjutus debet præſtare Congruam Epiſcopo 30
Coadjutori, ſeu Suffraganeo; Coadjutor enim debet recipe-
re congruam portionem de proventibus Eccleſiæ, ſeu Be-
neficii, cujus Prælato datus eſt; *arg. cap. de Rectorib.* 3. *de*
Clerico ægrot. ibi: *De facultatibus Eccleſiæ ad ſuſtenta-*
tionem ſuam Congruam recipiat portionem; *cap. Paſtoralis*
unic. de Clerico ægrotant. in 6. §. *Præſenti*, ibi: *Præſenti*
quoque adjicimus ſanctioni, ut Coadjutores hujuſmodi de
proventibus Prælatorum in quorum aſſumentur auxilium,
ſumptus recipiant moderatos. Et de facto Epiſcopo Ana- 31
cienſi Coadjutori Archiepiſcopi Alborenſis in Sardinia fue-
runt aſſignata mille ſcuta annua monetæ Romanæ abſque
incertis, quæ cedere deberent Archiepiſcopo. *Sac. Congr.*
Epiſc. & Regular. in Oreſtana 18. *Novembr.* 1639. Et die
11. Junii 1568. apud Sanctum Petrum in Conſiſtorio San-
ctitas ſua decrevit, omnes penſiones aſſignatas Suffraga-
neis ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus præficiuntur,
tranſire ad Succeſſores, dummodo illis Eccleſiis, quarum
ſunt, Suffraganei deſerviant, alias cenſeantur extinctæ;
Suffraganei vero deinceps dari non poſſint Archiepiſcopis,
etiam quibus ſolent concedi, niſi pro eorum ſuſtentatione
aſſignentur ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus ſuffragari
debent, trecenti, vel ſaltem ducenti aurei de Camera. Si
Coadjutor, vel ſuffraganeus Epiſcopi eſt pauper, non
poteſt congruam ſibi in Litteris Apoſtolicis aſſignatam
remittere. *Sac. Congreg. Conc.* 26. *Jun.* 1621. Præterea
debet Epiſcopus adjutus dare ſuo Coadjutori commodi-
tatem habitationis in Palatio Epiſcopali, & omnia neceſ-
ſaria pro exercitio Pontificalium, & aliis Epiſcopalibus
functionibus. *Sacr. Congreg. Epiſcop. in Nicoteren.* 27.
Jun. 1619.

Novæ additiones ex aliena manu.

UTRI Penſionario ne an Epiſcopo incumbat onus pro- 1
bandi quod Epiſcopo remaneant ſcuta mille pro Con-
grua, non incongrue hic quæritur. Invaluit diſtinctio, 2
quod ſi Penſionarius agit in judicio poſſeſſorio, Epiſcopo
onus incumbit probandi quod ipſi non remaneant ſcuta
mille pro Congrua; quum poſſeſſio relevet ab onere pro-
bandi, nec qui eſt in poſſeſſione tenetur exprimere cau-
ſam ſuæ poſſeſſionis. Quod ſi Epiſcopus agit contra Pen-
ſionarium in petitorio judicio dicens ſe non teneri ad
penſionem eo quia reſervatio utilitate laborat, onus pro-
bandi quod mille pro Congrua remaneant Epiſcopo in-
cumbit Penſionario, quia cum agatur de jure percipiendi
penſionem, cauſa exprimi debet ab eo, qui ipſam ſibi de-
beri aſſerit, Confer *Barboſ. de Offic. & Poteſt. Epiſcop. al-*
legat. 120. *numer.* 14. *Rotam in magiſtrali deciſione* 396.
per tot. cor. Mantic.

ARTICULUS II.

Quo ad ea, quæ concernunt Congruam Parochorum,
eorumque Vicariorum.

SUMMARIUM.

1 *Congrua debetur Parochis & Curatis.*
2 *Hæc Congrua Parochis, & Curatis debita generaliter loquendo, taxatur in ſcutis centum.*
3 *Et ubi aliter non fuerit a Papa expreſſum intelligitur de moneta loci Beneficii.*
4 *Congrua non debet ordinarie taxari major dictis ſcutis centum; nec minor ſcutis* 50. *annuis.*
5 *In hac tamen materia non poteſt aſſignari certa regula, ſed ejus taxatio remittitur arbitrio Judicis.*
6 *Quandoque enim fuit taxata in ſcutis centum auri, & quandoque etiam plus.*
7 *Generaliter loquendo taxanda eſt Congrua, quæ ſit ſufficiens ad commodam, & honeſtam ſubſtentationem perſonæ, habita ratione de loco, fructuum quantitate, & onerum, qualitate perſonæ, & ſimilibus.*
8 *In Congrua taxanda debet haberi etiam ratio de numero exceſſivo animarum, ad quarum curam ſit neceſſe Coadjutores etiam habere.*
9 *Sic etiam de Conſtitutionibus Synodalibus Provinciarum.*
10 *Et potiſſimum de conſuetudine regionis.*
11 *Licet in taxatione Congruæ pro Parochis, ſeu Curatis poſſint ab Epiſcopo conſiderari, & comprehendi emolumenta incerta, hoc tamen debet intelligi de incertis, quæ habent aliquam certitudinem, ut ſunt decimæ frumenti, vini, olei, aliique fructus, & emolumenta incerta ſolum ratione ſummæ, & quantitatis.*
12 *Non autem debet intelligi de emolumentis omnino incertis, ut ſunt reditus, ſeu fructus conſiſtens in funeribus, oblationibus nuptialibus, eleemoſynis Altaris, & ſimilibus.*

13 Niſi

13 *Niſi conſuetudine loci aliter introductum doceatur.*
14 *Congrua debetur loco alimentorum; unde repugnat ipſam congruam dependere ab incerto eventu*, uſque ad n. 15.
16 *Nec in Congruam ſunt imputanda, quæ debentur Parocho ratione laboris, & ſervitii.*
17 *Nec quæ extra Eccleſiam, vel extra Curam ipſam animarum percipiuntur.*
18 *Neque ſunt imputandi in Congruam Parochi fructus ſui Patrimonii, ſi reſervationi penſionis non conſenſit.*
19 *Secus vero ſi in reſervatione penſionis ſua bona obligationi, & hypothecæ ſuppoſuit.*
20 *Congrua debetur Parocho etiamſi Beneficium tenue acceptaverit non ſufficiens*, ad n. 23.
24 *Congrua taliter ſufficiens debetur Parocho, ut ea commode ſuſtentari poſſit.*
25 *Et Congrua ab Epiſcopo aſſignata præſumitur ſufficiens, niſi probetur diminuta.*
26 *Præſertim, ſi illa fuerit ſufficiens pro aliis Rectoribus anteceſſoribus.*
27 *Unde Congrua ſemel aſſignata non debet amplius aſſignari, vel augeri; Sicuti non poteſt amplius diminui*, uſque ad n. 28.
29 *Congrua ſemel conſtituta non poteſt regulariter immutari, niſi ex cauſſa.*
30 *Hinc Parochus petens augmentum Congruæ debet probare aſſignatam non eſſe ſufficientem, & paupertatem eſſe ſuperventam.*
31 *In tali caſu Parochus non poteſt, niſi ad ſupplementum agere, & Epiſcopus debet prius arbitrari circa reditus Eccleſiæ, ſi ſufficiant, & poſtea in ſubſidium cogere populum, vel alio modo providere.*
32 *Si congrua fuerit ſufficiens tempore reſervationis penſionis, quoties ex poſt diminuatur, augenda eſt de fructibus ejuſdem penſionis.*
33 *Parochi pro conſequendo Congruæ credito præferendi ſunt, deductis prius expenſis culturæ, Penſionariis.*
34 *Vicariis perpetuis debet aſſignari Congrua portio de reditibus, fructibus, emolumentis, & proventibus Eccleſiæ incorporatæ Monaſterio, Collegio &c.*
35 *Talis congrua eſt taxanda arbitrio Epiſcopi habito reſpectu ad qualitatem perſonæ, loci, & ad abundantiam, ſeu paupertatem fructuum, & redituum Eccleſiæ: dummodo non ſit minor quinquaginta, nec major centum aureis pro quolibet anno.*
36 *Pro Congrua aſſignari poſſunt ſolum illa emolumenta incerta, quæ habent quamdam certitudinem, ut ſunt decimæ vini, frumenti &c. Non autem emolumenta omnino incerta, ut ſunt funeralia &c. ut fuit dictum ſupra num. 11. & ſequent.*
37 *Et ſic cenſuit etiam Sac. Cong. Conc.*
38 *Congruam certam debet habere Curatus, ſeu Vicarius ſubſtitutus, quamvis ſit amovibilis.*
39 *Congrua ſemel ſufficienter aſſignata Curato, ſeu Vicario, niſi ſuperveniat notabilis mutatio, & interſit nova rationabilis cauſſa; non eſt locus aſſignationi novæ Congruæ, ſeu augmento.*
40 *Nec poteſt minui, quamvis Curatus electus & deputatus diminutioni conſentiat, & pro minori quantitate ſpondeat deſervire*, ad n. 41.
42 *Congrua Curato, ſeu Vicario non taxata, vel inſufficiens aſſignata, ſi petatur, debetur in quantitate prout juris eſt, a die petitionis, ſeu mota litis.*
43 *Alia ad rem.* Remiſſive.

1 CONgrua debetur Parochis, ſeu Curatis nedum de jure communi, *cap. de Monachis 12. cap. Cum ſecundum Apoſtolum 16. cap. Extirpandæ 30. de præbend. cap. 1. eod. in 6. cum concordant.* ſed etiam ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *cap. 4. de reform. & Conſtitutione S. Pii V.* incip. *Ad exequendum*, Rota *part. 3. recent. deciſ.* 392. *num.* 2. *& part.* 16. *deciſ.* 316. *num.* 4. Et hæc Congrua Parochis, & Cu-
2 ratis debita generaliter loquendo taxatur in ſcutis centum non ſolum ab ipſo Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 13. *de reform.* ſed etiam a S. Pio V. in dicta Conſtitut. incip. *Ad exequendum*; Rota *part.* 18. *tom.* 1. *recentior. deciſ.* 374. *num.* 2. *& part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 112. *num.* 4.
3 Et ubi aliter non fuerit a Papa expreſſum intelligitur de moneta loci Beneficii; Rota *part.* 17. *deciſ.* 245. *num.* 29.
4 *&* 30. Congrua non debet ordinarie taxari major dictis ſcutis centum, nec minor ſcutis 50. annuis. S. Pius V. in dict. Conſtitutione incip. *Ad exequendum*; Rota *part.* 6. *dec.* 230. *num.* 2. *& part.* 8. *dec.* 246. *num.* 10. In hac
5 tamen materia non poteſt aſſignari certa regula, ſed hujus taxatio remittitur arbitrio Judicis; Rota *part.* 13. *recent. deciſ.* 392. *num.* 12. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 389. *num.* 11. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 1. *num.* 5. *deciſ.* 112. *num.* 6.
6 *deciſ.* 206. *num.* 13. Quandoque enim fuit taxata in ſcutis centum auri, & quandoque etiam plus. Rota *part.* 19.
7 *tom.* 1. *deciſ.* 112. *num.* 7. Unde generaliter loquendo taxanda eſt Congrua, quæ ſit ſufficiens ad commodam, & honeſtam ſuſtentationem perſonæ, habita ratione de loco, fructuum quantitate, & onerum, qualitate perſonæ, & ſimilibus. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 595. *num.* 1. *part.* 6. *deciſ.* 220. *num.* 11. *part.* 8. *deciſ.* 246. *num.* 11. *part.* 14. *deciſ.* 439. *num.* 7. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 1. *num.* 4. *deciſ.* 206. *num.*
13. *deciſ.* 281. *num.* 1. In Congrua taxanda debet haberi etiam 8
ratio de numero exceſſivo animarum, ad quarum curam ſit neceſſe Coadjutores etiam habere. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 420. *num.* 9. *&* 10. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 1. *num.* 4. Sic etiam de Conſtitutionibus Synodalibus Provinciarum. Rota *part.* 14. *deciſ.* 439. *num.* 8. Et potiſſimum de conſuetudine regionis, cui plurimum eſt deferendum. Rota *part.* 9
4. *tom.* 1. *deciſ.* 595. *num.* 6. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *num.* 4.
Licet in taxatione, & aſſignatione Congruæ pro Paro- 11
chis, & Curatis poſſint ab Epiſcopo conſiderari, & comprehendi emolumenta incerta, ut habetur *in d. Conſtitutione S. Pii V.* incip. *Ad exequendum*. Hoc tamen debet intelligi de incertis, quæ habent aliquam certitudinem, ut ſunt decimæ frumenti, vini, olei, aliique fructus, & emolumenta incerta ſolum ratione ſummæ, & quantitatis; ipſa enim omnia comprehenduntur in congrua taxanda. Rota *part.* 6. *rec. dec.* 230. *n.* 3. *part.* 13. *dec.* 392. *n.* 8. *part.* 19. *tom.* 1. *dec.* 1. *n.* 11. Non autem debet intelligi de emolu-
mentis omnino incertis, ut ſunt reditus, ſeu fructus 12
conſiſtentes in funeralibus, oblationibus nuptialibus, eleemoſynis Altaris, & ſimilibus, qui reditus cum ſint de omnino incertis, non ſunt imputandi in Congruam. Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 2. *part.* 6. *deciſ.* 230. *num.* 4. *part.* 11. *deciſ.* 347. *num.* 8. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 1. *num.* 9. *cum ſequent.* Niſi conſuetudine loci aliter introductum do-
ceatur. Rota *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ. num.* 10. Congrua enim 13
debetur loco alimentorum. Rota *part.* 6 *deciſ.* 230. *num.* 5. 14
part. 18. *tom.* 1. *deciſ.* 351. *num.* 5. *deciſ.* 389. *numer.* 1. *deciſ.* 400. *numer.* 8. Unde repugnat ipſam Congruam dependere ab incerto eventu, cum venter non patiatur dilationem.
Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 2. *part.* 6. *deciſ.* 230 *num.* 5. *part.* 15
17. *deciſ.* 41. *num.* 14. *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 130. *num.* 9., *& tom.* 2. *ejuſdem partis deciſ.* 411. *numer.* 7. Nec in Congruam ſunt imputanda, quæ debentur Parocho ratione laboris,
& ſervitii. Rota *part.* 13. *deciſ.* 347. *numer.* 8. Nec quæ 16
extra Eccleſiam vel extra Curam ipſam animarum perci-
piuntur, quia iſta non ſunt fructus Beneficii, ſed mer- 17
ces, & præmium laboris tantum inſervienti debita. Rota *part.* 13. *deciſ.* 547. *num.* 9. Neque ſunt imputandi in
Congruam Parochi fructus ſui Patrimonii, ſi reſervatio- 18
ni penſionis non conſenſit, cum nemo cogatur propriis ſtipendiis militare, ex prima *ad Corinth. cap.* 9. & dignus ſit operarius mercede ſua: *cap. Quicumque* 66. *de præbend.* Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *numer.* 4., *& deciſ.* 380. *num.* 3. Secus vero ſi in reſervatione penſionis ſua bona obligationi, & hypothecæ ſuppoſuit, quæ operatur ut ſint
imputandi in Congruam ſinguli reditus patrimoniales. 19
Rota *part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 389. *numer.* 2. *cum ſequent.*
Congrua debetur Parocho, etiamſi Beneficium tenue
acceptaverit non ſufficiens pro ſuſtentatione neceſſaria. 20
Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 4. *& part.* 6. *deciſ.* 230. *numer.* 6. Quidquid dicant alii in hoc caſu Parochum non eſſe au-
diendum, cum ſibi imputare debeat, ſi acceptavit Bene- 21
ficium nimis tenue. Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 7. *num.* 3., *&*
deciſ. 239. *numer.* 1. Quia non militat talis ratio, ubi cer- 22
te apparet inſufficiens, cum agatur de præjudicio Ordinis Clericalis, & Eccleſiæ. Rota *part.* 13. *deciſ.* 437. *num.* 3. *part.* 6. *deciſ.* 230. *nu.* 7., *& ſequent. part.* 13. *deciſ.* 347. *num.* 11. *part.* 19. *tom.* 1. *deciſ.* 1. *num.* 14. Non enim poteſt oriri ipſi Parocho aliquod præjudicium ab hujuſmodi ac-
ceptatione, quia non habet privilegium ad ſui favorem 23
tantum conceſſum; ſed illud toti Ordini, & dignitati Clericali fuit impertitum, ne Rectores animarum in opprobrium dignitatis mendicent, aut curam commiſſi ſibi gregis deſerant, ut declarando dixit Rota *part.* 1. *deciſ.* 420. *num.* 4. *& part.* 2. *recent. deciſ.* 449. *num.* 5., *& part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 23. *num.* 13. Congrua enim taliter ſufficiens
debetur Parocho, ut ea commode ſuſtentari poſſit. Rota 24
part. 13. *deciſ.* 347. *num.* 2. *&* 6. Et Congrua ab Epiſcopo
aſſignata præſumitur ſufficiens, niſi probetur diminuta. 25
Rota *part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 222. *num.* 15., *& part.* 13. *deciſ.* 347.
num. 4. Præſertim ſi illa fuerit ſufficiens pro aliis Recto- 26
ribus anteceſſoribus, qui per longiſſimum tempus ea contenti fuerunt. Rota *part.* 13. *deciſ.* 48. *nu.* 11. *cum ſequent. &*
part. 18. *tom.* 1. *deciſ.* 218. *num.* 10. Unde Congrua ſemel 27
aſſignata, non debet amplius aſſignari, vel augeri. Ro-
ta *part.* 2. *deciſ.* 329. *num.* 1. *& part.* 13. *deciſ.* 48. *num.* 2. Si- 28
cuti non poteſt amplius diminui. Rota *part.* 18. *tom.* 1. *de-* 29
ciſ. 21. *num.* 50. Cum ſemel conſtituta Congrua non poſſit regulariter immutari, niſi ex cauſſa. Rota *part.* 18. *tom.*
1. *deciſ.* 218. *num.* 6., *&* 7. Hinc Parochus petens Congruæ 30
augmentum debet probare aſſignatam non eſſe ſufficientem; & conſequenter debet probare paupertatem ſuperventam. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 595. *num.* 1. *part.* 18.
tom. 1. *deciſ.* 218. *numer.* 11., *&* 24. In tali caſu Parochus 31
non poteſt niſi ad ſupplementum agere, & Epiſcopus debet prius arbitrari circa reditus Eccleſiæ, ſi ſufficiant, & poſtea in ſubſidium cogere populum, vel alio modo providere. Rota *part.* 4. *tom.* 1. *deciſ.* 595. *num.* 1. *cum ſequent. Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Interamnen.* 27. *Martii* 1601.
& 18. *Junii* 1602., *&* 18. *Martii* 1603. Si Congrua fuerit 32
ſufficiens tempore reſervationis penſionis, quoties ex poſt diminuatur, augenda eſt de fructibus ipſius penſionis. Rota *part.* 17. *deciſ.* 120. *numer.* 29. Parochi enim pro conſequendo Congruæ credito, præferendi ſunt, deductis

prius

prius impenſis culturæ, Penſionarii. Rota *part.* 18. *tom.*
1. *deciſ.* 389. *num.* 17.
34 Vicariis perpetuis debet aſſignari Congrua portio de re-
ditibus, fructibus, emolumentis, & proventibus Eccle-
ſiæ incorporatæ Monaſterio, Collegio, Capitulo, Uni-
verſitati, & hujuſmodi; *cap. Monachis* 12. *cap. Extir-
panda* 30. *de prabend.*, *& cap.* 1. *eodem in* 6. *Conc. Tri-
dent. ſeſſ.* 7. *cap.* 5., *& cap.* 7. *de reform.* S. Pius V. in
Conſtit. incip. *Ad exequendum*. Talis congrua eſt taxan-
35 da, & aſſignanda arbitrio Epiſcopi habito reſpectu ad
qualitatem perſonæ, & loci, & temporis & ad abun-
dantiam, ſeu paupertatem fructuum, & redituum Ec-
cleſiæ, dummodo non ſit minor quinquaginta, nec ma-
jor centum aureis pro quolibet anno; ex cit. Conſtitu-
tion. S. Pii V. incip. *Ad exequendum*, ubi §. 2. Epiſco-
pis expreſſe præcipit, in aſſignatione portionis Vicariis
perpetuis ita ſe continere, & arbitrari, ut non major
centum, nec minor quinquaginta ſcutorum aureorum
ſumma, computatis omnibus, etiam incertis emolumen-
tis, & aliis obventionibus communiter percipi ſolitis, eis
omnino aſſignetur; & ſic etiam *Sacra Congregatio Concil.
in Aſten.* 28. *Octobr.* 1585., & Rota *part.* 6. *recent. deciſ.*
230. *numer.* 2. Ubi *ſub num.* 3., *& ſeq.* ſubjungit, quod
36 pro emolumentis incertis ſunt intelligenda ſolum ea,
quæ habent quandam certitudinem, ut ſunt decimæ
frumenti, vini, olei, aliique fructus, & emolumenta,
& obventiones, quæ penes Vicarium ſunt ſolum incer-
tæ reſpectu ſummæ, & quantitatis, quam ex illis per-
cipere poſſit; Non autem ſunt intelligenda emolumenta
omnino incerta, ut ſunt eleemoſynæ Altaris, funera-
lium, & ſimilium, quia iſta non computantur in Con-
gruam, quia venter non debet pendere ab incerto, cum
venter non patiatur dilationem; Vide ſupra *a numer.* 11.
37 *uſque ad num.* 17. Et ſic etiam cenſuit *Sacr. Congreg. Conc.
in Iſerien.* 20. *April.* 1697. ubi propoſito dubio: *An in
Congrua Canonici Curati imputari debeant diſtributiones quo-
tidianæ, quæ dantur ratione ſervitii perſonalis, & intereſſen-
tia, nec non cetera emolumenta Parochialia expreſſa in ſen-
tentia Epiſcopi?* Sacra Congregatio reſpondit, *Affirmative
quoad diſtributiones; & quoad expreſſa in ſententia Epiſcopi,
Negative*. In ſententia autem Epiſcopi expreſſum ſic erat;
*Computatis tamen in eadem Congrua fructibus Præbendæ,
omnibus etiam incertis, & aliis obventionibus percipi ſolitis.*
38 Congruam certam debet habere Curatus, ſeu Vicarius
ſubſtitutus ad formam d. Conſtitutionis S. Pii V. incip.
Ad exequendum, quamvis ſit amovibilis, ut declaravit
Sacra Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ in Fanen. 25. *No-
39 vemb.* 1693. Congrua ſemel ſufficienter aſſignata Curato,
ſeu Vicario, niſi ſuperveniat notabilis mutatio, & in-
terſit nova rationabilis cauſſa, non eſt locus aſſignationi
novæ Congruæ, ſeu augmento. Rota *deciſ.* 18. *tom.* 1.
deciſ. 218. *num.* 6. *&* 7. *& Sacra Congregat. Epiſc. & Re-
gul. in una Cuſentina Congrua* 31. *Julii* 1693. Nec poteſt
40 minui, quamvis Curatus electus, & pro minori quanti-
tate ſpondeat deſervire, quia hujuſmodi pactio ſapit Si-
moniam; *Sacra enim Congregatio ſuper ſtatu Regularium ſub
die* 8. *Octobris* 1670. expreſſe declaravit, quod ſuperiori-
bus Regularibus minime fas ſit cum ipſis Vicariis jam
deputatis, ſeu deinceps deputandis publicas, aut ſecre-
tas pactiones, ſeu conventiones inire ſuper diminutione,
aut alteratione, ſeu variatione dictæ Congruæ, eaſque
pactiones, ſeu Conventiones, tamquam de ſimoniacæ la-
be, atque avaritia ſuſpectas S. Congreg. omnino rejicit,
atque interdicit, eoſque, qui contrafecerint, pœnis ad-
verſus Simoniacos editis teneri decrevit, quibuſcumque
non obſtantibus; ſic refert Pignatell. *tom.* 3. *conſultat.*
41 31. *num.* 1. *in fine*. Et hujuſmodi pactio fuit iterum
damnata *a Sacr. Congr. Conc. in una Burgi S. Sepulcri Con-
grua* 5. *Septemb.* 1699. in qua contra Monachos Camal-
dulenſes fuit additum, *Et Monachi ſe juſtificent ſuper aſ-
ſerta Simonia coram Sacr. Congregat.* Congrua autem Cura-
42 to, ſeu Vicario non taxata, vel inſufficiens aſſignata, ſi
petatur, debetur in quantitate prout juris eſt a die pe-
titionis, ſeu motæ litis, ut reſpondit *Sacra Congregatio
Epiſcopor. in Civitatis Plebis* 17. *Septembris* 1695. *& Sacr.
Congreg. Conc. in Iſerien.* 20. *April.* 1697. *in reſponſione ad
tertium*.
43 Alia vide verb. *Vicarius Parochialis a numero* 20.
ad 24.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE eo ſæpe diſputari ſolet, an Parochus, qui vel in-
teritum vel diminutionem paſſus eſt redituum Pa-
rochialium, agere vel pro Congrua, vel pro ejus ſup-
plemento valeat adverſus illos, qui decimas, vel alia
bona Parochiæ poſſident. Affirmant *ex text. in cap. De
Monachis, de Præbend.* *VVamenſ. conſil. canon.* 172. *num.* 13.,
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 366. *num.* 2. *& ſequent.* *Lo-
ter. de re Beneſic. lib.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 27. *& ſequent.*,
Rota in Leodien. Congrua 27. *Januarii* 1716. §. 2. *coram
bon. mem. Cerr.*, *& in Toletana decimarum de Capilla ſu-
per Congrua* 9. *Decembris* 1702. §. *Quo vero*, *coram bon.
memor. Foſcar. & in Theleſina Congrua* 18. *Junii* 1731. §.
Et in his, *coram Eminentiſſ. Rezzonic.*
Idque adeo verum eſt, ut nec centenaria, nec imme- 2
morabilis a Decimatoribus allegari valeat contra Paro-
chum, qui ex immutato rerum ſtatu deficientem ſibi
Congruam aſſignari petit ex decimis, vel aliis Parochiæ
bonis, ut proſequitur, *Rot. in dict. Toletana Decimarum
de Capilla ſuper Congrua* 9. *Decemb.* 1720. §. *Quoad Imme-
morabilem*, *coram bon. memor. Foſcaro.*
Alia autem hic oritur quæſtio, utrum plures poſſeſſo- 3
res decimarum, vel aliorum bonorum Parochiæ teneari-
tur in ſolidum, an ſinguli pro rata? Laicos haud poſſe
conveniri, ſi ſint Eccleſiaſtici, qui pariter poſſideant de-
cimas, vel alia Parochiæ bona, videtur firmare. *Rota in
Moguntina Reparationis Chori* 29. *Aprilis* 1748. §. 8. *& ſe-
quent. coram bon. memor. de Vais*, *&* 4. *Julii* 1749. §. 8.
coram Illuſtriſſ. Clemente, in quibus deciſionibus licet aga-
tur de onere reparationis Eccleſiæ, idem tamen obtine- 4
re debet quoad onus Congruæ.
Eccleſiaſticos vero poſſe in ſolidum conveniri, ſalvo 5
tamen ei, qui convenitur, jure agendi contra ceteros,
tenet *Porray de Congrua portione lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 19.
Nec ab hac negativa opinione alienum videtur Tribunal 6
Rotæ *in dict. Moguntina Reparationis Chori*. At *VVamef.
conſil. canon.* 453. *numer.* 1., *&* 3. *Louvrex diſſer. canon.*
15. *num.* 50., *Barboſ. de Paroch. part.* 1. *cap.* 13. *num.* 2,
Chriſtin. deciſ. Belgic. deciſ. 24. *num.* 6. eadem Rota *in re-
cent. deciſ.* 184. *num.* 17., *&* 19. *part.* 17., in ea ſunt
ſententia; ut nonniſi pro rata teneantur.
Monet vero *Louvrex dict. diſſert. canon.* 15. *numer.* 51. 7
quod ſi quis ſit decimator ſimul & Parochus primiti-
vus, curam ſcilicet habitualem obtineat, is prius tenea-
tur ad Congruam, vel ad ſupplementum ipſius Con-
gruæ. *Tunc enim* (ait) *præſumendum eſt, portionem deci-
marum, quam Parochus habitualis poſſidet, illam eſſe, quæ
olim ante Eccleſiæ unionem ad Rectorem ſpectabat, & quæ
proinde prius excutienda eſt, quam contra alios decimatores
agi poſſit*. Convenit etiam *Van-Eſpen de Congrua Portione
cap.* 4. *num.* 9.
An in libertate eorum, qui decimas, vel bona alia 8
Parochiæ poſſident, ſit ea dimittere, ut ſe liberent ab
onere Congruæ? Et num id ipſum obtineant in Parocho
primitivo? Confer *Louvrex dict. diſſert. canon.* 15. *numer.*
54. *& plur. ſequent.* ubi quod in ſubſidium tenentur Paro-
chiani ad Congruam, vel ad ejus ſupplementum.

CONJUGES, CONJUGIUM,

SUMMARIUM.

1 *Conjuges qui dicantur?*
2 *Matrimonium vocatur Conjugium a Conjungendo ſub uno
mutuo jugo.*
3 *Poſt contractum, & nondum conſummatum Matrimo-
nium habet uterque conjux bimeſtre ad deliberandum,
an in Conjugio manere, vel ad Religionem tranſire
velit?*
4 *Intra dictum bimeſtre uterque conjux licite petit, &
licite etiam negat debitum Conjugale.*
5 *Si intra dictum bimeſtre vir ab uxore invita copulam
vi obtineat, poteſt uxor adhuc ingredi Religionem, ſal-
tem in caſu quo ipſa viro vim inferre nitenti excipien-
do manifeſtaverit ſe velle ingredi Religionem, aut cir-
ca hoc nondum plene deliberaſſe.*
6 *Si ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſummatione
Matrimonii, poteſt uterque etiam altero invito ſemper
Religionem ingredi.*
7 *Immo ſi ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſumma-
tione matrimonii, poſſunt libere ad Religionem tranſire,
etiamſi illicite negaſſent ſibi debitum.*
8 *Poſt dictum bimeſtre tenetur Conjux debitum reddere al-
teri, & ad id compelli poteſt etiam ſub pœna Excom-
municationis, ſi Religionem non ingrediatur, quam Ex-
communicationem re ipſa incurret, ſi intra tempus ſibi
a Judice praefixum non pareat.*
9 *Et ſi etiam poſt illud tempus elapſum Conjux ingre-
diatur Religionem, revocari non debet, valetque Pro-
feſſio, & poſt ingreſſum a ſolvendus eſt ab Excommuni-
catione.*
10 *Per ſolemnem enim Religionis Profeſſionem diſſolvitur in
quocumque tempore quo ad vinculum Matrimonium ra-
tum, & nondum conſummatum.*
11 *Unde ſi unus Conjugum Religionem ſolemniter profitea-
tur, poteſt alter libere ad ſecunda vota tranſire.*
12 *Poſt conſummatum autem Matrimonium nullus Conjux
poteſt ſine conſenſu alterius Religionem ingredi, &
Profeſſionem emittere.*
13 *Et ſi abſque conſenſu alterius dictam Profeſſionem in Re-
ligione emittat, poteſt ab altero revocari, & decla-
ratur Profeſſio nulla, adeo ut nec mortuo altero Con-
juge ad Religionem redire teneatur.*
14 *Mortuo tamen altero Conjuge, non poteſt licite propter
ſimplex votum Caſtitatis aliam ducere, nec poteſt pe-*

tere debitum a vivente, quamvis ei illud reddere teneatur; Si vero aliud Matrimonium contraheret, eſſet validum, quamvis illicitum.

15 *Poteſt autem unus Conjux cum conſenſu alterius poſt conſummatum Matrimonium ad Religionem tranſire, ſi requiſitæ adimpleantur conditiones.*

16 *Prima ex conditionibus ad id requiſitis eſt conſenſus alterius conjugis.*

17 *Secunda eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens ſit ſenex.*

18 *Quanta autem ſenectus ad id requiratur, arbitrari debet Epiſcopus cum judicio Medicorum, attentis omnibus circumſtantiis dicti Conjugis, an ratione ætatis ſit jam factus inhabilis ad generandum, & abſit in ipſo periculum, & ſuſpicio incontinentiæ?*

19 *Tertia eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens, non ſit ſuſpectus de periculo incontinentiæ ratione morum.*

20 *Quarta eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens, perpetuum votum continentiæ emittat.*

21 *Profeſſio emiſſa a Conjuge cum conſenſu alterius Conjugis eſt valida, quamvis non adhibitæ, & obſervatæ ſint aliæ tres ultimæ aſſignatæ conditiones.*

22 *Si Conjux in ſæculo remanens perpetuam Caſtitatem voverit, Conjux de ejus licentia Profeſſus nequit amplius revocari, ſive Conjux in ſæculo remanens ſit juvenis, ſive ſenex, ſive de incontinentia ſuſpectus, vel ſuſpecta, ſive non.*

23 *An ſi unus Conjugum de licentia alterius Profeſſionem in Religione emittat, & alter in ſæculo remanens perpetuam Caſtitatem non voveat, Profeſſus ad uxorem iterum revocari poſſit, & debeat?*

24 *Conjux remanens in tali caſu ſæculo, ſi ſit juvenis, & de incontinentia ſuſpectus, compelli poteſt ab Epiſcopo, ut & ipſe Religionem ingrediatur; Et ſi fuerit conſcius Juris, quod dans in tali caſu licentiam, & ipſe profiteri debeat, compellendus eſt etiam ad Profeſſionem.*

25 *Quamvis de Jure communi non requiratur licentia Epiſcopi, ut talis ingreſſus, & Profeſſio fiat valide, requiritur tamen, ut fiat licite.*

26 *Quando unus Conjugum adulterium committit, poteſt, eo invito, Conjux innocens Religionem ingredi.*

27 *Et ſi adulterium ſit publicum, & notorium, poteſt Conjux innocens ingredi Religionem propria auctoritate, non expectata ſententia Judicis.*

28 *Si vero adulterium ſit occultum, debet expectare ſententiam divortii a Judice.*

16 *Conjux innocens, ſi poſt alterius adulterium, ei voluntarie cohabitat petendo, & reddendo debitum, non poteſt, eo invito, Religionem ingredi.*

30 *Sic etiam Conjux innocens, ſi ex poſt & ipſe adulterium committat, non poteſt, invito primo adultero, Religionem ingredi.*

31 *Quando Conjux innocens Religionem non ingreditur, ſed in ſæculo manens divortium facit a Conjuge adultero etiam quoad cohabitationem, non poteſt Conjux adulter ſine licentia Conjugis innocentis ingredi Religionem.*

32 *Poteſt tamen Conjux adulter Religionem ingredi, & in ea profiteri, etiam inſcio, & invito Conjuge innocente, ſi hic prius eſt Religionem ingreſſus, & in ea profeſſus.*

33 *Quotieſcumque vir ob adulterium uxoris, ea invita, poteſt Religionem ingredi, poteſt etiam Ordines Sacros in ſæculo quoque manens recipere.*

34 *Affertur, & ſolvitur inſtantia.*

35 *Propter adulterium ſpirituale poteſt alter Conjux Fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi, vel Sacros Ordines ſuſcipere, etiam poſtquam ad veram Fidem redit iterum Conjux adulterans; dummodo ſeparatio ob tale adulterium ſpirituale auctoritate Eccleſiæ, & non propria ſit facta.*

36 *Propter adulterium ſpirituale poteſt Conjux innocens etiam propria auctoritate licite facere divortium quo ad torum, & cohabitationem; at tunc ſi reus hæreſis ſe converterit, tenetur iterum ad eum redire.*

37 *Si vero Conjux innocens divortium fecit auctoritate Eccleſiæ, non compellitur ad Conjugem converſum redire, ſed poteſt Religionem ingredi, ſi velit.*

38 *Si tamen Religionem ingredi noluerit, etiam hic redire compellitur.*

39 *Non enim ſolvitur Matrimonium quo ad vinculum, ſi unus Conjugum tranſeat ad Infidelitatem, ſeu labatur in hæreſim.*

40 *Immo nedum non dirimuntur Matrimonia propter hæreſim, ſed & valide contrahuntur cum Hæreticis, ſi ritu Catholico contrahantur.*

41 *Quinimmo ſecundum multos Matrimonia cum Hæreticis, nedum ſunt valida, ſed etiam licita in locis, ubi Hæretici, & Catholici permixtim vivunt; cum quibuſdam tamen conditionibus.*

42 *Talia tamen Matrimonia ordinarie ſunt illicita ſub peccato mortali, niſi Papa diſpenſet, aut rationabilibus cauſis excuſentur.*

43 *Iniquiſſimum eſt pactum illud, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum hæretica, nempe ut maſculi educentur in Fide Catholica Patris, & fœminæ in ſecta Hæretica Matris, vel contra.*

44 *Nec valet immemorabilis conſuetudo in contrarium.*

45 *Si ambo Conjuges infideles convertantur ad Fidem Catholicam, poſſunt, & debent in Matrimonio prius contracto permanere, quamvis cum impedimento Eccleſiaſtico contraxerint.*

46 *Si vir Infidelis plures habuit uxores, debet, cæteris dimiſſis, ſolam primam retinere, ſi hæc etiam convertatur, vel ſaltem ſine periculo perverſionis cum converſo habitare velit.*

47 *Hinc ſi prima nolit ſe convertere, nec ſine periculo perverſionis cum converſo habitare velit, non teneretur vir converſus aliquam ex aliis converſis retinere, ſed poſſet pro libito alteri nubere.*

84 *Quid ſi vir Infidelis ſecundum ritum ſuum primam legitimam repudiaverit, & cum ſecunda contraxerit?* ad num. 49.

50 *Si ex duobus Conjugibus Infidelibus unus tantum convertatur, & alter rogatus nolit converti, nec cohabitare ſine injuria Creatoris, tunc Matrimonium, etiamſi fuerit conſummatum, diſſolvitur quoad vinculum.*

51 *Tale autem Matrimonium non ſtatim ipſo facto diſſolvitur; ſed tunc primum quando converſus ad alias nuptias actu tranſierit; Unde ſi Conjux Infidelis, antequam Conjux converſus cum alio Fideli contrahat, ad Fidem quoque convertatur, huic adhærere debebit.*

52 *Non poteſt autem Conjux converſus ſolvere Matrimonium, quando Infidelis vult cohabitare ſine injuria Creatoris, licet nolit ipſe converti.*

53 *Si Conjuges Infideles habeant prolem, & unus eorum convertatur ad Fidem, eidem ſive Pater, ſive mater ſit, reſtitui debet tota proles doli adhuc incapax.*

54 *Si autem proles ſit jam doli, & rationis capax, ejus libertati relinquitur, an converſum ad Fidem, vel potius Infidelem parentum ſequi velit.*

55 *In dubio autem an proles ſit rationis, & doli capax, proles parenti converſo eſt reſtituenda.*

56 *Conjugatus in Eccleſia latina non poteſt ad Sacros Ordines promoveri, niſi ab uxore continentiam profitente expreſſam licentiam obtinuerit.*

57 *Et hoc etiamſi Matrim. nondum fuerit conſummatum.*

58 *Poteſt autem Conjugatus etiam poſt Matrimonium conſummatum ad Sacros Ordines promoveri, etiam ſine licentia uxoris, immo ipſa invita, & reclamante, ſi habeat legitimam divortii cauſſam.*

59 *Conjugatus, non ſolum ad Sacros, ſed nec etiam ad primam Tonſuram, & Minores Ordines promoveri poteſt ſine uxoris licentia, & aliis requiſitis numero ſequenti aſſignandis.*

60 *Ut Conjugatus igitur ad Ordines promoveri poſſit, præter licentiam uxoris, requiritur etiam, ut ipſa uxor in ſæculo manens perpetuam voveat Caſtitatem, ſi ſit ſenex, & ſine ſuſpicione incontinentiæ; ſi autem ſit juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, etiam Religionem ingredi debet juxta ſupra nu.* 24.

61 *Conjugatus non poteſt ordinari Epiſcopus, niſi de expreſſa licentia uxoris, & niſi uxor ipſa prius Religionem profiteatur.*

62 *Ut autem Conjugatus poſſit promoveri ad Cardinalatum, requiritur ingreſſus uxoris in Religionem ſolum in illo caſu, in quo requiritur talis ingreſſus pro uxore conjugati promovendi ad Ordines.*

63 *Ut tamen Conjugatus poſſit promoveri ad Papatum, requiritur, quod ejus uxor prius Religion. profiteatur.*

64 *Conjugatus abſque licentia Uxoris ad Presbyteratum, Epiſcopatum, Cardinalatum, & Papatum promotus poteſt ab ipſa ad conſortium conjugale revocari, & tunc teneretur ei debitum reddere.*

65 *Non poſſet tamen debitum petere.*

66 *Nec talis Conjugatus poſſet, mortua dicta ſua uxore, ad alias nuptias tranſire, & ſi de facto aliud Matrimonium contraheret, illud eſſet nullum.*

67 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia.*

68 *An ſi Conjugatus cum uxoris ſpontanea licentia ad Ordines Sacros ſit promotus, & ipſa uxor in ſæculo manens perpetuam Caſtitatem non voveat, poſſit ab ipſa revocari ad conſortium conjugale?*

69 *Si Conjugatus cum licentia ſpontanea uxoris Sacros Ordines ſuſcepit, tunc uxor non poteſt, eo mortuo, valide aliud Matrimonium inire.*

70 *Si autem vir Ordinem Sacrum ſuſceperit, uxore contradicente, vel ignorante, poteſt ipſa, eo mortuo, aliud Matrimonium valide contrahere.*

71 *Conjugatus ſine ſpontanea uxoris licentia ad Ordinem Sacrum tranſiens ſit irregularis, & nequit in ſuſcepto Ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores Ordines provehi, nec ad aliquod Beneficium, aut Officium Eccleſiaſticum promoveri, niſi Religionem Canonice fuerit ingreſſus.*

72 *Et ſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum, talis Conjugatus eſt inſtanter monendus ad Religionem impedi-*

pedimento petendi debitum conjugale ? remiſſive.

76 *Quando, & quomodo poſſint, vel non conjuges facere divortium?* remiſſive.

77 *Conjuges opus Conjugii exercentes ob ſolam voluptatem non vacant culpa veniali.*

78 *Conjux in actu conjugali cum ſua, ſe moroſe delectans in alia, velut præſente, peccat mortaliter, & addit novam ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam.*

79 *Delectatio moroſa de actu Conjugii inter Conjuges præſentes, dummodo abſit periculum pollutionis, non eſt peccatum mortale.*

80 *Immo Conjux neque mortaliter peccat, ſi de maritali copula altero Conjuge abſente cogitans, in re cogitata moroſe delectetur.*

81 *Omnes tactus, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter Conjuges ſine ordine ad copulam, ſi fiant cum periculo pollutionis in uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quamdam inchoatam, ſunt peccata mortalia, alias non ſunt niſi venialia.*

82 *Conjuges an, & quas donationes poſſint ſibi invicem facere?* remiſſive.

83 *Quoad ea, quæ concernunt bona Conjugum?* remiſſive.

84 *Quibus prius ſubvenire debeant Conjuges in extrema, gravi, & communi neceſſitate?* remiſſive.

85 *Ad quem Conjugem ſpectet proprietas, & dominium dotis, & quid de ipſa in variis caſibus?* remiſſive.

86 *Alia ad rem;* remiſſive.

1 Conjuges dicuntur mas, & fœmina in legitimo Matrimonio conjuncti. *Communis.*

2 Matrimonium vocatur conjugium a conjungendo ſub uno mutuo jugo, quia Virum, & Mulierem ſub uno, eodemque quaſi mutuo jugo ad ſervandam fidem, & onera Matrimonii ſuſtinenda conſtituit Catechiſmus Romanus *de Matrimonio cap.* 1.

3 Poſt contractum, & nondum conſummatum Matrimonium habet uterque conjux bimeſtre ad deliberandum, an in Conjugio manere, vel ad Religionem tranſire velit: *Communis*, textu expreſſo *in cap. Ex publico* 1. *de converſio-*
4 *ne Conjugatorum*. Intra dictum bimeſtre uterque Conjux licite petit, & licite etiam negat debitum Conjugale. *Communis, arg. cit. cap. Ex publico*; Uterque enim poteſt libere, & licite uti jure ſibi a Lege *in d. cap. Ex publico* conceſſo.

5 Si intra dictum bimeſtre a Jure conceſſum Vir ab Uxore invita copulam vi obtineat, poteſt Uxor adhuc ingredi Religionem, ſaltem in caſu, quo ipſa Viro vim inferre nitenti excipiendo manifeſtaverit ſe velle ingredi Religionem, aut circa hoc nondum plene deliberaſſe. Gloſſa *in cap. Ultim. verb. Invitus diſt.* 55. Abbas *in cap. Verum nu.* 9. *de converſione Conjugatorum* Joannes Andreas *in cap. Quæ contra Jus* 64. *num.* 6. *Regul. Juris in* 6. Fagn. *in cit. cap. Ex publico* 7. *num.* 27. *de converſione Conjugatorum*, Sanchez *lib.* 2. *de Matrimonio diſp.* 22, *num.* 6. La Croix *lib.* 6. *part.* 3. *num.* 421. cum aliis ibi citatis, Pirhing. *lib.* 3. *decret. tit.* 31. *num.* 56. Reiffenſtuel *ibid. numer.* 6. cum communiori, & probabiliori aliorum contra Zeoſium, Armillam, Silveſtrum, & nonnullos alios; Et ratio noſtra eſt, quia ſine culpa nemo debet ſuo Jure privari, *cap. Diſcretionem* 6. *ad fin. de eo, qui cognovit*: Rem enim, quæ culpa caret, damnum vocari non convenit; *cap. Cognoſcentes* 2. *de Conſtitutionibus*: Neque debet quis alterius odio prægravari: *cap. Non debet* 22. *de Regul. Juris in* 6. & *leg. Non debet* 74. *ff. de Regul. Juris*, cum peccata ſuos debeant tenere auctores; *leg. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, *cap. Quæſivit* 7. *De his, quæ fiunt a majori parte Capituli*, adeoque tale indultum Mulieri a Jure beneficium non eſt ipſi diſſentienti auferendum; *cap. Indultum* 17. *de Regul. Juris in* 6. cum quia talis Maritus injuriam infert Uxori, & inique agit; *cit. c. Ex publico* 7. *de converſione Conjugatorum*; Nemo autem ex ſua malitia debet commodum reportare, nec ex ſuo delicto meliorem ſuam conditionem quis facere poteſt; *leg. Non fraudantur* 134. *ff. de Regul. Juris*, *Cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, cum ſimilibus.

6 Si ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſummatione Matrimonii, poteſt uterque, etiam altero invito, Religionem ingredi: Poſt Matrimonium enim ratum, & nondum conſummatum ſemper, etiam poſt viginti, & plures annos, licitum eſt cuivis Conjugum, etiam altero invito, Religionem intrare. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Verum* 2. *de Converſione Conjugatorum*, ibi: *Verum poſt conſenſum legitimum de præſenti licitum eſt alteri, altero etiam repugnante eligere Monaſterium (ſicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt) dummodo carnalis commixtio non intervenerit*, addita ibidem ratione: *Quia cum non fuiſſent una caro ſimul effecti, ſatis poteſt unus ad Deum tranſire, & alter in ſæculo remanere*. Et concordat *cit. cap. Ex publico* 7. *eodem*, ubi, ut obſervat Pirhing. *loc. cit. numer.* 54. Mulier illa, cui poteſtas tranſeundi ad Religionem datur, jam diu ante, Matrimonium contraxerat.
7 Immo ſi ultra bimeſtre maneant Conjuges ſine conſummatione Matrimonii, poſſunt libere ad Religionem tranſire, etiamſi illicite negaſſent ſibi debitum. Sic expreſſe La Croix *l.* 6. *part.* 3. *num.* 419. cum Sanchez, Layman, Gobat ibi citatis, & concordat Gloſſa *in cit. cap. Ex publico*, *verb. Infra duorum*; Pirhing. *loc. cit. num.* 54., & alii.

Poſt dictum bimeſtre tenetur Conjux debitum reddere 8
alteri, & ad id compelli poteſt etiam ſub pœna Excommunicationis, ſi religionem non ingrediatur, quam Excommunicationem re ipſa incurret, ſi intra tempus ſibi a Judice præfixum non pareat, *Communis* per text. *in cit. cap. Ex publico*, & Gloſſa *ibidem verb. Infra duorum*. Et
ſi etiam poſt illud tempus elapſum Conjux ingrediatur Re- 9
ligionem, revocari non debet, valetque Profeſſio, & poſt ingreſſum abſolvendus eſt ab Excommunicatione. Gloſſa *in cit. cap. Ex publico*, *verb. Infra duorum*, Sanchez *lib.* 2. *de Matrimonio diſp.* 24. *num.* 28. Pirhing. *loc. cit. nu.* 54., & alii. Per ſolemnem enim Religionis Profeſſionem
diſſolvitur in quocumque tempore quoad vinculum Matri- 10
monium ratum, & nondum conſummatum; *cap. Verum* 2. *cap. Ex publico* 7. *cap. Ex parte* 14. *de converſione Conjugatorum*, & expreſſe Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de Sacram. Matrim. Canon.* 6., ibi: *Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius Conjugum non dirimi, anathema ſit.*

Unde ſi unus Conjugum Religionem ingrediatur, & in 11
ipſa Profeſſionem ſolemnem emittat, poteſt alter poſt dictam emiſſam Profeſſionem libere ad ſecunda vota tranſire, ſeu cum alio Matrimonium contrahere. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Verum* 2. *de Converſione Conjugatorum*, ibi: *Et alteri remanenti in ſæculo (ſi commonitus continentiam ſervare noluerit) licitum eſt ad ſecunda vota tranſire.*

Poſt conſummatum autem Matrimonium nullus Conjux 12
poteſt ſine conſenſu alterius Religionem ingredi, & Profeſſionem emittere. *Communis* claris textibus *in cap. Quidam* 3. *cap. Cum ſit* 4. *cap. Uxoratus* 8. *cap. Placet* 12. *c. Ad Apoſtolicam* 13. *de Converſione Conjugatorum* cum ſimilibus.

Et ſi abſque conſenſu alterius Conjugis dictam Profeſſio- 13
nem in Religione emittat, jubetur Vir ad Uxorem, & contra Uxor ad Virum redire, & declaratur Profeſſio nulla, adeo ut, nec mortuo altero Conjuge ad Religionem redire teneatur. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quidem* 3. & *cap. Placet* 12. *de converſione Conjugatorum.*

Mortuo tamen altero Conjuge non poteſt licite propter 14
ſimplex votum Caſtitatis alium ducere, nec poteſt petere debitum a vivente: quamvis ei illud reddere teneatur. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Quidem*, & *cit. c. Placet*; ſi vero aliud Matrimonium contraheret, eſſet validum, quamvis illicitum. Vide *inf. numer.* 67.

Poteſt autem unus Conjux cum conſenſu alterius poſt 15
conſummatum Matrimonium ad Religionem tranſire, ſi requiſitæ adimpleantur conditiones. *Communis*, claris textibus *in cap. Sunt qui dicant* 19. *cap. Agathoſa* 21. *cauſ.* 27. *quæſt.* 2. *cap. Cum ſis* 4. *de converſione Conjugatorum*, ibi: *Prohibemus, ne Virum vel Mulierem (niſi uterque ad Religionem migraverit) tranſire permittas; Verum ſi ita Uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, ut ea in ſæculo remanente, & Caſtitatem promittente ad Religionem tranſeat Vir ejuſdem.* Concordat *cap. Uxoratus* 8. & *cap. Ad Apoſtolicam* 13. *eodem*, ibi: *Cum autem Vir, & Uxor una caro ſint per copulam conjugalem effecti, nec una pars converti poſſit ad Dominum, & altera in ſæculo remanere, profecto non eſt alter conjugum recipiendus ad obſervantiam Regularem, niſi reliquus perpetuam continentiam repromittat; ſed & vitam debet mutare, niſi forte ſit ejus ætatis, ut ſine ſuſpicione incontinentiæ valeat in ſæculo remanere.*

Conditiones copulative requiſitæ ad hoc ut unus Con- 16
jux, altero remanente in ſæculo, poſſit Religionem ingredi, & ibi Profeſſionem emittere, ſunt quatuor. Prima eſt, ut interveniat conſenſus alterius Conjugis; *cap. Quidam* 3. *cap. Cum ſit* 4. *cap. Uxoratus* 8. *cap. Placet* 12. *c. Ad Apoſtolicam* 13. *de converſione Conjugatorum.*

Secunda eſt, ut Conjux in ſæculo ramenere volens ſit 17
ſenex *cit. cap. Cum ſit* 4. *de converſione Conjugatorum*, ibi: *Si ita ſenex eſt* &c. & *cit. c. Ad Apoſtolicam* 33. *eodem*, ibi: *Niſi forte ſit ejus* &c. & *c. Significavit* 28. *cod.*, ibi: *Si eſt ita, & eſt talis ætatis* &c. Si enim ſit juvenis, quantumvis ob optimos ſuos mores abſit ſuſpicio, & periculum incontinentiæ, debet neceſſario Religionem intrare, ut alter Conjux licite, & valide ingredi, & profiteri valeat, Abbas *in cap. Conjugatus* 5. *num.* 4. *de converſione Conjugatorum*, Fagnan. *in cit. cap. Cum ſit* 4. *num.* 10. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 14., & alii.

Quanta autem ſenectus requiratur ad hoc, ut uno Con- 18
juge Religionem intrante, poſſit alter in ſæculo remanere, arbitrari debet Epiſcopus cum judicio Medicorum, attentis omnibus circumſtantiis ſexus, temperamenti, ſeu roboris, & hujuſmodi dicti Conjugis, an ratione ætatis ſit jam factus inhabilis ad generandum; cum ubi ratione ætatis potentia generandi ceſſat, etiam calor naturalis incontinentiæ incentivus deficere, & conſequenter periculum, ac ſuſpicionem incontinentiæ abeſſe præſumatur; *arg. cap. Cum ſit* 4. *de converſione Conjugator.*, ibi: *Si*

ita

ita Uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſint eſſe in ſæculo; ſic Fagnan. *in cit. cap. Cum ſis numer.* 22. Sanchez *loc. cit. num.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 18. & aliis.

19 Tertia eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens non ſit ſuſpectus de periculo incontinentiæ ratione morum; *cap. Uxoratus 8. de converſione Conjugatorum*, ibi: *Quæ integræ opinionis exiſtat, ita quod nulla ſuſpicio habeatur eam ad ſecunda vota velle migrare, vel quod minus continenter debeat vivere*. Si autem non obſtante, quod ſit ſenex, & & ſterilis, conſtet, eum incontinentiæ adhuc eſſe deditum, vel de incontinentia eſſe ſuſpectum, tunc altero in Religionem intrante, debet & ipſe intrare nec poteſt in ſæculo remanere; textu expreſſo *in cit. cap. Uxoratus*, ibi: *Si autem talis fuerit quod ſuſpicione non careat, Voto continentiæ celebrato, a Sæcularium hominum ſe converſatione removeat, & in loco Religioſo, ubi Deo ſerviat, perpetuo commoretur*: Fagnan. *loc. cit. num.* 9. Pirhing. *loc. cit. num.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 19. & alii.

20 Quarta eſt, ut Conjux in ſæculo remanere volens, perpetuum Votum Continentiæ emittat; *cap. Cum ſis 4. de converſione Conjugatorum*, ibi: *Ut ea in ſæculo remanente, & Caſtitatem promittente*: *cap. Ad Apoſtolicam* 13. *eod.*, ibi: *niſi reliquus perpetuam continentiam repromittat* cum aliis ſimilibus.

21 Profeſſio emiſſa a Conjuge cum conſenſu alterius Conjugis, eſt valida, quamvis non adhibitæ, & obſervatæ ſunt aliæ tres ultimæ aſſignatæ conditiones: Nullibi enim in Jure irrita declaratur talis Profeſſio; Immo in Jure habetur potius, quod ſit valida, ut patet *in cap. Ex part. 9. de converſione Conjugatorum* ubi cum vir de licentia Uxoris ſine dictis tribus aliis conditionibus Religionem profeſſus, & revocante Uxore, iterum egreſſus, mortua eadem, aliam duxiſſet, Matrimonium fuit declaratum nullum, & Vir compulſus Religionem priorem intrare, quod aperte declarat, ejus Profeſſionem validam fuiſſe. Sic Gloſſa *in cit. cap. Ex parte verb. De Jure*, Abbas *ibidem num.* 2. 3. & 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 22., & alii *arg. cap. Agatboſa 21. cauſ. 27. quæſt. 2.*, & *cit. cap. Ex parte 9. de converſion. Conjugator.*

22 Si Conjux in ſæculo remanens, perpetuam Caſtitatem voverit, Conjux de ejus licentia Profeſſus nequit amplius revocari, ſive Conjux in ſæculo remanens ſit juvenis, ſive ſenex, ſive de incontinentia ſuſpectus, vel ſuſpecta, ſive non. *Communis, arg. c. Præterea 1. de converſione Conjugatorum*, ubi ut patet ex verbis mox adducendis *numero ſequenti* ad hoc ut Profeſſio conjugis de licentia alterius emiſſa irrevocabiliter valeat, divisive ſolum requiritur, ut alter Conjux, vel ad Religionem tranſierit, vel perpetuam Caſtitatem voverit, non diſtinguens in hoc caſu inter juvenem, ſenem, inter ſuſpectum de incontinentia, & non ſuſpectum, adeoque &c. cum ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus; *cap. Quia circa 22. de privil. & leg. de pretio 8. ff. de Publiciana in rem actione*.

23 An autem, ſi unus Conjugum de licentia alterius Profeſſionem in Religione emittat, & alter in ſæculo remanens perpetuam Caſtitatem non voveat, Profeſſus ad Uxorem iterum revocari poſſit, & debeat; variant Doctores. Reiffenſtuel enim *loc. cit. n.* 23. tenet ſententiam affirmativam per textum *in cap. Præterea 8. de converſione conjugatorum*, ibi: *Dicimus, quod niſi Uxor ad Religionem tranſierit, aut perpetuo Caſtitatem ſervare promiſerit, Vir poteſt, & debet de Monaſterio revocari*, dicitque ſic hic tenere Doctores communiter. Alii vero cum diſtinctione procedunt ſic: Vel Conjux remanens in ſæculo ſine emiſſo voto perpetuæ Caſtitatis, dando licentiam alteri conjugi ingrediendi Religionem fuit conſcius Juris diſponentis non poſſe unum Conjugem profiteri, niſi alter ad id licentiam concedens voveat perpetuam Caſtitatem, ſi ſit ſenex, & non ſuſpectus de incontinentia, & ingrediatur Religionem, ſi ſit juvenis, & de incontinentia ſuſpectus: Vel fuit talis Juris ignarus; ſi fuit talis Juris ignarus, tunc dicunt poſſe Conjugem Profeſſum revocari juxta *cit. c. Præterea*; Si autem fuit talis Juris conſcius, tunc dicunt, non poſſe Conjugem Profeſſum revocari, quia Conjux conſcius talis Juris dando licentiam alteri Conjugi Profeſſionem emittendi, cenſetur ſe obligaſſe ad id, quod Jus requirit; videlicet quod & ipſe Religionem ingredi velit ſi ſit juvenis & ſuſpectus de incontinentia, vel perpetuam Caſtitatem vovere, & obſervare in ſæculo, ſi ſit ſenex, & de incontinentia non ſuſpectus; nam qui vult aliquid, cenſetur velle omne id, per quod pervenitur ad illud: *c. Præterea 5. c. Prudentiam 21. & c. Suſpicionis 39. de Officio Delegati*, *l. Cui Juriſdictio 2. ff. de Juriſdictione*, *l. Ad rem nobilem*, & *l. Ad Legatum*, *ff. de Procurator*. Atqui ingreſſus unius Conjugis in Religionem non poteſt irrevocabiliter fieri, niſi alter Conjux, vel ingrediatur etiam ipſe in Religionem, vel ſaltem in ſæculo manens voveat perpetuam Caſtitatem, juxta *d. cap. Præterea 1. de converſione conjugator.* ergo dans conſcius talis Juris licentiam, cenſetur ad alterutrum ſe obligaſſe, adeoque Conjugem Profeſſum revocare non poteſt. Abbas *cit. cap. Præterea n. 4. & cap. Ex part. 9. num. 4. de converſione Conjug.* & multi alii apud Fagnan. *in cit. cap. Præterea 1. num*, 7. & *in cap. Conjugatus 5. num. 8. de Converſione Conjugator*. Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 33. nu.* 15. Pirhing. *loc. cit. num.* 14. & alii ſic intelligentes, & explicantes *dict. cap. Præterea*: Quamvis ipſe Pirhing. *ibid. verſ. Id autem in fine* dicat non eſſe improbabilem priorem affirmativam ſententiam.

24 Conjux remanens in tali caſu in ſæculo, ſi ſit juvenis, & de incontinentia ſuſpectus, compelli poteſt ab Epiſcopo, ut & ipſe Religionem ingrediatur, ſaltem ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ. Sic Doctores paſſim, *argum. c. Significavit 18. de converſione Conjugatorum*. Et quidem ſi fuit conſcius Juris, quod dans in tali caſu licentiam, & ipſe profiteri debeat; *arg. c. uxorem 10. cauſ. 33. q. 5.* compellendus eſt non ſolum ad Religionem ingrediendam, ſed etiam ad ipſam profitendam; *arg. cit. c. Uxorem*, & *cit. cap. Significavit*. In tali enim caſu cenſetur ad id tacite ſe voluiſſe obligare. Si autem fuit talis Juris ignarus, compelli ſolum poteſt, ut Religionem, ſeu Monaſterium ingrediatur ad evitandas evagationes, & pericula incontinentiæ, quia nec tacite, nec expreſſe ſe voluiſſe ad Profeſſionem obligare cenſetur. Sic Abbas *in cit. cap. Præterea num.* 8. & ibi Fagn. *num.* 4. *a finem*. Sanchez *loc. cit. num.* 27. Pirhing. *loc. cit. num.* 14. *verſ. Porro*, Reiffenſtuel. *loc. cit. num.* 25. & alii.

25 Quamvis de Jure communi non requiratur licentia Epiſcopi, ad hoc ut unus Conjux de conſenſu alterius Religionem ingrediatur, ubique valide profiteatur, ut notant Gloſſa *in cap. Si vir 23. cauſ. 27. q. 2.* Abbas *in cit. cap. Præterea*, Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp.* 32 *num.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 11. & ipſo teſte alii communiter; *arg. cit. cap. Præterea 1. de converſione Conjugatorum*, ubi Profeſſio conjugis, ignorante Epiſcopo facta, cenſetur valida; Tamen ſaltem ut licite fiat talis Conjugis Profeſſio, licentia Epiſcopi eſt neceſſaria; *cap. Si vir 23. cauſ. 27. q. 2.* ubi ex Synodo Eugenii Papæ ſic expreſſe habetur: *Si Vir & uxor divertere pro ſola Religioſa inter ſeſe conſenſerint vita, nullatenus ſine Epiſcopi conſcientia fiat*. Gloſſa *in cit. cap. Præterea verb. Revocari*. Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 7. n.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 21. & alii. Per talem enim ingreſſum, & Profeſſionem fit ſeparatio Conjugum quoad torum, quæ ſine licentia Epiſcopi fieri univerſaliter prohibetur; *c. Multorum 10. cauſ. 36. q. 7.* Tum quia ex dictis *ſupra num.* 18. ad Epiſcopum ſpectat judicare, an aliquis Conjux ſit ita ſenex, ut ſine ſuſpicione incontinentiæ, altero Religionem intrante, & profitente, poſſit voto perpetuæ Caſtitatis emiſſo, remanere in ſæculo; *c. Cum ſit 4. de converſione Conjugatorum*.

26 Quando unus Conjugum adulterium committit, poteſt, eo invito, Conjux innocens Religionem ingredi. Vide verb. *Divortium num.* 44.

27 Et ſi adulterium ſit publicum, & notorium, poteſt Conjux innocens ingredi Religionem propria auctoritate non expectata ſententia Judicis. Vide *ibid. num.* 45.

28 Si vero adulterium ſit occultum, debet expectare ſententiam divortii a Judice. Vide *ibid. num.* 46.

29 Conjux innocens, ſi poſt alterius adulterium ei voluntarie cohabitat petendo, & reddendo debitum Conjugale, non poteſt, eo invito, Religionem ingredi. Vide *ibid. num.* 47.

30 Sic etiam Conjux innocens, ſi ex poſt & ipſe adulterium committat, non poteſt, invito primo adultero, Religionem ingredi. Vide *ibid. num.* 48.

31 Quando Conjux innocens Religionem non ingreditur, ſed in ſæculo manens divortium facit a Conjuge adultero etiam quoad cohabitationem non poteſt Conjux adulter ſine licentia Conjugis innocentis ingredi Religionem. Vide *ibid. num.* 49.

32 Poteſt tamen Conjux adulter Religionem ingredi, & in ea profiteri, etiam inicio, & invito Conjuge innocente, ſi hic prius eſt Religionem ingreſſus, & in ea profeſſus. Vid. *ibid. num.* 50.

33 Quotieſcumque Vir ob adulterium Uxoris, ea invita, poteſt Religionem ingredi, poteſt etiam Ordines Sacros in ſæculo quoque manens recipere. Vide *ibid. n.* 51.

34 Affertur, & ſolvitur inſtantia Vide *ibid. num.* 52.

35 Propter adulterium ſpirituale poteſt alter Conjux fidelis, etiam alio invito, Religionem ingredi, vel Sacros Ordines ſuſcipere, etiam poſtquam ad veram Fidem rediit iterum Conjux adulterans; Dummodo ſeparatio ob tale adulterium ſpirituale, auctoritate Eccleſiæ, & non propria, ſit facta. Vide *ibid. num.* 53.

36 Propter adulterium ſpirituale, ſeu lapſum in Hæreſim, ſeu Gentiliſmum alterius Conjugum, poteſt Conjux innocens, etiam propria auctoritate licite facere divortium quoad torum, & cohabitationem; Cum hac tamen advertentia, quod, ſi Conjux innocens propria auctoritate, & ſine Judicio Eccleſiæ divortium fecit a Conjuge in hæreſim lapſo, & ipſe reus hæreſis ſeſe ab errore revocaverit, tunc tenetur eum iterum recipere, ſeu ad eum iterum redire. Vide *ibid. n.* 21. 22. 23. & 24.

37 Si vero Conjux innocens judicio Eccleſiæ divortium fecit, non compellitur Conjugem converſum recipere, ſeu ad eum iterum redire, ſed poteſt Religionem intrare, ſi vult. Vide *ibid. num.* 23.

38 Si tamen Religionem ingredi noluerit, etiam hic redire compellitur. Vide *ibid. num.* 24.

39 Non enim ſolvitur Matrimonium quoad vinculum, ſi unus Conjugum tranſeat ad Infidelitatem, ſeu labatur in hæreſim, Vide verb. *Impedimentum Matrimonii art.* 1. *num.* 95.

40 Immo nedum non dirimuntur Matrimonia propter Hæreſim, ſed & valide contrahuntur cum Hæreticis, ſi ritu Catholico contrahantur. Vide *ibid. num.* 96.

41 Quinimmo ſecundum multos Matrimonia cum Hæreticis, nedum ſunt valida, ſed etiam licita in locis, ubi Hæretici, & Catholici permixti vivunt, cum quibuſdam tamen conditionibus. Vide tamen verb. *Hæreticus a num.* 21. *ad* 26.

42 Talia tamen Matrimonia ordinarie ſunt illicita ſub peccato mortali, niſi Papa diſpenſet, aut rationabilibus cauſſis excuſentur. Vide verb. *Hæreticus a num.* 21 *ad.* 26. (a)

43 Impiiſſimum, & graviter peccaminoſum eſt contra Jus tam Eccleſiaſticum, quam Divinum, illud pactum, quod in aliquibus locis dicitur adjici Matrimonio Catholici cum Hæretica, nempe ut maſculi educentur in Fide Catholica Patris, & Fœminæ in ſecta Hæretica Matris, vel e contra. Vide *ibid. n.* 25.

44 Nec valet immemorabilis conſuetudo in contrarium. Vide *ibid. num.* 26.

45 Si ambo Conjuges Infideles convertantur ad Fidem Catholicam, poſſunt, & debent in Matrimonio prius contracto permanere, quamvis cum impedimento Eccleſiaſtico, ſeu ſecundum Canones dirimente contraxerint. *Communis*, textu expreſſo *in c. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario, ubi ſic expreſſe habetur: *Pagani juncti in gradu prohibito Lege Canonica tantum, converſi ad Fidem non ſeparantur*; & inſuper *in cit. cap. Gaudemus* aſſignatur hæc ratio: *Quia* Infideles *Conſtitutionibus Canonicis non arctantur (quid enim ad nos ſecundum Apoſtolum eumdem de his, qui foris ſunt, judicare?) in favorem præſertim Chriſtianæ Religionis, & Fidei, cujus perceptione per Uxores ſe deſeri timentes Viri poſſent facile revocari; Fideles hujuſmodi matrimonialiter copulari libere poſſunt, & licite remanere conjuncti, cum per Sacramentum Baptiſmi non ſolvantur Conjugia, ſed crimina dimittantur.*

46 Si Vir Infidelis plures habuit Uxores, debet ceteris dimiſſis, ſolam primam retinere, ſi hæc etiam convertatur, vel ſaltem pacifice, & ſine periculo perverſionis cum converſo habitare velit. *Communis* per text. *in cit. cap. Gaudemus* 8. *de divortiis*, juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente; *Si Paganus prius plures uxores habebat, poſt Fidem ſuſceptam adhærebit primæ*; Et ratio eſt clara, quia cum Polygamia Jure Divino ſit prohibita, cum ſola prima verum, ac validum contraxit Matrimonium.

47 Hinc ſi prima nolit ſe convertere, nec abſque periculo perverſionis, & injuria Creatoris cum converſo habitare velit, non teneretur Vir converſus aliquam aliam ex Uxoribus, ſeu potius Concubinis habitis, retinere, etiamſi omnes ſe converterent, ſed poſſet pro libito alteri nubere, quia cum nulla ex ipſis, prima excepta, verum, ac validum contraxit Matrimonium. Barboſa cum aliis *in cit. c. Gaudemus n.* 11, *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decret. tit.* 33. *n.* 3. & alii paſſim.

48 Si vir Infidelis ſecundum ritum ſuum primam legitimam repudiavit Uxorem, & cum ſecunda contraxit, etiam poſt ſuſceptum Baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamſi repudiata, cum alio contraxiſſet; Nec, ipſa vivente, poterit aliam ducere, niſi ipſa prima non converſa renuat habitare cum ipſo, vel ſi conſentiat habitare, nolit tamen ſine contumelia Creatoris, & periculo perverſionis Conjugis converſi. *Communis*, tex. expreſſo *in cit. c. Gaudemus §. Qui autem*, ibi: *Qui autem ſecundum ritum ſuum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium Veritas in Evangelio reprobaverit, nunquam, ea vivente, licite poterit aliam etiam ad Fidem Chriſti converſus habere, niſi poſt converſionem ipſius illa renuat cohabitare cum ipſo, aut etiamſi conſentiat, non tamen abſque contumelia Creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, quo caſu reſtitutionem petenti, quamvis de injuſta ſpoliatione conſtaret, reſtitutio negaretur, quia ſecundum Apoſtolum Frater, aut Soror non eſt hujuſmodi ſubjectus ſervituti &c.* & concordat ejus Summarium ſic præciſe cantans: *Et ſi, repudiata uxore, cum ſecunda contraxerit; etiam poſt Baptiſmum dimittet ſecundam, & adhærebit primæ repudiatæ, etiamſi repudiata cum alio contraxiſſet.*

Secus autem eſſet dicendum, ſi ipſa repudiata, non ſolum cum alio contraxiſſet, ſed alias fornicata fuiſſet. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Gaudemus in fine*, ibi; *Non tamen dimiſſor poterit objicere fornicationem dimiſſæ, pro eo quod nupſit alii poſt repudium, nec alias fuerit fornicata*, & concordat ejus Summarium, ubi ſic expreſſe, *Secus ſi fornicata fuiſſet.*

Si ex duobus Conjugibus Infidelibus unus tantum convertatur ad Fidem, & alter monitus, & rogatus nolit 50
converti, nec cohabitare ſine injuria Creatoris, & periculo perverſionis Converſi, tunc Matrimonium, etiamſi fuerit conſummatum, diſſolvitur quoad vinculum, ita ut Conjux Fidelis poſſit aliud Matrimonium contrahere cum Fideli ante omnem ſententiam. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *num.* 93.

Tale autem Matrimonium non ſtatim ipſo facto diſſol- 51
vitur, cum unus Infidelium Conjugum convertitur ad Fidem, ſed tunc primum, quando converſus ad alias nuptias actu tranſierit; Unde ſi alter Conjux adhuc Infidelis antequam Conjux converſus cum alio Fideli contrahat, ad Fidem quoque convertatur, huic adhærere debebit; *cit. c. Gaudemus* 8. *de divortiis §. Qui autem*, ibi; *Quod ſi converſum ad Fidem, & illa converſa ſequatur, antequam propter cauſſas prædictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compelletur*, & ibi Gloſſ. verb. *Compelletur*; Engel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 33. *num.* 2. Reiffenſtuel *ibid. num.* 4. & alii.

Non poteſt autem Conjux converſus ad Fidem ſolvere 52
Matrimonium, quando Infidelis vult cohabitare ſine injuria Creatoris, & ſine periculo perverſionis converſi, licet nolit ipſe converti. Vide d. verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 94.

Si Conjuges Infideles habeant prolem, & unus eorum convertatur ad Fidem, eidem ſive Pater, ſive Mater ſit, reſtitui debet tota proles doli adhuc incapax. *Communis, ac certa*, textu expreſſo *in c. Judæi* 10. *cauſ.* 28. *q.* 1. *c. Ex litteris* 2. *de converſione infidelium*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Si alter Infidelium Conjugum venit ad Fidem, altero remanente in Infidelitatis errore communis proles aſſignatur converſo.*

Si autem proles ſit jam doli, & rationis capax, ejus libertati relinquitur, an converſum ad Fidem, vel potius Infidelem parentem ſequi velit. *Communis* per text. *in cap. ad finem* 32. *cauſ.* 23. *quæſt.* 5. ubi expreſſe dicitur; *quod ad Fidem nullus cogendus eſt invitus*, quod etiam ſtatutum fuit in Concilio Toletano IV. *c.* 56. relato *in c. Judæis* 5. *diſt.* 45. ibi; *De Judæis autem præcepit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri*; ubi inſuper hæc ratio ſubjungitur: *Cui enim vult, Deus miſeretur, & quem vult, indurat; non enim tales inviti ſalvandi ſunt, ſed volentes, ut integra ſit forma Juſtitiæ; Sicut enim homo propria arbitrii voluntate ſerpenti obediens periit, ſic vocante ſe gratia Dei propria mentis converſione quiſque credendo ſalvatur, ergo non vi, ſed libera arbitrarii ſui voluntate, & facultate, ut convertantur ſuadendi ſunt, non potius compellendi.*

In dubio tamen an proles ſit rationis, & doli capax; judicandum eſt pro favore Religionis, & conſequenter proles parenti converſo eſt reſtituenda; *argum. cit. cap. Ex litteris* 2. *de converſ. Infidelium*; *& l. Sunt Perſonæ* 43. *ff. de Religioſ. & ſumptib. funer.* ubi dicitur: *ſummam eſſe rationem, quæ pro Religione facit*. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 73. *n.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 7. & alii paſſim. 56
Conjugatus in Eccleſia latina non poteſt ad Sacros Ordines promoveri, niſi ab Uxore continentiam profitente expreſſam licentiam obtinuerit. *Communis*, textu expreſſo *in c. Conjugatus* 3. *de converſione Conjugator.* ibi: *Nullus Conjugatorum eſt ad Sacros Ordines promovendus, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus*, & concordat *c.* 57
Sane 6. *eodem*, *c. Seriatim* 14. *diſt.* 23. *& c. Epiſcopus* 6. *diſt.* 77.

Et hoc, etiamſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum, *Communis*, textu expreſſo *in Extravagant. Antiqua Joann. XXII. de voto*, ibi; *Auctoritate Apoſtolica diſtrictius inhibetur, ne quiſpiam, durante Matrimonio nondum etiam conſummato, aliquem de Sacris Ordinibus præſumat ſuſcipere, niſi prout Sacris Canonibus noverit convenire.*

Poteſt tamen Conjugatus etiam poſt Matrimonium con- 58
ſummatum ad Sacros Ordines promoveri etiam ſine licentia Uxoris, immo ipſa invita, & reclamante, ſi habeat legitimam divortii cauſſam ob notorium v. g. aut legitime probatum ipſius Uxoris adulterium: Ob talem enim cauſſam Jure Divino *Matthæi cap.* 19. & quidem in perpetuum; *cap. Significaſti* 4. *de divortiis*, poteſt Vir in poſterum continens dimittere Uxorem ſuam quoad cohabitationem, & ſic ipſa etiam invita, & reclamante ad Sacros Ordines promoveri; Et ratio eſt, quia Uxor adultera totum ſuum Jus amiſit ad Virum; Unde ſicuti ex dictis *ſupra num.* 26. *& ſub verb. Divortium num* 44. cum communi Doctorum, quando unus Conjugum, adulterium committit, poteſt, eo invito, & reclamante, alter Conjux innocens Religionem ingredi, ita etiam Vir innocens poteſt, Uxore adultera invita, & reclamante, Ordines Sacros recipere, cum non ſit major ratio, cur in tali caſu Uxore invita, & reclamante, poſſit Vir Religionem ingredi, & non in ſæculo manens Ordines Sacros recipere. Sic Gloſſa *in cap. Conſtitutus* 15. *de converſione Conjugator. verb. Ad gradum Sacerdotii*; & ibi Abbas *num.* 4. Navarr. *lib.* 4. *de Sponſalib. conſil.* 23. *n.* 6. Silveſter verb.

(a) De Divortio, deque Hæreticorum, atque Infidelium Conjugiis, plura hic addenda, atque explicanda eſſe Romani Cenſores monuerunt: Nos vero omnia propriis in locis exponemus.

verb. *Divortium quæſt.* 17. *num.* 20. Pirhing. *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 34. Sanchez *lib.* 10. *de Matrimonio diſp.* 22. *num.* 16. citans plurimos alios; Reiffenſtuel. *lib.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 33. teſtans de communiori, & probabiliori contra Innocentium, & Joann. Andream, Hoſtienſ., & alios, & eodem *lib.* 3. *Decretal. tit.* 3. *nu.* 32. ubi teſtatur de communi; *arg. cit. cap. Conſtitutus* 15. *de converſione Conjugatorum*. Vide d. verb. *Divortium num.* 51. & 52. (a).

59 Conjugatus non ſolum ad Sacros, ſed nec etiam ad primam Tonſuram, & Minores Ordines promoveri poteſt ſine Uxoris licentia, & aliis requiſitis numero ſequenti aſſignandis. Gloſſa *in c. Conjugatus* 5. *de converſione Conjugatorum verb. Ad Sacros*, & ibi, Joann. Andreas *num.* 3. & alias Gloſſa *in c. Ult. de temporibus Ordinat. in* 6. *verb. Deſtitutum*; Abbas *in c. Sane* 2. *de Clericis Conjugatis nu.* 3. Barboſ. *in Extravagant. Antiquæ Joann. XXII. de voto n.* 4. Reiffenſtuel *l.* 3. *Decret. l.* 3. *num.* 53. Pirhing. *ibid. num.* 2. & *l.* 3. *Decretal. tit.* 32. *num.* 57. Sanchez *lib.* 7. *ne Matrimon. diſp.* 38. *num.* 9. & alii paſſim per text. *in cap. Ult. de temporib. Ordinat. in* 6. ubi expreſſe ſtatuitur, quod *nullus Epiſcopus, vel quivis alius Clericalem præſumat conferre Tonſuram Conjugato, niſi voluerit Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoveri, prout eſt a Sacris Canonibus definitum*. Eccleſia enim non permittit, nec poteſt Epiſcopus diſpenſare in hoc, ut Conjugatus fiat Clericus ad permanendum in ſola Tonſura, & ſolis Minoribus, *per c. Ult. de Temporibus Ordinat. in* 6. & Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *de Reform. c.* 4. ubi ſtatuitur *Clericalem Tonſuram non eſſe conferendam illis, de quibus probabilis Conjectura non ſit, eos non ſæcularis Judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ Clericalis genus elegiſſe*; Talis autem probabilis Conjectura nequit haberi de Clericis uxoratis, niſi voluerint Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoveri.

60 Ut Conjugatus igitur ad Ordines promoveri poſſit, præter licentiam Uxoris, requiritur etiam ut ipſa Uxor in ſæculo manens, perpetuam caſtitatem voveat, ſi ſit ſenex, & ſine ſuſpicione, ac periculo incontinentiæ; ſi autem ſit juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, etiam Religionem ingredi debet, juxta dicta *ſupra num.* 24. Et ratio eſt, quia ſi Uxor Profeſſi in Religione, cum eſt ſenex, & ſine ſuſpicione, ac periculo incontinentiæ, ſufficit, quod in ſæculo manens perpetuam Caſtitatem voveat, & cum eſt juvenis, vel ſuſpecta de incontinentia, requiritur inſuper, ut Religionem, ſeu Monaſterium ingrediatur, *cap. Cum ſit* 4. *cap. Uxoris* 7. *ad Apoſtolicam* 13. *de converſione Conjugator.*, multo magis id dicendum eſt de Uxore Clerici ſæcularis promovi ad Ordines, quia facilius poteſt talis Clericus Uxorem inviſere, idque majus ſubeſt periculum incontinentiæ, quam ex parte Profeſſi in Religione. Sic Gloſſa fere, communiter recepta *in cap. Conjugatus verb. Ab uxore, de converſione Conjugator.* Abbas *nu.* 4. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 2220. teſtans de communiori, & probabiliori, Sanchez *lib.* 7. *de Matrimon. diſp.* 39. *num.* 6. Pirhing. *loc. cit. num.* 59. & alii per text. *in cap. Epiſcopus* 6. *diſt.* 77. ubi ſic habetur: *Sane ſi Conjugati Juvenes conſenſerint ordinari, etiam uxorum voluntas ita requirenda eſt, ut ſequeſtrato manſionis cubiculo, Religione promiſſa poſteaquam pariter converſi fuerint, ordinentur*. Vide *ſupra num.* 24. & diſcurre ut *ibi*.

61 Conjugatus non poteſt ordinari Epiſcopus, niſi de expreſſa licentia Uxoris, & niſi ipſa Uxor prius Religionem profiteatur, nec ſufficit, quod illa perpetuam Caſtitatem in ſæculo voveat, quamvis ſit ſenex, & ſine ſuſpicione incontinentiæ. *Communis*, textu expreſſo *in c. Sane* 6. *de converſione Conjugat.* juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente: *Uxoratus in Epiſcopum promoveri non poteſt niſi Uxor Religionem profiteatur*; Cur enim ibi Pontifex generaliter loquatur de Uxore Epiſcopi, non diſtinguens de ſene, aut juvene, de ſuſpecta, aut non ſuſpecta incontinentiæ, etiam nos indiſtincte de quacumque Uxore Epiſcopi intelligere debemus, cum verba generalia generaliter ſint intelligenda. & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debeamus, *cap. Quia circa* 22. *de privileg.* & *l. De pretio* 8. *ff. de Publiciana in rem actione*.

62 Ut autem conjugatus poſſit promoveri ad Cardinalatum, requiritur ingreſſus Uxoris in Religionem ſolum in illo caſu, in quo requiritur talis ingreſſus pro Uxore conjugati promovendi ad Ordines. Sanchez *lib.* 7. *de Matrimonio diſp.* 41. *nu.* 4. Pirhing. *loc. cit. n.* 63. *in fine*: & alii; Et ratio eſt, quia non habetur in hoc caſu ratio, quæ aliud ſtatuendum cogat, nec reperitur Jus ſpeciale aliquid ſpecialiter decernens de Uxore promovendi ad Epiſcopatum reperitur *in cit. c. Sane* 6. *de converſione Conjugatorum*.

63 Ut tamen Conjugatus poſſit promoveri ad Papatum requiritur, quod ejus Uxor, ſicuti dictum eſt *ſupra n.* 61. de Uxore Epiſcopi, prius Religionem profiteatur. *arg. cit. c. Sane* 6. *de converſione Conjugatorum*.

64 Conjugatus abſque licentia Uxoris ad Presbyteratum, Epiſcopatum, Cardinalatum, & Papatum promotus, poteſt ab ipſa ad conſortium conjugale revocari, & tunc teneretur ei debitum reddere. Et ratio eſt, quia Conjugatus per talem promotionem non potuit præjudicari Juri, quod habuit Uxor in Corpus ipſius, juxta Apoſtolum 1. *ad Corinth. c.* 7. *num.* 4. ibi; *Similiter autem & Vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed Mulier*, etiamſi bona fide promotus fuiſſet, putans Uxorem jam fuiſſe mortuam. Vide verb. *Papa art.* 1. *n.* 50.

Non poteſt talis Conjugatus debitum petere, quia obligaretur voto Caſtitatis annexo Ordini Sacro ſuſcepto, quod votum ſervare teneretur, in quantum Lex Matrimonii permitteret, ſcilicet Debitum Conjugale non exigendo, quamvis illud reddere poſſet, & teneretur. *Communiſſima*.

66 Nec talis Conjugatus poſſet, mortua dicta ſua Uxore, ad alias nuptias tranſire, & ſi de facto aliud Matrimonium contraheret, illud eſſet nullum: Votum enim annexum Sacro Ordini eſt ſolemne, adeoque impedit Matrimonium in poſterum contrahendum, ac dirimit contractum: *cap. Unic. de voto in* 6. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decret. tit.* 3. *n.* 39. & 40. Pirhing. *lib. Decretal. tit.* 32. *n.* 61. *verſ. Notandum ſecundo*, Abbas *in c. Placet* 12. *de converſione Conjugat. n.* 7. Sanchez *loc. cit. diſp.* 38. *num.* 24. & alii paſſim.

67 Nec valeat objicere, quod ſicuti Conjugatus, qui ſine licentia Uxoris eſt profeſſus Religionem, & ab ipſa revocatus, poſt mortem illius ad alias nuptias tranſire poteſt, ſaltem valide, etſi non licite propter ſimplex votum Caſtitatis, juxta *cap. Quidam* 3. & *cap. Placet.* 12. *de converſ. Conjug.* ita etiam Conjugatus, qui ſine licentia Uxoris eſt promotus ad Sacros Ordines, & ab ipſa revocatus, poſt mortem illius ad alias nuptias ſaltem valide, etſi non licite tranſire poterit. Non valet, inquam, cum adſit magna diſparitas, & ratio diſparitatis, ſeu diverſitatis eſt, quia in tantum Conjugatus ſine licentia Uxoris profeſſus, & ab ipſa revocatus poſt mortem illius ad alias nuptias ſaltem valide tranſire poteſt, quia talis profeſſio fuit irrita, & invalida, adeo ut nec mortua uxore, teneatur ad Religionem redire, per text. *in c. Quidam* 3. & *c. Placet* 12. *de converſ. Conjugator.* juxta dict. *ſupra n.* 13. & ideo per illam Profeſſionem irritam, & nullam non poteſt dirimi Matrimonium ſubſequens, ſicque ſi talis Conjugatus, mortua Uxore, aliud Matrimonium contrahat, erit validum, quamvis illicitum, ex quo licet defectu conſenſus, & licentiæ Uxoris ſuum votum non fuerit ſolemne, fuit tamen ſimplex Caſtitatis; At vero Ordo Sacer etiam ſine licentia Uxoris eſt valide collatus, & receptus, & in ejus collatione, & ſuſceptione ex Eccleſiæ conſtitutione intervenit, non ſolum votum ſimplex, ſed & ſolemne Caſtitatis, aptum ad impediendum Matrimonium in poſterum contrahendum & ad dirimendum jam contractum text. expreſſ. *in c. Unic. de Voto in* 6. adeoque talis Conjugatus in Sacris ordinatus non poſſet, ſicuti poſſet Profeſſus, mortua Uxore, ad alias nuptias valide tranſire, & ſi de facto aliud Matrimonium contraheret, illud eſſet nullum. Sic Abbas *in cit. c. Placet* 12. *n.* 7. *de converſ. Conjug.* Sanchez *l.* 7. *de Matrimon. diſput.* 38. *n.* 24. Pirhing. *l.* 3. *Decret. tit.* 32. *num.* 81. *verſ. Notandum ſecundo*, & alii.

68 An autem ſi conjugatus cum Uxoris ſpontanea licentia ad Ordines Sacros ſit promotus, & ipſa Uxor in ſæculo manens perpetuam Caſtitatem non voveat, poſſit ab ipſa revocari ad conſortium Conjugale? Diſcurrendum eſt juxta d. diſtinctionem *ſupra num.* 23. uti præter Doctores ibi citat. tenent etiam Gloſſ. *in cap. Seriatim* 14. *verb. Poſt mortem diſt.* 32. Henric. Boich. *in cap. Uxoratus* 5. *num.* 12. *de converſ. Conjug.* Angel. verb. *Matrimonium* 4. *num.* 9. apud Fagnan. *in cit. cap. Uxoratus num.* 9. quamvis ipſe *in nu.* 8. dicat, quod conſentiunt omnes, tam Theologi, quam Canoniſtæ, quod tali caſu abſolute non poſſit Uxor revocare Virum, cum eo ipſo, quod tali caſu abſolute non poſſit Uxor revocare Virum, cum eo ipſo, quod licentiam dederit Viro ſuſcipiendi Sacros Ordines, cenſeatur etiam voviſſe Caſtitatem & privatam eſſe uſu Conjugii, & conſequenter etiam Jure revocandi Virum.

69 Si conjugatus cum licentia ſpontanea Uxoris Sacros Ordines ſuſcepit, tunc Uxor non poteſt eo mortuo, valide aliud Matrimonium inire; *c. Quia ſunt* 10. *diſt.* 28. & *ibi Gloſſa final.* Azorius *part.* 1. *lib.* 13. *c.* 14. *q.* 11. Sanchez *loc. cit. diſp.* 40. *num.* 3. Pirhing. *loc. cit. n.* 61. *verſ. Notand.* 4. Et ratio eſt, quia ex Eccleſiæ Conſtitutione ob reverentiam Ordinis Sacri ſuſcepti a Viro cum ſpontanea licentia Uxoris voventis Caſtitatem, ipſa quoque reddita eſt inhabilis ad aliud ſubſequens Matrimonium ineundum.

Si autem Vir Ordinem Sacrum ſuſceperit, Uxore contra-

H 2 di-

(a) Non ita liber eſt Conjux innocens ad in Religionem ingrediendum, ut re nondum judicata ſeparari, & Religionem ingredi poſſit; præcedere enim debet Eccleſiaſtici Judicis ſententia. Publica namque ſeparatio, requirit publicam Judicis Eccleſiaſtici auctoritatem, ex *cap.* 3. & 6. *de divort.*, alioqui ſcandalum & perturbatio orietur, uti *Antoine tom.* 2. *tract. de Matrim. quæſt.* 9. animadvertit, cui concinit etiam C baſſutius in *Theor. & Prax. Juris Canon. c.* 28., ubi habet, non poſſe Conjugem Religionem ingredi, niſi adulterium juridice probetur.

dicente, vel ignorante, poteſt ipſa, eo mortuo, aliud Matrimonium valide contrahere, quia delictum Viri non debet præjudicare Uxori, cum peccata ſuos debeant tenere Auctores; *c. Quæſivit 2. de his, quæ fiunt a majori parte Capituli*; *l. Sancimus 2. Cod. de pœnis*. Nec debet alterius odio prægravari; *cap. Non debet 22. de Regul. Juris in 6 l. Non debet 74. ff. de Regul. Jur.* Et rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non debeat; *cap. Cognoſcentes 2. de Conſtitutionib.* Sic Sanchez *loc. cit. num.* 4. Pirhing. *loc. cit. numer.* 61. *verſ. Notandum* 3, & alii paſſim.

71 Conjugatus ſine ſpontanea Uxoris licentia ad Ordinem Sacrum tranſiens fit irregularis, & nequit, durante Matrimonio, immo nec Matrimonio per obitum, aut Profeſſionem Religioſam Uxoris ſoluto, in ſuſcepto Ordine miniſtrare, nec ad ſuperiores Ordines provehi, nec ad aliquod Beneficium, vel Officium Eccleſiaſticum promoveri; niſi aliquam de Religionibus approbatis canonice fuerit ingreſſus, quo caſu poterit Epiſcopus ſuper præmiſſis cum eo diſpenſare. *Communis*, text. expreſ. *in Extravagant. Antiqua Joann. XXII. de voto & voti redemptione*.

72 Et ſi Matrimonium nondum fuerit conſummatum, talis Conjugatus ſine ſpontanea licentia Uxoris ad Ordines Sacros promotus eſt inſtanter monendus, & inducendus ab Epiſcopo ad Religionem ingrediendam; Et ſi Religionem noluerit ingredi, ſi ſponſa ejus inſtiterit, eſt per Eccleſiaſticam Cenſuram ad conſummandum Matrimonium compellendus. *Communis*, textu expreſſo *in cit. Extravag. Antiqua in fine*, ibi: „ Ad ingreſſum hujuſmodi „ ſic ordinatum (ſi Matrimonium conſummatum non „ fuerit) per Diœceſanum inſtanter moneri præcipimus, & induci; Quod ſi forſan renuerit adimplere, „ ipſum (ſi ſponſa ejus inſtiterit) per Cenſuram Eccleſiaſticam compellendum decernimus contractum Matrimonium conſummare.

73 Si unus Conjux pro certo cognoſcat invaliditatem Matrimonii, eo quod indubitanter ſciat ſubeſſe impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Eccleſiæ probare nequeat, non ſolum non poteſt petere, ſed nec reddere debitum, non obſtante, quod per ſententiam Judicialem Eccleſiæ, vel etiam per Excommunicationem ad id compellatur, aut ab altero Conjuge abſque gravi ſcandalo, aut etiam abſque manifeſto vitæ periculo, diſcendere nequeat. Vide verb. *Debitum Conjugale*, *Artic.* 1. *numer.* 51 & 52.

74 Quando Conjuges debitum Conjugale poſſint, & debeant reddere, vel non, Vid. verb. *Debitum Conjugale*, *Art.* 1. *per tot.*

75 Quo ad ea, quæ concernunt diſpenſationem ſuper impedimento petendi debitum conjugale, Vide dict. verb. *Debitum Conjugale*, *Art.* 2. *per tot.*

76 Quando, & quomodo poſſint, vel non Conjuges facere divortium, Vide verb. *Divortium per tot.*

77 Conjuges opus conjugii exercentes ob ſolam voluptatem, non vacant culpa veniali. *Communis*. Contraria enim opinio eſt expreſſe damnata ab Innocent. XI. *Die 2. Martii* 1679. propoſit. 9. ibi: *Opus Conjugii ob ſolam voluptatem exercitum, omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

78 Conjux in actu conjugali cum ſua uxore, ſe moroſe delectans in alia, velut præſente, peccat mortaliter, & addit ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam. Vide verb. *Adulterium*, *Art.* 1. *numer.* 6. & verb. *Delectatio moroſa num.* 26.

79 Delectatio moroſa de actu conjugii inter conjuges præſentes, dummodo abſit periculum pollutionis, non eſt peccatum mortale. Vid. dict. verb. *Delect. moroſa n.* 24.

80 Immo Conjux neque mortaliter peccat, ſi de maritali copula, altero conjuge abſente cogitans, in re cogitata moroſe delectetur. Vide *ibid. n.* 25.

81 Omnes tactus, oſcula, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter Conjuges ſine ordine ad copulam, ſi fiant cum periculo pollutionis in uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quamdam inchoatam, ſunt peccata mortalia; alias non ſunt niſi venialia. Vid. verb. *Luxuria num.* 89. verb. *Tactus num.* 12. 13. & 14.

82 Conjuges an, & quas donationes poſſint ſibi invicem facere? Vid. verb. *Donatio*, *Art.* 2. *a n.* 13. *ad n.* 29.

83 Quo ad ea, quæ concernunt bona Conjugum, Vid. verb. *Bona*, *Art.* 4. *a n.* 1. *ad* 37.

84 Quibus prius ſubvenire debeant Conjuges, in extrema gravi, & communi neceſſitate? Vid. verb. *Neceſſitas a num.* 25. *ad* 37.

85 Ad quem Conjugem ſpectet proprietas, & dominium dotis, & quid de ipſa in variis caſibus, Vid. verb. *Dos*, *Artic.* 1. & *Art.* 3. *per tot.*

86 Alia ad rem Vid. verb. *Adulterium*, verb. *Bona artic.* 4. verb. *Debitum Conjugale*, verb. *Delect. moroſa*, verb. *Divortium*, verb. *Donatio*, verb. *Luxuria*, verb. *Maritus*, verb. *Impedimenta Matrimonii*, verb. *Matrimonium* verb. *Neceſſitas*, verb. *Sepultura*, verb. *Tactus*, verb. *Uxor*.

Novæ additiones ex aliena manu.

MAtrimonio contracto, & nondum conſummato poteſt alter conjugum etiam alio invito intra bimeſtre Religionem ingredi, & remanens in ſæculo ad ſecundas nuptias tranſire, ut recte *ex text. in cap. 7. de Converſ. Conjugat.* firmat Auctor *num.* 3. & *plur. ſeq.* 1

Quæri hic non incongrue poteſt, a quo tempore parti 2 volenti Religionem ingredi currat bimeſtre? Sunt, qui tenent numerari debere bimeſtre a die contracti matrimonii. Vide *Zoeſ. in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *numer.* 20. *VVieſtner in hunc ipſum titulum num.* 2. Alii vero ſentiunt numerandum a die præfixionis termini factæ a Judice; *Fagnan. in cap. 7. num. 26. de converſ. Conjugat. Schmalzgrueb. Jur. Eccl. univ. lib.* 3. *part.* 4. *tit.* 32. §. 1. *num.* 3. 4 ubi quod utilis eſt reſolutio hæc ad cognoſcendum, quando conjuges ſibi debitum negantes peccent, & quando ſi ſponſus ſponſam cogat Religionem amplius ingredi eidem non liceat.

Controverſia vero eſt non levis, an intra hoc bimeſtre 5 a Judice præfixum teneatur ingredi volens profiteri? Ratio dubitandi inde oritur, quod *Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular.* ſtatuit, ut profeſſioni annus probationis præmittatur, & quidem ſub pœna nullitatis. 6 *Navarrus* ſummus ille Canoniſta in utramque partem diſputat *conſil.* 1. *per tot. de Converſ. Conjug.* ſed in *Manual. Confeſſar. cap. 17. num. 27.* *affirmativam* tenere videtur ſententiam. Hanc ipſam affirmativam ſententiam poſt *Vaga*, *Maja*, *Soto*, alioſque acriter tuetur *Zoeſ. in Decretal. lib.* 3. *tit.* 32. *numer.* 21. ubi *Probabile*, inquit, „ eſſe quantum ad hanc rem nihil eſſe immutatum per „ Tridentinum, quum Decretum Concilii ſit generale & „ poſterius, quod ſolet per priora ſpecialia reſtringi & „ explicari &c. Facit ratio juris antiqui, ne ſcilicet „ per moram ingreſſi detur manenti in ſæculo anſa peccandi, quæ ratio etiam obtinet jure novo. Nec videtur quidquam facere negatio univerſalis poſita in dict. „ cap. 15. quum reſpondeat generali prohibitioni juris „ antiqui, ut non probabiliter jus novum ejus diſtinctioni adaptandum veniat &c. Facit quod priora jura non „ cenſeantur abrogari per poſteriora, niſi ſit in iis „ expreſſum.

Communior tamen eſt opinio negativa, ſecundum 7 quam bimeſtre illud ad deliberandum tantum datum intelligitur, & propterea is, qui intra hoc tempus ingreſſus eſt Religionem, adhuc integrum habet annum, quo probare religionem poſſit, antequam teneatur profeſſionem emittere. Vide *Fagnan. in cap. 7. num. 19. de Converſ. Conjug. VViestner in Decretal. lib. 3. tit. 32. numer.* 8. *Sanchez de Matrimon. lib. 2. diſ. 24 num. 6. & ſequent.* ubi tamen non diffitetur *ſatis probabilem* eſſe ſententiam 8 affirmativam, *Pont. eod. tract. lib. 9. cap. 9. n.* 2. Quod ſi conſtaret, authenticas eſſe binas illas *Sacræ Congregationis Concilii interpretis* reſolutiones, quas pro negativa opinione ex *Farinacio* affert *Pontius*, finis jam eſſet impoſitus controverſiæ huic Doctorum.

Conſummatum autem matrimonium hac in materia 9 habetur per conjugalem copulam ſubſequentem, quod eſt extra dubium. At dubitari poteſt, an copula antecedens 10 impediat alterum conjugum ingredi? Negat *Zoeſ. in Decretal. lib. 3. tit. 32. numer. 4.: quia* (ſunt ipſius verba) „ requiritur matrimonialis, quæ ſequatur ipſum matrimonium contractum; præcedens enim eſt tantum fornicatio. Nihil facit, quod matrimonium ſequens retrotrahatur ad copulam præcedentem per cap. Tanta, „ infra, Qui fil. ſint legit. nam hoc tantum eſt in favorem „ Prolis, qui non eſt extendendus in favorem eorum, „ qui deliquerunt.

De profeſſione facta conſummato matrimonio ab uno 11 conjuge altero invito, vel inſcio diſputatur, utrum ſit ea irrita, an irritari debeat: Irritam eſſe tenent *Zoeſ. in Decretal. lib. 3. tit. 32. num. 5. Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 34. numer. 1. & 10.* & quidem *ex text. in cap. 3. & in cap. 2. de Converſ. Conjug.*

Num autem ingreſſus non revocatus ab altero poſſit 12 propria auctoritate egredi, & ad dimiſſum redire? Affirmativam ſententiam tuetur *Zoeſ. in Decretal. lib. 3. tit. 32. num.* 6.

Quid ſi conjux alter moriatur, an confirmetur profeſſio? 13 Affirmant nonnulli *ex text. in cap. 10. de Converſ. Conjugat.* At *Sanchez de matrim. lib. 7. diſput. 34. n. 11. & ſequent.* ait, 14 aliter amplecti poſſe affirmativam hanc opinionem, quam ſi ab initio conſenſerit expreſſe, vel tacite alter conjux, nam alias profeſſio ab initio irrita non poteſt convaleſcere, non ſequuta rati habitione poſt mortem conjugis.

Gravior quæſtio eſt, ſi uterque conjux ingrediatur ſine 15 mutuo conſenſu? Validam utriuſque profeſſionem pronunciant *Boich in cap. 8. num. 13. de Converſ. Conjugat. Sanchez lib. 7. diſput. 35. num.* 24. dummodo uterque fuerit conſcius ingreſſus alterius. Ceterum ſi inſcius fuerit, non valebit profeſſio, nec tenebitur profeſſus manere in Religione, ut præter allegatos tradit *Zoeſ. in Decretal. lib. 3. tit. 42. num.* 8.

An altero conjuge ingreſſo ſine conſenſu alterius poſſit

& ali-

& alter ingredi, & profiteri, valide ſine alterius con-
ſenſu? Negant *Zoeſ. in Decretal. lib. 3. tit. 32. num. 10.*
Sanchez de Matrim. lib. 7. diſput. 24. num. 23.

18 Ceterum dicta de nullitate profeſſionis conjugis, qui
non reportavit conſenſum ab altero conjuge, intellige
19 quoad votum ſolemne, quod eatenus non habet effectum.
At profeſſio hæc operatur obligationem quoad votum
ſimplex caſtitatis, quod ponit impedimentum, quod di-
cunt impediens matrimonii ineundi poſt mortem alte-
20 rius; *cap. 3. & cap. 12. de Converſ. Conjugat.* Ita ſane ſtatuit
Eccleſia præſumendo profitentem ſe ſaltem obligare velle ad
id, quod poteſt citra detrimentum alterius, ſcilicet ad
caſtitatem independenter a profeſſione, niſi alia fuerit
ipſius profitentis mens, ſcilicet non continuandi niſi in
ſtatu Religioſo, *quæ*, ut ait *Zoeſ. in Decretal. libro. 3.*
titulo 32. numero 11., faciet votum illud ad nihil utile eſſe.

21 De caſibus quibus poſt matrimonium conſummatum li-
ceat ingredi Religionem, vide late diſſerentem *Schmalz-*
grueb. Jur. Eccleſ. univ. lib. 3. part. 4. tit. 32. §. 2. per tot.

CONSANGUINITAS. Vid. verb. *Impedimenta dirimen-*
tia Matrimonium, verb. *Cognatio.*

C O N S C I E N T I A.

Præmittenda ad Articulum de Conſcientia.

1 UT doctiſſimis Cenſoribus morem gererem, ſequenti
de Conſcientia articulo hanc animadverſionem præ-
mittendam duxi, qua Lectores moneo, atque hortor ad
Probabiliſmi doctrinam præcavendam, atque ad laxas il-
las opiniones conſiderandas, quas ex ſuo Pobabiliſmo
hauſit Auctor noſter, atque in omnibus illis locis expo-
ſuit, quibus ego ab iiſdem Cenſoribus monitus notas,
explicationes, atque etiam confutationes adjeci. Primum
vero Romanorum Pontificum hac de re ſententiam ex-
ponam; deinde Epiſcoporum in variis Synodis Decreta:
Præterea Theologica argumenta, quibus Probabiliſmus
omnino convellitur: Ac demum confectaria illa, quibus no-
tatæ a Cenſoribus propoſitiones in hoc articulo confutantur.

2 Nemo ex Probabiliſtis eſt, qui non ſtatuat ac fateatur,
Romanos Pontifices in explicanda, atque inculcanda
Chriſtiano Populo morum doctrina, errare non poſſe. Iis
3 enim paſcendi Dominici Gregis munus, ac divinæ reve-
lationis depoſitum concreditum eſt, atque divinæ illæ factæ
ſunt promiſſiones, quæ certos nos faciunt, numquam ad-
verſus *Eccleſiam portas Inferi*, hoc eſt circa fidem & mo-
res, prævalere poſſe. Mittimus Decreta Romanorum Pon-
tificum, quæ ante primam Probabiliſmi Epocham in fa-
4 vorem ſanioris doctrinæ prodiere: Ac tria tantum edi-
ta adverſus Probabiliſmum Decreta referam. Primum
erit Alexandri VII. die 24. Septembris anno 1665. edi-
tum, quod ſic ſe habet: „ Sanctiſſimus D. N. audivit
„ non ſine magno animi ſui mœrore, complures opinio-
„ nes Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & animarum
„ perniciem inferentes, partim antiquas iterum ſuſcita-
„ ri, partim noviter prodire: & ſummam illam luxu-
„ riantium ingeniorum licentiam in dies magis excre-
„ ſcere, per quam in rebus ad Conſcientiam pertinenti-
„ bus modus opinandi irrepſit alienus omnino ab evange-
„ lica ſimplicitate, ſanctorumque Patrum doctrina; &
„ quem ſi pro recta regula fideles in praxi ſequerentur,
„ ingens eruptura eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela. Qua-
„ re, ne ullo unquam tempore viam ſalutis, quam ſupre-
„ ma veritas Deus, cujus verba in æternum permanent,
„ arctam eſſe definivit, in animarum perniciem dilatari,
„ ſeu verius perverti contingeret, idem Sanctiſſimus D.
„ N. ut oves ſibi creditas ab ejuſmodi ſpatioſa, lataque,
„ per quam itur ad perditionem, via, pro paſtorali ſol-
„ licitudine in rectam ſemitam evocaret, earumdem opi-
„ nionum examen pluribus in Sacra Theologia Magiſtris,
„ & deinde Eminentiſſimis, & Reverendiſſimis DD. Car-
„ dinalibus contra hæreticam pravitatem generalibus In-
„ quiſitoribus ſerio commiſit. Qui tantum negotium ſtre-
„ nue aggreſſi, eique ſedulo incumbentes, & mature di-
„ ſcuſſis uſque ad hanc diem infraſcriptis propoſitionibus
„ &c. Vides ergo Romanum Pontificem probabiliſticum
5 opinandi modum alienum appellare ab evangelica ſimpli-
citate, ſanctorumque Patrum doctrina, dum ſcribit, mo-
dus opinandi irrepſit alienus omnino ab evangelica ſim-
plicitate, ſanctorumque Patrum doctrina, & quem ſi pro
recta regula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptu-
ra eſſet Chriſtianæ vitæ corruptela.

6 Alterum Decretum eſt Innoc. XI., qui anno 1679. plu-
rimas propoſitiones damnavit, & Alexandri VII. Prædeceſ-
ſoris ſui Decretum, pro ſegregandis doctrinarum paſcuis
ab innoxiis probavit iterum, atque inculcavit: & die 26.
Junii 1680. hoc aliud ad improbabiliſmum edidit; „ Fa-
„ cta relatione per Lauriam contentorum in litteris P.
„ Tyrſi Gonzalez Soc. Jeſu Sanctiſſimo D. N. directis,
„ Eminentiſſimi dixerunt, ſcribendum per Secretarium
„ Status Nuncio Apoſtolico Hiſpaniarum, ut ſignificet
„ dicto P. Tyrſo, quod Sanctitas Sua, benigne acceptis,
„ & non ſine laude perlectis ejus litteris, mandavit, ut
„ ipſe libere, & intrepide prædicet, doceat, & calamo
„ defendat opinionem magis probabilem, nec non viriliter
„ impugnet ſententiam aſſerentium licitum eſſe ſequi
„ opinionem minus Probabilem, in concurſu probabilio-
„ ris ſic cognitæ, & judicatæ, eumque P. Tyrſum cer-
„ tum faciat, quod quidquid in favorem opinio-
„ nis magis probabilis egerit, & ſcripſerit, gratum erit
„ Sanctitati Suæ.

„ Injungendum pariter Generali Societatis Jeſu de or-
„ dine Sanctitatis Suæ, ne ullo modo permittat Patribus
„ ſcribere pro opinione minus probabili, & impugnare
„ ſententiam aſſerentium, licitum non eſſe ſequi opinio-
„ nem minus probabilem in concurſu magis probabilis ſic
„ cognitæ & judicatæ; verum etiam relate ad omnes
„ Univerſitates Societatis Jeſu mentem Sanctitatis Suæ
„ eſſe, ut quilibet pro ſuo libito libere ſcribat pro opi-
„ nione magis probabili, & impugnet contrariam præ-
„ dictam, eiſque jubeat, ut mandato Sanctitatis Suæ o-
„ mnino ſe ſubmittant.

„ Intimato prædicto ordine *Sanctitatis Suæ P.* Gene-
„ rali Societatis Jeſu per R. P. D. Aſſeſſorem, reſpon-
„ dit, ſe in omnibus quanto citius pariturum; licet nec
„ per ipſum, nec per ſuos Præceſſores fuerit unquam in-
„ terdictum ſcribere pro opinione magis probabili, eam- 7
„ que docere „. Mittimus hic alia Romanorum Ponti-
ficum Decreta, quibus alii Ordines Regulares monentur,
in ſcholis tradere, atque tueri probabiliorem tantum, tu-
tioremque moralem doctrinam atque ſolum Benedicti XIV.
recenſere ſufficiat verba, quæ habet in Encyclica Epi-
ſtola ad omnes Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos
ſuper præparatione ad Jubilæum, data in Arce Caſtri
Gandolphi die 26. Junii 1749. Pontificatus ſui anno nono:
De Confeſſariis enim hæc habet. „ Secundum pro Con-
„ feſſariis monitum hoc eſt, ut ſi contingat, ſicut fre-
„ quentius quidem contingere ſolet, Confeſſarium in ſuo
„ miniſterio aliquid a pœnitente audire, quod examine
„ opus habeat, caveat ne divinando definiat; ſed ante-
„ quam reſponſum præbeat, tempore congruo, & conſi-
„ lio rem expendat. Optanda in quolibet Confeſſario eſ-
8 „ ſet ſcientia eminens; Sed mediocris & ſufficiens omni-
„ no neceſſaria eſt: Nec ultra ſperare licet, cum morum
„ Theologia tot tantoſque complectatur quæſtiones, quæ
„ a Canonum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum notitia
„ pendent: adeo ut fieri vix poſſit, ut homo præſentia ha-
„ beat, valeatque, ut dicitur, ſtans pede in uno, ad quod-
„ libet reſpondere, quemadmodum præſtare ſolent emi-
„ nenti ſcientia præditi: opus iſti minime habent ad li-
„ brorum lectionem confugere, quod facere conſueſcunt
„ ii, qui ſufficienti duntaxat ſcientia pollent, ut animad-
„ vertit Prædeceſſor noſter Innocentius IV. in commen-
„ tariis ad cap. Cum in cunctis n. 2. tit. de electione &
„ electi poteſtate, ubi ita ſcribit „: Scientiam autem re-
putamus eminentem, quæ ſubtiles quæſtiones diſcutere,
& definire novit, & in promptu reſponſiones habet: ille
habet mediocrem, qui ſcit aliquo modo examinare nego-
tia, quamvis ad omnia neſciat reſpondere, & qui in libris
veritatem eorum, quæ ſcire tenentur, ſcit quærere, etſi in
promptu omnia non habet. „ Cum igitur Confeſſarius in du-
„ biis quæſtionibus, aut in iis, quarum notitia caret,
„ evolvere libros coactus ſit, non ſine defectu id præſtet.
„ Nihil quippe novi pronunciabimus, ſi dixerimus, in tan-
„ ta Scriptorum multitudine reperiri illos, qui opinan-
„ tur, ſcribuntque juxta modum ab evangelica ſimplici-
„ tate, & Patrum doctrina prorſus alienum „. Cum plures
opiniones Chriſtianæ diſciplinæ relaxativas, & anima-
rum perniciem inferentes, partim antiquas iterum ſuſci-
tari, partim noviter prodire, & ſummam illam luxurian-
tium ingeniorum licentiam in dies magis excreſcere, per
quam in rebus ad conſcientiam pertinentibus modus opi-
nandi irrepſit alienus omnino ab evangelica ſimplicitate,
ſanctorumque Patrum doctrina; & quem ſi pro recta re-
gula fideles in praxi ſequerentur, ingens eruptura eſſet
Chriſtianæ vitæ corruptela. „ Verba ſunt Prædeceſſoris
„ noſtri Alexandri VII. in decreto ſuo diei 7 Septembris
„ 1665. Verum, prætermiſſis implicatiſſimis quæſtionibus,
„ quæ excitari de Scriptorum auctoritate, eorumque do-
„ ctrinis poſſent, ſat nobis erit Confeſſarium monere, ne
„ in dubiis controverſiis propriæ adhæreſcat opinioni;
„ ſed antequam deliberet, evolvat non unum, ſed plu-
„ res libros: inter illos conſulat præſtantiores, poſtea
„ illam amplectatur ſententiam, cui magis ſuffragari ra-
„ tionem, & auctoritatem favere cognoverit. Ita docui-
„ mus in noſtra Epiſtola Encyclica de uſuris, quæ eſt 143.
„ in Tom. I. noſtri Bullarii §. 8. „ Suis privatis opinionibus
ne nimis adhæreant; ſed priuſquam reſponſum reddant,
plures Scriptores examinent; qui magis inter ceteros præ-
dicantur; deinde eas partes ſuſcipiant, quas tum ratione,
tum auctoritate plane confirmatas intelligent. „ Idipſum
„ nunc in memoriam revocamus. Noſtra quippe ſenten-
„ tia coerceri intra fœnoris confinia non debet, ſed ad
„ ea omnia extendi, quæ ad forum Sacramentale, & con-
„ ſcientiarum regimen attinent.

His Summorum Pontificum decretis, accedunt etiam 9
Sacræ Urbis Congregationes, quæ veluti Pontificis organa
reputantur, in quibus Probabiliſmus improbatur. Cujus
quidem rei duos afferre teſtes ſufficiat. Primus ſit Car-
dinalis Gabriel Paleotus, Romanæ Curiæ negotiorum 10

peri-

peritiſſimus ; In namque *lib. de Sacri Conſiſtorii conſultationibus anno* 1549. *edito part.* 3. *quæſt.* 13. hæc ſcribit : „ Cum non de rebus , ſed de hominibus , nimirum de actionibus , ſeu de factis ipſorum hominum agitur ; ita in his verſari debemus , ut , ſi revera dubitationem habent , & animus in his dijudicandis in contrarias partes diſtrahitur , ſemper in tutiorem partem , ſi ex alterius electione periculum peccati imminet , juxta Sanctorum Patrum ſententiam judicemus ..... Non loquimur de judicandis actionibus alienis , ſed de judicio , quod quiſque de rebus ſuis facere debet in foro interiori , quas , ubi dubium eſt de peccato , in tutiorem partem interpretari debemus , ut a pœnæ ſpiritualis periculo longius arceamur. Sapientis enim eſt cum B. Job dicere : Verebar omnia opera mea „. Hanc decidendorum caſuum regulam non unum Conſiſtorii Collegium , ſed ceteræ itidem Congregationes ſequuntur.

11 Secundum erit Cardinalis Petra , major Pœnitentiarius a pluribus annis , qui in tractatu *De Sacra Pœnitentiaria anno* 1712. *edito cap.* 9. *num.* 6. hæc profert verba : „ In opinionum vero electione Sacra Pœnitentiaria eas amplectitur , ac ſequitur , quæ ſaluti animarum obeſſe non poſſunt ; & propterea non ſe credit cuicumque Doctorum in judicio , niſi veritate fulciatur ; quod ſi inter oppoſitas ſententias verſetur , ut vere ambiguum , & dubium maneat , quo ſolide ſtatui debeat , tutiorem partem præeligit , a qua omnino diſtet quælibet ruinæ ſpiritualis ſuſpicio , ut animadvertit Syro in citato libello de minoribus Pœnitentiariis quæſt. 7. prælim. & P. Theſaurus Sacræ Pœnitentiariæ MS. tit. 43. num. 5. Hanc praxim communem eſſe
12 in aliis Romanæ Curiæ Congregationibus , idem Cardinalis Petra aſſerit loco laudato *cap.* 9. *num.* 7. his verbis : „ Hujuſmodi vero ſtylum procedendi , quem ſequitur Sacræ Pœnitentiariæ Officium , complectuntur quoque quælibet tribunalia majora Urbis , atque conſuetudini inhærent Summorum Pontificum , qui ſemper in certiorem partem confugere ſolent , quoteſcumque intercedit aliquot ſalutis periculum „ ; *& poſt plura in medium allata Congregationum exempla , ut hujuſce facti teſtes , hæc alia addit verba* : „ Summorum Pontificum ſemper fuit , & eſt veluti quoddam axioma : In dubiis via tutior eſt eligenda ; & quod certius exiſtimamus , tenere debemus „. His ſimilia tradidit Cardinalis Lambertinus *Tom. II. Notiſic. notif.* 6. *num.* 17. *Tom. IV. not.* 20. *& Tom. V. notif.* 18.

14 Vides ergo , Romanam Eccleſiam , quæ Mater & Magiſtra eſt omnium Eccleſiarum , probabiliſmum rejicere , atque rejiciendum omnino eſſe docere , atque præcipere. Aliarum quoque Eccleſiarum eadem ſententia eſt : nam vix unam reperire eſt Eccleſiam , quæ poſt ortum probabiliſmum in ſuis Synodis , in quibus tradita a majoribus doctrina exponitur ac declaratur , veluti pernicioſam hujuſmodi doctrinam non improbaverit . Celebriorum tantum Eccleſiarum decreta referam , vel indicabo . Primo quidem S. Carolus Borromæus *tom.* 1. *Act. Eccleſ.*
15 *Mediolanenſis parte* 4. *tit.* 21. hæc de Definitore Controverſiarum præcipit : „ Ejus munus erit , ubi omnium ſententias audierit , ſummatim colligere , quæ fuſe dicta ſunt , prætermiſſa commemorare , falſa a veris , dubia a certis , ſingularia a communibus ſecernere , & quæ verior doctrina ſit , exponere , ac rem denique omnem explicare . Ut vero muneris ſui partes præclare obeat , magnum in eo ſtudium ponet , ut graviſſimos quoſque Scriptores evolvat , optimas ſententias ſeligat , quas bene notis , planeque perſpectas ha-
16 beat „. Indubiis quod tutius , & probabilius videatur tenendum Confeſſariis eſſe , aſſeruere quoque Gabriel Paleotus in Synodo Sabinæ celebrata anno 1594. , ut videre eſt in collectione Synodorum a Cardinali Albano facta an. 1737. pag. 92. Aloyſius Molinus Epiſcopus Tarviſinus in decretis Synodalibus editis anno 1601. *part.* 3. *cap.* 28. *de Congregat. num.* 9. Marcus Maurocenus ejuſdem Tarviſinæ Urbis Epiſcopus in Synodo celebrata anno 1642. *cap.* 35. Marcus Cornelius Epiſcopus Patavinus in Synodo ſeptima habita anno 1624. *par.* 3. *cap.* 2. Auguſtinus Priolus Bergomenſis Epiſcopus in Conſtitutionibus Synodalibus anno 1628. editis *par.* 3. *tit.* 4. aliique diverſarum Eccleſiarum Epiſcopi , apud P. Danielem Concina in Hiſtoria Probabiliſmi videndi.

17 Hæc ſane ſufficerent ad penitus evertendam omnem de Probabiliſmo doctrinam , verum præterire haud quaquam poſſum tutiſſimas illas de probabilium uſu regulas , a totius Franciæ Nationali Concilio anno 1700. celebrato ſtabilitas , quæ ita ſe habent : „ Abſit vero , ut probemus eorum errorem , qui negant , licere ſequi vel inter probabiles probabiliſſimum . Se ad rectum uſum probabilium has regulas a jure præſcriptas cognoſcimus. Primum eſt , ut in dubiis de ſalutis negotio , ubi æqualia utrimque animo ſe offerunt rationum momenta , ſequamur id , quod tutius , ſi quod eſt in eo caſu unice tutum : nec id conſilii , ſed præcepti loco habemus , dicente Scriptura : *Qui amat periculum , in illo peribit*. Hæc eſt prima regula . Altera ut circa probabiles de doctrina Chriſtiana ſententias ſequamur id , quod Viennenſe Concilium Œcumenicum circa inſuſas tam parvulis , quam adultis in baptiſmate virtutes decrevit his verbis : Nos hanc opinionem tamquam probabiliorem , & dictis Sanctorum , ac Doctorum modernorum Theologiæ magis conſonam & concordem , duximus eligendam. „ Quod Concilii judicium , eo magis ad dirigendos mores pertinere conſtat , quo magis ex ipſis fidelium ſanctitas ac ſalus pendet .

Ex hoc igitur regula ſit conſequens. Primum ut in rebus theologicis , ac fidei & morum dogmata ſpectantibus , Theologos quidem etiam modernos audiamus , ſi tamen conſonas SS. Patribus tradant ſententias : Deinde , ſi ab eiſdem recedant , harum opinionum inhibeatur curſus , nedum earum aliqua habeatur , aut ulla eis tribuatur auctoritas. Denique , ut nemini liceat eligere eam ſententiam , quam non magis veritati conſentaneam duxerit.

Quod ergo in praxi eam nobis liceat ſequi ſententiam , quam nec ipſi ut probabiliorem eligendam judicemus , hoc novum inauditum , hoc certis , ac notis Auctoribus poſtremo demum ſæculo proditum , & ab eiſdem pro morum regula poſitum , repugnat huic effato (*Vincentii Lirinenſis commonit. cap.* 3.) celebrato (quod ubique , quod ſemper , quod omnibus) nec habere poteſt Chriſtianæ regulæ ſecuritatem . Hoc initium malorum eſſe , atque omnium antedictarum corruptelarum caput . Hoc in cenſuris Apologiæ Caſuiſtarum ab Anteceſſoribus noſtris viribus fortibus , ac religioſis cenſorie notatum . Hoc ſæpe reprehenſum , hodieque reprehendi , nullo renuente , immo bonis probantibus , diffiteri nemo poteſt . Eſtote prudentes , ſicut ſerpentes , qui profecto , quod præcipuum eſt , capite ſibi conſulunt . Nec quiſquam in dubio ſalutis ad actum proſiliat , niſi ipſo dubio , non ad nutum voluntatis , aut ex cupiditatis inſtinctu , ſed ex recta ratione diſpoſito , dicente Scriptura : *Rationabile obſequium veſtrum* ; & iterum ; *Sapiens timet , & declinat a malo ; ſtultus tranſilit & confidit*. Poſtremo audiatur apoſtolicum illud : *Omne quod non eſt ex fide* , ideſt ex conſcientia , *peccatum eſt* . Denique , *Teſtimonium reddente conſcientia ipſorum* , non aliorum utique , ſed ipſorum , & ſua .

In hoc celebri Concilio laudatur auctoritas Concilii œcumenici , Synodorum , & Epiſcoporum præcedentium , atque Univerſitatis Pariſienſis . Hæc omnia Patres Concilii in epiſtola encyclica ad univerſum Gallicanum Clerum ſignificant. Quare cum ad externa (inquiunt) ventum eſt tempora , in quibus decor priſtinus , imminuta fide , frigeſcente charitate , labente diſciplina morum corruptelis , ac denique , ut fit , fallacium opinionum illuvie deteri videbatur ; id egerunt omnes pii , atque ipſa præſertim Eccleſia Gallicana , ut moralis Theologiæ dignitatem vindicarent ... & quidem doctiſſimæ , ac celeberrimæ Theologiæ Facultates , maxime vero Pariſienſis cum Lovanienſi conjuncta , etiam interrogantibus Epiſcopis , pro officio ſuo gliſcentem novandi libidinem repreſſerunt . Compresbyteri quoque noſtri parochialium Eccleſiarum Rectores , cæterique Doctores in ampliſſimis Civitatibus conſtituti , ad noſtra uſque tempora non ceſſarunt exaltare vocem ſuam in plateis Sion , atque Epiſcopos in altiore ſpecula collatos , aſſiduis efflagitationibus incitarunt .... Nec tacere poſſumus , Religioſiſſimi Patres , memorabilem ſententiam , qua maximus , ac doctiſſimus Cœtus anno 1655. & ſequentibus , Pariſiis congregatus , graviſſimo ſuo judicio damnavit perverſam , ac falſi nominis ſcientiam , qua inſtructi homines non jam accommodarent mores ſuos ad evangelicæ doctrinæ normam , ſed & ipſam potius regulam , ac ſancta mandata ad cupiditates ſuas inflecterent , novaque & inani Philoſophia Chriſtianam diſciplinam in Academicas quæſtiones , ac dubias fluctuantesque ſententias verterent. *Hæc illi* : *Qua ſententia verſatilem illam , ac noxiam opinionum flexibilitatem ; hoc eſt ipſum mali caput conterebant .... Hanc paternam velut hæreditatem , Cleri Gallicani Cœtus anno* 1682. *Pariſiis congregatus exceperat : ſed Conventu interrupto , ne ſalutaris conſilii memoria interciderat , ſapientiſſimi Patres pravarum propoſitionum indiculum , antequam diſcederent , edi , ac per Eccleſias mitti voluerunt .... Hujus ergo rei gratia nos in Spiritu Sancto , & in Chriſti nomine adunati , ejuſque ope freti , non tam opus novum aggredimur quam facta decreta colligimus*.

Jam habes Romanorum Pontificum , ac celebriorum Epiſcoporum , & variorum etiam Conciliorum adverſus probabiliſmum decreta. Itaque ii , quibus depoſitum divinæ revelationis concreditum eſt , & qui paſcere Chriſti gregem tenentur per explicationem , ac prædicationem doctrinæ a Deo hominibus traditæ , ut recta ſalutis via demonſtretur , uno fatentur ore , noxiam , ac periculi plenam eſſe Probabiliſmi doctrinam. Cum hæc expenderet Cardinalis Aguirre , qui probabiliſta antea fuerat , ita in præf. ad Concil. Hiſpan. ſcripſit : *Hic fuit ſemper ſpiritus Eccleſiæ , tam in Pontificibus Romanis , Cardinalibus , & Epiſcopis , quotquot Canones Conciliorum ediderunt ; quam in his , qui pietatis & doctrinæ laude illos uſque modo imitati ſunt .... Hæc videtur fuiſſe praxis aſſidua SS. Pontificum , ac Theologorum doctrinæ , ac pietate inſignium a tempore naſcentis Eccleſiæ uſque ad finem fere ſæculi præcedentis in quo cœpit reputari ſecurus uſus opinionis benignæ probabilis in concurſu opinionis*

auſterioris, æque probabilis, aut probabilioris, per reſtrictiones antiquis ignotas.

20 Quæ cum ita ſint, nemo non videt, ſolam hanc regulam in formandis moribus, ut optimam, atque ab omni periculo alienam tenendam eſſe, quam fidelibus ſequendam proponunt Summi Pontifices, atque Epiſcopi bene multi tum in ſuis inſtructionibus ad proprias Diœceſes, tum in Sanctionibus, quas in Conciliis variis ediderunt. Nam niſi ex hiſce fontibus vera agendorum regula deſumatur, ac vera morum doctrina, quam quiſque tuto amplecti poſſit, undenam deſumi illa poſſit, nullus profecto intelliget. An quis ita deſipere poteſt, ut ineptas aliquas, & millies jam attritas ratiunculas, quibus Probabiliſmus innititur, præferendas eſſe cenſeat infallibilibus documentis virorum Eccleſiaſticorum, quibus Chriſtianæ doctrinæ depoſitum concreditum eſt? Hæc autem doctrina, ſicut ex adductis ſupra monumentis conſtat, ſic habet, ut minime liceat homini in concurſu opinionum, quarum una probabilis, probabilior altera ſit, probabilem amplecti, relicta probabiliori. Debet perinde illa opinio eligi, atque actio ſecundum illam elici, quæ probabilior, ac tutior exiſtimatur.

21 Ne autem quis putet, ſola nos ad id aſſerendum auctoritate aliorum, abſque ratione ulla moveri, abs re non erit, aliquas, eaſque clariſſimas, producere rationes, quibus oſtenditur illicitus omnino uſus opinionum probabilium in concurſu probabiliorum. Ac principio quidem numquam poteſt homo opinionem ſequi probabi-
22 lem relicta probabiliori, quin imprudenter agat, ac ſeſe exponat peccandi periculo, atque adeo peccet juxta illud *Qui amat periculum, in illo peribit*: Nam ut homo in operando immunis ſit a culpa, debet habere, ut fatentur omnes, certitudinem ſaltem moralem de honeſtate actionis, quam efficit; atqui ſi opinionem ſequatur probabilem, probabiliori relicta, certitudine illa omnino caret; graviora ſiquidem motiva trahunt in ſuam partem intellectum, atque ita ſuperant motiva minus gravia, ut in concurſu cum gravioribus nullam efficere valeant veriſimilitudinem, certitudinemque moralem. Igitur opinio probabilis in conſpectu probabilioris redditur incerta, atque periculoſa. Ex quo etiam ſequitur, contra pruden-
23 tiam agere hominem, quæ ſecunda ratio eſt, quam contra probabiliſmum adducimus. Quis enim dicat prudentis eſſe certis incerta præponere in rebus ad ſalutem ſpectantibus? Quis negat hoc eſſe generale prudentiæ præceptum, ut in obſcuris ac dubiis majorem veriſimilitudinem, magiſque a peccandi periculo removentem ſequamur? At ſi hoc verum ſit, ſicut veriſſimum eſt, contra præceptum, ac regulas prudentiæ operatur ille, qui in judicando ducitur motivis minus gravibus, relictis gravioribus; præfert enim minorem veriſimilitudinem majori, nec quantum in ſe eſt conatur a peccandi periculo recedere, ut debet omni qua poteſt diligentia.

24 Si brevitas, quam nobis in hiſce additionibus præſcripſimus, pateretur fuſiori nos uti calamo, alia bene multa adducere non gravaremur, quibus palam fieret quam exitialis ac peſtilens ſit uſus opinionum ſimpliciter probabilium, dum præferuntur magis probabilibus; tum etiam facile eſſet convellere Probabiliſmi principia illa, quæ tantopere ab illius Defenſoribus jactantur, inter quæ & illud eſt: *in dubiis melior eſt conditio poſſidentis.* Verum hæc omnia, qui perſpecta & cognita habere cupit, hiſtoriam legat Probabiliſmi Patris Danielis Concinæ, ejuſque Tractationem de uſu opinionum probabilium tomo ſecundo Apparatus ad Chriſtianam Theologiam. Hæc porro, quæ præmiſſa a nobis ſunt, falſitatis evidenter convincunt doctrinam, quam tradidit noſter Auctor variis in locis, ac præſertim paginis 308., 313. & 314. Quæ namque ibidem docet, pura & puta eſſe videntur Probabiliſmi conſectaria, ac reipſa ſunt; quare everſo fundamento, illa quoque excidant & corruant neceſſe eſt. Juvat tamen breviter, quæ in prædictis locis habet ſin-
25 gillatim expendere. Pagina 308. numero 32. docet, poſſe hominem rem poſſeſſam practice retinere & judicare eſſe ſuam, ac proinde eam licite retinere, licet ſpeculative dubitet, an res poſſeſſa ſit ſua. Falſum id eſt prorſum; nam principium illud, quo id auctor probat, nempe in *dubiis melior* &c. non ad quæſtionem de licito & illicito pertinet, ſed ad quæſtiones forenſes in materia juſtitiæ, ut paſſim tradunt Theologi. Deinde ſuperveniente dubio de re poſſeſſa etiam ſub bona fide, tenetur poſſeſſor inveſtigare legitimum poſſeſſionis titulum; quod ſi nullus occurrat, quo conſtet rem eſſe alienam, jure, ac licite eam poſſidere poteſt, quia ſuffragatur poſſeſſori legitima præſcriptio, quam non tollit dubium ſuperveniens, nec poſſeſſorem cogit ad poſſeſſionem deponendam, ſed obligat tamen ad inveſtigandum juſtum, ac legitimum poſſeſſionis titulum.

26 A vero pariter longe diſtant quæ Auctor habet de Conſiliariis, pag. 313. num. 98., quod dicit poſſe aliquem conſulere juxta opinionem aliquorum probabilem, quam tamen in praxi ipſi non ſequantur, ac falſam judicent. Debent enim Conſiliarii non fallere, ſed quæ vera ſibi videntur exponere; at ſi perſuaderent, aliis opinionem ſequendam minus probabilem & tutam, dum ipſi alia ducuntur probabiliori ac tutiori, profecto, & contra propriæ conſcientiæ dictamen conſulerent, & contra propriam mentem irent, ac incertam indigitarent viam, dum ipſi certiorem, tutioremque agnoſcerent. Num id liceat, prudens judicet lector. Mirum vero non eſt hæc ab Auctore tradi, qui ubique fere ex ſemel præjacto principio, Probabiliſmo nimirum, ſuas opiniones probat, & confirmat.

Ad ea vero, quæ habet pagina 314. non eſt quod modo 27
quidquam dicamus; videantur, quæ ad hanc rem pertinentia diximus in verbo *Confeſſarius*.

Quoniam autem de Conſcientia hic breviſſime agere 28
inſtituimus, reliquum nunc eſt, ut modum, illumque omni ex parte tutum præſcribamus, quo poſſit unuſquiſque ſuam formare conſcientiam, ubi præſertim dubia praxim reſpicientia ſuboriantur. Nil vero utilius ad hunc effectum cenſemus regulis, quas ex Leonardo Vauroy exſcriptas hic ſubjicimus.

REGULÆ.

Prima. Si ſit duntaxat probabile, quod actio aliqua licita ſit, qui eam ponit, periculo ſe exponit illicite agendi.

Secunda. Si aliquid præter probabilitatem concurrat, quo plane certus evado, quod actio hic, & nunc mihi liceat, agendo non ſequor ſententiam practice probabilem, ſed practice certam.

Tertia. Certus fieri nequeo de formali actionis honeſtate, ſive quod mihi liceat agere ex ipſa probabilitate, ſive ex eo, quod ſit probabile actionem eſſe licitam, neque ejuſmodi certitudinem afferre poſſunt hæc principia: *Quidquid eſt practice probabile, eſt practice tutum. Qui ſententiam vero probabilem, vel probabiliorem ſequitur, prudenter agit &c.* Quia admodum incerta, & vix, aut ne vix, quidem probabilia ſunt.

Quarta. Quando eſt duntaxat probabile, quod actio licita ſit, per principium reflexum certi evadimus quod agere non liceat, nempe per regulam juris naturæ vetantem, ne quis ſeſe periculo peccandi, & legem æternam violandi exponat.

Quinta. Quando actionis legi æternæ repugnantis malitia, vel per tenuiſſimæ probabilitatis rimam conſiderationi adfulget, agens invincibilem malitiæ ignorantiam prætexere non poteſt.

Sexta. Quando probabile eſt actionem ſecundum ſe rectæ rationi, & Legi æternæ eſſe difformem, eam ponere non licet, niſi omiſſio iſtius actionis etiam veroſimiliter rectæ rationi repugnet.

Septima. In tali anguſtia, nempe, quando, & actio, & actionis omiſſio veroſimiliter legi æternæ adverſantur, penſandum eſt a qua parte plus ſit periculi: omnibuſque rite ponderatis illud eligendum eſt, quod minus malum prudenter judicatur.

Octava. Quantacumque probabilitas in materia juris naturæ periculum peccati abſtergere nequit, quia licet maxime foret probabile V. G. quod mentiri ad innocentem a morte liberandum, juri naturæ non repugnet, ſi lex æterna mendacium etiam tunc vetet, regula iſta legis æternæ non delebitur ob noſtram probabilitatem. Unde qui in tali caſu mentiretur, exponeret ſe periculo ponendi actionem regulæ legis æternæ difformem, adeoque a peccato eximi nullo pacto poſſet.

Nona. Verum in materia legis poſitivæ ex magna valde probabilitate ad certitudinem moralem accedente, aliiſque circumſtantiis epikeya aliquando formari poteſt, ſic ut prudenter judicemus, non eſſe mentem legiſlatoris in ſimili caſu nos obligare.

CONSCIENTIA.

ARTICULUS UNICUS.

SUMMARIUM.

1 *Conſcientia quid ſit?*

2 *Aſſignatur differentia inter conſcientiam, & Syndereſim,* uſque ad n. 3.

4 *Conſcientia ab aliquibus dicitur quaſi concludens ſcientia; a divo Bernardo dicitur quaſi* Cordis ſcientia; *A Divo Thoma quaſi* cum alio ſcientia: *Et ab aliis quaſi* cum ſeipſo ſcientia, uſque ad n. 6.

7 *Conſcientia partim reſpicit opera noſtra præterita, vel ea accuſando tamquam male facta, vel ea commendando tamquam bene facta.*

8 *Et partim reſpicit opera inſtantia, ſeu futura dictando, quæ agenda ſint tamquam bona, & quæ omittenda tamquam mala, & turpia.*

9 *Conſcientia eſt intrinſeca, & proxima regula, juxta quam homo tenetur dirigere ſuas actiones.*

10 *Lex autem eſt regula extrinſeca, & remota, prout eſt radix, unde oritur bonitas, vel malitia objecti.*

11 *Poteſt*

11 Poteſt contingere ut actus ſit bonus, & objectum in ſe malum, & econtra.

12 Actus intellectus practici, quo judicat aliquid eſſe bonum, vel malum, aut indifferens in genere moris, & ut tale illud proponit voluntati, vocatur proprie Conſcientia.

13 Conſcientia dividitur in Rectam, Erroneam, Dubiam, Probabilem, & Scrupuloſam.

14 Conſcientia recta, ſeu certa, quæ ſit?

15 Conſcientia erronea, ſeu falſa, quæ ſit? uſque ad n. 16.

17 Conſcientia erronea dividitur in invincibilem, & vincibilem, & quæ utraque ſit?

18 Conſcientia erronea ſive ſit vincibilis, ſive invincibilis obligat negative ad actum dictatum.

19 Conſcientia erronea invincibilis obligat ad actum dictatum non ſolum negative, ſed & poſitive.

20 Conſcientia erronea vincibilis non ſolum obligat poſitive, ut eam ſequamur, ſed neque licite ipſam ſequi poſſumus, obligat tamen, ut eam deponamus; ita ut ſive juxta eam, ſive contra eam agamus, ſemper peccemus.

21 Qui peccat ex Conſcientia erronea, peccat peccato ejuſdem ſpeciei, & qualitatis, quam intellectus judicat.

22 Conſcientia dubia quæ ſit?

23 Aſſignatur differentia inter conſcientiam dubiam, & probabilem.

24 Conſcientia dubia varie dividitur juxta variam diviſionem dubii.

25 Dubium primo dividitur in ſpeculativum, & practicum; & quid ſi utrumque? ad n. 26.

27 Secundo dividitur in dubium poſitivum, & negativum, & quid ſit utrumque? ad n. 28.

29 Tertio dividitur in dubium juris, & dubium facti, & quid ſit utrumque? ad n. 30.

31 Qui operatur cum Conſcientia ſpeculative dubia juris, vel facti non peccat, ſi practice judicet opus illud eſſe hic, & nunc ſibi licitum, ad n. 32.

33 Qui operatur cum Conſcientia practice dubia peccat pro qualitate dubii, & in ea ſpecie peccati, de qua dubitat.

34 Practice dubius debet ſuam actionem ſuſpendere, donec re mature, ſed humano more examinata, dubium prudenter deponat, formando judicium determinatum de honeſtate actionis hic, & nunc exercendæ.

35 Si re mature examinata adhuc maneat dubius pro utraque parte, & reperiatur in talibus circumſtantiis, ut debeat neceſſario operari, tunc ſi nequeat dubium deponere, debet eligere id, in quo non eſt periculum peccandi, aut id, quod eſt minus malum.

36 Si autem utrumque malum appareat ipſi æquale, & repertus in neceſſitate operandi nequeat diſcernere, quodnam de duobus malis ſit majus, vel minus malum, tunc poteſt eligere quod vult.

37 Hoc totum demonſtratur exemplo.

38 Pro regulis generalibus ad rationabiliter deponendum dubium, quod propria materia motiva non ſuppetunt, exponuntur duo uſualiter axiomata ex Jure communi deprompta, ſcilicet, In dubiis tutior pars eſt eligenda. In dubiis melior eſt conditio poſſidentis.

39 Primum axioma ſine dubio univerſaliter, & ſemper verum eſt quantum ad conſilium, & perfectionem.

40 Tenemur ex præcepto partem tutiorem eligere in dubiis ſive juris, ſive facti quo ad valorem Sacramentorum.

41 Similiter tenemur ex præcepto partem tutiorem eligere, quando aliter immineret proximo periculum gravis damni.

42 Sic etiam eſſet obligatio ſequendi tutiorem partem, ſi quis ad hoc ſe obligaſſet voto, vel ad id adſtrictus eſſet per legem, aut per legitimum Superioris mandatum.

43 In aliis materiis, non tenemur eligere partem tutiorem, niſi lex aliqua præcipiat, ut pars tutior eligatur.

44 Et de facto in plurimis aliis materiis tum Pontifices, tum Sancti Patres docuerunt & tenuerunt aliqua minus tuta tamquam licita, relicta parte tutiori, uſque ad num. 47.

48 Secundum axioma, ſcilicet in dubiis melior eſt &c. fundatur, & in regulis juris, & in Jure naturæ, uſque ad num. 49.

50 Verus hujus axiomatis ſenſus eſt, quod quando neutra pars ſufficienter probatur, poſſeſſores cauſſa debent ſuſtineri.

51 Hoc axioma locum habet univerſaliter in materia juſtitiæ, quando videlicet dubium eſt an res aliqua ſit hujus, vel illius Domini, & unus de facto bona fide poſſidet talem rem.

52 Item tale axioma nedum locum habet quoad poſſeſſionem in materia juſtitiæ, ſed etiam quo ad poſſeſſionem in materiis aliarum virtutum.

53 Hinc colligitur primo, valere tale axioma indubitanter in materia obedientiæ.

54 Colligitur ſecundo, valere tale axioma in materia Religionis.

55 Colligitur tertio, valere tale axioma in materia Fidelitatis.

56 Colligitur quarto, quod ex regula talis axiomatis, qui vere dubitat, an lex, vel præceptum adſit, manet in poſſeſſione ſuæ libertatis contra legem, vel præceptum.

57 Econtra vero, qui eſt certus de lege lata, promulgata, & recepta, & dubitat ſolum de ejus ceſſatione, vel abrogatione, lex manet in poſſeſſione ſuæ obligationis contra hominem dubitantem.

58 Colligitur quinto, ex tali axiomate, quod in dubio facti fundantis legem dubitans de facto manet in poſſeſſione ſuæ libertatis.

59 Econtra vero in dubio facti ſupponentis legem, lex manet in poſſeſſione obligationis contra dubitantem.

60 Colligitur ſexto ex tali axiomate, quod in dubio circa tempus inchoandæ obligationis, dubitans manet in poſſeſſione ſuæ libertatis.

62 Econtra vero in dubio circa tempus finiendi obligationem, lex manet in poſſeſſione obligationis contra dubitantem.

62 Colligitur ſeptimo ex tali axiomate, quod qui eſt certus de debito, & dubitat, an ſolverit, tenetur ſolvere.

63 Niſi etiam creditor ipſe dubitet.

64 Quoad hoc tamen placet limitatio, quod ſcilicet non teneatur in tali caſu ad integram ſolutionem, ſed ſolum ad partem ejus pro qualitate dubii.

65 Colligitur octavo ex tali axiomate, quod dubius de legis juſtitia, obedire tenetur.

66 Colligitur nono ex tali axiomate, quod qui certus eſt ſe voviſſe Eccleſiæ ſex menſuras V. G. vini, vel tritici, & dubius eſt, de qua menſura intellexerit, tunc ipſe vovens, ſive ſuus hæres tenetur ſolvere ad menſuram minorem.

67 De primo ad ultimum quo ad dubia, & obſcura habetur regula expreſſa de mente S. Leonis.

68 Conſcientia probabilis quæ ſit?

69 Aſſignatur differentia Conſcientiæ probabilis a conſcientia recta.

70 Aſſignatur ejus differentia etiam a Conſcientia dubia.

71 Conſcientia probabilis dividitur in probabilem probabilitate intrinſeca, & probabilem probabilitate extrinſeca, & quæ utraque ſit?

72 Item Conſcientia probabilis, alia eſt vere probabilis, & alia tenuiter ſolum probabilis, & quæ utraque ſit?

73 Hinc reſolvitur primo, quod poteſt homo in rebus moralibus, & actionibus humanis licite ſe ſe conformare Conſcientiæ, ſeu opinioni vere probabili.

74 Opinio vere probabilis, quæ ſit?

75 Unus Auctor poteſt facere opinionem vere probabilem, ſi plures Claſſicos Doctores pro ea fideliter citet. Immo poteſt dari caſus, ut opinio unius Doctoris ſit vere probabilis, etiamſi quamplures Doctores contrarium ſentiant, ſi Auctor ille ita ſolidas afferat rationes, quæ faciliter aliorum rationes infringant.

76 Unus tamen Auctor, qui non habeat, nec afferat rationes intrinſecas ita firmas, ut aliorum rationes ab ipſis infringantur, non poteſt facere opinionem vere probabilem.

77 Talis enim opinio eſſet ſolum leviter, & tenuiter probabilis.

78 Reſolvitur ſecundo, quod poteſt homo licite ſequi opinionem vere quidem, ſed minus probabilem, minuſque tutam, relicta probabiliori, & tutiori, quando tamen agitur de ſola honeſtate actionis, an licita ſit, vel non? ad num. 82.

83 Reſolvitur tertio, quod non poteſt homo licite ſequi opinionem minus probabilem, & minus tutam, relicta probabiliori, & tutiori, quando agitur de materia facti, & exinde ſequitur certum periculum inferendi damnum proximo.

84 Unde Sacerdos in adminiſtratione Sacramentorum adhibens materiam, vel formam dubiam, minuſque probabilem, & minus tutam, cum poſſit adhibere certam, aut tutiorem, graviter peccat.

85 Sic Judex ſententiam ad favorem partis minus probabile jus habentis peccat graviter.

86 Judex enim ſuis ſententiis tenetur ſequi opinionem probabiliorem.

87 Immo neque quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt Judex adjudicare cauſſam cui maluerit; & ſi munera accipiat, ut ad unius partis potius favorem pronunciet ſententiam, peccat mortaliter, & ad reſtitutionem tenetur.

88 In tali caſu quando re mature diſcuſſa, non apparet, quanam pars potiori, & probabiliori ſit ſuffulta ratione, debet Judex, vel compoſitionem inter partes ſuadere, vel rem controverſam inter litigantes ex æquo dividere in re, vel in pretio.

89 Excipiendum tamen eſt, Niſi forte alter litigantium eſſet in poſſeſſione bonæ fidei.

90 Sic etiam excipiendum eſt, Niſi alter litigantium ſit reus.

91 Excipiendum pariter eſt, Niſi agatur de cauſſis piis, & privilegiatis.

92 Similiter Medici, & Chirurgi, nedum tenentur ſub mortali ſequi ſententias certas, & ſecuras relictis incertis, & dubiis, ſed etiam (certa curatione infirmorum non occurrente) tenentur ſequi opiniones probabiliores relictis minus probabilibus.

93 Per

93 *Per accidens tamen poterunt Medici, & Chirurgi adhibere remedia minus tuta, ſi infirmi, vel læſi non poſſint, aut nolint ſolvere pretioſa remedia.*

94 *Sic etiam ſi quidam infirmus, vel læſus extreme laboret, vel veroſimillimum ſit eſſe moriturum, niſi aliquo remedio juvetur, & nihil aliud occurrat, poterunt Medici, & Chirurgi cum conſenſu infirmi, vel ejus parentum adhibere quodcumque remedium, quamvis minus ſecurum, vel dubium.*

95 *Non licet autem Medicis, & Chirurgis expediri in deſperatis, an medicamenta ſint utilia, vel noxia?*

96 *Sic etiam Conſiliarii in dandis conſiliis, ubi adeſt periculum, ne proximo fiat damnum, aut injuria, tenentur ſequi ſententias certas, vel probabiliores.*

97 *In dandis autem Conſiliis, ubi non adeſt periculum inferendi damnum proximo, poſſunt Conſiliarii ſequi ſententias minus probabiles, dummodo ſint vere probabiles.*

98 *Immo in ſimilibus caſibus poſſunt Conſiliarii ſignificare conſulentibus talem opinionem a quibuſdam Doctoribus tamquam probabilem defendi, quam proinde ipſis conſulentibus ſequi liceat, quamvis ipſi Conſiliarii eamdem ſpeculative falſam eſſe judicent, & proinde in praxi ipſi ſequi non auderent.*

99 *Sic Advocati poſſunt ſuſcipere defendendam cauſſam minus probabilem, ſed vere probabilem, licet cauſſa adverſaria judicetur ab ipſis probabilior.*

100 *Reſolvitur quarto, licitum eſſe ſequi opinionem alienam vere probabilem & vere tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem viſam. Immo etiam quandoque eam ſequi debere*, uſque ad n. 101.

102 *Afferuntur objectiones, & ſolvuntur*, ad n. 107.

108 *Secunda pars concluſionis, quod nempe etiam quandoque tenemur ſequi opinionem alienam minus probabilem, & minus tutam, etiam contra propriam opinionem probabiliorem, & tutiorem nobis viſam, oſtenditur*, uſque ad n. 110.

111 *Sic Confeſſarius tenetur contra propriam opinionem etiam probabiliorem, & tutiorem ſibi viſam abſolvere pœnitentem, & qui tenet oppoſitam minus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit vere probabilis, & tuta.*

112 *Immo Diana cum aliis addit teneri Confeſſarium ſic pœnitentem abſolvere, licet putet opinionem pœnitentis eſſe falſam, dummodo reputet probabilem.*

113 *Quinimmo ſuperaddit Diana cum aliis peccare mortaliter, ſi nolit abſolvere, quando de mortali Confeſſio fit, quamvis non ſit proprius ejus Confeſſarius.*

114 *Unde merito dicit Layman reprehendenda eſt ea Confeſſariorum conſuetudo, qui veriti Confitentem contra propriam ſententiam abſolvere, eundem ad alium Confeſſarium diverſæ opinionis ablegant.*

115 *Conſcientia ſcrupuloſa quæ ſit?* uſque ad n. 116.

117 *Scrupuloſi alii ſunt circa præſentia, & alii circa præterita; & utrique qui ſint?* ad n. 119.

120 *Signa Conſcientiæ ſcrupuloſæ quæ ſint?*

121 *Cauſſa Conſcientiæ ſcrupuloſæ quæ ſint?*

122 *Remedia Conſcientiæ ſcrupuloſæ quæ ſint?*

123 *Privilegia Conſcientiæ ſcrupuloſæ quæ ſint?*

124 *Licitum eſt operari contra Conſcientiam ſcrupuloſam manente ſcrupulo, dummodo judicetur eſſe ſcrupulum, & ut talis contemnatur.*

125 *Qui operatur, nondum depoſita, ſed adhuc perſeverante conſcientia ſcrupuloſa, ſi non judicat, & teneat eſſe ſcrupulum, peccat, ſive contra, ſive juxta eam operetur.*

126 *Si vero quis ſit ita perplexus, ut utrumque oppoſitum judicet eſſe peccatum, & ita ſit ſcrupulis datus, ut nulla ſuffragante remedio, vel conſilio poſſit judicare eſſe ſcrupulum, ſed adhuc manet dubius, an id ſit ſcrupulus, nec ne, ac proinde ſe reſolvere neſciat, tunc Conſcientia ſcrupuloſa evadit Conſcientia dubia, & ſic tamquam de iſta eſt diſcurrendum.*

1 CONſcientia *eſt dictamen practicum intellectus judicantis*
aliquid in particulari, ſeu hic, & nunc agendum, ut
bonum honeſtum, vel fugiendum, ut malum inhoneſtum, eſſe
2 *vel fuiſſe*. Eſt in *re communis*. Conſcientia, ſeu Pruden-
tia differt a Synderesi, ſeu Ethica, quia Synderesis, ſeu
Ethica judicat de principiis moralibus univerſalibus,
Conſcientia vero, ſeu Prudentia judicat de concluſioni-
bus particularibus ex illis. Sit pro exemplo ſequens vel
3 conſimilis Syllogiſmus: *Detenti die feſto talibus impedimen-*
tis non tenentur audire Sacrum; ſed Ego hodierno currenti fe-
ſto detineor talibus impedimentis; ergo non teneor audire Sa-
crum. In hoc vel ſimili Syllogiſmo majorem univerſalem
format Synderesis, ſeu Ethica; minorem autem parti-
cularem, & concluſionem efformat Conſcientia, ſeu
4 Prudentia. Hinc Conſcientia ſecundum Etymon dicitur
ab aliquibus quaſi *concludens ſcientia*, eo quod ex prin-
cipiis communibus concludat in particulari, quid agen-
dum, vel non agendum. A Divo Bernardo *lib. de Con-*
5 *ſcientia cap.* 8. dicitur Conſcientia, *quaſi cordis ſcientia*.
6 A Divo Thoma *in* 2. 2. *diſt.* 5. *quæſt.* 2. *art.* 4. *in corp.*
dicitur Conſcientia, *quaſi cum alio ſcientia*, quia ſcien-
tiam practicam univerſalem applicat, vel conjungit cum
actione in particulari, vel dicitur Conſcientia quaſi *cum*
ſeipſo ſcientia, eo quod quis per eam ſibi ipſi conſcius ſit
recte, vel male factorum. *Et inde*, ſunt verba S. Docto-
ris loc. cit. *Et inde dicitur conſcientia, quaſi cum alio ſcien-*
tia, quia ſcientia univerſalis ad actum particularem appli-
catur, vel etiam quia per eam aliquis ſibi conſcius eſt eo-
rum, quæ fecit, vel facere intendit. Unde conſcientia
partim reſpicit opera noſtra præterita, ea vel accuſando
tamquam male facta, & dicitur *Remorſus Conſcientiæ*, ſeu 7
Vermis Conſcientiæ, etiam in Damnatis perſeverans, jux-
ta illud Iſaiæ 66. *Vermis eorum non morietur*, & juxta il-
lud Sapientiæ 4. *Venient in cogitatione peccatorum ſuorum*
timidi, & traducent illos ex adverſo iniquitates eorum; vel
ea commendando tamquam bene facta: juxta illud Apo-
ſtoli 2. *ad Corinth. cap.* 1. *Gloria noſtra hæc eſt, teſtimo-*
nium Conſcientiæ noſtræ. Partim autem Conſcientia reſpi-
cit opera inſtantia, ſeu futura, dictando quæ agenda 8
ſint tamquam bona, ſeu honeſta, & quæ omittenda tam-
quam turpia, ſeu inhoneſta, & dicitur alio nomine di-
ctamen rectæ rationis juxta illud S. Joannis Chryſoſtomi
homil. 54. *in Geneſ. Nullus prætendat, quod virtutem negli-*
gat, vel quod non habeat aliquem viæ Ducem, & Demon-
ſtratorem ſufficientem habemus magiſtrum Conſcientiam, &
fieri non poteſt, ut quis adjumento privetur.

Hinc colligitur, quod conſcientia eſt intrinſeca, & 9
proxima regula, juxta quam homo tenetur dirigere ſuas
Actiones, cum ab ipſa proxime derivetur in actum mo-
ralitas, ſcilicet bonitas, vel malitia. Lex autem eſt re-
gula extrinſeca, & remota, prout eſt radix, unde ori- 10
tur bonitas, vel malitia objecti; Quia vero lex non trans-
fundit in actus noſtros bonitatem, & malitiam niſi ut
ſunt in noſtra Conſcientia, & ab ea proponuntur no-
ſtræ voluntati, ideo Conſcientia eſt regula proxima, cui
ſi actus noſtri conformentur, ſunt boni, ſi difformentur,
ſunt mali. Poteſt interdum contingere, ut actus ſit bo- 11
nus, & objectum in ſe malum, & e contra; Ut ſi quis
ex invincibili ignorantia judicaret licitum eſſe perjurium
ad ſalvandam vitam proximi, pejerando non peccaret,
quamvis jus objectum ſit in ſe malum, quia actus non
ſpecificatur ab objecto, ut eſt in ſe, ſed ut a Conſcien-
tiæ dictamine voluntati proponitur. Unde Conſcientia,
quæ eſt regula proxima humanarum actionum, ſumitur 12
hic pro judicio practico intellectus proponente aliquid vo-
luntati hominis ut bonum, vel malum moraliter, ac
proinde proſequendum, vel fugiendum; Ipſe enim actus
intellectus practici, quo judicat aliquod eſſe bonum, vel
malum, aut differens in genere, & ut tale illud propo-
nit voluntati, vocatur proprie *Conſcientia*; Quæ dividi-
tur in quinque membra, ſcilicet in Conſcientiam Re- 13
ctam, Erroneam, ſeu falſam, Dubiam, Probabilem, ſeu
opinativam, & Scrupuloſam.

Conſcientia recta, ſeu certa *eſt, quæ ex principiis ve-* 14
ris, & certe cognitis, & certe applicatis judicat in particu-
lari abſque formidine de oppoſito, id quod faciendum eſt, eſſe
bonum, vel malum, præceptum, vel prohibitum ſicut revera
eſt. Eſt in re *communis*. Conſcientia erronea, ſeu falſa
eſt, quæ ex principiis falſis creditis tamen pro veris dictat 15
aliquid eſſe faciendum, vel non faciendum, quod revera tale
non eſt, abſque fundamento probabili. Eſt in re *communis*.
Dicitur autem notanter, *abſque fundamento probabili*, ad 16
differentiam conſcientiæ probabilis, quæ quandoque etiam
dictat aliquid eſſe honeſtum, vel licitum, quod a parte
rei eſt inhoneſtum, ac illicitum, & tamen, quia id col-
ligit ex motivis probabilibus, non dicitur Conſcientia er- 17
ronea, ſed probabilis. Conſcientia erronea dividitur in
invincibilem, & vincibilem. *Conſcientia erronea invincibi-*
lis eſt, cujus error, adhibita diligentia morali, vinci, ſeu
vitari non potuit, ideoque talis erroneus actus nec vo-
luntarius eſt, nec ad culpam eſt imputabilis. *Conſcien-*
tia erronea vincibilis eſt, cujus error moraliter loquendo
vitari potuit, & debuit, ac proinde talis erroneus actus
eſt indirecte voluntarius, & culpabilis.

Conſcientia erronea ſive ſit vincibilis, ſive invincibi- 18
lis, obligat negative ad actum dictatum, ne videlicet
contra eam operemur, quia operari contra ejuſmodi Con-
ſcientiam erroneam nondum depoſitam, ſemper eſt pec-
catum, ut habetur expreſſe 14 *ad Romanos* ibi: *Omne*
quod non eſt ex Fide, (ideſt ex dictamine Conſcientiæ)
Peccatum eſt. Et ut inquit Innocentius III. *cap. Literas*
13. *de reſtit. ſpoliat. Quidquid fit contra Conſcientiam ædifi-*
cat ad gehennam. Sic *communiſſima* Doctorum. Conſcien-
tia erronea invincibilis obligat ad actum dictatum, non 19
ſolum negative, ne ſcilicet contra eam operemur, ſed
obligat etiam poſitive, ut ipſam ſequamur, ut proinde
quis peccat, niſi dictamen illius in operando ſequatur;
non obſtante quod objectum ſit revera malum. Eſt etiam
communis: & ad hoc faciunt etiam textus mox citati.
Et ratio eſt, quia ex quo Conſcientia eſt invincibili-
ter erronea taliter ut ejus error nulla mortali diligen-
tia vinci, ac deponi poſſit, ita ipſa ſe habet in
prudenti, ac inculpabili operantis, ac ſi eſſet ſimpli-
citer, & abſolute recta, adeoque tenetur ſic judi-
cans eam ſequi non minus ac conſcientiam rectam;

Licet enim Conſcientia erronea invincibilis non ſit
recta ſimpliciter, eſt tamen recta ſecundum quid, nem-
20 pe in ordine ad nos. Conſcientia erronea vincibilis non
ſolum non obligat poſitive ut ea ſequamur, ſed neque li-
cet ipſam ſequi, obligat tamen ut eam deponamus, ita
ut ſive juxta eam, ſive contra eam agamus, ſemper pec-
cemus nam ſi facimus id, quod revera a lege præceptum
eſt, agimus contra Conſcientiam noſtram oppoſitum dictan-
tem; ſi vero ſequimur dictamen noſtræ Conſcientiæ, pec-
cemus contra legem, a qua non abſolvimur per errorem
noſtræ Conſcientiæ, utpote mere vincibilem, & culpabi-
lem *Sic communiter Doctores*. Qui peccat ex Conſcientia
21 erronea, peccat peccato ejuſdem ſpeciei; & qualitatis,
quam intellectus judicat, quia actus non ſpecificatur ab
objecto ut eſt in ſe, ſed prout hic, & nunc a Con-
ſcientiæ dictamine voluntati proponitur. Hinc qui habet
rem cum libera, putans eam conjugatam, adulterium
committit; ſicuti e contra, qui habet rem cum conjuga-
ta putans eam liberam, fornicationem committit. Eſt
communis.

22 Conſcientia dubia *eſt ſuſpenſio intellectus circa utramque
partem contradictionis*; ideſt, eſt ea, quæ neutri parti de-
terminatum præſtat aſſenſum; ſed anceps manet inter
23 utramque, v. g. an hoc ſit peccatum, vel non. Eſt in
re communis. Conſcientia dubia differt a conſcientia pro-
babili, quia dubitans, ad neutram partem ſe determinat;
ſed anceps, & ſuſpenſus manet inter utramque; Opinans
24 vero determinate uni parti aſſentitur. Conſcientia dubia
varie dividitur juxta variam diviſionem dubii; unde be-
ne percepta diviſione dubii, percepta erit diviſio Conſcien-
25 tiæ dubiæ. Dubium igitur in primis dividitur in dubium ſpe-
culativum, & dubium practicum. Dubium ſpeculativum eſt
quando dubitatur de aliquo, non quærendo directe de
praxi, ſeu actione humana, num ea licita ſit, nec ne?
ſed de quodam alio, an ita ſe habeat nec ne? V. G. cum
dubito, an hodie ſit præceptum jejunandi? an rem quam
poſſideo, ſit vere mea? ſiſtendo in mera dubitatione de
26 malitia, aut bonitate objecti, ſeu actus in genere. Du-
bium practicum; eſt quando dubitatur de operatione quæ-
rendo directe de ipſa praxi, ſeu actione humana, num ea
in talibus circumſtantiis ſit licita, nec ne? ut cum dubito
de malitia, aut bonitate actionis, hic, & nunc exercen-
dæ, V. G. an hodie tenear jejunare? an hic & nunc tenear
27 rem reſtituere? Secundo. Dubium dividitur in dubium poſi-
tivum, & in dubium negativum. Dubium poſitivum eſt
quando quis pro utraque parte contradictionis habet rationes
probabiles, unde ſtante æqualitate probabilitatis ipſarum
in ſuo judicio manet in æquilibrio, & ſuſpenſus ad neu-
28 tram partem ſe determinans. Dubium negativum eſt, quan-
do quis pro neutra parte habet rationes probabiles, unde
defectu ipſarum remanet in ſuo judicio ſuſpenſus neque af-
firmando, neque negando quod talis actio ſit licita, vel il-
29 licita. Tertio. Dubium dividitur in dubium juris, & in
dubium facti. Dubium juris eſt dubium de aliquo jure,
lege, præcepto, ſtatuto &c. præſuppoſito ad honeſtatem
actionis exercendæ. V. G. cum dubito an adſit tale jus,
an ſit lata talis lex, an impoſitum tale præceptum,
30 exempli gratia jejunandi, audiendi Sacrum, & hujuſmo-
di. Dubium facti eſt, cum dubitatur de aliquo facto,
ejuſque conditione aliqua ſpectante ad honeſtatem actionis
exercendæ, V. cum dubito an recitaverim Officium nec
ne? an confeſſus ſim tale commiſſum peccatum, &
hujuſmodi.

31 Qui operatur cum conſcientia ſpeculative dubia juris,
vel facti non peccat, ſi practice judicet opus illud eſſe
hic, & nunc ſibi licitum. *Eſt communis*. Et ratio eſt, quia
regula proxima noſtrarum actionum non eſt conſcientia
ſpeculativa, quæ in ſola objecti veritate cognoſcenda
conſiſtit, ſed practica, quæ omnium circumſtantiarum
qualitatem, & conditionem perpendit; Unde cum obje-
ctum, quod ſecundum ſe, & ſpeculative conſideratum ap-
paret dubium, accedentibus certis circumſtantiis poſſit red-
di practice certum, quod liceat, ſtat clarum, quod ope-
rari cum conſcientia ſolum ſpeculative dubia non ſit pec-
32 catum. Et veritas hujus concluſionis clarificatur exem-
plis. Si quis V. G. dubitet ſpeculative an res a ſe poſſeſſa, ſit
ſua, nec ne? non obſtante tali dubio ſpeculativo, poteſt
practice judicare ſibi de facto licitum eſſe rem poſſeſſam
retinere, eo quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis ex
trita regula juris, ſicque licite, & abſque peccato rem
poſſeſſam retinebit. Sic etiam Clericus in Sacris conſtitutus,
vel Religioſus profeſſus, qui conſiderata qualitate ſuæ in-
firmitatis ſpeculative dubitat, an ſibi liceat a recitandis
horis abſtinere, accedente Medici, vel Confeſſarii con-
ſilio practice eſt certus, id ſibi licere, adeoque depoſito
practice illo ſuo dubio, non peccat omittendo recitatio-
33 nem Horarum. Qui operatur cum Conſcientia practice
dubia, peccat pro qualitate dubii, & in ea ſpecie peccati,
de qua dubitat, itaut ſi dubitet, an peccet mortaliter, agen-
do mortaliter peccet, ſi venialiter, peccet venialiter; & ſi
dubitet, an in ſpecie adulterii delinquat, agendo, ſeu rem
habendo, malitiam adulterii contrahat; & ſic de aliis. *Eſt
communis*. Et ratio eſt, quia omnis ſciens, & volens ex-
ponens ſe periculo peccati, peccat, & quidem eodem ge-
nere peccati, cujus periculo ſe exponit, ut docet commu-
niſſima Doctorum cum Divo Thoma *quodlibet. 8. art. 13.*
Scoto *in 4. d. 25. quæſt. unic. & alibi*; ex illo *Eccleſiaſtici* 3.
Qui amat periculum peribit in illo. Atqui operans cum
Conſcientia practice dubia de honeſtate actionis hic, &
nunc exercendæ, is ſciens & volens exponit ſe periculo
peccati, eligit enim voluntarie actionem indiſcriminatim
ſive licitam, ſive illicitam, ergo eo ipſo peccat, quia ex
Apoſtolo 14. ad Romanos, *Quod non eſt ex fide, peccatum
eſt*, ideſt quod non ſit ex certa credulitate, ſeu determi-
nato judicio intellectus, licitum eſſe, quod hic, & nunc
agitur, peccatum eſt.

Ex his reſolves, quod practice dubius debet ſuam actionem 34
ſuſpendere donec re mature ſed humano more examinata,
(ideſt facta debita morali diligentia, a Doctoribus conſi-
lium petendo) dubium prudenter deponat, formando judi-
cium determinatum de honeſtate actionis hic, & nunc
exercendæ. Si vero re mature examinata, & facta debita 35
morali diligentia, adhuc maneat dubius pro utraque par-
te, & reperiatur in talibus circumſtantiis, ut debeat
neceſſario operari, tunc ſi nequeat dubium depone-
re, debet eligere partem tutiorem, ideſt id, in quo non
eſt periculum peccandi, aut id, quod eſt minus malum,
nam ex *cap. Duo in mala 1. cap. Nervi 2. diſt. 13. & cap.
Non ſolum 7. cauſ. 22. q. 4.* ex duobus malis, minus eſt eli-
gendum, quia tunc non eligit illud ut malum, ſed ut bo-
num, quia hic, & nunc in tali caſu nihil facere poteſt,
quod melius ſit. Si autem utrumque malum appareat ipſi 36
æquale, & repertus in neceſſitate operandi nequeat diſcer-
nere quodnam de duobus malis ſit majus, vel minus ma-
lum, tunc poteſt eligere quod vult; quia tunc Conſcien-
tia dubia evadit invincibiliter erronea, & ideo in ta-
li caſu non peccat, ut expreſſe habet D. Auguſtinus *lib.
3. de libero arbitr. cap. 19.* ibi: *Non tibi deputatur ad cul-
pam, quod invitus ignoras, ſed quod negligis quærere,
quod ignoras*. Hoc totum liquet in ſequenti, vel ſimili 37
exemplo. Petrus V. G. in die feſto aſſiſtens infirmo peri-
clitanti, dubitat, aut ex Conſcientia erronea putat eſſe
æquale peccatum deſerere infirmum, & omittere Sa-
crum; nec valet dubium, vel errorem deponere, ex quo
non habeat Doctorem promptum, quem conſulat; tunc
poteſt ſine peccato quam partem mavult eligere, quia in
tali caſu ignorantia eſt invincibilis, operatio imminet, &
non poteſt exequi ſimul utrumque præceptum, Charita-
tis ſcilicet & Religionis.

Hinc pro regulis generalibus ad rationabiliter deponen- 38
dum dubium, quando propria materiæ motiva non ſup-
petunt, valde confert expendere duo uſualiora axiomata
ex jure communi deprompta; ſcilicet: *In dubiis tutior
pars eſt eligenda*: *In dubiis melior eſt conditio poſſidentis*.
Primum axioma, ſcilicet: In dubiis tutior pars eſt eligen-
da, deſumitur præcipue ex *cap. Juvenis 3. de Sponſalibus*;
ubi expreſſe dicitur: *In his, quæ dubia ſunt, quod cer-
tius æſtimamus, tenere debemus*, ex *cap. Ad audientiam
12. de homicidio*, ubi ſic præciſe habetur: *Cum in dubiis
ſemitam debeamus eligere tutiorem*, ex *cap. Significaſti 18.
eod. titul.* ubi de Sacerdote dubio homicida ſic expreſſe di-
citur: *A Sacerdotali officio abſtinere debet, cum in hoc ca-
ſu ceſſare ſit tutius, quam temere celebrare*; ex *cap. Petitio
tua 24 eod. tit.* ubi in dubio de homicidio commiſſo a Sa-
cerdote in conflictu contra inimicos Fidei Catholicæ, ſic
præciſe habetur: *Cum ſit conſultius in hujuſmodi dubio ab-
ſtinere, quam temere celebrare*. Hoc axioma ſine dubio 39
univerſaliter, & ſemper verum eſt, quantum ad conſi-
lium, & perfectionem: ſemper enim conſultius, & perfe-
ctius eſt in quovis dubio eligere partem tutiorem; ac cer-
te non ſemper neceſſarium; ſeu de præcepto, vel obliga-
tione. Unde tenemur ſolum ex præcepto partem tutio- 40
rem eligere in dubiis ſive juris, ſive facti quoad valorem
Sacramentorum, quia ſi ſint opiniones oppoſitæ circa ali-
quid concernens valorem, ſequenda eſt tutior, quia mi-
nus tuta, licet fortaſſe ſit probabilior, & quis bona fide
ſecundum illam operetur, facere tamen non poteſt, ut vel
tale aliquid non ſit de valore Sacramenti, vel Sacramen-
tum ſit validum, ſi illud omittatur: Si enim V. G. du-
bium ſit an infans fuerit baptizatus, ſub legitima for-
ma, materia, & intentione, debet iterum tanquam tu-
tius ſub conditione baptizari. Similiter tenemur ex præ-
cepto partem tutiorem eligere, quando aliter immineret
proximo periculum gravis damni; Sic Medici, Advocati,
aliique ſimiles ad obtinendam proximo ſanitatem, vel cau-
ſæ victoriam, & hujuſmodi tenentur adhibere media tu-
tiora, licet occurrerent etiam alia probabiliora, vel plau-
ſibiliora; mens enim illorum, qui ipſorum operam con-
ducunt, eſt ut talem finem, quantum poterunt, tutiſſime
conſequantur, ad quem finem ſic obtinendum nihil faciet
opinio probabilior, aut plauſibilior, niſi tutior ſimul;
Et idem eſt dicendum in aliis ſimilibus materiis, maxi-
me in quibus non licet ſequi opinionem probabilem reli-
cta tutiori. Similiter etiam eſſet obligatio ſequendi tutio-
rem partem, ſi quis ad hoc ſe obligaſſet voto, vel ad id
adſtrictus eſſet per legem, aut per legitimum Superioris
mandatum.

In aliis autem materiis non tenemur eligere partem tutio- 41
rem, niſi lex aliqua præcipiat, ut pars tutior eligatur; quod
maxime eſt verum, ſi ex parte tutiori grave aliquod incom-
modum ſequeretur. Et ratio eſt, quia in aliis materiis non
adeſt periculum, quod adeſt in adductis antecedentibus

materiis , & caſibus , quale eſt periculum invaliditatis
Sacramenti , aut damni graviſſimi tum ſpiritualis , tum
44 corporalis , & temporalis proximi . Et de facto in plu-
ribus aliis materiis tum Pontifices , tum Sancti Patres ,
duxerunt , & tenuerunt aliqua minus tuta tanquam
licita , relicta parte tutiori . Cœleſtinus III. *in cap. Lau-*
dabilem 5. de frigidis , & malef. dicit impotentes poſſe
ad triennium experiri uſum copulæ , ubi tamen in du-
45 bio de valore contracti Matrimonii tutius eſt abſtinere .
Plurimi Pontifices diſpenſarunt in voto ſolemni caſtitatis
contra opinionem tutiorem S. Thomæ , qui 2. 2. q. 88.
art. 1. negat id licere ; ſic enim diſpenſavit Alexander
III. cum Nicolao Juſtiniano Veneto Monacho profeſſo ,
ut ne ejus illuſtris familia extingueretur , uxorem duce-
ret , quod fecit , & novem filiis ſuſceptis ad Monaſte-
rium rediit , miraculis poſtea clarus . Innocentius II. diſ-
penſavit cum Ramiro Monacho profeſſo ob mortem Re-
gis Aragoniæ ſui Patris ; & ſic uxorem duxit , & Re-
gnum . Cœleſtinus III. diſpenſavit cum Conſtantia filia
Regis Siciliæ Moniali profeſſa in Monaſterio S. Salva-
toris Panormi , ut nuberet Henrico Sexto Imperatori ;
ſic de ipſis , & aliis refert Delbene *part. 2. de Inquiſit.*
46 *d. 236. ſect. 65. per. 12.* Quinimmo Juditha fuit Monialis
Ratisbonenſis , & trium Regum Conjux . ſcilicet Bretiſ-
lai Bohem. Meſiconi Polon. & Petri Hungar. ſic refert
P. Juſtus Redn. *tom. 2. tit. 8. ſect. 4. num. 77. fol.* 208. S.
Auguſtinus relatus *in cap. Quid culpatur 4. cauſ. 23. qu. 1.*
47 docet , poſſe ſubditum licite militare in dubio Belli in-
juſti , & fere omnes SS. PP. docent non eſſe obligatio-
nem ſtatim confitendi peccatum mortale per hauſtum
non frangi jejunium & alia hujuſmodi , & tamen iſta ,
& ſimilia non ſunt tutiora .
48 Secundum axioma , ſcilicet *in dubiis melior eſt conditio poſ-*
ſidentis , deſumitur præcipue *ex Regula 56. Juris in 6.* ubi ſic
præciſe habetur : *In pari delicto , vel cauſa potior eſt conditio*
poſſidentis . Et ex ff. de regula Juris , Regul. 128. ubi ſic præ-
ciſe dicitur : *In pari cauſſa poſſeſſor potior haberi debet .* Immo
49 ut recte tenet Cardenas *in 1. Criſi d. 65. num.* 1241. hoc
axioma fundatur in jure naturæ , ſic enim , etiam præ-
ſcindendo a legibus humanis , foret contra jus naturæ
poſſeſſorem ſpoliare ſua re propter ſuperveniens dubium .
50 Et verus ſenſus hujus axiomatis eſt , quod quando neu-
tra pars ſufficienter probatur , poſſeſſionis cauſſa debeat
ſuſtineri . Lugo *de juſtitia d. 17. n. 94.* Hoc axioma locum
habet univerſaliter in Materia juſtitiæ , quando videli-
cet dubium eſt , an res aliqua ſit hujus , vel illius Do-
mini , & unus de facto bona fide poſſidet talem rem ,
tunc melior , ſeu potior eſt conditio poſſidentis , ut nec
ipſe eam reſtituere teneatur , nec ei etiam in judicio
auferri poſſit , ut ſentiunt *communiter Doctores* . Et ratio
eſt , quia ſic declarant regulæ juris adductæ *ſuper n.* 48.
Tum quia , poſſidens eſt veluti reus : alter autem , qui
eſt petitor , eſt actor ; habetur autem *Regul. 154. ff. de re-*
gul. Juris : Cum par delictum eſt duorum , ſemper oneratur peti-
tor , & melior habetur poſſeſſoris cauſſa . Item *Regul. 11. Juris in*
6. ſic præciſe habetur : *Cum ſunt partium jura obſcura , reo*
favendum eſt potius , quam actori ; adeoque &c. Item tale
52 axioma nedum habet locum quo ad poſſeſſionem in ma-
teria Juſtitiæ , ſed quoad poſſeſſionem in materiis alia-
rum virtutum , voti , legis , &c. maxime ſi materiæ illæ
in primo ſui eſſe pendeant a libertate noſtra . *Eſt jam*
communior , & fere recepta ſententia , quamvis multi te-
nuerint valere tale axioma ſolum in materia juſtitiæ .
Et ratio noſtræ concluſionis eſt , quia ideo præcipue
etiam per adverſarios valet in materia juſtitiæ , quia
poſſeſſor habet aliquam præeminentiam , ſive plus juris ,
ut non privetur re , niſi probetur non eſſe ſuam , ſed
idem eſt in aliis materiis , quia poſſeſſor in quacumque
materia per poſſeſſionem acquiſivit Jus retinendi , id quod
habet , ergo poteſt in hoc tute ſtare donec probetur cum
non poſſe licite in tali poſſeſſione perſeverare .
53 Hinc colliges primo , valere tale axioma indubitanter
in materia obedientiæ ; Subditus enim in dubio an id ,
quod imperatur a Superiore , ſit peccatum , tenetur obe-
dire , cum Superior ſit in poſſeſſione poteſtatis ad impe-
randum ; ſic habetur clare *in cap. Quid culpatur 4. cauſ. 23.*
q. 1. ubi S. Auguſtinus dicit quod jubente Rege etiam
ſacrilego poſſit ſubditus recte , & licite militare quam-
vis dubitet bellum eſſe injuſtum ; & tenent communiter
Doctores . Colliges ſecundo , valere tale axioma in ma-
54 teria Religionis , quia dubius v. g. de voto emiſſo , non
teneretur ad votum , quia libertas , quæ ſecundum *Reg.*
122. ff. de Regul. Juris , omnibus rebus eſt favorabilior , in
55 poſſeſſione eſt . Colliges tertio , valere axioma in materia
fidelitatis , quia Conjux dubius v. g. in matrimonium ſit
validum , tenetur reddere debitum , quia alter conjux
bona fide petens debitum , eſt in poſſeſſione , ut deſumi-
tur *ex cap. Inquiſitioni 44. de ſent. excomm.* ubi Innoc. III. de
conjuge credente matrimonium eſſe invalidum , ſic præ-
ciſe ait : *Cum conſcientia pulſat animum ex credulitate probabi-*
li , & diſcreta , quamvis non evidenti , reddere poteſt , ſed pete-
re non poteſt dubitum . Colliges quarto , quod ex regula talis
56 axiomatis , qui vere dubitat an lex , vel præceptum ad-
ſit , manet in poſſeſſione ſuæ libertatis contra legem ,
vel præceptum , quia per obligationem dubiam nemo ſpo-
liari poteſt jure , quod certo poſſidet ; Unde dubius , an
pro tali vigilia ſit indictum jejunium , vel pro tali die in-
dictu præceptum feſtandi , non tenetur jejunare , nec feſta-
re , quia certa eſt libertas , & dubia obligatio . E contra ve-
ro , qui eſt certus de lege lata , promulgata , & recepta , & 57
dubitat ſolum de ejus ceſſatione , vel abrogatione , lex manet
in poſſeſſione ſuæ obligationis contra hominem dubitantem ,
quia certa eſt obligatio , & dubia liberatio . Unde certus de
lege lata , & recepta v. g. de non ludendo aleis , & hujuſmodi ,
& dubius an talis lex denuo abrogata ſit , vel pro non uſu
ceſſarit &c. is tenetur ad obſervantiam legis , quia pro ipſa
ſtat poſſeſſio contra dubitantem , cum legis obligatio ſit certa ,
& legis liberatio per abrogationem , vel ceſſationem ſit dubia .
Colliges quinto , ex tali axiomate , quod in dubio fa-
cti fundantis legem , dubitans de facto manet in poſſeſſio- 58
ne ſuæ libertatis , quia certa eſt libertas , & dubia obli-
gatio ; Unde qui vere dubitat an in tali infirmitate , vel
periculo fecerit tale votum , non tenetur ad votum , quia
nulla eſt poſſeſſio pro voto , ſed tota poſſeſſio ſtat pro li-
bertate voluntatis , nam illud factum , vel aliud quid ſi-
mile v. g. juramentum , & hujuſmodi , fundat legem ,
quod factum , quia in dubio non præſumitur , non poteſt
fundare obligationem contra certam libertatem hominis ;
& ſpecialiter obligatio voti , juramenti , promiſſionis ,
adſtruenda non eſt , niſi liquido cognoſcatur ; *arg. l. Quid-*
quid , de verbor. obligat. E contra vero , in dubio facti ſup-
ponentis legem , manet in poſſeſſione obligationis contra 59
dubitantem ; quia certa eſt obligatio , & dubia libera-
tio , ſeu adimpletio legis ; Unde qui dubitat an horas
perſolverit , tenetur perſolvere ; qui dubitat an votum ,
ſuum , vel juramentum impleverit , tenetur adhuc im-
plere , quia cum iſta ſint aliquid facti , in dubio non
præſumuntur , & tota profeſſio , & præſumptio ſtat pro
legis obligatione . Colliges ſexto ex tali axiomate quod
in dubio circa tempus incohandæ obligationis , dubitans 60
manet in poſſeſſione ſuæ libertatis , quia certa eſt liber-
tas , dubia obligatio ; Unde juvenis , qui invincibiliter du-
bitat an expleverit annum vigeſimum primum , a quo
incipit obligari jejunio , non tenetur jejunio , quia eſt
certa poſſeſſio ſuæ libertatis uſque ad expletionem illius
anni , expletio autem eſt incerta . E contra vero , in du-
bio circa tempus finiendi obligationem , lex manet in 61
poſſeſſione obligationis contra dubitantem ; quia obliga-
tio eſt certa , & dubia liberatio ; Unde ſenex dubitans
invincibiliter , an expleverit annum ſexageſimum , ma-
net adſtrictus lege jejunii , cujus obligatio eſt certa , du-
bia autem liberatio ; Sic dubitans an expleverit annum
vigeſimum quartum requiſitum pro Sacerdotio , debet
abſtinere , donec de tali ætate conſtet , quia poſſeſſio cer-
ta ſtat pro lege Canonica certo prohibente ante exple-
tum vigeſimum quartum annum ordinari ad Sacerdotium
ſine diſpenſatione Apoſtolica , expletio autem incerta ,
& dubia facta non præſumitur .
Colliges ſeptimo ex tali axiomate , quod qui certus eſt 62
de debito , & dubitat an ſolverit , tenetur ſolvere ; quia
certa eſt obligatio , & dubia liberatio ; Unde poſſeſſio ſtat 63
pro creditore contra debitorem ; Niſi etiam creditor ipſe
dubitet , quia tunc Tan. *in 1. 2. d. 2. q. 6. d. 4.* cenſet non
teneri . Quo ad hoc tamen placet limitatio Laymani *in*
Theol. Moral. lib. 1. t. 1. cap. 6. n. 42. quod ſcilicet non te- 64
neatur in tali caſu ad integram ſolutionem , ſed ſolum ad
partem ejus pro qualitate dubii . Colliges octavo ex tali
axiomate , quod dubius de legis juſtitia , obedire tene- 65
tur , quia ſuperior eſt in poſſeſſione juris præcipiendi ,
quo ſpoliari non poteſt per purum dubium ſubditi . Colli-
ges nono ex dicto axiomate , quod qui certus eſt ſe vo- 66
viſſe Eccleſiæ v. g. ſex menſuras tritici , vel vini , & du-
bius eſt de qua menſura intellexerit , ex quo in commu-
ni uſu ſuæ patriæ duplex menſura exiſtat major , & mi-
nor , tunc ſive ipſe vovens , ſive ſuus hæres tenetur ſol-
vere ſolum ad menſuram minorem , ut expreſſe habetur
in cap. Ex parte 18. de cenſibus ; ibi : *Cum ergo non conſtet ad*
quam menſuram anteceſſores eorum prædicta vota perſolverint ,
credimus diſtinguendum : utrum habitatores regionis ipſius , qui
ea continue perſolverunt , ad unam & eamdem menſuram hujuſmo-
di vota perſolverint ? An ad varias , & diverſas : In primo enim
caſu , ad eamdem & illi ſolvere ſunt cogendi . In ſecundo volentes
ſolvere ad minorem , non ſunt cogendi , ut ad majorem perſolvant ,
quoniam cum hujuſmodi vota gratuita fuerint ab initio , benignius
ſunt a viris Eccleſiaſticis exigenda , ut tanquam exactores videan-
tur lucris temporalibus inhiare . Idem dicendum eſt in ſimili
de ſcutis , vel Ducatis majoribus , & minoribus ex voto ,
vel legato debitis , ut decernitur *l. Nummis ff. de Legato* .
Et ratio eſt , quia de minoribus ſolum menſuris , vel num-
mis eſt certitudo , de majoribus autem eſt dubium , adeo-
que pro illis tantum , non pro his ſtat poſſeſſio , & præ-
ſumptio , juxta enim Regulam 30. Juris in 6. *In obſcuris*
minimum eſt ſequendum . Et de primo ad ultimum quo ad 67
dubia , & obſcura , habetur regula expreſſa de mente S.
Leonis Papæ *in cap. Sicut quædam 2. diſt.* 14. præciſis his
verbis : *In his , quæ vel dubia fuerint , vel obſcura id nove-*
rimus ſequendum , quod nec præceptis evangelicis contrarium ,
nec decretis Sanctorum Patrum inveniatur adverſum .
Conſcientia probabilis , ſeu opinativa eſt *judicium practi-*
cum intellectus ex gravi ratione , vel auctoritate adhærentis uni

*parti contradictionis determinate , ſed cum formidine de oppo-
ſito* ; eſt in re communis . Conſcientia probabilis differt
69 a conſcientia recta , ſeu certa , ex quo hæc relinquat
intellectum certum ex una parte contradictionis , non
autem conſcientia probabilis , quæ ipſum relinquit cum
70 formidine de oppoſito . Differt etiam a Conſcientia du-
bia , ex quo illa neutri parti determinate adhæret , ſed
manet anceps , ac ſuſpenſa inter utramque contradictio-
nis partem ; Conſcientia vero probabilis determinate ad-
hæret , & aſſentit uni parti ex fundamento probabili ,
licet cum formidine de oppoſito . Per hanc autem for-
midinem de oppoſito, licet tollatur firmitas aſſenſus , non
tollitur tamen ejus determinatio : adhuc enim intelle-
ctus determinate aſſentit, & adhæret uni parti , & qui-
dem ex gravi fundamento, licet non adeo firmiter , ut
fit in conſcientia recta . Conſcientia probabilis dividitur
71 in probabilem probabilitate intrinſeca , & in probabilem
probabilitate extrinſeca . Conſcientia probabilis probabi-
litate intrinſeca eſt illa , cujus probabilitatis habetur ex
ratione , id eſt ex principiis intrinſecis talis propoſitio-
nis , qualia ſunt cauſæ , vel effectus ipſius , aut defini-
tio , vel circumſtantiæ , aut quid ſimile . Conſcientia
probabilis probabilitate extrinſeca eſt illa , quæ habetur
ab auctoritate , ideſt a gravitate , & prudentia Docto-
72 rum eam tenentium . Item Conſcientia probabilis alia
eſt vere probabilis , quæ ſcilicet gravi nititur fundamen-
to , & alia eſt tenuiter ſolum probabilis , in quantum
levi ſolum nititur fundamento , unde iſta improprie di-
citur probabilis , & non vere , qui cum ſit levi ſolum
ſuffulta fundamento , non eſt ſufficiens ad formandum
judicium prudens , quod ſecundum eam liceat hic , &
nunc operari ; & talis eſt opinio , quam unus , vel al-
ter docet , & non habet rationem intrinſecam , vel ſi
habet , non eſt firma , ſed levis , leve enim cenſeri de-
bet fundamentum , & auctoritas unius , vel alterius ,
quando communis aliorum conſenſus eſt in contrarium .
73 Hinc reſolves primo . Poteſt homo in rebus moralibus ,
& actionibus humanis licite ſeſe conformare conſcien-
tiæ , ſeu opinioni vere probabili . *Eſt communis* (*a*) .
Et ratio eſt , quia operans juxta regulam rectæ rationis,
ut facit operans ex Conſcientia vere probabili , opera-
tur licite , cum enim in moralibus nequeat ſemper ha-
beri omnimoda certitudo per rei evidentiam , debet ſuf-
ficere certitudo practica ex probabilibus deſumpta , aliter
vix unquam poſſet aliquid recte , & licite operari pro-
pter incertitudinem rerum practicarum , & ſic vix un-
quam haberemus quietam conſcientiam . Unde jure merito
Alexander VIII. *die* 7. *Decembris* 1690. ſequentem da-
mnavit propoſitionem tertiam in ordine : *Non licet ſequi
opinionem vel inter probabiles probabiliſſimam* . Opinio au-
74 tem vere probabilis cenſetur illa , quæ gravi ſuffulta
fundamento eſt conſona Sacræ Scripturæ , ſenſui Eccle-
ſiæ , & Conciliorum , traditioni Sanctorum Patrum , &
Doctrinæ Theologorum in Eccleſia communiter auctori-
tatem ſortitæ . Unde S. Thomas *in opuſcul.* 39. *de fallac.
cap.* 2. ſic præciſe habet : *Probabilia autem dicuntur , quæ
videntur omnibus , vel pluribus ſapientibus , aut omnibus ,
vel præcipuis , & maxime notis* ; & fere conſimilibus ver-
bis jam definierat Ariſtoteles 1. *top. cap.* 1. ibi : *Probabi-
lia ſunt , quæ videntur omnibus , aut pluribus , aut ſapien-
75 tibus , & his vel omnibus , vel pluribus , vel ſpectatiſſimis* .
Unus tamen Auctor poteſt facere opinionem vere pro-
babilem , ſi plures Claſſicos Doctores pro ea fideliter ci-
tet . Immo poteſt dari caſus , ut opinio unius Doctoris
ſit vere probabilis , etiamſi quamplures Doctores contra-
rium teneant , ſi Auctor ille non ſit novitatis amicus ,
& ita ſolidas afferat rationes , quæ faciliter aliorum ra-
tiones infringant ; ratio enim eſt anima legis : & de fa-
cto *in cap. Nicæna Synodus* 12 *diſt.* 31. expreſſe habetur ,
quod ſententia Paphnutii fuit præpoſita ſententiæ plu-
rimorum in eodem Concilio prætendentium ſtatuere ,
ne Clerici in Sacris conſtituti dormirent cum ſuis uxo-
ribus ante eorum conſecrationem legitime ductis ; ibi :
*Synoduſque laudavit Sententiam ejus , & nihil ex hac parte
ſancivit , ſed hoc in uniuſcujuſque voluntate , non neceſſitate
permiſit* . *Et l. pen. C. de veteri jure enucleando* ſic præciſe
habetur : *Sed neque ex multitudine Auctorum , quod melius ,
& æquius eſt , judicato , cum poſſit unius forſan ſententia
76 multos , & majores aliqua in parte ſuperare* . Unus autem
Auctor , qui non habeat , nec afferat rationes intrinſe-
cas ita firmas , ut aliorum rationes ab ipſis infringan-
tur , non poteſt facere opinionem vere probabilem . Un-
de merito Alexander VII. *die* 24. *Septembr.* 1655. damna-
vit ſequentem propoſitionem 27. in ordine : *Si liber ſit
alicujus junioris , & moderni , debet opinio cenſeri probabilis ,
dum non conſtet rejectam eſſe a Sede Apoſtolica tamquam im-
probabilem* . Talis enim opinio eſſet ſolum leviter , & te-
nuiter probabilis , & ad ſummum dubiæ probabilitatis , 77
unde non liceret ei prudenter adhærere ; Innocentius
enim XI. *die* 2. *Martii* 1679. damnavit ſequentem propo-
ſitionem 3. in ordine : *Generatim dum probabilitate , ſive
intrinſeca , quantumvis tenui , modo a probabilitatis finibus
non exeatur , confiſi aliquid agimus , ſemper prudenter agi-
mus* .
Reſolvens ſecundo . Poteſt homo licite ſequi opinio- 78
nem vere quidem , ſed minus probabilem , minuſque tu-
tam , relicta probabiliori , & tutiori , quando tamen agi-
tur de ſola honeſtate actionis , an licita ſit , vel non ? *Eſt
jam fere communis* (*b*) , eamque docent innumeri Docto-
res tam recentes , quam antiqui , quos omnes adducere
nimis eſſet oblongum , & operoſum . Veritas hujus con-
cluſionis oſtenditur in primis auctoritate Sacrorum Ca- 79
nonum , & Pontificum ; nam *cap. Ego ſolis* 5. *diſt.* 9. de
mente S. Auguſtini epiſt. 8. ad S. Hieronymum expreſſe
dicitur , rationes probabiles ſufficere ad regulandum ju-
dicium prudens ; *cap. Sicut quædam* 2. *diſt.* 14. de mente
S. Leonis Papæ ſic præciſe dicitur : *In his , quæ vel du-
bia fuerint , vel obſcura , id noverimus ſequendum , quod nec
præceptis Evangelicis contrarium , nec decretis SS. Patrum in-
veniatur adverſum* ; ex quo textu hanc Sententiam pro-
bat S. Antonin. *apud Eſp. in app. num.* 159. Plures Sum-
mos Pontifices proceſſiſſe ſecundum opinionem ſibi viſam
minus probabilem oſtendit Cardenas *in* 1. *Criſi diſſ.* 15. 80
cap. 2. *num.* 7. Et diſpenſaſſe in voto ſolemni Caſtitatis
contra opinionem tutiorem S. Thomæ , qui 2. 2. *quæſt.*
88. *Art.* 1. negat id licere , refert Del Bene *part.* 2. *de
Inquiſit. diſſ.* 236. *ſect.* 66. *p.* 12. Vid. ſupra *numer.* 44.
cum ſequentibus . Et Hadrianum VI. propter unius Caje-
tani auctoritatem contra propriam opinionem diſpenſaſſe
in Matrimonio rato , refert Domin. Sot. *in* 4. *diſt.* 27.
qu. 1. *Art.* 4.
Probatur etiam ratione . Qui operatur ſecundum opi- 81
nionem vere probabilem , ille prudenter operatur ; ſed
qui prudenter operatur licite agit , & non peccat , ergo
&c. minor patet ; probatur major : qui operatur ſecun-
dum rationem firmam & gravem , ille prudenter opera-
tur , quia agit conformiter rationi rectæ , ſed qui opera-
tur ſecundum opinionem vere probabilem , ille operatur
ſecundum rationem firmam , & gravem , ergo &c. adeo-
que cum liceat prudenter operari , licitum eſt ſequi opi-
nionem minus probabilem , & minus tutam , (dummodo
ſit vere probabilis , & tuta , ut ſupponit concluſio) reli-
cta probabiliori , & tutiori , quando agitur de ſola hone- 82
ſtate actionis : Tum quia qui operatur ſecundum opinio-
nem vere probabilem , habet conſcientiam practice cer-
tam quod licite operatur ; ultra enim actum opinativum
directum , explicite , aut virtualiter habet actum refle-
xum , quo certe judicat ſe licita operari , dum hic , &
nunc operatur ſecundum opinionem vere probabilem , &
tutam : Opinio enim minus probabilis , & minus tuta eſt ,
manet vere probabilis , & vere tuta , non obſtante ,
quod alia opinio oppoſita ſit , vel appareat , probabilior ,
ac tutior , quia major illa probabilitas , & ſecuritas op-
poſitæ ſententiæ non deſtruit probabilitatem , & ſecuri-
tatem quamvis minorem alterius opinionis , quin maneat
vere probabilis , & vere tuta ; ſicuti major bonitas unius
actus Virginitatis v. g. non deſtruit minorem bonitatem
alterius actus Conjugalis , quin ſit , & maneat vere bo-
nus , & tuto amplectendus ; quia opinio certe probabilis
non omittit ſuam probabilitatem per aliam probabilio-
rem , ſed ſolum per aliam certam , quoniam probabili-
tas tali certitudini , aut falſitati opponitur , & major pro-
babilitas non excludit falſitatem , immo ex communi
Ariſtotelis axiomate ; *Multa falſa ſunt probabiliora veris* .
Reſolves tertio . Non poteſt homo licite ſequi opinio-
nem minus probabilem , & minus tutam relicta probabi-
liori , & tutiori quando agitur de materia facti , & exin-
de ſequitur certum periculum inferendi damnum proxi-
mo . *Eſt communis* . Et ratio eſt , quia nemo poteſt extra
caſum neceſſitatis tuto , ac licite ſeſe exponere gravi pe-
riculo inferendi damnum notabile proximo ; ſed qui in
materia facti ſequitur opinionem minus probabilem , &
minus tutam relicta probabiliori , ac tutiori , exponit ſe
periculo inferendi grave damnum proximo , & quidem ex-
tra caſum neceſſitatis , cum juxta hypotheſim tali peri-
culo facile poſſit occurrere , ſequendo opinionem proba-
biliorem , & tutiorem ; ergo in materia facti cum periculo
inferendi grave damnum proximo non licet ſequi opinionem
minus probabilem , & minus tutam , relicta probabiliori , &
tutiori ; Major patet ex præcepto Charitatis de deligendo
pro-

(*a*) Ideſt , inter Probabiliſtas . Non enim Auctorem Eruditiſſimum ignoraſſe arbitror , innumeros pene Scriptores doctrina , pietate ac dignitate perſpicuos adverſus Probabiliſmum dimicaſſe : ipſos Pontifices Maximos , ſe Probabiliſmum averſari , non ſemel oſtendiſſe : Eccleſiæ Prælatos , cum in Synodis , cum in Paſtoralibus Inſtitutionibus , nullum non moviſſe lapidem , ut Probabiliſmum a ſuis reſpective Diœceſibus eliminarent : Regularium denique Ordines ſuis in Comitiis , editis decretis , Probabiliſmum repudiaſſe , adeout nullus fere hodie alicujus nominis Theologus reperiatur , qui Probabiliſmum , ut noxam morum regulam rejiciendum haud arbitretur . Qua de re conſul. opus vere aureum Celeberrimi P. Joannis Vincentii Patuzzi Ord. Prædic. italico ſermone exaratum , cui titulus : *Trattato della regola proſſima delle azioni umane nella ſcelta delle opinioni* , Venetiis editum an. 1758.

(*b*) Ideſt , inter Probabiliſtas . Vide notam *num.* 37. appoſitam .

proximo ſicut ſe ipſum. Minor probatur inductione; Sic
84 enim Sacerdos in adminiſtratione Sacramentorum adhi-
bens materiam, vel formam dubiam, minuſque probabi-
lem, & minus tutam, cum poſſit adhibere certam, aut
tutiorem, exponeret ſine ulla prorſus neceſſitate non ſo-
lum periculo invaliditatis ipſum Sacramentum, ſed etiam
recipientem periculo non habendi fructum Sacramenti,
cum diſpendio æternæ ſalutis, ſi forte ſua ſententia mi-
nus probabilis a parte rei eſſet falſa, unde talis Sacer-
dos graviter peccaret, cum jure merito Innoc. XI. *die 2.
Martii* 1679. damnaverit ſequentem propoſitionem 1. in
ordine: „ Non eſt illicitum in Sacramentis conferendis
„ ſequi opinionem probabilem de valore Sacramenti re-
„ licta tutiore, niſi id vetet lex, conventio, aut pericu-
„ lum gravis damni. " Hinc ſententia probabili tantum
utendum non eſt in collatione Baptiſmi, Ordinis Sacer-
85 dotalis, aut Epiſcopalis. Similiter Judex ſententiam ad
favorem partis minus probabile jus habentis, exponeret
ſe periculo inferendi grave damnum parti probabilius jus
habenti, & ſic peccaret, cum idem Innocentius XI. die
qua ſupra damnaverit ſequentem propoſitionem 2. in or-
dine: „ Probabiliter exiſtimo judicem poſſe judicare jux-
„ ta opinionem etiam minus probabilem ".
86 Hinc Judex in ſuis ſententiis tenetur ſequi opinionem
probabiliorem, quia cenſetur inſtitutus a Republica, ut
unicuique juxta merita cauſſæ omni meliori modo quo
poteſt, jus ſuum tribuat, ne ſit acceptator perſonarum;
Unde cum pars ſuffulta opinione probabiliori in jure ma-
jora habeat merita, & majus jus in cauſſa, fiat quod Ju-
dex juxta ea majora merita, & ipſum majus jus de-
cidere debeat; ut expreſſe deducitur ex mox citata pro-
87 poſitione damnata ab Innoc. XI. Immo neque quando li-
tigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poteſt
Judex adjudicare cauſſam cui maluerit; & ſi munera ac-
cipiat, ut ad unius partis potius favorem ſententiam pro-
nunciet, peccat mortaliter, & ad reſtitutionem tene-
tur; ut clare deducitur ex ſequenti propoſitione 26. in-
ter damnatas ab Alexandro VII. *die 24. Septembris* 1665.
*Quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, po-
teſt Judex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in favorem*
88 *unius præ alio*. In tali enim caſu, quando re mature exa-
minata, & accurate diſcuſſa, non apparet quænam pars
potiori, & probabiliori ſit ſuffulta ratione, & pro utra-
que parte remanent æque probabiles opiniones, debet,
Judex, vel compoſitionem inter partes ſuadere, vel rem
controverſam inter litigantes ex æquo dividere in re,
vel in pretio, ut docet communior cum Sanchez *lib. 1.
in Decalog. cap. 9. num.* 47. Layman *lib. 1. tract. 1. cap.
5. num.* 16 Sporer *tom. 1. tract. 1. cap. 1. ſect. 3. num.* 61.
89 Barbi, Tamburinus, & alii paſſim. Excipiendum tamen
eſt ſemper; Niſi forte alter litigantium eſſet in poſſeſ-
ſione bonæ fidei, quia poſſeſſio pro poſſidente facit ratio-
nes præponderare, taliter quod non amplius maneant ra-
tiones utrinque æque probabiles, ſed melior evadat con-
ditio poſſidentis, juxta commune axioma, *melior eſt con-
ditio poſſidentis* adductum, & explicatum *ſupr. ſub. num.*
90 48. *cum ſeq.* Excipiendum eſt etiam; Niſi alter litigantium
ſit reus, quia ipſi etiam contra actorem favet poſſeſſio
juxta *reg.* 154. *ff. de regul. Juris*, ibi: *Cum par delictum eſt duo-
rum, ſemper oneratur petitor, & melior habetur poſſeſſoris cauſſa*;
& Regul. 11. Juris in 6. ibi; *Cum ſunt partium jura obſcura;
reo favendum eſt potius, quam actori*. Vid. ſupra *num.* 51.
91 Excipiendum eſt denique; Niſi agatur de cauſſis piis, &
privilegiatis, quales ſunt cauſſæ fidei, Religionem, &
ſalutem animæ concernentes, cauſſæ pro Matrimonio,
Dote, libertate, Pupillo, pro quibus judicandum eſt,
ceteris paribus, etiam contra reos, quia jus poſitivum
ita diſponit, *l. ſunt perſonæ, ff. de Religioſ. & ſump. fun.
& cap. Duobus Judicibus 26. de ſententia, & re judicat.*
92 Similiter Medicus, & Chirurgus nedum tenentur ſub
mortali ſequi ſententias certas, & ſecuras, relictis incer-
tis, & dubiis; ſed etiam certa curatione infirmorum
non occurrente, tenentur ſequi opiniones probabiliores,
relictis minus probabilibus. *Sic certa, & communis Docto-
rum*. Et ratio eſt, quia ultra obligationem generalem
Charitatis, qua omnes tenentur meliori, & efficaciori
modo, quo poſſunt, auxilium ferre proximo graviter in-
digenti; adeſt in Medicis, & Chirurgis ad hoc etiam
ſpecialis obligatio juſtitiæ reſpectu infirmorum; infirmi
enim, vel læſi cenſentur pactum ſaltem implicitum, &
virtuale iniſſe cum Medicis, vel Chirurgis de adhiben-
dis remediis ſecuris, & probabilius ſalutem intentam o-
perantibus, adeoque Medici, & Chirurgi peccant con-
tra pactum, & ſic contra juſtitiam, ſi relictis remediis
probabilioribus, & ſecurioribus, adhibeant remedia mi-
nus ſecura, & minus probabilia, vel perículoſa, cum ſic
perículoſe agatur de ſalute corporali infirmorum. Per
93 accidens tamen poterunt Medici, & Chirurgi adhibere
remedia minus tuta, & minus probabilia, ſi infirmi,
vel læſi non poſſint, aut nolint ſolvere pretioſa reme-
94 dia. Sic etiam ſi quidam infirmus, vel læſus extreme
laboret, ut certum, vel veriſimillimum ſit eſſe moritu-
rum, niſi aliquo remedio adjuvetur, & nihil aliud oc-
currat, poterunt Medici, vel Chirurgi adhibere quod-
cumque remedium, quamvis minus ſecurum; vel du-
bium, dummodo certe non conſtet eſſe mortiferum: &
probabilitas juvandi ſuperet periculum nocendi, & ha-
beatur conſenſus ipſius infirmi, vel ſuorum conſanguineo-
rum, quia tali caſu, cum ex una parte vita infirmi
jam ſit deſperata, & ex altera parte adſit aliqua ſpes,
vel probabilitas remedii, prudenter, & ſine ulla offen-
ſa agunt Medici, vel Chirurgi adhibendo remedia minus
tuta, dubia, & periculoſa. *Sic communis*. Non licet au-
tem Medicis, & Chirurgis experiri in deſperatis, an 95
medicamenta ſint utilia, vel noxia, quia ſic ſubitur ma-
nifeſtum periculum mortis accelerandæ. *Ita etiam comm.*
Sic etiam Conſiliarii in dandis conſiliis, ubi adeſt pe- 96
riculum ne proximo fiat damnum, aut injuria, tenen-
tur ſequi ſententias certas, vel probabiliores. Ita ex com-
muniori Vaſquez *opuſcul. de reſtitut. cap.* 6. §. 3. Bardi
diſcept. 4. cap. 22. Sporer *tom. 1. cap. 1. num.* 62. & alii.
Et ratio eſt, quia Conſiliarii in conſiliis publicis V. G.
de neceſſitatibus Principis dum conſultatur de tributo
aliquo imponendo, an adſint juſtæ cauſſæ, nec ne? ha-
bent ſe tamquam Judices inter Principem, & ſubditos
uti partes litigantes, ut conſultivum judicium ferant,
a quo pendet reſolutio Principis pro imponendo vel non,
tale tributum, adeoque ſicut Judices inter partes liti-
gantes, ita & Conſiliarii inter Principem, & ſubditos
tenentur ſequi ſententiam certam, ſeu probabiliorem in
favorem ſcilicet illius, pro qua ſtat opinio probabilior,
& ut recte dicunt Navarr. Adrian. Sporer, & alii, mor-
taliter peccant contra juſtitiam, ſi ex affectu, vel reſpe-
ctu humano ſemper exquirant ſententias faventes placi-
to, & commodis Principis, vel ſui principalis, & juxta
ſententiam minus probabilem conſulent in favorem ip-
ſius cum periculo inferendi grave damnum proximo. In
dandis autem conſiliis, ubi non adeſt periculum inferen- 97
di damnum proximo, poſſunt Conſiliarii ſequi ſententias
minus probabiles, dummodo ſint vere probabiles. Immo
in ſimilibus caſibus poſſunt Conſiliarii ſignificare conſu-
lentibus talem opinionem a quibuſdam Doctoribus tam-
quam probabilem defendi, quam proinde ipſis conſulen-
tibus ſequi liceat, quamvis ipſi Conſiliarii eandem ſpecu-
lative falſam eſſe judicent, & proinde in praxi ipſi ſe-
qui non audeant. Et ratio eſt, quia ipſi conſulentes
habent jus ſequendi opinionem probabilem, & hoc jus
ſuum illi indicare non prohibentur Conſiliarii. Lay-
man *lib. 1. tract. 1. cap* 5 *num.* 9. Bonac. *tract. 2. diſt.
2. quæſt. 4. p. 9. num.* 8. Buſemb. *lib. 1. cap. 2. dub.* 2. 99
& alii. Sic Advocati in patrocinandis cauſſis non, tenen-
tur ſequi opinionem probabiliorem, ſed poſſunt lici-
te ſequi opinionem vere probabilem, ideſt non poſſunt
ſuſcipere defendendam cauſam minus probabilem, ſed ve-
re probabilem, licet cauſa adverſaria judicetur ab ipſis
probabilior; Ita fere communiter Doctores. Vide verb.
Advocat. per tot. & præcipue art. 2. in fine.
Reſolves quarto, licitum eſſe ſequi opinionem alie- 100
nam vere probabilem, & vere tutam, etiam contra pro-
priam opinionem probabiliorem, & tutiorem viſam; Im-
mo etiam quandoque eam ſequi debere, ſic tenent A-
zor. Vaſquez, Layman, Leſſ., Valent., Salas, Bona-
cin., Sot. Bann., Serrar., Bardi, Tanner., Sanchez,
Terill. *in Reg. quæſt.* 12. *quæſt. 35. an.* 12. *quæſt.* 46. *n.*
6. Sporer *tom. 1. tract. 1. cap. 1. num.* 44. aliique pluri-
mi, & graviſſimi Auctores cum Illiung. *tom. 1. d. 1. art.*
6. §. 5. & Mendo *in Stat. d.* 12. *quæſt.* 15. Et ratio pri- 101
mæ partis eſt, quia in moralibus actionibus neceſſe non
eſt ſequi quod eſt melius, & tutius, ſed ſufficit ſequi
bonum, ac tutum; ſed id, quod docet opinio vere pro-
babilis, licet aliena, & contra propriam opinionem pro-
babiliorem, & tutiorem viſam, eſt vere bonum, ac tu-
tum; ergo licitum eſt eam ſequi, & ſecundum illam o-
perari; Per hoc enim quod quis ſuam opinionem judicet
eſſe probabiliorem, ac tutiorem ex principiis intrinſe-
cis, & rationibus, quæ ipſi apparent inſolubiles, adhuc
ſtat quod oppoſitam ſententiam aliorum Auctorum extrin-
ſece ſaltem cenſeat vere probabilem practice, & tuto
ſequendam in praxi, ſuaſque rationes ab aliis eſſe ſolu-
biles, vel ſolutas, licet ipſi ſolutio non occurrat; aliter
cenſeretur quod nimis ſuperbus præſumeret ſolus ipſe ſa-
pere, contra ſanctiſſimum monitum S. Gregorii Nazian-
zeni orat. 27. „ Nemo ſapientior ſit, quam conveniat,
„ nec lege exactior, nec luce ſplendidior, nec norma
„ rectior, nec præcepto divino ſublimior. "
Objicies primo. Qui ſequitur alienam opinionem mi- 102
nus probabilem, relicta opinione ſibi probabiliori, & tu-
tiori, agit contra propriam Conſcientiam, agit enim con-
tra judicium proprium, quod oppoſitum magis veritati
accedat, & conſequenter peccat, quia ex Apoſt. ad Ro-
man. 14. *Quod non eſt ex fide* (ideſt ex dictamine propriæ
Conſcientiæ) *peccatum eſt, & cap. Litteras* 13. *de reſtitut.
ſpoliator. Quidquid fit contra Conſcientiam ædificat ad gehen-
nam*. Reſpondetur negando antecedens, quia quam- 103
vis ipſe agat contra ſuam opinionem directam, non ta-
men agit contra ſuam conſcientiam, ſed juxta ſuam con-
ſcientiam practice certam; qui enim operatur juxta opi-
nionem vere probabilem habet conſcientiam practice certam,
quod licite operatur; ultra enim actum opinativum di-
rectum, explicite, aut virtualiter habet actum reflexum,
quo

quo certo judicat ſe licite operari, dum hic, & nunc ope-
104 ratur ſecundum opinionem vere probabilem, licet alie-
nam. Nec valet dicere, quod ex Thoma 2. 2. *quæſt.* 17.
artic. 2. *Homo in iis, quæ ad propriam perſonam perti-
nent, debet formare conſcientiam a propria ſcientia*, adeo-
que non poteſt ſequi opinionem pure alienam, maxime
contra ſuam probabiliorem, & tutiorem ſibi viſam. Non
105 valet, inquam, quia reſpondetur negando conſequen-
tiam, ipſe enim format ſibi conſcientiam a propria ſcien-
tia, eo quia ſciens opinionem alienam eſſe probabilem,
inde ſibi format dictamen ultimum reflexum de licito uſu
illius opinionis; quia qui ſic operatur non judicat propriam
opinionem ſibi viſam probabiliorem eſſe veram, alioquin
judicaret oppoſitam, juxta quam operatur, eſſe falſam,
cum una ſit veritas, ſed ſolum judicat eam magis appa-
rere veram, ſæpe autem quæ magis apparent vera, reipſa
ſunt falſa; & regulariter opinio, quæ uni, aut eidem nunc
apparet probabilior, alteri aut eidem poſtea apparet mi-
nus probabilis.

106 Objicies ſecundo. Nemo poteſt licite agere, quod pro-
babilius putat eſſe illicitum, ſed ſequens alienam opinio-
nem minus probabilem, & tutam contra propriam proba-
bilius putat eſſe illicitum id, quod agit, ergo &c. Reſpon-
107 detur diſtinguendo majorem. Nemo poteſt agere quod pro-
babilius putat eſſe illicitum practice, concedo majorem;
quod probabilius putat eſſe illicitum ſpeculative tantum, ne-
go majorem; quod probabilius putat eſſe illicitum ſpeculative
tantum, nego majorem, & ſic diſtincta minori negatur con-
ſequentia. Licet enim talis juxta ſuam ſententiam probabilio-
rem, & tutiorem ſibi viſam, ſpeculative judicet oppoſitum
eſſe illicitum; quia tamen etiam oppoſitam ſententiam cen-
ſet vere eſſe probabilem, inde practice certo ſe reſolvit li-
citum eſſe ſic operari hic & nunc, & nullo modo eſſe il-
licitum; quia regula proxima operandi non eſt probabili-
tas, ſed recta ratio, videlicet ultimum judicium practi-
cum, ſeu conſcientia practica, & non conſcientia ſpecu-
lativa; & eo ipſo quod voluntas ſe determinat ad agen-
dum juxta ultimum judicium practicum, quod nempe actio
ſit vere probabiliter hic, & nunc licita, practice, & exer-
cite operatur licite, & ſic non peccat.

108 Secunda pars reſolutionis, ſeu concluſionis, nempe quod
etiam, quandoque teneamur ſequi opinionem alienam mi-
nus probabilem, & minus tutam, etiam contra propriam
opinionem probabiliorem, & tutiorem nobis viſam, ſic
oſtenditur. Omnes tenentur ſatisfacere ſuæ obligationi,
quando id ſine peccato, præſtare poſſunt; ſed quandoque
accidit, quod aliqui obligentur ſatisfacere ſuo officio non
obſtante aliena opinione minus probabili, & minus tuta
apud ipſos; ergo cum talem opinionem alienam minus
probabilem, & minus tutam ſine peccato ſequi poſſint
etiam contra ſuam propriam probabiliorem ſibi viſam, ut
uſque modo oſtenſum eſt, ipſam quandoque etiam ſequi
tenentur; Major eſt clara, & certa; & minor probatur
maxime de ſubdito reſpectu Superioris, & de Confeſſario
109 reſpectu pœnitentis. Subditus enim tenetur omnino obe-
dire Superiori præcipienti aliquid probabiliter licitum,
licet ipſi ſubdito probabilius videatur illud eſſe illicitum,
quia in materia obedientiæ quando ſubditus poteſt licite
obedire, tunc tenetur, ſed ſubditus in hoc caſu licite po-
teſt obedire, ergo tenetur; Cum enim certum ſit, Supe-
riorem poſſe præcipere ſecundum opinionem ſibi viſam
probabilem, & ſit in poſſeſſione ſuæ poteſtatis obligandi
ſubditum; Subditus autem non certo, ſed ſolum probabi-
lius putet oppoſitum, v. g. materiam præceptam eſſe il-
licitam, aut poteſtatem Superioris, ſed hanc materiam non
extendere, & certum per probabile impediri nequeat, ſub-
ditus non poteſt formare judicium practice probabile, ne-
dum certum, licere ſibi non obedire, ſed non obſtante
ſua contraria opinione debet formare judicium practicum,
ſeu conſcientiam, quod hic, & nunc, & poſſit, & de-
110 beat obedire Superiori; Colligit *ex cap. Quid culpatur* 4.
cauſ. 23. *quæſt.* 1. ubi S. Auguſtinus dicit: Subditum poſ-
ſe militare ita jubente Rege etiam ſacrilego, *Si certum
non ſit bellum eſſe iniquum*, quamvis autem probabilius eſ-
ſet iniquum, tamen hoc nondum eſſet certum, adeoque
poſſet militare; *Et eſt communis* Sanctorum Patrum, &
Theologorum ſententia, talem ſubditum teneri obedire
Superiori in omnibus rebus, in quibus nullum manifeſtum
eſt peccatum; Sic S. Bernardus *de præcept. & diſpenſat.
cap.* 12. S. Bonaventura *in ſpecul. diſciplin. cap.* 4. S. Ber-
nardin. Senenſ. *in Decalog. de Obedient.* S. Ignatius Lo-
yola 3. *part. Conſtitut. cap.* 1. §. 23. *& part.* 6. *cap.* 1. *in
Declarat. litt.* B. Dionyſius Carthuſian. *in* 2. *diſt.* 39. *quæſt.*
3. & ſic de ceteris.

111 Sic Confeſſarius in judicio Sacramentali tenetur contra
propriam opinionem etiam probabiliorem, & tutiorem ſi-
bi viſam abſolvere pœnitentem, qui tenet oppoſitam mi-
nus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit vero pro-
babilis, & vere tuta, & de reliquo pœnitens ſit rite di-
ſpoſitus; *Eſt communis*, & certa ſententia Navarri *in Ma-
nuali cap.* 26. *num.* 4. Layman *lib.* 1. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 10.
Claud. La Croix *lib.* 1. *num.* 445. cum plurimis ibi citatis.
112 Immo Diana *par.* 2. *tract.* 3. *reſol.* 11. addit, teneri Con-
feſſarium ſic pœnitentem abſolvere, licet putet opinionem
pœnitentis eſſe falſam, dummodo reputet probabilem, &
Dianam ſequuntur quam plurimi alii, & quidem ſi ſermo
ſit de proprio Confeſſario, ſive Parocho ipſius pœni-
tentis; Buſembau *lib.* 1. *cap.* 2. dicit, quod ſecundum
communem ſententiam debet Confeſſarius ſub mortali ta-
lem pœnitentem abſolvere, licet ipſe judicet doctrinam eſſe
falſam, ideoque fruſtra remittet talem pœnitentem ad
alium Confeſſarium, qui ſit ejuſdem ſententiæ. Quinim- 113
mo addit Diana *part.* 2. *tract.* 13. *reſolut.* 11. ex Sanchez, &
Sancio peccare mortaliter, ſi nolit abſolvere, quando de
mortali confeſſio ſit, quamvis non ſit proprius ejus Con-
feſſarius. Et ratio eſt, quia Confeſſarius audita confeſſio-
ne non poteſt abſolutionem negare pœnitenti recte diſpo-
ſito, nullumque peccati obicem ponenti, ſed pœnitens
ſequens opinionem vere probabilem, & tutam, eſt ex
hoc capite recte diſpoſitus, & nullum ponit peccati obi-
cem, cum prudenter, operetur, ergo non poteſt ſine gra-
vi injuria ei abſolutio denegari, aliter tunc injuſte cogeretur
bis confiteri eadem peccata, contra ſuum jus, quod poſt
enarrata peccata per ſe loquendo, habet ad abſolutionem;
Immo Confeſſarius injuriam faceret etiam Auctori Sacramen-
torum, quia Sacramentum pœnitentiæ ſine juſta cauſa re-
linqueret imperfectum. Unde merito dicit Layman *lib.* 1. 114
tract. 1. *cap.* 5. *num.* 10. quod reprehendenda eſt Con-
feſſariorum conſuetudo, qui veriti confitentem contra pro-
priam ſententiam abſolvere ad alium Confeſſarium able-
gant, qui oppoſitam probabilem opinionem tenet. Si enim
ille alter abſolvere poſſit, cur non & tu poſſis? Aut cur
tua ſpeculativa perſuaſio pœnitenti obeſſe debeat?

Conſcientia ſcrupuloſa *eſt inanis apprehenſio, & hinc* 115
*ortus timor, & anxietas alicubi eſſe, vel fuiſſe peccatum,
ubi revera non eſt, nec fuit; Eſt in re communis.* Et dici-
tur ſignanter *innanis apprehenſio*, ut advertatur, quod ſcru- 116
puloſus ex ſolis frivolis, aut levibus motivis, titubat, flu-
ctuat, anxie formidat, aliquid eſſe vel fuiſſe peccatum,
quod revera non eſt, nec fuit, Dicitur *eſſe, vel fuiſſe*,
ut advertatur, quod aliqui ſunt ſcrupuloſi circa præſen- 117
tia, & alii circa præterita. Scrupuloſi circa præſentia 118
ſunt illi, qui cum deliberate non conſentiant in peccata,
tamen ubique timent, ne hoc ipſum, quod facere volunt,
ſit peccatum, & ideo ubique hærent, & ſe ipſos vanis ap-
prehenſionibus peccatorum excruciant, & torquent, ſi ali-
quid egerint. Scrupuloſi circa præterita ſunt illi, qui cum 119
moralem diligentiam adhibuerint in examinandis, dete-
ſtandis, & confitendis præteritis, nihilominus ex ſolis fri-
volis, & levibus motivis, & ſine prudenti fundamento, ſeu
ratione continuo timent, an hoc vel illud etiam fecerint,
an recte doluerint, an ſatis confeſſi ſint, & hujuſmodi.

Signa Conſcientiæ ſcrupuloſæ ſunt præcipue ſequentia; 120
I. Frequens judiciorum mutatio ex levibus, & frivolis ſo-
lis motivis, unde oritur in agendo inconſtantia, v. g. in
Horis Canonicis, aliquando ſepties, aliquando decies mu-
tant ſcrupuloſi judicium, num hunc, vel illum verſicu-
lum dixerint, & hujuſmodi. II. Pertinacia proprii judicii,
qua ſcrupuloſi, nec periti Doctoris, nec prudentis, & ex-
perti Confeſſarii conſiliis acquieſcunt, ſed adhuc manent
anxii, & inquieti huc, illucque diſcurrentes ad hos, vel
illos conſulendos, nullius tandem judicio acquieſcentes,
niſi ſuo. III. Multiplicitas reflexionum extravagantium,
& impertinentium circa innumeras rei circumſtantias. IV.
Continuus timor, quod in omnibus ſuis actionibus, vel
omiſſionibus adſit peccatum, & contra ſapientum, & Con-
feſſariorum, immo & ſæpe contra etiam proprium judi-
cium remanere inquietos, & anxios. V. Experientia, quod
ſæpius ſimilia ſine rationabili motivo, & fundamento ina-
niter apprehenderint. VI. Judicium proprii, & frequenta-
ti Confeſſarii, quod tales ſui pœnitentes ſint ſcrupuloſi.

Cauſæ conſcientiæ ſcrupuloſæ, ſeu ſcrupulorum ſunt præ- 121
ſertim ſequentes. I. Conſortium, ſeu frequens converſatio
cum ſcrupuloſis. II. Ignorantia; qui enim ignorantes ſunt,
levibus ſæpe, & frivolis motivis anxiantur, & circumfe-
runtur. III. Puſillanimitas, & dejectio animi, ob quam quis
neſcit timores contemnere. IV. Complexio frigida, & me-
lancholica. V. Immoderatus, & indiſcretus fervor. VI.
Imbecillitas capitis, quam homines apprehenſivi ſolent ha-
bere. VII. Occulta ſuperbia, ob quam aliquis non vult ſe
ſubmittere judicio, & directioni alterius. VIII. Nimius ti-
mor ſervilis, hic enim animam tremulam, & trepidantem
facit. IX. Suggeſtio Dæmonis, ut bonum ſpirituale hominis
impediat. X. Voluntas Dei, quæ interdum ad punienda pec-
cata noſtra præſertim ſuperbiæ ſingulari ſua providentia
ſuperbiam noſtram a ſcrupulis depaſci permittit, vel inter-
dum ſcrupulos in animum noſtrum immittit ad nos in-
ſtruendos, ut ſciamus compati, & dirigere ſimili malo
afflictos, vel interdum ad excutiendam noſtram tepidita-
tem in Dei ſervitio; vel denique ad meriti noſtri exer-
citium, & augumentum.

Remedia conſcientiæ ſcrupuloſæ, ſeu contra ſcrupulos 122
ſunt ſpeciatim ſequentia, I. Seligere Confeſſarium, aut conſi-
liarium in rebus moralibus ſatis probatum, atque expertum,
& ejus conſilio, & judicio, proprio judicio poſtpoſito, fir-
miter, & ultimate acquieſcere ſine ulteriori indagine, e-
tiamſi ſcrupuloſus ſit vir doctus. II. Scrupulos contemne-
re, contra illos agere, nec cogitatione fovere, & ad hoc
valde

valde expedit, ut ſcrupuloſus memoria retineat: vel etiam in charta notet ſcrupulos præteritos, in quibus agnovit, vel a Confeſſario audivit ſe inaniter fuiſſe anxium, ſic enim poterit ex horum ſimilitudine novos dijudicare, & contemnere. III. Aſſueſacere ſe ad ſequendas ſententias mitiores, & etiam minus tutas, & minus probabiles dummodo ſint vere tutæ, & vere probabiles, ne ſcrupuloſi continuo anxientur in indagandis ſententiis probabilioribus, & tutioribus. IV. Non judicare quidquam eſſe peccatum mortale, niſi certo pro tali cognoſcatur. V. Bonorum vitam, & conſuetudinem tamquam regulam intueri. VI. Fugere otium, & vagas cogitationes, quia ſæpe ſæpius ſunt ſcrupulorum origo. VII. Deſtruere cauſas ſcrupulorum, v. g. ſolitus frequentare ſcrupuloſos, ipſos devitet; Ignorans, inſtructionem petat; Puſillanimus animum concipiat; Melancholicus evacuet medicamentis atram bilem; Pertinax frangat ſuum judicium; Superbus ſuæ prætenſæ prudentiæ non fidat, & humilitati, & ſui abnegationi ſtudeat; Tepidus ſpiritus fervori, & virtutum exercitio, meritique augumento incumbat; Timidus meditetur bonitatem Dei, juxta illud Sapient. 1. *Sentite de Domino in bonitate*, reflectendo non eſſe tam rigidum Deum, ut hominibus bonæ voluntatis peccata adſcribat, pœnamque decernat; & ſic de ceteris proportionaliter. VIII. Noſſe ſcrupuloſorum privilegia. Nempe quod non teneantur in agendo ad examen, & diligentiam tantam, quantam alii, ſed ad valde mediocrem; Et quod non teneantur confiteri dubia, ſed ſolum quæ certo jurare poſſunt, quod commiſerint, aut conſenſerint, & non ſint confeſſi; Unde ex præteritis Confeſſionibus nil teneantur repetere, niſi certe ſciant eſſe mortale, aut non eſſe confeſſum; non ſunt autem certi, quamdiu dubitant; Quæ privilegia ſunt valde notanda a ſcrupuloſis, & ſcrupuloſorum Confeſſariis. Unde
123 Confeſſarii non debent permittere, quod ſcrupuloſi confiteantur, & repetant in ſuis confeſſionibus ſcrupulos, vel dubia, ſed ſolummodo peccata, quæ certo ſciunt eſſe mortalia, & ſe rite confeſſos non eſſe; & debent cum ipſis reſolute procedere, & ne ſcrupulis ſcrupuli inducantur, debent abſtinere a multis diſcurſibus, & probationibus, cum ſæpe in illis non deſit materia novorum ſcrupulorum, ſed urgendi ſunt ſcrupuloſi, ut ſimpliciter credant, & plene obediant Confeſſario, quia juxta illud Proverbior. 21. *num. 28. Vir obediens loquetur victorias*.

124 Licitum eſt operari contra conſcientiam ſcrupuloſam manente ſcrupulo, dummodo judicetur eſſe ſcrupulum, & ut talis contemnatur; *Eſt communis* & *colligitur ex cap. Inquiſitionis 44. de ſentent. excommunic.* ubi quæſito, an Conjux ſcrupulum habens de validitate Matrimonii teneatur abſtinere ab ejus uſu, reſpondet Pontifex his præciſis verbis: „ Conſcientia levis, & temerariæ credulitatis exploſa poteſt non ſolum reddere, ſed etiam „ exigere debitum conjugale. „ Et ratio eſt, quia conſcientia ſcrupuloſa nititur ſolum levibus atque frivolis rationibus, ac proinde ejus judicium eſt imperfectum, atque imprudens, ergo prudenter, licite, ac laudabiliter cum ipſa manente ſcrupulo poteſt operari; Unde qui ex aſſignatis ſignis *ſupra num.* 120. & maxime ex Confeſſarii judicio ſcit ſe eſſe ſcrupuloſum, prudenter contra ſcrupulum agit; immo debet illum firmiter contemnere, & reſolute, ac intrepide contra eum operari; Scrupulus enim non excludit judicium practicum probabile, aut certum, ratione cujus ultimi judicii practici ſupra ſcrupulum reflexi ſcrupuloſus judicat licite; & prudenter ſuam conſcientiam ſcrupuloſam cognitam, eſſe firmiter contemnendam, & contra eam operandum, cum tale judicium reflexum ſit dictamen prudens contra imprudens.

125 Qui operatur, nondum depoſita, ſed adhuc perſeverante conſcientia ſcrupuloſa, ſi non judicet, & teneat eſſe ſcrupulum, peccat, ſive contra, ſive juxta eam operetur, quia tunc conſcientia ſcrupuloſa tranſit in conſcientiam erroneam vincibilem, ac proinde eodem modo eſt de ea diſcurrendum, ut de conſcientia erronea vincibili
126 fuit concluſum ſupra *num.* 20. & 21. Si vero quis ſit ita perplexus, ut utrumque oppoſitorum judicet eſſe peccatum, & ita ſit ſcrupulis datus, ut nullo ſuffragante remedio, vel conſilio poſſit judicare eſſe ſcrupulum, ſed adhuc maneat dubius, an id ſcrupulum ſit, nec ne, ac proinde ſe reſolvere neſciat; tunc conſcientia ſcrupuloſa evadit conſcientia dubia, ac proinde eſt diſcurrendum de ea, uti de conſcientia dubia fuit reſolutum ſupra *n.* 34. 35. 36. & 37.

Novæ Additiones ex aliena manu.

1 DEfinit Auctor, tum dividit Conſcientiam cum Scholaſticis. Rectius Conſcientia definitur: „ Judicium, „ quod quiſlibet gerit de propriis actionibus comparatis „ cum ideis, quas tenet de certa norma, quæ lex dici„ tur, ita ut intra ſemetipſum colligat illas cum his aut „ convenire aut non convenire. "

2 Eſt autem Conſcientia vel *antecedens* vel *conſequens*. Illa de nondum edita vel futura actione, hæc de præterita & jam perpetrata actione judicat.

Rurſus Conſcientia vel eſt *deciſiva*, vel *dubia*. *Deciſi-* 3
va quando deciſive & confidenter quis pronunciat hoc 4
vel illud cum Lege congruere, vel eidem adverſari. Eſt- 5
que conſcientia *deciſiva* vel *demonſtrativa* vel *probabilis*. 6
Demonſtrativa eſt, quæ nititur rationibus demonſtrativis,
quantum quidem rerum moralium indoles patitur, adeoque ſemper *recta*, aut conformis legis eſt. *Probabilis*, quæ verſimilibus tantum rationibus nititur, & ſic aut *recta* eſt, aut *erronea*, prout opinio illa in ſe ipſa cum Le- 9
ge aut convenire, aut non convenire deprehenditur.

Dubia eſt vel *irreſoluta*, vel *ſcrupuloſa*. *Irreſoluta* eſt, 9
quando utrum una pars ampleċtenda ſit neſcimus ob ratio- 10
nes utrinque ſeſe offerentes ſi non perfecte æqui valoris, tamen ad minimum tales, ut neutrobique quidquam ita validum deprehendamus, cui certum, firmumque judicium valeamus ſuperſtruere. De qua eſt regula: *Quamdiu in ancipiti hæret judicium, actio erit ſuſpendenda*. Diſſentit
vero *Gott. Ger. Titius obſerv. 19. ad Puffendorf. lib. 1. cap.* 12
1. §. 6. de Offic. Homin. & Civ. Sed ejus argumentum inde facile diſſolvitur; quod is, cui dum aliquid agit perinde eſt, ſive permiſſum id, ſive prohibitum a Deo ſit, aperte Deo inſultat, ejuſque legem reputat pro nihilo. *Scrupuloſa* Conſcientia leviſſimis, aut inanibus quibuſdam difficultatibus animo ſubortis gignitur, ut interea ab altera parte nulla prægnans appareat dubitandi ratio.

CONSECRARE, CONSECRATIO.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

COnſecratio Epiſcopalis ſuſcipienda eſt intra trimeſtre 1
a die confirmatæ electionis Conc. Trid. *ſeſſ. 23. cap. 2. de ref.* Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *In poſtremo* §. 2. Conſecratio Epiſcopalis die Dominico, vel natalitio Apoſtolorum eſt ſumenda, niſi Papa diſpenſaverit. Idem *ibid.* §. 20.

Conſecratio Epiſcoporum juxta vetuſtiorem diſcipli- 2
nam a Metropolitano peragebatur, eoque tantummodo injuſte eam denegante, Romanus Pontifex Conſecrationis munus impendebat; Idem *ib.* §. 15. Ad præſens jus conſecrandi Epiſcopos per ſe, vel per alium, ad Romanum Pontificem eſt devolutum. Idem *ib.* §. 15. 16. & 17.

Conſecrationis Epiſcopalis delegatio, nunc juxta vete- 3
rem reſtitutam formulam & mandatum *de conſecrando* ad eum dirigitur Epiſcopum, quem ſibi conſecrandus elegit. Circa vero Epiſcoporum conſecrationes, quæ in Urbe peraguntur, ſtatutum eſt, Conſecrandum, cui facultas ſit eligendi Conſecratorem, ſeligere debere, aut unum ex Cardinalibus Epiſcopali charactere inſignitum, aut aliquem ex quatuor Patriarchis plerumque in Urbe reſidentibus, ſcilicet vel Conſtantinopolitanum, vel Alexandrinum, vel Antiochenum, aut Hieroſolymitanum: Eo tantum excepto caſu, quo nemo ex præfatis, quod perdifficile eſt, oblatum ſibi conſecrationis peragendæ munus acceptum haberet: in hac quippe caſus hypotheſi, facta eſt Epiſcopo conſecrando facultas adeundi alium quemcumque Archiepiſcopum, Epiſcopumve, qui ei conſecrationem impenderet. Idem *ibid.* §. ubi in fine ſic ſubjungit: Neque in his edendis ſanctionibus excidit Nobis Metropolitarum memoria, cum conſtituerimus, ne ſi in Urbe præſentes ſint Metropolita, ejuſque Suffraganeus, conſecratio Suffraganei, cuiquam, præterquam ſuo Metropolitæ delegetur.

Presbyter, ſive a Pontifice Maximo, ſive a quocum- 4
que alio Epiſcopo ordinatus, conſecrari nequit Epiſcopus ſine ſpeciali mandato Romani Pontificis. Idem *Ibid.* §. 17. Conſecratio Epiſcoporum ex Indulto Apoſtolico peragi poteſt ab uno Epiſcopo, una cum duobus Abbatibus, vel aliis duobus in Eccleſiaſtica Dignitate conſtitutis. Bened. XIV. Conſt. incip. *Ex tuis precibus* § 21.

Conſecrationis Eccleſiarum munus eſt Epiſcopali di- 5
gnitati reſervatum. Bened. XIV. cit. conſt. *Ex tuis precibus*. Diœceſano Epiſcopo ita competit conſecratio Eccleſiarum ſuæ Diœceſis, ut extraneo cuicumque Epiſcopo abſque Diœceſani delegatione licere non poſſit. Idem *ibid.* §. 2. Simplici Presbytero nequidem ex delegatione Epiſcopi competere poteſt facultas conſecrandi Eccleſias. *ibid.* §. 2. & *ſequent.* Ex Pontificia tamen delegatione hujuſmodi conſecrationis munus ſimplici Presbytero competere poteſt. Idem *ibid.* §. 1. & 12. Vide ad id jam tradita *in tom. 3. verb. Eccleſia art.* 4.

Conſecrans Eccleſiam Epiſcopus poteſt ex juſta cauſa Miſſam Sacerdoti celebrandam committere. Bened. XIV. Conſt. incip. *Peracto a nobis* §. 1. Conſecrationem Eccleſiæ ab uno Epiſcopo inceptam poteſt alter perficere, modo nimis longum temporis ſpatium non intercurrat. *ibid.*
§. 16. ubi ſolvit objectum. 6

Conſecrationem Eccleſiæ, vel ab uno Epiſcopo, vel a
pluribus ſimul, tanquam Comminiſtris peragi poteſt. 7
Idem *ibid.* §. 4. & *ſeq.* ubi id comprobat Scriptorum auctoritate, & exemplis. Ipſum quoque munus benedicendi, ungendique Cruces, Epiſcopi conſecrantes inter ſe partiri poſſunt. Idem *ibid.* §. 10. & *ſequent. uſque ad* 16. ubi id probat pluribus exemplis, & argumentis, ac ſolvit Reſcriptum *Sac. Congreg. Rit. in cauſa Ulyſſiponenſ.*

Con-

8 Conſecratio jure peragitur ejus Eccleſiæ, quam merito ambigimus umquam fuiſſe conſecratam. Bened. XIV. Conſt. incip. *Jam inde* §. 1. 4. & 5. ubi adducit perſpicuam ad id definitionem Benedicti XIII. in Concilio Romano *tit.* 25. *cap.* 3.

1 Eccleſia a primo lapide reædificata, vel etiam parietibus tantum renovata, debet nova conſecratione dicari. Idem *ibid.* §. 10. Eccleſiæ parietes ſi non uno tempore, ſed per partes, diverſiſque temporibus fuerint reædificati, vel ſi Eccleſia igne comburatur, vel corruat, aut deſtruat, an, & in quibus ex his caſibus, ſit reconſecranda Eccleſia? Vide ipſum *ibid. a* §. 7. *ad* 13. & jam tradita, & concluſa a nobis in *Tomo tertio*, *verb. Eccleſia art.* 4. *a num.* 19. *ad* 25. *incluſive*.

20 Conſecrationis jam deperditæ Officium an adhuc liceat recitare? variant Doctores adducti; Bened. XIV. *ibid.* §. 22. merito propendet pro affirmativa continuationis; fultus potiſſimum exemplo duarum Baſilicarum Lateranenſis, & Vaticanæ, in quibus ad veterum Conſecrationum recordationem diu fuit retenta Officii recitatio, etſi novis poſitis conſtructionibus, veteres amplius non ſuperextarent Conſecrationes, uti plane, ait ipſe, Bononiæ hactenus factitatum.

21 * Si parietes Eccleſiæ ſint deſtructi, & a fundamentis iterum reædificentur, Eccleſia jam conſecrata iterum conſecranda eſt, ut ex *titul. de Conſecrat. Eccl. vel alt.* firmant Canoniſtæ. *Inſtit. Eccl*, 67. §. 2. Officium vero recitari debet de priori Conſecratione, non de ſecunda. *ibid.* §. 6.

Conſecratio Altaris plane diſtincta eſt a conſecratione Eccleſiæ, ut ex Pontificali Romano adnotatur *ibid.* §. 8.

Alia ad rem, vid. verb. *Altare*. verb. *Eccleſia*. verb. *Epiſcopus*, & verb. *Euchariſtia*.

CONSERVATORES.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Conſervatorum qualitatem, electionem, & durationem.

SUMMARIUM.

1 *Conſervatores qui ſint?*
2 *Conſervatores ſibi eligere poſſunt Regulares omnes, nedum qui ad hoc expreſſa, & peculiaria privilegia a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed & cæteri virtute communicationis privilegiorum.*
3 *Conſervatoria Regularibus conceſſa non ſunt ſublata per Decr. Concil. Trident. etiam quod cauſſa graves ſint, & plenariam cognitionem requirant.*
4 *Conſervatores debent eligi ad præſcriptum* capit. Statutum 11. de reſcriptis, cap. Statuimus 1. & cap. Hac Conſtitutione 25. de offic. Delegati in 6. *& præcipue ad præſcriptum Conſtit. Gregorii XV. incip.* Sanctiſſimus.
5 *Affertur talis Conſtitutio Gregorii XV.*
6 *Eligendi in Conſervatores debent eſſe in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti.*
7 *Unde Conſervatores non poſſunt eſſe, niſi Epiſcopi Archiepiſcopi, Patriarchæ, & Cardinales, vel Abbates, ſeu Dignitates, vel Perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Eccleſiis obtinentes.*
8 *Aut Canonici Eccleſiarum Cathedralium exiſtentes.*
9 *Canonici autem Eccleſiæ Collegiatæ, quamvis ſint eximii Doctores, nequeunt eſſe Conſervatores.*
10 *Vicarius Generalis Epiſcopi poteſt eligi in Conſervatorem Regularium.*
11 *Sic etiam Vicarius Capitularis Sede vacante.*
12 *Regulares quamvis dignitate Regulari fulgentes non poſſe eligi in Conſervatores, reſpondit Sac. Congr. Epiſcop. & Regul.*
13 *At Sac. Congr. Concilii cenſuit Abbatem Ordinis Olivetani poſſe eligi in Conſervatorem, ſi Epiſcopus in Synodo eum deputavit Judicem Synodalem.*
14 *Conſervatores debent eſſe Judices Synodales.*
15 *Dato autem, quod non adſint Judices Synodales, poſſunt a Regularibus eligi non Judices, donec ſit celebrata Synodus, & in ea Judices ſint deſignati.*
16 *Affertur ad hoc Pontificis declaratio.*
17 *Conſervatores debent eligi a Regularibus in unaquaque Diœceſi, a qua Monaſteria, Conventus, ſeu Domus Regulares habent.*
18 *Regulares, licet ex d. Conſtitutione Gregorii XV. fuerint adſtricti ad ſibi eligendos Conſervatores infra duos menſes in Italia, & extra Italiam infra ſex menſes a die publicationis in Urbe ipſius Conſtitutionis; Tamen ii Regulares, qui tempore ſibi in d. Conſtitutione præfixo, Conſervatores eligere non curaverunt, dicto elapſo tempore, quandocumque eis libuerit, Conſervatores juxta formam d. Conſtitutionis eligere poſſunt*, ad num. 19.
20 *Electionis Conſervatoris documentum eſt relinquendum penes acta Curiæ Epiſcopalis, alias Regulares ſunt conveniendi coram Ordinario loci.*
21 *Conſervatores ſunt eligendi ad præſcriptum d. Conſtit. Gregorii XV. non obſtantibus quibuſvis privilegiis.*
22 *Regulares eligentes Conſervatores non ſervata forma Gregorii XV. incurrunt ipſo jure privationem vocis activæ, & paſſivæ; Nec poſſunt rehabilitari, niſi a Romano Pontifice, & eorum Conventus, & perſonæ carent Conſervatore ad annum, & interim illorum cauſæ definiri debent ſolum ab Ordinariis locorum.*
23 *Conſervatores Regularium poſſunt eligi vel a Superioribus Generalibus, vel Provincialibus, vel Localibus, juxta Religionum conſuetudinem.*
24 *In iis tamen Religionibus, in quibus juxta ſuam conſuetudinem, Conſtitutiones, vel privilegia ſolent Conſervatores eligi per Superiores locales, debet intervenire etiam conſenſus Capituli.*
25 *In Ordine Minorum de Obſervantia facultas eligendi Conſervatores videtur reſtricta ad Provinciales, privative quo ad Guardianos, ſeu Superiores locales.*
26 *Et ubi adeſt ſimilis Conſtitutio, & probata conſuetudo, quod eligantur per ſolos Provinciales, valida eſt electio etiam ſine conſenſu Capituli.*
27 *Conſervatores Regularium ſemel legitime electi, ac deputati, niſi ex legitima cauſſa a Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis, prout eiſdem Regularibus, & aliis prædictis libuerit, approbanda, durante quinquennio a die deputationis, amoveri, aut mutari nullatenus poſſunt.*
28 *Cauſſæ autem poſſunt eſſe inimicitia ſuborta, impotentia, negligentia, & omnes illæ, ob quas recuſari poteſt Judex.*
29 *Regulares quinquennio elapſo poſſunt alium Conſervatorem libere eligere; Et ſi ad aliam electionem procedere minime curent, aut nolint, electus etiam elapſo quinquennio, adhuc in officio perſeverat uſque quo alius eligatur; nec eſt neceſſe ipſum confirmare, vel reeligere.*
30 *Conſervatoris rite electi officium, & juriſdictio non expirat, ex eo quod poſtea deſinat eſſe Judex Synodalis.*

CONſervatores communiter definiri ſolent, quod ſint particulares Judices a Summo Pontifice delegati ad aliquos defendendos contra manifeſtas injurias, moleſtias, & violentias abſque indagine judiciali; deducitur clare *ex cap. Statuimus* 1. *de offic. Judic. delegati in* 6. ubi ſic præciſe habetur: *Statuimus, ut Conſervatores, quos plerumque concedimus, a manifeſtis injuriis, & violentiis defendere poſſint, quos eis committimus defendendos; Nec ad alia, quæ judicialem indaginem exigant, ſuam poſſint extendere poteſtatem*; Et conſimiliter colligitur *ex cap. Hac Conſtitutione* 15. *eod. in* 6. 1

Conſervatores ſibi eligere poſſunt Regulares omnes, nedum qui ad hoc expreſſa, & peculiaria privilegia a Sede Apoſtolica obtinuerunt, ſed & ceteri alii virtute communicationis privilegiorum cum ipſis, ut expreſſe declaravit *Sacra Congregatio Concilii* 12. *Septembris* 1620. 2

Conſervatoriæ Regularibus conceſſæ non ſunt ſublatæ per Decretum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.* 20. etiam quod cauſæ graves ſint, & plenariam cognitionem requirant; *Sacr. Congr. Concil. in Mediolanen.* teſte Rota *part.* 2. *recent. decis.* 616. *in Oſcen. Juriſdictionis* 12. *Decembris* 1614. & ſic etiam fuiſſe *deciſum ſub die* 18. *Januarii* 1594. refert Aldan. *in Compendio Canon. reſolut. lib.* 4. *tit.* 8. *num.* 10. Conſervatores debent eligi ad præſcriptum *cap. Statutum* 11. *de reſcriptis*; *cap. Statuimus* 1. *& cap. Hac Conſtitut.* 15. *de offic. delegati in* 6. & præcipue ad præſcriptum Conſtitut. Gregorii XV. incipient. *Sanctiſſimus*, quæ cum ſit ſpecialis norma, & regula pro Conſervatoribus, hic ſubnectitur ad promptiorem omnium commoditatem. 3 4

§. *Sanctiſſimus in Chriſto Pater & D. N. Gregorius divina providentia Papa XV. ex ceteris rationabilibus cauſis animum ſuum moventibus, & de voto Ven. Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinalium Concilio Tridentino Interpretum partim fel. record. Clem. Papæ VIII. prædeceſſoris ſui veſtigiis inhærendo renovavit, ac nullas, & invalidas decrevit, omnes, & quaſcumque Judicum Conſervatorum erectiones, nominationes: ſeu deputationes tam in vim litterarum Conſervatoriarum juxta formam in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quam in vim quorumcumque privilegiorum perpetuo vel ad tempus non elapſum Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu alias quocumque jure, vel titulo hactenus factas, quo quibuſcumque Conventibus, Capitulis, Militiis etiam S. Joannis Hieroſolymitani, Congregationibus, Collegiis, Ordinibus, Monaſteriis, Hoſpitalibus, aut aliis quibuſvis locis piis tam ſecularibus, quam cujuſvis Ordinis mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis Regularibus locis quantumvis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis cujuſvis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant.* 5

§. 2. *In futurum vero Sanctitas ſua hac generali, & perpetuo valitura Conſtitutione ſtatuit, & decrevit, ut Judices Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati eligi,*

nomi-

nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione fel. Recordat. Bonifacii Papæ VIII. etiam prædeceſſoris ſui, quæ incipit Statutum: ita ut vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; ſed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis juxta decretum Concilii prædicti Judices electi, ſeu deſignati ſint.

§. 3. Quæcumque deinceps litteræ Conſervatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupraſcriptis tantum dirigantur, & ſi quæ aliter expedientur, illæ, ac deputationis hujuſmodi, omniaque exinde ſequenda nullius ſint roboris, vel momenti.

§. 4. Et nihilominus, qui ſecus, quam juxta formam ſuperius præſcriptam, Conſervatores hujuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis, nominatis, ſeu deputatis uti auſi fuerint, Regulares quidem voce activa, & paſſiva ſint jure privati, adeo ut habilitationem a nemine præterquam a Romano Pontifice conſequi valeant; reliqui vero aliis pœnis arbitrio Sanctitatis ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conventus, Monaſteria, ac loca hujuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſervatore ad annum, ita ut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinariis duntaxat cognoſci, ac definiri debeant.

§. 5. Cæterum ut latius pateat Conſervatorum hujuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas, ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione ejuſmodi Bonifacii prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent, & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum Conſilio Capituli alium in ejus locum, uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum.

§. 6. Inſuper Sanctitas ſua inhærendo hac in parte Decreti fel. record. Gregorii Papæ XIII. etiam Prædeceſſoris ſui ſtatuit, & ordinavit, ut Regulares, ac perſonæ hujuſmodi in Italia intra duos, extra Italiam vero infra ſex menſes a die publicationis in urbe præſentis Conſtitutionis inchoandos debeant ſibi eligere, ſeu aſſumere Conſervatores juxta formam ſuperius propoſitam.

§. 7. Ejuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus hujuſmodi penes Acta Curiæ Ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur: alioquin eo termino elapſo quamdiu Conſervatores ſecundum formam præſentis Conſtitutionis non elegerint, coram eiſdem Ordinariis conveniantur.

8. Quodque Conſervatores hujuſmodi ſemel legitime deputati, niſi ex legitima cauſa a Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis, prout iiſdem Regularibus, & aliis ſupradictis libuerit approbanda durante quinquennio a die deputationis, amoveri, aut deputari nullatenus poſſint, aut valeant.

§. 9. Ad hæc ſtatuit Sanctitas ſua, ut coram ipſis Conſervatoribus Regulares, ac perſonæ ſupraſcriptæ conveniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios convenire, aut trahere non poſſint, itaut memorati Conſervatores in cauſis, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorſus Juriſdictionem habeant, ſed in iis tantum, in quibus rei extiterint, neque extra Civitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati contra quoſcumque procedere præſumant.

§. 10. Si qua vero inter Judices Conſervatores hujuſmodi, & locorum Ordinarios Controverſia ſuper competentia Juriſdictionis orta fuerit, nequaquam in Cauſa procedatur, donec per Arbitros in forma Juris electos ſuper Juriſdictionis competentia fuerit judicatum.

§. 11. Quodſi Conſervatores ſive in hac parte, ſive alias quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab Officio Conſervatoris hujuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procuraverit ſententiam excommunicationis incurrat juxta formam alterius Conſtitut. ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris, quæ incipit: Hanc Conſtitut. quam Sanctitas Sua in omnibus, quæ præſenti Conſtitut. non adverſantur, innovavit, ac innovat.

§. 12. Per hæc tamen non intendit Sanctitas ſua prohibere, quo minus Regulares, & alii ſupradicti in caſibus a Jure permiſſis petant Judicem non ſuſpectum a Principibus, ſeu Magiſtratibus ſæcularibus; Dum tamen hæc tria copulative concurrant, videlicet, ut Regulares, & alii prædicti ſint Actores, non autem Rei; atque agant contra Laicum, non autem contra Eccleſiaſticum, vel alios a Juriſdictione ſæculi exemptum; atque ut cauſa, in qua Judex deputatur, fuerit profana, non autem Eccleſiaſtica, & in ea, juxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem, Laicus ut præfertur eligendus, Judex competens ex ſtat.

§. 13. Obſervantiam præmiſſorum præcipit cum decreto irritanti.

§. 14. Contrariis quibuſcumque derogat, & ſequitur publicatio.

Datum Romæ 29 Septemb. 1721. Pontificatus anno primo. Bullar. tom. 4. pag. 80.

Sequitur dubium ſuper dict. Conſtitutione exortum cum ſua declaratione.

In conſtitutione de Conſervatoribus edita a San. mem. Gregorio XV. ex ſententia Sacr. Congregationis Concil. inter cetera ſtatutum eſt, ut coram Conſervatoribus Regulares conveniri, quidem, aut trahi debeant, ſed alios convenire, aut trahere non poſſint, ita ut memorati Conſervatores in caſibus, in quibus Regulares, & alii Actores fuerint, nullam prorſus Juriſdictionem habeant, ſed in his tantum, in quibus Rei extiterint.

„ Dubitatur nunc: An per hæc verba ſublata ſit facultas, quam habent Conſervatores, defendendi Regulares, & alios a manifeſtis injuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus deijciuntur, & propriis bonis uti, ac frui impediuntur:

„ Sacra Congregat. Card. Concilii Interpretum cenſuit, ejuſmodi verbis minime ſublatam fuiſſe facultatem, quam habent Conſervatores defendendi Regulares a manifeſtis injuriis ac violentiis: dummodo obſervent formam præſcriptam in Conſtitutionibus Innocentii IV. & Bonifacii VIII. relatis in cap. 1. & final. de offic. deleg. in ſexto.

Card. de Torres.
Proſper Fagnanus Sac. Congr. Secret.

Eligendi in Conſervatores debent eſſe in dignitate Ec- 6
cleſiaſtica conſtituti, textu expreſſo in cap. Hac Conſtitu-
tione 15. de offic. Delegati, & in dicta Conſtitutione Gre- 7
gorii XV. §. 2. Unde Conſervatores eſſe non poſſunt niſi
Epiſcopi, aut eorum Superiores (ideſt Archiepiſcopi,
Patriarchæ, & Cardinales.) vel Abbates, ſeu dignita-
tes, vel perſonatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ec- 8
cleſiis obtinentes: ibid. Aut Canonici Eccleſiarum Cathe-
dralium exiſtentes, cit. Conſt. Gregor. XV. §. 2. ibi: Vel
Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant; & cap. Statutum 9
11. de reſcriptis. Canonici autem Eccleſiæ Collegiatæ
quamvis ſint eximii Doctores nequeunt eſſe Conſervato-
res, quia Conſervatores ex citata Gregoriana debent eſ-
ſe Judices Synodales, & Canonici Eccleſiæ Collegiatæ
non poſſunt eligi in Judices Synodales, ut declaravit Sa-
cra Congregatio Concil. in Alexandrina, ut refert Barboſa
deciſ. Apoſtolicar. collectan. 90 n. 7. & dict. Gregoriana ex-
preſſe requirit, quod ſint Canonici Eccleſiarum Cathedra-
lium. Vicarius Generalis Epiſcopi poteſt eligi in Con- 10
ſervatorem Regularium; Sacr. Congreg. Concil. 23. Octobr.
1623. Sic etiam poſſe eligi Vicarium Capitularem Sede 11
vacante tenent Ricc. variar. reſolut. 349. n. 3. Monacell. t.
1. in append. ad formularium annot. ad Conſt. Gregorii XV. incip.
Sanctiſſimus n. 17. & alii Regulares quavis dignitate re-
gulari fulgentes non poſſe eligi in Conſervatores reſpon-
dit Sac. Congr. Epiſcopor. & Regul. Archiepiſcopo Turritano 7. Se- 12
ptemb. 1617. ut refert Barboſa de Offic. & poteſt. Epiſcopi part.
3. alleg. 106. num. 25. At Sacra Congregatio Concil. ſub die 2.
Martii 1619. cenſuit, Abbatem Ordinis Olivetani poſſe eligi in 13
Conſervatorem, ſi Epiſcopus in Synodo eum deputavit Judicem Sy-
nodalem, ut refert Barboſa ibid. & tenent Nidus de Conſer-
vatoribus c. 3. particula 3. num. 18. cum Moneta, & Paſſe-
rin. ibi citat. Barboſa Apoſtolicar. deciſ. collectan. 216. n. 15.
Monacell. loc. cit. n. 17. & alii.
Conſervatores debent eſſe Judices Synodales, Gregor. 14
XV. in dict. Conſtit. incip. Sanctiſſimus §. 2., ibi: Sed
etiam in Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis, juxta de-
cretum Concilii prædicti, Judices electi, ſeu deſignati ſint.
Dato autem quod non adſint Judices Synodales, poſſunt 15
a Regularibus eligi non Judices, donec ſit celebrata Sy-
nodus, & in ea Judices ſint deſignati, ut pluries decla-
ravit Sacra Congreg. Concil. & ſignanter 7. Junii 1623. 17.
Auguſti 1623. 23. Auguſti 1627. & S. Cong. Epiſcop. & Re-
gul. die 4. Decembris 1671. decrevit, dandam eſſe infra-
ſcriptam declarationem alias editam, & ſignanter ad in-
ſtantiam Patrum Societatis Jeſu, quam ad litteram re-
fert Fagnan. lib. 1. decret. in cap. Si Clericus 5. de Foro compe-
tent. n. 59. tenoris, ut ſequitur:
„ Gregorius Papa XV. felic. record. in ſua Conſtitu- 19
„ tione de Conſervatoribus ſtatuit, & decrevit, ut in
„ futurum a Regularibus eligi non poſſint in Conſervato-
„ res niſi Judices in Conciliis Provincialibus, ſeu Diœ-
„ ceſanis deſignati, ſub pœnis, & cenſuris in dicta Con-
„ ſtitutione contentis.
„ Quibus ſtantibus, Patres Societatis Jeſu, qui in In-
„ diis, & aliis locis degunt, in quibus Archiepiſcopi;
„ ſeu Epiſcopi Synodum congregare non curant, vel ſi
„ congregant, Judices Synodales non eligunt, ſupplicant
„ humiliter DD. VV. Illuſtriſſimis, ut dignentur decla-
„ rare, ſi in tali caſu poſſint uti privilegiis a Sancta Se-
„ de Apoſtolica dicta Conſtitutione conceſſis.
„ Die 17. Auguſti 1626. Sacra Cong. Illuſtr. Cardinal.
„ Concil. Trident. Interpretum cenſuit, Epiſcopos quam
„ primum Diœceſanam Synodum omnino celebrare te-
„ neri, & interim in Civitatibus, & Diœceſibus, in
„ quibus nulli Judices extant in Concilio Provinciali,
„ aut Diœceſano deſignati, licere Regularibus, ſerva-
„ ta in reliquis forma Conſtitutionis felic. record. Gre-
„ gorii XV. hac de re editæ, Conſervatores nominare
„ habentes qualitates a jure requiſitas. Quorum tamen
„ Conſervatorum facultas eo ipſo expiret, cum primum
„ hujuſmodi Synodus celebrata, in eaque Judices deſi-
„ gnati extiterint.
Conſervatores debent eligi a Regularibus in unaqua- 17

que Diœceſi , in qua Monaſteria , Conventus , ſeu do-
mos Regulares habent , ſic enim cenſuit *Sac. Congregat.
Concil. in Reſſanenſi* 15. *April.* 1628. *& in Lancianenſi* 29. *Ja-
nuarii* 1633. præciſis verbis, nempe: *Regulares debere eligere
Conſervatores in ſingulis Diœceſibus , in quibus Monaſteria , Con-
ventus ſeu Domos Regulares habent* . Regulares licet ex dict.
18 Conſtitutione Gregorii XV. *ſub* §. 6. fuerit adſtricti ad
ſibi eligendos Conſervatores infra duos menſes in Italia ,
& extra Italiam infra ſex menſes a die publicationis in
Urbe ipſius Conſtitutionis ; Tamen ii Regulares , qui
19 tempore ſibi in dicta Conſtitutione Gregorii XV. præfi-
xo, Conſervatores eligere non curaverunt, dicto tempo-
re elapſo , quandocumque his libuerit , Conſervatores
juxta formam dictæ Conſtitutionis eligere poſſunt , ut
declaravit *Sacra Congregat. Concil.* 18. *Septembris* 1627. pro-
ut ex Cellio refert , & tenet Barboſa *ſupra Concil. ſeſſ.*
20 14. *cap.* 5. *numer.* 9. Electionis Conſervatoris documen-
tum eſt relinquendum penes acta Curiæ Epiſcopalis ,
alias Regulares ſuos conveniendi coram Ordinario loci ,
Sic dicta Gregoriana §. 7. Et ad hoc tenentur ante exer-
citium ſuæ Juriſdictionis ſub pœna nullitatis actuum ,
ut declaravit Sacra particularis Congregatio deputata ab
Innocentio X. 16. *Aprilis* 1648. in reſponſione ad tertium de-
cimum propoſitum dubium conceptum , ut ſequitur: *Tertio
decimo , an Conſervatores nominati , & electi a Regularibus
præſcriptis ante exercitium ſuæ Juriſdictionis teneantur ele-
ctionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario ſub
pœna nullitatis actuum? Reſpondit ... ubique teneri* , & con-
firmavit ipſe Innocent. X. 14. *Maji* 1648. Conſtitut. in-
21 cip. *Cum ſicut accepimus* . Conſervatores ſunt eligendi ad
præſcriptum dict. Conſtitutionis Gregorii XV. non ob-
ſtantibus quibuſvis privilegiis , utpote reductis ad ter-
minos ipſius Conſtitutionis ; Sic expreſſe dicta ſpecialis
Congregatio deputata ab Innocentio X. in reſponſione ad
quintum , & confirmavit ipſe Innocentius X. in dict.
22 Conſtit. incip. *Cum ſicut accepimus* . Regulares eligentes
Conſervatores non ſervata forma Gregorii XV. incurrunt
ipſo jure privationem vocis activæ, & paſſivæ, nec poſ-
ſunt rehabilitari niſi a Summo Pontifice , & eorum Con-
ventus , & Monaſteria , eorumque perſonæ carent Con-
ſervatore ad annum, & interim illorum cauſæ cognoſci ,
& definiri poſſunt , & debent ſolum ab Ordinariis loco-
rum ; Sic expreſſe dict. Gregoriana §. 4.
23 Conſervatores Regularium poſſunt eligi vel a Superio-
ribus Generalibus , vel Provincialibus, vel localibus jux-
ta Religionum conſuetudinem ; dicta enim Conſtitutio
Gregoriana incip. *Sanctiſſimus* non ſpecificat perſonas Re-
gulares , quæ poſſint , & debeant Conſervatores eligere ,
ſed dicit indefinite *Regulares* , unde videtur relinquere
electionem juxta probatas Religionum conſuetudines , &
ſpeciales ſuas Conſtitutiones. In iis tamen Religionibus,
24 in quibus juxta ſuam conſuetudinem, Conſtitutiones, &
privilegia, ſolent Conſervatores eligi per Superiores lo-
cales , debet intervenire etiam conſenſus Capituli , ut
tenent Bordon. *tom.* 2. *Concil. Regul. reſolut.* 95. *n.* 16.
Paſſerin. *in cap. Hac Conſtitutione quæſt. unic. de Offic. de-
legat. in* 6. *num.* 287. Petrus Martyr Urcean. *in Summar.
Ordin. Prædicator. part.* 4. *cap.* 4. Nidus *de Conſervatoribus
cap.* 1. *particula* 5. *num.* 2. & alii ; & colligitur ex Con-
ſtitutione S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus* , in qua de
Conſervatoribus in Ordine Prædicatorum eligendis ſic di-
cit: *Per eoſdem Fratres , ſeu Moniales , ac dicti Ordinis Fra-
trum Prædicatorum Superiores , & Domorum Priores , & eorum
ſingulos pro tempore eligendos in eorum , & dictorum eorumdem
privilegiorum , indultorum , conceſſionum , & gratiarum , &
ſingulorum aliorum præmiſſorum Conſervatores , & Judices nul-
los &c.* Quibus verbis modum eligendi Conſervatores ex-
primit , ipſoſque per Superiores locales , una cum Fra-
tribus , & reſpective Sororibus capitulariter congregatis
eligendos eſſe demonſtrat , ut obſervant Petrus Martyr
25 Urcean. & Nidus *loc. cit.* In Ordine autem Minorum de
Obſervantia facultas eligendi Conſervatores videtur re-
ſtricta ad Provinciales , privative quoad Guardianos ,
ſeu Superiores locales *ex Conſtitutionibus Generalibus Ordi-
nis cap.* 12. §. 21. diſponentibus , ut ſequitur: *Provincia-
les itaque infra ſpatium ſex menſium pro unoquoque loco Con-
ſervatores nominaſſe , & elegiſſe teneantur , ac debeant juxta
Apoſtolicas Conſtitutiones ; id ſane ſtatuimus , & decernimus
ſub pœna privationis Officii negligentibus ſubeunda* , ex qui-
bus verbis , & præcipue ex illis , *pro unoquoque loco* , de-
ducitur privative quoad Guardianos , vel Superiores lo-
26 cales . Et ubi adeſt ſimilis Conſtitutio , & probata Con-
ſuetudo , quod eligantur per ſolos Provinciales, valida eſt
electio etiam ſine conſenſu Capituli , ut tradunt Confe-
ctius *in collat. privileg. tom.* 4. Urceanus , & Nidus *loc.
cit. ſub num.* 7. & alii.
27 Conſervatores Regularium ſemel legitime electi , ac
deputati , niſi ex legitima cauſa a Sede Apoſtolica , aut
locorum Ordinariis, prout eiſdem Regularibus , & aliis
prædictis libuerit approbanda, durante quinquennio a die
deputationis , amoveri , aut mutari nullatenus poſſunt ;
28 ſic expreſſe dict. Gregoriana incip. *Sanctiſſimus* §. 8. Cau-
ſæ autem poſſunt eſſe inimicitia ſuborta , impotentia ,
negligentia, & omnes illæ , ob quas recuſari poteſt Ju-
29 dex . Regulares quinquennio elapſo poſſunt alium Con-
ſervatorem libere ſibi eligere , nam Pontificiæ Conſtitu-
tiones amotionem electi intra quinquennium duntaxat
prohibent ; At ſi ad aliam electionem procedere minime
curent , aut nolint , electus , etiam elapſo quinquennio ,
adhuc in officio perſeverat , uſquequo alius eligatur ; nec
eſt neceſſe ipſum confirmare , vel reeligere , ſiquidem da-
tus eſt ex vi privilegii perpetui. Nec quod Conſervato-
ris officium poſt quinquennium ſpiret , nulla lege ſanci-
tum fuit ; Concilium enim Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 5.
de reform. dum ad Conſervatoris officium quinquennium
præſcribit , de Regularium Conſervatoribus non loqui-
tur, ut obſervat Moneta *de Conſervatoribus cap.* 10. *num.*
313. Flav. Cherubin. Roderic. & alii cum Nido *de Con-
ſervat. cap.* 1. *particula* 9. *num.* 3. & ita etiam cenſuit
Sac. Congregatio ejuſdem Concil. teſte Joanne Franc.
Leone *in ſuo Theſauro for. Eccleſ. part.* 3. *cap.* 39. *num.*
58. Immo Concilium Tridentinum *loc. cit.* expreſſe exci-
pit Conſervatorias Regularium præciſis his verbis ; *Uni-
verſitates autem generales , ac Collegia Doctorum , ſeu Scho-
larum , & Regularia loca , necnon hoſpitalia , actu hoſpitali-
tatem ſervantia , ac univerſitatum , Collegiorum , locorum , &
hoſpitalium hujuſmodi perſonæ in præſenti Canone minime com-* 30
prehenſa , ſed exempta omnino ſint , & eſſe intelligantur . Con-
ſervatoris rite electi officium, & juriſdictio non expirat
ex eo quod poſtea deſinat eſſe Judex Synodalis ; ſic de-
creviſſe Sacram Congregationem Epiſcop. & Regular.
refert Nicolius *lucubrat. Canon. part.* 2. *tit.* 29. *ſub num.*
11. *verb. Cenſuit* .

Ad rem hic adducitur noviſſima Conſtitutio Clem. 31
XIII. merito conſulenda , & obſervanda .

Clemens Epiſcopus &c. *ad perpetuam &c.* Cum omnium
quidem Eccleſiarum , tum earum præſertim , quæ in re-
motiſſimis regionibus ſunt conſtitutæ, docet Apoſtolicam
Sedem curam gerere . Fideles enim illic degentes , vel
Eccleſiæ corpori recens inſerti , vel undique Paganorum
ritibus , & ſuperſtitionibus circumdati , niſi novarum
plantarum inſtar foveantur , irrigentur , diligenterque
cuſtodiantur , periculum eſt , ne paulatim areſcant, in
eiſque fructum , quem optat , cœleſtis Paterfamilias non
adinveniat . Hinc Romani Pontifices Prædeceſſores no-
ſtri , quorum exemplum Nos quoque ſecuti ſumus , in
eaſdem Religiones Sæculares & Regulares Clericos be-
ne multos , qui in agro Dominico operarentur , mitten-
dos curarunt . Sed infenſiſſimus humani generis inimicus,
qui inter frumentum zizania ſuperſeminare ſolet , diſcor-
diarum ſemina inter eorum aliquos ſpargere adeo con-
ſuevit , ut non raro ſui muneris obliti , ac Apoſtolicæ
legationis immemores , pro eo quod gentibus ac populis
ſedentibus in tenebris , & regione umbræ mortis fidei
lucem ingerere , & ad veritatis agnitionem perducere cu-
rent , ipſi inter ſe leviſſimis de rebus maximas contentio-
nes ineant : quod interdum eo uſque protenditur, ut eo-
dem temporis , ac loci veſtigio , quo Evangelium ſalutis
afferunt , & pacem Chriſtianam annunciant , quam Chri-
ſtus diſcipulis ſuis velut unicam hæreditatem teſtamen-
to reliquit , eas ipſi turbas excitant , ut qui eis adhæ-
rent , pro partium ſtudio etiam ad arma concurrant , ac
manus inter ſe non ſine bonorum omnium gemitu conſe-
rant . Id vero eo acerbius ferimus , quo eorum diſſidia
Catholicæ fidei propagationi ſummo eſſe impedimento
propemodum videamus , atque in meſſe multa veros Ope-
rarios adhuc paucos doleamus .

Diſſidiorum cauſſa ejuſmodi eſt , quod dum e Regula-
ribus nonnulli in vindicandis privilegiis toti occupantur,
interim opus miniſterii ſui , in conſummationem Sancto-
rum , & in ædificationem Corporis Chriſti , negligentes,
interdum quod ore docent , ac verbis adſtruunt , factis
negare , ac manu deſtruere videantur.

Nuper ſiquidem , non ſine intimo cordis noſtri dolo-
re , accepimus , in Regno Tunkini in Indiis Orientali-
bus Regulares nonnullos , qui eodem ad Chriſti religio-
nem propagandam miſſi ſunt , ſub obtentu conſervando-
rum privilegiorum , quæ Regularibus eiſdem ab Apoſto-
lica Sede conceſſa fuerunt , Conſervatores Judices , ut
vocant , præter ordinem, & contra Apoſtolicarum Con-
ſtitutionum ſpiritum ac mentem tales ſibi delegiſſe , quos
nec ipſa inſtituti ſui ratio pateretur ; quique eo teme-
ritatis pervenerunt , ut in Apoſtolicos noſtros Vicarios
ibidem degentes , quorum auctoritatem , ut religioſos vi-
ros decet , revereri debuiſſent , maximo cum Chriſtiani
nominis apud Ethnicos ipſos dedecore , gravique cum per-
turbatione illarum Eccleſiarum , excommunicationis , &
ſuſpenſionis , & interdicti ſententiam ferre non dubita-
verint .

De quibus omnibus cum a Vicario Apoſtolico ad Nos
delatæ querelæ, requiem non habuit caro noſtra , ſed vi-
dentes tumultum in Domo Dei , in qua ad contentiones
quidem Apoſtolus patitur , pro Summi Paſtoratus officio
duximus tanto malo validioribus remediis quantocius oc-
currendum . Ut vero cautius in re tanti momenti proce-
deremus , Congregationem particularem nonnullorum S.
R. E. Cardinalium, qui negotiis Propagandæ Fidei præ-
poſiti ſunt , ad rem totam examinandam inſtituimus .
Qui quidem examen diligenter aggreſſi , primo Dubium
illud , an potuerit eligi in Conſervatorem Superior Re-
gula-

gularis temporarius, pro rei gravitate minime cenſuere ſtatim, ac protinus definiendum, ſed reſervato examine ac deciſione ejuſmodi dubii, inter cætera pro re nata declararunt, inhærendo Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Decretis alias editis.

1. Quod denegata Regularibus, vel dilata facultas excipiendi Confeſſiones, ſufficiens cauſa non fuerit eligendi ſibi Conſervatorem.

2. Quod proinde qui illum ea de cauſſa elegerint Conſervatorem, in excommunicationem inciderint ad formam *cap. fin. de off. & poteſt. Jud. Deleg. in 6.* ſpeciatim confirmati *in Conſtitut. Gregorii XV.* quæ incip. *Sanctiſſimus*.

3. Quod electus hujuſmodi Conſervator ſub pœna ſuſpenſionis a divinis, ipſo facto incurrenda, a Conſervatoris nomine, & officio omnino abſtinere ſe habeat, nullis, ac nullius valoris declaratis omnibus huc uſque ab eo actis, & deinceps forſan agendis.

4. Demum quod graviter moneantur Regulares omnes, ut in poſterum remotis partium ſtudiis, & proprii Ordinis commodis, ad animarum ſalutem unice invigilent, ut tandem Sedes Apoſtolica tot Epiſcoporum querelis fatigata, privilegia olim Regularibus conceſſa pro incremento Miſſionum, quæque nunc ad earumdem perniciem tendere cernuntur, revocare cogatur. Atque ad hunc effectum, ne quis eſſe poſſit ignorantiæ locus, hujuſmodi Decretorum exemplar Superioribus Generalibus reſpective intimetur, ut eorumdem obſervantiam, & executionem ſollicite curent.

Quæ quidem omnia cum eſſent a Nobis auctoritate Apoſtolica confirmata, hoc tamen temporis intervallo in regionibus adeo diſſitis diſcordiarum, & ſcandalorum incendium nec reſtingui, nec temperari potuit, immo multo etiam magis auctum, ac dilatatum eſt, adeo, ut graves querimoniæ ad Nos uſque pervenerint, negata etiam fuiſſe in ſummo vitæ diſcrimine Sacramenta nonnullis eorum, qui Judicis Conſervatoris judicio, & cenſuris non obtemperaſſent. Quibus ex cauſis haud diutius differendam Dubii huc uſque ſuſpenſi deciſionem ſtatà dicta Congregatio, deductis hinc inde juribus, & re mature perpenſa, ac præ oculis habitis Conſtitutionibus Apoſtolicis, tum & fere communi juris Canonici peritorum conſenſu, ac præſertim reſolutione Congr. Epiſcoporum, ac Regularium negotiis præpoſitæ, quæ ab Epiſcopo Turritano conſulta: *An Regulares unius Conventus, Monaſterii, vel Domus aliquem Priorem, Guardianum, vel quemvis alium quavis Regular. dignitate fulgentem in ſuum Conſervatorem eligere, vel deputare poſſint*; die 8. Octobris anni 1617. reſcripſit: *Non poſſe*; his, aliiſque ſimilibus Decretis inhærens die 8. Martii currentis anni, tandem in hunc modum propoſitum Dubium reſolvit; *Conſulendum Sanctiſſimo, ut dignetur declarare Superiores Regulares temporarios nullibi, & in nullo caſu poſſe eligi in Conſervatores: in partibus autem Infidelium expedire, ut Conſervatores omnino non eligantur*.

Hoc Nobis relatum, exhibitumque Decretum jam ſatis agnovimus quoad utramque partem Apoſtolicis Conſtitutionibus conſentaneum, & congruum. Jamdudum enim Prædeceſſores noſtri Bonifacius VIII. in Conſtitutione, quæ incipit: *Statutum*; Gregorius XV. in Conſtitutione, quæ incipit: *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*; & Innocentius X. in litteris in forma Brevis, quæ incipiunt: *Alias a Nobis*; animadvertentes Regulares, alioſque, quibus ab Apoſtolica Sede generale, ſive ſpeciale privilegium conceſſum eſt; ut poſſint ſibi Judices Conſervatores eligere, ſub ejuſmodi privilegii prætextu Epiſcoporum, aliorumque Judicum ordinariam ſive delegatam juriſdictionem perturbare, & electos Judices Conſervatores ſuæ poteſtatis limites frequenter excedere optimo ſane conſilio, dum privilegia ipſa ſarta tecta eſſe voluerunt, certum tamen modum Judicum Conſervatorum electioni, certoſque fines eorumdem poteſtati impoſuerunt, pœnis etiam adverſus tranſgreſſores conſtitutis.

Horum igitur Summorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, de conſilio Congregationis particularis ſupra memoratæ nonnullorum S. R. E. Cardinalium qui negotiis Propagandæ Fidei præpoſiti ſunt, videlicet Ven. F. Noſtri Joſephi S. R. E. Cardinalis Spinelli Epiſcopi Oſtienſis, & Sacri Collegii Decani, ac dilect. fil. noſtrorum S. R. E. Cardinalium Stoppani, Galli, Antonelli, & Columnæ de Sciarra; Motu proprio, ex certa ſcientia, & matura Noſtra deliberatione. Nos in primis Conſtitutiones eaſdem Bonifacii VIII. & Gregorii XV. necnon Apoſtolicas Litteras in forma Brevis Innocentii X. quarum tenorem hic pro inſerto haberi volumus, cum ſingulis declarationibus in iiſdem contentis innovamus, & confirmamus; ac eaſdem Conſtitutiones, & Apoſtolicas Litteras plenum robur, & firmitatem habere volumus, & mandamus.

Præterea, quoniam in iiſdem Conſtitutionibus cautum eſt, ut duntaxat in Judices Conſervatores eligi poſſint, qui Dignitatem aut Perſonatum in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia obtinent, Nos eiſdem Conſtitutionibus inhærentes ſtatuimus & declaramus: non licere quibuſcumque in locis Regularibus cujuſcumque Ordinis Monaſterii, vel Congregationis, Mendicantibus, vel non Mendicantibus, etiam Societatis Jeſu, aliiſque quantumvis expreſſe, & ſpeciatim nominare eos oporteat, cæteriſque, quibus ab Apoſtolica Sede conceſſum eſt, ut Judices Conſervatores ſibi eligere poſſint, vigore cujuſcumque privilegii, cui, quatenus opus ſit, expreſſe derogamus, Præpoſitos, Rectores, Provinciales, Definitores, Cuſtodes, Priores, Præfectos, Vicarios, Viſitatores, alioſque quoſcumque Superiores Regulares non perpetuos, ſed temporarios proprii, vel alterius Ordinis in Judices Conſervatores eligere, quos hac in parte, & ad hunc effectum in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutos non eſſe, eorumdemque electionem, etiamſi fiat, ſervata in reliquis forma Conſtitutionum Gregorii XV. ipſo jure irritam prorſus fore declaramus.

Tandem inhærentes aliis decretis in Congregatione Generali de Propaganda Fide coram S. M. Urbano VIII. habita die 3. Februarii anni 1640. & proſpectis etiam periculis, & ſcandalis, quæ ex electione Judicum Conſervatorum in partibus Infidelium, plerumque in animarum perniciem, & publicæ tranquillitatis, atque Eccleſiaſticæ Pacis perturbationem emergunt, juxta Decretum præfatæ Congregationis auctoritate Apoſtolica denunciamus, Regulares Mendicantes, & non Mendicantes, Monachos, & Clericos Regulares cujuſcumque Congregationis & Ordinis, etiam Societatis Jeſu, alioſque quamvis expreſſe & ſpeciatim nominare eos oporteat, privilegio ſibi conceſſo eligendi Judices Conſervatores, quouſque in partibus infidelium degunt, ac Sacras Miſſiones exercent, nullo modo expedire *ut utantur*; ſed omnes & ſingulos in offenſionibus, & cauſis, quæ ipſorum Ordines ac privilegia tangunt, ut ad Nos, & ad Apoſtolicam Sedem recurrant, ut ab hac Eccleſia Eccleſiarum omnium Matre, & Magiſtra, cui nihil antiquius eſt, quam cuique ſua jura ſervare, rectum judicium, ac remedium præſtolentur.

Decernentes præſentes Noſtras Litteras, & in eis contenta quæcumque, licet Superiores quorumcumque Ordinum etiam Generales, vel Priores itidem Generales ſeu Miſſionum, aut Miſſionarii ipſi, vel, ab eis deputati, aut alii quicumque in præmiſſis ac circa præmiſſa intereſſe habentes, vel habere prætendentes ad hæc vocati, citati, vel auditi, ſive cauſæ, propter quas eædem præſentes emanarint, ſufficienter adductæ, juſtificatæ, & verificatæ non fuerint, ſemper, & perpetuo validas, & efficaces exiſtere, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab omnibus inviolabiliter obſervari: ſicque, & non alias per quoſcumque Judices Ordinarios, vel Delegatos, quaviſque auctoritate fulgentes, ac etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales; etiam de Latere Legatos, dictæque Sedis Nuntios, ac Vicarios Apoſtolicos, ſeu Viſitatores quibuſvis facultatibus munitos, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus Sixti V. favore Ordinum Mendicantium, & Pii V. ac Greg. XIII. incip. *In ſupereminenti* favore Clericorum Regularium Societatis Jeſu extra Europam exiſtentium, ac quibuſvis aliis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon Ordinum, & Inſtitutorum quorumcumque etiam Juramento, Confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis, & conſuetudinibus: Privilegiis quoque, Indultis, & Litteris Apoſtolicis etiam Mare Magnum, vel alias quomodolibet nuncupatis eiſdem Ordinibus & Inſtitutis, eorumque Superioribus, & Prælatis, ac Perſonis etiam Miſſionariis in limine quoque, & actu primævæ illorum expeditionis, ac ſubinde, & ſucceſſive, etiam per quoſcumque Romanos Pontifices Prædeceſſores Noſtros, ac Sedem Apoſtolicam prædictam, & per Nos pariter quomodolibet conceſſis, confirmatis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis: Quibus, & aliis omnibus, quæ præſentibus quomodolibet obſtare poſſent, etiamſi de illis, eorumque totis tenoribus, ſpecifica, & expreſſa, ac individua, necnon de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ad hoc ſervanda foret, eorumque tenores pro plene, & ſufficienter præſentibus expreſſis, & totaliter inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice duntaxat, ſpecialiter, & expreſſe, ampliſſime, & pleniſſime, necnon opportune, & valide derogamus, & derogatum eſſe volumus, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Ut autem præſentes Noſtræ Litteræ ad omnium notitiam deducantur, neque aliquis earum ignorantiam prætendere, aut contra eas ſe excuſare valeat; volumus, & mandamus earum exemplar Superioribus Generalibus Ordinum, Congregationum, & Inſtitutorum prædictorum, ſeu illorum Procuratoribus Generalibus in Urbe exiſtentibus, e quibus Miſſionarii quicumque exiterint, a dicta Congregatione de Propaganda Fide tradi deberi. Quodque poſt traditionem hujuſmodi omnes, & illos, quos concernunt, & concernent in futurum, perinde ar-

ſtent, & afficiant, ac ſi eorum cuilibet perſonaliter intimatæ fuiſſent.

Volumus etiam, quod &c.

Nulli ergo omnino &c.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem; Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo Septingenteſimo Sexageſimo ſecundo, Nono Kalendas Maji, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUod ait Auctor *num.* 7. eligi in Conſervatores poſſe Epiſcopos, Archiepiſcopos, &c. id hodie pacificum haud eſt, ſi exiſtant ea in Diœceſi Judices Synodales, idque quia Gregorius XV. Conſtitutione ſua in-
2 cipient. *Sanctiſſimus*, demandavit ut nonniſi Judices Synodales in Conſervatores eligi queant; Vide S. M. Benedictum XIV. *de Synod. Diœceſ. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 4. Deficientibus vero Judicibus Synodalibus non videtur dubitandum, quin eligi in Conſervatores poſſint Epiſcopi, Archiepiſcopi &c. dummodo eligatur Epiſcopus in ſua Diœceſi; Idem Summus Pontifex ubi ſupra.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ concernunt Conſervatorum officium, & Juriſdictionem.

SUMMARIUM.

1 *Conſervatorum officium eſt defendere eos, quibus ſunt conceſſi, a manifeſtis injuriis, moleſtiis, & violentiis, & in propriarum rerum, & jurium poſſeſſionem conſervare.*

2 *Hinc Conſervatores defendere poſſunt, & debent Regulares, nedum in cauſſis in quibus ipſi Regulares rei exiſtunt, ſed etiam in cauſſis, in quibus Regulares Actores extiterint, ſi iſti agendo petant, ut defendantur a manifeſtis injuriis, quæ de facto illis inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui impediuntur.*

3 *Conſervatores Regularium non niſi de manifeſtis injuriis, atque violentiis cognoſcere poſſunt.*

4 *Injuria quid ſit?*

5 *Violentia quid ſit?*

6 *Injuria, & violentia, quando dicatur manifeſta.*

7 *Conſervatores Regularium non poſſunt cognoſcere de iis, quæ Judicialem requirunt indaginem.*

8 *Indago Judicialis quid ſit?*

9 *Conſervatores, ſi de aliis, quam de manifeſtis injuriis, & violentiis cognoſcere præſumpſerint, ſeu ad alia, quæ Judicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo pœnam Suſpenſionis ab officio per annum incurrunt, & pars, quæ hoc fieri procuravit, incurrit ſententiam excommunicationis.*

10 *Poſſunt tamen Regularium Conſervatores in cognitione violentiarum, & injuriarum manifeſtarum adhibere indaginem illam judicialem, quæ in notoriis adhiberi ſolet.*

11 *Quando reus fatetur injuriam, ſeu violentiam, & qualitatem ipſius fuiſſe notoriam, tunc Conſervator poteſt ſtatim procedere abſque ulla examinatione de notorietate.*

12 *Conſervatores Regulares ſuæ curæ commiſſos defendere poſſunt, nedum ab injuriis, & violentiis illatis, ſed etiam a probabiliter inferendis.*

13 *Conſervatores Regularium poſſunt ipſos defendere a violentiis, ſeu injuriis inferendis, non ſolum aliis modis, ſed etiam proferendo generalem excommunicationis ſententiam in eos, qui illas fecerint, vel commiſerint.*

14 *Nec obſtat prohibitio expreſſa* in cap. Romana 5. de ſentent. excomm. *in* 6.

15 *Conſervatores Regularium poſſunt per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaque juris remedia procedere contra Epiſcopos, alioſque Judices ipſorum officium impedientes.*

16 *Licet autem Conſervatores Regularium facultatem habeant procedendi per Cenſuras Eccleſiaſticas etiam contra Epiſcopos; Tamen quia in his coactionibus, & pœnis Pontificali dignitati plurimum deferendum eſt, æquum eſt, ut Conſervatores non de facili, & præcipitanter contra Epiſcopos ſententiam Excommunicationis proferant; ſed debent modeſtiam, & reverentiam adhibere, & ſervare Ordinem præſcriptum in c.* Quia Pontificali 2. de offic. delegati in 6.

17 *Adducitur ſpecialis reſolutio Sac. Cong. Conc.*

18 *In dubiis de juriſdictione inter Epiſcopos, & Conſervatores ſuſpendendus eſt proceſſus, & non poteſt ultra procedi in cauſa, ſed eligendi Arbitri, qui controverſiam decidant.*

19 *Quando Controverſia eſt ſuper competentia Juriſdictionis, & ſub hoc prætextu Epiſcopus Conſervatorem impedit, non poteſt Conſervator procedere contra Epiſcopum per Cenſuras.*

20 *In neceſſitate, quando partes non conveniunt in Arbitrorum electione, vel alias nequit per Arbitros concorditer controverſia terminari, eligendus eſt tertius Arbiter.*

21 *Sic etiam, ſi Conſervator Regularium recuſetur, ſuſpectus, tunc ipſe Conſervator recuſatus poterit partes compellere ad eligendos Arbitros.*

22 *Conſervatores Regularium non tenentur uti Notario Curiæ Epiſcopalis, ſed poſſunt aſſumere quemcumque Notarium ſibi bene viſum.*

23 *Conſervatores Regularium poſſunt vices ſuas aliis committere, & in totum alium ſubdelegare, & ſubſtituere,* uſque ad num. 24.

25 *Subconſervatores, ſeu Subdelegati, & ſubſtituti a Conſervatoribus debent habere omnes qualitates ad Conſervatores requiſitas.*

26 *Conſervatores, qui aliis vices ſuas ſubdelegarunt, poſſunt ab ipſis ſubdelegatis cauſam ad ſe avocare, dummodo tamen juriſdictio revocetur a ſubdelegatis, ante quam ipſi ſubdelegati juriſdictione eadem uti cœperint.*

27 *Officium Subdelegati, ſeu Subconſervatoris expirat per mortem naturalem Conſervatoris.*

28 *Et hæc ratio locum habet etiam in morte civili, vel quia ipſius officium terminet per lapſum temporis præfixi, vel quia Conſervator privatus ſit tali officio.*

29 *Per Excommunicationem autem, vel ſuſpenſionem Conſervatoris, vel etiam ipſius Delegati, vel Subconſervatoris non expirat in Subdelegato, ſeu, Subconſervatore Juriſdictio, ſed ſolum ſuſpenditur, donec Conſervator, vel ipſe Subconſervator abſolvatur.*

30 *Notorius debitor Regularium coram eorumdem Conſervatore conveniri poteſt,* uſque ad n. 31.

32 *Tunc autem eſſe debitum notorium, ſi debitor fateretur debitum, & negaret ſe ſolvere velle, vel ſi debitum per Inſtrumentum, ac teſtes omni exceptione majores conſtaret, etiamſi a debitore negaretur.*

33 *Quando Regulares ſunt debitores Laicis, vel Clericis ſæcularibus, non poſſunt conveniri coram Ordinario, ſed conveniendi ſunt coram ſuo Superiore, vel Conſervatore,* uſque ad n. 34.

35 *Et ſic Regulares pro contractibus, vel debitis, ſi intra Monaſteria maneant, conveniendi ſunt coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis.*

36 *Conſervatores Regularium cognoſcere poſſunt de injuriis factis ſervis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus ipſorum in quantum talibus reduplicative.*

37 *Hujuſmodi privilegia reſpectu injuriarum, quæ fiunt ſervis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus in quantum talibus reduplicative, non ſunt abrogata.*

38 *Regulares quicumque in caſu, quo Epiſcopus præcipiat decreta aliqua Concilii Tridentini ab ipſis obſervari, non poſſunt eligere Conſervatores ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta infringant ſua privilegia.*

39 *Nec Regulares poſſunt Conſervatores Judices aſſignare, quando Ordinarius procedit juris ordine ſervato adverſus ipſos Regulares in caſibus in quibus per Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur.*

40 *Conſervatores, quando ſunt Presbyteri Sæculares, tam in Civilibus, quam in Criminalibus, ſeu mixtis ſubjiciuntur loci Ordinario.*

COnſervatorum officium eſt defendere eos, quibus ſunt conceſſi, a manifeſtis injuriis, moleſtiis, & violentiis, & in propriam rerum, & jurium poſſeſſionem conſervare, *c. Statuimus* 1, *de offic. deleg. in* 6. *& cap. Hac conſtitutione* 15. *eod. in* 6. Unde Conſervatores potiſſimum dantur Regularibus ad tuendum eorum perſonas, bona, & jura, ſub quibus eorumdem continentur privilegia, exemptiones, & immunitates, ut notat Gloſſa final. *ind. c. Statuimus*, Pignatell. *tom.* 10. *conſ.* 96. *n.* 8. & alii paſſim. Hinc Conſervatores defendere poſſunt, & debent Regulares nedum in cauſſis, in quibus ipſi Regulares rei exiſtunt, ut videbatur innuere d. Conſtitutio Gregoriana incip. *Sanctiſſimus ſub* §. 9. ſed etiam in cauſſis, in quibus Regulares actores extiterint, ſi iſti agendo petant, ut defendantur a manifeſtis injuriis, quæ de facto illis inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur, ut declaravit Sac. Congr. Concil. ad quam poſt dictam Gregorianam fuit habitus recurſus, & propoſitum fuit ei ſequens dubium: *An per allegata verba* (id eſt d. Gregorianæ ſub §. 9.) „ ſublata ſit facultas, „ quam habent Conſervatores defendendi Regulares, „ & alios a manifeſtis injuriis, & violentiis, quæ illis „ de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus dejiciuntur, & propriis bonis frui, aut uti impediuntur". Ad quod Sacr. Congr. reſpondit ut ſequitur: *Sac. Congr. Cardinalium Conc. Trid.* „ Interpretum cenſuit, ejuſmodi verbis minime ſublatam fuiſſe facultatem, quam habent Con- „ ſer-

(Right margin markers: 1 beside the opening line of this paragraph; 2 beside the line "Gloſſa final. … conſ.")

„ ſervatores defendendi Regulares a manifeſtis injuriis, „ ac violentiis, dummodo obſervent formam præſcriptam „ a Conſtitut. Innocent. IV. & Bonifac. VIII. *relatis in cap. 1. & fin. de Offic. Delegat. in 6. Coſmus Cardinalis de Torres. Loco ✠ Sigilli, Proſper Fagnanus Sac. Congr. Secretarius. Romæ in Typographia R. Cameræ Apoſtolicæ* 1624.

3 Converſatores Regularium non niſi de manifeſtis injuriis, atque violentiis cognoſcere poſſunt; *c. Statuimus 1. de offic. Delegat. in 6. & c. Hac Conſtit. 11. eod. in 6.*
4 Injuria autem generaliter dicitur omne id, quod non jure fit, *Inſt. de injur. in princ.* & Canoniſtæ communiter *in cap. Statuimus*; quamobrem omne illud dicitur injuria, quo jus alterius offenditur, nec fieri poteſt niſi injuſte. Vio-
5 lentia vero eſt cum quis vim alteri infert; Violentia enim ſuperaddit injuriæ vim, ſive impetum, ut notant communiter Doctores *in cap. Si quis ſuadente 17. q. 4.* Et tunc
6 injuria, & violentia dicitur manifeſta, quando ita notoria, & patens eſt, ut nulla probabili tergiverſatione ce-
7 lari poſſit. Conſervatores Regularium non poſſunt cognoſcere de iis, quæ judicialem indaginem requirunt, textu expreſſo *in d. c. Statuimus 1. de Offic. Deleg. in 6.* ibi: *Nec ad alias, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam poſſint*
8 *extendere poteſtatem*. Indago autem judicialis eſt inquiſitio, ſeu examinatio, quæ Juris ordine ſervato, habetur in caſibus dubiis ad veritatem inveniendam, nec non juſtum, rectumque proferendum judicium, Gloſſa *in d. cap. Statuimus, verb. Indaginem*, & ibid. Canoniſtæ communiter, quoniam indagare, ex quo indaginis nomen deducitur, eſt diligenter inquirere, ac ſcrutinari, ut recte notat Moneta *de Conſervator. c. 7. n. 76.* & alii paſſim. Unde
9 Conſervatores ſi de aliis, quam de manifeſtis injuriis, & violentiis cognoſcere præſumpſerint, ſeu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem, eo ipſo pœnam ſuſpenſionis ab Officio per annum incurrunt, & pars, quæ hoc fieri procuraverit, incurrit ſententiam excommunicationis, textu expreſſo *in dict. cap. Hac Conſtitut. 15. de offic. Delegat. in 6.* ibi: „ Decernimus, ut ſi de aliis, quam de manifeſtis injuriis, & „ violentiis ſcienter ſe intromiſerint, ſeu ad alia, quæ „ judicalem indaginem exigunt, ſuam extenderint poteſtatem; eo ipſo per unum annum ab officio ſunt ſuſpenſi; Pars vero, quæ hoc fieri procurabit, ſententiam excommunicationis incurrat, a qua non poſſit „ abſolvi, niſi ei, quem ſic fatigavit indebite, primo ſatiſfaciat integraliter de expenſis; „ Et ſic etiam expreſſe habetur in d. Conſtitut. Gregoriana incip. *Sanctiſſimus* §. 11.

10 Poſſunt tamen Regularium Conſervatores in cognitione violentiarum, & injuriarum manifeſtarum adhibere indaginem illam judicialem, quæ in notoriis adhiberi ſolet. Sic Canoniſtæ communiter *in d. c. Statuimus 1. de offic. delegat. in 6.* Cauſæ enim in notoriis, manifeſtiſque injuriis, ac violentiis abſque indagine aliqua ſæpe expediri nequeunt; quando autem juriſdictio aliqua committitur, omnia illa, ſine quibus explicari nequit, demandata cenſetur; *l. 2. ff. de juriſd. omn. Judic. cap. Præterea 5. & c. Sufficient 29. de offic. & poteſt. Jud. Deleg.* Quomodo enim Judex Conſervator delinquentes in notoriis, manifeſtiſque injuriis, punire poſſet, niſi eos citare, citatos, ac contumaces in expenſis condemnare poſſet? In caſu igitur, quo injuria notoria negetur, & ex negatione res ſub dubio remaneat, nec clare de notorietate appareat, tunc poterit Conſervator ante omnia ſummarie examinare, an violentia, ſeu injuria, de qua agitur, notoria fue-
11 rit, & probationes recipere ad videndum, an ſuæ ſit juriſdictionis, & ſi jam notoriam repererit, procedat. Alias deſiſtat, quia non habet juriſdictionem defendendi injurias, & violentias ſimpliciter, ſed ſolum qualificatas notorietate. Gloſſ. & Canoniſtæ communiter *in d. dict. cap. Statuimus*, Moneta *de Converſatorib. c. 7. a n. 82.* Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſc. p. 3. alleg. 106. num. 20.* aliique paſſim. Quando reus fatetur injuriam, ſeu violentiam, & qualitatem ipſius fuiſſe notoriam, tunc Conſervator poteſt ſtatim procedere, abſque ulla examinatione de notorietate, quia ſive in rei veritate injuria fuerit notoria, ſive non, ſemper proceſſus validus erit, nam ſufficit partis confeſſio, ut per illam injuria dicatur notoria,
12 & de notorietate appareat, licet aliter illa non probetur; juxta reg. text. *in c. Veſtra 6. 7. ubi Gloſſ. verb. Non diffitetur; & c. Quæſitum 10. de cohabitat. Cler. & c. Cum olim 24. de verbor. ſignific.* cum multis, de quibus Maſcard. *de probation. concl. 1107. n. 2.* Farinac. *in praxi Criminal. tom. 1. qu. num. 31. 21.* Barboſ. *loc. cit.* n. 21. Moneta *loc. cit. n. 150.* Paſſerin. & alii paſſim.

13 Conſervatores Regulares ſuæ curæ commiſſos defendere poſſunt nedum ab injuriis, & violentiis illatis, ſed etiam a probabiliter inferendis. Gloſſa *in d. c. Statuimus verb. Deſendere*, & ibi Monachus *num.* 5. Franch. *nu.* 7. Domin. *n.* 13. Joann. Andr. & alii Canoniſtæ. Silveſter *verb. Conſervator. nu.* 3. Lezana *nu.* 23. Azorius *tom. 2. lib. 5. c. 31. qu.* 9. Miranda *tom. 2. manual. q. 47. art. 7. concluſ.* 4. Barboſa *loc. cit. nu.* 34. Molina *tom. 6. q. 29. n. 2.* & alii paſſim. Immo Conſervatores Regularium poſſunt ipſos defendere a violentiis, ſeu injuriis inferendis non ſolum aliis modis, ſed etiam proferendo generalem excommunicationis ſententiam in eos, qui illas fecerint, vel commiſerint, dicendo v. g. excommunico omnes, qui talem Conventum, vel Domum Regularem violenter cum armis intraverint, vel aliquod notabilem damnum, & notoriam injuriam, ſeu violentiam ipſis Regularibus locis, & perſonis attulerint; Gloſſa *in d. cap. Statuimus, verb. Deſendere*; & ibi Franch. *n.* 6. & omnes ſupra citati, & colligitur ex reg. tex. *in cap. Ad nobis 21. de ſent. excomm.* ibi: *Quiſquis furtum fecerit*: & cap. *Dilectio 6. eod. tit. in 6.* cum traditis a Covarruv. *cap. Alma Mater. q. 1. §. 10. n. 1.* Guttier. *Canon. lib. 1. cap. 6. n.* 29. Suar. *tom. 5. de cenſur. diſp. 3. ſect. 4. a n. 4.* Nid. *de Conſervatorib. c. 3. particula 1. n. 27. & ſeq.* Barb. *loc. cit. nu.* 34. & alii, qui ſolide probant poſſe Judices Eccleſiaſticos, ubi aliquod grave crimen probabilibus conjecturis committi timetur, ad illud impediendum caute generalem pronunciare excommunicationem in eos, qui illud commiſerint. Nec obſtat prohibitio expreſſa in *cap. Romana 5. de ſent. excomm. in 6. §. caveant*, ratione cujus videtur talem generalem excommunicationem hodie ferri non poſſe; Non obſtat, inquam, quia prohibitio, ſeu potius admonitio illius textus locum non habet, ubi juſta intervenit cauſſa, ſicuti aperte, & expreſſe declarat idem textus in verſic. *Niſi* &c. ibi, *aut alia rationabilis cauſſa ſubſit*; quæ juſta cauſſa revera manifeſte intervenit, ubi violentia inferenda timetur, cui Conſervator intendit occurrere, ut bene agnoſcunt Monachus *in d. c. Statuimus n.* 5. Guttier. *Canon. lib. 1. c. 4. n.* 20. Suarez *d. ſec. 4. a n.* 4. Sayr. *de cenſuris lib. 1. c 9. a n.* 24. Barboſa *loc. cit. n.* 35.

Conſervatores Regularium poſſunt per cenſuras Eccle- 15
ſiaſticas, aliaque juris remedia procedere contra Epiſcopos alioſque Judices ipſorum officium impedientes. Moneta *de Conſervatoribus c. 8. n.* 245. Barb. *l. c. n.* 39. Nidus *de Conſervat. c. 8. partic.* 4. Paſſerinus, & alii. Et deducitur clare *ex cap. Quia Pontificali 2. de offic. delegat. in 6.* ibi: „ Ut cum a Judicibus, vel Conſervatoribus a Sede „ Apoſtolica deputatis contra eos ad coactiones aliquas, „ ſive pœnas fuerit procedendum, gradus, & modeſtia „ in hujuſmodi proceſſu ſervetur „; quibus verbis manifeſte ſupponitur, Conſervatores agere, & procedere poſſe contra etiam Epiſcopos; *& ex Clementina unica de exceſſibus Prælatorum*, ubi inter alios exceſſus, etiam iſte enumeratur, ibi: „ Proceſſus juſte factos, ſeu ſententias „ juſte latas a Delegatis Sedis Apoſtolicæ, vel a Conſervatoribus pro exemptis, publicari, ſeu executioni mandari, a ſuis ſubditis non permittunt „; ubi Gloſs. expreſſe dicit: *Per hoc poſſunt a Delegatis, vel Conſervatoribus puniri, cum illorum juriſdictionem impediunt*: *de offic. delegat. cap.* 1. Licet autem Conſervatores Regula- 16
rium ex adductis juribus facultatem habeant procedendi per Cenſuras Eccleſiaſticas etiam contra Epiſcopos, & nonnulli Regulares ſpecialibus ſuper hoc Sedis Apoſtolicæ privilegiis ſint muniti, ut Religioſi Societatis Jeſu ex Conſtit. Gregorii XIII. *Æquum reputamus* §. 3. tamen quia in his coactionibus, & pœnis Pontificali Dignitati plurimum deferendum eſt; *cap. Sane 11. cap. Paſtorali 27. de offic. & poteſt. Judic. Delegati*; *cap. Quia Pontificali 2. eod. in 6. & c. Quia periculoſum 4. de ſententia excommunicationis in 6.* æquum eſt, ut Conſervatores non de facili, & præcipitanter contra Epiſcopos ſententiam excommunicationis proferant; ſed ſi contingat Conſervatores procedere contra ipſos, ac contra eos ferre Cenſuram; debent modeſtiam, & reverentiam debitam adhibere, & ſervare ordinem præſcriptum *in d. c. Quia Pontificali*, quod ſcilicet, *Primo*, a Conſervatoribus interdicatur Epiſcopis ingreſſus in Eccleſiam, vel Sacerdotale officium. *Secundo*, ut ſuſpendantur ab officio. *Tertio*, contra eos Eccleſiaſtica cenſura aggravetur, niſi forte aliud fieri ſuaſerit nimiæ contumaciæ protervitas, ut patet ex præciſis verbis *d. c. Quia Pontificali*, ibi: „ Quia Pontificali dignitate præditis ob reverentiam ſacri „ officii, quod exercetur, plurimum deferre convenit, & „ eos plus aliis honorari decet; Ut cum a Judicibus, vel „ Conſervatoribus a Sede Apoſtolica contra eos ad coactiones aliquas, ſeu pœnas fuerit procedendum, gradus, & modeſtia in hujuſmodi proceſſu ſervetur; Ita „ quod (eis condigna quadam reverentia ſupportatis) ingreſſus primo ipſis Eccleſiæ, vel Sacerdotale interdicatur miniſterium, ac deinde ab officio ſuſpendantur; „ ſubſequenter aggravetur cenſura Eccleſiaſtica contra „ eos „; quæ ultima verba exponens Gloſſa inquit, *quia ſcilicet, injurias, & contumelioſa verba Epiſcopus in Judicem profert*. Hinc juvat adducere reſolutionem Sacræ Congregat. Conc. in Januen. 30. Februarii 1723. in qua propoſitis tribus ſequentibus dubiis:

1. An Conſervator Ven. Collegii PP. Societatis Jeſu Civitatis Januæ, tam in caſibus, quam extra cauſas manifeſtæ violentiæ, vel injuriæ poſſit procedere, ſive PP. Societatis ſint Auctores, ſive Rei?
2. An pendente aliqua Lite coram Ordinario Metropolitano ſemel introducta cum PP. Societatis Jeſu poſt eorum

con-

conſenſum in juriſdictionem, liceat eiſdem convolare
ad Judicem Conſervatorem?

3. An in ſupradicta cauſſa Litis jam introductæ, ut ſu-
pra, inhibitio Conſervatoris, ſi quæ fiat Ordinario;
& parti, illiuſque ſucceſſiva decr. annullativa Actorum
ab Ordinario poſt de inhibitionem factorum, ſit atten-
denda?

Ad 1. reſponſum fuit, Affirmative, in caſibus tantum
manifeſtæ violentiæ, & injuriæ, & quando PP. ſunt
Rei.

Ad 2. vero & 3. Negative,

18 In dubiis de juriſdictione inter Epiſcopos & Conſervato-
res ſuſpendendus eſt proceſſus, & non poteſt ultra proce-
di in cauſſa, ſed eligendi ſunt Arbitri, qui controverſiam
decidant, text. expreſſo in Concilio Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.*
3. *de reform.* & expreſſe etiam in d. Gregoriana incip.
Sanctiſſimus §. 10. ibi, ſi qua vero inter Judices Conſer-
„ vatores hujuſmodi; & locorum Ordinarios controverſia
„ ſuper competentia juriſdictionis orta fuerit, nequaquam
„ in cauſſa procedatur, donec per arbitros in forma ju-
„ ris electos ſuper juriſdictionis competentia fuerit judi-
„ catum. Et ſic Barboſa *de offic. & poteſtat. Epiſcop. par.*
3. *alleg.* 106. *num.* 27. & alii communiter, Quando con-
19 troverſia eſt ſuper competentia juriſdictionis, & ſub hoc
prætextu Epiſcopus Conſervatorem impedit, non poteſt
Conſervator procedere contra Epiſcopum per Cenſuras
quia ex Trid. & d. Gregoriana mox citata non poteſt tunc
ultra procedi in cauſſa, donec per Arbitros in forma ju-
ris electos ſit controverſia deciſa. Paſqual. *ad Laur. de
Franch. num.* 833. Rorbaſtren. *in Paſtor. p. p. clauſ.* 10. Ni-
dus *de Conſervator. c.* 8. *partic.* 6. *num.* 2. cum Paſſerino
20 num. 130. & alii communiter. In neceſſitate autem,
quando partes non conveniunt in arbitrorum electione,
vel alias nequit per Arbitros concorditer controverſia
competentiæ juriſdictionis terminari; eligendus eſt ter-
tius Arbiter, cum quo in certum breve tempus ſuper ju-
riſdictione controverſiam terminare procurent; *c. Suſpi-
cionis* 39. *de Offic. & poteſt. Judic. delegat. a cum Speciali*
41. *de appellat. & c. Legitima* 2. *de appellat. in* 6. Et
ſic Cevall. *t.* 4. *q.* 897. *nu.* 777. Paſſerin. *num.* 244. Nid. *loc.
cit. nu.* 6. & alii paſſim. Sic etiam ſi Conſervator Regula-
21 rium recuſetur ut ſuſpectus, pro ut recuſari poſſe, etiam
in notoriis probat; textus *in c. Quod ſuſpecti* 15. *cauſ.* 3.
q. 5. ibi: *Et ſi manifeſta ſibi officiant crimina*; ubi Gloſſa
inquit, *arg. Quod in notorio crimine, etiam Judex recu-
ſatur: & cap. Judex* 5. *de offic. delegat. in* 5. & tradit
Barboſ. *l. c. nu.* 32. cum pluribus aliis; tunc ipſe Conſer-
vator recuſatus poterit partes compellere ad eligendos Ar-
bitros, coram quibus cauſſa recuſationis probetur, & de-
cidatur, aſſignabitque eiſdem arbitris terminum competen-
tem, intra quem cauſſam recuſationis determinent, com-
pelletque ipſos Arbitros, ut advocent ſibi tertium, ſi ipſi
diſcordes fuerint, ut probatur *in d. c. Suſpicionis* 5. *Cum
ſpeciali*; *& c. Legitima ſub n.* 20. *cit.*

22 Conſervatores Regularium non tenentur uti Notario Cu-
riæ Epiſcopalis, ſed poſſunt aſſumere quemcumque Nota-
rium ſibi beneviſum. Nidus *loc. cit. cap.* 10. *particul.* 1.
num. 10. cum Paſſerin. *num.* 52. & Ceſpred. *dub.* 318. *n.*
12. ex Peyrino, quod eſt commune omnibus Delegatis,
& ſic etiam Card. de Luc. *de juriſd. diſc.* 4. *nu.* 14. ubi
poſt *num.* 2. refert decretum *Sac. Congregat. Concilii ema-
natum in una Faventina* 17. *Decembr.* 1667. Conſervato-
23 res Regularium poſſunt vices ſuas aliis committere, & in
totum alium ſubdelegare, & ſubſtituere. Moneta *de Con-
ſervatorib. cap.* 7. *num.* 58. Nidus *l. c. c.* 2. *partic.* 4. *num.*
2. *& ſequent. & c.* 11. *particul.* 1. *num.* 1. Miranda *t.* 2. *qu.*
47. *art.* 3. Tamburin. *tom.* 3. *diſp.* 17. *q.* 1. *num.* 6. Lezana *par.*
2. *cap.* 10. *num.* 26. Confect. *in ſummar. privileg. mendicant.
tit.* 4. *cap.* 7. Candid. Brugnol. *tom.* 4. *cap.* 19. *num.* 13.
Rodericus *q.* 65. *art.* 15. Soraus *in compend. verb. Con-
ſervator.* Fagnan. *in cap. Si Clericus de for. competent. n.*
42. Bordon. *reſolut.* 95. *num.* 9. Paſſerin. *num.* 78. Pey-
rin. *num.* 5. & alii contra Donatum, Antonell. & alios.
24 Et hæc noſtra concluſio habetur ex d. Conſtitutione Gre-
gorii XV. incip. *Sanctiſſimus* §. 2. ubi expreſſe dicitur,
Conſervatores hujuſmodi ſive principales, ſive ſubrogati &c.
& §. 11. ubi innovat Conſtitutionem Bonifacii VIII. incip.
Hac Conſtitutione, ibi: *Juxta formam alterius Conſtitutio-
nis ejuſdem Bonifacii Prædeceſſoris, quæ incipit, Hac Con-
ſtitutione, quam Sanctitas ſua in omnibus, quæ præſenti
Conſtitutioni non adverſantur, innovavit, & innovat*; In
dicta autem Conſtitutione Bonifacii VIII. *cap. Hac Con-
ſtitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. habetur, quod Con-
ſervatores ſubdelegare poſſint, ſi hoc ſit eis ex bene-
ficio literarum Apoſtolicarum conceſſum, ut patet ex
verbis ipſis, quæ adducunt, ibi: *Vices quoque ſuas (cita-
tionibus, ſententiarum denunciationibus duntaxat exceptis,
quas per alios valeant exercere) nulli alii committere poſ-
ſint, niſi hoc eis competierit ex beneplacito litterarum*, ubi
nota hæc ultima verba; Atqui Regularium Conſervatores
privilegium illud ſubdelegandi habent a variis Summis
Pontificibus, & ſignanter a S. Pio V. Conſtitutione in-
cip. *Ad hoc nos Deus*, ibi; *Diſcretioni veſtræ per præ-
ſentes mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus ve-
ſtrum per vos, vel alium etiamſi ſint extra loca in quibus
eſtis deputati Conſervatores & Judices*, & a Gregorio XV.
d. Conſtit. incip. *Sanctiſſimus*, per illa jam adducta ver-
ba: *Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubro-
gati*; ergo ſtat clarum poſſe Conſervatores Regularium
etiam in totum ſubdelegare, vel alium ſubſtituere; Non
enim in d. Conſtitutione Bonifacii VIII. relata *in cap.
Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegati in* 6. cui tam fi-
dunt adverſarii, prohibetur abſolute omnibus Conſervato-
ribus ſubdelegatio, ſed illis duntaxat qui ſubdelegandi pri-
vilegium non habent ex litteris Apoſtolicis inter quos non
comprehenduntur Regularium Conſervatores, qui tale pri-
vilegium habent ex variis Pontificiis conceſſionibus, ut
ſupra fuit oſtenſum.

Subconſervatores, ſeu ſubdelegati, & ſubſtituti a Con- 25
ſervatoribus debent habere omnes qualitates ad Conſerva-
tores requiſitas; *c. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegat.
in* 6. ibi: *Sed tunc, niſi intra Civitates, ſeu Diœceſes, in
quibus fuerint deputati, & perſonis tantum, quæ ſuperius
ſunt expreſſæ*. Et idem ſtatuitur in d. Gregoriana incip.
Sanctiſſimus §. 2. ibi: *Statuit, & decrevit, ut Judices
Conſervatores hujuſmodi, ſive principales, ſive ſubrogati,
eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum ha-
beant qualitates requiſitas &c.* Et ſic tenet Fermoſin. in
c. Si Clericus, de foro comp qu. 12. *num.* 460. *ibid. num.*
42. Moneta *de Conſervatorib. c.* 7. *num.* 65. Tamburin.
tom. 3. *diſp.* 17. *qu.* 1. *num.* 6. Nidus *loc. cit. c.* 11. *par-
tic.* 1. *num.* 2. Lezana *num.* 26. Peyrin. *ad d. Conſtitut.
Gregorii XV. nu.* 5. Paſſerin. *nu.* 79. Candid. Brugn. *loc.
cit.* & alii. Et ratio eſt, quia ſubdelegatus debet eſſe ejuſ-
dem qualitatis, ac conditionis, cujus eſt delegatus, ac
talis, qui poſſit delegari: *cap. Statutum* 11. §. *in nullo,
de reſcript. in* 6. Gloſſa *in cap. Hac Conſtitutione* 15. *de
offic. delegati in* 6. §. *vices quoque*. Unde Conſevatores
non poſſunt vices ſuas committere in caſibus, in quibus
ſubdelegare poſſunt, niſi perſonis illis, quæ in Conſer-
vatores eligi poſſent, & de quibus abunde fuit dictum
articul. 1. *a numer.* 6. *uſque ad num.* 16. Conſervatores,
qui aliis vices ſuas ſubdelegarunt, poſſunt ab ipſis ſubde-
legatis cauſſam ad ſe advocare; dummodo tamen juriſdictio 26
revocetur a ſubdelegatis, antequam ipſi ſubdelegati juriſdi-
ctione eadem uti cœperint: *cap. Quamvis* 6. *de offic. Dele-
gati in* 6. Et dicuntur hac uti cœpiſſe per ſolam citatio-
nem. Gloſſa *in dict. cap. Quamvis* 6. *de Offic. Delegat. in*
6. Nidus *l. cit. cap.* 11. *particul.* 1. *num.* 6. Moneta *loc.
cit. cap.* 10. *n.* 56. & alii. Officium Subdelegati, ſeu Sub-
conſervatoris expirat per mortem naturalem Conſervato- 27
ris, *l. Et quia* §. *ideoque, de juriſdict. omn. Judic.* ubi ge-
neraliter dicitur, quod ſi is, qui mandavit juriſdictio-
nem, deceſſerit, antequam res ab eo, cui mandata eſt ju-
riſdictio, geri cœperit, mandatum ſolvitur, & ratio
eſt, quia juriſdictio non tranſit efficaciter in delega-
tum, aut ſubdelegatum, ſed manet penes delegantem, vel
ſubdelegantem; *cap. Quamvis* 7. *de offic. delegat. in* 6. Gloſſa
ibid. verb. efficaciter. Nid. *loc. cit. numer.* 11. & alii paſ-
ſim. Et hæc ratio locum habet etiam in morte civili, vel
quia officium ipſius terminet per lapſum temporis præfixi, 28
vel quia Conſervator privatus ſit tali officio, quia juriſdi-
ctio Subdelegati, ſeu ſubconſervatoris eſt acceſſoria, ideo-
que corruit corruente principali; *arg. cit. cap. Quamvis,
& Gloſſ. ibid.* Moneta *loc. cit. cap.* 10. *numer.* 26. Nid.
loc. cit. nu. 11. & 12. & alii. Per excommunicationem
autem, vel ſuſpenſionem Conſervatoris, vel etiam ipſius 29
ſubdelegati, vel ſubconſervatoris, non expirat in ſubde-
legato, ſeu ſubconſervatore juriſdictio, ſed ſolum ſuſpen-
ditur, donec Conſervator, vel Subconſervator abſolvatur.
Moneta *loc. cit. n.* 384. Nid. *loc. cit. n.* 13. & alii.

Notorius debitor Regularium coram eorum Conſervato- 30
re conveniri poteſt, Moneta *de Conſervatorib. c.* 7. *n.* 261.
Portel. *in dub. Regul. verb. Conſervator.* Roderic. *t.* 1. *quæſt.*
65. *artic.* 12. Dian. *in opere Coord. p.* 19. *tract.* 2. *reſol.* 270.
Peyrin. *ad Conſtitut.* 5. *Greg. XV.* §. 6. *num.* 50. Nid. *de
Conſervator. c.* 4. *particul.* 3. *num.* 1. Lezana *loc. cit. nu.*
63. Paſſerin. *num.* 133. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia
debitor notorius ſolvere nolens Regularibus injuriam ma- 31
nifeſtam facit; injuria enim eſt omne damnum culpa illa-
tum; *l. prim. ff. de injur.* & Conſervatores Regula-
rium ſunt præcipue eis conceſſi ad ipſos defendendos a
manifeſtis injuriis: *cap. Statuimus* 1. *& capitul. Hac Con-
ſtitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. & gaudent facultate
defendendi Regulares a manifeſtis injuriis, & violentiis,
quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſioni-
bus dejiciuntur, propriiſque bonis frui, vel uti impe-
diuntur, ex Decreto Sacræ Congreg. Concilii relato ſu-
pra *ſub num.* 2. adeoque poſſunt procedere contra noto- 32
rios debitores Regularium. Tunc autem eſſet debitum no-
torium, ſi debitor fateretur debitum, & negaret ſe ſol-
vere velle, vel ſi debitum per inſtrumentum, ac teſtes
omni exceptione majores conſtaret, etiamſi a debitore
negaretur; in præſenti enim injuria, nedum ſumitur pro
contumelia, vel convitio, ſed pro omni eo, quod fit
contra jus, & eſt in damnum Monaſterii. *Inſtitut. de in-
jur. in princip.* & Canoniſtæ communiter *in d. cap. Statui-
mus*, quia omne illud dicitur injuria, quo jus alterius offen-
ditur, nec fieri poteſt niſi injuſte; Joan. de la Cruz *de ſtat.*

Rel.

Bel. l. c. 10. dub. 5. concluſ. 2. Diana & Nid. *loc. cit.* & alii.

33 Quando Regulares ſunt debitores Laicis, vel Clericis ſæcularibus, non poſſunt conveniri coram Ordinario, ſed conveniendi ſunt coram ſuo Superiore, vel Conſervatore. Gutter. *lib. 3. pract. cap.* 10. Formoſin. *in cap. ſi Clericus quæſt.* 12. *num.* 40. *de foro competent.* Bordon. *reſolut.* 95. *num.* 20. Cevall. *de commun. contra communes quæſt.* 897. *num.* 813. Paſſerin. *numer.* 133. Nid. *cap.* 4. *particul.* 4. *num.* 3. & alii. Diſpoſitio enim
34 Conſtitutionis Innocentii V. incip. *Volentes*, editæ in Generali Concilio Lugdunenſi, & Concilii Tridentini *ſeſſ.* 7. *cap.* 14. quæ fundamentum præbere videtur opinantibus in contrarium, non comprehendit Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus ſunt conveniendi, ut teſtatur reſolutum a Sacra Congregatione Concilii, Aldrete *in alleg. pro omnimoda Regul. exemptione p.* 1. *c.* 7. *num.* 2. & Barboſa *ſuper Trident. ſeſs.* 7. *cap.* 14. *n.* 2. *& de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 3. *alleg.* 105. *num.* 23. his verbis: *Sacr. Card. Congreg. Concil. Trident. interpretum declaravit, neque conſtitutione in Generali Concilio Lugdunenſi edita, qua incipit Volentes, neque Decreto ejuſdem Concilii ſeſs.* 7. *de reform. cap.* 14. *comprehendi Regulares, ideoque juxta eorum privilegia coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus eſſe conveniendos.*

35 Et ſic Regulares pro contractibus, vel debitis, ſi intra Monaſteria maneant, conveniendi ſunt coram ſuis Superioribus, vel Conſervatoribus, non autem coram Ordinariis, aut alibi. Ita fuiſſe deciſum a Sacra Congregatione Concilii refert Narbona *l.* 39. *gloſs.* 1. *num.* 230. *tit.* 4. *l.* 2. *Recopilat.* & Barboſa *ſuper Trident. ſeſs.* 7. *cap.* 14. *num.* 2. Ordinariis enim conceditur juriſdictio conveniendi coram ſe Regulares ſolum quando ipſi Regulares Judicem Conſervatorem non habent, ut in pœnam poſt Gregor. XIII. ſtatuit Gregor. XV. Conſtitution. incip. *Sanctiſſimus* §. 7. contra ipſos Regulares, qui Conſervatorem non elegerint, ut coram Ordinariis conveniri debeant; & cenſuit Sacra particularis Congregatio deputata ab Innocentio X. 16. *Aprilis* 1648. *ad ſextum dubium*, conceptum his verbis: Sexto: An Regulares prædicti gravati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel teſtamentorum executores poſſint conveniri coram Ordinario, ſi Conſervatores non nominaverint intra tempus habile ab Ordinario præſcriptum? „ Reſpondit: Regulares in cauſ„ ſis præfatis coram Ordinario loci eſſe conveniendos, „ ſi ad præſcriptum Conſtitutionis Sanctæ memor. Gre„ gor. Conſervatores non elegerint, ipſumque electionis „ documentum intra præfinitum tempus in actis Curiæ „ ipſius Ordinarii non exhibuerit, “ & confirmavit ipſe Innocentius X. 14. *Maji* 1648. Conſtit. incip. *Cum ſicut accepimus*.

36 Conſervatores Regularium cognoſcere poſſunt de injuriis factis ſervis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus ipſorum, in quantum talibus reduplicative; ut colligitur ex variis Conſtitutionibus Pontificiis pro conceſſione Conſervatorum Regularium editis, & ſignanter ex Conſtitut. S. Pii V. incip. *Ad hoc nos Deus*, in qua conceſſit Conſervatoribus a Dominicanis electis, ut poſſint procedere „ adverſus inferentes eis, aut eorum Pro„ curatoribus, agentibus, ſervitoribus, & familiaribus „ in præmiſſis, & eorumdem aliquo moleſtias, injurias, „ gravamina &c. “ quæ conceſſio ſi intelligatur de injuriis, ac violentiis manifeſtis, non videtur ſublata per d. Gregorianam incip. *Sanctiſſimus*; non enim adduci poteſt Clauſula aliqua d. Gregorianæ derogatoria Piani privilegii, ut eam legenti patet: Item ex Conſtitutione Clementis VII. incip. *Dum conſideramus*, pro Minoribus de obſervantia edita, ubi ſic præciſe ſtatuit: „ Ut in qui„ buſvis cauſis, & rebus ipſos, Syndicum, & Procura„ tores concernentibus, civilibus, criminalibus, & mix„ tis, nonniſi coram Judicibus Conſervatoribus Domo„ rum illarum, quarum ipſe Syndicus, & Procurator „ fuerit, de juſtitia reſpondere teneatur. „ Quæ Conſtitutio Clement. VII. quantum ad Syndicos, & Procuratores, una cum variis S. C. C. decretis fuit confirmata ab Innoc. XI. 19. Junii 1686. Conſtitut. incip. *Alias pro parte*. Et ſic tenent Paſſerin. *in cap. Hac Conſtitutione* 15. *de offic. delegat. in* 6. *n.* 177. Roderic. *tom.* 1. *qu.* 65. *art.* 17. *& tom.* 3. *q.* 19. *art.* 4. Portell. *in verb. Syndicus num.* 5. Caſarub. *in compend. privileg. verb. Procuratores Fratrum num.* 13. Lezana *p.* 2. *cap.* 10. *a num.* 65. Anton. a Spiritu Sancto *in Directi. Regul. tom.* 1. *diſp.* 1. *ſect.* 4. *num.* 219. Villalobos *part.* 2. *tract.* 35. *diff.* 9. Nidus *loc. cit. cap.* 5. *partic.* 4. *num.* 1. *&* 10. & alii paſſim. Et hujuſ-
37 modi privilegia reſpectu injuriarum, quæ fiunt ſervis, familiaribus, Syndicis, & Procuratoribus in quantum talibus reduplicative, certum eſt non eſſe abrogata, quia non continent niſi id, quod eſt de jure communi decernente, quod injuria facta ſervo, familiari, aut cuique in principalem redundet; qua de cauſa Conſervator Eccleſiæ cognoſcere poteſt, cum injuria ſervis Eccleſiarum illata, Eccleſiis ipſis irrogetur *2. cap. Eccleſiarum. Servos* 69. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. *cap. Nullus Judicum de foro compet.* quod eſt generaliter verum, quotieſcumque cauſa injuriæ ſervi Dominum reſpicit. Nidus *loc. cit. n.* 11. Paſſerin. *l. c. n.* 173. & apud ipſum Farinac. *p.* 4. *prax. qu.* 105. *inſp.* 6. & alii.

Regulares quicumque in caſu, quo Epiſcopus præcipiat 38
decreta aliqua Concilii Tridentini ab ipſis obſervari, non poſſunt eligere Conſervatores ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta infringant ſua privilegia. *Sic* expreſſe cenſuit Sacra particularis Congregatio deputata ad primum dubium conceptum his verbis: Primo, An in caſu, quo Epiſcopus præcipiat Decreta aliqua Concilii Tridentini a Regularibus obſervari, & executioni demandari, Regulares quicumque, etiam Societatis Jeſu ſub prætextu, quod hujuſmodi præcepta infringant ſua privilegia, poſſint eligere Conſervatores? „ Congregatio reſpondit, ſi „ Epiſcopus præcipiat Regularibus etiam Soc. Jeſu ut „ Decreta aliqua Conc. Tridentini obſervent, ac exequan„ tur, illis caſibus, in quibus per ipſum Concilium, vel „ Conſtitutiones Apoſtolicas, exempti ſubjiciuntur juriſdi„ ctioni Epiſcopi, minime licere ipſis Regularibus ob „ eam cauſſam Conſervatores eligere.

Nec Regulares poſſunt Conſervatores Judices aſſigna- 39
re, quando Ordinarius procedit juris ordine ſervato adverſus Regulares in caſibus, in quibus per Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur, ut in terminis cenſuit dicta deputata particularis Congregatio in reſponſione ad ſecundum dubium conceptum ut ſequitur; Secundo: An quando Ordinarius procedit juris ordine ſervato adverſus Regulares prædictos in caſibus, in quibus per Concilium, vel Conſtitutiones Apoſtolicas ipſi ſubjiciuntur, poſſint Conſervatores Judices aſſignare? *Reſpondit, ut ad proximum, non poſſe.* Quando utrumque decretum fuit confirmatum cum variis aliis ab Innocentio X. 14. *Maji ejuſdem anni* 1648. Conſtitut. incip. *Cum ſicut accepimus*. Conſervatores, quando ſunt Presbyteri ſæculares 40
tam in civilibus, quam in criminalibus, ſeu mixtis ſubjiciuntur loci Ordinario, ut abſolute reſpondit *Sacra Congregat. Concil. in Favent.* 17. *Decemb.* 1667. *ad quartum, apud Cardinal. de Luca de juriſdictione diſc.* 4. *num.* 2.

Novæ additiones ex aliena manu.

DE Conſervatoribus anno 1743. interrum tractatum 1
edidit P. Petrus Mar a Forti Societatis Jeſu. At non multum (inquit *S. M. Benedictus XIV de Synod. Diœceſan. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 6.) *huic Auctori fidendum eſt; quoniam multis in locis, ſed præſertim articul.* 21. *Judicum Conſervatorum juriſdictionem ultra limites protendit a Sacris Urbis Congregationibus eiſdem præſcriptos.*

CONSTITUTIO UNIGENITUS.

COnſtitutio *Unigenitus* tantum ſibi vindicat auctorita- 1
tem, & obſequium, ut eidem publice refragantibus, veluti notoriis, ac publicis peccatoribus, denegandum ſit Sanctiſſimum Viaticum; Bened. XIV. Conſtitut. incip. *Ex omnibus* §. 3. Publici autem, atque notorii ſunt refracta- 2
rii, in caſu, de quo agitur, quicumque per ſententiam a Judice competente prolatam, rei declarati ſunt, eo nomine, quod debitam prædictæ Conſtitutioni *Unigenitus* venerationem, obſequium, & obedientiam contumaciter denegaverint: Quicumque etiam hujuſmodi contumaciæ reos ſe in judicio confeſſi ſunt; Ac prætera illi qui quamvis nec a Judice condemnati, neque reatum ſuum in judicio confeſſi fuerint, nihilominus, vel eo tempore, quo ſacrum ipſum Viaticum ſuſcepturi ſunt, propriam inobedientiam, & contumaciam adverſus Conſtitutionem *Unigenitus* ſponte profitentur; vel in anteactæ vitæ decurſu aliquid evidenter commiſiſſe noſcuntur, manifeſte oppoſitum venerationi, obſequio, & obedientiæ, eidem Conſtitutioni debitæ, in eoque facto moraliter perſeverare, quod ita vulgo cognitum eſt, ut publicum ſcandalum inde exortum, non adhuc ceſſaverit. Sunt verba præciſa dictæ Conſtitutionis *ſub* §. 4.

In re autem dubia, quam regulam ſequi debeant Sa- 3
cramentorum Miniſtri, tradit Pontifex *ibid.* §. 8. *&* 9. his verbis: Hoc itaque primum advertere debent, an ſcilicet ei, qui extremam Viaticum poſtulat, quam antea ad ſacram menſam accederet, Paſchali præſertim tempore, a loci illius Parocho, ubi degebat, Euchariſtica Communio adminiſtrata fuerit; ſi enim hæc illi in vita non fuerit denegata, argumento id erit, aut hominem illum ab omni labe immunem, aut ſaltem non vere notorium peccatorem reputatum fuiſſe; indeque ſequetur, Sacrum Viaticum eidem in exitu vitæ publice poſtulanti denegari non poſſe; Niſi forte, poſtquam olim ad Euchariſticam menſam admiſſus fuit, & ante id tempus, quo poſtrema Sacramenta requirit, aliquid commiſiſſe noſcatur, quo publici, & notorii peccatoris notam, juxta præmiſſa, contraxerit.

Ubi autem ex hac facti ſpecie certum ipſis non ſuppe- 4
tat fundamentum, cui inſiſtere valeant, aliunde vero validæ adverſus ægrotum præſumptiones, & indicia gravia, & urgentia militent, ob quæ obortum ſibi ſcrupulum rationabiliter deponere nequeant; in his rerum circumſtantiis, oportet eos, remotis arbitris, ægrotum alloqui, eique cum omni lenitate, & manſuetudine, non

tam-

tamquam diſputantes, eumque convincere volentes, oſtendere, quæ, & qualia ſint indicia, quæ ſuſpectum reddunt ipſius vitæ tenorem; rogantes eum, & obſervantes, ut reſipiſcat, in eo ſaltem temporis articulo, a quo æterna ipſius ſalutis ſors pendet; eidem præterea demonſtrantes, quod quamvis ipſi parati ſint Sanctiſſimum Corporis Chriſti Viaticum ei miniſtrare, non ideo tamen tutus ipſe erit ante tribunal Chriſti, ſed potius novi, & horrendi criminis reum ſe conficiat, ex quo judicium ſibi manducavit, & bibit: Cæterum ſe non alia de cauſa Sacramentum Corporis Chriſti eidem miniſtraturos, niſi, ut Eccleſiæ jubenti obtemperent, quæ præter eam, quam habet, curam, ut ſcandala publica antevertat, pro ſua etiam pietate, ægroti ipſius infamiam præcavere ſtudet, licet peccatorem in conſpectu Domini reputet, non tamen in proprio Tribunali publicum, atque notorium peccatorem agnoſcit. Hæc ille §. 8. & 9. citatæ Conſtitutionis merito integraliter perlegendæ, & obſervandæ.

5 Viaticum Corporis Chriſti non eſt ad infirmos deferendum, qui cum illud ſumere impediantur, adorationis, vel deoſculationis cauſa ad ſe deferri expoſtulant; Benedict. XIV. Conſtit. incip. *Cum, ut recte* §. 12. & 13. Et id jam nos tradidimus in Tomo 3. verb. *Euchariſtia num.* 50. Alia ad rem, Vide verb. *Euchariſtia*.

Vide verb. *Viaticum*.

CONSUETUDO.

SUMMARIUM.

1 *Conſuetudo dicitur a verbo* Conſueſco, *ſive* Conſuefacio.

2 *Conſuetudo eſt duplex, una facti, & altera Juris, & quæ ſit utraque?* uſque ad n. 3.

4 *Conſuetudo Juris eſt quaſi altera Lex parem obligandi obtinens poteſtatem.*

5 *Conſuetudo generatim capta dividitur tripliciter, ſcilicet in conſuetudinem præter Legem, ſecundum Legem, & contra Legem.*

6 *Conſuetudo* præter Legem *quæ ſit?*

7 *Ad hoc, ut hæc conſuetudo obliget requiritur, quod ſit introducta a toto populo, aut majori, & ſaniori ejus parte cum animo ſaltem interpretativo ſe obligandi.*

8 *Hinc conſuetudines, quæ ex devotione populi proficiſcuntur, non obligant, nec vim Legis habent.*

9 *Inſuper ad hoc, ut conſuetudo* præter Legem *obliget, requiritur præſcriptio, ad quam exposcitur, & ſufficit decennium, ſive ſit conſuetudo civilis, ſive Canonica, etiamſi Princeps ſit abſens.*

10 *Conſuetudo* ſecundum Legem *quæ ſit?*

11 *Conſuetudo* contra Legem *quæ ſit?*

12 *Hæc conſuetudo non poteſt introduci, nec dari contra* Jus *Divinum, & naturale*, ad n. 13.

14 *Poteſt tamen tolli, & penitus abrogari Lex humana poſitiva, ſive Civilis, ſive Canonica per contrariam conſuetudinem, dummodo ea ſit rationabilis, ac legitime præſcripta.*

15 *Ut conſuetudo contraria Legem humanam poſitivam tollat, & abroget, requiruntur potiſſimum duæ conditiones, videlicet, quod talis conſuetudo ſit rationabilis, & ſit legitime præſcripta.*

16 *Quæ conſuetudo dicatur rationabilis?*

17 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia*, uſque ad n. 18.

19 *Conſuetudo, quando dicatur legitime præſcripta?*

20 *Tempus requiſitum, & ſufficiens, ut conſuetudo cenſeatur legitime præſcripta pro abolenda, & abroganda Lege civili eſt decennium; Pro abolenda tamen, & abroganda Lege Canonica eſt ſpatium quadraginta, annorum*, ad n. 22.

23 *Probabile tamen eſt, quod etiam pro abolenda, & abroganda Lege Canonica ſufficiat decennium, ſicuti pro abroganda Lege civili*, uſque ad num. 25.

16 *Pro abolenda, & abroganda Lege, ſive Civili, ſive Canonica per contrariam conſuetudinem via conniventiæ introductam, probabilius eſt non requiri rigoroſum, & determinatum tempus præſcriptionis.*

27 *Conſuetudo* contra Legem *duplici modo poteſt introduci, ſcilicet per viam* conniventiæ, *& per viam præ*ſcriptionis, ad num. 28.

29 *Ad abrogandam Legem per conſuetudinem via* conniventiæ *introductam non requiritur bona fides.*

30 *Ad abrogandam tamen Legem per conſuetudinem via* præſcriptionis *introductam, requiritur neceſſario bona fides.*

31 *Licet primi Legem tranſgredientes non poſſint ob ſuam malam fidem Præſcriptionem, ipſamque conſuetudinem inchoare; Poſteri tamen eorum exempla bona fide ſequentes poſſunt præſcriptionem, ipſamque conſuetudinem inchoare.*

22 *Conſuetudo a Lege reprobata, & damnata tamquam irrationabilis; & bonis moribus repugnans non poteſt, licet ſit immemorabilis, abrogare Legem.*

33 *Conſuetudo a Lege, ſeu Conſtitutione reprobata tamquam irrationabilis, & iniqua, intelligitur nedum de conſuetudine præſente, ſeu exiſtente, ſed etiam de futura.*

34 *Si vero non ſuperveniat cauſſa tollens irrationabilitatem, & iniquitatem, quæ ab initio ineſſe videbatur conſuetudini, tunc poteſt induci valida conſuetudo adverſus eam Legem non obſtante tali reprobatione.*

35 *Per Legem univerſalem, ſeu Clauſulam generalem abrogativam conſuetudinis V. G.* non obſtante quacumque conſuetudine, *aut hujuſmodi, non abrogatur conſuetudo immemorabilis, niſi de ea ſiat ſpecialis mentio.*

36 *Conſuetudo, in quo principaliter differat a præſcriptione?*

Conſuetudo, quæ ex etymone nominis dicitur a ver- 1
bo *conſueſco*, ſive *conſuefacio*, ideſt ſimul, ac ſæpius
facio, quia videlicet, non inducitur, niſi a majori par-
te Communitatis ſimul, ac ſæpius actum frequentantis, eſt
duplex, una *facti*, & altera *Juris*. Conſuetudo *facti*,
quæ eſt via ad conſuetudinem Juris, eſt ipſemet com- 2
muniter repetitus uſus, ſeu frequentatio actuum alicu-
jus populi, ſeu communitatis ſine obligatione, & iſta
ſecundum Iſidorum *lib. 5. etymol. ar. 3. relatum inc. Con-
ſuetudo 5. diſt. 1. Vocata eſt conſuetudo, quia in communi uſu
eſt*. Conſuetudo Juris nihil aliud eſt, quam Jus mori- 3
bus conſtitutum, ideſt Jus, quod ex hujuſmodi commu-
niter repetito uſu, & frequentatione actuum alicujus po-
puli, ſeu communitatis oritur, unde definitur ab eodem
Iſidoro relato *in d. c. Conſuetudo 5. diſt.* 1. quod ſit *Jus
quoddam moribus inſtitutum, quod pro Lege ſuſcipitur, cum
deficit lex*. Et hæc conſuetudo Juris cum tendat ad no- 4
vi Juris introductionem, eſt quaſi altera Lex, parem o-
bligandi obtinens poteſtatem, uti habetur *in l. De quibus
32. ff. de Legibus*, ibi: *De quibus cauſſis ſcriptis Legibus non
utimur id cuſtodire oportet, quod moribus, & conſuetudine
introductum eſt . . . . Quid enim intereſt ſuffragiis populus
ſuam voluntatem declaret, an rebus & factis? . . . . In-
veterata conſuetudo pro Lege non immerito cuſtoditur; &
hoc eſt Jus, quod dicitur moribus conſtitutum*. Et in l.
ſequent. *Diuturna conſuetudo pro Jure, & Lege in his,
quæ non ex ſcripto deſcendunt, obſervari ſolet*. Et *in l. 35.
ff. eodem: Sed ea quæ longa conſuetudine approbata ſunt,
& per annos plurimos obſervata, veluti tacita civium con-
ventio, non minus quam ea, quæ ſcripta ſunt Jura, ſer-
vantur*.

Conſuetudo generatim capta dividitur tripliciter, ſci- 5
licet in conſuetudinem præter Legem, ſecundum Le-
gem, & contra Legem. Conſuetudo *præter Legem*, (quæ
& *Juris Conſtitutiva* dicitur) eſt illa, quæ reperitur in ca-
ſibus illis, qui a Jure communi non ſunt deciſi, & huic
ſolum convenit definitio tradita ab Iſidoro *ſupra num.* 3.
cum hæc ſola habeat pro ſuo eſſe conſtituere Jus no-
vum, ubi Lex deficit, ſeu nulla Lex poſita fuit, & ta-
lis conſuetudo quamvis non ſcripta obligat æque in con-
ſcientia ac in foro externo, ſicuti obligat Lex ſcripta; *l.
De quibus 22. ff. de Legibus*; ubi cum Juriſconſultus dixiſ-
ſet inveteratam conſuetudinem pro Lege non immerito
cuſtodiri, hanc rationem reddit: „ Nam cum ipſæ Leges
„ nos teneant, quia judicio populi receptæ ſunt, etiam
„ ea, quæ ſine ullo ſcripto populus probavit, omnes te-
„ nebunt. Et §. Ex non ſcripto, Inſtit. de Jur. nat. gent.
„ & civil. ſic habetur: Ex non ſcripto Jus venit, quod
„ uſus approbavit; nam diuturni mores conſenſu uten-
„ tium comprobati Jus efficiunt; Quia enim ut ait S.
„ Thomas 1. 2. q. 97. art. 3. per exteriores actus mul-
„ tiplicatos interior voluntatis motus, & rationis conce-
„ ptus efficaciſſime declaratur, hinc quando aliquid mul-
„ toties fit, videtur ex deliberato rationis judicio prove-
„ nire, & ſic conſuetudo re ipſa fit Lex communitatis
„ approbantis actus repetitos populi, & inde imponentis
„ obligationem ad actus ejuſmodi poſtea ponendos. Et ad
hoc faciunt omnia alia Jura adducta ſupra n. 4. Ad hoc
autem ut hæc conſuetudo obliget, requiritur, quod ſit
introducta a toto populo, aut majori, & ſaniori ejus par-
te cum animo ſaltem interpretativo ſe obligandi, ſeu in-
troducendi conſuetudinem obligatoriam, videlicet, facien-
di novam Legem, ſeu Jus non ſcriptum. Gloſſa *in cap.
Cum tanto 11. de conſuetudine, verb. Legitime ſit præſcripta*, &
ibi Abbas *n.* 17. Pirhing. *num.* 28. Suarez *lib. 7. de Legibus c.
14. n. 5. & 6.* & alii. Et ratio eſt, quia actus agen-
tium non operantur ultra intentionem eorum *l. Non omnis
16. de rebus cred. cap. Cum olim 38. de præbend.* Hic Con- 8
ſuetudines, quæ ex devotione populi proficiſcuntur,
non obligant, nec vim Legis habent, ut ex communi Do-
ctorum ſunt conſuetudines ſalutandi Deiparam dato ſigno
certis horis, audiendi miſſam diebus non feſtivis, acci-
piendi initio Quadrageſimæ cinerem benedictum, aquam
benedictam in ingreſſu Eccleſiæ, & ſimiles uſus frequen-
tati, & continuati a majore parte populi Chriſtiani ex
libera

9 libera devotione, quibus non inducitur conſuetudo obligatoria. Inſuper ad hoc ut conſuetudo præter Legem obliget, requiritur præſcriptio, ad quam expoſcitur, & ſufficit decennium, ſive ſit conſuetudo Civilis, ſive Canonica, vel Eccleſiaſtica, etiamſi Princeps ſit abſens. Gloſſa l. c. & alii communiter, *ex c. Conſuetudo 7. diſt. 12. & lib. 1. C. Quæ ſit longa conſuetudo, l. ſed ea, ff. de Legibus, l. ſuper longi, C. de præſcrip. longi temp. & §. 1. Inſtitut. de uſucap.*

10 Conſuetudo *ſecundum legem*, quæ non eſt Juris, ſed facti tantum, eſt illa, quæ legem jam præexiſtentem ſupponit, eamque vel deducit uſum, vel ſi ambigua eſt, interpretatur; Unde hæc conſuetudo jus præexiſtens confirmat, & adjuvat deducendo illud ad executionem, & obſervantiam; *cap. In iſtis 3. diſt. 4.*, ibi: *Leges firmantur, cum moribus utentium approbantur . . . Ita moribus utentium ipſæ leges confirmantur, & cap. Sopitæ 14. de cenſibus*, ibi: *Inde utique videmus intentionem tuam Jure communi, & prædeceſſorum tuorum conſuetudine adjuvari*; Aut Jus dubium interpretatur, juxta *leg. Si de interpretatione 37. ff. de Legibus*, ibi: *Si de interpretatione Legis quæratur, in primis inſpiciendum eſt, quo Jure Civitas retro in ejuſmodi caſibus uſa fuit. Optima enim Legum interpres conſuetudo, & cap. Cum dilectus 8. de conſuetudine*, ibi: *Contra conſuetudinem*
11 *approbatam, quæ optima eſt legum interpres*. Conſuetudo contra legem eſt illa, qua lex ſcripta, vel uſu numquam recepta fuit, vel jam recepta uſu contrario denuo
12 tollitur, & de hac præcipue ſermo eſt in propoſito. Hæc conſuetudo non poteſt introduci, nec dari poteſt contra Jus divinum & naturale, ſeu contra legem divinam, & naturalem, textu expreſſo *in cap. Cum tanto 11. de conſuetudine*, ibi: „ Nemo ſanæ mentis intelligit naturali „ Juri, cujus tranſgreſſio periculum ſalutis inducit, qua„ cumque conſuetudine (quæ dicenda eſt verius in hac „ parte corruptela) poſſe aliquatenus derogari. “ Et de
13 hoc ſalutis periculo, quod induceretur per conſuetudinem contra Legem divinam, & naturalem, rationem reddit Gregorius IX. *in cit. cap.* dicens: „ Cum tanto „ ſint graviora peccata, quanto diutius infelicem ani„ mam detinent alligatam. „ Hinc prava conſuetudo fornicandi, blaſphemandi, vel pejerandi numquam poteſt tollere Legem Divinam de non fornicando, de non blaſ-
14 phemando, de non pejerando. *Communiſſima, & certiſſima.* Poteſt tamen tolli, & penitus abrogari Lex humana poſitiva ſive Civilis, ſive Canonica per contrariam conſuetudinem, dummodo ea ſit rationabilis, ac legitime præſcripta, textu expreſſo *in cap. Cum tanto*, ibi: „ Licet „ etiam longævæ conſuetudinis non ſit vilis auctoritas; „ non tamen eſt uſque adeo valitura, ut vel Juri poſi„ tivo debeat præjudicium generare, niſi fuerit rationa„ bilis, & legitime præſcripta. Eſt communis. “ Vide infra *num.* 38.

15 Hinc colligitur, duas potiſſimum conditiones eſſe neceſſarias, ut contraria conſuetudo Legem humanam poſitivam tollat, & abroget, videlicet, ut talis conſuetudo ſit rationabilis, & ſit legitime præſcripta; *cit. cap. Cum tanto, in fine*, ibi: *Niſi fuerit rationabilis, & legitime præſcripta*. Ea autem conſuetudo generatim loquendo cenſetur rationabilis, quæ nec Juri naturali, aut Divino adverſatur, neque jure Canonico reprobatur, neque peccandi licentiam, aut occaſionem præbet, neque alia ratione communi utilitati pernicioſa eſt; quæ vero in aliquo deficit, cenſetur irrationabilis, & conſequenter nunquam poteſt induci per actus legi contrarios. Sic Layman. *lib. 1. tract. 4. cap. 24. num. 4.* Roch. *in cap. ultim. de conſuetud. num. 26.* Suarez *lib. 7. de legibus cap. 6. numer. 10.*, Azor. *part. 1. lib. 3. cap. 17. quæſt. 4.*; Reiffenſtuel *lib. 1. decr. tit. 4. num. 34.* & alii plures.

17 Nec valet dicere, quod omnis Lex debet eſſe rationabilis, & juſta, & Reipublicæ utilis; *cap. Erit autem Lex 2. diſt. 4. & l. 9. Cod. de Legibus*, & conſequenter conſuetudo ei directe contraria neceſſario erit irrationabilis, injuſta, ac Reipublicæ pernicioſa, quia ſi unum ex contrariis eſt rationabile &c. neceſſe eſt alterum eſſe irrationabile &c. Non valet, inquam, quia utraque, Lex ſcilicet, & conſuetudo ei directe contra-
18 ria poteſt eſſe rationabilis, & utilis ſecundum diverſas rationes, & in ordine ad diverſos fines, ac reſpectus: nam quamvis conſuetudo contra Legem introducta uno fine, ſeu conſideratione, ob quam Lex fuit condita, minus ſit utilis, & rationabilis, tamen alio fine, ſeu conſideratione poteſt eſſe etiam utilis, & rationabilis, quia licet conſuetudo contraria Legi ſit contra rationem particularem talis Legis, non eſt tamen contra omnem aliam rationem; ſicut etiam duæ oppoſitæ, & contrariæ ſententiæ non raro ſunt ſimul probabiles, atque duæ contrariæ Leges (prout accidit in mutatione, & abrogatione Legum) ſolent eſſe rationabiles, ob diverſas rationes, conſiderationes, & reſpectus, ut *cap. Non debet 8. de Conſanguinitate, & affinitate*, ubi ſic expreſſe habetur: „ Non debet reprehenſibile judicari, ſi ſecundum varie„ tatem temporum ſtatuta quandoque varientur huma„ na, præſertim cum urgens neceſſitas, vel evidens uti„ litas id expoſcit, quoniam ipſe Deus ex his, quæ in „ veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutavit in no„ vo; Cum ergo prohibitiones de conjugio in ſecundo, „ & tertio affinitatis genere minime contrahendo &c. “

Conſuetudo tunc dicitur legitime præſcripta cum tem- 19
pore a Legibus definito eſt continuata. Conſuetudo enim legitime præſcripta, idem eſt ac uſus longævus, ſeu longa conſuetudo, prout appellatur *in cap. Cum conſuetudinis 9. & cap. Cum tanto 11. de conſuetud. & in eodem tit. Quæ ſit longa conſuetudo*. Tempus autem requiſitum, & ſufficiens, ut conſuetudo cenſeatur legitime præſcripta,
ita ut Legem tollat, & abroget, pro abolenda, & abro- 20
ganda Lege Civili, eſt decennium. *Communis*. Et ratio eſt, quia conſuetudo ut Legem civilem tollat, & abroget, debet eſſe longa; *lib. 1. Cod. Quæ longa ſit conſuetudo*, ibi: „ Et ne quid contra longam conſuetudinem „ fiat, ad ſolicitudinem ſuam revocabit Præſes; ſed per „ longam conſuetudinem “ intelligitur illa, quæ decennio duravit, nam decennium in Jure vocatur longum tempus; *longi, Cod. de præſcript. longi tempor.*, ibi: *Super longi temporis præſcriptione, quæ ex decem annis introducitur*. Pro abolenda tamen, & abroganda Lege Canonica ſeu Eccleſiaſtica requiritur ſpatium quadraginta annorum, ideſt conſuetudo ſpatio quadraginta annorum continuata. Rota *part. 1. Recentior. deciſ. 497. num. 4. part. 5. tom. 1. deciſ. 373. num. 10. & part. 13. deciſ. 233. num. 22.*, Gloſſa *in Cap. Cum tanto 11. verb. Conſuetudo, verb. Legitime* & ibi Abbas *num. 11.* Imola *in cap. Treguas 1. de Tregua, & Pace num. 13.*, & ibid. Fagnan. *num. 40., & 67.* Layman *lib. 1. tract. 4. cap. de Legibus num. 6.* cum multis ibi citatis, Diana cum pluribus aliis a ſe citatis *part. 5. tract. 5. reſolut. 2. §. Sed quid ego*, aſſerens ſe hanc ſententiam tenere auctoritate Rotæ Romanæ, quæ ſemper eam canonizavit, ut patet ex deciſionibus mox citatis. Et ratio eſt, quia Lex Canonica, ſeu Eccleſiaſtica, eſt Jus quod-
dam, ſive res immobilis Eccleſiæ, ac ſubinde etiam Le- 22
ges Eccleſiaſticæ comprehenduntur ſub illa Lege Canonica, quæ generatim ſtatuit, contra res immobiles, & Jura Eccleſiæ non præſcribi, niſi ſpatio quadraginta annorum; *cap. De quarta 4. cap. Ad aures 6. cap. Audiſtis 15. de præſcript. cap. Cum Eccleſia 3. de cauſſa poſſeſſionis*.

Probabile tamen eſt, quod etiam pro abolenda, & ab- 23
roganda Lege Canonica, ſeu Eccleſiaſtica ſufficiat decennium, ſicuti pro abolenda Lege Civili, Leſſius lib. *2. de Juſt., & Jure cap. 6. num. 46.* Lugo *diſp. 7. de Juſt. & Jure ſect. 6. num. 64.* Azorius *part. 1. lib. 5. cap. 18. quæſt. 6.* Caſtropalao *part. 1. tract. diſp. 3. punct. 2. §. 2. num. 9.* Sanig. *diſt. 4. de legibus quæſt. 1. n. 5.* Chriſtophorus Haunoldus *t. 1. de Juſtit. & Jure tract. 1. cap. 3. controverſ. 2. num. 130.* Pirhing. *lib. 1. decret. titul. 4. de conſuetud. num. 39.* Reiffenſtuel ibid. *num. 105.* qui necdum hanc ſententiam cenſent probabilem, ſed etiam probabiliorem. Et ratio eſt, quia non eſt inducenda diſcrepan-
tia inter Jus Civile, & Canonicum, ubi non habetur ex- 24
preſſa diſpoſitio Juris in contrarium *cap. Intelleximus 1. de novi operis nunciatione*; ſed pro abolenda Lege Civili per conſuetudinem contrariam ſufficit decennium, ut dictum eſt *numer. 19.*, & in Jure Canonico quoad hoc reperitur
expreſſa diſpoſitio in contrarium, ergo &c. Nec obſtat, di- 25
cunt citati Doctores, quod *in cit. cap. De quarta 4. cap. Ad aures 6. cap. Audiſtis 15. de præſcriptionib. cap. Cum Eccleſia 3. de cauſſa poſſeſſionis*, & in aliis conſimilibus ad præſcribendum contra bona, & Jura Eccleſiaſtica requiratur ſpatium quadraginta annorum? Reſpondetur enim, quod ibi eſt ſermo de præſcriptione contra bona immobilia Eccleſiarum, atque earum Jura, utpote quæ ſunt inſtar bonorum immobilium, prout deſumitur ex ipſomet textu; non autem de præſcriptione contra Leges Eccleſiaſticas, ſive Canonicas; Alioquin enim cum contra Romanam Eccleſiam non currat niſi centenaria præſcriptio, *cap. Ad audientiam 13. cap. Cum nobis 14. de præſcript.* Leges Pontificiæ nonniſi centenaria præſcriptione, ſeu conſuetudine in contrarium abrogari poſſent, quod eſt contra communem Doctorum.

Pro abolenda, & abroganda Lege ſive Civili, ſive Ca- 26
nonica per contrariam conſuetudinem via conniventiæ introductam, probabilius eſt non requiri rigoroſum, determinatum tempus præſcriptionis, ſed ſufficere, quod tanto tempore conſuetudo ſit continuata, quantum viris prudentibus ſufficit ad rationabiliter judicandum Principem in eam conſenſiſſe. Ita Leſſius *lib. 2. de Juſtit. & Jur. cap. 6. n. 45.* Vitricelli *tract. 3. q. 2. n. 32. & tract. 8. quæſt. 52. numer. 9.* Pirhing. *lib. 1. decret. tit. 4. de conſuetud. n. 34.* Reiffenſtuel *ibid.* 93., & alii. Et ratio eſt, quia dum Princeps ſcit ſuam Legem non ſervari, & tacet, & tolerat, jam cenſetur connivendo conſentire, & ne Reſpublica perturbetur, conditæ a ſe Legis obligationem tollere, eamque revocare. In tali enim caſu Lex proprie non tollitur ab inferioribus, ſive per contrariam horum conſuetudinem, ac via præſcriptionis, ſed potius ab ipſomet Principe, ſeu per tacitam ejus revocationem, ac via conniventiæ. Hic advertendum venit, quod conſuetudo contra Legem duplici modo poteſt introduci. Primo modo per viam *conniventiæ*, ideſt ex conſenſu ſaltem tacito Principis, ſeu Legiſlatoris, eo ſcilicet ſciente, & tolerante, cum facilitet poſſet reſiſtere introductioni con-

ſuetudinis contrariæ, eamque prohibendo ſubditos cogere
ad obſervantiam Legis; in tali enim caſu Princeps ſciens,
ac tolerans cenſetur connivere tali conſuetudini contra
ſuam Legem vigenti. Secundo modo per viam *præſcri-*
28 *ptionis*, ideſt longævo uſu contrario populi, ignorante,
& neſciente Principe.

29 Ad abrogandam Legem per conſuetudinem via *conni-*
ventiæ introductam, non requiritur bona fides, quia tunc
abrogatio Legis non procedit ab ipſis actibus contrariis,
qui quidem facti cum ſcientia Legis contrariæ, in princi-
pio, in fieri conſuetudinis fuerunt mali, ſed a conſenſu
ſaltem tacito Legiſlatoris, qui ſciens, & potens faciliter
contradicere, ſi vellet, tolerat, & non contradicit, & ſic
Lex cenſetur per tacitam Principis, ſeu Legiſlatoris re-
vocationem abrogari, unde mirum non eſt ſi bona fides
non requiratur. Sic Layman. *lib. 1. Theolog. moral. tract.*
4. cap. 24. num. 8., & 11. Pirhing. *loc. cit. num.* 44., &
30 alii paſſim. Ad abrogandam tamen Legem per conſuetu-
dinem via præſcriptionis introductam, requiritur neceſſa-
rio bona fides, ſeu probabilis ignorantia præſcribentium,
ſine qua nulla incipere, vel currere poteſt præſcriptio;
cap. Quoniam 20. *de præſcriptionib.*, ibi: *Synodali judicio*
definimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio tam
canonica, quam civilis; & cap. Poſſeſſor 2. de regul. Ju-
ris in 6., ibi: *Poſſeſſor malæ fidei ullo tempore non præ-*
ſcribit; ac proinde neque conſuetudo præſcriptiva inchoari
poteſt, aut procedere ſine bona fide, cum ipſa debeat eſſe
juſta, & rationabilis, ac legitime ſive canonice præſcri-
pta; *cap. Cum tanto* 11. *de conſuetud. Gloſſa in cap. Non*
eſt 3. de conſuetud. in 6. verb. Canonice Suarez *lib. 4. de-*
fenſionis Fidei Catholic. cap. 32. num. 20. Leſſius *lib. 2. c.*
6. num. 45. Layman. *loc. cit. num.* 11. Azorius *part. 1. l.*
5. cap. 17. quæſt. 6. Pirhing. *loc. cit. num.* 44. Silveſter
31 *verb. conſuetudo quæſt.* 7., & alii plures. Hic tamen eſt
advertendum, quod licet primi Legem Reipublicæ uti-
lem cognoſcentes, eamque illicite tranſgredientes, non
poſſint ob ſuam malam fidem præſcriptionem, ipſam-
que conſuetudinem re ipſa inchoare; Poſteri tamen, qui
eorum exempla ſecuti bona fide Legem non obſer-
vant, eo quod exiſtimare, & in dubio præſumere poſ-
ſunt, anteceſſores habuiſſe juſtam cauſam non ſervandi
Legem, poſſunt præſcriptionem, ipſamque conſuetudinem
inchoare, vel quaſi bona fide ab anteceſſoribus inchoata
fuiſſet, eamdem continuare, & perficere, prout optime
explicat Layman *loc. cit. num.* 11. ex Scoto, qui *l. 1. de*
Juſtit. quæſt. 7. art. 2. ad 12. habet præciſa verba: *ut Lex*
poſitiva antiquetur, conſuetudo etiam illa, quæ illicitum
habet ortum, poteſt, licet non apud eoſdem homines, ta-
men apud poſteros vim obtinere. Et ſic etiam docet Abbas
in cap. Treguas 1. de Tregua, & pace num. 4. Felin. *ibid.*
num. 1. Silveſter *verb. Conſuetudo quæſt. 7.* Azorius *loc. cit.*
Pirhing. *loc. cit. num.* 44. & hanc eſſe communem ſen-
tentiam teſtatur Rochus *in cap. ult. de conſuetud. ſect. 4.*

32 Conſuetudo a lege reprobata, & damnata tamquam ir-
rationabilis, & bonis moribus repugnans, non poteſt, li-
cet ſit immemorabilis, abrogare Legem; ſic colligitur *ex*
cap. Ad audientiam 3. cap. Cum inter 5., & cap. Ex
parte 10. de conſuetud., & cap. Conſuetudinem 1. eodem
in 6. Et ratio eſt, quia quando Leges aliquam conſuetu-
dinem tamquam ſimpliciter, & abſolute irrationabilem
damnant, hoc ipſo reddunt illam inefficacem ad inducen-
dam præſcriptionem contra Legem. *Ita communis Docto-*
rum; atque etiam deſumitur *ex cap. Cum venerabilis 7.*
& cap. Cum tanto 11. de conſuetud. ubi dicitur, quod ta-
lis *non tam conſuetudo, quam corruptela merito ſit cenſen-*
da; adeoque quantumvis immemorabilis non poteſt abro-
gare Legem, & ſic non eſt ſervanda. Conſuetudo a Lege,
33 ſeu Conſtitutione reprobata tanquam irrationabilis, & ini-
qua, intelligitur nedum de conſuetudine præſente, ſeu
exiſtente, ſed etiam de futura; *cap. Ad audientiam no-*
ſtram 3. cap. Cum inter 5. de conſuetud. ubi talis ex poſt
facto introducta conſuetudo non valere declaratur; Lex
enim de ſui natura in futurum, atque etiam ad futuros ca-
ſus ordinatur; *cap. ultim. de conſuetud. & leg. Leges, Cod.*
de Legibus; ergo ubi Lex reprobat conſuetudinem tam-
quam irrationabilem, & iniquam, etiam futuram repro-
bare intelligitur, ſi etiam ipſa irrationabilis, & iniqua
34 adhuc exiſtat. Si vero nova ſuperveniat cauſa tolles irra-
tionabilitatem, & iniquitatem, quæ ab initio ineſſe vide-
bantur conſuetudini, quando Legiſlator eam ut irrationa-
bilem, & iniquam reprobavit, tunc poteſt induci valida
conſuetudo adverſus eam legem, non obſtante tali repro-
batione; Gloſſa *in cap. Licet 1. de conſuetudinib. in 6.*
verb. Expreſſe, juncta Gloſſa marginali, ibi: *Niſi conſue-*
tudo juvaretur nova ratione. Abbas *in cap. Cum tanto 11.*
de conſuetud. id probans ex *cap. Non debet 8. de conſan-*
guinitat. & affinit. ubi dicitur non debere reprehenſibile
judicari, ſi ſecundum varietatem temporum (ſive ratio-
num) leges mutentur; vide verba textus *ſub numer. 17.*,
& l. Si hominum, ff. Mandati, ubi generaliter Procurator
poteſt ex juſta cauſa de novo ſuperveniente, vel antea
ignorata mutare ea, quæ a Domino ſpecialiter ſunt pro-
viſa; Et hoc eſt certiſſimum, quia ratio Legis eſt anima
Legis, ergo ſuperveniente nova ratione, ſive cauſa, quæ
tollit irrationabilitatem, & iniquitatem reprobatæ conſue-
tudinis, cenſetur etiam tolli ipſamet Lex hanc reprobans:
arg. cap. Intelligentia 6. de verb. ſignificat. cum ſimilibus;
quoties enim circumſtantiæ Legis ſunt mutatæ, prudenter
judicatur, Legiſlatorem conſentire in conſuetudinem eam
abrogantem.

Per Legem univerſalem, ſeu clauſulam generalem abro- 35
gativam conſuetudinis v. g. *non obſtante quacumque conſue-*
tudine, aut hujuſmodi, non abrogatur conſuetudo imme-
morabilis, niſi de ea fiat ſpecialis mentio. Covarruvias *lib.*
5. variar. reſolut. cap. 13. num. 5. Baldus *l. unic. Cod. de*
annonis, Barboſa *clauſ. 87. num. 4., & 8.* allegans pluri-
mos alios, Maſcard. *de probationib. conſult.* 424. *num. 4.*
Caſtropalao *part. 1. tract. 3. diſp. punct. 5. §. 1. num. 10.*
aſſerens hanc eſſe communem ſententiam: Et ratio eſt,
quia conſuetudo immemorabilis habet majorem vim, &
auctoritatem, quam aliæ conſuetudines, ut patet *ex l. Hoc*
Jure §. ductus aquæ, ff. de aqua quotidian. adeoque neceſ-
ſe eſt, ut ea ſpecialiter, & expreſſe abrogetur, alioquin
valebit. Exemplum hujus habetur *in cap. Si Epiſcopus 2.*
de pœnitent, & remiſſion. in 6. ubi dicitur nulla poſſe
conſuetudine induci, quod aliquis præter ſui Superioris li-
centiam poſſit ſibi eligere Confeſſarium, & tamen ante
Concilium Tridentinum ſimplices Presbyteri ſibi invicem
confitebantur, ſuffragante videlicet ipſis conſuetudine im-
memorabili, quam poſtmodum expreſſe revocavit d. Tri-
dentinum *ſeſſ. 23. c. 15. de reformat.*, ibi: *Privilegiis, &*
conſuetudine quacumque etiam immemorabili non obſtanti-
bus; & quod conſuetudo immemorabilis non comprehen-
datur ſub generali revocatione conſuetudinum, ſed ad ejus
abrogationem requiratur ſpecialis mentio per ly *etiam*
immemorabilis, aut hujuſmodi, expreſſe decrevit Sacra Con-
gregato, teſte Fagn. *in cap. Ad hæc n. 34. de relig. domib.*

Conſuetudo principaliter differt a Præſcriptione, quia 36
Præſcriptio datur inter privatos, & a privatis inducitur:
Conſuetudo vero non inducitur niſi a Communitate, cum
ipſa ſit Lex, & Jus non ſcriptum; *leg. De quibus 32. ff. de*
Legib. & §. ſine ſcripto 9. Inſtitut. de Jure naturali. Un-
de paucis loquendo: Ex conſuetudine acquiritur publico;
Ex præſcriptione acquiritur privato.

* Conſuetudo contraria Decretis Sac. Concilii Tridenti- 37
ni non eſt attendenda, quia in Bulla Pii V. quæ legitur
fine ejuſdem Concilii, habetur Decretum irritans ea
omnia, quæ obſtant eidem Sacro Concilio, ex quo fluit,
ut irritatio iſta cadat ſupra omnia obſtantia ſingulis ca-
pitulis ejuſdem. *Inſtit. Eccl. 60. §. 7.*

Conſuetudo rationabilis, & legitime præſcripta abrogat 38
omnem legem humanam etiam canonicam, ex textu in
cap. final. de Conſuet. Nefas tamen eſt Epiſcopo juxta con- 39
ſuetudinem Diœceſis ſuæ contra Canones legem condere;
quod enim valeat conſuetudo, eſt ex quadam tolerantia
Superioris legiſlatoris. Nimiæ autem eſſet arrogantiæ, ſi 40
Epiſcopus legem conderet contra legem Superioris. *De*
Synodo Diœc. lib. 7. cap. 71. §. 7. (a)

Novæ aliæ additiones ex aliena manu.

AN ad inducendam Conſuetudinem in ſtatu monarchico 1
opus ſit ſcientia, & patientia Principis, mire inter
ſe variant Auctores. Negant alii, *Hann. ad VVeſembec.* 2
lib. 1. tit. 3. num. 10. Chriſtin. deciſ. Belgic. vol. 2. deciſ. 55.
num. 6. Alii affirmant, *Treutler. ſelect. diſput. vol. 1. diſp.*
1. theſ. 9. litt. D. Strykius in uſu modern. Pandect. lib. 1.
tit. 3. num. 65. Contrarias haſce opiniones ita alii conci- 3
liant, ut procedat opinio negativa, ſi agatur de conſue-
tudine præter legem, procedat vero opinio affirmativa, ſi
de conſuetudine contra legem agatur; *Tuldent. in Cod. tit.*
Quæ ſit long. conſuetud. n. 1. Bohemer. in introduct. in Jus
Digeſt. l. 1. tit. 3. num. 19. Aliis aliæ placent conciliationes, 4
de quibus conſule *Hann. ad Treutler. ſelect. diſput. vol. 1.*
diſput. 1. quæſt. 54. Mihi negativa opinio arridet, & qui-
dem ſive res ſit de Conſuetudine præter legem, ſive de 5
Conſuetudine contra legem, idque quia tum in jure civi-
li, *leg. 33., & plur. ſequent. ff. de Leg. leg. 1. & 3. cap.*
Quæ ſit long. conſuetud. tum in jure canonic. *cap. final.*
de Conſuetud. generaliter probata eſt quævis Conſuetudo.
Non eſt ergo cur ad ipſam inducendam neceſſaria eſſe 6
poſſit ſcientia, & potentia Principis, ſi ea probata jam 7
eſt a Principe. Et, quod prætereundum haud eſt, *in dict.* 8
cap. final. de Conſuetud. probata eſt Conſuetudo contraria 9
juri poſitivo, modo tamen ſit rationabilis, & legitime
præſcripta.

Ceterum ſi Lex aliqua nominatim prohibeat Conſuetu- 10
dinem ſibi contrariam, tunc opus eſſe videtur ſcientia, &
patientia Principis ad conſuetudinem inducendam, quum
pro

(a) Qui plura, & diſtinctiora cupit hac ſuper re adeat Editionem Quartam Romanam Theolog. Moralis Rev. P. Antoine Tract. de Legibus *cap. 9.*

pro Conſuetudine hac non militet mox adducta ratio,
quod Princeps probavit Conſuetudinem. Quod ſi conſue-
11 tudo expreſſis verbis prohibita a Lege ſit immemorabilis,
præſumitur ſcientia, & patientia Principis.

Additiones Noviſſimæ.

1 Conſuetudinem, quæ eſt contraria bonis moribus, aut Juri naturali, non tam pro conſuetudine, quam pro abuſu & corruptela reputandam eſſe, compertum eſt.

2 Non omnium Conſuetudinum eadem eſt vis & auctoritas.

3 Et quidem quædam ſunt Conſuetudines, quæ auctoritate, etiam *Sacræ Scripturæ* cedere non debent, utpote quæ ex Traditione Apoſtolica ad nos tranſmiſſæ habentur.

4 Sunt conſuetudines, quæ univerſalis per orbem diffuſa Eccleſia ſervat, & quæ ab Apoſtolis ad nos dimanatæ creduntur.

5 Aliæ vero quæ nec contra Scripturam Sacram, nec contra bonos mores eſſe noſcuntur; ac variæ & diverſæ pro varietate locorum & populorum reperiuntur; de quibus agit Sanctus Auguſtinus Epiſtola ad Caſulanum.

6 Quædam conſuetudines, etſi inveteratæ, cum vix, aut omnino nunquam inveniri poſſint cauſæ quas in eis inſtituendis homines ſecuti ſunt, ſine ulla dubitatione reſecandæ & extirpandæ ſunt.

7 Non locus conſuetudinem, ſed conſuetudo locum commendat, uti docet Gratianus *Can.* 10. ſive quod ea ſit accipienda conſuetudo, ſine differentia locorum, quæ plus omnipotenti Deo poſſit placere.

8 Conſuetudines pias & laudabiles obſervari juſſit S. Carolus in ſuo Concil. Mediolan. I.

9 Conſuetudo quæ omnino rationi & veritati conformis eſt ex Divo Auguſtino, retinenda eſſe videtur; ait enim ipſe Sanctus Doctor *Can.* 7. „ Cum conſuetudini veritas „ ſuffragatur, nihil oportet firmius retineri. “

10 Mutationem antiquarum Conſuetudinum & inveteratarum morum ſolere eſſe cauſam turbationis, multaque ſecum incommoda trahere in Rempublicam Chriſtianam fuſius oſtendit Franciſcus Salgado, in Tract. *De Supplicat. ad Sanctiſs. part.* 1. *cap.* 6.

11 A conſuetudine ſuæ Eccleſiæ quoad ritus non facile recedendum eſt, eo quod hujuſmodi licentia paulatim latius ſerpens, confuſionem, aliaque incommoda in ipſos ſacros ritus & Sacramentorum adminiſtrationem inducere poſſet.

12 In officiis & honoribus exhibendis non modo videndum eſt quid lege ſancitum, ſed quid conſuetudine valeat; adeo ut in juribus honorificis exhibendis plurimi ſemper facienda ſit recepta conſuetudo; ita Franciſcus de Roye *Lib.* 2. *cap.* 5. *De Juribus Honorificis*.

13 Conſuetudo Canones in totum abrogare non poteſt, eo quod ipſi quandoque non tantum juri mere poſitivo, ſed etiam naturali inniti videntur.

14 Canones autem quæ verſantur circa ea quæ ſunt juris Naturæ, neutiquam abrogari conſuetudine poſſunt, vel ulla humana relaxatione immutari.

15 Conſuetudine abrogari poteſt tam jus commune, quam ſtatutarium.

16 Præſertim ſi jus quod alicui tribuitur, non eſt prohibens, ſed concedens.

17 Circa Conſuetudinem, quatuor caſus figurari valent, in quibus ipſa adeſſe poteſt. Primus eſt quando jus eſt conforme conſuetudini, diſponendo id quod conſuetudo recipit: & tunc iſta non eſt conſuetudo, ſed obſervantia legis. Secundus, quando jus eſt ſimpliciter contrarium conſuetudini diſponendo id, contra quod introducta fuit conſuetudo; & tunc iſta dicitur conſuetudo contra ſimplicem diſpoſitionem juris, quæ ſola quadragenaria induci poteſt. Tertius eſt, ut quando Jus eſt nedum contrarium conſuetudini, ſed illi reſiſtit derogendo, & prohibendo contrarium uſum, & tunc requiritur quadragenaria cum titulo vel immemorabilis. Quartus caſus eſt, quando jus nec aſſiſtit, nec reſiſtit conſuetudini, ſive per contrarietatem, ſive per reſiſtentiam prohibitivam, & tunc dicitur conſuetudo interpretativa, quæ datur in re dubia, & poteſt per decennium introduci.

18 Conſuetudo ut vim & auctoritatem legis habeat, tria concurrere debent, videlicet uſus longævus, Principis Conſenſus, & rationabilis cauſa; ita Doctores omnes in *L. de quibus*, de conſuetudine agentes.

19 Quot anni deſiderentur ad inducendam conſuetudinem vim legis habentem, non conſtat apud Doctores. Gloſſa & Bartolus docent decem vel viginti annis induci perfectiſſimam conſuetudinem; Hottomanus vero & Mela exiſtimant tantum tempus deſiderari, quantum ſuperſtitum hominum nec ætas, nec memoria comprehendere poſſit.

20 Quidquid ſit receptior opinio eſt illorum, qui diſcrimen conſtituunt inter conſuetudinem, quæ eſt præter jus, & eam quæ eſt contra jus; ita ut ſi ſit præter jus ſcriptum, deſiderentur tantum decem anni; ſi vero contra jus, deſiderentur quadraginta.

21 Sed ſive per decem ſive per quadraginta annos inducatur conſuetudo, debent per illud tempus actus populi intervenire; quia non verbis, ſed factis conſuetudo introducitur;
22 qui quidem actus debent eſſe voluntarii & non coacti,
uti pluribus relatis defendit Avendanus *de Metu lib.* 2.
cap. 36. Hi actus debent etiam eſſe uniformes, cum ex 23
difformibus conſenſus colligi non poſſit.

Ut Conſuetudo vim legis obtineat, deſideratur Prin- 24
cipis conſenſus ſive approbatio, & hæc vel tacita vel expreſſa.

Conſenſus Principis debet eſſe rationabilis, ita ut ju- 25
ſta ratione nitatur, ſive rationi non repugnet quæ lege ſtatui potuit; eadem enim eſt materia legis, juſtitiæ & conſuetudinis; nam conſuetudo eſt tacita quædam lex; *leg.* 3. *Quæ ſit longa conſuetudo*. Irrationabilis enim conſuetudo corruptela eſt, quæ nec immemorabili tempore præſcribi poteſt.

CONTRACTUS IN GENERE.

SUMMARIUM.

1 *Contractus proprie dictus quid ſit?*
2 *Adducitur, & ſolvitur inſtantia.*
3 *Contractus ut ſic dividitur primo in contractum* explicitum, *ſeu* formalem, *& in contractum* implicitum, *ſeu* interpretativum: *& quis ſit uterque?* ad n. 5.
6 *Secundo, contractus ut ſic dividitur in contractum* gratuitum lucrativum, *& in contractum* onerosum; *& quis ſit uterque?* ad n. 8.
9 *Tertio, contractus ut ſic dividitur in contractus* nominatos *& in contractus* innominatos; *& qui ſint utrique?* ad n. 12.
13 *Aſſignatur diſcrimen inter ipſos.* uſque ad n. 14.
15 *Quarto, Contractus ut ſic dividitur in Contractus* bonæ fidei, *& in Contractus* ſtricti juris, *& qui ſunt utrique?* uſque ad n. 16.
17 *Contractus* bonæ fidei *quare dicantur tales?*
18 *Actiones* bonæ fidei *numerantur ſeptemdecim.*
19 *Contractus poſſunt perfici, aut compleri quatuor modis, ſcilicet, re, verbis, ſcriptis, & conſenſu.*
20 *Ad validitatem contractus multa requiruntur conditiones. Prima eſt mutuus utriuſque contrahentis conſenſus.*
21 *Secunda ut contractus fiat a perſonis potentibus, & non prohibitis de jure contrahere.*
22 *Unde invalidi ſunt Contractus celebrati ab infantibus uſu rationis carentibus, & amentibus, furioſis, ebriis, & phreneticis.*
23 *Filius familias adhuc impubes de quibuſcumque bonis ſuis etiam cum conſenſu, & auctoritate Patris ſui ex nullo contractu obligatur civiliter.*
25 *Pupillus adhuc impubes auctoritate Tutoris contrahens obligatur civiliter.*
25 *Filius familias pubes non poteſt valide contrahere ſine conſenſu Patris de bonis adventitiis, & profectitiis.*
26 *Poteſt tamen talis filius etiam ſine conſenſu Patris contrahere de ſuis bonis caſtrenſibus, & quaſi caſtrenſibus.*
27 *Pupillus, & Minorennis valide contrahit in ſuum commodum obligando alterum, non tamen in ſuum incommodum obligando ſe alteri ſine auctoritate Tutoris, ſeu Curatoris.*
29 *Pupillus pubertati proximus, aut pubes, & multo magis Minorennis contrahens cum conſenſu, & auctoritate Tutoris obligatur, & naturaliter, & civiliter.*
28 *Excipienda eſt tamen alienatio bonorum immobilium, & mobilium pretioſorum, quæ ſervando ſervari poſſunt.*
30 *Pupillus, & Minorennis, ſeu minor* 25. *annis Curatorem habens non obligatur civiliter ex ullo contractu ſine Tutoris aut Curatoris auctoritate inito.*
31 *Excipiendi tamen ſunt varii caſus, in quibus pupillus, vel minor ex ſimili contractu etiam civiliter obligatur.*
32 *Quamvis pupillus pubes, vel pubertati proximus, & minorennis ſine Tutoris auctoritate contrahens non obligetur civiliter, obligatur tamen naturaliter, ſive in foro conſcientiæ.*
33 *Adducuntur inſtantiæ, & ſolvuntur,* ad n. 34.
35 *Excipiendi tamen ſunt varii caſus, in quibus pupillus, vel minorennis neque obligatur naturaliter, ſive in foro conſcientiæ.*
36 *Uxor ſine conſenſu Mariti non poteſt valide contrahere de bonis dotalibus, quouſque talia bona dotalia quo ad uſumfructum, & adminiſtrationem ſunt ſub poteſtate mariti.*
37 *Item invalide contrahit ſervus, ſive cum Dominis, ſive cum aliis contraxerit, ac proinde, neque illis, neque adverſus illos conceditur de jure civili actio civilis.*
38 *Limitanda eſt tamen hæc aſſertio in caſu, quo Servus Domino pecuniam promitteret pro libertate, qua adepta teneretur pecuniam promiſſam erogare, & pro executione concederetur actio civilis.*
39 *Sic etiam Religioſi ſolemniter profeſſi nequeunt valide contrahere ſine conſenſu Superioris; Superiores autem, & ab eis deputati adminiſtratores bonorum communium poſſunt equidem contrahere, ſed in multis caſibus*

non niſi dependenter a conſenſu Capituli, & ſecundum ſpeciales leges propriæ Religionis.

40 *Tertia ex conditionibus requiſitis ad validitatem contractus eſt, ut res, quæ ſub contractu cadit, non ſit aliquo jure prohibita cadere ſub contractu, ſed revera commercium pati queat.*

41 *Quarta conditio eſt, ut contractus celebretur cum cognitione, & libere, ideſt nullus in conventione intercedat error, neque vis, nec metus, nec dolus.*

42 *Unde quando in altero contrahentium contingit error circa ſubſtantiam rei, contractus Jure naturæ eſt irritus.*

43 *Si autem error, vel ignorantia ſit ſolum circa qualitatem rei, non impedit conſenſum ad valorem contractus requiſitum.*

44 *Metus ab intrinſeco proveniens non invalidat contractum.*

45 *Similiter metus ad extrinſeco proveniens, juſte tamen ab alia cauſſa libera incuſſus, contractum non invalidat.*

46 *Si metus ſit gravis ab extrinſeco proveniens, ſeu ab altero contrahente injuſte, & in ordine ad extorquendum conſenſum incuſſus, omnes contractus ex hujuſmodi gravi metu injuſte incuſſo celebrati, vel ſunt ipſo jure invalidi, vel ſaltem per ſententiam Judicis reſcindendi.*

47 *Enumerantur, & ſpecificantur contractus, qui ratione talis gravis metus injuſte incuſſi, ſunt ipſo jure invalidi, & qui ſunt tantum irritandi,* ad n. 49.

50 *Hactenus dicta intelligenda ſolum ſunt de metu gravi, ſeu cadente in conſtantem virum, non autem de metu levi.*

51 *Contractus vulgo dictus trium contractuum, an ſit licitus, vel illicitus, ſeu uſurarius?* remiſſive.

1 Contractus proprie dictus *eſt pactum, ex quo ultro citroque oritur obligatio*, ſeu eſt duorum, vel plurium conſenſus ultro citroque obligationem pariens, qualis eſt v. g. Emptio, Venditio, Locatio, & hujuſmodi, ubi venditor eſt obligatus ad dandam mercem; emptor vero ad refundendum pretium. *Eſt in re communis*, & habetur ex *l. Labeo, ff. de verbor. ſignificat.* Nec contra hanc contra-
2 ctus definitionem obſtat, quod inter Patrem, & Filium, Subditum & Superiorem, Maritum, & Uxorem, & hujuſmodi detur mutua, ſive ultro citroque obligatio, non tamen contractus, adeoque data contractus definitio non ſit bona. Non obſtat, inquam, quia reſpondetur ſtatim diſtinguendo antecedens. Inter Patrem, & Filium, Subditum, & Superiorem &c. datur mutua obligatio, orta ex aliis virtutibus diſtinctis a juſtitia commutativa, v. g. ex Pietate, Obedientia, Fidelitate, & hujuſmodi, conceditur antecedens, orta ex Juſtitia cummutativa, negatur antecedens, & conſequentia. Contractus enim eſt ultro citroque obligatio, quæ oritur ex motivo juſtitiæ commutativæ *poſt mutuum contrahentium conſenſum.*

3 Contractuum diviſio eſt multiplex, reticis enim hic diverſis Contractibus in ſpecie, ut ſunt contractus Venditionis, Emptionis, Locationis, Conductionis, Commodati, Societatis, & hujuſmodi, de quibus ſuis reſpective locis; Contractus ut ſic, dividitur Primo in contractum *explicitum*, ſeu *formalem*, & in contractum *implicitum*, ſeu
4 *interpretativum*. Contractus *explicitus*, ſeu *formalis* eſt, qui fit expreſſo partium conſenſu, & dicitur explicitus, ſeu formalis, quia ejus obligatio oritur ex formali, & expreſſa utriuſque contrahentis conventione, juxta quam procedit Regula 85. Juris in 6. *Contractus ex conventione legem accipere dignoſcuntur.* Contractus *implicitus*, ſeu
5 *interpretativus* eſt, qui fit implicite ſolum, & abſque ulla expreſſa conventione inter partes, ſed interpretativa tantum, ex legis videlicet diſpoſitione. Sic v. g. fit in Tutela, id eſt quando quis in ſe ſuſcipit officium Tutoris, ſeu quodvis aliud officium, qui enim Tutelam, ſeu quodvis aliud ſimile officium in ſe ſuſcipit, eo ipſo implicite, ſeu ex ipſa Juris interpretatione, abſque alia expreſſa conventione ſe ſe obligat erga alterum, & alter obligatur erga ſeipſum, juxta leges, & conditiones circa
6 tale officium receptas. Secundo dividitur contractus ut ſic in Contractus *gratuitum lucrativum*, & in Contractum *onerosum*. Contractus *gratuitus lucrativus* eſt ille, quo ex una tantum parte oritur obligatio, ut nil petatur ex altera parte,
7 ut donatio, legatum, precarium, commodatum &c. Contractus *onerosus* eſt ille, quo ex utraque parte inducitur obligatio, ita ut obligationi unius correſpondeat obligatio alterius, ut Emptio, Venditio, Locatio, Conductio &c. in his enim utrique parti contrahentium aliquod onus imponitur quidpiam dandi, vel præſtandi.
8 Alii vero illum appellant contractum *onerosum*, ex quo oritur obligatio aliquid rependendi loco ejus, quod datur, ut patet in emptione, & venditione, ubi emptor eſt obligatus ad rependendum pretium pro re ſibi vendita, & venditor eſt obligatus ad tradendam rem pro pretio ab emptore recepto; Contractum vero *gratuitum* illum appellant, in quo nihil rependitur loco ejus, quod datur, ut in Donatione, Legato &c. ubi Donatarius, & Legatarius &c. nihil tenetur rependere Donanti, & Leganti &c.

Tertio Contractus ut ſic, dividitur in contractus *nominatos*, & in contractus *innominatos*: Contractus *nominati* 9 ſunt illi, qui non ſiſtunt in nomine generali contractus, vel pactionis, ſed transeunt in proprium, ſeu ſpecificum nomen ſibi in Jure attributum, ut ſunt Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Depoſitum, Commodatum, Sponſalia, Matrimonium, & hujuſmodi. Contractus *innominati* ſunt illi, qui proprio, & ſpecifico nomine carent, & ſiſtunt in nomine generali contractus, ſeu pactionis. Et horum quatuor ſunt ſpecies, prout habetur *in l. Natura-* 10 *lis, ff. de Præſcriptis verbis*, ſcilicet *Do, ut des, Do ut facias, Facio, ut facias, Facio: ut des*. Ubi obſer- 11 va, quod ſi v. g. ego do tibi vinum, ut tu mihi des triticum, talis contractus non eſt emptio, nec venditio, 12 quia non datur pretium pro merce, nec eſt ullus contractus ſpecifice nominatus, ſed ſiſtit in ſolo generico nomine Permutationis, quia nomen permutationis ex ſe eſt commune omnibus contractibus reſpectivis, ſeu parientibus mutuam obligationem, ut cum aliis explicat Lugo tom. 2. *de contractibus in genere diſput.* 22. *ſect.* 2. *num.* 1. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 2. *num.* 9. & alii; ſic etiam fit, cum quis dat Paulo v. g. panem ut ſibi laboret, pingat, ſcribat, vel aliud quid faciat, aut cum quis colit alteri vineam, ut alter paſcat ſuos boves, & hujuſmodi; eſt enim ibi, & in ſimilibus conventio quædam, ſed non contractus aliquis nominatus. Diſcrimen autem 13 eſt inter utroſque contractus, quod in contractibus nominatis non licet pœnitere, ideſt a contractu reſilire, altera parte non conſentiente, ut patet ex *l. Sicut* 5. *C. de action. & oblig.* At vero in contractibus innominatis, quantum eſt de jure civili licet pœnitere, ſeu a contractu recedere, etiam ſi pars pœnitens, ſeu recedens ex ſua parte contractum impleverit, ſi ex altera parte nondum impletus ſit; dummodo tamen altera pars ſervetur indemnis, ſi fortaſſe aliquod damnum occaſione talis revocati contractus incurrat, v. g. quia fecit jam quaſdam expenſas pro impletione talis Contractus, & poſtea is fuit per pœnitentiam alterius partis revocatus, exempli gratia, Petrus dedit Paulo pecuniam, ut pergat Romam, Petrus poteſt pecuniam repetere, quandiu Paulus nondum ivit, dummodo Petrus ſervet indemnem Paulum, ſi pro tali faciendo itinere jam quaſdam fecit expenſas, *l. ſi pecuniam* 5. *ff. de condictione cauſa data*. Notanter autem 14 dicitur, *quantum eſt de jure civili*, quia ſpectato jure Canonico in contractibus innominatis pœnitere non licet, ſi altera pars parata ſit fidem ſervare, & contractum adimplere, neque ſit in mora hunc adimplendi. In foro enim conſcientiæ, cum una pars non recedat, debet utraque ſtare contractui, niſi circumſtantiæ ſint notabiliter mutatæ, ut ex communi recte notat Tambur. *lib.* 8. *tract.* 3. *cap.* 6. §. 2. & docet Felinus *in cap. Antigonus, de pactis* 13. *num.* Molina *tom.* 2. *de juſtit. & jure diſput.* 258. n. 7. citans pro hac ſententia Baldum *in rubric. C. de rerum permutat.* & ſic tenent alii paſſim. Et ratio eſt, quia ut ſupponimus, vere ſe in conſcientia obligavit, atque altera pars cum onere ſe obligandi acceptavit, unde in conſcientia non licet uni parti pœnitere, ſeu recedere altera parte diſſentiente.

Quarto, Contractus ut ſic, dividitur in contractum 15 *bonæ fidei*, & in contractum *ſtricti juris*. Contractus *bonæ fidei* ſunt illi, in quibus Judex multa poteſt arbitrari, quæ ſecundum bonam contrahentium fidem cenſetur ineſſe, etiam ſi verbis non fuerint expreſſa, ut ſunt Emptio, Venditio, Locatio, Conductio, Depoſitum, Societas, & ceteri contractus, qui enumerantur *in* §. *Actionum autem, Inſtitut. de Actionib.* Contractus *ſtricti juris* ſunt illi, in quibus Judex alligatur ad verba contra- 16 hentium, quia in ipſis ſtricta interpretatio fieri debet ſecundum id, quod verbis expreſſis conventum fuit, ut ſunt *mutuum, cenſus, emphyteuſis, ſtipulatio, donatio gratuita &c. l. 99. ff. de verb. obligat.* Hic eſt advertendum ex Gloſſa communiter recepta *in Cap. Cum venerabilis* 6. *de exceptionibus, verb. Bonæ fidei*, quod contractus *bonæ fidei* non ideo ſic dicuntur, quaſi in eis tantum ſervari debeat bona fides, quia hæc etiam in omnibus aliis contractibus ſtricti juris requiritur, non enim licet neque eos mala fide celebrare; ſed ideo primi dicuntur contractus bonæ fidei, ex quo cum frequenter ſoleant fieri inter cives, non ſolent in iis contractibus apponi multæ conditiones, quæ alias in aliis contractibus ponuntur, ſed ſe remittunt ad conſuetudines Patriæ in dictis communibus contractibus intelligi ſolitas, ſecundum quas rectus Judex judicare debet, quamvis in ſimilibus contractibus non ſint expreſſæ tales conditiones, cum ſecundum bonam contrahentium fidem cenſeantur ineſſe; Contractus vero *ſtricti juris* ideo ſic dicuntur, quia in ipſis contrahentes ſolent omnes particulares conditiones apponere, ſecundum quas, & præſcripta verba contractus, & non aliter, debet Judex ſtricte judicare in iis. Numerus actionum *bonæ fi-* 17 *dei*, quæ ſunt ſeptemdecim, patet in ſequentibus verſibus a Gloſ. loco citato adductis:

Empti, Conducti, mandati, depoſitique,
Pignora, Ciſcundæ (ideſt familiæ Herciſcundæ)

Com-

Communi (ideſt communi dividundo) *pro ſocioque*,
Dotis, *&* *Hæredis*, *Tutelæ*, *Commoda Ceſſor*.
Præſcriptis verbis ſi mutat, *ſive licetur*.
Iſta bonæ fidei ſunt; *ſtricti cetera juris*,

Et eadem Gloſſa ibi advertit, quod in primo verſu per ly *Empti* ſubintelligitur etiam ly *Venditi*, & per ly *Conducti* ſubintelligitur ly *Locati*, quia nunquam unum eſt ſine altero, ideſt nunquam eſt emptio ſine venditione, & conductio ſine locatione. Item in quarto verſu verba illa *Præſcriptis verbis ſi mutat*, *ſive licetur*, duas tantum actiones denotant; nam actio *Præſcriptis verbis* eſt ſtricti Juris, demptis his duobus caſibus, videlicet quando ea de æſtimato proponitur, vel quando ea ex permutatione competit. Gloſſa §. *Actionum*, *verb. Ex permutatione*, *Inſtitut. de Actionib.*

19 Contractus poſſunt perfici, aut compleri quatuor modis, ſcilicet Re, verbis, Litteris, ſeu ſcriptura, vel ſaltem Conſenſu. *Eſt communis* & expreſſe habetur *in §. fin.*
20 *Inſtitut. de obligat.* ibi: *Aut enim re contrahitur*, *aut verbis*, *aut litteris*, *aut conſenſu*. Ad validitatem contractus multæ requiruntur conditiones. Prima eſt mutuus utriuſque contrahentis conſenſus; *l. 1. §. Conventiones*, *ff. de pactis*, ubi ſic habetur: *Dixit Pedius nullum eſſe pactum*, *nullam obligationem*, *quæ non habeat in ſe conſenſionem*, *nam*, *&* *ſtipulatio*, *quæ verbis fit*, *ſi non habeat conſenſum*, *nulla eſt*. Idem in terminis habetur *l. 3. ff. de obligat. & action.* & patet clare ex ipſamet definitione contractus deſumpta *ex l. Labeo*, *ff. de verb. ſignificat.* quod nempe contractus ſit ultro citroque obligatio, vid. *ſupra*
21 *num.* 1. Secunda ut contractus fiat a perſonis potentibus,
22 & non prohibitis de jure contrahere; *l. 5. Cod. de obligat.* Unde invalidi ſunt contractus celebrati ab infantibus uſu rationis carentibus, ab amentibus, furioſis, ebriis, & phreneticis: *§. 8. Inſtitut. de inutili ſtipul. & leg. obligatio-*
23 *nes 11. §. 12. ff. de obligat. & action.* Filius familias adhuc impubes de quibuſcumque bonis ſuis etiam cum conſenſu, & auctoritate Patris ſui ex nullo contractu obligatur civiliter. *Inſtitut. de inutil. ſtipulat. §. Sed quod diximus.*
24 Pupillus tamen impubes auctoritate tutoris contrahens obligatur civiliter; *ibid. §. pupillus* 9. Et ratio diſparitatis eſt, quia pupillo datur actio contra tutorem, ſi male ſuaſerit, aut male auctoritatem præſtiterit, qualem actionem non habet filius contra Patrem ob naturalem reverentiam, ac virtutem pietatis; *l. cum oportet §. ſub hac*
25 *tamen ver.* Filius familias pubes non poteſt valide contrahere ſine conſenſu Patris de bonis adventitiis, & pro-
26 fectitiis *l.*, *ultim. §. 5. C. de bonis*, *quæ liberis*. Poteſt tamen talis filius etiam ſine conſenſu Patris contrahere de ſuis bonis caſtrenſibus, & quaſi caſtrenſibus, quorum is abſolutum habet dominium, *Inſtitut. de inutil. ſtipulat. §.*
27 *item inutili 6. & l. 39. ff. de action. & obligat.* Pupillus & Minorennis valide contrahit in ſuum commodum obligando alterum; non tamen in ſuum incommodum, ſeu obligando ſe alteri ſine auctoritate Tutoris, vel Curatoris. *Inſtit. de auctor. Tutor. & inutil. ſtipulat. §. pupillus*; item *l. Julianus 13. ff. de action. empt. l. Contra Juris 28. de pactis*, & *eſt communis*.

28 Pupillus pubertati proximus (ideſt poſt completum annum undecimum cum dimidio, ſi maſculus ſit: vel nonum cum dimidio, ſi ſit fœmina, *ex §. pupillus*, *Inſtitut. de inutil. ſtipulat*, juncta Gloſſa *verb. Infantiæ proximus*) aut pubes, & multo magis minorennis contrahens cum conſenſu, & auctoritate Tutoris obligatur, & naturaliter, & civiliter; *l. impuberes*, *ff. de auctoritat. & conſenſu Tutorum*. Excipienda eſt tamen alienatio, bonorum
29 immobilium, & mobilium pretioſorum, quæ ſervando ſervari poſſunt; Iſta enim pupillis, & minoribus etiam accedente Tutorum, vel Curatorum auctoritate interdicta eſt, niſi Judicis decretum accedat; *l. Lex*, *C. de adminiſtrat. tutorum*, *l. ult. C. quando decreto opus non eſt*, *& l. non ſolum*, *ſi minor*, *C. de prædiis Minorum*, *l.*
30 *Clarum*, *C. de auctoritat. præſtanda*. Pupillus & Minorennis, ſeu minor 25. annis Curatorem habens non obligatur civiliter ex ullo contractu ſine tutoris, aut Curatoris auctoritate inito. Ita habetur in *§. admonendi*, *Inſtit. Quibus alienare licet*, *&* *toto tit. ff. & Inſtitut. de auctoritat. Tutor.*
31 *& l. 3. C. de in integrum reſtitut.* Excipiendi tamen ſunt varii caſus, in quibus pupillus, vel minor ex ſimili contractu [e]tiam civiliter obligatur: Primo ſcilicet, quando res tradita pupillo dolo ejus periit, datur contra eum actio civilis, qua ſolvere compellitur; *l. 1. §. an in pupillum*, *ff. depoſiti l. 3. §. pupillus*, juncta Gloſſa *ff. de negot. geſtis*. Secundo, quando pupillus, ſeu Minorennis contractum juramento firmavit, civili etiam actione obligatur; *Authen. Sacramenta puberum*, *C. ſi adverſus venditionem*. Tertio, quando pupillus, ſeu minorennis ex tali contractu eſt factus ditior; *l. pupillus §. pupillus*, *ff. de auctoritat. Tutor. C. de uſucapione pro emptore*. Nam, *Locupletari non debet aliquis cum alterius injuria*, *vel jactura*. *Regul. 48. Juris in 7.* Exempli gratia, ſi pupillus, vel minorennis mercem ſibi traditam a venditore, ante ſolutum pretium bona fide abſumpſit, vel amiſit, poteſt compelli in foro civili ad reddendum id, in quo inde factus eſt ditior.

Quamvis pupillus pubes, vel pubertati promixus, & 32
minorennis ſine Tutoris auctoritate contrahens non obligetur civiliter, ut dictum eſt *ſupra num.* 27. obligatur tamen naturaliter, ſive in foro conſcientiæ. *Eſt communior* cum Molina *tom. 1. tract. 2. diſput. 224. num. 31.* Sanchez *lib. 6. de Matrimon. diſp. 38. n. 21.* Leſſ. *lib. 2. cap. 19. n. 61.* Rebell. *part. 2. lib. 1. de contract. quæſt. 8. ſect. 2.* Gomez 2. *reſolut. cap. 14.* Card. Delugo *diſp. 22. ſect. 10 n. 288.* Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 9. num. 7.* Sporer *tom. 2. tract. 6. cap. 1. num. 138.* Onnate *de contractib. d. 4. num. 40.* La Croix *lib. 3. part. 2. num. 671.* cum plurimis aliis ibi citat. contra Alciat. Covarruv. & varios alios apud Sanchez *num. 20.* Et ratio eſt quia obligatio naturalis oritur ex conſenſu; *l. Stichum §. naturalis*, *ff. de ſolut.* ſed pupillus pubes, vel pubertati proximus, & a fortiori minorennis ſufficientem conſenſum habent, ut colligitur *ex §. pupillus*, *Inſtitut. de inutil. ſtipulat.* ergo naturaliter, ſive in foro conſcientiæ obligantur ex contractu. Neque leges civiles tales contractus irritant pro foro conſcientiæ, & naturaliter; immo potius multis in locis dicunt pupillum ſine tutoris auctoritate contrahentem obligari naturaliter, uti expreſſe habetur in *l. Si pupillus*, *ff. ad l. Falcidiam*, *l. Si ejus*, *ff. ad Trebellianum. l. 1. ff. de novationibus*, & alibi ſæpe, *ut l. Marcellus 25. ff. de fidejuſſoribus*, ubi expreſſe dicitur pupillum ſine auctoritate tutoris contrahentem obligari: non obligatur autem
civiliter, ergo naturaliter. Nec obſtat quod l. *pupillus*, 33
ff. de actionibus, *& obligat. & l. Quod pupillus*, *ff. de condict. indebitis*, negetur pupillum naturaliter obligari; nam reſpondetur, quod illa jura, & alia ſimilia loquuntur de pupillo impubere proximo infantiæ, qui cum infirmum intellectum habeat, & parum a furioſo diſtet, ut dicitur *l. pupillus 56. ff. de action. & obligat.* ideo jura civilia ejus contractui reſiſtunt, & omnem obligationem tollunt; *Sic* Layman *loc. cit. num. 8.* Sporer *loc. cit. num. 138.* & alii
paſſim. Nec etiam obſtat, quod *l. 59. ff. de obligat.* dica- 34
tur pupillum mutuam pecuniam accipiendo nequidem jure naturali obligari; nam ſenſus eſt jure naturali non obligari ſtare contractui, cum ipſe reſcindere poſſit; *Sic* La Croix *loc. cit. num. 671.*

Excipiendi tamen varii caſus, in quibus pupillus, vel 35
minorennis, neque obligatur naturaliter, ſive in idem foro conſcientiæ. Primo, ſcilicet, ſi pupillus cum ipſo Tutore contrahat v. g. ſi Tutori vendat Domum, prædium, & hujuſmodi, non obligatur nequidem naturaliter, quia leges hujuſmodi contractui reſiſtunt; *l. 1. & pupillus*, *ff. de auctoritate Tutor. l. Non licet. ff. de contrahend. empt.* Dato autem, quod pupillus habeat plures tutores, ſi auctoritate unius contrahat cum altero, tunc pupillus eſt obligatus; *l. pupillus*, *ff. de auctoritate tutor.* Layman *loc. cit. num. 8.* Sanchez *loc. cit. n. 25.* & alii paſſim. Secundo ſi pupillus alienat bona immobilia vel mobilia, pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt ſaltem per triennium, contractus non obligat nequidem naturaliter; quia in his contractibus majoris momenti, jus poſitivum irritat conſenſum, non ſolum pupilli, ſed etiam tutoris, ſi conſentiat ſine decreto Judicis; *l. 12. Cod. de adminiſtr. tutor.* & communis Doctorum, & *l. 7. 11. 15. Cod. de prædiis*. Tertio, ſi Judex ex ſpeciali cauſa interdixerit omnem adminiſtrationem pupillo circa res ſuas, tunc non erit pupillus obligatus nequidem naturaliter per contractum, quia conſenſus illius eſſet jure irritus. Sanchez *loc. cit. n. 27.* La Croix *loc. cit. n. 674.* & alii.

Uxor ſine conſenſu Mariti non poteſt valide contrahe- 36
re de bonis dotalibus, quouſque talia bona Dotalia quo ad uſumfructum, & adminiſtrationem ſunt ſub poteſtate
Mariti. Item invalide contrahit ſervus, ſive cum Domi- 37
nis, ſive cum aliis contraxerit, ac proinde neque illis, neque adverſus illos conceditur de jure civili actio civilis; *l. In perſonam*, *l. Quod attinet*, *ff. de regul. Juris*,
l. Servi, *ff. de actionibus*, *& obligat.* Quantum autem ad 38
Servum limitanda eſt aſſertio in caſu, quo Servus Domino pecuniam promitteret pro libertate, qua adepta teneretur pecuniam promiſſam erogare, & pro executione concederetur actio civilis, *l. promiſſæ*, *Cod. an Servus*
proprio facto. Sic pariter Religioſi ſolemniter profeſſi, ex 39
quo ob votum paupertatis nullius rei Dominium habent, conſequenter nequeunt legitime diſponere de bonis Monaſterii, neque valide contrahere ſine conſenſu Superioris; Superiores autem, & ab eis deputati Adminiſtratores bonorum communium, poſſunt quidem contrahere, ſed in multis caſibus, non niſi deprehenderet a conſenſu Capituli, ſeu Religioſæ communitatis, & ſolummodo ad uſus determinatos, & quo ad hoc obſervandæ ſunt ſpeciales pro unaquaque Religione Conſtitutiones, & legitimæ praxes. *Ita communis Doctorum*.

Tertia ex conditionibus requiſitis ad validitatem con- 40
tractus eſt, ut res quæ ſub contractu cadit, non ſit aliquo jure prohibita cadere ſub conventione, ſed revera commercium pati queat. Unde defectu hujus conditionis ſi res eſſet, v. g. Sacra, aut publica, conventio, ſeu contractus erit inutilis; *§. 2. Inſtitut. de inutil. ſtipul.* ibi: *Idem Juris eſt* (hæc ſtipulatio erit inutilis) *ſi rem Sacram*, *aut Religioſam*, *quam humani Juris eſſe credebat*, *vel publicam* ... *vel cujus commercium non habuerit*; Sic invalidus eſt contractus,

tractus, quo ſine beneplacito Apoſtolico alienantur, vel permutantur, vel hypothecæ ſubjiciuntur bona Eccleſiaſtica immobilia, vel mobilia pretioſa, quæ ſervando ſervari poſſunt. Extravagant. Pauli II. incip. *Ambitioſæ*.
41 Quarta conditio eſt, ut contractus celebretur cum cognitione, & libere, ideſt nullus in conventione intercedat error, neque vis, nec metus, nec dolus; *Regul.* 116. §. 2. *de regul. Juris*, ibi: *Non videntur, qui errant conſentire*; Nihil conſenſui tam contrarium eſt, quam vis, atque metus.

42 Unde quando in altero contrahentium contingit error circa ſubſtantiam rei, contractus Jure naturæ eſt irritus, quia tunc deeſt conſenſus ſubſtantialis, cum nullus ſit errantis conſenſus, ut expreſſe dicitur *l. Non idcirco, Cod. de Juris, & facti ignorantia*; *l.* 15. *ff. de Juriſd. l.* 11. *&* 41. *ff. de contrah. empt.* Sic v. g. dum venditur, & emitur aurichalcum pro auro, vitrum pro gemma, eſt nullus contractus, nam emens intendit emere aurum, vel gemmam, non vero aurichalcum, vel vitrum; ſine conſenſu autem contractus eſt nullus; *l.* 1. §. *conventio-*
43 *nes, ff. de pactis*; *l.* 3. *ff. de obligat. & action.* Si autem error vel ignorantia ſit ſolum circa qualitatem rei, non impedit conſenſum ad valorem contractus requiſitum; *l. Aliter* 10. *& l. Alioquin* 21. *de contrah. empt.* Vide tamen in calce Tomi *Notas Rom. Theologi* ad hunc *n.* 43.
44 (a) Metus ab intrinſeco, ideſt, vel proveniens ab intrinſeca complexione hominis, vel incuſſus a cauſſa naturali, ut eſt metus mortis imminentis ob morbum, naufragium, ſerpentes, feras &c. non invalidat contractum, quia homo tunc non impellitur ab alio, ſed ipſe ſe in eum contractum libere inducit, uti habetur *l. Si mulier* 21. *ff. quod metus cauſſa*; & colligitur *ex cap. Sicut nobis* 17. *de Regularibus*, ubi votum Religionis emiſſum a conſtituto in lethali infirmitate cenſetur validum. Similiter metus ab extrinſeco proveniens, juſte tamen ab alia
45 cauſſa libera incuſſus, contractum non invalidat; *leg.* 3. *&* 21. *ff. quod metus cauſſa*, & colligitur *ex cap. Ex litteris* 2. *de ſponſalibus*, ubi deciditur, eum valide contrahere Matrimonium, qui poſt inita ſponſalia metu excommunicationis cogitur ad Matrimonium; *& ex cap. de Regularibus* 25. *de Simonia*, ubi de aliquo, qui deliquerat dicitur debere cogi ad ſtrictiorem ordinem. Et ratio eſt, quia metus relinquit ſimpliciter voluntarium: quod enim metus injuſte incuſſus irritet contractum, non eſt ratione involuntarii, ſed ratione injuſtitiæ, metus autem juſte incuſſus non infert cuipiam injuriam. *Eſt communis*.
46 Si metus ſit gravis ab extrinſeco proveniens, ſeu ab altero contrahente injuſte, & in ordine ad extorquendum conſenſum incuſſus, omnes contractus ex hujuſmodi gravi metu ad extorquendum conſenſum injuſte incuſſo celebrati, vel ſunt ipſo Jure invalidi, vel ſaltem per ſententiam Judicis reſcindendi. *Ita communis Doctorum*, nam licet plurimi, ut Henriquez, Bonacina, Reginaldus, Leſſius, aliique ſupra innumeri, præſertim Canoniſtæ cum Sanchez *de Matrimon. lib.* 4. *dict.* 4. *n.* 4. Illſung. *tom.* 2. *d.* 2. *num.* 349. La Croix *loc. cit. num.* 636. velint, ut certius eſt, metum ab altero contrahente injuſte, & in ordine ad extorquendum conſenſum incuſſum ſpectato Jure naturæ non invalidare contractum, contra Molinam, Rebell. Valent. Onnat. & varios alios, qui dicunt omnes hujuſmodi contractus eſſe Jure naturæ irritos; tamen omnes conveniunt, quod tales contractus, vel ſunt ipſo jure poſitivo irriti, vel ſaltem irritandi. Et hoc deſumitur *ex cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*, ubi hæc regula generalis traditur, ibi: *Quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*; & *ex cap. Ad audientiam* 4. *eodem tit.* ubi conſimiliter habetur, ibi: *Quæ vi, metuſve cauſſa fiunt, carere debent robore firmi-*
47 *tatis*. Unde noſtra aſſertio ſub disjunctione loquens declaratur per inductionem. In primis enim contractus aliqui, ſcilicet Matrimonium, & Profeſſio Religioſa, promiſſio, vel ſolutio dotis veluti acceſſoriæ ad Matrimonium promiſſio, vel traditio ex rebus Eccleſiæ, ſunt ipſo jure poſitivo irriti, ſi fiant ex metu gravi injuſte incuſſo. Idem tenent multi de ſponſalibus, renunciatione Beneficii Eccleſiaſtici, juriſdictione extorta, abſolutione a cenſuris, votis ſimplicibus, & aliis, de quibus videri poſſunt Sanchez *de Matrimon. lib.* 4. *dict.* 8. Leſſ. *loc. cit. num.* 37. Lugo *loc. cit. num.* 120. Onnat. *loc. cit. num.* 230. Illſung. *loc. cit. num.* 350. & ſignanter Gloſſa magna *in cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*, ubi varia jura adducit.
48 Reliqui vero contractus per talem injuſtum metum extorti non ſunt ipſo jure poſitivo irriti, & invalidi, ſed tantum irritandi. *Eſt fere communis* cum Gloſſa mox citata *in dict. cap. Abbas in fine*, ubi ad denotandos contractus cauſſa gravis, ſeu coactionis metus ipſo jure irritos, & alios ſolum irritandos, adducit ſequentes verſus.

Tutor, Judicium, Dos, Sacrum, Copula, Votum.
Hæc ſex vi facta de jure ſcias fore nulla,
Cetera jus patitur, ſed poſtea reſtituentur.

Et ratio eſt, quia jura de ceteris aliis contractibus lo- 49
quuntur ut validis, & qui irritatione, ſeu reſciſſione indigeant. Sic habetur *in l.* 1. *ff. de eo quod metus cauſſa, l. dolo vel metu, Cod. de inutil. ſtipulat. leg. Si mulier* 21. §. *metu coactus* 2. *ff. de eo quod metus cauſſa, & l. ſi metus cauſſa* 84. *ff. de acquirend. hered.* ubi dicitur adeuntem hæreditatem ex metu heredem fieri, ſed reſtituendum eſſe; *& leg. final. Cod. de his, quæ vi*, dicitur: *Venditiones, donationes, tranſactiones, quæ per potentiam extortæ ſunt, præcipimus infirmari*, & *cap. Abbas* 2. *de his, quæ vi metuſve cauſſa fiunt*, præciſe habetur, *quæ metu, & vi fiunt, de jure debent in irritum revocari*. Et cauſſa harum legum fuit, partim ne lites, & jurgia multiplicarentur, ſi unicuique abſque ſententia Judicis liceret res ſuas repetere, partim quia injectio metus injuſti eſt delictum, delicta autem non præſumuntur; hinc jus ſtatuit non dari actionem, nec reſcindi contractum, antequam delictum probetur; ſic recto ſuo more La Croix *loc. cit. num.* 638. Hic tamen eſt 50
advertendum, quod hactenus dicta intelligenda ſolum ſunt de metu gravi, ſeu cadente in conſtantem virum, non autem de metu levi, prout habetur *cap. Cum dilecti* 6. *de his, quæ vi, metuſve cauſſa fiunt*.

* Contractus trium contractuum, qui a multis defendi- 51
tur, ab aliis improbatur, a Pontifice Benedicto XIV. præciſe non improbatur, ſed facultatem permittit Epiſcopis, ut in ſuis Synodis dehortentur ſubditos ſuos ab eo exercendo; *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *toto cap.* 50. Vide etiam in noſtro tomo 7. verb. *Societas*, ubi fuſe de eo.

Contractus *collatitius* is eſt, quo bos terram arans tra- 52
ditur bubulco, qui ſolvit Domino bovis certam portionem frumenti lege hac adjecta, ut ſi bos naturaliter moriatur damnum ſit domino & bubulco commune. Si vero pereat culpa bubulci, is totum damnum ſubeat. Hic contractus approbatus eſt a Theologis, nonnullis adjectis conditionibus, quæ probatæ fuerunt a S. Congregatione Concilii die 6. Decembris 1730. *de Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 51. §. 2.

Contractus venditionis cum pacto francandi eſt, cum 53
Titius vendit Sempronio prædium ſuum cum pacto redimendi rem venditam, prædium tamen retinet tamquam conductor, & pro conductione mercedem ſolvit, donec idem Titius ſibi illud prædium redimat. In hoc contractu pœnitens emptor a Confeſſario interrogandus eſt, num reipſa animum ſincerum habuerit emendi; ſimiliter & venditor interrogandus eſt num ab emente pecuniam mutuam petierit, eumque renuentem induxerit ad uſuram obtegendam pallio pacti francandi? In utroque enim illo caſu ſubintelligitur uſura, adeoque illicitum judicandum eſt; ſecus vero non. *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 51. §. 5.

Alia ad rem, Vide verb. *Societas n.* 3. *ad* 10.

Novæ additiones ex aliena manu.

NUlla jure naturali inſpecto intercedit differentia Pacta 1
inter & Contractus quoad effectum obligationis, utpote quæ in utriſque ex eodem principio ſequitur, ſcilicet quod is, qui pacto, ſeu Contractu jus aliquod alii concedit, & in eum transfert, ex regula juſtitiæ generali, id debeat tribuere ei, in quem jus conſenſu illo translatum 2
eſt. Recte Modeſtinus *in leg.* 52. §. 4. *de oblig. & Action. Conſentientes* (inquit) *in aliquam rem conſenſu obligari neceſſario ex voluntate noſtra videmur*.

At Leges Romanæ pacta, quæ ſine ulla cauſa vel præ- 3
cedenti, vel præſenti, vel futura ineuntur, diſtinxerunt a pactis, quæ continent Synallagma, ideſt ubi quis ideo ſe obligat, vel quia aliquid datum, vel factum eſt ab altero, vel quia viciſſim aliquid præſtare debet. Priora pa- 4
cta *nuda* vocabant, atque ex ipſis civilem obligationem 5
non dabant; Neque enim Civibus temere ſua jactare permitti debere credebant, quia non tam animo deliberato, quam præcipitato conſilio promiſiſſe cenſebantur. Poſte- 6
riora vero pacta contractus nominabant, civilemque ex iis actionem dabant: *Fidem* (ait *Sextus Cæcilius apud. A. Gellium lib.* 2. *noct. Attic. cap.* 1.) *Majores noſtri in negotiorum contractibus ſanxerunt*. Confer *Noodt. de pact. cap.* 9. *& ſeq. utrobique per tot.*

Inter poſteriora hæc pacta, quædam frequentiorem uſum 7
habebant, & quotidie occurrebant. Quo factum eſt, ut 8
Romanæ Leges illis dederint proprium nomen, quod totam nego-

(a) Non eſt generatim verum, errorem & ignorantiam circa rei qualitatem non impedire conſenſum ad valorem requiſitum. Nam ſi qualitas talis ſit, ut contrahens expreſſe, vel implicite contrahere noluerit, niſi res tali fuerit qualitate affecta, certe deeſt conſenſus ad valorem contractus neceſſarius. Tunc enim qualitas una cum rei ſubſtantia ingreditur objectum ſubſtantiale contractus, & voluntas contrahendi deeſt, ſi qualitas illa deſideretur. Hinc ſi emens pannum anglicum V. G. velle ſibi comparare contendat, vel certæ alterius qualitatis, loco vero iſtius diverſæ qualitatis pannum tradatur, is in hujuſmodi contractum non conſentiret, quia ob defectum optatæ qualitatis, pannum traditum, illud non eſſet, quod emptor emere velit.

negotii naturam exprimeret, eaque contractus nominatos vocaverint, & actionem inde natam nominatam. Et
9 quum horum contractuum quidam dationem requirerent, quidam conſiſterent nudo conſenſu, quidam verbis, quidam litteris contraherentur, nati inde ſunt Contractus reales, conſenſuales, verbales, & litterales. Cæteros Con-
10 tractus, quibus peculiare nomen haud dedere, innominatos appellarunt: quia quum certum illis nomen impoſitum non ſit, manet ratio naturalis contrahendi illa negotia, per verborum ſcilicet ambages circumſcribendo
11 id, quod partes inter ſe actum eſſe volunt. Unde Actori dabatur actio *præſcriptis verbis* ad exigendum, id quod ob cauſam promiſſum eſt.

12 Ex hypotheſi itaque Legum Romanorum contractus ſunt pacta, quæ ob cauſam fiunt adeoque ubi Synallagma ſeu commutatio juris ſubeſt. Quare differunt a pactis,
13 quæ talem cauſam minime habent, adeoque ubi Synallagma non ſubeſt.

14 Patet ex dictis cur Leges Romanæ nullam ex pactis, quibus cauſa non ſubeſt, actionem dederint. Sed tractu temporis æquitas fidei datæ prævaluit, & obligatio pactis pleniſſime reſtituta eſt.

15 Primo ipſæ Leges Romanæ plures exceperunt ſpecies pactorum, ex quibus civilem obligationem, id eſt actionem dederunt, quæque *legitima*, ſeu *veſtita* dixerunt. Huc pertinent *pactum de donando leg.* 35. §. 5 *C. de donato*, *Promiſſio dotis leg.* 6. *C. de Jur. dot.* & alia, de quibus vide *Noodt. de pact. cap.* 13. *& ſequent.*

16 Secundo ex pactis contractibus bonæ fidei incontinenti adjectis obligationem itidem civilem dederunt; *leg.* 7. §. 5. *&* 6. *ff. de pact.* conſule *Noodt de pact. cap.* 11.

17 Tertio Prætor actionem dedit, ſi quis pecuniam, quam ipſe, vel alius Titio debet ſe ſoluturum nudo pacto promittit; *tot. tit. ff. de conſtit. pecun.*

18 Idem Prætor demum ex omni pacto exceptionem dedit, id eſt omnes effectus debiti naturalis ei tribuit præ-
19 ter actionem: ubi ad naturalem æquitatem provocat, & nihil tam fidei humanæ congruum eſſe inquit, quam pacta conventa ſervare, *leg.* 1. *princip. de pact.*

20 Jus Canonicum reſtituit jus naturæ, & ex omni pacto actionem dedit. Idque probatur *ex cap.* 1. *de pact. verb. Conventus ſentiat diſciplinam Eccleſiaſt. &c.* Ergo conventus mediante actione compelli ad implendum pactum poteſt: *ex cap.* 3. *eod.* ubi indiſtincte dicitur, promiſſum eſſe ſervandum *ex cap.* 1. *& final. eod. tit. in* 6. *verb. Perpetuo inviolabiliter obſervari*. Vide & alia Juris Canonici loca allegata *a Strykio in uſu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 2.

21 Moribus confirmatum eſt Jus canonicum, ita ut hodie omnia pacta nuda producant obligationem civilem; *Groenwveg. in leg.* 10. *per. tot. Cod. de Pact. Stryk. in uſ. modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 3. At confer præ cæter. *Henric. Coccei in differt. de Jur. Pœnit.* 4. 5. §. 10.

22 Quæ quum ita ſe habeant, duo inde inferre licet. Primum eſt, quod hodie nec in contractibus innominatis locus ſit pœnitentiæ. *Gravis* (ita ad rem diſſerit *Strikius in uſ. modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 5.) ,, controverſia reſultat, an ſuppoſita ſimplici illa pactorum validitate pœnitentiæ adhuc locus ſit in Contractibus innominatis? Quippe Romano jure expeditum eſt, in illis Contractibus non tantum ab initio pœnitentiæ locum eſſe, ſed & illi repetitionem permiſſam, qui ex ſua parte Contractum adimplevit &c. Hodie vero in Contractibus innominatis pœnitentiæ locum non eſſe, ea propter defendit Molina &c. quia omnia, quæ de pacto nudo, ac veſtito, de Contractibus nominatis, & innominatis ſubtiliter potius quam utiliter ab Ethnicis hominibus inventa, atque introducta ſunt, non congruunt validitati pactorum, quam de jure naturali, & canonico habent. Molinæ ſententiam rejicit D. Hann. ad Weſembec. &c. Leges Romanas ab iniquitate vindicans, & exemplo pernicioſum eſſe aſſerens, iſta, quæ longa deliberatione habita diu in Republica conſtituta velle abrogare. Verum uſus facile admittam, non poſſe iniquitatis incuſari Jus Romanum, ut in Contractibus innominatis pœnitentiam admittat, quippe omnino ab arbitrio Legiſlatoris civilis eſt modum inducendæ obligationis determinare, aut limitare &c. Non tamen video qua ratione hodie defendi poſſit illorum ſententia, quia quamvis ex pacto actionem concedant, pactum tamen permutationis alteriuſve Contractus innominati obligationem validam producere negant, ſed adhuc pœnitentiæ locum eſſe aſſerunt &c. Si enim ſtipulatio Contractui innominato addita excludit pœnitentiam; quid ni & pactum quod vim ſtipulationis habet.

23 Alterum eſt, quod omnes contractus dici poſſint conſenſuales. *Hodie* (ita quoque proſequitur *Stryk. in uſ. modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 14. §. 7.) ,, omnes Contractus (vero) ſi literarum obligationem exceperis, in qua ſingularitas notoria) in effectu eſſe conſenſuales, ſive nominati ſint, ſive innominati. In eo enim conſenſualium contractuum vis conſiſtit, quod ex ſolo conſenſu inducatur obligatio citra ullius rei interventum &c. Atqui vero conſenſus contrahentium in quocumque alio contractu pariter adſit neceſſum eſt. Suppoſito conſenſu ſupponitur pactum. Ex pacto vero valida reſultat obligatio. Id tamen adhuc hodie verum eſt conſenſu non perfici Contractum realem, ſed rei interventum adhuc neceſſarium eſſe. Quis enim pacta de commodando, vel deponendo, commodatum, vel depoſitum hodie diceret? Sed & id tamen verum eſt, pactum de commodando obligationem efficacem pariter producere, quam ſi conſenſualis contractus pariter fuerit initus. Unde nec commoditati, nec depoſito actio daretur hodie, ſed tantum condictio ex pacto de commodando &c. Ubique tamen ſuppono intereſſe alterius neceſſarium verti implemento pacti, alioquin ceſſante intereſſe pœnitentiæ locus eſt in omni alio contractu, quum exceptio *tua non intereſt* omnem agentem repellat.

Cave autem, ne confundas tractatus de contrahendo cum pactis, & contractibus. Separandi enim ſunt tractatus ab ipſis pactis, & contractibus. Hoc omnino certum, & nudis tractatibus ad concluſionem non deductis, nec hodie oriri obligationem. Quamdiu enim negotium adhuc tractatur, deeſt conſenſus ille duorum in idem placitum. Diverſum vero eſt a tractatu pactum de contrahendo. Quocirca omnino obligatur, qui mihi promittit, ſe domum venditurum eſſe, vel rem mihi eſſe commodaturum. Adeſt enim jam tum idem placitum; Vide *Stryk de cautel. Contract. ſect.* 1. *cap.* 6. §. 1. 24

Reliquum eſt, ut diſpiciamus, an illa, quæ de Jure Romano obtinebat inſtinctio inter contractus bonæ fidei, & contractus ſtricti juris, locum ſivi vindicet etiamnum. 25

Contractus illi dicebantur bonæ fidei, ex quibus, vel utrimque principaliter obligatio, ac propterea etiam utrimque directa actio naſcebatur, vel ex uno latere principaliter, ex altero per conſequentiam quamdam, ac velut ex poſt facto, adeoque duplex quidem actio competebat, ſed directa una, altera contraria; Contra vero contractus, qui ex uno tantum latere obligationem pariebant, ſtricti juris erant. 26

In contractibus autem bonæ fidei quum difficilius eſſet ob multiplicem circumſtantiarum varietatem ita vel pactionibus omnia definire, vel cautionibus circumſcribere, ut non a prudentiſſimis quædam omitterentur, juſtum viſum fuit, id quod deeſſet expreſſæ partium conventioni per Judicem ex bono, & æquo ſuppleri, atque ita per eum æſtimari quantum Alterum Alteri ex bono & æquo etiam extra ac præter id, quod in conventionem deductum erat præſtare oporteat. E diverſo quum in contractibus ſtricti juris non tantæ, tamque multiplicatæ occurrerent rerum varietates, viſum fuit his definiendis prudentem contrahentis circumſcriptionem poſſe ſufficere, ac ſuæ culpæ, & negligentiæ debere unumquemque accepto ferre, ſi minus ei per conventionem proſpectum ſit, ac propterea Judicem in judicando adſtrictum eſſe oportere iis, quæ placuerant, nec debere eorum, quæ nominatim cauta non eſſent habere rationem. *Adiſis Vinnium in comment. ad Inſtitut. lib.* 4. *tit. de Action.* §. 28. *num.* 2. 27 28

Ut autem ad propoſitam quæſtionem veniamus, differentiam inter utriuſque generis contractus adhuc ſupereſſe; & niſi ea retineatur, totam juriſprudentiam ſubverti debere, tenet *Faber de error. Prag. decad.* 9. *err.* 1. Contra *Gulelin. de Jur. noviſſ. lib.* 3. *cap.* 13. *Strykius in uſu modern. Pandect. lib.* 44 *tit.* 7. §. 8. & poſt alios *Bohemer. in Introduct. in Jus Digeſtor. lib.* 44. *tit.* 7. *num.* 19. ſentiunt, nullum hodie eſſe uſum dictæ differentiæ. 29

CONTRIBUTIO.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia, & Eccleſiaſtici tum ſæculares, tum Regulares ſunt immunes ab omnibus contributionibus, & exactionibus a quibuſvis Laicis impoſitis.*

2 *Omnes, & ſinguli cujuſcumque Dignitatis, & præeminentiæ, etiam Imperialis, Regalis, Ducalis &c. ſive per ſe, ſive per alios, directe, vel indirecte exigentes ſine diſpenſatione ſummi Pontificis ab Eccleſiis, & Eccleſiaſticis Contributiones & collectas, incurrunt ipſo facto, & jure excommunicationem majorem Papæ reſervatam.*

3 *Et hanc excommunicationem incurrunt qui dictas Contributiones impoſitas recipiunt etiam a ſponte dantibus.*

4 *A prædicta excommunicatione extra articulum mortis nemo poteſt abſolvere præter Romanum Pontificem & in articulo mortis nemo poteſt abſolvere reos, niſi ipſi prius cautionem præſtent de reſtituendo, mandatis Eccleſiæ parendo, & ſimilia non ulterius faciendo.*

5 *Abſque incurſu tamen excommunicationis, & culpa poſſunt licite Eccleſiis, & bonis Eccleſiaſticis imponi Contributiones, concurrentibus copulative ſex conditionibus, quæ aſſignantur.*

6 *Cum ſolo conſenſu Epiſcopi , & Cleri , abſque conſenſu Papæ , ſi cætera alia requiſita conditiones concurrunt , poſſunt imponi dictæ Contributiones , quando grave periculum eſt in mora.*

7 *Hoc tamen ad unum , & alterum actum , & ad breve tempus ſolum.*

8 *Aliqua interveniente gravi particulari neceſſitate , & impoſſibilitate interim adeundi Epiſcopum , poteſt interdum ratione gravis periculi in mora exigi & reſpective ſolvi dicta contributio , etiam abſque conſenſu Epiſcopi , & Cleri.*

9 *Nomine Cleri non venit ſolum Capitulum Eccleſiæ Cathedralis , ſed totus Clerus Diœceſis , ſaltem in ſuis deputatis.*

10 *Et ſic ſervando conſulitur & indemnitati immunitatis Eccleſiaſticæ , & ſecuritati Epiſcoporum.*

11 *Cognita vera communi neceſſitate , tenetur Clerus contribuere.*

12 *Dummodo tamen prius conſulatur Summus Pontifex , niſi grave periculum ſit in mora.*

13 *Abſque prævio conſenſu Papæ , non ſolum Laici exigendo , ſed etiam Clerici ſolvendo Contributiones quaſcumque & Epiſcopi concedendo , aut conſentiendo ut ſolvantur , illicitè , & invalide agunt , ac excommunicationem ipſi Papæ reſervatam incurrunt (niſi forte excuſarentur per grave periculum in mora.)*

14 *Clerici enim nequeunt de ſe renunciare privilegio in favorem totius Ordinis , & ſtatus Clericalis conceſſo.*

15 *Alia multa ad rem* ; remiſſive.

1 ECcleſiæ, & Eccleſiaſtici tum Sæculares , tum Regulares ſunt immunes ab omnibus Contributionibus , exactionibus, tributis, & oneribus novis , & extraordinariis, etiam illis , quæ ex cauſa belli, famis, & peſtis, ac hujuſmodi a Laicis imponuntur , Communis per expreſſos textus *in cap. Non minus 4. & cap. Adverſus 7. de Immunitat. Eccleſ. cap. Quamquam 4. de cenſib. cap. Quia nonnulli 1. & cap. Clericis 3. de Immunit. Eccleſ. in 6. Extravagant. Quod olim*, *de immunit. Eccleſ.* Conſtitut. Urbani VIII. incipient. *Romanus Pontifex* , Concil. Trid. *ſeſſ. 25. cap. 20. leg. Placet. 5. & leg. Sancimus 21. Cod. de Sacroſanct. Eccleſ. leg. Deſcriptionis 1. Cod. de impenenda lucrativa deſcript. Authent. Item nulla Cod. de Epiſcop. & Clericis , Novella 131. cap. 1.* cum ſimilibus , & pluribus aliis juribus , tam Canonicis , quam Civilibus , & innumeris Sacræ Congregationis Immunitatis Decretis , quæ inter alios referuntur a D. Pietro Andrea Riccio in *Synopſi Reſolutionum , & decretorum Sac. Congregat. immun. verb. Contributio , & fere per totum.*

2 Omnes , & ſingulos cujuſcumque Dignitatis, & præeminentiæ etiam Imperialis, Regalis, Ducalis, &c. ſive per ſe, ſive per alios directe, vel indirecte exigentes ſine expreſſa ſpeciali licentia Romani Pontificis ab Eccleſiis , Eccleſiaſticis perſonis , aut eorum bonis Contributiones , collectas , decimas , talias , præſtantias , & quæcumque alia hujuſmodi , ſeu ad id conſilium , auxilium, favorem, concurſum, ac exequutionem præſtantes , præter graviſſimum ſacrilegii peccatum , & integram debitam omnium reſtitutionem , incurrere docent Romani Auctores excommunicationem majorem Papæ reſervatam *cap. Clericis , de immunit. Eccleſ. in 6.* Conſtitut. Urban. VIII. incip. *Romanus Pontifex* , cum aliis citatis juribus ; quod tamen minime congruit doctrinæ univerſim receptæ.

3 Et hanc excommunicationem incurrerent, qui dictas Contributiones , Collectas , & hujuſmodi impoſitas , etiam a ſponte dantibus , & concedentibus (hoc eſt ſine alia vi , aut coactione præter exactionem , ſeu impoſitionem) reciperent : quæ doctrina uti deducta ex Bulla Cœnæ , non eſt facienda pluris quam alia quæ habetur ex Conſtitutione Urbani VIII. incipiend. *Romanus Pontifex §. 6.* ibi ; *Etiam a ſponte dantibus* ; *vel Contribuentibus* , & ſæpiſſime Sacra Congr. Immunitatis.

4 A prædicta excommunicatione extra articulum mortis, nemo, præter Romanum Pontificem , abſolvere poſſet ; & in articulo mortis rei prius cautionem tenerentur præſtare de ſatisfaciendo , & mandatis Eccleſiæ integre parendo , & ſimilia non ulterius faciendo , uti colligitur *ex cap. Clericis 3. de Immunit. Eccleſ. in 6.* cit. Conſt. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex* , cum aliis ſupra allegatis juribus quæ doctrina hodiedum eſt nullius momenti , cum Bulla Cœnæ , cui innitebatur , univerſim reprobata ſit.

5 Abſque incurſu tamen excommunicationis , & culpæ poſſunt licite imponi Eccleſiis , & bonis Eccleſiaſticis contributiones , & collectæ extraordinariæ , eaſque tenentur Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici ſolvere , ſi ſex copulative conditiones concurrant ; Primo deliberatio Epiſcopi una cum Clero ; ſecundo magna neceſſitas , & utilitas ; Tertio ut neceſſitas, vel utilitas ſit communis tam Laicorum , quam Clericorum ; Quarto ut Laicorum facultates non ſuppetant ; Quinto ut prius Romanus Pontifex conſulatur , & is expreſſam facultatem ad id concedat , niſi grave periculum ſit in mora ; Sexto ut Contributio fiat ſine ulla exactione Laicali , ſed exactio fiat per perſonam Eccleſiaſticam a Superiore Eccleſiaſtico deputandam : Sic per Jura citata *ſupra num. 1.* expreſſe Sacra Congreg. *in Brunduſina Gabella 13. Februar. 2604. coram Pegna* , ſequuta a *Sacra Congr. Immunitatis 23. April. 1650.* relata a Barboſa *lib. 1. Jur. Eccleſiaſtici univerſ. cap. 39. §. 6. num. 8.* & a nobis ad literam adducta ſub verb. *Bona Eccleſiaſtica , art. 2. num. 71.* & ſic Fagnanus *in cap. Non minus 4. de immunit. Eccleſ. a num. 22.* Barboſa *loc. cit.* Reiffenſtuel *lib. 3. decret. tit. 49. a n. 254.* & communis aliorum , ac aliæ Rotæ deciſiones , & innumeræ Sacræ Congregationis Immunitatis reſolutiones apud Riccium *loc. cit.* Pignatell. *tom. 2. conſ. 14. & tom. 3. conſ. 15. ac tom. 1. conſ. 121.* & varios alios.

6 Dicitur autem notanter in quinta requiſita conditione , *Niſi periculum ſit in mora* , quia in caſu urgentis neceſſitatis hoſtis imminentis , ac minantis Civitati obſidionem , ignem , & ferrum , & hujuſmodi graviſſima mala , ac interim hoc tempus , nec vis haberetur abeundi tam cito Summum Pontificem , in tali urgenti caſu , ſi ceteræ aliæ requiſitæ conditiones adeſſent , ſufficeret conſenſus Epiſcopi , & Cleri ; ſic expreſſe Abbas in *citat. cap. Non minus 4. n. 19. de Immunit. Eccleſ.* Pignatell. *t. 3. conſult. 15. n. 37.* Caſtropal. *part. 2. tract. 22. diſput. unic. punct. 9. n. 3.* Diana *part. 5. tract. 1. reſol. 12.* Silveſter *verb. Immunitas 1. n. 20.* Pirhing. *lib. 3. decret. tit. 49. num. 72.* Reiffenſtuel *ibid. n. 260. verſ. Limitatur* teſtans de communi : *arg. cap. Pervenit. 2. de Immunit. Eccleſ. l. Tutor qui repertorium 7. ff. de adminiſtrat. Tutorum* , Et ratio eſt , quia *quod non eſt licitum in lege , Neceſſitas facit licitum* *text. expreſſo in cap. Quod non eſt licitum 4. de Regul. Juris* : Neceſſitas enim non habet Legem : *cap. Sicut 11. de conſecrat. diſt. 1. cap. Conſilium 2. de obſervat. jejunior. cap. Omnes 1. de feriis , cap. Conſuluiſti 3. de celebrat. Miſſar.* cum ſimilibus. Tum quia in tali urgenti neceſſitate ſubintrat jus naturale , quo Reſpublica jus habet ad ſe protegendum etiam contra Eccleſiaſticos , ſi iſti in tali imminenti , & gravi periculo ipſam ſuccurrere nolint. *Lex* enim poſitiva , ſive divina , ſive humana ſit , non obligat , quando urget vis præcepti naturalis , atque divini : D. Thomas *part. 2. quæſt. 91. art. 1.* Azor. *tom. 1. lib. 5. c. 13. & 14. & part. 2. lib. 4. c. 18.* Pignatell. *tom. 3. cit. conſult. 15. num. 37.* & alii paſſim.

7 Advertendum tamen eſt cum citatis Doctoribus , quod licet talis urgens neceſſitas , & moræ periculum facile poſſit contingere in exactione contributionis ad unum , vel alterum actum , ſeu ad breve tempus ; ſi tamen neceſſitas durat , & contributio ad longum tempus continuanda ſit , tunc pro tali continuatione debet obtineri Papæ conſenſus , quamvis ſine ipſius expreſſo conſenſu ratione talis urgentis moræ periculi fuerit incepta ; cum enim quoad continuationem Lex de exquirendo Pontificis conſenſu , non obſtante neceſſitate , ſervari poſſit , ut ſupponitur , debet neceſſario adimpleri ; eo quod cauſa excuſans ceſſaverit ; *arg. cap. Cum ceſſante 60. de appellation. leg. Adigere 6. §. 2. de jurepatron.*

8 Item advertendum eſt , quod ſicut urgente moræ periculo abſque expreſſo conſenſu Papæ contributiones ab Eccleſiaſticis exigi , & reſpective ſolvi poſſunt , ita etiam abſque expreſſo conſenſu Epiſcopi , & Cleri , ſi aliqua particularis intervenerit urgens neceſſitas , & impoſſibilitas interim adeundi Epiſcopum ; militat enim eadem ratio in utroque caſu ; & ubi eadem eſt ratio , eadem eſt juris diſpoſitio ; *leg. Ideo 27. ff. de Legibus , leg. Illud 31. ff. ad Leg. Aquil. cap. Inter corporalia 2. de translation. Epiſcop.* Sic Reiffenſtuel. *cit. n. 260. verb. Limitatur* , & alii.

Nomine Cleri , qui una cum Epiſcopo debet prius examinare , deliberare , & judicare , an neceſſitas Reipublicæ tanta ſit , ut Laicorum facultates non ſufficiant , & 9
conſequenter de bonis quoque Eccleſiaſticorum ſit ſuccurrendum , hic venit non ſolum Capitulum Eccleſiæ Cathedralis , ſed totus Clerus Diœceſis ſaltem in ſuis deputatis ; Abbas *in cap. Non minus 4. n. 1. de Immunit. Eccleſ.* & ibi Fagnan. *n. 23.* ac Barboſa *n. 7.* Pignatell. *t. 3. conſult. 15. n. 34.* Megala *part. 2. lib. 2. cap. 17. quæſt. 6. n. 124.* Bellar. *diſquiſit. Cleric. part. 1. tit. de exempt. Cleric. §. 2. num. 5.* Bonacina *in Bulla Cœnæ diſp. 1. quæſt. 19. punct. 3. §. 3. n. 16.* Marchin. *de peſte p. 4. cap. 4. n. 12.* & alii paſſim. Rota *in cit. Brunduſina Gabella 13. Februar. 1604. coram Pegna* , quam ſequuta eſt *Sacr. Congr. Immunit. 28. April. 1640.* apud Barboſam *cit. lib. 1. Juris Eccleſiaſt. cap. 39. §. 1. n. 8. & in Parmen. Placentina , Mantuana , Aquin. Caſalen. Mutinen. , Regien. , Lucan. , Brixien. , Cremon. Nullius Guaſtalla , & Nonantula 22. Decemb. 1691. & 26. Novembr. 1692. in Mediolanen. & Florent. 1. Septembr. 1693. & in Pedemontana 15. & 16. Julii 1691.* apud Riccium *loc. cit. verb. Contributio cauſa belli* , ibi : *Auditis Ordinariis locorum , & convocatis deputatis Cleri , tum ſæcularis , tum Regularis ad habendum conſenſum pro ſuppeditando honeſto ſubſidio in ſupplementum facultatum Laicorum tempore belli &c.* Vide ibi , ubi plurima alia decreta referuntur ad rem ; Unde ad id non ſufficit deliberatio Epiſcopi cum Capitulo Eccleſiæ Cathedralis , & multo minus ſolius Epiſcopi ; *arg. Clement. 1. & 2. de cenſibus.* Et ratio eſt , quia concurſus Cleri ſimul requiritur pro forma in. *cit. cap. Non minus* , ibi : *Niſi Epiſcopus , & Clerus &c.* & in *cit. cap. Adverſus* : ibi : *Si Epiſcopus ſimul cum Clericis &c.* Tum quia *quod omnes tangit , debet ab omnibus approbari* ; textu expreſſo in *cap. Ad hæc 7. de Offic. Archidiaconi ; & cap. Quod omnes 29. de Regul. jur. in 6.*

quid-

quidquid in contrarium ſentiant aliqui apud Reiffenſtuel. *loc. cit. num.* 218.

10 Et hanc ſervando ſtatutam formam, conſulitur & indemnitati Immunitatis Eccleſiaſticæ, & ſecuritati Epiſcoporum; conſulitur indemnitati Immunitatis, quia per talem formam occurritur colluſioni quorundam Epiſcoporum neminis perterriti, vel ſpe præmii allecti, poſſint Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas nimis gravare ad ſolvendas exuberantes ſolitas prætendi Contributiones contra diſpoſitionem *cap. Clericis* 3. *de Immunit. Eccleſ. in* 6. Et conſulitur ſecuritati Epiſcoporum, qui, ſi ex ſolo ſuo arbitrio Contributio penderet, non auderent tamen facile illam armatis exercitibus, ac Principibus denegare, prout libere facere poſſunt docendo, quod non a ſe ſolis cum Capitulo ſuæ Cathedralis, ſed a toto id Clero dependet, per ſupra allegata jura, & Decreta, ac alia ſimilia.

11 Quamvis tamen relinquatur arbitrio Epiſcopi, & Cleri examen, cognitio, & deliberatio, an tanta adſit communis neceſſitas, ut Laicorum facultates non ſufficiant; non tamen eorum arbitrio relinquitur conſentire, vel diſſentire ad contribuendum, ſed ubi cognoverint, & judicaverint vere eveniſſe caſum tantæ communis neceſſitatis, ut ad ipſam ſublevandam, & reparandam non ſufficiant Laicorum facultates, tenerentur & ipſi contribuere; Sic Pignatell. *tom.* 3. *cit. conſult.* 15. *n.* 34. cum Gutierrez, Bartolo, & aliis ibi citatis. Reiffenſtuel. *loc. cit. num.* 259. & alii plures. Et ratio eſt, quia arbitrium Clero relictum, non intelligitur de libera voluntate Cleri, ſed de arbitrio a Jure, & ratione regulato; Verbum enim *Exiſtiment in dict. cap. Non minus*. ibi: *Subſidia per Eccleſias exiſtimant conferenda*. & verbum *Duxerint in cit. cap. Adverſus*. ibi: *Subſidia duxerint per Eccleſias conferenda*, non referunt ad merum placitum voluntatis, ſed ad arbitrium boni viri ratione regulatum; *leg. Fideicommiſſa* 11. §. 7. *ff. De Legatis* 3. cum ſimilibus.

12 Per hoc autem, quod cognita tali vera communi neceſſitate, teneatur Clerus contribuere, non tenetur tamen, nec poteſt (niſi grave periculum ſit in mora, juxta dicta *ſupra n.* 6.) Contributionem ſtatim ſolvere, niſi prius conſulatur Summus Pontifex, quia conſilium, & conſenſus Summi Pontificis ad id requiritur pro forma *in cit. cap. Adverſus* 7. *Immunit. Eccleſ.* ibi: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius conſulatur, cujus intereſt communibus utilitatibus providere*. Et concordat *c. Clericis* 3. *de Immunit. Eccleſ. in* 6. Extravagant. *Quod olim. de Immunit. Eccleſ.* Conſtitut. Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*. & Sacr. Congr. Immunit. quæ innumeris reſolutionibus id ſemper decrevit, ut videri poteſt apud Riccium *in citata ſua Synopſi per tot. & ſignanter verb. Contributio num.* 1. ibi: *Eſt opinio vera, & obſervata ut in Contributionibus Eccleſiaſticorum ſemper prærequiratur Bene placitum Apoſtolicum; Sac. Cong. Immun. in Mutien.* 20. *Martii* 1643. *lib.* 3. *decret. Paulut. pag.* 191.

13 Unde advertunt communiter Doctores cum Abbate *in citat. cap. Adverſus n.* 6. Pignatell. *cit. conſult.* 15. *num.* 35. Pirhing. *cit. tit.* 49. *de Immunitat. Eccleſ. num.* 72. & Reiffenſtuel *ibid. num.* 260. quod non ſolum Laici exigendo, ſed etiam Clerici ſponte ſolvendo Contributiones qualcumque, & Epiſcopi concedendo, aut conſentiendo, ut ſolvantur ſine prævio expreſſo conſenſu Summi Pontificis, illicite, & invalide agerent, ac excommunicationem majorem Papæ reſervatam incurrerent: *cap. Clericis* 3. *de Immunit. Eccleſ. in* 6. *cum aliis ſupracitatis juribus*, niſi forte excuſarentur per grave periculum in mora, juxta dicta *ſupra num.* 6.

14 Clerici enim nequeunt de ſe renunciare privilegio in favorem totius ſtatus Clericalis conceſſo; *arg. cap. Si diligenti* 12. *de Foro competenti*. ibi: *Cum non ſit Beneficium hoc perſonale, cui renunciare valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publice ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt*; & concordat *leg. Jus publicum* 38. *ff. de pactis*. Nec Epiſcopus eidem derogare, ac præjudicare poteſt, cum inferior in Legem Superioris nullam habeat poteſtatem: *cap. Inferior.* 4. *diſt.* 21. *cap. Cum inferior.* 16. *de majorit. & obedient. Clementin. Ne Romani* 2. *de election*.

15 Alia multa ad rem Vide verb. *Bona Eccleſiaſtica articul.* 7. *per tot.* verb. *Clericus art.* 2. verb. *Gabella*, verb. *Immunitas Eccleſiaſtica per tot. & ſignanter art.* 4.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE Contributione expenſarum pro re communi quando ea fieri pro æquis partibus debeat, & quando debeat fieri pro rata uſus, commodi, & utilitatis, ut qui ex ſociis ampliori tempore aut modo utitur, ampliores ſubeat expenſas, late tradit *Rot. in Novarien. Contributionis* 22. *Martii* 1748. *cor. Illuſtriſſim. Melin.*

CONTRITIO. Vide Pœnitentiæ Sacramentum.

CONTUMELIA. Vide verb. *Detractio art.* 1. *num.* 8.

C O N V E N T U S.

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt Conventuum fundationem, & translationem.

S U M M A R I U M.

1 *Pro legitima, & valida fundatione Conventuum, ſeu Monaſteriorum Regularium ſunt omnimode attendendæ Conſtitutiones Pontificiæ ad hoc editæ.*

2 *Adducitur Conſtitutio Clementis VIII.*

3 *Adducitur Conſtitutio Gregorii XV.*

Adducitur Conſtitutio Urbani VIII.

Adducitur Conſtitutio Innocentii X.

Conſtitutiones Apoſtolicæ pro erigendis novis Conventibus ſunt ſervandæ etiam extra Italiam, & in aliis Provinciis ultra montes.

7 *Tales Pontificiæ Conſtitutiones ſervandæ ſunt in erectione Conventuum omnium Regularium, tam Mendicantium, quam non Mendicantium.*

8 *Immo ſervandæ ſunt tales Conſtitutiones etiam in reaſſumptione Conventus antea derelicti.*

9 *Inſuper non ſolum Decreta Apoſtolica ſervanda ſunt in fundatione Conventuum, ſed rigoroſius in apertione Hoſpitiorum*, uſque ad n. 10.

11 *Non ſunt tamen attendendæ dictæ Conſtitutiones Apoſtolicæ in translatione Conventus ad alium ſitum ejuſdem loci, vel ob ſalubritatem aeris, vel ob periculum ruinæ fabricæ, vel ob aliud grave incommodum.*

12 *Neque ſunt attendendæ dictæ Conſtitutiones Apoſtolicæ, etiamſi translatio fiat ad ſitum, in quo reperiuntur conſtructi Conventus aliarum Religionum, quæ privilegium habent, quod novi Conventus non erigantur, niſi ſervata certa diſtantia.*

13 *Novus Conventus Regularium nequit erigi ſine beneplacito Apoſtolico, ſeu ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia.*

14 *Neque fundari poteſt ſine conſenſu Ordinarii.*

15 *Hæc duo requiſita ſcilicet conſenſus Sedis Apoſtolicæ, & Ordinarii copulative requiruntur.*

16 *Sine licentia Sedis Apoſtolicæ fundatio eſt nulla.*

17 *Sic pariter eſt nulla, ſi ſit facta ſine conſenſu Ordinarii.*

18 *Ordinario licentiam denegante pro fundatione Conventus eſt recurrendum ad Sacram Congreg. Epiſcop. & Regular. & non ad Nuncium Apoſtolicum.*

19 *Pro fundatione novi Conventus requiri conſenſum aliorum Regularium in talibus Civitatibus, & locis exiſtentium, ſtatuit Clemens VIII.*

20 *Adeo ut Religioſi intra quatuor milliaria exiſtentes propter locorum paupertatem, & eleemoſynarum tenuitatem poſſent ſe opponere.*

21 *Ex poſteriori tamen Conſtitutione Gregorii XV. videtur non eſſe amplius de neceſſitate requirendum conſenſum aliorum Regularium, quando Ordinariis conſtat novos Conventus erigendos poſſe commode, & ſine aliorum præjudicio in tali Civitate, vel loco ſuſtentari*, uſque ad n. 23.

24 *Quo ad hæc tamen attendendum eſt ſequens poſterius Breve Innocentii X.*

25 *Et pariter attendendæ ſunt variæ reſolutiones, tum Rotæ, tum Sacrarum Congregationum in unum congeſtæ ab Urſaya.*

26 *In fundatione novi Conventus præſervanda ſunt jura Parochialia.*

27 *Novi Conventus nequeunt erigi, ſeu fundari, niſi in eis poſſint ſuſtentari ſaltem duodecim Religioſi, aliter remaneant ſubjecti Ordinariis.*

28 *Quod procedit detractis expenſis Sacriſtiæ, & Eccleſiæ.*

29 *Ad hunc effectum non eſt habenda ratio de reditibus difficillimæ exactionis.*

30 *Nec juvat, quod Religio offerat ſupplere de reditibus aliorum Conventuum.*

31 *Requiſita pro fundandis novis Conventibus Religioſorum habent etiam locum circa erigenda Monaſteria Monialium.*

32 *Talia requiſita locum non habent, nec exiguntur pro Congregationibus Presbyterorum ſæcularium collegialiter viventium, & ſola auctoritate Ordinarii fundatis, & erectis.*

33 *Regulares, qui poſſeſſionis bonorum, & annuorum redituum ſunt capaces, quamvis Ordinum Mendicantium ſint, poſſunt ad novas fundationes admitti recepta eorumdem obligatione non quæſtuandi.*

34 *Apud Minoritas Regularis Obſervantiæ novi Conventus non eriguntur, neque jam erecti deſeruntur ſine conſenſu Diffinitorii Provinciæ.*

35 *Pro erectione novorum Conventuum, & Monaſteriorum adducitur noviſſima diſpoſitio Sacræ Congregationis ſuper diſciplina Regulari deputatæ.*

1 PRO legitima, & valida fundatione Conventuum, ſeu Monaſteriorum, vel Cœnobiorum Regularium, ſunt omnimode attendendæ Pontificiæ Conſtitut. & ſignanter Conſtitutio Clem. VIII. incip. *Quoniam ad inſtantiam*, Conſtitutio Gregor. XV. incip. *Cum alias*, Conſtitutio Urbani VIII. incip. *Romanus Pontifex*, & Conſtitut. Innocentii X. incip. *Inſtauranda Regularis diſciplina* §. 5. Quæ omnes Conſtitutiones, ut ab omnibus in promptu habeantur, & adamuſſim obſerventur, hic ad litteram dantur.

CLEMENTIS VIII.

Conſtitutio XCIX.

De erectione novorum Conventuum.

CLEMENS EPISCOPUS &c.

2 QUoniam ad inſtantiam Regularium locorum, & perſonarum reformationem promovendam, & conſervandam maxime pertinet, ut in quibuſcumque Domibus, & Monaſteriis is tantum numerus Religioſorum, qui commode ibidem ali poſſit, contineatur, ac eo pariter ſpectat, ut in quibuſcumque Civitatibus, & locis, novæ Domus, & Monaſteria præſertim Mendicantium non erigantur, niſi in eiſdem Civitatibus, & locis, aliorum Domorum, & Monaſteriorum in eis exiſtentium habita ratione, commode ſuſtentari poſſe dignoſcatur.

§. 1. Hac igitur Nos conſideratione ducti, & præmiſſis pro noſtro paſtorali munere opportune providere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac matura deliberatione, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ex voto etiam Venerabil. Fratrum noſtrum S. R. E Cardin. ſuper conſultationibus, & negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum, harum ſerie declaramus, locorum Ordinarios non poſſe licentiam ad novos Conventus cujuſcumque Medicantium Ordinis, in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ juriſdictioni ſubjectis erigendos impertiri, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Civitatibus, & locis exiſtentium Conventuum Prioribus, ſeu Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & cauſa ſervatis ſervandis cognita, conſtiterit, in eiſdem Conventibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus, ſine aliorum detrimento commode ſuſtentari poſſe.

§. 2. Si vero ab eorum in hujuſmodi cauſis ſententiis ad Nos & Apoſtolicam Sedem provocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quouſque a Nobis, & Apoſtolica Sede in eadem cauſa provocatum extiterit, irritum nihilominus, & inane decernentes quidquid ſecus ſuper his a quoquam quamvis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 3. Quocirca univerſis Venerab. Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis, per præſentes in virtute Sanctæ Obedientiæ directe præcipiendo mandamus, ut præſentes noſtras litteras obſervent, obvervari curent, & faciant.

§. 4. (ſequitur derogatio ampla Contrariorum.)

Datum Romæ apud S. Marcum 23. *Junii* 1603. *Anno* 12. Bullar. tom. 3. pag. 146.

GREGORII XV.

Conſtitutio XXXI.

Confirmatio, & ampliatio dictæ Conſt. Clement. VIII.

GREGORIUS EPISCOPUS &c.

3 §. 1. CUM alias fel. rec. Clemens Papa VIII. decreverit, Ordinarios locorum licentiam ad novos Conventus cujuſcumque præſertim Mendicantium Ordinis in Civitatibus, & locis eorum ordinariæ juriſdictioni ſubjectis erigendos, impertiri non poſſe, niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem Civitatibus, & locis exiſtentium Conventuum Prioribus ſeu Procuratoribus, & aliis intereſſe habentibus, & ex cauſſa ſervatis ſervandis cognita in eiſdem Civitatibus, & locis novos hujuſmodi erigendos Conventus ſine aliorum detrimento, commode ſuſtentari poſſe conſtiterit. Si vero ab eorum ſententiis ad Sedem Apoſtolicam provocari, & appellari contigerit, ipſos Ordinarios tamdiu erectionem novorum Conventuum ſuſpendere debere, quamdiu a dicta Sede in ea cauſſa pronunciatum extiterit, ac alias prout in Decreto hujuſmodi plenius continetur.

§. 2. Verum per piæ mem. Paulum Papam V. accepto pleroſque ex Ordinariis prædictis favore, vel nimia expoſcentium importunitate ad novos Conventus, ſeu Domos præter, & contra tenorem prædicti Decreti erigendos plerumque adduci, quo fit, ut non habita debita eleemoſynarum, ſeu redituum cujuſcumque Monaſterii, Conventus, ſeu Domus ratione, Monachi, ſeu Fratres, aut Religioſi ibi degentes, manuteneri nequeant, & ad tam exiguum numerum reducantur, ut cultus divinus in eorum Eccleſiis deſtinatus, ibique Regularis diſciplina, ut convenit, conſervari non valeat; Sacra Congreg. Illuſtriſſimorum DD. Cardin. negotiis Regularium Præpoſitorum, ad quos idem Paulus Papa V. negotium hujuſmodi rejecerat, tot incommodis obviam ire, eiſque aliquod opportunum remedium adhibere cupiens, decreti hujuſmodi veriores, ac totos tenores præſentibus ac ſi de verbo ad verbum infererentur pro plene & ſufficienter expreſſis habens, vivæ vocis oraculo a SS. D. N. Gregorio Papa XV. habito Decretum prædictum, quatenus opus ſit, innovat, & in uſum reducit.

§. 3. Volens, quod de cætero Monaſterium, Conventus, Domus, Congreg. vel Societas Religioſorum, Regularium, cujuſcumque etiam Medicantium Ordinis, Societatis, & Inſtituti, quocumque nomine nuncupentur, etiamſi de illis parcularis, expreſſa, & ſpecifica habenda eſſet, in quacumque Civitate, vel Oppido, ſeu quocumque alio loco non erigantur, niſi eo ſaltem duodecim Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi inhabitare, ac ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant, ac Priores, ſeu Procuratores aliorum Monaſteriorum, Conventuum, ſeu Domorum aliorum Religionum, vel Congreg. ſeu Societatum, aut Inſtitutionum hujuſmodi non ſolum in prædictis, ſed etiam in aliis per quatuor millia paſſuum circumvicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, vel alias Ordinariis locorum conſtiterit, Religioſos Monaſterii, Conventus, ſeu Domus Regularis ſic erigendi, ſeu erigendæ, abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis, ſeu Domibus ante in Civitatibus, ſeu locis hujuſmodi erectis degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue manuteneri, & ali poſſe. Si vero novi Conventus, Domus, Congregatio, vel Societas hujuſmodi inſtituendæ erunt, nullique alii Regulares inibi reperiantur, Ordinarii locorum nihilominus diligenter inquirant, an locorum Incolæ, & Habitatores, quorum & conſenſum requirant, ac adhibeant, hujuſmodi duodecim Religioſos in Conventibus, ut præmittitur, inſtituendis, commode alere, & manutenere valeant.

§. 4. Si vero a Decreto, ſeu Decretis per Ordinarios prædictos in cauſis hujuſmodi ferendis legitime appellari contigerit, ex nunc prout ex ea die, qua appellatio interponetur, ea ad eamdem Sacram Congregat. una cum toto negotio principali devoluta cenſeatur, appellationeque hujuſmodi pendente nihil innovandum eſſe, irritumque, & inane quidquid ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernens quibuſcumque in contrarium facien. non obſtantibus. Rom. 17. Auguſt. 1622. *Bullar. tom.* 4. *pag.* 138.

URBANI VIII.

Conſtitutio XXV.

Confirmatio, & ampliatio dict. Conſtitutionum.

URBANUS EPISCOPUS &c.

ROmanus Pontifex, cui Salvator, & Dominus noſter, qui Charitas eſt, & Deus pacis, univerſalis Eccleſiæ credidit Principatum, ea interdum, quæ certis etiam rationabilibus de cauſis a Sede Apoſtolica conceſſa ſunt, ipſa ſubinde rerum experientia ſuadente, & majoribus ex cauſis, quibus præſertim perſonarum ſub ſuavi Religionis jugo Altiſſimo famulantium paci, & quieti conſulitur, litibuſque, ac controverſiis inter eos obviam itur, revocat, & immutat, in hiſque paſtoralis ſollicitudinis, & providentiæ ſuæ ſtudium interponit, prout rerum, & temporum qualitatibus debite penſatis conſpicit in Domino ſalubriter expedire.

§. 1. Cum itaque, ſicut Nobis innotuit, complures licentiæ, ſive facultates a nonnullis Romanis Pontificibus prædeceſſoribus noſtris per diverſos Ordinum etiam Mendicantium; Congregat. Societatum, & aliorum Regularium Inſtitutorum Superiores, ſeu alios eorum nomine, ubique locorum Monaſteria, Domos, Collegia, Conventus, & alia Loca Regularia, quovis nomine nuncupata, ſervata duntaxat Sacrorum Canonum, & Concil. Trident. Decretorum forma, de ſola Ordinarii licentia, ſeu etiam forian non ſervata forma, & abſque licentia hujuſmodi, & contra Decreta a Sede Apoſtolica ſupra præmiſſis edita, fundandi, erigendi, & inſtituendi importunis precibus, ſeu etiam motu proprio, vel alias obtentæ, & extortæ fuerint; Idcirco Nos omnes, & quaſcumque licentias, ac facultates hujuſmodi, literaſque deſuper tam ſub plumbo, quam in hujuſmodi forma Brevis deſuper expeditas, earumque tenores etiam veriores, & Dat. præſentibus, ac ſi ſpecifice, & ſigillatim exprimerentur, & infererentur, pro plene, & ſufficienter expreſſis, & ad verbum inſertis habentes, juſtis de cauſis animum noſtrum moventibus motu proprio, non ad alicujus Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed ex certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, & quaſcumque licentias, & facultates hujuſmodi, litteraſque deſuper tam ſub plumbo, quam in eadem forma Brevis expeditas, omniaque;

que, & ſingula in eis quomodolibet contenta, & expreſſa, etiam quoad erectiones, fundationes, & inſtitutiones Monaſteriorum, Collegiorum, Domorum, Conventuum, & aliorum Regularium locorum hujuſmodi, quæ ſuum nondum ſortitæ ſunt effectum, tenore præſentium perpetuo revocamus, caſſamus, abrogamus, & annullamus, viribuſque, & effectu prorſus evacuamus.

§. 2. Præterea Ordinum etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Inſtitutorum Regularum Superioribus quocumque nomine nuncupatis, ceteriſque perſonis ad quos ſpectat in virtute Sanctæ obedientiæ, ac ſub privationis vocis activæ, paſſivæ, necnon officiorum quorumcumque, ac inhabilitatis ad illa, & ad alia in futurum obtinend. necnon etiam excommunicationis ipſo facto incurrendis pœnis interdicimus, & prohibemus, ne licentiarum, ſeu facultatum per Nos, ut præfertur revocatarum, & annullatarum, ſive alio quovis prætextu, vel cauſa, etiam quantumvis privilegiata, nova Monaſteria, Collegia, Domos, Conventus, & alia loca Regularia hujuſmodi, niſi de expreſſa Ordinariorum licentia, ac ſervata in omnibus, & per omnia Sacr. Canonum, & Conc. Trident. necnon Conſtitut. fel. rec. Clem. VIII. quæ incipit *Quoniam ad inſtantiam &c.* ac Decretorum de mandato ejuſdem Clem., necnon San. Mem. Gregor. XV. Rom. Pont. Prædeceſſ. deſuper editorum forma recipere, erigere, fundare, ſeu alias quomodolibet inſtituere, ſeu incepta finire, & abſolvere audeant, ſeu præſumant.

§§. *ſeqq.* Sequuntur clauſulæ præſervativæ hujus Conſtitutionis, deputantur Executores, & contrariis ampliſſime derogatur.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die 28. Auguſt. 1624. Pontificatus anno ſecundo, Bullar. tom. 4. pag. 265.

INNOCENTII XI.

Conſtitutio.

Super ſuppreſſione parvorum Conventuum, ac prohibitione erigendi novos.

INNOCENTIUS EPISCOPUS &c.

5 INſtaurandæ Regularis diſciplinæ opus multis laboribus, ac vigiliis a Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris jam pridem aſſumptum Nobis in dies magis magiſque cogitantibus cur ad optatum finem hucuſque perduci non potuerit totque ſaluberrima, decreta, & ordinationes fere in irritum ceciderint; illa tandem præcipua ſeſe obtulit originis cauſa, quod Religiones quamplures ex parvis Conventibus, ac domibus magna ex parte conſtantur, in quibus, ſive ob aeris intemperiem, ſive aliam ob cauſam non aluntur, nec ali poſſunt tot Religioſi, quot ad peragendum rite Divinum cultum, & regularia munia ex cujuſque Ordinis præſcripto ſunt neceſſarii.

§. 1. Etenim in tam exiguo numero ibi degen. nec divinum Officium nocturnum pariter, & diurnum in Choro celebrare, nec orationi mentali, ac ſpiritualibus collationibus, & exercitiis, ac ſtudiis in communi vacare, nec ſilentium, clauſuram, vitam communem, ceteraſque inſtitutiones ſervare poſſunt, quæ ad tria principalia vota ordinantur, & ſine quibus conſiſtere vix poſſunt regularis vitæ baſes, & fundamenta. Quamobrem otio immerſi nullum religioſæ vitæ ſpecimen præſeferunt: ſoli incedunt per Urbes, & loca, cum ſæcularibus vagantur, ac mundanis negotiis ſe involvunt. Indeque fit, ut ibi collocari renuant Religioſi probatæ vitæ, ac diſciplinæ, & Superiores cogantur illic familiam conſtituere ex fratribus vitæ laxioris, qui loci licentia pejores fiunt: & ſi quando ad Cœnobia, ſeu Monaſteria Regularis obſervantiæ revocantur, a clauſtro, quaſi a ſqualore carceris abhorrentes vix adduci poſſunt, ut communem ſervent in moribus diſciplinam, atque aliorum inſtitutionibus ſe conforment, quin potius ceteros avertunt, vel certo reddunt ſuo exemplo ſegniores. Unde relaxationes derivantur in Ordines, & ſenſim invaleſcunt in ipſarum Religionum dedecus, & ruinam. Præterea (quod dolentes referimus) ad hujuſmodi Conventus, præſertim in locis infrequentibus, & ſolitariis tamquam ad Aſylum facinoroſi & Curiæ contumaces, vel proſcripti in dies confugiunt, ibique loci immunitate freti turpiter, ac diſſolute viventes, atque inde in tempore exeuntes graviora perpetrant flagitia cum maximo populi ſcandalo. Cumque Conventus, ſive loca parva hujuſmodi in effrenatam, quaſi excreverint multitudinem, hinc licet omnibus intelligere quæcumque reformationis remedia caſſa fore, & irrita, quamdiu non fuerint a Religionibus abſciſſa. Quæ poteſt enim ſpes eſſe corpus languidum, & infirmum ad ſalutem reducendi, ſi magna illius pars eſt curationis incapax, quin potius reliquam partem inficit, atque contaminat? Hæc quippe ſunt zizania, quæ cum jam creverint uſque ad meſſem ſunt in faſciculos alliganda, & a Religionum tritico ſeparanda. Hæ ſunt vulpes parvulæ, quæ demoliuntur vineas. Hoc eſt fermentum, quod totam maſſam corrumpit.

§. 2. Quæ omnia, atque alia plura pro Paſtorali noſtra ſollicitudine diu multumque animo revolventes, ut ſacræ Religiones in multitudinem latius incremento fœcunditatis per univerſam Eccleſiam diffuſæ a vepribus, & ſpinis mundatæ uberes germinent fructus: Nos etiam ab ipſiſmet Religionum Superioribus reformationem zelantibus crebris precibus interpellati, & frequentibus populorum querimoniis permoti ſalutare remedium adhibere conſulta ordinatione decrevimus. Itaque de voto Congregat. aliquorum Venerab. fratrum noſtrorum S. R. E. Cardin. & dilectorum filiorum Rom. Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu Regularium a nobis deputatæ, cui hoc negotium ſedulo ac mature examinandum commiſimus, motu proprio, certa ſcientia, ac matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine omnes, & ſingulos Conventus quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium cujuſcumque Ordin. Mendicantium, vel non Mendicantium, Congreg. Soc. & cujuſvis, alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu, etiam ſi illis animarum cura perſonarum ſæcularium incumbat, ſintve Hoſpitia, vel Granciæ, ſeu alterius Monaſterii membra, exiſtentes intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium litteris ab eadem Congreg. pro pedem expediendis nominatim exprimendos, in quibus ob parvum numerum Religioſorum regularis diſciplina juxta pecularia cujuſque Ordinis Inſtituta ſervari non poteſt, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium perpetuo extinguimus, ſupprimimus, & abolemus una cum omnibus eorum dignitatibus, officiis, ac miniſteriis, illoſque ab omni proprietate, dominio, ſuperioritate, juriſdictione, ac alio quocumque jure Regularium eximimus, & totaliter liberamus, omnemque conventualitatem, titulum, eſſentiam, ac denominationem regularem in eis penitus extinguentes, illos ad ſtatum ſæcularem reducimus. Reſervata tamen ipſi Congregat. facultate conſervandi Religionibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis litteris, ſi hoc aliqua rationabili cauſa expedire judicaverint, ſalvis etiam juribus, quæ Fundatoribus Conventuum ſic ſuppreſſorum, vel aliis ex Sacrorum Canonum præſcripto, vel ex privilegio Apoſtolico quomodolibet competunt.

§. 3. Quocirca dilectis filiis quorumcumque Regularium Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & localibus quocumque nomine, ac titulo nuncupentur, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipimus, & mandamus, ut ſinguli ad quos pertinet, infra terminum ſex menſium inchoandum a die præſentationis Litterarum a prædicta Congreg. ut præmittitur expendendarum faciendæ in Romana Curia Procuratores Generales cujuſque Ordin. vel Congreg. aut Societ. dimittant realiter, & cum effectu coram Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico eidem Congreg. per eoſdem Superiores Regulares exhibendo poſſeſſionem corporalem Conventuum in eiſdem Litteris expreſſorum. & reſervata eis facultate ſecum aſportandi profanam tantum, non autem ſacram ſupellectilem, Religioſos inde amoveant, atque in aliis Monaſteriis ejuſdem Ordinis, vel Congreg. aut Societ. collocent, alioquin pœnas privationis vocis activæ, & paſſivæ, necnon dignitatum, & officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda ipſo facto abſque alia declaratione incurrant.

§. 4. Eoque termino elapſo non liceat Regularibus in Eccleſiis dictorum Conventuum Miſſas, & divina officia celebrare, Confeſſiones Sacramentales audire, vel alia Sacramenta adminiſtrare, ac functiones Parochiales exercere, aut verbum Dei prædicare, vel mortuos ſepelire. Quod ſi ſecus egerint, eo ipſo Eccleſiæ remaneant ſuppoſitæ Eccleſiaſt. interdicto. Et nihilominus locorum Ordinarii, ubi per litteras ipſius Congreg. fuerint requiſiti, Religioſos rebelles, & refractarios a prædictis Conventibus ejiciant, etiam invocato, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio, & exinde Eccleſiarum, Domorum, bonorumque omnium ad Conventus ſic ſuppreſſos quomodolibet pertinentium regimen, curam, cuſtodiam, & adminiſtrationem ſuſcipiant, curentque, ut ex eorum redditibus, & proventibus univerſis in primis & ante omnia impleantur onera Miſſarum tam hucuſque non celebratarum, quam in poſterum celebrandarum, & alia quæcumque ex lege fundationis, aut largitione fidelium, vel alias quomodolibet eis incumbentia, quibus nullo modo derogare intendimus, & cura animarum, ſi qua illis immineat, per Presbyteros ſæculares idoneos ab ipſis Ordinariis approbandos laudabiliter exerceatur, Eccleſiæ debito non fraudentur ſervitio. Ceterum intendentes de prædictis bonis quotquot ſuperfuerint, oneribus ut ſupra detractis, ſalubriter providere, earumdem tenore præſentium bona hujuſmodi applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus piis uſibus in eiſdem locis ubi ſiti ſunt Conventus, iiſque non indigentibus, in aliis locis ejuſdem Diœceſis juxta deſignationem, & partitionem, quam eadem Congreg., ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius audita, & plena totius negotii relatione habita, de mandato noſtro faciet in ſuis litteris ad eoſdem

Epiſcopis ſcribendis, & in Cancel. Epiſcopali regiſtrandis ad perpetuam rei memoriam.

§. 5. Verum quia parum eſt mala præcidere, niſi etiam malorum cauſa, & radix evellatur, Conſtitut. fel. rec. Bonifac. VIII. quæ incipit. *Cum ex eo*, necnon Clem. VIII. incip. *Quoniam ad inſtitutam*, aliorumque Pont. Prædeceſs. noſtrorum ſuper erectione novorum Conventuum editas earumdem tenore innovantes, illiſque addentes, hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congr. Societ. & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu in aliqua Civitate, Caſtro, Villa, ſeu loco ad habitandum Domos, vel loca quæcumque de novo recipere, ſeu Monaſteria, Conventus, vel Collegia incipere, vel fundare præſumat abſque Sedis Apoſt. licentia ſpeciali plenam, & expreſſam ſfaciente de prohibitione hujuſmodi mentionem in ſcriptis, & gratis concedenda, prævia examinatione Congr. negotiis Epiſcoporum, & Regularium propoſitæ; ſi ſecus egerint, eo ipſo incurrant pœnas privationis, & inhabilitatis ut ſupra inflictas, & nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones ſint ipſo jure nullæ, & invalidæ; & Domos, ac loca ipſa, & perſonæ in eis degentes omnimodæ juriſdictioni, viſitationi, correctioni Ordinarij loci plene in omnibus ſubjaceant. Intendimus autem in præmiſſis etiam ultra Italiam, & Inſulas adjacentes prout expedire viderimus, providere.

§. 6. Decernen. præſentes Litteras etiam ex eo, quod Superiores Regulares, & ceteri quicumque in præmiſſis intereſſe habentes, ſeu habere quomodolibet prætendentes illis non conſenſerint, nec ad ea vocati, & auditi fuerint, nullo unquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ, aut alio quovis defectu etiam quantumvis magno, inexcogitato ac ſubſtantiali, ſive etiam ex eo, quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda, ſervata, & adimpleta non fuerint, aut ex quocumque alio capite a jure, vel facto, aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, aut quocumque alio colore etiam in corpore juris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa quantumvis juſta, rationabili, & privilegiata etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſario exprimenda foret, aut quod de voluntate noſtra hujuſmodi, & aliis ſuperius expreſſis, ſeu relatis nihil appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controverſiam revocari, aut ad terminos juris reduci, vel adverſus illas reſtitutionis in integrum, apertionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, facti gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet conceſſo, & impetrato quempiam uti, ſeu ſe juvare in judicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſvis ſimilium vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciens comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes, & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, inviolabiliter obſervari.

§. 7. Sicque & non aliter in præmiſſis omnibus & ſingulis per quoſcumque Judices Ordinarios, & delegatos; etiam cauſarum Sacri Palatii Apoſt. Auditores, necnon S. R. E. Cardin. etiam de Latere Legatos, & Nuntios, ac pro tempore exiſtentes in quavis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere irritum quoque, & inane ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 8. Non obſtan. quatenus opus ſit, Regula noſtra de non tollendo jure quæſito, aliiſque Cancellariæ Apoſtolicæ regulis, ceteriſque Conſtit. & ordinationibus Apoſt. etiam in Conciliis generalibus editis, etiam ſpecialiter in favorem quarumcumque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Cong. Societ. & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Soc. Jeſu, & Monaſteriorum, Collegiorum, Domorum, ac locorum Regularium quorumcumque, necnon illorum etiam juramento, confirmatione Apoſt. vel quavis firmitate alia roboratis ſtatutis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, & in Mari magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis ſub quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus; & inſolitis Clauſulis, necnon irritantibus, & aliis decretis, etiam motu, ſcientia, deliberatione, & poteſtatis plenitudine ſimilibus, etiam ad Imperatoris, Regem, Reginarum, Rerump. & quorumvis aliorum Principum, & perſonarum quacumque Eccleſiaſtica, vel ſæculari dignitate fulgentium, ſeu eorum intuitu, & contemplatione, ac etiam conſiſtorialiter, & alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, & ſingulis quoad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & ſpeciali & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importans mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut quævis exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus omiſſo, & forma in illis tradita obſervata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, motu, ſcientia, deliberatione, ac poteſtatis plenitudine paribus ſpecialiter, & expreſſe derogamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.

§. 9. Volumus autem, quod præſentes litteræ in valvis Eccleſiæ Lateran. & Baſilicæ Principis Apoſt. necnon Cancell. Apoſt. ac in Acie Campi Floræ de eadem Urbe publicentur & aſſignantur, quæ poſtquam affixæ, & publicatæ fuerint, omnes, & ſingulos, quos illæ concernunt, perinde arctent, & afficiant, ac ſi unicuique eorum nominatim, & perſonaliter intimatæ fuiſſent.

§. 10. Quodque earum præſentium tranſumptis etiam impreſſis manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides in judicio, & extra illud ubique adhibeatur; quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Ordinationis, extinctionis, ſuppreſſionis, abolitionis, exemptionis, liberationis, reductionis, præcepti, mandati, intentionis, reſervationis, applicationis, declarationis, prohibitionis, derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarn. Dominicæ 1652. Ibid. Octob. Pontificatus noſtri anno Nono.

Anno a Nativit. D. N. J. Chriſti 1652. Indictione quinta Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocent. Divina Providentia Papæ X. anno ejus IX. die vero 22. Menſis Octobris, ſupradicta Conſtitutio affixa, & publicata fuit in Eccleſiæ Lateranen. ac Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, necnon Cancell. Apoſt. Valvis ac in Acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Hieronymum Maſcellam S. D. N. Papæ Curſ.

Pro Mag. Curſorum Laurentius Barbigionius.

Conſtitutiones Apoſtolicæ pro erigendis novis Conventi- 6
bus ſunt ſervandæ etiam extra Italiam, & in aliis Pro-
vinciis ultra montes, ut declaravit Urbanus VIII. *die* 30.
Jan. 1638. in Congr. de propaganda Fide habita coram San-
ctitate Sua, ut refert Nicolaus *Lucubration. Canon. lib.* 3. *tit.*
31. *ſub num.* 14., & iterum roboravit Innoc. X. Conſtitut.
incip. *Inſtaurandæ* 5. Tales Pontificiæ Conſtitut. ſervan-
dæ ſunt in erectione Conventuum omnium Regularium 7
tam Mendicantium, quam non Mendicantium, quia præ-
judicium præexiſtentium conſideratur, non tantum quoad
quæſtum, ſed etiam quoad receptionem Sacramentorum,
& ex quocumque alio capite. *Sacr. Congregat. Epiſcop.,*
Regul. in una Montis Regalis 21. *Apr.* 1690. Immo ſer- 8
vandæ ſunt tales Conſtitutiones etiam in reaſſumptione
Conventus antea derelicti, ideſt ſervandæ ſunt ab omni-
bus illis Regularibus, qui redeunt ad Conventus, quos
antea dereliquerant, ut reſpondit *Sac. Congreg. Epiſcop.,*
& Regul. Archiepiſcopo Turritano 17. *Novembr.* 1617. his
verbis: *Cum Archiepiſcopus Turritanus Sacram hanc Con-*
gregationem conſuluiſſet, an in reaſſumptione Conventuum
Fratrum Minorum de Obſervantia ſuæ Diœceſis, quos ipſi
jampridem deſeruerant, ſervandum ſit Decretum fel. re-
cord. Clement. Papæ VIII. ſuper novorum Conventuum
erectione editum? Illuſtriſſimi ejuſdem Congregationis PP.
id omnino ſervandum eſſe cenſuerunt.

Inſuper non ſolum decreta Apoſtolica ſervanda ſunt in 9
fundatione Conventuum, ſed rigoroſius in apertione Ho-
ſpitiorum, quæ permitti nullatenus debent ab Ordinariis,
niſi ipſi Regulares ad hoc habeant facultatem ſpecialem a
Sacra Congregatione, & ad unguem obſervent conditio-
nes pro Hoſpitiis præſcriptas in ſequenti Decreto emana-
to in Cauſa Calaguritana de Bilbao, ubi fuit ſtatutum,
Patres Carmelitas Diſcalceatos poſſe continuare in Hoſpi-
tio, vel potius ipſum reducere ad Hoſpitium ſæculare
cum habitatione, quæ tantummodo deſerviat pro reci-
piendis Religioſis itinerantibus, quod in illo nulla ſerve-
tur forma regularis, non erigatur Eccleſia, ſeu Orato-
rium formale cum janua in publica via, ſed tantum Ora-
torium internum ad effectum inibi Miſſas, & Orationes
privatas pro illorum ſpirituali uſu tantum celebrandi.
Quod ibi Sacramenta non adminiſtrentur, nec fiant pu-
blicæ conciones, nec Divina officia, aliæque functiones pe-
ragantur, non tumulentur, cadavera, nec retineatur campa-
na, nec aliquod ſignum, quod vero Conventui adaptetur, &
tranſcendat naturam, & conditionem meri, & ſimplicis Ho-
ſpi-

ſpitji ſæcularis, addita prohibitione quæſtuandi, nec non
quod Regulares ad illud ſe transferentes non aſſumant
titulum Præſidentis, vel alterius Officialitatis, ſubjicien-
do ulterius in caſum contraventionis ipſo facto pœnis
contra Religioſos degentes extra Clauſtra, non obſtante
quacumque exemptione, aliiſque arbitrio Sac. Cong. Et
quod ſuper obſervantia præmiſſorum Provincialis, &
Diffinitorium valide ſe obligent coram Epiſcopo, qui In-
ſtrumentum d. obligationis ad eandem Sacr. Congregat.
tranſmittat. *Romæ 15. Septemb. 1699.* Hanc Hoſpitii le-
gem eadem *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regul.* ſervari man-
davit *in Atren. Hoſpitii a PP. Diſcalceatis S. Auguſtini*
31. Auguſti 1691. & in Veliterna a Carmelitis Diſcalcea-
tis 5. Dec. 1692. in utraque referente clar. memor. Card.
10 *Petrucco*. Et jam pluries conſimiliter decreverat eadem
Sac. Congregat. ut refert Nicol. in *Floſculis verb. Hoſpi-*
tium, ubi pariter dicit, quod nequeunt Regulares reduce-
re Hoſpitium in Conventum, *ex Dec. 14. Jun. 1641. 27.*
Ap. 1646. & 13. Febr. 1647.

11 Non ſunt tamen attendendæ d. Conſtitutiones Apoſto-
licæ in translatione Conventus ad alium ſitum ejuſdem
loci, vel ob ſalubritatem aeris, vel ob periculum ruinæ
fabricæ, vel ob aliud grave incommodum, quia hæc non
dicitur nova fundatio, & oppoſitiones aliorum Regula-
rium obſtare non valent; ſic reſpondit *Sac. Congregat.*
Epiſc. & Reg. in una Carmelitarum Excalceat. 4. Aug.
1625. *in una Capuc. 13. Septemb. 1641. & in Ger. 19. Septem.*
1687. his verbis: *Sacra &c. in cauſa, & cauſis vertenti-*
bus inter Fratres Carmelitas Calceatos Civitatis Ger. ex
una, & PP. Societatis Jeſu, Carmelitas Excalceatos ejuſ-
dem Civitatis, & litis Conſortes partibus ex altera &c., &
ſuper translatione, fundatione, & conſtructione Eccleſiæ,
& Conventus dictorum Fratrum Carmelitarum Calceato-
rum in domibus de Abrich per ipſos inhabitatis, partibus
auditis, referente Eminentiſſimo S. Cæciliæ, cenſuit, &
declaravit ſupradictæ translationi, fundationi, & conſtru-
ctioni Eccleſiæ, & Conventus eorumdem Fratrum Carme-
litarum Calceatorum in præfatis Domibus de Abrich,
12 *Conſtitutiones Apoſtolicas non obſtare*. Neque ſunt atten-
dendæ dictæ Conſtitutiones Apoſtolicæ etiamſi translatio
fiat ad ſitum, in quo reperiantur conſtructi Conventus
aliarum Religionum, quæ privilegium habent, quod no-
vi Conventus non erigantur, niſi ſervata certa diſtan-
tia; unde præexiſtentes Regulares neque tunc poſſent ſe
opponere tali translationi, ut in ſimili caſu vertente in-
ter Patres Minores de Obſervantia, & Patres Cappuccinos
Corleonis Diœceſis Montis Regalis reſpondit Sacr. Con-
greg. Epiſcop. & Reg. præciſis his terminis: *Sacra &c.*
ad relationem Eminentiſſ. Cæſarini utraque parte infor-
mante, iterum negotio mature diſcuſſo, cenſuit Conſtitutio-
nes, & Decreta Apoſtolica ſuper novorum Conventuum
erectione edita, etiam in qua parte diſponunt de diſtantia
ſervanda inter Conventus jam erectos, & erigendos non
habere locum, cum mutatur ſitus Conventum jam erecto-
rum in eodem loco, ac proinde ſtandum eſſe in deciſis præ-
miſſis, ceteriſque contrariis non obſtantibus. Romæ 9. Maji
1642. Cujus Decreti, & alterius immediate allati exem-
plar authenticum fatetur habuiſſe apud ſe Monacelli *tom.*
2. *tit. 6. formular. 19. n. 4., & 5.*, & ibid. *n. 7.* refert quod
in Agrigentina inter PP. Cappuccinos, & PP. Minores
de Obſervantia Reformatos, in qua pariter opponebatur
intercapedo novæ Fabricæ ad relationem Card. Denkoff,
ſub die 28. Martii 1697. cenſuit: *Eſſe locum translationi*
facto verbo cum Sanctiſſimo.

13 Novus Conventus Regularium nequit erigi, & fundari
ſine beneplacito Apoſtolico, ſeu ſpeciali Sedis Apoſtolicæ
licentia, *cap. 1. de exceſſibus Prælator. in 6. innovat. in*
Clementin. Cupientes 3. in princip. de pœn. & cap. unico
§. Confirmatos, de Religioſis Domibus in 6. in Conſtitution.
Innocentii X. incip. *Inſtaurandæ §. 5.* Rota *part. 12. recent.*
14 *deciſ. 289. n. 2. deciſ. 309. n. 1.* Neque fundari poteſt ſine
conſenſu Ordinarii, Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3. de*
Regularib. Urban. VIII. Conſtitut. incipient. *Romanus*
Pontifex §. 2. Rota *part. 12. d. deciſ. 299. n. 4., & 11.*
15 *deciſ. 309. n. 3. & part. 13. deciſ. 115. n. 3.* Hæc duo
requiſita, ſcilicet Conſenſus Sedis Apoſtolicæ, & Ordi-
narii copulative requiruntur, ut declaravit *Sacra Congre-*
gatio Epiſcop. & Regul. teſte Rota *part. 12. deciſ. 289.*
num. 7. cum ſequent. deciſ. 309. n. 4. part. 13. dec. 87.
n. 11. deciſ. 231. n. 9., & part. 16. tom. 2. deciſ. 536.
16 *n. 17.* Sine licentia Sedis Apoſtolicæ fundatio eſt nulla;
d. Conſtitut. Innocent. X. incip. *Inſtauranda §. 5.* Rota
part. 12. deciſ. 289. num. 8. part. 13. deciſ. 87. num. 4.
17 Sic pariter eſt nulla, ſi ſit facta ſine conſenſu Ordinarii.
Conc. Trid. *loc. cit.* Rota *part. 12. dec. 289. n. 15. part. 13.*
deciſ. 87. num. 5. part. 18. tom. 2. deciſ. 336. n. 17., &
18 *ſeq.* Ordinario tamen licentiam denegante pro fundatione
Conventus, eſt recurrendum ad Sac. Congreg. Epiſc. &
Reg. non autem ad Nuncium. Gregor. XV. Conſt. incip.
Cum alias §. 4., Rota *part. 12. deciſ. 289. num. 17. &*
19 *part. 13. deciſ. 87. n. 10.* Pro fundatione novi Conven-
tus requiri conſenſum aliorum Regularium in talibus Ci-
vitatibus, & locis exiſtentium, ſtatuit Clem. VIII. Conſt.
incip. *Quoniam ad inſtitutum*, & Gregor. XV. Conſt.
20 incip. *Cum alias §. 3.*, & tenuit Rota *part. 12. deciſ. 289.*
n. 21. deciſ. 309. n. 8. & part. 13. deciſ. 87. n. 12. Adeo
ut Religioſi intra quatuor milliaria exiſtentes propter lo-
corum paupertatem, & eleemoſynarum tenuitatem poſ-
ſent dictæ fundationi ſe opponere. Rota *part. 13. dec. 115.*
num. 7.

At quia dict. Gregorius XV. d. Conſt. incip. *Cum alias* 21
§. 3. poſt relatam diſpoſitionem Clementis VIII. quod vo-
cari, & audiri debeant alii Regulares, ſtatim ſubjungit:
Vel alias Ordinariis locorum conſtiterit Religioſos Monaſte-
rii, Conventus, ſeu Domus Regularis ſic erigendi, ſeu eri-
gendæ abſque detrimento Religioſorum in Monaſteriis, ſeu
Domibus antea in Civitatibus, ſeu locis hujuſmodi erectis
degentium, ibi in numero duodecim, commode, & congrue
manuteneri, & ali poſſe; videtur dicendum, quod non
ſit de neceſſe exquirendus conſenſus aliorum Regularium,
quando Ordinariis conſtet novos Conventus erigendos
poſſe commode, & ſine aliorum præjudicio ſuſtentari;
quia illa dictio *Vel*, tanquam alternativa, cadit inter di-
verſa, caſuſque disjungit, ex traditis a Gonz. *ad regul.*
8. gl. 48. num. 17., & gl. 52. num. 3. idemque importat
dictio *Alias*, ut per Put. *deciſ. 170. in fin. lib. 3. in corr.*,
& Barb. *dict. 9. num. 3.*, & Pignatell. *tom. 2. conſult. 32.*
n. 5. Et in hac ſpecie, quod per dicta verba Gregorii tri- 22
buatur arbitrium Ordinariis vocandi, vel non vocandi
Regulares, quando aliunde poſſunt eſſe certi de commo-
da ſuſtentatione Regularium novi Conventus ſine alio-
rum præexiſtentium præjudicio, ſeu detrimento, probat
Ceſpedes *de exempt. Reg. quoad Monaſt. ædific. c. 1. dub.*
4. ubi reſpondet Peyrino *in addit. ad Conſt. 3. alias 13.*
Urbani VIII. notabil. 2. contrarium aſſerenti ea ratione,
quod dum Conſtitutio Urbani incipiens *Romanus Ponti-*
fex, confirmat omnino Conſtitutionem Clement. VIII. in-
cipient. *Quoniam*, tollit arbitrium, quod Gregorius in d.
Conſtitut. incipient. *Cum alias*, Epiſcopis tribuerit; Quæ
Peyrini aſſertio, & ratio revera non ſubſiſtit, quia Ur-
banus VIII. non ſolum confirmavit Conſtitutionem Cle-
mentis VIII. ſed etiam Conſtitutionem Greg. XV. a quo
eſt conceſſum Epiſcopis dictum arbitrium; Et dictam Con-
ſtitutionem Greg. XV. fuiſſe confirmatam, & non abro-
gatam per Urbanum VIII. declaravit *Sac. Congreg. Concil.*
teſte Rota *part. 12. dec. 107. num. 30.*, & hanc ſenten-
tiam tenent Ceſpedes *loc. cit.* Pignat. *loc. cit.* Monacell.
tom. 1. append. ad formul. annot. ad dd. Conſtitutiones poſt
Conſtit. Inſtaurandæ num. 7. Paſſerin. *in cap. Unico de exceſſib.*
Prælator. a num. 50. ad 64. in lib. Decret. in 6., & alii paſ-
ſim. Et ratio eſt clara, quia cum ex dictis Urban. VIII. 23
confirmaverit nedum Conſtitutionem Clementis, ſed etiam
Conſtitutionem Gregorii, & Conſtitutio Gregorii ſit quan-
tum ad hoc moderativa Conſtitutionis Clementis, ſtat
clarum, quod ex vi Gregorianæ non ſit amplius de ne-
ceſſe exquirendus conſenſus aliorum Regularium, quan-
do Ordinariis conſtat novos Conventus erigendos poſſe
commode, & ſine aliorum præjudicio in tali Civitate,
vel loco ſuſtentari.

Quo ad hæc tamen attendendum eſt ſequens Breve In- 24
nocentii XI. editum 10. Aprilis 1688.

Breve, in quo nonnulla Decreta pro novis erectionibus,
ſeu fundationibus Conventuum, Hoſpitiorum, & Domorum
Regularium, ſeu habitationum permanentium edita, obſer-
vari præcipiuntur; aſſignanturque Judices, qui contra Re-
gulares ea tranſgredientes, aut violare præſumentes, pro-
cedere poſſint, ac debeant.

Dilectis Filiis, noſtro, & Sedis Apoſtolicæ Nuntio in
Regis Hiſpaniarum reſidenti, & Bantanæ vulgo Santillan.
ac Sancti Andreæ vulgo Santander Sæcularium, & Col-
legiatarum Eccleſiarum Provinciæ Burgen. Diœc. Abbati-
bus, & eorum cuilibet.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad perpetuam rei memoriam.

Dilecti Filii ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.
Exponi Nobis nuper fecit dilectus Filius Frater Fran-
ciſcus Diaz a Sancto Bonaventura Commiſſarius Genera-
lis Ultramontanæ Familiæ totius Ordinis S. Franciſci;
quod ab infraſcriptis Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris
emanarunt quam plurimæ Litteræ, etiam in forma Bre-
vis expeditæ, ſeu Decreta, circa formam obſervandam in
erectionibus novorum Conventuum, Hoſpitiorum, & ha-
bitationum Religioſorum, & circa pœnas infligendas Reli-
gioſis quorumcumque Ordinum, qui in Hoſpitiis Regula-
ribus, & Domibus, aut locis piis non Regularibus illegiti-
me fundatis, ſeu erectis, in quibus requiſita ad fundatio-
nes, & erectiones prædictas in dictis Litteris præſcripta
non inveniuntur, permanere, vivere, ſeu morari, aut de-
gere auſi fuerint.

Primo a Sanctæ Memoriæ Clemente PP. VIII. Prædeceſ-
ſore Noſtro, quarum initium eſt: *Quoniam ad inſtitutam*
ſub dat. 22. Julii Anni Domini 1603., & aliæ, quæ inci-
piunt, *Decet Romanum Pontificem* ſub dat. 11. Julii Anni
ejuſdem Domini 1601., & ab eodem Clem. PP. VIII. ema-
narunt etiam decreta Reformationis de anno prædicti Do-
mini 1598. Secundo a fel. record. Urbano PP. VIII. etiam
Prædeceſſore Noſtro incipientes a verbis: *Romanus Pon-*
tifex

tifex ſub data 23. Auguſti 1624. Tertio a bonæ memo-
riæ Innocentio PP. X. pariter Prædeceſſore Noſtro inci-
pientes per verba: *Inſtaurandæ Regularis diſciplinæ*, de
anno ejuſdem Domini 1652. Quarto a piæ memoriæ
Alexandro PP. VII. ſimiliter Prædeceſſore Noſtro in-
cipientes ſub verbis *Alias*, ac etiam *Alias*, *pro par-
te* ſub die 6. Auguſti 1663. & quarta Februarii anni
Domini 1664. Quinto a recolendæ memoriæ Clemente PP.
pro parte Prædeceſſore Noſtro incipientes a verbis: *Nuper*
X, etiam ſub dat. 6. Maji Anno Dom. 1673, & in ali-
quibus ex prædictis itteris nonnulla decreta Congregatio-
nis Negotiis Epiſcoporum, & Regularium Præpoſitæ, con-
firmata reperiuntur, quæ in Judicio contradictorio ad for-
mam, & tenorem aliarum Litterarum pro Fratribus Mi-
noribus promulgata fuerunt.

Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubjungebat, dictæ
Litteræ, & etiam decreta prædicta, aliaque ſuper eadem
materia emanata a dilectis filiis Superioribus, ſeu Reli-
gioſis diverſarum Religionum, & Ordinum præcipue Car-
melitanorum Diſcalceatorum, Trinitariorum, & Cappucci-
norum in Ultramontanis Provinciis, & præcipue in Bur-
gen, Cantabrien. Compoſtellan. ac Valentin. Diœceſibus
reſpective degentibus, etiam contra formam Litterarum
concernentium confirmationem, & communicationem pri-
vilegiorum, & gratiarum, & conceſſionum, nuper a No-
bis emanatarum ſub die 5. Septembris Anni prædicti Do-
mini 1684. ad favorem Fratrum Regularis Obſervantiæ
Sancti Franciſci in totum, vel in parte non obſerventur,
ſeu illas, & illa violare, vel impugnare prætendant, vel
non vereantur: Ideo nomine ejuſdem Ordinis Fratrum
Minorum Regularis Obſervantiæ S. Franciſci, ut juribus
ſuæ Religionis, & præcipue prædictarum Provinciarum
conſulere valeat, & dicta Brevia, ſeu Decreta in poſte-
rum in viridi obſervantia conſerventur, ſeu conſervari
poſſint, Nobis humiliter ſupplicari fecit exponens prædi-
ctus, ut ei in præmiſſis opportune providere de benigni-
tate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur dictarum Litterarum, ac Decretorum tenores
præſentibus pro expreſſis habentes, ipſumque Exponen-
tem a quibuſvis excommunicationis, ſuſpenſionis, & In-
terdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœ-
nis a jure, vel ab homine, quavis occaſione, vel cauſſa
latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum
præſentium tantum conſequendum, harum ſerie abſolventes,
& abſolutum fore cenſentes, hujuſmodi ſupplicationibus in-
clinati, diſcretioni veſtræ, attento quod ſicut dictus expo-
nens aſſerit, agitur inter exemptos, per præſentes com-
mittimus, & mandamus, quatenus Vos, vel duo, aut
unus veſtrum, vocatis ad id, qui fuerint evocandi, &
dictarum litterarum, & decretorum hujuſmodi executio-
nem, & tenorem, prout de jure, auctoritate noſtra pro-
cedatis, procedique mandetis, & faciatis ab omnibus in
poſterum obſervari.

Nos enim Vobis, & cuilibet Veſtrum etiam per edi-
ctum publicum conſtito de non tuto acceſſu quoopus fue-
rit, citandi, illiſque, & quibus videbitur ſub ſententiis,
cenſuris, & pœnis inhibendi, ac inobedientes in illas in-
cidiſſe, ſervata forma Conc. Trid. declarandi, aggravan-
di, reaggravandi, & interdicendi, auxiliumque brachii ſæ-
cularis, ſi opus fuerit, invocandi, ceteraque in præmiſſis
neceſſaria, & opportuna faciendi, exercendi, & exequen-
di, plenam, & liberam, Apoſtolica auctoritate tenore præ-
ſentium concedimus facultatem. Non obſtant. præmiſſis,
ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cete-
riſque contrariis quibuſcumque.

*Datum Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo
Piſcatoris die* 10. *Ap.* 1688. *Pontific. noſtri anno duodecimo*.

Et pariter attendendæ ſunt variæ reſolutiones tum Ro-
tæ, tum Sacrarum Congregationum in unum congeſtæ ab
Urſaya *tom.* 1. *part.* 2. *diſcept.* 13. in Reatina prætenſæ Fun-
dationis Conventus pro PP. Minoribus Obſervantibus Re-
formatis S. Franciſci Civitatis Reatis, cum PP. Cappucci-
nis ejuſdem Civitatis; quæ cauſſa delata ad Clementem
XI., & ab ipſo remiſſa Sacra Congreg. Epiſcop., & Re-
gular. ſtatim ipſa *ſub die* 23. *Maij*. 1710. reſcripſit *Epiſco-
po pro informatione, & voto, auditis omnibus Regulari-
bus, aliiſque intereſſe habentibus*; Et tandem omnibus au-
25 ditis, & juſte perpenſis, ex quo non aderat diſtantia a
Conſtitutionibus Apoſtolicis requiſita, nec conſenſus alio-
rum vicinorum Conventuum *die* 15. *Julii* 1712. in Con-
gregat. Epiſcoporum propoſita cauſſa per Cardinalem Pa-
racianum, reſponſum fuit: *Non eſſe locum fundationi Con-
ventus*.

26 In fundatione novi Conventus præſervanda ſunt jura Pa-
rochialia, prout expreſſe *ſtatuit Sacra Congregatio in Tiburti-
na fundationis Conventus* 28. *Februarii* 1698. referente
27 Eminentiſſimo Acciajolo. Novi Conventus nequeunt eri-
gi, ſeu fundari, niſi in eis poſſint ſuſtentari ſaltem duo-
decim Religioſi, aliter Conventus de novo erecti, in
quibus duodecim ſaltem Religioſi inhabitare non pote-
runt, & actu non habitaverint, remanent ſubjecti viſi-
tationi, correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni Or-
dinarii. Gregor. XV. Conſt. incip. *Cum aliis*, Sacra Con-
greg. Concilii 21. *Junii* 1625. in decreto, juſſu, & au-
ctoritate Urbani VIII. edito tenoris, qui ſequitur: *Deinceps
vero Monaſterium, Conventus, Domus, Congregatio, vel
Societas Religioſorum, ſeu Regularium nullibi recipiatur,
niſi præter alia ad id requiſita; in ſingulis hujuſmodi lo-
cis duodecim ſaltem Fratres, aut Monachi, ſeu Religioſi
degere, & ex reditibus, & conſuetis eleemoſynis, detra-
ctis omnibus, ut ſupra detrahendis competenter ſuſtentari
valeant, ad præſcriptum decreti felicis recordat. Grego-
rii XV. hac de re editi; alioquin Monaſteria, & loca hu-
juſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi,
ut ſupra ſuſtentari, atque inhabitare non poterunt, & actu
non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni
atque omnimodæ juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur*.
Quod decretum cum aliis ab eadem Sacra Congregat.
Concilii ſuper celebratione Miſſarum emanatis, confirma-
vit, & approbavit, ac ab omnibus exacte, & perpetuo
ſervari mandavit Innocentius XII. Conſtitut. incip. *Nu-
per*, edita anno 1697. 13. *Decembris*; Rota *part.* 12. *re-
cent. deciſ.* 17. *num.* 12. 26. *cum ſequent.*, & 34. Quod 28
procedit detractis expenſis Sacriſtiæ, & Eccleſiæ. Rota
ibidem numer. 34. Ad quem effectum non eſt habenda ra- 29
tio de reditibus difficillimæ exactionis. Rota *ibidem nu.*
34. *cum ſequent.* Nec juvat, quod Religio offerat ſupplere 30
de reditibus aliorum Conventuum, quia de illis non eſt
habenda ratio, cum Religioni id facere non liceat abſque
beneplacito Apoſtolico. Rota *ibidem n.* 35.

Requiſita pro fundandis novis Conventibus Religio- 31
ſorum, habent etiam locum circa erigenda Monaſte-
ria Monialium; debent enim eædem ſolemnitates obſer-
vari in illis ædificandis, ſicuti in illis Regularium. Bar-
boſa *ſuper Trident. ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & *Monia-
libus cap.* 3. *num.* 29. Sellius *in ſelect. Canon. cap.* 60. *nu.*
4. ubi teſtatur ſic fuiſſe deciſum ſub *die* 19. *Decembris* 32
1620. Talia tamen requiſita locum non habent, nec exi-
guntur pro Congregationibus Presbyterorum ſæcularium col-
legialiter viventium, & ſola auctoritate Ordinarii fundatis,
& erectis. Sic deciſum refert Nicolius *in Floſcul. verb. Con-
ventus nu.* 1., ibi: *Sub decretis ſuper erectione novorum
Conventuum non comprehenduntur Congregationes Presbytero-
rum ſæcularium in communi viventium erectæ auctoritate
Ordinaria. Sac. Cong. Epiſcop. & Regul. in Caputaquenſi*
23. *Januarii* 1623. & hanc ſententiam tenuit quoque *Sac.
Congreg. Conc.* 9. *Aug.* 1625. *ex lib.* 12. *decr fol.* 198. Regula- 33
res, qui poſſeſſionis bonorum, & annuorum redituum
ſunt capaces, quamvis Ordinum Mendicantium ſint, poſ-
ſunt ad novas fundationes admitti, recepta eorumdem
obligatione non quæſtuandi, ut admiſit *Sacra Congregatio
Epiſcop.*, & *Regul. in Dertonen. pro PP. Scholarum Pia-
rum ad relationem claræ memoriæ Card. Petrucci ſub die*
4. *Julii* 1692. in qua reſcripſit: *Annuendum fundationi
cum ſtrictiſſima obligatione non quæſtuandi*. Apud Minori-
tas Regularis Obſervantiæ novi Conventus non erigun- 34
tur, neque jam erecti deſeruntur ſine conſenſu Diffinito-
rii Provinciæ. Talem enim conſenſum ultra alia requiſi-
ta exigunt ſuæ peculiares *Conſtitutiones Ord. cap.* 6. §. 6.
pag. 106. *num.* 5. Unde ſi agatur de fundatione Conventus
hujus Religionis, conſenſu Diffinitorii non exhibito, non
erit locus erectioni, quamvis cetera requiſita concurrant.
Sacra Congregat. Epiſcop., & *Regul. in Aquinaten. pro lo-
co Arcis* 12. *Februarii* 1694.

Pro erectione novorum Conventuum, & Monaſteriorum 35
adeſt noviſſima diſpoſitio Sac. Congreg. ſuper diſciplina
Regulari deputatæ, & eſt ut ſequitur. Generalibus Ordi-
num Regularium renovatur prohibitio alias injuncta non
procedendi ad fundationem novorum Conventuum, &
Monaſteriorum intra Italiam, ac Inſulas adjacentes, niſi
prius Conventus, vel Monaſterii fundandi redituum
ſufficientia, & ſubſiſtentia coram Sac. Congreg. juſtifica-
ta fuerit.

La Sacra Congregazione ſopra la diſciplina Regolare de-
ſtinata dalla ſan. mem. d'Innoc. XII. a ſtabilire ſpecial-
mente l'Oſſervanza della vita Comune, ed a riconoſcere
la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell'entrate per eſſa neceſſa-
rie nelle fondazioni, che aveſſero avute a farſi di nuovo
di Monaſteri, e Conventi dentro l'Italia, ed Iſole adja-
centi, vedendo che in queſta parte tanto eſſenziale non
viene in verun conto adempita la mente di sì zelante
Pontefice, non oſtanti le pene di privazione di voce atti-
va, e paſſiva, ſoſpenſione dalle cariche, e dignità, e per-
petua inabilità ad eſſe a' Superiori pro tempore, a' quali
appartiene ſimile incombenza; è venuta in determinazio-
ne di ridurre a memoria di tutti i Superiori Regolari l'
obbligo preciſo, che loro ne corre, avvertendo di non
tentare in avvenire fondazione alcuna ſenza prima giu-
ſtificare come ſopra la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell'en-
trate avanti la ſteſſa Sac. Congregazione ſotto le pene
enunciate, ed altre ad arbitrio della medeſima.

Monſignor de Vico Segretario, che ne avanza la noti-
zia al P. Procurator Generale &c. per la dovuta eſecu-
zione in ciò, che concerne l'intereſſe della ſua Religio-
ne, ſtarà attendendo il riſcontro in ſcriptis della ricevuta
del preſente Viglietto unitamente con la nota dell' ulti-
ma fondazione, ſpecificando il giorno, meſe, ed anno,
in che ſeguì, e di cuore lo riveriſce.

Di Caſa queſto dì 23. Febbrajo 1727.

Nova additiones ex aliena manu.

1 REquiſita ad fundationem novi Conventus ſunt Bene-
placitum Apoſtolicum, licentia Ordinarii, conſen-
ſus Parochi, tum Regularium, qui ſunt intra quatuor
miliaria, & reditus ſufficiens ſuſtentationi duodecim Re-
ligioſorum.

2 Quoad Beneplacitum Apoſtolicum cenſent nonnulli Do-
ctores relati *a Donato Quaſt. Regular. tom. 1. part. 2. tra-
ctat. 1. quaſt. 3. n. 4., & ſequent.*, quod diſpoſitio *Text in
Cap. unic. de Exceſſ. Prælat. in 6.* tum *in cap. 1. §. Confirma-
te, de Religioſ. domib. eo l.* qua inducta eſt neceſſitas Apo-
ſtolici Beneplaciti in fundatione novi Conventus, ſubla-
ta fuerit *a Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 3. de Regular. in fi-
ne*, ubi ſancitur, quod *nec de cetero ſimilia loca erigantur ſine
Epiſcopi, in cujus Diœceſi erigenda ſunt licentia prius obtenta*.
At prævaluit contraria opinio, quod ſcilicet Sancta Sy-
nodus ex eo, quod mentionem duntaxat habet de licen-
tia Epiſcopi, nequeat dici derogaſſe requiſito Beneplaciti
Apoſtolici, ut pluribus allegatis firmavit Rota *coram Celſ.
deciſ. 60. n. 2., & 3. in Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maji*
1726. §. *Contrarium, coram bon. mem. Gamach.*

3 Quæ Beneplaciti Apoſtolici neceſſitas locum ſibi vindi-
cat etiamſi agatur de fundatione novi Conventus extra
Italiam, eo ipſo quod deſcendit a Sacris Canonibus, qui
ubique gentium obligant, ut obſervarunt *S. M. Benedictus
XIV. de Synod. Diœceſ. lib 9. cap. 1. n. 5. P. Girald. in Elench. 6.
Apoſt. Conſtit. Quæ acceſſerunt. Concil. Trident. n. 85.*, & Ro-
ta *in Eyſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maji* 1726. §. *Quæ
omnia, cor. bon. mem. Gamach.* ubi quod aliter dicendum
4 eſſet, ſi dicta neceſſitas deſcenderet a Conſtitutione in-
cipiente *Inſtauranda* ſan. mem. Innocentii X. utpote quæ
non egreditur Italiam, Inſulaſque adjacentes.

5 Poteſt vero Beneplacitum hoc Apoſtolicum ex inter-
vallo accedere, modo tamen in judicium deducta haud
ſit nullitas fundationis novi Conventus; Rot. *in dict. Ey-
ſteten. Fundationis Hoſpitii* 10. *Maji* 1726. §. *Fruſtraque,
coram bon. memor. Gamaches.*

7 Circa conſenſum Parochi, non importune quæritur,
utrum is præſtari debet ab eo, qui obtinet curam habi-
tualem, an ab illo, qui curam obtinet actualem? Præ-
ſtandum eſſe ab obtinente curam habitualem tenuit Rot.
in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii 10. *Maji* 1726. §. *Rur-*
8 *ſus, coram bon. memor. Gamach.* Non omittendum vero,
quod in ejus caſu ille, qui obtinebat curam actualem non
erat perpetuus, ſed amovibilis ad nutum. Ad idem di-
9 cendum videtur etiamſi ille, qui curam actualem obtinet
ſit perpetuus, nam & hic plus juris ſibi aſſerere nequit
quam ſimplex exercitium curæ, ut reſpondit Rot. *in
Ariminen. Functionum ſuper primo dubio* 13. *Junii* 1746. §. 2.
10 & 6. *coram bon. memor. Lancetta.* Conſenſus autem de quo
agitur, non eſt præſtandus ratione exercitii curæ.

11 De mox dictis requiſitis ad fundationem novi Conven-
tus, nec inutilis eſt quæſtio, an ea concurrere etiam de-
beant, ſi agatur de Regularibus illis, quibus in loco, de
quo agitur, jam competeat jus quæſtuandi? Et affirma-
tive reſpondit Rota *in dict. Eyſteten. Fundationis Hoſpitii*
10. *Maji* 1726. §. *Nam quoad, cor. bon. memor. Gamaches.*
Hæc de fundatione novi Conventus.

12 Quod autem attinet ad tranſlationem Conventus, quid-
quid in utramque partem olim diſputatum ſit, indubia
hodie res eſt, quod ſervandæ haud ſint Conſtitutiones
Apoſtolicæ loquentes de fundatione novi Conventus, ſi
tranſlatio fiat ob aliquam juſtam cauſam ad alium ſitum
ejuſdem loci, ut Sacra Congregatio Epiſcoporum, &
Regularium negotiis præpoſita cenſuit non ſolum in re-
ſolutionibus allegatis *ab Auctore num. 11. & 12.*, verum &
noviſſime *in Majoricen. 5. Aprilis* 1754. *ad ſecundum dubium.*

13 Quinimmo nec Regulares habentes Privilegium, quod no-
vi Conventus haud fundentur, niſi ſervetur certa diſtan-
tia, opponere ſe poſſunt tranſlationi Conventuum ad alium
ejuſdem loci ſitum, ut rejectis *Donato, Paſſerino, & Pi-
gnatello* firmat *Matthæucci in Officiali Curiæ. cap. 16. num.*
9. ubi allegat reſolutiones mox dictæ Sac. Congregatio-
nis *in Montis Regalis 9. Junii* 1742. *& in Agrigentina 28.
Martii* 1697.

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt Conventuum ſuppreſſionem,
reſtitutionem, & exemptionem.

S U M M A R I U M.

1 *Adducitur compendioſa notitia ſuppreſſionis, & reſtitut. Conventuum.*
2 *Adducitur Conſtitutio pro numero perſonarum in ſingulis Monaſteriis præfigendo.*
3 *Formula deſcribendi ſtatum cujuſque Monaſterii de mandato Congregationis confecta.*
4 *Bulla Suppreſſionis parvorum Conventuum Italiæ, & Inſularum adjacentium in Congregatione compilata, & juſſu Papæ ſtatim edita, & publicata.*
5 *Litteræ Congregationis exprimentes nominatim Conventus ſuppreſſos, & exquirentes Epiſcoporum, & Capitulorum ſententias pro bonis applicandis.*
6 *Relationes applicationis bonorum Conventuum ſuppreſſorum a Papa ad ſe relatas approbavit.*
7 *Litteræ Circulares ſuper Granciis, & membris etiam Curatis Monaſteriorum.*
8 *In Granciis, & membris Monaſteriorum habitare non poſſunt Regulares Sacerdotes, ſed Converſi tantum pro bonorum adminiſtratione.*
9 *Miſſa in Cappellis Granciarum, quando, & a quibus celebranda?*
10 *Cura animarum in Granciis, & Membris Monaſteriorum exerceri non poteſt per Regulares, ſed per Vicarios perpetuos, vel amovibiles ab Ordinario deputandos. Granciarum bona reſervantur ipſarum Monaſteriis.*
11 *Canonicorum Regularium Lateranenſium Granciæ, & Parochiales ab Innocentio X. declarantur comprehendi in ejus Bulla,* Inſtaurandæ.
12 *Conventus plurimi primum ſuppreſſi, ac deinde ex rationabilibus cauſis a Papa Religionibus reſtituti.*
13 *Regulares de jure facultatem non habent uniendi Eccleſias, etiam ſibi pleno jure ſubjectas.*
14 *Unio parvorum Conventuum ejuſdem Religionis in eodem loco exiſtentium, qua lege facta fuerit?*
15 *Adducitur motivum, & decretum Innocentii X. pro ſubjectione nonnullorum Conventuum juriſdictioni Ordinarii loci.*
16 *Conventus ſuppreſſi, & poſtea Religionibus reſtituti, ſi non alant quatuor Sacerdotes, & duos Converſos, gratia reſtitutionis eſt nulla.*
17 *Conventus nunquam ſuppreſſi, in quibus non aluntur ad minus quatuor Sacerdotes, & duo Converſi, ſunt ſubjecti juriſdictioni Ordinarii loci.*
18 *Decretum Urbani VIII. ſuper Monaſteriis erectis cum pauciori numero quam duodecim Religioſorum, præſervatur in Decreto Innocentii X.* Ut in pravis.
19 *Hoc decretum illico tranſmiſſum fuit ad quemlibet Epiſcopum, una cum Litteris Congregationis continentibus nomina Conventuum Religioni ſuæ reſtitutorum in illa Diœceſi.*
20 *Afferuntur dubia ſuborta ratione d. Decreti Innocentii X. cum ſuis reſponſionibus, & Decretis ab Alexandro VII. approbatis.*
21 *Afferuntur alia dubia ſuborta ratione Conſtitutionis Innocentii X. incipient.* Inſtaurandæ, *& d. ejuſdem Decreti incipient.* Ut in pravis *cum ſuis reſponſionibus, & Decretis.*
22 *Afferuntur alia dubia ſuborta ratione d. Decreti* Ut in parvis, *cum ſuis reſponſionibus, & Decretis.*
23 *Quamvis ex Decreto* Ut in parvis, *Conventus erecti poſt diem 21. Julii 1625. ſi in ipſis non permaneant ſaltem duodecim Religioſi, relinquantur ſubjecti Ordinario loci; Tamen Sac. Congreg. Regular. diverſimode cenſuit de omnibus generaliter Conventibus non ſuppreſſis, declarando Conventus nunquam ſuppreſſos, in quibus ſunt plures quam ſex Religioſi, non ſubjacere Ordinariis.*
24 *Quo enim ad alios Conventus antea erectos, & numquam ſuppreſſos pro exemptione ab Ordinarii juriſdictione ſufficiunt ſex tantum Religioſi ex ipſomet Decreto* Ut in parvis.
25 *Conventus ſuppreſſi, & iterum reſtituti remanent ſubjecti Ordinariis loci.*
26 *Tales Conventus primum ſuppreſſi, & deinde Religionibus reſtituti non remanent ſuppreſſi, nec gratia reſtitutionis eſt nulla, ſi ab ipſis ex aliqua rationabili cauſa, & ad breve tempus abſit unus, vel plures ex numero ſex Religioſorum ibi degentium.*
27 *Si tamen a Conventibus non ſuppreſſis, licet ex cauſa rationabili abſit aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibus, Conventus ſubjacent juriſdictioni Ordinarii loci, durante tali abſentia.*
28 *Et illo Religioſo redeunte, vel alias impleto numero ſex Religioſorum, Conventus recuperant priſtinam exemptionem.*
29 *Conventus omnes erecti poſt diem 23. Decembris 1697. ſi in ipſis non permaneant ſaltem duodecim Religioſi, remanent ſubjecti Ordinariis.*
30 *Affertur noviſſima Epiſtola attendenda quo ad parvos Conventus.*
31 *Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſibi ſuppoſitos nequit a viſitatis aliquid accipere procurationis nomine, neque in pecunia, neque in victualibus.*

COnventuum ſuppreſſionis, & reſtitutionis notitia non 1
melius, ac verius poteſt hic tradi, quam juxta tra-
dita a Fagn. *in cap. Relatum 7. Ne Clerici, vel Monach. n. 41.
& ſequentibus*, utpote qui & deputatus Sacræ Congregatio-
nis Secretarius fuit, & Conſtitutionum ad hoc editarum
minutas confecit. Refert, igitur quod Innocentius X.
anno 1649. *menſe Martii* inſtituit Congreg. nonnullorum S.

R. E.

R. E. Cardinalium, & Romanæ Curiæ Prælatorum ſuper ſtatu, ſeu reformatione Regularium, in qua fuit primo deliberatum de præfigendo in ſingulis Monaſteriis numero tot perſonarum, quot ex illorum reditibus abſque penuria ſuſtentari poſſent ad præſcriptum Concilii Arelatenſis cap. 8. relati *in c. 1. de inſtitut. Conc. Trid. ſeſſ. 25. de Regularibus cap.* 3. & Conſtitutionum Apoſtolicarum. Atque ab omnibus unanimiter in eam ſententiam itum eſt, ut fieret Conſtitutio, qua injungeretur Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & Localibus quarumcumque Religionum, ut infra terminum quatuor menſium tranſmitterent ſtatum temporalem ſingulorum Monaſteriorum exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium ad Procuratorem Generalem ſuæ reſpectivæ Religionis in Urbe commorantem, qui una cum aliis Religioſis ad hoc deputandis præfigeret in unoquoque Monaſterio eum tantum numerum, qui ex reditibus propriis, vel conſuetis eleemoſynis congrue poſſet ſuſtentari, eaſque præfixiones infra alios quatuor Menſes una cum ſtatu cujuſque Monaſterii memoratæ Congregationi conſignaret, & interim interdiceretur iiſdem Superioribus, ne quemquam ad habitum, vel Profeſſionem admitterent ſub nullitate actus, & excommunicatione latæ ſententiæ, donec præfixiones ut ſupra exhibitæ fuiſſent, & ipſi licentiam recipiendi Novitios ab eadem Cong. obtinuiſſent. Unde mandatum fuit ipſi Fagn., ut minutam Conſtit. conficeret, quæ poſtea per manus Cardinalium, ac Prælatorum delata, & a Sanctitate Sua approbata, tandem edita fuit in hunc, qui ſequitur, tenorem.

INNOCENTIUS PAPA X.

Ad futuram rei memoriam.

,, §. 1. Inter cetera, quæ ad Reg. diſciplinam inſtaurandam conſervandamque Sacr. Trid. Syn. ſalubriter decrevit, illud ſemper præcipuum, & maximi momenti habitum eſt, quo injungitur, ut in ſingulis Monaſt. & Domibus Regul. is tantum numerus conſtituatur, & in poſterum conſervetur, qui vel reditibus propriis Monaſter. vel conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari.

,, §. 2. Quapropter ad ejus uſum inducendum fel. rec. Clem. VIII. Paul. V., & Urbanus VIII. Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri varia Decreta ediderunt; ſed quia nihilominus, ſive ob injuriam temporum, ſive ob Superiorum incuriam, ſive alias ob cauſſas illius executio hucuſque protracta eſt non ſine gravi Monaſteriorum in ſpiritualibus, & temporalibus detrimento, ac Religionum jactura; Idcirco Nos nequaquam ignorantes, quantum ex Monaſteriis pie inſtitutis, & recte adminiſtratis in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur, quantumque dignitati, & commodo Eccleſiaſtici Ordinis detrahat multitudo Religioſorum, quæ ſine delectu ſupra vires Monaſt. in Religiones invehitur, ac proinde arbitrati valde acceptum Deo, ſacriſque Religionibus proficuum fore, ut Decretum tam ſaluber debitæ executioni demandetur.

,, §. 3. De conſilio nonnullorum Venerabilium Frat. noſtrorum S. R. E. Cardinalium, ac dilectorum Filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, motu proprio, ac ex certa ſcientia, & matura deliberatione noſtris, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine tenore præſentium præcipimus, & mandamus omnibus, & ſingulis dilectis Filiis Generalibus, Commiſſariis, Præſidentibus, Provincialibus, Miniſtris, Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Præfectis, Rectoribus, Guardianis, Correctoribus, Vicariis, & quibuſcumque aliis Superioribus Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, & Domorum quorumcumque Monachorum, ac Regularium virorum bona immobilia poſſidentium, vel non poſſidentium, cujuſcumque Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium Congregationis, Societatis, & inſtituti etiam neceſſario, & in individuo exprimendi exiſtentium intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, ut ſinguli ad quos pertinent, adhibitis duobus, vel tribus Regularibus ſui Ordinis probatioribus, ac rerum uſu peritioribus, bona immobilia, cenſus, reditus, ac proventus omnes Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, ac Domorum Regularium hujuſmodi (etiamſi ſint hoſpitia, vel ab alio Monaſterio dependeant, ſintve illius Granciæ, ſeu membra) ſex annorum immediate præcedentium habita ratione, ac detracto omni eo, quod grandines, ſterilitates, reparationes, & alii caſus hujuſmodi abſorbere ſolent, conſuetas item eleemoſynas, & obventiones, item victus, veſtitus, ac medicinalium, & alias quaſcumque tam ordinarias, quam extraordinarias expenſas, æris quoque alieni, nec non Miſſarum celebrandarum, Fabricæ, Sacriſtiæ, annuorum præſtationum, contributionum, ac procurationum, aliave, cujuſque generis onera diligenter, ac mature cognoſcat, eaque omnia in ſcripturam redigant exprimentes illius Monaſterii titulum, ſeu denominationem, item capacitatem, ac ſituationem, videlicet in qua Diœceſi, & an intra mœnia Civitatis vel oppidi, anve in pagis, ſeu villis, vel in ſilvis, aut nemoribus, & quantum diſtet a locis frequentibus, & populoſis, item a quo tempore fundatum fuerit, quave auctoritate, & cujus ſumptibus, anve, & a quo numerus Religioſorum eo fuerit aliàs præfixus, & quot ibi Religioſi, & ſervientes in præſenti degant, ſpecificatis uniuſcujuſque nomine, cognomine, & patria; ſcripturamque ſic confectam propria manu ſubſcribant, medio juramento atteſtantes vera eſſe omnia, quæ in ea continentur, conſuetoque ſigillo obſignatam infra quatuor menſes a publicatione præſentium in hac Alma Urbe noſtra ut infra dicenda computandos, tranſmittant, ſeu conſignent Procuratori Generali ſui Ordinis in Urbe commoranti, qui una cum aliquibus gravioribus Religioſis a Congregatione prædictorum Cardinalium, & Prælatorum ad hoc ſpecialiter deputandis, negotio mature perpenſo, ac computatis hujuſmodi reditibus, eleemoſynis, & obventionibus univerſis, atque oneribus ut ſupra detractis ſedulo examinent, quot Religioſi homines connumeratis etiam Laicis, aliiſque neceſſariis ſervientibus in unoquoque Monaſterio, Conventu, Collegio, & Domo, Regulari, quamvis (ut præmittitur, ſit Hoſpitium, ſeu alterius Monaſterii membrum) juxta proprii Inſtituti morem, victum, & veſtitum, ac medicinalia in communi habentes commode valeant ſuſtentari; omnibuſque diligenter diſcuſſis, familiæ cujuſcumque Monaſterii, Conventus, Collegii, ac Domus Regularis hujuſmodi in qualibet Provincia, vel Congregatione, certum earum tantum Perſonarum numerum præfigat, quæ reditibus, eleemoſynis, & obventionibus ut ſupra competenter ali poſſint, eaſque numeri præfixiones una cum originalibus ſcripturis ſuper ſtatu cujuſque Monaſterii, ac Domus Regularis, a Superioribus, ut præfertur, confectis infra alios quatuor menſes eidem Congregationi Cardinalium, ac Prælatorum exhibeat, ut ab ea recognoſcantur, & approbentur.

,, §. 4. Quod ſi memorati Superiores, ac Procurator Ordinis intra præfixum terminum prædicta adimplere neglexerint privationis vocis activæ, & paſſivæ, nec non Officiorum, quæ tunc temporis obtinebunt, & inhabilitatis ad illa, vel alia in poſterum obtinenda perpetuam pœnam eo ipſo abſque alia declaratione incurrant, rehabilitatione Nobis, & Sedis Apoſtolicæ reſervata.

,, §. 5. Interea vero prohibemus, & interdicimus omnibus, & ſingulis Capitulis, & Congregationibus Generalibus, & Provincialibus, & Conventualibus, nec non Superioribus tam Generalibus, quam Provincialibus, & Localibus antedictis, ne deinceps unquam ad habitum ſuæ Religionis recipiant, nec jam receptos aut in poſterum contra hujuſmodi prohibitionem forſan recipiendos ad Profeſſionem admittant, donec ſcripturæ prædictæ, ac præfixiones numeri familiæ cujuſcumque Monaſterii, ac Domus Regularis hujuſmodi, eidem Congregationi Cardinalium, & Prælatorum realiter, & cum effectu fuerint exhibitæ, ac deinde memorati Superiores licentiam recipiendi ad habitum, & Profeſſionem ab eadem Congregatione obtinuerint. Alioquin receptiones tam ad habitum, quam ad Profeſſionem aliter factæ, ſint ipſo jure nullæ, nullamque inducant obligationem ad Religionem in ſpecie, vel in genere, aut ad alios quoſcumque effectus.

,, §. 6. Nihilominus contravenientes ſententiam excommunicationis incurrant, a qua per alium, quam per Nos, & Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtituti abſolvi non poſſint.

,, §. 7. Non obſtantibus quo ad præmiſſa omnia, & ſingula Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis in favorem quarumcumque perſonarum atque Ordinum tam Mendicantium, quam non Mendicantium, Congregationum, Societatum, & cujuſvis alterius Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, & Monaſteriorum, Conventuum, Collegiorum, Domorum, ac Locorum Regularium quorumcumque nec non illorum etiam juramento, confirmatione Apoſtolica vel quavis firmitate alia roboratis, vel conſuetudinibus etiam immemorabilibus, exemptionibus quoque, indultis, & privilegiis etiam ex cauſſa, & titulo oneroſo, vel in limine fundationis, etiam in Mari Magno, ſeu Bulla aurea, aut aliter nuncupatis, ſed quibuſcumque tenoribus, & formis, & cum quibuſvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſque efficacioribus, & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus Decretis etiam motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, etiam ad Imperatoris, Regum, ſeu aliorum Principum inſtantiam aut alias quomodolibet etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innovatis, Quibus omnibus, & ſingulis quo ad ea, quæ præſentibus quomodolibet adverſantur, etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus, & formis ſpecialis, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem impor-

,, tan-

„ tantes mentio ſeu quævis alia expreſſio habenda, aut
„ quævis alia exquiſita forma ſervanda eſſet, tenores
„ hujuſmodi ac ſi de verbo ad verbum nihil penitus o-
„ miſſo, & forma in illis tradita, obſervata inſerti fo-
„ rent, præſentibus pro expreſſis habentes, illis alias in
„ ſuo robore permanſuris ſpecialiter, & expreſſe dero-
„ gamus, ceteriſque contrariis quibuſcumque.
„ §. 8. Volumus autem, &c.
„ §. 9. Quodque earumdem præſentium tranſumptis, &c.
„ Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub
„ Annulo Piſcatoris die 17. Decembris 1649. Pontifica-
„ tus Noſtri Anno ſexto.
3 Conſtitutione publicata, ad faciliorem illius executio-
nem confecta eſt formula typis excuſa, & ad Superiores
cujuſque Monaſterii traſmiſſa, in qua Italico idiomate
tamquam in tabula monſtratum eſt, quo ordine, quave
ratione deſcribendus ſit cujuſque Monaſterii ſtatus. Hinc
infra terminum octo menſium in prædicta Conſtitutione
præfixum Regulares omnes, cujuſque Ordinis, Congre-
gationis, Societatis, & Inſtituti ea, qua decet obedien-
tia, paruerunt; nam ex omnibus Italiæ Provinciis,
& adjacentium Inſularum exhibitæ fuerunt ſcripturæ
originales ſtatum ſingulorum Monaſteriorum continen-
tes, ſubſcriptæ, ac juramento firmatæ una cum Sum-
mario redituum, & expenſarum, ac præfixione familiæ
uniuſcujuſque Monaſterii. Poſt hæc Prælati ipſius Con-
gregationis deſignati Religionum plene retulerunt illa-
rum ſtatum in genere, & ſingulorum Monaſteriorum
in ſpecie, juxta methodum per manus delatam.
4 Cum vero ex hujuſmodi relationibus compertum eſſet
multas Religiones conſtare ex quamplurimis Conventibus,
in quibus ob redituum tenuitatem actu non alebantur,
nec ali poterant tot Religioſi, quot ſufficerent ad obſer-
vantiam Regularis diſciplinæ, idcirco in pluribus ſeſſio-
nibus maturæ diliberatum fuit de illorum ſuppreſſione,
ac redituum applicatione, & facta Sanctiſſimo relatio-
ne; Sanctitas ſua probavit Congreg. ſententiam, & d.
Fagnanum ipſius Congregationis Secretarium deputavit
die 22. Julii 1562. qui pro rei magnitudine tranſmiſit
per manus Cardinalium, ac Prælatorum diſtinctis vici-
bus dubia ſupra ſexaginta, quæ in Congregationibus ha-
bitis de mandato Sanctiſſimi per ſingulas hebdomadas fue-
runt accurate diſcuſſa, ex quorum reſolutionibus confla-
ta eſt materia pro compilanda Bulla deſuper edenda. Et
cum d. Fagnano ſimiliter demandata eſſet provincia con-
ficiendi illius minutam, & illa confecta, & Sanctiſſimo
delata, ab ipſoque mature conſiderata, atque de ejus
mandato Cardinalibus, & Prælatis conſideranda, & in
plena Congreg. diſcutienda, & examinanda, tradita, ab
ipſiſque unanimi conſenſu approbata, mox Sanctitatis ſuæ
juſſu edita fuit, & locis publicis affixa Conſtitutio incip.
Inſtauranda Regularis diſciplina. Vide ipſam ſupra *Art.* 1.
num. 5.
5 Hinc biduo poſt publicationem Bullæ Sacra Congrega-
tio dedit Litteras ad ſingulos Superiores Generales Reli-
gionum in Curia exiſtentes, quibus nominatim expreſſit
parvos Conventus in illa Religione ſuppreſſos, ut ſic
ſatisfieret illis verbis Bullæ *In litteris ab eadem Congrega-
tione propediem expediendis nominatim exprimendas*. Et ſub-
inde *die* 10. *Decembris ejuſdem anni* 1652. ſcripſit Litte-
ras circulares cum inſertione Bullæ impreſſæ ad unum-
quemque Epiſcopum in Italia, & Inſulis adjacentibus,
in quibus primum expreſſit itidem nomina Conventuum
ſuppreſſorum in illa Diœceſi, ac deinde ipſi Epiſcopo com-
miſit, ut una cum Capitulo ſuæ Cathedralis ad præſcri-
ptum Bullæ referret, quibus piis uſibus exiſtimaret eſſe
applicanda bona cujuſque Conventus ſuppreſſi, præci-
puamque rationem haberet tenuitatis Parochialium, depu-
tationis Coadjutorum pro cura animarum, & Cappella-
norum pro Miſſis celebrandis, item manutentionis Semi-
narii, Hoſpitalium, Monaſteriorum Monialium, & con-
ſimilium.
6 Has autem relationes ab Epiſcopo, & Capitulo ſubſcri-
ptas obſignataſque ad Sac. Cong. tranſmiſſas, atque ubi o-
portuit emendatas, Sanctitas Sua ad ſe relatas approba-
vit, executionique mandari, & in Cancellaria Epiſcopa-
li regiſtrari præcepit, moxque Decreta hæc applicatio-
nis, ac partitionis bonorum una cum Litteris ipſius Con-
gregationis ad ſingulos Epiſcopos tranſmiſſa fuerunt; & ſic
pariter ſatisfactum fuit verbis Bullæ, ibi: *Bona hujuſmo-
di applicamus, & applicata eſſe decernimus, & declaramus
piis uſibus in eiſdemmet locis, ubi ſiti ſunt Conventus, iiſ-
que non indigentibus, in aliis locis ejuſdem Diœceſis juxta
deſignationem, & partitionem, & quam eadem Congregatio
ſingulorum Epiſcoporum cum ſuis Capitulis ſententia prius au-
dita, & plena totius negotii relatione habita de mandato no-
ſtro faciet in ſuis Litteris ad eoſdem Epiſcopos ſcribendis,
&c.*
7 Quia vero in d. Bulla, *Inſtauranda*, comprehenduntur
non modo parvi Conventus, ſed etiam Granciæ, ſeu al-
terius Monaſterii membra, licet Curam animarum ha-
beant annexam: idcirco de mandato Sanctitatis Suæ da-
tæ fuerunt Litteræ tum ad Superiores Generales cujuſ-
que Religionis in Curia exiſtentes, tum ad ſingulos Epi-
ſcopos in Italia, & Inſulis adjacentibus, in quibus no-

minatim exprimuntur hujuſmodi Granciæ, & membra, & 8
mandatur Epiſcopis, ut Regulares Sacerdotes in eis ha-
bitare non permittant, ſed pro cuſtodia, & adminiſtratio-
ne bonorum deficientibus perſonis ſæcularibus, idoneis, ſi- 9
nant Regulares uti opera ſuorum Converſorum; cum hoc
tamen, ut in earum Cappellis Miſſæ juxta ſolitum cele-
brentur ſaltem diebus Feſtis per Sacerdotes ſæculares,
aut etiam per Regulares, qui tamen in eis non perno-
ctent. In Curatis vero, ſeu Parochialibus non permittant 10
Curam animarum exerceri per Regulas, ſed ad id depu-
tent Sacerdotes Sæculares idoneos in Vicarios perpetuos,
vel amovibiles a Superioribus Regularibus nominandos,
cum congrua fructuum portione ipſius Epiſcopi arbitrio
aſſignanda ad præſcriptum S. Concil. Trid. *cap.* 7. *ſeſſ.* 7.
& reliqua ipſarum Granciarum, ſeu Parochialium bona
Monaſteriis principalibus dimittant. Et in hac diſpoſitione 11
Granciarum, & Parochialium Sanctitas ſua declaravit com-
prehendi etiam Canonicos Regulares Lateranenſes, quos
noluit extra clauſtra degere pro Cura animarum exer-
cenda, non obſtante diſpoſitione *cap. Quod Dei timorem,
de ſtat. Monach.* & in hanc ſententiam ſcriptæ fuerunt
Litteræ ad complures Epiſcopos.
Quoniam vero in eadem Bulla *Inſtauranda*, ſub gravi- 12
bus pœnis præcipitur Superioribus Regularibus, ut infra
terminum ſex menſium inchoandum a die præſentationis
Litterarum ſuppreſſionis Conventuum dimittant illorum
poſſeſſionem corporalem realiter, & cum effectu coram
Ordinariis locorum ſub teſtimonio publico, & nihilomi-
nus reſervatur ipſi Congreg. facultas conſervandi Religio-
nibus aliquem ex Conventibus expreſſis in memoratis Lit-
teris, ſi hoc ex aliqua rationabili cauſa expedire judica-
verit: propterea infra terminum ſic præfixum Superio-
res Religionum fere omnium ſupplicarunt Sanctiſſimo pro
conſervatione, ſeu reſtitutione plurimorum Conventuum,
& ex illis Sanctitas ſua multos reduxit ad primævum ſta-
tum Regularem, ac Religionibus reſtituit, quos ſcilicet
ex publicis documentis, & Epiſcop. atteſtationibus co-
gnovit habere ſufficientes reditus pro alendis Religioſis
in numero competenti & populis eſſe valde utiles in Miſ-
ſis, & Divinis officiis celebrandis, & Confeſſionibus au-
diendis, & præſertim in locis ubi non ſunt alii Regula-
rium Conventus.
Præterea cum Superiores Regulares de jure facultatem 13
non habeant uniendi Eccleſias etiam ſibi pleno jure ſubje-
ctas, ut poſt Innoc. & Abbat. Antiq. *in c. Sicut unire,
de exceſſ. Prælat.* not. Gl. *in Clem. Ne in agro §. ad hæc in verb.
Ordinarius de ſtat. Monach.* quando accidit caſus, ut in ea-
dem Civitate, vel Oppido ſuppreſſi fuerint duo parvi Con-
ventus ejuſdem Religionis, ad ſupplicationem Regula-
rium, Sanctitas ſua univit minorem Conventum cum o-
mnibus ejus bonis Conventui majori. Sed tamen juſſit 14
vendi domum Conventus uniti infra terminum ſex men-
ſium, & pretium inde retractum inveſtiri in tot bonis
ſtabilibus ad utilitatem alterius Conventus, ut ſic Fratri-
bus adimeretur occaſio redeundi ad Conventum mino-
rem, ibique minus religioſe vivendi cum dedecore ſui
Ordinis.
Rurſus quia interdum accidit caſus, ut una Religio,
puta S. Dominici, haberet Conventum in aliquo loco, in
quo alia Religio, puta S. Auguſt., habebat Conventum
ſuppreſſum, & e converſo Religio S. Auguſtini haberet
Conventum in alio loco, in quo Religio S. Dominici ſi-
militer habebat Conventum ſuppreſſum: oblata fuit Su-
perioribus facultas faciendi inter ſe reciprocas uniones,
& permutationes dictorum Conventuum, ita ut Conven-
tus S. Auguſtini ſuppreſſus uniretur Conventui S. Do-
minici ejuſdem loci, & vice verſa Conventus ſuppreſſus
S. Dominici uniretur Conventui S. Auguſtini alterius lo-
ci. Sed tamen ſive ob anguſtiam temporis, ſive ob di-
verſitatem Diœceſum, & Provinciarum, ſive ob rarita-
tem dictorum caſuum, ſive ob inæqualitatem permutatio-
num, vel aliam ob cauſam, Religiones in his non con-
venerunt, & negotium evanuit.
Porro ut in illis Conventibus, qui ut ſupra Religioni- 15
bus fuerunt reſtituti, & in aliis non habentibus nume-
rum ſex Religioſorum vivatur cum debita obſervantia,
Sanctitas ſua ſubjecit illos omnimodæ juriſdictioni Ordi-
narii loci tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, ut in De-
creto, cujus tenor eſt infraſcriptus, videlicet:
Ut in parvis Regularium virorum Conventibus a San-
ctiſſimo D. N. Innoc. PP. X. in Conſtitution. quæ incipit,
Inſtauranda, primum ſuppreſſis, ac deinde ad ipſius Con-
ſtitutionis limites ob rationabiles cauſas in priſtinum ſta-
tum Regularem reſtitutis, & ipſis Religionibus denuo
conceſſis, pie, & religioſe vivatur, ac Regularia Inſti-
tuta quo exactius fieri poteſt, obſerventur: Sanctitas Sua
ex ſententia Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regula-
rium omnes, & ſingulos Conventus hujuſmodi ſic, ut
præfertur, reſtitutos, & conceſſos, in Litteris ab ea-
dem Sacra Congregatione expediendis nominatim exprimen-
dos, ac perſonas tam Regulares, quam ſæculares in eis
degentes viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni
Ordinarii loci, tamquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica dele-
gati, præſentis Decreti tenore plene in omnibus ſubje-
cit, ac ſubditos eſſe declaravit, donec ipſorum reditus

eouſque adaucti fuerint, ut in eis commode ſuſtentari
valeant, & cum effectu ſuſtententur duodecim Religioſi
ad Apoſtolicorum Decretorum præſcriptum, idque eidem
Congregationi legitime conſtiterit, & ejus decreto in ſin-
gulis contingentibus caſibus declaratum fuerit, & non a-
16 liter. Interea vero voluit Sanctitas Sua, ut in eorum ſin-
gulis ali debeant, & re ipſa alantur ſex ſaltem Religioſi
probatæ vitæ, ex quibus quatuor ad minus ſint Sacer-
dotes maturæ ætatis: alioquin gratia reſtitutionis, & con-
ceſſionis hujuſmodi nulla ſit, & invalida, & Ordinarii lo-
corum in illis exequi poſſint, ac debeant ea omnia; quæ
in aliis Conventibus itidem ſuppreſſis per eamdem Conſti-
tutionem ipſis demandantur, perinde ac ſi gratia reſtitu-
17 tionis prædictæ, & conceſſionis non emanaſſet. Inſuper
quia multi ſunt Conventus, in quibus etſi præfixus fue-
rit numerus Religioſorum ſufficiens ad obſervantiam Re-
gularis diſciplinæ, & idcirco in ſuppreſſione ante dicta
non fuerint comprehenſi; nihilominus ſive ob redituum
diminutionem, ſive ob Superiorum incuriam, vel ma-
lam adminiſtrationem, ſive ob carentiam Religioſorum,
aut aeris intemperiem, vel quamcumque aliam ob cauſam
prædictus numerus cum effectu in eis non alitur cum
gravi detrimento Regularis obſervantiæ: Sanctitas Sua
intendens huic malo remedium adhibere, omnes, & ſingu-
los ejuſmodi Conventus, ut præfertur, non ſuppreſſos, cu-
juſcumque ſint Ordinis, tam Mendicantium, quam non
Mendicantium, Congreg. & Inſtituti, etiam Soc. Jeſu,
aut Granciæ, ſeu membra alterius Monaſterii, exiſtentes
intra fines Italiæ, & Inſularum adjacentium, in quibus nunc
non aluntur, vel quandocumque actu non alantur ſaltem
ſex Religioſi itidem probatæ vitæ, quorum ad minus
quatuor, ut ſupra, ſint Sacerdotes maturæ ætatis, eidem
viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni Ordi-
narii loci ſimiliter ut Sedis Apoſtolicæ Delegati plene in
omnibus præſentis pariter Decreti vigore ſubjectos eſſe
ſtatuit, decrevit, & declaravit. Ceterum quoad Conven-
18 tus cum pauciori numero, quam duodecim Religioſorum,
erectos poſt diem 21. Junii 1625. & illorum ſubjectio-
nem loci Ordinario, Sanctitas Sua voluit in ſuo robore
permanere Decr. San. Mem. Urbani VIII. juſſu editum,
cui per præmiſſa aliquatenus derogare non intendit. Et
prædicta omnia, & ſingula in præſenti Decreto ſtatuta,
& ordinata voluit plenarium ſortiri effectum, & execu-
tioni mandari, non obſtantibus omnibus, & ſingulis, quæ
in antedicta Conſtitutione voluit non obſtare, cæteriſque
contrariis quibuſcumque.

Datum Romæ die 10. Februarii 1654.

B. Card. Spada.

Loco ✠ Sigilli.

Proſper Fagnanus S. Congr. Sec.

Anno a Nativitate D. N. J. C. 1654. indictione ſeptima, Pontificatus autem Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & D. N. D. Innocentii Divina providentia Papæ X. anno ejus decimo, die vero 21. menſis Februarii, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit in Eccleſia Lateranen. ac Baſilica Principis Apoſtolorum de urbe, nec non Cancellaria Apoſtolica valvis, ac in Acie Campi Floræ, & in aliis locis ſolitis, & conſuetis Urbis per me Petrum Paulum Deſiderium Apoſtolicum Curſorem.

Pro D. Magiſtro Curſorum Joſeph Marcheratus Curſor.

19 Et hoc Decretum illico tranſmiſſum fuit ad quemli-
bet Epiſcopum una cum Litteris Congr. continentibus
nomina Conventuum Religioni ſuæ reſtitutorum in illa
Diœceſi; At quia occaſione talis Decreti *Ut in parvis* plu-
res controverſiæ oriebantur, ad eas ſedandas fuerunt Sacr.
Congreg. in raſcripta dubia propoſita, ut ſequitur.

20 Poſito Decreto felicis record. Innocentii Papæ X. ſu-
per ſubjectione nonnullorum Conventuum correctioni,
viſitationi & omnimodæ juriſdictioni Ordinarii loci,
tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, contingit dubitari
de infraſcriptis.

1. An Epiſcopus in Conventibus ſuæ Juriſdictioni ſub-jectis poſſit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam conſtituere?
2. An poſſit Epiſcopus a prædictis Conventibus Religioſos amovere?
3. An Regulares eorumdem Conventuum compelli poſſint ab Epiſcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrationis?
4. An Epiſcopus in eiſdem Conventibus ſe ingerere poſſit in his, quæ Regularem diſciplinam concernunt?
5. An Eccleſiæ dictorum Conventuum, & Cappellæ Granciarum, in quibus degunt Converſi pro agrorum cultura, ab Epiſcopo viſitari poſſint?
6. An ipſæ Granciæ, & Converſi in eis degentes ſubſint Viſitationi Epiſcopi?
7. Quid in Eccleſiis, ſeu Cappellis Granciarum, in quibus nullus degit Converſus, an ſimiliter ſubſint Epiſcopi viſitationi?
8. An licet Epiſcopo viſitare Conventus tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quam non ſuppreſſos, ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi?
9. An Epiſcopus viſitans hujuſmodi Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes, poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia?
10. An juriſdictio Ordinariis locorum, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, attributa in ſupradicto Decreto, competat Vicariis Generalibus Epiſcoporum, nec non Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis proprium Territorium ac juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus?
11. An Provinciales, & alii Superiores Regulares poſſint ejuſmodi Conventus, juriſdictioni Ordinarii ſubjectos, & Religioſos in illis degentes viſitare, corrigere, & punire, omnemque juriſdictionem in eos exercere, ſicut poterant ante dictum Decretum?
12. Si Superior Regularis in cauſa prævenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex eiſdem Conventibus Ordinario ſubjectis, fabricando proceſſum, vel eum carceri mancipando, an Epiſcopus poſſit hujuſmodi cauſam reaſſumere, ac Superiori inhibere?
13. Si e converſo Epiſcopus prævenerit in cauſa contra Religioſum in tali Conventu commorantem, an Superiori Regulari eo caſu liceat illum amovere, & in alio Conventu collocare; & ſi de facto collocaverit, an nihilominus Epiſcopus poſſit cauſam proſequi, ac Religioſum ſic amotum revocare ad primum Conventum?
14. Si Provincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus a tali Conventu removere, an Epiſcopus prohibere poſſit?
15. Si a Conventu primum ſuppreſſo, ac deinde Religioni reſtituto, abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breve tempus, unus, vel plures, ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, an gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus remaneat ſuppreſſus, ut prius.
16. Quid ſi a Conventu non ſuppreſſo ſimiliter ex cauſa rationabili, & ad modicum tempus abſit aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibus, an durante tali abſentia, Conventus ſubjaceat juriſdictioni Ordinarii?
17. An Religioſo illo redeunte, vel alias impleto numero ſex Religioſorum, Conventus recuperet priſtinam exemptionem?
18. Si gratia reſtitutionis Conventus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſtea contingat, ut ejuſmodi numerus impleatur, an gratia reſtitutionis Conventus reviviſcat?
19. Ad hoc ut gratia reſtitutionis ſit nulla, & Conventus denuo remaneat ſuppreſſus, propterea quod in eo non ſuſtententur ſex Religioſi, an debeat præcedere declaratoria Epiſcopi ſuper facto, prævia cauſæ cognitione?
20. An ab hujuſmodi declaratoria liceat Regularibus ad Sedem Apoſtolicam appellare ad effectum, tam devolutivum, quam ſuſpenſivum?
21. Cum ex Decreti præſcripto quatuor Sacerdotes in his Conventibus degentes debeant eſſe maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura?

Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita, hunc in modum reſpondit, videlicet:

Ad 1. Non poſſe.
Ad 2. Poſſe ex rationabili cauſa: commonito tamen prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, ut eoſdem Religioſos aſſignet in aliis Conventibus.
Ad 3. Poſſe compelli.
Ad 4. Poſſe.
Ad 5. Poſſe.
Ad 6. Subeſſe.
Ad 7. Item ſubeſſe.
Ad 8. Minime licere, antequam aliunde conſtet de fundamento intentionis Epiſcopi in deficientia numeri conſtituti.
Ad 9. Expedire, ut Santiſſimus Dominus Noſter decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quidquam accipere procurationis nomine.
Ad 10. Competere.
Ad 11. Poſſe ſicut prius, non tamen privative ad Epiſcopum.
Ad 12. Non poſſe, niſi ex juſta cauſa, veluti cum videt Superiorem Regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeveritate, vel indulgentia quid durius, aut remiſſius conſtituere, quam cauſa depoſcit in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.
Ad 13. Non licere Superiori Regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum a loco amovere, & ſi amotus fuerit, poſſe Epiſcopum cauſam proſequi, & illum quibuſcumque remediis revocare, etiam invocato auxilio

or-

Ordinarii, & brachio Sæculari, ſi opus fuerit cujuſcumque loci, in quo Religioſus ille reperiat.

Ad 14. Non poſſe.

Ad 15. Gratiam ob id non eſſe nullam, ceſſante omni fraude, nec Conventum remanere ſuppreſſum.

Ad 16. Subjacere durante abſentia.

Ad 17. Recuperare.

Ad 18. Non reviſcere.

Ad 19. Debere ita præcedere, nec ante declarationem licere Epiſcopo Conventus poſſeſſionem apprehendere, aut Religioſos inde expellere.

Ad 20. Licere ad effectum devolutivum tantum, non autem ſuſpenſivum.

Ad 21. Ætatem maturam dici ad hunc effectum, completo anno quadrageſimo.

Declarationes ſupraſcriptas SS. D. N. ad ſe relatas approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſervari præcepit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Datum Romæ 27. Julii 1655.

21 Quibus deinde acceſſerunt alia dubia, & declarationes circa juriſdictionem Ordinarii in Granciis Monaſteriorum, illarum Eccleſiis, & publicis Oratoriis, prout infra.

Poſita Conſtitutione fel. rec. Innoc. X. quæ incipit, *Inſtauranda*, necnon illius Decreto incipient. *Ut in parvis*, contingit dubitari de infraſcriptis.

I. An Granciæ ex d. Conſtit. Innocent. ſuppreſſæ, & ad ſtatum ſæcularem redactæ, illarumque Eccleſiæ, & publica Oratoria poſſint ab Ordinario viſitari?

II. Et quatenus poſſint, an hoc jus Ordinario competat privative quo ad Superiores Regulares, an vero cumulative cum ipſis.

III. Et quid ſi prædictis Eccleſiis Cura animarum incumbat.

IV. An Superiores poſſint in dictis Eccleſiis Curam animarum habentibus nominare Vicarios ad Curam Animarum exercendam, eoſque ad nutum amovere.

V. An Granciæ, ſeu membra alicujus Monaſterii nunquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubſint juriſdictioni, ac viſitationi Ordinarii loci privative, an cumulative cum Superioribus Regularibus.

Die 21. Septembris 1670. Sacr. Congreg. ſuper ſtatu Regularum ad ſingula dubia ſuperius propoſita, in hunc modum reſpondit, videlicet.

Ad primum. Grancias, ut præfertur, ſuppreſſas, & ad ſtatum ſæcularem redactas, illarumque Eccleſias, & publica Oratoria poſſe ab Ordinario viſitari, dummodo in iis Granciis, quarum proprietas ſit reſervata; vel reſtituta principalibus Monaſteriis, idem Ordinarius nullo modo ſe ingerat in temporalibus.

Ad ſecundum. Quoad Eccleſias, & Oratoria publica, jus viſitandi competere Ordinario privative; quoad Converſos autem in eis degentes cumulative: Ordinario ſcilicet, jure delegato, ad formam Sacr. Concil. Trid. Regularibus vero jure ordinario.

Ad tertium. Itidem quo ad Eccleſias dictarum Granciarum Curam animarum habentes, jus viſitandi Ordinario competere privative: ſed quo ad Converſos in eis degentes hoc jus competere cumulative, nempe Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, Regularibus vero auctoritate Ordinaria.

Ad quartum. Superiores Regulares poſſe hujuſmodi Vicarios nominare, & illos ad nutum amovere, ſi Ordinarius loci ab initio illos reputaverit amovibiles.

Ad quintum. Grancias, ſeu membra alicujus Monaſterii, nunquam ſuppreſſa, in quibus non degunt ſaltem ſex Religioſi, ſubeſſe juriſdictioni, ac viſitationi Ordinarii loci, ac Superiorum Regularium cumulative, videlicet Ordinario tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, ex prædicto, *Ut in parvis*, Regularibus autem jure ordinario.

22 Et tandem circa juriſdictionem Epiſcopi in parvis Conventibus ſequentes attendantur diſpoſitiones.

Epiſcopus viſitavit Conventum ſuæ juriſdictioni ſubjectum in vim Decreti fel. record. Innocent. X. incip. *Ut in parvis*, propterea quod tunc temporis ibi non erant de familia, nec re ipſa alebantur ſex Religioſi; ſed poſt abſolutam viſitationem, ſine ulla fraude a Superioribus in eodem Conventu adaucta eſt familia, & impletus numerus ſex Religioſorum, ſicque Conventus exemptionem recuperavit juxta declarationes Sacr. Congr. ſuper ſtatu Regularium, nempe decimam ſextam, & decimam ſeptimam inter impreſſas.

Hoc poſito, conſulitur Sacra Congregat. de infraſcriptis.

Primo. An poſt exemptionem, ut præfertur, recuperatam Epiſcopus poſſit hujuſmodi Conventum viſitare ad effectum ut videat, an ordinationes, & Decreta ab ipſo edita in viſitatione præcedenti fuerint adimpleta, nec ne?

II. Anve poſſit Decreta non adimpleta exequi, & pro illorum executione pœnas adjicere, & Aggravare?

III. Et quatenus poſſit: an hæc facultas, quæ ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, competit Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, expiret, lapſo integro anno a die publicationis Decretorum?

IV. An Epiſcopus poſt exemptionem a Conventu recuperatam poſſit condemnare, & punire, etiam pœna corporis afflictiva Religioſum, qui pro delicto in Curia Epiſcopali fuerat inquiſitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conventus erat juriſdictioni Epiſcopi ſubjectus?

Die 19. Novembris 1671. Sac. Congreg. ſuper ſtatu Regularium ad ſingula dubia ſuperius propoſita reſpondit, ut ſequitur, videlicet.

Ad primum. Poſteaquam Conventus exemptionem recuperavit, Epiſcopum nequaquam poſſe illum viſitare, etiam ad effectum, ut videat, an Decreta edita in præcedenti viſitatione fuerint executione mandata.

Ad ſecundum. Itidem non poſſe poſt hujuſmodi exemptionem Decreta non adimpleta exequi, minuſque pœnas adjicere, & aggravare pro illorum executione.

Ad tertium. Juriſdictionem ex dicto Decreto, *Ut in parvis*, Epiſcopo attributam in Conventu non habente Religioſorum numerum ibi præſcriptum expirare eo ipſo, quod Conventus ob familiam ſine fraude adauctam, & impletum numerum Religioſorum præfixum, exemptionem recuperavit.

Ad quartum. Cum contra dictum Religioſum non ſolum cauſſa, ſed etiam perſona ſit præventa eo tempore, quo Conventus erat ſubjectus juriſdictioni Epiſcopi, & exemptio ſuperveniens non invenerit eum liberum, utique Epiſcopum, tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatum, poſſe hujuſmodi cauſſam tempore habili inchoatam proſequi etiam poſt exemptionem, & eumdem Religioſum condemnare, & punire etiam pœna corporis afflictiva.

Hinc eſt advertendum; quod quamvis ex Decreto In- 23
nocentii X. *Ut in parvis*, Conventus erecti poſt diem 11.
Junii 1625. ſi in ipſis non permaneant ſaltem duodecim
Religioſi, relinquantur ſubjecti viſitationi, & correctioni
Ordinarii loci juxta Decretum juſſu Urbani VIII. editum,
& *Art. 1. ſub num. 7.* relatum, tamen Sacra Congregatio
ſuper ſtatu Regularium diverſimode cenſuit de
omnibus generaliter Conventibus non ſuppreſſis. Cum enim
nonnulli Epiſcopi virtute dict. Decreti Innoc. X. viſitare
niterentur Conventus Patrum Cappucinorum, & aliorum
Regularium, in quibus actualiter non morabantur
plures quam ſex Religioſi, quamvis in illis eſſent collocati
majori numero; ad inſtantiam Procuratoris Generalis
eorumdem Patrum Cappucinorum;

Sacr. Congregat. ſuper ſtatu Regularium cenſuit, Conventus numquam ſuppreſſos, in quibus actu degunt de familia plures quam ſex Religioſi, minime comprehendi in Decreto ſanctæ memoriæ Innoc. X. quod incipit, Ut in parvis; *ac proinde locorum Ordinarios nequaquam poſſe in vim Decreti in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis ullam ſibi juriſdictionem vindicare. Dat. Romæ 29. Novembris 1657. in Regeſt. ejuſdem Cong. fol.* 325. Panimoll. *deciſ.* 84. *adnot.* 3. *num.* 62.

Quo enim ad alios Conventus antea erectos, & num- 24
quam ſuppreſſos pro exemptione ab Ordinarii juriſdictio-
ne ſufficiunt ſex tantum Religioſi, ex ipſomet Decreto
Ut in parvis. Conventus autem ſuppreſſi, & iterum re- 25
ſtituti, remanent ſubjecti viſitationi, & correctioni Or-
dinarii loci, donec ipſorum reditus eo uſque adaucti
fuerint, ut in eis commode ſuſtentari valeant, & cum
effectu ſuſtententur duodecim Religioſi, ut expreſſe ſta-
tuit Innoc. X. in Decreto *Ut in parvis*, relat. *ſupra num.* 26
14. Tales vero Conventus primum ſuppreſſi, ac deinde
Religioni reſtituti, non remanent iterum ſuppreſſi, nec
gratia reſtitutionis eſt nulla, ſi ab ipſis ex aliqua ratio-
nabili cauſſa, & ad breve tempus abſit unus, vel plures
ex numero ſex Religioſorum ibi degentium, ut patet ex
Decreto Sacr. Congregat. in reſponſion. ad quintum de-
cimum; Vid. ſupra *ſub num.* 19. & 20. Si tamen a Con- 27
ventibus non ſuppreſſis licet ex cauſa rationabili, abſit
aliquis e ſex Religioſis ibi exiſtentibus, Conventus ſub-
jacent juriſdictioni Ordinarii durante tali abſentia; Et il- 18
lo Religioſo redeunte, vel alias impleto numero ſex Re-
ligioſorum, Conventus recuperant priſtinam exemptio-
nem, ut patet ex dict. Decret. Sacr. Congregat. in reſ-
ponſion. *ad* 16. & 17. Vid. *ibid. ſub num.* 19. & 20. Con- 29
ventus omnes erecti poſt diem 23. *Decembr.* 1697. ſi in ipſis
non permaneant ſaltem duodecim Religioſi, remanent ſub-
jecti viſitationi, correctioni, atque omnimodæ juriſdictioni
Ordinarii loci. Innoc. XII. Conſtitut. incip. *Nuper*, edita
dicta *die* 23. *Decembr.* 1697. *Vid. Art.* 1, *ſub. num.* 27.

Hinc quo ad parvos Conventus attendenda eſt ſequens 30
noviſſima Epiſtola Encyclica ad univerſos Italiæ, Inſula-
rumque adjacentium Ordinarios juſſu Summi Pontificis con-
ſcripta, qua ipſis diſtincte injungitur, ut vitam, mores,
& diſciplinam Regularem in parvis Conventibus degentium
diligenter inquirant, inobſervantes corrigant, ac ubi

reſipiſcentiæ ſpes non extet, eos Sacræ Congregationi denuncient.

Pervenuta la notizia a noſtro Signore, che i Superiori delle Religioni ſogliano per ordinario collocare di ſtanza ne' Conventi più piccoli, e ſpecialmente fuori di mano li Soggetti meno oſſervanti delle loro Regole, e che queſti per la licenza del luogo divenuti più liberi, in vece di edificare, diſtruggono la Caſa del Signore, Sua Santità per la premura particolare, che altamente nodriſce, che in ogni luogo ſi mantenga, e ſi accreſca più lo ſplendore delle Religioni, e ſi ſtabiliſca in eſſe l'eſatta oſſervanza Regolare, a tenore reſpettivamente delle loro Conſtituzioni ſi è moſſa ad ordinare, che per via di queſta Sacra Congregazione ſopra la diſciplina Regolare s'ingiunga ſtrettamente a V. S. come ſi fa colla preſente Lettera, perchè ella uſando il ſuo Zelo, invigili attentamente, che i Religioſi dimoranti pro tempore ne' ſuddetti Conventi dentro, e fuori di coteſta Città, e Dioceſi, oſſervino eſattamente quanto devono al Signore in corriſpondenza allo ſtato, a cui ſono ſtati chiamati, e in virtù de' Voti da eſſi fatti ſolennemente. Onde ella dovrà paternamente ammonirli della mente di Sua Beatitudine, e della ſteſſa Sacra Congregazione e in caſo di traſgreſſione correggerli ſeriamente ſecondo la diſpoſizione del Decreto *Ut in parvis* emanato d'ordine della San. mem. d'Innoc. X. li 10. Febbraio 1654. e quando non ſi ſcorga in eſſi ſegno alcuno di reſipiſcenza, darne ſubito parte alla Sagra Congregazione, perchè poſſa la medeſima opportunamente provvedere. Si ſerva pertanto ella di quel Zelo, che le ſomminiſtra la cauſa, e di quelli eccitamenti, che le detta l'onore di Dio, pregandole dal Cielo vere felicità, Roma 26. Gennajo 1707.

G. R. Card. Imperiali Prefetto.
F. de Vico Segretario.

31 Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſibi ſuppoſitos nequit a viſitatis aliquid accipere procurationis nomine, neque in peccunia, neque in victualibus, ut expreſſe fuit reſolutum ſequenti Decreto: *Cum Sacr. Congregat. ſuper ſtatu Regularium alias conſulta, An Epiſcopus viſitans parvos Conventus ſuæ juriſdictioni ſuppoſitos, aut perſonas in eis degentes ad præſcriptum Decreti San. mem. Innoc. X. quod incipit* Ut in parvis &c. *poſſit a viſitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia, duxerit expedire, ut Sanctiſſimus D. N. decernat, & declaret non licere Epiſcopo tales Conventus viſitanti quidquam accipere procurationis nomine; Sanctitas Sua Congregat. ſententia audita, eam expreſſe approbavit, noluitque licere Epiſcopis hujuſmodi Conventus viſitantibus aliquid accipere procurationis nomine, ſeu in pecunia, ſeu in victualibus, & ita obſervari præcepit. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, etiam in corpore Juris clauſis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Datum Romæ 25. Junii 1665.*

Marcus Antonius Card. Fran.
Loco ✠ *Sigilli.*
Proſper Fagnanus Sec. Cuſtos.

Novæ additiones ex aliena manu.

1 QUoad Conventus, in quibus exigua inhabitat Familia, ad vitandum errorem ſequentia ſunt notanda.

I. Conventus fundati ante decreta de celebratione Miſſarum die 21. Junii 1625. edita a S. Congregatione Concilii interprete, & approbata a S. M. Urbano VIII. &
2 non ſuppreſſa vigore Conſtitutionis incipientis: *Inſtauranda*, S. M. Innocentii X. ſi duodecim haud habeant Religioſos, ſubjecti ſunt juriſdictioni Epiſcopi in concernentibus non ſolum diſciplinam Eccleſiaſticam, ſed & inſtitutum regulare, ut *Sacra Congregatio ſuper ſtatu Regularium* de anno 1655. reſcripſit in 4. dubio.

3 II. Conventus ſuppreſſi virtute mox dictæ Conſtitutionis S. M. Innocentii X. & poſtea reſtituti, ſi ſex Religioſos minime habeant, ſubjecti itidem ſunt juriſdictioni Epiſcopi tum quoad Eccleſiaſticam diſciplinam tum quoad inſtitutum regulare juxta eamdem reſolutionem *S. Congregationis ſuper ſtatu Regularium in dict. 4. dubio.*

4 III. Conventus fundati poſt dicta decreta, ſi Religioſos duodecim nequaquam habeant, ſubjecti utique ſunt juriſdictioni Epiſcopi, at circa duntaxat diſciplinam Eccleſiaſticam, non item circa regulare inſtitutum, ut tradunt *Pignatell. conſul. Canon. tom. 1. conſ. 136. num. 13.* optime *del Bene de Immunit. & Juriſdict. part. 2. cap. 24. dub. 22. num. 5.*

5 Non importune hic quæritur, utrum Conventus, de quibus diſſeritur, ſubſint juriſdictioni Epiſcopi ordinariæ an delegatæ? Quod attinet ad Conventus fundatos ante
6 præfata decreta, & non ſuppreſſos, tum ad Conventus ſuppreſſos & poſtea reſtitutos, non ordinariæ ſed delegatæ juriſdictioni Epiſcopi ſubeſſe patet ex decreto *Ut in parvis*, lato in executionem dict. Conſtitutionis *Inſtauranda*: in quo expreſſe habetur, quod ſubjecti ii
7 ſint Epiſcopo tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, At quod concernit Conventus fundatos poſt toties memorata decreta, eoſque præſertim, qui a principio non habuerunt duodecim Religioſos, tuto affirmari haud poteſt, ſubeſſe ipſos delegatæ Epiſcopi juriſdictioni; idque quia minime in iis dictum fuit, quod ſubjecti ipſi ſint Epiſcopo uti delegato Apoſtolicæ Sedis, ſed poſtquam juſſum fuit, ut non fundentur Conventus niſi reditus habeant ſufficientes ſuſtentationi duodecim Religioſorum, ſubditum fuit: *Aliaqui Monaſteria, & loca hujuſmodi poſthac recipienda, in quibus duodecim Religioſi ut ſupra ſuſtentari atque inhabitare poterunt, & alii non inhabitaverint, Ordinarii loci viſitationi, correctioni, & omnimodæ juriſdictioni ſubjecta eſſe intelligantur.*

Utilis autem eſt hæc obſervatio ad plures effectus. Ut 8
alios taceamus, in Eccleſiis Conventuum illorum, qui nonniſi delegatæ juriſdictioni Epiſcopi ſubſunt, nequit Parochus Parochiæ in qua poſiti ii ſunt, officium funebre peragere ſuper cadavere ſui Parochiani; propterea quod durat adhuc exemptio, quæ impedit quominus dictum officium funebre a Parocho ſuper Cadavere ſui Parochiani peragatur, ut rejectis *Romaguer. ad Synodal. Gerund. lib. 3. tit. 9. cap. 3. num. 22. Braſch. in Promptuar. Synod. cap. 110. num. 38. Monacell. Formul. Eccleſ. tom. 2. tit. 13. formul. 1. num. 70. aliiſque*, videtur ſenſiſſe Sacra Congregatio Concilii interprete *in Volaterrana 16. Martii 1726. ad 5. dub.* tum *Sacr. Congregatio Epiſcoporum & Regularium negotiis præfecta in Nullius ſeu Terræ Pontian. Jurium Parochialium* 20. *Martii* 1739., & *in Pientina* 4. *Februarii* 1757. Sed in Eccleſiis aliorum Conventuum, qui ordinariæ Epiſcopi juriſdictioni ſunt ſubjecti, quum ceſſet 9
privilegium illud exemptionis natura ſua, ut dictum eſt, impediens quominus poſſit Parochus officium funebre peragere ſuper Cadavere ſui Parochiani; non eſt cur excludi ab eo poſſit Parochus. Quoties enim Eccleſia poſita eſt intra limites Parochiæ, nec eſt exempta, jus eſt Parocho peragendi officium funebre ſuper Cadavere ſui Parochiani; *Marant. Reſponſ. 21. num. 54. tom. 4. Lanfredin. Reſponſ. Eccleſ. 17. num. 8.*

Supplementa Auctoris e II. Editione.

Addenda ſunt, quæ adducit ſapientiſſimum P. Gau- 1
dentius de Janua in ſuo celeberrimo Opere recens Romæ impreſſo anno 1748. *de Viſitatione cap. 4. num. 17. pag. 362.* ibi. His nihilominus diſpoſitionibus ſupervenit declaratio Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium, quod generaliter Conventus nunquam ſuppreſſi, in quibus actu degant plures, quam ſex Religioſi, minime comprehendantur in dicto Innocentii X. Decreto: propterea in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis, Locorum Ordinarii nullam poſſint ſibi juriſdictionem vindicare; prout refert Lantuſca *cit. num. 13.* & firmat Panimoll. *Dec. 84. ad not. 2. num. 62.* quæ quidem declaratio innovata legitur, ut cum diminutione Religioſorum redactorum ad ſex, licet non plures, per Sacram Congregationem Concilii nimirum *Conventum Regularium, in quo ſemper extiterunt de familia ſex Religioſi, nec qui unquam fuit ſuppreſſus, non comprehendi in Decreto* S. M. Innocentii X. *Ut in parvis.* Sic in *Pientina Synodi* 15. *Septembris* 1703. *Decret. lib.* 53. Quinimmo invenio recentiorem, quantum ad omnes conventus, deciſionem ejuſdem S. C. C. *Quod videlicet, viſitandi Conventum, & Eccleſiam nullum jus habet Epiſcopus, vigore Decreti, Ut in parvis, ſi adſint ſex Religioſi permanentes: in Ungent. ſive Hydruntina Juriſdictionis, & conſuarum* 16. *Martii* 1715. in reſponſ. *ad ſecundum lib. decret.* 65. At omnibus diſpoſitionibus, & declarationibus antedictis prævaleret equidem ultima, quæ a *Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium prodiit ſub die* 17. *Aprilis* 1744. *in Auximana*: ſcilicet quod Conventus omnes Regularium, licet nunquam ſuppreſſi, in quibus non degant de Familia duodecim Religioſi, uti ſupra, comprehenſi intelligantur in Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, ideoque ſubſint Ordinarii Viſitationi, ac juriſdictioni: non obſtantibus Decretis quibuſcumque præcedenter in favorem Regularium, ſi, & quatenus, editis. Verumtamen Decreto deeſt huic ultimo approbatio Sanctiſſimi, ad quem deferri debuerat: proinde adhuc ſub Judice lis eſſe cenſenda eſt. Cum ſiquidem in hujuſmodi cauſa, vertente inter Promotorem Fiſcalem Curiæ Epiſcopalis Auximi, ex una, & Conventum, ac Patr. Minor. Conventuales Sancti Franciſci Terræ Staphili, ex altera partibus; propoſitum fuiſſet infraſcriptum dubium, videlicet:

An liceat Epiſcopo viſitare Conventum RR. PP. Con- 2
vent. dict. Terræ Staphili; ita ut ſit ſtandum, vel recedendum ab alias deciſis; in caſu &c. S. C. Eminentiſſimo Gentili Ponente, partibus auditis, & re mature perpenſa, ad ſupradictum dubium reſpondit:

Prævio receſſu a deciſis, &c. *Affirmative*; & *ad men-* 3
tem. Mens fuit: quod ſupplicetur Sanctiſſimo pro declaratione: *licere Epiſcopis, ad formam Decreti, Ut in parvis, viſitare Conventus ſuppreſſos in Bulla, Inſtauranda; & in litteris circularibus deſcriptos, etiamſi ſuppreſſio non ſit executioni mandata die* 17. *Aprilis* 1744. Inſtantibus autem PP. Conventualibus pro nova audientia; eadem S. C. ſub die

die 22. Aprilis benigne conceſſit & mandavit, ſuperſederi uſque ad primam Congregationem; die vero 19. Junii 1744. eum petita fuerit prorogatio, ipſamet Sac. Congr. decrevit, ut ſequitur: *Quoad Conventum Staphili rejiciendam eſſe inſtantiam, prout rejicit; & in reliquis prorogavit ſuperſeſſoriam uſque &c.* Inde *die* 13. *Novembris ejuſdem anni* 1744. exiit abſolutum Decretum, quantum ad omnes Conventus parvos in caſu etiam nunquam ſuppreſſos, ab Ordinariis reſpective viſitandos ſcilicet -- *In deciſis die* 17. *Aprilis ejuſdem anni: non obſtantibus reſolutionibus, & quibuſcumque Decretis hactenus emanatis.* Sed deinceps a Sanctiſſimo nulla proviſio amplius prodiit, ut debuiſſet, ex vi ſupplicationis ipſis porrigendæ: attento antedicto primo Decreto *ſub die* 17. *Aprilis*. Hinc quantum ad Conventus non ſuppreſſos in caſu, adhuc ſtant in terminis priora Decreta, quod nempe nequaquam ſubſint Viſitationi &c. quoad uſque Sanctiſſimus determinet. *Hæc ille expreſſis verbis*.

ARTICULUS III.

Quoa, quæ concernunt Conventum Clauſuram.

SUMMARIUM.

1 *Omnes Regulares quicumque illi ſint obligantur ad habendum aliquod genus Clauſuræ in Clauſtris, & Conventibus ſuorum Ordinum.*

2 *Specialius Conventuum Regularium clauſuram reſpiciunt duæ Conſtitutiones S. Pii V. quarum prima incipiens* Regularium Perſonarum *revocat omnes facultates ingrediendi Monaſteria virorum mulieribus conceſſas.*

3 *Et per ipſam mulieres ingredientes clauſuram Conventuum virorum prætextu licentiarum, excommunicantur excommunicatione Papæ reſervata.*

4 *Regulares vero ipſas præſumentes introducere, vel admittere, officiis privantur, inhabiles ad illa, & alia obtinenda declarantur, & a divinis ipſo facto ſine alia declaratione ſuſpenduntur.*

5 *Secunda S. Pii Conſtitutio incipiens*, Decet Romanum Pontificem *extendit eaſdem pœnas ad mulieres ſine licentiarum prætextu clauſuram Monaſteriorum virorum ingredientes; & ad Religioſos eas intra Monaſterii clauſuram etiam abſque ullo licentiarum prætextu admittentes.*

6 *Regulares quamvis ex dictis duabus Conſtitutionibus S. Pii V. non ligentur excommunicatione introducendo, vel admittendo fœminas intra Conventuum ſuorum clauſuram, ipſam tamen excommunicationem incur-*
7 *runt, introducendo, vel admittendo ipſas ſub licentiarum prætextu ex Conſtit. Gregorii* **XIII.** *incipiente* Ubi gratiæ.

Et ipſam excommunicationem abſolute incurrunt, ſive introducant prætextu licentiarum, ſive talium licentiarum prætextu ex declaratione Sac. Cong. Epiſc. & Regularium.

8 *Affertur declaratio, ſeu Decretum.*

9 *Nomine clauſuræ Conventuum, in quam eſt fœminis interdictus ingreſſus, intelligitur totum illud ſpatium quod intra ſepta Monaſterii, ſeu Conventus continetur.*

10 *Viridaria, & prata cum Conventu, & clauſura conjuncta veniunt nomine clauſuræ, itaut mulieres ipſa ingredientes excommunicationem incurrant.*

11 *Secus vero, ſi ipſa viridaria, & prata ſint a clauſura ſeparata clavi, & muro convenienti.*

12 *Sacriſtia ad quam non patet aditus, niſi per januam, quæ ſit in clauſtro, comprehenditur ſub clauſura.*

13 *Secus vero, ſi habet ingreſſum a ſola Eccleſia, quia ſic cenſetur pars Eccleſiæ.*

14 *Si vero ad Sacriſtiam duplici porta, una in clauſtro, & alia in Eccleſia exiſtente pateat aditus, plures docent contineri ſub clauſura: ſed praxis fere ubique videtur in contrarium.*

15 *Mulieres, quæ vadunt in prima clauſtra ad hauriendam aquam, modo Conventus habeat alia clauſtra invia mulieribus, non incidunt in excommunicationem.*

16 *Nomine mulierum, quibus prohibetur ingreſſus in Monaſteria virorum, veniunt omnes fœminæ cujuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis, etiam Comitiſſæ, Marchioniſſæ, & Duciſſæ. Attende tamen noviſſimam diſpoſitionem Benedicti XIV. adductam infra*, ſub *num.* 36.

17 *Etiam fundatrices Conventuum quantumvis nobiles ſint, & excellentes comprehenduntur ſub iſta prohibitione. Obſerva tamen dictam noviſſimam diſpoſitionem.*

18 *Etiam puellæ parvulæ cujuſcumque ſint ætatis*; uſque ad num. 19.

20 *At praxis pluribus in locis videtur contraria, & poſſe puellas parvulas intrare in Monaſteria virorum, tenent plures* uſque ad n. 21.

22 *Imperatrices, & Reginæ, earumque Filiæ poſſunt intrare in Monaſteria Religioſorum cum ſua decenti comitiva. Juxta tamen dict. noviſſimam diſpoſitionem.*

23 *Mulieres omnes poſſunt licite ingredi in Conventus Religioſorum tempore Proceſſionum, dummodo Proceſſiones ſequantur, nec ad interiores officinas, vel Religioſorum cellas divertant. Hodie autem attendenda eſt contraria diſpoſitio Benedicti XIV.*

24 *Affertur ad hoc Conſtitutio S. Pii V.*

25 *Et Decr. Sac. Congr. Rituum.*

26 *Senſus, & intelligentia talis Decreti. Attende d. noviſſimam diſpoſitionem.*

27 *Privilegium, quo ad ingreſſum mulierum in Conventus Religioſorum non videtur ubique in uſu, niſi pro tempore, quo Proceſſiones fiunt.*

28 *Superior nequit Proceſſionem extraordinariam inſtituere ad ſolas preces mulierum nobilium, & divitum, ut ipſæ poſſint Conventum ingredi ad ſatisfaciendum ſuæ curioſitati; & ſi hoc faciat, peccat mortaliter, & incurrit pœnas taxatas.*

29 *Nec poteſt Superior, ſive alius Religioſus mulieres introducere, quando murus clauſuræ materialis ex accidenti eſt dirutus.*

30 *Nomine Religioſorum introducentium, vel admittentium mulieres in Clauſuram Conventus veniunt omnes Religioſi active influentes in talem ingreſſum mulierum, ut ſunt invitantes, conſulentes, hortantes, approbantes, monſtrantes iter, auferentes impedimenta, januam aperientes, eas recipientes, concedentes, & auctoritative, ſive ratione ſui officii permittentes, ut intrent.*

31 *Religioſus, qui mulierem jam introductam ex urbanitate ſalutat, ex decentia ſtatus illius per Conventum comitatur, incurrit pœnas taxatas contra admittentes, recipientes, aut introducentes, ſi ipſe eſt cauſſa efficax, quod fœmina diutius detineatur in Conventu.*

Si tamen comitaretur, ut ea citius e Conventu egrederetur, & per rectam, & breviorem viam ad egreſſum urgeret, nullam pœnam incurreret.

Sæculares non poſſunt pernoctare &c. in Conventibus Fratrum Minorum de Obſervantia.

Sub hac prohibitione comprehenduntur etiam Clerici, niſi ſint vita exemplares.

A ſupradicta tamen prohibitione excipiuntur Syndici Apoſtolici Conventuum præfatorum Fratrum.

Nunc quo ad Clauſuram attendenda eſt noviſſima diſpoſitio Benedicti XIV.

Subnectuntur Supplementa Auctoris, ad n. 42.

OMnes Regulares, quicumque ſint, obligantur ad ha- 1
bendum aliquod genus Clauſuræ in Clauſtris, & Con-
ventibus ſuorum Ordinum, *cap. Placuit* 8. *cap. Juxta* 11.
cap. Monachi 33. *cauſ.* 16. *qu.* 1. & *c. Pervenit* 20. *cauſ.*
18. *qu.* 2. ubi prohibentur introduci mulieres in Mona-
ſteria virorum, ut omnis radicitus evellatur occaſio vio- 2
landi votum Caſtitatis. Specialius tamen Conventuum Re-
gularium Clauſuram reſpiciunt duæ Conſtitutiones S. Pii
V. quarum prima incipiens *Regularium perſonarum*, revo-
cat omnes facultates ingrediendi Monaſteria, & loca vi-
rorum Regularium quorumcumque Ordinum mulieribus
conceſſas; Et per ipſam Mulieres ingredientes clauſuram 3
Conventuum virorum prætextu licentiarum, excommu-
nicantur excommunicatione Papæ reſervata. Regulares 4
vero ipſas præſumentes introducere, vel admittere, offi-
ciis privantur, inhabiles ad illa, & alia obtinenda decla-
rantur, & a Divinis ipſo facto, ſine alia declaratione,
ſuſpenduntur. Secunda S. Pii V. Conſtitutio incipiens *De-
cet Romanus Pontificem* extendit eaſdem pœnas etiam ad
mulieres ſine licentiarum prætextu Clauſuram Monaſte-
riorum virorum ingredientes, & ad Religioſos eas intra
Monaſterii Clauſuram etiam abſque ullo licentiarum præ-
textu admittentes. Regulares quamvis ex dictis duabus
Conſtitutionibus S. Pii V. non ligentur excommunicatio-
ne introducendo, vel admittendo fœminas intra Conven-
tuum ſuorum Clauſuram, ipſam tamen excommunicatio-
nem incurrunt, introducendo, vel admittendo ipſas ſub
licentiarum prætextu, ut declaravit Gregorius XIII. Con-
ſtitut. incip. *Ubi gratiæ*. Et ipſam excommunicationem ab- 7
ſolute incurrunt introducendo ſive prætextu licentiarum,
ſive ſine talium licentiarum prætextu, ut declaravit Sacr.
Congregatio Epiſcop. & Regul. cujus decreti tenor fuit a
Cardinali Matthæjo Ordinis Minorum Protectore tranſmiſ-
ſus Commiſſario Generali Minor. de Obſervant. ei ordi-
nando, ut ſignificaret omnibus Provincialibus, & Cuſto-
dibus, *che li SS. Cardinali della Congregazione de' Veſco-
vi, e Regolari hanno deciſo, e determinato, che dove è
il Guardiano con la famiglia, eziandio che il luogo non
ſia affatto compito, nè circondato da muri, foſſi, o
ſiepe, e che ſii aperto, ivi ſia clauſura, ſiccome ha deciſo
la fel. memor. di Papa Pio V. ed entrandovi le Donne
ſiano ſcomunicate, e li Frati, così Prelati come ſudditi,
introducendole, incorrano nella ſteſſa ſcomunica, riſerva-
ta al Papa, reſtando ipſo facto privi dell' officio loro, ed
inabili in futurum.*

Il medeſimo ſi dice delle ſelve, che non ſono circondate, ut ſupra, etiam che ſiano grandiſſime: in quella parte però ſ'intende clauſura, ove li Frati ſogliono ordinariamente paſſeggiare, dicendo le loro divozioni: ma dove foſſe ſelva grande, che ſerve per legname, e li Frati ordinariamente non vi ſogliano converſare, nè praticare, o che ſia luogo aperto, ivi non s'intende Clauſura.

Ma nelli luoghi, dove non ſono più che tre, o quattro Frati alla cura della Fabbrica, ivi non è clauſura, tanto nella ſelva, quanto negli Orti; nulladimeno ſe li Frati introdurranno le Donne nelle ſtanze, dove abitano, dormono, mangiano, o cucinano, ſiano penitenziati, e privi come di ſopra. E' vero che dove è conſuetudine, che le donne ſervano per manipolo, portando calce, pietre, e ſimili, ſe bene ci foſſe il Guardiano con la ſua Famiglia, e le Donne foſſero entrate per l'eſpedizione della Fabbrica, così nell'orto, ſelve, e parte del Moniſtero, ove ſi fabbrica, come ove ſia ſerrato, purchè non vadino in parte dove abitano, dormono, e mangiano detti Frati, non incorrano in iſcomunica. E noſtro Signore la proſperi.

Roma 4. Ottobre 1588.
Come Fratello.

Il Card. Mattei Protettore.

9 Nomine Clauſuræ Conventuum, in quam eſt fœminis
interdictus ingreſſus, intelligitur totum illud ſpatium,
quod intra ſepta Monaſterii, ſeu Conventus continetur,
id eſt Clauſtra, Cellæ, Officinæ, Cœnaculum, ſeu Refe-
ctorium, Dormitorium, Infirmaria, Coquina, & hujuſ-
modi. *Eſt Communis*. Viridaria, ſeu horti, & prata
10 cum Conventu, & Clauſtra conjuncta veniunt nomine
clauſuræ, ita ut mulieres ipſa ingredientes excommuni-
cationem incurrant, *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. in
una Dominic. 24. April. 1582. in Laudenſ. 13. Sept. 1583. &
11 in Arben. 3. Junii* 1606. Secus vero ſi ipſa Viridaria, & pra-
ta ſint a Clauſura ſeparata clavi, & muro convenienti.
12 *Ead. Sac. Cong. ibid.* Sacriſtia, ad quam non patet aditus niſi
per januam, quæ ſit in Clauſtro, comprehenditur ſub
13 clauſura; Secus vero ſi habet ingreſſum a ſola Eccleſia,
quia ſic cenſetur pars Eccleſiæ, & ejuſdem, & non Con-
ventus Officina. Donatus *tom. 1. tract. 4. qu. 12. p. 2.* Bo-
nacina *tom. 1. de Clauſura q. 5. punct. 1. ſub n. 1.* Sorbo *verb.
ingredi Monaſteria Fratrum, & Monialium*. Ameno,
Matthæucci, & alii paſſim. Si vero ad Sacriſtiam duplici
14 porta, una in Clauſtro, & alia in Eccleſia exiſtente pa-
teat auditus, contineri ſub Clauſura docuerunt Bonacina,
& Ameno poſt Sorbo ponderantes, Sanctum Pium V. &
& Gregorium XIII. duas ſupralaudatas Conſtitutiones edi-
diſſe ad conſulendum Religioſorum quieti, ipſoſque liberan-
dos ab innumeris moleſtiis, & periculis ex mulierum fre-
quentatione, & converſatione oriri ſolitis; quæ om-
nia, cum æque faciliter oriri poſſint per mulierum ingreſ-
ſum in Sacriſtiam, cui patet aditus ab Eccleſia, & a
Clauſtro, videntur per eumdem ſanctiſſimum finem ab ea
prorſus arcendæ. Et hujus mentis videtur fuiſſe *Sac. Cong.
Epiſc. & Regul.* teſte Gavanto *in Manuali Epiſcoporum,
verb. Regularium virorum Monaſteria*, ibi: *Sacriſtia com-
prehenditur ſub Clauſura. Cong. Epiſcop. Regular. 18.
April.* 1605. & Barboſa *ſupra Trid. ſeſſ. 25. de Regul.
cap. 5. nu.* 115. ibi: *Sacriſtia Choro contigua alicujus Mo-
naſterii Religioſorum eſt ſub Clauſura comprehenſa. Ead.
Sacr. Congr. Epiſcopor. & Regul. in Solemonen. 10. Au-
guſti* 1615. Sed praxis fere ubique videtur in contrarium.
15 Mulieres, quæ vadunt in prima Clauſtra ad hauriendam
aquam, modo Conventus habeat alia Clauſtra invia Mu-
lieribus, non incidunt in excommunicationem. *Sac. Cong.
Epiſcop. & Regul. in una Venetiarum 16. Maji 1582. in
una Aſſiſien. 17. Septembris* 1583. teſte Nicol. *in Floſcul.
verb. Clauſtrum n. 3.*
16 Nomine mulierum, quibus prohibetur ingreſſus in Mona-
ſteria Religioſorum, veniunt, omnes fœminæ cujuſcumque
ſtatus, gradus, ordinis, & conditionis, etiam Comitiſſæ,
Marchioniſſæ, Duciſſæ, textu expreſſo in d. Conſtitu-
tione S. Pii V. incip. *Regularium*, ibi: *Mulieribus cu-
juſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, & quacum-
que dignitate, ac præeminentia præditis, etiam Comitiſſis,
Marchioniſſis, Duciſſis &c.* & in d. Conſtitutione Grego-
rii XIII. incip. *Ubi gratiæ*, ibi: *Quibus etiam Comitiſſis,
Marchioniſſis, Duciſſis; & aliis cujuſcumque ſtatus, &
conditionis mulieribus &c.* Attende tamen noviſſimam di-
ſpoſitionem Benedicti XIV. adductam *infra ſub num.* 36.
17 Etiam fundatrices Conventuum, quantumvis nobiles ſint,
& excellentes, comprehenduntur, ſub iſta prohibitione,
quia hoc creditur fuiſſe intentum S. Pii V. & Gregorii
XIII. in laudatis Conſtitutionibus, ideo enim in eis ex-
preſſerunt Duciſſas & ſimiles, quia iſtæ ſolent eſſe Fun-
datrices. Rodriquez *in expoſition. Motus proprii S. Pii V.
n. 3.* Lezana *in ſumma quæſtionum Regul. cap. 10. n. 10.*
& alii; obſerva tamen noviſſimam diſpoſitionem. Etiam
18 puellæ parvulæ cujuſcumque ſint ætatis, ut colligitur ex
Conſtitutione Eugenii IV. edita pro Congregatione S. Ju-
ſtinæ de Padua incip. *Et ſi quaslibet perſonas*, ubi ſic
expreſſe cavetur: *Nulli hominum liceat quaſcumque Mu-
lieres Laicas, ſeu Religioſas (cujuſcumque ætatis, ſta-
tus, gradus, auctoritatis, vel conditionis exiſtant) quavis
occaſione ducere, ſive ipſis mulieribus ingredi, ſeu commo-
rari infra ſepta Monaſteriorum præfatæ Congregationis S.
Juſtinæ de Padua: quod ſi aliter ſcienter attentatum fue-
rit, tam ipſæ mulieres, quam earum ductores, ſed &
ipſi receptores, ſi voluntarie hoc fecerint, ipſo facto ſenten-
tiam excommunicationis incurrant, a qua dictæ Congrega-
tionis Perſonæ abſolvi poſſint per Præſidem, & Viſitatores Con-
gregationis hujuſmodi.* Sic apud Confectium *fol. 34. Conſtit. 3.
dicti Pontificis*. Et ſic pro Clauſura Monaſteriorum Mo-
nialium ſtatuit Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regul. & Mo- 19
nialib. cap. 5.* ibi: *Ingredi autem intra ſepta Monaſterii
nemini liceat cujuſcumque generis, aut conditionis, ſe-
xus, vel ætatis fuerint.* Et ſæpe ſæpius declaravit Sacr.
Congr. Epiſcop. & Regul. quod introducentes infantes cu-
juſvis ſexus, vel ætatis, incurrit cenſuras violatæ clauſu-
ræ; & ſignanter *in Tudertina 7. April.* 1579. *in Neapoli-
tana 22. Martii 1580. in Taurinenſi 10. Junii* 1650. Unde
tolerari non debet, quod puellæ licet parvulæ ingredian-
tur, & egrediantur ad libitum, *in Piſtorienſi 24. Febr.*
1579. Et Abbatiſſa, quæ hoc permittat, privatur officio,
voceque paſſiva, *in una S. Severini 8. Maji.* 1595. Hinc
ſi tolarari non debet in Monaſteriis Monialum, ut puel-
læ licet parvulæ ingrediantur, & egrediantur ad libitum;
a fortiori videtur non eſſe tolerandum in Conventibus, &
Monaſteriis virorum.
At praxis pluribus in locis videtur contraria, & poſſe 20
puellas parvulas intrare in Monaſteria virorum, non ob-
ſtante prædicta prohibitione, tenent Rodriquez in expo-
ſitione *Motus proprii S. Pii V. n. 12.* Sanch *lib. 6. in Decalog.
cap. 27. num.* 4. Lezana *in Summa quæſtionum Regul. cap.*
10. *n.* 10. & alii plures. Et ratio ipſorum eſt, quia, di-
cunt ipſi, finis prohibitionis eſt, ne detur Religioſis oc-
caſio impudicitiæ, quæ occaſio ceſſat in parvulis puellis.
Sic etiam praxis videtur contraria de Duciſſis ſuprema au-
ctoritate, & juriſdictione gaudentibus, & de Fundatrici-
bus, apud plures, quia tales Duciſſæ in ſuis ditionibus
æquiparantur Reginis, cum in ipſis ſuprema gaudeant au-
ctoritate, & juriſdictione, ac ipſæ Reginæ; Et Fundatri-
ces intrantes videntur tolerari a quibuſdam Summis Pon-
tificibus, ut a Julio II. Conſtit. Incip. *Licet*; ubi in Con-
ventus Minimorum S. Franciſci de Paula prohibet ingreſ-
ſum Mulierum non Fundatricum, nec de ſtirpe Regia,
apud Peyrin. *de privileg. Regul. tom. 1. Conſt. 6. Julii II.* qui
ibidem *§. 6. n. 6. pag.* 1090. ſubjungit: *Regulæ Ordinis Mi-
nimorum S. Franciſci de Paula, (in qua cavetur, ne Su-
periores aliquas Mulieres in dicti Ordinis Conventus ulla-
tenus intrare permittant; Verumtamen ſingulæ Dominæ de
ſtirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes hujuſmodi Ordinis
Fundatrices honeſte cum ſua comitiva intrare, ac devote
viſitare tolerentur) non eſt derogatum per Conſtitutionem
Pii V. ſupra poſitam, & editam anno 1566. 24. Octobris,
quo ad Reginas; vel Fundatrices duntaxat, prout declara-
vit Gregorius XIII. etiam ex ſententia Congregationis Con-
cilii 21. Novemb.* 1577. Imperatrices, earumque Filiæ poſ- 22
ſunt intrare in Monaſteria Religioſorum cum ſua decenti
comitiva; Quia cum Pontifices in ſupra laudatis Conſti-
tutionibus non fecerint mentionem de illis, credendum
eſt noluiſſe ipſas comprehendere ſub prohibitione. Rodri-
quez *tom. 1. quæſt. Regul. q. 48. art. 1.* Sanchez *lib. 6. in
decal. cap. 17. n. 5.* Lezana *in Summa quæſtion. Regular. cap.*
10. *n.* 10. & alii paſſim cum praxi univerſali; Attende
tamen d. noviſſimam diſpoſitionem.
Mulieres omnes poſſunt licite ingredi in Conventus Re- 23
ligioſorum tempore Proceſſionum, dummodo Proceſſionem
ſequantur, nec ad interiores officinas, vel Religioſorum
cellas divertant. Hoc expreſſe conceſſit S. Pius V. Con-
ſtit. incip. *Decet Romanum Pontificem*, quæ cum eis con-
cedat poſſe licite ingredi etiam quando in eis Miſſæ, &
alia Divina Officia celebrantur; ac aliis piis contingen-
tiis, ut ab omnibus ſciatur ad quæ ſe extendit, hic ad
ad litteram datur, prout refertur etiam a Confectio *in
collectione privilegiorum Regularium fol.* 182.

PIUS PAPA V.

Ad perpetuam rei memoriam.

DEcet Romanum Pontificem certiſſimum mentis ſuæ 24
interpretem, ſi quando quippiam dubietatis in Litte-
ris ab eo emanatis occurrit, ſuæ declarationis oraculo
quam primum explanare. Cum aliis a Nobis emanaverint
quædam Litteræ in ſimili forma Brevis ſub *die 24. Octo-
bris* 1566. Pontif. noſtri anno primo, in quibus mulieribus
quibuſcumque Monaſteriorum Regularium ingreſſus cum
derogatoriis clauſ. & irritantibus Decretis prohibetur, &
alias prout in illis plenius continentur. Nos intuitu, &
in favorem Congregationis Montis Virginis, aliquas du-
bitationes, quæ circa dictarum Litterarum, & mentis
noſtræ intelligentiam oriri poſſent, elucidare, ac ſub-
movere volentes, ſupplicationibus dictæ Congregationis,
Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Apoſt. auct.
tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe
mentem, & intentionem noſtram, quod dictæ Litteræ non
ſolum comprehenderent & comprehendant Mulieres ha-
ben-

bentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monaſteria, ſed etiam omnes & quaſcumque Mulieres alias tam in genere, quam in ſpecie, ſignificantes nihilominus, prout ſignificamus, quod propter hoc, & prædictas noſtras Litteras non intelleximus, nec intelligimus, quod Mulieribus præcluderetur, nec præcludatur aditus ad Monaſteria, & loca Regularia dictæ Congr. ac eorum Clauſtra, quando in eis Miſſæ, & alia divina Officia celebrantur, ac cum Proceſſiones fiunt, & quando Chriſtifidelium cadavera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt, ſed libere perpetuo concedimus iiſdem omnibus mulieribus facultatem, ut ad illa loca dictæ Congreg. in quibus dicta pia opera exercentur, cum aliis Catholicis perſonis accedere libere, & licite poſſint, & valeant, & ſimiliter quod quando divinum Verbum in Clauſtris Monaſteriorum, & Regularium locorum Congregationis hujuſmodi proponitur, vel per aliam quamcumque cauſam tantus concurſus populi fuerit, quod commode ingredi non poſſint, & egredi per portam Eccleſiæ, perpetuo concedimus ut dictæ mulieres, una cum aliis ſæcularibus perſonis, poſſint ingredi portam Clauſtri Monaſteriorum locorum Regularium Congregationis hujuſmodi (dummodo recto tramite accedant ad portam, qua exitur e Monaſterio) ſicque volumus pariter, & indulgemus. Decernentes &c. ſublata &c. irritum &c. non obſtantibus &c.

Romæ 16. Julii 1570.

25 Circa hæc autem Barboſa *par. 3. de offic. & poteſt. Epiſcop. alleg.* 102. *n.* 49. refert Decretum Sacræ Congregationis Rituum tenoris ſequentis, videlicet: *Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Domini Archidiaconus Orioleſis exponit DD. VV. Illuſtriſſimis, & Reverendiſſimis qualiter in Civitate Orioleſi uſu, ſeu forſan etiam conſuetudine immemorabili introductum eſt in aliquibus Monaſteriis Regularium, ſcientibus, & non contradicentibus Epiſcopis pro tempore, ut annuatim faciant ſuas Proceſſiones tam ſolemnes Rogationum, Candelarum, Palmarum, de Sanctiſs. Sacramento, ac alias, quam privatas de Cruce tempore paſſionis, de Roſario, de Carmine, de Cingulo Sancti Franciſci, de Corrigia Sancti Auguſtini, cum ſimilibus, ſingulis menſibus per Clauſtra dictorum Monaſteriorum comitantibus undique devotionis, & Religionis cauſa utriuſque ſexus fidelibus; quod cum videatur contrarium Conſtitutionibus Sanct. mem. Pii V. & Gregorii XIII. quibus præcluditur aditus mulieribus accedendi ad Clauſtra Regularium, ideo Orator ſupplicat declarari, an hoc jure liceat? Sacra Congregatio Rituum reſpondit, non licere mulieribus comitari Proceſſiones per Clauſtra Monaſteriorum Regularium, niſi adſit in hoc expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ. Die 30. Septembr. 1628. Fr. Fulvius Secret.*

26 At vero cum talis petitio exhibita Sacræ Congregationi Rituum nullum verbum faciat de dicta declaratione, ac nova conceſſione facta mulieribus a S. Pio V. in d. Conſtitutione incip. *Decet Romanum Pontificem*, poteſt cenſeri, Decretum illud vel fuiſſe ſubreptitium, vel in obſervantiam deductum non fuiſſe, cum ſaltem quantum ad ingreſſum tempore Proceſſionum ſit contraria praxis
27 communis, & præſertim Urbis Romæ, cui nullum adverſari conſtat. Donat. *tom.* 1. *part.* 2. *tr.* 4. *q.* 19. Matthæucci *Officialis quo ad Conventus n.* 29. Lezana *loc. cit. num.* 12. Rodriquez *tom.* 1. *q.* 48. *art.* 3. *& in expoſition. Motus proprii Pii V.* Sanchez *lib.* 6. *in Decalog. cap.* 17. *n.* 22. Coriolan. *de caſibus reſervatis part.* 2. *cauſ.* 3. *n.* 33. Lantuſca *verb. Clauſtrum. n.* 3. & alii paſſim. Quia tamen tale privilegium, quoad ingreſſum mulierum in Conventus Religioſorum non videtur ubique in uſu, niſi pro tempore, quo Proceſſiones fiunt, in his erit laudabilis uſus retinendus, & abuſus vitandus. Ita laudati Doctores & alii. Nunc autem quo ad ſupradicta eſt omnino attendenda dicta no-
28 viſſima diſpoſitio Benedicti XIV. Superior nequit proceſſionem extraordinariam inſtituere ad ſolas preces Mulierum nobilium, & divitum, ut ipſæ poſſint Conventum ingredi ad ſatisfaciendum ſuæ curioſitati, & ſi hoc faciat, peccat mortaliter, & incurrit pœnas taxatas; Non enim poteſt prudenter præſumi, quod S. Pius voluerit ſuam conceſſionem ampliare ad ſimiles Proceſſiones pro ſola ſatisfacienda mulierum curioſitate inſtitutas, ſed ſolummodo ad Proceſſiones ex devotione, & juxta Eccleſiaſticos ritus fieri conſuetas. Sorbo *verb. Ingredi Monaſteria verſ. circa, quem*, Matthæucci *loc. cit. n.* 20. Fr. Emanuel *in explicatione Bullæ Cruciatæ fol.* 511. Rodericus,
29 Joannes de la Crux, Donatus, & alii. Nec poteſt Superior, ſive alius Religioſus mulieres introducere, quando murus Clauſuræ materialis ex accidenti eſt dirutus, quia ſemper remanent fundamenta, quæ ſunt limites Clauſuræ jam poſitæ, quam non poteſt Superior localis variare, & loca Monaſterii reputantur, ut prius; ſic cum Ameno *n.* 18. Matthæucci, *loc. cit. nu.* 19. & alii. Et de facto Sacra Congregatio in ſimilibus caſibus conſuevit ſemper declarare tranſgreſſores in pœnas taxatas.

30 Nomine Religioſorum introducentium, vel admittentium mulieres in Clauſuram Conventus veniunt omnes Religioſi active influentes in talem ingreſſum Mulierum ut ſunt invitantes, conſulentes, hortantes, approbantes, monſtrantes iter, auferentes impedimenta, januam aperientes, eas recipientes, concedentes, & auctoritative, ſive ratione ſui officii permittentes, ut intrent. Sorbo *verb. Ingredi Monaſteria, verſ. eſt etiam notandum*, Matthæucc. *loc. cit. n.* 25. cum aliis, & deducitur clare ex verbis S. Pii V. in cit. Conſtitut. incip. *Regularium perſonarum in fine*; ibi: *Introducere, admittere præſumunt*, & ex verbis Gregorii XIII. in citat. Conſtit. incip. *Ubi gratiæ* §. *in fine*, ibi: *Ingredi faciant, vel permittant.*
Religioſus etiam, qui nec introduxit, nec conſuluit, nec 31
invitavit, nec januam aperuit, nec recepit, nec auctoritate, neque ratione officii ſui permiſit, Mulierem intrare, aut hujuſmodi, ſed eam jam introductam ex urbanitate ſalutat, & ex decentia ſtatus illius per Conventum comitatur, incurrit pœnas taxatas contra admittentes recipientes, aut introducentes, ſi ipſe ſit cauſa efficax, quod fœ-
mina diutius detineatur in Conventu. Si tamen comita- 32
retur, ut ea citius e Conventu egrederetur, & per rectam, & breviorem viam ad egreſſum urgeret, nullam pœnam incurreret. Matthæucci *loc. cit. n.* 26. cum Ameno *n.* 31. & aliis.

Quamvis viris ſæcularibus non ſit abſolute prohibitus 33
ingreſſus in Conventus Regularium, nec abſolute prohibita in ipſis commoratio; prohibetur tamen aliquibus Regularibus eos recipere, & admittere in certis temporibus, & circumſtantiis, ut ſignanter pro Fratribus Minoribus de Obſervantia editum fuit Decretum *a Sacr. Cong. Epiſcop. & Regul.* 1. *Decembris* 1679. cujus diſpoſitio reperitur confirmata a ſan. mem. Innocent. XI. *die* 20. *Septemb.* 1685. *Director. trium Ordin. Conſt.* 8. prout ſequitur: *Emanavit alias*, & infra: *Decretum tenoris, qui ſequitur*, videlicet: *Sacra Congregatio &c. Religioſæ quieti, & tranquillitati Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia benigne conſulens, injungendum cenſuit, prout præſentis decreti tenore injungit omnibus, & ſingulis dicti Ordinis Superioribus Provincialibus, Localibus, eorumque ſubditis, ſub pœna privationis officiorum Ordinis immediate incurrenda, ne ullo unquam tempore, quovis prætextu, vel quæſito colore permittant, aut conſentiant ſæculares quoſcumque ingredi ſepta ſuorum Conventuum, deferendo per ſilvas, hortos, & prata ſclopos ad venandum, ſive alia armorum genera, vel illa apud Fratres, tam Superiores, quam ſubditos deponere: pariterque ludere quomodolibet per Clauſtra, aliaque loca publica, vel privata ipſorum Conventuum; & convivere ac pernoctare in eis ultra triduum tantum pro hoſpitalitatis titulo; & ſic ſervari mandat: non obſtantibus &c. decernentes eaſdem præſentes Litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac ab illis ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit inviolabiliter obſervari; non obſtantibus &c.* Sub hac prohibitione 34
comprehenduntur etiam Clerici, niſi ſint vitæ exemplares. *Eadem Sac. Congr.* 10. *Maji* 1680. præciſis his verbis: *Sacr. Congregatio &c. Referente Eminentiſſimo Caſanate cenſuit ſuprascriptam prohibitionem extendendam eſſe etiam ad Clericos, exceptis tamen Clericis, qui exemplarem vitam ducunt.* A ſupradicta tamen prohibitione ex- 35
cipiuntur Syndici Apoſtolici Conventuum præfatorum Fratrum, ut ead. Sacr. Congreg. reſpondit ad ſequens dubium; *An ſcilicet dicti Syndici comprehendantur in Decreto emanato die* 1. *Decemb.* 1679. *Sacra Congregatio &c. audito Patre Miniſtro Generali Ordinis, & attentis narratis, cenſuit, ac declaravit præfatos Syndicos Apoſtolicos Conventuum ejuſdem Ordinis, non comprehendi in enunciato Decreto.*

Romæ 4. Decembris 1699.

G. Cardinalis Carpineus.

Joſeph Emydius Ferrus Pro-Secretarius.

Super Clauſura Monaſteriorum quorumcumque Viro- 36
rum Regularium attendenda eſt noviſſima Summi Pontificis Benedicti XIV. Conſtitutio incip. *Regularis diſciplina*, in qua inter alia confirmat omnes Conſtitutiones Apoſtolicas, & Decreta Concilii Tridentini quoad dictam Clauſuram ſub iiſdem pœnis ibi inflictis; Et deinde revocat quæcumque Indulta, & Privilegia admittendi fœminas intra Clauſuram Conventuum quacumque de cauſa, etiam devotionis, aſſociandi Proceſſiones, Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Prohibetque quibuſcumque etiam Cardinalibus, ſive ſingulis, ſive eorumdem Cardinalium Congregationibus, ne facultates, & licentias ingrediendi Clauſuram Conventuum Religioſorum fœminis ullo modo concedant, & conceſſas omnino invalidas declarat; ac decernit quemlibet ipſorum, & aliorum quorumcumque, etiam ſpeciali mentione dignorum, quacumque facultate hujuſmodi temere uti audentem, ipſo facto abſque ulla alia declaratione pœnas, & Eccleſiaſticas Cenſuras incurrere, & incurſas eſſe, a quibus præterquam a Romano Pontifice, niſi in mortis articulo, abſolvi poſſit. Ceterum per hanc Conſtitutionem non intendit derogatum eſſe iis conceſſionibus, quæ ad favorem quarumcumque Nobilium Fœminarum, ex eo quod ſive eorumdem Majores,

res, ac pro tempore exiſtentes de familia fuerint, & habeantur Fundatores, vel inſignes Benefactores illius Monaſterii, intra cujus Clauſtra, vel ſepta fœminas etiam de familia ingredi, vel conceſſum, vel cautum eſſe ſibi voluerunt, & de conceſſione hujuſmodi confirmationem ab Apoſtolica Sede obtinuerunt; ſive fœminæ hujuſmodi ſunt conſanguineæ, & affines eorum, qui ſunt Domini in Temporalibus locorum, in quibus Monaſteria ſita reperiuntur; & quacumque legitima tituli, vel conſuetudinis cauſſa, & occaſione ingreſſu hujuſmodi de præſenti gaudent, factæ, & impertitæ fuerunt; dummodo conceſſiones hujuſmodi per Apoſtolicas Litteras in forma Brevis, vel ſub plumbo expeditas duntaxat, & non aliter omnino factas, & impertitas fuiſſe, prius Ordinariis locorum Antiſtitibus, vel Præſulibus per legitima, & authentica documenta conſtare fecerint; Et dummodo, nec vagandi, nec otiandi, nec comedendi, cœnandique, nec per ambulacra, cubicula, cœnacula, aliaque loca, & officinas diſcurrendi cauſſa; ſeu ad Eccleſiam accedendi, Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium audiendi, aliaque erga Deum pietatis officia, & opera exercendi ſtudio ingrediantur; Et dummodo de earum adventu, & ingreſſu, interdiu, & opportune faciendo, Superiores pro tempore exiſtentes prius certiores fiant, ad hoc ut abſque Fratrum incommodo, & offenſione recto tramite ad Eccleſiam pergatur, & alia de jure ſervanda ſerventur.

* Circa clauſuram multa erudite ac prudenter animadvertit ſæpe laudatus Epiſcopus Joſeph M. Maraviglia in ſuis *Legibus Prudentiæ Epiſcopalis*, lege 241. *& ſeqq.* quem conſule. *

Additio ex Auctore.

Addenda ſunt ſequentia Decreta

DECRETUM.

37 QUO diſpoſita, atque ſancita a P. Vice-Commiſſario Generali Ordinis Minor. Obſerv. Reform. S. Franciſci pro Conventibus Receſſus, ſeu Recollectionis nuncupatis confirmantur.

Sacra Congregatio ſuper Diſciplina Regulari expenſo tenore Epiſtolæ circularis Vice-Commiſſarii Generalis Min. Obſervantium Reformatorum S. Franciſci datæ die 6. Januarii 1707. in qua ſub num. 7. ubi de Conventibus Receſſus, ſeu Recollectionis agitur, hæc habentur: *E in detto Convento, o Conventi, ne' quali dovrà attenderſi al ſolo ſpirito, divozione, ed orazione, non vi potrà eſſere ſtudio, ne' Lettori, o altro Religioſo eſente da qualunque atto comune.* Et mature perpenſis omnibus, & ſingulis deductis tam a dicto Vice-Commiſſario Generali, & Procuratore Generali Strictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci ex una, quam a Patribus habitantibus in Conventibus Receſſus Provinciarum Reformatarum Marchiæ, & Bononiæ Partibus ex altera, pro ſtabilitate Conventuum Receſſus, ſive Recollectionis cum peculiaribus legibus reſcripſit: Executioni mandetur in omnibus Provinciis prædicta Epiſtola Circularis Vice Commiſſarii Generalis ſub die nona Januarii 1707. Et tam Superiores Generales, quam Provinciales omnino provideant Conventus Recollectionis, alias Sac. Congregatio providebit. Dat. Romæ hac die 24. Martii 1708.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

38 DE inſtituendis in unaquaque Provincia ſtrictioris Obſervantiæ Sancti Franciſci Conventibus ſpiritualis receſſus pro Religioſis ferventioribus ad præſcriptum Epiſtolæ Circularis P. a Monte Buſo Vice Commiſſarii alias a Sacra Congregatione confirmatæ.

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum: in multis Provinciis ſtrictioris Obſervantiæ S. Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Epiſtolam Circularem Vice Commiſſarii Generalis a Monte Buſo, datam 9. Januarii 1707. & ab hac Sacra Congregatione confirmatam 24. Martii 1708. plenum non ſortiri effectum quoad demandatos ſpiritualis Receſſus Conventus: Volens propterea Sacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regularis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re mature diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcripto Superioribus Ordinis, referente Eminentiſſimo Fabrono, reſcripſit. Pro omnimoda obſervantia præfatæ Epiſtolæ Circularis Vice-Commiſſarii Generalis a Monte Buſo confirmatæ, ut ſupra, a Sacra Congregatione, de inſtituendis in unaquaque Provincia ſupradictis Conventibus ſpiritualis Receſſus pro Religioſis ferventioribus, & non concedatur licentia admittendi ad habitum, & profeſſionem, niſi in Provinciis, in quibus Sacræ Congregationi conſtiterit, præfato, Conventus re ipſa inſtitutos eſſe, ac ſedulo, & cum effectu a Superioribus Generalibus detur notula, ubi ſint reſpective inſtituti dicti Conventus. Romæ 10. Decembris 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

39 COnſimile præcedenti pro Minoribus Obſervantibus Sancti Franciſci.

Cum ad aures Sacræ Congregationis ſuper Diſciplina Regulari pervenerit, & multiplici fide dignorum teſtimonio fuerit comprobatum in multis Provinciis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci per Italiam, & Inſulas adjacentes Breve San. mem. Innocentii XI. quod incipit *Militantis Eccleſiæ &c.* editum die 22. Novembris 1679. plenum non ſortiri effectum, quoad demandatos Recollectionum Conventus; Volens propterea eadem Sacra Congregatio, ne talis inobſervantia in Regularis Diſciplinæ detrimentum diutius protrahatur, opportune, & efficaciter providere, re matura diſcuſſa, auditiſque pluries, tum voce, tum ſcriptis Superioribus Ordinis, referente Eminentiſſimo Fabrono, cenſuit: Superſederi pro nunc in expeditione novi Brevis, ſed omnino ſervandam eſſe diſpoſitionem Brevis ſan. mem. Innocentii XI. 22. Novembris 1679. de non concedenda licentia admittendi ad habitum, & ad Profeſſionem in illis Provinciis, in quibus plene non conſtiterit Sacræ Congregationi, ſupradictos Recollectionum Conventus inſtitutos fuiſſe juxta formam in eodem Brevi præſcriptam. Et interim detur a Superioribus Generalibus nota, ubi reſpective ſunt Recollectionum Conventus. Romæ 10. Decembr. 1714.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

DECRETUM.

QUO officium Prioratus Conventus S. Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. declaratur incompatibile cum cura Animarum ejuſdem Eccleſiæ, ac præterea ſtatuitur, ut prædicta duo munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, & Inſtituti ſeorſim, diſtinctiſque perſonis demandentur. 40

Mature diſcuſſa in Sacra Congreg. ſuper Diſciplina Regulari, habita ſub die 28. Maji currentis Anni 1715. cauſa Incompatibilitatis Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ordinis Servorum B. M. V. & Curæ Animarum ejuſdem Eccleſiæ, unitim in Perſona Patris Hieronymi Allegri, Eminentiſſimi Patres, auditis Partibus, unanimiter cenſuerunt, prædicta duo munia eſſe inter ſe incompatibilia, & inſuper nominationem præfati Patris Allegri in Priorem dicti Conventus eſſe nullam: Mandantes inſimul, Sanctiſſimo Domino Noſtro approbante, ut enunciata duo officia ſeorſim provideantur in omnibus, & ſingulis Conventibus cujuſcumque Ordinis, Societatis, aut Inſtituti, quibus Cura Animarum incumbit; aut incumbere contigerit. Et ita perpetuo, & inviolabiliter obſervetur ſub pœnis arbitrio ejuſdem Sacræ Congregationis.

J. R. Card. Imperialis Præfectus.

F. de Vico Secretarius.

Item ſupra *art.* 2. addenda ſunt, quæ adducit ſapientiſ- 41
ſimus P. Gaudentius de Janua in ſuo celeberrimo Opere recens Romæ impreſſo anno 1748. *de Viſitatione cap.* 4. *n.* 17. *pag.* 362. ibi: His nihilominus diſpoſitionibus ſupervenit declaratio Sacræ Congregationis ſuper ſtatu Regularium, quod generaliter Conventus nunquam ſuppreſſi, in quibus actu degant plures, quam ſex Religioſi, minime comprehendantur in dicto Innocentii X. Decreto: propterea in hujuſmodi Conventibus, aut illorum perſonis, locorum Ordinarii nullam poſſint ſibi juriſdictionem vindicare, prout refert Lantuſca *cit. num.* 13. & firmat Panimoll. *deciſ.* 84. *adnot.* 2. *n.* 62. quæ quidem declaratio innovata legitur cum diminutione Religioſorum redactorum ad ſex, licet non plures, per Sacram Congregationem Concil. nimirum, *Conventum Regularium, in quo ſemper extiterunt de familia ſex Religioſi, nec qui unquam fuit ſuppreſſus, non comprehendi in Decreto* S. M. Innocentii IX. *Ut in parvis*, Sic in *Pientina Synodi* 15. *Septembris* 1703. *Decr. lib.* 53. Quinimmo invenio recentiorem, quantum ad omnes Conventus, deciſionem ejuſdem S. Cong. Concil. *Quod*, videlicet, *viſitandi Conventum, & Eccleſiam nullum jus habet Epiſcopus, vigore Decreti, ut in parvis, ſi adſint ſex Religioſi permanentes: in Ugent., ſive Hydruntina Juriſdictionis, & cenſurarum* 16. *Martii* 1715. in reſponſ. *ad ſecundum lib. decret.* 6. At omnibus diſpoſitionibus, & declarationibus anteactis prævaleret quidem ultima, quæ a *Sacra Congregatione Epiſcoporum, & Regularium prodiit ſub die* 17. *Aprilis* 1744 *in Auximana*; ſcilicet quod Conventus omnes Regularium, licet nunquam ſuppreſſi, in quibus non degant de Familia duodecim Religioſi, uti ſupra, comprehenſi intelligantur in Decreto Innocentii X. *Ut in parvis*, ideoque ſubſint Ordinarii Viſitationi, ac juriſdictioni: non obſtantibus Decretis quibuſcumque præcedenter in favorem Regularium, ſi, & quatenus, editis. Verumtamen Decreto huic ultimo deeſt approbatio Sanctiſſimi, ad quem deferri debuerat: proinde adhuc ſub Judice lis eſſe cenſenda eſt. Cum ſiquidem in hujuſmodi cauſa, vertente inter Promotorem Fiſcalem Curiæ Epiſcopalis Auximi, ex una, & Conventum, ac Patr. Minor. Conventuales S. Franciſci Terræ Staphili, ex altera partibus; propoſi-
tum fuiſſet infraſcriptum dubium, videlicet. An liceat 42
Epiſcopo, viſitare Conventum Reverendorum Patrum Conventualium dict. Terræ Staphili; ita ut ſit ſtandum, vel recedendum ab alias deciſis; in caſu &c.? S. C. Eminentiſſimo Gentili Ponente, partibus auditis, & re mature perpenſa, ad ſupradictum dubium reſpondit; Prævio re-
ceſſu a deciſis &c. *Affirmative; & ad mentem.* Mens fuit: 43
quod ſupplicetur Sanctiſſimo pro declaratione: *licere Epiſcopis ad formam Decreti; Ut in parvis, viſitare Conventus ſuppreſſos in Bulla, Inſtaurandæ; & in litteris circulari-*

bus

bus deſcriptos; etiam ſi ſuppreſſio non ſit executioni mandata, *dict. die 17. Aprilis* 1744. Inſtantibus autem PP. Conventualibus pro nova audientia: eadem Sac. Congr. ſub die 22. Aprilis benigne conceſſit, & mandavit, ſuperſederi uſque ad primam Congregationem; die vero 19. Junii 1744. cum petita fuerit prorogatio, ipſamet S. C. decrevit, ut ſequitur: *Quod ad Conventum Staphili rejiciendam eſſe inſtantiam; prout rejecit; & in reliquis prorogavit ſuperſeſſionem uſque &c.* Ind. *die 13. Novembris ejuſdem anni* 1744. exiit abſolutum Decretum, quantum ad omnes Conventus parvos in caſu etiam nunquam ſuppreſſos, ab Ordinariis reſpective viſitandos, ſcilicet: *In deciſis die 17. Aprilis ejuſdem anni; non obſtantibus reſolutionibus. & quibuſcumque Decretis hactenus emanatis.* Sed deinceps a Sanctiſſimo nulla proviſio amplius prodiit, ut debuiſſet, ex vi ſupplicationis porrigendæ, attento antedicto primo Decreto *ſub die 17. Aprilis*. Hinc quantum ad Conventus non ſuppreſſos in caſu, adhuc ſtant in terminis priora Decreta, quod nempe nequaquam ſubſint Viſitationi &c. quod uſque Sanctiſſimus determinet. *Hæc ille expreſſis verbis.*

Novæ additiones ex aliena manu.

1 DE excommunicatione, quam indiſcriminatim incurrere ait Auctor num. 5. & plur. ſequent. Fœminas ingredientes clauſuram Conventuum Virorum, tum Religioſos ipſas introducentes, vide quid ſentiant *Pirhing. in Decretal. lib. 3. tit. 35. §. 6. n. 25. Engel. in Collegio Jur. Canon. lib. 3. tit. 35. num. 13. Schmalzgrueber Jur. Eccleſ. univ. lib. 3. part. 4. tit. 35. §. 4. n. 131. Suar. de Cenſur. diſput. 22. ſect. 6. n. 10 & plur. ſequent.*

CRAPULA. Vide verb. *Clericus art. 5. n. 15. ad 23.*

CRIMIN PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrim. art. 5. a. num. 79. ad 90.*

C R U X.

S U M M A R I U M.

1 *Crux Chriſti a S. Helena Conſtantini Magni Imperatoris Matre fuit adinventa.*

2 *Crux Chriſti inter illas Latronum miraculo fuit cognita*, ad n. 3.

4 *Crux ſuæ præciſionis damnum non ſentit, ſed creſcit, & multiplicatur.*

5 *Crucis Domini Titulus quando Romæ fuerit inventus.*

6 *Epiſcopo ingredienti aliquam Civitatem, vel Eccleſiam Parochialem, Crux deoſculanda a quo porrigi debeat?*

7 *In Proceſſionibus deferenda eſt Crux cum Immagine Crucifixi terga vertente Clero, ſeu populo ſequenti.*

8 *Crux in Proceſſionibus deferenda eſt a Regularibus cum velo pendente, ſeu pallio.*

9 *Cappucini in Proceſſionibus poſſunt erigere, ſeu deferre propriam Crucem.*

10 *Cappucini poſt ſibi conceſſam propriæ Crucis erectionem, debent in Proceſſionibus locum cedere Regularibus anterioribus.*

11 *Reformati, Diſcalceati, & Recollecti S. Franciſci in Proceſſionibus incedunt ſub Cruce Minorum de Obſervantia.*

12 *Crux in Proceſſionibus deferri debet a Religioſis Laicis, ſeu Converſis, non autem a Clericis Profeſſis.*

13 *In funeralibus unica tantum Crux defertur illius Eccleſiæ, in qua defunctus ſepeliri debet.*

14 *Id tamen intelligendum eſt, dummodo Proceſſioni funerali non interveniat Capitulum Cathedralis, qui tunc omnes invitati ſub unica illius Cruce ad Eccleſiam tumulantem incedere debent.*

15 *Et idem eſt dicendum etiam, quando intervenit Capitulum Collegiatæ*, ad n. 16.

17 *Si autem favore Regularium concurrat immemorabilis conſuetudo circa delationem propriæ Crucis eſt ſervanda.*

18 *Quid circa id ſtatutum ſit obſervandum a Clero Urbis?*

19 *Quidve obſervandum a Confraternitatibus ejuſdem Urbe?*

20 *Confraternitates generatim nequeunt in Proceſſionibus propriam erigere Crucem.*

21 *Cruces Altarium, & Proceſſionum non ſunt benedicendæ præcepto, & quilibet Sacerdos eas private benedicere poteſt.*

22 *In Altari etiamſi ſit expoſitum Venerabile, ſemper requiritur Crux cum Imagine Crucifixi.*

23 *In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebratæ, ſit reverentia Cruci infra gradus, capite ſemper aperto.*

24 *Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper Oblata, non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis, & digitis conjunctis.*

24 *Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, ſit integre cum ſigno Crucis.*

26 *Manus Sacerdotis ad* Hanc igitur obligationem *debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ, pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſupra manus, non vero infra manus.*

27 *Cruces in Miſſa ſuper Calicem, & Hoſtiam quando efformandæ?*

28 *Tolerari non debet, quod in locis publicis, & ſordidis ſient depictæ diverſæ Cruces, ac Sanctorum Imagines in deriſione Chriſtianæ Religionis.*

29 *Cruces, & nova inſignia præter ſolitum in Proceſſionibus deferre non licet.*

30 *Crucem propriam in Proceſſionibus erigere non poſſunt Preſbyteri alicujus Eccleſiæ intra limites propriæ Parochiæ, ſed debent incedere ſub Cruce Parochiæ.*

31 *Archiepiſcopi poſſunt ante ſe deferre Crucem etiam per loca exempta ſuarum Diœceſum; Et idem poſſunt Epiſcopi habentes privilegium deferendi ante ſe Crucem*, ad n. 34.

35 *Alia ad rem remiſſive.*

36 *Aſſertur origo Crucis Caravacenſis.*

37 *Subnectuntur Supplementa Auctoris*, ad n. 43

CRux Chriſti a Sancta Helena Conſtantini Magni Im- 1
peratoris Matre fuit adinventa. Ipſa enim in ſomniis admonita, conquirendæ, & adorandæ Crucis ſtudio Hieroſolymam petiit; ibique, ut ſcribit S. Ambroſius *in oratione de obitu Theodoſii*, aperit humum, decutit pulverem, tria patibula confuſa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus abſconderat; ſicque Divinis monita viſionibus beatiſſimum Crucis lignum Sanctiſſima Imperatrix invenit; Nicephorus *lib. 8. cap. 29.* Socrates *lib. 1. cap. 12.* Theodoretus *lib. 1. cap. 18.* & alii cum Baronio *tom. 3. anno* 326.

Cum autem tres ſimul fuiſſent Cruces repertæ, & titu- 2
lus Dominicæ Crucis ſeorſim ab illis, propterea que dubitaretur quænam illa foret, in qua Dei Filius dependiſſet, eam dubitationem ſuſtulit miraculum; quippe Macarius Hieroſolymorum Epiſcopus, factis Deo precibus, eas in conſpectu Imperatricis cuidam Fœminæ gravi morbo laboranti admovit, cui cum reliquæ nihil profuiſſent, adhibita tertia Crux, ſtatim eam ſanavit; Sic Ruffinus Aquilejenſis *lib. 1. Hiſtor. cap. 7. & 8.* Theodoretus *lib. 1. cap. 18.* Socrates *lib. 1. cap. 15.* Sozomenus *lib. 2. cap. 1.* apud Baronium *tom. 2. anno* 326. *n. 47.* & concordat Breviarium Romanum *lection. 5. Feſti Inventionis Sanctæ Crucis*. Sanctus Paulinus tamen *epi-*
ſtol. 11. ad Severum, & ipſe Severus, *Hiſtor. lib. 2.* apud Ba- 3
ronium *loc. cit. n. 46.* non ſeminecem fœminam ſanitati reſtitutam, ſed mortuum ad vitam revocatum tradit, dicens quod cadaveri illato Cruces duæ adhibitæ fuerunt, quas mors ſprevit; At vero ubi tertia admota eſt, Dominicam Crucem eſſe prodidit reſurrectio; & ad ſalutaris ligni tactum morte profuga, funus excuſſum, & corpus erectum eſt; tremefactiſque viventibus, ſtetit mortuus, & funeribus, ut Lazarus quondam, vinculis expeditus, illico inter ſpectatores ſuos redivivus inceſſit. Nicephorus vero *lib. 8. cap. 29.* apud Baronium *loc. cit. n. 47. in fine*, utrumque miraculum accidiſſe tradit, cum ſubdit: *Dicunt quoque, poſtea mortuo prorſus Crucem impoſitam, in vitam illum repente revocaſſe.*

Crux ſuæ præciſionis damnum non ſentit, ſed creſcit, 4
ac multiplicatur; Tanta enim eſt Dei Bonitas, ſcribit Boſius *t. 6 de Cruce*, relatus, & ſequuta a Beyerlinck *in Theatro vitæ humanæ verb. Crux fol. 613. litt. E*, quod pro fidelis populi ſolatio eam virtutem ſuæ Cruci impartiatur, ut cum omnium deſiderio per particularum ejuſdem diſtributionem fiat ſatis, nullo tamen ſui detrimento id eveniat. Et Sanctus Paulinus *Epiſt. 11. ad Severum* ſic habet: *Operante Divina virtute juge miraculo Crux in materia inſenſata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris pene quotidie hominum votis lignum ſuum commodat, ut detrimenta non ſentiat, & quaſi intacta permaneat, quotidie dividuam ſumentibus, & ſemper totam venerantibus; ſed iſtam impurtibilem virtutem, & indetribilem ſoliditatem de illius profecto Carnis ſanguine bibit, quæ paſſa mortem, non vidit corruptionem*, ſic apud Baronium *cit. tom. 3. anno 326. n. 50.* ubi ipſe ſubdit, quod de multiplicatione in Crucis diviſione divinitus impartita, quam S. Paulinus teſtatur, teſtis fidelis accedere videtur S. Cyrillus Hieroſolymitanus *Catecheſi* 10. cum ait: *Quinque panes teſtantur in quinque millia multiplicati; Lignum Crucis teſtatur ad hodiernum diem apud nos apparens, & apud eos, qui ſecundum fidem ex illo capientes, hinc univerſum Orbem fere jam repleverunt*. Unde Baronius ipſe *loc. cit. n. 50.* ſic concludit: *Hæc igitur a S. Cyrillo tertium repetita, & a S. Paulino disertis verbis aſſerta, ora obſtruunt ſubſannantium Hæreticorum, atque adeo objectantium, quomodo fieri poſſit, ut Crux una tot in partes toto reperiatur Orbe diffuſa.*

Crucis D. N. Jeſu Chriſti titulus inventus fuit Romæ 5
in Eccleſia Sanctæ Crucis in Jeruſalem die vigeſima menſis Januarii 1492 Græcis, Hebraicis, & Latinis Characteribus conſcriptus. Alexander VI. Conſtitut. 4. incipient. *Admirabile*.

Crucem deoſculandam porrigere Epiſcopo ingredienti 6
in aliquam Civitatem ſpectat ad digniorem illius loci, etiamſi non ad illius Eccleſiam, ſed ad aliam Parochialem dirigatur. Cum vero ingreditur Parochialem Eccleſiam, debet hoc præſtari a digniore illius Eccleſiæ, licet ſint præſentes Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ; *Sac. Congr. Rit. in Calaguritana 1. Junii 1602. apud Barboſ. loc. cit. num. 5.*

In Proceſſionibus ita debent Crux deferri, quod imago 7
Crucifixi terga vertat Clero, ſeu Populo ſequenti, quaſi Chriſtus præire videatur; ad differentiam Crucis Papalis, vel Archiepiſcopalis, in qua imago Crucifixi reſpicit Papam, vel Archiepiſcopum, quaſi ex illius aſpectu in ſumma animarum cura ii recreentur, ut indicatur *in Caremon. Epiſcopor. lib. 1. cap. 15. & lib. 2. cap. 16.* & aperte *in Caremon. Marcellino 3. cap. 20. & Craſſi lib. 2. c. 42.* Sic Gavant. *Commentar. in Rubricas part. 1. tit. 19. num. 3. Synodus* Alexandrina XI. *tit. 10 Decret. unic.* citans ad id Decretum *Sac. Rit. Congr.*

8 Crux in Proceſſionibus deferenda eſt a Regularibus cum velo pendente, ſeu pallio; *Sac. Rit. Cong. 14. Januar. 1657.*

9 Cappucini in Proceſſionibus poſſunt erigere propriam Crucem; *Ead. Sac. Cong. 21. Maji 1618.* & Paulus V. Conſtit. 9. incipient. *Paſtorali Officii.*

10 Cappucini poſt ſibi conceſſam propriæ Crucis erectionem, debent in Proceſſionibus locum cedere Regularibus illis, qui ſub propria Cruce, & in proprio loco incedebant antequam ipſi propriam Crucem deferrent: *Ead. Sac. Cong. 23. Martii 1659.*

11 Reformati, Diſcalceati, & Recollecti S. P. Franciſci in Proceſſionibus incedunt ſub Cruce Minorum de Obſervantia; *Ead. Sac. Rit. Cong. 3. Junii 1617.*

12 Crux in Proceſſionibus deferri debet a Religioſis Laicis, ſeu Converſis, non autem a Clericis Profeſſis; *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Provincia S. Angeli, Delationis Crucis 16. Septembris 1718. Ponente Cardin. Caſono*, teſte Urſaya *tom. 3. part. 1. diſcept. 5. per tot.*

13 In funeralibus unica tantum Crux defertur illius Eccleſiæ, in qua Defunctus ſepeliri debet; Sic ſervandum ubique decrevit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular. in Barenſi 29. Julii 1616. & in Poſentina 24. Junii 1647.* & ſæpe alibi, Et declaravit *Sac. Rit. Cong. in alia Barenſi Terræ Meſagni 2. Auguſti 1631. & in Meſſanenſi 12. Februarii 1635.* per hæc verba: *In funeribus deferenda eſt unica tantum Crux illius Eccleſiæ, ad quam corpus transfertur; poſt quam ſequi debent immediate perſonæ illius Eccleſiæ, & deinde cæteri ſecundum antianitatem*, ut cenſuit *eadem S. Rituum Congr. in Narnenſi 30. Septembr. 1624. & in Andrienſi 22. Novemb. 1631. ad 3.* & elicitur ex Rituali Romano *in Rubric. de exequiarum Ordine*, atque Romæ obſervatur. Sic refert Pignatell. *tom. 6. conſult. 58. num. 13.* qui *tom. 8. conſ. 83. num. 175.* affert ad id etiam Decretum Sacræ Congregationis Concilii præciſis his verbis: *Die 17. Januarii 1682. Sacra Congr. Concilii declaravit, Crucem deferendam eſſe debere illius Eccleſiæ, ad quam funus ducitur, illamque deferendam eſſe a Clerico ejuſdem Eccleſiæ poſt Confratres ante Clerum, & ita ſervari mandavit &c.* Et reſolvit *eadem Sacra Congregatio Concilii in Aquenſi Terræ Inciſæ Jurium Parochialium 6. Junii 1708. ad decimum tertium dubium*, ibi: *Sub unica Cruce Eccleſiæ tumulantis.* Et idem ſtatuit *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in una Civitatis Caſtelli Juris funerandi die 16. April. 1723.* in reſponſion. ad 5. ex dubiis pro PP. Conventualibus, & Parochis ejuſdem Civitatis propoſitis, & reſolutis ut infra.

I. An PP. Conventuales Terræ Citernæ, accedentes ad publicas, & generales Proceſſiones, incedere poſſint ſub propria Cruce abſque licentia Parochi? Affirmative.

II. An conſtet de immemorabili accedendi PP. Conventuales occaſione aſſociationis Cadaverum recta via Domum Defuncti? Et quatenus conſtet; *An vigore ejuſdem immemorabilis poſſint dd. Pat. ſic continuare; vel potius teneantur accedere ad Parochialem.*

Ad 2. Aſſertam etiam immemorabilem non ſuffragare.

III. An poſſint dict. Patres accedere ad Eccleſiam, in qua depoſitum eſt Cadaver ad effectum ſepeliendi in alia Eccleſia; Vel potius teneantur accedere ad Parochialem?

Affirmative quoad primam partem. Negative quoad ſecundam.

IV. An pro Cadaveribus illorum, qui ſibi Sepulturam elegerunt in Eccleſia eorumdem Patrum Exequiæ ab ipſis fieri debeant, vel potius a Parocho?

Affirmative quoad primam partem. Negative quoad ſecundam.

V. An in dicto caſu electionis Sepulturæ in Eccleſia Patrum Conventualium Clerus Sæcularis incedere debeat ſub propria Cruce, vel potius ſub illa eorumdem Patrum?

Negative quoad primam partem, & Affirmative quoad ſecundam.

VI. An iidem Conventuales cogi poſſint ad aſſocianda Cadavera in eorum Eccleſia tumulanda, vel potius illa expectare poſſint in Janua propriæ Eccleſiæ?

Negative quoad primam partem, & Affirmative quoad ſecundam. Sic refert Urſaya *tom. 3. part. 2. diſcept. n. 50. ad 55.*

Id tamen intelligendum eſt; dummodo Proceſſioni funerali non interveniat Capitulum Eccleſiæ Cathedralis, quia tunc omnes de Clero tam Sæculari, quam Regulari invitati, ad Eccleſiam Cathedralem convenire, & ſub unica illius Cruce ad Eccleſiam tumulantem incedere debent; Sic Samuel *de ſepulturis tract. 1. diſp. 3. controv. 3. concluſ. 6. num. 39.* & Monacell. *tom. 1. tit. 5. formul. 7. num. 37.* ibi: *In defunctorum aſſociatione, ſi Capitulum Cathedralis incedat cum Regularibus, tantum una Crux eſt ferenda ab Eccleſia Cathedrali ob illius reverentiam, Cadaver ſi ſepeliatur in Eccleſia Regularium, non erigenda eſt ab eis alia Crux, ſi vero ab Eccleſia Cathedrali non defertur, eam Regulares erigent, ſi Cadaver eſt tumulandum in ſua Eccleſia. Sic Sac. Rit. Congreg. ſancivit in una Piſauren. 22. Martii 1632.* Et magis præciſe *ead. Sacr. Rit. Congreg. in Foſſanen. 21. Julii 1745.* Decreto tenoris ſequentis: *Epiſcopus duobus dubiis humiliter petiit reſponderi; Primo, an ſervandum ſit Decretum ab ipſo factum, quod ad funera vocatis non liceat expectare Defunctum per vias, vel illius Domum petere, ſed quod debeant intervenire ad Eccleſiam Parochialem, ad quam funus defertur, vel ad Cathedralem, ſi Cathedralis capitulariter interveniat, conſuetudine immemorabili in contrarium non obſtante; Secundo, An cum Cathedralis, & Parochi ſoleant deferre ſinguli ſuas Cruces, ac Vexilla Confraternitatum in ſuis Eccleſiis reſpective exiſtentium, ut captent duos Cereos pro ſingulis Crucibus, & Vexillis, poſſit idem Orator præcipere, ut Clerus ſæcularis totus incedat ſub unica Cruce, Cathedralis videlicet, quando capitulariter, alias Parochialis, ad quam funus defertur remotis hujuſmodi Vexillis etiam Regularium, prædicta conſuetudine non obſtante?*

Sac. Rit. Cong. ad primum reſpondit, tam Sæculares, quam Regulares etiam exemptos ad funera mortuorum vocatos in Eccleſiam Cathedralem, alias in Parochialem, ad quam funus deferatur, convenire debere, & nullo modo permittendum, quod expectent per vias, vel adeant Domum Defuncti, conſuetudine immemorabili in contrarium non obſtante.

Ad ſecundum, ſub unica Cruce incedere debere omnes aſſociantes funus, & ea ſit illius Eccleſiæ, ad quam Corpus deferetur ſepeliendum, niſi intervenerit, ut ſupra, Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ; quo caſu ſub una duarum reſpective Cruce omnes incedere debent, prædicta conſuetudine non obſtante. Die 21. Julii 1645. Ita reperitur &c. Quod decretum confirmavit poſtea *Ead. Congreg. in Aretina de anno 1644. inter Monachos Caſſinenſes, & Capitulum Cathedralis*; & demum *inter eaſdem partes 12. December. 1697. in reſponſione ad primum.* Sic Monacell. *loc. cit. num. 38. & 39.*

15 Ubi ut vides ſtante ſupradicto Decreto, non ſolum cum intervenit Capitulum Cathedralis, ſed etiam cum intervenit Capitulum Collegiatæ, omnes ad funus invitati incedere debent ſub unica illius Cruce. Quod & decrevit *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regularium in Nullius Atinæ Juris ſepeliendi die 2. Auguſti 1709. in reſponſione ad 2. ex dubiis pro PP. Reformatis S. Franciſci, & Capitulo* Eccleſiæ Collegiatæ ejuſdem loci, propoſitis, & reſolutis ut infra.

I. An PP. Reformati S. Franciſci Atinæ teneantur ſolvere quartam Parochiali, & Collegiatæ Eccleſiæ ejuſdem loci pro illis Defunctis, qui in eorum Eccleſia ſepulturam elegerunt?

II. An in aſſociatione cadaveris ad propriam Eccleſiam poſſint iidem Patres incedere ſub propria Cruce, vel potius teneantur incedere ſub illa Eccleſiæ Collegiatæ, & Parochialis?

III. An poſſit Capitulum ejuſdem Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ cum Stola & Cruce ingredi Eccleſiam dict. Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam ſepulturæ tradatur; ſeu potius debeat tantum dare ultimum Vale? Et quatenus affirmative quoad 2. partem.

IV. An dictum ultimum Vale conſiſtat in ſimplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Eccleſiam Regularium; Vel potius in recitatione alicujus Pſalmi, vel alterius Orationis?

V. An tempore Proceſſionum, quo Capitulum præfatam Eccleſiam ingredi ſolet, poſſit Celebrans recitare preces, & etiam Miſſam celebrare, & teneantur Patres Capitulum urbaniter excipere, & Campanas pulſare?

Die 2. Auguſti 1709. Ponente Eminentiſſimo Card. Corſino.

Ad primum reſponſum fuit Negative.

Ad II. Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam Affirmative in caſu, de quo agitur, quando Canonici accedunt capitulariter.

Ad III. Negative quoad primam partem: Et quoad ſecundum Affirmative quoad ingreſſum, & ultimum Vale.

Ad IV. ultimum Vale conſiſtere in Simplici Benedictione.

Ad V. Epiſcopo pro informatione;

Repropoſita vero per eumdem Potentem in Cong. habita die 7. Septemb. 1710. reſcriptum fuit.

Capitulo licere ingredi cum Stola, & Cruce in caſu, de quo agitur, nullum tamen peragere Officium circa Cadaver in Eccleſia, & ultimum Vale eſſe dandum extra Eccleſiam, Sic refert Urſaya *tom. 3. part. 1. diſceptat. 31. in principio, & an. 12. ad 17. & a n. 51. ad 57.*

Sic etiam reſpondit *Ead. Sac. Cong. Epiſc. & Regular. in alia Nullius ſeu Aquinaten. Juris ſepeliendi die 6. Septembris 1709. in reſponſione ad primum* ex ſequentibus dubiis. 16

I. An in aſſociatione Cadaveris ad propriam Eccleſiam Regulares poſſint incedere ſub propria Cruce, vel potius teneantur incedere ſub illa Eccleſiæ Parochialis Collegiatæ?

II. An poſſit Capitulum ejuſdem Parochialis, & Collegiatæ Eccleſiæ cum Stola, & Cruce ingredi Eccleſiam dictorum Patrum, in eaque functiones aliquas facere circa Cadaver, antequam Sepulturæ tradatur; ſeu potius debeat tantum dare ultimum Vale? & quatenus affirmative quoad ſecundam partem.

III. An dictum ultimum Vale conſiſtat in ſimplici benedictione Cadaveris, recto tramite introducendi in Eccleſiam Regularium; vel potius in recitatione alicujus Pſalmi, vel alterius Orationis?

Sacra Congregatio 6. *Septembris 1709. auditis partibus reſpondit,*

Ad I. Negative quoad primam partem, & quoad ſecundam Affirmative in caſu, de quo agitur.

Ad II. Negative quo ad primam partem, & quoad ſecundam Affirmative quoad ingreſſum, & ultimum Vale.

Ad III. Ultimum Vale *conſiſtere in ſimplici benedictione.*

Sic

Sic refert Matthæucci *Official. Curiæ c. 19. quoad Exequias num. 14.*

Ac id competere etiam Eccleſiæ Collegiatæ jam cum aliis cenſuit Pignatell. *tom 6. n. 1.* referens ſic reſolviſſe *Sac. Congreg. die 14. Maji 1644.* ibi: *Sacra Congreg. cenſuit, ac declaravit in funeribus unicam Crucem adhibendam eſſe illius Eccleſiæ, ad quam Cadaver defertur, niſi Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ funeri interfuerit; Quo caſu Crux Capitularis privative adhibenda eſt.*

17 An autem, ſi favore Regularium concurrat immemorabilis conſuetudo circa delationem propriæ Crucis, ipſis ſuffragetur, affirmat relatis declarationibus ejuſdem Sac. Cong. Paſſerinus *de homin. ſtatu q. 187. art. 4. n. 181. cum ſequent. 1 2.* relat. etiam a Pignatell. *loc. cit. n. 2. qui tom. 6. conſult. 38. n. 14.* de ſimilis conſuetudinis valore ſic habet expreſſe: *Dummodo non extet conſuetudo a tempore immemorabili obſervata, quod in aſſociatione Cadaverum etiam quando interveniant Capitulum, & Canonici Cathedralis, non deferatur ſolummodo Crux ejuſdem Cathedralis, ſed etiam Crux Eccleſiæ, ad quam corpus defuncti defertur, aliarumque etiam Regularium, qui fuerint vocati.* Et ibidem *n. 15.* ſubjungit, quod licet Capitulum Cathedralis habeat pro ſe regulam, quod quando funeri intervenit, debeant omnes incedere ſub unica ejuſdem Cruce, *id tamen non procedit in iis locis, in quibus adeſt conſuetudo in contrarium, quæ ſit in viridi obſervatione*; & ad id adducit Concil. Lateranenſe, & plura Decreta Sac. Congr. Rituum. Et de facto *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in una Nucerina Paganorum 15 Septembr. 1690.* manutentionem conceſſit PP. Baſilianis in erectione Crucis occaſione aſſociationis Cadaverum in eorum Eccleſia tumulandorum, etiam interveniente Capitulo Cathedralis.

18 Pro Urbe *a Statuto Cleri Romani* in forma ſpecifica a SS. D. N. *cap. 5. §. 7.* ſic habetur diſpoſitum, ibi: *Demum procedant omnes gradatim ſub una tantum Cruce, illius videlicet Eccleſiæ, ad quam Cadaver tumulandum defertur, nec alia Crux ſive Crucifixus ſub quovis prætextu, vel conſuetudine quæ potius dicenda eſt corruptela, erigatur, ſive ſit propria Parochiæ, ſive Regularium, ſive Laicarum Confraternitatum, ſive etiam Capitulorum Collegiatarum, etiam inſignium, & Parochialium.*

19 Quoad erectionem autem Crucis Confraternitatum pro ſedandis litibus, & controverſiis inter eas, & Parochos Urbis extant reſponſa Sacr. Cong. Concil. ut infra: *Cum multis ab hinc annis ortæ fuiſſent controverſiæ inter RR. Parochum, & Vener. Societates urbis, occaſione Proceſſionum funeralium & partes habuiſſent recurſum ad Sacr. Congregat. Concil. hac dubiis tunc porrectis dedit infraſcriptas reſponſiones; videlicet:*

Primo. *An Archiconfraternitas poſſit in funeralium Proceſſionibus erigere ſuam Crucem, quando defuncti tumulandi deferantur ad ipſius Eccleſiam, in qua ſepulturam elegerunt?*

Secundo. *An eadem Confraternitas poſſit ſuam Crucem erigere, tam per viam, quam in Eccleſia Parochiali, quando eſt invitata ad aſſociandum cadaver ſepeliendum in ipſa Eccleſia Parochiali?*

Tertio. *In Cappellanus ejuſdem Archiconfraternitatis indutus Cotta, & Stola poſſit, poſt abſolutum a Parocho Officium funeris, in Eccleſia Parochiali, una cum Confratribus canere Pſalmos* Miſerere, & De profundis cum *aſperſione aquæ Benedictæ?*

Quarto. *An poſſit Parochus Officium funeris peragere in Eccleſia Archiconfraternitatis ſuper Cadaver defuncti in eadem Eccleſia tumulandi, etiamſi ſit Parochus, intra limites cujus Parochiæ Eccleſia Archiconfraternitatis eſt?*

Ad primum. *Præcedat Confraternitas, deinde Crux ejuſdem Eccleſiæ, deferenda per Clericum ipſius: poſtea ſequatur Clerus Regularis, & tandem ſæcularis.*

Ad Secundum. *Negative, tam in Eccleſiis, quam Proceſſionibus funeralibus præſente Parocho.*

Ad Tertium, & Quartum. *Negative.*

Quorum obſervantiam præcepit Eminentiſſ. Urbis Vicarius Gaſpar Card. Carpineus.

Die .... Anno 1698. apud Impreſſorem Cameralem. Sic apud Matthæucc. *loc. cit. num. 12.*

20 Confraternitates generatim nequeunt in Proceſſionibus propriam erigere Crucem; ſic pluries cenſuit *Sac. Congr. Concil.* apud Urſayam *tom. 3. par. 2. diſcept. 23. num. 13. & ſignanter in Regienſi 5. Auguſti 1719. in reſp. ad ſeptimum* apud eumdem *l. c. n. 82.* Unde ipſis Confraternitatibus, non Crux adinſtar Cleri Sæcularis, & Regularis, ſed ſola Imago SS. Crucifixi, vel illius Sancti ſub cujus Inſtituto militant, permiſſa eſt, ut replicatis oraculis Sac. Congr. referunt Donatus *Prax. Rerum Regularium tom. 3. tit. 8. de Confraternit. Laic. qu. 28. n. 8.* Ricciul. *variar. lucubrat. lib. 4. de Confraternit. Laic. cap. 14. n. 3. verſ. ubi Confraternitates*, Urſaya *loc. cit. numer. 13.*

21 Cruces Altarium, & Proceſſionum non ſunt benedicendæ de præcepto, & quilibet Sacerdos eas private benedicere poteſt. *Sac. Rit. Congreg. die 12. Julii 1704.* Vide verb. *Benedicere, Benedictio, art. 5. num. 13.* ubi affertur
22 Decretum in Altari etiamſi ſit expoſitum Venerabile, ſemper requiritur Crux cum Imagine Crucifixi. Sic declaravit *Sacr. Rit. Congregat. 14. Maii 1707.* (a)

23 In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebratæ, fit reverentia Cruci infra gradus, capite ſemper aperto; *Sacr. Rit. Congreg. 28. Aug. 1627.* Vid. verb. *Miſſa art. 12. numer. 67.*

24 Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper Oblata non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis, & digitis conjunctis. *Sac. Rit. Cong. 4. Auguſti* 1663. Vid. d. verb. *Miſſa art. 12. num. 80.*

25 Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum ſigno Crucis. *Sac. Rit. Congr. 13. Mart. 1627.*

26 Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur Oblationem* debet ita extendi, ut palmæ ſint apertæ pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſupra manus, non vero infra manus. *Sac. Rit. Cong. 4. Auguſti* 1663. Vid. dict. verb. *Miſſa art. 12. num. 7.*

27 Cruces formantur non ſignando manu quatuor quaſi puncta in aere, nec manu ducta in circulum, ſed per duas lineas alteram rectam verſus Sacerdotem, alteram diametraliter tranſverſam; Quæ ſuper Calicem fiunt, non debent excedere Pallæ magnitudinem; Quæ autem fiunt ſuper Calicem, & Hoſtiam, ſimul incipi debent a labio extremo Calicis, uſque ad ſpatium imminens primæ parti Hoſtiæ verſus Sacerdotem, non debet tamen manus deprimi ad Hoſtiam, ſed recta trahitur hæc Crux æqualiter alta ſuper Calicem, & Hoſtiam. Sic expreſſe *P. La Croix lib. 6. pag. 21 num. 491.*

28 Tollerari non debet, quod in locis publicis, & ſordidis ſtent depictæ diverſæ Cruces, ac Sanctorum Imagines in deriſum Chriſtianæ Religionis *Sac. Rit. Cong. 22. Maji* 1596. Urſaya *Inſtitut. Criminal. lib. 3. tit. 1. num 10.* aſſerens nimis indecens, indecorum & omni Jure prohibendum, quod ſignum Sanctiſſimæ Crucis pingatur in locis lutuoſis, ad hoc ut ipſius Majeſtas plebem arceat mincturientem; ibique ad id citat plures alios Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 1. n. 10.* cum pluribus ibi citatis, & habetur ad rem textus expreſſus in *leg. Cum ſit unic. Cod. Nemini licere Signum Salvatoris Chriſti &c.*

29 Cruces, vel nova inſignia præter ſolitum in Proceſſionibus deferre non licet. *Sac. Rit. Cong. in Carpolitana Nullius 4. Mart.* 1606. apud Barb. *in Summa Apoſtolicar. Deciſ. verb. Crux n. 6.*

30 Crucem propriam in Proceſſionibus erigere non poſſunt Presbyteri alicujus Eccleſiæ intra limites propriæ Parochiæ, ſed debent incedere ſub Cruce Parochiæ. *Sac. Rit. Cong. in una urbis 12. Mart.* 1616. apud Barb. *loc. c. n. 7.*

31 Archiepiſcopi poſſunt ante ſe deferre Crucem, etiam per loca exempta ſuarum Diœceſum; & idem poſſunt Epiſcopi habentes privilegium deferendi ante ſe Crucem. Sic pluries cenſuit *Sac. Congr. Epiſcop. & Regular.* & ſignanter *in Veſtana 26. Maii 1592. in Acherontina 20 Decemb. 1616. in Amalphitana 4. Junii 1656. in Papienſi 8. Februarii 1681.* ubi ſequenti dubio: *An Epiſcopus Papienſis, qui habet uſum Pallii &c. poſſit tam in dictum Collegium* (hoc eſt Ghiſlerium, quod eſt pleniſſime exceptum) *quam alia quæcumque loca intra ſuam Civitatem, & Diœceſim exiſtentia, intrare cum Cruce, non intendens per hoc præjudicium inferre privilegiis, & exemptioni ut prætenſis? Affirmative.* Quam reſolutionem confirmavit *die 13. Januar. 1685. & 1. Mart. 1687.* non obſtante allegata obſervantia in contrarium.

32 Idem decrevit eadem *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. in alia Papienſi Juris deferendi Crucem 17. Septemb. 1707.* in qua dubio: *An Eminentiſſimo Epiſcopo Papienſi licuerit in ſuo acceſſu ad Carthuſiam Papienſem &c. ingredi erecta Cruce Eccleſiam, & Monaſterium ejuſdem Carthuſiæ?* Reſponſum fuit: *Affirmative quo ad Eccleſiam; Negative quo ad Monaſterium*; confirmata *die 22. Septemb.* 1708. quo ad Eccleſiam, & prævio receſſu a deciſis, extenſa etiam quo ad Monaſterium, his verbis: *Licere Eminentiſſimo Epiſcopo ingredi una cum Cruce in caſu, de quo agitur, etiam in Monaſterium, abſque ullo tamen exercitio Juriſdictionis.* Sic refert d. Urſaya *tom. 2. part. 2. diſcept. 1. n. 15. 16. & 17.*

Qui ibidem *n. 52.* ſubjungit, quod ſimiliter ſtatuit *ead. Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. Ponente Eminentiſſ. Corſino in Raguſi-*

(a) Ubi de Cruce in Altari ponenda, quando in eodem publicæ venerationi expoſita eſt Euchariſtia, ſermonem facit Auctor, reſpiciens ad Decretum Sac. Rituum Congregationis die 14. Maji 1707. aſſerit, ſemper extare debere Crucem in Altari, quod tamen ex eodem Decreto non colligitur, quinimmo ex variis ejuſdem Sac. Congregationis Decretis conſtat ſervandam, quod ad rem hanc ſpectat, de Cruce in Altari ponenda, in quo eſt expoſita Euchariſtia, conſuetudinem, & morem propriæ Diœceſis; quemadmodum declaravit nuper Sapientiſſimus Pontifex Benedictus XIV. in Bulla: *Accepimus*: die 16. Junii 1746. in qua referens ea, quæ a Sac. Rituum Congregatione hac eadem de re ſancita jam fuerant, hæc habet præclara verba: *Satis commendari non poſſunt ea, quæ prudenter, ſapienterque decreta fuere a prædicta Sacrorum Rituum Congregatione, nempe, ut quælibet Eccleſia, vel Diœceſi, ubi Crux in Altari conſtitui ſoleat, dum Miſſa celebratur, etiamſi Sacra Euchariſtia publice proſtet; Neque nova diſciplina excitetur in ea Diœceſi, ubi contraria hujuſce rei conſuetudo jampridem invaluerit.* Et certe in Patriarchalibus, aliiſque Urbis Eccleſiis hæc praxis non ſervatur, ut ſemper adſit Crux in Altari, dum eſt Sacramentum Euchariſticum in eo expoſitum. Quis autem credat, permitti poſſe hanc praxim in Urbe, ſi aliquod extaret Congregationis Rituum Decretum: quo expreſſe ea praxis prohiberetur.

guſtno ingredi Conventum prædictorum Patrum Dominicanorum cum Cruce erecta, non ad explendos actus aliquos neceſſarios, minuſque a Conc. Trid. præſcriptos ſed ad merum, & ſimplicem effectum cæremonialem, hoc eſt ad inviſendum Epiſcopum Aſcrivii, ſeu Cathari ſuum Suffraganeum, moram facientem in Conſt. dict. PP. Dominicanorum.

34 Et ita etiam reſolvit *Sac. Cong. Conc. in Lucana Juris deferendi Crucem die* 8. *Auguſti* 1716. in qua, propoſito dubio: *An liceat Epiſcopo Lucano ingredi erecta Cruce Eccleſiam Sancti Frigidiani Canonicorum Lateranenſium in caſu &c.* Reſpondit: *Affirmative*. Cui reſponſioni dd. Canonici Lateranenſes acquieverunt. Sic apud eumdem Urſayam *loc. cit. nu.* 136.

35 Alia ad rem; vid. verb. *Indulgentia, art.* 5. *num.* 63. & 64. Verb. *Proceſſiones num.* 21. & 22. & Decreta S. R. C. in noſtro tomo 8.

36 Crucis Caravacenſis origo. Kazizius Agarenor. Rex Chriſtianos quos in ſua arce Caravecenſi captivos habebat, e carcere accitos ad ſe humaniter interrogavit, quamnam ſinguli artem ſcirent, & inter hos unum, qui reſpondit ſe eſſe Sacerdotem, & omnes artes, Regumque omnium potentiam quamcumque ſuperari ſuo miniſterio. Rex ſe intueri velle hujuſmodi miniſterium, & ut illud in ſuo conſpectu celebraret, mandavit; Sacerdos contra reſpondit deſtitui ſe rebus neceſſariis ad ſacram rem peragendam. Quare Rex continuo jubet, ut e proximo Chriſtianorum oppido peterentur, quæ ad hoc Myſterium celebrandum opportuna eſſe videbantur. Adferuntur ea; orſurus tamen Miſſam Sacerdos conſiſtit. Cauſſam cunctationis Regi ſciſcitanti Crucem eſſe dixit, quæ conſueſſet his ritibus, & præſertim illo die (erat Feſtum Inventionis S. Crucis) adhiberi. Vix hæc erat elatus, cum fornice qui Altari imminebat, deſiſcens, magnus ſplendor effulſit, & per illum hic tum duo Angeli de Cœlo illapſi Crucem ligneam bipalmarem deferentes ſuper Altare paratum depoſuerunt. Stupet Rex Agavenus cum ſuis aulicis tanto Miraculo conſpecto. Fidem cum iiſdem amplectitur, & Sacello intra arcem conſtructo, Angelicam illam Crucem intra arcam pretioſam reponit. Miraculum plane eſt, quadringentis, & amplius annis viguiſſe illud lignum citra cariem, & teredinem, aut ullum vitium, illæſum perduraſſe. Sic expreſſe Gobat *t.* 1. *tract.* 3. *num.* 286.

Supplementa Auctoris e II. Editione.

37 ADdendum eſt, quod ex Decreto S. C. R. *ſub die* 10. *Decemb.* 1708. ut ex Pitonio refert P. Cavalieri *in in Agend. Defunctorum cap.* 15. *Decret.* 41. *num.* 2. ubi viget conſuetudo, in funeralibus tot Cruces elevari poterunt, quot ſunt Capitula, ſeu Communitates, licet Capitulum Cathedralis interſit funeri; Tunc enim juxta pluralitatem diverſi Cleri etiam ex actis Eccleſ. Mediolanenſ. *part.* 1. *tit. de funeribus, & exequiis*, & ex Notificat. Benedict. XIV. probat d. Eruditiſſimus Cavalieri. Vide ſupra *num.* 17. & Decret. *Sacræ Congreg. Concil. ann.* 1726. & 1735. *allat. verb. Cadaver*.

38 Sacerdos dum ſe induit veſtibus ſacris pro Miſſa de requiem non debet omittere oſculum Crucum in Amictu, Manipulo, & Stola, nec *Gloria Patri* in fine Pſalmorum præparationis ejuſdem Miſſæ. Cæremonial. Seraphic. impreſs. Mediolani 1744. *cap.* 15. *num.* 324. Cavalieri *loc. c. cap.* 12. *nu.* 1. & 2. teſtans de communi, & praxi contra paucos. Et ratio eſt, quia talia oſcula non ſunt a Rubrica enumerata inter omittenda in Miſſis Defunctorum, & nec *Gloria Patri* in præparatione ad ipſas, ſi eni̇m voluiſſet & iſta eſſe omittenda, expreſſiſſet, ut expreſſit alia, quod enim voluit, expreſſit. Unde cum iſta non expreſſerit, non ſunt omittenda, *arg. c. Inter corporalia* 2. §. *Sed neque iſtud, de translation. Epiſcop. cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, cap. *Quia circa* 22. *de privileg.*

39 Subdiaconum cum Cruce in abſolutione ad tumulum abſente cadavere, debere ſemper ſe ſiſtere contra Altare ad pedes tumuli, ſeu lecticæ, inter januam Eccleſiæ, & lecticam verſa facie ad Altare tenent communiter Doctores per textum Rubricæ XIII. Miſſalis ſic expreſſe dicentis *Subdiaconus cum Cruce ſiſtit ſe ad pedes tumuli, ſeu lecti-*

40 *cæ mortuorum contra Altare*. Diſcrepant autem in aſſignando locum, ubi præſente cadavere ſiſtere ſe debeat Subdiaconus cum Cruce. Cum enim Roman. *in titulo de exequiis*, præſcribat, quod ſi cadaver ſit laici, caput habeat verſus januam Eccleſiæ, & ſi cadaver ſit Sacerdotis (non Diaconi, ut alterius inferioris) caput teneat verſus Altare, & aliunde idem Rituale Subdiaconum cum Cruce expreſſe collocet ad caput Defuncti, *Accedit ad feretrum, & ſe ſiſtit ad caput Defuncti cum Cruce* & Bauldry *in Manuali part.* 3. *c.* 14. *n.* 5. & *c.* 15. *n.* 8. vult quod juxta diſpoſitionem Ritualis Romani, Subdiaconus cum Cruce ſemper ſtet ad caput Defuncti, ſive ſit Laici, ſive Sacerdotis, & celebrans ad pedes ejuſdem. Sic etiam Gavant. *part.* 2. *tit.* 13. *lit. m.* Simon Buongiovanni *in Silva Sacrarum Cæremoniarum lib.* 8. *c.* 3. *in fin.* Cæremonial. noviſſime impreſſum pro Franciſcanis Reformatis Mediolani 1744. *in c.* 27. *n.* 608. & alii inhærentes dictæ diſpoſitioni Ritualis Romani juſſu Pauli V. editi, & Cæremonial. Epiſcop. *l.* 2. *c.* 11. §. 15. & 24. Quod Cæremonial. *cap.* 38. *circa finem*, circa exequias Cadaveris Defuncti Epiſcopi, ſic expreſſe inſuper habet: *In Eccleſia collocatorum feretrum in medio, Eccleſiæ, & ibidem Prior, ſeu Dignior Canonicorum, vel prima Dignitas, ſi adſit indutus pluviali faciat officium*, hoc eſt dicet ad *pedes feretri &c.* ubi dum collocat Sacerdotem ad pedes cadaveris in feretro, videtur aperte collocare Subdiaconum cum Cruce ad caput ipſius.

Econtra Caſtaldus *Cærem. l.* 2. *c.* 39. Baruffaldus *tit.* 26. *nu.* 41
249. Merati *par.* 2. *tit.* 13. *n.* 24. Cavalieri *in Agenda Defunctorum c.* 15. *Decret.* 42. *n.* 6. 7. & 8. & alii ſemper collocant Subdiaconum cum Cruce inter januam Eccleſiæ, & feretrum, & celebrantem inter feretrum & Altare, ſive præſente cadavere Laici, ſive Sacerdotis. Et eorum non ſpernenda ratio eſt, quia verba Ritualis Romani non ita rigoroſe interpretanda ſunt, ut accipienda ſint pro hoc, vel illo caſu particulari, qui raro eveniat, de exequiis Laicorum, quæ quotidie occurrent. Leges enim adaptantur ad ea, quæ ut plurimum contingunt, non autem ad illa, quæ raro accidunt, ad text. *in Authentic. Ut ſine prohibitione matres in l. Ex his* 4. & *l. Nam ad ea* 5. *ff. de Legibus*, ſe fundantes inſuper in praxi etiam omnium fere Eccleſiarum, ut teſtatur Baruffaldus & ex ipſo Merati *locis citatis*. Et in citata Rubrica XIII. Miſſalis, quæ collocat Celebrantem *inter Altare & tumulum aliquantulum verſus cornu Epiſtolæ*, ne, ut ſcite Cavalieri *loc. cit.* terga vertat Cruci Altaris, quod eveniret, ſi in exequiis cadaveris defuncti Sacerdotis collati cum capite verſus Altare, Subdiaconus cum Cruce ſiſtere ſe deberet ad caput ipſius. Quæ conſuetudo, ſi legitima vere reperiatur maxime ob rationes allatas, eſſet obſervanda, cum ipſa ſit optima Legum interpres, textu expreſſo in l. *Si de interpretatione* 37. *ff. de Legibus cap. cum dilectus* 8. *de conſuetudine*. Alias non eſſet recedendum a diſpoſitione Ritualis Romani ſine diſtinctione inter cadaver Laici, & Sacerdotis, abſolute ſemper collocantis Subdiaconum cum Cruce *ad Caput Defuncti*, ubi enim Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *L. Non diſtinguemus* 32. *ff. de recept. Arbitr. L. Præſes* 3. *ff. de Officio Præſidis L. De pretio* 8. *ff. de publicana in rem action. cap. Quia circa* 22. *de privileg.* Maxime quia ſi Rituale id voluiſſet, expreſſiſſet; quod enim voluit, expreſſit, arg. cap. *Inter corporalia* 2. §. *Sed neque iſtud, de translation. Epiſcop. cap. Ad audientiam* 12. *de decimis*, cum ſimilibus; præſertim cum occurri poſſit indecentiæ, & deformitati vertendi terga Cruci Altaris, ſi Subdiaconus ſe ſiſtat non humeris, ſed ſolo tergo verſus Altare, ut tradit citat. Cæremonial. Mediolani impreſſum 1744. *in c.* 17. *nu.* 608. ad inſtar diſpoſitionis dictæ Rubricæ 13. Miſſalis ob id ſtatuentis celebrantem aliquantulum ex parte Epiſtolæ, & concurrente ad id diſpoſitione Cæremonialis Epiſcopor. *loc. cit.* & auctoritate allegatorum Auctorum pro prima opinione.

Crucem ante ſe deferendi mos a Summo Pontifice ad ejus 9
Legatos primum, inde ad Patriarchas, Primates, & paulatim ad omnes Archiepiſcopos dimanavit, etiam per loca ſuæ Provinciæ exempta; & ad aliquos privilegiatos Epiſcopos. Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſ. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 2. & 3. ex pluribus ibi erudite adductis. Vide *ſupr. a nu.* 31. *ad* 34. ubi afferuntur varia Decreta ad rem.

Novæ additiones ex aliena manu.

CRUX adhiberi in Eccleſia ſolet veluti inſigne quoddam, 1
per quod unum ab altero corpore diſtinguitur, ita ut ex unicitate Crucis unicitas corporis, & verſa vice ex multiplicitate Crucium multiplicitas corporum inferatur, ut poſt 2
alios firmant *Pignatelli, conſult. canon. tom.* 4. *conſult.* 30. *num.* 7. optime *Urſaya diſcept. Eccleſiaſt. tom.* 1. *par.* 1. *diſcept.* 26. *n.* 39. & *ſequent.* & rurſus *tom.* 5. *par.* 2. *diſcept.* 26 *num.* 11. & *ſequent. Rot. in Mantiſs. ad Card. de Luca lib.* 3. *dec.* 23. *numer.* 32. & *dec.* 28. *num.* 14.

At id non eſt perpetuum. In una enim eademque Eccleſia 3
quum repugnet exiſtentia plurium diſtinctorum corporum, uti poſt celebre *conſil.* 5. *Calderin. de his, quæ fiunt a Prælatis* firmavit *Rot. cor. Molin. dec.* 1229. *num.* 29. delatio plurium Crucium in Eccleſiaſticis functionibus ad denotandum non plura corpora ipſius, ſed plures ejus prærogativas adhibita dici debet; Confer *Fivizan. de Rit. Sanctiſ. Cruc. Roman. Pont. præferend. lib.* 2. *cap.* 14.

De hiſce vero Eccleſiis, quæ in Eccleſiaſticis functioni- 5
bus plures Cruces deferre ſolent; conſule *Claud. Joli in Tractat. gallice edito de Schol. Epiſcopal. c.* 8. tum *Edmund. Marten. in tract. de Eccleſ. diſciplin. in divin. recit. offic. cap.* 20. §. 9. tum alios.

At prætereunda haud eſt Neapolitana Eccleſia. Hæc ab 6
antiquo in nonnullis Eccleſiaſticis functionibus duas Cruces deferre ſolita eſt, alteram Canonicorum dictam, alteram 7
nuncupatam Hebdomadariorum. Excitata vero ab Hebdomadariis præſidio hujus Crucis, quæ ab ipſis denominationem accepit, prætenſione, quod Corpus ii efformarent a Canonicis diſtinctum, Sacra Congregatio Particularis deſtinata a ſan. mem. Benedicto XIV., cauſa mature diſcuſſa die 15. Novembris anni 1752. ſententia definivit, ambas Cruces Capituli eſſe, adeoque non efformare Hebdomadarios corpus a Canonicis diſtinctum. Et ſequuta ſententiam hanc Sacra Congregatio Rituum poſtea die 2. Decembris anni 1753. reſcripſit, teneri Hebdomadarios in Eccleſia Neapolitana ſervare omnia illa, quæ Manſionariis aliarum Eccleſiarum præſcribuntur a Cæremoniali Epiſcoporum, tum ab Apoſtolicis Conſtitutionibus.

FINIS TOMI SECUNDI.